I Ehe fra

GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM PROFESSORIS REGII

Chronographiæ Libri Quatuor.

PRIORES DVO SVNT DE REBVS VETERIS populi, & præcipuis quatuor millium annorum gestis.

Posteriores, è D. Arnaldi Pontaci Vasatensis Episcopi Chronographia aucti, recentes historias reliquorum annorum complectuntur.

Vniuersæ historiæ speculum, in Ecclesiæ præsertim sæculo, à mendaciis, maculis, imposturis Centuriatorum, aliorúmque hæreticorum detersum. In reliquis contra Iudæos, Paganos, Saracenos, Christianæ religionis antiquam veritatem perennitatémque repræsentans.

Subiuncti sunt libri Hebræorum Chronologici eodem interprete.

PARISIIS,
APVD MICHAELEM SONNIVM, VIA IACOBEA SVB SCVTO BASILIENSI.
M. D. LXXXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

EXTRAICT DV PRIVILEGE.

PAR grace & priuilege du Roy, est petmis à Gilles Gorbin, Michel Sonnius libraires iurez, & Martin le Ieune, libraire & Imprimeur en nostre Vniuersité de Paris, de pouuoir imprimer ou faire imprimer & exposer en vente, vn liure intitulé *Gilb. Genebrardi Theologi Parisiensis diuinarum Hebraicarúmque literarum professoris Regij Chronographiæ libri quatuor. Priores duo sunt de rebus veteris populi, & præcipuis quatuor millium annorum gestis. Posteriores è D. Arnaldi Pontaci Vasatensis Episcopi Chronographia aucti, recentes historias reliquorum annorum complectuntur.* Est defendu à tous Libraites & Imprimeurs, ou autres, de quelque estat ou condition qu'ils soient, de n'imprimer ou faire imprimer, vendre ne distribuer autres que ceux que lesdicts auront imprimé ou faict imprimer, sur les peines contenuës audit priuilege, & d'amende arbitraire. Et ce iusques au temps & terme de dix ans finis & accomplis. Donné à Paris le douziesme de Iuillet 1579. Et de nostre regne le sixiesme.

Par le Roy en son Conseil,

Perrot, maistre des Requestes ordinaires de L'hostel present.

Signé, Dascot.

D. ARNALDO PONTAGO, VASATENSI EPISCOPO, PIETATE ET LITERIS INSIGNI G. GENEBRARDVS THEOLOGVS Parisiensis diuinarum Hebraicarúmque literarum professor Regius.

NOSTI, antistes ornatissime, è meis multorúmque literis & sermonibus, quanto desiderio tua Chronographia à cunctis rei literariæ ordinibus expectetur, eam vt luci reddas, qua, propter superiorum editionum exempla distracta & nusquam vænalia, iamdudum caret. Es quidem prolixè & sæpius pollicitus te illam ad me missurum, cogitatè recensitam, aduersariis exquisitis & singularibus aspersam, cum doctioribus & præstantioris notæ hominibus quibusque sedulo communicatam, quorum semper studiosissimus extitisti, in tuis illis præsertim duabus in Vrbem & Italiam profectionibus, è libris denique raris Bibliothecæ Vaticanæ, aliarúmque Italicarum auctam, quibus tuam ipse locupletissimè muniuisti. Verum quoniam reip. nostræ Christianæ nimis diu voti persolutionem differs, & otium, quod captabas, tempus, quod constitueras, occasio, quam expectabas, dilapsa sunt, motibus bellicis non modo te tua Bibliotheca ad istud probè perficiundum necessaria orbantibus; sed etiam tuum vnum sacrum caput, inter cæteros Episcopos, petentibus, quòd tuæ Episcopes vrbs primaria cum reliquis penè omnibus à Nouatoribus teneatur, indeque magnam, variam, ac multiplicẽ negotiorum molem sustineas: ne ego diutius literatorum optata morer, en cogor saxum istud voluere, & cum mea Chronographiæ de Mundo originario parte, tuam de vltimi temporis curriculo eadem opera subiicere, diuturno decem annorum studio, varia multorum scriptorum lectione, summa librorum diuersorum meditatione auctam simul emittere, præsertim verò ad confirmandam veritatem & successionem Ecclesiæ, doctrinæque Catholicæ, contra rapsodorum Magdeburgensium imposturas, instruere. Cætera, quæ his deesse poterunt, fac, exhibeas. atque adeo perficias, quando paululum respirans è tantis ærumnis libros tuos assequêris, quietam ac pacatam Diocesim, Deo miserante, recipies. Ea ego in primis expecto, ea plerique omnes docti ac pij auide expetunt. E tuis enim scriptis tenent, quanto iudicio in hoc studij genere excellas. Intelligunt quantos labores in his omnibus explendis exantlare soleas, ad quæ animum adiicis, neque ignorant tibi copiam librorum multorum suppetere, quibus ipsi careant. Si opus ad me destinaueris, tibique nostrum officium placeat, ac vtile videatur, efficiam, Deo duce, vt in hominum manus castigatissimum exeat, mendisque vacet, quibus vulgo eruditorum scripta per Typographos conspurcari solent, ea maxime, quæ quidem, vt tuum, in nume-

ris atque subductionibus versantur. Dum id facies, primo autem tempore, debes facere, ad te hoc nostram transmitto, tibi do, dono, addico, & pro tua vetere erga me beneuolentia, ac meritis nuncupo. Priore parte veterem Ecclesiæ cursum ab ipsius mundi primordiis delibaui: deinde dedi operam, vt minimum à verbis & sensu scripturæ discederem, quemadmodum docent testimonia, quæ partim in eam rem, partim, vt indicem, quo loco plenior historia contineatur, inter duas columellas affero. Mox, vt suauis salutarisque concordia Cathedræ Mosaicæ cum Doctrina innotesceret, successionem Patrum, Principum, Pontificum, cum Prophetarum successione coniunxi, quam non alibi facile, opinor, reperias. Nam in ea construenda plurimum æstuaui, tot coactus voluere & conferre, vix vt sciam, qui eam ad Christum vsque perducere potuerit, ac ordinem, quem Deus in Synagoga veteri posuerat, & seruauit, demonstrare. Immiscuimus, postremo res profanas, vt quos delectat humana cum diuinis, extera cum domesticis coniungere, ac eodem obtutu rerum pene omnium diuersas facies perspicere, vel etiam singula separatim per se contemplari, eorum hic aliquod speculum habeant. Quocirca hic apparebit, quanta, quàm diuturna caligo, & rerum antiquarum, atque adeo præstantissimarum ignoratio exteras nationes obruerit, quando e sex ætatibus tres primas omnium potissimas, vtilissimas, propè necessarias, denique productissimas, vt quæ bis mille sexcentis annis expleantur, penitus nescierunt. Tres contractiores mille quingentorum annorum spatio conclusas solummodo, & quidem leuiter perceperunt. Quartam enim, quæ est Iudicum, ac recentissima, primam faciũt, Auream appellant, Deorum, Heroum, Semideorum parentem, alumnam, sæculum inscribũt. Quintam, quam Regum in sacris literis esse liquet, secundam statuunt, Argenteam nominãt. Varias principatuum, Dominatuum, Rerump. formas complecti aiunt, à Deorum filiis nepotibusque constitutas, in qua Olympiadum, aliarumque Ærarum, siue supputationum indictiones contigerint, quasi retro numerare illis minime integrum fuerit, propter superiorum sæculorum vel nescientiam vel certè obliuionem. Sextam, quam Hebræi à Babylonica captiuitate rectè auspicantur, tertiam putant, Æream faciunt, Monarchiarum ac ingentium Imperiorum Babylonici, Persici, Græci ad Romanum vsque, conditricem profitentur. Septimam, aut potius sextæ vltimam partem, & septimæ primam quartæ ætati tribuunt, ferreámque vocant, Parthicam, Punicam, Romanam, quam suo in carnem aduentu Dominus illustrauit, & è ferrea auream credentibus reddidit. Posteriore autem breuiter mille sexcentorum annorum historiam perstrinxi, eo præsertim consilio, vt rubiginem, ac maculas, quas à Centurioribus, & reliquis Hæreticis historia Christiana contraxerat, abstergerem, plagas & vulnerà, quæ Chronologia ab istis acceperat, sanarem, viros sanctos & nunquam satis laudatos ab istorum conuitiis, sycophantiis, maledictis vindicarem, veram Christianorum temporum faciem atque formam ab istis contortam & personatam reponerem. Ideoque etiam inter cætera successioni cathedræ Ecclesiasticæ, successionem doctrinæ singulis sæculis siue Centuriis, per modum Coronidis succenturiauimus, vt nos omni censu, præscriptione, auctoritate, tabulis & instrumentis instructos esse doceremus, cum ad nostra iustè possidenda & defendenda, tum ad iniustos Ecclesiæ tituli & fundi captatores iure depellendos atque profligandos. Quamuis enim tanta sit prærogatiua, tanta vis Cathedræ, vt, iuxta Augustinum, cogat bona dicere, non bona facientes, compellat praue sentientes rectè docere, nec sua, sed aliena prædicare permittat, hanc tamen summam eius cum Doctrinæ perenni successione concordiam in exigua tabella speculari non mihi videtur otiosum. Quin spero adeo hoc hereticos, in quibus aliquis conscientiæ igniculus superest, percussurũ, vel vt victas manus dent, suscipiántque cum omni auiditate Dei verbum,

Aug. li. 4. de doct. Christ. c. 27. & epist. 166.

Act. 17.

vel exemplo Thessalonicensium scrutentur in Sanctissimorum Maiorum scriptis, an hæc ita se habeant. Funiculus triplex difficile rumpitur. Vbi ergo Dei verbum, Christi cathedra, perennis Maiorum doctrina consentiunt & colligantur, qui testes veritatis alibi quærit, vel potius corrogat, perinde facit, ac qui ad firmandam fragilem trabem, vinculum ferreum reiiciendum, simplicem & putrem ligulam adhibendam putat. Quæ omnia quanti sint æstimanda, tum demum cognoscam, vbi tuo, tuique similium libramento, expensa ponderatáque fuerint. Nam affirmare me perfectè omnia assecutum, hoc profectò arrogantis sibique nimium tribuentis esse censeo, in tanta præsertim rerum varietate & tam discrepantibus scriptorum sententiis. Hoc vnum ausim pronuntiare quinque primas ætates primo libro comprehensas valde cum sacris literis, ac earum interpretibus, Hebræis maxime, quibus suæ historiæ & literæ sunt, opinor, notissimæ, congruere. Nouissimæ præfinitum calculum non perinde constare, ingenuè ac libere fateor, ne quis eius à me ἀπόδειξιν expectet, quicquid nonnulli magno hiatu in suis Chronicis polliceantur & asseuerent. Scripturæ enim illam aperto testimonio minime definiunt, & Olympiadum, Vrbisque Conditæ anni, quæ temporis ratio alioqui omnium inter profanos certissima creditur, dum vel inter se, vel cum rebus apud alias gentes actis componuntur, sunt incertissimi. Adhuc inter ipsos lis versatur sub iudice, qua Olympiade Cyrus in sacris profanisque paginis notissimus viguerit, quoto Vrbis anno. Eadem est actio de Xerse, Alexandro illo magno, Solone, Pythagora, Platone & reliquis clarioribus. Ætate Plutarchi historiæ istorum ita erant confusæ, vt multi negarent Solonis & Crœsi congressum, & septem Sapientum conuiuium, atque alia huiusmodi cum temporibus congruere. Quin & hodie eruditi sudant docendo, quo pacto tempora ipsorum & Græcorum, à quibus Olympiadas accepimus, vt Atheniensium, Lacedæmoniorum, Achæorum, Macedonicorum, Cyrenaicorum regum atque magistratuum cum Olympiadibus concilientur. Romani certum quidem tempus ab Vrbe sua figunt, Regum, Consulum, Tribunorum, Principum, suorúmque illustrium, at quando ab eis quæritur, quota tunc agitaretur Olympias, quis tum in Græcia floreret, quis in Sicilia sibi finitima, quis in Perside, Ægypto, reliquis orbis partibus claresceret, obmutescunt, secum disputant, & sub annum quingentesimum, qui ducentis annis ortum Domini duntaxat antecessit, vix conueniunt. Causa est in promptu, quam vtinam, qui nobis exactam omnium gentium rationum siue Chronicorum conciliationem & concordiam pollicentur, attenderent. Primùm Vrbis C. Olympiadum, & aliarum Ærarum principia non satis sunt cognita & perspecta. Deinde vt sint cognita, nondum tamen inter se certò & definitè comparari possunt, quoniam anni integri, quales ferè ab V. C. notantur, fractis, cuiusmodi sunt Olympiadum, Monarchiarum, Ærarum denique aliarum, non aperte per omnia respondent & consonant. Hinc Dionysius Halicarnasseus rectè & hoc reprehendit in Thucydide, quod euenta belli Peloponnesiaci, per initia & exitus annorum Olympianicorum ita digesserit, vt cum gestis exterorum vix commode comparari possint. Olympia enim annum quemque intersecant, ac semper ex vno, secundum vulgarem calculum, duos quodammodo efficiunt, dum tempus medium anno præterito, reliquum sequenti assignant. Praeterea fasti sæpe correcti sunt, aucti, diminuti, aliquando propè immutati, vt à Methone, Numa, Iulio Cæs. Augusto, &c. Denique, vt præteream Titi Liuij querimoniam de magnis erroribus tempora Romanorum consulum & magistratuum, & rerum quoque anno gestarum implicantibus, Emergentes, vt vocantur, anni & vsuales, desinentes & finientes non secum ad amussim consentiunt. Ac vt initio exiguam videantur inferre differentiam, progressu sane maximam, maximoperéque notabilem efficiunt. Emergen-

tes appellant, eos qui à quouis rei euentu, quouis anni Usualis tempore emergunt & incipiunt, & vertentibus duodecim mensibus solaribus finem habent, atque ita iterum in sua vestigia redeunt, vt solet fieri in Regum & Impp. initiis. Iam quantum in numerando id afferat discrepantiæ, in vno Iulij Cæsaris quinquennio libet ostendere. Eius Imperij primus annus tantum sex menses & aliquot dies ante Calendas Iulias complectitur, circa quas Pompeium ad Pharsaliam vicit & solus imperare cœpit. Quintus duos duntaxat menses comprehendit & dies quindecim, vt qui 15. Martij à coniuratis interfectus sit. In illius igitur quinquennio menses ferè sedecim desiderantur, ac proinde veteres rectè eius Imperium annis tribus, mensibus octo definierunt. Quapropter cum hoc discrimen sit momenti maximi, & multum temporis absorbeat, præsertim si per sæculorum spatia sæpius repetatur, nunquam probaui nimis exquisitam illam Shuberti Ecclesiastis Spirensis, quem frustra & ridiculè Dauid Chytreus commendat, iuxta vetus verbum, se mutuo muli scabunt, Chytrei ipsius, & similium diligentiam, qui dum videri volunt, ne ab horula quidem cadere, sed minutissima quæque, & obscurißima præfinitè decidere, à toto excidunt, ac cõtrouersias maiores iis, qui nodos, difficultates & scrupulos Chronologiæ notos habent, excitant, seque illis deridendos præbent. Solis vero indoctis fumos vendunt, qui gloriosis & vanis istorum titulis & sui ipsorum prædicationibus adducti eos vera putant dicere. Temere enim Auctores mutare, reiicere, corrigere, corrumpere, sex regulas supponere, hypothesesve fingere, quas doctus non facile dederit, suis studiis & imaginationibus adaptare compelluntur, &, verbi gratia tradere, quod Shuberto diuinè excogitatum visum est (nam hæretici omnia sua mirantur) duos esse Cyros coætaneos, Medum & Persam, vnum, qui iuxta Herodotum à Tomyri Massagetarum regina interfectus sit, alterum Xenophontis, qui placide in liberorum suorum complexu dormierit: duos Darios eiusdem temporis, quorum vnus Babyloniis, alter Persis regnauerit, vnus Zorobabelem habuerit satellitem & Iudæis fauerit, alter non item. Et ita de cæteris. Quanto rectius nobiscum profiterentur, in inexplicabili annorum confusione eum numerum & modum esse seruandum, non qui verissimus sit, sed qui probabilissimus veroque proximus videatur. Denique differentiam decem annorum aut etiam plurium non tanti esse faciendam, vt propterea implacabiliter de minutioribus dimicare, neque perpetuo contextu & tenore, historiæ vniuersa aut certè præcipua persequi debeamus. Quod enim parum distat, vt verbo fertur veteri, distare minimè videtur. Deinde Canones, Axiomata, Præcepta, Aphorismi, Apotelesmata, in omnibus artibus dantur in genere. Cùm ad singula descenditur, non solet fieri, quin multa à regula discedant. Hoc consilio temporum summam vniuersè colligimus, membratim eam demonstramus, illa omnium sæculorum præcipuas res, euenta, viros armis, artibus, disciplinis, inuentis, scriptis, aliisque facinoribus nobiles concludimus. Siquid non vbique consonat, quanquam pauca, opinor, tu cæterique doctissimi æqui consulite, & implacabilibus Scriptorum dissidiis tribuite. Nec vero ista, quasi quicquam huic studio decerpens, cæterorum iudicia occupem, aut quod aliorum censuras & castigationes reformidem. Verum quia ad recensionem, ἐπανόρθωσιν, ἢ κατάκρισιν paratus sum ac meliora tradituro libentissimè velim concedere. Interim cum legerim è nostris præcipuos, qui hoc accurarunt argumentum, voluerim, contulerim, quam auctores sacros quam profanis diligenter comparauerim, quum præter cæteros, quorum hodie quidem recentes Chronologiæ circumferuntur (absit dicto inuidia) Hebræos & Chaldeos consuluerim, verterim, illustrauerim, quum hoc decennium in hoc opus consumpserim, si me propius ad veritatem accessisse dicam, meo iure id videor facere, nec vereri debeo, vt quisquam, vel temeritati vel arrogantiæ, à qua me non

haberi

haberi, sed esse alienissimum semper studui, ac per Dei gratiã studebo in perpetuum, id tribuat, quod summo labore & studio possedi. Praeterea ab ipsis minime soleo dissentire, & sicubi dissentio, quod in tanta mole non potest non contingere, id inuitus & molestè facio, & grauissimorum atque doctissimorum virorum rationibus, auctoritatibus, sententiis munior. Faxit Deus Opt. vt hic labor ad Ecclesiae vsum maneat, tibique & Catholicis omnibus, quibus aduersus Haereseon impuritatem scribitur, sit vtilis ac gratus. Vale. E nostro Musaeo Parisiensi, Nouembri mense, an. ab orbe salutari aduentu Christi illustrato 1584.

GILB. GENEBRARDO THEOLOGO ET REGIO

Professori Clariss. Arnaldus Pontacus Episcopus Basatensis.

A SVMMO omnium rerum opifice Deo (mi Genebrarde) summis votis ac precibus vnicè semper efflagitaui nostram antiquã studiorum tranquillitatem, ac illud honestum musarum otium, quo à tam multis annis vnà vsi sumus, vt & libros & studia repeterem, à quorum necessitudine me complura negotia abstraxerãt: praesertim verovt permultas obseruationes praetexerem, simul ac describerem, quas partim probatorũ authorum lectioni, partim eruditorum hominum cõsuetudine exceperam. Nam eruditionis laude celebratos conuenire semper studui, meis in vrbem & totam Italiam peregrinationibus, de rebus maximè ecclesiasticis, aliisue insignioribus Christi conseruatoris nostri salutarem aduentum cõsequutis, vt Chronologiam, quam à viginti ferme annis ecepi emittere, auctiorem atque locupletiorem redderem. Verùm toto eo tempore perduellium motus identidẽ terpentur, regni cuncta miscentes, vastantes, perdentes, in mea seorsum dioecesi, quam dum testaurare conor, atque ad antiquum Dei cultum, diuinámque rem reducere, quam obsecro tranquillitatem, quod otium ad rem literariam mihi superesse potuisse cẽses? Adde sanctas expostulationes & querimonias ab antiquis Episcopis & Pastoribus expressas, propter interpellationes, distractiones, labores nobis singulis pene momentis subeundos. Tibi notũ est vetus Augustini dictum & querimonia(. Inter aceruos occupationum,) quibus nos alienae vel cupiditates, vel necessitates angariatos trahunt, vix paululum si acij ad dictãdum datur. Hinc quoties tranquilli tuorum studiorum status recordor (recordor autem saepius, non tuae foelicitati inuidẽs, sed mearum curarum miserens) quoties, inquam, illius recordor, cúmque comparo cum negotiorum fluctibus, quibus nos Episcopi aliquo ministerij nostri sensu tacti, obruimur, mihi statim illud Bernardi talibus occupationibus oppressi occurrit, Infoelix ego homo natus ad laborem, implumis auicula, penè omni tempore nidulo exulans, vento exposita, & turbini, turbatus sum, & motus sum sicut ebrius, omnisque scientia mea deuorata est. Foelices vos, quos abscondit Dominus in tabernaculo suo in die malorum, donec transeat iniquitas sub vmbra alarum suarum. His ego similiter oppressus, cùm te excusationem tuae Chronologiae procurare, me vero otio destitui ad meam tam pauco tẽpore perlustrandam, cernerem, ad te ea duntaxat, quae prompta paratáque habebam, postum mitte-

re. Si illorum aliqua publicam notitiam merentur, cenſe quæſo, decerne, tuo hic iudicio vtere. Ingentem quidem tibi gratiam habeo, quòd me crebris literis hortatus ſis ad illam perficiendam, & ad te remittendam, vt denuo ſubiret typos: ſed maiorem, quod ſingulari diligẽtia, ſummo erga Deum zelo, maximo erga cuiuſque ordinis homines beneficio, meam, ſiue tarditatem, ſiue ceſſationem compenſaueris, quando perdoctam illam, inſignem, operoſam Chronographiã ante tres annos, non modo literatis non inuidiſti, verumetiam meo nomine apparere, ac pro tua modeſtia & noſtra beneuolentia meam in illam conferre atque inſerere, annorum numero atque ordine ſeruato, quem tenueram, voluiſti. Quam, vti verum fatear, neque quicquam apud te diſſimulem, adeo exactam, adeo abſolutam reddidiſti, vt a mea elaboranda deterreat. Nihil enim video ſcribi poſſe perfectius, nihil tectiùs. Interim, quoniam huius generis argumentum patet ampliſſimè, poteſtque augeri, rurſum quoniam, quæ de iſto themate collegi, Reip. fore vtilia iudicaſti, ecce exorari me patior: ſpero enim te illic nõnulla inuenturum, quæ ad depellendum tenebras à curioſa inſcitia & ab inſcia curioſitate exortas valeant, quantum ſane ſpectat ad Eccleſiam & res in ea ſanctiſſimè latas, atque inſtitutas. Ad te præterea breui mittam, ſi otium Deus conceſſerit, notas & emendationes Euſebiani Chronici, à me iampridem inchoatas, nunc verò perfectas, quod, vt ſcis, crebris eruditorum queſtibus erratis, maculiſque reſperſum eſt. Adiiciam meas ex Hebræo commentariorum Rabinicorum è Salomone Iarhi, Abrahamo Abben Ezra, Dauide Kimhi in nouem minores prophetas conuerſiones. Nam cæteri tres, id eſt, Abdias, Ionas, Sophonias ab iiſdem illuſtrati annis abhinc quatuordecim, mea interpretatione in vulgus manarũt. Hæc autem omnia tanquã ab antiquo profecta diſcipulo, per Deum, noſtræque, amicitiæ fidem, oro, relege, recenſe, corrige. Ego pro mea parte vehementiſſimè Deum interpellabo, vt te diu ſoſpitem incolumémque Eccleſiæ ſeruet. Vale.

IACOBVS BILLIVS, S. MICH. IN
Eremo Cœnobiarcha, ad eruditiſſimum Theologum
D. Genebrardum.

QVI tibi dat laudes, Siculis dat farra, dat vndas
Fontibus, in vastum fert quoque ligna nemus.
Namque tui ſat te celebrant, Genebrarde, labores:
Quæque paris, pariunt ſat tibi grande decus.
Hæc igitur ſcribo, non vt tua carmine laudem:
(Vendibili vino non opus eſt hedera,)
Sed tantum vt quiſquis leget hæc, non neſciat eſſe
Inter nos ſanctæ fœdus amicitiæ:
Fœdus amicitiæ, quod mors, quæ cuncta reſoluit,
Frangere ſola queat, ſi tamen illa queat.

Μαθεῖν καὶ παθεῖν.

ΕΙΣ ΤΑ ΤΟΥ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ καὶ ἐπισημοτάτου τοῦ Γ. Γενεβράρδου τοῦ Θεολόγου καὶ τῶν Ἑβραϊκῶν γραμμάτων βασιλικοῦ ἑρμηνέως χρονικά.

Εἴδεα καὶ τὰ γένη, λογικῶν λόγος ἄφθιτα φησί.
Μόρσιμα πάντα μέρη, καὶ καθ' ἕκαστ' ἄτομα.
Τοὔνεκα παιδοβόρος λέγεται Κρόνος, ἔμπαλιν αὐτὸς
Πάντα λαφυσσόμενος, τὰ πρὶν ἔτικτε Ῥέα,
Χρύσεια δ' ἀστελίδες χρονικαὶ τοὺς φῶτας ἑκάστους,
Θῆκαν ἀειμνήστους, πράγματα καὶ μαχετικά.
Ἐνθάδ' ἔνεστι μαθεῖν τῶν ἀρχαίων κλέος ἀνδρῶν,
Ἑρπύζων τ' αἰὼν ὅσσα διηνύσατο.
Αἵδε γὰρ ἐξ ἀλύτου πολυβενθέος εἰσὶ μνημοσύνης,
Ἀνδρὸς τοῦ προμάχου τῆς πολυϊστορίης.
Τοὔνομα κλεινὸν, θεοειδὴς ὁ Γενεβράρδος ἐστί,
Μάρτυς ἐπιστημῆς, ἐχθρὸς ἀλιτροσύνης.
Πᾶσιν τὰς σελίδας συνεχῶς ἐν χερσὶν ἐλίσσειν,
Τὴν τοῦ ληθεδανοῦ κῆρα θεοῦ δαμάσει.

Ν. Γυλώνιος.

CAROLVS BALLIVS PARIsiensis Præses ad operis auctorem.

TANTÆ molis opus cuiuſ-vis condere non eſt,
Hæc vnum Acuernum gloria tanta decet.
A teita continuus ſæclorum pingitur ordo,
Digeritúrque, vt nil rectius eſſe queat.
Hiſtorias omnis generis complecteris arcto,
Vnquam præcipum quicquid in orbe fuit.
Quodque rei caput eſt ſummum, quæcunque feſellit,
Texit, corrupit, polluit, hæreticus:
Reſtituit priſco magna virtute nitori,
Sanas, illuſtras, corrigis, atque doces.

LECTORI AVCTOR DE CHRONOGRAPHIÆ ET HISTORIARVM METHODO.

CHRONOGRAPHIAM, quàm Chronologiam tibi, studiose Lector, tradere maluimus, ne morem Calculatorum secuti, annosam vetustatem numerandam potius, quàm legẽdam proponeremus. Ingentes quidem summas ære breuiori exprimere laudabile est & fructuosum, vt magni ac difficiles numeri celerius subducantur & concipiantur. At res magnas & multitudine sæculorum confectas duntaxat signare, non eiusmodi fuerit. Etsi enim breuiter dicta, legẽdo facilius percipimus & fidelius retinemus, nisi tamen eum vocabulis res ipsæ coniungantur, aut saltem delibentur, quicquid differitur, mihi videtur insipidum. Chronologia est nuda breuisque temporum commemoratio, non plena scriptio, historiarum imago, non rerum descriptio. Chronographia autem aliquanto latior. Hæbræis esset Seder Olam rabba, vt superior Seder Olam zutá. Non enim res tantum signat, computat, λογίζει, verum etiam effatur, vtcúnque describit & explicat. Ne verò in tanta Temporum, Annorum, Rerum varietate decerres, aut temere per incerta & incomperta, in vastitate eiusmodi feraris, breuitatis rationem nequaquã deseruimus, viarum compendia captantes, quæ tuæ memoriæ totius huius disciplinæ difficultatem penitus infigent. In Christum tanquam in scopum, tanquam in Cynosuram per certa itinera atque interualla tendimus, in quibus si velut de via fessus conquiescas & aliquãtum respires, hac longa peragratione nihil iucundius, nihil facilius percipies. Nam nulla Methodus est aptior ad annosam antiquitatem animo complectendam, quàm si vniuersum Chronographiæ corpus in certas ætates, ac sæcula distinguas, quæ nec nimis sint contracta, nec nimis prolixa, atque hic exerceas, quod Rhetores præcipiunt, in Perspicuitate tenendam esse partitionem, quæ nec sit minutior, nec amplior. Sic animus circumscribitur certis terminis, ne in immenso se conficiat, & dum caret stationibus & metis, in quibus se reficiat & suam profectionem dirigat, errore seductus vltima cum primis componere nequeat. Oblata quies grata est, quod fit dum assullatim res tractantur, & non continenter citra pausam. Multi multa de Methodo ad facilem historiarum cognitionem eloquenter & doctè disputarunt, verum breuissima & certissima methodus est hæc, qua vetustatem vsque ad Christum in sex ætates diuidimus, posteáque membratim summam singularum ætatum demonstramus, & quid quáque ætate contigerit, perstringimus. Deinde quicquid à Christi ortu superest, in sedecim partes vel sæcula partimur &, illorum euenta modo iam inchoato persequimur.

Cassio lo- rus li. de institut. diuina rum literarum.

Ergo,

Ergo, vt Temporum optime distinguendorum, scitóque ordine digerendorum rationem facile percipias, ab orbe cōdito ad Christum nobiscū per sex ætates, quasi gradus, inæquales quidem, sed tamen certos & à scriptura designatos progredere. Deinde à Christo nato ad hunc annum 1585. per sedecim æqualia interualla & stationes, fac, peruenias. Nam solum sæculum decimum sextum inæquale est, vt pote octogesimo quarto an. definitū. Atque ita tædiū tantæ tāque prolixæ peruagationis subleuabis, quemadmodum ingressi vastum longúmque pelagus iucundius & quasi breuius nauigant, quando portus metásve norunt, in quibus sua corpora & naues debent reficere. Huius rei gustum, sequentis operis veluti Periocham, præbere hîc placet, vt si in foliorum multitudine experiri subterfugis, in paucis paginis id facias.

Anno Christi.			Anno mūdi.	
		A B ORBE CONDITO ad Christum nascentem an. 4089. parientem 4121. mens. 6. dies 16.		
		Inductione sex ætatum id ostenditur.		
Totius operis Rudimentum.		Ætas mundi Originatij siue primorum parrum.		
	1 AB-tas.	Diebus sex conditur mundus.		*Primæ ætatis euenta,*
	Gen. 5	Adam genuit Seth ætatis suæ & mundi anno 130.		*Viri illustres.*
		Seth genuit Enos anno ætatis 105.	235	*Docti.*
		Enos genuit Cainan ætatis suæ anno 90.	325	*Pontifices.*
		Cainan genuit Malaleel an. 70.	395 460	*Prophetæ, à pag. 1. ad pag. 23.*
	Gen. 5	Malaleel genuit Iared anno 65.	622	
		Iared genuit Enoch anno 162.		
		Enoch genuit Matusalem anno. 65.	687	
		Mathusalem genuit Lamech anno 187.	874 1056	
		Lamech genuit Noë anno 182.		
		Noë in diluuio natus erat annos 600.	1656	

		Anni mundi.	
	Summa, ab orbe C. ad diluuium anni 1656. dies 6.		
	ÆTAS DILVVII.		
2 Ætas. Gene. 8. 11	Diluuium durauit annum vnum dies 10.	1657	*Secundæ ætatis euenta,*
	Sem filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno 2.	1659	*Viri illustres,*
	Arphaxad genuit Sale ætatis suæ anno 35.	1694	
	Sale genuit Heber anno 30.	1724	*Docti,*
	Heber genuit Phalegh anno 34.	1758	
	Phalegh genuit Rehú ętatis suę anno 30.	188	*Pontifices,*
	Rehú genu't Saruch anno 32.	1820	
	Saruch genuit Nahor anno 30.	1850	
	Nahor genuit Thare anno 29.	1879	*Prophetæ, à pag. 23 ad pag. 39.*
	Thare genuit Abram anno 70.	1949	
	Summa à diluuio ad ortum Abrahæ, anni 293. dies decem.		
	ÆTAS PATRIARCHARVM.		*Tertiæ ætatis euenta,*
3 Ætas. Gene. 7. & 12.	Abraham genuit Isaac anno ætatis suæ 100.	2049	*Viri illustres,*
Gene. 25.	Isaac genuit Iacob anno 60	2109	*Docti,*
Gene. 47.	Iacob descendit in Ægyptum natus annos 130.	2239	*Pontifices,*
Exod. 12. Gala. 3.	Iacobæi manserunt in Ægypto annis 430.	2669	*Prophetæ, à pag. 39. ad pag. 71.*
	Summa ab Abrahæ ortu ad exitum de Ægypto anno 720.		

ÆTAS

	ÆTAS IVDICVM ET HEROVM.	Anni mūdi.	
4. ætas. Deut. 1. & 29. Iud. 3.	Moses populi ex ægypto educti Remp. in deserto administrauit annis 40.	1709	*Quartæ ætatis euenta,* *Viri illustres.*
	Iosue de tribu Ephraim an. 18.		
	Othoniel annis 40.	2749	*Docti,*
	Aiod ambidexter cum interregno annis 80.	2829	*Pontifices,*
	Debora & Barac annis 40.	2869	
9	Gedeon annis 40.	2909	*Prophetæ, à pag. 71. ad pag. 115.*
10	Abimelech eius filius an. 3.	2912	
10	Thola annis 23.	2935	
12	Iair annis 22.	2957	
12	Iephte, annis 6.	2981	
12	Abesan, annis 7.	2988	
12	Ahialon, annis 10.	2998	
12	Abdon, annis 8.	3006	
16	Samson, annis 20.	3026	
1. Re. 2	Heli iudex, idemque sacerdos, annis 40.	3066	
	Samuel & Saul regnarunt annis 40.	3106	
	Dauid imperauit annis 40.	3146	
	Salomon templum ædificare cœpit regni sui anno 4.	3149	
	Summa ab exitu de Ægypto, ad quartum annum Salomonis, siue iacta templi fundamenta an. 480. vt & 3. Reg. 6.		*Quintæ ætatis euenta,* *Viri illustres,*
5. ætas. 3. Re. 11. 2. Paral. 12 & 13. 3. Reg. 15. 3. Reg. 22. 4. Re. 8.	ÆTAS REGVM.		*Docti,*
	Salomon regnauit adhuc annis 36.	3185	*Pontifices,*
	Roboam 17.	3202	
	Abia annis 3.	3205	*Prophetæ, à pag. 115. ad pag. 161.*
	Asa annis 41.	3246	
	Iosaphat annis 25	3271	

Anni mundi.			
	12. 4. Re. 8.	Ioram annis	8.
	4. Re. 11.	Ochozias annis	1.
	ibid.	Athalia Regina,	7.
		Ioas annis	40.
	15	Ozias, qui & Azarias annis	52.
	15	Ioathan annis	16.
	16	Achaz annis	16.
		Ezechias an.	29.
	21	Manasses an.	55.
	21	Amon an.	2.
	22	Iosias an.	21.
	23	Ioachas mensibus	3.
	23	Ioakim Eliachim annis.	11.
	24	Ioachim Ieconias mens.	3.

Summa à Templi fundamentis ad captiuitatem Babylo. an 419. mens. 6.

Aetas cata.

ÆTAS MONARCH. MVNDI.

Temp. captiuitatis fuit an. 70.
A 70. illo capti. an. ad Christũ Hebdomades 69. id est, an. 483.

Summa à captiuitate Baby. ad Christum 553.

Ita ab orbe condito ad Christum patientem sunt an. 4121. mens. 6. d. 16. i. ad Christum natum an. 4089. mens. 3. d. 6.

Sedecim saeculorũ conductione ad ostẽ datur.

A CHRISTO NATO
ad hoc tempus sunt an. 1584. +

Anni Domini		1. SÆCVLVM.	Anni	mens.	Dies.
		Christus an.	32	3	10
		Apostoli ante fixã Romę sedẽ.	12		
	1	Petrus Apostolus.	24	5	12
1	2	M. Linus Tuscus.	11	3	12
	3	M. Cletus Romanus.	12	1	11
	4	M. Clemens Rom.	9	6	7
102		*Summa 102.*			

Sextæ ætatis

Euenta,

Viri illustres,

Docti,

Pontifices,

Prophetæ,

Principes,

Monarchiæ,

Consules,

à pág. 162. ad pag 352.

1. Sæculi Imperatores,

Doctores,

Hæretici, infra pag. 358.

Interpontificia,

Res,

Euenta,

Principes,

Patriarchæ,

Concilia,

Historiographi, cæterique Scriptores infra à pag. 358. ad pag. 377.

2. *Sæculi*

An. Domini.		2. SÆCVLVM.	An.	Men.	Dies.	
100	5	M. Anacletus Atheniensis.	9	2	10	2. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 358.
	6	M. Euaristus Græcus.	9	10	2	
	7	M. Alexander Rom.	7	10	2	
	8	M. Sextus Rom.	10	3	21	Interpontificia & q. Interregna,
	9	M. Thelesphorus Græcus.	11	3	22	
	10	M. Higinus Atheniensis.	4	3	4	Euenta,
	11	M. Pius 1. Aquileiensis.	9	4	3	Res,
	12	M. Anicetus Syrus	9	4	13	Concilia,
	13	M. Soter Campanus.	9	3	21	Patriarchæ,
	14	M. Eleutherius Græcus.	15	6	2	Reges,
An. Domini. 206	15	M. Victor 1. Apher.	10	3	10	Historiographi, cæterique Scriptores à pag. 358. ad 389.
		Summa cum interpontificiis 104. quasi interregnis.				
		3. SÆCVLVM.				
Anno Domini. 206	16	M. Zepherinus Roma.	7	7	12	3. Sæculi Imperatores,
	17	M. Calixtus Roma.	6	1	10	Doctores,
	13	M. Vrbanus, Romanus.	4	10	12	Hæretici, pag. 358.
	19	M. Pontianus Rom.	9	5	12	Interpontificia & q.
	20	M. Anterus Græcus.	5	1	12	Interregna,
	21	M. Fabianus Rom.	13		11	Euenta,
	22	M. Cornelius Romanus.	2	2	3	Res,
	23	M. Lucius 1. Rom.	3	3	3	Concilia,
	24	M. Stephanus Rom.	7	5	22	Patriarchæ,
	25	M. Sixtus Atheniensis.	2	10	23	Reges,
	26	M Dionysius Monachus.	6	2	4	Historiographi, cæterique Scriptores à pag. 389.
	27	M. Fœlix 1. Romanus.	4	3	15	ad pag. 405.
	28	M. Eutythianus Tuscus.	1	1	1	
Anno Domini. 302	29	M. Caius Dalmata.	11	4	12	
	30	M. Marcellus Rom.	6	2	16	
		Summa cum interregnis 96.				
		4. SÆCVLVM.				4. Sæculi Imperatores,
302	31	M. Marcellus Romanus.	6	5	21	Doctores,
	32	M. Eusebius Græcus.	4	1	3	Hæretici, pag. 359.
	33	M. Milriades Afer.	4	7	9	
	34	S. Siluester Romanus.	23	10	11	
	35	S. Marcus Romanus.	2	8	20	
	36	S. Iulius Roman.	15	2	6	

An. Domini.			An.	Men.	Dies.
	37	S.Liberius Romanus.	12	3	4
302	38	M. Fœlix 2. Roman.	1	4	2
	39	S. Damaſus Luſitanus.	19	5	11
	40	S. Syricius Rom.	15	11	25
405		*Summa cum interpontificiis 107.*			
		5. SÆCVLVM.			
403	41	S. Anaſtaſius Romanus.	3		10
	42	S.Innocentius Albanus.	15	2	25
	43	S.Zoſimus Græcus.	1	3	12
	44	S. Bonifacius.	5	8	7
	45	S. Cæleſtinus Campanus.	8	10	17
	46	S.Sixtus 3. Romanus.	8		18
	47	S.Leo Magnus Tuſcus.	21	1	13
	48	S. Hilarius Sardus.	7	3	10
	49	S.Simplicius Tiburtinus.	15	1	7
	50	S Fœlix 3. Rom.	6	11	17
500	51	S.Gelaſius Afer.	5	8	17
	52	S. Anaſtaſius 2. Rom.	1	10	24
		Summa cum interregnis 97.			
		6. SÆCVLVM.			
500	53	S.Symmachus Sardus.	15	6	22
	54	S.Hormiſda Campanus.	9		18
	55	S.Ioannes Tuſcus.	2	8	28
	56	S.Fœlix 4.Samius.	4	2	13
	57	S.Bonifacius 2.Rom.	2		2
	58	S.Ioannes 2. Roman.	2	4	
	59	S.Agapetus Rom.		11	19
	60	M .Sylverius Campanus.	1	5	12
	61	S.Vigilus Rom.	18	6	26
	62	S.Pelagius Rom.	6	10	28
	63	S.Ioannes 3. Romanus.	12	11	26
	64	S.Benedictus Romanus.	4	1	28
	65	S.Pelagius 2. Roman.	10	2	10
604	66	S.Gregorius Magnus Roma.	13	6	10
		Summa cum interpontificiis 104.			
		7.SÆCVLVM.			
604	67	.Sabinianus Bledenſis.	67	5	9

Interpontificia,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Hiſtoriographi, cæterique Scriptores à pag. 407. ad 435.

5. Sæculi Imperatores,
Doctores,
Hæretici, pag. 359.
Interpontificia & q. Interregna,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Reges,
Hiſtoriographi, cæterique Scriptores à pag. 435. ad pag. 456.

6. Sæculi Imperatores,
Doctores,
Hæretici, pag. 360.
Interpontificia,
Res,
Euenta,
Concilia,
Patriarchæ,
Reges,
Hiſtoriographi,
Cæterique ſcriptores, à pag. 456. ad 478.

An. Do.			Ann.	Mens.	Dies.
664	68	S. Bonifacius 3. Rom.		9	
	69	S Bonifacius 4. Marsus.	6	8	15
	70	S. Deusdedit Roman.	3	3	20
	71	S. Bonifacius 5. Neapolita.	5		20
	72	Honorius Campanus.	12	11	17
	73	Scuerinus Romanus	1	2	
	74	Ioannes 4. Dalmota	1	9	9
	75	S. Theodorus Græcus	6	5	18
	76	M. Martinus Tudertinus	6	2	26
	77	Eugenius Romanus	2	9	
	78	Vithahanus Volscus	14	6	
	79	S. Adeodatus Roman.	4	2	5
	80	Domus Romanus	5	5	10
	81	Agatho Siculus	2	6	15
	82	S. Leo Siculus		10	
	83	S Benedictus 2. Rom.		10	12
	84	Ioannes 5. Antioch.	1	2	19
	85	Conon Trax.		11	5
702	86	S. Sergius Antioche.	13	3	15
		Summa cum interregnis 98.			
		8. SÆCVLVM.			
	87	M. Ioannes 6. Græcus.	3	8	
	88	Ioannes 7. Græcus.	2	7	17
	89	Sisinnius Antiochenus.			20
	90	Constantinus Syrus.	7		20
	91	Gregorius 2. Rom.	16	9	11
	92	Gregorius 3. Syrus.	10	8	24
	93	Zacharias Græcus.	10	1	
	94	Stephanus 2. Rom.			3
	95	Stephanus 3. Rom.	5	1	
	96	Paulus Romanus.	0	1	24
	97	Stephanus 4 Siculus.	4	5	
	98	Adrian. Roman.	23	10	17
796		*Summa cum interpontificiis 94.*			
Anno Domini		9. SÆCVLVM.			
	99	Leo 3. Romanus.	20	5	18
796	100	Stephanus 5.		6	24
	101	Paschalis Romanus.	7	3	17
	102	Eugenius 2. Romanus.	4	6	29
	103	Valentinus Roman.		1	10

7. Saculi Imperatores.

Doctores.

Hæretici 360.

Interpontificia. à pag 478. ad 499.
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Principes,
Historiographi,
cæterique Scriptores à pag. 499 ad 520.

8. Sæculi imperatores,

Doctores,

Hæretici, pag. 360.

Interpontificia,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Principes,
Historiographi,
cæterique scriptores à pag. 499. ad 520.

9 Saculi Imperatores.

Doctores,

Hæretici pag. 523.

Anni mundi			Ann.	Mens.	Dies
	104	Gregorius 4. Rom.	16		
	105	Sergius 2. Rom.	3		
160	106	Leo 4. Romanus.	8	3	6
	107	Benedictus 3 Rom.	2	6	9
	108	Nicolaus Magnus Rom.	9	7	13
	109	Adrianus 2. Rom.	5	9	12
	110	Ioannes 8. Rom.	10		2
	111	Martinus 2. Gallus.	1	5	
	112	Adrianus 3. Rom.	1	2	
	113	Stephanus 6. Rom.	6		11
	114	Formosus Rom.	5	6	
	115	Bonifacius 6. Tuscus.			16
	116	Stephanus 7 Romanus.	1	3	
	117	Romanus Tuscus.		3	
	118	Theodorus 2. Rom.			20
901	119	Ioannes 9. Rom.	2		15
		Summa cum Interregnis. 105.			
		10. SAECVLVM.			
	120	Benedictus 4. Rom.	3	4	
	121	Leo 5. Ardeatinus.		1	10
901	122	Christophorus Roman.		7	
	123	Sergius 3. Rom.	7	4	16
	124	Anastasius 3. Rom.	2		
	125	Landus Sabinensis.		6	21
	126	Ioannes 10. Rom.	13	2	3
	127	Leo 6. Rom.		7	15
	128	Stephanus 8. Rom.	2	1	12
	129	Ioannes 11. Rom.	4	10	15
	130	Leo 7. Romanus.	3	6	10
	131	Stephanus 9. Germanus.	3	4	12
	132	Martinus 3. Romanus.	3	6	10
	134	Agapetus 2. Rom.	7	9	10
	135	Ioannes 12. Rom.	9	7	3
	136	Leo 8. Rom.	2		22
796	137	Ioannes 13. Rom.	6	11	5
	138	Benedictus 5 Rom.	1	6	
796	139	Donnus 2. Romanus.	1		
	140	Bonifacius 7. Romanus.		7	5
	141	Bedictus 6. Rom.	8	10	7
	142	Ioannes 14. Papiensis.		3	
	143	Ioannes 15. Rom.		8	

Interpontificia.
Euenta,
Reges,
Concilia,
Patriarchæ,
Principes,
Historiographi,
cæterique Scriptores à pag. 527. ad 551.

10. *Sæculi Imperatores.*
Doctores.
Hæretici.
pag. 523.

Interpontificia,
Res,
Euenta,
Concilia,
Patriarchæ,
Reges,
Historiographi,

Anni mundi.			Anni	mens.	Dies	
	143	Ioannes *16*. Romanus.	10	8	10	*Cæterique ſcriptores,*
	144	Gregorius 5. Saxo.	2	5	10	*à pag. 552. ad 574.*
	145	Ioannes 17. Græcus.		10		
1001.	146	Syluester 2. Aquitanus.	4	1	10	
		Summa cum interpontificiis 101.				
		11. SÆCVLVM.				*11. Sæculi Imperatores,*
Anni Domini.	147	Ioannes 18. Rom.		4	20	*Doctores,*
	148	Ioannes *19*.	4	4		
1002.	149	Sergius 4. Rom.	2		15	*Hæretici,*
	150	Benedictus *7*. Tuſcula.	11	1	13	
	151	Ioannes 20. Tuſcula.	11	2	9	*pag. 523. & 324.*
	152	Benedictus 8. Tuſcula.	13	4	9	
	153	Syluester 3. Romanus.		1	19	*Interpontificia,*
	154	Gregorius *6*. Rom.	2	7		*Res,*
	155	Clemens *2*. Saxo.		9		*Euenta,*
	156	Damaſus 2. Bauarus.			23	*Concilia,*
	157	Leo *9*. Alſatius.	5	2	6	*Patriarchæ,*
	158	Victor *2*. Sueuus.	2	3	14	*Reges,*
	159	Stephanus 10. Lotharin.		7	18	
	160	Benedictus *9*. Camp.		9	20	*Hiſtoriographi,*
	161	Nicolaus 2. Allobrox.	3	6	26	
	162	Alexander 2. Mediola.	11	6		*Cæterique ſcriptores,*
	163	Gregorius 7. Hildebrandus.	13	1	3	*à pag. 574. ad 601.*
	164	Victor *3*. Beneuentanus.	1	4		
1100.	165	Vrbanus 2. Gallus.	12	4	19	
		Summa cum Interpontificiis. 98.				
		12. SÆCVLVM.				*12. Sæculi Imperatores,*
Anno Dom.	166	Paſchalis 2. Tuſcus.	18	6	7	*Doctores,*
1100.	167	Gelaſius Caietanus.	1		5	*Hæretici,*
	168	Calixtus 2. Burgundus.	5	10	6	
	169	Honorius 2. Imolenſis.	5	2		*pag. 524.*
	107	Innocentius 2. Rom.	14	7	13	
	171	Celestinus 2. Tuſcus.		5	13	*Interpontificia,*
	172	Lucius 2. Bononienſ.		11	4	*Res,*
	173	Eugenius *3*. Piſanus.	8	4	20	
	174	Anastaſius 4. Romanus.	1	4	24	*Euenta,*
	175	Adrianus 4. Anglus.	4	10	29	*Concilia,*

Anno Dom.			Ann.	mens.	Dies
	176	Alexander 3. Senensis.	21		19
	177	Lucius 3. Lucensis.	4	2	18
	178	Vrbanus 3. Mediolan.	1	10	25
	179	Gregorius 8. Beneuent.		1	27
	180	Clemens 3. Rom.	3	5	
	181	Celestinus 3. Rom.	6	7	11
		Summa cum interpontificijs. 98.			
		13. SÆCVLVM.			
Anno Dom. 1198.	182	Innocentius 3. Anagninus.	18	7	15
	183	Honorius 3. Rom.	10	7	13
	184	Gregorius 9. Anagninus.	14	3	
	185	Celestinus 4. Anagninus.			18
	186	Innocentius 4. Genuensis.	11	6	12
	187	Alexander 4. Anagninus.	6	5	5
	188	Vrbanus 4. Trecensis.	3	1	4
	189	Clemens 4. Narbonensis.	3		21
	190	Gregorius 10. Placentinus.	4	2	10
	191	Innocentius 5. Burgundus.		6	2
	192	Adrianus 5. Genuensis.		1	9
	193	Ioannes 21. Lusitanus.		8	
	194	Nicolaus 3. Rom.	2	8	15
	195	Martinus 4. Turonensis.	4	1	
	196	Honorius 4. Rom.	2		1
	197	Nicolaus 4. Asculanus.	4	1	8
	198	S. Celestinus 5 Eserniensis.		5	7
1303	199	Bonifacius 8. Anagninus.	8	9	17
		Summa cum interpontificiis. 105.			
		14. SÆCVLVM.			
1303	200	Benedictus 10. Taruisinus.		8	17
	201	Clemens 5. Burdegalensis.	8	10	15
	202	Ioannes 22. Caturcensis.	19	4	
	203	Benedictus Tholosas.	7	3	17
	204	Clemens 6. Lemouicensis.	10	6	28
	205	Innocentius 6. Lemouicensis.	9	8	6
	206	Vrbanus 5 Lemouicensis.	8	4	
	207	Gregorius 11 Lemouicensis.	7	2	27
	208	Vrbanus 6. Neapolitanus.	11	8	
	209	Bonifacius 9. Neapolitanus.	14	11	

Anno Dom.			Ann.	Mens.	Dies	
		Summa cum interpontificiis. 101.				
		15. SÆCVLVM.				15. *Saeculi Imperatores,*
1404	210	Innocentius 7 Salmonensis.	2		22	*Doctores,*
	211	Gregorius 12 Venetus.	2	7	5	*Haeretici;*
	212	Alexander 5 Cretensis.		10	8	*pag. 525 & 526.*
	213	Ioannes 23. Neapolitan.	5	15		*Interpontificia,*
	214	Martinus 5. Romanus.	14	3		*Res,*
	215	Eugenius 4 Venetus.	15	11	21	*Euenta,*
	216	Nicolaus 5. Sarzanensis.	8		19	*Concilia,*
	217	Calixtus 3 Hispanus.	3	1	16	*Patriarchae,*
	218	Pius 2 Senensis.	5	11	26	*Reges,*
	219	Paulus 2. Venetus.	6	10		*Historiographi,*
	220	Sixtus 4. Sauonensis.	13		5	*Caeterique scriptores, à*
1501	221	Innocentius 8. Genuensis.	8		26	*pag. 689. ad 709.*
	222	Alexander 6. Hispanus.	11		8	
		Summa cum interregnis. 99.				
		16. SÆCVLVM.				16. *Saeculi Imperatores,*
Anno Dom.	223	Pius 3. Senensis.			16	*Doctores,*
1503	224	Iulius 2. Genuensis.	9	3	12	*Haeretici,*
	225	Leo 10. Florentinus.	8	8	21	*pag. 526.*
	226	Adrianus 6. Batauus.	1	8	6	*Interpontificia,*
	227	Clemens 7. Florenti.	10	10	8	*Res,*
	228	Paulus 3. Romanus.	15		29	*Euenta,*
	229	Iulius 3. Rom.	5	1	6	*Concilia,*
	230	Marcellus 2. Tuscus.			22	*Patriarchae,*
	231	Paulus 4 Neapolitan.	4	2	27	*Reges,*
	232	Pius 4. Mediolanensis.	5	11	8	*Historiographi,*
	233	Pius 5. Alexandrinus.	6	3	16	*Caeterique scriptores,*
1584	234	Gregorius 13. Bononiensis, ho				*à pag 709. ad finem*
		die sedens.	12			*libri quarti.*
		Summa cum interpontificiis 81. quibus omnibus in vnum reductis existunt à Christo nato 1584.				

AD AVCTOREM.

RElligionis amor, constantia semper, vbique
Laudatur cunctis in pietate, tenax.
Nulla sui nunquam falsos, veneratur, adorat
Obseruatores vana superstitio.
Pontifices summè maiores atque minores
Antiquam Romam *tu coluisse vides.*
Impius iuque nouà Turcis Cadilesquerus, amens
Baldensis Caliphas fertur ad astra Scythis.
Arcadis e stolidæ vilissima bestia Beza
Suspicitur ranis núncque Lemanicolis.
Quòd varios tuetur, amet, defendat iniquus
Acriter errores, stultus, auarus, hebes.
Quis non ergo colat iam te, miretur, honoret,
Extollat, celebret, de veneretur, amet?
Tu bonus atque pius, duro insuperabilis hosti,
Defensor Christi, malleus hæresæon,
Ipsis incumbis totus noctésque diésque,
Vt veræ dōceas relligionis opus.
Túque Nouatores nostros confundis acutus,
Et victos herbam tu dare cogis eos.
Si tibi permultos similes præberet IESVS
Doctores Christus maximus atque Deus,
Et subitò nobis discordia magna periret,
Ac tranquilla forent tempora nostra diu.
Attamen, aspirante Deo, confidimus omnes,
Hæreticos vnus quod cohibebis apros,
Qui frustra Domini vitem radicitus almam
Syluestres tendunt vellere dente fero.
Hoc docent monumenta satis, quæ docta relinquis,
Communis prorsus vtilitatis amans.
Non igitur gestabis ouans tu serta triumpho,
Laurea vel dabitur vana corona tibi:
Sed te pro meritis ingentibus atque peramplis
Æternæ vitæ præmia certa manent.
Nósque tibi vitam longos producat in annos
Oramus proni supplice mente Deum.
Vt, doceas qui sunt modò, venturósque nepotes,
Innumeris scriptis atque iuuare velis.
Vt sic Herculeos nobis tolerando labores,
Tu virtute queas charior esse Deo.

Ch. Aug. S. D. Genebrardi in Heb. litt. Discipulus grato pióque animo canit.

TEMPORVM AD CHRISTVM ET A CHRISTO AD NOS VSQVE BREVIS DESCRIPTIO, QVATENVS SCRIPTVRIS ſacris aut receptis Hebræorum veterum, atque aliorum probatorum auctorum ſcriptis,& Annalibus confirmari poteſt.

Gilberto Genebrardo Theologo Pariſienſi auctore.

SEX ÆTATVM, IN QVAS DISTRIBUIMUS mundi ante Chriſtum tempora, formulæ.

Anno mundi.

1 Aetas mundi originarij. è 1. 5. & x. c. Geneſ.

AB orbe condito vſque ad eluuionē ſunt anni 1656. dies 6.

*

2. Aetas Patrum, quæ & diluuij.

2 è c. 7. 9. 10. 11. Gen.

Ab eluuione ad ortum Abrahami anni 293. dies 10.

3. Aetas Patriarcharum.

3 è c. 17. 25 & 12. Exod.

Ab Abrahami ortu, ad egreſſionem Iſraelitarum ex Ægypto anni 720.

* *

VETERES fermè mundi tempora in quinque ætates ante Chriſtum diſtribuerunt. Latini quidem, vt Auguſtinus lib. de Geneſi contra Manichæos, è parabola de conductis ad vineam Mat. 12. primam ab Adam vſque ad Noe conſtituunt, alteram à Noe vſque ad Abraham, tertiam ab Abrahā vſque ad Dauidem, quartam à Dauide ad tranſmigrationem Iudæorum vſque, quintam ab illa tranſmigratione ad Chriſtum, vt iam ſexta ducatur à Chriſto ad mundi finem, (quam nos ſeptimam facimus) ad ſimilitudinem ſex Dierum creationis, vt in ſeptima (id eſt, cæleſti) ſperetur requies. Græci vero, vt Nicetas in 42. orationē Nazianzeni, primā ab Adamo ad Noem, ſecundā à Noe ad Abrahamum, tertiā ab Abrahamo ad Moſem, quartā à Moſe ad captiuitatem, quintā à captiuitate vſque ad Chriſtum, vt ſexta ſimiliter à Chriſto vſque ad diem iudicij protrahatur. Verum præſtat in ſeptē diſtribuere, quòd Scriptura locis à nobis citatis, & notabiles mundi Eccleſiæque mutationes, variique euentus hanc diſtributionem commodiorem & faciliorem oſtendant.

Mundum ſex mille annis duraturū non eſt Eliæ Teſbitis Prophetæ vaticinatio, ſed cuiuſdam Eliæ Rabbini Iudæorum Cabbalici commentum, in Talmud, *tractatu Sanedrin, cap. Helec: & in tractatu de Idololatria, c. Lifne: & in tractatu de Sabbato*. Cuius cōiecturas affert Rabbi Iſaac in primum cap. Geneſeos. Præcipuæ ſunt hæ: Primus verſus Geneſis, qui cōtinet ſummam operum Domini, ſexies literam א exprimit, Aleph autem mille ſignificat. Deinde Deus ſex diebus abſoluit mundum, ſeptimo quieuit, ac ſabbatum cōſecrauit. Iam mille anni ſunt apud Deum, ſicut dies heſterna, quę præterijt. Poſtremò ſex primi parentes, Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared mortui ſunt, Septimus Enoch viuus in cœlum tranſlatus eſt. Poſt igitur millenarios ſex, quibus labor & mors viguerit, ſeptimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Hęccine, quæ coniecturis frigidis nituntur, poſſunt videri prophetica? Quæ annotare libuit contra in-

fulſam & ſoperſtitioſam eorum opinionem, qui quaſi in numerato habeant ſæculorum fines, occinentes dictum Eliæ, nobia breui, definitóque anno extremum diem minitantur, cùm ne Angelis quidem ille pateat. Vide clariſſima Christi verba Mat. 13. V. 32. & 24. V. 22 Mat. 25. 13. Act. 1. 13. quæ, vt non ſimpliciter inficiantur aliqua poſſe eſſe argumenta, quibus mundi impendens ruina declaretur (nam nonnulla Scripturæ protulerunt) ita docent non eſſe ſtudioſius inquirendum in dies, horas & momenta, quæ Deus poſuit in ſua poteſtate.

Definitam ergò & minutam annorum circunſcriptionem reiiciamus. Pronuntiatum autem Rabbini Eliæ vniuerſè verum intelligamus. Nam non carebit ſuo euẽtu in genere, præſertim cùm apud nos idem tradiderint *Lact. lib 7. cap. 7. Hilar. cap. 17. in Mat. Hierony. in epiſtolari. expoſ. Pſal. 89. ad Cyprian. Aug. li. 20. Ciui. cap. 7. & vt addamus Græcos, Iren. lib. 5. cap. vlt. Iuſtin. q. 7. ad Gentes, German. Conſtant. lib. de Theoria*, ad hũc numerum quingentis adiectis, poſt Hippolytum, Cyrillum & Chryſoſt. Et apud Ethnicos Hydaſpes, Trimegiſtus, Sibyllæ, auctore Lactant. & Orpheus citãte Platone, etſi alio ſenſu. ἐκ τῆς εἰ γενεῆς κατὰ παίονται κόσμον ἀοιδῆς.

Hebræi à Nouilunio Septembris ſiue Luna propinquiore Autumnali æquinoctio, annum ordiuntur, exiſtimántque eo menſe orbem fuiſſe cõditum, ſequuti ſententiam R. Eliezeris, qui id contra R. Ioſuam defendit, annum auſpicantem à Nouilunio Martij, ſiue à Luna æquinoctio verno viciniore, quando ſol arietem ingreditur. Vnde & feſtum Tubarum, quod primo die Septembris celebrabatur, vocant caput ſeu principium anni. Nec niſi ratione atque ordine Feſtorum & miniſterij Eccleſiaſtici Niſan (qui ferè Martio noſtro reſpõdet) primum menſium. *Exod. 12* dici interpretantur. Quò fit vt in cæteris negotiis, ſiue priuatis, ſiue publicis, itémque in conſignanda temporum ratione à Tizri. i Septembri numerent, vt *Ezech. c. 40. ver.* 1. Quos etiã in Eccleſiaſticis ſequuntur hodie Græci, vt conſtat ex ipſorum ὡρολογίῳ & μηνολογίῳ Mytilenenſium. qui & ideò Conſtantinum magnum Indictionũ ſuarum initiũ poſuiſſe 23 die Septembris aiunt, quo ſcilicet Sol Libram inibat. Ex veteri inſtituto nõ modo Chaldæorum, Perſarum, Aegyptiorum, Orientalium cæterorum, vt videre eſt apud Ioſeph. Ant. lib. 1. c. 3. & Alphõſum in Tabulis, verum etiam Hetruſcorum veterũ, qui, vt è Feſto Pompeio & Liuij libro 7. colligitur, quotãnis clauum annalem figebant Idibus Septembris, vt per eos clauos numerum annorum deſignarent.

Tamen noſtrorum communior opinio eſt Martiũ mundo dediſſe principium, ac Scripturã ex eo faſtos ſuos deducere. Nam Exodi 12. apertè ſcribitur, de Niſan, *Primus iſte vobis erit mẽſium*, & 23 ſolennitas Tabernaculorum in exitu anni, quãdo eſſent omnes fruges, fructúſq; de agro congregati, agitari imperatur, quam ſanè in Septembri celebratam è 23. Leuit. conſtat. Quod etiam ſequimur, & ad Martium annorum ſupputationẽ in hac Chronologia dirigimus, cum præſertim Chriſtus eo menſe de Cruce pepẽderit, mundúmque renouarit, & Daniel ſuas Hebdomadas, ſextam ætatem terminantes, ad eius perpeſſionem deduxerit.

Adde me imitari noſtras Eccleſias Gallicas, quæ ductæ iudicio & conſuetudine D. Hieronymi, (vt in Catalogo c. de Ioanne Euãgeliſta, & c. De Papia) Sophronij, & Iſidori, annos hinc deinceps ſupputarunt. Apparet è Gregorio Turonenſi, apud quem mẽſis vndecimus eſt Ianuarius: decimus, December,

---

Anni mundi.

4 è 3. Reg. 6.

4. *Iudicum, Deorum & Heroum.*

Ab egreſſu Iſraelitarum ad vſque iacta templi fundamenta, anni 480.

5 è libris Regũ & Paralip

5. *Regum.*

A fundamentis templi ad captiuitatem Babylonicã anni ſunt 419. menſes 6.

6 è 25. Iere. & 9. Dan.

6. *Captiuitatis Eccleſiæ, ſiue Monarchiarum mundi.*

A Babylonica captiuitate ad Chriſtũ patientem, anni 553.

Summa, an. 4121. menſ. 6. dies 16.

* *

Quod membratim ſic demonſtrari poteſt.

* *

* *

Anni mundi.

1

PRIMA ÆTAS.

LEGIS NATVRÆ, quæ & mundi originary, quasi populi Dei infantia.

Gen. 1.

DEVS è nihilo, id est, nulla antegrediente materia cœlum & chaos. i. miscellā rerum omnium inferiorum, complectentem in certo gradu & ordine, quatuor elementa: deinde ex his reliqua, quæ sub sensum cadunt, procreauit, diebus 6.

Decēber, &c. Et apud Græcos Cātacuzeno apolog. 1. pag. 8 dū à Passione ad suę scriptionis tēpus annos 1360. numerat.

Nec est mirum hanc diuersitatem inter nostros reperiri, cùm etiam R Abraham scribat in 7. caput Danielis, suorum quosdam annum incipere à Tizri, quòd is sit principium orbis conditi: alios à Nisan, quòd eo Patres egressi sint ex Aegypto. Nempe illis annus duplex, vulgaris & sacer. Vulgaris, incipit ab Autumno, mensę Septembri. Sacer siue ecclesiasticus, ab æquinoctio verno in Martio.

Cum infinitis retro sæculis absolutissima perperuáque fuisset omnis fœlicitatis cōmunicatio inter Patrem, Filium & Spiritum S. qui trea vnum Deum sistunt, Deus ipse nullius rei indigus, sed per se fœlicissimus, post angelorum tres Hierarchias, siue nouem substantiarū incorporearū ordines, mundum hunc aspectabilem, non de hyle siue materia increata, vt Plato falsò censuit, non ab æterno, vt Aristoteles, non ex atomis fortuitave aliqua concursione, vt Democritus: sed è nihilo, hoc temporis principio condidit.

Mundus ergo neque æternus, neque in tempore per necessitatem vel casum factus, sed libere, quando, & quo momento, & quo modo Deus voluit, tanquam riuus è pleni & consummate boni fonte exoritur: prius materia, de qua fieret, è Nihilō procreata, præparatáque ex eo, quod non erat, quam tenebras, abyssum, aquas, inanitatem, vacuitatē Moses appellat.

ANGELI omnium primi procreantur. Illis coæua faciūt tria Scholastici, post D. Augustinū atque adeo Hebræos in Bereshit Rabba cœlum, tempus, materiam, nisi quòd R. Sclomo, *Gen. 1.* citata etiam illa eadem Bereshit, eos malit conditos die secundo, cum illos tamen Græci multùm ante hunc mundum productos contendant. *Nazianzenus, Damascen. Suidas.* Græcis assentiuntur Hierony. Hilarius, &c. Quod certe est credibilius. Ideo enim Moses in Genesi eorū inter res tum creatas nō videtur meminisse, quòd non essent de operibus sex dierum, ac illic duntaxat instituisset Hexaemeron, siue opificium sex primorum dierum describere. Alioqui alibi eos satis indicat fuisse à deo procreatos, vt cum Angelos Domini appellat, ministros & seruos ipsius facit, &c.

Siue autem sint cum mundo procreati, siue infinitis antè seculis, tunc erant omnes valde boni, sed superbiendo & altiorem gradum appetendo tertia pars duce Lucifero eadem hora lapsu luctuoso de sua fœlicitate cecidit, misera, in malo fixa & obdurata euasit. Cæteri autem cum Deo manserunt, gratia aucti & confirmati, perfectáque beatitudine cumulati.

Primo die, qui dominicus, rerum creatio prima rudísque. Mox lux rerum nobilissima & spirituali naturæ finitima. Eo enim conduntur materia informis, cœlum, lux in modum lucidæ nubis, quæ vice Solis ortu suo diem, & occasu noctem efficeret, terra, aquæ, aër, &c.

Secūdo die & tertio, rerum dispositio, tribus reliquis ornatus, omnia maximo diuinæ potestatis & sapientiæ argumento, addita benedictione secundum cuiusque naturam & speciem.

Paradisus item voluptatis, tertio die, id est, ortus Eden fœcundissimus & amœnissimus omni stirpium, arborum.

aquarum, fructuum genere, quando primum productæ sunt plantæ. In eo erat fons naturam Nili referens, qui coloni vice fungens ascendebat & irrigabat omnem horti superficiem, sicque sine alio aquarum genere alebat augebátque semina, atque terram pinguefaciebat, vt nihil imbribus cœlóq; deberetur: Sicut de Nilo Plinius maior, lib. 18. c. 18. & minor in Traiani Panegyrico. Rectè autem Chrysostomna illum diluuio ita obscuratum tradidit, vt in hominum ignorationem venerit.

Septimo cessauit Deus nouas speciea & nonos mundos condere, sat habena deinceps sua inerranti prouidentia & verbo potentiæ suæ semel procreara portare, conseruare, regere, ad debitum finem perducere. Quod exequitur omnia suauiter disponendo, id est, mouendo res procteataa iuxta modum naturæ ipsatum congruentem, naturales videlicet naturaliter, liberas liberè, contingentes contingenter. Nisi hunc ordinem & cursum singulari aliquo iudicio mutet, suspendat, imminuat, innet, perficiat. Hinc illud, Gratia naturam perficit.

Singula Deus fecit valde bona Gen. 1. id est, perfecta in suo genere, nempe in suo statu, integritate, perfectione, vigore. Non enim creauit, Verbi gratia, hominem in cunia, infantem, vel puerum, vel decrepitum, rudem & indoctum, sed ætate, sapientia, virtute, scientia perfectum, &c. Non arbores in semine, virga, sed cum frondibus, fructu, &c. Item valde vtilia & commoda mundo, item pulchra, speciosa, decora pro ratione essentiæ cuiusque. T o b Hebraicè ea omnia significat.

* Adam in agro Damasceno (Hebræorum alija, in ipsa terra Israelica) è terra virgine seato & vltimo die orbis conditi, annis ante Christi passionē 4t a a tanquam creaturarum omnium finis & possessor producitur. Idque extra paradisum, muliere in paradiso paulò post de eius dormiētia latere constituta: & ad imaginem Dei, in naturalibua in entia facultatibus, & ad similitudinem in gratuitis donis, quæ quia postea peccato suo amisit, Dei similitudinem perdidisse memoratur, non item imaginem.

In paradisum trāslatus, & Euæ consortio consolatus, multa de Christo & Ecclesia propherauit. *Ephe. 5.*

Eodem die, quo fuerat procreatns, transgressus est, mortalisque factus, ac ideo etiam Christus seato die conceptus est & passus, vt eius lapsum repararet.

In agrum Hebron vna cum Eua exul pellitur, vbi & sepelitur. Ios. 14. iuxta interpretationem Midras & D. Hieronymi. Alijs tamen sepultus dicitur in loco Caluariæ, prope Hierusalem, deinde translatus in Hebron.

E paradiso emittitur, vt operaretur & coleret terram, de qua erat sumptus. Ad eum decipiendum diabolus, cum spectari non posset per essentiam, vtpote incorpoream & inuisibilem, serpente vsus est, quòd esset animal comparatum ad ipsius ingenium, commodum ad scandendam arborem mortis, denique quia concessum. Non enim Deus eum alio vti permisit, quò homo posset satanam per istum loquētem faciliùs detegere sicque tentationi resistere.

Sic deincepa dæmon ad fallendum apud gentes loquebatur per statuas, in oraculo Dodonæo per quercū, cum Apollonio Thyaneo è Philostrato per vlmum, cum Pythagora per fluuium è Porphyrio, cum Iuliano Apostata & Maximo philosopho diuersis vocibus & modis, cum Magis hodie per hircos, capras & eiusmodi belluas.

In suo

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴

* Ad extremū diei sexti, quod erat initiū propè diei septimi, Adam è limo fingit, eíque è nihilo mentem infundit.

∴ ∴

Deinde de latere Adæ dormientis costam tollens, mulierem procreat. In cuius res signum viri vna costa mulieres vsque hodie superant.

∴ ∴

∴ ∴

Anni mundi.

In ſuo exilio diuturniſſimò, ſe Dei Pſalmis & laudibus conſolabatur. Vnde Talmudici inter vndecim libri Pſalmorum auctores eum nominant. Condidiſſe aiunt Pſ. 92. qui, *Pſalmus Cantici in diem ſabbati*, inſcribitur, & beneficiũ creationis, ac erga res procreatas prouidentiam celebrat.

Adam humani generis Sator, parens atque origo. Vnde de nomine ſpeciei appellatus eſt. Nam Adam Hebraicè hominem ſonat. Cùm prophani hunc primum eſſe hominem ignorarent, alij vt Aegyptij, ſe tredecim millium annorum hiſtoriam literis comprehenſam habere finxerunt (*e Mela*) & barbara quædam hominum nomina excogitarunt. Alij, vt Indi, vt ex ipſorum chronicis profert Hebræus Cozras, Adami patrem & præceptorem etiam nominarunt. Alij mundi æternitatem introduxerunt & rerum in illa æternitate geſtarum memoriam obliteratam aſſeruerunt certis eluuionibus & exuſtionibus. Nos, quibus ſacra hiſtoria innotuit, non ſolum primum hominem aſſignamus, ſed ab illo etiam certam, rectam & perennem lineam, ſucceſſionémq;, relictis cæteris ramis, deducimus.

Profanorum alij humanam naturam æternam aſſeruerũt, Alij primùm in Attica natos fuiſſe homines, alij in Arcadia, alij in Aegypto. *Theodo. lib. 5. Græcar. affectio.* Alij in Scythia. *Iuſtin. hiſtoric. lib. 2.*

Hæc prima ætas, pauca habet monumenta, quod inundatione Noë omnia ferme interciderint.

Quæ habet, hæc ſunt.

Ab eius hominibus artes tam ingenuas, quàm mechanicas fuiſſe repertas indicat Moſes *Geneſ. 4.* Oracula Henoch citat B. Iudas in ſua Canonica. Ipſius libros Chriſtiani Aethiopes oſtentant. Seth & Enos inueniſſe aſtrologiã & duabus columnis inſcripſiſſe, charactereſque Hebraicos excogitaſſe vetus eſt traditio, è Cedreno, Ioſepho, Rabbinis, &c.

Homines erant longæui, quia natura erat ſimplicior & incorruptior. Præcipue autem diuina prouidentia, vt ad filios, notitiam Dei propagarent & ſuo exemplo eum colere, ſacrificijs placare, Fidem in Chriſtum retinere docerẽt. Hinc hanc longæuitatẽ, R. Leui ſcribit opus fuiſſe prouidẽtię, non naturæ. Sic ferè Ioſephus, vt poſſent experiri & obſeruare diſciplinarũ artiúmque rationes, cauſas, principia, &c. Nam artes longæ & experimenta difficilia, quæ non poſſunt ſatis colligi, niſi obſeruato ſyderum ad ſua principia reditu. i. magno anno. Diu viuebatur ad multiplicandum genus humanum, & ad ſcientiarum principia inuenienda. Nemo tamen ad mille annos peruenit. *Auguſt. lib. 15. de Ciuit.* Vbi quidam Bacchon fruſtra putauit annorum Hebraïcorum alios fuiſſe lunares, alios ſemeſtres, alios bimeſtres. Nam Scriptura non niſi agnoſcit annos menſium ſiue lunarũ duodecim, & quando ſunt embolici, tredecim, vt ſuo loco oſtendam.

Erant fœcundi, quod Scriptura ſignificat *Gen. 5.* dum eos ait genuiſſe filios & filias, & traditiones Heb. dum narrant eorum partus fuiſſe perpetuo geminos & tergeminos ob corporis molem & copioſos humores, ſic prouidente Deo humani generis multiplicationi, ob quam gradus cognationis matrimonium non prohibebant, ſed nec alij caſus, præter diſparitatem religionis, vt colligunt è *Gen. c. 6.*

Erant ingenioſi. Nam pauco tempore repererunt artes liberales & mechanicas, quod Moſes *Gen. 4.* ſignificat, dum inuentores rerum, quarum vſus eſt præcipuus inter homines, notat.

Erant proceri & quasi Gigantes. Vnde & Berosus Noeū Gigantem appellat. statura enim hominum post diluuium paulatim contracta est, vt & vita, cùm propter climata & inclinationes cæli varias, ad quas dispersi sunt *Gen. 10. & 11.* tum propter sequentium ætatum intemperantiam, aliásque vitiositates, tum ob assiduum naturæ fluxum, diminutionem & quasi defectū. Quare qui Gigantes siue Nephilim, *Gen. 6.* dicuntur, ita appellantur per comparationem aliorum.

Cætera traduntur primis quinque aut sex capitibus Genesis Mosaicæ, ad quæ licet nihil certò possit adijci, quòd Mose nullos habeamus auctores antiquiores, tamen hic sex aut septem possunt interseri, præter ea, quæ ex historijs & traditionibus Hebraicis suo loco & ordine depromemus.

Primùm vt *Arnobius lib. primo contra Gentes*, Platonis in Critia, imaginationes de bello Atlantico, quod Solon in Aegypto audiuit extitisse ante diluuium. Moses sane scribit tum fuisse Gigantes, & quamuis tacet an se mutuis bellis confecerint, hoc tamen innuere videtur, dum eos ait fuisse potentes à sæculo, Heb. *Gibborim*, quod epithetum est heroum & strenuorum bellatorum, dúmque addit fuisse famosos siue magni nominis. Hac enim formula videtur notari eorum fortitudo tyrannica & rerum gestarum magnitudo. Quod autem hæc ætas referatur tota traducta intra orbis mediterranea, nec verò ad mare Atlanticū .i. fines Africæ, Europæ, aut etiam Asiæ peruenisse, nihil obstat. nam huius Gigantomachiæ causa, victi in extremas oras profugere, & victores illuc victos persequi potuêre, non tam habitandi, quàm se vlciscendi studio.

Secundum de columnis coctilibus, de quibus Iosephus libro 1. Nempe lapides coctiles pro siderum ratione inscriptos ante Ninum septingentis annis, fuisse in Babylonia repertos, vt liqueat ante diluuium literarum, præsertim mathematicarum, vsum extitisse.

Tertium de Chaldeorum disciplinis. Nam eos ante Græcorum monarchiam quadraginta tribus millibus annorum menstruorum, qui ter mille sexcentos triginta quatuor solares conficiunt, literarum, & Astronomiæ principia coluisse memorant. Hi autem ducti per Imperium Persicum, Babylonicum & quinque primas Scripturæ ætates in Adami centesimum quinquagesimum primum, & Sethi vigesimum primum incurrunt. *è Chaldæorum historijs.*

Quartum de libris Henoch, è quibus Tertullianus citat integras paginas, de quibus suo loco.

Quintum de quindecim Aegyptiorum dinastijs, vt regnum eorum antiquissimum & cum primis ferè hominibus natum esse videatur. Nempe quia decima sexta & vltima Thebanorum dinastia, qui ante Hicsos (vt appellat Manetho apud Iosephum) imperarunt, exactè in diluuij principium incidit, vt obseruant apud Eusebium.

Sextum apud Rabbinos de gemina fame, vna sub Adam ob peccata Cain & filiorum eius, altera sub Lamec propter Gigantum scelera. Et de diluuio Enos, quo tertia hominum pars interijt.

Septimum de Epicureismo è Luc. 17. & Mat. 24. Edebant & bibebant, vxores ducebant & dabant, ad vsque diem, quo intrauit Noe in arcam & venit diluuium ac omnes perdidit. Addunt Hebræi tyrannides, violentias, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, è 6. Gen.

Octauum de fabulis Gigantum, quòd non haberent homines Patres, quæ Eusebij nomine (inquit Augustinus de Ciuit.)

Anni mundi.

Anni mundi.

Ciuit.) circumferuntur & è scriptis Henoch ob antiquitatem fidei suspectæ iudicata traduntur.

Præter hæc supersunt duntaxat nomina Patrum, quamuis aureum fuerit sæculum, cuius comparatiooe nostra lutea dici mereantur.

Gen.5. a ADAM genuit Seth ætatis

1

a ADAM peccat astu Sataoæ per serpẽtem, vt per fistulam, loqueotis. securus est lapsus, fons mortis, morborum & cæterarum calamitatum. Sic enim sibi relictus est homo. deperdita autem gratia atque iustitia originaria, qua præter oaturam fuerat affectus, frostra Philosophi aliam malorum causam quæsiuerunt.

Ex eo tempore homo necessario moritur. 1. quia habet corpus compositum è quatuor elementis se mutuo per contrarias qualitates oppugnantibus, donec vnum eorũ reliqua vicerit. 2. quia perdidit iustitiã origioariam, quæ sola reddebat corpus ad põdus, cuiusmodi nũc medici frustra quęreiẽt, vel corporis momentũ ad mortem corrigebat & coercebat.

Post peccatum, semen benedictum Christus promittitur. Hæc illa prima Dei promissio Euangelij fons multis deinceps sæculis repetita, varijs figuris dilineata, oraculis & vaticinijs inculcata, qua se coosolabantur Patriarchæ vsque ad eius aduentum.

Hortus Eden, qui & paradisus voluptatis in Eden Mesopotamiæ regione, *Ezec.17.& 31. Es.27.4. Reg.16.* ad Orientẽ terrę Sãctę, irrigatus quatuor maaimis fluminibus. Gãge, tigri, Euphrate, Nilo. *Gen.*2. Sed diluuio tandẽ omnib. sursum deorsum turbatis, ob ruptas maris, terræ, aëris cataractas, *Gen.7.* ita immutata est terræ facies, vt loci illius vestigiom vix vllum deinceps superfuerit, & fluuiorum illorum oculi sioe fontes in alias regiones, eásque disiunctissimas translati sint, magno incolentium bono. Omnes enim terram, quam alluunt, oblimant. Spatium terræ his fluuijs hodie comprehensum ferè est tertia terrarum pars. Ne quis putet paradisum illum hodie extare, aut locum vbi olim ille extitit, ijsdẽ allui, fluuijs. Aliqui eum longè latéque patuisse scribont per Syriam, Arabiam & Mesopotamiam.

Illic fuit coniugij institutio, benedictio, dominium in belluas & res alias corporatas homini tributum. Lex de obedientia & temperantia. Sabbathi saoctificatio, quod & obseruatum toto legis naturæ tempore tradunt Hebræi & Lyranus, *Genes.7.* vt & aliqna alia legalia. Verbi gratia, sacrificium de animalibus, non quibuslibet, sed mundis tantum, abstineotia à suffocato & sanguine. *Genes. 8 9.17.*.

Adam pœnitentiam egisse dicitur Sap. 10. Eam cepit, quando abscõdit se à facie Domini, metuens eios irã, quam facies Hebraicè significat. Continuauit annis ferè onille. Agricola & Agricolarum exemplum. *Zach. 13.* propheta, in Seder Olam cap. 21. sine prophetico spiritu imbutus. Ab origine omnis generis scientia, virtute, iustitia, gratia donatus, sed peccato posteriora amisit, citra spem eorum recuperandorum, nisi ex solo redemptoris beneficio & fide, per quam nouam iustificationẽ fuit consequuta, tam ipse, quàm reliquum humanum genos. Scientia remansit, per quam diuinas & humanas artes posteros docuit, per quam & ante lapsum nomina rebus, maximè animantibus terræ & volucribus cæli imposuerat. *Genes.2.* Ex qoo sapientissimum & naturæ cuiusque scientissimum eum fuisse oportet, vt proinde per eum ad posteros philosophia de animantibos & rebus physicis manauerit.

Cecinit *Psal. 91.* in diem Sabbathi, vt eius sanctitatem &

cultum posteris relinqueret ad recolendum creationis beneficium & magnitudinem. *Talmudici in Baba Bathra.* vsque ad tempus videlicet secundi Adam. i. Christi, quo ad maius beneficium. i. recreationis & redemptionis recolendum, in diem Dominicum conuerteretur.

Libros scripsit, de quibus Aug. lib. 18. de Ciui. c. 38. Quorum (Adæ puta & Enoch) scripta, vt apud nos & Iudæos in authoritate non essent, nimia fecit antiquitas, propter quam videbãtur esse suspecta, ne proferrentur falsa pro veris. Nam & proferuntur quædam, quæ ipsorum esse dicuntur ab eis, qui pro suo sensu, passim, quæ volunt, credunt. Hæc ille.

In agro Damasceno formatus fertur ex Trad. Heb ex humo rubra. Nam Adama, ex qua dictus est, humum rubram sonat, qualis est gleba Syriæ & Armeniæ. Alij in terra Israel, quod reijcit Abben Ezra, Gen. 2.

Abel alendorum pecorum artem primus inuenit, in vsum lanarum & pellium. Nondum enim vsus carnium pisciumve ante diluuiũ receptus fuit, dum ea *Gen. 9.* iam tanquã olera virentia (*Gen.* 1. in cibum concessa) permittit. etiam si reclamet Iustin Martyr. *q. 119. ad Orthod.* Potuisse autẽ vti cõmodissimè, radicibus fructibus, herbis citra vsum carniũ facile declaratur, ex his quæ scribit Iulianus Apostata apud Suidam in Herodoto. Vsus autem lanarum & pellium monstratur à Deo, dum primos homines è paradiso mox eijciendos pelliceis vestibus amiciuit. *Gen. 3.* Et consuendi artificiũ (vt agriculturæ & multarum aliarum rerum) ab Adamo & Heua, dum in paradiso sibi consuerunt folia ficus & fecerunt perizomata, siue subligacula, *Ibid.*

Sed nec animalia vlla, vt Leones, canes, vultures toto illo originario æuo videntur vsa carnibus, ex his, quæ docet Basilius ho. 11. Hexa. Quod colligit è 1. & 9. Genes. Quo fortasse allusit Esaias c. 11. *Leo quasi bos comedet paleas*, significans sub Christo omnia fuisse reuocanda ad primam simplicitatem & statum.

Cain iuxta Heb. traditionem anno mundi 13. nascitur, iuxta Nostros, teste Nangiaco, an. 15. Sororem (Calmanam quidam appellant) eodem secum partu genitam duxit. Nam primi illi partus fuẽre gemini tergeminive. ac masculus & fœmina simul nascebantur, inter quos matrimonij nexus nondum esset prohibitus, *Bereschit Rabba, Genes. 4.* Abel autem iuxta vtrosque trigesimo, qui postea ætatis centesimo occiditur, Virgo (etsi duas gemellas sorores habuerit, quibuscum posset matrimonium agitare, *ijdem in Beres. Rabba.*) Sacerdos & Martyr. Ob quas tres dotes Ecclesia ab Abele incipere dicitur, non ab Adam, qui alioqui ad eam pertinuit, & diuturno mille ferè annorum luctu cœlum promeruit. *Ireneus.*

Hos Adam in spiritu docuit offerre Deo decimas & primitias. *Gulielm. Nangiacus.* Et reliquum Dei cultum. Nam inde habuit Abel, vt de grege suo agnum, Cain de suo agro terræ fruges offerret.

Signũ reconciliationis in sacrificio Abelis apparuit, dum de cœlo tactum est. *Hebræi.* Nam hi respectum Dei ad Abelis munera combustionem cœlestem interpretantur, & historia Aaronis Leu. 9. Manuæ Iud. 5. Eliæ 3. Reg. 18. Salomonis & aliorum litantium 2. Par. 7. confirmant. Quin & addunt in illo igne leonis faciem fuisse cõspectam, vt adumbraretur Leo de tribu Iuda. Nempe eiusmodi sacrificia typus erant Christi, & per eum Deo placebant, qui seipsum veram & vnicam hostiam pro peccatis nostris oblaturus erat.

Abel

Anni mundi.

ætatis suæ & mundi anno 130. — 130

CAINO *mundi primogenito.*

ADDÆ SÆCVLO.

130.

ADÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

Abel primus litauit Deo. Hebræi tamen tradunt Adamum prius bouem siue iuuencũ sacrificasse, illúmque ritum filios docuisse.

130. A fratre interficitur in agro Damasceno, qui & inde nomen accepisse fertur. Nam Dammesec.q. sanguinia mixtio. quod secũdum fuit in terris hominum scelus, propter quod terra denuo maledicta est.

Duæ ciuitatea ab his fundantur. Abel, prima prædestinatorum forma, Dei & iustorum ciuitatem iacit, quæ ad hũc vsque diem peregrinatur in hoc mundo multis calamitatibus obnoxia. Cain, primum reproborum exemplar, Diaboli & impiorum ciuitatem erigit, qui quasi terræ domini & ciues loca terrena construunt. Hinc filij Dei & filij hominum *Genes. 6.* de piis & impiis.

Primus ante diluuium regni speciem constituit (*Ioseph.*) vt post, Nimrod. Præclara Regiæ maiestatis origo, propterquam miseri mortales vsque adeo superbire debeant. Sed Sacerdotium Ecclesiæ, quod in Abele cœpit, illo regno temporali fuit antiquius. quod demum post diluuium incepit. *Aluarus de planctu Ecclesiæ, c. 37.*

Ex maligno erat, & occidit fratrem, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iusta. 1. *Ioan. 3.* Sic Abel mortuorum primus, Cain primus parricida. vt mundi solus cum sua posteritate esset dominus, sator, & patena, *R. Isaac.*

Ei Deus notam imposuit, ne quis eum interficeret. Veteres Hebræi putant esse literam vnam nominis ipsius, fronti eius impressam, verbi causa ק. Nam est ridiculum, quod recentiores fuisse putant cornu in fronte. Græci malunt tremorem membrorum, suspirium & fœditatem vultus.

Agros colere, serere & metere docuit, excogitauitq; cum filio suo Henóc artem ædificandarum ædium, aut saltem ciuitatum. Ponderum item & mensurarum vsum.

Cum posteritate incolit Assyriam & huiusmodi orientis partes trans Tigrin & Euphratem, vt Adam, Seth & sancti posteri Syriam & vicinas occidentis regiones cis Euphratem. Sese occupantes in colendo Deo sacrificiis cruentis & incruentis, colenda terra, pascendis pecoribus & huiusmodi artibus naturalibus & innocuis. *Genes. 4.*

Nam Eden regio Mesopotamiæ, vbi erat paradisus terrestris inter eos separabat. *Genes. 4.*

A Lamec septimæ ætatis nepote pro fera occiditur sub annum vitæ septingentesimum. *Bereschit Rabba.*

Hæresim condidit contra Prouidentiam, non esse iudiciũ neque iudicem, neque præmium pro iustis, neque pœnam pro impiis, nec Dei misericordia creatum esse mundum, multò minus regi. *Targhum Hierosol. & Iosephus lib. 1.*

Eius paricidium secutam grauissimam famẽ multorum annorum, quæ prima fuerit è decem memorabilibus in Scriptura indicatis tradunt initio Targhum Ruth. Fortassis quia *Gen. 4.* scriptum est. Maledictus tu ex terra (i. ex parte terræ) cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos.

Genes. 4. & 5. — b SETH, genuit Enos an. 105. — 130.

b ADAM genuit primo Cain, sed Ecclesiæ & maiorum Christi successionem duntaxat in textu persequimur, vt & Scriptura, quæ plures quidem filios & filias ei tribuit *Gen. 5.* verum ne primogeniti quidem Cain progeniem in longum producit, quòd absumpta sit diluuio, ac à Deo desciscens falsos Deos & sacra asciuisset. Seth verò vsque ad Christum perducit *Luc. 3.*

235. Seth literas Hebraicas & stellarum nomina commentus

est. *Sudas.* Astronomiæ inuentum ei etiam tribuitur. *Iosephus.*

Seth q. positio, qnoniã positus à Deo loco Abelis. *Gen.4.* vel fundamentum, quòd futurus esset mundi fundamẽtum, cæteris eius fratribus & propinquis diluuio excisis. *Fasciculus Myrrhe.*

Genitus ad imaginẽ & similitudinẽ Adę *Gen.5.* id est, bonus vt Adam, pius, pacificus, quietus, non vt Cain turbulentus, & improbus, qui fratricidio jus primogenituræ amiserat, Alioqui iste fortasse similior erat Patri, quantum ad lineamenta corporis & formam.

Apud homines gloriam adeptus est, & super omnem animam generis Adam. *Ecclesiast.49.*

Henoch vrbium prima de nomine primogeniti Cain, hãc in Libano fuisse scribunt, vbi erat lignorum copia, nempe mons & sylua eiusdem nominis cedrina. Non tamen illic fuisse videtur, sed potius in Assyria, vel alia regione trans Tigrin, quæ esset Orientalis ipsi paradiso Eden. Nam *Genes.4. Egreßus Cain à facie Domini.* (i. loco, in quo ei apparuerat Dominus, siue loco vbi erat cætus piorum, quem Deus solet respicere & fauore prosequi.) *habitauit profugus in terra Nod* (quasi exilij & fugæ, vt latinè latium, quod illic latuisset Saturnus) *ad Orientalem plagam Eden.* i. vltra Mesopotamiam, vbi erat Eden, quousque à Lamec suo abnepote interficeretur.

Ante eam Cain locũ quendam ædificasse à Iosepho scribitur, Naïs nomine. Deinceps auctũ familia hanc vrbem construxisse, ibique primi regni aut potius latrocinij, quo pij ad diluuium vsque infestati sunt, formam & sedem constituisse.

Videtur autem *Nais* corruptè positum pro Nod. Nam Nod inhabitasse dicitur post fratricidium, *Genes. 4.* Erat autem regio ad Orientalem plagam Mesopotamiæ, in qua Dominus paradisum voluptatis plantauerat ab initio (vel ab Oriente, *Gen. 2.*) Ab euentu sic nominata, quoniam Nod sonat fugam, exilium, quòd in illa terra à Patre & piis profugus & quasi in exilio procul habitauerit, qui ad Occidẽtalem plagam eiusdẽ Eden in Syriæ partibus cõmorabantur.

Inde per tam multos annos hominum cæribus condi potuêre etiam vsque ad diluuium plurimæ ciuitates.

c TEMPORE Enos cœpit idololatria, fictitiorúmq; deorum cultus. Hic solus in sua familia verã & auitam religionem retinens, pietatem instaurauit. *In hanc sententiam extrema verba capitis 4. Genes. Hebræorum doctores accipiunt in Genesi magna.*

Scripsisse fertur de religione & modo inuocandi, item de disciplinis. Nam filiis Seth tribuitur columnarum ad posteritatis disciplinam delineatio à Iosepho, Suida, Plinio decantata.

Huic fragmentum de nonnullis diuinis à Iuda Apostolo citatum aliqui tribuunt. *Marianus Scotus.* sed perperã Nam in B. Iuda legitur. Septimus ab Adam Enoch, non Enos, qui sane fuit ab Adam tertius.

Aliis, homines ab Adam vsque ad Sem filium Noë, Deum vniuersorũ conditorem coluerunt. Nullus enim eorum taxatur, quòd diis alienis fuerit deditus, vel immundis dæmonibus obtulerit. *Cyril. initio lib.1. contra Iulianum Apostatam.*

Ita, quando tempore Enos nominatim legitur cœptum inuocari nomen Domini, solennior quidam cultus tunc institutus significatur. Alioqui Adam, Cain, Abel, Seth, simplicem sacrificandi ritum vsurpauerant. Simplex enim huius loci

Anni mundi.

235 — Gen. 4. — *Cain ciuitatis Diaboli & regni impiorum conditore. Deinde Henoc eius primogenito siue Cainitarum secundo.*

ADÆ SÆCVLO.

3

325. — Gen.5. — c ENOS genuit Cainan ætatis suæ anno 90. — 235.

Gen.4. — *Irad Cainitarum tertio.*

325.

ADÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

325

loci ſententia pendet è ſuperioribus. Intereà dum Cain & eius ſoboles fundendis metallis, ducendis multis vxoribus, ædificandis vrbibus & tentoriis, cæteris rebus mechanicis & huius vitæ excogitandis intenderent. (Nam hæc toto cõtextu præceſſerunt) Enos natus eſt Setho, qui cœpit inuocare nomen Domini: id eſt, Enos tantum operæ poſuit in amplificando Domini cultu, quantum laboris iſti inſumebant in rebus caducis, ſeſe planè dedens religioni & excogitans ſolennem inuocandi Dei ritum, adiecto animo ad ſuperiorem & diuiniorem vitam. Pulchra antitheſis. Iſti excogitabant res ad hanc vitam vtiles, hic ad futuram.

Hinc ab Enos filij Dei, à Cain filij hominum, *Gen.6.*

Tunc enim cœperunt filij hominum deſiſtere ab orando Deo, eiúſque nomine inuocando. *Onkelos, Gen.4.* quod prænoſcens Seth filium ſuum Enos vocauit q. ærumnoſum & calamitoſum, quòd ſub eo miſerum & calamitoſum futurum eſſet ſeculum, degenerantibus ſcilicet hominibus à vero Dei cultu ad idololatriam & praua opera.

Diebus Enos Oceani exundatio tertiam mundi partem perdidit. Nec tamen ſequentes ætates reſipuerunt, ſibi metuẽdo à copioſiore diluuio. *R. Selomo Gen.6.* quaſi fuerit præludium vniuerſalis.

Tum etiam gigantes cœperunt eſſe in terra, quos Scriptura vocat Anachim: *ibid.*

Ab Anac primo Gigante de cognatione filiorum Dei ſiue Seth, *Abben Ezra, Ibid.*

Hoc etiam tempore ab Adam, Seth, & huius ſtirpis nepotibus, duæ tabulæ vel columnæ factæ, vna ahenea (iuxta alios lapidea ſiue marmorea) contra aquæ eluuiones, altera lateritia contra ignis conflagrationes, in quibus liberales artes, præſertim doctrina de Deo & Mathematicæ. In earum altera promiſſionem de ſemine, id eſt, Chriſto Adæ factam, cælatam ſcribunt.

Gen.5. 4 d CAINAN genuit Malaleel, anno 70.

325

395

d CAINAN videtur quoque primogenitus fuiſſe. Nam ab Adam vſque ad Noë, vno Seth excepto, omnes fuiſſe dicuntur primogeniti. *R. Kimhi initio libri Paralip.*

Mehuiaele Cainitarum quarto.

Nec monet, quòd nonageſimo anno Patris dicatur natus. Nam hac ætate non niſi circiter ſeptuagenarij procreabant. *Bereſhit Rabba & R. Iſaac Geneſ.10.* vt in ſecunda ætate ob cõtractiorem vitam incipiebant generare, quando erant 30 annorum aut circiter. *Geneſ.11.* Nam vt infantiæ, pueritiæ, iuuentutis & reliquarum ætatum interualla erant longiora & tardiora, quàm pòſt, ita etiam vires & functiones. Semel autem apertis ſeminalibus fontibus & genitalibus cauſis atque rationibus *gignebant filios et filias. Gen 5.* Id eſt, numeroſa vtriuſque ſexus ſobole augebantur.

Mortuus eſt ſub Noë, cum expleuiſſet annos nongentos & decem, quadringentis viginti & vno annis ante diluuium. fruſtra autẽ dubitatur, an iſti anni fuerint æquales noſtris. nam Scriptura nullos alios agnoſcit, & annus diluuij *Gen.7 & 8* dierum fuit 365. à decimo ſeptimo menſis ſecundi, vſq; ad vigeſimum ſeptimum eiuſdem menſis vertentis anni, menſium autem duodecim, nominato ſecundo, ſeptimo, decimo, primo, iterum ſecundo, cuius dies vigeſimus ſeptimus exprimitur, ne quis cogitet menſes paucioru͂ dierum, quàm nunc.

Ibid. 5 e MALALEEL gen. Iared, anno 65.

335

460

Tunc erant Gigantes in terra ac deinceps. *R. Selo. Gen.6.*

e MALALEEL ſub Noë quoq; exceſſit, cum 895. annos confeciſſet, ducentis nonaginta ſex ante diluuium.

Fuit quoque primogenitus. Niſi quod nonnulli exiſtimãt

probabile Patrem celerius alios genuisse, sed propter pietatem Malaleelem ius & dignitatem primogenituræ assecutũ, quemadmodum Seth, Sem, Iacob, Iudas, fratribus ipsorum natu maioribus præteritis, ad primum gradum proueh meruerunt. Hinc Malaleelem prophetice nominatum. q. Laudatorẽ Dei. Atque ita hic tantum fieri mentionem virorum illustrium, è quibus Abraham, deinde ex eius semine populus Dei, tandémque Christus nasciturus esset, nulla habita ratione primogenituræ.

f Et is quoque Noëi sæculo obiit, natus annos nongentos sexaginta duos, ante diluuiũ ducentis triginta quatuor.

Omnium diutissimè vixit dempto Mathusale. Nam superauit ætatem Adæ 32. annis.

Hic fuit maximus mũdi descẽsus siue declinatio in religiõnes & moribus, vt proinde prophetice (quemadmodũ multi alij Patriarchæ, Seth, Noë, Phaleg, Abraham, Isaac, Iacob, &c. non dubito quin & multi alij, quorũ etymon non affert Scriptura) prophetice, inquã, fuerit appellatus Iared q. descensus. Nam loco diuinarum artium emergunt prophanæ professiones & artes mechanicæ per Lamec & eius filios.

Nam Lamec à Caino sextus cum hoc, qui ab Adamo quoque sextus fuit, videtur concurrisse, si modo gradus Cainitarum, gradibus Setteorum respondent.

Cain enim concurrit cum Adamo Patre, vt qui tredecim annis eo duntaxat fuerit iunior. Henoc Caini primogenitus cum patruo Seth, vt qui ipso fuerit aliquanto senior, aut certè æqualis, vt colligi potest è 4. *Genes.* Sic reliqui. Alioqui Moses tantum recensuit posteros Cain vsque ad septimam progeniem, & neglexit annos vitæ, quoniã nihil piorum refert, ista scire, siue quia nimis isti diu vixerunt cum sibi, tum aliis, siue quia male perierunt omnes, ac diluuiũ in caput cæterorum accersiuerunt. Nominatim Irad, Mehuiael, & Methusael infœliciter periisse tradit *R. selo. Gen. 6.*

Caini autem stirpem vsque ad septimum gradum perduxit Moses, primò ad docendam Dei bonitatem, qui non statim ad eum vlciscendum processit. 2. ad iustitiam demonstrandam, quia tandem puniuit & peccata parentis, etiam in filios æquè prauos requisiuit. 3. ad veritatem oraculi sanciendam, quod septima generatione puniendum cecinerat, excisa etiam eius sobole & posteritate. *R. Isaac.*

Lamec Caini abnepos (errant qui filium Mathusale accipiũt, etsi eodẽ viguerit sæculo) bigamiam introducit. Nam primus duas vxores habuisse notatur, *Genes.* 4. quasi sex primis generationibus prima institutio & lex matrimonij siue Monogamiæ in paradiso lata à nullo violata fuerit, etiam in hominum tãta paucitate. Liberos 4 habuit ingeniosos & industrios, ad quos inuentio plurimarũ artium refertur, *Gen. 4.* Venationis exẽplum posteris præbuit. Insignis gladiator cũ filio Tubal-Cain arma inuenit & fabricauit, quibus cædes fierent. de quo apud vxores verẽres ne propterea à Deo puniretur, se purgare conatus est, *Rabbini in 4. Genes.*

Audite, inquit, vxores quia occidi virũ in vulnere meo & adolescentem in liuore meo. septuplũ vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies. Ex quo loco etiã ipsum colligũt Cainẽ his tẽporibus interfecisse, deinde filium suum Tubalcain. *R. Selo. & R. Isaac.* Ideo enim Mosem de industria septem generationes Cain expressisse, quod septima foret fratricidij pœnas daturus. Sunt autem hæ, Adam, Cain, Henoc, Irad, Mahuiael, Methusael, Lamec. Tubalcain cum Iabel & Iubal fratribus.

Anni mundi

Gen. 4. *Methusaele Cainitarum quinto.*

* *

6

Gen. 5. f IARED genuit Henoch, anno 162. — 460 / 622

Gen. 4. *Lamech Cainitarum sexto.*

622

Ita

Gen. 5. 7
g HENOCH genuit Mathusalem, anno 65.

Gen. 4. *Iabel, Iubal, & Tubal-Cain Cainitarum septimis.*

ADÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

Ita exẽplo araui sui secundã cædẽ fecisse significatur. *Gen. 4.* Cainum autem casu inter frutices sagitta transfixisse, deinde filium, qui se fefellisset ferámque eum esse dixisset, suffocasse aiunt.

612.

Sacrarum literarum perituã se cum tota posteritate luiturum pœnas prędixit fraternæ cędis à Caino atauo suo factę, haud dubiè diluuio. *Ioseph. lib. 1. Antiq. c. 3.*

Cuius causa, cum vxores ipsi nollẽt reddere debitũ cõiugij, apud Adamũ adhuc viuẽtem dicitur cõquestus. *R. Isaac.*

g IN vtraq; progenie est Henoch, quorũ ille primogenitus Cain vrbi nomen dedit, hic propter iustitiã trãslatus à Deo, viuus in Paradisum sub Antichristo cum Elia passurus.

Ambulat cum Deo, ac de eius venturo iudicio vaticinatur, translatus ne videret mortem. *Gen. 5. Heb. 11.*

Omnium primus videtur libros conscripsisse. Nam vsum literarum iam ab Adamo repetiuimus.

622 687.

Scripsit de futuro iudicio aduersus hæresim Caïnitarum, quæ tũc præsertim videtur inualuisse, cuius est hoc fragmentum in Canonica Iudæ Apostoli, Prophetauit septimus ab Adam Henoch, dicens: Ecce, venit Dominus in sanctis millibus suis facere iudicium cõtra omnes & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis ipsorum, quibus impie egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt contra eum peccatores.

Scripsit & aduersus cultores idolorum & fabricatores, cuius est hoc fragmentum apud Tertul. libr. de Idololatria. Iuto vobis peccatores, quòd in diem sanguinis perditionis pœnitentia parata est. Qui seruitis lapidibus, & qui imagines facitis aureas & argenteas & ligneas, & lapideas, & fictiles, & seruitis phantasmatibus & dæmonibus & spiritibus infamibus & cunctis erroribus, non secundum scientiam, nullum ab eis consequemini auxilium, &c.

Tum artifices statuarum & simulachrorum omnis generis diabolus intulit, ex quo Henoch idololatriam secuturam prædixit, omniáque elementa, omnem mundi sensum, quæ cælo, quæ terra, quæ mari continentur, in idololatriam versuros Dæmonas & spiritus desertorum angelorum, vt pro Deo aduersus Dominum consecrarentur. *Tertull. Ibidem ex iisdem libris.*

Etiam ostia in superstitionem ventura præcecinit antiquissimus prophetes Henoc. *Ibid.*

Scripsit & de Angelis desertoribus & eorum ordine. *Tert. lib de habitu muliebri.* vbi angelos peccatores mũdani cultus materias & impudicitiæ illecebras detexisse, videlicet aurũ & argentum, & opera eorum, etiam calliblepharum, vellerúmque tincturas inter cætera docuisse commemorabat. *Idem lib. de cultu fœminarum.*

Quem translatum dicimus, Hebræi mortuum ferè existimant, idque in iuuentutis flore, quoniam tantum vixit annos 365, cùm originalis mundi vita multò esset diuturnior, siue propter victus simplicitatem, siue propter temperationem corporum, nondum rationibus & modis extraordinariis corruptam & penitus propè mutatam, siue quia Deus prauitatem hominum in dies crescentem, breuitate vitæ deinceps vlcisci voluit.

Ferè autem dixi, quoniam Onkelos Gen. 5. v. 24. nobiscum sentit. Ambulauit (inquit) Henoch in timore Domini, & non ipse, quoniam non mori fecit eum Dominus. *Et Targhum Hieros.* seruiuit in veritate coram Domino, & non ipse, quia subtractus est per verbum à conspectu Do-

687.

mini. *Et Fasciculus Myrrhe.* Non commemorauit mortem eius vt aliorum, quoniam adhuc ipſe viuit. Quod magnum eſt myſterium. Ad monendum ſcilicet vitam aliam eſſe expectandam, quo modo tranſlati quoque fuiſſent homines in æternam vitam, ſi Adam non peccaſſet.

Henoch ſepeliit atauum ſuum Adam, deinde ſuperfuit annis 57, tranſlatus anno 69, ante Noë ortum, cum cæteri Patres adhuc eſſent ſuperſtites, & fortaſſe huius tranſlationis ſpectatores, quam Deus fieri ſic voluit, cum ob alias cauſas, tum vt homines docerentur non eſſe vanam ſpem immortalitatis.

Tranſlatus, ne guſtaret mortem, Eliæ ſociandus, vt duo teſtes idonei, ſecundo Chriſti aduentui præparentur in confutationem Antichriſti, & in gloriam iudicantis filij Dei. *Proſper cap. 6. lib. de Prouid. Dei. Sic & omnes veteres.*

Inde æternitatis candidatus à Tertulliano libr. contra Iudæos. Aliqui addunt in Eden tranſlatum, vbi placide viuat, in fine ſæculi pro Chriſti fide moriturus. Sed iam è Chryſoſto. docui hortum illum diluuio fuiſſe deletum.

Deceſſit adhuc iuuenis, in ætatis floré, anno videlicet 365. *Gen. 5.* quæ erat huius æui iuuentus, quot ſunt dies anni ſolaris, vt eius in rebus cœleſtibus peritia indicaretur. *Cabbalici.* Hinc citatur ex Eupolemi libro de Iudæis, apud Euſ. libr. 9. Præp. c. 4. ipſum fuiſſe inuẽtorem Aſtronomiæ, & à Græcis Atlantem nominatum, item ab Angelis multa didiciſſe.

Libri Enoch (plurali numero) citantur ab Origene hom. 28. in Num. quibus comprehenſa fuiſſe ait ſecreta de nominibus non ſolum plagarum cœli, ſed etiam omniũ ſtellarum atque ſyderũ. & in Anacephaleoſi lib. de Principiis, librum Henoch (numero ſing.) materias vniuerſas perſpexiſſe, id eſt, omnes materiæ diuiſiones, quæ ab vna in ſingulas quaſque fiunt ſpecies, nempe hominum, animalium, cœli, ſolis, & omnium, quæ in hoc mundo ſunt, quouſque perueniret ad imperfectum, id eſt, ad materiam imperfectam abſque qualitatibus. Ita videtur Philoſophiam illic diuinam & humanam perſecutus. Et lib. 5. contra Celſum, librum Henoch de Angelis è cœlo delapſis. Quẽ poſterioré vidit Tertull. vbi ſup.

Prout extant apud Aethiopes in regno Reginæ Sabæ abyſſina lingua, iis etiam tradebantur Dei mandata, leges, ceremoniæque aliquot de Sacerdotio, ſacrificiis, alióque diuino cultu, iuxta quas Noë hoſtias obtulit de animalibus mũdis, non immũdis. Melchiſedech Sacerdos Dei excelſi libamẽta, & panes propoſitionis, Vulgus vota, primitias & decimas. Abraham eiúſque poſteri multa, quæ poſtea Moſes nouo Spiritus S. afflatu ſanxit. Nam ante legem datam, in Geneſi, in ipſa naturæ lege plurimos ritus & leges Moſaicas iam fuiſſe vſu receptas comperies.

Non prætermiſerat Henoch promiſſionem de Chriſto, futuro ſemine. Nam etiam in fragmẽto quod ſupereſt apud D. Iudam, eum venturum ad iudicium cum Angelis concionatur.

Extabant in prima Eccleſia, & proferebantur, è c. 38. Aug. lib. 18. de Ciuit. Integras enim ſectiones citant veteres, nominatim Tertullianus lib. de Idololatria, de Pudicitia, & de cultu fœminarum. Origen. in anacephaleoſi lib. 4. de Principiis. vt ſuprà.

Septima generatione ſiue ætate (quæ incurrit in ſæculum Henoch ab Adamo Septimi, vt inuentores à Caïno) artes plurimæ repertæ ſunt, præcedentibus naturales artes magis exercentibus, vt agriculturam, pecuariam, venatoriam, ædifica-

Anni mundi

622

ADÆ SÆCVLO.

687

Anni mundi. 687

ADÆ SÆCVCO.

8

h MATHVSALE 687 genuit Lamech ann.187. 874

Gen. 5.

Iabel, Iubal & Tubal-Cain Cainitarũ Septimis.

Gen. 4.

874

ædificatoriam,&c.

Nam Iabel à Caino ſeptimus,ab Adamo octauus *Gen.4.* paſtoritiam nece Abelis intermortuam reſtituit, cui adiecit vſum habitandi in tabernaculis, eaque circunducendi; vt gregem paſceret. Nomadum auctor. Vel vt diſtinguunt illic R.Selomo & R.Iſaac, Abel primus fuit paſtor ouiũ,iſte verò etiam aliorum pecorum & iumentorum, adhibitis plauſtris & tẽtoriis ad deſerta & loca commutanda,pro commoditate Paſcuorum. Vnde pater habitantium in tentoriis atque paſtorum dicitur. *Ibid.*

Iubal eius frater Muſices & inſtrumentorum eius, ſeorſum pſalterij & citharæ, inuentor. Vnde pater canentium cithara & organo appellatur. *Ibid.*

Iubilandi vocabulum inde in aliquot linguas fluxit. Conſanguineus poſterorum Seth, ſiue è poſteris Seth fuiſſe memoratur, à *Ioſepho.* fortaſſe quòd mater eius Ada ex illa ſancta radice manaſſet.

Fertur autem ſuum Muſices inuentum, quemadmodum & filij Seth, ea quæ de diſciplina cœleſtium repererãt, in columnis cælaſſe. Falſo hanc palmã Amphiarao,vel Amphioni Plinius, Orpheo aut Apollini Diodorus Siculus lib. 5. tribuit. Lege *D. Hieronymum ad Dardanum de Inſtrumentis.*

Tubal-Cain filius quoque Lamech,ſed ex alia vxore Sella, artẽ fabrilem adinuenit, non Vulcanus, quamuis nõ abludit procul ab hoc nomine, primúſque metalla effodit & vſum ferri atque æris aperuit,tumq́ue cœperunt homines ſculptilis facere & adorare. *Philo. lib. 1. antiquit. Biblicarum.* Hinc & ſculpturę inuentor putatur. quod congruit cum his, quæ è libris Henoch docet *Tertullianus libro de Idololatria.*

Malleator quidem & faber in cuncta opera æris & ferri dicitur *Geneſ. 4.* ſed ibi nihil de auro & argento & cæteris metallis & materiis. Verum libri Henoch ibidem à Tertulliano citati etiam iſta adiiciunt. Nam & eorum vſus fuit mox poſt diluuium,haud dubiè ab hoc æuo repetitus.

Noẽma eius ſoror & ipſa quoque ingenio & inuentionis laude valuit, de qua in ſequenti Patriarcha.

h GENITO Mathuſale tẽpora fuẽre deprauatiſſima. Nam ideo Pater eius dicitur tranſlatus, ne malitia eius mutaret intellectũ. *Sap.4.* quæ tum ſcilicet inter homines regnabat.

Atque illud eſt Gen.5.V.22. Ambulauit Henoch cum Deo poſtquam genuit Mathuſale, non quod ante illum genitum non vixiſſet religioſiſſimè, ſed quia tunc ſe totum Dei miniſterio dicarit & munere prophetiæ fungi cœperit contra inualeſcentem impietatem.

Mathuſale verſatus cum Adam annis 243. cum Noë 600. Nam omnium vixit diutiſſime, attingens annum propè milleſimum. Atque ita Noë, omnia antè Diluuium vel audiuit vel vidit, ſicque rerum diuinarum humanarúmque ſapientia, fides, religio, traditio, hiſtoria continuari facilè potuit, etiam per tres homines vſque ad Abraham, cui quinquaginta octo annis præſentis Noë frui, & ab eo iſta omnia diſcere, per ætatem licuit.

Ipſo anno diluuij mortuus, ſeptem diebus ante aquarum inundationẽ, vt ſanctè ſepeliri & lugeri à nepote Noa poſſet. *R. Selom in 7. Geneſ.* Eo enim vſque, à mundi ſexcenteſimo octogeſimo ſeptimo anni vitæ eius 968 protenduntur. Secundum corruptam 70. editionem, diluuium quidem ſuperauit annis 14, at Scriptura octo tantum animas per aquam conſeruatas tradit. Nec vtrumque conciliant, qui cum Patre ſuo Henoc tranſlatum fuiſſe aſſerunt, donec diluuium præ-

teriret. *De quo Aug.lib.15.de Ciuit.*

Commendator apud veteres Heb. à iustitia & multarum rerũ cognitiooe & sapientia. *R. Abrahã in Fasciculo Myrrhe.*

Scriptura non vltra Iubalem, Iabelem & Tubal-Cain, id est, septimum gradũ genus Caïni ob superiores causas producit. item quia præcipuæ artes mechanicæ suam originem istis debẽt, itaque neque oos vlterius Caïnitas cõtinuamus.

Noëma istorum soror ingeniosa fœmina, ideóque nominata *Gen.4.* præter consuetudinem Scripturæ, quæ non solet in generationibus mulieres commemorare, nisi sint virtute vel mysterio singulares. Lanificij & texturæ inuentria, linnm in filo traxit, & pannum texuit, cum antea pellibns bestiarum, lanis, similibúsque materiis consutis, cootortis, vel deductis ad tunicas, vestes, stragula atq; eiusmodi alia vterentur. Nam io Paradiso cooiuendi artis speculum Adam & Heua præbuerant. *Genes. 3.*

Oris musicam & vocom modulos, vt Tubal-Cain frater Instrnmentorum musicorum, excogitauit. Cuius qoidem rei non meminit Moses, sed ex nomine ipsius id satis reliquit testatum. Nam Noëma à suauitate & dulcedine. *R. Isaac, Gen.4. citato veteri Targhum Hierosoly.* Eam à iustitia & virtute commendant Talmudici, à pulchritudine & forma Midras, qua decepti fuerint filij Dei, De quibus Gen. *6. Idem.*

Hanc vaorem fuisse Noëi, & matrẽ Sem, Cham & Iaphet, tradunt Hebræi *in Bereshith Rabba.* Recẽtiores tamen refragãtur, vt R. Isaac, quòd putent vniuersam posteritatẽ Caini, diluuio fuisse consumptam.

i Adam conspicatus filios filiorum & nepotum suorum vsque ad nonam generationem moritur anno vitæ 930. Lamech autem Patris Noẽ quinquagesimo sexto.

Sepelitur io terra Israel constanti Hebræorum traditione propè agrum Damascenũ, vbi fuerat procreatus, vbi etiam hæc ætas traducta est, hominibus noodum per terræ finea dispersis. *R. Isaac in Genes.*

In Hebron siue Kiriath-Arbeé ciuitate Anachim (Gigantum) sepultum è Iosuẽ 14 Bereschit Rabba & Midras Cantici Canticorũ affirmãt, nempe io valle Mamre à Hierosolymis distante viginti duobus millibus passuum, versus australem plagam, vt proinde tam sedulò illius loci speluncam à Chananeo Heth, Abraham emerit in eios rei memoriam. Vnde Adam de illis, de quibus Hebræi in officio mortuorũ canuott *Patres, qui dormitis in Hebron, portas paradisi Eden huic aperite, &c.*

Nostrorum tamen veterum traditio est sepultum fuisse in mõte Golgotano, in quo crucifixus fuit Dominus. *Orig. tract.35 in Matth. Epiph. in fine Panarij, Athanasius libr. de Passione Domini, Theophylactus in Matt.27, Euthymius ibid. Cyprianus ser. de Resur. Ambr. lib.5 epist.19. & in Lucam c.25.*

Heua mater generis humaoi annis decem post virũ suum Adam moritur, id est, anno vitæ suæ & mundi conditi 940 *Marianus Scotus.*

In vtraque progenie est Lamech & eodem sæculo, quorũ ille est sextus à Cain, vxorius & gladiator, hic nonus ab Adã à sanctitate, prophetica facultate & futurorum prænotione commendatus.

Nam prædiait diluuiũ & filij sui futuram virtutem, cúmq; Noah. i. consolatorem à נחם *consolatus est*, per Apocopen appellauit, non à נח *quieuit*, vt ferè censent, vt qui humanum genus esset consolaturus, illud videlicet conseruando & reparando. *Quia* (inquit) *ipse consolabitur nos ab operibus & laboribus*

Anni mundi.

874

Gen. 5. i **LAMECH** genuit Noë anno 182. — 874 — 1056

Gen. 4. *Iisdem Cainitarum siue impiorum principibus.*

MATHVSALE SÆCVLO.

1056

MATHVSALE SÆCVLO.

Anni mundi.

874

boribus manuũ noſtrarũ in terra, cui maledixit Dominus, Gen. 5. Quin & reſpiciebat ad promiſſionẽ de Chriſto, quæ minus fuiſſet expleta, ſi filina Noa cum cæteris diluuio periiſſet. Sic ſe ſpe futuri Chriſti Patres in his miſeriis conſolabantur. Alij ſignificationem quietis retinent & Quietatorem interpretantur, quaſi placarit iram Dei eúmque humano generi conciliarit, &c.

Videtur hic eſſe Lamech, ſub quo ſecunda fames è memorabilibus decem, quas ſic Hebræi initio Targhum Ruth percenſent. Decem ſunt fames validæ, quas Dominus immiſit ad caſtigandum mundum. prima contigit Adamo viuente, *Gen. 3.* Altera viuente Lamech, *Geneſ. 5. niſi malis eſſe Lamech quarti Geneſeos de poſteris Cain.* Tertia Abrahamo, *Gen. 12.* Quarta Iſaaco, *Gen. 16.* Quinta Iacobo, *Gen. 42.* Sexta Booz, *Ruth. 1.* Septima Dauide, 2. *Reg. 21.* Octaua Elia Propheta, *3. Reg. 17.* Nona Eliſeo in Samaria, *4. Reg. 6.* Decima, quæ expectatur ſub Meſſia, de qua fortaſſe noſter *Ioan. in Apocalypſi.*

Superiores omnes Patriarchæ ſub hoc & huius filio Noa moriuntur. Eius enim quinquageſimo ſexto Adam moritur. 66 Heua. Eius centeſimo ſexageſimo nono Seth filius Adæ annorum 912, moritur, tredecimo ante ortum Noë. Eius centeſimo decimo tertio Henoch, annorum 365, transfertur, rapitúrque ne malitia mutaret intellectum eius *Sap. 4.* Ex quo ſignificatur omnia tunc fuiſſe corruptiſſima. Reliqui ſex ſub Noë.

Ipſius etiam tempore concupiuerunt filij Dei filias hominum & Gigantea nati ſunt, *Geneſ. 6.* Ex nefando enim concubitu poſterorum Seth & Enos, in quorum familiis colebatur Deus, & poſterorum Cain, qui Idolis dudum ſeruiebant, propagantur Gigantes homines magnitudinis ſtupendæ. Quos proinde Moſes vocat Nephilim, item Gibborim, ſiue potẽtes à ſæculo, denique famoſos, ſiue magni nominis, propter facinora & terrarum vaſtationes, *R. Selomo.* quaſi bellis vexarint alios, Manzerim ſiue ſpurios Talmudici. Nam hic non putant fuiſſe coniugium, ſed raptum.

Inde ſecuram illam ſecundam famem Hebræi tradunt. Fortaſſe quia ſcriptum, *Gen. 5.* Iſte nos conſolabitur ab operibus & laboribus manuum noſtrarum in terra, cui maledixit Dominus (.i. quam ſterilem & infructuoſam reddidit.)

Iſti antiqui & primi fuere tyrãni oppreſſa libertate humana & pace tranquillitatéque publica. Hoc enim ſonat, *potentes à ſæculo* (meolam. i. olim) antiqui primique tyranni, quibus proinde חמס *Hhamas.* i. violentia, violenta oppreſſio, vis & rapina tyrannica impingitur eodem cap. Vt *Gen. 10.* Nimrod cœpit eſſe *Gibbor*, ſiue potens in terra. i. tyrannus, nempe poſt diluuium cœpit primus potentia & viribus alios opprimere ſibi ſubiicere, vt iſti ante.

Primi igitur, qui regnarunt & libertatem hominum oppreſſerunt fuere Spurij & Gigantes ex infauſto concubitu nati. Quaſi antea vſque ad mortem Adæ homines vitam communem & politicam ducerent intra ſuam quiſque patriam, tribum & cognationem. Primi autem iſti veterem & auitum morem noua imperij cupiditate mutarint, ſeruitutes inducẽdo, bella aliis inſerẽdo, & rudes adhuc ad reſiſtendum homines perdomãdo, occaſione fortaſſis ferri & æris ſuperioribus duobus ſæculis inuenti.

Quò fortaſſe pertinet, quicquid de ſedecim Aegyptiorũ ante diluuium dynaſtiis tradidêre Manetho, Euſebius, &c.

1056.

Nam prima hæc ætas traducta eſt in Syria & locis cõiunctia.

i. Aegypto, Arabia petræa, Chaldæa, Mesopotamia, Assyria, Armenia & eiusmodi Asiæ Mediterraneis.

A Cain tamen formam quandam regni longe prius institutam tradit Iosephus, de quo supra.

Sed & lugubris calamitas ex istiusmodi disparium cultu coniunctione exorta. Nam cognitio Dei prorsus in aliis extincta est, quàm in Noë, tribus filiis & quatuor eorũ cõiugibus, vt Deus indignatus post reliquias paucorum piorum, vt Mathusale & Lamech, ad se placida morte collectas, eluuione reliquum hominum genus deleuerit.

Filij ergo Dei Fideles, pij, religiosi illic appellantur, nempe filij Seth & Enos, filij autem & filiæ hominum carnales, impij, profani, alieni à religione, Idololatræ, posteri videlicet Cain. Nec enim audiendi sunt Iosephus, Tertullianus, Iustinus, Cyprianus, Lactantius, Seuerus Sulpitius, Suidas, & si qui alij, qui Angelos intelligunt ac censent Deum, vt singularem peruersitatem illorum sæculorum puniret, permisisse, vt Angeli regionum præstites, cum mulieribus congressi, Gigantes humani generis tortores & mastiges procrearent. Angeli enim, æquè ac animę nostrę, sunt essentiæ spirituales, incorporeæ, separatæ, puræ, seminis denique genitalis expertes, citra cuius missionem impossibilis est procreatio. Quare quæ de incubis & succubis dæmonibus narrantur, non ad generationem pertinent, sed ad coïtum, quem per assumptum corpus simulare possunt Dæmones. Consule Hieronym. quæstionibus in Genesin, Aug. in iisdem, & lib. 15. de Ciuit. c. 23.

Non alienè etiam Chaldæus, R. Abraham Abben Ezra & alij Hebræorum filios Dei optimates & nobiles interpretantur, filios hominum plebeios, & obscuriores.

k 120 annis ante diluuium Gigantum & tyrãnorum istorum præcipui furores, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, violentiæ, *Gen. 6* indicatæ, denique Dei decretum de contrahendis hominum diebus, *Seder Olam.*

Quibus totis Dei metum & cultum Noë prædicauit, cum vxore primum, deinde post susceptos liberos cum tribus filiis & totidem nuribus. Vnde octauus præco iustitiæ dicitur, *1. Petr. 3.*

500 ante diluuium annos in arca perficiunda consumit, vsus opera non modo filiorum & domesticorum, sed & quorumlibet industriorum sui æui. Anno enim ætatis 500 mandatum de ea accipit, 600 ingressus est. Imo verò 110 totos in ea se occupauit, adeo vt interrogatus responderet, diluuium venturum, quo omnes submergerentur, nisi resipiscerent. *R Selom. Genes. 6.*

Tantæ erat molis & artificij, vt quæ futura esset mũdi epitome. Tanti ponderis, vt non potuerit attolli è terra vlla vi ante diem quadragesimum, cum iam aquæ propè ad altos montes peruenissent. *Abben Ezra Gen. 7.*

Et quidẽ tredecim eius cubitis ob onus intra aquam perpetuo permanentibus. *R. Selom. Ibid.*

Habuisse 300 cubitos longitudinis, 50 latitudinis, 30 altitudinis (erat enim sex partibus longior quàm latior, & duabus latior, quàm altior, vt posset nare, neque à ventis vel undis euerteretur.) certum quidem est, at figura non perinde constat.

Alij cubicam, planeque quadratam fuisse statuũt, nisi quòd infernè concauas trabes subiiciunt, vel certè longas perticas & quasi temones ante & retro procurrentes, vt facilius aquę innataret.

Alij

Anni mundi. 1056

MATHVSALE SÆCVLO.

10

Gen. 7. k NOE in diluuio natus erat annos 600. 1056 1656

Iisdem & aliis Caïnitarum principibus, quorũ posteritatem, familiámque diluuium extinxit.

1656

MATHVSALE SÆCVLO.

Anni mundi.

Alij acuminatam quatuor angulis è basi ipsa paulatim sese in vnius cubiti cuspidem erigentibus. Sic R. Abraham, qui eam facit similem triãgulo, quatuor scilicet triangulis è basi quadrata sese in vnius cubiti apicem per 30 cubitos altitudinis àngustantibus, id est, pyramidi quadrangulæ.

1056 Alij primum è plano in altitudinem quindecim cubitorũ quadratum ducunt, deinde stringunt arctántque, donec in pyramidem inæqualiter longitudo & latitudo exurgat, vera autem altitudo in medio versetur. Alij totam in 30 cubitos quadrant, indéque à quatuor angulis superioribus tectum sensim in vnius cubiti acumen attollunt, vt eam superne tecto pyramideo, aut certè ouali concludant. Sic R. Selomo, & veteres ferè omnes. Alij etiam figuram prisinam ei attribuunt. *Buteo libro de Arca Noë.*

Vtut sit forma magis quadrangula erat, quàm rotunda, vel acuminata vel rostrata, nullam aut exiguam speciem nauium nostrarum habens, sine instrumentis nauticis, sed diuina prouidentia huc illuc fluctuans. Intrinsecus loculata, mansiunculisq; varia, triplici cõtignatione distincta, ima sentinæ loco, media pro animalibus mansuetis & feris, suprema pro hominibus, auibus, herbis & fructibus, in quadrata stabilitate consistens, ne impulsu ventorum, aut impetu fluctuum, aut motu animalium inclinari possèt vel mergi, supernè cacuminata, vt imbres celerius omni ex parte diffunderet: è tabulis & tignis Gopher, quæ arbor est de lõgissimæ & firmissimæ cedri genere.

Cubiti, ad quos eius facta dimensio, sumendi videntur è proportione & magnitudine hominum istius sæculi, qui vt maiores multo erant, quàm qui secuti sunt, ita & porrectio à brachij flexu ad vltimum digitum. i. cubitus, longè maior. *Abben Ezra Genes. 6.* Sunt & cubiti quidam sacri communibus duplo maiores *Ezech. 40.* Ita minimum 300 cubiti longitudinis arcæ erant sexcenti nostrates.

Origenes mauult fuisse Geometricos. Talium autem cubitorum vnus continet nouem vsuales. vnde & Celso epicureo probat per analogiam cubiti geometrici arcam fuisse miræ magnitudinis. Quam sententiam commendat Aug. lib. 15. de Ciuit. c. 27.

Porta infernè circa arcæ medium hærebat, deinde instar pontis sublicij siue subductulis, vt clauderetur, subrigebatur.

Fenestra cristallina siue è corpore lumen solis transmittente, propè tectum interiora illuminabat. *R. Leui Gen. 6.*

Tunc ergo vsitata erant corpora diaphana siue pellucida. Nam צוהר Tsoar differt ab חלון *Hallon*, quòd Hallon sit fenestra quęlibet. Tsoar autem fenestra pellucidi & saphyrini corporis lumen transfundentis. *Ibid.*

Tota autem arca mystica. Materia & forma materiam & formam Crucis præcipui nostræ salutis instrumenti exhibent. Nam latera extensa figuram crucis reddunt. Interiora ordines & gradus Ecclesiæ. In ea animantes omnis generis præter serpentes, &c. Sic Ecclesia ex omnibus nationibus congregatur, & in ea boni versantur pariter & mali, sed hi in inferioribus tabulatis, homines autem & aues. i. boni in superioribus, &c.

Denique Arca quam fecit, & in qua cum suis euasit, prophetia nostrorum temporum fuit. *August. lib. 18. de Ciuit. c. 38 & 15 c. 26.*

1656 In eam ingressa sunt septem (bis septem malunt Abben Ezra & R. Leui) animalia munda, cuiusque speciei terrestris,

quæ quidem è ſemine propagantur & duo immunda. Item è ſingulis volatilium mundorum generibus ſeptem, immundorum duo. Hanc munditiem quidam accipiunt ex eſu, alij è ſacrificiis, in quibus non omnia promiſcuè vſurpabantur, ſed ea dũtaxat, quæ poſtea lege præſcripta ſunt. Ego crediderim vtroque reſpectu per anticipationem ſic fuiſſe appellata, & Moſem ad legem, quam dictaturus erat in Leuitico, reſpexiſſe.

Potuerunt autem omnis generis terreſtria & volatilia, ad quorum procreationẽ neceſſaria eſt ſexuum coniunctio, facile arcæ illius amplitudine comprehendi, quoniam non ita multa illorum ſunt genera. Terreſtrium enim ſpecies, quas vel veterum diligentia, vel recentiorum experientia obſeruauit, vix centeſimum & quinquageſimum numerum ſuperant. In quibus boue aut equo maiora pauciſſima ſunt, nec plura quàm ſea, æqualia non multa, minima verò cætera omnia.

Serpentes autem vel è putredine, vel ex terræ humore & luautie oriuntur, vel ſunt ancipitis naturæ, vt nihil eos in arcam ad ſeruandam ſpeciem introire neceſſe fuerit. Sic nec quæ è commiatione diuerſi generis naſcuntur, vt Muli, Burdones, Leopardi. Item quæ in aquis ſunt ancipitis generis, vt luteres, vituli marini, aues marinæ & fluuiales.

Quantum ad victum etiam feræ & alites, quibus caro cibus eſt, fructibus pomiſque veſcũtur, maximè ficubus, glandibus, caſtaneis, nucibus. Potuit ergo vir ſapiens & diuinitus admonitus, quæ cuique congruerent, præter carnes reperire, & recondere. Præterea omnibus veſci cogit fames, & nihil eſt quod Deus ſuaue & ſalubre facere non poſſit, qui etiam vt ſine cibo viuerent diuina facultate donaret. *Auguſt. & Abben Ezra Geneſ. 6. V. vlt.*

Tota poſteritas Cain, diluuio abſorpta eſt Mathuſale obiit ipſo diluuij anno, vel iuxta quoſdam tranſlatus eſt, vt Pater, animo & corpore. *R. Samuel in Paraſtaſi c. 13. R. Iſaac Gen. 4.* Octo animæ duntaxat ſeruatæ ſunt. *1. Petr. 3.* id eſt, Noë cum vxore, tribus filiis ac totidem nuribus.

Corruptelam iſtorum temporum indicat Chriſtus *Mat. 24 & Luc. 17.* In diebus Noë erant comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes. vſque ad eum diem, quo ipſe intrauit in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium & perdidit eos. Petrus, *1 Petr. 3* increduli. *Eccleſ. 44,* tempus iracundiæ. Ex quo liquet, etſi nullus adhuc eſſet vſus vini, carnium & piſciũ, tamẽ non ſimplici aquę potu & ciborum apparatu vſos fuiſſe, ſed factitio & delicato. Denique deprauatos fuiſſe voluptatibus, opinionibus, moribus, religione, luau, &c.

Noë ætatis quingenteſimo. i. ante diluuium centeſimo diuino oraculo monitus non tãtum arcam fabricare incipit, ſed etiam filios gignit, non quidem eodem anno, ſed tribus cohærentibus. Iaphet (nam eſt probabilius Sem fuiſſe tãtum dignitate primum) 500, Cham 501, Sem 502. qui proinde non niſi fuiſſe centum annorum legitur, quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluuium, *Gen. 11.* id eſt, ſexcenteſimo ſecundo Noë Patris.

Nec prius genuit, quia inſtituerat viuere in perpetuó cælibatu, vel coniugali continentia, & contemplationis ſtudio, & tædio ſæculi ſui corrupti, & metu habendi prolem, quæ diluuio ipſi iam ante annos 20 reuelato periret. Quare non niſi excitatus oraculo dicitur ad procreationem proceſſiſſe, quò humanum genus ſeruaret. Fuiſſe enim cõtinentiſſimum inde

		Anni mundi.
*	*	1056.
*	*	
MATHVSALE SÆCVLO.		
✠	✠	
∴	∴	
*	*	1656.

Anni mundi.

inde apparet, quia *Gen. 5* cum de præcedentibus Patriarchis, ipso etiã Henoch sanctissimo dicatur *Genuitque filios & filias*, de solo Noë vsurpatur alia formula, *Genuit Sem, Cham & Iaphet*. Qualia multa obseruant Hebræi, qui proinde in Arca castitatis suis exemplar fuisse tradunt, & ne post renouatum quidem *Genes. 9* præceptum de propagatione, rei vxoriæ dedisse operam, aut vllos suscepisse liberos, quamuis post diluuium 350 an. vixerit, ac eo pertinere veterem fabulá vel allegoriam potius de eo castrato.

Sub ipso sex patriarchæ moriuntur. Eius enim 84 Enos magnus Dei inuocator, annorum 905 obiit. Eius 179 Cainam annorum 910. Eius 304 Malaleel annorum 895. Eius 366 Iared annorũ 962. Eius 595 Lamech Pater & Propheta annorum 777, quinque ante diluuium. Eius denique 600, qui erat Diluuij, Mathusale, annorum 968. Ita è Decem Patriarchis originarij mundi solus Noë, septem diebus ante diluuium, fit reliquus.

Noë excepto, omnes primæ ætatis huius Patriarchæ viderunt Adamum. Nam

Seth,	vixit cum Adamo, annis	800
Enos,		695
Cainam,		650
Malaleel,		505
Iared,		470
Henoc,		308
Mathusale,		243
Lamech pater Noë,		56.

* *Summa, anni 1656. dies 6.*

1656 * Hæc ætas secundum Hebraïcam veritatem, annorum est 1656. Septuaginta corruptè habent 2242. id est, 586. præter iustum numerum, iuxta quos Mathusale annis 14 post diluuium vixisset.

Sic secunda ætas à diluuio ad natiuitatem Abrahæ, secundum Hebræos, expletur an. 293. vel 292. Secundum Septuaginta 942. id est 650. præter iustum calculum.

His perperã circiter 600. addidere 70 Interpretes, vel eorum potius corruptores, vt hæc ætas sit annorum 2242.

In cæteris ætatibus vsque ad transmigrationem, 70 cõueniunt, aut non nisi vno anno, differunt, vt Isidorus ostendit, aut certè paucis, nisi fortasse in tertia, de tempore habitationis in Aegypto, quoniam in aliquibus exẽplaribus Exo. 12. additur Καὶ ἐν γῇ χαναάν. Sed de eo post.

In sexta ætate, quæ est à transmigratione ad Christi natiuitatem, vel mortem, diuersi diuersa sequuntur, vt suo etiam ostendam loco.

HAC PRIMA AETATE DOCTRINA ECCLESIAE
promulgatur prophetiis Adæ, libris Henoch, &c.

HAC prima ætate pura & salutaris religionis ad nos trãsmissa & ad seculi extremum duratura fundamenta iaciuntur, ac vigent. Fideles vocabantur Filij Dei, Genes. 6. *Regebantur* reuelationibus, *Gen. 2.3.4.6.7.* Traditionibus *Adæ. Nam traditiones sunt scripturis antiquiores. Deinde* Prophetiis *Enos & Henoch. Inuidisse enim Adam Filiis suis & posteris traditiones ad salutem necessarias non est probabile, cùm id sit quouis parente indignum, præsertim de Deo, eius Verbo, & Spiritu, quos viderat & allocutus fuerat*, Gen. 2. *De creatione Mundi, cuius nobilißima pars fuerat, adeo vt eius rebus Dei iussa nomina secundũ cuiusq; naturas imponeret.* Ibid. *De Anima diuina inspiratione & productione ad Dei imaginem & similitudinem, quam ipse expertus esset*, Genes. 1. *De hominis dignitate & Dominio supra reliqua, quod ipse accepisset.* Ibid. *De statu innocentiæ, à quo exciderat, de lapsu, & peccato, quod commiserat, vt omnium calamitatum fonte, De horto voluptatis, futuræ vitæ immortalis typo, è quo eiectus fuerat, de Angelis, quorum aliqui cum flammeo gladio & versatili ingressum horti tuebantur*, Gen. 3. *De Diabolis humani generis hostibus, eorúmque tentationibus, quorum vnus per serpentem se & coniugem deceperat. De semine*

mulieris. i. Christo, qui sibi ad peccati & miseriæ medicinam promissus fuerat Genes. 3. De sanctificando Sabbato, propter creationis beneficium, de sanctitate & legibus matrimonij, de quibus ipse prophetasset Genes. 2. De sacrificiis & cultu Dei, de Dei præceptis & voluntate, de Morte, de Pœnitentia, de Pœnis propter peccata, quæ omnia ipse experimento didicerat, vel per Spiritum Dei, aut mentis suæ, ingenij, & naturæ præstantiam perfectionémque comperat. Denique de cunctis mysteriis, ad salutem maximè necessariis, quibus eum Deus plenè non modo vt prophetam, verum etiam vt virum immediatè à se procreatum imbuerat. Nam idcirco ei videtur auum produxisse in annum 930. i. plusquam primæ ætatis dimidium, vt radices pietatis longas relinqueret. Hinc deinceps Dei vnitas in innocationibus & vsurpationibus nominis יהוה, quod non recipit pluralem formam. Trinitatis mysterium è creationis rerum opere. In eo enim vniuersa molitus est Deus per Verbum in Spiritu S. Et ex hominis opificio. Nam in eo, faciamus, inquit, hominem ad imaginem nostram. Verba scilicet Patris ad Filium & Spiritum Sanctum, ipsius tanquam consiliarios, eos tanquam pares & socios ad tam singularem fabricam inuitantis, vel certe trium diuinarum personarum seipsas ad hoc insigne opus cohortantium, Gen. 2. Sic, Faciamus adiutorium simile illi. Et, Ecce, Adam factus est, tanquam vnus ex nobis, Ibid. Adde plurali forma Deum Elohim fuisse ab hominibus huius ætatis ferè nominatum & inuocatum. In Christum fides tanquam liberatorem, Genes. 3. Mulieris semen infestum erit Serpenti, conterétque caput eius. i. vim & potentiam, vbi dicitur Semen mulieris, non Viri, quòd ex incorrupta virgine sine seminis virilis admixtione nasciturus esset. Vbi & Targhum Hierosolymitanum, Remedium erit filiis mulierum & sanitas, tibi autem ô serpens nulla erit medicina. Verum te ipsi conculcabūt calcibus suis in fine calcis dierum diebus regis Christi, siue per regem Christum. Figuræ, quibus est depictus, per incarnationis præludia in externis Dei apparitionibus & anthropopatheia Genes. 2, 3, 4, 6, 7. In victimis tunc immolatis, propter quas traditur occisus à mundi origine Apo. 13. In vestibus pelliceis agni, quæ nudis datæ sunt, idque ad diei vesperam. Nam sub vesperam mundi i. nouissima ætate erat corporandus & peccatorum auditatem telluris. Fides in Abele, Henoch, Noa Heb. 11 Fidei signa sacrificia duorum generum, Cruenta in typum sacrificij crucis, Agnus Abelis, fide oblatus & à Deo probatus acceptúsque externo quodam & visibili signo Genes. 4 Heb. 11. Incruenta in typum Eucharistiæ sacrificij incruenti, Minhá siue oblatio Cain de terræ frugibus Ibid. Et sacramenta, patrum externi & religiosi ritus ab Enos instituti Genes. 4, loca religiosa et altaria ab Abele et Cain erecta, Ceremonia ab Henoch scripto etiam relicta & fortaßè purificationes, tanquam baptismata, vt in sequentibus naturæ ætatibus Genes. 35, Iob 1, & Legis, Leuit. 10. Num. 6, quo modo Diluuium Baptismi typus 1 Pet. 3. Matrimonij in paradiso instituti Genes. 2. Hoc nunc os ex ossibus meis & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem suam & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. i. duo supposita in vno coniugali commercio per substantiarum inter si commixtionem, vel duo in vna prolis persona. Gen. 1. Benedixitque illis Deus, & dixit Crescite, & multiplicamini & replete terram subiicitéque eam, Pœnitentiæ & eius operum. In libro Henoch, qui extabat in prima Ecclesia & ad istud docendum citatur à Tertull. libro de Idololatria, imò, & B. Iuda in Canonica. Huius virtutis præco fuit Noe 2. Pet. 2. Exempla autem illustrissima Adam, qui post Abelem & Cainum ortos videtur statuisse viuere in perpetuo cœlibatu & luctu, vt sua peccata liberius plangere posset, nec ad cognoscendam Heuam processisse, nisi ad suscitandum semen sanctum in Abele extinctum. Gen. 4. Heua, quæ filiorum alterum Habelem vocauit. i. vanitatem, anhelitū, fumum vanescentem. Seth, qui primogenito suo nomen imposuit Enos i. ærumnosi. Habel, qui virgo permansit vsque ad diem necis suæ. i. annum vitæ centesimum. Bona opera. Eorum præco Noë 2. Pet. 2. Ea Deum promereri Gen. 6 & 7, Placere Deo Gen. 5 citante Apostolo Heb. 11. Nonne si bene egeris recipies, Sin male, statim in foribus peccatum. (i. pœna peccato debita) aderit Gen. 4. Liberum Arbitrium, ex eodem loco Hebræi ferè omnes illud colligunt. Item è verbis adiunctis, Sub te erit appetitus eius (peccati) & tu dominaberis illius (peccati, vt & Abben Ezra & Rabbini ferè omnes illic docent, planè vt Augustinus lib. 15 de Ciuit. c. 7.) Quod Deus Caino inculcare voluit, ne ipse putaret peccato Adæ patris sui libertatem arbitrij esse amissam, & impietatem, quam Caluinus sequitur, de necessitate peccandi amplectendam. Ministerium publicum, Sacerdotium. Gen. 4. Habel & Cain sacrificant. Enos incipit inuocare nomen Dei (paulo solennius, quàm antea) Gen. 5. Citante B. Iuda publicè Henoch prædicat verbū Dei. Gen. 6 Noë, interpretante B. Petro 2. Pet. 2. Festa Gen. 2. Benedixit Deus diei septimo, & sanctificauit illū. i. sacrum sanctúmque haberi iussit. Quare Adam Sabbatum celebrat & colit, in illúdque condit ex antiquis Rabbinorum monumētis Psal. 91 & in Diem Sabbati inscribit. Reliquos Patres Sabbatizasse quoque Abben Ezra in Decalogum & Lyranus Gen. 7. docent. Delectus ciborum. Abstinentia à carnibus, piscibus & vino perpetua. Gen. 1, vbi herbæ duntaxat, olera & fructus arborum in cibum concedūtur, & vitis Gen. 9 non nisi post diluuium plantatur, siue è syluestri satiua efficitur. Gen. 2. vbi arboris etiam notitia boni & mali esus inhibetur. Genes. 7. vbi animalia quædam munda (ad sacrificium,) alia immunda. Traditiones vt de animantibus mundis & immundis Genes. 7. de Matrimonio non agitādo cum impiis & disparibus religione Gen. 6. de vltione septuplū danda de Cain Gen. 4. Nā etiā Dei colloquiū cū Cain post multa sæcula ad posteritatē peruenit. Lamech enim ab ipso sextus circa mūdi septingentesimum, Septuplū, inquit, vltio dabitur de Cain, &c. Ibid. Multo magis per manum accepta sunt Dei verba ad pios Adam, Heuam, Abelem, Enos, Henoch, Noam, &c. Cura mortuorū, dum Adæ sepulchrū religiosè & inuiolatè in Hebrō conseruatur vsque ad Iosuē Ios. 14, ex interpretatione etiā veterum Rabbinorum in Bereshith Rabba & in Midras Cantici Canticorum. Ad quē locum postea vxori, sibi & posteris sepulchrū delegit Abrahā magno precio Gen. 23, de quo illud Iudæorū in officio pro defunctis, Patres,

qui

qui dormitis in Hebron, portas Eden aperite illi, Gen. 5 Henoch nō apparuit, quia tulit eū Deus. Quasi quæsitus fuerit ad supremum officium. Dies septem distulit diluuium à se præfinitum Deus in gratiam Mathusale, vt eius exequias Noa cum sua familia sanctè & honorificè curare posset, R.Sel. Gen.7, v.4. *Denique reliqui Patriarcha propter sanctorum communionem in palæstina vel quàm proximè viuere, mori, sepeliri & diem Domini expectare cupiuerunt, vt Rabbini docent è suis traditionibus & historiis:* Purgatorium. *Carcer, in quem inclusi spiritus eorum, qui increduli fuerunt aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noë cum fabricaretur arca. 1 Petr. 3. id est, Dei misericordiam, quasi pij illorum temporū existimarent maiorem fore Dei patientiam & misericordiam, quàm minas à Noë fabricante arcam denuntiatas. Quare & in illa sua incredulitate, id est, non credentes futurum diluuium, oppressi sunt, indéque (quia alioqui pij erāt) in carcerem descenderunt, quousque eis mortuis Christus veniens prædicaret, Ibid. & euangeliZaret, Ibid. c. 4. Eius pictura erat flammeus gladius atque versatilis interpositus inter peccatores & paradisum* Genes. 2. *Cuius rei mysterium Adamum, quum esset ipsi obiectum, non latuit, nec ipso interpretante posteros. Eo autem fuisse pictum Purgatorium ignem interiectum inter miseros & cælos docent Rabbini multi veteres, & è nostris Origenes. Nam & Iudæi credunt ignem quendam purgantem & emundantem fidelium animarum maculas per menses duodecim. Zoar* Genes. *18 & 47. Leuit. 21. R. Alphes in tract. Ros Hassana, c. 1. fol. 216. R. Ioseph Albo lib. Hikkarim 4. c. 34. Etsi alij Rabbini per gladium hunc significatam malint gehēnam & æternam pœnam, qua afficiendi essent impij.* Sanctorum memoria. *Cherubim, qui sunt sancti Angeli inter peccatores & paradisum constituti,* Gen. 2. *& custodes gaZarum horti Eden, in officio Iudæorum pro mortuis. Habel per fidem defunctus adhuc loquebatur* Genes. 4. *Heb. 11. Henoch in cælum translatus ad piorum consolationem* Gen. 5. Vita æterna. *Ex eiusdem Henoch translatione, Ibid. & ex animæ immortalitate, quam credebant ex Adæ diuino ortu, in quo ei insufflauit Deus spiraculum vitæ. i. extrinsecus ei animam indidit, non è potestate materiæ. Adde qui insufflat de suo aliquid tribuere è R. Nahaman, vnde Poëta animam diuinæ auræ particulam didicisse videtur. Item ex vi imaginis & similitudinis Dei, Rursum ex appellatione animæ humanæ ab Adamo imposita.* Neshama *enim diuinum quid & cæleste designat, quasi* min Shamaim. *i. de cælis. Prætereà è paradisi voluptatis obiectu & recordatione. Nam is erat cæli typus. Denique è Dei & Angelorum apparitionibus & promissionibus Adæ, piisque factis.* Iudicium futurum. Genes. 4. *Nonne si bene egeris recipies, &c. Prophetauit & de eo septimus ab Adam Henoch dicens: Ecce venit Dominus cum sanctis millibus suis facere iudicium cōtra omnes, & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis suæ, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt, contra ipsum, peccatores impij. In B. Iudæ epistola. Atque hæc originarij mundi fides, religio, doctrina, quæ sequentis perenne extitit fundamentum ac radix.*

SECVNDA ÆTAS, PATRVM, QVÆ & Diluuij, quasi pueritia populi Dei.

Vsque ad sacerdotium Aaron, omnes primogeniti ex stirpe Noë, cuius series & ordo describitur, fuerūt sacerdotes, victimásque immolarunt, & hæc sunt primogenita, quæ Esau fratri suo vendidit. Hiero. ad Euagrium, è trad. Hebr.

		Anni mundi.
Gen. 8.	a DILVVIVM durauit anno vno, diebus 10.	1656. 1657.

a ARCA consedit in montibus Ararat, qui à Græcis Taurus & Ceraunij appellantur, & Armeniam scindunt, à Chaldæo Onkelos cardui, vel cardueoi, quos Cordæos Curtius appellat. Strabo fortasse Gordiæos, partem seu cornu Tauri. Ararat autem esse Armeniā docet Herony. in cuius montibus adhuc appareant arcæ vestigia, & eius quædam frusta in miraculum factæ rei ab incolis ostendantur. Quod idem proditum à Iosepho.

Diluuium cœpit mense secundo, id est, vt Hebræi ferè sentiunt è R. Eliezer, Octobri, in 40. dies vsque ad 27 Nouembris. Aquæ deinde inualuerunt per menses vndecim. Eóque Seder Olam annum Solis esse productiorem anno lunari, diebus vndecim ostendit.

Probabilius R. Iosua, die decimo septimo mensis secundi, id est, Iiar siue Aprilis in dies 40 vsque ad 27 Maij. *Gen.* 7 per dies 150. i. quinque menses inualescentibus aquis, vsque ad decimum septimum mensis septimi *c. 8.* i. Tizri siue Septembris. Nam 40 primi dies, quibus pluit, & rupti sunt fontes Abyssi siue Oceani, his 150 diebus includuntur, contra R. Selomonē & Lyranum. Hinc vsque ad primum diem decimi mensis, (Tebet siue Decembris) decreuerunt aquæ vsque ad montium cacumina. Post 40 dies emissus est coruus. i. die decimo mēsis vndecimi (Sebet siue Ianuarij.) Post septem columba. i. decimo septimo eiusdem mensis. Post alios septem non vltra rediit. i. post 24 Ianuarij. Quid inde actum sit vsque ad primum diem primi mensis Nisan siue

Anni mundi. 1656

Martij non memoratur, id est, per dies 35 vel 36. Die autem primo primi illius mensis desiccatæ sunt aquæ superficie tenus, túncque sublatum est arcæ tectum ad captandam auram & flabellandum arcæ aërem. In arca interim adhuc remanet Noë dies 56, id est totum illum mensem Nisan cum 27 diebus mensis secundi Iiar siue Aprilis, cuius decimo septimo, anno superiore sese in arcam iniecerat. Ita in arca fuit menses 12 (lunares) & dies decem. i. integrum annum solarem.

Mirabile diluuium, non tantum quia vniuersum, verum quia paucis diebus, nempe 40, ruptis fontibus Oceani & fluuiorum, terræ venis, cœli aerisque sudoribus & nubibus liquefactis, superauit altissimos montes, quindecim cubitis, id est, mediam aeris regionē multis spatiis, quià eam plurimi de altioribus intersecant, vt Atlas & montes lunæ in Africa, Olympus in Græcia, Caucasus in Asia. Sed & terram vndique oppressit circumfuditq; , ac in primum & antiquum ordinē elementa reduxit, vt ætherem ignis, ignem Aer, Aerem Aqua, Aquam Terra sequeretur absque vllo dierū & noctium, hyemis, æstatis & reliquarum anni tempestatum discrimine, *Genes. 8. v. vlt.*

Berosus ille suppositititius, Noam syderum obseruatione deprehendisse impendens diluuium, atque ita naue sibi prospexisse fabulatur. Sic impij astris, naturæ, casui vel humanæ industriæ tribuunt, quod à Dei gratia vel iudicio est profectum.

Diluuium autem Noe, Scriptura non astris, sed Dei iustitiæ, & voluntati tribuit. Quia omnis caro corruperat viam suam, &c. *Gen. 6, Luc. 17, Mat.* 24.

De diluuio Deucalionis Ouidius in Metamorph. & Plutarchus Opusculo, Bruta animantes esse rationis participes, eadem ferè scribunt. Vt columbam fuisse emissam, vt nauem eiectam in montem Parnassum Thessaliæ (vel potius Indiæ Paropamissum). Interim Deucalion fuit Noa 800 annis minimùm posterior.

Thebani etiam de Ogygio diluuio aliquanto antiquiore his finitima dictitant. Sic & Americani de quodam suo.

Sic Alexander polyhistor & Abydenus à Cyrillo lib. 1 contra Iulianum producti, nempe Saturnum, Xisuthram præmonuisse de futura inundatione, atque ita illum sibi fabricasse arcam, in quâ se seruauerit, cum omni bestiarum genere cúmq; suis scriptis in Heliopoli Aegypti. Deinde nauigasse cum sua arca in Armeniam, vbi emissis aliquoties auibus, tandem in terram descenderit.

Citatur & Phanotinus & Stephanus de loco, in quem arca descenderit.

Citantur & Berosus, Hieronymus Aegyptius, Mnaseas Phœnix apud Iosephum *lib. 1. Ant.*, qui & addunt, locum, in quo Noe descendit fuisse appellatum Saleh Noah, Græcè ἀποβατήριον q. descensum Noë, in monte Baris, qui & Paropanisus.

Gen. 7.

Noe reparatorem orbis, qui in pristinum Chaos diluuio penè redierat, prophani mundi Genesim ignorantes, Cœlum, Ianum & patrem deorum appellarunt. Hic primus vitem syluestrem satiuam fecit, vinique vsum hominibus monstrauit, *Genes. cap. 9.* Ab hoc inuento, Ianus fortasse dictus est: Nam Iain Hebræis vinum est. Herbas hortēses aliásque eiusmodi restituit è seminibus & tenellis plantis in arca reconditis, *Talmudici & R. Selo. Ibid.* Artes Mechanicas, quas Cain eiusque posteri repererant, homines docet. Mathematicas

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

1657

Anni Diluuij. | NOE IN SÆCVLO. | Anni mundi.

1 — 1656

ticas ab Adamo, Seth, Præcedentibúsque Patriarchis inuentas, duabus ingentibus colomnis (quarum vna latcritia erat, ne cõflagratione periret altera marmorea, ne diluuio absumetetur) imprimit atque consignat, aut potiùs, è duabus columnis è lapide & latere factis, in qoibus disciplinas posteri Seth conscripserant, ne è memoria delerentur, solam lapideam euasisse reperit & restituit, quæ in Syria hactenos permanet. *Iosephus primo Antiquit.*

Instrumentum & vsum nauigandi, præceptore Deo, hominibus monstrauit: Nam תֵּבָה, qua voce eius arcam nominauit Moses, non est propriè Aron, id est, arca, sed vas nauigationi aptum. πλοῖον, vt apud Iosephum Berosus loquitur, etsi nauigiorum vulgarium oon haberet formam, neque remos. *Abben Ezra, Gen 6.*

Quo factum, vt posteri doce Iaphet, mari se audacter cõmiserint, repleuerintque Occidentis insulas.

Iosepho assentitur Plinius libr. 7. cap. 56. his verbis, Apud Babylonios fuerunt lapides coctiles, io quibus multa scripta erant de Astrologia, &c. Atque hinc probat, literarũ vsum fuisse apud Assyrios sempiternũ, cum Beroso & aliis.

Noë cum Sem ex Armenia rediit io veterem patriam, id est, loca Damasco vicina, vbi coostituit regnum & pontificatom Salem, quæ Melchisedech administranit. *Hebræi.*

Ibidem posteri eios habitarunt, donec nimiom moltiplicati & aucti sese expanderunt per Orientalia loca proxima & contigua, Inde enim.i. ex Oriente leguntur profecti tertia ætate in terram Sennaar siue Babyloniam, priusquam dispergerentur, *Gen. 11. v. 2.*

Agriculturam exercens primus arauit terram cum animalibus. Prius enim agros duntaxat fodiebant.

Vnde instrumenta rustica reperisse traditur. *R. Selom. Gen. 5.* Vir agricola, & quia plantauit vineam, qua fata ebrius factus est, vinitor, *Gen. 9.*

Nempe recondiderat semina & plantas, vel potius, quemadmodum Deus conseruauit arbores in mediis vndis & fluctibus ne subuerterẽtur & perirent (Nam Gen. 8 colũba ore carpsit ramũ frõdeotis oliuæ) ita & radices & semioa genitalia. Eius enim prouidentia hic oon tantum eluxit in seruanda Noë familia & animãtibus, sed etiam reliquis rebus physicis.

Exemplum altaria erigendi & sacrificandi à maioribus acceptum posteris tribuit. Ecclesiam collapsam restaurauit.

Apud eum Iustitiæ fidei hæredem institutum (*Hebr. 11.*) ex arca egressum, Deus renouauit legem de coniugio contra vagas libidines, propter quas præsertim mundus aquis perierat, ad legitimam hominum multiplicationem. Deinde legem de cæde ad eorundem conseruationem. Tertiò esum carnium & piscium antea intentatum concessit, excepto suffocato, morticino & eiusmodi, in quibus sanguis non est effusus, ipso denique sanguine: quam legem etiam repetiuit per Mosem & Apostolos, in cæremoniam & signum prohibitæ crudelitatis in proximũ & cædis humanæ *Gen. 9.* (Altiora mysteria hic nõ persequimur.) Cum ea autem permissione reliqua aoimalia, præ crudis vescuntur, sic vescendi consecuta sunt potestatem. Antea enim etiam ipsa herbis pascebantur. *Basil. Hom. 11. Hexa.* Huic. Noë vini potum de suo adiecit. Primam tamen viuendi rationem Orientales retinuerũt, quousque Pygmalion imperaret. *Hier. cõtra Iouinia.*

2 — 1657

Quod in Indiis continuaruot, præsertim Bracmanes populi & Gymnosophistæ philosophi, ad quorum æmulationem Pythagorici, multiq; alij Græcorũ sapientes se cõposuerũt.

Anni Diluuij. 1 — Anni mundi. 1656

Quia Xenocrates ſcriptum reliqnetst in templo Eleuſiniæ tria hæc præcepta inſculpta fuiſſe, Honorandos patentes, venerandos Deos, abſtinendum carnium eſu, ex Tripolemi vetuſti legibus. *Ibid. & Porphy.lib. de abſtinentia ab animalib.* Nam vel ſæculo Alexãdri Magni Potus Indorũ rex dicebat Alexandro, Meus victus ſunt oleta, palmarum encephali & fructus, potus autẽ aqua, quam mihi fluuius fundit. *Sudas in φοινίκων εγκέφαλοι.* Quæ edulij puritas ita à Porphyrio & Pythagoricis deſenſa eſt, vt niſi Dei permiſſum interueniſſe ſciremus, videretur naturæ dictamine omnino ab animalibus abſtinendum.

Interim animalia permittuntur, quia diluuium corrupit fregitque vim & bonitatẽ terræ, debilitauit etiam, peiorẽmque reddidit naturam humanã. Hinc illud Faſciculi Myrrhæ Gen. 10. Omnes generationes poſt Diluuium fuerunt infirmæ & debiles comparatione priorum ob aquas Diluuij.

Septem præcepta dantur, quæ Hebræi partim præcepta filiorum Noë, partim pręcepta naturæ appellant, & obligare etiam gentiles ſcribunt iſto ordine. Non colere idola. 2 Benedicere Deum. 3 Seruare ius publicum. 4 Cauere ab inceſtu propinquorum, alióque nefando concubitu. 5 Non fundere humanum ſanguinem. 6 Non rapere. 7 Nõ tollere membrum de animali viuenti. *Hebræi paßim, vt R. Salomo in 2. cap. Ierem. Seder Olam cap. 5.*

Arcus cœleſtis, miſericordiæ Dei & Crucis, in qua Chriſtus fuit vt in arcu extenſus, fit ſymbolũ *Gen. 9.* túncq; primũ in nubibus ponitur aucta Solis luce, *Abben Ezra*, vbi taxat R. Saadiam dicentem extitiſſe ab initio, ſed nunc primũ poſitum in ſignum mundi nunquam amplius diluuio perituri.

Multis annis poſt (*Abben Ezra Gen. 9.* contra eos qui iſta coniungunt) plantata vinea, Noë inebriatus, & irriſus.

Vnde ſecutum oraculum de eius filiis, qui omnem terram repleuerunt. *Benedictus primum Sem*, è quo ortus Abraham credentiũ Pater. Deinde Iaphet, è quo dilatata eſt gentium plenitudo & ingreſſa in Tabernacula Sem, i. Eccleſiam. Poſtremò Chanaan filius Cham infœlicitati ſeruitutis ſubiectus. Vnde Chananei, qui in vndecim gentes creuerãt à poſteris Abrahæ, Lot & aliquot aliorum deleti ſunt funditus. *Deut. 1.*

Cham autem, quia deſtitutus eſt paterna benedictione, non paruam plagam reliquæ ſuæ poſteritati attulit, vt & ipſa indignationem Dei in ſuum parentem teſtaretur.

Nam filij Mizraim ſecundo geniti, vt Aegyptij nigri & deformes nati ſunt, *R. Selo. Gen. 12.* Getuli pręter nigrorem ore putidi, vt cogantur ſalem perpetuo habere in ore. *Poſtellus in compendio Coſmographico.*

Filij Phut tertio geniti, vt Mauri, nigri, ſimi, labeones, alióve modo prodigioſè affecti.

Filij Chus primogeniti nigerrimi, &c. Nam certiſſimum eſt originem nigredinis non à regione propriè (vt hactenus eſt exiſtimatum) ob ſolis ardores, ſed à ſtirpe & ſanguine Chus prouenire. Quoniam ſub æquatore & locis vtrique tropico vicinis inter iſtos nigerrimos ſparſi reperiuntur albi vel cineritij, qui illic in ſua albedine perſeuerant, vt qui manarit è ſanguine Abrahæ, Salomonis, Iudæorum & aliorum inquilinorũ. 2 Quia nec in Indiæ littoribus ſub eodem climate, imò verò parallelo (niſi ex traducta aliundè ſtirpe) eo colore tinguntur. Sed nec in Atlanticæ, in qua homines ſunt oleaſtrino Indóve, aut vt plurimum, cineritio colore, præter paucos, in vno ſolo loco, ob eámque rem vicinis inuiſos cum

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

1 — 1657

Anno Diluuij.

1

NOE SÆCVLO.

II

Gen. 11. b SEM, filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno 2.

2

Iapeto Europæorum & Septentrionalium patre.

Camese Arabū, Afrorum, meridionaliúmque satore.

2

Anni mundi.

1657

1659

cum alioqui veri Aethiopes sibi de sua summa placeant nigredine. 3 quia vsque ad 35. graduu latit. in Africa vltra æquatorem sunt aterrimi, cum apud nos Hispania, Sardinia, Syria, Arabia, Babylon, Chaldæa, Persis, Susiaua, Gedrosia intra 35 gradus latitudinis cis Aequat. nullatenus Aethiopes ferre videantur. Credendum itaque traditioni Hebraïcæ, quæ ex albo parente Cham (sicut & Iaphet & Sem albi erant) natum affirmat Chus (aut saltem eius posteros) atro colore in sceleris paterni argumentum. *Ibid pag. 38.*

Præter calamitatem seruitutis. Nam Arabiæ gentes, quæ è Chus descenderant, ab Ismaele, Esaū, Madian, & cæteris Abrahæ filiis è Cethura, à Moab & Ammon Loti F. partim extinctæ, partim sub iugū nullæ sunt. Africæ autem populi perpetuæ Europæorum & Asianorum seruituti obnoxij, qui proinde Reges ferè habuerunt extraneos, olim Iudęos, Persas, Ptolomæos, Græcos, Romanos, Saracenos, hodie Turcas, Ismaelitas. Sed & Abyssinorum Præto-Ioannes suam originē refert ad Salomonē, eiúsq; nobilitas tota ab Abraham, de quo pòst.

Proprie tamen Chanaan maledictus infœlixvè pronuntiatus, non Cham, quia auctor fuit, & origo scandali. Turpitudinem enim aui Noë reuelauit, quem non modo non castigauit Pater, sed & fouit, corridēdo & conuocando fratres ad istud spectaculum. In eum autē versa est imprecatio, non in Cham, ne Chus Aethiopum pater, Mizraim Aegyptiorū, Phut Lybum ea immerentes includerentur, qui proinde & ipsi aucti sunt cęlestibus & tēporariis gratiis. Nam Aethiopes regnum florentissimum iam olim habuerunt, & perpetuo à diebus Salomonis & Reginæ Sabæ fideles fuerunt. Aegyptij Christum è primis susceperunt. Sic Afri. &c. Soli Chananei penitus ab Israelitis vel extincti, vel in alienas terras eiecti, vbi miserè viuunt & barbarè, &c.

Quòd autem istud contigerit, vt rectè Abben Ezra, multis annis post Diluuium ex eo apparet, quia, Chanaan tunc erat adultus, & præcipuus tragœdiæ auctor, qui tamen erat quarto genitus. Cham enim iam ante eum genuerat Chus parentē Aethiopum, Mizraim Aegyptiorum, Phut Lybum, *Gen. 11.*

Tunc, imo tota hac a ætate habitabant in tentoriis, nullis adhuc pagis vrbibúsque conditis. Nam Genes. 9 nominatur tentorium Noë, & tabernacula siue tētoria Sem (idem enim in Heb. vocabulum. אהל *Ohel* significans tabernaculū motorium miniméque fixum.) Quem morem aliquandiu seruarunt Patriarchæ sequentis ætatis, è variis locis Genes. de quibus proinde Apost Heb. 11. in casulis aut potius in tabernaculis, ἐν ταῖς σκηναῖς habitando, &c. Et Vrbium primæ post Diluuiū, non nisi post diuisionem gentiū, prouecto iam Abraham, nominantur & condi docentur, Genes. 10. & 11.

Doctores Hebræi, vt scribit *R. Leui in 9. cap. Genes.* tradunt Cham execuisse testiculos patri, ne deinceps liberos procrearet. Quid simile Poetæ nostri de Cœlo & Saturno fabulantur.

b Sem post diluuium vixit an. 500. superstes Abrahæ an. 35. vsque ad annum Iacob prope quinquagesimū. Nam moritur seacentenarius. Constanti Hebræorum sententia, ipse est Melchisedech, qui per tot annos, nempè à diluuio ad sæculum Iacob, fuit præcipuus ecclesiæ Dei gubernator. *Hieronymus ad Euagrium.*

Magna probabilitate Hebræorum Talmudici, Iosep. lib. 1

e. 10. Kimhi in Rad. יפת, (etsi refragetur initio Paralip.) R. Selomo Genes. 10 docent, Iaphet primo loco à Noe fuisse genitum, 500 scilicet patris anno: Cham secundo, 501. Sem autem omnium postremo, cùm pater peruenisset ad 502. vel 503. etsi contra Nostris, vt *August. lib. 16. de Ciuit. cap. 2*, Iaphet minimus putetur, Sem maximus. Sed eius nihil interest ad nostræ Ecclesiasticę historiæ seriem.

Interim ratio Hebræorum videtur inuicta. Quicunque fuit primogenitus Noe, erat centenarius ineunte Diluuio. Nam natus quingentesimo anno ipsius, qui sexcentesimo in arcam ingressus dicitur Genes. 6 & 7. Sem autem non nisi fuit centenarius biennio post Diluuium, Genes. 11, qui annus erat sexcentesimus secundus Noe. Sem igitur non fuit primogenitus.

Deinde Genes. 10, vbi ex ordine historiæ texitur trium progenies, Iapheti genus præcedit. Camesis sequitur, Semi tandem subiicitur. *R. Leui*. deniq. ibid. Sem dicitur frater Iaphet maioris (sic enim accipiunt Hebræi in genitiuo, non in alio casu *Maior. &c.*)

Prius tamen solet nominari à Mose, verum vt dignior & pietatis auitę tenacior, non vt antiquior. item obseruantię & amoris causa ad honorandam eius memoriam, qui suus populique sui esset parens, denique propter primogenituræ prerogatiuam, dum ex eius semine oriturus esset populus Dei, & Christus.

Sem apud homines gloriam adeptus summam & super omnem animam (post Seth) in origine Adam. *Ecclesiast. 49.* Patris ebrij nuditatem, cui illudebant Cham & Chanaan, pallio cum altero fratre operuit, atque paternam benedictionem promeruit. Salem regiam cōdidit & templo adornauit, in quo sacrificiū & Ecclesiæ sedem primariam fouere erat solitus.

Es eo pij homines procreati sunt, qui in Dei cognitione permanserunt. E' fratribus ij, qui se ad falsa numina contulerunt.

Non perinde profanis notus fuit, qui alioqui Cham & Iaphet meminere sub nomine Camesis & Iapeti, quoniam Orientalium pater, quibuscum commercium prope nullum habuére, vt cum Europæis & Septētrionalibus, quorū parēs Iaphet, cum Afris & meridionalibus, quos Cham procreauit.

Iaphet ab Hesiodo & Poëtis Iapetus nominatur, cuius filium faciūt Prometheum, à quo hominem è limo terræ factum, & igne Iouis è cœlis delibato animatum scribunt: forsasse, quia sermonibus ipsius, doctrina de creatione protoplasti, apud posteros conseruata sit.

Quemadmodum autem Iapeti, & quidem inter Gigantes, nomen Græcis & Latinis notum fuit, quamuis vnde esset ignorarent, ita fratris nomen non ipsis adeò fuit obscurum, quin inter Gigantes cum Deo bellantes Camesem nominarent. *Vt Cato in fragm. de Originibus.*

Ab his disseminatæ sunt & diuisæ in terra gentes 70, quot notantur capita familiarum Genes. 10 & 11. Nempe 26 è Sem, 30 è Cham, 14 è Iaphet.

Quamuis autem Iapheti progenies gentibus & linguis nomē dātes initio pauciores fuerint, tandē tamē cæteras numero & multitudine superarunt, vi paternæ benedictionis. *Dilatet dominus Iaphet*. i. multiplicet eius sobolem & amplificet eius fines supra reliquos. *Fasciculus myrrhæ*. Hinc effusiones incredibiles populorum è Septētrione in Europam, Africam, Asiam & omnes orbis partes. Hinc amplissima regna

Anni Diluuij. 1 — 2

Anni mundi. 1657 — 1659

NOE SÆCVLO.

Anni Diluuij. | Anni mundi

12

c ARPHAXAD genuit Selam ætatis suæ an. 35. — 1659 — 1694 — 37

Elam, Assur, Lud, Aram quatuor aliis filiis Sem.

Gomer, Magog, Madaï, Iauan, Thubal, Mosoc, & Tyras septem Iapeti F.

Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, 4 filiis Cham.

*

13

d SELA genuit Heber anno 30. — Gen. 11. — 1694 — 1724 — 67

Hus, Hul, Gether, Mes Filiis Aram, Syrorum Patris.

Ascenaz, Riphat & Togarma F. Gomer, Gallorum P.

Elisa, Tarsis, Cittim, & Dodanim F. Iauan Græcorum P.

Saba, Hauila, Sabattha, Regma, Sabathaca F. Chus Æthiopum P. — 67 — 1724

regna Macedonum, Græcorum, Romanorum, Tartarorum, Turcarum, &c.

c Corruptè apud 70 Interpretes Arphaxad dicitur genuisse Caïnam, & Caïna Selam. Nam nullum exemplar Hebraicum hoc loco huius mentionem facit. Quinetiam vetustissimi Hebræi nominatim notant à Noë ad Abraham tantum decem esse generationes, quot erant ab Adam ad Noë. B. quidem Lucas cap. 3. vndecim numerat, ac Cainan infert in hunc ordinem, sed id Græcorum, ad quos scribebat, & quibus sola exemplaria 70 nota erant, causa. Possit etiam dici Arphaxad genuisse Selam per intermedium Cainam. Nam sæpe Hebræis *gignere* tam maioribus reliquis, quàm proximis parentibus tribuitur. Sic cùm non meminisset Cainan Moses, id B. Lucas posuit, siue è veterum Hebræorum historiis, siue è Spiritus sancti afflatu, siue ex opinione Septuaginta, non sua. Neque enim est nouum Scripturam loqui ex aliorum sensu & opinione, non rei veritate. *Aug. lib. 2. contra epist. Parmenia.*

Quod si verè Arphaxad genuit Cainam, deinde Caina Selam, genuit Cainam anno 18, & Caina Selam ann. 17. Qua ratione Sela natus est ipsi Arphaxad, cū Arphaxad ageret 35 annum. Sic Numeri tantum in 70 erunt corrupti, vt totis his sæculis. Atque hæc est prima trium de Chronologia huius ætatis, quæstio.

Cæterùm quia Arphaxad vixit 438. peruenit ad Abrahæ 146 annum. Isaac 46, Mundi 2096 Sic Heber, à quo Hebræi dicti sunt, omnium Patrum post diluuium diutissimè vixit, excepto vno Sem, nimirum annos 464. vsque ad 80 Iacob. Hac methodò, quinam, quibuscum, & quandiu vixerint, facilè deduces.

Secunda huius ætatis quæstio est de natiuitate Arphaxad, vt tertia de Abrahæ, de qua suo loco.

Nonnullis dicitur genitus anno primo diluuij, aliis, secundo. Difficultas in eo est posita, quòd *Biennio post diluuium, Gen. 11.* interpretentur post diluuium scilicet inchoatum. Ac sic ferè Hebræi, qui hanc ætatem præfinitè annis 292. concludunt. Simplicius est de biennio post absolutum diluuium.

Nisi verò tam cito post diluuium reperiretur natus, posset non videri primogenitus, quia Gen. 10 v. 22 & 1. Paral. 1 nominatur tertio loco, nempe post Elam & Assur.

Vti fuêre generis humani primordia in Armenia, Mesopotamia (ibi enim Eden paradisi locus, *Eze.*) Chaldæa, Syria, ibique ante diluuium homines duntaxat incoluêre: ita hæ ipsæ primum regiones post illud habitatæ sunt, & sapientiam à maioribus acceptam coluerunt ad vsque labiorum confusionem.

Post diluuium cœpit habere locum illud Plinij, Quanto magis prætetit sæculi cursus, tanto minora corpora fert natura.

d Moritur annorum 433. Iacob 31. Gignit trigesimo & sic ferè deinceps. Nam vt contractior est iam vita, ita & vitæ functionum vsus celerior.

Notant enim sub huius patre humanam vitam dimidio imminui cœpisse. Cum enim superiore æuo homines explerent 900 annos, iam his diebus ad 400 redacti sunt, vt sub Phaleg ad ducentos. *R. Selo. 1. Paral. 1.*

Nascuntur copiosè futurarum gentium patres. E Sem cui ab Euphrate cum Syria Oriens totus obtigit, Arphaxad Chaldæorum, quos proinde diminutè Casdim, à tribus po-

Anni Diluuij. 37 — Anni mundi. 1694

ftremis literis ארפכשר vocant (è quo Heber Hebræorũ) Elam Elamitarum, qui pòst ab infufis in ipforum regionem Perfis de genere Iapheteo & Medorum fanguine, *Fafciculus Myrrhæ Genef. 9* Perfæ dicti funt. Affur Affyriorum, Lud Lydorum, Aram Syrorum, vnde in Hebræo Syria fic appellatur, cuius metropolis Damafcus, etiam vfque ad Augufti tempora vocati Arameis (inquit Strabo) quos Syros dicimus. E quo Hus Aufitidia regionis in confinio Syriæ & Arabiæ Pater, Hul Armeniorum, Gether Etharorum, qui & Armenij, Mes Mefiorum fiue Mæonum. Ioctan Hebri F. Indorum, è quo tredecim Indiarum propagatores fuo tempore nominandi.

E' Iaphet, cui contigit Septentrionalis regio à Tauro & Amano montibus Ciliciæ & Syriæ vfque ad glaciale pelagus, & Europa vfque ad Gades, Gomer Galatarum fiue Gallorum, Magog Scytharum, vnde & Hebræi Scythiã hoc appellãt nomine, quod & Hieron. & Iofephus teftãtur. Madai Medorum, Iauan Ionum, fiue Græcorum, vnde in Heb. Græcia nominatur Iauan Ef. 66. Ioel. 3. Dan. 8, 9 &c. & Græci Iones, & quinta eorum lingua Ionica & mare Ioniũ, per quod è Syria itur in Græciam. Tubal Hifpanorum fiue Iberum, Efa. 66. Mofoc Mofcouitarum & Capadocum Ponticorum, quorum metropolis tempore Hieronymi Mazaca, Thiras Thracum, E' Gomer Afcenez Germanorum, Riphat Riphæorum, vbi & Riphæi montes, Togorma Sarmatarum (Recentioribus Hebræis Turcarum,) E' Iauan Elifa Elifeorum fiue Aeolidum, vnde lingua Græcorum quarta Aeolica. Tarfis Cilicum, quorũ metropolis Tarfus, Citim Cypriorum, quorum ciuitas Citium, quæ nobis Zenonem philofophum peperit, propriè Europæorũ maria mediterranei accolarum vel infularium, vnde Romani & Itali Num. 24 & Dan. 11 fic appellantur, & Græcorum infulani, Ef. 23. & Macedones, 1. Mach. 8. Dodanim Epirotarũ, apud quos Dodoneum oraculum. Rhodanim (Nam 1. Paralip. additur) Rhodiorum.

E Cham, cui ceffit ab Euphrate meridionalis tractus vfque ad extrema Africæ, Chus Aethiopum, vnde Aethiopia Chus Hebraïcè nominatur, Mizraim Aegyptiorum, vnde & in Heb. Aegyptus fic dicitur, & apud Ptolom. & hodie per totum Orientem, Phut Mauritanorum, vnde fluuius Mauritaniæ Phut & tota regio Phutẽfis, vbi hodie regnum Fesfenfe, Chanaan Chananeorum, quorum regionem poftea Iudæi, vi imprecationis Noë & propter eorũ peccata occuparunt. E' Chus Saba Sabæorum, in Arabia, de quibus Poëta, mittunt thura Sabæi, Euila Getulorum, qui funt in parte Aethiopiæ Occidentali, Africæ defertis adhærentes. Sabatha Sabathenorum, qui nunc Aftabari, Sabataca Cephalecorum in intima Africa fecundũ littus maris Aethiopici, quorum annales affirmant Salomonis claffem illuc tertio quoque anno auri caufa nauigaffe. Raama populorum magis mediterraneorum, qui paulatim antiqua nomina perdiderunt, vel potius ignorati funt à noftris Geographis, vt plerique alij Africæ, verẽtibus fortaffe, ne regionibus extra Tropicum Cancri pofitis, ftulta quadam vulgi perfuafione, torrerentur.

Ex hoc Raama Saba Sabaim auctor, vnde Regina Saba, quæ inuifit Salomonem. Dadan ignotæ gentis, fed Sabainis propinquæ.

E' Mizraim Aegyptiorũ fonte Lud Marmaricorum, Anam Cyrenaicorum, quanquam hi dicantur bello quodam Aethio-

Lud, Anam, Laab, Naphtu, Patrus, Chaſlu, Caphtor F. Mizraim Ægyptiorum P.

Sidone, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heu, Arac, Sin, Arad, Samar, & Hamath F. Chanaan.

67 — 1724

Anni Diluuij. 67 — Anni mundi. 1694

Aethiopico consnmpti. Laab Lybum, Nephtu Nubianorum, Patrus petreæ Arabiæ. Casſlu Troglodytarum, de quibus egreſſi ſunt Philiſtim Paleſtinorum patrea, Caphtor, Capadocum ad Taurum, (non ad Pontum.)

E' Chanaan Sidon Sidoniorum, Heth Hetteorum, Iebus Iebuſeorum, Amor Amorrhæorum, Gergas Gergeſeorum, Heus Heueorum, Arac Aracheorum, quorum metropolis Arca contra Tropolim, in radicibus Libani. Sin Sinropum qui Sin ciuitatem non procul condidetũt, Arad Aradiorum, qui Aradiam inſulam tenuerunt anguſto freto à Phœniciæ littore ſeparatam. Samar, à quo nonnulli Samariæ montem denominant, Hamath, à quo ciuitas Syriæ Hemath, in Scriptura celebrata, quam Aug. Antiochiam, Hiero. Epiphaniam Græcis temporibus nominatam aſſerit.

NOE SÆCVLO.

Hi quidem longè plures ſuſtulerũt filios, (Nam Gen. 11. de quolibet ferè inculcatur, *Et genuit filios & filias*. i. numeroſam vtriuſque ſexua ſobolem) ſed ſolum nominantur patres & capita gentium & linguarum matricum. Cæteri ſunt per cognationes, familias & gentes confuſi.

Quare hæc ætas merito inſcribi poteſt mater & parens humani generis, ſine ætas propagationis & multiplicationis humanæ. Nam his trecentis annis genus humanum copioſius eſſe auctum & multiplicatum, quàm 1600 annis diluuium antegreſſis, ea eo apparet. Primo, quia tot illis annis vix Aſiæ mediterranea potuerint impleri, cum iam poſt 300, tanta multitudine extiterint nepotes Noe, vt non modo illa loca repleuerint, ſed etiam vniuerſum continentem, imo etiam maris inſulas, Gen. 10 & 11. Secundo, quia lea matrimonij ſiue monogamiæ in paradiſo lata ſea primis generationibus, ne quidem inter Cainitas violata ſit, inter filios autem Dei nunquam, cum iam hoc æuo polygamia locum habuiſſe videatur è cõiugiis Abrahæ, Iacob, &c. Tertio, ſi ea vno Iacob intra 430, iuata alios 210, ſeacenta hominũ millia exierunt ea Aegypto, præter paruulos & fœminas, qui non erant pauciores, quot potuêre naſci intra 300, è tribus filiis Noë præſentim benedictione Dei & Patris cumulatis?

Forma certè Eccleſiæ quæ 300 primis, & quidem inter cruces acerbiſſimas plua creuit auctáque eſt, quàm vetus Synagoga bis millenis, adeo vt mundum totum occuparit & per eum ſe latè diſſeminarit.

14

Gen. 11. 101 — 1724 — 1758

e HEBER gen. Phaleg anno 34.

e HEBRAEIS nomen dedit. In Chaldea inter Tigrim & Euphratem remanſit cum tota poſteritate, quonſque Thare cum filiis migrauit in Meſopotamiam, deinde Abraham in Chananeam, à quo Euphratis tranſitu in alienam terram, Rabbinorum multi, *vt R. Selo. Geneſ. 10* Abraham primum Hebræum, indéque eius poſteros Hebræos dictoa putant, non ab hoc Patriarcha. Nam & *Heber, trans, vltra*, quaſi transfluuiales.

Saba & Dadan filiis Regmæ de genere Chus.

Sapiens Propheta apparuit, quòd filium ſuum vocault Phaleg, i. diuiſionem, quia illo viuente linguæ & regiones diuidundæ erant. *R. Ioſe.*

Vocabulo prophetico ſine pronidentiæ, vt innoteſceret in hac diuiſione orbis terrarum, plus fuiſſe diuinæ prouidentiæ, quàm humani conſilij & induſtriæ.

Philiſtim filiis Caſluim de genere Mizraim Ægyptiorum patris.

Secundo genuit Ioctan à diminuendo ſine minorando, quòd diminuerit ſibi de mundi negotiis, vt vacaret rebus diuinis & philoſohiæ. *R. Selom. 1. Parali. 1.* Quaſi è duobus ipſius filiis vniuerſa ſapientia manatura eſſet in homines.

101 — 1758

Diuina per Phaleg Hebræorum patrem, humana & Philoſophica per Ioctan Indorum & Orientalium genitorem.

Anni Diluuij. 101

Anni mundi. 1758

Vnde philoſophia illis locis ab omni antiquitate floruit, Bracmanes, Gymnoſophiſtæ. Et in libria regũ,hiſtoria pręſertim Salomonis, ſapientes Orientia. Tardiſſimè Occidentales ſapuimus & ſciuimus.

Tres prophetæ huius ætatis Noë, Sem, Heber. *Seder Olam c.21.*

f PHALEG à diuiſione nomẽ habuit, patre eius afflato numine quodam prophetico. Eius enim ſæculo, id eſt, ſub vitæ ipſius extremum, *Auctore R. Ioſe.* in diuerſas linguas, prouincias, & gẽtea terra diuidenda erat inter filios Noë. Alioqui natus eſt 101 poſt diluuium anno. Ex quibus Sem, qui & Melchiſedech ſacerdos Dei viui, cum ſuis, Orientalem Syriæ patrem, verſus Euphratem obtinet. Cham Zoroaſtres Bactros, Iudæam, Arabiam, Aegyptum, AEthiopiam, totam denique per ordinem ſucceſſionis Aphricam. Iapher, ſiue Iapetus cum ſeptem filiis eorúmque poſteria, Europam noſtram & Septentrionalem Aſiæ partem. Hinc poeta, Andax Iapeti genus, primum ſe credere tranſtria, &c.

Gen. 11. 131

15

f PHALEG gen. Rehû ætatis anno 30.

1758 1788

Ioctan fratre minore.

Antea enim nemo mare ſulcarat. Hinc poetæ aureo ſæculo negant mare fuiſſe traiectum. Exemplum arcæ illos in inſulas traxit, quas & repleuiſſe à Moſe memorantur.

Nomina poſterorum eorum Hebraica id clarè indicant *Geneſ.10. & 1. Paralip. 1.* vt Aſſur, Madai, Lud, Sidon, Iauan ſiue Ion, &c. Ne Græci glorientur ſe terriaimpoſuiſſe nomina. Origines enim populorum ſecundum familiarum ſortitiones alibi non leguntur, quàm apud Moſem Gen. 10 & 11.

Ciuitas & Turris Babel ædificatur, ne poſthac poſſet vllo diluuio perire: quæ fabulæ de Gigantibus cum Ioue bellantibus materiã præbuit, & de Aloidis Titanis & Terræ filiis, qui manibus magnum aggreſſi reſcindere cœlũ, apud Virg. ex Homero.

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Ex vna lingua Hebræa, multæ, nẽpe 70, vt Hebræis placet, factæ ſunt: quod colligunt è capitibus familiarũ, quæ totum recenſentur. *Gen.10.* Sed id ſub finẽ vitæ Phaleg. 148 Arabæ.

Omnium ergo matrix Hebraica mundo coæua, *Hiero. in Sopho. Orig. hom. 11. in Numer. & ferè Hebræi, præter R. Iuda, cui in. tra. Sanedrin, Ada Sermo Aramaus, id eſt, Syriacus.* Quæ vt prima fuit, ita erit & vltima. Nam eius vſus eſt, eritque in cœlo, dum ea Sancti, vt Pſalmus ait, in ſæculorum ſæcula laudabunt Deum. *Haymo 1 Co. 13 Vignerius è doctrina Scholaſticorum, Inſtit. c. 9. §. 1. v. 8. p. 103. Remigius 1 Co. 13. Ioan. Dominicus Cardinalis ſuper Magnificat, Vualdus de monte regali c. 9 lib. de laudibus & triumphis trium liliorum.* Vnde & Angelicam dictam putant ab Apoſtolo 1 Co. 13.

Ita non quærendum cum Platone in Cratillo, Voceane ſint à natura, an ex hominum inſtituto, vt cenſuit Ariſtoteles. Nam Deus ipſe linguas confudit, id eſt, ex vna multas fecit. *Hebræi*, ſiue miſcuit (*Balal* hoc ſonat & ſimplici vnitati opponitur vt mixtio & confuſio) miſcuit inquam, vt iam non eſſet vna lingua ſiue loquela, ſed mixtæ, & confuſæ. i. variæ & multiplices, vt iam ſe mutuo non intelligerẽt, ſéque ſeparare cogerentur.

Sic earum diuiſio ſiue diuerſitas neque eſt naturalis, cum vnicus principio eſſet Adam cum ſua vxore, ſed publica calamitas in hominum genus diuinitus effuſa, Deíque punitio, neque ex humano conſilio, vel vitio, vt prima & vnica progreſſu temporis fuerit variata, & plures facta, quia ſimul omnes vnius eſſent dialecti & idiomata, cum conſtet 70 linguas radices planè habere diuerſas, nec inter ſe quicquam habere

131

1788

Anni Diluuij. 31 — Anni mundi. 1758

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

habere commercij & affinitatis.

Hebtaica, quæ antea communia erat, apud Hebrum (à quo linguæ & populi nomen) remansit incorrupta, quòd neque consilij, neque operia eorum, quibua turrim in cœlum etigere placebat, intersuisset. Nam etsi ista confusio contigerit vltimo anno Phaleg. i. ætatis eius 239, at ei Heber superuixit 170 annis, vsque ad 82 videlicet Iacob. In eo enim finiit antiquus Macrobiorum Vigor.

Qui turrim ædificauerunt, appellari sunt Meropea, ob diuisam vocem. *Vide Suidam in voce, Hebrai.*

Imò verò remansit etiam in Syria & terra Chanaan, antiquia Patrum sedibus eúmque in eam venit Abraham Chaldæus, tam ipse, quàm posteri ipsius locuti sunt Labio Chanaan, quæ est ipsamet lingua sancta, circa quæ tempora corrupta est in Syria, vt deinceps, non Hebraica siue Chananea fuerit, sed eius duntaxat dialectus proximua. Nam propiua Syriaca ad eam accedit, quàm reliquæ. *Elias Pref. Meturghemanè Talmudicis.* Quod videtur sumptum è c. 19 Esaiæ, In illa die ciuitates in terra Aegypti loquentur lingua Chanaan, & colent Dominum exercituum. Sic enim Esaias appellat linguam sanctam & Hebraicam. Atque hinc fortasse suprà R. Iuda Adæ sermonem fuisse docuit Arameum.

Sed nec qui morabãtur in Sytia & Chanaan videntur interfuisse constructioni turria, aut cõmumicasse. Quoniã Gen. 11 v. a. structores descẽdisse videntur de Oriente in cãpum terræ Sennaat, illicque consedisse ad hoc opus. Syria autem & Chananea erant in Occidente terratum, quæ tunc incolebantur, nempe vltimæ ab illa parte propter mare Mediterraneum: montes Libani Armeniæque à Septentrione, deserta Arabiæ ab Austro, Solo Orieute aperto, plano & peruio vsque ad montea Mediç. His enim finibus conclusa videtur istiua ætatis habitatio.

Aiunt autem hanc confusionem linguarum extitisse 48. ætatis Abrahæ, 10. ante obitum Noë, ita vt vterque eam spectarit. *Seder Olam.*

Indéque terrarum diuisionem. Nam eam statim est consecuta, eóque promptius, quòd alter alteri peregrinus videretur.

Vnde falsum est anno 101. post diluuium huiusmodi cõfusionem accidisse, quod tamen nostria Chronologia & nonnullia Hebræis apud Abben Ezram placet, nempe quia prima ætas Phaleg incidit in 100. ab ipso dilunio. Si enim vera est Hebræorum historia, illam oportet factam post annum à diluuio trecentesimũ: ætate videlicet tertia & Abrahæ, quod omnino est tenendum. Primum quoniam oportuit prius iusto aliquo tempore multiplicari stirpes, quàm in tam varias orbis partea dispergi. Deinde, quæ ratio est firmissima & prope necessaria, quoniam gentes multæ, maximæ & præcipuæ nondum erant ortæ, reliquæ non multum auctæ. Tantum abest, vt illarum linguæ potuerint confundi. Nam tredecim Indicæ exortæ sunt è Ioctan fratre Phaleg minore Genes. 10. Præterea illas oportuisset præteritas in partitione orbia terrarum, quæ tamen optimam & locupletissimã mũdi partẽ sunt cõsecutæ. Non, vt Israelica, quæ ideo in partitionem illam non venit, quia adhuc erit in lumbis Abrahæ, & pars eius Dominus, *Deut. 32*, qui ei prouidit tandem de terra Chanaan. Denique paulò antè demonstratum hæc facta sub extremam vitam Phaleg, quam ad 339. diluuij perduxit. *Gen. 11.* Hinc à diluuio ad diuisionem terræ & linguarum confusionem annoa 340. numerat auctor Seder

131 — 1788

Anni Diluuij. 101 — Anni mundi. 1758

Olam.& Hebræi penè omnes. Quibus congruenter Abbas Vspergensis Chronici sui initio, Moses (inquit) ab Adam ad Noë,& à Noë ad Abraham duarum ætatum tempora, secundum successiones generationum in populo Dei describit, nullam vsquam de regnis & regibus faciens mẽtionem, quòd reges fortassis nondum essent. vbi pro *fortassis certissime*, ponerem. Nam nihil certius, quàm regnorum originem ob superiores causas conferendam in quinquagesimum circiter tertiæ ætatis, siue Abrahæ.

Dum 70 linguas duntaxat Hebræi constituunt, hoc faciunt, quia apud Mosem non plura stirpium capita & principes notantur iuxta numerum filiorum Israel profectorum in Aegyptum. *R. Selo. Deut. 32. Abben Ezra Genes. 10 & 11.* Nostri septuaginta duas pro numero 72 discipulorum ad eas conuertendas à Christo institutorum. Nempe è Iaphet 15, è Cham 30, è Sem 27. Sed rectius Hebræi. Nam concessis 30 stirpibus Cham, vt dixertè expressis Genes. 10, è Iaphet solum reperiuntur 14. nisi addas Rodanim, è 1 Paralip. quasi alium à Dodanim. E' Sem vix 24. Item quoniam non plures proferri possunt cęterarum innumerabilium matrices, quales sunt, Hebraica genitrix Syriacæ, Arabicæ, &c. Latina Italicæ, Valachicæ, Gallicæ & Hispanicæ: Græca Doricæ, Ionicæ, Aeolicæ, Atticæ: Slauonica Polonicæ, Boëmicæ, Moscouiticę, &c. Germanica Heluericę, Anglicę, Flandricę, &c. Tartarica Turcicę, Sarmacanicę, &c. Abyssina Aethiopicę, Sabeę, &c. Sic illo numero minimè comprehenduntur, vt gentes postea ex istis propagatę, Verbi gratia Ammonitę & Moabitę ex Lot, Idumæi ex Esau, Ismaëlitę, & Hagareni ex Ismaelę: ita neque illarũ dialecti, qui sunt innumerabiles, ita vt intra centum leucarum discrimen in hominum labiis, occulta quędam causa versuram faciat tantam, vt vel propter accentum, vel ob mutationem aliquam literarum, vel additionem, vel detractionem tam paruulo spatio non se mutuo intelligant, sicuti in nouo etiam orbe Americus Vesputius obseruasse se scripsit.

Adde gentes omnes propemodum esse spacio sæculorum inter se confusas, commixtas, vel etiam planè mutatas (Israelitas excipit R. Kimhi initio Abdiæ) propter infusiones, bella, clades, commercia, coniugia, & alios casus. Indéque linguas vel peregrinas, vel nouas, vel commixtas, vel corruptas emersisse, quotidiéque emergere.

Ea peccato accidit illa linguarum multiplicatio, ad puniendam humanam temeritatem. Nam vt linguæ vnitas & similitudo firmissimum est vinculum societatis humanę & religionis, ita diuersitas certam parit animarum diuisionem, discordiã morum, ingeniorum, studiorum, voluntatum, &c.

Ex tribus Noe filiis 72 gentes totidémque linguę ortum duxerunt, sed auctus est deinde gentium, plusquam linguarũ numerus. Nam ex Sem, gentes 406. progressæ sunt, linguæ 27. E' Cham patriæ 394. linguæ 22. E' Iaphet populi 200. linguæ 23. vt sint numero 72 linguæ. generationes siue gentes 1000. *Arnobius in Psal. 104. Eucher. in Genes. lib. 2. c. 7. Aug. de Ciuit. 16. c. 3. 6. 9. 11.* Sed Hebręis, vt docui, 70 tantùm.

Quem tamen numerum vix dum reperio, si quidem excludantur, vt vult Abben Ezra Gen. 11. Sem, Cham, Iaphet. tanquam primarij & solidi Domini terræ, quorum postea hæreditas per capita liberis & nepotibus gentem iustam conficientibus in partes distributa sit. Itaque malo vt & ipsi in partitionem veniant, non sui causa, qui quocunque venirent, apud se essent, sed propter illos filios, qui non per se, sed in globo

NOE ... SÆCVLO.

Anni Diluuij. 131 — Anni mundi. 1788

Anni Diluuij. 131

* *

NOE SÆCVLO.

16

Gen. 11. 163 g Rehv genuit Saruch, anno 32.

Elmodad, Saleph, Hatsarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hobal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab tredecim filiis Ioctan Indorum Patris.

163

Anni mundi. 1688

in globo vt loquuntur. i. coniunctim & mixtim gentem constituere poterant, nisi malle͂t cum reliquis fratribus confundi miscerique, vt contigit in partitione Chanaan filiis Ioseph minoribus cum Ephraim & Menasse confusis.

Sic enim perspicua erit capitum & stirpium enumeratio. Iaphetinarum 15. Iaphet, Gomer, Magog, Madai, Iauan, Thubal, Mosoc, Tbiras, Askenas, Riphat, Togarma, Elisa, Tharsia, Cittim, Dodanim. Chamesearum 31. Cham, Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, Saba, Hauila, Sabatha, Regina, Sabathaca, Lud, Anam, Laab, Naphtu, Patrus, Chaslu, Caphtor, Palesheth, Seba, Dedan, Sidon, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heüs, Arac, Sin, Arad, Samar. Hamath. Semearum 24. Sem, Elam, Assur, Arphaxad, Lud, Aram, Hus, Hul, Gether, Mes, Heber, Elmodad, Saleph, Hatsarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab.

Vbi notandum non assignatam certam partem ipsi Heber pro Hebræa ipsius familia ac gente, vt quæ adhuc esset in lumbis Filiorum, præsertim Abrahæ, nec in iustam cognationem creuisset.

Atque illud esse Deuteronomij 32. *Quando diuidebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam (in patrias & Regiones Genes. 11) constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel, Pars autem Domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius*, id est. Quemadmodum filij Israel cum Iacob ingredientes in Aegyptum erant 70 (*Gen. 46*) sic sane terminauit siue distinxit filios Adam in populos 70, secundum linguarum varietatem, quando eos diuidebat & per terras separabat, ita tamen vt, aliis. nempe 69, assignarit & constituerit terminos & patrias suas, Israelem autem prætererit, pro parte & hæreditate ipsius se ei reseruans & constituens, ipsi suo tempore prouisurus de terra, quam in manus Chananeorum potius deposuerat, quàm donauerat.

1688 1820

g. Moritur annorum 239, Abrahæ septuagesimonono, mundi 2027. Præfinitè æquauit dies vitæ patris sui, sequentes reliqui non item, de qua re Abben Ezra Genes. 10 & 11. Sub Phaleg diebus, quibus collectus est (i. mortuus) tria insignia contigerũt, partitio terrarum, confusio linguarum, dimidiatio annorum vitæ. Sem enim vixit 500 an. post diluuium, Arphaxad 438, Sale 433, Heber 464. Iam Phaleg dimidium dierum illorum via explet, nempe 239. Sic Rehu filius eius 239. Sic fermè Sarug 230. Vnde regula. Post Phaleg nullus peruenit ad dies eius. i. annos 239, præter filium ipsius Rehu. Hæc ille, vbi & significat Phaleg appellatum, non modo quia diebus ipsius terra fuerit diuisa & distincta gentibus & linguis, verum etiam quia dimidiata annis.

A diebus Phaleg diminuti sunt anni humanæ vitæ dimidio vsque ad Dauidem. A Dauide altero penè dimidio vsque hodie, vt sint duntaxat 70 aut 80. *Abben Ezra, Gen. 6.*

Ioctan patruus Rehu laudatur ab humilitate & conte͂ptu mundi, vt proinde meruerit multis intermediis prætéritis gentes tredecim, quę Indias & Orientem possederint, propagare, & numerum Septuaginta absoluere. Ex eo enim Elmodad pater Emodiorum, vbi Emodij montes Alexandri rebus clari, Hasarmuth Carmanorum, Ophir Perusiorum, vnde purissimum aurum, qui & traiecto Oceano eoo retinuerunt nomen Peruaim hodie vsurpatum, vt olim in historia Salomonis. Hauila Hauileorum, prope Gangem, quorum aurum & lapides pretiosi celebrantur, Iera Gedrosiorum, Saleph, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Iobab populorũ

1820

qui vel antiqua nomina perdiderunt, vel quæ nunc pro veteribus habeant ignoratur. vel si recenta sunt, sed nos non peruenerunt, quia illæ partes minus fuêre à Geographis nostris lustratæ & cognitæ, & Græci vetera corruperunt vel mutarunt pro arbitrio. Nam quis crederet (Verbi gratia) Mizraim esse Aegyptum, Chus Aethiopiam, Magog Scythiam, nisi hoc sacris historiis constaret.

h MORITVR anno vitæ 230, Isaaci primo, Mūdi 2050. Nam nemo deinceps attinget dies Phaleg & Rehû. vita sensim contracta. Primus idola formasse fertur, nec veri Dei cultum retinuisse. Sed absit à semine Sanctorum, cum præsertim adhuc Noë & Sem viuerent quos eum reueritum vt Patres, credidisse vt Ecclesiæ doctrinæque cœlestis pastores, quis debeat dubitare.

Credibilius esset formata ab aliis, vulgi errore & Nimrodi metu, post Noë mortem coluisse. Nam etiam de piis Ios. 24. Trans fluuium (Euphratem) habitauerunt Patres vestri olim, Thare pater Abraham & Nachor, seruierúntque Diis alienis.

i MORITVR annorum 148. Abrahæ quadragesimo nono, mundi 1998. Pater Chaldæorum ab aliquibus dicitur. Nempe, quia illic perpetuo mansit, néque traiecit fluuium ad quærendas nouas sedes, miréque auxit familiam atauí Arphaxad.

Rapha famosus gigas 1. Par. 2. à quo Raphaim Genes. 14. de posteritate Chanaan terribiles Gigantes, quos expulerunt Moabitæ è terra ipsorum. *Deut. 2.* Qui & Emim & Zomzemmim. Videntur se recipisse in Philisteam. Nam illic *1. Par. 14* Raphæ posteritas Dauidis tempore, vt Goliath Getheus, & Lahim frater eius *1. Par. 20.* vbi & gigas 24 digitorum ex eadem stirpe. i. senorum in singulis manibus & pedibus.

k Thare statuarius, idolorum fictor & venditor. *Hebræi in Bereschit Raba. Suidas.*

Non puto verum, sat est o vt fuerit cultor è Ios. 24.

Abraham hanc artem aliquandiu exercuisse iidem auctores sunt. Sed & hoc puto falsius, quamuis vocationem eius gratuitam non dubitē & nullis eius meritis, ex eodem c. 24. Ios. Vix enim poterat vir ad fundandam Ecclesiasticā à Deo factus tam cito obliuisci doctrinæ Noë & filiorum ipsius, præsertim Sem, qui adhuc erant in viuis, & cuius fruēdi causa meditabatur de adeunda Chanaan.

Primus auctor discessus è patria Vr Chaldæorum Mesopotamiæ vrbe, assumptis secum liberis, itineris, vel voluntarij exilij comitibus, Carras vsque progreditur, vt iret in terram Chanaan. Gen 11. Vel non tam discessus auctor, quàm voluntarius Abrahæ filij sui comes, è quo Dei mandatum de relinquenda Vr Chaldæorum, idololatriæ imperatrice, resciuerat. *Act. 7.*

Forrasse etiam ipse adhuc terram Chanaā adire instituerat, vbi Deus purè sub pōtificatu Melchisedech colebatur, ad vitandam impietatem & persecutionē Nimrod. Sed cum reperisset in Mesopotamia res religionis esse pacatiores, certa occasione illic permansit cum filiis, vbi & mortuus. Hinc in libro Iudith. Hæc est progenies populi Chaldæorum. Antea habitarunt in Mesopotamia, quia noluerunt sequi Deos patrum suorum, sed adorauerunt Deum cæli, vnde fugerunt in Mesopotamiam & fuerunt ibi dies multos.

Hæc autem pertinent ad sequentem ætatem, nam nullæ adhuc erant vrbes, & cōtigerunt anno 70 vitæ Abraham. 20 post

Anni Diluuij.		Anni mundi
	17	
163	h SARVG gen. Nahor, anno 30.	1820
193		1850
	Iisdem Ioctani filiis.	
	18	
Gen. 11.	i NAHOR gen. Thare anno 29.	1850
222		1879
	Iisdem Ioctani filiis.	
Gen. 11.	19	
	k THARE gen. Abraham anno 70.	1879
192		1949
	Nachor & Haran fratribus Abrahæ minoribus.	
292		1949

NOE SÆCVLO.

Anno mundi. 1056

post cœptam tyrannidem Nimrod.

Quandiu Carris commoratus sit, & quam ob causam ibi substiterit, nec in terram Chanaan, ut instituerat, progressus sit, Scriptura reticet.

Vniuersam suam familiam Carras traduxit. Nam filius eius Nahor illic suam familiam & fortunas constituit, nec post patris mortem, fratrem Abrahamum in terram Chanaan sequutus est. *Gen. 12. 24. 27. & seq.* Delectatus ea sede, quæ patriæ erat propior. Vbi fortasse Diis alienis tandem seruiit. Nam Laban nepos eius Idola habuit, quæ Rachel filia abstulit, & Iacob defodit sub terebintho.

Relictus illic fuit à filio Abraham, qui diuino oraculo in Chanaan vrgebatur, donec 60 pòst annis Charris moreretur. Contra eos, qui è loco Act. 7. perperam intellecto Abrahamum non nisi mortuo patre illuc venisse & mortuum secum detulisse suspicantur.

Moritur enim ann. 205. Abrahæ 135. Isaac 35, Mũdi 2083.

A Noë decimus de semine Sem, tres filios habuit, sed solus Abrahã verum Deum coluit. Reliqui duo Nachor & Haran ad simulachra se traduxerunt.

Eius primogenitus fuit Abraham, nõ Nahor, non Haran, *Hebræi Gen. 11.* Nostrorum tamen aliqui minimum Abrahã fuisse censent. quod & colligunt è *cap. 7. Actorũ*, vbi Stephanus asserit Abrahamum exiisse Charris post mortem Tharæ patris sui. Ex eo enim sequi videtur, non natum anno 70 Patris, sed 130. i. sexaginta pòst. Atqui locus ille Stephani cum Mosis litera, & Hebr. traditione, alio modo commodè conciliatur. Non enim inquit postquam mortuus est Thare, inde. i. è Carris primùm Deus eduxit Abraham, sed *transtulit illum*. i. collocauit *μετῴκισεν*, colonum & habitatorem fecit, ac ei quasi nũquam in posterum in Mesopotamiam reuersuro domiciliũ in terra Chanaan statuit: Vnde *μετοικία* non est simplex translatio, sed colonia. Nempe Abraham cùm ante patris mortem per annos 60. magis peregrinaretur in terra Chanaan, quàm habitaret, quòd per vices patrem & fratres viseret: postea perpetuas illic sedes collocauit, neque amplius in Mesopotamiam reuertit.

Ideóque ante eius mortem ne passum quidem pedis habuit in terra Chanaan, Act. 7, cùm duobus annis pòst, nempe quando Sara obiit, emerit 400 siclis speluncam duplicem cum agro vicino.

5

Facesset fortassis Lyranus negotium. Sara (inquit) tantum minor erat Abrahamo annis decem. Genes. 17, putásne centenario nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet: Si igitur Haran fuit iunior ipso Abrahamo, non habebat decem annos, quando genuit Saram, imo ne octo quidem, quia inter natiuitatem Abrahæ & Haran oportet interfluxisse duos plus minùs annos. Hoc autem videtur incommodum, maximè quia illo tempore non nisi sexagenarij vel septuagenarij generare incipiebant. Hæc ille.

Cui vt respondeam, primum: An non Sara se dicere potuit nonagenariam, vt rotũdè & breuius loqueretur, non exactè, quamuis fortasse esset minor? Deinde falso supponitur sexagenarios tot isto sæculo cœpisse gignere.

Nam oppositum suprà, patuit. Habet autem pro incommodo, quod in illo populo non fuit infrequens, vt octauo anno gignerent. Nam quomodo aliter tam pauco tempore fuissent multiplicati in populum & gentem, nisi illic fuisset extraordinaria fœcunditas!

166

Denique Seder Olam hoc docet cap. 2.

D

Haran (ait) post septennium ab ablactatione accepit vxorem. Hinc anno vitæ octauo natus est Lot, sequenti Iesca, quæ & Sara. Sic Her anno octauo duxit filiam hominis Chananei, nono Onan. Sic Phares vxorem accepit octauo, nono autem Hezronem genuit. Nam, vt hoc confirmem, quamuis ętas ad procreandū idonea ab adolescētia incipiat, id est, paulò antè 14. an. vt R. Isaac docet pag. 51. & Aug. lib. 16. de Ciuit. c. vlt. & in Psal. 104. regula tamen fallit, cum vndecimo Salomon gignit Roboam, decimo Achaz Ezechiam, cumque mulietcula alioqui prouecta à pueto decenni grauida efficitur, teste Hieronymo ad Vitalē. Atque hæc pro Hebræis vel etiam exacta Chronologiæ firmitate.

Haran moriens ante patrem tres reliquit liberos, Lot, Iesca, siue Saram, Abrahæ, Malcham Nachoris vxorem. *Seder Olam.* Dubitat tamen Abben Ezra de Lot, Gen. 11.

Iesca à Soc siue conspiciendo, quoniam pulchritudine sua excitabat homines ad sui conspectum. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem, vel etiam cernebat futura per propheticam facultatem, quod significauit Deus Abrahæ. Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara, Fac, & audi vocem eius. *Seder Olam, c. 2.*

Anno Diluuij.		
293	*Summa, anni 293. dies decem.*	1949

HAC SECVNDA AETATE DOCTRINAM de Deo, Christo, & aliis capitibus religionis continuatam sic ostenditur.

QVALIS Ecclesia legis natura facies post Diluuium extiterit, perspici hinc potest, vt taceam non esse dubitandum quin Noë, & filij ipsius, ipso viuo, puram & antiquam religionem non modo tenuerint, verum etiam ad posteros traduxerint, quoniam scriptum Noëm iustitia & fides hæredem fuisse institutum, Hebr. 11 & octauum iustitia præconem, 2 Petr. 2, perfectum, qui in diebus iracundia factus sit reconciliatio & apud quem deposita testamenta sæculi, Eccles. 44, iustum, qui in iustitia sua liberet animam suam à gladio & pestilētia, Ezech. 14. Hoc autem non modo mentem, sed & quinquaginta ferè annis superantem, Gen. 9, vt Dei verbum & religionem in sequentes ætates perduceret, per hanc ætatem cum prima tertiam connectendo. Nam 600 annis vixit cum prima ætate, 48 cum tertia. Hinc Dei vnitas *deinceps Genes. 8, 9, 10, 11.* Trinitas mysterium *Gen. 11. Venite descendamus, & confundamus ibi linguam eorū & non audiat vnusquisq; vocem proximi sui, atque ita diuisit eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras. Prætereà vocabant & inuocabat Deum sub vocabulo* Elohim, *Gen. 8 & 9.* Elohim *autem pluralis numeri à singulari* Eloäh, Dij, *id est, diuinæ personæ. Nam pluraliter Deus sic dicitur* לסוד עמוק *in mysterium profundum, Abben Ezra in Psal. 11. eadem prorsus notione, qua Gen. 20. Abraham pronuntiauit: Eduxerunt me Dij de domo Patris mei (id est, tres diuinæ personæ, quarum vnaquaque Deus est) R. Iaphet, eodem citante.* In Christum venturum fides, *Noe iustitia qua per fidem est hæres est institutus, Heb. 11, pactum & fœdus sempiternum accipiens à Deo, Gen. 9, pro cuius signo datus est ei Arcus cœlestis, id est, Christus in Cruce extensus signum fœderis inter Deum & omnem carnem super terram, Ibid. Item Arca forma mystica & ex lignis occultam significationem habentibus, Sap. 14, Spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit sæculo semen natiuitatis, quæ manu Dei gubernabatur. Benedictū est enim lignum per quod fit iustitia. Quin arca nihil aliud erat quàm crux contracta, & conuoluta. Si enim explicetur & exporrigatur forma Crucis exoritur.* Sacerdotium externum, publicum ministerium. *Noe Gen 8 & 9. Melchisedech Gen. 14,* Sacerdotum benedictiones *Ibid. Gen 9 & 14. Vbi et decimarum perceptio.* Fidei signa vt sacrificia crueta *in typum sacrificij cruenti Christi, Gen. 8, Ædificauit Noe altare Domino & obtulit holocausta super altare.* Incruenta *in typum Eucharistiæ, Gen. 14, Sem Melchisedech erat Sacerdos Dei excelsi, in suis sacris offerens panem & vinum. & decimas accipiens. Nam* hotsi *est verbum sacrificale, vt Iud. 6. v. 18, quare 70 longe ante Christum verterant* Obtulit *sicque illum locum intellexerunt veteres Rabbini, vt R. Iohai pater R. Simeon aucthoris Zoar, Talmudici R. Mose Haddarsan, R. Selomo, &c. Gen. 9 Noe plantat vineam non tam vt biberet, quam vt libaret Deo, & sacrorum libaminum deinceps instituēdorum vsum insinuaret. Nam etiam hic veteres Rabbini magna mysteria contemplantur vt R. Iacob Baal Hatturim illic attingit.* Sacramenta, *in patrū externis cultibus & ritibus, quos Sem literis mandasse scribūt, qui & solenniter benedicebat, &c. Gen. 14. In eorum benedictionibus & imprecationibus: Benedictus Dominus Sem, Dilatet Deus Iaphet, &c. Gen. 9, Lex enim naturæ non fuit sine sacramentis* Purificationum, *In arca octo animæ saluæ factæ sunt per aquam. Quod & vos nunc similis formæ saluos facit baptisma, 1 Petr. 3. Nam in liberationis è diluuio memoriam purificationes & lauachra in sacris retinuisse videntur, vt Gen. 35.* Matrimonij, *cuius institutio & benedictio renouatur semel Gen 8, bis repetitur Gen 9,* Pœnitentiæ. *Eius præco cum esset Noë ante Diluuium prædicans incredulis 1. Petr. 3. & 2 Petr. 2, non videtur post ab ea inculcanda destitisse, vt qui exemplum iræ Dei in impios tam luculentum cōspexisset & sensisset. Nam Deus originali mundo non parcens, Diluuium exemplum eorum, qui impiè acturi essent, posuerat. Ibid. Mat. 24, Luc 17. Nec solum eam verbo docuit, verum etiam opere. Nam castè & continenter deinceps vixit, quasi excectis testiculis ex Hebraicis traditionibus, et in sudore vultus sui, vt*

qui

Anni Diluuij. 293

qui esset agricola & viniter, multiplicandi & politica regendi negotium tribus filiis relinquens, seque in unica pietate & mundi contemptu exercens. Templa, loca religiosa: *eorum species in altari, quod Noë ædificauit, vbi odoratus est Dominus odorem suauitatis, Gen 8. item, Templum in Salem a Melchisedech ædificatum pro sede religionis primaria è Tradit. Hebr. & Iosep. lib. 6. belli c. vlt. vbi oraculum fuisse videtur, ad quod perrexit Rebecca vt consuleret Dominum, Gen. 25.* Delectus ciborum. *in abstinentia à sanguine & suffocato, Gen. 9, in distinctione mundorum animantium ab immundis, Gen 8, non iam ad sacrificationem solum, verum etiam ad esum bestiarum iam tunc primum concessum, Gen. 9.* Festa. Noë, *& reliquos patres Sabbatū semel à Deo sanctificatum ritè seruasse tradunt Hebræi, vbi suprà. Et sanè non est probabile Patres Dei consecrationem à Deo tam solenniter factam Gen. 2 neglexisse, qui longè minora adeo religiosè obseruauerunt.* Præcepta septem, *data filiis Noë isto ordine. Nam tolere idola, Benedicere Deum, seruare ius publicum, cauere ab illegitimo concubitu, Non fundere humanum sanguinem, non rapere, non tollere membrum de animali viuenti. è Gen. 9. Hebræi passim vt Seder Olam c. 5. R. Selomo in 2 Ierem.* Ordinis politici & potestatis magistratuum institutio. *Gen. 9. Quicunque effuderit (inquit Deus ad Noam) humanum sanguinem fundatur per hominem (hoc enim in Hebræo intericitur) sanguis illius. Vnde Chald. per testes sententia iudicum sanguis eius fundatur,* Dominij hominum supra reliqua restitutio. *Ibid. terror vester ac tremor sit supra cuncta animalia terræ, &c.* Cura mortuorum. *sepulchrum Adæ in Hebron hac ætate religiosè conseruatur, & in sequentes ætates curiosè transmittitur, Ios. 14. vt. cum nostro interprete Hebræi veteres in Bereshith Rabba & in Midras Cantica Canticorum sentiunt. Ne quis locū illū Iosua aliè detorqueat cū Kimhi et recentioribus.* Iudicium & alterum sæculum, *Deus ad Noë & eius filios Gen. 9, de manu viri & de manu fratris eius requirā animā hominis. Ad imaginem quippè Dei factus est homo. Gen. 9, mysterium maledictionis Chanaan, & benedictionis Sem & Iaphet. Denique, quæcunque viguerunt prima ætate, fideliter posteris tradidère octo illi, qui per arcam erepti mundum & Ecclesiam renouarunt.* Quarum Traditionum *semina extant in oraculis Sibyllinis, quorum maiorem partem tribuunt Sambetha Noë Nurui, id est, vxori Sem Sibyllarum prima, antiquissimæ & longæuissimæ. Denique Ecclesiam rexerunt reuelationibus Dei & Angelorum, Gen. 8 & 9, prophetiis Heber, Sem, Phaleg, &c. sicque salutarem doctrinam ad Abrahamum sequentis æui principium & populi Dei Patrem detulerunt.*

TERTIA ÆTAS, PATRIARCHARVM,

quæ & primæ originis linguarum & Gentium, velut adolescentis populi Dei.

Quæ incipit in Natiuitate Abrahæ, id est, anno mundi 1950.

Anni mundi. 1949

a NOë moritur anno ætatis suæ 950. annis 17, ante exitum Abrahæ ex Haran, siue Charris Mesopotamiæ vrbe, Crassi cæde nobili: Tum Abraham natus erat an. 58. *Abben Ezra, Gen. 6.*

Sic eū omnes præcedētis ætatis Patriarchæ viderūt. Nam.

Noë	vidit Abrahamum, annis	58
Sem		175
Arphaxad		145
Sale		175
Heber		175
Phaleg		48
Rehû		70
Sennaar		100
Nachor		49
Thare		135

Superuixerunt autem tres. Sem ann. 34, Sale 16, Heber 67.

Dum filij huius sæculi tumultuabantur, & in constituendis regnis sese anxiè exercebant, lucis filij vitam priuatam, quietam, religiosam, & paucis contentam traducebāt, atque ad cœlestem suspirabant, confitentes se peregrinos super terram, seque fide & spe futuri Christi sustentantes. Ac sic eam describit Moses in suis libris & Apostolus *Heb. 11.*

Sem cognomento Melchisedech, *Hebræi ferè omnes.* Etsi reclamet Epiphan hæres. 55 contra Melchisedechianos, quòd Sem sexcentos annos duntaxat vixerit, cū res Melchisedech contigisse velit Diluuij millesimo cētesimo vigesimo Nam nititur falso fundamento nempe 70 interpretum vitiosa enumeratione, aut transcribentium potius.

Regnat in Salē (Sic *Ps 76.* vocatur Hierusalē) annis 113. *Suidas.* Aedificat templū toto orbe celeberrimum. *Ioseph lib. 6. belli cap. vlt.* Quippe Dei excelsi Sacerdos, in quo sanctificasse

293 | Gen. 7. | 393

20

a ABRAHAM genuit in Geraris Isaac an. ætatis suæ 100.

1949 | 2049

Gen. 14.

Pontifice Melchisedech. à quo benedictionem & communionem Abraham accepit.

393

panem & vinum, more veterum, quorum sacrificia ferè erãt incruenta, Hebræorum nullus negat. Quin potius *R. Mose*, Haddarsan in Bereshith Rabba eum tunc sustinuisse Messiæ illum incruentæ sacrificationis ritum introducturi speciem atque personam cõtendit. R. autem Salomo ordinarius Hebræorum interpres in *cap. 14. Genes.* è veterum Rabbinorum scriptis panem & vinum Melchisedech protulisse tradit, vt legis futuræ sacrificia farinacea & libamina figuraret (quæ & ipsa erant sacrificij incruenti Christianorum typus) & Fasciculus Myrrhæ, fol. 3. col. 2. è רזיל. Eius munera vocat מנחה ונסך oblationem & libamen. Et Midras Agada Abrahæ Melchisedech significare oblationes & libamina, quæ filij eius ibi essent in posterum oblaturi. Vnde Rabbini veteres, ne quis putet fuisse panem & vinum commune, non appellant Panem & vinum Melchisedech, sed *Minhá & Nesec*, id est, oblationem & libameo, panem videlicet & vinum benedictum ac sacratum: quæ ritu sacro & solenni prius fuerint oblata cõsecratáque Deo. Inde Abrahæ & eius pueria in charitatis ac religionis symbolum porrecta & distributa. Volunt ergo sacrificasse. Et certè הוציא Hotsi Hebraicũ, quo Moses vtitur, & noster interpretatur *Protulit*, & Septua. *Obtulit*, verbum est sacrificale, ac reddentium Deo oblationes atque sacrificia, vt in historia Gedeonis. *Iud. 6. vers. 18.* Cæteras etiam res Melchisedech plenas esse perfectionis & mysterij *R. Leuè Talmudicus asseuerat*, quod B. Paulus epistola ad Hebræoa persequitur.

Vnde ego verterem: *Oblatum porrexit*. Quod sequuntur Cypr. epist 63, ad Cæcilium, Ambr. Euseb. Chrysost. Aug. & ex linguæ Hebraicæ peritis Epiph. hæres. 55, & 79 Hiero. in 26 Matth. & epist. ad Euagrium, quæ est de Melchisedech. Qui etiam si non obtulisset, propositum tamen Abrahamo epulum typum fuisse sacrificij Missæ nemo vnquam ante nouissimos hæreticos dubitauit.

Abrahamum reuertentem è bello conuiuio excepit, pane & vino, de ritu gentis solenniter prius oblato, eique, inuocato Dei numine, benedixit *R. Mose Haddarsan in 14. Gen.* Extat liber, qui dicitur *Bereshith Rabba*. Vbi pag. 26, col. 4 R. Samuel Bar Nahaman, inquit. Ritus (mysteriũ) Sacerdotij magni ei Melchisedech reuelauit. Nam panis iste est panis facierum & vinum libamina. Magistri autem nostri, Legem reuelanit ei, quoniã dictum est: Comedite panem, & bibite vinum, quod miscui vobis. Denique hic omnia plena esse mysteriis Rabbini omnes docent & agnoscũt. Qui si existimassent verbum *proferẽdi* hic non esse sacrificare, & *vinum* & *panem* nihil præter epulas retulisse, nũquam tam præclarè de Sacerdotio eius disseruissent, neq; Paulus asseruisset Heb. 5. sibi de eo suppetere grandẽ sermonem, sed nõ explicabilem, quoniã Iudæi imbecilles facti essent ad audiendũ, perfectorũq; esse solidũ cibũ. Quod Hieron. ad Euagr. nominatim ad Eucharistiæ mysterium retulit, ne Iudæis videlicet, infidelibus tantum panderet sacramentũ. Qua ratione veteres sobriè de Eucharistia loquebantur, ne eius magnitudinẽ Gentiliũ sannis obiicerẽt. vt Orig. ho. 9 & 12. in Leu. Hom. 3. in Num. 4 in Iosu. Theod. in Polymorpho. Chrys. orat. de Philogonio Socrat. hist. lib. 8. cap. 5.

Quoniam autem hîc primùm sub hoc nomine de repente prodit, neque legitur quando natus, neque quando mortuus, dicitur neque principiũ dierum habuisse, neque finem, itémque ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ insigni mysterio, *Heb. 7.*

Ex his quæ Scriptura loquitur: Melchisedech, vir fuit magnus

Anni mundi. 1949

Nimrod rege Babyloniorũ. Et post natum Isaac Assur siue Nino Assyriorum.

Hac ætas Pontificem habuit Melchisedech. i. Sem, in ea enim omnes primogeniti à Noe vsque ad Aaronem Pontifices, sacerdotésq; fuerunt. Hieron. in Tradit. & in epistola ad Euagrium. Vel hi, quibus tributum ius primogenituræ, (nam Sem supra probauimus non fuisse primogenitum, nisi Patris beneficio, benedictionéve) 1. Par. 5.

Anni mundi

Anni Diluuij. 293 — Anni mundi. 1949

NOE SÆCVLO.

magnus siue fuerit Sem filius Noë, siue alius, vt liquet è tribus notis ei attributis. Prima, quia vocatus est Melchisedech.

Hinc enim apparet rex iustissimus, iudicij iurísque studiosissimus, 2 quia Rex Salem, quasi fuerit cumulatus perfectionibus omnibus. Nempe perfectus cognitione & actione (Salem enim perfectum sonat, & pacificũ, priore modo hic accipitur, posteriore ab Apostolo,) quæ duæ sunt præceptorum partes. Nam respectu perfectionis operum Melchisedech cognominatur, vt cuius opera essent iusta, respectu cognitionis & scientiæ rex Salem. (id est, perfectus) 3 quia Sacerdos Dei excelsi Hinc enim eum par est tenuisse scientiam Altissimi, præditúmque fuisse prophetico Spiritu. Eius cætera recta sunt, & plena magnitudinis. *Fasciculus Myrrhæ. Gen.14.*

Ministrauit Abrahæ exercitui Xenia, & multam abundantiam rerum opportunarum simul exhibuit, & super epulas eum collaudare cœpit, ac benedicere Deum, qui ei subdiderat inimicos. *Iosephus*. Sed perperam videtur existimare Abrahæ decimas datas, cum Apostolus & Hebræi ferè omnes doceant Abrahamum potius ipsi dedisse Melchisedech. præterea non intellexit mysteria sacrificij eius incruenti, quod alij Iudæi inculcant apud Galatinum *lib.10.c.4.& 5.*

Abraham initium fidei nostræ, pater credentium, in Vr Chaldæorum vrbe nascitur. Fuit linguarum confusarum tempore, ipséque cum sua familia in lingua Heber aui sui relictus est. *Cozras.*

Inde discessit Carras Mesopotamiæ, latriam ignis, quam loco diuini cultus vrgebat tyrannus Nimrod, fugiens. *Trad. Hebr.*

Duodecim annis post mortem Noë, iubet Deus Abrahamum egredi è patria sua in Chananæorum terram, ad Sem maiorum suorum patrem & pontificem, separatique à Babylonica iniquitate. Et sanè in certa familia Sem, ex qua descendit Abrahã, veri Dei cultus vtcunque permanserat. Vtcunque diu, quoniam ipsi etiam incipiebant sese dedere, & receptam Idolomaniam complecti, vt docet Iosuë 24. cap. vbi & Abraham inter Idololatras numeratur. Sed 48 anno ætatis cœpisse agnoscere Deum, & Idololatria cedere scribũt Hebræi è *R. Iohanan & R. Hanina*. Quin & Thare egisse pœnitentiam, *R. Selo. Gen.15.*

Ita mundus religione corrumpi cœpit paulò pòst initia huius ætatis aperta idololatriæ vel impietatis professione, vt iam instituat Deus sibi eligere familiam, in qua Ecclesiam & futuri Messiæ spem deponat, Ios 24. Thare Pater Abraham & Nachor seruierunt Diis alienis. Itaque tuli Abraham de Mesopotamiæ finibus, & adduxi eum in terram Chanaan (ad locum religionis, cui præerat Melchisedech.)

Ibi repleuit omnia sacellis & altaribus, eã quasi totã Deo dedicans. Aedificauit duo altaria, *Gen. 12. & 13.* vnum inter Haï & Bethel, alterum propè Sichem. Tertium *Gen.15* propè Hebron. Quartum in Bersabee. 21. Quintum in monte Moria, vbi postea templum. 22. Sic quocunque transibat. Vnde Mahometea tradidit suæ Mechæ templum opus esse Abrahæ. Consecrat cœmeterium, vxori, sibi & posteritati (23) propè Hebron. Seruus Dei. Genes. 27, Psalm. 104. Amicus Dei. Es.41, 1 Paralip.20, Dilectus Dei. Daniel. 3. Inter Chananeos inuocans nomen Dei æterni publicè & palam sacrificans, 12, 13, 15, 21, 22, suscipiens sacramentum Circumcisionis, & nullum in familia incircumcisum ferens, tam de emptitiis, quàm vernis Genes. 17. Communionis,

393 — 2049

Anni Diluuij. 293 — *Anni mundi.* 1949

Symboli Euchariſtiæ à Melchiſedech. *Gen.* 14.

Speculum omnium vitæ inſtitutorum. Dinea armenis, auro,& argento. Gen. 13,onibus,bubus, auro; argento,ſeruia,ancillis, camelis, aſinis. 24.Mãcipiis locuples emptitiis, vernaculis, alienigenis.12, 14, 17.quibus omnibus vtebatur in religionis, pietatia, hoſpitalitatis commoda. 18,21,23, &c,Decimas ſoluens.14, &c.

Abraham vitæ 48 videt diuiſionem lingnarum & gẽtium, & paulò pòſt Nimrodi Babylonici tyrrannidem. *Chronol. ueb.*Mũdi 1997,ſiue ſub mũdi 2000.Ab eo enim veaatus ob cultum vnius Dei,tandémque eiectus è Chaldæa. *R. Moſe in Moré part. 3 è quodam libro de Agricultura Aegyptiaca.*

70 Proficiſcitur ea Vt Chaldæorum in Haran Meſopotamiæ,*Gen.*11.

75 Ex Haran relictis ibi patre & fratribns, aſſumpta Sara vxore, ciúſque fratre Lot in terram Chanaan. *Gen.12.*qui annus erat decimusſextus mortis Noẽ,vigeſimusſeptimus diuiſionis linguarum, primus famis, cuius cauſa deſçendit in Aegyptum in tres menſes, vltimus ſiue decimus quartna ſeruitutis Sodomitarum.

76 Ea Aegypto reuerſus recedit in Alone Mamræ ad Hebron.Eodem vicit quatuor reges cum ſuis 318 vernaculis & paucis auxiliaribus, ac Melchiſedecum obuium habuit. *Geneſ.*14.

Illic manſit 25 annis, id eſt, vſque ad conceprum Saræ & vitæ centeſimum,ſiue vſque ad euerſain Pentapolim.

86 Duxit Hagar ancillam (Ex ea eodem Iſmaëlem ſuſtulit,ante decimumquartum Natiuitatis Iſaac,)id eſt, decimo anno poſt ingreſſum in Chanaan. *Geneſ.16.*

99 Circumcidit ſe & ſuæ familiæ mares.*Gen. 17.*vbi nouũ nomen conſequitur.pro Abram.i.*Pater excelſus.* Abraham è tribns compoſitũ Ab, Rab, Hamon, *Pater multi populi*, per ſyncopen literæ Beth deinde per Apocopen ſyllabæ,*on.*quòd pater credentium omniũ, tam præputij, quàm circumciſionis.*Ro.4.Gal. 3.1. Mac. 2.* Nam fides & religio prope erat eatincta ob Nimrod & reliquos tyrannos, patre etiam eius ſeruiente diis alienis.Ioſu.24. Eo anno euertitur Pentapolis & in lacum migrat.

100 Siue metu amphioris euerſionis & vaſtitatis, ſiue triſtitia amiſſorum ſociorum,ſiue fuga aëris ſulphure ignéque cœlico inſecti,ſiue vt conſequeretur noua paſcua peregrinatus eſt in terram Palæſtinorum diebua multis. i. annis 26. Nam illic diutius conſedit, quàm ad Hebron. Tom in Geraris metropoli Palęſtinorum gignit Iſaac & Berſabeam condit (prope Gazam.)

126 Rediit è Palęſtina, (quando naſcitur Rebecca Charris,) in agrum Hebron, circa quem reliquum vitæ tranſigit. i.annos 49.

135 Patre in Meſopotamia commorante orbatur.

137 Ligauit ad altare Iſaac, indéque Berſabeam reuſit mox ad exequias vxoris diſceſſurus.

Nam eodem Saram in Hebrone mortuam ſepeliit.

140 Dedit filio Rebecam in matrimonium,è Meſopotamia acceſitam.

160 Iacob & Eſaũ nepotulos ex Iſaac ſuſcepit.

175 Mortuus eſt, agẽte Iacob decimumquintum. *Gen.25. Hæc è Seder c.1.*

Deſcendens in Aegyptum (vbi manſit tres menſes,*Seder Olam*) Mathematica ſacerdotibus tradit, vt ſcribit Ioſephus,& attingit Plato in Epinomide. Quod videtur Cicero confirma-

NOE SEM, PHALEG, ABRAHÆ.

393 — 2049

Anni Diluuij.		Anni mundi.	
393	NOE IN SÆCVLO.	1949	

confirmate, cùm & de Diuinatione Chaldæos recenset primos inuentores Astrologiæ. Aegyptij autem illas ita excoluerunt, vt putentur inuentores Geometriæ, vt & Phœnices Arithmeticæ: cuius tamen lineas ab eodem Patriarcha, cum in Palestinam profectus est, acceperaut.

In terra promissionis, tanquam in aliena, mansit, in tabernaculis habitando cum Isaac & Iacob cohæredibus promissionis eiusdem. *Hebr. 11.* Reliquit, scilicet presentes opes, vt promissas sequeretur, & etiam 510. milliatibus difficas quæreret, vbi tamen ne passum quidem pedis acquisiuit, vel acquirere voluit, *Act. 7.* præter sepulchrum pecunia emptum, *Gen. 23.*

Centum annis illic, vel in locis vicinis, vt in alieno solo mansit, habitans in tentoriis more veteri & præcedentis ætatis. Terra adhuc noua & à primis nouisque colonis possideri cœpta nondum abundante vrbibus, vt sæculo Mosis, & Iosuæ, vnde etiam æuo Iacob Gen. 32. terra spatiosa dicitur & lata & cultoribus indigens.

Secus enim sub Abraham ciuitates extructæ sunt, regna & principatus multi constituti, artes exculptæ, pecunia signata, seruitutes inductæ, bella varia inter finitimos gesta: Hæc enim apparent ex ipsius historia, vt mundus sub eius mortem non tam uideretur nouus, quàm vetus.

Repetitam promissionem accepit de venturo semine. Gen. 12, 17, 18, &c. Quin vt magis alliceretur ad fouendam pietatem in sua familia, præcipuè quinque ei promissa sunt. Multiplicatio seminis. 2 Benedictio & fœlicitas eius.
3 Magnificatio nominis. 4 Benedictio vniuersarum gentium per ipsum, siue per ipsius semen Christum.
5 Possessio terræ Chanaan melle & lacte affluentis.

Sabbatum, vt & præcedentes Patriarchæ, coluit, item alias naturæ leges & sacra, quæ postea Moses literis obsignauit & velut de nouo instituit, *Abben Ezra in Decalogo. R. Selom. Gen. 26.*

Tertullianus tamen aduersus Iudæos neq; Adam, neq; Abelem neq; Henoc, neque Noë, neq; Melchisedech, neq; Abraham, neque vllos alios ante Mosem sabbatizasse putat. Tamen quia iam inde ab initio diem illum Deus consecrauerat, ad recolēdum creationis beneficium, quousque dies Dominicus ad recolendum recreationis siue redemptionis mysterium succederet, veras hic existimo Hebraïcas traditiones. Adde hunc vnū esse de actibus religionis & primarij iuris diuini. Alioqui decalogus fuisset tēpore legis naturæ vno præcepto mancus.

Octo reliquit filios magnorū populorum auctores, vnum è Sara primaria vxore Isaac Hebræorum patrem, alterum ex Hagar ancilla Ismaelem Ismaelitarū & Hagarenorū in Arabia, alios sex è Cetura concubina, siue vxore vsuaria, qui se contulerunt in alias Arabiæ partes & Aethiopiæ, præsertim Troglodyticæ.

Septem posttemis dedit duntaxat munera testamento cuncta relinquens promissionis filio, quòd Hagarem & Ceturam non accepisset in proprias vxores, id est, matresfamilias, quæ in æquam societatem omnium & familiam veniebant, sed concubinas.i. matronas, vxores vsuarias, & thori consortes (de quo more Gellius lib. 18. c. 6.)

Migrans ad Pharetatem regem Aegypti, docuit illum Astronomiam, & post viginti annos iterum in Syriam reuertitur. *Artapanus historicus apud Eus. præp. lib. 9. cap. 4.* tres menses malunt Hebræi. *in Seder Olam.*

Anni Diluuij.	Anni mundi.
393	2049

Anni Diluuij 393 | Anni mundi 1949

Inuenit (vel potius conseruauit) sacras literas, & linguam sanctam, qua libri sacri conscripti sunt, & Rabbini hodie viuntur. Occasionem præbuit Græcis, vt haberent literas. *Suidas in Abraham.*

Circumcisio in fœdus instituitur. Quem ritum æmulati sunt Indi, Arabes, Aegyptij, &c. Antea patres erant incircumcisi, vt iam Deus nobis ostenderet nos quoque sine illo onere Deo posse placere. *Tertull. contra Iudæos.*

Ab Adam ad Ninum regem, quando natus est Abraham, bis mille anni ferè lapsi sunt, qui ab omnibus historiographis, vel omissi, vel ignorati sunt. A Nino autē vel Abrahā, vsque ad Cæsarem Augustum, id est, vsque ad Domini natiuitatem, quæ anno 42. eiusdem contigit, quando pace cum Parthis facta, Iani portæ clausæ sunt, & bella toto orbe cessarunt, colliguntur alia duo annorum millia, & paulò plus, in quibus inter se auctores & scriptores omnium otia negotiáque triuerunt. *Oros. cap. 1. hist.*

Bis mille anni à mundo condito expleti sunt anno 52 ætatis Abraham, viuo adhuc Noë. *R. Iacob posteriore toto compendij Talmud. pag. 124.*

Abraham in quodam Græcorum Canone, libros conscripsisse asseritur. Quod & affirmat Mahometes in Alcor. Hebræi hodie libellum Ietsirá, de formatione rerum, eius nomine ostentant, vbi philosophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & iacit fundamenta Cabbalæ illius vanissimæ, de qua alibi. Quare est supposititius.

Præter Berosum exteri alij huius Patriarchæ meminerūt. Citatur Eupolemus libro de Iudæis ab Eus. lib. 9 Præp. c. 4 Abraham natum in Camerina Babylonis siue Vr, siue Chaldeopoli, qui excelluerit in Astronomia, imo & eam inuenerit apud Chaldæos, aut potius per manum acceperit ab Henoch, quem Græci Atlantem vocant.

Alias eius res perstringunt Alexander Polyhistor, Artabanus, lib. de Iudæis, Melon contra Iudæos, qui addit eum habuisse duas vxores, ex Aegyptia suscepisse (per Ismaëlem scilicet) duodecim liberos, inter quos diuisa fuerit Arabia, quæ suo adhuc tempore haberet reges duodecim, ex altera vnicum Isaac, ex quo duodecim alios nepotes habuerit, quorum vltimus esset Ioseph. *Ibid. Eus.*

Hecateus Abderides, qui erat in comitatu Alexandri magni, scripsit librum de vita Abraham.

Quod Orpheus cecinit de Chaldæo, cui soli se Deus patefecerit, videtur pertinere ad Abrahā. Nam & in Aegyptū peregrinatus fuerat, vbi nomen Abrahæ tam erat celebre, vt in ipsorum exorcismis mentio fuerit Dei ab Abraham adorati culúque.

Ab eo Iudæorum originem repetit Iustinus è Pomp. Trogo lib. 36 hist. qui & Syriæ regem post Damascum facit. (Atqui Damascus potius Abrahæ successit, nam seruus & filius procuratoris domus eius, *Gen. 15.*)

Spartiatæ è suis libris se fratres Iudæorum & de genere Abraham scribunt *1 Mach. 12.*

Damascus ab Abrahæ seruo conditur, déque eius nomine Dammesec appellatur, omnium fermè vrbium Asiæ vetustissima, ab Hierosolymis itinere sex dierum.

Reblata, quæ postea Antiochia, tunc etiam extruitur in Syria.

Sed omnium primæ sub annum Diluuij 350, paulò pòst diuisionē Babylon, Arac, Archad, Calanne, Vr in Chaldæa, Niniue, Chale, Resen, in Assyria. Charræ in Mesopotamia

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

393 | 2049

Anni Diluuij. 393 | Anni mundi. 1949

ABRAHÆ SÆCVLO.

mia *Gen. 10 & 11.* quasi antea habitarent in tabernaculis siue tẽtoriis, vt de Noë apparet Gen. 9 & Patriarchis Heb. 11. è variis locis Geneseos etiã post vrbes istas primas conditas.

Sodoma & Gomorrha finitimæque ciuitates, vix dum steterãt 26 annis post terræ & linguarum diuisionem, quando cœperunt bellum gerere pro libertate, contra Chodorlaomer Elamitarum. i. Persarum regem, qui in suum auxilium duxerat Amraphel regem Sennaar, Arioch Ponti, Tudal Gentium. Quod primum est bellum, quod in sacris literis memoratur. Pontus autem hic significat mare Persicum, vel Cinnereth siue Genezareth, vel alterum propinquius, non Pontum Euxinum longè remotiorem. Pax adeò humani generis inimica, vt vel à mundi initiis exclusa sit. Mundi 2023.

Anno autem 51. ab eadem diuisione deletæ sunt, annóque sequenti natus est Isaac, id est, 52 à terræ & linguarum partitione. Mundi 2049 Abrahæ *99.*

Vxor Lot retro respiciens, in salis statuam vertitur. *Hebræi in Midras & in Targhum Hierosoly.* in aceruum siue cumulum *i. Kimhi in rad.* vel columnam, quæ duratura sit vsque ad tempus resurrectionis, quo mortui reuiuiscent. *Targhum Hierosoly.* Tempore Iosephi adhuc cernebatur. *Ipsi.* Salis autem statua dicitur, etsi propriè sulphure ossa eius exusta sint, quoniam sulphur non erat purum, sed mixtum cum sale. *Abben Ezra Gen.* 19.

Sodomam, Gomorrham, & finitimas duas ciuitates Adamam & Seboim in confinio Arabiæ & Palestinæ, igne, sulphure, & sale cœlitus misso, Deus in cinerẽ redegit, *Gen. 19.* Exemplũ eorũ, qui impiè acturi sunt pœnam. *Iude cap. vnic.*

Quintę vrbi Bela. i. Segor propter iustum Lot indultum videtur, *Deut. 19.* Etsi eo metu se non contulisset, sed in mõtis speluncam, *Gen.* 19. anno sequenti absorpta est, egressis habitatoribus, quia lacus sensim amplificabatur, & obruebat totam regionem. *R. Selo. Ibid.*

Strabo falsus est in numero, dum tredecim fuisse ait. Item in causa dum euersionem addicit sulphuri & bitumini è terra erumpentibus, quæ erat assignanda cœlo, id est, Deo irato, è superis peccatores sideranti. Phaëtontis fabula hinc quidam trahunt.

Hinc mare salsum, quod Pausaniæ in Eliacia mare mortuum, Galeno in Simplicium libris, lacus Sodomęus, aliis Asphaltites, tanta salsedine & amarore, vt nullum animal nutriat: & quod eo mergitur, statim vt emergit, totum salsedine aspersum apparet. Singulare iræ Dei monimentum, in quo è cautibus circum littora exudat eximium bitumen, & ipsa saxa apparent atra, & odorem dirum spirantia: sic vt Palmæ & aliæ arbores fructum quidem proferant specie pulchrum, at atra fauilla plenum, &c.

Cuius historiæ fama & vestigium aliquot apud Poëtas, vt Ouid. lib. 8 Metamor. Ibi enim Iupiter & Mercurius in humanam formam conuersi Phrygiam regionem, vt hominum humanitatem experirẽtur, peragrarunt. Cũque ex oppidanis nemo eos reciperet, in Philemonis rustici & pauperis tandem hospitium ingressi, & pro tenuitate humaniter recepti, eum cum familia secum ascendere in collem iubent. Quo facto mox suũ oppidũ in lacum conuersum videt, &c.

Lot post istam calamitatem non ad Abrahamum diuertit, sed trans Iordanem in eam regionem, quam postea Moabitæ & Ammonitæ posteri, pulsis veteribus colonis, armis possederunt. R. Selo. Gen. 19 id significat factũ, quòd Abra-

393 | 2049

Anni Diluuij. 393 — Anni mundi. 1949

mum, propter suum cum filiabus concubitum, sibi infensum forè vere retur.

Quod antea de linguarum confusione, populorum distributione, & coloniis, sub Phaleg & sequentibus Patriarchis notarum est, pertinet ad hanc tertiam ætatem, maximè ad Abrahæ sæculum. Eius enim quadragesimo octauo ista cœperunt contingere, qui erat vitæ Phaleg vltimus, & diluuij 340. Nam Phaleg postquam genuit Rehu, vixit adhuc an. 209. *Gen.* 11.

Posuimus tamen istam linguarũ confusionem, & cætera quæ inde consecuta sunt sub Phaleg potius, quàm sub Abraham, ideóque in secunda ætate, potius quàm in hac tertia, vt appareret oraculi illius veritas, *Gen. 10. Nomen vni Phaleg, eò quod in diebus eius diuisa sit terra.* q.d Prædictum est ab Heber non ante moriturum Phaleg, quàm diuideretur terra. Vnde & eius vltimo, siue ducentesimo trigesimo nono hoc factum, quãdo Abraham suum quadragesimum octauum explebat, & Noë suum nongentesimum quadragesimum. *R. Iose & Seder.*

Præsciens autem Deus eos sic distributos, sensim ab antiqua fide, pietate, & virtute defecturos, nõ omnes eligit sibi in populum, quorũ peculiariter esset Deus, sed Abraham eum sua familia. Reliquas enim omnes gentes dimisit ingredi vias suas, &c. *Act. 14.* Ita Ecclesia à diluuio vsque ad Abraham per 340. annos in vniuerso humano genere continuata, iam incipit ad vnam familiam & gentem restringi, reliquis sua, non quæ Dei sunt, quærentibus, ac facta eodem temporis puncto populi vnius electione, & aliorum reiectione.

Hoc qui non obseruant, tum regnorũ, tum populorũ primas origines à secunda ætate repetunt, & alias ad Phaleg, alias ad Rehu, Saruch, Nahor, Thare, antequam gigneretur Abraham, reuocant, magna oraculi præcedentis, *Gen.* 10. & Chronologiæ rationis labefactatione.

Superuixit Noë huic diuisioni annis duntaxat decem. vt qui mortuus sit Abrahæ 58. Quare non videtur potuisse bis in Italiam traiicere, & alias orbis partes visere, vbi regna constitueret, posteros corrigeret, leges daret, &c. Nam tam pauco tempore, præsertim à decrepito, tot, tanta, tam remota & difficilia non suscipiuntur. *Hac contra Berosum Annij.*

Quin & reliqui Patriarchæ secundæ ætatis sub Abraham & Iacob mortui sunt. Phaleg 48 Abrahæ, Nahor 49, Rehu 79, Sarug 100, Thare 35, qui idem erat trigesimus quintus Isaaci. Arphaxad 146, qui Isaaci 46. Reliqui Sale, Heber, Sem sub Iacob.

Ipsemet Noë missis sortibus, nepotibus orbem distribuit. & cuique certam terræ partem assignauit, *R. Selo. Genes. 12 v. 6.* Vnde antequam moreretur, familię eius dispersæ sunt per terram, quod ex eo liquet, quoniam sedecim post eius mortem, præcepit Deus Abrahæ, vt de terra natiuitatis suæ exiret, & venit in terram Chanaan. *R. Leui Gen. 11.*

Quasi esset tunc terræ portio Chananeis attributa, & Abrahę tribulibus alia.

Multi tamen patrum in terra hac sancta perpetuas sedes constituerunt. post illam partitionem, quasi in communi patria. vt Sem, vt Heber, *Rabbini passim per Genesin, vt Genes. 21 Fasciculus Myrrhe. Trad. Hebr.*

Quia verò tres eius erant liberi, tres orbis partes pręcipuę haberi cœperunt. Quam partitionem, Geographi quoque tãtarum rerum alioqui ignari, veritate ipsa ducti retinuerũt. Hinc

NOE ET ABRAHÆ SÆCVLO.

393 — 2049

Anni Diluuij. 293 — NOE SÆCVLO. — 393

Anni mundi. 1949

Hinc migratio populorum,& terræ repletio è Babel,tanquam diuisionis centro.

Hinc primæ gentium origines. Assur, Assytiæ nomen dedit: Aram, Armeniæ & Syriæ: Gomer, Cimmeriis siue Cimbris & Gallis. Germaniam semen Chanaan & non Iuda. vt in Iosue demonstrabitur ex indubitatis Hebræorum annalibus. Scythæ e Magog. Sarmatæ è Togarma,&c. Ab iis enim diuisæ sunt primariæ gentes 70 in terra. Tot enim capita & duces familiarum, qui 70. duas colonias ex Armenia Saga, vel Babylonia in mundi partes deduxerunt, è Mose sic Rabbini eliciunt.

Filij & nepotes Sem, genti dantes nomen & principium tredecim (repetio solum 10.) Filij Ioctan eiusdem abnepotis, gentibus originem tribuentes 13. Summa 26. Filij Iaphet 14. filij Cham 30. Summa 70. Habuerunt quidem hi alios filios & nepotes, sed illi ad gentem & linguam constituendã minimè sufficientes, adiuncti admixtique sunt propinquioribus & charioribus. *Trad. Hebr.* vel comprehensi sunt sub Sem, Cham, Iaphet. Hi enim priuatim gentem & linguam constituant necesse est, si numerum 70 seruare oporteat. de quo suprà.

Post, varia & multiplex idololatria cœpit. *Cyril. libr. 1. contra Iulian. Apostat.* Vnde à Dodanim Noë nepote Dodoneum oraculum in Epiro, Hammoneum à Cham siue Ham filio in Africæ,&c.

Turris à nepotibus Noe ædificata, quòd timerent nouum diluuium. *Ioseph.* vel vt ascenderent in cœlum ad oppugnandum Deum, *Bereschit Rabba.* Moses id potius factum per superbiam significat. Vnde poetę sumpserunt Gygantomachiam. Inter cuius principes Ouidius in Meram. Iapetum nominat, Noe scilicet Filium, Europæorum & Scytharum parentem, quem cœlo & terra natum fingunt, Promethei patrem, additis aliis mendaciis ex Hesiodo. Sic Cham, quem Camesem Cato in Originibus nominat, Græci etiam Cambysem.

Hinc superiores perstringens Abben Ezra. isti structores (inquit) non ita erant stolidi, vt putarent se posse isto modo ascendere in cœlum, sed nec timebât diluuium, quia Noe & filij eius, quibus Deus iurauerat, erant ibi, quibus omnes credebant, sicut patribus filij. Itaque eorum institutum erat ædificare vrbem, amplissimam habitationis causa & turrim celsissimam in pharum, vt errantium, peregrinantium & lõgius abeuntium profectiones regerentur. Præterea vanitatis studio, vt ipsorum nomen transmitteretur ad posteros. Hoc enim est, quod subiicitur, *Et faciamus nobis nomen.* Hæc ille Gen. 11.

Eius tertia pars conflagrauit igne cœlesti, tertia absorpta est, reliqua permansit in monimentum impietatis humanæ & vltionis diuinæ: *Fasciculus Myrrhæ e Talmudicis Gen. 11*

Turrim quidem disturbauit Deus, sed ad eius tamen speciem eodem loco hominum temeritas aliam tanto struxit artificio, vt in octonas assurgeret turres sibi ordine superpositas, quarum celsissima Beli habebat templum miro opere, ima basim rotundam ambitu, longitudine & crassitie stadij. *Herodotus.*

Ethnicorum, Hestiei, Eupolemonis, Sibyllæ, Alex. Polyhistoris, Abydeni, qui diluuij & turris meminerunt, verba recitat *Euseb. lib. 9. de prep. cap. 4.* addi poterat Herodotus,&c.

2049

Posteri Sem Inhabitarunt Asiam ab Euphrate vsque ad

Anni Diluuij. | Anni mundi.

293 | 1949

SEM, ET ABRAHÆ SÆCVLO.

Indiam & Rhinocoruras, quę terrarum spatia 27. linguarum differentias complectuntur. *Arnobius in Psal. 104* Quare aliqui illud Genes. 10. *Sem pater omnium filiorum Heber*, interpretantur, Omnium filiorum trans (fluuium.) Nam *Heber* est & Proprium viri & præpositio *Trans*. q. d. omnium filiorum, qui habitarunt trans Euphratem. *R. Nahaman & Elias præf. in Methurghamen.* Ab iis duæ Monarchiæ. Assyriorum, quidem ab Assur, Persarum verò ab Elam.

Persas tamen deducũt alij è Iaphet, vt non tam ab Elam descendisse putent, quàm à Madai, *Fasciculus Myrrhe, Gen. 9 è Bereschith Rabba.*

Post diluuium statim, Assyria & Aegyptus præsertim cultæ & habitatæ sunt, *In Arabicis historijs.*

Moa post dispersionem, Nimrod nepos Cham primus affectato imperio, regni formã in Chaldæa instituit ad Euphratem. Quare Xenophon rectè primos hominum Chaldæos latè regnasse scripsit. Primus etiam post diluuium venatoriam exercuit. *Hinc in Genesi, Nimrod robustus venator coram Domino* i. mirabiliter, & prodigiosi roboris. Dũ enim Hebræi cupiunt aliquid exaggerare, vt prodigiosum & extraordinarium, sic loquuntur.

Quin etiam significatur ad bellicam suam fortitudinẽ venandi peritiam adiecisse, *Ramban & R. Isaac.* Et ædificatis altaribus belluas à se venatu captas Domino, (priusquã sensum Sanctæ religionis abiecisset) obtulisse in holocaustum. *Abben Ezra illud*, Coram Domino, *accipiens in bonum.*

Tandem enim impium fuisse impietatísque exactorem, quasi firmius sic suum regnum esset constituturus, nihil est apud Hebræos cõstantius. *Cabbale, Thalmudici & Ramban, qui carpit Abben Ezram, quòd eum visus esset superiori dicto iustificare.*

Babylone vsus est pro regia. Arech quoque (i. Edessam, *teste Hierony. in Trad.*) 375. milliaribus à Babylon. & aliquot alias vrbes ædificauit.

Defectionem à Deo docuit, vt cui nihil esset tribuẽdum, sed omnia humanæ virtuti atque industriæ. *Ioseph. lib. 1. cap. 4.* Hic ergo Idololatria reuixit.

Fuit autem filius Chus, Noë abnepos. Nisi apud Mosem verbum gignendi, vt interdum Hebraicè, non referatur ad proximum gradum, sed ad aliquem consequentem. Quod est multo probabilius. Nam nõ recensetur inter filios Chus, Gen. 10. Eius enim regnum non videtur cõstitutum, nisi post 340. annos à diluuio, ætate Abrahæ, non post 131. vt vulgo asseritur. Hinc Babylon ædificata ann. diluuij 350. sub Noë scilicet obitum. *Ios. lib. 1. cap. 8.*

Vrbs videlicet prima post reparationem generis humani condita. *Oros. lib. 2, cap. 7.* Vnde primi hominum Chaldæi latè regnarunt, *Xenophon.*

Cœpit esse potens in terra, *1. Par. 1.* id est, è R. Selo. agitare bella & fortia in terra gerere. Primúsque fuit rea post diluuium. *Abben Ezra, Gen. 9.* super 70 generationes. Itaq; diebus illius diuisa est terra. *Idem, Seder Olam citato*, quasi regnarit ante dispersionem, & sese dispergẽdi, ad vitãdam eius tyrãnidam, occasionẽ mortalibus præbuerit, vnde sequatur mox: *Ex terra illa exiit Assur, & ædificauit Niniue.*

Sed est probabilius post dispersionem regnum occupasse sub 50 Abrahæ, septem octove annis ante Noæ obitum, diluuij circiter 342. Quoniam principium regni eius Babylon dicitur. Babylon autem condita à iamiam dispergendia, & nominata à confusis ibi labiis.

393 | 2040

Rectius

Anni Diluuij. 293 — Anni mundi. 1949

ABRAHÆ SÆCVLO.

Rectius igitur ipſemet Abben Ezra, Gen. 11, Mihi (inquit) videtur, quòd poſt confuſionem linguarum diſperſi ſint è Babel, & poſtea occuparit regnum Nimrod ſuper Babel, indéque alij multi reges ſurrexerint.

Auctor fuit conſilij, quod cepit illa ætas de conſtruenda turri. Seduxítque vniuerſos, vt in Deum rebellarent eiuſque iram prouocarent, reſpondens ſuo nomini. Nam Nimrod rebellem ſonat. *R. Selo. Gen. 10.*

Primus perſecutionem mouit contra religionem regni 18, diſperſionis 20, Abrahæ 68. Cuius cauſa Thare cum Abraham & reliqua familia reliquit Chaldæam, & ſe Charras Meſopotamiæ contulit, nec vlterius progreſſus eſt. *Gen. 11.*

At Abraham poſt annos 5 relicta Meſopotamia parentibúſque, in Paleſtinam ſiue terram Chanaan commigrauit, ætatis 75 cum Sara, Lot, empitiis & vernis, quos in Haran ſiue Charris ſibi parauerat *Gen. 12.* vbi purior & liberior erat vſus religionis ſub Melchiſedech, *Geneſ. 14.*

Vrgebat Nimrod cultum Idolorum, *R. Moſe in More è quodam libro Aegyptiaco.* Vel potius Ignis, quem proinde pro Deo Perſæ deinceps habuerunt. *Hebræi Gen 11.* qui illud, *Eduxit eos* (Thare & familiam) *de Vr Chaldæorum*, exponũt non de vrbe cum Noſtris, vel regione cum 70, ſed de igne ceu fornace, in quam tradunt Abraham fuiſſe coniectum, quòd ignem nollet colere, diuinitus autem fuiſſe eductum ſine ex illo igne, ſiue è carcere. *R. Iſaac.*

Videtur ſubactus tãdem fuiſſe ab Aſſur. Nam Belum patrem Aſſur ſiue Nini dicitur habuiſſe ſucceſſorem, *Euſeb. in Chron.* vel potius Amraphel. Nam 27 diſperſionis rex Sennaar ſiue Babylonis loco iſtius nominatur, Gen. 14. Ita non diu regnauit, ſiue Amraphel ei ſucceſſerit iure legitimo, ſiue violẽto. Vtut ſit initium quidem regnorũ in Babylonia fuit.

Sed hæc monarchia prima varias habuit vices. Nam à poſteris Cham poſt annos circiter 62. ad poſteros Sem. i. ad Aſſyrios tranſiit. Niniuem enim & Babylonem tenuerunt. *Herod.* vel potius ad Chaldæos iugum alienigenæ excutiẽtes. Nimrod enim erat de genere Cham. Chaldæa autem & eius pars Babylonia de ſorte Sem.

Apud Aſſyrios, paulò poſt regnum Nimrod, annis circiter 62. (iuxta alios ducentis abſurdè) nouum regnum exortum eſt per Aſſur filium Sem. Abrahæ 112. Regni metropolis Niniue ab ipſo conditur. *Gen. 10.* Aſſur putatur Ninus, ſic à Niniue à ſe condita denominatus. *Ibid.* Niniue autem ſiue Ninus in Atruciæ campo ad Tigris vndas. *Strabo lib. 16. Herod. lib. 1.* Mille & quingentas turres in orbem complexa, mœnia centenûm pedum altitudine, amplitudine triũ plauſtrorum. *Sabellicus.*

Deinceps ſecuta ſunt multa regna, dum quæque natio, gens, ciuitas ſuos habuiſſe reges memoratur. vt Aſſur non imperium plurium gentium, ſed ſuæ duntaxat conſtituiſſe videatur, idque aduerſus Nimrod, qui in omnes tentabat dominatum. Hinc Gen. 14. nouem reges nominantur, quatuor Aſſyriæ vicini, quinque paulo remotiores.

Tempore quidem Rehu, Aegyptiorum regnum initium ſumpſiſſe ſcribit Euſebius *in Chron.* ſed hæc iam refutauimus. In eo primum regnauit Soros (Oſyris ſiue Orus) quod poſtea crebris motibus mutatum deinceps legimus. Vel iuxta Suidam, Pharao, qui ſequẽtes reges Pharaones cognominauerit. Ioſephus tamen Pharaonis vocem lingua Aegyptiaca regẽ ſonare teſtatur, *lib. 8. Antiq. cap. 2.* nec fuiſſe Pro-

393 — 2049

prium primi regis.

Mizraim autem, qui à poëtis Osyris, regnum illud condidisse videtur. Durauit vsque ad Augustum, factis quibusdam interregnis. *Nangiacus.*

Fuit antiquissimum. Nam ætatis Abrahæ septuagesimo quinto, Gen. 12. id est, confusionis & dispersionis vigesimo sexto, mortis Noë decimo sexto, excellebat.

A Minæo rege Aegypti Memphis conditur. *Ioseph. lib. 8. Antiq. cap. 2.* Hic aucta est idololatria à posterie Cham, Mizraim Aegyptiæ gentis auctore, & Chus Aethiopicæ. Nam Aegyptij omnium primi aras, sacrificia & delubra diis instituerunt. *Herod. lib. 2.* Et Aethiopes omnium primi deos coluerunt. *Diod. lib. 1.* ab Aegyptiis postea Græci deorum religionem consecuti sunt. *Herod. lib. 2.*

Chus Aethiopiæ regnū cōdit ad hęc vsque durans tēpora. *ex Abyßinorũ historiis & Marini Romani de Aethiopibus.* Et sane eorum regnū fuisse antiquissimū apparet ex Homero.

Nimrodo in Babylonia succedit Amraphel. *Gen. 14.* Etsi binomium existiment Talmudici, citante Fasciculo Myrrhæ, vt Genes. 10. appelletur Nimrod, 14 Amraphel.

Externa de hac tertia ætate & suspecta.

Tum florentissimum regnum Assyriorum toto Oriente. *Ioseph. lib. 1. cap. 9.* Quare omnes Chronographi Abrahæ sæculum cum Nini temporibus componunt, qui Assyriorum rex primus scriptores est nactos, *aut Diod. Sicul. lib. 3.*

Sic ab vltima memoria suam historiam Trogus, Iustinus, Diodorus, & alij repetentes à Nino incipiunt.

Ninus regnauit primus, vt autumat superiorum profanitas, fermè apud vos, ô gentes. Vltra stilus non progreditur. Ab Assyriis si forte æui historiæ patescunt. Qui verò diuinas literas lectitamus, ab ipsius mundi natalibus compotes sumus. *Tertul. de pallio.* Nam Nimrod fuit superior, &c.

Quin & nonnulli eius regnū aliquot annis antiquius Abrahamo faciūt, sed minus congruenter. Nā cùm anno 48. ætatis eius, contigerit populorum diuisio & regnorum ortus, inter quæ primum est regnū Nimrod, Niniuitico, minimū 62 annis antiquius, Ninus imperare non potuit, nisi duodecimo post natū Isaac, qui erat Abrahæ 112. *Hæc ex annalibus Hebr.*

De quo imperio multa, aut potius omnia fabulātur. Nam & nomen Nini & sequentium Regum fictū esse videtur ab vrbis Niniue vocabulo, cuius conditorē non Ninum, sed Assur Scriptura nominat. *Gen. 10.* Qua mentiendi libertate, Britanni à fictitio Bruto, Franci à Francione, Parisienses à Paride, Treuerenses à Trebeta Nini fratre, &c. se ortos iactitant. Deinde hoc Abrahę sęculo, & cōsequentibus, per annos amplius mille, Persia, Syria, Chaldæa, Arabia, Palæstina, Mesopotamia, & cæteræ regiones Orientis, priuatos habebant monarchas, nec Assyriis quicquam concedebant, vsque ad tempora scilicet Ozię, siue primæ Olympiadis. *Gen. 14.* enim Amraphel rex est Sēnaar siue Babyloniæ, Arioch rex Elasar, Codorlaomer Elamitarum siue Persarum, Thudal gentium. Nam quòd Iosephus hos Reges disertè nominatos, facit regis Assyriorum, qui totam Asiam deuicisset, Satrapas, hoc obscurare est Scripturam, nō in sua perspicuitate relinquere.

Præterea in sequentibus Bibliorum historiis profundum erit de regibus Assyriorum silentium vsque ad Phul, quem putāt esse Nabonassarē Ptolomæi. Contrà, reliquorū Oriētis regum crebra mentio, vt Chusan Mesopotamiæ. *Iud. 3.* Benadab, & aliorum Syriæ per cūctos libros Regum & Paralip.

Postremò, Berosus. (Nam cætera postea refellentur in Ozia.

Anno Diluuij		Anni Mundi
293	ABRAHÆ SÆCVLO.	1949
393		2049

Anni Orbonij. 393 — Anni mundi. 1949

ABRAHÆ SÆCVLO.

Ozſa, quando primùm Aſſyriorum nomen terribile Syris ac Iudæis eſſe cœpit, atque adcò innoteſcere, cùm tamen Syria Aſſyriæ eſſet vicina) Beroſus inquam Chaldæus, non ille fictitius Annij, ſed quem citat Ioſephus lib. 1. contra Appioné, arguit Græcos ſcriptores, quòd retulerint ad Semiramidem multa, quæ ad Nabugdonoſorem infinitis pòſt ſæculis ſunt referenda, vt de Babylonis ſtructura, &c.

Oportet ergo totum iſtorum imperium, ſiquidem amplum fuerit, comprehenſum fuiſſe Tigri & Indo fluuiis, & aliqua fortaſſis Euphratis parte, nec Euphratem ante dimidiatam quintam ætatem tranaſſe. Vnde quæ de illis & illorum ſucceſſione, amplitudine, geſtis & rebus dicam, ſ faciam, ne quid de præcipuis præteriiſſe videar. Alioqui ad fabuloſam Diodori hiſtoriam pertinent.

Zoroaſtes Cham horoſcopos rerum & ſyderum motus illuſtrauit. Magiam, vt fama eſt, introducit, è tribus conflatam, Medicina, Matheſi, ſiue Aſtrologia Diuinatoria, & Religione. Vicies centum millia verſuum de hac diligentiſſimè ſcripſit. *Plinius & Ariſteteles.*

Hanc iu Theurgiam, & Goëtiam ſiue Necromantiam ex ſententia Porphyrij diſtinxit. *Auguſt. lib. 10. de Ciuit. cap. 9.* Pharmaciam addit Philo *lib. de ſpecialibus legib.*

Bactrianos & Perſas in regni formam redegit. Apud hos Oſtanas & Aſtampſychos Magiæ nomine celebratos reliquit. Victus fertur à Nino. Solus in natiuitate riſit.

Belus Nini pater, Aſtronomiæ adeò ſtudioſus, eius vt inuentor habeatur à Plinio. Hinc Chaldæorum fama, ea artis illius exercitatione & nomine.

A filio conſecratus eſt, dicata ſtatua, ad quam confugientes leges euaderent. Vnde Baal, Beel, Bel & Baalim apud Prophetas Idolorum nomina.

Putant aliqui fuiſſe Nimrod, qui hoc nomen ſit conſequutus, quoniam apud Syros, Hebræos, & reliquos Orientales Bel dominum ſonat. Porrò apud eos fuit deorum ſupremus, vt apud Occiduos Iupiter.

Quare fabuloſè à ſuppoſititio Beroſo diis maximis Oriétalium. Saturni Babylonici, Iouis Baby. Mercurij & ſimilium nomina imponuntur. Quoniá Orientales ante Alexandrum Macedonem iſta neſciuerunt, & eorum Idololatria perpetuò fuit à Græca & Occidua differens. Sed & Saturnus, Iupiter, & quicunque alij nominantur Græcorum dij, multò ſunt Baalim ſiue Belis poſteriores.

Eodem Abrahæ tempore, multa alia regna exorta memorátur. Primum Aegyptiorum, cuius Scriptura meminit, Geneſ. 12, &c. ab Oro ſiue Oſyri, ſiue Vexore. 2 Scytharum, quorum rex primus Tanaus. 3 Maſſagetarum. 4 Sicyoniorum in Achaia & Peloponneſo vſque ad Heli Sacerdotem, quod tandem rexit Egialeus, à quo Varro velut antiquiſſimo tempore exorſus peruenit ad Athenienſes, deinde ad Latinos. *Auguſt. lib. 18. de Ciuit. Euſ. chron.* 5. Aethiopum, apud quos mortuo Chus ſex regnarint ordine, quorum Ignorentur nomina & anni, ſine certa ſede, Nomadum, & Arabum Inſtar, poſt quos fixa ſit Aaumæ regni ſedes, vſque ad Chriſti tempora, indéque tranſlata Sabam, vbi ad hunc vſque diem permanet. *Ex hiſtoriis Aethiopicis à Marino Romano collectis.*

Complura etiam alia, dum quælibet natio, gens, vrbs, ſibi aliquem principis, ducis, regiſve titulo præficeret. Hinc rex Geraræ, *Gen. 20,* qui Paleſtinorum *26,* Rex Sennaar, rex Alaſar, rex Elamitarum, rex gentium. rex Sodomæ, rex

393. — 2009

Anni Diluuij		Anni mundi
293	SEM ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO.	1949
293		2049

Gomorrhæ, rex Adamæ, rex Seboim, rex Balæ, rex Salem, *Gen. 14.* Principes Aner, Escol & Mamre, *Ibid.* Filij Heth Principes Arbeæ, 23, per Castella & oppida Arabiæ duodecim Principes, Ismaelis filij, 25. Emor Heueus princeps terræ Sichem, 34. Duces Edom 36, antequam primum regem haberent Balac filium Beor, *Ibid.* Duces Horræorum, qui imperauerunt in terra Seir, *Ibid.* Multum dux. 26.

Vexores rex Aegypti in Pontum vsque victor arma proferés, & Tanaus Scythæ rex, qui Vexorem & omnem penè Asiam subegit & cum Aegyptiis de gentis antiquitate disceptauit ante Ninum, ponuntur *Sabellico*. Fortasse Vexores est Osyris Pharaonum primus.

Osyris & Isis etiam hic locentur. Frugum in Aegypto inuentores, anno Mundi 2001, item Orus Appollo, qui disciplinas in Aegypto monstrasse memoratur, vsus Abrahæ consilio. Atque ante Ioseph Aegyptij cæcum videntur fuisse expertes. *Psal. 105.*

Togarma, de quo *Gen. 10.* Turcis dat originem & nomen. *Elias in Tisbi* (Malo Sarmatis.): Quia autem Turci sunt populi Scythiæ, *Plin. lib. 6. cap. 7. Mela sub fin. lib. 1. Ptol. & Herod. lib. 4.* ideo etiam Magog in scripturis appellantur. Nam Magog Hebræis est Scythia. Ion, siue vt hodie Rabbini pronunciant, Iauan Ionibus, è quibus reliqui Græci.

Elisa Aeolibus, qui Epirum, & magnam Græciam. i. Calabriam, & loca Italiæ Siciliæ proxima habitant.

Madai Medis, Riphat Ripheis, Rodanim Rhodiis, Tarsis Tarsensibus Ciliciæ, Kittim Macedonibus, *1. Mach. 1.* Caphtor Cappadocibus, Thiras Thracibus.

Elam Elamitis siue Persis, Assur Assyriis, qui primam Monarchiam in Babel & Niniue constituerunt, post Nimrod. Lud Lydis, Aram Armeniis & Syris, Gether Bactris in Armenia, &c. Quæ nomina extant, *Gen. 10. & 11.*

Mesech, de quo *Gen. 10.* priscos Mesioa ab Adula monte vsque ad Põticam regionem posuit. i. Cappadocas, quorum vrbs Mazaca antiquum nomen retinuit, vsque ad Claudij imperiũ, qui eam vocauit Cæsaream. Ab eo etiam Moschi.

Iaktan filius Heber. *Ibid.* quem Gangem esse putant, in India sedem sui nominis firmat.

Eius filius Hauila suo vocabulo Indiæ partem auro abundantem apud Hebræos denominat.

Alij eius filij, alias Indiæ prouincias.

Sed quæ sequuntur non perinde sunt certa.

Sarmatarum & Germanorum regna & coloniæ sub Thuisco Gigante, quem & Askenas aiunt Hebraicè vocari.

Lybum siue Afrorum sub Tritone & Hammone.

Aegyptiorum sub Mizraim cog. Oceano.

Celtiberorum in Hispania sub Iobel filio Phalegi, vel iuxta alios, Tubal Iapeti filio.

Celtarum siue Gallorum, sub Samothe cog. Discelta, siue Dite, illius ætatis sapientissimo. Ab hoc Dite se ortos Galli dicebant, vt Cæsar narrat.

Arabum siue Saracenorum, Sabarum & Caspiorum sub Gog, & eius patre Sabatio siue Saba Raemæ filio, Cham nepote.

Scytharum sub Magog. ex quibus Turci & Tartari, quos sibi iunxerũt Gog. i. Saraceni siue Arabes contra Ecclesiam.

Indorum sub Gange. Italorum sub Gomer Gallo.

Cimbrorum, vbi nũc Dani, Norduegij, Gothi sub eodẽ.

Hæc ex Beroso illo Annij suppositicio, quæ proinde sunt incertissima.

Sabatius

Anni Diluvij. | Anni mundi.

393 | 2049

ABRAHÆ SÆCVLO.

Sabatius Saga in Italism veniens, agriculrutam & religionem Aborigioes docet.

Sagzi facerdotes Armenij mulelplicati,omnem Caſpiam regionem vſque ad Bactrianos poſſident.

Barzanes poſt patrem Sabstium in Armenia regnst. *Diod.lib.5.*

Sambetha Sibyllatum prima, tradit ſe Noë eſſe nurum, & cum eo è diluuio euaſiſſe, & Babylone profectam, vaticinari per Græciam, falſóque Erythream appellandam, quaſi ex Erythra natam, ab aliis etiam è Circe & Gnoſto. *ad finem lib. 3. & 7. Orac. Sibyll.*

Dicitur annos amplius ſeptiogétos vixiſſe, diutius quàm ferret communis hominum ætas. *Ouid. in Metamor. Ariſt. de mirabilibus audit.*

Sed quid mirum, cum Sem eius ſiue vir, ſiue leuir, eodem tempore poſt diluuium vitam in 502. prorogarit. Etſi Deus Noe diaiſſet, vitam hominis fore centum viginti annorum, id tamen non ſtatim poſt diluuium accidit. Deiude de communi & vulgari vitæ curriculo loquebatur. Nam & Abraham & Iacob. & Patriarchæ, & alij multi diutius vixerunt.

Videtur autem ſcripſiſſe quædam aote Saturni ſæculum, quæ ſeruituti Aegyptiacæ & liberationi reſpondent. Nam *lib. 1. Orac. Sibyll.* de Titanibus vaticinatur, lib. autem 3. & narrat & vaticinatur. Denique ſub ſenium ſe ſcripſiſſe ipſamet profitetur libro ſeptimo.

Eius ſunt vaticinia de Chriſto, de regnorum mutationibus, & aliis, quorum frsgmeota eatsnt in Lactantio, Theophilo, &c.

21

393 Gen. 25. 453 | b ISAAC genuit Iacob anno 60. | 2049 2109

b ISAAC natus anno ab inſtituta Circumciſione ſecundo, ab ortu Iſmaëlis decimo quarto. *Nangiac.* à diuiſione linguarum & populorum quinquageſimo ſecundo, à ſubuerſis Sodomis primo.

Caligsuerunt oculi eius & videre non poterat, *Gen. 27.* anno vitæ 117. Ita in illa cæcitate permanſit circiter 43. Niſi vt credit Hierony. tertia quæſt. ad Damaſum, diuinæ diſpenſtionis fuerit, vt ad tempus quadam oculorum ægritudine cæcaretur, oe ſusm nisgis, quam Dei, in benedicendis filiis, faceret voluntatem.

Nino annis 52. deinde Semiramide an. 42. Regibus Aſſyriorum.

Inde vitam protulit in 12 annum à reditu Iacob è Meſopotamia, *Seder Olam.* Nam deceſſit ætatis centeſimo octogeſimo, némpe patre longæuior anois quinque.

Verum Dei cultum retinuit, Iſmaële & reliquis Abrahæ filiis ad ſimulachra veneranda traductis.

Melchiſedech Pontifice.

Puriſſimæ vitæ, adeo vt legem mooogamiæ in paradiſo ſaneitam nunquam violarit: Forma, Chriſti qui Polygamiam Synagogæ ſuſtulit, & monogamiam aotiquam retulit.

In multis sliis figura Chriſti, 1. quis diuinitus promiſſus, 2 ſupernaturaliter conceptus. 3 mirsbiliter natus. (Nam duo erant impedimenta, matris ſterilitas & vulua emortua nimiſque annoſa) 4 quia appellatus Iſaac. i. riſus, gaudium, 5 quia ad ſui immolationem ligna humeris in montem baiulauit, 6, quia eo intacto aties cornibus prehenſus & vepribus coronatus msctstur, ſic eoim illęſa diuinitste humanitas Domini ſpinis coronata immolata eſt. 7 quia tertio die matri viuus ountiatur. 8 quis beoedictione cumulauit filios ſuos, ſed inæqualiter. 9, &c.

Vt io eo fuit myſteriũ Chriſti, ita io altero Abrahæ filio Antichriſti ſiue Maometis.

453 | 2109

Ex Iſaac Chriſtus benedictionis ſemen quadrageſimna

Anni Diluvij. 393 — Anni mundi. 2049

primus, *Mat.* 1.

Ex Iſmaele Maomctus ſemẽ perditionis trigeſimus primus (*In Chronicis Arabum poſt Alcoranum pag: 214*) prætermiſſis io vtriuſque progeoie obſcurioribus. Nam plures fuere intermedij.

Vterque patris ſuis mores graphicè expreſſit. Chriſtus vt Iſaac, &c. Maometes vt Iſmaël, qui polygamus, qui ferus homo, coius manus contra omnes, & manus omoium contra eum, qui inſectator Iſaac, Gal. 4, &c.

Eius 37 obiit Sara mater, ætatis 127, quo quidem fucrat oblatus. Ipſe verò decimo ante deſcenſum Iacob in Aegyptum, anoo vno ante eductionem Ioſeph è carcere.

Anno ætatis 37 vinctus, vt ſacrificaretur à parte. *Seder & Trad. Hebrai.* vel 25. *Ioſeph.* vel 13. vt quidem ooſtri videntus extſtimare, & ex Hebræis Abbeo Ezra, *Gen.* 22, eos refelleos, qui quinto, quia geſtarc noo potuiſſet ligna holocauſti. Oblatus autem io parabolam futuri. *Hebr.* 11.

Quadragesimo ducit Rebecam. *Gen.* 25.

60 Gignit Iacob & Eſaü. *Ibid.*

75 Amittit patrem, & in ſpelunca ab ipſo empra ſepelit.

Inde pergit eodem loco habitare, oempe iuxta puteum viuentis & videotis, *Ibid.* qui crat in tractu Hebron. *Gen.* 16.

80 Peregrinatur in Getaris Paleſtiootum ob famem, vbi ſedes conſtituit diebus plurimis, *Gen.* 26. i. annis 57. Nempe vſque ad vitæ 137. Nam de Berſabea è Patris domo Iacob agẽs ſeptuageſimũ ſeptimum, io Meſopotamiam egreditur, qui erat Patris centeſimus trigeſimus ſeptimus. *Gen.* 28.

100 Offenditur coniugio Eſaü cum filiabus eiuſdem loci. Nam Eſau tunc erat quadragenarius, *Gen.* 26.

123 Senex & caligans oculis beoedixit Iacob ſe pro Eſau primogenito offereoteio. 27.

124 Ad atauum Heber, eum, vt fratris iram vitaret, tranſmittit in annos duodecim.

136 Illum reuocat.

137 Benedictione communitum in Meſopotamiam trãſmittit.

138 Reuertitur in Hebron, vbi reliquum vitæ tranſigit, id eſt, annos 48. Nam illuc eũ Iacob è Meſopotamia redieos conuenit, *Gen.* 35.

140 Rebecam vxorem io ſpelunca duplici ſepelit iuxta Hebron.

158 Recipit Iacob è Meſopotamia fœlicites reuertentem.

180 Poſt 22 videlicet, moritur, & ab vtroque filio hooorificè io ſepulchro maiorum tumulatur, *Gen.* 35.

Rebeca decimum quartum agens ei quadragenario nubit. viginti fuit ſterilis. Moritur poſt annos 80, nempe cum Iacob in Meſopotamia moraretur, annúmque ageret octogeſimum. Sic minimùm exceſſit centeſimom tertium.

Eo tempote oraculum, ad quod cooſulendum Rebeca perrexit, *Gen.* 25. aioot fuiſſe in templo, cuius Pootifex erat Melchiſedech.

Ex eo & Rebeca Leni cote parẽtibos naſcitur Eſau, piloſus ac hiſpidus, Edom poſtea ab Orieotalibus appellatus, à pilis ruffis, ſicut à Græcis ἐρυθρεύς, vnde mare Erythreum & rubrum.

Ex voo concubitu ſati duo gemelli Iacob & Eſau, differentibus planè naturis, moribus, vita, fortuna, &c. Aſtrologorum vanitatem coarguunt. *Auguſt. epiſt. ad Sixtum.*

Filij Abrahæ ex Cetura in Trogloditarum regiooem ſub Aegy-

453 — 2109

SEM ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO.

Anni Diluuij | Anni mundi

393 | 2049

ISAACI SÆCVLO.

Aegypto, à patre in coloniam mittuntur. *Ioseph. lib. 1. Antiq.*

Cetura vxor Abrahæ, *Gen. 25*, imò Concubina. *1. Par. 1.* Concubinæ autem erant apud Hebr. ancillæ, quæ cum viro fine legitimis ceremoniis conuenerant. Vnde filij earum in hæreditatem patri non succedebant.

Ismael primogenitus Abrahæ, ex ancilla Agar, à quo Ismaëlitæ, siue Saraceni & Arabes, 12 principibus ab ipso exortis, maledicta natio secundum carnem orta: simultatem perpetuam gerens cum Isaac, & promissionis filiis secundum spiritum natis. Quare quemadmodum tunc Ismaël, qui secundum carnem natus fuerat, persequebatur Isaac, qui secundum spiritum: ita & nunc (quando Mahometani Dei populum insectantur.) *Verba Pauli Gal. 4.*

Ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omniũ contra ipsum. *Gen. 16.* Hoc nostro magno malo experimur quotidie in Saracenis & Turcis.

Duodecim filios principes reliquit, qui omnes iam suis populis dominabantur.

Possedit magnam partem Arabiæ, ducta in vxorem principis filia.

Ille egit pœnitentiam & pietatem coluit. *R. Selom. Gen. 15.* Saltem quoadviait Abrahã, vnde & paternũ funus cum Isaac curat religiosè. *Gen. 25.* Eius meminit Melon lib. contra Iudæos.

Ita Isaac ex promissione & secundum spiritum natus, terræ sanctæ incola solus fratrum permansit.

Cuius tempore tres superioris ætatis patriarchæ migrarũt ex hac vita. Primo eius anno Sarug annorum 230, Trigesimo quinto, Thare annorum 206, quadragesimo sexto Arphaxad annorum 438.

Ammonitę & Moabitę ex incestu Lot orti, in Arabia initium gentis sumunt. Hi quidem partem Arabiæ, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, in mare mortuum labentis, prioribus accolis, qui Emim appellabantur, subuersis occupant. *Hieron. in locis Hebraic.*

Illi autem Raphaim gentem veterrimam interfecerunt, & eorum regionem Arabiæ, cuius metropolis Philadelphia, obtinuerunt, *Ibid.*

Syri descendunt à Chamele filio Nahor fratris Abraham, *Gen. 22*, secundum nostrum interpretem, & 70. Atqui nullos reperio Hebræos sic interpretantes, sed nec Chaldæum, etsi Fagius vulgatam Interpretationẽ sequatur. Nam nihil amplius in Chaldæo est, quàm Hebræo, nempe *Chamuel pater Aram: Aramaë* dixisset Onkelos pro Syris, nec singulare Aram retinuisset contra suum morem. Malo igitur, vt *Aram* non hic Syriam, vel Syros significet sed nomẽ proprium viri. Ratio est perspicua: Quoniam Syri iam orti erãt ex altero Aram, nempe filio Sem, *Gen. 10*, quem proinde cum aliis 70 prius venisse in partitionem orbis terrarum, & Syriam sorte obtinuisse, quàm Abraham in Chanaan ingrederetur, iam docuimus.

Mundi vix dum dispersi eadem facies, quæ nunc. Bellorum vsus, seruorum & vernarum, *Gen. 14*, Seruorum tam vernaculorum, quàm emptitiorum. 17. Delicatarum carnium, frugũ, butyri, lactis, 18, 27, Conuiuiorum, pulmẽtorum, 21, 24, 26, Frugum, & vini, 9, 19, 27, Sagittarum, 21, Armorum, Pharetrarum, arcuum. 27. Venationis, 10, 24, 26. Iudiciorum & fororum iudicialium, 14, vbi fons siue planities Mispat. i. iudicij, in quam veniebãt incolæ regionis propter iudicia & caussas forenses, ex Onkelo & R. Selomone. Gladiorum, 22, &

453 | 2109

Anni Diluuij. 393 — Anni mundi. 2049

34. Siclorum argenti probatæ monetæ publicæ, 23. Argenteorum, 20. Electorum sepulchrorum, 23, Monumentorum & sepulchralium tirulorum & inscriptionum, 35, Oppidorũ & castellorum, 25, Vrbium, 10, 11, 13, 23, 24. Vasorum aureorum & argenteorum, Siclorum aureorum, inaurium aurearum, ad ornandam faciem, armillarum in manibus, pondo siclorum decem, vestium elegãtium, 24, 27. Diuersoriorum, hospitiorum ad manendum & locandos camelos, 24. 42. Puteorum, laterum, bituminis, 20, 21, 26. Hydriarum ad hauriendam aquam, canalium 24. Legum diuersarum, negotiationum, Dotium, 34. Emptionum & venditionum agrorum, 23. Epistolarum & nuntiorum, 22. Denique artes, opera, artificia planè eadem, quæ nũc, vt Græci & Latini non se clarius probare possint fuisse Barbaros vsque ad Cyri & Solonis tempora, id est, vsque ad quingẽtesimum ante Christum, quàm cum huiusmodi rerum inuentionem recentem faciunt, & nonnullis suorum tribuunt, quæ à prima Diluuij memoria apud Orientales repetitur.

ISAACI SÆCVLO.

Externa tempore Isaac.

Sub natiuitatẽ Isaac, nempe eius duodecimo Ninus proprie regnum auspicatur, & Babylonicum à Nimrod ante *62* annos constitutum delet.

Terra Chanaan paucos tunc habebat Reges, Vnde Reges Chanaan præsertim leguntur post exitum de Aegypto.

Semiramis Nini vxor Babylonis mœnia condidit. In eius medio templum Belo statuit, ementito sexu, nomine filij regnat, qui & ipse Ninus vocabatur. *Strabo lib. 16.*

Fortasse Nimrod eam sine mænibus reliquerat.

Prima post diluuium metalla excoluit captiuorum opera, laude bellica illustris multa in Oriente præclarè gessit, ad Oceanum Aethiopicum & Indum fluuium latissimum, cuius ripas ponte 60 stadia longo, 30 lato iunxit, ducenta Idolorũ millia ex ebore & ligno finxit, sicque orbem Idololatria repleuit. *Suidas.*

Babylonem in miro camporum æquore in quadrum disposuit. Murus eius ex coctili latere, infuso bitumine in latum habuit cubitos 50, in altum *200*, in ambitu stadia quadringenta septuaginta. Vicenæ quinæ portę in laterum vno quoque, vt esset ἑκατόμπυλις, quarũ ostia miræ magnitudinis, ex ære fusili: *Orosius*. Sed rectius hoc attribuit Berosus apud Iosephum, lib. 1. contra Appionem Nabugdonozori.

Exercitu tredecies centenorum millium peditum, quingentorúmque millium equitum, per Bactrianos in Indiam frustra penetrat.

Atqui Semiramidem vixisse post Mosem testis est Porphyrius lib. 4. contra Christianos. *Citante Eusebio, lib. de præpar.* Sex videlicet generationibus ante Cyrum, *Herod. lib. 1.* Quod certum.

Apud Sycionios in Peloponneso Egialeum aiunt ann. 5 *2*, regnasse.

Treuerenses à Trebeta Nini fratre, à Semiramide expulso, se tunc in Gallia Belgica conditos gloriantur.

Tuysconem, Mannum, cum hoc Trebeta apud se regnantes his temporibus Germani, si Deo placet, faciunt.

Deinde Ingeuon post parentem incertis adhuc sedibus. Tuysconis enim filium Mãnum tres hos genuisse Ingeuon, à quo Ingeuones circa Occidentalem Germanię Oceanum, Herminon, à quo Mediterranei Hermiones dicti. Isteuon, à quo Isteuones, *è Tacit. auctore lib. de morib. Germ.*

Apud Aegyptios Necao Pharao. Ioseph. *lib. 5. bel. cap. 26.*

Anni Diluuij. 453 — Anni mundi. 2109

Iberus

Anni Diluuij. 2

453 c Iacob qui & Israël 2109
Gen. 47 descendit in Ægyptum
583 natus an. 130.

Semiramide, Zamea Ninea eius filio, an. 38. Ario 4. an. 30. Regibus Assyr.

Melchisedech Pontifice.

583

Anni mundi

Iberus rex Hispaniarum secundus.

Nagas Celtarum rex secundus. Deinde Satron Rex doctissimus, qui publica literarum studia instituit. *Bero.*

2109 Viri Scytharum Parthos & Bactrianos, fœminæ verò Amazonum regna condunt. *Nangiacus.*

Amazones durant vsque ad tempora Alexandri Magni. *Iust. hist. lib. 2.*

c Iacob vixit cum auo Abraham an. 15. cum Sem Patriarcha 50. cum patre Isaac 120: ac decimo post patris mortem

2109 descendit in Aegyptum, vbi dulci filij consuetudine vsus est annis 17.

2239 Iacob (qui & Israel cognominatus post Angelicam luctam) omnium primus, votum nuncupauit Deo. *R. Abahu in Talmud.* Ac certè de illo primùm legitur. Votum etiam vouit Deo dicens. *Gen. 28.* Offerens 31. 33. 35. vbi & Sacellum & altare Bethel construit 46. Libans. 28. & 35. sepeliens 35. Inuocans nomen Dei æterni & Angeli 48. &c. Decimas soluens 35. Vir simplex 25. habitans in tabernaculis 27. Lenis 28. Obediens parentibus 36, Patris institutum seruans, pastor 28, Propheta 48, 49, Angelorum visionibus sæpe potitus 28, 31, 35, &c.

Annos 20. transegit in Mesopotamia, cum auo Abraham versatus est an. 15. Patri ministrauit post reditum suum è Mesopotamia 21. ann.

Benjamin natu minimum gignit in Chananea, reliquos in Mesopotamia. *Gen. 35.* Duobus annis à reditu, in partu moriente Rachele, ætatis 36. cui Lia superuixit decem. Nam vitæ 46 obit. Erant autem sorores geminæ. *Seder Olam.*

Post annum 21. redit è Mesopotamia ad patrem Isaac in Hebron, cuius consuetudine adhuc fruitur annos circiter 23. *Seder Olam.*

Denique ætatis decimo quinto sepelit auum Abraham.
50 Sem atauum.
63 A patre benedictionem & prærogatiuam primogenituræ consequitur.

Per annos 12 metu fratris delitescit apud Abauum Heber, eique ministrat.

75 & 76 ab Heber ad Patrem redit, à quo iussus in Mesopotamiam proficiscitur.
77 Stetit ad puteum Mesopotamiæ, & 20 annis mansit in domo auunculi Laban.
83 ducit Liam vigesimum secundum agentem. Indéque post dies septem Rachelem, Liæ gemellam, quæ & ipsa proinde agebat vigesimum secundum.

Non, vt quidam opinantur, post septem alios annos, sed post septem dies à nuptiis vxoris primæ. *Rabini in 29 Gen. & Hier. in quæst. Heb. contra Seder Olam c. 2.*
84 Gignit Ruben primogenitum suum.
85 Simeonem.
86 Leui.
87 Iudam.

Nam ei intra tres plus annos, quatuor hi patriarchæ nati sunt. Reliqui septẽ cum Dina (excipiendus enim Benjamin) quatuor sequentibus annis. Inueniuntur enim omnes præter Benjamin intra septem annos procreati è 4 coniugibus, singuli singulis septem mensibus.
91 Iosephum procreat.

2239 Quinque sequentibus vsque ad 96 prouidet domui suæ.
96 Cum vxoribus, vndecim filiis & Dina in Chanaan re-

Anni Diluvii | Anni mundi

dit peruenitque in Succhot, vbi manet menſes octodecim.

97 In Bethel ſex alios menſes.

453 | 2109

98 Suſcipit Benjamin, Rachelem ſepelit & Deboram. Viginti duobus annis inde Iſaac ſenem ſua præſentia conſolatur & curat.

108 Amittit Liam morte, Ioſephum captiuitate, Sedecim annos excedentem.

109 Ioſephum habet ſeruum Putiphsris.

110 Eundem habet in carcere per annos circiter 13.

120 Sepelit Iſaac patrem ſuum annos 180 natum.

Decem poſtea illic deſidet vſque ad 130, Nempe in Hebton, vbi pater eius obierat.

128 Ioſephum tricenarium habet ſtantem in conſpectu Phsraonis, proregémque Aegypti.

130 Deſcendit in Aegyptum anno famis ſecundo.

147 Moritur poſt tot exilia & cruces, id eſt, decimo ſeptimo poſt deſcenſum. Moriturus vaticinatur de poſteris & nominatim de Chriſto, quem Silo vocat, *Gen. 49.* Hæc ferè è Seder c. 2. Nam nonnulla recenſuimus.

SEM, ET ABRAHÆ SÆCVLO.

Ex vndecim eius filius, & duobus Ioſephi Manaſſe & Ephraim tribus tredecim ac populus Iſraëlitarum vniuerſus propagatur.

Alexander Polybiſtor res Iacob deſcripſit. i. fugam eius, habitationem in Meſopotamia, miniſterium 7 annorum, coniugium cum duabus ſororibus, numerum filiorum, raptũ Dinæ, cladem Sichem, venditionem Ioſeph, &c. Eadem ferè Theodotus in ſuis verſibus, Artabanus, Philo Biblins, Nicolans Damaſcenus, Atiſteas.

Thamar iuxta nonnullos, filia Melchiſedech ſacerdotis. Hoc coniiciunt ex eo, quòd Iudas in ſcortatione deprehenſam iuſſit cõburi, non lapidari. *Gen. 36.* Nam legẽ fuiſſe apud Hebreos, quam Moſes poſtea repetiuerit, vt filia ſacerdotis, quæ ſcortata fuerat, combureretur, cæteræ lapidarentur. *Leuit. 20. & 21.*

Cæteras quoque vxores filiorũ Iacob probabile eſt fuiſſe de ſemine Melchiſedech ſiue Sem, præter vnam ipſius Ruben, *Gen. 46.* primo quia notant oraculum de ſemine Chanaan maledicto, déq; terræ facie exterminando *Gen. 9. & 15.* Secundo, quia ſciebãt Patres affinitatem Chananeorum perpetuo refugiſſe, Abraham, *Gen. 24,* Rebecam, 27, Iſaac 28. Tertio, ex eo, quod Scriptura notat tanquam aliquid extraordinarium Ruben genuiſſe Saül è Chananitide, *Gen. 46.* Quid enim opus fuerat addere Chananitidis vocabulum, ſi omnes aut plæréque earum erant Chananeæ?

Sed neque vxores, vt pater, de Meſopotamia eduxerunt, primum quia quando inde egreſſi ſunt, adhuc erant paruuli, nec matrimonio maturi. Maior enim nondum attigiſſe poterat decimũ tertium annum. Quin & matrimonia illa ætate ferè erant tardiora. Quare Iſaac non niſi quadragenarius Rebecam duxit, Iacob octogenarius Liam & Rachelem, qui & 77 annorum erat, priuſquam pater cogitaret de vxore ei danda, vel ipſe de accipienda. Eſaü ipſe quadragenarius. Denique non minus id commemoraſſet Scriptura, quàm cum nominatim docuit Saram eductam è Chaldæa, Hagarem ex Aegypto, Rebecam, Rachelẽ, Liam, Balam, Zilpham aſſumptas è Meſopotamia, ne ſanctum ſemen cum impuro & deteſtabili Chananæorum miſceretur.

583 | 2239

Anno 63 Iacobi mortuus eſt Iſmaël. Huius viduam ſororem duxit Eſaü. *Seder Olam, cap. 2.* Ita Eſaïtarum & Iſmaëlitarum

Anni Diluuij.		Anni mundi.	
453	IACOBI SÆCVLO.	2109	litarum familia in vnam gentilitatem coaluit, vt non mirum sit, si Scripturæ, quando de Mahometana impietate vaticinantur, eam modo describant sub nomine Esaü, siue Edom siue Seir (nam tot nominibus celebratur Esaü) modò sub nomine Ismaëlis. Quot descenderint in Aegyptum cum Iacob, siue 70. siue 75 animæ, non est anxiè pugnandum. Nam & 70 Scriptura dicit, & 75 esse potuerunt, quoniam Scriptura solet reticere numeros fractos. Sic nominant Septuaginta interpretes, & 70 Christi discipulos, qui tamen 72. fuerunt, &c. Præterea in 70 non comprehenduntur Iacob, Dina, Ioseph cum duobus filiis, quia addıti conficiunt 75. Anan primus equum & asinam commiscuit, vnde mulorum origo. *Genes. 36.* Ioseph somniorum intelligentiam primus condidit, nihilque diuini iuris humanique ei incognitum videbatur, adeo, vt etiam sterilitatem agrorū ante multos annos prouiderit, tantaque experimenta eius fuerunt, vt non ab homine, sed à Deo responsa dari viderentur. *è Gentilium scriptis Iustin. hist. lib. 36.* Eius insignes interpretationes extant præcipuè *Gen 40. & 41.* Philo Byblius hanc somniorū interpretationem tribuit Abrahamo. Amphytrioni Deucalionis filio *Plin. lib. 7.* Telmisseis populis Lyciæ, *Clemens in Stromat.* Venditus est à fratribus quòd illum vnicè à Patre diligi, deinde quòd somniis illi portendi familię principatum animaduerterent. *Gen. 37.* Cùm hæsisset in seruitute vel carcere an. 13. anno vitæ trigesimo liberatur. Famem septennem prudentia singulari ab Aegypto depulit. Quare consecratus ab Aegyptiis, Serapis nomine, i. principis boum, immani simulachro & fano exornatus est, in quo bos nutriebatur Apis vocabulo in agriculturæ symbolum. Simulachrum euertit Alexandriæ Theophilus Patriarcha, Theodosio magno principe. *Suidas & Ruffinus.* Caruit conspectu patris annos 23. Nempe à decimo sexto ætatis ad 39. qui tertius erat famis. Fruitur deinde septemdecim. Nam tandiu Iacob in Aegypto egit. Erudiuit aulam Pharaonis, & seniores eius docuit, sine scire fecit. *Psal. 105.* Nempe Aegyptus bonarum disciplinarum valde adhuc erat rudis, sed eas deinceps edocta cœpit colere. Moritur anno 54 post patris mortem. Agebat trigesimum sub mortem Isaac. *Seder Olam.* Eius trigesimo nono Israëlitæ descenderunt in Aegyptum. *Ibid.* post vigesimum secundum ab ipsius venditione. *Ibid.* Sub Iacob tres superioris ætatis patriarchæ moriuntur. Eius enim trigesimo primo Sela obit annorū 433, quinquagesimo Sem sexcentenarius, Octogesimo Heber Hebræorū parēs, vbi expleuisset annos 464. Sic eius decimo sexto moritur auus Abraham, centesimo vigesimo Isaac pater. Atque hic veterum patriarcharum antiquæ virtutis & fidei virorum finis, vt quibus duntaxat Iacob annis 26 superuixerit. Ita per tres duntaxat patres, Sem, Mathusale, Adam ad Iacob, Ecclesię doctrina, fides, traditiones, leges peruenire potuerunt. Nam Iacob vidit Sem annis 50, Sem Mathusalē 98, Mathusale Adamum 243. *Seder Olam c. 1.*
583		2239	Mentio idolorum in Scriptura prima est Genes. 31. quando Rachel idola patris sui abscondit. Balac filius Beor, primus rex Idumæorum creatur.

Anni Diluuij. 453 — Anni mundi. 2109

Esãu omnem terram ad montem Seïr sibi subiectam habet, & magna cum potentia illic dominatur. Domino illam terrã illi dante, *Ios. 24.* regionémque Idumeam de suo more appellatam relinquit. Nam Edom à colore ruffo cognominatus est. Quin & mare vicinum. Nam mare Indicum cum sinu Arabico siue Aegyptiaco Erythreum. i. rubrum prosanis, à rege Erythra, inquit Mela. Erythras autem Græcè, est Edom Hebraïcè.

Dina filia Iacob à Iob in vxorem ducitur. *Chald. Paraphr.* de quo paulò pòst,

Externa & incerta ætate Iacob.

Druyus Celtarum rex quartus, disciplinarum & præsagiorum plenus, à quo Druydes Gallorũ sacerdotes, de quibus Cæsar *lib. 6. Gall. belli.* Plinius *16. cap. 44.* & Tacitus *de Germ. moribus.*

Hunc Bardus quinto loco successisse fertur. Musicæ studiosus. Deinde Lucus venationi deditus, à quo Lucenses Galli. *Berosus.*

Quæ suspectissima. Nam Galli vsque ad Cyrum cum tota Europa planè bardi fuerũt Barbari, agrestes & ἄμυσοι Tum enim per Phocenses Græcos Asiaticos, qui Cyri dominatum fugientes Gallicum littus occuparũt, Massiliámq; condiderunt, cœperunt emolliri, & hominibus paulatim excultis, capessere studia literarũ per Bardos, & Euages & Tectosages, è quibus Bardi fortia virorum illustrium facta heroïcis composita versibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt. *Ammianus Marcellinus lib. 5. Strabo lib. 4.* E quibus apparet Bardos & reliquos Galliæ sapientes siue philosophos & Druydas ortos esse ex istis Phocensibus, vt stultum sit eos eorúmve nomen ante Cyrum in Gallia requirere.

Eadem Barbarie reliquæ nationes Europæ ante Cyrum Solonémve tenebantur. Nam ad humanitatem perductæ sunt per Orientales sensim in Occidentem influentes, propter duarum primarum Monarchiarũ motus, Danielis Ezræque sæculo.

Septemtrionales gentes, vt à commerciis remotiores, longè tardius feritatem deposuerunt, vt proinde quæ deinceps de Sarmatis, Germanis, cæterísque Scythis propositùri sumus, sint multo suspectiora, adeóque conficta à propriis ipsorum prophetis.

Hiarbas rex Lybiæ, contra Palladias fœminas infœliciter pugnat.

Osyris gigantes, qui tyrannidem exercere cœperant, opprimit, Italia decem annis potitur.

Apis, à quo Serapis, floret in Aegypto, postquam fratrem Aegialeum Achaiæ præfecisset. *Euseb. in Chron.* Sed de eo paulò pòst rectius,

Menam omnium primum regem Aegyptiorum facit, qui populos colere deos, sacráque his facere, mensas & lectos sternere docuerit. Hinc post longa tempora regnasse Gnefactum Vbichoridis sapientis patrem, &c. Diodorus Siculus, *lib. 2.*

Ogygius apud Atticos.

Aethiopia bellis Aegyptiorum atteritur.

Nineas siue Ninus, Nini & Semiramidis filius, propter ignauiam vituperatur. *Athenæus, lib. 2.*

Semiramidem matrem sui concubitum appetentem, interemit.

Arius post eius obitum Bactrianos & omnes Caspios subegit.

583 — 2239

II. IACOBI SÆCVLO.

Iubelda

Anni Domini. 583

23

d IACOBÆI manserunt in Ægypto an. 430.

Exod. 12. Galat. 3. Act. 13.

1013

Regibus Aßyriorum Ario 4. Aratio 5. an. 40.

Baleo 6. an. 30. Armatrite. 7. an. 38.

Beloco Prisco 8. an. 35. & per ordinem Baleo *9. an. 52.*

Altada 10. an. 32.

Manucho 11. an. 30.

1013

Anni mundi. 2239 2669

Iubelda tertius rex Hispaniæ.

Ingeuon apud Thuyscones, de quo Tacitus *de morib. Ger.*

d APERTE, Exod. 12. v 4. *Habitatio autem filiorũ Israel, qua manserunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta ann. Quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.* Quis enim non videt illo nomine *filiorum Israel*, nõ nisi posse intelligi filios Israëlis siue posteros Iacob, neque Abraham, Isaac, Iacob sub hac locutione contineri? Nam quis vnquam auos & Patres, filios nepotũ appellauit?

Idem Stephanus Act. 7 cõfirmat. *Locutus est Abrahæ Deus, quod erit semẽ eius accola in terra aliena, & seruituti eos subiiciẽt, & malè tractabunt an. 400, & gentẽ, cui seruierint iudicabo ego & posthac exibunt & seruient mihi in loco isto.* Quis enim similiter non cernit *Hoc semen* esse Israëlitas, non Isaac, & Iacob, vt qui vel nunquã fuerint in Aegypto, vel nũquam seruituri fuerint subiecti, maleq; tractati siue ab Aegyptiis, siue à Chananeis?

Idem Paulus Act. 13. probat, *Elegit patres nostros, exaltauitque cũ essent incolæ in terra Ægypti, & eduxit eos, & destruẽs gentes septem in terra Chanaan sorte distribuit eis terram eorum, quasi post quadringentos & quinquaginta annos, & post hæc dedit eis iudices.* Quis enim nõ intelligit apertè habitationem filiorum Israël accessisse ad hunc numerum?

Idem Iosephus, lib. 2 Antiq. c. 5, significat, dum Israëlitas 400 annos consumpsisse tradit in Aegyptiacis operibus.

Imò vero Deus idem clarè pronuntiat, Gen. 15. *Scito prænoscens, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subiicient eos seruituti & affligent quadringentis annis, & post hæc egredietur cum magna substantia. Generatione quarta reuertentur huc.* Sic enim rotundo numero loquitur, triginta tacitis. Vbi frigidum est quadringentos illos ordiri à die congressus siue apparitionis huius, nam apertè non *Tu*, sed *semen tuum*, &c. Frigidum quoque, quòd alij à natiuitate Isaac. vt ab ea ad natum Iacob sint an. 60, inde ad descensum in Aegyptum 130, demũ in Aegypto 210, id est, summatim 400. Nam apertè oraculum non attingit habitationẽ terræ Chanaan, primum quia in ea non seruierunt, neque afflicti sunt Israelitæ, sed potius honorificè, humaniterque habiti, deinde quia non illinc, sed ex Aegypto egressi sunt cum magnis opibus, denique quoniam opponit ingressum in terrã seruitutis & afflictionis reditui in terram Chanaan, siue libertatis.

Ex quibus locis hîc meritò reiicio cõmentum Rabbinorũ, præter diserta Exodi verba, quibus subscribit Paulus *Act. 13* scribentiũ suos tantũ mãsisse in Aegypto 210 annis. ducẽtos autem viginti reliquos conferendos ad Abraham, Isaac & Iacob, summãq; 430 in Exodo positã ab Abrahamo esse auspicandã. De quo Rab. Leui Ben Gerson in 15. Gen. Nam & eo loco disertè Script. *Generatione* (inquit) *quarta reuertentur huc.* i. ętate, & ſęculo quarto. Nam דור hoc significat. Sicque quos 400 an. paulò ante dixerat, mox ſęculũ quartũ appellat.

Accedit, quòd tam paucis non videtur (excludo miracula) potuisse propagari, sexcẽta armatorũ hominũ millia, absque pueris & mulieribus innumerabilibus; quæ tamẽ legũtur exiisse de Aegypto. Vnde Aug. Eugub. in c. 12. Exod. in ea versans sententia, Græcorũ adiectionẽ, καὶ ἐν γῇ Χαναάν, cancellat. Qui tamẽ hodie tẽporũ rationẽ è Bibliis subducere se aiũt, istorum ferè traditionẽ sequuntur, vt non mirum sit illorum supputationem esse controuersiarum plenam, nec conciliare c. 7. Act & multa alia loca cum veteri Testamento, & Act. 13.

Istis autem imposuit, quod Paulus ad Galatas 3. videtur scribere 430 annis post promissionem factam Abrahæ de suscipiendo semine, qui est Christus, datam esse legem Mo-

2669

sis. Atqui Paulus indefinitè loquitur, & sic debet ordinari. *Hoc autem dico. Lex, quæ post 430 annos facta est, non irritum facit testamentum confirmatum à Deo ad eneruandam promissionem*, id est, Lex Mosis quæ scribitur, *Lex facta post 430 annos*, non inanes reddit promissiones. Sed potius confirmat. *Post* 430, inquam, *annos*, non vtique à promissione (nam repugnat locus Exod.12. ad quem alludit) sed à descensu Israëlitarum in Aegyptum. illic enim *Post*, non refertur ad promissionem, sed ad legem factam eo tempore, quòd Moses designauerat. q.d. Paulus, Lex, quæ post 430. annos facta legitur (*Exod.12.*) testamentũ Dei, prius Abrahæ factum, irritum non potest facere. Hoc enim veluti per parenthesin interposuit *quæ post 430 annos facta est*, ad tollendam homonymiam, & docendum de qua lege intelligeret. Nempe de Mosaïca, non de lege Circumcisionis, Gen.17. non de legibus Dei, quas Abraham seruauit 26 v. 5. quasque docturus erat filios suos & domum suam post se, Ibid.c.18.

Alioqui, vt hoc addam, falsum esset oraculũ, *Gen.15.* quod sine figuris prædixit, semen Abrahæ 400 totis annis seruiturum, in Aegypto scilicet (nam in terra Chanaan non subiectum fuit seruituti) ac deinde eripiendum.

Sed nec conturbare debet vulgata Rabbinorum ratio, quam affert R. Selomo Exod.6, quòd inter Leui & Mosem Scriptura tantum numeret duas generationes, Caat, qui vixit annos 133. *Exod.6.* & Amram, qui an. 137. *Ibid. & 1. Par.6.* Et Caat fuerit ex descendentibus in Aegyptum. *Genes. 47.* Primò, quia Amram pater Mosis diutius vixit, quàm illi interpretentur. ad illud enim *Exod.6. Accepit Amram vxorem, quæ ei peperit Aaron et Mosim & Mariam. Fueruntque anni vitæ Amram 137.* subaudiri potest, Quando eos videlicet genuit, vel post mortem patris Caath. Nam Amram in numero septem viuacissimorum ab ipsisinet Rabbinis ponitur.

Secundò, Scriptura fortassè aliquot intermedios, nempe obscuriores, more suo trãsilit, & nihilominus *Gignẽdi* verbo vsa est, quod nepotes sint filiorũ loco. Vt *Mat.1. Iosias genuit Iechoniã*, qui tamen eius minimè erat filius, sed nepos. *Ezræ 5. Zacharias filius Iddo*, qui eius pariter erat nepos, nõ filius.

Sic in quarta ætate, quæ fuit 480 annorum, à Naassone ad Dauidem quatuor duntaxat notãtur, *Naasson, Salmon, Booz, Obed, Iesse, Dauid*, 1. Par.1. Mat.1. Ruth 4. Nam Naasson reperitur mortuus anno ab exitu secundo, *R. Selom. 1. Par.1.* Ita vt oporteat *Salmonem, Booz, Obed, Iessen & Danidem* 480 emẽsos esse, aut aliquos intermedios fuisse præteritos. Quid igitur mirum, si hi quatuor Leui, Caat, Amram, Moses emẽsi sunt hanc ætatem, præsertim cum hæc sequentibus ætatibus fuerit viuacior, vel si Scriptura intermedios aliquos reticuit?

Atque ita fortassè isto tertio sæculo, Moses est Patriarcha ab Abrahamo decimus, vt primo ab Adamo Noë: & secũdo à Noë Abrahamus est quoque decimus. In eo fui prolixior, quod B. Hieronymus se nescire professus sit, quo pacto his tribus Scripturis satisfaciendum esset.

Ad hęc quoniam cunctos recentiores Chronologos hic habeo obstrepẽtes, & 430 incipiẽtes. Septuagesimo Abrahæ. id est, quando iussus est exultare siue exire ex vr Chaldæorũ. Inde enim sicur 30 vsque ad natũ Isaac, hinc vsque ad ortum Iacob 60, ab ortu Iacob vsque ad eiusdem ingressum in Aegyptum 130. à quo reliquos 210 comminiscuntur vt summa 430 existat.

Assignatur Iudęis terra Iessen, quæ videtur esse præfectura Tanitis & Heliopoleos, è Psal.77.

Anni Diluuij.		Anni Mundi.
583		2239
	Manchaleo 12. an. 30.	
	Phero 13. an. 30.	
	Mamolo siue Mameio. 14. an. 30.	
	Sphareto 15. an. 40.	
	Ascatade 16. an. 18.	
	Amynta 17. an. 45.	
1013		2669

In ea

Anno Diluuij. 583 — Anno mundi. 2239

Iuda, Phares, Ezrone, Aram, Aminadab, Iudæ principibus & Christi maioribus.

Filiis Zaræ Zamri, Ethan, Heman, Calcol, Dara prophetantibus.

* *

Leui, Caath, & eorum propinquis speciem quandam futuri Sacerdotij exhibentibus vsque ad Aaronem è benedictione & testamento Iacob, Genes. 49.

In ea ædificarunt vrbes & villas, siue quòd statuissent illic perpetuas sedes collocare, siue alia occasione, è 1 Par. 2. Nã illic Hezron dicitur mortuus in Caleb-Ephra, quam Hebræi putant fuisse vrbem Aegypti sic dictam de structorum nomine, nempe Caleb, & vxoris eius Ephrat.

Descenderunt in Aegyptum an. 9. principatus Ioseph, qui secundus famis, post cuius septuagesimum primum Ioseph moritur, & in area ænea aromatibus perfusus conditur, in Nilúmque proiectus refertur inter Deos Aegyptiorum. *Eugub. in 50 Gen.*

Ossa eius transtulerunt secum Israëlitę, *Exod. 13.* quæ post mortem prophetant (id est, miracula edũt) *Eccl. 49.* nec fuit contra legem Mosis, qua mortuorum ossa contaminare declarabantur. Nam illa de Sanctorum ossibus, cineribus & reliquiis non intelligebatur, quæ perpetuo apud Iudæos in præcipua veneratione fuêre.

Sacerdotes Aegyptij de Prytaneo siue horreo Regis alebantur. *Gen. 47.*

Exitus eorum meminit etiam Strabo. *lib. 16. Geog.* Meminit & Iustinus histor. sed admixtis fabulis. Item & plurimi externi, quos contra Appionem Iosephus producit.

Iosephi res Alexander Polybistor descripsit. i. eius carcerem, liberationem, somniorum interpretationem, principatium in Aegypto, matrimonium cum Ascheneth filia Putipharis sacerdotis, liberos duos, descensum fratrum, Aegyptium conuiuium ipsis appositum, &c.

Eadem ferè Theodotus in suis versibus, Artabanus, Philo Biblius, Nicolaus Damascenus, Aristeas.

Manetho Aegyptius Iudæorum originem & descensum in Aegyptum è Chanaan scripto reliquit, vbi eos appellat pastores. Nempe quòd eorũ opes in pecoribus essent positę.

Vixit annos 110. Eo mortuo Israëlitæ in Aegypto male habiti sunt 360, iuxta vulgatos autẽ Chronolog. 148. Sæuius autem 80 vltimis, toto vitæ Mariæ Sororis Mosis tempore.

Ruben mortuus est duobus an. post obitũ Ioseph, an. 124.

Simeon 120, primo post Iosephum.

Leui 137. Eo enim nullus est, qui diutius inter omnes fratres vixerit, quemadmodum inter eos nullus est, qui minus diu vixerit ipso Ioseph, *Seder Olam, c. 3.*

Iuda 119. Isachar 122. *Zabulon* 124, secundo post Iosephum. Dan 126. Aser 127. Benjamin 111, ita vt obiret circiter 16 ante Leui. *E Seder Olam.*

Nephtalim & Gad lustra nondum reperi.

Iam tum Aegyptij colebant bestias pro numinibus, aut numinum simulachris. *Exod. 8.* vbi etiam oues & armenta abominationes Aegyptiorum dicuntur. i. idola & dij. Nam ignominiosè solent Hebræi loqui de falsis numinibus. Hinc fortasse, Genes. 46 & 47, detestabantur Aegyptij pastores pecorum, vt qui ea mactarent, quæ ipsi colerent. Quàm cito post mortuos primos Patriarchas impietas in mundum ingressa est.

Filij Iuda in Aegypto sunt mortui, vsque ad quartã progeniem, nempe Phares, Hezron, Aram, qui & Ram Hezronis secundogenitus, 1 Par. 1. Nam Christi linea non perpetuo ducitur è primogenitis.

Aminadab autem dicitur fuisse de exeuntibus, ac vnus de primis mare ingressis post Mosem, cum filio Naassone, & paulò pòst mortuus. Alij malũt mortuum in Aegypto, quia Moses duntaxat meminit filij Naasonis inter principes Iuda ex Aegypto egressos.

1013 — 2669

Anno Diluuij.			Anni Mundi.
583	*	*	2239
1013			2669

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Phares ætatis ſeptimo vxorem duxit, octauo genuit Hezronem, nono Hamol. Simile eſt quod legitur Haran genuiſſe Lot anno vitæ octauo & Saram nono. *Seder.c.2.*

Tam fœcunda fuit hæc ætas. Vnde ſpatium iſtius peregrinationis è 70, qui deſcenderant in Aegyptum, proceſſerunt duodecies centena hominum millia Nempe ſexcenta armatorum, ſexcenta mulierum & paruulorum, *Trad. Heb.*

Anno à morte Iacob 163. Pſeudoprophetæ de filiis Ephraim & Galaad, ſeducunt populum ab auita religione. *R. Abraham in Cabbala hiſt.* Ex eorum ſecta fortaſſe fuerunt Iãnes & Mamres, qui Moſi reſtiterũt. 2. *Tim.3 ex Heb. Trad.*

Nam hæc nomina ſunt potius Hebraïca, quàm Aegyptia, prius Luc. 3 poſterius, *Gen. 14.*

In tam diuturna peregrinatione, & exilio, tria conſtantiſſimè Iudæi retinuerunt, linguam Hebraïcam, ſuæ gentis habitum, & nomina. *Elias præfa. in Methurgeman è Talmud.*

Quantum ad religionem auitam, eam illi ex Aegyptiorum cõturbernio dedidicerunt. Sola ſtirps Leui eam ſtudioſè tenuit. *In Maimonim cap. 1 Lectio de Idololatria.*

Filij Zaræ in Aegypto, ſicut filij Coræ in deſerto, vaticinationis munere functi ſunt, 1. *Par.* 2. Inter eos celeberrimus Ethan Zaraites, vt cui ſapientiæ nomine cõferatur Salomon, 3. *Reg.* 4. Quique inter tt. Pſalmographos numeretur, *in Baba Bathra cap.* 1. & *Pſal.* 89. Quanquam fortaſſe hi vixerunt Dauidis & Salomonis æuo. Nam non filij Zaræ, vt 1. *Par.* 2. ſed Mahol aſſeruntur, 3. *Reg.* 4.

Heman Zaræ alter filius, nobilis archimuſicus, cui filij Coræ Pſalmum 88 dicarunt, vt ei modos faceret.

Fuit alius Dauidis tẽpore cãtor, Samuelis nepos, 1. *Par.* 6. cui potius, quã huic certos Pſalmos attribuẽdos nõnulli putãt.

Iacobæi inſanas illas Pyramidum & vanitatis Aegyptiacæ ſubſtructiones, quæ in ſeptẽ mũdi miraculis collocantur, cogente Pharaone fabricãt, annis multis poſt obitum Ioſephi.

Nõ enim ſolũ ad lateres coquẽdos dãnabantur, verum etiã ad alia opera ſiglina & lutea, vt ad ollas Pſ. 81. v. 7. in Hebraica veritate. Hinc Exod. 1. Aegyptij ad amaritudinẽ perducebãt vitã eorũ ſeruitute dura in luto & lateribus, ac omni opere.

Nomen Pharaonis non conſtat inter omnes, qui ſcripſerunt de Pyramidibus, iuſtiſſimo caſu obliteratis tantæ vanitatis auctoribus. *Plinius lib 36. cap. 6.*

Sic paulò ante Labyrinthus primus à Tithoe vel Peteſuco rege in Aegypto extructus.

Non eſt probabile Iſraëlitas conſumpſiſſe annos 400. in operis Aegyptiacis: quod tamen ſcribit Ioſeph. lib. 2. Antiq. c. 5. Nam & illud ipſe labefactat ſeq. c. 6. Dum ab Abrahã ad exitum de Aegypto annos duntaxat 430. percenſet. Rectius igitur Hebræi initiũ calamitatis huius ducũt à Mariæ Moſis natiuitate, in annos 87. Ex quo & nomen obtinuiſſe aiunt. Nam Maria amarorem ſonat, quòd ea nata Aegyptij amaris operibus, Iſraëlis ſeruitutẽ exacerbarint. *R. Selom. in 2. Cant.*

Calamitatis auctorem noſtri nominant Amenophim.

Maria cõcepta cœpit perſecutio, ſeptem annis ante Moſem natum. Eius 87, qui erat Moſis 80, finiit. *Seder Olam c. 3.*

Filij Ephraim Iſraëlitas ante tempus conati ſunt introducere in terram ſanctam, quam ſemini Abrahæ ſciebant eſſe promiſſam. Sed fruſtrà, quia Deus decreuerat alio modo eos ex Aegypto educere. *Trad. Hebr. in Pſal. 77.*

Cæſi ſunt magna clade à filiis Geth indigenis, 1. *Par.* 7. ad quorũ diripiẽda pecora ex Aegypto exierãt, *Kimhi è Talm. ibid.*

E qua primi Paralipomenon hiſtoria apparet, Geth, & alias

Anni Diluuij 583 — Anni mundi 2239

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

alias vrbes Palestinę fuisse adhuc habitatas ab indigenis. Post hæc ergo tempora factum est quod narrat Moses, Deut. 2. Philistim & Caphtorim (Capadoces esse tradunt ad Taurũ) irrupisse in illam terram, & cæsis indigenis inhabitasse regionémque Philistéam nominasse. Vnde 70 solent Philistim interpretari ἀλλοφύλους. i. alienigenas.

Liber bellorũ Domini sub hæc tempora scriptus videtur, de quo Num. 21. fertur extare apud Aethiopas cum libro Henoch.

Iob Arabs Hussitarum princeps his Patriarcharum temporibus vixit an. 249. fuit ex posteris Nahor. *D. Hierony & R. Selomo.* Moses huius historiam ex Arabico conuertit, *Hebræi.* vel è Syro, qua lingua ab ipsemet Iob conscriptus fuerat, vel ab amicis. *Orig. lib. 1. in Iob è 70.* Gener Iacob ex Dina vxore. *Philo et Chald. Paraphras.* Septuaginta interpretes malunt esse ex posteris ipsius Abrahæ, quartum ab Esaü. *In coronide Iob.*

Natus dicitur quando Iacob cum tota sua familia descendit in Aegyptum. Duodecim menses versatus in illis crucibus, quas liber ipsius commemorat (Origenes tamen plures numerat) *Seder Olam:* septem annos, *Suidas.* Duxit Dinam filiam Iacob in vxorem. *Chald. Paraphras. & Philo.*

Vixit 210, toto scilicet tempore, quo fuisse vulgo feruntur Israëlitæ In Aegypto, ita vt natus sit Iacobi 130, quo ingressi sunt in Aegyptũ, eodem autem mortuus, quo sunt egressi. *Seder Olam c. 3.*

Aristæus quidam historiam eius scripto reliquit, vbi terrã Hus in confinio Idumeæ & Arabiæ collocat.

Eius socij reges Arabiæ. *Tob. 2.*

Ecclesia adhuc erat Catholica, id est, nondum alligata certæ familiæ. Nam Iob, Eliphaz, Baldad, Elihu, Lot, Nahor, Mesopotamius & reliquiæ piorum ex omnibus gentibus & familiis Noë & filiorum eius ad eam pertinebãt. Inter quos Chananæorum plerique. Nam inter eos & apud eos sacerdotio fungebatur Melchisedech simul & regno, qui supererat anno Iacob 50, & regebat Oraculũ, quod consuluit Rebeca, *Gen. 25.* Ad eam quoque pertinebant Arabes, quare ab eis liber Iob acceptus, indéque à Mose translatus. Filij Lot nondum ab ea defecerant, neque filij Esaü, vt qui circumciderẽtur & patrios Abrahæ ritus retinerent, neque Palestini, quorum regi Deus apparuit, *Gen. 28,* neque Mesopotamij, inter quos Balaam prophetię munus exercebat, neque Madianitæ, apud quos Iethro erat Sacerdos, & ita forrasse de plerisque omnibus gentibus, donec in exitu Israëlis de Aegypto Iudæi, facti sunt peculium Domini. *Exod. 19. v. 4.* sanctificatio & Dominium eius, *Psal. 114. v. 2.*

In Aegypto nõnulla erat doctrina, quæ illorũ sapiẽtia diceretur, in qua eruditus Moses legitur (*Act. 7.*) *Aug. l. 18. Ciu. c. 37.*

Ex Aethiopia autem ad Aegyptios manasse ferunt literas per Isin, leges, ritus ciuitatum, instituta sacrorum, & colonias eò frequenter missas. *Viues in illum librum Aug. c. 3.*

Amram Mosis pater, è septem illis viris extitit, qui feruntur à mundi principio ad vsque finem vniuersam humanam vitam metiri. Adamum enim vidit Mathusale: hũc Sem, qui peruenit vsque ad Iacob, quẽ Amram ipse conspexit, Amram autem vsq; ad Ahiam Silonitem vixit, à quo visus Elias, qui ad orbis extremum saluus permanet. *Rabini in 2. cap. Num.*

Anni Diluuij 1013 — Anni mundi 2569

Iacobæi in Aegypto pastores, populus pastorum, Hicsi, regnum pastorũ appellati à veteribus historicis, vt Beroso, Manethone, &c. *Ioseph. lib. 1. contra Appio.* Hinc illud vetus,

Anni Diluuij. 583 — Anni Mundi. 2239

Pastores in Aegypto regnum tenent an.103.

Qui eos expulit Pharao mari obrutus Tethmosis nominabatur *Ibid. Ioseph. è Manethone Aegyptio.* vel Amasis. *Euseb. Iustin. Martyr ex Appione & Pelemone*, vel Cenchris duodecimus Pharao. *Turon. lib. 1. hist.* Quem & Bachorim vocatum dicunt, de quo mira *Tacitus Annal. lib.* 21. Amenophis aliis.

Ex eo tempore in exorcismis Aegyptiorum contra dæmonas hæc habebantur: Deus Israël, Deus Hebræorum, Deus, qui mersit Aegyptios cum sege in mare rubrum, &c. *Orig. lib. 4. contra Celsum.*

Magi Pharaonis Iannes & Mamres, qui Mosi restiterūt, quādo signa faceret coram Pharaone, 2 Timoth. 3. Quæ nomina non esse ficta ab Apostolo, sed è mediis antiquitatum Hebraïcarum historiis sumpta apparet è Talmudica Ghemara cap. *Col Corbanoth hatsibbur.* & R. Nathan, *in Baal Haruc.* Quando (inquiunt) venit Moses in Aegyptū cum signis diuinitus acceptis, dixerunt Ioannes (יוחני) & Mamre (ממרא) principes incantatorum Pharaonis. Hæc est ars nostra, & sic facere possumus incantationibus nostris. Túq; similis es iis, qui paleam ferunt In Aphriim vrbem frugum, è qua frumentum in multa loca effertur, &c.

Mare rubrum, quod nequaquam fluxui & refluxui obnoxium est, vt impiè Vadianus in Melam retulit, cessit miraculo Israëlitis. Aegyptios autem submersit, eorum armis & corporibus in littus, in quo versabantur Israelitæ, eiectis & expositis, ne amplius inermes & inopes essent. *Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. vlt. R. Selomo in Ionam.*

Hebræi negant suos maiores transisse mare rubrum totum, siue à litore Aegyptio in littus Arabicum, sed quod grādius est miraculum, ad idem littus, ducto intra mare longo circuitu & quasi semicirculo, vnde ingressi fuarāt, reuertisse. Id probant, quia hærebant in deserto Ethan ante transitum. Deinde post transitum in eodem se offendunt, vbi per tres dies vagati, castra ponunt in Marà. *Exod. 13. Num. 33.* Deinde mare rubrum diuidit Aegyptum ab Arabia, non à terra sancta. Imò verò non fuit necesse, vt ingrederentur mare, nisi vt submergeretur Pharao, &c. *R. Hizkuni & R. David Es. 63.*

Iosephus & Nostri alter de littore in littus.

Accessit aliud miraculum, vt non vnus cunctis tribubus ingressus in mare patuerit, sed diuisus sit in duodecim partes, siue semicirculos. *Hebræi in Psal. 136.* Moses enim percussit mare, & ipsum diuisit in duodecim vias. *Epiph. heres. 64.*

His temporibus Aegypticis plurimæ gentes omnino mutatæ sunt Nam filij Lot. i. Moabitæ & Ammonitæ deletis Emim & Zomim Gigantibus, qui erant similes filiis Enac antiquis Gigantis tempore Enos, eorū regionem occuparunt, *Deut. 2.*

Filij Esaū expulsis & deletis Horreis in Seir habitarunt. *Ibid.*

Capadoces Eueos vsque Gazam expulerunt & consederunt pro illis, *Ibid.*

Sic in Africa. Nam quodam bello Aethiopico multę gentes illic antiqua nomina Gen. 10 & 11 posita perdiderunt. *Hier. in quæst. Hebr.*

Terra Chanaan mirè culta & aucta vrbibus & pagis, quæ Iacobi æuo indigebat cultoribus latè & spatiose, Genes. 34. vt in gentium opes & labores Israëlitæ ingrederentur.

Mundi

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

1013 — 2669

Anni Diluuij. 583 — Anni mundi. 2239

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Mundi tegna varia constituta, dum quilibet affectaret supra teliquos tyrannidem & merum principatum. Nam sub Abtaham, Isaac, Iacob Chanaan nullos aur paucos habebat regis titulo insignitos. Iam in hoc exitu abundat regibus, vt & vicinæ prouinciæ, apud Mosem, Iosuam & authotem libri Iudicum.

Deus adhnc colebatur vbique, nisi quòd apud plerósque idola coniungebantur. Nam in Aegypto Pharao Deú Abrahæ agnoscit & confitetut, *Gen. 12.* In Palestina Abimelec *20 & 26.* In Mesopotamia Nachor, & Laban *24, 29, 30.* qui interim domi habebant Idola 31. Sic Balaam ex eadem regione. *Num. 22, 23, 24.* Iethro in Madiã sacerdos. *Exod. 3 & 18.* In variis Arabię tegionibus Iob, Eliphaz, Baldad, Sophar, Elihu Deum spatsim in libro Iob colebant. In Chananea & Syria Melchisedech sacetdos Dei excelsi, & templi structor, ad quòd confluebant Orientales. In Aethiopia filij Abrahæ ex Cetura. In Arabia filij Ismaëlis, in Idumea posteri Esau. In Moab & Amon posteri Lot. In India posteri Iectan, qui & circumcidebantur. In Assyria Niniuitæ etiam vsque ad tempora 5 ætatis .i. Ionæ. *Ion. 2.*

Externa & incerta seruitutis Aegyptiaca tempore.

Baleus Assyriorum tex Xerses. i. victor & triumphator appellatut, quod duplo plurea gentes snb sno iute habuerit, quam Aratius, vsque ad Indos. *Beros.*

Belochus priscus q. Belacus. i. Beli amatot an. 35. idololatriam anget.

Baleus iunior regnum quoque intra Indiam propagauit. Quare Indi sua Babyloniis obtulerunt, séque in eorum potestatem commiserunt.

Mamucus siue Mamitus Syris & Aegyptiis cœpit esse formidini.

Spharetus Syros & Phœnices subegit.

Diluuium Ogygia Thebarum Bœotiarũ regis, qui Eleusinam condidit, mille quadraginta annis ante vrbem cond. *Oros. lib. 1. cap. 7.*

Ab eo vsque ad ptimam Olympiadem omnia sunt apud exteros sabulosa. Ex quo Vatroni totum illud sæculum dicitur Mythicum. *Censor. de die Natali c. 17.*

Idololatria latè spatgitur in Europam, impositia nominibus ad aliquod ñumen tutelãre significandum.

Telchines Rhodum condiderunt, quæ prius Ophiusa vocabatut. *Eus. Chron.*

Memphis, nunc Alcair, eiusque miracula barbara ab Epapho Pharaone condita, *Eus. Clemẽs Strom. lib. 1. ex Aristippo in primo Arcadicorum.*

Dinastia 18. quæ dicta est Politanorum durauit an. 348. in qua primus regnauit Amasis an. 25. *Eus.* Hinc per ordinẽ Chebron, an. 13. Amenophis 21. Mephres an. 12. Mispharmuthosis an. 26. Thuthemosis an. 9. Amenophis 2. annis 31. qui & Mennon *Tacito lib. 3.* iuxta aliquos auctor seruitutis Hebræorum. Orua Magnus an. 38. Acẽgeres 12. Achoras 9. Cẽchres 16. Acherea 8. Chertes 15. Armeus, qui & Danaus an. 5. Ramesses cog. Aegyptus, qui fratrem Danaum eiecit & Mizraim Aegyptum nominauit. *Tacit. lib.* 2. an. 68. de quibus in Iudicibus.

In Creta primus rex creatus dicitur Cres indigena filius Demogorgonia. Ab hoc Creta appellara est & Curetes, à quibus Iupiter abscondirus, post aliquot sæcula. *Nangiacus.*

Milinus Cretensis in toto mari regnauit. *Beros.*

1013 — 2669

Themosis rex totius Aegypti potentissimus pastores

Anni Diluuy. 1013

Hicſos Aegypto expulit. *Manetho apud Ioſeph. contra Appio.* Videtur eſſe Platonis in Phædro Thammus, quem & Hammonem Deum vocant, quem Thebis profectus Theut (.i. Mercurius vel potius Ioſeph) artes à ſe inuentas Arithmeticam, Geometriam, Aſtronomiam docet.

Iuxta alios Amaſis. qui penè vltimus eorum fuiſſe dicitur, qui priſcis ſæculis Aegyptum tenuere, amicus Polycratis Samiorum Regis. *Sabel. lib. 3.*

Sed multis ſæculis hallicinamur. Nam iſte, vt Polycrates, ſub Monarchia Perſica viuit.

Buſiris in Phœnicia, Typhon Aegyptius Oſyridis frater. Phoroneus 2. Argiuorum rex an. 60. illius meminit Plato initio Timæi. Contra quem & Parraſios bellant Taſtaphis & Carſatis, *Euſ. Oroſ. lib. 1. cap. 7.*

Bacchoris ſapiens in Aegypto, de quo ſupra ex Tacito.

Brigus 4. rex Hiſpaniæ, hinc per ordinem Tagus cog. Orma an. 30. Betus an. 31. Deabus, qui & Gereon, fodinarũ auri inuentor. Lemnini tres Gereonis filij, Hiſpalus, Hiſpanus, Sicanus, Siceleus. Luſus, Siculus.

In Lybia priſcus Hiarbas, à quo Numidæ ſe Hiarbas vocant, & per ſucceſſionem Anteus.

Herminon apud Thuyſconẽ, de cuius inſtitutis Corn. Tacit. *de morib. Germ.* Deinde per ordinem Margus, *Ibid.* Gambriuius, Vandalus, *Ibid.* Teutonus, Alemanus, *Ibid.*

Longo apud Celtas & per ordinem Bardus Iunior, Celtes, qui montes Pyreneos nominauit ob maximam Syluarum in his creſcentium cauſtionem, de quo Diod. *lib. 6.* Galathes, à quo Samothei Galli dicti, Narbon. Lugdus, Belgius, Allobrox.

Magedon filius Oſyridis apud Emathios regnum instituit.

Leſtrigones Gigantes in Italia.

Apud Sicyonios regnant per ordinem Aegialeus, à quo Egialea Peloponeſus, Europs an. 45. Selchinus 20. Apis 25, à quo Apia Peloponeſus, Thelaſſion 52. Aegidius 34.

Thurimachus ab Egialeo ſeptimus, ſub quo Argiuorum regnum inchoat Moſis principatu.

Europem tamen Euſebius regem primum Sicyoniorum facit, & Selchinum ſecundum, qui ludos & ſacrificia inſtituerit.

1413

Anni mundi. 2669

* *

CONTINVATIO RELIGIONIS & doctrinæ.

TERTIA ætate non modo cõtinuatur ſacra doctrina & religionis veteris forma, verum etiam proficit & augetur. *Hinc* Dei *vnitas Geneſ. 14 Benedictus Abraham Deo excelſo, qui creauit cælum & terram. Et paulò poſt, leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum poſſeſſorem cæli & terræ, 17. Ego Dominus omnipotens, & mox, ſtatuam pactum meum inter me & ſemen tuum fœdere ſempiterno, vt ſim Deus tuus & ſeminis tui poſt te. 24, Dominus cæli & terræ, qui tulit me de domo Patris mei, 17 & Exod. 6 apparet Dominus Abrahæ, Iſaac & Iacob in El Saddai. i. Deo omnipotente: Denique eos alloquitur perpetuo in numero ſingulari & Scriptura eum ferè conſtruit cum verbo & adiectiuo ſingulari, ad eius eſſentiæ ſingularitatem celebrandã. Iob eam etiam inculcat, c. 9. Qui extendit cælos ſolus. 23, Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere poteſt cogitationem eius. 31, Non ſunt oſculanda alij ore ſuo. Nam eſt iniquitas maxima & negatio contra Deum altiſsimum. 36. Ecce Deus excelſus in fortitudine ſua & nullus eſt ei ſimilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius. 38, & ſequentibus ex miris eius operibus Deus ipſe probat nullum ſibi eſſe ſimilem, nullum parem. Denique tam Iob quàm ſocij Dei vnitatem vbique agnoſcũt in media Arabia & prædicant, c. 2, 25, 26, 35, 36, 37. Nam hunc articulum valde illuſtrant contra πολυθεΐαν paſsim ſuo tempore graſſantem.* Trinitatis myſterium. *Abraham Trinitatem hoſpitio excepit, tres videns & vnum adorans atque alloquens, Gen. 18, Domini, inquit, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne pertranſeas ſeruum tuum, deinde vt tres pluraliter, Et lauentur pedes veſtri & requieſcite ſub arbore, &c. Denique viciſsim ab eis, nunc vt vno, nunc vt pluribus reſponſa accepit. Tam expreſſa Triadis pictura, vt aliqui veterũ Hebræorum, citante Abben Ezra, Deum tria inſeparabilia & vnum non dubitarint inde colligere, etſi iſte refellere conetur. Gen. 19, Dominus pluit ignem à Domino. 20, Eduxerunt me Dij de domo patris mei. Sic Lot duas perſonas, Filium & Spiritum Sanctum Gen. 19 in Domum recipit, qui modo* Nos *plurali numero, propter hypoſtaſes, modo* Ego *propter ſingularitatem eſſentiæ de ſe dicunt. 35, Apparuerunt ei Dij, cum fugeret fratrem ſuum Eſau. Iob 30 iuxta veritatem quoque Hebraicam, Afflixit me & frænum miſerunt in os meum (miſit) 35. Non dixit vbi eſt Deus factores mei. 7 Noctes laborioſas numerarunt (Deus) ſiue conſtituerunt mihi. Et nominatim multa de* Dei Verbo *& increata ſapientia c. 28 diuiniſsimè theologicatur, è quo ſua deſumpſit auctor libri Ietſira in eius calce, (vt notat R. Selomo) & Salomon ipſe, Prou. 8, Eccl. 1. 4 24. Sapient 7. 8. 10. 18. Baruc 3. Item de* Spiritu Sancto *Iob 26, Spiritus eius ornauit cælos. 32 Spiritus omnipotentis aptauit me.* In Chriſtum fides *Chriſtus Patribus huius ætatis diſertè promittitur Gen. 12 15, 22, 26, 28. Iacob eum expectat definito tempore & prænuntiat 49. teſte vtroque Targhum. Nam ibi Onkelos V. 10. Non auferetur ſceptrum de Iuda & dux de fæmore eius donec veniat Meſsias. Hieroſolymitanum autem. Non deſinent reges domus Iuda, neque deſiderabuntur doctores legis de filiis filiorum eius, vſque ad tempus, quo veniat Meſsias, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura ſunt vniuerſa regna terræ. Et V. 11. Quàm pulcher eſt rex Meſsias, qui ſurrecturus eſt de domo Iuda, alligabit (accinget)*

Anni Diluuij.

583

(accinget) lumbos suos, exibitque in pralium aduersus hostes suos &c. V. 12. Quàm pulchri sunt oculi regis Messiæ ad cerneadum, prævino defæcutissimo, ne illis spectes incestos concubitus, cædesque innocentium. Dentes eius exercitati sicut in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubescent montes eius vinis, & torcularibus vini. Candescent colles eius copia tritici & Gregum ouium. V. 10, etiam eum Iacob nominat expectationem siue obedientiam gentium, & cum hac spe V. 18 migrat ex hac vita. Expectabo saluture tuum Domine, vt proinde Abraham, Isaac, Iacob cohæredes repromissionis eiusdem Heb. 11 dicuntur, ad quam promissionem demū confirmandam, additur Circumcisio prater superiorum ætatum sacramentu, tanquam promissionis repetitæ signaculū & sigillum. Sic Redemptorem suum expectat Iob c. 19, & figurat c. 1. 2, &c. Quemadmodum Isaac diuinitus promissus, supernaturaliter conceptus, è sterili genitus, ad sui ipsius immolationem lignu portans, Gen. 17, 18, 22, &c. Figuræ aliæ, Immolatus agnus vepribus coronatus siue prehensus in cornibus, Genes. 22, Scala cœli 28, Decussatio manuum in modum crucis inter benedicendum, Gen. 48. Atque inde iustificatio, Gen. 15, Credidit Abraham (promittenti semen) & reputatū est ei ad iustitiam. Sacramenta vt Matrimonij, Gen. 24, 34, inter Ægyptios etiā adhuc sancti & inuioluti 12 & 39, Philisteos 20, 26, Mesopotamios 29, 35, Inter dispares religione noa contrahendi 24, 26, 27, 28, 34. Circumcisionis, Abraha data, Gen. 17, Isaac die octauo collata 21, Patriarchis deinceps, Act. 7, Exod. 4. apud quos illicitum & nefarium erat non modo, noa circumcidi, sed & incircumcisis dare & accipere mutuo filias, 34. imo vero domi habere iam vernaculos, quàm emptitios alienigenas incircumcisos 17. Quod erat promissi Christi signaculum, quo exhibito, iam desineret, ac rediretur ad antiquas & simpliciores baptismatis ceremonias. Impositionis manuum & benedictionis, Gen. 27, 48, 49. Ceremoniæ & ritus externi, vt Olei fusio, vini libatio, Gen. 35, Decimarum præstatio 14 & 28. Purificationes & lauacra, in Baptismi typum Gen. 35. Mundamini & mutate vestimenta vestra, & ascendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Domino, id est, abluite corpus è R. Abrahā. Ex quo loco, (inquit) discimus Israëlitas debere esse mundo corpore & mundis vestibus, quando locum constitutū precandi causa adeūt. Iob cap. 1, sanctificabat filios suos vnoquoque die septimo, vt in crastinū interessent sacrificio. Nempe eos præparabat in peruigilio certis lustrationibus, ad quas alludit cap. 9. Si Lotus fuero, quasi aquis niuis & effulserint velut mundissima manus meæ, tamen sordibus intinges me & abominabuntur me vestimenta mea. Festa. Sabbatum, vt maximum, sacrum erat. Ibid. c. 1 singulis diebus septimis Iob consurgens diluculo offerebat holocausta pro numero septem filiorum. Sic faciebat Iob cunctis diebus, vbi & Prosabbatum, quo & præsanctificabat & purificabat filios in crastinum holocaustum. Quare & posterioribus ætatibus Iudæi diem Veneris Herub, id est, parasceuem siue præparationem appellarūt. Addunt & Pascha, vt pro tade Angelis, eius vespere, aduenientibus Lot azyma coxerit, non fermentatos panes Gen. 19. R. Selomo è suis veteribus. Vestes religiosæ. Nam in re diuina mutationis vestium fit mentio Gen. 35. Sacrificia cruenta. Holocausta Abraha Gen. 12, 13, 15, 22. Isaac 26, Iacob 31, 33, 35, 46. Iob cap. 1, Eliphaz, Baldad, & Sophar c. 42, in quibus erant Pacifica. i. quæ non tota comburebantur, vt holocausta, sed pars edebatur. Genes. 31, Iacob immolatis victimis in monte, vocauit fratres suos, vt ederent panem. Incruenta & communio. Continuatio sacrificij Melchisedech in pane & vino in Typum Eucharistiæ Genes. 14, libamina Iacob 35. Loca religiosa, templa. Melchisedech templum in Salem extruxisse memoratar à Iosepho, in quo esset Ecclesiæ sedes primaria, Deique oraculum, de quo fortasis Gen. 25, Perrexitque Rebeca, vt consuleret Dominum. Altaria multa, seorsum quinque ab Abrahamo extructa Gen. 12, 13, 15, 22. Vbi quintum in Moria, in quo postea templum Salomonis, & 23 cœmeterium ab eodem Saræ & posteritati dedicatam. Altare in Bersabea Isaac ædificauit Gen. 26, in agro propè Sichem à se empto Iacob Gen. 33, qui & locum quendam dedicat & vocat Bethel, q. domum Dei Gen. 35, idque ex voto, quod nuncupauerat antequam veniret in Mesopotamiam 28. Sacerdotium, Publicum ministerium. Abraham, qui ideo animas in Harua fecisse legitur Gen. 12, id est, interpretātibus veteribus Hebræis, verbo & prædicatione Deo genuisse & conuertisse. Melchisedech 14, Iob 1 & 42 præter omnes primogenitos ea authoritate gaudentes. Sacerdotum benedictiones. Benedixit Abraha Melchisedech, Ibid. 14, Patrum benedictiones 27, 28, 48 & 49. Oratio publica Gen. 35 conuocata omni domo sua, abiicite (ait Iacob) omnes Deos alienos, mūdamini, mutate vestimenta, surgite & ascendamus in Bethel & faciamus ibi altare Domino. 31 vocat fratres suos ad victimas, 46 cum filiis venit ad puteum iuramenti, & pro felici descensu in Aegyptum Deo litat. 26, Isaac deprecatus est Dominum pro vxore sua eo quod esset sterilis. Qui exaudiuit eum & dedit conceptum Rebeccæ, quod factum videtur in loco, in quem postea perrexit Rebecca, vt consuleret Dominum de ipso conceptu, Ibid. Iob c. 1 & 42 orat pro filiis & amicis, publicè & solenniter adhibitis holocaustis. Traditiones Gen. 34 ritus gentis. 18 Abraham præcepit filiis suis & domui suæ post se vt custodirēt viam Domini & facerent iudicium & iustitiam. 26 præcepta & mandata Domini & ceremonias legésque seruauit. Extabant scilicet diuina quædam leges & ceremoniæ nondum scriptæ, secundum quas etiam Iacob distinxit inter holocausta, quæ tota comburebantur, & Pacifica, quorum pars in sacrum epulum apponebatur, Gen. 31. Et Iudas dixit ad Onan filium suum, Ingredere ad vxorem fratris tui & sociare illi, vt suscites semen fratri tuo, eóque mortuo ad Thamar, Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus Gen. 38. Nam ea est lex, quam scripto postea Moses sanxit Deus. 21. Et Thamar, quasi filiam Sacerdotis (Melchisedech) ob fornicationem esse comburendam. Nam & eam legem repetiuit Moses Leuit. 21. Adde vt traditiones veteris Ecclesiæ per tres solos homines deferri potuerunt ad Abraham, videlicet per Adam, Mathusalem, Noam, imo & ad Iacob, videlicet per Adam, Mathusalem, Sem, qui & Melchisedech, ita tertia hac ætate per tres ad Mosem nempe per Abraham, Iacob & Amram. Rerum profanarum dedicationes, Imagines, Lapis erectus in

1013

Anni mundi. 2239

titulum a Iacob Gen. 28 siue in statuam. Nam sic exponunt Rabbini, addentes, nihil propterea ipsum commisisse contra præceptum, Exod. 20, Deut. 16 de non erigendo sculptili & statua, quoniam hoc præceptum postea fuerit à Mose latum pro tempore ob gentes effusius ad Idololatriam ruentes. Vide R. Isaac in 20 Gen. & 18 Leuit. Titulus lapideus vel potius statua lapidea, in loco, quē vocauit Bethel i. domus Dei fuso oleo & libatis libaminibus Gen. 35. Locus nuncupatus Mahanaim q. castra Dei Gen. 32. Alius Phanuel q. facies Dei, Ibid. Virga Ioseph, cuius fastigium adorauit Iacob Hebr. 11. Pœnitentia & eius actus, Iob 1 sacrificia pro peccatis, 42 propter stultitiam pœnitentiam ago in fauilla & cinere. Socij Iob eam inculcant per totum illum librum. Vota Gen. 28, vbi & decimarum persoluendarum professio. Delectus ciborum. Abstinentia ab immundis animalibus, vt superiore ætate, A neruo fœmoris, quod in eo fuisset percussus Iacob ab Angelo, indéque claudicasset Gen. 32. Sanctorum vis & preces Iob 33, Si fuerit pro homine angelus loquens vnus de mille, vt annunciet hominis æquitatem, miserebitur eius (Deus) & dicet libera eum, vt non descendat in corruptionem. 5 ad aliquem sanctorum conuertere, quod Rabbini vulgo exponunt de Angelis & interroganter legunt. Ad quemnam Sanctorum conuerteris? Gen. 48 Angelus, qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris istis, & inuocetur super eos nomen meum, nomináque Patrum meorum Abraham & Isaac. 28 scala Iacob Hebræis scala est prouidentia Dei, in qua Angeli ascendunt & descendunt, Ascendunt ad offerendas Deo nostras preces, adiuuandas et commendandas, descendunt ad nos iuuandos & tuendos. Gen. 35. Rachelem Iacob sepelit in Bethlehem, non in spelunca duplici cum aliis Patriarchis, vt illic oraret pro posteris, essétque loco Patrona, R. Selomo Hieremia 31, è sapientum veterum scriptis, quemadmodum per totam terram Sanctam dispersa fuerunt diuersorum sanctorum reliquiæ & sacri cineres. Eccl. 49 ossa Ioseph visitata sunt, & post mortem prophetauerunt. Quasi ad illa ederentur miracula, vt de Eliseo dixit 48. mortuum prophetauit corpus eius & in morte mirabilia operatus est. Nam Hebræis prophetare est diuina vel dicere, vel facere. Cura mortuorum, sepultura, funebres exequiæ, officium funeris, ius sepulchri & cœmeteriorum, tituli sepulchrales Gen. 23. 25. 26. 49. & 50. vbi celebratur dies Quadragesimus, item Septuagesimus, denique exequiæ septem dierum. Gen. 49 præcepit eis, dicens: Sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici, Quæ est in agro Ephron Hettei contra Mamre in terra Chanaan, quam emit Abraham in possessionem sepulchri, ibi sepelierunt eum et Saram vxorem eius. Ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge sua, ibi & Lia condita iacet. 47 adiurat Iosephum, dicens: Ne sepelias me in Aegypto, sed aufer me de terra hac, condásque in sepulchro maiorum meorum. 50 Iacob fodit sibi sepulchrum dum adhuc viueret. Act. 7 tam ipse quàm reliqui Patres nostri translati sunt (ex Aegypto) in Sichem & positi in sepulchro, quod emit Iacob (Gen. 33). Pretio argenti à filiis Emor. Gen. 50, & Hebr. 11. ossa sua moriturus Ioseph commendat filiis Israel, vnde & ea solenniter Moses post quadringentos annos Exod. 13 transfert, tandiu conseruata in loculo siue arca cum aromatibus, Ibid. 50, Quæ fuit quadā reliquiarū translatio. Preces pro defunctis post matrem defunctam Isaac exiit in agrum ad orādum (sic enim habetur in fonte) Gen. 24. Quod & officium funeris ante inhumationem, & exequiarum per multos dies celebritas infert 23. & 50. Iudicium futurum, Iob 31. quid faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus, & cum quæsierit, quid respondebo ei? 35. Iudicaberis coram illo, expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum, nec vlciscitur scelus valde. 34 Elihu, opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis. Vita æterna, resurrectio, Genes. 47. & alibi vitam suam vocabant Patriarchæ peregrinationem, quasi patriam se alibi habere crederent. Expectabant enim fundamenta habentem ciuitatem i. cælestem, Hebr. 11. Iacob salutem Dei se expectaturum in sepulchro confitetur, Christum professus, Genes. 49. Iob etiam resurrectionem carnis prædicat, c. 19, &c. Suppliciū æternum. In Iob sæpius. Ciuitates Sodomorū & Gomorrhæorum in cinerem redigens, euersione damnauit, exemplum eorum, qui impiè acturi sunt ponens, 2. Petr. 2. Sodoma & Gomorrha & finitimæ ciuitates abeuntes post carnē alteram facta sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. B. Iuda in Canonica. Denique liber Iob tempore legis naturæ ideo videtur scriptus, vt superessent monumenta veteris Ecclesiæ, eiúsque fidei, doctrinæ, religionis, rituum & ceremoniarum ab omni antiquitate repetitarum, per quæ ad legem Mosis tandem peruentum est, dum antiqua illa pietas & virtus sensim in mortalibus collaberetur. Nam abundè & hos & alios religionis articulos et capita continet perspicuéque indicat.

2669

Anni Diluuij. | Anni mundi.

1012 **QVARTA ÆTAS Iudicum, quæ & Deorum & Heroum. quasi inuectus populi Dei (legis scriptæ prima.)** 2670

Quæ incipit anno mundi 2670.

I

1013 a MOSES de tribu Leui, populi ex Ægypto educti Remp. in deserto administrauit annis 40. 2670

Deut. 7 & 29.

1053 2709

Aarone Pontifice: & per ordinem Eleazaro.

25 *Amynta 17. deinde Belocho 2. Rege 18. an. 25. Assyriorum rege.*

1. Paral. 2. *Naassone et Salmone Principibus Iuda, & Christi maioribus.*

Num. 11. *Filiis tribus Core, & Eldad & Medad in deserto vaticinantibus.*

1053 2709

a HAC ætate apud Gentes, vates & prophetæ erant Balaam & pater eius Iob, Eliphaz Themanites. Baldad Suites, Sophar Naamathites, Elihu, & Berachael Buzites. *Seder Olam cap. 21.* (saltem initio huius ætatis.) Ita Ecclesia nondum alligata Iacobæorum familiæ.

E nostris Græci, vt Nissenus lib. de Trinit. Basilius quadam epistola ad Eustathium medicum, ex hoc catalogo excludunt Balaam. Nam vatem fuisse Satanæ, non Dei, existimant. Quare Deum & Dominum, quem consuluisse dicitur, Num. 22.23.24. Diabolum interpretantur, qui homonimos sic appelletur.

Post datam legē spiritus propheticus desiit afflare gētes. *Ibid. Seder.* Nō hoc ei concesserim. Nam etiam Sibyllæ deinceps Christum & alia diuina prænunciabunt.

Tres filij Choræ Asir, Elcana, Abiasaph. *Exod. 6.* vaticinātur in deserto, & psalmos multos condūt de Christo, qui, libro præsertim secundo Psalterij, continentur. Eo argumento Patres exilio mœrētes consolabantur. *Heb. Trad.* Sunt ex 11. Psalmorum auctoribus. *Ibid.* Similiter & Moses, cui Hebræi vndecim Psalmos primos libri 3. tribuunt, à 90. scilicet ad 101. *Midras Tehillim.*

Moses eruditus fuit in omni sapientia Aegyptiorum. *Act. 7.* Ante igitur Mosem, non quidem in Græcia, sed in barbaris gentibus, sicut in Aegypto, fuit nonnulla doctrina, quæ illorum sapientia diceretur. *Aug. lib. 18. Ciuit. c. 37.*

Vir Dei *Deut. 33. Ios. 14. Ps. 89.* Fidelis seruus in tota eius domo. *Hebr. 3.* minister veteris testamenti & propheta noui. *Aug.* cæteris prophetis clarius Deum conspexit *Exod. 33.* Christi passionem multiplici victimarū genere, ac eius alia mysteria multis sacris ritibus præsignauit.

In Aethiopia metu Pharaonis 40 annis exulauit, tot annos contemplationi dedens; donec ætatis octogesimo cerneret Deum clarius, quàm vlli vnquam hominum cōtigisset, populique conseruator destinaretur. *Bas. initio Hexame.* Aethiopiam interpretor terram Madian in Arabia, in quam fugerat. Eam enim etiam Scriptura Aethiopiam siue terram Chus appellat, vt vxorem Mosis inde sumptam Aethiopissam, *Num. 12.*

Postquam prophetæ munus suscepit, vxoris notitia abstinuit, vt purius tam sanctæ functioni vacaret. *Epiph. heres. 78.* Quod totidē verbis postea reperi in Hebraicis traditionibus, *Maiemonim lib. 1. c. 7 pag. 11.*

Duodecim menses apud Pharaonem legationis munere fungitur, & 10. plagis eum affligit.

Legem primum remedium aduersus peccatum & idololatriam omnia occupantem, præter natiuum seorsum & historicum, mystico nobilem cœlitus tulit ad montem Sinai. Ea, omnia gratiæ arcana graphicè expressit. Nam Manna, mare rubrum, Potus è petra, Tabernaculum, sacra vasa, religiosæ vestes, Pontificia ornamenta, candelabrum, Leuitica sacrificia & ritus omnes sacramentales etiam sunt, & typici.

Quin & Serpens æneus palo suspensus & in tabernaculo fixus ad spectantium salutem, *Num. 21,* Dominum de cruce pendentem salutis omnis auctorem & causam repræsentabat. *Ioa. 3.* Natura arcana in his etiam contemplantur Iosephus, Philo & Rabbini.

Ciborum, Verbi gratia, delectus & mundities, quam Moses tradit, non modo ad mysterium, vel mores, verum etiam

ad valetudinem confert, sunt enim insalubres porcus, lepus, camelus, equus, chocrogrillus, coogrus, lampetra, anguilla, & cæteri pisces, pinnis, squamisque carentes, aquila, gryphus, omnia denique rapacia & oonis aliis affecta, quæ signantur, Leuit. 11. Deut. 14.

Sic Tabernaculi materia, forma, partes, pelles, colores, vasa, instrumenta & cætera ad illud pertinentia, exemplari diuinitus proposito, non modo reconditā & anagogicam supercælestium rerum habuere significationem, sed & physicam, quam persequi non est huius instituti.

Legem absoluit tribus præceptorum generibus moralibus, iudicialibus, religiosis siue ceremonialibus tanti ponderis, vt moralia in Euangelio etiam obligent, quia iuris naturalis & diuini, Iudicialia, ferè retineantur, pauca relinquantur, corrigantur vel emolliantur, quia iuris pro gente & tempore positi. Ceremonialia recipiuntur partim secundum Spiritum, arcanam intelligentiam & sensum, partim etiam secundum literam. Sunt enim duorum generum. Quædam figuralia, vmbrámque futuri Christi & Ecclesiæ habentia, cuiusmodi circumcisio, sacrificia, Sabbata, cibi immundi. Alia porè ritualia, ad cultum Dei simpliciter pertinentia. Priora sublata sunt, vt vsque ad correctionis tempus imposita. Alia vsurpata, vt cultus Dei solēnitas perpetuetur, qualia sunt templa, dedicationes, chori, vota, aqua lustralis, benedictiones, religiosæ vestes, genu flexiones, ordines Ecclesiastici, decimæ, primitiæ, processiones, visitationes sacrarum ædium & locorum, manuum expansiones, festa Pentecostæ, Paschatis, sublato victimarum vsu, cantus, imagines, organa, ieiunia, &c, *ex auctoribus iuris Orientalis, pag. 214 exempli Græci.*

Patres in Aegypto immolarunt agnos suos Paschales die Iouis. Die sequenti, egrediuntur, qui primus erat celebritatis Paschæ. *Seder cap. 5.* In noui testamenti per Christum liberatione eadem fuit temporis ratio.

Quinquagesimo post exitum die initum est primum Legis fœdus inter Deum & populum in monte Dei Oreb siue Sinai, confirmatúmque aspersione sanguinis. *Exod. 24.* Alterum in altera Moab. *Deut. 29.* comprehendens benedictiones & maledictiones. *Deut. 28. Kimhi 11. in Ierem.*

Festo Pentecostes. i. die quinquagesimo ab exitu Tabernaculum iussum est construi in Pharan non procul à desertis Moab. Inde abierunt ad concupiscentiæ sepulcra. Tantum enim in monte Sinai hæserunt 12 menses, siue annum: Iuxta illum & vicinas stationes biennium primum consumpserunt, Legem ferè integram consequuti. Deinde per 42 stationes valdè mysticas in promissionis terram peruenerunt.

In earum vna, nempè Cades-Barnē, in Sin Idumæorum deserto, an. 19 permanserunt. In cæteris nunc progredientes, nunc regredientes, nunc palantes, prout occasio & necessitas poscebat, in illa vasta Saracenorum solitudine, alios 19 annos contriuerunt. Sicque tandem quadragesimo anno ripam Iordanis Orientalem attigerunt. *Seder Olam cap. 8.*

Ipso anno egressionis mense secundo data est lex Israëlitis. Mense autem tertio in monte Sina decalogus. Anno secundo iterum data est lex die expiationum. *Seder Minor.*

Sic lex sancita est pro primo generali remedio aduersus idololatriā, omnia occupantē & peccatū vbique regnans, lege naturæ per orbem propè obliterata & deleta, donec secund multoū efficacius & perfectius succederet. i. lex Christi.

Primo

Anni Diluuij			Anni mundi
1013			2670
1053			2709

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

Anni Diluuij. 1013

In Aegypto.

Amasi an. 25. Deinde Chebrone an. 13.

In Europa.

Sicyoniorum Thurimacho an. 47.

Argiuorum Inacho rege primo annis 50.

Atheniensium

Cecrope primo rege an. 50.

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

1053

Anni mundi. 2670

Primo ergo biennio, populo Israel sedente iuxta montem Sinaï & vicina loca, Mosea construxit Tabernaculum, instituit leges ad religionem & Rempub. pertinentes *449*. & amplius, totis illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte, quæ tandem aliis deinceps additis vsque ad *613* præcepta excreuerunt, affirmantia quidem 248. quot hominum ossa à Medicis numerantur. Negantia verò 365. quanta est summa dierum anni. Castrorum metandorum rationem ordinauit, nempe, vt in medio castrorũ tenderetur Tabernaculum Domini, ternæ tribus singula eius latera cingerent, platea ad mercatum in medio componeretur, &c. Quæ omnia parum distinctè à cæteris explicata, sic plana faciemus.

Iacobæi in deserto manserunt 40. an. & per 42. mansiones siue stationes, peruenerunt ad vlteriorem ripam Iordanis. *Num. 33.*

Annus primus cœpit 15 die mensis Nisan, qui Martius, festo Paschatis. Sic autem transactus est. Septimo die ad mare rubrum peruenerunt. Vsque ad 15. sequentis. i. Aprilis, vsi sunt conspersione, quam de Aegypto exportauerant, per mensem scilicet integrum. Deinceps Manna & semel coturnicibus. *Exod. 16.*

Vigesimo secundo die Aprilis, primam Sabbati celebritatem agitarunt. *Ibid.*

Mense tertio Siuan. i. Maïo, peruenerunt in solitudinem Sinai, vbi biduo loti, sanctificati & parati post tertium diem: descendente in montem Domino, & suæ præsentiæ maiestatem testante fumo, fulgure, flamma, tonitru, nube, cæterisque tremendis, Decalogum acceperunt. *Hieron. ad Fabiolam.*

Ita sexto die mensis illius, die scilicet Pentecostes, qui erat quinquagesimus ab exitu in Sinai, hoc est, duodecima statione, traditus est Decalogus. Sed & Lex multò vberius quàm antea, nempe ad *449* amplius præcepta, per 40. continuos illos dies, quibus Mosea in monte ieiunus subsedit, vsque ad 17. mensis quarti Tammuz. i. Iunij, quo quidem die cùm peccasset populus, descendit & fregit tabulas. *R. Abraham in Cabbala hist.*

Decimooctauo Iunij placauit Dominum.

Vigesimo nono Ab, siue Iulij, ascendit iterum, & mensem Augustum illic in ieiunio transigens, vsque ad decimum Septembris, secundas tabulas est consequutus.

Deinceps per quatuor menses integros, Tabernaculum, quæque ad illud pertinebant, absoluit.

Hinc 23. die mensis Adar, siue Februarij, cœperunt dies consecrationum, primóque die Nisan, siue Martij expleti sunt, *Exod. 40.*

Atque ita tòtus liber Exodi ad primum annum pertinet.

Secundus autem ad hunc modum se habuit.

Mense Martio erectum est Tabernaculum. Aaron filiique eius purificati, fungi suis ministeriis incipiunt. Iuge sacrificium peragunt. Principes sua sacrificia offerunt. Populus suas primitias, decimas, vota, oblationes omnium generum, Leuitico descriptorum, quæ & deinceps continuant, cum Mosaicis reliquis ritibus. Pascha denique in deserto primum celebrant.

Aprili numerantur per capita Israëlitę. *Num. 1.* Pascha immundorum secundum agitant. *Num. 9.* Die autem vigesimo eleuata nube è tabernaculo castra mouent de Sinai ad sepulchra concupiscentiæ. *Num. 10.* Atque ita tot menses diebus duntaxat decem exemptis, morati sunt ad radices Sinai.

2709

Anni Diluuij | Anni mundi

1013 | 2670

Maio, Msria ob lepram à cęterorum consortio eiicitur.

Exploratores in terram Chanaan mittuntur.

Iunium eaploratores consumunt in suo negotio, Vindemiis in terta Chanaan incredibilis magnitudinis vuam xhibentibus.

Iulij nono post exploratorum reditum, decretum est cœlesti oraculo, Israëlitas non ingressuros terram propter incredulitatem. Sicque errare incipiunt in deserto sequentibus 38 annis. Tum accidit seditio Coræ & sociorum.

Sequentibus annis vsque ad decimum nonum hærent in Cades-Barné, *Deut.1 & 2.*

Decimo nono anno contra Dei oraculum pugnam contra Amalechitas capessunt infœlicem. Vnde & in pœnam, aliis nouēdecim annis circa illum locum desident. Sic ab exitu fluxerunt 38.

Tricesimo nono anno veniunt in desertum Sin. Ibi moritur Maria, puteus deficit, ex quo noua querimonia & seditio, donec resflueret.

Quadragesimo & vltimo mittūtur nuntij ad regē Edom. Post tres menses in monte Hor Aaron moritur. Nubes definit. Aliquandiu rex Chananeus retro Israëlitas vertit per 7 mansiones, *Deut. 10.* Qui denique resumptis animis sedes collocant prope Arnon, vincunt Seon & Og reges.

Huius vltimi anni mense vndecimo. i. Ianuario, primo die, Moses ad populum habuit Deuteronomium, summatim ingressuris terram explanans, quæ superioribus 40. annis ipsis acciderant per 36. dies, à primo videlicet Ianuarij vsque ad sextum Adar siue Februarij.

Sexto Februarij, Mosi mors sua reuelata est.

Septimo obiit, die scilicet Sabbati, tempore pomeridiano, etsi Hebręi eum translatum viuum magis existiment, sepultúsque est ab Angelis, ita vt nullus cognosceret eius sepulchrum, an. ætatis 120. sanis oculis, dentibus integris, senio denique viridi, *Deut. vlt.* cum in senibus præcipuè deficiant visus, dentes, humor.

Iosuam ministrum suum, suæ curæ successorem reliquit. Ita intra primum biennium ab exitu gesta sunt omnia, quæ à capite 12. Exodi, vsque ad extremum, in toto Leuitico & primia quatuordecim capp. Numerorum perscripta sunt. Cæteris 37 annis, manentibus in deserto, vt in Rep. bene constituta, vel vt in castris, contigerunt seditio Coræ & sociorū, ac aliæ historiæ & leges, capp. 15. 16. 17. 18. & 19 Numerorum conceptæ.

Reliqua vsque ad finem Deuteronomij anno vltimo & quadragesimo. Hæc sic libuit digerere, quoniam Mosaicæ historiæ ordo non satis alioqui in eius libris seruatus, paucis est cognitus. Quod etiam in Iosua mox obseruabimus.

Paulò ante mortem membranis volumina Pentateuchi tredecim exarauit à primo ad vltimum vsque legis elementum. De quibus vnum cuilibet duodecim tribuum seruandum dedit. Decimum tertium Leuitis concessit. *Initio Misna.* Illud inclusum fuit tabernaculo, deinde templo Salomonico, quo sæpius, vt ab Achaz, Manasse profanato, & rebus sanctis dissipatis, non est mirum, si temporibus Iosiæ regis illud Legis exemplar repertum ab Helchia sacerdote inter templi ruinas, in magna propter scribam Mosem & antiquitatem fuerit veneratione, *4. Reg.*

De eius corpore altercatus est Michaël Archangelus cum Diabolo. *Iudæ Canonica v. 9.* Nempe quia Diabolus eius sepultu-

1053 | 2709

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

Anni Diluuij 1013 — Anni mundi 2670

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

ſepulturam cupiebat manifeſtari, vt Iudæos ad idololatriam prouocaret, quod nolebat Michaël, qui & vicit, ſtructo ei ſepulchro, quod nulli hominum eſſet cognitum. è Deut. vlt. *Gloſſa & D. Thomas in illum locum*. vel vt Moſes in Deum conſecraretur. *Theodorit. quæſt. 43. Deuter.*

Vel quia Diabolus, ne Moſes diuinus homo propheticóque maior haberetur, eum ſepeliri humano more, pro ſuo iure (qui mortis corruptioniſque habebat imperium, *Hebr. 2.* cuiúſque panis eſt puluis, id eſt, corpus noſtrum, *Eſ. 63. Geneſ. 3.*) cupiebat, vt Iudæis eum redderet contemptiorem minúſque præſtantem, cum contrà Archangelus eius corpus, tãquam diuinioris hominis ſubduci vellet ex viuorum oculis, ſepelirique anguſtiore nobilioréque modo, quàm mortali, nempe Angelorum miniſterio, vt Iudæi intelligerent Moſem verè fuiſſe prophetam, veréque in diuinã vitam tranſlatum, ſicut Henoch & Elias, ſiue euadendo in naturam ſpiritalem, ſiue non videndo corruptionem, atque ita in ipſius, vt diuini hominis, legem magis inflammarentur. *Ex Hippolyti fragmento apud Theodoret. lib. 2. Polymorphi pag. 39.*

Hinc Moſem non eſſe mortuum, ſed occultatum ſcribit Ioſeph. *libr. 4 Ant. c. vlt.* Ambroſius, *in Hexam*, Ioachimus Abbas *in Apocalyp. c. 11. pag. 146.*

Hinc R. Moſe procemio in Miſna. Septimo die (inquit) menſis duodecimi ſub meridiem montem Horeb ſcandens, ad ſuperos receptus eſt. Nam eum dira non tetigit mortis corruptio, ſed in ſublimis gloriæ montem gaudiúmque ſempiternum commigrauit.

Naaſſon & Aminnadab pater duces Iuda, primi in mare ſequuntur Moſem. Deinde tribus Iuda cæteris cunctãtibus, anno poſt ſecundo moritur Naaſſon *R. Selo. 1 par. 1.*

Salmon Naaſſonis filius, dux introitus in terram cum Ioſuë. *R. Selo. 1 Par. 1*

Exierunt reliqui cum auro & argento, & non erat in tribubus eorum infirmus Pſal. 104.

Beſaleel filius Vri neporis Caleb tredecimo ætatis tabernaculum admirabile conficit. *R. Selo. 1 par.* 2. è lignis Sittim de genere Cedri prꝗſtantiſſimo, pellibus arietum rubricatis, & Taxorum, cuius animantis pelles pilo ſunt horrido & æſtui aquiſque arcendis accommodo.

Adiecit æs, aurum, argentum & è lanea materia filum colore hyacinthorum Orientalium, purpuram, coccum bis tinctum, (Crameſinum appellamus) byſſum & caprarum pilos, è quibus fiunt Camelotæ.

Arcam conſtruxit cedrinis Sittim aſſeribus, laminis aureis interius exteriúſque obductam, in ſuperiore limbo coronatam ſpira aurea cornicis inſtar, quæ operculum (id eſt, propitiatorium) complecteretur. In angulis annulos quatuor habentem, per quos duo vectes lignei auro quoque obducti ad exportandum traiicerentur.

Propitiatorium ſiue arcæ tegmen pure autem, duas puerorum alatorum imagines ex auro ſolido ſuſtinens, qui vtroque ex latere ſtantes ſe mutuo aſpicerent facie ad propitiatorij ſpatium conuerſa, vt inſidentem alis ſuis, pedibúſque arcam prementem Deum veluti cernerent, eique ſedilis formam pararent. Quæ ſedes Dei dicebatur, vt Pſalm. 79. & 98. Neſcio vnde aliqui habuerint maris & fœminæ ſpecie fuiſſe diſtinctos, cum per omnia æquales & ſimiles Scriptura formet.

1053 — 2709

Menſam panum corpore Sittino, extremitate vndique

Anni mundi. 1013 — Anni Diluuij. 1670

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

aurea, prominente ambitu aureo cum coronide, adiunctis quatuor pedibus, quibus quatuor annuli inessent ad excipiendos duos vectes cedrinos auro obductos, gestandi causa.

Candelabrum purè aureum, in cuius summo, è forma pomi scypho comprehensi septem rami emittebantur, medius videlicet rectus, tres vtrinque paulo ob flexum altiores, ternis patulis scyphis distincti, in modum amygdalæ apertæ, quæ vna parte est acutior, altera obtusior, cum pomo emittēte florem, quo imponenda lucerna exciperetur. Erant autem lucernæ septem pro septem planetarum numero, perpetuo lucentes. quibus duo instrumentorum genera inseruirent, & ipsa aurea. Emūctorium instar maioris forcipis, quo emuncta extinguerentur, vel filum ignis lucem obscurans præscinderetur. Protractosium, specie paruæ forcipis, quo lucernæ elychnium traheretur & aptaretur.

Aurea denique omnis generis instrumenta & vasa ad mensæ & altaris vsus, lances, cochlearia, semifistulas, discoa, opercula in tiaræ formam erecta, & alia eiusmodi, quibus postea pagani, præsertim Numa, ad sua impia sacra abusi sunt.

Quid de Mose exteri.

Citatur ex Eupolemo & Artepano lib. de Iudæis Græcis hist. Mosem literas dedisse Aegyptiis, eúdémque fuisse Mercurium illum, qui propter literarum inuentionem, à Græcis tantopere celebratur. *Euseb. lib. 9. de præparat. cap 4.*

Adoptatum fuisse à Meri filia Pharaonis Chenephris. A Chenephri virtutis ipsius æmulo missum contra Aethiopas cum inexercitato Iudæorum milite, quos vicerit & ad circumcisionem adegerit. Fugisse tandem in Arabiam, vbi duxerit filiam Raguelis illius loci regis. Chenephri tandem lepra mortuo in Aegyptum rediisse, vbi multa patrarit miracula virga, tandémque populares suos in sedes patrias reduxesit. Ex, quo Aegyptios deinceps habuisse virgā in suis templis, eámque veneratos esse. *Ibid.*

Primum docuisse Grammaticam, siue artem legendi (quod tamen Philo rectius Abrahæ tribuit) ex Eupolemo, lib. de Regibus Iudææ. *Clemens Alex. lib. 4 Stro.*

Magiæ quoddam genus à Mose & Locabela Iudæis pendere. *Plinius lib. 30 c. 1.* Intellexerat scilicet aliquid de miraculis ab eo perpetratis, quæ tribuebat Magiæ, non diuinæ virtuti, vbi & Cabalam putauit esse nomen fœminæ, non artis, vel disciplinæ.

Regnāte Inacho apud Græcos, & Amasi apud Aegyptios Mosem eduxisse Israëlitas. *Ptolomeus Mendesius. Appion Grammaticus lib. 4. histo. Berosus, Polemon, Theodotus, Ipsicrates & Moscus, Phœnicum historici.*

Verè omnia scripsisse, idque testimonio Sanchoniathonis Berytij, qui non multo post vixesit. Porphyrius, *lib. 4 contra Christianos citante Eusebio.*

Strabo lib. 16. Geogr. fuisse Hierophantem Aegyptium, & cùm molestè ferret eorum instituta, illinc demigrasse. Nam docebat (inquit) quo pacto Aegyptij non rectè sapesent, qui ferarum & pecorum imagines Deo tribuerent, itémque Lybes & Græci, qui deos hominum formis figurarent.

Apud Iudæos Moses ab Iao, quem illi Deum inuocant, acceptas leges se dare præ se ferebat. *Diod. Siculus, lib. 1 Bibliotheca.*

Conatus est exprimere nomen tetragrammaton, sed satis incom-

1053 — 1709

Anni Domini. 1013 — Anni mundi. 2670

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

incommodè. Nam literæ quidem ad hunc sonum inflecti possunt, vt ad illum, quem hodie multi nouitatis cupidi efferunt, *Ioua* vel *Iehoua*, verum aliena, imò verò irreligiosa, imperita, noua & barbara pronuntiatione, vt contra Caluinianos & Bezanos multis locis docuimus. Nam Dei nomen est ineffabile & innominabile, quemadmodum & ipsius essentia incomprehensibilis. Quare nec Apostoli, nec Septuaginta, nec vlli veteres aliter pronunciarunt, vel veterũt, quàm Adonai, nec magis sciuerunt, quid esset *Iehoua*, vel Iona, quàm quòd nusquam existit in rerum natura.

Diodorus interim, imò & vetus oraculum apud Macrob. lib. 1 Sat. c. 18, & Hieronymus in Psalm. 8, & Clemens Alexandr. lib. 5 Stromaton *Iao*, vel inserta aspiratione *Iaho*, religiosius proferunt, quàm isti, qui in *Iouem* transformant, quia remotius à Iouis dæmonis detestanda memoria. Pronunciabatur quidem die Expiationis, & in solennibus benedictionibus suis characteribus & literis, at vel eius genuina prolatio per temporis longinquitatem & longam ob euersum templum desuetudinem obliuioni tradita est, vel est *Ihuè* (leuè habet Ioachimus Abbas in 1 Apoc.) vel Iahuè (cuius Apocope sit *Iah* in illo vulgato *Habelu-Iah.*) ἰαβάι, vt Theodoritus in Epitome diuinorum dogmatum Samaritas protulisse ait.

In re ignota neque vnquam à veteribus vsurpata censeo veterem consuetudinem retinendam, & etiã quãdo suis characteribus יהוה exprimitur, *Adonai* pronuntiandum & vertendum. Sic enim Apostoli, sic Sibyllæ, Sic septuaginta, sic Origenes in Hexaplis, sic Epiphanius hæres. 76, sic Tertull. de Resurrectione carnis, sic noster interpres Exod. 6, & Iudith 16, sic reliqui antiqui interpretes, qui multi fuère. Sic Hieronymus multis locis, sic Damascenus, sic Theodotitus, sic Lyranus, sic Lindanus, sic Reuchlinus lib. 2 de Verbo mirifico. Sic Vatablus, sic Mercerus, sic Rabbini omnes tam veteres quàm recentes, sic cuncti denique, præter vnum Sanctem, si modo ab hæreticis in eo exercitassimis non sit corruptus, qui vocem peregrinam *Iehoua* primus cõfinxit, ac irreligiosa profanáque nouitate nouatores istos imbuit. *Caete ra lib. 1 de Trinit. aduersus eos, qui Deum primum Mosi sub hoc sanctissimo nomine patefactum, Exod. 6, cum Ioue Gentilium confundunt, aut certè conspirare volunt.*

Hunc vsque adeò admiratus, imitatúsque est Plato, vt Numenius Pythagoricus dixerit. Nihil aliud esse Platonem, quam Mosem Atticũ. Et in libro de Bono, Iudęi huius dogmata, sectatum esse Pythagoram. Et in Epinomide, Scientiarum causam fuisse quendam barbarum. Et post, à Syris & Aegyptiis cuncta manasse. Syriæ autem pars est Iudæa.

Denique Platonem & Pythagoram sua omnia didicisse, ab Aegyptiis & Syris, nominato Mose, quẽ magnum Theologum, legislatorem & prophetam vocat, & Ianne & Mamre magis, quos ait coram rege conatos edere Mosis miracula.

Ea de causa fortasse Clearchus Peripateticus scripsit Aristotelem fuisse Iudæum, & Demetrius Phalereus etiam ipse Peripateticus Alexandrinam bibliothecam non satis instructam putauit, quoad Hebræorum lege, sapientiæ & philosophiæ fonte atque principio careret.

Moses quem præter paternæ scientiæ hæreditatem formæ pulchritudo commendabat *Iust. hist. lib. 36.* præficitur à Pharaone bello aduersus Aethiopas, quos vicit, solóque æquatis multis vrbibus, tandem ad Meroë muros compu-

Anni Domini. 1053 — Anni mundi. 2709

lit. Quam & poſt obſidionem, Tarbi Aethiopum regis filia in vxorem accepta, obtinuit. *Ioſeph. lib. 2. Antiq. cap. 5.*

Citantur & alia ex Hecatæo Abderide, qui ſequens Alexandri magni exercitum ſcripſit librum de Iudæis, & ex Alexandro Polyhiſtore.

Moſis æmuli & maleuoli longè alia ſparſerunt, Satana familiam ſanctam Patriarcharum infamia & odio conante apud impios aſpergere, ne expetita eius communione, benedictionum & promiſſionum diuinarum participes efficerentur.

Hinc Manetho, Trogus, Iuſtinus, Tacitus & plerique alij comminiſcuntur Iudæos ſcabie confectos duce Moſe pulſos, ab Aegyptiis reſponſo monitis, ne peſtis ad plures ſerperet. Ipſos verò ne metu contagionis inuiſi, iterum apud vicinos forent, cauiſſe ne cum peregrinis communicarent. Atqui vt his calumniis occurreretur, Spiritus ſanctus contrà voluit, vt præcipua cura apud Iudæos haberetur de omnis generis ſcabie & lepra, vtque infecti à conſortio reliquorum magno ſtudio & ceremonia ſepararentur, ſicque mortalium puriſſimi euaderent & oſtenderentur. *Leuit. 14. & alibi.*

Sic Moſis & Iudæorum Græci & Latini vel rariſſimè meminerunt, vel malignè ferè. Primum quoniam, vt Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus apud Philadelphum profeſſus eſt, Theopompus & cæteri qui de iis ſcribere inſtituerant, aduerſam corporis & animi valetudinem incurrerunt, nolente Spiritu ſancto profanos de ſacris ſcribere.

Secundò, quia Satanas illorum memoriam, quorum adoptio erat, & gloria, & teſtamentum, & cultus & promiſſa, & diuinum eloquium ſepelire ſtudebat.

Tertiò, quoniam vt Ioſephus ait, non habebant regionem maritimá, nec negotiationibus multis, verſus has præſertim partes vtebantur, ſuæ terræ opibus, quæ erant maximę, contenti, vt proinde eos Iuſtinus hiſt. habuiſſe legem narrauerit, ne cum peregrinis communicarent. Nam Iudæi legis diuinæ dono & prærogatiua tumentes, reliquos pro canibus ducebant.

Quartò, quoniam Græcorum & Latinorum hiſtoriæ in idem ſæculum non cadunt. Siquidem à tempore Moſis ad bellum Troianum plus 300. an. effluxerũt. Deinde à Troiano vſque ad Cyrũ, ante quem nihil certo tenent Græci, cũ in eo Iudęorũ hiſtoria ferè deſinat, anni ſunt plus minus ſeptingenti. Ita mille annorum hiſtoria apud Iudęos floruit, & ordine perſcripta eſt, antequam Græca inciperet, ac vbi Iudaica deſinit, altera propriè auſpicatur.

Cæteras cauſas prudentis ſtudio & meditationi relinquo, quibus eadem opera indicabit, cur etiam rerum Chriſtianarum ſtupendum ſit ſilentium apud ſcriptores Ethnicos, etiam ſi earum luce, magnitudine & ſucceſſu perſtringerentur.

Moſes poëtis omnibus præluxit. Nam Iobi hiſtoriam ſpondaicis verſibus repręſentauit, & Cantica, ſeorſum illud Deut. 32. elegiaco carmine, vt verſus alternatim ſenis & quinis conſtent pedibus. *Euſeb. lib. 11. præpa. cap. 3. Hieron. ex Ioſepho.* Ad quos modos tria extant cantica apud Eſaiam, vineæ ſcilicet, vrbis Sion, & Ezechiæ. *Iſidor.* Quod æmulati Græci veteres, hexametris ſuas cantiones & odas conficiebant. Primus enim Alcman Lacedæmonius, Olympiade 27. introduxit. *τὸ μὴ ἑξαμέτροις μελῳδεῖν. Suidas.* Non dubium,

Anni Diluuij			Anni mundi
1013			2670
	MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.		
1053			2709

Anni Diluuij. 1013 — Anni mundi. 2670

dubium, quia audierat Hebræos etiam, vt Dauidem, Salomonem, Ieremiam, suaues alios modos & mensuras excogitasse & vsurpasse, de quibus poëmatibus suo loco. Quare heroïcum carmen oraculo Pythio non debemus, quamuis ante Troianum bellum probetur fuisse, vt Plinio visum est, *lib. 7. cap. 56.* multo minus Homero, vt Horatio placuit. *in arte.*

Hoc nobile inuentum, Hebræis inuidet & detrahit Iulianus Apostata, apud Cyrillum lib. 7 contra eundem.

Aaron creatus est Pontifex. Ab illo ad Dinasum, qui belli tempore per discordiam Pontifex ordinatus est, numero omnes 83 fuére. Sub tabernaculo 13. Sub templo Salomonico 18. Reliqui stante templo secundo: qui plurimi sunt, quoniam non vt ante, mortuis, sed viuis viui subrogabãtur. *Egesippus lib. 2. cap. 13.*

Mosis sæculo periodus siue duratio humanæ vitæ dimidio imminuitur è Ps. 89, quo, versu 1 Moses illius Psalmi auctor inscribitur. Nam v. 10, vita hominũ redacta canitur ad annos 70 vel ad summum 80, idque in valentioribus & firmius constitutis, vt quicquid sit reliquum sit labor & dolor.

Hoc iam fit tertio. Nã *sub Arphaxad* mox à diluuio, quotquot post eum geniti sunt vsque ad Phaleg redacti sunt ad 400 & aliquot annos. i. ad mediam ætatem eorum, qui antecesserant. Deinde *sub Phaleg* ad 200. i ad dimidiam vitam proximorum.

Iam hac quarta ætate ad 100. In sequentibus magis ac magis continuo deficient. Nam etsi hodie, qui ad senium mundi pertigimus, multi ad 70 & octoginta perueniant, at non cum bono robore, absque dolore & afflictione, cũ Moses vel Dauid illo Psalmo loquantur de tempore, quo in viridi statu & vigore homo permanere possit, cum commoda valetudine, absque vitæ tædio per optimã sensuum, & membrorum functionem atque officia. Quod vix hodie contigit quinquagesimo, etiam in firmioribus. Adeo hodie celeriter senescimus, *Consule Tstelemannum, lib. 8 Phys. c. 22.*

Externa Mosis sæculo.

Vti Deus parturiebat hac tempestate Ecclesiam in Abrahæ familia, ita Satanas suam synagogam in gentibus. Nam circa hos dies monstrata videntur à duabus columbis ex Aegypto prouolantibus, duo oracula, Hammonis in Lybia, & Dodonei in Græcia, quæ proinde vetustissima omnium esse scribit Herodot. lib. 2. Vnde & Hammonis vocabulum factum videtur ab Ham siue Cham Noë filio, & Dodanim nomen habetur *Gen. 10.* Idque vt duobus Hebraïcorum oraculorum generibus responderent, quorum vnum Vrim & Thummim in Ephod erat mutũ, perinde ac Hammonium, alterum æquè ac Dodoneum vocale, è viua vel Dei, vel vatis voce.

Belochus 2. Assyriorum rex, artem ariolandi & diuinandi inuenit, aut potius illustrauit. Baal siue Beli sacerdos. Huius filia Atossa, quæ & Semiramis, cum eo regnat an. 7. *Euseb.*

Balaam Mesopotamius professione vates & ariolus, cuius vaticinia etiam de Christo (*Num. 22. 23. 24.*) descripta & seruata apud Orientales artis eius discipulos, vsque ad Christum, ad quem Magi, eius adducti prædicto, venerunt adorandum. *Orig. hom. 13. in Numeros.*

Qui quamuis augur esset, proindéque dæmonum cultor, ei quidem respondet Deus, non quidem ab ipso vocatus, sed ab ipso ignoratus. Ita ei apparuit non dæmon, quem consu-

2053 — 2709

Lex remedium aduersus Idololatriam omnia tunc occupantem & peccatum vbique regnans. Item pædagogus ad Christum aduersus obliuionẽ in promissionũ de Christo patribus factarum vbique vigẽtem, ad tempus introducitur, quousque scilicet lex perfectior nempe lex spiritus velut Rosa in literæ calyculo occlusa exoriretur per Christum verum lumen illustraturum totũ mundum & efficacius perfectiusque medicamentum inducturum.

Ecclesiæ locum collocauit in Palestina vt in orbis centro ac vmbilico, iuxta illud Psal. Operatus es salutem in medio terræ. Quoniam locus ille opportunior ad Dei notitiam in omnes oras transmittendam, vt centrum ad lineas in circumferẽtiam traducendas. Nam nauigatione per mare Mediterraneum facilis & planus traiectus in vniuersum Occidentem & Septentrionem, per mare Rubrum in Oriẽtem & Meridiem.

Pedestri itinere per Isthmũ Ægyptiacum in totam Africam, per apertum ex opposito continentem in reliquas orbis partes.

Anni Diluuij — *Anni mundi*

lebat & iniuncabat, sed Deus, quem neque consulebat, neque sciebat. *Theod. q. 40 & seq. in Numer.*

1013 — 2670

Hac etiam Mosis ætate Aegyptium Cecropem primum Atheniensium regem vixisse autumant, & Athenas condidisse. Etsi Plato in Timæo Amasim regem eius vrbis conditorem faciat.

Et Ogygem Atticum, vt Africanus apud Euseb. lib. 10. Præp.

Inachum quoque primum Argorum in Thessalia regem Oceani & terræ filium, annis 400 circiter ante Troianum bellum. Quod regnum durat an. 544.

Cecrops leges de coniugiis edidit aduersus barbariem Græcorum, eósque legibus ad humanitatem perduxit, regnans in Attica anno 35 Mosis. annis 375 ante Troiæ expugnationem. *Euseb. Nangiac.*

Ab eo vsque ad primam Olympiadem numerantur reges 17. Principes verò, quos mors tantum finiebat, 12. sub quibus apud Græcos multa mira narrantur. *Nangiacus.*

Nec multo post Io in Aegyptum, de agricultura multa docens, profecta est, & Isis dea nuncupata *Euseb in Chron.*

Apis filius Pharaonis filij Inachi regis Argiuorum (fama fortasse submersi Pharaonis) vt regnum occuparet, nauigauit in Aegyptum, vbi Deus putatur *Nangiacus.*

MOSIS LEGIS LATÆ SÆCVLO.

Post Cecropem nati feruntur dij Græcorum ante Troianum bellum 250. annis. Nam Saturnus ipse ex diis antiquioribus, non nisi centum annis ante bellum Troianum in Italia regnauit.

Ideo autem deorum istorum sæculum non satis definitè annotari potest, quia 300 his annis multi fuerunt Saturni, Ioues, Mercurij, Apollines, & quidem cuncti illustres. *Cic. in lib. de Natura Deorum.* Interim nulli antecesserunt Mosem & Cecropem. *Ioseph. in Proœmio Antiquit.*

A diis ad Romam conditam mille propè anni & ad Christum mille septingenti numerantur. (*inquit Arnobius lib. 2. cont. Gentes.*)

Narrationes fabulosæ (quarum meminit Herodot. lib. 1. 2 3 4. 5. 7. 9. & Diod. Sicul. de historia fabulo.) De Io filia Inachi Argiuorum Regis à Phœnicibus rapta & abducta. Osyrique regi collocata, ex qua Epaphum siue Apim genuerit. De Europa regis Phœnicum filia in Cretam abducta, De Sisipho condente Corinthum, De Minoë Cretensium Legislatore, latè in Creta & insulis Aegei maris regnante, circa hos Mosis & sequentium Iudicum dies incidisse existimantur.

Nam Herodotus lib. 7. disertè scribit Minoem viguisse τρίτῃ γενεῇ πρὸ τῶν τρωικῶν, tertio sæculo ante res Troianas.

Item historiæ fabulosæ de Pelope, Sesostri, Heraclidis, Adrasto rege Argiuorum, Perseo, Aeten, Proteo rege Aegypti, Erystheo, Argonautis, Medea, Oedipo, Thera, &c hæc Iudicum Hebraïcorum tempora minimè excedunt, adeò vt alij ad summum Mosis haberi possint σύγχρονοι, alij Iosuë, alij alius è Iudicibus posterioribus. Qui quoniam magis noti apud posteros permanserunt è nomine & incerto rumore, quàm vlla rerum gestarum scripta historia, pertinent ad libros Diodori Siculi, quibus inscriptionem tribuit, de Historia fabulosa.

Tunc vt legis lucem, quam Deus proferebat, vehementius obscuraret Satanas, Telmisei excoluerunt diuinationem ex insomniis, Cares ex astris, Phryges & Isaurij ex volatu auium,

1053 — 2709

Anni Diluuij 1053 — *Anni mundi* 2709

1053 Iudi.3. 1071 — b IOSVE, de tribu Effraïm an.18. — 2709 2727

Pontifice Eleazaro.

* *

Bellopare 19.rege *Assyriorum an.30.*

1071 — 2727

auium, Cyprij ex euiscerationibus victimarum, Persæ ex magia, vt eius inuentores dicantur: cùm interea Babylonij Astrologiam: Aegyptij Geometriam: literarum disciplinas Phœnices studiosè tractarent. *Tatianus oratione cõtra Gentes.* Vnde Moses legitur instructus omni Aegyptiorum sapientia, &c.

Sic in Assyris Balaam gentium vates, cuius insipientiam & auaritiam, asina humana voce vtens, coarguit: Quo simili prodigio bos Romæ loquutus perhibetur tempore bellorũ Punicorum Item post mortem Cæsaris, P. Dolabella fasces tenente. *Iulius Obsequens de Prodigiis.* Et gallus Gallinaceus anno Vrbis 676 *Plinius, lib.10.c.21.*

Husan tes Idumæorum.

Hic locant Hermem Trimegistum philosophum numinis instar apud Aegyptios cultum. Deinde Chat eius filium. Sed quàm rectè postea dicam in Ptolomæo secundo.

Denique Orum regem Aegypti Osyridis filium, quem Græci Apollinem nominant, deorum in Aegypto postremum ex Herodoto li.2. Post quos primum regnasse Menam ex eodem tradunt.

Diluuium Deucalionis in Thessalia annis circiter 800 post generale Noë, 810 ante vrbem conditam, quando Liber pater Indiam subigebat. *Oros.lib.1.cap.9.* 230 post diluuium Ogygis Thebarum Beotiarum regis.

Quo tempore Pelasgi vetustissima Græciæ gens ab Aetolis & Locris pulsa, in Epirum & Italiam migrarũt. *Thucid. statim initio.*

Paulò post, Phaëtonte Molossorum primo rege, conflagratio, caustióque terrarum, præsertim in Aethiopia & Italia, quæ in tribus locis arsit circa Istros, Cyroxos, Vesuuios, & multæ per terras pestilentiæ. *Plato.* Quidam putant esse Phut tertium filium Cham, quoniam vterque venit in Aethiopiam.

b ANNI omnes, quibus Israëlitæ seruiisse exteris gentibus, captiuique fuisse memorantur in Iudicũ lib. subsequentium, & aliquando præcedentium Iudicum annis continentur, nec seorsum debent numerari, vt qui simul currant. Itaque quando legitur sub hoc vel illo Iudice terram quieuisse per annos aliquot, sensus est, Israëlitas liberatos huius aut illius Iudicis ministerio, deinceps quieuisse à præliis. Hæc non modo constãs est Hebræorum traditio, item Eusebij, Augustini, Orosij, Isidori, Bedæ, Fasciculi temporum: verum etiam Scripturæ sententia, in qua 3. Reg. 6. omnino anni huius quartæ ætatis recensentur quadringenti octoginta.

Quamuis eorum membratim reperiendorum obscuritatem attulit ipsa Scriptura, dum annos principatus Iosuë, Samuelis & Saülis transiliit.

Alioqui iuxta volumen Iudicum aliter intellectum multa interregna essent constituenda, & consurgentibus annis minimum sexcentis, expressa superioris Scripturæ authoritas eneruaretur. Hoc ergo sequi debent, qui veram temporum rationem tenere cupiunt.

Nimis enim temerè Seuerus Sulpitius in Epitome erroris vel mendi arguit prædictum Regum locum, & Funccius cap.13 Actorum. Nam, vt inquit August. si semel fatemur locum aliquem Scripturæ esse corruptum, aliorum auctoritas vacillat, nec iam sacra est.

Quare tempora Iudicum à Mose vsque ad Samuelem sunt 395 anni, incluso Mose. Quibus si addas 40. Samuelis &

Anno Diluuij. 1053 — Anni Mundi. 2709

Salmone principe Iuda & Christi propagatore.

Saül, 40 Dauidis, & tres ptimos Salomonis, existent 480, qui nunc numerantur ab exitu ad templum. Nec error est in Actis Apost. c. 13. positis 450 pro 350. vt impudenter Funccio excidit. Nam ille numerus 450 respicit ad Exod. c. 2. *Habitatio filiorum Israel in Ægypto 430. annorum*, non ad tempora Iudicum, à Iosuë ad Samuëlem.

Iosuë Chananæos partim interfecit, partim terra sancta depulit. Horum reliquię traduntur migrasse in Germaniam, Sclauoniam, & regiones vicinas. *in Seder Olam.* Vnde Germania Chananæorum propago, ferarum potius quàm hominum domicilium Tacito visa est, sine vrbibus, sine oppidis, sine castris, sine cohærentibus ædificiis. Quare & inter regiones Scythiæ habita. *Plin. lib. 4. cap. 12.* Et certè illa ætate totum Occidentem fuisse vacuum, paulatim verò in eius regiones venisse Orientales populos, apparet è crebris in Europam populorum infusionibus, quarum meminere historici.

Etenim ante, tres mille annos tota ferè Europa vacua erat, vt qui primi eam inhabitare cœperint, appellati sint Aborigines, locis maritimis primùm omnium habitatis, cultisque, vt Italia, Dalmaria, Gallia Narbonensi, quòd illuc primus & facilior propter mare esset transitus.

Chebrone Ægypti secundo rege post submersum Pharaonem, deinde Amenosi, an. 21.

Chananæorum alij migrarunt in Aegyptum, deinde in Africam, in qua ędificarunt multas vrbes vsque ad columnas Herculis, inter reliquas Tingin in Numidia, duabus columnis candido lapide erectis cum hac inscriptione, characteribus Phœniciis & lingua. *Nos hi sumus, qui fugimus ante latronem Iosuam filium Nun. Procop. lib. 2 de bello Vand. & Epiph. alicubi.* propter quam affinitatem contingere potuit, vt Sidonia Dido cum media vrbis parte eo demigraret, & Carthaginem conderet, Nam hoc nomen est Chananeum siue Syriacum קרתא נו *vrbs media.* Et Plauti etiam tẽporibus lingua Africana erat Phœniciæ & Syriacæ dialectus, vt ea eius Pœnulo liquet.

Nec Iudæis res fuit cum imbellibus aut paucis. Nam Iabin rex Azor, aduersus eos congregarat 24 Reges, secum habentes 300 armatorum millia, & duo millia falcatorum curruum. Et Adonisedec rex Hierusalem quinque secum assumptis Regibus, copiosissimum contra eos duxit exercitum.

In Europa.

Sicyoniorum Turimacho Rege septimo, deinde Leucippo an. 53.

Iosue 18 annis administrauit Rempublicam. Obiit anno ætatis 110. Ei superfuerũt 17 annis reliquiæ seniorum Israel. *R. Abraham in Cabbala historica.* Id potest colligi ex annis Caleb *Iosuë 14.*

Rerum suarum Commentarios scripsit & Deuteronomij postremos versus, ob hoc scilicet loco, Et mortuus est Moses. *R. Mose Kimhi in sua Grammatica.*

Solus in ingressu terræ supererat è 600 millibus egressis de Aegypto cum Caleb, qui *Ios. 14* tam fortis & vegetus ad bellandum & gradiendum ætatis octogesimo quinto, quàm cum erat quadragenarius. Vnde & in senio res suas Iudæorúmque mirè auxit. *Iud. 1.*

Quatuordecim annorum res gestas liber Iosuæ complectitur. Septem enim in subigenda terra, septem aliis in diuidenda occupatus fuit, quanto tempore Tabernaculum Domini fuit in Galgal. Post quos ædificauit vrbem Tamnath-Sara. Item congregauit populum Domini in Silo, &c. *sub finem libri Ios.* Quæ sic facilè percipientur.

1071 — 2727

Octauo die Februarij, anno quadragesimo ab exitu finiẽte, gubernacula Iosue suscipit ad Iordanis ripam.

Populus

Anno Diluuij. 1053 — Anni Mundi. 2709

Populus ascendit de Iordane decimo die mensis primi, id est, Martij, *Ios. 4.*

Venit ad montem Garizim & Ebal, séque astringit benedictionibus & maledictionibus Legis.

Vndecimo parat Iosuë acutos cultros, ad futuram populi circumcisionem.

Decimo quarto festũ Paschæ agitauit, immolatis agnis. *Iosuë 5.* Túmque cœpit quadragesimus primus annus ab exitu.

Decimo sexto offerunt manipulum frugum.

Vigesimo secundo mandata accipiunt de circumeunda Ierichunte.

Tribus mensibus bella Iericuntis, Haï & Gabaonis conficiunt vsque ad tertium Iunij.

Septem annos consumunt in subigenda maiore illius regionis parte, vt colligitur è verbis Caleb *Ios. 14.*

Septem alios in terra sortito diuidunda, & singulis tribubus præter Leuiticam suis terræ portionibus assignandis, quæ vndecim fuêre. Nam duodecima pars Enachim, data est Calebo.

Argiuorum Inacho Rege primo, deinde Phoronæo an. 60.

Decimo quinto ab ingressu anno, incipit constitui legis integra obseruatio, vt numerari decimæ, anni remissionum, Iubilei.

Eodem tempore vocat Iosuë Rubenitas, Gadditas & dimidiam tribum Menasse, & dimittit in terram Galaad trans Iordanem, in cuius littore monimenti sui ædificant altare miræ magnitudinis.

In Silo fixit tabernaculum in 369 annos vsque ad extrema tempora Heli, structura lapidea infernè extructa, & cortinis supernè dispositis, arca de Galgal (*Ios. 14.*) translata. *Seder Olam, cap. 11.*

Tempus administrationis eius annis octodecim rectè definitur, quoniam subductis aliorum temporibus & in vnam summam collectis, intelligimus, quid summæ 480 annorum 3 Reg. 6 positæ desit, & qui anni ad eam explendam sint necessarij.

Atheniensium Cecrope, deinde Granao an. 9.

Et sanè non diu vixit post terræ partitionem. Quare R. Mose *in More, lib. 2. cap. 82* quatuordecim ei tantum tribuit, existimans videlicet mox post illam partitionem defunctũ. Præsertim cum quot post illos 14 in debellanda diuidundáque Chanaan consumptos, vixerit, non scribatur. Verũ quia post multos dies cõuentum habuisse Ios. 23 traditur, necesse est vt aliquot annos superstes fuerit?

R. quidem Selomo scribit Seder ei tribuisse 28, sed non id satis sibi liquere. Rectè. Nam non nisi octodecim congruunt.

Hebræi tamen ferè Seder sequuntur, ac Denos supra centum vitæ Iosuë sic distribuunt. Egressus ex Aegypto ministrabat Mosi *Exod. 24*, puer quidem & vnus è ministris eius, *Ibid. 33 & Num. 11*, id est, quadraginta duũm annorum, *R. Selom. 1 Par. 22.* Pueros enim & iuuenes aliquius etiam grandes natu vocant, præsertim si seruiunt & ministrant, vt sint vocabula non ætatis, sed conditionis, vel vigoris & firmæ valetudinis. Postea cũ Mose vixit in deserto 40 annis. Mortuo Mose rexit populum 28. Summa 110.

At stante huius ætatis fundamento, non nisi octodecim ducis officio fungi potuit. Itaque necesse est vt in exitu plures habuerit annos, nempe 52, quibus si addas 40 sui apud Mosem ministerij, existent 92. Deinde supererunt 18 ducatus. Qui omnes curriculum 110 definiunt.

1071 — 2727

Anno Diluuij. 1053 — Anni mundi. 2709

Vnde nec Abben Ezra assentitur R. Selomoni, sed potius Talmudicis, qui Iosuê assignant 56, quo tempore puer est appellatus, *Exod.33, Num.11.* nempe anno post exitum tertio, quod cum summa nostra conuenit. Nam cæteri 37 Deserti, & 18 principatus decem & centum complent.

Nec vero incredibile sit tam grandæuum appellari puerû. Isaac Genes.22 puer appellatur, quo tempore offerebatur, quẽ tamen Hebręi credũt fuisse triginta septẽ ann. 3 Ezræ 3, Zorobabel iuuenis dicitur, quo tempore erat custos corporis Darij, cùm tunc minimum esset septuagenarius. Nam Sceiptura gradus ætatis interdum metitur corporum constitutione, vt cum Salomonem senem, vitæ quinquagesimo secundo appellat, haud dubiè quia tum confecto erat corpore propter venerem.

Anno igitur post partam quietem quarto, obiit. Non vt Hebræi ferè putant decimo tertio, vt eius principatus annorum fuerit 27 aut 28, vel decimo iuxta Iusephum, qui ei 25 tribuit.

Funiculi mensorij, quibus ipse & Eleazarus Pontifex vsi sunt ad distribuendam terram, non erant externi & materiati, qui reuera ducerentur è termino terræ sanctæ in terminũ. (Nam hoc prodigij simile) sed Geometricæ siue Mathematicæ lineæ mente & phantasia conceptæ. Colebant scilicet Mathemata, à quibus ad se ea multis pòst sæculis Græci transtulerunt.

Appellatus est & Iesus non modo apud Apostolos & 70. interpretes, verum etiam in Hebraico contextu Nehem.8. vers. 17. Nimirum vel ex nomine, nedũ rebus & gestis præsignificabat Iesum Christum, cuius est propriè Mosi succedere, saluare à gigantibus & cæteris hostibus, introducere electos in terram promissam, hæreditatem inter regni filios partiri, bella Domini gerere, ciuitates refugij constituere ad remissionem peccatorum, &c.

MOSIS ET LEGIS LATÆ SÆCVLO.

E chorographia Palestinæ à triginta vno viris conscripta inter septem reliquas tribus, quibus ager & possessio nondum erat assignata, reliquam Palestinam sortito distribuit. Nam vsque ad id tempus, quinque duntaxat tribus, possessiones citra sortes acceperant, aliis in castris remanentibus, tribus videlicet Ruben, Gad, dimidia Menasse trans Iordanem, Iuda & Ephraim, & altera dimidia Menasse citra. *Iosue 18.*

Sed & Leuitis separauit 48 ciuitates ad habitandum. Iosu. 20, sed illis multo plures postea obtigerunt. *1 Par.6.*

Tum in terra sancta trecentæ octoginta vrbes, siue oppida florentissima extabant, cùm hac ætate eorum quatuor vix notari possint. *Brochardus in Mappa.*

E quibus per sortem (non donum vel eleemosynam) septuaginta addictæ leguntur iuri Ecclesiastico, *1 Par.6.* Præter villas, suburbana, primitias, decimas, (omitto spontaneas oblationes & donationes à Dauide & aliis factas) quorum omnium ratione terræ sanctæ plusquam tertia pars erat de iure & patrimonio Ecclesiæ Mosaïcæ, vt & ipsa tertium vel potius primum de tribus Reipublicæ ordinem cõstituebat. *Contra impios, qui dolent Christi & Ecclesiæ ipsius patrimonium diuinis ministeriis, rebus piis & pauperibus impendendum, esse locuples.*

Eius forma fermè quadrangula, cuius limites quatuor indicantur, Gen.10, Sidon, Gaza, Sodoma, Iessa, quæ postea Cæsarea Philippi. Nam hîc Peræa, siue regio trans Iordanem non comprehẽditur, vt quæ etiam hodie magis ad Arabiam,

1071 — 2717

Anni Dñi	Anni Mundi
1053	2709

biam, quàm terram Chanaan siue Palestinam pertineat.

Littoris secũdum mare Mediterraneum extensio est per 160 millia passuum. Aequalis & longitudo recta linea à Iordanis fontibus seu Dan ad Beersabee siue Bersammam, nisi quod nauigantibus, littorum anfractus aliquantò longiores sunt viæ. Latitudo autem à Sorbonitide palude, quæ parum in Austrum à Gaza abest, per deserta ad montem Seir & mare mortuum 103 millium est Italicorum. Sic Septentrionalis latitudo à Sidone per libanum ad Damascum penè par priori, nisi quòd aliquanto angustior. *Hieron.*

Terra sancta continet quadraginta parsaoth i. parasangas siue leucas Persicas, quarum decem sunt iter vnius diei. *Elias è Talmudicis in Tisbi.* Quod ita interpretor, vt quia ferè quadrata est, adiuncta regione transiordanina, quodlibet latus centum ferè leucas Persicas complectatur. Alioqui enim est latior triplo, quàm vbi longissima est. Nam ab Ioppe vsque ad Traconos montes, tantum numerantur sexaginta millia passuum. i. tria itinera, quod spatium Iordane concluditur. At à Libano ad fluuium Aegypti Rhinocoruram, siue a Dan ad Beersabeem centum sexaginta, quot terrarum discrimen vix nouem diebus absoluitur.

Post captiuitatem Babylonicam confusis terminis & finibus duodecim tribuum, secuta est alia diuisio. Ac pars Meridionalis cœpit vocari *Iudæa*, capiens tribus Iuda & Benjamin. Septẽtrionalis *Galilea*, comprehendẽs quinque tribus Dan, Nephtalim, in ortu Aquilonari, Zabulon, Aser, Isachar versus mare. Intermedia *Samaria* complexa duas antiquas tribus Ephraim & Simeon, cum dimidia Menassæ. Orientalis trans Iordanem *Peræa*, duas alias continens Gad & Ruben cum altera Menassæ dimidia.

Prima Synodus in Sichem, Eleazaro Pontifice, Iosuë iudice, senioribus assidentibus, de prohibẽda societate cum gentibus, auferendis diis alienis, sepeliendis ossibus Ioseph. Ios. 24. Probabile est in ea legem ore traditam siue Cabbalam senioribus fuisse commissam, quam per ordinem prophetis traderent, vt Hebræi referunt in Pirkẽ Aboth.

Edoctus est Iosue à Mose legis iurisque diuinæ intelligentiam. *Ioseph. lib. 4. Antiq. ca. 7.* Eam docet seniores septuaginta, qui per ordinem eam communicarunt cum prophetis & prophetæ cum sapiẽtibus. i. Scribis & Pharisæis, à quibus Rabbini se suã sapientiam accepisse gloriantur. *Pirke Aboth. cap. 1.* hoc vocant Cabbala, siue legem ore acceptam.

Eodem anno obiit Eleazar põtifex, quo Iosue. *Seder Olam.*

Quidam inter Iosuem & Othonielem collocant Iudam, sed hoc nomen 1 *Iud.* Hebræi accipiunt non pro indiuiduo, sed pro tota tribu. quam dicunt cum tribu Simeon Adonisedec Hebronis regem cepisse, & cætera gessisse, quæ illic narrantur.

E quibus victoriis post diuisionẽ generalem per Iosuem factam secuta est subdiuisio inter capita & principes eiusdẽ tribus. Nam *Asur* de filiis Hezron pater (id est, Dominus) fuit oppidi Tecuæ. *Mesa* filius Ziph Maresæ & Hebronis. *Magon* Beth-suris, *Saaph* Madmannæ, *Sena* Macbenæ & Gabaæ. *Sobal* Kiriath-Iearim, è qua postea exorti sunt habitatores vrbium Sargæ & Estaol. *Salma* Beth-leemi, *Horeph* Beth-gaderis. 1 *Par.* 2.

Penuel de tribu Iuda pater fuit (id est, Dominus) oppidi Ghedor. *Ezer* Husæ. *Tebinna* vrbis Nahas. *Ibid. c. 4.*

Iabes suam sortẽ valde auxit, & ex se denominauit vrbem Iabes Chananeis ereptam. *Ibid.*

Filij *Eston* inhabitarũt vrbem Recha. *Isba* vrbẽ Estemoã. *Ioab* vrbem fabrorum fabris lignariis, lapidariis, & ferrariis assignatam. *Ibid.*

Iered rexit Ghedoram *Heber* Sucho, *Iekuthiel* Zanaam, *Garmens* keilao. *Ibid.*

Anni Dñi	Anni Mundi
1071	2727

Ea filiia *Sela*, qui filios fuit patriarchæ Iuda. *Her* conse-

cutus est principatum Lechæ, *Lagda* Mareſæ, *Esboa* Bethanodath-habbuz, id eſt, vrbem, in qua conficiebatur byſſus, cuius proinde habitatores erant linorum telæque opifices. *Ioab & Saraph* dominium cœperunt in Moabitas.

Habitatores Cozebæ fuerunt de eiuſdem *Sela* poſteris, *1 Par. 4.*

Scribæ ſiue doctores de genere *Cin* ſiue *Iethronis* ſoceri Moſis per *Hanimath* Recabitarum patrem inhabitarunt Iabes. *1 Par. 2.*

Raab nupſit Ioſuë. *R. Moſe precept. neg. 112.* & Salmoni. *Mat. 1.* qui fuit de ingredientibus terram, mortuúſque eſt poſt Ioſuë. *Seder Olam.* Cùm exploratores recepit, erat meretrix, vt noſtris placet: vt Hebræis, cauponaria: nam zoná vtramque ſignificat. *Ioſuë 2.*

Profana ætate Ioſuë.

Cadmus Thebis Bœotiæ à ſe conditis regnans. è cuius filia Semele Bacchus.

Cadmo expulſo ſucceſſit Amphion & Zetus.

Cadmus à קדם, quaſi Orientalis (ab Oriente enim in Occidentem venit) ante argonanticam Iaſonis expeditionem, è Phœnicia in Bœotiã, Europam ſubacturus, nauigauit, & dedit Græcis ſedecim literas, id eſt, literarum picturam, lineamenta & nomina. Nam diſciplinas Græci vix poſt mille annos deguſtarunt. Græci agnoſcunt illa elementa ſui non eſſe inuenti apud Varronē lib. 1. de Analogia. Cùm enim Crates Græcus philoſophus quæſtionem grammaticam in Græcia agitaret, cur non diceretur, ἄλφα ἄλφατος, vt γάμμα γάμματος, reſponderunt alij Græci. Hæc non ſunt vocabula noſtra, ſed barbara, vt hac Græcorum confeſſione non has ipſorum literas eſſe perſpicuum euadat.

Phœnices primi, famæ ſi credimus, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris. *Lucan. lib. 3.*

Phœnices accepta literarum notitia ab Hebræis, ob viciniam, literarum ordinem & numerum Græcorum pueris dederunt, ob mutua vtriuſque gentis commercia. *Ex Eupolemo Græco ſcriptore in hiſt.*

Ab Hello Deucalionis filio, Theſſalo, Græci omnes Hellines dicti. *Thucid. initio.* Sed fabuloſè. Nam ab Eliſa filio Iauan, *Gen. 10.*

Galates Celtarum rex. Deinde Narbon, de quibus antea.

Buſiris in Aegypto regnum inuadit, & immanem tyrannum agit.

Heliopolis, quæ & Thebæ in Aegypto, Cyrenæ in Lybia extruuntur.

Vt Cadmus characteres Græcos, ſic Phœnix frater eius Phœniceos condidit, æmulati vicinorum Hebræorum literas & nomina. Vermiculum inſtituit, vnde color puniceus conficitur. Bythinam vrbem condidit.

Pelaſgi à Cadmeis pulſi ad Pindum, &c.

Thyrrhenus filius Atyis Lydorum regis, migrat in Italiam, & pulſis Vmbris illic conſidet. *Herod. lib. 1.*

c QVIDAM abſurdũ putant à morte Ioſuæ vſque ad mortem Othonielis tertij iudicis, annos duntaxat 40 numerari, ac ſtatim poſt eius mortem alterius præfecturam incipere, cùm Scriptura dicat Ioſuë vltimo. Iud. 2. & 3. ſeruiuiſſe Iſraëlem Domino cunctis diebus Ioſuë ac ſeniorum, qui longo vixerunt tempore poſt Ioſue, & nouerãt omnia opera Domini, donec ſurrexit noua generatio ſeruiens Baalim, traditúmque in manus diripientium, quouſque ſuſcitatus eſt Othoniel, qui eos liberaret. Sed illi non intellexerunt, pro

longo

Anni Diluuij		Anni mundi
1071	IOSVE SÆCVLO.	2727
	3	
1071 Iud. 3. 1111	c OTHONIEL de tribu Iuda, an. 40. *Eleazaro & Phinee pontificibus.*	2727 2767
1111		2767

Anni Diluuij. 1071 — Anni mund. 2727

Salmone principe Iudæ & Christi progenitore.

Lampride Assyr. rege.

Amenosi Ægypti tertio, deinde Mephre an. 12. Mispharmutosi an. 26.

In Europa.

Sicyoniorum Leucippo rege octauo, deinde Messapo an. 47.

1111 — 2767

longo tempore, legi Hebraïcè, *multis diebus*, id est, 17 annis, vt omnes Hebræi intelligunt, quibus scilicet seniores ipsi Iosuë superfuerant. Nam sub 20 annum Othonielis, aut etiam post, his paulo ante mortuis, cœperunt præuaricari, & sic venire in ditionem Cusan regis Mesopotamiæ per annos 8. à qua per Othonielem iam Iudicis potestate fungentem, liberati sunt. Et sanè nullo modo est probabile post Iosuam Othonielem vltra quadraginta annos vixisse, nedum imperasse, cùm extiterit vnus è grandioribus terram hostiliter ingredientibus & partientibus. Præterea est obseruandum primum illud & secundum caput Iudicum cum magna parte tertij esse veluti prologum totius libri de præuaricante identidem populo & resipiscente, cuius causa nunc seruituti subiiceret, nunc Iudici faueret Deus ad eum liberãdum. Non igitur pertinet ad proximum Iudicem duntaxat, verum etiam ad reliquos, atque ita excludit interregna, quæ alioqui prima fronte multa videri possent.

R. Abraham in Cabbala & ferè Hebræi inter Iosuë & Othonielem interregnum constituunt 17 annorum, quibus scilicet tradunt per Seniores à Mose ordinatos Iosuæque superstites Rempubl. fuisse administratam. Sed illi currunt cum Othonielis magistratu, vt & octo anni quibus subiecti fuêre Hebræi Regi alienigenæ, ob præcendentes causas, & quia officiunt summæ 480 annorum *3 Reg. 6* firæ.

Hoc autem interregnum ideo illi constituunt, quia 13 annos duntaxat assignant Samuëlis & Saülis principatui. Atqui è Diuo Paulo Actorum 13 ei tribuendi sunt quadraginta.

Aliqui etiam interponunt Iudæ principatum è Iudic. 1. vbi post mortem Iosuë consuluerunt filij Israël Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos, contra Chananeum, & erit dux belli? Dixitque Dominus, Iudas ascendet. Verum ea Hebræis & Iosepho libr. 5 Antiq. cap. 2. Iudas illic non nomen est proprium, sed patronymicum de tota tribu, è qua assumptus est Othoniel.

Sic Simeon, pro tribu Simeonis Iudæ finitimo, Ioseph, Manasses, Ephraim, Aser, Nephtali, Dan, quarum tribuum viri fortes duce Othoniele Chananeorum reliquias bello persequuntur, Chananeum, Iebuseum, Pherezeum subigunt, vrbem Hierusalem capiunt, incendunt Gazam, Ascalonem, & Accaronem Palestinis eripiunt, comprehendunt Adonibezec, &c. *Ibid.*

Sunt igitur statim post mortem Iosuë iudices creati, quod & narrat Apostolus. Post destructas (inquit) septem gentes terræ Chanaan & terram sorte distributam Deus dedit Iudices populo. *Act. 13.*

Iudices hi vsque ad Samuëlem dicti sunt, quòd penes eos auctoritas esset dicendi ius, & administrandi Rempublicam, iuxta Legem à Mose positam. Diademate aut sceptro, vt Reges non vtebantur: hæreditarij non erant, sed partim auctoritate prudentum hominum creabantur, vt Iephte Iud. 11, partim à Deo excitabantur vocatione peculiari. *Iud. 2.* Eorũ potestas non erat regia siue arbitraria & mera, sed politica & temperata siue mixta: nempe populum regebãt iuxta ipsius leges & instituta, vt qui Dux appellatur ad Venetos. Vnde Iosephus passim hunc principatum vocat Aristocratiam, opponitque Monarchiæ, quæ humana temeritate, & præsumptione, non legis à Deo & sapientibus positæ præscripto res solet moderari. Sic D. Thomas libr. 2 de Regimine princip. c. 1, & lib. 4 c. 1.

Octo anni, quibus primum Israëlitæ sunt oppressi, comprehenduntur sub his 40. quibus postea dicitur terra quieuisse sub Othoniele, *Iud.3.*

Iudicum enim tempore Israëlitæ vexati sunt à vicinis regibus & populis Mesopotamiæ, Syriæ, Ammonitis, Moabitis, Madianitis, Chananæis & Philisteis.

Sic Othonieli attribuenda sunt, quæ Iudas.i.tribus Iudæ, cum Simeonis 1 cap. Iudic. gessit post Iosuæ excessum.

Tribules Dan locorum angustia pressi ab Amorrhæis, deliberant de quærendis nouis sedibus, *Iud.1.* Id perficiunt in ipso monte Libano ad fontes Iordanis, excisis & sublatis incolis vrbis Lais siue Lesem, in extrema sorte tribus Aser, post Sidonem, quam Dan nominant. Vi auferunt idolum Michæ, ad eas sedes abducto Ionathan filio Gersom Mosis filij, vt illic ipse & posteri sacerdotio fungerentur vsque ad diem captiuitatis suæ, manente apud eos idolo Michæ, quãdiu domus Dei fuit in Silo, *Iud.18.* Captiuitatem appellat diem, quo capti sunt Danitæ à Palestinis cum Arca, *1 Reg. 4.* ad quod vsque tempus videtur Danitæ se idololatria contaminasse, sacra illis procurante Ionathan & filiis eius deinceps.

Historia igitur idoli Michæ, atque eius per Danitas vi sublati, constupratio vxoris Leuitæ, & cædes vniuersæ ferè tribus Benjamin euenere diebus Othonielis, vt auctori Seder Olam placet: non vt Iosepho, paulò ante Othonielem, cùm populus opprimeretur seruitute Cusan regis Mesopotamiæ, inter Iosuë scilicet & Othonielem per octo annos. Ita quinque vltima capita libri Iudicum, secũdum caput proximè præcedere, aut non sequi debuerunt. Nam certè inter Samsonem & Heli nullum fuisse videtur interuallum, etiam si R. Dauid in 4. Ezech. & R. Mose in Misna, inter illos ista contigisse putet. Et Suidas *in Benjamin*, itémque Samson, sub Samsone potius.

Nec obstat quod illic toties repetitur (*cap. 17, 18, 21*) tunc (id est, diebus Othonielis, vt interpretor) nullũ fuisse regem siue magistratum in Israël, sed vnumquemque quod sibi rectum videbatur, hoc fecisse: Nam significatur Iudices non fuisse potestate regia, herili & despotica, siue tanta vt possent libere & pro arbitrio coercere priuatorum hominum audaciam & temeritatem. Eorum enim potestas erat politica & mixta, isto præsertim tempore, quo magistratus adhuc erat recens, neque bene confirmatus. Rex ergo non illic significat simpliciter magistratum, sed principem, qui omnia per se posset.

De quo D. Thomas vbi suprà. Quamuis in Iudicibus vnus dominaretur, tamen quia regimen pendebat è pluribus, non regale sed politicum erat eorum Dominium. Regale enim quædã est arbitraria potestas, ac regum voluntas pro Lege est, vt parum differant à tyrannis: cum politicum sit secundum Reipubl. Leges & Decreta totius multitudinis, vel optimatum, quibus iura Reip. tradita sunt.

Nec etiam obstat, quod initio capitis 17 post extrema verba decimi sexti *Iudicauitque* (Samson) *Israel annis 20.* sequatur *fuitque eo tempore vir, &c.* Nam illud est interpositũ à nostro interprete, quòd haud dubiè illa existimaret statim contigisse mortuo Samsone per interregnum inter ipsum & Heli, non sub Othoniele. Sed repugnat, quòd capite vigesimo Phinees filius Eleazari, filij Aaron tum fuisse domus Dei præpositus asseritur. Nam sic annum trecentesimum trigesimum excessisset.

Anni Diluuij		Anni mundi
1071		2727
	Argiuorum Phoroneo rege secundo.	
	Granao Atheniensium secundo, mox Amphytrione an. 10.	
	OTHONIELIS SÆCVLO.	
1111		2767

Phinees

Anni Diluuij. 1111

Anni Mundi. 2767

Phinees ea tempeſtate adhuc erat in viuis, *Iud.20.* Itaque qui illa inter Samſonem & Heli contigiſſe volunt, ſentiunt Phineem annis amplius trecentis vixiſſe, vt R. Moſe Aegyptius in ſuo Miſna.

Quod & Talmudici videntur velle. Phineem enim aiunt ſpiritum propheticum perdidiſſe, quia noluit abſoluere ſuo voto Iephten, *R.Selom. 1 Par 9.*

In caſtris Benjaminitarum ſeptingenti reperti ſunt ambidextri. & ita lapidem iaculantes, vt capillum poſſent percutere, reliquis intactis. *Iud.20.*

Temporibus Iudicũ Gentes ſuos habebant reges *1 Reg 8.* cum Iudæorum res magis eſſet Ariſtocratica, imò ex Ioſepho Theocratica, in qua Deus per pontifices primum, deinde Iudices politicos populum ſuum gubernaret.

Externa.

Scytharum primus rex Targitus præfinitè annis mille vixit, ante Darij expeditionem in Scythiam. *Herod.lib.4.* Extitit igitur his Othonielis diebus.

Cuſath Reſaim Meſopotamiæ rex. *Iud. 3.*

Adonibezec rex Phereſæorum & Chananæorum, cùm Reges 70 amputatis manuũ & pedum extremitatibus, ſub menſa, more canum aluiſſet, tandem à Iudæis victus, ſimili ſorte periit. *Iud.1.*

Curetes & Corybantes Gnoſſam condunt, qui modulatam inter ſe & concinentem in armis ſaltationem docuerũt. *Euſeb. Plin.lib.7.cap.56.*

4

1111 | Iud.3. | 1191

d AIOD, Hebræis EHVD ambidexter de tribu Benjamin cum interregno, annis 80.

2767 | 2847

d AIOD. Eglonem regem Moab, qui graui ſeruitute per annos 18 populum Dei premebat, & idola in Galgalis poſuerat, vbi ſolebat eſſe tabernaculum, ſica in femur defixa, ſiniſtra manu, qua æque fortiter vtebatur ac dextera, interemit.

Eglonis autem octodecim, quibus oppreſſit populum, comprehendũtur ſub octoginta, quibus terra quieuiſſe traditur ſub Aiod vel Ehud. *Euſ.Hebræi.* Sic deinceps anni omnes ſeruitutis cum annis Iudicum ſequentium confundũtur. Perperam enim quidam ab illis hos diſtingunt, vt & Euſebius narrat poſt Hebræos.

Inde comparato exercitu Moabitas adortus, decem millibus interfectis, gentem deleuit & quieuit terra octoginta eius annis, quibus fuit populi iudex & dux.

Pontific. Phinee.

Samgar pugnans pro Iſraële, ſexcentos homines cædit ſtimulo boum, ſeu vomere, extremo anno huius iudicis. *R. Abraham in Cab.* Iudex tertius quibuſdam, ſed perperam.

Salomone & Booz primo principibus Iuda & Chriſti maioribus. 1.Par.2. Ruth 4.

Tres extiterunt Booz, tribus Iudæ nobiliſſimi, quorum primus Salmonis fuit filius, alter nepos, tertius abnepos. *Lyra in 2.& 4. Ruth.* Qui tanquam vnus numerantur in Dauidis & Chriſti genealogia, *Ruth 4.& Mat.1.* Iuxta Hebræorum regulam, cuius meminit Kimhi in ſuo Aggæi. Nepotes ſunt tanquam filij. Puto autem à Salmone ad ipſum Booz, ſiue à Raab ad Ruth (quod ſpatium fuit minimum trecentorum annorum) Principes Iuda, Chriſti, & Dauidis maiores, illis ſcripturæ locis de tam ſancto catalogo fuiſſe eiectos propter ignauiam. Vnde nihil memoria dignum leguntur toto Iudicum libro geſſiſſe.

Regib. Aſſyr.21. Bellopare, Lampride 20. an.32. Sofare 21.an.20. Lampare 21.an.30

Profana ætate Aiod.

Aetas deorum. *Ioſeph. in proœm. Antiq.* poſterius tamen poſuerim, non lõge ſcilicet ante bellum Thebanum & Troianum, quod ipſorum deorũ ſæculo, quo terras deſeruerãt, geſtum hiſtoriæ prophanæ loquuntur, deorum liberis in eo occiſis. Deos enim Græci ex hominibus natos credide-

1191 | 2847

runt. *Herod. lib. 1.* Hinc Cic. 1. Tuscul. Si verò scrutari vetera, & ea eis, quæ scriptores Græciæ prodiderunt, eruere coner, ipsi illi maiorum Gentium dij, qui habentur, hinc à nobis profecti in cœlum reperientur. Quære quorum demonstrentur sepulchra in Græcia, reminiscere, quoniam es initiatus, quæ tradantur mysteriis. Tum denique, quàm hoc latè patet intelliges. Porro deos istos maiores duobus his versibus Ennius fuerat complexus.

Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Saturnum & Bacchum addit, *Eusch. lib. 4. de Præp.*

Sed Bacchus cum Hercule & Pane recentissimus Deorũ. *Herod. lib. 2.* Nisi quod secretiori historia (vt Aug. ait) plures fuêre, qui Hercules & Liberi Patres & Apollines dicti sunt. De quo lege Ciceron. lib. de Naturà Deorum.

Vetus Idololatria, quam retinuerunt Persæ, Chaldæi, & reliqui Orientales, magis erat posita in cultu planetarum & syderum, i. vt loquuntur prophetę, militiæ cœli, & idolorum, quæ non modo syderum, tanquam deorum immortalium simulachra & signa haberentur, verum etiam eorum diuinitatis & virtutis domicilia, sedes & q. corpora. Quanquàm etiam hominum mortuorum, vt Beli, consecrationem adhibuit, quorum nominibus appellari, salutari, responsa dare, oracula fundere, & varia ostentare studebant dæmones.

Hinc Diodorus, nempe à Cælo aut Dæmogorgone & Saturno reliquisque continentibus Deorum fabulis orsus est. Sic Aug. ex hoc tempore confictas à Græcia Deorum fabulas retulit lib. 18 de Ciuit.

A Pelope qui regnauit in Gręcia, Peloponnesus, Pandionis filio, à quo & cœpere mysteria. *Nangiac.* Ab eo & Tertitanis Græca gente Pisæ conduntur in Hetturia. *Plin.*

Apud Pythium vates prima Phemonoe Hexametris versibus futura cecinisse narratur. *Ibid.*

Fabulæ de Pelope, Tantalo Phrygum primo Rege, filia eius Niobe, Ganymede, Hercule, Admeto, Latona, &c. *Ibid.*

Amphiaraus vates primus ignispicia exercuit.

Agathyrsus & Gelonus fratres Scythiam excolunt.

Belligius Gallorum rex. Deinde Lemanus, tum Arogylus, vt alij, Proclitus, qui quadrigã siue currum primus iũxit.

Xamolsis in Scythia Gotthorum legislator & Deus.

Elisa Sibylla Lybica ex Ioue, & Lamia Neptuni filia. *Pauf.*

Europæ filiæ Phœnicis miscetur Iupiter, & aliis stupris se polluit, ex qua deinde Asterius Cretensium rex, Minoem & Radamanthum & Sarpedonem procreat. *Eus.*

Ianus primus in Italia regnat centum vno annis ante captam Troiam.

e Debora pristinum statum reddidit. Adeò nihil spei in iudicibus erat, vt muliebri auxilio defenderentur.

Prophetissa erat, & filia Lapidoth, quem fuisse Barac tradit *Nang.* Nam ne hæc quidem ætas erat sine prophetis, *Iud. 4.*

Barac de numero Sanctorum veteris testamenti. *Heb. 11.*

Eorum 40 annos intelligendum est complecti viginti Iabin Regis Chanaan, quibus ille seruitute Israëlem vexauit. *Hebræi & Eusch.*

Neque Booz primus, neq; secũdus est ille, cui nupsit Ruth, sed tertius. Adeò erãt inertes principes familiæ Iudæ, vt post Naassonem qui erat princeps Iuda in exitu, & Salmonẽ, qui fuit de Ingredientibus terram. reliquos Scriptura transiliat vsque ad Booz sub trecentesimũ ab exitu. Nam principatum populi, qui suæ tribui debebatur ex institutione & testamento Ia-

Anni Dilunij.		Anni mundi.
1191	*Mispharmutosi Ægypti quinto, deinde Tutomosi an. 9.*	2847
	Amenophi an. 31.	
	Oro magno an. 38.	
	In Europa.	
	Sicyoniorum Meßapo rege nono, deinde Erato an. 46.	
	Argiuorum Phoroneo Rege secundo, deinde Api an. 35, quem dicunt fuisse Serapin. *Argo an. 70,* à quo Argiui, quo regnante Græcia vti cœpit frugibus & habere *segetes delatis aliũde seminibus.*	
	Atheniensium Erichthonio an. 50.	
	Italiæ Iano, deinde Saturno.	
	5	
1191	e DEBORA de Ephraim, & BARAC de Nephtalin, an. 40.	2847
Iud. 4. 1231		2887
1231		2887

Anni Diluuij

1231 *Pontifice Phineæ, deinde Abisue.*

Booz 1.&2.principibus Iuda,& Christi maioribus.

Rege 22. Assyr. Lampare & Panya. an.45.

Oro magno Aegypti octauo,deinde Mena Acensere, an. 12. Achore an. 8, Chencere an.16.

In Europa.

Sicyoniorum Erato rege decimo,deinde Plēneo,an.48.

Argiuorū Argo rege quarto,deinde Criasso,an. 54.

Erichthonio Athenienſium quarto, deinde Pandione, an. 40.

Saturno Italiæ ſecundo.

6

1231 Ind.8. 1261 f GEDEON de tribu Menaſſe an. 40.

* *

1261

Anni mundi.

to Iacob *Gen. 49* & Dei reſponſo poſt Ioſuæ obitum *Iud. 1,* permiſeruot deferri ad alias tribus, imo ad fœminas, vt Deboram, quam incrtiam ipſa riſit *Iud. 4.*

2887 Siſara dux exercitus Chanaoeorū, quem Debora occidit.

Iahel Hebræa clauo Siſaram pertudit.

Profana ætate Deboræ & Barac.

Saturnus poſt Ianum, Iouem filium de Græcia fugiens in Italiam, regnat in ciuitate, quæ de eius nomine Saturnia dicta eſt, haud procul ab vrbe Roma. Rudem populum domos ædificare, terras colere, vineas plaotate, humanis moribus viuere, æreos numos cudere docet. Horum merito deus habitus. Hinc filius Picus, ſub quo Circe venefica. Poſt quem Faunus, qui fuir pater Latini Aeneæ ſoceri. Vnde colliges, quàm parum abſuerit ætas deorum à Troiano ſæculo.

Ceres Cœli filia. ſegetum vſum monſtrat Græcia, vnde alma. Io vel Iſis sononiſſima muliet, artem molendi pinſendique docet.

Aruſpicinam Malotus quidam in Italia primū apud Hetruſcos introducit, quem Tagen Cic. & Lucanus nominant.

Mars deus belli, Mercurius multarum rerum peritus, præſertim eloqueotiæ, Monauli inuentor. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Olbius Celtarum Rex.

Pan primus canit fiſtuls, Ruſticorum deus. Athenienſes eum ignorarunt ante mandatum Philippidis. *Clemens Oro. ad Gentes.*

Penelope filius, ſecūdum aliquos. Vtut ſit, annis fuit 800, ante Herodotum. *Ipſe lib. 2.* Incidir ergo poſterius, nempe in ſeculum Tholæ, à quo ad Longimanum anni circiter 800.

Eumolpus primus verſificator.

Melampus medicus, primus apud Græcos vinum aqua diluere præcipit. Nempe ab vltimis temporibus mero Græci dediri. Hinc Græcari, Hoc Staphylo Sitheni F. tribuit Plinius *lib. 7. c. 56.*

Diuinus etiam eſt habitus. *Nangiac.* fortaſſe quia feſtum Cereris ex Aegypto in Græciam transſtulit, *Clemens orat. ad Gentes.* Et Bacchi, *Herod. lib. 2.* doctus à Cadmo & Phœnicibus.

Mizota ſiue Cautus vſum ſalis conficiendi oſtendit.

Eius filius ſagittarum vſum reperit.

Sibylla, cui Sambethæ nomen fuit, hîc ſub Perſicæ vel Chaldeæ vocabulo innoteſcit.

Criaſſus Argiuorum rex quartus, ſub quo ſacerdotio primus functus eſt Caliptias Pyrantis primi filius.

Bellerophon primi equo vehi docet (Græcos ſcilicet) *Plin. lib. 7. cap. 56.* atque ita cum Pegaſo Chimeram ſuperat. Infœliciter pugnat contra Solymas. *Homer.*

Tyreſias vates longæuiſſimus.

Acteon à ſuis canibus diſcerpitur.

2887 f Septem aooi ſeruitutis Madian. *Iud. 8.* continentur Gedeonis temporibus. *Euſ. Hebr.*

2927 Gedeon, qui & Ierobaal, 70. filios relinquit ſuperſtites.

Reponitur in Catalogo Sanctorum *Heb. 11.* E 32 millibus militum trecentos tantum retinuit, atque eo numero hoſtes Madianitas & Amalechitas aggreſſus, 120 millia eorum cecîdit, ac 15 cepit. *Iud. 7.*

Sacrificium fecit in excelſo. Nam ea conſuetudo increbuerat ſacrificandi extra tabernaculum ante tēpli extructionem, vt etiam Salomon rea in collibus excelſis id fecerit. *Aug. in lib. Iud.*

2927

H iiij

Ephod fecit ex inauribus & torquibus Ismaëlitarum ab Israël acceptis, quod quia Ecclesiæ non reddidit, sed in domum auertit, ipsi & familiæ fuit in ruinam. *Iud. 8.* legis quid sit res sacratas miscere cum suis.

Phineë adhuc fuisse in viuis Seder docet c. 20. Eum enim esse prophetam, qui *Iud. 6* Israëlitas contra Madianitas erigit.

Profana ætate Gedeon.

Philemon primus apud Delphos ludos & chorum instituit.

Templum in Eleusina ędificatum.

Tyrus conditur ante templum Salomonis ad mare Syriacum. an. 240. *Ioseph.* imò 253. *Naug.*

Frustra Bacchum Indię regem mercaturam in emendo & vendendo docuisse aiunt, quasi antea sola rerum permutatione homines vterentur. Nam in Abrahæ historia & patriarcharum, eius & pecuniæ vsus est.

Atreus Peloponnesi rex Eclipsium Solis Theoremata indagauit.

Phorbas Argiuorum, qui Rhodum obtinuit. Hæmon primus regnat in Thessalia.

Bacchus Liber pater ex Semele natus Indiam subiugat & iuxta Indum fluuium Nissam vrbem condit annis mille ante Herodotum. *Ipse lib. 2.*

Thessalum quendam Cretæ filium in Thessalia primum regnasse aiunt, Phoroneo Argiuorum rege secundo, qui primus Iudicia legésque conscripsit.

Item Deabum apud Celtiberos auri fodinas reperisse.

Minos rex Cretensium leges & iura constituit, de quo anteà ex Herodoto: Tantalus Phrygię:

Cocalus Sicaniæ, *Diod. lib. 4.*

Radamanthus Lyciorum.

Chorebus primus Athenis figulinam inuenit. *Plin.*

g ABIMELECH nothus, 40. fratres suos legitimos, in vrbe Sichem interfecit. Fructus Sacri Ephod in Gedeonis domum auersi, & cum opibus profanis mixti.

Ciuibus Sichimitis opem ferentibus principatum sibi asciuit, quos deinde à se deficientes, séque vrbe expellentes duce Zebule, parato exercitu recepit, vrbémque euertit. Inde ad turrim oppidi Thebes pugnās à muliere fragmento molæ percussus est triennio, postquam pręesse cœperat, *Iud. 9.*

Vixit, mortuúsque est, vt nothum decet.

Non tenuit reuera principatum in vniuersum Israël, sed in Sichimitas; morte præreptus.

Profana ætate Abimelech

Oeta regnum Colcidis instituit. Tagus Hispaniarum regnum obtinet. Messapus Sicyoniorum, Macedo Aemathiæ, Linx Scytharum.

Triptolemus in Eleusi serendi, metendique munere claret.

Sparta siue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneso ædificata.

Sueuum Thuysconum regem octauum, circa hæc tempora, Germanorum nugatores mendaciis cum Græcis certantes, bellicosissimum, & populum in Germania de se nominantem statuunt.

Galatæ populus Celticus victis Sarmatis, Asiam minorem occupant.

Aegyptij omnium primi, Scythis bellum inferunt.

Nanues Gallorum rex.

Anni Diluuii		Anni mundi
	Pontifice Abisue.	
1261	*Booz 2. principe Iuda & è Christi maioribus.*	2927
	Rege Assyriorum 23. Panya.	
	Chencre Aegypti vndecimo, deinde Achore an. 8. Cherre an. 15.	
	In Europa.	
	Sicyoniorum Plenneo rege vndecimo, deinde Orthopoli an. 63.	
	Argiuorum Criasso rege quinto, deinde Phorba an. 35.	
	Pandione Atheniensium quinto.	
	Saturno Italiæ secundo, deinde Pico.	
	7	
1261 *Iud. 9.* 1264	g ABIMELECH Gedeonis filius nothus an. 3.	2927 2930
	Eodem Bocchi Pontifice. Booz 2. Principe Iuda & è Christi maioribus.	
	Rege Assyriorum 24. Sosarmo an. 19.	
	Cherre Ægypti decimo tertio.	
	In Europa.	
1264	*Iisdem Sicyoniorum, Atheniensium, & Argiuorũ regibus.*	2930

Anni Diluuij.

1264
Iud. 9.
1287

8

h THOLA de tribu Isachat an. 23.

Pontifice Boecbi.

Booz 2. & 3. Principibus Iuda & Christi maioribus.

Rege Assyr. 24. Sosarmo, deinde Metro an 27.

Cherre Aegypti decimo tertio, deinde Armeo, an 6.

Remesse, qui & Aegyptus Danai frater, an. 68.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo.

Argiuorum Phorba rege sexto, deinde Tropha an. 46.

Erichtheo Atheniensium sexto.

Pico Italiæ tertio.

1287

Anni mundi.

2930
2953

h FVIT filius Phum partui Abimelech, habitauit in Samir vrbe montis Ephraim. Nam principatus non erat alligatus certæ ciuitati.

Profana ætate Thola.

Peleus rex Peloponnesi. Eson eius frater, cuius filius Iason Argonautarum princeps, longa naue primus nauigauit, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Salmoneus apud Elidē, fulmina & tonitrua edere conatur.

Castor, Pollux, Telamon.

Regnum Troianum à Dardano in agro Mæotico inchoatur, qui mysteria matris deûm ostendit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Medea regis Colchorum filia.

Apollo citharam medicinámque reperit, & herbarum vires primus cognoscit. *Ouid. 1. Metamor.*

Aesculapius & ipse medicinæ inuentor, Apollinis filius.

Betus Hispaniæ rex, Orthopolis Sicyoniorum, Argus Arginorum, Tuscus Hetruriæ.

Prometheus primus hominum simulachra de terra fingit, primúsque ignem è silice excutit. Astrologiam quam in Caucaso didicerat, Assyrios docet. Vsum annuli Græcis dat, in Arcadia claret. Primus bouem occidit, vt Hyperbius Martis filius animal. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cinyras rex Cypriorum. Musicea studiosus, Venerem meretricem in deos retulit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Adonidem ea filia sua nescius genuit.

In Cypro primum tegulæ & metalla æris inuenta.

Atlas Arcadicus Astrologus rex Mauritaniæ cœlum humeris gestare ob montem ipsi cognominem inusitatæ magnitudinis dictus. Item quia astrorum cursum comprehendit, & primus de Astrologia inter Græcos disseruit. vnde Astrologiam inuenisse dicitur, quanquam (& rectius) alij id referant ad Aegyptios, alij ad Assyrios. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Septem filias Nymphas nuncupatas genuit.

Geryon tricorpor, apud Hispanos.

Aeolus ventorum deus, post Lestrigonas in Trinacria, Siciliæ regnum obtinet. Ventorum rationem inuenit, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Ericthonius rex quartus Atheniensium, argētum in Gręcia inuenit. Deinde Pandion, & sexto loco Ericthenus, à quo sequentes reges Atheniensium Erichtheidę dicti sunt, vsque ad Melanthum Andropompi filium.

Boreas Trax, qui Erichthei filiam rapuit.

Perseus Erichthei frater aduersus Persas dimicat. Hinc Persei & Gorgonis fabula.

Argiuorum regnum ad Mycenas transtulit in annos 544. quod stabiliuit Euristeus, qui proinde Mycenarum rex primus dicitur, cuius Atreus fuit auunculus.

Euristeus per Aeacidas in Attica interfectus est. *Thucid.*

Aegyptus Aegyptum, Danaus frater Mycenarum rex Argos tenuisse memoratur expulso Steleno, de quo post.

Per 50 filias totidem filios Aegypti fratris interficit, euadente solo Lynceo, qui post eum regnauit.

Apud Argiuos Hyperemnestra Danai filia sacerdotio fungitur.

Vulcanus in Lemno fabrilem exercet.

Iaion perfidus rex Lapitharum in Thessalia.

Lapitharum & Centaurorum bellum in Thessalia.

Hierophile Sibylla Delphica, quæ & Erithręa, Sicula, Samia, Rhodia & Claria, quæ se *ἀρτέμιδα* nominauit, & nunc

2953

Anni Diluuij.

1309 *Argiuorum Tropha rege septimo.*

Deinde Crotopo an. 21.

Athenienſium Erichtheo.

Pico Italiæ tertio, Deinde Fauno quarto rege.

10

1309 Iud. 12. 1315 k IEPHTE é tribu Menaſſe, an. 6.

Eodem Pontifice.

Booz 3. principe Iuda & è Chriſti maioribus.

Rege Aſſyriorum 26. Tantane.

Remeſſe ſiue Aegypto Aegypti rege decimo quinto.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo, deinde Marathio an. 30.

1315

Anni mundi.

Amazonū reginis bellum gerit, & ad ipſarum littus cum nouem longis nauibus appellens, incautas opprimir. *Nang.*

2975 Amazones Scythicæ iuxta Tanaim fluuium per centum annos ſæua bella conſecerunt tam in Aſia quàm Europa, vſque ad bellum Troianum, in quo Penteſilea à Pyrrho occiditur. Earum regnum durauit vſque ad Alexandrum Macedonem. *Iuſt. Hiſt. lib. 2.*

Antiopa, Orithia, Hippolyta Amazonum reginæ.

Nicoſtrata poëtria, vel vt alij, Carmenta Latinum Alphabetum in Italia comminiſcitur.

Argon primus Heraclidarum, rex Lydorum fuit. ex eius poſteritate regnarunt 22. vſque ad Candaulis mortem. *Herod. lib. 1.*

Horum 4. poſtremi tantum extant in Euſebij Chronico cæteris intermediis ignoratis. Ante Heraclidas regnauerat Lydus cum ſua poſteritate & ante hunc Meon. *Herod. ibid.*

Cacus rex Hiſpaniæ, primus apud eam ferrum & arma tractat.

Phydamon Delphius, primus apud Pythiam chorum ſtatuit.

Pyrrhus Dędali cognatus, luſoriam pilam primus docuit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Dædalus fabricam materiarum, & in ea ſerram, Aſciam, Perpēdiculum, Terebram, Glutinum, Ichthiocollam, Normam, Malum & Antemnam inuenit. Vela autem Icharus eius filius. *Ibid.*

2975 k Iephte 2. anno ſui principatus confecit bellum Paleſtinum & Ammoniticum.

2981 Ita tamen vt Ammonitæ in ſedecim ſequentes annos, qui eum temporibus ſequentium iudicum etiam concurrunt, principatum retinuerint in Galaad, valdéque eos afflixerint, qui trans Iordanem incolebant. Nam ſeruitute Ammonitarum tantum exemit Hebræos cis Iordanem habitantes.

Ex omnibus nothis hunc ſolum Scriptura laudat. Quamquam Hebræi interpretantur filiam *Zona*, non *Meretricis*, ſed *hoſpitæ*. Nam vox vtramque ſignificat.

Infamia quidem natalibus, *Iud. 11.* at Fide & pietate nobilis ſanctiſque veteris teſtamenti aſcriptus, *Hebr. 11.* vbi & in Sanctorum veteris teſtamenti albo recenſetur.

Seditio contra eum orta eſt, in qua 42 millia Ephraitarúm ceciderunt. *Iud. 12.*

Hic ſe inaniter torquent Rabbini de annis trecentis, quos Iephté Iud. 11, ab occupatis Seonis & Og regnis, ad ſuum dominatum vſque, interceſſiſſe regi Ammonitarum reſpondet, quando ad ſummum 270. duntaxat colligantur. Nam debuerant perſpicere in eiuſmodi colloquiis & reſponſis, numeros integros vſurpari ſæpe pro fractis, & contrà, item certos pro incertis, prout loquēti eſt commodius, & promptius. Rectè ergo arguit iniuſtam & iniquam poſtulationem Regis. Quia primum ea repetat, quæ nihil ad ipſum attineant. Deinde ſero veniat, nempe poſt 300. annos, qui iam propè prçterierant, à Moſe, ex quo terræ illæ inter Arnonem & Iabor fluuios vſque ad Iordanem occupatæ tenebantur. *Num. 21 & 33.*

[illegible]té iuxta noſtros ad aram filiam ſacrificauit. *Sic & veteres Hebræi, & Ioſeph lib. 5. Antiq. cap. 9.* Perpetuæ duntaxat virginitati conſecrauit, iuxta recentiores Rabbinos. *Conſule R. David in Rad.* גזר. Ab aliquo Hebræo accepi iſtos hanc loci Iud. 11. interpretationem excogitaſſe, ne inde typus filij Dei à Patre ſacrificati duceretur.

2981

Alioqui veteres vno ore adactum ad hoc facinus scribũt, quod voti sui relaxationem siue dispensationem imperrare non potnisset à Phinee eius ætatis adhuc pontifice, *R. Selo. 1 Par. 9.* Sed suprà in Othoniele docui nõ esse probabile Phineem vixisse, an. trecentos. Erat ergo alius huius curriculi pontifex.

Inde autem votum Agamennonis, cuius causa Iphigeniam in Aulide mactauit, à Poetis fictum multi tradunt.

Profana sæculo Iephté.

His temporibus supererat Erythrea Sibylla annosissima. Graiis enim Ilium profecturis vaticinata dicitur, & perituram Troiam, & Homerum mendacia scripturum.

Huic successit Thessalica cognomento. *μάντω* neptis Tyresiæ vatis Thebani.

Oristia Amazonum regina, foris egregia bella gessit. Huic successit Pentesilea, cuius in bello Troiano inter fortissimos duces magna virtutis documenta fuêre. *Nauclat.*

I HISTORIA Ruth contigit huius temporibus, vt Hebræi tradunt. Quinetiam hunc Abesan aiunt esse Booz, cui nupsit Ruth. Iosepho tamen Ruth vixie temporibus Heli. Auctori autem *Seder*, sæculo Aiod, dum Israelitæ subderentur Egloni regi Moab, vbi etiam additur Elimelech fuisse Salmonis illius fratrem, qui fuit de ingredientibus terram, ductore Iosue.

Triginta filias collocauit matrimonio, similiter & triginta filios antequam moreretur.

Per quandam literarum transpositionem à 70. haud dubiè corruptis, Esebon appellatur.

Tranquillitate delectatus Ammonitas non tentat trans Iordanem Hebræis imperitantes. Commendatur à iustitia, vnde Abesan cog. iustus, in Rabbinorum veterum monumentis, *vt Targhum Ruth.*

Porrò si fuit Booz filius Salmonis trecentenarius erat, quando Ruth genuit Obed, quod & cõcedit R. Selo. *1. Par. 1.* Sed malo cum nostris tres fuisse Booz, qui vt vnus numerentur ob vocabuli communitatem, vt iam hic tertius fuerit, non filius propriè Salmonis, sed pronepos, id est, quartus à Salmone, trecentis annis ab exitu.

Profana sæculo Abesan.

Bellum Amazonum contra Thebas.

Narbon & Lutetia extructa, paulò ante bellum Troianum. Atqui quæ nunc dicitur Lutetia, aut nulla erat temporibus Cæsaris, aut valde exigua. Sic pusilla tempore Dionysij Areopagitæ ex *Syngelo Græco.* Et Narbona est Romanorum colonia. *Infrà.*

Hortos colere docet Alcinous rex Phæacum.

Poetæ hîc incipiunt, Linus Thebeus Herculis in literia & Musica, Thamyræ & Orphei magister. Nam his vno sæculo successerunt Homerus, & Hesiodus.

Pluto inferorum deus cum fratre Neptuno maris deo.

Dionysius Argiuus historicus apud Clem. *Strom. lib. 1.*

Hercules innotescere incipit. Anteũ lucta in Mauritania vincit, &c. 30 annis, antequam in deos referretur, regnauit Argis. *Apollod. chronographus apud Clem. Strom. lib. 1.* Vixit an. 52. igni periit, primus ex maximis piratis. *Maneth.* [illegible]oo an. ante Herodotum. *Ipse lib. 2.* Ita fuisset sub Aiod multò ante bellum Troianum.

Telephus Gothis in Mæsia imperat.

ut HVNC prætermissum à 70 narrat Eusebius, contra veritatem Hebraicam, quod mirandum ab eo dictum. Nam nunc

---

Anni Diluuij. | Anno mundi.

1315 — *Argiuorum Crotopo rege octauo.* — 1981

Fauno Italiæ quarto.

* *

11

1315 tud. 12. 1322 — I ABESAN de tribu Iuda Becthleemita an. 7. — 1981 2588

Booz 3. principe Iuda & Christi parente.

Ozi Pontifice.

Tantane, deinde 27 Tanteo an. 40.

Eodem in Aegypto Remesse.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.

Argiuorum Crotopo rege octauo. Deinde Steleno an. 11.

Fauno Italiæ quarto.

12

1322 Iud. 12. 1332 — m AHIALON Zebulonites an. 10. — 2988 2998

Anni Diluuij. | Anno mundi.

1332 *Pontifice Zaraia, alias Ozi.*

Obed principe Iuda, & Christi propagatore.

Rege Assyriorum eodem Tanteo.

Remesse Ægypti.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.

Steleno Arginorum nono, deinde Danao, an. 50.

Italiæ Fauno rege quarto.

13

1332 Iud. 12. 1340 n ABDON de tribu Ephraim an. 8.

Pontifice Ztrais.

Obed principe Iuda, & è Christi maioribus.

Tanteo rege Assyr. 27

Remesse Ægypti.

Sicyoniorum Marathio rege 13. Danao Arginorum.

1340 *Italiæ Latino rege quinto.*

nunc in Græco codice reperitur Aelon, & Sulpitio, qui 70 sequi solet. Cur etiam auctor Seder Olam, & hunc, & sequẽtem Abdon transilierit, ariolari non possum.

2998 Sub hoc terra quietem habuit, eo quod populus non declinaret à Domino.

Eius enim quinto desiit octodecimus annus Ammonitarum tyrannidis in Iudæos trans Iordanem incolentes. Belli tamen, quo illa excussa sit, non recordatur Scriptura. Est probabile id huius virtute contigisse.

Profana sæculo Abialonis.

Bellum Lapitharum cum Centauris siue Thessalis. *Oros. lib. 1. cap. 13.*

Argonautarum expeditio in Colchicam. *Herod. lib. 4.*

Orpheus Trax Lini auditor, in Aegypto sacerdotes conuenit, vbi didicit mysteria de vno Deo πρωτογόνῳ, déque eius verbo. *Iust. in parænetico.* Vetustissimus ferè poëtarum Græcanicorum, & ipsorum deorum æqualis. Siquidem traditur inter Argonautas cum Tyndaridis & Hercule nauigasse. Primus Græcorum excogitauit deorum mysteria. Vnde in Europa superstitio. *Lactant.*

Thracius fuit, longa cum veste sacerdos, cuius cithara septem tantum habebat chordas. Nam duæ postea adiectæ sunt à Therpandro.

Orpheus sacrorum Græciæ auctor, apud Demosthenem. primus homines post Thracium, Thebanum, & Methymneum ad simulachra colenda excitauit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Eodem sæculo Amphion (ad quem citharę & Lydiorum modulorum & musicæ inuẽtum refert Plinius *lib. 7. cap. 56*) Zethus & Silenus musici floruerunt.

Faunus apud Aborigines, à quo in Italiam ex Arcadia veniens Euander excipitur, & agro montéque palatino donatur. *Halicar. lib. 1.*

Cumæa Sibylla mater Euandri, cuius carmina apud Aenam ciuitatem Iulianus Apostata ignibus tradidit. *Amm. Marcell.*

Carthago condita à ciuibus Tyriis. Et certè Cartha, siue Cirtha, vox est Syriaca, vrbem sonans. Alij qui non fauent Virgilij mendaciis, multò post conditam docent. Nempe 143 annis post Troianum bellum.

2998 Ante tempora Troiana Sanchuniato scriptor antiquissimus historiam Phœnicũ scribit Syriacè, quam postea Græcè Philo Biblius vertit.

3006 n HVNC 40 filios & 30. nepotes sepeliisse, antéquam moreretur, ferunt.

Ahialonis filium facit Iosephus. Rerum est potitus pacis tempore. Post eum Hebræos in ditionem redigunt Palestini, an. 40, qui computantur cum principatu iudicum posteriorum secundum Iudæorum traditiones. *Eus.*

Profana sæculo Abdonis.

Cassandra siue Taraxandra Sibylla, quæ & σαμβὶς, Phrygia & Tiburtia.

Has sequuta est Colophonia cognomento λάμπουσα, neptis Calchantis vatis, qui comes fuit expeditionis Gręcorum contra Troiam.

Museus Orphei, iuxta quosdam, filius, iuxta alios æmulus, & Linus circa Troiana tempora viguerunt. *Theod. lib. 2. Græca. affect.*

3006 Sesostris Ægyptium regnum multis viciniis gentibus deuictis latè propagat. Ei successit Pheron, deinde Proteus. ad quem venit Paris cum Helena, deinde Menelaus.

I

Anni Diluuij. | Anni mundi.

Diluuium Pharonicum, in quo insula Pharos Aegypti aquis tecta est. *Diod. lib. 2.*

1340 | 3006

Danaus Aegypti siue Remessis frater primus in Græciam ex Aegypto nauem aduexit. Ante ratibus nauigabatur inuentis in mari rubro à rege Erythra. *Plinius. lib 7 c. 56.*

Expulso Steleno Argos tenuit.

Puteos fodere Græci ab Aegyptiis discunt.

Latini regis Italiæ mater Carmentis Nicostrata Latinas literas reperit. Filius Latinus Latinam linguam corrigit & Latinos de suo nomine appellatos relinquit.

o NAZARÆVS. sic enim Deo consecratos appellabant.

Quare ea voto obligauit se sanctimoniæ, separatus à cōmuni hominum vita in potu, cibo & cultu. Huic instituto alij in certum tempus, alij in perpetuum se astringebant, de quo Num. 6.

14

1340 Iud. 16. | o SAMSON de tribu Dan an. 20. | 3006

1360 | 3026

Miror Masium doctissimum Iosue interpretem, maluisse expungere Samsonem de numero Iudicum, & eius 20 annos, quibus iudicasse Israelem memoratur, ascribere dimidiato pontificatui Heli, quàm in cæterorum Chronographorum sententia, aut potius disertis scripturæ verbis permanere, Iud. 16. fortasse voluit partim redundantem Iudæorum traditionem de 28 annis Iosue, partim corruptam Græcorum æditionem tueri pertinacius.

Pontifice Zaraia.

Obed principe Iuda, & è Christi maioribus.

Reg. Assyriorum Tanteo & 28. Tymeo annis 30.

Samsonis diebus Israelitæ in manu Philistim 20 totis annis, itaque terra sub eius magistratu non dicitur quieuisse, vt sub Othoniele & Aiod. reliqui viginti anni seruitutis. (Nam Iud. 13. populus traditus est in manus eorum annis quadraginta) pertinent ad alterius, vt Heli, principatum, vt quadringentorum octoginta summa constitui possit. *3. Reg. 6.*

Ab ipsorum Philistinorum seruitute Samson Israelem non penitus liberauit. sed incepit. Vnde Angelus ad parentem, *Ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum.* Liberator autem fuit Dauid rex, qui Palestinos demum subegit. Nam sub Heli, Samuele, Saule multa adhuc in Iudæa tenuerunt.

SÆCVLO SAMSONIS.

Belli occasionē duxit ex eo, quòd socer Palestinus ipso absente, filiam promissam collocasset alteri viro, & reuertēti Samsoni dixisset, se illi minorem filiam traditurum. Inde enim eis damna multa inferre cœpit. *Iud. 14 & 15.*

Maturas segetes & vineas eorum, immissis trecentis cauda ardentibus vulpibus perdidit. *Iud. 15.*

A suis proditus solutis vinculis oblatam Asini maxillam arripuit & Palestinos mille necauit. *Ibid.*

Neruis septem astrictus ab amica, deinde nouis funibus, tertio crinibus septem ad clauum, instantibus Palestinis, somno excitus, repente cuncta dirupit, donec illa dormienti crinem dissecuit, atque in manus hostium, mox excæcandum tradidit.

In conuiuium productus, capillis eius renascentibus, columnas aulæ disiecit, & cum hostibus non inultus ædificij mole occubuit. *Iud. 16.*

Christi nostri liberatoris in multis typus fuit, præcipuè dum mortē sibi parauit, vt Israelitas seruaret, profectus cum parentibus ad visendā sponsam in itinere Leonem discerpsit, portas Gazæ sublatas in montem humeris detulit, &c. Vnde reponitur in numero Sanctorum Heb. 11.

Ex eius robore & casibus, Herculis, qui his temporibus extitit, vires & ærumnas Poetæ pinxisse videntur.

Qui interregnum extitisse inter Samsonis exitum & Heli ponti-

1360 | 3026

Anni Diluuij. 1320 — Anni mundi. 3006

Remesse, qui & Aegyptus Danai frater, Aegypti rege decimo quinto, deinde Menophi an. 40.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio, deinde Maratho an. 20.

Danao Argiuorum decimo, deinde Lynceo.

Latino Italiæ rege quinto.

1340 — 3026

pontificatum colligunt ex eo, quod scriptura post Samsoné tet Israel sine regibus fuisse adiecerit, i. summo magistratu, qui populum coërceret, in illo historias libri Iudicum à capite decimo ad finem accidisse putant, vt Kimhi in 4 Ezech.

Nempe de Micha & Idolo eius, *c.17.* De tribu Dan quærente sibi possessionem ampliorem, *c.18.* de Leuita & vxoris eius stupro *c. 19.* de bello ciuili, quod vndecim tribus, Benjaminiis intulerunt propter illud stuptum *c.20.* de Beniaminiorum reliquiis seruatis & datis eis vxoribus ad reparandam tribum.

Nam bello ciuili suscepto Beniaminij deleti sunt. Primo prelio *22* duo millia cecidêre ex Israelitis. Secũdo octodecim millia. Tertio Beniaminiorum cæsa viginti quinque millia & cẽtum Vrbs Gabaa capta & incensa. Omnes vrbes & vici Beniaminiorum combusti *c. 20.*

Tribus autem Benjamin reparata ex labes. Nam cæterì Israelitæ iurauerant se Beniaminiis filias suas nunquam collocaturos. Illi verò, quia ad Bellum non conuenerant, expertes sacramenti reperti, reliquiis 150 filias suas desponderũt.

Verum hæc principatu Othonielis contigisse docuimus. vel certè anni 20 huius interregni sint necesse est, propter summam huius ætatis 3. Reg. 6 fixam, viginti primi Pontificatus Heli, post quos quia non modo pontificatum, verum etiam Iudicatum viginti aliis exercuit, totos 40 iudicasse scribatur 1. *Reg. 4.*

Profana tempore Samsonis.

Tempora Heroica incurrunt in hoc sæculum Samsonis, Heli & Samuelis, ante quæ apud Græcos nihil certi extat, cùm tamen hæc in historia Hebraica admodum recentia sint. Sed nec post, vsque ad Cyri sæculum, vt dicam suo loco.

Hinc Lucretius rectè miratur.

Cur supra bellum Thebanum & funera Troiæ
Nil alias alij quicquam cecinêre poetæ?

Bellum Thebanum, vbi victoria Cadmea.

Tyrus condita vel potius restaurata anno 1. ante captam Troiam à Phœnicibus, cùm ante multos annos Sidonem primam suam in hac terra vrbem condidissent. *Iust. Hist.*

Tertia Græcorum in Asiam expeditio contra Troianos. Nam prima fuit in Phœniciam, qua Europa regis eius filia Sarpedonis & Minois mater, altera Argonautarum, qua Medea Colcidis regis filia rapitur: ob quas Asiani deinceps contra Europæos iustas bellorum causas prætexuerunt. *Herodot. lib. 1.*

Bellum ergo Troianũ, de quo innumerabiles Homeri & reliquorum fabulæ. Nam Diod. Siculus initio lib. 14. captam Troiam narrat ante confectum bellum Peloponnesiacum, & captas à Lysandro Athenas, an. 779. quos reperias à Samsone, vel certè Abdon, ad Darium Longimanum, & annis 408. ante primam Olympiadem, id est, annis 432. ante vrbem conditam. *Dionys. Halic. lib. 1*, ante hoc nihil planè certum apud profanos. Vnde hîc narrationis suæ exordium statuit Diodorus, quamuis suam bibliothecam à prima mundi origine putarit repetendam.

Illo bello multa feruntur inuẽta Equum, qui postea Aries appellatus est, in muralibus machinis Epeus inuenit ad Troiam, ordinem exercitus, & multa alia Palamedes, specularem significationem Sinon, inducias Lycaon, Pentesilea securim, Aeneas tubam, Bigas primum iunxit Phrygum natio. Quadrigas Erichthonius. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Anni Diluuij. | Anni mundi.

Latinus Quintus à Saturno in Italia rex.

Genus vnde Latinum, pôst quem Aeneas Lauinij regnauit an. 3. quum prius errasset in Macedoniam, Siciliam, Laurentem agrum per annos 7. deinde Ascanius an. 30. ante Albam conditam à Syluio. *Ex Virg.*

1340 | 3026

Demophon Atheniensium rex 12. regnabat, dum captum est Ilium, *Clemens Strom lib. 1. ex Dionys. Argiuo.*

Troiani Hellespontum traiiciunt, & in Thracia hyemem transigunt. Primo vere in Siciliam nauigant, vbi sequentem hyemem permanent. Aestatia medio perueniunt Laurentum, acceptóque agro Lauinium condunt, anno ab vrbe capta 2. *Dionys. Halicarn. lib. 1.*

Circe venefica, per incantationes & pocula, socios Vlyssis mutauit partim in apros, partim in leones, partim in ceruos.

Thuotis vltimus Aegyptiorum Larther, an. 7. ad quem Menelaus cum Helena post captam Troiam diuertit, quem Polybum Homerus vocat.

Hinc cœpit Dinastia Diapolitanorum, annorum 177.

Aliter Herodot. lib. 2. Nam hic Proteum ponit, ad quem ait Paridem & Menelaum diuertisse, cuius in regno præcessores fuerint Pheron & eius pater Sesostris, à quo Aegyptiia agri distributi sunt certo censu & tributo.

SÆCVLO SAMSONIS.

Canopum oppidum ad ostia Nili conditum, à Spartanis in patriam redire conantibus.

Aeneas anno discessus sui à Troia 4. Socero suo Latino successit in regnũ, anno post tertio contra Rutulos & Thyrrhenorum regem Mezentium pugnans cecidit. *Ibid. Halic.*

Ascanius regnat an. 30. cęterà ea Liuio & Romanorum historiographis.

p HELI sacerdos iudex factus transtulit sacerdotium de domo Eleazaris ad suam, cum esset de Ithamaris secundo geniti Aaronis stirpe, vixit an. 98.

15

1340 | p HELI de tribu Leui Iudex, idemque sacerdos an. 40. | 3026

Septimus fuit post Aaronem. Quippe teste Iosepho primus fuit Aaron, 2 Eleazar, 3 Phinees, qui diutissimè vixit, 4 Abisua, 5 Bocchi, 6 Ozis. Septimus Heli, qui populo etiã in politicis præfuit, nemine Ducatum aut Iudicatum post Samsonem exercente.

1. R. c. 4. | 1380 | 3066

Quod die mortuus est Heli, Deos repulit tabernaculum Silo, vbi fixum fuerat à Iosuê in tribu Ephraim. *Ios. 18.* Sicque fuit Arca septem mensibus in agro Palestinorũ. Deinde collocata est in Cariath-iearim, vbi non solum viginti annis mansit apud dominum Aminadab, quousque efferretur magna pompa à Dauide, vt vitiosè colligunt Hebræi è 2. Reg. 6. verùm iam tum præterierant anni 40. cùm Samuel Iudicis munere fungens, sanctam illam concionem habuit, quæ extat 1. Reg. 7.

Obed & Iesse principibus Iuda & Christi maioribus.

Regib. Assyr. 28 Timæo. deinde 29 Dercillo. an. 40.

Vel in Bethsames 20 annos quoque manserat, etsi Scriptura tẽpus non præfiniat. Deinde in alios 20, delata est in Cariath-Iearim, Saule nondum regnum cõsecuto, vbi tandiu eam apud se in Domo Aminadab in Gabaa habuerunt, donec Dauid eam è Cariath-Iearim Hierosolymam transtulit in tabernaculum, quod ei tetenderat.

Heli filij Ophni & Phinees propter scelera, vita sunt exuti in bello contra Palestinos, cum triginta millibus peditum, cuius ducer erant, Patre propter cæcitatem & senium domi manente.

In eo arca etiam capta est, nec nisi post mortem Heli remissa, quæ inter hostes plura miracula ad ostendendam præsentem Dei maiestatem edidit.

1380 | 3066

Ea cum in templum Dagon illata, simulachrum eius corruit

Anni Diluuii. 1380

∴ ∵

Menophi Aegypti rege decimo sexto.

In Europa.

Sicyoniorum Marato rege decimo quarto, deinde Erythreo an. 55.

Argiuorum Lynceo.

Italiæ Aenea Latini Socero an. 3. deinde Ascanio an. 28.

* *

16 & 17

1380 — q SAMVEL Propheta de tribu Leui, &

Act. 13. — SAVL de tribu Beniamin regnarunt annis 40.

1420

Achitob & Achimelec, quē occidit Saul, pontificibus.

Iesse siue Isai principe Iuda.

* *

1420

Anni mundi. 3066

corruir, secūdo discerptum est. Tertio mures à Deo immissi Azotiorum plantaa & fruges cōsumpserunt, & noxiis morsibns multa hominum millia neci dedorunr. Quarto homines in secretiore parte natium percussi perierunt dysenteria, vt Iosephus interpretatur, vt alij Hæmorrhoidibus. Quinto Gettei arca ab Azotiis accepta iisdem malis affecti sunt, indéque Accaronenses.

Sextum miraculūm, quòd vaccæ spreto naturali fœtnum, suorum amote, & nullo dncente, ad Hebræos récto itinere tetenderunt. Postremo Deus percussit Bethsamitas ad 50 millia, quòd arcam vidissent.

Cum 40 annos scribatur Heli iudicasse, *c. 4. lib. 1 Reg.* nonnulli intelligūt illos complecti interregnum inter Samsonem & ipsum Heli. *vt Eus. 1*, quæ causa esse potuit, cur 70 præfuisse annos 20, eum dixerint. Atqui nunc in ea versione, quæ eorum esse dicitur, 40 scriptum est. Deinde quid de isto interregno sit sentiendum in Othoniele tractauimus.

Profana tempore Heli.

Ascanius Latij rex. Pilades Orestem insanum comitatnr.

Fabula est Horcenam & Exlingiacū in Germania fuisse tū condira & inhabitata. Nam Germani vsque ad teiupora Cęsaris, sine vrbibus, legibus, Deo.

Cinitates Italiæ hoc tempore à Troianis sub Antenore & Aenea conditas, quisque oppidanorum gloriatur.

Sicyoniorum reges planè deficiunt. Post hos sacerdotes Carni instituuntur.

Francum de genere Hectoris venisse in Pannomam fabulantur, illísque regnum constituisse, quod progressu in Franconiam Germaniæ, postremò in Franciam Galliæ transierit. Errant autem, quoniam nec Galli, nec Gallorum reges, siue è Troianis siue è Germanis descenderunt, sed sunt indigenæ. Dicti autem Franci, labente Rom. imperio, vel quia pro libertate nomen illud sumpserunt, quod vernacula lingua liberum etiam hodie significat, vel quia Francos seu Francones Germaniæ, perpetuò vicerunt. Nam Romani nunqnam de Transrhenanis sine Gallis triumpharunt, vt eorum opus videatur Germanos vincere, quemadmodum Scipionum Pænos.

3066 — q SAMVEL & Saul iunguntur, quoniam innctum eorum imperium, & 40 annorum nnmero simul comprehésum disertè repetitur, Act. 13. vt & agnoscit R. Kimhi in Psal. 99. ex Deras. Quandiu autem separatim vterque imperauerit, non est mandatum sacris literis. Deinde Saul vix superfuit Samueli quatuor mensibus. Nam paulò post interfectus describitur. *Seder Olam cap. 13.*

3106

Hos tamen nostri fere sic partiuntur vt 20 Samueli, reliquos 20 Saūli attribuant.

Rabbini recentiores, vt mendacij suspectum reddāt Paulum, Act. 13, amborum gubernationi duntaxat tribuunt viginti. Quod probare è 1 Reg. 7, & 2 Reg. 6 conantur, vbi narratur, In Cariat-Iearim repositā fuisse arcam, postquā remissa esset à Philisteis, per annos 20 vsque ad Dauidē. Quasi ab Heli mortuo, sed quo capta fuit, vsque ad regnum Dauidis, interfluxerint duntaxat 20 anni. Quod est spatium imperiorū Samuelis & Saulis. Sed paulo suprà locū explanauimus.

Alij Samueli seporatim tātum attribuūt annos vndecim, & Sanli duos. Sed absurdè. Qnia Samuel iuuenis admodnm ad Reip. gubernacula accessit, nec ab iis nisi valde senex recessit, vt primus Regum testatur. Melius Iosephus extremis verbis

3106

lib. 6. Antiq. Sauli ascribit, an. 40, & eiusdem libri cap. 14. Samueli soli post Heli an. duodecim, cum Saule an. octodecim. Significans, verbi graria, Saulem regnasse post mortem Samuëlis an. 10. Nec reclamant verba hæc capitis 13. 1. Reg. Filius vnius anni erat Saol cùm regnare cœpisset, duobus autem annis regnauit super Israël, & elegit sibi Saul tria millia de Israël. Nã horũ talis est sensus. Post annũ à sua electione, de qua ca. 10, regnare cœpit, siue regni administrationẽ adit. Cùm autẽ regnasset duobus annis, elegit sibi tria Satellitũ millia. Nempe duobus primis regni annis, sat habuit vitata electionis inuidia sibi populũ conciliare, & se aduersus maligna sliguas, modestia dissimulatione & authoritate Samuëlis tueri. Postea dũ se satis firmasset, cœpit more regio sese stipare satellitibus. Nõ quod alioqui duobus tãtũ an. regnarit.

Alij, *Saul* (quasi) *filius vnius anni cum* regnare cœpisset (quantum ad malitiam) *Duobus autem regnauit super Israel* (in huiusmodi integritate, puerili innocentia ac simplicitate) q. d. duobus annis legitimè & probè regnauit, cætera tyrãnicè, ac Deo reprobãte. Indicatur hic sensus in Seder c. 13. Nempe duobus annis regnauit ante suã reiectionẽ, & Dauidis vnctionem à Samuële paulò pòst factam. *c. 16 eiusdẽ libri.*

Interim isti, vt summa 480 annorum definitam 3. Reg. 6, retineant, annos, quos hic detrahunt Samuëli & Sauli, in Iosuam & seniores conferunt. Nempe in illum 28, in hos 17, ante Othonielem, qui iuncti cum his 13 Samuëlis & Saulis efficiũt 58, quot nobis Iosue 18, Samuelis & Saulis 40. Nam Seniorum post Iosuam annos non esse separandos ab Othonielis principatu, iã ostendimus. In cæteris Iudicũ coguntur nobiscũ conuenire, quòd Scriptura nominatim hoc doceat.

Quod scribitur de Mose, etiam de Samuele dicitur. Fuit ille Leuita, fuit & hic. 1. *Para. 6.* Ille regnauit super Israel 40. annis. Similiter & hic, *vt citat R. Kimhi in Psal. 99.*

In eo desijt illa Reipub forma, in qua non successione, aut creatione legebatur magistratus, sed Dei voce & authoritate, quæ certis argumentis innotescebat.

Bellum Palestinorum duce Samuele prospere ab Hebræis gestum, fusis hostibus irrumpentibus, & agro ab Accarone vsque ad Geth adempto, *1. Reg. 7.*

Hic incipit tẽpus prophetarũ. *Petrus Actor. 3.* Tum prophetica professio penè intermortua à Seniorũ morte vigere cœpit, multis in idem collegium cõuenientibus, huicque instituto vacantibus, præsidẽte Samuele. *1. Reg. 19.* Est autem sciendum propheticam hãc vocationem non fuisse extraordinariam, quoniam constabat hominibus sese sponte huic professioni deuouentibus, vt precibus, contemplationi, scripturarũ interpretationi, prædicationi, studio vacarent commodius, è quibus Deus, aliquos interdum suscitabat, qui rerũ prędicẽdarũ munere, apud Reges, populos, &c. fungerẽtor.

Aliquando etiam ad propheticum hoc donum euehebat alios ex aliis vitæ institutis, sed tum eorum vocatio & missio erat extraordinaria. Talis Amos, quem è pecudum pastu ad prophetiæ decus sustulit.

Ab orbe prophetæ quidem extiterunt, sed rarius, & extra ordinem.

A Samuele crebriores, ordinarij & successione perenni. Vnde cum Hebræi prophetatum, siue propheticorum collegiorum fundatorem & auctorem faciunt.

Extra hos extiterunt 48 prophetæ celebratissimi, partim viri, partim fœminæ, quorum proinde nomina extant in variis Scripturis locis. Ex iis hîc prophetissas enumerabo. Nam

Anni Diluuij. 1380

Rege Assyr. 29. Dercillo, mox Eupalo an. 38.

Anni mundi. 3066.

Menophi Ægypti rege decimo sexto.

In Europa.

Sicyoniorum Erythreo rege decimo quinto, deinde Corace, an. 30.

Lynceo Argiuorum vndecimo.

Latinorum Ascanio, deinde Syluio posthumio, an. 29. à quo reges Albanorum.

SÆCVLO SAMVELIS ET SAVL.

1420 — 3106

Ann. Diluuij. 1380

Et SAVL *de tribu Benjamin.*

Samuël verène ad euocationem Necromanticam Pythonissa Saüls apparuerit, an specie duntaxat, quã exprimeret Satanas, etiam disputãt Hebræi. Nam R. Abben in Psal.78 vers.39. & in 2. vers. Decalogi, hoc factũ reponit inter ea, quæ Scriptura asseuerat non ex sua, sed ex opinione aliorum. & sic ex nostris Tertul lib. de anima verum Samuëlem non esse conspectum affirmat. Sic Aug. lib. 26. de Ciuit. Iust. Martyr, q.52 ad Orthod. Interim Aug. li 2. ad Simplicianum q.3. concedit potuisse fieri ex aliqua dispensatione diuinæ voluntatis, quod in lib. de octo Dulcitij quæstionibus q.6 repetit.

1420

Ann. mund. 3066

Nam deinceps virorum ordine nominandorum occurret locus & sæculum. Prophetissæ ergo sunt Sara, Maria Mosis soror, Debora, Olda, Hãna Samuëlis mater, Abigail, Esther. *Ita Heb. in Seder cap.20 & 21.*

Samuël non fuit sacerdos, sed simplex Leuita, nẽpe de posteris Abiathar filij Choræ. *1. Par. 6.* Nam sacerdotes, omnes ex Aarone descẽdere erat necesse, vt liber Num. docet. Reliqui Caathitæ cũ vniuersis Gersonitis & Meraritis Leuitico dũtaxat munere fungebãtur. Sic enim in tribu Leuitica quatuor erant partes. Aaronitæ, Caathitæ, Gersonitæ, Meraritæ.

Ergo dicitur Ephrateus, *1 Reg. 1,* non à tribu Ephraim, sed à loco. Nec allegandum 48 tantum oppida obuenisse tribui Leui, *Ios.*20 inter quæ istud non recenseatur. Nam post tempora Iosuẽ multo plura ei attributa sunt, *1 Par. 6.*

Decimo anno principatus Samuëlis Regem Israëlitæ postularunt. *R. Nehurai.*

Tum mutata est Resp. re à Iudicibus vel Ecclesiasticis ad reges traducta, Samuële piisque renitentibus, quòd in Rep. Iudicũ & Leuitarum libertatis esset species, in Regia seruitutis. Id naturæ vulgi noua semper optantis tribuit Scriptura.

Frustra Samuël incommoda è Regibus populo insanienti inculcauit, amentes esse qui regem libertati anteponerent, ac nescirent ius regum tyrannicũ esse. (Ius siue Mispat morem & consuetudinẽ vsu Hebraïco, hic significat, alioqui iniuriam & violẽtiam per antithesin importet necesse est. Nam verũ ius Regis est obseruatio legis Dei, Deut. 17. *Carol. Molin. de Stylo Parlamenti, pag. 269.*) cæcutire, qui non cernerent principatũ suũ (i. eccl.) esse perpetuo leniorẽ & moderatiorẽ (tametsi haberet filios, per quos Remp. moderabatur, corruptiores) quòd mixtus esset & tẽperatus, pontificésq; pudeat non recordari se Numinis esse & Dei vicarios. (Hoc experitur ea Italiæ pars, quæ mero Pontificis iuri subest.)

Addere potuit illud Demosthenis in Olynthiacis, Regiũ nomen cunctis ferè liberis gentibus semper fuisse inuisum, quòd suauius sit obedire legibus. i rationi, quàm voluntati. i. libidini vnius plerumque praui.

Samuël scribit librum Iudicũ, Ruth, & maximam partem libri primi Regum, quem eius nomine alius ad regnum vsque Salomonis perduxit. Heb. *Baba Bathra cap. 1.* nempe Nathan & Gad videos, *R. Mose Kimhi.*

Qui scribunt Apost. Act. 13. à morte Mosis vsq; ad Samuëlem annos rexere quadringentos quinquaginta, vt eneruent authoritatẽ c. 6. li. 3. Reg. suprà à nobis allatã, & ab Eusebio, atque adeò omnibus rectè sentientibus receptam pro fundamento stabili quartæ huius ætatis, rei sunt falsitatis. Nam apostolus perspicuè loquitur de diuturnitate mãsionis Israël in Aegypto, non de sæculo Iudicum, vt supra ostendi.

Sequentia Samuëlis vsque ad calcem scripsit Dauid. Reliqua Regum edidit Hieremias. Nam ante historia sparsa erat per singulorum Regum annales, *Rabanus lib. 2 de instit. Cleric. c. 54.* Sed Hebræi aliter.

Tertium & quartum Regum Hebræi malunt tribuere Ezræ, quem materiam scribendi sumpsisse tradunt, vt credibile est, è libris verborum dierum regum Iuda & Israël, qui passim citantur in libris Paralip. Potiora subiecit Spiritus sanctus scripturarum auctor & numen.

Achitob auo Heli successit. Nam Pontificiũ honorem non gessit Samuël, cum esset simplex Leuita. *Hieron. in Iouin.*

3106

SAVL etsi esset de tribu Benjamin, in Galgala tamẽ regnauit, siue regni sui sedem fixit in tribu Ephraim, *1 Reg. 10,* cui

Anni Diluuij		Anni mundi
1380		3066
1420		3106

SAMVELIS ET SAVLIS SÆCVLO.

post diuisionem regni Ieroboam regnum vtcúque restituit, nempe in Sichem monte Ephraim. *3. Reg. 12.*

Primus rex Iudæorum.

Nam non nisi καταχρηστικῶς Moses se hoc vocabulo insignit *Gen. 36*, & Iosephum fratres *Gen. 37*.

Filius Cis de tribu Benjamin ex oppido Gabaa, diuina voluntate delectus, modestus animi, forma excellens & procerus, vt merito dignitas corporis dignitati regiæ cónueniret. 1 *Reg. 9 & 10.*

Primum bellum prosperè contra Ammonitas Arabiæ populos gessit, post quod rursus à cuncto populo rex acclamatus est. *Ibid. cap. 10.*

Secundum contra Palestinos in fines irrumpentes, in quo peccauit, munere Sacerdotis, nempe Sacrificio sibi ascito, vt propterea Deus regnum Dauidi destinaret. *Ibid. 13.*

In eo armati non erant Israëlitę, quòd superiore bello vsus ferramentorum fuisset eis à Palestinis ademptus. Interim exercitus maximus à duobus gladium habentibus est fugatus, Ionatha, qui hostes terruit, & Saule, qui eos territos, cum Hebræis è latebris egressis, deleuit. *Ibid. c. 14.*

Tertium cõtra Amalechitas, in quo ipse iterum peccauit, præda contra iussum Dei in suam domum auersa, & Agag rege in vita seruato, *Ibid. 15.* Vnde Deus offensus regnum aliò planè transferre statuit.

Sic ab hoc loco Dauidis historia incipit, qui Saülis regnũ Dei iussu est excepturus. *Ibid. c. 16.* Nam nõ multo post, quia optimus erat Citharœdus, inter ministros regios est assumptus, vt Saülem furentem cantus dulcedine permulceret, deindéque regis armiger factus.

Quartum contra Palestinos, in quo Dauid funda Goliath Gigantem interfecit altitudinis sex cubitorum & palmi, 1 *Reg. 17.*

Concepto deinde in Dauidem odio per speciem honoris periculis obiectat, filiam suam maiorem Merob ei spondens, quam tamen Hadriel Malathitæ postea collocauit. Deinde minorem Michol, cuius indicio, vt & Ionathæ, aliquoties euasit, nec se amplius Saüli commisit, 1 *Reg. 19.*

Quintum & sextum bellum contra eosdem, 1 *Reg. 23.*

Vltimum contra eosdem, in quo ipse cum filiis cecidit. *Ibid. 28.*

De annis regni eius nihil certi, nisi quod Paulus, *Act. 13*, ipsi & Samuëli 40 annos ascribit, quod soli Saüli Iosephus tribuit in fine lib. 6 Antiq. Sed eo numero contineatur quoque, vt Paulus sensit, ætas, qua ante Saülem Samuël pro Iudice Remp. rexit, necesse est, vt & docuit Eusebius, Sulpitius, Aug. li. 23 de Ciuit. vbi & eos refellit, qui 30 Saüli ascribunt, quòd Arca Domini in Cariath-Iearim translata, nondum regnante Saule, ibi per 20 annos constiterit, donec à Dauide rege submota est. Nam si intra 20 annos Saül regnare cœpit & desiit, non 30, sed pauciores viginti regnauit. Quanquam de illo loco suprà paulo aliter in Heli.

Saul Dei fauore destitutus, sibique relictus, spiritu melancholico, iuxta Hebr. iuxta nostros verò, spiritu maligno correptus est, à quo pulsu citharæ Dauidicæ recreabatur.

Samuëli fuisse superstitem duobus annis, nostri ferè colligunt è 1 Reg. 13. At quatuor duntaxat mensibus Hebræi.

Dauid metu Saülis duodecies sedes mutat à cap. 19 Reg. 1.

Venit primum ad Samuëlem in Ramatha, à quo ductus est in Naioth. Inde venit in Nobe, ad Achimelech Pontificem. Inde

Anni diluuij. 1380 — Anni mundi. 3066

SAMVELIS ET SAVLIS SÆCVLO.

Inde ad Achis regem Geth, à quo tanquam furiosus non est admissus. Postea trans Iordanem ad Regem Moabitarom, *1 Reg. 20*, dooec monitu Gad prophetæ in terram Iuda tegressus vitæ periculum adiit.

Sexto in desertum Ziph, septimo in desertum Engaddi. *Ibid.c.24*. Octauo in desertum Pharan, *c.25*. Nono timens ne caperetnt ex eo cócessit iterum ad regem Achis in Geth, à quo Siceleg oppidum obtinuit, atque inde prædatum in fines Amalec irrupit. *c. 27, &c.*

Post Saûlem victum & interfectum Philistim sese infuderunt in multas vrbes Israel *1 Par.* 10, inter eas Bethlehem, c.11, easque possederunt, quousque à Dauide penitus extruderentur. *Ibid.*

Saülis tempore filij Ruben prælium cum Hagarenis commiserunt & Orientalem plagam terræ Galaad eis eripuerũt. *1 Par. 5.*

Profana tempore Samuëlis, & Saülis.

Bœotij ex Arno vrbe Thessaliæ pulsi Bœotiam occuparũt. 60 annis post bellum Troianum. *Thuc. lib.* 1.

Ad eadem tempora reuocantur Minyæ à Pelasgis è Lemoo pulsi. Denique quicquid Græcia mendax ausa est in historia post heroïcum sæcolum, de varius Laconum, Atheniẽsium, & cæterorum Græcorum coloniis, & effusionibus, vt ab ipsis multi populi videantur nati, priusquam ipsi essent in orbe noti. Sed bene habet, quòd suas res priscas primis Asiæ littoribus, & angulo Occidentis Europæi circumscribunt, ne mendacij ab Orientalibus conuincantur, penes quos rerum magis memorabilium memoria literis mandata erat.

Alba longa conditur. Mycenarum regnum finit.

Sed à bello Troiano omnia ferè fabulosa vsque ad Cyrum. Quin etiam paucissima narrantur de toto illo 600 annorum spatio, magna literarum inscitia externos, præsertim Europæos & Afros, occupante.

Lacedæmonij nouum regnom hic incipiũt per Euristeum an. 42. & Corinthij per Aliten siue Alethen luctatorem, qui Corinthum secundo condidit siue ampliauit 952 annis antequam à L. Mnmmio Cos. destrueretur. *Velleius Pater.* Regnauit Corinthi an. 35.

Peloponnesij & Athenienses dimicant. *Ibid.*

Heraclidæ in Peloponnesum descendnnt.

Codrus Melanthi filius, decimus & vltimus Atheniensium rex, morte sua Peloponnesiacum bellum diremit, se pro Repub. deuouens. Post eum Atheniensium respub. tandin per magistratus est administrata, qnousque Solon legislator electus est. *Iust. lib.* 2. Cum eo regnum Heraclidarum ab Hercule descendentium destructum est. *Euseb.*

Etiam hîc Britanni siue Aogli nugantur suam Albionem tum Britanniæ oomen consecutam à Bruto Ascanij filio, quem aiunt primum regnum illic auspicatom, cùm antea à Gigantibus habitaretur. *Nangiac.*

Anno 70 post captam Troiam, Dores Peloponnesum obtinent. *Thucid.*

Regnatum est in Hispania vsque ad 75 annum captæ Troiæ. Inde in prouincias & priuata ciuitatum dominia conuersa est, donec Carthaginenses, & post eos Romani præualuere.

Anno 80 post captam Troiam Heraclidæ reuersi io Peloponnesum, Pelopidas expellũt ac regnant. *Velleius Paterc. Plutarc. in Homero.* Regnante Tisameno Orestis filio. *Pausa.*

1420 — 3106

in Laconicis, annis 328 ante primam Olympiadem. *Diodor. præfat.hist.*

Aristodemus ex Heraclidis primus, regnat apud Lacedæmonios. *Ibid. Euseb.*

Iones profugi Athenas se contulerunt. *Euseb.*

Amazonum & Cimmeriorum in Asiam incursus. *Euseb.*

1 DEINCEPS cum Regũ & Pontificũ successione coniungam perpetuam prophetarum seriem vsque ad captiuitatem, vt doctrinæ & cathedræ Mosaicæ perennis successio appareat.

Præponunt aliqui Isbaal, qui & Isboseth Saülis filium, qui regnauit septem annos & menses sex (nam quod 1 *Reg.* 2, *v.* 10. scribitur, *Regnauit duos annos super Israel*, Præteritum illud est plusquam perfectum, q. d. iam regnauerat duos annos quando hæc gesta sunt, quæ illic narrantur. *R. Leui.*)

Verum nõ desinebat regnare Dauid in Hebron super tribum Iuda, quousq; post septem illos annos & semis rex vniuersorum Israelitarum electus est, & ad id tertiò vnctus in Hierusalem, in annos 33, ætatis circiter trigesimo 1 *Par.* 3.

Crebris interim prælhis inter Abner & Ioab duces Regum Isbaalis & Dauidis concursum, donec mortuo Isbaale natu maiores publico consensu regnum totius gentis ei detulerunt. 2 *Reg.* 5, 1 *Par.* 11.

Ter vnctus fuit, primum in Bethlehem per Samuelem cum oues pasceret, iterum in Hebron post mortem Saülis. Tertiùm in Hierusalem post mortem Isbaalis.

Primum deinde opus, quòd Iebuseum statim è Hierusalem pepulit & arcem Sion occupauit, ibiq; domum Cedrinam sibi & posteritati ædificauit. A quo tempore Hierusalem regni metropolis facta.

2 Arcam Domini, ab annis 20 in Cariat-Iearim in domo Aminadab considentem, in domum Obed Edom Leuitæ Gettei, magna solennitate & procerum concursu intulit, 1 *Par.* 13.

3 Profectus in se Palestinos fugauit, 2. *Reg.* 5, 1 *Par.* 14.

4 Palestinos iterum vicit. *Ibid.*

5 Arcam è domo Obed Edom Leuitæ in Sion cum Plausu retulit in Tabernaculum, quod ei tetenderat, 1 *Par.* 15.

6 Cum otium ab hostibus haberet, consuluit Nathan de templo ædificando, sed de eius consiliò negotium ad successorem reiectum est.

7 Multa bella gessit prosperè, humiliauit Philistheos, percussit Moab, Syros posito in Syria Damasci præsidio & tributo, Idumeos, &c. 2 *Reg.* 8.

8 Bellum Ammoniticum, in quo per speciem honoris, neci Vriam Bethsabeæ maritum neci obiecit, indéque Bethsabeam sibi copulauit, 2 *Reg.* 11.

9 Duo inde bella ciuilia, contra Absalom, deinde Sebam.

10 Quatuor inde bella contra Palestinos, vnum irrumpentibus Palestinis in Israel. Secundum & tertium in Gob contra eosdem. Quartum in Geth, atque omnibus in locis fœliciter pugnatum, 2 *Reg.* 21.

11 Populum recensuit ad decies cẽtena & trecenta ciuium millia. Quod opus cùm Deo esset inuisum, ex iis pestilentia trium dierum, 70 millia absumpsit.

12 Odas, Hymnos, Psalmos, & omnis generis Cantica, condidit vario metro. Quosdam trimetros, alios pentametros, tetrametros, hexametros, &c. ad instrumenta musica decem generum. (*Kimhi è Talmudicis in Psal.* 4.) Ex eo ergo & Mose poëmatum est origo.

Eos

Anno Diluuij.		Anni mundi.
1420	18 *Regum autem post Saülem primus.*	3106
3. *Reg.* 5. 1. *Par.* 3. 1460	1 DAVID imperauit an. 40.	3146
	Abiathar Pontifice.	
	Asaph, Heman, Iedithun, Nathan & Gad Prophetis.	
	Eupalo Assyriorum 30 rege an. 38. deinde 31. Laosthene an. 45.	
1460		3146

Anni Diluuij. 1420 — Anni mund. 3106

Euristeo primo regè Lacedæmoniorum an. 42. deinde Argi. an. 1. & Arbestrato an. 35.

Alethe primo Corinthiorũ reg. an. 35. deinde Ixionē an. 37.

Medone Archonte primo Athenarum an. 20.

1460 — 3146

Eos cantare Sabbatis præcipuè, & cæteris festis Leuitas docuit. Instrumētum præcipuum erat Kinnor, decem chordis constans, & plectro egens. Hinc Nablum duodecim sonos modulósque habens, tractatum digitis. Cymbala ærea lata grandiáque (*Ioseph. li. 7. Antiq. cap. 10.*) Cæterorum ratio intercidit, vt Hebræi in Psalmos fatentur.

Ex lucubrationibus & Psalmis decem horum suum Psalterium in quinque libros distinctum perfecit. Adæ. Melchisedech, Mosis, Ethan Orientalis, Asaph, Heman, Iduthun, & trium filiorum Choræ, Asir, Elcanæ & Abiasaph, *In Talmud Tract. Baba Bathra cap. 1.* Cæteros agnoscens, loco Adæ & Melchisedech vnum Salómonē ponit Hieronymus prólog. in Psalterium. Græci verò etiam Ezram, Aggeum, & Zachariam addunt. Nam solum Dauidem omnium esse auctorem repugnat ipsorum inscriptionibus, phrasi & stylo.

Solus Iulianus Apostata pietatis odio apud Cyrillũ lib. 7. contra eundem, inficiatus est, fuisse poësim apud Hebræos. Interciderat quidem eius scandendi ratio ipsius temporibus, quemadmodum & hodie magna ex parte Pindari & similium: at non propterea desierunt scribi metricè toti ferè hi sex, Iob, Psalmi, Prouerbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum & Threni, præter innumerabilia cantica & versus, qui in reliquis sacris scriptoribus interferuntur, vt Exod. 15. Deut. 32. Iud. 5. & 6. Esa. 5. 38. & Abac. 3.

Mensuræ siue metri rationem & proportionem conati sunt nominare Iosephus in Dauide & Salomone. *Euseb libr. 11. de Præpar. Hieronym. cum alibi, tum ad Paulam Vrbicam. Isidorus, &c.* Hebræi hîc sunt muti. Nam scandendi modum fatentur se ignorare. Hoc vnum aiunt in Tractatu Sopherim siue de Scribis, versus Canticorum siue carminum Biblicorum non paucos in suum statum iuxta mensuræ rationem à Scribis restitutos, cùm antea fuissent à librariis confusè & permixtè scripti. Solus R. Mose Habib, quod sciam, sic eam attigit;

Carmina veterum sacra, vt in Psalmis, Iob, Prouerbiis, sunt disticha. Alia autem mensurantur certo syllabarum numero, ita vt prior versus posteriore, nunc sit longior, nunc breuior, prout genius componentis tulerit. Alia mensura constant ęquali, nisi quod interdum versus prior à posteriori differt numero quidem syllabarum, sed non tēporum. Nam illud discrimen supplent per aurium consonantiam & gutturalium motiones, aut absorbēt inęqualitatem vocis lenocinio & melodia (vt cùm apud Latinos & Græcos pro Iambo Tribrachus, pro Spondeo dactylus vel anapestus, pro dactylo proceleumaticus, &c. ponitur) Hoc postea illustrat exemplis è Psal. 119. 146. Prou. & Iob 6.

Culpa videtur in Masoritas conferenda. Nam dum distingunt diligentius versus per sententię (quam conceperāt) membra & periodos, metra siue mēsuras versuum non modo neglexerunt, verum etiam confuderunt atque miscuerūt, quas fortasse propius seruauerāt 70. Vt non mirum sit, si inter vtrosque nonnunquam distinctionum in notandis versibus varietas reperiatur.

Nathan vates prædicit Christum venturum, qui Ecclesiam ædificaret, *2 Reg. 7.* Post Samuëlem Dauidis gesta conscribit, *in fine 1 Paralip.*

Dauidem adulterij arguit, Salomoni regnum procurat. *3. Reg. 1.*

Eius nomine Dauid vnum è quatuor filiis in Hierusalem de Bethsabea filia Amihel susceptis, Nathan appellat.

2 Reg.5, & 1 Paral.3. Ex quo orta est virgo Maria. *Luc.3.* Quemadmodum ex altero Bethsabeæ filio Salomone, Ioseph Christi adoptiuus pater originem accepit. *Mat.1.*

Hic autẽ Nathan proximus erat frater Salomonis è Bethsabea. Ita eius linea erat regno proxima, Ex quo intelligimus Christum ex parte Patris adoptiui & veræ matris regni Dauidis fuisse proximum & legitimum hæredem.

Hinc claret Lyranum errasse, cùm scriberet Matt.1. Nathan, ex quo ortus recẽsetur Christus non fuisse filium Dauidis naturalem, sed adoptiuum. Neque enim intellexit hũc Nathan alium fuisse à Nathan propheta.

Præter hos duos habuit Dauid filios alios numero 17, nominatos, 1 Par. 3, è septem vel octo vxoribus. Nam multo plures habuit è concubinis.i.vxoribus vsuariis, *Ibid.*

Abiathar Pontifex. *1.Reg.22.* Hunc & Sadoc temporibus Dauidis summos sacerdotes fuisse tradit R. Selomo, 1 Par. 27. Sed vltimo capite eiusdẽ libri se exponit. Nempe Abiathar quòd vnxisset Adoniam in regem fuisse depositum, & Sadoc vnctum, vt Salomonem vngeret.

Kimhi, Ibid. cap. 27 initio regni ante istos Ioiadam probat fuisse illo officio functum è 1 Par.12.

Gad Propheta monet Dauidem vt fugiat in Hareth, 1 *Reg* 22, eique nuntiat Deum iratum, quòd populum numerasset, *2 Reg.24*, prædicit locum templo destinatum fuisse montem Moria. Dauidis gesta perscribit *in fine 1 Paral.*

Asaph cum fratribus nobilis Musica & sacra eruditione, 1 *Par. 6*, auctor duodecim Psalmorum. *Kimhi præfat. Psal.* de stirpe Gersom filij Leui.

Heman nepos Samuëlis, celebris & musicæ & doctrinæ sacræ nomine. *1 Paralip.26. & 6.* Inter 11 Psalmorum conditores numeratur. *In Baba Bathra.* de stirpe Caath filij Leui.

Ethan de tertia stirpe Leui, nempe Merari Archimusicus insignis, 1 *Par. 6.* cui nonnulli Psalmi dicantur, vel scribuntur.

Gad & Nathan prophetæ disposuerunt cum Dauid res ad templum pertinentes. *Seder cap.10.*

Eos post Samuelem nactus est Dauid rerum suarum scriptores, 1 *Par.vlt.*

Præter Tabernaculum à Mose constructum, alterum Dauid fabricat in monte Sion. *2 Reg.16.* In quod arcam infert constitutis Asaph & aliis cantoribus ad quotidianas preces peragendas, 1 *Par.* 15 & 16, relictus interim in Gabaon tabernaculo fœderis, altari æneo, candelabro, mensa, igne cælitus delapso, vsque ad dedicationem templi, id est, annum 10 vel 11 Salomonis.

Nam in excelso Gabaon Dauid ad Tabernaculum Mosaïcum, Sadoc Sacerdotẽ & fratres eius ad peragenda quotidiana sacrificia manè & vesperi reliquit, 1 *Par.16* cum Heman & Iedutuhn, cantoribus.

Priuatim habebat suum sacerdotem Hiram Hiraitem, 2 *Reg.20.*

Sadoc item & Abimelec filium Abiathar, 1 *Par.18*, suum Prophetam Gad, 1 *Par.21*, suum sapientem Heman, 1 *Par.25.*

Testamento legauit quæcunque satis essent ad ædificationem templi, cuius etiam exemplar & descriptionem Salomoni reliquit, 1 *Paral.vlt.* Salomonem filium ipsi præceptoris Nathan Prophetæ manum & disciplinam dedit. *2.Reg.12.* Primo anno regni constituit rem diuinam, & perfecit, quæ extant 1 *Par.15 & 16.2 Reg.6.*

Anni Diluuij.		Anni mundi.
1420	∴ ∴	3106
	In Europa.	
	Sicyoniorum Corace rege decimo sexto, deinde Epopeo, an 35.	
	Latinorum Ænea Syluio, an.3, deinde Alba Syluio, an.29.	
	DAVIDIS SÆCVLO.	
1460		3146

Forma

Anno Diluuij | Anno mundi

1420

3106

Forma Veri principis, non Cyrus Xenophontinus, Regnum enim auspicatur à restituendo & reformando cultu Domini. Toto vitæ tempore etiam inter grauissima bella in loculis reposuit necessaria, ad decus tanti templi. Denique Salomonem obstrinxit ad eius exædificationem. Finem regni pietate terminauit, vltimo vitæ annô, custodias & ministeria cleri restaurans, sacerdotia & statum religionis ordinans. *1 Paral. 26.* Semper fauit musarum piis cultoribus, vt Ieduthun, & aliis, qui partem Psalmorum conscripserunt. *Ibid.* rem bellicam constituit, fortes & strenuos præcipuis honoribus & muneribus affecit, inter quos 30 fortissimi excelluerunt, *1 Paral. 11.* In extremo morbo aulicos suo limine exclusit, prophetã Nathan & similes intromisit. *3 Reg. 1.* Verbum Dei habens in ore, pietatem & Dei metum commendans, Deo denique benedicens, animam reddidit. *3 Reg. 2.*

Annis septem in Hebron regnauit, & 33 in Hierusalem. *2 Reg. 5.*

Anno regni & vitæ vltimo, statũ & formam sacerdotalis & Leuitici ordinis, præsertim è iudicio Nathan & Gad, cõponit, redigitque in certum ordinem res & officia. *Seder cap. 14 & 20.* Diuisit in 24 classes, vetuitque ne alij aliorum ordinem perturbarent. Antea quisque Leuita, vndecunque Hierosolymam venisset, quolibet tempore habebat potestatem ingerendi se ministerio, citra discrimen, Deut. 18. vers. 7. *Ioseph. Antiq. lib. 7 c. 9.* id est, ea perfecit quæ narrantur, *1 Par. 22, & quatuor sequentibus.*

DAVIDIS SÆCVLO.

Præbuit specimen futuræ virtutis & fortitudinis, dum à prima iuuẽtute leonem, vrsum, & gigãtem Goliath mira audacia confecit, *1 Reg. 17.*

Suo exemplo triginta septem Heroas reddidit, quorum minimus nullo comite poterat exercitum magnum vel fundere, vel certè sustinere, *2 Reg. 23. Ioseph. lib. 7 Antiq. cap. 10,* de qualibus Martial. Acies Vmbone repellunt.

Palestinos, Idumeos, Ammonitas, Moabitas, Damascenos, Syros, Sophenios, vicinos denique populos ad Euphratem vsque, sibi vectigales reddidit. Postea etiam traiecto Euphrate Mesopotamios vicit, amplissimam imperij molem Salomoni relinquens. *Ioseph. lib. 7 Antiq. cap. 5, & seq. è lib. Reg. & Paralip.*

Iebuseis autem Sion eripuit, & montẽ illum struxit tam sumptuosis & crebris ædificiis, circumpositis mœnibus, vt vrbem fecerit de suo nomine vrbem Dauid appellatam. *1 Par. 11,* siue Hierusalem superiorem. Nam inferior & antiqua ad radices montis Sion iacebat.

Montis illius reliquam partem ædificauit Ioab. *Ibid.*

Eius fœlicitati plurimum nocuit adulterium cum Bethsabea, multásque calamitates importauit. 1 Quòd filiũ ex ea susceptum die septimo amiserit. 2 Quòd Amon eius primogenitus sororem fratris sui Absalom constuprauerit. 3 Quòd Absalom ad vindicandã sororem, Amonem interfecerit. 4 Quòd Absalom in Hebron regnum contra ipsum, Israëlitis ad eum confluentibus, occuparit. 5 Quòd idem relictas Patris decem concubinas Hierosolymis violauerit. 6 Quòd denique aliud bellum ciuile Seba suscitarit.

In insignibus (quod sequuti sunt deinceps Reges Iuda) gerebat leonem. Sic antea vexillum castrorum Iuda in deserto. Sic deinceps Regum Iuda annuli signatorij. *R. Abraham in Cab. historica:* Eò fortasse alluditur in Apoc. Leo de tribu Iuda, id est, Christus.

3146

1460

Anni Diluuy. 1420 — Anni mundi. 3106

Nummos argenteos cudi inbebat pondere dimidiæ vnciæ, in quorum vno latere forma esset vasculi manna pleni (quale in atca fuerat repositum) cum hac scriptura, *Sekel Israel*, in altero Rami, qualis in virga Aaronis fronduerat, cũ hac, *Ierusalaim Kedosá*. Similem se vidisse in terra sancta scribit R. Mose Gerundensis com. in finem Pentatenchi, & hæc sempora ostẽtare ex eo colligit, quia cusus signatúsq; erat tosius Israëlis nomine. Item quoniá Hierusalem ipsis 12 duodecim tribubus æqualiter tum significabatur fuisse regia & sancta. Deniq; quia literis Samaritanis. Nam eiusmodi erat literatura Hebraïca, ante decẽ tribuum à duabus secessionẽ.

Quatuor millia cantorum instituit postquam arcam è domo Obed-Edom in tentorium ad id in monte Sion structum transtulisset, quorum principes tres fuerunt, Asaph, Heman, Ieduthun musicæ & aliarum disciplinarum, Prophetiæ & sanctitatis laude clarissimi. *Seder Olam. 1 Par. 6.* Eorum nomine multi Psalmi extant. Ethan additur, *1 Par. 6.*

Cantores, Leuitas alios & sacerdores ditauit amplissimis redditibus, etsi anteá suas haberent vrbes, villas, agros, Palatia (מגרשׁ 1 Par. 6) in singulis tribnũ sortibua, multis parcẽs sumptibus, vt Dei cultus celebrior esset ac solennior. *Ibid.*

Vt per vices officio fungerentur & variis instrumentis Deũ laudatẽt, cytharis, psalteriis, & cymbalis. Nam ad Mosaicas tubas alia instrumẽta musica adiecit, *Ibid. c. 23, 24 et 25.*

De filiis Isachar erant viri eruditi, qui nouerant singula tempora, ad docendum quid facere deberet Israël. *1 Par. 12.* id est, è veteribus Rabbinis. Mathematici, qui scirent intercalare annos, fastos constituere, siderum conuersiones & cursus supputare, quales multi florebant tempore Ezechiæ. *R. Dauid ibid.*

Iam tum Iudæi sese dispetserant per multas Orientis regiones, Verbi gratia à fluuio Aegypti Nilo vsque ad introitum Hamath (id est, Epiphaniæ, vel iuxta alios Antiochiæ) *1 Par. 13.*

Secunda Synodus, Sadoc & Abimelech filio Abiathar pontificibus, 1 Paral. 24 (Nempe vices gerebant Abiatharis summi pontificis) Gad vidẽte et Nathã Propheta 2 Par. 29. In ea cõgregauit Dauid omnes principes Israel, sacerdotes & Leuitas. De reformanda Ecclesia, & Ecclesia ministeriis, Sacerdotibus in 24 ordines distinguendis, Leuitis in diuersa templi ministeria, officia, sortes distribuendis, &c. 1 Par. 24, 25, 26. Hoc tangit Ioseph. lib. 7. Antiq. c. 9. vbi docet Dauidem reformasse institutum Mosis (Deut. 18, vers. 7.)

Profana Rege Dauid.

Iones duce Neleo, Androclo, & cæteris Codri filiis in Asiam migrarunt, & duodecim vrbes Ephesum, &c. in minori Asia, & vicinis insulis condiderunt an. 522 antequam à Cyro vincerentur. *Herod. lib. 1.*

Lydij maris imperium tenent,

Ne Scoti Anglis videantur multò inferiores, hic Albanactum Regem suum primum fingunt.

Medon Codri nouissimi Regis, qui mutata veste à Lacedæmoniis interemptus est, filius primus Archon Atheniensium, à quo posteri Medontidæ dicti vsque ad Caropem, *Velleius Pater. lib. 1.*

Tyria classis pollens mari in extremo orbis nostri termino Gades condit, & post paucos annos Vticam in Africa, *Ibid.*

Peloponnenses iterum contra Atheniẽses bellũ mouent.

Ixion secundus Corinthiorum rex an. 37.

Argis secundus rex Lacedæmoniorum an. 1. Argestatus deinde an. 35.

19 *Regum autem 2.*

1460 — 3146

ſ SADOC primus Pontif. templi, quod Salomon ædificauit, *3. Reg. 2* viuo Dauide electus & inunctus, vt vngeret Salomonẽ Abiathare à comitiis per Dauidẽ indictis deposito, quia Adoniam vnxerat contra Dei oraculum, & Dauidis testamentum, *1 Par. vlt. & ibid. R. Selomo.*

3. Reg. 6.

ſ SALOMON templũ ædificare cœpit, an. 4.

1464 — 3150

Denique Azarias, *1 Paral. 6.* Vbi Catalogus Sacerdotum de stirpe Eleazaris. In quo, quia non tam successio summorum

1464 — 3150

Anni Domini. 1460

Anni Mundi. 3146

Sadoc Pontifice.

Laostene rege Assyriorum 31. an 45.

SALOMONIS SÆCVLO.

1464 — 3150

rum Pontificum, quàm sacerdorum illius generis, texitur (cùm Pontifices etiam sumpti sint è stirpe Ithamaris secundo geniti Aaronis, pro Cleri, principum & populi affectu) Summos Põtifices tibi in cõtextu numerabimus, è breuioribus Hebræorum Chronicis. Alioqui eorum nominandorum diuersa est ratio, tam in chronicis Iudaicis & Iosepho, quàm in libris Regum & Paralipomenon. Modo enim nominatur Pontifex, qui pontificatum administrare debuit, è prima aleazaria stirpe, modo ex altera, qui reipsa, principum temeritate, administrabat. Priore modo *1 Paral. 6* successiones Pontificum describuntur. Nempe secundum filiorum ex Patribus seriem (nulla habita ratione vsus & functionis) ab Aaron vsque ad Azariam Pontificem, ab Azaria vsque ad Iosedec, qui in captiuitatem ductus est, cuique post reditum successit filius Iesus Domini nostri typus, *Zac. 3.* Cuius successio *Nehe. 12* ad vsque Iaddum Alexandro magno obuiam profectum memoratur, vt Synagoga perenni & continua serie ad Christum summum Regem & Pontificem perduceretur. Istius successionis tantam esse vim intellexit Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus, vt ex ea apud Ptolemæum regẽ; Hierosolymitanam cathedram veram esse Mosaïcæ ecclesiæ sedem, non Garizeam euicerit. *Ioseph. lib. 13. Ant. cap. 6.*

Antea illis in locis sacrificare fas fuit, vbi Arca vel Tabernaculum à Mose fabricatum constiterat.

Hebræi colligunt è cap. 12. Deut. licuisse vbilibet sacrificare, quo tempore versabantur in deserto. Post ingressum in terram, tantùm in Silo, postquam illic à Iosuē tabernaculum fixum fuit, vsque ad Heli sacerdotis & iudicis mortem: sub quo capta Arca, rursum in variis locis offerre licuit, donec extrueretur templum Salomonicum. Nam Arca reddita à Philisteis, translata fuit è Bethsames primò in Cariath-Iearim, secundò in Masphat, tertiò in Galgal, quartò in Nob vrbe Sacerdotum, quam euertit Saül propter Achimelec, quintò in Gabaon, sexto in domum Obed-Edom, septimò in domum Dauid, octauò in Salomonis templum stabile & immotũ. Nam fuisse arcam in Silo, Nob & Gabaon repetias apud Kimhi *1 Par. 15 v. 18.*

Arcæ tamen stationes paulò aliter commemorat ipsemet Kimhi in Psal. 24. & *1 Paral. 17.* Arca (inquit) translata est de deserto in Galgal, de Galgal in Silo. E Silo in terram Philistim. Illinc in Bethsames. E Bethsames in Cariath-Iearim. E Cariath-Iearim in domum Obed-Edom, è domo Obed-Edom in vrbem Dauid. Denique in Sanctum sanctorum tempore Salomonis.

Transilit à Cariath-Iearim, ad domũ Obed-Edom in Gabaa, quasi in Marsphat, Galgal, Nob, Gabaon, tensum esset duntaxat tabernaculum, arca autem hæreret in domo Obed-Edom, tertio loco, postquam à Palestinis fuisset remissa.

Quod sanè cõfirmat 1 Par. 17. Quandiu (inquit) arca fuit in Cariath-Iearim, Tabernaculum & altare erant alibi, nempe in Nob & Gabaon. Potuit interserere, in Masphat, in Galgal, in Nob, denique in Gabaon.

Ionathan & Iddo prophetæ. Aliqui addunt Agur è cap. 30 Prouerb.

Calcol & Dorda fratres sapientiæ, philosophiæque encomio insignes. *Ioseph. lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Sapientes Orientis celebrantur. *3. Reg. 4.*

Vt Dauid Græcorum lyricis, ita Salomon Dramaticis antiquior est.

Sub finem ætatis amissum per idololatriam Spiritum S. recepit & scripsit prouerbia, vbi sanctæ vitæ præcepta dat, Canticom Canticorum, id est, Drama siue parabolam de intima Dei vel filij Dei cum sponsa Ecclesia coniunctione atque charitate, denique Ecclesiasten, de mundi contemptu. *Seder.*

Ecclesiasteo continere pœnitentiam Salomonis, cùm de ante acta vita, tum maximè de idololatria, inque eius resipiscentiæ testimooium editum esse Hebræi putant. Cuiusmodi etiam narrat de Prouerbiis. *Hierony. in 43. Ezech.* Ipse externi templi fabricator Salomon peccauit & Deũ offendit, licet postea egerit pœnitentiam scribens Prouerbia, in qnibus ait nouissimè, Ego egi pœniteotiam, & respexi vt eligerem disciplinam.

Cætera eius opera innumerabilia *3 Reg 4* interciderunt. Philosophatus est à Cedro, quæ alias arbores celsitudine vincere conatur, ad hyssopum vsque fruticum minimam. Octo millia librorum composuit, nempe 5000 odarum & carminum. 3000 Dramatum, parabolarum & *εἰκόνων*. Quo tempore in Aegypto omne doctrinæ sapieotiæque genus florebat. *3. Reg. 4. Ioseph. li. 8. Antiq. cap. 2.*

Inter illos erat liber precatiooum siue præcantationũ, quo docebat modum depellẽdarum ægritudinum: Illum esse puto, quem R. Kimhi inscribit de morborum curationibus è Talmudicorum tradirionibus com. in cap. 4. 1. Reg. quo maiores vsos ait instar Hippocratis & Galeni. Reliquerat & librum de exorcismis siue adiurationibus ad fugandos dæmones Nam facultatem contra dæmones callebat dono sibi diuinitus inspirato. *Ioseph. lib. Antiq. 8. cap.* . quem Origenes tractatu 35 in Matth. sua ætate extitisse significat.

Hinc detegitur igne vindicanda Magorum nostri temporis impostura, qui nomine Salomonis abutuntur ad dæmones euocandos, cùm è cõtrario eos non euocare, sed pellere suis libris docuerit. E quibus exorcismos Vetus synagoga desumpserat in dæmoniacorum solatiũ & liberationem. vsurpatos Christi sæculo Act. 19. & adhuc vim habentes Iosephi temporibus inspectante miraculum Vespasiano. *lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Nempe quendam modum exorcisandi condiderat, quo dæmones adiurati ex obsessis pellebantur corporibus, cui officio mancipati Exorcistæ vocabantur. *Dist. 21. §. 1. Zonar. tom. 1. cap. 58.*

Libri ergo Salomoni impiè attributi sunt, qui inscribuntur Salomonis incãtationes, 2 clauicula Salomonis, 3 Annulus Salomonis. Nam eorum primus apertè est sceleratus, medius continet elementa & institutiones magicas, éstque veluti clauis Magiæ ad dæmonas circulis, characteribus, variis figuris, ceremooiis, & eiusmodi absurditatibus illiciendos, etiam si ita incipiat, Initium & finis libri huius, est timere Deum. Tertio doceri aiunt, quo pacto dæmoo in gemmam annuli accersatur & illigetur.

Templum à Salomone constructum annis cẽtum & qoadraginta tribus, priusqnam Tyrij Carthaginem coloniam conderent. *Ioseph. libr. 8. Antiq. è Tyriorum annalibus, & libr. 1 contra Appionem.*

Apud Aegyptios regnabat Vaphtes, *Euseb. lib. 9. de præpa. ex Eupolemo.*

HAC

Anni Diluuij		Anni mundi
1460		3146
	Ionathan, Iddo & Abia Silonite prophetantibus.	
	Argestrato Lacedemoniorũ & Labote an. 37.	
	Ixione & Agelao an. 37, Corinthiorum.	
	Agasto an. 36. Atheniensium Archonte.	
	Latinorum Ægypto siue Ati Syluio, an. 24.	
	Sicyoniorum Epopeo rege decimo septimo.	
1464		3150

Anni Mundi

2670

HAC QVARTA AETATE DOCTRINAM ECCLESIAE FVISSE PERPETVATAM SIC DOCETVR ex ipsius Scriptoribus & Prophetis.

QVART. Aetate sacra doctrina & vetus religio non modo perpetuatur, verum etiam mirè illustratur, amplificatur & crescit. Nam lex data pro remedio quodam aduersus falsas religiones & Idolomanias omnia obruentes. Vnitas Dei. *Exod.20. Non erũt tibi dij alij coram me. Deut.6. Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus vnus est, 32. Videto quod ego solus & non sit alius Deus praeter me. 4, Dominus ipse est Deus, & non est alius praeter vnum, &c. Quod repetit David Ps.17,85,82,&c.* Trinitatis mysterium. *Deut. 4. secundum literam Hebraicam. Quenam est gensique habens Deos tam propinquos sibi. 5, Audiuimus (inquit populus) vocem Deorum viuentium, qui de medio ignis loquitur. 10, Dominus Deus vester ipse est Dij Deorum, & Domini Dominantium. Iosue ult. Non poteritis seruire Domino, quoniam Dij sancti est. 2 Reg.7, Israel gens in terra, propter quam iuerunt Dij, vt redimerent sibi eam, ad quod explicãdum, 1 Par.17 scribitur Iuit Dij. Psal. 17, vultum viderunt vultus eorũ ([illegible] πρόσωπα, persona & hypostasis) quod R. Iaphet citante Abben Ezra cum similibus locis confert ad mysterium Triadis illuminandum. 54 & 116, Dominus est susceptores mei, Dominus est adiutor mei, 58 vtique sunt Dij iudicãtes in terra, Ps.29, tribuite Domino filij Deorum tribuite Domino gloriam, 89 quis assimilabitur Deo in filiis Deorum, i. in angelis à Patre, Filio & Spiritu Sancto procreatis, 47 Dij fortes terrae vehementer eleuati sunt, 136 Cõfitemini Dominis Dominorum. 149 Laetetur Israël in factoribus suis. Praeter infinita alia huius arcani semina, in quibus passim per totam Scripturã Deus nũc forma & numero singulari,* Ia, El, Elion, Eloah, Adon, יהוה *ob singularitatẽ vnitatemq́; essentiae, nunc plurali* Elohim, Saddaï, Adonaï, Elim, Elohe Tsebaoth, *propter pluralitatem siue ternionem personarum vocatur & inuocatur, in quibus etiam seorsim* Dei filius & Spiritus S. *insinuãtur. Exod. 33. Dei filius Mosi, Ego ostendam (ait) omne bonum tibi, & vocabo nomen Domini (i. Patris) coram te, & alibi: Ascende ad Dominum (i. Patrem) in montẽ. Quin et Deus ipse, Exod.23, attribuit Angelũ Israeli, vt eum obseruet, eius vocẽ audiat, & intra se nomen suũ Tetragrammatũ habeat. Mitatron Cabbalici appellãt, mira de eo narrantes, vt Elias in suo Tisbi attingit, Iesum Apost. Iudas et Paulus, 1 Cor.10, quem scribũt Israelitas ex Aegypto eduxisse, et in terrã sanctam introduxisse. Psal. 44, 96, 102, 109, &c de eo sunt tota, sed nec Psal. 2, à filij vocabulo abstinet, &c. Quantum ad* Spiritũ S. *Exo.35, Impleuit eum Spiritu Dei, Num.11, super Eldad & Medad requieuit Spiritus Domini, vbi Targhũ Hierosolymitanũ, super eos insederat Spiritus S. Ps. 50, 139, 143, &c.* In Christum fides eiúsque expectatio. *Deut.18, Suscitabit vobis Prophetã, &c. Num. 24. Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel, vbi Onkelos Chaldeus, Et magnificabitur Messias, Exo.12. Nox ista est obseruabilis Domini, quando eduxit eos de terra Aegypti. vbi Targhum Hieros. Moses eduxit de medio deserti, Rex autem Messias de medio Romani exilij. Hic quemadmodũ ille, loquetur in summitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumq; ipsis pariter ambulantibus. Hac est nox Pascha, &c. Nu.11. Eldad & Medad vaticinantur in deserto: nempe de Christo, Gog & Magog ex eodem Targhum. Num. 24, efferetur regnum illius, Targhum idem, & magnificabitur regnum ipsius Regis Messiae. De quo & complures Ps. vt 2, 21, 44, 68, 71, 88, 108, 109, 131, &c. 2 Reg.7. Praeterea articulus fidei Iudaeorũ 12. vbi illi, Est necesse (inquiunt) credere in Messiam, eum amare, orare pro ipsius aduẽtu, quemadmodũ nunciatum est per os Prophetarum omnium ab ipso Mose ad vsque Malachiam. Quicunque enim de eo apud se dubitat, mendacij arguit vniuersam legẽ, quae Messiam sperare certo iubet in sectione Balaam (Num.24) & in sectione, Vos statis hodie (Deut.29 & 30) Deniq; caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & cap. 11 Maiemonim.* Figurae per *totum Leuiticum & Iosũe, per totam historiam Samuelis & Nathan. i. primi & secũdi Reg. item in crurifragio, extensione manuum Mosis in crucis formam, serpente aheneo, arca, quae crux erat contracta, &c. Exod.12, Num. 9.19.21. Deut.28, 32.* Sacerdotium externum, publicum ministerium & eius varij ordines, *Exo.29. 1 Par. 6, 9, 23, 24, 25, 26, quibus capitibus Leuitae diuiduntur in sacerdotes, doctores, iudices, siue diaconos, cantores, siue psaltas, ianitores, deniq; thesaurarios siue sacristas. Deut.17 et 18. Totus denique Leuitic.* Benedictiones Sacerdotum, *Psal.117. Cuius rei formula concepta est, Num.6. Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. Ostendat Dominus faciem suam tibi & misereatur tui. Conuertat Dominus vultum suum ad te & det tibi pacem. vbi Hebraei sex necessario requiri docent, 1 vt proferatur lingua sancta, 2 vt stando fundatur, 3 vt alta voce pronuncietur, 4 vt manus attollant sacerdotes, 5 vt versus populum, vel eum qui benedicitur faciem habeant, 6 vt fiat in nomine Dei Tetragrammato. Atque haec quidẽ in tractatu Talmudico Bircath Cohanim, & prima parte Maiemonim, c.14. pag.49, Verum septimum adde, nempe trinam repetitionẽ nominis Domini siue Tetragrãmati, et formam sententiae atque distinctionẽ, in qua Pater, Benedicat, et custodiat, Filius, ostẽdat faciẽ suã et misereatur, Spiritus S. conuertat vultum suum, & det pacem. Nam haec trina replicatio erat expressa inuocatio S. Trinitatis.* Vestes religiosae, & ornamenta sacra, *Exod. 28, 39, 25, 26, 27, 30, 33, 36, 37, 38, 40.* Sacrificia cruenta *in typum Passionis Christi per multa capita Leuitici, multorum generũ, Holocaustum, Hostia pro peccato, Hostia pro delicto, sacrificium pacificum, votiuum, spontaneum, Toda siue confessionis siue laudis, Agnus Paschalis.* Incruenta *in quibus nulla erat effusio sanguinis siue iugulatio, in typũ Eucharistiae, Ibid.c.2 & 7, libamina in liquidis, praesertim vino, Num.6 et 29. Menaboth in aridis praesertim simila. i. farta, farinacea sacrificia, multorũ generũ vt panis Azymi, pugillus similae oleo perfusus, lagana azyma cocta in clibano & oleo perfusa, lagana frixa in Sartagine, lagana tosta in craticula oleoq; condita, Arista ex primis et virẽtibus adhuc frugibus decerptae leniter ad*

150

Anni mundi.

ignem ostulata, in farris modum confracta thureque tecta. Sex hæ species Leu. 2. quorum mysterium concipiens David Eucharistiam delicatum edulium & animas saginãs promittit Ps. 22. 22, 71. etiam è R. Mose Haddarsan, R. Simeon auctoris Zoar & veterum aliorum Talmudicorũ & Rabbinorum interpretatione. Signa fidei, siue sacramenta, Circumcisio Ex. 12, Leuit. 12, Deut. 10, Ios. 5. Pœnitentia & eius opera, Sacrificium pro peccata, Leuit. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 19, 23. Num. 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 29. Hostia pro delicto fidei ferè locis Leuitici & Numerorum. Confessio autem peccatorum Leuit. 5, & Num. 5. Purificationes & Baptismata, vt lauacra, sanguinis aspersio, aqua lustralis, Exod. 12, Leuit. 14, Num. 19. &c. Hinc Exod. 19, viro Moses iubetur triduo ante legem dandam populum sanctificare continentia ab vxoribus, vestium lotione, &c. Loca religiosa, Tabernaculum, templum portatile & motorium, Exod. 25, 26, 33, 40, Num. 7, fixum in Silo Ios. 18, Sacella multa in excelsis, in quibus arca Domini steterat, 1. Reg. 4, 7, &c. tertium nouum arca à Danide ædificatũ. 1 Par. 15, & 16. Excelsum Gabaon, 2. Par. 1. In Bethel, 1 Reg. 10, Altaria holocausti, & incẽsi, Exod. 27 & 30. Sacræ Imagines, Cherubim duo aurei iuuenili forma herentes propitiatorio, Exo. 25, 18, & seq. Velũ contextum Cherubis, & cortina formis Cherubinis sparsa, Exod. 26 & 36, vbi noster interpres pulchra varietate distincta. Serpẽs aheneus, Num. 21. Teraphim Dauidis, quasi lares & penates, 1 Reg. 19, Vexilla Tribuum Heb. 2. Num. e quibus quatuor prima intextas habebant figuras quatuor sanctorum animalium, hominis, leonis, bouis, aquila, de quibus Ezech. cap. 1, & noster Ioannes in Apocal. Kimhi in secretioribus Commentariis in Ezechielis Quadrigam. Quare præceptũ, Ex. 20, de non faciẽdo sculptili neque vlla similitudine tribus modis exponunt Rabbini. Primo intelligi de Idolis, vt R. Iaphet & auctor mechilta, citante R. Leui, Exo. 20, aut de imaginibus cœlestibus 48, vt R. Selomo, R. Abrahã, Ibidẽ, & ipse Kimhi Ps. 97. neq; cõprehendere Cherubos, & similia sacra simulachra. Secundo esse præceptũ quantũ ad ceremoniam pro tempore ob abusionem Gentiũ effusè in Idololatriã ruentiũ, ideoque non obligasse antiquiores Patres, vt Iacob 28 & 35 Gen. Sic R. Isaac Gen. 20 & 28, addẽs Magistros hoc docere in illud Deut. 16. Non facies tibi neque eriges statuam, quam odit Dominus. Tertio, Non adorabis, neque coles ea, esse præcepti modificationem, nec nisi eius quod dixit, Non facies tibi sculptile aut vllam similitudinem, expositionem. Sic R. Ioseph Albo lib. 2. c 14 quod confirmatur versu 1 cap. 26. Leuit. vbi immutatur loquendi formula. Non facies, &c. vt adores ea. Sic & noster Tertul. lib. 2 contra Marcionẽ. Festa, Sabbatum, Exod. 16, 20. 31, Leuit. 16, 19. 24. 25, Deut. 5. Neomenia, Num. 28 præter quæ quinque erant festa legalia, Leuit. 24, Numer. 28. & 29, Pascha videlicet octo dierum in memoriã liberationis Ægyptiacæ, Pentecoste siue festum Messis siue primitiuorum. i. nouarum frugum Num. 28, octo diebus in memoriam data legis, festum Tubarum in recordationem vocationis populi in Abraham, Leuit. 23. Num. 29. Tabernaculorũ siue festum collectionis (fructuum & vuarum) ad recolendũ beneficia in deserto exhibita, octo diebus, Dies expiationis. Leuit. 16, Quibus accesserũt festum dedicationis Tabernaculi, Exod. 40, Planctus filiæ Iephtæ die anniuersario, Iud. 11. Religiosorũ vita & vota. Nazarei vtriusque sexus, Num. 6, quorum leges sequitur Samson, Iud. 13 & 16, Samuël, 1 Reg. 1. Virginum consecratio, Iud. 11 in filia Iephtæ iuxta Rabbinos. Prophetarum cœtus præsidente Samuele, 1 Reg. 19. De reliquis votis Num. 30, & Leuit. 27, Deut. 23, quæ quando redimi possent, docet Ioseph. lib. 4 Antiq. ca. 4. Sanctorum vis & preces. Exod. 32, 33. Recordare Abraham, Isaac & Iacob, quibus iurasti per temetipsum. præsidij Angelorum crebra mentio in Mosis lege & Iosuẽ, Iudicumque historiis. Nomina 12 Patriarcharum in pectorali summi pontificis & inter solennia sacra, &c. Reliquiæ. translatio ossium Ioseph, Exod. 13, in Sichem Ios. 24. quæ & prophetarunt, Eccl. 49. Trãslati etiam sunt cineres vndecim reliquorũ patrum in Ægypto mortuorum. Act. 7. posuitque Manna Aaron in Tabernaculo reseruandum. Exod. 16, v. 34. In arca reponitur asseruanda vrna aurea habens Manna, & Virga Aaron quæ fronduerat & tabulæ testamẽti. Heb. 9. & amygdala virga Aaronis atque flores, & lenticula olei vnctionis, & capsella, quam miserãt Philistim munus Deo Israël, è Talmudicis in tractatu Ioma & R. Mose 2 parte Maimonim. pag. 453. Ieiunium duorum generum, vnum coactum legéque præscriptum Ecclesiasticis respondens. Onasim vocant. i. coactianum, Leu. 16, ieiunium scilicet expiationis decima die mensis Septembris, ad quod sequentibus ætatibus multa adiecta sunt, Zach. 8, & in calendario Hebræorum, alterum voluntarium obligans duntaxat post votum, Num. 30 v. 14, Psal. 34, 68, 108. Konasim appellant. i. punitionum & abstinentiæ, quibus scilicet punitur corpus, vt cum quis vouet se abstenturum à vino, vel carnibus. Num. 6, &c. Quin & Quadragesimæ exemplum à Mose bis, & iuxta aliquos Rabbinos ter tot dies ieiunante relictum, Exod. 24, 34, Deut. 9. Inde enim deinceps 40 diebus pro suo modulo multi ieiunarunt, abstinentes à carnibus & vino, in itinerario R. Beniamin. Delectus ciborum, Leuit. 11, Deut. 14, Hæc sunt animalia, quæ comedere debetis, hæc quæ non comedere, de animantibus siue terræ, siue aquæ, siue aeris. Num. 6, qui se voluerint Domino consecrare, à vino & omni quod inebriare potest abstinebunt, ab aceto, & quolibet de vua expresso, ab vuis recentibus, siccis, passis. 30, v. 14, Votum per ieiunium & cæterarum rerum abstinentiã, vt etiam exponunt R. Abraham & alij Rabbini. Cura mortuorum, pro eis preces, Purgatorium, Aaron stat cum Thuribulo inter viuos & mortuos. David ieiunat & parentat Sauli & Ionathæ, 1 Reg. vlt. oblationes, de quibus Exod. 25, ad temporarias sæculi venturi pœnas relaxandas valere Zoar docet in sectione Teruma. Rakanati, Leuit. 21, illud, 1 Reg. 2, deducit ad inferos & reducit. de certo inferorum loco intelligendum docet, è quo purgatæ animæ emergant, per ventrem ceti siue balenæ figurato, Ion. 3. (vt & alij per refugij ciuitates, Num.) non de Seol tahtith (inferna inferiore) siue Abaddon (perditione) Imò verò vetustiores Hebræi in Talmud c. hazahab (aurum) in tract. Baba Metsia. (porta media) Nam passim septem inferni mansiones cõstituunt, è quarum aliis esse exitum, ex aliis non esse docent, reliqua in 13 articulum symboli sui Rabbini docens, nempe Purgatorium esse pro

2670

3150

Anni Diluuij.

1464

esse pro fidelibus constitutum, vt luant quidē pœnas pro grauitate peccatorum suorum vt hae sset.i.similis & concupiscentia commissorum, postea tamen partem futuri æui obtineant, cum hæretici, infideles, Epicurei & truncatores plantationum (.i. piarum patrū traditionum) sint in æternum perituri. Traditiones. *Articulus est octauus Symboli Iudæorum ab eodem Mose processisse duplicem legem vnam scripto (Biktab) alteram traditione (Beal-pé.q.per os) & vtranque obligare æqualiter. peruenisse autem ad posteros, per Iosuam & Seniores ad prophetas & Sacerdotes, indéque ad Scribas & Pharisæos, de qua scriptū sit, 1.par.4. Hæc autē sunt verba vetera. Sic enim appellari Masoreth (traditionem) siue Cabbalam (acceptionem & doctrinam maiorum sine scripto) docet Kimhi, quam post captiuitatem suscitarit Ezras. Atque hūc perpetuo Dei cultum fuisse cōseruatum apud suos de Tabernaculis, palmis, tubis, fimbriis, ieiuniis, sacrificiorū ritibus, Ecclesiasticis instrumentis, & consimilibus, minime lege scripta expressis, pro quibus pugnat contra hæreticos* Karaim *(.i. biblicos, solam scripturam recipientes) R. Abraham Leuita in sua Cabbala.* Vita æterna, iudicium extremum. *Passim in Mose & psalmis. pro quorum compendio esto illud R. Mose ben Nahaman & Rikanati Leu.25 pag:154. Scito eam animæ* Ceritbuth.i. *excisionem, de qua passim Moses, magnā spem facere immortalitatis animorū, mercedis ac premij futuri. Nā quod sæpe Dominus, excindetur, ait, anima illa de medio populi sui, vel excindetur anima ipsa à facie mea, ostendit eandē ipsam, quæ peccauerit ob peccatū exscindi, reliquas, quæ non peccarint, se corā in sublimi luce & splēdore victuras. Hoc tu intellige.* Resurrectio *autem carnis est decimus tertius articulus eorū Symboli, crebróque à Dauide pingitur. Cæteri articuli de fide, operibus, prædestinatione, Iustificatione, etiam cōtrouersi inter nos & Caluinistas abundè illustrantur à scriptoribus sacris huius ætatis, Mose, Iosue, Samuel, Nathan, Dauide, auctore primi paralipomenon, & aliis si qui sint.*

QVINTA ÆTAS REGVM, ET VAriorum Mundi principatuum q. virilis ætas populi Dei.

Quæ incipit anno mundi 3150.

Regum Dauidicorum

2

1464 3.Reg.11. 2.Par.12. 1500

a SALOMON regnauit adhuc, an.36.

Pontifice & prophetis iisdem.

Rege eodem Assyriorum Lasthene.

Sicyoniorum Epopeo rege decimo septimo.

Iisdē apud Lacedæmonios, Corinthios & Athenienses regnantibus, deinde

1500

Archippo Athenarum Archonte an.19.

Anni mundi.

3150

a AVCTIS tabernaculi rebus, templum mirabile construit, inuentis inter Israëlitas centum quinquaginta tribus millibus proselytarum, qui operas suas præstare possent ad lapicidinas, & ad lapides saxaque in locum opportunum exportanda. 2. *Paral.2.*

Tabernaculū antea mobile & portatile, nūc primū cœpit figi.

Templum istud augustissimum, septem mundi quæ habentur miracula superans, tres præcipuas habuit partes, tēplum clausum. 2 Atrium interius siue sacerdotum. 3 Atrium exterius siue populi, in quo porticus constructa est à Salomone, postquam ille ædem totam perfecisset. *3.Reg.7.*

Progressu temporis atrium istud exterius interstitio murorum fuit separatum, vt anteriore parte viri; posteriore fœminæ continerentur, sacerdotumque ab atrio remotiores essent, vnde atriū nouū. *2.Paral.20.* id est, atrium fœminarū.

3150

3186

Hæc autem omnia atria suaa habuerunt porticus ad Meridiei & Septemtrionis latera, quibus vel imber vel æstus vitari possent. Tandem atrium profanum siue gentium, in quod exteri & Israëlitæ non purificati, ad precandum conuenire possent, accessit.

Vniuersa hæc muro cingebantur, à quo totum spatium vsque ad atria contentum mons domus dicebatur, domus Dei, mons Moria. Nempe in eodem mōtis tractu sunt quatuor colles siue iuga, quæ quandoque vna appellatione Sion dicuntur, aliquando varia sortiuntur nomina. Primus est Sion, qui ob sui altitudinem respectu totius terræ, specula interpretatur. In eo erat arx dicta ciuitas Dauid, quā à Hierusalem dirimebat hiatus quidam siue Melo. 2.*Reg.5.* Illic erant sepulchra Dauid & Regum. Secundus iste Moria. Tertius Acra, vbi noua ciuitas. Quartus Golgota.

Omnia illic auro, argento, rebus aliis pretiosissimis constabant, ac vt cultus Dei esset honorificentior, præter Cheruboa Mosaicos formam iuuenum alatorum ostentantes, similibua sacris imaginibus omnia respersit etiam templi parietes & introitum. *sub finem 6.capitis 3 Reg.*

Multa alia adiecit præter exemplū Mosi à Deo præscriptū.

3186

1 Decem mensas panum ad vnam Mosaicam, decem candelabra ad vnum, in quibus etiam lucernæ perpetuo arderet.

Anni Diluuij | Anni mundi

1464 | 3150

SÆCVLO SALOMONIS.

Anno ætatis decimo, vel vndecimo ad summum, genuit Roboam, etsi puer non dicitur posse gignere ante 13 annum & vnum diem. *R. Isaac*. Hoc facile probatur, quoniam Roboam annum 40 vitæ agens patri 52 annos nato successit ex. 3. Reg. 14. & 11.

Initio regni, id est, ætatis duodecimo (vt conantur docere Hebrei apud R. Kimhi, 1. Par. 29, v. 1. nam hoc non est satis liquidũ) vrbem muro circumdedit, *3 Reg.* 2, inter duas mulieres sapienter iudicauit sapientia sibi diuinitus indulta.

Regibus vicinarum gentium amicitiam ipsius & fœdus petentibus & imperata facere paratis assensit.

Templum septem annis compleuit, nempe regni sui vndecimo, in monte Moria, qui collis erat montis Sion saxosus, paulum erectus à parte Orientali ciuitatis, pronus super arcem, quam muro cinxerat, valle profundissima circumdatus. *Ioseph. lib. 15*.

Dedicauit templum, dicta oratione, mactatis hostiis pacificis ad boum 20 millia, & ouium centum viginti millia. Nempe vt epulo sacro populum ad celebritatem confluentem exciperet. Nam in sacrificiis pacificis omnia reddebantur ad conuiuandum offerenti, præter adipes & renes, qui adolebãtur, & armum dexterum, qui relinquebãtur sacerdotibus.

Summa orationis, vt Deus populum in rebus suis opem in illo templo implorantem exaudire vellet ex arca & cœlo. *3 Reg. 8*.

Domum regiam tredecim annis perfecit, nempe regni sui vigesimo.

In maxima regni prosperitate coniuges ex alienigenis sibi sociauit, & idola, quibus more gentis suæ sacrificarent, habere permisit. Vnde vltionem à Deo meruit. *3 Reg. 11*.

Septingentas vxores & 300 concubinas habuit iam senex. Earum idola coluit fanáque eis struxit. *Ibid*. Cui proinde Deus denuntiauit fore, vt regnum maiore ex parte filio ademptum seruo illius traderetur. Idque ita accidit.

Anno regni quarto filiam Pharaonis duxit. Ita illa cum eo vixit 36. *R. Selo. 2. Par. 16*.

Tempore senij à mulieribus aliis pertractus est ad Idololatriam, sed resipuit. *Ibid*.

Multas vrbes ædificauit in Paralipomenis.

Bella pauca gessit. Vnum contra Syros Sophenos prope Euphratem, quibus victis ædificauit Palmyram in deserto & alias ciuitates munitissimas in Emath regione Sophenorum *2 Par. 8*.

Alterum contra Idumeos maris Rubri, quibus eripuit Asion-Gaber, quæ vrbs postea à Ptolomęi Sorore Arsinoë dicta est, hodie Suez. Turcæque paret, Rubri maris portus. Deinde Aeloth. *Ibid*.

Ciuilia duo celeriter oppressit, Ieroboam, qui Israëlitas ad rebellionem inflammauerat, ad Sesac Aegypti regem fugiente. & Adad, post accensos in Idumea defectionis ignes, in Arabiæ deserta dilabente. *3 Reg. 11*.

Razon latronum principem, qui Damascum inuaserat, séque in ea pro Rege gerebat, suscitatum à Deo propter suam Idololatriam perpetuum hostem habuit. *Ibid*.

Makeda qui & Nicaula Aethiopum regina (Item Aegypti. *Ios. lib. 8. An. c. 2.*) è Saba Nili insula, postea à Cambyse Meroë appellata, ad Salomonem venit, regni eius quarto (*Marinus victorinus de reg. Æthiopia*, vel potius vndecimo. Nam 3 Reg. 11 templum iam erat ædificatum) de lignis

1500 | 3186

Anni Diluuij | Anni mundi

arboribus, & cęteris rebus, naturalibus presertim auditura. Filium ex eo conceptum nomine Melich, deinde Dauidem, regnandi iure fœminis sublato, Regem renuntiauit, & nobili imperio Preto Ioannis (quòd hodie etiamnum viget) principium dedit. Ex quo iam tot annos primo legem, deinde Euangelium per Eunuchum & Philippum Apostolum prędicatum seruant, extremam manum adhibente Matthęo. *Ex historia Aethiopica.*

1464 | 3150

In Aethiopiam secum duxit 12 Iudęorum millia, mille scilicet è singulis tribubus, quibus ibi magno numero propagatis, iam Aethiopes, pręsertim nobiles se è semine Israëlis esse gloriantur. Ob eamque causam etiam nunc circunciduntur, non quidē ob salutis necessitatem, vt ipsi obiicientibus Paulum respondent, sed ob sanguinis pręrogatiuam. *Ex eadem historia.*

Hinc fortasse abrepta occasio historię vel potius fabulę de Iudæis fluuio sabbatico in Aethiopia clausis, & eorum imperio florentissimo apud Eldad Danium, quem olim vertimus.

Regina Saba plantam Balsami dono detulit ad Salomonem, quam & ipse plantauit in agro Hiericuntis. *Iosep. lib. 8. Ant. cap. 3.* Eā postea sola Iudæa aluit. *Plinius.* Hodie sola Aegyptus, vbi etiam fertur sterilescere.

SALOMONIS SÆCVLO.

A fixa Axumæ sede regni, quarto loco regnum obtinuisse dicitur. Nam cum antea incertis sedibus Aethiopes regnarent instar Nomadum & Arabum, Arue primus illic sedem cōstituit annis 400, deinde Agabo frater an. 200. Hinc Ghedur qui & Sabanut, 100. Is totam Aethiopiam subegisse scribitur. Denique Makeda huius filia an. 80, quorum quinquagesimo viserit Salomonem post eius quartū, & postea regnarit 27. Hāc autem reliquerit progeniem 22 regum vsque ad Christum.

Melic filius eius & Salomonis an. 29. Andedo filius Melic an. 1, Auda frater 11, Gigasio 3, *Z*angua 44. Guasio d. 1, Antet 61, Bahara 9. Cauada 2, Chanze 10, Endur 9, Guaza 1, Endrah 1, Chaales 1, Setiia 17, Aglabx 3. Anscua 1. Breguas 17. Guase 17. Beteclugna 17, Baazena 27, sub quo Christus. Sed multi prætetiti sunt, vel numeri corrupti. Nam vix perueniunt ad extremum huius quintæ ætatis, nedum sextæ, siue Christi.

Habuit Salomon naues traiicientes in Tharsis Indiæ regionem ad aurum, argentum, lapides pretiosos, Pauones, &c. *2. paral. 8.*

Nauigatio erat trium annorum. Quare profundè oportuit penetrare in Orientem & Occidentem. Nam illa Portugallensium hodie, quamuis remotior anno absoluitur, & quando est diuturnissima sesqui anno.

Inter hæc est aurum, quod appellatur in Hebræo ibid. c. 3 Paruaim, quasi allatum ex vtroque Peru, quod hodie paret Hispano. Eandem nauigationem repetere voluit Iosaphat cap. 20. nec probabile id intelligi de nauigatione vulgari Indica. Nam illa per mare Rubrum semper fuit tritissima & cognita vniuersis gentibus, sine qua Orientis opes ad Syriæ, Asiæ minoris, Phœniciæ, Africæ, Europæ regiones nunquam alioqui peruenerunt.

Dum ergo Scripturæ hoc de Salomone & Iosaphat veluti singulare notat, posito etiam Paruaim vocabulo, quod dualis est numeri, quis non cernit nouum hunc orbem nominari? Qui potuit ab ipsis aperiri sulcato mari siue versus Occidentem more Hispanico, siue versus Orientē Molucis præter-

1500 | 3186

Anni Diluuij. | Anni mundi.

1464 | 3150

SÆCVLO SALOMONIS.

ternauigatis, vt faciunt Lusitani.

Salomon præter alias sapientiæ dotes, etiam numeratur inter 10. Psalmorum conditores à D. Hieron. *Prolog. in Psalt.* quod 72 & 127 eius nomen præferant, cui & tres sequentes 128. 129. 130. tribui debeant, quia ἀνεπίγραφοι ad proximum auctorem referuntur. Hebræi decem quidem faciunt, imo verò vndecim, sed Salomonem prætermittunt, eius loco Adamum & Melchisedech substituentes. *Kimhi præf. in Psal.*

Eius gesta Nathan vatès, Ahias Silonita & Iddo propheta perscribunt.

Et ea exteris Eupolemus, Alexãder Polyhistor, Hecateus Abderitanus, Dius Phœnis, &c. è *Iosepho lib. 8 Antiq. c. 2, & Eus lib. 9. Præp. c. 4.*

Ahias Silonites propheta missus à Deo, tradit decem tribus Ieroboamo, prędicit mortem filij eius, & totius regni exitium, *3. Reg. 11 & 14.*

Puerum eum fuisse aiunt Mosis ætate, & vitam ad Eliæ sæculum perduxisse, quod spatium est annorum 600. Nam recensetur inter 7. annorsissimos. *In præf. Maiemonim.*

Reges huius temporis sapientiæ studebant, sibique mutuo per legatos quæstiones, problemata, ænigmatáque proponebant, præmiis vincenti constitutis, *3. Reg. de Hiram & regina Saba. Plutarc. in Symposio 7 Sapientum, & auctor vitæ Æsopi.*

Profana Rege Salomone.

Ante Homerum eariterunt hi poëtæ in Græcia, Linus, Philammon, Tamyras, Amphion, Orpheus, Musæus, Demodocus, Phenius, Sibyllæ, Epimenides Cretensis, Aristeas Proconesius, Asbolus Centaurus, Isatis, Drimon, Euclus Cyprius, Orus Samius, Protenidas Atheniensis, *Eus. lib. 10. Præp. cap. 3.*

Olenes, Lycus, Pãphus Athenienses, Orpheus filius Calliopes hymnographi. *Pausanias.*

Homerus, centum annis plus minus post bellum Troianum, *Cassius apud Gellium lib. 17. cap. 21.* seacentis ante Aristotelem. Centum triginta ante primam Olympiadem. *Porphyr. Cornelius nepos.* Ante cæcitatem Melesigenes appellabatur. Eius ortum septem Græcorum ciuitates gloriosè sibi vẽdicabãt. Cuius poësi nullũ opus apud Gręcos vetustius extare in cõfesso est. *Ioseph. lib. 1 contra Appionẽ. Sic Aristot.*

Nam Lini, Orphei, Musæi, Phemij, & Aristeæ proconesij poetarum, qui vno sæculo erant antiquiores, vtpote deorum suppares opera perierunt. *Ibid.* Suæ poëseos argumentum desumpsit è Coruino Iliensi poëta, Palamedis discipulo. *Suidas.* Sibyllinos versus plurimos suis versibus inserens. *Solinus ex Boetho.* Adiit sapientiæ ergô sacerdotes Aegyprios. *Iustinus in Paranetico.* Non modo cæcus fuit, sed & victum errans per omnes propè terras sibi emendicauit. *Pausanias in Corinthiacis.* Eius & Hesiodi animas pendentes es arbore serpentibus illas vndique veaantibus, graues dare pœnas retulit Pythagoras, eorum causa, quæ finxerunt de Diis.

Ionica emigratio, in qua quidam Homerum fuisse scribunt. *Euseb.* de qua mos.

Pelasgi mari potiuntur. *Naug.*

Cumas hoc ætąte conditas aiunt, item Magnesiam in Asia. *Ibid.*

Chabreus filius Cheopis rex Aegypti. *Diod. lib. 2. cap. 2.*

1500 | 3186

Est ille Vaphres, cuius ad Salomonem & vicissim Salo-

Anni Dilunij.		Anni mundi.
1500		3186
1500 2.Par.12. 1517	3 b ROBOAM an. 17.	3186 3203
	Achimaa Pontifice.	
	Samaïa & Iddo prophetis.	
	Phericiade Assyriorum 32. rege an. 30.	
	Ieroboam filio Nebat Israelitarum siue decem tribuum regni conditore an. 22. 3. Reg. 14.	
1517		3203

monia ad ipsum extant literæ, apud Eusebium ea Polemone lib. 9. Præpar. cap. 4. & apud Clementem Strom. lib. 1. ex Alex. Polyhist.

Hiram rex Tyri post patrem Abibalum, regnauit an. 34. *Ioseph. ex Menandro Ephesio contra Appionem.*

Baleastartus filius regno successit. Hinc Abdastartus, &c. Nam sequentes reges Tyriorum, nomen Astartæ deæ apud ipsos cultæ ferè adiunctum habuerunt.

Colonia Ionica deducta annis 140. post Troiam captam. *Clem. Strom. lib. 1. ex Eratosthene.* Sexaginta annis post Heraclidarum descensum. *plutarch. in Homero.* Coloniæ rex Androchus Codri filius, Ephesum iam fundatam, & templum ab Epheso & Crœso indigena, ante Herculem & priorem illo Bacchum, amplificat. *pausa. in Achaicis.*

Pyscus Thyrrenus pirata Italiæ tubam inuenit. *Plinius lib. 7. cap. 56.*

b INITIO pius, ad extremum impius. Consilium secutus iuuenum, preces suorum graue tributum à Patre impositum relaxari postulantium repudiauit, sicque decem tribus à se auertit. Frustra bella contra eas gessit.

Aras & statuas & lucos in montibus excelsis statuit, & omnes abominationes gentium fecit.

A Sesac rege Aegypti victus, Hierosolymã & thesauros regios amisit.

Ita regnum bifariam diuiditur. Vnum Iudę appellatur, quod obtinuit Roboam, vel Hierusalem, vel duarum tribuum, vel Dauid. Alterum Ephraim, vel Samariæ, vel communi nomine Israël, quòd plures tribus, nempe decem ad Ieroboam se contulissent, duabus duntaxat Iudæ & Benjamin vnà cum Dauidis posteritate remanentibus.

Leui etiam tribus relictis vrbibus, quas inter decem tribus possidebat in tribum Iudæ & Benjamin, vt vicina esset templo, fermè tota se contulit. 2. *Par.* 11.

Rursum quia decem tribus ad cultum simulachrorum, duûm præsertim vitulorum se transtulerant. Alioqui in cæteris legem sequebantur, id est, doctrinam Mosis & ritus sacrificandi & sacramenta administrandi, vt magis hęretici fuerint, quam pagani. Quin & apud se Catholicã professionem permiserunt, dum multa collegia prophetarum, & multos habuisse memorantur, qui non curuauerant genua ante Baal Eliæ tempore.

Ab hinc vsque ad transmigrationem in Babyloniam Prophetarum magnus prouentus fuit. Eos enim Deus excitabat ad Israëlitarum casus siue prosperos, siue aduersos prænunciandum, quòd se ita scidissent.

Semeias vir Dei dehortatur Roboam habentem in exercitu centum octoginta millia electorum militum, ne bellet contra decem tribus, quæ à se defecerant, 3. *Reg.* 12.

Iddo adhuc prophetabat.

Ioam (sic enim nominatur ab Epiphanio) prænunciat Iosiam regem trecentis pòst annis nasciturum, qui idololatriam destruat: cúmque reuerteretur ab increpando Ieroboã de impia religione, in via à leone occisus est, quòd cuidam se ad cibum vocanti inconsulto Deo paruisset, sed tamen leo assidens illæsum corpus seruauit, dum in funus efferretur. 3. *Reg.* 13.

Iadon vocatur à Ios. *lib.* 8. *Antiq. cap.* 3. Sameas, à Tertul. *contra psychicos.*

Iudæi, ne cum schismaticis Israëlitis vllo sacrorum vsu communicarent, eam literarum formam, quæ nunc vsitata est,

Anni Diluuij | Anni mundi

1517 *Labote Lacedæmoniorum.* 3203

Agilao, deinde Prymina, an.35.Corinthiorum.

Archippo, mox Therſippo, an.41.Athenarum Archonte.

Latinorum Capi Sylaio, deinde Carpento Syluio an.13.

4

1517 ibi.c. 13. 1520 c ABIA an. 3. 3203 3206

Azaria pontifice eodémque propheta,
Iddo propheta adhuc ſuperſtite.

Iiſdem Regibus.

5.

1520 ibi.c. 15. 1561 d ASA an. 41. 3206 3247

Abimelech Pontifice.

Ioram, Azaria filio Obed, Hanani & eius filio Iehu prophetantibus.

1561 3247

eſt, id eſt, quadratam, mutatis prioribus figuris condiderunt, ac illas, quæ Samaritanæ literæ deinceps ſunt nominatæ, reliquerunt. *R. Moſi Gerundenſis ſub finem Pentateuchi.*

Regno Iſraëlis.i.decem tribuum conſtituto, regnum Iudæorum deinceps in duo ſciſſum permanſit, Catholicum ſcilicet, & hæreticum. Catholicum, quod peculiariter nomen Iuda retinuit, tres capiebat tribus, Iuda, Benjamin, & Leui. Nam Leuitæ antea per totam terram diſperſi, ſeſe receperunt ad legitimum Eccleſiæ locum. Hæreticum, pro regia habuit Tirſam, deinde Samariam. Retinuit Circumciſionem, & cæteros ferè cultus Moſaicos, niſi quòd eos ſubinde variabat nouis & peregrinis vicinarum gentium ritibus. vt nulla religio ſolet eſſe cõſtans & firma apud eos, qui ſe ſemel ab Eccleſia diſtraxerunt. Prophetæ Leuitis fuerunt animoſiores. Nam in eo etiam ſua collegia atque conuentus continuarunt, vt ex Eliæ & Eliſei hiſtoriis liquet.

Profana Roboam rege.

Thraces maris imperium poſſident. Bithyniam nauali prælio capiunt, tranſeuntes à Strimone.

Samos ſtruitur Partheniæ nomine in mari Ionico.

Smyrna, quæ antea Naulochus ab Amazonibus ampliatur.

Smendis ſiue Seſacus Aethiopes & Phœnices Circumciſionem docuit, templum ſpoliauit. *3.Reg.14.* Eum etſi non nominet Herodotus lib. 2. tamen cõtra Roboam dicit mouiſſe arma & Syriam Paleſtinámque terrore ſui cõpleuiſſe.

c ABIA pius fuit, niſi quod iuxta Midras ad extremum peccauit, dum capta Bethel vitulum non conſumpſit.

Produxit contra Ieroboam 400 hominum millia, & vicit, cum tamen Ieroboam duplo plura haberet in ſuo exercitu, nempe 800 milia.

Cum eo continua bella geſſit.

Non fuit Roboę primogenitus, vt intelligitur è 2 Par.11.

Impietatem paternam ſecutus eſt, *4. Reg.15.* Vbi obſeruandum Iſraëlitarum reges ſemper in impietate Ieroboam permanſiſſe, etſi eam aliqui auxerint. Ex Iuda regibus alios Roboami impietatem æmulatos eſſe, alios ad Dauidis imitationem ſe contuliſſe.

Profana Rege Abia.

Saſochis ſecũdus legumlator apud Aegyptios. *Dio li.3.c.5. Iuſt. Martyr. oratio. ad Gẽtes.* Videtur eſſe Seſac rex Aegypti. *3. Reg.11.* apud quem latuit Ieroboam Salomonis irã fugiẽs.

d ASA pius fuit & religioſus, primúſque Regum qui ſe ad Dauidis imitationem contulit.

Ita purgauit omnes ſordes Idolorum, quæ fecẽrãt patres ſui Roboam & Abia, vt tamẽ excelſa non ſuſtulerit. Nã aras, quas illi ędificauerãt ſuper colles excelſos non remouit, quaſi extra templum ſacrificari, vt ante templi ædificationem, Deo fas eſſe exiſtimaret.

Fœdus cum rege Syriæ Benadad firmauit contra Baaſam, eiuſque auxilio regnum Ieroboæ, quod tunc ab iſto tenebatur, magna clade affecit.

Regẽ Baaſam ab ædificatione vrbis Ramæ auertit. Inde abreptis lapidibus & lignis regni ſui oppida Gabaa, Benjamin & Maſpha cõdidit. ciuitates multas ei ademit. *2. Par.17.*

Ad extremum peccauit, dũ ſe fulſit præſidio & fœdere regis Syriæ. iterum, dum Ananim prophetam hoc ipſum increpantem conſtringit. Tertiùm quia in ſuo morbo, non requiſiuit Dominum, ſed medicos. *2. Par.16.*

Suorũ geſtorũ ſcriptorẽ nactus eſt Iddo prophetã. *2. Par. 9.*

L

Zarā regē Aethiopiæ parua manu vicit,qui irruerat in terrā Iuda cum decies cētenis millibus. (i.millione) militum & curribus trecētis, quātum exercitum nullus vnquam regum duxisse memoratur in historiis,etiam profanis. 2 *Para.14.*

. Parua inquam manu,si conferatur cum hoste, alioqui Asa habebat in castris 580 hominum millia.

Zara victua decimo quinto anno Asæ restituit, quæcunque Sesac rex Aegypti de templo abstulerat. Chuseus siue Aethiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem. Nam Scriptura duplicem Aethiopiam statuit, vnam cis mare rubrum in Africa,alteram vltra,in Arabia. Videtur vtriusque fuisse rex. 2 *Paral.14.*

Abimelech pōtifex max. 3.Reg.15. Anani prophetat bella in Asā exoritura, quòd hominibus,nō Deo fidisset, vnde & in neruū cōiicitur. 2.*par.16.* Hanani videns. Iosam propheta.

Iehu filius Hanani vaticinatur cōtra Baasa regē Israël,à quo & occiditur. *3.Reg.16.* Azarias prædicit regnum Israël, futurum absq; Deo vero,sacerdote,doctore & Rege. *2.Paral.15.*

Asa filiam Amri regis hæretici,dedit vxorem filio suo Iosaphat. Vnde prima impietatis, & mox infœlicitatis labes in regno Iuda: Aegrotans non quærit Dominum, sed medicos suo magno malo. 2. *paral.17.*

Regni eius vicesimo sexto rex Israël Baasa moritur, & succedit Ela filius, *3 Reg.16.*

Imo verò eius tricesimo sexto,Baasa ascēdit in Iudā oppugnaturus Rama. Respōdeo,vicesimo sexto nō regni Asę,sed bellorum siue temporis,quo Asa bellis,pręsertim à Baasa per annos 24 iactari cœpit. Ideo enim nominatim decē eius annis primis terra quieuisse annotatur 2 Par.14.v.1. Quibus si addas viginti sex bellorū, 36 incidet in hāc Baasæ expeditionem, qui & disertè 3 Reg.15. vers. 15 bellū gessisse cunctis diebus suis, (i. 24 ann. quos regnauit) cum Asa memoratur.

Aliis à diuisione regni Hebræorum tricesimo sexto Baasa ædificauit Rama, vt nullus tuto posset ingredi, vel egredi de regno Asa. 2 *paral. 16.*

Sesostris rex Aegypti tertius apud Aegyptios legislator. *Diod.li.3.c.5. Iust. Martyr.paren.ad Gentes.* vbi Sesonchusis.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. *3 Reg.*16.

Profana Rege Asa.

Agesilaus rex Lacedæmoniorum iustissimus.

Bareis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Eus.*

Benadab Syriæ, qui regem Baasa contra Iudam insurgentem vicit. Pseuseudes Aegypti.

Deductio Colonię Ionicę 140 annis post Troiana tēpora. *Cle.Alex.li.5.Stro.ex Aristarcho.* vel 180. *Eus.chr. ex Philocoro.*

Ab Heraclidarum descēsu ad conditam Ioniam fuēre anni sexaginta. *Ibid. Clemens ex Eratostene.*

e SANCTISSIMI huius regia historiā Iehu filius Hanani perscripsit 2. *Par.20.*

Remp.& religionem reformauit.

Legis doctores & magistratus probos vbique cōstituit.

Inualuit contra Israël,constituitque militum numeros in ciuitatibus Iuda dispositis præsidiis, etiam in ciuitatibus Ephraim,quas pater eius ceperat *2. Paral.*17.

Religionis virtutibus clarus, vt proinde finitimos solo nominis terrore in officio continuerit. *Ibid.*

Abundauit opibus & militum seruorumq; numero. *Ibid.*

Anno 4 Achab regnum cepit. Cum eo affinitatem iunxit, Athalia filia in matrimonium Ioram filio collocata.

Eum ad Syriacum bellum secutus diuina ope seruatus est.

Vatem

Anni Diluuij		Anni mundi
1520	*Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33 rege Assyriorum an. 20.*	3206
3.Reg.16	*Ieroboam Israelitarū, Nadab an. 2. mox Basa an. 2. & per ordinem Ela an. 2. Zamri dieb. 7. Et Amri an.12.*	
	Atheniensium Thersippo, deinde Phorba an.31.	
	Lacedæmoniorum Labote, hinc Doristo an. 20. Agesilao an. 44.	
	Corinthiorum Prymina, deinde Barci an.35.	
	Latinorum Carpēto Syluio, deinde Tyberino Syl. an. 8.	
	* *	
1561 3.Reg.22	6 e IOSAPHAT an. 25.	3247
1586	*Ioachas Pontifice.*	3272
1586		3272

Anni Diluuij. | Anni mundi.

1586 — *Iehu filio Hanani, Abdia, Michaa, Iehiele filio Zacharia, Eleazaro filio Dodia, Elia & Elifeo vatibus.* — 3272

Assyriorum regibus.
33. Ophrateo,
34. Ophratene an. 50.

Israelitarum Amri, Achab an. 22. Ochozia an. 2. Iorā an. 12. 4. Reg. 3.

Iisdem Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Atheniensium regibus.

Latinorum Agrippa Syluio an. 30.

Vatem Iehu affinitatem illam increpantē benignè audiit.

Iterum Remp. constituit.

Bellor finitimorum peritus ieiuniis & precibus victoriam obtinuit.

Inde cum Ochozia & Ioram ipsius Achab successoribus societatem renouauit, & cum Moabitis congressus victor discessit.

Nauigationem in Ophir Indiæ à temporibus Salomonis intermissam repetit, sed infœliciter, quòd illius socios Israëlitas hæreticos admisisset.

Ioram regis Israël quinto obiit.

Elias currus & auriga Israël, vir pilosus, zona pellicea incinctus, magno zelo religionem tuetur. *3. Reg.* Iam trāslatus in cœlum. *4. Reg. 2.* ante decimum octauum regni Iosaphat, *4. Reg. 3.* misit cœlitus literas ad Ioram regem Iuda, filiū Iosaphat, in quibus fata eius explicabat. *2. Paral. 21. & Ioseph. lib. 9. Antiq. cap. 2.* Ita sanctis mortuis res viuorum sunt curę.

Perperam enim vixisse vsque ad obitum Ioram filij Iosaphat Shubertus nugatur.

Quidam Hebræorum putant Eliam in illo suo raptu laxatum corpore & in sua solutum elementa, vbi ad ignis sphęram peruenisset. *Kimhi in Malach.* Alij nesciri quid ex eo factum sit, vt Ioseph. *lib. 9. Antiq. cap. 1.* Talmudici seruari ad finem vsque mundi, quæ nostrorum etiam vetus est sententia apud Athanas. *Dialog. 5. de Trinit.*

Hinc Seder Olam, *cap. 1.*

Septem homines dantur, qui mundi durationem continenti serie metiuntur, Adam, Mathusalem, Sem, Iacob, Amram, Ahias Silonites, & Elias, qui adhuc superstes est & incolumis (ועדיין הוא קיים). cap. 17 Apparebit secundò in aduentu Christi (hoc impletum in Transfiguratione.) Deinde tecondetur, donec tertiò appareat aduentu Gog & Magog. Interea autem scribit gesta omnium ætatum & temporum. *Et paucis post versibus.* Misit literas ad Ioram regem, annis septem post suam translationem.

Michæas Iemla prędicit populū dispergendum, & Achab regem Israel occidendum. Tunc erant 400 Pseudoprophetę. *2 Par. 18.* quorum princeps Sedechias & Eliezer. *3. Reg. 22.*

Abdias vaticinatur in Idumeos, Ecclesiæque ædificationem & propagationem libello vnico prædicit. Prophetas pascit in specubus. Nam Hebręi veteres hunc eundem esse tradunt.

Iahiel & Eleazar vaticinationis munere funguntur apud Iosaphat.

Hiel reædificauit Hierico. *3. Reg. 16.*

Profana Rege Iosaphat.

Quarto Rhodij mari potentes per 23 an. *Euseb.*

Allobrox Gallos regit.

Habis magnus post Gargorim auum crudelissimum.

Cuterum rex in Hispania.

Adad Syrorum, Osochor Aegyptiorum.

7

1586 / 4. Reg. 8. / 1594 — f IORAM an. 8. — 3272 / 3280

* *

Pontificatum administrante Ioarib.

1594 — 3280

f IORAM rex Iuda Athaliæ filiæ Achab coniunx sequi cœpit peregrinam religionem. Socero quàm patri propior. Nota quantum detrimenti affinitas impinrum & hæreticorum afferat. *è 2 Para. 21.*

Sacella collium instaurauit, quæ Iosaphat pater demolitus fuerat. Eliæ minas elusit. Idumeos & Lobnam defectione amisit.

Ab Arabibus & Palestinis bello petitus demū intestinorum doloribus per biennium diuexatus, vt egereret etiam

viſcera ſua, multis morbis vita ceſſit. 4. *Reg.* 8.

Idumæi ergo, qui à Dauidis tempore, imò vero Saulis ſub ditione Iuda fuerant, à Ioram deficiunt & priuatum regnum conſtituunt.

Philiſtini autem & Arabes vaſtauerunt regnum eius, diripuerúntque cunctam ſubſtantiam, quæ inuenta eſt in domo Regis, inſuper & filios eius & vxores, vt non remaneret ei filius, niſi Ioachaz natu minimus (qui & Oçhozias ad cędem memorabilem reſeruatus) *Ibid.*

Mortuo infirmitate peſſima non fecit ei populus ſecundum morem cõbuſtionis exequias, ſicut fecerat maioribus ſuis, neque ſepelierunt eum in ſepulchro regum. *Ibid.* (Non quod apud Iudæos mortuorum cadauera comburerentur, ſed aromata, vt eorum ſuffitu ſepulchra perfunderentur.)

28 annos regni ei attribuit Kimhi 2 Par. 22. Viginti autem fuiſſe ſuppreſſos à Scriptura poſt cladem ab Arabibus acceptam, quòd inglorius deinceps morbiſque pluribus & grauiſſimis affectus vixerit, 20 illorum adminiſtratione Ochoziæ filio à populo commiſſa.

Sed iſtud eſt ſine lege, imo contra legem loqui, vnde & mox refelletur.

Ionadab filius Rechab clarus propheta. 4 *Reg.* 10. Amicus Iehu regis Iſraël, ortus ab Hobab, ſiue Iethrone Moſis ſocero. Cuius filij, ex præcepto patris, tanquam peregrini & hoſpites ſuper terram, ſeorſum ab hominibus in tabernaculis habitabant, domum non ędificabant, ſementẽ non ſerebant, vineam non plantabant, neque vinum bibebant. Denique auctor fuit ordinis ſiue inſtituti Rechabitarum, quorum regulam ſigillatim percẽſet, Hier. 35. cap. Eo enim vſque, hoc religioſorum virorum inſtitutum durauit, nempe per 300 plus annos.

Hi ſimiliter ex iſtius diſciplina in perpetuum vino abſtinebant, habitabant in tabernaculis, nihil poſſidebant proprium, nihil emere poterant, carentes ædificiis, agris, vineis, ſeminibus, etiam in communi. Vocantur ſcribæ ſiue doctores. *1 paral. 2. verſ. vlt.*

Sub Ioram Ioarib ſummus pontifex. Sub Ochozia Ioſaphat. *In Seder.*

Eliſeus miris & inuſitatis operibus inſignis. 4. Reg. 12. Ad eius oſſium contactum ſuſcitatur mortuus. 4. Reg. 13. Conſtruxit cellas prophetis in Hiericuntis ſolitudine. Manauit inſtitutum & loci religio ad poſteros. Fuitque deſertum hoc vſque ad Engaddi ab Eſſenis habitatum, hominibus continentiæ incredibilis, de quibus poſtea.

Prophetæ munere fungitur apud Iſraelitas, ſiue 10. tribus annos circiter ſexaginta. Nempe à 19 Ioſaphat, vſque ad Amaſiæ ſeptimum.

Spiritum Sanctum perdidit in regum comitatu, nec niſi pſalte ad citharam pulſante recepit. Res eius narrãtur, 4 Reg. 2. 3, 4, 5, 6.

profana rege Ioram.

In Aegyptiorum hiſtoria, Chronographi iam hic ſequuntur Herodotum (non Euſebium) qui ſuam relationem orditur à Cheope, quem regnaſſe ait annis 50. vſque ad Pſammenitum à Cambyſe Perſarum rege captum.

Rhodij mare obtinent.

g IMPIVS. In prælio aduerſus Iehu opem ferens Ioræ regi Iſrael cecidit. Nam cum eo fœdus icerat, & aduerſus Syros iunctis viribus pugnauerat.

Vixit & mortuus eſt, vt Athaliæ filium decuit.

Vt

Anni Dduuq.		Anni mundi.
1586	*Eliſeo & Ionadab Rechabita prophetis.*	3272
	Ophratene rege Aſſyrior. 34. an. 50.	
	Ioram Iſraelitarum an. 12.	
	Agelao an. 30. Corinthiorum.	
	Ageſilao Lacedæmoniorũ.	
	Mezade Athen. Archonte an. 30.	
	Latinorum Agrippa Syluio.	
	IORAMI SÆCVLO.	
	8	
1594 2. Par. 21	g OCHOZIAS, qui &	3280
1595	Ioachas an. I.	3281

Anni Diluuij. 1595

Iosaphat summo sacerdote.

Eliseo propheta.

Ophratene rege Assyr. 34.

Ioram rege Israelitarum.

Lacedæmoniorum Archelao an. 60.

Iisdem Corinthiorum & Atheniensium.

Ægyptiorum Cheope. an. 50.

Latinorum Aremulo Syluio an. 19.

9

1595 4. Reg. 11 1601 h ATHALIA an. 6.

Ioiada Pontifice.

Eliseo propheta.

Ophratene Assyrior. rege.

Iehu rege Israel, an. 28. 4. reg. 10.

Lacedæmoniorũ Archelao.

Corinthiorum Agelao.

Athenarum Mezade.

1601 *Ægyptiorum Cheope.*

Anni mundi. 3281

Vt Ochozias plures vno anno regnauerit, siue solus, siue aliter, non est probabile, ne sint à Roboam ad sextum Ezechiæ, quo euersum est imperium decem tribuum, 281. anni. Sic enim successio regum Israël, quæ continuata fere serie, successioni regum Iuda respondet in lib. Regum & Paralip. nimium. i. 42. annis ab altera superaretur. Nam à primo Ieroboam vsque ad vltimum Oseæ, qui regnum illud amisit, anni tantum numerãtur 241. Hinc adducor, vt credam cum veteribus Hebræis, *quos sequuntur. R. Selomo, & R. Leuu* errare eos, à quibus Ochozias 21. an. id est, 20. cum patre, & vno solus regnasse fertur, ex eo quod 2. Paral. 22 quadraginta duos annos, & 4. Regum 8 viginti duos tantùm natus, regni clauum suscepisse proditur. Nam vtroque loco Iorã tãtum octo anni, & Ochoziæ vnus assignantur. Qui igitur, inquies, potuit Ochozias quadragesimo 2. ætatis inire regnũ, cùm pater mortuus sit quadragesimo? Num filius antiquior erat patre? audi R. Leui. Sane, inquit, anni *42.* qui recensentur in libris Paralip. non sunt accipiendi ab ortu Ochoziæ, sed à tempore, quo viguit regnum Amri, quòd Ochoziæ, qui erat de eius semine (ex parte matris) contigerit, vt occideretur cum Ioram rege Israël. Id apparet ex eo quod post *31* annum Asæ, regnauit Amri an. *6* in vniuersum Israel (4. Reg. 16) & Achab filius eius 22. & Ochozias (alter) duobus. Iorã autẽ Rex quoq; Israel, erat in anno regni sui duodecimo. Vides 42 annis regnũ Israel stetisse penes familiã Amri. *Hæc ille.*

R. Iose facilius ista narrat. Postquam (inquit) Asa dedit in vxorem filiam Amri, filio suo Iosaphat, Dominus consumere domum Dauid cum domo Achab decreto sansit.

Tres reges se ordine consequẽtes, Ochozias, Ioas, Amazias (Athaliam prætermitto, quæ & ipsa miserrimè & iustissimè cæsa est) violenta morte perierunt, quòd Deum certis criminibus offendissent.

Falso Philo ab Annio suppositus, posteritatem Salomonis in Ochozia desiisse narrat, vt regnum Dauidis ad familiam Nathan deueniret, nempe seruato vno Ioab ex ea familia. Nam Ioas legitimus fuit Ochoziæ filius. *4. Reg. 11. 2. Par. 22.*

Profana rege Ochozia

3281 Tyberino Syluio Latinorum rege submerso, ex Albula flumine Tyberis dici incipit.

3287 h ATHALIA regis Achab filia. *2 Para. 21.* quæ suis cõsiliis impulit filium Ochoziam vt impiè ageret. 2 *Para.* 22. vt dicitur filia Amri Patris Achab, i. neptis. Nempe quia origo apud Heb. sæpe ad auos defertur. Non quòd fuerit filia simul & soror Achab. *Kimhi.*

Extinguit totam stirpem Salomonis omnésque filios filij sui Ochoziæ, præter paruulum Ioas à Iosaba amita surreptum, quẽ Ioiada sacerdos clam domi in spem regni educauit. Indéque circiter 7 annos regnum tenuit, séque in omnibus rebus iniquissimè gessit, quemadmodum Achabi & Iezabelis filiam decuit, donec eam Ioiada pontifex populo incitato de medio sustulit.

Iehu in Samaria delet Baalis, siue beli cultum & templum. Azaël rex Syriæ Iudæos affligit.

Externa Athalia.

Pigmalion Tyri rex an. 40. cuius anno septimo soror Dido Carthaginem condidit. *Ioseph. lib. 1. contra Appionem.* Sed Appianus Alexandrinus eam conditam tradit 50 annis ante Troiam captam.

3287 Felsinus Thuscorũ rex Felsinã metropolim Thuscorum condidit, & ei regioni, quę postea Gallia Aurelia & Aemylia

à Romanis dicta est, Felsinæ nomen reliquit. *Cato de Orig.*

i IOAS restaurandum curauit tẽplum duorum superiorum principum impietate neglectum. imò verò per Athaliam penè dirutum, *4. Reg. 12.* non tamen suis sumptibus, sed pecunia, quę offerebatur pro pretio animæ. *Ibid.* bonus princeps initio, pessimus ad extremum.

Sex annis occultatus propter Tyrannidem Athaliæ, septimo productus à Ioiada pontifice, interempta Athalia, in paternum solum collocatur. *4. Reg. 11.*

Adulatione principum tandẽ mortuo Ioiada deprauatus, adoratúsque *2. Par. 24* iram Dei meruit. Vnde Azael rex Syriæ venit Hierusalem & interfecit cunctos principes populi. Ad quem propulsandũ omnia ornamenta, quæ pater & auus suus templo intulerant, abstulit, vt regi daret.

Propter necẽ *Zacharię* prophetę à suis seruis interfectus est, *4. Reg. 13.*

Nõ est hic Zacharias, qui post captiuitatẽ vaticinio claruit, cuius liber extat, sed alter, ille scilicet qui periit inter altare & ædem *Mat. 23 Hieronymo interprete.* Quamquam alij de tertio alio Zacharia locum Matthei exponant.

Ioiada pontifex, qui solus post Mosem vixisse 120 an. legitur. Zacharias eius filius, qui in ipso templo occiditur. Huius sanguis vsque ad aduentum Nabugdonozoris, instar ollę bullientis, quasi vltionem deposcens, ferbuisse traditur.

Ex quo Ioas Zachariá occidit, cessarũt Dei in polluto tẽplo respõsa & oracula ex Debir (secretiore parte tẽpli, in qua erat propitiatoriũ) & ex Ephod (ornamento Pontificio) *Epiph.*

Azaël, deinde filius Benadad, reges Syriæ.

Profana Rege Ioas.

Hesiodus Ascreus poëta & sacerdos musarũ, in Helicone, cẽtum annis post Homerum. 32 ante primam Olympiadem ex Porphyrio. Scripsit deorum generationem in Helicone musarum instinctu. Quam Theogoniá Græcis primos Homerum & hunc Hesiodum composuisse, annis ante se quadringentis scribit Herodotus lib. 2. Ita Hellenismus recentissimus: Et tamen non à Deo mũdi fabricatore, vt Ouidius, qui hoc ad Hesiodũ ex Hebræis addidit, sumpsit exordium, sed à Chao, rudis inordinatæque materiæ confusa congerie.

Homerũ & Hesiodum coniungit Herod. lib. 2. his verbis. Hesiodus & Homerus, quos quadringẽtis non amplius annis opinor ante me extitisse, fuêre, qui Gręcis deorum prolẽ introduxerũt, eisq; cognomina & honores, & diuersa artificia & figuras attribuerũt. Cętera apud Gelliũ *li. 3. cap. 11. & li. 17. c. 21. & Clem. lib. 5. Strom.* Velleius lib. 1. 120 annis distinguit.

Lycurgus Lacedęmoniorum legislator. vel potius reformator, qui ad temperandum solutum regum imperium Synedrion 28 seniorum addidit. *Plutarch. ex Platone.*

Carthago ante vrbẽ Romá 72 annis ab Elisa Didone cõdita creditur i. sub regis Ioas annum 30. *Oros. lib. 4. cap. 6.* Hinc lingua Punica Syriacam redolet apud Plautum, & nomen Carthaginis Syrũ est. Nam Carta apud Syros vrbem significat. Go medium. Cartago q. media vrbs, Tyri scilicet media pars, ad eá ædificandá cũ Didone confluxerat. Pygmalionis regis anno 7. *Menãder Ephesius apud Ioseph. contra App.* 143 an. & 8 mẽsibus post tẽplũ Salomonis, *Ib. ex Tyriorũ archiuis.*

Phryges 5 obtinent maris imperium an. 25. *Eus.*

Ocrasapes rex Assyriorũ, Anacyndarapes vocatur à Strabo. Nescias vtra prolatio potior, ná nomina regũ Assyriorũ, Aegypti & cæterarũ mũdi partiũ apud Herodotũ, Ptolomæũ, Strabonẽ, Eusebium, &c. nõ satis purè ad posteritatẽ peruenerunt.

Anni Diluuii. 1601 — 4. Reg. 12 — 1641 … 1641

Anni mundi. 3287 — 3327 … 3327

Latinorum Aremulo Syl. deinde Auentino an. 28.

10

i IOAS Ochoziæ minimus filius, annis 40.

Ioiada & Pedaia Pontificibus.

Zacharia Ioiadæ filio sacerdote simul ac propheta.

Ophratene, deinde Ocrasape 35. an. 42. Assyr. regibus.

Iehu, deinde Ioachaz. an. 17. Israelis regibus.

Lacedæmoniorum Archelao.

Corinthiorum Agelao. Eudemio an. 25. Aristemede an. 35.

Atheniensium Mezade. Diogenete an. 28. Pherado an. 19.

Ægyptiorum Cheope.

Latinorum Auẽtino Syluio mox Proca Syluio an. 23.

Anni Diluuij. | Anni Mundi.

1641 · 4. Reg. 14. · 1670

II

k AMAZIAS an.29.

Sedechia pontifice.

Amos regis AMAZIÆ *fratre, patréque Esaiæ & Iona, prophetantibus.*

Octasape Assyriorum trigesimo quinto, deinde Sargon, an.20.

Ioas & Ieroboam an. 41. Israëlitarum Regibus.

Lacedæmoniorum Taleco, siue Telecto, an.40.

Corinthiorum Aristemede.

Athenienfium Pharedo, deinde Ariphrone, an. 20. ARCHONTIBUS.

1670

nerũt. Iuxta illud, nomẽ impiorũ putrescet. *Prou.10, et Eccl.41.*

Sub extremam vitam Ioas Cyprij maris imperium sexto loco consequuntur an.34. *Euseb.*

3327 Bon Thuscorum rex, à quo regio Bononia. *Cato de orig.*

3356 k VICIT Idumæos, qui sub Ioram defecerant. Victis deinceps nullum habuerunt Regem. *Seder.c.20.*

Post cędem Idumæorum, idola eorum assumpsit & coluit. Initio bonus, in fine impius. Occisus est in Lachis.

Ionas vaticinatur in Ieroboam filium Ioas regem Israël, vel potius de victoriis & restitutione Damasci & Hemath (quam Antiochiam quidam esse volunt) & terminorum regni Israëlici facta per Ieroboam regem Israël contra Syros. Niniue eius tempore erat magna, alens virorũ millia centum viginti, itinere trium dierum. *Ion.4. Diodor. Sicul.lib.3.* Nam eam, vt Ionas, describit, ambitu stadiorum 480, id est, leucarũ 30, longitudine autem stadiorum 150, id est, leucar. nouem: Concionatur in Niniuitas, vt ex eius libro constat. In Seder Olam reponitur sub Athalia & Ioas regibus Iuda, & Ieroboã rege Israël, qui Amaziæ & Oziæ sæculo regnabat, quasi diutissimè Ionas Prophetiæ munus exercuerit.

Discipulus fertur Helisæi, missus ad consecrandum Iehu in regem Israël in Ramoth-Galaad. *Seder cap.18.* Vnum eundémq; esse Ionam, qui has duas prophetias fuderit, testantur Hebræi omnes, & Iosephus *lib.9. Antiq.cap.11.*

Tarsum fugit ad declinandã sibi impositã vaticinãdi Assyriis prouinciã. i. vrbẽ Ciliciȩ, per mare Mediterraneum Iosepho, & Aug. vt inde littoribus Põti Euxini eiectus sit, deindéq; pedibus se Niniuẽ cõtulerit. Vel Indiæ regionẽ per mare rubrũ, vt inde ad littora sinus Persici vel Niniue, quȩ erat ad Tigrim sese infundẽtẽ sinui Persico, à ceto euomitus sit.

Euersionem Niniuis tũc Deus remisit *Ion.4.* Nam multo post sub alio rege accidit *Nah. 1 & 2.* Ita Sardanapalus nondũ illic regnabat, qui vrbem, vitam & imperiũ perdidit.

Quidam hic inter Amaziam & Oziam è suo cerebro interregnum 10 aut 11 aut etiam 12 annorum faciunt, citra vllum scripturæ vestigiũ. Vnica regũ Israël & Iuda collatione nitũtur. Atqui illa vt infra docebo, propter varios motus regni Israël est fallacissima, nec satis liquidò statui potest, ob hæresim secum perpetuo magnas confusiones trahentem.

Ratio eorum sumitur è 4 Reg. 14, vbi Amazias moritur an. 14 Ieroboam filij Ioas regis Israel, &c. 15 vbi Ozias siue Azarias Amaziæ F. regnat anno 27 eiusdẽ Ieroboam. Nam inter 14 & 27 est spatium 13 annorum. Sed iam respondi Reges Israel non esse regulam Regum Iuda. Addo locũ productum ab istis non intelligi. Nam primùm aliud est *regnare*, aliud, *regnare incipere*: Secũdùm esse hyperbaton quatuor versuum hoc modo, *Anno vigesimo septimo* (4 Reg. 15, v. 1) *Ieroboam regis Israël regnauit Azarias filius Amazia regis Iuda.* Hinc parenthesis trium versuum (Sedecim annorum erat *cum regnare cœpisset, &c.*) *Percussitque Dominus Regem & fuit leprosus vsq; ad diẽ mortis suæ.* Nam per hyperbaton, illud *Anno 27 Ieroboam* refertur ad sequẽtia, *Percussitque*, hoc sensu. 27 anno eius regnauit Azarias, percussitq; illũ Dominus, siue, 27 eius Azariam regnantem percussit. Non quòd Azarias tunc regnare cœperit, sed quòd tunc lepra percussus sit, nempe anno 27 Ieroboam, in quem incidebat Azariæ 13, vsque ad finem vitæ suæ. i. 52 regni sui. Tandiu enim leprosus fuit nẽpe annos 38. Quãuis enim lepræ eius Seder Olam 25 tantùm assignet, at Kimhi 1 Par.5 triginta octo, quando docet Ioathan annis 38, Patris loco regnum administrasse.

3356

Anno Diluuij. 1670 — Anni mundi 3356

Ad hanc explanationem accedunt Talmudici, dum scribunt. *Hinc deinceps* (id est, à 27 Ieroboã) *Azarias regnauit regnum lepra infectum.* Kimhi paulò subtilius sumit nemuros pro cardinalibus non ordinalibus, quasi sit interpretandum. *Annis viginti septem* (reliquis scilicet) *Ieroboam regis Israel regnauit Azarias*, q. d. Non tantum 14 superiores Ieroboæ regnauit, verum etiam 27 posteriores vt totum regni eius curriculum emensus sit. Regnum enim Ieroboæ fuit 14 & 27, id est, 41.

R. Leui etiam subtilius de 27 annis, quibus adhuc domus Iehu erat regnatura, nempe vsque ad cædem Zachariæ filij Ieroboam per Sellum factã, sicut prædixerat Dominus. Hæc quidem prolixius, sed eripienda fuit nouis Chronologis occasio certæ claræque maiorum Christi successionis per impij & hæretici regni incertos obscuróśq; calculos inuoluendæ, cùm contrà per claram ratámque pij & Catholici regni seriem, confusam impij oporteat euoluere.

Profana Rege Amasia.

Huius tempore collocatur Sardanapalus, cui occiso successerit Phul Belochus Græcis Tonosconcoleros, an. 20, sed quam rectè mox.

Sargon potius reperias, Es. 20, qui sub sequentibus regibus vaticinabatur. Nam ibi videtur primus Assyriorum terrorem sui nominis mortalibus incussisse. Etsi Kimhi illic Senacherib intelligat.

Strato Tyri rex, præter quem serui reliqui omnes dominos suos interfecerant.

Sesoncharis, siue Senscoris Aegypti res, cuius pater Siparis Deus habitus.

Sub hæc tempora cœpit regnum Macedonum per Carranum decimum sextum ab Hercule, à quo postea magnus Alexander fuit septimus decimus. *Velleius lib. 1. Solı. cap. 15.*

Regnum hoc Macedoniæ vsque ad Machabæos durat annos circiter 600.

Csranus caprarum sequens gregem Edissam capit & ab euentu Aegeam vocat, regniq; Macedonum fundamẽta iacit. *Iustin. lib. 7.*

Phidon Argiuus mensuras & pondera reperit, cum apud Latinos regnaret Procas Syluius.

1670 — 4. Reg. 15 — 1722

I AZARIAS in libris Regũ, Ozias in Paralipomenis, clarum fuit pietatis exemplum.

Vrbes multas ædificauit. Turres item in solitudine & opera publica *2 Par. 26.*

Zacharia Propheta plurimum vsus, eúmque requireret Dominum, fortunatus fuit in omnibus. Vicit Philisteos Arabas, Ammonitas, Aegyptum, remotósque alios populos terrore sui nominis concussit.

Agriculturam coluit. Machinas bellicas ad iaculands tela & saxa grandia è turribus aduersus hostes fecit.

Vbique fœlix, donec secundis rebus elatus illicita præsumpsit, incensum Dominó quasi sacerdos offerens, etsi ei resisteret Azarias sacerdos, non tamen summus sed hebdomadarius cum 80 aliis.

Postquam 27 annis regnasset, reliquis, id est, 25 ad vsque morté leprosus. Filio interim regni administratione demandata, *Seder. ca. 19.* Kimhi tamen Ioatham putat Patris loco regnũ administrasse an. 38 *1 Par. 5*, quasi tãdiu leprosus fuerit.

Eo anno, quo lepra percussus est *2 Paral. 26.* extitit terræ motus prodigiosus, qui abiit in prouerbium *Zach. 14.*

Non modo quia Ozias temere & profanè munia pontificia vsurpauerat, sed & quoniam multa mirabilia sub eo con-

1722 — 3408

Ægyptiorũ Cheope, deinde Cephrene an. 56.

Latinorum Proca Syluio, deinde Numitore & Amulio an. 40.

12.

I OZIAS qui & AZARIAS an. 52. — 3356 — 3408

Ioële summo sacerdote.

Osea, Amos, Esaïa, Iona, Zacharia Prophetis.

Sargone primo in Scripturis celebrato, (Nabonnazare) mox Phul 37. ann. 48 Assyriorum Regg.

Anni Diluuij.

1673

Ieroboam filio Ioas, & per ordinem Zacharia mens.6. Sellum mense vno. Menahem an.10. & Phaceia an. 2. Israëlitarum regibus.

Cephrene Ægyptiorũ, & per ordinem Mycerino an. 6. Asychi an.6. Sabacho an. 50.

Latinorum Amulio & Numitore.

Romulo Romanorum Rege primo an.38.

1722

Anni Mundi.

3356

eo contigerunt primo exortus regnorum Assyriorum, Babyloniorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, à quibus per ordinem mundus grauiter concussus est. 2 Aeræ Chaldæorum, Aegypriorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, quibus antiquorum sæculorum Chronica ratio memoriaq; mutata est, funditúsque periisset, nisi sacris literis fuisset conseruata. 3 Nouæ mundi superstitiones, vt impij ritus præsertim Græcorum & Romanorum, quibus antiquæ pietatis semina valde corrupta sunt.

Oseas & Amos vaticinãtur in decem tribus, obiter etiam, in duas tribus, id est, regnum Iuda. Vicinorum item regum summa excidia prædicunt.

Esaias de Christo eiúsque rebus gestis, de vocatione gentium, reliquísque mysteriis ita scribit, vt potius Euangelista, quam vates videatur, inserens multas vaticinationes de plurimis regnis & gentibus.

Illum Hebræi commemorant ortum regio sanguine, ac non tãtum habuisse patruũ Amaziam regem, sed & socerum fuisse regis Manassis, à quo sectus miserè dicitur. Tam clarus vates fuit, vt etiam Cyrum regem Persarum nominarit ducentis annis priusquam nasceretur & eius gesta descripserit. *Es.45.*& Vriam Sacerdotem centum antè annis. *Es.8.*

Prophetæ scriptores hoc sæculo incipiunt.

Ioel (non propheta, sed alter) summum pontificatum gerebat. In libris quidem Reg. & 2 Par. 26, Azarias sacerdos caput dicitur, qui & viuebat tempore Ezechiæ, 2 Par. 31, sed caput non illic significat summum sacerdotem, sed primum eorum, qui allocuti sunt Oziam sacra tractantem.

Zacharias Propheta (non hic, quem occidit Ioas, neque ille, cuius extat Prophetia, sed alius.)

Externa rege Ozia.

Post Ocrasapem trigesimum quintum Assyriorum vel potius Niniue regem, nominant Sardanapalum. *Eusib.* Atqui ante hunc sequentes In Bibliis recensentur Sargon, *Es.10.* Phul, *4 Reg.15.* qui fuit diebus Manahem. Tiglath Phalassar, qui diebus Romeliæ, *Ibid.* Salmanasar qui diebus Oseæ *c.17.* Senacherib, *c.19. & apud Herod.* qui diebus Ezechiæ. Assaradon, id est, Sardanapalus. *Ibid.*

Adde legationem Ionæ prophetæ ad Niniuitas hoc loco narrati nempe sub Ozia & Ieroboam Ioæ filio è 4 Reg.14. In ea autem ira Dei in pręsens placata, calamitatem illam extremam in aliud tẽpus auertit, vt è Nahum apparet, qui eam imminere denuntiauit regnãte Menasse, paulò antè Monarchiam Babylonicam.

Malo ergo pro 36 regibus numerare 41 & Sardanapalum in posteriora tempora reiicere. Errorem auxit Metastenes Annij & similes auctores ab Annio suppositi, qui Biblicos appellant reges Babyloniorum, cum Scriptura disertè vocet Assyriorum.

Et certè Niniue adhuc imperabat, vt quæ ad Ionæ prædicationem, qui hoc sæculo vigebat, conuersa legatur. Quin & adhuc steterit per annos ferè ducentos. Nempe vsq; ad annum primum Nabugdonozoris, qui fuit quartus Ioachim Iechoniæ patris. *Ierem.25.* Idque iuxta prophetiam Nahum contra Niniuitas ad vomitum redeuntes.

Phul Belocum regem fuisse Niniue, qũi ad Ionæ concionem pœnitẽtiam egerit nonnulli probabiliter sentiunt. Sed malo Sargonem, cui aiunt Phul imperium & vitam eripuisse.

3408

Venit in terram Israel, & dabat Menahem ipsi Phul mille

Anni Diluuij		Anni mundi
1670		3356

talenra argenti, vt esset ei auxilio & firmaret regnum eius, *4 Reg. 15.*

Traiecto Euphrate primus Assyriorum tentauit Asiam.

Tiglath Phalassar in ea cepit multas regiones. Salmanazar persecutus est victorias. Senacherib perficere conatus est, sed infœlix fuit ex Herodoto. Sardanapalus omnia perdidit.

Initium Olympiadũ 405 annis post Troiæ captiuitatem *Euseb. in Chron.* qui tamen initium illarum statuit primo anno Ioathan Oziæ filij & successoris.

Secundo Aeschyli Atheniensium iudicis anno, authore Iphito Elio, qui & mercatum & ludicrum certamen ad excitandam corporis animíque virtutem efficacissimum Olympicorum cõstituit. *Velleius lib. 1.* A quo tempore historia Græca vera creditur *lib. 1. Stromat. ex Sesibio.*

Ex quo sæculum deinceps Historicum Varroni dicebatur, vt superius Mythicum. *Censor. de die Natali, cap. 21.*

Lycurgus Iphiti, qui primam Olympiadem ordinauit, æqualis. *Paus. libr. 1. Eliac. & Plut. in eius vita ex Aristotel.* Vix trecentis ante Platonem annis. *Plato in Minoe*, aut ante finitum bellum Peloponnesiacum, *Thucid. in prolog.* Septingentis annis ante Ciceronem, vt par prope sit institutorum Lycurgi & Romæ antiquitas. *Cicero pro Flacco.*

Olympias spatium quatuor annorum, quod labebatur inter duos ludos Olympicos. Lycophronis interpres, quinquaginta menses (lunares) fuisse ait. Quaternorum annorum circuitum, item lustrum interpretatur *Censor. de die nat. cap. 15.* desierunt celebrari Theodosij maioris ætate, Indictionibus substitutis. *Cedrenus.* vel vt alij, Constantino Imperatore.

Nulla certa historia extat ante Olympiades, apud Græcos, neque vllum scriptum vetus barbarorum & Græcorum gesta declarans, *Iusti. Martyr in parænetico.*

Temporum illustrium initia (æras vocant Astrologi) in hoc cadunt sæculum. Nam

Anni Chaldæorum, Macedonum, Aegyptiorum, commune ferè habẽt principium, scilicet à Nabonazaro, quem Salmanazarem fuisse alij sentiũt, ego Phul vel Sargonem Assyriorum regem, 60 annis Salmanazare antiquiorem. Ita perspicitur, quàm sit istorum recens Chronologia.

Græcorum & Romanorum memoria in idem tempus incidit, quod ad hunc modum conuincitur. A Nabonazaro ad Augustum anni duntaxat colliguntur 718. *Ptolom. libr. 3. Almag. cap. 8.* Ab vrbe condita ad eundem Augustum, an. 710. A prima Olympiade ad eundem Augustum ann. 734. Olympias igitur prima duntaxat antecedit Nabonazarem Ptolomæi annis 16, & Nabonazares vrbis fundamẽta an. 8.

Etsi Censorinus *de die Natali cap. 21* Annos Nabonazari, quos Aegyptij nominant, à primo imperij eius anno cœpisse narrat septingentis tribus annis ante Iulianos, & nongentis octoginta sex ante diem, quo scribebat. Nam iuxta hunc calculum Nabonazaris anni inciperent annis quinque post V. C. viginti octo post Olympiadas. Sed discrimen est valde paruum.

Hîc ego incipio primam adolescentiam monarchiæ Assyriorum, vsque adeò ab historicis decantatæ. Nam ante hoc tempus, Euphratem minimè traiecisse probari potest certissimè, atque ita colligi esse fabulosa, quæcunque de ea exteri scriptores prodiderunt. Sed & Regum nomina & series, quam à Nino deducunt, atque hic etiam nos ex illorum sententia

Lacedæmoniorum Thaleco, deinde Alcane, siue Alcamene an. 37.

Corinthiorum Egemnone, an. 16. deinde Alexandro an. 25.

Phelosteno an. 12.

Atheniensium Ariphrone, & per ordinem Thespeio, an. 27. Agamnestore an. 20.

Macedonum Carano rege primo an. 28. deinde Cano, an. 12.

Anni Diluuij		Anni mundi
1722		3408

Anni Dilouij. 1670

OZIÆ, OLYMPIADVM, ET ROMÆ CONDITÆ SÆCVLO.

1722

Anni mundi. 3356

tentia inferuimus, funt fufpectiffima.

Primo, quoniam eorum ne apiculus quidem in facris extat, vbi primæ antiquitatis res diligentiffimè defignantur. Certè fi tam potens & ampla fuiffet ifta Monarchia, in tanto annorum fpatio, propter viciniam, illi commercium aliquod aut res alia fuiffet cum Iudæis, cum Syris, cum finitimis aliis populis, quorum bella & res folet fcriptura attingere.

2 Temporibus Abrahæ, Amraphel rex Sennaar, fiue Babylonis, Arioch rex Elafar, Chodorlaomer rex Elamitarum, qui funt Perfæ, Thadar Rex Gentium, vt fui iuris nominantur, *Genef. 14*, qui in terra Chanaan contra reges Sodomorum & Gomorrhæorum bella gererent, Iftæ ergo nationes non erant tunc fub iure Affyriorum. Tempeftate Mofis & Iofuē, cùm Hebræorum fama feratur ad longinquiffimas quafque terras perueniffe, vt etiam è Mefopotamia Balaam vates fuerit excitatus, nihil de Affyriis, quos tamen præcipuè commotos oportuit, & cum reliquis regibus Orientis accurrere ad reprimendam, retardandámque tam numerofi populi inundationem, qui non fola Paleftina contentus fore videbatur.

3 Per fequentes deinceps Patriarchas, Reges, Prophetas, Iudices fuccedentibus libris, Reges Syriæ, Mefopotamiæ, Damafci, Moab, Arabiæ, Aegypti, Aethiopiæ, reliquarum ferè regionum Oriētis, præter quàm Affyriæ, perpetuò occurrunt. Nam de illa altum filentium. Quin & Dauid Mefopotamiæ partem acquirit, nec vllus Affyriorum rex fe ei opponere narratur. Aut nulli ergo erant ante Sargonem & Phul, qui primus nominantur & terrent regiones cis Euphratem, aut non valdè potentes. *4 Reg. 15*.

4 Balaam in fuo prædicto, *Num. 24*, de Affyriis loquitur, vt valde infirmis, qui non poffent regulos iuxta Euphratem fubigere, & vaticinatur de eorum fub tempora nouiffima incremento. *Cenee* (inquit) *robuftum quidem nunc eft habitaculum tuum, at quandiu poteris permanere?* Et poftea, *Heu, quis victurus eft, quando ifta faciet Deus?* Quafi multa adhuc fupereffent fæcula.

5 Ionas Propheta, qui vaticinabatur fub hoc Amaziæ & Oziæ æuum, Niniuem quidem magnā vrbem fuiffe, & Regem habuiffe narrat, at eum defcribit vt potientem regno non multùm extra Affyriā diffufo, quare ne Regem quidem Affyriorum eum nominat, fed Niniuæ.

6 Exteri fcriptores, qui nihil tribuerunt incertis rumoribus & fabulis, Epochen fiue principium Calculi figunt in Nabonaffare Affyriorum rege, annis duntaxat ante Alexandri magni mortem 424, vt Ptolom. *lib. 3. Almag.* tanquam infigni aliquo principe, qui fuperiores certa virtute & potentia fuperarit, ac meritò principium numerandi fecuturis ætatibus tribuere potuerit.

7 Hanc eandem Epochen ftatuit Scriptura. Nempè circa annum 27 Oziæ, quādo terræmotus ille prodigiofus viciffitudinū mūdi prænuntius extitit, & Phul, qui fortaffe Nabonazar hoc imperium cœpit condere. Eo enim refpexiffe videtur Efaias cap. 7. *Adhuc 65 anni & Ephraim definet effe populus*, id eft, 65 anno imperij Affyriorum, qui idem eft fexagefimus quintus Terræmotus Oziani, Ephraim à Salmanazare euertetur. Hos enim annos reperies, vt & vidit Kimhi, à 27 Oziæ, ad fextum Ezechiæ.

3408

8 Hîc primum apud prophetas, Efaiam, Ofeam, Amos, & alios Affyrij nominis terror nationibus incutitur, virga furoris Domini appellatur, &c.

9 Iosephus lib. 1 contra Appionem Berosum profert Græcos arguentem, vt multa atque adeò præcipua de hac monarchia fabulatos.

10 In Assyria duntaxat regnatum est annis quingentis & viginti ante Arsacem Medum, qui Sardanapalum sustulit. *Herodot. lib. 1.*

11 Semiramis, multò post Mosem, ex Porphyr. li. 4 cōtra Christ. citante Eusebio de Præp. imò verò non nisi quinque generationibus Nitocrim præcessit, quæ in Assyria regnabat Medorum temporibus, proximè antè Cyrum. *Ibid. Herod.* Atqui hoc tempus non est eius dimidium, quod huic Monarchiæ affingitur, sed nec bellum Troianum transgreditur. Vnde neque eius meminit Homerus, &c. Imò verò si tres generationes, vt lib. 2 ipse ait, centum annos duntaxat conficiunt, ne dum quidem Semiramis extitit hoc Oziæ sæculo. Sed Manassis, annis circiter 160 antum Cyrum.

Postremo hæc Hebræorum est traditio, de qua R. Abraham Leuita in Cabbala, pag. 3, ואין ארם בעולם מושל עד שבא נבוכד נצר ומשל בהם כדכתיב ועבדו אותו כל הגוים·

Atque hæc quidem aduersus vulgares historicos, qui nesciunt Assyriorum nomen, vtut exortum dicatur è Nini remotissima radice, cœpisse duntaxat celebrari circa Oziæ & Olympiadum, & Romæ conditæ sæculum.

Quoniam verò profanorum Chronographorum fundamentum in Nabonazare statuitur, audiamus quid de illo scribat *Ptol. lib. 3. Almag. cap. 8.* Ab Initio (ait) regni Nabonazaris priscas obseruationes continuè ad hoc vsque tempus conseruatas habemus. Vnde ad illud locorum radices reducimus. *Et post.* A regno Nabonazaris vsque ad Alexandri mortem colligitur anni 424. A morte Alexandri ad initium regni Augusti 294. & hinc ad decimum septimum Adriani 161. *Hæc ille.* Et vsque ad vltimum Cambysis sunt an. 225. *lib. 5. cap. 14.*

Ita Nabonazar non est Salmanazar, sed isto aliquia annis 60 antiquior, fortasse Sargon, quoniā à Salmanazare ad mortem Alexandri vix notari possunt, an. 360.

Tempore Oziæ, Amulius apud Latinos, Agamnestor vndecimus apud Athenienses regnabant. *Hieronym. epist. 3 ad Damasum.*

Romulus & Remus cum adoleuissent collecta latronum & pastorum manu interfecto apud Albam Amulio auum suum Numitorem in regnum restituunt.

Deinde Olympiadis 6 anno 3 Romam condunt. Post Troiæ excidium 394 *Eutrop. Liuius Virg. 1. Æneid.* vel 432. *Plut. in Camillo. Solinus cap. 2. Halicarnas. lib. 1.* Hinc, vt Florus annotauit in 1 Epitome, ad 20 Augusti, tempus fuit septingentorum propè annorum. Quos à 24 Oziæ reperies.

Iuxta Hebræos in Cabbala R. Abraham & historia eiusdem de rebus Romanis vsque ad principium regni Ismaël, anno 6 Ezechiæ, quibus locis addunt Romulum & Remum anno Solari adiecisse duos menses Maium & Iunium, cùm antea Italorum annus octo mensibus perficeretur.

A prima Olympiade ad Romam conditam, nonnulli docent colligi an. 24. *Clemens lib. 1. Strom.* Post Troiam captam 437. *Velleius lib. 1.*

Romulus & Remus attigerant annum vitæ 18 cum Romam conderent. *Dionys. Halic. lib. 1.* Romulus post fratrem interfectum, è vicinis vrbibus attraxit plurimos. Ex his senatores centum constituit, vt negotiis publicis præessent, quorum

Anni vrbis condita			Anni mundi
1	*	*	3356
	OZIÆ OLYMPIADVM, ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.		
18			3408

Anni urbis cōditæ | Anni Mundi.

28 — 3408

rum decem præcipuos, Patricios nominauit, q. populi patres; 300 equites & ter mille pedites ad vrbis præsidium conscripsit, reliquum populum in tribus quatuor diuisit. *Suid. n.*

Curionum sacra instituit. Publicè eosdem ferè Deos, quos Græci asciuit, Saturnum, Iouem, Iunonem, Martem, Mineruam, Mercurium, Apollinem, Herculem. Itaque primùm templa Ioui Feretrio & Statori in Capitolio dedicauit. Nouos Deos & quasi Romanorum vernaculos, consecrauit vt Consum, & Tatij senteutia Cloacinam ex Arnobio. Cætera ab aliis accesserunt, de quibus seq. pag.

Antimachus Teius Lyricus. *Plut. in vita Romuli.*

Phœnices septimo loco maris mediterranei potestatem adipiscuntur. *Euseb.*

Bebochorus Aegypti rex postea arripit. Mycerinus tamen ab Herodoto rex Aegypti hoc loco ponitur, qui summa pietate & clementia vixit, deinde Asychis, & Sabachos.

Phul Belocho apud Assyrios regnâte, Mediam occupauit Arsaces, *Herod. lib. 1.* Sic regnum Medorum vsque ad Cyrum annorũ 300 fuisset. Itaque de eo postea verius sub Manasse.

28 — 3408 Rhæcus in Samo plasticem comminiscitur.

Triesis prima nauigauit Corinthium. *Naug.*

4. Reg. 15. m IOATHAM an. 16.

44 — 3424 Lydorum regnum incipit rege Ardiso Haliattis filio, *Ibid. Euseb.* Ante dicebantur Mæonij. Eius frater Tyrrhenus in Italiam venit, & Tyrrhenam terram à se nominauit. Hoc regnum 230 annis stetit sub nouem Regibus, id est, vsque ad Crœsum, qui quia Chaldæis contra Persas auxilium tulerat, cæsus est à Cyro sub annum eius decimũ. Quam summam reperies, à quinto regni Ioatham.

Ioatham eiusdem nominis pontifice.

Lacedæmoniorum reges deficiunt, Nicander & Alcanas, siue Alcamenes. *Euseb.* Post istos tamen Polydorum & alios deinceps nominat ad 15 generationes, postremum ponens Cleomenem Leonidis filium, qui capta ab Antigono patria in Aegyptum fugit, vbi tandem occisus est à Ptol. Philopatre Pausanias, eo ferè tempore quo Antigonus Demetrij filius Athenas oppugnauit, aut paulò pòst. Scilicet regnum potuit renouari.

Sabachos Aethiops pulsô Asyche in Aegypto regnat an. 50. Hic in Scriptura Sua vel So appellatur. *4 Reg. 17.*

m SANCTISSIMVS fuit, prosperéq; regnũ administrauit. Ammonitas stipendium argenti, tritici & hordei præstare coëgit, non solum pietate, sed etiam fortitudine excellens.

Osea, Esaia, Amos, Ozia, Michea Morastite, Iona vatibus.

Eius primo ferè figitur initium Olympiadum, de quo nos in Ozia Patre.

Michæas Morastites ex æquo stylum suum stringit in duas & decẽ tribus, vt titulus illius satis indicat. De Christo multa vaticinatur. Vidit Oseam, Esaiam & Amos. Deinde Prophetarũ successio perennis. *Præf. Maiemonim.* Sub Ioatham prophetiam incipit, sub Achaz & Ezechia continuauit.

Phul, deinde Tiglath-Phalassar 38. rege Assyriorum, an. 23.

Porta speciosa & sublimis in templo à Rege construitur.

Razin rex Syriæ.

Tiglath-Phalassar anno septimo Ioatham imperium adit, decimo vrbes multas Galilæam, & vniuersam terram Nephtalim cepit, & in Assyrios abduxit. *4 Reg. 15.*

Phacea, Israëlitarum rege, an. 20.

Cuius fortasse metu sub Ioatham filij Ruben, Gad & dimidiæ tribus Manassis ad quadraginta quatuor millia septingentos & sexaginta aggressi sunt Agarenos, Ietur, Naphis, Nodab, Ismaëlis filios, quibus pulsis illic habitarunt vsque ad captiuitatem, *1 Par. 5.* (Babylonicam, alij vt Kimhi Assyriacam.)

44 — 3424 Idem fecerãt diebus filij Ioas. i. 40. an. antè sub Ozia. *Ibid.*

Annua vigefimus Ioathem nominatur 4 Reg. 15 qui fuit quartus Achaz, nempe quoniã tunc indignabatur Scriptura impium & profanum regem nominare, potius patrem mortuum nominat, qui non nisi alioqui regnauit.an.16.

Profana rege Ioatham.

Peloponnensium & Atheniensium maximum bellum, vt velut victi inuicem se mutuo subtraherent. *Oros. lib.1. cap.24.*

Aeschylus archon 12 Atheniensium, qua ætate Ioatham regnabat in Hierusalem, *Euseb. chron. ex Africano.* Ars sculpendi marmoris hoc tempore cœpit, *Plinius lib.36 cap.5.*

Aegyptij post Phœnicas octauo ordine maris ditionem inuadunt.

Numa Põpilius Romæ sacra & ceremonias atque pontifices Mosaïcis consimiles instituit, *Tertul. de præscript.* quod in genere de omnibus Gẽtium sacris prodit Iustinus Martyr in Apolog. de cœna Domini verba faciens, siue Iudæorum imitatione: quorum tum florens erat nomen & imperium: siue Sathanæ instinctu, qui Dei simius, sibi eadem apud gentes exhiberi eaoptabat, quæ illic Deus. Et sanè in illis inducendis dicebat se cum dea Aegeria congredi. Quanquam hunc cum dea congressum videatur commẽtus, vt suum inuentum populo adhuc rudi & Martio meliùs instillaret, atque religionis metu sibi fidelius obstringeret. Erat enim alioqui insignis deorum contemptor: & ceremonias, quas publicè colebat, priuatim libris ludificabatur: qui post quingentos annos ex eius tumulo defossi iussu Senatus, ea de causa in foro concremati sunt. Mirum autem cur Romani cùm cunctarum Gẽtium deos reciperent, nunquam tamen Deo Iudæorum, quibus, vti dixi, magna ceremoniarum affinitate congruebant, locum apud se dare voluerint. Nec mihi satisfacit ratio, quam Cicero pro Flacco affert, Numen illud nimis abhorruisse à splendore imperij. Magis arridet quod Augustinus lib. 1 de consensu Euangelistarum cap.2 scribit, non fuisse receptum, quia ipse solus volebat coli, ac eius religio cæteras excludebat. Nam illo vno præter tu Senatus olim rogatus, Christum inter deos vrbis referre recusauit, vt est apud Tertullianum. Annum in 12 menses diuidens (*Messala Corn. de progenie Aug.*) Decem mẽsibus, quos in anno suo instituerat Romulus, duos Ianuarium & Februarium *postposuit Ouidius.1 Fast.* sic enim legendum, non *præposuit.* Nam 2 Fast. & 3 fuisse postremos anni menses docet. Eius calẽdarium tanquam vndecim diebus mancum C. Cæsar postea restituit & perfecit.

Sacerdotes creauit, Vestales Virgines sacrauit Põtificem Max. primus declarauit, dies fastos nefastósque condidit. *Ibid. Messala.*

Pontifici sacra omnia exscripta exsignatáque attribuit, quibus hostiis, quibus diebus, ad quæ templa sacra fierent. Nec cælestes modo ceremonias, sed iusta quoque funebria, placandósque manes eum edocuit. Vestam, Quirinum, Terminum, Fidem consecrauit. Flamines tres Dialem, Martialem, Quirinalẽ & Vestales Virgines 4 cum Vestali maxima, Salios palatinos 12, qui Martis sacra curabant, Fæciales 20 cum Patre patrato. Pontifices 4 cum Pont. Max. creauit, Rituales & Põtificales cõmentarios scripsit. *E Liu. li.1 & Dion.*

Picum, Tiberinum, Pilumnum, Picumnum, Laurentium, Floram, cæterósque Græcis ignotos Deos Romani aliis temporibus dedicarunt. Aesculapium serò populus ex Epidauro ad pestilentiam depellandam aduexit, & Cybelem

Anni vrbis conditæ. 28 — 44

Anni mundi. 3408 — 3424

Sabacho Ægyptiorum.

Romulo, deinde Numa Pompilio 2. Romanorum rege, an.43.

Lacedæmoniorum Alcane rege vltimo. Deinde post regnum instauratum Polydoro eius f. an.53.

Corinthiorum, Phelesteno, & deniq; Automene, an.1.

Atheniensium Agamnestore, deinde Æschylo, an.23.

Ardiso Lydorum rege primo, an.36.

Anni vrbis conditæ | Anni Mundi

44 | 3424

Macedonum Cano, deinde Tyrima an.38.

44 (4. Reg. 16.) 15 n ACHAZ an.16. | 3424

60 | 3440

Vria in Aaronis cathedra præsidente.

Superioribus, itémq; Oded prophetantibus.

60 | 3440

& Cybelem è Phrygia victoriæ causa multo serius, quamuis Græcos Deos. Cõpitalia sacra in vrbe, Paganalia in agris Seruius Tullius edixit. Pauorem & Pallorem Hostilius indigetauit. Duos viros Sibyllinos Superbus instituit. Regem sacrorum Brutus post exactos reges. Tres viros epulones an. vrbis 558 Romitius Tribunusp.

Antiquissimi fuêre Luperci, qui Panis sacra curabãt, itémque Potitij, qui Herculis, iam inde ab Euandro, ante Aeneæ in Italiam aduentum, ordinati. Proximi 12 fratres Aruales, & tres Augures, & 8 Aruspices, & Curiones 30 à Romulo omnes illati. Sodales enim Titios T. Tatius Sabinorum rex Romuli socius dedit. Quæ ita perpetuo habuerũt, nisi quòd Augurum, Flaminum, Pontificum (qui sacris omnibus promiscuè præerant, cum alij vel singulorum Deorũ sacra duntaxat curarent, vel de singulis rebus) Vestalium, triumvirûm & Epulonum numerus, procedente tempore auctus est, præsertim sub Sylla.

Post Numæ mortem an. 535 Cornelio & Bebio coss. eius libri effossi sunt 7. videlicet Latini de Iure Põtificio & totidem Græci Pythagoricĩ (id est, de illo genere Philosophiæ, quod postea secutus est Pythagoras. Nam post Numam vixit an. ducentis è Cic. 2 de Orat.) siue de disciplina sapientiæ, quibus euertebat non modo deos aliorum populorum, sed etiam Romanos cum ceremoniis à se constitutis, vt decreto Senatus publicè combusti sint. *Liuius lib. 40. Val. lib. 1. Plin. lib. 13 cap. 13. Aug. de Ciuit. lib. 7. cap. 14. Lact. lib. 1.*

Post Phelesteum, regnauit Automenes Corinthiorum rex vltimus, post quem deinceps annui Principes. *Nang.*

Sic Alcamenes rex fuit Lacedæmoniorum vltimus, vt modo docui. Atque ita, vt duo hæc regna iisdem temporibus cœperant, ita & iisdem defecerunt, mox etiam Archontum Atheniensium principatus perpetuus in decennalem desinet.

Si Numæ Pompilij superstitiones reuoluamus, si sacerdotalia officia, insignia & priuilegia, si sacrificantium ministeria & instrumenta & vasa ipsorum sacrificiorum & piaculorum & votorum curiositates consideremus, nónne manifestè illam Iudeæ morositatem imitatus est. *Tertul. de Præscript.*

Ceremonias flaminibus imposuit Mosaicis congruentes, de quibus Gellius lib. 10, cap. 15.

Annum castigauit adiectis mensibus Ianuario & Februario. *Plut. in Numa*, vel potius Ianuarium primum anni esse voluit, secundum Februarium, *Macrob. lib. 1. Satur. cap. 13.* Secundum Ouidium, vbi supra, postremos.

Capitolium Romæ in monte Tarpeio extruitur.

Sibylla Samia insignis habetur Numæ temporibus.

Croton in Italia conditur à Myscelo quarto regni Numæ. *Dionysius Halic. lib. 2.*

Ephori apud Lacedæmonios Theopompi regis consilio creantur, *Pausan.*

Anno 17 post mortẽ Alcamenis cum hactenus sub regibus fuissent an. 340. *Euseb.* post Lycurgum an. 130. *Plutarch.* sub Polydoro Alcamenis f. & Theopompo Nicandri, regibus, non ad tollendum regium Imperium, sicut Eus. existimauit, sed ad temperandum & coërcendum.

Cynethon Lacedæmonius Theogoniam scribit. Cumelus & Archinus poëtæ.

n DECENNIS genuit Ezechiã, anno enim 20 regnũ consequitur, 16 post moritur, id est, ætatis trigesimo sexto. Suc-

cedente Ezechia annos 25 nato *4 Reg. 16.*

Superiores reges impietate superauit, imitatus impietatem regum Israël, & insuper statuas fundens Baalim siue Belis.

Finitimorum bellis petitus ad Gentilium Deorum opem confugit.

Contra Razim regem Syriæ & Phaceem regem Israël à Deo opem poscere ab Esaia iussus (*cap. 7.*) abnuit, sed ad auxilium Tiglath-Phalassar Assyrij regis se contulit.

Ad eum inde, cum Damasci esset, profectus aræ maximæ Syrorum Deorum exemplar Hierusalem ad Vriam Pontificem misit, mandans vt similem fabricaret. Reuersus aram illam veneratus est & Diis Damasci sacrificium fecit, idemq; Vriæ Pontifici faciendum mandauit, *4 Reg. 16.* In hoc nefariæ mentis piaculo diem functus, *2 Par. 28.*

Oded propheta milites arguit crudelitatis *2 Par. 28.*

Esaias Christum de Virgine, Micheas in Bethlehem nasciturum prædicunt.

Apud Assyrios Tiglath-Phalassar, *4 Reg. 15 & 16.* Galileam Damascum & Syriam capit, capto Razin rege, & populum transfert Cyrenem versus Aethiopiam. Media quoque impetrauit, vt ex 4 Regum 17 colligi potest. Cum eo amicitiam Achaz iniit, eique dona misit, vt auxilio ipsius à rege Syriæ liberari posset, *4 Reg. 16.* Sic paulatim in populi Domini perniciem attractus est Assyrius ab ipsismet domesticis, de quo varias querimonias prophetæ instituunt.

Vrias pontifex inflectens se ad voluntatem apostatæ Achaz, Ecebolio similior, quàm Ambrosio, *4 Reg. 16. Esa. 8.*

Osee rex Israël permisit suis quotannis ter ascendere Hierosolymam ad adorandum Dominum, sustulitque præsidia à superioribus Regibus, ad impediendum & ascendentes intercipiendum posita, *Hebr. in annal.*

Cùm Ioas permisisset quidem idolorum cultum, sed non ipse eum sequutus esset, *2 Par. 24,* Achaz primus regum Iuda religionem palam eiurauit, & in Synagogas hæresim, peregrinorúmque deorum cultum inuexit. Quem è sequentibus regibus soli Ezechias & Iosias penitus repudiarunt. Adeo tenax est impietas, postquam semel in regna admissa est. Vnde nec prius desiit, quàm funditus populum Domini euerteret, & in captiuitatem Babylonicam euomeret. Præcedentes aliqui reges, id est, Iorā, Ochozias, Athalia, mali huius origo, erāt quidem deorū cultores, at Dei verum cultum publicè non insectabantur, sinentes quémque suo modo viuere. Ioas contra *2 Par. 24* postquam obiit Ioiada pontifex, delinitus obsequiis principum Iuda, acquieuit eorum petitionibus, permisitque, vt derelinquerent templum Domini Dei patrum suorum, & seruirent lucis & sculptilibus, id est, cùm ipse catholicam religionē profiteretur, impietatem permittebat.

Profana.

Milesij imperium maris capessunt.

Athenis perpetui archontes esse desierunt, cùm fuisset vltimus Alcmæon, cœperúntque in denos annos creari per annos 70, ac deinde Resp. annuis cōmissa est magistratibus. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charope, vltimus Eria: Ex annuis primus Creon. *Velleius.*

Primus Ephorus Elatus apud Lacedæmonios 130 annis post Lycurgum. *Plutar. in Lycurg.*

Eliseus Tyri rex à Salmanazare oppugnatur. *Ioseph. lib. 9. Antiq. cap. 15.*

Anni urbis conditæ 60 — *Anni mundi* 3440

* *

Tiglath Phalassare 39. & Salmanazare an. 10. Assyriorum monarchis.

Phacea, & ad extremum Osea an. 9. Israëlitarum regibus.

* *

Sabacho Ægyptiorum.

Numa Pompilio 2. Romanorum rege.

Lacedæmoniorum rege post regnum instauratum Polydoro Alcamenis f. an. 53.

Athenienſium Archonte Æſchylo, denique Alcmæone decimo tertio & vltimo an. 2.

Lydorum Ardiso.

Macedonum, Tyrima rege tertio.

Anni urbis conditæ 89 — *Anni mundi* 3469

Anni vrbis cõdita.

60
Ibid. 18.
89

15

o EZECHIAS an. 29.

Neria pontifice.

Osea, Esaia, Amos, Michæa vatibus.

Salmanazare, Senacherib 40. annis ferè 7.
Filio eius Assar-Adon 41. id est, Sardanapalo an. 10. Assyriorum monarchis.

Merodac Babyloniorum *rege primo ann. 52. qui &* Baladan.

Osea vltimo Israëlitarum rege.

Setone Ægyptiorum.

Numa Pompilio, deinde T. Hostilio 3. Romanorum rege an. 32.

Lacedæmoniorũ Polydoro.

Atheniensium Carope Æschyli f. primo decennalis principe, Æsimede 2. siue Æstmede. Elidico 3. per ordinem.

89

Anni Mundi.

3440
3469

o PRAECLARI exempli & singularis pietatis princeps. Rem diuinam & bellicam præclarè gessit.

Primum rei diuinæ opus fuit, primo regni mense oratio ad populum pro religione vetere instauranda & templo aperiendo *2 Paral. 29.*

Secundum, legitima sacrificiorum instauratio, *Ibid.*

Tertiũ; Paschatis relatio *4 Reg. 30*, ad cuius solenne sacrum populos Israël siue decem tribuum aduocauit. Nam nõdum in Assyriam fuerant traducti. Eorum quidam venerunt, præsertim ex Aser, Manasse, Zabulon, Ephraim, Isachar. Alij irriserunt.

Rerum bellicarum prima fuit egregia victoria de Philisteis *4. Reg. 18.*

Secunda, idque regni decimo quarto, de Senacherib rege Assyriorum qui iam post Salmanazar septimum imperabat. E cuius clade secuta est imperij illius euersio, sub initium Manassis. *4 Reg. 19. Esa. 37.*

29 annos cum tribus Assyriorum regibus egit. Cum Salmanazare, qui sexto eius post captam Samariam, vita cessit. Cum Senacherib, qui eius 14 ab angelo profligatus est, cum Assar-Adon, quem per decem annos neque amicum, neque inimicum habuit, & eodem tempore cum Merodac rege Babyloniorum, quo amico vsus est.

Ex quo apparet sub finem vitæ eius Assyriorũ imperium fuisse à Medis & Babyloniis extinctum.

Aenei serpentis abusum sustulit, Idolorũ, lucorum, excelsorum idololatriam aboleuit *4 Reg. 18.*

Merodac, siue Berudac filius Baladan rex Bab. *Hier. 50.* regi Iuda è morbo conualescenti munera destinauit. *Es. 39.* Mardocempadus fortasse Ptolemæo Almag. lib. 4 c. 6. & 8. adductus ad id fuit miraculo, quòd sol per decem lineas, quas tantum descenderat, ad Orientem regressus diem decem horis aliis auxisset. *Es. 38.* Huius admirandi Phænomeni meminit *Herod. lib. 2.* Circa regni eius decimum quintum, vnde primus Merodac & Assar-Adonis videtur concurrisse.

Ezechias coluit bonas artes. Nam & studiosus fuit Mathematicarum, apud Chaldæos tunc vigentiũ. Vnde annum restituisse fertur. & leges posuisse de intercalando tertio quoque anno mense Nisan (hodie Iudæi mẽsem Adar, id est, Februarium intercalant, quod tamen in idem recidit) & duplicando, vt ille esset mensium 13 & menses lunares ad cursum solis accommodarẽtur. *Elias in Tisbi è Talmudicis.* Hinc fortasse signum Es. 38 de solis retrocessione ipsius ingenio accommodatum.

Horologium Achaz celebratur, cum Græci & Latini trecentis annis ante Christum neque quadrantes, neque horologia neque horas haberent.

Amici Regis Ezechiæ, mandato, authoritate, & suasionibus eius, libros Reipublicæ vtiles non tantùm componebant, verum etiam veteres, quos ederent, perquirebant. *Prouerb. 25.*

Ezechiæ sexto anno, vrbe Samariæ potitus est rex Assyr. Salmanazar. Ita durauit hoc regnũ annos ducẽtos quinquaginta octo, mẽses septem. Qui transmigrarunt, non leguntur rediisse, quamuis credibile sit, eorũ multos solũ patrium repetiuisse sub regibus Persarum: è contrario, duæ tribus, quæ in exiliũ exigi cœpere post an. 113 sub Ioachim (*Dan. 1*) leguntur rediisse, & tamen earum plurimi in exilio hæserũt. Quo factum, vt B. Iacobus epistolam ad duodecim tribus dispersas scriberet.

3469

Cutthei siue Assyrij, in patria decẽ tribuum collocati nunc primum vocari cœpti sunt Samaritę, & vnius Dei cultum vtcunque amplecti.

Tobias apud Niniuem captiuus, vt constat ex eius libro, quem & Hebraïcè vulgauit ante paucos annos Germania, qui tamen non hæc tempore scriptus est, sed post reditum de Babylonia ex antiquis monumentis vnde nec in primum Hebræorum canonem, qui mox post illum reditum conditus est, sed in secundum, è quo postea Ecclesia suo annumerauit cum opusculo Iudith, vt 24 veteris testamẽti libri constituerentur. *Hilar. prolog. in psal. Aug. lib. 2 de doctrina c. 5. Conc. Carthag. 3. Gelasius in Con. 70 epis.* Quare & cum citat tanquã scripturã canonicã Cyp. lib. 1. cõtra Iudęos & li. 3. c. 11. epist. 52, 62, imò diuinã Scripturã vocat li. de Orat. Dom. li. de op. & Eleem. de bono Patiẽt. & ad Fortun. c. 10, & 11, De mortal. Sic alij vt Iren. lib. 1. c. 34, Hilar. in Ps. 129. Amb. li. de Tobia, & lib. 5 Hex. c. 4. lib. de Elia c. 10. Chrys. ad pop. ho. 13. Isid. lib. 6. Etym. c. 1. Hieron. Præf. in Ionam, & Præf. in Tob.

Translatæ autem sunt 10 tribus ad Assyrios, *4. Reg. 17,* vnde itinere anni cum dimidio, per angustias Euphratem transgressi, venerunt in Arsereth regionem hactenus inhabitatam, ibi commoraturi, *4 Ezræ 13.* Colchidis partem aut regionem aliquam illi propinquam nonnulli esse suspicãtur, quòd Colchi more Iudæorum, infantes circunciderẽt, teste Herod. lib. 2. Ego puto esse veterem Tartariam ad desertum Belgian in Orientis Septentrionalis angulo, è qua illi sub annum Christi 1200. Duce Cingis erumpentes, cùm antea ignoti essent & loco & nomine, imperium Cham Tartarorum, quod hodie memoratur, constituerunt. Nam in Hebræorum annalibus apud R. Selomonem in 27 Esaię, decem tribus in Oriente fuerunt perditæ. Facilè amplexæ sunt Mahometismum, quòd iam ab æno circumciderentur, & corrupta quadam Mosaicæ religionis specie tinctæ essent.

Palestini, ex quo ceciderunt regnante Ezechia, caruerunt deinceps gentili rege. *Seder Olam cap. 20.*

Merodac Baladan cum duodecim annis in Babylone regnasset omnẽ Assyriorum potentiam ad Chaldæos transtulit, occasione cladis Senacherib non modo regnum suum in libertatem asserens, sed & augens, indéque regnauit ann. 40. Quare Ierem. *cap. 50,* regnum Merodac vocat regnum Babylonis, quod is primus auctor huius regni post labefactatos Assyrios fuerit. Et cap. 1 *Cecidit Merodac*, id est, rex Babylonis vltimus Baltazar, quasi transmiserit nomen suum ad posteros, vt Ptolomæus, Cæsar, &c.

Salmanazarem Assyriorum regem recentiores Chronologi putant esse Nabonazarem Ptolomæi lib. 3 cap. 8, & lib. 4. cap. 8 Almag. quod supra impugnauimus. Quicquid sit, apud eum nomina & sęcula regum Babylonicorum & Assyriorum videntur ficta aut corrupta, vt proinde ex eo nihil certo statui possit, nedum chronologia, vt isti faciunt, describi, nisi forte imaginaria.

Senacherib Pelusium oppidum Aegypti obsedit, sed audiens Taracam regem Aethiopum regi Aegypti auxilio properare ac per desertum iter facere vt ex improuiso agrum Assyriorum inuaderet, re infecta recessit Hierosolymam, vbi eius exercitus pestilentia deletus. *Ioseph.*

Imò verò Angelus eius exercitum consumpsit, propter blasphemiam: ipse autem in Deorum suorum fano Niniuæ sacrificans, à filiis interficitur.

Qua plaga res Assyriorum ita fuerunt afflictæ, vt nullum deinceps

Anni vrbis cõditæ. 60 — *Anni mundi.* 3440

Lydorum Ardiso, & per ordinem Aliatte an. 14. Mele an. 12.

Macedonum Tyrima rege tertio, deinde Perdica an. 51. de quo Herod. lib. 8. & Soli. cap. 14.

Synodus quarta de restituenda religione, templo, festis, & re diuina, iuxta dispositionem & canones Dauid regis, Asaph & Gad vidẽtis, & Nathan propheta. 2. Par. 29 & 30.

89 — 3469

Anni vrbis cõditæ. 60 — Anni mundi. 3440

EZECHIÆ ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

deinceps verum monarcham habuerint. Nam ex hac tanta clade, sequuta est imperij perturbatio, mox laceratio atque distractio ex variis filiorum dissidiis. Denique euersio ac pernicies, Babylonio rerum summã liberis & propinquis Senacherib eripiente. Horum meminit Herodotus, & nomen σαναχάριβος retinet, addens statuam eius in templo Aegyptiaco positam, cum hac Inscriptione, ἐις ἐμὲ τις ὁράων ἀυσεβὴς ἔςω. in me aliquis intuens pius sit.

Reuersus in Assyriã Senacherib, iratus ob plagam Hierosolymæ acceptam per 45 dies multos filiorum Israel occidit. *Tob.* 1. paulò post in templo Nizra Niniuæ occisus. *4. Reg. 19.*

Simeonitæ relictis suis sedibus, quas obtinuerunt partitione Iosuẽ, quærunt nouas sedes, & partim in Aethiopiam cæsis Nomadibus migrant, partim in montem Seir. i. Idumeam, partim in Amalec (Arabiæ regionem) *1 Para. 4.* hoc videntur metu Assyriorum fecisse.

Apud Aegyptios Sethon sacerdos Vulcani & Rex, conflixit cum Senacherib rege Arabum & Assyriorum. *Herod. lib. 2.*

Huic Tiraca rex Aethiopum auxilium tulit. *Ioseph. lib. 10. Antiq cap. 1, & 2.*

Tyraca rex Aethiopum potentissimus, in Senacherib Assyriorum monarcham oppugnantem Hierosolymam. Ita reges Aethiopiæ à temporibus Salomonis peculiarem curam terrę sanctę gesserunt. Quod impensè, tanquam hęreditarium, hodiéque facit potentissimus Aethiopum rex Preto-Ioannes. Vtinam Deus immortalis illi palmam hanc reseruet, vt maiorum vestigia persequens terram illam è Turcica feritate tandem liberet, dum nostri principes neglecta religione & conditoris sui monumentis, ignauiæ, libidini vel ambitionibus turpiter seruiunt.

A primo rege Aegypti ad hunc Sethonem vltimum, decem annorum millia fluxisse fabulabantur Hierophantæ Herodoto, ac eo tractu solem quater sui ortus locum mutasse. *lib. 2.*

Regnat tandẽ filius Senacherib Asaraddon (Phul cognomento Regum Assyriorum) id est Sardanapalus, si vestigiis literarũ aliquid tribuendũ sit, *4. Reg. 19.* Hũc Nabugdonozor exuit imperio, & ad incendiũ compulit, vel potius cum Arbacto Medo Berodac Nebugdonozoris auus. Nam Nabugdonozoris auum Merodac siue Berodac (vtroque enim vocabulo nominatur) fuisse, qui imperium Sardanapalo ademerit, ex eo perspicuum puto, quòd sub illa tempora iste imperium Orientis affectare cœperit. *Esa. 39. & 4. Reg. 20.* Quinimò R. Salomon è Talmudicis historiis in 5. caput Danielis narrat Nebugdonozorem vnum eorum decẽ fuisse, qui soli cum Senacherib euasere manum Angeli, missi diuinitus ad istius delendum exercitum.

Quanquam potius id de patre vel auo Merodac crediderim, quia Nabugd. nimis fuisset senex temporibus Babylonicæ captiuitatis: item quia Iosephus & reliqui historiographi Orientis, quinque Reges faciunt huius Babylonicæ monarchiæ, quam tamen Nabugd. magnus ad summum apicem perduxerit. Reges Assyriorum præcedentes è libris Regum & Paralip. sursum versus ad prisca sæcula, quibus eorum imperium floruit, facilè perduces. Hoc modo Assar-adon, Senacherib, *4 Reg. 19.* Salmanazar. *Ibid. cap. 18.* Teglath Phalassar, *cap. 16.* Phul, *cap. 15.*

89 — 3469

Cùm Salmanazar paucos adduxisset è diuersis regioni-

bus colonos in Samariam, poſtea Aſſar-Adoni. Sardanapalum, repleuit terram decem tribuum nouis babitatoribus, præſertim de Cutha regione Perſarum, qui ſuſcipientes circumciſionem per ſacerdotes Iſraël è captiuitate euocatos, & legitima Dei, atque libros Moſis quinque, nihilominus deos ſuos patrios in excelſis colebant. Vnde florentibus Iudæis, eos ſuos vocabant propinquos. Aliâs cum illis perpetuas exercebant inimicitias, eorúmque hoſtibus inteſtino quodam odio ſeſe ſolebant adiungere. *Ioſeph.*

Quod hæreticorum eſt contra catholicos ingenium & mos.

Multi interim ex 10 tribubus in regnum Iuda confugerunt, multi latitarunt, partim in ſpeluncis, partim inter vicinas gentes, qui poſt reditum regis Aſſyriorum, redierunt ad ſua, & habitauerunt cum Samaritanis. Ita deſiit regnum hæreticum poſt annos 258.

Eodem tempore ablata eſt gloria Moab (per Salmanazarem ſcilicet) tribus videlicet annis poſt mortem Achaz. *Eſa.14. & 16.*

Externa.

A clade Senacherib ad principium victoriarum Nabugdonozoris, computantur anni 107. Et ſanè tot reperiuntur à 14 Ezechiæ (quo Senacherib illa clade eſt affectus) vſque ad tertium Ioacbim, qui fuit primus Nabugdonozoris. *infra.*

Sardanapalus Tarſum & Anchialon vrbes Ciliciæ maritimas condidit vno die. *Stephan. de Vrbibus.*

Domitis Aſſyriis, Merodac Babylonius tenuit monarchiam, cuius vt regia Babyloniæ iam potentis ſub Ezechia, meminit Eſaias cap. 39. Mardocempadus Ptolomæo.

Externi ſcriptores narrãt, Phul Belochum (quem putant eſſe Belodac, 4 Reg. 20.) & Arſacem Medum bello aggreſſos fuiſſe Sardanapalum muliere corruptiorem, ſeque Sardanapalum inceoſa regia & familiam flammis Babyloni, conſumpſiſſe, duraſſe autem incendium dies quindecim, annis poſt Abraham mille ducentis (regnante in Iudæa Ezechia) id eſt 1331 ab Abrahæ morte iuxta noſtram ſupputationẽ.

Arſaces ſiue Arbaces, ſiue Arbactus dominatus eſt Medis & Perſis, vixque ſe eius poſteritas tutata eſt montibus aduerſos Babylonios, vſque ad Darium Medum, & Cyrum Perſam.

Errant ergo Germani hiſtorici & chronologi, qui ſecus ſcribunt & Belochum accipiunt pro Phul rege Aſſyr. Oziæ ſæculo, quẽ & aiunt pulſo Sardanapalo regnum Aſſyriorum & Babyloniorum occupaſſe, atque hinc cœpiſſe nouum Aſſyriorum regnum, vſque ad Nabugdonozorem. Nam noui illius regni apud Aſſyrios, nullus probatus auctor recordatur.

Melius Ioſeph. lib. 10. Antiq. cap. 3. Tempore Ezechiæ, Aſſyriorum imperium à Medis euerſum eſt. Addo ego, & à Babyloniis, *vt ſuprà.*

Mardocempadus cùm 12 annis regnaſſet Babylone, magnam acceſſionem ſuo imperio fecit, vt iam monarcha appelletur annis Aegyptiis 28 à regno Nabonazaris. *Ptol. lib. 4. cap. 6 & 8.*

Romæ Tullus Hoſtilius tertius rex, an. 32. qui primus faſcibus & purpura vſus, Fidenates, Veientes, & Albanos vicit, & vrbem Cælio monte amplificauit.

Hydromantia à Perſis in Italiam affertur.

Archilochus Parius poëta Iambicus, quem ob mordacitatem

Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
60		3440
	In ea etiam quarta Synodo de reliquiis decem tribuum colligendis & ad Paſcha & alia legis ſtatuta conuocandis tractatum eſt. Ibid. *Ibi & actum videtur de libris Prophetarum conquirendis, maximè Salomonis, Prouer. 25.*	
	EZECHIÆ ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.	
	* *	
89		3469

Anni vrbis conditæ.

89

16

89 Reg.11 144 — P MENASSES an.55.

Osaia Pontifice.

Ioele, Nahum, Habacub, prophetis.

Arbacto an. 28. Phraorte an.22. Medorum.

Merodac Babyloniorum *rege, deinde* Ben *Merodac, an.45.*

Tullo Hostilio, Anco Martio an.24. Tarquinio Prisco an.38. Rom. regibus.

Lacedæmoniorum Polydo*ro, deinde Eurycrate an.38. Anaxandro an.50.*

144

Anno mundi.

tatem Lacedæmonij vrbe eiecerunt. *Cic.1. Tuscul.* regnante Tullo Hostillio, *Cornel.nepos.*

3469 Apud Aegyptios Psammeticus regnat an. 54. t n, scilicet cùm vndecim aliis, solus 44, à quo tra Aegyptiorum exponere incepit Herodot. lib. 2. post quem Nechao, de quo postea. Pueros Græcè docuit, Græcis locum, qui castra dicitur, ad inhabitandum concessit, *Herod.lib.2.Diod.*

Aegyptij confusis rebus per bella ciuilia, 12. ex senioribus regno præficiunt, qui simul 15 annis Rempub. administrant. *Diod. Siculus lib. 2. cap. 2.* labyrintum mirabilẽ ædificant. *Herodot. lib. 2.* Inter hos vnus Necephos, siue Necus pater Psammetichi proximi regis sex annis regnauit. Quo à Sebaco Aethiopum rege occiso, eius locum subiit Psammeticus filius. *Herod.lib.2.*

Anni 2 Olympiadis 9 Polydoro & Thenpompo regibua Lacedæmonij Amphæam oppidum Messeniorum occuparunt, quo tempore Aestinedes Aeschyli F. quintum iam annum Athenis præerat. *Paus.lib. 4.*

Bellum Lacedæmoniorum vicenuale contra Messanos, propter stupratas virgines, initium intestinorum bellorum Græciæ. *Oros.lib.1.cap.21.*

Messana tandem capitur, & per 80 annos subiicitur. *Pausan.*

Euphaca filius Antiochi rex Messen. sub tempus belli, quod anno 20 durauit. *Pausan.*

Syracusæ & Catina in Sicilia conduntur. *Nangiac.*

Mare obtinent Cares. *Ibid.* Item Lesbij.

Calchedon condita. *Nangiac.*

3469 / 3524 P ANNO 12 regnum est consecutus. Quantum pater colenda pietate laudis fuit consecutus, tantum iste in exercenda impietate amisit, vsque adeò vt eius flagitia Deum ad excidium Iudæorum incenderint.

Fuit Iudæis, quod Achab olim Israëlitis. Nam excelsa erexit, quæ Pater destruxerat. Extruxit aras Baal & fecit lucos. Astra coluit.

Idcirco captus est ab exercitu regis Assyriorum vinctúsque ductus Babylonem, *2 Par.33.*

Sic appellat regem Chaldæorum siue Babyloniorum. Nam & Ibidem Babylonem non Niniuem adductum testatur, quasi proximis annis regnum Assyriorum, quod fuerat in Niniue collocatum, iam à Babylonia esset deletum ac Babylonem ad Euphratem translatum.

Restitutus pacts Babyloniis societate & fide, adhortatus est populum, vt relictis Idolis Dominum coleret. Tumque simulachra & aras alienas euertit, & extra vrbem omnia proiecit. *2 Par. 33.*

Ozias propheta, siue Hnzai, è cuius sermonibus extat precatio Menassis pœnitentiam agentis. *2 Par.33.*

Ioël de duabus tribubus, earúmque per Christum restitutione. Nahum in Niniuitas, qui vastauerant decem tribus: Abacuc in Chaldæos & Nabugdonozor, qui duas, scribunt. *Hebræi in Seder Olam.*

Nahum tamen ponitur sub Ioatham rege, à Iosepho, lib. 9. cap. 11.

Idque fortasse, quia illa Niniuis euersio, quam Deus primum nuntiarat per Ionam, deinde pœnitentia eius motus in aliud tempus distulerat, videtur facta à Merodac Baladan qui Assaradon, iam decimum annum imperantem extinxit sub initium Menassis, vt rectè Olymp. & Suidas scripsere, vt

3524 inde appareat cur Rex Menassea, non Niniuem sed Babylo-

nem traductua fuerit.

Quo tempore & Arbactus partem imperij Assyrij ad se rapit & regnum Medorum condit quousque Nabugdonosor Ninincm & Medos ipsos in suam potestatem redigit. *Iudith.1.*

Niniuitarum subuersio, quam prædicebat, facta posteà putatur à Nabugdonozore anno regni primo. *Heb.* vel iuxta Eusebium & Herodotum lib. 1. à Medorum rege Cyaxare proauo Cyri circa tempora captiuitatis Babyloniæ, 150 annis post Ionam prophetam.

Nostri similiter Ioëlem σύγχρονον Oseæ faciunt sub Ozia. Videre quidem potuit Oseam senem, sed non Oziam regem, quia omnino vignit sub Menasse, & scripsit. Non enim facit mentionem Israël, quasi iam essent abductæ decem tribus in captiuitatem. Deinde de Iuda solum vaticinans, de reliquiis earum cum domo Dei delendis prędicit.

Menasse rex 22 annis perseuerauit in sua impietate, reliquis resipuit. *Seder cap. 24.* Kimhi in 4. Ezech. 40 totos annos impiæ ipsi ina vitæ; 15 duntaxat resipiscentiæ tribuit.

Tractus fuit Babylonem captiuus ob scelera, & denuò suis ob pœnitentiam dimissus à Merodac, qui eo incipiebat transferre imperium, & viam Nabugdonozori nepoti prępararc ad tantam imperij molem.

Iuxta alios à Ben Merodac, qui circa regnum eius trigesimum sextum regnare cœpit.

Serra Esaiam patruelem suum dissecuit, quod clamaret, Audite principes Sodomorum, &c. *Hiero. in 1. Esa. è Trad. Hebr.* cùm Ecclesiam suis vaticinationibus illustrasset annis circiter 90.

Externa.

Aegyptus post Sethonem Vulcani sacerdotem, duobus annis Rege caruit. Deinde 12 duces habuit, qui æquali potestate administrarunt annis 10, quorum vnus Psammeticus nomine, solus postea regnum occupauit. *Herodot. & Diodor. lib. 1.*

Athenis mutata Reip. forma, magistratus annui creantur. Tum ciuitati nullę erant leges pręter principum decreta. *Nangiac. Velleius lib. 1. Pausan.*

Midas rex Phrygię, qui obliquam tibiam inuenit. *Plin. lib. 7. cap. 56.* & barbarorum primus, donaria ad templum Delphicum misit. *Herod. lib. 1.*

Byzantium à Pausania Spartanorum rege in Thracia conditur.

Nudipedalia primum Lacedęmone sunt acta.

Archilochus adhuc viuus, cuius libros vrbe exterminarunt Lacedęmonij, quòd parum essent pudici. *Valer. Max.*

Simonides & Aristoxenus musicus.

Romę Ancus Martius rex 4. an. 38. qui primus salinas instituit, Ostiam super mare condidit, Auentinum & Ianiculum vrbi addidit.

Apud Medos, Cardiceas, Artecamis, Deioces de imperio dimicant, & simul regnant. *Diodor. Herodot.* post 13. annos solus obtinet Deioces siue Arbiones, qui Ecbatana condidit, & primus verus Medorum monarcha fuit.

Apud Macedones Argens, apud Aegyptios Merres Aethiops.

Bellum Lacedęmoniorũ cum Messeniis per an. 17. *Pans.*

Sibylla Samia ab aliquibus hic locatur.

Post Sardanapalũ Arbaces eius prefectus regnum Medorum condidit in annos 128 vsque ad Cyrum.

Erixias

Anni vrbis conditæ. 89

Anni mundi. 3469

Athenienſium Hippomene quarto decennali principe, Leocrate quinto. Absandro sexto. Erixia septimo & vltimo.

Sethone Ægyptiorũ, deinde post interregnũ ann. 12. Psammetico primo noui regni Ægyptiaci rege an. 44.

Mele tertio Lydorum rege, & per ordinem Candale an. 17. Gige an. 36.

Macedonum, Perdica rege quarto, deinde Argeo an. 38.

MENASSIS.

* *

144

3524

Anni urbis cõdit.

144

17

144 4.Reg.21 146 q AMON an. 2.

Sellum Pontifice.

Hozai propheta.

Deioce siue Cyaxare Medorum an. 53.

Ben Merodac Babyl. rege secundo.

Ægyptiorũ Psammeticho.

Tarquinio prisco quinto Romanorum rege.

Lacedæmoniorum Anaxãdro.

Lydorum Gige rege quinto.

Macedonum Argeo rege quinto.

18

146 21. 177 r IOSIAS an. 31.

Helcia pontifice max.

Sophonia, Ieremia, Baruch vatibus & Holda prophetissa.

177

Anni mundi.

Erixias vltimus Atticorum decennalis princeps, qui magistratus durauit an. 70 à Cecropis initio. Postea popularis status cœpit, & annui magistratus constituti sunt.

3524 Tarentum conditum à Partheniis duce Phalanto. *Iustin. lib. 3.* Luca à Lucio Thusco. *Cato de Orig.*

Psammeticus vnus è duodecim ducibus Aegypti, rerum solus potitus, nouum regnum sub 25 Menassis illic fundat. Ab hoc certa putatur historia ex Herodoto & Diodoro vsque ad Cambysem.

Græci auspicantur suam historiam ab hoc Psammetico, sub quo primi omnium exterorum in Aegypto consederunt. *Herod. lib. 2.*

Giges capit Colophonem & Smyrnam, & Miletum oppugnat.

Picturam in Aegypto docuit, *Plinius lib 7. cap 56.*

Candale postremo ex Heraclidis interfecto, quintus Giges regius pastor, mulieris opera regnat. *Cic. 3. Offic.* à quo suam historiam per Crœsum ipsius abnepotem, vsque ad

3524 Assueri & Persarum è Græcis fugã Herodotus nouem suis libris deduxit. Eum sub Menasse nobiscum collocat *Greg.*

3526 *Turon. lib. 1. hist.*

q AMON impius Rex à seruis suis interficitur. *4. Reg. 21.*

Patris flagitia, non pœnitentiam imitatus, Idolis, quæ Manasses à se fabricata euerterat, immolauit, adoluit Baal, Soli, Lunæ, 12 signis & omni militiæ cœli.

Corruptè apud 70 duodecim anni ei assignantur. Ex quo aliqui perperam augurati sunt interregnum duodecenne inter hunc & patrem Menassem statuendum esse.

Externa.

Lapso Assyriorũ imperio, multa regna emerserunt, Medorum, Persarum, Lydorum, &c, totáque Asia armis concussa est, donec obtinuit Nabugdonozor.

r HIC ille est Iosias iampridẽ per prophetiam ex nomine promissus ad expiandas Idololatriæ labes. Ezechiam in hoc laudis genere superauit, religionem abrogatis Idolomaniis restituit. 4 *Reg.* 23.

Helcis sacerdote vsus, qui erat ab Aarone 25 secundum Iosephum, tẽplum à superioribus duobus principibus profanatum & semirutum renouauit, arcámque recondidit. (*Seder Olam.*)

Vasa Idolis consecrata cremauit, sacerdotes eorum interfecit, ne quidem aliorum impiè mortuorũ sepulchris & ossibus parcens, 3 *Reg.* 23.

Locum è 28 Deuteronomij exitia omnis iis, qui à lege recessissent interminãtis audiens scidit vestimenta sua, & rogauit Helciam aliósque, vt orarent Deum pro se & reliquiis Israël & Iuda.

Regni duodecimo purificauit Iudam ab Idolis.

Pro rege Babylonis pugnans, siue is fuerit Ben-Merodac, siue Nabulassar secundum alios, & prohibens transitum

3526 properanti Necaoni Regi Aegypti ad Euphratem contra Babylonios cecidit. *Herod. lib.* 2. In Mageddo, *2. Paral. 35.*

3557 Nam erat Babylonis amicus & fœderatus iam à temporibus Ezechiæ & Menassis.

Eius morte piis funesta regnum Aegyptio factum est tributarium. Ex quo deinceps vsque ad Machabæos Iudæa externis obnoxia fuit, vt non sine causa Iosiam Ieremias tantopere deplorarit.

Necao postea ad Euphratem à Nabugdonozore cæsus

3557 est anno quarto Ioakim, *Ierem. 46.*

Eius tertio decimo incipit Ieremiæ prophetia vsque ad excidium vrbis.

Helcias pontifex aperiens Arcam, vt pecuniam è templo afferret ad ipsius restaurationem, inuenit librum Deuteronomij, quem Moses in ea reposuerat & fortasse manu sua scripserat. Non quod alioqui nulli eius essent alij codices. Nam quod legitur, librum legis deperditum reperisse, sic est intelligendum. Moses 13. exempla suæ legis manu sua exarauerat, singula singulis tribubus dederat, & tredecimum inter sacra vasa, & q. λέι[illegible] reposuerat. *Heb.* Adeo autem erat status religionis illa tēpestate corruptus superiorum principum perfidia & improbitate, vt liber legis inter sacras reliquias repertus haberetur pro re noua & inaudita. *Kimbi in 8. cap. Oseæ.*

Alij hunc librum absconditum fuisse Menasse regnante credunt, tum cum is legem aboleuit & gentilem religionem asciuit.

Sophonias, quod iam decem tribus abductæ essent in Assyriam, de duarum reliquarum deuastatione atque captiuitate prophetiam texit.

Rechabitæ mandato patris in perpetuum vino abstinent. Iere. 35.

Helcias summus Pontifex & propheta. Vrias propheta Ierem. 26. quem Esaias nominarat multis ante annis. Esa. 8.

Olda prophetissa floret: scholas Hierosolymitanas moderatur. *4 Reg. 21.*

Ieremias concionatur, Threnósque edit in necem pij regis Iosiæ: inchoatum suum prophetiæ librum sequentibus regibus absoluit. de quo paulo pòst.

Baruch Ieremiæ notarius & propheta.

Ieremiam scripsisse duos postremos libros Regum, produnt in Talmud. cap. 1. Baba Batra. Dictauit etiam librum comminationum, *Ierem. 36. 45.* &c. qui non extat. Apud Taphnas in Aegypto à populo lapidatione tollitur. *Hierony.* Hebræi tamen in Seder redisse ferunt ex Aegypto, cum Baruch, saluum & incolumem anno Nabugdonozoris 27. quo ab eodem capta est Aegyptus. Vide *R. Sclo. 44. cap. Ierem.*

Externa.

Necho, rex Aegypti Psammetichi filius ducere conatus est fossam, è Nilo in Sinum Arabicum siue Rubrum mare. *Herodot. lib. 2.* bellum gerit cum rege Chaldæorum, *Ibid. & 2. Paral. 35. Ierem. 46.*

Ambitum & magnitudinem Africæ per Phœnicios nautas vestigauit, qui tam totā biennio à mari rubro exorsi circumnauigarunt, & æquinoctialem transgressi medio die Solem dextrum, seu versus Septentrionem, suum & vmbras sinistras habuerunt, & per columnas Herculis in Aegyptum tertio anno redierunt. *Herodot. lib. 4.* huius regis mentio fit. 2 Paral. 35. & 4 Reg. 23. in Iosiæ huius historia.

Cypselus Corinthiorum tyrannus, an. 28.

Merodac secūdus, siue Ben Merodac Babyloniorum rex, quem Iosephus Nabugdonozorem primum vocat, & apud eundem Berosus, Nabulassarum.

Zaleucus Locrēsium legislator seuerissimus, post Locros conditos annos circiter 40.

Capta est Phigalia oppidum Arcadiæ à Lacedæmoniis, regnante Athenis Miltiade, *Pausan.*

Oraculo Dodonæo primum Græcia vsa est. *Naug.*

Sinope & Lipara condūtur, & paulò post, Epidaurus, quæ postea Dyrrachium.

Anni vrbis ædif.		Anni mundi.
146	*Deioce siue Cyaxare Medorum.*	3526
	Ben Merodac Babyl. reg.	
	Tarquinio Prisco Rom. reg. quinto.	
	Anaxandro Lacedæmoniorum.	
	Ægyptiorū Psammeticho, deinde Nechaone an. 17.	
	Lydorum Gige, deinde Ardi an. 37.	
	Macedonum Argeo rege quinto, deinde Philippo an. 38.	
	Synodus quarta in templo, Helcia pontifice, de renouando legis fœdere, repurgando templo & religione à superioribus principibus polluta, de Pascha celebrando iuxta maiorum ritus, tollendis aruspicibus, Pythonibus, Ariolis, Idolis, effodiendis è tumulis pseudoprophetarum & hereticorum cadaueribus. 4 Reg. 23. 2. Paral. 34.	
177		3557

Histrus

Anni vrbis cõditæ. | Anni mundi.

177

* *

Histrus in ponto, & paulò post Boristhenes, Chantus, & Stagera in Asia, Lampsacus & Abdera.

3557 Scythę ad Palestinam vsque penetrauerunt, sed post 8 annos seruili bello domum reuocantur. *Iustin.*

Tarquinus Priscus Romæ rex quintus, an. 38. Hetruscos in ditionem accepit & ludos instructo circo instituit. Huius temporibus memorabilis illa Gallorum migratio contigit, qua Italiæ maiorem & meliorem partem, Thuscis eiectis, occuparunt. Thusci verò in Rheriam & Vindeliciam Germaniæ migrarunt. *Iustinus.*

19

177 4 Reg. 13 178 ſ IOACHAS men. 3. | 3557

ſ IOACHAZ secundo genitus Iosiæ patris successionem inuasit, sanguinarius Rex & impius. Vnde & post paucos dies in Aegyptum captiuus abducitur.

Eodem pontifice, & iisdem prophetis.

Cyaxare siue Deioce Medorum.

Ben Merodac Babyloniorum rege.

Seruio Tullio sexto Rom. rege an. 44.

Ægyptiorum Nechaone.

Ardi Lydorum rege sexto.

Anaxandro Lacedæmoniorum.

Macedonum Philippo rege sexto.

Vt Iosias longè se ab Amonis patris corrupta disciplina remouerat, sic Ioachaz præclara Iosiæ instituta reiiecit. Nam pridem ita regnabatur in Iudęa, vt praui probos reges, & contrà exciperent.

Sicut Iosias propter societatem regum Babyloniorum bellum Aegyptiorum in se cõuertit, contrà eius filij propter amicitiam Aegyptiorum, arma in se Babyloniorum adducent, indéque captiuitatem.

Rebus turbatis Patris morte, regnum rapuit, donec à Pharaone Ioakim restitueretur.

Nam ne regnaret vinxit eum Nechao, & imposuit mulctam terræ centum talentis argenti & talento auri.

Huic Ioakim frater primogenitus sufficitur. est autem mirum quo pacto populus regem pro Iosia patre constituerit Ioachaz, qui duobus annis natu colligitur minor fratre Ioakim è 2 *Paral. 36.* Nam hoc pugnabat contra legem Salomoniam.

Dicitur tamen primogenitus *1 Paral. 3.* Sed Talmudici dicunt primogenitum illic appellari respectu regni, non naturæ, quòd regnarit primus è filiis Iosiæ. Primogenitus ergo. i. Primus regni successor. Nam Hebręi primogenitum primum familiæ & pręcipuum appellant, quocunque nascatur loco, vt Ps. 88.

Tum Ieremias iussu Dei prædicare cœpit excidium vrbis & populi. Quare mox sub Ioakim capitis periculum adiit, *c. 20, 26, 36.*

Externa.

Regnante Tarquinio Prisco apud Romanos, & filiis Iosię apud Hebręos, Aruerni, Bituriges, Senones, Hedui, Carnutes, Aulerci, & aliquot alij Galliæ populi ducibus Belloneso & Elitonio Italiam ab Alpibus perpetuo Apennini iugo vsque ad Rubiconẽ Galliam fecere. Tum (inquit Liuius *lib. 5.*) Celtarum penes Bituriges summa imperij fuit, qui & regem Celtis dabant. At Tempore Cęsaris duo erãt principatus. Alterum tenebant Hedui, in quorum fide & imperio erant Bituriges Aruernorum finitimi. Alterum Aruerni habentes in sua fide & imperio Sequanos Heduorum finitimos. *Cæsar lib. 1. Bell. Gal. cap. 12. & lib. 6. cap. 4.*

20

178 4 Reg. 13. 189 t IOAKIM Eliakim an. 11. | 3558 3569

t IOAKIM primogenitus erat Iosię. *Seder Olam, & Iosephus.* & Impius fuit.

Tributarius regis Aegypti, vt & tota Syria, deinde Babylonis, à quo & interfectus est.

Azaria summo pontificatu fungente.

Eliakim alio nomine. Nam qui Ioachim dicebantur propter eandem nominum notationem (*q. Dei surrectio*) Vtrouis vocabulo promiscue afficiebantur. Vnde Pater Virginis à Luc. c. 3 Eli (per apocopem Syriacam pro Eliakim) qui ab aliis Ioakim.

189 | 3569

Propter ſocietatem Nechaonis regis Aegyptiorum bellum in ſe Babylonici Nabugdonozoris conuertit.

Hic ergo incipiunt bella Nabugdonozoris cõtra Syriam, qua tota parebat Aegyptio, & Iudæam, contra quam quatuor ſuſcipiuntur bella. Duo ſub rege Ioakim, tertium ſub Iechonia, quartum ſub Sedechia.

Tot inde clades. Prima quando regem Ioakim abduxit Babylonem cum Daniele & tribus pueris ſociis. Secunda quando eius vndecimo illum iam in regnum dimiſſum vrbe capta interfecit & Iechoniam filium ſubſtituit. Tertia cum vrbe iterum capta Iechoniam tertio mẽſe abduxit cum matre, Ezechiele propheta & optimatibus. Quarta cum Sedechiam illius vndecimo cum popularibus exportauit.

Sed quoniam hiſtoria iſtorum temporum ſatis confusè in Scripturis narrata eſt, & refert eam habere explotatam, propter Ieremiam & Prophetas, qui infra illius ætatem ſcripſerunt, hîc hærere paucis lubet. Ioakim ſub finem anni tertij regni ſui ſe obſeſſum tradidit Nabugdonozori, datis obſidibus, inter quos Daniel, Ananias, Azarias, Miſael, & parte vaſorum templi Domini. *Dan. 1.* Tributarius autem in regno ſuo adhuc relinquitur, donec grauiſſimę ſeruitutis onere depreſſus, ad Aegyptiorum regem diuertens, miſſo rurſus de Babylone exercitu comprehenſus & tractus priuſquam ad vrbem veniret, in campo Babylonis vndecimo regni interficitur, & caret honore ſepulturæ obiectus beſtiis. *4 Reg. 24.* vt Ieremias prædixerat *22 & 36. cap.* Alij aiunt mortuum in ipſa vrbe Baby. *Kimhi in 19 Ezech.* Ita Ioachim bis fuit captus.

Interim autem dum hæc agerentur, in eius locum, Ioachin filius, qui & Iechonias, à populo Rex conſtituitur, ſed regni menſe tertio, vbi reuerſus Chaldæorum exercitus vrbem obſediſſet, monente Ieremia, ne ciuitas cremaretur, cum matre ſe dedidit. Vnde cum vniuerſa proſapia Babylonem ductus, initium præbuit captiuitati, ſeu tranſmigrationi Babylonicæ, quam 70 annos duraturam Ieremias præmonuerat. Ierem. 25. Quamquam illam Hebræi ordiuntur ab vndecimo Sedechiæ, vt videre eſt apud Abben-Ezram *in 1 & 9 cap. Danielis*, vel à quarto Ioakim, vnde hiſtoriam ſuam orditur Daniel, qui fuit primus Nabugdonozoris.

Vt Iechonias, deinde Sedechias regnarint ipſo tranſmigrationis Babylonicæ tempore. Et certe tres huiuſmodi fuêre tranſmigrationes.

Cæterùm pro Iechonia in regnum à Chaldæo ſuffectus, patruus Sedechias Ioſiæ filius propter rebellionem, regni vndecimo poſt quinquennem obſidionem ſuperatur, & tam Hieruſalem quàm Templum ſolo æquatur, cunctis penè, qui è prima captiuitate ſupererant, in exilium deportatis. Ex quo perſpicuum eſt vrbem ter à Babyloniis captam, regnantibus videlicet per ordinem Ioakim, Iechonia, Sedechia.

Obſidio breuior colligitur Ierem. 39. & 4 Reg. 25. Nempe Nabugdonozor ipſe præſens adfuit à nono Sedechię ad vndecimum per duos ferme annos. Reliqui tres anni pertinent ad ipſius duces, qui & eam soluerunt, vt Pharaoni occurrerent. *4 Reg.* Hinc obſidionem, quam hic dicimus quinquennem, triennem facit Ioſ. *lib. 10. cap. 10.* Nam ait anno regni octauo Sedechiam Pharaone freturn rebellaſſe. Biennem Kimhi in 4. Ezech. à nono ſcilicet Sedechiæ vſque ad vndecimum. Octodecim menſium Ierem. 39. cui ipſemet Nabugd.

Anni vrbis cõdita.		*Anni mundi.*
178	*Ieremia & Vria vatibus.*	3558
	Deioce ſiue Ciaxare Medorum.	
	Ben Merodac, deinde magno Nabugdonozore an. 45. Babyloniorum regibus.	
	Seruio Tullio Romanorum.	
	Nechao Ægyptiorum.	
	Ardi Lydorum rege ſexto.	
	Macedonum Philippo rege ſexto.	
	Anaxandro Lacedæmoniorum, deinde Eurycratide, an. 35.	
189		3568

Anni vrbis cõditæ. 189 — IOAKIM ET NABVGDONOZORIS SÆCVLO. — 190

Anni mundi. 3568

Nabugd. præesset. Tandiu enim adfuit, cùm tamen antea vrbs fuisset à ducibus ipsius obsessa, qui propter occursum & suppetias Aegyptiorum eam coacti sunt aliquandiu intermpere.

In prima captiuitate, Nabugdonozor traxit in exilium è Iuda & Benjamin tria hominum millia & 23. id est, vniuersam ferè Hierosolymæ nobilitatem. E reliquis verò tribubus septena millia. In secunda post septennium Iechoniam, totámque ipsius familiã, cum octodecim populi millibus. In tertia post annos 11 reliquos omnes penitus, exceptis sex populi millibus, quibus Godoliam præfecit.

Diuo tamen Hieronymo initio comm. in Ezech. Iechoniæ vocatur prima transmigratio, qui cum matre est ductus Babylonem, & cum Daniele tribúsque pueris, & Ezechiele, Sedechiæ autem secunda vel extrema captiuitas. Quod non puto verum, quoniam Hebrei constãter tres fuisse docent, vti dixi. Deinde Daniel & tres pueri ducti sunt in captiuitatem, non cum Iechonia, sed septem annis prius, anno scilicet tertio Ioakim. *Dan. 1.* vertente & inchoante quarto è 25 *Ieremiæ.*

In his cladibus sola Iechoniæ posteritas ex ampla familia Dauidica permansit, qui & in captiuitate genuit Salathielem, Malchiram, Pedaïam & Gemariam. *Seder Olam minor.*

Nabuzardan princeps militiæ Nabugdonozoris cremauit templum, exportatis columnis, mari æreo, basibus, quæ omnia fecerat Salomon, cũctísque vasis tẽpli & thesauris regiis. Interfecta sunt nongenta & decem hominum millia, infiniti abducti sunt in captiuitatem. Nam vel ex Leuitis translata sunt 600 millia. *Sub finem chronici de regibus Israel.*

Vrias filius Samaię propheta retractus ex Aegypto, à Ioakim interficitur, eadẽ, quę Ieremias, concionãs. *Iere. 26.*

Daniel anno 15 ętatis, ductus est Babylonem, tertio anno Ioakim, qui postea octo annos regnum tenuit, à quibus ad finem captiuitatis anni fuerunt 70. Ita vixit 93 annos, antequam transferretur ad Medos, vbi tribus annis pòst decimi capitis visionem habuit. Erat igitur admodum senex, fortasse mortuus diebus Ester, neque ad ædem posteriorem cum aliis ascendit. *Abben-Ezra in 1 Daniel.*

Prædixit 12 capitibus futurũ statum Ecclesię à suo tempore ad extremũ mundi, ac inter cætera docuit quinque regna sese per ordinem consecutura, quę per illud spatium populum Domini grauiter oppugnarent, Babyloniorum, Persarum, Græcorum, Romanorum, Gog. & Magog. i. Saracenorum & Turcarum, quos per obscurum & ignobile cornu designauit. Consolatur autem sanctos in eo, quod dicit, In medio istorum regnorum perseueraturam Ecclesiam, Christúmque post 70 Hebdomadas reuelandum, regnaturum in medio inimicorum suorum, imò verò vniuersalia imperia contriturum, & suis daturum regnum, quod in æternum frangendum non sit: Nempe quoniam regnum Christianorum deletis cæteris intercipietur à beata immortalitate.

Hinc veteres ferè dimensi sunt humani generis vitam, teste Aemilio Sura de annis populi Romani. Nam Assyrij principes, omnium gentium rerum potiti sunt. Deinde Medi (vel potius Babylonij) postea Persæ, deinde Macedones. Exinde duobus regibus Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo pòst Carthaginem subactam, deuictis, summa imperij ad pop. Rom. peruenit. Inter hoc tempus, & initium Nini regis Assyriorum interiunt

3569

anni bis mille, quinque demptis. *Hæc Velleius Paterc. lib. 1.*

Decem visiones in suum librum retulit, quarũ tres vidit sub Nabugdonozore, tres sub Baltasare eius nepore. Septimam & octauam sub Dario, duas verò vltimas sub Cyro. Senio ergo confectus, in Ecbatanis Mediæ ciuitate sepelitur.

In Græco & Latino aliqua è Theodorionis tralatione habentur, quæ desunt in Hebræo, vt maior pars capitis tertij de rebus trium puerorum in camino ardenti, & duo postrema capita 13 & 14 de Susanna, de Belo, dracone & lacu leonum. Sed non desinunt esse canonica & sacra. Quia sumpta è Synagogę certis canonicisque traditionibus, vel ex alio Danielis, aut alterius prophetæ opere, post primũ canonem ab hominibus Synagogæ magnæ emissum, scripto, & in secundum canonẽ ab Eleazaro Pont. eiusque cõcilio editũ relato.

Ananias, Azarias, Misaël, qui cum socio suo Daniele discunt Chaldæorum artes & linguam per triennium. Per hos apud Chaldęos & Persas latè propagata est Dei religio.

Azarias pontifex.

Abacuk alter.

Phassur filius Emmer sacerdos coniicit Ieremiã in carcerem, *Iere.* 20. Ieremiæ sese opposuerunt pseudoprophetę aliquot, seorsum Sedechias filius Maasię, & Achab filius Colię, qui vt suum ministeriũ honorarent, adulterabant eum vxoribus sodalium suorum. *Kimhi è maiorum historiis in 14 Ezech.* imo verò ipse Ieremias *c. 29* qui proinde Regem Babylonia eos frixisse tradit, &c. *Ibid.*

Primus annus Nabugdonozoris in principium quarti Ioakim incidit. *Ierem. 25.* quo Nechaonem Pharaonem Aegyptiidem Nabugdonozor profligauit. *Ierem. 46.*

Externa.

Nabugdonozor magnus, secundi Merodac filius, Medis, atque adeò Assyriis, Niniuem atque imperium eripuit, anno tertio huius Ioakim, siue quarto post mortem Iosiæ.

Astiagis regis Medorum, qui & Ciaxares Cyri proauus, anno nono Iudæos captiuos Nabugdonozor abduxit. *Ioseph. lib. 1. contra Appionem.*

Psammis vel Psammetiches post Necaonẽ rex Aegypti 6 annis, in Aethiopia bellum gessit. *Herod. lib. 2.*

Huic successit Ephron, quem debellauit Nabugdonozor. *Ierem. 44.*

Periander Corinthiorũ tyrannus Cypseli filius. *Hero li. 1.*

Phalaridis tyrannis destructa.

u TRIBVTARIVS regis Babylo. Dei & regis illius irã in se accendit. Dei, quia fecit malum in conspectu Domini iuxta omnia, quæ fecerat pater ipsius. Regis quia suspitionẽ dedit, ne aliquando necem patris sui esset vlturus.

Sellum etiam appellatur, *Ierem. 22.* vbi & filius Iosiæ dicitur, sunt & 1 *Par 3.* Quoniam nepotes in filiorum numerum sępè refert Scriptura vetus, cuius imitatione *Iosias genuit Iechoniam & fratres eius in transmigratione Babylonis, Mat. 1.*

Ioachin per *Caph* & *Nun*, cùm pater Ioakim per *Koph* & *Mem.*

Miserima fuit conditione. Nam Babylone in carcere hęsit 37 annis continuis vsque ad Euilmerodach. *Ierem. vlt.* Decem & octo annorum erat quãdo regnare, atque adeò in exiliũ trahi cœpit. 4 *Reg 24.* Imo verò octo duntaxat. 2 *Par. 36.*

Vt proinde quidam eum genitum dicant in transmigratione Babylonis, è Mat. 1. cap. id est, quando Nabugdonozor patrem ipsius Ioakim cepit, & Babylonem primùm cum infinitis Iudęis abduxit.

Respon-

Anni vrbis cõditæ. 189

IOAKIMI ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

Anni mundi. 3568

21

189 | 4 Reg. 24 | 190 — u IOACHIN IECHONIAS mensibus tribus. diebus 10. — 3568 | 3569

Seraia Pontifice Max.

Ieremia propheta.

Deioce, siue Cyaxare Medorum.

190 — *Nabugd. Babylo. Rege.* — 3569

Anni vrbis cõditæ.

189

Seruio Tullio sexto Romanorum.

Nechaone Ægyptior.

Ardi Lydorum rege sexto.

Macedonum Philippo rege sexto.

Eurycratide Lacedæmoniorum.

190

Anni mundi.

3568

Respondeo, Decem & octo erat annorum Iechonias, quando regnare cœpit, ætatis videlicet. Nam tot ceuera erat natus. Octo verò captiuitatis, siue à captiuitate, siue à Nabugdonozore, cuius beneficio & permissu regnum inibat. Iam enim octauus Nabugdonozoris & transmigrationis sub patre Ioachim cœptę vertebatur. *4 Reg.24.*q d. Recole miseram sortem principum illius temporis. Tum regnare cœpit quando rerũ potiebatur Nabugdonozor iam annos octo: vt iam non sit quęstio de ineundo regno more maiorum, sed precario & alteri obnoxio. Hinc numerat aliquando Scriptura annos à Nabugdonozore, siue ab illa prima transmigratione. vt Daniel.

Alij, Iechonias ætatis octauo regnauit cum Patre per decem annos. Postea cum attigisset decimum octauum solus regnauit mensibus tribus.

Ezechiel adhuc puer *iuxta Iosephũ* 25 annorum, *iuxta Hieronym.* cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibique captiuis vaticinatur, librumque scribit tantis mysteriis & difficultatibus refertum, vt Hebræi non magis ad principij & finis ipsius, quàm ad trium [illegible] primo cum capitum Geneseos, & totius Cantici Canti[illegible] Salomonis lectionem, iuuenes admittant. Per principium Ezechielis intelligunt primum caput, per finem octo capita postrema.

Mardochæus cum Iechonia in exilium truditur. *Ester 1.*

Saraias pontifex interfectus à Nabugd. *4 Reg. 25.* qui habuisse successorem dicitur Iozedec fratrem Ezeæ Scribæ, patrem Iesu siue Iosue, qui cum Zorobabele exules reduxit. *Hebræi ex 1. Paral. 6 & Ezræ 7.*

Eadem expeditione Tyrus & Hierosolyma captæ. *Clemens lib. 1. Strom.*

Vniuersa familia Dauidica, quæ iam abierat in 38 gentilitates & cognationes, siue ramos, planè consumpta est in hac captiuitate, præter Iechoniã, qui eam suscitauit, genitis quatuor filiis Salathiele, Malchira, Pedaia, Gamaria, *Seder Olam.*

Sed hæc traditio falsa est. Nam posteritas Nathã filij Dauid ex Bethsabea. *1 Paral. 3.* permansit vsque ad Christum. Imò ipse Christus per Virginem inde descendit. *Luc. 3.*

Externa.

Seruius Tullius Rom. rex sextus an. 44. Ciceronis gentilis, omnium primus censum inter suos egit, fossas circum murum duxit, signauit æs.

Haliattes rex Lydorũ eiicit Cimmerios ex Asia. *Hero. li. 4 & 5.* Obsedit Miletũ, cuius princeps Thrasybulus. Gessit bellum cum Ciaxare Medorum rege. *Herod. lib. 1.* Periandri Tyranni Corinthiorum & Corcyræ amicus. *Idem lib. 3.* qui in septem sapientibus numeratur. Cætera infra in tabula Nabugdonozor. Nam sub eo propriè regnauit.

Haliattis tempore Pittacus Mytilenæus Melanchrum tyrannum sustulit. *Euseb.* Ciaxares contra Haliattem bellum grauissimum gessit, cui causam præbuerant quidam Scythæ à se ad Haliattẽ deflectentes. Scythæ cùm 28 annis Asiæ imperio potiti essent, à Ciaxare Medo expulsi sunt. *Herod. li. 1.*

Battus primus Cyrenarũ rex, Zoan condidit, & regnauit an. 40. *Herod. lib. 4.* cõdidit & Cyrenen oppidum, anno post captam Troiam 586. *Solinus cap. 30.* vrbis an. 147. *Plin. li. 19. cap. 3.* Græcis habitatoribus & Thyreis repleuit. *Ibid.* Huic successit Arcesilaus f. an. 16 Battus 2. Arcesilaus secundus, quinto denique loco Battus tertius, quo regnãte Demonax Mãtineus Cyreneis Remp. format. Cuius ordinatio mutationis regni in Remp. causa fuit. Nam Arcesilaus tertij Batti

3169

f.regoo,quòd eam aotiquare conatetur, pulsus est. *Herodot. lib.* 4. regis Cyri temporibus.

Antequam tamen Cyrenaïcum regnum ad Persas transferretur totum iuxta Pythiæ responsum, quartus fuit Battus & Arcesilaos quartus. Nam quatuor fuere Batti & totidem Arcesilai, qui octo hominum ætates, hoc est, ducentos annos ibi regnarunt.

Vaphres rex Aegypti. *Clemens lib.1. Strom.* siue Apties, filius Psammis, *Herod. Ierem.* 44. Annis 35. Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hierosolymis fugerunt.

Panætius primus in Sicilia Tyrannidem exercet.

* His annis 420, si addas an. 40 Dauidis, 4 Salomonis, & denique 11 Sedechiæ, reperies hoc familiæ Dauidicæ regnũ stetisse annis 475. subductis paucis mensibus & diebus. E quibus templum Salomonicum vndecimo & vltimo Sedechiæ euersum, stetisse ab Hebræis notatur annis 410. Cum 25. quibus ominimum regnauit Saul, totum Iudæorum regnum 500 annos explet.

In Sedechiæ captiuitate, definit iniquitas populi Israël, quam Deus portandam imponit Ezechieli cap. 4. Durauit enim annos [illegible] vsque 20. Nabugdonozoris, in quo reliquiæ Israëlis & Iuda Babylonem abductæ sunt, *Ierem.* 52. Quod quidem tẽpus in eodem loco eidẽ Ezechieli reuelatur. Hos 390. reperies à 30. Salomonis, quando Salomon à mulieribus alienigenis corruptus Idolomaniam & impietatem amplecti cœpit, ad Sedechiæ vndecimum siue Nabugdonozis 20. Tanto tempore eorum impietatem Dominus sustinuit, nec antè iram contra ipsos conceptam totam effudit, grauitate supplicij, tarditatem compensaturus.

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
		3186

* *Summa, anni 419, menses 6, diès 10. Atque hæc ætas est quinta. Nam cùm Iechonias Babylonem abduceretur, initium captiuitatis siue transmigrationis Babylonicæ factum est; vt liquet è Matthæi primo capite. Ezechiel. 33 & 40. Hebræi tamen eam ordiuntur ab initio quarti Ioakim, qui fuit primus Nabugd. Aliqui etiã à Sedeciæ regis Iechoniæ successoris vndecimo.*

a R EGNVM illud cœpit statim post mortem Salomonis. Nam Scriptura cùm alibi tum 3 Reg. 15. Roboam & Ieroboam facit æquales, & Roboam, qui regnum tenuit annis 17, scribit mortuum 18 anno Ieroboam.

In Schismaticis & hæreticis regibus sigillatim recensendis prophetas nominabo, qui sub illis in mediis hæreticorũ vrbibus floruerunt, vt piorum & Catholicorum successio appareat in medio hæretici populi. Tanta fuit Dei erga istũ charitas, vt quia non habuit legitimos sacerdotes, prophetas perenniter miserit, qui ad illos & in illos vaticinarentur, ne non præmoniti periisse videantur.

Ita autem familia istorum regum nouies mutata est, quemadmodum impiorum & tyrannorum familia, non solet esse diuturna, vt regni tamen summa penes eandem tribum Ephraim perpetuo remanserit. Quanquam enim nominatim non scribitur è quanam tribu isti omnes extiterint, præter primum Ieroboam, est tamen credendum eandem tribum omnibus ortum dedisse, & viam ad regnum parauisse. Primùm quoniam nobilitas vniuersa in 10. tribuum nominatim ex Ephraim perinde emersit, vt è tribu Iuda in duarum tribuum regno. Deinde quia Iacob hoc in suis benedictionibus, vel etiam prædictionibus significauit. *Genes.* 48 & 49.

Præterea quoniam Achab etiam de ea fuisse memoratur constanti Hebræorum traditione, *R. Selo in 11 Oseæ vers. 3.* Denique & Ieroboam filius Ioas. *Abben-Ezra in 13 Oseæ.*

Eorum cum Regibus Iuda collatio est fallacissima, nec caret difficultatibus. Neque tamen propterea vlli anni quasi duobus

REGES ISRAEL.

a HAC quinta ætate regnabat in Samaria post scissum Dauidis regnum,

	3186
	3186

Regni hæretici exemplar, in quo omnia sunt perturbata, & motuum plena donec pereat funditus.

* *

3.Reg.14. b IEROBOAM filius Nabat de tribu Ephraim annis 22.

Vaticinantibus Ioam, Iddo, Abia Silonite, Semaiâ.

3.Reg.15. *Regnante in Iuda Roboam, Abia, vsque ad secundum Asa.*

Anni mundi.

3186 duobus communes eximendi sunt de Regibus Iuda, quod nonnulli faciunt, vt vnus de quadraginta vno Asæ, ac si illo cùm patre Abiam regnauerit: vnus de 25 Iosaphat, quasi eius primus in vltimum patris incurrat, quatuor de octo Ioram, quasi his socius patris in regno extiterit, tres de 29 Amaziæ, vnus è 16 Achaz, duo è 29 Ezechiæ, &c. Sed potius cogitanda in impio regno interregna multa, licet minimè explicata. Nam certam & indubitatam Deus voluit extare regni Catholici recensionem, incertam & difficultatibus plenam regni hæretici, quò doceremur in hæresi omnia esse confusa, perturbata, incerta, motuum plena, vt de iis historia liquida narrari non possit.

In scripta successione regum Iuda & Israël est discrimen 19 annorum.

Quod vt facilius concipiatur, ecce à Roboam rege Iuda vsque ad Iehu inuadentem regnum Israël, & necātem Ochoziam & Ioram vtriusque regni reges numerantur an. 95.

A Ieroboam (qui simul cum Roboam regnum est auspicatus) ad eundem Iehu an. 98.

Hic discrimen est annorum trium. Nam totidem regnum Iuda à regno Israel superari videtur, cū tamen vtrobiq; idem sit primum & extremum temporis punctum.

Deinde à principio eiusdem Iehu vsque ad vltimum Osee nouissimi regis Israel anni 143. Atqui ab Athalia (cuius primus annus concurrit cum primo Iehu) vsque ad sextum

3086 Ezechiæ eiusdem Iuda regis (in quem vltimus Osee & regni Israel incidit) an. 165.

Iam hic regnum Israel à Iuda, 22 superatur, à quibus, si detrahis tres, quibus ante Iehu regnum Israel redūdabat, supersunt 19.

Respondeo in priore calculo, in quo est discrimen trium annorum, tres illos vt fractos esse absorbendos per integros regum Iuda. Anni enim Regum Iuda erant integri, regum Israel fracti, ita vt (verbi causa) Ieroboæ vigesimus secundus, sit quoque primus Nadab successoris, id est, vtriq; communis. *Vt è duabus anni partibus integer cōstituatur.* Atque ita deinceps in plerisque istorum regibus.

In posteriore, in quo discrimen cernitur viginti duûm annorum, sparsa fuere interregna in Israel ob factiones, bella ciuilia, crebras familiarum vicissitudines, &c.

Quare hæc successio debet ordinari & dirigi per regum Iudæ seriem & rationem, quasi per certam regulam, non contrà.

Quàm misera regna, quibus reges de religione securi vel hæretici præsunt. Quàm omnia illic sunt incerta, quàm confusa, &c.

Nec tamen desinemus vtramque conferre, ac nodos exorientes, in curiosiorum gratiam dissoluere. Si quis melius, hic victoriam consequatur, vel saltem diuidat.

b HIC vt regnum suum, quod seditione post obitum Salomonis orta, consecutus fuerat, constitueret, prohibet populum suum adire Hierosolymam, vbi erat legitima sacerdotum successio, & altare contra altare erigit, vitulósque duos, vnum in Bethel, alterum in Dan duobus regni sui finibus religionis ergô collocat, ritu Aegyptiaco, vnde nuper redierat, atq; ita decem tribus perenni impietate imbuit.

3208 Bersabee antiquum terræ limitem à meridie prætermisit, quoniam in regis Iuda fide permanserat propè Idumæorum terrā. Dan autem altero antiquo limite est potitus, quoniam erat ad Septemtrionem ad fontes parui Iordanis.

Sacerdotes omissa tribu Leui ex plebe instituit. Ita duabus in rebus religionem corrupit, in Idolis asciscēdis, iterum in tribu Leui à sacerdotio remouenda, quæ proinde se in tribum Iuda contulit.

Sichem oppidum ædificat in mōte Ephraim, ibique habitat. Deinde Phanuël. Crebra bella cum regibus Iuda gessit dubio euentu.

Deus à principio mādarat, vt tabernaculum fieret, in quo sibi sacrificaretur. Hoc nō ab omnibus obseruatum est. Nam multi iam inde sub iudicibus, patiente Deo in excelsis sacrificarunt, ipse etiam Salomon *3 Reg. 3.* Hoc obseruatum videtur à Catholicis in regno decem tribuum. Nam Elias sacrificasse in excelsis 1 Regum reperitur, nec eius sacrificium fuisse reprobatum. Nempe propter necessitatem tyrannidis Deus consuetudinem populi sui, qua præter eius tabernaculum, & templum, tamen non diis alienis, offerebat, sed Domino Deo suo, sustinebat potius, quàm vetabat, etiam sic exaudiens offerentes. *Aug. super Iudices lib. 7. cap. 7.*

Vnde nec in isto regno Catholica Ecclesia desiit. Nam etiam in Bethel collegium siue cœnobium prophetarum ad tempora vsque Elisei perdurauit, &c. *4 Reg. 2.*

Alij, qui puræ religionis mutationem ferre non poterant, secedunt à Ieroboam & eius principibus, seque in nouas sedes trans Aethiopiam conferunt, fortasse allecti veteri Aethiopū & reginæ Sabæ cum suis maioribus fœdere & commercio. Vbi eos circumluī fluuio sabbatico, tāquam mœnibus narrat Eldad Danius Hebræus historicus. Multi etiam ad duas tribus sese receperunt, alij alio.

Quam regnandi rationem sibi displicere satis ostendit Deus è crebra scepitri in alienam familiam translatione, sublatis de medio per cōiurationem Regibus. Sceptrum enim nusquam vltra quartum gradum transiit ad posteros in aliqua familia, præterquam in Iehu, cuius stirps potita est regnum ad quintam vsque sobolem.

Ad hanc stirpium mutationem designandam, tibi minusculis literis capita familiarum notauimus. Etenim regni huius sceptrum ab aliis in alios translatum est, donec à primo Ieroboam ad vltimum Osee, in nonam familiam migraret, non quidem legitima vocatione, sed proditionibus atque paricidiis, vno Amri patre Achab excepto, qui electione regno inauguratus est.

Septem duntaxat familias facit R. Selomo in 15 Ierem. quia non numerat pro nouis familiis Zamri, & Sellum, quòd mox de medio sublati sint.

Ieroboam magis hæreticus & schismaticus, quàm apostata vel idololatra. Nam non eiurauit cunctos fidei articulos, sed eum duntaxat, qui est de Ecclesia, & Ecclesiæ sede atque communiōne, dum noluit sacrificare Hierosolymis, & cum eis communicare, qui in Mosis & Prophetarum cathedra sedebant, sed in Dan & Bethel, vbi templa noua construxit, & loco Cherubim vitulos dedicauit. Alioqui Circumcisionem, ritus sacrificiorum, ceremonias Legis, atque adeo totam legem Mosaicam retinuit, vt & consequuti Reges, vsque ad Achab, qui ad istam hæresim adiecit cultum Baalim, siue Belorum. Hinc & collegia siue cœnobia Prophetarum non extinxit. Filij enim Prophetarum in ipsius regno cateruatim habitasse pacificè leguntur in Bethel, in Iericho, in Samaria etiam, vbi erat sedes Elisei Prophetæ, &c. *4 Reg. 2. 4, &c.*

Anni mundi.
* IEROBOAMI FILII NABAT SÆCVLO. *
3186
3208

NADAB

2

3 Reg. 15. c NABAD an. 2. — Anni mundi 3210

Iisdem vaticinantibus.

Asa rege Iuda.

3

ibid. d *Basa* de tribu Ifacharis an. 24. — 3234

Ioram, Azaria filio Obed, Hanani vidēte & Iehu filio Hanani vaticinantibus.

A tertio Asæ regis vsque ad 26 incipientem.

4

Ibid. 16. e ELA an. 2. — 3236

Iisdem vatibus.

A vigesimo sexto Asæ regi Iuda, vsque ad 27 finiētem.

5

Ibid. 16. f *Zamri* qui & Zamar, *Iosepho lib. 8. cap. 6. & 7.* diebus septem. — 3236

Iisdem prophetis.

Eodem rege Iuda anno eius vigesimo septimo.

6

Ibid. g *Amri* an. 12. — 3147

Iisdem vaticinantibus.

c NADAB videtur octo ann. regnasse. Quoniam Basa regnum suscepit anno decimo Asæ & Ieroboam mortuus est secundo. Ita inter vtrunque fuerunt octo. *Kimhi 2 Paral. 16*, respōdet sex annis certasse de regno, duobus extremis plenis regnasse, quos proinde tantum scriptura ei assignet. Alij malunt primum Basæ conuenire cum tertio Asæ è *4 Reg. 15.* Quod rectius.

Propter impietatem regno indignus, per insidias à Basa interfectus est, & genus Ieroboæ totum extinctum. Nam vt in regibus Iudæ regnum semper mansit in eadem familia, ita in istis è contrario, vix permanauit ad filium, vel nepotem.

d HAEC secunda regum familia sedem in Tirsa posuit, vt prima in Sichem.

Vsque ad vigesimum sextum Asæ. Vnde viginti tres pleni duntaxat Basæ tribuendi sunt.

Basæ regi Israël familiæ internecionem Propheta à Domino nuntiat, quòd sequeretur impium Ieroboami cultum. *3 Reg. 16*, hostis licet eius & Nabad.

Aedificat Rama in munitionem, ne quis è regno Iuda ad regnum Israël, & contrà transire posset.

Eum bello adoritur Asa, auxilio à rege Syriæ petito, ob quod à Propheta increpatur *2 Par. 16.*

e BELLA per duces gessit contra Palestinos. Post epulum à Zamri militum principe interficitur an. 27 Asæ.

Huc vsque collatio regum Iuda & Israël caret difficultatibus.

f ZAMRI Elam & familiā Basę funditus extinxit. Nam ne mingentem quidem ad parietem, id est, canem reliquit. Mansit tamen in impio eorum instituto, & idola coluit. *3 Reg. 16.*

Quòd audisset exercitum, qui obsidebat Gebbethon vrbem Palestinorum audita Elæ morte fecisse sibi regem vniuersi Israël Amri principem castrorum, seipsum incendio peremit, *3 Reg. 16*, atque ita tertia familia desiit.

Post cuius mortem scinditur populus. Pars sequebatur Tebni, pars Amri, *ibid.*

Anni dissensionis, qui quatuor fuisse videntur addantur ipsi Amri.

Hic incipit discrepantia regum Iuda & Israël.

g INTERREGNVM quatuor annorū in Seder c. 17 ab anno scilicet 27 Asæ vsque ad annum 31 eiusdem: sed posteà notatur illos quatuor annos esse de numero 12, quibus iste Amri regnasse scribitur. Ergo interregnum illud prætereundum.

Et sanè interfecto Ela, Zamri tantum 7 diebus in Tirsa regnauit, & eodem die, quo audiit in castris populus necem Elæ, constituit Amri regem super Israël, *3 Reg. 16.*

Difficultas oritur ex eo, quod primus Amri incidisse dicatur in 31 Asæ regis Iuda, *ibid.*

Sed nulla est si præcedentia spectentur. Nam *mortuo Amri diuisus est populus Israël in duas partes, vna sequebatur Tebni, vt constitueret eū regē* per annos 4 aut 5. *Mortuusq; est Tebni & regnauit* pacificè, securè & sine æmulo *Amri*, sequentes annos septem. Ita *regnauit Amri super Israel anno trigesimo primo Asæ regis Israël.* Totúmque eius regni curriculū comprehensum est annis duodecim. Si quinque illi, quibus regnauit cum Tebni, connumerentur.

Ita vigesimo septimo Asæ pugnat de regno cum Tebni per annos 4 vel 5. trigesimo primo finem contentioni ob æmuli mortē imponit, sicque deinceps septem annos quietè,

firmiter & verè regnat. Cuius causa trigesimo primo Asę regnasse dicitur super Israël duodecim annis. Ita tamē vt duodecim illi incipiant ab Asæ 27, quies & firmitas à 31.

Prodigiosè aliqui ex his duodecim sex cōflant, séxque posteriores abstrahunt, & cum viginti duobos Achaz coosuodunt, idque (inquiunt) vt tempora Regum Israëlis cum Regum Iuda couenienter conferantur. Quasi vero vt proximè, responsio noo sit simplicior & rectior collatio.

Amri migrat in Samariam, inter Iudeam & Galilæam, vbi regnat annis 6. Sicq; Samaria vrbs amplificatur, & fit regni metropolis, cùm enim honorē haberet antea Tirsa. *3 Reg. 16.* Idque postquam firmasset imperium, & Teboi regni æmulus sub Asæ trigesimum primum fuisset mortuus.

Samaria condita (in vrbis scilicet formam, nam iam olim vicus erat) *Ibid.*

Ab ea condita, æra siue principium rationis decem tribuum deducta est, iuxta quam Israëlitæ numerabant à Samaria condita, vt Romani à sua vrbe. Nam illud 2 Paral. 22. *Quadraginta duorum annorum erat Ochozias rex Iuda, cùm regnare cœpisset, & regnauit anno vno in Hierusalem,* sic debet accipi. Quadraginta duorum aonorum erat, siue quadragesimum secundū annum attigerat, à Samaria condita, & Amri in eam migratione: tot enim existunt à sexto Amri, siue à Samaria cōdita, ad Ioram regis Israël duodecimum, qui erat Ochoziæ regis Iuda primus & vnicus. Alioqui *4 Reg. 8.* vigesimo tertio ætatis Ochozias iste interit. Supra in regibus Iuda hanc difficultatem explicauimus, sed obscurius.

Ex hac in hoc oppidum migratione regnum Samariæ nomen accepit. Eo autem trāstulisse regni sedem videtur, quòd Tirsenses fuissent Tebni æmuli sui partes secuti.

h ACHAB ducta Iezabel, idola gentium introduxit, fanum Baalim in Samaria ædificauit, altare Baal & lucum idolis dicauit, primus denique nouas superstitiones inuexit. Nam eo vsque reges Israël simplici impietate Ieroboam filij Nabat contenti fuerant, quæ erat de vitulis. *Kimhi, 4 Reg. 21.*

Inter reges Israël singulare impietatis & iniustitiæ exemplum, Iosaphati religioni & virtuti, cuius temporibus regnabat, oppositum. *3 Reg. 15.*

Impiam duxit Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Ithobalum appellat Iosephus, quem regem fuisse Tyri Menander Ephesius tradidit, vt idem scribit contra Appionem.

Prophetas Domini interemit. *3 Reg. 18.*

Ob quas impietates Deus eum primùm fame trienni cœlo pluuias denegante, deinde verbo per Eliam castigauit.

Benadad Regem Syriæ sibi arma duobus annis & semis inferentem, duobus & triginta regibus in societatem belli ascitis, bis victum incolumem dimisit, suo magno malo.

Nam tertio prælio est interfectus, *3 Reg. 22,* ad Ramoth-Galaad iaculo traiectus inter commissuras & loricam.

Anno eius quarto regnum adit Iosaphat in Hierusalem.

Benadad rex Syriæ cum 30 aliis regibus obsidet Samariā. Regnum ergo Syriæ illa tempestate præstans, nec monarchiam Assyriorum agnoscens.

Iezabel huius vxor feruens idololatria, prophetas Domini vbique persequitur. vt Elias solū se à sacrilegio immunem crediderit, donec Dominus responderit septem millia virorum adhuc esse, qui se idolis non dedissent.

Elias

Anni mundi.

3247

A 27 Asæ regis Iuda, ad eiusdem 38.

7

3. Reg. 22 h ACHAB an. 22.

3268

Prophetantibus Iehu, Abdia, Michea, Zaaziel, Eleazar, Elia.

Asa & Iosaphat Iudæ regibus. *Ab Asæ 38 vsque ad decimum septimū Iosaphat.*

3268

Anni Mundi.

3268

8

ibid. i OCHOZIAS an. 2. 3170

Iisdem prophetis.

Iosaphat Rege Iuda, sub eius decimum octauum.

9

ibid. k IORAM frater Ochoziæ an. 12. 3282

Elia & Eliseo vaticinantibus.

Iosaphat, Ioram & Ochozia in Iuda regnantibus, à 21 Iosaphat vsque ad interitum Ochoziæ.

3282

Elias se eius conatibus opponit. Sacerdotes Baal occidit. Cuius rei causa iram eius fugiens in desertum Becisabeæ se contulit vbique diuinitus sustentatus.

Inde iussu Dei rediit Damascum, & Hazaëlem vnxit in regem Syriæ, Iehu in regem Israël, & Heliseum in Prophetam.

Ipse & Elisens inter decem tribus vaticinium eaercuerunt, non inter duas.

Sic Michæas filius Iemla in vincula cōiectus, quòd Achabo eaitiabilem fore pugnam denuntiasset, contra 400 pseudoprophetarum sententiam. Nam is non est Michæas Morastites, cuius extat prophetia aduersus Israël, quippe qui vixerit sub Achaz & Ezechia rege Iuda & Phaceæ rege Israël.

Nepher Cherres rex Aegypti an. 4. Amenophis ao. 9.

i BAAL quoque coluit. Punitus defectione Moabitarum & naufragio classis, quam in Tarsis Indiæ miserat, ac demum letali morbo absumptus sine virili prole. Maximè quia ministros miserat, qui Beelzebub idolum Accaronensium pro salute sua consulerent.

Secundum eius annum aliqui dūtaxat putant inchoatum, itaque integrum tribuunt Ioramo successori. Quod similiter faciunt in Achab, dum viginti vnum annos plenos ei duntaxat relinquunt.

Anno secundo Ochoziæ translatus est Elias, & non apparebit, quousque veniat rex Christus. Tum apparebit & secundo occultabitur, nec postea apparebit, quousque veniat Gog & Magog. *Hæc Seder c. 17.*

Sic suprà in Iosaphat sub eius decimum octauum translationem istam contigisse è 4 Reg. 3 docuimus, qui cum hoc concurrit.

Atque hic incipit historia quarti regum.

Eius reliquiæ, id est, pallium Helisæo dimissum, miracula edunt, Iordanem bifariam secantes, vt Heliseus per siccum transiret, & filij prophetarum, qui morabantur in Hiericho, spiritum Eliæ duplicem super eum insedisse agnoscerent. *4 Reg. 2.*

Spiritus autem Eliæ erat duplex, prophetiæ scilicet & miraculorum. *Ibid.*

Nam non omnes prophetæ donum habuêre miraculorū. Scio spiritum illum Eliæ duplicem aliter intelligi. Sed hunc puto esse germanum sensum.

Ei post mortem Synagoga siue Sacellum in Carmelo monte, vulgato ipsius habitaculo dicatum est, in quo vigebat oraculum, de quo Sueton. in Vespas. cap. 5. Apud Iudæam Carmeli Dei oraculum consulentem (Vespasianum) ita confirmauêre sortes, vt quicquid cogitaret pollicerentur.

Apparebat in circuncisionibus, & in illis præsens adesse putabatur. *Kimhi in Malach.* & sæpius alias *In tract. Berachot, &c.* Vt cum misit literas ad Ioram regem Iuda septem annis post suam translationem. *Seder c. 17. & 2 par. 21.*

Diebus Achab ædificauit Abiel de Bethel Hiericuntem. Iaciens fundamenta perdidit Abiram primogenitum suum, ponens portas natu vltimum suum ex prædictione Iosuæ (cap. 6.) *3 Reg. 16.*

k HIC est filius Achab, in quo eius familiam extinctum iri Deus denuntiarat.

Vt filius Achab fecit malum coram Domino, sed non quantum pater suus & mater. Abstulit enim statuas Baal, quas fecerant. Peccatis dūtaxat Ieroboæ inhærens. *4 Reg. 3.*

Triumphauit de Mesa rege Moab, qui recusabat soluere

centum millia agnorum & totidem millia arietum cum suis velleribus,

Adiutus armis regis Edom & Iosaphat regis Iuda, cuius causa Eliseus ad psaltis musicam de prospero belli euentu vaticinatur. *Ibid.*

Illic Mesa primogenitum suum obtulit diis suis in holocaustum.

In bello contra Hazaëlem regem Syriæ vulnus accepit & curandi sui causa in Iezraël recessit, vbi à Iehu seruo suo & successore interficitur.

Sub hoc fuit & altera fames. Nona è memorabilibus decem, quas Hebræi in Targhum Ruth numerant, vt superior sit Octaua sub Achab Elia propheta viuente. *3 Reg. 17.* Hæc nona Eliseo in Samaria. *4 Reg. 6.* post quam Decima, expectetur sub Messia, de qua fortasse noster Ioan. in Apoc.

Dicitur an. 2. Ioram regis Iuda regnasse Ioram regem Israël. *4 Reg. 1.* Decimo autem octauo Iosaphat, *4 Reg. 3.* Nempe, quia Ioram rex Iuda à patre designatus est anno regni ipsius 17 quando pater regi Achab auxilium ferebat contra regem Syriæ. *2 Reg. 22.* Nam hic mos erat aduersus futuras seditiones, vt si quis Regum in bellum profecturus esset, prius significaret, quem Regem post se esse vellet, si ipse fortassis in prælio caderet. Hanc legem sequebantur Persæ ex Herodoto, ex qua accidit, vt in eorum Regibus recensendis Hebræi à Græcis & Latinis plurimum discrepent, vt infra docebo. Hoc etiam sequebantur Romani, quando Imperatoribus dabant Cæsares.

l IEHV scriptis literis in Samariam omnem progeniem Achab deleuit, vxorem, filios & fratres Achab, & sacrificos omnes Baal, ex cuius templo latrinas fecit, vt à Deo prædictum fuerat.

Ioram Israël & Ochoziam Iudæ reges trucidauit.

Quo die vnctus est in Regem, eo die vnctus rex Damasci Hazaël hostis. *Seder. cap. 28.*

In impietate multa piè fecit.

Sub hęc tempora orditur Herodotus suam Aegypriorum historiam à Cheope, quem regnasse ait apud eos an. 50.

m IOACHAS cœpit regnum an. 23 Ioas *4 Reg. 13* quando Ioas templum Domini instaurabat. *2 Paral. 24.*

Inuisus Deo, quòd secutus sit Idololatriam Ieroboæ filij Nabath, ob quam regnum eius regibus Syrorum Hazaëli & Benadad prædæ fuit, donec ab ipso exoratus Deus, depulsis hostibus pristinum statum ipsi dedit.

n IOAS cum Amasia, qui aius secundo regnum inierat, bellum gessit & cœpit adduxitque in Hierusalem, & interrupit murum eius, tulitque omne aurum & argẽtum & vasa & obsides, reuersúsque est in Samariam.

Eliseus eius decimo moritur. Ita prophetiæ munere functus est plus 60, à 19 scilicet regis Iosaphat. Duplicem Spiritum Eliæ consecutus est, *4 Reg. 2.*

Eius corpus, mortuum hominem alium, à quo fortuito tangebatur, vitæ restituit. *4 Reg. 13.*

Amazias rex Iuda regnum suscepit anno secundo huius Ioas.

o IORAM in Paralipomenis dicitur. Accisum regnũ in pristinum splẽdorem restituit. Antiochia capta, &c. Syros vicit. Regnare cœpit an. 25 Amaziæ. Post eius mortẽ, regnum Israël à Tyrannis diuexatum est, vsque ad finem sui.

Regnum Assyriorum per Phul terrori esse cœpit Syris & reliquis finitimis, quem ad concionem Ionæ pœnitentiam egisse

---

Anni mundi.

* * 3282

10

4.Reg.9. l *Iehu* an. 28. — 3310

Ionadab filio Rechab Eliseo & Zacharia filio Ioiade, prophetantibus.

Athalia & Ioas in Iuda.

11

4.Reg.13 m IOACHAS an. 17. — 3327

Zacharia filio Ioiade propheta.

Ioas rege Iuda, ab eius 23.

12

n IOAS an. 17. — 3343

Prophetis Amos patre Esaiæ & Osea.

Regib. Iuda Ioas & Amazia, à 37 Ioas ad Amaziæ 15

13

3.Reg.15. o IEROBOAM filius Ioas 41. — 3384

4.Reg.15 *Vaticinantibus Osea, Amos altero à patre Esaiæ, Esaia, Iona.*

Amazia & Ozia regibus Iuda, ab Amaziæ 15 ad 27 Oziæ.

1 Par. 5. *Phul Assyriorum an. 48.*

ibid. p INTERREGNVM octo annorum.

A 28 Oziæ ad eius 37.

14

*ZACHARIA menſ.6.

Iisdem vaticinantibus.

Ozia rege.

15

q *Sellum* menſe 1, vel dieb.28.

Prophetis iisdem.

Ozia rege. Phul Assyriorũ.

16

ibid. r *Menahem* Tirſenſis an.10.

Prophetis iisdem.

Ozia rege. Phul Assyriorũ.

17

Ibid. ſ PHACEIAS Menahem an. 2.

Iisdem vaticinantibus.

4 Reg. 15. *Ozia rege, ab eius 50. Phul Assyriorum.*

18

4 Reg. 15. t *Phakeias* Romeliæ an.20.

Vaticinãtibus iisdem, itémque Osea, Michea Morastite & Oded.

Regnantibus in Iudæa per ordinem Ozia, Ioathã, & Achaz. à 52 Oziæ vſque ad 4 Achaz.

1 Par. 5. *Assyriorum Tiglath-Phalassar an. 25.*

Anni mundi.

egiſſe ferunt. Cultum vnius Dei Oriẽs ad huc retinebat, nec tam erat corruptus in πολυθεΐα, quàm Occidens.

Ionas prædicit euerſionem Niniuę regi Aſſyriorum iam ſupra reliquos emergenti. Quare & huius Monarchiæ prima nunc mentio fit in Bibliorum hiſtoria.

p QVIA 4 Reg. 14, Ieroboam auſpicatus eſt regnum ſuum Amaziæ decimo quinto, & regnauit annis 41, qui incidunt in 27 Ozię, cum mox ſequenti cap. 15 ſcriptum ſit. *Anno 38 Oziæ Regis Iuda regnauit Zacharias filius Ieroboam,* octo annorum, vt minimum, interregnum debet cõſtitui, etiam ſi fuerit in paternum regnum ſucceſſio, quemadmodum ſępe videmus propter crebras & ſubitas familiarum vices hęreditates manere interruptas & certis poſſeſſoribus vacuas. Certè hic crebra & repentina familiarum

3393 mutatio abſumpſit octo annos, & deinde nouem, de perpetuo & rato Regum Iuda numero.

* ZACHARIAS impietatem pátrum ſuorum ſecutus, non ſucceſſit patri niſi poſt octennium, ſiue à Catholicis, ſiue ab aliis oppugnatus. Deinde ſexto menſe occiſus. Nam Deus nõ ſinit hæreticos tranquille ſuccedere, vel diu ſucceſſione frui.

Poſtea quidam interponunt interregnum 23 annorum, ſed perperam. Falſo enim nituntur fundamento, hoc ſcilicet regnum viguiſſe annus 270, quot eſſe putant à morte Salomonis ad Sextum Ezechię. Atqui ſi rectè ſubduxiſſent, duntaxat reperiſſent 259.

Satis ergo eſt octo vacuos inter Ieroboam & Zachariam intercalare, Nam 38 Oziç regis Iuda regnare cœpit Zacharias. 4 *Reg.* 15, cum Ieroboam mortuus eſſet eiuſdem vigeſimo ſeptimo. 4 *Reg.* 14.

3403 Deinde totidem vel potius nouem, inter penultimum & vltimum reges, vt illic ex apertis Scripturę locis demonſtrabimus.

q SALLVM interficit Zachariam, & viciſſim facti ſui exemplo à Menahem poſt menſem interficitur.

Sexta familia.

Roma conditur in Italia Sextę Olympiadis an. 3.

3405 r PHVL contra terram Iſraël bellum molitur, & regem Menahem tributarium facit. 4 *Reg.* 15.

Hic primus cum Iſraëlitis negotium habuit, primus putatur regnaſſe inter Aſſyrios extincto Sardanapalo. Sed iam refutauimus.

In Menahem ſeptima familia incipit.

ſ COEPIT regnum anno Oziç quinquageſimo. Patrem imitatus malum fecit coram Domino. Quare necatus ſimul vitam & imperium amiſit.

3425 t PHAKEE Ieroboami impietatem imitatur. Iudæam ſub rege Iudæ Ioatham excurſionibus vexat. Inde aſſumpto Razi rege Syrię Achazum Ioathę ſucceſſorem armis aggreditur & facta ingenti cęde Hieroſolymam obſidet. *Eſ.* 7.

Achazo in auxilium ſui regem Aſſyriorum Tiglath-Phalaſſar vocante Galileam perdit, tribubus Galileę Zabulon, & Nephtalim in Aſſyriam tranſlatis.

Atque hæc fuit prima tranſmigratio Iſraël. Quare in odiũ ſuorum adductus ab Oſee inita coniuratione perimitur eodem ſcelere, quo imperium aſſumpſerat.

In eo fuit familia octaua.

Ne mireris ſi Oſeas, Amos & Eſaias adhuc vaticinarentur. Nam floruerunt diutiſſime, & quiſque illorum quatuor reges Iuda ſepeliiſſe dicitur Oziam, Ioatham, Achaz & Eze-

chiam *R. Selem. Of. 1. Kimhi Esa. 1.*

Tiglath-Phalassar Assyriorum rex, vrbes Aron, Abel, Bethmecha, Ianocha, Cades, Asor, Galaad, & Galileam, & vniuersam terram Nephtali cepit, & in Assyrios abduxit. 4. *Reg.* 15. Hoc modo Iudæos Galilea potitos, eam primùm inhabitare cœpisse quidam existimant.

u INTERREGNVM nouem annorum ea 4 Reg. 15, & 17. omnino hìc statuendum. Nam iste Phakeias regnare incipit an. 52. & vltimo Oziæ, desinit sub annum 20 Ioatham, qui erat quartus Achaz, à quo ad sextum Ezechiæ, quando concidit istud regnum, supersunt anni 18. nempè 12 reliqui Achaz & sex Ezechiæ.

1 Par. 5. ibid.

Vel regnauit Oseas vltimus Israëlitarum rex annos 18. Nouem per tyrãnidem ab anno vigesimo Ioatham, qui fuit quartus Achaz. 4 *Reg.* 15. Indignata enim Scriptura impium regem Achaz illic nominare, mortuum potius patrem nominat. Nouem alios per ius, dum anno 12 Achaz, rex est cõfirmatus & receptus, 4 *Reg.* 17.

x OSEE minus impius, quàm reges superiores, 4 *Reg.* 17 perpetuam tamen genti captiuitatem importauit, quòd peccatorum mensura iam ad summum peruenisset.

Duodecimo Achaz regnum consequitur post octennem vel nouennem de regno cum familia Phakeæ dimicationem. Vnde hîc nona & vltima Regum Israël stirps.

Suo primo, à Salmanazare rege Assyriorum victus dare ri tributum coactus est. Septimo quòd legatos ad Suam regem Aegypti misisset, vt eius ope se à tributo imposito liberaret, in Samaria post triennium ferè à Salmanazare regresso obsessus est ac tandem captus & cum populo, id est, cum reliquis octo tribubus Israël in Assyriam translatus, & in vrbibus Hala & Habor iuxta fluuium Gozan in ciuitatibus Medorum collocatus. 4 *Reg.* 17 *&* 18.

Hæc est clades extrema regum & decem tribuum, quæ sexto Ezechiæ regis Iuda vltra montes Medorum & Persarum abductæ sunt, missis aliis in earum terram. Hæ Orienti & Septemtrioni infusæ, Iudæorum clausorum fabulæ dedere causam: qua de re extat Eldad Danius à nobis versus.

Perditas in Oriente aiunt Hebræi. Intereà facilè assensum præbuerim iis, qui ex istis, ortos Tartaros opinantur, siue quia Tartari tenent oram Septemtrionalem Orientis & Aquilonis, siue quia illorum præcipuum imperium Persico imminet, eoque terminatur à parte Assyriæ & Mediæ, siue quia diu latuerunt, & ignoti permanserunt. Nam eorum nomen tantùm auditum circa annum Domini 1200. Adde, quod nomen Tatari (sic enim loquendum aiunt sine r) Hebraicè & Syriacè sonat derelictum, desertum. Præterea Hordas Tartariç, in prouinciis Septemtrionalioribus aliquę retinuerunt nomen Dan, aliç Zabulon, aliç Nephtali, inter regna aliqua nomen Tabor, alia alterius Hebraïci monumenti, vt nec mirum sit Russiam, Sarmatiam, Lituaniam, Mosconiam & cæteras versus Tartariam regiones Iudæis abundare.

Denique quoniam Circumcisionem sunt perpetuo amplexi, antequam quicquid accepissent de infœlici Mahomete, cui & facile assenserunt, quod in multis suæ legi & moribus congrueret.

In hanc cladem inciderunt, quoniam à cultu Deì, quem tradiderat Moses, defecerant, & nouam religionem asciuerant 4 *Reg.* 18.

In hoc

Anni mundi.

u INTERREGNVM annorum 9. — 3434

* *

A tertio Achaz ad eius duodecimum.

19

x OSEE filius Ela an 9. — 3443

Iisdem vaticinantibus.

Achaz & Ezechia regibus Iuda.

A duodecimo Achaz ad sextum Ezechiæ.

Assyriorum Salmanazare an. 17.

ASSYRIORVM ET OSEÆ REGIS SÆCVLO.

Anni mundi.

In hoc bello Tobias in captiuitatem ductus est. *Tob.* 1.

3434 Est etiam probabile earum partem esse populos Americæ siue Indiæ occidentalis (quod miror à nullo animaduersum) Primo, quia traduntur perditę in Oriente, *R. Selom. Cant. Salom.* 2. Secundo, quia in insulis S. Michaëlis siue Essoris ad illam orbem pertinentibus sepulchra subterranea à nostris reperta sunt cum literis Hebraicis antiquissimis, supernè quidem מחמס אל (*quid volauit Deus*) infernè autem שעלבין מחרע אל cum duobus apicibus. (*Scalbim mortuus est, scito Deum*) Teuetus lib. 23 Cosmog. cap. 7.

Tertio, quia 4 Ezræ 13. profectæ narrantur *in vlteriorem regionem, vbi nunquam inhabitauit genus humanum. Per introitus autem angustos fluminis Euphratem introierunt. Fecit enim eis Deus signa & statit venas fluminis, quousque transirent. Per eam enim regionem erat via multa itineris anni vnius & dimidij. Nam regio illa vocatur Asereth.* עֲסָרֶת quasi transito Euphrate venerint in Tartarica deserta, indéque in illam terram ignotam versus Groilandiam. Nam ab illa parte America dicitur aperta & sine mari cum aliis ex partibus sit mari clausa & peninsula. Quin & per angusta freta, maria etiam vastissima eò peruenire potuerint, vt in regiones solo mari à Tartaria diremptas.

Quarto, quia Iudæos appellant clausos veteri traditione & Cabbala. Constat autem Americos clausos vndique mari, ac Americam vel esse magnam insulam, vel peninsulam. Nam adhuc dubitatur vtrum à partibus Septemtrionis iuncta sit continenti Asiæ siue Tartariæ magnæ, vel ab ea freto duntaxat exclusa, vt ab orbe antarctico, versus austrum, per fretum Magellanicum.

Cuthei in Samariam translati cum diis patriis sacra facerent, deuorari à leonibus cœperunt. Quare vnum è sacerdotibus captiuum reuocarunt, qui eos iura regionis doceret & vnius Dei cultum. Quem tamen ita seruarunt, vt quæque gentes fabricaret Deum suum. *quarti Regum decimoseptimo.*

Addit Iosephus eos recepisse quinque Mosis libros, sed male interpretatos, neque Iudæos, neque Gentiles euasisse, cum Iudæi bene rem suam gererent, se Iudæos & Ioseph progeniem asseruisse, cum male, se Babylonios affirmasse (hæreticorum ingenium.)

Samaritanorum origo, quorum religionem semi-Iudæam, quàm planè paganam malle se Deus immissis leonibus declarauit. 4. *Reg.* 17. Cutheos eos Hebræi appellant, quòd post veteres colonos exactos à Salmanazare, venissent de Cutha & vicinis vrbibus & regionibus Assyriæ & Mediæ. *Ibid.*

E Iudaïca religione, quinque libros Mosis duntaxat receperunt, secundum Sadduceos de resurrectione, animæ immortalitate & futuri regni statu sapiebant, gens Sicatiorum, vnde Dositheus & Simon Magus heresiarchę. *Orig. hom.* 25 *Num. & lib.* 1 *&* 2. *in Cels.*

Secundum Ethnicos à Iouis & reliquorum deorum cultu non abhorrebant, se Medorum Persarumque colonos dicentes. *Ioseph. lib.* 12, *cap.* 7. De istis lege 1 Machab. 5. & 2 Machab. 5 & 6.

Decem tribuum tres captiuitates siue transmigrationes, quot duarum fuisse suo loco notauimus. Primo ascendit Assar rex Assyriorum, qui & Tiglath-Phalassar, & traxit in

3443 exilium tribus Ruben, Gad, & dimidiam Menassis, quæ

erant trans Iordanem, abstulitque vitulum aureum, quem primus Ieroboam in Dan dicauerat. Idque diebus Phakeæ filij Romeliæ & Achaz regis Iuda. Deinde post aliquot annos initio regni Oseæ, vltimi regis, Salmanazat rex quoque Assyriorum abduxit tribus Aser, Isachar, Zabulon & Nephtali in Assyriam, Israëlitis Galileam exhauriens, reliquos tributarios faciens, & alterum vitulum exportans. Postremo cùm rebellasset Oseas anno regni sexto, adsunt Assyrij rege eodem Salmanaz. tribumque Ephraim, & dimidiam alteram Menasse terra expellunt, tumque Cutheos, Babylonios, Suseos, Elamitas, & cæteros Samaritas, qui ipsorum vrbes incolerent, mittunt. *Seder cap.* 22.

Salmanazari decem tribuum euersori, successit Senacherib, qui ea passus est, quę Esaias & Herodotus scriptis mandarũt. Denique Sardanapalus filius, vt ex voce Asar-Adon, Hebraïca coniectare licet, Asar-Adon Phul, Latinè & Græcè Sardana-phalus. Errant ergo Germanorum noui chronologi, qui somniant Sardanapali exuuias partitos esse inter se Phul Belochum, patrem Tiglath-phalassar Babylonium & Arbacem Medum, ac Sardanapalum vixisse Oziæ tempore, dum apud Israëlitas regnaret: Ieroboam filius Ioas: vt secũdum & nouum nescio quod regnum Assyriorum circa illa tempora stabiliant, cùm Scriptura de eo loquatur, vt vnico, & à Phul duntaxat continuato vsq; ad Nabugdonozoris, vel parentum eius sæculum.

Anni vrbis cõdita. | *Anni mundi.* 3443

Summa, anni 258, menses 6, dies septem, quẽadmodum à morte Salomonis, quando istud regnum cœpit, ad sextum Ezechiæ, quando desiit, fluxerunt anni 259.

Sine duobus interregnis Sũma anni 241, menses 6, dies 7. sed illa fuerunt intercalanda ob superiores causas, vt vtriusquẽ regni tempora & ætates consonarent.

INTERIM HAC QVINQVE AETATE, PROPTER TANTOPERE CORRVPTVM AB HAERETICIS RELIGIONIS STATVM, DOCTRINA Ecclesiæ ad sequentem transmitti perenni seriæ dnon desiit. Quod sic emonstratur.

3

QVINTA *ætate superior doctrina, pietas & religio floret & illustratur per innumerabiles prophetas.* Deum esse vnicum, *Es. 43, 44, 45, Præter me non est Deus, &c. Et tamen* trinum. *In Hebraica veritate Ecclesiastes 12. Memẽto creatorum tuorum in diebus iuuentutis tuæ, Prou. 12. Noui scientiam Sanctorum, Es. 6. In illa visione Seraphica, Quis ibit nobis (Patri, Filio, & Spiritui Sancto) præter nobile illud Trisagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, à Ioanne in Apocalipsi repetitum. 22. Non suspexistis ad eos, qui fecerunt eam (Hierusalem) 42. Creans cœlos, & extendentes eos Dominus, 44. Sic dicit Dominus factores tui et ucrum v. 24. Dominus factores tui. 50 Mane erige aurem mihi, & audiam quasi magistros. 54 Quia dominabuntur tui, qui fecerunt te, Dominus exercituum nomen eius. Os. 11 Iuda adhuc descendit cum Deo, & cum sanctis fideli. Hier. 10 Dominus Deus verus est ipse dij viuentes, & Rex sempiternus. 23 Peruertistis verba Deorum viuentium, Domini exercituum Dei nostri. Quos Esaias vnico cõtextu expressit nominatim c. 48. Ego primus & nouissimus, Non à principio in abscondito locutus sum. Ex tempore antequam fieret ego eram & nunc Dominus Deus misit me & Spiritus eius Nam loquitur illic Filium Dei, non Propheta constat per literam precedentẽ. Manus quoque mea fundauit terrã, & dextera mea mensa est cœlos.* Filium Deum esse. *Es. 7, 9, 10, 25, 35, 40, 45, 55, 58. Hier. 23 & 33. Os. 1. Barac 3. Ioel. 2. Mich. 2 & 5. Pro. 8 & 30.* Spiritum quoq; Sanctum, *Es. 48, 59 & 63. Ipsi ad iracũdiam prouocauerunt eum, & Spiritum Sãctum eius. 61 Spiritus Domini super me, 44. Effundam Spiritum meum super semen tuum. 32 Donec effundatur super nos Spiritus de Excelso, Ioel 2, &c.* In Christum fides, & eius expectatio, *Es. 6, 7, 8, 33, 35, 40, 42, 45, 48, 50, 51, 53, 55, 57, 60, 61, 62, 63. Hier. 11, 23, 31, 33, Ioel 2, Abac. 3 Soph. 2 & 3. Mich. 5. Os. 6 & 11 denique quotquot Prophetæ & Sibyllæ illa tempestate scripserũt.* Sacerdotium, Ministeriũ publicum, *Sadoc primus templi Pontifex, et reliqui vsque ad Iosedec tempore captiuitatis per Catalogum 1 Par. 6, Sacerdotes, Leuitæ & Prophetæ innumerabiles, in libris Regum & Paralip. quorum ordo & successio in Seder Olam.* Sacrificia & Sacramenta, fidei signa, *eadem quæ prius per singulos libros Regum & cæteros huius ætatis historicos & scriptores. Quin et eorum per Christum perfectio, correctio, immutatio prædicitur. Es. 12, 55, 52, 61. Hier. 31, &c. Prou. 9.* Pœnitentia, & eius partes, *Illas vrgent Prophetæ, & in eis neglectis totã malorum causam conferunt. Es. 1, &c. Ioel 1, &c. Doctrinam contrariam pseudoprophetiam siue heresim appellãt. Lament. 2. Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent. Hinc apud eos hostia pro peccato, & delicto, & ieiuniorum, sacci, cilicij, luctus, spiritus contriti & tribulati mentio continua.* Confessio, Exomologesis, *vt quæ iam esset instituta Leuit. 5. Qui peccauerit vel deliquerit agat pœnitentiam pro peccato & offerat & sic sæpius illo capite, vbi Hebraicè vbique, & confiteatur*

3150

ad

3569

Anni mundi.

4121

fiteatur id in quo peccauit, vt Leuit. 13 leprosus adiens sacerdotem se esse leprosum clamabat, & Num. 5. Vir & mulier cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum modum eorum confitendi vide apud Fagium in quintum & decimum sextum Leuit. Viddui, appellabant ex Elia in Tisbi, vnde R. Isaac Leuit. 1. Qui agit Tesuba (.i. pœnitentiam) vt faciat Viddui & confiteatur peccatum suum necesse est. Eucharistiæ tanquam rei admirandæ promissio, Pro. 9. Ose. 14. Viuent tritico, &c. vbi R. Kimhi è דגן semina transsubstantiationis adducit. Festa ad septem Mosaica adduntur nona. Dedicatio templi Salomonis in mense Bethanim. i. Septembri 3 Reg. 8. ἐγδελτεσχισμὸς, tabularum fractarum mense Maio Ios. lib. 6 Bell. c. 8 & aliquot alia. Templa. Templum Salomonis incredibili sumptu extructum 2 Par. 3, 4, 5, domus orationis. Es. 56. Hierem. 7. Synagoga Hierosolymis à quadringentas & octoginta è traditionibus Heb. & innumerabiles aliæ per vniuersam terram Palestinæ nostris parœciis respondentes. Imagines sacræ. Cherubi Salomonis forma iuuenili & opere statuario & solido præter Mosaicos 2 Paral. 3, vbi pictis aliis multis & calatis sculpturis omnes templi partes, etiam vestibuli exteriora aspergebantur, & 3 Reg. 6 tam intrinsecus, quam extrinsecus pro templi etiam foribus & introitu, vnde Psalmus 73. queritur, quòd Babylonij exciderint ianuas vel sculpturas, picturas, cælaturas templi. Nam Pituhim illo loco ad hunc modum interpretātur Rabbini. Es. 19 alludens ad sua tempora, in illa die (inquit) erit altare in medio terræ Ægypti & titulus Domini (Matseba, statua propriè) iuxta terminum eius. Oseas cap. 3 sacris imaginibus, quas Teraphim appellat, priuandas decem tribus vaticinatur, propter sua peccata, quòd essent euertendæ per Assyrios & in captiuitatem abducendæ. E quo loco R. Iaphet cum veteribus Rabbinis colligit, vt & indicat illic Abben Ezra, decalogo sacrarum imaginū vsum non fuisse prohibitum, sed profanarū & Idololatricarum dūtaxat. Serpens aheneus hoc adhuc ano extabat in excelsis 4 Reg. 18 vsque ad regem Ezechiam, qui eum euertit propter abusum, non quia imago, &c. Delectus ciborum, Es. 66 qui edunt carnem suillam & abominationem et murem, simul consumentur dicit Dominus. Ieiunium 3 Reg. 21. 2 Par. 20. Tob. 12. Es. 58. Hiere 36. Ioel. 1, Quin & Elias hac ætate exemplum ieiunij quadragesimæ renouauit 3 Reg. 19 à multis olim inter Iudæos obseruati è R. Beniamin in suo itinerario. Alia multa ad Mosaica adiecta sunt, quarto mense, id est Iunij, quinto .i. Iulio, septimo .i. Septembri, decimo .i. Decembri, quorum meminit Zacharias c. 8, et Hebræi in suo Calendario. Religiosorum vita & vota & instituta varia. Filij prophetarum in Bethel, in Hierico, etc. 4 Reg. 2, 4, 5, 6, 9. Elias vir pilosus, Zona pellicea accinctus et Eliseus hanc vitam illustrarunt 3 Reg. et quarto. Rechabitæ Hier. 35. abstinentes ab vrbibus, vino, ædibus, agris, possessionibus, peculio siue proprio, qui & vocātur Scribæ siue doctores 1 Par. 2, v. v. t. Holda prophetissa q. abbatissa habitans in Millo, id est, collegio, vel domo doctrinæ, vt habet Chaldeus 4 Reg. 22. Sancti & eorum preces, inuocatio, vis, cura. Elias curat res viuorū. Misit enim cælitus literas ad Ioram regē Iuda filiū Iosaphat, in quibus iram Dei contra ipsum explicabat, annis septem post suum translationem in cælum, In Seder Olam cap. 17. Iosep. lib. 9 Ant. ca. 2, quòd aperte colligitur è 2 Par. 21, & 4 Reg. 2, vbi intelligitur translatus ante decimum octauum regni Iosaphat, id est, septem annis ante Regnum istius Ioram. Es. 44. ille vocabit in nomine Iacob, vbi Chald. & ipse יצלי. i. orabit in nomine, siue nomen Iacob. Esa. 62 super muros tuos Hierusalem constitui custodes .i. angelos, Talmudici in tractatu Menaboth, item patriarchas, qui protegunt nos tanquam muros, R. Selomo è R. Ionathan, qui sic Chaldæis vertit, Ecce opera patrum tuorum iustorum ò vrbs Hierusalem aptata sunt & seruata coram me tota die & tota nocte, nunquam cessant facere mētionem tui coram Domino. Baruc 3, audi nunc orationem mortuorum Israel & filiorum ipsorum, qui peccauerūt coram te. Hier. 31. Rachel plorat filios suos .i. intercedit pro filiis suis apud Deum, è Midras Hagada & R. Selo. ossa Elisei mortui mortuum suscitant 4 Reg. 13. mortuum eius corpus prophetauit Eccl. 48, id est diuina fecit. Nam apud Hebr. prophetare est non solū diuina dicere, verum etiā diuina facere. Vnde per ἐπεξήγησιν mox sequitur. In vita sua fecit monstra & in morte mirabilia operatus est. Vt proinde Iosias eius sepulchrū, ossa & sanctos cineres, quēadmodū & alterius prophetæ, honorificè obseruauerit 4. Reg. 23. Palliū Eliæ translati aquas Iordanis diuidit 4 Reg. 2. Reliquiæ Arcam & reliquias Mosaici tabernaculi in suum templum magna pompa infert Salomon, in Arca tabulas testamenti concludit 2 Par. 5. Arcam autem aliam fecit, in qua conseruaretur Aaronis virga. Vas manna, oleum vnctionis sacrum. In Misna tractatu de siclis cap. 6, § 7 Thuribulum quoddam aureum seruabatur in Sancto Sanctorum, ad quod soli pontifices ingrediebātur Heb. 9, Ios. lib. 2 contra Appionem. Preces & oblationes pro defunctis, Tob. 4. Panem tuum & vinum super, (id est, propter. Nam est Hebrais.) sepulturam iusti constitue. Es. 26 Viuant mortui tui, interfecti mei resurgant, &c. (deprecanter è R. Selom. & Rabbinis, qui & hunc versum vsurpant suis in precibus pro mortuis) & certe est precatio & canticum, vt patet è principio capitis. 57 A facie malitiæ collectus est iustus, veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulauit in directione sua. Vnde & hunc quoque versum Hebræi in suum pro defunctis officium conferunt. Cant. 7 palatum tuum (id est oratio tua ò Ecclesia) sicut vinum generosum loqui facit labia dormientium (id est, mortuorum. q. d. eos prorumpere facit in lætitiam, exilire præ gaudio, & loqui, è R. Selomo & veteribus Rabbinis.) Et proinde honore carere sepultura infœlicissimū putabant Eccle. 6, Hier. 22. Purgatorium, Midras Ecclesiastis 12 citato illo Esaiæ loco, veniat pax, quiescant in cubilibus suis, & 1. Sam. 25. sit anima Domini mei ligata in fasciculo viuentium. Traditiones ad Ezram & viros Synagogæ magnæ delata sunt, indéque in libros relata. Vita æterna. Iudiciū postremum, nihil hoc dogmate crebrius in prophetis. Sic & reliqua doctrinæ capita nostris planè consentanea abunde exhibens Salomon, prophetæ maiores et minores, qui intra huius ætatis curriculum scripto cælestes res copiosissime mandarunt. Ideo enim hic sum breuior, quoniam eos totos oporteret transcribere.

CAPTIVITATIS SÆCVLO.

Anno mundi. 3569

In vnam denique,id eſt,in vltimum ſeptennium,quod illa poſt mortem Chriſti in Iudæa Apoſtoli ſua prædicatione eſſent abunde confirmaturi nouum teſtamentum,& ad illud Iudæorum reliquias ſiue electos copioſe traducturi, donec tranſirent ad Gentes, ſeque per reliquum orbem diſpergerent.

Vltimi illius ſeptennij duas facit partes,quòd in primis ſexqui tribus annis Apoſtoli ita in Iudaico populo eſſent confirmaturi nouum pactum, vt conuerſi poſſent intelligere ſacrificia & cætera figuralia eſſe deinceps inutilia & infructuoſa. Atque illud eſt, *Et dimidia Hebdomadis deficiet hostia & ſacrificium* ſiue,vt Hebræa ad verbum ſonãt, *Et dimidium Hebdomadis ceſſare faciet ſacrificium & oblationem.* Quantum videlicet ad fructum & vtilitatem. Nam citra ad noxam & perniciem Legalia diutius durarunt, lege currente cũ Euangelio ad vrbis vſque excidium. Tunc enim plenè ſepulta eſt Synagoga,indéque Moſis figuralia cœpêre eſſe pernitioſa.

Reliquis ſexqui tribus annis Apoſtoli in Syria continuarunt Iudæos vel confirmare vel conuertere,maximè vt eis vterentur ad reliquum orbem Chriſto ſubigendum. Nam orbis primi doctores non tantũ fuere Apoſtoli,ſed & Apoſtolici,id eſt,alij Chriſti Diſcipuli, deinde Apoſtolorũ Apoſtolicorumq; conuerſi ac æmuli,qui fere fuerunt Iudæi, & ſacrarum literarum capſarij.

Quod interponitur, *de populo ducis venturi*, id eſt, populo Romano eiuſque principe Tito,non pertinet ad 70 Hebdomadas,ſed per occaſionem,quadam veluti parentheſi, incluſum eſt, vt doceremur fontem calamitatis Iudaïcæ è Chriſti nece proficiſci. Quare illic *Et* aduerſatiua eſt particula de linguæ more. *Poſt Hebdomadas* (inquit) *ſexaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit eius* (populus, qui eum negaturus eſt & cæde ſublaturus) Hoc enim rectè expreſſum eſt à noſtro interprete, qui videbat Angelum propter necis Dominicæ indignitatem,& ob luctuoſam Iudæorum reiectionem,per πάθος ſententiam non abſoluiſſe, ſed vſum Apoſiopeſi, nõ ſimplici Eclipſi , vt noſtrates recentiores inſipidè & myſteriis incongruenter putant, duntaxat ſubaudientes *Adiutor*, ſiue vt Rabbini, *vita*, *Et non erit illi* (*vita*, Dominiúmve,) *Et non erit illi* (*Dominium* vel Rex,) *Et non erit illi* (*vrbi amplius rex.*

Rectius igitur,per Apoſiopeſin, *Et non erit eius populus, qui eum necaturus eſt.* (ſic enim illic lego, non *negaturus*) *Et ciuitatem*, (id eſt,at,ſed ciuitatem) *perdet populus* Romanus, *cum duce venturo*, Tito Veſpaſiani filio,nõ quidem ſtatim,ſed ſuo tempore,38 pòſt annis, ira Dei ob hanc cauſam deinceps in iſtum populum ſtillante. Nam hoc verbo in Heb. vtitur, id eſt,guttatim decidente & ſenſim ipſum labefactante.

Sic quod vltimæ Hebdomadi ſubiicitur, *& erit in ala abominatio deſolationis, & vſque ad conſummationem & finem perſeuerabit deſolatio*,eſt totius prophetiæ coronis clauſulaq;,de ſtupenda vaſtitate & ruina tam Iudæorum, quàm vrbis & patriæ, poſt illud ſeptuaginta Hebdomadarum ſiue ſeptenniorum ſpatium euentura. Nam,vt docui,ſeptuaginta Hebdomades præfinitè explentur Mortis Chriſti ſeptimo.

Initium Hebdomadum (inquit Theodoretus) ab aliis in anno primo Cyri regis Perſarum collocatur,cum Iudæi domum remiſſi ſunt.(Hoc nos ſequimur & ſimplicitas oraculi aliud non patitur.) Ab aliis in ſexto Darij,cum templum perfectum eſt , ab alijs in vigeſimo Artaxerſis, cum vrbs inſtaurata eſt. Finis verò aut in cruce Chriſti,aut in eius baptiſ-

3638

mio, aut in templi euersione statuitur, nempe sub Vespasiano,

Sese autem debent consequi 70 an. captiuitatis & 70 hebdomades annorũ. Nam illo 70 an. aut vno pòst pleno, nẽpe primo Cyri, sermo exiit, vt Hierusalem restauraretur. Adde Danielem vel potius angelum in statuendis his 70 hebdomadibus voluisse alludere ad 70 annos. q. d. tot supersunt hebdomades annorum ad plenam liberationem & redemptionem populi, quot anni fuêre captiuitatis.

Continent autem acta Zorobabelis, Ezræ, Nehemiæ, Pontificum, Machabeorum, Christi, & primi septẽnij Apostolici, id est, restitutionem populi, vrbis, templi, regionis Iudææ, desolationem alteram & seruitutem Iudæorum, præsertim sub regibus Syriæ, liberationẽ per Machabæos, regni renouationem, Christi historiam, seditiones & finem regni.

Quantum ad profana res Persicas, Gręcas, Macedonicas, Asiaticas, Aegyptias, Parthicas, Punicas, Romanas, quas omnes sequenti libro degustabimus.

Sibylla Cumana nouem libros de fatis populi Romani Tarquinio Superbo emendos obtulit, quorum tres in sacrarium conditi, Sibyllini dicti sunt. *Gellius lib. 1. cap. 19.* Hanc nonnulli cum Cumæa confundunt, quæ & ipsa quidem Italica, sed tamen multò antiquior. Fuit enim mater Euandri, cũ qua congressus est Aeneas. *T. Liuius lib. 1.*

Eius libri ad Augustum vsque manserunt incolumes & sub basi Palatini Apollinis, cum Martiorum vatũ & Bagoes Nymphæ carminibus conditi steterunt. *Sueto.*

Moabitæ à Nabugdonozore subacti, vt prędixerat Esaias 16 cap.

* Tarquinius Superbus rex septimus & vltimus Romanorum, an. 25, qui ferias Latinas instituit, & armatos circa se ad corporis custodiam primus habuit, & tamen turpiter exactus an. 244 ab vrbe condita, obsidens Ardeam ciuitatem nono ab vrbe milliario. Nam tunc Romæ principatus vix protendebatur ad 15 milliare. *Naugiac.*

Tusculi per 13 an. cum vxore priuatus & exul consenuit.

Antequam paulò explerentur 70 anni captiuitatis, illic Respub. per consules administrari cœpta.

b HEBDOMAS vna continet annos 7. *Leuit. 25.* Neque enim Daniel loquitur de altero hebdomadum genere, quod septem diebus absoluitur. *Leuit. 23.* Id constat è 4 Ezrę 7 ca. qui inquit CHRISTVM reuelãdum esse, id est, nasciturum, post quadringentos annos. His enim si addas 33 vitę Christi ex hebdomadibus 69 tantũ supererunt quinquaginta. Nempe fuit Ezras Daniele his annis posterior.

Hebdomas septuagesima, siue septennium vltimum, quod cõfirmat nouum fœdus, & finem imponit ceremoniis legalibus siue figuralibus, cadit in Apostolos, qui in Iudæa per septem annorum spatium, antequam orbẽ ad Euangelizandum sibi diuiderent, gratiam Christi Iudæis primùm obtulerunt, in hebdomadis dimidio synodo publica *Act. 15* Mosis sacrificia & cætera figuralia abrogantes, re Iudaica in deterius ad interitum vsque, qui à Romanis allatus est, deinceps abeunte.

Christiana autem latius quotidie sese diffundente. Quod si synodus illa celebrata est sub annum Christi 17, vt aliquibus placere video, qui non animaduertunt *ὕστερον πρότερον* passim in Scripturis, nihil tamen perit de vera Septuagesimę intelligentia. Nam certum est non longè post Christum

Petro

Anni vrbis conditæ		Anni mundi
272	b A 70 illo CAPTIVITATIS anno ad CHRISTVM Hebdomades 69, id est, anni 483.	3638
Dan. 9.		
755		4121
	Pontificibus & principibus Iudæorum iis, quos sequenti lib. subiiciemus.	
	Prophetis Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggæo, Malachia, Ezra, & per successionis seriem, Scribis & Pharisæis, qui ideo sedere super cathedram Mosis memorantur Matth. 23.	
	Persis, deinde Macedonibus, denique Romanis monarchiam obtinentibus, eo, qui altero libro sequetur, modo ac ordine vsque ad Christum Dominum.	
755		4121

Anni mundi.

Petro reuelatam fuisse per visum Gentium vocationem, atque deinceps libertatem ab hostiis, atque adeò Lege prædicatam *Act.10.*

3638 Est etiam apta interpretatio, vt hebdomas septuagesima, cadat in Christi mortem hoc sensu. Post hebdomadas 7 & 72, occidetur Christus *Hebdom. scilicet septuagesima.* confirmabit autem pactum multis hebdomada vna *illa postrema, vt eius medio.i.tribus extremis annis & semis procedat Christus atque pactum de remissione peccatorum promulget, donec occidatur. Quibus confectis, templi & vrbis expectanda veniat ruina. Distribuit autem 69 in duas partes. Nempe quia septem cesserunt templo & vrbi ædificandæ, 62 variis Ecclesiæ vexationibus.*

* Hos annos reperies ab octauo regni Nabugdonozoris, à quo incipiunt 70 an. captiuitatis, ad decimum octauum vsque Tyberij Cæsaris, qui est perpessionis Domini annus. Nam monarchia Babylonica prætereà mansit an. 70. Persica 147. Ab Alexandro ad Cleopatram Antonij 276, atque hinc ad Tyberij decimum octauum 61. Summa 554 Nam quòd Macedonica à Christo tam retrò abfuerit, constat ex his M. Ciceronis in 2 de Diuinatione verbis. Demosthenes abhinc annos propè trecentos fuit.

* Summa 553.

Ita ab orbe condito ad CHRISTVM *sunt anni 4121, menses 6, dies 16.*

4121 Quæ membratim & per successiones pontificũ, & regum & monarchiarum peculiari libro, deinceps demonstranda suscepimus, ne quid confunderemus, sed inter sacra & profana melius distingueremus. Nam deinceps maiore turba & copia res mundi sese offerunt, dum vbi historia sacra definere incipit, illic profana propriè auspicatur. Per tot annos scriptores gentium muti propemodum extiterunt. Docat ergo mundus summo Dei & Ecclesiæ veteris beneficio & prouidentiæ, quòd aliquid certi de suo prisco statu cognitum habet, atque Hebræis scriptoribus gratiam agat, quòd superiorum seculorum certam aliquam memoriam, rationem, ordinem, originem, teneat atque complectitur.

RELIGIONIS ET DOCTRINAE CONTINVATIO,
ET AD HANC VLTIMAM PATRVM VETERIS Testamenti ætatem transmissio.

SEXTA ætate antiqua religio & doctrina retinetur, & ad Christum inter captiuitatum & persecutionum multa discrimina perducitur, per Prophetarum reliquias, multos Scribas, Doctores, Rabbinos, externos Philosophos, & Poëtas, quos in hanc omnes conferemus, etsi plerique nostrorum penè sint temporum, quod partim Prophetas sint secuti, partim sua omnia è sexta huius ætatis Cabbala, traditionibus, & disciplina quasi per manum receperunt. Deum esse vnicum. *Malach.1. Nunquid non Pater vnus omnium nostrûm, nunquid non Deus vnus creauit nos: Ecclesiast.1. vnicus est Altissimus. Sap.12, Non est alius præter te. Machabæi pro Dei veritate contra Græcos pugnant, Iudæi in libro Ester & Danielis pro eius professione inter Babylonios & Persas periclitantur. Denique omnes pij, qui secuti sunt Prophetas eandem doctrinam posteritati contra Polytheian omnia tunc occupantem relinquunt. Imò etiam impij & profani omnium seculorum paulo sapientiores. Trismegistus in Poemandro cap. 2, 3. 4, 5, 6, 9. 10, 11, 12. In Asclepio cap.16, 7.11. Pherecydes Syrus, Pythagoras, Philolaus, Archytas, Empedocles, Parmenides, Melissus, Xenophanes, Timæus Locrus, Zeno Eleates, Acmon, Euclides, Anaxagoras, Plato, præsertim in Epistolis, Timæo, Parmenide, Aristoteles in Metaphysicis, lib.8 Phys. & lib de mundo ad Alex. Theophrastus in Metaphysicis, Zeno Stoicus, Epictetus apud Arrianum, Alcinous de doctrina Plat. Aphrodisæus lib. de Prouidentia, Plutarchus de Isi & Osyri, & aliis multis Opusculis, Damascius, Iamblicus de secta Pythag. & de Mysteriis Ægypti, Symplicius in 1 Phys. & in Epictetum Arriani, Plotinus in Enneadibus passim. Fusius Enn.2 per totum lib 9 Porphyrius de Abstinentia, & alibi, Proclus in Theologia Platonica, lib. de anima & de dæmone, vbi affirmat* πολυ-

θεότητα esse ἀθεότητα. è Latinis Seneca, Macrobius, Calcidius, Cicero de Natura Deorum, de Diuinatione, de Vniuersitate, de Somn. Tusculan. &c. præter oracula Sibyllina, & Deorum ipsorum, siue Dæmonum poëtarúmque fragmenta à Iustino Martyre, Clemente Alex. Lactantio, Arnobio aliísque innumeris producta. Trinitatis mysterium, Daniel ad id aliquoties pluraliter loquitur de Deo, c.2. Sacramentum hoc mihi reuelauit (Deus) vt interpretationem Regi manifestarent (pro manifestaret) 4. in sententia vigilum decretum est sermo Sanctorum (Dei Sancti) & petitio. 7 Regnum dabitur Sanctis Altissimorum (Dei Altissimi) & mox. Et suscipient Regnum Sancti Altissimorum. Et, Sanctos Altissimorum conteret. Et interficiet robustos, populúmque Sanctorum (Dei Sancti) secundum voluntatem suam. Quod caput propriè est de Antichristo, quem fore Arianum, Diuinitatique Christi, & Spiritus Sancti infestum ex aliis locis constat. Zach. 11. Pastores eorum (Deus Iudæorum Pastor) non parcet eis, Malach. 1 Si ego Domini sum (Dominus) vbi est timor mei? Quas personas vnicum in versum inclusit Aggeus, & nominauit: Ego sum vobiscum, dicit Dominus exercituum, cum Verbo, quod promisi vobis, & Spiritus meus in medio vestri. Nolite timere. Hinc Zoar è Rabbi Ibba ad illud Deut. 6, Audi Israël Dominus Deus tuus, Deus vnus est: per primum (יי) intelligit Patrem: per secundum (Elohenu) Filium: per Tertium (יי) Spiritum Sanctum. Deinde citato Esaia Trisagio: Sanctus (inquit) Pater, Sanctus Filius, Sanctus Spiritus sanctitatis, quos alibi vocat tria specula, tria luminaria, tres supremos patres, principio finéque carentes, alij tres Middoth, Sephiroth, Elionoth, tres ipsius infinita (En Soph.) numerationes sublimes, Keter Coronam, Hocma Sapientiam, Bina Intelligentiam. Tres Iodin (יי) nomen Tetragrammaton designantes. Cuiusmodi alia proferuntur è Midras Psal. 50. Midras Ecclesiast. c. 4. R. Mose Haddarsan in cap. 42 Gen. R. Sheolà in Psal. 111 & 112, R. Azariele, tractat. de sanctitate, R. Abraham lib. Ietsirá, R. Isaac lib. de creatione, R. Hamai tract. Habiinu, R. Nehemia Ben Haccana in epist. Hassodoth, de Sod, siue mysterio nominis Tetragrammati nunc per 12, nunc per 42 literas expressi. Cuius rei fama ad profanos peruenerat. Nam in Deorum sacrificiis ternario numero vtebantur, Arist. lib. 1 de Cœlo cap. 1. & isto numero Deus impare gaudet, Virg. Eglo. 8, & ἐς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ, ad ter libo, & ter hæc venerabilia clamo. Theocritus Idylio 2. E veteribus Chaldæorum & Persarum λογίοις, vt Zoroastris, citante Gemisto Plethone Platonico, πάντα ἐξετέλεσε πατὴρ, καὶ παρέδωκεν δευτέρῳ, & Procl. lib. 2 & 3 Comment. in Parmenidem Platonis ἐκ πατρὸς ἀλκῆς δρεψάμενος νόου ἄνθος. Item, νοῦς πατρὸς, &c. Magorum de tribus principiis Oromase, Mitri & Arimine, qua Deum, mentem, & animam interpretantur. Ægyptiorum veteri oraculo Serapidis ad Thulem Regem apud Suidam in Thulis, πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς, ταῦτα δὲ σύμφυτα, ταῦτα καὶ εἰς ἓν ἰόντα τέτυχε. Et in Mercurij Trimegisti Pœmandro cap. 1, 3, & 7. ὁ θεὸς ἀρρενόθηλυς, ὢν ζωὴ καὶ φῶς ἀπεκύησε λόγον, ἕτερον νοῦν δημιουργὸν, cum aliis eiusdem apud Cyrillum contra Iulianum, & Suidam in Mercurio prolatis. Græcorum, vt Orphei in Argonauticis apud Clement lib. 5 Strom. Pherecidis Syri apud Proclum, qui ex eius documentis ait Pythagoram tres simul Deos celebrare, sicuti & Platonem. Parmenidis in Cosmogonia, & apud Platonē in Parmenide de tribus subsistentiis, vt interpretatur Plotinus Enn. 4. lib. 1 c. 8. Platonis ipsius Epist. ad Dionysium δεύτερον περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα, & alibi vt probat Origenes lib. 6. contra Celsum, Numenij lib. de bono, quo enim Proclus celebrasse scribit tres Deos, primum vt patrem, secundum vt opificem, Tertium vt opus ab vtroque procedens. Plotini peculiari opere περὶ τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων, & lib. de Ideis, & lib. contra Gnosticos, Iamblichi de secta Pythagoreorū, & lib. de Mysteriis, Seorsum c. 39. Porphyrij li. 4 de historia philosophica, vbi citante contra Iulianū Cyrillo, Essentiam Dei progredi vsq; ad tria docet. In ea enim esse Deum supremū, qui Bonum, secundum, qui vniuersi opifex, tertium qui anima mundi, & lib. de Patriarchis, è quo Proclus dogma περὶ τῦ αἰῶνος, καὶ περὶ οὐρανοῦ καὶ αἰῶνος μέσου huic mysterio congruens profert. Amelij, qui eodem referente tres Reges, tresue intellectus constituebat, qui & Cyrillo Augustinóque narrantibus, initium Euangelij D. Ioannis laudabat, & literis aureis inscribendum asserebat, tanquam Platonica Philosophia consentaneū, Procli ipsius lib. de Theologia Platonica, & in Parmenidem Platonis. Latinorum vt Calcidij in Timæum, summus Deus Iubet, secundus ordinat, tertius intimat, Macrobij lib. 1 in Somn. cap. 14. Deus, qui prima causa, & est, & vocatur, vnus omnium principi, & origo superabundanti Maiestatis fœcunditate de se mentem creauit, hæc mens νοῦς vocatur, qua Patrem inspicit, plenam similitudinem seruat autoris. Animam verò de se creat, posteriora respiciens. Deinde vt intelligatur, de qua anima istud accipi debeat, nempe diuina, mundi, siue vniuersi effectrice, nōn humana, paulo post, anima ergo (inquit) creans sibi condénsque corpora (nam ideo ab anima natura incipit, quam sapientes de Deo & mente etiam νοῦν nominant) ex illo mero, & purissimo fonte mentis, quem nascendo de originis suæ hauserat copia, corpora illa diuina vel supera, cæli dico & siderum, quæ prima condebat, animauit, diuinásque mentes infudit, inferioribus verò & terrenis pro cuiusque ratione existendi, viuendi, crescendi, sentiendi, intelligendi naturam, quia caducum est corpus, inseruit. & mox. hoc et Virgilius expressit. Nam & mundo animam dedit, et vt puritati eius attestaretur, mentem vocauit. Cælum enim, ait, et terras, et maria, et sydera Spiritus intus alit, id est, anima, sicut alibi pro spiramento animam dixit. Quantum, inquit, animæque valent, et vt illius mundana anima assereret dignitatem, mentem esse testatur, Mens agitat molem, necnō vt ostenderet ex ipsa anima constare et animari vniuersa quæ viuunt, addidit, Inde hominum pecudúmque genus et cætera. et mox. Secundum hæc ergo, ex summo Deo mens est, ex mente anima. Anima verò et condit et vita complet omnia, etc. In quibus quidem, vt Pythagorici, et Platonici nonnihil Arianizent, at multum est in tanta obscuritate vidisse aliquid. Separatim autem Filij mysterium. Dan. 9 Ostende faciem tuam

Anni mundi.

à

3569

ciem tuam super sanctuarium tuum propter Dominum sive Deum. Zach. 12. Deus inducitur loquens, Aspicient ad me, quem confixerunt, 13 framea suscitare super pastorem meum et virum socium vel propinquum meum, עמיתי *Aamithi, dicit Dominus exercituum. 3 Dixit Dominus (Filius) ad Satan, increpet te Dominus (Pater) Mala. 4 Ecce ego mittam Angelum meum (Ioannem Baptistam) & praparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum suum dominator, quem vos quaritis. Eccl. 51. Inuocaui Dominum Patrem Domini mei. Qui & eum sapientia elogio diuinissimè describit capitibus 1,4.24. vt & eiusdem atatis auctor Sap. 2, 7, 8, 10, 18. Quod secuti Iudai deinceps diuinissima de Verbo Dei, sparsère, vt Philo multis locis, lib. de Agricultura pag. 5. lib. de his qua post sex dies, lib. Quòd insomnia sint à Deo. lib. Quòd diuinitas sit immutabilis. lib. 2 Allegoriarum. lib. Quis sit heres diuinarū legum. Zoar, Chaldai paraphrasta & Hierosolymitanus, de quibus proinde R. Menahem Rakanatsin legis expositione, ad illud. Exod. 16. vers. 8. Non contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum, trāstulit (inquit) Onkelos, sed contra Verbum Domini, significans* כי השכינה נקראת כך והוא ההולכת עמם במדבר ומכאן תבין דברים רבים בתרגום *diuinitatē appellari Verbū Domini, nēpe eā, qua comitabatur eos in deserto. Atque hinc multa in translationibus Chaldaicis percipies, quod sequētibus exemplis postea illustrat. Num. 21, Locutus est populus in Deum & Mosem, Chaldaeus, Detonauit populus in verbum Dei. Deut. 9. Ipse est qui transit ante te. Chald. Verbum Domini transit ante te. Gen. 9. v. 12. Inter me, & inter vos. Chald. Inter Verbum meum & inter vos. v. 15. Inter Deum, & inter omnem animam viuentem. Chald. Inter Verbum Domini. Gen. 31, v. 49, Videat Dominus. Chald. Aspiciat Verbum Domini. Gen. 21, Iura mihi per Deum. Chald. Per Verbum Dei. Exod. 19. v. 17. Eduxit Moses populum in occursum Dei. Chal. In occursum Verbi Dei. Quibus addere possis illud Osea 1, v. 7. Et saluabo eos in Domino Deo suo. Chald. Et redimam eos in verbo Domini Dei sui, & 2, v. 2, Non ipsa est vxor mea, neque ego vir eius. Chald. Ipsa non se subiicit cultui meo, neque verbū meum recipiet precem eius. Sic hac atate Chaldai paraphrasta viam ad conuersionē aperiebant Orientalibus, vt Graci, siue 70 interpretes Occidētalibus. ὁ τῶν πάντων θειότατος λόγος apud Platonem in Epinomide, ὁ ἔκγονος τοῦ ἀγαθοῦ, lib. de Rep. quem vt principē & causam vniuersi vna cum patre inuocat epistola ad Hermiam, Erastum & Coristum.* Spiritus Sancti. *Neh. 6. Spiritum tuum bonum dedisti, qui doceret eos. Ezech. 36. Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam vt in praeceptis meis ambuletis. Agg. 1, Zach. 7 & 12. Sap. 1, 5, 7, 11, 12, 15. Eccl. 24, 39, 48. Quae excipientes Iudai deinceps diuinissima de illo prodiderūt, & Philosophi, praesertim Pythagoricis, Platonicis, Stoicis, & Trimegisto hac memoria emergentibus copiosam segetem prabuerunt, vt de eo multa traderent, συνεκτικὴν εἶναι οὐσίας, omnia continentem, conseruantem, totam infusam per artus agitare molem, & pleno se corpori miscere, intus alere, per totum mundum peruadere, mundi esse spiritum, animam, mentem. Hinc Trimegistus in Asclepio, spiritu, ait, agitur & gubernatur omnis in orbe species, Spiritus implet omnia, mundus nutrit corpora, spiritus animas. Spiritu ministrantur omnia & vegetantur in mundo. Plato 10 de Leg. agitat sanè anima omnia, qua in Cœlo existūt, terrâ, mari, iisdem motibus, qui nominantur, velle, considerare, curare siue prouidere, deliberare. Cicer. de Nat. Deor. Animum esse per naturam rerum omnem intentum & commeantem, & in Academicis Animum mundi, quem Deum appellant. & de Vniuersitate, Animum vt in mundi medio collocauit, ita per totum tetendit. Virg. 6 Æneid. & 4 Georgic. Mens agitat molem, etc. Macrob. vbi suprà. Calcidius in Timeum Platonis Platonicā sententiam explicat. Materiam mouet spiritus & vigor ex aeternitate rationaliter totam interdum, nonnunquā pro portione. Nam spiritus motuum illorum non est natura, sed anima et quidem rationalis, qua viuificans sensilem mūdum eum exornauit ad hanc, qua nunc illustratur, venustatem. Quo pertinet intellectus agens Alexandri Aphrodisei. Nam etsi Aristoteles hoc minimè omnium instituat, vt cui intellectus agens & patibilis sint re vnum et idem, solâque notione differant: tamen eo apparet allusisse Aphrodiseum. Docet enim Intellectum agentem esse re separatum et extra homines positum, communem siue vniuersalem, et quendam Deum, qui in singulares hominum mentes agat ac operetur, vt sol in cunctas ciuitatis fenestras. Patibilem autem esse singulares hominum animos, qui huius agentis recipiant influxus, impressiones, illustrationes, ac per eum in actum Intelligendi perducantur. Quam Alexandri sententiam dum non caperet Auerroes, profana quaedam et monstrosa de intellectu communi commentatus est. Hac enim desumpserūt ab Hebraeis, qui apud Eliam in Tisbi eum Ruah Hakkòdes appellabant, q. Spiritum sanctitatis, Ecclesia moderatorem, praefectūmque, Sechina q. habitationem, quod ipse cum ea, praesertim cum Prophetis maneat, ita vt Saducei sub huius atatis extremum in haereticis numerati sint, quòd eum negarint. De eo Zoar et caeteri Rabbini consulendi sunt. Nam et illi viam praemuniebant ad futuram de ipso per Christum et Apostolos manifestationem.* Mundum esse creatum. *Omnes profani, vsque ad Aristotelē, qui primus Philosophorum mundi aeternitatem ausus est stabilire. Nam Oracula, Chaldai, Ægyptij, Graci Poëta, Orphaeus, Homerus, Hesiodus, Phoclydes, Sophocles, etc. Virgilius, Ouidius, Lucretius, etc. imo et Philosophi, Pherecydes, Pythagoras, Timaeus, Parmenides, Melissus, Anaxagoras, Empedocles, Heraclitus, Democritus, Plato, Leucippus, Epictetus, Plutarchus, Platonici, Epicurei, Stoici, auctore Varrone, Theophrastus ipse, etsi Aristotelis discipulus & successor lib. de saporibus Deum creasse omnia non modo asserens, sed etiam de nihilo. Plotinus lib. de mundo, Proclus in Timaeum, Cicero multis locis, Macrobius, in Somn. & Satur. Seneca c. 31 & 32, de vita beat. lib. 1 Nat. q. & in epistolis. Galenus lib. 3, 7, 11, 15, 17, de vsu partium & lib. de formatione foetus, vtut impius & planè profanus. Imò verò etiam ipse Aristoteles in metaphysicis, dum recēsens veterum de principiis opiniones, eum, qui τὸν νοῦν εἶναι αἴτιον τῆς φύσεως καὶ τοῦ κόσμου docuit, caeteris anteponit. Et in lib. ad Alexandrum, quem senex conscripsit, Deum esse genitorem & conseruatorem rerum omnium, & lib. de*

ad

4121

mirabilibus, Mare cum natura terram obrueret, Deum contraxisse, vt terra extaret, ad conseruationem & vtilitatem hominis animantiumque. In Christum fides, & expectatio. *Hag.2. Stante templo Zorobabelis venturum desiderium gentium: Zacharias c.3,9,11,12.13,14. Dan.2,7,9, intra 70 hebdomadas, id est, an.490. 4 Ezra 7 & 13, reuelandum intra 400 annos. 1 Ezra 2. Nehem.8. Ezechiël multis locis, Malach. 2,3,4 Sap.2, &c. 1 Mach.14. Iudæi & sacerdotes cōsentiunt, vt Simon Machabeus sit dux & Sacerdos in æternum, donec surgat Propheta fidelis, cæsum vix annis ante Domini Natiuitatem. Chaldæi paraphrasta, quorum vnus Ionathan 28 annis obiit ante Christum, eius promissionem quauis occasione vrgent & breui perficiendam ostendunt, Gen.49. Num.24. 3 Reg.4. Esa.4,9,11,14,16,20,52.53,66. Hier.23 & 33. Ose.14. Mach.4 & 5. Habac.3. Hag.2. Zach.3,4,6,10. Ps.20,44.00,71.79. Cant.1,4,7,8. Ruth.1 & 3. Lam.2 & 4. Eccl.1. & in Targhum Hierosolymitano Gen.33,49 tribus locis. Exo.12. Num.11,24. Quæ Oracula ab Elia in Meturghenan Rad.* מתרגם *coacernata hic indicare volui, vt ea intelligamus veterem Synagogā accepisse de Christo, quæ Christiani de eodem exponimus, hostium etiam nostrorum confessione. Quare & eius aduentus est articulus duodecimus Symboli Iudæorum, de quo caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & sectio integra Maimonim R. Mose pag.763, & mentio apud Rabbinos, tam veteres, quàm recētes creberrima, & vetus epistola Secretorum R. Nehemiæ, in qua docebat se tantum distare 50 annis ab ipsius aduentu, veluti expectans consolationem Israel cum Simeone coæuo suo Christi susceptore, qui Talmudici contextus siue Misna fundamenta iecisse fertur, à R. Hakkados post annos 160, perfecta, ad summumque perducta. Quod nec Gentiles latuit. Nam tunc percrebuerat fama toto Oriente esse in fatis, vt Iudæus rerum potiretur. Tacitus lib.21, Sueton. in Vespasiano cap.4. Sibyllarum Oracula de eo Romanos reddebant sollicitos Cic.1 epist. ad Lentulum. Regem enim aliquem esse appellandum, si salui esse vellemus. Idem 2 de Diuinatione, vbi & meminit Acrostichis, quæ illius Regis nomen & elogium primis literis versuum continebat, nempe è libro 8 Oraculorū Sibyllinorū,* Ἰησοῦς Χριστὸς θεοῦ υἱὸς, σωτὴρ, σταυρός. Sacerdotium, publicum ministerium. *Iosue filius Iosedec primus templi restaurati Pontifex & cæteri vsque ad Iaddum, Nehem.13, qui Alexandro magno occurrit. Reliqui apud Iosephum vsq; ad Phineum Pōtificem vlt. omnes à Iosue filio Iosedec 39 ad vsq; Caipham. Sacerdotes alij & Leuitæ distincti in suos ordines, vt prius, Neh.11 & 12, 13. v. vlt. Scribæ & Pharisæi sedent super Cathedram Mosis, & hi quidem à temporibus Machabæorum, illi autem ab ipso Ezra, eorum auctore paulo post reditum è Babylonia.* Sacrificia & Sacramenta. *Vt prius apud Prophetas & auctores huius ætatis, seorsum Ezra 3.8. Nehem.10, vbi versu 8 sponsio pro paruulis 3, Ezra 8 & 9 ædificarunt altare, vt offerrent holocausta, sicut scriptum est in Lege Mosis, &c. Quin & in perfectius commutanda docentur Mal.1, Oblatio munda per totum orbem. Zach.9, Frumētum electorum, & vinum germinans Virgines, &c. De quibus Rabbini mira passim, quin et Transsubstantionis semina diserte tradunt, vt R. Mose Haddarsan in illud Ps.136, Qui dat panem omni carni, Rabi Iohai in cap.25 & 28 Exodi, Panem propositionis vocari Heb. Lebhem Panim, id est, facierum duarum, quòd sacrificium panis tempore Messiæ cunctis Mosaicis successurum, et illis cessantibus nunquam desiturum, habiturum esset duas facies, vnam corruptibilem, alteram incorruptibilem, substantia corruptibili in incorruptum Messiæ corpus intrinsecus conuersa. Ionathan in sua Chaldea paraphrasi Psalmorum ad versum Psalmi 71, Erit firmamentum panis in terra in capite montium Ecclesiæ, Placenta erit oblatio in capitibus sacerdotum, qui sunt in Ecclesia, vbi & R. Solomo, hunc versum Rabbini nostri exposuerunt* De Cluscaoth, *siue placentis dierum Messiæ. R. Dauid Kimhi ad illud Osee 14. Viuent tritico, &c. Nonnulli (inquit) nostrorum exponunt, quòd mutatio naturæ erit in tritico futuris redemptoris Christi temporibus, & post, Et sanè magistri nostri piæ memoriæ meminerunt cuiusdam mutationis naturæ, quæ futura sit in tritico. Locus Rabbini meretur Hebraica, vt cum vbique vaneat, facilius isti consulant* וזכרו רול פרינוי טבע פיהיה בעתי בחטה. Vasa & ornamenta sacra, *à Cyro restituuntur Ez.1 & successoribus c.8 & 3. Ezra 8. 2. Mac.1.* Pœnitentia, & eius actus. *Nehem.9. Tesubá vocant, de qua cap.7 & 10 libri Hajesar R. Tam, et in Talmud, & Maimonim tractatus peculiares. Confessionem autem peccatorum vocant Viddui, cuius formulam more solenni & certis verbis conceptam reperias apud Fagiū Leu.5, & Num.5. Scribunt enim Hebræi nihil profuisse sacrificia per se neque expiasse peccata, nisi præcessisset Tesuba & Viddui, pœnitentia & confessio è cap.5 Num.* Benedictiones Sacerdotum, *Eccl.45. de iis est tractatus in Talmud Bircath cohanim. Neh.9.* Ceremoniæ. tunicæ Sacerdotales, &c. *vt prius Neh.7 & 8, purificationes & quasi baptismata. Neh.4. v. vlt.* Ieiunia crebra, *in Calendario Heb. Est. 5 & 14. Dan. 9.* Iudith *4. Zach.8, quarti, quinti, septimi & decimi mensis. Quin & Quadragesima exemplum 4 Ezra 14, vbi Ezras per 40 dies scribit, noctibus autem panem manducat, id est, cibum capit. Ieiunium obsidionis Hierusalem à Nabugd. facta, ieiunium Ester, &c. singulis annis ieiunia viginti sex in libello Taanith, & in Calend. Hebr. Quibus addiderunt magistri singulis Hebdomadibus ieiunia duo, id est, secūdi diei siue Lunæ, & quinti siue Iouis. In libro Taanith, de quibus illud Euāgelij. Ieiuno bis in Sabbato* Delectus ciborū. *Dan.9. Iudith 12. Machabæi malunt necari, quàm vesci cibis vetitis, 1 Mach.7, Daniel & socij noluit pollui cibis gentium Dan.1, ne quidem vino potus Nabugdonozoris. Ibid. Dan. quæ tamen prohibitio non erat Mosis, sed Synagogæ, vt constat è Tisbi Eliæ in Rad.* נסך *nasac* Religiosorum vita & vota. *Samaias reclusus. Neh.6, v.10. Pharisæi apud Iosephum lib.13. Ant. c.9.* Hassidei *1 Mach.7, qui Rabbinis* חסידים *q. pij, sancti, Iosepho lib.2. belli c.12. & Plinio lib.6, Esiei siue Esseni. quorum instituta monasticis nostris simillima Ioseph. ibid. Scribæ ab Ezra instituti ex Hebræis in suis traditionibus. Multi Eremitæ ex Iosepho in vita sua.* Templa, loca religiosa, προσευχαὶ, *Ioseph. in vita sua, q. oratoria, templum à Zorobabele inceptum, à Nehemia perfectum, 2 Mach.1 et 2, locus*

quidam

Anni mundi. à 3569 ad 4121

Anno mundi. à 3569 ad 4121

quidam Nephtar appellatus q. Purificatio 2 Mac. 1, videtur probatica Piscina, Ioan. 5. Dedicatio muri Hierusalem Nehem. 12. Sacræ Imagines, Etsi non legamus restitutos Cherubim, & alias sacras Imagines, picturas cælaturásve veteris tabernaculi Mosaici aut templi Salomonici. At iam docuimus Rabbinos præceptũ De non faciendo sculptili eis minimè omnium opponere pag. Sacra non vernaculè peragenda. Hactenus lingua sancta & Hebraica in re diuina locum duntaxat habuit, non quòd illa esset vernacula, sed quòd sancta & prophetica. Vnde hac etiam sexta ista ætate & deinceps à Iudæis continuatur, etsi illis iam minus sit vernacula & popularis, nec ab vllo eorum intelligatur, qui eam non didicerit, vt apud nos Latina & Græca. Quare Ezras & scriba formulam rei diuinæ Hebraica populo ignota tradant & instituant, è Maimonim parte 1, Tractata Tephillã & Bircath Cohanim (id est, de prece & benedictione Sacerdotum.) Indique in suis Synagogis breuiariis vtuntur Hebraica lingua scriptis, vt Mahzor, Siddur Tephilloth, quod R. Amram è Babylonia in Hispaniam misit circa annum Domini 900, Seder, &c. Nefasque putatur aliud facere. R. Abrahã Abben Ezra Eccl. 5. v. 1, vbi & perstringit suæ gentis nonnullos poëtas Lyricos, quòd hymnis suis immiscerent Medica, Persica, Hispanica, &c. eam ne vsurpanda quidem doceat Syriaca & Arabica, quæ tamen Hebraicis affinia sint. Quod obseruat Ecclesia, dum non vulgaribus & profanis linguis, sed quatuor duntaxat sanctioribus & magis Catholicis, item grammaticis, eruditis, ad mysteria & disciplinas accommodatioribus pro fouenda Sanctorum Communione, quam Idiomatum diuersitas distraxit, ad rem diuinam solenniter vtitur: vna à prima origine sancta, id est, Hebræa, & tribus aliis sanctificatis dedicatisque Crucis titulo Syra, Græca, & Latina è Hieron. in epitaphiis Nepotiani & Paulæ. Ne titulus Crucis Iesum Nazarenum regem Iudæorum prædicans obliteretur. Scriptum quippe diuinitus in libro Psalmorum, Ne corrumpas Tituli inscriptionem (Psal. 56, 57, 58. versib. primis) Nicolaus Magnus ad Michaëlem Imp. Ob eámque causam Greg. 7. ante annos plus quingentos, Vladislao Boëmorum Duci petenti, vt sibi populóque suo liceret diuinum officium Slauonicè peragere, non assensit, quòd id Christianis institutis minus cõgrueret, & mysterio istarum linguarum diuina Sacrorum celebrationi destinatarum consecratarúmque decerperet, per quas sanctorum Communio per totam orbem construatur atque colligitur, quemadmodum aliarum innumerabilitate inducta est in mundum discordia atque confusio. Ipse lib. 7, Registri & Olaus Magnus lib. 16, cap. 39. Cætera infrà pag. Festa, tam Mosaica, quàm Prophetica in Ezra & Nehemia celebrata vt prius. Alia pro natis occasionibus instituta, vt dedicatio Machabæorum siue Encænia 25 mensis Kislev. i. Nouembris, 1 Mac. 4, quam sua præsentia probauit Christus Ioan. 10. Lumina siue luminarium festum Ioseph. lib. 12. Antiq. cap. 10. Dies ignis, qui datus est, quando Nehemias, ædificato templo & altari obtulit sacrificia 2 Mac. 1. Dies Mardochei 2 Mac. vlt. Fortassè Sortium festum in Ester, quomodo appellant Festum Iom tob, Gall. Vn bon Iour, à Tisbi Eliæ. Reliquiæ. eas abscondit Ieremias vt Arcam, Tabernaculum, Altare incensi in monte 2 Mac. 2. ignis sacrificij absconditus in puteo à sacerdotibus, quo in loco aqua apparuit è qua Nehemias & sacerdotes purificarunt sacrificia, vbi Rex Persarum fecit templum siue sacrum ædificium (videtur esse probatica Piscina Ioan. 5.) locum hunc appellauit Nephtar q. Purificatio 2 Mac. 1. Sancti, Onias, item Ieremias Propheta Dei dudũ mortui orant Deũ multum pro populo & vniuersa sancta Ciuitate, 2 Mach. 15. orat Angelus pro populo Iudaico. Zach. 1. Michaël princeps Synagogæ stat pro filiis Israël, Dan. 12. Angeli Persarum, Græcorum, Israëlitarum procurant sibi commissorum negotia seque mutuo iuuant, Dan. 10. Ioseph ben Gorion belli Iudaici, cui ipse interfuit, cap. 21, Lamentationem super calamitatibus Hierusalem aspergit sanctorum inuocationibus, & quidem Dauide Cybero Argentinensi hæretico interprete. Exurge nunc Mose, fili Amran & vide populum tuum, &c. Memor esto precationis, &c. Exurge nunc Aaron Sancte Sacerdos Dei, &c. Surge nunc Phinees, &c. Euigila nũc Iosue, &c. Tu verò Rex Dauid dormis, Expergiscere, & veni, &c. Eliseo, &c. Iosephus lib. 3, bell. c. 14. Latini exemplaris pura anima, quæ exaudiunt inuocantes, Græci cap. 25, pag. 785. Rabbi Selomo in illud 4 Eccl. Laudo mortuos, qui iamdudũ functi sunt, Patriarcharum ope & ministerio Israëlitas duntaxat exaudiri docet, R. Akibá in lib. Otiioth de litera Samec, cum scribitur, Hierusalem montes in circuitu eius, montes Hierusalem cingentes, sunt patres, colles, qui circum eam, sunt matres, Sara Rachel, &c, R. Isaac in 49 Gen. & 1. Exod. Sanctos non esse appellandos mortuos è vetustissimis Rabbinis & R. Hakkádos. Kimhi in Malachiam ex eorundem traditione Eliam præesse celebritatibus circumcisionum & actu & efficaciter adesse. Iudæi in officio mortuorum libri Mahzor inuocant patres dormientes in Hebron, & angelos tam horti, quàm defuncti custodes, et in libro anonymo cuiusdã, qui pro nostra religione ante multos annos scripsit, Fagio hæretico interprete, implorant Dei memoriam merito patrum Abraham, Isaac & Iacob, & merita reliquorum iustorum & sanctorum, vt eorum meritum adsit siue applicetur nobis. implorant inquam bis quotidie, manè & vesperi ad illum modum orantes, &c. Et post, Iacob pater noster cum sepelijt Rachel in via secundum illud (Gen. 35) & sepulta est in via, quæ ducit Euphratam, totum istud factum est, vt R. Salomon ait, quò oraret Rachel pro filiis suis, ea hora, qua illos patriis sedibus expelleret Nabuzardan in Babyloniam, sicut scriptum est, Vox in Rama audita est, Rachel plorans filios suos, &c. Hæc quidem non reperi in R. Salomone ad Genesim, sed ad Ieremiæ caput 31, idque ex Midras Hagada vetustissimo scripto. Denique id apparet ex precationibus de ea re, quas è Breuiario Hebræorum conuertimus anno 1569. R. Abraham in Fasciculo Myrrhæ Gen. 22. In principio anni nos canimus, Et ligationem Isaac hodie semini eius recorderis. Quemadmodum ipse est ligatus & vinctus, sic vincias & liges omnia genera proprietatum iudicij. Deinde subijcit, hic esse mysterium Isaac positi in medio, quoniam illum interponere solent inter se & Deum in suis precibus quasi intercessorem.

Anni mundi.

Preces pro defunctis, *Hascaba appellant. Quin & exstat vtraque lingua integrum officium mortuorum, è libro Mahzor sine Breuiario Iudaeorum à nobis publicatum an.* 1569, *Requiescat anima ipsius in cubili suo, Iaceat in pace, dormiat in pace, Et mox: Angeli pacis egredimini in occursum ipsius, & caetera, quae & haeretici Munsterus & Fagius prostrunt in annotat. ad* 14, *Deuteron. R. Isaac Toletanus in lib. Beth Ioseph. siue Iore Deha, de vltimo legis praecepto. Annis singulis anniuersario die mortis parentum ieiunandum est, & preces, quae incipiunt Kadis, Sanctus, fundendae, iuxta illud, quod solemus dicere. Iudiciũ improborum Israelitarum in Gehenna est mensium duodecim, & post ea ascendunt. Hebraea sic habent.* יש להתענות ולומר קדיש בכל שנה: ביום שמת אביו כדאמרינן דמשפט רשעי ישראל בגהינם יב חדש ואחר כך עולים.

à 3569

Purgatorium *ab Hebraeis assertũ alibi docuimus, sed & anno superiore Patauij de ea re certissimas & eruditione plenissimas probationes amicus noster B. Valuerdius Gandia Hispanus Hebraicè Latinèque emisit. E Zoar in 18 Gen. & 47 Ex. 23 Rakanati. Gen 37. Leu. 16. 21. pag. 154 Col. 4. R. Menahem Tsioni, Gen. 16. Abdia Sephorni pag. 91. Alphesi tractatu Ros hassanim cap. 1. pag. 216. Rabbenu Nisim eius scoliaste, è libro Ialkut. Rabbi Meir lib. Habodath Hakkodes parte 2, cap. 31, E libro Iesod Surim è Midras Ecclesi. cap. 12. è libr. 2 R. Manahem Tsida Laddarec, è libr. Alcat Rochel pag. 19, & part. 2. lib. 2. è Kabuenaki. è Midras arcana, è R. Ioseph Albone lib. de articulis Fidei 4. cap. 34. è tractatu Ros hassana, è Menorath Hammaor, R. Isaac c. 2 partis secundae, è Tephillath Mosis, è tractatu Haghigá in Talmud Hierosoly. è tractatu Baba Batra, & eius scholiis siue Tosapheth, è tract. Nedarim & Helec, è R. Babhaié Deut. 34, è lib. Sem Tob e concione 5 de poenitentia, è hakedath Isaac. Gen. 23 & Leuit. 21, adde librum Iasar R. Tam cap. 12, & pene Rabbines omnes quorumcunque tandem sint temporum.*

Traditiones. *earum scriptor Ezras et sequentes scribae, Deinde Talmud captum à Simone iusto & finitus ab Hakkados anno Christi 198. Nam non modo conseruatur lex ore tradita & per manus accepta, verumetiam iam nomine Cabbala scripto mandatur, ne propter exilia veniret in obliuionem, vt 70 libris Ezra 4. Ezra 14. quos se habuisse prodidit Picus Mirandula, vt vtroque Talmud Babylonico & Hierosolymitano, vt libris Mizuoth. i. de praeceptis legis, &c. Quo pertinere ait R. Dauid Kimhi illud 1. Par. 4. Haec autem verba vetera, nempe ad Cabbalam. i. receptionem siue Massoram, id est, traditionem maiorum, & R. Abraham Testimonia Psal. 118, Nempe ad praecepta ea, quae testimonium habent à Patribus tanquam testibus oculatis, vel auritis, non à scriptura, suntque Lex per traditionem accepta sine scripto.*

Vita aeterna, iudicium postremum, *Daniel, Ezechiel, & caeteri huius memoriae Prophetae & auctores nihil habent crebrius vsque ad Christum. Sicque perfecta est cohortatio Dei, Malach. 4. Memento legis Mosis serui mei, quam mandaui ei in Oreb ad omnem Israel, praeceptorum & Iudiciorum, quousque veniat dies Domini magnus & admirabilis. Nam & reliqua omnia abundè demonstrant auctores huius aetatis partim prophetae, partim prophetarum successores & hypophetae. Sic Religionis veteris doctrina ad nouum populum perenniter transmissa est. Imo & Dei colendi ritus atque forma. Nam Christus sola sustulit siue figuralia. vt loquitur Aug. lib. 10. de Ciuit. cap. 15 & 20, siue sacramenta praenuntiatiua, vt idem lib. 19, contra Faustum & epist. 49 ad Deogratias. siue vmbratica, vt Paulus ad Hebraeos, qualia fuêre sacrificia, Circumcisio, Propitiatorium, Tabernaculum Mosis, & quae in tabernaculo reclusa, cibi & potus Iudaici, Partes diei Festi, Neomeniae & Sabbatorum, vmbram futurorũ habentes. Col. 2, Heb. 9 & 10, Gal. 2 & 3. Non item simplices ceremonias ad εὐταξίας rei diuinae, vt habet Iosephus 3 Ant. c. 8. pag. 74, vel θρησκείαν, vt Dionys. de Eccl. Hier. pertinentes. Et sanè ratio, templorum, Verbi gratia, adorationum, genuflexionum, stationum, religiosarum vestium, vasorum sacrorum, benedictionum, aspersionum, festorum, lustrationum, cantuum & similium rituum, quae olim fuit, hodie quoque permanet, nempe vt Deus ritè, solennius, sanctius, decentius colatur. Deinde in Apostolicis quoque literis id obiter indicatur dum Christus suo aduentu nihil in hac parte mutat, nihilque contrà disserit. Denique dum Apostoli horum rituum spargunt semina in suis partim scriptis, partim traditionibus apud veteres extantibus, vt lib. 3 docebimus. Hinc Tertul. initio libri de Oratione. Quicquid retro fuerat (in Mosis Lege) aut demutatum est, vt circuncisio, aut suppletum, vt reliqua lex, aut impletum, vt prophetia, aut perfectum, vt fides ipsa. Et Leo Magnus D. Augustini discipulus apertius initio sermonis sexti de Ieiunio decimi mensis, tractans illum locum: Non veni soluere legem, sed implere. Quaedam de mandato veteri ad nouam obseruantiam transferuntur. Et post: Cessantibus enim significationibus, quibus Saluatoris nostri nunciabatur aduentus, & peractis figuris, quas abstulit ipsa praesentia veritatis, ea, quae vel ad regulas morũ, vel ad simplicem Dei cultum, ratio pietatis instituit,* in eadem apud nos forma, *in qua sunt condita, perseuerant, & quae vtrique testamento erant congrua,* nulla sunt commutatione variata *Ex iis autem est etiam decimi mensis solenne ieiunium, &c. Quod etiam docet initio Serm. 7 de Ieiunio septimi mensis. Apostolica institutio ita veteris Testamenti sacramenta distinxit, vt quaedam ex eis, sicuti erant condita, Euangelicae eruditioni profutura decerperet, & quae dudum fuerant consuetudinis Iudaicae, fierent obseruantiae Christianae? Et eo vetustior celebriórque Nazanzenus Orat. 44, Pentecostes Diem Hebraeorum more colimus, quemadmodum & alios nonnullos eorum ritus obseruamus, qui apud illos quidem typicè celebrãtur, apud nos verò mysticè & verè, vt addit Nicetas.*

ad

Quare rectè monens Iuris Orientalis auctores, pag. 214. Iudaicos ritus demum esse prohibitos, si sint sacramentales, siue figurales. Sin simpliciter ceremoniales atque ad sacram theoriam, pietatémque conferentes non item, vt qui sint pietatis retinacula, conferántque ad Sacrorum solennitatem, decorum, virtutem. Nam

4122

Anni mundi. 3569

vetera Christus aduentu suo partim recensuit, partim retulit, partim perfecit, & illustrauit, vt eodem ipse cum Patre & Sancto Spiritu piè immolatéque in saeculorum saecula colatur.

Atque haec quidem prolixius, verum id, quia inde ad Ecclesia, quae secutura est, continuitatem apertior via transitusque, inter tot saeculorum et rerum discrimina, patet.

LIBRI PRIMI CHRONOGRAPHIAE GENEBRARDINAE FINIS.

CHRONOGRAPHIAE LIBER SECVNDVS AVCTORE GILBERTO GENEBRARDO.

LIBRVM alterum à captiuitate Babylonica mihi rectè ordiri videor, quando circa eum cœpit noua veteris Ecclesiæ conditio & facies, qua populus Domini ita depressus, ita afflictus iacuit, vt vsque ad Christum, nunquam pristinum regni, status & potentiæ splendorem recuperare potuerit. Sed & circa eam gentium præcipua fama, magnitudo, celebritas, vicissitudo, historia sumpsit initium, vltra quam nihil plane certi ex libris & scriptoribus profanis & exteris assequimur, vt verè possit dici, vbi historia sacra desinit, ibi profanā incipere. Quin & Monarchiæ Babylonicæ, & quæ mox successit, Persicæ occasione Disciplinæ, leges, humanitas ipsa ab Asia profecta sunt in Europam & reliquas nationes barbaras atque agrestes. Tanta fuit Dei bonitas erga illa populos, vt bellicis motibus vteretur ad illuminandos Occidentalium & Septemtrionalium oculos, eisque sapientiam, artes, & disciplinas infundendas.

> *Iudea capta ferum victorem cepit, & artes,*
> *Sciréque Chaldæo primùm deuexit agresti.*
> *Inde Medis, Persis, Indis, éxque ordine Græcis,*

à quibus ad Romanos humanitas ipsa peruenit, vt Cicero ad Quintum fratrem, qui tum Asiæ minori, quæ Græca est, præerat, scribit. Id apparet è Bardis, Druydis, Euagibus, cæterisque eorum sapientibus, philosophis, sacerdotibus, quos constat ex Ammiano Marcellino & Strabone exortos è Teiis & Phocæsibus Græciæ Asiaticæ populis, ab Harpago Cyri præfecto fusis fugatisque in Thraciam, Corsicam, Italiam, Massiliæ agrum, vbi vrbes ædificarunt, & nostris hominibus paulatim excultis studia liberalium doctrinarum inchoarunt per Bardos & Euages & Tectosages, vt stultum sit eos ab Isaaci & Iacobi Patriarcharū sæculis repetere, & Bardi regis cuiusdam Musicæ studiosissimi cum supposititio Beroso, nomen tam vetus fingere.

Amm. lib. 5. Strabo lib. 4.

De cæteris fidem faciet Aulus Gellius diligentissimus rerum priscarum scrutator, qui quamuis conspectum quendam ætatum antiquissimorum virorum, item illustrium, qui in illis ætatibus nati fuissent, atque ex libris, qui Chronici appellantur,

Gellius lib. 17. cap. vlt.

exceptiones variis, diuersisq; in locis factas de tēporibus, quibus floruissent Græci simulátque Romani viri ingenio & imperio nobiles, promisisset, non ducit tamen alrius principium, quàm à Solone, quem leges scripsisse Athenienſibus non dubitatur, captiuitatis æuo ſub Cyri, qui Crœſum Solonis amicum Lydorum regem vicit, sæculum.

M. Varro vetustatis peruestigator inter externos præcipuus, fatetur se non nisi à prima Olympiade quatuor aut quinque sæculis post bellum Troianum historiæ veritatem posse deducere. Quod de eo referens Censorinus, Varro, inquit, tria temporum discrimina esse tradit Primū ab hominum principio ad cataclysmum priorem (id est, Ogygium) quod propter ignorantiam vocatur ἄδηλον, secundum à cataclysmo priore ad Olympiadem primam, quod quia in illo multa (& penè omnia) fabulosa referuntur Mythicon nominatur. Tertium à prima Olympiade ad nos, quod iam dicitur historicon, quia res ab eo gestæ veris historiis continentur.

Censor. de die Nat. cap. 21.

Quæ sanè verba in prologo tertij de Rustica ipse Varro confirmat. Nam à Thebis, quæ ante cataclysmum Ogygis bœotiæ regis conditæ dicuntur, ad sua tempora numerari quidem annos circiter bis mille & cētum, at quid illis acciderit, nihil plane esse certum profitetur. Cùm interim artes omnes in Græcia non nisi intra mille annorum spatium repertas dicat, siue à bello Troiano ad suam ætatem.

Varro li. 3 de re Rust. c. 1.

Nec verò longius, quàm ab Olympiadibus antiquitatem ipsum repetere potuisse ex Cicerone eius familiari quoque perspicitur, is enim idcirco in Oratore Attici laborem extollit, quòd annorum septingentorum memoriam vno libro colligere potuerit. Nam remotius colligere nō potuit, quoniam ante Olympiades nihil planè definitum esse eodē loco Varro ostendit, itémque è Græcis Eusebius; qui id circo probat ante eas, quemque vt ei visum fuit, diuersas sententias de iisdem rebus in Græcia gestis protulisse, & ipse Cicero, quicquid de Romulo & Romanis aliis regibus literis est proditum, non satis constitutum indicat, quando primo de legibus, & alibi de eis loquitur interposita parenthesi, *vt aiunt*, quæ profectò abundat, quando res constat ac liquet.

Trogus Pompeius se suam orsum historiam è profundo memoriæ, tradit. Atqui orditur à Nino, qui primus (inquit Diodorus) nactus est scriptores. Ipse autem Diodorus, conatur suam historiam retexere à Mundi principio. Atqui Bellum Troianum pro principio statuit, suámque historiam in Præfatione ait minimè 1138 annos excedere, terminari verò principatu Iulij Cæsaris, quando in Galliam missus est. Lucretius quid?

Diod. lib. 1.

Præterea si nulla fuit genitalis origo
Terrarum & cæli, sempérque æterna fuêre,
Cur supra bellum Thebanum & funera Troiæ
Non alias alij quondam cecinêre poëtæ?

Plutarchus in Theseo vltra Theseum omnes terras fuisse arenosas prætexit vel inaccessas, littora glaciata, vel regiones exustas, cuiusmodi pinguntur in tabellarum Geogra-

Geographicarum extremitatibus, nempe fabulæ, aut ignorationis & inscitiæ vmbra atque vestigia.

Accedit Macrobius, qui de antiquitate profanis auctoribus cognita hæc suis commentariis inseruit. Quis facile mundum semper fuisse consentiat, cùm & ipsa historiarum fides multarum rerum cultum emendationémque, vel ipsam inuentionem recentem esse fateatur! Cumque rudes primum homines meminerit vel fabuletur antiquitas glande prius & baccis alitos, serò sperasse de sulcis alimoniam! sed & quis non existimet, non longam retro eius esse ætatem, cùm ab hinc vltra duo retro annorum millia, de excellenti rerum gestarum memoria, ne Græca quidem extet historia? Nam supra Ninum, à quo Semiramis secundum quosdam creditur procreata, nihil præclarum in libros relatum est. Et multarum rerum experientia ad aliquas gentes recenti ætate peruenit. Vt ecce Galli vitem vel cultum Oleæ, Roma iam adolescente, didicerunt. Aliæ verò gentes adhuc multa nesciunt, quæ nobis inuenta placuerunt. Atque hæc quidem illi, sed nimis longè.

Lib. 2. c. 10. in Som.

Nam propriè vltra Cyrum .i. Septuagesimam Olympiadem, & vrbis ducentesimum sexagesimum omnia istorum ex eo deprehenduntur auguriis potius, quàm historiis similia, quòd rerum multarum faciunt mentionem, multorum regnorum, vt Assyriorum, Medorum, Ægyptiorum, Æthyopum, quæ longius ab ipsorum notitia & terris aberant, rerum verò Babylonicarum & Monarchiæ Nabugdonozoris, per quam perueniebant ad Assyrios & Medos, non meminerûr, quæ in ipsorum erat foribus, & sui magnitudine totam penè Asiam, magnam Africæ partem, Europæ aliquam occupauit, & totum orbem terruit è libris Regum, Paralip. Daniele, Ieremia oculatis testibus: quæ Persicam quantumuis ipsorum scriptis amplificatam amplitudine & excellentia superauit, *Dan. 2.* quæ tam recens, vt Cyrum, Solonem, & Græcorum scriptores primos attigerit: quæ denique à Prophetis & scriptoribus sacris vbique insonatur. Ignorantibus hæc recentissima, & suos oculos perstingentia, quæ fides accommodanda est, quando remotiora & antiquiora commemorare & describere suscipiunt?

Adde in historia Græca ante octogesimam Olymp. id est, ante regnum Darij (opinor, Longimani) nihil esse certum cum in illa non possit constanter notari verum tempus neque belli Medici, neque Peloponnesiaci, quemadmodum Censorinus conqueritur.

Facit etiam, vt me eorum vanitatis misereat, quòd Arbacem quendam Medum constanter aiunt Sardanapalum sustulisse, & prætereunt Merodac Chaldæorum regem, qui ipsis vt vicinior, ita notior esse debuit, qui & Assyriorum Imperio euerso ingentis illius Monarchiæ fundamenta iecit, à nepote magno illo Nabugdonozore superstruenda atque absoluenda. Mendacium remotissimos testes allegat, proximos refugit. Arbaces iste fortasse nunquam extitit, nedum Assyriis imperium eripuit. Præterea Medorum imperium, quod ab ipso aiunt conditum Assyriaci pernicie, angustissimum ante Cyrum necessario fuit, quia nimis Babyloni tum rerum potienti vicinum & Medos Nabugdonozoris vectigales & tributarios prophetæ nobis describunt. Quare hoc totum videtur ab adulatoribus confictum in Cyri gra

tiam, qui eius antiqua esse stemmata docere conabantur ex atauis Medorum regibus, regulos & vectigales præfectos in reges magnos transformantes, vt qui olim Cæsaris Augusti non valde nobilis, quippe cuius pater fuerit Romæ argentarius, progeniem ab Iulo Æneæ deducere studuerunt.

Huiusmodi adulationibus corruptæ sunt omnes Græcorum historiæ magna impudentia. Nam poterant redargui facile è recenti memoria & monumentis vix dum perfectis. Hoc admirati Aristoteles & Cicero eluuiones exustionésque terrarum, quas accidere tempore certo necesse sit, causam suæ nescientiæ prætenderunt, ac propter eas pronuntiarunt non modo non æternam, sed ne diuturnam quidem rerum memoriam relinqui posse. Quin & quarto Physico eorum alter laudat Paronem Pythagoricum, quòd tempus dixerit ἀμαθέστατον, id est, inscientissimum siue ignorationis omnis magistrum, quia temporis successu, obliuione & situ præcedentia, penè omnia, deleta animaduertisset,

Esset que tempus edax rerum, inuidiáque senectam
Perdere præteritum, vitiatáque dentibus æui
Omnia paulatim lenta consumere morte.

Nempe ante hanc captiuitatem scriptoribus Græciæ contigerat, quod est apud Platonem in Critia, Græci semper estis pueri, quia nuper versati in historia & ignari literarum, disciplinarum, rerum denique tam apud vos quàm apud reliquos gestarum. Nescire enim quid antea, quàm natus sis, acciderit, id est semper esse puerum. Tantum incerta & mixta fabulis de bello Thebano & Troiano, quæ fortassis nunquam extiterunt, cantabant ex dispersis & male consutis Homeri, & paucorum aliorum carminibus, nondúmque ab Aristarcho digestis, proindéque obscuris ac incertis.

Cic. de Orat.

Ante hanc etiam Romana historia est valde exilis, tenuis, & frigida, nec hîc solum res Græcorum debent incipere, sed multò magis etiam Romanorum, qui se Græcis omnia legum, doctrinæ, dignitatis & virtutis insignia debere non inuiti confitentur. Nam paulò antè Cyri principatum, expulso Tarquinio Superbo Roma primùm cœpit administrari per Coss. adeóque erat tenuis, humilis & angusta, vt duodecim milliaria suo Imperio minimè excederet. Verùm & tam angustis finibus conclusa fuit, vsque ad Alexandrum Magnum, cuius tempestate in orbe ne nominabatur quidem. Quocirca eius mentio nulla apud Græcos illius temporis Italiæ non modò finitimos, sed & eius magnæ partis vel colonos vel dominos.

Quantum autem ad literas & artes, eas non attigerant Romani ante Vrbis suæ quingentesimum.

Græcia capta ferum victorem cepit & artes
Intulit agresti Latio. Sic horridus ille,
Defluxit numerus Saturnius, & graue virus
Munditiæ pepulerunt.

Horat. epist. 1.

vel

vel potius ante Vrbis sexcentesimum post bella Punica, sexaginta vix annis ante Ciceronem.

Serus enim Græcis admouit acumina chartis,
Et post Punica bella quietus quærere cœpit,
Quid Sophocles, & Thespis, & Æschylus vtile ferrent,
Romanus, &c.

Et quod magis mireris, à Græcis ad Latinos humanitas ipsa peruenit. Hæc enim iam fuisse docuimus Ciceronis verba ad Quintum Fratrem.

Denique ante hanc Babylonicam captiuitatem res gentium ferè omnium iacent in obscuritate & tenebris. Chaldaïca natio, vtut sapientiæ palmã videatur illa ætate cæteris præripuisse, nihil posteris scripto reliquit dignum tanta laude & gloria. Superiora tempora Magi, Persæ, Ægyptij, & cæteri populi literarum existimatione laudari, vel penitus ignorarunt, vel posteris inuiderunt, vel præ infantia, literis prodere nesciuerunt. Nisi Deus de sacris Codicibus mundo prouidisset, & literaturæ sacrarium in certo populo, id est, Hebraïco reposuisset, illorum notitiam sempiterna obliuione inductã hodie haberemus, aut de illis cum Diodoro Siculo historiam fabulosam ab aliis acciperemus, & aliis traderemus. Sit hæc ergo sæculorum infantia.

Nam deinceps hominum facultas, eloquendi, sapiendi, Philosophandi vis, artes ac disciplinæ humanæ apud gentes, maximè Græcas sese explicarunt. Tum primum conari sunt homines maiorum inertiam & incuriam artibus & studiis depellere. Tum primùm didicêre scriptis priscam obliuionem restaurare. Tum primum sua fari, & memoriæ tradere diligenter studuerunt. Hinc prima Philosophiæ incunabula. Hinc Rhetoricæ origo, Hinc Mathematicarum ab Ægyptiis ad Græcos emigratio. Hinc Historiarum descriptio. Nam etsi Persæ, vt ex Esteræ historia percipi potest, annales & chronica excolerent, quod de aliis nationibus sentiri possit eodem modo, at ea lege id faciebant, qua hodie instrumenta publica in curiis, archiuis & tabulariis communibus recondi in futurum cernimus. Non passim & publicè, non populariter ac in promptu extabant. Non priuati homines eiusmodi scribendis & vulgandis dabant operam. Non tanta scripturitione ducebãtur, quanta plurimorum mentes ab ea tempestate occupauit, vt scribant indocti, doctique poëmata passim, & insanabile, vt nõ sine stomacho cecinit Satyricus, scribendi cacoëthes penè omnibus insideat.

Iuuen. Satyr.7

Nescio idne tribuere debeamus hominum incuriæ, quòd de posteritatis memoria non valde essent solliciti, an imperitiæ & ignorationi eorum, qui per se rem tantam aggredi non auderent, siue inexercitationis vitio, siue exemplorum, quæ imitarentur, penuria, an potius necessitatibus, quando adhuc destituebantur commodis membranis, papyro, similibus rebus ac artibus, sine quibus non modò non rectè scribitur, sed etiam, quod scribitur, non potest esse prolixum, non diuturnum, non distractioni opportunum, sine quibus denique rerum ante actarum recordatio diu conseruari non potest.

Nam recurrere ad diluuia conflagrationésque Vniuersi cum Peripateticis, vel introducere Phaëtonteas, Americanas vé calamitates, quibus antiqua omnia monumenta penitus deleta sint, non tam est diuinare, quàm delirare, nec tantum sine probato, & illustri teste loqui, qui tamen est maximè necessarius, quando de Historia antiquitatis, & fide rerum ante lapsatum agitur, verum etiam apertam iniuriam veritati inferre, quæ per sacras paginas aliud omninò affirmat, continentémque ac perennem mundi cursum digito ostendit, atque ad nos perpetuata serie, omnium retro sæculorum narrationem transmittit.

Hæc & alia huiusmodi me, opinor, merito adduxerunt, hinc vt librum secũdum orditer, quò esset interuallum inter superiorem, testimonium è sacris literis consequentem, nullum verò è profanis, nisi suspectũ & dubium: & hunc, qui profanarum paginis munitur: sacrarum verò auctoritate caret, nisi quantum & quàm paucorum annorum licet è Daniele, Ezra, Nehemia, libris Machabæorum paucisque aliis colligere atque augurari. Vale, & fruere,

Anni vrbis cõditæ.

SEXTA ÆTAS.

218

CAPTIVITATIS Ecclesiæ, quam Monarchiarum & ingentium imperiorum Ethnici possint inscribere.

Quæ incipit anno mundi 3569.

Ierem. 25 288

a TEMPVS captiuitatis fuit annorum 70.

Dan. 9.

b A 70. illo captiuitatis anno ad Christum patientem.

771

c HEBDOMADES 69. i. anni 483.

Põtificibus & principibus iis, quos mox subiiciemus.

Vatibus verò Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggeo, Malachia, Ezra, & per ordinem cathedræ Mosaicæ Scribis & Phariseis vsque ad Christum.

Summa 553.

Ita ab orbe cõdito ad Christum fuére anni 4121. menses 6. dies 16.

d *Sextæ istius ætatis numerus, sic membratim ostendi potest.*

Anni mundi.

SEXTA AETAS.

3569

a VNDECIM primi anni huius captiuitatis siue transmigrationis Babylonicę, transacti sunt sub Sedechia, cuius septimo Ezechiel prophetare incipit. *Ezech. 1.* Vndecimo templum cùm Hierusalem funditus euertitur, vt regnatum sit in Iuda à Dauide 470.

Hæc ætas demonstratur non tantùm successione Ecclesiæ, sed etiam mundi, non tantum historiis Ecclesiasticis, sed etiam profanis. Nam illa est propriè motuum & bellorum mundi ætas. Adhuc modicum, inquit apud Haggeum Deus, & commouebo cœlum & terram, & postea veniet desideratus Gentibus. & Daniel. 2. Sit benedictum nomen Domini à sæculo, & vsque in sæculum, quia sapientia & fortitudo eius sunt, & ipse mutat tempora & ætates, transfert regna atque constituit. Hinc sub annũ ante Christum quingentesimum, res & Monarchia Chaldęorum.

3638

Sub an. 400 res & Monarchia Persarum.

Sub an. 300 res, potentia & Monarchia Gręcorum.

Sub annum 200 res & potentia Parthorum & Carthaginensium.

Sub an. 100 res, potentia, & principatus Romanorũ, quousque desiit in Monarchiam.

Nam mox Christus nascitur, mundum recturus in virga ferrea, illisque imperiis deiectis, nouum Ecclesiæ regnum conditurus, de quo libr. 3 & 4.

4121

b HEBRAEI sic ferè hebdomadas septuaginta numerant. Septuaginta sunt anni captiuitatis, quos incipiunt ab vndecimo Sedechiæ, & terminant secundo anni Darij Longimani.

Deinde 420 templi. Summa 490. Sed suprà auspicandas docuimus paulò inferius, nempe ilico post finitam captiuitatem, siue ab extremo septuaginta annorum captiuitatis, quando exiit sermo à Cyro, vt reædificaretur vrbs Hierosolyma. *Ezra 1 & 2 Par. vlt.* Vnde etiam hallucinantur, qui eas incipiunt à Sedechiæ quarto, & qui vel à secundo, vel à tertio, vel à vigesimo Artaxersia Longimani.

Exitus à captiuitate non ita fuit liber, quin perpetuo vectigales & obærati fuerint Persarum & Græcorum, vsque ad Machabæorum principatum.

c HEBDOMADES incipiunt ab ipso statim primo reditu de Babylonica transmigratione. Nam vti tres fuerunt captiuitates Babylonicæ, ita & tres reditus. Primum enim ascenderunt anno Cyri secundo, duce Zorobabele. Rursum anno Assueri 14. Denique Darij anno secundo, post quem quatuor annis templum ædificauerunt: anno autem septimo, Ezras ascendit de Babylone, vigesimo verò Nehemias. Cætera infrà in Dario Longimano.

d AETAS sexta pluribus modis potest demõstrari, quàm superiores, nimirum successionibus monarchiarum, quæ iam suos habuerunt historicos, nedum Iudaicorum pontificum & ducum perpetuato ordine. Quot modis eam & nos illustramus.

Haggæus & Zacharias adhortantur Iudæos, vt restaurent antiquum Reipub. statum. *1. Ezra 5.* Haggæus libro suo vrget templum, Zacharias vrbem magis. Addunt pręterea

oracula de breui hostilium gentinm clade, quam attulit Alexander magnus, & de restiiutione earundem per Christum.

Malachias Reipub. mores constiruit, fuitque præcedentibus paulò posterior, prophetarúmque vltimus. A Talmudicis putatur esse Ezras scriba, & sanè eadem reprehendit in sua prophetia, quæ Ezras 9 & 10 capitibus sui libri, copiosè inuehens in vitam corruptam popnli, præsertim sacerdotum, qui post instauratũ templum rursum ad pristinas fœditatee reuersi, oblationes, ac diuina sacrificia contamineris animis & corporibus offerret cœperant. Continet insignes locos de Christo, Ioanne Baptista, Elia, Gẽtinm vocatione.

Propheiis succedit synagoga magna, cuius principes Ezras. Neemias, Mardochæus, Zorobabel, Iosuë. Hi præfuerunt concilio, quod centum viginti homines, quorum alij nobiles, alij plebeij erant, de emendandis libris sacris, eorúmque constituendo cenone iuxta præscriptum Cabbalæ, inierunt, vbi & sanxerunt Iosuam ita fuisse edoctum è Mose, à Iosue Seniores, à Senioribus Prophetas. Concilij notarius siue scribe (sic enim vocatur Ezræ 7.) fuit Ezras, cui etiã interfuisse aut potius pręfuisse tradũt Danielem, Ananiam, Azariam, Misaelem, Aggæum, Zachariam, & Malachiam, *Elia præfat. 3. Masoreth Hammasoreth. R. Mose præfat. in Sepher Mizuoth, & in Talmud tract. de votis.*

Daniel interim non legitur rediisse de Babylonis in Hierusalem, sed potius sepultus illic esse, quasi remãserit ad consolationem Iudæorum remanentium & propagarionem religionis. Magne enim fuit euctoritete epnd Reges. Quare & tertio anno Cyri (cum prima restitutio, eius primo corrigerit) ipsi contigit decima ac vltima visio, *Dan. 11. Lyranus in 1. c. Ezra.*

Itaque fortasse concilinm istud in Babylonia initum fuit, paulò ante quam se reditui committerẽt. vel ad indictum in terram sanctam concilium desiderio, etiem visendæ antiquæ patriæ se contulit, postea in Babyloniam reuersurus.

Nam & eôdem rediere Zorobabel, Iosuë pontifex, Nehemias & plerique alij, vt spud reges Persarum Iudæorum rebus melius consulerent.

Ezras propheta & scriba, Cabbalam apud Hebræos collegit, & 72 libris mandat. Eius consilio & opera pręsertim libri sacri collati sunt, & emendati: vnde Tikkun Sopherim. i. correctio Scribarum appellatur Tikkun Ezra, siue correctio Ezræ, vt in Masora, Num. 12. quasi Ezra scribarum fuerit princeps.

Septuaginta duobus libris proximè commemoratis collegit septuaginta duorum seniorum doctrinam, è quorum numero est quertus Ezræ, *lege cap. 14. eiusdem 4.* Hos habuisse se scribit Picus Mirandulæ comes.

Athanasius in Synopsi tradit, Ezram scripsisse ducentos quatuor libros.

Primus è quatuor qui supersunt describit duos Iudæorum reditus. Primum quidem sub Zorobabela imperante Cyro. Secundum verò post 28 ennos secundum Rabbinos, secundum alioe, post quinquaginta sub ipsomet Ezra, imperante Dario (Longimano.) Eius enim septimo ascendit, &c. *c. 7.*

Secundus explicet tertium reditum è captiuitate sub Nehemia, anno post secnndum decimo tertio. Nem eiusdem Derij vigesimo ascendit Nehemias, &c. *c. 2.*

Tertius repetit ea om̃nia, quæ primo & secundo narrabantur, & præterea, quæ gesta sunt ante res Ezræ & Nehemię, vt

Anno vrbis cõditæ 288 — Anno mundi 3638

Primo per pontificum Synagogæ successionem.

Secundò per Monarchiarum quatuor seriem & ordinem.

Per Sacerdotes quidem

1 A captiuitate ad Iosuë filium Iosedec sacerd. an. 70.

2 A Iosuë F. Iosedec ad Machabæos, an. 283.

3 A Machabæis ad Christum nascentem, an. 167.

4 Hinc ad Patientem, an. 33.

288 — 3638

Anni vrbis ed. | Anni mundi.

288 | 3638

Summa 553.

Per Monarchias verò.

1 Monarchia Babylonica ab initio captiuitatis, an. 70.

2 Persica, an. 147.

3 Macedonica ab Alexandro magno ad Cleopatram Antonij, an. 276.

4 Romana ab Antonij Cleopatra siue Augusti duodecimo vsque ad Christum nascentem, an. 29.

Patientem 61.

* *

288

miæ, vt Iosię regis pascha, vt proinde primus sit ordine apud Græcos.

Quartus complectitur visiones & nocturna præsertim somnia ipsius Ezræ; vt proinde fortassis D. Hieronymus, quæ in eis narrantur, somnia vocet & inter apocrypha numeret vtriusque modi. Aliquando enim apocryphum dicitur, cuius auctor est obscurus, aliquando cuius ambigua & incerta auctoritas.

Atqui hi duo postremi, quamuis non sint de priore canone Hebræorum, quia nondum erant editi, quãdo Canon iste sancitus est in hac magna Synodo, cuius fuit Ezra scriba, & cuius meminere solenniter omnes Hebræi. At non desinunt esse sacri & canonici, quoniam hæc Synodus non obligabat consecutos auctores sacros, nec spiritus sancti afflatum extinguebat, vel cõtrahebat, propter quos editus est alter Canon multo amplior, vt significat Ioseph. lib. 2. contra Appionem, quando citat versum de Ecclesiastici libro, tãquam de Scriptura sacra.

Quare tertius Ezræ vt canonicus censetur ab Origene sub finem hom. 9. in Iosuē, Athanasio lib. 3. contra Arianos, August. lib. 18. de Ciuitate c. 3. Cypria. epist. ad Pompeianum. Et apud Græcos non modo est canonicus, sed etiam Ezræ primus, quoniam cõtinet ea, quæ gesta sunt ante Ezræ & Nehemiæ præcedentes libros. Quartus autem vt sacer citatur ab Ambr. 2. in Lucam cõment. & epist. 21. ad Horontianum, & cap. 10 de bono mortis. Et Cyprianus aduersus Demetrianũ ea eo multa sumpsit de mũdo senescēre.

Et certè negari non potest quin vterq; ex Hebræo versus sit, vt qui Hebraismis scateat, etsi neuter ea lingua extet, quẽadmodum multorum aliorum apud eos iactura contigit.

Scripsit librum suum & genealogias libri Paralipomenon, vsque ad eum locum, in quo suam genealogiam ostendit. Cætera absoluit Nehemias *cap. 1 Baba Bathra in Talm.*

Alij malũt Ezram integrũ opus Paralipomenon cõdidisse, proinde ac illud, quod eius & Nehemiæ inscriptionẽ præfert.

Quibus pro tertio addunt Malachiam prophetam. Nam Malachiã se appellauisse q. nũcium siue Angelum Dei, quòd vltimi nuntij & tanquam Angeli officio apud populum fungeretur, vsque ad futurum Christi aduentum. *Kimhi Mal. 1.*

Scripturas à Babyloniis, principe militiæ Nabuzardan, incensas restituit, & in hũc ordinem, quem hodie Hebræi magna ex parte seruãt, reduxit. De eo sic scribit Rabanus Maurus de Instit. Cleric. cap. 54. Omnes libros sacros veteres, dũ Iudæi ingressi fuissent in Hierusalem, diuino afflatus spiritu reparauit, cunctáque prophetarum volumina, quæ fuerant à gentibus corrupta, correxit, totúmque vetus Testamentum in duos & viginti libros constituit, vt tot libri essent in Lege, quot habentur & literæ (Alioqui non fuit in potestate Nabugdonozoris omnia exẽplaria perdere, præsertim cùm decem tribus essent iam in Oriente, extra ipsius ditionem.)

Quidam eum auctorem faciunt punctorum & accentuum, quibus afficiuntur hodie Biblia Hebraica. sed illi errant, cùm constet ex libris beati Hieronymi ipsius tempore nulla extitisse. Sunt autem adinuenta paulò post tempora Honorij Imperatoris, anno ab euerso templo 436. qui est à Christo passo 476. in Tyberiade vrbe Galileę. Huius munetis principes fuēre Aaron Asetis, & Iacobus Nephtalis filij, qui dum de nonnullarum vocum punctis inter se dissentiunt, Iudęos in duas partes diuidunt. Orientales enim, quique Babyloniam incolunt ad fluuium Neardá, posterioris,

3638

Occidentales prioris lectionem consectantur.

Quadraginta vno annis prius è veterũ Magistrorũ scriptis à R. Hinâ & R. Ase collectum Talmud Babylonicũ, seu doctrinale incipitur. & post à R. Meir, & R. Ase filio perficitur. Continet auté Iudæorum ius Canonicũ; quod ętate Christi pleno scripto nondum mandatum erat, sed partim ex fragmentis, partim ex oris traditionibus seruabatur. Cœperat autem conscribi à R. Hakkados temporibus Antonini Imperat. breuiori ea forma, quæ Misna appellatur. Atque id de Talmud Babylonico. Nam Hierosolymitanum scriptum est anno Christi 300. Babylonicum sub centesimum pòst.

a POST captiuitatem Babyl. vsq; ad Herodem, sub quo natus est Dominus, præcipua & primaria Iudæorũ dignitas & authoritas exterior fuit penes pontifices. Vnde & eorũ constans, certa & illustris est successio, non item principũ, tam apud Ezram, quam Hebręos alios scriptores. Quare iam in hac sexta ætate præpono pontifices principibus. Hinc discãt principes Ecclesiam per se stare, nec pendere ex ipsorũ statu & salute. Ecclesia antecessit Reges, sine illis iam olim viguit; illis pereuntibus, & accisis non perit ipsa, sed floret, & suam in Dei populum excellentiam seruat. Propter captiuitatem Babylon. non periit Pontificum ordo & status, sed potius in Dei populo acquisiuit maiorem principatũ. Nam deinceps prelátua est Regio, à quo antea iudignè habebatur. Turcica rabies extinxit Constãtinopolitanos Imper. At non potuit Patriarchas & Hierarchiam Ecclesiæ illic euertere. Hæc dicto, quoniam adulatores aulici stolidis principibus persuadent, vt se Ecclesiæ dominos gerant, ac putent Ecclesiam ipsorum potentia, salute & principatu niti, quæ iis verius peeditur & inclinat ad Turcæ iugum & captiuitatem.

Duces (vel Principes, *Aug. lib. 18,* de Ciuit. c. *36*) appellari hi sperunt, quod regio diademate vti illis minus liceret per Persas & Macedonas vsque ad Aristobulũ Iuannis Hyrcani f. (non Ionathæ, vt mendosè legitur i Eusebio) qui iugo gentium de ceruicibus armis patrum suorum iam excusso, se Regem appellauit.

Salathiel Iechoniæ regis filius in captiuitate mortuus, paulò ante Babylonis expugnationem.

Quinquaginta ferè millia exulum sub *Zorobabele* redierunt. Reliqui manserunt in Babylonia, & reliquo Oriente, amore possessionum & liberorum, illicque formam Reip. à Persarum regibus redemerunt, sibi præfecto è familia Dauidica principe, quem principem Aechmalotarcham, siue caput exulum vocarunt, siue Patriarcham. *Orig. initio lib. 4. de principiis.*

Nec tantum de tribu Iuda, Benjamin & Leui redierunt, Inhabitarúntque Hierusalem, sed etiam de tribu Ephraim, & Manasse, *1 Par. 9.* Ex quo intelligitur licuisse Cyri edicto cunctis tribubus redire in patriam, etsi eius præcipuè studiosi fuerint tribules Iuda, Leui & Benjamin.

Hic est Zorobabel, qui ponitur in Christi genealogia, *Mat. 1.* Alter ab eo qui memoratur in eiusdem genealogia, *Luca 3.* Nempe quia hic numerantur maiores Virginis, illic patres Iosephi Virginis viri.

Dicitur io Haggeo, Zacharia, Ezra filius Salathielis, cum duntaxat fuerit nepos, nempe filius Padaiæ filij Salathielis, *1 Par. 3,* quoniam nepotes habentur pro filiis. *Kimhi illic.*

Secundum

Anni vrbis eiusdita. | 288

Summa 554.

Anni mundi. 3638

Quod sic membratim docetur.

Hac enim Sexta Ætate per hos administrata est Resp. siue Synagoga Iudaica.

Sacerdotes & Duces.

1

IOSEDEC Tempore captiuitatis an. 70.

Iechonia, Salathiele, Pedaia Iudæorum principibus.

2

Zach. 3. a IESVS filius Iosedec. an. 28.

Zorobabele filio Salathielis Iechoniæ filij Iudæorum duce.

Cyro imperante.

* *

288 | 3638

ZOROBABELIS ET CYRI SÆCVLO.

Anni mundi.

Secundum templum à Zorobabele ædificatum, omnes partes primi consecutum est. Montem ædis, atria multiplicia, profanum siue gentium, fœminarum, Israëlis siue virorum, denique sacerdotum. Præterea sanctum, sanctum sanctorum, & reliqua, sed omnia minore sumptu, opere, situ, mensurarum ac totius operis ratione à Cyro præscripta. *In tractatu Para.cap.3.*

De templo secundo tractatus Middoth, siue de mensuris apud Heb. extat.

Præter primum siue Salomonium iuxta magnam portam.i. Orientalem habebat Eacdram, in qua Medorum metropolis Susæ eaëplum depictum erat, & mensurarum omnium eaemplaria perscripta. Illic etiam locus erat in quo legis doctores ad populum concionabantur. *In tract. Kidaim de feminibus mixtis in Talmud.*

Zorobabel à soluta captiuitate rexit populum, an. 58. *Philo Anny.* Rediisse Babylonem, anno a Darij Longimani, postquam venisset Ezras, illicque esse mortuum testantur Heb. *in Annalibus.* ac ex eo tempore successores, qui primatum illic inter caules tenuerunt, Rese Galuta principes exulum, siue Aechmalotarchæ appellati, & iuxta Origenem Patriarchæ. *initio lib. 4. de principiis.*

Cum Zorobabele & Iosuë profectus est Nehemias Athers-satha, *Ezr. 2.* Collocarunt hi Dei altare super bases suas deterrentibus per circuitum populis, offerentes primo die mensis septimi, nondum fundato templo. *Ibid. cap. 3.* Vigesima quarta die separarunt à se filij Israël vxores alienigenas. *Nehem. 9.*

Anno secundo aduentus sui mense secundo, cœperunt Zorobabel & Iosuë cum cæteris ædificare templum. *Ezra 3& 5.*

Tum etiam agros colere. Neque enim præcedente poterant, nondum comparatis & distributis agris.

Denique templi fundamenta iacta sunt, anno 2. Cyri, templum verò perfectum anno 2. Darij Longimani.

sub anno mundi. 3710

b Ezras & viri Synagogæ siue Synodi magnæ afflati diuino Spiritu Scripturas in Pesukim. i. versus distinxerunt. Vnde & codices Iudæorum per sententias, membra, & versus diuisi, & interuallis quibusdã distincti fuerunt, qui antea veluti vnicus erant versus. Hinc Hieron. præfatione Paral. & Esaię asserit se ad vtilitatem legentium easdem commaton incisiones & interuallorum distantias, quas in Hebręis codicibus repererat, in translatione sua seruasse. Elias in præf. Masoreth, quando scribit vniuersam legem fuisse vnum pasuk siue versum vnum & quasi sententiam, in qua omnia cohęrebant siue vlla versuum distinctione, pręter nomen Dei tetragrammatũ, vsque ad 436 annum à Romano vrbis excidio, loquitur de notulis hodiernis versuum & accẽtuum distinguentium, non de interuallis & spatiis, vel incisionibus.

Elementa, quibus iam olim, hodiéque Iudęi vtuntur, sunt Assyriorum, non veterum Hebręorum, auctore Ezra, qui ideo literas (Idque opinor, huius Synodi consilio & auctoritate) mutauit, quòd has Samaritani post exilium callerent, vel quia etiam veterum Hebræorum, quàm Assyriorum operosior erat scriptura. *In Talmud.tract.Sanedrin cap.2.pag.21.*

Non mutauit tamen figuram antiquam literæ Tau, vt quæ gereret formam Crucis. Nam hæc post captiuitatem Romanam, vel à Masoretis immutata est, vel à Rabbinis odio crucis, vt ex Hieronymo & Origene colligi potest, qui suo tempore crucem expressisse narrant.

b Synodus magna (Quinta) in qua aditus canon Hebræorum de sacris scripturis, cuius scriba asseritur Ezras in tractatu de votis, qui eius authoritate in ordinem hodiernum veteris testamenti libros reduxerit. Elias præfat.3 Masoreth.

Interfuisse affirmantur Nehemias, Mardochæus, Zorobabel, Iosue, Daniel, Ananias, Azarias, Misaël, Haggeus, Zacharias & *Malachias*, Ibid.

Hæc Synodus distribuit libros sacros in tres partes, LEGEM (i. quinque libros Mosis) PROPHATAS (octo, népe quatuor priores, Iosuë, Iudices, Samuel, & Reges, & quatuor posteriores, Esaiam, Ieramiá, Ezechielé, & duodecim minores. Nam illorum vnus appellatur liber) & HAGIOGRAPHA (nouem, Psalmos, Prouerbia, Canticum, Ecclesiastem Iob, Danielem, Ezram, Paralipomenon, Ester. Nam Ruth subiiciunt veluti appēdicem libro Iudicum, & Ieremiæ Lamentationes.)

In eadē non tantū lex videtur distributa in quinq; libros, verum etiā in Parsiioth & Sedarim. (i. sectiones & ordines) 54 pro numero hebdomadarum anni *Embolici* expressos tribus maiusculis פ vel ס. Item in Sittoh siue paragraphos repręsentatos minusculis פ & ס. Deniq; in versus, designatos interuallis, vel virgulis, vel duobus punctis. Nam 70 hoc secuti sunt. Deinde Elias in Tisbi Rad. פסק, cùm Antiochus (inquit) prohibuisset legem publicè legi, Israëlitæ acceperunt sectionem vnam ex Prophetis, quæ consonaret sententię eius, quod in sectione Sabbati currentis legebatur. Exempli gratia, in Sabbato *Beresbith* (Gen. 1) legerunt fragmentum Esaiæ (42) Sic dicit Dominus Deus creans cœlos, & loco sectionis Noë, (Gen. 6) segmentum Es. (54.) Quia aquæ Noē, &c. Sic enim apertè indicat iā ante Antiochum legem fuisse in sectiones distinctam. Prætereà Talmudici in tractatu de votis de versu octauo capitis octaui Nehemiæ, *legerunt in libro legis explicatè*, id est, cum interpretatione, *Ponendo intelligentiam*, id est, distinctiones, *& intellexerunt lectionem*. i. secundum sententiam pausas fecerunt. Denique, vbi supra Hierony. præf. Paralip. & Esaiæ de commaturū incisionibus & Interuallorum distantiis mentionem facit.

Libri qui apud nos supersunt, vt Iudith, Machab, &c. post hanc Synodum conscripti sunt, & supererant etiam apud Iudæos. Nam Iosephus non longè à principio lib. 1. contra Appionem, vbi apud suos 22 libros esse sacros commemorasset, ab Artaxerse (inquit) vsque ad nostra tempora singula descripta quidem sunt, verùm non pari fide digna censentur apud nos, quòd non fuerit prophetarum exacta successio.

Nec satis, vt eorum fidei & auctoritati derogetur, Tobiæ, Iudith, & similium historias nominatim non fuisse à Iosepho commemoratas. Nam is etiam alia, & quidem momēti maioris silentio prætetiit. Vt memorabilem Iobi historiam, quàm tamen esse authenticam, canonicam & sacram nemo vnquam dubitauit. Vt cædem infantium à bimatu & infra ab Herode factam, cognitam alioqui Paganis, sicuti Macrobio lib. 2 Satur. c. 4. Vt Probaticę piscinæ ingens miraculū, Ioan. quinto expressum & in itinerario R. Benjamin, pag. 43.

Hic Scribæ sumpserunt originem. Ideo autem videntur ab Ezra primo scriba instituti, vt sui instar legem ad literam interpretarentur, Legis difficultates explicarent, librósque eius intactos conseruarent, ne denuo corrumperentur. Vnde & 18 locos emendarunt, qui aliter legebantur, & à Masoretis numerantur, Num. 1. cap. & à Galatino, quos appellant Tikkun Sopherim, i. correctionem scribarum. Legisperiti alio nomine in Euangelio appellantur, Iurisperiti, &c.

Huic correctioni præfuisse videtur Ezras. Nam Masorethæ Num. 12 eam appellant Tikkun Ezræ. R. Selom. initio comment. in Malach. quindecim dictiones tantùm à Scribis, ar-

Anni mundi.

3638

EZRÆ ET CYRI SÆCVLO.

3638

Anni mundi.

3638

Nehem. 5.

c Ioachim an. 42.

Mesulam Zorobabelis filio Iudæorum duce.

Assuero Persis imperante, deinde Dario Longimano.

bia, atque adeò Scribarum principe Ezra emendatas notat, cùm alij 18 recenseant. Cæterum hoc ei tribui puto, quud fuit totius Synodi, quoniam eius erat scriba & notarius, in qua actum de emendandis libris sacris, & instituendis Scribis, qui deincepa viderent, ne quid corruptelæ in libros sacros irreperet.

Post destructum templum, à prophetis sublata fuit prophetia, & data legisperitis. *In Talmud tractat. Baba Bathra cap. 1.*

Cum Malachia, Ezra & Nehemia cessauit prophetia, 40 annis post exitum ab exilio *Auctor libri Cozræ.*

Septuaginta duobus libris fertur Ezras collegisse doctrinam 72 Seniorum, ac ex eorum numero esse quartum nostrum Ezræ. Hos se habere prodidit Picus Mirandulanus.

Tradita est lex charactère Hebræo, idiomate verò sancto, sed Ezræ temporibua in Arameum (Syriacum) idioma, & Assyrioa mutata est characterea. At paulò post, characterea Assyrioa retinentes, sanctum elegerũt sibi idioma. Hebręum characterẽ & Arameum idioma idiotis relinquentea. *Mar Sutra in tractat. Sanedrin.*

* Per idiotas intelligit Samaritanos Rab Hista. Ribbi verò affirmat à principio, iisdem, quibus nunc scribitur, caracteribus datam Legem, mutatam quidem aliquãdo, sed restitutam: At R. Simon, nullo, inquit, tempore nec scribendi nec loquendi modus mutatus est. *Ibid.*

c PONTIFICATVM suscipit & administrat secessione Patris & Zorobabelis in Babyloniam, fortassis propter Synagogę necessitates, qui tamen postea reuersi, Darij secundo templi structuram repetunt.

Librum Iudith cõscribit. *Philo.* cuius historia aui sui temporibus contigerat. Nec verò relata est in superioria concilij canonem, quoniam eo posterius edita fuit.

Mardochæus scribit historiam Ester neptis suæ. Diutissimè vixit. Tum scribebat in Thessalia Hippocratea medicus. *R. Abraham in Cabbala historica.*

Ducea hoc ordine habentur in Chronicia Hebræorum & in Cabbala R. Abra. Sacerdotes verò numerantur ex Iosepho: quanquam sex primi ad ipsum Iaddum vsque, quem Alexander summa veneratione prosecutus est, nominatim extant, Nehem. 12. Ex quo intelligimua, quod etiã notatur in Seder Olam, Haggæum, Zachariam, Malachiam, Ezram, Nehemiam attigisse sæculum 3 Monarchiæ. Nec verò magni faciendi Duces, quoniam vt Iosephus ait lib. 11. Antiq. à reditu de captiuitate, ad Machabæoa vsque, Resp. administrabatur Aristocraticè, ita vt summa potestas in pontificibus versaretur. Machabæi etiam sacerdotium administrarũt, & in eo summam rei reposuerunt ad vsque Herodem.

Deinde hi ducea de domo Dauid, magis viguêre inter exules in Babylonia, quàm in Iudæa, vbi summam rei administrabant Ducea, quasi prætores, à Persarũ rege missi. *Nehem.* 5. quibus tandem Nehemias ipse successerit, nõ grauans populum, vt superiorea, qui exigebant quotidie panem, vinum & quadraginta siclos, præter ministrorũ annonas. *Ibid.*

Quæ autem deincepa vsque ad Machabæos desiderantur in nostris Bibliis, peti debent ex Iosephi Antiquitatibus Iudaicis, à cap. 7. lib. 11. Antiquit. ad cap. 7. lib. 12. Sic quæ post Machabæos gesta sunt vsque ad Christum, apud eundem explicantur à cap. 15. lib. 13. ad vsque cap. 5. lib. 18. vbi insigne testimonium Iosephi de Christo. Alioqui Machabæorum libri desinunt in Ioanne Simeonis filio.

3638

Anni mundi. 3640

Templnm ędificare cœpcrunt anno ſecundo Cyri. *1. Ezre 2.* an nis quadraginta ſea abſoluitur, Ioan. 2. Præter quod Hieroſolymis pedcrentim Synagogæ.i.domus orationis & prædicationis, ad quas ſioguli πάροικοι ſtatis temporibns conueuicbāt, ædificatæ ſuut ad quadringentas & octoginta, *R. Manahem.* Hietoſolyma enim erat vrbium Orientia clariſſima & ampliſſima, *Plin. lib. 5. & Tacitus in Auguſtalibus.* nempe capiebat 24 plateas: quarum quæqne haberet 24 ingreſſus, ſinguli autem ingreſſus 24 vicoa, *Hebræis in Echa Rabba.*

Templum autem, qui ſolns etat locus ſacrificationia, & ſi diutius, quàm prius Salomonicum, ſteterit nēpe 521. (errat enim Kimhi, qui in 2. Haggæi, tantum 420 nnmerat, & R. Leui in Danielem, qui 437. & dimidium) tamen in multis fuit inferius. Quinque enim rebus carebat: qnæ prius mitum in modum præbcbant auguſtum & venerabile, *in tractatu Ioma cap. 1. Kimhi in Pſal. 84. & Hagg.* Primo diuina præſentia, quæ ad propitiatorium reſponſa oraculáqne edebat. Secundo ſpiritu, ſiue afflatu ſancto, qui Prophetas olim corripiebat: Nam à Malachia ad Ioannem Chriſti Baptiſtam nulli Prophetæ extitêre. Tertio igne ſacro, cuius cuſtodiam tam anxiè Moſes Leuit. 6. præceperat: nunquam enim comparuit ex quo in puteum à ſacerdotibus, ne in impiorum manus caderet, merſus eſt, 2. *Machab. 1.* Quatto Vrim & Thummim, qui etant lapidea in pectorali Pontificis, quorum conſpectu, ſacerdotes occulta intelligebant, & populo denuntiabant, dum plus ſolito tadiatent lapides. Nam ſi tenerent naturalem ſpeciem & colorem, nihil eſſe mutandum docebatur. Superius itaque otaculum vocale erat, iſtud mutum, vt quod nutu & ſignis cōſtaret. Quinto Arca, ipſiúſque tegmine.i. propitiatorio, & duobus Cherubim Arcæ hærentibus, in quibus Deus ſedete dicebatur, proptet ſui copiam, quam illic Pontificibus faciebat. Arcæ autem nomine vtranque intelligo, vnam à Moſe conſtructam, ſacrorum monumentorum & reliquiarum receptatricem, altetā à Salomone. Tum verò loco eius lapidem poſuerunt è terra prominentem tres digitos, & ſupra habentem thuribulum. *R. Iacob è Talmud 1. parte pag. 106.* Nec propterea Deus populum ſuum reliquerat. Nam vt ad Chriſtum perduceretur, ſæpe edebantur oracula pet Bath-kol.i. exilem quandam vocem cœlitus demiſſam in aures collectę multitudinis: aliáque ſigna continuabantur in populo, quæ recēſentur à Talmudicis in tractatu Anoth. Qualis vox fuit in Euangelio, quæ delapſa eſt à Patre ad Filium glorificandum. 2 *Pet. 1.*

Cum autem Malachiam nouiſſimum fniſſe prophetarū conſtanter aſſerunt, eſt intelligendum, quòd Prophetarum ſucceſſio non deinceps certa & accurata extiterit. Sic enim explicat Ioſephus contra Appionēm, pag. *919* exemplaris Græci.

Meſullam an. *66.* rexit, *Philo Annij.* Sed hoc mihi ſuſpectū eſt. Nam quandiu quiſque pontificum vel ducum magiſtratum ſuum geſſerit ante Machabæos, nihil certi neque ex noſtris, neque ex Hebræis reperio.

Zorobabel præter Meſullā alios habnit filios, vt Abind. *Mat. 1.* Sed truncū, non ramos principū Danidicorum ſtuduimua perſequi, quos Hebræi in ſuis Chronicis ſic numerant. Zorobabel, Meſulam, Hananias, Barachias, Haſadias, Eſaias, Abdias, Sechanias, Samaias, Naadias, Ezechias Hillelis frater, cētum annis ante tēpli ſecūdi excidinm. Quoniam autem

* * * *

EZRÆ ET ASSVERI ET NEHEMIÆ SÆCVLO.

4

Nehem. 10 & 12. d ELIASIB, an. 21.

Mesullam duce, vel potius Nehemia.

Dario Longimano imperante Persis.

5

Nehem. 12. e IOIADA, an. 24.

Hanania duce Iudæorum, vel potius Nehemia.

Imperante Dario Longimano, deinde Dario Artaxerse tertio.

6

Nehem. 12. f IONATHAN, an. 24.

Mathatia duce Iudæorum, vel potius Nehemia.

Anni mundi.

aurem hos omnes principatum exercuisse in Iudæos fatentur, non in Iudæa, sed in Babylonia (Eo enim remigrasse Zorobabelem rebus in Iudæa cõstitutis, & rerum summa pon- 3650 tificibus relicta) D. Mattheus alios Zorobabelis & filios & successores recensuit, nempe eos, qui ſtaras ſedes in Iudæa posuerant, futuri maiores Christi. Zorobabel, Abiud, Eliachim, Azor, Sadoc, Achim, Eliud, Eleazar, Mathan, Iacob, Ioseph Virginis coniux.

Non est credendum Philoni Annij, qui vt Iesum siue Iosuem pontificem facit vsque ad annum vigesimum Darij Longimani, ita Ioachim post Iesum patrem põtificatu functum air an. 48. vsque ad 26. magni Artaxersis.

Cœpit enim Eliasib eodem anno sacerdotium administrare, quo Nehemias Hierosolymam venit. *Nehem. 3.*

d ELIASIB pontifex an 21. videlicet vsque ad 33 annũ 3666 magni Artaxersis. *Philo Annij*, nam viuebat extremis diebus Artaxersis. *Nehem. 13. vers. 6.* Cœpit autem fungi sacerdotio, eo anno quo Nehemias venit Hierosolymã. *Nehem. 3. Ioseph. lib. 11. cap. 5.*

Et viuebat anno præfecturæ ipsius decimo tertio. *Neh. 13.* vbi culpatur. quòd cum Tobia Ammonita non modo affinitatem cõtraxisset, verum etiam ei ædes intra templi septa construxisset.

Post reparatam vrbem à Nehemia multa vsque ad Seleucum regem Syriæ in Biblis desiderantur, vbi narratio Machabęorũ incipit, & Ioanne Hyrcano concluditur.

e APVD omnes historicos incorruptè mansit pontificum successio ab ipsa captiuitate, non item Ducum. Vnde à Mesullam, & deinceps alij nominantur à Philone Annij, alij ab aliis, nempe Ecclesiastica successio, perire non potest. Regia, & secularis caduca est & fluxa. Nos hîc sequimur Seder Hebræorum, & Cabbalam R. Abraham, nisi quod ipse Mathatiam patrem Barachiæ, Abdiam appellat. Deinde Hasmonim. i. Machabæi occasione temporum, quibus principum authoritas minima, pontificum maior, viam posteris 3690 aperuerunt ad principatum, quem & velut hæreditarium retinuerunt, vsque ad Herodem.

Ioiada 44 annis gessit pontificatum. *Philo Annij*, Sed iam dixi quid de isto auctore sentiendum. corruptè ab aliquibus dicitur, Iuda, vt & sequens Ioannes, pro Ionathan.

f NEHEMIAS Artaxersis pincerna, tempora Alexandri magni prope attigit, vt constat è catalogo pontificũ, quem cap. 12. sui libri instituit. Nam peruenit ad Iaddum. Inuenit ignem, quo sacrificia accendi solebant, à sacerdotibus olim absconditum, & in aquam concretum. *2. Mach. 1.*

Duodecim annis in Iudæa mansit, ad eam eiusque vrbes reparandas, & restituendum vrbibus & possessionibus suis vnumquemque exulum, antequam Hierosolymam veniret.

Deinde rediit ad Darium, à quo rursus est ad procurandam Iudæam dimissus. Sed quandiu postea eam administrarit est incertum, nisi quòd à viuente Dario, cui erat charissimus, non videtur præfectura abdicatus, neque recepisse successorem per reliquos annos octo.

Quin & sub Artaxerse penultimo continuatus videtur. 3730 Nam, vt docui, etiam meminit sacerdotum summorum, qui post Ioiadam sederunt vsque ad Iaddum.

Erat de domo Dauid, vt & Zorobabel. *R. Abraham in Cabbal.*

Libri, qui eius nomine apparet, scriptor videtur esse Ezras, quoniam sub libro Ezræ eum Hebræi comprehen-

dunt, nec separatim recensent. Nostri secundum Ezræ inscribunt.

Tertius & quartus, qui sequuntur, & si non sint de primo Hebræorũ canone, at sunt de secundo. Quare Athanas. lib. 3. contra Arianos testimonium Zorobabelis è tertio tãquam de scriptura affert, alterum Aug. lib. 18 de Ciuit. aliud Cyp. epistola ad Pompeianum. Apud Græcos verò non modo est canonicus, sed etiam Ezræ primus, quòd contineat gesta ante Ezram & Nehemiam, duo postrema capita secundi Paralipomenon, & totum librum primum Ezræ repetens.

Quartum priuatim se habuisse Hebraicè manu scriptum inter 72. quos de occulta doctrina septnaginta duûm seniorum reliquit Ezras eiusdẽ libri cap. 14. Picus Mirandula in Apologia profitetur. Publicè nec Græcè, nec Hebraicè habetur, neque tamen desinit esse canonicus. Nam ab Ecclesia in solẽnibus sacris feriæ tertiæ Pentecostes, itemq; in solennitatibus Martyrum è secundo capite profertur, quo loco alibi ipsa Scripturę oraculis vtitur. Præterea Ambrosius eius capite septimo, serio vtitur libri de bono mortis decimo cap. & secundo in Lucam cominẽt. Quin & epistola ad Horontianum ad eius lectionẽ sedulo hortatur. Hoc ante significauerat Martyr Cyprianus libro ad Demetrianum, verba quinti capitis ad suum institutum vsurpans. Sed de iis etiam superius,

g HVNC Simonem Iustum appellatum scribit R. Abraham. *in Cabbal.* qui hinc secundam Synagogæ magnæ ætatem incipit. *Nehem. 12.*

Frater autem dicitur Simonis Prisci. Apparatu pontificio, hyacynthina veste, cui aurum erat intertextum, & cidari in capite, in qua inscriptum Dei nomen, comitatus suis sacerdotibus vestes sacras indutis, patẽtibus portis obuiam fit Alexandro. Alexander autem, qui alioqui eo animo venerat, vt vrbem excinderet, de equo desilijt, & pedibus pontificis prostratus, vrbem multis muneribus & priuilegiis donauit, prę fatus in pontifice se agnouisse Deum, qui & sibi in Macedonia apparuerat, & cuius ope vinceret.

Ad eius primum à primo Iosuẽ filij Iosedec sunt anni 145. Ita quando destructa est Persarum Monarchia, iam biennium in Pontificatu sedebat.

Tempore, quo Alexander Macedo Hierosolymam adiit, moriuntur Ezras, Zacharias, Haggeus, & Malachias prophetæ omnium postremi. *Ibid. R. Abraham.*

Annus ille Alexandri à Iudęis celebratur, tanquam suæ ab Aegypto egressionis millesimus. *Ibid.* Sed aliquanto maior est numerus. Pactus dicitur Alex. cum Iudæis, vt ab eo anno publica & priuata instrumenta deinceps obsignarent. *Ibid.*

Alexander magnus ad matrem suam epistolam insignem scripsit, sibi à sacerdote quodam reuelatum, deos gentium homines fuisse. *Cyprian. de Idolorum vanitate.* Puto sacerdotem fuisse Iaddum, quicum contulit Alexãder, ex Ioseph.

In terra Israël Cuttheos multos repetit (.i. Samaritanos) à diebus Senacherib, quibuscum affinitatem contraxerant nonnulli Israëlitæ, etiam è posteris Iosuẽ filij Iosedec. *R. Abrah. in Cabb.*

Iaddi frater Menasses, inhians põtificatui, vxorem duxit filiã Samballat Samaritanorũ principis præfecti regis Persarum, ędificátque templum Garizim Hierosolymitano simile, ad quem ibi pontificatu nouo fungentem, rerum nouarum cupidi sese transtulerunt. *Ioseph. lib. 11. Antiq. cap. 8.*

Ioui

Anno mundi.

* *

3749

Artaxerse penultimo Persarum rege, deinde Dario Codomani vltimo.

* *

∴ ∴

7

g IADDVS, qui occurrit Alexãdro magno. an. 10.

3760

Cuius tempore templum in Garizim ædificatum, Manasse primo Samaritanorum pontifice.

ALEXANDRI MAGNI SÆCVLO.

3770

Anni mundi.

3797

8

h ONIAS Priſcus Iaddi f. an.27. — 3797

Seleuco & Antiocho Sotere Syriæ regibus.

Ptolomæo Lagi Ægypti reg.

9

Eccle. 50. i SIMON Priſcus Iaddi nepos, an.13. — 3830

Antiocho Sotere Syriæ.

Ptol. Lagi Ægypti rege.

3843

Ioui hoſpitali poſtea dedicatur ſub Antiocho Epiphane, in eius gratiam. Tale enim eſt hæreticorum ingenium.

Hinc principium acerbiſſimi odij & hæreſis, quæ durauit ad tempus vſque Chriſti: Imò verò ad vrbis vſque eatremum excidium, dum alij cum Manaſſe, eiúſque templo & doctrina communicarenr, alij cum Iaddo ſiue Simone Iuſto, tẽplóque Hieroſolymitano & prophetico. Fomitem prębuerunt aliquanto pòſt Saddoc & Baiethos (de quibus ſuo loco) *R. Abrah. in Cabbala.*

Generum Samballat Horonitis Samaritsnorum principls, de genere Eliaſib pontificis, ob alienigenam vxorem à ſe fugat Nehemias (.i. Menaſſem fratrem Iaddi. Nam hic ſolus de Eliaſib genere, filiam Samballat duxit in vxorem) *cap. 13.* attigit ergo Nehemias Alexandri Macedonis in Aſiã aduentum. Viaitque plus minns 130 an. vt eius liber oſtendit, à Cyro ſcilicet ad ſextum vel ſeptimum Aleaandri.

h SVB Onia Priſco, Ptolemæus Lagi multos Iudæos in Aegyptum captiuos duxit. Sed hos filius Philadelphus, fauore Sepruaginta interpretum, in patriam remiſit cum multis muneribus.

i HIC ab Eccleſiaſtico celebratur cap. 50. Iuſti cognomen retulit.

Ieſus filius Syrac Hieroſolymitanus Eccleſiaſticum Hebraicè ſcribit, quod eaemplar vidit D. Hier. *in prolog. ſuper libros Salom.*

E ſeptuaginta duobus Interpretibus fuiſſe perhibetur. *Infra.*

In eo inchoat, ſua præcepta inata ſeriem decalogi. à Græcis dicitur πανάρετος ab omni virtute, quæ in eo continetur.

Non tantum inter libros ſacros recipitur à Ioſepho Grçco lib. 1. cõtra Appionem, ſed & à noſtris, Cypriano Martyre epiſtola ad Rogatianum, & Epiſt. ad Corneliũ citans illud c. 16. Sicut locutus eſt (inquit) per Prophetam, fili ne iucunderis in filiis impiis, ſi multiplicentur, &c. Et ſub finem illud c. 28. Sepi aures tuas ſpinis & noli audire linguam nequam. Aug. lib. 2. de doctr. & lib. 17. c. 20 de Ciuit. concil. 3. Carthag. Can. 43. Græcis, vt Athanaſio, Epiph. Chryſoſtom. quando cap. 1 & 24. aduerſus Arianos citant & interpretãtur. Idque ſub nomine Salomonis, Quod quo modo ſit intelligendum, docet Aug lib. 2. de doctrina Chriſt. cap. 8. Duo, inquit libri, quorum vnus Sapientia & alius Eccleſiaſticus inſcribitur, *de quadam Similitudine* Salomonis eſſe dicuntur. i. propter ſimilitudinem argumenti & inſtituti.

Poſt annos circiter 38. temporibus Ptol. Euergetis in Grçcum à nepote, qui & ipſe Ieſus Syrac nominabatur, conuertitur. *è prolog.*

Eodem tẽpore nomine Salomonis prodiiſſe videtur Sapientiæ liber. Sed auctore anonymo & incerto, niſi quòd nonnulli ſcriptorũ veterum affirmarunt illum eſſe Iudçi cuiuſdam Philonis, alij ipſiuſmet Ieſu filij Syrac. *Aug. lib. 2. retract. c. 4.* Eũ hodie Iudæi pro Canonico non habẽt. forraſſe quia Hebraicè non fuit ſcriptus, item quoniam eorũ improbitatem contra filium Dei detegit, cap. præſertim 2. At Chriſtiani habent. Aug. tribus ſuperioribus locis. Ambroſ. in Pſ. 118. Lact. lib. 4. Inſtitu. c. 16. Cõcil. Carthag. 3. Conc. Lateranenſe & ea Græcis Dionyſ. Areopagita 4 cap. de diuinis Nom. illud ex 8 cap. citans, *Amator factus ſum formæ illius.* Egeſippus apud Euſeb. lib. 2. cap. 23. vbi illud cap. 2. *Circumueniamus ergo iuſtum, quoniam inutilis eſt nobis, &c.* allegat tanquam ex Eſaia.

Videtur fuisse vnus è 70 interpretibus, qui vt omnes prophetæ fuerunt, ita eorum duo Philo auctor Sapientiæ & & Iesus ben Sirac Ecclesiastici scriptor sacros duos illos libros reliquerunt, vt Spiritu Sancto dictante Epitomem Bibliorum Græcè Græcis exhiberent. Neque enim necesse fuit vt libri sacri Hebraïcè conderentur, postquam Ecclesia sub paganis viuere cœpit. Hinc Ezras & Daniel Chaldaicè etiam scripserunt. Hinc Septuaginta & Apostoli Græcè. Hinc Marcus Latinè & Græcè.

Si quis contendat eius auctorem fuisse Iudæum Philonem, quòd ex D. Hier. nonnulli scriptorum veterum hoc affirmarint, non ita erit Philo, qui tempore Caij & Claudij Cæsarum pro Iudæis legationem obiit, sed alius. Nam pac est libros veteris testamenti, tempore Synagogæ & ante exordium Euangelicæ lucis fuisse compositos. Deinde citatur vt sacer ab illius æqualibus. Denique Hier. & Sophron. in catalogo & Euseb. Hist. Eccl. lib. 2. cap. 18. librum Sapientiæ inter istius Philonis libros non enumerant.

k SVB Eleazaro sacra Biblia in Græcum translata à 70. interpretibus Ptolomæi Philad. rogatu & sumptibus. *Ios. lib. 12. cap. 2.*

Ante Alexandrum tamen sacras literas Græcè extitisse, Platonémque & Pythagoram in his esse versatos, testantem laudat Aristobulum *Clement Alex. lib. 1. Strom.*

Fortasse sub Menasse rege Iuda, temporibus Psammetici Aegyptiorum regis, qui Græcos coluisse, & locum eis dedisse in Aegypto ad inhabitandum dicitur apud *Herod. li. 2.* Vel Amasis, Solonis & Cyri ætate, qui hos quoque ad se multis beneficiis allexit. *Ibid.* Alioqui linguam Græcam propriè in Asiam maiorem & Africam cum imperio intulit Alexander, & Pythagoræ ætate Græci nullius erant apud eos pretij, vt è Critia Platonis intelligitur.

Nec interim superflua fuit Septuaginta interpretum conuersio. Nam non modo rectius verterunt, sed & aliqua prophetico spiritu afflati, inseruerunt de Messia & ad Messiam pertinentia, explicationis gratia, vt & Ionathan Chaldæus Paraphrastes. Nam illi ad sensum potius, quàm ad verbum verterunt. *Hierony.*

l MENASSES Seleuco Callinico amicus. Simonis Iusti patruus.

Post hunc Iosephus Oniam Simonis Prisci filium, & sequentis Simonis Iusti Patrem commemorat.

m BARACHIAS iste extitit an. 140 Græcorum. *Seder Olam minor.*

Simon hic Iustus Synagogæ magnæ successit & eius collegium, cuius institutum suscepit Antignus Socheus ipsius discipulus, doctor ipsius Baiethos, à quo heretici Baiethosim & Sadoc, à quo Sadducei. *R. Iacob præfat. libri En, & auctor Cozri.*

Ab Antiocho magno honoratus est.

Inter hunc & superiorem pontificem Menassem, Oniam auarissimũ sacerdotẽ collocat Ioseph, *li. 12. cap. 3. & 4. Ant.*

Simonis Prisci filium & huius patrem, qui vectigal, quod Patres eius pro populo dabant, scilicet viginti talenta, Ptolomæo non reddidit. Cui rei occurrerit Iosephus Sororis eius filius de patre Tobia.

n IN libris Machabæorum pietatis & sanctitatis nomine clarissimus *2. Mac. 3.* vir bonus, benignus, verendus visu, modestus moribus & eloquio decorus, à puero in virtutibus exercitatus, cum quo primùm Simon Benjamites, deinde

	Anni mundi.
10 k ELEAZARVS, Simonis frater, an. 20.	3860
Antiocho Theo Syriæ, & Seleuco Callinico.	
Ptolo. Philadelpho Ægypti rege.	
Synodus Hierosoly. Sexta de vertendis in Græcum scripturis, & mittendis in Ægyptum 72. interpretibus. Aristeas. Iosippus, in qua videtur editus secundus Hebræorum canon, nam præter viginti duos libros sacros, alij in Ægyptũ delati sunt, vt Tobia, &c. Epiph. lib. de Mensuris & pond. *Et Ecclesiasticus inter libros legis (.i. sacros) reponitur à Iosepho Græco lib. 2. contra Appionem, vt alibi docemus.*	
11 l MENASSES, Eleazari patruus, an. 17.	3880
Seleuco Callinico Syriæ, & Antiocho magno.	
Ptol. Euergete Ægypti rege.	
12 m SIMON Iustus, an. 28.	3890
Barachia familia Dauidicæ principe.	
Antiocho Magno Syriæ rege.	
Ptol. Euergete Ægypti.	
13 n ONIAS secundus Simonis Iusti f. an. 30.	3920

Anni vrbis cõditæ 573

Hasadia familiæ Dauidicæ principe.

Ant. Magno, Seleuco & Antiocho Epiphane fratribus per ordinem Syriæ regibus.

Ptol. Euergete & Philopatore Ægypti.

14

o SIMON filius Oniæ.

Iisdem regnantibus.

Hactenus autem sacerdotum successio Græcorum etiam principatũ cõseruata. Iam posterior ætas pontifices à Syriæ tyrannis constitutos habuit hac serie.

* *

15

p ONIAS superioris Simonis filius Tyranni metu in Ægyptũ profugit, & impetrata regione Heliopoleos ibi tẽplum Hierosolymitano simile in Hieropolitarum agro extruxit.

580

Anni mundi. 3920

deinde Iason frater ipsius Oniæ contendit de possessione Pontificatus sub Antiocho Epiphane. *Ibid. c. 15.* vbi & post mortem temporibus Iudę Machabæi apparet manibus expansis orans pro populo Domini cum Ieremia propheta.

Simon templi præpositus Seleuco Regi nuntiat ærarium templi pecuniis superfluis esse plenum, sine quibus sacrificia perinde constarẽt. Ad eas ergo auferendas Heliodorus cum satellitio mittitur. Sed is, cum non pareret Oniæ docenti pecunias illas esse sacras & dicatas, nec nisi in vsum pauperum viduarum, pupillorum, & ministrorum Dei conferendas, populo & clero ad precandum Deum contra Sacrilegum confugiente, ab equite terribili diuinitus in terram elisus, à duobus iuuenibus letaliter flagellatus, vixque vitæ precibus & sacrificio Pontificis redditus, re infecta redire coactus est & ad regem dicere. Si quem habes hostem aut regni insidiatorem, mitte illuc & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit. *2 Mach. 3.* Apollonius appellatur à Iosepho, *cap. 4. lib. de Machab.*

Sub hoc Hasadia Regum Syriæ persecutiones & tyrannis cœperunt. Posteritate regia ab illis, defectionis metu, valdè afflicta, & in plebeium ordinem redacta, *Seder Olam minor.* Quem postea aiunt à Machabæis interfectum.

Onias pius Pontifex à fratre Iasone pulsus est. Et postea alterius fratris Menelai studio ab Andronico Antiochię præfecto interfectus. *2 Mach. 3, 4 & 15.*

o POST Oniam, qui tempore Antiochi magni, & Seleuci eius filij pontificatum administrabat, propter persecutiones perturbata est sacerdotum successio: nam Simon eius filius tres liberos reliquit turbulentissimos, Oniam, Iesum siue Iasonem, Ananiam siue Menelaum,. qui de summo sacerdotio cõtendentes, causam præbuerũt (2 Mach. 4) vt Epiphanes venale illud proponeret. Quod & æmulati sunt successores. Hinc enim factum vt Demetrius Soter *1 Mach. 7* per vim Alcimum hominem impium & ritu gentilitio contaminatum, qui alienus erat à linea sacerdotali Pontificem crearet.

Túmque sacerdotium deuolutum est ad Machabæos, qui ad illud iuris habebant aliquid. Sic ergo habet trium fratrum istorum ordo. Post Oniam Iason, qui & Iesus. Huic Antiochus Epiph. sacerdotium abstulit, & Menelao, qui Ananias dicebatur, contulit. Vnde seditio grauis propter Iasonem & Menelaum, post Menelaum, Alcimus qui non erat de tribu Sacerdotali, à Lysia summus Sacerdos constituitur. Hinc Machabei.

p ATQVE is est vltimus Onias, ad quẽ Areus rex Spartarum siue Lacedęmoniorũ legatos & epistolas misit, Olymp. 144, pro ineunda cum Iudęis societate, dicens Iudęos & Lacedæmonios ex vno genere Abrahæ descendisse *1 Mach. 12.*

Etsi enim illic scribatur Darius, tamen legendum ex Iosf. lib. 12, Ant. cap. 5. Arius, vel potius Areus. Nam is est Areus Lacedæmoniorum rex, de quo Pausan. in Lacouicis & Plutarc. in vita Pyrrhi.

Areus rex Spartanorum opem fert Atheniensibus contra Antigonum. Defendit Spartam aduersus Pyrrhum regem Epirotarum, & multa alia gerit fœliciter. *Ibid. Pauf. & Plutarch.*

Onias, profectus in Aegyptum obtinuit à Ptolomæo Philometore, vt apud Heliopolim construeret templum Hierosolymitano simile, illicque Pontificatu fungeretur. *Egesip. lib. 2. c. 13. abutebatur loco Esaiæ 19. cap.*

3922

Quod vsque ad tempus Vespasiaoi permansit. Ipsa autem vrbs, quæ vocabatur Oniæ, dimicantibus postea Iudæis aduersus Romanos solo cum templo æquata est. Occasione igitur Oniæ infiniti Iudæi in Aegyptum profugerunt.

Oniam enim Ant. Epiphanes sacerdotio mouit, & contulit Iasoni, quem postea iratus expulit, minimom istorum fratrem Ananiam siue Menelaum promouens.

Et quamquam insolitum, neque ante permissum cuiquam erat noo perpetuo fungi sacerdotio, tamen rea auaritia præualente è perpetuo temporarium fecit. *Sulpitius.*

Ioseph Tobiæ & filiæ Ooiæ sacerdotis filius priocepa populi de domo Danid placauit Ptolom. Euergetem. *Ios. lib. 12. Ant. cap. 4.* Is reponitur inter maiores Christi. *Luc. 3.*

Iannea, quem Iosephus Ioanoem Hyrcanum vocat, vltimus prioceps de domo Iechoniæ, sub initium regni Antiochi Epiph. se interemit, oon ferens à Syriæ regibus oppressam suæ familiæ libertatem. Attigit Machabæorum tempora, & recensetur inter Christi maiores *Luc. 3.* Istina opes sibi addiait Epiphanes. *Ioseph. lib. 12. Ant. cap. 5.* Atque hinc familiæ Christi paupertas.

q ANTIOCHVS Epiphanes Oniam depellit Sacerdotio, Iasooem eius fratrem substituit, singulis anois paciscentem talentorum tria millia seacẽta sexaginta. *Ioseph. li. de Mach. c. 4.*

Ita Iasoo Oniæ frater pontificatum mnneribus & pecunia consequutus ab Epiphane *2 Mach. 4.* Primùm Gymoasium, in quo Græcæ literæ & religionea tradebantur Hierosolymia cõstituit. Deniq; à Meoelao fratre pulsus, ea ul Lacedæmone periit. *2 Mach. 5.* Prima corruptæ religionis labes.

Eius multiplex fuit iniuria, quòd pecnnia ambiuit noo virtute, qoòd à Rege, non à clero & populo, quòd fratrem depulit, nec mortem eius expectauit, quòd denique pootificatum perpetuum temporarium fecit.

Lysimachus ad summum sacerdotiom qooque grandi pecunia aspirabat, *1 Mach. 4* templi spoliator. *Ibid.* ab aliquibus fratet Menelaĩ censetur.

r HIC est Menelaũs alter Pontifex, qui pecunia honorem à rege emit, morte prioris noo expectata, iisdem artibus, quibus Iason prius.

Iosepho est Iasonis frater. At Machabæorum historiæ Simonis cuiusdam Benjamioitæ præpositi templi. Atque ita Iasoo vltimus fuerit Pootifex de posteris Eleazari.

Inde inter Iasonẽ & Menelaum cruenta certamina, *2 Mach. 5.*

Epiphanem io vrbem accersit. Ab Ant. Eupatore Epiphanis filio interfectus est. *2 Mach. 13.*

Cum non persolneret promissas peconias à rege eiectus est Sacerdotio, quod tamen postea Lysimacho (cui damnum fuerat) à Iudæis propter sacrilegium occiso recepit.

Ei ab Ant. Eupatore Epiphanis f. Lysiæ suasu occiso, Alcimus quidam alienigena successit. Et hoc diuinitus percusso, deficientibna hæreditariis successoribus, omnium voluntate Iudas Machabæus suscepit Pootificatum.

ſ HASSIDAEOS (id est, Esseos q. Sanctos חסידים Heb.) sexaginta occidit Alcimus *1 Mach. 7.* Erant ergo ante Machabæos & Pharisæos Esseni, de quibus Plin lib. 5.

Præcepit muros sanctuarij interioris dirui, & opera Prophetarum destrui. Pòst paralysi atrociter cruciatus interiit.

t ITA interuallum turbatæ successionis inter Oniam Simonis Iusti filium, & Iudam Machabæum fuit annornm circiter vndecim. Quod ex serie regum Syriacorũ doceri etiam potest.

a IVDAEI,

Anni vrbis cõditæ. 563 — *2. Mach. 3 & 4.* — *Ibid.* — *1. Mach. 2 & 3.* — 580

Anni mundi. 3911 — 3922

16

q IESVS, qui suum in Iasonis nomen transformauit, an. 3.

Esaia & Hasmoni Iudæorum principibus.

17

r MENELAVS, qui antea Ananias post Iasonem fratrem expulsum, an. 12.

18

ſ CVIVS tẽpore pseudopontifex ALCIMVS aliquandiu sedit.

* *

19

t MENELAI an. 7, Iudas Hasmoneus Sacerdotium & Remp. cœpit administrare, 1 Machab. 2 & 3.

Rege Syriæ Antiocho Epiphane.

Ægypti Ptol. Eupatore.

Sub his omnibus lapsi sunt anni plus minus 180. Nam ab Alexandro ad Machab. fuerunt anni circiter 140, vt Rabbi Iose annotauit.

Anni urbis cõdita.	Sacerdotes simul ac Duces Machabæi.	Anni mundi.
580	I a MATHATIA filius Iohanam, an. 1.	3922
581		3923

a IVDAEI, vt notat Kimhi in Haggæũ, arbitrantur Machabæos non fuisse de tribu Iuda, sed Leui, ac eo nomine adeptos esse sacerdotium. In qua sententia video Nostros, qui tamen addunt genere materno fuisse de regia sobole, ac eam ob rem cum sacerdotio delatam illis fuisse Reip. summam, persecutionis Antiochorum, qui totam ferè nobilitatem extinxerant, temporibus, non sine insigni Dei prouidẽtia, qui impleram cupiebat prædictionem Iacob, Non auferetur sceptrum de Iuda, donec veniat Silo. *Gen.49.* Sic Iaïr filius Manasse 1 Paral.2.vers.21 & 22 ex parte matris de tribu Iuda fuisse dicitur. Sic & Elihu Buzites apud Abben Ezra, Iob 32. Ego verò lubens contrariom crediderim, genere paterno fuisse de tribu Regia, materno Leuina, vt duæ tribus sese solebant matrimonio colligare. Sic enim prædictio Iacob cum euentu melius congruet. Lege Cyrillũ lib.3 contra Iulianum Apostat. qui regnum Dauidis garriebat cessasse in Sedechia.

Mathatias contra Antiochi Epiphanis duces, primus arma cepit, & filios hortatur, vt Ecclesiæ reliquias defendãt, & expellant Tyranni exercitum, sicut Daniel prędixerat cap.11. Subleuabuntur auxilio paruulo, *&c.*

Publicè Idolis sacrificantem Hebręum in ore omnium iugulauit. Tum demum oppido egressus multis ad eum confluentibus speciem iusti exercitus effecit, ac cum filiis egregiam in conseruanda religionis libertate operam ac fortitudinem præstitit, atque hinc deinceps principatum in sua familia reliquit, primum principis, deinde regis nomine vsque ad Herodem.

Sub his autem principibus templũ augustius fabricatum, adeò vt exterarum gentium amicitias mererentur, Romanorom, Lacedæmoniorum, Atheniensium.

Temporibus Machabæorum Romani imperij magnitudo, decus & terror cœpit.

Machabæi 30 annis bella gesserunt cum Antiocho Epiphane & successoribus. Qui quamuis sanctissimi principes, & longe ante prędicti à Daniele c.11, infœliciter tamen omnes occubuerũt. Nam Iudas in acie cecidit. Ionathan à Triphone proditoriè interficitur. Simeon per insidias à genero Ptolomæo de medio tollitur. Pij suo sanguine sæpe imperia conseruant & erigunt, vt discant non sperare in hoc mundo, sed in Deo, cui operam tam egregiam nauant, & cuius causa ponunt animam suam in manibus suis. Psalm.118. Sic Christus sua morte sibi & suis peperit Ecclesiæ regnum.

Deinceps eorum posteritas regnasse traditur ab Hebręis annis 103 totis, quot etiam notant Herodianos tyrannidem tenuisse vsque ad cladem Romanam. Et certè ducentos & sex prędefinitè reperias ab initio Ioannis Hyrcani vsque ad illam cladem. Nempe ab illo ad Herodem magnum an. 102, ab Herode ad 38 Christi passi, 104.

Machabęorum autem nomen inde fluxit, quòd Mathathię filius Iudas militibus suis belli tesseram dedisset Mosis hanc sententiam, Exod. 15. מי כמוך באלים י׳י *quis sicut tu in diis, vel fortibus Domine.* Nam cum eam singulis ordinum vexillis, tanquam certę victorię omen, per quatuor has literas מכבי inscribi iussisset, populo breuitatis causa legente Machabai, paulatim obtinuit, vt huius tesserę auctor Iudas, fratres, eorum posteri Machabęi dicerentur. *R. Isaac ben Sholi.* Eorum strenua gesta pro patria & pietate prędi-

xerat Daniël,ducentis vt minimum snnis snte,cap.11.

b IVDAS Machabæus belli sacri commentarios scripsit, quod Mathathias pater sduersus Asiæ reges pro libertate & diuinis legibus gessit. *2 Mach.2.*

Namè tribus captiuitatibus hæc fuit grauissims. In Aegyptiaca enim & Babylonica religionis vsu non prohibebantur, in hac,pstria libertate simul ac religione mulctabantur. A qua, historia libri primi Machabæorum orditur.

Primus princeps Iudæorum. Eius autem imperium cœpit vndecimo Epiphanis post annum regni Græcorũ 147.

Cum templi Garizim honorem Samaritani Aegyptij templo Hierosolymitano ausi essent opponere, Andronico Iudæo huius maiestatem, sanctitatem, veritatem, per continuas pontificum successiones vsque ad sus tempora perpetuatam, deinde per orbis communionem, denique per scripturas demonstrante, rex Ptol. Philometor Hierosolymitanum esse ex sententis Mosis conditum pronuntiauit. *Ioseph. lib.13.cap.6. Antiq.*

In his iactis bellis duo Mschabæorum fratres, Ioannes & Eleazarus ante receptum principatum occubuerunt.

Iudas nouies cum hostibus conflixit per se,per fratres sæpius. Primò Apollonium ducem Samariæ vicit & occidit. Deinde Saronem inferioris Syriæ, mox Ptolomæum Dorymnis filium, Gorgiam & Nicanorem exercituum duces cum 40 millibus peditum & septem equitum, militibus suis sd virtutem nauandam accensis, deinde ope Dei quæsita, quem ieiunio & precatione propitiauit.

Quarta expeditione Lysiam tribunum militum cum 60 peditum millibus & quinque equitum profligat, post quam purgare & restituere templum animum intendit, murósque circumdare & constituere, qui perpetuum præsidium armsti agitarent, tribus snnis & sex mensibus postqusm abolita ab Antiocho religio fuerst. Quod etism prædictum à Daniële fuit c. 8 & 12, cum dixit fore vt post dies mille trecentos mundaretur Sanctuarium.

Deinceps Idumæos, Timotheum ducem filiorum Ammon, denique gentes, quæ confœderant in Galaad. Quæ cùm gereret Antioch.Epiph.in Babylonia miserè periit. Eodem tempore per fratrem Simeonem in Galilea profligat Tyrios,Sidonios,& Palestinos.

Sextò obsedit arcem Sion,deinde Eupatorem vrbem cingentem,vt Græcis in atce obsessis succurreret cum peditum centum millibus,& viginti millibus equitum,elephantísque triginta duobus,fudit, & Lysis ipso auctore ad pacem compulit. Septimò post mortem Antiochorum sub Demetrio Bacchidem eius ducem,& Alcimum pseudepiscopum vicit, altero prælio Nicanorem alterum Demetrij ducem & castris & vita ad Bethoron exuit. Atque inde pacem & amicitism cum Romanis contraxit, *1 Mach.7. Ioseph.12.* In nonissimo conflictu contra Bacchidem iterum & Alcimum fortiter pugnans, ante muros Hierusslem occubuit.

Regibus Syriæ & Aegypti cum Romanis ad Macedonicum bellum profectis Hierusalem ingreditur, templum pollutum capiat, diem Enceniorum 25 die Decembris instituit, qui temporibus Christi adhuc celebrabatur.

Collatione multi argenti facta, sacrificium iussit offerri pro peccatis mortuorum militum. *2 Machab.12.* Nam hic etat ritus Ecclesiæ veteris Testsmenti, vt docuimus libro à nobis verso, qui inscribitur Precationes Iudæorum pro defunctis è libro Mahzor. Sed & Fagius & Munsterus hæretici in anno-

Anni vrbis cõditæ

I. Mach. 3.4.5.6.7.8.9.

585

Anni mundi.

b IVDAS MACHABÆVS dominatum suscepit an vndecimo Epiphanis, quem administrauit annis 4.

3926

Antiocho Epiph. Antiocho Eupatore & Demetrio Syriæ.

Ptol. Epiphane, deinde Ptol. Philometore Ægypti regib.

Alcimo pseudopontifice.

Hic incipiunt Hebræi Monarchiam Romanam.

585

Anni vrbis cōdita.

Synodus septima Alexandriæ de vera Ecclesia præsente Ptol. Philometore contra Samaritanos, in qua Andronicus Sanctitatem, authoritatem & religionē Cathedræ Hierosolymitanæ docuit è testimoniis Scripturæ, continua successione summorū pontificum, et omnium gentium præsertim Asianarum communione. Ioseph. lib. 13 cap. 6 pag. Græci exemplaris 387.

585 1. Mach. 9. ad 12. 603

3
c IONATHAN an. 18.

Demetrio & Alexandro Syriæ regibus.

Ptol. Philometore Ægypti.

Alcimo pseudopontifice.

603 1. Mach. 13. ad 16 612

4
d SIMEON an. 8.

* *

Alexandro, Demetrio, & Antiocho Sedete Pio Syriæ.

Ptol. Philometore, deinde Euergete 2. Ægypti.

Anni mundi.

3926

3944

3952

in annotat. ad 14 Deut. e a libris Iudiciorum, precis particulam recitant, quæ pro illis fiebat in antiquo testamento. *Requiescat anima eius, & sedes eius sit in paco, Requiescat & veniat in paco, donec adsit Consolator annuntians pacem, &c.* Integram offendes in meo, vbi supra, quemadmodum & breniorem, quam hascabá nominant. q. orationem pro requie siue cubitu. Quod officium solia sui interfectoribus fuisse denegatum ostendit Iosephus Hebraïcus de bello Iudaico à Dauide Kybero hæretico conuersus. Atque hæc propter Munsterum, qui sui immemor, vel potius religionis odio cæcatus, vt eiusmodi hominibus contingere solet. in 19 cap. libri 3 Iosephi Hebraïci à se translati asserit, orare pro defunctis Hebtæïs nunquam fuisse vsitatum. Nam contrà, nunquam fuit non vsitatum. De quo aliàs.

Diebus his sub Iuda Machabæo Monarchia qnarta post tertiam, nempe Imperium Romanorum, quod excitatum est cōtra Imperium Gręcorū, dum creuit nomen Romanorum super vniuersa regna. Ipsa est bestia quarta, qnam vidit Daniēl (*c. 7*) qnæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat. *Ioseph ben Gorien hist. Heb. c. 13, & historici omnes Hebræi.*

c PHARISAEORVM ordo snb hoc oritur. *Ioseph. lib. 13. Antiq. cap. 9. 18 & lib. 18. cap. 2. & lib. 2. de bello, cap. 7.*

Sic & Sadduceorum secta.

Esseni valdè augentur, affines Pythagoreis. *Ioseph. lib. 1c. cap. 13.* & religiosis nostris. *lib. 2. de bello cap. 12.*

Quatuor menses totos post mortem Iudæ, Græci duce Alcimo pseudopontifice occupatunt Hierusalem, & populum Domini acerbè affliaerunt. Sed tandem eam recuperauit Ionathan. *Iosippus.*

Bacchidem ducem Demetrij vicit, data pace, si perfugas, captinósque, omniáque bello rapta redderet.

Post aliquot annos Appollonium ducem alium Demetrij, qui decertabat cum Aleaandro.

Exorto bello inter Demetrium & Alexandrum, qui se filium Antiochi Epiphanis asserebat, partes Alexandri secutns est, à quo & Pontificiam vestem, & coronam adeptns est. Ita deinceps Pontificatus ad Machabæorum familiam translatus est.

Victo Demetrio, qnoad Aleaander regnsuit, res Iudæorum tranquillæ fucrunt, & Ionathan summis ab eo honoribus affectus.

A Tryphone, qni partium fuetat Aleasndri, à Demetrio interfecti, receptus in amicitiam psce simulata, inuitatúsque Ptolomaidem interficitur. Sed & Antiochus Alexādri filins ab eodem captus necatur, vt succederet.

Ionathan fœdus renouat eum Areo Spartanorum rege, & cum Romanis, *1 Macb. 12.*

Anno nono sui principatus declaratur à populo Pontifea. Est autem nouum, quòd Iosephus ipsius dominatum quatuor annis definiat. *lib. 13. Antiq. cap. 11.*

R. Abraham in Cab. historica eandem annorum summam tribuit Machabeis, sed sic inuertit. Matathias an. 1. Iudas 6. Ionathan 6. Simeon 18 an.

d REX Demetrius Simeoni principatum & summum sacerdotinm confirmauit in æternum, donec surgeret propheta fidelis. i. Christus, de cuins proaimo adnentu celeberrima etat fama. *1 Mach 14.*

Antiochus Sedetea eum etiā ornauit donis & honoribus, & ducem constituit à Tyri terminis ad fines vsque Aegypti.

Anno vrbis cõditæ | Anni mundi

3952

Signandi pecuniam ius concedit,& ſuperiorum omnium regum donationes confirmat.

Inde Romani ad omnes reges pópulóſque ſcripſerunt, ne Simoni in aliqua re moleſti eſſent.

Mauſoleum habens 7 pyramides cum familię inſignibus, parentibus & fratribus conſtruit Simeon.

Hæc autem conſuetudo Pyramidum in ſepulchris ponendarum ex Aegypto manauit. *Diodorus.*

Eius rogatu Demetrius 2 ab omni tributo Iudæos abſoluit. Quæ fuit vltima immunitas à regibus Syris data Iudæis vectigalium & tributorum omnium, anno 170 regni Græcorum, *1 Mach.13.*

Tunc ergo Iudæi externorum dominatu plenè liberati ſunt, eiectis ex arce Macedonibus. Ea autem mundata, magnum ducem & principem Iudæorum Simeonem appellarunt & inſcripſerunt. Siquidem in actis ſcribebant. *Anno primo ſub Simone pontifice & principe Iudæorum. Ibid.*

Dilatat fines ſuos conſtructo in Ioppe portu. Cùm Lacedæmoniis & Romanis pacem renouat. Gazam capit, eique Ioannem filium præficit, eámque mundauit ſimulachris euerſis.

Eum Ptolomæus quidam gener per inſidias cum duobus filiis Iuda & Ionathan interemit. Vnde bellum luctuoſum.

Nam Ioannes ſuperſtes filius, qui patri ſucceſſit, diu obſidet oppidum Argon, vbi ſe clauſerat Ptolomæus, donec natis eius & fratribus aliis, virgis ſcilicet, per muros tempore obſidionis cæſis, ſpectante Ioanne, & demum occiſis, confugit ad Zenonem Totitam Philadelphiæ tyrannum.

613
1. Mach. 16.
Ioſ. lib. 13 Ant. c. 17
644

5

c IOANNES HYRCANVS Simeonis filius, an. 31.

3983

c IOANNES, qui & à deuicto quodam Hyrcano Hyrcanus, diruit ſanctuarium, quod Samaritani in monte Garizim extruxerant ante annos circiter ducentos: & hæreticos mactauit, qui extra templum offerebant. Sub finem regni propter cuiuſdam Eliezeris procacitatem, factus eſt Sadduceus. *In Seder Olam.* Proindéque magiſtros, ſiue doctores partim trucidauit, partim fugauit. *In Tract. Sanedrin 2 cap. Helecoe in Tract. de ſponſalibus.*

In eo finitur hiſtoria primi Machabæorum.

Ptolomæum affinem patris interfectorem bello eſt perſecutus.

Obſidione Antiochi Pij tandem eſt liberatus, illo in Perſide mortuo. *2 Mach. 1.*

Antiocho verò mortuo Syriam inuaſit, vrbes quaſdam prius Iudæis ereptas recepit Antiochum Cyzicenum profligauit.

Diadema capiti ſuo impoſuit cum regnum ei non debetetur poſt captiuitatem, ſed ei cui repoſitum erat, & qui erat expectatio gentium. *Hieron. in 21. Ezech.*

Antiocho Pio, Demetrio Soteris filio, Antio. Gryppo, Antio. Cyziceno Syriæ regibus.

Mire aucto imperio, Samariam poſt integrum oppugnationis annum, torrentibus in ruinas immiſſis, ſolo æquauit, quam ſuo tempore Herodes inſtaurans Sebaſten in honorem Auguſti vocauit. Templum Samaritanorum in Garizin diruit, Galileam ſubiecit. Idumeos ad iudaiſmum & circunciſionem adegit atque ita religionis ſtudioſos reddidit, vt omnium pertinaciſſimè, Neronis principatu, arma caperent duce Simone ad vrbem ſanctam contra Romanos tuendam. *Chronica Heb. regum Iſraël ſecundi templi.*

Ptol. Euergete, deinde Ptol. Phyſcone denique Pto. Alexandro Ægypti.

Muros Hieroſolymitanos vetuſtate collapſos reſtaurauit, principatu, ſacerdotio, & prophetiæ dono clarus. *Ibid. & 4 Machab.*

3983

Amici-

Anni vrbis cõdita. 613 — Anni mundi. 3952

Amicitiam cum Romanis renouauit: A Pharisæis domi contemptus, illorum institutis abrogatis ad Sadducæos se contulit, atque inde diem suum obiit. *Ioseph.*

In senatum summum Septuaginta vnius viri Sadducæos conscripsit, delectis gradu omnibus Catholicis. Vnum Simeonem Satæ filium retinuit, quod sibi esset, & vxori Salomæ affinitate iunctus. *In lib. Taanith. cap. 10.* quæ quidem Salome Catholica erat & Catholicorum fautrix. *Ibid. cap. 11.*

Huius gesta & vnius ac triginta annorum historiam continet Machabæorum apud Grecos quartus, & decimus tertius Antiq. Iosephi.

Primus omnium Iudæorum ducum externum militem conduxit. Triáque millia talentorum è Dauidis sepulchro effodit, è quorum parte, vt sacrilegij inuidiam declinaret, Xenodochium instituit ad peregrinos pauperes excipiẽdos, *Eges lib. 1.*

Iudæi, qui erant Hierosolymis, secundum Machabæorum librum in formam epistolæ scribunt ad Iudæos, qui erant in Aegypto. *2 Mach. 1. vers. 10.*

Duæ nobiles familiæ seu collegia Sammaï, & Hillel, ex quibus orti sunt (vel potius incrementa acceperunt) Scribæ & Pharisæi, quorum suscepit scholam Rabbi Akibas, quem magistrum Aquilæ Proselyti nonnulli putant. Et post Akibam Meïr, cui successit Iohanan filius Zacchaï, & post eum Eliezer, ac per ordinem Delphon, & rursum Ioseph Galilæus, denique vsque ad captiuitatem Hierusalem Iosuë. *Hieronymus è Nazareis in 8 cap. Esaia.* Aquilam autem hunc verius existimatem esse Onkelos interpretem Chaldaïcum Mosaïci Pentateuchi, quàm eum, qui vixit Adriano Imperatore.

Synodus sapientum septima de probandis Phariseis, quorũ duces Sammaï, deinde Hillel: damnandisque Sadoc & Baiethos Saducaeorum conditoribus, qui proinde ad Samaritanos transfugerunt. Vbi confirmati libri Iudith, Tobiæ, &c. Vbi & libri Machabaeorum videntur inter sacros primum relati.

Et tertius Hebraeorum canon conditus.

Antignus Sochæus, cuius discipuli Sadoc & Baiethos, boni præceptoris mali discipuli, sectam Saducæorum, (Et Baiethusæorum, *R. Iuda Leuita in Alcosder.* Etsi tandem coaluisse in vnum videntur) quæ etiamnum hodie Constantinopoli & alibi perseuerat, introducunt, negantes legem ore traditam, nec fidem habentes vlli rei, quæ non esset quinque libris Mosaicis consignata. Vnde Karaim q. Biblici siue Legistę dicti sunt. Nam *Mikra* Scriptura. *R. Nathan in vitis Patrum. Elias in Tisbi*, & negatores legis ore traditæ. *Abben Ezra lib. tsabot.*

Reiiciebant Masoteth & omne Perus. i. traditiones Patrum & omnem legis expositionem. *Ioseph ben Gorion lib. 4. hist. cap. 29.*

Quare neq; Prophetas & Hagiographos recipiebant, neque Spiritus Sancti aut Angelorum subsistentiam, vt nec mortuorum resurrectionem, credebant. *Act. 23.* denique in Indęa id erant ferè, quod Samaritani in Samaria. Propter istorum hæresim, inter Pharisęos siue Catholicos & Saducęos, in gubernatione varij tumultus exorti sunt, qui tandem Iudęam perdiderunt.

Saducæi ergo de nomine auctoris sui Sadoc. *R. Nathan in Haruc.* Non à Iustitia, quasi iustitiarij aut iusti, vt nonnulli putant, etsi hæretici speciosa nomina sibi soleant tribuere.

Nata dicitur ista hæresis à quodam dicto Antigni aliter accepto, quàm ipse intellexat. Ne sitis sicut serui, qui seruiunt Domino pro pretio & mercede, sed sicut serui, qui seruiunt gratis, citra spem vllius mercedis. Sitque timor

644 — 3983

cæli super vos. *R. Nathan in Haruc, & in Pirké Aboth.* Quasi inde sequeretur à Deo nihil præmij esse expectandum.

Hæc hæresis excepit Samaritanam, excitatam à quodam Manasse sub Alexandro magno, de quo suprà. Multos deinde habuit sectatores vsque ad Romanam captiuitatem: quo tempore ita debilitata est, vt non nisi 700 post annos efferre sese cœperit, auctore quodam Anan & Saüle eius filio Sareis, qui eam in Iudæorum populo quantumuis dispersо & exiliis afflicto, dicuntur renouasse, quòd Anan non potuisset consequi gradum Talmudici doctoratus, id est, esse Gaon. Vnde & fabulam esse docuit multis libris, quicquid Talmudici dicerēt, multo fabulosius doctores suas traditiones & ritus deduxisse per ordinem è prophetis & sanctis viris; suos esse puros & è verbo Dei, Magistratibus non esse obtemperandum, &c. *R. Abraham in Cabbala historica.*

Extare hodie in Africa Ioan. Leo testatur in eius descriptione pag. 67, & 89.

Samaritani in quatuor sectas contra legem Mosis scinduntur. In hoc conueniebant præcipuè, quòd Prophetas minimè reciperent.

Pharisæorum & Essenorum sectæ Orthodoxæ, nisi quòd feruore altercationis contra Sadduceos, Samaritas & Baiethoseos (hæ enim tres hæreses iam in vnam familiam conspirauerant, & pariter cupiditatibus & impietati fræna laxauerant) superstitionibus quibusdam tenerentur, de quibus Ioseph. in Antiq. & de bello.

Nam Pharisæis attribuit Epiphanius quod fato multa tribuerent, & Astrologiæ operam darent.

Ben Gorion tamen *Hist. Iudaic. lib. 4. cap. 25.* Haeamim siue sapientes cognominat, & Hieronym. ad Algasiam q. 10 σοφοὺς cognominatos tradit.

Docebant autem traditiones religiosè seruandas contra Saducæos. *Ibid. Ben Gorion.* vbi & addit Pharisæis adhęsisse plebem, Saducæis autem ditiores & potentiores.

Septem autem erant Pharisæorum sectę siue ordines. *In tract. Sota cap. 2.*

Philastrius meminit cuiusdam Dosithei pręceptoris Sadducę, sed puto Dositheum, esse Hebræorum Baiethos. Cæterorum hæreticorum nomina, quos ante Christum num. 28. percenset, in Hebræorum scriptis non reperio.

Nisi is sit, à quo in Ghemara cap. Silluah Hakken vocantur דורסיין Dorsiothitæ.

Dositheus Samaritarum Hęresiarcha pseudochristus. *Orig. hom. 25. in Luc.*

Ab Antigono Cabbalam edocti sunt Rabbi Iose filius Ioasar, & Iose filius Iohanan. Ab his deinde Iudas filius Tabęi, & Nathęus Arbelites.

Simeon Ben Sata & Iosuē filius Prahaię. Posterioris discipulum fuisse Iesum conseruatorem nostrum addita fabula ioculari mentiuntur in Talmud, & Seder Olam. Addunt fuisse suspensum an. 51 regni Machabęorum & ętatis 36. Ad cuius confutationem temporum ratio satis est. Nam inter vtrumque est interuallum 100 annorum. Hoc autem aiunt vt indicat Rabbi Abraham in sua Cabbala, ne ipsorum excidium & perpetua calamitas morti Christi tam vicina inde videatur causam trahere. Fabulas eorum de Christo habes Tractatu de Sabbato cap. 12. & tract. Herubin cap. 2.

Simon

Anni vrbis conditæ		Anni mundi
613	IOHANNIS HYRCANI MACHABÆI SÆCVLO.	3952
644		3983

Anni vrbis cõdita. | Anni mundi.

* *

* *

6

644
Iof. Ant. li.13.c.18
645

f ARISTOBVLVS primus post captiuitatẽ Rex, an. 1.

3984

.·. .·.

.·. .·.

Postremis in Syria & Ægypto regnantibus.

.·. .·.

.·. .·.

.·. .·.

Simon Ben Saia Phariſęus frater vxoris Hyrcani ab exilio reſtitutua Hyrcanum placauit Phariſæis, vnde reuocatus R. Ioſua, Ben Prahaiæ, qui Alexandriç quoque exulabat. *cap. Helec.*

Scribæ ſummæ authoritatis viri hæc præcipuè ætate florent, etſi dudum ab Ezra inſtituti. Eorum munus erat, vt de lege conſuli ex ſanctis libris & prophetarũ oraculis reſponderent, ſicut apud Rom. in rebus dubiis, ex Sibyllarum voluminibus Aruſpices. In Euangelio videntur etiam appellati Legiſperiti. Et certe, vt Phariſęi Theologis reſpondebant, qui penitus myſteria ſcripturarum ſcrutantur: Ita hi Canoniſtis, quia leges ciuiles & Moſaïcas ſecundum legis cortícem curabant. Epiph. lib. 1. Panarij refert fuiſſe interpretes diuinarum Scripturarum, indéque Scribarum nomen fuiſſe ſortitos. Conſueuiſſe autem Scripturas exponere quatuor modis, quorum primus Moſis prophetæ diceretur, alter Akibæ, tertius Ammani ſiue Idæ, quartus Haſmoneorum. Erant & ipſi Catholici, vnde Mat. 23. vnà cum Phariſæis ſediſſe dicuntur ſuper Moſis cathedram, vt qui eam vacuam inuaſiſſent, dum ſacerdotes diuitiis Eccleſiaſticis abutentes dlefererent ſuum officium. Alioqui neque ipſi neque Phariſæi erant neceſſario de genere Sacerdotũ, quorum proprium erat ſedere ſuper illam cathedram. Nam Scribæ ferè erant de paupere Simeonis tribu. *Rab. Selo. & Chald. in 49. Gen.* Phariſæi, quibus hodie ſucceſſerunt Rabbini, de qualibet. *Cozri & Cab. hiſtorica.*

Libri Machabæorum his temporibus ſcribuntur. Neſcitur auctor. Qui licet non habeantur in canone Hebræorum, tamen ab Eccleſia inter diuinorum voluminum annotantur hiſtorias. *Hieron. Prolog. 2. in eos libros.*

Quod ei tamen non ſimpliciter conceſſerim. Nam vt non ſint de primo Hebræorum canone tempore Ezræ ædito, at ſunt de ſecundo, vel potius tertio. Vnde Ioſephus alicubi Eleazari & ſeptem fratrum & matris eorum Hannæ martyria, apud Hebræos inter ſacras literas haberi affirmat.

Poſtea Synagogæ iudicium ſecuta Eccleſia pro ſacris & Canonicis habuit. Nam vt Græcos omittam, Origenem, Chryſoſt. homilia de Machabæis, Damaſcenum, &c. Canones Apoſtolorum, tertio etiam qui Græcè extat recepto, Cyprianus ad Cornelium citans illud, 1 Machab. 2, tanquam è diuina Scriptura: *Verba viri peccatoris ne timueritis, &c.* Et ad Fortun. cap. 5, 11, 15, 53. Item epiſt. 55, Scripturam diuinam vocans. Tertul. aduerſus Iudæos. Amb. lib. 2, de Iacob & vita beata cap. 10, 11, 12, lib. 2. Offic. c. 40, & 41, & 3. Offic. Innocentius 1 tempore Auguſtini epiſt. ad Exuperium Toloſanum cap. 7. Auguſt. lib. 18. de Ciuit. cap. 36. lib. 2 contra 2 epiſtolam Gaudentij cap. 27. lib. 2 de doctrin. Chriſt. ca. 8. lib. de cura pro mortuis cap. 1. & Conc. Carthag. tertium, cui idem Auguſt. ſubſcripſit, Hieronym. vbi ſupra, id abundè docent. Denique Gelaſius in Concilio 70 Epiſcop. qui menſe Octobri eos legi in Eccleſia voluit.

Vnde Bellator Presbyter, & Rabanus Maurus præter Gloſſularios ordinarios eos ſunt commentati.

Nec obeſt, quod ſcriptor ad calcem libri ſecundi veniam precatur, ſi quid minus digne ſcripſerit. Nam hoc debet de Verbo, non de re intelligi. Q. d. Si non tam eleganter ſcripſerim atque decuit, concedendum mihi eſt. Vt Paulus, Etſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia.

f ARISTOBVLVS primus poſt captiuitatem, regem Iu-

dæorum suscepto diademate se appellauit. Quod libertati plenè recuperatæ deesset insigne, noménque regium, quod habuerant antiquitus. *Ioseph. lib. 20.*

Nam à tempore restituti templi apud Iudæos non reges, sed principes fuerunt vsque ad Aristobulum. *Aug. lib. 18. de Ciuit. c. 36.* Ioannis (non Ionathæ, vt mendosè illic ex Eusebio habet Viues) filium.

Itureos bello domitos ad circuncisionem adegit cósque ad Idumæos adiunxit. *Ios. lib. 20.*

Matrem in carcere fame enecauit, vix anno tyrannidis exacto miserè mortuus. *Idem.*

Antigonum fratrem occidit, tres alios in vinculis habuit.

Antea dicebantur summi sacerdotes, vel principes. Sed quia Sadduceus erat sacerdotis nomen habuit pro abiecto & pudendo, adcò vt eius functionem obire nunquam voluerit. *De rebus regum Israel secundi templi, & Iosippus.*

g HVIC frater Alexander succedit beneficio Salomes, quæ & Alexandra Aristobuli vidua: eam enim cum regno in vxorem accepit, pace cum Cleopatra Aegypti, quæ Ptolomæum filium suum maiorem bello persequebatur, facta.

Hæreticus fuit, siue Sadduceus. Quare & crudelis, quemadmodum hæreticis insita esse solet barbaries. Catholicorum Iudæorum sex millia occidit, septingentos Pharisæos crucifixit, cæteros in fugam conuertit. Insignis denique insectator sapientum, qui vocabantur Pharisæi. *Verba libri de rebus regum Israël secundi templi.* Non potuit tamen efficere, quin plebs esset Catholica & Pharisæorum cathedram sequeretur. *Iosippus.*

Inde Cilices & Pisidas corporis custodes sibi asciuit. *Iosephus.*

Sub eo tristissima clades accepta est, in qua Ptolo. Lathyrus 30000 Iudæorum trucidauit, & captiuos, interfectorum carnibus vesci coëgit.

Graui morbo affectus per tres annos, in supplicium religionis exagitatæ, tandem in castris cum vicinis pugnans, sęcudum exhalauit spiritum. *Ibid. de rebus regnum Israel secundi templi.* Ter Aretham regem Arabum vicit.

Cœlosyriam & Phœnicem tentauit, atque ea iis vrbes aliquot abstulit, *Iosephus.*

Moabitas & Galaaditas victos vectigales fecit, donec aduersus eum cōcitato Demetrio à Pharisæis, cedere compulsus est. *Idem.*

Demetrio inde domum ob Iudęorum transfugia reuerso, Bethomæ Catholicorum principes circumsedit, atque vrbe expugnata in deditionem accepit. Deinde Hierosolymam reuersus ex eis octingentos cum liberis & vxoribus trucidauit. Quare à Iudæis Crucifixor est appellatus. *Idem.*

Fratrem interfecit, alterum Absalom nomine, priuatum viuere coëgit. Secundam contra Catholicos & Pharisæos persecutionem mouit, subruta Bethsemes ciuitate, in quam illi confugerant. *Iosippus.*

Demum in obsidione Gerasenorum est mortuus. *Idem.*

Hillelis doctoris insignis 80 discipuli. Clariores Ionathan filius Vziël, cuius paraphrasis Chaldaica in vetus Testamentum magna ex parte extat, & Simeon Iustus, qui Christum vlnis excepit.

Is est Simeon, in quo spiritum Synagogæ magnę, qui erat prophetico minor, communi maior, defecisse authores sunt Talmudici *in Tract. Pirke Aboth* Rabbi Mose Aegyptius, non tantum discipulum, sed & filium Hillelis fuisse scribit, Gamalie-

Anni vrbis cōdita.		*Anni mundi.*
	∴ ∴	
	∴ ∴	
645 *Ios. lib. 13. Ant. c. 12* 672	7 g ALEXANDER IANNES Crudelis, an. 27.	3984 4011
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	Antio. Cyziceno Syriæ.	
	Ptol. Alexandro cum matre Cleopatra, deinde Ptol. Lathyro Ægypti reg.	
	* *	
	∴ ∴	
	∴ ∴	

An. vrbis dita.

672
Iof.li.13.
Ant.cap. vltim.
Egesip.li.1.
cap.13.
681

8

h ALEXANDRA Alexandri vidua an.9.

Pontificatũ exercente Hyrcano filio ipsius primogenito.

Antioch.Cyziceno Syriæ.

Ptol.Lathyro & Ptol. Aulete Ægypti reg.

685
Iof.li.10.
Ant.c.8.
715

9

i HYRCANVS Rex & Pontifex,an.34.

Aristobulo fratre, Antigono nepote de regno cum ipso contendentibus.

Ptol. Aulete & Ptol. Dionysio Ægypti.

Philippo,deinde Tigrane Armeniæ & Syriæ rege.

Gn. Pompeio & Crasso in Syria res gerentibus, Iulio Cæsare,deinde Antonio & Augusto Impp.

Anni mundi.

Gamalielisque (ad cuins pedes legem Paulus didicit) præceptorem,imò verò & patrem. *In præfat. Maimonim.*

In More autem parte 1 c.6 a, & in Talmud tract. Ioma c. Tereph,inter Sacerdotes eum numerant. sub quo & aiunt desiisse benedictiones in Dei nomine Tetragammato, ita vt deinceps illæ factæ sint per Sem Hamnephoras duodecim literarum. Hoc videtur sentire Nostri,vt qui illum Deo Patri Christum infantulum præsentasse, & Virginem purificasse,& alia sacerdotalia munera obiuisse censeant.

4020

Hillel qui 120 annis vixit, pater Simeonis Iusti, Simeon Gamalielis , Gamaliel Simeonis iunioris magni facti, quòd essent doctissimi , simul & nobilissimi, de familia Dauidica. Vnde ex eorum consilio Synagoga administratur centum totis annis vsque ad Romanam captiuitatem. *R. Abraham in Cabbala historica,Cozri.*

h TESTAMENTO mariti regnum tenuit,Pontificatum Hyrcano maiori natu attribuit. Alexandro marito paruit,qui moriens ei consulnit,vt omnem potestatem Pharisæis, quos multis modis ipse cruciauerat, daret ,sicque tranquillè regnaret. Multa enim apud populum isti poterant.

Alexandra ergo Pharisæis studuit , quos superiores reges à Ioanne Hyrcano insectati fuerant,ita tamen vt etiam Sadduceos toleraret. Nobilitas erat Sadducea, plebs catholica siue Pharisæa. *Iosippus.* Sub ea afflicti heretici, Dogro & aliis multis necatis. Quare exulare coacti sunt , quòd omnia pro Pharisæorum voluntate administrare videretur. *Ibid.*

Leges à Ioanne Hyrcano abrogatas retulit, atque Pharisæos in amicos Alexãdri, qui crudelitatis eius auctores fuisse dicerentur,sæuire permisit. Ab illo tempore Pharisæi pristinas opes recuperarunt.

4054

Tigranem regem Armeniæ in Syriam,quam etiam occupauit,inuectum pecunia oblata auertit & paulò post moritur. *Ioseph.*

Tum Lucullus proconsul cum Mithridate Ponti & Tigrane Armeniæ res gerebat.

Regnum perturbatum filiis reliquit. Nam hi,teste etiam Strabone Georg.lib.16,de imperio disceptantes ansam præbuerunt, vt sic Regnum à Romanis occupatum , per varias clades ad Herodem alienigenam tandem deuolueretur.

Aristobulus fauebat Sadduceis,Hyrcanus Pharisæis, vnde ciuilia bella, & tandem Romanum iugum, Pompeio ambas partes mulctante, *Iosippus.*

Sadducei Reginam mouebant , vt caueret à Pharisæis, ne Arethæ regi Arabum proderetur. *Idem.*

Consul Romanus Curio Dardanos in Macedonia vicit, & vsque ad Danubium penetrauit.

Seruilius alter consul, Cilicia, Lycia, & Isauria subactis, primus omnium Romanorum in Taurum montem iter fecit. Vnde Isauricus appellatus est.

M.Lucullus de Persia triumphat, capta Chaldæa,cæterisque vicinis vrbibus.

i MATRIS testamento & primogenituræ iure regnum accepit,quod tamen tres tantũ menses tenuit,ab Aristobulo fratre minore in annos sex pulsus. *Ioseph.*

Nam post mortem Alexandræ bellum ciuile,quod inter fratres viua ea cœperat,exarsit. Aristobulus iunior sibi adiũgit Sallustium Sadduceorum principem. Hyrcanus rex catholicus, principe militiæ Antipatro,committit iuxta Iordanem Hierichuntis prælium,vincunt Sadducei,& ad muros Hyrcanum compellunt. Posteà pax (non diu duratura) for-

Anno vrbis cõdita.		Anno mundi.
672	HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.	4020
715		4054

matur, vt quisque sua in sententia viuat, Aristobulus regnum teneat, Hyrcanus summum sacerdotium. Sadducei hanc legem diu seruare non potuerunt, molietes Hyrcano exitium, qui proinde suasu Antipatri, ad Aretam regem Arabum (cui tamen per Antipatrum eundem in regnum Hyrcanum reducenti acriter Aristobulus obstitit) deinde ad Pompeium euasit, qui tum Mithridatico bello confecto, pacatáque Armenia & Ponto, victor omnium gentium, quas adierat, vltrorsum pergere, & vicina quæque Romano imperio adiungere cupiebat.

Hinc ditionem Iudaicam labi, Anno vrbis 685 Q. Metello Cretico, Q. Hortensio Coss.

Nam anno ante Christi ortum 61 Iudæa in potestatem Romanorum venit captis à Pompeio, vbi res in Armenia gessisset, ipso Pascatis die post Trimestrem obsidionẽ Hierosolymis, & muris solo æquatis, eo ipso anno, quo Cicero Consul à Catilinæ coniuratione Rempub. liberauit.

Relictæ tamen sunt Iudæis suæ leges & ritus, ac Hyrcano secundo pronepoti Simeonis Machabæi summum sacerdotium confirmatum est. Abducto Romam captiuo Aristobulo, & eius filiis Alexandro & Antigono, imposito genti tributo, cui colligendo præfectus est primus omnium Securus Roman. *de rebus Regum Israël secundi templi.*

Pontus & Bithynia vna prouincia facta, Syria altera, eáque Prætori mandata, Iudæa neque omnino à Syria separata est, neque prorsus ei attributa. Nam Pompeius Hyrcanum vere regem ei præesse voluit, Antipatrum verò Ascalonitam Iudææ procuratorem reliquit: ita tamen vt Prætori aut Proconsuli obediret. Tributum item Iudææ imposuit.

Post Pompeium, Syriæ, cuius pars Iudæa, administratio, Scauro, deinde Gabinio, mox Crasso commissa est.

Eodem anno natus est Ioachim Mariæ parens. *In Philonem Annius.* Qui & Eli *Luc. 3.* Hæc enim duo nomina eidem tribui solebant. Sic Ioachim rex Iuda Eliachim, & contractè more Syriaco Eli, 4. Reg. 23. & 2 Paral. 36. Quod obserno, vt Lucam veram genealogiam Christi descripsisse è Virgine perspicias. Matthæum verò legalem & adoptiuam è Ioseph: atque ita Christum ex vtroque parente, vero & adoptiuo sui ortus stemma ad Dauidem referre, esséque singularem illum Regem, qui iuxta promissiones antiquis factas, accepturus erat sedem Dauid Patris sui, & regnaturus in æternum in domo Iacob, Ecclesia sua ex vtroque populo, Iudæorum & Gentilium, constata, & habente fundamenta in montibus Sion. Quod regnum in cœlo per sese administrat, in terris per Christianos Pontifices & Reges, *Epiph. hæres. 29.*

Pompeius capta vrbe mense tertio obsidionis, ieiuniorum tempore, C. Antonio, M. Cicerone Coss. eodem tempore, quo post an. 27 iterum expugnata est ab Herode, Hyrcano sacerdotium confirmat. Antipatrum Idumæum procuratorem Iudeæ facit. & Aristobulum captiuum cum filiis Romam abducit. *Egesi. lib. 2. cap 13. Ioseph. Antiq. 14. cap. 8.* Scaurum inferioris Syriæ præsidem ab Euphrate vsque ad Aegyptum relinquit. *Ioseph. Antiq. 14. cap.* Etsi autem templum non diripuerit, in quo alioqui erant duo talentorum millia, mensa aurea, candelabra, & libatoria non pauca, quia tamen dehortante pontifice in Sanctum sanctorum ingressus, deinceps infœlix fuit. Hinc decimo quinto pòst anno verso ad ipsam Hierosolymam vultu in acie Pharsalica ipsius exercitus cecidit.

Pompeium victorem pecunias Templi contrectare noluisse.

Anni vrbis cōditæ. 672 — Anni mundi. 4020

HYRCANI ET POMPEII SAECVLO.

luiſſe, & vrbes ſuis habitatoribus reddidiſſe demptis Gadaris, quas reſtauratas Demetrio liberto ſoo dooauit, author eſt *Ioſeph.lib.14. Antiq.cap.8.*

Non ea religione fuit M. Craſſus: is enim nouem pòſt annis contra Parthos proficiſcens, Templum ſpoliat, ablatis 60 auri modiis. Nempe duo talentorũ millia, omnia templi vaſa, ſumma octo millium talentorum, trabem aureā verſatilem 300 minas pendētem diripuit. Sed ideo ſtatim à Parthis cum filio & vniuerſo exercitu trucidatur, ac liquato in os auro ſui ſacrilegij pœnas exoluit. *Plut.in Craſſo & Pōpeio.*

Craſſo in Syriam miſſo Gabinius principatum tradit, & Romam reuertitur.

Apud Hyrcanum in magna authoritate & potentia fuit Antipater Idumæus, Herodis magni pater. Veneno autē ſublatus eſt à Malco Iudæo, quòd regnum adminiſtrari à peregrino, otiante principe & voluptuāte, Iudæi ægreferrent.

Hic iuuit Gabinium in reſtitutione Ptolomæi Auletæ, & proinde ipſi & Hyrcano conceſſum, vt muros Hieroſolymorum reſtaorarent.

Occaſione belli Ciuilis inter Cęſarem & Pompeium Herodes ad regnum peruenit: nam quia Antipater in bello Alexandrino Cæſarem iouerat, tutor Iudææ à Cæſare conſtitutus, Herodem filium Galilææ præfecit.

Quadrageſimo ſecũdo anno ante natum Chriſtum, Cæſar interfectus eſt à Coniuratis, ex quibus Caſſius in Syriam veniens, quatuor auri modios à Iudæis exegit.

Ariſtobulus & filij eius Antigonus & Alexander Sadducei, Sadduceorum Perſarumque armis freti, ſæpius pugnarunt cum Hyrcano, quaterque eum de regno expulerũt, donec ter reſtitutum, Pompeij, Gabinij, Romaoorumque viribus, per Pacorum regis Parthorum filium vltimo ceperint, & auribus mutilarint, Phaſelum Herodis fratrē mortem ſibi cooſciſcere coëgerint, denique Antigonum regem cooſtituerint. Nec verò hęretica propago ante cohiberi potuit, quàm tolleretur partim veneno, partim laqueo, partim ſecuri. *De rebus regum Iſrael templi ſecundi.*

In his motibus Ariſtobulo fratri Hyrcanus tribus annis & ſemeſtri ceſſit. Antigonus autem potitus eſt Hieroſolyma tribus annis, ita vt Herodes in ea oon niſi 34 an. regnauerit.

Honi Magalitea cōfoditur gladiis militum Hyrcani obſidentis Hieroſolymam, & Ariſtobulum, quòd publicè precaretur, vt neq; Hyrcanei neque Ariſtobulei vincerent, quòd vtrique eſſent ſerui Dei, & fœdere Deo obligati, ſed inter eos amicitia & fraternitas coïret. *Ibid.*

In numero Diuorum ponitur in Hebræorum breuiariis. At ſi Ariſtobulei erant Sadducei, vt Ioſippus docet, non hoc erat ſancti votum & precatio, ſed potius execrabilis politici, qui binas religiones io eodem Dei populo conſeruatas cupiebat. Exitus probauit hanc duorum coïtionem fuiſſe regno exitioſam. Nam io idem ius admiſſi Sadducei cum Catholicis, ſummam rei ad Herodem externũ, indeque in ſempiternam captiuitatem perdoxerunt.

Ariſtobulus bis in vincola coniectus, & Romam deportatus, à Cæſare liberatus eſt. Sed à Pompeianis veneno ſublatus, Melitæ interiit.

Antigonus è cuſtodia patre Ariſtobulo iam defuncto elapſus ad Parthos confugit, atque eos in Iudæam adduxit.

Hieroſolyma per obſidionem capta Hyrcanum auribus mutilauit, ne quando recipiendo Pontificatui per legem idoneus in poſterum eſſet, & in Parthiam tranſmiſit.

715 — 4054

Aduersus Herodem regnum per tres annoa tenuit, anno Vrbis ~14 Domitio Caluino & C. Asinio Pollione Coss. post vigesimum quartum à consulatu Ciceronis.

Romanorum primus Pompeius Iudæoa domuit, templumque iure victoriæ ingressus, sacra templi adyta inspexit: Inde vulgatum, nulla intus Deum effigie vacuam sedem, & inania arcana. *Tacitus li.21.* Ex illo fano nihil attigit, non per religionem, sed pudorem. *Cicero pro Flacco.*

Iulius Cæsar finito bello Aegyptio per Syriam in Armeniam proficiscens, Hyrcano sacerdotium confirmat, quamuis stetisset à Pompeij partibus. Antipatrum Romana ciuitate & immunitate donat, quòd Mithridatem in Aegypto pro se militantem strenuè iuuissent. Antipatrum præterea tutorem totius Iudeæ constituit, atque ita viam sternit ad futuram Herodis tyrannidem, *Iosep. Ant.lib.14.cap.16.& 19.*

Cùm Iudæam appulisset rebus Syriæ compositis, muros Hierusalem à Pompeio dirutos refecit, & Herodem quintum & decimum annum agentem tutorem Galileæ creauit. *Ibid cap.18.*

Vrbis septingentesimo decimo occisus est. A quo anno multi imperium Augusti incipiunt.

Herodes ergo primum tutor Galileæ à Cæsare, deinde Iudeæ tetrarcha ab Antonio, denique vbi Romam venisset, ab Triumviris Rex constituitur. Sicque sensim familia Regia extincta est.

Ex parte Palestinus Ascalonita, ex matre Idumeus. *Theodor.lib.1.Polymph.*

Annis ante natum Dominum 38 Aera Augusti appellata. Nam ab eo tempore plerique, Hispani præsertim annos suos signare cœperunt, quando Hispania, Italia, & reliquæ occiduæ circa Ionium mare regiones in solius Augusti potestatem concessere, vt reliquus orbis ad Orientem. Antonio permissus est, Africa Lepido, circa annum vrbis conditæ 714. Aera autem. q. A.er.a. id est, Annus erat Augusti primus, 2. &c. *Sepulueda lib de correctione anni.*

Orodis regis Parthorũ qui Crassum obtruncauit Pacorus filius in Romani belli reliquias, magnas res in Syria gessit, donec eo absente, exercitus Parthorum illic relictus, à Cassio Crassi successore cum vniuersis ducibus trucidatus est. *Iustin. lib.42.*

Post Cassium, Sextum Cæsarem Iulius Cæsar Syriæ præfecit, cui se insinuans Herodes princeps militiæ ipsius factus est.

Regresso Romam Antonio, contra Sextum Pompeium Pacorus Orodis filius, Asiam & Syriam vastat. Quo anno Cicero interfectus est Iudæam inuadit, Phaselum & Hyrcanum cepit, Antigonum in regnum reducit, tandem à Venditio Syriæ præside cum toto exercitu occiditur.

k HERODES ab Antonio Triũviro Tetrarcha Iudeæ cõstituitur, anno sequenti, quo Cicero interfectus est, & Brutus Philippis victus.

Paulò pòst Parthis in Iudæam reducentibus Antigonum Hyrcani regis nepotem, in Aegyptum ad Cleopatram fugit. Deinde Romam pergens, ab Augusto & Antonio rex Iudeę creatur, & ab his adiutus, Hierosolymam expugnauit, quarto anno postquam Rex fuisset declaratus, id est, anno 33 ante ortum Domini.

Hunc primum Iudæi alienigenam regem habuerunt, ne quid secundum vaticinia prophetarum, suis iam principibus excussi, vltra Christum expectarent.

Discipu-

Anni vrbis cõditæ

715 *Iof Ant. lib.17. ca.10.*

752

Anni mundi

4091

Sub Machabeorum posteritate lapsi sunt anni 103, quot sub Herodianis ab Herode magno ad vltimum Herodem Agrippam tẽpore Vespasiani.

10

k HERODES Ascalonita an. 37.

4054

4091

Antigono duobus primis annis Hierosolymã tenente.

Pontificibus Aristobulo. Anaele, Iesu, Simone, Mathia, Iosepho, Iozar, Eleazare, sub quo mortuus.

Anni urbis cōditæ.		Anni mundi.	
715	*Cleopatra Ægypti regina.* *Varo Syriæ præside.* *Augusto Cæsare.* HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.	4054	Diſcipulorum Hillelis, Iohanan Ben Zacchai minimus fuit eruditione, quem tamen vniuerſum Cabbalę & Scripturarum corpus, cunctas etiam Philoſophię partes exactiſſimè tenuiſſe, ac ſcholæ Scribarum & Phariſæorum magna cum laude præfuiſſe aſſeuerant. Ionathan ben Vziel maximus, qui Syriace totum vetus teſtamentum reddidit, & Chriſti myſteria reuelauit, quamuis eius duntaxat in prophetas tranſlatio hodie extet. Nam Pentateuchum interpretem habet Onkelos. Hagiographa partim R. Akiba. partim R. Ioſeph cæcum. Obiit an. 28 ante Chriſti natiuitatem. Paraphraſtes quidē Chaldaicus appellatur, at eius interpretatio non ſe extra verba diffundit, niſi vbi oratio eſt preſſior, & aliquid de Chriſto ſiue Meſſia eſt explicandum. Eius meminit Iuſtinus Martyr q. 63. ad Orthod. ſub tranſlationis Syriacæ nomine. In monte Sion ſeptem erant collegia, in quibus diuinæ literæ præcipuè legebantur. *Optat. lib. 3.* Ariſtobulus nepos Hyrcani ex filia ab Herode, impulſu vxoris pontifex creatur, paulò pòſt, eius dolo in Iordane ſubmergitur. *Ioſip.* ab eodem Hyrcanus octogenarius è Parthia, quo captiuus fuerat abductus, reuocatur, & paulò poſt occiditur. Ab Auguſto vbi victus fuiſſet Antonius ad Actium, regnum Herodi quamuis ſequuto partes hoſtiles auctum eſt. Herodes ludos Scenicos & gladiatorum lanienas Hieroſolymis inſtituit. Sanedrin. i. ordinarios Iudices de domo Dauid, quem ſenatum nominabāt ſeptuaginta duorum Seniorum, an. 30. regni occidit, & alios ex proſelytis legiſperitos ſubſtituit. *Philo & Talmud.* Populum auarè impotenterq́ue tractauit. Ab Auguſto confirmatus Theatrum & Amphitheatrum extruxit, eaque Auguſti trophæis ac titulis exornauit, & in honorem eius Agonem quinquennalem celebrauit. Vrbes nouas condidit, alias veteres communiuit. Aquilam auream inſigne Romani Imperij in honorem Auguſti ad templi ſuperliminare erexit. Eam templi profanationem nō ferentes 40 Scholaſticōs nobiles cum ipſorum præceptoribus Iuda & Matthia viuos crudeliſſimè cremauit. Pontificiam dignitatem, quæ ſecundum generis propinquitatem & auitam ſucceſſionem in perpetuum deferri ſolebat, noua quadam ratione mandauit. Neque enim pontificeā in perpetuum, aut in multos annos, ſed in annum, aut certè ad breue tempus commiſit, neque pontificiis familiis, ſed ſæpe abiectis quibuſdam, & alienis hominibus detulit. Quē morem deinde filius eius Archelaus, & poſt Archelaum Romani tenuerunt. Primum autem pontificem creauit Ananelem Leuitam ignobilem de Babylonia accerſitum, cum non eſſet de ſacerdotali genere anno vrbis 717, qui propriè fuit eius regni primus, quo captis Hieroſolymis, C. Soſio Syriæ proconſule adiuuante, Antigonum in poteſtatem adductum vita ſpoliauit. Etſi ab appellatione Romanorum duobus aut tribus annis ante exorſi ſimus. Quin etiam ſacram Pontificatus veſtem apud ſe cuſtodiuit, neque amplius Pontificibus aſſeruandam permiſit. Secundus poſt Antiochum Epipha. venale Sacerdotium reddidit, & ante obitum viuos viuis pontificibus ſubrogauit. Vnum hoc illi laudi tribuitur, quod Phariſeos ſapientéſque coluerit. *Ioſippus.* Quare neque à Phariſeis, neque ab Eſſenis
752		4091	

exegit sacramentum. *Ioseph. lib. 15. cap. 13.*

Hyrcanum Regem & Socerum falsis criminationibus oppressum, à quo olim fuerat è capitis supplicio liberatus reclamante supremo 71 virûm Senatu, securi percutit. Mariammem vxorem, Alexandram Socrum, Alexandrum & Aristobulum è Mariamma filios calumniis obrutos necat. Ita tota Machabæorum posteritas propter hæresim Ioannis Hyrcani & filiorum eius, etiam in insontes omnes posteros redundauit. *Iosippon & liber de rebus Regum Israel 2. templi.*

Regni trigesimo Synedrium siue concilium Iudæorum è 71 senioribus de domo Dauid constans, ea illa familia remouit. *Philo de temporibus.* Senioribus illis omnibus, vno excepto, peremptis. *Talmud.*

In tanta impietate haberi voluit pius. Quare regni decimo octauo templum Domini à fundamentis instaurauit, ac magnificentius reddidit.

Extra Salomonis vestibulum nouam contra veterem archetypum ea Ezechiëlis forma accessionem adiunxit, omnium generum politis stratam lapidibus, marmoreis etiam columnis, spatiosisque porticibus, necnon biforibus portis & excelsis pinnis, vsq; ad eo sumptuosam, vt totius orbis miraculum videretur. Cuius ambitus versus singula Occidentis, Meridiei, Septentrionis latera complectebatur in longitudinem centum quinquaginta cubitos, in latitudinem 100 cubit. Ad Oriente autem 720 cubitis ad torrentem vsque Cedron extendebatur. Hæc autem accessio dicta est atrium siue aula Gentium. Nam eo ingredi licebat incircumcisis. *Iosip. R. Abraham, &c.*

Templo veteri integro manente & incluso, defossis, quæ superfuerant de tẽplo Salomonis, fundamentis, noua excitauit, & ad illius magnitudinem & dignitatem exterius erexit, gemmatis spatiis inclusit, immensoque ædificandi sumptu per annos octo, anno ante Christi ortũ decimo vix absoluit *Egesi. lib. 1. Iose. lib. Ant. 15. cap. 14.* Sacerdotes deinde anno vno & mensibus quinque interiorem cultum addiderunt. *Chron. Hebr.*

ᵃ Maria Virgo concipitur, ex Anna & Ioachim secundum promissionem per Angelum vtrique factam. *Epiph. heres. 78. contra Antidicomarianos. & har. 79. contra Collyridianos.* Intra templi septa cum aliis virginibus educãda relinquitur, vbi Deo dicat & consecrat suam virginitatem. *Nyssenus de Christi natiuitate. Hierony. tom. 4. de ortu Virginis.*

Pater eius Eli etiam dicebatur, vt Luc. 3. per apocopẽ à captiuitatis Baby. tempore vsurpatam (Elias in Tisbi) Nam obseruandum eos, qui Ioachim vocabantur, indifferenter quoque Eliachim fuisse, ob significationis ταυτότητα appellatos. Exemplum præbet rex Ioachim, qui & Eliachim *4. Reg. 23.* Et sacerdos libri Iudith, qui *cap. 4.* Eliachim, cap. autem 15. Ioachim. Atque hæc quidem ad illustrandam Virginis genealogiam, & ab illa Iosephi *Mat. 1.* distinguendam. In qua Iacob est verus Iosephi viri Mariæ pater, cum in illa Lucæ Ioseph dicatur fuisse Eli, *supple*, filius gener.

Istiua 33 anno natus est Christus, nempe post Hirtium & Pansam extremos Consules, an. 42. id est, Augusti Cæsaria, qui iam templum Iani clauserat, & orbem pacarat, quadragesimo primo. *Ireneus lib. 3. cap. 25.*

Maria anno ætatis decimo quarto Filium Dei concipit, Martij die 25. *August. lib. 4. de Trinit. cap. 5.* Decimo autem quinto, 25 die mensis Decembris parit, vt in medio lapidicinæ foneæ ostenditur. i. octauo Calendas Ianuarias, *Oros. lib. 7. cap. 7.*

Anni Christi. 3

Summa 170.
Hinc Christus an. 30.

Anni mundi, 4054

HERODIS *magni filij.*

ARISTOBVLus. Cuius filij tres, Herodes rex Calchidis.
Herodes Agrippa Ios. li. 19 & 20. vlt. post Philippum Tetrarcha à C. Caligula factus, deinde rex totius Iudeæ à Claudio creatus, quem corroserunt vermes Claudio Imp. Act. 12. Iacobum maiorem interficit post Christum crucifixum an. 16. Istius filius erat Agrippa iunior, qui tempore captiuitatis rex Iudæorũ dicebatur Act. 24. & 25. filia autem Beronice, de qua in Actis similiter.
Herodias vxor Philippi, concubina Antipæ. Mar. 6.

ANTIPAS, qui et Herodes Tetrarcha Galilea. Luc. 3. Baptistã interfecit, & Christum cõprehẽsum seculariter tractauit, anno regni sui vicesimo. Vulpes à Christo dictus, Luc. 13. Vnà cum Herodiade Lugdunum exulatum missus à Caligula anno 10 post interfectum Ioan. Baptistã. Cui successit Herodes Agrippa, anno 2. eiusdem C. Caligula quem Iacobum securi percussisse diximus.

ARCHELAVS, qui regnauit in Iudaa. Matth. 3. annis decem. Hoc in exilium Viennam ablegato, Iudæa in formã prouinciæ redacta est, & adiuncta Syria, eo missis prætoribus, vt Coponio: vt Pilato &c.

PHILIPPVS Tetrarcha Iturea & Trachonitidis, Luca 3.

Lysaniam aliqui addunt è Luc. 3. Abylinæ tetrarcham.

4091

Anni Christi. 3

Anni mundi. 4091

Qui omnes cum tota posteritate intra centum annos consumpti sunt.

HERODE REGE.

cap.7. Aug.lib.contra Iudaeos, Paganos & Ari .cap.5. Niceph. lib.1.cap.12. Chrysost.in 1.cap. Luc: & hom.de natali Domini.& reliqui Ecclesiastici. Paradoxum est ergo, quod Matth. Beroaldus docere conatur, Non in solstitium hybernũ, sed autumnale æquinoctiũ.i. medium Septembris, natale Domini esse conferendum, lib.4. Chron, cap.2. quod inde Aegyptiæ & Græcæ Ecclesiæ suos annos, & Latinæ suas Indictiones auspicentur. Hęc enim ratio nihil ad istud pertinet. Nam illæ propterea non desinunt Domini natale nobiscum celebrare 8 Calend. Ianuarij, vt ex ipsarum fastis & Calendariis, quæ nuper edidimus, apparet.

Est æquè Paradoxum aut etiam magis, quod aliqui affirmant Christum natum, Circũcisum, Baptizatum, vt Passum, Paschæ tempore, non mense Decembri, quòd Isaac mense Nisan sit natus, vt figuræ consonet veritas. Nam falsum est Isaac eo mense fuisse natum, aut saltem indemonstrabile.

Deinde vt hoc demonstretur veritas & figura non sibi per omnia perpetuo respondent, iuxta illud, Similia claudicant vno pede. Denique constans est hæc Ecclesiarum historia & traditio.

Quod addunt Clementem Alexandrinũ lib.1 Stromatum notare *quosdam dixisse Christum natum 24 aut 25 Pharmuthi.* Pharmuthi autem apud Aegyptios esse nostrum Aprilem, interiicere debuerũt, *Hæreticos Basilidis sectatores.* Nam illud est quod Clemens notat, Basilidianorum videlicet aliquos inter noua sua figmenta, illud posuisse contra receptam Piorum & aliorum sententiam.

Deinceps annos ferè 33 peragit cũ filio, & post eius crucẽ in domo Ioannis, alios implet vndecim, vt cũcti ætatis eius anni sint quinquaginta nouem. *Niceph lib.2.cap.3.ex Euodio Apostolorum successore.* Aut. 62 ex Eusebij & Saracenorum Chronicis, quasi Domino annis quindecim superstes extiterit. Circa annum (inquit) Domini nati, 48 Maria Virgo ad Iesum Filium suum in cœlum assumitur, vt quidam sibi fuisse reuelatum scribunt.

Obdormisse eam quidem veteres tradiderũt, sed iidem, vt Athanas. io Euang. de Deipara, in sepulchro mox resurrexisse, sicque corpore simul & anima in cœlum supra Angelorum ordines assumptam addiderunt. *Michael Syngelus auctor Græcus.*

Sepulchrum eius ostenditur in Oliueti montis pede editiore loco, quàm sit vallis Iosaphat, vna cum Ecclesia circum sepulchrum structa subterranea. *Brocardus an.1283.*

Ad eius dormitionem Apostoli & discipuli rapti conuenerunt. *Diony. de diuinis nominibus cap.3.* Quindecim annis post Christum passum id factum creditur, qui fuit annus sextus Claudij Cæsaris.

Herodis 35 Magi adoraturi Christum è Perside, quæ est in Oriente terræ Israel, venere. *Epiph.hæres.51.* duobus post horrendo morbo interit. *Ioseph.* Aetatis anno 71 *lib.de regibus Israel a templi.* Sepelitur Herodij, quę vrbs Hierosolymis aberat iter duum dierum & semis. *Ibid.*

Probabilius illud Ammonij Alexandrini, Magi tertio decimo die (nati Christi) Hierosolymam, noua quadam stella duce venientes, regem Iudæorum prædicant natũ. *In Harmonia.* Vnde & Ecclesia eo die Epiphania celebrat. Vt videlicet è Perside venerint vel alio potius Orientis loco, de quo mox, anno regni istius trigesimo tertio, quatuor ante eius interitum.

Stella apparuit Regibus. *Verba D.Cypriani statim initio*

sermonis de Baptismo. Nam Magos fuisse Reges & toparchas vetus est Ecclesiæ traditio. Tertul. lib. contra Iudæos, & 3 in Marcionem, Hieron. in Psal. 71. August. lib. 3. de mirabilibus Script. cap. 4. & ad fratres in Eremo serm. 43. Hilarius lib. 4. de Trin. Idacius Clarus ad Varimundum Arianum. Vt Græcos taceam Athanas. q. 2. Variarum quęstionum ad Antiochum principem, quas Reuchlinus vertit, alias ab iis quæ in eius tomis vulgo extant. Festum Epiphanię diem (inquit) trium regum appellamus. Cantacuzenum Apol. 1. &c.

Nec verò solum reges fuerunt, verum etiam fundamenta posuerunt amplissimi illius regni christiani in India (inde enim venerant ex eius prouincia, quæ Tarsis appellabatur & hodie Tarsestan, *Hayto.*) quod qui tenuit per mille ducētos annos Presbyter Ioannes vocabatur, vtraque videlicet authoritate Ecclesiastica & sæculari pollens, donec sub annum 1200. annis Tartarorum succumberet, indéq; Magni Cham imperium Mahometicū exoriretur. *Marcus Venetus in sua peregrinat.* Preto Ioannis titulo ad magnum illum Abyssinorum siue Aethiopum imperatorem Christianum translato. *Osorius in rebus Emmanuelis R. Lusitaniæ.*

Nec necesse est, vt magni Reges fuerint, cùm Deus sæpius eligat infirmiora mundi, vt fortiora quæque pudore afficiat. Reges autem appellabantur omnes more Orientis, qui sceptro & diademate ex dignitate vti poterant, siue suæ essent sponte, siue alterius iuri subessent; & sic à ducibus distinguebantur, vt Kimhi sæpe notat. Quod hodie Tartari, Persæ, Aethiopes, & reliqui Orientales obseruant. Neque enim tam anxij sunt & solliciti in distinguēdo Rege & principe. Sic Catharina Alexandrina Costi regis. i. principis erat filia. Sic in Euangelio cuiusdam Reguli filium sanat Dominus. Sic in veteri Testamento 30 Reges terræ Chanaan, quæ alioqui est perexigua, nec iustum regnum conficit, vna acie peremit Iosue. Atque hæc contra Caluini Christo visitationem principum inuidentis nequitiam.

Quatuordecim innocentium millibus in Bethlehem ab Herode interfectis, (*in Liturgia Æthiopum & Calendario Græcorum.*) Virgo fugit in Aegyptum, in locum, vbi hodie hortus balsamo nobilis, & templum & crypta, in qua latuit ad Memphim siue Caïrum. *Ionas.* Aiunt interea sanctā Elizabet cum Ioanne Baptista fugientem trans Iordanem in spelunca montis latuisse.

Penes Herodis familiam regnum Iudææ fuit an. 103. *R. Iosé.* Intra illud tempus, omnes eius filij & nepotes miserè mortui. *Ioseph lib. 18. Ant. cap. 7.*

Et si autem Magi decimo tertio die post Christi ortum venerint, non tamen Herodes statim infanticidium aggressus est, cum Virgo se iuxta legem purificarit, & Christum in templo repręsentarit die post partum quadragesimo. *Luc. 2.*

Distulit ergo in aliquot dies, vel menses, vel etiam annos duos, vt videntur significare Euangelista & Macrobius paganus, *Occidit pueros à bimatu & infra, secundum tempus, quod exquisierat à Magis.*

Primum quia sperabat quotidie Magos ad se redituros, vt videbantur polliciti. Deinde, quoniam præsentibus Romanis principibus, vt Cyrino & Varo, qui in Iudæa erant ad descriptionem perficiendam, tantum scelus minimè audebat aggredi, in quibus etiam fouendis & prensandis erat occupatus.

Tertio hoc maioris erat momenti, quàm vt impleri statim posset, siue quia Alexāder & Aristobulus ipsius è Mariamma filij

Anno Christi 3

Anni mundi 4091

HERODIS SÆCVLO.

4091

Anno Christi.		Anno mundi.
3	HERODIS SECVLO.	4901
	Concilium Hierosolymitanum de loco in quo Christus nasceretur. Mat. 2, & Ioseph. lib. 17. cap. 3.	
3		4901

filij nouas res & occasiones captabant ad capienda arma pro imperio sibi maiorum ratione debito, & à plebe delato, siue quoniam Augustum metuebat illis fauentem, & fortasse interpretaturum tantam cædem factam sui causa, vt descriptio pauciora capita complecteretur, sicque minus colligeret è Iudæa.

Vtut sit non est adortus tantum facinus ante 40 diem. Nam tum contigit Christi præsentatio cum Matris purificatione, & Simeonis occursu, post quæ euasit in Aegyptum.

Sic falsi sunt Herodiani hæretici, qui Herodem Christum lege promissum esse dicebant, & posteris eius regni Iudaici perpetuitatem pollicebantur. *Tertul. de præscript. Epiph. in Panario. Hieron. in Matth.*

Horum autem fit mentio in Baal Arne. Herodes (inquit) rex adduxit Græcos ex deserto, & educauit eos in loco culto, & fecerũt sectã, vocatiq; sunt de nomine ipsius הורדוסיות Herodisiotæ. Quasi hi gente non fuerint Hebræi, sed Græci. Vt sint fortasse hi, quos Iustinus cum Tryphone vocat *ἑλληνιανοὺς* q. Græcanicos.

Herodes moriens reliquit regnum Archelao, & Antipæ Herodi Tetrarchiam. Sed Augustus regni dimidiam partem tantum Archelao assignauit, alteram dimidiam Antipæ & Philippo attribuit.

Turrim Antoniam Agrippinã, Phaselium, Herodionem, in quo sepultus fuit, Samariam, olim iam in cineribus iacentem, Sebastæ nomine, Cæsareã Palestinæ, quæ & turris Stratonis, Antidoniam, & Antipatridã condidit: innumera etiam opera in singulis Syriæ vrbibus, quas regebat, magnificentissimè ædificauit.

Theudas se prophetam prædicat, cui consentit numerus virorum circiter quadringentorum, qui & tandem occisus est. *Act. 5.* Quinquaginta annis, vt minimùm, inferiorem eum facit Iosephus, *lib. 20 Ant. cap. 2.* Sed falsus est vt in descriptionis lustro, vel duo fuerunt Theudæ. de quo pòst.

Augustus templum Iani, pace terra, marique parta, tertio post vrbem conditam clausit. *Dion. Sueto. in August. cap. 22.*

Prouincias imperij describit (anno nati Christi, regni autem Herodis 33) per capita & familias, pro censu Iudæis viritim binas drachmas singulis annis indixit. Quod tributum postea illos eosdem Vespasianus vbicunque terrarum tandem degerent, in capitolium inferre iussit. *Iosephus. lib. 7. de bello in Vespasiani triumpho, & Bud. de Asse lib. 5.*

Est fortasse illud didragma exactum, Mat. 7.

Qua occasione Iudas Galilæus, cætera Pharisæus, auertit populum, *Act. 5. Ios. lib. 18 Ant. c. 1 & 8.* Nisi quòd Iosephus eum sub Archelao ponit. de quo mox.

Ab eo deinceps secta Galilæorum, quæ & Zelotarum, & Sicariorum, Romanos semotim repertos trucidantium. *Ioseph. de bello.*

Hanc descriptionem repetiuit Augustus Archelao exacto post an. 14. *Ioseph. l. 18. Ant. c. 1.* Nam vel falsus est Iosephus annis 14, dum Cyrini descriptionem non sub Herode, sed sub Archelao locat, vel præterita prima descriptione Secundam duntaxat memorauit, quòd in ea tributum exigi cœperit.

Anno vrbis 752 cunctis gentibus ad pacem compositis (Nam etiam Parthi, Indi, Scythæ, Armenij legatos de pace miserant) Iani portas tertio ipse clausit, quas quo per 12 ferè annos, quietissimo semper obseratas, otio etiam ipsa rubigo

signauit, nec prius vnquam nisi extrema senectute ipsius, Atheniensium seditione, & Dacórum commotione patuerunt. Eóque anno (id est, 752 vrbis) natus est Christus pacis auctor, &c. *Oros. lib. 6. cap. vlt. è Sueton. & Tacito.*

Nicolaus Damascenus historiam Phœnicum scribit. In Herodis gratiam precio veluti cōductus sacra historiæ multis mendaciis temerauit.

1 PATRIS a testamēto regnū Iudeæ consequitur. Herodes autem Antipas annis 34 Tetrarchiam Galileæ, Philippus Gaulonitidem, Trachonitidem, Bathaneam, & Paniada, (quam Cæsaream Philippi appellauit,) Tetrarchiæ etiam iure, quibus Ituream Augustus postea adiecit. Lysanias Abylinam (Luc. 3.) sub Libano.

Nam Lysanias quoque Herodis filius rectius è libro 20 Antiq. Iosephi c. 9, quàm Ptolomæi Mennæi, qui obtinebat principatum Calcidis, sub Libano apud eundem lib. 18 Ant. c. 8, & lib. 1 Belli, c. 11 & 15. Nam iste Ptolomæus viuebat ante Herodis Magni regnum.

Archelaüs rex Eleazarum pontificem fecit, atque ei, deinde successores more à patre instituto Sacerdotium dedit.

Sub Christi quatuordecimum, nempe regni sui decimo, Romę accusatus fuit, apud Augustum tyrannidis & crudelitatis, quòd tria millia Iudæorum, qui in templum confugerant, in Paschate trucidasset, summúmque sacerdotium traderet & eriperet quibus vellet. Quare tractus Viennam Galliæ, bonis publicatis, causam dedit, vt regnum Iudeæ desineret, ac prouinciæ Syriæ adiungeretur, ex eo factis partim præfecturis, partim toparchiis. *Ioseph. lib. 17 Ant. cap. vlt, & lib. 18. cap. 1.*

Sic Augustus Iudæam iterum prouinciam facit, & Iurisdictioni Syriæ attribuit, procuratore C. Coponio ei ad ius dicendum imposito.

Pontificatum verò Iudæis, sed ad tempus, permittit.

Duobus pòst annis moritur, cùm ferè imperasset an. 56, vel iuxta Ios. 18 Ant. cap. 3. 57. menses 6. dies 2.

Anna filia Phanuël Prophetissa, & Simeon egressi an. 100 reliquiæ erant sanctorum, qui Machabæorum tempora attigerant.

Zacharias Baptistæ parens, sacerdos & propheta.

Ioannes Christi Baptista & præcursor, qui R. Iohanan sacerdos magnus appellatur *In Chron. Hebr. de rebus regum Israël s templi.*

Iohanan filius Zacchæi Hillelis discipulus, qui 120 annos vixit, & excidio Romano interfuit. *Cazri.*

Christus puer, cum ageret annum duodecimum, cum Ioseph & Virgine è Galilęa Hierosolymam ad festum Paschatis progressus, in templo cum sapientibus de lege Dei subtiliter disputat, *Luc. 2.*

Neque posthac vsque ad annum trigesimum vlla illius mentio in Euangeliis celebratur.

Archelaüs scelerum conuictus, Viennam in exilium relegatur, ipsius tetrarchia in prouinciam redacta, & fratribus in suis Tetrarchiis manentibus, quorum Philippus Cæsareā, Herodes Tyberiadem iuxta fontes Iordanis, vt gratiam Cęsaris inirent, ædificant.

Philippus Tetrarcha Paneadem auxit, & Cæsaream Philippi appellauit, ad radices Libani montis, vbi Iordanis fluuius exoritur.

PROCVRATOR

Anni Christi. 3 — *Ioseph. lib. 17. Antiq. cap. 15.* — 13 — 13

Anni mundi. 4101 — 4101

II

I ARCHELAVS, an. 10.

Pontificibus Eleazaro, Iesu filio See.

Preside siue proconsule Syriæ Cyrino, vel Quirino.

Augusto Cæsare.

Anni Christi.	Prætores Romani Iudeæ Præsides post Archelaüm.	Anni mundi.
8.	*Prætores Romani Iudeæ Præsides post Archelaüm.*	
13	I	
Iof. Ant. lib.18.c.3	a COPONIVS an. I. *Iesu pontifice. Augusto Cæsare.*	4101
14 Ibid.	2 b M. AMBIVIVS an. I. *Eodem pontifice. Augusto Cæsare.*	4102
Ibid. 15	3 c ANNIVS RVFFVS an. I. *Eodem Iesu pontifice. Aug. Cæs. qui eo anno mortuus est.*	4103
15 Ibid. 26	4 d VALERIVS GRATVS à Cæsare Tyberio missus an. II. *Pontificibus Anna, Ismaële, Eleazaro Annæ filio, Simeone Camithi filio.*	4114
26		4114

a PROCVRATOR primna Iudeæ ab Augusto missus.

Eo anno tediens Cyrinns pręfectus Syriæ cum Coponio duce totius eqnestris ordinis & rectore Iudææ repetit descriptionem, & eensum didragmatis exigit, vt solebat in Syria, cui Palestina iam annexa erat. *Iosep. Antiq. libr. 18. cap. 1.*

Nempe Augustus itetum misit per prouincias, qui ędium ciuitatúmq; numerum desctiberent, anno sui imperij penultimo. *Dion. lib. 56.*

Hine Iudas Galilæus, cætera Pharisæus, arripuit occasionē persuadendi Iudæis, ne se recenseri paterentur, tuendam esse libertatem, neque euiqnam mortalium esse concedendum, vt se principem aut dominū appellaret. Hoc enim soli Deo tribuendum. *Act. 5. Ioseph. lib. 18. Ant. c. 5, & 7 de bello cap. 28.* Conditor Seariotum & Zelotarnm, qui gladio & sica tuebantur hanc sententiam, & repugnantes mactabant. *libr. 7. de bello cap. 30.* Nec vllis suppliciis renocabantur ab ea opinione. *Ibid. cap. 37.* adeò vt & pueri illa sententia imbuti, pertinaci tormentorum patientia spectatores percellerent. *Ibid.*

Sed iam docuimus hunc esse in Herodis Magni lustra cōferendum.

Phlistion mimogtaphns.

M. Portiua Cato duplicis qnattanæ tædio semetipsum interemit.

b ET hie in procuratorem Iudeæ ab Augusto, mittitur, sic & sequens.

Iudas alius à superiore filius Ezechiæ Sicariorum dux, denique pastor quidam Athrongos auertit populum post se docens tuendam libertatem. *Iof. lib. 20, c. 2 & 6.*

c AVGVSTVS an. 56 imperij mense 6. completo an. 15 Christi moritnt.

Tyberium generum testamento instituit, qui sequenti anno, qui fuit Christi decimus sextus, M. Valerium Gratum procuratorem Iudeæ dedit.

d Hoc sæculo cùm pontificatus non esset perpetuus, sed annuus, atque arbitrio Cæsaris & prætorum deferretur, Exedta constructa fuit in templo, in quam sese recipiebant summi pontifices, postquam suo pontificatu fuissent defuncti. *In tract. Iomá cap. 1.*

Gratus palam vendebat sacetdotij primatum, discedens Caïpham pontificem constituit an. Christi 26.

Quadraginta annis ante bellum Iudaïcum, Sanedrin. i. 70 iudices de consistorio Gazith (locus erat Hierosolymis, vbi capitales causæ disceptabantur) à Romanis sublati sunt, vniuersa Iudæorum potestate ad Romanos prætores translata. *In Aboda Zara cap. 1.*

Mathematiei Magique ex Italia lege pelluntur. *Tacit.*

Thia insula enascitur, *Plin. lib. 2. cap 87.*

Cappadocia in prouinciam redigitur.

Cum Germanis bellum multorum annorum, de quo Tacitus: de iis Germanicus trinmphat.

Germaniens Zenonē Armeniis regem dat. Cum Attabano & Parthis fœdus pangit.

Decins Tactarinam Numidarum regem ad Pagidam vincit. *Tacitus.* P. Dolobella post 4. annos occidit, *Idem.*

Histriones Italia pelluntur. *Oros. lib. 7. cap. 4.*

e PROCVRATOR Iudeę à Tyberio missus, anno Christi 26.

Eius tertio, id est, decimo quinto Tyberij, quem iniisse dicitur 14 Calend. Septembris Silano & Nerua Coss. cum annum Christus agerer 29, Ioannes Baptista pœnitentiam prędicare, & ad Iordanem profectus baptizare cœpit. *Luc. 3.*

Sequenti verò Christus, cum iam inciperet trigesimum, id est, cum vigesimum nonum & tredecim dies trigesimi transegisset 8 Idus Ianuarias, venit ad Iordanem, & à Ioanne baptizatus est. *Ibid.* Nempe mensibus quatuor & diebus nonemdecim post Ioannis manifestationem.

Inde (id est, post Baptismum) plenus Spiritu Sancto regressus est à Iordane, & actus est à Spiritu in desertum diebus 40. *Matth. 4, Luc. 4, Marc. 1.* Vbi obseruandum Quadragesimam eodem tẽpore fuisse à Christo peractam, quo Christi Ecclesia eius æmulatione obseruat, nempe paulò ante vernum tempus.

Reliquum anni transegit magis in exhibenda sui notitia quàm prædicando Euangelio.

Ita vix ingressus trigesimum primum prædicare cœpit anno 16 Tyberij Cæs. Pilati quinto in biennium integrum & aliquot menses. Nam dicitur passus 25 die Martij, quinto verò Maij ascendisse in Cœlum, & decimo quinto effudisse Spiritum Sanctum, anno 18 eiusdem Tyber. *Augustin. lib. 4 de Trinit. cap. 5.* Antea velut otiosus vixit communi vita, declarans se verum esse hominem, aliis prorsus similem. *Theodo. lib. 2. Polymorphrē dogmatica orat. Chrysost.* Fabrilia opera dum esset in humanis, vt aratra, vt iuga faciebat, ea his & iustitiæ signa docens & vitam negotiosam (Illic enim lego ἐνεργῆ non ἀεργῆ, otiosam) *Iustin. Martyr in Trypho.* Hinc Nazareni Christum τέκτονα fabrum appellant. Marc. 6. fortasse, quia artem fabrilem exercebat. *Lyranus.* Vt vitam operariam & actuosam commendaret, otium verò taxaret.

Anno ergo trigesimo ineunte, nihil concionatus, sed tantùm baptizatus est, ieiunauit, sacrorum locorum & conuentuum frequentationi incubuit, testimoniis multis Ioannis illustratus est, sui notitiam exhibuit, & societatem primis discipulis, vt Andrææ, Petro, Philippo, Nathanaëli. Sic enim illum annum transegit, Mat. 3, & 4. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 1.

Inde 31 ineunte 8 Idus Ianuarias ad nuptias Canam Galileæ adiit. Inde Hierosolymam ad Pascha, vbi flagris è templo profanos disiecit. Deinde in Iudæa morans baptizauit per discipulos, Ioanne nondum misso in carcerem. Nam adhuc ille baptizabat in Enon iuxta Salim. *Ioan. 3 & 4.* E qua digressus per Samariam transit, Samaritana conuersa in Galilæam reuersus filium reguli sanat, & sic secundũ signum in Galilęa fecit. *Ioan. 4.* Imminente autẽ Pẽtecoste redit Hierosolymã vsq; ad Tabernaculorũ festum *cap. 7.* Et cætera perficit partim in Iudæa, partim in Galilęa vsq; ad caput 11. Nam & interfuit mẽse Nouembri Encęniis Machabęorũ. *Ioan. 10.*

Anno post hæc 32 inchoante ibidem Paschatis (secundi) tempus traducit. Et quia seniores populi sæpe consilium de illius nece habuissent, Hierosolyma ferè abstinet, & per Galilæam & trans Iordanẽ concionatur. Deinde relicta ciuitate Nazareth, cum audisset Ioannem carceri traditum, habitauit in Capharnahum in finibus Zabulon & Nephtalim. Sic ferè annum illum transigens. Atque hic incipiunt Euangelistæ tres Matthęus c. 4, Marcus 1, Lucas 4. Nam non nisi propriè res Christi vnius anni describunt.

Anno denique 33 & vltimo ætatis ineunte licet Principũ animos

Anni Christi		Anni mundi
26	5 e PONTIVS PILATVS, an. 10.	4114
	Qui anno sexto Christum crucifixit. Pontificibus Anna & Caipha. Tyberio Cæsare.	
	PILATI PRÆFECTVRA.	
36		4124

Anni Christi. 26 — Anni mundi. 4114

PILATI PRÆFECTVRA.

animos haberet cognitos, Hierosolymã ad Pascha (tertiũ) ex instituto contendit, atque honorificè à plebe obuiam currente receptus, ad sui persecutionem eos conuertit. Vnde secuta est Mors, Resurrectio, Ascensio, &c. Mar. 20 ad finem vsque, Ioan. 11 & seqq. Quod tempus fuit mensium circiter quatuor.

Communis tamen sententia veteris Ecclesiæ est potior, Christum à baptismo ad crucem prædicasse tres annos & sentis. consule *Euseb. lib. 1 hist. ca. 10. & lib. 8 de Prepar. cap. 2. Nicep. lib. 1 ca. 19. Orig. lib. 2 in Iob. Bedam lib. de natura rerum cap. 47.* Nempe vt trigesimus ætatis ipsius annus primus sit ministerij ipsius: Trigesimus primus sit secũdus, trigesimus secundus dicatur tertius: deinde sequantur aliquot menses ad perficiendum dimidium annum dimidiæ vltimæ hebdomadis Danielis. Vtut sit, constat ipsum orsum esse manifestationem sui Tiberij 15 anno. *Luc. 3.* decimo autem octauo pro nobis mortuum. Nempe quoniam D. Ioannes ita tempora prædicationis ipsius distinxerit, vt videatur per tria paschata, & paulò diutius prædicasse, à baptismo scilicet ad crucem. *Ioan. 2, 3, 6, 13. Orig. lib. 2 in Iob.*

Primum enim Pascha, Ioan. 2, quãdo primum eiecit profanos è templo, id est, Pascha anni trigesimi primi Christi.

Secundum Ioannis sexto, quãdo multiplicationis Panum & Piscium miraculum edidit, indéque Eucharistiam promisit, id est, Pascha anni trigesimi secundi.

Tertium & vltimum Ioãnis 11, 12, 13, & deinceps, quando post suscitatum Lazarum quæsitus est ad necem. Id est, Pascha anni trigesimi tertij.

Cuius Paschatis dũtaxat mentio à tribus prioribus Euangelistis mentio celebrata est, vt qui vnici ferè anni, in quo passus est, post carcerem Baptistæ, historiam texant, cum Ioannes Euang. prætermisso magna ex parte anno illo, cuius acta à tribus exposita fuerãt, Superioris temporis, antequam Baptista in carcerem clauderetur, gesta narrarit. *Hieron. in Catalogo.*

Summa quæstionis in eo hæret, Christúsne primo illo anno, qui erat decimus quintus Tyberij & trigesimus ipsius prædicauerit, an potius Baptismo contentus, ieiunio, testimonia Ioannis, studio pietatis, & manifestatione sui, à concionandi munere abstinuerit, séque ad illud duntaxat sequenti anno subeundum præparauerit. Constant enim cætera.

Quare temeraria est, nouationísque plena Gerardi Mercatoris assertio Christum quatuor annos prędicasse & menses aliquot, per quinque paschata. Nam aduersatur contextui & filo Euangeliorum tria paschata duntaxat memorantium. Primum, vt docui, Ioan. 2. secundum 6, 3, & vltimum 11, & sequẽtibus capp. Deinde constantes Ecclesiæ & patrum traditiones atque historias labefactat. Sed & vanissima ratione fulcitur, quod videlicet Marcellinus notet Valentinianum Imp. inchoasse imperium postridie diei intercalaris. Vnde (inquit) constat initium eius, nec sursum nec deorsum moueri posse, prima intercalatione in anno quarti consulatus Cæsaris fixa. Nam sic eluditur. Primum Marcellinus in sua illa temporis designatione errare potuit. Secundò, est incertum, an illa intercalatio illo quarto anno Cæsaris fixa sit, & non potius tertio, vt communis fert sententia. Tertiò, illa intercalatio Cæsariana correcta est ab Augusto apud Macrob. Satur. lib. 1 cap. 14. & fortasse etiam ab aliis siue Impp. siue pontificibus, siue mathematicis, præsertim Alexandrinis,

36 — 4124

quibus cura ista solebar demandari, vt constat ex historiis Eccl. Quarrò, vt annus addi debeat communi calculo, à Iulio Cæsare ad Valentinianum, quemadmodum iste contendit, cur obsecro, Christi viræ potius ille additur, quàm vel Iulij vel Augusti, vel alterius. An quia veriosea & certioces sunt profanæ historiæ quàm ecclesiasticæ?

Ignorantia consulatus, quo natus est Dominus, vel quo passus, nonnullos coëgit errare, vt putarint 46 annorum ætare passum esse Dominum. *Aug. lib. 2. de doctr. Christ. perstringens. Tertul. Ireneum*, & qui postes vixit *Cassiodorum*.

Patitur autem Christus anno vrbis 784, Olymp. 202 desinente, mundi 4121 mense Nisan, die Veneris, festo ipso Paschæ, Luna Soli opposita, siue decima quinta Luna. i. die decimo quinto Martij, si modo Nisan Martio exactè respondebat.

Alioquin quia mensis est lunaris ferè cadens in Martium, & Aprilem, communis sententia est passum 25 Martij. Siquidem vt mensis apud veteres constanter sit definitus, at non satis mortis ille dies. Nam Theophilus Cæsariensis epistola aduersus Quartodecumanos, Apostolorũ vicinus cum contigisse scribit 11 Calend. Aprilis. i. 22 Martij. Epiph. 14 Cal. Apr. i. decimo nono Martij. Beda 10 Cal. April. i. Martij vigesimo tertio. Nicetas & Ecclesiæ Orientales 10 Cal. Apr. i. 23 Martij. Lactantius, 9 Cal. Apr. siue 24 Martij. Ter. lib. 1 contr. Iud. Chrys. Ser de Ioan. Baptista, Aug. lib. 8 de Ciuit. cap. vlt. & lib. 4 de Trinit. cap. 5. Cyrillus epist. ad Synodum Carthag. 8 Cal. April. siue 25 Martij, qui tunc in decimam quintam Lunam primi mensis Hebræorum incidebat, quam certiorem esse sententiam diximus, etsi Paulus Forosemproniensis 3. Calend. Apr. i. 30 Martij malit, Præterea, eos, qui vt refert Aug. Nonis Martij. i. septimo.

Sed ab ea longius recentiores nescio qua temeritate recedunt, mensem Martium, quo constanter veteres affirmant passum ac mortuum Dominum, in Aprilem commutantes.

Nonnulli quidem, vt Mercator in 4 Non. Apr. i secundum diem anni quarti 202 Olympiadis, Alij vt Lucidus Samotheus & Rogerus Daccho in 3 Non. siue 3 Aprilis eiusdem Olympiadis. Alij vt Iosn. de Monte Regio in 31 eiusdem Apr. Hiq; omnes, quòd alibi se non reperire dicant Plenilunium illius temporis, reuolutis cœlorũ gyris pro suo capite.

Sed his respondeo. Plenilunium quidem iuxta ipsorum calculos, non potuisse tum incidere in 25 Martij, siue per aureum numerum, Fastorum Romanorum, siue per Cyclum Cæsaris. (Quanquam non est dubium, quin delirent, alioqui inter se conuenirent) at potuit per Hebræorum Calendaria, quæ istorum tabulas non sequuntur.

Præterea per Nouilunium intelligi potest Luna duobus aut tribus diebus pòst apparitura. Nam sic Hebræi nonnunquam suas notant Neomenias, vt Lunæ cursus commodius cum Solis motu comparetur,

Denique Fasti Romani poterũt esse falsi. Quorsum enim sæpius correcti sunt? Eadem ratio de Tabulis istorũ Astronomicis. Quorsum enim aliæ apud alios vsque adeò discrepant, vt & ipsi diuersum diem & mensem colligant.

Agnum Paschalem edit diei Iouis vespera, qua decimus quartus Nisan terminari, & decimus quintus incipere, iuxta legem debebat. Ita Romano more, pridie quam pateretur Cœnam instituit, die scilicet Iouis. Hebræo autẽ, ipsa nocte qua tradebatur, siue ipso die, quo passus est, nempe die Veneris, qui ab ea vespera, Iudaico ritu, inchoabat.

Anni Christi		Anni mundi
26	PILATI PRÆFECTVRA.	4114
36		4124

Anni Christi. 26 — Anni mundi. 4114

PILATI PRÆFECTVRA.

Agnus debuit immolari decima quarta luna. id est, verbi gratia, die Iouis inter duas vesperas, vesperam scilicet Iouis obeuntis, & vesperam Veneris ineuntis. Nam à vespera & nocte diem naturalem Hebræi incipiunt.

Comedi autem decima quinta. i. mox post illam vespertinam immolationem, die Iouis cadente, & nocte Veneris ineunte.

Quia tamen nostri vesperam, in qua vetus Pascha mandatum & nouum institutum est, partem faciunt diei Iouis, nõ Veneris, sic dicendum.

Si Dominus decima tertia primi mensis cœnauit, passus est decima quarta, vt Græci sentiũt. Si vero cœnauit decima quarta, vt nos, passus est decima quinta. Cũ iuxta Hebræos cœnauit & passus sit eadem die, id est, decima quinta.

Nam Græci recentiores errant perspicuè, dum diem Iouis putant fuisse decimam tertiam lunam, quadam conuiuij Paschalis anticipatione, vt non in die Paschæ, sed potius ante eum ipsum diem cœnam Christus fecerit. Impingunt enim in illud trium, Mat. 26, Mar. 14, Luc. 22, *Prima autem die Azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes, Vbi vis paremus tibi Pascha?* quo loco addit Lucas, *quando* necesse erat *immolari Pascha.*

Interim quocunque die comederetur pascha, absq; Azymis comedi non poterat, Exod. 12, Deut. 16. In quo etiam ipsi falluntur.

In cœnaculo autem magno, ἐστρωμένῳ. Stromatibus ornato Luc. 22. veste profana, vt hæretici putãt, neque veterem cœnam celebrauit, neque nouam instituit, sed ritu Iudæorũ, apud quos pater familias (*Baal Habbaith*) vel qui solennitati præest perficiens ea, quæ in templo ritè inchoata sunt, (Inde enim agnum, prius sacrificatum à sacerdotibus, accipiebant, & in locum sacro conuiuio destinatũ cum ceremoniis & ritibus certis exportabãt) primò se zona præcingit ad id parata & dedicata, calceos certos induit, baculum tãquam pedum pastorale manu tenet, Exod. 12. Deinde frontem coronamento quodam circumuoluit Exod. 13. quod Moses *Totaphot* appellat, Euangelista *Phylacterium* (capitis) Noster interpres appensum quid supra oculos, Recẽtiores Frontale, vt apud Paganos flamines q. filamines, Iudæi hodie *Thephillath Sel Ros*, q. oratorium capitis, quòd eo Iudæi in precibus & orationibus quotidie vtantur miro artificio. Tertio Manipulum in brachio sinistro. Erit, inquit ibid. Moses quasi signum in manu tua, & quasi appensum quid ob recordationẽ ante oculos tuos, eo quod eduxit vos de terra Aegypti. In Euangelio Phylacterium (brachij,) Iudæi hodie *Tephillat Sel Iad (oratorium manus.)*

Quarto tunicam siue vestem quadrangulam, manicarum expertem, quæ reliquis omnibus indumentis superimposita è quatuor angulis siue extremitatibus emittit fila retorta, siue fimbrias. Num. 15; vbi hoc vestis genus in precibus & solennitatibus imperatur, Moses *Tsisit* appellat, Iudæi hodie *Taleth* q. inuolucrum siue indusium, nõ admodum differens ab Ephod lineo, quo aliquando Dauid vsus est. Et *Arba Canphoth* q. quatuor anguli siue extremitates, Vide Eliam in *Tisbi*, & librum *Arba Turim* tractat. *Orech Chaim c. 11.* Nam cum his sacris ornamentis celebrabatur non tantum cœna paschalis, sed & Aphicomim siue [illegible] .i. cœnula Hebræorum, quam idem pater familias vel conuiuij princeps tenebatur perficere cum precationibus, benedictionibus & ceremoniis expressis à Fagio, Deut. 8. & Cassandro in Liturgi-

36 — 4124

cis c. t. Eos enim ritus Christum in sua cœna, præsertim vt à D. Luca describitur, obseruasse docet. vel potius illam cœnulam in suam commutasse iisdem penè ritibus & forma.

Lingua Hebręa, non vulgari Syriaca consecrasse, suamque cœnam celebrasse videtur, quia Syriacam oōdum sibi suisque mysteriis consecrauerat. Item quoniam tota actio Paschalia solennitatis, lingua purè sancta peragebatur, (quam habea apud Faginm, Deut. 8) vt & reliqua Iudæorum sacra.

Linguam deinde Hebraicam, id est, Chaldaicam siuę Syriacam, qua tum Hebræi loquebantur, Græcam & Latinam Crucis titulo dedicauit. *Hiero. in Nepotiani Epit.* Ex quo deinceps quatuor has linguas Ecclesia ad sua mysteria & sacra traostulit. *Hebræam*, quæ iam aotiquitus sancta erat apud Nazoræos, aliosque Hebræos, Indos, & plerosque Orientis populos. *Syriacam*, apud Syros, Maronitas, Mesopotamios, Assyrios, Nestorianos in Perside, Armenios, (nisi quod eorũ plerique iam lingua sua Armenica celebrant, qui proinde à Græcia male audiuor) Arabas, Aegyptios, (qui tamen olim Græcè id faciebant) Iacobitas siue Nubianos, Abyssinos (nã lingua Tangica, qua eorum Liturgia scripta est, non aorum est vulgaris, sed Chaldaicæ veteris dialectus) & reliquos Asię maioris ac Africę prope Aegyptum populos. Græcam apud Græcos, Insulanoa maris Mediterranei ad vsque Siciliam, Cilicas, Pamphylios, Lycioa, cæterosque minoris Asiæ, Georgianoa, Colchos, Moscouitaa & alios Asiaticos Sepẽtrionales, Antiochenos, &c. Latinam in his orbis Occidentalis regionibus & Moxarabea. i. Occidua Africa, in qua se Christianis Arabes siue Saraceni insuderunt. Hinc Hiero. in Epitaphio Paulæ, ad sepulturam Paulæ peregrini, qui ex cunctis linguis conuenerant, Hebręo duntaxat, Græco, Latino, Syroque sermone, Psalmos triduo personarunt, quousque in Specum Domini conderetur. Hæc contra Caluinolatras, qui linguis aliis barbaris & profanis barbariem in sacra solennia inducere, Sanctorum per totum orbem communionem, quatuor his linguis comprehensam dissoluere, & titulum Crucis corrumpere conantur, quamuia scriptum sit in libris Psalmorum, Ne corrumpas tituli ioscriptionem (Psal. 56. &c.) Nicolaus Pap. ad Michaëlem Imper.

Qui putant Iudæos iuxta constitutiones Rabbinicas, diem decimum quartum Nisan. i. diem Iouis, in diem decimum quintum. i. Veneris trãstulisse. & Pascha in Sabbatum, quasi Christus crucifixus nõ sit ipso Paschæ festo, sed peruigilio, errant. Nam Iudæi perpetuo fuerunt tenaces cùm omnium, tum illius Mosaicę legis Exod. 12, vers. 6, 18. Leuit. 23, vers. 5. Num. 9, vers. 2, 3.

Imponunt autem impudenter Rabbinis Paulus Brugensis & Munsterus in Calendario, & in 26 Mat quando eos fingunt docere Pascha esse transferendum in Sabbathum, si in diem Veneris labitur, ne duo festa coniungantur, tumque Pascha esse immolandum 15 luna, nõ 14. Nam Abben Ezra in 23 c. Leuitici nominatim docet maiores suoa nunquam transtulisse Pascha, quando occurebat בדו. i. feriis 2, 4, 6, siue diebus Lunæ, Mercurij, Veneris. Itaque & Christus & Iudæi pariter vero die celebrarunt pascha. Nempe sub finem diei Iouis, inchoante die Veneris, quo quidem passus est Dominus, tanquam vero & solenni Paschæ festo.

Nec eis fauet, quòd dies ille Veneris, *Ioan. 19* Parasceue nominatur, & expressius in quibusdam exẽplaribus, sed corruptis opinor, Parasceue Paschæ. Nam illis erat sciendum, quemlibet diem Veneris ab Hebræis nominari Parasceuen, siue,

Anni Christi.		Anni mundi.
26	PILATI PRÆFECTVRA.	4114
36		4124

Anni Christi. 36

PILATI PRÆFECTVRA.

Anni mundi. 4124

ſiue, vt loquuntur, עירוב Erub, quòd illo præparent, quæcũque ſunt neceſſaria die Sabbati ad veſcendum, ſedendum, aliquid aliud faciendum. Ita dies ille erat Paraſceue, nõ quidem cõſecuturi Paſchatis, ſed Sabbati, vel ſi probas illam alteram lectionem, erat Paraſceue Paſchæ, i. dies Veneris Paſchæ. Sumitur enim hîc relatum pro abſoluto.

Phlegon Adriani Cæſaris libertus lib. 13 Chronogra. Eclypſis factæ, dum Dominus de cruce penderet, meminit ad 203 Olympiadem.

Dionyſius Areopagita, tum agens annum ferè 25 in Aegypto philoſophatur. vixit an. 90 ad vſque Domitiani tempora.

Apollonius Sophiſta & Aſtrologus Areopagitæ amicus, Heliopoli Aegypti, quæ hodie Damiata.

Chriſto paulò ante mortuo, Pilatus noctu imagines Cæſaris in templo ſtatuit. Quod primæ ſeditionis & turbarum Iudææ ſeminarium fuit, vt qui pacis principem de medio ſuſtulerant. in diſſenſionis & belli præſidis Satanæ inciderent poteſtatem.

Acta Apoſtolorum Lucæ exordiuntur à die, quo Chriſtus aſcendit in cælum, vſque ad Neronis annum tertium, quo Paulus ſub militari cuſtodia Romam ductus eſt, id eſt, à Chriſti 33 ad 58, qui numerus eſt annorum viginti ſex.

Anno ſecundo à morte Chriſti, id eſt, vigeſimo Tyberij, Pilatus ſacrum theſaurum, quem Corbonam vocabant, in Hieroſolymorum aquæductum expẽdens, ſecundæ ſeditionis præbuit ſemina.

Eodem Paulus conuertitur.

Moriuntur Philippus Tetrarcha Itureæ & Thraconitidis regionis, frater Herodis Antipæ Tetrarchæ, & Lyſanias Abilinæ Tetrarcha Ptolomæi Mennei filius, qui & obtinuerat principatum Calcidis, ſub Libano, i. Abilinæ. *Ioſeph. de bello cap. 11.*

Quare Herodes Agrippa Herodiadis frater, ad alteram iſtarum Tetrarchiarum aſpirans, Romam ad Tyberium venit. Sed fruſtrà. In patriam rediens, in turri ſe incluſit, vt illic ſe ære alieno obſtrictum fame necaret. Hoc cognito, Herodes Antipas Herodiadis pellicis fauore, ei neceſſaria ſubminiſtrauit.

Deinde Romam rediit, & à Caio Caligula vtramque Tetrarchiam eſt conſecutus, accepto Regis titulo, *Act. 12.*

Ingratus poſteà, Antipam apud Caium accuſauit, & eius Tetrarchiam obtinuit, vt ſic tribus potiretur.

Armeniam à Parthis occupari, Meſiam à Dacis & Sarmatis, Gallias à Germanis vaſtari Tyberios negligit. *Sueto.*

Apitius helluonum prodigioſiſſimus, de quo Suidas.

Nouellius Mediolanenſis três vini congios vno hauſtu ſine reſpiratione ebibebat.

Sequũtur principes à Chriſto paſſo ad captiuitatem, quando ſepulta Synagoga.

36 *Ioſep. li. 18. Ant. cap. 6.* 39

I

a VITELLIVS prę̃ſes Syriæ & Iudææ an. 3.

4127

a ANnis quatuor poſt Dominum crucifixum, Vitellius Ioſippum Caipham deponit, & Ionathan Annę filiũ ſubſtituit. *Ioſeph. lib. 18. Antiq. cap. 6.*

A quo Caipha ad captiuitatem vſque pontifices fuêre vndecim.

Pilatum ad Tyberium, vt ſe de multis criminibus purgaret, eodem tempore tranſmiſit, qui non multo poſt, Caio Caligula Imperatore, ęrumnis ſuccumbens, ſe ſua manu peremit. *Euſeb. lib. 2. hiſt. cap. 7. Oroſ. lib. 7. cap. 3.* E Gentilium

ſcriptis paulo aliter Suidas in Nerone.

Succeſſorem Pilati à Tyberio miſſum his annis tribus, quos Vitellio Syriæ præſidi aſſignamus, aliqui Marcellum faciunt.

Christi 38. Tyberio Imperatori Caius ſucceſſit. Qui ſtatim Agrippam Herodem Aristobuli filium Herodis magni nepotem regem appellauit, atque ei Tetrarchias Philippi & Lyſaniæ conceſſit annis 4.

Anno vero 41 Herode Tetrarcha Lugdunum relegato, Galileam quoque adiecit.

De Gamaliele multa hîc Hebræi narrant. Eum cõtra hæreticos (nos Christianos intelligunt) cõdidiſſe benedictionem, quæ in ſolennibus precationibus recitaretur, cum aliis octodecim iam à temporibus Ezræ vſurpatis. *In Talmud cap. Tephillath Haſſahar.* Hanc hodie in ſuis Synagogis canunt, ter nobis ſub Nazareorum nomine imprecantes. Addunt eum perueniſſe ad captiuitatis tempus, & in ſuo Iudaiſmo ſenuiſſe. Vitam à Tito obtinuiſſe precibus R. Iohanan Ben Zachai, cuius magna eſſet apud ipſum authoritas, *Ioſippus.* Sed mentiuntur. Nam Christianum fuiſſe Clemens in recog. testis eſt oculatus.

Samaria, Phœnicia, Syria Euangelium recipiunt.

Barnabas primus Romæ Christi fidem prædicauit, viuo adhuc Tyberio, & paulò poſt in Iudæam rediit. *Clemens li. 1. historiarum, & Doſitheus in Synopſi.*

Clemens Romanus ab eo commotus, & deſiderio fidei accenſus, paucis diebus ad res ſuas componendas ſumptis, breui poſt eius diſceſſum in Iudæam nauigauit, & à Barnaba Cæſareæ reperto, ad Petrum ductus, & ab eo plenè conuerſus, factus eſt comes peregrinationum illius. Multa ſcripſit, inter cætera libros historiarũ. Sic enim vocat Beda libro de Temporibus c. 3. quos de actis & diſputationibus Petri cum Simone Mago ſcripſit, & Ruffinus in Latinum conuertit.

Hinc deinceps vſque ad Neronem qui anno Christi 55, id eſt, vigeſimo tertio Claudio Imper. ſucceſſit, Apoſtoli & Diſcipuli toto terrarum orbe diſperſi, Christianorum nomẽ latè in omnes Prouincias propagarunt.

Candace regina Aethiopum, Phraartes Parthorum, Iuba Maurorum quondam regis F. doctiſſimus, Abagarus Meſopotamiæ, Bardeſanes Babyloniæ reges.

b PETRONIVS Iudææ præfectus Caij imaginem inferre in templum tentauit, nõ ſine multorum Iudæorum renitentium tumultu. Qua re irritatus Caius Caligula, vi Iouia idolum inſerre decreuit in Templi adytũ, non ſuſcepta Philonis legatione. *Ioſeph. lib. 18. Antiq. cap. 11.*

Quod etiam auſus eſt Adrianus Imperator. Vbi quondam (inquit Hieronymus in 2 Eſaiæ) erat templũ & religio Dei, ibi Adriani ſtatua. & Iouia idolum collocatum eſt. Quæ ſanè implebant vaticinationem Daniëlis, qui ſcripſerat, in propinquo fore ruinam Iudeorum, cùm in loco ſancto poſita eſſet deſolationis abominatio. Sic enim Hebræi idola & impios cultus nominant.

Ab eo ergo tempore cuncta Iudæis peruersè cedere cœperunt, vt præmonuerat Christus prophetarum numen, *Matth. 24, & Mar. 13.*

Caligula diuinos ſibi honores exhiberi mandauit.

C. Flaccus prætor Aegypti, Iudæos valde torquet in Aegypto. *Philo in Flaccum.*

Philo Romam legatus venit, vt C. Caligulã ſuæ genti placaret. Sed nihil obtinuit, imò eſt periclitatus. *Hier. in catal.*

Quanta

Anni Christi		Anni mundi
39	*Pontifice Ionathan Annæ filio.*	4127
	Tyberio, deinde C. Caligula an. 4 Cæſaribus.	
	Agrippa Herode Ariſtobuli F. Iudæorum rege.	
39 ibi. c. 11. 43	b PETRONIVS miſſus à Caïo Caligula an. 4.	4131
	Theophilo fratre Anani pontifice.	
	Caïo Caligula Cæſare.	
	Agrippa Herode Iudææ rege.	
43		4131

Anni Christi.

43

46 Iof. Ant. lib. 19. cap. 7.

3

c MARSVS an.3.

Eodem pontifice.

Claudio Cæsare.

Agrippa Herode Aristobuli filio Iudæorum rege.

46

Anni mundi.

Quanta Caij principis imperio Iudæis mala acciderint, multis libris explicauit, in quibus est liber de sua legatione ad Caïum.

4131 Appion Grammaticus, contra Philonem & Iudæos ad Caïum mittitur. *Ioseph lib.18. Antiq.*

Contra Iudæos in omnibus vrbibus seditio, sicque pœnas suis sceleribus dignas luere incipiunt.

Herodes Antipas ab Herode Agrippa accusatus apud Caïum, quòd amicitiam firmasset cum Parthis, Lugdunum in exilium cum Herodiade mittitur. Illic vterque miserabiliter & in somma egestate moritur, pœnas luens interfecti Ioannis Baptistæ, & irrisi Christi.

Tetrarchia Agrippæ datur. Iudæa, Samaria. & Cęsarea deinde adiiciuntur.

Cædes ingentes Iudæorum factæ Babylooi, &c. *Iof. cap. vltim.*

4134 Adminocius Bellini Battauorum regis filius in deditionem acceptus. *Sueto. Oros. lib.7. cap.5.*

Exacto septennio post mortem Christi, duodecim Apostoli ascenderunt Hierosolymam. *Clemens lib.1. histor.*

Nam Iacobus Ioanois frater adhuc erat io viuis. Quippe non tertio anno à morte Christi occisus, sed vt minimum, decimo. sub Claudio aliqui rectè.

c HARONAS Aristobuli F. cognominatus à Iosepho *lib. 19. cap. vlt.* Agrippa iam rex Iudeæ à Caïo factus, à Claudio rex Iudeæ & Samariæ appellatur annis 3.

Hic S. Iacobum occidit, & D. Petrum in carcerem coniecit. Ita regea Iudęorum tertium. Nam postea sub Romanis iterum, sine Regibus.

Coosumptus à vermibus, expirauit. aliquanto post interfectum Iacobum Ioanois fratrem, anno regni septimo, id est, Claudij Imper. tertio.

Postquam ab ipso quartam Tetrarchiam. i. Iudęam, obtinuisset, cui Romæ nauauerat operam, vt consequeretur imperium. Regnum eius prouincia facta. *Cuspini.*

Hierosolymis catenam auream, quàm ei Caïus dederat, suspendit. Iode theatrum more Romaoo construxit, & amphiteatrum, & alia plurima monimenta.

Habuit fratrem Herodem regem Calchidis. Reliquit Agrippam filium annos 17 habentem, & tres filias, Beronicen, Mariam, & Drusillam.

Eius filius Agrippa iuoior, rex primùm Calchidis, deinde Thraconitidis, vsque ad quintum annum ab excidio. Patri in iotegrum ooo successit, sed in Tetrarchia traos Iordaoem. Vsque ad excidium perstitit in Romanorum amicitia. Itaque io eius prouincia, bello Iudaïco excedentes Christiani, tuto vixerunt. Paulum audioit. *Act.25.*

Christi 44 Petrus Romam primum venit, atque ibi se pontificem gessit.

Iudæa miserè à Magis & latronibus affligitur. *Ioseph. lib. 20. Antiq. cap.10. Tacit. lib.12.*

Helena Adiabeoorum regina & Izatea rex pietate clari. *Ioseph. lib.20. cap.2,3,5. Tacit. lib.12.*

Gotarze Parthus bellum gerit. *Tacit. ibid.*

Abbarus Arabum rex. *ibid.*

Bellum Britannicum, Britannia subacta. Orchades insulæ imperio adiectæ.

4134 Petrus Romæ Eoangelium prædicat à Claudij an. secundo, quo primum Romam venit ad Cathedram Apostolicam illic figendam, vbi sedes Idololatriæ erat præcipua, vsque ad

Anni Christi.

annum 6 eiusdem. Tunc enim ad tempus discessit. Sicque illam tum presens, tum absens, vt necessitas tulit, vsque ad vltimum Neronis, per annos 25 administrauit. Hiero. addit ad expugnandum Simonem Magum eo venisse.

46

d MISSVS Iudeæ procurator à Claudio post mortem Agrippæ regis. Ita Iudæa iterum sub Romanis, & Syriæ prouinciæ attributa.

Iosep. li. 20. Ant. cap. 1.

Agrippa secundus, Herodes, id est, primi Agrippę interfectoris D. Iacobi frater Calcidicæ in monte Libano rex creatus, inde potestate pontifices instituendi accepta, sub Claudio moritur.

49

Theudas Magus, qui se prophetam dicebat, viris quadringentis contra Romanos eductis, captus occiditur. *Act. 5. Ioseph. lib 20. Ant. cap. 2.*

Hic enim eum locat, sub Cuspio Fado, qui non nisi adiit preturam post Passionis duodecimum. i. tertio Claudij exacto, vt ipse ait, lib. 19 Ant cap. vlt.

Quod si in Prætore non fallitur, D. Lucas historiæ ordinem non est sequutus, sed per hysterologiam capite Actorũ quinto narrauit, quę erant commemoranda post nonum, id est, post Pauli conuersionem.

Sed simplicius Iosephum fuisse hallucinatum, idque annis quinquaginta vt minimum, quemadmodum & quatuordecim in Descriptione, quam collocat sub Archelao filio, quæ constituenda fuerat sub Herode patre, de quo suprà.

Philo secundo venit ad Claudium pro Iudęis. Tum Romę locutus fertur cum Petro Apostolo, eiusq; habuisse amicitias, ideoque Ecclesiam Marci discipuli Petri ornasse laudibus. *Hieron. in Catalogo.*

Claudius Iudęos tumultuantes impulsore Christo. (id est, propter Christum) Roma expulit. *Sueto in Claudio.* Vbi fortasse Iudęos Christianos vocat. Nam Pagani primos Christianos eo vocabant nomine, quòd ex Iudęa duxissent originẽ, libris Iudaicis. i. prophetis niterẽtur, Christus esset Iudęus, Apostoli, &c. vt Rutil. Gal. li. 1 Itinerarij. *Tacit. li. 21.*

Anno 16 post Christum crucifixum, cum antea diceremur discipuli, fratres, Galilei, Iessei, Nazarei, ἰκέται, Therapeutę, & à Paganis Iudęi. Christianorum nomen sumus Antiochiæ consequuti. *Suidas, Act. 11.*

49 *ibid.* 51

Hoc anno mater Domini corpore in cœlum assumitur. *Euseb. Chron. &c.* circa 48 scilicet ætatis, Passionis filij decimum quintum.

Fames totum orbem occupat, maximè Iudæam, quam Agabus prophetauerat. *Act. 11.*

Helena Adiabenorum regina veniens Hierosolymam, adorandi causa, multis pecuniis comparatum frumentum ex Aegypto, pauperioribus distribuit. Eius sepulchrum pro portis Hierusalem nobile construitur.

Simon Magus à Claudio honoratur statua propter Magiam. *Iren. lib. 1, cap. 19. Iustin. Martyr ad Antoninum.*

e HIC erat frater Philonis Iudæi. *Ioseph. lib. 18, Antiq. cap. 8, & 10.* procurator Iudęæ à Claudio factus.

Inter consulares Vespasiani amicos statuam habuit, ex Iuuenale.

Herodes Calcidicæ rex moritur.

Inde Agrippa iunior primi Agrippæ filius rex Calcidicę à Claudio appellatur an. 8 imperij. Nam hic Agrippa fuit huius nominis tertius.

Inter Therasiam & Theram, orta est insula triginta duûm stadiorum.

51

Magna

Anni mundi.

4

d CVSPIVS Fadus an. 3.

4137

Eodem pontifice.

Agrippa Herode Iudæorum rege.

Cassio Long. præside Syriæ.

Claudio Cæsare.

5

e TYBERIVS ALEXANDER Alabarcha an. 2.

4139

Iisdem Sacerdotium & imperium administrantibus.

4139

Anni Christi. 51 / Ibid. 54 — Anni mundi. 4143

6

f VENTIDIVS CVMANVS an. 3.

Pontificibus Simone Boëthi filio, Ionatha Annæ filio, Mathia.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Quadrato Syriæ præfecto.

Claudio Cæsare.

Magna Asiæ pars per Paulum ad Christum conuersa. *Act.16.17.18.*

f FESTO Paschæ Hierosolymis orta est seditio inter pōtifices & principes populi. Ad portarū limen populo accurente, triginta millia Iudæorū perierunt, inter quos Ionathas pontifex. *Ios.li.20. Ant.c.4.& 2.de bello c.11.*

Cumanus exilio damnatur.

Bellum Parthorum inter Gotarzin & Bardanē. Occiso Bardane, Gotarzis regnum obtinet. *Tacit.lib.11.*

Iacobus frater Domini Liturgiā siue Missam promulgat, quæ Grecè habetur. *In 6 Synodo Constan.can.32.* Vnde ab Apostolis primus cōstitutus fuisse dicitur Episcopus & λειτουργός. *Egesippus apud Euseb.* λειτουργός.i.sacrorum solennium administrator, officiarius, missarius. Hinc Missam Græci vocant λειτουργίαν.

g APVD hunc Paulus accusatus seipsum defendit. Agrippa tertio regnante, cum anno proximo 55, Verbo Dei in Asia, Macedonia, Græcia prædicato, Hierosolymis à Iudæis fuisset captus & Fœlici traditus, à quo per biennium in custodia habetur.

Seditio inter Iudæos & Gētiles in Cæsarea Palestinę.

Vespasianus missus à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam trigesies & bis cum hoste conflixit, viginti oppida cepit & Vectam insulam.

54 / Ibid.c.5. de quo Act.24. / 57 — 4145

7

g ANTONIVS FOELIX an.3.

Pontifice Mathia, deinde Elinæo.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Claudij Cæsaris duodecimo.

Ægyptius quidam impostor plurimos Iudæorū seducens à Fœlici perfidè opprimitur. *Act.21. Ios.li.20.ca.12.*

h Fœlici à Iudęis accusato successit Fest⁹, à Nero. missus.

Is Paulum, cum Cęsarem appellasset, Romā postero die misit Iulio Centurioni traditum, vbi per biennium mansit, omnes, qui ad se adibant recipiens, regnum prædicans, & libere ac sine impedimento docens. *Act.vlt.*

Ad Festū visitādū Agrippa rex (Calcidicę.f.) venit. *Ibid.*

Ananus Paulum pugnis percuti iussit. *Act.25.*

Is erat Sadduceus, vt è Iosepho & Egesippo Nicephorus docet *lib.2,c.38.*

57 / Lib.20. Ant.c.7. Act.25. & 26. / 60 — 4148

8

h PORTIVS FESTVS missus à Nerone an. 3.

Pontifice Iosepho Camæ filio, deinde Anano Annæ filio.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Bellum Parthicum ob Armeniā. Corbulo Syrię proconsul Tyridatem Armenię regem fugat, Artaxata regni metropolim comburit. *Tacit.*

Aziazo Emeseorū rege mortuo frater successit, & minoris Armeniæ principatus Aristobulo Herodis Calcidensis filio à Nerone conceditur. *Iose.cap.11.lib.20.*

i FESTI morte audita à Nerone missus. *Ios.20. Ant.c.8.*

Interim Anani pontificis iussu Iacobus frater Domini, de tēplo pręcipitatur, ob cuius necē populus credidit cōsequutam fuisse Romanā calamitatē. *Ios.li.20. Ant.c.8.*

Rexit Hierosolymitanam ecclesiam annis 30 vsque ad Neronis septimum, qui sęptimus erat antequam Romę D.Petrus crucifigeretur.

60 / Ibid.c.8. / 63 — 4151

9

i ALBINVS an.3.

Pontifice eodem & Iesu Gamalielis filio.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæsare.

Itaq; epistola Clementis ad Iacobum fratrē Domini Hierosolymorū episcopū, non ad hunc scripta est, qui & Apostolus fuit & Iacobus Alphęi, sed ad successorē aliū, de quo in Liturgia Æthiopica & apud Epiphaniū cōtra Antidicomaritas, & eundem Clementem in lib. Recognitionū, quibus locis celebratur mētio trium Iacoborum, quorū duo Apostoli, tertius simpliciter frater Domini episcopus Hierosolymitanus appellatur.

In episcopatu successit Simon frater. *Egesippus.*

Miserunt Iudęi nuntios Romam aduersus Paulum & Agrippam regē. Paulus vinctus an.2 Neronis, Marcellino & Auiola coss. *Cassiod.* Anno Neronis 4 Romam per-

†

uenit. Mansit autem biennio toto in ædibus à se conductis,& suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eũ,prædicans regnum Dei,nemine prohibente. *Act. vlt.*

Circa autem finem biẽnij coram Nerone causam dixit,liberatus ex ore leonis. *2. Tim. 4.*

Sequenti octennio ad ecclesias Syriæ, Asiæ & Macedoniæ rediit. *Phil. 1.* In Italia,Hispaniis, *Rom. 15.* Gallia, & aliis occidentis regionibus docuit. *Euseb. lib. 2. cap. 22. Epiph. Hier.*

Posteà cùm secundo Romam rediisset, à Nerone capite truncatus est die 29 Iunij.

Ascenderat Hierosolymam post annos 17 à sua conuersione, qui erat Christi passi 18. Quo tempore concilium illud Hierosoly. *Act. 15.* vulgo ponitur.

Paulus & Seneca amici se mutuis literis sæpius salutant,quarũ meminit Hier. in catal. & Aug. epist 53,& 54.

Accepta à Nerone facultate abeundi,quo vellet,transiuit in Hispaniam per Arelatem & Viẽnam vrbes Galliæ,in quibus Trophimum & Crescẽtem reliquit. *Epiph. heres. 51. & Sophron.*

D. Lucas mandato Pauli primùm prędicat in Gallia, deinde in Dalmatia,Italia,Macedonia. *Epiph. ibid.*

Philippus Apostolus Gallis prædicauit Christum, & Gallias ad prædicandum accepit. *Freculphus in chronicis post Isidorum cap. 75.*

Agrippa Cæsaream Philippi ampliorem reddẽs, Neroniam appellat. *Ios. lib. 20. Antiq. cap. 16.*

k A Nerone missus Matthia Theophili filius pontifice, vel iuxta Hebræos, Anano, bellum contra Romanos Iudæi (Flori tyrannidem non ferentes) susceperunt, quod postea in eorum perniciem terminatum est, Phineço põtifice, qui in chronicis Hebræorũ Pherut filius Phenielis alienigena, & forte factus pontifex dicitur, deposito Anano Annæ (qui Dominum damnauit) filio.

Florus præsente Berenice regis Agrippæ sorore pro Tribunali die soléni principes Iudæorum flagris verberat,& crucibus suffigit. *Ioseph. lib. 2. de bello cap. 25.* Hinc rebellio,ad quam opprimendam Vespasianus destinatur.

Plena impostorum & Magorum omnia (pœna reiecti Christi) *Ioseph. lib. 20. Antiq. cap. 6.*

Plena prodigiorum omnia. octo præcipnè horrenda, futuram Iudæorum cladem portendunt. *Iosip. Ioseph.*

Eleazar Anani filius rebellionis primus auctor. Simeon ben Giota Idumeus, Ioãnes quidam zelatores ad vrbem contra Romanos tuendam introducit. Duobus istis tyrannis omnia in hoc bello sunt gesta, qui & pœnas dederunt. Nam à Tito capti & in triumphum ducti, cæsi sunt duriter, & deinde crucifixi.

Anno Christi 65 prima per Imperatores Christianorum persecutio incœpit,sæuit vsq; ad Neronis mortem id est, Christi 69, per quatuor videlicet annos.

Trophimus Pauli discipulus, apud Arelatẽses prædicat, de cuius fonte omnes Galliæ riuuli acceperunt. Ireneus Lugduni, Crescens Viennę, Vrsinus Biturigis, Paulus Narbonę, Saturninus Tholosę, Austremonius Aruernis, Martialis Lemouicis, Burdegalẽsibus, Pictauis, Frõto Petragoriis, Eutropius Xãctonis, Gatianus Turonis, Iulianus Cœnomanis, Parisiis Diõnysius, Senonis Sauinianus & Potẽrianus, Beluaci Lucianus. Heduæ Andochius, Lingonis Benignus. Cęterę nationes suos primos Apostolos

Anni Christi		Anni mundi
63	∴ ∴	4151
	∴ ∴	
	∴ ∴	
63 *Ibid. c. 5.* 66	10 k GESSIVS FLORVS an. 3.	4154
	Mathia Theophili filio pontifice, deinde Phinæo siue Phinele.	
	Agrippa iuniore Iudæorum rege.	
	∴ ∴	
66 *Iosep. li. 20. Ant. cap. 9.*	*Nerone Cæsare, cuius duodecimo bellum Indaicũ cœpit, Cæstio Syriæ præside.*	
	Nero hinc imperat annos duos.	
	∴ ∴	
	* *	
66		4154

Anni Christi. | Anni mundi.

66 — II

I VESPASIANVS, procõſul qui poſtea adeptus eſt imperium an. 3. — 4157

69

Phinæo pontifice.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæſare vltimos duos annos explente.

Ottone, Galba, Vitellio annum vnum de imperio contendentibus & ſe mutuo interficientibus.

Apoſtolos deſignent. Mihi noſtros Gallicos annotaſſe ſat eſt. Alioqui nõ dubito, quin eodem hoc tempore vbique terrarum alij, apud alias gẽtes prædicationis munere fugerentur, quando intra viginti aut triginta annus à Domini morte, Euangelij doctrina vbiqne ferè audita, & recepta inuenitur. *Chryſoſt. hom. 10. in Matth.*

Quod ſignificat D. Paulus, dum Rom. 1 Romanorũ fidem annuntiari per totum orbem ſcribit. Rom. 10 iam vulgatum fuiſſe Euangelium vbique. Coloſ. 1. Euangeliũ prædicatũ eſſe apud omnem creaturã, quæ ſub cœlo eſt.

Tecla prima ex mulieribus virgo & martyr, apud Iconium, Pauli diſcipula.

I PROCONSVLARI imperio à Nerone (regni eius duodecimo) miſſus Veſpaſianus contra Iudæos, qui præſidis Feſti Flori iniurias nõ ferentes rebellare cœperãt, Galilęam totam, cuius dux erat Ioſephus, partim vi, partim deditione occupauit.

Mox tranſito Iordane, Gadaram primo impetu cepit, & aduerſus eos, qui Gadaris fugerant, equitatum immittens, tota regione trans Iordanem potitus eſt vſque ad Macherunta.

Alio deinde prælio Hiericũtem cepit, & coëgit intra muros Hieroſolymę Iudæos confugere. Deinde ad Hieroſolymam excindendam Titũ filium reliquit. *Sulpt. lib. 2.*

Titus autem, vbi pater per Alexãdriam ad imperium capeſſendũ profectus fuiſſet, anno pòſt ſecundo (qui erat Domini 71) in Paſchate, quo die Chriſtum in crucem ante quadraginta propè annos egerãt, vrbem expugnauit, ſexcentis hominum millibus gladio & fame cõſumptis, & centũ aliis millibus publicè in mancipia vęnundatis. *Ioſeph. de bello Iudaico lib. 3, cap. 6. Tacitus & Sueton.* In ſacerdotes præcipuè ſæuiit. Nam eos cùm miſericordiã peterent, iuſſit occidi, dicens, decere ſacerdotes cũ templo interire. *Ioſeph. lib. 7. belli cap. 10.*

Rabbinos decem necauit, quos recolunt pro ſanctis Martyribus. R. Simeon ben Gamaliël, R. Iſmaël bẽ Eliſæi, R. Hanina ben Tedarion, R. Huſiphith, R. Eleazar ben Samaa, R. Iuda ben Dama, R. Isbak ſcribam, R. Iuda ben Hachinas, R. Iuda bẽ Baba. Decimum R. Akiba Barcozbæ armigerum extinxit Adrianus. *Hebr. in ſuo breuiario.*

Diſcipulos ſapientum, i. Scribas & Phariſæos crudeliter occidit. *Kimhi in 2 Ioëlis.*

Inuito & renitente Tito templum à militibus incenſum, ita vt ignis humana induſtria nõ potuerit extingui. Die Auguſti decimo, quo etiam à Babyloniorum rege olim fuerat concrematum. *Ioſippon.*

Nam negat Titus ſe tanti operis templum incenſurũ, ne in Deos & muros inanimatos ſæuire videretur. *Ioſep.*

Reliquos, qui duce Barcosba (is vnus fuit è quinque, qui ſe Iudæis Chriſtum in Lege promiſſum perſuaſerũt, magno ipſorum detrimento) arma ceperant, aggreſſos templum reſtaurare, Adrianus funditus perdidit. Barcozbã minimè fuiſſe cęſum ab Adriano aſſerũt Hebræi, ſed eius nepotẽ. Nam eum regnũ reliquiſſe filio Romulo aiunt, quod ipſe ſub Domitiano vſurpauerat, & cõtra Romanos defenderat. Et certè etiam Traianus bellum geſſit contra Iudæos in Ægypto, qui opportunitate loci euerterant templum, & ſepulchrum Pompeij propè mõtem Caſſium. *Appian. lib. 2. de bellis ciuil. cap. 13.*

69 — 4157

Bar-cozba an. 2, & ſemis regnum tenuit. *cap. Helec in Sanedrin.* compellebat exquiſitis ſuppliciis Chriſtianos negare Ieſum eſſe Chriſtum, eúmque blaſphemare. *Iuſt. Martyr Apolog.2.*

Ter templum reſtaurare cônati ſunt, ſub Adriano, ſub Conſtan. Magno, ſub Iuliano Apoſtata, qui hoſtis Chriſti etiam pecunias contulit, & artifices vndique euocauit furens, vt Domini ſententiam euerteret, qui non patitur templum Salomonicum deinceps inſtaurari. Vnde vbi aperuiſſent fundamenta, & manum ædificationi admouiſſent, ignis è fundamento emicans multos exuſſit. Sed & Imperator flammam cum pleriſque aliis vix euaſit. *Cantacuzenus oratione 2 contra Mahometem. Amm. Marcel. (Paganus alioqui) lib.23 Ruffinus ſub finem 10. hiſt. Chryſ. hom.2 & 3 contra Iudæos, Ambroſ. epiſt. 29 ad Theod.*

Illuſtribus his reſtimoniis docuit ſtatum Iudaïcum ad nos minimè pertinere, quia eum deleuit funditus, nec vnquam inſtaurari paſſus eſt.

Quã ſint à Deo alieni, etſi voce tacente, exitu confitẽtur. Diſperſi & palabundi vagãtur, Soli & cœli ſui profugi, per hoſpitia aliena iactantur. *Cyp. de Idolorum vanitate.*

Prouidens Deus infirmitati noſtrę & volens multiplicari ſuam Eccleſiam, omnia illa ſubuerti fecit & penitus tolli, vt ſine illa cunctatione illis ceſſantibus, hæc vera eſſe, proquib. in illis typus præceſſerat, crederemus. Erat prius Hieruſalem vrbs magna, regalis, vbi in templũ Dei Chriſtus venit, qui cœleſtis Hieruſalẽ cœpit aperire myſteria, deleta eſt illa terrena, & in templo non remanſit lapis ſuper lapidem. Erat prius pontifex ſanguine taurorum & hircorũ purificans populum, ſed ex quo verus apparuit pontifex, qui credentes ſuo purificaret ſanguine, nuſquã eſt ille pontifex prior, nec vllus ei locus relictus. Altare fuit prius & ſacrificia celebrabãtur, ſed vbi venit verus Agnus, qui ſeipſum hoſtiã obtulit Deo, cuncta illa velut in tempus poſita ceſſauerunt. *Orig. hom. 10. in Leuit.*

m VT Veſpaſianus multos Iudęos ad publicas operas ad Neronem miſerat, ita Titus 16 millia Romam ad patrem miſit in triumphum. *Ioſeph. ben Gorion.*

Rab. Simeon Cabbalicorum princeps, cuius Cabbala legalium rerum arcana, ſpiritalem allegoricámq; intelligentiam cõtinens, Patrum tantum temporibus per Mirandulanum principem in lucem exiit.

Ioſephus Galilęæ prężfectus tandem à Romanis capitur. Hebræi eum vocant Ben Gorion. At ipſe ſe dicit filium Mathatiæ, & ſe diſtinguit à Ioſepho filio Gorionis lib.2 de bello Iud.

Decepti ſunt Iudæi poſt Ioſippũ Ioſephi nomine. Itẽ quòd vterq; eſſet ſacerdos, doctus, nobilis, &c. quòd vterque idem de Antiquitatibus Iudaïcis & de bello argumentum tractarit, vnus tamen Hebraïce, alter Græcè.

Statuam auream inter Impp. Romæ eſt conſequutus. *Suidas.*

R. Iohanan ben Zacchaï in principẽ à Tito relinquitur Iudæis poſt dirutam Hieruſalẽ in Iabna, Bither, Oſa, & earum viculis. *Ioſippus.* Quinque inſignes habuit diſcipulos, R. Eliëzer filium Hyrcani, R. Ioſuë filium Hananiæ, R. Ioſeph ſacerdotem, R. Simeon ben Nathanaël, R. Eleazar ben Aruch. *Pirke Aboth.*

Titus crudeliter etiã occidit eos, qui erãt de regia Herodis familia, ob ſuſpitionẽ affectati imperij Iuda. inter quos

Anni Chriſti.			Anni mundi.
69	∴	∴	4157
	∴	∴	
	∴	∴	
	∴	∴	
	12 m TITVS Veſpaſiani filius, annis duobus qui annus erat ſecundus Imperij patris.		
	∴	∴	
	Pontifice nouiſſimo Phinęo.		
	Agrippa rege.		
	*	*	
	*	*	
	∴	∴	
	∴	∴	
71			4160

Anni Christ. 72 — Anni mundi 4160

Vespasiano Cæsare, cuius secundo capta est Hierusalem. Ita bellum Iudaïcum quinque annis confectum est.

Summa ab Archelao siue ab Herodis Magni morte vsque ad vrbis Hierusalem expugnationem 69 qui annus erat à Christo nato 72 à passo 39 vel 40.

quos & Hebræi tradũt, Agrippam regẽ, qui alioqui prolixa oratione rebellionem dissuaserat, cum filio suo Munabaz obtruncatum fuisse, sicque intra 100 annos omnes miserè periisse, vt supra ex Iosepho retulimus. Nostri Agrippam annis 5 post obiisse narrant, è Iosepho in sua vita.

Simonem Gioræ filium, qui principatum tenebat, triumpho iugulãdum cum aliis multis seruauit, Ioanne in perpetuos carceres damnato. *Ioseph. belli lib. 7, cap. 46, et Xiphilinus in Vespasiano.* Nisi quod eum Barsoram nominat, sed mendosè pro Bar Gioræ.

Vbi aliqui Gioram appellatiuè accipiunt pro proselyto. Nam etiam proselythi siue Iudæis immixti alienigenæ Gioræ vocabãtur. *ex Eus. li. 1 hist. c. 7, et Iust. cũ triph.* ניורא Syriacæ. *Theodo. in Exod. q. 24.* Hebraicè גר gher.

Vrbis captiuitatem anteuertit Christianorum Ecclesia illic congregata. Nam se Dei monitu Pallam vrbem Agrippæ regis, qui pro Romanis stabat trans Iordanem, recepit. *Eges. lib. 5. cap. 2.*

Ex omnibus, quæ Romano imperio parent, solã Hierusalem contigit ad summum infœlicitatis gradum procedere. Hanc sub Sedecbia rege, propter hæreses & peccata, Nabugdozor penitus euertit, sed post 70 an. Cyrus restaurari iussit. Deinde sub Onia pontifice ab Epiphane capta est, templúmq; profanatum, at mox à Iuda Machabeo recepta. Orta dissentione inter Hyrcanũ & Aristobulum ob summum principatum Pompeius Romano subegit imperio, &c. *Ioseph.*

Totus decor & fertilitas terræ sanctæ vnà cum templo & gente cõcidit. *Ios. de bello Iudaico.* Vnde Balsamum vni Iudææ concessum, ex Plinij lib. 12, c 26. nec alibi vnquã visum, quàm in Iericho, in Ægyptum translatum est. *Ios. ben Gorion lib. 4. ca. 22.* Vbi crescere dicitur rigatum fonte, qui virgini & filio eius scaturiit, non aquæ alterius irrigatione, diligenti Aegyptiorum custodia. *Ionius.*

Vrbs capta & funditus deleta triennio post mortem Pauli, decennio post mortem Iacobi iusti.

In excidio vigebant R. Iohanan ben Zachia, de quo suprà, & eius discipulus R. Eliezer filius Hyrcani, qui librum Pirké scripsit, de dispositione & affectionib. sphærarum terræ, & omnium in Astronomia mirabiliũ. Eius discipulus R. Ismaël sacerdos magnus. R. Iosua, R. Gamaliel, & eius filius R. Simeon, qui fuit pater R. Iudæ Hakkados. Cozri, & in Tractatu Berachoth cap. vlt.

Post excidiũ R. Tarphon, R. Akiba. Hinc post Adrianum Imperatorẽ R. Meïr, R. Iehuda, R. Iosé, R. Simeon bẽ Azaï, R. Hanama. Sub Antonino Ribbi. i. R. Hakkados, siue R. Iuda, R. Nathã, R. Iosua bẽ Gorba. Mox Tannaim auctores Misna, siue cõtextus Talmudici, denique Amoraim auctores Gbemara, siue Talmud.

Titus Septizonius, quod oppidum est Italiæ, non Idumeus (vt Iudæi mẽtiuntur, quò oracula Scripturæ contra Idumeos ad imperiũ Romanum torqueant) vastata tota Iudæa, & in miserandã speciẽ redacta, aliquos reliquit in Labna (oppido maritimo inter Iapbo & Ascalonẽ) Bither, Osa (prope Ascalonẽ) & earũ viculis, præficitur eis R. Iohanan ben Zachaï, qui se Vespasiano patri dediderat. *Iosipp.* Boniam sacerdotẽ fratrem Iosephi sacerdotis minorẽ omnibus Iudæis, qui relinquebantur Hierosolymis, præfecit, in Iosephi gratiam. *Iosep. ben Gorion sub finem*

Anni Christ. 72 — Anni mundi 4160

belli Iudaici. Iosephus tamen ipse scribit, Titum omnia illic destruxisse, præter tres turres.

Vastata Hierusalē Romani Emaūhtē ædificiis exornarunt, & ex euentu victoriæ, Nicopolim nuncupauêre. *Tripart.hist.lib.6, cap.42. Plin.lib.5.*

In earum vna, nempe Bither, Barcozbas sedem regni statuit Domitiano principe per 30 annos & sex mēses, deinde filius eius & nepos sub Nerua, Traiano, Adriano, qui huic Tyrannidi finem imposuit. *Hist.Heb.de rebus Roman.& in tract. sanedrin.cap.Col Israel.*

Quid post Romę exiliū Iudæi egerint, Talmud, Ghemarā, Derasim, Gheonim, &c. vtque se gesserint, ad annum vsque 1108, ab eodem excidio, quo Maïemonim scribebar R.Mose ben Maïemon, qui est Christi 1148, consule eius libri præfat. & Cabbalicam historiam R. Abraham Leuitis. Atque hæc quidem de veteri populo.

DE HIS QVAE AD CHRISTVM SPECTANT *externorum testimonia.*

IOSEPHVS lib.18 Antiquitatum cap.4, vbi Iesu veram doctrinam & resurrectionem confessus fuisset, inquit: Christus hic erat, &c.

Romani ex Sibyllinis oraculis sibi cauebant, nè quis suorum, regem Ægypti reduceret. Esse enim in fatis, vt statim vniuersi monarcha nasceretur. Hoc oraculū attingit Cicero prima Epistolarum Familiariū ad Lētulum, qui id negotij petebat. Ac sanè vbi Ptolemæus à Gabinio reductus esset, rebus diu in Senatu agitatis, Christus non ita multò post natus est. Vide finem libri secundi Oraculorum Sybillinorum, quæ Græcè extant.

Sibyllæ versus obseruamus aliquem appellādum esse Regem, si salui esse velimus. Cicero secundo de Diuinatione, vbi & meminit Acrostichidis, quę Regis illius nomē primis literis versuum exprimebat. Locus autem est in 8 Oraculorum Sibyllinorum, in quo Acrostichis est hęc Ἰησοῦς χριστὸς, Θεοῦ υἱὸς, σωτὴρ, σταυρὸς Iesus Christus Dei Filius, seruator, crux.

De hoc Rege Sibyllinum librū vertisse Ciceronem narrat. Constantinus Imperat. oratione ad Senatum.

Integra est Virgilij Ecloga 4 de Christo, vt à Cumæa Sibylla descriptus fuerat, cuius versibus cōsideratis, Secundianus Decij prefectus, Verianus pictor, & Marcellinus orator Christiani effecti sunt. *Vincent.lib.11.cap.50.*

Fama erat: esse in fatis, vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur, *Suetonius in Vespasiano cap.4. Ioseph.lib.6.de bello cap.31.*

Herodes pueros in Syria, inter quos & filium suum necat. *Macrobius lib.2. Saturnal.cap.4.*

Maximus terræ memoria mortaliū extitit motus, Tyberij Cæsaris principatu, duodecim vrbibus Asiæ vna nocte prostratis. *Plinius lib.2, Natur.historia cap.86.* Is est quem Matth.28, Angelus die resurrectionis Christi excitat.

Ante euersum à Romanis templū, aperuerunt se sponte templi portę, quæ vix à 30 hominibus aperiri poterāt. *Talmudici Tract. Iomá, initio cap.4. Kimhi in 11.Zach.* Attingitur, quod in Passione Christi dicitur, apertum templum, velum scissum, &c.

In

Anni Christi: 71 … 71

VESPASIANORVM CÆSARVM SÆCVLO.

Anni mundi: 4160 … 4160

Anni mundi. 4160

VESPASIANI PRINCIPATV.

In insulis maris Mediterranei vox hęc, Imp. Tyberio, audita est: Magnus Pan hodie mortuus est. *Plutarchus inter rationes libri, cur oracula defecerint.* Quod aliqui de Christo mortuo, alij de Satana per Christum occiso intelligunt.

Sic M. Seruilio, C. Sexto coss. (anno vno ante passum Dominum) funus Corui celebribus exequiis, nouo & inusitato facinore à populo Rom. curatum. *Plin. lib.* 10, *cap.* 43. significante Spiritu sancto, Coruum .i. atrum illum Satanam mox extinctum iri, Romæ, vbi præcipua eius erat sedes & garritus.

Concionantibus Apostolis idola obmutuisse docet *Theodoret. lib.* 10. *Græc. affectio.*

Cessant oracula Delphis. *Iuuenal. Satyr. 6.*
Sed siluit, postquam Reges timuere futura.
Et superos vetuêre loqui. *Lucanus.*
Excessêre omnes adytis, arisque relictis.
Dij, quibus imperium hoc steterat.

Hodie profecto summa in mendicitate Delphicum oraculum. *Strabo lib. 9.*

Duas præcipuè causas affert Plutarchus libro de hac re edito. Vnam omnium rerũ esse vicissitudinem. Dęmones ipsos siue deos oraculis præpositos senescere & mori, exhausta cœlestis spiritus vi. Alteram abundare suam ætatem philosophis & sapiẽtibus, quorum responsa defectum oraculorum supplerent. Sed vera causa est, quòd Christus apparuit, vt dissoluat opera diaboli. 1 *Ioan.* 3. *Zach.* 13. Quam reddidit etiam ipse Apollo Augusto Cæsari, παῖς ἑβραῖος κέλεταί με θεὸς μακάρεσσιν ἀνάσσων, &c. Me puer Hebræus cogit Deus atque Deûm rex, &c. *Niceph. lib.* 1 *cap.* 17. *Suidas in Augusto.*

Augustus Sibyllinos libros, habito delectu condidit duobus forulis auratis, sub Palatini Apollinis basi. *Sueton. in August. cap.* 31. Non sine Dei Ecclesiæ suæ de Sibyllinis oraculis prouidentis numine, ea vt Constantinus postea publicaret. *Euse. lib. vlt. de vita Constant.* In diebus ipsius, fons olei largissimus de taberna meritoria, Romæ per totum diem fluxit. *Oros. lib. 6. cap.* 19.

Cur verò profani tam pauca narrarint de Iudæis & Christianis docet Budæus sub finem lib. 4 de Asse.

Quæ libris tribus vltimis de Antiq. septem de bello, & in vita sua Iosephus, Philo Iudæus in Flaccum, de legatione, & alibi Gręcè scripserunt, Ioseph ben Gorion, Iosippus & Talmudici de excidio Hierosol. Hebraicè Singularem Dei iram in populum Iudaïcum ostendunt, & Christi religionem mirè confirmant. Verbi gratia, qua mensura mensi sunt Christo, eadem est eis repensum. In monte Oliueti Christum comprehenderant, in eodem primùm Titus castra fixit, vt Hierusalem caperet. *Ioseph. lib.* 5. *de bello cap.* 8. Secundo Paschate conclusi intra muros, *lib.* 6. *cap.* 25, & 45. Tertiò in Cedron cæsi. *lib.* 5. *cap.* 10. Quartò à Simone ad Ioannem, vt à Caipha ad Pilatum, qui Hierosolymis tyrannidem occupauerant, remittebantur, torquebantur, &c. *Ibidem, cap.* 27. Quintò pro tribunali cæsi, clauis à militibus ira & odio abductis, & in ludibrium crucifigebantur. *lib.* 5, *cap.* 28. Erant autem (inquit) infiniti cum 500, aut etiam plures singulis diebus caperentur. Adeò vt ob multitudinẽ locus non sufficeret crucibus, & cruces corporibus. Quo supplicij genere affici cœperant sub Floro prætore ante

4160

7 annos. Nam Iudæorum nobiles ante eius tribunal virgis cæsi, deinde crucifixi, *lib. 2 de bello c. 25.*

Sextò, vt Christum gentibus tradiderunt, extra vrbem traxerût eum probro, vt crucifigeretur, & cita è patriis loci eiecti, toto orbe signum diuini in se iudicij circunferunt, instar Cain vagi, profugi, exules, vbique, præter quàm apud se, consistentes, gentibus venundati, sine Regibus, sacerdotibus, sacrificiis, &c. *iisdem libris.*

Septimò Alexandriæ & aliis locis, eadem & multò plura passi sunt, vix dum septimo anno à Christi morte exacto. *Philo in Flaccum pratorem Ægypti.*

Carabæ Iudæi insani, in loco superiore, vt spectari posset ab omnibus, capiti diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori stoream, manui pro sceptro frustum arundinis. Sic ornatum regiis insignibus & in Regem transformatum, more histrionico, adolescentes perticas in humeris gestantes, pro satellitio stipabant. Tum alij salutatum accedebant magna voce, Regem Iudæorum salutantes, Syra voce Mari, alij sibi iura reddi petebant, alij eum consulebant de re publica. *Et paulò post*, Iudæi in Alexandria sub Caïo, prætore hoc Flacco tractati, vt etiam, qui dolerent ipsorum vicem confestim pœnas darent, arreptique flagris cædebantur, & post omnia tormenta, quæ poterant excipere corporibus, tandem in crucem agebantur. *Et post.* Flaccus è Senatu nostro, quem Augustus nobis instituerat, 38 comprehensos in suis priuatis ædibus, confestim vinciri iussit, traductos egregia pompa per medium forum, senes reductis in terga manibus, induxit in theatrum, statutósque coram inimicis nudos flagellauit, vt concisi verberibus, aliquot mox, vt inde sunt elati, exhalarint animam, reliqui deplorata salute, cum diuturno morbo conflictati sint.

Et post, Mos est in neminem damnatum animaduertere, donec solennes celebritates, natalitiáque Augustorum festa prætereant. At iste (Flaccus) per eos ipsos dies iniustis pœnis affligebat homines innoxios. An non poterat postea, si voluisset, easdem ab illis exigere? *poterat ô Philo, sed vos noluistis differre Christi crucem, donec pascha celebritas præteriret.* Sed procurabat, vrgebátque negotium, vt turbis aduersariorum gratificaretur, cùm debuisset habere temporis rationem atque reuerentiam, & differre mulctationem in aliud. *Et post*, Manè vsque ad horam tertiam, quartámve Iudæi flagellabantur, suspendebantur, rotis alligabantur, damnabantur per mediam orchestram, ducebantur ad supplicium.

An non *sic illa impia vox, Sanguis eius sit super nos et super filios nostros, incipiebat vobis redire per iugulum. Sed multo plures quæ menia apud Talmudicos et Rabbinos, qui istis vigebant temporibus.*

CHRISTI *numen ne quidem*

Ethnicis fuit ignotum, qui eius cultores sunt persecuti. Tyberius eum referre voluit inter Deos, *Tertul. in Apol. Orig. lib. 2 contra Celsum. Euseb. lib. 2, hist. c. 2.*

Traianus temperauit persecutionem à Plinio 2 monitus. *Ipse lib. 10 epist. Plinij.*

Adrianus pro Christianis rescriptum misit ad Minutium Fundanum Proconf. *Iust. Martyr 2 Apol. Niceph lib. 3, cap. 27.* Hierosolymam habitandam eis dedit, eiectis Iudæis, *Euseb. lib. 4, cap. 5. Dion Cassius in Adr.*

Anto. Pius pro iisdem literas dedit ad Asiæ populos, in qua ipsos fatetur colere Deum immortalem. *Ibid. Iustinus.* Et alias, in quibus legionem Christianam vocabat κεραυνοβόλον, fulminis iactatricem, &c, *Ibid.* Christianis æquus. *Xiphilinus in epitome Dionys.*

Marcus Ant. neminem, quòd Christianis esset in ius vocari voluit, vt ex ipsius rescriptis constat.

Alexander Mammeæ Christi imaginem in suo larario habuit, eíque vt Deo templum consecrare statuit, & Vlpiani eiusdémque farinæ Iurisconsultorum furores contra eius cultores cohibuit. *Lampridius.*

Galienus claro Dei iudicio de patre Valeriano à Sapore capto territus pacem eis dedit, & publico edicto persecutionem amouit. *Euseb. lib. 7. cap. 20.*

Aurelianus fulmine subito territus persecutionem non est executus. *Vopiscus, Eutrop.*

Maximinus Galerius pro Christianis edictum tulit. *Ruffinus.* Licinius itidem. *idem.* Iulianus Apostata incerto ictu ad mortem sauciatus, virtutem Christi confessus est, Galilæe vicisti. *In hist. Eccles.*

Maxentius persecutionem probibuit. *Optat lib. 1.*

Reges Persarum etiam pro Christianis multa edicta tulerunt.

Mahometes in suo Alcorano, Turcæ, Saraceni, Tartari magnificè de Christo sentiunt & prædicant. *Ex ipsorum libris, et nostrorum peregrinationibus.*

2 Medorum

a MEDORVM regnũ post destructã Sardanapali monarchiam vsque ad Cyrũ Persam, semper perpetuis Regibus administratum est. *Diod. Siculus lib.3.ex Ctesia Gnidio.*

b ARBACES siue Arbactus corruptè pro Arphaxat, quod nomen ad posteros trãsiit, vt Cæsaris apud Romanos, vnde *Iudith 1* Arphaxat rex Medorum à Nabugd. victus, videtur esse Ciaxares.

Post Arbacem, quidam interponunt Sosarmum, Medidum, & Cardiceam, & non Reges sed præfectos Medorũ appellant, vt Herodot. Eorum autem res gestas breuiter è Ctesia narrat Diod.lib.3.

c DEIOCES, qui & Ciaxares, primus se Regem appellauit. *Herod.* Ad eum fugiẽtes Scythæ, deinde ad Haliattem Lydorum regem, caussa fuerũt belli grauissimi. *Ibid. lib.1.* Ab eo vsque ad captiuitatem Astyagis Medicam historiam describit Herodot. *lib.1.*

Horum temporum meminit Iosephus contra Appionem.

Ecbatanam condidit. *Herod.lib.1.*

Hoc tribuitur Arphaxat.i. Ciaxari, *Iudith 1.*

d PHRAORTES cũ omnibus suis copiis ab Assyriis, id est, Babyloniis cæsus est. *Herod.lib.1.*

Persas suo imperio subiecit. Deinde Asiam. *Ibid.*

Obsidens Niniuem moritur. *Ibidem.*

e HIC bellum gessit cõtra Haliattem regẽ Lydorũ, Nabugdonozore occupato contra Moabitas, Ammonitas, Arabas & Syros.

Lydos vicit, & Asiam trans fluuium Halim subdidit. *Herod. lib.1.*

Scythas, qui ipso deuicto 28 an. Asiam tenebant, & placati à Psammetico rege Ægypti, Ægypto abstinuerãt, astu trucidauit. Niniuẽ cœpit ducentis

Anni vrbis cõdita.

HAC SEXTA ÆTATE,

Quæ incipit anno mundi 3568, Monarchia fuit per ordinem penes Chaldęos, Persas & Gręcos.

Ecclesia captiua & multa patiente floret mundus.

Dilacerato Assyriorũ Imperio & ad ignem cõpulso Sardanapalo apud

Oros. li.1 cap. 1.

a MEDOS.	BABYLONIOS
b *Arbactus, qui & Arbaces, an.28.*	a *Merodac qui & Baladan, an.52.*
c *Diocles, vel Deioces, an.53.*	*Ezechia & Manasse Iudæ Reg.*
d *Phaortes, an.22.*	b *Ben Merodac an.45.*
	Menasse, Amon, Iosia, Ioachaz, Ioakim, per ordinem Iudæorum regibus.
e *Ciaxares, an. 40. qui videtur dici Arphaxat, Iudith 1.*	

Anni mundi.

HOC rerũ successu deinceps Dei iudicio regna mundi præcipua extiterunt.

ASSYRII subegêre cæteros populos, & transtulêre Israël.

BABYLONII & CHALDAEI deleuêre Assyrios, subegêre Ægyptum, & Syriam, & transtulêre Iudæos.

MEDI & PERSAE deleuêre Babylonios.

MACEDONES & GRAECI, Persas & Medos.

ROMANI, Macedonas & Gręcos.

BARBARI, Romanos & ex eorum imperio multa regna condiderunt, pręsertim Turcę.

Hic Daniëlis est ordo & summa.

Triginta reges à Nino ad Sardanapalum. *Diodor. Siculus.* Imò triginta sex, spatio mille ducentorum quadraginta an-

3464

norum, *Eusebius in Chron.* Iam docui banc monarcbiam ante Nabonaxarem, siue Phul, valdè esse suspectam, ac Gręcos antiquitatis ignorationẽ fabulis compensasse.

Vti popnlus Dei captiuitate atterebatur, ita è contrario populus Satanę rebus prosperis crescebat. Nam Babyloniorum & Gręcorum, qui maximi idololatrię fuerunt auctores, res incipiebant clarescere.

Paulò ante captiuitatẽ Archilochus Iambicorum versuum inuẽtor, quibus Lycambem ad restim compulit, Phocylides, Epimenides Cretensis, qui 57 an. dormiisse traditur, & ignoto Deo altare construxit Athenis, poëtę. Therpander musicus, qui cytharę septem chordas addidit, qua ędita carmina primus etiam composuit. *Plin.lib.7, cap.56.*

Inchoante captiuitate, Simonides Lyricus artis memorię inuentor, qui & octauam chordam cytharę adiecit, vt nonã postea Timotheus. *Ibid.*

3560

Plin. Stesichorus. poëta Sicu-

lus, Alceus primus tragicus, Sappho musa Græcis decima, Lesbia, quæ Elegias, Iambos, Monodias, lyricorum carminum libros nouem, epigrammata scripsit, & prima plectrũ excogitauit.

a MERODAC Baladan cũ 12 an. in Babylone regnasset magnam Assyriorum potentiam ad Chaldæos transtulit, pòst regnauit annis 40. Ab eo Babylonia dicitur Merodac. *Ierem. 1 & 50.*

Eo amico vsus est Ezechias, quare ab ipso accepit munera & fœdus cum eo iunxit, quòd solem decem lineis retro egisset. *Esai. 39, 4 Reg. 21.* huius miraculi meminit Herod. *lib. 2.*

Merdocẽpadus Ptolomęo, vt Nabugdonozor Nabopolassar, centum viginti quinque annis post Nabonazarem (id est, Salmanazarem vel potius Phul) *lib. 5. Almagesti cap 14.*

b VIDETVR etiam dictus Berodac, & rex Assyriorum, *4 Reg. 21.* Atque is esse, qui Menassem regẽ captiuum cepit, deinde restituit. *Ibid.* cõfirmata amicitia & societate, quam cũ ipsius Patre Merodac Ezechias inierat.

Pro eo Iosias rex Iudæ pugnauit contra Necao regem Ægypti, & in prælio cecidit.

Inter hunc & sequẽtem aliqui interponunt, vt Metasthenes, Nabugdonozorem primum Magni Nabugdonozoris Patrem, cõtra quem ascenderit Pharan Necao, *4 Reg. 23.*

Quem Nabulasar à Beroso, apud Iosephum cõtra Appionem vocatum aiunt, qui septimo Iosiæ regnum inierit.

e EIVS octauo cœpit sexta ætas, id est, annus mundi 3568. proindéque prima è quatuor Danielis monarchia.

Init enim regnum quarto anno Ioachim regis Iudæ. Victo Necaone Ægypti Rege, Ioachim Regem tributarium fecit. Iterum vrbem ingressus ipsum cepit & interfecit.

Anni vrbis cõdita.			*Anni mundi.*
			3464
	c *Nabugdonozor an. 45.*	f *Astyages Cyri auus maternus an. 35.*	
	Ioakim, Iechonia, Sedechia per ordinem Iudæorũ Regibus.	g *Darius filius Assueri de semine Medorum.*	
		Summa 178	
	Euilmerodac an 23.	*Cyrus, qui vtrumq; imperium coniunxit, victis Chaldæis.*	
	d *Baltazar, an. 10.*		
	Summa 173.		
			3560

centis annis post Ionam Prophetam, *Ibid. & Euseb.* quam postea recuperauit Nabugdonozor isto victo. *Iudith 1.*

Nitocris secunda fœmina, quæ Assyriorum (id est, Babyloniorum) imperium administrauit, quinto post Semiramidem sæculo, Euphratem in varios mæãdros deduxit, aduersus Medorum incursiones, qui Niniuem euerterãt. Ponte mirabili vtramque vrbis partem iunxit, cùm antea limbis transiretur, *Herodot. lib. 4.*

f ASTYAGES sororius Crœsi Lydorum regis, & auus Cyri maternus, qui & Cyrum infantem exposuit, Harpago filium proposuit edẽdum, &c. *Herodot. lib. 1, Iust. 1.*

Appositus est ad Patres suos & suscepit Cyrus Perses regnũ eius, *Dan. 13.*

g HVNC Darium Medorũ regem putant esse Cyaxarem Astyagis hæredẽ, cuius filiam Cyrus vxorem habuerit, *Ex Xenophonte.*

Hunc vero Astyagem esse, qui Assuerus dicitur Dan. 9. Hydaspes à Profanis, vt quidem censeo.

Baltazarem regem Babyloniorum deleuit, & regnum eorũ sibi asciuit. Quot annos renuerit non cõstat inter scriptores, qui minimùm vno anno, qui plurimùm, vt Sulpitius, octodecim.

Sed probabilior ex Daniele deducta Hebræorum sentẽtia, vt anno vno, vel ad summum duobus.

Victo Baltazare adiunxit regno Medorum regna Babyloniorum & Assyriorum, quæ tria regna postea suo Persico adiunxit Cyrus.

Labinitus vltimus Babyl. rex (Baltazarem scriptura nominat) Nitocris filius à Cyro interficitur. *Herod. lib. 1.*

Græci huius temporis historiam, quantumuis recẽtem, nondum nouerant. Quare Berosus Chaldęus (vt Iosephus narrat lib. 1 contra Appionem) arguit Gręcos scriptores, quòd de Assyriaca monarchia multa fabulati sint, seorsum Babylonis structuram, & ea, quę posteri sunt admirati, Babylonica ędificia ad Semiramidem retulerint, cùm, vt è Chaldęorum non ita vetustis monumentis docet, ad Nabugdonozorem sint referenda. Et vt de condita Babylone mentiti sunt, ita & de ea victa, quãdo vado Euphratis siccato,

tis ficcato immissis militibus captam ferunt. (Vnde & ista aliter narrat Daniël oculatus testis.)

. Babylon Chaldaïcarum gentium caput, diu summam claritaté obtinuit in toto orbe, propter quam reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæque Babylonia est appellata. Sexaginta millia passuum muris amplexa, ducenos pedes altis, quinquagenos latis. In singulos pedes ternis digitis, mẽsura ampliore, quàm nostra, interfluo Euphrate, mirabili opere vtroque. *Plin. lib. 6. cap. 26.*

d ANTE Baltazarem quidam post Comestorem in historia Scholastica & Metasthenem duos eius fratres locant, Regassar annis 3, Labassardac nouem.

Sed hoc non patitur temporum analogia, neque Scripturæ veritas, tam apud Hieremiam, quàm Daniëlem.

. Iosephus quidem contra Appionem Neregalassar nominat, fratrem vxoris Euilmerodac, eique 4 annos regni tribuit. Verum illi fortasse currunt cum annis Baltazaris tutorio veluti nomine.

Anni orbis cõditi.		Anni mundi.	
181	*Altero modo per Monarchiarum seriem, huius sextæ ætatis summam membratim probemus atq; ostendamus.*	3560	IN DANIELE Monarchiæ ita sunt ordine positæ, vt non melius in tabula pingi possint. Quare Porphyrius eum asserebat vixisse sub Romana tempora, teste Hieron. in Daniëlem.
			Sub his Ecclesia fuit semper deteriore conditione, donec Christus adfuit, qui suo fœlici aduentu sub suis pedibus eas contriuit, orbémque conuertit. *Dan. 2.*
	I		Chaldæorum Monarchia 78 annos continuauit. Tres tantùm habuit reges. *Ierem. 27.* Incępit octo annis ante captiuitatem Babylonicam: nam primus Nabugdonozoris incidit in finem tertij Ioachim. *Dan. 1,* hoc est, fuit quartus Ioachim. *Ierem. 25.*
	a *Monarchia Chaldæorũ pertinuit ab Oriente extremo ad Gades, indéque Gallias, Iosephus. quæ aurea* Dan. 2. *Huius meminerũt* Berosus *apud Ioseph. & Alex. Polyhist. apud Euf. li. 5. præp. cap. vlt.*		Assyriorum à Iosepho appellatur, quoniam Babylonij ad se Niniuitarum potentiam rapuerãt &, Babylon Assyriæ erat pars.
			b NABVGDONOZOR Astyagis Medorum Regis, anno nono Iudæos captiuos abduxit, *Iosi. contra Appionem.* Cyaxaris potius dicerem. Nam circa idem tempus vterque regnum cepit. Fortitudine & magnitudine Herculem superauit, Heroïcisque virtutibus. *Megasthenes, Philostratus,* vsque ad columnas Herculis exercitum admouit. *Strabo lib. 15.*
	Incepit an. mundi 3560, octo annis scilicet ante quintam ætatem expletam.		E regno ob insaniam pulsus, cum feris an. 7 in agro egit: postea ad se reuersus, Deúmque agnoscens, in regnum reducitur. *Dan. 4.* Mutauit mentem, non formam corporis. *Hiero. illic.* vt Lycanthropi, qui sibi videntur lupi, proindéque conantur lupinos mores & gestus exprimere. *contra tamen Iosephus.*
	I		Ad hanc rabiem perductum ob captam Hierosolymam & vexatos Iudæos retulit Metasthenes ex Alphæo.
191 *Ierem. 52* 236	b NABVGDONOZOR filius Merodac annos 45.	3605	Tempus, quo statuam sibi posuit, videtur conferendum in extrema eius tempora, post Iudęam, Ægyptum, Syriam, & alias Prouincias subiectas. Nam Daniël c. 3 viros appellat Ananiam, Azariam, Misaëlem, quos primum pueros dixerat, vt intelligeremus hoc facinus fero admodum, id est, illis iam ætate prouectis contigisse.
	Nechaone Ægyptiorum rege & per ordinem Spammo an. 6. Ophre an. 35. Amasi an. 44.		Post hæc eius insania & sanitas c. 4.
			Sub eo contigerunt, quæ tractantur Dan. 1, 2, 3, 4, 13 & 14.
			Primo regni anno Niniuẽ subuertit, & Assyriorum imperio, qui mille trecentis ferè annis Regnum am-

plissimum in Asia possederant (Hieron. in 7. Esaiæ) potitur, Ioachímque regem Iuda tributarium reddit. *Rabbi Sadaias in 1 Danielis è maiorum traditione.* Pharaonem Necaonem eodem percutit. *Iere.46.*

Anno videlicet quarto Ioakim, qui eius erat primus *Ierem.25.* venit ad Euphratem bellum illaturus Necaoni Regi Ægypti, cui parebat tota Syria, illícque Necaonem sibi occurentem vicit. Hinc traiecto plenè Euphrate (*Ierem.46.*) omnia subegit vsque ad Pelusiū, præter Iudæam, Ægypto alioqui tributariam (*4 Reg. 23.*)

Inde exercitu in Iudæos reducto Ioakim Regē cepit, eúmq; Babylonem abductum coëgit sibi tributum dare. Quod & per tres annos ab eo in regnum dimisso exegit, donec denegantem tandem cepit atque occisum abiecit. *4 Reg.23. Ierem.22 & 36.*

Duodecimo pugnauit contra Arphaxat Regem Medorum, Egbatanæ miro opere conditorem, & vicit in campo magno Ragau circa Euphratem & Tigrim. *Iudith 1.* vbi vocatur rex Assyriorū, ob Niniuem subactam & Medis exemptam.

Hic Arphaxat videtur fuisse Astyages. Nam Arphaxat erat cognomentum regum illorum, post sublatum Sardanapalum.

Anno 13 misit Holophernem contra Cilices, Syros, Iudæos & cętera regna Occidentis vsque in Æthiopiā. *Iud.2.* qui à Niniue exiens debellauit omnia inter Ciliciam & Iaphet, in deditionem accipiens vtramque Syriam, Mesopotamiam, Lybiam (Lydiam fortasse legendum) Ciliciam, *cap.3.* donec ei Iudith caput præscinderet. *cap.13.* Decimus autem tertius Nabugdonozor erat sextus Sedechiæ, qui fretus amicitia Ægyptiorum & aliorum rebellione, meditabatur libertatem & defectionem. Eliachim tunc inter summos Sacerdotes, *cap.4.* alius ab eo, quem pontificatu functum constat post captiuitatem, *Nehem.12.* Nam ille Nehemianus Eliasib, iste Eliachim nominabatur, & alio nomine, *cap.5.* Ioachim, ne mendum putetur. Nam qui Eliachim nominabantur, solebant etiam dici Ioachim, & contrà, vt rex Ioachim, vt pater Virginis, qui proinde Eli dicitur, *Luc.3*, per apocopen.

Propter hanc Holofernis cladem, cōtra Sedechiam, cuius nutu facta videbatur, celerius mouit Nabugdonozor præmisso in Holofernis locum Nabuzardan.

Decimo nono anno, vrbem iam tertio rebellantem expugnat, filios Sedechiæ regis necat. Sedechiam excæcat, & Babylonem in perpetuum carcerem trahit. Principes Iuda excruciatos interficit. Tribus integris diebus diripiendam Hierosolymam militibus tradit, solò deinde æquat. Mare, bases, columnas & cętera tēpli instrumēta in sua Idolia transfert. Templum incendit, ita habitatoribus terram sanctam orbat, vt 52 annis nullus per eam transierit. *R. Iose.* (nisi vt per desertum) Iosedech Seraię pontificis à se interfecti filium in exilium ducit. *Kimhi in 21 Ezech.*

Eos qui fuerant in Iudęa relicti, quoniam per fraudem Chaldęorum pręsidia occiderant, Nabuzardan pręfectus copiarum anno 23 ad septingentos quadragintaquinque Babylonem transtulit. *Ierem.52.* Quę postrema fuit populi Iudaïci manus eo abducta.

Ita

Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
181		3560
	Ciaxare siue Arphaxat Medorum, deinde Astyage an.35.	
	Ioakim, Iechonia in vinculis, & Sedechia Iudæorum.	
	Seraia, deinde Iosedec pontificibus.	
	Ieremia, Baruc, Danièle, Ezechièle prophetantibus.	
	Seruio Tullio Romanorum sexto rege, deinde Tarquinio Superbo, an.25.	
226		3605

Anni urbis cōdita.		Anni mundi.	
181		3560	Ita propter perfidiam Sedechiæ in Nabugdonozorem, qua, fretus Ægyptij regis auxilio defecerat, vrbs vltimùm capta & templum incensum & vltima captiuitas inducta. *Ierem.* 34 *et* 52 *Ezech.* 18. 3 *Ezræ* 1.
			Sicque effossis oculis Babylonem Sedechias translatus est, vt Ezechiel præsignificauerat cap. 12. Adducam eum in Babylonem & ipsam non videbit, & ibi morietur. Cui nec contradixit Ieremias cap. 34, inquiens. Et oculi tui oculos regis Babylonis videbūt. Nam de rege, non vrbe loquebatur.
			Eodem anno 23. Tyrum & reliquas regiones maritimas subigit.
	Ardi Lydorum Rege sexto, & per ordinem Sedacte an. 15. Haliatte an. 49.		Regnum Ægyptiorū, quod multis sæculis Pharaones potentissimum obtinuerant prorsus cœpit; imperij an. 24. quinque aut sex annis post Sedechiam expugnatum. *Ioseph. lib.* 10. vel anno imperij 27. *R. Selomo in* 44. *Ierem. & Seder Olam, cap.* 26. pugnæ locus Magdal. *Herod. lib.* 2. *Ierem.* 44.
			Quod multo probabilius est. Quoniam Ezechiele teste cap. 29, anno captiuitatis vigesimo septimo Syriam & Ægyptum subegit; etsi Theodoritus in Danielem, id in decimum octauum eius coniiciat.
	Macedonum Philippo rege sexto, & per ord. Europo an. 26, Alcesa an. 29.		Ea clade ita accisi sunt Ægyptij, vt deinceps nullum regem ex sua gente habuerint, sed nec ditionem in reliquas gentes tenuerint ante Ptolomæos. Nam Amasis, qui Ophræ successit, erat Nubugdonozoris seruus.
			Hinc primum Monarchiæ titulum consequutus est. Nam etsi iam à priscis seculis, nempe à Nimrod conditore, Imperium Babylonicum in orbe viguit: tamen quia cū Assyrio, cuius fundator Assur, & Ægyptio, quod erexit Osiris Pharaonum primus, Abrahæ temporibus, æquo Marte Orientem & Lybiam per vices possidebat, non priùs monarchiæ nomen receptum est, quàm hæc simul fuêre addita. Tum enim primo præstantior & maior ἐπικρατής pars vni parêre didicit.
	Lacedemoniorum Eurycratide, an. 35. Mox Leonte, an. 36.		Aliam rationem assignat, Suidas in voce Λατύεμος, ex comparatione Græcorum principatuum. Athenienses enim (inquit) solius regionis maritimę dominatum tenuerunt annis duodeseptuaginta. Lacedęmonij triginta. Thebani, &c.
			Babylonem ad eam magnitudinem perduxit, vt eius muri fuerint relati inter 7 orbis miracula. *Beros. apud Iosephum.* qua le significatur Dan. 4.
	Batto primo Cyrenarum rege an. 40. deinde Arcesilao an. 16.		Eius primus, fuit quartus regni Ioakim filij Iosiæ. *Ierem.* 25.
			Id est, octauus ante transmigrationem Babylonis. Regnauit an. 45. Qui numerus facilè è sacris colligitur. Nam anno quarto Ioakim regnum eius occępit *Ierem.* 25 & 46.
			Post annos octo abduxit Ieconiam. Anno autem trigesimo septimo transmigrationis Iechonię, subleuauit Euilmerodac (filius & successor) Rex Babylonis, anno, quo regnare cœpit, caput Iechonię de carcere *4 Regum* 25.
			Ergo ante abductionem Iechonię regnauerat annos octo, post vsque ad Euilmerodac filium 37. Summa 45.
226		3605	Nabuzardan cū libris legis multos alios sacros combussit, vt tria millia parabolarū Salomonis, quinq; millia

Canticorum, Pbysiologiam eiusdem, &c.

In terra pauperes & rusticos duntaxar reliquit, deuastatis vtbibus & ciuibus in captiuitatem exactis.

Ieremiam hostili misericordia carcere exemit. *Ierem. 39.* quem vinxerat Sedechias c. 37, 38, 39, &c.

Quod addunt aliqui legem à Babyloniis incēsam & deinde ab Ezra restitutam: non est ita accipiēdum, qnasi omnia legis exempla sint exusta, & deinceps vsque ad Ezram Iudæi vixerint sine sacro codice. Nam hoc fieri non potuit, nedū factum est. Iudæi enim iam antea erant dispersi cum suis codicibus per totum Orientem & Septemtrionem à tēporibus Assytiacis, vbi & legitima sua seruabant, vt è Tobiæ libro liquet, nec omnes erant sub iure & imperio eiusdem. Præterea libri tanti momenti non solent ita extingui à Tyrannis, quin alicubi permaneant, maximè quando de religione agitur.

Ergo primo impetu Chaldæi omnia consumentes, etiam absumpserunt libros sactos, Hierosolymis scilicet inuentos, qui erant correctissimi & emendatissimi, atque in publico Gazopbylacio & sacra bibliotbeca asseruabantur, iuxta quorum regulā, vel ex memoria, vel diuino potius afflatu, cæteros minus correctos postea emēdauit Ezras, aut etiam Synodus illa magna, cuius scriba fuit Ezras.

Quo die Nabugdonor ingressus est templum, eo die natus Darius, à quo pœnam tanto dignam crimine susciperet. Euertit enim Darius ipsius imperiū anno 62 ætatis. *Seder Olam cap. 31 è Dan. 5.*

Mathematica & Philosopbia in Chaldæa florent. *Dan. 1.*

Ieremias in Iudæa vaticinationis munere functus annos 41, à 19 Iosiæ vsque ad Sedechiæ vndecimum, trabitur à suis in Ægyptum iram Nabugdonozoris fugientibus. Ibi antequam lapidaretur, pbilosopbiæ incunabula posuit, secretiore sapientia Hierophantas imbuens, cuius fama excitati Græci peregrinationes, vel potius nauigationes multas in Ægyptum susceperunt, & philosophiam ad se post 70 ferme annos deriuarunt.

Qui bistoriam Iudith non ad bæc tempora Nabugd. sed Cambisis, vel Assuēri, vel Artaxersis 3 ponunt, sub nomine Nabugdonozotis, primo doceant reges Persarum Nabugdonozoris vocabulo fuisse uspiam cognominatos. Deinde frigida nituntur coniectura, quod Achior cap. 5. narrans Holoferni flagella & exilia, quæ Deus Israëlitis inflixerat, eos deinde in propria, quasi postliminio reuertisse tradit; hoc enim male interpretantur de exilio Babylonico, & reductione per Cyrum. Nam non diceret. *Plurimi eorum captiui abducti sunt in terram suam, nunc autem reuersi sunt, &c.* sed, omnes. Omnes enim Iudæos in exilium traxerat Nabugd. Relinquamus ergo scripturam in sua simplicitate, vt fuerit idem Nabugdonozor, qui misit Holofernem in Samariam & Iudæam anno regni 13, & qui reliquias Iudæorum anno 19 Babylonem transtulir. Quod autem dicitur illic de dispersione, pertinet ad Salmanazarē & Senacberib, sub quibus dispersi sunt Iudæi, ita vt Hierusalem, siue filia Sion relicta esset, sicut vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario. *Esa. 1.*

Donec eo cæso se in sua certatim reciperent. Prętereà nihil prohibuit Iudæos primis Nabugdonozoris victoriis

Anni vrbis cōdita.		*Anni mundi.*
181		3560
	Ab hac monarchia sic cōstituta aliquādo annos numerat Daniel. Somnium enim, quod 2 cap. explicatur, non accidit secūdo regni Nabugd. cū Daniel eius sit interpres, qui iam triennio, postquam venerat Babylonem, cum sociis relatus fuerat in numerum sapientum regiorum cap. 1. Erat ergo secundus à constituta Babylonica monarchia.	
226		3605

Anni vrbis cõdita. 181

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO.

Anni mundi.

riis dispersos, vbi intellexissent Sedechiam regnare, ad sua reuertisse. Sed nec necesse est Achior alienigenam, nondúmque religionis initiatum, res Iudæorũ perfectè tenuisse, aut fideliter recitasse.

3560

Non efficit etiam, quod sub finem libri scribitur, *In omni spatio vitæ eius non fuit, qui perturbaret Israel, & post mortem eius annis multis.* Nam *annis multis* dictum est, pro, *diebus multis.* Sed & Scriptura sic aliquando loquitur de annis quatuor aut quinque, vt sæpius in libris Regum. Simile supra *pag. 87 è 2 & 3. cap. Iudicum attulimus* Quæ qui non deprehenderunt Tragicocomœdiam esse dixerunt de historia Ester.

Liber Iudith à Ioachim sacerdote conscriptus. *Philo.* Quare rectè libro Ester ab Ecclesia præponitur. Nam eum temporis ordine antecedit.

Est sacer & canonicus. Nam eum Nicena Synodus in numero sacrarum Scripturarum computauit. *Hieron. in prologo, vbi & sermone Chaldæo conscriptum asserit.* & epistola ad Saluinam. Hilarius Proleg. in Psalmos. Similiter Carthaginensis 3 Synodus, cui Augustinus interfuit. Augustinus ipse multis locis, Innocentius 1 eodem tempore, mox Gelasius cum 70 Episcopis, concilium Florentinum, &c.

Quare eum citant tanquam Scripturam Canonicam Origenes in caput ·lt. lib. Iudicum, Chrysost. hom. 10 de variis locis Matt. Ambr. lib. 3 Offic. c. 3. epist. 83. de Virg. li. 2. De Institut. Virg. c. 2, & lib. de Viduis cum non exigua sui parte exponit. Cyrillus lib. 7 in Ioan. cap. 29. Fulgentius epist. 2 de statu viduarum. Bellator presbyter. Isidorus Hispalensis & Rabanus, qui in illum sunt commentati.

Draco leges Athenis scribit sanguine sub finem Tarquinij Prisci Rom. regis quinti, post reges Athenis exauctoratos & institutam nouam Reipub. formam Olymp. 39. Huius legibus antiquatis, præter eas, quæ morte plectebant, mitiora iura paulò post Solon 10 tabulis comprehendit.

Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor, qui primus prosaicam orationem cõdidit tempore Cyri regis, *Plin. lib. 7 c. 56.* primus apud Græcos dixit animos hominum immortales, & de diis scripsit. *Cic. 2. Tusc.* Ex Arcanis Phœnicum (, id est Hebræorum) libris philosophiam & Theologiam ad eos deduxit, septem sapientum temporibus sub 50 Olympiadem. *Suidas.*

Solon & Pisistratus Seruio Tullio Romæ regnante vixerunt. *Cicero in Bruto.*

Solon Areopagitas constituit. *Idem Offic. 1.*

Ante Solonis ætatem de nullo, vt disertò, memoria proditum est. *Cic. in Bruto.* Vnde ab eo suum illustrium virorum Chronicon orditur *Gellius lib. 17, cap. 21.*

Decem tabulas eburneas, ad imitationem duarũ Hebraïcarum Atheniensibus dedit. Peregrinatus est in Ægyptũ, Cyprum; Lydiam ad Crœsum. Ei sacerdos Ægyptius dixit Græcos semper esse pueros ob ignorationem rerum antiquitus gestarum. *Plato in Critia.*

Septem ergo sapientum, & Cyri tempore velut Oriẽtis apud Græcos philosophiæ incunabula fuerunt. *Budæus lib. 4 de Asse.* Aut sub Cyri tempus

Septem sapientes, Thales, Solon, Chilon, Periander,

226 3605

Anni vrbis cõditæ — *Anni mundi*

Cleobulus, Bias, Pittacus, cuius auditor fuit Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor.

Periander Corinthius sapientes epulo exeipit.

Pisistratus sublatis annuis magistratibus tyranoidem Athenis oecupat. Pulsus in Italiam fugit. — 181 — 3560

Primus libros Athenis disciplinarum liberalium publicè legendos posuit. *Gellius lib.6.cap.vlt.*

Eius iussu Aristarchus Homeri rapsodiam recensuit, & in 24 partes pro numero elementorum distribuit.

Haliattes Lydorum rex septem sapientum ætate cum Milesiis bellum gerit. *Herod.lib.* 1.

Tunc Cyrenaicum regnum per Battum incipit, vide sup. pag 149 in annos circiter ducentos.

Epimenides diutissimè vixit, népe vsq; ad Solooem.

Thales Mileti Philosophiæ Ionicæ primus auctor, sapiens, physicus, & Astrologus Græcis Geometriam & Astrologiam ex Ægypto primus tradit, *Laertius.* Aliqui sub Anco Martio. Nam diutissimè vixit, ad 58 vsque Olympiadem.

Primus in Græcia æquinoctia & solstitia obseruauit. Primus solis eclipsim prædixit. Audis, quoad pueri fuerint Græci, qui tamdiu ignorabant, quod omnibus erat perspectum.

Alcmęon Perinthi filius Crotoniates medicus, qui de rerum natura primus scripsit.

Anaximander Milesius Thaletis successor, qui horologium, Gnomonem, spheram reperit. *Plin. lib.7, cap.56.* & obliquitatem Zodiaci *lib.2.cap.*8. Et maris & terræ circuitum. *Laërtius.*

Pythagoras Pherecydis Syri discipulus alterius philosophiæ Italicæ auctor, in illa Italiæ ora, quæ olim magna Græcia. Nam vetustissimæ philosophiæ fuerũt Ionica & Italica. reliquæ recentiores.

In Ægyptum oauigauit, vt eius sapientiam disceret, & pro sua apud Græcos venditaret. Arithmeticam & Geometriam præcipuè excoluit, & Matheses solas appellauit, ex Anatolio. Peregrinatus est in Persidē, atque Magos conuenit. *Cic. 5. Tuscul.* Potuit ergo incidere in Daniëlem, cuius fama ea tempestate celebris.

Eius tempore Arcades per longos & breues calamos cantum excogitauerunt. *Laertius.*

Musicæ principia primus ad artem reduxit. Pondera & mensuras inuenit. Italis apud Crotonem leges dedit.

Anaxagoras alter Pherecydis Syri discipulus, vbi suá in Ægyptum peregrinationem confecisset, corúmque mysteria hausisset, libro quodam, quem Socrates citat apud Platonem, physiologiam ita tractauit, vt à Deo inciperet, & in Deum desineret. Quem quia sub Mentis vocabulo in nobilioribus naturæ effectibus, vt res instituentem & moderantem semper considerare iubebat, Mens cognominatus est. Hanc regulam ferè Plato in Timæo tenuit, &c.

Anacreon poëta, regis Sycioniorum Polycratis familiaris, poto insignis.

Phalaris, sub quo Perillus proprio inuẽto periit. *Suid.*

Primus fuit post Theseum tyrannus Agrigenti. *Plin. lib.7.cap.56.*

Bellouasus post Ambigatum Gallorum rex.

Arion musicus à Delphino è mari in Tenarũ portum defertur incolumis. — 226 — 3605

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO.

Inuenit

Anni vrbis cõditæ.

181

226 Ierem. 52.

249

c EVILMERODAC, an.23.

Rege Iechonia, deinde Salathiele duce.

Iosedec pontifice.

Prophetis Daniële *&* *Ezechiële.*

Anni mundi.

3605

3628

Inuenit Dithyramborum cantum: *Herod. lib. 1.*

Isthmia & Pythia primum aguntur in Græcia.

Apryis (Ephre Ierem. 44) vltimus Pharao à nemine deorum vel hominum sibi regnum posse eripi dictitabat. At paulo post ab Amasi præfecto strangulatus est, regnúmque Nabugdonozori traditum. *Herod.*

Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hierosolymis fugerunt.

Adrican Pœnorũ rex se suósque Apryæ dedidit, quod à Græcis, qui magna multitudine in Cyreneam concesserant, nimis fatigaretur. *Herod. lib. 4.*

Apryis in Cyreneos ducit exercitum, sed funditur: *Ibidem.*

Arcesilaus Batti f. secundus Cyrenarum rex Apryin vicit. *Herod. lib. 4.*

Huius fratres in aliam Lybiæ partem concesserunt & Barcam oppidum, in quo regnarent, condiderunt. *Ibid.*

Medi duce Artabano siue Astibara contra Scythas, qui iam 28 an. regnabant in Asia.

Pisistratus secundo fugatus cessit in Eretriam, vnde anno pòst vndecimo reuersus est, Conno Athenis Archonte, regnauit an. 28 senio confectus.

c IECHONIAM è carcere liberauit: eíque regium honorem & victum attribuit, anno transmigrationis ipsius trigesimo septimo, 4 *Reg. 25. Ierem. vlt.*

Sedechia in vinculis statim post Nabugdonozoris obitum mortuo. *Kimhi in 34. Ierem. è Talmud.*

Inter Euilmerodac & Baltazarem duos reges, vt solet fieri in ciuilibus motibus, & dum imperiorum pernicies imminet, locat Berosus apud Iosephum contra Appio. Nempe (inquit) Niriglissoroorcciso Euilmerodacho vxoris suæ fratri fit rex Babyloniæ an. 4. Hinc filius eius Labossardae mens. 9. Denique Nebrindus an. 17, de quo Alex. Polyhist. & Alphæus apud Eus. præp. lib. 9. cap. 4. Quem Iosephus Baltazarem fuisse narrat lib. 10. cap. 13.

Quia autem, vt supra probatum est, Nabugdonozor imperauit annis 45, quorum octo primi non pertinent ad Babylonicam transmigrationem 70 annorum, eius posteris duntaxat relinquuntur triginta tres. Nam trigesimo septimo transmigrationis Euilmerodac regnare cœpit. 4 *Reg. 25.* Hos autem sic ferè partiuntur Hebræi, vt 23 Euilmerodaco attribuant, reliquos decem Baltazari Babylonicorum regum vltimo.

Mortuo enim Nabugdonozore non modo non creuit Monarchia, sed & minui valde cœpit, vt Heronm filij solent esse inertes.

Vnde multi motus in Asia, & regnorum varia nomina Lydorum, Medorum, Persarum, Tyriorum, &c.

Sub eo finit Romanorum regnum post vrbem conditam an. 244. Quare sequentur coss. & tribuni militum. *Liuius.*

Annum vnum detrahũt Ruffus, Eutropius, Iordanes, Solinus. Hinc ab expulsis regibus ad Hirtium & Pansam nouissimos Consules an. 467. Summa 710.

Quin nec hoc satis constitutum. Nam in annis vrbis numerandis & digerendis apud antiquos maxima dissentio, vt & Cicero in Bruto tradit.

Vnde Messala Coruinus *de progenie Augusti* Coss. à Iunio Bruto & Publicola in Pansam & Hirtium per annos 444. Nam sub Coss. tamdiu Roma fuit, nisi quòd

annis 49 Cunsules defuerunt sub Decemviris anno v. c. trecentesimo quarto, duobus, sub tribunis militum annis quadraginta, septuagesimo nono post exactos reges. Non tamen continenter. Nam consules interdum intercalati sunt ab anno v. 322, vsque ad 399. Sub Dictatoribus annis tribus. Sine Magistratibus annis quatuor, vrbis scilicet trecentesimo septuagesimo nono. Hos omnes reperias à septimo Euilmerodac ad ipsum Augustum.

Coss. omnia iura omniáque regum insignia habuerunt, id modo cautum est, vt alter alteri per singulos menses fasces ac secures concederet, ne si ambo fasces haberent, duplicatus terror, duóque reges pro vno accepti esse viderentur. *Onuph. de Roma. princip.*

Tarquinio Superbo nondum eiecto libri tres in sacrarum conditi Sibyllini appellati sunt. Ad eos quasi ad oraculum quindecim viri adeunt, cum Dij immortales publicè consulendi sunt. *Gell. lib. 1. cap. 19.*

L. Iunio Bruto in bello cæso suffectus est Sp. Lucretius, & huic P. Valerius. Publicola. Sic alteri Consuli L. Tarquinio Collatino M. Horatius Puluillus successit.

Scythæ vsque ad Palestinam latrocinando penetrant.

Ostia ciuitas ad Tyberim & Sinope conduntur.

Galli pulsis Thuscis vtramque Padi ripam occupant.

Sibylla Cumana, quæ & Amalthea & Deiphobe.

Danius regnum in Oceano Septemtrionali auspicatur, si credendum Germanis de more mentientibus, cui Humblus & Lutherus filij deinde succedunt.

Dipoēnus & Scylles primi scalpendo marmore clarent in Sicyonia.

Zeno Eleates Dialecticæ & Dialogorum inuentor.

Pythagoram vidit. Prometheo tamen dialecticæ inuentionem tribuit Plato.

Hipparchus Pisistrati filius, Hippiæ Tyranni frater Athenis occiditur, & sic Respub. liberatur. *Gell. lib. 17. cap. vlt.*

Astyages Medus Lydicum bellum conficit anno 604 post captum Ilium. *Solt. cap. 20.*

Amasis rex Ægypti, *Herod. Diod.* Hinc fortasse Plinius vocat Semneserteum, quo regnante ait Pythagoram in Ægypto fuisse. *lib. 36, cap. 9.*

Iromus cœpit regnare in Phœnicia 14 annis ante Cyrum, regnauit autem annis 20. *Ioseph. cōtra Appionem.* Iam ergo monarchia Babylonis dissipabatur.

ROMAE, capitolium perfectum. Bellum Sabinum. Pestis grassatio. Sabini victi pacem rogant. Dictatura primum instituta.

Coniuratio de reducendo Tarquinio detecta. Ædes Saturno dedicata. Saturnalibus institutis. Virginius Tricostus ad Regillum Latinos paulò ante vicerat.

Tribus 31 instituta Tarquinio Cumis moriente. Secessio populi in sacrum montem.

Tarquinius Superbus sub finem Monarchiæ Chaldæorum, vt antea indicatum est, Tusculi moritur post 13 annum exilij anno vrbis 257. August. paulò post, sub Dario scilicet & Cyro Persarum regibus *lib. 18. Ciu. c. 26.*

Tribus

Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
243	*Tarquinio Superbo vltimo Romanorum Rege an. 25, deinde Coss. per annos 79, vsque ad Tribunos militum.*	3638
	Ægyptiorum Ophre siue Aphrye, deinde Amasi an. 44.	
	Haliatte Lydorum.	
	Alceta rege 8 Macedonum, deinde Amynta an. 50.	
	Leonte Lacedæmoniorū, deinde Anaxādride an. 45.	
	Arcesilao Cyrenarum rege secundo, deinde Batto 2.	
	Romæ Coss.	
244	*L. Iunio Bruto, L. Tarquinio Collatino.*	
245	*P. Valerio publicola, L. Lucretio Tricipitino.*	
246	*P. Valerio publicola. M. Horatio Puluillo.*	
247	*Sp. Largio Ruffo. T. Herminio Aquilino.*	
248	*M. Valerio Volese, P. Posthumio Tuberte,*	
249	*P. Valerio Publicola. T. Lucretio Tricipitino.*	
250	*P. posthumio Tuberto, Agrippa Menenio Lanato.*	
251	*Sp. Cassio Viscellino, Opitro Virginio Tricosto.*	
252	*Posthumio Cominio Arūco, T. Largio Flauio.*	
553	*S. Sulpitio Camerario, M. Manlio Tullio Longo.*	
554	*P. Veturio Gemino, T. Ebutio Helua.*	
255	*T. Largio Flauio 2. Q. Cœlio Siculo.*	
256	*A. Sempronio Atratino. M. Minutio Angurino.*	
257	*A. Posthumio Regillēsi, T. Virginio Tricosto.*	
258	*Appio Claudio Sabino, P. Seruilio Prisco.*	
259	*A. Virginio Cœlimontano. T. Veturio Gemino.*	
260	*Sp. Cassio Viscelino 2. Posthumio Cominio Arunco 11.*	
261	*T. Geganio Macerino. P. Minutio Angurino.*	

Anni urbis condita. 3

d BALTAZAR an. 10.

Hunc Darius & Cyrus vino somnoq; sepultum oppresserunt, Monarchiámq; ad suos transtulerunt. Quod futurum, multo ante denuntiarat Esaias cap. 13, 21, 47, Ieremias cap. 50. & pluribus aliis locis, Psalmographus, &c.

Iosedec pontifice.

Salathiele duce Iudæorum.

Daniele & Ezechiele vatibus.

Amasi Ægyptiorum Pharaone.

Haliatte Lydorum rege octauo, denique Crœso an. 14.

Amynta nono rege Macedonum.

Lacedemoniorũ Anaxand. deinde Cleomene an. 25.

Batto 2 Cyrenarum rege, tertio, deinde Arcesilao 2.

Summa 78.

Consf. Romæ.

262	*A. Sempronio Atratino 2. M. Minutio Augurino 2.*
263	*Q. Sulpitio Camerino, Sp. Largio Ruffo 2.*
264	*C. Iulio Tullo, P. Pinario Ruffo.*
265	*Sp. Nautio Rutilio, Sex. Furio Philone.*
266	*C. Aquilio Tusco, T. Sicinio Sabino.*
267	*Proculo Verginio Rutilio, Sp. Cassio Viscelino 3.*
268	*Q. Fabio Vibulano, Ser. Cornelio Maluginensi.*
269	*L. Æmylio Mamerco. Cæso Fabio Vibulano.*
270	*M. Fabio Vibulano, Ser. Valerio Potitio.*
271	*Q. Fabio Vibulano 2, C. Iulio Tullo C.F.*

Anni mundi. 3638

Tribus annis post Tribunitia potestas instituitur, qui annus primus videtur esse Baltazaris.

Anno ab vrbe cõdita 500, eius ditio vix 14 milliaria, id est, 7 leucas Gallicas patebat. E tam tenui initio crescet quidem, sed post Alexandrum Macedonem, id est, abhinc annos 250, siue post annum vrbis 500.

d SUB hoc impletum est illud Ierem. 50, Ecce ego visitabo regem Babylonis & terram eius, sicut visitaui regem Assur, & reducam Israel ad habitaculum suum.

Salathiel filius Iechoniæ tertio anno Baltazaris Babylone mortuus est, stetitque post eum Zorobabel filius, qui primo anno Cyri perrexit cum exulibus Hierosolymam, & restaurato templo Babylonem rediit, vbi & mortuus est. *Seder Olam.*

Iosephus quinque reges Babylonis post Nabugd. facit sed repugnat Ieremias cap. 27.

Hebræi tantum tribuunt huic Monarchiæ 70 annos, quoniam Baltazarem tertio regni anno captum & extinctum putant.

Conueniunt in reliquis. Nam Nabugdonozori quoque annos 45 attribuunt, Euilmerodac a 3. *In Seder c.* 28.

Baltazarem Labinitum Labiniti & Nitocris f. à Cyro interfectum videtur appellare *Herod. lib.* 1.

Quem quidem à Crœso adiutũ, quòd Gobriç filium occidisset, & in multos alios crudelitatem exercuisset, Cyrus Babylone obsedit & cepit. *Ibid. Herod.*

Eius primo Danieli capite 7 visio obiecta est de 4 bestiis, leæna, alata, vrso, pardo, & quarta bestia cornua decem habente, qua sequentium sęculorum monarchicam ordinem reuelauit.

Tertio altera de Ariete duorum cornuum & hirco vnius, deinde quatuor, qui deuicit arietem, id est, rege Persarum, & Alexandro Macedo. cap. octauo. Tertia de pernicie regis, id est, imperij, Babylonica cap. 5.

Adhuc erat in viuis Pythagoras. Nam venit in Italiã regnante Tarquinio Superbo, 200 annis post Numam Pompilium. *Cic. 2. de Orat.* se philosophum appellauit, vt septem sapientum, quorum erat æqualis, gloriosam inscriptionem illuderet. *Idem.*

A Daniele Dei notitia tincti sunt quinq; Monarchç, Nabugdonozor, Euilmerodac, Baltazar, Darius Medus & Cyrus Persa.

Amasis penultimus Ægyptiorum rex, ad quem venit Solon, qui adhuc viuebat, Grçcos amauit, & Naucratem vrbem eis habitandam dedit.

E Cyrene Græcam Batti regis filiam, iuxta alios Arcesilaï, vxorem duxit. Primus cepit Cyprum & tributariam reddidit. Policratis familiaris. *Herod. lib.* 2.

ROMAE Coriolanus exilio dãnatus. Prodigia multa visa & audita. Lex Agraria.

Æmylius Æquos & Volscos vincit.

Oppia Vestalis ob incestum viua defoditur.

V iiij

3638

a NON omnino fictum est, quod Antiqui de Assyriorum regno memorarunt, quando ei proximè Persicum successisse ferunt. Primum quoniam Nabugdonozor à quo prima Scripturæ Monarchia incipit, vetus Assyriorum imperium subdens, Assyriorum potius rex appellatus est, quam Babyloniorum, vel Chaldęorũ, propter veterem imperij sedem, quódque Assyrij regem duntaxat mutasse, non regnum perdidisse viderentur. Quare quem prophetæ Babylonis regem vocant, liber Iudith, Herodotus, Ctesias, Iosephus ipse Assyriorum appellant,

Deinde Babylon imperij noui sedes pars erat Assyriæ, ex Plin. lib. 6, cap. 26, Strabo. lib. 16. Hinc Herodotus, Cyrus Assyriis bellum intulit. Assyrię autẽ cum alia multa sunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis est Babylon, vbi post euersam Ninum erat regia.

Deniqueqnia primariam Assyriorum vrbem, id est, Ninum siue Niniuem occupabant.

In ordine Regum Persarum exteri scriptores à sacris variant. Cyrum enim præponunt Dario, tanquam socerum genero, cùm contrà Darius vel socer fuerit Cyri, vt Hebræi arbitrantur, vel auunculus, vt Lyranus in 5 caput Daniëlis & Zonaras annotãt. Vnde & apud Daniëlem Darius nominatur ante Cyrum.

Quòd autem hic fuerit Darius, quem nostri vocant filium Hydaspis, Daniel verò Assueri ex genere Medorũ, ex eo liquere puto, quòd elementa Hebraïca monstrant Assuerum tertiũ pòst Regem esse, quem Græci appellãt Xersem, qui apud vtrosque fuit è primus Persarum regibus, vt Iusti. lib. 2. fidem facit, quique contra Græciam innumerabilem duxit exercitum, & ea per quinqnennium gessit, quæ Græcorum narrant historiæ.

Succendit enim Athenas sub principe Mardonio, & bellum iniit apud Thermopylas, & apud Salaminam nauale certamen, quando Themistocles ad Persas fugit, & Sophocles atque Euripides clari habebantur.

Nec assentiri possum Lyrano & cęteris, quibus Assuerus est Darius Hydaspis filius, quoniam qui Assuero successit, est Darius Longimanus, cuius præcessorem fuisse Xersem cuncti fatentur. Deinde, quis totum sex diceretur Xerses, cuius bellum in Græcos apud vniuersos tantopere decantatum est? Cætera infra in Assuero notabimus.

b DARIVS Medus interfecit Baltazarem regẽ Chaldæum, & successit in regnum annos natus 62. *Daniel* 5.

Babylon à Medis & Persis capta est, cùm Baltazar magna securitate agitaret conuiuium. *Xenoph. li. 7. de Institutione.*

Denique hunc Darium cepisse Babel opera Zopyri, etiam aiunt externi scriptores, vt perspicias hunc esse filium Hydaspis, quantumuis Cyro præponatur.

Historiæ, quæ expugnationẽ Babylonis vni Cyro tribuunt, fallunt. Nam ex Scriptura apparet, in euertenda Babylone Medos fuisse principes, qui Persas socios & adiutores ascinerint. *Es.* 13. *Ierem.* 50. *Daniel.* 5.

Vnde res constituuntur de sententia Darij Medi, & super regnum Satrapæ centum viginti præficiuntur, & super

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
272	1 a *Monarchia secunda, id est, Persarum, patuit ab India vsque in Æthiopiam per centum 27 prouincias. Esther 1. quæ Argentea. Dan. 2.*	3638
	Incipit an. mundi 3638.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
Dan. 6.	2 b DARIVS filius Hidaspis siue Assueri de genere Medorum *Daniël 9.* Medus, socer Cyri, an. 2.	3640
	∴ ∴	
	Iesu filio Iosedec pontifice.	
	∴ ∴	
	* *	
274	∴ ∴	3640

Anni vrbis conditæ

Amasi Ægyptiorum Pharaone.

Lydorum Crœso.

Amynta nono Macedonum rege.

Lacedæmoniorum Cleomene.

Syracusanorum Cleandro Patareo regni conditore an. 7.

Arcesilao secundo, deinde Batto tertio Cyrenarum rege quinto.

Romæ Coss.

272 *Cæsone Fabio Vibulano 2. Spu. Furio Medullino.*

273 *M. Fabio Vibulano 2. Gn. Manlio Cincinnato.*

274 *Cæsone Fabio Vibulano 3. T. Verginio Rutilo.*

Anni mundi.

super eos principes tres, ex quibus Daniël vnus erat, vt Satrapæ redderent illis rationem, & Rex non sustineret molestiam. *Dan.6.* Quare & hoc regnum in Græca historia & Medicum & Persicum nominatur.

3638 Eius primo absoluti sunt septuaginta anni captiuitatis Babylonicæ à Ieremia 25 & 29 cap. prædicti, *Dan.* 9. Quamuis Rabbini tam veteres, quàm recentiores putent illum septuagesimum annum incidisse in secũdum Darij Longimani, magna impudentia affirmantes Daniëlem in sua supputatione fuisse lapsum. *Abben Ezra in 9. Dan.*

Esse autem videtur hic Darius, qui ducibus Dati & Arbazo Medis (Medus enim Medos exercitibus præficiebat, contra eos, qui Darium Persam faciunt) Asiam, Macedoniámque aggressus est, & Iones superauit: fugatus interim à Miltiade Atheniensi in Marathoniis campis, vnde Græci scriptores bellum apud Marathonem gestum Medicum dicũt. Quod gessisse videtur, Cyro alibi res gerente. Ita vt quidem Darius plusquam 2 an. regnauerit, sed eius alij 20, aut circiter, Cyro attribuantur, quòd cum eo concurrerint. Nam Hebræi Dario Cyrum duntaxat annis tribus faciũt superstitem, & Thucidides inter Marathoniam pugnam & trãsitum Xersis in Græciam annos tantum decem constituit.

Græciam primus tentauit. bellum describit *Herod. lib.6.*

Bellum infœliciter aduersus Scythas suscepit, cui expeditioni etiam Miltiades interfuit.

Eius primo reuelatio facta Daniëli de septuaginta Hebdomadibus, id est, annis 490, post quorum sexagesimam nonam occidendus erat Christus, & pactum confirmaturus *cap.9.* item liberatio è lacu leonum *cap.6.*

Circa ducentesimum sexagesimum annum ab vrbe condita victi ab Atheniensibus Persæ pugna Marathonia duce Miltiade & comite Themistocle. *Gell. lib. 17 ca. vlt.* Macerino & Augurino Coss. *Sulpitius.* Annis 20 post eiectum Pisistrati filium Hippiam & decem ante Xersis expeditionem Salaminiam. *Herod. lib.6. Gellius ibid. Vrbis annus non quadrat.*

Commanus post Senanum Segoregiorum Galliæ rex.

Marmore sculpẽdo primi omnium inclaruerunt Dipœnus & Scillis in Græca insula geniti, Medis imperantibus, priusquam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est, Olympiade circiter 50. *Plin. lib. 36. cap.4.*

Crœsus barbarorum sine Asianorum primus, Græcos, Iones, Æoles, Dores Asiæ tributarios, Lacedæmonios amicos fecit. Exceptis Cilicibus & Lycis, omnes eis Halim fluuium, Medos à Lydia separantem, & ab Armeniæ monte in Ciliciam labentem subiecit, videlicet Lydos, Phrygas, Mariandinos, Mesios, Chalibes, Paphlagones, Thraces, Ethinos, Bythinos, Cares, Iones, Dores, Æoles & Pãphylios. *Herod. lib. 1.* quo victo cessere Cyro omnia.

In vrbem Sardes è Græcia doctos omnes traxit. *Ibid.*

Solon ad eum & ad Amasim regem Ægypti peregrinatur. *Ibid.*

Lydi in Hetruriam veniunt, ibique sedes perpetuas statuunt. *Ibid.*

3640 Fabius vicit Veientes & Hetruscos. Triumphum tamẽ agere recusauit propter cæsorũ Romanorũ numerũ.

c CYRUS Astyagis Regis Medorum nepos ex filia, de quo pag. 125, secundum Græcos Astyagem regno expulit, secundum Hebræos eius regnum hæreditate est sine vi consecutus, vt innuit Daniel cap. 13. *Et rex Astyages appositus est ad Patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum eius.* Sed id non proximè, verum post Darium Astyagis hæredē, de quo ead. pag. 125. Quo prętermisso Daniel ad Cyrum transilit, quoniam agebat de captiuitate Babylonica, à qua significabat se populumque suum liberatum iri per Cyrum, ac Deum iam parturire Israëlitis sub Nabugdonore liberatorem.

Anni urbis cõditæ. 274

Ezr. 1. & 2.

304

Eius tertio Danięli factæ sunt reuelationes capitum 10, 11, & 12. Res autem capitum 13 & 14 sub Nabugdozore. Nam errat Sulpitius, qui Danïëlem Babylone virtutem suam ostendisse dicat coram Cyrō, sacerdotibus Beli falsi conuictis, cum Beli simulachrum cibis vesci assererent. Daniel enim sub Cyro erat senex, atqui cap. 13 dicitur fuisse iuuenis. Deinde Cyrus non colebat Deos Babylnniorum, sed Persarũ. Deniq; non in Babylonia commorabatur, sed in Perside.

Publicè edictis dat potestatem Iudæis redeundi & cætera perficiendi, quæ describuntur primis capitibus Ezræ.

Restituisse templum Hierosolymitanum etiam scripto prodidit Alex. Polyhistor & Hecatæus Abderitanus apud Iosephum *lib. 8, cap. 4.*

Persico regno adiunxit Babylonicũ, quia mortuo Dario socero illud obtinuit, atq; ita tria regna, Medorum, Persarum, Babyloniorum coniunxit.

Scythis bellum inferens cum ducentis millibus Persarum in prælio cecidit. Anno decimo quinto, postquam Tarquinius Superbus Romæ regnare cœperat. *Sulpitius.* Atqui Tarquinius iam sub finem Monarchiæ Babylonicæ obierat. Sed illud discrimen non est multorum annorum.

Vulgo tamen Romæ consules institutos exactis regibus putant sub Cyro. Nam in eius tempora fere omnia sua memorabilia cõferunt Græci & Latini, quia nõ nisi vmbram superiorum Monarchiarum & seculorum perceperunt, vt è sequentibus patebit.

Sub Cyro philosophia authoritatem & nomen obtinere cœpit. Hinc multi deinceps Astrologi, Physici, Medici, Poëtæ. Quare & hinc suum chronicon de Græcis Romanisque illustribus exorditur *Gellius lib. 17, cap. 21. & vlt.*

Sibylla Chaldæa siue Persica, Alexandri Macedonis gesta perinde atque Daniel prædixit. Eius sunt, magna ex parte, quę supersunt Gręcè Oracula Sibyllina. Non rectè confunditur cum Erythręa. Nam illa vixit belli Troiani tempore, ac prędixit Gręcis Ilium petentibus petituram Troiam, & Homerum mendacia scripturum. Vide quę de rebus Sibyllarum adiecimus ad librum Pezionij de vitis Sanctarum mulierum.

Crœsus Lydorum rex. Æsopus fabulator. Anacharsis & Scyle Scythę, quos populares interfecerunt, quia peregrinos mores & Gręca sacra in patriam inferebant, *Herod. lib. 4.*

Parmenides in montis Caucasi vertice logicam excogitat, physica scribit carmine.

Heraclitus flens hominum stultitiam & vanitatem, cuius

Anni mundi.

3

c CYRUS gener Darij, rex Persarum succedit Medo, vnumque è duobus imperium successionis & Victoriarum iure facit ann. 30.

3640

3670

Iesu filio Iosedec pontifice.

Salathiële & Zorobabele ducibus Iuda.

Propheta Daniële.

Amynta nono rege Macedonum, deinde Alexandro an. 43.

Amasi Ægyptiorum Pharaone. denique Psammenito mens. 7.

Lydorum rege Crœso.

Lacedæmoniorum Cleomene, deinde Leotichide Manatu f. an. 22.

Cyrenæorum Batto tertio rege quinto, deinde Arcesilao tertio.

Anni urbis cond.

Syracusanorum Cleandro regni conditore an.7 deinde Hippocrate Gelæ an.aliis 7.

Romæ Coss.

275 *L. Æmylio Mamerco 2. C Seruilio Prisco.*

276 *C.Horatio Puluillo, T.Menenio Lanato.*

277 *A.Virginio,Sp.Seruilio.*

278 *C.Nautio Rutilio, P.Valerio publicola.*

279 *L.Furio Medullino, A.Manlio Volsone.*

280 *L.Æmilio Mamerco, Opitre Virginio,siue Vopisco Iulio Tullo.*

281 *L.pinario Ruffo,P.Furio Medullino.*

282 *Ap.Claudio Sabino Ap. F. Quintio Capitolino Barbato.*

283 *L. Valerio potito, T. Æmilio Mamerco.*

Anni mundi.

cuius ad Darium Hydaspis filium extát epistola.

3670 Empedocles hos secutus Heroïco versu de rerum natura philosophatur. Xeusis & Parrhasius pingendi arte excellunt.

Babyloniis dilabi sinentibus suum imperium, Amasis in Ægypto regnum recipit, Crœsus autem affectat Asiam. Vnde & Ephesum & vicinas vrbes,totámque Ioniam subiicit, & cum Astyage sororio confligit, sed iuxta oraculum Delphicum, Crœsus Halim superans, magnam perdet opum vim. Tandẽ in Cappadocia post 15 regni annum à Cyro vincitur, & Sardibus capitur.

Crœsus primus barbarorum, Græcos partim tributarios, partim socios & fœderatos reddidit. Antea enim omnes Greci liberi. *Suidas in Crœso*.adhuc viuebat Solon & aliqui de septem sapientibus.

Cyrus Mazatem Medum & Harpagum mittit, vt Ioniam,Cariam,Lyciam occupent. Harpagus Phocenses in Corsicam,Rhegium,Veliam, & agrum Massilię eiicit. Teios in Traciam,vbi Abderam condunt. Xanthios in Lycia ad incendium compellit.

Massilia à Phocensibus tunc condita, quæ proinde Græcè loquebatur,& Græcas literas in Galliam propagauit, pro Bardos,Euages,Tectosages. *Marcellinus li.5. Strabo lib.4.*

Cyri victorias & fauorem erga populum Domini in Chaldæa captiuum,eo etiam nominato,prædixit Esaias annis 200 antè.*cap.44,& 45*.

A Cyro facta est omnibus,qui vellent,redeundi in Iudæam potestas. Itaque multi,pij præsertim ac tenues ad 50 ferme millia duce Zorobabele,& pontifice Iesu filio Iosedec reuersi sunt, & Hierusalem ædibus constructis rediutegrare cœperunt, *Ezre 1 & 2*.

Fundamenta quoque templi iecerunt anno secundo sui reditus, *Ezra 3*. ædificato altari,in quo sacrificarent, sed ab accolis Samaritanis interturbata est ædificatio ad secundum Darij.*Idem 3 c.Ioseph.lib.1 contra Appionem.* Hinc Ioan.2.Quinquaginta annis extructum templum. Quot reperias à secundo Cyri,ad 2.Darij Longimani.

Quod R.Selomo & alij scribunt è 4 Ezrę,Cyrum inductum per Rahum & alios consiliarios, edictum suum reuocasse,ædificationémque vrbis & templi impediuisse,nnn potest cõsistere. Quoniam Cyrus perpetuo fauit Iudæis,ac de eo insignia habet testimonia Es.45, eo etiã nominato 200 annis,antequam nasceretur,&alibi apud Ezram passim & prophetas.

Quod ergo Ezras cap.4 scribit Iudæos duabus accusationibus in odium regnum Persarum incurrisse,atque ita in ædificatione templi impeditos fuisse,& priorem accusationem in Assueri, posteriorem in Artaxersis tẽpora collocat,per Artaxersem intellige eundem Assuerum,vt ante nos R.Abraham Abben Ezra tradidit,quasi vtraq; reuocatio ab eodem facta sit.Quin & fortassis duę illæ, quæ dicuntur, accusationes sunt vnica, vt posterius more Hebraico sit posterioris explicatio.

Vti tres fuère captiuitates,ita tres reditus.Primus duce Zorobabele (sub Cyro) secundus post 18 annos sub Dario Longimano (sed hic numerus non satis cõuenit. Nam septimus Darij Longimani abest à Cyri vltimo

3670 28 annis)duce Exra, qui tumultuariè ædificauit murum vrbis, & adaptauit templum redeunte Zorobabele Ba-

bylonem, vbi & moritur. Tertius (sub eodem Dario post secundum annis 13) duce Nehemia. *Seder Minor.* Tres annos tantùm Hebræi tribùunt Cyro & Assuëro 14. *Ibid.*

In primo reditu ascendunt cum magnis opibus, auro, argento, rebus aliis pretiosis, ad 42 millia, trecentos sexaginta, è quibus sessores erant equorum, mulorum, asinorum, camelorum ad octo millia, centum triginta sex præter proselytos, seruos, ancillas, & ducentos psaltes & psaltrias, *Ezr.1 & 2.*

Nempe triginta millia è tribubus Iuda, Beniamin & Leui, ex aliis tribubus millia alia tredecim. *Ibid. R. Selomo & Seder Olam.*

Ezras cap.2. plebeios, oriundos præsertim è Hierosolymis, Bethleem & cęteris oppidis Iuda & Beniamin reuocat ad 38 millia, Clericos autem, id est, sacerdotes, Leuitas, cãtores, Ostiarios, Nathineos, seruos templi ad quinque millia, viginti duos.

Cęteri per Orientis regiones partim dispersi remanserunt, partim sibi ipsis ædificarunt vrbes, pagos, Synagogas, Academias, quin & de Principum licentia sibi principem constituerunt, & Res Galuta (caput exilij) Patriarchamque nominarunt, quam dignitatem Hyrcano regio temporibus Herodis capta & in Parthiã tracto vltro detulerunt, etsi eam alioqui ab illorum locorum regibus redimerent, & magno pretio conseruarent, vt de sua gente, pręsertim Dauidis familia haberent magistratus, ac in exilio in sua Rep. & suis Legibus viuere viderentur. *Seder Minor. R. Abraham in Cabb.*

Hellespontia Sibylla, Solonis & Cyri temporibus, vt scripsit Heraclides Ponticus. Iisdem ferè temporibus Persica, Lybica, Italica & Grææ plures. Theognis poëta.

His annis absente Cyro in bello Scythico, regnat filius Cambyses, impedit executionem edicti à patre in gratiam Iudęorum sanciti. Ægyptum regno Persico adiecit: sed infœlicem suscepit expeditionem in Æthiopiam. *Herodot.* Eodem ferè tempore moritur, quo pater. Quare in serie Regum ab histor. Hebr. non reponitur.

Iniquior fuit Iudęis, quia bellum Ægyptiis illaturus metuebat, ne illi Ægyptiis se immiscerent, pręsertim cùm dicerentur à calumniatoribus aulicis Ægyptia orti stirpe.

Eum Cyrus pater Regem creat, cùm Regem non liceret extra regnum, cum exercitu proficisci, nisi prius domi Rege creato. *Herod. lib.* . Ideoque Cambysis anni, quibus regnauit absente patre, Cyro tribuuntur.

Ex qua Herodoti regula duo reges erant Persarum vno tẽpore. Vnus domi, alter foris, id est, vnus, qui foras progrederetur ad bella, alter, qui domi interea remaneret. (q. vnus Augustus, alter Cęsar) Quare Angelus Dan. 10. se dicit relictum fuisse apud Reges Persarum diebus 21, cùm tamen videatur tunc fuisse rex vnus, nempe Cyrus. Eius enim tertio hoc dicebatur ex eodẽ capite. Sed Cambyses erat rex Domesticus Cyro absente.

Cambyses quem domi regni vicarium pater reliquerat Sisami iniusto iudici pellem detraxit. *Herod. lib. 5.*

Etiam in Metasthene omittuntur Cambyses & Darius, quem Hydaspis filium dicunt. Ille quia regnauit viuente patre, & bellum gerente contra Scythas, tanquã vicarius,

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
		3640
284	*T. Numicio Prisco, A. Virginio Calimontano.*	
285	*T. Quintio Capitolino, P. Seruilio Prisco.*	
286	*T. Æmilio Mamerco, Q. Fabio Vibulano.*	
287	*Q. Seruilio Prisco, Sp. Postumio Albo Regillensi.*	
288	*Q. Fabio Vib. 2, T. Quintio Capitolino 3.*	
289	*A. Postumio Albo, Sp. Furio Fuso Medullino.*	
290	*L. Æbutio Helua. P. Seruilio Prisco.*	
291	*L. Lucretio Tricipitino, T. Veturio Gemino.*	
292	*P. Volumnio Auentino, Ser. Sulpicio Camerino.*	
293	*C. Claudio Ap. F. Sabino, P. Valerio Poplicola, cui interfecto successit L. Quintius Cincinnatus.*	
		3670

Anni vrbis cõditæ.	
294	*Q. Fabio Vibulano 3, L. Cornelio Maluginensi.*
295	*L. Minutio Carbeto, C. Nantio Rutilio 2.*
296	*Q. Minucio Augurino, C. Horatio Pulullo.*
297	*M. Valerio Max. Sp. Virginio Calimontano.*
298	*T. Romilio Vaticano, Sp. Veturio Cicurino.*
299	Sp. *Tarpeio* Capitolino, *A. Aterino Fontinali.*
300	*P. Horatio Tergemino, Sex. Quintilio Varo, cui peste mortuo sufficitur, Sp. Furius.*
301	*T. Menenio Lanato, P. Sestio Capitolino.*
302	*Ap. Claudio, T. Genucio.*
	Decemuiris consularibus creatis.
303	*Appio Claudio, Sp. Postumio Albo, T. Genucio, Ser. Sulpicio, P. Sestio, T. Romilio, Sp. Veturio, P. Curatio, C. Iulio, A. Manlio.* *(Lex 10 Tabularum scripta)*

Anni mundi.

vicarius, quòd non liceret Regem extra regnum proficisci cum exercitu, nisi dumi prius creato Rege ad vitáda bella intestina.

3640 Darius autem quia vel præcessit Cyrum, vel per eandem legem, eo discedente, domi regnauit Assuërus. Ita anni septem, quibus Cambyses regnasse dicitur, & prohibuisse inchoatam ædificationẽ templi ob calumnias Samaritanorum, attribuuntur Cyro. Is patre contra Scythas pugnante, Amasi moriente, Ægyptum cepit. *Diod. lib. 2. Herod. lib. 3.*

Cyri bellum aduersus Thomirim Massagetarum reginam 630 annis post bellum Troianum. *Ex Trogo.*

Ibidem Cyrus occumbit. De hoc tamen Herodotus dubitat, cum inquit, Hæc de Cyri vitæ exitu dicta sufficiát, de quo cũ multa referátur, is qui mihi maximè verisimilis videtur, à me commemoratus est. Et Xenophon eum placidè mortuum esse in complexu suorum narrat.

Eius anno primo Daniëlis hebdomades inchoant, quem fuisse captiuitatis septuagesimum docet Ioseph. lib. 11. Ant. cap. 1. anno post captam Babylonem vno, vt supra declaratum.

Miltiades post Marathoniam victoriam damnatus ab Atheniensibus in publicis victoriis interiit.

Clisthenes Athenis exulás, Sicyoniorũ tyran. efficitur.

Oracula in Græcia & Africa Dodoneum, Delphicum, Hammonium, Amphiarai celeberrima. *principio Herod.* responsa partim erant dubia, partim à prophetis sumpta, qui multo ante gentium & populorum varios casus & vices prænũtiauerant, vt Assyriorum Esaias, Babyloniorũ Ieremias, Macedonũ *Es. 23. & Dan. 8.* Romanorum Balaam Num. 24. & Daniel sępius. Nabugdonozoris *Es. 14. & Ier. 23, &c.* Cyri, eo etiã nominato *Es. 45.* Alexandri Magni & successorũ *Dan. 8 & 10.* Facile enim erat dęmonibus ingenio & scientia pollentibus iã dicta dicere, demere, vel addere, alia lingua interpretari, &c.

Psammenitus patri Amasi in Ægypto successit. A Persis rege Cambyse subigitur, atque ita Ægyptus Persarum iuris fit. *Herod. lib. 3.*

Cyrenei, Lybes, Barcei se dant Cambysi, Crœso adhuc viuo. *Ibid.*

Corax & Tisias primi rhetoricam excitant.

Anaximenes Anaximandri successor primus horologium sciotericum. i. solare Lacedæmone ostendit. Eo die obiit, quo Sardis capta est. *Laërt.*

Sub Cyro 55. Olympias, quando Sardis & Crœsus capti sunt. *Suidas in Anacreonte & Anaximandro.* Hoc sequuntur Plinius, Solinus, Diodorus, Thallus, Castor, Polybius & Phlegeton, quos citat Eus. prep. 10, cap. 3. Alij Cyrum cępisse imperare Olymp. 70, sub vrbis 260. alij Olymp. 80, sub Vrbis 290.

Cyrus Xenophontis aliquot annis post, non ad historiæ veritatem, sed ad iusti & legitimi imperij imaginem scriptus. *Cicer.* Etsi alioqui optimus & pientissimus fuerit princeps. *Esa. 44 & 45. 2 Paral. vlt. Ezra 1.* Nam Dei Ecclesiam ab Assyriis primum, deinde à Chaldæis miserè afflictam recreauit. *Ibid. & Ierem. 50.*

Quo tempore Crœsus viuus captus est Sardi, pugna trecẽtorum Lacedæmoniorum cum totidem Argiuis de agro Thyrea, extitit, ex quibus duo Argiui & vnus Spar-

3670 tiata tantùm superfuerunt. *Herod. lib. 1.*

Ephori Lacedæmone constituuntur ad frænandam regum licentiam.

Templum Apollinis Delphici quarto incensum anno 11 Crœsi. *Pausan. & Eus.*

Athenis Hipparchus & Hippias Tyranni Pisistratidę. Sami fratres Sylus, Pantagnostus, & Polycrates, quem Orontes Darij præfectus cruci affixit. *Valerius.*

Polycrates Samum aliásque maris insulas & ciuitates quasdam continentis occupat. *vide Herod. lib. 3.*

Paulo ante hæc tempora Cleander Patareus, regnum Syracusaootum in Sicilia condiderat vsque ad Agatolem, qui 20 annis post Alexandrum Magnũ viguit. Hoc autem cum interregnis durauit annis 178.

Et Çyrenarum regnum in Remp. mutatur Arcesilao tertio Regem sextum agente.

Paulo post exactos regem primum fœdus Romanis cum Carthaginensibus & templum Ioui capitolino dedicatum 28 annis ante primam Xersis, id est, Assuëri expeditionem in Græciam. *Polyb. lib. 3.*

Tredecim annis post, Saturno ædes dedicata & Saturnalia festa instituta. *Halic.*

T. Largius primus Romæ dictator anno nono post exactos reges.

Sp. Cassius primus magister equitum ob plebis aduersus patritios tumultum & contra Sabinos.

Populi Romani secessio à Patribus.

Latini çontra Romanos rebellant. Sed hæc ante Cyrum.

Eius autem temporibus Romæ Fabij 306 cęsi in Veientino bello. Valerius Poplicola de Veientibus, Sabinis, Hetruscis triumphat. Veientibus inducię inanes 40 dantur. Seditio ob legem Agrariam. Pestis. Vrbinia Vestalis viua defoditur. Seditio contra Patres. Bellum cum Sabinis & Æquis. Cum Æquis fœdus actum. Antium Colonia deducta. Census actus, in quo cēsa sunt ciuium capita 124 millia, 214.

P. Seruilius, L. Ebutius Coss. pestilentia extincti, Æquis & Volscis vrbem obsidentibus. Volscum nomen sequentí anno prope deletum. Pluit carnem. (*Diony. lib. 10.*) Censentur ciuium capita ad 132 millia & 419. per Seditiooem Tribuni decem creati. Legati Athenas missi ad Solonis leges describendas, sub vrbis 300. Ludi sæculares primum acti. Legati cum legibus Solonis ex Græcia redeunt. Decemuiri creantur annis duobus, mox Coss. per annos 18. Lex 10 tabularum scribitur, deinde duę prioribus adduntur, & post duos annos in æs incisę publicè proponuntur.

d CAMBYSES non diu superstes fuit Cyro patri. Magi eius regnum dolo consecuti septimo mense oppressi sunt. Ita Assuërus Patris Darij regnum ad Cyri familiam translatum recipit, & istorum annum suis absumit.

Hunc quidam putant esse Cambysem, qui Ægyptum subegit, & Æthiopas frustra appetiit. Alij Dariũ Hidaspis filium Sed est Xerses Darij f. tertius Persarum & Medorum rex, quē voluptuosissimũ fuisse, & pręmia ampla proposuisse nouarum voluptatum inuentoribus ait Cicero. Quod congruit cum iis, quę de Assuëri cõuiuiis, temulētia, libidine, luxu, prodigalitate, mollitie tradũtur.

Esther

Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
	∴ ∴	3670
304	*Decemuiris Appio Claudio 2. Q. Fabio, M. Cornelio, M. Rabuleio, L. Minucio, Q. Poetilio, T. Antonio, C. Duilio, M. Sergio, Sp. Oppio.*	
305	*Iisdem Decemuiris per vim in hunc annum continentibus.*	
	∴ ∴	
306	4 d ASSVERVS, quem nostri Xersem vocant, Chaldęi Artaxersem primum Darij Medi filium,	3670
Ezr. 3.		
325	annis 20.	3690
	Iesu filio Iosedec Pontifice.	
	Zorobabele duce Iudæorũ.	
	Danièle propheta.	
	Alexandro rege decimo Macedonum.	
	Lacedæmoniorum Archidamo Zeuxidami F. an. 22.	
	Cyrenarum Arcesilao quarto rege octauo & vltimo.	
	Syracusanorum Gelone an. 12, deinde Hierone an. 12.	
		3690

Anni vrbis cōdite.

Romæ Coss.

306 *L. Valerio potito, M. Heratio Barbato.*

307 *Lare Herminio, T. Virginio Calimontano.*

308 *M. Gegania Macerino,* C. *Iulio.*

309 *T. Quintio Capitolino 4, Agrippa Furio.*

310 M. *Genucio,* C. *Curtio.*

311 *L. papirio mugillano, L. Sempronio Atratino.*

312 M. *Geganio macerino 2, T. Quintio Capitolino* 5.

313 M. *Fabio Vibulano, postumio Æbutio Corniceo.*

314 C. *Furio pacilo,* M. *papirio Crasso.*

315 *procule Geganio Macerino, L. menenio Lanato.*

Anni mundi.

3670

Esthet 1.& seq. ne cæteras tationes repetam. Artaxerses cognominatus, Ezrę 2 & 6. Quod cognomen ad posteros transmisit, vt suum Pharao, Cæsar, Ptolomeus.

Cambyses non numetatur in sacris libris, quoniam viuo adhuc patre, aut statim post interiit, à se letaliter vulneratus. Túmque Ægyptus defectione inita regem proprium asciuit, vsque ad finem ferè huius Monarchiæ.

Cui etiam Cyrenæ pertenetunt. Nam & earum regnum extincto Atcesilao rege octauo in Persarum manum simul cum Ægyptio venetat.

Smerdes quidam Patizitis fratet, curiæ custos, dolo regnum occupat, at mense septimo tollitur. Darius autem Hydaspis vel non alius fuit à superiore Dario, qui Cyrum antecessit, vel non nominatur, quia eo discedente ex regno, & abeúte in Scythiam & Græciam, necesse fuit alium Regem nominari, cuius legis meminit Herodo. lib. 7. Sic Darius contra Scythas & Græcos in bellū profecturus, Xersem filium tegem fecit, & in ipso apparatu belli mortuus, totam belli Grecanici molem filio reliquit. Vode & Xerses quinto anno regni eum ingenti exercitu, illud confecturus mouet. *Herod. Ibid.*

Darius ergo foris rex, Xerses siue Assuërus domi.

Hic Esther duxit in vxorē, ex qua genuit Darium Longimanum, in Hebręis Annalibus.

Initio regni prohibuit ædificari templum, eriminatione nonnullorum. Itaque restauratio intermissa est vsque ad annum 2 Darij, *Ezra* 4. Nec ea est accusatio, qua ab Haman apud Assuërum delati sunt Iudęi, in lib. Esther. Nam facta non est regni eius principio.

Hinc intermissum sub Assuëto fuisse opus domus Domini dicitur, *Ezre* 4. Ipsum verò postea illius constructioni annuisse *cap. 6. his verbis.* Construxerunt iubente Deo Israel, & iubente Cyro & Dario & Artaxerse regibus Persarum. Nam vt Darius iste est Longimanus, qui Assuëto successit, ita postremo loco memoratus Artaxerses est Assuërus, qui prius impeditum opus, Esther & Mardochęi causa, rebus populi fauere cœpit, vt impleretut illud Daniëlis *9. cap.* quo attribuit 7 primas Hebdomadas de 70. templo & vrbi reficiendæ. Nam sub 49 annum à Cyro Assuërus hoc iussit. Continuarunt deinde Darius & Artaxerses 3.

Distribuit tegnum non in 20 prouincias, vt putat Herod. sed 127. Ester 1. Nisi fortasse per prouincias Satrapias intelligat.

Tertio regni conuiuium illud sumptuosum vniuerso Susarum populo & cunctis regni principibus instruit, de quo Esther primo. *Seder cap. 29.*

Post quartum, sequentibus quinque, Haman molitur Mardochæi perniciem. *Ibid.*

Post bellum Gręcum non diu superfuit.

Esther 3 c. fit mentio anni eius duodecimi.

De rebus Persicis & aliis Asiaticis vix certi quicquā habet Gręcorum historia, ante huius in Gręciam transitum, tunc cum Gelon in Sicilia dominabatur. *Pausan. in Arcadicis.* Olymp. 75. *Halicarnas. lib. 9.*

Post hunc nullus fuit rex apud Persas magnus (inquit Plato) nisi nomine. Ita cum eius clade cœpit, paulò post Cyrum, imperium Persarum cadere.

3690

A pugna Marathonia ad Xersis transitum in Gręciam

an.10.*Thucid in proem.*

Marathonia pugna 16 annis posterior fuit Bruti, primi Rom. Coss. funere. *Halicarn.*

Tantis classibus 10 Græciam transit, vt Hellesponto iuncto, Athóue mõte perfosso maria ambularit, terramque nauigatit, maria pedibus peragrans, classibus montes. *Cic. 2. de Finibus.*

Integrum quadriennium in apparatu belli consumit, collecto exercitu 5283220 hominũ. *Herod. lib. 7.* Annum egit in Europa.

Bellum à Dario patre, vt exteri statuunt, auo, vt ego, post Hebræos, susceptum aduersus Græciam per quinquennium gessit. Bis in terra victus, tertio, sed frustra, nauale prælium instruit.

Omnem librorum copiam, Athenarum vrbe preter arcem incensa asportauit in Persas. Quos multis pòst tempestatibus, Seleucus Nicanor referendos Athenas curauit. *Gell. lib. 6. cap. vlt.*

Græci simultates belli huius metu deponunt; & Syncretismo facto petunt auxilium à Syracusano Gelone, Cretensibus & Corcyreis.

Prǫlium ad Thermopylas memorabile. Nam 300 Lacedęmonij duce Leonida, circiter vicies mille Persas trucidant. Simile narrat Gellius *lib. 3. cap. 7.*

Artabani expeditionem illam Xersis contra Gręcos dissuadentis, oratio elegans apud Herod. lib. 7. vbi mentio vnius Dei ostendit Persas à Iudæis fuisse instructos.

Xersis bellum describit Herod. lib. 8 & 9.

Mardonius Assuěri dux Alexandrum Macedonię regem ad Athenienses legat de pace, quam illi recusarunt. Cyrsilum in Salamine suadentem recipi conditiones seruitutis à Mardonio oblatas, lapidibus Atheniensium viri obruerunt, vxorem ipsius & libros fœminę. *Demosth. de Corona.*

Sarobazanes & Sisinnius à Mardonio Syriæ & Palestinæ pręficiuntur.

Gelon Syrac. Hieronis frater, ad quẽ multę odę Pindari, Hamilcarem cum 30 millibus trucidat, eo die, quo ad Thermopylas, vel ad Salaminam duce Themistocle, dimicatum est. *Diod. lib. 11.*

Syracusis tyrannidem inuasit an. 85 ante Dionysium Seniorem. *Dionys. Halic.* Huic successit Hieron, deinde post annos 12, Thrasibulus frater. *Diodo.*

Pausanias Lacedęm. suspectus de Xersis amicitia supplicio afficitur. Accusatus fuit ab Aristide Atheniensi belli socio.

Demaratus rex Lacedęmoniorum apud Xersem exulat, Leonida in eius locũ suffecto, qui in angustiis Thermopylarum Persis restitit tribus continuis diebus & quarto vicit.

Aristides summa integritate censum de tota Græcia agens & tributũ singulis imponens, quo Græci quotannis ad sumptus bellicos aduersus Persas conferrent 460 talenta, Iusti cognomen est adeptus. *Thucydides lib. 1. & Plut. in eius vita.*

Post fugam Persarum, Græci ad mutua dissidia redeunt. Hinc serpet bellum Peloponnesiacum.

Ostanes primus de Magia commentatus, Xersem cõtra Græcos comitatus, semina artis portentosæ aspersit, *Plin. lib. 30. cap. 1.*

Imarus

Anno vrbis cõditæ.		Anno mundi.
	∴ ∴	3670
316	*T. Quintio Capitolino 6, Agrippa Menenio Lanato.*	
	∴ ∴	
	Trib. Mil. Consf. Potestate.	
317	*Mar. Æmilio, L. Quintio Cincinnato F. L. Iulio.*	
	∴ ∴	
	Coss.	
318	*M. Geganio Macerino 3, L. Sergio Fidenate.*	
319	*M. Cornelio Maluginensi, L. Papirio Crasso.*	
320	C. *Iulio 2, L. Virginio.*	
	* *	
321	*C. Iulio 3, vel M. Manlio, L. Virginio 2, vel Q. Sulpicio.*	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	3690

Anni urbis cõdit. | Anni mundi.

Imarus rex Lybiæ Ægyptũ Persis ademit cæsn Achemene Assuëri fratre. *Thucid.lib.1.*

3680 Literæ Græcę Massiliæ vigent, vsque eo, vt Galli illorum exemplo illarum studio caperentur, & iam pacta & cnnuenta Grçcè scriberent. *Strabo lib 4.*

Philolaus Cnrinthius legem proletariam Thebanis fert.

Scythis in Media belligetãtibus, domi seruile bellum exurgit.

Trib.Mil.

322 *M. Fabio Vibulano, L. Sergio Fidenate, M. Fostio.*

323 *L. Pinario Mamerco, L. Furio Medullino, Sp. Postumio Albo.*

Romani, qui proximè decem virns consilio Hermntimi Ephesij in Græciam & Athenas tunc florentes miserant, vt Solonis leges decem Tabulis comprehensas describerent, bis duas adiecerunt, paulò ante bellum Peloponnesiacũ, an.6n ab exactis regibus. *Cic.2 de Finib.* sub 300 an. post vrbem cnnditam. *Gellius lib. 2n c. 1. Sol. cap. 2. Halic. cap. 2.* Earum fragmenta habes, 2 de Legibus Cic.

Heracliti Ephesij amicus Hermodnrus Ephesius, legum Romanarum interpres, ac penè auctor. *Pompo. Iurisçon. de Origine iuris. Plin. lib. 34, cap. 5.*

Coss.

324 *T. Quintio L.F. Cincinnato Penno, C. Iulio Mentone.*

325 *L. Papirio Crasso, L. Iulio.*

Inde ROMAE lex de connubio Patrum & Plebeiorum lata. Tribuni militum ennsulari poteſtate creati A. Sempronius Atratinus, T. Cloelius, L. Atilius, quibus mense tertin post magistratum abdicantibus facti sunt Coss. L. Papyrius & L. Sempronius, vbi ferè desnit Dinny. Halicarnasseus. Censores creantur. Fames maxima, qua cnacti multi se in Tiberim præcipitarunt. Sp. Melius nb seditionem à C. Seruilio Hala obtruncatur.

Tnlumnius Veientinm rex Rnmanorũ legatos interficit. Anno sequente ab A. Cornelio Cossn interficitur. Pestis & terræmntus. Fidenę captæ.

Vrbis 322. septuagesimo nonn pnst exactos reges Tribuni militum subeunt lncum Consulum per annns 43, sed non continenter. Nam Cnss. intercalati sunt vsque ad an. 339.

Volsci victi & vænundati.

325 e DARIVS Longimanus Artaxerſes 2 Pius, annis 40. Cuius annus 32 Nehem. 13 memoratur.

356

3690 e TEMPLVM anno buius Artaxersis sextn perfectum est. *Ezra 5.* annis scilicet quatuor. Nam cœpit ædificari anno 2. *Seder cap. 29.*

Quod colligi etiam pnteſt ex Haggęn & Zacbaria. Quare verba 5 capitis tettij Ezræ, *Structuram templi protractam esse per biennium vsque ad Darij regnum, quòd gentes vicina impedirent, ne consumaretur ædificium omnis tempore vita Cyri,* sic sunt restituenda. *Et protraxerunt structuram vsque ad secundum annum Dary Regis.*

373n Huius autem impedimenti interuallum fuisse plus minus 46 annorum rectè velut rem vulgo tritam Iudęi aiunt anno secundn. Nam tnt existunt à Cyro ad secundum buius Darij, & Daniel 9 cap. septem bebdomadas huic rei assignat.

Septimn eiusdem Ezras venit Hiernsnlymam cum multis Iudęnrum millibus. *Ezra. 7.*

Tamen Hebræi suppnnunt Ezram ascendisse Darij secundo, nb captatam fortasse tum à Znrobabele huius rei facultatem.

Nam Darij secundo, iterum Znrnbabel reditum procurat hac nccasinne captans facultatem, quę per Assuërum adempta fuerat. Tres adolescentes regij corporis custndes, nblectandi eius causa, quæstinnem posuerunt,

quænam res maioribus polleret viribus. Cum vnus dixisset, vinum, alter Regem, Zorobabel tertius, Mulierem, sed supra omnia virtutem: & huius sapientiam Rex probasset, iussit, vt ille peteret, quicquid vellet. Ille autem copiam restituendę ædis & vrbis poposcit. *3 Ezr. 3 & 4. Ben Gorion lib. 1. cap. 12.*

Vbi qui historiá tertij Ezrę improbant obiiciunt non rectè Zorobabelem adolescentem dici regnãte hoc Dario qui minimùm septuagesimum annum ageret, si quidem is fuit, qui primo Cyri ad reducendos Israëlitas dimissus est. Sed respondeo, satis esse per Synthesim, vt è tribus adolescentibus, duo tales fuerint. Addo בחור *Babhur* Hebr. non tam significare adolescentem ætate, quàm vigore, id est, virum ætatis viridis & florentis, quá quis sibi deligeret, q. electum. Accedit illud R. Selomonis, 1 Par. 22, vers. 5. Etiam filius 42 annorum vocatur נַעַר *puer*. Exod. 33, vers. 11. Constat enim tum Iosuë fuisse 42 annorum, vel 56 iuxta Talmudicos. Cum ergo Pueri nomé tribuatur tam prouecto, Iuuentus & adolescentia huiusmodi pueritiæ incidet in 60 & 70 multo magis. Quemadmodum apud Virgilium magni anni magnos oportet procedere menses.

Mœnibus cingitur à Nehemia Hierusalem, Darij huius vigesimo. *Nehem. 5 & 6.*

Eo enim tertius reditus è captiuitate in Hierusalem cœpit, Nehemia ductore, qui ascenderat quidem cum Zorobabele. *Ezr. 1.* sed quia eius ductu non factus fuerat primus ille reditus, tertius duntaxat ei tribuitur.

Anno autem trigesimo secundo tota exædificata est. *Nehem. 5.*

Nehemias eodem anno constructis muris redit ad hunc Artaxersem regem, à quo postea reditum impetrat in Hierusalem. *Nehem. 13.*

Nam hunc esse putant Hebræi, cuius septimo Ezras, & vigesimo Nehemias ascenderunt, in quorum libris Artaxerses passim nominatur. Est autem hoc nomen regię Persarum dignitatis. *Seder c. 29*, id est, nõ Proprium sed Commune.

Rex Assur vocatur. *Ezra 6.* Xersis filius, *Thucidides*, id est, Assuëri. Nam ex eo & Ester genitum Hebræi constanter tradunt.

Cuius & secundum fuisse putant Septuagesimum captiuitatis contra sententiam Daniëlis cap. 9, qui eam confert in primum Darij Medi, *de quo illic.* Quamquam captiuitatem intelligunt non transmigrationem simpliciter, sed & euersionem templi factam sub Sedechia. Nam etiam illud interuallum est contractius.

Vsus est Zorobabele consiliario & custodum regij sui corporis principe loco Daniëlis. *Ioseph. ben Gorion lib. 1. cap. 11.*

Apud Profanos primus est Artaxerses. Nam duos tantum faciunt Longimanum & Memnonem. Atqui Ezras Assuërum etiam siue Xersem Artaxersem vocat.

Artabani scelus, qui victum tertio prælio Xersem trucidarat Patri succedens vlciscitur.

Aliqui Nehemiam à consequente Artaxerse missum Hierosolymam putant, vt illa ageret, quæ eius libro continétur. Sed perperam. Nam apertè erat pincerna illius, qui Assuëto successit.

Angelus

Anni vrbis cõditæ. 325

Anni mundi. 3690

Iesu filio Iosedec, Ioachim & Eliasib per ordinem põtificibus.

Mesulam duce Iuda.

Haggeo & Zacharia prophetis.

Alexandro Amyntæ filio rege Macedoniæ, deinde Perdicca an. 28.

Lacedæmoniorum Agi Archidami F. an. 27, deinde Agesilao Agidis fratre an. 29.

365

3730

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi.
	Syracusanorum Hierone, deinde Trasibulo an. 1, sub quo Syracusæ se per annos ferè 60 in libertatem vindicarunt, donec Dionysius senior Remp. inuasit.	3690
	Rom. Coss.	
326	*L.Sergio Fidenate 2. Hostio Lucretio Tricipitino.*	
327	*A.Cornelio Cosso, T.Q.Cincinnato Penno 2.*	
328	*C.Seruilio Hala, L.Papirio Mugillano.*	
	Trib. Mil.	
329	*T. Quinctio Penno, C.Furio, M. Postumo, A Cornelio Cosso.*	
		3730

Angelus precatur pro Hierusalem & Iuda, quibus (inquit) o Domine, iratus es his 70 annis iamdudum exactis. *Zach.* 1. Sic enim locus debet intelligi. Nam septuaginta captiuitatis anni iampridem finierant, nempe sub imperij Cyri principium.

Tum Zorobabel filius Salathiel, & Iosuë filius Iosedec, cœperunt ædificare templum Dei, & cum eis Prophetæ, maximè Haggæus & Zacharias. *Ezra* 2, id est, secundo Darij, *Hag.* 1. *Zach.* 1, cùm antea sub Cyro vix altare perfecissent. *Ez.* 3.

Ezras ab exilio reuersus, academiam Hierosolymis instituit, omni disciplinarum genere refertam, ex qua multi insignes viri, seorsum Scribę & Legisperiti prodierunt, qui iidem in Euangelio videntur.

Quin & auctor fuit primò versuum, siue periodorum, & pausarum Scripturæ. 2 Diuisionis librorum sacrorum, vt Legis in quinque, Prophetarum in octo, Hagiographorum in nouem. 3 Parsijoth & Sedarim, id est, sectionum Legis pro numero Sabbatorum anni. 4 Paragraphorum per minuscula ם & פ expressorum, in quos illas sectiones subdiuidunt pro reliquorũ dierum, nempe operariorum, lectione. 5 Characterum hodiernorum, quòd veteres à Samaritanis hæreticis, & plerisque aliis Orientis profanis populis vsurparentur.

Arcam priori similem in templo à se ædificato Iudæi dedicarunt. Nam prior à Mose ædificata ita fuit abscondita à Ieremia, vt nunquam reperta sit. *Epiph. & trad. Hebr.*

Darius omnibus modis Iudæis fauet, fortasse quòd filius esset Estheris, & certe eius annis regina Esther vidua mater videtur multum potuisse, & liber Ezræ & Nehemiæ Mardocheum nominat.

A Græcis etiã, vt Suida, dicitur Artaxerses, ad quem Themistocles fugit, (*Thucidides lib.* 1, *Etsi Diodorus, Cic. & Valerius Max. ad Xersem dicant.*) quamuis patrem Xersem antea turpiter profligasset. Mirum est Hebræos ferè, hunc esse opinari, qui victus sit ab Alexandro.

Iubet Iudæos repetere ædificationem & vrbis & templi. *Ezræ* 6. collatis muneribus & priuilegiis amplissimis. Hinc à fluuio Babylonis Ahaua Hierosolymam Ezras scriba cum multis aliis conscendit, & ædificauit murum ciuitatis. *Ezræ* 7, *& seq.*

Deinde à Susis castro siue vrbe munitissima post annos 13 Nehemias regius pincerna, Eliasib põtifice. *Nehem.* 2. *& seq.* vsque ad 12 ad cingendam mœnibus & portis vrbem, quæ ad hoc tempus pagi instar remanserat.

Nam anno Longimani vigesimo mittitur Hierosolymam, vt eius instaurationem iuuet. Reperit ignem, quo sacrificia incendi solebant. 2 *Mach.* 1. In Nephtar, vbi fuerat per sacerdntes sub Nabugdonozore conditus.

Cúmqne sua legarione fuisset perfunctus, ad regem reuertitur, donec an. eius 32 rediret ad corrigéda quædam peccata & corruptelas absente se subortas. *Ipse cap.* 13, *fine vlt.*

Nec verò cuncti rediere. Etenim exulum multitudo, *vt Ioseph. Ant. lib.* 18. *c.* 12, *& Talmud. narrant*, vrbé ad Euphratis ripam cõdidere, quã Chaldaïca voce (paulatim enim Iudæi Babylonem abducti, ibique 70 an. exilio & seruitute pressi, linguam Hebraïcam dedidicerant, senibus vita defunctis, & pueris linguã peregrinam imbibé-

tibus) Neardéa.q.fluuium scientię appellarunt.

Synagogis atque Academiis constructis, quę in multa sæcula omni scientiarum genere floruerunt.

Vnde longo post tempore sub annum Christi 470. Talmud Babylonicũ multa rerum cognitione plenum ediderunt. Ad quorum imitationem cęteri, quos in Iudæam Zorobabel, Ezras & Nehemias reduxerant, Hierosolymis gymnasia multa literarum instituerunt, Talmúdque Hierosolymitanũ altero quatuor partibus minus tandem euulgarunt, per R. Iohanan centum annis, antequam R. Ase vulgaret Babylonicũ, cuius contextus Misna appellatus, extabat beneficio R. Akibę, sub Antoninis. *R. Mose in præfat. Maimonim.*

Diebus Mesullam ducis Iuda cœpit imperiũ Gręcorum innotescere.

Hippocrates Pythagoræ discipulus, medicinam, quæ quingentis annis post Æsculapij mortem latuerat, in lucem reuocat. Mardochæi & Esther contemporaneus. *R. Abr. in Cabbala hist.*

Vigesimus fuisse traditur per lineam paternam ab Æsculapio, per maternam decimus octauus ab Hercule. Ergo Æsculapius & Hercules non tam sunt antiqui quàm vulgo existimantur.

Libros eius publicarunt duo filij Draco & Thessalus, quos æquales habere potuit Socrates.

Democritus ridens hominũ vanitatem. Bacchilides.

Gręcia ab extremis bellis quiescẽs in duas partes scissa propter Pisistratidas bellis intestinis seruet, de quibus Thucidides. Hinc bellum Peloponesiacum sub an. vrbis Romæ trecentesimũ. *Plinius lib.* 30. *cap.* 1. Hunc verò habuit exitum, vt tandem anno post varios casus 27 Athenę à Lysandro captæ muris nudarentur, & victi Athenienses Lacedæmoniis succumberent.

Bellum Samium, cui vt & Peloponnesiaco Aspasia Periclis amasia, & tandem vxor, quæ Rhetoricam Athenis docuit, præbuit causam.

Pericles bellum illud Pelopon. mouit, ne daret pœnas 50 talentorum, quæ depeculatus fuerat, præpositus sumptibus Eburneæ Mineruæ, quam Phidias cõficiebat. *Suid. in Phidia.*

Simonides Melicerta, Cambysis Dariíque regnum & Xersis naualem pugnam describit.

Protagoras, cuius discipulus Ecatæus Milesius, Gręcorum primus prosa oratione historiam vulgauit. *Suidas.*

Eum ęmulati paulò post Herodotus, Thucidides, Hellanicus, sub Amynta rege Macedonum. *Suidas. Gellius lib.* 15, *cap.* 23.

Lysis Pythagoræ familiaris, Epaminondæ præceptor.

Anaxagorę discipulus Archelaüs Milesius, qui ex Ionia primus physiologiam Athenas & in Gręciã detulit, præceptor Socratis. *Suidas.*

Peloponnesiaci belli tempore, Metho Astronomus vixit, & stultitia euasit tempestatem, in quam pręuiderat casuros Athenienses.

Ab eo Methonis annus, quem esse aureum numerum docet *Diod. lib.* 12.

Cyclum decemnouennalem vocant Astronomi, quoniam annis 19 luna cunctas suas varietates absoluit, & ad sua

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
	∴ ∴	3690
330	*A. Sempronio Atratino. L. Furio Medullino. L. Quinctio Cincinnato, L. Horatio Barbato.*	
331	*Ap. Claudio Crasso decemuiri f. L. Sergio Fidenate, Sp. Nautio Rutilo, Sex. Iulio Iulo.*	
	Romæ Coss.	
332	*C. Sempronio Atratino, Q. Fabio Vibulano.*	
	Trib. Mil.	
333	*L. Manlio Capitolino, L. Papirio Mugillano, Q. Antonio Merenda, L. Seruilio Structo.*	
	Coss.	
334	*T. Quinctio Capitolino N. Fabio Vibulano.*	
335	*Interregno anni vnius.*	
	Trib. Mil.	
336	*L. Quinctio Cincinnato 3. L. Furio Medullino 2. M. Manlio Capitolino, A. Sempronio Atratino.*	
337	*Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, Sp. Nautio. C. Seruilio.*	
338	*L. Sergio Fidenate, M. Papirio Mugillano, C. Seruilio Prisci f.*	
339	*Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, L. Seruilio Structo 2, Sp. Veturio Crasso.*	
		3730

Anno urbis cōdita.		Anno mundi.
340	*A.Sempronio Atratino 3, M.Papirio Mugillano 2, Sp.Nautio Rutilio 2, Q.Fabio Vibulano.*	3690
341	*P.Cornelio Cosso, Quintio Cincinnato, C.Valerio potito, N.Fabio Vibulano.*	
342	*Cn.Cornelio Cosso, L.Valerio Potito, Q.Fabio Vibulano 2.P.Postumio Regillensi.*	
	Romæ Coss.	
343	*A.Cornelio Cosso, L.Furio Medullino.*	
344	*Q.Fabio Ambusto.C.Furio pacilo.*	
345	*M.Papirio, C.Nautio Rutilo.*	
346	*M.Æmilio, C.Valerio.*	
347	*Cn.Cornelio Cosso, L.Furio Medullino 2.*	
	Trib.Mil.	
348	*C.Iulio Iulo.P.Cornelio Cosso, C.Seruilio Hala.*	
349	*L.Furio Medullino 2, C.Valerio Potito 2, N.Fabio Vibulano 2, C.Seruilio Hala 2.*	
350	*P.Cornelio Cosso 2, N.Fabio Ambusto, Cn.Cornelio Cosso 3, L.Valerio Potito 2.*	
351	*T.Quinctio Capitolino, A.Mālio, T.Quinctio Cincinnato, L.Furio Medullino 3, C.Iulio Iulo 2, M.Æmilio Mamercino.*	
352	*C.Valerio Potito 3, M.Sergio Fidenate, C. Fabio Ambusto, P. Cornelio maluginēsi. Sp.Nautio Rutilo 2, Cn.Cornelio Cosso.*	
	∴ ∴	3730

ad sua principia reuertitur. In eo descripti erant ortus omnes & occasus, item prognostica tempestatum, serenitatum, & status totius illius temporis.

A discessu Xersis ad initium belli Pelopōnesiaci anni 50 intra quos Græci imperium suum in magnam potentiam prouexerunt. *Thucyd.li.*1 à Pisistrati tyrannide an. 150 è *Iust.*

Milo Crotoniates.

Alcibiades, Lysander, Thrasibulus, Conon.

Architas Tarentinus, qui primus Geometriam cum Mechanica coniunxit.

Eudoxus exemplo Architæ Mathematicus mechanicus, primus fastos & certam temporum & motuum cœlestium rationem ab Ægyptiis acceptam, Græcis tradidit.

Cimon, Empedocles, Pericles Themistoclis successor, Gorgias Rhetoricæ inuentor aut certè illustrator. Æschylus, Sophocles, Euripides tragici.

Sophocles annis 17 Socrate senior, moritur post Euripidem annis sex.

Pindarus Empedoclis discipulus.

Themistocles ad Artaxersem Xersis filium nuper regnare incipientem exul confugit. *Thucyd.lib.*1.

Superiori Darij bello militis officio functus, contra Xersem dux fuit. Quæ externi duobus Persarum regibus Dario 1, & Xersi, Hebræi vni Assuēro tribuunt, non improbabiliter. Nam hæc bella, vt audis, sese ferè attigerunt.

Herodotus pater historiæ Ciceroni 1 de leg. quia è primis Græcorū historicis. Quem tamen non historiam sed Mythihistoriam, id est, historiā fabulosam scripsisse censet Strabo *lib. vlt.* Eam paulò ante Cyrum incepit. Meminit Apryis, cuius mentio Ierem. 44 & prælij inter Necao & Assyrios, in quo Iosias interfectus. *4 Reg.* 23. Peruenit ad octauum Assuēri & quinquagesimum ante bellum Peloponnesiacum.

Thucydides se sub Longimano viuere scripsit. Summarim initio deliniat historiam annorum 50 ab Assuēro siue Xerse, vsque ad initium belli Peloponnesiaci. Eius postea narrationem prolixè octo libris persequitur vsque ad annum belli vigesimum.

Atheas fundator regni Pōtici, pòst Artabazes à septē Persis oriundus. *Florus lib.3.cap.*5.

Socrates Ethicæ, nouæ tunc Philosophiæ, magister è statuario & lapidum sculptore, in carcere cicuta necatus, auditor Anaxagoræ, Damonis, denique Archelaï.

Euclides, Phocion, Dionysius tyrannus Syracusanorum.

Aristophanes tetrametri & octometri carminis inuentor. *Suidas in Octometro.*

Bellum inter Thraces & Perdicā Alexandri F. Macedoniæ Regem.

Sicilia à populo regitur. Post restituitur Dionysius. Hinc Dion, &c.

ROMAE paulò pòst Tribunos & ędiles primum per seditionem à plebe creatos, constituūtur ab eadem Censores, & pręfecti annonę. *Gellius lib.*17*.cap.vlt.*

Siccitas & fames. Romani à Veientibus fusi. Bellum cōtra Volscos. Seditio seruorum. Coloni Lauicos missi. Volę captę. Postumius Regillensis propter arrogantiam

à militibus damnatus.

Ferentum captum. Pestilentia, Fames. Caruentana ab Æquis recuperata. Quæstores ex plebe creati. Dictator de Æquis & Volseis triumphat.

Anxur captum. Stipẽdium primum è publico datum. Equites primùm equis merere incipiũt. Tributũ tribuni Mil. ann. 355 dare prohibent. Furto Camillo se Falisci dedunt.

Celtiberi Prætorem Romanum cum exercitu trucidant.

Tribunis militaribus pro Coss. Romæ regentibus ad annum ferè conditæ vrbis 347 triginta tyranni Atheniensibus præpositi sunt, & in Sicilia Dionysius superior tyrannidem tenuit, *lib. 17 Gellius.*

Euhemerus ex ciuitate Messana res gestas Iouis & cæterorum deorum historiam texit è titulis & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis templis habebantur, maximéque in fano Iouis Triphilij. Quam historiam interpretatus est Ennius. *Cic. 1 de Nat. Deorum.* Ab Euhemero & mortes & sepulturæ demonstrantur deorum in sacra hystoria. *Sextus Empyricus lib. 4 Pyrrhonio. & lib. 8 contra Mathematicos.*

Ex Ætna monte primum ignis erupit.

Hoc tempore literæ & artes, etiam mechanicæ, quæ sub præcedentibus sapientibus & philosophis Italicis & Ionicis fuerant hactenus infantes, incrementum penè virile adipiscuntur. Mox ita perficiũtur, vt Socrates meritò diceret. Si Bias vnus è Septem, aut Dædalus Atheniensium stupor ad nos rediret, irrideretur.

Bryso Heracleotes, cum Euclide Megarensi contentiosam Dialecticam introducit. *Suidas in Socrate.*

Pyrrho istorum discipulus hinc ansam arripuit dubitandi de rebus omnibus. Hinc Pyrrhoniorum secta. Nempe nimium altercando veritas amittitur, acquiritúrque inscitia.

Carthaginenses cum Syracusanis bellum gerunt. Re infœliciter gesta bellum in Sardiniam transferunt, duce Mateo. Cui Mago succedit, qui primus omnium ordinata militari disciplina Pœnorum imperium, non minus bellandi arte, quàm virtute amplificauit. *Iustinus.*

Dionysius senior fugatis Carthaginẽsibus Siciliæ totius occupauit imperium. Deinde copias in Italiam traiecit contra Græcos. Locros pacta amicitia cum Gallis, qui Romam vastauerant, expugnauit.

Amilcaris Magonis filij tempore legati à Dario veniunt, afferentes edictum, quo Pœni humanas hostias immolare & canina carne vesci prohibebãtur, iubebantúrque corpora potius cremare, quàm terra condere, petentes simul auxilia contra Græciam. *Iustinus lib. 19.*

Agide Archidami F. regnante primum pecunia influxit in Spartam, per Lysandrum ducem, qui implens opulentiæ cupiditate & luxu patriam, deportánsque ex præda aurum & argentum, Lycurgi conuulsit leges. *Plutarch. in Lycurgo.*

Quo anno mortuus est Darius relictis duobus filiis, Artaxerse & Cyro, Athenis Lacedæmonij rectores 30 præfecerunt, Lysandróque Rempub. formandam tradiderunt. Siculi autem Dionysium in exilium pepulerunt.

Mortuus tamẽ dicitur circa finem anni septimi belli Pelopon-

Anni vrbis conditæ		Anni mundi
	∴ ∴	3690
353	*M. Æmilio Mamertino 2, M. Quinctilio Varo, L. Valerio Potito 3, L. Iulio Iulo, Ap. Claudio Crasso, M. Postumio, M. Furio Camillo, M. Postumio Albino.*	
	∴ ∴	
354	*C. Seruilio Hala 3. Q. Sulpicio, Q. Seruilio, A. Manlio 2, L. Virginio, M. Sergio 2.*	
355	*L. Valerio Potito 4, Cn. Cornelio Cosso, M. Furio Camillo, L. Iulio Iulo, C. Fabio Ambusto, M. Æmilio Mamertino 3.*	
356	*P. Licinio Caluo, P. Mænio, L. Titinio, P. Malio, L. Furio Medullino, L. Publicio Volsco.*	
357	*M. Veturio, M. Pomponio, C. Duilio, Volerone Publicio, Cn. Genucio, L. Atinio.*	
358	*L. Valerio Potito 5, L. Furio Medullino 3, M. Valerio Maximo, Q. Seruilio Fidenate 2, M. Furio Camillo 2, Q. Sulpicio Camerino 2.*	
	* *	
359	*L. Iulio Iulo, A. Postumio Regillensi, L. Furio Medullino 4, P. Cornelio Maluginensi, L. Sergio Fidenate, A. Manlio.*	
		3730

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
360	*P. Licinio Calue, L.Ticinio 2, P. Manio 2, P. Mælio 2, Cn. Genucio 2, L. Atilio 2.*	3730
361	*P. Cornelio Cosso, P. Cornelio Scipione, C. Fabio Ambusto 3, L. Furio Medullino 5, M. Valerio Max. 2, Q. Seruilio 3.*	
362	*L. Furio Medullino 6, Sp. Postumio, C. Æmilio, P. Cornelio 2, L. Valerio Poplicola, 2 M. Furio Camillo.*	

6

363 / Nehe. 1. / 412	f ARTAXERSES tertius regnasse dicitur annis 49.	3730 / 3779

Ioiada, Ionathan, denique Iaddo pontificibus.

Mesullam duce Iuda.

Archelao an. 4, rege Macedonum, & per ordinē Pausania an. 1. Amynta an. 19. Perdica an. 6. Philippo Amyntæ an. 20.

Lacedæmoniorum Agesilao Agidis fratre, deinde Archidamo eius fratre an. 23, Agi Iuniore an. 9.

Syracusanorum post regnum Dionysio Seniore an. 38, deinde Iuniore an. 22. Dione an. 12.

3779

Peloponnesiaci, quo Lacedæmonij ab Atheniensibus ad Pylum ita coarctati sunt, vt pacis conditiones petierunt, à *Thucyd. lib* 4. quasi illud bellum adhuc annos viginti durauerit. Vix enim confici potuit annis 27.

Mortuo Longimano multi motus in persidе. Inde cõfusa est successio apud historicos. Nam mox Xersem & Sogdianum regnasse Eusebius asserit. Darium Thucydides.

Ægyptus defecit.

f QVIDAM (minus rectè) non superiorem, sed hunc putant esse Artaxersem, sub quo à Nehemia vrbs mœnibus cincta est, & templum ornamenta sua obtinuit. *Nehem. 2. & seq.*

Et Ezras venit in Iudæam cum mandatis ad res populi componendas, *cap.* 7 annis ante Nehemiam tredecim.

Vtut sit, Nehemias redit ad Regē an. 32 imperij eius. Nam per annos 12 rexit populum. *Nehem.* 5. Et rursum in fine dierum (.i. extremo imperij Artaxersis) permittente Rege reuersus est Hierusalem. *Nehem.* 13. vbi & diu post hunc suum reditum, mortuo Artaxerse, siue hoc siue superiore vixit. Facit enim mentionem Darij regis Persarum (nouissimi) *cap.* 12, *vers.* 22.

Bibliothecam insignem Hierosolymis instruit, ac libros, tam sacros quàm profanos in ea reponit. 2 *mac.* 2.

In loco ignis sacri olim à Sacerdotibus reconditi reperit aquam crassam, qua vsus est ad sacrificia purificanda. Ibi ob ædita miracula ædificauit templum Rex Persarum. Locum vocauit Nehemias Nephtar & Nephi .i. Purificatio. 2 *marc.* 1. Videtur postea fuisse probatica Piscina. *Ioan.* 5.

Huius tempore viguisse Iudith (etsi ferè locetur sub Cambyse, vel Dario Hidaspis, quem Assuērum vocant) in cuius historia nominetur Nabugdonozor, idque ex Bagua spadone, qui fuit in castris Holofernis, deprehendi: cuius quoque meminerint sub hæc tempora exteri scriptores, putat Seuerus Sulpitius lib. 2. hist. Sed iam retinendam historiæ simplicitatem in Nabugdonozore docuimus.

Aristoteles præceptor Alexādri, Demosthenes, Diogenes, Æschines.

Darius Nothus res Memnonis adhuc pueri regio penè titulo administrat annis 19. Vnde à profanis ei præponitur, quasi post Longimanum confusa sit Persicorum regum successio.

Vt autem ante hūc profani historici statuunt Darium Nothū, ita post eum Ochum an. 23. Arsamem 3. Deniq; Darium, quem Alexāder Macedo deleuit, vt decem sint Persarum reges.

Sed ignorant historiam Persicam, quæ sic habuit. Artaxerse tertio, quem & Darium Persam nominari *Nehem.* 12. plerique putant, puero admodum à Longimano siue patre siue auo relicto, Satraparum ambitione variis casibus iactatum est imperium, vt nescias penes quos rerum summa foret. Nam primum Darius Nothus gubernacula inuasit se pro tutore gerēs, quod maritus esset Sororis Longimani.

Hinc fratribus in se inuicem armatis, Ochus, Arsamis, donec Bagoas Eunuchus Ocho & Arsami interfectis, Artaxersem iam virum omni tyrannorum metu li-

berarer. Hinc Philo nec Darij Nothi, nec Arsamis meminit.

Quin & isti titulo regio innotuerunt Græcis, quòd fortis bella gererent, velut Proreges, dum intus imperaret Artaxerses iuxta legem Persicã, cuius recordatur Herodotus.

Adde fuisse reges ratione administrationis, non iuris. Sic 1 Paralip. 5. interprete Kimhi, Ioatham dicitur regnasse temporibus Ieroboam filij Ioas, cum tamen Ieroboam 38 annis mortuus sit, priusquam Ioatham fieret Rex. Nempe erat rex viuente Patre Ozia ratione administrationis, quasi prorex, quòd ea esset Pater exclusus propter lepram. Non autem Iuris, quod non nisi obtinuit post Patris obitum.

Cyri iunioris huius tertij Artaxersis fratris ἀνάβασις, quam describit Xenophon Philosophus & Historicus.

Græcorum alij se adiungunt Cyro, vt ipse Xenophon, consulto super hoc Socrate, alij Memnoni Artaxersi.

Cyrus iunior propter insidiarum suspicionem in carcerem à fratre coniectus, post liberationem, aulicos sibi conciliabat, copias clam cogebat, literas interim ad fratrem blãditiarum & assentationum plenas mittebat, quibus vel poscebat aliquid, vel Tissaphernem accusabat, carcerem suum refricans, redire in aulam sibi esse tutum negabat, studio matris ad id iuuabatur, quæ Regi omnes suspitiones eripiebat, ita vt Rex sibi strui insidias non ante animaduerterit, quàm se numerosissimo exercitu obrui vidit. Hinc cruenta illa prælia à Xenophonte in Exped. & Plutarcho in Artaxerse explicata, in quorum vltimo, nisi Cyrus occubuisset, Rex perierat.

Xenophon, Herodotum & Thucydidem sequutus, in Hellanicis historiam bellorum Græcorum Thucydidis morte interruptam narrat, vsque ad prælium ad Mantineam. Bellum quoque Ciuile Memnonis Artaxersis, & Cyri iunioris. Cyri partes sequutus institutionem Cyri maioris veluti recentem descripsit.

Philosophorũ primus historiam scripsit, & exercitum duxit, atque adeò incolumem ex vltimis Babyloniæ finibus reduxit, asperrimis itineribus, & per barbaras gentes atque Græcis infestissimas.

Ctesias medicus captus in bello Cyri minoris ab Artaxerse, & in gratiam receptus, scribit de rebus Persicis, certius, vt ipse ait, quàm Herodotus & alij.

Aristippus, Isocrates, Polybius, Praxiteles sculptor, qui primus omnium speculum fecit. Metasthenes.

Plato apis attica, Mosis æmulus, siue Moses atticus, ex Numenio Pythagorico, qui tertius Philosophorum post Anaxagoram & Pythagoram in Ægyptum descendit, vt philosophiam, ex qua diuini cognomentum est consecutus, disceret.

Tredecim annis fuit Heliopoli cũ sacerdotibus. Annos 20 habitauit cum Socrate, natus post initia belli Peloponnesiaci.

E Lyceo scholam in Academiam inter syluas transtulit. *Suidas.*

Mausolus Cariæ rex, cui ab Artemisia vxore Mausoleũ extructum est, obiit, an. 2. Olympiadis 100. *Plin. lib. 36. cap. 5.*

Aristo-

Anni vrbis cõdita.	Romæ Tribunismilitum.	*Anni mundi.*
		3730
363	*L. Lucretio Flauo, S. Sulpitio Camerino.*	
364	*L. Valerio Potito, M. Manlio Capitolino.*	
	Trib. Mil.	
365	*L. Lucretio, L. Furio Medullino 7. S. Sulpitio, Agrippa Furio, M. Æmilio, C. Æmilio 2.*	
366	*Q. Fabio Ambusto, Q. Sulpitio Longo, duobus fratribus Q. Fabij. Ambustis. Q. Seruilio 4, S. Cornelio Maluginensi.*	
367	*M. Furio Camillo Dictatore.*	
368	*L. Valerio Publicola 2. A. Manlio, L. Virginio, L. Æmilio, P. Cornelio, L. Postumio.*	
369	*T. Quinctio Cincinnato, L. Aquilio Corno, Q. Seruilio Fidenate 5. L. Lucretio Tricipitino, L. Iulio Iulo, S. Sulpicio Rufo.*	
370	*L. Papyrio, C. Sergio, L. Æmilio 2, C. Cornelio, L. Menenio, L. Valerio Poplicola 3.*	
371	*M. Furio Camillo, L. Horatio Pulullo, Ser. Cornelio Maluginensi, L. Quinctio Cincinnato, Q. Seruilio Fidenate 6, P. Valerio.*	
372	*A. Mãlio, L. Quinctio Capitolino, P. Cornelio, L. Papyrio Cursore 2, T. Quinctio Capitolino, C. Sergio 2.*	
373	*Ser. Cornelio Malugin. 3, P. Valerio Potito 2, M. Furio Camillo 5, S. Sulpitio Rufo 2, C. Papyrio Crasso, T. Quinctio Cincinnato 2.*	3779

Anno vrbis conditæ	* *
374	*C.Valerio 4, L.Lucretio, A.Manlio 3, L.Æmilio, S.Sulpicio 3, M.Trebonio.*
375	*Sp.Papyrio, Q.Seruilio, L.Papyrio, C.Sulpicio, S.Cornelio 4, L.Æmilio 4.*
376	*M.Furio Camillo 6, L.Furio, A.Postumio Regillēsi, L.Lucretio, L.Postumio Regillensi, M.Fabio Ambusto.*
377	*L.Valerio 5, L.Menenio 2, P.Valerio 3, P.Papyrio, C.Sergio 3, Ser.Cornelio Maluginensi.*
378	*P.Manlio, C.Sextilio, C.Manlio, M.Albinio, L.Iulio, L.Antistio.*
379	*Sp.Furio, P.Clœlio, Q.Seruilio 2, M.Horatio, C.Licinio, L.Geganio.*
380	*L.Æmilio, S.Sulpicio, P.Valerio 4, L.Quinctio Cincinnato, C.Veturio, C.Quinctio Cincinnato.*
381 vsq; ad 385	*C.Licinio Stolone, L.Sextio, Tribunis Plebis, per annos quinque.*
	Trib. Mil.
386	*L.Furio, A.Manlio, Ser.Cornelio, P.Valerio, Ser.Sulpicio, C.Valerio.*
387	*Q.Seruilio, M.Cornelio, C.Veturio, Q.Quinctio, A.Cornelio, M.Fabio.*
	* *

Anni mundi. 3730

Aristoteles præceptor Alexandri Magni, naturæ genius 400 volumina conscribit. *Suidas.* 20 annis audiuit Platonem. *Laërtius.*

Decem oratores, quorum principes Æschines & Demosthenes, qui sic Thucydidem est admiratus, vt eum totum sua manu octies descripserit. *Lucianus.*

Lacedæmonij ab Atheniēsibus apud Corinthum, duce Phormione, superati, Imperium Græciæ summū post bellum Peloponnesiacum vix tenuêre an. 12. *Polyb. lib. 1.*

Thebani Lacedæmonios duce Epaminonda apud Leuctra superauerūt. Pugna Leuctrica è seminario belli Peloponnesiaci. *Gellius lib. 17. cap. vlt.*

Ab ea ad Philippi mortem an. 35.

Agesilaus rex Lacedæmoniorū in Asia contra Persas.

Circa annum vrbis 400 Philippus Amyntæ filius Macedoniæ regnum adipiscitur, simul & Alexandrum gignit. *Gellius lib. 17, cap. vlt.* Paucis inde annis pòst, Plato in Siciliam proficiscitur. *Ibid.*

Apud Cheroneam memorabili prælio Athenienses vincit, de quo mox. *Ibid.*

Anno regni eius sexto, bellum sacrum siue Phocense decennale exoritur inter Phocenses & Thebanos, ob templum Delphicum à Phocensibus spoliatum. *Diodor. Pausan.*

Dionysius iunior Syracusanorū tyrannus, apud quem Plato aliquantisper vixit, cædibus vrbem replebat, vt vinctis pater. Quare in exiliū pulsus, Corinthi ludi magistrum egit, & patris sacrilegia pœnis luit. Huic Agatocles figulus tandem successit annis 7 post Alexandri Magni mortem.

Dion Platonis amicus, post 12 annos, Dionysio in exilium Corinthium eiecto, Syracusas occupat. Sed paulò pòst interficitur.

His aiunt temporibus Sicambros siue Francos, armis Gothorum & Suecorum pulsos ab ostiis Danubij in Germaniam inuasisse.

Anaximenes Rhetor alter Alexandri Magni præceptor.

Demosthenes superstes fuit Alexandro, vsque ad Antipatrum, qui ipsi in regno Macedoniæ successit. *Suidas in Antipatro.*

Antisthenes Socratis discipulus, Cynicę philosophię auctor. Diogenes istius successor. *Suidas.*

Gręcę ciuitates dum imperare singulę cupiunt, imperium omnes perdiderunt, & Philippi iugum subierunt.

Ochus Sidonem subuertit, Ægyptum recepit, Nectenabo Rege fugiente in Æthiopiam cum multa pecunia, de quo Plutarch. in vita Agesilaï. Foris bella gerens titulo regio innotēscit, cùm interim domi regnaret Artaxerses.

Prorex scilicet eius foris erat. Cuius crudelitas celebratur apud Iustinū, Ælianū, Plutarchum in Artaxerse.

In Nectenabo Ægyptiorum regnum destructum est, quod à Nabugdonozore subactum ad Cyrum peruenerat. Inde defectione inita regem asciuerat. *Euseb.*

Bagoas Spādo eius, natione Ægyptius, Ochum interfecit ob irrisum Apim & contemptam Ægyptiorum religionem. *Ælia. li. 6 variæ hist.* Anno principatus eius 23.

3779 Post transactum in Ægypto diuturnum bellum, pluri-

mos Iudæorum in Hyrcaniam ad Caspium mare transfert, quos ibi vsque hodie amplissimis generis sui incrementis constat consistere, atque exinde quandoque erupturos opinio est. *Oros. lib. 3, cap. 7.*

Carthaginenses cùm eorum regnum floreret, Oceanum Atlanticum dimensi sunt, terrásque aperuerunt, in quibus erant arbores pulcherrimæ, & cœlum saluberrimum. Quare cùm multi eo nauigarent, & capti amœnitate loci non reuerterentur in patriam, eius ob bella & asperitatem pertæsi, pœna capitis cautum est, ne quis deinceps in eas terras nauigaret, nempe ne Africa habitatoribus exhauriretur. Atque ita huiusmodi nauigatio desiit. *Aristot. de mirabilibus auditionibus.* Ea est America & Brasilia, quò Afrorũ colonias peruenisse ex situ dubitandum non est. Hanc autem iterum auorum ætate Lusitani & Castilij an. Christi 1497 repererunt.

ROMAE M. Furius Camillus dictator Faliscos & Vejos capit. Aclusiis cum Gallis pugnatum. Non multò post, Romanis ad Alliam Brenno duce cæsis, Galli Romam cepêre. Capitolium obsessum per sex menses, auri mille pondo pacti obsessis vendidêre, & penetrata Græcia & Asia, gentibus, quę cis Taurum incolunt, imperitarunt. Trochini quidem, Hellespõti oræ, Tolistobigi Æoliæ atque Ioniæ, Tectosagi verò mediterraneis Asiæ. Sedem autem ipsi circa Halim fluuiũ posuêre. *Liuius lib. 48.* Has laudes impudenter Germanis quidam tribuunt, & Senones Gallos in Germanos transformant.

Galli tum Senas & Mediolanum vrbes ædificant, & expulsis veteribus Thuscis, multarum aliarum vrbium Italiæ fundamenta iecerunt. *Iustinus*, vt Papiæ, siue Ticini. *Paulus Diaco.*

Cum Dionysio Syracusano pacem faciunt. *Iust. lib. 20.*

A Bythiniæ rege in auxilium euocati, regnum cum eo parta victoria diuiserunt, eámque regionem Gallo-Græciam & Galliam nominarunt. *Iustin. Ibid.*

Regnante Athenis Anaxicrate Galli duce Brenno aduersus Græcos expeditionem susceperunt. *Pausan.*

Roma restaurata, M. Furio Camillo dictaturam continuãte, paulò post cœpit intra Italiam crescere, Tribun. Mil. pro Coss. creatis. Hinc Camillus Volscos cępit, &c.

Capitolium in saxo quadrato constructum.

Mãlius ob regnũ affectatũ è saxo Tarpeio præcipitatur.

Pręnestini vincũtur sub vrbis 380. Quinquénio Roma sine magistratibus fuit, plebe renouante duos Tribunos Plebis Licinium Stolonem, L. Sextium Lateranum, qui Comitia Tribunorum militum perpetua intercessione sustulerunt, & tres leges, patribus alioqui acriter resistentibus, promulgarunt, nempe de ære alieno minuendo: De modo agrorum finiendo: De communicando consulatu cum Plebe.

390 Æmilio Mamerco & L. Sextio Laterano qui primus ex Plebe Cõsulatum est adeptus, duos honores sibi Patritij quæsiuerũt, pro concesso Plebi altero Consulatu. Præturam & curulem ædilitatẽ, sublato Tribunorum militum annuo dominatu.

Ita deinceps vsq; ad Iuliũ Cęsarẽ sub Coss. Roma fuit.

Pestis Horrenda. M. Curtius se denouet pro Republ. T. Manlius Torquati nomen è singulari cũ Gallo certamine consequitur. Brutiorũ origo an. vrbis 396, è Diod.

Tarquinienses 307 Romanos milites immolarũt. post quatuor

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi.
		3730
388	*L. Quinctio, Ser. Cornelio, Ser. Sulpicio, Sp. Seruilio, L. Papyrio, L. Veturio.*	
389	*A. Cornelio 2, M. Cornelio 2, L. Veturio, M. Gegano. P. Manlio, P. Valerio 6.*	
	Coss.	
390	*L. Sextio Laterano, primo ex Plebe consule, L. Æmilio Mamerco.*	
391	*L. Genucio, Q. Seruilio Hala.*	
392	*C. Sulpicio Petito, C. Licinio Stolone.*	
393	*L. Æmilio Mamerco 2, Cn. Genucio.*	
394	*Q. Seruilio Hala, T. Genucio 2.*	
395	*C. Sulpicio, C. Licinio Caluo.*	
396	*C. Pœtelio Libone, M. Fabio Ambusto.*	
397	*M. Popilio Lænate, Cn. Manlio.*	
398	*C. Fabio, C. Plautio.*	
399	*C. Marcio, Cn. Manlio.*	
400	*M. Fabio Ambusto 2, M. Popilio Lænate 2.*	
401	*C. Sulpicio Petito 3, M. Valerio Poplicola 3.*	
402	*M. Fabio Ambusto 3, T. Quinctio. M. Popilio.*	
403	*C. Sulpitio Petico 4, M. Valerio Poplicola 3.*	
404	*P. Valerio Poplicola, C. Marcio Rutilo.*	
405	*C. Sulpicio Petico, T. Quinctio Penno.*	
406	*M. Popilio Lænate, L. Cornelio Scipione.*	
407	*L. Furio Camillo, P. Claudio Crasso.*	
408	*M. Valerio Coruo, M. Popilio Lænate 4.*	
409	*T. Manlio Torquato, C. Plautio.*	
410	*M. Valerio Coruo 2, C. Pœtelio.*	
411	*M. Fabio Dorsone, S. Sulpicio Camerino.*	
412	*C. Marcio Rutilo 3, T. Manlio Torquato 2.*	3779

Anni vrbis conditæ.

g **Darivs Codomanvs** Arſami filius, quem vicit Alexander Macedo, annis 6.

413

Pontifice Iaddo.

Duce Hanania.

Alexandro Macedonum rege an.12.

Agi Iuniore Lacedæmoniorum.

Dione, deinde Timoleonte Syracuſanorum an.22.

Anni mundi.

quatuor an. victi ad 348 virgis cæſi ſecuri percutiuntur.

Anno ſequenti, qui Vrbis erat 402, Ceritibus in 100 annos pax datur. 404 Faliſcis & Tarquinienſibus in quadraginta. 411 Bellum Auruncum.

g Hvivs regis meminit Dan.8 cap. ſub nomine Arietis confligentis cum hirco, id eſt, Alexandro.

Ante hûc poſt Memnonē, Ochum & Arſem regnaſſe hiſtorici profani ferunt, ideoque fere duos illos iſti anteponunt.

Iam ſatis refutauimus eos, qui ſexto hoc loco, ſiue poſt Cyrum quinto, ſtatuunt Xerſem Græciæ terrorem.

3779 Nam iuxta ſacros libros Reges Perſarum non exceſſerunt numerū ſenarium. Etſi iuxta Profanos multo plures fuerint. Nempe decē per an.230. 1 Cyrus. 2 Cambyſes. 3 Darius Hydaſpis. 4 Xerſes. 5 Artaxerſes Longimanus. 6 Darius Ochus Notbus. 7 Artaxerſes Memnon. 8 Ochus. 9 Arſes ſiue Arſamis. 10 Denique Darius.

Quin & aliqui interponunt poſt Cambyſem Magos per ſeptem menſes. Poſt Xerſem Artabanum per dies ſeptem. Poſt Longimanum Xerſem ſecundum duobus menſibos. Deinde Sogdianum menſibus ſeptem, vt ſint Reges quatuordecim. Sed hi ſedecim menſes & dies 7 parum ad hanc ſummam afferunt.

Eorum hiſtoriam explicauit Diodorus, Iuſtinus, Euſebius, Metaſthenes, &c.

Philippus rex Maced. 20 an. poſt victos Pœonas, Illyrium, Atheniensium Amphipolim, Potidæam, Pydnam, Olynthum, Chalcbidiæ 32 vrbes Olynthiis ſubditas, Theſſaliam, Elaream, Athenieſes denique & Thebanos, qui ſe Amphiſſenſibus ab ipſo punitis, quòd campum quendam Templo Delphico conſecratum occupaſſent, coniunxerant, ad Cheroneam, Imperator Græcorum contra Perſas deligitur Corinthi, ſed initio anni ſeq. à Pauſania ſatellite interficitur. *Suid. in Carano.*

Illa ad Cheroneam pugna ingentes omnibus Græcis importauit calamitates. Omnes enim Græcos ſimul in ſeruitutem redegit aut ipſe aut filius. *Pauſan. lib. 1.*

Perinthum atque Byzantium obſedit, ad cuius oppugnationem Cumæus Ephorus ſuam hiſtoriam finiit.

Decimo pòſt anno, quàm templum Delphicum ſpoliatum eſſet à Phocenſibus, bello huic, quod ſacrum & Phocenſe appellatum eſt, finem impoſuit.

Ante huoc nihil certi de temporibus habent Græci, vnde vix duos apud eos reperias, qui in idem tempus Cyrum, Pythagoram, &c. conferant.

Succeſſit Alexander filius, eodem anno, quo Darius Arſami, qui primo regni anno Illyrios, Triballos, Sirmū Getarum regem vicit, Thebas ob eiectum Macedonum præſidium ſolo æquauit. Secundo anno exercitum in Aſiam traduxit, & Perſicas copias ad Granicum profligauit. Tertio expugnatis Sardibus, Mileto, Halicarnaſſo ad Iſſum in Cilicia matrē, vxorē & filiam Darij memorabili prælio cepit. Quartò poſt ſeptimum menſem obſidionis, Tyrum ſubiugauit iodéq; vicinas vrbes, immunitate Hieroſolymitanis tributa. Quinto Ægyptū occupauit, & Alexandriā cōdidit. Sexto ad Arbela Dariū vltimo prælio planè vicit. Sex reliquis Monarchia fruitur.

3785 Alter autem Alexander Moloſſus, Epirotarum rex, in Italiam venit bellum populo Rom. facturus. Iam enim

fama virtutis, fœlicitatisq; Rom. apud exteras nationes enitescere incipiebat. *Gell. lib. 17. c. vlt.* in Italia occiditur.

Thrasymachus sophista primus colon & periodum in oratione monstrauit.

Hermophilus cæcus Theopompum Geometriam sine radio docet.

Calippus Siculum regnum occupat.

Caramundus Galliæ regulus Massiliam bello premit.

Phileni fratres pro dilatando Carthaginensium imperio se viuos terra obrui à Cyrenensibus passi sunt.

Timotheus Lyricus tempore Philippi Macedonis, chordam decimam & vndecimam adiecit, & veterem musicã ad molliores & effœminatiores modos traduxit.

Nectanabus rex Ægypti, quem Ochus in Æthiopiam expulerat, Astrologus & Magus Olympiadi Alexandri matri charus, de quo multa fabulosa.

Post Xenophontem Theopompus historias scribit, sed innumerabiles admiscet fabulas, *Cic. 1 de Leg.* Percussus à Deo cæcitate, quia eis inserere tentauit sacram historiam. *Ios. contra Appionem.*

Ephorus Isocratis auditor epitomen historiarum Herodoti, item quæ bello Peloponēsiaco gesta sunt scribit.

Pyrrhonis auditor Theodorus Athenis ἀδιαφορίαν introduxit, & de suo nomine Theodoriam sectam reliquit. *Suidas.* Athei facile sunt adiaphoristæ, sublato rerum delectu atque discrimine.

Euagoras rex Cypri in furorem versus.

Leuco Bosphori & Pōti rex an. 40, cui successit Spartanus filius, deinde Parisades. *Diodorus.*

Hanno Carthaginensis affectatæ tyrannidis pœnas luit.

ROMAE Bellum Samniticum. Manlius filium Victorem securi percussit. Decius se pro milite Romano deuouit.

h HEBRAEI tamen tradunt Persarum Monarchiam tantum durasse annis 52. Nostri numerant 230. nempe quoniam multo plures, videlicet 14 reges faciunt. Sed perspicuè non plures quatuor post Darium (aut certè Cyrum iuxta R. Mosem) imperaturi affirmantur, Daniëlis 11, nec plures in Scriptura nominantur. Illic lege Rabbi Abraham, quem in his nominandis numerandisque suffragatorem habeo, nisi quod ex dicto R. Mose addo pro sexto & vltimo Darium Arsamis filium. Hoc Plato significat, dum scribit post Xersem à Græcis victũ nullum fuisse regem Persarum magnum, nisi nomine.

Accedit Alexandrum non ita multo post reditum Iudæorum ab exilio res suas gessisse, vt author libri Machabæorum indicat, & Aggæus extremo suę prophetiæ: Adhuc modicum, inquit, & commouebo cœlum & terram & regna subuertam, &c.

Nam Nehemias qui fuit è reducibus, peruenit ad pōtificem Iaddum, Nehem. 13, quem indubitatum est occurrisse Alexãdro, eique de Dario promisisse victoriam, demonstrato oraculo, quod Daniël c. 8 tradiderat. Vnde quidam verisimile putãt Nehemiam & Ezram huiuscemodi ingressui Alexandri in Hierosolymam interfuisse.

Præterea idem Ezras vidit duo Monarchiæ Persicæ extrema, nempe Cyrum Babylonicæ euersorem, & Iaddum, sub quo vltimus Darius & Alexander Persicæ labefactator, *2 Ezr. 13.* Fuit igitur Persarum monarchia contra-

Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
		3779
	Rom. Coss.	
413	*M. Valerio Coruo 3, A. Cornelio Cosso.*	
414	*C. Martio Rutilio 4, Q. Seruilio Hala 3.*	
415	*C. Plautio 2, L. Æmilio Mamercino.*	
416	*T. Manlio Torquato 4, P. Decio Mure.*	
417	*T. Æmilio Mamercino, Q. Publilio Philone.*	
418	*L. Furio Camillo, C. Manio Nepote.*	
	h *Summa 147.*	3785

Anni mundi.

contractior. Nam non est probabile, eundem ducentos annos excessisse.

4779 Sed & lex Persica eos fefellit, de qua Herodotus sæpe, seorsum libri 7 initio, non licuisse extra regnum proficisci Regem cum exercitu, nisi domi relicto vicario, cum Regis titulo & insignibus, ad vitanda bella ciuilia & intestina. Quin etiam vt Romana, ita & Persica Monarchia, eodem tempore plures potuit habere Imperatores. Denique Scriptura non plures attingit, Chronica Hebræorum qui cum eis versabantur, vt domesticis, non plures numerant. Metasthenes Persa & Philo eo alludunt. Daniel non plures significat. Ezras, Nehemias, Mardocheus, qui res gerebant sub Cyro, Assuëro, Dario Longimano & Artaxerse tertio, peruenerũt ad sæculum Iaddi & Alexandri Magni, atque hæc omnia sacris codicibus indicatunt, quæ qui conciliare voluerunt cum profanis, vt Philo, Lyranus, coacti sunt dicere, Mardocheum 38 an. superasse ætatem Isaac, ducentesimum attigisse. Alexandri tẽpore recentissima erat Miltiadis, Temistoclis, Periclis, Socratis, Herodoti, & cæterorũ Græciæ illustrium mors. Quin ipse Demosthenes disciPulus Socratis & Thucydidis, quos sub Longimano vixisse docuimus, non modo vidit Alexandrum, sed & post eum, & quidem non admodum senex, mortuus est. Vt hæc ergo vitemus incommoda, ita de hac Monarchia constitutum esto.

Nam, vt hęc contrahamus in pauca, cogimur non plures agnoscere, primum ob Danielem, c. 1 A

2 Ob Exram, qui vidit Cyrũ, & attigit aduentum Alexandri Macedonis.

3 Ob Nehemiam, qui & ipse interfuit reuersioni sub Cyro (*Ezræ* 1) & vidit Iaddum (*c. 13 sui libri*) quo pontifice res suas gessit Alexander.

4 Ob Haggeum, & Zachariam, qui ita loquuntur de motibus Orientis, & Monarchiæ Persicæ casu, vt de re iamiam instante & præsente.

5 Ob traditiones Hebræorum constantes, quibus plus est fidendum, quàm Græcis, quòd Monarchiæ illius maxima fuerint pars & laudatissima.

6 Ob ipsosmet externos, in numero Regum Persicorum constituendo inter se planè discrepantes. Nam Metasthenes Persa ad nostrum numerum addit duntaxat Darium Nothum, Ochum & Arsamjm, quos Philo nobiscum expungit, nulla Nothi & Arsamis facta mentione. Zonaras Nothum nescit, &c.

Monarchia Persarum destructa mansit sub Gręcis vsq; ad Arsacem Parthum, per annos centum, cuius posteri dicti sunt Arsacidæ. Hinc sub Parthis, &c.

Berosus Chaldæus, Sacerdos & historicus. Huius filiam Sibyllam Babylonicam fuisse ait Iustinus Martyr in Parænetico. Scriem regum Assyriæ, & aliorum à diluuio ferè vsque ad Iosuẽ, item gentium origines Græcis explicauit. Chaldaïcam suam historiã libris tribus comprehensam dicauit Antiocho Seleuci Nicanoris filio & successori. *Tatianus orat. contra Græcos*, scripsit, & de posteris Noë, quos ad Nabulassarum Babyloniorum regem Nabugd. patrem perduxit. *Ioseph. lib. 1 contra Appionem.* Libri eius hodie minimè extant, vt apparet è fragmentis

4783 ipsius apud veteres repertis. Quare ij, quos Annius eius nomine produxit, sunt adulterini.

MONARCHIÆ PERSICÆ SÆCVLO.

Anni vrbis conditæ		Anni mundi	
	Monarchia Macedonum patuit à mari Adriatico in Indicum vsque, trans Gangem ad Emodios montes. Hieron.in 7 cap.Dan. quæ area Daniel.2. Incepit an.mundi 3785.		a ERATOSTRATVS, vt nobilitaretur aliquo facinore, incendit templum Dianæ Ephesiæ, qua nocte natus est Alexander. Vnde vates augurati sunt illa nocte natam pestem Asiæ. *Cicero 2 de Natu.* Alexander Illyricis, Thracibúsque superatis, victa Græcia, Thebísque subuersis, traiecit in Asiam, & fugatis Darij ducibus, vrbem Sardis cœpit: posteáque capta India, & vrbe Alexandria cōdita, cum triginta duos haberet ætatis annos, & duodecimum Imperij, in Babylone veneno periit. *Hieron.in Daniel.* 11. Id vnum ei ex animi sententia non cessit, quòd Mimantem (montem opinor in Isthmo Corinthiaco) fodere non potuit. *Pausan.lib.*2. Vt olim Hebræis mare rubrum, Alexādro mare Pamphylium cessit, aliam viam non habenti, cum eius opera Deus vti ad destruendum Persarum imperium decreuísset. *Ioseph.lib.2. Antiq. cap.vlt.*
413 Mach.1	a ALEXANDER MAGNVS annis sex post cōfectum DARIVM. Alioqui imperauit an.12. 1 Mac. 1.	3785	Cum perexigua manu. i. cum 32 millibus duntaxat peditum, quatuor millibus & quingentis equitibus, 180 nauibus orbem terrarum vtrū vicisse an aggredi ausum fuisse sit mirabilius rectè dubitatur. Tribus prælijs quindecies centena millia equitum pedit úmque Persarum consumpsit. *Oros.lib.1, cap.*17. Milites, quorum ope orbem subiecit, Argyraspides nominantur.
425		3791	Regni septimo Monarchiæ Græcorum locum dedit. Eo enim occupata est Babylon, & Persepolis Persarum regia, Daniúsque interfectus, à Besso. Octauo se dat luxui & amicos peremit. Nono petram Aornon cepit & Taxilem Indorum regem. Decimo Porum regem quoque Indorum vicit. Duobus reliquis legationes omnium fermè gentium audit & moritur.
	Iaddo Pontifice.		Vsque ad Hispalim in Orientem & ad Iaxartem fluuium Septemtrionem versus arma tulit, de cuius gestis omnibus Arianus & Curtius. Concessit Manassi fratri Simeonis Iusti, vt in monte Garizim templū Hierosolymitano simile apud Samaritanos extrueret. Atque inde Schismatis implacabile seminarium.
	Prophetis in Malachia cessantibus.		Æra Alexandri Magni dicitur principium imperij eius, siue primus annus principatus eius, à quo ducta est plerisque scriptoribus annorum notatio. Sic Syri & cæteri Orientales annos suos numerant, vt Moses Mardenus Masio retulit. Sic Hebræi sæpe. *Seder Olam & Cabbala histo.* Eumque fuisse notant ante Christi natiuitatem 328.
	Lacedæmoniorum Agi Iuniore. Deniq; Eudamida rege vltimo vsque ad obitum Alexandri.		ROMANI iam in centesimo & tricesimo milliario fere ab vrbe, contra Samnites bellum gerebant. Minutia Vestalis ab incestum viua defossa. Bellū Ausonum. Cales colonia deducta. 170 Veneficæ deprehensæ damnatæ sunt. Priuernates ciuitate donati sunt.
	Siciliæ Timoleonte vsque ad obitum Alexandri an.22.		Vrbis 422 Holnander *in Chronologia Consulum* interregnum vnius anni sine Consulibus statuit. Atqui neque apud Liuium, neque apud quenquam alium veterum vlla eius mentio fit. Quin & maior summa officit collationi historiæ Romanæ cum historiis aliarum gentium, vt ante quingente-

ſimum vrbis multa conſulum & magiſtratuum nomina perperam videantur addita, &c. Lege Brutum Ciceronis. Niſi ſtatuas decem annos, minimùm, integros abſumptos eſſe à fractis regum Perſicorum & Babylonicorum.

Papyrius conſul Samnites cum armis argenteis cógreſſos vincit. Cum Alexāder inſtituere diceretur tranſitum ab Oriente in Africam, deinde Italiam, hunc ei opponere præcipuè Romani meditabantur.

Et certe ſi octogeſima tertia Olympias attingit trecenteſimum Vrbis,vt vult Plinius *lib.34.cap.7.* centeſima decimaquarta, qua Alexandrum floruiſſe idem ibidem ait, ad quadringenteſimum vigeſimum vrbis perueniet, quando florebat Papyrius. Quod congruit Gellij Chronico lib.17.cap.vlt. quando Philippum patrem regnare cœpiſſe ait circa vrbis quadringēteſimum, móxq; Alexandrum genuiſſe. Nam non niſi Philippus regnauit annis viginti.

Dum Orientem Alexander ſubigeret, Italiam, præſertim Samnites Romana inquietudo fatigabat. Agis Spartanorum rex cum rebellante Græcia Antipatri fortiſſimas copias, Alexander rex Epiri Lucaniam & Brutiam, Zopytion Alex. præfectus Scythiam. *Oroſ. lib. 3. cap. 17.*

Carthaginenſes bella cum Siculis gerebant, quæ & continuarūt, donec poſt mortem Agatoclis in Siciliam à Pyrrho Epiri rege ab Italia accerſito terreſtri naualique certamine ſæpi victi, nouiſſime ad Romana bella conuerſi ſunt. *Idem lib.4.cap.6.*

Tum conſules aut dictatores erant bellicis laudibus clari M.Valerius Coruus, C.Marcius Rutilius &c. *Liuius lib.9.*

Ariſtoteles & eius diſcipulus Theodectes, ad quos Grammaticæ principia referuntur.

Ariſtoteles primus Philoſophiam à figuris & numeris vindicauit, quibus eam Platonici & Pythagorici verius velabant, quàm docebant, ita inſtituta & in artem reducta logica, vt ad diſciplinas clarius & aptius eſſet organum. Vnde Phyſica, Metaphyſica & cætera Ariſtotelico more tractata figurarum & numerorum ſubtiliore cognitione non amplius indigent.

Metaphyſica ſeparauit à Phyſicis. Antea enim omnia confuſè tractabantur, adeo vt Phyſica Metaphyſicam in ſe quodam modo contineret.

Ante hunc inſignis Geographiæ inſcitia, quæ poſteà expeditionum Alexandri in vltimam Aſiam beneficio emendata eſt. Vnde & ipſe in Meteorologicis, & alibi de terrarum regionibus, locis, fluuiis &c. loquitur, vt cæcus de coloribus.

Minothea ſiue Thaliſtridis Amazonum regina.

Caniſtius & Philonides vno die mille ducenta ſtadia cucurrerunt. (.i.75.leucas) Theophraſtus.

Non longe poſt Alexandri mortem Ariſtoteles Philoſophus, & deinde Demoſthenes orator vita functi ſunt.

Bardi apud Gallos melodiarum poëtæ ad lyram & organa cantant de hominum virtutibus & vitiis. *Diod. lib 6.*

Diſciplinas nefas eſſe exiſtimant literis mandari. in reliquis fere rebus, publicis priuatiſque rationibus, Græcis

Anni vrbis cōdita.	Romæ Coſſ.	Anni mundi.
419	*C.Sulpitio Longo, P.Ælio Pæto.*	
420	*L.Papirio Craſſo, C.Duilio.*	
421	*M.Valerio Coruo 4, M.Atilio Regulo.*	
422	*T.Veturio, Spu.Poſtumio Albino.*	
423	*A.Cornelio 2, Cn.Domitio.*	
424	*M.Claudio Marcello, C.Valerio Flacco.*	
425	*L.Papirio Craſſo, L.Plautio Vennone.*	
	Reliqua Conſulum ſucceſſio in ſerie Regū Ægypti, qui ſoli è ſucceſſoribus Alexādri ad Romanam monarchiam, ſiue Auguſti imperium peruenerunt.	
426	*Sex annis totis pugnatum de ſumma rei poſt Alexandri mortem.*	3791
431		3797

Anni vrbis cō-ditæ. | Anni mundi.

eis vtūtur literis. *Cæsar lib. 6. de bello Gall.* Eas puto in Galliam delatas à Phocensibus, qui tempore Cyri profugerant in has partes, & Massiliam condiderant. Atque hinc Semnotheorum, Saronidarum, Druydum, Bardorum, apud nos stulta disciplina. Disciplinarum capaces, cum non essent Germani ab octingentis annis duntaxat.i. à Carolo nostro Magno, vt ipsimet affirmant, suā linguam literis cœperunt exscribere, & cum Christiana religione musas excipere, vt non sit quærendum quibus hoc tēpore tum illi literis vterentur. Literarum secreta (inquit Tacitus) viri & fœminæ pariter illic ignorant.

Angli & Scoti absurdè Druydas suos faciunt, contra omnium historicorum fidem.

De Magia Hostanes tēpore Alex. Magni scribit. Magiæ plures species constituit. Vnam, quæ vmbrarum inferorúmque colloquia promittit, alteram, quæ ex aqua, sphęris, aëre, stellis, pelui, lucernis, securibus multísque aliis modis diuinare docet. *Plinius.*

Apelles pictor, Lysippus statuarius, à quibus solis pingi & fingi volebat Alex.

a REGES GRÆCIÆ ET MACEDONIÆ.

1

431 b PHILIPPVS ARIDÆVS frater Alex. Mag. nothus an. 7.

2

CASSANDER an. 18.

3

ANTIPATER & ALEX. an. 4.

4

DEMETRIVS Antigoni an. 6.

5

PYRRHVS menses 6.

6

LYSIMACHVS rex Thraciæ an. 6

a ISTORVM successiones prefunctoriè duntaxat memoramus, quia eorum enumeratio nihil confert ad Scripturæ historias. Secus habet de Syriæ regibus & Ægypti, propter gesta Machabæorum & vaticinationes Daniëlis. 3797

Satis autem est nosse Monarchiam hanc in aliquibus posteris Alexādri durasse vsque ad Iulium & Augustum Cæsares, sub quibus quarta cœpit, per annos fermè trecentos.

Tum enim primum cum reliqui orbis præstantiori parte, Alexandri vniuersa posteritas imperio Romano subiugata est. Nam pridem L. P. Æmilius Perseum vltimum Macedoniæ Regem vicerat: Scipio Asiam: Lucius Sylla, Gręciam: Pompeius, vt cęterorum prętertiream victorias, Pontum, Armeniam, Albaniam, Colchidem, Henochiam, Caspios, Iberos, Parthos, Arabas atque Iudæos, cum magno sui terrore ceperat.

Ab Augusto etiam Ægyptus, & cæterę imperij subactę regiones in formam prouinciarum redactæ sunt, vt iuxta oraculum Esaiæ 11 & 19 Apostolis Christi liberum iter sterneretur ad prędicandum in omnes gentes Euangelium.

Romę sub mortem Alexandri magni bellum Samniticum infœliciter à T. Veturio & Sp. Posthumo confectum.

b ALEXANDRO mortuo, Arideus septem an. imperium Macedonię tenuit verbo, cum administratio esset penes Antipatrum. Perdicca enim occiso, Antipater & Craterus se reges Macedonię gesserunt. Quibus mortuis Cassander Macedoniā occupauit interfecta Olympiade Alex. matre, Roxane vxore cum Hercule Alex. filio capta. Cassandri filiis mortuis, posteritas Antigoni Macedoniam obtinuit, nempe Antigonus 2, Demetrius 2, Philippus, Perseus captus à Romanis.

Antigonus 1, Philippus Nothus minorem Asiam & vicinas regiones vsque ad Syriam tenuit.

3823 Phocion iniusto iudicio Atheniensiū Cassandro regi

Anni mundi.

Habuit quidem multos alios successores, nempe 12. secundum Diodorum, inter se monarchiam partientes, Alexander, qui orbem sibi in multas toparchias diuiserunt, *Iustin.hist.li.13.* sed tâtùm quatuor, post 14.an.à morte Alexandri obtinuerunt & peruenerunt ad iustum regni titulum, reliquis mutuis cædibus consumptis, *Diodor. lib.18..19.& 20.*

Lysimachus à rege Getico victus & captus liberaliter dimittitur, & vicissim concedit, vt ad Istrum Getæ populi Asiatici sedes haberent, regi filia sua in vxorem data, *Pausan.* Túmque ad Istrum, regionem Byzantio vicinam occuparunt, & Græcis noti fuerunt.

Lysimachiam in Thracia condit.

a REGES SYRIÆ, BABYLONIÆ, & Asiæ.

tertia. Alexandri successio.

a DVAE autem successiones extremæ tantùm attingūt Scripturas, quoniam Iudæa Syriam ab Aquilone, & Ægyptum ab Austro habens, nunc ab huius, nunc ab illius Regibus tenebatur, & Scripturæ propositum est non externorum, sed populi Domini historiam texere.

Quare sub his Iudæi multa mala tolerarūt. Nam cum perenniter Reges Aquilonis.i. Syriæ, & Austri.i. Ægypti(*Dan.11.*)inter se pugnarent, Iudæi in medio positi vtrisuis vincentibus, similes erant naui turbatæ & tempestatibus fluctuanti.

3797 — *De quibus omnibus Appianus in Syriacis.* — 431

Quorum postremo Pompeius *regnum ademit, Iustin.lib.40.*

Daniel vndecimo cap. res describit Regum Asiæ siue Syriæ, & Ægypti, à Seleuco Nica. & Ptolomæo Lagi per ordinē, vsque ad Demetrium Soterem, & Ptol. Euergetem Secundum. De Ant. Epiphane duas visiones 8. & 11. cap. habet. Reges aquilonis vocat reges Asiaticos, Austri Ægyptios ratione situs Iudeæ.

Tentatum est de summa rerum septem annis post Alexandri mortem. Tandem post obtinuit Seuleucus cum sua posteritate, & Demetrio rege Asię superato vnū fecit imperium Asiæ & Syriæ. *Polyb.lib.2.*

Secundum alios, mortuo Alexādro præfecti eius, imperij totius prouincias inter se distribuerunt, eásque nomine aliquandiu Regis Aridæi administrarunt. Inde se reges appellarunt.

Indi post mortem Alex. Sandranotto duce, Macedonū præfectis iugulatis iugum excutiunt. Cum eo Seleu. Nicanor pacem firmauit. *Oros.lib.3.cap.21.*

Sic Græci, pręsertim Athenienses & Aetoli.

Gręcorum regnum à 12 anno post mortem Alexandri, quo Seleucus Asię diadema capiti suo imposuit, numerare incipit Machabęorum historia. Quod in contractibus sępe secuti sunt Iudęi. Hinc etiam Ptolo. annos secundum Chaldęos numerat. Sunt ergo anni Seleucidarum potius quàm Alexandri magni. Ita ferè Chronologi.

Verum an hoc verum sit dubito. Primùm quoniam Hebręi constanter affirmant se Aetam Gręcorum fixisse in eo anno, quo Iaddus Pontifex post victum Darium occurrit Alexādro *(vide Cabbalam hist. R. Abraha)* Deinde quia annos Gręcorum appellant. Quo nomine Alexandrū solent potius intelligere quàm eius successores.

Anni vrbis cõditæ.

463 — 2
c ANTIOCHVS Soter, an. 19.
482

Eleazaro Pontifice.

Ptol. Philadelpho Ægypti rege.

Ptol. Ceranno, Antipatro, Sosthene, denique Antigono Gonata Macedoniæ regibus.

482 — 3
d ANTIOCH. Theus an. 15.
497

Menasse Pontif.

Arsace primo rege Parthorum, an. 28.

Philadelpho Ægypti, deinde Euergete.

Antigono Gonata Macedoniæ.

Bello primo Punico.

Anni mundi.

Appius Claudius consul Romanorum primus ob motus Tarentinorum, Carthaginensibus bellum intulit & vicit.

3829 — Pyrrhus ex Italia in Siciliã traiicit, quam Carthaginenses infestabant. Rebus compositis, Heleno filio, quẽ ex Agatoclis filia susceperat, regnum Siciliæ velut auitum tradit.
3848 — Sed paulò post Hieron rex contra Carthaginenses creatur. Bellauit cum Romanis an. 4. sub annum vrbis con. 470.

Macedoniam subegit eiecto rege Antigono. Indéque Græciæ & Asiæ regna meditatur, donec saxo de muro cuiusdam vrbis occiditur.

Eo mortuo varij motus bellorum in Asia, Græcia, Italia.

Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt.

Erasistratus Seleuci medicus.

c BEROSVM ad hunc suam Chaldaicam historiam tribus libris comprehensam scripsisse iam ex Tatiano docuimus.

Bellum Tarentinum Pyrrhi ductu gestum. In eo P. Valerius Leuinus. Cons. victus, exercitu ipsius noua Elephantorum acie consternato.

Nomen Romanorum post Pyrrhum clarum esse cœpit, qui cum extra Italiam nondum arma mouissent, cõtra Afros bellum primum suscipiunt Appio Claudio Q. Fuluio Coss. In Sicilia cuntra eos pugnant, Appio de Afris & Hierone rege Siciliæ triumphante.

Turrenus Tusciæ rex sub annum vrbis 470. vrbẽ Hetruriæ Romanis dedit, & sic regnum Tusciæ finitum est. *Cato de Orig.* Vbi & Hetruscos ait literas Latinas noluisse recipere.

d HIC aduersus Philadelphum plurima gessit bella totis & Babylonis & Orientis viribus.

Parthi ab eius interim imperio recedũt, Arsace principe, à quo reges Parthorum deinceps Arsacidæ, de quibus *Iust. lib. 41. & 42.* Ergo circa an. 80 Alexandri Maced.
3848 — (vulgo 100, 200 vitiosius habet Nicephorus) primus Parthis libertatẽ restituit Arsaces, cuius deinceps posteri Oriẽtis imperium tenuerũt annis amplius 470 vsque ad
3863 — Artabanũ. Quem an. Domini 226. Alexandro Seuero imperatore Artaxerses Persa vicit, Persis imperij gloriá in Oriente restituens, quá annis 400 vsque ad Cozroem regem ab Heraclio deuictũ seruarunt, imo Hormisdam. quem postea Saraceni in Oriente &c.

Deficiunt Parthi primo bello Punico finiente C. Atilio Regulo, Manlio Vulsone Lõgo Coss. sub vrbis 506. Cuius defectionis impunitatẽ Antiochi Thei & Seleuci Callinici discordia dedit.

Nam Arsaces latrociniis clarus Parthiam patriam suam ingressus præfectum eorum Andragoram oppressit. Mox Hircanorum regnum occupauit. Cum Theodoto mille vrbium Bactrianorum rege fœdus ac pacem fecit. Seleucum regem contra defectores venientem prælio vicit & fugauit. *Onuphr. in suo Romano imperio.*

Romani Philadelpho auxilia offerunt.

Bos Romæ locutus est.

Ingens ille Rhodiorum colossus concidit.

Spartiatę à Macedonibus bello premuntur.

M. Gerineus Achæorum dux primus. *Polyb. lib. 2.* deinde Aratus Sycionius, qui Corinthum tyrannide libera-

uit & Megaram ad Aebæorum fueietatem compulit. *Ibid.*

Flora meretrix hęredem populum Roman.nominat. Vnde Floralia festa, vt omnia bene defloreseerent. *Plin. lib.18.cap.29.*

Antigonus Athenienfibus reddit libertatem.

c ARSACES Darum fiue Claram oppidum munitissimum in monte Tabroteno condit. Persiam, Mediam & extera Orientis regna occupat, cuius posteri multa cum Romanis bella gesserunt vsque annum Domini. 220. circa quem Artaxerses Persa victo Attabano postremo ex Arsacidarum familia Parthorum rege Persis veterem imperij gloriam & nomen reddidit.

Eodem fere tempore res & potentia Parthorum, Carthaginenfium & Romanorum ineipit.

Eumenes Bithynię rex Asiam inuadit.

Lisidas Megalopolitanorum dux.

Viridomarius Galliæ rex.

Hiero Sicilię, OrgiagontesGalatię.

f MACHABAEORVM historia hoc rege apud Hebręos ineipit.

Inter Euergetem Ægypti & Seleucū, & Antiochum Magnum eius frattem Gallogręcisfrerum & Eumenem Bithynię regem varia fuere bella.

Rex Capadoeię Artamenes.

g. CEPIT Iudęā, vel potius Philopatori subduxit. Nā vbi Samariā expugnasset & ciuitates Syriæ, quas Scopas dux Pto. Epiphanis tenuerat, Iudæi sponte ad eum venientes, omnem ipsius exercitum in ciuitate receperūt, & beneuolè auxilium præbuerūt. Vnde & ipse eis multa beneficia contulit, quę Iosephus percenset *Ant. lib.12.ca.3.*

Quæ omnia contigerunt fraudibus & proditione eorum, qui Oniæ pontificatum eripere conabantur. Atque hinc prima Iudæorum, sub Alexandri magni successoribus calamitas. Inde enim deinceps ad Machabæorum extrema, fuerunt sub tyrannide Regum Syriæ, cum antea vel socij vel clientes fuissent Ægyptiorum.

Ægyptum armis inuasit. Asiam cum Syria tenuit. Ob plurimorum cædes Hierax dictus.

Initia seruitutis Iudaicæ posuit, eis tamē modestè vsus, dum ab eis nulla tributa aliquādiu exegit, sed veluti suarum contra Ægyptios, Romanos, Gręcos, Parthos expeditionum socios habuit. *Dan.11.*

Inde collocata Pto. Epiphani in matrimonium filia Cleoparta, partem tributorum Iudęę, dotis nomine, illi attribuit, partē sibi retinuit, cum totius regionis dominio & potestate. *Ioseph.*

Cum generi sui Epiphanis regnum obtinere nō posset, vertit se in Asiam, & nauali certamine obtinuit Rhodum, Samum & alias multas insulas. Trāsiit in Europam cōtra Romanos, sub vrbis 550, excitatus partim à Thoa Ætolię principe, partim ab Annibale.

Intulit hoc bellum nimia opum suarum fiducia adductus, specie Lysimachię repetendę, quam à maioribus suis in Thracia conditam Romani possidebant, statim Gręcia ac insulis occuparis.

Durauit tres annos bellū. Vbi ipse in Eubœa luxuria elanguisset, hospitis sui Calcidensis filia virgine ducta, à M.

Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
	4	
497	c SELEVCVS CALLINICVS, an.20.	3863
517		3883
	Simone Iusto pontif.	
	Arsace primo rege Parthorum.	
	Euergete Aegypti.	
	Antigono Gonata, Demetrio, & Antigono Dosone Macedoniæ.	
	5	
517	f SELEVCVS CERAUNUS, an.3.	3883
520		3886
	Simone Iusto pontif.	
	Arsace, deinde Mithridate, qui & Arsaces 2, rege Parthorum, an.36.	
	Euergete Aegypti.	
	Antigono Dosone Macedoniæ.	
	6	
520	g ANTIOCHVS Magnus frater, an.36.	3886
1.Mac.8. 556		3922
	Onia pontifice.	
	Euergete, Philopatore & Epiphane Aegypti reg.	

Anni urbis cond. 520

Mithridate Arsace rege Parthorum secundo, deinde Pampatio siue Phraarte, 12. an. Pharnace. an. 17.

Antigono Dosone, deinde Philippo Macedoniæ.

Bello Punico secundo.

556

Anni mundi.

à M. Glabrione cos. quem iuuabat Philippus Macedonum rex, primo belli anno apud Thermopylas vincitur, inde virtute M. Catonis tribuni militum eiectus in Asiam refugit.

3886 Tum Aetoli Heraclea capta fracti pacem petierunt. *Liuius, Appianus.*

Altero in ipsa Asia superatur à L. Scipione, Eumene Pergami rege adiuuante, apud Sipylum montem ad Magnesiam.

Huic Romani victo ad Thermopylas stipẽdium imponunt, qui fauentibus Aetolis cum 60. millibus Græciam ingressus fuerat, & omnem cis Taurum Asiam detrahunt, per Scipionem fratrem Africani, qui propterea Asiaticus cognominatus est.

Euphorion præfectus bibliothecæ ab hoc Ant. instructæ. *Suid.*

Rabbenu Haccados Antiocho charissimus, vt scribit Rabbi Leui Daniel 9. nisi mendose nomen Antiochi pro Antonini irrepserit. Nam fuit hoc nomine charus Seuero & Antonino imperatorib. qui Iudęos plurimum dilexerunt, vt scribit Hieronymus in Danielis 11. cap. cuius liber à Rabbi Mose Haddarsan in Berescbit Babba ad octauum cap. Geneseos citatur: vbi ille per modũ Dialogi Antonino imperatori multa legis sacramenta pandit. Quod etiam innuit Rabbi Mose de Kotsis præfatione in Sepher Mizuoth. Deus, inquit, dedit gratiam magistro Haccados apud Antoninum imperatorem. Ideóque collegit vniuersos terrarum sapientes, & constituit sex ordines Misna (contextus Talmudici) iuxta præscriptum Cabbalæ, &c.

Arsaces Arsacis parthici imperij conditoris filius aduersus Antiochũ centum millibus peditũ & 20. millibus equitum instructũ mira virtute pugnauit. Ad postremum in societatem eius assumptus est. *Onuph. in suo Romano imperio.*

Philopomenes Achęorũ pręfectus Lacedæmonis muros diruit, Lycurgi leges antiquat, quæ 600. annis steterant, Spartanos ad Achæorum mores traduxit. *Plut. in Lycurgo & Philop.*

Annibal (iunior) à Romanis victus ad Ant. Magnum sese in Asiam proripuit, ex Italia decessit post sextũ decimum annum sub vrbis 547. *Liui. lib. 30.*

Deinde in Cretam. Mox ad Prusiam Bithynię regem fugit. apud quem veneno periit ętatis 70. Quo anno duo alij insignes Imperatores in exilio mortui sunt Philopomenes Græcorum & Scipio Africanus Romanorum *Iouius lib. 1. viro. illust.*

Prusias eius commento iniectis in naues hostiles fictilibus serpentum plenis Eumenẽ regem Asiæ vincit.

Diophanes Achæorum imperator Lacedæmonios infestat.

Romani subacta vniuersa Iberia Græcis libertatem donant.

Galatas siue Gallogræcos impetatore Manlio in Asia suę subdunt potestati, quod Antiocho Magno suppetias tulissent.

Duobus regibus Philippo & Antiocho victis haud multo post Carthaginem subactam, summa imperij, quę fuerat per ordinem penes Assyrios, Babylonios, Persas, Macedonas, ad pop. Rom. peruenit. *Velleius lib. 1.*

3922

Ætoli Antiocho fauentes libertatẽ amiserunt, quam illibatam aduersus dominationem Atheniensium & Spartanorum inter tot Græciæ ciuitates retinuerant.

Græcia bellis scinditur, quæ eam perdiderunt & Romanis subiecerunt.

Gemmarum luxuria primum deuicta Asia Romam infertur.

Prusias Bithyniæ, Achæus Tauri, & eius frater Attalus Asiæ reges.

Bellum sociale inter Achæos & Aetolos. *Polyb. lib. 4.*

Bellũ Syriacũ inter Antioc. & Ptol. *Polyb. l. 5. Iust. 30.*

Quo anno terra quinquagies septies mota. *Plin. lib. 2. cap. 84.*

Antiochus Scopam Aetolorum prætorem ad Iordanem fluuium vincit. *Liu. lib. 4. dec. 4.*

Lysimachiam dirutam restaurat. *Appia.*

Masinissa à Syphace regno pellitur. Syphax cum Asdrubale à Scipione deletur, & Romam captus mittitur.

Masinissa paterno regno restituitur.

Eumenes Attali regis frater Eumeniam condit.

h PATRI successit non testamento aut iure (nam erat minor natu) sed occasione absentiæ fratris Antiochi, quem pater Romam obsidem miserat.

Hic est Seleucus, sub quo primum Resp. Iudaïca seditionibus agitari cœpta per Simonem, ob Pontificatus cupiditatem. Quæ nõ modo externa regum imperia innexerunt, sed & remp. & religionem funditus euerterũt.

Tum enim cœpta sunt Iudæis tributa grauia imponi, quorum initia fuerant sub patre Antiocho Magno. Quare hic Dan. 11, dicitur transire faciens exactorẽ (ad colligenda scilicet tributa) vbi nos *vilissimus & indignus.*

De redditibus suis præstabat omnes sumptus ad ministerium sacrorum pertinentes, 2. *Mach. 3.* Sacrificium Tyrannorum de alieno.

Cum Onias esset pontifex, Heliodorum ad spoliandum ærarium sacrum Hierosolymam misit.

Nec attendit ad patrem, qui dum misso exercitu templum Didimei Iouis ad diripiendũ aggressus esset, concursu incolarum cum omni militia interfectus fuerat.

Simon auctor turbarũ Oniæ insidias ad mortem parans &c. 2 *Mach. 3.* Eum enim accusauit. Quin & apud Seleucũ agens, pecunias sacras abditas indicauit, *Ibid.*

Inde sub Antiocho successore Iason frater Oniæ, Menelaus, Lysimachus &c. grandiore stipendio promisso. 2. *Mach. 4.*

Pharnaces Parthorũ rex quartus Mardos validã gentem domuit. Inde Mithrydates frater rex quintus ejus testamento relictus Medos, & Elimos subegit, imperiũ Parthorum à monte Caucaso multis populis in ditionem redactis vsque ad Euphratem proferens. *Onuph. in Romano imperio.*

Eucratides Bactrianorum rex, de quo Iust. *lib. 41.*

Mythridates quintus Parthorum rex fratri Pharnaci successit. Res magnas gessit *Ibid.*

i ANTIOCHVS Nobilis siue Epiphanes traditus fuit à Magno, Romanis obses. Audita autem patris morte & inertia Seleuci fratris clam in Syriam venit, & ab aliquibus ciuitatibus receptus tandem regnum obtinuit. Vnde inter posteros eius & fratris longa fuit de regno concertatio successiúque vicissitudinaria.

Post

Anni vrbis cõdita.		*Anni mundi.*
556	7 h SELEVCVS PHILOPATOR, qui & Soter an. 12.	3922
568		3934
	Onia Pontifice.	
	Pharnace, an. 12, deinde Mithridate 2, an. 32. Parthorum regib.	
	Epiphane Ægypti.	
	Philippo Macedoniæ, deinde Perseo.	
	* *	
568	8 i ANTIOCHVS illustris, siue EPIPHANES, Seleuci frater, non filius, sicut Suidas putat. an. 11.	3934
580		3945
	Mathatia, deinde Iuda Pontif. & duce.	
	* *	
	⁘ ⁘	

Anni vrbis cō-dita. 568 — Anni mundi. 3934

Philometore Ægypti.

Mithridate 2. Parthorum rege.

Perseo vltimo Macedoniæ rege.

Post bellum Macedonicum Elimaidam in Perside profectus est, vt templum Dianę expoliaret, in quo velamina aurea & loricas & scuta Alexandrum reliquisse rumor erat. Sed ab Elamitis fugatus, io furorem versus agitari currum in Hierusalem pręcepit. In itinere horrendo morbo, qualis imminet impiis Ecclesiæ hostibus, periit.

Seditione apud Iudęos propter pontificatum orta, in qua Onias pōtifex, superior fuit, Tobiæ liberi vrbe expulsi, Epiphanem aduersus vrbem duxere, iampridem cnnsilia agitantem, vt eorum vrbe potiretur. Túmque Onias & Auanias eius frater ad Ptolomæum Philometorem, qui tum ab Antiocho diffidebat, profugit & in Hieropolitarum agro vrbem aliam & templum condit, structura omni, ad eam quæ Hierosolymis erat, conformata. *Niceph. lib. 1. cap. 6. Ios. Antiq. lib. 12. cap. 6. & 7. de bell. cap. penult.*

Veniens Hierosolymam Iasonem in exilium mittit, & Menelaum in pontificatum sufficit. Non multo post Menelao amoto Lysimachum fratrem eius pont. creat.

Andronico Iudæam regendam cōmisit, quem postea ob Oniam pnntificem interfectum occidit.

Iterum veniens Hierosolymam expoliauit templum; collocato in arce præsidio Macedonum. Et quoniam aliqui ciuium Philnmetori fauebant, intra triduum ferè octoginta millia interfecit, & quindecim millia vinxit.

Paulò post misit qui tributa exigerent & auferrēt cultum Dei, in templo collocantes Iouis Olympij simulachrum, & suas statuas sublatis sacris vasis, altaríque aheneo.

Istius persecutiones & tyrannis narrantur 1. Machab. ad caput vsque 6. in quo interiit. Sed quam misere cap. 9. lib. 2. Hebræi in Tractatu de Diuortiis, aiunt periisse Musca, quæ in eius nares inuolarat, & maximo cruciatu eius interiora sensim depascebatur.

Idolum à se erectum Iudæos colere iussit propositis pœnis, libros sacros in publicum rogum ferre, Mosis lectione, Circumcisione, omnis religionis vsu abstinere, sese ad Gentium ritus plane componere, vesci cibis lege vetitis, &c. In Iudęa Philippum ducem, in cæteris sui regni prouinciis alios præfectos reliquit, qui rem vrgerent, & delatoribus præmia ampla persoluerent. *Iosipon. & auctor libri de regibus Israel.*

Veteris testamenti Antichristus. *Dan. 11.* propter insolentiam à Græcis dictus est Epimanes. i. furiosus.

In templo Domini, Iouis Olympij simulachrum statuit. In Samaritano Iouis Hospitalis.

Primus sacerdotiū summum vendidit, & contra morem viuos viuis in eo substituit.

Primus libertatem Iudænrū oppressit. Nam etsi, post Alexandrū Maced. Ægypti regibus primū, deinde Syriæ tributum pensitarent, at erant liberi, quia leges & magistratus suos habebāt, non externos, obtēperabántque pontificibus suis, penes quos tum erat cura sacrorum simul & Reip.

Templū ingressus expilat altare aureū, argentum, aurum, vasa pretiosa, & thesauros occultos diripit, iisque onustus abit in terram suam *1. Machab.*

580 — 3954

Mille & octingentis ablatis de templo talentis velociter Antiochiam regressus est. *2. Mac. 5.*

Anni vrbis cōditæ. — *Anni mundi.*

Toto triduo octoginta millia Iudæorum interfecit, quadraginta millia vinxit, non pauciora venundedit. *Ibid.*

Per Græcas quoque vrbes repertos Iudæos sacrificare cogebat, inauditisque cruciatibus reluctantes afficiebat.

569 — 3934

Tum prurimos puduit esse Iudæos. Vnde ædificabant Gymnasia Hierosolymis, in quibus profana Theologia & literæ docerentur. Inducebāt sibi præputia herbis, medicamentis, aliisque artibus, ne circumcisio appareret.

Samaritæ, qui se antea cognatos Iudæorum fatebantur, templum suum Garizim Dei isse negauerunt.

Mathatias & quinque filij hic incipiunt pro aris & religione arma capere, aras idolorum euertere, immolantes interficere, pueros nondum circumcisos circumcidere, & regnum Iudæorum exuscitare.

Eleazarus senex, septem fratres & mater Anna martyrio accēsarum sartaginum, aliorúmque sęuissimorum tormentorum coronantur, diis libare, suillam edere, patriam legem deserere recusantes. Horum exempla multi sunt secuti, vide à 1. ca. lib. 2. Mach. vsque ad 10. Nam etiam illo libro res istius describuntur.

Ita Iudęi libertate & religione priuari coacti sunt arma capere cōtra Syros, & vtramque sibi asserere, hîc igitur principium rerum à Machabęis gestarum.

Vbi obseruandum duos libros Machabęorū à diuersis esse scriptos de eadem fere re. Superest etiam in bibliis Græcis tertius, sed is primo loco, vt primus tertio collocandus erat. Nam describit quæ præcesserunt Machabæorum tempora, annis circiter 50. sub Antiocho Magno, dum Ptol. Philopator apud Ægyptios rerū potiretur. Secūdus autem ideo primum præcedere debuit, vt & indicat Eus. in Chronicis, quoniam tractat propriè gesta Seleuci Philopatoris & Antiochi Epiph. Cùm primus persecutionibus tantum eorum delibatis, iam à 6. cap. ad 16. ad describendas res sex aut septem successorum Ant. Epiphanis progrediatur.

Quartus est vmbratica & Philosophica cuiusdam Iosippi commentatio de martyrio matris Annę & 7 fratrum &c. Eusebius autem in Chronico videtur significare se in tres primos tantum incidisse. Vbi sine iudicio quidam Germani notarunt Eusebium de nostris non locutum.

Athanasius in Synopsi hunc quartum legit, & inter Apocryphos recensuit.

Est alius quartus, qui cōtinet historiam 31 annorum. i. Iohannis Machabęi, qui Hyrcanus cognominatus est, eiusdem argumenti, ac decimus tertius Antiquitatum Iosephi.

Tertij, vt Canonici meminit Athanasius in Synopsi, Eusebius in Chronicis & Clemens Apost. cano. 84.

Antiochus impius vetuit legem Mosis publicè legi. Nempe antea lex pro numero ferè Hebdomadum anni, distributa in 53. sectiones, siue parashot (quarum singulę constāt 136, versibus) singulis Sabbatis legebatur (*Act. 13. & 15. & Ioseph. lib. 2. contra Appionem*) Cęterum tunc earum loco, decerptę sunt è Propheticis libris totidē sectiones, quę antiquę diei lectioni sensu congruerent. Quare etiamnum hodie quamuis desierit Antiochi Tyranni-

580 — 3945

Anno vrbis conditæ.

9

580 1. Mac. 6.

k ANTIOCHVS Eupator, an. 2.

582

Iuda Machabæo pontifice & duce.

Philometore rege Ægypti.

Mithridate 2 Parthorum.

10

582 1. Mac. 7 & 2 Mac. 14.

l DEMETRIVS Seleuci Soter. an. 9.

591

Iuda & Ionatha pontificibus & ducibus.

Anno mundi.

tyrannicum edictum, inter Iudęos mos perseuerat, vt Sabbathis post diei legalem sectioné, canant Propheticam: quam vocant haphtara, q. missam siue missionem. Ea enim absoluta plebem dimittunt. *Elias in Tisbi.*

Paulus Æmilius triumphat de Perseo & Macedonibus.

Popilius à Romanis mittitur in Ægyptum, qui Epiphanem iubeat Ægypto & Asia excedere.

3945 Macedonibus, capto Perseo rege, & Illyriis Romani leges dederunt, vt liberi essent & dimidium tantum tributorum, quæ regibus suis soluissent, sibi præstarent.

3947 k EVPATORIS in Iudæos gesta. 1 Math. 1, 6, & seq. & 2 Machab. 10, &c. Hi enim duo sunt Antiochi, qui infestissimo animo Dei religionem, quod etiam Daniel prænuntiarat, oppugnarunt.

In hoc adhuc puero perfidiam contra Iudæos, patrísque impietatē Deus vltus est. Nam cum Demetrius patruus Roma in regnum regressus necauit. *Iustinus & Liuius 46, in epitomis.*

Istorum temporibus regnabat apud Ægyptios Ptolomæus Philometor *2 Mac 4*, cuius regni anno decimo Iudas Machabæus templum, quod Gētes sub Antiocho contaminauerant, repurgauit, altari nouo nouis è lapidibus instaurato.

Deinde eius ἐγκαινισμὸν magna letitia celebrauit & à posteris annuatim celebrari imperauit, *1 Machab. 4.* Quod æuo Christi adhuc Iudæi multa cum religione seruabant. *Ioan. 10.*

A tempore purgati per Machabæum templi, Iudæi nunquam deinceps leguntur idola coluisse. Itaque exilium, quod miseri hodie perferunt, non suæ Idololatriæ, sed Christi impiè crucifixi peccato asscribant necesse est. *Vide Osea 3 cap.*

3947 Eupator pacem cum Iudæis agitare coactus est.

l SEQVENTES reges Syriæ ita bella gessere cum Iudæis, vt ad legis repudium non cogerēt. Lege septimum

3956 cap. 1 lib. Machab. ad finem vsque.

Demetrius occiso Antiocho Eupatore nepote suo & Lysia eius nutritio rex euasit.

Bellum gessit cum Iuda. Nam cum Alcimum Iudęum, qui ad se transfugerat, pontificem constituisset, in spem victorię ductus, bellum Iudęis intulit, atque ei socium Bacchidem adiunxit.

Tum Iudęi primùm cum populo Romano amicitiam fœdúsque pepigêre, auctore Iuda Machabęo, vt Romani Iudęos, Iudęi Romanos aduersus hostes suos conseruarent. Ita indictum Regi Demetrio, ne Iudęos vexaret. *1 Mac. 8, Ios. lib. 12.*

Rex Prusias cum filio Nicomede Romam venit anno vrbis 588.

Anno sequenti rex Eumenes. Inde lex lata, ne cuiquā regi Romam venire liceret. *Flor. lib. 45.*

Prusias rex Bithyniæ à filio Nicomede interficitur.

Ieremias & Onias Iustus dudum vita functi apparent in somniis Machabęo, orantes pro populo, *2 Mach. 15.*

Alcimus alienus à genere sacerdotali pōtifex à Dem. Sotere, contra Iudam Machabęum constituitur.

Bacchides à Ionatha ad Iordanem vincitur, & post tres annos ad firmandam pacem compellitur.

Romani contra Hispanos Celtiberos, duce Scipione Nasica. Contra Lusitanos Sergio Galba prætore.

Pseudophilippus regnans in Macedonia à Metello consule interficitur. Sic Macedonia de regno tributaria fit.

m ANTIOCHENSES adiuuantibus Pto. Philometore Ægypti, Attalo Asiæ, Ariarato Cappadociæ regibus Alexandrum Antiochi superioris suppositium filium regem suscipinnt, & in acie Demetrium obtruncant.

Alexander purpuram & coronam auream ad Ionathan misit. Addidit postea fibulam auream, consanguineorum regis insigne.

Bellum contra Demetrium successorem ope Philometoris instructum gessit. *1 Mac. 10.*

In eo vincitur, & paulò pòst à Zabdiële Arabe interficitur. In eo etiam cecidit Philometor, & tertia die mortuus est. *Ibid. & Liuius lib. 52.*

n HIC, bello in Orientem ad Tryphonem expugnandum translato, multas vrbes & regiones cepit. Tandem fraude circumuentus à Mithridate Parthorum rege in Media capitur. *Iust. lib. 38.* Sed ab eo postea dimissus, iterum regnat annis 4.

Alexãdro Rege ope Philometoris subuerso regnum sibi asciuit.

Ionathan Machabeum eius partes secutum benigne habuit. Quin & vectigalium immunitate in perpetuum donauit. *1 Machab. 11.*

Simoni Ionathę successori propter grauia belli detrimenta, quod illius causa Iudæi cum Triphone gesserant, immunitatem vectigalium & tributorum omnium concessit. Quæ fuit vltima Iudæis à Regibus Syriæ data, ob quam se in libertatem vindicantes, regnum, vt antiquorum tempore fuerat condiderunt.

Mithridates Arsaces dicitur, *1 Mach. 15.*

o ANTE hunc Thryphon regnasse ponitur tribus annis à Iosepho lib. 13 Antiq. cap. 12. Sed illis etiam regnabat in locum capti fratris Ant. Pius, qui & Tryphonem dolo Antiochia & militibus per luxuriam Demetrij dispersis potitum oppressit.

Iudæam, Samariã, Ioppen, Galilæam, & confinia eius vexauit.

Frangens fœdera maiorum suorum cum Simone & Iudæis Acbenobium, deinde Cendebeum duces aduersus eos mittit. Sed ij à Simonis filiis Iuda & Ioanne, qui patri successit, ad sua redire coacti sunt. *1 Mach. 16.*

Arx Sion à Simone recepta & mundata. Qui inde cũ Romanis fœdus renouat, eisque clypeum mille minarum mittit.

Obsedit Ioannem Hyrcanum Hierosolymis. Tempore autem obsidionis dono misit in sacrificium taurum præstãtem, cornibus auro ductilì obtectis, cinctum fideliis & omni preciosorũ lapidum genere, purpureo panno & ornamentis sumptuosissimis opertum, cũ vasis aureis & argenteis plenis aromatũ. Qua pietate ab Hyrcano, & Iudęis pace agitata obtinuit, quod armis & potentia minime potuisset. *Iosippen & auctor lib. de rebus regum Israël secundi templi.* Accepta pecunia discessit. *Ios. lib. 13, cap. 5.*

Atque illud est, quod Iustinus scripsit lib. 36. Antiochus Iudæus, qui à Macedonico imperio sub Demetrio Patre

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
	Mithridate Parthorum rege, qui Arsaces, 1 Mach. 15.	
	Philometore Ægypti.	
	∴ ∴	
591	11	3956
1 Mac. 9. 10.	m ALEXANDER Bales, an. 10.	
601		3966
	Ionatha pontifice & duce.	
	Mithridate 2, Parthorum rege.	
	Philometore, Ægypti.	
	Bello Punico tertio.	
601	12	3966
Ibid. & cap. 11.	n DEMETRIVS D. Soteris filius Nicanor, an 3.	
604		3969
	Ionatha, deinde Simone pontifice & duce.	
	Mithridate 2, Parthorum rege.	
	Euergete 2, Ægypti.	
	* *	
604	13	3969
Ibid. & cap. 13.	o ANTIOCHVS Sedetes Pius Soter, an. 9.	
613		3978
	Simone pontifice & duce, deinde Ioan. Hyrcano.	

Mithridate 2, deinde Phraarte 2, Parthorum rege, an.28.

Euergete 2, Ægypti.

613 — 3978
14
p DEMETRIVS iterum secundus, an. 4.
617 — 3982

Phraarte rege Parthorū 6.

Euergete 2, Ægypti.

617 — 3982
15
q ANTIOCHVS Gryppus, an. 10.
627 — 3992

Phraarte 2, Parthorū rege, deinde Artabano an.1, Mithridate 3, an.24.

Euergete, deinde Physcone Aegypti regibus.

627 — 3992
16
r ANTIOCHVS Cyzicenus, an.18.
645 — 4010

Mithridate 3, Parthorum rege octauo.

Physcone & Alexandro Aegypti.

Patre armis se in libertatem vendicauerant, subegit.

Mortuo Mithridate Rege Parthorum bellum mouet contra successorem Phraartem ad recuperandum fratrem. Cum eo congressus in ipsa pugna interiit. *Ioseph. lib.13, cap.16.*

Postquam tribus præliis vicisset occupata Babylone, & omnibus præter Parthos populis per deditionem receptis.

Antioebo ingenti exercitū dimicanti hirundines in tabernaculo nidū fecerunt, quo prodigio neglecto prælium commisit, & à Parthis occisus est? *Obsequens.*

Circa hæc tempora Mithridates Rex Ponti moritur relicto filio Mithridate, cui ex rebus gestis Magni cognomentum fuit. *Iust. lib. 37 & 38.*

In hoc Antio. Pio desinit sacra historia. Cætera, quæ secuta sunt ad Christum repete è Iosephi lib. 13. Antiq. cap. 16, & libris septem sequentibus.

Romæ puer ex ancilla natus quadrupes, quadrimanus, quatuor item habens oculos & aures, & duplicem masculinum sexum.

Ætna mōs Siciliæ copiosos ignes vomuit in Boniensi agro. Fruges in arboribus natæ sunt. Hinc secutum in Sicilia bellum seruile, quo fere septuaginta millia seruorum prætores profligauerunt; qui tandem obsidionis necessitate compulsi erant ad cadauerum esum.

Bituitus Rex Aruernorum deducens contra Romanos 180 millia armatorum in Rhodani transitu superatur, & Romam in triumphum ducitur. *Oros. lib. 5, cap. 13.*

p SSCVNDO regnat. Imperium enim amissum, captiuitate Parthica elabēs, recuperauit. Sed post quamor annos bello intestino per Euergetem conciliato ab vxore filiisque desertus interficitur. Et filius Antiochi Pij, cui à Nasi magnitudine Gryppi cognomen fuit, matris factione succedit, ita vt nomen regis penes filium, ius omnis imperij penes matrem esset.

Post hunc tamen Alexandrum locat Iosephus, *lib.13 Ant. cap.17.*

Aris statim oppressus Gryppo concessit.

q REGNVM Gryppi in 29 ann. extendit Iosephus lib. 13 Antiq. cap. 29. Nempe quia simul cum Cyziceno regnauit. Insidiis Herodiani tandem moritur.

Bella ciuilia hanc cōfusionem pepererunt, & regnum perdiderunt. Philometorem hunc sæpius vocat Ioseph.

Ad Scipionem minorem in Hispania ad Numātiam res gerentem munera misit amplissima.

Alexandrum quendam ab Euergete Ægyptio excitatum adoptionis titulo regnum apperentem post multa prælia secundo anno regni cepit & interfecit. Matrem poculum veneni, quod ipsa obtulerat, bibere compellit.

Phraartes Parthorum rex sextus, primus Regum illorum amicitiam Romanam per legatos à L. Sylla Felice Proconsule tum bellum Mithridaticum in Asia gerente petiit & impetrauit. Cui in bello cum Scythis gesto occiso patruus Artabanus successit, an. 1. *Onuphrius in Romano Imperio.*

Cyzicenus Syriam inuadit.

r ANT. Cyzicenum Ioan. Hyrcanus bello victum fugauit.

Ex hoc tempore Syria crebris motibus agitata est, donec in Romanorum potestatem venit.

Mithridates Artabaoi filius 8 fuit Arsaces siue Parthorum rex. Ex rebus strenue gestis cognomentum magni meruit. *Iustin.lib.41.*

Multos enim populos regno addidit, cum Scythis aliquoties prosperè dimicauit, vltórque parentum iniuriæ fuit.

Bellum Armenis intulit. Inde propter crudelitatem à Senatu Parthico pulsus fratrem Orodem successorem habuit.

Hic est ille Orodes, qui primus bella cum Romanis gessit. Crassúmque cum filio & omni ferè Romano exercitu deleuit, & Pacorum filium misit ad reliquias belli Rom. persequendas, donec is magnis reb. in Syria gestis in patriam Patri suspectus reuocaretur, eóque absente exercitus Parthorum in Syria relictus à C. Cassio quæstore Crassi, cum cunctis ducibus cæderetur.

Cætera Parthicæ historiæ infra in bellis ciuilibus Pompeij, & extremis Ægyptiorum regibus, & in Augusto. Nam hi bellis ciuilibus Pompeio contra Cæsarem, Bruto & Cassio contra Augustum & Antonium misere auxilia.

f SELEVCVS Gryppi f. cum Patruo Cyziceno de Syriaco imperio dimicauit victúmque acie interfecit. Sed nec propterea regnum est consecutus. Nam à Patruële pulsus est, & à subditis in palatio concrematus.

Frater Seleuci collecta manu Cyziceni filium regno exuit, & in parte Syriæ regnat. Simili ratione Philippus Gryppi minimus f. in alia Syriæ parte regnat, donec postremo à Gabinio caperetur.

Syri principum discordię pertæsi vltro se Tigrani Armeniæ regi dediderunt. *Iust.lib.40.*

t A TIGRANE per Pompeiū capto ad Iulium Cæsarem anni fuerunt ferè sedecim.

Ita à Seleuco Nicanore Regni Syriaci conditore ad Cæsarem anni 250.

Syriam tenuerūt posteri Seleuci Nicanoris vsque ad Antiochi Pij filios. Tum enim Pompeius prouinciam illam sub potestatem imperij redegit, relicto illic prætore Scauro. *Plutarc.in Ant.* deinde Gabinio, mox M. Crasso, qui contra Parthos periit.

Reliquam Syriaci regni partem Parthi ad se transtulerunt, & sic diuisione veluti orbis cum Romanis facta, Orientis imperium tenuêre, quo tempore Romani toto Occidente potiebantur, & cum his de summa rerum decertarunt.

Tigranes Armeniæ rex petentibus Syris ob fratrum regum discordiam, rex fit Syriæ annis 18, *Iustin.Hist. lib.*40.

Persas sæpe vicit, Mesopotamiam occupauit, Syriam & magnam Phœnicię partem Philippo vltimo Syriæ regi profligato ademit, donec post annos 19 in Romanorum venit potestatem.

Ita imperia post mortem Alexandri Magni in mūdo præcipuè sex orta sunt & concurrerunt, quæ in sequenti quarta eius successione percēsebimus, Ægyptium, Syriacum, Macedonicum, Romanū, Carthaginense, Parthicū.

Præter Parthicum istorum omnium recentissimum, cætera intra ducentos quinquaginta annos à Romano omnium minimo & contemptissimo absumpta sunt.

a Cvm

Anni vrbis cōditæ		Anni mundi
545	17	4010
647	f PHILIPPVS an.2.	4012
	Mithridate 3 Parthorum rege octauo. *Lathyro Aegypti.*	
	Summa an.216.	
647	18	4012
665	t TIGRANES Rex Armeniæ an.18, quo capto Syria Romanorum Prouincia facta est.	4030
	Mithridate 3, Parthorum rege octauo, deinde Orode, an.18.	
	Lathyro Ægypti, denique Aulete.	

An. ante Christum natum. | Anni vrbis cõdita. | Anni mundi.

303 — *Quarta & vltima Alexãdri successio.*

REGES ÆGYPTI.

426 — 3791

I

2 PTOLOMÆVS LAGI Soter, an. 40.

466 — 3830

* *

Pontifice Onia Iaddi filio, deinde Simeone Prisco, mox Eleazare.

Nicanore Asiæ & Syriæ rege, an. 32.

Arideo an. 7, Cassandro an. 18, Antipatro & Alex. an. 4, Demetrio an. 6. Pyrrho mens. 6, Lysimacho an. 6, Macedoniæ Regibus.

466 — 3830

2 CVm Magnus Alexand. nauem actuariam 12 ordinum cõdidisset, hic Ptol. Soter ad quindecim instituit primus. Demetrius Antigoni ad 30. Ptol. Philadelphus ad 40. Ptol. Philopator ad 50. *Plin. lib. 7, cap. 56.*

In Ægypto coluit literas apud se babens Stilponem philosophum Megaticæ sectæ æmulum. Syriam regno suo adiecit, in Iudæam ascendens prętextu sacrificandi Sabbato Hierosolymã occupauit. Deinde multos de Iudæa & Garizim captiuos traxit in Ægyptum & vendidit. *Ioseph.*

Quos tamen postea benigne tractauit. *Idem.*

Ita Iudæa post Alexãdrum Magnum primùm paruit Ptolomæo Lagi illam armis occupanti. *Euseb. Ioseph.*

Inde Philadelpbo, tum Euergeti, ad extremũ Pt. Eupatori. Quo tempore vnus post alterum regnarũt in Sytia Seleucus Nicanor, Antiochus Soter, Ant. Theus, Seleucus Callinicus, Seleucus Callinici F. & Antiochus Magnus, qui primus Pr. Eupatori Iudæam ademit.

Quę partim erat tributaria, partim libera. Tributaria, quia regibus Ægypti primum, deinde Syriæ, stipendium pensitabat. Libera, quia leges ac magistratus suos habebat, non externos, suis parens Pontificibus.

Pyrrhum regem Epirotarum depulsum sub extremum regni sui tempus restituit.

Sex annis ante Nicanorem Regem Syriæ & cæteros Macedonas regnasse quietè in Ægypto & sine æmulis ab aliquibus traditur. Mox scilicet post Alexãdri mortem. Ab aliis non nisi sex post Alexand. mortuũ, quòd inter eius successores tandiu de rerum summa dimicatum sit, donec quisquis potuit sibi imperij partem rapuit, quòd totum obtinere non posset. Priorem sententiam esse rectiorem docet collatio historiæ Ægyptiacæ cum cæteris.

Mercurius Trismegistus Ægyptius, cuius bodie extant dialogi duo, Pœmander & Asclepius. Mibi enim vidétur errare, qui eum propinquum Mosi, eundémque cum Deo Mercurio faciunt, vt Suidas, qui eum Pharaone antiquiorem prodit. Nam Ægyptus Græcum idioma vix ante Alexandrum Magnum audiuerat, vt Gręcè multa de Verbo Dei, congruentia oraculis diuinis scribere ante Græcorum cum Hebręis congressum potuerit. Deinde citatur duntaxat à recentioribus. Sed & in chartis è papyro centum & decem millibus sua de rebus diuinis & naturalibus conscripsisse à Iamblicho memoratur. Papyri autem vsus ad hanc refertur ętatem. Pręterea ipse Pœmandri Dialogus Sibyllarum meminit, quę multis post Mosem sęculis extiterunt. Denique Æsculapius siue Asclepius is, ad quem iste scribit, Phidię, qui Periclis ętate vixit, recordatur.

Adde quòd in Aſclepio inter Heroas antiquos nominat Vranum, Saturnum, & Mercuriú, quos conſtat extitiſſe paulò ante bellum Troianum.

Dies à Planetis nominauit, ordinauítque. *Philaſtrius*. Hinc Diei Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, &c. in antiquioribus authoribus nuſquam apparent veſtigia. Vt rectè Dion Niceus & Xiphilinus in Pompeio, recentem dierum appellationem ſcribant. Ex ſtellis erraticis dies primum diſpoſuerunt Ægyptij. Deinde ad reliquas gentes id emanauit, nec olim quidem, ſed propè iſta (Pompeij) tempora, &c.

Inſaniam poëticam de diis Gentium non abhorruit. *Auguſt. lib. 8 Ciuit. cap. 28. Lact. lib. 4, cap. 18.* Celtas, ad quos perrexerat, Solem adorandum docuit. *Philaſtrius lib. de hæreſ.*

Horas primus obſeruaſſe dicitur ex vrina animalis Serapi dicati, quod duodecies diei & noctis vnius ſpatio vrinam emittit. *Polyd. Virg. de Inuent. rerum lib. 2, cap. 5.* Et certè nondum Græcis & Romanis his temporibus horarú ratio nota erat & vſitata. Nam poſt reperta ſolaria apud eos obſeruari cœpit. Vnde nec duodecim tabulis vſquá horas nominatas inuenies, nec Varro horarum in diei partitione meminit. *Cenſor. de die Natali, cap. 19.* Hebræis contrà & Chaldæis earum vſus antiquiſſimus, vt ex horologio Achaz, & Ezechię hiſtoria liquet. *Eſa. 38. 4. Reg. 20.*

Thebæis anni & temporum rationem dedit. *Diod. Sicul. Strab. lib. 16.*

Docuit deos Gentilium fuiſſe homines mortuos. *Aug. lib. 8 de Ciuit.*

Soſtratus Pharum Alexandriæ ſecundum è ſeptem mundi miraculis conſtruxit.

Theophraſtus, Zeno Cittieus Stoïcæ ſectæ princeps. Epicurus Epicureorum auctor. Menander.

Euclides iunior Megatenſis (alius à Megarico Socratis diſcipulo) auctor elementorum Geometricorum, & aliorum operum Mathematicorum ſub hoc primo Ptolomæo vixit. *Proclus.*

Gallos ex Europa in Aſiam tranſgreſſos Syri expellunt.

Agathocles Sicilię tyrannus & Hamilcar Pœnorum dux Giſconis f. inter ſe pugnant. Ille etiam in Italiam pugnaturus traiecit. Tenuis ſcilicet adhuc Romanorú erat potentia & nomen.

ROMAE Volſci, qui bellum cum Romanis ſub Tarquinio Superbo inchoatum per ducétos propè annos continuarunt poſtremo Priuerno capto à Coſſ. L. Æmylio Mamercino, & C. Plautio domantur. *Liuius.*

Publilius Philo tribus annis poſt, Valæpoli capta Opicos ſubigit, vbi Cumæ, Baiæ, Puteoli, Neapolis. *Idem.*

Hernicos Anagnia capta Q. Martius Tremulus Coſſ. debellauit Vrbis 447. Hinc C. Iunius Brutus dictator. Quatuor annis pòſt, Æquos, qui adiunctis Volſcis multa bella poſt exactos reges geſſerant. *Idem.*

An. ante Christum natum.	Anni vrbis cõdita.	Romæ Coſſ.	Anni mundi.
303			3797
	426	*L. Æmilio Mamercino 2, C. Plautio Deciano.*	
	427	*P. Plautio Proculo, P. Cornelio Scappla.*	
	428	*L. Cornelio Lentulo, Q. Publilio Philone 2.*	
	429	*L. Papyrio Mugillano Curſore, C. Pœtelio.*	
	430	*L. Furio Camillo 2, Iunio Bruto Scaua.*	
	431	*C. Sulpitio Longo 2, Q. Æmilio, Au. Cerretano.*	
	432	*Q. Fabio, L. Fuluio.*	
	433	*T. Veturio Caluino, Sp. Poſtumio.*	
	434	*L. Papirio Curſore 2, Q. Publilio Philone.*	
	435	*L. Papirio Curſore, Q. Au. Cerretano 2.*	
	436	*M. Foſlio Flaccinatore, L. Plautio Venmone.*	
	437	*C. Iunio Bubulco, Q. Æmilio Barbula.*	
	438	*Sp. Nautio, M. Popillio.*	
	439	*L. Papirio Curſore 4, Q. Publilio Philone 4.*	
	440	*M. Pœtelio, C. Sulpitio.*	

An. ante Christum natum.	Anno vrbis cõdita.		Anni mundi.
303	441	*L. papirio Cursore 5. C. Iunio Bubulco 2.*	3791
	442	*M. Valerio, P. Decio.*	
	443	*C. Iunio Bubulco 3. Q. Æmilio Barbula 2.*	
	444	*C. Marcio Rutilo, Q. Fabio.*	
	445	*Q. Fabio, P. Decio.*	
	446	*Ap. Claudio, L. Volumnio.*	
	447	*Q. Marcio Tremulo, P. Cornelio Arvina.*	
	448	*L. postumio, T. Minucio.*	
	449	*P. Sempronio Sopho, P. Sulpicio Saverrione.*	
	450	*L. Genucio, Ser. Cornelio.*	
	451	*M. Livio Dentere, M. Æmilio.*	
	452	*M. Valerio, Q. Appuleio pansa.*	
	453	*M. Fulvio pæto, T. Manlio Torquato.*	
	454	*L. Cornelio Scipione, Cn. Fulvio.*	
	455	*Q. Fabio Max. 4, P. Decio mure 3.*	
	456	*L. Volumnio, Ap. Claudio.*	
	457	*Q. Fabio Max. 5, P. Decio 4.*	
	458	*L. postumio megello, M. Atilio Regulo.*	
	459	*L. papirio Cursore, Sp. Carvilio.*	
	460	*Q. Fabio Gurgite maximi F. D. Iunio Bruto Scæva.*	
	461	*L. postumio, C. Iunio.*	
	462	*P. Cornelio Rufino, M. Curio Dẽtato.*	
	463	*M. Valerio Corvino, Q. Caditio Noctua.*	
	464	*Q. marcio Tremulo, P. Cornelio Arvina.*	
	465	*M. marcello, Sp. Nautio.*	
263	466	2 b Ptolomæus PHI-	3830
	505	LADELPHVS an. 38.	3867

464 M. Curius Dentatus de Samnitibus, Sabinis, Lucanis triumphauit. *Orosius, Frõtinus, Velleius*, de Pyrrho, sed paulò post. *Apuleius Apol. 1*, sic dictus quòd cum dentibus natus esset. *Plin. lib. 7.*

Pyrrhus Epirotarum rex, qui paulo pòst in Italiam contra Romanos venit Quem aiunt primũ docuisse aciei rectè instruendæ artem, annis 36 post mortem Alexandri Magni. Nam primus totum exercitum sub eodem vallo continere instituit. Qua ordinatione notata Romani paulatim ad hanc vsq; metationẽ peruenerunt. *Front. lib. 4.*

b ALEXANDRIAE bibliothecã 54 millium & Octingentorum librorum Philadelphus instruit. Gellius tamen lib. 6, cap. vlt. ad millia fermè voluminum septingenta, tantum habet ac ea omnia belli priore Alexãdrino à militibus Cæsaris forte auxiliariis incensa esse.

Iudæos ad centum viginti millia libertati restituit, & dona votiua Hierosolymam misit.

Lectos decem cum argenteis pedibus & congruentem eis supellectilem, càlicem talẽtorum 30, purpuram, coronam decoram, stolas decem, lineas de bysso centum, Pateras, Trullam, libatoria aurea, Crateras aureos duos, &c.

Bellum gessit contra Antiochum Theum, quod vt finiret, filiam suam Beronicen ei dedit, cùm iam de Laodice priore vxore duos haberet filios Seleucum Callinicum, & alterum Antiochum.

Sed inde Laodice veneno Antiochum sustulit, & Beronicen cum filio, quem ex Antiocho genuerat, occidendum tradidit, quæ prædixerat *Dan. c. 11.*

Pyrrhi cladibus & Romanorum incrementis cognitis Romam misit munera, & cum eis amicitiam societatémque iunxit. *Zonaras, Eutrop. Valerius*, qui legatos ad hunc vicissim regem Roma missos nominat Q. Fabium Gurgitem, Fabium pictorem & Q. Ogulinum.

Præceptorem habuit Stratonem Lampsacenum, quo tẽpore Silphon philosophus clarebat.

Vetus testamentum ex Hebræo in linguam Græcã per 72 interpretes à Pont. Eleazaro impetratos conuerti iussit, trecentis plùs minus ante Christum annis.

Mirum autem est Talmudicos scribere septuaginta interpretes quinque duntaxat legis Mosaïcæ libros conuertisse, & duobus tantum in locis, vel iuxta Iosippum initio suæ historiæ tredecim, idque consulto, à veritate Hebraïca discessisse, ne Lex gentilium opiniones videretur resipere. Sic Aristeas, sic Iosephus in præfat. Antiq. & lib. 12, c. 2, & omnis Hebræorũ schola, *Hier. in 5 Ezec.*

Sed videntur confudisse Septuaginta interpretum versionem cum quadam alia vetustiore, quas sic distingui oportuit, vt Aristobulus Iudæus, apud Eusebium *lib. 13 præp. cap. 7, & lib. 9, c. 3,* indicat.

Totam Scripturã Philadelphi iussu fuisse conuersam, eũ ante eum, atq; adeò ante Alexãdrum

Aa

Persarúmq; imperiũ quinq; lib. Mosis in Grecũ cõuersi duntaxat extarẽt (incerto tamẽ interpr.)

Aristeas autem & Iosephus fortassis Legis vocabulo comprehẽderunt vniuersam Scripturam veterem, vt Christus, *Ioan.10 & 15.* Nam etiam Ioseph. sic interdum vsurpat, vt lib. 2 cõtra Appion.

Vel significant, iussu Philadelphi Legem duntaxat conuertisse, reliqua verò per se & sua sponte antequam descedcrent.

Nam cætera transtulisse ex eo constat, quòd cum nullus præter eos nominetur interpres vsq; ad Aquilam temporibus Adriani Cæsaris, Apostli & Apostolici Adriano superiores Prophetas, Psalmos, & alios Scipruræ libros citant, tanquam è Græca versione.

Quod si verum est, illorum interpretationem oportet vetustate esse corruptam, vt omnino crediderim. Non enim probabile est tot tantósque viros tam aliene multis in locis 22 librorum deerrasse ab Hebraïcis voluminibus, & plerúmque à vero literæ sensu. Psalmos perpetuo excipio, qui vt etiam hodie extant, sentẽtiam Hebraïcam optimè omnium referunt, & plerísque locis reddunt illustriorem, vt aliquando docebimus.

Nobis assentitur Macarius Logothetes, in libro Metaphrasis, his verbis. Diuinus igitur Lucianus, conspicatus sacros libros multis corruptelis infectos partim temporis longinquitate, partim continua ex aliis transpositione, & quidẽ nõnullis sceleratissimis, qui Græca literatura excellebãt, ipsorũ sententiã peruertere tẽtantibus, & multas labes inserẽtibus, ipse eos omnes assumens, ex Hebraïca lingua, quam perfectè callebat, renouauit, in emendatione magnum perferẽs laborem. *Suidas in voce νοθεύει & in Luciani vita.*

Imo & ipse Hieronym. præfat. in lib. Paralip. Septuaginta (inquit) interpreteres viriatos, tres emẽdarunt, Lucianus, Hesychius, Origenes. Luciani emendationem sequuti sunt Christiani ab Antiochia vsque ad Cõstantinopolim, Hesychij Ægyptus & Alexandria, Origenis mediæ inter Antiochiam & Ægyptum prouinciæ.

Hanc autem emendationem interpretor mixtionem ex aliis. Miscuerunt enim cum illa reliquas interpretationes Græcas, vt iam Græca, quæ habetur, non sit pura illa à Septuaginta illis senioribus primum facta. Dum autem miscuerunt, sæpe, vt fit, cuiusque interpretis errorem sequi potuerunt, &c.

Hieronymus in quadam epist. ad August. quæ est inter ipsius Aug. epistolas vndecima, narrat Origenẽ eos, dum emẽdare optaret, corrupisse, & alibi, ante Origenem, quot essent codices, tantam fuisse diuersitatem exemplarium, quæ non modò ad sua vsq; tempora perdurarit, sed & sua incude eguerit, asteriscis & virgulis prænotatis.

Vnde factum, vt multi alij quondã de integro vertẽdi laborẽ susceperint, Aquila Iudęus tẽpore Adriani Cęsaris, deinde Theodotion Ephesinus Iudaïcę religionis proselyta Imp. Cõmodo, tum Sym-

An. ante Christũ natum.	Anni vrbe cõditæ.		Anni mundi.
263		∴ ∴	3830
		Eleazaro pontifice, deinde Manasse.	
		∴ ∴	
		Antiocho Sotere an. 19. deinde Anti. Theo. an. 15, Syriæ regib.	
		∴ ∴	
		Lysimacho an. 6, Ptol. Cerauno mens. 3, Antipatro an. 1, Sosthene mens. 7, Antig. Gonata an. 36, Macedoniæ regibus.	
		∴ ∴	
		Romæ Coss.	
	466	*M. Valerio Potito, C. Ælio Paeto.*	
	467	*C. Claudio Canina, M. Æmilio Lepido.*	
223		∴ ∴	3867

An. ante Christũ natum.	Anno vrbis cõdita.		Anni mundi.
263		* *	3830
		∴ ∴	
	468	*C. Seruilio Tucca, L. Cæcilio.*	
		Bellum Gallicum Senonicum.	
	469	*P. Cornelio Dolabella, Cn. Domitio Caluino.*	
		∴ ∴	
	470	*C. Fabricio Luscino, Q. Æmilio Papo.*	
		∴ ∴	
	471	*L. Æmilio Barbula, Q. Marcio Philippo.*	
		Bellum Tarentinum & Regis Pyrrhi.	
	472	*P. Valerio Læuino, T. Coruncanio.*	
		∴ ∴	
	473	*P. Sulpicio Sauerione, P. Decio Mure.*	
		∴ ∴	
223			3867

Symmachus ſub Seuero, poſtea ſub Caracalla 5 editionis Hieroſolymis inuentæ, demum ſextæ & ſeptimę auctores incerti. Niſi quod Septimam aliqui tribuant Luciano Martyri.

Ex quibus omnibus ſua Hexapla cõflauit Origenes. Ea enim ſic appellauit, q. ſextuplicia propter 6 interpretationes in vnũ volumen coactas, non à numero columnarũ, quas octo fuiſſe conſtat vt duę caperent contextum Hebręũ, Hebręis & Græcis caracteribus, inſtar octapli Pſalterij Epiſc. Nebienſis. Præterea cortexit, id eſt, corrupit, vt Hieron. interpretatur, verſionem 70, quæ deinde ſola videtur obtinuiſſe in Græca Eccleſia. *Epiphan. hæreſi 64 contra Origenianos.*

Vtut ſit, non ſine Dei erga Gentes, quas in ſuã Eccleſiã colligere paulo pòſt cupiebat, mirabili prouidentia, qualiſcunq; ſeruata eſt, cùm reliqua Bibliotheca bello Alexãdrino, quod Iulius Cæſar geſſit contra Ptolomeum, vt Cleopatram ab ipſo pulſam reſtitueret, flammis concremata ſit.

Sed nec dubito eis ſpiritũ propheticũ aſtitiſſe, dum verterent, quoniam diuiniſſimè oracula de Chriſto obſcuriora tranſtulerunt, ab Apoſtolis authoritatem acceperunt, ab Hebræis maxima laudis teſtimonia conſecuti ſunt, ab eccleſiæ columnis, vt prophetæ, commendati ſunt. *Tertul. in Apol. c. 18 & 19. Iuſt. mart. Orat. 1 ad Gentes. Epiph. de menſ & pond. Iren. lib. 3, cap. 25. Aug. lib. 8 de Ciu. c. 11, & lib. 18, c. 38, & quæſt. ſuper Gen. 169.*

Quare & eorum memoriam colebant Iudæi Alexandrini anniuerſario feſto. *Philo de vita Moſis,* 8 Decembris ſcilicet. *in ipſorum Calend.*

Denique verterunt, prout expediebat Græcis ad fidem ſuo tempore conuertendis, nonnullis de induſtria Deo afflante immutatis.

Propheticè & Spiritus S. inſpiratione non tantum quædam mutauerunt, verum etiam addiderunt ex opinione veterum, etſi id confutet Hiero. præfatione in Pſalmos.

Nec minore erga ſuos beneuolentia Deus de Hieronymo poſteà eccleſię prouidit. Is enim nõ modo veteres editiones, vt potuit, emẽdauit, ſed etiam ſeptimam, quæ mox à Sophronio Gręco ſermone donata eſt, vt pleráq; alia tãti viri opera, de ipſo Hebraïco multò incorruptius tranſtulit.

Ea eſt, qua nunc ſtudio Damaſi & ſequentium Pontificũ vtimur in Eccleſia, quamq; editionem vulgatam nominamus, vt probat Eugubin. pręf. in ſuos ad Moſem commentar. vbi rectè excipit interpretationẽ Pſal. quę nõ potuit recipi, quod iam Veteris cãtus in tẽplis tritus eſſet. Hieronymiana vtcunq; ſupereſt inter eius opera. Hebræi quoq;, inter quos R. Ioſeph Albo, R. Selomo, R. Dauid, Elias Leuita, noſtrę vulgatę ęditionis interpretẽ Hiero. agnoſcunt, & frequenter non ſine honoris titulo & pręfat. citãt, vt alibi docuimus.

Eleazarus Iudæorum Põtifex. Berachia Dux. Antiochus Theus Rex Syriæ Antiochiã condit.

Pręter viginti duos lib. ſacros, alij ſeptuaginta duo apocryphi in Ægyptum delati ſunt, auctore

Epiphanio in libro de mensuris, & ponderibus scripturæ. Vnde fortassis libri Tobiæ, Baruch, Iudith, & similes, qui in nostris Biblijs Græcis & Latinis hodie reperiuntur, ad nos peruenerunt. Alioqui enim apud recentes Hebræos aut non extant, aut certè non sunt Authentici. Quoniam eorum primus canon iam erat conditus ab illa magna Synodo, cuius scriba fuit Ezras, vt supra docui, & prætereà docent Heb. *Tract. de votis in Tal. & R. Mose de Kotsis præf. in Seph. Mizuoth. Sed est alter canon, de quo etiam suprà.*

Iesus, filius Syrach auctor Ecclesiastici, qui panaretos dicitur, id est, de omni virtute liber. Fuisse fertur vnus de septuaginta duob. interpretibus. De stirpe Iesu sacerdotis, cuius Zachar. meminit. Eius librum fuisse canonicũ & sacrum Iosephus indicat lib. 2 contra Appioné pag. 948 Græci exempli, capitis 42 sententiam citans.

Ieremiæ Prophetæ nepos creditur. Ben Sirá Hebræis dicitur, cuius nomine feruntur sententiæ Chaldaïco sermone, citatæ à Tanhuma pag. 81, col. 2, vetustissimo Rabbino in Pentateuchũ.

Aristobulus Agathobuli discipulus vnus fuit è 70 interpretibus. *Anatolius Laodicenus apud Euseb. hist. 7, cap penult.*

Philo Iudæus senior, fortasse & ipse è 70 interpret. quem aliqui faciunt sapientiæ Salomonis concinnatorem (Nam alter iunior vixit Caij Imp. temporibus.) Fuit & alius iisdem temporibus, magni apud ethnicos nominis, de quo *Ioseph lib. 1 contra Appionem.*

Fortasse qui Byblius dicitur, & ex lingua Phenicum transtulit historiam Sanchuniathonis auctoris antiquissimi.

Aristeas Philadelphi cubicularius scribit historiam de 72 interpretibus.

Demetrius Phalereus Theophrasti discipulus regius Bibliothecarius. Leontiũ docta meretrix.

Chrysippus Stoïcus, qui plura scripsit quàm cæteri possent legere. Carneades Academ. qui nihil proponebat, quod non probaret, nihil improbabat, quod nõ expugnaret. Ecateus Abderides philos. qui & librum edidit de vita Abrahæ. (*Ios. lib. 1 Ant. c. 7.*) Lycophron, è cuius tragœdiis vnica extat Cassandra, Philadelpho charus, non tam propter poësim, quàm ob Anagrámatismos.

Timochares Astronomus, Aristophanes Grámaticus, Zoilus Amphipolita Homeromastix Alexandriæ degunt, vbi musæ posthabitis Athenis suum domicilium collocarant.

Post Phalereũ Bibliothecæ præfuit Callimachus. Octingétos libros scripsisse fertur. Soli autem hymni supersunt.

Coætaneos sex alios poëtas habuit, qui omnes à pleïadum numero Pleïades dicebantur: Lycophronem, Aratum, Theocritum, Nicandrum, Philicum, Homerum Iuniorem. Vide Tzetzem Lycophronis interpretem.

Abhinc serio Ægyptus Philosophari Græcè, & Græcas scholas instituere: quin etiam per totũ Orientem

An. ante Christum natum	Anni vrbis cõditæ		Anni mundi
263		* *	3830
	474	*C. Fabricio Luscino 2, Q. Æmilio Papo. 2.*	
	475	*P. Cornelio Rufino, C. Iunio Bubulco.*	
	476	*Q. Fabio Gurgite, C. Genucio Clepsina.*	
	477	*M. Curio Dentato, L. Lentulo.*	
	478	*Ser. Cornelio Merenda, M. Curio Dentato 4.*	
	479	*C. Fabio Dorso Licinio, C. Claudio Canina.*	
	480	*L. Papirio Cursore, Sp. Caruilio.*	3867

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõdita.	
203		
	481	C. *Quinctio Claudo, L. Genucio Clepsina.*
	482	C. *Genucio* Clepsina, Cn. *Cornelio Blascone.*
	483	*P. Sempronio Sopho, Ap.* Claudio *Caci F.*
	484	*M. Atilio Regulo. L. Iulio Libone.*
	485	*D. Iunio pera, N. Fabio pictore, Caudice Caci fratre.*
	486	*Ap.* Claudio, *M. Fuluio Flacco, quando* Primum bellum Punicum.
	487	*M. Valerio Messala Max., M. Otacilio* Crasso.
	488	*L. postumio Albino, Q. Mamilio Vitulo.*
	489	*L. Valerio Flacco, T. Otacilio Crasso*
	490	Cn. *Cornelio Scipione Asina*, C. *Duilio.*
	491	C. *Aquilio Floro*, L. *Cornelio Scipione.*
	492	*A. Atilio* C*alatino, Q. Sulpicio paterculo.*
	493	Cn. *Cornelio*, C. *Atilio Serano Regulo.*
	494	*L. Manlio Vulsone Longo, Q.* C*ædicio, eóque mortuo, M. Atilio Regulo.*

Anni mundi.

Orientem Græcus sermo vigere cœpit. *Hieronymus in procemio lib. 2 commentariorum ad Galatas.* Metasthenes Persa historiam scribit.

3830

Imo verò per Occidentem, ita vt cum Græcorum imperio, eorum quoque disciplinæ, leges & sermo in mundo, vt fit, propagata sint, sicuti attingit Cicero pro Archia. Nam etiam nostri Galli linguam Græcam coluerunt, Druidis & Semnotheis (voces sunt Græcæ originis) apud se institutis, qui rebus diuinis præessent, sacra priuata & publica procurarent, religiones interpretarentur, iuuentutem erudirent, de controuersiis publicis priuatisque responderent, præmiis pœnisque impositis. *Cæsar lib. 6, de bello Gallico.*

Arcesilaus auctor nouorum Academicorum, qui spem omnis scientiæ eripuit. *Seneca.*

Zenone Stoïco succedit Cleantes.

Eidylia Theocritus, Aratus Antigoni Macedonum regis medicus scribit Phęnomena, Nicãder Theriaca & Alexipharmacs. Athenodorus Arati frater primus Zoilo pro Homero contradixit.

Aratus ignarus Astrologię ornatissimis atque optimis versibus de cœlo stellisque dixit, atque conscripsit. *Cic. 1 de Oratore.*

Vsus papiri, qua abundant Nilus & mare Ægyptium rubrum, siue chartę iunceę, inuẽtus est, cum ab Attalo rege primo Pergami & Galatię mẽbranas Philadelphus obtinere, ad parandam librorum tantam supellectilem, non potuisset. Antea scribebatur in libris siue corticib. arborũ.

Huius autem ęmulatione Attalus insignem, quidem, sed tamen multò inferiorem bibliothecam parat, viris doctis, quales plurimos istud ęuum ferebat, è Gręcia conquisitis.

Sic & reges Asię, quorum Bibliothecę Euphorion ab Antiocho magno fuit prępositus. *Suidas in Euphorione.*

Attalus rex aurum intexere in Asia primus docuit. Vnde textum Attalicum.

Consynges Nicomedis regis Bithynię vxor à canibus propter lasciuiores cum viro iocos laceratur.

Nicomedes Nicomediam condit.

ROMANAE *sub philadelpho propriè incipiunt, ab an. Vrbis 466 ad 505. nam ante hoc tempus paruus fuêre momenti & nominis. Ideo ea nunc seorsim, non vt antea promiscuè, degustabimus.*

ROMAE Plebs propter æs alienũ post graues & lõgas seditiones, ad vltimum secessit in Ianiculum. Vnde à Q. Hortensio deducta est, qui in ipso magistratu decessit, *Flor. Zonar. Aug. 3 de Ciu.*

Plebiscita hinc lege Hortẽsia nõ minus, quàm leges valere cœperunt. *Gell. lib. 15, c. 27.* Quę lex antè lata fuerat Q. Publilio dictatore 414, sed fortè non obseruata.

Bellum Gallicum Senonicũ, in quo L. Cæcilius Cos. cæsus est, sequenti anno à Dolabella

3867

confectum, cunctis Gallorum reliquiis in He-

truria ad Varronis lacum deleris, ne quis eataret in ea gente, qui incensam à se Romam gloriaretur. *Florus.*

Cæteris gallis tertio ante Pyrrhi in Italiam aduentum anno pax data. *Polybius.*

Sicque ab Æsi fluuio quondam Italiæ termino vsque ad Rubiconem Italiæ fines producti sunt.

Nondum Hetrusco bello confecto, cum Tarentinis & rege Pyrrho per biennium bellatum est. *Iornandes, Plutar. in Pyrrho.*

Res contra Lucanos, Samnites, Bruttios prosperè gestæ. Vnde Tarentini & Samnites Pyrrhū ea Sicilia reuocarunt, qui sic imperium Siciliæ tam cito amisit, quàm facilè quæsiuerat.

Sed nec in Italia fortuna meliore tertium pugnās vsus in Epirum regreditur anno, postquam in Italiam primum venisset, quarto. *Iustinus.*

Bis castris cautus, bis sauciatus & victus. *Florus.*

Adhunc vsque annum Roma scandulis tecta fuit. *Plinius lib. 16, cap. 11.*

Et Italia primum vidit Elephantos. *Idem lib. 8. cap. 6.*

Tarentini mortuo Pyrrho Carthaginenses in auxilium vocant.

Demum Vrbis 480 bellum Samniticum & Tarentinum confectum per Caruilium & Papirium. Victis pax & libertas data.

De Samnitibus vigesimus quartus triumphus actus. *Florus.*

Qua victoria magna pars Italiæ in potestatē Romanorū redacta est, victis præsertim Tarentinis, Samnitibus, Lucanis, & paulò ante Hetruscis.

Vrbis 483 ante Sempronium & Appiū Claudium, Eutropius Q. Ogulinum & C. Fabium Pictorem collocat. Sic Plinius & Velleius.

484 Argento signato aut 5 annis ante primū Punicum Romani vti incipiunt. *Plin. lib. 33, c. 3. Florus,* id est, denariis argenteis, *Zonaras.*

Conduntur à Romanis Ariminum in Gallia, Benenentum in Samnio. *Velleius lib. 1.*

Picentini, Salētini, Brudusini portu commodo instructi ad traiiciendū in Illyricum & Græciam, vincuntur M. Atilio duce. *Florus. Zonaras.*

Sassinates, siue Vmbri, Messapiei, & Vulsinij. *Idem.*

An. 486 ante Appium Claudiū & M. Fuluium Fasti Siculi Q. Fabium Max. L Mamilium Vitulum Coss. ponūt. Sic Zonaras & Cuspinianus.

Anno sequenti bellum Punicum primum susceptum est Appio Claud. Coss. quòd Pœni Tarentinis aduersus Romanos auxilio venissent, & Romani vicissim eum Syracusano Hierone Pœnorum hoste amicitiā iniissent. Solinus confert in Vrbis 489.

Tum quidem clarum Rom. nomen erat, at arma nondum extra Italiam mora fuerant.

Bellum Punicum primum.

Primo foris à Romanis gestū Appio Claudio Cęci fratre, M. Fuluio Flacco Coss. post Romam conditam

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
263	466	* *	3830
	495	*M. Æmilio Paulo, S. Fuluio Nobiliore.*	
	496	*Cn. Cornelio Scipione Asina, A. Atilio Calatino.*	
	497	*Cn. Seruilio Capione, C. Sempronio Blæso.*	
	498	*C. Aurelio Cotta, P. Seruilio Gemino.*	
	499	*L. Cæcilio Metello, C. Furio Pacilo.*	
	500	*C. Atilio Regulo, L. Manlio Vulsone Longo 2.*	
	505		3867

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cō-ditæ.		Anni mundi.
263	466		3830
	501	P. Claudio Pulchro, L. Iunio Pullo.	
	502	P. Seruilio Gemino, C. Aurelio Cotta.	
	503	L. Cæcilio Metello, N. Fabio Butcone.	
	504	M. Fabio Licino, M. Otacilio Crasso.	
	505	M. Fabio Buteone, C. Atilio Bulbo.	3867

conditam annis ferme 490. *Gell. lib. 17. cap. 21.* Viginti post bellum cum Pyrrho sumptum. *Ibid.* 60 post Alex. mortuum. 251, ante Christum. Nam antea annis prope quingentis domi luctari tantùm fuerant, ad domandam subigēdámque Italiam, *Florus lib. 1. epitomes.* per annos 23 cōfectum. *Oros. lib 4. cap. 9.*

Iam hic ergo Romanorum externa bella incipiūt per 200, annos gesta, quibus Africam, Europam, Asiam magnis victoriis peragrarunt.

Carthaginensibus opem tulerunt Lacedæmonij duce Xantippo, Hispani & Gallogræci.

Carthaginensium duces duo Annones, Annibal senior, qui ob victam suam classem à militibus suis in crucem actus est. Duo Asdrubales, Amilcar, Barca, Bostaris.

Censu hominum Romę habito inuenta sunt ducenta septuaginta millia.

M. Regulus, L. Manlius Coss. Hamilçarem in Hispania vincunt. Metellus deinde Afros in Sicilia.

Romani obtinent Apuliam, Calabriam & Messanam.

Cum Hierone pax facta. Afri in Sicilia victi.

M. Valerius Messana, Catina in Sicilia capta primum horologium in publico statuit, secundum rostra in columna. *Plin. lib. 7. è Varrone.*

Hic enim cum collega Otacilio tum in Sicilia res magnas gessit. *Eutrop.*

Anno Carthaginensis nauali prælio victus à Duillio, Manibus ferreis ab ipso excogitatis, quos coruos nominauit. *Polyb. Front. lib. 2. c. 3.*

Hoc primum tempore Romani classem belli gerendi causa habuerunt. Vnde Duillius primus naualis victoriæ duxit triumphum, honore habito, vt reuertenti à cœna, tibicine canēte funale pręferretur, quasi quotidie triumpharet. *Cic. in Catone, Plin. lib. 34.*

Is etiam Iano templū apud forum olitorium struxit. *Tacit. lib. 2.*

Scipio Corsicam & Sardiniam capit.

L. Cæcilius Metellus Asdrubalem in Sicilia vicit, 132 elephantos cepit, hostium 20 millia apud Panormum occidit. Elephantos centum viginti, *Florus*, centū triginta, *Eutropius*, pompa maxima Romam primus in triumpho duxit, vrbis 502. *Plin. lib. 8. cap. 6.*

Ei, vt quoties in Senatum iret, curru veheretur ad curiam concessum est. quod antea nulli contigerat. *Plin. lib. 7.*

E duobus Coss. Pulcher Cęci nepos contra auspicia pugnans naues 170 amisit, cęsis 8 m. hominum & 20 m. captis & 20 nauibus. Alter L. Iunius Pullus naufragium passus est. *Florus.*

C. Aquilium & L. Cornelium prętermittit Eutropius, quos hic an. 491 posuimus.

L. autem is Cornelius Scipio de Pœnis, Sardis, Corsis triumphauit. *Eutrop.* Pœnos ita terra marique expugnauit, vt iam victoriæ nihil nisi Africa ipsa restaret. *Florus.*

Post M. Atilium Regulum, L. Manlium Coss. Africa nullas copias Romanas vidit, nisi post annos ferè quinquaginta, cum P. Scipio traiecit. *Liuius lib. 39.*

Tum enim Atilius victis nauali prælio Pœnis in Africam traiecerat: Vbi serpentem miræ magnitudinis, qui milites ad fluuium Bagradam aquatum descendentes deuorabat, cum maxima exercitus clade, interfecit, & eius corium 120 pedes longum Romam misit. *Florus. Gellius lib. 6. cap. 3. Valerius de Miraculis.*

Pœni à Lacedæmoniis auxilium petẽtes Duce eorum Xantippo 30 Romanorum millia occiderunt, & Atilium Regulum ceperunt, Elephantorum maximè causa. *Polybius.* Nam in his Bellis Elephantis sæpius pugnatum.

T. Coruncanus primus è plebe pontifex Max. factus est.

c SYRIAM vastat debellato Callinico, Iudeã, Siliciam, aliaque multa obtinuit. Regnauit Epiphanio an. 24, aliis 26. Sororem in vxorem duxit.

Berenicis reginæ coma in cœlum à Conone Mathematico relata.

Sapientia Salomonis sub hoc tempus videtur aut condita, aut in Græcum versa.

Simon Iustus Iudeorum Pontifex.

Onias eius nominis secũdus, qui Menassi successit, 11 Hebreorum pontifex Euergeti negauit tributa. Vnde cõsecutæ magnæ calamitates. Iosephus dux Iuda regem placauit, & prefecturam Iudeę & finitimarum regionnm retulit. Cuius filius Hyrcanus fuit princeps familiæ Dauidicæ vltimus. *Ioseph. lib. 12. cap. 4.* Erat è Christi maioribus. *Luc. 3.*

Iesus Sirach Nepos superioris Ecclesiasticũ, quem librum Hebraicè sub titulo prouerbiorũ, Mislé, auus cõscripserat, in Græcũ vertit. an. ętatis 38 sub Ptolomæo Euergete, sic enim debet intelligi, quod ipsemet in prologo Ecclesiast. narrat, non vt indoctè Geneuenses transtulerũt, an. tricesimo octauo Euergetæ regis. Nam Euergetes annos duntaxat 24 regnauit. Possit etiam significare se descendisse in Ægyptum 38 anno, postquam auus ipse suam sapientiam siue Ecclesiasticum Hebraicè conscripsisset, quem nunc ex reperto exemplari emendatissimo Græcum faceret.

Eratosthenes Grámaticus post Callimachum Bibliothecæ præpositus.

Cosmographus orbis terrarũ & Plato minor dictus. Primus Astronomiam veterem correxit, & post eum Hipparchus annis circiter quinquaginta, nisi quòd Eratostenes ad 81 peruenisse dicitur, vt eum Hipparchus videre potuerit.

Apollonius Rhodius, qui scripsit Argonautica, Eratostenis discipulus. Post præceptorẽ præfectus fuit Bibliothecæ, in qua habuit successorem Aristonymum comicum sub Philopatore mox, in quem, vt ingratum discipulum, poëma Ibis

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõditæ.	3	Anni mundi.
225	506	c PTOL. EVERGETES, an. 24.	3866
	In prolog. Ecclesia.	*Simone iusto, deinde Onia Pontificib.*	
	530		3890
		Antiocho Theo, mox Seleuco Callinico, an. 20. Seleu. Ceranno, an. 3. Ant. Magno an. 36. Syriæ reg.	
		Antig. Gonata, Demetrio 2 an. 10, Antig. Dosone ann. 12, Macedoniæ.	
		Arsace primo Parthorum rege, an. 28.	

Romæ Coss.

506	*A. Manlio Torquato Attico, C. Sempronio Blæso 2.*
507	*C. Fundanio Fundulo, C. Sulpicio Gallo.*
508	*C. Lutatio Catulo, A. Posthumio Albino.*
509	*Q. Lutatio Cercone, A. Manlio Torquato Attico 2.*
510	C. *Claudio Centone Caci* F. M. *Sempronio Tuditano.* (Cic. in præf. Tuscul.
511	C. *Mamilio Turrino, Q. Valerio Faltone.*
512	*T. Sempronio Graccho, P. Valerio Faltone.*
513	*L. Cornelio Lentulo Caudino, Q. Fuluio Flacco.*
514	C. *Licinio Varo, P. Cornelio Lentulo Caudino.*

An. ante Christū nat.	Anni vrbis cōditæ		Anni mundi.
	515	*T. Manlio Torquato. C. Atilio Bulbo.*	3866
	516	*L. Postumio Albino, Sp. Caruilio Ruga.*	
		Gallicum Bellum.	
	517	*Q. Fabio Max. Verrucoso, M. Pomponio Mathone.*	
	518	*M. Aemilio Lepido, M. Poblicio Malleolo.*	
	519	*C. Papirio Masone, M. Pomponio Mathone.*	
	520	*M. Aemilio Barbula, M. Iunio Pera.*	
	521	*L. Postumio Albino, Cn. Fuluio Centumalo.*	3890

Ibis inscriptum Callimachus condidit. *Suid.*

Cum tempore Aristotelis dubitaretur, num Africa ambiretur mari, quidam Eudoxus iram Ptol. Euergetis fugiens à mari rubro peruenit nauigatione ad fretum Gaditanum, *e Mela, Strabo.* Qund & temporibus Iosiæ & Neeaoni Pharaonis contigerat.

Cleomenes rex Lacedæmoniorum re male gesta, & Laeedæmone amissa, eum Antigono rege Macedonum ad Euergetem confugit.

Lycurgus Laeedæmoniorum rex creatur. *Polyb.*

Arsaces Parthorum regnum secundo Euergetis anno condit.

Bellum Carthaginensium contra Numidas, *Polyb. lib. 1.*

Amilcar cum exercitu in Hispaniam missus Carthaginensium imperium amplificauit. *Polyb. lib. 2.*

Hieron Siciliæ rex Romam veniēs populum frumento donat. *Eutrop.*

Romana tempore Euergetis ab vrbis 506. ad 530.

A. Postbumum Cos. quoniam & idem Flamen Dialis erat, Cæcilius Metellus pontifex Max. eum ad bellum gerendum proficisci vellet, in vrbe tenuit, nec passus est à sacris recedere.

Rebus aduersus Pœnos, à pluribus ducibus prosperè gestis, summam victoriæ C. Lutatius cōsul victa ad Ægates insulam elasse Pœnorum, finem bello primo Punieo imposuit (vrbis 508) *Liuius lib. 22.* Nam pax inde pœnis data. *Idem lib. 30.* Amilcaris scripta manu, qui erat belli vigesimus tertius, *lib. 26.*

Iis legibus, vt Pœni Sieilia & omnibus insulis, quę essent inter Italiam & Africam exeederent, duo millia & ducenta talenta in viginti annos penderent, in pręsens mille. Captiuos Romanos sine pretio redderent &c. *Polybius.*

Tnm Sicilia prima prouincia Populi Rom. facta est, regno Hieronis Syraeusani excepto. *Cic. in Verrem*: Nam nō nisi bello Punieo secundo captis Syracusis, tota deinde venit in populi Rom. potestatem.

Idem Lutatius consul de Faliseis triumphauit, qui rebellarant. *Valer. lib. 6.*

Vrbis 509. L. Metellns pontifex Max. cū templum Vestę arderet, sacra ex incendio rapnit. *Val. lib. 1.* Velina & Quirina tribus adiectę. Spoletū colonia deducta. Floralia instituta ex libris Sibyllę, vt omnia bene defloreseerent. *Plin. li. 18.*

Liuius Andronicus, primus poëtarum latinorum mox post pacē cum Pœnis factam, post Sophoclis & Euripidis mortē annis plus ferè centum & sexaginta, post Menandri circiter quinquaginta duobus, fabulam publieauit, anno vno ante natum Ennium, qui Plauto & Nęuio fuit senior. *Cicero in Bruto. Gell. lib. 17. c. vlt.* id est, vrbis quingētesimo deeimn Cl. Centone Appij Cæci filio, M. Sempronio Tuditano Coss. *Cicero in præf. Tuscul.* Vbi perperam quidam corrigunt 514:

Nam verè & iuxta nostram Liuianámque supputationē & vt illic legitur, Consulatus Centonis & Tuditani incidit in annū Vrbis 510. Tam sero Poëticam Latini acceperunt.

511 Colonia Valentiam deducta. Natus Ennius. *Gell.lib.17.c.vlt.*

512 Bellum Gallicum cōtra Cisalpinos, qui cum post priores clades, 45 annos quieuissent, rursum arma mouerant, Transalpinis elam accersitis, *Polyb.lib.2.*

Ligusticum contra Ligures, & Insubres latrocinantes in imis Alpium iugis, contra quos iam annis 80 fuerat bellatum. *Strabo lib.4.*

Q. Maximus eo confecto templum Honori dedicauit. *Cic. de nat. Deo.*

Sardoum. Tum enim Sardinia venit in Romanorum potestatem cedentibus Pœnis. Sardi autem mox rebellantes iisdem Pœnis auctoribus mox triumphati sunt. Atque ita Sardinia inter primum & secundum Punicum ductu Manlij Cos. certum accepit imperium, & secunda Romani imperij Prouincia facta est. *Velleius.*

Corsicum. Quo confecto Papirius Masso primus in mōte Albano non procul ab vrbe triumphandi initium fecit, quòd triumphum à Senatu in Vrbe non impetrasset, & cęteris postea exemplum prębuit, vt M. Marcello victis Syracusanis, Myrtea Corona aurea vsus. *Val.lib.3. Festus.*

Sic pax omnibus locis facta Vrbis 515, iuxta alios 518, ita vt Romani nullū haberent bellum, Iani gemini porta clausa, quod semel tātum antea contigerat, Numa regnante. *Oros. lib. 4. cap. 10 & 11.*

Et id quidem anno vnico. Nam Iani templum eodem anno clausum & patefactū, dum sequenti bellum Gallicum exarsit. *Ibid. & Varro lib.4. de ling.*

Bellum Illyricum confectum à Fuluio Centumalo Cos. propter vnum ex legatis à Thoa rege occisum. Inde à Corinthiis in societatem Isthmiorum ludorum vocati sunt Romani. Tum capta est Corcyra. *Epitoma Liuij.*

Sp. Caruilius Rugo primus diuortiū cū vxore fecit anno Vrbis cōditæ 523 Pub. Valerio & M. Atilio Coss. *Gell.lib.4.cap.3.* nō sine populi odio. *Dion.lib.2.* Quæ Liuiana est & nostra supputatio, cum alij eorum consulatum conferant in 526.

Anno quarto ante initium secundi Punici secunda Gallorum in Italiam expeditio, Ariouisto & Britomaro ducibus, quos M. Marcellus vicit. *Polyb.lib.2.*

Confectum est hoc bellum à L. Æmylio Papo cum trecentis millibus armatorum Latini nominis, citra externa vlla auxilia. Nam pro Romanis tota consenserat Italia contra ingentes Gallorum copias, quæ Alpes transierant. *Eutrop. Plin.lib.3.*

Et se non prius soluturas baltea iurauerant, quàm capitolium ascēdissent. Factum est, Victas enim Aemylius in Capitolio discinxit. *Florus.*

Tum

An. ante Christū natum.	Anni ab vrbe cōdita.		Anno mundi.
		∴ ∴	
225		* *	3867
		* *	
		Illyricum.	
	522	*Q. Fabio max. 2. Sp. Caruilio, Max. Ruga.*	
		∴ ∴	
	523	*P. Valerio Flacco, M. Atilio Regulo,* Gell.lib.4.c.3.	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
	524	*L. Apustio Fallone, M. Valerio Messala.*	
		∴ ∴	
	525	C. *Atilio Regulo, L. Æmilio Papo.*	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
200	526	*T. Manlio Torquato 2. Q. Fuluio Flacco 2.*	3890

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
	527	*C. Flaminio, P. Furio Philo.*	
		Gallicum alterum.	
	528	*M. Claudio Marcello, Cn. Cornelio Scipione Caluo.*	
	529	*P. Cornelio Scipione Asina, M. Minucio Rufo.*	
		Istricum.	
		4	
199	530 Mac. 3. li.	d PTOL. PHILOPATOR, an. 16.	3890
183	545	*Onia Pontifice max.*	3905
		Seleuco Cerauno, inde Antiocho Magno an. 36 Syriæ rege:	
		Antigono Dosone, deinde Philippo ann. 42. Macedoniæ.	
		Mithridate siue Arsace Parthorum secundo rege, 36. an.	

Tum primum exercitus Romani trās Padum ducti & Galli Insuhres fusi, *Orosius.*

De iis triumphauit Flaminius, qui contemptis auspiciis, quibus pugnare contra eos prohibebatur, conflixit & vicit *Oros. lib. 4. c. 12. Plut. in marcello.* & de torquibus Gallorum aoreum trophæum Ioui etexit. *Florus.*

M. Claudios Marcellus, qui post quinquies consul fuit &, C. Cornelius Scipio, qui postea in Hispania ab Asdrubale Pœno cū Fratre P. Scipione occisus est, primi inierunt cōsulatum Idibus Martiis. Qui dies deinde solennis ei ineundo mansit, vsque ad Vrbis sexcentesimum. Antea ab Idibus Decembris, deinde Calendis Octohris. *Sigonius com. in Fastos Coß.*

Hic est Marcellus, qui sua manu occidit Insubrium regem (imo & Germanorum, qui Gessatę Polybio) Virdumarū, & tertia post Romulum Feretrio Ioui arma suspendit. *Florus. Virg. 6 Æneid.* Tunc Medinlanum Insubrum caput & Cqmum cum tota Insubria Romanis cessit.

Bellum Istricum multo Romanorum sanguine à *Cornelio Minucióque* Coss. confectum. *Oros.*

d CONTRA hunc Sel. Ceraunus deinde Antiochus Magnus Syriam recuperarunt. sed eum Philopator certamen reparasset iuxta oppidum Raphan in finibus Ægypti, Antiochus omnem amisit exercitum, & pet deserta fugiens penè captus est. Hinc cum Syria decessisset, ad extremum pactionibus quibusdam pugna finita est.

Indigna multa cōmisit in religionem. *3. mach.*

In hippodromo Alexandriæ Iudęos efferatis elephantis proterendos exposuit, cuius historiæ summam perstriogit Iuseph. li. 2. cootra Appionem, annis ferè 50 ante Macbabęos.

Iudæam fraude subactā amisit, Antiocho Magno Iudęis fauente, qui multas vrbes ei eripuit, Ægyptum etiam aggressus.

Patrem, matrem, sororem, cōiugémque extinxit. Tryphun à luxu & deliciis cognominatus est. Nauem actuariam 50 ordinum primus condidit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Ab hoc, regum Ægypti & Syriæ bella varia Daniel sub nomine Regis Austri & Aquilonis prædixit. Nam Iudeæ Aquilonaris est Syria, Australis Ægyptus.

Primus è Medicis venit Romam Peloponnensis Arcbagatus Lysaniæ f. L. Æmylio, M. Liuio Coss. an. vrbis 535. Tandiu enim Roma medicis caruit, & nunquam melius habuit. *Plin. lib. 29. cap. 1.* centum annis amplius post Alexand. Magnum.

Strabo quispiam peruidebat aliquid è 130 millibus passuum. Vt è Lilybæo Siciliæ promōtorio exeuntem classem Carthaginis portu, indicato etiam nauium numeto. *Plin.*

Cremona io Italia conditur. *Tacit. lib. 19.*

Pbilopomeoes dux Achęorum à Messaniis captus occisus est in Sicilia.

Leges Lycurgi abrogauit sexcentis circiter annis postquam latæ fuissent, odio Lacedæmoniorum compellens patriam disciplinam cum Achaïca commutare. Sed aliquanto post illi, beneficio populi Romani, relictis institutis Achaïcis pristina sua repetiuerunt. *Pluta. in Philopomene.*

Achæi duce Philopomene cum Nabide Lacedæmoniorum tyranno bellum gerunt.

Arius rex Lacedæmoniorum, de quo in lib. Mach.

ROMANA *tempore Ptol. Philopatoris ab vrbis 530 ad 545.*

L. VETVRIVS, C. Lutatius Coss. in Istros profecti cum exercitu vsque ad Alpes, citra pugnam multos sibi adiungunt. *Zonaras.*

L. Æmilius Paulus, Pauli illius, qui Persen debellauit pater, de Illyriis triumphauit. Belli causa fuit Demetrius Pharus rex, qui Macedonum rege confisus Illyrica oppida Romanis subiecta repetebat. *Polyb. & Iust. lib. 29.*

M. Liuium Salinatorem triumphi, & victoriç participem faciunt Zonaras & Frontinus lib. 4.

Demetrius ad Philippū Macedonum regem cōfugit. Pineus rex stipendum dare coactus est. *Epitoma Liuij 20.*

BELLVM PVNICVM SECVNDVM pro Mamertinis primùm sociis, deinde pro Saguntinis, auctore Annibale filio Amilcaris, qui priore bello ad Ægates insulam victus fuerat, C. Lutatio Cos. Nam is à pueritia Romano odio imbutus, vbi primum per ætatem potuit, animum ad reuocandum bellum, & vlciscendum patrem adiecit.

Gestum est annis 17 (Tamdiu enim Annibal in Italia cum valido exercitu mansit) & finitum est sub vrbis 550, id est, quinquagesimum sextum post primū inchoatum. Cui Macedonicum successit.

Annibal à Pœnis in demortui Asdrubalis locum in Hispaniam missus, in Olcadum fines irrupit. Altheiam expugnauit. Sequenti anno in Vaccæos ducens Helmandicam & Arbocalam vrbes cepit. Carpentanos ad deditionem adduxit. Saguntum intra octo menses cepit.

Deinde traiecto Ibero Fl. Ilergetes, Bargusios, Ansetanos, & cæteros Hispaniç populos vsque ad Pyreneos montes subegit, ac per Galliam ad Alpes in Italiam transgressus est.

Ita secundo belli anno P. Cornelium Cos. se ei ex Alpibus descendenti opponentem ad Ticinum, T. Sempronium iam ex Sicilia reuersum ad Trebiam acie fudit. *Polybius paulò secus ac Liuius.*

Tertio C. Flaminium, qui se ipsi primo verè è Gallia Cisalpina in Hetruriam transgresso, post Apēninum superatum, oculum etiam frigoribus amissum, ad lacum Thrasimenū obtulerat, cum toto exercitu occidit. Ad quam cladē cum paucis post diebus, 4 equitum millium duce C. Centenio

An. ante Christū natum.	Anno vrbis cōdita.	Romæ Coss.	Anni mundi.
199			3890
	530	*L. Veturio Philone. C. Lutatio Catulo.*	
	531	*M. Liuio Salinatore, L. Æmilio Paulo.*	
	532	*P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo.*	
		Secundum Bellum Punicum, *pro Mamertinis, & Saguntinis.*	
	533	*Cn. Seruilio Gemino, C. Flaminio 2. eóque occiso M. Atilio.*	
	534	*T. Terentio Varrone, L. Æmilio Paulo 2.*	
183			3905

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		∴ ∴	
199			3890
		Romæ Coss.	
		∴ ∴	
	530	*L. Veturio philone,* C. *Lutatio* Catulo.	
		∴ ∴	
	531	*M. Liuio Salinatore, L. Æmilio* Paulo.	
		∴ ∴	
	532	*P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo, quando susceptum est* Secundum bellum Punicum, *pro Mamertinis & Saguntinis.*	
		∴ ∴	
	533	*Cn. Seruilio Gemino, C. Flaminio 2, eóque occiso, 2 M. Atilio.*	
		∴ ∴	
	534	*T. Terentio Varrone, S. Æmilio Paulo 2.*	
		∴ ∴	
183			3905

tenio clades accessisset, magno terrore Vrbs ad dictatorem dicendum confugit. Nempe Q. Fabium Max. qui haud procul Apulia castra fecit. Eo enim iam Annibal ex Hetruria per Vmbriã & Picenum, Marsis inde ac Pelignis vastatis, enncesserat.

Inde in Samnium mouit, atque aliquot oppidis captis, spe Capuæ recipiendæ oblata, Casilinum venit. Agrum sociorum in conspectu Fabij, qui per iuga montis Massici eum persequebatur, exussit. Fabij exercitum sarmentis ad cornua boum alligatis incẽsisque, & bobus per noctem immissis perturbauit, per Calliculæ iugum agmen traduxit, atque in Pelignos populabundus rediit.

Inde retro Apuliam vsque ad Gerunium, donec à Cn. Seruilio & M. Atilio Regulo exemplo Fabij cunctante cibi inopia pressus est, ad quam depellendam ad loca Apuliæ calidiora & maturiora messibus mouit.

Vbi prope Cannas quarto belli anno L. Paulum Coss. cum Romanorum 40 millibus, senatoribus 80, cõsularibus, prætoriis & ędilitiis plurimis occidit. Terẽtio Varrone altero Cos. cum 50 tantum equitibus Venusiam profugiente, cęteros cepit, vt iam propter desperationem de relinquenda Italia multi nobiles consilium inirent, nisi P. Scipio Tribunus Mil. Stricto super capita deliberantium ferro, se pro hoste habiturum eum, qui id sentiret, iurasset. *Polyb. Liu. Florus.*

Post hanc Cannensem cladem defectione accepit Attellanos, Calatinos, Hirpinos, Apulorũ partem, & Samnitum, Brutios omnes, Lucanos, Surrentinos, Græcorum omnem ferme oram, Tarentinos, Metapontinos, Crotonienses, Locros, Cisalpinósque omnes Gallos.

Inde ex Apulia in Samnium profectus Cossam deditione cõsequitur. Pòst Neapoli frustra tentata, Capuæ receptus est. Deinde in agrum Nolanum exercitum traduxit. Pòst Nuceriam se ob famem dedentem incendit. Ad Nolam reuersus, quam Marcellus tenebat, tum primum à Romanis fugatus est. Itaque spe potiundæ Nolæ adempta, Acerras cõtendit, direptásque cremauit. Tentato Casilino in hiberna Capuam concessit, mitescente hyeme Casilinum expugnauit.

Quinto an. à Philippo Macedonũ rege legatos de iungenda belli societate excepit. Deinde ad oppugnandas Cumas tendit. Inde Nolã, vbi duobus pręliis à Marcello victus, fugatus est ad Apulię hiberna circa Arpos. Hierone Syracusano in Sicilia mortuo, cum Hieronymo eius nepote fœdus facit.

6. Pugnat varia victoria cũ Marcello & Fabio Coss. Tũ Marcellus Syracusas oppugnauit à Ro. amicitia alienatas & cũ tota Sicilia ad Pœnos inclinatas. Ne eas caperet vnius Archimedis industria prohibuit. Tertio anno tamen pòst cepit. Qua victoria Sicilia tota in potestatẽ pop. Rom. venit atque prouincia facta est. *Velleius.*

7. In agro Tarentino æstatem consumpsit spe potiundæ Tarētinorum vrbis per proditionem. Nam præter arcem Tarentini iuuenes, qui se noctu venatum ire simularāt, eam prodiderunt.

8. ad Capuam à Romanis oppugnatam ęquo marte pugnat, cōtra Pulchrum & Flaccum Coss. M. Centenium Penulam delet. Fuluium Flacci fratrem fugat & castris exuit.

Nono, cùm Romanos allicere ad pugnā, nec per castra eorū perrūpere ad Capuā posse sensit, caput belli Romam petendi consilium cepit, atque ad tertium ab Vrbe lapidem super Anienem castra posuit. Et eū per triduum exercitus vtrinque aciem direxissent, certamen tempestas diremit. Nam cum ad castra rediissent serenitas erat. Itaque in Lucanos, atq; inde Rhegiū contendit.

Decimo Fuluium Centumalū proconsulem in Apulia cecîdit. Sed Marcellus cum eodem ad Numistronem bene pugnauit, etsi præliis magis tumultuosis, quàm magnis.

Vndecimo ad Canusium priore prælio Marcellum superauit, posteriore inferior fuit. Itaque in Brutios abiit. Túmque Tarenmm Q. Fabius Cos. arte punica recepit.

Duodecimo Marcellū insidiis circumuentum in campania occidit. Quinctium alterum Cos. sauciū fudit, qui postea ex vulnere mortuus est.

Tum Galba proconsul aduersus Philippum & Acbæos rem regebat. *Liuius.*

Nam eodem tempore per Romanos in 4 locis pugnabatur, in Italia contra Annibalem, vbi variæ hæ vices, donec Annibal anno 17 rediit, postquam venerat. In Macedonia cōtra Philippum. In Sardinia contra Sardos & Asdrubalem Carthaginensium ducem, vbi vicit Mallius, captiuis & Asdrubale Romam abductis. In Hispania contra alterum Asdrubalem Annibalis fratrem, qui tandem à Romanis victus tota in Hispaniam perdidit.

Tredecimo in extremum Italiæ angulū Brutios recessit, dolore perculsus ex nece Asdrubalis fratris, quem Cl. Nero & M. Salinator properantem ad se cum maximis copiis ex Hispania ad Senam oppidum deleuerāt, capite eius ante hostium stationes proiecto. Adde paulò pôst Romanum terra marique victorem fuisse.

Quarto decimo nece fratris mœstus quieuit, sed neque à Romanis Coss. lacessitus est.

Quindecimo à Scipione Cos. fugatus est, amissis Locris. Tum Carmine in libris Sibyllinis inuento pelli Italia hostem alienigenam posse, si mater Idæa deportata Romam esset, legati, qui eam deportarent, in Phrygiā missi sunt. *Liu. App.* Insequenti anno eis tradita est per Attalum regem Asię. Lapis erat, quem matrem Deûm incolę vocabant. Ludi Megalenses ei instituti.

Decimo sexto Scipione in Africam cū exercitu translato, P. Sempronium cos. die primo repulit, postero fusus fugatúsque est, amissis quatuor armatorum millibus.

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
199			3890
	535	*L. Postumio Albino 3*, eóque occiso M. Claudio Marcello 2, cui post abdicationem successit, Q. Fabius Max. 3, *T. Sempronio Graccho.*	
	536	*Q. Fabio Max. 4. M. Claudio Marcello 5.*	
	537	*Q. Fabio Max. Verrucosi F. T. Sempronio Graccho 2.*	
	538	*Appio Claudio Pulchro, Q. Fuluio Flacco 3.*	
	539	*P. Sulpicio Galba, Cn. Fuluio Centumalo.*	
183			3905

Decimo

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
199			3890
	540	*M. Valerio Leuino 2, M. Claudio Marcello 4.*	
	541	*Q. Fabio Max. 5. Q. Flauio Placco 4.*	
	542	*M. Claudio Marcello, 5. T. Quinctio Crispino,* Duodecimo anno belli Punici ab Annibale occisis.	
	543	*C. Claudio Nerone,* M. *Liuio Salinatore 2.*	
	544	*Q. Cæcilio Metello,* L. *Veturio Philone.*	
	545	*P. Cornelio Scipione,* qui postea Africanus dictus est, *P. Licinio Crasso Diuite.*	
183			3905

Decimo septimo reuocatur in Africam, quòd Scipio Syphacis Numidarum regis castra, qui accepta in matrimonium Asdrubalis filia amicitiæ Scipionis renuntiarat, incendisset, eáque cum Asdrubalis castris vna die deleuisset, cæsis aut haustis flamma 40 hominū millibus, captis sex. Eos iterum in magnis campis reparato exercitu fudisset, indéque ciuitates circà omnes partim vi, partim metu subigeret, à Massinissa adiutus. Sícque Annibal gemens dolénsque in Africam reuertit.

Decimo octauo tentata per colloquium cum Scipione pace, nec impetrata, prælio extremo ab eo in Africa victus est. Post etiā Vermina Syphacis filius. Petétibus denique pacem Carthaginensibus, Scipio cōditiones dixit, ac Romam eorum legatos ad Senatum misit. *Polyb. Liu. App.*

Anno sequenti Cornelio Lentulo, P. Ælio Pæto Coss. pax data.

Annibal tandē apud Prusiam Bithyniæ regē, cum à Romanis reposceretur veneno se necauit.

Post hoc Punicum Romani intra 53 annos terra maríque potentissimi euaserunt, multis regnis prouinciísque incredibili fœlicitate subactis. Nam vnico conflictu Philippus pulsus fuit è Macedonia. Vnica Antiochus Mag. Asia cessit. Vnica clade Carthaginenses Lybiam amiserunt. *Polyb.*

Q. Fabius Max. quinquies Consul fuit. Primo consulatu Ligures, quorum caput Genua, subegit. Tertio & quarto Annibalē mora fregit, exercitui Minutiano ab Annibale profligato subuenit, Pater inde appellatus. Quinto Tarentum cepit ac triumphauit.

Interea res in Hispania contra Pœnos prospere à Scipionibus gestæ, tandémque Syphax Numidarum rex ad amicitiam pop. Rom. traductus est. Nisi quòd anno octauo quam in Hispaniam venissent, ab Asdrubale propè eum toto exercitu cæsi sunt, amissa ferè Hispania.

Cúmque deinceps post duos occisos Scipiones, omnes imperium recusarent, Pub. Scipio filius accepturum se dixit. Itaque eò extra ordinē pro consule missus est. Vbi & nouà Carthagine vna die expugnata rem bene gessit.

Deinde per M. Silanum, Annonem in locum Asdrubalis missum, viuum cepit. Magonem fugauit. Cum Syphace Massylorum rege fœdus firmauit. Cum Massinissa Masesulorum rege & Gaditanis societatem iniit. Quibus victoriis Hispania prima continentis prouincia facta est, *Liuius lib. 28. Rufus.*

Archimedes mortalium ingeniosissimus machinis arte Geometrica excogitatis Syracusas contra Romanos defendit. Collectis multorum obseruationibus, qui Astronomiæ diuersas partes & rationes notauerant, Sphæram composuit.

Tunc Vulcani insula, quæ ante non fuerat, repente mari ædita, cum miraculo omnium vsque hodie manet. *Oros. lib. 4. cap. 19.*

e M. Lepidum in Ægyptũ Romani miſerunt, qui tutorio nomine regnum pupilli Epiphanis adminiſtraret, quod facta pactione inter ſe diuiſiſſe dicebantur Philippus rex Maced. & Antiochus Syriæ. Quatuor enim dũtaxat annorũ erat.

Coutra Antiochum Magnum pugnantibus ducibus regis Ægypti Iudæa in medio poſita, in contraria ſtudia ſcindebatur, aliis Ptolomæo, aliis Antiocho fauentibus.

Antiochus Magnus Iudæam capit, & cognita Iudæorum erga ſe voluntate, magnis eos muneribus donat & per epiſtolas laudat, tandem pace inita Epiphani Cleopatram filiam locat, data dotis nomine Phœnicia, Samaria, Iudæa. Cœloſyriam aliqui addunt.

Ioſephus Oniæ pontificis nepos 22, annis tributa illarum prouinciarum diſpenſauit, Ptol. Epiphanis iuſſu. *Ioſ.li.12. Ant.c.4.*

Cato maior orator ſeptem originum libros ſcribit. Conſul anno 132. ante Ciceronẽ. Nondum Græcia ſuas literas Romanis dederat. *Plin. lib. 19.cap.1.*

Ennius poëta, qui & ſoluta oratione ſacram hiſtoriam de geſtis Iouis & cæterorum deorum ſcripſit, & de Euhemero in Latinum vertit, quã & Lactantius, Euſebius, Aug. Varro lib. 1. de ruſtica, Cic. 1. de natura deorum citant. Sexageſimo ſeptimo ętatis annó. duodecimum annalem ſcripſit ſub vrbis an. 580. *Gell.lib.17.cap.vlt.*

Næuius, Portius Licinius, Plautus poëtæ.

Panętius, Africani minoris pręceptor, Poſſidonius Panętij diſcipulus.

Theombrotus medicus.

Corbis & Orna de Hiſpanię regno mutuis certant vulneribus.

Metrodorus Philoſophus artis memorię primus auctor. (*Poſt Simonidem.*)

Scipio minor Afric. Panætiũ Polybiúmque domi militiæque ſecum habuit. *Velleius.lib.1.*

Pampatius rex tertius Parthorum ad Euphratem vſque regnum propagat.

Maſiniſſa rex Numidarum poſt Syphacem. quem Cirtha oppido & integro regno Syphacis, facta cum Pœnis pace, Scipio donauit.

Cyrene multitudine Iudæorũ repletur. Deo per terras eos diſpergente, vt aditum pararet futuræ apoſtolorum legationi.

Hiera inſula admiratione nauigãtium è profundo, cum aquis calidis de repente emergit, Vulcani inſula in Sicilia.

In Accio circáque (Nam ante hunc omnia Romæ erant aſpera) Romana tragœdia, dulceſque Latini leporis facetię per Cęcilium, Terentium, Afranium, ſub pari ętate nituerunt. Hiſtoria per Catonem & quoſdam veteres & obſcuros, At eloquentia multò pòſt per Tulliũ, æqualéſque. *Velleius lib.1.*

Inſubres Boij, à quibus Ticinum conditum eſt, Cremonam & Placentiam vaſtãtes, tandem à Rom. oppreſſi ſunt.

An. ante Chriſtũ natum.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
		∴ ∴	
183	546	5	3905
	1.Mach. 10.& 11.	e PTOL. EPIPHANES an.24.	
159	569		3924
		Onia Pontifice.	
		Antiocho Magno & Seleucho Philopatore Syriæ regibus.	
		Philippo Macedoniæ rege penultimo.	
		Mithridate, Pampatio ſiue Pharnace, an. 12. Phraarte, an.12. Parthorum regibus.	
		∴ ∴	
		Romæ Coſſ.	
	546	*M. Cornelio Cethego, P. Sempronio Tuditano.*	
	547	*Gn. Seruilio Cæpione, C. Seruilio.*	
	548	*T. Claudio Nerone, M. Seruilio Pulice Gemino.*	
	549	*Cn. Cornelio Lentulo. P. Ælio Pæto.* ſub quibus finitum eſt bellum 2. Punicum.	
	550	*P. Sulpitio Galba, C. Aurelio Cotta.*	
	551	Bellum Macedonicum, *pro Athenienſibus.*	
	552	*L. Cornelio Lentulo, P. Villio Tappulo.*	
		* *	

ROMA-

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõdita.	∴ ∴	Anni mundi.
183			3905
	552	*T. Quinctio Flaminio, Sex. Ælio Peto Cato.*	
	553	C. *Cornelio Cethego, Q. Minucio Rufo.*	
	554	*L. Furio Purpureo, M. Claudio marcello.*	
	555	*M. Porcio Catone, L. Valerio Flacco.*	
	556	*P. Cornelio Scipione Africano 2, T. Sempronio Longo.*	
	557	*L. Cornelio merula, Q. minucio Thermo.*	
	558	*L. Quinctio Flaminio, Cn. Domicio Ahenobarbo.*	
		Bellum Asiaticum.	
	559	*M. Acilio Glabrione, Cornelio Scipione Nasica.*	
	560	*L. Cornelio Scipione Nasica, C. Lælio.*	
	561	*Cn. manlio Vulsone, M. Fuluio Nobiliore.*	
	562	C. *Liuio Salinatore, M. Valerio messala.*	
	563	*M. Æmilio Lepido,* C. *Flaminio.*	
	564	*Sp. Postumio Albino, Q. Marcio Philippo.*	
		∴ ∴	
159			3924
		∴ ∴	

ROMANA *rege Pt. Epiphane ab Vrbis 546 ad 569.*

P.Cor. Scipio primus nomioe victæ à se gentis est nobilitatua, Africanúsque appellatus. *Liuius Florus.*

Nam Lybiæ pars illa, in qua Carthago erat, iam tum Africa præcipuè dici cœpta. *Zonaras.*

Ei de Pœnis, Aonibale, Syphace rege triumphus decretus. *Liuius lib.38.*

Bellum Philippicum siue Macedonicum primum cœptum quidem decem fermè annisante, sed triennio prius depositum, Aetolis & belli & pacis auctoribus. Deiode à Roman. vacuis iam pace punica serio susceptum, precibus Atheniensium. Item quia Philippus Annibalem iuuerat. *Liuius, Florus.*

Quarto pòst anno pax Philippo, & libertas Græcię data.

M.Cato ex nono homine factus Cõsul. Nam se virtute, non genere Populo Rom. commendauit. *Cic. in Verrem.*

Anoibal sexto anno post pacem Pœnis datam, frustra in Africa bellum moliens metu Romanorum, qui legatos ad Carthaginensium Senatum de eo miserant, profugus ad Antiochum regem Syrię se contulit, bellum contra Rnmanos parantem.

Quinctius Flaminius Mabidi Lacędemoniorum, tyranno Gręcorum volũtate, arma intulit. Deinde pacẽ dedit, Argis liberatis. *Polyb.* Nam bellum Macedonicum absoluerat.

Ludis Megalensibus primũ ante populi consessum Senatui locũ dedit P. Africaous iterum Consul. Nam antea promiscuus Senatui & populo spectandorum Ludorum locus erat. *Val. li. 4. ca. de Institutis.*

Bellum Antiocheoũ contra Antiochũ Mag. Syriacum & Asiaticum dictum pro sociis Gręcis, & Ætolicum, quia Ætoli Thoa eorum principe auctore sectam regis sequebantur.

Cœptum à L. Æmylio Regillo, confectum à L. Scipione apud Sypilum mootem ad Magnesiam, qui ne cogoomine fratri Africano cederet, Asiaticum se appellari voluit.

Hioc Antiochus Europa abstinuit, Asia omoi, quæ cis Taurum est, cessit Eumeni Pergani regi, 400 talentis præterea solutis. Lyciam Cariámque vsque ad Mæandrum amnem Rhodiis attribuit.

Cæteras omnes ciuitates Attali olim stipendiarias eidem Eumeni cum Phrygia vtraque & Mysia restituit, quę sibi vectigales fuisseot, liberas atque immunes reliquit.

Q. Fabius Labeo prętor ex Creta triũphauit.

Fuluius nobilior de Ætolis & de Cephalenia, Musarum simulachris, quę Zeuxis Figulino opere fecerat est, Ambracin translatis. *Plin. lib. 35.*

Maolius Volso de Gallis Asiaticis. i. Gallogręcis, Pisidis, Tolistobogiis, Tectosagis, Trocinis, qui Brenno duce in Asiã transierant. *Ruf. vli. l. 34.*

Sic luxuriam Asiaticã Romam in triumpho duxit. *Plin. & Liuius.*

Hoc bello leges quædam regulis Gallorum dictæ, quibus pacem cum Eumene rege seruarẽt, & vt agrorum suorum finibus se continerent, *Liuius.*

Populus Rom. stipem spargere cœpit Sp. postumo. Q. Marcio Coss. Tanta abundantia pecuniæ erat, vt eam conferret L. Scipioni, ex qua is ludos fecit. *Plin. lib. 33. cap. 10.*

Iisdem Coss. clandestinæ coniurationes, in sacris Bacchanalibus factæ, deteguntur & supplicium de earum sociis sumitur.

566 Cato censor erat. Tunc mortuus est Plautus, anno vno post Scipionem Africanum maiorem. *Cic. in Bruto.*

Anno sequenti Annibal.

M. Marcellus Cos. Gallos Transalpinos, qui in Italiam transgressi oppidum in Aquileiensi agro ædificabant prouincia exegit, & Istricum bellum moliri cœpit.

f PHILOMETOR sub tutela populi Romani contra impium Antiochum Epiphanem, auunculum, qui eius regno prętextu consanguinitatis (erat enim ex matre auunculus) insidiabatur.

Post biennium rursus contra eum Ant. Epiphanes exercitum congregauit & venit Alexandriam, sed iussu Senatus Pop. que Romani recedere coactus est. C. Popilio legato virga eum circunscribente, ac subito responsum, quod differebat, extorquente.

Matrem suam interfecit, quare per antiphrasim Philometor. i. amator matris. Præ gaudio in victoria expirauit.

Aristarcho Grammatico tradidit suum filium Euergetem 2, instituendum. *Suidas.*

Eo præsente insignis quæstio tractata de vera Ecclesia inter Iudæos & Samaritanos. *Ioseph. lib. 13. cap. 6.*

Fauit Iudæis contra Anti. Epiphanem, contra quem de multis Syriæ locis decertabat, Onia Iudęorum pontifice. Fauit & literaris.

Huic charus erat Hyrcanus Iosephi Iudeæ ducis f. Quod æmulati fratres eius, seditione mota, magnarũ calamitatũ toti genti causa extiterunt.

Philometoris hortatu Aristobulus insignis Hebræorum philosophus in Mosem commentarios edit. Ad eundem, librum de membris Dei scripsit, Fuit regis pręceptor. Ad quem extat Senatus Hierosolymitani epistola. *2. Mach. 1.*

Historia Machabęorum hoc tempore. Nam regno Macedonnm deficiente, cœpit regnum Iudęorum.

Erasistratus medicus. Leptinus Mathematicus.

Crates, non ille Thebanus, sed Stoicns Polemonis successor, qui Homericus dictus est, qnòd more Philosophorum illius ęui occuparetur circa Grammatica & poëtica Homeri.

Contra Perseum Philippi filium Cephisodorus Atheniensis à Romanis auxilia impepetrauit

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõdit.		Anni mundi.
		∴ ∴	
199			3924
	565	*Appio Claudio Pulchro, M. Sempronio Tuditano.*	
	566	*P. Claudio Pulchro, L. Porcio Licino.*	
	567	*Q. Fabio Labeone, M. Claudio Marcello.*	
		Bellum Istricum.	
	568	*L. Aemilio Paulo, Cn. Bębio Tamphilo.*	
	569	*P. Cornelio Cethego, M. Bębio Tamphilo.*	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
	570 2 Mach. 10.	6 f PTOL. PHILOMETOR, an. 25.	3924
	595		3948
		Onia, Iasone, Menelao, Lysimacho, Iuda & Ionatha Machabæis Pontificibus.	
		Seleuco Philopatore, Ant. Epiphane, Ant. Eupatore Demet. Sotere. Syriæ regi.	
		Philippo, deinde Perseo, an. 10, vltimis Macedoniæ regibus.	
		Pharnace, denique Mithridate 2, an. 32, Parthorum regibus.	
134	526		3948

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.	Romæ Coss.	Anni mundi.
199			3939
		* *	
	570	*A. Postumio Albino, C. Calpurnio Pisone, eóque mortuo, Q. Fuluio Flacco.*	
	571	*L. Manlio Acidino, Q. Fuluio Flacco.*	
	572	*M. Iunio Bruto, A. Manlio Vulsone.*	
	573	*C. Claudio Pulchro, T. Sempronio Graccho.*	
	574	*Cn. Cornelio Scipione Hispalo, Q. Petilino Spurino, C. Valerio Lauino in eius demortui locum suffecto.*	
	575	*P. Mucio Scæuola, M. Æmilio Lepido 2.*	
			3964

petrauit, cum parua suorum manu in Italiã traiiciens. Romani autem exercitu & imperatore misso Macedonum vires adeo fregerunt, vt non multo pòst Perseum Philippi f. captiuum etiam Romam pertraxerint. *Pausan. lib. 1.*

R. Iodan, R. Abba, R. Iohai, quorum fragmenta etiam nunc extant.

Erant tunc in Hierusalem filij Belial introducentes ritus gentium, &c. *1. Mach. 1.*

Gens Basternarum Istrum transire volens, frigore glaciatum, submersa est paucis euadentibus. *Eutrop. lib. 4.*

Arianates rex Thracum amicitiam Romanorum consequitur.

Mansinissa 92 anno ætatis Carthaginẽses vincit. *Flor. lib. 48.*

Moriens Scipioni minori Afric. curam filiorum commisit (qui proinde inter filios eius regnum diuisit,) Africæ interiora, itémque Numidiam adhuc incultam, fructibus frugibúsque inanem, cultura fructuosissimam reddit, paulò antè bellum 3. Punicum. *Suidas.*

ROMANA *rege Ptol. philometore ab vrbis 570 ad 593.*

SAEPIVA triumphatum per varios ex Hispaniis. Nam Celtiberi quauis occasione bellum renouabant: Item Vaccæi & Lusitani.

Gracchuris oppidum illic ædificatum in monumentum Victoriæ Sempronij Graechi.

Claud. Pulcher Cos. vno anno duas pacat prouincias Istriam & Liguriam. Vnde de duabus simul gentibus triumphauit.

Sardos, qui defecerant Semp. Gracchus subegit, atque inde tantum captiuorum abduxit, vt longa venditione res in prouerbium abierit, Sardi venales.

Vrbes 573 Numæ libri reperti exusti sunt.

Censor Fuluius ex Iunonis Laciniæ templo marmoreas tegulas cum abstulisset, ad tegẽdam Fortunæ equestris ædem & mente captus est, & amissis duobus filiis in Illyrico militãtibus summo animi mœrore consumptus est. *Liuius lib. 42.*

L. Postumio, M. Lænate Coss. Floralia instituta. *Ouid. Fast. 5.*

Huc vsque plebeij Consules cum patriciis. Sequẽti anno primum ex plebe ambo facti sunt C. Popilius Lænas, P. Ælius Ligur.

Itaque posthac Patricij Consules ambo nunquam erunt, Plebeij ambo sæpe, Plebeius & Patricius sæpissimè.

Cicereius ex Corsica in monte Albano, sine publica autoritate triumphat.

Perses Philippi Macedonum Regis ex concubina filius ciuitates Græciæ aduersus Romanos sollicitat. Abrupolim regno expellit. Artetarum interficit. Auxilium Byzantbiis aduersus fœdus fert. Dolopiæ bellum facit. Thessaliam & Doridem peruadit. Legatos Romanos ad res repetendas & renunciãdam ipsi amicitiam triduo regni sui finibus excedere iubet.

Hinc bellum Persicum, siue Macedonicum secundum à P. Licinio Crasso cœptum, quarto pòst anno à L. Æmilio Paulo, apud Pidnam confectum.

Tum enim Rex ab amicis desertus, postea apud templum Samothraecum à Gn. Octauio classis præfecto captus est, & in triumphum seruatus.

Macedonia sic in populi Romani prouinciam vertitur.

Palma bis enata in Capitolio bello Persei victoriã triumphósq; portendit. *Plin. lib. 17. Zonaras.*

Paulus Æmilius totam Græciam circumiuit. Græcos & Macedonas liberos esse iussit, habentes vrbes easdem, agrósque, vtentes Legibus suis, creantes magistratus, tributum dimidium eius, quod pepẽdissent regibus, populo Romano pendentes. Leges Macedoniæ dans, vt non hostibus victis, sed sociis bene meritis dare videretur.

Triumphat per triduũ. Primo enim die signa tabulæque, secundo arma pecuniæque, tertio captiui ipséque rex ante eius currum cum Alexandro & Philippo filiis transuecti.

Tanta vis pecuniæ à Paulo illata est, vt ciues vsque ad Hircium & Pãsam Coss. tributum nullum contulerint. *Plutar. in Paulo.*

Cuius tanta abstinentia fuit, vt cum ex Macedonia & Hispania maximas opes retulisset, vix ex auctione bonorum eius redactũ sit, vnde Dos vxori eius redderetur. *Epit. Liuij 46.*

Perseus rex cum Alexãdro filio Albam in custodiam ducitur. Genrius autem Illyriorum rex, de quo, L. Auitus Gallus eodem tempore triumphauit, cum coniuge & liberis Spoletum.

Cæteri captiui in carcerem coniecti. *Appianus in Illyrica.*

Illyrium in prouinciæ formam redactum. *Iornardes.*

In Annalibus inuenimus P. Licinio Crasso, C. Cassio Longino Coss. Cassini puerum factum ex virgine sub parentibus. *Gell. lib. 9, c. 4. Plin. li. 7.*

Biennio post obiit Ennius, Q. Marcio Philippo, Gn. Seruilio Cæpione Coss. *Cic. in Bruto. & in Catone.*

Statius Cæcilius Comœdiarum scriptor, natione Gallus, anno post mortem Ennij iuxta Ianiculum sepelitur.

M. Marcello, C. Sulpitio Coss. (de quibus in Titulo Andriæ Terentianæ) Eumenes rex Romam venit, qui quia in Persei bello se medium egerat, ne aut hostis iudicatus videretur, si exclusus esset, aut liberatus crimine, si admitteretur, lex lata, ne cui regi Romam venire liceret. *Epit. Liuij 46.*

Ex hoc loco historia Liuiana tota desideratur. Itaque recurrendum ad Flori Epitomam.

Gn. Octauio & Manlio Torquato Coss. pestilentia faméque ita laboratum, vt ex Sibyllinis populus circa compita sacelláque operaturus sedetit. *Obsequens.*

Hic est

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõdi.		Anni mundi.
			3924
159		∴ ∴	
	576	*Sp. Postumio Albino, Q. Mucio Scæuola.*	
		∴ ∴	
	577	*L. Postumio Albino, M. Popillio Lenate.*	
		∴ ∴	
	578	*C. Popillio Lenate, P. Ælio Ligure.*	
		Bellum Macedonicum secundum.	
	579	*P. Licinio Crasso, C. Cassio Longino.*	
		* *	
	580	*A. Hostilio Mancino, A. Atilio Serrano.*	
		∴ ∴	
	581	*Q. Marcio Philippo 2, Cn. Seruilio Cæpione.*	
		∴ ∴	
134	582	L. *Æmilio Paulo 2,* C. *Licinio Crasso.*	
			3948

An. ante Christi natum.	*Anni vrbis conditæ.*		*Anni mundi.*
199		* *	3939
	583	*Q. Ælio peto, M. Iunio penno.*	
	584	*M. Claud. Marcello, C. Sulpitio Gallo.*	
	585	*Cn. Octauio, T. Manlio Torquato.*	
	586	*A. Manlio Torquato, Q. Cassio Longo.*	
	587	*T. Sempronio Graccho, M. Iuuentio Thalna.*	
	578	*P. Cornelio Scipione Nasica Corculo, C. Marcio Figulo.*	
			3964

Hic est Gn. Octatius qui nnuus homo primus in eam familiá postea viris fortissimis refertam attulit consulatum, statuam hàbuit in rostris, domum in palatio præclaram quæ vulgo viseretur, ædificauit. *Cic. 1 Off. & 9 Philip.*

Legatus in Syria ad animos regum perspiciédos, liberorúmque populorum, maximéque vt nepotem Antiochi Magni classem babere, elephantos alere prohiberet, per Lysiam tutorem Antiochi pueri in Gymnasio occisus est. *Obsequēs*, vel à Leptine, Lysia eum postea sepeliente. *Appianus in Syriaca.*

Huc vsque paruerunr Valerij Messalæ horologio, è Sicilia Catina capta deportaro, annis vndecentum donec Q. Marcius censor diligentius nrdinatum iuxtà posuit. *Plin. lib. 7.* cum alterum à climate Siciliæ descriptum ad horas Romæ non conueniret. *Censorinus.*

Signum etiam concordiæ fecit, ídque in publico collocauit. *Cic. pro Domo.*

Eodem censore primus in Italia Carbunculus væniit. *Plin. lib. 26.*

Cæcilius, Accius, & eorum obtrectator Lucilius poëtæ, *Gell. lib. 17, c. vlt.*

C. Fannio, Valerio Messala Coss. M. Pomponio prætori commissum, vt curaret, si è rep. fideq; sua videretur, ne Rhetores & Philosophi Romæ essent. *Gell. lib. 15, Suetonius de claris Rhetheribus.*

Lex Faunia lata de sumptibus conuiuiorum, de qua Gell. lib. 2, Macr. lib. 3, Athen. lib. 6.

Post vndecim annos bellum tertiū Punicum *Plin. lib. 10, cap. 5.* per quos cum Luguribus, Corsis, Lusitanis vario euentu pugnatum. *Epit. Liuij 46.*

Terentius Carthaginensis, quem Afranius omnibus Comicis præfert, cum tamen ei Volcatius inter Comicos non nisi sextum locum tribuar, Postponátque Cæcilio, Plauto, Næuin, Licinio, Attilio. Mortuus Cn. Cornelio Dolabella, M. Fuluio Coss. Vrbis 591.

Scipio Nasica censor tum primus aqua diuisit boras æque noctium ac dierum, ídque borologium sub tecto dicauit. Tandiu populi Rom. lux indiscrera fuit. *Plin. lib. 7, cap. 60.*

Antea autem diem diuidebant vespera, conticinio, intempesto, Gallicinio, Lucifero, die, mane, ortu, occasu, meridie, crepusculo, crepero, *Serenus. Censorin. de die Natali, cap. 19.*

Porticus in Capitolio fecit. *Velleius.*

Sequentibus Coss. tandem bellum Ligusticū, octogesimum post annum confectum à Fuluio Procons. vt iis qui publicè iter facerét, via ad stadia 12 lata pareret. Nam anrea Ligures irer in Hispaniam impediebát, ac terra marique latrocinia latissimè exercebát. Post autem paulò alio bello in prouinciam redacti sunr. *Florus & Strabo lib. 4*, nempe à Q. Opimio Cos. nam in posterum videntur quieuisse.

Auri in ærario Pop. Rom. septē an. ante bellū tertium Punicū pondo 727, argenti nonaginta duo millia, & extra numerū 375 millia. *Plin. li. 33.*

P. Scipione M. Marcello Coss. Carneades & Stoïcus Diogenes ad Senatum publici negotij causa venerunt. *Cic. in Lucullo.* Critolaum Peripateticum addunt alij.

Ante ætatem Lælij & Scipionis nulli apud Romanos nominantur sapientes, cum Diogenes Stoïcus & Carneades academicus Romam legati ab Atheniensibus missi sunt. *Idem 4 Tuscul:n.*

Sero ergo admodum, nec nisi sub Vrbis 600 Roma literas & disciplinas siue sapientiam attigit.

Scipio hic Nasica Cos. Dalmatas domuit, *Epit. 46.* & Illyrios, vrbibus captis & captiuis venditis. *Zonaras.*

g EVERGETES filiis & ciuibus Alexandrinis interfectis omnia luctu complet.

Quis tum Romanæ Reipub. status esset, egregiè describitur *1 Machab. 8.*

L. Cæcilio Metello, T. Q. Flaminio Coss. Carthago iussu senatus reparata est, 22 annis post euersionem & ciuium Romanorum familiis repleta. *Oros. lib 6 cap. 11.* Vnde & deinceps illic Latinè locuti sunt, donec sub annum Christi 700 à Saracenis & Arabibus caperetur.

Daphnis Grãmaticus seruus tribus millibus & septingentis sestertijs venditur à Gn. Pisaurense.

Pacuuius Brondusius Ennij ex filia nepos tragicus, Aristarchus grammaticus (alter ab Homerico) huius regis præceptor.

Hipparcus Astrologus & Mathem. annis 265 Ptolomæo antiquior. *Ptol. Septima Almagesti.*

Veterum Astronomiã, post Eratosthenẽ, quem videre ipse potuit, correxit, & eius adyta multa reserauit, excogitatis multis instrumentis.

Hic primum apud probatos historicos abhorrentes à Germanorum fabulis Bituitum reperio Aruernorum Reg. qui anno vrbis 627 à Domitio & Fabio victus triumphatúsque fuit.

Aruernorum enim principatus primus quondam Gallis fuit (*Cæsar lib. 1 bell. Gall.*) Vnde & eũ extendit Strabo (*lib. 4*) ad Narbonensium Massiliensiúmque fines, Pyreneos mõtes, Oceanum & Rhenum. Id ostendunt Bituiti eorum regis cruenta duo prælia, de quibus ibidem Strabo & Liuius lib. 61. Alterum contra Domitiũ ad Sulgæ & Rhodani, alterum contra Fabium ad Tisaræ confluentem. Postea exactis Aruernorum regibus ciuitas & Resp. libera ad Cæsaris tempora permansit, & Plinij adhuc ætate inter liberas Celtarum ciuitates constituitur. Quam omnium temporum gloriam & dignitatem supra vniuersam Galliam retinuisse ad sexcentesimũ Christi annum Gregorij Turonensis & Sidonij Apollinaris scripta demonstrant.

ROMANA *Euergete 2 Rege ab Vrbis 596 ad 616.*

Galli Inalpini & Lusitani Romanos per arma vexant. *Obsequens.*

Theatra

An. ante Christum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
159	589	M. *Valerio Messala*, C. *Fannio Strabone.*	3924
	590	L. *Anicio Gallo*, M. *Cornelio Cethego.*	
	591	Cn. *Cornelio Dolabella*, M. *Fuluio Nobiliore.*	
	592	*M. Æmilio* Lepido, C. *Popillio* Lenate.	
	593	Sex. *Iulio Cæsare*, L. *Aurelio Oreste.*	
	594	L. *Cornelio Lentulo Lupo*, C. *Marcio Figulo 2.*	
	595	P. *Corn. Scipione Nasica*, M. *Claudio Marcello 2.*	
134	596	7	3948
	Mac. 15.	g PTOL. Euergetes secundus an. 20.	
114	616		3968
		Ionatha pontif. Iudæorum.	
		* *	

An. ante Christo natum. | Anni vrbis cõditæ. | Anni mundi.

199

Alexandro, Demetrio, Ant. Sedete & iterum Demetrio per ord. Syriæ reg.

Mithridate 2. Parthorum rege quinto.

Romæ Coss.

596 *L. Postumio Albino, Q. Opimio.*

597 *Q. Fuluio Nobiliore, T. Annio Lusco* (Epit. Liuij 47)

Celtibericum, & Lusitanicum.

598 *M. Claudio Marcello, L. Valerio Flacco.*

3948

Theatra à Messala & Cassio Censoribus excogitata sunt. *Valer. de Institutis*, in quibus populus Romanus sedens spectaret ludos. *August. lib. 1 de Ciuit.*

Lapideum autem cõstruxerunt (*Orosius*) à Lupercali in palatium versus, quod P. Nasica auctore tãquam inutile & nnciturum publicis moribus ex S.C. destructum est, populúsque aliquãdiu stans ludos spectauit. *Epit. Liuij 48 App. lib. 1, Velleius lib. 1.*

Palma tempestatibus prostrata, eodem loco ficus enata est, M. Messalæ & C. Cassij lustro, à quo tempore pudicitiam subuersam Piso tradidit. *Plin. lib. 17.*

Bellum Celtibericum per annos 20 gestũ, Numantiæ excidio per P. Africanum minorem finitur, *Strabo. lib. 3.*

Nam cum illis bellum gerebatur vter esset, n onvter imperaret. *Cic. 1 Offic.*

Hoc anno quingentesimo nonagesimo septimo V.C. Consules Cal. Ian. inire cœperũt, cum 528 ad hũc vsque Idibus Martiis iniissent, propter subitum Celtiberiæ motum. *Epitom. 47.* Quæ nostra est & Liuiana supputatio, cum alij Q. Fuluij & T. Annij Consulatum conferant in V. sexcentesimum.

Hic dies deinde solennis ineundo cnnsularui Rep. stante in perpetuum mansit.

Lusitanicum, quod Viriatus auxit. Vnde Viriatinum post appellatum per annos quattuordecim gestum, cæde Viriati per Q. Seruilium Cæpionem proditoriè procurata terminatur.

Eius causa extitit S. Galba prætor ob 30 Lusitanorum millia per perfidiam trucidata. *Suet. in Galba. Val c. de Perfidia.*

598 V.C. turbinis vi in campo columna ante Iouis ædem decussa cum signo aurato, responderunt aruspices magistratuum & Sacerdotum interitum fore, Tum omnes magistratus se protinus abdicarunt. *Obsequens.*

Albinus qui cum Lucullo Consul fuit, Græcè scripsit historiam. *Cic. in Bruto.*

M. Marcellus pacatis Celtiberiæ populis & tributo eis imposito 600 talentûm, Cordubam oppidum condidit. *Strabo lib. 3.*

L. Lucullus Consul successor Vaccæos, Cantabros, & alias adhuc incognitas nationes subegit.

Initio belli 3 Punici, post mortem Ennij vigesimo, Prusias rex Bithiniæ à Nicomede filio, adiunante Attalo Rege Pergami, occisus est.

Ad quos conciliandos, cum legati Romani iuissent, quorum vnus caput multis cicatricibus refertum haberet, alter pedibus ęger esset, tertius ingenio socors, Cato dixit illam legationẽ nec caput, nec cor, nec pedes habere. *Appia. Epit. 50.*

3968

TERTIVM BELLVM PVNICVM anno V. 602, nempe annis plus minus 50 post finitum secundum, Durauit an. 4, *Oros. lib. 4 c. 21 & 22.*

Tunc Romanus *Serus iam Græcis admouit acumina Chartis.*

Et post punica bella quietus, quærere cœpit,

Quid Sophocles, & Thespis & Æschylus vtile ferrēt, &c. Horat. epist. 1. Sic Sero admodum disciplinas & literas Græcas Romani attigerunt.

Hoc bello excisa est Carthago penitus, cum stetisset annis sepringentis, & ita vniuersæ excelluisset Africæ, vt etiam in Siciliam cæteráſque adiacentes insulas & in Hispaniam regni terminos tetendisset. *Oros. præf. lib. 7.*

Per decem & septem dies arsit. *Idem.*

Inde Romanum imperium augeri plurimum cœpit per sequentes annos cētum vsque ad Cæsarem.

Ita per annos 150 aut bellum inter Romanos & Carthaginenses, aut belli præparatio & infida pax fuit. *Velleius lib. 1.*

Asdrubal à Carthaginensibus in hoc bello contra Rom. præficitur. Qui non ferrea solum & ænea arma, sed etiam desinente alia materia, aurea atque argentea faciunt.

Scipio à Romanis contra Pœnos, qui Pauli Æmylij quidem fuit filius, sed adoptatus fuerat à L. Cornelio Scipione Africani maioris filio. Vnde & ipse Africanus minor Æmilianus appellatus est.

Crudelis fuit, vt è bello etiā Numantino, quod confecit, liquet. Vnde & in Carthaginenses atq; adeo saxa eorum, barbare sæuiit, fugitiuos bestiis dilaniandos obiecit, &c.

Africam prouinciam constituit: vt quotannis prætor eo mitteretur Senatus decreto. Ei tributum imposuit.

In triumpho Argenti quatuor millia quadringenta & septuaginta millia pondo præ se tulit. *Plin. lib. 33.*

Bellum Macedonicum tertium mox exoritur cum Andrisco, qui Philippi nomine se Persei regis Maced. filium mētiebatur, & totam Macedoniam aut voluntate incolērium, aut armis occuparat, Thracibus sibi adiunctis.

Tandem à Byxe regulo Thrace Pseudophilippus proditus pœnas dedit. Nam à Q. Cæcilio Metello (qui proinde Macedonicus) victus captúsque est recepta Macedonia. *Epito. 49, Velleius lib. 1, Eutrop.*

Cato maior Vrbis 605 obiit. *Plin. lib. 19, c. 1.*

Cum septem annis postqnam Galli vrbem cepissent, Romani deducere colonias incæpissent, per totam Italiam intra annos 60 vsq; ad Aquileiam & Graniscum, nūc primum extra Italiam Carthaginem in Africa primam coloniam, deinde Narbonē in Gallia, &c. condunt. *Velleius lib. 1.*

M. Portio Catone, Q. Mario Coss. Narbonem Colonia deducta est. quo annō de Dalmatia triumphatum.

Bellum Achaïcum ob legatos Corinthi, Critolao Achæorum duce dubiū an manu, oratione certè violatos, *Flor. Epit. 51*, confectū à L. Mūmio, qui

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
134		∴ ∴	3948
	599	*L. Licinio Lucullo, A. Postumio Albino.*	
		∴ ∴	
	600	*T. Quinctio Flaminio, M. Acilio Manio.*	
		Tertium Punicum.	
	601	*L. Marcio Censorino, M. Manilio.*	
		∴ ∴	
	602	*Sp. Postumio Albino Magno, L. Pisone Casonino,*	
		∴ ∴	
	603	*P. Africano Minore Æmiliano, C. Linio Druso.*	
		Bellum Achaïcum.	
	604	*Cn. Cornelio Lentulo, L. Memmio.*	
114		* *	3968

An. ante Christi natum	Anni vrbis conditæ		Anno mundi
		∴ ∴	
127			3948
	605	*Q. Fabio Æmiliano* Maximo, *L. Hostilio Mancino.*	
	606	*Ser. Sulpicio Galba*, L. *Aurelio Cotta.*	
	607	*Appio Claudio Pulchro, Q. Cæcilio Metello.*	
	608	*L. Cæcilio Metello, Q. Fabio Maximo Seruiliano.*	
	609	*Cn. Seruilio Cæpione, Q. Pompeio Aufidio, siue Aulo.*	
	610	*Q. Seruilio Cæpione, C. Lælio Sapiente.*	
	611	*Cn. Pisone,* M. *Popilio Lenate Capitolino.*	
	612	*P. Scipione Nasica Corculo, D. Iunio Bruto Gallaco.*	
	613	M. *Æmilio Lepido*, C. *Hostilio Mancino.*	
	614	*P. Furio Philo, Sex. Atilio Serrano.*	
	615	*S. Fuluio Flacco, C. Calpurnio Pisone.*	
		Bellum Seruile prius.	
	616	P. *Africano minore*, C. *Fuluio Flacco.*	3968

qni proinde Achaïcus. *Plutarch. in Mario, Velleius.*

Acbaïáq; in deditionem accepta Corintbũ vbi legati violati fuerant, item Thebas & Calcidem, quæ auxilio fuerant diruit.

Acbęorum duces Critolaus, eo mortuo Dięus & Alcamenes. Hic Corinthij cum Ætolis conspirantes exitium sibi pepererunt. Hinc æris Corinthij origo, cum incensa Corintbo varia metalla liquefacta confluerent. *Iust. lib. 34. Florus.*

Græciæ tributum constitutum. Concilia eius sublata. Decretum vt quotannis eo prætor mitteretur, qui non Græciæ, sed Acbaïæ pręfectus appellatus est.

Hoc etiam bello Epirotę cum Achiuis, Tbessalis & Macedonibus in prouincię formam redacti. *Iornandes, Ruffus.*

Viriatus ex pastore venator, ex venatore latro, mox quoque iusti exercitus dux factus vniuersam Lusitaniã occupauit. Multis pręliis Romanos exercitus fudit, ducibus Vetilio, C. Plaucio, Cl. Vnimano, Nigidio, &c. *Oros.*

Per annos 14 suorum libertatẽ contra Rom. defendit. *Florus.* Sublatus à Q. Cępione Cos. Nam legatos ad se missos pecunia corrupit, vt eum occiderent. Quę victoria, quia empta erat, à Senatu probata non est. *Plin. de Viris Illustrib.*

Scipio minor cum L. Metello Macedonico & Sp. Mummiu in Ægyptum, Syriam, Asiam Gręciámque ad regum ciuitatum & gẽtium animos perspiciendos missus est. Quam legationem Panętio pręceptore comite obiit. *Cic in Lucullo.*

Polybius Megalopolites consiliarius & pręceptor Scipionis huius, Romanam historiam 40 libris complectitur à fuga Cleomenis & Philippi Persei f. Successioni Macedonum Romana attexens, & à primo bello punico historiã Achæorum & Romanorum tractans.

Alter Pseudopbilippus in Macedonia à L. Trebellio quęstore cum exercitu cęsus est. *Epitom. 53.*

Consulem anni 611 non Cn. Pisonem, sed L. Calphurnium Valerius lib. 1 nominat, quo tempore C. Cornelius Hispalus prętor peregrinus Chaldęos citra decimum diem abire ex Vrbe atque Italia iussit.

Viriato interfecto, vlteriore Hispania pacata, bellum tamen in Celtiberia non omnino sublatum est. Nam cum Numantinis renouatum est, cum quibus pacem fecerat Q. Pompeius, sed sine iussu Senatus. Sic postea C. Mancinus, qui ab eis castris fuerat exutus, 30 Romanorum millibus cęsis, quem proinde L. Furius vinctum, nudúmque eis reddidit. *Cic. Off. 3, Epit. 56.*

Bellum Numantinum siue Hispanicum paulò pòst à Scipione minore magna crudelitate perfectum.

D. Brutum & P. Scipionẽ Nasicam Coss. C. Curatius Tribunus pl. in vincula coniecit, quòd

ante factum non erat. *Cic.3 de Leg.* quia Tribuni pl. non impetrarent, vt sibi denos, quos vellent, milites eximere liceret à supplicio.

D.Brutus Proc. latrones palantes atq; dispersos exemplo Viriati, captis eorum oppidis oppressit. Primus Romanorũ Lethen, Fl. deinde Bętin victor traiecit. Lusitaniam vrbium expugnationibus vsque ad Oceanum & Gades perdomuit. *Epit.55 & 56.*

Ful. Flaccus Cõsul Vardæos in Illyrico (quod cum Perse victum ad hæc tempora pacatum fuerat) subegit. *Epit. 56.*

M.Cosconius Prætor in Thracia cum Scordiscis prosperè pugnauit. *Ibid.*

Bellum in Sicilia ortum ab Enno seruo natione Syro, qui cõtracta agrestium seruorum manu & solutis ergastulis iusti exercitus numerum impleuit. Cleo quoque alter seruus ad 70 millia seruorum contraxit, & copiis iunctis contra Rom. bellum sæpe gesserunt. *Epit.57.*

Tandem Perpenna imperatore supplicium de eis sumptum.

h In exilium tandem agitur. A ventris abdomine Physcon cognominatus est.

Attalus regnũ Asię minoris ab Eumene patruo susceptum cædibus & venenis fœdat. Testamento imperium Asiæ Pop. Romano reliquit, quod tamen fuisse suppositium & simulatum tradit in epistola Mithridates apud Salustium.

Hinc bella Aristonici cum Romanis & regibus Nicomede Bithyniæ, Mithridate Ponti & Armeniæ, Ariarathe Cappadociæ, Philomene Paphlagonię, anno ab vrbe 622. *Oros. lib. 3, cap.8.*

Aristonicus Eumenis nothus regnum inuasit, & P.Crassum Cos. interemit. Regno potitur donec à Perpenna consule in Romanorum potestatem reductus est. *Florus in Epit. lib. 59,* & iussu Senatus in carcere strangulatus.

Sic Asia Romanorum facta, cum opibus suis vitia quuque in vrbem transmisit. *Plin. lib.33.*

Antea quidem L.Scipio Africani frater eam eripuerat Antiocho, sed beneficio S. P. Q. R. mox ad hoc tempus ab Attalis possessa fuit regibus. *Velleius.*

Eius belli occasione Lydia sedes antiqua regnorum, Caria, Ionia, Mysia, Hellespontus ac Phrygię pars in populi Rom. potestatem deditione venit. *Ruffus, & Iornandes.*

Phrygię reliqua Mithridati patri regi Pontico, Lycaonia & Cilicia Ariarathis Capadociæ regis filiis data. *Iust. lib.37.*

Iason Cyreneus quinque libros scribit de rebus Machab. quorum Epitome est noster secundus. *2 Mach.2.*

Laudotia regina Parthos debellat.

An. ante Christum natum	Anni vrbis cõditæ		Anni mundi.
107		8	
		h Ptol. Physcon. an.17.	3967 3984
		Simone Pontifice, deinde Io. Hyrcano.	
		Demetrio, Ant. Gryppo, & Ant. Cyziceno Syriæ regibus.	
		Mithridate 2, inde Phraate 2, an.28 rege Parthorũ.	
		Romæ Coss.	
	617	*P. Mutio Scæuola, L. Calpurnio Pisone Frugi.*	
	618	*P. Popillio Lænate, P. Rupilio.*	
	619	*P. Licinio Crasso Muciano, L. Valerio Flacco.*	
		Bell. Aristonici Asiaticum.	
	620	*C. Claudio, M. Perpenna.*	

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
107		∴ ∴	3968
	621	*C. Sempronio Tuditano, M. Aquilio.*	
	622	*Cn. Octauio, T. Annio Ruffo.*	
	623	*L. Cassio Longino, L. Cinna.*	
		∴ ∴	
	624	*M. Æmilio Lepido, L. Aurelio Oreste.*	
	625	*M. Plautio Hypsæo, M. Fuluio Flacco.*	
		∴ ∴	
		Bellum Allobrogicum.	
	626	*C. Cassio Longino, C. Sextio Domitio Caluino.*	
	627	*Q. Cæcilio Metello, T. Quinctio Flaminio.*	
	628	*Cn. Domitio Ahenobarbo, C. Fannio.*	
	629	*L. Opimio, Q. Fabio Maximo.*	
	630	*P. Manlio, C. Papirio Carbone.*	
			3984

ROMANA *Rege Physcone ab Vrbe 617 ad 635.*

Tib. Gracchus Trib. Pleb. legem Agrariam tulit ne quis plus 500 agri iugera haberet, item vt Attali paulo antè mortui hæreditas & pecunia populo diuideretur. *Epit. 58.*

A Scipione Nasica in Capitolio occisus & à Lucretio ædili in Tiberim missus, (qui proinde Vispillo dictus est) primus fuit, qui tumultu intestino periit. Nam ab initio regni Romuli, vsq; ad an. 620 nullæ in vrbe factæ sunt ciuium mutuæ cædes. *Halic. lib. 3.*

Lex hęc Agraria seminarium fuit omnium ciuilium bellorũ in annos propè 50 vsque ad Syllam, deinde in alios 50 vsque ad Cæsarem. *App. de Bellis Ciuilibus.*

Bellum Seruile in Sicilia ortum multas infecit prouincias & vrbes, Atticam, Delon, Minturnas, Sinuessam, &c. *Oros. lib. 5. cap. 7.*

In Italia multa millia seruorum, quæ coniurauerant, ægrè comprehēsa & supplicio consumpta. *Obsequens.*

Tum Scipio prorogato imperio in Hispania Numantiam belli eius caput secundo anno excindit. *Idem.* Cæteras, quæ defecerant, partim vi, partim deditione in suam potestatem redegit: De his triumphum egit, 14 anno, postquã priorem de Africa & Asdrubale egerat. *Eutrop. Oros.*

P. Rupilius ex publicano factus consul, postea 10 legatorum sententia leges Siculis, quos bello prædonum & fugitiuorum liberauerat, conscripsit. *Pædianus in 4 Verrina.*

Crasso Consuli contra Aristonicum affuit Nicomedes Bithyniæ, Mithridates Ponti, Ariarathes Cappadociæ, Pylemenes Paphlagoniæ reges. Nec defiit vinci & interfici. *Val. lib. 8, cap. 6. Gell. lib. 1, cap. 13.*

Vbi eum ditissimum, nobilissimum, eloquentissimum, Iurisconſ. Pōtificem Max. fuisse tradit.

Sol geminatus est, Tuditano & Aquilio Coss. quo quidé anno P. Africanus Sol alter extinctus est. *Cic. de nat. Deor.*

Tum seditiones à Triumuiris Fuluio Flacco, C. Graccho, & C. Carbone de agro diuidundo creatis excitatæ. Defuncto Africano triumuirales seditiones acrius exarserunt. *Epit. 59.*

Angues duo nigri in cella Mineruæ allapsi ciuilem cædem portenderunt. *Obsequens.*

Aristonicum bellum confecit M. Perpenna, qui consul fuit priusquam ciuis. *Valerius de iis qui humili loco nati clari euaserunt.* Regem enim Aristonicum cepit, & Crassianæ stragis punitor extitit, Attalicásque Gazas hæreditarias populi Romani, nauibus impositas Romam deportauit. *Iustin.*

Aquilius Asiatici belli reliquias confecit, mixtis veneno fontibus, ad deditionem quarundam vrbium, quæ res vt maturam, ita infamem contulit victoriam. *Florus.*

Tuditanus domuit Iapudas in Istria, ab Aquileia ad Titum flumen. *Appian. Plin. lib. 3.*

M. Plautio, M. Fuluio Coss. locustarũ ingenti

An. ante Christū natum.	Anno vrbis cōditæ.		Anni mundi.
	635	9 i PTOL. Alexander cum matre Cleopatra, an.10.	3983
107	646		3993
		Ioanne Hyrcano Pontifice.	
		Antiocho Grippo & Ant. Cyziceno Syriæ reg.	
		Phraarte a Parthorum rege sexto, deinde Artabano. an.1.	
		Romæ Coſſ.	
			3993

deducta ab ipſo conditore appellata.

P.Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi tradit.

i PHYSCONE in exiliū acto Cleopatra mater regnum inuadit, matrem thoro expellit, duas filias viduas alterno fratrum matrimonio facit. Alexandro alteri filio eripere regnum machinatur, donec ab eo occupata interficitur.

Alexander à populo in exilium actus, regni Çyrenarum, quod ei pater teſtamento reliquerat, hærede pop.Rom.inſtitutn decedit. Ptol.autem Phyſcon reuocatur.Cui mortuo mox ſuccedit Lathyrus.

Scythæ Medos & Parthos grauiſſimè infeſtāt.

Thraces à Romanis vincuntur.

Numuliſintis filia Diogiridis Thraciæ regis crudelitate nobilis.

Cimbri victo Carbone Coſ. arma aduerſus Gallns eos,qui imperio Rom. non erāt ſubiecti, atque inde aduerſus Hiſpanos transferunt. Galli in oppida cōpulſi ac inopia ſubacti, eorum corporibus qui ætate inutiles ad bellum videbātur, vitam tolerauerunt, neq; ſe hoſtibus tradiderūt. Itaque Cimbri depopulata Gallia magnáque illata calamitate,tandem illorum finibus exceſſerunt atque alias terras petierunt. *Critognatus Aruernus apud Cæſarem,lib.7.*

Cimbri excluſi ex Gallia & Hiſpania in Italiam remigrarunt petentes,vt populus Rom. aliquid ſibi terræ daret quaſi ſtipendium. Cæterum vt vellet, manibus atque armis ſuis vteretur. Repulſi, quod precibus nequiuerant, armis petere conſtituunt. *Florus.*

Hinc bellum Cimbricum, quod diu prauè & infœliciter à Romanis geſtum eſt.

Micipſa Numidarū rex moriens filios reliquit Adherbalem, Hiempſalem & Iugurtham,quem adoptarat.*Saluſt.*

Romana rege Pt. Alexandro ab Vrbis 635 ad 646.

M.Æmylius Scaurus nobilis pauper, Conſul de ſumptibus & libertinorum ſuffragiis legem tulit.

Deductus ex Pado vſque in Parmenſiū agrum foſſis, nauigationibus commodis paludes ipſas exiccauit è campis.

Per Piſas & Lunam vſque Sababos viam ſtrauit Æmiliam, & hinc per Derthonem. *Strabo 5,* de Liguribus triūphauit,*Pl.de viris Illuſt.*
Pontem Æmylium fecit. *Pl.de viris Illuſtr.*

Eo & Metello Coſſ. Cēſores Romæ artem ludicrā præter cantores & ludū talarium remouēt.

Thracicum bellum etſi cœptum ſit à M. Coſconio prætore viginti antè annis, tamen à Catonis Conſulatu initium eius ducunt hiſtorici, quòd res antea à prætoribus geſta ſit, hic autem primus Conſul eo miſſus ſit, vt ante excitatum, nunc demum grauius factum videatur.

Non fuſus modo à Scordiſcis,ſed (ſimile prodigio) omnino totus interceptus eſt exercitus,

quem dixerat Cato. At Didius vagantes Thracas repressit. *Florus, Ruffus.*
Drusus vlterius egit, & vetuit transire Daoubiū. *Iidem.*

M.Minucius eos etiam io Hebro flumine glacie vastauit *Rufus*.

Quibus victoriis fracti per multos pòst annos videntur quieuisse.
Acilio & Catone Coss. circa soléarcus apparuit. Item, relatum lacte & sanguine pluisse. *Plin.lib.2.*

Duo Metelli fratres sequenti anno vno die triumphant, vnus ex Sardinia, quæ sæpius rebellauit, alter ex Thracia. *Velleius, Rufus.*

Metellus enim Catooi io Thraciam successerat.

Cimbrorum arma primùm audita sunt circa an. 640 Cęcilio Metello & Papirio Carbone Coss. *Tacit. de moribus Germa.*

Teutonúmque, qui Alpes transgressi fœdam stragem Romanorum sociorúmque fecerunt. *Obsiquens.*

Quòd ab extremis Galliç profugi, cùm terras eorum inundasset Oceanus, nouas sedes toto orbe quærerent, *Florus. Plut. in Mario.*

Cimbri gens vaga populabundi in Illyricum venerunt, & Papirium Carbonem cum exercitu fuderunt. *Epit.63.*

Eo autem superato videntur quieuisse vsque ad Silanum Cos. qui iterum ab iis profligatus est.

Nam hi Carbone, & Cassio, & Scauro Aurelio, & Seruilio Cæpione, M.quoque Manilio fusis, quinque simul consulares exercitus Pop. Ro. abstulerunt. *Tacitus de Germ.*
Silanum quoque fugarunt in Galliis & exercitu exuerunt. *Velleius.*

L.Piso consularis occisus postea est à Tigurinis. *Orosius.* & L.Cassius consul cum exercitu io finibus Allobrogium. Q. Publilius legatus, ne residua exercitus portio deleretur, obsides & dimidiam partem rerum omnium Tigurinis turpissimo fœdere dedit. *Oros. Cæsar lib.1.*

P.Scipione, L.Calpurnio Coss. bellum cōtra Iugurtam susceptū, Micipsæ Numidiæ regis Masinissæ filij oothum, qui Hiempsalem fratrem per insidias necarat, deinde Adherbalem alterū fratrem in oppido Cirta obsessum cōtra denuntiationem Senatus occiderat.

Q. Cæpione, C. Serrano coss. nascitur Cicero, *Ipse in Bruto, & Gell. lib. 15.* id est, Vrbis 644, iuxta alios 647, quando Seruilius Cæpio legem Seruiliā tulit, qua, cum C.Gracchus iudicia antè à Senatoribus remouisset, atque ad solos equites transtulisset, ipse inter vtrumq; ordioem ea communicauit.

Cæpio Proc. capta Tolosa cētum millia pondo auri, & argenti quioquies decies centum millia è tēplo Apollinis sustulit. Quod sacrilegium causa excidij ei fuit & exercitui eius. Nam quisquis ex ea direptione aurum attigit, misero cruciabiliq; exitu periit. *Gell. lib. 3, Iustinus. Oros.*

Quin

An. ante Christum natum	Anni vrbis cōditæ		Anni mundi.
107	635	M.Metello, M.Æmilio Scauro.	3983
		.·. .·.	
	636	M.Manio Acilio Balbo, C. Portio Catone.	
		Bellum Thracicum.	
	637	C. Cæcilio Metello Caprario, Cn. Papirio Carbone.	
		Bellum Cimbricum.	
	638	M.Linio Druso, L.Pisone.	
	639	P.Scipione Nasica, Calphurnio Bestia.	
		Bellum Iugurtinum.	
	640	Sp. Postumio Albino, M.Minucio Rufo.	
		* *	
	641	Q. Metello Numidico, M.Iunio Silano.	
		.·. .·.	
	642	Ser. Sulpicio Galba, M.Aurelio Scauro.	3993
		.·. .·.	

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
97			3993
	643	L. *Cassio Longino, C. Mario.*	
	644	*Q. Seruilio Capione, C. Atilio Serrano.*	
	645	*P. Rutilio Ruffo, Cn. Mallio (alias Manlio.)*	
	646	C. *Mario 2. C. Flauio Fimbria.*	
	647	10	3993
87	676	k Ptol. Lathyrus, an. 18.	4011
		Ioan. Hircano Pontif.	
		Cyziceno, deinde Philippo vlt. Syriæ rege. denique Tigrané Armenio. an. 18	
		Mithridate 3. an. 24. Parthorum rege.	

Quin & ipse Cæpio miserè eiectus è patria fuit & turpem mortem oppetiit, & in bonorum possessionem relicti filij inter scorta ea abligurierũt & fœde mortui sunt, vt scribit Tragenes. *Strabo lib. 4.*

Romanos quoque Cimbrici belli tumultus velut vltor sacræ pecuniæ insecutus est. *Iustinus.*

Inde enim Cimbri, Teutones, Tigurini & Ambrones Gallorum gentes iuxta Rhodanum Fl. C. Mallij & Q. Cæpionis exercitum ingẽti clade consumunt. Timor tunc Romæ ingẽs, ne iterum Galli Romam inuaderent. Nam 80 millia Romanorum sociorúmque trucidata sunt. Calonum & lixarum 40 millia. Decem ex omni tantùm exercitu superantib. *Oros. Epit. Liuij. 67.*

Seditio ob C. Norbani trib. pl. rogationem, qua imperium Cæpioni abrogabat. *Cic. 2. de Orat.*

Q. Cæpio præturæ splendore, triumphi claritate, consulatus decore, max. Pont. sacerdotio, vt Senatus patronus diceretur, assecutus in publicis vinculis spiritum deposuit, corpúsq; eius funesti carnificij manibus laceratum, in scalis Gemoniis iacens, magno cum horrore totius fori R. conspectum est. *Valer. lib. 6. Strabo lib. 4.*

Iugurtha primum corrũpit pecunia Senatum, iterum Calpurnium Cons. Tertio M. Minutium, dictitans Romæ omnia esse venalia, sicque bellum traxit, donec per Metellum Numidicũ duobus præliis attritus est, & per Mariũ captus Bocchi proditione. Tum autem Numidia in potestatem pop Rom. venit. *Rufus. Sallust.*

De Iugurtha Afro, duobus eius filiis & Boccho Mauritaniæ rege C. Marius triumphat. Alij triumphum conferunt in secundum eius consulatum.

Cicero tertium ætatis agebat annum. Gracili erat corpore & infirmo, collo procero & tenui. Vnde eum & amici & medici hortabantur vt causas agere desisteret. *Ipse in Bruto.* Sed se exercitationibus confirmauit, ab iisque quorum causas agebat nulla dona aut munera accipiens, rex fori euasit. *Plut. in eius vita.*

P. Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi tradit. Nullius enim ante se Imperatoris exemplum sequutus, vitandi atque inferendi ictus subtiliorem rationem legionibus ingenerauit. *Val. lib. 2.*

k A Matre eiectus denuo recuperat regnum.

Vrbis 654. Ptol. Apion Cyrenarum & Lybiæ rex populum Rom. moriens hæredem facit. Senatus eius regni ciuitates liberas esse iussit. *Obsequens.* Lybiæ partem prouinciam constituit. *Iust. lib. 40.*

R. Simeon Ben Iohai auctor libri Zoar. Quo posuit fundamẽta stultæ & vanæ artis illius Cabalisticæ, quæ languet circa literarum apices, numeros, transpositiones, anagrammatismos, vocum inuersiones, allusiones, amphibologias,

hnmonymias. Nā eius vanitatis mysteria tribus præcipuè constant, quæ indicantur voce גנ״ת.

Nempe Geometria (sic imperite cnnfuderunt Geometriam cum Arithmetica) quando literæ e apenditur numerus. Noteriacon, quando litera ponitur pro integra dictinne. Sic autem Barbarè dicitur à nntariorum apicibus. Temurá. q. permutatio (elementorum) cum vna litera pro altera substituitur. E duobus primis vncabulis, quorum vnū est Græcnm, alterum semilatinum, intelligis, quo tempore tam inepta ars excogitata fuerit, nihilque minus esse quam Cabbalam, id est, scientiam quæ à mainribus per manum recepta sit. Prçter istiusmodi ineptias cōtinet multa impia & ex omni hæresum furfure conflata. Cōstituit decem Sephirnth siue numerationes, pro suo fundamento, quas siue statuát esse essentiam Dei, siue aliquid aliud extra Dei essentiam, impiè introductas ex en apparet, quid in Deo numerum & multitudinem realem ponant.

Tale erat negotium vel pntius otium Marini & Cnlorbasij discipulorum Valentini, qui cuncta suæ religionis mysteria è literis Alphabeti Græci probare conati sunt. *Iren. lib. 1. cap. 9 & 10.*

Reuclinū Capnionem tribus libris barum nngarum gustum mundn præbuisse sine refutatinne & Picum Mirandulanum se earum patrnnum constituisse equidem mirnr.

Neque enim ea est Cabbala ab eruditis patribus laudata, quæ partim histnrica est, partim תורה בעל פה nominatur. i. lex ore percepta, vt nec illa, quā R. Iacob Baal Hatturim sequitur, plenntum & deficientium rationem inquirens, quam proinde rectè Abben Ezra in Decalogo perstringit.

Hæc enim legis scriptę pura est interpres, & simplices Synagogę traditiones, consuetudines, ritus, maiorum explanationes continet, quarum fragmenta nonnunquam suppeditant Talmud, Derasim, &c. Sed de hnc alias.

Hunc Rabbinum R. Abraham in Cabbala non hic, sed paulò pòst excidium Romanum locat.

Gntthi Francnniam depopulanrur. Diceneus Boroista eorum consiliarius & dnctor, philosophiam & Theologiam ethnicam eos dncet, sacella & ceremonias instituit. *Iornand. de rebus Geticis.*

Asclepiades nnuā medicnrum sectam intrnducit, in Bithynia, vbi & florebat Theodosius Trinolita mathematicus. *Strabo.*

Mithridates Ponti rex vir incōparabilis memorię & 22. linguarum gnarus, quot natinnibus imperabat, sex primis annis Scythas domuit. Cappadociam occupauit. Asiam animo compleaus, prius vniuersè nemine sciente peruagatus nmnium vrbium eius situm & regiones cognouit. Iuncta cum Nicomede rege Bithyniæ societate Paphlagoniā inuadit, Mox Galatiam.

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdite.		Anno mundi.
87		Romæ Coss.	3993
	647	*C. Mario 3, L. Aurelio Oreste.*	
	648	*C. Mario 4, Q. Lutatio Catulo.*	
	659	*C. Mario 5, M. Aquilio.*	
	650	*C. Mario 6, L. Valerio Flacco.*	
		Seruile bellum 2.	
	651	*M. Antonio, A. Postumio Albino.*	
			4011

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
87		∴ ∴	3993
	652	*Q. Metello Nepote, T. Didio Curio.*	
		∴ ∴	
	653	*Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso.*	
		∴ ∴	
	654	*Cn. Domitio Ahenobarbo, C. Caßio Longino.*	
		∴ ∴	
	655	*L. Licinio Crasso, Q. Mucio Scæuola.*	
		∴ ∴	
	656	*C. Cæcilio Caldo, L. Domitio Ahenobarbo.*	
		Bell. Mithridaticum.	
	657	*C. Valerio Flacco, M. Herennio.*	
		* *	4011

Nicomedem in Bitbyniæ, Ariobarzanem in Cappadociç regna reductos iterũ expulit. Vnde bellum ei indictum & Syllæ mandatum.

Romanis ita per 40 annos restitit, donec tribus ingentibus prælijs fœlicitate Syllæ, virtute Luculli, Pompeij magnitudine penè cõsumeretur. Cõtra eos armarat Cimbros, Gallogræcos, Sarmatas, Basternas, Scythas & totum Orientẽ.

Regnauit annis 58, obiit ætatis septuagesimo quinto.

Ne veneno tolleretur, 20 rutę folia, duas nuces & duas caricas admixto sale quotidie ieiunus capiat.

ROMANA *tempore Ptol. Lathyri ab Vrbis 647. ad 668.*

IN Gallia res gerit Marius cum Cimbris, qui ex Hispania reuersi se Teutonis, Ambronibus, Tigurinis coniunxerant, vt superatis Alpibus in Italiam trancerent. Item cũ Tectosagibus, quorum regem Copilum Sylla legatus Marij cepit. *Plutar. in Mario. Epito. 67.*

Quod bellum ab aliis Cimbricum, à Cicer. de Prouinc. Coss. Gallicum. Eius metu Marius absens tertiùm consul factus est & extra ordinem. *Ibidem.*

A Mario confectum est, Teutonis ad Rhodanum cum rege ipsorum Teutobocho & Ambronibus prope Massiliam victis. *Strabo lib. 4.*

Continuo triduo circa Romanorũ castra pugnarunt. Quarto die rursus productæ in campum acies vsque ad meridiem penè pari discrimine. Pòst incalescente sole, vsque ad noctem cædes Gallorum potius, quàm pugna protracta est.

Ducenta millia eorum cæsa sunt, octoginta millia capta, tribus millibus vix elapsis.

Tertia Tigurinorũ manus, quę quasi in subsidio Noricos insederat Alpium tumulos, in diuersa effugit & euanescit.

Piso Rhodopé Caucasũmque penetrauit post Minucianam de Thracibus victoriam. *Florus.*

Bellum Piraticum C. Mario quartùm, Q. Lutatio Coss. *Obsequens.* In Cilicia confectum à M. Antonio prætore, vnde & de eis ouauit. *Plut. in Pompeio.*

Seditio Apuleij Saturnini tr. Pl. ob legem Agrariam & C. Memmium interfectum. Eam Marius sextùm consul oppressit interfectis Saturnino, Glaucia prætore, & Sufeio quæstore. *Ibid. Plutar.*

Seruile bellum secundum in Sicilia ab Athenione pastore motum, qui interfecto domino, familiam ergastulo liberatam & infinitos seruos sub signis ordinauit. A M. Aquilio cõfectum est, indéque nullum fugitiuorum in Sicilia bellum fuit. *Cic. in Verrem.*

Romę pugnauerunt Elephanti primùm omnium in circo Claudij Pulchri ędilitate curuli. M. Antonio, A. Postumio Coss. circa an. V. 655. *Plin. lib. 8. c. 7.*

Tum Cornelius Dolabella prætor bene in Lusitania rebellante pugnauit.

T. Didius Cos. Celtiberos quoque pluribus præliis vicit. *Gell. lib. 2. c. 27. Plut.*

Duobus annis pòst Lentulo, Crassóque Coss. Senatusconsultum factum est, ne homo immolaretur, quod antea fieri religiosissimum erat. *Pl. lib. 30, c. 1.*

Ariobarzanes Cappadociæ rex à Sylla prætore cõstituitur, quòd Cappadoces regem, quàm libertatem mallent, C. Cælio, L. Domitio Coss. A quo anno primum initur bellum contra Mithridatem Ponti regem. *Liuy Epitom. 76.* confectum à Pompeio post annos 32 Cicerone Consule Sed altius est incipiendum. Nam Mithridates per annos 40, cõtra Romanos bellum gessit. *Appian.* Donec per seditionem popularem à Pharnace filio in turri obsessus venenum sumpsit.

Toto illo tempore tria Mithridatica fuêre præcipua. Vnum, quod Sylla, alterum, quod Muræna, tertium, quod Lucullus & Pompeius gesserunt. *Appian.*

Primũ à L. Sylla Arsaces (Phraartes) rex Parthorum missa legatione amicitiam populi Romani tenuit. *Rufus.*

Celtiberos post Didij victoriam rebellantes Flaccus Nasica repressit. Ab hoc bello vsque ad Sertorium quieta citerior Hispania fuit. *Appian.*

Geminius prætor infœliciter contra Thraces Macedoniam vexantes dimicauit. *Epitoma Liuy 70.*

L. Plotius Gallus primùm Latinè docere incepit Cicerone adhuc puero. *Cic. de claris Orat.* Antea Græcis exercitationibus ingenia Romanorum alebãtur. *Suet. de claris Rheto.*

P. Terentius Varro in Prouincia Narbonensi natus centesimum quintũ annum agens Græcas literas summo studio didicit.

Latini Rhetores nouum genus disciplinæ instituentes & Ludos, ad quos iuuentus conueniret, sublati sũt edicto cẽsorio L. Crassi & Gn. Domitij, quod his corroboraretur impudentia. *Suet. Ibid. Cic. 3. de Orat.* Paulo ante Ciceronis tempora. *Tacitus in dialogo de oratoribus.* id est, Cicerone adhuc adolescentulo, necdum oratoriam exercente.

L. Marcio, Sext. Iulio Coss. in agro Murinensi duo montes inter se concurrerunt, crepitu maximo assultantes, recedentésque, emissa flamma copiosa. *Plin. lib. 2.*

Seditio M. Liuij Drusi Tr. Pl. de ciuitate Sociis danda, de agris diuidundis &c. Vnde origo socialis belli & exitia rerum. *Plin. lib. 33. cap. 1. Florus.*

Drusus vulneratus caprinum sanguinem bibit, cum pallore & inuidia, veneni sibi dati insimulari Q. Cæpionem inimicum vellet. *Plut. lib. 28. c. 9.*

Sociale Bellum siue Italicum, quod non nisi quinto

An. ante Christũ natum	Anni vrbis cõditæ		Anni mundi.
97			3993
	658	*C. Claudio Pulchro, M. Perpenna.*	
	659	*L. Marcio Philippo. Sex. Iulio Cæsare.*	
	660	*L. Iulio Cæsare, M. Rutilio Lupo.*	
		Bellum sociale.	
	661	*L. Porcio Catone, Gn. Pompeio Strabone.*	
	662	*L. Sylla, Q. Pompeio Rufo.*	

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
87		Mithridaticum alterum Syllæ, Et Ciuile, siue Marianum.	3993
	663	*L. Cornelio Cinna, Cn. Octauio,*	
		Ciuile alterum Octauianum atque Cinnanum.	
	664	*L. Cinna 2, C. Mario 7, eóque mortuo, L. Valerio Flacco:*	
	665	*L. Cinna 3. Cn. Papyrio Carbone.*	
	666	*L. Cinna 4. Cn. Papyrio Carbone 2.*	
	667	*L. Scipione, C. Norbano,*	
		Aliud Ciuile Syllanum.	4011

quinto pòst anno à Sylla confici potuit. Eo nondum finito (Nam Sylla eius reliquias adhuc in Campania persequebatur) præcedentibus multis ostentis & prodigiis ciuilia bella secuta sunt per annos fermè 40, dum Marius belli Mithridatici gerendi, quod Syllæ mandatum erat, cupiditate teneretur.

Marsicum etiam nonnulli appellant, quòd à Marsis primùm fuerit cōmotum & eorū imperatore Popedio. *Strabo lib. 5.* Istud Lucullus confecit.

Capitolium custodum negligentia exuritur.

Sothymius rex Thracum Græciam ingressus cunctos Macedoniæ fines depopulatur, donec à C. Sentio Prætore superatus cogitur in suum regnum redire. *Oros.*

Mithridaticum bellum foris exarsit L. Sylla, Q. Pompeio Coss. Domi ciuile à C. Mario, qui sexies consul fuerat excitatur. Vrbis *662.*

Dum Sylla Cos. ciuili bello & ordinādа rep. Romæ occupatur, Mithridates Phrygiam pop. Rom. prouinciam cum exercitu intrat. Asia in potestatem redacta omnes ciues Romanos vno die interficiendos curat. Q. Oppilium Proc. & M. Aquilium legatum captos, excruciatósque necat. Rhodum, quæ sola in fide permāserat, oppugnat. Per Ariaratheo filium Thraciam & Macedoniam, per Archelaum præfectum Græciam inuadit, ac Pireum atque Athenas occupat. *Plutarch.*

Marius, Cinna, Carbo, Sertorius cū suis exercitibus in Vrbem recepti, eam velut captam cædibus & rapinis vastarunt.

Hic est Marius qui Iugurtham cepit, a cōsulatu eum ante currum suum duxit. Tertiùm Consul absens creatus est. Quartùm Teutoniorū exercitum deleuit. Quintùm Consul Cimbros fugauit. Sextùm remp. turbatam seditione tribuni Pl. & Præt. qui armati capitolium occupauerant, vindicauit. Post septuagesimum annum patria per arma ciuilia pulsus armis restitutus septimùm consul factus est.

Sequentem in annum C. Marius septimùm & L. Cinna secundùm Consules nullis habitis comitiis se renuntiarunt. Primus autem fuit Marius, qui septimum consulatum cepit ex Plutarcho. In quo est mortuus suo bono, ne esset spectator calamitatum, quæ ciuilia bella suæ familiæ attulerunt, præsertim filio & nepoti.

Inde L. Cinna & Cn. Papirius Carbo semet hoc exemplo consules per sequens biennium crearunt. *Epito. 83.*

Quod triennium sine armis ciuilibus fuit. *Cic. in Bruto*, nisi quòd Cinna & Carbone dominātibus maior pars nobilitatis Roma in castra Syllæ fugit, tanquam in portum quendam. *Plutarch.* & ipsi bellum contra Syllam pararent. *Epito.*

Per idem tempus L. Flacco consuli in locum Marij mortui suffecto portas tota Asia claudebat, Mithridatem autem non modo recipiebat,

suis vrbibus, verum etiam vltrò vocabat.

Hoc eodem triennio Sylla in Græcia & Asia contra Mithrid. res gerebat, donec pace cum eo facta se contra Marij & Cinnæ factionem conuertit. Pacis conditiones fuêre, vt is cederet Asia, Bythinia, Cappadocia. Paternis.i. ponticis finibus contentus esset.

C. Fimbria desertus ab exercitu, se ipse percussit, qui paulo ante fusis aliquot copiis Mithridatis vrbem Pergamum ceperat, obsessúmque regem parum abfuerat quin caperet. Ilium vrbem, quæ se potestati Syllæ reseruabat deleuerat ac magnam partem Asiæ recuperarat. Cinna ab exercitu suo, quem inuitum cogebat naues conscendere contra Syllam Anconæ interemptus est. Consulatum Carbo solus gessit.

Sylla autem compositis transmarinis, in Italiam reuectus Norbanum Cos. ad Canusium vicit. Carbo Romæ Syllæ amicos hostes iudicandos curauit.

Q. Sertorius Suessa capta, rebus Marianis deploratis in Hispaniam vlteriorem confugit.

Sequenti anno bellum ciuile confectum est, Mario superioris filio consule fugato, Carbone & Norbano exercitu spoliatis, recuperata republica.

Sed hanc præclaram victoriã crudelitate Sylla fœdauit. Nam octo millia dedititiorũ in villa publica trucidauit. Tabulã proscriptionis fixit. Vrbem & vniuersam Italiam cædibus repleuit. Prænestinos omnes inermes concîdi iussit. Marium captum cruribus brachiísque fractis, auribus pręfectis, oculis effossis necauit. Marium eius filium ad necem sui compulit. Carbonem per Pompeium occidit. Ita cẽtena millia hominum Italico Ciuilique bello consumpta sunt. *Obsequens.*

Dictaturam per annos 120 intermissam sibi asciuit. Siquidem proximo anno, quàm Annibal ex Italia cessit, vltimus dictator fuerat creatus. *Plutar. Velleius.*

I AVLETES à suis pulsus Romam venit P. Lentulo, Q. Metello Coss. sed quia sibyllinis quibusdam versibus Romani mouebãtur, ne regem Alexandrinnm profugum cum exercitu reducerent, reditu desperato Ephesum se contulit, donec à Gabinio Syrię pręside anno sequenti, nulla neque Sibyllinorum oraculorũ, neque Senatus ratione, vnius iussu Pompeij, tum consulis reduceretur. *Strabo lib. 17. Plutar. in Catone.*

Damnatus tamen Gabinius quòd contra Senatus & pop. iudicium eum reduxisset. Sic nominatus, quasi Tibicen, quod tibiis canere præter dignitatem regiam solitus esset.

Pulsus autem, propter flagitia, maximéque ob intolerabilium tributorum exactionem, quę per vim extorserat, vt socius populi Rom. appellaretur, Archelao Berenices trium filiarum regiarũ maximæ sponso in regem assumpto. Ex annuis enim vectigalibus capiebat talentorũ duodena millia

An. ante Christũ natum.	Anno vrbis cõditæ.		Anni mundi.
79	668	II I PTOLOM. Auletes,	3993
	691	an. 30.	4011
		Alexandra regina Iudæorum.	
		Hyrcano eius filio Pontif.	
		Tigrane Armenio Syriæ rege.	
		Mithridate 3, Parthorum rege octano, deinde Orode, an. 18.	4011

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
79			4011
		Romæ Coss.	
	668	C. *Mario, Gn. Carbone 3.*	
	669	*M. Tullio Decula, Gn. Dolabella.*	
	670	*L. Sylla 2, Q. Metello Pio.*	
		Bellum Sertorianum Hispaniense.	
	671	*P. Seruilio Vatia Isaurico, Appio Claudio Pulchro.*	
49		Coniuratio Cn. Pisonis.	4041

millia quingena, id est, nummo nostro, scutatorum septuagies quingena millia, communi lingua, septem milliones & semis, quantum hodie vniuersi Galliarum regni, quod omnium regnorum fructuosissimum habetur, annua tributa non conficiunt. *Paul. Manutius in lib. 1 Famil. Cic.*

Pompeio circa Iudæam res gerenti octona millia equitum sua pecunia tolerauit, mille conuiuas totidem aureis potoriis, mutans vasa cum ferculis saginauit. *E Varrone Plinius.*

Berenice sorore eius ad regnum euecta Ægyptij legatos & ipsi Romam miserunt, qui crimina regis purgarent, quorum alios ferro rex sustulit, alios pecunia, ne quid aduersus se agerent, corrupit.

Iudæi literas Græcas studiose discebant. Hinc Ezechiel Tragœdiarum Poëta Græcis Carminibus exitum populi de Ægypto scribit. *Clemēs Alex. 1 Strom.*

Seorsum in Ægypto & Cilicia, vbi ab Alexandri Magni sæculo illæ literæ excultæ sunt. Hinc olim ab exteris scriptoribus Tarsus B. Pauli vrbs mater vrbium dicta est, non tam è mercimoniorum frequentia, quàm ex studiis, & Tarsense Gymnasium apud Stratonē nominatissimū, quod etiam li. 14. Athenas & Alexandriam superasse refert, ac in eo indigenas didicisse *τὴν ἅπασαν ἐγκύκλιον παιδείαν.*

Orodes occiso Mithridate fratre duobus annis ante Mithridatis pontici mortem cum filio suo Pacoro Parthorum nonus rex euasit annos 18, sub secundum Pompei & Crassi consulatum quando Gabinius Syriæ præerat.

Hunc Mithridatem Florus & Romanæ ferè historiæ de Pompeio, Phraatem vocant, quoniā Phraates vocabatur is, qui cum Romanis, i. Sylla primus negotium habuit.

Rex Sueuorum Vrbis *694*, Metello Celeri Cos. Galliarum præfecto Indos in suum litus tempestate proiectos dono dedit. *Plin. lib. 2, c. 67.*

Mithridates Cappadociam pulso Ariobarzane, Tigranis Armeniæ regis ope occupauit, quā postea restituit, cum Sylla Murenam à bello reuocasset. *Appian.*

Ariobarzanes pulsus à Tigrane studiis Mithridatis Romam venit.

E Bibliotheca Apellicontis Teij plurimi Aristotelis & Theophrasti libri nunquam antea publicati, post captas Athenas à Sylla Romam deferuntur. *Plutar. in Sylla.*

Antè Peripatetici veteres Aristotelis Acroamaticis caruerunt, paucos exotericos habentes. Quare hinc deinceps posteriores Peripatetici exquisitius philosophari cœperunt sub Seuero Imp. Aphrodiseo eos diligenter euoluente & commētariis illustrante. *Politia in Miscella.* Paulò ante Plotinum & nostrum Origenem.

Andronicus Aristotelem scholiis illustrat. Ante eum Aristotelica secta aruit, vigentibus duntaxat Academica, Stoïca, Epicurea.

	An. ante Christũ natum.	Anni urbis cõdita.		Anni mundi.
Oroeses Albanorum rex, qui hiberna Pompeij res in Asia gerentis aggressus est.				
Artoces Iberiæ rex, qui obsidibus datis, à Põpeio cum pace dimissus est.				
Phraates cum Tigrane de agris Gordueusibus disceptat. Sed hos per Afranium occupatos Pompeius Tigrani regi attribuit.	79			4011
Phraates rex Parthorũ iratus Pompeio, quòd cum ad se scriberet, non regem regum vt mos erat, appellasset, transitu Euphratis impedito, in Tigranem & eius filium generum suum, mouet. deinde cum ipsis in gratiam redit. *Dionysius, Appianus.*		672	*M. Lepido, Q. Catulo.*	
ROMANA *sub Pt. Aulete ab anno V.C. 668. ad 700.*				
Vrbis 670 libri Sibyllini cum capitolio conflagrarunt.				
Licinius Murena à Sylla in Asia relictus bellum contra Mithridatem redintegrauit, suspicatus, ne Mithridates in Bosphoranos verbo, re aduersus Romanos se instrueret. Victus in Phrygiam se recepit.				
Mithridates pellit Cappadocia Ariobarzanem, nec eam ei restituit, donec Sylla Murenam à bello reuocasset. *Appianus, Cic. pro lege Manilia.*		673	*M. Æmilio Lepido Mamerco, D. Bruto.*	
Pompeius adhuc eques in Africa Cn. Domitium proscriptum & Hiarbam regem Numidarum, ad quos Carbonis mortui copiæ, ex Sicilia confugerant, intra 40 dies vicit & interemit. Inde 24 annos natus ex Africa triumphauit & Magni nomen à Sylla accepit. *Epitoma Liuij 89. Velleius, Plutar. Cic. Ibid.*			Ciuile Lepidi.	
Ita primus eques, sine magistratu, nondum Senator, adhuc adolescens triumphauit.				
Mytilenæ in Asia, quæ sola vrbs post victum Mithridatem arma retinebat, expugnatæ, dirutæque sunt. *Epito. 89.*				
Bellum Sertorianum tanquam Syllanæ proscriptionis fuit hæreditas, post multos victos cęsósque Romanos duces vix confectum à Pompeio decimo anno pòst. Nam Sertorius à M. Antonio & M. Perpenna & aliis coniuratis in conuiuio interfectus est octauo Ducatus sui anno. Perpenna autem, ad quem imperium partium translatum erat, duobus pòst annis à Pompeio captus & cum reliquiis deletus. *Oros.* Sicque receptæ Hispaniæ.		674	*Cn. Octauio, C. Curione Scribonio.*	
Anno sequenti Sylla dictaturam abdicauit, ordinata Rep. de quo Cæsar apud Suetonium, Syllam nesciuisse literas, qui dictaturam deposuisset.				
Sic bella ciuilia post annos fermè 40 finem habuerunt. *Oros. lib. 5. c. 18.*		675	*L. Octauio, C. Aurelio Cotta.*	
Quorum duo inter Marium & Syllam, Octauium & Cinnam per 10 annos tracta plusquam 150 millia Romanorum consumpserunt. *Idem lib 5. cap. 21.*			Mithridaticum aliud Luculli.	
Consulares 23, Senatores fermè 300. Ante prodigia dira visa sunt. *Obsequens.*	49		* *	4041

Florentia

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cō-dita.		Anni mundi.
79		* *	4011
	676	*L. Licinio Lucullo, M. Aurelio Cotta.*	
		Bellum Piraticum 2.	
	677	*M. Terentio Licinio Lucullo, C. Cassio Varo.*	
		Seruile Spartaci.	
	678	L. *Gellio, Cn. Lentulo Clodiano.*	
		* *	
	679	*Cn. Aufidio Oreste, P. Cornelio Lentulo Sura.*	
49	680	*M. Licinio Crasso Diuite, Cn. Pompeio Magno.*	4041

Florentia Hetruriæ vrbs à Syllanis millitibus conditur.

Hic est Sylla, qui post victoriam ciuilē se Fœlicem appellari voluit. Ludiones & reliquum instrumētum Ludicrum ex Olympia Romam traduxit Olymp. 175, quando Pompeius Magni cognomentum accipiebat.

Catenas Iugurthæ manibus iniecit, Mithridatem cōpescuit, cæsis in Thessalia hostium centum millibus castris quoque expugnatis. Renouato deinde bello iterum fudit ac exercitum eius deleuit. Athenis captis libertatē & ciuibus, quæ habuerāt, reddidit. Dardanos, Enetos aliósque Thraciæ populos Macedoniæ incursantes adortus multis præliis fregit. Sociale bellum repressit. Cinnæ dominationem coercuit. Marium proscriptum & exulem reddidit. Primus Romanorum morte mulctauit. *Appian.*

Deposita dictatura priuatus vixit, commentaria scripsit, Lucullóque dedicauit. *Plutar.*

M. Lepidus eius inimicus primus omnium limina ex Numidico marmore in domo posuit, magna reprehensione. *Plin. lib. 36.*

Seditionem mouet, lege promulgata de actis Syllæ, qui proximè obierat, rescindendis.

A Catulo altero Cos. & Pōpeio, qui iam Miluium pontem collémque Ianiculum cum exercitu insederat, Italia pulsus in Sardiniā refugit, vbi frustra bellum molitus, paulò pòst morbo interiit. *Appian. Plutar.*

Victores, quod non temere in aliis ciuilibus bellis contigit, pace contenti fuerunt. *Florus.*

Appius Claud. Proconsul Thracas pluribus præliis vicit & in Sarmatas vsque penetrauit. *Florus.*

M. Perpenna iam Lepidi partibus, præsertim eo in Sardinia mortuo, fractis, ad Sertorium in Hispaniam magno cum exercitu venit.

Curio consul retulit ad Senatum, vt legati Erythras mitterentur ad carmina Sibyllæ colligenda & Romam deportanda. *Lact. lib. 1. & lib. de Ira Dei.*

Lucretius Poëta Epicureorum amatorio poculo in furorem versus, cum aliquos libros, per insaniæ interualla conscripsisset, quos Cicero emendauit, se sua tandem manu confecit, ætatis quadragesimo quarto.

Hoc sæculum, philosophorum sectis præstantioribus neglectis, multos habuit Epicureos, Pomponium Atticum, Velleium &c. Vtinam nostrum plures non habeat, dum ardentius Lucretius legitur, exponitur, emendatur, quàm &c.

Lucullus, Crassus, Antonius oratores clarissimi.

L. Lucullo, M. Cotta Coss. Nicomedes rex Bithyniæ mortuus populum Rom. hæredem reliquit. Tum Bithynia in prouinciæ formam redigitur. *Eutrop.*

Bellum Piraticum in Cilicia & Pamphylia secuodum ab eo, quod antea M. Aotonius Prætor confecerat, ortum ob inquietam Mithridatis præliis Asiam, triennio emenso coofectum à P. Seruilio, qui proinde Isaurici nomen assumpsit. *Oros.*

Seruilius Proc. bello piratico Pamphyliam, Ciliciam, Pisidiámque deuicit fecitque prouincias. *Iornandes.* Lyciam, *Orosius.* Isauriam. *Marcell. lib.14.* Phrygiam Cretámque Piratico hello perdomitas 10 eandem prouinciç formam redegit. *Iustinus lib.14. & Rufus.*

Cilices & Isauros, qui se piratis & prædonibus coniunxeraot, suhegit & viam per Taurum ptimus instituit. *Rufus.* Præterea Olympum mootem peruagatus Phaselin, Coryeum, Olympum tres magnas eius terrç vrbes cepit. *Pædianus in Verrinas.*

L. Magius & L. Fannius transfugæ à Mariano exercitu, à Mithridate ad Sertorium in Hispaoiam mittuntur de paciscenda cum eo aduersus Ro. belli societate.

Mithridatem fœdere cum Sertorio icto bellum nouum inferentem, Bithyniámque occupantem, Cottam apud Calcedona terra mariq; fundentem, vrhem Cyricum obsidentem, vt inde rotam Asiam inuaderet, L. Lucullus cum maximo exercitu adueniens cohibet. *Plutarch.* cum eo bellat annis septem. *Velleius.* Fame ferróque ad ceorum fermè hominum millia delet, pulsúmque regé Bithynia, cogit in Pōtum profugere. *Idem & Epito.95.* túmque Tigranis Armeoij generi sui & Macharis Bosphorani, filij sui auxilia implorare. *Appian.*

Deiotarus Gallogrçciæ tetrarches Mithridatis quoque præfectos hellum in Phrygia mouētes repellit. *Epito.94.*

Bellum Gladiatorium in Campaoia per tres annos. Aliis, Seruile tertium, siue Spartiacum in Italia. Nam 74 gladiatores ducibus Spartaco, & Oenomao & Crixo, effracto Capuæ Lentuli ludo, per Italiam vagantes, vocitatis ad bellum seruis Vesuuium montem belli sedem faciuot. Cl. Pulchrum & P. Vatinium prætorem vincunt. Contra eos etiam male pugnarunt Lentulus & Gellius Coss. Q. Atius & Cn. Manlius Prætores, C. Cassius proconsul, donec à M. Crasso Prætore anoo tertio post bellum inchoatum, priore prçlio 35 millia eorum, cum duce Granico, posteriore quadraginta millia cum ipso Spartaco cæderentur.

Curio Scribonius Daciam tenus venit, sed tenebras salruum expauit, *Florus.* Dardanis & Mçsiis per triennium subactis primus Romanorum ducum ad Danuhium vsque perueoit. *Rufus,* Vrbis 679.

Lucullus aperit Pontum & regiis qoondam opibus & natura regionis vallatum. *Cic. pro Archia.* Nam Amisum & Eupatoriam vrbes Ponticas obsidione cinxit & Themiscyram, *Appian.* 30 milli-

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
79			4011
	681	*Q. Metello Cretico, Q. Hortensio.*	
	682	*L. Cæcilio Metello, Q. Marcio Rege.*	
		Bellum Creticum.	
	683	*C. Pisone, M. Acilio Glabrione.*	
		Bellum Piraticum 3.	
	684	*M. Lepido, L. Tullo Volcatio.*	
		Coniuratio Cn. Pisonis.	
49			4041

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.	
				30 millibus ad Cabira cum quinque millibus cæsis Mithridatem ad Tigranem fugat. *Eutrop.*
79			4011	Marcus autẽ Lucullus Macedoniã sortitus ad terminum gentium lacúmq; Mæotim peruenit. Per Thraciam cũ Bessis primus pugnauit. Thraces montanos subegit, Eumolpidam, quæ nunc Philippopolis dicitur, Olympiadam, quæ modo Adrianopolis, Cabylem, Apolloniam, Galatiam, Parthenopolim supra Pontum positas ciuitates occupauit, Tomos ad Danubium vsque perueniens, Scythis arma Romana monstrauit. *Florus.*
	685	*L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato.*		Censorium nomen triste seuerúmq; à sedecim annis intermissum M. Crasso, Cn. Pompeio coss. repetitur, Cn. Lentulo & L. Gellio censoribus creatis, qui asperam censuram egerunt, quatuor & sexaginta senatu motis, *Epito. 98, Pædianus in Verrinas*. Eorum muneris erat Senatum legere equites inspicere, censum ciuium agere.
		Bell. Mithridaticum Pompeij.		L. Metellus Prætor in Sicilia à C. Verre afflicta contra Piratas prosperè rem gerit. *Epito. 98.* Pergamenonem Archipiratam nauali terrestrique prælio comminuit. *Oros.*
	686	*L. Iulio Cæsare, C. Marcio Figulo Thermo.*		Q. Hortensio consuli Creta ac bellum Cretensibus gerendum obtigit, sed is vrbe ac foro, in quo dominabatur, delectatus, Metello collegæ exercitum ac prouinciam concessit. *Xiphilinus.* Ob eandem causam postea Cicero Macedoniam, quæ sibi obtigerat, C. Antonio Collegæ concessit, neque in prouinciam ex consulatu profectus est. Mithridates & Tigranes à L. Lucullo in Armenia victi bellum reparant missis ad finitimos reges legatis, vbi Arsaces Parthus pacta cum Lucullo Societate, eum tamen non adiuuit. *Dio.* anno septimo & vltimo Lucullani imperij regna sua recuperant & augent. *Velleius.*
	687	*M. Tullio Cicerone, C. Antonio.*		Bellum Creticum, quòd Mithridati Cretenses fauissent, peragitur à Metello intra triẽnium. *Eutrop.* Creta prouincia facta, *Rufus. Iustin. lib. 41.*
		Coniuratio Catilinę.		Piraticum siue Maritimum extrema hyeme apparatum, ineunte vere susceptum, media ętate confectũ est à Pompeio, qui à Brundusio profectus, quinquagesimo die totam ad imperiũ Ciliciam adiunxit, omnes, qui vbique prædones fuerunt, partim cepit, partim interfecit. *Cic. pro lege Manil.* Intra 40 diem toto mari eos expulit, & acceptis in deditionem piratis agros vrbésque dedit. *Epito. 99.*
	688	*D. Iunio Silano, L. Licinio Murena.*		In maritima Ciliciæ ora vrbem Solos à Tigrane deletam restituit & Pompeiopolim appellauit. *Dio.* In Cretam, alteram post Ciliciam prędonum arcem, multos eorum persecutus est. *Plutarch.*
49			4041	Piratis octingentas 46 naues ademit. Acilius Glabrio successor Lucullo datus, quòd imperij diuturnitati modum statuendum veteri exemplo putarent, *Cic. pro lege Manilia.*

L. Lucullus primus imperator appellatur, Armenia, Mesopotamia, Nisibi cum regis Armeniæ fratre capta.

Piso, Catilina, Antronius circiter nonas Decembris parabant Cal. Ianuarij, deinde re patefacta nonis Feb. L. Torquatum, L. Cottam Coss. cum plerisque senatoribus interficere, ipsum Pisonem correptis fascibus cũ exercitu ad obtinẽdas duas Hispanias mittere. Sed coniuratio non processit signo à Catilina celerius dato. atque hîc Catilinariæ coniurationis primordia. *Sallustius, Epitome 101. Sueton. in Cæsar. Cicero pro Sylla.*

Tigrania filius ad regem Parthorum transfugiens primum vna cum illo bellum patri intulit ad Artaxata, deinde recedente Partho à patre victus ad Pompeium se proripuit.

Pompeius cum rege Parthorum Phraate amicitiam renouauit, equestri prælio Mithridatem vicit & in Bosphoron impulit. Tigranem in deditionem accepit, eique ademptis Cappadocia, Syria, Phœnice, Sopheno, Cilicia, regnum Armeniæ restituit, & pecuniam ingentem imperauit, filium eius, qui iis, quæ ipse statuerat, non stabat, in vinculis habitum Romam misit. *Epitom. 100.*

Mithridatẽ persequens in vltimas ignotásque gentes, Iberos Albanósque, qui transitum non dabant, vicit. *Epito. 101. Appian.*

Triennio bellum istud Mithridaticũ confecit, non quòd planè Mithridatẽ superasset. (Nam is deinceps cum exercitu in Italiam transitũ moliebatur, vt olim Annibal) sed quia Pharnaces filius Patri insidias faciens eum septuagenarium veneno sibi mortẽ consciscere coëgerit, quòd se permittens Pompeij potestati, regnum Patris consecuturum speraret. *Dio, Plut. Appian.*

P. Sylla & P. Antronius Coss. designati cũ essent eorum alterum L. Cotta, alterum L. Torquatus ambitus damnarunt, & in eorum locum, Consules creati sunt. *Pedianus in Cornelianam.*

Cicero Consul suo consilio atque eloquentia efficit, ne leges aliquot perniciosæ à Tribunis pleb. & quidem C. Antonio collega non repugnante, promulgatæ ferrentur, vt lex Agraria, de campano agro diuidendo &c. *Dion. & ipse in Pisonem.*

Coniuratio Catilinæ extremo ferè anni, Ciceronis præcipuè industria, oppressa est. Coniuratoribus multis captis & extremo supplicio affectis, cæteris foris in agro Pistoriensi à C. Antonio deletis. *Sallust. Dion. Appian. Plutarc.*

Mithridaticum bellum tractum fuit per 40. annos. Consulatu Ciceronis & Antonij vix consumptum. *Oros. lib. 6. c. 1.*

Ita Pompeius vnica profectione Armeniam, Pontum, Paphlagoniam, Galatiam, Cappadociam, Bithyniam, Phrygiam, Ciliciã, Syriam, Arabiam, Albanos, Iberos, Hircanos, Scythas Iudæos,

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõditæ.			Anni mundi.
79				4011
	689	*M. Pupio Pisone, M. Valerio Messala Nigro.*		
	690	*Q. Metello Celeri, Q. Afranio,*		
	691	C. *Iulio Cæsare,* M. *Calpurnio Bibulo.*		
	692	L. *Calpurnio Pisone, Au. Gabinio.*		
49				4041

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
79			4011
		Bellum Gallicum Cęſaris.	
	693	*P. Cornelio Lentulo Spinthero, Q. Metello Nepote.*	
	694	*Cn. Lentulo Marcellino, L. Marcio Philippo.*	
	695	*Gn. Pompeio 2,* M. *Craſſo 2.*	
	696	*Appio Claudio pulchro, L. Domitio Ahenobarbo.*	
49			4041

Iudæos, &c. ad Caucaſum montem vſque & Euphratem, Myſiam, Lydiam, Cariam, Ioniam, Aſiam, quæ ad Pergamum eſt, atque ipſam Græciam partim recuperauit, partim nunc primum ſubiecit, *Appianus.*

Tigrani Armeniam maiorem permiſit, Pharnaci Mithridatis filio Boſphorum, Ariobarzani Cappadociam, Antiocho Commageno Seleuciam, Deiotaro atque aliis Tetrarchis Minorem Armeniam, & Galatiam, Attalo & Pylemeni Paphlagoniam, Ariſtarcho Colchidem, Paleſtinam Hyrcano. *Idem.*

Aſiam, quæ antea Romanum imperium terminabat, tribus nouis prouinciis victoria cinxit. *Cic. de Prouinc.*

Ponto videlicet, quem ille cum Bithynia iunctum vnam prouinciam fecit (*Strabo.*) Syria, (*Marcel. lib. 14*) Ciliciæ parte, quæ nōdum imperio Rom. ſubiecta erat. Sicque Aſiam, quam vltimam prouinciam acceperat patrię, mediam reddidit. *Ipſe apud Plin. lib. 7.*

De iis omnibus, Creta itē & Baſternis triumphauit. *Plin. lib. 7 cap. 26, lib. 37 cap. 2,* ex tot bellis per biduum vnico triumpho contentus ætatis quadrageſimo quinto, *Velleius.*

Poſt tot victorias infœliciter res geſſit, quòd indignè templum Dei captis Hieroſolymis habuiſſet. Nam

M. Cicerone & C. Antonio Coſſ. captum Hieroſ. templum à Pompeio. *Ioſeph. lib. 14 Antiquit. cap. 8.* annis 32 ante Auguſtum. 61 ante ortum Chriſti.

Eodem anno natus traditur Auguſtus Cæſar, 9 Cal. Octobris.

Apollo à L. Lucullo ex Apollonia Ponti vrbe, 30 cubitorum, 150, talētis factus Romam transfertur. *Plin. lib. 34.*

C. Cæſar Conſ. Illyriam ac Galliā citeriorem cum tribus legionibus à populo, vlteriorem cum vna legione à Senatu in quinquennium obtinet.

Mox P. Clodius Tribunus Pl. fit, & Ciceronē vrbe pellit, quòd conſul ciues Romanos Catilinæ ſocios necaſſet, domo eius incenſa, area libertati conſecrata, bonis publicatis, prædiis direptis, eò aqua & igni interdicto, lege lata, ne quiſquam tectum intra quingenta millia paſſuum ab Italia præberet, ne quis de eo ad Senatum referret, ne decerneret, ne diſputaret, ne loqueretur, ne pedibus iret, ne ſcribendo adeſſet.

Cicero exulans in Macedoniam ſe confert. Cuius rei cauſa 20 hominum millia veſtem mutarunt, roſtra ingemuerunt, forum obmutuit. De eo reuocando Pompeius cogitat, cúmq; hoc anno ab octo Tribunis Pl. de reditu eius promulgatum eſſet, vnius Ælij Liguris interceſſione nihil perfici potuit. *Dion. Appia. Plut. Cic. pro domo.*

Sed ſequenti anno Cn. Pompeio inter alios nitente, T. Annio Milone Trib. Pl. agēte, P. Lentulo Coſ. referente reuocatus eſt. Area domus eius, Pontificum ſententiis, religione liberata,

domo ac villis publica pecunia restitutis.

Heluetij tectis suis incẽsis atque relictis, cum nouas sedes quærerent iter faciũt per Galliam Narbonẽsem. A Cæsare prohibiti, victi tãdẽmq; in deditionem accepti, domos suas repetunt.

Cæsar precibus Æduorum & Sequanorum, qui se ab Ariouisto Germanorũ rege opprimi querebantur, in eum mouit, & fusum vsq; ad Rhenum insequitur. Ita vna æstate duobus bellis cõfectis in hyberna ad Sequanos exercitum reduxit. *Ipse lib. 1.*

Sequẽti anno Belgas cecîdit. Suessiones, Bellouacos, Ambianos in fidẽ recepit. Neruiorum gentem propè ad internecionem redegit. Adnaticos in deditionẽ redegit. Inde per P. Crassum Venetos, Vuellos, Osismos, Curiosolitas, Sesuuios, Aulercos, Rhodones, quæ sunt maritimæ ciuitates. *Idem.*

Tertio per Titurium Sabinum & Crassum omnes ferè Aquitaniæ populos. *Ipse lib. 3.*

Quarto Vsipetes, Germanos, Tenchtheros, magna cum multitudine Rhenum transgressos, quòd à Sueuis complures annos exagitati bello premerentur, funditus delet. Quo Germanico bello in Gallia confecto Rhenum transit, ponte in Flumeo facto. Sicambrorum vicis, ædificiisq; incensis propter Sueuos se in insidiis expectantes, in Galliam rediit, pontémque rescidit. In Britanniam inde traiicit. Petentibus pacem dedit obsidibus acceptis. Reuersus Morinos rebellantes & Menapios sub potestatem redegit. *Idẽ.*

Quinto Treuiros & Germanos Transrhenanos in fide continuit. Classe iterum in Britanniã traiecit, obsidibus acceptis & tributis impositis in Galliam recessit. Castra Q. Ciceronis in Neruiis à Gallis aliquot, Ambiorige duce Eburonũ, oppugnata, fusis hostibus liberauit. *Ipse.*

Sexto (nam in aliud quinquenniũ imperium ei fuerat prorogatum) Treuiros in fugam compulit. In Germanos, qui eis auxilia dederant, ponte refecto iterum mouet. Sed cum Sueuos sese in syluas recepisse cognouisset in Ambiorigem Eburonum regem reuersus, Eburones fundit & dissipat.

Septimo Galli cum Cęsarem in Italiam profectũ, putarent illic retinẽdum vrbano motu occisi Clodij, die constituta Genabi ciues Romanos negotiantes interficiunt. Carnutes se belli principes instituunt. Aruerni & ipsi Vercingentorige duce arma capiunt, ac Pictones, Parisios, Cadurcos, Turenos, Aulercos, Lemouices, Andos, Bituriges sibi socios adiungunt. Recurrens Cæsar Vellaunodunum Senonum oppidum expugnat. Genabum Carnutum diripit & incẽdit. Nouiodunum & Auaricum diuturna oppugnatione capit. Gergouiam diu, sed frustra, oppugnatam omittit, Alexiam Mandubiorum magno apparatu obsessam, dedito sibi Vercingentorige Aruerno, ad deditionem adducit. Æduos Aruernósque in fidem recipit. *Ipse.*

An. ante Christum natum	Anni vrbis cõditæ		Anni mundi.
79			4018
		Parthicum Crassi.	
	697	*Cn. Domitio Caluino, M. Messala.*	
	698	*Cn. Pompeio 3, Q. Metello Pio.*	
	699	*M. Claudio Marcello, S. Sulpitio Rufo.*	
49			4041

Octauo

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
79			4011
		12	
49	700	m Ptol. Dionysius,	4041
51	702	an. 2.	4043
		Orode 2 Parthorum nono.	

Octauo Carnutes est persecutus. Inde Bellouacos Cocleo Duce interfecto. Per Caninium & Fabium legatos rem bene contra Pictones gerit. Vxellodunum Carnurum capit. In Treuiris per Labienum prosperè pugnat. Omnes Aquitaniæ ciuitates in fidem recipit, in Belgio ad legiones hibernat. *Ipse, Hirtius, Dio.*

Nono nullum bellum gessit, sed honorificè ciuitates appellando, principes præmiis maximis afficiendo, nulla noua oneta imponendo, defessam tot præliis Galliam spe meliorum in pace continuit. Maximè quia profectionē in Italiam pararet, vt suam Antoniique petitionem commendaret.

Decimo Gallias & Britannias tributarias facit. *Rufus.*

Omnem Galliam à saltu Pyrenæo, Alpibúsq;, monte Gebenna vsq; ad Rhodanū & Rhenum, circuitu patentem bis & tricies centū millia passuum, præter socias & bene meritas ciuitates in prouinciæ formam redegit, eíque in singulos annos stipendij nomen imposuit. *Suet.*

m Ptol. Dionysivs à Pompeio restituitur, pro qua gratia illū è prælio Pharsalico ad se cōfugientem, proditoriè die post fugam octauo per Achillam occidi iussit, auctore Theodoto præceptore & Photino procuratore.

Eum adhuc adolescētem bello Alexandrino Cæsar mersit, necauitque, regno Ægypti Cleopatræ sorori, cum qua stupri consuetudinem habuerat, tradito. *Eutrop. in Cæs. Oros. lib. 6, cap. 14.*

Bellis ciuilibus Romanis Parthi Pompeio contra Cæsarem, item Bruto & Cassio aduersus Augustum & Antonium misêre auxilia.

Post belli finem rursum, Pacoro duce Orodis regis filio, & Labieno, qui Pompeianarū partium fuerat, & bello victus ad Parthos transfugerat, Syriā irruperūt, ac totā occupauêre prouinciam.

Quos P. Ventidius Bassus cum toto exercitu ad internecionem deleuit. Aiunt autem Labienum & Pacorum à Ventidio eo potissimum die interfectos, quo antea Crassus victus fuerat, ne aliquando Romani ducis mors inulta relinqueretur.

Nec longè post id prælium Orodem regem à filio Phraarte occisum esse.

Pharnaces à Pompeio Bospori Cimmerij rex cōstitutus patrij regni recuperādi cupidus, Colchida, Armeniam, Cappadociæ & Ponti partem occasione bellorum ciuilium in potestatem reduxit.

Domitium Caluinum à Cæsare missum profligauit, Inde reliquas Ponti partes, expugnata Amiso, occupauit.

Cum Cæsare postremo congressus ad Zeliam, vno prælio fugatus, ab Asandro Bosphorani tumultus auctore necatus est. *Cæsar, Hirtius, Appianus.*

Iuba regis à Cæsare victi filius, historiam scripsit, & captiuus in triumpho Cæsaris ductus est.

ROMANA *Ptol. Dionysio & Cleopatra regibus Ægypti ab vrbis 700 ad 707. vsque ad Cæsaris necem.*	*An. ante Christum natum.*	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
Ante bellum ciuile 320 millia ciuium censa sunt, cum tribus annis pòst, Cæsare cęsum agente, dimidio minus inuenta sint. *Plutarch.* id est, 150, reliquis bello ciuili confectis.	79	700		4041
Lentulo & Marcello Coss. ciuilia bella cœpta sunt, id est, belli Gallici decimo.				
Cæsar, vbi vltro citróque de pace legatis missis conueniri non potuit, traiecto Rubicone, Pisaurum, Fannum, Anconam occupat, Tignium Auximum, Asculum recipit. Cõsulibus, & Optimatibus Roma profugiẽtibus Picenum percurrit. Pompeium Luceria Canusium proficiscentem, atque inde Brundusium, Brundusio autem in Epirum Dirrachium, quò consules ante traiecerant, cũ omnibus copiis, relicta Italia, transgressum insecutus, custodibus Brundusio impositis ad vrbem redit.			Romæ Coss.	
Pecunia ex ærario extorta, M. Lepido vrbi præfecto, qui postea triumvir, in Hispaniam, quæ à legatis Pompeij tenebatur profectus, Afranio & Petreio cum 7 legionibus victis, Hispaniam recepit. Massilia, quæ sibi primum in itinere portas clauserat, duobus prælius naualibus potitus Romam iam à M. Lepido Dictator dictus rediit. *Ipse lib. 1 de bello Ciuil.*				
Magistratu inito exulibus omnibus redeundi potestatem, pręterquam Miloni, concessit, Magistratus subrogauit, sacerdotes suffecit. Gallis Transpadanis ciuitatem dedit. Vndecimo inde die dictatura se abdicat & ab vrbe Brundusium proficiscitur. *Ipse lib. 3.*		700	*L. Æmilio Paulo, C. Claudio Marcello.*	
In Macedonia factus consul res gerit, Seruilio collega consulatum Romæ administrante, & M. Cæliũ prætorem seditiones in vrbe, nouarum spe tabularum monentẽ, de magistratu deiiciente, qui vrbe pulsus Miloni exuli, fugitiuorũ exercitũ contrahenti se cõiungens cum eo interemptus est. *Dio. Appianus.*				
Exitu anni in Epirum transgressus Oricum & Apolloniam recipit, Dyrrachium petit, sed à Pompeio ad flumen Apsum occurrente ita victus est, vt ille ob rei frumentarię inopiam castra inde in Thessaliam transferre coactus fuerit.		701	*L. Cor. Lentulo, C. Claud. Marcello.*	
Cum eodem in Pharsalia subsistente extremo pręlio congreditur, maximáque clade fusum ad mare compellit, vbi Pompeius naue in Ægyptũ delatus iussu regis Ptolomæi antequã in terram egrederetur occisus est eodem die, quo de Mithridate & Tigrane regibus triumpharat. Cornelia vxore & Sext. Pompeio filio in Cyprum elabentibus.			Bell. Ciuile Cæsaris.	
Cæsar post diem tertium insecutus, cum ei Theodotus caput Pompeij & annulum obtulisset doluit & illachrymauit. *Appianus, Dio.*				
Tertio anno Caleno & Vatinio Coss. Alexandria post nonum mensem recepta, Pharnacéque in Ponto superato, Romam redit & Dictaturam	49	702		4043

An. ante Christū natum.	Anni urbis cōditæ.		Anni mundi.
49	700		4041
		BELLVM CIVILE CÆSARIS ET POMPEII.	
51			4043

inuadit, verbo, constituendæ reip.& rei gerendę causa,se,vt omne ad se vnum ius Reip. traheret, quod ante multorum erat, quod posteri eius, sublato iam à M.Antonio Cos.Dictatoris nomine,Imperatoris vocabulo expresserunt.

Tertium & quartum consulatum titulo tenus gessit contentus Dictaturæ potestate cum consulatibus decretæ. *Sueton.*

Veteranis cum seditione missionem postulātibus dedit.*Epitom.*

In prælio Alex.regiam classem incendi iussit. Ea flamma cum partē vrbis inuasisset, 400 millia librorū proximis fortè ædibus condita, exussit. *Oros.lib.6,cap.13.*

Quarto Africam recepit Scipione & Iuba superatis. Quinto Hispaniam victis Pōpeij filiis. Deinceps res vrbanas gessit, honorarios Coss. creare cœpit, Imperator appellatus & Pontifex Max.

Ita vrbis 701,pulso Italia Pompeio,dictatura in sex menses capta,post vndecim dies abdicauit.

702 victo,occisóque Pompeio dictator fit in annum.

703 Alexandrinum & Ponticum bellum conficit.

704 Africanum, Numidia, quæ in Iubæ potestate erat,in prouinciam redacta.

705 Hispaniēse. Inde dictatura in perpetuum accepta triumphum agit,Gallicum ex citro constantem,Ponticum ex acanto,Alexandrinum testudine,Africū ebore, Hispaniensem argento rasili.

706 triumphis actis,magnis populum congiariis affecit,ludos fecit,epulum dedit,gladiatores & naumachiam ludis funebribus Iuliæ edidit, ædem Veneri genitrici pręlio Pharsalico votam dicauit,forum Iuliū extruxit,iudicia equitibus & senatoribus communicauit, prętoriis prouinciis annum, consularibus biennium statuit, annum ordinauit, senatum suppleuit, patricios allegit. *Plutarch.Sueton.App.*

Ex monte Albano ouans vrbem iniit,deinde interfectus est.

Annum hunc alij Vrbis fuisse dicunt septingentesimum nonum, alij 710, alij alium,secundum diuersas veterum supputationes, de quibus post in Chronologorum scrupulis. Nos Liuium, vt Hebraïcis summis congruentiorem,sequuti sumus.

Sosigenes Alexandrinus Mathematicus,cuius consilio Iulius Cęsar Pont. Max. in Ægyptum profectus,fastos siue Calendarium Numę Pompilij nimis vndecim diebus breue, qui Lunaribus mēsibus annos distinxerat,corrigit,& ad cursum solis reuocat, solares vel potius ciuiles siue vsuales mēses in fastis reponens iuxta Ægyptiorum morem. *Plin.lib.18, c.15. Appian.in fine lib.2 de bell. ciuil.* sub anno vrbis 708,ante Christū an.45.

Intercalati sunt dies 67. *Dion.lib.43, & Plut.in*

Cæſ. vel 68 vt annus ille confuſionis vltimus in dies 443 protenſus fuerit. *Macrob.lib.1.Satur.cap.14,* conſtiteritque quindecim menſibus, lunaribus ſcilicet. *Suet.*

Cyclum decemnouennalem, qui aureus dicitur, condidit. Orbem per Geometriæ peritiſſimos emenſus hæc celebriora comperit, Maria 30, inſulas 27, montes 40, prouincias 78, vrbes inſignes 370, maiora flumina 94, Gentes 125. Ambitũ vero orbis trecẽties quindecies centena paſſuum millia continere. Longitudinem ab Oriente in Occidentem ſiue ab India ad fretũ Gaditanum octies quinquies cẽtum ſeptuaginta octo milliaria, latitudinem à meridie ad Septentrionem ferè dimidio minorem quinquagesies ſeptuaginta duo milliaria.

Maris vero profundiſſimum perpendiculo in quindecim ſtadia portendi (id eſt, in Gallicam fere leucam) *Priſcianus.* Sed ab eo tempore valde eſt aucta Geographia, Chriſtianorum ſedulitate.

n CLEOPATRA propè Vrbis ſeptingenteſimum regina Ægypti à Cæſare conſtituta, Ptolomæo fratre ſubmerſo.

Romam Cæſarem viſit, amaſium ſuum.

Regnum tenuit vſque ad duodecimum Auguſti, quo anno ipſa cum Antonio ſibi mortem conſciuit.

R. Nehemias ben Haccana auctor epiſtolæ ſecretorum, in qua dicebat ſe tantum diſtare 50 annis à Chriſti ortu.

R. Iuda ben Simeon, qui libellũ גלי רזיא, i. reuelator arcanorũ, M. Antonio conſuli dedicauit.

Apollonius Rhodius Philoſophus Rhodi docet. Illic autem literarum gymnaſium erat celeberrimum.

Catullus, Salluſtius, Nicolaus Damaſcenus hiſto.

Virgilius naſcitur.

Seneca duodecimum annum attingit, antequam proſcribatur Cicero.

Hortentius, Trebatius, Labeo, Sulpicius Iuriſconſulti. Cratippus Stoïcus.

M. Varro Helluo librorum & literatorum doctiſſimus, quadringentos & nonaginta libros ſcripſit. *Gell.lib.23.*

Vetus paræmia fuit, eum tot tantáque ſcripſiſſe, vt nihil videatur potuiſſe legere: tãtum è conuerſo legiſſe, vt videretur nihil potuiſſe ſcribere.

Atticus annorum ſeptingẽtorum memoriam vno libro colligauit. *Cic. in Orat.*

Nam eam longius repetere non potuit, quoniam ante Olympiades nihil planè apud Græcos certum fuit. *Varro in Prolog.3 de re ruſt.*

Anno ab vrbe condita 700 plurimam partem vrbis ignis fortuitus, nempe 15 vicos cõſumpſit. Hinc ciuile bellum committitur. *Oroſ.lib.6, c.12.*

Cicero poſt oppreſſam remp. vacuus negotiis forenſibus & ciuilibus multos quidem aureos libros philoſophicos edidit, quos enumerat initio 2 de Diuin. ſed in tribus de Natura Deorum ſe ipſum

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
			4011
		13	
47	702	n CLEOPATRA Antonij, an. 18.	4043
	720		4061
		Orode, deinde Phraarte 3, Parthorum Rege.	

An. ante Christum natum.	Anni vrbis cō-ditæ.		Anni mundi.
47	702		4043
		Iul. Cæsare, an. 6, deinde M. Antonio an. 12. Imp.	
		Summa 270.	
		Romæ Coss.	
	702	C. *Cæsare, P. Seruilio Isaurico.*	
		Pharsalicum.	
	703	*Q. Fusio Caleno, P. Vatinio.*	
		Alexandrinum & Ponticum.	
	704	C. *Cæsare 3. M. Lepido.*	
		Africanum.	
	705		4061

ipsum superauit, Deo prouidente, vt Idololatria per suos cultores oppugnaretur, quæ mox per Christum esset expugnanda & triumphanda.

Primum enim resellit Deum Epicureorum. Deinde Deos Stoïcorum, planetas, &c. Denique Deos Populares, quos fabulosos vel homines fuisse contendit. Horum librorum præiudicio Ethnici, cum à nostris grauarentur, eos censuerunt per Senatum esse igni abolendos. *Arnobius lib. 3 contra Gentes.* Interficitur annis 40 ante Christi natalem.

Tyro eius libertus notarum siue abbreuiationum inuentor, quibus alias addidit Philargius Mecænatis, deinde Seneca.

Cæsar nouem annis subegit Gallias, in quibus, vt ipse de se scribit, & Eutropius repetit, ter fuit victus: semel in Aluernia præsens ad Gergouiam, metropolim regni, quod perdiu Aruerni tenuerant in Aquitaniam & partem Celticæ: bis in Germania absens.

Primus Romanorum Rhenum traiecit, & in Britanniam, quæ nunc Anglia, ita tamen vt dubium reliquerit, essétne insula an continens. Esse postea insulam sub Seuero imp. compertum fuit.

Bellum ciuile gessit primùm in Illyrico ad Apolloniam & Dyrrhachium, deinde in Thessalia, in campis Pharsalicis.

Bello eius Africano, Galli 30, duo millia equitum loco pepulerunt & fugarunt.

Annis quinque, post victum Pompeium, imperat, vel tribus & mensibus aliquot, iuxta *Eges. lib. 1, cap. 27. Ioseph. lib. 14 Antiq. cap. 19. Clement. Strom. lib. 1.*

Deuictis in Africa Pompei partibus Romam reuersus à Bruto & Cassio, & reliquis coniuratoribus viginti tribus vulneribus in Senatu confoditur, cum sequenti die esset profecturus contra Parthos, die quadragesimo octauo postquam triumphans ex monte Albano vrbem ingressus esset.

Pręter ciuiles victorias vndecies centum & nonaginta duo millia hominum in suis pręliis consumpsit.

Nunquam legitur vulneratus.

Primus historicorum Latinorum Germanię meminit. Nam reliqui eam semper habuerant inter Scythię regiones obscurissimas, suáq; commemoratione indignas.

Expeditio eius in Galliam senatusconsulto suscepta annis ante Christum 58.

Eius aduentu in Galliam Suessiones regem Galbam habebant, *lib. 2, cap. 1.*

Sequani Catamantaledem, quem Romani amicum ac socium appellarunt, *lib. 5, cap. 2.*

Aquitani Pisonem à Romanis amicum similiter appellatum, *lib. 4, cap. 3.*

Nitiobriges Olloniconem. *lib. 7, c. 6.* Eburones Ambiorigem. *lib. 5, cap. 8.*

	An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
Aduersus eom Aruerni cum qoadringentis homioum millibus Vercingentorige Rege bellum gerunt. *Strabo lib. 4.*				
Vercingentorix Aruerniæ rex, Amyotas Lycaoniæ, Arethas Arabiæ, Orodes Parthiæ, Malcus Nabatheorum, Deiotarus Galatiæ, Polemon Ponti.	47	705		4043
Galliæ status hoe tempore is erat. Capiebat gentes 315. *Agrippa rex apud Ioseph. lib. 2 belli cap. 17.*		705	*C. Cæsare 4, A. Q. Maximo.*	
Germanos potentia & imperio premebant & ferę genti iura dabant, virtute perpetuo superiores. *Cæsar lib. 6 de Gal.*				
Facundia Græei, gloria belli Galli ante Romanos fuerunt. *Sallustius.* virtute belli omnibus gentibus præferebantur. *Cæsar Ibid. lib. 5.*				
Augustodunū vetustissima post Massiliam bonarum artium sedes. *Tacit. lib. 3. Eumenis Rhethor in oratione.*			Hispaniense.	
Vrbes primariæ sui iuris erant, nullius addictę imperio, quę populi & gentis totius nomine vocabantur. Plurimos etiam habebant regulos, quorum clientes Ambactos Cęsar vocat.				
Solebant, quoties de totius gentis eommodis agebatur, eonuentus indieere, in quibus in tres diuidebantur ordines. Primus eorum, qui saera tractabant Druydę. Secundus nobilium, regulorum & prineipum ciuitatis ae Rerumpub. Tertius populi.		706	*C. Cæsare 5, M. Antonio.*	
Druydę pręter cognitionem rerum naturalium, moralem exercebant diseiplinam, animarum immortalitatem doeebant, iustissimi erant omnium opinione. Sine his nihil siue in bello, siue in paee gerebatur. Ideo & poblica & priuata iudicia peoes eos erant. *Cæsar, Mela, Strabo, lib. 4.*				
Semnotheis & Druydis sacrorum ministris colebant Teutatem, Hesum, siue Heom, Taranim, Ogmium, eisque humanas hostias litabant. Qui ritus tamen ab Augusto, Tyberio, Claudio & seqq. imperatoribus sensim sublatus est. *Plin. lib. 30, cap. 1.*		707	*C. Pansa, Au. Hirtio, hisq; mortuis Octauio Cæsare, & Q. Pedio.*	
Contra Germani neque Druydes habent, neque sacrifieiis student. De deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt, & quorum apertè operibus iuuantur, Solem, Vuleanum & Lunam. Reliquos nee fama acceperunt, &e. *Cæsar lib. 6.* Latrocinari virtuti ducunt, &c. *Mela, Tacitus.*				
Nulla pars Gallię inculta iacet, exeepto duntaxat, quod paludes & Syluę coli prohibent. Magis hominum frequentia, quàm diligentia incolitur. Mulieres fœcunditate & educandi studio optimę, viri bellorum magis, quam agriculturę studiosi. *Strabo lib. 4.*				
Lingua eius non multum ab hodierna differebat, eiusdem, significationis & prolationis, etsi fortasse rudior.				
Primo, quia nomina nationum, prouinciarum,		708		4061

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdite.		Anni mundi.
47	74		4043
		Mutinense siue Antonianum.	
	708	*M. Lepido, L. Minutio Planco.*	
		Philippise.	
	709	*P. Seruilio Isaurico, L. Antonio Pietate.*	
9			4061

tum, ciuitatum, vrbium, montium, Syluarum, fluuiorum, etiam hodie retinent antiquum nomen.

Secundo, quia apud antiquos scriptores multa extant vocabula, quibus item hodie Galli, & nulli alij, vtimur, vt leuca, Beco, Crupellarius, Catra, Bracea, Bacchinum, Soldurius, &c. apud Cęs. Ammian. Marcellinum, Suetonium, Tacitum, Gregorium Turonensem, Sidonium Apollin.

Tertio, quia linguæ nullis vicissitudinibus & confusionibus ita solent mutari, nisi vetusti indigenæ penitus deleantur, quin radices & fundamenta permaneant, vt apparet ex Italicis & Græcis vulgaribus, quæ magis corruptæ sunt, quã mutatæ. Hinc migrãtes in alienas sedes alterum idioma potius imbibunt. Nam, vt Liuius in bello Asiatico de Gallogræcia ait, Planta facilè vertitur in id solum, in quo seritur.

Germanicè non locutos apparet è sexto belli Cæsaris, vbi Ariouistus Germanorum princeps multa consuetudine Gallicam linguam didicisse dicitur.

Non Græcè è quinto, vbi Cæsar se ad Q. Ciceronem epistolam misisse Græcis literis, ne intercepta à Gallis consilia sua cognoscerentur, & è Phauorino philosopho Arelatēsi, qui apud Gellium se Gallum Græcas literas didicisse profitetur.

Coniecturæ, quas in contrarium affert in suo Celt-Hellenismo Leo Tripulrius, hoc tantum docent apud Gallos viguisse, literarum Græcarum studia, præsertim Massiliæ, quòd vrbs esset Græcæ originis, ac doctos, præsertim Druydas, ea lingua delectatos siue scribendo, siue inter se conferendo, vt nunc Latina.

Non Britonicè, vt Rhenanus ridiculè censet. Nam Britones aliunde in Galliam venerunt, nempe ex Anglia, è qua Britannicam linguam post sexcentesimum Christi annum detulerunt.

Massiliensium lingua tunc quidem potuit esse Græca, vt Siculorum, Melitensium, partis Italiæ, quæ magna Græcia dicta est, verum id quia non erant Galli indigenę siue aborigines. Massiliam enim Phocēses fugientes Cyri dominatum condiderant. Ex quo per hęc loca, hominibus paulatim excultis (inquit Marcellinus lib. 5) viguêre studia laudabilium doctrinarum inchoata per Bardos, Euages, & Tectosages. Et Bardi quidem fortia virorum illustrium facta heroïcis composita versibus cum dulcibus lyrę modulis cantitarunt, &c. Vbi nota Bardos originem referre ad Massilienses Gręcos, contra eos, qui ante Cyrum, imò verò ab initio turris Babel, illos somniant in Galliis literas coluisse.

Tempore Strabonis (id est, hoc. Nam Strabo sub Augusto) Massilię eloquentia & philosophia docebatur, contractus Gręcè scribebantur. Romani neglectis Athenis eò ad disciplinas capessendas confluebant. *Strabo lib. 4.*

Fräci natio Gallica,& indigena,non Germanica,nõ Troiana,nõ Scãdica,nõ Sicãbrica,ex Ammia. Marcell. multo ante declinationẽ imperij. Nam de rebus Iuliani Imp. eos cis Rhenũ locat iuxta Chamanos(qui hodie Geldrenses) lib. 21 & 17, vbi & eos Salios vocat, vnde lex Salica. Apud quem etiam lib. 15 Romani,quo tempore signa trans Rhenum inferebant, inter palatinos & prætorianos milites habebant Francos. Et Iustinianus Imp. epistola quam ad ipsos scripsit, apud Procop. lib. 1. ita eos alloquitur, ac si prouinciam Romanam minimè cepissent, sed iure eam,velut patriam,tenerét,eósque opponit Gothis,qui imperatoriæ ditionis Italiam per vim ceperant, nec restituere decernebant. Denique Agathius lib. 1 diserte eos Germanos non esse asserit. Rectè igitur eos indigenas docet Connanus lib 2 comment. Iuris ciuil. cap. 9. Idq; è Cæs. lib. 6, Liuij lib. 5, & Rhenani annotat. ad Tacitum.

Ab iis Franconia in Germania nomen accepisse videtur, quòd à Francis scilicet olim armis occupata fuerit, vt nũc tota Gallia. Vnde & veteres Fräciæ siue Galliæ reges,iidem erant & Germaniæ vsque ad Carolum Crassum an. 888. quo defuncto non solum Francorum regnum, sed & imperium scissum est.

Phraartes 3 Orodi patri à se interfecto in regnum Parthorum succedit. Triginta fratres necat.

Contra illum Antonius cum 15 validissimis legionibus pugnat infœliciter, vnde ex Parthia magna exercitus parte amissa refugit. *Iustin. lib. 41.*

Qua victoria insoléntior factus Phraartes, cum crudeliter multa gereret in exilium à Parthis pellitur, regnúmq; eius Tyridati traditur, quod post annum,eo fugato. Scytharum ope recuperauit, deindéque cum Augusto pacem fecit.

ROMANA *sub Triumviris ab vrbis 707.*

C. PANSA & Aul. Hirtius nouissimi sunt Consules propriè, quòd deinceps sub Triumviris indéque sub Monarchis Resp. penitus fuerit.

Id est,sequentes Coss. satis superfluè numerantur. Nam omnia non ad eorum, sed ad Monarchiæ vnius arbitrium fiebant. Nisi quòd Augustus in eis studiorum populi & Senatus auctoritatis semper rationem habuerit. Nihil enim propè vnquam egit, quod non alterutrius auctoritate fieri vellet.

Tiberius populum omni Reip. administratione exclusit, Senatum maximè veneratus est.

Sic Claudius, Caius, & Nero, quamuis tyrannicè Imperium egerint, Senatus tamen auctoritatem minimè neglexerunt.

Sub

An. ante Christum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
47	709		4043
		Perusinum L. Antonij.	
	710	*Cn. Domitio Caluino, C. Asinio Pollione.*	
	711	*L. Marcio Censorino, C. Caluisio Sabino.*	
	711		4061

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
47	711		4043
		Parthicum Venditij.	
	712	*Ap.Claudio, C. Norbano Flacco.*	
	713	*M. Agrippa, L.Caninio Gallo.*	
	714		4061

Sub Galba bello ciuili inter Othonē & Vitellium,item hunc & Vespasianum Senatus potestas ita corruit, vt eum annū Reip. supremum vocet Tacitus. Nam deinceps Romani principes diuturnitate potestatis insolentiores omnia ad arbitrium, Senatus potestate neglecta, agere cœperunt, imperium in regni formam vertētes. Etsi alij alius moderatius. *Onuph. in sua ciuitate Romana.*

Ita cōsules Hirtium & Pansam subsecuti sunt honorarij,nec à nobis adiiciuntur,nisi vt nomen quidem processisse ad sequentia sæcula intelligeremus,at rem penes Tyrannos mansisse.

Hūc autem annum,quo Hirtius & Pansa consules fuerunt,vocant Solinus & Rufus Vrbis septingentesimum & decimū. Alij 712,alij alium. Sed iam docuimus nos Liuium sequi, quin & monuimus ex Cicerone ad Brutum ante vrbis quingentesimum omnem eius Chronologiam esse incertam.

Hi autem ante à Cæsare fuerant designati, quàm interficeretur,tum cum expeditionem adornans in Parthos, in insequentes annos plures magistratus creauit.

Antoniano bello ad Mutinā à D.Bruto cōtra Antonium defensam, Antonium castris exuerunt, & ad Lepidum proc.in Galliam profugere coëgerunt. Hirtius post victoriam saucius obiit. Pansa Bononiæ item ex vulnere mortuus est.

Bruto & Mutina obsidione liberatis solus Octauius Cęsar,qui se consulibus adiunxerat,incolumis victoria fruitus est,& honorificè à Senatu habitus, maximè auctore Cicerone, *Dio. Velleius.*

Qui cum à Senatu, vt consul in locum consulum occisorum fieret, non impetrasset, reconciliatus M.Antonio & M.Lepido,contracta etiam affinitate per despōsationem Clodiæ priuignæ Antonij, exercitum Romam adduxit, consulatúmque,annos tantum 20 natus,inuasit,Q.Pædium sibi collegam subrogans. *Suetonius.*

Q. Pædius Cos. legem tulit de quæstione habenda in interfectores Cæsaris. Postulati ea lege M.Brutus, C.Cassius, D. Brutus, absentes damnati sunt.

D. Brutus, cui Senatus vt M. Antonium persequeretur mādauerat,relictus à legionibus suis in Gallia, iussu Antonij ad Aquileiam captus interemptus est.

Octauius Cæsar M. Antonium & M. Lepidum ex Gallia in Italiam accersit. In Bononiēsi agro se triumuiros Reip. constituendæ cum summo imperio in quinquennium renuntiant.

Lepido Hispanias & Narbonensem Galliam, Antonio reliquas Gallias, Cæsari vtramque Lybiam cum Sicilia & Sardinia distribuunt, Magistratus,nec Senatu nec Populo cōsulto,quibus voluerunt,mandant. Lepidum in locum occisi D.Bruti consulem in sequentem annum creant, cúmque ad Romam ac reliquam Italiam ruen-

dam instituunt.

Antonium ac Cæsarem ad Cassium Brutúmque bello persequendum, & ad proscriptionem Senatus cędémque inimicorum ciuium edendam, adquæ exequenda confestim omnes Romam conuolant.

Inter proscriptos fuêre L. Paulus frater M. Lepidi, L. Cæsar auunculus Antonij, M. Cicero, qui Oct. Cæsarem suis sententiis euexerat. Cuius occisi à Popilio legionario milite à se olim defenso & è cruce erepto, caput, cum manu dextra in rostris positum est. *Plut. Dio.*

M. Brutus, qui tota Epiro & Macedonia in potestatem redactis à Senatu præesse Macedoniæ iussus fuerat, inde in Asiam contrahẽdorum auxiliorum causa se contulit.

In Europam regressus Adali agrum populo Rom. ab eo moriente relictum recepit, & Besis in Macedoniam irrumpentibus ope reguli Rascyporidis victis, Imperatoris nomen sibi peperit.

Cassius pecuniis in Asia corrogatis Dolabellam in Laodicea obsessum, vt sibi manus inferret coëgit. Rebus inde omnibus in Syria & Cilicia constitutis Smyrnam in Asiam ad Brutum ad ordinanda belli consilia contendit, quod aduersum se à Triumviris comparari acceperat.

Ita Cassius Rhodiis & Ariobarzane, Brutus Lyciis, Patareis & reliquis Asianis subactis in Macedoniam, vt ibi bellum gererent, traiecerũt, & ad Philippos castra è regione hostium posuerunt.

Priore prælio Cassius ab Antonio pulsus, cum Brutum in acie cecidisse metueret, sibi liberti manu mortem intulit. Posteriore paucos post dies victus M. Brutus, desperatis rebus & ipse manu Stratonis fugę comitis se transfodit. Quod idem fecerunt principum Romanorum circiter 40.

Q. Hortensius hîc quoque occisus est.

Hinc Cæsar Hispania & Numidia sibi sumpta in Italiam æger reuertit. Antonius Gallia & Africa sibi assignata in Asiam ad cogendas promissas militibus pecunias profectus est.

Perusiæ Cæsar in Etruria L. Antonium Cos. multa contra se consilio Fuluiæ vxoris M. Antonij molitum, conclusum diu obsedit, postremóque conatum aliquoties erumpere in deditionum cepit. Ei veniam dedit plerisque equitum & Senatorum ad aram C. Cæsaris immolatis. Perusiam diruit, Italiam totam in potestatem redegit, Fuluiam ad M. Antonium virum cum liberis & Iulia eius matre fugauit.

M. Antonius & Cęsar mortua Fuluia in gratiã redierunt, atque hinc Cæsar Sardiniam, Dalmatiam, Hispaniam, Galliã, Antonius reliqua omnia supra Ionium mare in Asia & Europa sortiti sunt, excepta Africa, quam Lepidus, & Sicilia, quam Sext. Pompeius tenebant. Et in vrbem equis

An. ante Christum natum.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
47	713	·:· ·:·	4043
		Romæ Coss.	
	714	*L. Gellio Poplicola, M. Cocceio Nerua.*	
		Bellum Siculum Sex. Pompeij.	
	715	*Sex. Pompeio, L. Cornificio.*	
	716		4061

An. ante Christű natum. | Anni vrbis cōdita. | Anni mundi.

47

4043

equis inuecti sunt, Octauia etiam Cæsaris sorore Antonio in matrimonium collocata.

Ventidius ab Antonio amore Cleopatræ in Ægypto implicaro contra Parthos missus, eos tribus præliis fudit. Labienum Pompeianatum partinm ducem & Pacorum regis filium occidit. Parthos Syria & Tauro monte expulit, Palestinam recepit. Primúsque omnium de Parthis triumphauit. *Suet. Eutr. lib. 7.*

Aug. Cæsar M. Agtippam ignobili loco, bonum militia, victoriæ socium geminatis consulatibus extulit. Post etiam mortuo Marcello sororis filio generum sumpsit. *Tacit. lib. 1.*

Is Gallos noua molientes deuicit, & secūdus Romanorum belli causa Rhenum transiit. In Aquitania rem prosperè gessit.

716 *M. Antonio, eóque abdicante L. Sempronio Atratino, L. Scribonio Libone.*

Eo & Caninio Consulibus Triumviri, cum quinque anni Triumviratus, in quos se ctearant, abiissent, semet in alterum quinquennium prorogarunt.

Sex Pompeius minimus filiorum Pompeij, qui è Corduba, vbi obsidebatur, Iulio Cæsare Hispaniense bellum conficiente, elapsus in Lusitaniam veniens aliquandiu latuit. Occiso iam Cæsare Hispaniam inuasit. Deinde cum M. Lepido, qui à Cæsare alteram Hispaniam obtinuerat, fœdus fecit, vt recuperato patrimonio Hispania recederet. Quod fœdus à M. Antonio Cons. confirmatum est.

Is postea lectis ex Epiro proscriptis ac fugitiuis diu in mari prædatus Messanam in Sicilia ptimum, deinde totam insulam occupauit.

Facta cum Triumviris pace nec seruata, quòd rursum latrociniis mare vexaret, & annonæ subuectionem impediret, post multa naualia prælia dubio euentu commissa, tandem fugatus est.

617 C. Cæsare, L. Volcatio Tullo.

E Messana Corcyram, inde in Cephaleniam venit, denique in Asiam ad Antonium. Et cum eum in Lesbo res male gessisse contra Medos, audiret, ratus se Antonij imperium ad se trāslaturū, per M. Tirium Antonij legatum, iussu eiusdem Cornificio & Pompeio Coss. interfectus est. *Dio. Appianus.*

M. Lepidus pacta occulta cum Sex. Pompeio in bello Siculo iniens, post eum fugatū, Messanā occupauit, ac Siciliam sibi vendicauit, Cęsare in ius vocato.

Sed bello petitus atque à suo exercitu desertus, abrogato Triumviratus honore, supplex à Cæsare vitam impetrauit, & Circeios in perpetuum relegatus est. *Sueton.*

Sexto Pompeio in Sicilia victo, Lepido triumvirali potestate exuto, Dalmaticum, siue Illyricum bellū Octauius Cæsar suscepit, multis annis cum Noricis, Pānoniis, Rhetis, Illyriis, Dalmatis, Iapygibis, Liburnis, Tauristis, Mœsis, Thracibus, Vindelicis, Getis, Basternis, Germanis, & cæteris trans-Rhenanis & Danubianis,

461

partim suo, partim Agrippæ, Vibij, Asinij Pollionis, M. Crassi, L. Pisonis, L. Lentuli, Neronis

Drusi & Tib. Cęsaris ductu confectū. Tum limes inter Barbaros & Romanos per Vindeliciū, Noricium, Pannoniam & Mæsiam est constitutus.

Statilius Taurus in Africam à Cęsare post victum in Sicilia Lepidum missus, de Africa, C. Sosius, cui imperium Syrię & Cilicię Antonius tradiderat, de Iudęa, quę Romanos multis detrimentis Antigono rege affecerat, C. Norbanus de Hispania triumpharunt.

Atticus Ciceronis amicus Cn. Domitio & C. Sosio Coss. moritur. *Cor. Nepos.* Tum transactum est secundum quinquenium Triumviratus, atque ita hoc primùm anno Cæsar priuatus fuit.

Vltimum bellum ciuile Actiacum, quo confecto Romanum imperium totum ad Cęsarem, qui post Augustus est appellatus, translatum est.

Susceptum est paruis occasionibus. Antonius scilicet obiiciebat Cęsari, quòd Lepido Triumviratum abrogasset, copias eius & Sexti Pōpeij, quas cōmunes esse oportebat, itémque eas, quas in Italia conscripserat, quę communis erat, vnus sibi sumpsisset.

Cęsar Antonio, quòd Ægyptum sine sorte teneret, Sextum Pompeium, cui ipse sponte ignouisset, interfecisset, Artanusdam regem Armeniorum dolo captum in vincula coniecisset, regnū eius filio suo ex Cleopatra nato destinasset, Cleopatram & liberos ex ea susceptos ingentibus muneribus donasset, séque in Ægypto cum Cleopatra sepeliri iussisset, Cleopatræ filium ex C. Cęsare Cæsarionem appellasset, & ad Cęsaris genus traduxisset.

Ad Actium Epiri promontoriū multis pręliis: vno equestri, cęteris naualibus prospere gestis, vltimo cum totis Orientis viribus, id est, Asiæ, Iudeæ, Thraciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ægypti, Cyrenæ, regum & dinastatum omnium, à Cæsare militibus Galliæ, Italiæ, Sicilię, Sardiniæ, Hispanię, Libyæ instructo, victus cū Cleopatra Alexandriam in Ægyptum profugit, vbi obsessus, in vltima rerum desperatione, præcipuè falso Cleopatræ occisæ rumore impulsus se ipse interemit.

Cęsar Alexandria in potestatē redacta, Cleopatra, ne in arbitrium victoris veniret, volūtaria morte per sibi ipsi admotas aspides defuncta, in vrbē reuersus tres triumphos egit, vnum ex Illyrico, alterū ex Actiaca victoria, tertium de Cleopatra mortua translata.

Sicque finem bellis ciuilibus imposuit anno altero & vigesimo. Nam cœpta erant Lentulo & Marcello Coss. In monimentum victorię Nicopolim iuxta Actium extruxit, & Agonē Actium instituit.

Ægyptum in prouincię formam redegit, ei Cornelio Gallo prefecto. Inde in Asiam per Syriam venit, atq; ibi hyemauit. Æstate autē sequētem in Italiam decedens, vrbem cum tribus his triumphis ingressus est.

Herodem etsi Antonij partem secutum regem confir-

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
47			4043
	718	*Cn. Domitio, C. Sosio.*	
	719	C. Cæs. 3, *M. Valerio Messala Coruino.*	
		Bellum Actiacum.	
			4061

Am. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
47			4061
		Quarta Monarchia Romanorum ab Oceano Hispanico, vsque ad Euphratem, quæ ferrea Dan. 2.	
	720	1 a Deuicto Antonio August. solus ad Christi vsque natalem imperium tenuit, an. 29.	
29	749		4090
		Phraarte 3 Parthorum rege.	
		Romæ Coss.	
	720	*C. Augusto Cæs. 4.* M. *Crasso deinde in eius locum, M. Tullio Ciceronis filio.*	
	721	*C. Cæsare 5. Sex. Appuleio, deinde Potito Valerio.*	
		Iani templum clausum.	
	722	*C. Cæsare 6. M. Vipsanio Agrippa 2.*	
29			4041
		Bellum Cantabricum Iano aperto.	

cōfirmauit, addita Gadaræ, Hipponis, Samariæ, Ioppæ, & Turris Stratonis maritimarum ciuitatum ditione.

a AERA Augusti an. 38 ante Christi natalē, de qua suprà. Quarto eius an. *Vasæus Chron. c. 22.* qui hæc ex Eusebij Chronico manuscripto citat. Hoc tempore ędicto Augusti Cęsaris æs in tributum & census dari iubetur. Ex quo æra collecta est. Aliis Aera numeri notam, vel supputationem designat.

Augustus nepos Iulij Cęs. 18 ętatis an. Ciceronis opera dux aduersus Antonium destinatus est.

Inita cū Antonio & Lepido societate extorsit, vt sibi viginti annos nato cōsulatus daretur. Hinc deinceps Reip. pręfuit an. 56.

Quadraginta quatuor legiones ad tutelam orbis terrarum distribuit. *Oros. lib. 6. c. 19.*

Cum Phraarte Partho pacem iniit, signa, quæ sub Crasso, deinde sub Antonio capta erant, cum captiuis recipiens. *Iust. lib. 42.*

Et eius filium, quem negligētius custoditum Tyridates quidam de Parthorum regno contendens, rapuerat, & ad ipsum duxerat, vicissim reddens. *Ibid.*

Cantabri & Astures mortaliū vltimi in Rom. potestatem venerunt, & nouissimi ab eis defecerunt, adeò vt cum Gothi Hispanis iura darent, nunquam imperata fecerint, semper suis vsi legibus. *Vasæus, Paulus Æmylius.*

Cantabros & Astures vltimos Hispaniæ populos Augustus debellans, Tarraconi legatus Scytharum & Indorum, eius amicitiam postulantes excepit. Ita 300 annos in Hispania decertatum est, donec tandem tota Cęsari patuit, Cantabris postremo ab ipso superatis.

Coponium constituit Syriæ pręsidem, & Quirinum procuratorem Iudeæ. *Ioseph. Antiq. lib. 18. cap. 1.* Non dudum ante natiuitatem Christi, vt describeretur primum vniuersus orbis. *Luc. 2.*

Vniuersę terrę tributum ęris imponens, vt fluuium Tyberim pontibus & tabulis ęreis admodum crassis consterneret ad viginti milliaria. *R. Abraham in Cabbala historica.*

Ob quem censum tumultus multi exorti, qui in Gallia vix sunt compositi. *Florus in Epite. Liuiana lib. 139.*

Anno deinde decimo pòst, perfecta est descriptio (secunda supple) capitum & facultatum per Syriam & Iudęam ab eodē Quirino, siue Cyrenio censore ad id constituto atque misso. *Ioseph. ibid. cap. 1. & 3.*

Vel si vnica fuit Cyrenij descriptio, errauit Iosephus tempore.

Carthaginem & Corinthum euersas restituit. Lugdunum Romanorum coloniam, per Minu-

tium Plancum Ciceronis discipulum condit. *Euseb.*

Quinque bella ciuilia gessit, Mutinense contra M. Antonium, Philippense contra Brutum & Cassium. Perusinũ contra L. Antoniũ Triumviri fratrem. Siculum cõtra Sextum Pompeium. Actiacum contra M. Antonium, quod inter eos exarsit anno Herodis tertio, post quod Ægyptus Romana prouincia facta est.

Deinde pace terra marique parta Ianum clausit. *Oros. lib. 6. cap. 16. & 18.* qui bis tantum ante ipsum fuerat clausus, sub Numa rege, & pace primùm cum Carthagine inita.

Cum sibi monarchiam citra tyrannidis opinionem stabilire vellet, id perfecit decẽniorum & quinquenniorum rogatione. Quod securi reliqui Cęsares, quãquam non in certum tempus, sed in totam vitam designarentur imperatores, tamen quinquennalia & decennalia celebrarũt, quasi tum imperium renouantes.

Errorem, qui ex auunculi Iulij Cæs. male percepta intercalatione ortus est, Augusti sequens castigatio sustulit. *Macrob. lib. 1. Satur. cap. 14.*

Quæ hodie iam alia castigatione indiget. Nã erratum fuit singulis annis 106, vno die. Itaque intercalandi sunt dies quindecim, qui singuli, singulis 106 annis accreuere. Quod sic rectè fiat, vt Ianuarius sit cum Capricorno, quando incipit sol ad nos redire, & dies longiores efficere. Neque enim Calẽdarium melius corrigi possit, quàm vt vna simul incedant menses & signa Zodiaci, Æquinoctiorum locis in primo gradu Arietis & Libræ exactè constitutis. *Postellus.*

CAETERA *illius memoriæ per consulum ordinem ab eius victoria Actiaca ad Christi ortum sic habent.*

Quo tempore nuntiata est mors M. Antonij, in parte anni consul erat Ciceronis filius. *Dio. Plin. lib. 22.*

Senatus statuas Antonij deiecit, ac decreto, ne quis ex gente Antonia, Marci prænomine vteretur, statuit. *Plutar.*

Ipso Cæsare & Sext. Appuleio Coss. Cæsar victor ab oriente rediens octauo Idus Ianuarij vrbem triplici triumpho ingressus tum primùm Iani portas sopitis omnibus, finitísque bellis ciuilibus clausit, quo die Augustus consalutatus est. *Oros. lib. 6. c. 18.* post 200 annos ex quo clausus, móxque apertus fuerat. *Ibid. ca. 19.*

De rep. populo, Senatuiq; reddenda & deponẽdo imperio deliberauit, M. Agrippa suadẽte maximè. Interim dissuadenti Mecænati assensit, sed vt magis coleretur, & vulentibus ciuibus, imperium stabilitet, prouinciarũ administrationem cum Senatu & populo communicauit. Nam Senatui populóque Africam, Numidiam, Asiam, Græciam, Epirum, Dalmatiam, Macedoniam, Siciliam, Cretam, Cyrenem, Bithyniam, Pontum,

An. ante Christũ natum.	Anni vrbe cõdita.		Anni mundi.
29		∴ ∴	4062
	723	*C.Cæsare 7, M.Agrippa 3.*	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
	724	*C.Cæsare 8, T.Statilio Tauro 2.*	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
	725	*C.Cæsare 9, M.Iunio Silano.*	
		* *	
	726	*C.Cæsare 10, C.Norbano Flacco.*	
		∴ ∴	
		Ianus secundo ab Aug. clausus.	
	727	C.*Cæsare 11, Cn.Calpurnio Pisone post mortem A.Terentij Varronis* Murena.	
		∴ ∴	
	728	*M. Marcello, L.Aruntio.*	
		∴ ∴	4090

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
29		∴ ∴	4061
	729	*M. Lollio, Q. Æmilio Lepido.*	
		∴ ∴	
	730	*M. Appuleio, P. Silio Nerua.*	
		∴ ∴	
	731	C. *Sentio Saturnino, P. Lucretio Cinna Vispillone, quibus sufficit Velleius M. Vinucium & Agrippam. 4.*	
		Pannonicum *per triennium.*	
		∴ ∴	
	732	C*n. Lentulo, P. Lentulo Marcellino.*	
		∴ ∴	
	733	C. *Furnio*, C. *Iunio Silano.*	
	734	*L. Domitio Ahenobarbo, P. Cor. P. Scipione.*	
		∴ ∴	
	735	*M. Druso Libone, L. Pisone.*	4090

tum, Sardiniam & Bæticam, quę pacatiores erant, tradidit.

Sibi verò sumpsit reliquā Hispaniam, & Tarracooensem & Lusitaniam, & Galliam omnem Narbooensem, Lugdunensem, Aquitanicam, Celticā, & eorum Colonias, Germaniam, Cœlem Syriam, Phænicem, Ciliciam, Cyprum, Ægyptum. Post autem Cyprum & Galliam Narbonensem populo dedit, ab eo vero Dalmatiam accepit. Quę permutatio in aliis pòst etiam gentibus facta est.

Ac vt omnem de se Monarchiæ suspicioоem eximeret, potestatem rerum, quæ sibi concessæ erant; in decenoium sumpsit, ita vt successiooe decenniorum perpetuo imperium administrauerit.

Qnin & in Senatu se reddere remp. publicè dixit. Verum Seoatorum alij, quòd fidem verbis eius non baberent, alij quòd grauiora damna ex populari statu extimescerent, alij quòd eius offeosionem, si aliter facerēt, metuerent, precibus coēgerunt, vt imperium solus ipse retineret, ac satelliribus custodibúsque vitæ eius stipendium duplicarūt, perinde ac si serio abire imperio voluisset.

Ipsomet Cęsare sextùm, & M. Agrippa secundùm Coss. contra Cantabros, & Asturas Hispaniæ fortissimas gentes Ianum aperuit, atque in Hispanias cum exercitu profectus est. *Oros. lib. 6. cap. 20.*

Censores lōgo interuallo creati desuetos creauit, qui centum quadragiora per bella ciuilia temere in Seoatum ingressos senatu mouerunt, aliis quinquaginta vltro cedeotibus. *Dio.*

M. Agrippa tertiùm consul Pantheoo templum fecit. *Dio.*

Septa in campo Martio dedicat.

M. Crassus ex Thracia & Getis triūphat, Rholo quodam Getarum rege in potestatem adducto.

Polemo rex Pooti in amicitiam Augusti accipitur. *Dio.*

Septimus, Octauus, Nonus Consulatus ab Augusto Tarracone initur. Tamdiu enim illic mansit ad bellum Hispaniæ conficiendum. *Suet.*

Túmque Aminta rege mortuo Galatia cum Lycaonia prouiocia facta est. & oppida Pamphyliæ libertate donata.

Iubæ, pars Getulię pro paterno regno permissa. *Dio.*

Hispani & Salassi victi. Sicqoe Cantabricum bellum post quinque annos confectum est. *Dio.*

Quo confecto cum bellum Parthis inferre velle videretur, tota Parthia captiuos ex Crassi & Antonij exercitu collectos signáque militaria his erepta recepit, filiis, nepotibúsque Phraartis obsidibus datis.

Apud Tarraconem etiam legatos Indorum & Scytharum excepit, & pacem cum eis firmauit. *Oros. lib. 6. cap. 20.*

Inde templum Iani, quod horum bellorum causa aperuerat, iterum claudit.

Augustam vrbem in Hispania tribus millibus Romanorum eò deductis condit. *Strabo lib.4.*

Cantabri & Astures discessu eius rebellantes, à L. Æmilio perdomantur.

Æmilius Gallus primus Romanorum C. Cæsare decimum, C. Norbano Coss. in Arabiam fœlicem, exercitum parum prosperè adduxit. *Dio.*

Periculoso morbo Augustus oppressus ab Antonio Musa medico sanatur.

M. Marcello, L. Arruntio Coss. Fannij Cæpionis & Varronis Murænæ coniuratione patefacta ædem Iouis Tonantis dicauit. *Dio.*

Dictaturam & Censuram tenuit, at tribuniciam potestatem sibi sumpsit, ipsi vndecimo cõsulatu delatam. *Dio.*i.20 annis antè Christi ortũ, quam per 37 annos continuauit. *Tacit.*i. vsque ad mortem.

Quo anno Romæ fons olei per totum diem defluxit. *Oros. lib.6. cap.19.*

Senatum ad sexcentos redegit, in quo antea erant super mille, & quidã indignissimi per gratiam & pretium allecti, quos vulgus abortiuos appellabat.

C. Sentio, Q. Lucretio Coss. Virgilius moritur. Augusto absente & Asiæ Orientisque res ordinante. Quando exarsit bellum Pannonicum à Nerone confectum.

Et Agrippa sacra Ægyptia repressit edicto, ne quis ea intra 500 ab vrbe passus exerceret. *Dio 54.* quod postea Tyberius repetiuit. *Sen. Epist. 109.*

Garamantas Cor. Balbus subigit & primus ex his triumphauit. *Solinus, Plin. lib.5.*

Cn. Lentulus Getulis victis post consulatum Getulicus dictus est.

Bosphoranos Asandro mortuo à quodã Scribonio sollicitatos Agrippa vicit, & signa Romana, quę illi quondam sub Mithridate sustulerant, bello recuperauit. Triumphum inde decretum agere noluit, quia de rebus gestis nihil ad Senatum scripserat. Duobus annis post obiit.

Ex quo tempore reliqui exemplum eius, quasi legem quandam, secuti, neque publicè literas miserunt, neque triumphum obtinuerunt, sed triumphalia tantum ornamenta. *Dio.*

Quirinus cum M. Valerio Messala Consul, V. C. 738 diu post in Syriam missus ad census describendos, datúsque rector C. Cæsari Armeniam obtinenti.

Pontificatum max. quem neque viuo Lepido Triumviri filio auferre sustinuerat, mortuo demum suscepit Augustus. *Suet.* Tum ad cæteros eius titulos hic pontificalis honor accessit. *Ouid. lib.3 Fasto.*

Tyberius primus (victis Pannoniis) triumphalibus ornamentis honoratus est, nouo nec antea cuiquam tributo genere honoris. *Sueton.* Dio tamẽ Agrippam primum hoc honore decoratum esse prodidit.

Sequenti

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		∴ ∴	4061
		Rheticum & Vindelicum.	
		∴ ∴	
	736	*Cn. Lentulo Getulico, M. Crasso.*	
		∴ ∴	
		Bosphoranum.	
29		∴ ∴	
	737	*Ti. Nerone, P. Quintilio Varo.*	4090
		∴ ∴	
	738	*M. Messala, P. Sulpicio Quirino.*	
		Pannonicum secundum.	
		∴ ∴	
	739	*Paulo Fabio max. Q. Ælio Tuberone.*	
		∴ ∴	
	740	*Iulio Antonio Africano, Q. Fabio Maximo.*	
		∴ ∴	
29		Germanicum.	4090

An. ante Christū natum.	Anno vrbis cōditæ.	☒ ☒
29		
	741	*Druso Nerone, T. Quinctio Crispino.*
		∴ ∴
	742	*C. Marcio Censorino, C. Asinio Gallo.*
		* *
	743	*Tib. Nerone, Cn. Calpurnio Pisone.*
		∴ ∴
	744	*L. Lælio Balbo, C. Antistio Vetere.*
		∴ ∴
	745	*Augusto 12, L. Sylla.*
		∴ ∴
	746	*C. Caluisio, L. Passieno.*
		∴ ∴
	747	*Cn. Lentulo, M. Valerio Messala, siue Messalino.*
		∴ ∴
		Ianus tertio ab Aug. clausus in annos 12. Pax per orbem. Inde Christus pacis princeps nascitur.
	748	*Augusto 13. M. Plautio, indéque, C. Caninio Gallo.*

Anno mundi.

Sequenti anno Drusus iisdem affectus est, quòd Sicambros sociósque eorum, item Gallos Rhenum transgressos, denique Vsipotas debellasset, Frisciis ad amicitiam Romanam traductis.] *Dio.*

4090

Inde L. Piso, quòd Sialetoi Macedoniam incursantes vicisset triennin eum omnibus Thraciæ gentibus atrox bellū getens. *Florus, Velleius.*

Pax cum Parthis facta. *Epitoma penultima.*

Bellum aduersus Germanos trans Rhenum à Druso geritur. Ipse ex fractura equo super crus collapso, trigesimo pòst die, mortuus est. *Epitoma vltima Liuy.* Nam Liuiana historia huius Drusi Augusti priuigni, quem cum filiis Germanicum Dio appellat, morte expletur.

C. Marcio Censorino, C. Asinio Gallo Coss. mensis Sextilis in Augusti honorem dictus est Augustus anno Augustio vigesimo. *Censor. de die Natali.* Angustium annum appellat, postquam ille Augusti nomen est consecutus.

Tiberius Rhetico & Vindelieo bello gentes Alpinas, Pannonico Breucos & Dalmaras subegit, Germanico 90 millia dedetitiorum traiecit in Galliam, iuxtáque ripam Rheni sedibus assignatis collocauit. Quas ob res & curru vrbem ingressus est, & primus nouo genere honoris decoratus. *Suet.*

In actis temporum D. Augusti inuenitur duodecimo eius consulatu, C. Crispinum Hilarum ex ingenua plebè Fesulana cum liberis nouem, nepotibus 27, pronepotibus 20, neptibus 9, prælata pompa, cum omnibus his in capitolio immolasse. *Plin. lib. 7.*

Augusto & Coruino Gallo Coss. Iulia filia ab Augusto in insulam ob flagitium relegata. *Vell.*

C. Lentulo, M. Messala Coss. Augustus tēplum tertio clausit & sic pace per totum orbem terrarum confirmata Dominus Pacis in terra nascitur. Quas portas quo per duodecim fermè annos quietissimo semper obseratas, ncin ipsa etiam rubigo signauit, nec prius vnquam, nisi extrema senectute Augusti pulsatæ Atheniēsium seditione & Dacorum commotione patuerūt. Eo tempore, quo natus est Christus firmissimam, verissimámque pacem ordinatione Dei Cæsar cōposuit, eoque anno Dominum se omnium appellari non est passus, imo nec ausus, quia verus Dominus totius generis humani, inter homines natus erat. *Oros. lib. 6. cap. vlt. Ireneus lib. 3. c. 15.*

Inde vsque ad mortem Christi per 33 annos Iudęa, cui primū & precipuè ipse venerat ad prestandas promissiones patribus factas, siue bello perpetua pace potita est.

Eo vix dum ex humanis exempto atrox bellum inter Herodem & Aretam Arabum regem exortū est, in quo Herodes victus est & cæsa multa Iudæorum millia. Cuiusmodi multa deinceps in ea gente exarserunt, donec tota funditus deleretur. *Ioseph.* Vnus è fructibus absentis & reiecti Christi pacis principis.

4104

Omnibus ad occasum & meridiem pacatis gentibus, ad Septentrionem quoque duntaxat intra Rhenum atque Danubium, item ad Orientem intra Taurum & Euphratem, Nilum quoque, reliqui qui immunes imperij erant, vt Scythæ, Sarmatæ, Seres & Indi misêre legatos amicitiam petentes. Parthi quoque quasi victoriæ Crassianę pœniteret, vltro signa retulêre. Sic vbique cuncta atque continua totius generis humani aut pax fuit aut pactio. Túmque ausus est tandem Augustus septingétesimo ab V.C. anno Ianum geminum claudere bis ante se clausum, sub Numa rege & victa primùm Carthagine. Hinc conuersus ad pacem pronum in omnia mala sæculum, grauibus seuerisque legibus multis coërcuit. *Florus in fine lib. 4.*

Hic Camers legendum censet, septingentesimo quinquagesimo, vel quinquagesimo secundo, vt habet Orosius libri sexti capite vltimo, sed id postea expendemus.

Hinc nascitur Christus, secundum illud Danielis c. 2. In diebus autem regnorum illorum (.i. vnius siue vltimi illorum, siue illis adhuc stātibus, necdum absumptis) suscitabit Deus cœli regnum, quod in ęternum non dissipabitur, & regnum eius alteri. nō tradetur. Comminuet autē & consumet vniuersa regna hęc, & ipsum stabit in æternum. De regno Christi & Ecclesiæ, cuius initia in eius ortu.

b ITA Bruto & Cassio cæsis, Sex. Pompeio apud Siciliam oppresso, exuto Triumviratu Lepido, interfecto Antonio, solus per 44 an. remp. tenuit. Romano adiecit imperio Ægyptum, Cantabriam, Dalmatiam omnem, Pānoniam, Rhetiam, Vindeliciam, Salussos in Alpibus, omnes Ponti maritimas ciuitates, vt Bosphorum, Pontirapem. *Eutro.*

Vicit Dacos, Germanos trans Albim submonit, Panoonico bello per Tyberium 400 millia captiuorū ex Germania supra ripam Rheni in Galliam trāstulit. Armeniam à Parthis recepit, Galatiam prouinciam fecit, cum antea regnum fuisset, sic Iudęam &c. Parthos, Indos, Setas, Scythas in fœdus recepit. *Idem.*

Cossus Lentulus Getulos accolas Syrtium cōpescuit, vnde illi Getulici cognomen. *Florus.*

Tib. Nero expleto suæ tribunicię potestatis quinquennio, priuatus Rhodi mansit. *Dio.*

Quadriennio pòst, Caio & Lucio ex Agrippa & Iulia nepotibus adoptatis intra triennium defunctis, adoptatur ab Augusto simul cum fratre eorum M. Agrippa, coactus prius ipse Germanicum fratris sui filium adoptare. Hinc tribuniciā potestatem iterum accipit. *Velleius, Sueton.*

Lex Ælia Sentia fertur.

C. Sentius ex Germania triumphalia ornamēto & insignia refert. *Dio.*

Tribus annis pòst Germanicus Ti. F. ex Dalmatica victoria, quo tempore Quinctilius Varus cū legionibus in Germania cæsus est. V. 759. *Dio.*

Mæsta

Anni Christi.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
		∴ ∴	
0		b Post CHRISTVM	4090
15		adhuc imperat anno 15.	4105
		Phraate 3 Parthorum rege decimo. Deinde Phraate quarto anno 2, Orode anno 2.	
		Romæ Coss.	
	750	*Cosso Lentulo, L. Pisone Augure.*	
		∴ ∴	
	751	*Augusto 14, L. Paulo.*	
	752	*P. Vinucio, P. Alpheno Varo.*	
		∴ ∴	
	753	*M. Seruilio, L. Ælio Lamia.*	
		∴ ∴	
	754	Sex. Ælio Cato C. Sentio.	
		∴ ∴	
	755	*Cn. Cinna, L. Valerio Messala Voluso.*	
15			4105

Anni Christi.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
1		∴ ∴	4090
	756	*M. Lepido, L. Aruntio Planco.*	
		∴ ∴	
	757	*Q. Cæcilio Metello, A. Licinio Nerua.*	
		∴ ∴	
	758	*M. Furio Camillo, Sex. Nonio Quinctiliano.*	
		∴ ∴	
	759	*Q. Sulpicio Camerino, C. Poppæo Sabino.*	
		∴ ∴	
		Bellum Germanicum siue Dacicum.	
		* *	
	760	*P. Cor. Dolabella, C. Iulio Silano.*	
		∴ ∴	
	761	*M. Lepido, T. Statilio Tauro.*	
		∴ ∴	
	762	*Germanico Cæsare, C. Fonteio Capitone.*	
		∴ ∴	
	763	*L. Munatio Planco, C. Silio.*	
		∴ ∴	
15	764	*Sex. Pompeio, Sex. Appuleio.*	4104.

Mæsta ciuitate clade Variana Tiberius triũphum ex Illyrico, quod intra Italiam, regnúmque Noricum & Thraciam & Macedoniam, intérque Danubium & sinum Adriatici maris patet, perdomito & in ditionem redacto in triennium distulit.

Ærarium militare institutum, & onos Centesimę vrbi & Italiæ impositum sub vrb. 756. *Dio lib. 55.*

Biennio pòst ab Augusto interdictum omni vaticinio & prædictione, *Dio.* quod antea Senatusconsultis factum de Mathematicis & Magis Italia pellendis, vt Vrbis 614, M. Popilio Lænatè, C. Calpurnio Coss. *Val. li. 1,* 721 à M. Agrippa.

Sext. Pompeio, Sex. Appuleio Coss. Augustus Nolæ moritur ætatis 77. dempto vno mense & diebus quatuor, imperij post Actiacam victoriam 44, demptis decem diebus.

Strabo historicus & Geographus, quę post Polybium à Romanis gesta sunt, libris 43 comprehendit. DIOSCORIDES.

Trogus Pōpeius, vt è Iustino eius Epitomaste intelligitur.

Diodorus Siculus 40 libris bibliothecam siue historiam mille cētum & triginta octo annorum condit, qui terminantur Cæsaris expeditione cōtra Gallias. *Ipse in præfat. 1.* anno Vrbis 695. Primis fabulas tantum exponit, quia perquisitis omnium historicorum profanorum scriptis, certi nihil de prioribus temporibus reperierat. Belli autem Troiani tēpus narrationis suæ exordium statuit, Apollodori & Varronis præsertim operibus adiutus.

Dionysius auctor libri de Situ orbis poëta Geographus.

Horatius, vita incontinentissimus, sententiis grauissimus. Propertius, Tibullus, Vitruuius.

Hortensia Hortensij filia, luculentam orationem ad Augustum habuit.

Messala Coruinus, orator haud vulgaris, morbo rerum omnium memoriam, sui etiam nominis, amittit.

Ouidius ad Getas in exilium ablegatur.

Cotys Getarum rex literis & poësi excultus, in cuius regno exulauit Ouidius, cui & dicauit Elegiam tertij de Ponto.

Cornelius Gallus Foroiuliensis poëta, qui se postea interemit. Ægypto in formam prouinciæ redactæ primus præficitur, deinde relegatur.

Thebæ Ægyptiæ vsque ad solum ruptæ.

Larmonòcagas Indus viuens ac ridens in ardentem pyram Athenis se coniicit.

Porus rex Indiæ, Obadas Ægypti (partem aliquam Ægypti esse oportet versus Æthiopas) Lathytus Arabiæ, Hiarbas Lybiæ, Archelaus Cappadociæ, Herodes Iudeæ, Bulogeses Besus Thraciæ.

Germani inter Albim & Rhenum à Tyberio Nerone & fratre eius Druso superātur, vnà cùm Vindelicia, Pannoniis & Armeniis.

c PHRAARTES pacem cum Augusto faciés filios nepotésque obsides dederat. Huic cum successisset filius & ipse Phraartes, & illi Orodes, Orode occiso Legati Parthorum Romam mittuntur, qui Vononem vetustissimum liberorum Phraartis illic obsidem ad regnum paternum à Tiberio rerum tunc potiente acciperent. Sed is post quinquenium vi in Armeniam exactus, Artabanum successorem accepit.

Qui bello à Tyridate regij Arsacidarum sanguinis, adiuuante Vitellio Syrię legato, regno in annum pulsus est.

Nam mox Hyrcanorum & Caramanorũ præsidiis restitutus est, Tyridate in Syriam ad Romanos fugato. Quod regnum Sinnacis proditione iterum in annum perdidit. Sed tertiùm recuperauit, donec ad extremum cum vxore & filio à Gotarze interfectus est.

Hic est Gotarzes, qui sub Claudio rex fuit Parthorum decimus nonus. Hinc Vonones 20. Vologeses 21, qui à rerum gestarum magnitudine in Romanorũ historiis notissimus est. Nam Armeniam, Nerone imperante, eis ademit, duas legiones sub iugum misit, apud Cor. *Tacit. lib. 13, 14, 15.*

Vologeses filius vigesimus secundus, Cozroes 23, cui Trajanus Armeniam primum, deinde Mesopotamiam & Assyriam excussit, & in eius locum regem Parthenaspem constituit.

Quo pulso Cozroes auitum recepit imperium. Post quem Vologeses tertius diu regnauit, cui Marcus & Lucius Veri Impet. Armeniam, Assyriámque ab Adriano ei redditas bello iterum eripuerunt.

Denique nouissimus omnium Arsacidarum Artabanus, qui cum Romanis Seuero, Antonino Caracalla, Macrino bella multa gessit.

Nam in eo finit Parthorum historia. Eo enim ab Artaxerse Persa sub Christi 220 victus, imperij Orientis summa à Parthis, iterum ad Persas translata est.

ROMANA SVB TYBERIO.

HIC est Tyberius Augusti priuignus & filius adoptatus, qui quum illo viuo septem triũphos meruisset, tribus cõtentus fuit, Pannonico, Germanico & Illyrico.

Vix dum ingressus Illyricum properis Liuiæ matris literis accitur, vt rerum potiretur, Augusto in morbum extremum lapso.

Imperium pacatissimum consecutus est, quoad Christus pacis princeps in humanis est versatus. En ad imperij ipsius decimum octauum, crucifixo, mox Armenia à Parthis, Mæsia à Dacis, Pannonia à Sarmatis Gallia à Germanis, Iudęa ab Arabibus direpta sunt. *Suet. in Tib. c. 40. Ios. lib. 18, Ant. c. 7.*

Cappadocas in prouinciam redegit remoto Archelao rege, Getulorum latrocinia repressit, Mara-

An. ante Christũ natum.	Anno vrbis cõditæ.		Anno mundi.
		c Christus mortuus est	4104
		Tiberij anno 18.	4122
		Orode Parthorum rege. Deinde Vonone, an. 5. Artabano, an. 30.	
	765	*Druso Iulio, C. Norbano.*	
	766	*T. Statilio Sisenna, L. Scribonio Libone.*	
	767	*C. Cælio Rato, L. Pomponio Flacco.*	
	768	*Tib. Cæsare 3, Tib. Iulio Germanico.*	
	769	*M. Iunio Silano, L. Norbano Flacco.*	
	770	*M. Valerio Messala, M. Aurelio Cotta.*	
	771	*Tib. Iulio 4, Druso Iulio 2.*	
	772	*C. Sulpicio Galba, D. Haterio Agrippa.*	
	773	*C. Asinio Pollione, C. Antistio Vetere.*	
	774	*Ser. Cornelio Cethego, L. Visellio Varrone.*	
	775	*Cosso Cornelio Lentulo, M. Asinio Agrippa.*	
	776	*C. Calusio Sabino, Cn. Cor. Lẽtulo.*	
	777	*M. Licinio Crasso, L. Calpurnio Pisone.*	
	778	*Ap. Iunio Silano, P. Silio Nerua.*	
	779	*C. Rubellio Gemino, C. Fusio Gemino.*	
	780	*L. Cassio Longino, M. Vinucio Quartino.*	
	781	*Tib. Cæsare 5. L. Ælio Seiano.*	
	782	*Cn. Domitio Ahenobarbo, A. Vitellio Nepote.*	
	783	*Ser. Sulpicio Galba, L. Cornelio Sylla, quibus Coss. Onuphrius putat Christum mortuum, nempe decimo nono Tyberij non 18. contra Veterum consensum.*	
		Sed ignorantia consulatus, quo Christus natus est, quóve passus multos coëgit errare, &c. Aug. lib. 2. de doctr. Christ. Rectius ergo Hebraicis, Ecclesiasticisque insistitur summis.	
29		*Summa 62.*	4122

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdit.		Anni mundi.

Marabodium Sueuorum, Rascupolim Thracum reges ad se per promissa attractos non remisit.

Abiit ex vrbe in Campaniam, &c. Coss. Sabino & Lentulo, nec rediit. Vndecim ita annos absens fuit continuos. Vide Suet. c. 39.

Apud Fidenas supra 20 hominum millia, gladiatorio munere amphitheatri ruina pereunt. *Suet.*

Imperij eius quarto Germanicus triumphauit de Germanis. *Oros.*

CHRISTI *Euangelium secundum & vltimum remedium aduersus Idololatriam & impietatem omnino inueteratam & peccatum vbique regnans.*

DE CHRONOLOGORVM profanorum scrupulis.

QVIA in annotandis annis ab vrbe cond. non satis congruunt rationes Hebræorum, Græcorum, Romanorum, quando inter se conferuntur, ne mireris si in eis persequendis, non omnia ad omnium animos & scripta accommodatè scripserimus. Nam ne ipse quidem mihi satisfeci, etsi Liuianam supputationem sequutus sim.

Ea enim à Varroniana, Ciceroniana, Censorina, Gelliana, Pliniana, Capitolina siue Verrij Flacci nnn modo differt, sed & ea inter se atque à vulgatis plurimum discrepant. Nam verbi gratia, Gellius lib. 17. cap. vlt. Sp. Caruilium Rugam anno quingentesimo vndeuigesimo primum diuortium fecisse ait. At lib. 4. cap. 3. quingētesimo vigesimo tertio, nobiscum secums Liuianam summam.

Florus narrat in 2. Epitome, ab V. C. ad 20. Augusti, tempus esse propè septingentorum annorum, & extremo libri quarti Augustū septingentesimo V. C. Ianum geminū clausisse ob firmatam cum toto genere humano aut pacem aut pactionem. Cui accedit Messala Coruiοus in libello de progeoie augusti, dum ab vrbe C. ad depulsos reges annos 244. numerat. Inde sub magistratuū Consulum, Dictatorum, Tribunorum militarium ductu quadringentos quadraginta & septem. Nam illi in vnam summam redacti non nisi 691 conficiunt.

Nondū igitur exacti erant anni 700, quando ipse ad imperium peruenit. Atqui alij longe aliter. Nam vel illic Io. Camers Flori interpres legendum censet septingentesimo quinquagesimo, vel septingentesimo quinquagesimo secundo vt Orosius ca. vlt. sexti habet, quòd pax, de qua illic agitur, videatur contigisse circa 38 imperij eiusdem Augusti: cū tamen hæc supputatio mirè cū Gellio & nostra Chronologia, & vt reor, cum ipsa veritate cōgruat. Ordo enim historiarū Hebraicarū & Monarchiarū nō potest appositè cū Romanis rebus comparari, si septingentorum annorum numerus vsque ad Augustum, atque a-

deo Augusti vigesimum excedatur. Et tamé alij sentiunt anno Vrbis 709 vel 710. Iulium Cæs. fuisse interfectum, alij multo posterius & ita de cæteris.

Quare Cicero in Bruto tradit magnam in annís ab V. C. numerandis ac digerendis inter antiquos scriptores, dissensiunem fuisse. Omnis autem huius controuersiæ causam inde oriri putat Car. Sigonius pag. 20 suorum fastorũ, quòd quos alij consules & sine Coss. dictatores sæpe interserunt, eos alij omnino prætereant.

Ego etiam, quia ante quingentesimum V. annum multa illic irrepserunt fabulosa & ficta, dum posteriores, noui præsertim homines, quadam ambitione suam progeniem ad fictos antiquos consules & magistratus referre studuerunt, quemadmodum Messala Augusti ad Iulum *Æneæ*.

Quo pertinet, quod ibidem Sigonius scribit variam & inconstantem apud omnes esse annorum rationem, vsque ad quingentesimum fermè annum V. C. Ab eo verò litem nódum esse compositam, quoniam hoc constanter inuenitur (inquit) quòd alij alios vno, alij duobus, alij tribus, alij quatuor annis antecedunt aut subsequuntur.

Quæ commemorare volui aduersus eos, qui putãt Vniuersale Chronicon rectè ab annis Vrbis c. & Coss. posse deduci. Nam illa ratio est incertissima, nondúmque inter doctos constituta. Sed nec vrbis historia reperi certo potest ex scriptoribus Liuio ducentis annis antiquioribus, ne quis nos illorum præiudicio vrgeat, vti Cicero & Velleius lib. 1 indicant.

Quin & inter Latinos ipsos de anno vrbis cond. tanta est quæstio, vt cum definiri non possit, oportuerit Onuphrium in fastis ex omnibus sentétiis duas probabiliores colligere, & vtramque suis fastis adiungere, vt quam quisque vellet sequeretur.

Adde non facile conciliari numerationem ab vrbe cond. cum Græcanicis rationibus siue Olympiadum, siue regum, etiam si illa liquido cõstaret. Siquidem non bene conueniunt anni integri, quales ferè sunt Coss. post exactos reges, cum fractis, quales sunt Græci, aut anni Emergentes, vt vocant, cum vsualibus. Item quia in vtraque numerandi ratione maxima existit extremorum diuersitas, minime in principiis & finibus consentiens.

Quanquam nec apud Romanos perpetuo annus fuit integer, vel dies certus. Nam alij nouem mensium fuisse primum Consularum Bruti, alij sedecim aiunt, item annum à Calédis Octobris ex Dionysio fuisse inceptum, alij ex Plutarcho à Calendis Ianuarij. Denique initio consulatum fuisse initum Idibus Decébris. Deinde propter rem male ad Veios gestam, abdicatis prioribus magistratibus, Cal. Octobris, demum sub 530. V. Idibus Martiis.

Quæ

An. ante Christũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
		∴ ∴	
		DE SCRVPVLIS	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
		CHRONOLO-	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
		* *	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
		GORVM.	
		* *	
		∴ ∴	

An. ante Christũ natum.	Anni vrbu cõdita.		Anni mundi.

DE SCRVPVLIS CHRONOLOGORVM.

Quæ omnia, vt initio habeant exiguam, at progressu maximam, valdéque notabilem differentiam efficiunt. Quod in vnius Iulij Cæsaris quinquennio apparet, cuius proinde imperium veteres annis tribus, mensibus octo & diebus aliquot definierunt, quoniam primus & vltimus non fuerunt completi, sed simul iuncti, menses duntaxat octo & dies aliquot cõstituerunt. Nam primus sex tantùm menses & paucos dies ante Calendas Iulias comprehẽdit, circa quas Pompeium ad Pharsaliam vicit, & solus imperare cœpit, vltimus menses tantum duos & dies quindecim, vt qui 15 Martij à coniuratis interfectus sit. Sicque in illo quinquennio, 16 menses desiderantur.

Hæc qui minus obseruant, iterum dico, frustra se in Chronologia torquent, & perperã exactam omnium rationum subductionem, conciliationem, comparationem pollicentur. In his enim satis est, si probabilissimus, veróque proximus calculus teneatur.

Accedit Fastos sæpius fuisse correctos, immutatos, auctos, diminutos, multis diebus, atque adeò mensibus consumptis vel additis.

Sunt alij apud istos nodi siue, vt vocant, scrupuli, è ferie 4 Monarchiarum exorientes, deinde ex Olympiadibus, denique ex æra Nabunazarit Ptolomæani. Itaque ne ex istorum quidem vllo confici rectè potest Chronicon. Nam de iis incertius adhuc iudicium est, & fere in radice peccat, quoniam illorum anni fere sunt fracti, incompleti & mutili. Etiam illi Olympiadũ, quos tamen putant esse certiores. Olympicum enim certamen in mensem Iunium incidebat, & medium ferè annum dispescebat, atque ex vno anno duos quodammodo faciebat, quorum alter ad præcedentia, alter ad sequentia Olympia pertineret. Quare etsi vulgo quatuor annis definiretur, quinquaginta tamen lunares menses conclusisse ex Lycophronis interprete apparet, qui numerus quatuor annos solares viginti fermè diebus superat.

Quare Dionysius Halic. inter alia & hoc reprehendit in Thucidide, quòd euenta belli Peloponnesiaci per initia & extrema Olympiadũ ita digesserit, vt exterorum gestis commodè vix adaptari possint.

Et Liuius lib. 2, ab V. C. conqueritur tantos errores tempora implicare, aliter apud alios ordinatis magistratibus, vt nec qui consules, secundum quosdam fuerint, nec quid quoque anno actum sit in tanta vetustate, non rerum modo, verum etiam auctorum digerere possis.

Deinde, vt vrbs quingentis annis scriptoribus caruit vsque ad Catonem maiorem, qui rerum totius illius spatij memoriam colerent & literis mandarent: Ita Monarchiæ & Olympiades vsq; ad octogesimam, & Ecatei, Herodotique sæculum, certis historicis carentes, è densis tenebris non possunt explicari.

Præterea, quòd omnibus commune est, tanta difficultate inter se anni ex istis æris deducti coëunt, vt sex regulas à Funccio & aliquot aliis confingi necesse fuerit, & ne sic quidem coëunt. De quibus nihil aliud dicam, quàm quòd tanta facilitate reiiciuntur, quanta istis in inanē phantasiam venerunt.

Nam perpetuo primus scrupulus hærebit in inconstanti auctorum ab Vrbe condita supputatione.

Secundus in non minus disputabili Olympiadum ratione.

Reliqui in cæteris populorum Epochis & Æris non satis certo & constanter fixis.

Cuiuslibet ergo Chronici regula & mensura debet esse Scriptura, quæ tamen vt in se certa sit, non caret difficultatibus & nodis, de quibus nūc dicendum est breuiter, vt causæ, cur Hebræi, Græci, Latini, in annorum enumeratione inter se diffideant, planius percipiantur.

De sacrorum Scriptorum scrupulis.

a HEBRAEI suis nimium addicti traditinnibus, aliter numerum annorum notant. Nonnihil etiam indulgent odio, quo Christianos hebdomadas Danielis ad IESVM CHRISTVM pertinere demonstrantes insequuntur.

Illarum enim septuagesimam in diem, quo à Tito Cæsare euersum est templum, cadere asseuerant, & CHRISTVM, quem Daniel prædicebat post *69* Hebdomadas occidendum, Agrippam Herodianorum postremum interpretantur.

Quare vt hoc doceant plurimos annos (quos ex aliis historicis restituimus) ab imperiis Persarum, Græcorum, & Machabæorum nobis astutè surripiunt.

b SIC Græci & Latini veteres ob corrupta Septuaginta interpretum exemplaria. Excipio Hieronymum & Bedam, qui ob veritatis Hebraïcè peritiam, parum absunt à vero calculo. Recentiores minimo differunt, cuius rei ratio mox explicabitur.

Falsi autem sunt, quòd Septuag. Interp. 5 & 11 cap. Gen. pro centum, ducentos semper habeant, atque ita redundent mille ferè ducentis 40 annis. *Hieron. in quæstion. Hebr.* Nam cap. 5 addunt de suo 600 an. integros, & c. 11 octingentos, &c. Miror autem Iosephum Græcum hic quoque esse corruptum. Alioqui enim locis aliis se corrigit, & vsque ad Christum non multo plus numerat, quàm Hebræi.

Ita nihil necesse est aliud respondere A. Contio, qui vulgatam totius Ecclesiæ Græcæ numerationem

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.

a Hebræi:

Baal Seder Olam, à mundi procreatione ad euersionem templi sub Vespasiano tantum numerat annos 3558, id est, ad Christū natum 3485, & passum 3518.

Talmudici ab orbe ad Christum passum an. 3784.

Rabbini recentiores ad natum ann. 3760 mensis 4 vnde quartus mundi millenarius ab eis in annum Domini 240 confertur. Quintus in an. 1240, & ita deinceps. Quod hodie vulgo Iudæi sequuntur. Hic ergo annus 1580 illis est mundi 5340 ad proximum vsque Septembrem.

Rabbi Nahsson in lib. de Cyclo Paschal. 3740.

Rabbi Leui 3786 in 12 Danielis.

R. Moses Gerundensis 4058 mensis 5.

Iosephus 4192, menses sex, dies 10.

Arabes an. 5185, præter eos qui Mahometem volunt sexto millenario venisse, vt in Chronicis Saraceni post Alcoranum pag. 214.

b Græci:

Methodorus. 5000.

Eusebius. 5190.

Theophilus Antiochenus ad Autolichum 5476.

Græci vulgo 5508, vt in sexta Oecumenica Synodo c. 3. in Horologio & Cyclo Paschali.

Nicephorus lib. 2 hist. cap. 10. 5505

Cedrenus addit vnum 5506.

alter tribus, alter duobus ab hac communi discedit.

alius 5200, vno minus.

An. ante Christum	Anni urbis cōditæ		Anni mundi

b Latini.

- *Hieronymus in Quæst. Heb.* 3941.
- *Augustinus.* 5351.
- *Isidorus 5. Ethymologiarum.* 5210.
- *Orosius Eusebium sequitur.*
- *Beda cap. 22 lib. de rat. temporum.* 3952.
- *Astronomi.* 5328.
- *Alphonsus.* 5984.
- *Dionys. Abbas.* 4203.

c Recentiores.

- *Aliqui, 3974 mens. 6 dies 10.*
- *Alij.* 3954.
- *Nonnulli,* 3960.
- *Quidam,* 3969.
- *Marianus Scotus,* 4182.
- *Alij præfinitè,* 4000.

rationem laudat, tanquam ei congruentē, quę in Græcorum Horologio, & Cyclo Paschali ibidē descripto notatur, & quā Cedrenus, Zonatas, Nicetas, sexta Synodus in Trullo, Nicephorus ipse Chronographus, quem luculentis notis illuminauit, & vno verbo Græci omnes hodie ita sequuntur, vt frequentius per hos mundi, quàm per Christi annos tempora consignent. Nam eam examinat ad corruptissima Septuaginta interpretum exemplaria. Plurimum tribuo Septuaginta interpretibus, sed incorruptos eos nobis exhibeant. Corruptos enim negare non possunt; siue quia res ipsa cum Hebraïco comparata loquitur, siue quia Ecclesia editionem D. Hieronymi, vt ipsemet Contius fatetur, præfert, in his & aliis ab hac Græca editione mirabiliter discrepantem.

Prætereà veteres labũtur, quia annos Hebręorum supputarunt quasi lunares, vt Iunius Africanus lib. 5 de ratione tēporum, Hippolytus Martyr in temporum canonibus, *Eus. lib. 8 de Demōst. Hieronym. in 9 cap. Dan. Aug. epist. 78. Beda in comment. 2 lib. Ezr. cap. 16.*

Noster calculus qui est an. 4121, mensiũ 6, dierum 16, hos superat vno cētenario & paucis aliquot, quoniam (vti antea dictum est) simpliciter accipimus locum Exodi cap. 12. quo dicitur Iacobæos in Ægypto mansisse 430 an.

c RVRSVS causa controuersiæ, quæ inter Hebræos, Nos, & recentiores Latinos cernitur, pendet ex 70 annis captiuitatis Babylonicæ & Hebdumadis 69 Danielis, dum alij aliunde illas incipere coguntur, quòd secuti vitiosas discrepantésque Græcorum & Latinorum historias, 200 & amplius annos falsò, vt supra docuimus, imperio Persarum tribuant. Hoc enim cōstituto, compelluntur multò post Cyrum Hebdomadas auspicari, vt illę pręfinitè cadant in necem Christi.

R. Iacob posteriore tomo sui Talmud. pag. 10, col. 4. has & alias supputationis Hebraïcæ causas aperit, vbi & quartum mũdi millenarium in annum templi euersi 142, qui est nati Dom. 215 confert. Quod congruit calculo Seder Olam.

Ob eas igitur causas tot ferè inuenies de annis mundi sententias, quot sunt scriptores. Sed comparanti loca scripturarum, quæ annotauimus, spero nostram habitum iri omnium simplicissimam, & maximè semotam ἀπὸ τῶν εἰδώλων καὶ μαγῶν τοιικῶν.

Vbi mihi non displicet Philastrius, qui in hæreticis numerat eos, qui tempus annorum mundi ab orbe condito certo constare pronunciant, perinde ac istos, qui asserunt illorum numerum penitus esse incertum. Nam quod parum distat, distare non videtur.

De qua re Diodorus Cyzicenus tempore Iuliani & Valentis Impp. librum scripserat, εἰς τοὺς προφήτας χρονικὸν διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ τῶν χρόνων. *Suidas in Diodoro.*

Quod sic planius mecum inductione per singulas ó ætates discurrens concipies.

In prima ætate, quæ est mundi Originarij nullus est nodus propriè. Nam quod ei superaddunt Græci annos 700, plus minus, corrupta illorũ exemplaria nihil debent veritati Hebraïcæ decerpere.

In secunda Diluuij scrupus etiam nullus hæret, nisi iuxta eosdẽ Septuaginta, qui pro annis 292 habent corruptè 1170, aliâs 942. Nam in exemplaribus Græcis est magna numerorum corruptela, vt proinde variæ colligantur supputationes. Sed is error apertè corrigitur, per certa & distincta Patriarcharum tempora, *Gen. 5, 7, 11 & 12.*

Aliqui temere addunt scrupulum de natiuitate Arphaxad, detrahentes annum vnum, de quo pag. 29, & Abrahæ, superaddentes annos 60, de quo pag. 37.

Circa tertiam Patriarcharum vnica versatur quæstio, de tempore habitationis Israëlitarum in Ægypto, quæ continet differentiam annorum ducentorum. Nam vulgo aiunt Israëlitas duntaxat mansisse in Ægypto an. 230. Alij, quos sequor, 430, vt verba scripturæ Exod. 12 penitus retineãtur, & tempus habitationis, à descensu Iacob in Ægyptum numeretur, non à prima Abrahæ migratione è Charan.

Quartum Iudicum nullam quæstionem recipit, quia disertè 480 annis *3 Reg. 6* concluditur, nisi in subductione membratim demonstranda.

Quinta Regum nullam etiam, vel perexiguam admittit, eámque exorientem è collatione Regum Israël cum regibus Iuda, quoniam certissima serie, sine vllis ambagibus & interuallis, deducitur per Regum Iudę tempora libris Regũ & Paralip. definita. Quare indoctè Sbubertus quidam Spirensis minister nodum in scirpo quærens, seriem annorum ab ædificatione templi ad destructionem eiusdem, reponit inter Chronologorum scrupulos. Apertè enim Scriptura docet quandiu quisque regum illorum regnauerit vsque ad vndecimum Sedechię, quo ęquatum solo tradit templum, nempe anno 430 mense 6, postquam fuisset cõstructum. Philo quidem 440 numerat, Eusebius 442, Iosephus 470, aliqui 427 sed differentia non est tanta, vt propterea deductus è scriptura Calculus dubitationem debeat gignere. Deinde potuerunt labi subducẽdo, potuerunt & eorum libri corrumpi, vt in numeris solet facilè accidere.

In sexta captiuitatis duplex inest scrupulus. Prior vbi septuaginta anni captiuitatis debeant incipere, an à Iechonia, vt ego contendo, fretus simplici Ieremię & Matthęi authoritate, an ab vndecimo Sedechię, vt plerique, quod tamen discrimen est duntaxat annorum vndecim. Posterior vbi & ipsę Hebdomades Daniëlis debeãt initium figere. Est quidem simplicius & Daniëlis loco propinquius, vt à primo Cyri anno incipiant,

Anni Christi.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		DE SCRVPVLIS	
33	782		4122
		CHRONOLOGORVM.	

Anni Christi.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		Nos ad Christum natum 4090. passum 4122.	
33	782		4122

piant, ilico post septuagesimũ illum captiuitatis annum, eodem ferè tẽpore, quo Angelus Daniëli apparuit, & tam suaue sacramẽtum reuelauit.

At non desunt qui interuallũ multorum annorum constituant inter finem captiuitatis Babylonicæ, & promulgationem edicti de vrbis reædificatione, atque initium earum sumant à 20 anno Artaxerxis Longimani.

Eo enim anno etiam exiit sermo, vt reædificaretur vrbs, *2 Ezra 2.* Alij à secundo eiusdem Longimani, alij à septimo eandem ob causam. Alij à quarto Sedechiæ, omnium quidem alienissimè: sed tamen etiam superiores potius confusam & supposititiam seriem regum Persicorum & opinionem è profanis historicis anticipatã sequuntur, quàm veritatem.

Qui scrupulum mouent de mensibus, inscitè faciunt.

Etsi enim menses Scripturæ Lunares sunt, eius tamen anni in Solaribus haberi debent. Nam etiamnum hodie Hebræi, tertio quoque anno & interdum secũdo, quando vsus exposcit, vt ratio Lunæ, motui Solis respõdeat, vnã Lunã siue Lunarẽ mensem, intercalãt, illúmque annum mensium tredecim, extremo (quem Adar nominant & in nostrum Februarium ferè incurrit) cum hac copula, *Veadar*, repetito faciũt. Quamquã etiam primus potest repeti, vt mensis intercalaris, siue insititius sit *Venisan*, qui & Martius. Ita enim solebant veteres dicere, vt Talmuditæ narrant.

Nisan autem idcirco in Martiũ confero, quia initium eius aliquando præcedit, aliquando sequitur æquinoctium vernum, in nostris Fastis, 21 die Martij fixum, quatenus scilicet annus Embolicus propè vel longe fuerit. Alioqui eius pars & quidem maior, aliquandò in Aprilem cadit.

Vt & alij eorũ menses duobus nostris respondere solent eodem modo & ob eandem causam, nempe Iiar, Siuan, Tammuz, Ab, Elul, Tizri, Marhesuan, Kisleu, Teuet, Sheuet, Adar.

Sic Arabes apud Ioan. Leonem in descriptione Africæ pa. 42. Nam sex menses habent triginta dierum, sex 29 qui reddunt dies 354. Qui numerus à nostro solari anno, superatur diebus vndecim.

Qui quidem vndecim dies tertio quidem anno cõiuncti conficiunt triginta tres, at eorum tres seruantur & reiiciuntur in sequentes annos, quousq; Luna & Sol decimo nono an. redeãt ad idem pũctum per sex alios embolismos, siue per sex alios menses intercalatos annis 6, 8, 11, 14, 16, 19. Hi enim sunt embolici.

Atque ita Hebræi septem embolismos singulis nouemdecim annis constituunt, nempe tres singulis octo annis. Nam in circulo decemnouennali embolismus est septem mensium.

Quod à patribus acceptum esse, satis ex Noë historia intelligitur. Vbi enim traditum est Noë integrum annum egisse in arca, mensibus duodecim Lunaribus, adduntur reliqui dies, qui vo-

câtur ἐπακ]οι. *Ingressus est* (inquit) *Noe in arcã mense secundo, die decimo septimo.* Deinde vbi nominatim facta esset mentio septimi mensis & postea decimi, & post hunc, dierum quadraginta & amplius, ac denique primi mensis. *Egreditur* (ait) *ex arca rursus mense secundo, die vigesimo septimo.* Interea igitur exacti sunt menses duodecim, & accedunt dies decem, qui ter sumpti, mensem integrum, id est, decimum tertium anno tertio reddunt. Quemadmodum nos solemus quarto cuique anno inserere vnum diem ad sextum Calẽdas Martij, quem ob id bissextum appellamus.

Sed hac de re scribentem in Genes. primum caput Iunilium Episcopum Africanum audi. Luna cum duodecies spatia sui cursus peregerit, annum facit communem dierum 354, & vt anno Solari possit concordare circuitus, tertio cuique vel secundo anno, tertium decimum addit mensem, quem Embolismum vocant nostri calculatores, & fit dierum trecentorum octoginta & quatuor. Atque hæc quidem ille præclarè.

Etenim, nisi hæc fieret intercalatio, cùm per legem debeant 14 die mẽsis Nisan festũ paschæ celebrare, necesse esset, vt sequenti anno diebus vndecim, pascha ipsum anteuerterẽt. Tertio anno aliis vndecim, atq; ita retrorsum versus, quousque in Augusto vel Septembri celebrarent. Falsi igitur sunt Iulius Africanus, Eusebius Cæsariensis, August. epist. 78, & plerique veterum, qui ex eo, quòd menses Hebræorum Lunares erant, existimauerunt ipsorum quoque annos esse lunares, qui solaribus vndecim diebus contractiores sunt.

Anni Christi.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		∴ ∴	
		DE SCRVPVLIS	
		∴ ∴	
		CHRONOLO-	
		∴ ∴	
		GORVM.	
53	782	∴ ∴	4122
		∴ ∴	
		∴ ∴	

CHRONOGRAPHIÆ GENEBRARDINÆ
LIBRI SECVNDI FINIS.

GILB. GENEBRARDI
THEOLOGI PARISIENSIS,
DIVINARVM ·HEBRAICARVM'QVE LITERARVM PROFESSORIS REGII, CHRONOGRAPHIÆ PARS altera de rebus à Christo nato ad nostra vsque tempora, id est, an. 1584, in duos libros distincta, & è D. Arnaldi Pontaci Vasatensis Episcopi Chronologico opere locupletata.

PRIOR DE REBVS OCTINGENTORVM ANNORVM vsque ad nouum Caroli Magni Imperium, & Leonem III. Pont.
Posterior de aliis octingentis ferè annis ad vsque Gregorium XIII.

His Centuriatorum impietas, mendacia, impostura coarguuntur & doctrinæ Catholicæ continuatio ad singulorum sæculorum coronidem ostenditur.

PARISIIS,
Apud Michaëlem Sonnium anno Domini 1584.

CLAVDIO BVRGESIO CONSILIARIO REGIO, SVMMI SENATVS APVD DIVIODVNENSES PRÆSIDI GILB. GENEBRARDVS

Theologus Parisiensis, Diuinarum Hebraicarúmque literarum professor Regius

PROFERIMVS etiam, ornatissime BVRGESI, duobus libris alteram partem de nouo Testamēto recētioribus historiis, satis pro nostro instituto copiosam & locupletem: ac eam pro tua candida erga nos voluntate & studio, pro tuo item erga religionē & literas ardore dedicamus. Illam quidem ante annos sedecim magna sui gloria & facultate Arnaldus Pōtacus familiaris olim meus & studiorū comes, hodie Vasatēsis Episcop. venerabilis miraculo ingenij & literatum, venerabilior virtute & moribus cōstruxit, & ita construxit, vt in eo genere, nihil queat inueniri, perfectius. Verum quoniā aliud est Centuriatorū vestigia carpere, vniuersum Theologicę historiæ & doctrinę corpus ab istis deprauatū restituere, singulari istorum peruersitati aduersis rationibus & modis occurrere, aliud breuem Chronologiā scribere, simplicémq; rerum à Christi ortu actarum faciem proponere, hāc ei palmam deferens, me ad illa confero, formam scribendi immuto, Methodū meo proposito seruientem capto, cuius ideo gustum initio operis prębui, nouam materiā adhibeo, animum conuerto ad præstigia Cēturiatorum dissoluenda, quòd meo consilio id purem commodius, nostrísq; studiis congruentius. Quo autē illi suus constet labor, & fœlicia ipsius scripta fructū perpetuū rei Christianę afferāt, ad quam tuēdam se procreatū & Episcopum cōstitutum meminit, eum obtestor, vt suū opus ab omnibus vehementer expetitū, diu à bonis & doctis expectatū, à me maximi semper factū, primo tempore emittat, neq; tandiu post tot editiones desiderati patiatur. Ego interim contra Magdeburgensiū venena, Historiarū, Chronologiæq; studiosos muniam, ne eorū potionibus imbuantur, néve prius falsis & fabulosis corrūpantur, quàm vera, genuináq; degustēt. Si quid compendij inde in Ecclesiā redūdet, mihi planè satisfactū existimabo. Neque enim soleo scribere, vt mihi nomē parem, quo nihil semper duxi ingenuo homine indignius, nihil turpius, animiq; magis angusti & parui, sed vt tempus mihi à Deo tributum collocē in his diuinis studiis, quæ tum mihi ædificando, tum alteri iuuando prosunt. Cùm præsertim incidisse nos videā in luctuosissima tēpora, quibus nullus virtuti locus, nullus eruditioni honos, nullus Dei metus, nullus religionis amor, nulla pietatis ratio, quódq; lōgè est tristissimū, nulla meliorū siue spes siue species, hæreseon, Simoniarum, perduellionū, ambitionū, omnis generis scelerū furiis omnia peruadentibus, vt bonis & fortibus viris sit optāda mors, vel certè, si ita viuendū est, sint omnia pro sola Dei gloria, Ecclesię ornatu, reposita in cælis spe, simpliciter suscipiēda. Nam profectò si tanta animorū cōtentione impij hodie studēt indoctis libris, turbulentis, vanis, futilibus scriptis & studiis mortaliū mētes corrūpere, quo non ardore, quo non studio & conatu debemus contēdere, vt ad solida scripta & vtilia homines cōuertamus, & ingruentē Dei irā à nobis auertamus!

Nolo hanc querimoniam longius producere, ne istos offendam, qui quicquid de pietate, artibus & disciplinis differitur, in earum cultores peruersè regerũt, id in suam contumeliam dictum, scriptum, actum interpretantes, ad quod minime possunt præ socordia & voluptatibus, quibus omnino immergi ac obedire statuerunt, pertingere. Satis est, vt lectores, si qui futuri sunt, intelligant, me in priore parte laborasse, vt verba & sensa sacrorum codicum sequerer, minúsque longè ab eis abirem, qui vni & soli tot veterum sæculorum obliuionem atque tenebras depellere potuerunt. Posteriore autem studui, vt purè & fideliter pręcipuas res Ecclesiæ atque adeo Mundi degustarem, ac recentium scriptorum, Germaniæ præsertim Theatra, Chronologias, Hæreseologias, Centurias magna ex parte mendaces, fabulosas, ex hæretico corruptóque ingenio dictatas abolerem, & quæ duntaxat isti inchoant, perficerem. Quod non factu difficile mihi semper ipse persuasi, quoniam Chronologiæ præsertim, quas nobis magno fumo vendunt, ingentes quidem sunt mole & numero foliorum, at varietatis rerum inanissimæ, paginis ferè constantes candidis, solo atramento vel minio deliniatis. Hinc quicquid per tot chartatum spatia officiunt, duobus aut tribus plenis ternionibus facilè comprehenderis, vt ipsos appareat vel pauca de antiquitate tenuisse, cuius præcones se nobis futuros pollicentur, vel profecto studuisse, vt tabulas Mathematicas repræsentarent, in quibus multæ pinguntur lineæ sine re, aut papyros bene putas & candidas pueris, quò discant primos scripturæ tractus ducere, emendas exponerent. Cuius rei interdum causam prętendunt non suam inscitiam. (Nam omnium rerum scientissimi haberi volunt) sed sæculi infœlicitatem, quòd fuerit exhaustum hominibus illustribus & scriptis factísque posteritatis recordatione non admodum dignis. Cùm cõtrà, illa sæcula, quæ vocant infœlicia, sæpe reliqua & magnitudine gestorum, & summorum virorum multitudine, & ingeniorum admiratione, & vicissitudinum insolentia superent. Si non apud Nostros, qui aliqua tempestate segniores esse potuerunt, at apud Græcos, Hebræos, Arabas, Persas, Indos, quorũ commentarios prius debuerant consulere, quàm ita audacter pronuntiare. Pręterea istorum fabri, vt sunt hęretici, ita prę fastu nullos alicuius notę, vel paucissimos, idque contemptim & perfunctoriè legunt, sunt indocti & inelegãtes, & si cum minimo Catholico conferantur, qui dextrè hæc tractare valeat, plusquam pueri, quemadmodum iam contra quendam apostatam Schekium planissimum feci, & superiore biennio cuidam Lamberto Danæo olim Caluini, hodie reliquorum Ministellorum parasito ostendi, qui, dum iuxta Micheæ verbum, propter panis buccellam & vini pateram stillat, dum suæ sectæ hominibus virulentiam suam ad blasphemandũ conducit, dum denique in cælum ponens os suum & linguam per terram traducẽs, etiam in S. Trinitatem furit miser, id quodam fœtido & Sabellium putenti ad me responso inficiari ausus est. Quod cuiusmodi sit ex eo odorari potuisti, quòd vix quinque quaterniones capiat, & tamen ad fabricandum omnium Ministrorum symbolo, nouem continuis annis, & mensibus quatuor opus habuerit.

Verum

Verum de hoc nuper satis Franc. Iordanus Theologus Parisiensis, qui ipsum cum vniuerso Caluinolatrarum grege manifestissimo Sabellij furore agi docuit, Geneua in Belgium depulit, spe succedendi Bezæ, qui censeri Sabellianus nullo modo sustinet, deijecit. Interim quia Chronologia non ad plenā historiæ scriptionē pertinet, sed est potius quædā historiarū imago & breuissima temporum cōmemoratio, quemadmodum Cassiodorus vir vario doctrinarum genere insignitus libro de institutionibus diuinarum literarum retulit: ista aduersus istos tractare, qui vniuersam penè antiquitatem ignorant, ac in eo suæ inscitiæ non obscura argumenta iamdudum præbuerunt, an sit operosum, ipsimet loquantur ac videant. An verò consequar, tu integerrime Burgesi, cæterique eruditi Catholici censete, & si commodum duxeritis, mutate, addite, demite, ornate, perficite. Etenim aliorum censuræ nihil me sollicitant. Hæc autem omnia ad te idcirco Lutetia in Burgundiam transmittimus, quoniam te nostræ musæ oblectant, ac vt tuarum ad me suauissimarum literarum verba vsurpem, eas communi illo studio, quod veluti virtuti & doctrinæ debetur, diligis. Denique quoniam amoris hisce annis inter nos diuina, opinor, virgula excitati, quotidieque occulta quadam flammula crescentis symbolum cœlatum, signatúmq; in posteritatem extare cupio. Quem quia perpetuum tibi polliceor, tu me eo vicissim in sempiternum etiam atque etiam complectere, vt vel ipsa mors, quæ piis est ad beatam immortalitatem transitus, tam sanctum mutuæ nostræ charitatis vinculum, in cæleste domicilium secum portet. Vale, & Deum vniuersi conditorem semper habe propitium. Lutetia, Calend. Februarij, 1584.

Anni Christi. | Anni mundi.

Libri Tertij Periocha.

a HOc primo centenario pax per orbem. Euangelij lata propagatio. Iudæorum calamitates variæ.

Eius Pontifices post Christi mortem quatuor vsque ad Clementem Romanum.

Imperatores Augustus, Tyberius, Caïus, Claudius, Nero, Otto, Galba, Vitellius, Vespasianus, Titus, Domitianus, Nerua.

Præcipui scriptores sacri, Apostoli, Euangelistæ, Clemens, Linus, Hierotheus, Dionysius Areopagita, Ignatius, Martialis, Hermes, Polycarpus, quibus accedunt Philo, Iosephus, &c.

Profani etiam sua serie infrà per Chronographiam memorabuntur.

Hæretici, Simō Magus primus hæresiarcha, Pseudoapostoli, Sacramentarij, de quibus Ignatius ad Trallianos, citante Theodorito, Menandriani, Ebionitæ, Cherintiani, Nicolaïtæ, Alexander, Philetus, Hymeneus.

Cum Simone Mago, Pseudoapostolis, Sacramentariis Caluinitæ aliqua habent communia.

b PERSECVTIONES exardescunt Traiani, Adriani, Antoninorum, &c. Literæ florent, precipuè Philosophia, Mathemata, Medicina.

Pontifices vndecim vsque ad Victorem Afrum.

Imperatores. Traianus, Adrianus, Antonini quatuor, Pertinax, Iulianus, Seuerus.

Secundi seculi scriptores præcipui. Iustinus Martyr, Rhodo, Asianus, Modestus, Melito, Philippus Cretensis, Musanus, Dionysius Corinthius, Athenagoras, Apollonius Senator, Ireneus, Theophilus Antioc. Egesippus, Apollinaris Hieropolitanus, Victor Pap. Agrippa, Castor, Pátenus philos.

Hæretici, Saturninus, Basilides, Carpocrates è quo, Gnostici. Iudaïzantes, Nazarei, Cerdon, Archontici, Valentinus, Ptolomæus, Marcus, Marcion, Hermogenes, Apelles, Bardesanes, Colobarsus, Ophitæ, Caïnitæ, Sethiani, Lucianus, Seuerianus, Tatianus, è quo Encratitæ, Adamiani, Ascodrogitæ, Alogi, Montanus, è quo Cataphryges, Homousiastę. Valesij, Falsi martyres, Pepuziani, Prodicus, Angelici, Quintiliani, Artotyritæ, Quartodecumani.

Iudaïzantibus & Nazareis Caluinitæ in aliquibus assentiuntur.

c FACTIONES, Bella ciuilia in orbe Rom. Persecutiones Seueri, Maximi, Decij, Valeriani, Aureliani, Diocletiani, Maximiani in Ecclesia.

Multi motus in orbe Persico.

Pontifices, quindecim vsque ad Marcellinum.

Imperatores, Caracalla, Heliogabalus, Alexander Mammeæ, Maximinus, Pupienus, Balbinus, Gordianus, Philippi, Decius, Hostilianus, Volusianus, Valerianus, Galienus, Claudius, Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus, Cari, Diocletianus, Maximianus.

Tertij sec. scriptores prec. Clemens Alex. Caius, Origenes, Tertullianus, Ammonius, Minutius Fœlix, Greg. Neocæsariensis, Tryphon, Hippolytus, Iul. Africanus, Cyprianus, Cornelius,

SEPTIMA ÆTAS siue vltima Christi & Ecclesiæ. Nam posteriora hæc à Christo tempora, Scriptura vocat nouissima.

A Nato Dom. ad hæc tempora numerātur anni 1584. Summa ergo annorū ab orbe cōdito ad annū Dom. 1584. quinque mille sexcentorum septuaginta trium. 1673.

Hanc vltimam ætatem in duos libros distinguimus. Prior historiam octingentorum annorum vsque ad Caroli Magni imperium perstringit. Posterior totidem ferè reliquorū curriculum delibat ad nos vsque. Octingentos primos sic persequimur, quòd singulis centum annis insignes vices Mundus habuerit.

Primi sæculi initium.

1 a *A Christo nascente ad primum Traiani principatum & Ioannis Euāgelistæ mortem an.* 100.

Secundi sęculi initium.

100 b *Annus Dom. 100, quo Traianus init imperium & Ioannes Euang. moritur.*

Tertij sæculi initium.

200 c *Annus Dom. ducente-*

Anni Christi.

simus, quando primum post Apostolorũ tempora cócil. Cesarieñse in Palestina coiit, & Artaxerses Persa nouum apud Persas imperium condidit sublato Parthico, vsq; ad Saracenos.

Quarti sæculi initium.

300 d *An. Dom.* CCC. *quo Constantius Constantini Mag. Pater Cæsar est constitutus.*

Quinti sæculi initium.

400 e *An. Dom.* CCCC. *quo præfinitè Arcadius & Honorius adeunt imperium, Ambrosius moritur, Chrysostomus & Augustinus fiũt episcopi.*

Sexti sæculi initium.

500 f *An. Dom.* CCCCC. *quo* S. *Symmachus pontificatum summum adit, & Talmud à Rabbinis absoluitur.*

Anni mundi.

nelius, Lucius, Stephanus, Dionysius Papæ, Dionys. Alexandrinus, Methodius, Malchion Presbyter, Dorotheus Presbyter, Pamphilus, Arnobius Lactantij præc.

Hæretici, Proclus, Apostolici, Beryllus, Arabici, Sãpsei & Helcesatæ, Theodotiani, Meletiani, Noetiani, & Nouatiani, siue Cathari. Sabelliani siue Patripassiani. Pau. Samosatenus, Manichæi, & Cubrici, Apocratitę, Dicaritę, Catharistę, Abstinentes, Donatistę, Hieracitę. Ecetę, Gnosimachi, Thnetopsychi, Christolyti, Ethnophrones.

Aliquot errores Procli, Nouatianorum, Sabellianorum, Samosatenorum, Manichęorũ, Donatistarum Caluinitę renouant.

d CONSTANTINI Magni conuersio.

Romanum imperium ex persequente Christianum.

Christus vbique floret, etiam in Indiis.

Ecclesię de Idolis triumphus.

Diaboli Zizania hęreses. Doctores innumerabiles.

Pōtifices decem vsq; ad S. Syriciũ Damasi successorem.

Imperatores. Constantius, Constantinus Mag. Eius filij, Iulianus, Iouinianus, Valẽtinianus, Valens, Gratianus, Valentinianus 2. Theodosius maior.

Quarti sæc. Scriptores pracipui. Athanasius, Lactantius, Emissenus, Iuuẽcus poëta, Ioa. Clymachus, Epiphanius, Damasus, Gregorius Naziãzenus, Greg. Nyssenus, Basilius, Eusebius Cęs. Hieronymus, Cyrillus Hierosl. Hilarius, Theophilus alex. Palladius, Pacianus, Fœbadius, Philastrius, Optatus, Amphilochius, Didymus, Ruffinus, Ephrem, Eutropius, Prudentius poëta & alij innumerabiles.

Hæretici, Coluthiani, Parermineutæ, qui perperã scripturas interpretantur. Eustachiani, Messaliani, siue Euchitæ, Anthropomorphitæ, Asteriani, Ariani, Macedoniani, Luciferiani, Marcellus, Photiniani, Aerius, Apollinaris, Iouinianus, Seleuciani, Aëtiani, qui & Eunomiani & Anomæi, Priscillianistæ, Vigilantius, Martianus, Heluidius, Collyridiani.

Caluinitæ in multis communicant cum Arianis, Eustachianis, Aërio, Iouiniano, Messalianis, Vigilantio, Martiano, Heluidio.

e IMPERII per Barbaras nationes laceratio, Gotthos, Vandalos, Francos, Hunnos, Burgundos, &c.

Variorum regnorum origo.

Pōtifices, duodecim vsq; ad S. Anastas. Gelasij successorẽ.

Imperatores. Arcadius, Honorius, Theodosius minor, Valentinianus 3. Martianus, Leo, Maiorianus, Zeno, Anastasius.

Quinti sæc. doctores pracipui, Augustinus, Chrysostomus, Innocentius. Cyrillus Alex. Synesius, Marcus Eremita, Theodoritus, Possidius, Hesychius, Iunilius, Leo Mag. Gelasius, Primasius, Eucherius, Prosper, Salonius, Sedulius, Hilarius Arelat. Vincẽtius Lirinen. Paulinus, Sulp. Seuerus, Cassianus, Maximus Taurinẽs. Socrates, Sozomenus, Orosius, Chromatius, Petrus Chrysologus, Proclus Constant. Paschasius, Idacius, Gennadius. D. Benedictus, Marcellinus comes, Saluianus.

Hæretici, anno 400. Pelagiani, Abeloitæ, Nazareni, Prędestinati, Nestoriani, Pseudomoses Cretẽsis, Eutychiani, Gainitę, Ibas, Diacrinomeni siue hęsitantes.

Caluinitę in aliquibus capitibus sequuntur Pelagianos, Prędestinatos, Nestorium.

f DEI flagella per Romanũ imperium, Totilas, Slaui, de quibus Saluianus.

Monachorum doctoribus succedentium sanctitate illustrium sæculum.

Pontifices quatuordecim, vsque ad Gregorium Magnum.

Imperatores. Iustinus senior, Iustinianus, Iustinus iunior, Tyberius, Mauritius.

Sexti seculi scriptores pracipui. Symmachus pont. Fulgentius, Auitus, Ferrandus, Alcimus, Maxentius, Hormisda, Boëtius, Euodius, Cassiodorus, Iustus Orgelitanus, Fortunatus, Sidonius Apollinaris, Greg. Turonensis, Greg. Magnus. Olympiodorus, Andreas Hierosl. Gildas, Rusticus. Iornandes Gotth. Episc. Euagrius, Procopius, Victor Vticensis. Faustus Rhegiensis, Theodulus, Thalassius. Nicephorus Cartophylax, Michael Syngelus.

Haretici. Eutychianorum sectæ duodecim. Seueriani, Tritheïtæ, Theopaschitæ, Xenaias, Acephali, Aphthartodocetæ, Monophysitę, Sadducęi, Anabaptistę, Agnoetæ, Iacnbitę, Cononitę, Gaiani.

Caluinitæ accedunt ad Xenaiam, Agnoëtas, Monothelitas.

g MAHOMETIS & Saracenorum Apostasia orbem terrens.

Germania & vicinarum gentium Septentrionis conuersio tentata per Columbanum, Gallum & eius instituti socios.

Pontifices viginti vsque ad S. Sergium Antiochenum.

Imperatores. Phocas, Heraclius, Constantinus eius f. Heracleonas, Constans, Constantinus Pogonatus, Iustinianus 2. Leontius siue Leo 2.

Septimi saculi scriptores pracipui. Ioannes Constant. Isidotus Hispalensis, Clemens Arelatensis, Adelmus, Iulianus Pomerius, Ildephonsus, Cęsarius Arelatens. Theodorus Cantuariēs. Mandulphus Scotus. Leo. 2. Sophronius Hierosl. Simon Metaphrastes.

Haretici. Monothelitæ, Chazinzarei, Theodosiani, Tetraditæ, Armenij, Mahomet Pseudoproph. Baïras, Theocatagnnstę, Agareni, Charurgitę, Lampetiani, Agonichytę, Aginnenses, Maronitæ.

Caluinitæ. Tetraditarum, Mahometis, Lampetianorum aliquot errores amplectuntur.

h TVRCARVM in Asiam, Arabiam, Africam, & insulas maris Med. infusiones.

Mahometis secta mire augetur.

Octaui saculi Pontifices tredecim vsq; ad Leonem tertiū.

Imperatores. Absimatus, Iustinianus 2, iterum, Philippicus, Artemius, Theodosius 3. Leo Isaurus, Copronymus, Leo eius f. Irene cum filio Constantino.

Scriptores pracipui. Beda, Ioan. Damascenus, Maximus Monachus, Gregorius Cyprius, Germanus Constant. Cosmas Hierosl. Ioan. Hispalensis, Tharasius, Vvalafridus Abbas, Albinus, siue Alcuinus, Aponius, Bonifacius Mogunt. Paulinus Aquileiēsis, Paulus Diaconus, Zacharias pap. Theophylactus Antioch. Isuardus, Vvalafridus. Carolus Magnus, Ambrosius Ausbertus.

Haretici. Iconomachi. siue Iconoclastæ. Fœlix Vrgelitanus & Eliphādus Toletanus, è quibus Fœliciani. Pauliciani siue Pauliioannitę, Athingani, Gnosimachi.

Caluinitę sunt Iconomachi. Catholicos cum Paulicianis vocant Romanos, se vero Christianos siue Euangelicos.

i Hoc nonum sæculum ad sequentem librum pertinet.

GILB.

Anni Christi		Anni mundi
600	**Septimi sæculi initium.** g *An. Domini* DC. *quando Phocas imperium suscipit, &, iuxta quosdam, infœlix Mahometes nascitur.*	
700	**Octaui sæculi initium.** h *An. Dom.* DCC, *quando Arabes capta Africa imminent Hispaniæ & Occidētalibus Europæ regnis.*	
800	**Noni sæculi initium.** i *An. Dom.* DCCC. *quo nouum Occidētis imperium Carolus Magnus condit, & Egbertus regnū Anglicum.*	
	Quæ sic membratim demonstrari possunt.	

GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS, DIVINARVM HEBRAICARVM'QVE LITERARVM PROFESSORIS REGII CHRONOGRAPHIÆ Liber tertius.

Anni Christi. | Anni mundi.

SEPTIMÆ ÆTATIS,

Quæ incipit anno mundi 4089, pars prior, à Domini ortu ad nouum Caroli Magni imperium per an. 800.

PRIMVM SÆCVLVM.

a CHRISTVS IESVS Pôtifex Maximus & Æternus, vixit an. 32. Mens. 3. dies. 10. — 4089 *fine* 4090 — 32 — 4121

Octauio Augusto & Claudio Tyberio an. 23. ex ordine successionis imperatoribus Romanis.

a CHRISTVS Dominus è tribu Iuda nascitur in Bethleê Iudę, anno Mundi 4089. 8 Calendas Ianuarij media nocte, anno imperij Augusti 41 completo, & 42 ineunte, Herodis 3[illegible]. Baazenæ Æthiopum regis primo. Vrbis 752. Coss. C. Cæsare Octauio & M. Plautio Syluano, quo Iani portæ tertio sunt clausæ & orbis [illegible] iam extitit pacatior. Aera 38. Indictione 4. (*Beda & Dionys.*) an. 4. & vltimo Olympiadis 194. Clogij Sy[illegible] seu Orientalium in Germania Francorum Regis anno 10. *Tritemius, & Ansel.* Patitur Tyberij 18. Olym[illegible] 202 anno quarto. Vrbis 784. Mundi 4121 mens. 6. die 16.

Æternus sacerdos & rex Iudæorum ac gêtium à Deo promissus, à Mose figuris plurimis præsignificatus, à Prophetis ac Sibyllis prænuntiatus, à sanctis & piis pro salute hominum expectatus, Dauidis regis filius secũdum carnem per virginem de stirpe Nathan filij ipsius (*1. Par. 3.*) per patrem adoptiuum Iosephum de Salomonis regis progenie.

Est ergo ille summus pontifex in ęternũ, semetipsum quotidie offerens pro nobis, per se quidem in cælo, per suos verò ministros in terris. Quare non habet successores, quòd in æternum maneat Heb. 7. At habet vicarios & ministros, inter quos primatum obtinet Petrus & Petri successores Romani pontif. vt tota, nemine dempto, sensit & consensit antiquitas. Tertull. in Apolog. pag. 105 Paulum Christi vicariũ appellat, qui tamẽ Petrum habuit vel æqualem, vel certe superiorem. Quapropter nos multo magis eum Christi vicarium appellabimus, eiusque successionem recensebimus ad sæculorum extremum duraturam, vt vnam è certis Ecclesiæ dotibus (ita eius notas vocat Optatus) quæ nos in Catholicæ gremio iustissimè teneat. *Aug. contra Manich. fundamentum, c. 4.*

Cuius causa veteres Romanum vocant Pontificem Maximum, Episcopum Episcoporũ, bonum pastorem, Benedictum Papam, Apostolicum, &c. Sic Tert. lib. de pudic. his omnibus titulis eum insignit. c. 1. 13. 21.

Hierusalem primarium Ecclesiæ suæ thronum minimè constituit, primùm quia propter huius populi perfi-

diam & scelera, eam paulò pòst à fundamentis euersurus erat. Hoc enim citra dispendium nouellæ plantationis vix potuisset contingere.

2 Quia primatus sacerdotij Leuitici illic locatus erat. Nam quoniam hoc genus sacerdotij tollebatur & Ecclesiasticus veteris populi ordo, ceremoniç, ritus, liturgia commutabantur, locum etiam mutatum decuit, vt cuncta essent noua, nec Synagogç magnum superesset vestigium.

3 Ne Ecclesiç locus videretur necessario Iudęæ fixus & alligatus.

4 Ne gratia conclusa & circumscripta putaretur, vt olim Iudęç limitibus, sed potius sparsa per vniuersum orbem, gentibus eius participibus atque cohęredibus.

5 Vt implerentur prophetiç canẽtes Deum suo Christo daturum gentes in hęreditatẽ & in possessionem terminos terræ, efficiendo Ecclesiam è Iudaïca Catholicam, id est, vniuersalem.

Romç autem potius, quàm alibi collocauit, primùm vt Ecclesia magis esset Catholica siue vniuersalis. Tum enim Roma communis erat vrbs orbísque epitome, vt à Dione scriptum est, ac eius imperio, iure, vel fœdere nrbis terrarum gaudebat penè vniuersus, saltem cognitus & perlustratus. *Florus sub finem lib. 4.*

2 Vt de mundo mundíque principibus victoria esset nobilior & illustrior. Roma enim tunc caput erat mundi, pręcipua Idololatriç propugnatrix, Satanç sedes primaria, ex qua manabant edicta aduersus Ecclesiam & regnum Christi. Magna igitur victoria, vt vbi Satanas, idololatria, peccatum pręcipuè regnabant, illic potissimum vincerentur. Vt vbi hostes Christi potentia & opibus valebant, illic ponerentur scabellum pedum eius, vt vbi Christus persecutionem patiebatur pręcipuam, ipse in eorum medio dominatum figeret.

3 Vt vbi superabundauit peccatum, ibi superabundaret & gratia.

4 Quia sub eius imperio fuerat natus, conuersatus, passus, cęteráque humana molitus.

5 Quia eius imperio successurum erat regnum Ecclesiç siue Christi. *Dan. 2. & 7.* quod proinde quintum regnum Danielis rectè appellatur à D. Thoma.

6 Quòd Petrus, caput Ecclesiç ministrum cõstitutum, illic martyrium fecerit, moriénsq; sui muneris prouinciam Clementi, Lino, Cleto, eius cathedrç non alterius ministris, reliquerit.

7 Ob loci opportunitatem. Illuc enim ad necessitates Ecclesiasticas facile terra maríve perueniri potest, è singulis Ecclesiis per orbem sparsis.

Die natiuitatis Christi mandauit Augustus, ne quis Dominum se vocaret, sentiens, credo, verum orbis principem natum fuisse, Dei enim cognomentum est. *Oros. lib. 6. cap. 22.*

Profana siue humana Christi tempore.

Pantomimorum saltatio prius incognita in vsu esse cœpit, Pilade & Bathyllo primis eius auctoribus Augusti tempore. *Zosimus lib. 1.*

M. Agrippa diagramma terrarum vniuersale publicauit primus.

Athenodori Stoici consiliis parebat Augustus. *Ibid.*

Arminius rex Cheruscorum tres Romanas legiones cum

Anni Christi.		Anni mundi.
		4089
	Phraatte 3, Phraarte 4, an. 2. Orode an. 2, Vonone, an. 5. Artabano an. 30.	
	Baazena Æthiopum rege an. 27. Deinde Lacasa siue Candace filia eius, an. 10.	
	Euangelium secundum & vltimum generale remedium aduersus idololatriam & peccatum vbique regnans, quo	
	Regnum Dei & Christi per orbem efflorescit multis rerum discriminibus & periculis.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

* Christi Principes ministri & Vicarij visibilem Ecclesiæ vnitatem & Monarchiam constituẽtes hi sunt.

cum Varo Quintilio in saltu Teutoburgensi occidit. Qnam postea iacturam M. Lollius Germanis domitis reparauit.

4089 Mmatius Plancus Ciceronis discipulus, dum comatam Galliam regeret, Lugdunum condidit.

Tyberius Augusti priuignus mox gener. postremo adoptione filius Armeniam occupat, Vindeliciam, Pannonias, & cæteras Thraciæ vicinas Romanas facit prouincias. Germaniam partim subigit, partim vastat.

Imperator factus, vsq; ad imperij sui circiter vigesimũ pace potitus est. Nam sine bellis internis & externis ab Augusto sub imperij eius 38. imposito, indéq; Iano vltimùm clauso, Christi æuum ab illis omnibus quietum mansit, propter Christi viuentis præsentem maiestatem & reuerentiam, etsi id non cogitaret mundus.

Repentinis, responsionibus melior, quàm meditatis. Tam rigidis digitis & articulatis, vt malum recens terebratet. *Suet.* vltimo eius anno visa est Phœnix. *Dion.* alij sub Claudio.

Eius temporibus mota quæstio, cur oracula deficerent. *Plut. lib. de ea re, sed causam veram non attigit, nempe aduentum* Christi.

C. Asinius orator Asinij Pollionis f. cuius meminit Virg. diris suppliciis à Tyberio necatur. Sic Seianus, qui aliquando restiterat, ne Christus inter deos referretur.

Vonones obses à patre Phraarte Parthorum rege Romanis datus, in regnum reposcitur. mox spretus à suis ab Artabano regno exuitur. *Tac. lib. 2. Ios. li. 18. c. 7.* an. Christi nati. 18.

Parthi etiam Phraartem alterum filium Roma reposcunt, cui in Syria mortuo subrogant Mithridatem Iberum. Hinc bellum inter Parthos, Armenios & Iberos. *Tac. lib. 5,* sub finem Tyberij, anno Christi, 37.

32 | 4121 Titus Liuius historiographus Patauij quarto Tyberij obiit (*Euseb. in Chron.*) Historiam annor. 750. ab vrbe cõdita ad 41 Augusti, siue ad Christi vsq; natalem scripsit libris 140. vel iuxta alios 142. de quibus dũtaxat supersunt 45.

Pompeius Trogus.

Dionysius Halicarnas. Diodorus Sicul. Valerius Max. Augusto charissimus. Corn. Nepos, Dionysius Afer, Cor. Gallus, Strabo. Xistus Pythagoricus nascitur.

Ouidius poëta quinto Tyberij anno, Fenestella historicus obierunt. *Euseb. in Chron.* Socion philosophus Alexandrinus Senecæ preceptor.

Asinius Pollio primus Romæ bibliothecam publicauit.

• Primum in Christianos bellum (vt Optatus li. 3. loquitur) seu persecutio mota à Scribis, in qua Stephanus moritur primo Ascensionis Domini anno. *Act. 6. Euseb. lib. 2. cap. 1.* Nam secundo Paulus conuertitur. *Isuardus.*

Quanquã persecutiones vsitatius appellatæ sint, cum publico imperatorum Romanorum edicto aut iudiciis, aut tormentis, aut vltimis suppliciis diuexati sunt. Cuiusmodi alij nouem commemorant. *vt Sulpitius lib. 1.* Neronis, Domitiani, Traiani, Hadriani, Antonini, Seueri, Decij, Valeriani, Diocletiani, quę & Maximiani, & Decimam Antichristi.

Alij rectius vndecim, *vt Aug. lib. 18. Ciuit. c. 52.* Neronis, Domitiani, Traiani, Antonini, Seueri, Maximini, Decij,

Valeriani, Aureliani, Diocletiani & Maximiani, vndecimam Antichristi.

Nam perpetuo, post Romanas hanc subiiciunt. Quoniam eainde tranquillis rebus, pace perfruita est Ecclesia, neq; vlterius persecutionē fore credimus, nisi eam, quā sub fine iam sæculi Antichristus eaercebit, Etenim sacris voluminibus, to plagis mundum afficiēdum pronunriatum est, &c. *Sulpitius lib.* 2, nisi quòd Aug. 19 Ciuit. c. 2 in medio hoc reliquit, neutram partem quæstionis, Sint ne aliæ Antichristianam præcessuræ, astruens.

Lacasa regina Æthiopiæ quatuor annis Christo superuixit. A nostris Candace, quod nomē deinceps multis, reginis Æthiopiæ commune fuit ea *Plin. lib.6.ca.29.* Celebris apud Abissinos, quòd Christū publicè, & Eunuchi à Philippo baptiaati prædicationem receperit. *Act.8.*

Nam sic Æthiopia prǫuenit, siue prǫtēdit manus suas Deo. Ps.67.i. prima gentium credidit.

b NEGARA non potes, scire te in vrbe Roma Petro primò cathedram episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput. *Optatus lib 2. contra Parmenianum.* Fœlix Ecclesia Romana, vbi Petrus Passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur. *Tert. de Præscript. Ambros. epist.5.* Denique veteres omnes. Quare Caluinus lib.4. Inst.c. 6. sect. 15. Propter hunc (inquit) consensum non pugno, quin Romæ mortuus fuerit, &c.

Paulus in Epistolis nomen Iesu quingenties vsurpat. Vsque adeo ei erat amabile & suaue. Cætera de Paulo lib. superiore. pag. 221. & 222.

Simon Magus, primum baptizatus à Philippo, inter alias hæreses negat liberum arbitrium. (*Clemens recogn. lib.3.*) fons, radia, atque pater omnium hęreticorum Romam venit sub Claudio. *Iustin. in Apol. Iren. lib.1. cap.19. & 20. & præf. lib.3. Tertul. lib. de hæres.* Aiebat nos sola fide iustificari. *Iren. lib.1. cap.20.*

SECVNDVM bellum in Christianos eacitatur à Nerone, in eo Petrus & Paulus occubuerunt Romæ eodem anno & die: Philippus crucifigitur Hieropoli. *Eges. lib.3. cap.2. Euseb.2. cap.25.* Tunc Christiani Romani incendij insimulari miseris mortibus insontes conficiuntur, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affiai, aut flammandi, vbi defecisset dies, in vsum nocturni luminis vrerentur. *Tacit. li.15. Suet. in Nerone. Pagani & Epicurei.* Per omnes prouincias pari persecutione imperata. *Oros.* Qua S. Martialis Lemouicū, Eucherius Treuiros, Frōto Perragorios, Sabinus & Potentianus Senonas ad prædicandum Euangelium à S. Petro missi, passi dicuntur. *Turon. in Histor.*

Petrus post Christum an. 37 vixit. *D. Thomas in Ioan. 21.* Claudio imperante Euodium in Antiochia per manus impositionem episcopum vrbis designauit. *Suidas in voce* Ναζωραῖος. Nempe mansit in Iudæa post mortem Domini annis quinq;, septem deinde sedit Antiochiæ, vsque ad secūdum Claudij, quo in Vrbem sedem suam &

Anni Christi		Anni mundi
	I	
32	b MARTYR PETRVS Bethsaidensis, Galilæus: primus Ecclesiæ pōtifex Hierosolymis sedit an.5, quādiu ferè Christo Tyberius superfuit.	4121
37		4126
44	Antiochiæ an. 7.	4133
	Romæ denique an. 24. mens. 5. dies 12.	
70	id est, in vniuersum an. 36. mens. 5. dies 12.	4158

Anni Christi. 32

Anni mundi. 4121

Patriarchis.

Alexandriæ Marco Euangelista,an.6.
Anniano an.22.

Antiochiæ, post septennem D.*Petri Cathedram, Euodio,an.23.*
Ignatio,an.40.

& immobilem transtulit. Hos annos 12. sic numerabis. Tyberius fuit superstes Christo annis ferme sex. Caligula annis 4. successit. Hinc duo Claudij. Reliquos 25. Romæ degit, nisi quod interdum Hierosoly. & alio se conferebat, prout Ecclesiæ vsus postulabat & tum fortasse, quando Claudius Iudæos de Christo tumultuantes Roma expulit *apud Sueto.*

Nam etiam decimo quarto anno, i. vltimo Neronis Sacerdotalem cathedram tenebat. *Hiero in Catalogo.* Etsi Epiphan. duodecimo hæresi 27. Eusebius & Prudentius penultimo velint, vt eodẽ quidem die, quo Paulus, sed anno innouato & vertente martyrium fecerit.

Vnus vtrumque dies pleno tantum innouatus anno
Vidit superba morte laureatum, περὶ στεφάνων, pag. 257.

Petrus in Italia, Paulus in Græcia, Andreas in Achaia, Ioannes in Asia, Philippus in Phrygia, Iacobus in Iudæa, Bartholomeus in Scythia, Thomas in India, Mattheus in Æthiopia, Simon in Persia, Taddeus in Mesopotamia, alter Iacobus in Hispania, Matthias in Palestina (præsertim scilicet) verba Dei intonuit, *Honorius in Psalm. 18. Origi. Hom. 12. in Genes. ad vnum omnes. Trapezontius, libello de hoc dicto. Si sic eum volo manere quid ad te?*

Petrus Romam venit secundo Claudij ad expugnandum Simonem Magum. *Hier. in Catal.* Negat tamen Caluinus in acta c. 1. Magum istum Romæ vnquam fuisse contra omnem antiquitatem, seorsum Aug. lib. de hæres. Tertul. in Apolo. Eusebium, qui & meminerunt statuę ipsi Romæ collocatæ.

Petrus Roma multos è suis discipulis factos Episcopos, prædicandi gratia in diuersas prouincias, seorsum in Galliam dirigit.

Paulus an. 58. D. Romæ primùm prædicauit.

Iacobus frater Domini, & Marcus Euangelista Aquilegiæ (quæ secunda Roma quondam dicebatur, vbi rogantibus Romanis suum Euangelium conscripsit Græcè, siue etiam Latinè, vt volunt Rodulph. *Armacanus lib. 9. de quæst. Voragenes serm. de S. Marco, & Syri vniuersi,* vt taceam eos, qui Latinum archetypum adseruari putant Venetiis in Marcianis thesauris) deinde Alexandriæ Episcopus, ann. Christi 63, martyrio coronantur.

Præter Ioannem Euangelistam Apostoli ad vnum omnes martyrio vitam finierunt. *Trapezontius vbi supra.*

Matthæus octauo anno ab Ascensione scripsit Euangelium. Marcus duodecimo, Lucas decimo quinto. Ioannes omnium postremus trigesimo secundo post aliorum Euangelistarum mortem. *Theophyl. præf.* in Euang.

Solus autem Mattheus Hebraicè, non Syriacè, vt aliqui, non Græcè vt Caluinus impudenter sentit, primum, quia veteres omnes ita tradiderunt. 2. quia fragmenta, quę ex eo Hieronymus citat sunt purè Hebraica.

Quia non tãtum Iudęis & Syris scribebat, sed Orientalibus omnibus, quorum vel vltimi Indi ea lingua vt docta & Grammatica vtebantur, & ad hunc vsque diem vtuntur, Missam etiam Hebraïcè canentes, vt ob eam causam D. Bartolomæus videatur, Matthæi Euange-

Anni Christi. 70 — Anni mundi. 4158

lium secum in Indiam præ cæteris detulisse, cuius exẽplar Pantenus Origenis coæuus eo proficiscens in Ægyptum retulerit. *Euseb. lib. 5. hist. c. 10.*

Hh

Quarto, vt inseruiret Æthiopibus, quibus se datum Apostolum intelligebat. Æthiopes autem Syriace nesciebant, minus Grecè, cùm interim in puerilibus ludis, vt & hodie, Hebraïca disceret, quemadmodum nos Latina & Græca. Sic enim Eunuchus sedens super currum dicitur legisse Esaiam Prophetã Act. 8. *Hac contra turpem ἀνιςο·νοίαν Caluini.*

Petrus Romam venit, Christi quadragesimo quarto, nempe pòst Ascensionem eius vndecimo (completo.) *Euseb.* Inde quadriennio pòst Hierosolymam rediisse traditur, quinquagesimo autem sexto Romam repetiuisse, vbi in crucè sublatus sit sexagesimo nono, qui erat Neronis decimus quartus.

Simonem Magum Romæ expugnat, cum primum in eam venit (circiter ann. Dom. 45.) *Euseb.* vel paulo ante mortem suam & Pauli. *Aug. & multi alij.*

Paulo Apostolo maior, *Theophyl. Gal. 1.* Sanctorum Apostolorũ dux, ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡγούμενος Πέτρος. *Cyril. hom. 8.* ἐν ταῖς ἑορταστικαῖς ὁμιλίαις, discipulorum vertex (principalis) τῶν μαθητῶν κορυφαῖος *Dionys. Eccl. Hier. c. 5. pag. 197.* κορυφαιότατος τῶν ἀποστόλων, *Epiph. in Ancborato pag. 473.* Apostolorum Pontificúmq; præsul, *Marcellinus comes sub finem Chron.*

Apostolorum primus. *Aug. lib. 1. contra Iulianum cap. 2.* primum vniuersale membrum, Paulus autem, Ioannes, Andreas singularium plebium capita, *Greg. lib. 1. Epist. 38.* Apostolorum caput. *Opt. lib. 2.*

Pedes Apostolici tunc in veneratione fuerunt, quod scripsisset Esaias 52. Quàm speciosi pedes Euãgelizantium bona. Vide act. 4. & 5. ad pedes Apostolorum ponuntur agrorum pretia. Act. 10. procidentem ad pedes suos Cornelium Centurionẽ Petrum erexit, summissius quidem se gerens, licet Apostolica maiestas sit cæteris dignior, quàm Heliseus, qui Sunamitidẽ ad pedes suos dimisit 4. *Reg.* 4. quàm Daniel, qui se adorari permisit. *Dan.* 2. quàm Ioseph, qui sæpius se à fratribus adorari siuit. *Gen.* 42. 43. 50. quàm Iaddus Aaronius Pontifex, qui Alexandrum Magnum equo desilientem, séque ad ipsius pedes reuerenter abiicientem sustinuit summissius inquam se gerens, sed tamen relinquens vestigium osculationis pedum pontificiorum, quam Romanis Pontificibus vel potius sacræ ipsorum vnctioni atque ministerio (docente Apostolo 1. *Co. c.* 4. quia Deus reuera sit in vobis) à prima piorum memoria exhibitam, vt hæreticos nostri qui exulcerem, doceo.

Philippus primus Imp. Christianus se Fabiano reuerenter prouoluit sub an. 250. *Niceph. lib. 5. cap. 25. Euseb. lib. 6. cap. 26.* Constantinus Magnus primus post eum, Christum professus tenens frænum equi Syluestri, vsque ad Lateranum propter reuerentiam & venerationem B. Petri, stratoris officio functus est. *Photius in Nomocanone.*

Est autem strator, qui dominum in equum attollit. Græca sic habent, καὶ κρατοῦντες τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου αὐτοῦ διὰ τὴν προσκύνησιν καὶ τὸν φόβον τοῦ ἁγίου πέτρου, στράτορος ὀφφίκιον ἐποιήσαμεν. Quæ & Theodorus Balsamon citat, vt doceat suum Constantinopolitanum patriarcham multa habere ex priuilegio, quæ ex iure Romanus Pontifex, proptereaque Constantini donationem

Anni Christi		Anni mundi
32		4121
	Hierosolymis, Iacobo iusto. an. 30.	
	Simone Cleophæ, an. 46.	
	Principibus.	
	Tyberio, Caio Caligula, ann. 4.	
	Claudio ann. 13.	
	Nerone an. 14.	
	Romanis imperat.	
70		4158

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
32		4121
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	Artabano. Deinde an. 3. Gotarzi Parthorum rege, Vonone 2. ann. vno, mox Vologese an. 34.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
70	* *	4158
	∴ ∴	

tionem studiose in Constantinopolitanorum archiuis seruari.

Iustinianus & ipse Magnus ann. 535 Agapetum adorauit. *Naucl. lib. 2. Gener.* 18. Iustinianus 2. Constantinum Papam huius nominis primum Constantinopolim acceitum non modo amplectitur, sed & venerabundus eius penes exosculatur. *Blondus lib. 10. Platina in 90 Papa*, siue iuxta Cuspinianum huic ceremoniæ infestum, venerabundus sese ad pedes eius demisit. Pipinus Stephano Papæ obuiam factus, eius pedibus oscula impressit, frænóque, Pontificis equum in regiam duxit. S. *Anselmus Lucensis lib. 1. Collectaneorum*. Carolus Magnus prius pontificis (Adriani) pedes osculo contigit, quàm se illi complectendum daret. Carolus idem Stephani 2, Adriani 1', Leonis 4, & omnes qui prope aderant morem antiquum seruantes, (*Nota*) pedes exosculati sunt, *Platina in Papa 94, 95, 96.*

Sic Henricus 4 Benedicti tertij, & Paschalis 2. *Idem in* 105 *&* 107 Crescentius Romanæ vrbis consul Ioannis 17 pedes osculatus eum omnibus seditionis auctoribus. *Idem in* 144. Leo supplex Gelasij secundi, Fredericus Alexandri 3. *Idem in* 167, 168. cui & dixerit, non tibi, sed Petro, *Reginaldus Polus pro vnitate Ecclesia lib. 2.* Richardus Hannibal ob Cardinales in carcerem coniectos interdictus ad Matthei Vrsini Card. à Martino 4 delegati pedes prouolutus, laqueum collo gerens, in maximum pœnitentiæ signum absoluitur. *Platina in Papa* 177 & 196.

Sigismundus Imp. in Concilio Constantiensi Martinum quintum prostratus veneratur. *Idem in* 214. Eundem Brachius tyrannus & Ioannes vigesimus tertius, in Concilio eodem antè abrogatus, prouoluti salutarunt. *Idem in* 215. Albertus Occidētis Imp. & Ioannes Paleologus Oriētis, ante Eugenij quarti sacros pedes in Concilio Florentino se præbuerunt, *in* 216. Reges Francorum & Angliæ Papæ Alexandri, *Sigebertus an.* 1163.

Quod etiam in aliis obseruatum. Leontius Antiochenus apud Suidam ad Eusebiam Cōstantij imp. vxorem, rogantem vt se viseret. Si me vis (inquit) ad te venire, seruato mihi reuerentiam Episcopis conuenientem, vt ingrediar quidem ego, tu verò mox è celso tuo solio descendens, cum pudore mihi occurras, *καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπόσχῃς ταῖς ἐμαῖς χερσὶν, εὐλογιῶν ἀξιουμένη & caput supponas meis manibus, benedictionem postulans.* Deinde sedeam quidem ego, tu autem stes reuerenter, nec sedeas, donec signo iubeam. Si his parere vis, visam te. Sin minus, scito te non obtentutam, vt nos τῆς προσηκούσης τιμῆς τοῖς ἐπισκόποις καθυφιεμένους, vt nos inquam honorem Episcopis debitum prodentes, in diuinum Sacerdotum ius (θεσμὸν) simus iniurij. *Suidas in Leontio.*

Nam osculum manuum, capitis demissionem & alia eiusmodi Episcopis fuisse exhibita ex his etiam liquet. Ad ecclesiam curris, Episcopum videre desideras, ad eius pedes volutaris, *Aug. de Verbis Apost. ser. 18.* Regum colla & principum submittuntur, genibus sacerdotum, & exosculatis eorum dextris, orationibus eorum, se credunt communiri. *Ambros. de dignit. sacerd. cap. 2.* Valentinianus Imp. obtestatur Episcopos, vt Mediolani ta-

lem eligerét episcopum, cui sincere capita submitteret. *Theod.lib. 4. cap. 5. Trip.lib.7.cap 8.* Denique oscula manibus episcopi fuisse impressa è Paulino, Nolano in vita D. Ambrosij perspicitur. Quidni igitur hęc aut etiam maiora episcoporum episcopo, vt Romanunm appellat Tertullianus, exhibeantur?

Addo verba Lasicij Sarmatæ Lutherani è libro de Theologia Moscouitica Spiræ impresso ann. 1582 pag. 142. Adorari reges atque magistratus non nescimus, quippe qui propter ipsam maiestatem imperij, qua conseruant & regunt cœtus humanos, inter deos referantur *Psalm. 82, 138, Exod. 21, & 22.* eámque ob causam in solio Dei, quasi eius in terris vicarij sedere dicuntur. *1. Paral. 28.* Merito hæc igitur de illo scripta, incuruauerunt & adorauerunt Dominum ac regem. *1. Par. 29.* & de Iosepho altero Ægypti rege *Gen. 42.* vt plura prætercã. Item Regino lib. 2. de Carolo Magno an. D. 801, Carolus rex à Leone Papa coronatus die natalis Domini, post laudes more antiquorum principum adoratus est. Iustinus quoque lib. 6. Persas suos reges adorare solitos esse scriptum reliquit. Idem ego vidi in Anglia. (*tu ergo hæretice probas adorari reginas fœminas, & non sustines pedes viri, Dei vices expreßius agentis osculari*) Et hic quidem cultus communis est illis cum Deo, cæteri minimè, de quibus Cœlius Rodiginus lib. 22. *Hæc iste.* vbi obserua cęcitatem merito adorari principes & magistratus laicos atque adeo fœminas, & hoc in sacris magistratibus & pontificibus Dei vicariis expressioribus detestari. Quamquam nos non pontifices adoramus vel adorandos docemns, sed osculamur, vel oscula eorum pedibus figimus.

Tu ergo hæretice tuos adorato principes, more persico, nos nostros non adorabimus, sed mitiore vocabulo honorabimus, osculabimur, & cum pacis osculo monebimus. Reges gentium dominantur, vos autem non sic. Quanquam velim eos id, pro Apostolica modestia, negligere, multo minus, saltem extra solennes conuentus, exigere.

Virgo migrat in cælum sub claudio imp. post pasionem filij decimo quinto, ad eam è diuersis locis Apostolis conuenientibus. *Dionys.*

Interea audi, quàm rectè Ecclesia etiam tunc fuerit Catholica, id est, non vnius aut alterius gentis, sed omnium. Intra 20 aut 30 ad summum annos euangelium, Romanorúmq; (nota hæretice) fides per vniuersum orbem diuulgata erat, etiam apud Scythas & quasque nationes remotissimas planéque Barbaras. *Ro. 1. Col. 1.* Inductione id docent Iren. lib. 1. Iustinus Martyr contra Tripho. Clemens in protrep. & Strom. & cęteri istorũ sęculorum, qui vel Apostolos viderant & audierant, vel Apostolorum proximos discipulos. Deinde Origenes homil. 9. in Genes. hom. 4. in Ezech. hom. 6. in Lncam. Tert. lib. de præsc. ad Scapulam, & contra Iudæos. Cypr. cum reliquis huius alterius sęculi. Quod pro summo miraculo annotat & contemplatur Chrys. in 24. Matth. Quare *Euseb. lib. 8. cap. 1.* rectè ostendit ante persecutionem sub Diocletiano motam, pietatis doctrinam apud omnes mortales cum Gręcos tum Barbaros viguisse. Hoc pędixerat Esaias 66. cap. Quis audiuit talia & quis sic vidit. An parturit terra vno die? An gens genita est nixu vno? Itaque deinceps in docendo, quo tempore plęrique

Anni Christi		Anni mundi
32		4121
	Candace siue Lacasa Regina Æthiopum. Hinc Baazena filia an. 10. Mesue filio an. 6. Sectua an. 9. Adgala an. 10.	
	Marcomiro, Clodomero, Antenore per successionem Francorum Ducibus.	
70		4158

Anni Christi. | Anni mundi.

pler ique de omnibus gentibus fidem receperint non laborabimus (Nam viuentibus adhuc Apostolis istud vbique per totum orbem contigit) sed quo totæ gentes vniuersè, publicè & palam ad eius publicum professionem peruenerint.

44 | 4121

∴ *CONCILIVM primum Hierosolymitanum ab Apostolis ipsis celebratum de lege Mosis abroganda & prohibendis Idolothytis, sanguine, suffocato, scortatione. Act.15.*

• INTER medias persecutiones successio etiã & Hierarchia trium aliarum Apostolicarum sedium Orbis Christiani matricum seruata est integra. Quæ quoniam toto orbe summum erga populum Dei beneficium, prouidentiam, & gratiam ostendit, eam prætermittere nec potuimus, nec debuimus. Deinde hoc facit ad pleniorem rerum Ecclesiasticarum historiam & comparationem, quando Sedi Petri sæpe cum illis negotium fuit, & hæ ad illàm, vt ad matricem & sacram anchoram, in necessitatibus Ecclesiasticis passim cõfugerint & etiamnum hodie confugiant.

Denique cum memoria iusti in benedictione conseruari debeat, *Pro.10* & profanos, atque adeo impios imperatores & reges simus propter Chronologię cohęrentiam commemoraturi, hos noluimus non recolere, per quos Christiani nominis & religionis vnitas, ac communio per totum terrarum orbem vsque hodie resplendet: etiã si principio multarum rerum & librorum conferendorum difficultas nos deterruerit.

Quod etiam hodie in Oriente viget ex Leone Imp. cõst. 52. anno Do. 886. & Balsamone in can. Apost. 63. & aliis. In Occidente, saltem vsque ad annum 1124. Nam historici scribunt tempore Calixti Pomeranis ad fidem tum conuersis iniunctum, ne quid immundum comederent, non morticinum, nõ suffocatum, non Idolothytum, non sanguinem animalium.

Petrus an. Domini 44. Romæ sedere cœpit.

Marcus Euangelista Alexandriæ an. 50. quatuordecim annis scilicet post cathedram Apostolicam Romæ fixam & constitutam.

Cuius successores hodie Cairum sedem transtulerunt propter loci dignitatem, & Alexandriæ vastitatem.

Euodius Antiochię ann. 44. Postquam annis 7 Ecclesiam Petrus illic administrasset, & Romam sedem Apostolorum primariam transtulisset.

Cuius successores hodie Damasci resident ob Antiochiam dirutam & in pagum redactam.

Iacobus iustus Apostolus, Domini frater Hierosolymis anno 34. proximè scilicet Christi mortem per ann. 29 Vnde & ei D. Petrus superuixit annos circiter 7.

His Cathedrarum quatuor Apostolicarum fixis initiis & tanquam æris, Patriarcharum in illis sedentium successio sic, vt fecimus, facile continuabitur.

∴ ANNO quarto post Christi ascensionẽ primum cõciliũ celebratum, non vt vulgo 17, vel 18. quòd pòst Paulus iniusto Portij Festi iudicio oppressus Cæsarẽ appellarit, ac Romam propterea missus sit, Incarnationis 58, Ascensionis 25. At hi ὕστεροι πρότεροι non vident passim in Scripturis. Alioqui non omnes Apostoli ei interfuissent, vt qui iam essent dispersi ab anno septimo. Nec iuuantur eo, quòd Paulus 1 & 2 Gal. tertio quidem anno suæ conuersionis se venisse ait Hierosolymã, at neminẽ Apostolorum illic vidisse præter Petrum & Iacobũ fratrem Domini, mox verò venisse in partes Syriæ & Ciliciæ, deinde post annos quatuordecim iterum ascendisse Hierosolymam cum Barnaba & Tito, quasi πάλιν illic significet secundam vicem, non, rursum. Nam non animaduertunt, Paulum quidem narrare se post 14 annos eo venisse, sed non negare, quin quarto & aliis intermediis etiam venerit, nempe propter quæstiones in Antiochia Syriæ motas de legalibus. *Act.15.*

70 | 4158

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Diuisio Apostolorum ab inuicem anno à Passione septimo,vel iuxta Bedam duodecimo.

Secundum concilium extare dicitur apud Æthiopes Abissina eorum lingua. De quo accipiendum illud Rufini, siue Cypriani initio com. in Symbolum. Tradiderunt maiores nostri ,quod post ascensionem Domini, Apostoli ad singulas singuli discessuri nationes , normam prius futurę prędicationis in commune constituerunt, ne forte alij ab aliis abducti diuersum aliquid exponerent.Omnes ergo in vno positi & spiritu S. repleti breue istud futuræ prædicationis indicium componunt,atque hanc dandam credentibus esse regulam statuunt.

32 — 4121

CONCILIVM Apostolicum alterum in Iudæa sub Apostolorum dispersionem in quo Symbolum cōditum,& liturgia siue Missa disposita apud Clementē lib.8 const. Apost. cap. 12 Græci exemplaris 16 Latini, Canones & constitutiones Apostolorum instituta, quas idem Clemens octo libris complexus est.

Tertiū Ascensionis decimo quinto,quando diuinitus conuenerunt Apostoli è variis orbis partibus,vt Assumptioni siue emigrationi D.Virginis interessēt è D. Dionys. de diuinis Num.c.3.de rebus à se per orbem actis.

Humana siue Profana D. Petro Pontifice.

CAIVS Agrippam regem Iudęæ facit,Herodē Lugdunum relegat ,Pilatum ad sibi manus inferendas præ malorum magnitudine cogit.Iudæos vexat.

Claudius primus imperium mercatus est ,promissis vnicuique militi 350 coronatis.

Romani imperij fines ampliores reddidit. Britanniam,quam post C.Cæsarem Romanorum nullus adierat, adiecit , insulas Oceani Orcades vltra Britanniam subegit,anno Dom.46.*Eus.Eutrop.*

Aliud è Dionys. Hier. Eccl. c.3.

E Germania Vespasianum in Britanniam transtulit, qui 32 validissimas gentes & Vectam insulam in deditionem in accepit. *Suet.*

Iudæos Roma pellit impulsore Chresto tumultuātes. *Sueton.*Christianos vulgo intelligunt.

Anno 800. Vrbis Claudij principis censura,Q. Plautio , Sex. Papinio Coss. affertur ex Ægypto Phœnix in Vrbem & in comitiis proponitur, aquilę magnitudine, collo instar auri fulgente, reliquo corpore purpureo, plumeo capitis apice,& cristato , cęruleam caudam roseis pennis distinguentibus.*Auctor citatur Cornelius Valerianus, Plinius, Dio.Solinus.* At Tacitus, lib.6. duobus annis ante,L.Vitellio scilicet & Paulo Fabio Coss.

Nero cladem Britannicam accersiuit. Armeniam amisit legionibus Romanis sub iugum Parthorum missis. Pontum Polemaïcum concedente rege Polemone prouinciam fecit. Item Alpes Cottias rege Cottio defuncto.*Suet. Euseb.*de tragica eius nece lege *Suet.*

Primus Romanorum Impp. in Christianos sæuire cœpit.*Tert.in Apol.Euseb.lib.6.Oros.lib.7.* Christi sexagesimo quinto vsque ad mortem suam , quę *69.* contigit.i. per quadriennium.

Immanium bestiarum fœdissimus,dignus,qui primus in pios.persecutionem inciperet. Nescio an & postremus expleturus sit , siquidem opinione multorum receptum sit ipsum esse Antichristum venturum. *Sulpitius, lib.2.*

Matrem & præceptorem Senecam occidit. Se Pythagoræ cuidam in matrimonium tanquam fœmina dicauit.Cætera eius probra Sex. Victor & Suetonius pagani diligenter

70 — 4158

Anni Christi.		Anni mundi.
70	c M. LINVS Tuſcus	4158
	ſedit an. II.	
81	menſ.3. dies 12.	4169

Patriarchis.

Alexandriæ Aniano.

Antiochiæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleophæ.

diligenter explicuerunt, vt dignus fuiſſe videatur, qui primus eſſet pietatis inſectator. Nam vt quiſque peſſimus eſt, ſic acerrimo odio in optimum quodque fertur.

Neroni in expenſas centena millia aureorum decreto ſenatus ſingulis annis ſubminiſtrantur.

Endem ferè tempore cœpit Neronis in Chriſtianos perſecutio & bellum Iudaïcum. *Tacit. lib. 15.* ſiue Simonis magi cauſa, qui in Neronis amicitiam ſeſe inſinuauerat. *Egeſip. lib. 3, cap. 2,* ſiue quia Chriſtiani in numero Iudæorum ponebantur, *Rutilius Gallus in Itinerario.*

Vologeſes Radamiſtum Iberorum regem regno expellit, & Tyridatem fratrem ſuum in Armeniæ regnum deducit. *Tacitus,* bellum gerit contra Domitium Corbulonem Neronis ducem, in quo captus Tyridates coram Neronis effigie cnnſtituitur. *Idem.*

Tribus annis poſt diadema recipit. *Idem.*

Sido & Iialicus Sueuorum reges. *Idem.*

Cottio rege defuncto Alpes prouineia Romana fiũt.

Virginius 20 millia Gallorum, & Germanorum trucidat.

Iudæi à Claudio Roma pulſi ſunt. (*Suet.*)

Perſius, Sillius Italicus, Lucanus poëtæ, Seneca, Columella, Pōponius Mela, Probus Gram. Statuis Tholoſenſis Rhetor Latini & Ethnici ſcriptores florẽt. Crinas & Carnus medici, Cornutus phil.

Theſſalus Methodicntum princeps apud Plinium in cuncta maiorum placita & omnis æui medicos perorat.

Euax Arabum Rex de medicina ad Neronem ſcribit.

Andromacbus Cretenſis Theriacę inuentor. Marinus Tyrius Geographus.

Botarzes decimus octanus Partborum imperium tenuit occiſo fratre Bardane ſiue Artabano. *Tacit. lib. 11.* Cbriſti 49. Annis ſcilicet duobus. Nam illo mortuo Vonones ſub Claudio Parthis regnat, & mox Vologeſes filius an. 34. *Idem.*

Gntarzes Meherdatem à Claudio Imp. ad Parthicum regnum obtinendum miſſum vicit, captúmque auribus præciſis incolumem ſeruauit.

Ei ſucceſſit vigeſimo ordine Vonones Medis tum præſidens. qui regnum Vologeſi paulò pòſt moriens reliqnit, rerum geſtarum magnitudine in Romanis biſtoriis notiſſimo.

Vologeſes, de quo Tacitus accuratè lib. 13, 14, 15, Armeniam Neroni ademit, duas legiones ſub iugum miſit, &c.

Adgala rex Æthiopum videtur eſſe Hirtacns ab impietate in biſtoria D. Matthei Æthiopum Apoſtoli notiſſimus.

Francorum Reges iſti vſque ad Pbaramundum, qni non rex, ſed prædonum Franconiæ ductor erat, mihi ſuſpecti ſunt. Nominauimus tamen, vt iis ſatisfaceremus, qui Trithemij de origine Francorum ſomniis delectãtur. Nam puto nobilitatem Gallicam eſſe ab originem, nec ortam è tam impuro Franconum ſanguine, de qua re alias.

c PETRI res geſtas, maximè cum Simone Mago deſcripſit. Cathedram Apoſtolicá, D. Petro abſente & ſeſe per

vices in Asiam & alias regiones ad constituendas Ecclesias conferente, eius Chorepiscopus & coadiutor, administrauit.

Illius meminit Paulus 2 Timoth. vlt. Petrus quidem Clementem ordinarat, sed huic Linus & Cletus in catalogo episcoporum præponuntur, quòd eos Petrus sibi Chorepiscopos siue coadiutores asciuisset.

Quare quartum à Petro Clementé facit Hieronymus in Catalogo. Sic Epiphanius *heres. 27.* Nempe Clemens est secundus Petri ordinatione, non Ecclesiæ. Nominationis Petri iure, non functionis & administrationis, quam Lino, deinde Cleto detulit, non tam modestia, quam Domini consilio, ne huius nominationis exemplum transiret ad posteros, & liberæ Ecclesiæ prouidentiæ in diligendo sibi præsule decerperet.

Quod in idem recidit. Nam qui Clementem secundum faciunt, ei annos Lini & Cleti tribuunt, vt scilicet sederit annos circiter 33, & Linum ac Cletũ Petri, deinde Clementis chorepiscopos siue coadiutores vocant. Qui quartum, singulis suos, vt hic, assignant.

Onuphrius in Epitome Romanorum Pontif. multo aliter. Nam putat Linum sedisse quidem, seu potius vixisse in pontificatu an. 11, mens. 3, dies 12. Sed id viuo Petro, vt eius non fuerit successor siue Papa propriè, sed Papæ coadiutor, siue Episcopus, qui Romanam sedem rexerit, Petro extra vrbem proficiscente. Nam mortuum ait à Petri nece altero mox mense, & die 26.

Hinc proxime Clementé suggerit an. 9, mens. 4. die 6. 26, ab imperio Neronis vsque Vespasiani vltimum.

Tertio loco Cletum à Clementis obitu an 6, mẽs. 5 à Tito ad Domitianum, qui quidem Cletus fuerat Petri in suburbiis (vt Linus in vrbe) coëpiscopus tot annos, menses & dies, quot Linus. Deinde Clementis vsque ad eius obitum, cui deinde superuixerit in pontificatu annos 6, m. 4, d. 26. Verum hæc noua sunt, nec congruunt summæ Chronologicæ.

Apostolici viri per vniuersum orbẽ discurrunt. *Euseb. lib. 3 hist. c. 37. Niceph. lib. 4, cap. 2.* Hine templa propè iam desolata & sacra (Gentilium) solennia diu intermissa, *Plinius Traiano lib. 10 Epist.*

Profana.

Post Neronem tres imperium simul arripuerũt, Galba in Hispania viuente Nerone, Christi 69. sequenti Otho Romæ, Vitellius in Galliis, sed fraude & seditionibus intra annum interierunt. Nam Otho à suis interfectus, &c.

In Nerone progenies Cæsarum deficit.

Vespasianus & ipse à suis militibus Imperator appellatus, imperium inuasit, ac bellum Vitellio per duces intulit, eóque occiso post 6 menses solus imperauit, ac Titum Domitianúmque filios Cæsares appellauit. *Suet. Tacit.*

Prouincias fecit Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samũ, quæ liberæ antea erant ciuitates, Thraciam, Ciliciam, Thrachiam, & Comagenem, *Sueton. Eutrop. lib. 9.*

Eos, qui de domo Dauid essent conquiri iubet. Hinc magna Iudæis persecutio exoritur. *Eusebius lib. 3, Histor. cap. 12.*

Vrbem ingreditur, inter 320 triumphos, qui ab Vrbe cond.

Anni Christi			Anni mundi
70			4158
81			4169

Principibus,

Galba mens. 7. & dies totidem. Othone mens. 4. Vitellio mens. 8. Vespasiano an. 10, & Tito, ex ordine Impp.

Vologese, Deinde Pacoro siue Vologese 2, an. 22, Parthorum Rege.

Anni Christi.

Adgala Æthiopiæ Belul, siue Pretioso, deinde Agba menſ.6. Mali an.4. Akle an.13.

Rhatero ſeu Dathero Frãcorum duce.

* *

3

81 d M. CLETVS ſiue Clytus Romanis ſedit, an. 12. menſ.1. dies 11. 93

Vacat ſedes Pontificia dies 20.

Patriarchis,

Alexãdriæ Anniano, deinde Albilio an.13.

Anni mundi. 4169 4181

cond. acti fuerant, eximium agens triumphum, in quo pater & filius Veſpaſiani vno triumphali curru vecti, honorificam de iis, qui Deum Patrem & Filium offenderant, victoriam reportarunt. *Oroſius lib.7, cap.6.*

Eius 2 ferè completo, qui erat Chriſti 71, 8 Septembris capitur Hieroſolyma per Titum filium ipſius. *Ioſ. lib. 7 Belli cap.17. Tacit, lib.2. Niceph. in Chron.* Cuius obſidio cœperat die Paſchæ. Vndecies centena millia fame & gladio perierunt. Alia centum millia publicè venumdata ſunt, ſexcenta interfecta. *Ioſippus & Ioſeph. lib.2.*

Eodem die dant pœnas, quo ſcelus in Chriſtum admiſerant, nam diebus Azymorum capta eſt vrbs, *Glycas li.3.* aut potius obſideri cœpta.

Pacorum Parthorum regem Alani in Medorum regionem irrumpentes pellunt, omniáque vſque ad Armeniæ fines vaſtant.

Polemius Indiæ rex, Tyridates Armeniorũ, Gaudiophorus Albaniæ, Beor Ægyptiorum, Ægyppus Æthiopum & Hyrtacus.

Sauromatæ Iſtrum tranſgreſſi ſæuiſſimè in vicinos furunt.

Plinius maior, qui vt fuerit Atheus, hoc tamen vnum diuiniſſimè, quod ad ſternendam idololatriam, Noſtri vrgebant, Matrimonia quidem inter Deos credi, tantóque æuo neminem ex his naſci, & alios eſſe grandæuos, ſempérque canos, alios iuuenes, atque pueros atricolores, aligeros, claudos, ouo editos, & alternis diebus viuentes morientéſque puerilium propè eſt deliramentorum, ſed ſuper omnem impudentiam eſt, adulteria inter ipſos fingi, mox iurgia & odia, atque etiam furorum eſſe & ſcelerum numina. *lib.1, cap.2.*

Plutarchus Cheronenſis, Higinius, Lucanus, Probus Grammaticus ſatis noti auctores. *Tacit. lib.15, & Eutrop. lib.8.*

Reges vel potius duces hi Francorum nominantur è libro Tritbemij de regibus Franc. Fides penes auctorem eſto, quem credo è ſuo cerebro iſtos eſſe commentum, *ſuprà.*

d De Cleto *Philipp.4*, vt ſumma imprudentia Funccius cõtra omnem antiquitatem affirmet eum nunquam in rerum natura extitiſſe. Errant etiam qui, decepti forſaſſe affinitate vocabuli, confundunt cum Anacleto: quem ex Damaſo, & ipſiuſmet Decretal. certum eſt ſucceſſiſſe Clementi.

Niſi, vt videtur è catalogo Hieronymi in Clemente, & Ignatij epiſt. ad Trallianos Cletus Anacletus quoque vocatus fuerit.

Primus literis Apoſtolicis ſalutem & benedictionem Apoſtolicam inſcripſit.

Hermes apoſtoli Pauli diſcipulus, qui & Paſtor de libri nomine, viſiones ſuas exarat, quas agnoſcunt veteres & citant, vt Orig. lib.4 de Princip. c.11, &c.

Dionyſ. Areopagita Romam Athenis, vbi conſtitutus fuerat Epiſcopus, veniens, vt Petrum (quem iam martyrio functum ignorabat) videret, in Galliam ad Pariſios, tandem Clemẽtis ſuaſu proficiſcitur. *Hilduinus in Areopagiticis.*

Libros, quos habemus & multo plures, ſcribit. *Idem, Suidas, Michaël Syngelus & alij.*

Creſcens iam in Galatiam venerat *2 Timoth.4*, id eſt,

in Galliam. *Epiph. hæref.51.* Nam & Clemens *lib.7 Apost. Const. cap.46* à Petro eum ordinatum Galliæ Episcopum testatur. Sic Euf. lib.7 hist. cap.3, *& Hieronym. in Catalog.*

Humana.

Asconius Pedianus Tiro Vespasiano familiaris, Serapiō philos. & orator. Flaui. Iosephus, cuius libros manu suæ descriptos Titus in Romanam bibliothecam reposuit. *Niceph. lib.3, cap.11,* & Iosippus filius Gorionis Iudæi bistorici. *Ios. prolog. lib. de bello Iudaico.*

Titum adhuc spirantem Domitianus frater succedēdi cupiditate in loculum misit. *Niceph. lib.3, cap.*11.

De Gotthis & Dacis triumphauit. Bellum ciuile à L. Antonio superioris Germaniæ præside motum confecit. *Sueton.*

Multos Senatorum interfecit, partem magnam in exilium relegauit. *Idem.*

Templum sine admixtione lignorum construxit. *Eufeb.*

Primus se Dominum & Deum appellari iussit. *Cassiodorus.*

Eos qui de genere essent Dauidis conquiri & interfici iussit. *Eufeb. lib.3, cap.19.*

Picti Rhoderico duce è Scytbia nouas sedes quærentes in Britanniam primum venerunt Domitiano Imp.

Quintilianus ex Hispania, primus Romæ scholam publicam aperuit, & stipendium è fisco accepit. *Eufeb. & Cassiod.*

c DE Clemente, *Philip.4.*

Primus ex gentibus & Græcis in Christum credidit & fuit è 70 discipulis. *Dorotheus.*

Multa scripsit. Inter ea epistolas ad Iacobum fratrem Domini, vt apparet è Damasi pontificali, Ruffino præfat. in libros recognitionū, Ioan. Patriarcha Antiocheno libro de potestate generalis concilij supra Papam, vt Sextus Senensis citat pag. 92. Item ex iis quæ inde ad verbum excepta sunt dist.2,5,23,38 & 2.q.1 & 7.11 q.3. 12 q.1. 16 q.7.

Scripsit & libros octo de constitutionibus Apostolicis, quos Æthiopes inter sacros reponunt, & Epiphanius, totáque antiquitas veneratur, vt Turrianus probat.

Horū libri octaui extrema pars sunt Apostolorū, qui inscribuntur, canones. Hi enim non sunt scriptura Apostolorum, sed traditiones eorū sine scripto, scripti verò ab alio, nempe à Clemente. Vnde & eos antiqui omnes Patres, vt verè Apostolicos, recipiunt, atque ad illos ceu normas & regulas omnia in Ecclesia, ad eius decorem, honestatem & ordinem, exigunt.

Literis Schisma Corinthiorum composuit. *Euf. lib.5, cap.6.*

Cōstituit, vt per regiones essent notarij, qui gesta martyrum conscriberēt, quorum istis sæculis prouētus extitit vberrimus.

Ebionitarum & Nicolaïtarum hæreses, variæque aliæ hæreticorum turmæ. *Iren.1, cap.21,22, & seqq. Hilari lib.1 de Trinitate.*

Exoriuntur autem partim è Circumcisione, partim è schola Pythagoreorum & aliorum philosophorum, vt proinde Tertullianus philosophos patriarchas hæreticorum dixerit.

Ebion

Anni Christi		Anni mundi
81	∴ ∴	4169
	Antiochiæ Ignatio.	
	∴ ∴	
	Hierosolymis Simone Cleophæ,	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Tito an.2, & postea Domitiano an. 15 Impp.	
	∴ ∴	
	Pacoro Parthorum.	
	Akle Æthiopiæ, deinde Didima an.10.	
	∴ ∴	
	Ratbero Franc. duce.	
	∴ ∴	
93	4 c M. CLEMENS Romanus, sedit an. 9.	4181
102	mens. 6. dies 7.	4190
	∴ ∴	
	Vacat sedes dies 13.	
	∴ ∴	

Anni Christi. 93

Patriarchis.

Alexandriæ Albilio, deinde Cordone an. 10.

Antiochiæ Ignatio.

Hierosolymis Simone Cleophæ, deinde Zacharia an. 1.

Principibus.

Domitiano, Nerua, an. 2, & Traian. an. 19 ex ord. Impp.

Vologese Pacoro, deinde Parthorum. Cozroe an. 5.

Richimero. Franc. duce.

Didima Æthiopum.

102

Anni mundi.

Ehion legalia Euangelio miscens ab animatis & carnibus, omnique edulio ex carne facto abstinendum, & pleraque alia docebat. *Epiph. hæres. lib. 30.*

4181

TERTIVM bellum, siue secunda Romanorum persecutio auctore Domitiano. an. 97. *Euseb. 3, cap. 12. Eutrop. lib. 9.*

De tristi & misera Domitiani nece. *Suet.*

In ea Ioannes Apostolus in Pathmum insulam relegatur, Domitiani scilicet decimo quarto, vbi ille sibi arcanis mysteriis reuelatum librum Sacræ Apocalypsis scripsit, quam interpretatus est Iustinus Martyr. *Hier. in Catalog. Sulpit. lib. 2 hist. et ante eos Ireneus lib. 5.*

Nerua primo suo edicto cunctos exules reuocauit. Vnde & D. Ioannes redit Ephesum.

Nam adhuc erat in viuis, regens Ecclesias Asiæ, quas Paulus fundauerat, interea dum ipse Virginem sibi à Domino pro matre cõmendatam domi curaret. Ephesi dictat Euangelia & Epistolas Ebionitarum causa, &c. *Iren. lib. 3, cap. 3.*

Post mortem Petri & Pauli relicta Iudæa se totum ad gentes contulit, & Ephesi propriè sedit.

Centesimum Christi nati annum clausit sua morte D. Ioannes Euangelista.

Nam 60 anno post passionem Domini, suæ ætatis 99 mortuus est Ephesi. *Hieron. in Catalog. & Sophron.*

Quibus adde 32 vitæ Christi, & existent centum. Sæculum verè Apostolicum. Ita non nisi vno anno Christo fuit iunior. Idem etiam annus est memorabilis primo Traiani principatu.

Ignatius Ioannes Euangelistæ discipulus primus instituit Antiphonos Hymnos in Ecclesia, ex visione Angelorum per responsoria S. Triadem canentium. Quem canendi modum Antiochenæ Ecclesiæ suæ tradidit, vt vbi nomen Christianorum ortum fuerat (Decimo sexto an. post Domini Ascensionem) illinc manaret Christi & Dei canendi mos. *Socrat. lib. 6, cap. 8. Trip. 10, cap. 9. Niceph. 13, cap. 8.*

Vnde & ipse Chori meminit in epist. ad Romanos. Quæ ratio in duos Choros diuisa in omnes Ecclesias deriuata est, Constantij temporibus. *Basilius quadam epist. ad Neocæsarienses.*

Antea communiter canebant, vno præcinente, cæteris de Ecclesiastico gradu succinentibus. *Dionys. de Eccl. Hierar. cap. 3.*

Humana.

Iuuenalis, Martialis, Stella, Publius Statius Poëtæ: *Volateran.*

Statius Surfulus Tolosanus in Gallia Rhetoricam docet. Sic Gabinius Rhetor.

Sextus Empiricus Philosophus nepos Plutarchi.

Marinus Tyrius cosmographus, Andromachus Cretensis Theoricarum inuentor. Menelaus Geometra. Serapion. Apollonius Tyaneus, Euphrates philosophi. Cornelius Celsus, Langus medici.

Apud Domitianum Apollonius Tyaneus postulatur de Magia. Sic sub Antonino Pio Apuleius apud Africæ præfectum.

4190

Onkelos (Aquilam nonnulli putant è vicinia nomi-

nis) filius Sororis Titi Imp. qui templum vrbémq; vastauit. Pentateuchum Mosis Chaldaïcè repræsentat. Eius etiam translationem in Hagiograpba & Propbetas citat Elias in Methurgheman Rad פצמר. Sed non extat.

Apud Hebræos scribebant Ioseph Ben Gorion. R. Gamaliel Maior, R. Eliezer. R. Iohanan Ben Zachaï, Iosippus & alij plerique.

Anni Christi.

ANNVS Dom. centesimus. Quo Ioannes Euang. Ephesi moritur, & Traianus adit imperium.

Hoc primo centenario doctrina sana, cui hodie haeretici aduersantur (nam de alia est notius) promulgatur, vel potius è veteri Testamento accepta continuatur libris noui Testamenti, quadruplici Missa, Apostolorum, *qua Gracè superest, nostra simillima, cum Canone penè cū nostro eodem apud Clemētem lib. 8 const. c. c6, 17, & sq. & citatur à Gracis, vt Bessarione, Marco Ephesio. Nicolao Methonensi, è qua manarunt, deriuatáque sunt catera, qua per orbem terrarum deinceps sunt peracta, quotidiéque peraguntur, vt in sequentibus saculis ostendam.* Iacobi fratris Domini, *Grace vbiq; venalis & in concilio 6. Occumenico Cōstātinopoli. c. 32. recepta.* Matthæi, *qua & Æthiopica lingua & Latina interpretatione prostat, ac Corbon. i. oblatio inscribitur, item Canon vniuersalis.* Marci Euangelistæ, *quam in partibus Alexandria vsurpari refert Marcus Patriarcha Alexandrinus, qui eam celebrabat an. 1203 in suis ad Gracos interrogationibus pag. Graca 238 Iuris Orientalis.* Traditionibus Apostolicis, *quas, ne è memoria exciderent, in libros retulit Clemens Apostolorum discipulus. Canones enim Apostolorum ab ipsis publicati, non eorum sunt scriptura, sed traditiones sine scripto in Ecclesia ab eis relicta. (sic eos appellat Synod Gangrensis in peroratione) de quibus & idem Clemens octo libris constitutionum Apostolicarum citatus ab Epiphanio & veteribus, inter sacros libros relatus ab Abyssinis, Dionysius libro integro de Eccl. Hier. Philo, &c.* Quadragesima, *cano. Apost. 68 & 69. Clemens constitut. lib. 5, cap. 13, & lib. 7, cap. 23. Ignat. ad Philippenses. Hermas Pauli Discipulus lib. Similitud. quem Clemens Alex. in stromatibus citat.* Delectus ciborum, *Act. 15 à sanguine, suffocato et Idolothytis, Can. Apost. à carnibus feria 4 & 6. nisi quod feria quarta apud occidentales cōtra quosdam Iudaizantes in Sabbatū translata est. Catera constant, vt de Monachismo, Precibus pro mortuis, ieiuniis, ceremoniis, ritibus, sacris vestibus, &c. octo lib. de constitutionibus Apost. & aliis scriptis Ignatij, Martialis, Hermetis, Dionysij Areopagita, Philonis quantumuis Iudei & à nobis alieni.* Missam esse Sacrificium, *Canon. Apost. 3 & 4. Dionys. de Eccles. cap. 3,* Vbi hostia salutaris, *Martial. ad Burdeg. Ignatius ad Smyrnenses, denique in superioribus quatuor Liturgiis, siue Missis.* Verum illic esse corpus Christi, *Ibidem & in nobili illo Ignatij fragmento, quod ex epist. ad Smyrneos profert S. Theodorit lib. 3, Polymorphi.* Εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐκ ἀποδέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν χρηστότητι ὁ πατὴρ ἤγειρεν. *Dionys. de Eccl. Hier. c. 3, pag. 150 Graci ex. per qua (Symbola) Christus significatur καὶ μετέχεται participatur, siue vnà habetur, &c. & sub finem illius capitis nonnulla alia eodē pertinentia.* Templa, *Philippus & Bartholomeus templa in Asia superiore, & Syria, construxerunt, Sacerdotésque et Episcopos eis prafecerunt, ex hist. Niceph. lib. 2, cap. 39, Thomas in Indiis, ibid. c. 40. & Abdias Babylonicus de vitis Apostolorum. Conseruabant & dedicabant, Philo, & Clemens. Basilicas appellabant maiores Ecclesias & Deo dicabant, eáque Dominica dicebant. Sequentibus saculis etiam Martyribus, & Martyria nominabant.* Crux, Crucis signum, *Dionys. cap. de defunctis. Martialis ad Burdegalenses, cap. 8. Crucem Domini semper in mente, in ore, in signo tenete, Crux enim est armatura vestra, &c.*

Imagines, *Imago Christi fusilis à muliere posita, quam Christus à sanguinis fluxu sanarat apud Eus. lib. 7, cap. 18 exem. Graci. Theophyl. in 9 Matth. quam euersam à Iuliano Apostata Christiani in Ecclesiam retulerunt ex Soz. lib. 5, cap. 21. Imago Christi, quam Agbarus Mesopotamia regulus, exprimendam curauerat apud Euagrium lib. 4 hist. cap. 26. Damasc. lib. 1 Apol. & lib. 4 Orth. cap. 17, Greg. lib. 7 epist. 63, Eus. lib. 1, August. de doctrin. Christian. Syn. 7 actione 5. Et quam Nicodemus habuit, Athan. libr. de Passione Christi & in 7 Synodo. Imago Christi & Virginis, quam D. Lucas pinxit, ex Aug. de Doctrin. Christian. Damasc. lib. 4, cap. 8. Niceph. lib. 14, cap. 2. Petrus & Paulus pluribus locis cum Christo picti, item Apostoli alij, ex Aug. lib 1 de consensu Euangelistarum, c. 10.* Ceremoniæ *multiplices apud* Clemētem *& Dionys. inducta ab Apostolis primo vt essent retinacula pietatis, secundo in solennitatem & decus sacrorum, tertio ad Theoriam.*

Primatus Petri, *Ibid. Dionys. cap. 1, pag. Graca 197. Ignatius in inscript. epist. ad Rom. Clem. sapius, Linus lib. de Passione Petri & Pauli.* Martyrium magni esse meriti, *Ignat. epist. ad Smyrnenses, Antioch. Polycarpum, Ephesios.* Virginum institutum, *Idem ad Antioch. Heronē, Tarsenses, Philo lib. de vita cont.*

Monachismus, *Philo ibidem, & Dionys. de Eccl. Hierarch.* Ordines Ecclesiæ septem, *Clemens in Const. &* Can. *Apostol. Ignatius & Dionys. passim.* Preces pro defunctis, *Iacobus ter in Liturgia, Mattheus in Missa Æthiopum, & Apostoli in cateris Liturgiis. Hermas visione 3, Petrus lib. 3 recognitionum Clementis, Clemens lib 8 Const. c. 41, Dionys. Eccl. Hierar. c. de defunctis, Graci exem. pag. 217, 218, & in Theoria pag. 222, deinde pag. 227 quid huiusmodi precatio iuuet, nempe vt adipiscantur, qua à Domino promissa sunt, remissionem peccatorum & sacrum pramium.* Purgatorium, *Ibidem Hermas visione 3. Dionys. in Eccl. c de defunctis.* Diuorum inuocatio, *In Liturgiis superioribus. Quin & Angelica Virginis salutatio nominatim in Iacobi & Marci ponitur. Reliqua idem & cateri huius saculi Apostoli & auctores probant. Quod centuriatores*

Anni mundi.

tores ipsi agnoscunt, nec se aliter explicant, quàm arguendo Apostolos & Apostolicos. Verbi gratia, Centuria 1, libro 2, cap. 10 arguunt Ioannem Euang. quod voluntariam paupertatem doceat & eandem inculcet. Item quod spatium aliquot dierum proponat ad pœnitentiam. Thomam, quòd Diacono caput totonderit, item septem dierum ieiunia indixerit, & ad omnia, crucis signum expresserit. Quo si ab eo facta sunt, rem veteri volunt superstitiosas. Andream, qui diu ieiuniis assignasse & quibusdam peccatoribus proposuisse scribatur. Matthæum, quod Mariam seruanda virginitatis votum Deo primum vouisse prædicauerit, de meritis credentium docuerit, Ieiunium Quadragesima commendauerit, Virginem Deo consecratam nefas esse nubere affirmauerit, Ducentas amplius Virgines consecrauerit in cælibatu, & velamen eis sacrum imposuerit, quid denique Missam populo Æthiopico dederit. Et quod proiectioris est impudentia, ibid. c. 4, col. 54, v. 15, & seqq. Diui Iacobi epistolam adulterinam affirmant, non authenticam, neque Apostolicam (vt & B. Iudæ v. 42.) Nam (inquiunt) *ab analogia doctrina Apostolica haud mediocriter aberrat in materia iustificationis & legis, in modo docendi, dum de fide in Christũ, de beneficio & opere eius prorsus mutum est. Non est igitur absimile vero eam à quodam Apostolorum sub finem huius sæculi aut inferiori tempore scriptam esse. An illud est Apostolicam doctrinam venerari & colere? An primum aliquod sæculum, siue, vt loquuntur, centuriam constituere? Si non parcunt Apostolis & Apostolorum discipulis, quid de puritate sequentium centuriarum siue sæculorum ab illis expectare debes? Verum ea suo loco. Primum autem hoc sæculum verè Apostolicum & proinde maculis & næuis purum. Nam ab Apostolis non modo est emensum, verum etiam superatum. Ioannes enim præfinitè obiit anno centesimo. Simon autẽ Cleophæ Iacobi & Iuda Apostolorum frater (alius à Zelote) peruenit ad Traiani persecutionem, quæ sub eius medium imperium incidit. In ea enim cruce affixus memoratur ab Attico consulari, cum annum 120 ageret. D. Iudas, vt ex eius canonica colligitur, circa eadem tempora migrauit ad Dominum. Nam scripta et prædicta Apostolorum reliquorum, vt iam defunctorum, citat.*

Anno Christi.		Anni mundi.
	SECVNDVM SÆCVLVM.	
	5	
102	f M. ANACLETVS Atheniensis, an. 9.	4190
112	mens. 2. dies 10.	4200
	Vacat sedes dies 13.	

Patriarchis,

Alexandriæ Cordone, deinde Primo an. 12.

Antiochiæ Ignatio, deinde Heroë, an. 20.

Hierosolymis, Simone Cleophæ, deinde Iusto an. 4

Principibus.

Traiano Imp. an. 19.

Cozroë, deinde annis 4.

Parthenaspate Parthorũ.

Didima Æthiopũ, deinde Autete, an. 2.

Alda, an. 30.

Richimero Franc. duce.

f ANENCLETVS Irenæo & Græcis. Eius supersunt epistolæ tres *Tom. 1. Concil.*

QVARTVM bellum Christi 108 motum per Traianum, & aliquandiu per Adrianum continuatum: in eo occubuerunt Romæ Anacletus, Ignatius Antiochenus, alibi Publius Athen. Simeon Cleophæ. *Plin. epist. lib. 10. Eusib. lib. 3, cap. 26, 27 & 29. Oros. lib. 7, cap. 12.* Tertia persecutio à Tertulliano & Aug. nominatur.

Vixit tunc Papias Hierapoleos Episc. *Plati. & Trith.* Phocas Ponti episcopus miraculis clarus. *Ado.* Polycarpus. Lucianus apostata & atheos.

Plinius Iunior, cuius monitu Traianus, qui tertius à Nerone Christianos persequebatur, temperauit persecutionem. *In eius epist. lib. 10.*

Traiani primus, Christi fuit centesimus.

Decimo eius anno magnam senatorũ partem & Hermetem præfectum cum tota domo, admodum numerosa familia, & Quirinum Tribunum cum suis domesticis Romæ conuersum ferunt, quos Adrianus Imp. postea cremauit per Aurelium comitem.

Summam religionis Christianæ hanc esse comperit, adhibitis etiam quæstionibus, Plinius Iunior Bithyniæ Proconsul. quòd essent soliti stato die ante lucem conuenire, carmẽque Christo quasi Deo dicere secum inuicem, séque sacramento non in scelus aliquod obstringere, sed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depositum appellati abnegarent. Quibus peractis morem sibi discedendi fuisse, rursúsque coeundi ad capiendum cibum, promiscuum tamen & innoxium. *Ipse lib. 10, epist. ad Traianum.*

Hac de causa Traianus motam, P. Tarquinij sacrorum principis & Mamertini vrbis præfecti consilio, persecutionem cohibuit. *Ipse ibid. epist. sequenti.*

Iudæi bellis & seditionibus imperium turbant circa

18.Imperij Traiani. *Euseb.lib.4,cap.1. Dion.Entropius.*

Ioan.Euangelista post restitutionẽ suam sub Traiano factam ad vicina quæque gentium loca exiuit, vt ibi ecclesias & episcopos constitueret. *Euseb.lib.3,ca.22. ex Clement. Nerua potius. Nam paulo antè mortuum docuimus.*

Romani pontifices huius ętatis plures ad diuersa loca episcopos ordinarũt. *Platina & singularũ ecclesiarũ archiua.* Hinc Innocentius in sua epistola, dist. 11. occidentales omnes Ecclesias, itémque Africanas vel à Petro, vel ab eius aut successorum suorum discipulis propagatas esse rectè narrat.

Traianus & Adrianus persecutionis quartæ auctores miserabili & tristi morte interierunt (Sanguinis effusi pœnas in sanguine soluunt.) *Dio, Spartianus.*

HVMANA.

Sub Traiano, quod inertia superiorum principum consenuerat, reuiruit. *Florus.*

Is Rumam multis restituris ruinis & aliis ædificiis auxit, addito vbiq; suo nomine, quod ad eius vanitatem coarguendam, Herba parietaria, saliè dictum est. Pater patriæ dictus, primus Imp. alienigena & non Italus, *Dio in Nerua.*

Coztoë expulso, annos tres regnũ Parthorum tenuit, donec Partenaspem regem eorum designauit. & Diademate ornauit.

Daciam, Scythiam, Syriam, Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam in prouincias redegit. Imperium valde auxit, sibi Iberos iuxta Euxinum, Sauromatas, Agarenos, Arabes & Colchos subiiciẽs, præter vrbes Seleuciã, Ctesiphontẽ, Babylonem. *Dion, Eus. Volater.* Finem Romani imperij voluit esse Euphratem. *Eutrop.* imò Tigrim, *Aly.*

In mari rubro classem ita parauit, vt per eam Indiæ fines vastaret. *Cassiodorus.*

Eius 18 an. Iudæi cœperunt ita furere, vt qui Cyrenem incolebant, Andrea duce, Romanos & Græcos sine discrimine obtruncarent. Similiter in Ægypto & in Alexandria, apud Cyrenem & Thebaïdem. *Dio.*

In Cypro Artemione duce, circiter 240 millia hominum obtruncant. Sed eos Martius Turbo in Ægypto & Lybia profligauit. L. Quietus in Cypro. *Idem.*

Plinus minor, Plutarchus, Malleus, qui stellas spectabat ante Ptolomæum annis 41.

g PRONVNTIAVIT, connubium esse incestum, quòd sacerdos non consecrasset, aut parentes non approbassent. *tom.1 Conc.* Idem Soter censuit. *Platin.*

Presbyteris Romanis (qui in Cardinales abierunt) titulos attribuit, & septem Diaconos, qui concioni interessent, ordinauit. Cætera infrà in Dionysio an. 267.

Scripsit duas epistolas, vnã ad Episcopos Africanos, alteram ad Ægyptios, quæ extant, *tom.1 Concil.*

HVMANA.

Philo Iudæus moritur. *Hier. in Catalog.* Iulius Celsus, Saluius Iulianus, & Neratius Priscus iuriscõsulti. *Spart.*

Solinus. Cornelius Tacitus historiam annorum 56 scribit sępe ἐπικουρίζων, vt cum lib. 14, sine cura Deũm euenire multa ait. Suetonius an. 144. i. duodecim Cæsarum. Lucius Florus 700. *Ipse lib. 1.*

Parthi repudiato Parrenaspate res suas prisco instituto administrare incipiunt. *Dion.*

Interim

Anni Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
	6	
112	g M. EVARISTVS, seu Eucharistus, natione Gręcus, Patre Bethlehemita, vnde à quibusdam Bethlehemites dicitur, an. 9.	4200
122	mens. 10. dies 2.	4210
	Vacat sedes dies 19.	
	∴ ∴	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ primo, deinde Iusto, an. 11.	
	Antiochiæ Heroë.	
	Hierosoly. Iusto, deinde per ordinem Zacharia, an. 1.	
	Tobia an. 2.	
	Benjamin, an. 2.	
	Ioanne, an. 2.	
	Matthia, an. 1.	
	* *	
	Principibus.	
	Eisdem, & Ælio Adriano Imp. an. 21.	
	∴ ∴	
	Coztroe iterum Parthorum, an. 34	
	Alda Æthiopiæ pretioso.	

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

7

122 h M. ALEXANDER I. Romanus, an. 7. 4210

129 menſ.10. dies 2. 4217

Vacat ſedes dies 25.

Patriarchis,

Alexandriæ Iuſto.

Antiochiæ Heroë.

Hieroſolymis Philippo, an. 3.

Seneca an. 2.

Iuſto 2, an. 1.

Leui an. 2.

∴ ∴

∴ ∴

Principibus.

Ælio Adriano, Traiani conſobrino Imp.

Cozroë primo Parthorũ rege 25 & antepenultimo.

∴ ∴

Alda Aethiopiæ.

∴ ∴

Odemaro Francorũ Rege.

Interim ipſe vicinis Euphrati regionibus regnat.

h DECRAVIT, vt aqua miſceretur in ſacramento altaris (iuxta Apoſtolicam traditionem teſte Iuſt. *Apol.2 ad Anton.* & Cyp. *2.epiſt.3*) *to.1 Concil. Plati.* item vt Aqua luſtralis in templo & domibus priuatis ad recolendam S. Baptiſmatis memoriã, apprehendendam fide ſanctificationem, fugandos Dæmones, morbóſque pellendos ſeruaretur. *Sigeb. in Chron. in Serg.3. Cap. aquam, de conſecrat. diſt.3, & tom.1. conc.*

Idque conſtitutione Apoſtolica apud Clemen. lib.8 Conſtit. cap.17. ἁγιασμὸς hodie Græci appellant.

De cuius effectu *Epiphanius hæreſ. 30 de Ebionitis. Theod. lib.5 c.21 & in hiſtoria religioſa de S. Macedonio, Greg Magnus lib.1, Dialog. c.10. Niceph. lib.12, c.27.*

Scripſit epiſtolam eruditam ad omnes Orthodoxos. *tom.1 Conc.*

Iudæorũ dux Barcozbas, qui ſub an. 135 Chriſtianos diris cruciatibus perimit, quòd ſubſidium ipſi contra Imp. Rom. detrectaſſent, nec fas ſibi eſſe crederent Imperatori, tanquam ſublimiori poteſtati reſiſtere, vel cum impiis ſeſe coniungere, & cum Rõm. bellum gerit infœliciſſimum. *Dion. Spartia. Iuſtinus, Euſeb. &c.*

Vſque ad vltimam hanc cladem, quæ ſub Adriano facta eſt, quindecim fuerunt Hieroſolymorum Epiſcopi, Hebræi omnes origine. *Euſ. lib.3, cap.5.*

Marcus primus ex Gentibus, *cap.6, lib.4.*

HVMANA.

Adrianus gloriæ Traiani inuidẽs ab Armenia & Meſopotamia exercitus reuocauit & prouincias illas Cozroë Parthorum regi reddidit. *Volat. lib.23.*

In Lybiam Iudæorum bellis totam penè vaſtatam, colonias deduxit. *Euſeb. Dion in Traiano.*

Reliquias Iudęorum quinquaginta duobus annis poſt Titum transfert in Hiſpaniam. *Ioſippus.*

Granius eorum res afflixit, quàm vel Nabugdonozor vel Titus. *In hiſt, Hebr. de rebus Romanis.*

R. Akiba Barcozbam Meſſiam eſſe credidit, ſéque eius armigerum conſtituit. *Ibid.*

Ab Adriani Cæſ. temporibus vſque ad imperium Conſtantini per annos circiter centum octoginta, in loco reſurrectionis ſimulachrum Iouis in crúcis rupe, ſtatua ex Marmore Veneris à gentibus poſita. *Hieron. ad Paulinum.*

Adrianus Hieroſolymis deletis vrbem, porco in porta ſcalpto inſtauratam Æliam de ſuo nnmine appellauit, quod nomen ei remanſit in canonibus & hiſtoriis Eccleſiaſticis. Totum Imperium Rom. perluſtrauit. *Dion, et Spartian.*

Exiſtimans ſe fidem Chriſtianam loci iniuria peremp-turum in loco paſſionis ſimulachrum Iouis conſecrauit, & Bethlehem Adonis Veneris Amaſij fano profanauit. *Paulin. epiſt.11 ad Seuerum.* Seuerus ipſe Sulpitius lib.2, Dio, Euſ. Epiph.

Templum quoq; Domini ad tollendam religionem terra obruit, ac templum aliud Veneri dedicauit, manſitque eo modo vſque Conſtantinum. *Iidem.*

Athenis miram bibliothecam ſtruxit.

Vno tempore ſcripſit dictauit, audiuit, cum amicis fabulatus eſt. *Spart.*

Reduxit antiquum morem alendi barbam. *Dio in*

Traia.Xiphilinus.

Antiqui enim nutriebant barbam & capillitium, vt ex eorum ſtatuis apparet, vſque ad Vrbis 454 quando Romam primum tonſores venerunt.

Ab Atiſtide philoſopho Athenienſi, Quadrato Athenienſi antiſtite Apoſtolorúmq; diſcipulo, & legato apprime nobili Sereno Grannio perſuaſus, Chriſtianos perſequi deſiit. *Euſe.lib.4,c.3,8 & 9, & in Chron. Iuſtin. Apol. Hiero. de viris illuſtr.* Cogitabat Chriſto templum facere, eúmque inter deos referre. *Lamprid. in Alex.* quippe qui Deos omnes vnus omnia religioſiſſimè coluit. *Pauſ.lib.1.*

Per epiſtolam Minutio Fundano Aſiæ Proconſ. præcipit, ne cui liceret ſiue obiectu criminis & probatione Chriſtianos damnare. *Euſeb. & Oros.*

✱ SIXTVS continuit Gallos in fide. Duæ eius epiſtolæ extant *Tom.1 Conc.* Eccleſiam piis ſtatutis ornauit. In Eccleſia Triſagion canendum inſtituit.

Marcus 16 Hieroſolymæ reparatæ Epiſcopus, at primus ex gentibus an. 137. *Euſ.lib.4, cap.6.*

Finito bello Iudaïco, quo Iulius Seuerus in Iudæam miſſus arces 50 diruit, 980 vicos ferro & igni vaſtauit, 50 millia Iudæorum cæcidit, Adrianus Iudæos ingreſſu Hieroſolymæ prohibuit. Vrbem muro cinxit. Suem ex marmore factam portæ, quæ ad Bethlehem vergebat, affixit. Vrbem Æliam capitolinam appellauit. *Dion. Oroſ. lib.7, cap.13.*

Atque hoc fuit vltimum Iudęorum excidium, ſiue decima captiuitas, quibus pulſis & penitus oppreſſis ann. 137. Hieroſolyma conceditur Chriſtianis. *Euſ.lib.4, c.5. Dion Caſſ. in Adrian. Pauſa.lib.1. Hugo. Floriacenſ.lib.4. Lyran. in 27. Eſa.*

Quos Iudæos in eo bello Adrianus cepit, in Hiſpaniam exularū miſit vſque ad Ferdinandū 5. Hiſpanię, & Emmanuëlem Portugaliæ, qui ſub an. 1500 eos inde expulerunt. *Vaſaus in Chron. Hiſpan.*

HVMANA.

Legem tulit, ne cui è gente Iudaïca liceret in agrum Hieroſolymitanum accedere. *Dio. Euſ. Chryſ. in Lucam.*

An. 136 vrbs Hieruſalem capta & ſolo ęquata veteribus templi reliquiis igne deletis. Túmque vox Domini impleta. Non remanebit lapis ſuper lapidem, &c.

Immanitas ſacrificandorum hominum Adriani principatu ita diſſoluta eſt, vt tamen reliquię permanſerint apud Celtas. *Euſ.lib.4 Prep.cap.7.*

Adrianus miſerabili omnium ferè membrorum cruciatu confectus eſt, adeò vt ſeſe interficiendum miniſtrorum fidiſſimis offerret, ac ne in ſemetipſum ſæuiret, cuſtodia chariſſimorum ſeruaretur. *Dio. Spartian.*

Phauorinus, Palæmon, Dionyſius Mileſius, Heliodorus inſignes Rhetores. *Dion.*

Ælius Phegon Trallianus libertus Adriani hiſt.

i QVADRAGESIMAE ieiunium iam ab Apoſt. traditum. (*Can.69 Apoſt. & apud Clemētem lib.5 & 7 Conſt. & Ignat. epiſt. 4 ad Philip. veteres denique omnes.*) ſed à multis fortaſſis propter perſecutiones neglectum, nouo edicto reſtaurauit. *Plati. to.1 concil. Cap. ſtatuimus, diſt. 5.*

Nam vagum, neque cohærens apud omnes cum Paſchate fixit, & vt proximè ante Paſcha obſeruaretur inſtituit. *Ibid.*

Proparentes Baptiſmi conſtituit, aut potius conſtitutos

Anno Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
129	✱ M. SIXTVS ſiue ZISTVS Romanus, an. 10.	4227
139	menſ. 3. dies 21.	4227
	Vacat dies 4.	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Iuſto, deinde Eumene an. 13.	
	Antiochiæ Heroë, deinde Cornelio an. 13.	
	Hieroſoly. Leui, Ephraim, an. 3.	
	Ioſepho, an. 3.	
	Iuda an. 2.	
	Marco primo ex Gentibus, an. 8.	
	✱ ✱	
	Principibus.	
	Ælio Adriano Imp.	
	Cozroe Parthorum.	
	Alda Æthiopiæ.	
	Odemaro Franc. duce.	
	9	
139	i M. THELESPHORVS Græcus Anachoreta, an. 11.	4227
150	menſ. 3. dies 22.	4238
	Vacat ſedes dies 4.	

Anni Christi.

139

∴ ∴

Patriarchis,

Alexandriæ Eumene, deinde Marco, an. 10.

∴ ∴

Antiochiæ Cornelio, deinde Heroë 2, an. 27.

∴ ∴

Hierosolymis, Marco primo ex Gentibus, deinde Cassiano, an. 4.
Publio an. 1.

∴ ∴

Principibus.

Adriano, T. Aurelio Fuluio Antoni. Pio Imp. an. 23.

∴ ∴

Cozroë Parthorũ rege antepenultima.

∴ ∴

Alda Æthiopię pretioso, & mox Zeahin de Ramá, an. 8.

∴ ∴

Marcomero 4 Francorum duce.

150

Anni mundi.

tutos & in vsu habitos imperauit. Nam eorum meminit. Dionys. in Eccl. Hier. & ἀναδόχους nominat.

4227 Quinquagesimam induxit, vt sublatis octo diebus Dominicis, & 5 & 7 feria vltimæ Hebdomadæ, (quibus nefas erat ieiunare) quadraginta dies pleni ieiunio dicarentur. *Carol. Mag. in fragmentis de Ritibus veteris Ecclesiæ.* quam additionem solis Clericis indixit. *Damas. in pont. & ipse epist. Decret.*

Scripsit epistolam ad vniuersos. *Tom. 1 conc.* Decorandi Christianismi gratia rem diuinam auxit, triplicis in Natali Dominico Liturgiæ ad maiorem tanti festi solẽnitatem & Doxologiæ in ea concinendæ institutor. Ad hunc vsque omnes Rom. Pont. ob Christi confessionem martyrio esse consumptos tradit Damasus.

Quoniam fuit Anachoreta, apparet in prima Ecclesia aliquos huius sancti instituti fuisse sectatores, aduersus eos qui monasticę auctorẽ D. Antoniũ sub Constantino Magno faciunt. Hoc enim etiam tẽpore, multi Eremum incolebant metu persecutionum, & multo ante Dionysius Areopagita tres epistolas ad tres Monachos dedit. De Ecclesiastica Hierar. Ecclesia nascente de ordine Monastico tractauit, eum purissimam Christianorũ partẽ & è tribus à se memoratis primã pronuntiauit, Monachos θεραπευτὰς καὶ θεράποντας τοῦ θεοῦ dictos ab Apostolis docuit, à precandi assiduitate & conscientiæ puritate. Philo Alexandrinus Apostolorum æqualis de his librum de vita contemplatiua scripsit, quòd nihil haberent proprium, perpetuo precarentur, literis sacris vacarent, castè viuerent, monasteria sua domicilia appellarent, non modo Alexandriæ, sed & in diuersis mundi prouinciis, vt proinde D. Hieronym. in Catalog. tradiderit Marcum Euangelistam huius vitę fuisse apud Christianos auctorem & caput. Nam apud Hebræos origo repetitur ab extremis temporibus, Num. 6, &c.

Basilides Alexandrinus hæresiarcha (qui multa deliramenta de Christi natiuitate commentabatur, plures deos, metempsycosim, fidémq; naturalem esse asserebat) Saturninus Syrus, Carpocrates Alexand. (qui dicebat solam fidem iustificare. Iren. 1, cap. 24.) hæretici. *Tertul. de heres. Iren. lib. 1, cap 22. Euseb. lib. 3, cap. 8. Epiph. heresi 29. Euseb. in Chron.* Deo exosas scholas aperiunt. *Niceph. lib. 4 cap. 2.* Sic Valentinianæ scholę meminit, *Clem. in Strom.* & Bardesanes Syrus è schola Valentini fuisse dicitur. *Eus. lib. 4, cap. 29,* sed resipuit. *Epiph.*

Aquila Ponticus (quem quidam ex vicinitate Heb. nominis eundem esse putant cum Onkelos Chaldeo illo interprete Pentateuchi) ex Christianismo recedens circumciditur, & Sacra Biblia ex Hebręo in Gręcum primus post septuaginta interpretes conuertit. *Epiph. lib. de mensur. & pond.* E conuerso Hiero. in epist. ad Pammachium, Christianum effectum ex Iudęo scribit, vbi & contentiosum vocat interpretem, nec verba solum, sed & etymologias verborum transferre conatum. Quare iure reiici. Item diligentem & curiosum interpretem. *in 2 cap. Osea & epist. ad Damas.*

Non est ille, apud quem Scenofactoriam artem D. Paulus diuertens exercuit.

Ex Ecclesia pellitur ob Astrologiam iudiciariã, quòd 4238 geniturarum inspectionibus & natiuitatum diuinationibus vacaret. *Ibid. Epiph.*

Agrippa Castor, qui contra Basilidem scripsit. *Eus. lib. 4 cap. 8. Hieron. in Catal.*

HVMANA.

Arianus Nicomediensis, Maximus Tyrius, Philosophi & præceptores Antonini Pij Imp. Ptolomæus Alexandrinus Mathematicus, Phauorinus Philosophus, Aulus Gellius, Eustathius, Epictetus, Oppianus poëta. *Eutrop. lib. 10, Cassio. Suid. Dion.*

Tum etiam Diogenes Laërtius videtur Philosophorum vitas & alia scripsisse.

Ptolomæus Alex. post Milleum Mathematicum annis 41, post Hipparchum 265, ante Alphonsum 1119 ferè.

Ant. Pius Adriani gener tantæ fuit æquitatis & gratię, vt plurimæ nationes, quæ Romanam prius à se vim repulerant, & Traiano mortuo à Romanis desciuerāt, sua sponte se ei subiecerint. *Iul. Cap. Eus.*

Solus fuit principū sine ciuili sanguine, etiam si Cassius quidam eius tempore tyrannidem arripuerit. Satius enim putauit vnum ciuem seruare, quàm mille hostes perdere, *Sparti.*

Indéque Pius cognominatus est.

Quin & Christianos vehementer obseruauit, *Xiphilinus ex Dione, Eus.*

Orbem nullo bello per an. 23 authoritate sola rexit. *Dion.*

In iudicando Vlpium Marcellum, & Iabolenum I.C. adhibuit.

Eo imperante pax Ecclesiis fuit. *Sulpitius lib. 2.*

Ad eum Indi, Bactri, Hyrcani legatos pacis miserunt.

k SCRIPSIT duas epistolas, vnam ad omnes Christi fideles, alteram parænetiam ad Athenienses. E numero martyrum eum eximit Onuphrius *in Platinā*, quòd Ant. Pius ęquus fuerit Christianis, & in eos persequutiones cohibuerit. *ex Xiphilino in Dionis epit.* Sic ante Syluestrum, ad quem vsque tamen vulgo traditur omnes martyrio vitam finisse, excipit Anacletum, Pium, Eleutherium, Zephyrinum, Anterum, Dionysium, & Miltiadem, eos confessores duntaxat nominans, quòd & si morte violenta non decesserint, multa tamen à furēte plebe & magistratibus passi sint.

Diuulgantur hęreses Valentini & Cerdonis, cuius fuit discipulus Martion.

Valentinus Ægyptius veniens Romam vixit vsque ad Anicetum. *Iren. lib. 3, cap. 4. Euseb. lib. 4, cap. 11.*

HVMANA.

Galenus Pergamenus medicus. *Eutrop. lib. 10. Euseb. in Chron* Pausanias Cęsarien. L. Apuleius Madaurēsis magus & philosophus Platonicus, qui postulatus est de magia apud Claud. Maximum Africę pręfectum.

Iustinus Trogi epitomista. Nam Antonino Pio suam historiam dedicauit. Contemporaneus fuit Iustini alterius Philosophi & martyris.

l PIVS hic Aquileiensis inter Cōfessores, nō Martyres ab aliquibus reponitur, & sub Antonino Vero, qui Ant. Piū est proximè sequutus. Scripsit duas Epist. Ritus quosdam pios adhibuit ad decorū Baptismi & Eucharistię.

Resurrectionem Domini die dominica celebrari iussit. *Eus. in Chron.* Hermes pastor, Pij Pont. frater. *Damas.* aliis familiaris tantum. Pauli discipulum facit, *Volat.*

Martion

Anni Christi		Anni mundi
	10	
150	k M. HIGINVS Atheniensis, an. 4.	4238
154	mens. 3. dies 4.	4242
	Vacat sedes dies 4.	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Marco, mox Celadio an. 10.	
	Alibi iisdem patriarchis & principibus.	
	11	
154	l M. PIVS. I. Aquileiensis, an. 9.	4242
163	mens. 4. dies 3.	4251
	Vacat dies 4.	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Celadio.	
	Antiochiæ Heroë secundo.	
	Hierosolymis Iuliano an. 2.	
	Caiano an. 2.	
	Iuliano secundo, an. 1.	
	Symmacho an. 1.	
	Caro an. 1.	
	Iuliano 3, an. 5.	

Anni Christi.

Principibus.

Fuluio Antonino Pio Imp.

Cozroe, deinde Vologese 3. an.40. Parthorum.

Gafele Æthiopum pretioso,an.26.

Clodomero 4. Franc.duce.

12

163 m M. ANICETVS Syrus,an 9.

172 mens 4. dies 13.

Vacat sedes dies 17.

Patriarchis.

Alexandriæ Celadio, Agrippino,an.12.

Antiochiæ Heroe 2, deinde Theophilo,an.8.

Hierosolymis Iuliano tertio, Capitone,an.3. Maximo,an.3.

Principibus.

Marco Ælio Aurelio Antonino Vero philosopho,an. 18.cum fratre L. Commodo Vero Antonino Imp.

Vologese Parthorum.

Gafele Æthiopum.

Clodomero 4. Francorum duce.

Anni mundi.

4251

4260

Martion Ponticus, qui docebat legem non esse bonam, materiam terũ esse malam, & alia absurda, & Gnostici auctore Prodico orti, qui sibi summam quandam notitiam & perfectionem, licentiámq; quidlibet agendi vindicabant & turpissimè viuebant, suum virus dilatant. *Iren.lib.3.cap.4.Clem.Strom.1.& 3.*

Martion docuit Christum saluasse patres ante suum aduentũ. *Clem. Alex.lib.2.Strom.* tandẽ sub Eleuthero palinodiam cecinit. *Tert.de præscri.* Sectatores Carpocratis, se quoque falso nomine Gnosticos appellarunt, hæresim tetram & monstrosam condentes ex Simone Mago, Menandro, Nicolao, &c. *Epiph.*

HVMANA.

Taurus Berytbius Platonicus, Mesomedes Cretensis Lyricus poët. Apollonius Stoicus, & Basilides Syropolitanus philosophi & Veri Cæs.præceptores.

Rabbi Hakadosch summi apud Hebræos nominis. *Seder Olam.* Scripsit ad Antoninum Higgeret Hasodot.i. epistolam mysteriorum. Ab vrbis suæ excidio, an.120 primus ad Mosaïcæ legis explanationem Misna perstrinxit, quod Iudæi velut ore Mosis traditum amplectuntur.

Eum secuti sunt Bar Cappara, auctor libri, qui inscribitur Tosaphta, R.Haia, R.Osená, R.Simeon auctores librorum, qui appellantur Biriethoth & Mechiltoth. *R. Abraham in Cabb.histor.*

Post Cozroem Vologeses filius regnum Parthicum diu tenuit, cum quo Marcus & L. Verus Imperatores multa bella gesserunt, eique Assyriam & Armeniam ab Adriano relictas eripuerunt.

m SCRIPSIT epistolam ad Galliæ Episcopos, *Tom. 1.concil.* Clericos comam & barbam radere in clericatus insigne iussit. *C.prohibete dist.24.Polyd.Virg.lib.4. cap.8. de inuent.* Hoc tamen institutum Anacleto tribuit Nauclerus. Martyrio vitam finiit. *Damas.*

QVINTVM bellum seu persecutio Christianorum in Asia & Galliis, per M. Antoninũ & L. Commodũ Ver. Impp. tunc martyrium passi sunt Polycarpus Ioha. discipulus & Smyrnensis Episcopus, an.ætatis 80.qui Romã veniens hæreses Valentini & Cerdonis repressit & extinxit. In Gallia plurimi, interquos, *Iustinus* philosophus & martyr, Apollonius Græcus, Apollonius Senator, qui primus latinorum pro Christiana religione scripsit, Forinus primus Lugdunensis Episcopus, *Eus.4.cap. 13.& lib.5.cap.1.Greg.Tur.lib.1.cap.29.*

Aliis quarta persecutio. Ac tum primum intra Gallias martyria visa. *Sulp. lib.2.* quæ qualia fuerint narrat Eusebius ex literis Ecclesiarum Gallicarum ad Asianas.

Fuit enim Ant. Philosophus, qui quartus à Nerone persecutus est Christianos. Quem vltus est Deus, quamquã eius temporibus duntaxat commota fuerit, exercita verò à L.Vero commodo eius fratre & collega.

Nam prope nihil, quo summis angoribus atteri mortales solent, aut dici aut cogitari queat, quod non illo imperãte sęuierit. Quippe ab armis nusquam quies erat, pérque totum Orientem, Illyricum, Italiam, Galliam arma feruebãt, terræ motus non sine interitu ciuitatum, inundationes fluminum, lues crebrę, locustarum species agris infestæ &c. *Lampridius.*

Ipſe vero præter publicas calamitates, apopleaia correptus, cum per triduum mutus laoguiſſet, tandem extinctus eſt in Pannoniis. Sic & L. Commodus frater tragico exitu ictu ſanguiois, imperij vndecimo periit, de quo hiſtorici.

Apollonius ſenator primus Latinorum pro Chriſtiana religione ſcripſit. *Hier. in Cat.*

Egeſippus hiſtoricus apud Rom. pontificem Anicetum viuit. *Euſ. lib. 4. ca. 11.* Thenphilus Antiochenus, Modeſtus, Apollinaris Hieropolitanus epiſc. qui fuit in hęreſi Chiliaſtatum, & ſcripſit contra Montanos, Muſanus Philoſophus cretenſis doctores Eccleſiaſtici. *Euſeb. lib. 4. cap. 7. Niceph. lib. 4. cap. 9. 10. & 11.*

Iſidorus Baſilidis filius, Ptolemæus, Secundus, Heracleon, Iſidorus Baſilidis filius, Colobarſus, Marcus Valentiniani, Lucanus Martionis hæreſes reſuſcitant. *Iren. lib. 1. Aug. de hæreſ. Epiph. hæreſ. 32. & ſeqq.*

Carpocratiani, qui vaores faciebant communes. Docitę Caſſiani cuiuſdã ſectatores, qui phantaſticum corpus Chriſto tribuebant. Antitactæ, qoi Legem ſecundi Dei eſſe diaerunt, ideóque pietatis eſſe putarunt legi reſiſtere ſcelerate viuendo, vt ſic primo Deo gratificarentur, *Clem. Alex. Stro. 2. & 3.*

Athenagoras Philoſophus Chriſtianus, Aſianus & Apollinaris Hieropolitanus Epiſcopus, qui Apologetica Antonino obtulerunt. *Euſeb.*

HVMANA.

Fronto orator, Marci in Latinis literis pręceptor, Appiaous Alexandrinus hiſtoricus, Athenęus, Macrobius.

Initio imperij Marcus Philoſ. qui Pio ſucceſſit, collegam creauit nouo beneuolentiæ generę fratrem Lucium Verum, Ac tum primum regnare duo Auguſti cœperunt. Poſt hos plurima monſtra imperio ſunt potita vſque ad Conſtantinũ, Deo iram ſuam in imperium impium portendente.

Tum ergo primum Romanum imperium duos tulit æquo iure imperantes, cum antea ſingulos ſemper habuiſſet Auguſtos. Nam Ant. Philoſ. inter ſe & fratrem imperium æqualiter partitus eſt. *Eutrop. lib. 8. Iul. Capitol. in M. Antonino, Oroſ. lib. 7. cap. 18.*

Mauri, omnes prope Hiſpanias vaſtarunt. *Iul. Capitol.*

Bellum Parthicum cum Vologeſe, de quo Marcos & Lucius Veri triumpharunt.

.·. SCRIPSIT duas epiſtolas, prima eſt de fide. *Tom. 1. Concil.* Reſtituit (Nam Anacletus iam inſtituerat) vſum ſolemnis copulationis deſponſatorum, quę fit benedicente ſacerdote. Eius martyrij oulla mentio apud Damaſum.

Eum mire laudat à beneficentia erga pauperes & hoſpites, itémque doctrina Dionyſius Corinthius in Epiſt. ad Romanos ſcripta. *Euſeb. lib. 4.*

Circa an. Dom. 178. Indi ad Demetriom Alex. Epiſcopum nuncios ablegarunt, petentes vt doctores ad ſe mitteret. Mittitur Pantenos, qui ibi Euangeliũ D. Matthei Hebraïcis literis à D. Bartholomæo deſcriptum inuenit, & Alexandriam deportauit. *Hieron. in vita Panteni.*

Apud Bracmanes & circum ea loca Pantenus religionem docuit. *Hier. epiſt. ad Magnum.*

Aurelius Antoninus philoſophus ea pluuia miracu-

&

Anni Christi.		Anni mundi.
	.·. .·.	
	.·. .·.	
172	13. .·. M. SOTER (Sotericus Nicephoro) Fundanus, Campanus, an. 9.	4260
181	menſ. 3. dies 21.	4269
	Vacat ſedes dies 21.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Agrippino.	
	Antiochiæ Theophilo, cuius extant aliqua opera, deinde Maximo an. 13.	
	Hieroſol. Antonino an. 4. *Valente an. 1.* *Dulichio an. 2.* *Narciſſo an. 1.*	
	Principibus. *Solo M. Ælio Aurel. Antonino Vero.*	
	Vologeſe Parthorum penultimo rege.	
	Gaſele Æthiopum. *Deinde Beſe Seoch an. 4.*	
	Faraberto Franc. duce.	
	.·. .·.	
	.·. .·.	

Anni Christi. | Anni mundi.

.·. .·.

·.· ·.·

181 — 14. — 4269

n M. ELEVTHERVS Nicopolitanus Græcus.

196 — an.15 mens.3. dies 2. — 4284

Vacat sedes dies 5.

·.· ·.·

Patriarchis.

Alexandriæ Iuliano an. 10.

Demetrio an. 43.

·.· ·.·

Antiochiæ Maximo, deinde Serapione an. 22.

Hierosolymis, Narcisso, deinde Ælio an. 2.

Germanio an. 4.

Gordio an. 5.

Narcisso iterum an. 20.

.·. .·.

* *

losa & fulmine precibus Christianæ legionis, quæ postea fulmioatrix ab eo dicta est, impetrato, in bello Marcomannico siue Germaoico, persecutionem inhibuit. *Tert.in Apolo.cap.5.& ad Scapulam. Euseb.lib.5. cap.5. & in Chron.* Eam tamen victoriam ethnici scriptores inuidia in Christianos vel iocantationibus magicis *vt Dion.* vel Antonini precibus tribuerũt, *vt Iul. Capitol. & Claudian.*

Commodus filius, quòd Marciam quandam concubinam, quę Christianis fauebat, amaret, in pace reliquit Ecclesiam. *Xiphilinus.*

Egesippus in itinere, quod Romam versus ex Asia habuit, plurimos episcopos cõuenit, & eandem fidei apud omoes doctrinam deprehendit, *Euseb. lib.4. cap.* 21. Iosignis Dei benedictio. Librum scripserat in quo omnes actus Ecclesiasticos à Passione Domini, vsq; ad sua tempora complectebatur. *Hier.in* Catal.

Eusebius asserit eum suo tempore omnium maoibus fuisse tritum. Sic suo idem Hieron.

Christianos sub Antoninis consueuisse celebrare memorias Sãctorum martyrum, ageréque annuos & solennes conuentus ad eorum sepulchra, apparet ex *Euseb.lib.4.cap.*15.

Symmachus ex Samaritaoo Iudæus & Ebiooeus sacra Biblia tertius post 70 interpretes in Grçcã linguam transtulit. Nam vixit sub M. Antonino Vero, cum Theodotion circa initium Commodi secundi non nisi agnitus sit. *Epiph.lib.de Pond.& mens.* Nõnulli quidem Theodotionem Symmacho, præponuot. Sed veteres hunc seruant ordinem io nominandis versionibus, vt *Eus.lib. 6, cap.16, & 17.* Hieron passim.

HVMANA.

Bellum Marcomanoicum. *Oros.lib.7.c.5. Tertull.in Apologet.c.15. Iulius* Capitol.

Bese Seoch Regem Abissinorum venisse ex Orieote tradunt Anoales Æthiopici.

n VNICA eius extat epistola ad Galliæ prouincias. Effecit vt magna Britaonię pars ad Christum accederet. Eius martyrij noo meminit Damasus.

Eius tempore paulisper persecutio conquieuit.

Sub eo etiam multi scriptores cootra hęreses dimicarunt.

Lucio Britaonorum regi doctores Fugatium & Damianum destinauit. *Beda hist.lib.1.c.4.*

Hæresim Encratitarum damnauit.

Prima Christianorum siue fidelium schola apud Alexandriam, quam tum temporis, scilicet sub Commodo, moderabatur Pantenus, ex eo quod antiquo (.i. ab Ecclesiæ crepundiis) sacratum literarum doctrina & exercitiom illic vigebat. Panteno successit Clemens Alex. Deinde Origenes. *Niceph. li.5.cap.*18. *Euseb.lib. 5.ca.9.& Hieron.in catal.* Ad eius instar institutę censeotur Ecclesię collegiatę.

Marcus quidem Euangelista instituerat, vt illic essent perpetui doctores. *Hier.in Catal* Sed hoc intelligitur de catecbistis, qui simpliciter summam & elementa fidei docebaot. Nam Pantenus pbilosopbus Stoicus cœpit fusius de Theologia disputare aduersus Hæreticos. Deinde Clemens Alexand. & Origenes. In ea docebantur Symbolum, Decalogus, oratio Dominica, *Terl.lib.4.contra Martio. Socrates in histor.*

Ireneus Lugdunensis Episcopus Fotini suceessor. *Eus. li. 5, c. 6. & ipse, l. 3. c. 3.* Quem Græcè scripsisse testatur Hieron. in 36. Ezech. & inter auctores Gręcos connumerat.

Dionysius Corinthius. *Hieron. in catal. cap. 37. Euseb. lib. 4. cap. 22.* quem omnium doctrinarum curiosissimum vocat *Tert.* Theophilus Theol.

Melito Sardensis Frontonis oratoris discipulus, qui Marcum Imp. literis erudiuit, pro Christianis librum Antonino obtulit. Eglogas scripsit, *ex Euseb. Sophr. Hieron. Euseb. li. 2. ca. 22. & 13.* Philippus & Pinytus Creteosis, Bacchylus Corinthius. *Ibid.*

Theodotion Ponticus (siue Ephesinus, vt ait Trithé.) primum Mareionista, demum è cireuncisione Iudæus vniuersa Biblia sacra ex Hebræo in Gręcum quartus post 70. transtulit. *Epipha. lib. de mens. & pond.* Quidam ex nominis significatione eundem putāt cum Ionathan Chaldęo paraphraste. sed Achronologicè.

Lucius Rex Britannię insulę primus omnium Regū, prędicationibus Fugatij & Damiani eò à Pont. missorū fidem Christi amplectitur. *Damasus, Beda lib. 1. hist. ca. 5. Naucl. & Polyd. lib. 2. de Angli. rebus.* Inde Britanoia omnium regionum prima publicè Christo subdita est (inquit Tert. lib. contra Iudę.) ad Diocletiaoum Imp. vsque, sub quo omni ferè religione exuta, ad idololatriam rediit.

Mootanus & Apelles (quem Theodoton nominat maximum hęreticorum) cum Priscilla & Maximilla Cataphrygum hęresim spargunt, Negantes Christum verum hominem, matrimonia dissoluentes &c. *Euseb. 5. cap. 15. & 18. August. in Catal. haret. Epiph. in Panario.*

Erubescentes confiteri peccata sacerdotibus, quasi iusti. *Hieron. ad Macellam.*

Montanus tres quadragesimas nouo more & noua ieiunia introduxit. *Theod.* cum vna quadragesima esset Ecclesiæ. *Hieron. ad Marcell.* Centuriatores cent. 2. c. 5. pag. 105. insigni impostura eius hęresim in eo constituunt, quòd leges ieiuniorum primus pręscripserit, quasi anteà essent libera.

Hęresis Eneratitarum. i. continētium, probibentium nubere, vt anteà Saturninus. *Iren. lib. 1. cap. 27.* iubētium abstinere à carnibus & vino, Tatiano, & Seuero auctoribus. de quibus intelligendum est cap. 4. Pauli Tim. 1. *Euseb. lib. 1. ca. 6. Epiph. hær. 45. Hieron. in Amos.*

Rhodon. *Euseb. lib. 5. cap. 13.* Zeticus, *cap. 16.* Miltiades. *cap. 16.*

Bibliotheca magna nostrorum sollicitudioe composita, capitolio fulmine icto, dum L. Ant. Commodus imperatet, conflagrauit. *Honorius.* Ita in mediis crucibus nostri bibliothecas instruebant, è quibus Clementis, Iustini, Ignatij, Egesippi, Irenęi & aliorum Saoctorum opera accepimus.

HVMANA.

Sine seditione mansit Imperij administratio ab Augusto ad Marcum Antoninum per annos 200. Postquam autem Commodus eius f. improbitate sua imperium commaculauit, insidiis non tantum de medio sublatus est, sed & seditiones continentes extiterunt. *Suidas in Cæsare.*

Anno 188. absoluta est pars illa Talmud à Iudęis, quę Misna inscribitur, altera perficietur an. 505. quę Ghemara.

Anni Christi		Anni mundi
181	∴ ∴	4269
	∴ ∴	
	* *	
	Principibus.	
	M. Aelio Aurel. Antonino cum fil. L. Antonino Commodo 2. postea solo Commodo Imp. an. 13.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	Vologese Parthorum.	
	∴ ∴	
	Azgua Æthiopum an. 77.	
	∴ ∴	
	Faraberto Franc. duce.	
196		4284
	∴ ∴	

Misnę

Anni Christi.

15.

196 o M. VICTOR I. Apher, an. 10. 4184

206 mens. 3. dies 10. 4194

Vacat sedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Serapione.

Hierosolymis Narcisso iterum.

Principibus.

Solo Commodo Imperatore decimo octauo, P. Aelio Pertinace Di. 85. Did. Iuliano mens. 7. L. Septi. Seuero, an. 18. qui quintus à Nerone Christum est persecutus, ex ordi. successio. Impp. an. 18.

Artabano Parthorum vltimo, an. 34. vsque ad Christi 226.

Azgua Aethiopum pretioso.

Sunno Fran. duce.

Anni mundi.

Misnæ (contextus Talmudici) sapientum primus fuit Simeon Iustus, qui Christum vlnis excepit. Postremus iam R. Hakkados Antonino Charus. *Elias in Tisbi.* Qui Ribbi nomine intelligitur in Talmud. *R. Mose.*

Quo & mortuo desiit Sacerdotium. *Fasciculus Myrrhe Gen. 6.* Eum appellás, *Gen. 9.* R. Simeon ben Iohai, cuius ætate iustitiam perfectè viguisse ait eodem capite R. Scelomo Iarhi.

Hinc cœperunt doctores, qui Amoriam, quorum primus Rabba, postremus Rab. Asé an. 416. *R. Mose.* Hinc Rabbenu Hakkados Misnę, Rab. Asé Ghemaræ scriptores & auctores dici solent.

Volusius, Metianus, Saluianus, Iulianus, Scæuola Iurisconsulti. Iulius Pollux, Aphthonius, Philostratus.

o VICTOR Latinorũ secundus post Apolloniũ multa scribit. *Hieron. in Catalog.* Eius extant duæ epistolæ, vna parænetica ad Afros, altera ad Theòphilũ Alexand. Martyrio vitam finiit. *Damasus.*

Sextus & Iudas Chronographus Theologicè scribunt.

Prima inter Ecclesiam Romanam & Asianam siue Orientalem dissensio atrox, propter diem Paschatis, & ieiunij, in qua Asiana tanquam hæretica à corpore vnitatis per Victorem scissa est. *Euseb. 5. c. 23. & 24.*

Inde Quartodecumani hæretici habiti. *Tert. lib de prescr. Cõc. Antioch. c. 1. Aug. her. 29. Theod. l. 3. c. vlt. Her. Fab.*

Prætendebant quidem Asiani Apostolorum Ioannis & Philippi traditionem, sed non obseruabant, eos propter Iudæos hoc vel cõstituisse, vel potius tolerasse, quòd Synagoga esset cum honore sepelienda. Mirum autem est Centuriatores ita esse desperatos & planè spiritu Satanæ possessos, vt S. Victorem, quem Deus ipse martyrij palma honorauit, hic mysterium iniquitatis prouexisse, ac filiũ perditionis constituisse atque formasse blasphement. Preterea quanti est flagitij, propter odiũ Romanæ & Christianę sedis, suscipere defectionẽ Asianorũ Iudaïzantiũ, qui publicè in cõcilio Niceno & aliis, quæ isti se recipere dictitant, damnati sunt. Est etiã impietas plusquam Diabolica centuria sexta & septima hoc solo nomine laudare Anglos & Scotos, quòd ob hanc, quam sciunt esse Quartodecumanorum hęresim, anathemati à prędicto concilio subiectam, sese Episcopis cum D. Gregorio & aliis Rom. pont. sentientibus opposuerint. Nam illud est tenebras dicere lucem &c. Deinde quorsum isti Quartodecumanos laudant, quando nec 14. luna cum ipsis more Iudaïco post ęquinoctium vernum, nec cum Catholicis Dominico proximo sequente celebrent?

Pantenus Stoïcus à Demetrio Alexandrino Episcopo in Indiam mittitur, vt Christum apud Bracmanas, Gymnosophistas & alios gentis illius philosophos philosophus ipse prędicaret, apud quos cum Euangelium secundum Mattheum Hebraïcis literis scriptum prędicaret, ipsum reuertens Alexandriam secum detulit.

Nota in hoc primo Christiano post Apostolorũ tempora concilio enituisse Romanæ Ecclesię suprà omnes primatum. Nam in epistola Theophilus Cęsariensis Episcopus, qui præfuit cum Narcisso Hierosolymorum, recitat se accepta authoritate à pontifice Ro. concilium conuocasse.

Anni Christi. | Anni mundi.

195 | 4284

Victoris authoritatẽ prætẽdebat Artemon hęreticus. *Euseb.lib.5.c.28.* sed falso. Nam Theodorũ coriarium Byzantinum eadem cum Artemone docentem, ab ecclesia statim eiecerat. *Idem.*

Gallia tota fere Christiana efficitur, sub Seuero Imp. Vniuersæ enim multitudines & domus totæ ad fidem accedebant, quiduis facere & pati paratæ. *Niceph.lib.5. cap.2.*

An. 203. Scotia Christum profitetur Donaldo rege cum liberis, coniuge & nobilitate, legatis Victoris Papę acceptis. *Hector.Boet.lib.6.hist.Scot.*

PRIMVM post Apostolorum tempora concilium Cæsariense in Palestina à Theophilo & aliis Episcop. de die Paschatis. Euseb.5.cap.22. & seqq. sub Ælio Pertinace. Beda in Chron.

HVMANA.

Commodus hostis deorum, paricida Senatus. *Lampridius.*

Pertinax fortunæ pila appellatus, nam ad imperium proiectus, cum esset origine gentis sordida & doctor literarum, quæ à Grammaticis traduntur, &c. *Victor.*

Post eum multis vulneribus à Iuliano obtruncatum, Iulianus ipse Didius primus data pecunia imperium mercatur. Qui proinde ad prætorium deductus est nec Senatu præeunte nec alio legitimo satellitio, sed iis dũtaxat militibus, qui eum in honore constituerant, per vim palatium illi cum omni eius penu tradentibus, qui & eum postea sustulerunt. *Zosimus lib.1.*

Deinde Romanum.
Gallicanum.
Ponticum.
Achaicum.
Ibid.

Seuerus Angaro Ozroënorum rege & liberis eius in deditionem acceptis Arabiam Felicem vastat. Adiabenos vincit, fortuna magis quàm consilio ad Parthorum fines nauibus delatus Artabanum Ctesiphonte expulit, vrbem cepit. *Herodia.*

Seuerus Ctesiphontem, Babylonémque cepit & Arabiam vniuersam subdidit. *Ibid.* Iudaïcum quoddam bellum confecit, & Iudæos sub graui pœna fieri vetuit. *Euseb.Chron.Spartia.* Seueri filio Senatus Iudaïcum triumphum decreuit. *Spart.*

206 | 4294

Contra eum Niger & Albinus imperium inuadunt. *Zosimus lib.1.*

ANNVS Domini ducentesimus sub dimidiatum Victoris pontificatum, quãdo primum post Apostolorum tempora Concilium Cæsariense in Palestina: & sub Artaxersis Persa annum, quando Artabano Partho necato, Persis gloriam imperij, qua ab Alex. Magno caruerant, restituit, vsque ad Saracenos, qui Hormisdam an.623. interfecerunt. Heraclio imperante.

Hoc secundo centenario superiores doctores Doctrinam sanam, quam hodie heretici oppugnant, continuarũt. Missam. *Iustinus Martyr Apol.2. post Dionys. Areopag Eccl. Hier.c.3. et Ireneus lib. 4.cap.34.*

Liberum Arbitrium. *Iust.q.103. Iren.toto c.72.lib. 4. Theophylus lib.2.ad Autoly. Athenag. Clement Alex. In parenetico, Stromat.lib.2.* Gratia Dei, Iustificatio, fides. *Clement Strom.lib.1.3.4. In pedagogo et cæteri, qui vbique Christi meritum extollunt.* Opera. *Clemens lib.5. Strom. Gratia saluamur, sed non absque bonis operibus, lib.6. Quando audimus. Fides tua te saluam fecit, non accipimus eum dicere absolutè eos saluos futuros, qui quomodocunque crediderint, nisi facta quoque consequantur. Theoph.lib. 2. ad Autoly. Tatianus.*

Pœnitentia. *Clemens Strom.lib.2.& in Parenetico. Alij vbique.* Alienam fidem in baptismo prodesse. *Iust. in Respons.* Missam esse sacrificium. *Iren.lib.4.cap.32. Iust.contra Tripho. Alex. pontifex in sua decretali.* Virginem esse aduocatam. *Iren.lib.5.* Sancti. *Iust.q.28. Quin & in 2. Apol. apertè fatetur Christianos colere totum exercitum bonorum angelorum.* Primatus Romani pont. *Iren.lib.5. Episcopi illius temporis in historia Victoris apud Euseb.lib.5. hist.Eccles. & in concilio Palestino.* Signum crucis. *Iust.contra Trypho. & q.118.* Martyrium magni esse meriti. *Clement in Stromat. est expurgatorium peccatorum.* Virginitas. *Dionys. Cerinthius apud. Eus.lib.4.cap.23.* Missæ ritus. *Iust.2.Apolog. Clemẽt Strom.lib.7.* Veritas Eucharistiæ. Transsubstantiatio. *Ibid. Iustin. Iren.lib.4.cap.34.* Baptismi Crisma & ceremoniæ. *Iust.q.136. Iren.lib.1.cap.18.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Ireneus & qui receptaculum animarum, in quo dormiant, constituère, non satis explicantes Purgatoriumne esset pœna aliqua corporea, an nidum à Deo exilium, vsque ad Origenem, qui sequenti seculo illud illustrauit.* Delectus ciborum. quadragesima. *Montanus heresin condit contra quadragesimam, pro vna tres inducens. Quartodecimani heresin de paschate, quibus resistunt* Ireneus, *Victor Papa &c. Præterea summorum Pontificum Anacleti, Euaristi, Alex. Sixti, Thelesphori, Higini, Pij, Aniceti, Soteris, Eleuthery, Victoris, qui in hanc centuriam cadunt,* testimo-

Anni Christi.

testimonia vt hæreticis suspecta , quorum epistola suum habent locum, tom. 1. Concil. & à Turriano doctissimè contra Centuriatores authentica demonstrantur. Cætera ab istis improbata probant omnes huius sæculi auctores, vt non rogati Centu. confitētur, Cent. 2. ca. 4. de doctrina col. 56. & seqq. c. 6. de ceremoniis & ritibus col. 109. & seqq. ca. 10. de Episcopis & doctoribus, columna 196. & seqq. nisi quod, vt conscientiæ furias placent, inclinationem doctrinæ, næuos, incommodas opiniones, stipulas & errores doctorum, huiusmodi fuisse scribunt, Denique qui hac ætate Sacramentarios, Simonem Magum, & veteres alios hæreticos refellunt, abunde Caluinistis respondent.

Anni mundi.

TERTIVM SÆCVLVM.

16

206 | 4294 — P. M. ZEPHYRINVS (siue Seuerinus) Romanus an. 7. mens. 7. dies 10.

214 | 4302 — Vacat sedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Serapione.

Hierosolymis Narcisso iterum, deinde Alexandro. an. 39.

Principibus.

L. Septi. Seuero cum fil. P. Septimo Geto & Aurelio Basiano Antonino Caracalla Imp.

Artabano Parthorū vltimo.

Azgua Æthiopū pretioso.

Sunno Franc. Duce.

P RELIQVIT duas epistolas, vnam ad Episcopos Siciliæ, alteram ad Ægypti. *tom. 1. Cōc.* Rei magis diuinæ, quàm humanæ intentus. *Platin.* canones tulit de annua saltem, laicorum communione circa Paschatis festum. Eius martyrij nullam mentionē facit Damasus.

Statutum fecit, vt omnia vasa Ecclesiæ essent vitrea. *Damasus, Valafridus & Radulphus Tungrensis,* aut Stannea *addit Martinus Polonus.* Vnde Tertulliano, qui viuebat hoc tempore lib. de Pudicitia, calices frangi faciles.

Verum non multò post etiam argentea & aurea vasa in vsu fuerunt, vt apparet è passione D. Laurentij apud Amb. lib. 2. Off. ca. 18. Item ex Optato Mileuit. lib. 1. & Aug. contra Crescen. Grammat. lib. 3. ca. 29.

SAXTVM bellum per Seuerum & Aurelium eius filium an. 205. in quo patiuntur Leonides Orig. pater, Calixtus PP. & plerique alij in Africa & Ægypto maximè. *Spart. Tert. ad Scapulam.*

Quintam persecutionem vocat Orosius li. 7. c. 27. At Eusebius lib. 6. c. 1. & Aug. sextam.

Interiectis deinde annis ab vltimo Seueri, vsque ad primum Decij per annos 38. aut etiam plures pax Christianis fuit, nisi quòd medio tempore Maximinus nonnullarum Ecclesiarum clericos vexauit. *Sulpit. lib. 2.*

Imperatores motæ persecutionis pœnas luunt discerpti à militibus. *Victor. & Capitol.*

Hippolitus, Clemens Alexandrinus Pantæni discipulus, Ammonius philosophus ad mortem vsque Christianus, duo Origenis præceptores. Victor Capuanus. *Euse. lib. 6. ca. 2, 10, 14, 15 & 16. Niceph. lib. 4, cap. 12.*

Gaiana hæresis in Africa negat baptismum nos abluere à peccatis. *Tert. de bapt.*

Heraclius in Apostolū composuit enarrationes, *Hier. in Catal.* Primus id argumēti genus aggressus est. *Niceph. lib. 4, cap. 35.*

Maximus, Candidus, Appion, Sextus, Iudas scriptores Christiani. *Hieron.*

Natalius confessor, quem Zepherinus excommunicauit, quòd se adiunxisset Asclepiadoto & Theodoto hæreticis. *Euseb. lib. 5. cap. 28.*

HVMANA

Seuerus Byzantium, quā postea Constantinus Magnus restaurauit, euertit & in pagi formam redegit, *Herodia.* vallum in Britannia per 132 millia passuum à mari ad mare per vniuersam insulam duxit. *Euseb. Chron.*

Christianos sub graui pœna fieri vetuit. *Spart.* Octo primis annis Imperij non solum æquus & beneficus Christianis fuerat, sed etiam vulgo in eos furenti palam restiterat. *Tert. ad Scapulam, qui liber est de hac 6. persecutione.*

Motæ persecutionis pœnas luit. Nam membrorum omnium, maximè pedum, dolorem dum pati nequiret, veneni vice, quod ei negabatur, cibum grauis ac plurimæ carnis auidus inuasit, quem cum conficere non posset, cruditate expirauit. *Victor.*

Tunc primùm tres Augusti simul fuerunt.

Papinianus cogn. Asylum iuris à Caracalla occidi iussus, quem ipsi & Getæ filiis suis, Seuerus reliquit. Cassius & Marcellus Iurisconsulti. Velleius Paterculus historicus.

Cum militibus lege vetitum esset, ne haberent vxorem ex Dione, lib. 60. Primus Seuerus videtur eos ad vxores admisisse, ex Herodia. lib. tertio. Tertullianus tamen, qui sub eo

vixit, in exhort. ad Castitatem, suo euo, milites ostendit etiam fuisse cælibes. Itaque locus Herodiani est aliter accipiendus, nempe quòd eos admiserit ad concubinatum, non nuptias.

Artabanus Parthorum rex à Caracalla victus, deinde ab Artaxerse Persa. *Herodian.*

Artaxerses siue Assuerus imperium Persarum restituit sub Antonini Caracallæ posteris, quod denuo per Ismaëlitas deletum fuit. *R. Abra. in Cabb. hist.*

q RELIQVIT duas Epistolas decretales. *Tom. 1. Conc.*

Primus Ecclesiam in honorem B. Virginis ędificauit in Transtyberina regione. *Polyd. lib. 5. ca. 6. & 8. ca. 1. Plat. Sabell.* Eo loco, quo nocte natalis Dominici è terra oleũ fluxisse memorabatur.

Ieiunia quatuor temporum, in quibus ordines sacri conferrérur, instituit, cum antea in anoo semel tantum, id est, mense Decẽbri clerici promonerẽtur. *Plati. Polyd.*

Quod tamen aliqui referunt ad Calixtum 2. de qno interpretaotur c. Ieiunij, dist. 76.

Tertullianus centurionis proconsularis filius D. Cypriano Latinorum scriptorum princeps. *Niceph. 4. cap. 12. Iorna. de temp.* Origenis æqualis, tertius è Latinis scriptoribus. *Hiero. in Catal.* Nempe ante eum scripserant Latioè Apollonius senator & Victor Pontif.

Νομικὸς Eusebio. i. iurisconsultus. Papiniani fortasse discipulus. Nam inter eos nominatur aliquis Tertullianus. Quare & nostri stylus abundat iuris formulis & dictionibus.

Se initio à Mõtanistis, quorũ magna erat pietatis species, decipi passus est. Vnde & cõtra Ecclesiam 4 libros scripsit, De Monogamis, De cibis Iudaïcis, de Ieiunio contra Psycbicos (sic Catholicos nominans) De pudicitia, De fuga io persecutione: verum pòst, Ecclesiasticæ præscriptionis vi considerata, resipuit, & Montanum eiúsque æmulos in Hæreticis numerauit, libro De præscriptionibus.

Origenes secundus Ecclesię magister post Apostolos. *Hiero.* cuius scripta corrupta ab hęreticis. Vnde illa dissentio inter Cbrysostomum & Theophylum Alex. Sex millia librorum scripsit. *Epiph.*

Caius Orig. discipulus, quem Zephyrini Pont. tempore contra Proclum Catapbrygarum bæresis ducem scripsisse tradit *Niceph. lib. 2. cap. 27.*

Homousiastæ animas humanas eiusdem cum Deo essentię esse contendentes. *Orig. c. 38 Comment. in Ioh.* contra quos referendũ illud eiusdem, c. 37. Neque ergo Homousion aliquid Dei est. Nam non Patrem intelligit, ad quem collatus Filius & Spiritus S. eiusdem sunt cum ipso substaotię, sed Deum simpliciter, cum quo nulla omnino res condita, eandem substantiam babet. Huius autem Hęresis auctorem facit Theodor. lib. 1. fabul. Hęret. Marcionem. Marcionitarum itaque genus erãt Homousiastæ, siue vt in Gręco Origenis ὁμȣσιςαί.

HVMANA.

Artabanus nouissimus omnium Arsacidarum vigesimo sexto loco imperium Parthorum tenuit an. 34.

Cum Seuero, Antonino Caracalla, Macrino imperatoribus multa bella vario marte gessit.

Postremo Alexãdro Romanis imperante ab Artaxerse Persa triplici prælio victus est, regno vitáq; priuatus.

Sicque

Anni Christi.		Anno mundi.
	17.	
214	q M. CALIXTVS I. ann. 6.	4302
220	mens. 1. dies 10.	4308

Vacat sedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Asclepiade an. 6. deinde Phileto an. 11.

Hierosolymis Alexandro.

Principibus.

L. Seuero.

Aurelio M. Baßiano Antonino Caracalla, an. 6. post eum Opilio Macrino mens. 14. Impp.

Artabano Parthorũ *vltimo.*

Azgua Æthiopum pretioso.

Hilderico Franc. Duce.

Anni Christi. | Anni mundi.

18.

220 ∴ M. VRBANVS I. 4308
Romanus an. 4.
224 mens. 10. dies 12. 4312

Vacat sedes mens. 1.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Phileto.

Hierosolymis Alexandro.

Principibus.

M. Antonino Bestia Cog. Heliogab. Imp. an. 4.

Artabano Parthorũ vltimo.

Azgua Aethiopum pretioso.

Hilderico Franc. Duce.

Sicq; imperij Orientis summa à Parthis iterum ad Persas translata est anno à primo Arsace 473.

∴ EPISTOLAM ad vniuersos episcopos reliquit. *Tom. 1. Conc.* Martyrio absumptum esse ipsa tempora, quę Christianis horribilia fuere, tum omnes penè historici declarant.

Tryphnn Origenis auditor.

Sub Vrbano primum Ecclesia Rom. prædia possidere cœpit, quorum prouentibus alebat Ecclesiæ ministros, & eos, qui martyrũ gesta conscribebant. *Petrus de Natal.* Ea qui violasset vel alienasset, excõmunicationi subiecit Vrbanus. *In eius epist. decretali.* Vtendũ in sacris, vasis argenteis & patenis, quę prius erãt vitrea, sanxit. *Damas.*

Minutius Fœlix. Rom. causidicus. *Sabell. Hierony.*

HVMANA.

Antoninus iste Heliogabalum (Deum à se fictum, à quo & cognomentum retulit) in Palatino monte consecrauit, eique templum fecit, studens in illud omnia Romanis veneranda transferre, præterea Iudæorum & Samaritanorum religiones, & Christianorũ deuotionem eodem transferre cogitans, vt omnium culturarum secretum Heliogabali sacerdotium teneret, omnes deos sui dei ministros esse dicens. *Lampridius.*

r HVIC thesauros suos legasse ferunt Alexand. Seuerum, qui ita piè sentiit de Christo, vt eum inter Deos referret, ac templum ei consecrare statueret. *Lamprid. in eius vita.*

Reliquit duas epistolas ad vniuersos fideles. *Tom. 1. Conc.* In exilio Sardiniensi extinctus est.

Mammea mater Alexandri Imp. ab Origene Antiochię religione Christi imbuitur. *Suidas in Orig.*

Arabia publicè fidem recipit. Nam Origenes literis Principis Arabum à Demetrio Alex. episc. postulatus aulam Ducis conuertit. *Euseb. lib. 7. cap. 5.*

Mammea Alex. Imp. mater Christiana, saltem Christianis fauet & ab Origene in fide cõfirmatur. *Idẽ l. 6. c. 11.*

19

224 r M. PONTIANVS 4312
Romanus, an. 9.
234 menses 5. dies 2. 4322

Vacat sedes dies 10.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Phileto, deinde Zebenno an. 10.

Hierosolymis Alexandro.

Principibus.

Aurel. Alexand. Seuero fil. Mammeæ Imp. an. 13.

Artabano Parthorũ vltimo.

Artaxerse Persarum Rege primo, ann. 15.

Azgua Æthiopũ pretioso.

Hilderico Francor. Duce.

Alexand. Seuerus in larario suo maiore sacra facere erat solitus, inter statuas suas, Christi & Abrahami imagines habens, in minore autem Virgilij, Ciceronis, Achillis, & magnorũ virorum. *Lampridius.* Iudæis, quibus etiam fauebat, priuilegia sua reseruauit. *Idem.*

Cyriacum Pontiani successorem aliqui faciunt an. 1. mens. 3. dieb. 13. quem & ideo sublatum narrãt de pontificum ordine, quòd inuito Romano clero, Episcopatu cessetit, & cum exercitu 11000. Virginum Coloniam Agrippinam profectus sit, ibi martyr cum illis factus (*in persecutione fortasis deciana*) *Fastic. temp. Nauclerus, Bergomensis, Henricus Erford.* Has tamen virgines, si quidẽ illæ sunt de Britannia profectę cum Vrsula Coloniam, in Attilæ expeditione cęsas memorat ann. 453. Leone 1. Pont. & Martiano imp. *Guilel. Nangiat.*

HVMANA.

Alexander Mammeæ, in Persas profectus de Artaxerse siue Abagaro primo Persarum rege triumphauit, túmq; Persæ primum serui apud Romanos fuerunt. *Lamprid. Herodian.*

In aula sua doctissimos fouebat. *Idem.* Pueros alimentarios Mammeos & Mammeas è matris nomine instituit. *Lamprid.*

Vlpianus eius consiliarius & scrinij magister, Pom-

ponius, Gordianus, Sabinus, Hesmogenes, Aphricanus, Modestilius, Celsus, Marcellus omnium optimus, Iul. Paolus, Venatus, Alphænus, Florentinus, Marrianus, Callistratus, Venuleius, Triphonios, Metianus, Proculus, Seuerus omnium doctissimus, Seuerianus omnium sanctissimus, insignes iurisconsulti, quondam auditores Papiniani, Alexander Aphrodiseus philosophus. *Spart.*

Dion Cassios Nicæus, historiam annor. 981. ab Vrbe ad Christi 231. cõtexuit. Improbus fuisse videtur. Nam infensus Senecæ, Ciceroni, Cassio, omnibúsque bonis. Ex eius 80. libris tantùm 25. supersunt, continentes seriem annorum 121.

Artaxerses clade Parthorum, Orientis regno potitus se regem Magnum primus appellauit, duplicique diademate vtens, Persis antiquum imperium restituit. Quare non amplius deinceps Romani cum Parthis, sed cum Persis bella gerent, ab ann. Christi 226. ad 634. per ann. 410. Quo tempore rerum summa penes Saracenos esse incipiet.

Ita Persæ sub Alexandro Macedone, imperio Orientis deiecti, nunc illud sub Alexandro Romano recuperant. *Zosimus lib. 1.*

Alexandri tutor Vlpianus collegit veterũ principum aduersus Christianos edicta, vt rabiem iudicum aduersus eos inflammaret. *Lactant.* In Mauritania Tingit. res fœliciter gesta per Furium Celsum, in Illyrico per Varum Macrinũ, in Armenia per Iunium Palmatum. *Lãpr.*

ſ RELIQVIT rescriptum ad Episcopos Beticæ, & Toletanæ prouinciæ. *To. 1. Conc.* per notarios res martyrum accuratè descripsit & in Ecclesię ærarium reposuit. E quo fonte hausta ferè sunt, quæ hodie de Martyribus gesta nouimus. *Vuicelius in Rom. pont. Epitome.* Martyrio vitam finisse, vt & sequentes, Fabianum, Cornelium, Lucium, Stephanum & Xistum ipsa persecutionũ tempora & omnes penè historici declarant.

SEPTIMVM bellum in Christianos, præsertim doctores, Episcopos, & cæteros Ecclesiæ pręsides per Maximinum, cuius cum imperio cœpit & desiit. *Euseb. lib. 6, cap. 19. Oros. lib. 7. c. 19. Iul. Capitolin.* Luit Deo pœnas. Nam cum vix triennium in imperio compleuisset, à militibus iugulatur (*Victor*) ad Aquileiam.

Ita Maximinus à Nerone sextus Christum persequitur. ficta acta Christi & Pilati vulgat, quæ in scholis docerentur. *Euseb.*

Eius persecutioné, non per totùm mundũ, sed localem fuisse, Firmilianus Capadociæ Episcopus apud Cyprianũ Epist. 75 docet. Vnde apud Eus. iussit solos Ecclesiarũ pręsides tanquã auctores doctrinæ Euãgelicæ neci dari.

Iulius Africanus historicus. *Euseb. lib. 6, cap. 2.*

Gemianus siue Geminus. *Hieron. in Catal. Eus. in Chr.*

Heraclas Origenis discipulus. *Euseb. lib. 6.*

Eusebius Alexandrinus Homiliarũ vetus scriptor, vt de die Dominico, vt de Sanctis colendis. Quẽ Antherus in sua Epistola translatum scribit è parua ciuitate in sedem Alexandrinam.

HVMANA.

Primus Maximus è corpore militari sine Senatus authoritate Imperator factus est. *Iornand.*

Germanos vicit, amicos Alexandri crudeliter necauit. Quin & eius odio precipuè persecutionem excitauit,

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	20	
234	ſ M. ANTHERVS Græcus, an. 5.	4322
239	mens. 1. dies 12.	4327
	Vacat sedes dies 13.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Heracla an. 14.	
	Antiochiæ Zebenno.	
	Hierosolymis Alexandro.	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Seuero imperatore vigesimo quinto, & postea Iul. Maximino, an. 3. cum filio Imp.	
	Artaxerse Persarum primo.	
	Azgua Æthiopũ pretioso.	
	Hilderico Franc. duce.	
	CONCILIVM *Carthaginense 1. circa hæc tẽpora, de baptismo hæreticorum. Cypr. epist. ad Iubaianũ. August. lib. 4. de baptism. cap. 6.*	

Anni Christi. | Anni mundi.

21.

239 ‡ M. FABIANVS Romanus mirabili electione, *Euseb.6.cap.20.* (Græcis Flauianus) an.13.

252 dies, 11.

Vacat sedes dies *6.*

Patriarchis.

Alexandriæ Heracla, deinde Dionysio an. 17.
Antiochiæ Zebenno. deinde Babyla, an. 12.
Hierosolymis Alexandro.

Principibus.

Iul. Maximino vigesimo sexto, & post eum Pupieno, Balbino, *an.1. & Gordiano Iuniore an. 6. simul Imp. postea* Philippo *cum fil. Imp. an.5. & tãdem* Decio *Imp. trigesimo. ann. 2.*
Artaxerse, deinde Sapore an.31. Persarum.

BELLVM PERSICVM.

Azgua Æthiopum pretioso.
Hilderico Franc. Duce.

CONCIL. *Philadelphia in Arabia contra Beryllum. Trip.li.6 c.20. Arabianum, cui vt superiori interfuit Orig. Eus.li.7.c.37.*

uir, quòd in Alexandri familia cõplures fideles & Christiani versarentur.

Motæ persecutionis pœnas luit. Nam vix triennio in imperio cum filio adhuc puero completo, à militibus discerpitur, conclamantibus cunctis ioco: Ex pessimo genere ne catulum quidem habendum. Postea omnes, qui quoquo modo se ei adiunxerant, & amici fuisse videbantur, capti, occisi, tracti & in cloacas abiecti sunt. *Victor & Capitol.*

4327 Duo Gordiani in Africa Impp. facti à Capelliano Maurorum præfecto cæduntur. Hinc mox Pupienus & Balbinus à senatu creantur, addito Gordiano iuniore puero annorum 13. ad sedandam populi seditionem.

4340 Censorinus scribit librũ de die natali, *ipse ca.15. libri sui.*

‡ TRES reliquit epistolas. *tom.1. Conc.* ad eum scripsit Origenes pœnitẽtiam agens, quòd multa malè scripsisset, & causas temeritatis in Ambrosium referens, quòd secreto edita & non satis expensa in publicum protulisset. *Hier. in Apologia ad Pammac. & Occean. vbi Origenis errores recitat.*

Martyrologia conscribenda curauit. Martyribus cœmeteria parauit, Ritum sacri Chrismatis disposuit, alioqui ab Apostolis institutum. *ex Diony. de Eccl. Hier.* nempe vt quotãnis, vetere combusto, renouaretur. sub Decio patitur. *Onuph.*

Philippus Arabs, primus Imperatorum Christianus, baptizatur simul cum fil. & Seuera coniuge. In vigiliis Paschæ ab Ecclesia repulsus ab Episcopo, nec prius admissus, quàm peccatum homicidij, vt videtur, confessus, inter pœnitentes staret. *Sabell. Enn.7, li.7. Eus.6, c.14. Oros. c.20. & Cassi.* Gazas Imperatorias tradidit Fabiano, qui idcirco à Decio Imperat interfici iubetur. *Io. Mairius tract. Schis. Sabel. & Bergomensis lib.8.* Imperij Philip. an.2. completus est annus 1000. Vrbis, quo seculares ludi, ea pompa & magnificẽtia, qua antehac nunquam, celebrati sunt. *Pompon. Letus. Iul. Capitol.*

Anno 1000. vrbis religionem profitetur, vt & millesimus annus vrbis conditæ non Idolis, sed Christo consecraretur. *Phreculphus in Chron.*

Sapori Persæ Armenia maiore, quæ magna ex parte Christiana erat, cessit. Fugato rege Tyridate & liberis eius in deditionem acceptis. *Pomponius.* Vnde Armenij religionis ergo à Persis multa passi, Gregorio pontifice.

Quirinus Philippi f. instituit Episcopatũ Laureacensem in Austria ad Anasum fl. quem postea Attila euertit. Tandémque ob confessionem Christi temporibus Diocletiani submergitur. *Prudent. περὶ στεφάνων.*

OCTAVVM bellum seu persecutio Christianorum à Decio religionis face sæuissima in odium Philipporum excitatur (Septima aliis dicitur) qoanquam eius edictũ anno vno præcessisset & durat vsque ad Galienum: obierunt Fabianus, Cornelius, Serapion, Macarius, Babylas, Methodius Tyri Episc. Alex. Hierosolymit. qui Bibliothecam nobilem Hieros. construxit. (*Euseb. lib.6, cap.21.*) Theophilus Antiochenus, Agatha, Saturninus Episcopos Tholosæ ac infiniti alij toto orbe. *Euseb.6, cap. 28 & 30. Eutrop. lib.9.* & iuxta quosdam Tert. Hanc Opt. lib. 3. comparat Leoni Danielis. c.7. Eam Deus vltus est pestilentia per vniuersum Imperium Roma. in 10. vel 15. annos immissa. *Eutrop. lib.9. Cypri. lib. de mortalitate.*

Quin & ipſe Decius cum ne biennium quidem integrum imperaſſet, mox vna cum liberis io barbarico bello occiditur. *Euſeb lib.7.c.1.*

In prælio aduerſus Gothos. *Pōpo. Latus.* Sic Gallus, qui perſecuriooem per manus acceptam contiouabit, biennio nondū exacto cum Voluſiano filio à militibus trucidabirur. *Eutrop. Latus.*

Babylas Antiochiæ Decium Imp. cæde & ſanguine Cbriſtiaoorum madentem & myſteriis eorum intereſſe cupieotem animoſè prohibuit. *Chryſ.lib. contra gentiles. Suid.*

Ex ea perſecutione agitari cœpta eſt quęſtio de lapſis contra Nouatianos.

Arabiana hæreſis, contra quam Synodus coacta eſt. *Euseb.lib.6.c.37.* Helceſatarum ſiue Elceſeorum ab Elceo in Arabia Moab. *Idem c. 38. Epiph. Auguſt.*

HVMANA.

Odeoatus Palmyrenorum rex.

Argunthis Scytharum rex Romanorum fines vaſtat. *Iul.capit.in Gordiano.*

Artaxerſes vt vetus atq; integrum imperium Perſarū reſtitueret, ſuperatis Tigris ripis ac Romani imperij finibus, excurrit per Meſopotamiā & Syriam, nmoiſque Aſię mari Ægeo ac freto Propontidis terminatæ ceu veteri Perſarum poſſeſſiooi minitatur, & ſic decedens filio Sapori imperium relinquit.

Gordianus aperto Iano contra Perſas bellum mouet. Saporé regem viocit. Vrbes plurimas recipit. *Iulius Capit. Eutrop.lib.8.*

Philippus eum Sapore pacem firmat. *Zoſim. lib.1.* Vrbem in Thracia de ſuo nomine coodit.

Sub eo magna vrbis pars io ludis ſæcularibus propter nocturnos ignes conflagrauit.

Plotinus Ammonij diſcipulis, Amelius & multi Platonici.

Herodianus hiſtoriam 60 annorum conſcribit.

Valens Lucianus Rom. imperiū arripit. *Aur. Victor.*

Gotthi ſub Decio primum Romanis bellum inrulerunt. In quo Decius ſubmerſus, filius occiſus. *Iornand. Caßiod. Oroſ.*

Cum his Gallus, Hoſtilius, deinde fœdus icit, tributum eis pendens. *Pomp. Blondus.*

u A DECIO, qui ſeptimus poſt Nerooem Chriſtianos eſt inſectatus, crudeliſſimè necatur. A Gallo & Voluſiano *Onuph.* Reliquit Duas epiſtolas decretales. *tom.1. Conc.* Alias ſcripſit. Ad buoc extant epiſtolæ D. Cypriani.

Cornelius, non, vt quidam, vim facit, vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, vt Epiſcopatū acciperet, cum Fabiaoi locus.i.locus Petri & gradus Cathedrę ſacerdotalis vacaret. *Cypri.4.epiſt.2. ad Antonianum.* eo tempore ſedens, quo Tyraonus infeſtus ſacerdotibus Dei, faoda atq; infanda comminaretur, multo patientius & tolerabilius audiens leuari aduerſum ſe æmulum principem, quàio conſtirui Romę Dei ſacerdotē. *Ibid.* Corpora SS. Petri & Pauli tot annis ſepulta tranſtulit. *Damaſus.* Multas epiſtolas contra Nouati hæreſin ſcripſit. *Hier. Euſeb. Theod.li.3.haret. Fab.* Pauperes & viduas ſupra mille quingentos aluit. *Euſeb. lib. 6.c.43. ex ipſius ad Fabium Antioch. epiſt.*

Contra

Anni Christi		Anni mundi
	* *	
	Carthaginenſe Epiſc. 90. contra Priuatum, hæreticum, qui ob multa & grauia delicta fuit condemnatus. Cyp.lib.1.epiſt.3.	
	Romanum contra Helcheſatas Chriſtum in tormentes ſine peccato negari poſſe affirmantes.	
	22.	
252	u M. CORNELIVS	4340
	Romanus an. 2.	
254	menſ. 2. dies 3.	4342
	Vacat ſedes men.1.dies 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Dionyſio.	
	Antiochiæ Fabio an. 1. Demetrio an. 7	
	Hieroſolymis MeZabenne, an. 14.	
	✠ ✠	
	Principibus.	
	Decio Imp. trigeſimo.	
	Sapore Perſarum, ſecundo rege.	
	Azgua Aethiopum pretioſo.	
	Banthero Franc. Duce.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Schisma primum.

NOVATIANVS Presbyter Romanus et haresiarcha ope Nouati presbyteri Carthaginēsis (quem Theodoretus lib. de Fabul. hareti. & sape Epiph. Euseb. ac plerique aly confundunt cum Nouatiano) creatur in Antipapam. Cypr. epist. ad Iubaianum *& ad Pompe. Hiero. in* Catal. Contra *eum acta sunt duo* Concilia *Romanum episc. 60, cum Presbyteris totidem & plurimis Diaconis. Plat. Euseb. 6. cap. 43, &* Carthaginense. *Cypr. epist. ad* Cornel. *Negabat requiri Oleum siue* Chrisma *in confirmatione. Theod. de fab. hær. Reijciebat satisfactiones pro pœnis peccatorum.* Cypr. *lib. 4, epist. 2. Peccatoribus post baptismū & lapsis pœnitentiam denegabat.* Chry. *hom. 20 Heb.* Cypr. *li. 2. ep. 2. Amb. lib. de Pœn. c. 6. Primus reprobauit confessiones Soc. lib. 5. cap. 19. Secundas nuptias damnabat? baptizatos à* Catholicis *rebaptizabat,* Idem.

TRIA Concilia *celebrantur* Carthagini. C*ypr. ad* Iuba*ia*. *Celeberrimum fuit cōtra negantes infantes baptizandos ante 8 diem.* Cypr. *lib. 3. epist. 8. August. epist. 48.* Ca*tera apud* Cyp. *li. 1 epist. 2 & 4.*

Conc. *Antiochenum. Euseb. lib. 6, cap. vlt.*

∴ ∴

Contra hūc & eius successores diu in Schismate Nouatianus S.R.E. presbyter Romę Episcopus fuit, deinde Nouatiani in Episcopatu successores, qui Romæ vsq; ad Cælestini Papæ pontificatum permāserunt, à quo deinceps publiceè episcopū habere prohibiti sunt. *Onuphrius è Socrate. lib. 7, cap. 11.*

Quæstio inter Romanam & Aphricanam ecclesiam, num hæretici rebaptizandi essent. *Euseb. lib 7, cap. 2. & seqq.*

Nouatianotum siue Catharorum hæresis. *Euseb. 6, c. 43 & 44. Cypr. lib. 2, ep. 10, lib. 3, ep. 2 & 3, lib. 4, ep. 2.* Etiam Istorum Lutherani & Caluinitæ spurij sunt. Nam eorum erant capita, nullum esse in Ecclesia pœnitentiæ sacramentum, nullam debere fieri Sacerdoti exomologesin, siue peccatotum confessionem, &c. *Ibid. Cypr. & Pacianus lib. contra eos peculiari.* Non vnum esse (Romanum) in Ecclesia episcopum, è quo cæteri pendeant. *Eus. lib. 6. c. 43.* contra quod dogma Cypriani multæ epistolæ & totus liber de vnitate Ecclesiæ, quem & proinde aliqui inscripserant de Simplicitate prælatorum. Item Decretales pontificum illius sæculi Epistolæ. Nouatianus scilicet exciderat spe Romani pontificatus potiundi, quem magno ambitu petiuerat. *Cypr. Ibid. Cornelius Fabio Antioch. lib. 6. Eus. cap. 43.*

Eos semper proprium habētes episcopum perdurasse Constantinopoli vsque ad illius excidium per Turcos mentiuntur Magdeburgenses Cent. 3, cap. de Hereticis.

Hæretici & Schismatici, qui reuertebantur ad Ecclesiam, cū hac fidei professione in Africa & Romæ, vbi maximè Nouatiana hæresis grassabatur, recipiebantur. Vnum Deum, Vnum Christum Dominum, Vnum Spiritum sanctum, Vnum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere. *Cypr. lib. 3, epist. 11. Cornelius apud Eus. ibid.*

HVMANA.

Pestilentia toto orbe grassatur, maximè Alexandriæ & in Ægypto. Qua occasione Cyprianus librū de mortalitate scribit.

Gotthi siue Getæ prouincias Romanas ad Danubiū tunc primò inuadunt.

Decius in Barbarico bello inter confusas turbas gurgite paludis submersus est, ita vt nec cadauer eius inueniri potuerit filius vero eius interficitur. *Victor.*

Mox Sapor Persarum rex Romanis penè exitialis fuit. Nam bis in Mesopotamia profligatis & Mesopotamiam eis eripuit, & Imperatorem ipsorum Valerianum viuum cepit, nec vnquam reddidit.

23

Anni Christi		Anni mundi	
254	x M. LVCIVS I. (*Lucianus Niceph.*) Romanus, an. 3.	4342	x AD HVNC quoque Cypriani extant epistolæ, scripsit epistolam ad Episcopos Galliæ & Hispaniæ consolatoriam. *tom. 1 Conc.*
			A Valeriano martyrio consumitur. *Damasus.*
257	mens. 3. dies 3.	4345	Moritur Origenes 70 ætat. anno. *Eus. 7, c. 1,* annis 150 ante Hieronymi ætatem. *Epist. ad Pammac.* Sena millia librorum scribit. *Epiph. hæres. 64.* Auctor fuit ecclesiarum, vt vocant, collegiararum. *Hieron.*
	Vacat sedes mens. 1. dies 5.		Intra spatium 12 annorum totam sacram scripturam interpretatus est stando libros componens. *Suidas.*
			Opera eius trifariam secta in Scholia, Homilias, & Tomos. *Hier. prolog. Homil. Orig. in Ezech.*

y PRIMVS veſtes ſacerdorales & teguméta altarium inſtituit. *Iſidor.* vel potius inſtituta ab Apoſtolis commendauit. Nam Petalo mitræ quodá genere in re diuina vſum fuiſſe D. Ioan. Euangeliſtam Polycrates apod Euſebium teſtatur. Veſtis ſplendida ſacrificátium apud Clem. lib. 8 Conſt. c. 16, veſtis pura pontificũ apud Dionyſ. in Eccl. Sacratæ pallæ in vetere Caoone Soteris. Euchariſtiæ operta velatáq; apud Orig. bom. 5. Num. & alibi. Ornamenta, cum Optato lib. 3. Inſtrumenta Dominica, cum Aug. epiſt. 165. intelligebát autem vaſa, & veſtimeota & eiuſmodi quæ ad miniſterium Dei cooſecrabantur, *vt ait Iuſtinian. §. ſacræ. de rerum diuiſio. et leg. Sancimus. Cod. de ſacroſanctis Eccl.* & quę ad cultum Domioicæ paſſionis pertinent, ex conſortio corporis, & ſanguiois Domioi veneráda, *vt Hieronymus inquit epiſtola ad Theoph. Alex. ante libros Paſchales.*

Hoc vero decretum Srephano tribui videtur, quia ſacrata & Eccleſiaſtica veſtimenta in vſu quotidiano non habenda decreuit. *Ipſe epiſt. 1. Damaſus ca. 24, Beda & Ado in Martyrologio.*

Reliquit duas epiſtolas decretales, *tom. 1 Conc.* Ioter Miſſarũ ſolennia occiditur, *Platina.* Sub Valeriano martyrio afficitur. *Damaſus.*

Ad hunc ſcripſit Cyprianus, ſeorſum lib. 3, epiſt. 13, qua eum rogat, vt faciat pleoiſſimas literas ad coëpiſcopos in Galliis conſtitutos, vt Martianum Arelatenſem, à ſua communicarione ſegregeor, & alias dirigat in Prouinciam, & ad plebem Arelate conſiſtentem, quibus abſteoto Martiano, alius in locũ eius ſubſtituatur. Audis authoritatem Romani Pont. io Gallos, dum eorũ Epiſcopos abſtioet (id eſt, abdicat & deponit.)

Quęſtionem an hęretici ſint tebaptizaodi decidit, *Euſeb. lib. 7, cap. 2.*

Qoi propterea Heleno, Firmiliano & cunctis per Ciliciam, Cappadociam, Galatiam & vicinas geotes Epiſcopis excommuoicationem minarus eſt. *Ibid. c. 5.*

Noëtij & Sabellij hęreſis oritur apud Ptolemaida Pentapoleos, *Lybiæ. Theod. Euſeb. 7, cap. 4 & 5. Hilar. lib. 6 de Trinit. Baſil. contra Sabel. Epipha. in pana.* Tamen Caluinus io Inſtitu. *libr. 1, cap. 13, ſect. 4* ſcribit hunc poſt Arrium vixiſſe, magoa antiquitatis, vt aliarum rerum, ignoratione.

Sabelliani inter cętera culpabant Catbolicos, quòd eorum mulri fierent Monachi. *Baſ. epiſt. 63.*

Emerſerunt & alij hęretici aquam vino in Euchariſtia non miſcentes. *Cypr. lib. 2, epiſt. 3.*

Floret impius ille philoſophus, nomine Malcus, cognomento Porphyrius, Plorini diſcipulus. *Ipſe in vita Plotini, Euſ. 6, c. 14.* Scripſit in Chriſtianos 14 libros. *Suid. et Hieron. in Daniel.*

NONVM bellum in Chriſtianos per Valerianum Imp. *Euſeb. 7, cap. 9, & ſeqq. Oroſ. 7. cap. 22. Pompon. Letus in Valer.*

In eo Cyprianos trũcatur capite, Lucius, Stephanus, Sixtus PP. Hyppolytus, Laurentius Diaconus voo menſe aote Cyprianũ & alij quáplures martyres occubuerunt. *Euſ. in Chron. Amb. 1 offic. cap. 41.*

Valerianus ergo octauus poſt Neronem Eccleſiæ hoſtis fuit: vnde & eius perſecutio octaua dicitur à Sulpitio, Euſ. Aug. Oroſio.

A Sapore

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Dionyſio.	
	Antiochiæ Demetrio.	
	Hieroſolymis Mezabenne.	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Gallo Hoſtiliano cum fil. Voluſiano, an. 2, vſque ad Valerianum & Gallienum Impp.	
	Sapore Perſarum ſecundo.	
	Azgua Æthiopũ pretioſo.	
	Barthero Fran. duce.	
	∴ ∴	
	24	
257	y M. STEPHANVS I. Romanus, an. 7.	4345
264	menſ. 5. dies 2.	4352
	Vacat ſedes dies 22.	
	∴ ∴	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Dionyſio.	

Anni Christi. | Anni mundi.

* *

Antiochiæ Demetrio, deinde Paulo Samosateno Heresiarcha, an. 11.

Hierosolymis Mezabenne.

∴ ∴

Principibus.

P. Licinio Valeriano cum fil. Cornel. Licinio Gallieno Imp. an. 4, deinde Solo Galieno, an. 11.

BELLVM PERSICVM.

Sapore Persarum 2.

HHerch Æthiopum pretioso, an. 21.

Barbero Franc. duce.

CONC. *Carthaginense Episcoporum Africanorũ præsente Cypriano contra baptismum hæreticorum. Cyp. ad Stephanum. Sed iidem patres sententiam mutarunt, et contrarium decretum emiserunt. Hieron. contra Luciferianos. Unde Aug. epist. 48 istud cõcilium ait vel fuisse fictum, vel mutatum.*

∴ ∴

25

264 z M. SIXTVS II. Atheniensis Philosophus, an. 2. 4352

267 mens. 10. dies 23. 4355

Vacat sedes mens. 1. dies 5.

A Sapore captus ignominiosa seruitute, deinde morte consenuit. Tam claro Dei indicio territus Gallienus pacem Ecclesiis trepida satisfactione restituit. *Oros. lib. 7, cap. 15.*

Sicque pax fuit Ecclesiis per annos fermè quinquaginta. *Sulpit. lib. 2.*

Impia illa persecutio effecit, vt Valerianus ad bellum Persicum profectus, in manus Saporis Pers. regis viuus venerit. A quo captus scabelli loco Sapori fuit in equõ ascensuro, ad mortem vsque. Neque enim vnquam à filio Gallieno redimi potuit. *Aurel. Victor.*

Quin & tandem excoriatus saléque conditus. *Euseb. in Sermone ad conuentum Sanctorum.*

Præterea filio Galieno miserum imperium attraxit. Sub eo enim nulla reip. pars fuit integra, triginta tyrannis exortis, qui vno tempore alij in aliis terris exercuere imperium, in quibus etiam fœminæ Romano illuserunt imperio. *Trebellius, Vopiscus. Eutrop.*

Dionysius Alexandrinus Origenis discipulus. *Euseb. lib. 6 & 7*, qui præter alia multa, scholia in opera D. Dionysij Areopagitæ, quæ extant, scripsit. *Anast. Anthioche. ἐν ὁδηγῷ.* Ea citat Maximus antiquissimus eiusdẽ Areopagitæ interpres, *prima annotat. in 5 cap. de cœlest. Hierar. & alibi.*

HVMANA.

Cilicia, Syria, Cappadocia à Sapore vastantur. Alemanni Galliis hostiliter vexatis in Italiam transgrediuntur. Gotthi Pontum, Græciam, Asiam populantur. Quadi & Sarmatæ Pannonias occupant. Germani in Hispania Taraconem oppugnant. *Eus.*

Imperium Romanum tunc cadere cœpit; exorientibus vbique tyrannis, quos 30 Gallienus partim occidit, partim debellauit, vnde nonnulli hic constituunt interregnum. *Treb. Pollio, Oros. lib. 7, cap. 22.*

Omnibus ferè prouinciis odio Gallieni deficientibus. Quæ imperij perturbatio durauit annos plus 15 vsque ad Probum, qui omnes tyrannos sibi nomen & insignia Imperatorum sumentes oppressit.

Porphyrius, Iamblychus & similis farraginis Platonici.

z E PHILOSOPHO Pontifex. Duas reliquit epistolas, quarum prima est de Trinitate, *1 tom. Conc.*

Huic Laurentius Diac. inseparabiliter adhæsit vsque ad extrema vitæ supplicia. Ecclesia tum auro & opibus in vsum ministrorum & pauperum abundabat. *Amb. lib. de Officiis.*

Sub Valeriano martyrium facit. *Damasus.*

Post eius mortem ob persecutionis atrocitatem sedes annos duos vacauit, decerptis 15 diebus, quanto tempore Romani presbyteri, vacanti Ecclesiæ præfuerunt. *Damasus.*

Platina triginta quinque dies tantum numerat, quod hic secuti sumus.

Finita persecutione Gallienus edicta pro Christianis facit, inter ea, vt loca τῶν κεκλημένων κοιμητηρίων, Cœmeteriorum, quę vocabantur, reciperent. Eus. lib. 7, c. 13, pag. 75 exemp. Græci. Ita à prima Ecclesia eorum fuisse solennem vsum & nomen audis, ad quę propterea persecutionem renouans Iouius Maximinus conuentus fieri

alio edicto pòst vetuit, *Idem lib.9,c.2, pag.101.* In his quid fieret lege apud Greg. Turonensem lib. de Gloria confessorum, c.63, nempe freqnens occulti psallenti mysterium. Sic enim appellat mysticam mensam pro Defunctis.

Sic pax Christianis reddita per annos 40, vsque ad 19 Diocletiani, adeo vt facultas regendi prouincias & iurisdicendi Christianis concessa fuerit, vrbes integræ Christum profiterentur, &c.

Victorinus Pictauiensis, Tryphon, Phileas Thebaïdæ, Archelaüs Mesopotamiæ, Eusebius Laodiceæ Episcopi, & Melchior Antiochenus Presbyter, contra hæreses & in sacra Biblia scribunt. *Hieron. in Chron. Trith. de script. Eccl.*

Nepotiana hæresis. *Eus. lib.7, c.23.* à Nepote episcopo Ægypti, qui & laudatur alioqui ab instituta quadā Psalmodia. *Ibid. cap.2.*

Paulus Eremum primus colere incipit. Hinc Eremitarum origo. *Hieron. in eius vita.* suprà tamen audiuimus è Damaso Thelesphorum nonum à Petro Pontificem fuisse Anachoretam. Nempe Anachoretica vita potest transigi extra deserta & inculta loca.

HVMANA.

An. 265 Germani vlteriores Hispaniam, præsertim Tarraconensem per 12 ferè annos deuastant. *Oros. lib.2. cap.15. Rhenanus lib.1 rerum Germ.*

a HVIVS origo ignoratur. Hoc tantum scitur fuisse Monachum. *Damasus.*

Vnde apparet in prima Ecclesia inter medias persecutiones, extitisse qui hoc S. institutum profiterentur, hoc enim etiam tempore Paulus cuius vitam scripsit Hieronymus, Eremum incolebat siue metu persecutionum Decij & Valeriani, siue Sanctæ Philosophiæ studio.

Scripsit epistolam ad Seuerum Cordubensem, *Tom.1 Conc.*

Presbyteris Romanis (qui Cardinales postea appellati sunt) parœcias vrbis distribuit, itémque Episcopis Dioceses, vt se quisque certis contineret limitibus. Tale aliquid accidit in vetere Synagoga, scribente Iosepho lib.7, cap.9. Ante Dauidem quisque leuita vndecumque venisset Hierosolymam, quolibet tempore habebat potestatem ingerēdi se ministerio citra discrimen (è Deut. 18, v.7) Sed postea Dauid in 24 ordines ministros tēpli distinxit (1 Paral.24) vetuitq; ne alij aliorum ordinem perturbarent. In quo cum Mose pugnabat. *Hæc ille.* Pugnare autem intellige non contra Mosem decernere, sed præter Mosem, vel non Mosem, sed abusus è Mosis lege ortos corrigere. Quod de reliquis similiter censendum, quæ legimus ab Ecclesia Ecclesiævè pontificibus ad superiores ætates addita. Nam Ecclesia perpetuo proficit, & pro natis occasionibus noua aliqua pietati commoda profert. Sic Salomon minimè contentus Mosis & superiorum temporum simplicitate, ad illius exemplar, quantumuis à Deo præscriptum, innumera adiecit, de quibus sup. pag.115 & seq.

Primus consecratus fuit ab Ostiensi Episcopo Maximo, atque hinc deinceps statutū, vt Papa ab ep. Ostiēsi deinceps consecraretur. *Sigibert. in an.1181.*

Amplifi-

Anni Christi. | Anni mundi.

Patriarchis,

Alexandriæ Dionysio.

Antiochiæ Paulo Samosateno.

Hierosolymis Mezabenne, deinde Hymeneo, an. 31.

∴ ∴

Principibus.

Eisdem Impp. & regn.

HHetch Æthiopum.

∴ ∴

6

267 | a M. DIONYSIVS Græcus ex monacho PP. primus, an. 6. | 4355

273 | mens. 2. dies 4. | 4361

Vacat sedes dies 6.

∴ ∴

∴ ∴

Anni Christi. 267

∴ ∴

Patriarchis.

Alexandriæ Dionysio, mox Maximo, an. 18.

∴ ∴

Antiochiæ Paulo Samosateno, deinde Domno, an. 3.

∴ ∴

Hierosolymis Hymeneo.

∴ ∴

Principibus.

Solo Gallieno (qui aliquam pacẽ dedit Christianis edicto publice persecutionem amouens Euseb.7, cap.20.) & post eum Flauio Claudio Imp. an. 2.

∴ ∴

Sapore Persarum secundo, deinde Ormisda, an. 1. d.10.

∴ ∴

∴ ∴

* *

273

Anni mundi. 4355

Amplificauit Ecclesiam Catholicam. Cui non defuit sedes Hierosolymitana, Antiochena & Alexandrina, multis vbique subortis hæresibus. Extat epistola Antiocheni concilij ad ipsum, & ad alios episcopos contra Paulum Samosatenum apud *Eus. lib. 7. cap. 26.*

Tunc obiit Dionysius Alexand. Origenis olim auditor. *Eus. 7. cap. 25.* Postquam apologiam edidisset ad Dionysium pap. & sibi falso obiectos errores refutasset, ac docuisset filium Dei Patri esse consubstantialem, non opificium. *Athanas. ep. ad Arianos, & in Synodo Arim. Niceph. ex Basilio lib. 6. c. 25.*

Floret Gregorius Neocæsariensis Ponti Episc. à Latinis magnus, à Græcis mirabilis seu mirificus ob crebra miracula cognominatus, dictúsque Theodosius. *Euseb. 7. cap. 24. Plati.*

Paulus Samosatenus Artemonis & Ebionitarum hæresim resuscitat, Christum à sola Maria ortum docens. *Euseb. 7. cap. 23. & lib. 5. cap. 27.* Eam cum Ariana confundit Caluinus contra libel. de offi. pij viri.

Ab eo Paulianistæ c. 19 Niceni concilij, siue Pauliani apud Aug. de Hęres.

Malchion linguæ Græcæ professor scholæ Antiochenæ præest. Samosatenum expugnat. *Euseb. lib. 7. c. 29.*

Hvmana.

Zenobiam Persę, deuictis Romanis, Syriæ & Phœniciæ gubernatricem dant. Quæ quia cum Iudæis sentiebat, facile Paulo Samosateno gratificata est. *Theodori. de her.*

Gallienus pacem nostris concedens, permittit recipere, quæ prius amiserant, cœmeteria. *Euseb. lib. 7, cap. 13.* aduersus Posthumium, qui 7 annis iam imperatorium nomen tenebat in Gallia, exercitum mittit & Francos Rheni accolas sibi adiungit. Atque hic primum Francorum mentio in Romanis bellis.

Victorious, quem consortem imperij Gallici Posthumius fecerat, Lolliano Posthumij percussore cæso, solus illic Imperat. deinde Marius Faber ferrarius triduo, mox Tetricus. Quo victo Aureolus pacẽ cum Gallieno facit. Qua, cæde Gallieni, soluta à Claudio Imp. vincitur & imperio exuitur.

Sapores rex Persarum secundus, qui antea à Gordiano victus fuerat, Syriam, Ciliciam, Capadociam populatus, Valerianum Imp. capit. *Eutrop. Iulius Capitol.*

Odenatus Palmyrenorum Rex Orientis imperium occupat Sapore cæso, & castris ad Ctesiphontem locatis. *Treb. Pollio.*

A Gallieno in regni consortium assumptus Augustus dicitur. Mox insidiis consobrini sui Mæonij cum Herode filio suo occiditur.

Zenobia eius vxor cum filiis Herminiano & Timolao regnum Orientis administrat. Palmyreni Sabba & Timogene ducibus bellum Ægyptiis inferunt. *Trebel.*

Tetricus inuasit Hispanias & Gallias vires & neruos imperij. *Ibid.*

Claudius Imp. 320000 Gotthos, Pontum, Græciam, Macedoniam, Illyricum, & Italiam vastantes occidit. *Trebell. Pol. in Claud.*

4361 Fratrem Quintillum collegam habuit diebus 17.

b FOELIX tres reliquit epiſtolas, tertia eſt erudita de fide. Nam tum Eceleſiam vexabat Satanas & ferro tyrannidis & Stylo hæreſeos. S. Martyres in Eccleſiæ diptyca repoſuit. Martyrio coronatur. *Damaſus.*

DECIMVM bellum ſeu perſecutio per Aurelianum Imp. qui primus Imp. diadema capiti impoſuit, *Vſperg. Euſ.7, cap.25.* vbi tamen meditatum perſecutioné ſolum, non executum, Aurelianum videtur ſignificare. Quo facit, quòd Eutropius, Vopiſcus & Euſ. in Chronico prodiderunt, Aurelianum poſteaquam perſecutionem decreuiſſet, fulmine ſubitò territũ, paulò pòſt interfectum eſſe. Quare à paucis nominatur inter perſecutiones.

Manichæorum hæreſis à Manete ſine Manichæo Perſa ſumit originem. *Epiph. Euſeb.7, cap.26.*

Negabat liberum Arbitrium. *Auguſt. lib. de Libero Arbitrio.*

Rex Perſidis ei cutem detrahi iuſſit & ita interfici. *Epiph. hæreſ.66.*

Aſſerebat, Baptiſmum in aqua nihil cuiquam ſalutis afferre. *Aug. de hæreſ. cap.46.*

Error eius de duobus diis, bono & malo, quorum malus res iſtas inferiores moderetur, bonus nihil hic agat, hodie perdurat in Perſide, Indiis & cæteris Orientalioribus Prouinciis. Quare & Idolum in ſuis fanis habent ei prorſus ſimile, quo noſtri pictores Diabolum exprimunt, nigrum, cum cornibus, dentibus aliquot recuruis ex ore prodeuntibus, Simum, &c. *Oſorius de Emmanuele.*

Vnde inter mũdi legiſlatores reponitur ab Hebræis, quibus res Orientis non fuerunt ignotæ. *R. Abraham in Cabb. El. in Tiſbi.*

Adam diſcipulum in ſuperioris Orientis partes emiſiſſe fertur. *Epiph. in Pan.*

Vnde fortaſſe fabula Adam in Indiæ aliqua parte ſepultum, eiúſque ſepulchrum ab Indis celebrari & coli, apud hos, qui de rebus Portugalenſium hodie ſcribunt.

De eo ſic Cabbala hiſt. Heb. Diebus Saporis regis Perſarum prodiit in mundum Manes, contendens duos eſſe deos, Vnum viuificantem & efficientem bona omnia. Alterum interficientem, & omnis generis mala inferentem. Legem ſui cerebri Magis perſuaſit, euaſitq; in gentem magnam. Sed interemit eum Sapor aſtu. Et, *Elias in Tiſbi*, ab hoc hæreticos appellamus Minim ſiue Mineos.

Cyrillus Antiochenus Epiſcopus, Dorotheus Eunuchus doctus in Hebraïcis & Græcis, Anatolius Laodicenus theologiæ ſcriptores. *Euſeb. in Chron. & hiſt. Eccleſ.7, cap.32.*

Anatolius, ſcholæ Ariſtotelicæ Alexandriæ præficitur. *Euſeb. lib.7, cap.32.* multa ſcripſit. *Hiero.*

Aurelianus initio Chriſtianis ita æquus, vt ſuam etiam in frequentiſſima contra Paulum Samoſatenũ Synodo, Antiochiæ authoritatem interpoſuerit, & Samoſatenũ de Eccleſia cedere nolentem exire manũ publica compulerit, præcipiens epiſcopatum tradi, quibus Italiæ Sacerdotes & Romanus Pontifex, quem Chriſtianorum ſummum eſſe intellexerat, ſcriberent. *Euſ. lib.7, cap.25.*

Quare Domnus Samoſateno eſt ſubſtitutus. *Ibidem.*

Hac enim etiam ætate celebris & florens erat Petri & Romanæ Eccleſiæ primatus poteſtatibus inferni terribilis. Nam & eũ prædicabat Porphyrius Ethnicus in libris contra

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	HHerch Æthiopum pretioſo. *Bathero Franc. Duce.*	
	CONC. *Romanum de filij conſubſtantialitate, Athan. de Syn. Arimini & in epiſt. contra Arianos de ſententia Dionyſ. Alex.*	
	CONC. *Antiochenum contra Pa. Samoſatenum, Euſeb.7, cap.23 & 25.*	
	27	
273	b M. FOELIX I. Romanus, an. 4.	4361
277	menſ.3. dies 15.	4365
	Vacat ſedes dies 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Maximo.	
	Antiochiæ Domno, deinde Timacho, an. 6.	
	Hieroſolymis Hymenco.	

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Claudio trigesimo quarto, Imp. deinde Aureliano an. 5 mens. 6.	
	Varabane, an. 5.	
	HHerch Æthiopum pretioso.	
	Clodio Fran. Duce.	
	∴ ∴	
	CONC. *alterum Antiochenum contra eundem Samosatenum. Eus. lib. 7, cap. 25.*	
	Vtrumque Aurelianus Imp. initio Christianis aquus sentiens à Rom. Pontifice approbari ratum esse iussit. Theod. de fab. haret.	
	∴ ∴	
	28	
277	x M. EVTYCHIANVS Lunensis Tuscus, an. 1.	4365
278	mens. 1. dies 1.	4366
	Vacat sedes dies 8.	
	∴ ∴	
	✱ ✱	
	∴ ∴	

Contra Christianos, vt inuidiam D. Paulo conflaret (*Hieronym. in 2 Gal.*) Tertul. lib. de Pudicitia proximè scripserat Claues Soli Petro commissas & Ecclesiam super ipso extructam esse *lib. de Prascr.*

De monogamia & alibi Romanam Ecclesiam fœlicem, Ecclesiarum matricem, &c.

Cyprianus nouissime martyrio coronatus, *lib. 1, epist. 3, & in tractatu de Vnitate Ecclesiæ, siue de simplicitate prælatorum.* Principalem Ecclesiam Petri Cathedram, à qua vnitas sacerdotalis exoriatur. Ibidem, Ecclesiam supra Petrum esse fundatam, vt & alibi passim, vt lib. 4, epist. 9. Tract. 2 De habitu Virg. in epist. ad Iubaianum, epist. ad Quirinum. Serm. 3 de bono patientiæ. Lib. autem 1 epist. 8. Vnum esse Deum, & vnum Christum, & vnam Ecclesiam & Cathedram vnam super Petrum Domini voce fundatam, aliud sacerdotium constitui non posse, &c. lib. 3, epist. 11. Vnum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere, è quo cæteri pendeant. lib. 4, epist. 8. Romanam Ecclesiā (hîc temetipsum prodidisti Centuriator, 3 Cent. pag. 84) ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholicæ Ecclesiæ esse agnoscendā. Et ex Græcis eiusdem sæculi Origenes secūdus Ecclesiæ magister post Apostolos (sic enim eum vocauit Antiquitas) super Petrum ædificatam esse Ecclesiam, in Psal. 1, citantibus Euseb. lib. 6, hist. cap. 18. Niceph. lib. 5, cap. 16. Petrum Ecclesiæ esse fundamentum & petram solidissimam, super quam Christus fundauit Ecclesiam, *hom. 5 in Exod. & tract. 5 in Matthæum.*

Petrum Apostolorum esse principem, *homil. 17 in Lucam.*

HVMANA.

Aurelianus Sueuos & Sarmatas vicit. *Trith.*

Marcomannos ad Placentiam, & Barbaros in Illyrico & Thracia. Hinc ad Orientem mouens multa amissa recipit.

Zenobiam Palmyræ, Antiochiæ & multarum regionum Orientis reginam cepit. & in triumphum catenis aureis vinctam post suum currum traxit.

Primus Diadema apud Romanos capiti innexuit, gemmísque & aurata omni veste, quod adhuc ferè incognitum Romanis moribus videbatur, vsus est. Porcinæ carnis vsum populo instituit. *Sextus Victor.*

Aureliam Galliæ vrbem struxisse dicitur, & de suo nomine appellasse.

Sæuus & sanguinarius omni tempore, etiam filij sororis interfector, ab amicis interfectus est in itinere medio inter Constantinopolim & Heracleam. *Victor.*

e MARTYRES Christi 342 suis manibus sepeliuit, constituens ne vllus Martyr sine Dalmatica, aut collobio sepeliretur. *Damasus.*

Duas reliquit epistolas. Prima est de veritate Dominicæ incarnationis ad Iohannem & omnes Beticæ Episcopos, *1 Tom. Conc.*

Martyrium patitur. *Damasus.*

Eius decreta habentur apud Gratianum 20. q. 2. c. statuimus.

Quidam inter hunc & Fœlicem numerant Marcum

Ll

confessorem, quem dicunt sedisse 8. an. M. 2. D. [illegible] eúmque solum martyrium post tot cootinuas persecutiones euasisse, quod ex veteribus historiis & ratiooe tempnrum coosistere oequit. *Fascic.*

HVMANA.

Septimius apud Dalmatas Imperator effectus mox à suis obtruncatur. *Victor.*

Monetarij in vrbe rebellantes, vltima crudelitate ab Aureliano afficiuntur. *Idem.*

Tetricus quoque in Galliis Imp. factus ab eodem corrector Lucaniæ designatur cum ioco, Sublimius babendum regere aliquam partem Italiæ, quam trans Alpes regnate. *Idem.*

d EXTAT eius epistola de veritate incarnatioois. Inter martyres à Damaso reponitur.

Sacros ordines quatuor minores, duos maiores ante sacerdotium instituisse fertur. *Volater.*

Sed falso & indoctè. Caius quidem io sua epistola bos gradus enumerat & commendat, ac iis ad Episcopatum conscendi docet: verum ante eum id fecerat Cornelius epistola ad Fabianum Antiocheoum apud Euseb. lib. 6. cap. 43, qui se Romæ inter medias persecutiooes habere asserit Presbyteros 46, Diaconos, Sub-Diaconos 7, Acolythos 42. Exorcistas cum lectoribus & ostiariis 52. Et Cyprianus ad eundem Corneliũ Papam initio epist. 55, se Saturum Acolythum babuisse narrat, quem in lectorem ordinatum dixerat epist. 24 ad Presbyteros & Diacooosfratres. Et epistolarum exemplaria quædam mittit ad euodem Cornelium per Messium bypodiaconum & Nicepborum Acoluthum ep. 42.

Et sursum versus Ignatius in fine epist. ad suos Antiocheoos gradatim eos oomioat & salutat. Clemens epist. 3, denique Apostoli ipsi Can. Apost. 42 & 43, quem quidem carooem semper habuisse vim Chrys. docet bo. 53, operis Imperf. in Matth. Vt omittam Ambrosium illud Eph. 4. *Dedit quosdam Apostolos*, de borum 7 ordioum officiis ioterpretantem & Hierooymum Onesimum Pauli Acolytbum vocaotem prolog. epist. ad Thess. & Syoodum Carth. 4. cui subscripsit August. eorum antiqua ministeria exponentem.

Hierarchitarum siue Hieracitarum bæresis. *Epiph. August. de beres.*

Archelaüs Mesopotamiæ & Titus Bostræ in Arabia episcopi Manem oppugnant. *Hier. in Catal. Nicepb. lib. 6, cap. 32.*

Theonas Alexan. qui ob elegantiam & eruditionem Origenes Iunior oominatus est. *Hiero. in Catal.*

HVMANA.

Tacitus, cum sex menses vacasset Imperium, ex S.C. Imperator euadit. Cui post 6 alios menses mortuo cum succedere esset conatus Florianus frater, tandem Probus ab exercitu eligitur.

Florianus post 60 diem, quasi per ludum Imperio vsus, incisis à semetipso veois, effuso sanguine consumptus est. *Victor.*

Demetrius Probi Imperat. frater Episcopatum gerit Bizaotij

Anni Christi.		Anni mundi.
	·:· ·:·	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Maximo.	
	Antiochiæ Timaco.	
	Hierosolymis Hymeneo.	
	·:· ·:·	
	Principibus.	
	Eisdem Imperantib.	
	Varabane 2 Narseo Persarum Imp. an. 16.	
	HHerch Æthiopum pretioso, deinde Besasene m. 1. Guachena dieb. 2, Hadas mens. 4.	
	·:· ·:·	
	29	
278	d M. CAIVS (*Opeato Gaius*) Dalmatæus de genere Diocletiani Imp. an. 11.	4366
289	mens. 4. dies 12.	4377
	Vacat sedes dies 11.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Maximo, deinde Therna, an. 16.	
	Antiochiæ Timacho, deinde Cyrillo, an. 20.	
	Hierosolymis Hymeneo.	

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

Principibus.

Aureliano trigesimo quinto, Tacito, mense 6, Floriano, Probo, an. 7.
Caro cum filiis Carino, & Numeriano, an. 2.
Diocletia. ordine successionis Impp.

∴ ∴

Varabane Narseo Persarũ.

∴ ∴

Saghel Æthiopum pretioso an. 3, deinde Affe, an. 14.

* *

Clodio Fran. Duce.

∴ ∴

30

289 — 4377 — e M. MARCELLINVS Roma. an. 6.
295 — 4383 — mens. 2. dies 16.

Vacat propter atrocitatem persecutionis sedes an. 7.
302 — 4390 — mens. 5. dies 25.

∴ ∴

∴ ∴

Byzantij & pro successore Probum filium ordinat. *Niceph. lib. 8, cap. 6.*

Francorum, qui à Probo Imp. sedes obtinuerant, quidam Græciam, Siciliam, Africam populantur. *Zosim. lib. 1.*

Probus receptis à Barbaris 60 nobilissimis ciuitatibus, in prouinciam Germaniam totam redegit. Geticos populos aut in deditionem aut in amicitiam recepit, Blemyas subegit. Pacem cum Persarum rege Narseo fecit. Gepidos, Gautumos & Vandalos per totum pene orbem pedibus & nauigando vagantes, diuersis vicibus & victoriis oppressit. *Vopiscus.*

Alemannos vicit. Ac hîc primùm Alemannorũ mentio. Isauriam liberauit. Saturninum in Oriente Imperiũ affectantem, Bonosum stupenda bibacitate celebrem & Proculum in Gallia idem molientes, Britanniásque, Hispaniam & Galliam vendicantes oppressit. Hispanos, Gallos & Pannonios vineas habere permisit & vinum conficere. *Vopiscus, Eutrop.*

Ob præclaram vocem occisus est Syrmij in turri ferrata, Non fore opus militibus, cum hostes deessent. *Victor.*

Carus omni Parthorum regione vastata, occupata Perside, Seleuciam & Ctesiphontem vrbes, cum Mesopotamia recipit. *Vopisc.*

Ictu fulminis apud Ctesiphonta interiit. *Victor.*

Nam capitale ferè fuit vltra Ctesiphontem progredi.

Nemesianus Olympius Poëta, qui de Venatione scripsit.

e METV mortis coluit idola, sed postea cum cilicio & cinere in Sinuesano concilio suum agnoscens peccatum, liberè aliquantò pòst martyrium passus est. *Plati. & Nicol. Pap. epist. ad Michaëlem.*

Ei alij assignant annos noué, alij dũtaxat sex. Fortasse quia tribus annis non est habitus pontifex, ex quo in Synodo 300 Episcoporum & 30 presbyterorum damnatus est, vel potius pœnitentia ductus se ipse damnauit, quòd Idolis thurificasset in Isidis & Vestæ, necem fugiens, donec denuo fortissimè pugnauit accepta Martyrij laurea. Vnde & septem annos sedes vacasse fertur, id est, 4 post eius martyrium.

In hac Synodo Primatus & prærogatiua sedis Apostolicæ confirmata sunt. *1. Tom. Concil.*

Reliquit duas epistolas, vnam ad Solomonem episc. de diuinitate filij, alteram ad episcopos Orientales. *Tom. 1. Conc.*

VNDECIMVM bellum omnium grauissimum à Diocletiano in Orient. & Maximiano in Occid. excitatur, adeo sæuum, vt legio Christianorum Thebanorum duce S. Mauritio à militibus Cæsarianis iugulata sit, & 17 Christian. millia intra 30 dies variis cruciatibus perierint. *Beda, Euseb. 8, cap. 1, & seqq. Orosius 7, cap. 25. Hieronym. Damas.*

Decima persecutio ab aliis, quoniam Aureliani persecutio fuit potius cogitata, quàm executioni mandata. Eam autem aliqui inchoant Christi 303 & finiunt 312.

Nocte natalitiorum Christi 20 millia Christian. in templo comburuntur. *Niceph. 7, cap. 6.*

Integra vrbs in Phrygia, cuius magistratus & ciues omnes erant Christiani, militibus circundata incendio

cum cunctis habitatoribus cremata est. *Ibid.c.20.*

Propterea lues & fames maxima fuit per vniuersum orbem diuina vltione, *Eus[e]b.9, cap.8.*

Martyrium patiuntur Marcellinus Pap. Sebastianus, Serena Diocletiani ipsius vxor, Lucianus, qui septimo loco in Græcum vetus testamentum conuertit. Vincentius, Christophorus, Blasius, Geruasius, Protasius, Cosmas, Damianus, Quintinus, Gorgonius, Agnes, Lucia, Pantaleon, Bonifacius, Methodius Tyri, qui multa scripsit, Clemens Ancyranus, Euphemia, Georgius Cappadox Tribunus Mil. Barbara aliique infiniti. *Euseb.lib.8, cap.14. Niceph.lib.7, c.7. & seqq.*

Nullo bello maior vnquam numerus hominum deletus est, nec Christiani maiore vnquam triũpho vicerunt, quàm cum decem annorũ stragibus vinci non potuerũt.

Diocletiani persecutio nouẽnis, in qua subuersæ sunt per totum mundum Ecclesiæ, & cunctæ sacræ scripturæ, quæ inueniri poterant in plateis exustæ, omnes ordines Christianorum trucidati: ita vt nullum Christianitatis vestigium in nonnullis prouincię locis appareret. *Gildas de excidio Britaniæ.*

Aliis Decennis. Alioqui toto Imperij sui tempore infesti fuere Impp. Christianis, sed anno decimo nono infestissimi.

Die Sancto Paschæ Diocl. & Maxim. qui decimi post Neronem Christi nomen extinguere conati sunt, vel die Dominicæ Passionis, vastari Ecclesias trucidarique Christianos præcipiunt. *Euseb.lib.8, cap.2. Trip.lib.10, cap. vlt.*

HVMANA.

Maximinianus Herculius Amandum & Ælianum Bugaridæ factionis (turba Rusticorum sic se nominauerat) principes celeriter deleuit. Gallias pacauit. Gentianos vicit in Africa, nẽpe milites quingenarios aut vltra, qui regnum in Africa stabilire conabantur. *Pomp. Lætus.*

Carausius Britanniam occupat. an.7 frustra oppugnatur. *Eutrop. donec* insidiis Allecti occiditur, qui vbi regnũ tenuisset an.3 ab Asclepiadoto vincitur, redacta in Romanorum ius prouincia.

Narses Persarum rex Mesopotamiam & Armeniam premit. Gallerius posteà cum eo confligit primum infœliciter, sed refectis copiis ingenti victoria potitur, Ctesiphontem expugnat, totam Assyriam, & quinque prouincias trans Tigrim subigit. *Pompon. Eutrop.*

Veterius magister militum Christianos milites persequitur. Paulatim ex illo iam tempore persecutione aduersum nos incipiente. *Euseb.*

Carpocum & Basternarum gentes in Romanorũ solum transferuntur. *Euseb.*

Diocletianus à sui principatus initio annos signari voluit. Vnde Aëra Diocletiani appellata, quæ viguit annos 248. Vnde Epiphanius & Ambrosius sic aliquando notant suas epistolas. Sublata autem fuit an. D. 532, quo anno Codex Iustitiani promulgatus est. *Beda in Iustin.*

Post triumphum de Persis actum adorari voluit, pedésque sibi osculari, auro & gemmis calceamenta exornans. *Pomp. Lætus.*

Cum sola trabea purpura antè Romani principes à priuatorum habitu differrent. *Isidorus in Chron.*

Primus

Anni Christi.		Anni mundi.
289	∴ ∴	4377
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Theona.	
	Antiochiæ Cyrillo.	
	Hierosolymis Hymeneo, deinde Labdo, an. 3.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
295		4383
	Principibus.	
	∴ ∴	
	Diocletiano cum M. Valerio Maximiano Hercul. an. 20. Imp. quadragesimo.	
	∴ ∴	
	Varabane Narseo, deinde Varanane 3. Seganesna, mens. 4.	
	∴ ∴	
302		4390.

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
289	*Narse, an. 8. Persarum.*	4377
	∴ ∴	
	Asse Æthiopum pretioso, deinde Azgheba, an. 23.	
	∴ ∴	
	Clodio Franc. Duce.	
	∴ ∴	
295	∴ ∴	4383
	CONC. *Romanum contra Marcellinū ipsum 300 Episc. et 30 Presbyt.*	
	∴ ∴	
	Duo Concilia, Sinuesanum in Campania Episc. 180, siue 190. Ancyranum (Gratiano Anchyritanum, aliis Anquiranū) I. confirmatum in Trullo ca. 2. Isidor. tom. 1. Concil. Plati.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
302	∴ ∴	4390

Primus adorari se iussit, cum ante eum cuncti imperatores salutarentur. *Oros. lib. 9.*

Quod Ioan. Cuspinianus & aliqui alij, vt inuidiā osculis pedum Romani Pontificis conflent, intelligunt, de adoratione siue osculatione pedum Diocletiani, vt hic mos à Diocletiano acceptus in communem vsum Christianorum peruenerit.

Atqui Diocletianus non primus fuit Imp. nec postremus, qui pedes suos osculandos prębuit. Seneca lib. 2 de Beneficiis cap. 12. Caius Cæsar dedit vitam Pompeio Pęno, si dat qui non aufert, deinde absoluto & agēti gratias, porrexit ad osculandum sinistrum pedem. Zonaras in vita Caligulæ, τοῖς δὲ ἄλλοις καὶ τῶν βουλευτῶν, ἢ τὴν χεῖρα, ἢ τὸν πόδα ὤρεγε προσκυνεῖν. Aliis senatoribus vel manum, vel pedem porrexit adorandum, siue osculandum.

Et apud alias gentes Euripides in Hecuba, Ἀγάμεμνον ἱκετεύω σε τῶνδε γονάτων, καὶ σοῦ γενείου, δεξιᾶς τ᾽ εὐδαίμονος Agamemnon supplex obsecro te per hæc tua genua, & per tuum mentum, & per tuam dexteram beatam. Homer. *Iliad. vlt.* Χερσὶν ἀχιλλῆος λάβε γούνατα, καὶ κύσε χεῖρας. Manibus, Achillis genua apprehendit, & osculatus est manus.

Apud Persas hęc consuetudo à priscis illis temporibus deducta in communi versabatur vsu. *Iust. lib. 6.*

De qua trita est Themistoclis historia è Plutarcho in eius vita. Quam Alexander, ne formam imperij immutare videretur, retinuit, vt & Purpula & reliqua Persica ornamenta. *Curtius lib. 3 & 6. Plutarch. de Fortuna Alexandri.*

Apud Iudęos cadebant super faciem suam coram rege & adorabant, *2 Reg.* 14. *3 Reg.* 1. imo & coram prophetis, *4. Reg. 4.* & quibuslibet superioribus, *Gen. 23, 27, 33, 43, 49, 50.*

Post Diocletianum verò Christiani etiam Imperatores id retinuerunt. Britannio magister equitum plebeio habitu pedes Constantij amplexus est. *Zonar. tom. 3.* Belisarius Gilimero Vandalorum regi capto persuadet, vt humi procūbat, καὶ τῷ βασιλεῖ ποιεῖσθαι τὴν προσκύνησιν. ὁ δὲ ἐποίει τὸ προσταττόμενον, καταχεόμενος δάκρυσι, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Βελλισάριος προσέπεσεν αὐτῷ, ἐνδεικνύμενος τῷ Γελίμερι, ὅτι οὐχ ὡς αἰχμάλωτος ἐκεῖνος τοῦτο ποιῆσαι ἀπαιτοῖτο, ἀλλ᾽ ὅτι οὕτω νενόμισθαι προσκυνεῖσθαι τοὺς Ῥωμαίων τοὺς βασιλεῖς, οἱονεὶ κουφίζων αὐτῷ τὸ δυστύχημα. & ita Imperatori adorationē deferat. Cui paret quidem, sed profusus lachrymis. Procubuit autem etiam Bellisarius humi ostendēs Gilimero, quòd non fuisset iussus hoc facere, quasi captiuus, sed quia moris esset adorare Imperatorem Romanorum, veluti eius calamitatem subleuando.

Cætera supra pag. 365.

Anni mundi.

A N N V S Christi C C C: quo Constantius Constantini magni pater Cæsar est constitutus, ardente Diocletiani persecutione & Romana sede vacante propter persecutionis atrocitatem.

Hoc superiore tertio centenario doctrina sic continuatur. Missæ descriptio. *Clemens lib. 7. Stromat. Tert. Fuse in Apolo. Cyprianus passim, vt ad Cæcilium ep. 63, cuius meminit Aug lib. 4 de Doct. Christ. c. 21. Orig. sæpius.* Continere verum Christi corpus. *Cyp. Ibid. & lib. de Cœna. & sæpius alibi. Tert. lib. de Resur. carnis.* Eucharistiam esse sacrificium. *Cypr. ex professo ad Cæcilium epist. 63. vbi verum & plenum sacrificium. & de Cœna, sacrificium perpes & semper permanens holocaustum. Tert. lib. de cultu fœmi. Orig. ho. 13. in Leuit.* Baptismum conferre gratiam. *Cypr. lib. 1. epist. 12. vbi baptizans spiritum sanctum confert & baptizatum intus sanctificat. Orig. passim. Tertull. lib. De baptis. quo loco disputat contra eos, qui baptismum Christi & Ioannis eiusdem docent esse virtutis.* Baptismi vnctio, & cæremoniæ. *Cypr. lib. 1. epist. 12. & de duplici Martyr. & lib. de Bapt. Cornelius apud Eus. lib. 6, cap. 43. Tert. de Coro. Mili. de Resurr. carnis, & lib. 1 contra Martio. & lib. de Bapt.* Purgatorium. *Tertul. lib. 4. contra Marcio. temporale animarum receptaculum. Et lib. de testimonio animæ, Cui gratiam debes, ossibus & cineribus eius refrigerium comprecaris, & vt bene requiescat apud inferos cupis. Cypr lib. 4. epist. 2. Emundari & purgari peccata diu igne. Orig. multis locis, hom. 6. in Exod. hom. 12. in Hiere. 14. in Lucam, & 3 in Psalm. 36. lib. 5 & 6 contra Celsum. in Iesue ciuitates refugij illud adumbrasse. Hinc orationes pro defunctis apud Tertul. lib. de Corona militis, de Monog. de anima, &c. Arnobius sub finem lib. 4 contra Gentes his verbis. Cur immaniter nostra conuenticula meruerunt dirui? in quibus summus Deus oratur, pax cunctis & venia postulatur magistratibus, familiaribus, inimicis, adhuc vitam degentibus & resolutis corporum vinctione.* Confirmationis Sacramentum. *Tert. de Coro. militis, & de Præscript. Tingit & ipse quosdam, vtique credentes & fideles suos, signant & illi in frontibus milites suos, celebrant & panis oblationem. Nam dum ait, in frontibus signant, clarè ostendit se non de baptismo, in quo vertex signatur, sed de confirmatione, in qua frons inungi solebat, agere. Deinde cum ait* Milites suos *alludit ad vsum confirmationis, quæ est militem Christi roborare. In lib. de Baptismo, Deinde manus imponitur. i. statim post baptisma, &c. Et de Resur. carnis, Caro abluitur, vt anima emaculetur. Caro vngitur, vt anima consecretur, Caro signatur, vt & anima muniatur, Caro manuum impositione adumbratur, vt & anima spiritu illuminetur, Caro corpore & sanguine Christi vescitur, vt & anima de Deo saginetur. (Nam olim vno eodémque planè tempore, vt hodie etiam apud Græcos tria simul Sacramenta conferebantur Baptismus, Cõfirmatio, Eucharistia) Cypr. de Vnctione Chrismatis, & aliis Sacramentis. Quin et epistola ad Stephanum Pap. confirmationem appellat sacramentum manus impositionis.* Primatus Petri. *Tert. de Pudicit. & in Præscr. & contra Martion. Cyp. lib. 1 epist. 8, lib. 3. epi. 11. lib. 4. epist. 8. vbi nominatim ait Romanam Ecclesiam ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholicæ Ecclesiæ esse agnoscendam. lib. 1. epist. 3. & in Tract. de simpl. Prælat. principalem Ecclesiam vocat Petri Cathedram, à qua vnitas sacerdotalis exorta sit. Et lib. 1. epist. 3, lib. 4. epi. 9. Tract. de habit. Virg. Serm. 3 de bono patient. et epist. ad Quirinum, super Petrum fundatam esse Ecclesiam. Orig. tract. 5 in Mat. hom. 17 in Lucam, &c. Denique patres in historia Marcellini Pap.* Coniugium est Ecclesiæ sacramentum. *Verba Tert. de Monog.* Pœnitentia. *Orig. ho. 11 in Leuit. Cypr. ser. de Oratio. et Serm. de Eleem. Tert. lib. de Pœnit.* Hinc satisfactio pro peccatis. *Ibid Cypr. & li. 1. epist. 3. & li. 3. ep. 14, & vbicumq́; impugnat Nouatianos, qui sacramentum pœnitentiæ abolebant. Tert. lib. de Ieiun. & de Pudic. Orig. ho. 6 in Exod ho. 15 in Leuit. ho. 3. in Iud.* Contritio & Confess. *Tertull. lib. de pœnit. Vbi exomologesim pœnitentiæ ministerium vocat. Cypr. serm. 5. de lapsis, lib. 3, epist. 8, 14, 16. 18 lib. 1. ep. 3. & Orig. ho. 2 & 3 in Leuit. & in Psalm. 37, & alij iisdem locis.* Indulgentiæ Pontificiæ. *Tert. statim initio lib. de Pudic.* Sanctorũ auxilia, preces, inuocatio. *Orig. sub finem lib. 2 in Iob, vbi hanc formulam præscribit: ô beate Iob ora pro nobis miseris, & c. ho. 16 in Iosuam, vbi hoc probat testimonio senioris alicuius magistri. ho. 1 in Ezec. Potamiana martyr apud Eus. lib. 6. hist. c. 5. Cyp. lib. 3. epist. 15 & 18, & serm. de Stella et Magis.* Liberum arbitrium. *Tert. lib. 2 contra Mart. & initio libri de exhort. castitatis & lib. de Monog. Orig. hom. 9. nu. 12. 20. hom 6. Iud. & alibi. Cyprian. lib. 3. epist. 3. & lib. 3 ad Quirinum. Methodius Ser. de Resurrect.* Iustificatio. *Orig. ho. in canticum, Ratio fidei primus habeatur salutis gradus. vbi duplicem facit, vnam primam fidei, alteram secundam operum, quæ nihil aliud est, quàm primæ iustificationis incrementum. Sic Cypr. vbique extollit meritum Christi, propter quod iustificemur, & cæteri huius ætatis.* Opera bona requiri ad salutem. *Orig. lib. 1 in Iob 1 tract 32. in Matt. Tert. lib. de Patient. Cypr. lib. 3 epist. 25 disciplina custos spei, retinaculum fidei.* Imagines, *Christi, quarum vnam habebat Alexander Mammeæ in suo larario apud Lampridium. Cassiani Martyris super memoria eius. Prudent.* περὶ στεφάνων. Quadragesima, Delectus ciborum. *Tert. lib. de Ieiunio contra Psychicos. Cypr. de ieiunio & tentationibus. Origenes contra Celsum, &c.* Cætera *ab istis impugnata confirmant iidem & cæteri huius sæculi scriptores, vt etiam non inuiti confitentur Centuriatores cent. 3, c. 4 de doctr. col. 76 & seqq. c. 6 de Ritibus & cæremoniis col. 120, & seqq. c 7 de Gubernatione Ecclesiæ c. 149 et seqq. c deniq; 10 de Episc. et Doctor. col. 215 & seqq. Nisi quod inclinationem doctrinæ, incommodas opiniones, stipulas, næuos, errores doctorum huius sæculi esse dicunt: Præterea qui refutarunt hoc sæculo Proclum, Nouatianos, Sabellianos, Samosatenos, Manichæos, Donatistas, eadem opera aliquot blasphemias istorum refutarunt.*

4390

f HVNC

Anni Christi. | Anni mundi.

QVARTVM SÆCVLVM.

31

303 f M. MARCELLVS Romanus, an. 6. 307 mens. 5. dies 21.

Vacat sedes dies 20.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro an. 12.

Antiochiæ Tyrannio an. 14.

Hierosolymis Hermone, an. 14.

Principibus.

Diocletiano in Ori. & Valer. Maximiano Herc. in Occid. Imp. & postea Constantio Chloro, an. 12. *& Galerio Cæsaribus.*

Narse, deinde Misdate an. 8. Persarum.

Azkeba Æthiopiæ, an. 23.

Vuatero Franc. Duce.

∴ ∴

CONCIL. *Cirtense in Numidia, de absoluendis reis proditorum gentilibus SS. librorum. Opta lib. 1. August. lib. 3. contra Cresc. cap. 27. in Persecutione Diocletiani, quæ cœpit Diocletiano 9. Maximiano 8. Coss. Aug. in Breuic. c. 5. in qua & subuersæ sicut quasi per totum mundum Ecclesiæ, & cuncta sacra scriptura, quæ inueniri poterant, in plateis combusta.*

f HVNC omittunt Euseb. in Chron. Theodor. & alij Græci, fortasse vicinitate nominum Marcelli & Marcellini decepti. Vnde Augu. vtrumque distinguit lib. de vnico baptismo ca. 14 & 16.

Duas reliquit epistolas, quarum secunda est ad Maxétium Tyrannum, à quo tandem est mactatus.

4390 Titulos Cardinalibus diuisit è Gratiano.

Lucinia virgo potentissima & diues admodum, illi omnia sua bona legat. *Polyd. 6. de inuent. cap. vltim.*

4395 Maxentius Romæ tyrannidem gerit. Mitior deinde in Christianos factus persecutionem prohibet. *Optat. lib. 1.*

Pamphilus Martyr magno studio & diligentia Bibliothecam Cęsareæ instruxit, ęmulatus Alexandrum, qui Hierosolymis idem fecerat, vndique collectis, Caij, Hippolyti, Berilli & superiorum Ecclesiasticorum scriptis. *Euseb. lib. 6. cap. 21 & 32.* Scholam Philosophicam & Theologicam Cęsareę instituit. *Niceph. lib. 5. cap. 37.*

Iacobus cog. sapiens, Arnobius Afer Lactantij præceptor, Lucianus Ecclesiastici scriptores.

Iulianus Antiochenus monachos magno numero colligit, tandémque martyrio tollitur. *Metaphrastes.*

Primus an. Constantij Constantini magni patris, trecentesimum Christi attigit.

HVMANA.

CVM priores Augusti, vt consules salutarentur, primus Diocletianus voluit vt Deus adorari, velut in ipso esset cęlestis maiestas, fratrem solis & lunę se nuncupás. *Pomp. Lætus. Euseb. in Chron.*

Solus omnium priuatus (Nam dudum imperium deposuerat) inter deos à senatu refertur.

Maximianum Herculium regni socium assumpsit, deinde vterque generum suum. Diocletianus quidem Maximinum Galerium, Maximianus verò Constãtium Chlorum, anno Imperij Diocletiani quarto, Cęsares fecerunt propter Achilleum, qui Ægyptum inuaserat. *Euseb. Lætus.*

Carausius Britannias occupat, quæ demum anno decimo recipiuntur, quãdo Narseus Orienti bellũ intulit, *Iidem.* Achilleus Ægyptum obtinuit, at Alexandria octauo obsidionis mense recuperata est, cæsis vbique defectionis auctoribus, *Euseb. lib. 7, cap. 32. & in Chron.*

Achilleus bestiis dilacerandus opponitur. *Pomp.*

Galerius, quæ Narsus in Oriẽte occupauerat, recepit, Assyriam prætetea & prouincias quinque trans Tigrin subiecit, quę à Traiani tempore à Romanis defecerant. *Euseb. & Lætus.* Sic Imperij fines ab ortu ad Indos vsque propagati sunt, à meridie vsque ad Æthiopas, qui per legatos accessere, ab Aquilone vsque ad barbaras ferásque Sarmatarum nationes, ab occasu vsque ad Gensoriacum, simul & Britannicum Oceanum, vt tam amplum imperium ad vnum Constantinum magnum delaberetur, sub quo Dei religio & cultus publicè, liberè,

ſecurè, latiſſimè, lõgiſſiméq; propagaretur & Idolorum impuritas letale vulnus acciperet.

Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Flau. Vopiſcus, Trebel. Pollio, Ælius Spartianus, hiſtorici Romani.

g Ex laico factus fertur Papa. *Socr.* Tres ſcripſit epiſtolas. Eius tẽpore Chriſti crucem Hieroſolymis repertum nõnulli tradidere. ſed rectius ſub Sylueſtro an. 323. *ex Euſeb. Onuphrius.*

Donatus Numida ſectę ſuę initium dat in Africa, indignatus, quòd Cęcilianus in Epiſcopatu Carthaginenſi ſibi fuiſſet prelatus. Deinde ſchiſma in hęreſim conuertit. *Hiero. in Catal. Auguſt. de hæreſ.* Obiecit cum ſuis Cæciliano, quòd in perſecutione ſacros libros gentilibus cremandos tradidiſſet, vt & multa alia, quibus, ſeptẽ annis pòſt, ad ſe relatis Conſtantinus iudices Epiſcopos Romæ dedit Miltiadem, Marcum &c. *Euſeb. lib. 10. ca. 5. Opt. lib. 2.* Deinde propter prouocationem Donatiſtarum alios Arelati. Denique ipſemet poſtremò Mediolani Cæcilianum abſoluit. *Augu. ep. 162. & li. 3. cõt. Creſ. c. 71.*

Vnde & poſteà Cæcilianus Niceno concilio interfuit. *In actis conc.* Et quidem ſolus ex tota Africa, cùm tamen ex Lybia & Thebaide plures cò veniſſent. *In actis quinta Synodi*

Eccleſiam Catholicam de toto orbe periiſſe, & apud ſe & ſuos ſolos remanſiſſe idem Donatus docuit. *Auguſt. hær. 69. & contra Epiſt. Parm. lib. 3. c. 2.*

Græci iſtius hęreſis, præter Theodoritum de fab. hæret. nihil meminerunt, fortaſſe quia Italiam, Hiſpaniam, Africam, Galliam duntaxat peruaſit, quod ſignificat *Aug. lib. 1. cont. liter. u* Petilia.

Maiorinus primus Donatiſtarum Epiſcopus, cui ſucceſſit Donatus alter, qui hoc ſchiſma valde confirmauit.

Dvodecimvm bellum per Maximinum Imp. in Oriente: in quo occubuit Miltiades PP. Pamphylus martyr & plerique alij. *Euſeb. 8. cap. 17. Oroſ. 7. cap. 28.*

Ab aliis non ſeparatur ab vndecima ſiue Diocletiani, quoniam tanquam eius fuit hæreditas & continuatio.

In ea Miltiades non videtur conſumptus. Nam ſub Conſtantini principatu, poſt Maxentij & Maximini obitum Romæ vixit. *e Ruffino lib. 1. hiſt. c. 5. & Opt. lib. 1.*

Vnde ab ipſo Conſtantino iudex datus eſt cum quibuſdam aliis Epiſcopis in cauſa Cęciliani Epiſco. Carthaginenſis *Idem*, quę poſtea tamen deciſa eſt à Rithero Auguſtoduno epiſcopo, eodem iubente. *Aug. lib. 1. contra Iulianum, c. 2. tom. 7.*

Nam ſub eo Conſtantinus ſe Chriſtianum profitetur, an. D. 312.

In Gallia, Germania, Hiſpania & Britannia, quas regebat Conſtantius, à perſecutione pax fuit. *Euſeb. lib. 1. de vita Conſt. Sozom. lib. 1. c. 6.*

Tam propè excepit hęc perſecutio vndecimam Diocletiani & Maximiani, vt hunc multi cum Maximino confundant, & Epiph. lib. de menſ. nõ videatur diuidere. Nam Diocletianeam duraſſe ait vſque ad ſeptimum Conſtãtini Mag. Sed fuit duplex. Inchoatam enim perſecutionem perſecuti ſunt & abſoluerũt per octo annos Maximinus in Oriente, Maxentius in Italia, Galerius, deinde Licinius in Illyrico, Maximiani & Diocletiani ſucceſſores. *Euſ. lib. 8. ca. 17. Spencens cent. 2. apophtegm. 6.*

Pax

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	32.	
307	g M. Evsebivs	4395
	Græmedicus, an. 4.	
311	menſ. 1. dies 3.	4399

Vacat ſedes dies. 1.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro.

Antiochiæ Tyrannio.

Hieroſolymis Hermone.

Principibus.

eiſdem Imp. & poſt eos Cõſtantino Mag. Occi. an. 31.

Maximino Galerio an. 2. Orientis Imp.

Miſdate Perſarum rege octauo deinde Sapore 2. an. 70.

Azgheba Æthiopiæ pretioſo.

Vualteto Franc. Duce.

Concil. *Ancyranũ 2. in Galatia Epiſc. 18. Celebratum quoque eſt concilium Carthaginen. Epiſco. 70. indignum quod referant Magdeburgenſes inter concilia Eccleſiaſtica, & fingant fuiſſe Carthaginẽſe 1. cùm Auguſt. in Breuiculo, & Opt. lib. 1. illud iniuſtum & iniquum pronuncient.*

Anni Christi.

.·. .·.

33.

311 h M. MILTIADES siue Melchiades Apher, an. 4.
315 mens. 7. dies 9.

Vacat sedes dies. 7.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro Achille an. 12.

Antiochiæ Tyrannio, Vitali Apollinarista an. 5.

Hierosolymis Hermone, mox Macario an. 20.

Principibus.

Constātino Magno Occid. an. 31.

Maximino Gale. cum Licinio Orien. Impp. & tyrānis. Maxentio in Italia (quem vicit Constant.) Maximino (quem duobus prælis Licinius debellauit) in Orientis & Ægypti partibus.

Sapore Persarum nono rege (qui in vtero matris an. 310. coronatus est) an. 70. Nicep. lib. 7. cap. 20.

Azgheba Aethiopiæ pretioso.

Degemberto seu Dagoberto Franc. Duce.

Anni mundi.

Pax duntaxat Christianis in illa imperij parte, quam Constantius Constantini pater fuerat sortitus. *Ibid. Apophtheg. 9. è Sozom. lib. 1. cap. 6.*

Fames, Pestis, & omnis generis miseriæ crudeles Christianorum neces consequuntur. *Euseb. lib. 9, cap. 8. histor.*

4399 Vbi Diocletianus & Maximianus Heteivel ob ætatis defectum, vel perturbatione animi, eodem die, hic Mediolani, ille Nicomediæ, vltro purpura deposita imperio se abdicassent, Constantius, & Galerius Impp. facti,

4403 ita imperium diuidunt, vt Constantius Galliæ, Hispaniç, Aphricæ, Italię & Occidenti pręesset, Galerius Illyrico, Græcię & Orienti. Postea Constantio Imperium Aphricę & Italiæ recusanti & Galerio relinquenti Galerius Seuerum fil. adopti. illis pręfecit, & Maximinum Orienti. Demum audita Seueri morte, collegam sibi adiunxit Licinium. *Euseb. 8. cap. 15 & 16. Oros. lib. 7, cap. 25.*

Diocletianus, qui in Oriente persecutioné exercuerat, latrans vt canis, *Niceph. lib. 7, cap. 20,*

Maximianus, qui in Occidente, resti se interemit, vndecimæ persecutionis auctores, quæ est à Nerone decima. Aurelius Victor vtrumque miserè interiisse etiam fatetur.

Cœlus siue Coyllus Asclepiadoto cæso Britanniam occupat, pace à Constantio obtenta. Constantius enim Helenam ipsius filiam vxoré habebat, ex qua Constantinum magnum genuerat.

Sapor secundus huius nominis Christi 310. in vtero matris coronatus est, & annis 70 regnauit. Cum Constātino Magno, Constantio & Iuliano Impp. Continua bella gessit. Sibi reddita Nisibi & Mesopotamię parte ad turpe fœdus adegit Iouianum imperij, quàm gloriæ cupidiorem.

h SCRIPSIT epistolam de Sacramento confirmationis. *To. 1. Conc.*

Primus constituit, vt nulla ratione in prima vel quinta feria Quadragesimę siue Sexagesimę quis ieiunare pręsumeret. *Carol. Magn. in fragmentis veteris Eccles. & c. Ieiunium, de cons. dist. 3.* id est, die Dominico siue Solis, & Iouis, quòd ij dies ieiuniis essent sacrati apud Paganos. *Damas. in Pontif.* Ferias esuriales appellat Plautus & Gręci *νηστίμους ἡμέρας.*

Donatus à quo Donatistę siue Donatiani Numida (Nam alius fuit Carthaginensis a Episcopus Donatistarum) suum virus ex schismate in hęresim paulò pòst versum dilatat, quod sub ann. 305. cœperat excitare, occasione edicti Diocletiani de comburendis libris Christianorum. *August. lib. 3. contra Cresc. cap. 27. & lib 7. de Baptis. cap. 7.*

Theophilus Gotthorum vlteriora Istri tenentium primus Episcopus, qui Concilio Niceno interfuit. *Soc. lib. 5. cap. 38.*

Vnde liquet falsum esse, quod aiunt Gotthos vsque ad Valentis tempora Christum penitus ignorasse.

HVMANA.

Indictiones, quæ 15 annorum spatio definiuntur, & sunt tēporum indicationes & notę, incipiūt anno Dom.

313. Constantino II, & Licinio II. Coss. *Onuphrius lib. 2. Fastorum.*

Sunt autem institutæ, ne tributorum soluendorum memoria laberetur. *Sacrobos. in computo.* Nam indictio certi tributi genus. *Padianus in 4. Verrinam & lib. 7. Codicis.*

Finis persecutionis anno 312. Tum enim Constantious Magnus ex Galliis Romam profectus, Maxentio tyranoo extiocto Christianum se apertè professus est. Neque vlterius persecutionem (vniuersam) fore creditmus, nisi eam, quá sub fine iam sæculi Antichristus exercebit. *Sulpit. discipulus D. Martini lib. 2. hist.*

313 Galliam, Hispaniam, & Britanniam à patre Cōstantio acceptas retinens, Italiam & Africam Maxentio ademit, & Constantiam Sororem Licinio in matrimonium tradidit Mediolani.

Sic Licinius primum Constantini gratia Christianis pepercit, & communibus armis Maximinum sæuiëtem deleuit, sibíque Orientem vendicauit.

Inde subortis simultatibus à Constantino Illyrico spoliatur, prælio ad Cibalas in Panoonia superatus.

Inde 319, vt Constantinum exacerbaret Christianos eogere ad sacrificia cœpit. Itaque 323 & 324, bello à Cnnstantino in Thracia & Bithynia victus imperio primum, deinde vita exuitur. *Ex Eusebio, Zosimo & aliis.*

Maximinus à Licinio superatus, Tharsi viscerum morbo obiit. *Euseb lib. 9. hist.*

Sextus Anienus Ruffus Poëta, qui vertit Arati Phœnomena & Dionysium de situ orbis. *Vasaeus in Chron. Hispan.*

i FESTVM ad vincula Christi rogatu Constaotini instituit. *Polyd. lib. 6. de inuent. cap. 8.*

Primos altare lapideū Chrismate delibutum (vt Iacob Gen. 35.) erexit, ac vt deinceps super lapideo celebraretur, instituit. A orea enim ligneum vsurpabatur, vt tempore persecutionum facilius transferri posset.

Antiquum autem & primum altare D. Petri ligneum in Lateranensi Ecclesia recondidit, in quo, venerationis caosa, solus summus pnntifex celebrat.

Immobilem, credo, Ecclesiæ sedem fore illic deinceps prophetans, quicunque tandem casus exorirentur. Eodem enim spiritu Salomon post quadringentos aonos Tabernaculum, arcam, propiriatorium, Cherubos, Altaria, mensas, Candelabrum, & alia Mosaïca fixit, ac ex mororiis & portatilibus ratione temporis stataria & immobilia fecit, lignea & leuioris materiæ in lapides solidáque coouertens.

Ritum dedicandi & consecrandl templa illustrauit.

Constantinū baptizauit. *Cedrenus, Zonaras initio to. 3. Nicep. li. 7. c. 35. & ante eos Theophanes Graptus in sacra histor.* Alioqui Cōstantinus mioime potuisset sacris quotidianis interesse, à quibus noodum iniriati baptismo excludebantur, cum tamen ea etiam in castris peragi quotidie sibi præsenti curaret, aram & templum motorium circunferens, *Euseb. de vita Const.*

Eusebius tamen lib. 4. de vita eius, ita obscure de quodam eius Lauachro (Nam baptismum non appellar, & an inrelligar iure dubites) loquitur, vt de eo planè incertus fuisse videatur.

Hoie & eius successoribus Constantinus Imp. qui se iam

Anni Christi.		Anni mundi.
	CONCILIVM *Neocæsariense Episc. 17. confirmatū in Trullo. Isid. tom. 1. Concil.*	
	Indictione Constantiniana, quæ pertinent ad Iustiniani tempora. Illis enim sunt imperata.	
	34	
315	i *Sanctus* SYLVESTER	4403
	I. Romanus, an. 23.	
338	menses 10. dies 11.	4426
	Vacat sedes dies 15.	

Anni Christi. 315

Anni mundi. 4403

Patriarchis.

Alexandriæ Achille, Alexandro an. 7. Athanasio, an. 46.

Antiochiæ Vitali Apollinarista, Philogonio an. 5. Paulino an. 1. Eustathio an. 7. Euliano Ariano mens. 1. Euphronio Cæsariensi Arian. an. 1. Placido Arian. an. 3.

Hierosolymis Macario, deinde Maximo tertio, an. 16.

Constantinopoli Alexandro primo Patriarcha an. 23.

338 — 4426

iam Christianum professus ante triennium fuerat Miltiade pont. dono dedit Romam & omnia imperatoria indumenta ac ornamenta: veluti sceptrum & Diadema, vt manifestè probat Eugubinus duobus libris, & testatur Photius patriarcha Græcus, itémq; Theodorus Balsamon, tit. 8. Nomocanonis Photij ca. 1. Respuit tamen diadema aureum sibi à Consta. oblatum. *Sabel.*

Ego semper negaui hanc consequentiam. Aliqua sunt ficta & addita ad Donationem Constantini, ergo omnia sunt ficta. Nam certum est Constantinum multa donasse Romanæ Ecclesiæ, alia & multo plura aliunde accessisse, siue largitionibus principum & diuitum, siue testamentis piorum, siue acquisitione Pontificum, permutatione &c. & quod pluris facio, diuina prouidentia & dispensatione, vt alicubi visibilis Ecclesiæ Monarchia aduersus tyrannorum, hæreticorum & inferni potestatem figeretur, iuxta Prophetarum oracula &c.

Quare hæreticis eam prorsus labefactare conantibus vnum id respondeo, quod Iephte, *Iudicum vndecimo*, Regi Ammonitarum sibi reddi terram Galaad postulanti. *Quod Dominus Deus noster victor obtinuit, in nostram cedet possessionem. Nisi fortasse docere potes, quod quisquam de ea iurgatus sit per 300 annos* (hîc per mille & amplius) *Quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti.* Quibus hæc addo. In fundis præscriptio aliquot annorum sufficit. Deinde arma, legitima successio, populi consensus sat dant iuris Regi Francorum, vt Francia iustè potiatur, & consensus Italiæ, atque adeo Ecclesię, totiúsque orbis, ad idem ius dandum Pontifici non valebit? Præterea hinc apparet non sine Dei numine Constantinum imperij terreni sedem Constantinopolim transtulisse, vt regnum Ecclesię à Daniele prædictum Romæ haberet sedem, quòd mox Occidentis Cęsares, Constans & cæteri, qui per aliquot sæcula sunt consecuti, Roma semper cesserint, & imperij Occidentalis sedem alibi locarint, vt Mediolani, vt Rauennę &c. Quòd denique Constantius Heraclij nepos, Michaël & aliquot alij eam voluerint Romam rursum quidem inferre, sed non potuerint. Nempe, quoniam Romanus Pontif. nec armis nec vllo alio studio, ipsorum conatibus occurrebat, Deus suę Ecclesię agebat causam, cuius interest principem aliquem ministrū esse, qui Tyrannos, Hæreticos, Schismaticos &c. diuina authoritate coërceat, terreat, fulminet, in ordinem redigat.

Zosimus ista quidē dolet, sed interim significat, quod Caluinitę inficiantur. *Constantinus (inquit) cessit Roma, & Constantinopolim à se maiestatem Imperij transtulit, quòd se Romanis sciret inuisum ob mutatam religionem.* Cessit, cui! Non Senatui, non populo, nā nemo id scripsit. Sed nec senatus populús-ve de eo vnquam mouit litem. Pontifici igitur, qui vt suam ab eo tempore possidet, seruat, de ea antiquas habet tabulas, testimonia & census.

S. Damasus, qui Constantinum vidit, de ea scripsit, vt vel Centuriatores affirmant cent. 4. c. 7.

Calcondylas Gręcus auctor lib. 1. de gestis Turcarū aperte agnoscit his verbis. Romani cum nacti essent imperium in orbe longè latissimum, commiserūt Romam Pōtifici maximo, (*audi*) ipsi verò transierunt in Thraciā; Bizantium, quę nunc Constantinopolis est, Thraciæ metropolim constituentes.

Eo etiam pertinet edictum Donationis Constantini à B.Isidoro editum, è cuius Donationis actis pars citatur in Synodo Nicena 2.generali de imaginibus SS.Petri & Pauli Constantino à Syluestro ostensis, & de eius baptismo.

Item ea quæ (ex iisdem haud dubiè actis) tradunt Greg.Turonensis lib.2.hist. Beda in Chronicis, Adrianus Papa ad Constantinum & Irenen Niceph.lib.7,ca. 33 & 35,& lib.8, c.3 & 54. de curata lepra Constantini & eius baptismo. Item Theophanes Nicææ Episcopus, Georgius Cedrenus Zonaras tom.3.& Theodorus Balsamon.

Ammianus Marcellinus Ethnicus tale aliquid innuit, dum de opibus & potentia Rom. Pontificis conqueritur & dolet, lib.27.

Iustinianus Imp. centum pòst annis illam Donationem confirmauit, deinde Theodoricus siue Arithbertus Longobardorum rex, Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Ottho denique Magnus in publico Rauennatensi concilio, vt etiam Centuriatores totidem verbis referunt Cent.10.cap.10.pag.538. in Leone 8.& Iohãne.successſ.ex authẽtica fortasse Iustiniani, Vt Eccl. Rom.cent.ann.gaud.pręscript.&c. Radulphus item Haspurgius contra eos, qui istud iactitant commentum esse Nicolai & Clementis Pontificum.

Hinc c.Ego Ludouicus, dist.63 in Decretis Gratiani, vbi non donat primus Romam Pontifici, vt nonnulli calumniantur, sed sicut (ait) à prædecessoribus vestris vsque nunc in vestra potestate & ditione tenuistis & disposuistis.

D.Gregorius sub ann.600, in Epistolis patrimonium Ecclesiæ amplissimum & per Occidentem late patens, quo ipse frueretur, demonstrat, vt infra suo dicam loco. Quo tempore D. Isidorus in historia sua, vt Nauclerus citat generatione 11.Chronic. *Constantinus*, inquit, *vrbe cessit Pontifici, ornamẽtisque imperialibus, diademate videlicet, & albo equo, quo vectabatur.*

Planè vt Photius constant. Romanæ sedis alioqui æmulus, qui in Nomocanone nuper à quodam Henrico Hæretico verso & typis Oporini publicato, sub an.860, integrum eius exemplar ab interitu vindicauit.

Nicephorus lib.7, cap.49. *Lateranense Palatium Christo sacrauit & dedit.* (quod antea attigerat D.Hieronimus, to. 1.Epist.ad Oceanum & vsq, hodie experientia probat, dum ea est præcipua Ro. pontificis sedes). Et ca. 46. *Ex ærario suo dotauit omnes orbis Ecclesias & Episcopatus pro ratione & dignitate cuiusque.* Multo igitur magis Romanam, quàm Egubinam &c. Consule & lib.8. sub finem cap.3 & 4.& lib.10, ca.5.

Hinc lib.1.Iuris Orientalis in constitutionibus Leonis Iconomachi est caput *περὶ πατριμωνίων τῶν ἐν ῥώμῃ ναῶν*, quorum pecuniam Leo odio Romanę Ecclesiæ in ærarium publicũ conferri iussit. *τὰ δὲ λεγόμενα* (inquit) *τῶν ἐν ῥώμῃ ναῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ κορυφαίων ἔκπαλαι τελούμενα τάλαντα τριά ἥμισυ τῷ δημοσίῳ λόγῳ τελεῖσθαι προσέταξεν.* Patrimonia quæ dicuntur Romę templorum SS.Apostolorum & pręsulum, talenta tria semis quę iam olim pendebantur, publico ęrario pendi iussit.

Per Apostolos Pontifices Apostolorum successores, per

Anni Christi		Anni mundi
315		4403
	Principibus.	
	Constãtino Magno Occid. & Licinio Orient. Postea solo Constãtino Imp. quadragesimo sexto.	
	Sapore Persarum rege nono.	
	Azgheba Aethiopię, deinde Samra an. 3. Aiba an. 16.	
	Degemberto, Clodio II. & Clodomero Francor. Duc.	
338		4426

Anni Christi / Anni mundi

per Corypbæos Cardinales videntur significari.

Iuo in Pannomia circ.ann. 1110.ex Priuilegij formula quædam citat.Gratianus,circa 1150. dist. 46. c. Constantinus,& 12.q. 1.cap.Futuram. Bartolo. Picernus & plerique alij vel totam vel partes proferunt.

4403

Hugo Fluriacensis lib.5.Antiquit.c.4.Vincentius Bellouacensis historiæ suæ lib.13.c. 54,55,56.vocans illud Epistolã Constantini ad omnes Episcopos.

Suffragantur Hebræi,seorsum R.Abrahã Leuita in Zikron Dibté Romi הואיצא כרומי ונתנה לכומרי ארום עד היום הזה ובנת מדינת קסטינדרה ניכר : Ipse exiit Roma & dedit eam sacrificis Idumeorum (sic Christianos apellant) ad hunc diem,ædificata Constantinopoli. Abben Erza in 11. Danielis,ad illud. *Et super vllum Deum nõ intelliget.* וחטעם שכיבד מקום רומא שהוא בנו והניחו לעון הנקרא אבו. Sensus (inquit) est,decorauit locum Romæ, quæ erat sedes eius & reliquit eũ iniquitati,(sic impiè de sanctis Apostolis loquũtur) quę vocatur Petrus.

Nec obstat, quòd per aliquot annos ea plenè nõ sunt potiti Pontifices. Nam iniuria Principum iusto rerum dominio & iuri neutiquam detrahit. Christo solium Dauid debebatur, eius tamen possessionem non adiit statim &c.

320

Constantinus imp. fit Christianus visione igneę crucis, cuius signum primus in militaria vexilla transformat & nummos eo obsignari iussit, quod deinceps à Christianis obseruatum fuit. *Euse.9.c.9.Sozo.1.ca.3.* Diem Dominicam & alios dies festos Ecclesiæ ex constitutione veteris Ecclesię à iudiciis & laboribus sanctos ipsis etiam paganis esse iussit. *Eus.lib.4.Const.c.18,& 23. L.omnes iudices,C.de fer. Histor.trip.1.ca.9.* Templa idolorum claudi mandauit. *L.1.de paga. Cod.* Tradit Hieronymus senem eum,idque ab Arrianis fuisse baptizatum, sed deceptus est vicinia nominis, & falso rumore : sibi enim in terrę angulo posito (vt loquitur) multa ignota esse potuisse fatetur li. de Vir.illustr. Itaque quod de Constantio filio dicebatur id traduxit ad patrem : ille enim in extrema ætate fuit rebaptizatus,& vt ait Damas.ab Euseb. Nicomediensi Arriano.

S. PRIMVM Vniuersale Concilium Nicenum, pro diuinitate Christi contra Arium siue iam mortuum, vt vult Epipha.her.68 & 69.& colligitur ex epist.Synodica li.5.Socrat.ca.9.siue audituum & præsentẽ, vt aiunt Socr.li.1.c.14.Theod.hist.trip.li.2.c.5.Ruffinus, Hierony.contra Lucifer.& aly, nam quòd due essent Ary huius heresis auctores vt ex Sulp.l.2.& veteribus liquet fecere fuit falli.legatis Rom.Põtif.Vincentio, Victore seu Vito siue Vitali presbyteris.Eus.3.de vita Constant. Soc. Hist.trip.lib.2.cap.1. Niceph.8.cap.14.Episc.318. Epiph.her.69.& li. Ancorat.Ruffin.1.c.1.Niceph.15.c.2.Theodor.1.c.7.Iustinian.leg.4.de sum.Trin.& ferè aly,siue Epis.320.Sozem.1.ca.17.Eus.li.3.de vita Const.ait plures fuisse 250. quod repetit Socr.1.c.8. In literis Imperatoris apud Socr.1.c.9.legũtur affuisse plures 300.idem Niceph.8.ca.14.hist.trip.2 ca.1. In scriptis Eustachy Antiocheni apud Theod.1.c.8.perhibẽtur 270.& apud Niceph.8.cap.21.fere 270. Nam certum numerum in tanta multitudine reperiri non potuisse fatentur. Illis autem exhibitus est quotidiè commeatus & victus ab ipso Imp. honesta & liberali mensura, Euseb.lib.3. de vit. Const.

Edicta,ad omnes gentes imperij mittit, vt repudiatis idolis Christianam religionẽ amplecterentur. *Theod.li.1,cap.16.* Imperatorũ maximus,Gregis nostri Zorobabel. Illius enim instar vniuersam piorum captiuitatem reduxit ab exilio,& diuina templa humi disiecta,in altum erexit. *Theod.in religiosa historia.* implens illud Apocal. 12. *Nunc facta est salus &c.* Contra Senatus & pop.Ro.voluntatẽ ab vltimis Britanniæ oris in Italiã venir, Romanos Impp.Maxentium,Maximinum Iuniorem & Licinium armis fregit pietate munitus,religiones ac instituta maiorum aboleuit,Christi nomen colẽdum proposuit, imperij sedem Byzantium deportauit, pauco tempore Remp.totam mutauit.In rebus gerẽdis mirè felix, haud dubiè, quòd fidei esset studiosus,bonas artes coluit &c.

338 / 4429

Priscum filium, quòd rem cum Fausta nouerca habere diceretur,interfecit,Faustam autem balneo supra modum accenso suffocauit. Antè ne conuersionem an post ista fecerit sciri negat, *Suidas in Crescente.* Creberrimis legibus omnibus interdicebat,nę idolis sacrificarẽt,ne vaticinia sciscitarentur, ne simulachra erigerent, ne fa-

crificia occulta facerent; ne ciuitates singularium certaminum cædibus polluerent, ne Aegyptij fluuium per viros effæminatos colerent, ideoque vniuersum Androgynorum genus, tanquam adulterum, è vita tollerent. *Euseb.lib.4.de vita Const.*

Prouinciarum præsidibus legē dabat, vt Dominicum diem obseruarent, & martyrum dies honorarent. *Ibid.*

Templa vbique terrarum ædificauit, primum quidem manibus suis Romæ in Lateranensi palatio describendo conformauit. Quod sane palatium ipse quoque ingentibus impensis magnificè ædificauit & Christo sacrauit. *Niceph.lib.7.c.49.* Notate Luterani canes & illum Græci locum perlegite, qui perspicuè Romanæ ecclesię (cuius vetus sedes est Lateranense templum atque palatium) dotatorem indicat, ne puteris, quæ feruntur de Constantini donatione, penitus fuisse à Latinis cōficta, de qua paulo ante.

Ex publicis tributis, per singulas ciuitates vectigal certum deduxit, ac cuiusque loci ecclesiis & clericis deputauit, eamque munificentiam firmam ac perpetuam haberi lege statuit. *Sozo lib.1.cap.8.& lib.5.c.5.* & donationem validam in perpetuum esse sanciuit. *Trip.lib.1.ca.9.* Obsecro, lector, an in ea lege prætermisisse tibi videtur Romanam Ecclesiam, cui secundum Deum, suam omnem salutem & beatitudinem (fuit enim à Syluestro cōuersus) debebat?

Prouocationes à ciuilibus iudiciis ad Episcopos cōcessit, sed & potiores eorum, quàm aliorum iudicū sententias esse voluit. *Sozo.lib.1.ca.9.* Iudicium & iurisdictionem in clericos eisdem mandauit. *Niceph.lib.7.c.46.*

Vbique locorum sacerdotibus immunitatem concessit. *Sozo.lib 1.ca.19.* quam legē confirmant Constantius & Constans *lib.3.cap.17.* Iouinianus & reliqui. *Theod.lib.4.ca.4 & 11.Sozo.lib.5.ca.5.* Literis fauit, institutis multis schulis & bibliothecis, & earum professores multis priuilegiis, immunitatibus, stipendiis, & honorariis donauit. *Le. Medicos, Cod.de professoribus & Medicis.*

Iudæos templum suum Hierosolymis restaurare nitentes grauiter mulctauit. *Chrys.orat.2.in Iudæos.*

Hospitia pauperū, puerorum, senū, ęgrorum, infirmorū, rogatu Episcoporum per totū imperium primus constituit, de ea re latis legibus & edictis. Atq; hinc deinceps Xenodochia, Ptocbudochia &c. *In cod.Theodos.& Iustin.lib.1 & 2.de mendicantib.*

Hæreditates confessorum exulum & martyrū, qui in fidei confessione obierāt, modo nullus superesset sanguinis propinquitate coniunctus, ab Ecclesiis adiri iussit. *Eus.li.2.Const.c.21,36.* Hinc magnæ opes Ecclesiis partę.

Quamuis tantus esset, non tamen canū, Paganorúmq; linguas effugere potuit, (vt Zosimi &c.) à quibus sic memorię proditū est. Decē primis annis pręstātissimus, 12 sequētibus latro, 10 nouissimis pupillus ab immodicas largitiones. (ecclesiis certè & Christianis factas) *Egnat.*

Pacauit orbem Romanum, sibi Scythas subiiciens, Iodos & Persas amicos faciens. Cum Persis dimicans secū habebat sacerdotes & tabernaculū speciem gerens Ecclesię. Vnde Missę castrenses, ex quo tempore Romanorum cohortes, Numeri nuncupatæ, singulæ fecerunt sibi templum motoriū, illícque sacerdotes & diaconos habuerunt. *L.omnes iudicēs.C.de feriis.Trip.lib.1.ca.9.*

Athanasius

Anni Christi.		Anni mundi.
320		4403
	Quatuor concilia prouincialia. Isid.tom.1.Concil.	
	Romanum Episc.278.seu.275.	
	Romanum aliud Episc.75.	
	Elibertinum prope Granatam in Hispania Episc. 19. seu Illiberitanum ad radices montis Pyrenei, cui interfuisse Helenam matrem Const. cum Constante nepote ait Ioba. Gerundensis.	
	In hoc Hispania in quinque prouincias distribuitur, & singulis prouinciis assignantur Episcopi Metropolitani.	
338		4429

Anni Christi.

320

Gangrense 1. in Paphlagonia in Trullo confirmatum, contra Eustathium Sebastienfem Episcopam & eius sectatores, Aërium & alios. Eodem ferè anno quo Nicenum. 1. To. Conc. de traditionibus & ceremoniis Ecclesiæ, vt ieiuniis statis, orationibus pro mortuis, locis & Basilicis martyrum, eorum reliquiis & memoriis.

322 *Arelatense 1 & 2. in Galliis, vbi causa Cæciliani est iudicata cõtra Donatistas. Aug. epist. 162. ad Primã conueniße 600. Episco. tradit Ado, quinque aut sex annis ante Nicenũ. Secundum continet plures canones Nicenos, præter illos 20, qui extant.*

Quidã addũt Aurelianẽse 1. præside Episcopo Martino, quod fortaße, est illud, quod ex Episcopis omnium mundi partium sub S. Martino celebratum fuiße ait Arelatense 2. ca. 18.

338

Anni mundi.

Athanasius Alexandrinus, qui mense 5. post conciliũ Nicenum Episcopus ordinatur. Arnobius presbyter præceptor Lactantij, Iuuencus poëta Hispanus, *Ruff. 1. c. 19 & 20. Hieron. in Chron.*

4403 Eustathius Episcopus Antiochenus post res Concilio Niceno cõstitutas scriptum edit in quo *consubstantialem* Patri filium defendebat. Cui Ariani responderunt, & concilio Antiochiæ habito eum & Athanasium Catholicorum principes fictis criminibus traducunt, hunc etiam obiecto adulterio Ecclesia depellunt.

Athanasium verò Constantinus aduersus falsa eorum crimina defendit. Quem tamen tandem (an. 340.) relegauit in Galliam Treuiros, vt pacem Alexandrinę Ecclesię daret, sed moriens paulò pòst eum restitui iussit.

Lactantius Firmianus Crispi Cæsaris magister, adeo in hac vita pauper, vt plerúmque etiam necessariis indiguerit. *Euseb. Chron.* Nazarius Rhetor, cuius filia Eunomia virgo Christiana, in eloquentia patrem æquat.

Festum exaltationis crucis Hierosolymis cœpit. *Niceph. 8. cap. 29.* id est, Festum inuentionis crucis. Nam quod *liber* 1. Conc. in epist. Eusebij, tribuit eius institutionem Eusebio Papę constare non potest.

Ab Imperio Constantini Hierosolyma à Christianis ornari ędificiis cœpta. *Zosimus lib. 5.*

Helena Imp. mater à Syluestro Rom. conuersa. *Nicep. lib. 7. cap. 40.* Niceno iam Conc. celebrato lignum crucis à se Hierosolymis cum multis miraculis inuentùm thecis argenteis exornat. an. 326. (Onuphrio 323.) *Euseb. de vita Const. Ruffin. lib. 1. cap. 7 & 8. Tripar. 2. ca. 18. Amb. de obitu Theod. Eutrop. lib. 2. Paulinus epist. 1. Sulp. lib. 2. Soc. 1. cap. 17. Euseb. in Chron. Theod. 1. cap. 18. Sozom. 2. cap. 1. Vt D. Hieron. & ceteros prætercam, qui omnes singularis impudentiæ arguunt Magdeburgenses, Cent. 4. cap. 13. hanc inuentionem inficiari ausos.* Macarius Hierosl. erat Episcopus.

Eusebius, ob arctam necessitudinem cum Pamphilo, cognomento Pamphili, Cæsariensis Episcopus, annos 325. complexus, à Christo ad Constantinum Magnum historiam Ecclesiasticam conscripsit ex Philone, Iosepho, Clemente Alexãdrino, Egesippo, Hyppolyto, Papia & aliis, *Niceph. 1. cap. 1.*

Arianismum ante Synodum redolebat. *Theod. li. 1. c. 6. Hier. in Apolog.* Et fortasse pòst. Nam in multis locis parũ orthodoxè sentit. Vt de Demonst. lib. 4. ca. 2. Filium vocat Patris δημιούργημα, item ὑπηρέτην, atque à Patre suffectum fuisse, vt per eum tanquam per organũ quoddam omnia digererentur. *lib. 5. cap. 1.* secundam causam vocat Filium. *& ca. 6.* secũdum Dominum, vbi eum etiã inferiorem Patre esse probare nititur. *& ca. 4.* secundas honoris partes consecutum esse, vbi & vnum solum verum Deum, qui ita appelletur, esse Patrem, secundum autem, hoc est, Filium, participatione duntaxat veri societatem consecutum esse. *Et mox.* Eum post Patrem tãquam Deum honorandum esse, propter inhabitantem in ipso Deum. *Et paulò post*, Eum solum propriè Deum dici posse, qui Deitatem à nemine acceperit, & Filium propter Patrem θεοποιεῖσθαι, Deum effici.

Cap. 8. Patrem Filij esse deum ac dominum. *cap. 11.*

4426 Prętantiorem quidem esse omni angelica natura, at minorem prima causa. *c. 17.* Dei nomen soli ingenitę naturę conuenire.

In præf.lib.6. vt & lib.5, ca.5. filium esse patris ὑπουργὸν & δευτέραν μετὰ τὸν πατέρα οὐσίαν. *& lib.5.cap.3.* Patrẽ dominum esse Filij & Filium dominum Spiritus sancti quem locum proinde Latinus interptes noluit vertere.

Chronicum ab orbe cond. vsque ad annum Christi 300. condidit, cui Hieronymus adiecit annos 50. Prosper Aquitanicus 60. Palmerius florẽt. 1040. Palmerius Pisanus 30. ita totum desinit an. 1480.

Nicenum concilium cœpit 14. Syluest. *Eus. in Chro. Plati. in Syluestr. Regino, & plerique alij.* Quidam volunt sub Iulio. *Sozom. 1. cap. 18. Histor. Trip. 2. cap. 1. Niceph. 8. cap. 14. Platina in Agathone. Beda in Chro.* Durat 3. an. & paulò plus. *Niceph. 8. cap. 26.* Eius initium variè à scriptoribus traditur. Nã eum annũ alij dicunt esse Christi 322, alij *vt Euseb. in Chron.* 324, alij 325, alij 326, alij 327, alij 328. quidam 330. quidam, vt plerique Græci, 333. quidam 338. *vt Volater. & Beda.* Alij Consulatum Paulini & Iuliani. qui fuit an. Christi 325. id est, 17. siue (vt alij volunt) 18. Constanti. Mag. *Socrat. 1. cap. 13. Niceph. 8. cap. 26.* quorum ille ad 20 diem Maij, hic ad vndecimnm, Onuphr. ad Aprilem. alij ad 19. Iunij conferunt. Tanta est annorũ à Christo incertitudo, quod veteres per annos, coss. & imperatorum numerarent, non Christi; qui mos, vt censent aliqui, tantùm ab anno eius circiter 600. inualuit.

Ei Victor & Vincentius Romani presbyteri, quos nũc Cardinales appellamus, & Hosius Cordubensis loco Syluestri præsederunt, *ex præfat. Sardicensis concilij.*

Arius Alexandriæ mulieres castitatem profitentes septingentas veneno suo infecit, quæ vna cum illo vrbe expulsæ sunt. *Epiph. hæres. 69.*

Cœpit suum virus, an. 319.

Istius libros præcepit Constantinus cremari, & eum, qui eos celare deprehensus fuisset, capitali supplicio affici. *Socrat. lib. 1. cap. 9.*

Arium cum suis asseclis in exilium misit. *Ruff. li. 1. c. 5.*

Quos, subdola ipsorum confessione deceptus, postea ab exilio reuocauit, *Socrat. lib. 1. cap. 27, 35 & 38.*

Niceni patres, cum toti essent in refellendis Arianis, Donatistas missos fecerunt, nisi quod reprobarunt Carthaginensis concilij & Cypriani decretum de rebaptizandis hæreticis, quo isti nitebãtur, *Aug. lib. 2. de bapt. c. 9.*

Romanæ Ecclesiæ supra reliquas eminentiam & inspectionem, quam antea consuetudine & iure Apostolico acquisierat, confirmarunt, *6. can. apud Ruff. lib. 1. c. 6, vt & fatentur Centuriatores cent. 4. cap. 7. pag. 550.*

Quinque mensibus post concilium Nic. moritur Alexander Alexandrinus patriarcha, Arij mastix, cui Athanasius ille magnus succedit, Antonio Magno Monachorum in Africa patre confirmante, atque aduersarios eius omnes oppugnante, vna cùm Marco, Iulio & Liberio Rom. pontif.

Lactantius senex in Gallia docet, vbi & Magister Crispo Constantini filio pręficitur. *Hierony.*

317. primus Patriarcha Constantinopolitanus Alexander an. 23. Ante hũc quidẽ ab Andrea Apostolo 23. recenset Nicephor. Constant. in Chronologia Tripartita, at illi Patriarchæ titulum non sunt consecuti, sed Byzantinorum Episcoporum dũtaxat, ab agro fortasse Byzantino, potius quàm vrbe, quę in ruderibus iacebat.

HVMA-

Anni Christi. / Anni mundi.

4403

315

334 *Cæsariense conciliabulum, in quo Athanasio manum mortuo Arsenio descercusse, sacrum calicem confregisse, & stuprum commisisse Ariani obiecerunt, & absentem damnarunt, quod citatus non affuisset. Athan. in Apologia, Socrates & alij.*

335 *Hierosolymitanum contra Marcellum Ancyræ episc. ad Sabellij hæresim accedentem. Quod inde Constantinopolim aduocatum est à Constantino, vbi & Ecclesia spoliatur & loco eius, Basilius Ancyram mittitur.*

338 — 4426

Anni Christi. | Anni mundi.

35.

338 k M. MARCVS Romanus, an. 2. mens. 8. an. 20. — 4426

341 — 4429

Vacat sedes dies. 20.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanasio.

Antiochiæ Placido Arriano.

Hierosolymis Maximo 3.

Constantinopoli Alexandro, deinde M. Paulo, an. 9.

Principibus.

Constantino Magno Imp. & Cæsarib. eius filiis.

Sapore Persarum rege nono.

Aiba Æthiopiæ, deinde Stenden. an. 37.

Clodomero Franc. Duce.

CONCIL. *Carthaginensi. 1. Tom. 1. Concil.*

HVMANA.

Constantinus cum Licinio & Maximino imperauit annos circiter sex, solus 26. Nisi verum sit, quòd aliqui scribunt Liciniū vsque ad 314 Christi annos 14. Orientes imperium tenuisse. Nam si tunc eo deleto Oriētem sibi adiunxit, cum mortem oppetierit an. 341, non nisi solus 18. annos imperare potuit.

Ludos Olympicos & rationē numerandi per Olympiadas abrogauit. Indictiones inchoauit ab eo anno & die, quo Maxentium prostrauerat, & pacem Ecclesiæ attulerat, à septimo scilicet imperij sui anno, Christi 316 & 8 Cal. Octob. *Onuph. in Fastis.*

Liciniū, cui vitam donarat, sub custodia Thessalonicæ viuentem, quòd Barbarorum multitudinem mercede conducere clam conatus esset, vt bellum restauraret, occidi iussit. *Niceph. lib. 7. ca. 45.*

Eo deleto in Bithynia, & Oriente sibi adiuncto, ex Thracia in Asiam & Ægyptū transiit victor ad illas prouincias ordinādas, vbi cum tumultus graues cœptos an. 319. accepisset, ex Syluestri authoritate concilium Niceam indixit an. 324. sequēti verò, conuenientibus Episcopis 318, aperuit. Nam his vehicula & iumenta ad celeritatem itineris suppeditauit.

Inde templum magnificentissimum in mōte Caluariæ ad sepulturæ & resurrectionis loca ædificat.

Sic mater Helena alterum in Bethlehem loco natiuitatis, alterum in monte Oliueti ad Ascēsionis locum, an. 326. Ac tunc S. crucem inuenit. de quo suprà.

Vandali à Gothis in Romanum solum pulsi à Constantino Poloniam accipiunt, vbi commorantur vsque ad 13 Arcadij & Honorij.

Clodomerus Francorum rex an. 326. cepit Turingiam, Galliam inuasit, Sueuis iugum Romani imperij excussit, cum superiores duces Franc. Zelandiā, Holandiam, Sycambriam & Traiectū incoluissent. Fides esto penes *Irenicum lib. 3. Exegeseos Germ. c. 76. Nam Constantinus potentissimos quosque domuit, nedum regulos.*

k HIC Papa Nicenum symbolum inseruit Missæ, in locum Symboli Apostolorum. *Plati.* primus constituit, vt Hostiensis Episcopus pallio vteretur, & ab eo pontifex Rom. consecraretur. *Volater. August. in Breuiculo ca. 1.* sed iam ab anno 267 hunc morem inualuisse docuimus.

Eum Græci ferè omnes prętermittunt, cum tamen Trip. lib. 4. cap. 1. quæ sub eo acta sunt, narret.

Misit ad Athanasium & Episcopos Ægypti 70. Niceni Con. canones fideliter descriptos ex exemplaribus, quę Syluester Romæ reliquerat, è quibus 20. duntaxat hodie extant, Arrianis igne in eos sæuientibus, nisi quòd in Arelatensi 2. eorum aliqui insunt.

Paulus Constantinopolitanus eiectus à Constantino. *Niceph. in Chron.*

Hyberni, siue Scoti prædicationibus S. Patricij (qui anno vitę suæ 122. obiit) fidem Christi recipiunt. *Ruff. 1. cap. 11. Niceph. 8. cap. 34. Sigeb. in Chron. Sabell.* Iberi vltra Armenios ad Aquilonem per captiuam. *Ibid. Ruff. cap. 10. Socrat. lib. 1. ca. 20.* Indi interiores miro modo per Edisium & Frumentium iuuenes. *Ruff. 1. cap. 10. Socrat. 1. cap. 19.* Item Armenij. *Suid.*

Vlteriores Galli, Itali & Britanni paulò post sub Cõstantij imperium, qui propagationem ita curauit & iuuit, item ij, qui circa montem Pyreneum ab Oceanum vsque Occidentalem habitarunt. *Sozom.lib.1, cap.6.*

Currebant assiduè omnes nationes ad fidem Christi & baptizabantur, patria simulacbra cõquassantes, adductæ miraculis sacerdotum, qui sub Gallieno captiui facti erant. *Diaco.lib.11.in Constantino.*

Ariani ad superius dogma adiecerunt alia, negando descensum Christi ad inferos. *Amb.in Rom.5.* Ridendo miracula edita per inuocationem sanctorum. *Idem serm. 91.* pronuntiando in Christo non fuisse animam, sed corpus expers animæ, quod verbo Dei animaretur. *Atha. Dial.4.de Trinit. Aug.ad Quod vult Deum, cap.49. Cyr. lib.5. Thes.ca.6.*

Aërius Arrianus primus damnat orationes pro mortuis, & ieiunia certo tẽpore statuta, presbyterum æquat Episcopo, ac immutat antiquas Ecclesiæ ceremonias, *August.lib.de heres.cap.53. Epiph.heres.75. Socrat.lib.2.cap.35.*

Catholicos vocabat Antiquarios. *Epiph.*

Donatus Grammaticus, quem cum parente vtroque martyrio sub Iuliano functum refert Gigas in temporũ floreto, Marius Victorinus rhetor præceptores Hieronymi, Maximus Alexandrinus, & Methodorus Philosophi, Marcellus, D. Nicolaus Myrensis (errant enim qui putant eum vixisse sub Iustiniano nam interfuit concilio Niceno) Episcopi. *Hieron.in Catalog. Niceph.8.cap.14.*

Arij subita & horrenda morte multi, qui ab eo decepti fuerant, conuertuntur. *Athanas.epist ad Serap.*

HVMANA.

Tunc primum res Romana sub vno Augusto & tribus Cæsaribus esse cœpit. *Eutrop.lib.10.*

Circa an. 340 R. Ioseph cęcus maximam partem Hagiographorum ex Hebręo in Chaldaïcam linguam vertit.

I RELIQVIT epistolam ad Episcop. Orientales pro Athanasio. *Tom.1.Concil.* vnam ad Dionysium Corinthi Episcopum Eutychiani supposuerunt, qua Eutychianorum & Apollinaristarum dogmata confirmaret. quam esse suppositiam docet Leontius Græcus lib. de sectis.

Cœmeteria fieri iussit.

Arrianos & Athanasium, de eorum dissidio cogniturus, Romam citauit, propter sedis authoritatem omniũ cura ad se pertinente. *Sozom.lib.3.cap.8.* propter Romanę Ecclesię prærogatiuam. *Socrat.lib.2.cap.15.* Nam Ariani Episcopi an. 341. Antiochię conuocati Athanasium Ecclesia depulerant quòd iniussu Episcoporum ad illam se recepisset.

Orientales obiurgauit, quòd se non pręmonito iudicium de Marcello & Athanasio Episcopis fecissent. An ignari (inquit) estis hãc consuetudinem esse, vt primum nobis scribatur, vt hinc quod iustum est definiri possit. *Athanas. Apolog.2.*

An. 342 Marcellus Ancyranus Romam profectus Iulij pont. literis Ecclesiam suam recuperauit.

344 Photinus Sirmiensis Marcelli discipulus hæresim ad Paulianam siue Samosateni accedentem induxit.

Anni Christi.		Anni mundi.
	36	
341	I S. IVLIVS I. Romanus, an. 15.	4429
356	menses 2. dies 6.	4444

Vacat sedes dies 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanasio.

Antiochiæ Stephano Arriano an. 3, Leontio Ariano an. 11.

Hierosolymis Maximo tertio, deinde Heraclio mens. 1. Cyrillo an. 39.

Constantinopoli M. Paulo, deinde Eusebio Ariano. an. 1. Macedonio Hæresiarcha an. 8.

Anni Christi.

341

Principibus.

Constantino patre & filiis,

Constantino 2 in Galliis, Hispaniis, Alpibus & Britannia,

Constãtio Arriano ann. 24 cum Dalmatio patruo in Oriente.

Et Constãte an.13 in Italia, Græc. Illyrico & Aphrica Impp.

356

Anni mundi.

xit. Marcelli autem propius ad Sabellianam vergebat.

352 Vrsacius & Valens Pannoniæ Episcopi principes Arianorum, cùm post Synodum Sardicensem viderentur à communione secreti, coram positi veniam à Iulio pont. popofcerunt. *Sulp.lib.2. Athan.in Apolog.& Socrates.*

4429

Paulo Constantinopolitano clam sub altari in Eusa ciuitate suffocato iussu Constantij, in eius sedem transferuntur Ariani, Eusebius videlicet Nicomediensis, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, Euagrius in annos circiter 3 a vsq; ad Damasi Pap. & Theodosij Imp. tempora, donec à Gregorio Nazianzeno eiusmodi erroribus & schismate fuit purgata & Catholicis reddita.

Contra Athanasiũ Alexandriæ in Schismate sederũt Arriani Eusebius an 1. Gregorius an 1. Georgius an.20. Lucius an.19.

Contra Cyrillum Hierosolymis sederunt Ariani Heronnius an.3. Heraclius mens. Hilarius an.14.

DACIMVM tertium bellum in Christianos in Perside per Saporem impulsoribus Magis & Iudæis. *Sozom. 2,cap.8. Ammianus Marcellinus lib.25.* Ibi numerosissimæ erãt Ecclesiæ. Nam Persæ ab initio Christiani fuerunt, præsertim verè Diabeoorum regio. *Sozom.lib.2,cap.11.*

Ibi Martyrium faciunt Ctesiphon, Dausas, Gabdiaba episcopi, *cap.13.* Vstazades Eunuchus Saporis & Simeones primus Persarum Episcopus.

Eusebius Emissenus Arrianorum signifer multa conscribit. *Hieron.in Chron.*

Tunc vixit Ioan. Clymacbus, Didymus, coius auditor D. Hieronymus Alexandriæ.

Aëtius Arianam Anomæorum sectam introducit, trecentis argumentis è pbilosopbia præsertim Aristotelica deductis. tanrum mysterium nimis subtiliter & irreuereoter tractando, non modo veritatis lucem amisit, sed & in Atheismum incidit. Vnde & Atbeus cngnominarus est. Eius sectatores nunc Ætiaui, nunc Eunomiani dicti sunt. *Suidas. Epiph.heres.contra Anomaos.*

Impietas Arriana Constantij præsidiis fulta, exiliis, carceribus & variis tormentorum modis Catholicos persequitur. *Athanas.&c.* per 40 continuos annos adeo in Christi Ecclesiam debacchata, vt cuiuis superiorum persecutionum vel temporis dioturnitate, vel supplicciorum magnitudine comparari possit. *Onuph.in Plati.*

Georgius Cappadox canones Nicenæ synodi combussit. *Athanas.epist.ad Orthod.*

Hoc iam aggressus erat sub Marco pontifice, vt ad Marcum ipsum, quem & Vniuersalis Ecclesiæ Papam nominat, scribit priuata epistola Atbanasius. In Atbanasij locum ab Imp. Constantio & Artianis substitutus est.

Sed eum tandem plebs petit, raptúmque diuersis mulctandi generibus proterens deuaricatis cruribus conculeauit, &c. *Am. Marcell.lib.22.*

Paulinus Treuirorum in Gallia Metropolitanus, vir sanctus imprimis & eruditus Atbanasij amicus.

4444

Hilarius Pictauorum Episc. hymnum Angelorum ab Apostolis continuatum apud Clementem lib.7, const. c.47, in Latinom conuertit, & in Missam includit. Vode & eum buius bymni auctorem faciunt. *Hug. Victorinus lib.2 de sacra.parte 2. Cassander in Liturgicis pag.42.*

Anni Christi. | Anni mundi.

Tribus libellis Constantinopoli publicè Constantio datis audientiam poposcit, vt de fide coram aduersariis disceptaret. Itaque quasi discordiæ seminarium & perturbatio Orientis, post quadriennium exilij redire ad Gallias iubetur absque exilij indulgentia. *Sulp. lib.* 2.

341

Sub an. 362 reuersus non solum Catholicam fidem Ariminensi concilio infirmatam & perturbatam restituit, sed Principes etiam Arianorum, Episcopos Galliæ Ecclesiis deturbauit, vt Saturninum Arelatensem & Patronum petragorensem, cæteris venia data. *Ruf. & Sozo. lib.* 7.

4429

Sardicense Con. rogatu Constantis, & permissu Constantij agitur an. 10 post mortem Constantini patris: Confirmatum est in Trullo, vt Catholicum.

Damnatum tamen in Syrmiensi eo nomine, quòd Athanasium absoluisset. *Sulp. lib.* 2.

Sapore Persarum.

Nam astutè Ariani innoxium Athanasium in illo criminosis Marcello & Photino miscuerunt, ne putarentur perperã de Athanasio iudicasse, qui de Marcello & Photino vera sensissent. *Ibid.*

Quin & erat Arianum. Nam in eo tres fidei formulas episcopi protulerunt, in quibus diuersis verbis, remota *Substantiæ* mentione filium Patri similem affirmarunt, nondum ausi dissimilitudinem afferere. Hi cum verbis ab Ario dissentirent dissimilitudinem inducente, sed re consentirent, Semiariani dicti sunt. *Epiph.*

Sthenden Æthiopię pretioso, an. 27.

Alexandrinum con. videtur esse illud, de quo Sulp. lib. 2. Mox in Ægypto octoginta Episcopi congregati Athanasium iniustè condemnatum fuisse pronuntiant.

Hymni & carmina in laudem Dei & diuorum composita ab Hilario & Ambrosio Episcopis per totius Occidentis Ecclesias cantari incipiunt. *Isid. de diuinis Officiis.*

HVMANA.

Richimeto Franc. Duce.

Constãtinus, cum superiores Impp. sacros libros plurimos exussissent, impensis maximis bibliothecas instaurauit. *Socr. lib.* 1, *c.* 9.

Romanæ vrbis inhabitatores annuis muneribus testamento honorauit, filiis vero imperij hæreditatem tribuit. *Eusib. lib.* 4 *vita.*

Eius filij paternis legibus astipulati sunt & proprias adiecerunt, contra eos, qui vel sacrificare, vel idola colere, vel ethnicam superstitionem exercere præsumerent. *Sozo. lib.* 3, *c.* 17.

Constantius aram Magnæ Deæ è curia Romana auferri iussit. *Amb. ep.* 31.

Sapor anno 10 imperij Constantij, Christi 350 Nisibin obsidet. *Hieronym. in Chron.*

Constans Francos vicit. *Socrat. lib.* 2, *c.* 13.

Constantini fratris mortui partẽ obtinuit. Sic enim à patre diuisum imperium acceperant, vt auitã sortem obtineret natu maximus, Orientis principatum alter, medium tertius. *Eusib. lib.* 4. *de vit. Const. Socr. lib.* 1. *c.* 38.

Constans Imperij sui decimo tertio à Magnẽtio Tyranno magno Catholicæ Ecclesiæ damno interfectus est, Christi 353. Nam eius morte Constantius audacior factus Arrianam impietatem prouehit. Interim 70000 hominum copias aduersus Magnentiũ educens, eum ad Mursam in Pannonia vicit. Deinde Lugdunum fugientem

356 | 4444

Anni Christi.

∴ ∴

341

∴ ∴

* *

CONC. *Romanum ep. 116. Isid.*

Hierosol. hist. Trip. 1. cap. 33, Theod. 1, cap. 30.

345 *Antiochenum confirmatum in Trullo Episc. 90. Isid.*

Agrippinense Coloniense contra Euphratam, qui negabat Christum Deum, Isid.

Sardicense in Illyria, siue Dacia Mœsiæ, quo Nicenum confirmatur Episc. 300. Sozom. 3, cap. 11. seu Episc. 250. Theod. 2, cap. 7. Trip. lib. 4, c. 21. In eo Athanasius & Marcellus ab Arrianis damnati absoluuntur, Photinus vt verò hæreticus condemnatur.

Syrmiense in Pannonia contra Photinum. Niceph. 9, c. 31. Socrat. 1, cap. 29. Sozom. 4, c. 6. Imperatore Constantio cogente & præsente.

Alexandrinum. Athan. initio Apologia 2. Socrat. lib. 2, c. 26.

∴ ∴

37

356 m S. LIBERIVS Romanus, dictus Leo, an. 12. mens. 3. dies 4.

368 Vacat sedes dies 6.

∴ ∴

Anni mundi.

tem sibi ipsi mortem consescere compulit. *Zosimus.*

Hymni & carmina in laudem Dei & Diuorum composita ab Hilario & Ambrosio Episcopis per totius occidentis Ecclesias cantari incipiunt, *Isidor. de diuinis Officiis.*

4429

m HVNC immerito inter PP. adnumerari, quòd cum Arrianis subscripsisset, censet Platina, post Hier. de Vir. Illustr. & Sozom. lib. 4, cap. 11, & Marcel. comitem in Chron. At eum optimum & beatissimum prædicant Basil. epi. 74. Ambros. lib. 3 de Virgin. Epiph. hæres. 75. Quin & Athanas. *Apolog. 2.* Theodor. *lib. 2, cap. 17.* Socrat. *lib. 4, cap. 11.* eum liberant ab Arriana labe. Imò & Occidentem semper ab ea liberum fuisse narrat Theod. lib. 5, cap. 6.

Quin & de eo falsum illum rumorem ab Arianis profectum testantur Sozom. *lib. 4, cap. 15.* Theod. *lib. 5, cap. 6.* Niceph. *lib. 9, cap. 57. & lib. 1, cap. 27.*

4433

Post mortem Constantij sub Valente fuisse Catholicissimum constat è Socrat. *lib. 4, cap. 11.*

Authoritate, qua potiuntur æternæ vrbis Episcopi, damnari Athanasium (qui iam à Synodo Arrianorum damnatus erat) desiderio nitebatur ardenti (Cõstantius Imp.) quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate, noctis medio potuit exportari. *Amm. Marcell. lib. 15.*

Sed paulò pòst vrbi redditur ob seditiones Romanas. *Sulp. lib. 2.*

Nam sequenti anno cum Mediolano Romam venisset Constantius, Matronæ Romanæ à viris suis impulsæ rogarunt, vt sibi Liberium Pont. redderet. *Socrat. Sozom. Theod.*

Post Meletium Antiochiæ fuit schisma 30 annorum, in quo Arriani sederunt, Euzoius an. 10. Dorotheus an. 10, &c.

Paulus, & Ammon eremitæ. *Sozom. 1. cap. 14.*

Obiit S. Antonius eremita anno vitę 105 Christi 358. *Sozom. 1, cap. 13, Ruffi. 1, c. 8. Naucl. & Beda.*

Hilarius Pictauiensis. Lucifer Calaritanus.

Proiectus Aruernorum Episc. in Aquitania Martyr. Constantij tempore.

Arriana hæresis scissa est in Eunomianos, Macedonianos, Eustathianos, Meletianos. *Basil. contra Eunomi. Hist. trip. 5, cap. 15. Epiph. hæres. 76 & 68.*

Eunomius monachus discipulus & notarius Aëtij, inter alias hæreses negat Virginitatem maioris esse meriti quàm coniugium: Relicto monachatu (*Aug. lib. 3, peccat. mer. cap. 7*) seduxit virgines sacras, vt nuberent. Fidem sine operibus docuit sufficere, nec opera esse ad salutem necessaria. *Aug. lib. de hæres. cap. 54. Hier. in Osee.*

4444

Templa martyrum non ingrediebatur, ne cogeretur Sanctos (vt dicebat) adorare. *Hieron. in Vigilant.*

4456

Nam eorum & Sanctorum reliquiarum honorem impugnauit.

Marcellus Ancyræ Episcopus hæreticus, docet regnũ Christi finem habiturum, *Niceph. 11, cap. 48. Bonfin. 2. dec. 1.*

Photinus eius discipulus nunc Sabellium, nunc Paulum Samosatenum olebat. *Epiph.* in Syria & Cilicia Apollinarius vterque pater & filius. *Epiph.* consuetas ecclesiæ preces in cantiunculas à se conditas cõmutarunt.

Left text	Anni Christi	Right	Anni mundi
Vnde &viri inter potandum & operandum, mulieres in textrinis illas psallebant. *Sozom. lib. 6, cap. 25.* Versus ille, Gloria Patri, & Filio, &c. (à Flauiano Antiocheno, adiutore Chrysostomo compositus. *Niceph. 18, cap. 51. & lib. 9, cap. 24.*) aliter à Catholicis Græcis in fine Psalmorum canebatur, aliter ab Arriaois. *Sozom. 3, cap. 20. Theod. 2, cap. 24. Niceph. 9, cap. 24.* postea consilio Hieronymi in Ecclesia Latina additur fini Psalmorũ à Damaso. *Hieron. epist. ad Damas.* vt errent, qui hoc tribuunt Gregorio. I. PP. Chorus in duo diuisus Cæsare Constantino (quasi antea alternis minimè caneretur) *Suidas in voce* χορὸς. Nam Flauianus & Diodorus primi in duos choros Psallentium diuidentes, ex successione Dauidicam melodiam cantare docuerunt. *Theod. lib. 2. hist. c. 24. Trip. lib. 5. c. 32.*	356	*Patriarchis,* *Alexandriæ Athanasio.* *Antiochiæ Leõtio Arriano, Eudoxio Arria. an. 3. Aniano mens. 4. Meletio, an. 2. Paulino, an. 27.*	4444
DECIMVM quartum bellũ seu persecutio Christianorum per Iulianum Imp. Apostatam. *Ruff. 1. cap. 32. & 36. Ammia. lib. 20. Entrop. lib. 10.* In eo cecidit Dorotheus Tyri episcopus anno vitæ 107. Iouinianus hæresim suam spargere iocepit, *Sabell. lib. 8 Sept. Enn.* Potentinus, à quo hæresis Potentinorum, Tropici hæretici. Conflagrauit Antiochena bibliotheca. Post concilium Mediolanense principes Catholicorum in exilium pulsi sunt Eusebius Vercellensis, Lucifer Calaritanus, Dionysius Mediolanensis, Paulinus Treuirensis, Hilarius Pictauensis, Hosius Cordubensis, Rhodianus Gallicanus epis. Tandemque Liberius Papa, quia damnatinni Athanasij subscribere noluerunt. *Athanas. ad Solitarios, Apol. ad Constantiũ, & lib. de fuga sua. Ruffi. Sulp. Socrates, Sozom.*		*Hierosolymis Cyrillo.* *Constantinopoli Macedonio Hæresiarcha, deinde Eudoxio Arriano, an. 10.*	
Tum Italiam corrũpere conatus est Maxentius Dionysio Mediolanensi successor datus. Illyricum. i. Pannoniam, Dalmatiam & Græciam Valens & Vrsacius. Gallias Saluonius Arelatensis ep. Hispanias aliqui alij abutentes Hosij ætate, propter cuius infirmitatem (Erat enim centenario maior) à Catholicis defecisse spargebatur. Eusebius Vercellensis cauea conclusis Scythopolim missus dicitur in eius vita, atque ibi ab Ariomanitis crudelissimè cruciatus. Vnde scripsit Epistolam ad Patrophylum, quæ extat, miserias narrãs suas. Rediit pòst cum Hilario & Athanasio per indulgentiã noui principis. i. Iuliani Apostatæ, qui se initio Christianis æquissimum præbuit. *Hieron.* Constantij vltimo omnes pene toto orbe Ecclesiæ sub pacis & regis nomine, Ariaoorum coosortio pollutę erant. *Hierony. in Chron.*		*Principibus.* *Constãtio Arriano quadragesimo septimo Orient. Cõstante Catholico Occid. Iuliano Apostata, an. 2. & postea Iouiano seu Iouiniano Catholico m. 8. Orien. & Occident. Impp.* *Sapore Persarum rege 9.*	
HVMANA. Iulianus à Libanio sophista & Maximo philosopho, qui postea, ob magiã interfectus est, corruptus in ethnicam impietatem labitur. Malignitatis argumenta Atheois io eo adhuc puero animaduertit Greg. Nazaozenus ceruicem rigidam, humeros iactatiles, oculos currentes, & inconstantes, pedésque furiose respicientes. Fratrem suum Gallum & imperio & vita priuatum à Constantio,	368	BELLVM PERSICVM. *Sthenden Æthiopię pretioso.*	4456

Anni Christi.

356 *Theodomero Franc. Duce.*

CONC. *Mediolanense, præsente Constantio, episc. plus 300. propter Athanasiū. Socrat. 2, c. 36. Theod. 12, cap. 15. Hist. Trip. 2. c. 36. Ruff. 1, c. 20. Hoc in concilio Ariani quoque fuere victores principibus Catholicorum in exilium pulsis.*

Alexandrinum. Rufin. 1. c. 28.

Ariminense 400 Episcoperum. Socr. 2, c. 37. Sozom. 4, c. 17. Hist. Trip. 5. c. 20. Damnatur ab Ambr. epist. 31. Quamquam octoginta in eo duntaxat essent Episcopi Ariani, Homiousion. i. similitudinem substātiæ profitētes, alij Catholici Homousion. i. vnitatem substantiæ, bono initio, fœdo exitu consummatum. Sulp. lib. 2.

* *

368

Anni mundi.

4444

4456

stantio, vlcisci velle simulans arma in Constantium cepit.

Magiam exercuit inspectis mulietum interioribus. *Eutrip. Nazan.* bello aggreditur Francos, eos videlicer, quos consuetudo Salios appellauir, ausos olim in Romano solo apud Toxiandriam habitacula sibi præfigere prælicenter. *Ammian. Marcell. lib. 17.*

Viennæ agens, vt omnes nullo impediente ad sui fauorem illiceret, adhærere cultui Christiano fingebat, à quo occulrè iam pridem desciuerar, arcanorum participibus, aruspicinæ, auguriisque inrentus & cæteris, quæ Deorum semper fecēre cultores. Et vt hæc interim celarentur, die, quem Christiani Epiphaniam dictitant, progressus in eorum Ecclesiam, solēniter numine orato discessit. *Amm. Marcell. Pagan. lib. 21.*

Vbi abolitis, quæ verebatur, adesse sibi liberum tempus faciendi, quæ vellet, aduertit, decretis aperiri templa, arisque hostias admoueri & reparari Deorū cultum statuir. Vtque dispositorum roborarer effectum, dissidētes Christianorū antistires cū plebe discissa in palatium intromissos monebar, vr ciuilibus discordiis consopitis, quisque nullo vetante religioni suæ seruiret intrepidus. *Id. lib. 22.*

Pulchrum nostris politicis exemplum, vt mixtis in eodem regno religionibus vel regnum perdant, vel ad alienam stirpem transferant. In Gallia Christum negauir, & postea se pontificem nominauit, ad templa Paganorum veniens & cæteris idem præcipiens. *Hieron. in epit. Nepot.*

Quoscunque audiebat esse Ecclesiæ hostes, vel apostatas, fouebat. Quare Donatistis Basilicas restituir, quas Constantinus antea abstulerat, Iudæis, &c. *August. lib. 2 contra Petil. cap. 92. Opt. lib. 2.* à quibus Donatistis fuerat appellatus & laudatus. *Idem epist. 148. 166. epist. Opt. lib. 2.*

Iudęi à Iuliano Imp. persuasi remplum Hierosolymis restaurate nituntur, sed igne & prodigiis inhibentur. *Theod. lib. 3, cap. 20. Ammian. Ibid.*

Christi imaginem fusilem à muliere, qnam Christus sanauerat, positam apud Euseb. *lib. 7. cap.* 18. *Trip. lib. 6, c. 41.* & Theophy. *in 9 Matth.* euertit. Sed eam Christiani in Ecclesiam retulerunt. *Sozom. lib. 5, c. 21. Socrat. lib. 3, cap. 24.*

Periit incerto ictu in bello Persico, postquam annūm vnum, & menses seprem imperasset. *Latus.*

Cum Delphos misisset consultum de belli Persici euentu, templum Delphicum terræ moru & fulminibus deletum est. Reditus ecclesiis concessos eripuit, ioco addens se facere expeditiores ad regnum celeste, quoniam in ipsorum libris scriptū esset, Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. *Ibid.*

Iouianus Imperij noluit prius insignia suscipere, quàm milites vno ore se Christianos profiterentur, negans se Christianum Paganis imperare posse. *Niceph. lib. 10, cap. 28. Ruff. 2. cap. 1.*

Idololarricas vanitates à Iuliano restauratas destruxit, quas postea Valens permisit. *Theod. lib. 4, cap. 24.*

· Turpem pacem cum Persis agitare coactus est, ob rés ab Apostata Iuliano infœliciter & Deo sinistro gestas. *historici, præter Zosimum, qui Apostatam extollit.*

Franci, Saxones & Alemanni 40 vrbes ad Rhenum

fitas cspiunt,quod causam præbuit Constantio Iulianũ Cæsarem constituendi & præclara aduersus eos gerendi *Zosim.lib.3.*

Bellum Persicum,in quo temeritate milirum ad Singaram prærepta fuerat palma Constantio, & amissa Singata & - mida,deinde cum Sspore Nisibim iterum per ttes menses obsidente psx tandem inita, iterum sub Iuliano recrudescit. *Pompon.Entrop.lib.*10.

Iouianus Athanasium & cæteros Episcopos, qui à Constantio eiecti fuerant, ab exilio reuocat & vniuersa Gentilium templa claudit. *Socrat.lib.3,cap.*24.

Solam Christianam fidem profiteri subditoa iussit: bona Ecclesiis & clericis ab antecessoribus surrepta reddidit. *Sozom.lib.6,cap.3.*

Saraceni cum Zocomo principe paulò antè imperiũ Valentis religionem publicè suscipiunt. *Sozo.lib.6,c.38.*

∴ HVNC Marcellinus comes in Chron. tanquam hæresis suspectum præterit. Schismaticum & illegitimum pontificem facit Onuphrius. Nam ei superstitem fuisse Liberium, atque ita throni Apostolici administrationem solum consecutum, *quod etiam narrat Sozom. lib. 4. cap.*15.

Alij rectius. Quare & extat vna eius epistola ad Athanasium, & alios Ægypti Episcopos. Et factione Arianorum cum multis aliis Catholicis per martyrium sublatus est. S*ozom.lib.4,cap.*15.

Fuerat quidem ab Acacio Eusebij Cæsariensis discipulo & successote in Liberij locum constitutus, velut Arianus, *Hieron.in Acacio de Viris Illustr.*

Sed tanta vis fuit Cathedræ Apostolicæ, vt martyrem potius,quam hæreticum,vel hęreticis fauentem pontificem sustinere potuerit.

Vlphilas Gotthorum Episcopus Arianus, qui Vlteriora Istri tenebant, Gotthicas literas inuenit & scripturas diuinas in Gotthicam linguam primus transtulit. *Socrat.lib.4,cap.33. Sozom.6,cap. 34. Trip.8,cap.13. & 5, cap.36,38.*

Hosius centenario maior moritur, de quo hæc feruntur.

Concilium Nicenum propè auctoritate sua confecit. Sardicensi quoque illud confirmanti egregiam operam præstitit. Sirmiensi vi adesse coactus, Arianæ formulæ verberibus compulsus subscripsit. Mediolanensi ab Hilatio confirmatus non cessit. Inde ætate vacillante similitudinem substantię,non vnitatem in Hispania docuit. *Sulpitius & Isido.lib.de Viris Illustr.*

Hinc fortasse Hosij deliramenta apud Hilarium contra Constantium.

Valens Catholicam fidem Constsntinopoli extinxisse videbatur, at vbi Greg. Nazanzenus eò è suo Episcopatu translatus est,pro paruo oratorio, in quo conuẽtus primum habuit,maximum accepit, & Ecclesiam latentem,quanta esset,ostendit. *Sozom.lib.6,cap.17. Socrat. lib.5.c.7.*

Lucifer Sardiniæ Episc. schisma in Ecclesiam de non recipiendis Arianis in Sacerdotium, post eiuratum errorem cõtra DD. Hilarium & Damasum excitauit, non hæresim. *Aug.de hære.Gennad.*

Eius magna erat authoritas, vt qui se nũquam Ariani alicuius communione polluisset. *Hieron.*

Audæus

Anni Christi		Anni mundi.
	∴ ∴	
356		4444
368	*Romanũ, in quo Fælix electus est Papa, & aliquot ab Ecclesia separati. Plat. Isid. tom.1 Conc. Ab Arianis tamen fuisse creatum volunt Ruf. & Hieron. in Acacio de Vir. Illu. & Marcell. comes contra Niceph. 9 cap. 35.*	
	Romanum aliud 48. Episc. Omnibus Episcopis esse ad concilium veniendum.	
	Seleuciense in Isauria contra Arianos eodem tempore ab Orientalibus Episcopis actum, quo alterum Arimini ab Occidentalibus in Italia. Socrates & Sulpitius lib. 2.	
	Hilarius quartum iam exilij annum in Phrygia agẽs interfuit. Duo salutaria obiens, vnum quòd Occidentalibus suspitionem Sabelianismi ob Arianorum falsos rumores laborãtibus, testimonium fidei recta perhibuit, alterum, quòd in refellendis Arianis socium se acrem exhibuit.	
	Biterrense contra Ariminensis Concilij formulam præside Hilario Pictauensi ab exilio reuerso sub Iuliano Apostata. Ipse lib. de Synodis.	
	∴ ∴	
	38	
368	∴ M. FOELIX II Romanus, an. 1. mens. 4. dies 2.	4456
369		4457
	∴ ∴	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Athanasio.	
	Antiochiæ Paulino.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Hierosolymis Cyrillo.

Constantinopoli Eudoxio Ariano.

Principibus.

Valente Ariano, an. 13. Ori. & Valentiniano Catholico *Occid. Impp. an. 11.*

Sapore Persarum nono rege.

Sthenden Æthiopiæ pretioso.

Clogio. Franc. Duce.

* *

CONC. *Laodicenũ contra Arianos cõfirmatum in Trullo. Isid. tom. 1. Conc.*

Lampsacenum. Eutrop. lib. 10. Niceph. 12. cap. 3. Hist. trip. lib. 7. cap. 12.

39

369 — n S. DAMASVS Lusitanus, an. 19. — 4457

388 — mens. 3. dies 11. — 4476

Vacat sedes dies 11.

Audæus anthropomorphita, *Epiph.*

HVMANA.

Valentinianus militum consensu factus Imp. post 30 dies Valentem fratrem consortem imperij & Augustum nominat. Repressit Alemãnos & Saxones, quorum primùm hic fit in bellis mentio. Regnat annos 11. Ei circiter triennium Valens superstes fuit, in tugurio à Gothis concrematus.

Post eius mortem Gratianus & Valentinianus 2 filij è Cæsaribus Augusti facti sunt, sed imperij sexto ille Lugduni à Maximo Galliç præfecto, hic Viennç insidiis Arbogasti Gotthorum ducis interfectus est. Ita vtrique eodem anno Theodosius Mag. quem Gratianus, dum viueret in imperij societatem asciuerat, successit.

n PONTIFICVM Romanorum vitas conscripsit & opus ad sua vsque tempora perduxit, quas alij deinceps continuarunt. A Damaso ad Nicolaum primum Anastasius S.R.E. Bibliothecarius. A Nicolao 1 ad Alexandrum 2. Guillelmus alter bibliothecarius. Ab Alexandro 2 ad Honorium 2. Pãdulphus Pisanus. Ab Honorio 2 ad Honorium 4. quidam anonymus ex Martini Poloni opere de vitis pontif. Ab eodem Honorio vsque ad Vrbanum 6. Theodoricus Niem Germanus. Ab Vrbano 6, ad Martinum vsque quintum alius quidam incertus. Quousque Damasi liber, vt circumfertur, est perductus.

Multa alia scripsit. Extant aliquot eius epistolæ, ad Athanasium & alios episcopos Ægypti, ad Paulum Antiochenum, ad tria concilia Africæ, Professio fidei Catholica, &c.

Per seditionem obtinuit pontificatum contra Vrsicianum. *Ammi. Marcell. lib. 27.*

Vnde & sanguinariam eius ordinationem obiectant Augustino Pelagiani. *lib. 6 contra Pelagianos.*

Iudicio tamen Dei electum ait Ambrosius, *Orat. contra Symmachum.*

Bibliis SS. à Hierónymo versis primus dedit auctoritatem, cum prius septuaginta interp. versionis vsus esset. *Plat.*

Quod non obtinuit in psalmis, quoniam Clerus inueteratum cantum dediscere noluit. *Plati.*

Symbolum Constantinopolitanum in locum Niceni cantari iussit ad Missarum solennia: quod vsque hodie perdurat. *Sigeb. Rupert. lib. de diuin. Offic. cap. 21.*

In principio sacri, vt Confessio diceretur, instituit. Epistolas & Euangelia, vt nunc annuatim in Ecclesia leguntur, (per Hieronymum, *infra*) collegit. *Honorius lib. 1. cap. 88. citante Cassandro in Liturgia pag. 44.*

Ita desiit vetus versio, quæ erat 70. cœpit nona, id est, Hieronymiana. *ex D. Gregorio præfat. in Iob.* Hieronymi enim, qui de Hebræo in Latinum eloquium sacras scripturas tantummodò cõuertit, editione generaliter omnes Ecclesiæ vsquequaque vtuntur, pro eo quòd veracior sit in sententiis, & clarior in verbis. *Isid. lib. de officiis.*

Eius tempore fuisse Cardinales docet Volater. lib. 22. Anthropologiæ. Inuenio (ait) in antiquis tabulis apud Ecclesiam Aretinam Donationis cuiusdam Zenobij senatoris Romani eidem Ecclesiæ vsque à

tēpore Damasi Pōt.factæ, vbi est huiusmodi subscriptio, Erego Io. S. R. E. Diaconus Cardinalis ex parte Damasi pont. laudo & confirmo. Itaque non video cur D. Hieronymus Damaso charus non fuerit R. E. Cardinalis presbyter. nisi quòd non magnos habebat reditus non onerabat Ecclesiam nimiis sumptibus, non erat &c. Non ergo placet, quod quidam scribunt nomen & dignitatem fuisse cōditam à Benedicto 8, sub an. 1033. Nam & D. Gregorius Cardinalem sacerdotem commemorat, qui & Episcopus esse non desinit. l. 2 epist. 52 & 25. huic & dans vsum pallij lib. 7, epist. 5. Multa addere possem, contra hæreticos, sed non sunt Chronologiæ. Aliud est insignia esse recentiora, vtpotè illis addita circa illum annum, deinde amplificata circa annum 1250 ab Innocētio quarto, aliud Cardinalium rem & nomen veteribus fuisse incognitum.

Chorepiscopos sustulit, quos nunc suffraganeos, vel Episcopos portatiles appellamus. Episcopos, qui eis vtuntur, epist. 4 meretricibus docens esse similes, quæ statim (ait) vt pariunt infantes suos, aliis nutricibus tradūt educandos, vt suam citius libidinem explere valeant. Sic & isti infantes suos, id est, populos sibi commissos istis educandos tradunt, vt pro suo lubitu voluptatibus sæcularibus seruiant, &c.

Chorepiscopos autem Onuphrius in Epitome Romanorum Pont. interpretatur coadiutores, vt Linum & Cletum ait fuisse Chorepiscopos, siue coadiutores Petri. Et sic sumere videntur Græci, vt Basilius Epistola ad Chorepiscopos, & Canon Nicenus & Antiochenus decimus & Synodus Neocæsariensis.

Damasum rogauit Theodosius, vt alicui viro docto officium Ecclesiasticum committeret ordinandum, atque ita Hieronymo commendauit, qui Psalterium per ferias distinxit. *Beletius ex hist. Longobardica.*

Cum antea recto ordine diceretur, non habita ratione dierum & materiæ.

Atque hinc fortasse Canonicarum horarum institutionem ei, & D. Hieronymo & Ambrosio assignant Sigebertus in Chron. & Radulphus Tungrensis, quod & confirmet Psalmorum per totam Hebdomadam iam inde tum in Romana Ecclesia, tum in Mediolanensi distributio.

Sed refragatur ipse Hierony. qui epistolis ad Lætam & ad Demetriadem earundē horarū vsum non nouum tum fuisse disertis verbis ostendit.

Quare & constitutio Apostolica memoratur apud Clementem, *lib. 8, const. c. 40,* & Cyprianus multo antè, earum institutionem confirmauit sub finē libri de Oratione Dominica, & Athanasius lib. de Virginitate, & Basilius in regulis fusius disputatis interrog. 37, & in Asceticis pag. 381 Græci exemp.

Gregorius Nazanzenus cog. Theologus, qui Constātinopolitanam sedem ab Arianis Episcopis purgauit & Catholicis reddidit in annos 45 sub quinq; aliis pōtificibus Catholicis, Nectario an. 16, Chrysostomo 6, Arsacio 2, Attico 20, Sisinnio vno, vsque ad Nestorium.

Basilius Cæsariensis, qui sub annum 379 Deo agit animam, quo obeunte Ambrosius Episcopus Mediolanensis fit in annos 30.

Cæsatius

Anni Christi.		Anni mundi.
369	*Patriarchis.*	4457
	Alexandriæ Athanasio, deinde Petro 2, an. 7. Timotheo. an. 7. Theophilo an. 27.	
	Antiochiæ Paulino.	
	Hierosolymis Cyrillo.	
	Constantinopoli Eudoxio Arriano, mox Euagrio D. 1. Demophilo an. 10. Gregorio Nazanzeno an. 4. Maximo inuasore an. 1. Nectario. an. 17,	
	Principibus.	
	Valentiniano quinquagesimo, Valēte, an. 3, & eo exusto, Theodosio 1 Magno an. 27. Orient. Gratiano & Valentiniano 2 fratrib. an. 6. Occid. Impp.	
	Sapore Persarum reg. Artaxerse 2, an. 4, Sapore 3 an. 5.	
	Sthenden Æthiopię, deinde Zacham, ann. 9, inde San, an. 13.	
	Clogio, & post eum, Marcomero Franc. Duce.	
388		4476

Anni Christi. | Anni mundi.

383

CONCIL. *Romanum de S. Spiritu contra Arium, Macedonium, Photinum, Auxentium, Mediolanensem & Appollinarem Hieron. in Chron. Isid. in Damas. Hist. trip. 9, c. 5, 12, 13, 14, 16, cui interfuisse Theod. Impp significatur apud Theod. lib. 5, c. 9, & D. Ambrosium, Ibid. & ipse epist. 90. In eo additur Niceno symbolo, FILIOQVE, contra eos qui dicebant S. Spiritum esse filium filij, nepotem Patris, vt legi in quodam manu scripto libello Græce anonymo de S. Spiritus à filio processione à me verso, sed nondum edito, quod conuenit cum Hug. Etteriano lib. 3 de process. Spiritu Sancti, ca. 16. Et cum Magist. Sent. lib. 1, dist. 11. Errat enim Beza, qui in suo nouo Testam. inter ea, quæ à Synodo Constãtin. symbolo Niceno addita fuerũt, hanc dictionem reponit, summa antiquitatis ignoratione.*

4471

Cæsarius Nazianzeni frater, Greg. Nyssenus Basilij, Euseb. Samosatenus.

Euseb. Vercellensis. Theotimus Scytharum Episcop. Timotheus Alexand. Cyrillus Hierosolym. Philaster, Eustachius, Exuperius, Ambrosius Mediola. Martinus Turon. de quo Niceph. lib. 9, cap. 16. Sozo. lib. 3, cap. 13. S. Romanos Gal. Vegetius, Eutropius, Themistius Philosophus, insignes scriptores.

Hilarius Phrygius vates.

Effrem eremita, qui circiter trecentas versuum myriadas composuit ad Rythmos & numeros Harmonij hæretici, quoq; in templis postea Syrorum cantari consueuerunt. *Sozom. lib. 3, cap. 16. Theod. lib. 4, cap. 29. Niceph. lib. 9, cap. 16.*

Ambrosius ritum Antiphonarum, seu responsoriorũ hymnorum, è Græcã ecclesia in Latinam trãstulit. *Sigeb. in Chron. Naucler. Isider. lib. de diuin. Off.*

Illorum primus auctor apud Græcos creditur fuisse Ignatius. *Socrat. 6, cap. 8. Niceph. lib. 13, c. 8.*

Orientis Episcopi Apostolicæ sedi, tanquam filij debitam reuerentiam præstant. *Theod. lib. 5, c. 9 & 10.*

Sine Romani Episcopi, cuius ante omnia sentẽtiam cognoscere oportet, neque Vincentij, quem ad Synodũ Ariminensem loco sui miserat, cõsensu, Synodi nullam habent firmitatem. *Theod. lib. 2, cap. 22. in epistola Romani concilij.*

Diodorus Tarsensis Episc. Chrysostomi præceptor, neglectis allegorijs, simplicem rationem interpretandi scripturas celebrem reddidit. *Soc. lib. 6, c. 3. Sozo. lib. 8. c. 2.*

Scripsit præter innumera alia Chronicon, corrigens errorem Eusebij Pamphili de temporibus. *Suidas.*

Gratianus Episcopos Catholicos à Valente eiectos, ab exilio reuocat, Arianos sacris ædibus expellit, *Theod. lib. 5, cap. 2.* legem fert, vt cuncti subditi eam religionem retinerent, quam Damasus Rom. Pontifex & Petrus Alexandrinus custodirent. *Sozom. lib. 7, cap. 4.*

Pontificis Max. titulum sibi ab imperio oblatum recusauit, quòd penes ciuilem magistratum ius sacrorum esse negaret. *Zosim.*

Arianas de Deo disputationes lege vetuit. *Sozo. lib. 7, cap. 6.*

Theodosiũ consortẽ imperij nominat, & cum eo 4 an. regnat. Lugduni à Maximo interficitur. Hinc Maximus imperij vsurpator eos motus excitat, quos Ambrosius apud ipsum legatione fungens, Valentiniani nomine, explicat epist. 27.

Moritur Athanasius an. 377 cum Episcopatum Alexandrinum pace belloque gessisset annis 46. post multiplicia illa pro Ecclesia certamina, quorum similia Episcoporum aut doctorum Ecclesiæ neminem substinuisse vnquam legimus. *Nazan. Socr. Sozo. Hier. in Chron.*

Nam præter quotidiana & continua exilia sub Constantio, latuit in puteo aquam non habente, in quo nunquam solem aspicere posset, sex totis annis. vbi suũ Symbolum cõdidit. (*Naucl. 12. generat*) Toto ferè Iuliani imperio Alexandriæ occulitur, cum per orbem ad necem conquireretur. Sub Valente continuos 4 menses in paterno delituit sepulchro, &c.

403

Anni Christi | Anni mundi

Hieronym. Epistolas & Euaogeliæ, vt hodie haber Ecclesia, colligit & ordinat Damasi iussu. *Radulphus de canon. Obser. cap. vltim. Belethius ration. diuin. cap. 57. Berno libr. de Missa.* cùm prius ex institutione Alexandri Epistola & Euangelium satis incertum legeretur. *Honorius lib. 1, c. 88. citante Cassandre in Liturgicis pag. 44.*

Extat liber, qui Cnmes dicitur à Pamelio magna diligētia vulgatus. Hnc verissimum ex eo intelligitur, quòd antea Patres vetustiores lectionum dunraxat meminerunt in genere, vtriusq; testamēti, post Damasum etiam certarum lectionum Apostolicarum & Euangelicarum, vt Ambrosi. Aug. Leo Pap. Saluianus, Cæsarius, Chrysologus, quorum etiam quatuor posteriores translatione D. Hieronymi vsos constat.

377 — *Illyricum, de Trinitatis vnitate, Theod. 4, cap. 9. Hist. trip. 7, c. 8.* — 4463

Hieronymus aliqua alia in ecclesia instituit, vt etiam ipse D. Gregor. notat epist. 1 ad Ioan. Syracusanū, quam citat Amallarius, *lib. de officiis Ecclesiæ. 4, cap. 33.*

In chartis Ecclesiasticis iuuit Damasum & Orientis atque Occidentis consultationibus respondit. *Ipse epist. ad Geruntiam.*

Romam cum Paulino Aotiochiæ & Epipbaoio Cyri Episcopo eum traxit ecclesiastica necessitas. *Ad Paulin.*

Auctor fuit nouæ Latinæ editionis, quam & ipsi Hebræi farebantur esse veracem. *August. lib. 18 de Ciuitat. cap. 43.*

Quam Apostolica sedes iam inde à Damaso vulgatam fecit, cum antea varia è 70 interpretibus expressa conuersio in pretio esset. *Platina in Damaso. Greg. præfat. in Iob, & lib. 20 in Iob, c. 23 & præf. Moralium. cap. 5, & lib. 11. Sic Isid. lib. 2 & 6 Etymol. cap. 5.*

383 — *Aquiliense, præsente D. Ambrosio contra Palladiū & Secundinum Arianizantes, (quod Beza & alij perperam existimant fuisse vniuersale.) Ex Gallia & Italia.* — 4471

Vnde eius præfationes & argumenta singulis libris præfiguntur huius editionis, propterquam & cum qua conscripta sunt. *Ipse ad August. epist. 11 inter epistolas Augustini.*

Quare & illam ei tribuuut Hebræi, R. Selomo sæpius, nunquam eum sine laudis præfatiune nominans, & interdum ad locorum aliquorum explicationem allegans, titulo הכהן *Sacerdotis.* R. Iosepb Albo lib. 3 bikkarim, 25, cum החכם המעתיק *sapientē translatorem* appellans. R. Kimhi in Psalm. 110. Elias in Tishi, & in Rad. פרו apud Kimhi sub nomine החכם גרונימו *sapientis vel docti Hieronymi.*

Valentinum in Gallia, episc. 30. sub Gratiano, cui Fœgadius, siue Sabadius ep. Agennensis præfuit. Isid.

Damasi decimus annus, fuit, & vitæ & imperij Saporis Persarum regis noni septuagesimus, & vltimus.

Saraceni & Gotthi fiunt Christiani. *Socrat. 4, cap. 33 & 36.* & labuntur in Arianismum. *Iornand. de reb. Geti. & Ab. Vspergensis.*

Messaliani, qui Psalliani, Euchitęq. orātes & Enthousiastæ. i. Deo afflati, vocantur, negant carnem Domini prodesse vel obesse sumptam in sacramēto Eucharistię. *Theod. 4, cap. 11.* semper orant, docent Baptismum non conferre gratiam, nec expiare peccatum, nec opus esse ieiunare, & à cibis quibusdam abstinere. *Hist. trip. 7, cap. 11. Damasce. de hæres. August. hær. 57. Theod. lib. 4 fab. hær.*

388 — 4476

Vocantur & Valentiniani, quòd his Valentini & Valentis temporibus pullulauerint. Item Bogomili. *Hermenopolus lib. de sectis.*

Vigilantius & Iouinianus hæretici, ille SS. venerandos & orandos, eorū item reliquias osculandas & sepulchra veneranda negat, ceremonias ecclesię, vt cereorum accensin-

Anni Christi.

369

Medialanense paucorum Episcoporum, contra hæresin Iouiniani, qua negabat Mariam in partu fuisse Virginem. i. peperisse Christũ integris virginalibus claustris. Ambros. epist. 80 & 81. Aug. de hæres. c. 82, & lib. 1 contra duas literas Pelag. cap. 2.

Cesaugustanum in Hispania contra Priscilianistas, Sulp. lib. 2 hist.

Schisma 2.

Vrsinus, siue Vrciscinus sedit in schismate cõtra Damasum. Ruf. 2, cap. 10. Ammia. Marcell. lib. 27.

388

Anni mundi.

4457

accensionem, ieiunia (Hieron. ad Riparium) despuit, continentiam hæresim, pudicitiam libidinis seminariũ esse (libro contra Vigilantium) hic damnat delectum, ciborum: monachis & monialibus post votum nuptias permittit: asserit peccata omnia esse æqualia: virginitatem eiusdem esse meriti cum coniugio, liberum esse hominem post Baptismum ad bene agẽdum, sed non ad peccandum: nullam meritorum distantiam fore in futuro sæculo: eum ideo anathematizat *Aug. de temp. in festo Trinit. serm. 3, & lib. de hæres. in eos scripsit Hier. tom. 2, & ad Riparium.*

Heretici Nestoriani negabant Corpus Christi esse in sacramento, nisi in ipso vsu. *Cyril. epist. ad Cacosyrum*, & *Tho. 3 par. q. 72, art. 10.*

Heluidiani Virginitatem D. Mariæ oppugnantes *Aug. de hær. Hieron.*

Nihil in doctrina Catholica à tẽpore Apostolorum ad hanc vsque ætatem immutatum fuit, maximè Romę, *Io. Calninus Institu. Gallic. lib. 4, cap. 2, sect. 3, & epist. ad Sadoletum.*

Statue tibi quæso (inquit) ob oculos veterem illam Ecclesiæ faciem, qualem Chrysostomi aut Basilij ætate apud Græcos, Cypriani, Ambrosij, Augustini sæculo apud Latinos extitisse ipsorum monumenta fidem faciunt.

HVMANA.

Athanaricus, anno primo Damasi. i. *369* electus dicitur in regẽm Gotthorum siue Getarum. A quo rerum Hispanicarum scriptores Gnthorum reges numerare incipiunt, anno 5 Valentis. *Isid.* qui Christianos crudelissimè est persecutus, vt eorum plurimi in Romanum solum fugerint, tanquam ad fratres. *Oros. lib. 7, cap. 19.*

Rebus deinde inter ipsum & Fridigernum diuisis, Gotthi se mutuis cædibus attriuerunt.

Athanaricus autem rerum potitus, à Valente missis sacerdotibus hæreticis Arianismo cum tota sua gente imbuitur, quo gens infecta fuit per 213, annns, id est, vsque ad Ricatedum à Leandro Hispalensi conuersum, *Isid.*

Transito Dannbio Valenti se dedẽtes Gotthi Thraciam habitandam accipiunt, sed seruitutis impatientes mox rebellant, & Valentem bello superatum in villula exurunt.

Terentin Duci Maximo à victoriis ex Armenia reuertenti Ecclesiam vnam Antiochiæ Catholicis petenti, Valens denegat, atque aliud petere iussit. *Niceph. lib. 11, cap. 49.*

Gotthi ab Hunnis gente Scythica suis sedibus expelluntur. *Niceph lib. 11, cap. 48. Bonfi. 2 dec. 1.*

Hunnorum gens Barbara prius incognita subito Valente Imperatore emersit, ex Asia transiens in Europam, Cimmerio Bosphoro è limo, qnem Tanais fluuius conuehẽbat, terra constrato, Scythas trans Istrum habitantes inuasit, id est, Gotthos, Taifalos, &c. *Zosim. lib. 4.*

4476

Valens & Valentinianus studiis religionis sæuiente Arianismo inter se discordant, vt paulò antè Constantius & Constans, & mox Valentiniani filij Gratianus & Valentinianus minor.

Nam Catholici fuère Constans, Valentinianus maior, Gratianus.

An. 385. Maximus militum præfectus Gratiani Imp. in Britannia militari fauore imperator aduersus Gratianum ipsum appellatus, tantas mox opes adeptus est, vt ex Britannia in Galliam penetraret, ac Gratianum Treuiris fugientem, apud Lugdunum occiderit, & Gallias Hispaniásque sibi adiunxerit. *Sulp. lib. 2.*

Apud quem legationis munere fungitur nomine Valentiniani Iunioris Ambrosius, *ipse epist. 27, & seq.*

Occidentis imperium occupauit annis quinque, sequenti obiit Damasus.

Valétinianus 2 à suis cubiculariis Viennæ Gallorum occiditur.

Theodosius à Gratiano imperator Orientis creatus à Miletio Episcopo Antiocheno fasceibus imperialibus exornatus est & Diademate coronatus. *Sigeb. in Chronico.* Vel potius à Paulino.

Certè apud Zonaram ex verbis Ambrosij, quibus Theodosium, cum Synagogam construeret, aggressus est, colligitur, ab aliquo sacerdote diademate fuisse decoratum.

Atque hic primum hunc morem coronandi Romanos principes reperio, nisi quòd Ambrosius epist. 33, ex veteri iure donata à Sacerdotibus imperia, non vsurpata testatur.

Hinc Alanos, Gotthos & Hunnos vicit, fudítque. Cum Persis pacem pepigit. Maximum tyrannum apud Aquileiam extinxit, Victorem eius filium necauit. Eugenium alterum tyrannum atque Arbogastem oppressit. Optimis legibus imperium rexit, vt cum lege ministeria lasciua, psaltriásq; comessationibus adhiberi prohibuit. consobrinarum nuptias vetuit. Sicque in pace vtrumq; imperium Arcadio & Honorio reliquit, corpore eius Mediolano, vbi excesserat, Constantinopolim translato. Augusto, Traiano & cæteris principibus melior, &c. *Ex Sexto Victore Pagano.*

Gothi mortuo Athanarico, illius ditioni se subdiderunt. *Oros. & Isidor.*

Sed post Alaricum regem creant, de quo mox.

Romani Gallique Fraconiam inuaserunt. Clodio in prælio cecidit. *Eut. lib. 10. Tritte.*

Ammianus Marcellinus historiam Romanam ab anno Christi 98 vsq; ad 38a pertexit. Sextus Aurelius Victor ab Augusto, vsque ad mortem Theodosij siue annum Christi 400.

o QVATVOR reliquit epistolas, quarum vna damnat Iouinianum.

Priscillianistę in Hispania pręsertim, quorum auctor sæculi gladio percussus est. *Sulpicius. Hier. in Chron.*

Heluidiani siue Antidicomarianitæ. *August. de heres. Epiph.*

Dorotheus hæreticus, à quo Psatyriani, siue Gotthiani, Meliuiani, Patriciani, & Symmachiani. *Epiph.*

Priscillianus in Hispania, Gallæcia ex Maniehæorũ & Gnosticorum dogmatibus hanc sui nominis hæresim condidit. *Prosp.*

Magicas artes ab adolescẽtia nouerat. Præcipuè autẽ mulieres deprauauit, quòd rerum nouarum studiosæ, quòd fide imbecilla & curioso ingenio sint. *Sulp. lib. 2.*

Romam

Anni Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
388	40 o S. SYRICIVS, aliàs Vrsinus Romanus, an. 15. mens. 11. dies 25.	4476
403		4491
	Vacat sedes dies 20.	
	❧ ❧	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Theophilo.	
	∴ ∴	
	Antiochiæ Paulino, deinde Flauiano, an. 34.	
	∴ ∴	
	Hierosolymis Cyrillo, mox Ioanne 2, an. 29.	
	* *	
	Constantinopoli Nectario, deinde Ioanne Chrysostomo an. 6. mens. 3. dies 26.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	

Anni Christi

388

Principibus.

Theodosio Mag. quinquagesimo quarto cum Valentiniano 2. an. 7. post necem Maximi in Imperium restituto, & eo mortuo cum filiis Honorio *&* Arcadio *Impp. an. 3.*

Sapore 3. deinde Varanane an. Cog. Cermasat. an. 11. hinc, Isdigerde an. 21. Persarum.

San Æthiopiæ, deinde Igga an. 18.

Marcomero Franc. Duce.

403

Anni mundi

4476

Romam venit cum turpi fœminarum virorúmque comitatu, Damaso se purgare cupieos, sed ne in conspectum quidem eius admissus est. Regressus Mediolanum æquè sibi aduersantem Ambrosium reperit. *Ibid.*

Eius sectatores ad occultandas contaminationes, & turpitudines suas habebant in suis dogmatibus hęc verba. *Iura, periura, secretum prodere noli. Aug. in lib. de heres.*

Verbum perfectionis & scientiæ sibi vendicantes soli cum solis clauduntur mulierculis, & eis inter coitum, complexúsque decaniant, &c. *Hier. contra Pelagian.*

Abylę fuit Episcopus, non Phœnices in Syria, vt putauit Erasmus in Epist. Hieron. ad Ctesiphootem, sed Hispanię, vt ex Aug. patet.

Damnatus prouocauit ad Maximum tyrannum, auditus Treueris, eius gladio punitus est. *Hier. in Chron.*

Epiphanius Salminius in Cypro. Theophilus Alexandrinus, Synesius Cyrenaïcę Episc. Optatus. *ipse lib. 2.* Isychius presbyter, Paulinus cogoom. Humerius, Pacianus Barcinonensis, Fœbadius Agennensis, Delphinus Burdegalensis, Pontius apud Ausooium. Claudianus poëta. Exuperius Tholosanus.

Iussu Theodosij fana Paganorum à Iuliano Apostata & Valente aperta clauduotur, & sacrificia prohibentur, pecunia, quæ ad ea è fisco ministrabatur, denegata. *Zos. lib. 4. Theod. li. 5. ca. 20.*

Ad seoatum, qui patriis sacrorum ritibus inhærebat, orationem habuit, vt Christianam fidem amplecterentur. *Ibid. in fine.*

Arianos, cum per annos 40. oratoria Coostantioopoli tenuisseot, vrbe expellit. *Socr. lib. 5 ca. 7.*

An. Christi 400. præfinitè D. Ambrosius mortuus est, quo anoo etiam D. Ioannes Chrys. Patriarcha Constantioop. creatus est. Quare putarim ex Ambrosio, Chrysostomum sua commentaria in epistolam ad Hebræos deduxisse, non contrà.

Per Iouium & Gaudentiũ comites omnia Idolorum templa spoliata Theodosij imperio. Symmachus reiectus, qui aram Victorię in seoatu restitui procurabat. *Prosper parte. 3. de Promiss. ca. 38.*

Nectarius Constant. patriarcha sustulit Pœnitentiarios, quorum scilicet muous erat publicam & solennem pœnitentiam iniungere, abrogans pœnitentiam publicam, id est, publicam cõfessionem & satisfactionem, occasione cuiusdam mulieris, quæ iussa cum ieiuniis & õratione io Ecclesia permanere (id est, publicè pœniteutiam agere) vitiata fuerat. Sicque publicam cõfessionem & satisfactionem io priuatam vertit. *Hanc interpretationẽ probat Spenceus cen. 7. Apophtegmatum è Sozo. lib. 7. c. 16. Socr. lib. 5. c. 19 Niceph. lib. 12. c. 28.*

Quod imitatus Leo magnus in Occidentis partibus paulo pòst, sufficit (inquit) deinceps reatus coosciemtiarum solis sacerdotibus indicare confessione secreta, & remoueatur tam improbabilis coosuetudo &c. Epist. ad Episcopos per Campaniam & Piscenam.

Sub an. 400. obit D. Martinus tot miraculis in Gallia clarus, vt veteres Galli ab eius obitu passim annorum suorum enumerationem duxerint.

4491

Eodẽ anno moritur D. Ambrosius, cui succedit Simplicianus, quem Augustinos initio sui Episcopatus consulit de Iacob electiooe & Esaü reiectione, contra Pela-

gianos. *Prosper respon. 1. ad excepta Genuensium.*

Augustinus deinceps viginti amplius annis contra inimicos gratię Dei Pelag. Catholicam aciem duxit. *Idem praef. lib. de Gratia contra Collatorem.*

Hinc minister Gratiæ & admirabilis gratiæ prædicator ab eodem passim dicitur.

Præter Pelagianos confecit Manichæos, Donatistas & Arianos. Nam eius cum adhuc esset presbyter conflictatio fuit publica duobus diebus cū Fortunato Manic. in vrbe Hipponensi, adhibitis notariis, qui singula exciperent, in qua infœlix Fortunatus non fuit conuersus, sed tantum perculsus. Altera in eadem vrbe tribus diebus cum Fœlice Manichæo, sed exitu fœliciore. Tertia fuit celebrior in eodem etiam loco cum Maximiano Ariano, sed nullo successu. Extant harum collationum acta apud Aug. Quarta Carthagini cum Pascentio comite Ariano, vbi Laurentius iudex episto. 174 & 178. Quinta cum Donatistis de Ecclesia, quam, Balduinus emendatam & illustratam edidit. Sexta cum Fortunio Episcopo Donatista, &c.

HVMANA.

Theodosius senior exemplo Constantini magni Cyclum Paschalem ordinandi curam mandat Theophilo Alexandrino Episcopo & Mathematico & inter Mathematicos, qui in Ægypto erant celeberrimi, versanti. Ille Cyclus dicitur Alexandrinorum & Græcorum, cui dum non acquiescit Innocentius in Epist. ad Aurelium Carthagi. Episcopum tēpore Augustini, Dionysius Abbas Romanus, item Mathematicus, ad suum, quem tamen paucis mutatis ex illo Alexandrino duxerat, paulò post tempore Leonis Magni, vel iuxta alios Bonifacij, nostros assuefecit. *Ex Stoflero & computorum Eccl. auctoribus.* Ea Theodosij ætate Olympiades desierunt celebrari, & earum loco substitutæ sunt Indictiones. *Cedrenus.* Ex constitutione Constantini, *suprà.*

Rei militaris duces, tribunos, cæterósque præfectos duplo plures constituit. Vnde factum, vt fiscus nimiis annonis grauaretur. Nam quilibet eorum non partem suam, sed lucrum integrum, ac si pauciores fuissent, colligere volebat. *Zosimus lib. 4. Si impio credendum.* Cum cōtra grauationes subditorū veritus, multis è suo restituit. *Victor & ipse Paganus.*

Postremus Romanum Imperium integrum in Occidente & Oriente tenuit.

In schola Romana tres Oratoriæ, decem Grammatices, quinque Sophistas siue logicę professores, vnū Philosophiæ, duos iuris & legum doctores instituit. *leg. Vniuersos, Cod. de studiis liberalibus vrbis Romæ.* Edictum hortatu Amphilochij Episcopi conscribit, quo Ariani ex vrbibus eiiciantur. *Theod. lib. 5. c. 16.*

Leges scripsit, quibus mandabatur Incorum Idolis dicatorum destructio. Constātinus enim sacra dæmonum prorsus sustulit. Fana tamen non subuertit, sed inaccessa esse iussit. Quod continuarunt filij. Iulianus impietatem renouauit. At Iouinianus paulò post Imperiū adeptus, rursum simulachrorum cultum prohibuit. Quibus legibus Valentinianus Europam gubernauit. Valens verò cūctis aliis, quam delegissent religionem, permisit, cum solis

Anni Christi		Anni mundi
388	∴ ∴	4476
	CONCIL. *Carthaginense 2. in Trullo confirm. in quo canones 12. editi sunt.*	
	Romanum.	
	∴ ∴	
	Burdegalense contra Priscillianū præsente S. Martino. Seuer. lib. 2. Prosper in Chron.	
	∴ ∴	
	Telense contra Iouinianum. Isid. Tom. 1. Conc.	
	∴ ∴	
	Carthaginense 3. Episc. 44. in quo can. 49. cui interfuit Augu. Prosper in Chron. confirmatum in Trullo.	
	∴ ∴	
	Carthag. 4. cui subscripsit Aug. Tom. 1. Conc. habet can. 104. confirmatum in Trullo.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
403	* *	4491

Anni Christi. | *Anni mundi.*

388 — 4476

solis autem Catholicis bellare nunquam cessauit. Toto igitur ipsius Imperio, in aris ignis ardebat, simulacbra libationibus ac sacrificiis honorabantur, in foro publicæ epulæ dabantur, initiati orgiis Bacchi cum parmis cursitabant, canes discerpentes, insanientes, bacchantes, & alia idololatrica peragebantur. Huic succedens Theodosius ista omnia funditus euulsa sempiterneq; obliuioni tradidit. *Theod. lib. 5. c. 20.*

Idolorum ergo cultus, qui Constantini constitutione deinceps negligi & destrui cœperat, Theodosio imperante collapsos est. *Ruff. lib. 2.*

Isdigerdes persecutionem decimam quintam monet in Perside, quæ annos 30, durauit. Nam continuatur à Gororane filio. *Theod. lib. 5, c. 39.*

Symmachus vrbis præfectus Idolorum pontifex minor, & qnidam Romani Gentiles veterem religionia vsum fieri, aram Victoriȩ, quam Gratianus euerterat, in curia Romana restaurari, vestales de fisco ali postulant apud Valentinianom a. His respondet Ambrosius duabus epist. 30 & 31, & obtinet. Relationem suam orationem siue epistolam vocabat Symmachus.

Theophilus Alexandrinus præter cætera Cyclnm de obseruatione Paschæ per centum annos digessit, & Laterculum inscripsit.

Idque propter exortas de celebritate Paschæ inter Latinos & Grȩcos controuersias, quòd Latini iuxta Cõcilium Cæsareæ Palestinæ nollent vnqnam Pascha excedere vigesimum primum Aprilis, ne illud celebrarẽt mense immundorum, id est, secundo. Cum enim æquinoctium à Patribus Nicenis esset fixum 21 Martij, & inter 21 Martij & 21 Aprilis sit mensis integer, id est, dies 30, quicquid illom limitem excedebat, contendebant ad secundum ab Æquinoctio mensem, in lege immundis ad celebrandom Pascha assignamm, pertinere.

403 — 4491

Quæ interim contẽtiones, etiam si interuenisset Ambrosius epist. 83. per hunc Theophili Cyclum non ita sunt oppressæ, qnin adhuc renatȩ sint sub Innocẽtio, Hilario, Leone, donec res composita per Dionysij Abbatis Cyclum, de quo suo loco.

Idque, quia intercalationes non fiebant apnd vtrosq; eodem modo & anno. Quod fere bis recurrebat intra 19 annos, dum in Aurei siue Chaldaici numeri dispositione inter se differrent. *E Stofleri Romano Calendario.*

Marcomerus Francor. Rex Gallias inuadit, ac omnĩa loca quȩ Maximns occuparat e crepite prȩter Armoricã siue Britanniam minorem. qno cæso à Valentiniano regnum penes duces aliquandiu fuit.

Annus Dom. CCCC. *quo præfinitè Arcadius & Honorius, & apud Persas Isdigerdes adeunt imperium, D. Martinus & Ambrosius moriũtur, Ioann. Chrysostomus pontificatum Const. Augustinus Hipponensem suscipiunt.*

Hoc *quarto sæculo continuatio doctrinæ sic habuit. Missæ Basily, Ambrosii, Cyrilli Hierosolymitani, Damasi, & Hieronymi in libro, qui inscribitur Comes, eius ritus apostolici apud Basi. ca. 17. de Spiritus sancto.* liberum arbitrium. *Athan. contra gentes. Basilius lib. 3. contra Eunomium. Nazianzenus orat. coram Gregorio patre habita. Epiph. lib. 1. Panarij, manifestum est clarúmque ac minime ambiguum, quòd liberum arbitrium exhibuit nobis Deus, &c. Hieron. Epist. ad Ctesiphontem, ad Demetriadem. In Es. lib. 3. & alib., qui tamen contra Pelagianos scripsit. Nyssenus lib. peculiari, de lib. arbitrio. Lactantius & cæteri.* Iustificationem non excludere presentem dispositionẽ, vel futura bona opera. *Ephrem lib. de vera pœnitentia. Hier. lib. 8. com. in Esaiam & in 4. Daniel. Hinc bona opera partes iustitiæ, Nyssenus orat. 2. de amandis pauperibus vocat. Præstandum enim aliquid esse ex proprio, Hilar. cap. 7. in Matt. & in præf. in Psalmos. Nazianz. orat. de pauperum cura. Amb. epist. 82.* Bona opera *castitas, continentia, humilitas, obediẽtia, cæteraq; virtutes animæ pennæ sunt, quibus ad Deum subuolat, Ephrem lib. de beatis anim. c. 2. & in lib. de extr. iudicio, & Ser. de virginitate. Athan. Apol. ad Constantiũ. Basilius Ser. exhortatorio de renuntiatione huius sæculi. & lib. de virginitate & in Asceticis: Theophil. Alex. lib. 3. Pasc. Denique tota hæc ætas sanctis operibus plurimum tribuit.*

Anni mundi 4476

Imagines, Prudent. *περὶ στεφάνων carmen de Cassiani imagine posita super memoria martyris. Nazianzen. 40. epist. ad Olympium exempl. Graci. 49. Latini, tempore suo templa statuis (ἀνδριᾶσι) exornata faisse. & lib. de insomnio de Anastasia Ecclesia σὺν τοῖς καὶ μεγάλαυχον ἴδος χείρεσι μαθητῶν, πλευραῖς σταυροτύποις τέτραχα τεμνόμενον. Cum quibus etiā est superbū templum Christi discipulorū, lateribus crucis pictura figuratis quadrifariam insectum. de imagine Crucifixi Athanasius librum edidit. Imaginem Christi à Iuliano Apostata euersum Christiani in Ecclesiam referunt. Sozo. lib. 5. c. 21. Constantinus signum crucis sibi monstratum in cœlo in militaria vexilla transformat, in dextra sua signum aliud crucis ex auro fabreficit. Euse. 1. vita eius. Probiano nolenti crucem adorare Deus apparens signum monstrauit crucis, quod erat positum in altari eiusdem Ecclesiæ. Idem lib. 2. Crucifixi imago in ædibus imperatoris posita cum gemmis & c. lib. 3. Nyssenus orat. in Sanctum Theodorum imagines esse idiotis & simplicibus instar librorum, quod Gregorius magnus apud Latinos repetiuit lib. 7. epist. 104. ad Serenum,* De Sancta Cruce. *eius inuentio fuit huius sæculi, Ruff. lib. 1. c. 7. & 8. Amb. de obitu Theod. Euseb. in Chron. & de vita Const. Hieron. Indéque distributio in maiores partes, ad quas adorandas semel in anno vndique concurrebatur, præsertim Hierosolymam, Paulinus Nolanus epist. 11. ad Seuerum Sulpitium. Item in particulas, adeo vt ligno S. Crucis tota continent repleta sit, Cyrillus Hierosolym. catech. 4. propter tot per orbem fragmenta credita se multiplicare & habere imputribilem virtutem & indetribilem soliditatē, Paulinus Ibid. Cætera Prud. Hymno ante Somnū. Ephrem de armatura spirituali c. 2. & lib. de pœni. c. 3. &c.* Primatus Romani Pontif. *Ambrosius 1. Tim. 3. vbi Damasum vocat rectorē eius Ecclesiæ, quæ Domus Dei & Columna & firmamentum ab Apostolo dicitur (s. vniuersalis) nam talem illo loco describit Apostolus. Hiero. passim. Concilium Nicenū, &c.* De pœnitentiæ partibus, Exomologesi, contritione, satisfactione. *Ephrem. lib. 2. de compunctione cordis c. 3. Hilar. in Ps. 118. ad illud, Exitus lachrimarum transierunt oculi mei. Pacianus ad Sempronianum. Epiph. in Panario & quotquot scripserunt libros, sermo. tractatus, homilias de pœnitentia & aduersus Nouatianos & Meletianos. qui negabant sacramentū pœnitentiæ esse in Ecclesia.* Veritas corporis & sanguinis domini in Eucharist. & transsubst. *Athan. lib. de Christi imagine. Nyssenus in orat. catechetica, qui & tractatum scripsit de transmutatione corporis & sanguinis domini apud Nicetam lib. 18. orthodoxiæ. Cyrillus in mystagogicis. Et quotquot illa ætate huius mysterij meminerūt, quorum testimonia Garetius in librum collegit, Tonstallus & plerique alij.* Missam esse sacrificium. *Nazian. 1. in Iulianum. Mox sacrificij incruenti oblatione manus commaculat. Amb. ep. 33. Missam facere, offerre, offerre sacrificium. Item precatione prima præparantis missam. li. 4. de sacram. lib. 1. offic. 48. Athanasi. q. 34. ad Antio. Euse. lib. 1. c. 10. de Demonst. Concil. Nicenum 14. can. Hieron. epist. ad Hedibiam & ad Euagrium. Tota denique illa ætas, vt Roffensis, Sanctius, Canisius & alij demōstrarunt.* Missarum solennia & ritus. *In Liturgia Basilij. In Missa Ambrosij, libris eiusdem de sacra. & de præparat. ad Missam. in Comite D. Hier. Apud Basil. c. 27. lib. ad Amphiloch. de spirit. S. quod caput veteres Ecclesiæ traditiones multas complectitur, Cyrill. Hieroso. in Mystagogicis, cum cæteris, quorum sententias collegerūt Cassander & Pamelius in Liturgicis.* Cōfirmationis sacramentum. *Amb. lib. 3. de sacram. c. 2. sequitur spiritale signaculum, quod audistis hodie legi, quia post fontem (baptismatis) superest, vt perfectio fiat, quando ad inuocationē sacerdotis, Spiritus Sanctus infunditur, Spiritus sapientiæ &c. Septemq. virtutes spiritus, &c. Ista sunt virtutes, quando consignaris.* Inuocatio sanctorum. *Athana. de incarnatione verbi & in Euang. de S. Deipara, & de interpr. Psalmorum. Basil. oratio. in 40. martyres. Nazian. in fine orat. in laudem Basilij & orat. in Cyprian. Vbi & virgo quædam amata à Cypriano tunc Mago, inuocatione D. Virginis ab eius amore seruatur. Amb. in lib. de viduis. & in precatione. 2. præparantis Missam. Prudentius in hymno Laurentij, de 18. martyribus, de Vincentio. de Cassiano. Hierony. de ea scripsit contra Vigilātium, &c. Ephrem lib. de compunct. cordis. 1. c. 13. Totum denique illud sæculum, vt Esselsius docuit lib. peculiari, Canisius in maiore Catechismo & alij.* Mortuis viuorū preces prodesse, & purgatorium. *Epiph. hær. 75. contra Aërium, qui id negabat. Lact. li. 7. c. 21. Prud. in Hamartigenia. Hiero. lib. 18. com. in Esaiā & lib. 4. c. 4. & Marc. 9. Nyssenus lib. de anima & alibi, Chrysostomus & Basilius in Liturgiis & alibi. Athanasius librum peculiarem condidit de dormientibus citatum passim à Græcis, vt Damasc. libro eiusdem tituli. Basil. com. in 9. Esa. purgatorius ignis, item expurgatio. Denique, quoniam hæc ætas præcipue abundat libris & scriptoribus omni exceptione maioribus, ex hac maximè decerpitur, quicquid facit ad doctrinæ veteris contra nouam, confirmationem. Quod & Centuriatores cum magno pudore & conscientiæ fremitu confitentur* Cent. 4. c. 4. *de doctrina, colum. 291. & seqq. c. 5. de hæresibus, seorsum Donatistarum, col. 376. Aërianorum 401. &c. cap. 6. de Ritibus & ceremoniis, col. 406. & seqq. per totum. cap. 7. de Politia & gubernatione Ecclesiæ col. 483. & seqq. alsis. cap. 9. de* Synodis. *col. 610. & seqq. cap. 10. de Episcoporum & doctorum vitis col. 881. & seqq. cap. 11. de Hæreticis co. 1338. vt in Vigilantio, Aërio &c. ca. 12. de Martyribus sparsim, cap. 13. de Miraculis col. 1434. & seqq. Denique qui hoc æuo oppugnarunt Arianos, Eustachianos, Aërianos, Iouinianum, Messalianos, Vigilantium, Martianum, Heluidium istis & Caluinistis planè sunt doctores papistici.*

4491

Anni Christi. | Anni mundi.

QVINTVM SÆCVLVM.

41

403 .·. S. ANASTASIVS I. Romanus, an. 3. dies. 10.

406

Vacat sedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Theophilo.

Antiochiæ Flauiano.

Hierosolymis Ioãne secũdo.

Cõstãtinopoli Ioãne Chrysostomo.

Principibus.

Arcadio imperatore Orien. quinquagesimo quinto an. 13.

Honorio an.31. Occid. *Imp.*

Isdegerde an.21.Persarum,

Igga Æthiopiæ pretioso an. 18.

Dagoberto Franc.Duce.

404 CONCIL. *Alexandrinũ contra Origenem, Ab.Vsperg.*

Cyprium sub Epiphanio contra Origenistas.

Carthaginense 5.Episc.73.Tom. 1.Concil.sub hoc & Innocentio.Prosper in Chron.

Toletanum 1.confirmatum à Leone PP.Episcoporum 18.siue 15.in quo anathemate feritur error Priscilliani iam seculi gladio perempti. Isid. to.1. Conc. *In eo sunt can.20.*

Taurinatense.lib.Concil. confirmatum in Trullo.

Hipponense.Prosp.in Chron.

4491 .·. RELIQVIT epistolam ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ. *Tom.1.Concil.*

Instituit vt sacerdotes, quoad Euangelium recitaretur, non recti, sed curui siue cernui starent. *Vualphridus l.de reb.Ecclesiast.*

4494 Hieronymus à Petro Apostolo incipiens & in semetipsum desinẽs, 135 virorum illustrium ecclesiastica volumina contra Porphyrium & Iulianum Augustum descripsit apud Bethlehem, qui imperitos dicebant Christianos. hoc opus deduxit vsque ad 14 Theodosij.

Eò Paula Hieronymnm secuta, in Syria tria monasteria Virginum, & Vnum virorum, cui ipse præfuit, condidit.

Apollinaris Laodicenus Antiochiæ tanta laude docet, vt à S.Hieronymo iam sene discendi causa adiretur. *Hieron.epist.ad Pammachium.* sectam introducit, quæ filiũ Dei assumpsisse animam rationalem negaret. *Tripart.li. 5.cap.44.& 9.c.3.*

HVMANA.

Arcadij & Honorij primus est Domini qnadringentesimus.

Ruffinum Arcadio, Stiliconem Honorio tutores adiunxit Pater moriens, Gildonem Africæ pręposuit, qui regni cupiditate ad perfidiam impulsi, tandem interempti sunt.

Stilico affectans filio suo Encherio imperinm, omnes barbaras nationes ei infudit, & lacerationis eius auctor fuit. Solus Zosimus eũ à crimine liberat, quòd Paganus Eucherio Paganis addicto fauerit.

Cum Honorius & Arcadius Getis siue Gotthis stipendia à patre constituta, qui eis vsus fuerat contra Maximũ & Eugeniũ, pendere nollent, Ragadaisus ducẽta eorum millia in Italiam dnxit. Stilico Henetus contra eos attraxit Burgundos, Sucuos, Alanos & alias gentes mari Baltico vicinas. Captus igitur Ragadaisus ad Fesulas strangulatus est, captiuorum greges singulis aureis venditi sunt, reliquiæ regem creant Alaricum, cum quo paciscitur Stilico, vt in Galliam transeat.

Per totum imperium Idolorum templa dirui Arcadius, Honorius, Theod. Impp. præcipiunt. *Sigeb.& leg.3, 4,5 & 7.cod.de Paganis.*

Ragadaisus Gotthorum rex cum suis 200.armatorum millibus in Fesulanorũ montium verticibus interclusus, consumptus est, captus & interfectus. *Iside.*

Honorius templa omnia Idolorum cum suis adiacentibus spatiis Ecclesiis contulit, simúlque eorum simulachra confringenda in potestatem dedit. *Prosper part.3.de promiss.capite 38.*

Arcadius, ne traderet ad se confugientes Armenios, propter Persarum persecutionem, bellum cum Persis confecit. Antequam potiretur victoria, iam coëuntibus in prælium militibus aëriæ cruces in vestibus apparuere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodẽ crucis signo fieri præcepit, quæ in vsu totius orbis, & maximè Asię hodiéqne persistit. *Idem c.34.*

p MVLTAS epiſtolas reliquit eáſque eruditas.24.eſt ad Synodum Toletan.26.ad conc.Mileuitanum &c.

Arcadium & Eudoxiam excommunicat. *Niceph.lib.13.c.34.Georgius in vita Chryſoſtomi.* In qua epiſtola Eudoxia de gradu & maieſtate imperij deiicitur. Ergo pontifices Romani reges & Imp.deponebant.

Primus Nouatianos vrbe pellere cœpit, multáſq; Eccleſias eis ademit. *Socr.lib.6.c.9.*

Ad eum Auguſtinus cum 50 Epiſcopis concilij Mileuitani epiſtolam 42. ſcribit, & cum Epiſcopis Synodi Carthaginenſis de actis aduerſus Pelagium & Celeſtiũ, epiſtolam 90.

Hæreſes Abeloitarum, Nazarenorum, Prędeſtinatorum, Aduerſariorum Legis & Prophetarum.

Vincentius & Paternus hæretici, è quibus Vincentiani & Paterniani.

Pelagius Britannus, Heluidius, Bonoſus hæretici. *Aug.de hære.Chryſ.& Iſido.*

Idacius ad Deum ennuertitur anno Honorij decimo .i.ſub an.Chriſti 417. *Ipſe in Chronicis.* (410. *malim.*)

Caſſianus & Euagrius monachi, Primaſius, Oroſius, Tiberianus, Maximus Taurinenſis, Fauſtinus presbyter, qui Lucifero fauit, *Gennad.* ſcriptores Eccleſiaſtici. Auſonius Burdegalenſis, Prudentius & Sedulius Poëtæ. Vincẽtius Lirinenſis, quod monaſterium erat in Aluernia, vt Sidonius Apollinaris in epiſt. indicat. tamen alij dicunt eſſe S. Honoratum in Prouincia, Iſidorus ſenior Epiſcopus Cordubenſis, Palladius, Hilarius Arelatenſis, Polybius.

Eſcicius Nazanzeni diſcipulus bibliothecã Origenis & Pamphili Martyris Cæſareę longo corruptam tempore, multo labore reſtituit. *Bergom.lib.9.*

Olympius, Audentius, Ithacius Hiſpanus, qui in Priſcillianum ſcripſit Apologetici ſpecie. *Hieron.* alius ab Idacio Chronico. *contra Thritemium.*

HVMANA.

Prima Romæ per biennium ferè obſeſſæ direptio an. 413.8.ſeu 9.cal.Septemb. vſque ad ſextum diem (Nam ibi vltra ſex dies nõ ſunt cõmorati) per Gotthos duce Alarico ſiue Athanarico (qui fuit ſecundus rex Gotthorũ, primus Hiſpanię. *Ritius li.1.de Reg.Hiſp.*) *Procop.li.1.Cuſpinia.in vita Cæſar.Æmyl.lib.1.Sozom.9.cap.8.Oroſ.lib.7.cap.38.*

Crudelitatem huius deſcribit Hiero. in Marcellæ Epitaphio & Viues in libros Aug.de Ciuit.

Sacris interim vaſis abſtinuit Alaricus, & rapta magna cum reuerentia reſtitui iubet, ſe teſtatus cum Romanis bellum gerere, nõ cum Sanctis & Apoſtolis Dei. *Oroſius.*

Hinc cœpit Imperij dilaceratio. Nam in illud poſteà barbaræ nationes Septentrionales ſeſe infuderunt, de qua re libri Blondi de inclinatione Imperij & Pij 2. in Blondi Epitom. Imperio hęc laceratio vtilis fuit. Primò bellis ciuilibus ferè finem impoſuit. deinde penitus Idololatriam ſuſtulit, quam ne Chriſtiani quidem imperatores radicitus extirpare potuerant. Inde denique Chriſtiana multa regna & Imperia exorta ſunt, quorum vnumquodque pro ſuo modulo religionem propagauit.

Maior

Anni Christi. | Anni mundi.

* *

42.

406 — p S. INNOCENTIVS I. Albanus, ſiue Scotus, an. 15. — 4494

421 — menſ.2. dies 25. — 4505

Vacat ſedes dies.22.

Patriarchis.

Alexãdriæ Theophilo deinde Cyrillo an. 34.

Antiochiæ Flauiano, deinde Porphyrio an.2. Alexandro an.3. Theodoro an. 4.

Hieroſolymis Ioanne ſecundo, deinde Paraylio an. 7.

Conſtãtinopoli Ioãne Chryſoſtomo, deinde Arſacio an. 1.menſ.4.dies 15. Attico an.19. menſ.7.dies. 10.

Anni Christi. 406

Principibus.

Eisdem Imp. & post mortem Arcadij Theodosio 2. iuniore Orie. Imp. an. 42.

Isdigerte Persarum rege 13.

Igga Æthiopiæ, deinde Alamida an. 30.

Athanarico siue Alarico Gottho primo Hispaniarũ Rege, deinde Ataulpho an. 6. Sigerico an. 1. Vuallia an. 22.

Genebaldo Franc. ad Mœnum & Salam Duce.

Imperij per Barbaros Laceratio anno D. 413.

SYNODI *Constantinopolitana dua contra Ioã. Chrysostomum.*

CONC. *Constantinopolitanum Ephesinum.*

Alexandrina dua.

421

Anni mundi. 4494

Maior erat imperij moles, quàm vt principes eius saluti, itémque vni rei Christianæ possent intendere.

Adde destructum imperium propter maiorem tranquillitatem, pacem & tutelã Ecclesiæ, in solatium videlicet & requiem piorum, propter tyrannides & persecutiones Monarcharum, vt si vnn in loco non liceat piè & Catholicè viuere, alio migrent. Nam cum imperator erat paganus, cum hæreticus, negotium toti penè Ecclesiæ fiebat, vt sub Constãtio, & Iuliano apparuit. Nec antea Deus constituerat tam magnas Monarchias, nisi vt Dei Verbum facilius curreret ex Esa. Quo perfecto nihil opus fuit tanta imperij mole ad pietaté. Nec Turca eam reparat, nisi prnpter peccata, & vt perficiatur mysterium iniquitatis de Antichristo, vbi vltima & ferocissima persecutio existet.

Sícque impletum illud Apncalypsis 17. Decem cornua, quæ vidisti in bestia, odient fornicariam & desolatam faciẽt illam & nudam, & carnes eius manducabũt, & ipsam igni concremabunt &c.

Hinc his mille annis totæ nationes Europæ mutatæ sunt, deinde Africæ, postremò Asiæ, Turcis, Tartaris, Saracenis & Mauris in eam inundantibus. *de quo libri Blondi de declinatione imperij.*

Tunc Prouinciæ Romani imperij necupatæ aut à barbaris rebellibus, qui Rhenum trãsierant, Vandalis, Sueuis, Francis, Burgundionibus, qui Galliam, Hispaniam, Africam tenuerũt, aut à Gotthis, qui pacis specie se Valenti Imper. dediderant, quandn eius exercitu deleto, Illyricum, Pannoniam, Græciam inuaserunt, ac demum se in Italiam ipsam, Galliam & Hispaniam intulerunt.

Tunc etiam Vasconia nomen hoc à Vvisigotthis sortitur, si Blondo creditur. At contrarium infra docebo. Nam multo pòst hoc nomen in Aquitania auditum est, & illuc trãslatum à Vasconibus Pyreneorum montium antiquissimis habitatoribus apud Ptolom. Plinium, Tacitum, in illas Galliæ partes infusis.

Occasione tutelæ Theodosij Iunioris à Persarum rege administratæ, induciísque in 100 annos factis, late Christianismus in Perside propagatur. Sed Satanas inuidens excitauit persecutionem 30 annorum per Isdigertem regem & tutorem Imperij Orientis. *Histor. tripart. lib. 10, cap. 30, 33.* quam Ecclesiasticum bellum vocat Theod. *lib. 5. cap. 39.*

Hic Chronica regũ Hispaniæ propriè incipiunt. Népe ab Ataulpho propinquo & successore Alarici, qui dux fuit exercitus Gotthorum apud Theodosium contra Eugenium, & sub Honnrio Romam quidem cepit, sed in gratiam Apostolorum delere noluit, eam duntaxat thesauris publicis & priuatis spolians, à sacris interim abstinens.

Scriptores tamen Hispani reges suos numerare incipiunt ab Athanarico, qui Gotthorum rex creatus est anno quinto Valentis sub 370. *Tarapha.*

At primus Ataulphus ab illo rex tertius, primus in Hispaniam ipsi ad habitandum ab Honorio assignatam descẽdit, Narbone Placidia Honorij sorore in vxoré ducta. *Vasæus.*

4505

Ante eius in Hispaniam ingressum, Constantinus,

Constans f. Maximus tyrannus eam occupauerāt. Deinde Vandali, Alani, Sueui.

Honorius cum Arcadio imperat annis 13, cum Theodosio Arcadij f. annis 19, quorū primo anno statim post Arcadij mortem Vandali, Alani, Sueui, Scythicæ originis populi à Gotthis pulsi, tribus annis in Gallia exactis, Hispaniam inuadunt, biennio post Romam captā. *Seuerus.* inter se diuidunt, annis ferè 30 incolunt. *Sigeb. Procop. lib. 3.* Sola Celtiberia in fide imperij permanente, eam defendente Constantio Patricio, *Chronica regis Alphonsi.*

Vandali & Sueui Galleciam possident, Vandali Siliagi Beticam. Alani Lusitaniam & Celtiberiæ partem. *Vasens in Chron. Hisp.*

Vandali relicta Hispania metu Gotthorum 19 anno, quam in eam venerant in Africam concedunt. Sic duo regna tātum in Hispania fuere Gotthorum & Sueuorū, qui à Gotthis deleti sunt sub tempora Gregorij Mag.

Gotthi in Osttogotthos & Visegotthos diuiduntur, id est, Orientales & Occidentales Gotthos. Visegotthi per Italiam in Galliam, inde in Hispaniam venêre, atque in ea regnum per annos plus minus 386. possederūt, donec à Mauris, pene vsque ad vnum omnes deleti sunt. Ostrogotthi autem tempore Zenonis in Italia regnare cœperunt.

Placidia Honorio fratri post mariti mortem à Vallia pacem expetente reddita Constantio comiti nupsit & Valentinianum 3. peperit Honorij successorem. *Orosius Prosper. Sigeb.*

Hieronymus Paulianum fratrem, post vastatam à Gotthis patriam Stridonem, eò remisit, vt si qua remāsissent de parentum possessione venderet. *Ipse ad Pammachium & in scripto contra Ioan. Hierosoly.*

Franci accersiti à Senatore, cuius vxorem rapuerat Lucius præses Romanus, traiecto Rheno iterū Gallias incessentes, Treuerim vrbem incendunt, & magnam Galliæ partem occupant. *Sigeb. Æmil. lib. 1.* Primum sedes habuisse dicuntur inter Norinū & Vindelicos. *Strabo.* Inter Saxones & Alemannos gens non tā lata, quàm valida. *Hieronymus in Hilario.* Imo gens erat Gallica trans Rhenum propè Geldrenses,

Germaniæ perpetua domitrix. *Ammia. Marcelli.*

Franci anno 7. Imperij Honorij & Arcadij apud Treuiros, Mediomatrices & Tullenses consederunt, quos Sueuis, dum erāt in Gallia, ob vetustas simultates instigantibus, Vandali, Burgūdiones, & Alani Rhenum per vim & arma transire compulerunt. Quibus pulsis Vandali Sueui & Alani ad vastandas Gallias profecti sunt. *Blond. lib. 1.*

Eraclianus consul in Aphrica cum incredibili classe 3070. nauium, quātas nunquam habuit Xerses, vel Alexander, contra Romam venit. *Sigeb.*

Burgundiones innotescunt à Burgis limitum castellis. *Oro.* Per quę distributi fuerāt à Druso & Tyberio Augusti tempore post subactam Germaniam interiorem. Gotthis erant vicini, vnde eos inter extremos Septemtrionis populos recenset Sidonius Apollinaris ad Maioranū, & Gotthicam sobolem appellat Agathius circa Mæoridem paludem. Ammianus Marcell. l. 18. eos locat ad Capel-

Anni Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
413	COLLATIO *Carthaginensis inter 286. episc. Catholicos, & nonnullos Donatistas, iussu Honorij, & studio Augustini habita. Aug. epist. 68. & in Breuiculo.*	4497
	∴ ∴	
	CONCIL. *Toletanum, ad cuius episcopos Innocentius epistolam decretalem scripsit (eius nulla mentio in Tomis conciliorum.*	
	∴ ∴	
	Carthaginense contra Pelagium, in quo canones 15. editi.	
	∴ ∴	
	Mileuitanum in Numidia contra Pelagianos & Donatistas, cui interfuit Augustinus, & approbatum est ab Innocentio. August. epist. 92. & 157.	
	* *	
	Cirtense in Numidia contra Donatistas.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
421		4505

Anni Christi. | Anni mundi.

43

421 | q S. ZOSIMVS siue Sozimus Græcus, an. 1. mens. 3. dies 12. | 4505

423 | | 4507

Vacat sedes dies 11.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro an. 4.

Hierosolymis Paraylio.

Constantinopoli Attico.

Principibus.

Theodosio 2. Orien. & Honorio Occid. Imp. 56.

Varanane 5 an. 20. Persarũ.

Alamida Æthiopiæ an. 30.

Genebaldo Franc. Occidentalium duce, Faramundo Marcomeri filio Orientalium in Franconia Germaniæ duce primo, mox Francorum rege.

Vallia Hispaniæ.

ad Capellatium vel Pallam prope Alemanos, quam quidem hodie dicunt esse Palatinorum comitum ditionem circa Hildebergam.

Hinc hoc tempore. (Nam Burgundica historia incipit circa an. D. 412. Arcadij autem & Honorij 12.) partem Galliæ ad Rhenum occupant. *Sabell.* vel potius hospitalitatis iure accipiunt partim ad Hunnis pulsi, partim à Gallis vocati aduersus imperij iugum & factiones Nam non vt hostes, sed vt hospites in eam venisse & certos agrorum fines inter Romanos, dono possedisse lego in ipsorum legibus pag. 63. c. 55, id est, tertiã agrorum partem à Romanis consecutos esse, c. 57.

Vbi Romani appellantur toto illo opere Galli illius partis, quibuscum habitabãt, vt qui essent de imperio, & eius legibus, non barbaricis viuerent.

Quod idem de reliquis barbaris, qui in nostra Gallia consederunt, existimauerim. Eos scilicet venisse accersitos contra imperium, & à nostris in hospites & leges patrię assumptos ad se tuendum, assignato agro, nõ quòd vi Monarchiam constituerint. Nam Gothi, Vandali, Hunni, qui in ipsos inuitos inuaserãt, breui repulsi sunt, & alio terras quęrere coacti.

Vexati ergo ab Hunnis in Galliam transierunt, ac mox pietatem Christianam receperunt à quodam Episcopo baptizati, indicto ipsis octo dierum ieiunio. *Cassiodorus.*

q Hic videtur Zosimus, de quo Basilius quadã epist. ad Papam Innocentium, *Onuph.* reliquit duas epistolas. *Tom. Conc.* Nouatianis eripuit aliquas Ecclesias. *Socr. lib. 7, cap. 11.*

Benedictionem cerei Paschalis induxit. *Carolus Magnus in fragmentis.*

Prædestinatorum hæresis ex libris D. Augustini male intellectis cœpit, an. 415. Omnia prædestinationi & reprobationi ita tribuit, vt negaret opera vel prodesse vel obesse ad salutem. *Sigebert. in Chron. Lutzemburg. de hæres.*

Hieronymus corpore defecto, cum è lecto sese erigere non posset, nisi apprehenso fune, qui de trabe pendebat, obiit in Bethleẽ anno Christi 422, & ætatis suæ 91. *Prosper*, vel 98. *Diacon. lib. 14, & Sigeb. in Chron.* vel etiam 99. *Trithemius.*

Ante eum sex erant veteris testamenti de Græco in Latinum conuersiones. De Hebræo autem in Latinum eloquium, solus sacras literas conuertit, cuius editione generaliter omnes Ecclesiæ vsquequaque vtuntur, pro eo, quòd veracior in sententiis, clarior in verbis. *Isid. lib. de offic. & lib. 6. Ethymol. cap. 3.*

Eudocia Leonis Atheniẽsis Philosophi filia & Theodosij iunioris vxor ὁμηρόκεντρα siue Homerocentona contexuit, ex Græcis Homeri varios vtriusque testamẽti locos describens vel exponens. Quod paulo ante fecerat è Latinis Virgilij carminibus Proba Falconia Adelphi proconsulis vxor in suis Virgilicentonibus.

Isidorus senior Cordubensis.

Chronicon scripsit à primo Theodosij consulatu vsque ad ann. 490. quod auspicatur à D. Ioanne Chrysostomo.

HVMANA.

Sub Honorio Romani à Britannia propter potiora Reip.negotia ſponte receſſerunt. Vnde Scotis & Pictis ad prędam expoſiti regem Vvorlegirnum crearunt, ac Saxones & Anglos duce Hengiſto acciuerunt in inſulæ perniciem. *Chron. Angl.* A Maximo Tyranno, qui eam militibus exuerat, vt imperium occuparet eius calamitatem repetit Gildas. Ex eo enim tempore nnnquam ſe tueri potuit, Scotis ſiue Hibernis è Circio, Pictis ex Aquilone erumpentibus. *Gildas ſapiens de Britanniæ excidio.* Tanti mali cauſam videtur facere Pelagij hęteſim.

424. Conſtantino rege Britannię, Vvorlegirnus Conſul Gemuſeorum, Conſtantem monachum in regem ſublimauit, & vice epiſcopi capiti eius Diadema impoſuit. *Sigeb.*

Scoti & Picti vaſtant Britanniam. *Blond. 2. dec. 1.*

Zoſimus Comes, poſt Eunapium hiſtoriam Romanã 414. annorum ab Auguſto ad Honorium &, Athalaricũ, Gotthum, qui Romam diripuit, ſex libris ſcelerata fide explicauit. Nam fictis laudibus impios, vt Diocletianũ, vt Iulianum, Stiliconem & filium eius Eucherium exornat, falſis criminibus pios & ſanctos principes Conſtãtinum, Gratianum, Theodoſium &c. onerat pietati bellum indicens. Quarè ab Euagrio, Photio, Nicephoro & aliis hiſtoricis rectè vt canis proſcriptus eſt, & certè refellitur ab aliis Paganis ſuis æqualibus vt Sext. Aurelio Victore, Claudiano. Reperit tamen pręconem quendã Io. Leunclaium, qui pro eo Apologiam ita ſcripſit, vt ſe melius Paganũ & canem cane illo rabidiorem contra Sanctos & Religionem pingere non poſſet. Noua religio nobis iſtos parit, quibus Chriſtiana diſplaceant, Pagana & impia placeant ac laudentur.

Galli tum Rempublicam conſtituunt excuſſis Romanis, Alarico res in Italia gerente. *Zoſ. lib. 6.* Hinc apparet Gallos euocaſſe Francos ad ſe in libertatem aſſerendum.

Vallia Hiſpa. rex Genſericum & Vandalos Hiſpania expulit. Hi tranſierunt in Africam annuente Bonifacio Comite D. Auguſtini amico. Pace facta cum Valẽtiniano, eam 96. an. tenuerunt vſque ad Belliſarium.

Ab Imper. ob res bene geſtas ſecũda Aquitania & ciuitatibus aliquot vicinis donatus eſt. i. Tholoſa vſque ad Oceanum. *Idacius.*

1 VIGILIAS nocturnas ad ſepulchra martyrum ſuſtulit, ieiunia retinuit.

Ad eum quatuor libros contra duas epiſtolas Pelagianorum dirigit D. Auguſtinus examinãdos & emendandos, Apoſtolicę ſedis correctioni ſe ſuáque committens.

Florus Monachus ex libris Auguſtini cõtra Pelagianos gratiam Dei ita extollebat, vt negaret liberum arbitrium. *Auguſt. de gratia & lib. arbit.*

Paulus Oroſius hortatu Auguſtini cõtra Paganos imperij lacerationem Chriſtianis tẽporibus tribuentes, 7. libris hiſtoriam ab initio mundi ad vſque Valliam Gothorum in Hiſpania regem tertium ſiue vſque ad annum 421. ſcribit.

HVMANA.

Conſtantiũ in patritium ob egregia ipſius in Imperiũ merita ſibi collegã aſſumpſit Honorius, qui è Gallia Narbonenſi

---

Anni Christi. | *Anni mundi.*

∴ ∴

CONCIL. *aliud Carthaginẽſe, nempe ſextum ſub Innoc. Zozimo, & Bonifacio, ſiue vt loquitur Aug. prouinciæ Carthaginis, præſide Aurelio, Epiſcop. 217, nobiliſſimum contra Pelagianos, confirmatum in Trulle, cui potuit Aug. intereſſe. Aug. epiſt. 47, 94, 95 & 106. Eſt fortaſſe Cæſarienſe, de quo Poſſidius in vita Aug. In Cæſarienſem (ait) ciuitatem eum venire cum aliis Epiſcopis Apoſtolica litera compulerunt.*

Telenſe contra Iouinianum.

44.

423 | 1 S. BONIFACIVS I. Romanus an. 3. | 4507

426 | menſ. 8. dies 7. | 4510

Vacat ſedes dies. 9.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro, deinde Ioanne an. 18.

Hieroſolymis Praylio, deinde Iuuenali an. 39.

Conſtantinopoli Attico.

Principibus.

Eiſdem Imp.

Alamida Æthiopiæ.

Faramundo tam Galloſrancorum quam Germanofrancorum conſenſu, Duce an. 11.

Vallia Hiſpaniæ rege 4.

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	CÒNCIL. *Carthag. septimum 38. Episco. Africanum contra Pelagianos. Augu. epist. 47. confirmatum in Trullo.*	
	Hipponense contra Arianos à S. Augustino collectum.	
	Schisma 3.	
	Eulalius in schismate contra Bonifacium electus, ab Honorio expellitur. Plat.	
	∴ ∴	
	45	
426	ſ S. CELESTINVS siue Celestius, Campanus, *seu vt alij volunt, Romanus*, an. 8.	4510
433	mens. 10. dies. 17.	4517
	Vacat sedes dies 21.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Cyrillo.	
	Antiochiæ Ioanne.	
	Hierosolymis Iuuenali.	
	Constantinopoli Sisinnio an. 1. mens. 9. d. 25. deinde Nestorio Hæresiarcha an. 3. d. 29. Maximiano an. 2. mens. 5. dies. 19.	
	* *	

Narbonensi Vandalos & Alaros expulerat in Hispaniam. *Prosp.*

Chronica Francorũ, ab hoc Faramundo, qui an. 420. dux fit Francorum, Reges enumerare incipiunt. Præcedentium regum nomina, quę à Tritheimio afferuntur, videntur ficta. Præsertim cum Germanicæ nationes ad hæc vsque tempora semper fuerint barbaræ, sine imperio, siue certis regibus, legibus &c. Si tamen Franci, qui regno Gallorum indiderunt nomen, Germanica sit natio, & non potius indigena, quæ vt ex Procopio Cæsariensi narrat Zonaras tom. 3. circa Rhenum & Rhodanum & vicinas paludes olim habitarit.

Franci, antequam ad fidem conuerterentur, legem Salicam dictant, per suæ gentis proceres, qui tunc temporis ipsam regebant. *Auctor præfationis in legem Salicam, Sigeb. in Chron. an. 422. Otto Frising. lib. 4. c. penult.*

Vvandali è littore maris Germanici, vbi nunc Meldeburgenses & Pomerani. (*Plinius*) Alani, Sueui, siue Alemani, in tria regna Hispaniam diuidentes intestino bello inter se colliduntur: contra quos mittitur ab Honorio Castinus dux. *Sig. in Chron.*

Orosius Valliã Gotthorũ regẽ 3, facit. Illum tamen Ataupho Gotthorũ primo subrogãt Prosper & Seuerus.

Vallia pacem cum Romanis confirmat datis obsidibus. *Oros. in fine.*

ſ EIVS epistola extat ad Galliæ Episcopos contra Pelagij errores. *Tom. Concil.* Cyrillum Alexandrinę ciuitatis episcopum pro tempore vicarium in Ephesino Conc. denuntiauit. *Verba Marcellini comitis in Chron.*

Constãtinopolitana cathedra per Nestorium ab Ecclesia separatur. Quæ secunda Græcorum diuisio dicitur. Nam prima extitit sub Iulio per Arianos.

Magna pars Occidentis tum Christo sociata.

Socrates, Sozomenus, & Theodoretus, Eusebij historiam cõtinuantes tempus ferè 140 annorum pertexuerunt. *Niceph. 1, cap. 9.*

Inter eos Socrates Nouati perfidiam olet, vt lib. 4. c. 23. lib. 6. cap. 3, 10, 14, 17. Vnde non modo oblata, sed etiam quęsita occasione in Nouatianorum laudes multa commemorat, quibus etiam falso miracula tribuit, li. 1 cap. 9. lib. 7, cap. 17. nullius Catholici testimonio atque authoritate confirmata, & lib. 7, cap. 11 Romanorum Pontificum potentiam exagitat, quia c. 9. ab Innocentio, & 11, à Zosimo Nouatianis ereptę quædam essent Ecclesiæ.

Burgundi & Occidentalium magna pars fidem Christianam recipiunt. *Niceph. 14, c. 40. Socr. 7, c. 30.*

Germanus Altisiodorensis, & Lupus Trecassinus Episcopi, Britannos à Pelagianismo ad veram fidem reuocant. *Prosp. in Chro.* Palladius à Celestino PP. in Scotiã missus Christum ibi docet. *Maior lib. de reb. Scot.* Primus fuit Scotorum episcopus. *Prosp. in Chron.*

HVMANA.

Clodius Franc. Rex Thoringiam Germaniæ inuadẽs, Dispergum castellum occupat, vbi sedem regni aliquandiu constituit. *Sigeb. in Chron. Greg. Turonens. lib. 2. c. 9.*

Ex Augustini libris, pręsertim epistolis, istius sæculi Africana historia ferè tota confici potest, quam dum non

intelligeret vaniſſimus ille doctorum cẽſor Eraſmus, io ſuis cenſuris ſimpliciter confictas pronunciauit epiſtolas Bonifacij comitis ad Auguſtinum & Auguſtioi ad eũdem Bonifacium. Nam primum ante hæc etiam tempora, erant qui dicerentur comites, vt ex Ammiano Marc. claret. Deinde Auguſtious cogebatur de iis rebus ad Bonif. comitem Africæ præfectum, cui erat amiciſſimus, ſcribere, quoniam Vandalos ipſe certis conditionibus euocauerat io Africam, vt ſe de Honorio vlciſceretur, qui ſibi Catholico dabat hęreticum ſucceſſorem, &c. *Pius 2. & Blondus lib. 1. de inclinat. Imperij.*

Bonifacius comes Africæ, cum conditiones à Barbaris iam in Africam ſua euocatione iofuſis violari & cõmuoionis Catholicæ ædes ſacras profanari cerneret, tędio animi paulò poſt D. Auguſtioum interiit. *Iidem.*

Cum 205 Epiſcopi Afri interfuiſſeot Carthagineoſi concilio, vix quinque ſupereraot io tota Africa ann. D. 1020. *Leo 9. epiſtola ad Thomam Carthag. Epiſc.*

An. 433. (alij 427.) Genſericus partim à Bonifacio, Aëtij fraudulentis conſiliis à Placidia & Valentiniano Imp. abalienato inuitatus, partim Gotthos veritus, cum Vandalis & omnibus eorum familiis io Africam traiecit, & eam prouinciam cum ſucceſſoribus miſeris modis afflixit. De qua re *Victor Vticenſis.*

Africæ partem primum cum imperatoris conſenſu, deinde Carthagine capta, omnem inuaſit, atque Romano imperio eripuit per annos 80, vſque ad Iuſtinianum Imp.

Hinc piraticam in mari exercẽtes Vandali, Siciliam, Sardiniam, Corſicam, Italiam latrocioiis & prædis vexarunt, vrbémq; ipſam 14. dierum interuallo expoliarunt. *Onuphr. in Romano imperio.*

Eodem anoo mortuum D. Auguſtinum tradit Proſper in Chronico, de quo mox.

Apud Hebræos an. 426. Rab Aſe doctorum, quos vocant Amoraim, poſtremus.

¶ EXTAT eius epiſtola erudita ad Epiſcopos Orientales.

Religioſus dotaror & ditator Eccleſiarum.

Moritur magnus ille Auguſtinus Hypone non ann. Chriſti 440. *Sigeb. in Chron.* vel 446. *Bed.* ſed, 432. *Diac. li.* 14. ſiue 433. *Proſper in Chron.* anno autem vitæ ſuæ 73. & Epiſcopatus 40. *Sigeb.* ſiue vitæ ſuæ. 76. *Diac. lib.* 14. *Proſp. in Chron. Poſſid. in eius vita.* ſiue vt alij 83. Baptizatur ann. 30 ętatis, fuit Manichęus ferè 9. anois, vt ipſe teſtatur lib. 2. de morib. Manich. *cap.* 19. *& lib.* 1. *de morib. Eccleſ. Cathol. cap.* 18.

Genus vitæ monaſticæ inſtituit, *Ipſe & Poſſidius*, cuius cauſa ſe vituperatum aſſerit à Petiliaoo *lib. 3. contra eum cap. 40.* & ſorori perſuaſit. Quare ad eam præpoſitam virginum ſcribit & inſtruit epiſt. 108. totidem ferè verbis, quibus poſtea collecta eſt, regola, quæ dicitur Auguſtini in tomis poſterioribus,

Iunilius diſcipulus Aug. Iſidorus Peluſiota. Leporius, Thalaſſus Afer, Marcus Eremita monachi docti.

Eudoxia Imperatrix feſtum ad vincula Petri celebrari Cal. Auguſti obtinuit à Sixto, maximè vt populum à gentilitate reuocaret, qui eo die recolebat feſtum pro victoria Octauij Auguſti de Antonio & Cleopatra. *Sigeb. in Chron.*

Britanni

Anni Christi		Anni mundi
426	∴ ∴ *Principibus.* *Theodoſio 2. Orient. Honorio Occi. & poſt eum Valentiniano 3. an. 30. Impp. quinquageſimo octauo.* *Perſarum Gorrane, ſiue Varanane.* *Alamida Æthiopiæ.* *Faramũdo & poſtea Clodoueo, an. 18. ſiue Clogione, ſiue Clodio Crinito ſiue Capillato Francogallorũ* DUCE. *Wallia Hiſp.*	4510
	∴ ∴ *S. TERTIUM Oecumenicum conciliũ Epheſinum contra Neſtorium vocem Θεοτόκος i. Deiparã auerſantẽ: pro vna perſona Chriſti, Epiſc. 210. in quo nomine Celeſtini praſuerunt Cyrillus Alexandrinus & Arcadius Epiſc. Euag. 1. c. 4. Socra. 7. c. 34. Hiſto. trip. 12. c. 5. Tom. 1. Conc. Plati. Hinc verba Marcellini comitis in Chron. Celeſtino Cyrillum Alex. ciuitatis Epiſcopũ pro tempore vicarium conſtituente. Niceph. lib. 14. cap. 34. vbi ait, celebratum, an. 41. poſt Conſtantinopolitanum.* ∴ ∴	
	46.	
434	¶ S. SIXTUS 3. Rom.	4518
	an. 8.	
442	dies. 18.	4526

Anni Christi.

Patriarchis.
Alexandriæ Cyrillo.
434 *Antiochiæ Ioanne.*
Hierosolymis Iuuenali.
Constantinopoli Proclo Chrysostomi discipulo, an. 12.

Principibus.
Theodosio 2 Orient.
&
Valentiniano 3 Occident. Impp.

Gorrane siue Varanane Persarum 15, deinde Varanane 6, an. 17, mens. 4.
Alamida Æthiopiæ.
2

Clodio Franc. Duce.

Wallia, deinde Theoredo Hisp. Rege an. 14.

CONC. *Regiense epis. 13 de ordinationibus & aliis quibusdam muniis episcoporum.*

Agathense in Gallia Narbonēsi episc. 35 permissu regis Alarici, de disciplina & ordinationibus Clericorum.

435 *Romanum epis. 56. Sigeb. vel 57. Plati. & Tom. 1 concil. in quo Sixtus 3 absolutus fuit, contra Bassum.*

Romanum 2.

Hierosolymitanum.

Armeniacum contra Nestorianos.

∴ ∴

47

442 † S. LEO I. cognom. Magnus, tuscus, *siue iuxta alios Romanus*, an. 21. mens. 1. dies 13.
463

Vacat sedes dies 8.

Anni mundi.

HVMANA.

4518 Britanni cum Pictorum & Scotorum impetus amplius ferre non possent, ethnicam Anglorum gentem. i. Saxones ad sui defensionem inuitarunt, quibus tantum terræ datum est, quantum corium tauri per corrigias potuit extendi. *Sigeb. Krantz. lib. 1, cap. 18. Polyd. in hist. Angli. lib. 3.*

Cum eis Aëtius Romanus opem ferre nō posset, aliis barbarorum eruptionibus distentus, nefandi nominis Saxones, Deo hominibúsque inuisos vocant. Tum tribus Cyülis longis nauibus venit, certo apud eum præsagio per vates decantato, quod ter centum annos Britanniam obtineret. 150, id est, dimidio temporis vastaret. *Gildas sapiens in lib. de excidio Britanniæ.*

Aborigines huius gentis erant ex Britannia Gallicana. Nam insula à solis Britonibus & ex Armoricano tractu aduectis habitata est, donec tandem Picti & Scoti partem eius Septemtrionalem desertam occuparunt, & denique Angli vel Saxones se parti Australi insuderunt. *Beda.*

In Armoricis enim populis Britones quosdam antiquitus appellatos, ac quasdam illic ciuitates incoluisse apud Plinium & Strabonē videre est. A quibus fortasse nomen regio Gallicana deinceps sortita est, non à Britannis insulanis.

Bononiensis Academia instituta olim à Theodosio Imp. floret. *Volaterr.*

An. 436 Bagaudarum factio Attone duce Galliam totam aduersus Romanos turbat. *Sigeb.* (ex quo intelligimus Francos & Barbaros populos à Gallis principibus excitos, studio recuperandæ libertatis) Quę postea ab Aëtio deleta est, id est, 441, annis pòst quinque. *Idem.*

Valentinianus 3 propriè vltimus fuit Occidētis Imp. vsque ad Carolum Mag. Nam licet interea aliqui pòst seditiosi, Imperatores nominari voluerint, at hi vix exiguam Italiæ partem obtinuerunt.

An. 439. Theodoredus Aquitanico regno non cōtentus rupto fœdere Narbonensem agrum inuadit. *Prosper.*

Pax cum Genserico à Valentiniano confirmata, & certis spatiis Africa inter vtrumque diuisa est. *Isidorus. Prosper.*

4519 † DOCTRINAE & vitæ præstantia magnus, doctè multa scripsit. Primus omnium pontificum Rom. in Basilica Vaticana sepelitur. Ad eum Theodoritus prouocauit, & absolutus est.

Columna Orthodoxiæ, *Nicolaus P. in epistolis pag. 76.* Vnde & eum in sacris diptychis Concilium 2 Constantinopolitanum reposuit & consecrauit. *In epist. Cōcily ad Ioannem Constantinopolitanum.*

4526 Concilio Calcedonensi auctoritatem tantam solus dedit, vt eùm ei totus ferè orbis resisteret, vbique receptum sit, celebrata eius epistola, quam Græci Tomum D. Leonis appellant, & fidei columnam. *Leontius de sectis.*

4551 Restitit Anatolio Constant. qui sedium cæterarum priuilegia & earundem Episcoporum consecrationem ad se vnum reuocare, eosque sibi subdere, vrbis magnitudine & potentia fretus, conabatur, vt epist. 51, 52 & 53 ad Martianum Imp. & Pulcheriam August. scripsit. Et sic res composuit vsq; ad Pelagium 2, & Gregorium

Magnum,quando illa ambitio Conſtantinopolitanorũ iterum exarſit.

Abrogauit in Occidẽte(nam idem antea Conſtãtinopoli fecerat Nectarius)publicationem peccatorum,quæ poſt priuatam confeſſionem ſolebat fieri à Sacerdote in Exomologeſi. *Ipſe epiſt.78.*

Attilæ occurrit cum clero, prælata argentea cruce & placauit. Vnde iocus inter milites, Attilá nihil vnquam timuiſſe preter Leonem & Lupum. Nam eum etiam Lupus Trecenſis epiſcopus, ne Trecas vaſtaret, placauit. *Michou de Sarm. Iouius de Vir. Illuſtr.*

Tertia Græcorum diuiſio ab Eccleſia, quæ fuit generalis & communis Eccleſiarum Orientis propter Eutychen, dum poſt mortem S.Cyrilli Alexandrini Dioſcorus, ſedem eius conſecutus, iugulato Flauiniano ſancto epiſcopo Conſtantinopolitano Anatolium ſuæ factionis in Conſt. Patriarcham conſecrat. & Maximum æquè hæreticum in Antiochenum, Iuuenalem autem Hieroſolymitanum in omnibus conſentientem habet. Nam ſic Orientales omnes Eccleſias ſibi concilians, ſchiſma in Eccleſia contra Pontificem excitat, donec Synodo Calcedonenſi eius furor repreſſus eſt, quæ toleratis tribus Patriarchis, Cõſtantinopolitano ſcilicet, Antiocheno, Hieroſolymitano, ſolum Dioſcorum deiecit.

Hæſitantes ſiue οἱ Διακρινόμενοι hæretici, qui hæſitabant, an Synodus Calcedonenſis eſſet recipienda. *Leontius de ſectis.*

Flauianum Conſtant. deiecit Dioſcorus in illa inſidioſa Synodo Epheſi.

An.451 in Africa Vandalorum exarſit perſecutio, adeò vt diuinos libros exurerent, & de ſacris palliis ac veſtimentis veſtes ſibi facerent. *Sigeb.*

Acephaleorum hæreſis docet Chriſtum in vna ſubſtantia adorandum, & vna natura ex Deitate & humanitate mixta conſtare. *Plati. & Honor. in Catal. hær.* Sic dicti, quòd ſine auctore & quaſi capite eſſent. *idem.* Vel potius, quòd Patriarcham ſuum minimè ſecuti, ſeorſum communicarent. *Leontius de ſectis.*

Poſſidius(vulgo Poſſidonius) Apher, Eucherius Lugdunenſis. *Gennad. in Catal.*

Aſymo Curiẽſis primus Epiſcopus Rhœtorum. Proſper Aquitanicus. Genoueſa. *Sigeb. in Chron.*

Theodoretus adhuc, Philippus Sidites, Ioannes Caſſianus ſcytha, Ianuarius Aquileenſis, Cyrtempus nobiles ſcriptores.

Baſilius Iſauriæ, Memnon Epheſinus, Euſebius Dorylei. Ibas Meſoporamius Idiſſenus.

Perſecutio Chriſtianorum in Perſide, per Varananem regem, quæ durat an.30, *Sigeb. Abbas Vſperg.*

Dionyſius Exiguus abbas Romanus auctor noſtri computi eccleſiaſtici, *Sabell. Enn.8, lib.2. Diac. lib.1 de Longobard.*

Eius cyclum paſchalem completum eſſe ſeptimo Iuſtini Iunioris an. narrat Iuo, *In vita Iuſtin.* quare & eum aliqui ſtatuũt an.532 ſub Bonifacio 2 & Iuſtiniano Imp. At ſuum dedicauit librum Leoni Papæ. *Tritem.* authorẽ notandorum temporum ab incarnatione Domini fuiſſe colligunt ex Beda, *cap.47. lib. de natura rerum.*

Lucidus lib 1 de emendatione Temporum hîc incarnationem ſumit pro conceptione Domini, & rixam mouet

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	∴ ∴	
442	*Patriarchis.*	4526
	Alexandriæ Cyrillo, deinde Dioſcoro Ariano, an. 4.	
	Proterio, an. 6.	
	Timotheo 2 Hæreſiarcha, an. 4.	
	Timotheo 3, an. 22.	
	Antiochiæ Domnio, an. 7.	
	Maximo, an. 5.	
	Baſilio, an. 5.	
	Acacio an. 1.	
	Martyrio, an. 8.	
	Hieroſolymis Iuuenali.	
	Cõſtantinopoli Proclo, deinde Flauiano, an. 3.	
	Anatolio an. 9.	
	Gennadio, an. 13.	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. deinde Martiano Imp. 59, an. 7, qui primus à Patriarcha Anatolio coronatus eſt, & poſteà Fla. Leone Magno, an. 16. Orient.	
	∴ ∴	
463	∴ ∴	4552

Anni Christi.

442

Valentiniano 3, inde Auito an. 1.
Maioriano, an. 5.
Occid. Impp.

Goranane sexto Persarum, deinde Peroze, an. 23.

Alamida Æthiopiæ, deinde Achinna, an. 3.
Abraham & Azba fratribus, an. 27.

Clodio, Meroueo, an. 18.
Childerico per ordinem, Franc. Ducibus.

Theoredo Hispan. deinde Turismundo, an. 1.
Theodorico, an. 7.

463

Anni mundi.

4526

uet Dionysio, qui tamen simpliciter natiuitatem intelligere voluit. Nam & natiuitas quædam est incarnatio. Præsentiam dixit Philastrius, à qua numerat libro de hæresibus multo ante hunc Dionysium.

Ante illum Romana Ecclesia à Passione numerabat, præcisis interim 33 annis, qui ab eius incarnatione ad passionem decurrunt. Nam 701 Dionysij erat Romanis 668. *Ibid. Beda.*

Sic à passione numerabat Hieronymus in Catalogo & in primum cap. Sopbo. &c. Isidorus multis historiæ locis, Turonensis, qui modo à Passione, modo à Resurrectione, vt aliqui à Natiuitate & à Circumcisione vicinis inter se rebus, numerat.

HVMANA.

Post 305 Olympiadem. i. annnm Christi 446, nulla fit mentio Olympiadum, in probatis historiis. Indictiones Romanorum mox cœpere. Cætera infrà an. 532.

An. 444. Scoti ex hibernia irrumpentes in Britanniã, ibi tandem regnum constituunt, cum iam Romani Britanniæ curam abiecissent.

Fergusius Scytba & Christianus rex Scororum in Albionem postliminio redeuntium efficitur contra Romanos Palladio euangelizante, qui quidem è Prospero in Chron. Scotorum primus episcopus fuit, & quidem eò à Cælestino Papa paulò antè Leonem Mag. missus.

449. Hengistus Anglorum Dux Oriẽtalem Britanniæ partem occupat, regnúmque constituit Anglorum anno 463. *Beda.* Quare quæcunque de Arturo Rege & eius successoribus eorúmque prophetis Merlino, Teliesino &c. hic substituit Galfridus quidam & Baleus, planè sunt anilia & fabulosa.

Túmque ea insula à Pictis, Scotis, Anglis & Saxonibus populis littora Germanici Oceani incolentibus occupata est viuo adhuc Valentiniano tertio. Fuitque primo sub quatuor regibus vel quinque. Quot enim gentes fuerunt, quæ eam diripuerũt, tot etiam reges erãt, donec progressu temporis in duos redacta est. Nam is, qui antiquæ Romanorum Prouinciæ præest, Anglorum rex, qui antiquis barbaris, Scotorum appellatur. *Onuphr. in Romano Imp.*

Anno 449. Anglosaxones ex Boreæ Germaniæ partibus adnauigantes Ducibus Hengisto & Horso, irruptiones Pictorum & Scotorum pro tempore è Britannia insula depulerunt. Postea rupto fœdere indigenis profligatis, reliquias, quæ Vualenses appellãtur, in inuiis mõtibus & saltibus coarctarunt. *Polyd. lib. 3. Ang.*

Roma iterum an. 457. Vuandalis in prædam exposita est duce Genserico, iam Carthagine ab eis expugnata & Aphrica subacta. *leg. 1, C. de offic. præf. pratorio Aphricæ.* post primam direptionem an. 44.

4551

Flectitur à Leone Pap. & Eudoxia imperatrice, ne vrbem incendat. Dies tamen 14 direptioni tribuit. Sic capta est bis Roma intra 44 annos.

Tum Vandali omnia imperij Occidentis ornamenta in Africam transtulerunt. Quare quidam hic interregnũ Romani imperij incipiunt, quasi infra scripti Impratores inane tantum nomen habuerint.

Attila, flagellum Dei, à Genserico Vandalo contra

Anni Christi. | Anni mundi.

Gotthos in Hispaniam ex Pānonia per Germaniam & Italiam attractus cum 500 millibus Huonorum siue Chuoorum vniuersam ferè Europam depopulatur. *Bonfi. 3 deca. 1, Callimach. in Attic. Blond. 1. dec. lib. 2.* Tholosam vsque, vbi summa clade affectus est.

Theodoricus Rex Hispaniarum quintus apud Arelatam Narbonensis Galliæ ciuitatem, in campis Catalaunicis, dum aduersus Attilam pugnat pro Romanis, occumbit. *Rutius.*

In quo prælio ad centum & octoginta hominum millia vtrinque ceciderunt ab hora nona diei, tota nocte, vsque ad sequentem diem.

Aëtius, qui Narbonensem Galliam regens non eum tantum ad societatem belli contra Gensericum & Attilam asciuerat, sed & Merouenm Francum, paulò post iussu Valentiniani interficitur, quòd effugij locum Attilæ, quem debellare potuerat, dedisset. *Isidor.*

An. 456 clarus trium præstantissimorū principum obitu, Attilæ, Torismūdi Vvisigotthorum regis, Aëtij Romanæ militię magistri, in quo res Romana ingens detrimentum in Occidente patitur. Franci enim, Senonum, Aureliaoorum, Parisiorum ciuitates occupant. *Æmilius.* Quin Romani eius tēpore nihil adhuc cis Ligerim perdiderant.

Valentinianus à duobus Aëtij militibus interficitur. Maximus qui eos submiserat rapit imperium. contra eū ab Imperatrice Eudoxia accersitur ex Africa Gensericus, sed ante ipsius aduentum, ab Vrso milite Rom. perimitur.

Post Maximum Occid. Imp. Senatus Auitum Senatorem de ciuitate Aruerna (id est, Claromonte) Sidonij Apollinaris socerum creat. sed eum anno nondum expleto Richimerus Gotthus apud Placentiam cepit. Tūc Maiorianus Imp. factus est, qui bellum Vādalis in Africa inferens quarto imperij anno, siue post Valentinianū quinto mortuus est.

Auitus deiectus Placentinus episcopus factus est.

490. Maiorianus Imp. Francos Gallias inundantes ad vicum Helenam in terris Atrebatum fudit. *Sidon. Apollinaris in Panegyrico Maioriani.*

Leo Constantinopoli senatus & exercitus suffragatione imperium consequitur.

Omnia loca Galliæ, quæ tenebat Merouens Franc. Rex Clodij fil. seu, vt alij volunt, consanguineus, Frāciæ omnino vocari cœpta sunt. *Æmil. lib. 1.*

Ab hoc Franci Merouingi dicti sunt. *Gagui. lib. 1.*

Clodius Francos à Francfordia in Gallias traduxit vsque ad vrbem Cameracum, exinde ad Somenam siue Sumonam fluuium omnia loca occupat. *Masse. et Guilel. Nangiacus. Greg. Turon. lib. 2, cap. 10.*

Apud Tholosam ex eius medio tota die sanguis largissimo fluxit riuo. *Sigeb.*

Germania, Dacia, Sarmatia, & cæteræ prouincię ad Danubium & Rhenum sitæ, Hispania etiam vlterior, & Aquitania omnino ab imperio Romano deficiunt. *Blond. lib. 2. decr. 1. Irenic. lib. 3.*

Franci magnam Galliæ & Germanię partem tenent. Ostgotti Pannoniam, Vvesgotti Hispaniam, Vandali Africam.

Attila Bleda fratre, qui ad Budam Hungariæ regnum sibi

---

442 — 4526

∴ ∴

454 — *S. QVARTVM generale cōcilium Chalcedonense contra Eutychen & Dioscorum hereticos, pro duabus naturis in Christo & proprietatibus: in quo Paschasinus, Lucentius episcopi & Bonifacius presbyter nomine Leonis PP. præfuerunt. Euagr. 2, cap. 2. & 4 episcop. 630. Marcelli. comes. Niceph. 15. cap. 2. Sigeb. & Plati. Quidam 830. alij 600. Tyrius lib. 2, c. 12, 636. Vix adhuc sub Gregorio Magno erat receptum in Galliis. Ipse epist. ad Brunchildam & alios.*

∴ ∴

* *

CONCIL. *Aransicanum siue Asuriscanum, siue Auraicense primum, in quo Canones 18 de disciplina Ecclesiastica,*

Et secundum de libero arbitrio, & de gratia Dei, contra Pelagianos, in quo can. 25.

∴ ∴

Valense seu Vasense primum in Galliis epsc. 18, de quibusdam ritibus Ecclesiasticis, deinde 2.

* *

Carpentoractense.

∴ ∴

463 — *Arelatense 3. episc. 35, siue 34.* — 4551

∴ ∴

Anni Christi.

∴ ∴

Romanum contra Eutychem. Niceph.15,cap.4.

∴ ∴

Constantinopolitanum aduersus eundem. Euagr.1,cap.9. sub Flauino insertum actioni, primæ Chalcedonensi, repetitum in Trullo.

∴ ∴

Aliud sub Anatolio Patriarcha.

∴ ∴

Ephesinum hereticorum, quo Flauianus Constantinopolitanus et Dominio Antiochenus depositi, in exilium acti sunt. Sed contra illud, Romanum.

∴ ∴

Tyrium. Beritense. } { *Inserta actionib.1, 9 & 10 Concilij Chalcedo. lib. cōc.*

∴ ∴

Alexandrinum contra Eutychianos.

Veneticum.

∴ ∴

48

463 u S.HILARIUS Sardus, an. 7. mens. 3. dies 10. 4551

470 4558

Vacat sedes dies 10.

Anni mundi.

sibi condiderat, trucidato, per Noricum, Vindeliciam, Rhemorúmque fines irrupit in Galliam, sed in Catalaunicis campis Aëtij virmte repulsus est in Hungariam. Vnde post aliquot annos per Carnicas Alpes in Italiam sese effudit. Tuoc metu iocolæ in proximas Adiatici maris paludes confugere coacti admirandæ vrbis Venetiarum fundamenra iecerunt. Est enim insula factitia, munitissimo inter paludes situ. *Iouius lib.1. de Viris Illustrib.*

Venetiæ ergo metu Attilæ in insulis intimi Sinus maris Adriatici an 456 conduntur, nomine insulis illis Veneriarum imposito, quod olim erat regionis. Regio vero mediterranea partim Lombardia, partim Marchia Taruisara, partim forum Iulium, partim Istria appellatur. *Blond. dec.1. lib.3.*

Anno 458. Agrippious comes Narbonem Theodorico regi Hisp. qui cum exercitu in Galliam Gotthicam reuersus erat, prodidit. *Isid.*

u EPISTOLAS de fide Catholica per vniuersum Orientem sparsit, confirmans tres vniuersales Synodos, Niceoam, Ephesinam, Chalcedonensem. Extaor & duæ eius epistolæ. *Tom. Concil.*

Duas bibliothecas instruxit, templa ornando dirauit, eleemosynas hilariter dispersit.

Procopius Gazeus sophista, qui Octoteuchum ex Rapsodiis innominatorum patrum exposuit apud Græcos, sic Eucherius apud Latioos Genesim, libros Regū, &c. eodem ferè rempore.

Victorious in Aquitania, qoi Cyclum Paschalem 532 annorum scripsit, Saluianus Massiliæ, Chrysologus Episcopus Raoennæ, Prosper Aquitanicus Reginensis, *Gennad. in catal. & Palmer. in Chron.*

Eustatius Berytius, Maximus Taurinēsis, Nilus Monachus. *Fulgentius.*

Iulianus Pomerius Maurus. *Trithe.*

Sed non satis aptè. Nam̃, vt infra, vixit septimo sæculo.

Abraham & Azba fratribus apud Æthiopas regnantibus, Christiana religio per omnem Æthiopiam disseminata est, post decimum, scilicet, septimum regni eorū. *Marius Victorius de Reg. Æthiopia.*

Eutyches & Dioscorus cū suis nolenres stare Synodi Chalced. decretis se in duodecim sectas diuidunt, ioter quas fuir Iacobirarū, quæ nomen gēti reliquit io Orieote, à Iacobo quodā Syro, & Diacrinomenon siue hęsirātium (an scilicet concilium deberent recipere) apud Leontium de sectis.

Acephalorum & Armeniorum hæreses.

465 Aiax Gallus Arianum virus in Sueuos Hispaniæ spargit, ex Gallica Gotthorum genre delarum. Quo infecti manseruot an. 90, vsque dum regnante Theodomiro Catholicam fidem amplexi sunt. *Isidorus, & Lucas Tudensis.*

467 pictoris cuiusdam, cum Saluatorem pingeret Iouis specie, arefacta est manus, sed eum peccarum suum coofitentem sanauir Gennadius patriarcha Constant. *Abbas Vsperg.*

Faustus ex abbate Lyrinensi episc. Regiensis in Gallia inciderat in Pelagij errorem, sed emendatus à Fulgentio scribit de libero arbitrio, & gratia Dei.

Ei olenti Pelagium Mamercus in oonnullis respoodet, scriptis subtilissimis libris de Anima siue de statu Aoimæ.

Mamercus (quem Trith.) vocat Claudium, alij Claudianum) episcopus Viennensis in Galliis vtilissimo experimeoto, reuereodissimo exemplo primus inuexit solēoitatem Rogationum (quas hodie Christiani Syri vocant Nioiuitarum ieiuoium) in quibus ieiunatur, oratur, psallitur, flenir, *Sidonius lib. 5 epist. 14. Carolus Magnus in fragmentis de Ritib. pag. 53.* Ratiooem instituti adfert Greg. Turoo. *lib. 2, cap. 34* quòd Vieonæ assiduus terræ motus cootingeret, lupiq; ac aliæ feræ syluestres vrbem ingredientes homioes deuorarent. Igitur qui cum Polyd. *lib. 5 de inuento. rer. cap. 10*, tribuunt Leoni 3 PP. institutionem litaniarum trium dierum ante Ascensionē, vel errant, vel illum significant statutum tempus præfixisse.

HVMANA.

Aëtio non longe post victum Attilam in campis Catalaunicis, à Valeotiniano Imp. occiso, imperium Occidentis cōcidit. Nam eius cæde cognita barbari, qui eius virtutem veriti, iotra suos fines quieueraot, sub an. 460 vndique excitari cœperunt.

Siquidem Hunni reparatis viribus Italiam inuaserūt. Picti, Scoti, Angli & Saxones, qui littora Germanici Oceani incolebaot, Britanniā, Frāci & Burgundiones, Gallias Rheno propinquas, Gotthi Aquitaniam, atque ita breui Romanorum in Gallis imperium defecit. *Onuphr. in Rom. Imp.*

Sub Maioriano, post mortem Valentioiani cum omnia Romana in potestate Barbarorum iam essent, Gotthi & Franci cum Burgundionibus inter se decertare cœperunt. Gotthi à Frācis è Gallia exacti Hispanias occuparunt. *Ibid.*

Vandali à Gotthis ex Hispania eiecti in Africam, Carthaginem ceperunt, & totam Prouinciam Romanis eripuerunt. *Ibid.*

Fraoci & Burgūdiones Gallias in deditionem redactas diuiserunt, vt Burgundiones vicinas Rheoi regiones tenerent, Franci interiorem Galliam, quam Barbarorum oouissimi ad nostra vsque tempora possident. Obtinuerunt verò Gallias omnes pacificè sub suis regibus Childerico & Clodoueo circa an. 480. *Ibid.*

Childericus enim primus à Fraocis & Gallis publico gemellæ & consociatæ geotis concilio rex Franciæ, ceu Francogalliæ creatus est.

Maiotianus in Hispaoiam venir, vt inde parata classe Vandalos adoriretur, sed coosilio eius detecto in Italiam reuertitur, & à Patritio occiditur. *Roderic. Toletan.*

Seuerus eius successor quarto pôst anno veneno quoque Romæ nulla re gesta memorabili tollitur.

An. 469 absolutum à Iudæis Talmud Hierosolymitanum. R. Iohanan operi pręfuit, qui illam doctrinam totidem ferè librorum inscriptionibus, quot Babylonica continetur, libris tameo multo contractioribus, construxit. *ex Chro. Heb.*

Eradicus frater Theodorici Regis Hisp. pugnās cum Francis iuxta Ligerim fl. occiditur. *Seuerus.*

Gensericum Vandalum iterum io Italiam nauigantem Basilicus patritius nauali acie vincit. *Matt. Palm.*

Gensericus

Anni Christi. 461 — *Anni mundi.* 4551

Patriarchis,

Alexandriæ Timotheo 3.

Antiochiæ Martyrio, deinde Petro Gnapheo Eutychiano, an. 1.
Iuliano, an. 6.

Hierosolymis Iuuenali, deinde Theodosio Schismatico, an. 1.
Anastasio, an. 6.

Cōstantinopoli Gennadio.

Principibus.

Leone Orient. sexagesimo.

Maioriano, & post eum Seuero seu Seueriano, an. 4. Occid. Impp.

Peroze Persarum, an. 41.

Abraham & Azba fratribus AEthiopiæ an. 27

470 — 4558

Childerico an. 26. Franc. Duce.

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	49	
470	x S. SIMPLICIVS (Sulpitius *Palmerio*) Tiburtinus, an. 15.	4558
485	mens. 1. dies 7.	4573

Vacat sedes dies 26.

∴ ∴

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 3, *deinde* Ioanne 1 *mens.* *Athanasio* 2, *an.* 10.

∴ ∴

Antiochiæ Iuliano, *deinde* *Petro* 3, *an.* 3.
Ioanne 2. *mens.* 3.
Stephano 2, *an.* 2.
Stephano 3, *an.* 3.
Ioanne 3, *mens.* 1. *Calendio*, *an.* 5.

∴ ∴

Hierosolymis Anastasio, *deinde Martyrio*, *an.* 2.
Salustio, *an.* 8.

∴ ∴

Cōstantinopoli Gennadio, *deinde Acacio hæretico*, *an.* 14.

* *

Gensericus autem curauit, vt Orientale Imperium Osttogotthi, Occidentale Visegotthi vastarent, vt ipse quietus in Africa regnaret. Regnauit autem annis 40.

Theodoricū Erricus frater Tbolosę occid. *Seuer. Sigeb.*

Initio regni Lusitaniam deprædatur, Pampelonem, Cæsaraugustam, Tarraconensem regionem, Hispaniam denique superiorem subigit. *Isidor.*

Riothimum Britonum regem ad defensionem Galliarum Romanis venientem contriuit. *Sigebert.* sed de eo paulò pòst.

Regni decimo quarto Aruernā vrbem (.i. Claromontem, siue Gergouiam) Romanis, Decio senatore Auiti olim Imp. filio frustra defendente, cum tota Aruernia eripuit, eiq; Victorinum comitem præfecit. *Turon.* nempe circa an. 474.

Mox Arelatum & Massiliam, toram denique Prouinciam, Nepote & Augustulo in Occidēte imperantibus, regno suo Vvisigotthico adiecit. *Isidor.*

x SVIS scriptis Ecclesiam illustrat. *Trith.*

Tres reliquit epistolas. *Tom. conc.*

In earum voa factum Nundinarij Episcopi Barcinonensis & Siluarij Calagurirani, qui sibi designarant successores, cum Romana Synodo improbat, & Episcopos subrogatos cedere iubet.

Remigius Rhemensis, Engenius Carthaginensis Ecclesiæ episcopus, quæ 24 an. episcopo destituta fuerat.

Cerealis Castellensis, Salonius Viennensis, Sidonius Apollinaris. Rusticus Diaconus Romanus.

Contra Ioannem & Athanasium a Alexandriæ sedit Petrus Moggus an. 4.

HVMANA.

Romanū Occidentis imperium sub hoc in Augustulo defecit circa an. Dom. 475. Vrbis 1221. *Diac. lib. 16.* deinceps barbaris & peregrinis dominis Italiā occupantibus annis 325 vsque ad Carolum Mag. ex quo vsque in hunc diem Imperium manet stabile. *Niceph.* 15, *c.* 11. *Palmer. in Chron. Blond. lib. 2, dec. 1 Diac. lib. 16.*

Odoacer se regem Italiæ post depositum ab Augustulo imperium eodem anno 470 appellauit.

Childericus, qui patri succedēs ob scortationes regno pulsus fuerat, Egidio Romano in eius locum suffecto, reuocatus Alemannos vicit & Francis subdidit. Cum Odoacro, qui Galliam ingressus Aureliā & Andegauum occuparat, pacem fecit.

Quicquid fere supererat de Gallia, Romanis eripuit, & è regio genere hinc inde subregulos in maioribus vrbibus constituit. *Trith.*

Alioqui Gallia isto tempore sic erat lacera, vt, præter Romanos, quorum nomine Egidius Prouinciā Suessionensem, Paulus comitatum Andegauensem administrabat, eius partem sibi vendicarēt Burgundi, partem Britones, partem Frāci, partem Vvisigotthi siue Vascones.

Seuerianus Damascenus, Marinus Neapolitanus, Procli philosophi discipuli. *Suid.*

An. 32 post ingressum Anglorum in Britanniam Ella australiū Anglorū regnū inchoat, cui ordine successerūt Sisca, Edeluachius, Berutius & Aldinus, donec ab Ino ad Occidentalium Anglorum regnū adiunctū est. *Polyd. l. 4.*

Anthemius à Leone in Italiā mittitur, vt sit Imp. Collegam facit Richimerum Gotthum, socerum suum, qui

eum anno 4 imperij ioterfecit, bonis ciuium Romaoorum direptis.

Richimerus 40 die post Soceri mortem extioguitur.

470 Aothemius Imp. à Riothimo rege Britonũ opem contra Erricum Vvisigotthorum tegem implorat.

Hunc Riothimũ Britanniæ Gallicæ regem primum nominatum reperias. Fortasse ab Armoricis populis electus fuit studio defendendæ libertatis, cum post Aëtij mortem, nihil sibi amplius à Romanis præsidij expectarent.

Quia autem Riorhimus fortassis erat ex illis Armoricis populis, quos antiquitus Britones appellaros Plinius & Strabo tradiderunt, inde fortasse tota regio Britanniæ siue Brironiæ nomen est deinceps coosecuta, non ab aduenis Britannis, quos ex insula ab Anglis fugieotes Gildas sic describit, vt Armoricorum in se miserationem coouertisse potius, quàm vi & bello, cum ipsis coiisse ostendat.

Hic ergo Brironom historia siue illi sint adoenæ, siue antiquiores & indigeoæ incipit.

Huic successit Olybrius seprem menses.

Glycerius Raueonæ impetator post Olybrium creatur. Sed eum cum non totum anoum imperasset, imperio spoliat Iulius nepos & episcopũ facit in Dalmatia.

Orestes tribunus militum Rauennæ Augustulum filium adhuc adolescenrem ad imperium euehit, fœdere cum Vandalis in Africa agiraro.

Augustulus victo patre ab Odoacro fugiens imperio se abdicat & io Campania exular.

Plures eiusdem nominis regna & imperia erexerunt ac eadem labefactarũt. Darius primus cum Cyro capta Babylone Imperium Persarum constiruit, Darius Arsamis fil. penitus amisit: Constantinus Mag. primus Imperator Constantinopolitaous, Constantinus vltimus Imperium cum vita perdidit: Balduinus primus ex Francis Imper. Constantipolitanus, Balduinus illius abnepos vltimus: Vrbano 2 PP. Hierusalem est recepta, Vrbano 3 recidir in seruirutem: Augustus Romaoum Imperium condidit, cum Augustulo viro ominosi nominis, Romaoum in Iralia ruit Imperium.

Ao. 471 Genserico Patri succedit Honoricus, qui multo crudelius Catholicos est persecutus, quamuis Valeotiniani & Eudoxiæ filiam vxorem haberet.

Annis ferè octo Vuandalorum Rex Arianus, 434, *Beda.* siue, vt ait Sigeb. 444, Catholicos per speciem Sinodi euocatos Aphticæ episcopos mittit in exilium. *Diac. in Odeac. li. 16. Ab. V sperg. in Zeno.* (mirum tot olim fuisse vnius regionis episcopos) verum biennio pnst corrosus à vermibus misere periit. *Procop. lib. 3 de bell. V uand. Sigeb.* cunctis interioribus effusis. *Isid.*

Quater mille noogeotos septuaginta sex io exilium misit. *Sigeb.* Plebem variis affecir suppliciis, & innumeris linguas abscidit, qoi perfectius locuti sunt. *Isid. Beda.* Talis miraculi memioit Iustiniaous Imp. & oculata fide sibi constare restatur. *Cod. de offic. praef.*

Eugenium Carthag. cum clericis suis plus quingentis post varios cruciarus in exilium misit. *Isidor.*

475 Fráci Coloniam Agrippinam, seqnéti Treoerim Romanis adimunt.

An. ab euerso remplo 436, id est, Christi 476 vel 478, Simplicio

Anni Christi. 470

Anni mundi. 4558

Principibus.

Leone Imp. sexagesimo, & eo mortuo, Zenone Isauro hæretico Ariano, an. 13, iuxta alios 17. Orient.

Seuero Anthemio an. 5. Olybrio 7 mensibus, Glycerio, an. 1. Nepote dieb. 56. Momyllo Augustulo, an. 1. Occid. ex ordine successionis Impp. vsque ad Odeactum Turcilingorum & Italiæ Regem.

Peroze, deinde Valente, an. 4. Cauade Persarum, an. 41.

SS. Abraham & Azba fratribus Æthiopiæ pretiosis, deinde solo Abraham, an. 14.

Childerico Franc. Duce.

Errico Hispaniæ 8, deinde Alarico, an. 23.

485 — CONCIL. *Carthaginense Arianorum & Catholicorum sub Hunericho.* — 4573

Anni Christi.

∴ ∴

50

485 y S. Foelix III. Anni mundi 4573

Romanus, an. 6.

492 mens. 11. dies 17. 4580

Vacat sedes dies. 5.

∴ ∴

Patriarchis,

Alexādria Athanasio 2.

Antiochia Calendio, deinde Palladio, an. 10.

Hierosolymis Sallustio, deinde Elia, an. 23.

Constantinopoli Flauita Ariano mens. 3.

Euphemio, an. 10.

Principibus.

Flaui. Zenone Isauro, seu Isaurico Orien. Imp. Odeacro, an. 14. Italiæ.

Cauade Persarum Rege 18.

S. Abraham Æthiopia pretioso.

Childerico Franc. Duce, vsque ad Clodoueum.

Alarico Hispania octauo.

Conc. *Romanum 1 & 2 de causa Acacij Constantinopolitani.*

Tarraconense episc. 10.

Aurelianense & 1 Francicum epis. 30 siue 33 iussu Clodouei.

Gerundense in Hisp. Lib. concil.

Simplicio Pontifice, Zenone autem Orientis, Augustulo Occidentis imperatore, post mortem D. Hieronymi an. 56 (nam obiit Christi 422.) Iudæi Tyberiadis Palestinæ indicto cōcilio, ad quod Babylonij confluxerunt, primariis eorum R. Ben Aser, & R. Ben Nephtali, notulas, quibus hodie Iudęi vtūtur vice vocalium & accentuum, ad lectionis facilitatem repererunt. *Elias sect. 2, lib. accentuum.* Alij putant puncta inuenta Babylone, sed falluntur. Quare אנשי טבריא punctatores dicuntur. *Elias in præf. Maso.*

Aarō ben Aser, Iacob Ben Nephtali fuêre punctatorū principes, qui dum inter se de aliquorum vocabulorum, & versuum lectione, notulis, accentu, distinctione dissentiunt, maximè in Decalogo, duplicem signādi & distinguendi modum Iudæis reliquerunt. Hinc prioris lectionem Iudæi Occidētales hodie sequuntur, posterioris Orientales, præcipuè Babylonij, ad fluuium Neardea. Kimbi *in Psal. 60.*

Nec tamen illi vel accentuum vel punctorum traditionem quotuplicem habemus ediderūt, sed qui eos secuti sunt Rabbini inuētis pulchrè rebus facilè addentes.

Nam septem motionibus Masorethæ contenti fuêre, comprehenso sub camets, camets hatuph, sub hirec, vtroque hirec, sub surec, etiam kibbuts. Quod attinet ad accentus, 23 tantum posuêre, cùm recentiores decem motiones faciant, & accentus 27 aut etiam 29.

y Dvas scripsit epistolas Decretales. Celebrior est illa ad Acacium Constant. in qua eum deponit & Eutychianorum communionem damnat.

In Dogmatistas & Simonistas sua authoritate vtitur.

Sidonius Apollinaris episcopus Claromontensis in Aluernia. Epiphanius Ticinensis, Fulgentius Carthaginensis, Ruspensis episcopus.

Petrus Cnaphæus tertiò irrepit in Antiochenā sedem.

Theodomirus Ostrogottorum Rex ad Catholicam fidem conuertitur.

Abraham & Azba fratres, qui Æthiopiæ imperium, quod hodie Presbyteri Iohannis dicitur circa an. 460 susceperūt per annos 27, defensores Christianę religionis & illustratores fidei cognominantur. Inde Abraham in Sanctorum catalogo apud eos ascriptus solus regnauit an. 14. *Mar. Victorinus in Reg. Æth.*

Horum temporibus, nempe anno ipsorum decimo septimo per vniuersam Æthiopiam religio propagatur. *Ibid.*

Hvmana.

Idem Abraham diuino somnio admonitus ad vitanda posterorum suorum de imperio bella intestina, magnum, prætuptum, & præaltum Æthiopiæ montem munit, vt in eum præsidiis appositis liberi regij relegarentur, solúsque in aula remaneret, qui esset successurus. *Aluaresius hist. Æthiopicæ c. 58.*

Et vt ex eo educerentur qui electi essent ad regnum, si rex sine maribus moreretur. *Ibid. c. 59.*

Odoacer Rugianus exercitu in Italiam ducto Orestem Ticini obsessum capit, Placentiam adducit, ibíque spectante exercitu interficit. Romam ingressus regem se vrbis & Italiæ nominat, triumphans in capitolium ascēdit, magnas cædes Romæ & alibi facit, agrorum tertiam partem suis attribuit.

Theodoricus Gotthorum rex à Zenone in Italiam missus tanquam vicarius duobus magnis præliis Odoacrum vincit,& post Rauennæ triennem obsidionem interficit. Potitus Italia vrbem Senatui regendam committit,sui regni sedem Rauennæ collocat. Symmachum & eius generum Boëthium senatores nobiliss. quòd Arianis templa concedi impedierant, necat, bonis publicatis.

Honoricho Vandalo succedit Guntamundus an.12, qui restituta pace Catholicos ab exilio reuocauit. *Isidor.* deinde Trasimundus frater an.27. *Idem.*

Eugenij Episcopi Carthag. suasu Guntamundus tandem post decem persecutionis annos Catholicis Episcopis dudum clausas ecclesias, reddita pace, restituit. *Cassiod. de Coss.*

Trasimundus Anastasio Imp. fuit charissimus, Vandalorum rex quartus in Africa. Christianos non pœnis, sed præmiis à fide abducere conatus est. *Procop.* nisi quòd 220 episcopos in Sardiniam relegauit, clausis eorum ecclesiis. *Beda.* Isidorus tantum ponit 20.

Goderet comes Gotthorum Hispanias per Pompelonem, Cæsaraugustam & vicinas vrbes obtinuit. *Idacius. Seuerus.*

Heldefredus cum Vincentio Hispaniarum duce obsessa Tarracone, maritimis vrbibus potitus est. *Idem.*

Enricus rex Hisp. Gotthis primus leges dedit scripto. Vnde à S. Isidoro inter legislatores ponitur. *Alphonsus, Burgensis.*

Egressus in Gallias persecutioné in Catholicos mouit. *Turon. lib. 2, cap. 25. Sidon. epist. ad Basilium.*

Ostrogotthi, id est, Orientales Gotthi Zenonis Imp. tempore in Italia regnare incipiunt, Theoderico principe, qui pro nepote etiam regnauit in Hispania an.15. *Vasæus.*

490 Siagrio Ægidij Suessionum præfecti filio securi à Clodoueo Francorum rege percusso, imperij Romanorum in Gallia fuit finis, annis circiter 537 post Iulium Cæsarem.

Hinc firmanda potentiæ suæ causa principes affinitates vndique contrahebant.

z E RELIQVIIS discipulorum D. Augustini fuisse fertur, hæreticorum acer expugnator, qui ex Africa propter Vandalicas persecutiones Romam se receperit, & genus vitæ monasticæ à suo præceptore institutum in ædem Lateranensem induxerit.

Eum esse Scholasticum, quem Canonis Missæ auctorem facit D. Greg. lib.7, epist. 63 putant. Appellabatur nempe, ante quam esset Pontifex, Scholasticus à dignitate, quam apud Romanum pôtificem obtinebat. Nam Schola significabat cœtum eorum, qui erant ex aliquo corpore & collegio in comitatu Imperatoris, vel episcopi. Vnde scholæ Quæstorum apud Iurisco. & Scholasticus nomen illius dignitatis. Qua ratione Euagrius se scholasticum appellat. Erat enim in consortio Antiocheni patriarchæ dignitate côspicuus, scholasticus videlicet & q. protonotarius. Sic sæpe in epistolis D. Gregorij, Paulus scholasticus, &c. Si ergo Gelasius, dum adhuc esset scolasticus, hanc precem composuit, de Canone est intelligendum, qualem nunc habemus, non simpliciter. Quare

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	51	
492	z S. GELASIVS I. Apher, doctissimus, an. 5. mens. 8. dies 17.	4580
498		4586
	Vacat sedes dies. 7.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Athanasio 2, deinde Ioanne 2, an. 9.	
	Antiochiæ Palladio.	
	Hierosolymis Elia.	
	Cõstantinopoli Euphemio, deinde Macedonio 2, an.16	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Anastasio cognom. Dicorus, hæretico Eutychiano, an.26 Orient. Imp. 62.	
	Cauade Persarum 18, deinde Zambase, an. 4.	
	Asfa Æthiopiæ, an. 7.	
	Theoderico Arriano, an.37 Italiæ.	
	Clodoueo, an.30. Franc. rege primo.	
	Alarico Hispaniæ octauo.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Quare & Greg. non ait canonem compoſuiſſe, ſed precem, quaſi vnam precationem adieciſſe tantũ ſignificet. Nam mulras & pтæcipuas illius partes ab Eecleſia vſurpatas & receptas ſatis conſtat ex Amhroſio lib. 4. de Sacram. cap. 5 & 6. Cypriano lib. 4 epiſt. 5. Optat. contra Parm. vbi legirimum appellat, legitimum (inquit) mutare non auſi eſtis, &c. Aug. epiſtola 57, & de ſpiritu & litera cap. 11. Imò verò inter preces Apoſtolicas magna ex parte rotus reperitur Græce apud Clemenré lib. 8 conſt. Apoſt. cap. 16 & Latine apud Amb. vbi ſupra. Quod Paſchaſius tempore Bertrami ante 700 annos ſcriptum reliquit li. de Corpore & Sanguine Domini. Reſpice in ſacramentorum libro, inſtituente B. Petro (vt credimus) quid orat ſacerdos in Canone, &c.

[4\]21 — 4580

Collectas etiam Eccleſiaſticas concinnauit, & pleraſque compoſuit Gelaſius ad totius anni Miſſarum ſolennia. Vnde & earum auctor fertur. *lege Eſpenceum in commentarie libri de collectis Eccleſiaſticis.* Quamuis principiũ ab Apoſtolico ſæculo repeti debeat. Orig. enim hom. 11 in Ieremiam ad eas reſpicit, vbi inquit, frequẽter in oratione dicimus. Da omniporens, da nobis partem cum propheris, da cum Apoſtolis Chriſti tui, Tribue, vt inueniamur ad veſtigia Vnigeniti tui, &c.

Lupercalia ſacra reclamantibus multis Romanis ſuſtulit. *Onuph. in ciuitate Rom. pag. 323 ex antiquo Romano Regiſtro.*

CONCIL. *Epaunenſe episc. 70, in quo 40 canones.*

Canonicos rẽgulares ordinis S. Auguſtini Laterani primus collocauit, qui ibidem vſque ad Bonifacium 8 permanſerunt. *Onuphr. ex Archiuis Eccleſia Lateranenſis.*

Manichæos libris eorũ combuſtis proſcripſit. Eius duæ ſuperſunt epiſtolæ decretales & multa alia opera.

Romanum contra Acacium Conſtantinopolitanum.

Anaſtaſius de Magia & Manichea hæreſi ſuſpectus, conſecutus Imperium mulras alias hæreſes amplectitur & Catholicos perſequitur. *Zon. Niceph. & Euagrius.*

Hinc turba hæreſiarcharum Seuerus, Xenaias, &c.

Euphemius Patriarcha nunquam eum purpura ornare voluit, donec cõceptis verbis religionem ſetutaturum & edito chirographo fidem Catholicam ſeruaturum compulit. *Euagr. lib. 3, c. 32.*

Tum enim demum ϛέφει ἀυτὸν, eum coronauit. *Zonar. tom. 3.* quaſi iam tunc à pontificibus reges & imperatores coronarentur, & eorum ſacro miniſterio imperia ſuſciperent.

Romanum alterum pro abſolutione Miſeni Epiſcopi.

Xenaias ſiue Philoxenus Hierapoleωs epiſcopus Eutychianus, primus euomuit Chriſti & Sanctorum Imagines venerandas non eſſe. *Niceph. 19, cap. 17. & Cedrenus.* ſub an. 494. *Funccius hæreticus pag. 135.* Vbi & improbitatẽ hominis deſcribit. Presbyterum ſe eſſe mentitum, cum nondum eſſet baptizatus, & impiè pleraque alia, &c.

Remigius & Patricius Sueſſionenſis Epiſcopus fratres, Vedaſtus Atrebatenſis Epiſcopus, Auitus Viennenſis, qui Gallias ab Ariana hæreſi defendit, & multos Iudæos conuertit, Epiphanius Ticinenſis, Fulgentius Rupẽſis Epiſcopi. Idacius, qui Chronica ſua à primo Theodoſij conſulatu ſiue à Ioan. Chryſoſtomo vſque ad an. 490 perduxit. *Sigeb. in Chron.*

498 — 4586

Caſſiodorus monachus ex ſenatore circa finem Imperij Anaſtaſij. *Pomerius.*

Gennadius Maſsilienſis. Heſychius Mileſius.

Immireni Perſiæ populi olim Iudæi, poſtea vero

gentiles sub Anastasio Imp. petito Episcopo fiunt Christiani. *Theodorus lector lib 2. Niceph. 16, 37.*

Alamundarus Saracenorum princeps cum populo suo baptizatur. *Paul. Diac. 15. Zonar. tom. 3.*

Sabbas & Theodosius abbates in Palestina florent. *Niceph.* in eorum monachos Seuerus hæresiarcha crudeliter sæuit. *Tom. 2 concil. ex libello ab eis scripto.*

Sed Iustino seniori pœnas dedit. *Euag. lib. 4. c. 4.*

Cabades Persarum rex imitatione Anastasij Christianos persequitur. *Niceph. lib. 16, c. 3* & Thrasimundus Vandalorum in Africa. *Regino lib. Diac. lib. 15.* Et Theodo Boiorum princeps, qui Ratisbonæ & in vicinis regionibus Herculis & Ethnicorum superstitiones erexit, an. domini 508. *Auent. lib. 3 annalium Boiorum.*

HVMANA.

Hic multa Galfridus & Balæus vanissimè de suis Britannis confingunt, vt regni cuiusdam noui iaciant fundamenta, quod antiquitate & nobilitate cum Francico & Hispanico certet, imò superet.

Arcturum magnum, qui nunquam extitit, vt ex Beda potest intelligi, tempore Clodouei profligasse Saxones, mirabiliora gessisse per totum ferè orbem, quàm Alex. Mag. Christianum fuisse, &c.

Eius tẽpore viguisse Thelesinum Helium ex Bardorũ genere, philosophum, Mathematicum, primũ poëtarum suorum. Huius auditorem fuisse Merlinũ siue Melkinum ex patre incubo Vatem, & astrologum, qui cometarum effectus, & planetarum motus monstrabat. Anglicas & Gallicas reginnes peragrabat. De regni Anglici & religiunis mutatione sub finem mundi ventura prædicebat. *Naucl. vol. 2. gener. 17,* hæc & alia mẽdacia refellit in proœmio rerum Anglicarum Guillielmus Nerobrigensis & quidem Anglus.

Burdenellus tyrannidem vsurpat eius Hispaniæ partis, quę Romanis parebat: à Gottbis captus & Tolosę rauro eneo impositus viuus crematus est. *Vasæus.*

✱ HVNC aliqui recensent inter hęreticos propter communionem Acacij & Photini, vt Gratianus c. Anastasius, dist. 19, &c. dictum est, t. q. 1, quasi illi fauerit & in sedem Constant. reuocare voluerit. Atqui Anastasium Imper. excommunicauit propter Acacium & Eutychianistas. *Plati. Symmachus in Apolog.*

Vnde & ad Symmachum successorem Orientalis Ecclesia scripsit, vt illos ab illa excommunicatione absolueret.

Quin & Acacius obierat, ante quam Anastasius sedem Apostolicam conscendisset.

Scripsit ad Anastasium Augustum.

Ferrandus Diaconus Carthaginensis, Alcimus, Auitus Viennensis episcopus varia, etiam contra hęreticos, prosa & versu emitrunt. *Ado. Gennad.*

HVMANA.

Gens Bulgarorum ignota in Illyriam & Thraciã impressionem facit, Romanos fundit ad vnum ferè omnes, & ibi sedes locat. *Zonar. tom. 3.*

Heruli demigrant in Italiam & ab Anastasio imp. benigne

Anni Christi.		Anni mundi.
	52	
498	✱ S. ANASTASIVS II. Romanus, an. 1. mens. 10. dies 24.	4586
500		4588
	Vacat sedes dies. 4.	
	Patriarchis.	
	Alexãdriæ Ioanne secundo.	
	Antiochiæ Palladio.	
	Hierosolymis Elia.	
	Constantinopoli Macedonio secundo.	
	Principibus.	
	Anastasio Imp. sexagesimo secundo.	
	Zambase Persarum 18.	
	Asfa Æthiopiæ.	

Anni Christi. | Anni mundi.

498 — 4586

Theodorico siue Diётherico Ostrogotthorum ac Ital. re. primo.

Clodoueo Franc. rege primo.

Alarico. Hisp. octauo.

500 — 4588

Annus domini 500. quo S. Symmachus Pontificatum adit & Flauianus 2. Patriarchatum Antiochenũ, & Rabbini Babylonicum Talmud absoluunt.

benigne admittuntur, *Procop. lib. 2. bell. Gotthor.*

Clodoueus primus Ducum Francorum fit Christianus, regni sui decimo quinto, & baptisatur à S. Remigio Rhemensi Archiepiscopo, qui ei Ludonici nomen & regis titulum imposuit. *Gregor. Turon. lib. 2, cap. 30 & 31. Æmil. lib. 1.*

Quicquid Galliarum à Rheno ad Ligerim sub iure erat Romanorum, ad ius Francorum iam transtulerat. *Sigebertus.*

Siagrio Ægidij F. è Suessionensi prouincia pulso. *Turon.* Regni fines à Rheno ad Sequanam dilatarat, deinde ad Ligerim. *Annon.*

Alemanniam in ducatus formam redegerat, complectentem Sueuiam, Alsatiam, partem Heluetiæ & vicinas alias regiones, vbi Bauariæ regem Thendonem, ducē duntaxat nominari voluit, vt se Regis Franciæ clientem esse sciret. *Rhenanus, Auentinus, Munsterus.*

Delatum fuit oleum cœlitus per colũbam super Clodoueum regem primum Christianum inter reges Francorum, qno rex præfatus à B. Remigin fuit inunctus, & inungũtur pnsteri, signis & portentis & variis curationibus in eis ex vnctione prædicta apparentibus. *D. Thomas lib. 2. de Regimine principum cap. vlt. significat autem strumarum curationem.* Delati illius vasis chrismate pleni per columbam meminere Henricus Erphordiensis & Annonius de gestis Franc. lib. 1, cap. 16. Diuinæ gratiæ & odoris in templo collocati & Balsami Greg. Turoo. li. 2, cap 31.

Cum superiores duntaxat Ducis titulo insignirentur, hic primus propter sacrũ oleum sibi & posteris regium meruit.

Prima Christianorum pugna contra infideles Vuisigotthos, qui Engolismam & Burdegalam tenebant, & Tholosam pro regia, fœliciter confecta per Clodouenm. *Sabell. lib. 2. Ennead. 8.* ita gens Francica prima omnium pro religione signa cum Christi hostibus contulit. *Æmil. lib. 2.*

Gotthis Arianis ex Aquitania pulsis Franci Catholici successerunt. *Iuo in Chronico.*

Proclus Philosophus specula vstoria caua ex ære fabricat, ad atcendos de muro Constantinopolitano hostes. *Zonar. in Anastas.* ab his speculis radij solis accensi vicinas naues Vitaliani, Archimedis exemplo, incenderunt.

QVINTO *saeculo cõtinuata est doctrina.* Missa, *Chrysostoms, Gelasij.* Liberum arbitrium. *Passim Chrys. eius patronum agit, vt ho. 8. ad Philip. ho. 9. in 1. c. Iohan. hom. 45 & 46. in 6. Iohan. Augustinus ipse Gratia præco contra Pelagianos vehementissimus lib. 1. ad Simplicianum q. 2. & in solutionibus quæstionum q. 1. Neque enim (ait) voluntatis arbitrium ideo tollitur, quia iuuatur, sed ideo iuuatur, quia non tollitur, &c. Idem de spiritu & litera c. 33. velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius præuenit nos. Consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propriæ volũtatis est, &c. Prosper. Cyrillus 3. & 8. contra Iulian. & alij omnes huius ætatis, quibus alioqui pugnandum erat pro diuina gratia in Pelagianos eius inimicos.* Secundam iustificationem requirere opera. *Chrysost. hom. 6. in 1. Ioan. Et in dictũ ad Rom. 3. Iustificati gratis, Augustinus nihil aliud intelligi docet, per vocem* Gratis, *quàm quòd iustificationem opera nulla præcedant, de spiritu & litera c. 25. Prosper lib. 1. de vita Cont. c. 19. Hesych. in c. Leuit. 4 & 5. Sedulius in c. 4. Rom. in 5. Philip.* Non solã fidem ad salutem sufficere. *Cyrill. Alex. lib. 10, c. 18. in Ioan. S. Leo sermo. 3. de Epiph. Sic Primasius in 2. c. Galat. Quæritur, vtrum sola fides sufficiat Christiano: fides sufficit, vt primò credentem & iustum efficiat, si deinceps in iustificatione permaneat. Cæterum sine operibus mortua est. Item in c. 4. Gal. & in 3. Heb. Saluianus lib. 4. de Prouid. Hæc sit hominis Christiani fides fideliter Christi mãdata seruare. Quare & ipse Aug. Pelagianorũ præcipuus insectator bonis operibus multum tribuit, lib. 2. de peccatorum meritis c. 3, 4. et cap. 15. probat multis scripturarum testimoniis mala opera damnare. bona vitam æter-*

nam mereri. Intercessio sanctorum. *Chrysost.hom.1 & 44 in Genesim, & passim alibi, August.in lib.de cura pro mort.c.16.& passim. Theodor.q.1.in Leuit.lib.8 de curatione Greca.qui de Martyribus inscribitur. Totum denique hoc sæculum,vt Esselsius libro peculiari docet.* Imagines, *Petrus & Paulus cum Christo pluribus locis picti. August.1.de consen.Euang.c.10. Apostoli in pictis parietibus. Ibid. Earum primus oppugnator hoc aeuo exoritur Xenaias siue Philoxenus Hierapoleos Episcopus sub an.494.contra quem multi Purpura cælaturáque crucis in purpuris,in diadematis,in precibus, in armis,in mensa sacra & in toto orbe apud Chrysoste. lib. Christum esse Deum.vbi & bestiarum etiam corpora male affecta crucis forma signari. Super altare Michaëlis (templi cuiusdam) posita crux. Sozom.lib.2.cap.3.Trip.lib.2.cap.19. Néve quis ignoret speciem Crucis esse colendam,qua Dominum portauit ouans,ratione potenti. Sedulius.Cyril.lib.6.contra Iulianum Apostatam.* De Pœnitentia & eius partibus,præsertim confessione. *Chrysost.hom.de lapsu primi hom.hom.3.in 2.co.2. hom.3. Matt. Hesychius lib.7.in ca.27.Leuit.de duobus annis remissionis scilicet & iubilei,quorũ vnus (inquit) baptismum aperte insinuat,alter pœnitentiã. Eucher.lib.4.in libros Reg. Leo epist.91.69. Cyrill.lib.3.in Leuit. Aug.ho.49.lib.2.de visitatione infirmorum c.4.* Veritas corporis & sanguinis in Eucharist. & Transsubstantiatio,& oblatio. *Chrys.in Liturgia,hom.de Eucharist.hom.de Psal.115.hom.83.in 26.Matth.ho.in 1.cap.Ephes.hom.84.in Ioan.19. Hom.de proditione Iudæ.hom.de resurrectione.hom.21.in Act.hom.6.ad popul.Antioch.lib.6.de sacerd. Euch.lib.1.in Genesim. Aug.epist.111.& 118.qua ad Iannarium, vbi sexies offerendi verbo vtitur absolutè,pro Missam celebrare.lib.2.cont. Petilianos c.37.Hom.2.in Psal.33.Psalm.37.vbi, Christus ferebatur manibus suis &c.in Psal.119.Sermo.28.& 40.de verbis domini.Hom.16.Serm.38.ad fratres in Eremo.sermo.ad Neophytos.De ciuit.lib.21.cap.25.* quod sacrificium esse *docet in Enchir.in Psal.33.lib.9.conf.c.13.epist.59.lib.10.de ciuit.c.6. epist.ad Bonifacium 23.& lib.de spirit. & litera c.11. verissimum & singulare sacrificium vocans.Cyrillus Alex.in Ioan.lib.3.4.10.Conc.Ephes. & Chalcedon.& cæteri huius ætatis.Recurre ad Garetium & Tonstallum. Nam omnibus memorandis essem prolixior.* Preces pro mortuis & purgatorium. *Aug.in Ench.c.10.& 69.in Psal.6.& 37.de cura pro mort.cap.1.5.& 9.11.ad Dulcit. ser. 34.de verb.Apost.de spiritu,& anima c.29.Chrysost.in liturgia & ad Phil.iuuari eos non tantum precibus, sed & eleemosynis & sacris oblationibus.Cyrillus &c. & reliqui huius ætatis dempto nemine.* Primatus Petri. *Cyrillus lib.2.in Ioan.c.12.August.lib.1.retract.c.21.& in Ps.contra Donatum.sermo.124.de tẽpore.Sozo.lib.3.c.7.Chrys.ho.83.in Matt.&c.* Cęterorum *capitum memoriam ex plurimis huius sæculi scriptoribus colligarunt innumerabiles nostri temporis viri eruditi, vt ea nihil necesse sit retexere. Addendum duntaxat Centuriatores fateri totum hoc sæculum sibi etiam hostiliter aduersari, Cent.5. cap.3. de Persecutione & tranquillitate Ecclesiæ col.25.sparsim.cap.4.de doctrina, per totum, maximè illa parte,quæ inscribitur, Inclinatio doctrinæ complectens incommodas opiniones,stipulas.& errores doctorum huius sæculi.col.496.& seqq.cap.5.de hæresibus col.519 sparsim.Per totum cap.6.de Ceremoniis & ritibus Ecclesiæ col.641. & seqq. Per totum cap.7.de Politia & Gubernatione Ecclesiæ col.733. & seqq.cap.9. sparsim col.808.De Synodis. cap.10.de episcoporum & doctorum vitis col.938.& seqq.cap.11. De hæreticis sparsim, prout cum illis colludunt,col,1453. denique sparsim,cap.12.de miraculis col.1470. Adde eos,qui isto æuo scripserunt de hæresibus.Item cõtra Nouatianos,Manichæos,Donatistas,Vigilantios,Aërianos,Pelagianos,Iouinianistas,Prædestinatos,Nestorianos,Eutychianos,simul istos eadem sentientes oppressisse.*

Anni mundi

SEXTVM SECVLVM.

53

Anni Christi		Anni mundi
500	a S. SYMMACHVS Sardus an. 15.	4588
515	mens.6. dies.22.	4603

Vacat sedes dies 7.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 2. deinde Ioanne 3.an. 11.

Antiochiæ Flauiano 2. an. 13.deinde Seuero Hæresiarcha an.6.mens. 1.

a ANNVA subsidia,vestes & pecunias præbet Eugenio Carthaginensi & 220 Episcopis,quos in Sardiniam relegarat Trasimundus Vandalorum rex. *Diaco. in Anast.lib.15.Guil Nangiac. Beda lib.2.de ratione temp.*

Manichæorum,quos vrbe in exiliũ expulerat, libros & Simulachra in vestibulo Cõstantinianæ Basilicę publicè igni tradit. *Sabell.lib.2.Ennead.8.Platina.*

Pauperibus habitacula condidit & de victu eis liberalissimè prospexit.

In quatuor Romanis Synodis ob schisma causã dixit, sed in quarta,quę ideo vócata est palmaris,absolutus est an.504. In quinta librũ Enuodij Diaconi pro defensione sua scriptum vim Synodalium decretorum habere obtinuit. In sexta de Ecclesiæ reformatione egit. *lib. 1. Concil.*

Innumeras basilicas cõstruxit vel reparauit,eas multo auro & argento dotans. Apologeticum conscripsit.

504 Lutetię templum D. Petri, in D. Geneuosæ honorem

Anni Christi. / *Anni mundi.*

500 — 4588

∴ ∴

Hierosolymis Elia, deinde Ioanne 3.an. 13.

Constantinopoli Macedonio 2. deinde Timotheo. Theopascita an. 7.

∴ ∴

Principibus.

Anastasio Dicoro Eutychiano an.26. Orietis Imp.

Iisdem alibi imperātibus & regn.

Cauade iterum an.16.apud Persas.

Alarico Hispaniæ octauo, et per ordinem Sisalitto an. 4. Theodorico 2.an.15.

Schisma 4.

LAVRENTIVS in schismate contra Symmachum Papam designatur: sed Symmachus in concilio Rauennati presente Theoderico cōfirmatur. Diac. in Anast.lib. 16.Bloud.3. dec. 1.Platin. Greg. dial. 4. cap.40. vbi de Pascbasio Diacon. loquitur.

Laurentius post abdicationem Episcopus Nucerinus.

CONC.*Rauennense, quo Symmachus in pontificatu confirmatur.*

Ilerdense, Episc.8.in Hispania. in quo canones 16.

515 — 4603

Valentinum Episc.6.in Hisp.

Romanum Episc.122.lib.Concil.

norem dedicatur.*Iordan.in Chron.*

Egesippus Theologus alius ab historico, S.Seuerinus Treuerensis, S.Eleutherius Tornacensis Episcopi. Boëtius mathematicus, philosophus & poëta, Chiterini musici instrumenti inuentor.*Suple.Chron.* Symmachus ex-consul, Patricius Romanus eius socer, Martyres. Quintianus Rutenensis Episcopus, Ioan. Maxentius Pictauensis Abbas, *Sigeb.Trith.Procop.lib.*1.Paschasius Diaconus libros de S.Spiritu scribit.*Greg.4.Dialog.ca.40.* Fulgentius Hispalensis Episcopus. *Diacon.lib.17.* Paul. Ægineta.*Trith.*

HVMANA.

Clodoueus Franc.Rex à Rheno ad Sequanam vsque regnum dilatat. *Guilel. de Nangiaco.* & paulò post vsque ad Ligerim, Burgundiam sibi reddés tributariam.*Sigeb. Æmil.lib.*1.*Blond.lib.3.dec.*1.Lutetiam Parisiorum sedem regni constituit suasu Clotildæ vxoris. *Turon.lib. 2.c.38. Plati.& Chron.Francorum.*

Pictauis bellum intulit, quia ibi Ariana hæresis vigebat, eáque occasione suum regnum dilatauit, *Turon.lib.2. cap.37.*

In eius Decimum quintum Christi quingentesimus incidit, quo & suscepto baptismate Christianus efficitur. Quindecim alios annos deinceps regnaturus, & mira contra Arianos gesturus, & totam Galliam sibi subiecturus preter Prouinciam & Gotthiæ partem.

Ita 500 an. Francorum gens, aduena rege viam præmonstrante, Christianus mysteriis initiatur, cum antea sibi Syluarum atque aquarum, auium, bestiarúmque & aliorum quoque elemētorum formas fingeret, ipsásque vt Deum coleret, eísque sacrificia delibare consueuisset.*Greg.Turon.lib.2.hist.Franc.cap.16.pag.70.& Greg.Magnus in epistolis.*

Cum antiquiores regionis habitatores 1. Galli. ab anno Christi 200. iam publicè religionem excepissent.

Allatico Vvisigotthorum Rege vita cum vniuerso regno, cuius regia erat Tholosa, expoliato, & Apollinare Aruernorum præfecto in campis Voglatensibus cæso, Francicum regnum ad Pyreneos vsque montes extendit, & à Ligeri ad Rhenum fluuium, qui erat limes regni Vvisigotthici.*Sigeb.& Guilel. Nangiacus.*Inde Anastasius Imp.titulum & insignia consulatus ac patriciatus ei cōtulit, quòd Gotthos seu Vvisigotthos Arianos ab vtraque Aquitania expulisset.*Turon.ibidem.Æmil.lib.1.Sigeb. in Chron.*

Hoc bello vouit Lutetię templum SS. Apostolis Petro & Paulo, quod nunc S.Genouefę. *Paulus Æmil.Turon.lib.2.cap.37.*

Carcassonem obsedit, in qua erat Salomonis pretiosissima suppellex, è Hierosolymis à Romanis quondam aduecta. Sed aduentante Theoderico Ostrog. in Italia Reg.obsidionem soluit.*Procop.lib.1.belli.Goth.*

Theoderico contra ipsum octoginta armatorum millia mittente Francorum 20 millia perdidit, Prouincia amissa, & Vvisegotthis reddita.*Vasens in Chron.Hisp.*

Diadema aureum vnionibus & gemmis pretiosissimum sibi ab Anastasio Imper.missum Ecclesię D.Petri offerendum Romam misit.*Anno.lib.1.c.24.Ado.*Ita cum

fundamentis regni Gallici obseruantia in sedem Apostolicam tegum nostrorum coaluit. Vnde & nostrates omnes, Vvisigotthi Romanos è Grego. Turonensi appellabant. Nota Caluiniane regnum ruum fuisse fundatum cum sedis Apostolicæ veneratione & obseruantia.

505 Gundebaldus Burgundionum rex leges Burgũdionibus prescribit, quibus Romanorum(.i.Gallorum regni incolarum) securitati cauebat & prospiciebat. *Turon.*

Eodem anno 505. absolutum est à Mar filio & discipulis Rab Ase Talmud Babylonicum. Nempe ea pars, quam appellant Ghemara, 100. circiter annis post Talmud Hierosolymitanum, post Misna priorem partem an. 317. post puncta annis. 29.

Hanc editionem antecesserunt auctores Midrashot, Mecilta, &c. sunt consecuti Geonim, ij scilicet, qui Talmud illustrarunt, q. Iuris professores, & interpretes. *Maiemonim in præf.*

Sub annum 508, Alla primus Noxthumbriæ rex in Deira Angliæ.

Cabades rex opera vxoris è vinculis ereptus Hunnorum auxilio, regno Persarum restituitur. Mox Armeniã diripuit, Amidam Mesopotamiæ cepit. Sed eam biénio pòst Anastasius recepit, & in 7. annos cum Persis inducias fecit. *Agat. Procop.*

Theodericus vrbem reædificauit, victis Bulgaribus Sirmium recepit. Pannoniam & Nnticum regno suo adiunxit. *Blond.* Vasconiam Francis, qui eam Vvestgotthis ademerant, eripuit. *Procop. lib. 1. de bello Goth.*

b A MANICHEIS vrbem purgat palam eorum cõbustis codicibus. *Diacon. lib.* 14.

Reliquit multas epistolas decretales. 1. *Tom. Conc.*

Sub hoc Hormisda beatus Petrus multa dona consecutus est. *Anastas. Bibliothecarius.* i. Ecclesia Romana magnis multísque opibus aucta est.

Timotheus Constantinnp. Episcopus instituit, vt in singulis Liturgiis recitaretur Nicenum Symbolũ, cum quidem prius singulis annis tantum semel prelegi soleret, nempe Parasceue Passionis, quando Episcopus catechizabat. *Theod. lector lib. 2.*

Fortunatus Catinensis, Euodius Ticinensis Episcopi prosa & versu Theologica multa scribunt.

Ad hec vsque tempora Acarianos & Arianos in Oriẽte templa & publicos conuentus babẽtes, Iustinus pius Imp. exterminauit. *Dia. lib.* 17. sicut Eutychianos & Nestorianos. *Æmil. lib.* 1. *Blond. lib. 3. dec.* 1. Et Manicheos, libris eorum publicè combustis. *Sabell. lib. 2. Enne. 8. Plati.*

HVMANA.

Quatuor filij Clodouei regnum inter se diuidunt, Lotharius seu Clotarius sedem regni sui habnit apud Suessionem, Theodoricus ex concubina fil. Methis, Clodomirus Aureliæ, Childebertus Lutetiæ Parisiorum. *Sigeb. in Chron.*

Pacem cnm Amalarico Alarici fil. firmant data illi in vxorem sorore Clotilde, Tholosatiumq; prefectura reddita. *P. Æmylius.*

In Alexandria multi vtriusque sexus demoniaci, quasi canes, lattabant. *Sigeber.*

Alaricus

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	Alia 5. Concilia Romæ celebrantur. Lib. Concil.	
	Agathense in Gallia Narbonennensi, in quo can. 71.	
	Sidonense in Syria cui præfuerũt. Æneas Hieropolitanus & Sotericus Cæsariensis heretici.	
	54	
515	b S. HORMISDA Frusiuonius Cãpanus, an. 9. dies. 18.	4603
524		4612
	Vacat sedes dies. 6.	
	Patriarchis. *Alexandriæ Ioanne 3. mox Dioscoro 2. an. 7. Timotheo 4. an. 17.* *Antiochiæ, Paulo 2. an. 3. Euphrasio an. 6.* *Hierosolymis Ioanne 3.* *Constantinopoli Timotheo Theopaschita, deinde Ioanne 2. an. 2. Epiphanio an. 14.*	
	Principibus. *Anastasio imperat. Orien. 62. & post eum, Iustino Seniore an. 9.* *Cabade Persarum an. 16.* *Sahal & post eum Adaana. an. 14. Æthiopiæ regg.* *Theoderico Italiæ & Hispaniæ Nepotis loco reg.* *Clodouco Francogallorũ rege 1. & postea Childeberto an. 45. (aliis Childerico) Francor. Reg.*	

Anni Christi.

CONCIL. *Romanum contra Eutychianos, Seueritas & Nestorianos. Blend.lib.3.dec.1.*

Aurelianense 4. Clodoueo rege. Tom.2.concil aliis primum.

517 *Cæsaraugustanam Episc. 12. lib. Conc.*

517 *Gerūdense in Hisp. Episcoporum 7.1.Tom.concil.*

516 *Taracenense 10. Episcoporum, in quo inter alia statutum, vt obseruatio Dominici incipiat à Sabbato. Vnde hodiéque Hispani cessant die Sabbati ab omni opere sub horam vespertinam. Vasæus è 1.Tom.conc.*

55

524 c S.IOANNES I. Tuscus, an. 2. menſ. 8. dies. 28.
527

Vacat ſedes menſ.1.

Anni mundi.

4603

Alaricus 2. Hiſpaniæ & Aquitaniæ Rex Amalaſinthã Theodotici regis Italiæ filiam in vxorem duxit. Huic, vt ſupra dictum eſt, perempto in agro Volgodenſi Clodoueus ademit, quidquid Galliarũ Gothi poſſidebant, cum hactenus teges Gotthorum in Narbona & Tholoſa Galliæ ciuitatibus ſedes tenuiſſent. Theodoticus ſocet Vaſconiam tecepit & pto Almarico Alarici filio, donec adoleſceret, gubetnauit. *Tarapha de regibus Hiſpa.*

Amalaſintha ita Græcis & Latinis literis imbuta, vt cum quouis docto diſputatet. Linguas barbarorum callens, ſine interprete his omnibus loquebatur. *Idem.*

Almaricus Totillam Clodouei regis filiã duxit, qua Atianiſimum dettectante, proindéque indignè habita, bellum intet Childebertum Francum & Almaticum exarſit, in quo Almat. interficitur. *Idem.*

Cabades Perſ. tex Chriſtianos perſequitut. *Nicephor.* Manicheos in regno ſno trucidat. *Diaco.li.15.rerum Rom.* Pacem cum Iuſtino facit. *Ibid.*

Childericus Honotici ex Valentiniani 3 Imp. filia filius Vandalorum tex quintus ann.7. menſ.4. in Africa à matte fide recta imbutus Catholicos ab exilio reuocat. Eccleſias ſacerdotibus teſtituit. *Iſido.* poſt annum 74. hęreticæ profanarionis. *Beda.*

c RALIQVIT duas epiſtolas.

Conſtantinopolim ingreſſus dextet dextro inſedit ſolio, diémque Domini noſtri reſutrectionis, plena voce Romanis precibus celebtauit. *Sub finẽ Chronici Marcellini comitis qui ſub Iuſtiniano ſcripſit.*

Iuſtinus primus omnium Impetatorum coronatut à Roma. Pontifice. *Blend.lib.3.dec.1.Tom.2.Conc.*

Hunc alij Iuſtinianum maiorem appellant. Ad reges Ftancorum ſcripſit de bello, quod Oſtgottis tegibus, qui Theodorico ſucceſſerant, religionis nomine indixerat; quarto mẽſe ante mortem imperatorem creat Iuſtinianum ſototis ſuæ filium.

Hunc PP. quòd à Iuſtino honorificè ſuſceptus eſſet, vel quod Atianis templa nollet concedere, Theodoticus catceris afflictione peremit. *Diaco.lib.17.* qui 98. die poſt ſubita morte obiit.

Ferreolus Vticenſis Epiſcopus ſcribit. *Turon.lib.6.c.8.*

Ad Africanas eccleſias Epiſcop. 220. è Sardinia teuocat Childericus Vandalorum tex Arianus annitẽte Iuſtino ſeniore, poſtquam eccleſię illic an. 74. ab Arianis fuiſſent vexatę. *Diac.lib.14.*

Childericus Vand. rex ob teuocatos ab exilio epiſcopos intetficitur & Gillimete duce in Orthodoxos excitatur perſecutio, in qua eotum linguæ radicitus excinduntur. Nec tamen deſierunt loqui. *Greg.lib.3. Dial.c.31. Iuſtinian.ipſe lib.1.cod.de eff.præf.prat.*

4612

Iudęus quidã Hometita, qui ſe Moſis filium eſſe glotiabarut, in Negra fœlicis Arabiæ vtbe interfecto Aretha vtbis Epiſcopo in Chriſtianos ſęuiit. *Nicephor.lib.7. cap.6.*

4615

S. Brigida, ſiue Btigita, ſiue Pyrgita virgo Scotica, S. Patritij familiaris. Fnit alia à Brigitta vidua, cuius extát vaticinia & ptecationes, duciſſa Netitię in tegno Suecorum, quę & erexit in Patria Monaſterium Vvaſte. cuius prima abbatiſſa fuit D. Catharina ipſius filia. Floruit enim in Suetia & Romę, temporibus Magni Sinecch Suecię regis, obiitque circa ann. 1363. Vtraque

à Platina & Volat. vitiosè confunditur.

DuoSS. Germani, alter Parisiensis Episcopus, alter Capuanns, Arator subdiaconus poëta, Priscianus grammaticus Cæsariensis apud Constantinopolim. *Diacon. lib. 18. Palmer. in Chron.*

Acephalorũ hæresis. *Sigeb.* bos Rusticus Diaconus eleganti scripto refutat.

S. Benedictus Nursinus monasterij mõtis Cassini Abbas, cũ sorore Scholastica, miraculis & prophetiæ spiritu clarus ordinem Benedictinorum instituit. & monachos passim dispersos æmulatione D. Basilij in vnum cõntraxit. *Sabell. En. 8. lib. 2. Iuo in chron. Diac lib. 19. Palmer. Greg. lib. 2. dialog. cap. 1. & 33.* obiítque ann. 543. vt scribit Faustus eius discipulus.

Psalterium in septem horas diuisit, vt singulis hebdomadis Psalterium recitaretur. *In regula c. 16. & seqq.*

Regulam scripsit discretione præcipuam, sermone luculentam. *Greg. Magn. in dialo.* quam Concilia deinceps consuluerunt. quando actum de Monachorum quibuslibet ordinibus cẽsendis ac reformãdis. 12 monasteria construxit. Paulo ante mortem Maurum, Faustum atque alios in Gallias mittit, vt ibi sui ordinis monasteria propagarent. *Hostiensis in Chron. Cassinensi lib. 1. cap. 1.* quę tandem numerata sunt in diuersis orbis partibus ad 33 millia Abbatiarum, & quatuordecim millia Prioratuum.

Ex eius discipulis 24. extiterunt Rom. pontifices, ducenti ferè Cardinales, Archiepiscopi in diuersis ecclesiis mille sexcenti, Episcopi 4000. Abbates eruditione & scriptis celebres 15700. *Trithemius & Sabell. Ennead. 8. lib. 1.*

HVMANA.

Slaui gens Scythica Histriam, primásque Veneti anguli fauces inuaserunt. Vnde postea Mauricij tempore in Boëmiam & Poloniam sunt delati. *Sabell. Ennead. 8. lib. 2.*

Histri Slauonico tumultu territi in insulam transiuerunt Caprariam, vbi Iustinopolim condiderunt. *Ibid.*

Vandali ex Lybia in Italiam excurrunt. *Greg. Dial.*

Hunibaldus 18. libros de Francorum regibus per an. 926. scribit. Sex primos à Troianorum temporibus vsq; ad mortem Antenoris, sex sequẽtes vsque ad Ferdinandum, vltimos sex ad vsque Clodouei tẽpora & penè per 400 annos Francorum reges ante Clodoueum adducit. *Irenicus & Trithemius.* fabulosum interim scriptorem esse puto. Nam neque Francos à Troianis ortos, neque cętera gesta esse aliunde liquet.

Herminfredus Thuringorum rex à Clotario & Theodoro Francorum regg. victus, cuius neptis Radegunda Clotario nupsit. *Turon. lib. 3. hist. c. 4.*

Longobarbi seu Langbardi Pannoniam occupant expulsis Hunnis & Ostrogotthis. *Diacon. lib. 18. Bonfin. decad. 1.*

An. 523. Theodoricus Amalarico nepoti iam adulto Hispaniam post 15. annos reddit cum Gallia Aquitanica, atq; in Italiam reuersus ob instauratam Romam & redintegratos illius muros auream statuam à Senatu meruit. *Isidor.*

Manichæi in Persia iugulantur à Cabade. *Sigeb.*

Gilimer

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
524		4612
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Timotheo 4.	
	Antiochiæ Euphrasio, deinde Ephraimo an. 18.	
	Hierosolymis Ioanne 3.	
	Constantinopoli Epiphanio.	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Fla. Anicio Iustino Imp. sexagesimo tertio.	
	Cabade Persarum rege decimo nono.	
	Theodorico Ital. & Hispaniæ, quam postea reddidit Amalarico.	
	Childeberto cum Clothario Franc. rege secundo.	
	∴ ∴	
525	CONCIL. *Ilerdense ab 8. episc. sub Sergio illius ciuis. episcopo. 1. to. Concil.*	
	∴ ∴	
	Eodem anno Conc. Valentinum 2. sex episcopo. Ibid.	
527		4615
	∴ ∴	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

56

527 ✱ S. FOELIX 4. Samius, an. 4. menses 2. dies 3. — 4515

531 — 4519

Vacat sedes dies 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Ephraimo.

Hierosolymis Petro tertio an. 20.

Constantinopoli Epiphanio.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus vsque ad Iustinianum Imper. & Alaricum Ital. reg.

Cabade rege Persarum decimo nono.

Amalarico Hisp. an. 5.

530 CONCIL. *Tolet. 2. Episco. 8. tom. 1. Conc. sub. Amalarico rege. c. vlt. de veteribus canonibus renouandis & nouis ad disciplinam Ecclesiasticam condendis.*

Gilimer Ildericbum Vandalorum regem quintum in vincula cum filiis coniicit, & regnum Africæ inuadit. *Isid. Beda.*

Eum Iustinianus soluto bello Persico adoritur, quod bellum Procopius duobus libris prolixe describit.

✱ RELIQVIT eruditissimam epistolam ad Petrum Antiochenum Episc. (vel potius Apameæ) qui addebat in Trisagio, *crucifixus propter nos*, quasi Trinitas fuisset crucifixa. Item de errore Tredeitarum, qui tum incipiebat. Illa in 5 Concil. Constantinop. Oecumenico est lecta & laudata.

Montanus Toletanus *ex S. Alphons.* Aprugius Pacensis Episc. qui sacras literas ita ingeniose esposuit, vt veteres præ illo nō videātur esposuisse. *Isido. de viris Illust.*

Axumirę vltra Ægyptum & Homeritæ, vbi multi erant Iudęi, Rege Adad episcopos & doctores à Iustiniano per legatos impetrantes, fiunt Christiani. *Paulus diac. lib. 16.*

Hellisеus in Æthiopia rex pietatis studiosus, qui contra Iudęos & Paganos Homeritas classem instruxit. *Procop. lib. 1. Persici belli.*

Gethes Herulorum incolarum Istri, Gorda Hunnorum ad Bosphorum reges, & Boazer regina vidua cum centum millibus gentis suæ Christianam fidem amplectuntur. *Procop. lib. 2. de bell. Gotthorum, Ottho Frinsingensis li. 5. cap. 4.*

Abasgi & populi ad Tanaim à Instiniano episcopos & doctores petunt. *Euag. lib. 4. cap. 22 & 23.*

Vandalis per Bellisarium tertio mense deuictis, Iustinianus, ex Lybia & Cartagine potissimum, pellit Arianos, Christianis templa eorum, iuxta vaticinium Cypriani martyris, denuo restituit & instaurat. *Procop. lib. 3. de bello Vvandalico.*

Ariani Africam tenuerant 95 annis. *Euag. lib. 4. c. 16.*

Samaritani Iudæi, qui creato sibi rege Iuliano, deinde Syluano in Palestina Christianos trucidauerant, & cum Saracenis fœdus percusserant, à Iustiniano profligantur. *Niceph. lib. 17. cap. 24. Hermannus Gigās in Iust. histor.*

Iustiniano vix dum rerum potito Seuerus & Iulianus Eutychiani Alexandriam fugiunt & scindunt, dum Iulianus diceret Christi corpus fuisse ante resurrectionē incorruptibile, Seuerus negaret. *Leontius de sectis.*

Gaiani & Theodosiani, quorum illi Iuliani sententiam, hi Seueri sectabantur. Agnoëtæ, qui Christum horam iudicii ignorare contēdebant. Tritheitę. *Ibid. Leōt.*

HVMANA.

Amalarius apud Narbonem victus à Francis, fugiēs ab exercitu occiditur. Clotildis autem vxor, cuius causa excitatū fuerat pręlium, quod à viro Ariano indignè esset cęsa, dum à frate Childeberto reducitur, in itinere obit. S. *Isido.*

Toletum à Francis expugnatū, & multa inde vasa sacra templis Franciæ distributa. *Gaguinus, Turon. lib. 3. c. 9.*

Ab hac Amalarici clade & cæde varius deinceps erit negotium Frācis cum Vvisigotthis siue Hispanis, vt iam eorum historia ad Gallicam minus pertinere videatur. Nam Childebertus in suo reditu Vasconiam & reliquas Gallię prouincias Vvisigotthis obsequentes sibi suisque suppposuit, Vvisigothis Cispyreneis se cum familiis in Hispaniam recipientibus. *Procop.*

d DVAE eius decretales epistolæ habentur in tom. Concil.

Reliquit quosdam Canones.

Iustinianus ex tribus codicibus Hermogeniano, Gregoriano, & Theodosiano nouũ Codicem ex suo nomine Iustinianeum fieri corauit per Tribonianum, Theophilum & Dorotheum. *Cod. tit. De nouo Cod. faci & tit. de Iust. Cod. confirmando.* Duo ferè per eosdẽ librorum millia in 50. digessit, & absuluit an. 533. vnde Digesta siue Pãdectæ. Nam ipse alioqui ἀναλφάβητος καὶ ἄμουσος. *Suidas.* & sub vitæ finem Eutychianus. Quare diuino iudicio in furorem & insaniam actus expirauit. *Euag. lib. 4. c. 29. Niceph. lib. 17. Zonar. 15.*

Platina tameo in hoc Bonif. Iustinianum pie & eleganter de Christi incarnatione scripsisse narrat.

Dionysius exiguus Abbas Romanus hoc tempore (id est, ann. 532 Iustiotano inchoante suum imperium) paschalem calculum composuisse. (*Diaconus lib. 17.*) ab aliquibus dicitur, & perfecisse ob sępius orientes quæstiones ioter Latinos & Græcos de vero die celebrandi Pascha, iuxta dectetum concilij Niceni, & Cæsareæ Palestinæ. *Stoflerus in Calendario Rom.*

Reuocasse item & explanauisse Cyclos Theophili Alexandtini, à quibus Latini sæpius propter diuersam Embolismorum rationem diffidebant. *Ibid.*

Túmque cœptum esse numerari ab incarnatione Domini. *Ibid.* Sed de eo suprà in Leone I.

Nam seriem Olympiadum durasse vsque ad hunc annum 532. scribũt. quo scilicet hic Dionysius Paschalem circulum instituerit, & tempora à natiuitate Christi primus numerare docuerit, cum à prima Olympiade vsque ad vltimam essent elapsę 327. i. anni 1308.

S. Arnolphus seu Arnaldus & Vedastus primus Atrebatensis Episcobus, discipuli Remigij. *Sigeb.*

Iustinianus edixit, ne is ordinaretur Episcopus, qui haberet vxorem & filios, cum antea ex concilio Niceno possent tales ordinari, modo abstinereot à thoro. *Const. 6. & 137 in Nouellis.*

HVMANA.

Cum Cabadee Persarum rege ea bella per Bellisariũ gessit, quę de bello Persico describuntur à Procopio.

Eo bello soluto Vãdalos & Maurusios, qui se gloriabãtur de genere Gergeseorum & Iebuseorum, vicit, ibique 150. ciuitates collapsas renouat. *Euag. lib. 4, c. 18.* Gothos post bellum 18 anoorum Italia expellit, cũ ibi regnassent 58. an. *Procop. lib. 1, 2, 3. Goth.*

In eo fœlix, quòd fœlices & industrios duces sit nactus, per quos imperium in Asia defendit, alibi recuperauit, Bellisarium, Iohannem, Narsem.

Ad Æthiopas legatos mittit, vt ipsi Sericum ad Indis emptum Romanis reuenderent, & magna pecunię Romanę vi fruerentur, ne ipsi suas pecunias ad hostes Persas transferte cogerentur. *Suidas in voce σηρική.*

Vãdalis victis, Africa omnis imperio Orientali restitura est, vsque ad Leontij imperium, quo tempore ab Arabibus erepta, ab eis hinc vsque in plures regulos distincta possidetur. *Onup. in Rom. imp.*

e CAECVM illuminat. *Greg. lib. dial. cap. 2.* Epistolam decreta-

Anni Christi		Anni mundi
	57.	
531	d S. BONIFACIVS, 2. Romanns an. 2.	4619
533	dies. 2.	4621
	Vacat sedes mens. 2.	

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Euphraimo.

Hierosolymis Petro tertio.

Constãtinopoli Epiphanio.

Principibus.

Antio Iustiniano ann. 39.

Imp. sexagesimo quarto.

Cabade Persarum.

Asfa Æthiopiæ.

Adelricho, seu Athalarico, siue Alarico cum matre Amelasinuta Ital.

Childeberto cum Lothario Franc. Reg.

Amalarico, deinde Theodio Hispan. an. 17.

Schisma 5.

DIOSCORVS in schismate contra Bonifaciũ sedit dies. 58

Anni Christi		Anni mundi
533	e S. IOANNES 2. Romanus an. 2.	4621
535	mens. 4.	4623
	Vacat sedes dies 6.	

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4.

Antiochiæ Euphraimo.

Hierosolymis Petro tertio.

Constantinopoli Epiphanio. deinde Anthemio Eutychiano mens. 10.

Anno Christi. | Anno mundi.

Principibus.
Iustiniano Imp. sexagesimo quarto.

Cabade Persarum, deinde Cozroe an. 48.

Asfa Æthiopiæ & post eũ Azba an. 16.

Alatico Ital.

Childeberto Fräc. secundo.

Theodio Hisp. Reg. an. 17.

59

535 | 4623 | f S. AGAPETVS I. Romanus. mens. 11. dies 19.

536 | 4624 | Vacat sedes mẽs. 1. di. 29.

Patriarchis.
Alexandriæ Timotheo 4.

Antiochiæ Ephraimo.

Hierosolymis Petro tertio.

Constantinopoli Anthemio, mox Mena an. 17.

Principibus.
Eisdem Imp. & regn. & Amalasuenta cum Theodato Gotthorum & Ital. regina.

CONCIL. *Constãtinopolitanum 1 & 2. Prouinciale aduersus Anthemium Const. Seuerũ Anthioch. Petrum Apamẽsem. & Zooram Monach. Syrum. Niceph. lib. 17. c. 9.*

CONCIL. *Hierosolymitanum 2. de quo actio 1. Constantinopol. 2.*

decretalem relinquit de æqualitate Patris & filij. *Tom. Concil.* Ad eum Iustinianus mittit fidei suæ formulam suo Chirographo cœlatam per Episcopos Acacium & Demetrium. *Plat.*

Cabades rex Persarum, cum ad id vsque tempus Iudęi & Manichæi sedes primarias illic obtinuissent, supremæ dignitatis prærogatiua Episcopũ cohonestauit, qui Synaxi & conuentu Ecclesiastico dæmones profligauerat asseruantes Thesauros in oppido Tzundadacro Indos à Persis dirimente. *Diacon. lib. 15. Theod. lector lib. 2. Niceph. lib. 16. cap. 36.*

Dux Lazorum Persiæ populorum ad Romanos deficit, & cum suo populo fit Christianus. *Diacon. lib. 15. Zonar 3.*

HVMANA.

533 Cæso Amalario à Childeberto & Clotario, Vvisigotthi, qui cis Pyreneum in Gallia supererant, cũ vxoribus & liberis ad Theodim in Hispania regnãtem se conferunt.

Bellisarius Persas repressit, pace cum iis facta, in Africam missus Carthaginem cepit, capto Gilimero Vandalico rege totam Africam recuperauit, traiciẽs in Italiam contra Gotthos, per quinque annos res magnas gessit. Neapolim, & vrbes Campánię atque Apuliæ, tandem Romam obtinuit, 60. annis postquam ab Odoacro expugnata esset, Luderum Gotthorum Ducem Constãtinopolim mittit, Bittigem eorum regem eò trahit. Ac hic Gotthici belli finis fuisset, ni Totilas reliquiis collectis singulari fœlicitate res erexisset, ac Italiæ magnam partem recepisset, anno 7, post huius discessum.

Bellisarium à Francis in prælio extinctum refert Annon. l. 2. cap. 23. alij à Iustiniano indignè necatum, &c.

Iobanni Post Bellisarium egregio duci dignitatem & opes eripuit Iustinianus, qui postea victum mendicãdo quęsiit, insigni fortunæ inconstantia. *Procop.*

Hunni vastant magnã Thracię partem & Pannoniam recuperant domitis ibi Gotthis siue Getis. Et quia cõiuncti erant Auares, ex vtrisque nomen Hungarorum factum est, q. Hunniarorum. *Iornandes.*

Aphrica tum redacta in ditionẽ Imper. victis Vvandalis 105. ann. ex quo eam occuparant. *Diac. lib. 17. & leg. 1. Cod. de offic. præ. prat. Afri. Procop. lib. 1.*

f SCRIBIT eruditam epistolam ad Anthemium Cõstant. De duabus naturis in vno Christo. *Tom. Conc.* Quẽ & propter hæresim Eutychis deponit.

Mutum & claudum sanat administratione Corporis Christi. *Greg. lib. 3. dial. cap. 3.* Diebus dominicis circumire templa minori processione instituit. *Platin. & Vola. lib. 16.*

Iustinianum Imper. ab Eutychiana hæresi reuocauit, quem prius cùm videret non flecti rationibus, Christiana audacia in hæc verba prorupit: ego ad Iustinianum Imperatorem Christianiss. venire desideraui, sed Diocletianum inueni. *Diacon. lib. 17.*

Eum Agathonem appellat Nicephor. lib. 17. cap. 25 & 26.

Alibi Agathonem Agapeti successorem facit. *lib. Eod. cap. 9.*

Childebertum regem Francorum, Clodouei F. excommunicauit, quod sua manu in templo Galterum Iuetotensem occidisset, ac Galteri successores è iure regum Franciæ exemit. Quocirca ad hunc vsque diem, Iuetotense solum in media Normania regni titulo gaudet. *E Francicis histo.* Vsque adeò ab ipsis regni cunabulis, huius sedis authoritas in Francos reges vigebat. Quòd & supra in Clodoueo regni conditore monstrauimus.

Narses ob beneficia à Venetis accepta in eorum vrbe D. Theodorico martyri delubrum, vbi nunc est S. Marci templum, & ibidem aliam Ecclesiam in honorem S. Mennæ & Geminiani, ex Gotthorum manubiis posuit. *Supl. Chronic. lib. 9.*

Gotthi duos sacerdotes Arianos ad Chosroem Medorum regem mittunt, vt eum contra Iust. imperat. impellant. *Procop. lib. 2. de bell. Gotthorum.*

HVMANA.

Tribonianus cum aliis 16 Iurisconsultis Iustiniani mandato, ex immensa legum multitudine, quæ in librorum duo millia, & versuum trecies centena millia excreuerat, 50 libros Pandectarum seu Digestorum spatio triennij per titulos ordine digessit. *Proem. Digest. & Proc. lib. 1.* eosque an. 533. absoluit. Anno seq. Codicem Iustinianeũ edit è tribus codicibus Hermogeniano, Gregoriano, Theodosiano confectum. *Tit. de nouo Cod. facien. & Tit. de Iustin. Cod. confirmando.*

Non tantum Pandectarum, sed & Institutionum præcipuus fuit architectus. Omnis religionis contemptor. Qui & persuasit Iustiniano ipsum non moriturum, sed cum carne in cælum assumptum iri. *Suidas.*

∴ SYLVERIVM Antonina Bellisarij vxor ficto crimine, quòd Romam Gotthis prodere voluisset, in Pontiam insulam deportari curauit. Vera causa erat, quòd Theodora Impera. vxor hæreticum Anthemium Constant. ab Agapeto depositum non reuocari doleret. *Diacon. lib. 16.*

Sub hoc Neapolis capitur & Bellisarius Romę præficitur.

HVMANA.

Chosroë Persa Ciliciã & Syriam grauissimè ob Christianismum affligit. *Proc. lib. 2. bell. Pers.* cœpit anno quinto Iustiniani regnare. Cum eo pacem in 110. annos fecit, At post aliquot annos fide fracta Ciliciam, Syriámque inuasit, Antiochiam cepit. *Procop.*

536 belli Gotthici initium octauo Iustiniani contra Theodatum Italiæ regem, Vittigem, denique Totilam: nam non nisi post annos 18. confectum est.

Damascius Stoicus & Simplicius Platonicus & Peripateticus Phryx sub Iustiniano florent. *Suidas in Damascio.*

Theodatus Theoderici Ostrogott. regis armiger pietatis oblitus, Amalasuentam, cui debebat regnum, in balneo strangulari facit. Male confunditur à Iornande cum Theodio Gotthorum in Hispania & Aquitania rege. *Vasæus.*

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

60.

536 ∴ M. SYLVERIVS (Palmer. Liberius 2.) Cãpanus doctissimus. an. 1. 4624

537 mens. 5. dies. 12. 4625

Vacat sedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

∴ ∴

Antiochiæ Euphraimo.

∴ ∴

Hierosolymis Petro tertio.

∴ ∴

Constantinopoli Mena.

∴ ∴

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Bellum Gotthicum.

536 CONCIL. *Bracarens. Chro. reg. Alphons.*

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

61

537 | g M. VIGILIVS Roma.an. 18. mẽſ.6. dies 26. | 4625

555 | Vacat ſedes menſ.3. di.5. | 4643

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4. deinde Galanico an.1. Paulo menſ.4. Zoilo an.7. Apollinari an. 19.

Antiochiæ, Euphraimo deinde Domnio an. 14.

Hieroſolymis Petro tertio, deinde Macario 2.an. 31.

Conſtantinopoli Mena, deinde Eutychio an. 13.

∴ ∴

Principibus.

Eiſdem Impp. & regg. vſque ad Bittigem, Tendibaldum, Totilam, ſiue Badiullam, ex ordine ſucceſſionis Gotthorum & Italiæ Reg.

∴ ∴

g FACTIONE Theodoræ Auguſtæ Eutychi Arianiſque aduerſans, flagtis Conſtantinopoli expirauit. Vel iuxta Blondum lib.7. dita ab Imp. propter Theodoram Auguſtam vrgentem Anthemij reuocationem paſſus, in exilium actus eſt.

Reliquit epiſtolam contta Priſcillianiſtas & alios hæret.

Iuſtinianus diem feſtum hypapantes Domini (.i. occurſus, qui dicitur dies Purificationis, quo Simeon occurrit Chriſto, qui in templo præſentabatur) ob mortalitatem magnam inſurgentem an.542. compoſito Tropario, ſiue Modulo de Chriſti duabus naturis & vnica perſona, vbique celebrari inſtituit. *Niceph.lib.17.cap.28. Diaco.lib.16.Rom.*

Eam cereis illuſtrauit Sergius pp. cui propterea alij tribuunt feſti inſtitutionem. *Durand.*

Conſtantinopoli quintum Oecumenicum Conc. celebratur de tribus capitibus. 1 de ſcriptis Theodoreti Cyri Epiſcopi. 2 Theodori Mõpſueſtię. 3 de epiſtola Hyberæ ad Matim Perſam. *Tyr.lib.14.cap.12.* vbi addit perperam Hieroſolymitanum Epiſcopum tunc primo factum Patriarcham. Nam in Concilio Niceno, &c.

Acta Concilij quinti Conſtant. Oecumenici nõ fuerunt publicata, fortaſſe propter Iuſtinianum, qui Eutychianis fauebat. Vnde nec extant Græcè inter impreſſas Synodos.

Iornandes ſiue Iordanus Gotthorum Epiſcop. & hiſtoricus ex vltima vetuſtate originem, migrationes, familias tegum & bella pręcipua gentis ſuę vſque ad annũ 550. explicauit, ſiue vſque ad Iuſtiniani an. 25.

Procopius Cæſar. hiſtoriam annorum 142. pertexuit vſque ad an. Chriſti 554. à quo Agathias eodem tempore ſuam hiſtoriam deduxit ad an. 566.

Marcellinus Comes etiam deſiit in anno 556. continuato Chronico D. Hieronymi ad ſuum vſque tempus.

S. Mauritius obiit in Dalmatia. *Sabell.*

Sub an. 537. Rupertus Francorum Epiſcopus Boios ſiue Bauaros cum Theodone, Vlone, Theodoualda regulis ad Chriſtum perduxit. *Auentinus lib. 3. Annalium Boiorum.*

Childebertum Francorum regem Theodelinda regina Longohard. ad pia multa hortatur. *Diacon.lib.4.c.2. de long.*

Iuſtinianus Valẽtinus, Iuſtus Vrgellitanus, Nebridius Agragenſis & Elpidius epiſcopi fratres ſcriptis clarent *Iſid. de viris Illuſt.c.20. & 21. Tritbe. Honor. Auguſtod. de ſcript. Eccleſiaſt.*

Ann. 542. Childebertus eiúſque frater Clotharius & tres alij Francorum Reges Cæſarauguſtam deficere ab hæreſi Ariana cogunt, plurimáſque vrbes in Hiſpania expugnant. Præda onuſti redeunt. Tunicam Vincentij Martyris exportant, eíque ædem ſuburbanam extruunt, quæ nunc D. Germani à Prato dicitur. *Vaſæus, annales Francici.*

HVMANA.

Theodericus noſtros Aruernos Childeberti clientes bello vexat. *Turo.lib.3.c.12.*

Iustinianus partem Galliæ concessit Germanis. *Proc. lib.39.*

Refenderariorum magistratuũ ordinem primus constituit. *Auth. de referendariis, & Gomesius lib. de compend. vtriusque signatura.* Tamen Granatius antiquiorem esse cõtendit.

Gotthi duce Totila Romam capiunt, Lucanos, Cãpanos, Siculos & Brutios subigunt. Ciues captiuos in Campaniam abducunt. Ita rum vrbs plusquam diebus 40. deserta mansit. *Procop. lib,3. Diacon. lib.17. Palmer. in Chron.*

Crudelitatem erga Catholicos narrat Gregor. lib.2. dial.c.3.& lib.3.cap.13. His tamen pepercerunt, qui ad Ecclesias confugissent.

Vrbem solo æquant & incendunt, omnium ciuium multitudinem per alia oppida dispergunt, ne quis extremis patriæ cineribus dare posset lachrimas. Ita intra annos 141. multos iudiciorum Dei casus Domitrix illa humani generis arxque omnium gentium Roma sustinuit, vt ad manus Ecclesiæ, cuius debuit esse caput, serio labeteretur, in eúmque vsum à fundamentis restauraretur. Nam postquam Alarici ductu Roma sęculo Hieronymi & August. direpta esset, mox à Vandalis post ann. 44. vastata est, deinde post 22. ab Odoacro & Herulis, rursum post 14. à Theoderico & Ostgotthis, præterea post 50 à Belisatio capta, tandem in hãc miseram conditionem per Torilam & Gotthorum reliquias venit post annos duodecim.

Theodiscus Hisp. cum mulieres suæ libidini minimè consentientes occidi fecisset, apud Hispalim orta seditione, obtruncatus est. *Ritius.*

Agila Hispa. ad Cordubam à Romanis occupatam cæsus est, filio trucidato, magnáq; suorum strage. *Ritius.*

Athanagildus eius successor Brunichildam filiam Sigiberto Mediomatricum in Francia regi elocat. *Ritius.*

Romanorũ & Gręc. Auxilia, quæ ad deturbandum regno Agilam à Iustiniano Imper. poposcerat, submouere postea Hispania nõ potuit, quin aduersus eos variis postea casibus conflixit. *Isido.*

Fidem Catholicam occultè coluit, Catholicos omni fauore amplexus, *Luc. Tudensis.*

534 cum Decius Theodorus Paulinus fuisset vltimus consulum Romanorum, impedientibus Gotthis Romę, sicque in Occidente creari consul desisset,

Septem annis pòst in Oriente, nempe sub an.542. qui vrbis conditæ erat 1292. vltimus consul creatus est Basilius iunior, qui eum magistratum administrauit an.18. Hinc Coss. finis. Nam post illum solus Imperator consul factus est, dum sequentes imperatores (Mauricio excepto) consulatum semel in vita inire cœperunt, à cuius anno numerarentur anni imperij. *Onuphrius in Commentar.*

Sub an.550. Lechus & Cechus fratres Polonis atque Boëmia (qui etiam Cechi lingua Slauonica vocantur) principes præfuere. Inde sumitur initium rerum Polonicarum. *Cromer. & Herburt. in* Chron. *Polon.*

Tanta fames per vniuersum orbem maximè apud Liguriam & Italiam, vt matres cogerentur vesci carnibus filiorum. *Diacon. lib.17. Procop. lib.3.*

h FERTVR

Anni Christi			Anni mundi
537			4525
	Azba Æthiopiæ, deinde Albamedan an.	7.	
	Cozroe Persarũ vigesimo.		
	Theodio Hisp. deinde Theodisco an.	1.	
	Aguila an.	5.	
	Attanagildo an.	14.	
552	*QVINTVM Generale cõcilium Constãtinopolitanũ 2. Episc. 165 præsidente Vigilio vna cũ Eutychio & Apollinari Alexand. Patriarcha, ait Zonaras (nam Euagr. li.4. c.38. putat Vigiliũ abfuisse) cõtra Anthemium Cõstant. & Theodorum Mopsuesthenum hæreticos, post Nestorium negantes D. Virginem esse Deiparam, & ad confirmãdas 4. Generales synodos, contra etiã Origenẽ, Didymum & Euag. Greg. lib.3. epist.37. Platin. & lib. Con. cõfirmatum à Greg.1. & sexta Synodo in Trull.*		4640
	CONC. *Antiochenum contra Petrum, Seuerum, & Anthemium hæret. li. Con.*		
	Aurelianense 2. & 3. aut iuxta alios 5 & 6. tempore Childeberti regis.		
	Aruernense rege Theodeberto.		
555			4643

Anni Christi. 555 — Anni mundi. 4643

62

h S. PELAGIVS I. Romanus, an. 6. mens. 10. dies 28.

Anni Christi. 562 — Anni mundi. 4650

Vacat sedes mens. 3. dies 26.

Patriarchis.

Alexandriæ Apollinari.

Antiochiæ Domnio, deinde Anastasio, an. 12.

Hierosolymis Macario secundo.

Constantinopoli Eutychio.

Principibus.

Iustiniano Imp. sexagesimo quarto.

Cozroe Persarum Rege vigesimo.

Albamedan Æthiopiæ, mox Abra, mens. 2, Sahel m. 2, Ghebez, an. 14.

Totila, Tega, siue Teia Ital. regg. & Narsete, eo interfecto & subactis Gotthis, Proconsule in Italia.

Childeberto cũ Lothario, postea solo Lothario, ann. 5, Franc. Regibus.

Attanagildo Hispaniæ decimo quinto.

CONCIL. *Turonense 2. Tom. 2 Conc.*

Aurelianense 4 & 5, vel 7 & 8. Parisiense 1 & 2. *Lib. Concil.*

h FERTVR instituisse septẽ horas Canonicas. *Polyd. lib. 6 de Inuento. rer. c. 2.* Alij hoc tribuunt Pelagio 2 præcessori Gregorij Mag. Quod de commendatione interpretandum est. Nam hic septenarius horariarũ precum iam inueterauerat, ex Athanasio de Virginit. Hieron. ad Demetriadem, ad Lætam, & in 6 Daniël. Basilio in quæst. fusius explicatis interrog. 37. D. Benedicto ca. 16. Regulæ, &c.

Totilam flexit, ne Romam euerteret.

Ab Euagrio omittitur.

S. Medardus Nouionensis, & Gildardus Rhotomagensis Episcopi & fratres eodem die nati, Pontifices consecrati, & mortui ao. 556. *Guliel. Nangiacus & Sigeb. in Chron.*

Medardus S. Radegundam vxorem Lotharij, assensu viri, in monialem consecrauit. *Petr. de Natal.*

Nicetius episcopus Treuerensis Nestorij & Eutychis hæresim scriptis oppugnat.

Phreculphus historicus ab orbe condito ad annum Christi 560 Chronica digerit. Fortunatus poëta, clarere incipit. *Trith. Plat. Sigeb.* Hermolaus grammaticus. *Suid.* Theodolus poët. *Henricus Erphord. cap. 51 de Iustiniano.* Datius episcopus Mediolanensis scribit historiam de obsidione vrbis à Vitigete facta. Diac. *lib.* 16. Fœcundus Harmianensis episcopus, contra Eutychianos. *Isidor. de Vir. Illustr. cap. 19 & 24.*

Armenij iterum fidem Christi publicè suscipiunt. *Sigebert. in Chron. & Plat.* Legatos ad Iustinianum mittunt, vt Romanorum imperio subiicerentur, & libere Deum colerent. *Euag. lib. 5, cap. 7.*

Iudæi & Samaritę in Palestina ecclesias incendunt, & obuios quosque Christianos interficiunt. *Diac. lib. 16, c. 1.* Sed Iustiniano, misso Adamantio militum præfecto, pœnas dant. *Agath. lib. 5.*

Eruli incolæ Istri, fidem Christi suscipiunt accepta ob id pecunia à Iustiniano. *Euagr. lib. 4, cap. 20.*

Dracontius Hexaemeron cõponit. *Isid.* Arator Subdiaconus R.E. Acta versibus reddit.

HVMANA.

An. 555. Gotthorum regnum, nomen & imperium Teia R. interfecto in Italia deletur, 78 anno, ex quo eã occupauerant, per Narsetem, qui postea in odium Augustæ Longobardos gentem Germaniæ in Italiam vocauit, quam inter Alpes & Apéninum tenuerũt 204 annis sub 23 regibus. primus eorum rex fuit Alboinus, *Procop. lib. 3. Æmil. lib. 1. Plati. in Adrian.*

Ab istis tũc primùm inuentus est vsus Feudorum in Italia. *Molineus lib. 1 Com. de Consuet.* Parisiens.

Narses Persamenus 16 an. Italiam rexit & ex magnis calamitatibus eam recreauit. Longinum successorem habuit factione Iustini & Augustæ. Longobardos, vt se vlcisceretur, Italiæ infudit. Priuatus vixit Neapoli, donec illic moreretur.

Initium Exarchorũ & initium regum Longobardorũ in idem tempus incidit, id est, in 2 an. Iustini. Ex quo miser Italiæ status, vtrisque se mutuo oppugnantibus.

559 à Clotario Saxones domantur, cuius imperio, Childeberto Parisiorum rege siue liberis mortuo, Francogallica res tota rursum coiit.

Ei partem tertiam reddituum Ecclesiasticorum exigenti Iniuriosus Archiepiscopus Turonensis constantissimè testitit, & regem cœptis desistere compulit, *Turonens.*

Totilas à Visigottis indignatis Vitigem regem suum sese & Rauennã Bellisario dedisse & ad Iustinianũ triumphali spectaculo ductum esse, post Teudebaldum, deinde Atharicum, rex nominatus Italiam recepit, tandémque Romam, Romanorum familiis in Campaniæ oppida relegatis, ita tamen vt Pelagio Pontifici pro salute pub. deprecanti obedierit, & in mœnia tantum sit grassatus his præcipuè parcens, qui in templa confugissent. Tandem in Vmbria à Narsete Eunucho cæsus est, postquam 11 annos regnasset. *Iouius lib. 1 Vir. illustr.*

i NARSETI Eunucho amicissimus. Cui & consulatum impetrauit. Extat eius epistola ad vniuersos Galliæ & Germaniæ episcopos, in qua damnat Chorepiscopos.

Contra Macarium Hierosolymitanum per Schisma sedit Eustachius an 18.

Ecclesiam Græcam Ioannes episcopus legendo, disputando, scribendo, monendo, docendo regebat. *Plat.*

565 Iustinum Iuniorem primùm coronauit. *Onuphr. lib. 2 Romanorum principum, qui tamen in libro de Comitiis, sub Iustiniano, cui hic successit, vel saltem post eius obitum, hũc morem coronandi inductum memorat.*

Atqui iam sub an. 493 Euphemius patriarcha Anastasium imp. coronauit *Zon. tom. 3. Euagr. lib. 3, c. 32.* & sub an. 381 Theodosium seniorem Meletius patr. Antiochenis. *Sigeb.* Quod apud Zonaram ex verbis Ambrosij, quibus Theodosium cum Synagogam construeret aggressus est, colligitur.

Guntrãnus Aureliæ rex ad Ioannem Papam Salomũ & Sagittarium episcopos Synodo Lugdunensi depositos cum literis commendatitiis misit, & absolutos recepit. Nam Papa literas ad regem direxerat, in quibus eos locis suis restitui iubebat (audi antiquam Romani Pontificis authoritatem) *Turon. lib. 5, cap. 20.*

An. 565 Monothelitæ emergunt.

Franci & Hispani de Paschate celebrando dissentiũt, Hispanis 12 Calend. April. Francis 14 Calend. Maij Pascha celebrantibus. *Sigeb.*

Photinus Bellisarij priuignus ecclesias Ægypti, hæresi imbuit. *Diac lib. 16.*

Coztoe Persa Armeniæ ecclesias vexat. *Euagr. lib. 5, cap. 7, & seqq.*

Alhoinus Longobard. rex voto Christianos in Italia & Sicilia interimit. *Turon. lib. 4, cap. 41. Diac. lib. 2, cap. 12.* Ipse paulo post miserè interficitur. *Ibid. c. 14 & 15.*

Eloësbaas Æthiopum rex Iustino Imper. comitante Dunuam Pseudo-Moysem crudeli tyrannide Christianos Negræ Arabiæ opprimentem extinxit. *Niceph. lib. 16. c. 6.* Videtur esse Azba nostri contextus.

HVMANA.

An. 562 in Gallia Gotthica mons Rhodano imminẽs per multos dies tauri mugitum edens ab alio mõte contiguo diuellitur, domibus, Ecclesiis, hominibus ac iumentis subrutis. *Sigeb.*

Narses

Anni Christi		Anni mundi
	63	
562	i S. IOANNES III. Romanus, cognom. Catilina (ait Euagr.) an. 12. mens. 11. dies 26.	4650
576		4663
	Vacat sedes mẽs. 10. di. 3.	

Patriarchis,

Alexandriæ Appollinari, deinde Ioanne 4, an. 9.

Antiochiæ Anastasio, deinde Gregorio, an. 23.

Hierosolymis Macario 2.

Constantinopoli Eutychio, deinde Ioanne 3, an. 11.

Principibus.

Iustiniano 2, siue Iustino 2 Iuniore, an. 11. *(pelagiano Imp. 65.)*

Coztroë Persarum Rege 20.

Ghebez Æthiopiæ, deinde Sekul, an. 1. *Azba, an.* 3.

Alboino Clephe Longobardorum & Ital. reg.

Anni Christi. | Anni mundi.

* *

Heriberto an. 9, cum fratribus & postea solo Hilperico, an. 14. Franc. Reg. quinto.

Attanagildo Hisp. decimo quinto, mox Luiba, an. 1. Leouigildo, an. 17.

564 *Bracarense 2 præsidente S. Martino Dumiensi. Isid.*

Lucense sub Theodomiro rege Sueuorum in Gallicia recens conuerso. Vasæus.

Aurelianẽse 6, sexto anno Guntrãni regis cõtra Saloniũ et Sagittariũ episcopos de grauibus criminibus accusatos. Tom. conc. At Lugdunense fuisse ait Turonen. lib. 5. c. 20.

64

576 * S. BENEDICTVS I. (Bonosus Euagrio) Romanus, an. 4. — 4663

580 mens. 1. dies 28. — 4667

Vacat sedes mens. 2. dies 10.

Narses Bultinum & Leutbarem fratres Francorum principes Italiam appetentes perdidit. Ita Francorum & Gotthorum domitor Italiam multis malis tandiu fessam recreauit, nisi quòd post eius mortem Longobardi Alboïno rege, quem sub vitæ finem ab imperatore & Sophia Augusta læsus è Pannonia accersiuerat, rursum eam inuaserunt. *Ionius lib. 1 Viro Illustr.*

Longinus Græcus primus Italiæ Exarchus constituitur Rauennæ ab imperatore. *Blond. dec. 1, lib. 8.* Nam non assentior Palmerio scribenti id sub Gregorio accidisse, & Patricium Romanum primum talem magistratum suscepisse. Durauit illa dignitas annis 164, siue vt alij volunt 124. Eius erat confirmare electionem Roma. Pontific.

Multas clades tum Italia perpessa est, irrumpentibus in eam barbaris. *Plat.*

Lothario Franc. Rege mortuo filij regnum diuidunt, Hilpericus Suessioni sedẽ regni habuit; Heribertus Lutetiæ, Guntrannus Aureliæ, Sigebertus Metis. *Sigeb.*

Heribertum Parisiorum regem, filium Lotharij ob iniustũ diuortium, & incestas cum duabus sororibus nuptias Germanus Parisiẽsis episcopus (qui obiit an. 570) excommunicauit. Ita ille iusto Dei iudicio percussus mortem breui obiit. *Regino lib. 1.*

Guntranus rex per triduum in Paschate eleemosynas distribuit. *Turon. lib. 9, cap. 22.*

Maglorius Dolẽsis archiepiscopus sanctus vir in Britannia. S. Amandus nascitur an. 571. Merlinus Caledonius: S. Leonardus. S. Goar. *Sigeb. Volater. Ab. Vsperg.*

An. 563 Theodomirus in Gallicia Sueuorum rex ex Ariana hæresi primus ad Catholicam conuertitur. *S. Isidorus.*

* HVIVS temporibus gens Longobardorum totam Italiam inuasit, simúlque fames tanta, vt militum magna pars se eis dedere coacta sit. In his calamitatibus Benedictus moritur.

Epistolam reliquit ad Dauid Beticæ episc. mysteriis plenam de Trinitatis vnitate.

Gildas Badonius cog. sapiens sub. an. 580 de excidio Britanniæ patriæ suæ scribit. Proprius Gentis Britannicæ historiographus de Britãnis scripsit, quòd nec in bello fortes fuerint, nec in pace fideles. *Beda.* docet totam insulam in varia regna fuisse distributam, quorum regulos nominat Constantinum quendam, Aurelium Conanum, Vortiporium. Cuneglosum, Maglocurum, &c. quos de ritu gẽtis suas ditiunculas parricidiis, adulteriis, scortationibus repleuisse, & rem Christianam parum curasse conqueritur.

Post hunc ante Bedam Heluodugus, & quidam Anonymus historici illius gentis nominantur.

Pręcepta Iustini ad Tyberium quouis digna principe apud Euagr. *lib. 5, cap. 13.* Niceph. *lib. 17, cap. 40.*

Tyberius Mauritium aduersus Persas mittit. Ei post receptam Mesopotamiam victósque Persas Constantinam Iustini filiam vxorem dat.

Anno Tyberij Imper. secundo ex Aruernensium (id est, Claromontanorum in Aruernia) Iudæorum Synagoga ab episcopo Auito, vltra quingentos cõuertuntur, reliqui vrbe pulsi, Massiliam profecti sunt. *Turonens. lib. 5, cap. 11.* De qua conuersione Diuum Gregorium admo-

nuit Fortunatus *lib.5.*

Similiter Hilpericus Frāc. rex multos Iudæorum baptizati iussit. *Idem lib.6, cap.17.* bella getit cum fratribus Sigeberto & Guntranno, anno secundo & tertio huius Tyberij. *Ibid. lib.4, cap.48.*

Cosroë primum Christianorum insectator, extremis vitæ diebus ad Deum conuertitur. *Euag. lib.4, cap.28.*

Ad Circesium proficiscitur, vt Christianorum Deum inuocaret. *lib.6, cap.17, & Niceph. lib.18, cap.22.*

Antiochiam in templum S. Sergij mittit aureas cruces duas, aliáque ex præda accepta, item discum & thuribulum & alia penitus aurea. *Euagr. lib.6, cap.21.*

Seuerus Malacitanus contra Vincentium Cæsaraug. in hæresim Arianam lapsum scribit. *Isid. Trith.*

Leander Hispalensis episcopus Seueriani nouæ Carthaginis ducis filius contra Arianos scribit, & Vvisigothorum totam gentem per Hermingildum Leonigildi filium, deinde per Recaredum regem conuertit. *Idem & Greg. lib.1, epist. cap.41, & lib.4, cap.9.*

Martinus Dumiensis vel Mandoniensis episc. Mironem Sueuum Galliciæ regem Theomiri successorem conuertit, ei dicat librum de Christiani principis institutione. *Taraph.* multa scribit. *Isid.* In compēdium contraxit concilia Orientalia. *Tom. 1 conc.*

Donatus Monasterij Seruitani conditor, primus in Hispaniam Monasticæ professionis vsum & regulam induxit. *Vasæus ex D. Alphonso.*

Brunichildis inter alia multa in suburbano Laudunensi Monasterium S. Vincentij construxit. *Ann. lib.4, cap.1.* Et S. Medardi Suessione in registro Greg. *lib.12.*

HVMANA.

Leouigildus Hisp. rex reliquias Sueuorum ex Hispania eiecit rege Andeca superato, qui regnum semel in Hispania constitutum per annos 177 tenuerant. *Isid.*

Hermingildum primogenitum, quod ab Ario ad Catholicam conuersus esset, manibus suis securi percussit. *Tarapha. Sigebert. Æmil. lib.1. Gregor. 3, dialogo cap. 31. Bead.*

Iustiniani milites, quos Athanagildus auxilij causa euocauerat, profligat, amplificato Hispaniæ regno, in qua Gotthi antea finibus concludebātur. *Lucas Tudens. Vas.* Extinctis vndique tyrannis & occupatoribus Hispaniæ. *Vasæus.* Partem Vasconiæ occupat & Victoriam ciuitatem condit. *Inem.*

Primus ærarium de rapinis Ecclesiæ ac ciuium locupletauit. Primus solio ac purpura regali vsus est, cum ante ipsum Gotthorum reges & consessum & vestitum haberent cum aliis nobilibus communem. Leges ab Enrico latas emendauit. Sub mortem præcepit filio Recaredo, vt episcopos Catholicos ab exilio reuocaret, & Leandrum coleret, vt patrem. *Vasæus ex Isidor. Lucas, Tudensi & D. Greg.*

k ANTE hunc Euagrius post Bonosum nominat Ioānem alterum à præcedenti.

Absque Imp. autoritate, quæ solebat interuenire, per modum approbationis, pontifex est creatus, quòd Longobardis Romam obsidentibus, non liceret Constantinopolim

---

Anni Christi. | Anni mundi.

Patriarchis.

Alexādriæ Ioanne 4, deinde Eulogio, an. 27.

Antiochiæ Gregorio.

Hierosolymis Macario secundo, deinde Ioanne 4, an. 16.

Constātinopoli Ioanne, mox Eutychio iterum, an. 4.

Principibus.

Tiberio Pio Anicio Cōstantino, an. 7. Imp. 66.

Cozroë Persarum, deinde Hormisda 2 Rege, an 10.

Abra & Adakana, an. 16 Æthiopiæ.

Antharo Ital.

Hilperico Frāc. reg. quinto.

Leouigildo Hispaniæ, decimo septimo.

CONC. *Constantinopolitanum 3 contra Monothelitas episc. 150. lib. Concil.*

65

580 | k S. PELAGIVS II. Romanus, an. 10. | 4667

590 | mens. 2. dies 10. | 4678

Vacat mens. 10. dies 10.

Anni Christi. 580

Anni mundi. 4667

Patriarchis.

Alexādriæ Eulogio, an. 27.

Antiochiæ Gregorio.

Hierosolymis Ioanne 4.

Constantinopoli Eutychio, deinde Ioāne 4. Ieiunatore, *an. 16.*

Principibus.

Eisdem Imp. *postea Mauritio* Imp. *sexagesimo septimo, an.* 20.

Hormisda Persarum Rege vigesimo, deinde Cozroē. 39

Anni Christi. 590

Anni mundi. 4678

nopolim mittere. Postea misit D. Gregorium, qui principem placauit.

Scripsit epistolam contra Ioannem Constant. qui generale concilium conuocarat. Reliquit tres alias. *Tom. conc.*

Ab eo referunt institutum, vt non modo in Ecclesia canerentur septem preces horariæ, vt iam à principio Ecclesiæ fiebat, sed & quotidie à Presbyteris priuatim recitarentur, qui absuissent. *Pamelius in Cypr. de oratione Dominica.*

Sub eo Ioānes, & qui ei successit Cyriacus Constant. aduersus sedem Apostolicam insurgunt, vniuersalis episcopi sibi nomen, & primum in ecclesia locum assumere conantes. Eis Pelagius, deinde Gregorius restitit, cuius in registro de hac controuersia grauissimæ sunt epistolæ lib. 4 epist. 76, 78, 80, & lib. 6 epist. 168, 169, 170. Sub Bonifacio 3 res composita, vt secundum locum obtineret. *Beda de ratione temp.*

Hoc tempore primum Cōstantinopolitani Schisma excitarunt contra Ecclesiam. Nam Ioannes loci episcopus sibi titulū arrogabat vniuersalis Patriarchæ annuente Mauricio Imp. cui se opposuit Pelagius, deinde Gregorius multis literis hinc inde scriptis. Sed tandem cum Ioannes subita morte periisset, dissidium istud paulatim cessauit, *Sigeb. & Simoneta.*

Mauritius Assumptionis siue Dormitionis Virginis festum 15 die Augusti celebrari pręcipit. *Niceph. lib. 17, cap. 28.*

Euagrius Epiphaniensis prætor, historiam suam orditur, vbi desinit historia Tripartita, vsq; ad Iustini ætatem, id est, an. 595 tempus annorum circiter 140 complectens. *Niceph. lib. 1, cap. 1.*

Floret Michaël Syngelus.

Eutychius patriarcha Const. hæresim induxit de vere spiritalibus resurgentium corporibus, ad quem refutandum missus est à Pelagio Gregorius magnus. *Beda, Regino.*

Victor Ceminensis Ecclesiæ Africanæ historiam ab exordio mundi vsque ad primum Iustini Iunioris annū pertexit. *Hono. Augustod. lib. 6.*

Hinc Ioannes Gotthus Gerundensis episcopus, præter alia, librum Chronicorum à primo Iustini anno vsque ad primum Mauritij.

Andreas Hierosolymitanus Cretæ episcopus, Secundus Erinię scribunt.

Hilpericus, siue Chilpericus Regum Francorum primus (nam non solus cum & Childericus à Bodilln nobili interfectus fuerit an. 679) à subditis cęsus est suasu Fredegūdę vxoris, & insidiis Lauderici maioris domus, siue comitis Palatij, quem hodie Conestabulum vocamus. *Chron. Franc.* Iusto Dei iudicio. Nam hęreticus, Catholicorum hostis & Nero siue Herodes suę ętatis, *Turon. lib. 4, cap. 47, lib. 5, cap. 44, & cap. 25, lib. 6, cap. 46. lege et Diac. lib. 3, cap. 4.*

Sabellianus erat & eum errorem doctoribus Ecclesiarum atque adeo ipsi Turonensi imperauit. Sed iis resistentibus, veritus Catholicorum motus à prosecutione destitit. *Turon. lib. 5, cap. 44.* literis nostris quatuor characteres addidit Θ, Ψ, Z, Π, qui quamuis Greci essent, significarent tamen oe, ae, the, Vuui. *Ibid.*

Vſque ad annum 589 Ioannes abbas ſuum chronicon eſt proſecutus ab anno Iuſtini Imp. primo. *Iſid.*

Recaredus Hiſp. rex primus Catholicus filiam Childeberti regis in vxorem duxit. Anno decimo regni in Toletana Synodo 72 epiſcoporum Arianam hæreſim cum tota gente Hiſpaniæ abdicauit, deinde à finibus Hiſpaniæ eiiciendam curauit, ſuos ab ea ad fidem Catholicam traducens. *Greg. lib. 7, epiſt. 126, ſiue Ind. 2, c. 29 Greg. Turon. lib. 9, cap. 15.*

Leges Gotthicas in compẽdium contraxit. Patet Patriæ ſalutatus à prædeceſſoribus direpta reſtituit. Eccleſias & monaſteria multa condit, multa feriæ conuerſionis ſuæ argumenta oſtẽdit.

Romanos multis præliis vincit. Eorum multas vrbes ſuo regno adiicit. Gotthorum imperium florẽtiſſimum reddit. Ab eo nulla poſtea hæreſis in Hiſpania publicè extitit, *Vaſæus.*

Guntrannum in Gallia Narbonenſi vicit. *Iſid.*

Perſæ anno primo Mauritij Armeniam captiuitate epiſcoporum & populorum deuaſtant. *Sigeb. Turo. lib. 10, cap. 23.*

Longobardorum in Italia perſecutio contra Chriſtianos. *Greg. hom. 18, lib. 2 in Ezech.* Ea de cauſa D. Gregorius à Pelagio ad Mauritium mittitur. *Blond. lib. 8.*

Hæreſis Manichæorum repullulat in Aphrica, *Gregor. 4, epiſt. cap. 50.*

HVMANA.

Lupi Burdegalam ingreſſi deuorarunt canes. *Sigebert.*

Hinc dictus eſt vicus luporũ. Per totam Galliam imbrium, ignium, terræ motuum, aquarum, grãdinum, morborum, famis & bellorum inter Francorum reges, calamitates. *Turon. lib. 4. cap. 33 & 34.*

Mauritius primus è Græcorum genere in imperium confirmatus eſt. *Annon. lib. 3 de geſtis Franc. c. 35.*

Eius tempore Turcarum nomen primùm in hiſtoria legitur.

Cozroë regni initio Varananis inſidiis regno exactus, Tiberij Mauritij Imp. ope, cæſo tyrãno regnum paternum recuperauit. Indéque 38 annos regnauit. Qui cum Mauritij amiciſſimus eſſet, eo à Phoca occiſo, bellũ Romanis intulit, iiſque Syriam ademit.

Veneta vrbs fit Francis tributaria. *Anno. lib. 3 Turon. lib. 5, cap. 26 & 29.*

Vaſcones (Hiſpaniæ citerioris olim populi in montibus Pyreneis à Tacito lib. 20, Plinio, Ptolomæo) his temporibus de montibus in plana Aquitaniæ prorumpunt, nec ſatis repelluntur. *Turon. lib. 9, cap. 7.*

Atque hic primum ſub an. 587 Vaſconum fit mentio in Francica hiſtoria. Quare ſenſim Aquitaniæ illam partem occupantes tandem regioni vocabulum videntur dediſſe, non, vt Blondus putat, Vviſigotthi. Nam ante Vviſigotthorum aduentum Vaſcones populus montanus erant Hiſpaniæ, è locis citatis, item Iuuenali 17 Satyra, Silio Italico, &c.

Anni Christi		Anni mundi
580	∴ ∴	4667
	* *	
	Abram & Adakana Æthiopiæ, an. 16.	
	∴ ∴	
	Antaro Longobardorum & Ital. Reg.	
	* *	
	∴ ∴	
	Lotario 2 Franc. an. 44. Reg. ſexto.	
	∴ ∴	
	Leouigildo Hiſpaniæ decimo ſeptimo, deinde Recaredo Rege primo Catholico, an. 15.	
	∴ ∴	
	CONC. *Hiſpalenſe 1. contra Arianos.*	
	∴ ∴	
590		4678

Anni Christi.		Anni mundi.
	66	
590	I S. GREGORIVS MAG. Romanus vir doctisſimus & inuitò electus.	4678
	an. 13.	
604	menſ. 6.	4692
	dies 10.	
	Vacat ſedes menſes 5. dies 19.	

1 ANTE pontificatum Pelagij erat Apocriſarius.

Eſſe Roman. pontificum vltimum Caluinus ſcribit in Inſtit. illis tamen Fuccius etiam adnumerat Sabinianũ. Credãt ergo ſuperiori Eccleſiæ, ſat habeant ſequentem negligere.

Poſt Gelaſum multa inſtituit in Eccleſia. Antiphonas in Miſſa: Modum chori & Pſalmodias: Hinc Gregorianus cantus, i. planus, quem poſtea ad artem reduxit Guido Aretinus benedictinus ſub an. 1020.

Septem Litanias, item Rogationes ſupplicationes maiores (quæ longè antè erant in vſu apud Græcos, teſte Baſilio, *epiſt. 63.*) in feſto S. Marci ordinauit, *Ipſe lib. 11. ep. 2. Diac. de geſt. Long. li. 3, ca. 11. Turon. lib. 10, c. 1.* Gelaſianum codicem de Miſſarum ſolénitatibus recognouit, librum Sacramentorum & Antiphonarum à ſe ordinatum emiſit. *Berno lib. de Miſsa.*

Quatuor dies initio Quadrageſimæ præmiſit: nouies Kyrie eleiſon: Alleluia & Offertorium dicere iuſſit: ſtatis diebus eccleſias frequentanti delictorum pœnas canonicas condonauit: præpoſuit horis canonicis verſum, Deus in adiutorium, & cæt. Tres petitiones, Diéſque noſtros in tua pace, &c. Canoni Miſſæ (cuius auctoré fuiſſe Scholaſticum meminit epiſt. 63, lib. 7, quo loco precem eum nominat, at etiam canonem lib. 11, epiſt. 56 ad Vitalem) adiecit: Stationes Romæ, & Scholas muſicæ: adorationem crucis nudis pedibus feria 6 paſſionis, Proceſſiones diebus Palmarum, & Purificationis, Pſalmos pœnitentiales & multa alia ordinauit atque inſtituit, *ipſe prolixe epiſt. 63, lib. 7, indict. 2. & lib. 4, epiſt. 88, lib. 9, epiſt. 9 & 41, & alijs locis. Anto. titu. 12, cap. 3. Platı. lib. Conc. & in Decretis.*

Errant qui putant nomen Miſſæ tunc excogitatũ, cùm reperiatur apud Ambroſium (vt cæteros taceam) Miſſam facere. *lib. 5, epiſt. 33 & apud Auguſt. ter ſer. de temp.* 51, 91, & 237. (quos ſermones eſſe Auguſtini etiam docet Petr. Martyr Vermilius in cap. 1. Iudic.) Hieron. Prou. 11. vt prætercam Ruffinum, Victorem Vticenſem & reliquos B. Greg. ſuperiores.

Orationem Dominicam in Miſſa dici inſtituit. *hiſtor.* Atqui Hieron. lib. 3 contra Pelag. Chriſtum docuiſſe ait Apoſtolos eam in hoc ſacrificio dicere. Gregorius ergo illam duntaxat loco mouit, iubens recitari poſt conſecrationem, *lib. 7, epiſt. 63.*

Septem annorum indulgentiam in Romę ſtationibus impoſuit. Quod autem primus indulgentias dederit eſt error. Nam apud Tertul. initio libri de Pudicit. Edictũ propoſitum & quidem peremptorium à Pontifice Max. & epiſcopo epiſcoporum delicta pœnitentia functis dimittens, &c. Quin & illic indulgentias appellat, item veniam, ſecundam pænitentiam, denique ſub finem libris pacem Eccleſiaſticam. *Sic Cypr. Antoniano lib. 4, epiſt. 2.*

Romę monaſterium in domo ſua conſtruxit, ſex verò in Sicilia. *Sigeb. Turo. lib. 10, cap. 1.*

Ligures, Veneros, Iberos, alióſque à Schiſmate ad vnitatem Eccleſiæ reuocauit, Barbaricinos, Sardos, & Campaniæ ruſticos à Paganiſmo, Donatiſtarum hæreſim ab Africa extirpauit. Manichæos in Sicilia, Arianos in Hiſpania, Agnoëtas in Alexan-

driascriptis & legationibus ab Ecclesiæ corpore semouit. Galliam denique nostram à Neophytorum hęresi, & Simoniaca liberauit. Multū quoque in Sardinia & Gallia laborauit de Paganismo & Iudaïsmo ibidem abolēdis. Angliam per Augustinum monasterij præpositum totam conuertit. Adeò beneficus in pauperes, vt post mortem eius, ingruente fame, æmuli prodigum & dilapidatorem omnis Thesauri ecclesiæ dixerint, & parum abfuerit, quin libros eius omnes cōbusserint. *Ioan. Diac. libru 4 de ipsius vita.*

Vigilio Arelatensi iuxta antiquum morem vsum Pallij, ac vices sedis Apostolicæ & potestatem in Ecclesias Gallicanas largitur, *ipse ep.51.lib.4.* Sequentibus Epistolis ad Brunichildam & Francorum reges suam, Apostolicæque sedis in ipsos, ipsorum regnū, vniuersam Francorum Ecclesiam authoritatem potestatémque ostendit.

Siagrio quoque Heduensi pallium Archiepiscopale concedit. *Epist.112, lib.7.*

Vsum sacrarum imaginum defendit contra Serenum episcopum Massiliēsem. *Ibid. epist.109.* Frangere (inquit) easdem imagines te non debuisse iudicamus. Idcirco enim pictura in Ecclesiis adhibetur, vt ij, qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent, &c. *Audis vsum imaginum à summa antiquitate repetitum.* Nam Serenum episcopum Mass. diuorum imagines è templis suæ Diœceseos deiicientem repressit & castigauit.

Contra leges Iustiniani cod. de Incest. Nupt. nuptias vsque ad septimum gradum prohibuit, quod obtinuit vsque ad Concilium Lateranense 1215.

Ad reprimendam Ioannis & Cyriaci Constant. insolentiam se primus seruum seruorum Dei vocauit & inscripsit. *Ioan. Diac. cap. lib. 2 vita ipsius.* Eusebius tamen Emissenus ducentis quinquaginta annis prius, Homilia in Dominicam 21 post Pentecosten, Romanus (inquit) episcopus episcoporum omnium maximus seruum Seruorum Dei in suis epistolis se esse scribit.

Ricaredo post cōuersionem suam munera ad sedem Apostolicam mittenti gratias agit epistola accurata, & remittit Clauem ferreā è catena D. Petri, in qua lignum Dominicæ crucis & capilli Ioan. Baptistæ recludebantur, & Pallium pro Leandro Hispalensi.

Longobardos ab Ariana hæresi conuertit. *Diac. lib.4. de Gestis Longob. c.1,2,3, Suppl. Chron.*

Cum eo Mauritius Imp. inimicias exercuit, quòd ab ipso ob turpissimam auaritiam obiurgaretur. *Blōd. lib.18. Abbas Vsperg. in Mauritio.*

Angli Cāruarij (nam gentes Aquilonares Anglorum Mercij & Nordimbrij nondum Christum audierant sub Regibus Edelfrido & Elle. *Sigeb.*) ex idolòlatria ad fidem Christianam conuertuntur cum suo Rege Chelberto, id procurante Gregorio PP. per Augustinum Cantuarensem, Melitonem seu Militem Londinensem postea episcopos, & Ioannem. *Sigeb & Gregor. lib.5, epist. 112, & lib.9, epist.52 & 60. Annonis lib.3, cap.74.*

Tum autem Anglia in quatuor regna diuidebatur.

Interea à temporibus Apostolorum vsque ad hunc Augustinum in Anglia septem fuerant episcopatus & vnus

CAnno Christi.		Anno mundi.
590		4678
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Eulogio.	
	Antiochiæ Gregorio, deinde Anastasio iterum an. 6.	
	Anastasio 2. an. 12.	
	Hierosolymis Ioanne 4, deinde Amos, an. 8.	
	Isaacio, siue Isiicio, an. 8.	
	Constantinopoli Ioanne 4. Ieiunatore, deinde Cyriaco an. 10.	
604		4692

Anni Christi		Anni mundi
590		4678
	Principibus.	
	Mauritio Imp. sexagesimo septimo, & postea Phoca, an.8.	
	Cozroë 2 Persarum rege vigesimo secundo.	
	Abra & Adakana Æthiopiæ, deinde Zaham, an. 28.	
	Agilulpho, siue Agone Longobardorum & Ital. Reg.	
	Lothario Franc. reg. sexto.	
	Recaredo Hispaniæ decimo octauo, deinde Luiba 2. an.2. Viterico an.7.	
604		4692

vnus Archiepiscopatus. *Galfridus lib.8, cap.4.* vt quidem citat profanus quidam Balæus, quem constat fabulas de Angliæ & Scotiæ antiqua religione, suppositis auctoribus condidisse, quòd Insulę suę conuersionem Romanis pontificibus, & laudatis viris inuideret.

Cũ religione literas & disciplinas imbiberunt. Nam illic floruerũt vsq; ad Carolum Magn. qui eas ex Anglia per Bedæ discipulos in Gallia & Italia illustrauit. *Infrà,*

Modus conuersionis eorum & miracula illic perpetrata describuntur ab ipso Greg. lib.7. epist.30.

Gotthi & Hisp. magna ex parte cum suo rege Recharedo & Sisebuto Arrij hæresim eiurãtes, Christianam fidem amplectuntur. *Platin. & Sabel. Ennead.8, lib.5.*

Diuinitus Longobardorum contra Catholicos furores compressi sunt. *Greg.3. dial. cap.29.*

Rerum Sapientia cum septem artibus Romæ floruit. *Ioan. Diac. lib.2, cap.13 in vita Greg.* Cantorum schola instituta. *Ibid. cap.6.*

Ioannes Philoponus Alex. Philosophus Tritheitarũ auctor & Seuerus, à quo multæ hæreses. *Niceph. l.18, c.46.*

Desiderius quidam Burdegalensis cuculla & tunica ex pilis caprarum amictus, Christũ se simulans arte magica miracula quædam edere conatur. *Turon. lib.9, cap.6.*

Quidam etiam Gallus Biturigẽsis nomine Episteus, postquã aliquos ægrotos sanasset, prædicat se esse Christum & pro Christo adorandum. *Greg. Turon. lib.10, ca.25. Sigeb. Guil. Nang.*

Gregorius Turonensis 19 episcopus, patria Aruernus historiam Francorum libris 10, mandat ab ipsorum origine ad annum Dom. 600. i. vsque ad sua tempora. Nam eo anno obiit, vel iuxta alios 595, quo vt ipse ait, numerabatur Childeberti decimus octauus, Guntranni trigesimus primus, Gregorij Rom. Pontificis quintus.

Cum Augustinus iuxta Dorocæstriam prædicaret, gentes illius loci caudas Raiarum vestibus illius appendebant: Hinc ipsi & eorũ posteri caudas sicut pecudes referuntur habuisse. *Guil. Nang.*

Sic in Oceani extremis oris esse insulas Satyridas nomine, in quibus viderint nautæ tempestate delati, incolas ruffos & caudas haud multo equinis minores infra clunes habentes, Pausanias docet lib. 1 de regio. Græc. pag.89.

Angli à Saxonibus oppressi, quòd Augustini prædicationem & consilium repudiauerint de obedientia Romanæ ecclesiæ præstanda. *Beda lib.2 hist. gentis suæ cap.2.*

Echelbertus Anglorum rex ab Hẽgisto quartus protẽso à mari Gallico vsque ad Humbrum imperio, Christum Augustino prædicante suscepit. *Sigeb. Beda.*

Tunica Domini inuenta in ciuitate Zapbat. *Sigebert. Ab. Vsperg. Naucler. Annoni. lib.3, c.78.*

Frontinianistæ, Monophysitæ, Agnoetæ, hæretici. *Greg. lib.8, epist.35, 36 & 42. lib.11, epist.55. Niceph.18, cap.45, 48, 49.*

Donatistę repullulant in Aphrica. *Greg. lib.3, cap.35.*

In Illyria multi contra episcopos motus. *Greg. lib.1 indict.9, epist.43.*

Anastasius Synaita Antiochenus Patriarc. Monophysicos & Acephalos libris impugnat. *Niceph. li.18.* Anastasius successoream contrà hæresim in Oriente propagauit, sicque inualuerunt Monothelitę in Orientalibus

Anni Christi.		Anno mundi.
560		4678

Ecclesiis passioi, dooec per Saraceoos omnis Christi religio radicitus oppressa est, ab Eutyche anno fermè 180. *Diac. lib. 18. rer. Rom. Sabel. Enn. 8. lib. 6.*

Nicephorus Cartophylax, Olympiodorus, Andreas Hierosolymitanus doctores in Ecclesia insignes.

Item Isychius Hieroso. episcopus ad quem Greg. scripsit lib. 9. epist. 40. indict. 4.

Viuebat adhuc Venantius, Hoorius, Fortunatus Pictauiēsis episc. Nam 11 libros carminum Greg. Magno dedicauit, è quibus Ecclesia hymnos multos canit, quē & cum Gregorio Turonensi nouissimè mortuo, & Gregorio Naziaozeno comparauit, inqoiens vnum diuinitus datum Orięti, alterum Meridiei, tertium Occidenti.

CONCIL. *Romanum 1 & 2. Greg. lib. 1. epist. 49. & lib. 4. epist. 88. in quo & Ibæ epist. damnata est.*

HVMANA.

Maometes ille impius, ab Ismaële originem ducens, Abdala patre, Hennioa matre, vigesima tertia stirpe, oascitur an. 592, à qoo & Arabes suam Hegiram iocipiuot, vt postea dicā. Primus dux per ao. 10 Arabū ceu Ismaëlitarum, siue Saraceoorum (vel à Sara vxore Abrahæ, vel potius à Sara mōte, quem olim ipsi iocolebāt) eorúmq; propheta, edoctus à duobus Iudæis apostatis, & à Sergio & Ioanoe hæreticis Arianis & Nestorianis, camelorum primum pastor, neque legere neque scribere scieos, vt ipse *Azo. 17* fatemr, mox diuite ducta vidua mercator, tandem Pseudopropheta ao. ætatis 40, obtento Gabriëlis oomine & congressu, legem ex Iodæis, Geotibus & Christianis composuit, quam partim verbis & prodigiis meodacibus columbæ, tauri, comitialis morbi & lunæ, partim vi & armis infinitæ multitudioi persuasit. *Zonaras. Cedrenus in Chronogr. Diacon. lib. 18. rerum Ro. Blond. dec. 1. lib. 6. Vincent. in Specu. lib. 24. cap. 4, & aly hist.* Hunc facilè crediderim esse Aotichristū, aot saltem regni Aotichristi cooditorem. Nam μαομέτης reddit numerum hominis bestiæ *666*. de quo Apoc. 13. Formæ τάρις τάριδος. Deinde Martius, sanguinarius, legiooarius rex suam legem non pręedicatiooe, sed vi & armis firmādam statuit. Vt sit allusio ad Romanam Apostolici temporis legionem, quæ militibus *666*. explebatur.

CONCIL. *Lateranense.*

Et certè scopum Alcorani esse asserit prædicare, noo esse tres aut plures Deos, sed vnum sine participe. *In colloquio ipsius cum Iudæis & in Alco. passim.* Quod perinde est, ac si dixisset, etsi specioso trium aut plurium deorū velo virus tegat, sibi pro scopo propositum euertere Christi legem, gloriam, maiestatem, diuioitatem, è qua totum peodet Euangelium. Nam eum Participis nomine passim intelligit, inuectus io oos, qui eum diuinitatis consortem, participem, Dei filium, Deum de Deo profitemur, eáque de causa nos incredulos, idololatras, impios sceleratè appellat, & gladio ad id eiurādum cogi iubet. Quid contra Christum hostilius possit suscipi, quid magis esse antichristianum siue Christo cootrarium?

Multum sudat in depellendo Magiæ crimine, quod sibi passim obiiciebatur, *Alco. cap. siue Azoara 20. 25. 42. 79. 90. 91.*

Amicos & socios habuit præcipuos, Eubocaran, Haly (cuius de Alcorano interpretationem sequūtur Persæ) Zaid, Thalha, Bibelcomeo, Atubair, & Haumar (quęm vt fidissimum legis interpretem cæteri complectuntur, Persis hostili odio habitis.) *Chronic. Sarac.*

Anni Christi.		Anno mundi.
604		4692

Moritur

Anni Christi.

500

.·. .·.

.·. .·.

ANNVS Domini DC. quo Phocas adiit imperiũ & iuxta quosdam infœlix Maometes nascitur & Ricaredus primus rex Hispania Catholicus obiit.

SEXTO *seculo continuata est doctrina.* Missa è *Gregorij Mag. Antiphonario & libro Sacramentorum, Item è scriptis Greg. Turonensis, qui & Missa vocabulum & memoriam celebrat, vt cap. 6 Vita Patrum.* De clauibus Ecclesiæ. *Orientales episcop. ad Papam Symmachum. Gildas in castigatione ordinis Eccles. Greg. Mag. ho. 26 in Euangelia.* Veritas Eucharistiæ. Transsubstãtiatio, sacrificium. *Maxentius Dial. 2. Andreas Hieros. Cassiod. in psal. 64. Greg. hom. 14, 22, in Euangelia, & in ps. pœnit.*

Liberi arbitrij & gratiæ concordia. *Olymp. in eccl. 12. Enodius in epist. ad Constantinũ. Greg. mag. lib. 35, c. 21 in Iob. & lib. 1 in Ezech. ho. 9.* Secuodam iustificationẽ requirere opera. *Olymp. in 7 Eccles. Cassiod. in psal. 6. Greg. in Eze. lib. 2. ho. 2. Iustificationes Dei (ait) dicimus precepta diuina, quæ nos iustos faciunt, si impleantur.* Bona opera ad salutem requiri. *Greg. in 1, c. 1. Reg. In Ezech. lib 1, ho. 3, 9. & lib. 2, ho. 16, 19, & in Euangelia ho. 12, 22 & 29. Iustus in Cantica.* Sanctotum iorercessio, præsidia, merita. *Fortunatus de basilicis DD. Georgij, Martini, &c. Greg. lib. 12. indict. 7, epist. 17 & 22. lib. 11. indict. 6, epist. 8 & 44. lib. 2 in 2 c. 1 Reg. in Euang. ho. 32. lib. 7. indict. 2 epist. 53, 94, 126. Enodius ad Faustum. Turonẽsis passim, vt in lib. patrum, & de gloria Martyrũ.*

600 Imagines. *Greg. Mag. cuius tamẽ epist. 109 lib. 7 ad Seuerum episcopũ Massiliẽsem allegare audẽt in contrarium, vsum imaginum probat & docet eodem lib. 7. parte secunda epist. 5 & 63 ad Secundinum. Ab re, inquit, non facimus, si per visibilia inuisibilia monstramus, &c. Scio quidem, quod imaginem Saluatoris nostri non ideo petis, vt quasi Deum colas, sed vt ob recordationem eius in illius amore recalescas, cuius te imaginem videre consideras. Item lib. 9 epist. 9. Imaginis Christi ad Agbarum missæ virtute Edessam suo tempore liberatã expugnatione & incendio Persarũ Euagr. c. 27, lib. 4. Turon. l. 1 de gloria Martyrũ imesta mẽsione statuæ Domini, de qua Eusebius, cuius locũ etiam affert c. 22 et 23, declarat sua hac tẽpestate in Dei ecclesia fuisse vsitatissimas.*

Anni mundi.

4667 Moritur extremis annis Heraclij anoo ætatis 40 pleuritide, iuxta alios *63* cum regnasset apud Saracenos an. 10. Quo anno narus est, Arabia tanta siccitate & penuria frugum afflicta fuit, vt herbis vescereotur campestribus. *Rodericus Toletan.*

Lutherani & Caluinitę Antichristi rei & nominis infamiam in alium suæ menti & conscieotiæ conuenientissimè deriuant. Nam ipsorum secta rectà ad Mahometem spectat, nec vlla vuquam fuit Mahometismo propior, vt libro de Antichristo docebo.

Legem suam versibus rythmicis (*Azoa. 47*) coodidit, vt imperitæ multitudini esset suauitate cãtus & Rithmi plausibilior. El-Phurcao oominauit. i. sectiones, capita. (Nam פרקים eriam Hebraïcè hoc sonat, & eo vocabulo pleriq; libros suos inscripserũt, vt פרקי אבות & פרקי רי אליעזר) quòd missam sibi à Deo fabularetur non simul, sed, vt, Sibyllæ folia diuersis locis & tẽporibus, & sentẽtiis discretis, oe quis in ea consequentiam, ordinem, rationem, sapieoriam, curiosius ioquireret. Quare Odmen aliorum Mahometis successorum auxilio illam io integritatem primo collegisse ootant, *in Chron Saracen.* Post *Mahometem an. 110.* Arabes nominarunt etiam Al-koran, id est, τὴν γραφὴν per excellentiam impiè, Sicut Hebręi קרא, Kara, Scripturam sacram appellant.

Est aurem ex hæreticorum, Iudæorum, Epicureorũ, & similium philosophorum erroribus, opinionibus, fabulis, blasphemiis indigestum chaus, quod tamen dicit descendisse de summo cœlo vsq; ad infimũ, deinde paulatim ad decimũ quiotum diem mensis Ramadan in terras lapsum esse, io eo Deum ad se loqueorẽ introducẽs.

598 Fredegũda & ducis & militis munia strenue obiit in exercitu Clotariaoo aduersus Childebertum Austrasiotum regem tutelam Clotarij Parisiotum regis sibi deberi armis conteodentem, & vicit.

Clotarius Brunichildam inimicam suam alligatam caudæ equi indomiti dilacerat. Iuréoe ao ioiuria rectè dubitatur. Nam laudis multa habet restimonia apud D. Gregorium & historicos. Illud constat illam ei fuisse ab infidis proceribus proditam.

Clorosinda Childeberti Mediomatricum regis filia Ricaredo Hispaniæ regi oubit, & pax iorer vtrumq; populum coit. *Paul Æmyl.*

In nostra Gallia multi idolis adhuc immolabaot, arbores colebanr, de aoimalium capitibus sacrificia exhibebant. *Greg. lib. 7, Reg. epist. 5,*

Slauorum gens Istriis & Illyriis imminet, & eos valde affligit. *Greg. epist. ad episcopos Istria.* Nam Slaui vltra Danubiũ sedes habentes tunc primũ oram dextram Adriaci sious occupant, frustra soceto, filióque Mauririj Imp. resistẽtibus. Hinc deinceps, quicquid prius Istria & Dalmaria dicebatur, Slauoniæ nomen obtinuit. *Blondus lib. 8*

4690 *de incl. Imp.* Cromerus.

Illyria tota à Slauis sub Phoca subigitur. *Ibi. Blond. li. 9.*

Anni mundi.

Pœnitentiæ & eius partes. *Greg.lib.6, in 15, c.1. Reg. Non solum confitenda sunt peccata, sed etiam pœnitentia austeritate delenda. Et post, Tria quippe in vnoquoque veraciter pœnitente consideranda sunt, mentis conuersio, oris confessio & peccati vindicta. Et in Ezech. lib.2, ho.16, & in Psalmis pœnit. & lib. 3 in 7. c. 1 Reg. & lib.4 in cap. 10, & lib. 6 in 15. c. Cassiod in Psal.4.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Boëtius lib.4 conf. Prosa 4. Greg. lib.4. dial. c.39. lib.2 in c.2.1 Reg. in 1 & 3. Psalm. pœnit. citato D. Augustino. Cætera idem & cæteri huius seculi scriptores abunde probant, vt contra se testantur Centuriatores Cent.6, cap. 2 de loco Ecclesiæ col.20 & seqq. sparsim. cap.3 de persecutione & tranquillitate Ecclesiæ sparsim col.42 & seqq. cap. toto 4, de doctrina. maxime col.277, cap.5 de hæresibus col.288 sparsim, prout eas amplectuntur, per totum cap.6. De Ceremoniis & Ritibus Ecclesiarum col.325, & seqq per totum cap.7 de Politia & Gubernatione Ecclesiæ, col. 587. cap.9 de Synodis sparsim 459, & seq. toto ferè capite 10 de episcopis & doctoribus, coll.633, & seqq. cap. 13 de Martyribus sparsim col.785 cap.14 de Miraculis col.789 sparsim. Quin etiam eorum errores multis ab iis refelluntur, qui ex professo Xenaiæ, Eutychianis, Agnoëtis, Monothelitis, præter superiorum atatum hæreses, restiterunt. Adde totius huius curriculi Synodos.*

Anni Christi.		Anni mundi.
	SEPTIMVM SÆCVLVM.	
	67	
604	m SABINIANVS (Sabinus Palmerio) Bledensis, an. 1.	4692
607	mens. 5. dies 9.	4695
	Vacat sedes mens. 11. dies 26.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Eulogio.	
	Antiochiæ Anastasio 2.	
	Hierosolymis Isauro, siue Isichio.	
	Constātinopoli Cyriaco.	
	Principibus.	
	Phoca Imp. sexagesimo octauo, an. 8.	
	Cozroë Persarum, vigesimo secundo.	
	Zaham Æthiopiæ.	
	Agilulpho Italiæ.	
	Lothario, siue Clothario secundo Frāc. Reg. sexto.	
	Viterico Hispaniæ, 20.	
	68	
607	n S. BONIFACIVS 3.	4695
608	Romanus. mens. 9.	4696
	Vacat sedes mens. 1. di. 6.	

m POST Gregorium Niceph. *lib.18, cap.56* nominat Innocentium Roma. pontificem.

Sabinianus D. Gregorio inuidit, & eius res persecutus est. Nihil dignum memoria gessit.

Nisi quòd Campanas siue Tintinnabula inuenit. *Polyd. lib.6, cap 12 de inuent.*

Ioannes Eleemosynarius Alex. Patriarcha paulò pòst floret pietate & doctrina. *Metaphr.*

Seuctus scribit cōtra Vincentium Cæsaraugust. Arianum.

Licianus multa scribit. *Isid. Trith.*

Euagrius Scholasticus siue protonotarius Antiocheni Episc. ab anno Christi 435 vsque ad annum 595 historiam orditur, vbi desinit Tripartita historia.

HVMANA.

Otto quidam rex Anglię, qui an.603 tempore B. Gregorij, rege Theodorico bellum cum Theodeberto & Lothario gerente, amore cœlestis patrię incensus limina visitauit SS. Apostolorum, regrediens Monasterium Schutterense ord. S. Benedicti fundat consilio, auxilióque S. Pirminij pōtif. B. Mauritij abbatis discipuli. *Tris. in Chron. Hirsang.*

Slaui è Russia prodeuntes tunc primum sub Phoca oram Adriatici sinus occuparunt, & ita habitationem in ea continuarunt, vt quicquid prius Istria vel Dalmatia dicebatur, ad tempora vsque nostra Slauonia dicatur. *Blond. lib.8 & 9 decli.* ad extremum Gręcam linguam penitus corrupetunt. *Cromer. lib.1. Polo.*

Simplicius philosoph peripateticus, qui Philoponum passim reprehendit: etiam si Suidas paulò ante sub Iustiniano collocet. *In Damascio.*

Victericus Hisp. rex qui hęresim Arianam reuocare conatus est, inter epulas cōiuratione suorum occiditur. *Isid* Nihil in vita pręclatum gessit, nisi quod Seguntiam per Duces suos Romanis ademit. Corpus eius viliter elatum, vilius est sepultum. *Idem.*

n CONTENTIO inter Constantinopolitanum Patriarcham & Rom. Pontificem de primatu sedis. Pronunciante autē ex veteribus conciliis & patribus Phoca Imp. Romanam ecclesiam caput omnium ecclesiarū esse iterū decernitur. *Plat. Ab. Vsperg. Volat. Blond. l.9. d.1.*

Post

Anni Christi. 607

∴ ∴

Patriarchis.

Alexandriæ Theodosio, siue Theodoro, an. 5.

Antiochiæ Anastasio secundo.

Hierosolymis Isaacio siue Isicio.

Constantinopoli Thoma an. 2.

∴ ∴

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

∴ ∴

607 CONC. *Romanum. Episc. 71. presbyt. 30. de electione Romani Pôt. Platin. & ca. nullus, dist. 79.*

∴ ∴

608

Anni mundi. 4695

Post D.Gregoriú Centuriatores & alij hæretici somniant Romanum pontificem potentię & opum incrementa cepisse. Adeò sunt antiquitatis ignari, vt nesciát iam multo ante, fuisse amplissimum illius sedis patrimonium iuxta promissionem apud Ezechielem factam c.48. & fortasse amplius & ditius, quàm hodie sit. Nam vt rectè annotat Nicolaus Clemangis libello de corrupto Ecclesię statu cap.4 Petri patrimonium pontificum ignauia satis iam attenuatum est. Fidem facit Gregorius ipse in epistolis, è quibus hîc libuit aliquo labore & diligentia vetus sedis Apostolicæ patrimonium ostēdere, vt istos suæ vanitatis pudeat, & maiore tabescant inuidia.

Patrimonium Petri in Africa. *Epist 73. primi libri.* Vnde epist.5-. Gennadio Patritio & exarcho Africę imperat, vt hoc, illud, &c. faciat.

Patrimonium in Neapoli. *lib.5. epist.* 11.

Campania de ditione eiusdem. *lib.2. epist.40.*

Patrimonium in Dalmatia. *Ibid. epist.* 41, 44, 61.

Patrimonium in Galliis. *Lib.5. epist.* 10. *ad Candidum & epist. 12 & 55.* Hinc in Galliis multos habuisse reditus, *lib.2. epist.72.* quos libro 5. epist. 5. ad Brunichildam Francorum reginam patrimoniali nomine intelligit, cuius rectorem Candidum ei commendat. Sic seq epistola 6. ad Childebertum regem Francorum.

Res S.Petri in Gallia. *Ibid. epist.55.*

Patrimonium Siciliæ. *lib.1. epist.2, & epist. 68 & 70* vbi multæ insulæ de iure Ecclesiæ. Hinc in Siciliam epist. *3.* Petrum subdiaconum transmittit pro regendo Ecclesię (inquit) patrimonio. Et lib.2. epist.-6. imperat Libertino præfecto Siciliæ, vt Nasam Iudæum corporaliter puniat. Et Diacon. lib.21. rerum Roman. Sicilia tria talēta & dimidium auri Ecclesiæ Romanę pendebat.

Per Italiam Ecclesię Rom. multi prouentus, è quibus vult aliquid deputari Nolanarum mulierū sumptibus. *lib.1 epist.* 23. ac Romam pontificij fuisse iuris lib.5. epist. 12. declarat, quando Montanum & Thomam (inquit) liberos ex hac die & ciues Romanos efficimus.

Sardinia de iure Ecclesiæ lib.1. epist.60. Hinc causas Catellæ in Sardinia cognosci vetat &c. quod repetit epist.62.

De aliis bonis Papatus lege lib 6. epist. 23. &c. itē quæ supra de Constantini Donatione retulimus.

Maximus Cęsaraugustanus, qui scripsit de rebus gestis Gotthorum in Hispaniis. *Isidor.*

In Sueuia Gallus & Columbanus propter Theodoricum & Brunnichildam exulantes Ecclesias plantant. *Auentinus lib.3.*

Iudæi Antiochiæ seditionem excitant & sæuiunt in Anastasium loci Episcopum. *Diac lib. 18. Rom.*

HVMANA.

4696

Cosroë 2. Persarum rex fœdera rumpens cum Romanis, quòd Mauritio occiso esset amicissimus, perniciosum illud orbi classicum canit, sub Phoca, quo Syria, Palestina, Phęnicia, Armenia, Cappadocia, Paphlagonia & plurimę aliæ regiones ab Imperio auulsæ sunt. Ex altera parte Auares per Europam omnia vastarunt. *Niceph. lib. 18. c. 41.*

Agilulphus siue Gisulphus Lōg.rex.studio prępostero pacis,in suo regoo tum Arianis,tum Orthodoxis Ecclesias concedebat. At Deus viodex extitit per Caianum Auarum ducem,qui ipsum delet cum exercitu, regnum diripit, pueros & puellas vendit, vxorem eius stupratam palo affigit, &c. *Diacon.lib.4, cap.12. Sabell. Ennead. 8.lib.6.*

Hunni & Auares qui & Bauari, Tbraciam vastant. *Sigeber.* Slaui omnem prouinciam Dalmatię & Illyrici adiacentem mari Adriatico subigunt. *Blon. lib. 9.* tentare cœperaot sub D.Gregorio, hioc ipse epistola ad Episcopos Istrię, Equidem de Slauorum gente, quę vobis imminet,& affligor vehementer & turbor.

o Hic Pantheon.i.templum omnium deorum, Romę à M.Agrippa ædificatum, ab Imperat. Phoca impetratum, vertit in Ecclesiam S. Marię & omoium Martyrum, ibique ad calend. Nouembris instituit solennitatem omnium Martyrum. *Annoni.lib.4. cap. 4.* quę postea sub Gregor. 4. dicata est omnibus Sanctis, & ruoc in Fraocia recepta. *Sigeb.* tamen Romani hoc etiam nomine eam celebraot ex instituto huius Bonifacij. *Sigeb.* ac cessarũt dęmones io eo loco percutere Christianos. *Pramonst.*

Heduinum Anglię regem cohortatur ad fidem, refutans opinionem gentis de Idolis. *Beda.*

Propriam domum in monasterium vertit,& paterna prędia ei addixit. *Sabell. Ennead.8.lib.6.*

Hierusalem cepit Cozroe Persarũ Rex: Lignum Crucis dominicæ ex Caluaria in Persidem traostulit, illúdque io throno statuit aureo,& gemmis fabrefacto, cuius extrema superficies io similitudinem cœli circumagebatur. *Sabell.lib.6.Ennead.8. Blend.lib.9.dec.1.Sigeb. in Chro.*

Passim Christiaoos afflixit & expugnata Hierosolyma 90000. Iudæis trucidanda committit & Patriarcham Zachariam & oumerosam ciuium multitudioem secum abduxit. *Diac.lib, 18.rerum Rom. Zon.tom.3.* quos tandem à Syroë Cozroes superati & misere interfecti filio Heraclius recepit. *Ibid.*

Seuerus quispiam & Iohaon es Gerundensis Episcopus Arianos scriptis oppugnant.

Tritheitę & Tetraditæ è Seueri nascuntur secta. *Niceph.lib.18.c.45.* item Contobarditæ, Theodosiani, Agnoetę, Acepbali, Angelitæ & Conooitæ. *Ibid.cap.50.*

Gundimarus Hisp. rex voo prælio Vascooes, altero Romanos deuicit. Plurimas statuit leges io fauorem Ecclesiarum. *Ritius. Tarapha.*

HVMANA.

Sisebutus Hispa. rex trans fretum Gaditanum plures gẽtes regno suo adiecit. Item Vasconiam & omnes Hispanię ciuitates, quæ ad Romanos defecerant. Iudæos metu suppliciorum ad Christum compulit. *Dist. 42. de Iudæis.*

Ab eius tempore Romani in Hispania imperare desierunt. *Plat.*

Phocas libidini deditus cum sineret imperium à Persis, Huonis,& eorum rege Cagano vastari, ab Heracliaoo siue Heraclio Africæ pręside & Photio, cuius vxorem rapuerat, compreheosus ad exercitum adducitur, vbi

Anni Christi.		Anni mundi
	⁘ ⁘	
	69	
608	o S. BONIFACIVS 4. Valeriẽsis, Marsus, an. 6.	4696
615	mens. 8. dies 13.	4703
	Vacat mens. 7. dies. 15.	

Patriarchis.

Alexandriæ Theodosio, siue Theodoro, deinde Ioanne quinto Eleemosynario an. 10

Antiochiæ Anastasio 2. deinde Gregorio 2. an. 22.

Hierosolymis Isaacio siue Isicio, deinde Zacharia, an. 20.

Constantinopoli Thoma, deinde Sergio Monothelita, an. 23

Principibus.

Eisdem vsq; ad Heraclium haret. Monothelitam Imperantibus,& regnant.

Cozroe Persarum vigesimo secundo.

Zaham Æthiopiæ.

Viterico Hispaniæ vigesimo, deinde Gundimaro an. 2. Sisebuto Rege. Christianißimo an. 8. mens. 6.

CONCIL. *Romanum, Beda lib. 2. hist. cap. 4.*

LVCENSE. *Tom. 2. Concil. Bracarense.*

Anni Christi.

615 — 70

P S. DEVS DEDIT, siue Theodatus siue Dorotheus Romanus, an. *3.* menſ. *3.* dies 20.

618 — Vacat menſ. 1. dies. 16.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 5. Eleemoſinario.

AntiochiæGregorio ſecũdo.

Hieroſolymis Zacharia.

Conſtantinopoli Sergio Monothelita.

Principibus.

Heraclio Imp. an. 29.

Coſroë 2. Perſarum rege vigeſimo ſecundo.

Zabam Æthiopiæ.

Agilulpho Ital. Reg.

Lothario Franc. ſexto.

Siſebuto Hiſpaniæ vigeſimo ſecundo.

616 — CONCIL. *Antiſiodorenſe lib. Concil.*

Matiſconenſe. In vita Euſtaſij, 3. to. ope. Bedæ.

Francicum. Vincent. lib. 23. c. 102.

Anni mundi.

vbi ei milites brachia, pedes, denique exectis pudendis caput præſciderunt.

P EPISTOLAM dedit ad Gordianum episc. Hiſpaniæ contra eos, qui Paſchali die ſuos filios è Sancto Lauachro ſuſciperent. 1. *tom. Concil.* fuit eximia ſanctitate.

4703 — Iſidorus iunior Hiſpalenſis Epiſcopus, Leandri ſucceſſor & frater, Greg. Magni diſcipulus. *Sigeb.* Fulgentius Aſtigitanus Leandri frater. S. Columbanus Abbas, S. Lupus Senonenſis Epiſcopus. *Sabel. Ennead. 8. lib. 6. Sigeb.*

4706 — *in Chron. Plati.*

Iſidorus Hiſpal. præter multos alios libros, hortatu 80 epiſcoporum primus epiſtolarum pontificum Apoſtolicorum Clementis, Anacleti, Euariſti & cæterorum vſque ad Syluestrum decreta ſtudioſè collegit. *Ipſe in Prolog.*

Cuius ſtudium poſtea ſunt imitati Burgardus Epiſcopus Vuormacienſis, deinde Anſelmus Lucenſis. Mox Iuo Carnotenſis. Denique Gratianus.

Errant ergo Centuriatores, qui epiſtolas decretales Pontificum à nullo fide digno auctore citari ante Caroli Magni ætatem garriunt.

Hiſtoriam Gotthorum ab exordio Athanarici regis per 250 annos vſque ad quintum Suintillæ, .i. à Chriſti anno *369* vſque ad *626* condidit. Eccleſiam Hiſpalenſem 40. fermè annos rexit. *Alphonſ.* Collegium crexit Hiſpali, è quo multi inſignes & docti exorti ſunt. *Vaſæus.*

Ioannes Gerundenſis epiſc. Græcè & Latinè doctus. *Plati.* Secũdus, qui ſeruus Dei à ſanctitate dictus eſt, ſcribit libellum de Longobard. geſtis. moritur, quo tempore Slaui Iſtriam deprædantur. *Diac. lib. 4. c. 8 & 14.*

Aidanus Scotus apud Bedam.

S. Rupertus ſiue Robertus primò Vuormacienſis, poſtea Ratisbonenſis Epiſcopus, Theodonem ducem Bauariæ ad Chriſti fidem perduxit. Alij id referunt ad an. 537. vt antea.

Lupus à Lothario in exilium relegatus, in Auſtria ducem Boſonem Landegeſilum paganum cum exercitu ſuo baptizat, *Vinc. lib. 23. cap. 9.*

Coſroë Perſarum rex victus ab Heraclio omnes eccleſias Chriſtianorum in Perſide ſpoliauit, eiſque Neſtorianam hæreſim obtruſit, tantum vt Heraclio ægrè faceret. (Vnde ad hunc vſque diem Chriſtiani Perſidis, Aſſyriæ & vicinarum regionum Neſtoriani appellãtur, quorum Patriarcha ſedet Mozal ſiue Seleuciæ Parthorum) *Diacon. lib. 18. rerum Rom.* Coſroë autem ſublato Perſæ vltro ad veram ſentẽtiam, fidem & confeſſionem redierunt. *Bonfinius dec. 1. lib. 8.*

4704 — Quin & perſecutus eſt Coſroes Chriſti confeſſores immani crudelitate in Aegypto, Lybia, Alexandria, Carthagine. *Henric. Erphord. c. 55.*

HVMANA.

Heraclius contra Perſas profectus bello ſeptem annorum eos vicit. Syriam recepit, veteres imperij limites ſuper Euphratem reſtituit, Coſroem captum occidit, Dominicæ crucis partem, quam Coſroes Hieroſolymis expugnatis abſtulerat, reportauit.

Brunichildis Franc. regina poſt 10. reges morti traditos & infinitam vulgi multitudinem, in bello contra

Lotharium capta, quater fustibus cæsa, deinde pedibus & brachiis alligata equi ferocientis caudæ discerpitur ex omnium statuum sententia. an. 618. *Sigeb. Trittem. Gagui. Auentinus.* de quo supra in D. Gregorio.

Hoc tempore reliquiæ veteris Idololatriæ vigebant in Gallia. Vnde c. 1. Antissiodorensis sub hoc pontifice celebrati, Non liceat Vecola aut ceruolo facere (i. sacrificare, hodiè *Biche* & *Cerf* corruptè) neque diabolicas strenas facere. Nam Franci bestias vt numina colebant, *Turonens. lib. 2. hist. c. 16. pag. 70.* & de illis sacrificia exhibebant. *Greg. magnus in Registro lib. 7. epist. 5.*

Boso Laudegesilus dux Austriæ cum suo exercitu à Lupo in exilium relegato per Lotharium regem baptizatur. *Diac. lib. 4, c. 8 & 14.*

Ailfredus Angliæ rex Northumbranis imperãs Britones simul & Scotos perdomuit.

q PRIMVS Pontificum iussit aras & Ecclesias esse Asyla reis. *Plati. Sige.* Illud Honorius & Theodosius antea sanxerant. *li. 2 Co. De his qui ad Eccles. confug.* Hodie in Gallia non obseruatur.

Iacobitarum, Georgiorum, Theopascbitarum, & Armeniorum hæreses, quæ etiam nũc perdurant in Oriente. *Niceph. lib. 18, cap. 52. et 53.* Saltem nomen populis remansit. Erant autem hi omnes Monophysitæ, & omnes Sanctos patres reijciebant. *Niceph. lib. 18, cap. 52.* licet alij aliis crassius eandem hæresim tuerentur.

Iacobitæ porro non à Iacobo Apostolo, vt crassi Centuriatores tradiderũt, sed à Iacobo Syro nominati sunt, de quo multa *Niceph.*

Lignum Crucis domini victo Cozroë per Heracliũ à Persis receptum est. Hinc festum Exaltationis institutum.

S. Columbanus Scotus Angliam, Galliam, Italiam, Germaniam (cuius multos populos ad fidem primus an. 630 conuertit) partim per sese, partim per discipulos Monasteriis repleuit. Nam nullum adhuc sæculum tantam celebrium monachorum segetem protulit ad vsque Martellum & Pipinum per annos 150, principibus etiam vtriusque sexus ad hoc vitæ institutum confluentibus, vt Arnulpho episcopo Metensi, Aldigilo regis Dagoberti nepote, Gertruda filia Iettæ Pipini vxore, Iodoco regis Britanniæ filio, Carolomano Pipini regis fratre.

Præcipui autem Columbani socij & discipuli extitere Gallus, qui in Heluetia consedit. Ionas Romanus, Rinurichus siue Romaricbus, Leodegarius, quos consecuti sunt Arbogastus, Amandus & alij innumerabiles, qui sequentibus sæculis è Monasteriis ad Episcopatus extracti sunt, & reliquum Septentrionem conuerterũt.

Erant autem omnes Benedictinæ formæ. Nam Occidens vix vllos alios agnouit ante an. 1050, vt Oriens in hunc vsque diem non nisi Basilij sectatores, Meridies Antonij. *E Bruscio de Monasteriis. Theatro cõuersionis Gentium & Iona Abbate apud Bed. tom. 3.*

Nota Columbanum eiúsque discipulos, eo tempore cœpisse Septentrionis populos conuertere, quo Saraceni Christianas gentes cœperunt in Oriente peruertere. Nempè quando fides vno loco deficit, altero proficit.

HVMANA.

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	Hispalense 2. præside S. Isidoro cõtra Acephalos, qui duarum in Christo naturarum proprietatem negabant. Ioan. Magnus in hist. Got. lib. 16, cap. 19.	
	∴ ∴	
	71	4706
618	q S. BONIFACIVS 5. Neapolitanus, an. 5.	
623	dies 20.	4711
	Vacat dies 13.	
	∴ ∴	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Ioanne 5. Eleemosynario, deinde Georgio an. 10.	
	Antiochiæ Gregorio secundo.	
	Hierosolymis Zacharia.	
	∴ ∴	
	Constantinopoli Sergio Monothelita.	

Anni Christi.

Principibus.

623

Heraclio Imp. sexagesimo nono.

Cosroë Persarum rege vigesimo secundo, deinde Siroë an. *1.*

BELLVM PERSICVM.

Zaham Æthiopiæ, deinde Amida, an. *12.*

Adaluado Ital. R.

Lothario Franc. R.

Mahomète primo Saracenorum Rege, an. *11.*

Sisebuto Hisp. Mox Ricaredo 2. an. *1.*
Suintilla an. *8.*

r S. HONORIVS I.

623 Campanus, an. 12. mens. 11. dies 17. — 4711

637 Vacat an. 1. mens. 7. dies 13. — 4725

Anni mundi.

4711

HVMANA.

Arabes & Mahometani ab Hegira, cuius fuit initium anno Domini 621, quo homo perditionis Mahometes iura & leges dare cœpit, annos suos numerant. *Alphonsus.* Nam errant & Afri, qui eius principium faciunt anno Christi 591, vel 592, quo Mahometem natum putâti & qui anno 623, quo Mahometes primam expeditionem (quod sonat vox Hegiræ) suscepit pro religione. Eius regni annum primum orditur Isidorus Pacensis ab an. Christi 617, ex historiis Arabum. quod & nos in regum illius impij imperij successione recensenda sequimur.

Mahometes decênium regnauit in Arabia. Hinc Saracenorum nomen & origo. a 2, duobus prælijs conflixit contra Persas, Græcos, Aegyptios, & in omnibus ferè vicit. Moritur an. 17. Heraclij, cui in regno Arabum succedit Abubacar an. 3, deinde Homar, qui Persicum imperium è stirpe Cozroë rapuit.

Hegiram nô expeditionem, sed fugam Ioa. Leo Arabs interpretatur, in Africæ descript. quam ab anno Christi 592, orditur. Vnde & annus Christi 1592 Mahometia Hegiræ erit millesimus. Haud scio, num corruptè Hegira sit potius Astrologorũ Aera. Nam ab Astrologiæ deditis multa isti sumpserunt & corruperunt.

Cozroë ab Heraclio cum filio maiori interfecto, paruulus Chosroïa filius Siroë in Perside relictus baptizatus est, & ab Heraclio regno præfectus. *Ann. de reb. Franc. lib. 4. c. 21. & Paul. Diaco.* Intra annum crudeliter occisus, *Diac. lib. 18, Rom. & Rhegin. lib. 1 Chron.*

Occiso Coxroë & rebus Persicis compositis ex auctoritate Heraclij Syroïa factus est rex Persarum 23. Is regnum adeptus pacem cũ Romanis facit redditis captiuis & S. Cruce.

Siroë intra annum extincto magna in Perside confusio, indéque post decennium imperij interitus, Hormisda vigesimo octauo rege à Saracenis duce Homare oppresso.

Sisebutus rex Hisp. Iudæos coëgit Christum agnoscere ad 90 millia, aut suo regno excedere, regni sui 4, & Heraclij quinto. *Isido. In Etymolog. Ado.* Quod postea dicitur æmulatus Dagobertus Franc. *Vasæus & Paul. Æmy.*

Ioannes Cæsaraugustanus scribit de Ecclesiasticis officiis & solennitate Paschæ inquirenda. *Alphons.*

Sub. an. 624 Suintilla Ricaredi primi fil. primus Monarchiam Hispaniæ côsequitur, Romanis in totum pulsis. *Isid. Volatera.*

Ex hoc apparet non necessario filios Patribus successisse, sed eos qui à magnatibus & populo electi essent. Qui in 5 Conc. Toletano anathemate puniuntur, qui aliter ad regnum peruenissent.

In hunc censuram exercuerunt episcopi Hispani, in 4 Tolet. Nam eum excommunicant & sua ditione & possessionibus priuant.

Seuerus Barcinonensis vnus è 70 episcopis, qui leges Gotthicas in Hispania condiderunt, martyrio vitam finiit. *Vasæus.*

Sub 632 prima occasio odij Anglorum & Francorum ex immanitate Lotharij contra Saxones *Annal. Franc.*

r HORTATVR ad fidem Anglos gentiles, & Idola ostendit

Anni Christi, | Anni mundi.

ostendit non esse Deos. *Beda lib.2, cap.17.*

Eius tempore Mahometes falsa doctrina & aperta vi Christi cultorea turbauit.

623 — 4711

Eduinus rex Notibumbranorum Anglorum, à Paulino episcopo baptisatur. Eius bortatu Erpualdus rex Anglorum Cantuariorum Orientem versus, qui cum patre suo Rodoaldo à fide Christiana defecerat, denuo relicta Idololatria, vnà cum gente sua Christi fidem suscipit. *Guil. Nangiac. Sigeb.* an 627. post aduentum verò Anglorum in Britanniam an. 180. *Beda hist. Eccles. lib. 2, cap. 14.*

Prædicauit & in prouincia meridianæ Humbræ Anglicis idem Paulinis, eámque vsque ad mare conuertit. *Ibid. cap. 16.*

Occidentales quoque Saxones prædicante Berino, quem Honorius Papa miserat, cũ rege Cynigildo conuertuntur. *Beda lib. 3, cap. 7.*

Festum exaltationis S. Crucis Honorius inuexit in Occidentem. *Plati.* Nam à multis annis 14 die Septẽb. celebrabatur Hierosolymis. *Niceph. 8, cap. 29 & 50.*

Aereas tegulas Romuleæ ædis in D. Petri transtulit.

Is est, quem de hæresi Monothelitarum accusatum Adrianus Papa narrat: Vnde in 6. Syno. Constantinop. ipsius authoritas & testimonium à Monothelitis prætenditur, eius literas ad Sergium Constant. producentibus. & à Synodo damnatur act. 12, & 13. vt in septima, act. 6, Sed aliud est Romanum pontif. in sua persona hæreticum, & si quid est deterius, esse posse vel etiã fuisse, aliud in fidei iudicio & promulgatione contra fidem definire. Hoc posterius non potest. Nam ea est vis cathedræ, vt cogat bona & vera dicere, non bona facientes neque vere sentientes: nec sua docere, sed aliena permittat. *Aug. lib. 4 de doct. Christ. c. 27. & epist. 166.*

Deinde ei fortasse Monothelitæ, vt sunt omnes hæretici impostores, literas illas supposuerant, vt Iulio pontifici Eutychiani, auctore Leontio lib. de Sectis. Nam Honorius ab Heraclio obtinuit, vt Pyrrhus isto veneno imburus in Africam relegaretur. Vide Canum *lib. 6. de locis Theolog. c. vlt.* & primus pontificum Monothelitatũ errorem damnauit, ab eóque Heraclium Imp. abduxit. *Blandus lib. 9, Plat. Sabell. Naucl.*

Gandauos destructis aris Mercurij conuertunt Amãdus, Aicharius Nouionensis episcopus, & Landoaldus, Dagoberto rege diploma dante. *Iac. Meyer. in Chronico Flandriæ.*

Iudæos Dagobertus vel regno expulit, vel ad fidem adegit. *Aimon. lib. 4. cap. 22.*

Attrebatensem prouinciam Chilenus Scotus à Pharone episcopo Meldensi missus doctrina & miraculis clarus ad Christum perduxit sub Heraclio *Auent. lib. 23, cap. 17.*

Paulinus primus Eboracensis Archiepiscopus. *Polyd. lib. 4. Angli histor.* in quadã villa per 36 dies nihil quicquam egit, quam quod à summo mane vsque ad seram noctem, confluentem ex omnibus viculis & locis plebem Christi verbo instrueret, ac instructam in proximo flumine Gleni baptizaret. *Beda lib. 1, cap. 14.*

Cantabrigensis Academia in Anglia instituitur. *Polyd. lib. 5.*

Heraclius Iudæos omnes baptizari iussit aut exulare: idem

637 — 4725

Patriarchis.

Alexandriæ Georgio, deinde Cyro Monothelita an. 10.

Antiochiæ Gregorio Secundo, deinde Anastasio tertio Iacobita an. 20.

Hierosolymis Zacharia, deinde Sophronio an. 2. Modesto an. 2. Sophronio iterũ an. 2.

Constantinopoli Sergio Monothelita, deinde Pyrrho Monothelita an. 11.

Anni Christi. | Anni mundi.

Principibus.

Eisdem Imp.

623 *Adeser Persarum vigesimo quarto mens.* 7.

Sarabarra mens. 2.

Varanane septimo mens. 7.

Ormisda 3. an. 9.

∴ ∴

Amida Æthiopiæ, deinde

Sahan an. 2.

Azba an. 2.

Zahan an. 15.

∴ ∴

Dagoberto an.14. Franc. Re.

Mahomete Saracenorum, deinde Abubacar de genere Maho. an. 3.

Emer siue Omar an. 12.

Suintilla Hisp. vigesimo quarto, deinde Richimero an. 2.

Sisenando an. 4.

∴ ∴

626 *Toletanum 4. episc. 70. lib. Conc.*

637 *Aquiliense. Volater.*

4711

idem in Hispania per Sisibodum siue Sisebutum Reg. (conuersis 90000 Iudæis. Ado.) & in Gallia per Dagobertum Reg. fieri curauit. prædixerat enim Astrolngus quidam à circumcisis vastatum iri imperium. *Blond. lib. 9. Dec. 1. Æmil. lib. 1. Ann. lib. 4, cap. 22.*

HVMANA.

Arabes duce Mahometo, non acceptis stipendiis ab Heraclij præfecto, Damascum & Phœniciam occupant, in Christianos parcere falsis dogmatibus recusantes sæuiunt, & aliquoties copias Heraclij profligâres, à Romano Imperio, per Homarem Phœniciam, Syriam, Mesopotamiam, Armeniam & Aegyptum auellunt. Deinde etiam Persas, stirpe regia funditus excisa, sibi subiiciunt, & ad hunc vsque diem possident. Quotidie autem in his locis Christiani, nō aliter, quàm oues magno funere agmine mactati. *Diac. lib. 18. Simoneta lib. 1. epist. 4.*

Cyrus vltimus Alexandriæ Patriarcha, multum turbauit Ecclesias suo Monoth. errore, donec per Saracenos concessus fuit liber religionis vsus. Soluit quotannis 200000 denariorum summam pro Ægypti libertate eámque sic per triennium retinuit integram. Postea verò Heraclio conditionem detrectante tota Ægyptus in hostium manus deuenit. *Diac. 18. Rom.*

Postremo Heraclius à Saracenis victus, 150 hominum millia amittit, vnde morbo & tædio paulò post moritur regni anno 30. Ac fuit postremus Imp. ab exercitu Rom. elect. Nam post eum Impp. filiis suis imperij dignitatem quasi hæreditariam tradiderunt. *Francus in Chronico.* nisi quòd exercitus Absimarum elegit sub an. 702.

Aduersus Saracenos ex portis Caspiis eduxit copias, de gente sæuissima, quam Alex. Magnus ob immanitatem sui super mare Caspium inclusisse dicitur. *Otho. Phrysing. lib. 5, c. 9.*

Duxit fratris filiam Martinam, ex qua nascitur Heracleonas, qui, sublato patre Constantino, cū matre biennio non toto Imperium tenuit. Nam eos senatus cepit, matri linguam præscidit, filio nares, vtrumque in exilium in Capadociam misit, vbi in carcere mortui sunt. Hæ pœnæ secutæ sunt incestum, paricidium & Hæresim.

Sub an. Christi 630 Slaui auctore Samone, qui mercator è Senone vrbe Campaniæ Gallicæ ad eos venerat, ab Hungaris deficiunt, & Samonem post aliquot victorias regem creant, qui vbi in Carinthia iuxta Sauum & Drauum fluuios, 30 annis regnasset, successores reges per ordinem vsque ad Carolum Magnum reliquit Borutum, Rarastum, Chemanarum & Vualthurnum. *Appendix Greg. Turo. Annon. Bernardus Eugrenbuester lib. de Origine Bauarorum.*

Eodem Sangallensis vrbs in Heluetia ceu minore Burgūdia Gallo Columbani discipulo Cœnobiū illic cōdente, exordium sumit. *Munsterus. Brusch. de Monast.*

4714 634 (iuxta alios 639.) Heraclij autem 20, Homar post ereptam Romanis Ægyptum, Syriam omnem vsque ad Antiochiam & Euphratem, Mesopotamiam, Armeniam, bellum in Persas cōuertit, Orientisq; imperiū

4725 Romanorum bellis attritum, religione mutata ad Saracenos trāstulit, quorum ipse primus rex fuit & ad nostra

vſque tempora ſub eorum rege Sophi reliquit.

Hinc ergo Perſæ legem & imperium Saracenorum ſuſcipiunt Hormiſda 2 victo, de proſapia Artaxerſis, qui ante 413 Monarchiam eripuerat Artabano Parthorū regi. *Diaco.lib.18.* Sedem regni Babylonem conſtituunt, & ſuum principem Calipham nominant prouincias diuidunt inter præfectos Sultanorum nomine eis impoſito.

Itaque deinceps in hiſtoriis non legitur Romanos ſiue Chriſtianos cū Perſis, ſed cum Saracenis bella geſſiſſe.

Hic Hormiſdas biennio ante Turcas è regione Iaxartea ad ſe tuendum euocarat, perpetuo Aſiæ deindéque Europæ & Africæ inſortunio.

✻ SEVERINVS PAPA in eccleſia D. Petri pulcherrimum muſæum condidit. *Onuphrius.*

Clero viritim pecunias diſtribuit, Boniſacium quintum æmulatus. *Idem in vitis illorum.*

In pauperes largus. *Idem.* ab Iſaacio Italiæ Hexarcho confirmatus eſt.

Rotharis Longobardorum rex Arianus in omnibus ferè Italiæ vrbibus duas eccleſias & duos diuerſos antiſtites cōſtituit hęreticum & Catholicum, quæ quidem res toti Italię ferè exitium attulit. nam Ariani ſpiritu mendacij & cædium excitati non potuerunt à vi & ſeditionibus ſibi temperare, atque ita incautos noſtros partim trucidare, partim in inſulas fundere. Sic Breui tempore quinque epiſcoporum ſedes ſunt inſulanis acquiſitę Gradenſis, Heracliana, Torcellana, Metamanucenſis & Caprulana. *Sab. lib. 6, Ennead. 8. Blond. lib. 9. 1. Decad.*

S. Iſidorus inter quintum & ſextum concil. Toletanū m[illegible]ritur. *Vaſæus.* Inter polygraphos numeratur. Ex eius lucubrationibus decretorum maxima pars excepta eſt.

Hiſpaniarum reges, ne regiam ſedem conſcendant, priuſquam inter aliqua ſacramēta iurent, ſe nullum non Catholicum permiſſuros in ſuo regno degere. *In ſexto Toletan. cap. 3.*

Cyri Monothelitæ Alexandrini Patriarchę anno quinto.i. anno Domini 635. Alexandria & tota Ægyptus à Saracenis duce Haumare capta eſt. Is hęreſeon fructus eſſe ſolet.

Sequenti.i. 636 ab iiſdem Hieroſolyma, Damaſcus, & magna Syriæ pars Romanis erepta, & exinde Hieroſolymitanorum Patriarcharum ſucceſſio obſcura. Gręci quidem eos illic continuare perpetuo conati ſunt, at hic finis 64, quoniam, qui Sophronio ſexageſimo quarto proximè ſucceſſerit, neſcitur, niſi quod an. 759 Theodorus nominatur 787 Elias. 795 Ioannes. 802 Thomas. 1006 Oreſtes. 1088 Simeon. vſque ad terram Sanctam à Francis receptam 1100. Hodie 1583 Germanus appellatur.

Paulò ante Heraclius veritus, ne S. Crucem Mahumetani raperent eam de Hieroſolymis Conſtantinopolim tranſtulerat. Quam poſt aliquot ſecula à Balduino Venetis pigneratā, D. Ludouicus redemit, & Lutetiam tanquam regni Palladium importauit.

Poſt annos quatuordecim Alexandrina quoque ſucceſſio

Anni Chriſti.		Anni mundi.
637	73 ✻ SEVERINVS Rom. an. 1. menſ. 2.	4725
638	Vacat m. 4. d. 29.	4726

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anaſtaſio 3. Iacobita.

Hieroſolymis Sophronio.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eiſdem impp. & regnantibus.

Omare Saracenorum & Perſarum Miramolino. an. 12.

Zahan Æthiopiæ an. 15.

Hiſpaniæ Suintilla 2. an. 6.

Rothari Italiæ.

CONC. *Toletanum quintum Iſidoro præſidente, epiſc. 21.*

Et ſextum epiſc. 52. Ioan. Mag. lib. 16, ca. 18.

Bracarenſe. 2.

Anni Christi | Anni mundi

74

638 — ſ IOANNES 4. Dalmata an. I. menſ. 9. dies 9. — 4726

640 — Vacat men. 4. di. 13. — 4728

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anaſtaſio 3. Iacobita.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regn.

CONCIL. *Hieroſolymitanũ. Zon. Tom. 3. Diac. 18. Rom.*

Romanũ contra Monoth. Diac. Ibid.

75

640 — t S. THEODORVS I. ſiue Theodoſius Græcus. an. 6. menſ. 5. di 18. — 4728

646 — Vacat 1. m. di. 22. — 4734

Patriarchis.

Alexandriæ Petro an. 10.

Antioch. Anaſtaſio 3. Iacob.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita, deinde Paulo 2. Monothelita an. 10.

Principibus.

Heraclio ſexageſimo nono, Conſtantino 3. eius fil. 4. menſibus, Heracleona cum Martina matre an. 2. & Conſtante 2. Heraclij Nepote an. 27. (ſiue Conſtantino 4. ſiue Conſtant. 2. Nam varie appellatur) ex ordine ſucceſsionis Impp.

Omare Saracenorũ & Perſarum Miramolino, deinde Autumare ſiue Azoman ſiue Attuman, ſiue Hutman. an. 12.

Zaban Æthiopiæ.

ceſſio incomperta erit. Sic Antiochena poſt annos 131. vt ſuis locis annotabimus.

HVMANA.

Dagobertus templnm S. Dyoniſij ſolido argento texit, corpotibus ſanctorum trium ibi collocatis & additis &c. *Regino. Naucler. 2. volum.* multa alia monaſteria & eccleſias fundat, etiam in Germania, quę noſtris regibus ſemper erat vectigalis & obnoxia. primus Eccleſiis dat ex Domanio regio. *Naucler. Franc. Irenicus & Bruchius de monaſteriis Germaniæ.* Ei Indicail Britonũ dux fidem obſtrinxit. atque binc deinceps Britannia Gallica Franciæ regibus paruit. Slauos bello petit.

Vuindos, Sorabos (.i. Boëmos) Slauóſq; Idololatras vicit. *Sigeb.* Saxones, quibus tributum 500. bouni imponit. *Trith. de orig. Francorum.*

Sub Dagoberti regno, ſæpe à Paganis, Saracenis, Gothis & Vaſconibus irruptiones, factæ ſunt in regnum Aquitaniæ. *In geſtis Metenſium epiſt.*

ſ NONNVLLI hoc omiſſo nominant Bonifacium 4. Alij *vt Palmer. in Chron.* vtrunque.

Hic autem omnes captiuos Dalmatas & Iſtrios à Saracenis redemit theſauro Eccleſię. *Blond. 10, lib. 1. Decad.* Ad Scotos ſcripſit, Pelagianam hæreſin, quæ ibi rurſus vires ſumebat, & errorem eorum de Paſcbatis obſeruatione damnans. *Bed. de rat. temp.*

Tonantius Palentinus. *Alphonſ.*

638. Antiochia & reliqua Syrię pars à Saracenis occupata eſt Anaſtaſio tertio Iacobita Patriarchatum tenente. Audis iterum hereſum fructus. Necdum tamen illic notari deſiit epiſcoporũ ſucceſſio vſque ad an. 768.

HVMANA.

640 Alemannæ ducatu in plures principatus à Dagoberto Francorum Rege diſtracto Alſatienſis comitatus exurgit. *Munſterus.*

t LIBERALIS in pauperes. Adhuc populi & cleri electio fiebat rata, confirmatione Hexarcharum Italiæ. *Onuph.*

Omnes captiuos Dalmatas & Iſtrios à Saracenis redemit Theſauris Eccleſię. *Blond. lib. 10.*

Hic. i. 650. finis Alexãdrinorum Patriarcharum. Nam quis poſt Petrum quinquageſimum epiſcopum ſedem tenuerit, ob Saracenos, qui iam quindecim annis tenebant totam Aegyptum, incompertum eſt. Eam enim ceperunt an. 635.

Petrus, qui fuit à D. Marco quinquageſimus, pontificatũ ſuſcepit an. 640. & ſedit vſque ad 650. Nominatur interim an. 743. Coſmas, & 786. Politianus. Et 1203. Marcus, ad cuius rogata Theodorus Balſamon reſpondit, & 1315. Cyrus Athanaſius, cui ſuam in D. Dionyſiũ paraphraſim Pachymeres dedicauit. Et S. Seuerus, qui rituale liturgiæ & Sacramentorũ Aegyptiis Chriſtianis Syriaco idiomate & charactere dedit. Quod videtur contigiſſe mox poſt hanc Mahometicam tempeſtatem in captiuorum ſolatium. Nunc an. 1583 Syluest. qui propter curiam à multis annis in ciuitate Cairi iam reſident.

Talo Cæſarauguſtanus à ſeptima ſynodo Toleta. & Rege Romam mittitur, ad quærenda D. Gregorij Moralia. *Vaſæus.*

Carcombertus Rex Angliæ primus in Anglia Idola destruxit, Christianam fidem auxit, ieiunium quadragesimæ obseruari edixit. *Sigeb. in Chron. Iac. Meyrus.*

S. Eligius Gallus, Flandros à Bononia ad Obsturgũ vsque religioni adiunxit, circa an. 649. Denique hoc sæculo, quantum sudabat Satanas in Oriente & Meridie ad Ecclesias per Saracenos diruendas, tantum Deus ad alias per seruos suos ædificandas in Occidente & Septentrione. Nam tum Euangelio imbutæ sunt omnes ferè Occidentis & Septentrionis nationes & insulæ. *Hoc colligitur è Theatro conuersionis Gentium Mermanny & aliis Histor.*

Martinus Bracarensis capitula ex Græcorum Synodis collegit. Interfuit Hispalensi Concil. 2. *Tom. 2. Concil.*

S. Osualdus Scotorum Rex. Fasci. temp. S. Arbogastus primus Episcopus Argentinensis, Eutropius Episcopus Hispaniæ, & S. Reginulpha virgo in Gallia. *Plat. Sigeb.*

In Scotia & Anglia temporibus Heraclij Pelagiana hæresis reuiuiscebat. *Beda de ratione temporum.*

Atrebatensem prouinciam Chilenus Scotus à Pharone Episcopo Meldensi missus doctrina & miraculis clarus fidei addixit. *Anem. lib. 23, c. 17.*

HVMANA.

Saraceni Cæsaream Palestinæ septem annis obsessam cepere, & in ea septem Christianorũ millia trucidarũt, Syriam denique totam sibi subegerunt. *Æmil. lib. 1, Tyrius lib. 1, c. 1. Blond. lib. 6. Dec. 2. Sig.*

Contra eorum imperium soli Armenij, Iberi, Alani sese & Christianam religionem tuentur.

Secundo anno Constantis Hierosolymis templum, Homare Mabometis nepote Miramolino, extruere incipiunt. Sed cũ subinde structura collaberetur, suasu cuiusdam Iudæi, Crux, quæ in templo montis Oliuarum stabat, sublata est, & sic postea constitit ædificium. *Sophr. ad Sergium. Diac. lib. 21.*

Homar in singulis templis orationes fieri præcepit in mense Ramadan (Martio) & vt mensibus singulis totus Alcoranus legeretur, ordinauit. *Chronicon Saracen.*

Hierosolymis adorans à Persa interficitur anno 4. Constantis, Domini 647. Sigeb.

Manus & pes Mahometis in tẽplo ab Homar extructo Hierosolymis adorata sunt. *Æditum in Chron. Ioan. de oppido & Gigas.*

Iudicaël sub an. 645. regem Britonum se primus post Clodoueum magnum appellauit, Dagoberto postea assentiente. Nam eius maiores Comitum titulo fuerant contenti. *In histo Franc.*

V CONSTANTEM imp. à Monothelitarum errore abstrahere nititur, missis aliquot legatis, qui non modo nihil promouerunt, sed partim carceribus, partim exiliis, partim verberibus excepti sunt.

Quin & Martinus ipse fraude interceptus, lingua manuque trũcatus, in Thraciæ Chersonesum relegatur, vbi interiit. In Africa doctissimus vir Maximus cũ duobus discipulis aliisque episcopis, qui Synodo Monothelitas anathematizarant, pari supplicio afficiuntur. *Zonar. to. 3.*

Ita

Anni Christi.		Anni mundi.
	Rhotari Ariano Ital. Reg. *Dagoberto Franc. Rege septimo.* *Suintilla 2. Hispaniæ, vigesimo septimo, deinde Tulga. an. 2. Cindasuindo an. 16.* *CONCIL. Romanum contra Pyrrhum. Diac. lib. 18.* *Africanũ contra Monoth. Ibi.* *Byzacenum, siue Vezezanum in Africa.* *Proconsulare in Africa.* *Toletanum 7. episc. 38.*	
	76	
646	V *Martyr* MARTINVS I. Tudertinus, an. 6. mens. 1. dies 26.	4734
653	Vacat an. 1. m. 2.	4741
	Patriarchis. *Alexãdriæ Petro à Marco Euangelista quinquagesimo & vltimo.* *Antiochiæ Anastasio Iacobita. deinde Macario Monothelita an. 31.* *Constantinopoli Paulo 2. Monothelita.*	
	Principibus. *Constante 2. Heraclij nepote hær. Monothelita Imp.* *Zahan Æthiopiæ, deinde Gabez, an. 21.* *Azoman Saracenorum & Persarum Miramolino.* *Rothari Ital. R.* *Dagoberto deinde Clodoueo 2. (aliis Ludouico I.) an. 17. Franc. Reg.* *Cindasuindo, Hisp. 29.* *CONCIL. Later. epi. 150. cõtra Paulũ Const. Theodorum, Cyrum Monothelitas. commendatur ab Agathone in quadã decretali ad sextã Synodũ. Plati. Blond. 9. dec. 1.* *Tolet. octauum episc. 55. siue 59.* *Nonum episc. 16.* *Decimum episc. 17.*	

Anni Christi. | | Anni mundi.

77

653 x EVGENIVS I. Rom. an. 2. mens. 9. — 4741

657 Vacat. an. 1. mens. 1. dies 8. — 4745

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Constãtinopoli Paulo Monothelita, deinde Pyrrho iterum menses 4. Petro an. 2. menses. 3.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Azoman Persarum & Saracenorum Miramolino, deinde Halim filio Abitalif. an. 5.

Gabez Æthiopiæ. an. 21.

CONCIL. *Cabilonense. 1. in quo prohibitum ne vlla essent mancipia in Galliis.*

∴ ∴

∴ ∴

657 ∴ ∴ — 4745

Ita Martinus delatus est Constantinopolim per Pellurium Imp. Cubicularium. Indéque quòd nollet Paulo Constantinopolitano Monothelitæ communicare, in Chersonesum deportatus moritur in exilio, vbi multa illic edidisset miracula.

Post mortem etiam claruit miraculis. *Rhegino lib. 1. Diac. lib. 19.*

Osualdus Nordimbrorum Anglorum rex Mercios, eorum rege trucidato, fidem Christi suscipere coëgit, Pictos regno Anglorum subdidit. *Sigeb. in Chron.*

Cunctis Britanniæ populis imperat.

Sophronius vltimus Hierosolymorum episcopus nominatur, quod eo pontifice vrbs venerit in Saracenorũ potestatem. *Diac. lib. 18.*

Theodiscus Græcus Hispalẽsis factus archiepiscopus, aliquot S. Isidori libros in odiũ fidei corrupit & in Arabicam linguam conuertit. Hinc ab Archiep. depositus ad Arabes se contulit, & eorũ sectam amplectitur. Cuius facinoris detestandi causa primatus Hispaniæ ab Hispalensi ad Toletanam Ecclesiam transfertur. *Tudit. Vasæus.*

Ex actis Concilij 8 Toletani Comites videntur fuisse maioris dignitatis, quàm duces. Nam sic scribitur. Ella Comes & Dux. Faudila Comes & Dux.

HVMANA.

647. cum Dagoberto mortua est regum Franciæ primæ stirpis gloria & magnitudo. Inde enim orta est potentia & authoritas magistrorum palatij, maximè per quendam Ebroinum sub an. *666* palatij præfectum, regibus deinceps pueris vsque ad Pipinum. *Annal. Francorum.*

Azoman siue Attumã à Mahomete quarto regnante, multum Romanũ Imperiũ decreuit, magna Mahometanorum imperio accessione facta. *Vasæus in Chron. Hisp.* A suis iste interficitur. *Ibid.*

Saraceni maximam partem Aphricæ, & Rhodũ cum vicinis insulis classe occupant, Siciliam vastant, Europam inuadunt, cognito Orientalis & Occidentalis ecclesiæ dissidio. Rhodi Colossum, qui *1360* annos steterat, deiiciunt. cuius ære nongentos camelos onerarunt.

Postea Cyprum vastant, Aradum insulam inhabitabilem reddunt, in Isauria, 150 millibus hominum interemptis, quinque millia capiunt. Deinde pacem cum Imp. faciunt in annos duos. *Paul. Diac. Sigeb. Blond. 9. Dec. 1. Sabel. Ennead. 8. lib. 8.*

Anno *650.* incipiunt Boëmorum chronica, ac ferè Polonorum. *Dubrauus, Aeneas Syluius, Cromerus.* postquam Alexandria, Antiochia, Hierosolyma, id est, Syria & Aegyptus periissent. Nã inde deinceps Orientalium Christianorum historiæ erunt obscuriores omnia Saracenis illic occupantibus.

x DECREVIT vt episcopi carceres haberent ad delicta clericorum punienda. *Volater. & Suppl. Chron.*

Vir fuit multæ humanitatis erga omnes, & religionis amator eximius. *Plat. Sabel. Diac. lib. 21.*

Acer contra Impp. & alios Monothelitas. *iidem.*

Cindasuindus rex Hisp. restaurat Ecclesias per hære-

Anni Christi. 657

Rodoaldo & post eum Ariperto Ital. Reg.

Clodoueo Franc. rege octauo, Lothario 3. an. 4. & Hilderico 2. an. 14. ex ordine success.

Cindasuindo Hispaniæ vigesimo nono, deinde Recesuindo an. 12.

CONCILIVM Romanum episc. 100. Bracarense 3. episc. 10. Anglicanum 1. Sigeb, Bed.

671

Anni mundi. 4745

christianici professionem erupisse, argumentũ aliquod captãtes attribuendi Apostolico principi, quod de Maomete & Maometanis prædixit D. Ioãnes. An iniquitatis mysterium potuit exprimere Vitalianus, qui totus sanctitati & reformandis Ecclesiis intentus erat, qui sanctissimus ab historicis nominatur, qui apud eosdem regulam ecclesiasticam ac rigorem (vt mos erat) omnibus modis conseruat, qui denique Doctrinam de Trinitate & de Filio Dei eiúsque sanctissima persona atque naturis, cum sui capitis periculo, tuetur ac defendit?

Vin' ergo Caluinita impie, qui Vitalianum tam bonum sanctúmque fuisse doles, intelligere, quorsum illo hominis numerus *666.* in Apocalypsi cap. 13 notatus pertineat; Primùm est numerus non annorum Christi, sed hominis (sic enim habet Iohãnis litera) nempè numerus est Maometis veri Antichristi, vel certè regni eius fundatoris, qui sic Græcè scriptus, *μαομέτης* (forma παρισπάριδος, hic sapientia est, qui habet intellectũ cõputet numerũ bestiæ) præfinitè summam hanc absoluit. Deinde vt sit annorum à Christo numerus, quando tu id vis, certè eò tempore, non per Romanum pontificem mysterium iniquitatis in apertum erumpere potuit, qui totus pro Deo diuinísque rebus aduersum Imperatorum & populorum hæreticorum impressiones stabat, sed per Saracenos, siue Maometanos, quos corpus Antichristi constare docuimus. Tum enim isti magno Vitaliani pont. gemitu Siciliam, Cyprum, maris Mediterranei insulas omnes vastabant, Italiæ imminebant, Christi legem ex Africa exturbabant, suam impietatem vbique per Asiam & Africam constituebant, in Europam introducere moliebantur. Denique terram sanctam proculcabant, templo Salomonis in suæ sectæ fanum (Mosquedam vocant) verso, magno Christianorum omnium terrore atque scandalo. Consule Sophronij ad Sergium epistolam, *P. Diaconũ, Sigeb. Blond. Sabellicum, locis superius citatis.* An nõ hæc tã scelerata Antichristi facinora certa anni circumscriptione multò antè designari merebantur, ne electi turbaremur, & vos reprobi refutaremini?

S. Berta abbatissa & martyr. S. Niuardus Archiepiscopus Remensis. *Sigeb.* Elogius Nouionensis, Lampertus Traiectensis, Florentius Argentinensis, Claudius Archiepiscopus in Burgũdia, Cæsarius Arelatensis, Theodorus Cantuariensis episcopi sancti & docti. apud Græcos Simon Metaphrastes.

HVMANA.

Constans, cum Romam transferre imperij sedem studeret, ingressus iter incidit in Saracenorũ manus cum quibus infeliciter dimicat vix fuga elapsus, in Siciliam, vbi à quodam satellite situla strangulatur.

Nempe Deus Romam semel Christianorum pontifici (Sic enim loquitur Eus. in chronico) desponsatam, non esse amplius imperij terreni locum, sed sui & ecclesiastici ostendere voluit.

4759

Annus 660. Saracenis appellatur Alema .i. congregationis, quia tunc eorum potentia in vnum coaluit mortuo Alhatem Halim filio.

A primo anno Clotarij reg. qui fuit Christi 662 vsq; ad 750 regnum Franciæ gubernatum est per Ebroinum & sequentes maiores domus, solo nomine Regis penes filios regum remanente, qui domi morabantur, luxui indulgentes, & semel tantum in anno visi à populo ad Calend. Maij in conuentu publico Lutetiæ, vbi sedentes in solio, salutabantur, & salutabant, obsequia & dona accipiebant, & aliis rependebát. Denique abhinc reges Francorum vsque ad Pipinum Caroli Magni patrem per annos ferè 90 è solita fortitudine degenerantes solo nomine regnarunt nihil dignum regibus suscipientes. *Sigeb. in Chronic.*

Saraceni an. 668 duce Muhania Gizid expulsis Vandalis & Romanis Africam occuparunt.

z ADEODATVS siue Theodatus leprosum osculádo sanauit. Quod alij Agathoni tribuunt, *Martin. in Chronico.* Apparentibus multis tristibus signis in cœlo & aëre, quibus futuri motus, præsertim Turcici, qui cesso Constant. secuti sunt, denunciari videbantur, publicas preces fieri quotidie constituit. *Sabell. Ennead. 8, lib. 6.*

Vir religione & omne comitate præditus.

Finnanus Lindisfarnensis episc. *Beda lib. 3. histor. c. 26.*

Vvilfridus, qui disputationibus & libris Anglos induxit ad repudiandam Scotorum consuetudinem, de celebrando Pascha & Catholicam suscipiendam. *Beda.*

Hildefonsus Toletanus episcopus, S. Eugenij successor, Isidori discipulus rege Recinsuido Pelagianos & Heluidianos scriptis oppugnat. *Ioan. Mag. lib. 16 Goth. hist. cap. 21.* Res quoque gestas Gottorum, Vãdalorum, Alanorum, Sueuorum ab anno quinto Suintillę regis, vbi finem fecerat B. Isidorus, vsque ad decimum Flauij Recinsuidi, persequitur. *Michael Carzansa in eius vita.*

HVMANA.

Hildericus Franc. rex à Satellite quodam aulico Bobilone, quem ipse ligatum ad stipitem flagellari præceperat, in venatione, vna cum vxore prægnante pugione est confossus. *Paulus Æmyl. Annon. lib. 4, cap. 44.*

Constantinus 4 à patre 10 partem imperij suscipitur. Mezentius à militibus, creatus Imp. Constantio interfecto, non multo pòst occiditur, & Constantinus 4 solus imperat an. 17.

Picti coniunctis copiis cum Scotis & Britonibus se ab Anglorum iugo liberant. *Sigeb.*

Galli passim scholas habuerunt, quas Angli imitati similes apud se multas aperiunt. *Beda lib. 3, cap. 3 hist.* Sigebertus Anglorum Orientalium rex an. 630 paulò antè Cantabrigię & aliis regni sui partibus idem cœperat. *Ibid. & Polyd. li. 4, hist. Ang.* Ita à Gallis ad Anglos & Scotos literæ manarunt, non contrà.

Saraceni an. 672 Alexandriam soluunt & in Sicilia Syracusas occupant, & diripiunt. Deinde Thraciam pedestri itinere & nauibus ingressi vastár, obsessa etiam Constantinopoli, sed tandé repelluntur, igne marino à Callinico inuento, classibus exustis & 30 millibus eorum cæsis. *Diac. Sigeb.*

In Africam irrumpunt & 80 millia captiuorum ducunt. *Diac. lib. 19.*

Recesuindus Hisp. Rex pius Catholicæ fidei cultor, sacra-

Anni Christi.		Anni mundi.
	79	
671	z S. ADEODATVS Romanus monachus,	4759
675	an. 4. menses 2. dies 5. Vacat mens. 4. dies 20.	4763
	Patriarchis. *Antiochiæ Macario Monothelita.*	
	Constantinopoli Thoma secúdo, deinde Ioanne 5. an. 4.	
	Principibus. *Constantino 4 (iuxta alios 5.) Pogonato, id est, Barbato an. 17. Imp. septuagesimo quarto.*	
	Moabia siue Mahomete Saracenorum & Persarum Miramolino sexto.	

Anni Christi.

Gabez Aethiopiæ, mox Iacob & Dauide fratribus an. 3.

Grimoaldo Ital. reg.

Hilderico 2. Franc. reg. decimo.

Recesuindo Hipaniæ trigesimo, deinde Bamba an. 10.

CONCIL. Herudfordianũ in Anglia, cuius acta apud Bedam lib. 4, cap. 5.

Toletanum 11. an. 4. Bamba, octodecim annis post decimum.

Bracarense 3.

80

675 — ∴ DONNVS *I. siue Domnus, siue Donnio* Ro. an. 5. menses 5. dies 10.

680 — Vacat mens. 2. di. 16.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Constantinopoli Ioanne 5. deinde Constantino an. 2.

Principibus.

Eisdem Impe. & regnant. Deinde apud Saracenos & Persas Zizis, siue Hirid Moabiæ F. an. 3.

Arma Aethiopiæ an. 14. mens. 7. d. 7.

81

680 — * AGATHO Sicul. monachus an. 2. menses 6. dies 15.

684 — Vacat an. 1. mens. 5.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita. deinde Theophane an. 5.

Constantinopoli Theodoro an. 2. Georgio an. 2.

Anni mundi.

sacratum literatum studiosus. *Isid. Pacens.*

Bamba eius successor religiosissimus reformauit io Taletano cõcil. fines episcopatuum Hispaniæ & Galliæ Gotticæ, multáque notatu digna gessit. *Vasæus.*

Ab eo Hildericus Nemausensis comes Galliam Gotthicam totã per rebellioоem abduxit & Iudæos io patriam reuocauit. Cui se adionxit, Francorum & Vascooum auxiliis pecuoia redemptis Paulus quidam Græca origine & perfidia, quem Bamba ad alterum expuguandum miserat. Vterque dedit pœnas, rebellibus ciuitatibus receptis &c. *Vasæus ex Iuliano Toletano, qui de hac coniuratione librum scripsit.*

∴ DONNVS schisma Rauennatis ecclesiæ composuit, eámque iampridem contra sedem Apostolicam tumultuantem obtemperantem reddidit. *Sabel. Ennead. 8. lib. 6.*

Sub eo Syoodus Constantinopolitana conuocatur, sub Agathone incipit, sub Leone 2. absoluitur.

4763 — Teudius & Pelagius quidam ex Gallia Gotthica in Hispaniam Heluidij insanum dogma spargunt. *Rodert. Tolet*, Refutantur ab Ildephonso, asserta multis modis D. Virginis puritate & festis io eius honorem institutis. *Idem Vasæus.*

HVMANA.

4768 — Ao. 676. ducentæ septuaginta naues Arabum, quæ ad Hispaniæ littora appulerant, & maritima omnia fœde vastabant, misso Bambæ exercitu igni conflagraruot. *Vasæus.*

Misiam Bulgaribus, populis Sarmatiæ, Cõstant. Imp. bello coactus concedit habitandam, anouo etiam tributo promisso. *Diaco. lib. 19. Rom.* Hinc ab anno 680 Chronici regnum Bulgarorum ordiuntur.

Mardaitæ cõtra Saracenorum irruptiones Libanum occupant, ad quos multi captiui, & serui & indigenæ cõfluunt. *Zon. tom. 3. Diac. lib. 19.*

An. 678. Callioicus architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos profugus ignem in aqois ardentem, siue marinum, siue Græcum, qui nullo præter quàm aceti liquore extinguitur inueoit. Eo vsi Romani Saracenorũ naues exusserunt. *Sigeb. Zon. tom. 3.*

* Sanctitatis nomine celebris, leprosom obuium osculo saoauit. *Plati.*

Nouum Romanę ecclesiæ ærarij officium instituit. *Onuphrius.*

4768 — Imperatore remisit pecuniam, quę tytaonicè solebat extorqueri à Rom. pontificibus, pro sui pootificatus cõfirmatione. *Sigeb.*

4772 — Concilium Constantinopolitaoum finitur sub Iustiniaoo Rhiootmeto, collectis 227. episcopis in eius palatio, qui dicebatur Trullus. Ibi recoociliatę sunt Ecclesia Latina & Græca. Ita tameo, vt Gręci, cum Rom. pontificem voiuersalem Papam appellarent & appellandum faterétur, Constantinopolitanum vniuersalem (ooo quidam Papam, sed) Patriarcham inscribere non desierint. *Ex dinalibus, sacris & aliis horum temporum epistolis.*

Eius authoritate statutum fuit, vt imagioes sacræ Diuorum in templis haberentur, & in aliqua veneratiooe

essent, vt-pote quæ imperitioribus loco essent sacrarum literarum. *Polyd. lib. 6, cap. 13.*

Notat Platina in eo errorem Monothelitarum magis auctoritate veterum Theologorum, quàm sacræ Scripturæ testimoniis explosum fuisse.

Octaua paschę anno 681. Iohannes Portuensis Papæ legatus Constantinopoli coram Imp. & Patriarcha & plebe in templo S. Sophię missam Latinè celebrauit. *Beda de rat. temp.*

E Bibliotheca Constantinopolitana Constantinus patribus in sexto concilio gener. libros antiquorum patrum, quos petebant, deprompsit. *Beda de Rat. temp.* In ea opera DD. Ambrosij, Athanasij, Ioannis Constant. Cyrilli, Augustini, Leonis, Basilij, Gregorij, Dionysij, & Hilarij extitisse apparet ex actione 8. eiusdem concilij. *Et Antonino Tit. 13. cap. 4. §. 7.* Georgius Diaconus eius erat custos siue chartophylax.

In Rom. Bibliotheca ingens etiam erat librorũ multitudo. *Io. Mag. Gottica hist. lib. 16, cap. 20.*

Cæsarea Persica regina circiter an. 683. vna cum marito & 40 millibus Persarum Constantinopolim venit ac baptizata est. *Rhegino lib. 1. Platina. Sabell. Ennead. 8. lib. 6.*

HVMANA.

Circa hæc tempora ignis ardens excogitatus dicitur à Callinico architecto Syro, vulgus vocat *Feu Gregeoys.* Hunc igni sub aquam facto naues Saracenicæ, quę ad Bysantium dimicatum venerant, conflagrarunt. *de quo paulo ante.*

Bulgari gens Scythica Pannoniam & Thraciam inuadentes, post victum Imperatoris exercitum, consensu ipsius magnam Thraciæ partem occupant, rege ipsorũ Bathia. *Sigeb. Blond. lib. 9.* conuertuntur per Cyrillum. *Sabel. Ennead. 8. lib. 6.* Primum tum cœpit Bulgarorum nomen celebrari à Bolga fluuio Linonię, nõ longe à Moscouia. Hinc ab an. 630. Chronica Bulgarorum ducũtur.

Bamba Hisp. rex Vascones, Nemausenses & Narbonẽses & ducẽ Biterrensem domat & in Gallia res Gothorum superat & naues Saracenorũ 270. ad litus Hispaniç applicantes partim cepit, partim perdidit. *Ioan. Mag. lib. 16, c. 22.*

Ei deinde vitam monasticam professo per annos 7. per tyrannidem succedit Eringius, excluso Theodefredo Recesuinthi regis F. iusto ac legitimo hęrede. *Vasæus Chro. Hisp.* Ca. tamen 1. concilij 12. Toletani Eringius, dicitur à Bamba electus, antequam se vitę monasticę consecraret.

a EX EIVS decreto pallia gratis tribuuntur Archiepiscopis: licet quotidie baptizare: Osculum pacis in missa instituitur. *Plati. Volater. Suplem. Chron. Fasciculi temp.*

Sergium, qui postea extitit pont. cum sub diuersis põtificibus sese laudabiliter gessisset in multis ecclesiasticis officiis, Cardinalem presbyterũ Ro. Eccl. constituit *Anton. Tit. 13, cap. 1. §. 6.*

Grçcè & Latinè linguę fuit peritissimus. Acta synodica sextę Constantinopolitanæ ex Grçco in Latinum vertit, Musices gnarus fuit. Nam Psalmodiam composuit, & Hymnos ad meliorem concentum redegit. *Plat.* Paupe-

Anni Christi.		Anni mundi.
683.	*Principibus.* *Constantino 4. Pogonato Imp. septuagesimo quarto.* *Zizit Saracenorũ & Persarum Miramolino an. 3.* *Maula 6. mens.* *Atma Æthiopiæ* *Pariatito Ital. Reg.* *Theodorico an. 14. Franc. vndesimo.* *Bamba Hispaniæ, trigesimo primo. deinde* *Eringio an. 7.*	4772
	CONCIL. *Heldifeldense. Anglicanum 2. contra Monothelitas, cui interfuit Ioãnes Abbas iussu Agathonis.* *Romanum 125. contra eosdem, Ino.*	
	Sextum generale concilium Cõstantinopolitanum 3. Episcoporum 351. vel 289. præsente imp. in Trullo pro duabus volũtatibus in Christo, contra hæresim Monothelitarum: & contra Patriarchas Antiochiæ. Alexandriæ & Constantinopolis. Nam nulla protulit decreta nisi ad fidem pertinentia (8. Synod. interprete Anastasio.) Cui in locum Agathonis præfuerunt Ioãnes Diaconus, Theodorus & Georgius presbyteri & Ioannes Portuensis Episc. Lib. Conc. Plati. Paul. Diac. lib. 18. In eo damnantur Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Theodorus omnes episc. Constãtinop. Macharius, Stephanus, Polychronius, Anastasius. *Conuocatũ est sub Domno, ceptũ sub Agathone, finitum sub Leone 2.*	
	82	
684	a S. LEO 2. Siculus mens. 10.	4772
686	Vacat m. 11. d. 21.	4774
	Patriarchis. *Antiochiæ Theophane.* *Constantinopoli Theodoro iterum an. 3.*	

Anni Christi.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant. Zizit siue Hirid, deinde Muthar an. 6. Persarum.

CONCIL. *Toletanum 12. lib. concil. anno 1. Eringij regis.*

∴ ∴

∴ ∴

83

686 b S. BENEDICTVS 2. Rom. mens. 10. dies 12.

687 Vacat m. 2. di. 15.

Patriarchis.

Antiochiæ Alexandro 2. an. 16.

Constantinopoli Theodoro iterũ deinde Paulo 3. an. 7.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Muthar, deinde Maruã & Abdala simul Saracenorum & Persarum Miramolinis.

CONC. *Gallicanum. Sig.*

84

687 c IOANNES 5. Antiochenus. an. 1.

688 Vacat mens. 2. di. 19.

Anno mundi.

4774

4775

4775

4776

Paupetum studiosus. *Idem.*

Sub eo Constantinop. concilium absoluitur. Cui in cetero Gratiani, vt & septimo etiam Generali aliquot canones attribuuntur, qui in exemplaribus Græcis nõ habentur.

S. Iulianus Pomerius episcopus Toletanus, è Iudæis otiundus. *Ipse lib. 3 contra Iud.*

Bamba Hispaniæ tex habitu religionis & summæ tõsuręaccepto signo, Eringium pro se regem creauit. *ca. 1. Synod. 12 Tolet.*

S. Damianus Ticinensis. *Diac. lib. 18.*

Maildulphus, Scotus, qui Græcæ & Latinæ linguæ scholam apud Aoglos aperit.

HVMANA.

Eringius initio regni leges Gotthicas recognouit, & à S. Isidoro institutas nomine suo euulgauit, oe Ecclesię nomine forum iudiciale agi videretur. *Lucas Tudensis, Vasæus.*

Quo tempore Muthar tegnauit in Perside, Abdala in Aegypto & Arabia an. 2. & Maroan in Sytia mens. 9.

b IMPATRAT ab Imper. vt non expectato ipsius vel Exarchi Rauennensis consensu, pontifex Ro. à Clero & populo electus, statim verus Christi Vicarius proclamaretur. *Naucler. Volater. & Suppl. Chron.*

Misit Chilianum in Germaniam, qui primus in Franconia verbum Dei sparsit, abolitis Idolis. *Herman. Gigas.*

Magnis sumptibus multa templa restituit. *Honorius in vita eius. Plat.* Eruditionis & Sanctimoniæ nomine cõmendatur.

Iulianus Toletanus librum responsionis suæ fidei vel suo, vel omnium Hispanię pręsulum nomine ad Benedictum 2 mittit, in quo affirmabat tres in Christo substantias, Verbum, corpus & animum, & alia quędam. Quę cum omnia Benedictus improbasset & Iulianum ad tetractandum nuncio adhortatus esset, in conc. 15 Toletano biennio post explicauit, & absolutus est. *Vasæus ex actis Concilij & Roderico Toletano.*

HVMANA.

Maula Arabum rex tertiam partem tributi omnibus remisit, eo sexto mense mortuo regnum Arabum in Maroan & Abdalam diuiditur. Ex qua dissentione per 4 fermè anoos regnum cędibus & bellis deformatur. *Vasæus.*

Maroan, vt vires sibi cõtra riualem compararet, Constaotino Pogon. in aonuũ tributũ, auri pondo tria millia, seruorum bonestorum & equorum totidem pollicetur, quę per nouem annos soluta sunt. *Idem & Isidorus Pacensis.*

Floret bellica laude Terbellis Bulgarorum dux, cui & Coostantinus Heraclij F. & Iustinianus Rhinotmetus tributarij fuerunt. *Suidas in Bulgaris.*

Bochanus Turca sub Iustiniaoo Imper. (hunc puto intelligi) Bosphorum expugnauit. *Idem in voce βόσπορος.*

c HIC PONTIFEX iura ecclesiæ Rom. in episco-

porum consecratione, quæ Archiepiscopi sibi passim vsurpauerant, restituit. *Onuphrius.*

Fuit in pauperes valde liberalis, & apud Constantinum obtinuit, vt in Sicilia censua, qui non sine onere à subditis exigebatur, penitus remitteretur. Scripsit libellum de Pallij dignitate. *Plat. Honor. Naucl. gene. 21.*

Statuit, vt Roma. Pont. ab Ostiensi, Portuensi, & Veliterno episcopis in ecclesia Saluatoris ad Lateranum, consecraretur, *Volater.* qui mos durat etiã hodie, cum antea tantum duceretur ad Cathedram D. Petri, vt ei paulisper insideret.

Ioan. Bergomensis episcopus magnæ doctrinæ & sanctitatis vir. *Diac. lib. 6, cap. 3. Long.*

Theodoricus consilio Ebroini maioris domus synodum episcoporum cogit, in qua multos vt indignos priuat episcopatu, alios mittit in perpetuum exilium. *Sigeb.*

HVMANA.

An. 687 Abdala Saracenorum rex moritur, aut saltem regno expellitur. Iam Maroan fuerat eiectus ab Arabibus, offensis annuo tributo, quod Pogonato pollicitus fuerat. *Vasæus.*

Habdimelech Arabum siue Sar. rex pace cum Iustiniano in 10. annos confirmata, contra Mustar in Perside & Saidum in Mesopotamia an. 687 bellum gerit, & illis interfectis recuperat Persidem, deinde Mesopotamiam, Armeniam, Hircaniam. *Diac. 19. Beda de ratione temp.*

Facta cum Saracenis pace Africa à Iustinia. recuperatur. *Ibid.*

Iustin. anno septimo pacem soluit adiunctis 30 Slauorum millibus cum duce Nebulo, & primo congressu vincit, sed Slauorum duce pecunia corrupto, qui ad Arabas cum 20 millibus transfugerat, postea vincitur, vnde reliquos vna cum liberis & vxoribus præcipites agit in mare, in Nicomediæ finibus. *Ibid.*

Sabbis patritius cognita Romanorum clade Armeniam Arabibus tradit, quibus etiam interior Persis, nomine Cerasa, subiicitur anno Iustiniani 8. *Ibid.*

Apud Francos bella contra Austrasiorum Regulos Martinum & Pipinum incentore Ebroino, Theodorico rege, in quibus primum enitere cœpit nomen Carolorũ, quos posteriore sæculo reges & Impp. Francia habuit. *Blond. lib. 16. Dec. 1.*

Pipinus à Theodorico lacessitus, collecta Francorum exulum manu, vicit, & Maior domus per totam Fráciam constituitur. *Trithem. Æmilius.*

✱ CONON Pap. moriturus Clero & singulis vrbis monasteriis & sacris ædibus legauit pecuniam, quam coaceruarat. *Naucler. Gener. 23.*

Impetrauit vt Brutij, Lucani & Siculi multis oneribus leuarentur. *Plat.*

Tempore Theodati pontif. in clerum Romanum cõscribitur. Deinde ob doctrinam & virtutem, S. Susannæ presbyter cum titulo eius loci creatur, florente Beda ob religionem & sanctitatem Venerabili.

Gotbertus fertur fuisse primus princeps Christianus in Germania, & baptisatus à S. Chilliano, qui propterea vna cum Ditomanno & Colomanno piis sacerdotibus transfossus est, per cognatos Gorberti. Conon Papa bos in Ger-

Anni Christi		Anno mundi
688	*Patriarchis.* *Antiochiæ Alexandro secundo.*	4776
	Constantinopoli Paulo tertio.	
	Principibus.	
	Eisdem Imp. & regnant. & Iustinian. 2. (iuxta alios 3.) Iuniore an. 10. cogno. Rhinotmeto, ab amputato naso, septuagesimo quinto.	
	CONCIL. *Toletanum 13. an. 4. Eringij.*	
	Schisma 6. PETRVS Archipresbyter Ro. ecclesiæ, sedit aliquot dies in schismate contra Theodorũ Papam creatum: sed vtroque exacto suffectus est Papa Conon.	
688	85 ✱CONON, siue CVNO, Thrax, ob vitæ probitatẽ dictus Angelic. *Sab. Enn. 8, lib. 6.* mens. 11. dies 3.	4776
689	Vacat m. 2. di. 23.	4777
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Alexandro 2.	
	Constantinopoli Paulo 3.	

Anno Christi.		Anno mundi.	
	Principibus. Eisdem Impp. & regn.		in Germaniam miserat. *Sigeb.*
			Vuesphali hoc quoque tempore fidem arr p'ečluntur, docentibus Eualdo Albo & Eualdo Nigro, eadem martyribus, *Fasciculus temp.*
	Abdemelec Saracenorũ & Persarum Miramol. an. 20.		Andoenus episc. Rhotomagensis, miraculis claret. Scripsit librum de anima Dagoberti regis Francorum. Moritur an. *690. Vinc. lib. 23, 84. Trith. de Franc.*
			HVMANA.
	Arma Æthiopiæ.		*690.* Abdemelec siue Abimelec f. Mutuam occisis Muthar & aliis tyrãnis solus regnauit an. 16, cum antea in Syria regnasset 21 an.
	Eringio Hispaniæ. trigesimo secundo.		Leontius imperium inuadit an. *3.* quo expulso Tyberius 3 ab exercitu eligitur, mens. 7, sed paulò post Iustinianus restituitur an. *6.* duobus istis è medio sublatis.
	CONCIL. *Tolet. 14. episc. 17.*		d HIC PP. QVATVOR festis Annunciationis, & Hypapantæ Domini, Natiuitatis, & Assumptionis Beatæ Mariæ virginis, letanias assignauit, & statuit, vt inter communicandum, Agnus Dei &c. cantaretur à Clero. *Sigeb. in Chron.*
	Schisma 7. THEODORVS R. E. presbyter contra Paschalem R. E. Archidiaconum creatum P P. sedit dies aliquot, vtrisque pulsis creatus est Sergius.		In Sacrario magnam portionem ligni Dominicæ crucis reperit, quæ in Basilicam Constantinianam translata adorari cœpit. *Regino lib. 1.*
			Rauennatis exarchi suppetiis sese contra Zachariam protospatarium, à Iustiniano missum, tuetur. *Diac. lib. 6, cap. 4 de Longob.*
			Bella ciuilia inter Longobardorum principes. *Blond. lib. 10 dec. 1.*
	86		
689	d S. SERGIVS patria Antiochenus an. 13. mens. 8. dies 23.	4777	Saxonum quidam fidem Christi suscipiũt. *Plat.* Nempe insula Vecta. quæ sita est contra medium Australium Saxonum & Geuissorum interposito Pelago, cum Cedualda Geuissorum rege, qui quartam partem regionis eius sacerdotibus tradidit. *Beda lib. 5, cap. 7 hist. Eccl.*
702	Vacat m. 1. di. 20.	4790	Sergius eum Romam profectum baptizauit. *Ibid.* vbi moriens omnes suas opes in diuinum vsum testamento erogauit. *Bonfin. li. 8.*
	Patriarchis. Antiochiæ Alexandro 2.		Misit Vuillibrodum ad Frisonum gentem conuertendam. *Plat.* alios ad Anglosaxones. *Idem.*
	Constantinopoli Paulo tertio, deinde Callinico an. 12.		Eualdus Albus & Niger apostoli Saxonum in Saxoniam proficiscẽtes altare portatile, aliáq; vascula semper secum tulerunt. *Ibid. c. 11.*
			Gotthi anno *693* ab Arianismo liberati ad veram ecclesiam reuertuntur. *Sigeb.*
	Principibus. Iustiniano 2. vsque ad Leonem 2. siue Leontium Imp. an. 3.		Adelhelmus Anglicus scribit varia, & epistola ad Etheruntum Occidentalium Anglorum regem Anglos reprehendit, quòd non imitarentur Romanam de Paschate celebrando consuetudinem.
			Cedualda siue Codialdus Saxonum rex Romæ moriens, omnes suas fortunas in diuinũ vsum ex testamento erogauit. *Bonfin. lib. 8.*
	Abdemelec f. Mutuam Saracenorum & Pers. Miramalino. an. 16.		Pipinus Rahadum Phrysiorum ducem vicit & Villebrodum genti episcopum dedit an. *694. Sigeb.*
			Iudæi, qui in Hispania superioribus regum temporibus baptizati fuerant, an. *694.* non solum Christianismũ maculant, sed & contra regem Egicam regnúmque conspirant, vnde omnibus suis rebus nudantur, cũ vxoribus & filiis per cunctas Hispaniarum prouincias disperguntur, & seruituti perpetuæ subiiciuntur. *E Conc. 17. Tol. c. 8.*
	Arma Æthiopiæ, mox Zittahana an. 12.		Liberi eorum à septimo anno nutriendi Christianis traduntur & in matrimonium dantur, ne infidelium patrum semitas iterare possent. *Ibid.*
	Partaritho Ital. R.		

HVMANA.	Anni Christi.		Anni mundi.
Egica ter cum Francis varia victoria pugnat. *Lucas Tudensis.*		*Theodorico Francorum vndecimo, Clodoueo 3. (siue*	
Iustinanus cum patriarcham & alios ciues Constantinopolitanos trucidari mandasset, à Leontio per insidias captus, naso priuatur & ad Chersonam relegatur, cum an. imperasset 10, *Disc.lib.19*, an. *696.Sigeb.* In hoc Heraclij progenies defecit. *Pomponius Latus.*	689	*iuxta alios Ludouico 2.) an. 7, & Hildeberto an. 18. per success.*	4777
Successit Leontius an. 3, quo tempore Africa, quæ sub Imperatorum Orientis iure à Iustiniano magno capto Vandalorum rege Gilimere & Vandalis ad internecionem cæsis, omnis imperio Orientali restituta fuerat ab Arabibus Saracenis eripitur & ab eis ad nostra vsque tempora in plures regulos distincta possidetur. *Onuph. in Rom.imperio.*		*Hispaniæ Egica an. 15.* *An.684.Conc.Tolet. 15. episcoporum.61.*	
Exercitus à Leontio deficit & Absimarum Imp. designat, qui Leontium, Constantinopoli per proditionem occupata, naso priuat & in monasterium concludit. *Ibid. Zon.tom.3.*	702	*An.693.Toletanum 16.* *694.Toletanum 17.* *ANNVS Dom. DCC. quo Arabes incipiunt subiare Hispa-*	4790

niæ & Occidentalibus Europa regnis, donec intra 12, aut 14 annos traiecto freto Gaditano eam ferè totam subiicerent, illic diu regnantes, regia sede nunc Corduba, nunc Toleti constituta.

SEPTIMO *sæculo continuata est doctrina ab hæreticis impugnata.* Missa *Seueri Alexandrini, Isidori, lib. de diuinis officiis, Mozarabum, Ioannis Cæsaraugustani de Eccl. officiis.* Veritas Eucharistiæ, sacrificium, Transubstantiatio. *Cæsarius hom.5, Isidorus lib.de Officiis, citato August.lib.6 Originum, cap. 18. Seuerus Alex.patriarcha in Liturgia.* Primam iustificationem esse ex mera gratia. *Concilia Toletana 6,7 &c.huius Centenary. Cæs.hom.38.* Iustificationem conseruari, & augeri bonis operibus. *Cæs. hom.2,4,12,15,16,18,23,26,34,35,38. Isidor.lib.2 de summo bono c.2 & 5 lib. de Numero tract.de tribus. Adelmus epist.ad Geruntium reg. Conc 4. Tolet.c.5* Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ *Conc.Tolet.4,c.5. Conc. Tolet.11 & 12. Isidor. de summo bono c.23, lib.6, Originum, siue Etymol. c.18. Seuerus Alexand.de ritibus Baptismi & sacra Synaxis.* Claues, Absolutio. *Isid.lib.6.Etym.& alib.* Confirmatio, Chrisma & alia sacramenta. *in precibus siue rituali S. Seueri Alex. Isidor.lib.6. Orig. siue Etym.c.18.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Isid lib.de officiis, Sacrificium pro defunctis ab Apostolis primo traditum demonstrat illic dimittenda esse peccata & purgatorio igne purganda. Ioan. Eleemosynarius apud Vincentium lib.22, c.110. Missa Mozarabum. Cæsarius Arel.lib.1. & 1 co.3 prolixè Simon Metaphrastes in historiis Sanctorum. Seuerus Alex. in Liturgia & aliis eius precibus. Iulianus Toletanus li.1 Prognosticon, c.20,21, & lib.2, c.10,19,20,21,22.* Pœnitentia & eius partes. *Cæs.homil. 1,6.&c. Isidor.lib.2 .de summo bon.cap.13, & lib.6 Ori.cap.18. Cabillonense conc.c.8, &c.* Inuocatio & auxilia Sanctorum. *Missa Mozarabum. Liturgia S. Seueri Patriarcha. Simon Metaph. in Sanctorum hist. Ildelphonsus de virgine. Concil. Cabillonense Constantinus Imp.tom.2.conc.pa.402. Isid. de officiis & passim alibi.* Imagines *in sexta Synodo œcumenica an. 682 Constantinopoli habita, citante Polyd. Virg.lib.6.c.13 è quibus item reliquorum capitum fides confirmatio prolixè deduci potest. Cætera iidem & cæteri huius sæculi scriptores prolixè confirmant, vt satius sit lectores ad eorum opera remittere. De quo contra se testimonium ferunt Centuriatores cent.7, cap. 2 de loco & propagatione Eccles.col.23.sparsim, cap.3 de Persecutione & tranquillitate Eccles. sparsim col. 45, c.4 de Doctrina, ex professo col.108, quæ hanc continet inscriptionem, Inclinatio Doctrina complectens peculiares & incommodas opiniones, stipulas & errores doctorum & col.seqq. cap.5 de hæresibus sparsim col.121. prout ipsi sunt cordi. Per totum cap. 6 de ceremoniis & ritibus Ecclesiæ col.133, & seqq. Per totum cap 7 de Politia & Gubernatione Eccles. cap.8 de Schismatibus, cap.9 de Synodis col. 251. per totum ferè cap. 10, de doctoribus col. 461, & seqq. Sparsim de martyribus de Miraculis. Huc facit, quòd ex instituto multi hac tempestate scripserunt de hæresibus, item contra Tetraditas, Mahometem, Lampetianos, Iconomachos, & alios, quorum erroribus isti imbuuntur. Adde totius huius centuriæ Synodos. nam hæ contra istos planè militant. Adde & historicos. Nam etiam hi cursum Eccles. secundum nos tunc fuisse declarant.*

Anni Christi. | Anni mundi.

OCTAVUM SÆCULUM.

87

702 e M. IOANNES 6. Græcus an. 3. menſ. 3. — 4790

705 Vacat m. 1. di. 19. — 4793

Patriarchis.

Antiochiæ ſede vacante an. 40.

Conſtantinopoli Gallinico.

Principibus.

Abſimaro, Tiberio 3. an. 7. Imp. ſeptuageſimo ſeptimo.

Abdemelec Perſarum & Saracenorum Miramolino.

Iacob Æthiopiæ an. 4.

Chuniberto Ital. Reg.

Hildeberto Franc. R. decimo tertio.

Egica Hiſp. trigeſimo tertio, deinde Vitiſa an. 7.

88

705 f IOANNES 7. Græcus an. 2. menſ. 7. di. 17. — 4793

707 Vacat m. 3. — 4719

Patriarchis.

Antiochiæ vacante ſede.

Conſtantinopoli Callinico, deinde Cyro an. 6.

e QVIDAM ſcribunt huoc Martyrio obiiſſe. *Faſcicul. temp.* Multo ære ab Hiſulpho Beneuentorum duce abductos plurimos Chriſtiauos è Campania redemit. *Regino lib. 1.*

Palmerius in Chron. inter hunc & Sergium collocat Leonem quendam Pontificem Rom.

Anno 702 mortuo Alexandro ſecundo ſedes Antiochiæ vacat an. 40. Saracenis comitia prohibeotibus vſque ad 742.

Haymo & Strabus fratres doctiſſimi. *Sigeb. Plat.* qui & Bedæ fratres habiti ſunt. *Volater.* Tritbemius eos facit recentiores annis multis.

Beda Chronica ſcripſit ab orbe cond. ad an. 700 vſque.

Monachorum inſtitutor factus multos poſt ſe reliquit doctiſſimos diſcipulos, qui docendi ad tempus tenuerunt officium. Nam hinc deinceps laudabilis illa in Anglia cœpta coosuetudo in ſingulis penè mooaſteriis per alias prouincias fuit, babere ſcholas, quibus non ſæculares homines, ſed Monachi moribus & conditiooe præficiebantur ornatiſſimi, vel de alio monaſterio euocati quando aptus domi non habebatur, qui non ſolum in diuinis literis, verū etiam in humanis & ſæcularibus eruditiſſimi haberentur. Sic Sigebertus Gemblacenſis monachus multo tempore in cœnobij Sancti Vincentij Metenſi mooachorum præceptor, ſic Strabus monachus Fuldenſis in Hirsfeldio, Notgerus S. Galli in Stabulano, Albious mooachus Anglicus in Fulda, Milo S. Amandi in Corbeia. *Tritemius in chro. Hirſang.*

704. Friſij bello à Pipino ſeniore cum Rabodo eorum rege ſubacti cum adhuc idololatræ eſſeot, chriſtianos ſacerdotes audire coacti ſunt.

Valafridus carmine & proſa illuſtris. *Tritbem. Hedio. lib. 6, ca. 22. hiſt. Eccleſiaſt.* Benedictus Biſcopius. Egbertus *Sigeb.*

HVMANA.

Primus dux Venetorum ſub Abſimaro an. 703, electus eſt Paulus Anazar Heraclienſis, anno ab vrbe cood. 252 Chriſtophori Gradenſis coosilio & ſuaſu. *Sabel. Ennead. 8, lib. 7.*

Egica Vitiſam filium in Galliciæ oppido reſidere voluit, quaſi eſſet Sueuorum rex, ipſe verò Gotthorum. *Vaſæus, Lucas Tudenſis.*

f CELEBRATVR ædificandi, ſacrandi, & ornandi templa & cœmeteria ſtudio.

Aritbhertus Rex Longobardorū Alpes Cottias iam dudum collatas vſq; ad Genuā S.R.E. ſed multis annis à Longobardis rege Rothari occupatas, huic pontifici reſtituit, diplomate aureis literis ſcripto. *Guil. Nang. Blond. 10 dec. 1. Beda, qui iſta viuebat ætate, lib. de rat. temp.*

Saraceoorum 200 millia cæduntur in Syria ab Heraclio Abſimari Imp. fratre. *Sabell. Ennead. 8, lib. 7. Diacon. lib. 20.*

HVMANA.

Ægyptij ſub Tyberio ab imperio recedunt & regem, qui Caliph dictus eſt, eligunt. *Gaſiarus in epitome.* Sara-

ceni Lybiam & Africam planè occupant, cum à Bellisario primi Iustiniani duce recuperata, Vandalis expulsis, annis 17n Romano imperio paruisset. *Plat. in Ioanne sexto.* Paulò post sub Iustiniano 2 Arabum principes Vlid Syriam, Masalmas Tyrannium vrbem, Ahas Romaniæ multa uppida, Mučtan Ciliciç vrbes expugnant. *Diac. lib. 20.*

Iulianus Tingitanç Mauritaniæ præfectus ob stupratam filiam à Roderico Hispaniæ rege, Saracenos in Hispanias immitit. *Io. Gotthus li. 16, c. 27.* Qui paulò post Rodericum cū filio occident, vtrinque 70000 hominū intereuntibus. Regnum autem illic instituent diuisum in tria Cordubanum, Hispalense & Cartaginense nouum, ibique Vuestgottohorum regnū extirpabunt, (cum ante 346, ab Hunnis ex Scythia eiecti ibi, an. 256 duminati essent,) Leonis Imp. tertio Christi 720. *Ibid. & Sigeb.*

Remansit Vuesgotthis Aquitania, sed post decem annos inde per Carulum Martellum expulsi sunt.

Astures & Cantabri, in Gallicia, vt olim contra Gothos, ita nunc quoque contra Saracenos se tutati sunt, nouo rege creato Pelagio. *Ritius de reg. Hisp.*

Ita Saraceni, dum Impp. & principes Christiani intestinis bellis inter se pugnant, Africam & totam Hispaniam (exceptis solis Cantabris & Asturibus) quā circiter 800 an. tenuerūt, duce Ahdimara, occupahūt. *Naucl. Blond. lib. 10. Dec. 1. Æmil. lib. 1. Plat. in Ioanne 6.* Sigebertus id accidisse ait, sub Greg. 2. Eam calamitatem Beda prædixit & versu deplorauit, reges Christianos principésque adhortatus ad bellum contra istos Dei hostes suscipiendum. Prædicens etiam Romani imperij imminentem ruinam, & Saracenorum in Gallias irruptionem. *Platin.*

* VITISA REX Hisp. flagitiosus pontifices veritus, ne ob suas libidines & stupra populum à se abalienarent censuris ecclesiasticis, edixit, vt quot quisque sacerdotum vellet aut posset, vxores vel concubinas domi aleret, nève constitutionibus pontificiis obtemperaret. *Vasæus è Luca Tudensi & Roderico Tolet.*

Per speciem pacis omnes ciuitates Hispaniæ præter Toletum, Legionem & Africam muris nudauit, metum alicuius rebellionis conscientia suggerente. *Idem.*

Ecclesiarum priuilegia & prærogatiuas violat, Iudęos reuocat, & eos maioribus immunitatibus, quam quibus Ecclesia gaudere solet, donat. *Idem.* His gradibus deuolutum est regnum ad Saracenos. à Roderico regno orbatus Cordubæ miseram vitam traxit. *Idem.*

Saraceni siue Arabes in Armeniam sese magnis copiis infuderunt. Iustiniano aliquoties fœdera rumpente, magnam stragem inter Christianos ediderunt.

Damasci quoque Vlid rex Arabum Christianorum templum diripuit, & vetuit in posterum scribi codices Græcis literis, sed tantū Arabicis. *Diac. lib. 20 rerū Rom.*

Picti ad Catholicā Paschatis obseruationem sub Naithano rege adducuntur an. 709. *Sigeb. & Bed. lib. 5 hist. c. 22.*

Denique per hoc sæculum fides proficit & deficit pro diuersitate locorū. Iam Ægyptus & Africa à Saracenis vastatæ sunt, & ecce quasi fides volasset, ad populum paganum peruenit. *Fascic. temp.* Nam regiones & insulę Europæ & Asiæ boreales, vt audies, religione imbui latè incipiunt.

Anno Christi.		Anni mundi.
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Abdemelec Saracenorū & Persarum Miramolino, deinde Vlich. an. 7.	
	Hispaniæ Vitisa. an. 7.	
	89	
707	* SISINIVS siue Zosimus, siue Sosinus, siue Sigenius Antiochenus Syrus, dies 20.	4795
707	Vacat m. 1. d. 18.	4795
	Patriarchis.	
	Antiochiæ vacante sede.	
	Constantinopoli Cyro.	
	Principibus.	
	Iustiniano 2. imperium recuperante an. 6.	
	Iacob Æthiopiæ.	

HVMA-

Anni Christi. | Anni mundi.

90

707 — 4795

g CONSTANTINVS Syrus an. 7. di. 20.

714 — 4802

Vacat m. 2. di. 10.

Patriarchis.

Antiochiæ vacante sede.

Constātinopoli Cyro, deinde Ioanne sexto Monothelita & Iconomacho an. 2. mens. 6.

Principibus.

Iustiniano 2. septuagesimo septimo. Philippo seu Philippico Bardanio, siue Bardesane Monothelita, & Iconomacho an. 2. Imp. septuagesimo octauo.

Vlid. Saracenorum & Persarum. an. 9.

Iacob Æthiopiæ, deinde Constantino. an. 28.

Ariberto Ital. Reg.

Hildeberto Franc. rege decimo tertio, & postea Clodoueo 4.

Roderico Gotthorum regum in Hispania postremo & trigesimo quarto an. 4.

CONCIL. *Romanum pro imaginibus retinendis contra Philippicum primum Imperatorē Iconomachum, qui & excommunicatur Abbas Vsperg.*

HVMANA.

In angulo Italiæ circa forum Iulium Istri seu Slaui incursiones an. 706 faciunt. *Sigeb. Sabel. Ennead. 8, lib. 7.* A Pennone duce foroiuliano tandem vincuntur, & postea pax cum eis agitatur. *Diac. lib. 6. Long. c. 3.*

Iustinianus adiutus Bulgaris imperium recuperauit, Leontium truncatis naribus in monasterium inclusum & Absimarum perfotum vinctos duci iussit, & prostratis corā se colla calcauit, deinde eis capita præscidit. *Zon.*

g HIC PP. STATVIT ne populus Romanus Philippici hæretici Imperatoris nomen, aut chartam, aut figuram de more susciperet. Vnde nec eius effigies in ecclesiam introducta est, nec nomen ad Missarum solennia prolatum. *Diac. lib. 18. Bed de temp. Zona. tom. 3.* Liberalis in pauperes fuit & in fame trienni Romæ infinitos aluit. *Sigeb.*

Iustinianus Imper. de peccatis suis pœnitentiam agens Constantinum Rom. Pontificem in Nicomediam ad se vocans honorificè suscepit ac remisit; quem prostratus humi pro suis peccatis intercedere rogans, absolutionem & communionem consecutus (*Beda de ratione temp.*) eius pedes primus Imperatorum exosculatur, & cuncta Rom. Eccle. priuilegia renouat. *Diac. lib. 18. Plat. Blond. lib. 10, Dec. 1. Æmil. lib. 2. Supplem. Chron.* Volumen quod contra Romanæ ecclesiæ ritum scripserat ad Ioan. pontif. corrigendum vel etiam delendum destinauit. *Sigon. lib. 2 Italia.* Constantino pont. cuncta Ecclesiæ priuilegia & donata renouauit. *Bed. lib. 1 de Rat. temp. Regino lib. 2.*

HVMANA.

Iulianus Roderici præfectus in Tingitana prouincia, vt se de rege vindicaret, quod ipsius filiam vitiasset, Saracenos ex Africa euocat, qui eam nuper post subactam Aegyptum occupauerant. *Ioan. Mag. vlt. lib. c. 30.*

An. 708 iuxta Rodericum Toletan. iuxta alios 713. Muza Africæ præfectus iussus ab Vlicb Saracenorum & Pers. Imperatore (Miramolinum ipsi vocant) 12 millia Saracenorum Iuliano dat, duce Tarif Strabone, qui Hispalim muris nudatā, & aliquot vrbes diripit, simul cum tota Bætica & Lusitania. Paulò post, dum alij affluūt & per octo dies esset pugnatum, vniuersa Gotthorum nobilitas cecidit, & tota Hispania in ditionem Saracenorum venit ad Pyreneum vsque, præter Astures & Cantabros. i. Gallitiam. *Vasæus, Paul. Æmilius.* biennij spatio. Quo bello ceciderunt vtrinque 700 hominum millia. *Ibid. Ioan. Mag. qui & post an. 714 contigisse ista scribit.*

Bellazim Muzæ filium illic regem præficiunt, diúque regnant regia sede nunc Cordubæ, nunc Toleti cōstituta.

Tria paulò post constituunt regna. Primum Cordubæ. alterum Hispali, Tertium apud nouam Carthaginem, vsque ad Ferdinandum tertium, qui an. 1216 Toleto, Corduba, multísque aliis recuperatis Saracenos in Bæticam compulit. i. Granatam & Malacam, quę prius sub Cordubæ regno fuerant. Vnde etiam eiiciūtur an. 1492 à Ferdinando vltimo. *Ibid. Ioan. Magnus.*

Iulianus Barbaris proditionem laudantibus, nō proditorem, miseram mortem in vinculis obiit, vxore eius lapidibus obruta & filio è turri Septemsi præcipitato. *Vasæus è Ferd. Name.*

h BLONDVS nominat hic Stephanum quendam 2. Sed eruditè refutatur à Nauclero genet.24 conuenienter Bedæ, Diacono, Adoni, Sigeberto & act. 1. Nicenæ ſecundæ.

Inſtituit, vt in Quadrageſima feria quinta ieiunium & miſſarum ſolennitas fieret. *Sigeb.*

Sub Sergio Papa Romanæ Bibliothecæ fuerat cuſtos. *lib. Pontif.* Vtraq; lingua eruditus. Quin & aliquot libros ſcripſit.

A liberalitate in reparandis publicis ædificiis, mœnibus, & templis, à caſtitate, ſapientia, ſanctitate commendatur. *Marianus, Bergomenſ. & alij.*

Eccleſiaſticorum dogmatum fortiſſimus propugnator. Eius tempore Tyberis ſe per vrbem infudit magna eius pernicie. Extant aliquot eius epiſtolæ ad Thuringos, Saxones, Germanos, qui propter paganos fidem deſeruerant.

Leoni 3. Imp. ſacras imagines tollenti Italicum Imperium, quod de Lõgobardis ſupererat, eripuit an.729.

Orientalibus deſtitutus auxiliis à Carolo Martello Pipini iunioris poſtea regis patre opem contra Longobardos Romam vexantes obtinuit. Quæ res ſemel cœpta, cum Longobardici regni excidio finiit. *Anaſtaſ. Biblioth. Diac. lib. 6, c. 11 & 13.*

Germano Conſtantinopolitano Grecè ſcripſit de proceſſione Spiritus ſancti è Filio, eam comprobans ex Ambroſij, Auguſtini, Hieronymi & aliorum Latinorum patrum monumentis. Quaſi erroris per Photium deinceps in apertum erupturi ſemen tunc aliquod eſſet in Græcia. Vt etiam è Damaſceno, qui huius Germani collega fuit, colligi poteſt lib. 1 Orthod.

Gnoſimachi non modo profanam, ſed & diuinã omnem eruditionem ſuperuacaneam eſſe docent. *Damaſ. lib. de hæreſ.*

Artemius Imp. Romano pontifici per literas & legatos denuntiauit ſe Catholicam fidem & ſextæ Synodi decreta amplecti. *Diac. lib. 20 Rom.*

Germanum præſulem Cizici Conſtantinopolim trãſferri procurauit. *Ibidem.*

Poſt imperium trium annorum ſacris initiatur.

Theodoſius cum annũ vnum imperaſſet, Leoni Iſauro volens ceſſit.

Leo Imp. cum duobus conſecutis Conſt. Copronymo & Leone Iuniore, ſanctis imaginibus bellum indixit, vnde triſtes turbę in Eccleſia exortæ ſunt. Nam Oecumenicum profeſſorem in Conſtantinopolitano collegio, cum duodecim collegis, quòd nollent approbare ſuam ſententiam de delendis imaginibus, vna cum libris noctu igni ſubiectis combuſſit. *Zon. to. 3.* Et multos clericos & laicos afflixit. *Diac. lib. 21 Rom.*

Bezer patricius, qui Leonem inflammauerat, vt cõtra imaginum propugnatores ſæuiret, ab Artabaſdi exercitu haſta traiicitur. *Diac. lib. 22 Rom.*

Gregorius ergo pont. Leonem anathemate ferit, monet omnes orthodoxos ne eius mandato pareant, vectigalia Italos ei dare vetat icto cum Francis fędere. Ita deſerto Imperatore ob peruerſam illius opinionem, pacem cum Francis fecit, cum prius ſæpe dediſſet operam, vt eum per literas ab odio Dei reuocaret. *Zon. tom. 3.*

Germania inferior prędicationibus S. Bonifacij (vulgò Vvne-

Anni Christi. — *Anni mundi.*

91

714 h GREGORIVS 2. 4802

Romanus an. 16.

730 menſ. 9. 11. 4818

Vacat m. 1.

Patriarchis.

Antiochiæ ſede vacante.

Conſtantinopoli Ioãne ſexto Monothelita & Iconomacho, deinde Germano cõfeſſore an. 14. menſ. 5. di. 7.

Anni Christi. 714

Principibus.

Philippico Bardanio septuagesimo octauo.

Anastasio 2. cogn.

Artemio an. 3.

Theodosio Adiramiteno an. 1.

&

Leone 3. Isauro Iconomacho an. 24. ex ordine successionis Impp. Orient.

730

Anni mundi. 4802

gò Vvnefrii) missi à Pontifice Rom. fidem Christi recipit: & ille Bonifacius fit primus Archiepisc. Moguntinus. *Plati. Sigeb. Sabel. Ennead. 8, lib. 7.*

Quidam Syrus multos Iudæorũ seduxit, dum se Christum falsò assereret, an. 722. *Plat. Diac. lib. 21.*

Vvestphalia & Phrisia regiones per S. Vvilibrordum auspiciis Martelli fidem Christi suscipiunt. *Sabel. Ennead. 8.*

Philippicus Imp. ob hæresim & persecutionem Orthodoxorum breuitate Imperij & cæcitate multatus est. *Diac. lib. 20. Zon. Tom. 3.* Factus Imperator ab exercitu aduersus Chersonem, qui à Iustiniano defecerat, misso, Iustinianum & eius filium Tyberium ab ara abstractos interfecit.

Quidam Tybetius in Tuscia se imperatorem venditat, sed Greg. a missis copiis eum occidit, & caput Constantinopolim mittit. *liber Pontif.*

HVMANA.

Saxones duce Cerditio circa hoc tempus in Britanniam, quæ postea Anglia dicta est, veniunt. *Gassarus in Epitome.*

Terram Matuatiorum deuastant. *Ado ætat. 6.*

In Romano Imperio apud Constantinoplim Imperatores quidem erãt, sed ipsi intestinis pariter, & externis, præsertim Saracenicis bellis attriti, parũ valebant. Quare in Italia depositis Exarchi magistratibus singulæ ferè ciuitates sibi proprios duces crearunt, atque ita sub decem dynastis Exarchatus durauit an. 175. *Sabel. 8. lib. 8. Blon. lib. 1 Dec. 2. Platina. 170 sub Stephano.* Hinc deinceps multa & diuturna Italorum inter se & cum Græcis bella, vsque ad Pipinum & Carolum.

Sic etiam in Francia reges erant, sed parum auctoritatis in administratione regni habebant. *Vsperg. in Chronico. Ottho Phrising. lib. 5, c. 16.* Eam vehementer afflixerunt bella Caroli Martelli cum regibus Francorum Raginfredo & Chilperico, & Saracenis ab ita in auxilium accersitis. *Ado ætat. 6.* Ab an. 718, ad 739. *Sigeb.*

Annis 718, 719, 720. Saraceni in Thraciam duce Zulemone cum classe 300 nauium traiiciunt. *Sabell. Enn. 8. lib. 7.* aut octingentarum, *Diaco. 21.* aut mille. *Blond. lib. 1 Decad. 10.* aut trium millium, *Cuspinia.*

Masalmas etiam cum exercitu per Abydum irrumpit, & postea Giaid ex Africa naues 360 adducit. Constantinopolim obsident triennium reliquis in Thraciam & Bulgariam excurrentibus, vt qui de toto Rom. imperio subiiciendo animos sumpsissent, sed diuinitus igne, frigore, fame, tempestate atque grandine repressi sunt, vt quinque duntaxat naues in Syriam euaserint. *Idem.*

Dignitas Exarchatus in Italia occupata à Longobardis extinguitur, cùm viguisset annos 164. *Naucl. Blond. lib. 10 Dec. 1.*

Haumar anno 31 Imp. [illegible], Domini vero 720 in Christianos sæuit. *Sigeb.* Imperatorem per literas hortatus, vt Mahometis legẽ amplectatur, paulò post moritur. *Diac. 23. Rom.* Hoc mortuo Gizid in Perside affectat dominatum, sed alter Gizid legitimè in regem electus, per Musalmam, tyranno interfecto, Persidem recuperat an. 4 Leonis. *Ibid.*

4818

Anno Christi. 714 — Anno mundi. 4802

Anno pòst quarto Gizid Iudæi cuiuſdem conſilio, edicto imagines Chriſti & ſanctorum, quæ in Eccleſiis paſſim in honore erant, propter doctrinæ Chriſtianæ memoriam tolli iubet. *Ibidem.*

Pergamenſes obſeſſi à Saracenis à Magis perſuadentur vt mulierem grauidam inciderent, & ex fœtu eius coctò dexteras manicas cruore tingerent. At propterea non ſunt potiti victoria, ſed iuſto Dei iudicio victi interfectique ſub Theodoſio. *Diac. lib. 20.*

Saraceni ob Cõſtantinopolim obſeſſam & Thraciam vicináſque regiones vaſtatas fame & peſte (quæ 300 hominum millia abſorpſit) puniũtur, & à Bulgaribus ad 22 millia cæduntur, & grandine ignea cælitus in mare demiſſa nauibus exuti ſunt, ſolis 10 ſaluis, quarũ quinque in Syriam venerunt, quinque à Chriſtianis captæ, Dei omnipotentis vindicem manum annuntiauerunt, primo & ſecundo anno Leonis, an. 719. *Diac. lib. 21. Sigeb.*

Anno 717. Pelagius è regio Gotthorum ſanguine, poſt annos ſcilicet quatuor ab Hiſpania Roderico regi erepta rex à Chriſtianorum reliquiis apud Aſturas, Legionem, Caſtellam electus, primo ciuitatem Legionis recuperauit & nonnulla oppida, & ſic Aſturum, Legioniſque rex appellatus eſt. *Ritius, Tarapha, Vaſæus.*

Dimiſſis Gotthorum inſignibus cepit Leonem rubrum in area candida, quo reges Legionenſes hodie vtuntur. *Vaſæus.*

Ab hoc ſine vlla interruptione deducitur Philippus, qui hodie regnat, ſeruata perpetua ſerie è patre in filium vel filiam, nepotem vel cognatum. *Idem.*

Sic qui iuga montis Pyrenei, ſalutis ergo, ſe receperãt Garſiam Ximenium è Gotthico genere regem Suprarborum creant, à quo reges Nauarræ & Aragoniæ deſcẽdunt. *Idem.*

Hic cum 600 equitibus tantum, multas ſtrages in Saracenos edidit, magnámque Nauarræ partem reſtituit per annos 42. Eius ſucceſſor Garſias Ennicus à Pampelone ciuitate, quam Mauris ademit, ſe regem Pampelõnenſem appellauit. *Idem.*

Interim Chriſtiani in Hiſpania viuere permiſſi tributarij Mozarabes dicti ſunt, q. mixti Arabibus. Inter eos floruere Vrbanus Toletanus, Frodoarius Accitanus, Enantius & Io. Hiſpalenſis. Durauit hæc libertas vſque ad Almoadum (Arabum genus eſt) in Hiſpaniam aduentum, qui nullos Chriſtianos inter ſuos viuere paſſi ſunt & regnare cœperunt tempore Alphonſi 7, ſub anno 1100.

724 Carolus Martellus Pipini ſenioris è pellice filius in vniuerſæ Franciæ concilio non modo magiſter equitum, ſed & princeps Francorum ſalutatur.

725, qui erat à ſubacta Hiſpania decimus Saracenos ab Eudone Aquitaniæ duce, ductu regis Abderamę ex Hiſpania euocatos & capta Burdegala Eccleſiis & omnia loca vaſtantes ad Pictauum vſque, ad 400 millia mactat. Atbmam denique & Amorheum Saracenorum reges profligat. *Diaconus.*

Tunc Eudo Carolo reconciliatus eorum ſuperſtites ad internecionem delet. *Sigeb. Sabel. Ennead. 8, lib. 7, Æmilius lib. 2.*

Zizith Arabum Miramolinus ſiue Imp. Adham filium Melie miſit in Hiſpaniam, qui & Abrahem, vbi regnat

Anno Christi. 730 — Anno mundi. 4818

Vlid Arabum & Saracenorum, deinde Zuleima an. 3.
Omar an. 2.
Zizith, ſiue Hirid 2. an. 4.
Iſham an. 20.

Conſtantino Æthiopiæ.

Aritberto Italiæ reg.

Clodoueo 4, ſiue Dagoberto 2, an. 4. & duobus interregni.
Chilperico 2, an. 5.
Theodorico 2. Cala an. 15.
per ordinem Franc. Regib.

Roderico Hiſpaniæ trigeſimo quarto vltimo, deinde Reliquiarum primo rege S. Pelagio, an. 16.

Anni Christi. | Anni mundi.

CONC. *Londinense pro Imaginibus.*

CONCIL. *Augustanum apud Vindelicos pro confirmanda fide. Monst.*

92

730 i GREGORIVS III. Syrus, an. 10 menſ. 8. dies 24. Vacat dies 8. — 4818 / 4829
741

Patriarchis.

Antiochiæ ſede vacante.

Constantinopoli, Anaſtaſio Iconomacho, an. 24.

regnat an. 2, & menſ. 6.

Eodem tempore Arabes Pyreneos tranſgreſſi Galliã Gotthicam vexant, & capta Narbona Tholoſam obſident, duce Zama, cui à Gallis occiſo Abderamenem ſufficiunt, donec à Miramolino dux mitteretur. *Chronica regis Alphonſi. Vaſæus.*

Zizith Miramolino ſuccedit Iſcan, qui in Oriente magna geſſit. In Occidente pauca deditus accumulandę pecunię. Mittit Iſabeam in Hiſpaniam, cui ſucceſſit Abderamenes, ab Eudone cum 400 Saracenorum millibus euocatus & profligatus, ita vt ad Turonenſem ciuitatem 375 millia caderent, Chriſtianorum autem mille quingenti tantum deſiderarentur. *Carol. Martellus epiſt. ad Stephan. 2. Vaſæus.*

An. 724 Iudęi Laodicenſes Izitho Arabum principi perſuadent, vt imagines aboleat. *Sigeb. Diac. lib. 21.*

Coacti Iudęi à Leone Iſaurn, poſtquam à Pſeudochriſto Syro fuiſſent decepti, baptizãtur quidem, ſed in contemptum Baptiſmi, ſe denuo abluebant, & ad Sacram mẽſam accedere iuſſi, ſe alio genere ciborum contaminabant. *Ibid. Diac.*

An. 729. Cazari ſeu Turcę duce Humo Chaiani filio in Mediã & Armeniam irrumpũt & Gradacum Arabũ prętorem trucidant cum toto eius exercitu. *Ibid. Diac.*

Anno ſeqq. Maſalmas Perſarum Regis dux, cum Humo congreſſus, fuga per Cazarię montes elabitur, & in Capadociam rediens Cruſianum caſtrum dolo capit. *Ibid.*

Anno 722 in Turciam mouerat, ſed à Caſpiis portis metu pedem retulerat. Inde mali origo. *Ibid.*

Iuo rex Angliæ ex ſingulis ædibus in tota Anglia ſingulos denarios Pontifici attribuit. an. 727. *Chron. Ang.*

i GREGORIVS tertius Leonem imperio & communione fidelium priuat ob hæreſim. *Plat. Sigeb.* Leo viciſſim tributa quæ ad patrimoniũ Eccleſiæ pertinebant, in Sicilia & Calabria, publico fiſco aſcripſit. *Diacon. lib.* 21 *Rom.*

Græcè & Latinè doctus omnes Pſalmos memoriter tenebat. Reliquit epiſtolam ad Bonifacium in Germania legatum.

Munus legendi & docendi S. literas, item concionãdi per ſe obiuit. *Plat.*

Ab animi magnitudine, quæ nec minis nec gratia frãgi potuit, manſuetudine, ſapientia, liberalitate in pauperes & captiuos laudatur ab hiſtoricis.

An. 734. Beda venerabilis Anglus monachus, Ceolfridi Bernicij & Ioan. Eboracenſis Græcè & Latinè docti diſcipulus moritur. Acca, qui bibliothecã Græcis & Latinis ſcriptoribus Haguſtaldi inſtruxit, Tobias Roff. Sancti Hubertus, ſiue Guthbertus, & Herminus epiſcopi. *Sigeb.*

Florent Iudocus, Adrianus, Theodorus, Vilibrordus in Anglia ſancti monachi. *Sigeb.*

Ægidius in Gallia, etſi Athenis in Gręcia natus, qui & ſcripſit de pulſu librum vnum & de venis alterum. *Bergo. lib.* 10. *Volater. lib.* 21.

Germanus patriarcha Conſtant. ſe ſponte abdicat, quòd nollet Pſeudoſynodo Conſt. cõtra imagines ſubſcribere. *Diac. lib.* 21.

Arriana hæreſis repullulat in Hiſpania. *Volater.* quam

Alphonsus rex Gallicię funditus an. 736 extirpauit, vnde nomen CATHOLICI sibi & suis posteris meruit. *Mich. Ritius.*

Ioan. Hispalensis in captiuorum solatium illic Scripturam in Arabicam linguam conuertit. *Vasæus.*

Asprandus siue Luitprandus primus omnium regum Long. sacerdotes & clericos ordinauit, vt sibi quotidie diuina officia decantarent. *Diac. lib. 6, cap. 17 de Gestis Long.*

Gregorius Cyprius cum Germano Constant. & Ioan. Damasceno sese Copronymo opposuit. *Diac. lib. 22 Rom.*

Ioannes Damascenus Theologus multa Græcè tunc scripsit, & si nonnullis credimus, etiam Arabicè. *Zona. Tom. 3 Suid.* Chrysaoram vocat, *Diac. lib. 21.* Mãzur etiam aliqui. Trithemius ait duos fuisse Ioan. Damascenos, hunc, & alterum sub Theodosio magno. At probatissimi historici vnius duntaxat meminerunt, qui hac ætate floruerit, & sanè omnes libri, qui eius nomine extant, superius tempus ferrè non possunt.

Theologiam per antiquorum patrum Græcorum libros sparsam, sparsimque tractatam primus apud Gręcos in certam artem methodúmque redegit, quod eius imitatione postea apud Latinos præstitit Petrus Longobardus sub an. 1160.

Cosmas Hierosolymitanus his temporibus cantus & hymnos condit, qui in Græca Ecclesia cãtantur & celebrantur. E monasterio Sabæ euocatus à Patriarcha Hierosol. episcopus Maiumenus consecratur. *Ioan. in vita Damasceni.*

Anno 741 (quo mortuus disenteria Leo Imp.) Euclid Arabs Euthycium Patricium & alios Christianos captiuos in Carris Mesopotamiæ interficit. *Diac. lib. 21 Rom.*

HVMANA.

Carolus Martellus, Palatij pręfectus sub Theodorico Dagoberti iunioris filio, Lugduno & aliis ciuitatibus captis, Burgundiam sibi subiugat. Item Aquitaniam cæso Eudone, eiúsque filiis Gaifero & Himaldo victis, Auinionem, Narbonam & Arelatum recepit à Saracenis, quos è tota Gallia expulit. *Sigeb. Gal. Nangiacus. Plati. Blond. 10 Dec. 1.*

In Amnia, Strachia & Astrachia insulis Rheni Idololatras cæcidit & fana eorum destruxit. *Blond. Ibid.* Frigiam suo imperio adiunxit an. 735. *Sigeb.* & Lotharingiã *Gigas.* Leonis Imp. sexto contra Saxones primum suscipit bellum an. 725. *Sigeb.* An. seq. Bauaros negantes tributa sub iugum mittit. Victóque Lanfrido Alemannorũ duce regionem illam sibi vendicat, & Plectudem, quæ ad ipsos confugerat, reducit. *Sigeb. Auent. lib. 3 Anna.* & postea Saxones rebelles iterum vincit an. 727. *Ado æta. 6.* Sueuiam Todenaldo expulso, Luthärouium Regiam, Angilostadium, Nariscorum oppidum, Francorum regno subdit. *Ibid. Auentin.*

735 Saracenicum bellum confecit & Septimaniam (Gall. *Languedoc*) à Francis sæpe victam & impetitam, nunquam tamen perdomitam, sed in fide Vvisigotthorũ permanentem ad Francos reduxit.

739 Gregorium tertium contra Luitprandum Long. regem

Anni Christi		Anni mundi
730		4818
	Principibus.	
	Leone 3. (qui dictus est Conon, Iconomachus) imp. octogesimo primo, deinde Constantino 5, Copronymo.	
	Iscan Arabum Miramolino.	
	Constantino Æthiopiæ, deinde Beth-Esraël, mens. 8 Gabra-Masthal. an. 14.	
	Asprando siue Luitprando Ital. reg.	
741		4829

Anno Christi 741 — *Anni mundi* 4829

Theodorico 2 Cala. Franc. Reg. decimo sexto vsque ad Hildericum.

Hispaniæ S. Pelagio reliquiarum rege primo, deinde Fauilla an. 2.

&

Alphonso S. Pelagij genero an. 19.

regem defendit; vnde & in eius posteritatem multæ benedictiones redundarunt.

Consilio enim procerum an. 740 regna prouinciásq; Franscici imperij inter filios suos partitus est, adeò vt Carolomanno Austrasiam cum trans-Rhenanis gētibus reliquerit, Pipino verò Iuniori (è quo Carolus Magnus an. 742 nascitur) Neustiam, Burgundiam Prouinciam. *Annonius.*

Quo anno Gotthis domitis, Saxonibus subactis, Saracenis expulsis, Prouincia recuperata, Galliam vniuersam à bellis quieuisse tradunt, atque ita an. 741 Carolum Martellum fato concessisse.

Circa 730 reges Britonum extincti. *Annal. Franc.*

Eudo & Maruntius regnis & vita priuati sunt, qui ex Hispaniis Saracenos asciuerant. *Sigeb.* Adcò non sinit Deus perfidiam impunem.

Carol. Martellus subacta Aquitania subigit Ratbedū Frisonum regem, eo quod Christianos eiecisset & Ecclesias destruxisset, instaurata Idololatria. *Hedio li. 6. cap. 21. Eccl. hist.* Saracenos, qui ab Eudone inuitati ex Hispaniis in Gallias cum omnibus suis familiis infinita multitudine transierant, an. 730, & dimidiam eius regionis partem occuparant, intra octo annos vix propulsauit, de suo exercitu via mille & 500 desideratis. *Sigeb.* Saraceni ex hoc prælio fuga elapsi Tyrrheni Maris insulas ceperunt, & incendio vastarunt. *Blond. lib. 10, Dec. 1.* Platina in Hispania vlteriori id factum ait.

Muhamas Arabum dux vsque in Paphlagoniam Romanorum imperium prædatur an. 16 Leonis, quo Irene Cazarorum regis Chaiant filia Christiana facta nubit Constant. Copronymo.

Ann. Leonis 22. Arabum 90 millia ducibus Gamer Zulcimin, Melich & Barbal diuisis copiis Romanam Asiam incursant. *Diac. lib. 21.*

Vvestgotthi, qui Narbonam, Nemausum, Agathen, Riceticum, Altinurium, Monrepessulanum & Biterras incolebant, duce Mauritio, sollicitatis ad defectionem Burgundionibus & Saracenis, qui ante annos circiter 24 ex Africa transeuntes Hispanias occuparant, euncaris cōtra Carolum Mart. bellant. Hic Saraceni rege Altino cum classe Rhodanū ingressi Auenionem capiunt, eámque arcem sui regni constituunt atque ex Tarraconensi Hispania copia maiores accersunt. Sed Carolus vrbem recepit, Saracenos fugientes sternit, paucis classe in Mare Tyrrhenum elapsis. Massiliam hactenus semper inuictam vrbem capit, Vvestgotthorum regnum occupat, Narbona, Agathe, Nemauso & Biterris planè excisis. Reliquiis denique Saracenorum ad Arelatum profligatis omnem eis spem Gallias amplius inuadendi ademit, an. 736, 737, 738, 739. *Blond. lib. 10, Dec. 1. Æmylius lib. 2, &c.*

Atque ita Vvestgotthorum regnum in Galliis finiit an. 20 Leonis, Christi 737.

Anno 735. Sigebertus Anglorum reges annotare desinit. Nempè sub Egberto res illorū sunt ad exitum inclinatæ populo in factiones diuiso. *Polyd. lib. 4 Hist. Ang.*

752 — 4840

Circa quæ tempora Inas Occidentalium Saxonum rex regnum suum Romano pontifici facit tributarium. *Ibid. Polyd.* Sic Offa Merciorū rex ad Inæ exemplum regnum suum eidem tributarium reddit sub an. 775. *Polyd.*

Anni Christi. | Anni mundi.

Circa an. 744. Hunnorum gens, quòd Attila Paononiam ante 300 annos occupasset, sorte ex cẽtum & octo tribubus, 216 hominum millia, cum liberis, vxoribus, pecoribus & vniuersis ipsorum facultatibus emittit. Illi superato Tanai per Roxolanos, Sarmatas, Hamaxobios, Tauroscythas, Transsyluanos post multa cum Pannonibus & vicinis prælia, terram occupant, & linguæ commercio, cum aliis Hunnis conciliantur. *Bonfin. dec. 1, lib 9 de Hung. Volater. Naucler.*

Post annos 6 vicinas Carniam, Stiriam, Corinthiam, Morauiam, Boëmiam infestare incipiunt. *Naucl. gen. 25.*

Otgerius Gollantes cog. Cathelon an. 733 in Cataloniam cum exercitu mouit, ibiq; posteritati (nam ipse obiit in obsidione Emporiæ ciuitatis) sedes posuit contra Saracenos, vsque ad tempora Caroli Mag. *Taraph.*

Ioan. Hispalensis in captiuorum solatium scripturam in Arabicum traostulit. *Vasæus.*

Per varios Saracenos tũc Hispania regebatur, quibus tamen vnus præerat, qui Cordubæ rex dicebatur. *Vasæus.*

k HIC primus cœpit Francos à fide Childerici absoluere. *Æmil. lib. 2, can. alius 15, qu. 6.*

Dialogorum D. Gregorij libros 4 de Patrum miraculis in linguam Græcam vertit & Bibliothecam D. Petri restituit. *Plat. Sigeb.* Paci studuit. Luitprandum, Rachim & Aistulphum Longobardorum reges Romanis placãs. *Sigeb. & aly.*

Pro emptis à Paganis mancipiis pretium restituit & mancipia libertate donauit. *Idem.* recens cõuersis Germanis esu crudi lardi, equorũ, &c. quòd hæc Scythicam barbariem sapetẽt, interdixit. *Ipse in Epist. ad Bonif.* à suauitate, studio tranquillitatis, liberalitate in pios & pauperes, benignitate in hostes celebratur. *Historici.*

Italiam bellorum agitatione vexatam sua prudentia totam pene pacauit. Reliquit duas epistolas ad Bonifacium Germaniæ legatum.

Sepulchro D. Gregorij Magni epitaphium literis Græcis inscripsit. Et vt Græcis auribus dedit 4 dialogorum D. Gregorij libros, propter quos Damascenus & Euthymius horum voluminum authorem Gregorium Dialogum nominant, sic eiusdem Pastoralia Anastasius quidam Antiochię episcopus Gręca quoque fecit. *Sixtus Senensis Bibliotheca lib. 4.*

Luithprãdus Longobardorum rex dono ei dedit nomine S. Petri Harniam, Anconam, Cumanam vrbes, Sabinẽse item patrimonium & Sutriori agri vallem. *Blond. Dec. 1, lib. 10.*

Antiochiæ, postquam annis 40 sedes vacasset, an. 74x. Stephanos quartus Patriarcha creatus est.

Alexandria, vbi Monothelitæ grassati fuerant, ab hæresi recedit anno 2 Copronymi, Cosma episcopatum tenente. *Diac. lib. 21 & 23 Rom.*

Antiochia, cum ob Saracenorum tyrannidem per 40 annos episcopo caruisset, eodẽ 2 anno permissu Ouelid Arabum ducis sortita est Stephanum, & postea Teophylactum. *Ibid. Diac. lib. 22.*

Anno 745. Theophylactus Edissenus successit. *Ibid. Sigeb.*

Petrus Damascenus episcopus in Syria à Saracenis martyrio coronatur. *Sigeb.*

Ob Copronymi persecutionem tristis Ecclesiæ facies & mar-

CONCIL. *Romanum pro Imaginibus retinendis contra Leonem Imp. episc. 903. Sigeb. Palmer. Aliqui sub Greg. 2 collectum aiunt an. 714. Leo in eo excommunicatur, & vectigalia ei dari prohibentur.* Plat. Zonar. tom. 3.

93

741 | k ZACHARIAS I. Gręcus, an. 10. | 4829

75x | mens. 3. | 4840

Vacat dies 12.

Patriarchis.

Antiochiæ Stephano quarto an. 2.

Theophylacto an. 7.

Constantinopoli, Anastasio Iconomacho.

Anno Christi. 741 — Anno mundi. 4829

Principibus.
Constantino 5. Copronymo an. 35. Imp.

Iscan Arabum Miramolino, deinde Vlid. an. 2.
Abraham, an. 2.

Rachiso Ital. Reg.

Hilderico 3. Stupido siue Insensato an. 9. Franc. Rege, vsque ad Pipinum regem electum.

Alphonso Catholico 5. Pelagij genero.

CONCIL. *Romanum episcopum 34.*

Arelatense 3 lib. Conciliorum.

Francicum preside S. Bonifacio Mogontia Archiepiscopo Nanale.

Anno Christi 752 — Anno mundi 4840

& martyrta per totum Orientem. *Diac. lib. 21 & 22. Zon. to. 3.* Imagines erigi, Sanctos honore affici, reliquias seruari, titulum Sancti, Virgini, Apostolis & martyribus tribui edictn vetuit. Eos qui dicebant, Maria Dei genitrix ora pro nobis, vituperans & persequeos. *Idem & Sigeb.*

S. Dalmatæ monasterium, omnium, quæ erant Constantinopoli antiquissimum, militum diuersorium fecit. *Zon. to. 3.* reliquias Sanctorum partim terta obruit, partim demersit, partim in cineres redegit. *Ibid. & Diac. lib. 22.*

Gamer Arabum dux in Romania secundo eius anno mulros trucidauit, plurimos captiuos duxit, Haly Petrum Damascenum episc. eo quòd Mahometis falsa dogmata refutaret & eum Manicbeis facere differeret, cepit & linguam ei præscidit, atque in Arabiam deportauit, vbi cum Missam celebraret, iorerfectus est. *Diac. lib. 22. Rom. Sigeb.* Multi alij in Syria martyrio ab eandem causam coronati sunt. *Ibid.*

Hostes religionis omnes Orientis reginnes tenent. Asiteam totam occuparunt, Bosphorum vtrumque propè ponte iunxerunt, Hispanias tenent, Pyreneum saltum, velut domus suæ fores, vbi visum est, perfringunt, in Franciam iam illis expositam manus iniiciunt. *Æmil. li. 2 de Fran. ex epistola Burchardi episc. quem ad Pipinum Zacharias miserat.*

746 Carolomannus Austrasiæ rex Monasticæ vitæ studio adductus Soracten Italiæ montem petiit. Ex quo pòst in Cassinum transijt. Ita res Francica sub Pipini Iunioris principatum coiit.

750 de Childerico deponendo, regióque nomine in Pipinum transferendo agitur, legatione ad Romanum Pontificem decreta. Quare eius autboritate & indulgentia Childericus regno exuitur & Pipious rex salutatur an. 751, post Clodouei obitum 237, iuxta alios 257.

Childerico Franco. reg. in monasterium truso, Pipious Martelli fil. dictus Breuis, ex maiore domus, consilio Pontificis à Galliæ proceribus rex declaratus, à S. Bonifacio siue Benfrido Germanorum Apostolo inungitur Suessioni. *Sigeb. Regino in Chro. Annonius lib. 4, cap. 61. Cap. alius 15. qu. 6.* Nec in eo defecit penitus genus regum Francorum. Nam Blatildis filia Clotharij. 1. nupta Hanberto duci, & senatori Austriæ peperit Arnoldum, Arnoldus genuit Arnulphum Metensem episcopum. Arnulph. Angegisem, Anges. Pepinum Grossum. Pip. Carolum Martellum, Carol. Pipinū hunc cogno. Breuem.

Bonifacius Germanicus legatus & Apostolus Germaniam in tres diœceses distinxit Herbipolensem, Bambergensem, & Erfordiensem. *Hedio lib. 6. c. 7. Tom. 2. concil.*

Childericum deposuit & Pipinum in regem vnxit Romani Pontif. auctoritate. *Reg. lib. 2.* Causam, cur Clodoueani monarchiam amiserint, historici tribuunt eorum vitijs, præsertim sacrilegijs in Ecclesias, & vsurpatis electionibus Sacerdotiorum, quibus non modo indignos, sed & laicos intrudebant.

Circa an. 740. Ina Occidentalium Saxonum rex suum regnum Rom. pontifici tributarium facit. *Polyd. lib. 4. Ang.* Sic paulò post circa an. 775. Offa Merciorum rex. *Ibid.*

Lullus Mogont. Burchardus Herbipolensis episcopi, Thatuinus, Nothelmus, Egbertus Eborac. Vuilibaldus Angli omnes natione, librorum scriptione celebres.

HVMANA.

Contra Vlid Miramolinum, Saraceni in Hispania rebellione insurgunt. Ad eos motus sedandos Abucar cum imperio mittitur, deinde alij. Nam multi occisi sunt paucis annis, adeo vt annis vix 20, à capta Hispania plus quindecim imperarint, donec eam Abderamen abduceret è Babyloniæ imperio. *Vasæus, Rhoderic. Tolet.*

Maroan occidit fratrem Vlid Saracenorum & Persarum Miramolinum & regnat annis 6. Ex ea cæde multæ seditiones. In Hispaniam mittit Iuzaf (Iosephum) qui Christianis fuit iniquissimus. *Vasæus.*

∴ VIR singularis religionis & prudentiæ. Hunc aliqui prætermittunt, & cum sequenti confundunt. Vnde sequētes Stephani nunc dicuntur tertij, nunc quarti, &c.

Alphonsus Catholicus Lucēsem ciuitatem, Tindem, Asturicam, magnam Castellæ partem Abulam vsque, & in Portugallia Bracaram, in multis ciuitatibus episcopos instituens, Christianis restituit. *Vasæus.*

Petrus Pulcher Toletanus de Pascha erranter celebrato elegantem libellum conscribit. *Idem.*

Vetus Hispalensis sub Pipino. *Trith.*

Vt S. Pelagius, reliquiarum in Hispania rex Saracenis perpetuo fortiter restitit, ita & Gener ipsius ob Ormisindam filiam in vxorem acceptam Alphonsus, qui proinde Catholici nomen & sibi comparauit, & posteris. *Vasæus.*

I BLOND. lib. 1. decad. 2. & Irenic. 3. cap. 70, nominat hoc loco Gregorium 4, cui volunt Pipinum reddidisse Rauennatem Exarchatum & alias Ecclesiæ terras vsque ad stagna Venetorum. Plati. & Regino id referunt ad Stephanum.

Deficiente Orientis Imperio & Imperatore Catholicos vexante, hic pontifex insignia, dignitates, & titulos Imperij ad reges Francorum transfert. *Palmer. in Chron. Naucler.*

Stephanus Pacis formulam perfidi Aistulphi Chirographo exaratam, de vexillo Crucis pendentem, in publica supplicatione prætulit, cunctis Deum contra perfidiam inuocantibus. *Blond. li. 10. dec. 1.* In Franciam ad Pipinum venit. In. D. Dionysij D D. Petro & Paulo altare dedicauit an. 753 ad illud Pipinum & filios eius Carolum & Carolomannum denuo reges inunxit ac regnum ipsorum posteritati hæreditarium declarauit. *Regino lib. 2. Sigeb.*

A sapientia commendatur. *Sabell.* à prudentia & amore cleri, *Plati.* à liberalitate in pauperes & peregrinos, extructis etiam multis Xenodochijs & locupletatis. *Ibid.* concionandi munere fungebatur. *Bergom. lib. 10. Platin. lo: oppida.*

Pipinus æmulatione patris Astulphum Long. regem perterret, & vt res Romano Pontifici restituat iureiurando datisque obsidibus obstringit. Quod cum minus perfecisset, 756, collatis signis re ipsa adimplere coēgit. scilicet. vt quæ ex Romano ducatu oppida inuaserat, restitueret, Hexarchatum etiam Rauennatum cum tota

Anni Christi		Anni mundi
752	94 ∴ STEPHANVS II. Rom. dies. 3.	4840
752	*Patriarcha.* *Anthiochiæ Theophylacto.* *Constantinopoli Anastasio Ichonomacho.* *Principibus.* *Constant. Imp. octogesimo secundo.* *Maroan Saracenorum & Persarū Miramolino. an. 6.* *Gabra Maschel Æthiopiæ.* *Aistulpho Ital.* *Pipino an. 18. Franc. Rege decimo octauo.* *Alphōso Catholico Hisp. trigesimo septimo.*	4840
752	95 I STEPHANVS III.	4840
756	dic. II. Rom. an. 5. mens. 1. Vacat mens. 1. *Patriarchis.* *Antiochiæ Theodoro 2, an. 16.* *Constātinopoli Anastasio* Iconomacho, *deinde Constātino 2.* Iconomacho *an. 12.* *Principibus.* *Constantino 5 Copronymo Imp. octogesimo secūdo.* *Maroan Sarac. & Pers. Miramolino decimo nono, deinde Mahomete, an. 5.* *Gabra Maschel Æthiopiæ, deinde Nalek, an. 11.* *Aistulfo, & post eum Desiderio vltimo Longobardorum, & Ital. Reg.* *Pipino Franc Reg. 18.* *Alphōso Catholico Hisp. rege 37 mox Froila, an. 13.*	4844

Anni Christi | Anni mundi

96

756 m PAVLVS I. Romanus Stephani 3, frater. 4844

768 an. 10. 4856

menſ. 10.

Vacat an.1, menſ.1.

Patriarchis.

Antiochiæ Theodoro ſecundo, à Petro ſeptuageſimo ſecundo.

Conſtantinopoli Conſtantino ſecũdo Iconomacho, deinde Niceta Iconomacho, an. 13. menſ. 2. dies 22.

rota Flamiua, Æmiliáque Græcis Imperatoribus ereptũ in ius Romani Pontificis reponeret. *Blend. Dec.2.*

HVMANA.

Turci ſiue Turcomanni ex Scythia, Tartariáve Orientali Turqueſtan nomine, erumpentes, Alanos, Colchos, Armenios, Cappadocas & magnam Galatiæ partem, ad extremũ Perſas & Saracenos gladio inſeſtarunt, rege eorum Selduch. regnante Pipino Caroli Magni patre an. 756. *Egnat. lib.2. Guliel. Tyrius lib.1 de Hieroſ. cap.7. Plat.* Tunc ſuaſu Chriſtianorum cœperunt ſe in modum crucis tondere propter luem, quæ apud eos graſſabatur. *Sigeb.*

Conſtantini an.23. ineunte Caroli Magni regno tranſierunt portas Caſpias, & relicta Scythia occuparunt minorem Armeniam, indeque inuaſerunt in minorem Aſiam, quam fere totam obtinuerunt an.1052, duce Sadoch Tanehumeth. Crebris & miris prodigiis id Deus portendit, quorum ſpectator fuit Paulus Diaconus, *Ipſe lib.22 rerum Roman. Sigeb.*

Carolo Magno primum negotium à Pipino patre in Gaiffrium Aquitaniæ ducẽ proficiſcente, datur in Aruernia aduerſus quoſdam nobiles, qui eccleſiaſticos vexabant. Eccleſias ibi non modo compoſuit futuræ ſuæ magnitudinis primum exhibẽs ſpecimen, ſed etiam auxit, Moſacenum cœnobium ædificauit &c. *Annon.*

Froila Sacerdotes Hiſpaniæ caſtitatem, quam ſacri Canones præſcribunt, ſeruare cogit, neglectam à Vitizæ temporibus. *Vaſæus.* Maurorum multa millia cęcidit. Ouetenſem ciuitatem condidit. *Idem.*

Huius tempore Abderamẽ venit in Hiſpaniam, eamque occupauit, occiſo Iuzaf, ſeque Miramolinum Hiſpaniæ appellari iuſſit circa an.758. Hinc Hiſpania Miramolino Babyloniæ & Perſidis ſubijci deſijt. *Idem.*

Moſquæam Cordubenſem opere adeo ſuperbo extruxit, vt reliquas Saracenorum facile ſuperaret, quæ hodie in Cathedralem Eccleſiam conſecrata eſt. *Idem.*

Moritur poſtquam illic imperaſſet an. 33. relinquẽs 11. filios & 9. filias.

m PAVLVS pont. cum paucis comitibus cellas infirmorum & pauperum & vinctorum luſtrabat & neceſſaria ſubminiſtrabat. *in eius vita.*

Nullum in ſacro miniſterio officium omiſit. *Crantz. metropolis lib.2, cap.1.*

A manſuetudine & beneficentia in pauperes & calamitoſos ab hiſtoricis extollitur.

Salim Arabs Theodorum Antiochiæ epiſcopum in Moabitidem regionem exulatum mittit, edicit ne Chriſtiani nouas eccleſias extruant, ne de fide ſua Arabes doceant, ne crucem Chriſti aſpiciant, an. 16. Copronymi *Diac. lib.22 Rom.*

Chriſtianis colligendorum vectigalium munus ademit; ſed paulo poſt coactus eſt reſtituere, quod Saraceni ignari eſſent arithmetices. *Ibid.*

Habdalas Saracenorum quoque princeps, an. 17. Coprony. tributa Chriſtianis ſolito grauiora imperat, & quidẽ etiam monachis & Heremitis. Eccleſiarũ cruces & vaſa Iudęis vendit. Vigilias nocturnas celebrare & literas diſcere prohibet. Iudęis & Chriſtianis characteres

Mahometicos inscribi iubet Hierosolymis, quod declinantes multi in Romaniam aufugerunt. *Ibid.* Ea ecclesijs Sterquilinia fecit & reliquias Sanctorum effossas dispersit. *Ivo in Chron.* Turti in ipsum lapsa iusto Dei iudicio an. 776. petijt. *Diacon. lib. 22.*

Sabinus Bulgarorũ rea fuga sibi consulit, quod populus imaginum cultum defenderet, quẽ ille Copronymi gratia persequebatur. *Blond. lib. 1. dec. 2. Naucler. gener. 26.*

Aistulphus propter afflictum Romanum pontificem de equo lapsus ceruicem fregit. *Gaguinus lib. 3. de Franc.* an. 756. *Sigeb.*

Pipinus Exarchatum tredecim vrbes complectentem cum Pentapoli vrbes alias sedecim comprehendente, iterum S. Petro & successoribus eius in perpetuum possidendum cõcessit, donatione in tabulas relata. *Sigonius lib. 3. Italia.*

An. 757. Constantinus Pipino organa musica misit, hactenus Germanis & Gallis incognita. *Auentinus lib. 3. Annalium. Marianus Scotus. Annon. de Gestis Francorum lib. 4. cap. 64.*

Nempe Pipinus sacræ Musicę erat studiosus, quare & paulò ante, an. scilicet 751. Romanam cantandi consuetudinem, vt suauiorem & diuinis laudibus cõgruentiorem in Gallias attulerat. *Sigeb. Æmylius.* Quod perfecit Carolus eius filius an. 774. *Sigeb.*

Pipinus creauit Senatum, vulgo Parlamentum, mobile quidem, nunc autem ex constitutione Hutini regis statarium Lutetiæ Parisiorum. *Gagui. lib. 4.*

Eius ope Phrisij deuicto duce Radolbo ad Christianismum sunt conuersi, docente Bonifacio, deinde Vvilibrordo Anglo. *Trit. de regibus Franc.* sed hoc videtur pertinere ad Pipinum Grossum, siue Seniorem, vt suprà. moa Vlfranio Senonẽsi episcopo, qui secum assumpserat Ansbertum & quosdam alios ex Fontanello cœnobio. *Volater. lib. 21.*

Theophylactus Patriarcha Antiochenus, scriptor ecclesiasticus. S. Sturmius primus Abbas Fuldensis. Crodogandus, siue Beritingrandus.

S. Burchardus episcopus Herbipolensis ducatum Orientalis Franciæ nactus est à Pipino: nec is est qui omnia decreta conciliorum & Pontificum digessit in locos communes. *Sigeb. Iren. lib. 3. c. 76.*

Ambrosius Ansbertus temporibus Pauli Pont. & Desiderij Lõgobardorum reg. opus in Apocalyp. complet. *Ipsi in fine. Contra Centuriatores, qui eum in decimã Centuriam confrẽt. Sic in aliorum multorum ætatibus indolle sæpissimè hallucinantur, siue quia perfunctoriè duntaxat legerunt, vt quoquo modo eorum fragmentis sua infarcirent, siue, vt in singulas centurias, eos, quos habebant in manibus, distribuerent, non tam de veritate & fide historiæ vel rei laborantes, quàm vt quouis modo satisfacerent Typographis laborem vrgentibus & sæpe eorum egestatem placantibus.*

Nalek Abissinorum siue Æthiopum imperatoris tempore templa & loca alia religiosa magno numero condũtur per vniuersam Æthiopiam, cum antea essent rara.

Reges deinde consecuti omnes non solum Christiani, verum etiam sancti feruntur, quot tamen annos imperauerint, non inuenimus vsque ad Icumnanlach, sub an. 1260. *Marius Victorius de Regg. Æth.*

HVMA-

Anni Christi.		Anni mundi.
756		4844
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Abdala Babyloniæ & Persiæ, an. 19.	
	Nalek Æthiopiæ, deinde Bazen, Sensaghed, Bahar-Saghed, an. 3.	
	Et nono Arabum apud Hispanos Miramolino Abderamen, an. 33.	
	Froila Hispaniæ trigesimo octauo, deinde Aurelio, an. 6.	
768		4856

Anni Christi. | Anni mundi.

766 — *CONCIL. Gentiliacum in Francia præsente Pipino & legatis Imperatoris, contra Græcos de Trinitate & SS. imaginibus. Sigeb. Abb. Vsper. lib. Conc. Rhegino in Chron. Æmil. lib. 2. Annonius lib. 4, c. 67. Ado in Chron.* — 4854

Schisma 8.

757 — Theopbylactus Rom. contra Paulum sedir in schismate aliquot menses. — 4845

Cōstantinus 2, ex Laico cōtra canones electus, sedit an. 1. d. 24. Hunc quidam intet pontifices numerant.

Schisma 9.

767 — Philippus siue Philippicus contra Constantinum à Laicis & clericis electus sedit. an. 1. di. 24. — 4855

97

768 — n Stephanus 4. dictus 3. Siculus monachus, an. 4. — 4856

772 — mens. 5. di. 24. — 4860

Vacat d. 9.

Patriarchis.

Antiochiæ Theodoro 2. à Petro Septuagesimo secūdo.

Constantinopoli Niceta Iconomacho.

HVMANA.

Ab an. 765 vsque ad an. 933 per annos 168 nominātur quidem reges Æthiopiæ 43, in indice, quem à Boderiano sum nactus, sed anni, quibus quisque regnauerit desiderantur. Itaque in eis partiendis vsi sumus duntaxat coniectura. Sed neque singulos diu oportet regnum tenuisse, quando quadraginta tres vix annos 168 expleuerunt ac si cuique tribuas 4, existit summa 172, superiore quatuor annis maior.

Hi autem apud Marium Victorium hoc nominantur ordine. Bazen, Sensaghed. Baharsaghed, Ghermaafer, Salaatuba, Callulasien, Sargue, Zarai, Bagahama, Gianuscheda, Zeoneghiz, Malgene, Sepharad, Agdai, Abraha, Azbaha, Aifa, Asrad, Amsi, Ahau, Arada, Aladoua, Alameda, Tabena, Chaleh, Gabra, Maschel, Constantinus, Bezaaghet, Asfa, Arma, Gianasfa, Gianascheda, Ereseunai, Adarahan, Aizat, Delnahad, Mada.

756 Pipinus Exarchatum tredecim vrbes complectentem cum Pentapoli vrbes alias sedecim cōprehendente, iterū S. Petro & successoribus eius in perpetuum possidenda cōcessit donatione in tabulas relata. *Sigonius lib. 3 Italiæ.*

757 Thassillo Bauarorum rex concilio Francorum habito (quod primi Parlamēti institutionem nonnulli putant) Francorum beneficiarium se esse professus est. *Anno. Ado. Regino.*

Chilpingis Aruernensis & Anningus Pictauēsis comites congressi cum Pipini exercitu cæduntur an. 761: *Sigeb.*

Pipinus inde Aquitaniam, Lemouiciam, Santoniam &c. subigit. *Idem.*

Rebellantem Gayferum, siue Vniphatium ducem, Aquitaniæ septem annis prælijs vicit & totam Aquitaniam ad Garunnam flu. vsque iterum subegit. *Idem.*

Saracenos clades acceptas vlturos tertiùm in Franciam redeuntes trans Pyreneos repellit. *Æmyl. lib. 2.*

Mortuo Garzia Ximenio primo Nauarræ regi successit Garzias Ennicus, qui Pampelonem & multas arces & municipia à Mauris liberauit. *Vasæus.*

n LAVDATVR à pietate & doctrina. In Litaniis nudipes incedebat cum toto clero. Vocat eum Platina verum Petri successorem.

Cosmam Alexandriæ episcopum Antiochenus & Hierosolymitanus excommunicarunt, quòd imaginum religiosam memoriam improbaret. *Diac. lib. 22.*

Desiderius Longob. rex an. 769, simulans orandi pietatem, Romam ingressus, multos capit & excæcat. *Sigeb.*

Pauliciani à Paulo & Ioanne Samosatenis q. Paulioannitæ, Manichæorum secta quingentis annis post D. Paulum & Pauli discipulos (imo pluribus) *Enthy. in Panopl. part. 2. tit. 21. ex scriptis Photij.* Catholicos Romanos appellabant, se verò Christianos. *Ibid.* Sic Ariani in Hispania Romanos vocitabant homines nostræ religionis, inquit Turonens. *lib. 1. de gloria Martyr.*

An. 768 finis 72 Patriarcharū Antiochenorum: Nam quis post Theodorum à D. Petro septuagesimum secundum illic episcopus fuerit, vsque ad Antiochiam per Gallos recuperatam, incertum est: nisi quod 78 Theodoritus Patriarcha Antiochenus, & 1090 vsque ad captā ciuitatē à Latinis 1097 Ioannes eiusdem Ecclesiæ pres-

byter in Eccl. bistorijs memorantur & Petrus, qui à Leone 9 confirmationem obtinuit 1050, Theodorus Balsamon. 1186. Ioachimus hodie 1580.

Latinos enim præter eo septem qui occasione belli sacti sub Godofredo Bulloneo sic sederunt. Bernardus de Valentia episcopus anteà Arelatensis an. *33*. Rodolphus an. 4. Aimarus Lemouicensis 50, Rodolphus Lemouicensis, *33*. Rainerus Lucensis 20, Elias Regiensis 8. Christianus ordinis prædicatorum Martyrin coronatus cum 4 eiusdem ordinis, post quem Antiochia iterum à Saracenis capta.

Constantinus Imp. omni scelere imbutus, Deo auersus, tyrannus, apostata, vesanus, Veneris cultor, mactator puerorum, inter quos Hanij filius, magus, & sacrilegus (*aiunt Palmer. Sigeb. Diac. & Suidas*) catholicos, qui SS. imagines apud se habebant, & post votum vxorem nolebant ducere, ac se à iuramentis & immundicijs abstinebant, crudelissimè afflixit, vt plures occiderit martyres, quàm vllus vnquam Imperatorum gentilium. *Sige. in Chro.* vnde igne cælesti petijt. *Sigeb.*

Cum Habdala Saraceno pacem ea lege fecerat, vt ille Christianos, qui in ipsius essent dominatu, affligeret. *Blond. lib. 1. Deca. 2.* à Theodota seu Irene eius cadauer defossum, publicè crematum est. *Sabell. Enn. 8. lib. 8.*

HVMANA.

Saxones vel Thuringi, itémque cæteræ, quæ iuxta Rhenum sunt nationes, ex antiquo Francis tributariæ (*Nota*) leguntur. Quibus deinde à regno eorum deficientibus Pipinus genitor Caroli bellum intulit, quod tamen filius maiore fœlicitate peregit. *Helmoldus in Chronicis Slauorum cap. 3.*

Abdala 100 armatis nauibus ducem Manucha præficiens mare Medit. infestat & Christianos atrociter necat, Cassinensi monasterio euerso. *Chron. Cassinense.*

An. 771. moritur Asciar primus Aragoniæ comes, qui Iaccam ciuitatem, multas arces & oppida à Maurorum seruitute liberauit. Balindus f. successit. *Vasaus.*

Carolus Magnus Aquitanos omnes & Vascones in deditionem accipit, & bellum Aquitanicum finit capto Hunaldo duce Aquitaniæ, & tota eius familia. Iuxta Dordnnam fluuium ędificat castrũ Francicum (sic enim legitur apud Eginardum) siue, vt vulgò, Fronciacum (quasi, vt quidam ludunt, Frons Saracenorum.) *Sigeb.*

Lescus quispiá, primus apud Polonos equi sui calces ferreis soleis munit, cũ equi de more illius tẽporis soleas nullas haberent. *Crom. hist. Polo. lib. 2.* Paulò antè an. 800.

o CVM optimo quouis pótifice comparari potest. Eo nemo post Petrũ, Romanorum pontificũ diutius vixit.

Instituit diplomata, seu literas apostolicas, quas Bullas vócant, plumbo obsignari, vt diuturnius esset sigillũ: nam antea vtebantur cera. *Polyd. Virg. lib. 8 de inuent. rerum cap. 2.* Alij hoc referunt ad Stephanum 3. Statuit vt quotidie in atrio Lateranensi aletentur 100 pauperes. *Plati.* Scripsit libros contra Iconomachos. *Sigeb.*

A castitate, fortitudine animi & liberalitate in pauperes commendatur ab historicis. Tyberi exundante, lembis & scaphis victũ aduehẽdum curat iis, qui erant aqua circumfusi. Romæ aquæ ductus, muros, templa & alia ædificat, captiuos pecuniæ vi liberat.

Leo, mali corui malum ouum etiam sacris imaginibus

Anni Christi		Anni mundi
	Principibus.	
	Constantino 5. Imp. octogesimo secundo.	
	Abdala Babyloniæ & Persiæ Miramolino vigesimo primo.	
	Hispaniæ vero Abderamẽ.	
	Ghermaafer Æthiopiæ.	
	Desyderio Ital. Reg.	
	Carolo I. Magno an. 46. Franc. Reg. decimonono.	
	Aurelio Hispaniæ.	
768	*CONCIL. Lateranense. Episcoporum Galliæ 12, & plurimorum Italiæ, contra Cõstantinum pseudopapam Desiderij regis. Long. fratrẽ ex Mutio li. 7. Plati. Palmer. Sigeb. Æmyl. lib. 2, Naucler. In eo damnatur. 7. falsa synodus Constantinopolitana contra imagines.*	4856
	98	
772	o ADRIANVS I. Romanus an. 23.	4860
796	mens. 10. di. 17.	4884
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Niceta Iconomacho, deinde Paulo 4. an. 4. mens. 6. dies. 13. Tarasio an. 21. m. 1. d. 25.	

Anni Christi.

Principibus.

772 *Constantino 5. octogesimo secundo. Postea Leone 4. eius fil. an. 5. Imp. vsque ad Eirenem Imperatricem an. 10. cum fil. Constantino 6.*

Abdalo, deinde Abdala secundo, siue Madlth an. 18. Moyse an. 21. Babyloniæ & Persidis Miramolino.

Hispaniæ vero Abderamē, deinde Hissem siue Izeca, qui & Ismen an. 7.

Saluba Æthiopiæ & per ordinem Callula-Sion, Sargue, Zarai, Bagabarnai, Gianscheda.

Desyderio Ital. Reg.

Carolo I. Magno Franc. R. decimo nono.

Silo Hispaniæ quadragesimo an. 8, deinde Alphonso cog. Casto an. 41.

773 CONC. *Lateranense (quòd Sigeb. vocat vniuersale) præsente Carolo & Episcop. 153. Sigeb. & li. Concil.*

Hispanicum contra Felicem hæreticum. Annoni. lib. 4, cap, 83.

779 *Düriense an. 779. Regi. lib, 2.*

Gennuense. Ibid.

Anno mundi.

bus bellū indixit. Iacobitas Hæreticos è Syria in Thraciam collocauit. *Zo. to. 3. Diac. li. 23. Rom.* Noli mirare, si mox imperium per Rom. pontificem ad alienos translatum sit. *Zon. ibid.* per totum sui regni quinquennium cum Irthuma & Madaij Arabum regibus, vario marte in Asia & Syria conflixit. *Diac. lib. 23.*

4860 Bulgarum regem Telericum à suis fugatum excepit an. 778, quo anno Carolus Longobardurum regnum vastauit. *Schanaburgense Chro.* Hildebrādum Spoletanorum ducē sequenti anno se spōte subiicientē amplectens. *Sig.*

Coronam ex Iaspidibus & aliis gemmis consertam ex ecclesia abstulit & suo capiti imposuit, sed paulò pòst febre correptus interiit. *Diac. lib. 23. Blond. lib. 1. dec. 2.*

An. 782. Lapidea arca effoditur cum hac inscriptione, Christus nascetur ex virgine, in eū credo &c. *Diaco. li. 23. Sig.* Platonē fuisse multi existimarūt. *Gigas in Floribus tēp.*

An. 786 Politianus episcōparum Alexandrinum inter Saracenos administrabat.

Carolus in Italiā ab Adria. vocatus contra Longobardos, inuiti & nolēris Pōt. pedes exosculatur. *Plat. Æ. yl. lib.* . Donationem à Pipino Patre factā Rom. Ecclesiæ non tantùm confirmauit, sed etiā auxit. *Plat. Adrianus in epist. conc. Later. & epist. ad Constantinum & Irenem.* vel potius restitutionem. Nam Pipinus duntaxat pontifici à Longobardis erepta restituit. *Hist or.*

Vicit Longobardos capto Desyderio eorū rege 22 & vltimo, in quo defecit regnum Longobardorum ab Alboino acquisitum, ab Authari & Agilulpho formatum, anno postquam Italiam occupauerant 206, siue 213, siue 224 (neque enim cōuenit inter scriptores) *Blond. dec. 1. lib. 2.*

Paulò pòst etiam regnum Boiorum finiit, Tassilone Desiderij genero rege eorum nouissimo & filio Dedone, qui propter Desiderium bellum mouerant in monasterium detrusis.

Eodem an. Carolus ritum cantus ecclesiastici authenticum è Romana ecclesia, accersitis ex vrbe summis musicis, in Gallias transfert. *Sigeb. Æmil. lib. 2.*

Adelgisum Desiderij filium, qui ad Græcos confugerat, & contractis copiis Constantini consensu & auxilio ad recuperandum regnum Longobard. redierat, delet & perimit. an. 789. *Sigeb.*

In Ægyptum & Africam Christianis pauperibus eleemosynas misit. *Sigeb.* Carthaginem. *Vsperg.* Hispaniā vsque ad Cordubam recuperauit profligatis Saracenis. *Ptol. in rudimento, Plat. in Adriano.* Compostellensem ecclesiam locupletauit. *Erphordensis lib. 68.* Albini consilio in sacris rebus omnia gerebat. In terris occupatis passim Episcopatus & scholas cōstituebat ad fidei propagationem, in quibus Græcæ & Latinæ literæ docerentur. *Crantzius lib. 1.*

Hispaniam transiit & Nauarram cepit & duos Saracenorum regulos sibi subiecit an. 778. *Sigeb. Rhegino.*

Caroli Magni tempore Ogerus Danorum Dux Indiam superiorem occupauit & Ioannem regis Frisonum filium, presbyterum Ioannem dictum, imperio præfecit, eique 14 Barones, qui alias vicinas terras tenebant, subiecit vt ibi Christiana religio permaneret. *Vuernerus in fasciculo temporum.* An id verum nescio. Nam non vi-

4864 deo qua parte Dani per tot terrarum & æquorum spacia

Anno Christi

796

794

Francfordiense, Episceporum Galle. Germa. & Italorum, præsentibus Legatis Adriani, Theophile seu Theophylacto, ac Stephano episcopis, contra Fœlicem Vrgelitanũ seu Orielsanum Episc. qui adoptionem humanæ naturæ Christi inducebat: Annoni. lib. 4 de gest. Franc. cap. 85. Æmil. lib. 2 Abb. Vsperg. Ferunt aliqui in eo concilio damnatum fuisse Concilium Elibertinum episc. 19 presb. 36 in Hispania paulo antea celebratum: Errant Magdeburgenses rapsodi, qui istud Concil. referunt ad annum 700. Aiunt etiã in eo damnatum Nicenum 2, de quo in margine.

Foroiuliense in Aquilogia præside Paulino Aquilegiensi de fide & moribus, maximè de Trinitate contra Fœlicem. tom. 3. Conc.

Bauaricum contra Fœlicem. Anno. lib. 4, cap. 83.

Ratisbonense cõtra eundem. Sigeb.

800

Anno mundi.

4884

Ethhici (.i. Saraceni) septies à Constantino expulsi Hierosolymis, denuo eam adoriuntur & câpiunt & Iohannem Patriarcham eiiciunt, sed ille restituitur recuperata vrbe, postquam Carolus copiis Imperatorem adiuuisset. *Henric. Erfordiens. in vita Constant. c. 69.*

Madij Saracenus Christianos obsidet in Natoliæ vrbibus. *Diac. lib. 23. Rom.*

Aaron alius Saracenorum dux multa mala Christianis infert, etiam postquam pacem cum Imperatrice agitasset. Nam in Cyprum irruit, Capadociam, Galatiã, Romaniam. *Diaco. Ibidem.*

Fœlix, cui adhærebat Eliphandus Toletanus episcopus, Ratisbonæ de errore conuictus missus est Romam, vbi coram Adriano pont. Palinodiam cecinit & suæ ecclesiæ restituitur. *Annal. Franc.* aliunde videtur errorem contraxisse. Nam Beda in 7. c. Io. Noua hæresis (inquit) in Angulis occulte susurrat, Christus est adoptiuus. Christus nuncupatiuus est Deus.

Aiunt Ado Viennensis ætate 6 & Regino lib. 2 Chro. Pseudonymam Nicenam, quam Septimam Græci appellant, pro adorandis imaginibus Synodo Francfordiensi abdicatam penitus. Quod si verum est, cum Nicena illa deinceps obtinuerit & pro Oecumenica recepta sit, prouincialis hæc Oecumenicæ derogare nõ magis potest & debet, quàm illa Cypriani Africana, quæ cũ cætera rectè statuerit, prauè Anabaptismum contra Romanam defendit. Preterea vt nec statim nec absque magnis dissidiis Calcedonẽsis illa sanctissima probata est, vt apparet è D. Gregorij epistolis ad Brunichildam & alios, in quibus docet ne tum quidem post annos fermè ducentos in Galliis fuisse receptam penitus, sic hîc potuit contingere. Addo Patres, qui Francofurtum conuenerant, non satis habuisse perspectum Nicenæ sententiam, ac fuisse deceptos falsis rumoribus & scriptis. Nam contra eam sic dimicarunt, ac si ad statuendam imaginũ adorationem simpliciter incubuisset, cum potius de retinendis imaginibus sanxisset & egisset aduersus Constantinopolitanam septimam Pseudonymam, quæ de illis confringendis & omnino tollendis, paulò antè Canones tulerat. Alioqui hæc cum illa idem planè iudicauit ac censuit. Nam libri illi quatuor, qui nomine Caroli Magni & Synodi Francfordiensis circunferuntur, & quos superbe hæretici contra Nicenam ostentant, passim inculcant retinendas esse SS. imagines in ornamentum ecclesiæ & memoriam rerum gestarum (hæc eorum verba sunt in præf. & lib. 2, c. 2, & alibi) seque duntaxat armant aduersus nescio quam prætentam imaginum adorationem, quam nec Nicena ipsa agnouit. Iconomachos autem expugnant cum alibi tum prefatione libri primi. Et Claudius à Carolo ipso Taurinensis episcopus constitutus, dũ eas è sua diœcesi substulisset, statim vt hæreticus exceptus est ab ipsismet Gallis episcopis, qui maxima pars fuerant Francfordiensis Synodi. Hinc contra istum Ionæ Aurelianensis libri ad Ludo. Pium de imaginum cultu.

Anno 791. *Palmerius & Polyd. lib. 4 de Anglis.* Academiam olim Athenis Romam attractam Carolus Mag. Lutetiam transfert. *Vvernerus in Fasciculo.* Idq́ue opera 4 Monachorum Bedæ discipulorũ Rabani, Albini, Claudij, Ioannis Scoti, *Erphordiensis, cap. 69.*

4888

Ac tanta illá prouentuum ac possessionum amplitudine locupletauit, quantam vix omnes Galliæ ac Germaniæ, quæ inde postea natæ sunt, academiæ possent æquare. *Curio lib. 2 Chronologiæ.* Ita tribus aut quatuor sæculis extinctum literarum lumen, in mundo rursum accendit. *Ibid.*

HVMANA.

Sub Mose Saracennrum Miramolino Arabes intestino bello in varia Dominia disperguntur.

7?4 Idnabala Saracenus Cæsaraugustę regulus ab aliis regulis domestica seditione pulsus à Carolo Magno restituitur & finitimi reges vectigales fiunt. *Vasæus ex Annal. Franc.*

Vindekindus Saxonum dux an. 777 cum Saxones victi essent à Carolo, & fidem susciperent. in Normaniá fugit, inde postea rediturus & bellum renouaturus. *Sigeb. Regino.*

Saxones cæsis suorum 30 mill. sese tandem post bellum 33 annorum Caroln dedunt, & quia à Christo defecerant, Christiani iterum fiunt, & Vindekindus eorum dux ex sacro fonte à Carolo suscipitur. *Sigeb. & Chron. Misnense Krant. lib. 2, hist. Sax. cap. 6. Eginhar. Annonius lib. 5, cap. 4. Helmold. in Chron. Slauo. cap. 3.*

Ad Albim flu. Bardagauenses & Norduitæ sese ei dedunt & fidem Christi suscipiunt. Saxones Orientaliores & Slaui vltra & citra Albim habitantes ei paulatim subiiciuntur an. 780. *Sigeb. Rhegino,* Magdeburgo ampliato. *Crantzius.*

An. 784 Daci in Anglia à Bitricn rege Saxonum Occidentalium repelluntur. Sed illi haud multo postreuersi bonam eius partem occupant. Ita regnum Northumbriæ ab illo anno per an. 30 & amplius tam finitimorum, quam Barbarorum iniuriis expositum fuit. *Polydo. lib. 4 Ang.*

Primus Flandriæ, quæ tunc erat vacua, inculta & nemorosa, an. 79a Comes designatur à Carolo Lidericus Harledecensis. *Iac. Meier. de Fland. Sigeb.*

p DOCTORVM amator, ita vt eos vndecúmque præmiis alliceret.

Ægrotos visere, eleemosynas largiri, prædicationibus, quibus plurimum ob eloquétiam & doctrinam valebat, incumbere, ei peculiare fuit.

Captum Romani excæcauerunt, lingua eius radicitus abscissa, quę posteà ei diuinitus restituta est. In custodiam missus noctu per murum euasit & à Carolo restitutus est. *Regino lib.* a *Chron.*

Litanias trium dierum ante Ascensionem Dnmini induxit.

Orauit pro Campulo à quo fuerat verberatus, ne Carolus ipsum capite truncaret ceu seditiosum & Sacræ sanctitatis reum.

Sub hoc pontifice translatum est imperinm à Græcis Francos.

Carolus Academiam Papiensem instituit. *Gagui, lib. 4. Sabell. Ennead. 8, lib. 9.*

Bononiensem à Theodosio fundatam renouat. *Mutius lib. 9.*

Ticinensem condit. *Polyd. lib. 4 de Ang.*

Osnarburgensem, in qua literas Græcas & Latinas doceri iussit. *Grantzius in Metropoli lib. 1, ca. 2.*

Pari-

Anni Christi.		Anni mundi.
	99	
796	p S. LEO 3. Romanus sedit annis 4	4844
800		4888

Patriarchæ.

Constantinopoli Tarasio.

Principibus.

Constantino sexto solo Orientis Imperatore an. 5.

Superioribus regnantibus, Vsque ad Carolum Magnum Imperatorem Occidentis declaratum.

Et Eirenem solam imperio Orientis potientem.

Et Egbertum Anglorum regnum condentem.

Zeoneghiz Æthiopiæ pretioso, deinde Malgere.

Summa à Christo nato ad hæc noua Occidentis imperia an. 800.

Octaui ita Centenarii finis.

Anni Christi.		Anni mundi.
796		4884

Parisiensem an.791. *Palmerius*, de qua paulò antè.

Ex Bedæ Angli discipulis monachi quatuor duo Scoti, & duo Angli Albinus siue Alcuinus & Ioan. Scotus (alius à Frãciscano scholastico doctore) Rabanus & Claudius primi posuerunt Theologiæ sedem in Academia Parisiensi, *Gaguinus in Carolo Mag. Robertus Gouletus in cõpendio de fundatione vniuersitatis Parisiensis.* è qua breui tẽpore prodierunt innumerabiles Theologi hæreticorũ perpetuæ cruces, qui tantam sibi tota Europa famam & authoritatem compararunt, vt spatio quadringentorũ annorum, vix extra eam aliquis Theologus alicuius nominis repertus sit.

De Ioanne Scoto mihi suspectum est, aut fuit longæuissimus. Si quidem vertisse dicitur Ecclesiasticam Hierarchiam è Græco iussu Ludouici 2 Imperat. ad quem fuerat missa à Michaele Constantinopolitano Imp. sub an.858.

Quin & Franciscus de Zarabellis Cardinalis super Clementinam de Magistris q.5. quatuor studij Parisiensis fundatores nominat Rabanum, Alcuinum, Claudiũ, & Hestorum siue Clementem.

Tum floruerunt per ordinem, Rabanus, Angelomus, Haymo, Strabus auctor glossæ ordinariæ (etsi hanc palmam Alcuino tribuant Antonius Florentinus & Guaguinus) Bertramus, Remigius Altisiodorensis, Pascasius Corbiensis, Amalarius, Anselmus quidam auctor glossæ interlinearis, Ionas Aurelianensis, Icmarus & alij vsque ad Hæresim Berẽgarij an.1150, & Scolasticos 12 sæculi.

OCTAVO *hoc sæculo continuata est doctrina, de qua heretici hodie pugnant.* Missa *in Germani Constantinopolitani liturgia Theoria, Caroli Magni fragmentis de ritibus veteris Ecclesiæ: Alcuini libro de Ecclesiasticis dogmatibus. Vualafredi Abbatis libro de officiis diuinis. Maximi monachi de Ecclesiastica Mystagogia.* Claues Ecclesiæ. Absolutio. *Beda hom. in die SS. Petri & Pauli, in Marc. lib.1, cap. 2. Damascenus lib. 4 de Orthod.* Confirmatio. *Illa vnctio que per manuum impositionem ab Episcopis, vulgo confirmatio dicitur &c. Beda in Ps. 26, in 8 cap. Act. & Hom. in Octaua epiph. Cõc. Arelat. cap. 18.* Extrema vnctio. *Bed. lib.2 in Marc. cap.6.* Septem sacramenta. *Beda tractans illud Matthæi, quoniam Nazaræus vocabitur. Si in typo Samsonis gesta cõsideremus, in eo quoque sacramenta Domini præfigurata cognoscemus. Septem crines habuit. Hinc septiformis Spiritus & septem Ecclesiæ sacramenta sunt, &c. Quod & ex Augustino citat. Vualafridus Abbas lib. de diuinis officiis, Alcuinus de Ecclesiasticis dog.* Liberum arbitrium. *Damasc. lib.2 Orthod. cap.4 in parallelis cõtra Manich. ib. de heresibus. Bed. in 2,c. Genes. lib.8. in Iob. cap.8 in Ps.118.* Iustificatio ex gratia *fides est charismatum spiritus non nostræ voluntatis, Damasc. lib.4 de Orthod. cap.11. Præueniente se gratia mens hominis spontanea ad fructũm boni operis assurgit, Beda in Mar. lib.1, cap.4. In 3 cap.1 Ioban.* Iustificationem conseruati & augeri bonis operibus *Pelagianum dogma non iuuat, quod dicitur de homine, se sanctificat, quia id quidem per liberum arbitriũ fit, sed non sine diuino auxilio & gratia, Beda in cap. 3,1. Ioan. lib.3 in Iob. cap.1. lib.6. in Cant. cap.8. lib.1. in Prou cap.6.22. in 3 & 12. cap. Exod. lib.1. in Ezram c. 1. in Ps.25.77.90. Aponius lib.2 in Cant. Albinus in 3 cap. Ecclesi. Damascenus in parallelis & alijs li. passim.*

HVMANA.

Alphonsus cog. Castus Hisp. rex virtutibus omnibus ornatus proditione cuiusdam comitis Gani Carolum Magnum in Roncesualle vicit, qui in Hispaniam venerat, ipsum vt regno pelleret. *Vasæus.*

A Mauregato an.5 à Veremundo annis tribus regno pulsus, restitutus est & post restitutionem regnat an. 32. *Idem.*

Eius anno quinto ad summum pontificatum Leo 3. euectus Compostellam sedem episcopalem constituit, corpore Apostoli diuinitus reuelato, postquam diu latuisset ob Saracenorum persecutiones & dominatus. *Idem.*

Anno regni tertio occidit 70 millia Saracenorum cum ipsorum duce, qui ad Asturias depopulandas venerant. *Idem.*

Anni mundi.
4888

LIBRI CHRONOGRAPHIÆ TERTII FINIS.

Anni Christi.
800

Anno Christi.

Primatus Romanæ Ecclesiæ. *Beda in Natali D. Benedicti. Carol. Mag. lib. 1 de imag. cap. 6. Damsc. in lib. de defunctis. Patres Synodi 2 Nicenæ, Concilia huius sæculi. Anbertus lib. 3, cap. 5 in Apoc.* Cælibatus sacerdotum. *Beda lib. 1 in Lucam ca. 4.* Claues Ecclesię. *Absolutio Anbertus lib. 7 in Apoc. cap. 16 & lib. 1, cap. 1. lib. 5, cap. 11. Beda in Mat. 16. Ioan. 20, &c.* Veritas Eucharistiæ, Transsubstãtiatio, sacrificium *Carol. Mag. lib. 2 de imag. cap. 27, & expressissime lib. 4, cap. 14 & in lib. de ritibus veteris eccl. Beda in Boety lib. de Trinit. in Prouerb. lib. 3, ca. 31. in Marc. lib. 4, c. 14. In Luc. lib. 6, c. 22 in Ps. 21. li. de muliere forti. Hom. in Epiphania. lib. 2 de Taber. c. 2 in Ps. 48. Deum pro mortuis per Missarum celebrationes & eleemosynas inuocamus. Damascenus lib. 4. Orth. c. 14. Aponius lib. 3 & 6. in Cant. Germa. Constantinop. epist. ad Thomam to. 2 Conc. & in Theoria Liturgiæ. Anbertus li. 2, c. 2. in Apo. Vualefridus & Alcuin. vbi suprà.* Pœnitentia & eius partes. *Damasc. de Orthod. fide & in Parallelis. Beda in Ps. 1 & 4. lib. 4 in Luc. cap. 15. Aponius lib. 5 in Cant. Carol. Mag. de ritibus veteris Ecclesiæ. Anbertus lib. 1 in Apoc. cap. 1.* Intercessio, auxilia, reliquiæ Sanctorum. *Beda in cap. 4 Lucæ afferens post Augustinum lib. 1 de Trin. c. 6 & alibi, distinctionem Græcam de duplici adoratione* λατρείας *&* δουλείας. *Item lib. 2 in Luc. c. 7. lib. 3 in Iob. & de Reuelatione S. Michaelis to. 7 & in pluribus Homiliis de Sanctis diuersis. Damasc. in orationibus de natiuit. Virg. &c. in Cant. Ecclesiasticis. lib. 3 de imaginib. lib. 4 de Orthod. cap. 16. lib. pro defunctis. Basilius Ancyranus. Theodorus Hierosol. Tharasius Constant. Theodosius Amoriensis. Adrianus Pap. in 2 Syn. Nicena. Cosmas in hymnis. Germa. Const. in Theoria & in epistol. Beda & Isuardus in Martyrologiis, Anbertus lib. 5, cap. 12 in Apoc.* Hæresis contra imagines hoc sæculo pręsertim arsit. *Hanc refutarũt & carum legitimum vsum docuerunt Damascenus lib. 3. item lib. 4. Orthod. c. 8, vbi cultum imaginum Apostolicam esse traditionem docet. Germanus Constant. Gregor. Cyprius, Adrianus Pa. & alij Nicenum 2 conc. &c. Beda in historia Anglorum sæpius.* Preces pro defunctis & Purgatorium. *integrũ de eo opus Damasceni extat ab Oecolampadio defunctorum hoste etiam versum. German. in Liturgia Theoria. Beda in serm. ad populum to. 7. fo. 503. in pro. li. 2, ca. 11. in ps. 6, in 37. in Luc. ca. 2. Albin in 1 & 3. Ps. pœnit. & 3 de Trinit. cap. 21. Anbertus lib. 9, cap. 20 in Apoc. & lib. 10, cap. 21, & cæteri. Superfluum esset cætera capita persequi. Nam pro his omnibus Damasc. quatuor libros de Orthod. fide diuinissimos condidit. Beda. Albinus libros diuersos, Carolus Mag. fragmenta de ritibus veteris Ecclesiæ. Germa. Constant. rerum Ecclesiasticarum Theoriam &c. Quare & totum sæculum contra se pugnare Centuriatores docent Cen. 8, cap. 2 de loco & propagatione Ecclesiæ sparsim. ca. 3 de persecutione & tranquillitate Ecclesiæ. cap. 4 de doctrina col. 300 & seqq. cap. 5. de hæresibus toto cap. 6 de Ceremoniis. ca. 7 de Politia Ecclesiæ. per totum cap. 8. de Schismatibus. cap. 9. de Synodis per totum cap. 10. de Episcopis & doctoribus. sequentibus denique capp. Idem confirmant quotquot isto sæculo scripserunt contra Iconomachos siue Iconoclastas: huius spatij vniuersa concilia, vniuersi denique historici.*

CHRONO-

CHRONOGRAPHIAE GILB. GENEBRARDI

THEOLOGI PARISIENSIS DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARUM *professoris Regii,*

LIBER QVARTVS.

POSTREMVM hunc librum à Carolo Magno auspicabimur, quoniam cum eius Imperio, Ecclesiæ regnũ maxima, in nostro Septentrione præsertim incremẽta cepit. Tum Germania, tũ Saxonia, tum Dania, Christi suauitatem gustare cœperũt. Tunc in Polonia religionis fundamẽta publicè iacta sunt. Bulgaria, Vngaria, Boëmia, Moscouia, Lithuania, pleræq; aliæ Septẽtrionis gentes se deinceps Christo dediderunt. Denique vt ab Ecclesia siue sede Apostolica cõstitutum fuit hoc nouum Occidentis Imperiũ, ita extitit Ecclesię salutare, & fœlix, dũ signa in Barbaras & perfidas gẽtes intulit, eásque pietati subiecit. Accedit, quòd intervalli à Domini corporatione vsq; ad nos dimidium in istud sæculum incurrit. Nõ admodum quidem refert, vnde exordium ducamus, cum singulis centũ annis insignes atque memorabiles mutationes toto orbe contigerint, quæ merito librũ peculiarem sibi possint vendicare. Verum id negotij aliis relinquimus. Interim quia mirabiles illæ sæculorum vicissitudines in animis pingere possunt vniuersæ historię breuem quandam imaginem, ad quam adumbrãdam comparatur Chronographia, priusquã pergimus, lubet id illustrare exemplo & duũ mille annorum res memorabiliores per singulos centenarios insigni humanarum rerum inconstantiæ documento exortas attingere. Nec altius incipiemus, quoniam, vt iampridem memini, ante Monarchiam Persicam omnia apud exteros sunt incerta.

Sub annum ergo ante Christum quingentesimum plus minus (Neque enim necesse est, vt tempus sit tam exactum & definitum) Monarchia Babyloniorum Nabugdonozore auctore cœpit, è qua secundum huius operis librum sumus exorsi.

Hinc an. 400. Persarum secunda, quæ appellatur, Monarchia per Cyrũ, à quo res & scripta Græcorum propriè incipiunt.

300. Macedonum siue Græcorum per Alexandrum Magnum.

200. Indorum, Parthorum, Carthaginensium noua regna & principatus.

100. Romanorũ per Scipiones & reliquos Rom. duces, qui traiecto Meditaraneo in Asia & Africa res gerere cœperũt & prouincias remotiores suo populo subiicere.

o. Regnum Dei, per Christum æternũ regem, cuius solium est ad dexteram Patris in excelsis, terra scabellum pedum eius: Cõstituta Rep. in perpetuam Monarchiam ab Augusto & pace per totum orbem firmata. Atque inde per singula etiam sæcula mirabiles mundi vicissitudines extitere, quas lib. 3 delibare cœpimus.

Centesimo enim anno post Dominum natũ Imperij ad externos principes translatio facta est, Neruam, Traianum, Adrianum Hispanos, &c. Vnde deinceps licuit cuilibet quantumuis obscuro & de obscura gente in illud irrepere.

200. Nouum Persarum imperium per Artaxersem, deleto Parthico.

300. Imperij Ro. ad Christianos principes trãslatio Constantium, Constantinum Mag. &c. in quorum potestate perpetuo deinceps vsque ad Turcas mansit.

400. Imp. Ro. laceratio, è qua varia noua regna emerserũt, in Gallia, Hispania, Anglia, Italia, Africa, Asia.

500. Imperij Occidentis extinctio vsque ad Carolum Mag. & in vnos Græcos siue Constantinopolitanos contractio. Clodouei Francorum regis conuersio & sacra inauguratio.

600. Mahometis & Saracenorum apostasia, atque inde nouum horrendũq, imperium, quod Miramolinum siue Amira vocatũ est, Romano mutilato, Persico exciso.

700. Saracenorum, Arabum siue Alarbarum, Turcarum, Maurorum noua ac diuersa regna, siue Caliphæ & Sultaniæ, in India, Asia, Syria, Ægypto, Lybia, Lybiæ interioribus, Africa, Hispania, insulis maris Mediteranei, Oceani Aethiopici, Indici, Atlantici.

800. Imperium nouum Occidentis per Francos Septentrionalibus gentibus salutare, faustum, Christi prænuntium, è quo huius quarti Libri initium ducimus.

900. Imperij Occidentis è Francis ad Longobardos & Germanos non ita fœlix translatio, Matri certè sedi Apostolicæ diu luctuosa.

1000. Noua regna Poloniæ, Vngariæ, Boëmiæ & Septentrionalium populorũ.

1100. Noua regna Occidentalium Christianorum, præsertim Francorum in Asia, Syria, Iudæa, &c. profligatis Turcis & Saracenis.

1200. Nouum imperium & Barbaricum gentis incognitæ Tartarorum, magna totius Orientis, seorsum Christiani Indorum regni amplissimi calamitate.

1300. Nouum seruile & ferum imperium Othomanorum siue Turcarum magno nostro dedecore, ignauia, veterno, pernicie.

1400. Nouum imperium Tamerlanis Scythæ, quod feritatem Turcarum aliquantum repressit.

1500. Noua imperia Sophi in Perside, Lusitanorum & Hispanorum in Indiis & nouo orbe, quæ Turcis & Saracenis perniciem videntur ominari.

Faxit Deus, vt iã Christiani suas habeãt vices, & regna Tartaricis, Saracenis, Turcicis, Mauricis armis amissa recuperent, impia extinguant noua ad ipsius & Christi sui gloriam condant in orbe nouo ac veteri, quò corpus peccati deleatur, Perditionis filius Mahometes interficiatur spiritu oris Domini, ipse denique Dominus vbique agnoscatur, regnet floreat in sæculorum extrema.

AMEN.

Anni Christi. | Anni mundi.

SEPTIMÆ ÆTATIS, siue vltimæ pars posterior.

A Caroli Magni Imperio ad an. 1584. quæ & ipsa in octo sæcula rectè distinguitur.

Octaui sæculi extremum & noni principium.

800 a *An. Dom. D.CCC. quo nouũ Occidentis imperium Carolus magnus Francus condit, & Egbertus regnũ Anglicum.*

Decimi sæculi initium.

900 b *An Dom. D.CCCC. quo Carolus simplex rex 30 regnũ Franciæ suscipit, Abderamen Hispanię Miramolinus fit, Infœlix sæculum inchoat.*

Vndecimi sęculi initium.

1000 c *An. Dom. M. quo regnum Poloniæ per Boleslaũ, Hungariæ per S. Stephanũ cœpit, Cordubęse in Hispania Saracenica desiit. Ottho 3. Imp. obiit. quo denique Hugonis Capeti familia se in regno Francorum subactis competitoribus confirmatam videt.*

a HOc nono sæculo Saraceni reotãt iterum Gallias. Europa vastatur ab obscurissimis gẽtibus, vt Gallia à Normanis, Vngaria à Bulgaris, &c.

Earum ad Christum plena conuersio.

Carolus cum sua posteritate hoc sæculum metitur.

Nam eius Impp. fuerunt. Carolus Mag. Ludouicus Pius, Lotharius, Ludouicus 2. Carolus Caluus, Carol. Crassus Arnulphus.

Pontifices viginti à Leone 3 ad Ioanoem nonum.

Præcipui scriptores diuini, Carolus Mag. Hiocmarus, Haymo, Angelomus, Amalarius. Rabanus, Remigius Antissiod. Ionas Aurelian. Pascasius, Idiota, Ansegisus, Strabus auctor Glossæ ordinatiæ, Leo Philosophus Imp. Photius, Theophylactus Bulg. Freculphus Lexouiensis, Anastasius Bibliothecarius, Ado Viennensis.

Humani etiam sua serie insta per Chronologiam recensebuntur.

Heretici. Claudius Taurinensis, Theoda pseudoprophetissa in Asia. Godiscalcus Gallus, Bertramus. Fredeuardus eques, Ioãnes Scotus. Grecorum hęresis de Spiritus S. processione, quæ aperte erumpit Photio Patriarcha frigidam suffundente.

Caluinistæ. Claudij Taurinẽsis opinones laudant, Bertrami, Fredeuardi, Godiscalci aliquot capita. In singulis scilicet sæculis suæ perfidiæ socios habere voluerunt.

b SEPTENTRIONALIVM, vt Moscouitarum, Suecorum, Polonorum, Vngarorum, Slauonię partium conuersio vsque ad an. 1000.

Monasteriorum & templorum & episcopatuum ædificationes.

Grecæ & Hebraicę literę florent.

Latinæ iacent.

Pares Francię instituuntur.

Imperij ad Longobardos per Berengarium & Saxones per Cooradum trãslatio, vnde inter vtrosque dissensio an. plus 40.

Ratio eligendi Imperatores instituitur.

Decimi sæculi Pontifices viginti septem vsque ad Syluestrum 2. Aquitanum.

Impp. Ludouicus 3, Conradus Germanorum primus, Henricus 1. Otthones tres.

Scriptores sacri. Gilbertus siue Giselbertus. Radulphus, Suidas. Oecumenius. Smaragdus. Regino, Moses Barcepha. Gerardus. Luitprandus. Vuitichindus.

Heretici. Grecorum schisma contra Latinos. Noui Anthropomorphitæ in Italia. Manichæorũ quędam secta Philippopolim traoslata.

A Caluinitis Schisma Grecorum, cuius causa à Turca absorpti sunt, probatur. Aliqua habent cum Manichęis communia.

c. MVNDVM ignauiæ tędet.

Pietas exardescit.

Infinita monasteria apud Grecos & Latinos construuntur.

11. Sæculi Pontifices vndeuiginti vsq; ad Vrbanum 2 Gallum.

Impp. Henricus 2. Conradus 2, Henrici 3 & 4.

Scriptores. Fulbertus Carnotensis, Humbertus, Heri-

bertus Abbas, Euthymius, Ioan. Xiphilinus, Berno Augiensis, Algerus, Bruno Herbipolens. Albericus. Petrus Damianus, Leo 9. Lanfrancus, Adelmannus Brixiensis, Guitmundus Auersanus, Therianus, Leontius, Hermenopulus, Hildebertus Turonens. Hildebertus Cenomanens. Lambertus Schanaburgens. Sigebertus, Anselmus Cantuariensis. Iuo. Minardus, siue Meginbartus, Burcbardus. Marianus Scotus. Ioan. Micrologus, Hermanus Contractus.

Haeretici. Berengarius. Bogomili, Basilius monachus, Henriciana siue Simoniaca haeresis ab Henrico 4. Imp.

An se Berengarianos, Bogomilos, Henricianos, Caluinitae negare debeant, vel velint ipsi loquantur.

d TOTVM hoc saeculum transigitur in terra sancta, à Gallis praesertim.

Factiones Gibellinorum pro Imp. & Guelphorum pro Pontifice.

Theologia Scholastica fundatur per Bandinum, Petrum Longobardum, &c. propter subtiles Graecorum cõtra Latinos disputationes de Trinitate, de processione Spiritus S. Berengarii & Petrobusianos de sacramentis, Porretanum & Aballiardum Theologiae miscentes Philosophiam, vt subtiles illae quaestiones deciderentur & amputarentur.

Ordines Hospitaliorum, Templariorum, & similium contra Turcas instituti & confirmati.

12. saeculi. Pontifices sedecim vsque ad Caelestinum.

Impp. Henricus 5. Lotharius Saxo, Conradus 3. Fredericus Aenobarbus, Henricus 6.

Scriptores. Petrus Alphonsus, Honorius Augustodunensis. Odo Cameracens. Hugo Victorinus, Rupertus Tuitiensis. D. Bernardus, Petrus Cluniacensis, Richardus Victorinus, Bandinus, Petrus Longobardus, Hugo Etterianus, Leo Tuscus, Io. Salisburiensis, Anselmus Anelbergens. Potho presbyter, Berengosus, Eebertus, Petrus Blesensis, Petrus Rhemensis Cantor, Otho Frisingensis, Marcus Alexandrinus, Theodorus Balsamon, Zonaras, Cedrenus, Conradus, Abbas Vspergensis, Hugo Lincol. Nicetas Coniates, Saxo Grammaticus, Conradus Hirsaugiensis, Ioan. Belethius, Gratianus, Petrus Comestor, Helmandus, Guliel. Tyrius, Hildegardis & Mechtildis foeminae eruditae. Samuël Israëlits.

Haeretici. Cláculanij Berengarij. Durádus de Vvaldach, Tendemus, Henriciani. Petrobusiani, Arnoldus Brixianus, Potretanus, Petrus Aballiardus, Eudo de Stella, Apostolici, Publicani, Cathari siue Patareni, Insabbati, Correrij, Vualdẽses siue pauperes de Lugduno. Agenẽses, Hęretici de Barulo. Hęresis de Dogmate Dei Mahometis: Haeresis de corruptibilitate diuinorũ mysteriorũ.

Caluinitae in multis conueniunt, cum Henricianis, Petrobusianis, Apostolicis, Publicanis, Patarenis, Vvaldensibus, Agenensibus, Haereticis de Barulo.

e CHRISTIANORVM per Tartaros vastatio in Oriente & Septentrione.

Expeditiones in terrã sanctam ob eius amissae recuperationem.

Scholastici doctores innumeri.

Ordines mendicantium sub principium huius saeculi. Ita inter superiores recẽtiores ordines & hos vix centum anni intercedunt.

Anni Christi.		Anni mundi.
1100	**Duodecimi saeculi initium.** d *An. Do. M.C. quo Vrbanus auctor expeditionis in infideles moritur. Godefredus rex Hierosolymorũ constituitur. Paschalis 2 põtif. max. eligitur, Bernardus Patriarcha Antiochenus, Dabertus Hierosolymitanus primi è Latinis.*	
1200	**Decimitertij saeculi initium.** e *An. Dom. M.CC. quo Tartari gẽs antehac ignota regnum suũ condunt, deleto presbytero Ioanne Indo. Noua regna Scotiae, Portugalliae, Boëmiae exoriuntur. Constantinopolis capitur à Francis & Venetis. Philippus Aenobarbi f. Imperium Occid. suscipit.*	

Anni Christi.

Decimiquarti sæculi initium.

1300 f *An. Dom. M.CCC. quo Otomanus Turca de genere Scytharum siue Magog Turcicum Imperium condit, Antichristi regnum fundãs. Et sedes Apostolica in 70. annos Auenionem Clemens transfert.*

Et

Albertus primus Imperium Occidentis adit.

Decimiquinti sæculi initium.

1400 g *An. Dom. M.CCCC. quando Tamerlanes mundi terror, & Græcæ literæ in Italiã reducuntur, è qua 700 annis exulauerãt, quo denique Robertus Palatinus comes fit Occid. imperator.*

Anni mundi.

13. sæculi Pontifices duodeuiginti vsque ad Bonifacium octauum.

Impp. Philippus Ænobarbi F. Ottho 4. Fredéricus 2, Conradus 4, Rodolphus, Adolphus.

Scriptores. Innocentius 3, Gulielmus Pariensis, Ioachimus Abbas, Alexander Halesius, Bonauentura, Albertus Mag. Thomas Aquinas. Ægidius Romanus, Ioãnes Scotus, Iacobus Victriacus, Richardus de Mediavilla. Henricus Gandaueus & plerique alij Scolastici, Nic. Cabasilas, Hugo Cardinalis auctor Concordantiarum, Vincentius Beluacẽsis, Durandus episcopus Mimatensis, Accursius, Nicolaus Lyranus,

Hæretici. Albigenses siue Albiani, Almaricus, Baiolenses & Concordenses Albigẽsium secta. Petrus Ioannis, Dauid Dinantius, Gulielmus de S. Amore, Desiderius Longobardus. Raimũdus Lullus, Hermãnus Italus.

Caluinitæ hos habẽt patres Albigenses, Almaricum, Petrum Ioannis, Desiderium Long.

f BOSSVLI siue aciculæ marinæ inuentum.

Turcarum in Oriente inter se & cum Christianis cõflictus varij.

Vbique calamitas.

14. sæculi Pontifices decem vsque ad Bonifacium nonũ.

Impp. Albertus primus, Henricus 7, Ludouicus 4 Bauarus, Carolus 4, Vuenzeslaus.

Scriptores. Guliel. Nangiacus, Alanus Insulensis. Nicephorus Calixtus. Bartholus, Georgius Pachimeres, Ioan. Cantacuzenus, Maximus Planudes, Durandus de de S. Portiano, Guido Carmelita, Martinus Polonus, Greg. Ariminẽsis, Ioan. Andreas, Paulus de Perusio. Io. Hisdinus, Frãc. Petrarcha, Radulphus Tungrensis, Frãc. Maronis Sorbonicæ inuentor. Guillelmus Occam, Astesanus, Nicephorus Gregoras. Aluarus Pelagius, Aug. de Ancona, Herueus, Gulielmus Antissiodorensis.

Hæretici. Fratricelli, Templarij, Dulcinistę, Barlamus & Acindinus, Iacobus Iusti, Begardi & Beguinę, Flagellãtes, Lotbardi, Ioan. de Poliaco, Bononatus. Marsilius Patauinus, Bartoldus de Borbach, Bartolomæus Ianouesius, Adamitæ in Boëmia, Ioan. Vuicleffus, Guil. Albus, Turelupini.

Caluinitæ conspirãt cum Fratricellis, Begardis & Beguinis, Flagellantibus, Lothardis, Marss. Patauino, Io. Vuicleffo.

g . EMANVEL Chrysoloras studia Græcarũ literarum in Italiam refert.

Vsumcassanus Persiam rapit.

Ars Typographica reperta.

15. sæculi Pontifices tredecim vsq; ad Alexandrum sextũ.

Impp. Robertus. Sigismundus, Albertus, Fredericus 3. Maximilianus.

Scriptores. Paulus Burgẽsis, Io. Gerson. D. Antoninus, Blondus. Æneas Syluius, qui & Pius pont. Froissardus, Leonardus Aretinus, Capreolus, Pet. de Aliaco, Thomas Campensis, Ioan. Dominici, Io. de Turrecremata, Baldus, Angelus. Thomas Vualdensis. Matthæus Palmerius, Bessario Card. Marcus Ephesius, Laonicus Chalcondylas, Ioan. de Indagine, Dionys. Carthusianus, Platina, Franc. Philelphus, Ioan. Trithem. Baptista Ferre. Sabellicus, Gabriel Biel, Albertus Crantius, Matthias Palmerius Pisanus, Ioan. Naucletus, Ioan. Maior.

Hæretici. Ioannes Hus, qui anno 1401 se prodit, Hieronymus de Praga, è quibus variæ & multiplices sectæ. Zisca.

In Caluinitis sæculo sequenti renascentur.

h RELIGIONIS in deterius mutationes, apud Mahometanos per Ismaëlem Sophum in Perside, Per Cheribum in Africa.

Apud Christianos per Lutherum in Germania, per Caluinum in Gallia, per alios aliis in locis.

In melius per Lusitanos in Indiis, per Hispanos in nouo orbe, vt quando in aliquibus locis fides deficit, in aliis proficiat.

Linguarum professio exoritur in Germania, Gallia, & aliis locis per Andronicum Contablam Græcum, Lapidanum, Reuchlinum Capnionem, Galatinum, Sãcten Pagninum.

Hæreseon fructus per totam Europam cędes, seditiones, intestina bella, sacrilegia, Simoniæ, latrocinia. Circumcelliones &c.

16. sæculi Pontifices duodecim vsque ad Gregorium decimum tertium.

Impp. Maximilianus idem, Carolus 5, Ferdinandus, Maximilianus 2, Rudolphus 2,

Scriptores. Ioan. Ekius, Ioan. Roffensis, Thomas Morus, Thomas Caietanus, Ambro. Catarinus, Ioan. Gropperus, Stanislaus Hosius, Reginaldus Polus, Gaspar Cõtarenus Cardinales, Hieronymus Seripandus, Aloisius Lipomanus, Cornelius Iansenius, Vuillelmus Lindanus, Hieronymus Osorius, Melchior Canus, Fridericus Nausea, Claud. Sanctius episcopi. Syluester Prieras, Cõradus Brunus, Ioan. Cochleus, Ioan. Driedo, Ioã. Arbòreus, Iodoc. Clitoneus, Albertus Pigbius, Erasmus Roterodamus, Sanctes Pagninus, Petrus Galatinus, Fredericus Staphylus, Petrus Soto, Alanus Copus, Ioan. Hesselsius, Petrus Canisius, Franc. Turrianus, Sixtus Senensis, Laurẽtius Surius, Nicolaus Sanderus, Guill. Alanus, Claudius Spéceus, Anto. Demochares, Iacobus Billius, Gentianus Heruetus, Iac. Pamelius & innumerabiles alij.

Hæretici, Lutherani, qui & Protestantes, Zuingliani, Carolostadiani. Seruetiani, qui & Samosatenses. Anabaptistæ, Osiandrini, Antosiandrini, Mediosiandrini, Stancariani. Dauid Georgius, Trinitarij, Antitrinitarij, Autotheâni, Campanistæ, Caluinistæ, siue Huguenotij. Anticaluinistæ, Lutherocaluiniani, Adamitæ in Hollandia, Suencfeldiani, Antisuencfeldiani, Confessionistæ, Stoici siue Illyricani, qui & Flacciani, Adiaphoristæ, Antadiaphoristę, Impositorij, Bisacramentales, Trisacramentales, Quadrisacramentales, Recalcitrantes, Vbiquitarij, qui & Brentiani, Biblistę, Ansdorfiani, Maioristę, Tropistę, Antidęmoniaci, Infernales, Adessenarij, Antinomi, Athei siue Epicurei, Puritani & Laicocephali in Anglia. Vncti in Surria comitatu Anglię. Familia de amore, & Illuminati in eadem Anglia, cũ multis aliis, ita vt non modo à nostris Hosio, Lindano, Prateolo, Staphilo, Sanctio, verum etiam ab ipsismet, vt Lauathero, Lipsiensibus, &c. plus ducentę sectę numerentur.

Caluinitę cum his omnibus in aliquo scelere cõiunguntur. Nam istorum omnium sunt colluuies.

CORO-

Anni Christi.			Anni mundi.
	❧	❧	
	Decimi sexti sæculi initium.		
1500	h *An. Dom. M. D. quãdo nouus orbis aperitur, Ludouicus 12. Pater populi dictus regnum Galliæ init, Sophus Persarum.*		
	❋	❋	
	❋	❋	
	Quæ sic membratim demõstrari possunt.		

Anni Christi. | Anni mundi.

SEPTIMÆ ÆTATIS, SIUE VLTIMÆ

Pars posterior, quæ incipit anno mundi 4888. Christi 800, ab Eirene sola imperante in Oriente, Carolo magno imperiũ nouum Occidentis suscipiente, Egberto Anglorum regnum condente ad annum 1584.

796 / 800. a **LEO tertius.** *Sigeberto 4.* Roman. sedit an. 4.

Patriarcha.
Constantinopoli Tarasio.

Principibus.

Constantino 6 solo Orientis Imperatore octogesimo quarto.

Mauregato & Veremundo an.3. Hisp. regnum occupantibus.

Vsque ad imperatoriam cõsecrationẽ Caroli Magni.

a CORONAVIT an.800 vel 801 in Imp. Carolum Magnum, petente vniuerso populo & ter acclamante, Carolo Augusto & à Deo coronato Magno & pacifico vita & victoria, ipsa nocte Natalis Christi. Inde factum est vt etiam hodie imperatores Occid. inungantur & consecrentur à Rom. Pontifice. *Sabell. Ennead. 8, lib. 9. Blond. Dec. 2, lib. 1. Annom lib. 4, cap. 90. Sigeb.* Deinceps imperium Romanum, siue Occid. mansit penes Francos plus 100 annis.

Ita Carolus Mag. factus est primus Imperator Occidentis post vltimam Valentioiani cædem iure & nominatione Ecclesiæ ac gratia Apostolicę sedis, vt eius veluti brachium dexterum esset. Deinde trãsactione cum Impp. Græcis. quæ tamen facta est authoritate Romani Pontificis. Nam Carolus legatos Michaëlis Curolopatis ad Leonem 3 remisit, vt ab eo libellum fœderis acciperent. Vnde tã ipse quàm successores exceptis aliquot posterioribus Impp. Germanis non se putabant satis in imperio firmatos, donec coronam auream essent cum sacram vnctione ab ipsomet Ro. pontifice consecuti. Contra eos qui iure belli factum imperatorem tradunt. Nam non occuparat armis imperium Occidentis, minus Italiam & vrbem Romam, vt qui ad eam duntaxat vocatus contra Longobardos venisset, tanquam amicus, & socius Italiæ, filiúsque Ecclesiæ non tanquam hostis.

Honorabilem & venerandum virum eum appellat Zona. *to. 3.* castum, facundum, constantem, liberalem in pauperes. *Antoninus lib. 14.* Tardum ad irascendum, velocem ad condonandum & mitẽ, *Ioan. Oppidanus,* doctum & sapientem Bonfin. *dec. 1, lib. 9.* Amantem virorum doctorum *lib. Pontif.* cui diuinitus visus & vox reddita sint, cum ab aduersariis vtroque fuisset orbatus. *Sigeb.* vocis non meminit *Diac. lib. 23. Rom.*

Carolus conuenit de diuidendo Imperio cum Eirene, postea cum Nicephoro, vt ille Orienti, ipse vero Occidenti præesset, Venetiæ vero sui iuris inter vtrumque essent. *Plati. Blond. dec. 2, lib. 1.*

Hæc pacta pòstea renouauit Michael Curolopates an. 812, deinde Ludouico filio Caroli Leo Imp. post Michaëlem.

Hinc deinceps qui in Gallia & Germania fuere Impp. dicti sunt Occidentis. Constantinopolitani autem Orientis, vbi notent & vlciscantur Imperatores & Principes Christiani atrocem iniuriam sibi à Centuriatoribus factam, qui Cent. 8, cap. 10. in Leone P. attribuunt ipsorum Imperij creationem, siue translationem præcipuis Antichristi operibus.

Per Daciam Metanastas & Iazyges transiens Sacerdotes passim iussit Christi religionem populo tradere. *Bonfin.rer.Vngar.lib.9 dec.1.*

In Pănoniis Slaui & Hunni conuertũtur per Bonifacium, qui ibi diaconos & episcopos constituit. *Mutius in Chron.*

Ex Holsatiæ ecclesia per Heridagum, qui primus illic episcopus à Carolo constitutus est & Ansgarium successorem in omnes Slauorum & Danorum regiones fides propagatur. *Hemoldus cap.3 & 4.*

In Suecia per Herbertum Lincopẽsem, qui ab eodem Carolo ad Biornium regem Sueuorum & Gotthorum missus fuerat & primus in Ostrogotthia episcopus constitutus. *Gotthus lib.17, cap.1.*

In Germania Saxones & Dani & Germani ferè omnes, præsertim Boreales, conuertuntur. *Crantzius lib.1. Sigeb.* cum quibus Car.Mag. per 30 amplius an. bella gessit, multis eorum in Flădriam, Brabantiam, Vasconiam translatis. *Vsper.*

Obotriti, qui Christiani erant, Saxonum in Frăciam translatorum pagos occuparunt. an. 803. *Sigeb.*

Hierosolymam & terram sanctam à Saracenis diuexatam Constantinus Imp. adiutus copiis Caroli Magni Christianitati restituit. *Ptol. Lucensis in Rudimento, & Erfordiensis vbi suprà.*

An. 798 à matre Eirene oculis & imperio orbatur, eodem die, quo ille ante annos 5. Nicephorũ & Alexium Mosolim iniustè excæcarat & aliis quibusdam linguas præsciderat. *Zon.to.3.* Ad illud Matris facinus sol per dies 17 suos abscondit radios & ipsa post annos 4, aut 5 à seruo relegatur in exilium. *Diac.lib.23 Rom.* Interea iustum Dei iudicium obseruandum. Nam Constantino isti in deliciis erat leui de causa excæcare ministros suos. *Diac. & Blond. lib.1, dec.2.* Martis sidus hoc toto anno in cœlo non est conspactum. *Regino.lib.6. Ado æta.6.*

Commercium nundinarium centum librarum auri largitus est Ecclesiis Ephesi ad Ioannis Apostoli ministerium. *Diac. Ibid.*

Slauinos Thessaliam. Græciam & Peloponesum tenentes, pace cum Arabibus facta, sibi Eirene tributarios fecit, multis cæsis an. 784. *Diac.lib.23.*

Nicephorus Imp. Christianos exules ex omnibus prouinciis in Sclauinias ferri iussit, eorúmq; bona vendidit. *Idem.lib. 24.*

Huoni siue Auari à fide deficiunt, ad Sicambriam; siue Budam à Carolo subacti Christiani fiunt. *Gaguin. lib. 4. Bonfin. de Vngar. dec.1.* hodie vocantur Hungari.

Veneti feriunt fœdus cum Imperatoribus Orient. & Occid. vt neutri subessent, nisi præstando vtrique homagium, sed suis legibus vterentur. *Naucl.*

Historia Slauorum an. 800 incipit apud Helmoldum. Gothia & Suetia circa idem tempus fidem Christi amplectuntur. *Ioan. Mag. lib.5 de Gent. Sept.*

Egbertus anno eodem Regnum Angliæ, quod ad hunc vsque diem durat, condit, subacta præter Scotiam tota pene insula, .i. regulis Merciorum, Cătij, Northumbriæ, Danorum, Saxonum, lege data, vt omnes tam Britanniæ quàm Angli & Saxones insulam habitantes, præter Scotiam, Angli dicerentur, insuláque in perpetuum Anglia vocaretur. *Polyd. Maior.*

Contra

Anni Christi		Anni mundi
	Eirenæ imperij Orientalem recuperationem.	
	Alphonsi Casti in regnum Hispaniæ restitutionem.	
	Aaronis Saraceni in Persarum regẽ inaugurationem.	
	An. Dom. DCCC, quo Carolus Magnus nouum Occidentis imperium, Sedis Apostolicæ concessu & munere, suscipit.	
	NONVM SEPTIMÆ ÆTATIS sæculum.	
	99	
800	a LEO III. sedit adhuc an. 16.	4888
817	mens. 5. dies 18. id est, in vniuersum an. 20 mens. 5. dies 18.	4905
	Vacat dies 10.	
	Patriarcha.	
	Constătinop. Tarasio, deinde Nicephoro an. 9.	
	Theodoro Iconomacho an. 6.	
	Principibus.	
	Eirene sola an. 4.	
	Nicephoro octogesimo sexto an. 8.	
	Stauratio Iconomacho an. 1.	
	Michaële Curolopate SS. Imaginũ propugnatore, an. 2.	
	Leone 5 cog. Armenio ex ord. Orientis Impp.	

Anni Christi. 800 | Anni mundi. 4888

Carolo Magno Francorum rege & primo Occidentis Imperatore an.16, vsque ad Ludouicum.

Persarum & Saracenorum rege, siue Miramolino Aarone an. 12, deinde Mahomete, an. 5.

Sepharad Æthiopiæ pretioso an. 4. Inde Agdai, Abraha, Azbaha.

Hispaniæ Alphonso Casto quadragesimo primo, annis iterum 32.

Egberto Primo Angliæ rege an.37.

Carolum tamen restituisse Fardulphū Normanorum regem an.808 narrat Vvillelmus lib.2 de Anglis, cap.1.

Contra Nicephorum omni tyrannidis genere ferocientem sępius seditiones excitatę describuntur à Diac. *lib.24 Rer.Rom.*

Nicephoro ergo & Stauratio filio eius extinctis, qui suos subditos miris artibus argento emunxerāt, Michaël Imp. paci studuit, & contra Manichæos & Attinganos capitalem sententiam promulgauit. *Zon.tom.3.*

Digladiantibus inter se Saracenis, Christiani in Syria, Ægypto & Africa cædibus & aliis grauissimis calamitatibus afficiuntur. Hierosolymis loca sancta subuertuntur. Multi in Cyprum & Constantinopolim euadūt, erga quos liberalitas Michaëlis Imp. & Nicephori Patriarchæ enituit. *Paul.Diac.lib.24.*

Michaël Curolopates Imp. per Nicephorum patriarcham, & alios Pios promulgat capitalem pœnā in Manichæos, Paulitianos, Attinganos in Phrigia & Lycaonia degentes, quam postea in exilij supplicium commutat, adductus disceptatione mota, An hæretici essent interficiendi. *Diac.lib.24.*

Monacho cuidam in sanctas Imagines iniurio linguā excidi iussit. *Zonar in Mich.* Errant enim, qui scribunt eum fuisse Iconomachum.

S.Slauius Episcopus Aquitaniæ martyrio coronatur. *Sigeb.*

Hitto Frisingensis Episcopus versionem 9S.Biblio. pro virili restituit.

Carolus, vt supra dictum, duas Academias Parisiensem & Papiensem instituit. *Guagui.lib.4. Sabel. Ennead.8, lib.9.* Bononiensem à Theodosio fundatam renouat. *Mut.lib.9.*

Sermones Patrum, homilias Sanctorum & Martyrogia diligenter inquiri & conscribi iussit. Omnium item nationum, quæ ipsi parebant, memorabilia gesta, in literas nondum relata, scribi mandauit. *Crantzius in sua Saxonia.lib.2, cap.2 & 9.*

Gallicianam D. Iacobi ædem inuisit, ditátque amplissimis prædiis & donariis. *Sabel. Ennead.8, lib.8.* Spolia & thesauros in Vngaria repertos per episcopatus & monastetia largissimè distribuit, multis ecclesiis ædificatis. *Saxonia Crantzij lib.2, cap.6. Auent.lib.4 annal.*

De eius expeditione Hierosolymam versus, Franci scriptores nihil tradunt, præter Turpinum Remensem Archiep. & ex exteris Erphordiensem cap.69.

Bellis Saxonicis fine imposito secundo & trigesimo quàm inchoata fuerant anno, vt rebellandi facultatem eriperet, decies mille Saxones cum vxoribus & paruulis in Galliam transtulit, ex quibus Brabantij & Flamingij, & inter Heluetios Schuitzes aut Suuitzi, Gall. *Suisses.* & Gallos vicissim in Saxoniam. *Acta Treuirensium*, Volcadi Abbatis S. Dionysij Parisiensis opera apud pontifices ab multa vsus est, vt antea Pipinus pater. *Sigeb. Blōd. lib.1, dec.2.*

Brabantinorum & Flamiginorum origo à Saxonibus in Franciam à Carolo Magno translatis. *Æmyl.lib.3.*

Duodecim pates Franciæ instituti à Carolo: sex Ecclesiastici, tres Archiepiscopi & Duces, Remensis, Laudunensis, & Lingonensis, tres Episcopi & Comites, Bellouacensis, Nouionensis, & Cathalaunensis: sex Laici.

817 | 4905

3 Duces, Burgundiæ, Normaniæ, Aquitaniæ. 3 Comites, Flandriæ, Tholosæ, Campaniæ, qui hodie mutantur pro arbitrio regum. *Gagum. lib. 4.*

Guido Caroli Magni comes totam Angliam in deditionem accepit, & arma Regum & Ducum, qui se dederãt, subscriptis nominibus singulorum obtulit Carolo. Atque ita tunc primum tota Anglia à Gallis subiugata est. *Guil. Nang.*

Carolus sibi subegit omnẽ Aquitaniam, Vasconiam, & vniuersas Gallias, Italiam, Germaniam, Hungariam, Sclauoniam, Baioariam seu Bauariam, Daciam, Saxoniam, Angliam, Britanniam, Frisiam, & optimam partem Hispaniæ, *Guil. Nang.* Venetias, quas Pipinus occuparat, Nicephoro reddidit an. 809. *Anno. lib. 4, cap. 96.*

Intra annos 47 quater Romam ad vota persoluenda & orandum profectus est. *Eginardus in eius vita.* Inter cœnandum sibi libros D. August. de Ciuit. & historias legi curabat. *Crantzius in Saxo. lib. 2, cap. 8.*

72 annos natus Aquisgrani moritur Domini 815.

Persiæ rex ei misit horologium æneum & duo candelabra, quæ Aquisgrani in D. Mariæ reposuit. *Chronica Saxon.*

Anno sequenti Saraceni Barchinonam recuperant, sed Francorum copiæ vrbem obsident & Baleares insulas contra Saracenos tuantur. *Ibid.*

Gallicia iterum redit ad Saracenos. Nam eius rex cum suis subditis victus à Carolo fidẽ Christi suscepisse circa an. 807 dicitur. *Chronica Saxoniæ.*

Normani dum Hybernos Christianos infestant, propulsantur à Scotis sub Carolo Magno. *An. lib. 4, cap. 98. Rheg. lib. 1.*

Egbertus quatuor regna Britãniæ in Anglia in vnum redegit, regnare incipiẽs an. 800, sed Eardulphum Nordanymbrorum regem Carolus restituit an. 808. *V mil. cap. 1, lib. 2.*

Chumcid an. 807. Saracenorum dux ob Christianorũ in Rhodo afflictionem, tempestate copias & classes amisit. *Diac. lib. 24. Sigeb.*

Crunnus Bulgarorum rex, victo Niceph. caput amputauit & ex cranio eius poculum fecit. *Diac. lib. 24.* an. 810 *Sigeb.*

Alchuinus siue Albinus preceptor Caroli, Claudius, Isuardus, Io Mailrosius, Bedæ auditores, viri doctissimi, primi ornant scholam Pariensem. Egidius Atheniensis, Eginhardus Caroli Cancellarius, Turpinus Remensis Archiepiscopus, Paulinus Aquileiensis, Fortunatus Treuirensis, qui librum de diuinis officiis scripsit, Trilinguis quidam interpres, cuius meminit Angelomus *lib. 2 Reg. cap. 5.* clarent.

Paul. Diaconus iussu Caroli vitas Sanctorum conscripsit, ex quibus Carolus vnicuique festo anni conuenientem Lectionem, quæ in Ecclesia legeretur, assignauit. *Sigeb.*

Quidam tribuunt Paul. Diacono hymnum. *Vt queant laxis*, &c. alij Alchuino.

Carolus Mag. triennio ante obitum testamento diuidit Gazas suas in tres partes: vnam secundum morem Christianorum filiis, seruis domesticis, & pauperibus: duas alias ar. Metropolitanis Ecclesiis, quæ solæ suo Imperio suberant, ex quibus erat Burdegalensis, impertitus

Anni Christi		Anni mundi
800		4888
	CONCIL. *Aquisgranum episc. 365. Ptol. Lucẽsis. Io. Gotthus lib. 17, cap. 1. Lupoldus de Zelo Christian. religio. Helmod. Chron. 5.*	
813	*Carolus quinque concilia reformatoria (vt vocant) celebrari fecit per Gallias. Sigeb. et Anno lib. 4, c.* 101.	
	Moguntinum an. 813. *Sigeb.*	
813	*Vormaciense.*	
	Remense. eod. an. Sigeb.	
	Turonense 3. eodem an. Sigeb.	
	Cabilonense 2. eod. an. Sigeb.	
	Arelatense. 3. eod. an. Sigeb.	
	Synod. apud Villam Theodonis per Carolum Mag. congregata, ad cohibendam tyrannorum quorundã in Sacerdotes Domini grassantium vim.	
	Ticinense. potius conuentus Imperialis fuit, quàm Synodus Episcoporum.	
817		4905

Anni Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
	100	
817	∴ Stephanvs 5, dictus IIII. menſ. 6. dies 24.	4905
817		4905
	Vacat dies II.	

∴ ∴

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theodoro Iconomacho.

Principibus.

Leone 5 Orien.Imp.an. 8.

Ludouico I. Pio an. 26. Occid. Imp. & Franc. Rege 20.

∴ ∴

Azbaha Æthiopum. Hinc Aſfa.

3. Abdala Babyloniæ & Perſa. Miramolino, an. 17.

Halibatan Hiſpaniæ Miramol.

Alphonſo Caſto Hiſpaniæ rege quadrageſimo primo.

Egberto Angliæ primo reg.

Concil. *Vvormacienſe circa hæc tempora. Onuph.*

titus eſt. *Sigebert. in Chron. & Gagui. lib. 4. Aimoin. lib. 5, cap. 10.*

Nouem Cathedrales ſeu Epiſcopales ſedes erexit: Monaſterienſem Lugdero præſule, Mindẽſem Heriberto præſ. Halberſtadenſem in Saxooia Hildegrino præſ. Oſnaburgenſem in Saxonia S. Vuihone præſ. Bremenſem Vuilchado præſ. Padeburnenſem Harimariu præſ. Verdenſem Suniherto præſ. Hanburgenſem Heridago præſ. Hildemenſem Gunthero præſ. Duos epiſcopatus in Metropolitanas ſedes, Hamtuagenſem, Saltzburgenſem, ſeu Iuuanenſem, *Krant. lib. 1. Sax. ca. 5, 6,* 10. *& lib. 2, c.* 14. *Irem. lib. 3, cap. 40 & 44. Cornpolit. in Chron.*

Hvmana.

Aaron Saracenus Aſiam ingreſſus Nicephorum Imp. ad emendam pacem cogit. Soluta pace Cyprum vaſtat, Chumeid mittit ad populandam Rhodum Carolo mag. dona ingentia & elephantem mittit. *Æmil. lib. 3.*

Annis 81ȝ. Mahomet eius ſucceſſor in Perſide ab Abdala fratre vincitur, ita vt ipſe Gahdam, frater vero Ægyptum & Africam acciperet. *Sigeb. Diac. lib. 24.*

Eodem Michaël Imp. & Cruonus Burgarorum rex inter ſe dimicant. *Ibid.*

Eodem Mauri Centũcellas Tuſciæ oppidum, & Nicean in Narbonenſi prou. vaſtant. *Annal. Franc.* & ex Hiſpania in Corſicam irrumpunt. *Ibid.*

Hildefonſus Aſturiæ & Galliciæ rex ao. 798 Vliſipponem capit, 70 Maurorum millia cædens de præda loricas, mulos, & captiuos Carolo mittit. *Ado, Rheg.*

An. 810. Normani ducenti nauibus in Friſiam irruũt, ac tribus præliis victores centum libras auri pro tributo exigunt. *Rheg. lib. 2 Eginar.*

∴ Vir Sanctvs, exorauit pro ioimicis reſtituendis.

Remis Ludouicum inaugurauit Imperatorem & Hirmingardin Auguſtam. *Plat. Annal. Franc.*

Damaſcenus adhuc florebat. Nam à Leone 5 Imp. Conſt. eſt perſecutionem paſſus.

Hoc libro deinceps non potuimus, magoo noſtro dolore, trium ſedium Apoſtolicarum & Patriarchalium ſucceſſiones perſequi, quòd iam Sarraceni illas, nõ quidem extinctas (ô miraculum) ſed nobis incompertas reliquerint.

In earum interim locum imperatores Occidentis, & reges Angliæ, Poloniæ, Scotiæ, Portugalliæ, Turcarum, prout eorum regna his poſterioribus ſæculis exoriẽtur, ſubrogabimus, vt noſtri ſtudij fructus ad plures ac potẽtiores orbis nationes dimanet.

Qui volet, ex aliis chronicis appingere poterit principes Scotiæ, Sueuiæ, Daniæ, Nauarræ, Moſcouiæ, Tartatorum, &c. ſeruata temporum proportione & ſingulis eorum cum pontificum rationibus diligenter collatis, ne vllus exiſtat error, quando omnes omnium res & annales inter ſe conferentur.

Slaui Boëmi ab. an. 805 bello fracti & Francis ſubiecti cœperunt paulatim ad religionem aſſuefieri. Horum duces quatuordecim baptizandos curauit Ludou. Imp. Bathurico Reginoburgenſi in epiſcopum conſtituto, ſub an. 816. *Marti. in Chro.* vitioſè io Sigeb. 846.

Eodem anno Ludouicus, qui in Synodo Aquisgrani de Gotthorum & Sueonum conuersione consilia captauerat, Ansgarium ad Biornum regem doctores petētem misit, qui in Byrca Suedię metropoli Ecclesiam collegit. *Lupoldus de Zelo Christ. Relig. Helmold. Chro.c.5. Ioan. Goth.lib.17,cap.1.*

Illis annis 26 quibus imperauit Ludouicus Pius Dani, Normani, Bulgari, Saraceni ecclesiam diuexarunt. Eius ęgrotantis cibus per 40 dies solummodo fuit corpus dominicum. *Anno.lib.cap.19.*

HVMANA.

Mortuo Sanctio Garsia rege Nauarrę interregnum fuit 4 annorum, dum mitterent, qui decretum afferrent summi pontificis & leges, quibus vterentur Nauarri, regno interim administrato per 12 viros. *Vasæus in Chron. Hisp.*

Postea Ennicus Arista vnctus & primus rex Nauarrę appellatus est. *Idem.*

Post Abdalam tertiū in quatuor Tetrarchias abiit imperium Arabum.

Halibatan equitum quinque millia ad corporis sui custodiam delegit, partim è Christianis Apostatis, partim Eunuchis. *Vasæus.*

b PASCHALIS sanctitate conspicuus, liberalis erga peregrinos, captiuos multos redemit, templa vel noua ædificauit, vel collapsa magnifice restaurauit, incendium, quo Burgus (Anglorum schola) absumi cœperat, signaculo crucis repressit, Græcos monachos cœnobio donauit, Lotharium coronauit, præclara multa egit, quæ Christi decent vicarium. *Plat. Sigeb &c.*

Ludouicus Imper. renunciat iuri eligendorum pontificum, & Romanis restituit. Confirmat donationes & restitutiones factas Rom. pontif. *Vola.lib.3,c. Ego Ludou. & seq.dist.63.*

Vbi non dat Pontifici Romam & Italiæ aliquot regiones, sed restituit. Nam illis antea potiebatur sub Lōgobardis.

Nam in diplomate Ludouici istud inter cęt. habetur. Nécnon exarchatum Rauennatem sub integritate cum vrbibus & ciuitatibus, oppidis & castellis, quę pię recordationis Dominus Pipinus rex, ac bonę memoriæ genitor noster Carolus imp. beato Petro Apostolo, cū prædecessoribus nostris iamdudū, per ordinationis paginam restituerunt. Hæc igitur non fuerunt ab illis donata, sed è manibus Longobardorum erepta, ecclesiæ reddita.

Rex Bulgariæ sub Ludouico an. 817. Christianam religionem suscepit. *Sigeb.* quod fecerat Telericus, superiori sæculo, tamen gens aut mansit in superstitione Ethnica, aut fidem postea abiecit, quam paulò pòst, sub imperio Theodoræ & Michaëlis circa an. 851 aut 860 tota illa gens Christiana facta traditur. *Crom.lib.3 Polon.ca.1. Zon. tom.3.*

Harioldus seu Sebaldus Danorum rex cum vxore & filiis suis Mogūti à Rabano baptizatur, & parte quadam Daniæ & Frisiæ à Francis occupata à Lud. donatur. Regno enim fuerat exutus. Deinde cum Erico altero Danorum rege, de permissu docendi Christum agitur & impetratur *Helmol.cap.5. Sax. de Danis* sub an. 825.

In Tul-

Anni Christi. | Anni mundi.

101

817 — b PASCHALIS I. Romanus monachus, an. 7. mens. 3. dies 17. — 4905

824 — Vacat dies 4. — 4912

Patriarcha.

Constātinop. Theodoro Iconomacho, deinde Antonio, an. 13.

Principibus.

Leone 5. Armenio Orientis Imp. octogesimo nono, & post eum Michaële 3 cognomento Traulo, id est, Balbo, an. 9. Iconomachis.

Ludouico Pio Occident. Imper. & Franc. Reg. vigesimo.

Anni Christi. | Anni mundi.

817 — 4905

Afra Æthiopum an. 7, deinde Amsi.

Abdala 3. Babyloniæ & Persiæ.

Halibatam, deinde Abderamene, an. 20. Hispaniæ Miramolinis.

Hispaniæ Rege quadragesimo primo Alphonso Casto deinde Ramiro, an. 7.

Angliæ Egberto.

820 — 4908

CONCIL. *Aquisgranense primum & secundum pro canonicorum regula, & cōtra Iconomachos. Plat. Sigeb. Lib. Concil. Valefrid. Strabo lib. De exordi. et increm. rerum Eccles. c. 8. Aimoin. lib. 5, ca. 10. Naucl. collocat sub Gregor. 4.*

823 — 4911

Romanum Episc. 30, in quo Paschalis accusatus se purgauit. Plat. Sigeb. Blond. dec. 2. lib. 2.

824 — 4912

In Tullensi territorio ioxta villam Commerciacam puella quædam circiter annorum 12 post sacram Cnmmunionem, primo per decem menses pane, deinde omni cibo & potu per trienoium abstinuit *Annon. lib. 4, cap. 113, & Sigeb.*

HVMANA.

Siciliam post eiectos Carthaginenses Romani Romannrúmve Græci Imperatores semper tenoerunt, donec Saraceni ab Euphooeo exarcho, qui spe obtioendæ Siciliæ & Italiæ Imperarorem se oomioarat, contra Michaëlem Balbum attracti è Cauerno, com in subigenda magna Siciliæ parte ei strenuam nauassent operam, illo cæterísque Græcis trucidato, eam sibi vendicarunt an. 820, vsque ad Constantinum Mooomachum.

Dalmatia Græci imperij iugum excussit imperante Michaële Balbo. *Zon. tom. 3.* Vnde regnorum Dalmatiæ, Bosnensium, Croatiæque origo, quæ aliquádiu his proximis anois Hungariç reges tenuerunt.

Thomas cognita cęde Leoois Imp. vniuersas Oriētis Prouincias occupat, cum Saracenis pacē init. Michaëlis copias cnntra se missas, passim in Asia cædit. *Zon. tom. 3.* in Thraciam irrumpens Constātinopolim obsidet, quā cepisset, nisi Mortagoo Bulgarorum princeps suppetias tulisset. Fugiēs igitur Adrianopoli obsidetur, vbi captus, manibus & pedibus truocatus, in asino per triumphum à Michaële circunducitur. *Ibid.*

Luiduitus Pannoniæ dux à Ludouici fide deficieos, tandem profligatus est. *Annales Franc.*

Bernardus quoque Italię rex rebellionem cōtra eundem meditatus an. 819 oculis & regno priuatur. *Ibid.*

Lupus item Vascooum rex eodem anno ob eandem causam in exilium deportatur. *Sigeb. Aimoi. lib. 4, cap. 102.*

Lotharius à Pascbali Pap. Corooam regni & nomen imperatoris atque Augusti coosequitur an. 823. *Ibid.*

Ebbo siue Ibbo Remorum episcopus & quidam alij tam episcopi, quam principes Lndouico abrogaot imperium, & Lotharium ac Pipinum Cęsares designant, ob vxoris suę Iudith libidines & tyránidem, quam & in monasterium recondunt, quin & ipse Ludouicus in monasterium D. Metbardi abditur, donec biēoio nondum exacto ab aliis principibus restituitur, eíque Lotharius supplex recoociliatur an. 830. *Sigeb. & aly.*

Post multa bella inter Lud. imp. & filios imperij proceres eo rem deducūt, vt cōstituta tetrarcbia Ludouicus Germaniā, Carolus Fraociam, Lotbarius Italiā teneret: cum Imperio & Prouinciis, quę inter Rhenū & Mosellā flumina ad veteres Mediomatrices & Treuiros pertinēt. Quę Ludouico attributa sunt regnom Orientale, quę Carolo Oecidentale dicta sunt, vt ab imperio Lotbarij discernereotur. Ea vero pars Gallię, quę vtrique regno interiecta vtrumque ceu limes dirimeret, à Lotharij nomine tum ptimum Lotharingię vocabulum acqoisiuit.

Lodooicus Lotharium primogenitum fil. Italię regē imperiiq; consortem fecit: Pipinum secūdo natū Aquitanię: Ludouicum Iuniorem Bauarię Reges designauit. *Æmyl. lib. 3. Blond. l. 2 dec. 2. Crantius lib. 2, c. 25.* Quę diuisio, licet sacramenris Optimatū imperij cōfirmata, mortuo patre maxima bella & cruentas strages peperit, vt nulla maior cędes legarur apud Francos vnquam extitisse. *Gagui. lib. 4, & Naucler. in Chron.* verum aliquaotò post

ioito fœdere aliter inter se & Carolū Caluum regnum diuidunt.

c EVGENIVS eruditione, facundia & sanctitate clarus, in pauperes liberalis, exules restituit & suis sumptibus iuuit, principes inter se pugnantes hortatus est, vt in Saracenos arma verterent. *Plat.*

Rabanus Maurus Fuldensis Abbas, & postea sub Leone 4. Moguntinensis Archiepiscopus, Strabus Fuldensis Monachus primus coacervator Glossæ ordinariæ, natione Gallus ex Bergomensi & Vinceotio, Haymo Alcuini auditor, & tertius Halberstatensis Episcopus, S. Ausgarius Episcopus Hamburgēsis, qui per monachos Corbeiensis monasterij Danos & Ericum siue Herioliam eorum regem conuertit, Amalarius Treuerensis, Ansegisus abbas Lobiensis, Ionas Aurelianensis, qui contra Claudium Taurinēsem episcopum de imaginum cultu differuit, Theodorus Studites, qui ad Paschalem pont. scripsit, item ad Michaëlem Imp. Bellator, Hamulus Lugdunensis Latinè & Hebraicè doctus, Angelomus, viri celebres & scriptores Ecclesiastici. *Trit. Krant. lib. 2, cap. 25. Sigeb. in Chron.*

Suetia & Dania tunc primo fidem Christianam profitentur. *Anno. lib. 4, cap. 5 & 14. Sigeb. Saxo Grammat. lib. 9. de Dania.* At paulò pòst à fide deficiunt.

Ibbo Remorum episcopus Danis per vnam æstatem concionatur. *Annal. Franc.*

Strabus Chronicon Hirsaugiēse incepit, quod postea alij continuarunt. Eius auditor Ruthardus floret.

Pauliciani & Athingani Manichæorum noua secta, è Gentilismo, Christianismo & Iudaïsmo, præcipuè in Phrygia & Lycaonia. *Zon. & Diacon. continuator.* Istis Michaël Balbus Imper. fauit. *Ibid.*

HVMANA.

Musicę Hydrautica, vulgò Organa, tunc primum cœpere in Francia ad Aquas graneas, ad Græcorum imitationem, industria cuiusdam Georgij Veneti sacerdotis, & sumptibus Ludouici regis. *Auent. lib. 4. Annal. Annon. lib. 4 de Gest. Franc. cap. 1* 14. Qualia Constantinopoli ex auro Michaël Imp. conflarat. *Zon. to. 3.* & Copronymus Pipino regi miserat an. 757. *Anno. lib. 4 hist. c. 64.*

Sub hoc Michaële Imp. Dalmaria excusso iugo imperij Græci sese in libertatē asseruit. Vnde regnorum Dalmatiæ, Bosneosium Croatiæque origo, quæ aliquandiu bis proximis annis reges Panoniæ renuerunt

∴ TANTAE sanctitatis, vt oondum presbyter, sed Diaconus summi pontificatus gradum conscenderit.

Hactenus autem hi pontifices à Ludouico Pio sui pontificatus confirmationem perieruot. Nam adeò premebatur Christi Ecclesia, vt electus adire pontificatum recusaret, priusquam ab Imp. confirmaretur.

Post imperium translatum in Occidentem, gliscebat Schisma seu æmulatio Græcorum contra Latinos.

An. 825. Cœnobium Cluniacense à Vvarino Matiscēsi comite conditum quidam aiunt. Atqui 910 à Gulielmo Aquitaniæ Duce & Atuerniæ Comite, cuius Berno primus fuerit Abbas, docet Chronicon Cluniacense.

827. D.

Anni Christi		Anni mundi
	102	
824	c EVGENIVS II. cog. pater pauperum, an. 4.	4912
828	mens. 6. dies 24.	4916
	Vacat dies 3.	
	Patriarcha.	
	Constātinopoli Antonio.	
	Principibus.	
	Michaële 3. Balbo Iconomacho Oriēt. Imp. nonagesimo.	
	Ludouico I. Pio cum fil. Lothario Occid. Imp. & Frāc. Reg.	
	Aban Æthiopiæ, an. 4.	
	Abdala 3. Babyl. & Persiæ.	
	Abderamene Hispaniæ Miramolinis.	
	Hispaniæ reg. Ramiro quadragesimo secundo.	
	Angliæ Egberto.	
	Schisma 10.	
	Zinzinus in schismate contra Eugenium à quibusdā creatus sedit dies aliquot.	
	103.	
828	∴ VALENTINVS Roman. mens. 1. dies 10.	4916
828	Vacat dies. 3.	4616
	Patriarcha.	
	Constantinop. Antonio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Arada Æthiopiæ.	

Anni Christi. | Anni mundi.

104

828 d GREGORIVS IIII. 4916

844 (aliàs *Leo 4.*)Rom.an.16. 4932

Vacat dies 15.

Patriarcha.

Constantinopoli Antonio, deinde Ioan.6,an. 6.

Methodio confessore,an.4. mens. 3.

Principibus.

Eisdem impp. & Theophilo Iconomacho,an. 13. *Orient. Imp.*

Arcada Æthiopiæ,deinde Aladana an. 4. *Alameda an.6.Tabena.*

Abdala,deinde Mahomete an.40. Babyloniæ & Persidis.

Abderamene,deinde Mahomete, an. 35. *Hispaniæ Miramolinis.*

Hispaniæ rege quadragesimo secundo Ramiro,deinde Ordonio,an.10. Alphonso 3 cog.Magno,an.46.

Angliæ Egberto,deinde Etelnuolfo,an 20.

CONCIL. *Rom.Plat.*

Aquisgranensi.

827.D.Marci corpus ex Alexandria à mercatoribus Venetias defertur, vbi nunc religiosè seruatur,ædificata in celebriore vrbis loco ecclesia. Alij sub Gregorio 4, qui huic successit,id factum narrant.

Abderamen Hispaniæ Miramolinus persecutionem mouet contra Christianos.*S Eulogius.*

HVMANA.

Post Abdalam 3 in quatuor Tetrarchias imperium Arabum Saracenorum sic diuisum est,vt in Perside,Mesopotamia,Syria & Ægypto quatuor reges per vim creati,eam Monarchiam,quæ annos propè ducentos perdurauerat,conuulserint. *Theophanes Isaurus, Anastasius Bibliothecarius,Sigebertus sub an.830.*

Aliqui Mahometem quartum ei suggerunt per 40 annos vsque ad an.871.

d FESTVM omnium Sáctorum iam ante 220 an.institutum Romæ, monente hoc pontifice, & consentientibus vniuersis Episcopis, Ludouicus imp. in Gallias & Germaniam inuexit. *Sigeb.Guil.Nang.*

In Germaniam veniens in Synodo Aquisgrani sedit, Lud.Pium & eius filios recõciliauit. *Plat.Sigeb.Anẽt.l.4.* Gregoriopolim contra Saracenos struxit.an.836. *Sigeb.*

Aimoinus siue Annonius monachus & notarius monasterij S. Germani Parisiensis, historiam Francorũ ad hæc tempora conscripsit. *Ipse lib.4.cap.113.*& alias sæpè: Certissimum argumentum sallò ei adscribi integrum librum quintum, cum cõtineat historias vsque ad annum 1165.

Christianus siue Druthmarus Aquitanicus.*Trith.*

An. 843. Theodulphus Abbas Floriacensis prosas & versus,qui in Ecclesiis cantati cœperunt,composuit. *Sigeb.*

HVMANA.

Saraceni,qui Italiam & Romam afflixerant, Vaticano direpto reuersuri in Africam, tẽpestate oborta naufragium faciunt an.834. *Martinus in Chron.Ranulph.lib.5, cap.30.Massaus.*

Circa 838, qui erat Ludouici Pij vigesimus tertius, Nortmani ad fines Hollandiæ & Galliæ primum appulerunt, qui multis postea annis hinc inde cum valido exercitu vagantes multa mala perpetrarunt, donec ab Arnulpho Imp. funditus delerentur an. 895. *Tritem. in Chron.Hirsaug.Sigebert.*

An. 839. Enoicus Arista vnctus est, & appellatus rex Nauarræ primus,& ab eo reliqui omnes.*Vasæus.*

Alphonsus 3 cog.Magnus regnum Hispaniæ adit an. 841.*Idem.*

Theophilus quinquies congressus cum Saracenis in Asia Romanas prouincias vastantibus bis victor rediit, ter cæditur.*Zon.tom.3.*

Saraceni cum non possent è Sicilia expelli,Ludouici exercitus duce Bonifacio, ex Italia in Africã irruit,magnámq; stragem edidit, Afris prælio victis an.828.Quo moti è Sicilia ad Africã tuendam,recesserũt.*Sige.Naucl. Genera.28.* fuerant autem in Siciliam euocati ab Euphemio,qui Monacham duxerat.*Zon.tom.3.*

An.844 ex Africa redeuntes,Beneuentum occupant. *Sigebert.*

Mahometes Hispaniæ Miramolinus motam à patre Abderamene persecutionem continuat. Nostros tributis affligebat, quorundam Christianorum eius voluntati fauēte nequitia. Si tamen Christiani & non potius operarij iniquitatis appellādi sunt, qui vt priuilegium Chirographa exigendi obtineant, sortem Domini à rege mercantes, importabili census onere colla aggrauant, &c. *D. Eulogius in memoriali Sanctorum lib. 3, cap. 5.*

e VER fuit pius, primúsque Pontificum mutauit nomen suum. Nam antea Osporcius appellabatur. *Platin.* Successores Magna ex parte id sunt imitati.

Ex Anastasio Bibliothecario, qui hoc vixit tempore, contrarium elici docet Onuphrius. Eum scilicet Sergiū ante Pontificatum vocatum fuisse. Et Iohannem 12 priscum nomen primum omnium mutasse cum ante Pontificatum Octauianus diceretur.

Nec istud est abrenunciare baptismo, in quo nomen solet baptizato imponi, vt cauillantur Centuriatores. Nam nominis prima impositio non est de essentia baptismi. Sed nec Paulus abrenuntiauit Baptismo quando se sic appellauit, multo post baptismum, neglecto veteri Saulis nomine, nec circumcisioni Petrus, quando nomen Petri siue Cephæ à Christo sibi imponi passus est, abiecto vetere, &c.

Lotharium coronauit, Ludouicum eius filium regem Longobardorum designauit, Ludouici filios de regno digladiantes ad pacem per legatos perduxit, & regni partitionem approbauit. *Crantzius lib. 1, cap. 33. Metro.*

HVMANA.

Austrasia ab Lothario Imp. qui ei imperabat Lotharingiæ nomen obtinuit. *Plat.* Falluntur qui scribūt eum fuisse regem Franc. & Imp.

Gallię pars ab Oceanno Britannico vsque ad Mosam fluuium, ex quo cessit Carolo Caluo, post diuisum regnū inter fratres, deinceps obtinuit nomen Franciæ *Sigeb.*

Radulphus iuxta quosdam primus Aquitaniæ Dux, cum antea esset Regnum.

Ragenarius dux Normanorum, qui ann. 846. Parisiis D. Germani monasterium diripuerat, magnificè sese efferens ob victoriam subito concidit, & post triduum efflauit. Socij verò eius plerique disenteria perierunt. *Quintus Annonij cap. 20.*

Post annos septem alia Normanorum manus per mare Britānicum ostia Ligeris ingressa, Nannetum vrbem inuadit, Turonum & Andegauiam occupat. Sed tādem cum annis 20 Franciam vexassent, in patriam suam reuersi in sese inuicem mutuis cædibus, adeò sæuierunt, vt de regia stirpe tantum vnus puer remanserit. *Sigeb.*

Michaël. Imp. cum adoleuisset matrem omni potestate priuatam in monasterium relegauit, relictam ab ea in ærario pecuniam in luxum, crapulas, ludos, mimos, adulatores profudit, eo redactus inopiæ, vt vestes etiam regias venderet. Basilium Macedonem, à quo postea interfectus est, cuius opera in domandis & exercendis equis vsus erat, Cæsarem creauit, tradita ei in vxorem concubina Eudoxia. *Zon.*

f LEO 4 vir sanctus precibus abegit Basiliscum è templo D. Luciæ precibus & victoriam de Saracenis obtinuit, non sine armis tamen.

Pedes

Anni Christi.		Anni mundi.
	105	
844	e SERGIVS II. Rom.	4932
847	an. 3.	4935
	Vacat. mens. 2. d. 15.	

Patriarcha.
Constantinopoli Methodio confessore.
Principibus.
Theophilo Orient. Imp. 91.
Lothario Occid. Imp. an. 15.
Carolo 2. Caluo eius fratre an. 36. Franc. Reg. 21.
Tabena Æthiopiæ, mox Caleb, an. 4.
Mahomete Babyloniæ & Persidis.
Hispaniæ Miramolinis. Mahomete.
Alphonso 3 cog. Magno Hispaniæ rege quadragesimo tertio.
Eteluuolfo Angliæ.

Anni Christi.		Anni mundi.
	106	
847	f LEO IIII. (*Sigeb. 5.*)	4935
855	Rom. an. 8.	4943
	mens. 3. dies 6.	
	Vacat dies 15.	

Patriarcha.
Constātinop. Ignatio, an. 16.
Principibus.
Eisdem impp. & Theodora cum fil. Michaële 4. an. 13. Orient. Augusta.
Caleb Æthiopiæ, mox an. 7 Gabra Maschel.
Mahomete Babyloniæ & Persidis.
Mahomete alio Hispaniæ Miramolinis.
In Occidente eodem imperatore & Francorū rege.

Anni Christi | Anni mundi.

847 | 4935

Alphonso 3, cog. Magno Hispaniæ reg. quadragesimo tertio.

Eteluuolfo siue Adilulpho Angliæ rege secundo.

CONCIL. *Romanum Episc. 47. siue 64. Platin.*

Moguntinum, in quo Godescalcus hæreticus damnatur. Sigeb. & Bernard. de Lutzemb.

855 | 4943

Pedes eius populus exosculatus est more antiquo, inquit Platina.

Mœnia vrbis refecit 15 turres addidit, Vaticanum mõtem, in quo sita est Basilica D. Petri, aucto murorum ambitu adeò cinxit, vt vrbs Leoniana diceretur, nostro tẽpore Burgus S. Petri, Pontificum Romanorũ perpetua sede & principis Apostolorũ basilica clarus. Cuius sunt septem portæ. Nam vrbis mœnia, quæ nostra ætate 14 millia passuum complectuntur, portas 20 habent. (Ex quibus 13 sunt vrbis Romæ, septem vrbis Leonianæ) Turres autem vel integras vel semifractas 367. *Onuphrius in sua Roma.*

Instituit, ne in presbyterio seu choro laicis esse liceret, quo tempore Missarum solennia celebrantur. *Sigeb.* iuxta ecclesias iussit claustra seu scholas construi, in quibus ecclesiastic. clerici imbuãtur disciplinis. Leopolim, in qua Centumcellenses propugnaculum contra Saracenos statuerent, ædificauit. *Liber pontif.*

Pręter alia miracula, Saracenorum naues, precibus excitata tempestate in mari submersit. *Plati. & alij.*

Sub eo, an. Dom. 850 tres Arabum persecutiones in Hispania contigerunt intra decennium, quas tribus libris describit D. Eulogius Cordubensis, qui in illis occubuit. Regnabãt in Hispania latè persecutionis auctores Haldaragman huius nominis 3, & filius postea Mahomet. *Rasis Maurus de Arabum historia.*

Recafredus interea Cordubensis episc. iussu Tyranni, Dei Ecclesiam misere conturbat, & Eulogium in carcerem conijcit. Quia nimirum Martyres cohortabatur, & ad Martyrium incendebat. *Ex eius vita per Aluarum scripta.*

Georgius Syrus illuc cucurrit ad Martyrium è monte Sina, sed persecutiones cessasse reperit. *Ipse epist. ad Seruos Dei, filios S. Sabæ quingentos, apud Eulogium lib. 2 memorialis Sanctorum.*

Anastasius presbyter Cardinalis S. Marcelli & Bibliothecarius Rom. Ecclesię in Rom. Concilio ab officio & sacerdotio deponitur, quod parochiam suam annis quinque contra canones deseruisset. *Plat. Luitprandus.*

Adilulphus, seu Athulphus Rex Anglię insulam suam voto tributariam facit pontifici, abundantius, quàm fecerant superiores Reges, Inas 11 Anglorum siue Occiduorum Saxonum Rex, & Offa Merciorũ Rex, an. Christi 740. *Polyd. lib. 4 & 5. Angl. & Sabell.*

Theodora iussit SS. Imagines in templis restitui. *Zonar. in Theodor.*

Sub Theodora & Michaële Theophylactũ Burgarię episcopum aliqui ponunt, rectius aliquanto inferius, vt suo loco ostendam.

Ieton Anglus in Hollandiam Euangelium serens à Tyrannis occiditur.

Theoda Sueuica an. 848 se prophetissam mentitur, & extremum diem certo definit. Moguntię palo alligata verberibus afficitur & in exilium mittitur. *Sigeb.* Egnatius lib. 2 eam à filio Michaëlis imp. in monasterium detrusam narrat.

An. 849 Godoscalcus Belga errores quosdam seminat. *Sigeb.* pręcipuè de prędestinatione è libris D. Aug. male perceptis. *Raba. epist. ad Euerard. comitem* Cucullam

abiecerat, Rabano in Synodo imponens, quod se inuitum Monachum fecisset. *Hatto ad Orgarium.*

Liparam insulam an. 851. Saraceni occupantes D. Bartholomei ossa dispergunt. *Sigeb.*

Pauliciani hæretici cum Saracenis cooiuncti multas clades imperiu inferunt. *Zon. tom. 3.*

Nicolaïtarum hæresis repullular. *Sigeb.*

Sub Ludouico 2 Monachi aliqui è cœnobio Corbeiæ, per Vandalurum prouincias transeuntes, ad Ranos seu Rugianos (qui habitant in maris corde) veniũt & eos Christianos faciunt. *Helmod. in Chron. Slaui. cap. 6.*

Idiota (nam aliud eius nomen ignoratur) Lupus Seruatus, Theophanes Nicenus, Theodorus fr. Hymnographi apud Græcos, Ido Paoeburgensis, Freculphus Lexouiensis, qui scripsit historiam rerum gestarum ab initio mundi vsque ad Bonifacium D. Gregorij successorem, Anscgisus Sennnensis, Notgerus, Rambertus, Vvandelbertus, Salomon Baro. *Trith.*

Methodius inter Morauos, Sclauos & Polonos ecclesias colligens inuenit characteres literarum Vandalicarum & sacra multa in vulgarem sermonem conuertit. Claruit à tempore Lud. Pij vsque ad Arnulphi imperiũ, nisi duo fuerint eius nominis. *Aueut. lib. 4.*

Cyrillus frater impetrauit à Pontifice, vt sibi Slauonicæ vsus in aliquibus sacris aliquandiu concederetur. *Æneas Syluius Boëm. hist. cap. 13.*

Igmarus siue Hincmarus Rhemensis Archiep. librũ de variis capitulis Ecclesiasticis hoc tempore scripsit contra Igmarum Laudun. qui infantes baptizari prohibebat.

Anni Christi.		Anni mundi.
	107	
855	g BENEDICTVS III. Rom nolens & inuitus	4943
858	PP. creatus, an. 2.	4946
	mens. 6.	
	dies 9.	
	Vacat dies 15.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Ignatio.	

HVMANA.

Classis Arabum Venetam & Constantinopolitanam vicit, Dalmatiam inuasit. Ancoõá vi captam spoliatámque incendit.

Nortmãni, siue Dani, è Cimbrica Chersoneso egressi Frisiam, deinde Gallias bellis infestant, Aquitaniam & eius metropolim Burdegalam, Pictauos, Sanctooes, Aurelianenses, Turonenses, Parisienses, & multa alia oppida depopulantur. *Æmyl. lib. 3. Blond. lib. 2 dec. 2.*

Saraceni Cycladas insulas populantur, multis Christianis partim cæsis, partim in captiuitatem abductis, quòd à Michaële Imp. essent deserti. *Zon. tom. 3.*

g POST Leonem 4 Recentiores, præsertim hæretici, nominant quendam Ioannem 8, siue vt Sabellicus inscribit, septimum Anglicum, vel iuxta alios, Moguntinum, quem nugantur ementito sexu partim sedisse annum vnum, mens. 1, di. 4 partim an. 2 & semis. Nam mẽdacium non sibi constat. Esse autem fabulam multis argumentis euinci potest. Primum qui hoc tradunt, omnia ponũt incerta. Nam aliis dicitur, Ioannes septimus, aliis octauus. Aliis Anglicus, aliis Moguntinus. Aliis annum vnum, aliis annos duos sedit. Sed nec Ioannes Septimus esse potuit, quia Græcus ille erat & hanc tempestatem centum sexaginta an. præcessit. Nec Octauus, quoniam ille Romanus erat & decem annnis præfuit.

2. Nullam huius mentionem faciunt, qui ordine proximè sunt secuti historici, & à quibus omnem Pontifi-

Anni Christi. 855

Principibus.

Michaële solo Orien. Imp. nonagesimo secundo.

Lothario monasterium spŏte ingresso, Ludouico 2. an. 21. Occid. Imp.

Carolo 2. Caluo an. 36. Frăcor. Reg. vigesimo primo.

Constantino Æthiopiæ, deinde Bezaagher.

Mahomete Babyl. & Persidis.

Mahomete Hispaniæ Miramolino.

858

Anni mundi. 4943

Pontificum historiam habemus, Anastasius bibliothecarius, Ademarus, Luitprandus, Regino, Hermannus Contractus, Lambertus Schanaburgensis, Otho Frisingensis, Conradus Abbas Vspergensis, Leo Hostiensis, Ioan. Cremonnensis.

3. Soli Marianus Scotus & Martinus Polonus ante 300 annos, anno scilicet Do. 1320 rem euulgărŭt. Nam quod Sigebertus id videatur dicere, fictum est, eique inspersum, vt fidem faciunt tum antiqua eius manuscripta exemplaria, in quibus nihil tale reperitur, tum Chronica Guiliel. Nangiaci, in quibus, eum totus liber alioqui Sigeberti exscriptus sit, hoc vnum desideratur.

4. Quin nec Martinus Polonus nec Platina, nec alij post eum, vt veram & certam historiam, sed quasi ab incerto rumore & obscuris auctoribus acceptam referunt, & tam variè, vt vix duo inter se de circunstantiis conueniant.

5. Sed nec apud eundem Martinum nec reliquos historicos vllum vnquam fecit numerum, aut in catalogŭ Pontificum introiit, quòd Ioannes, qui apud omnes septimus natione Romanus multo ante extiterit, anno videlicet 705, Ioannes qui apud omnes octauus idémque Romanus, sederit 20 annis pòst, id est an. 874, vltimus verò Ioannes, sit constanter vigesimus tertius vel vigesimus quartus, quem isthac non omissa, oporteret saltem ab istorum aliquo appellari vigesimum quintum anno 1410. Quæ tamen diuersitas, apud nullos hinc incœpit, sed ab annis centum inferius, ab anno scilicet 955, in Ioanne duodecimo, vt illic docebitur.

6. Auentinus lib. 4. Annalium Fabellam esse asserit à Theodola nobili scorto ortam. Ego, à recentioribus adulatoribus, in Romanæ sedis odium, dum post dissidiŭ inter Romanos Pontifices & Imperatores Germanos excitatum, Imperatorum gratiam inire, ab eis opes & honores consequi vellent.

7. Est enim ratio hæc ineluctabilis. Leo nonus epistola ad Michaëlem Constantinopolitanum & Leonem Acridanum episcopos, anno à Passione millesimo & vigesimo, vt ipse scribit cap. 5. i. post annos cĕtum septuaginta, inter cætera argumĕta, quibus eleuat authoritatĕ Constantinopolitanæ sedis, eam negat comparandam in puritate, integritate, gratia à Deo accepta cum Romana, quòd fœmina in illa sede aliquando sederit. Proculdubio non hoc argumento vsus fuisset, si intellexisset tale aliquid aduersum Romanam Ecclesiam, cuius puritatem tuebatur, posse obiici. Verba eius sunt cap. 23. Absit autem, vt velimus credere, quod publica fama nŏ dubitat asserere, Constantinopolitanæ Ecclesiæ contigisse, vt Eunuchos, contra primum S. Niceni concilij capitulum, passim promouendo, *fœminam in sede Pontificum suorum* sublimasset aliquădo. Hoc tam abominabile scelus, detestabileq; facinus, & si enormitas ipsius, vel horror, fraternáque beneuolentia non permittit nos credere, considerata tamen incuria vestra erga Săctorum censuram canonum, qui Eunuchos in aliqua parte corporis imminutos, non solum ad clericatum, sed ad pontificatum etiam indifferenter & solenniter adhuc promouetis, fieri potuisse pensamus.

4946

8. Denique tempus quod illi ascribitur, non habet locum, iuxta Anastasij bibliothecarij computationem,

qui tamen hac vixit ætate & vitas Romanorum pontificum descripsit vsque ad Nicolaum primum pōtificem proximum,cuius creationi non modo interfuit, imo & & Adriani 2.& Ioannis octaui,vt ipsemet nominat, verum etiam docuit post Leonem 4. Sedem dies tantum quindecim vacasse. Benedicto 3.mox creato & magnis motibus exortis propter electionem à Lothario sedatis.

9. Anastasius inquam borū temporum oculatus historicus bis verbis. Sanctiss. Leo Papa 4 obdormiuit in Domino 16 calend. Augusti,sepultus ad S. Petrū cessauit episcopatus dies 15.Quo mortuo,mox omnis clerus Romanæ sedis, vniuersi proceres, cunctúsque populus ac Senatus congregati sunt Domini clementiam exorantes vt beatificum illis in omnibus demonstrare dignaretur pastorem,qui Apostolatus culmen regere valeret trāquillè. Qui diuinitus ætbereóque lumine inflammari, vno consensu vno conamine Benedictum pro tātis,quibus pollebat sacris operibus Pontificem promulgauerunt erigerem. Mito verò vniuersa & alacri studio plebs & populi cætus ad Callisti titulum properantes,eum cū hymnis & canticis spiritualibus ad Patriarchium Lateranensi perduxerunt, & vt moris est in Pontificali solio collocarunt.

Ita post Leoné non Ioannes fœmina sed Benedictus statim successit. Valeant igitur,qui aniles nugas de quadam statua fœminæ & sede stercoraria iactitant,

Deinde fingite Centuriatores hoc verum esse,ac mulierem fraude,ementito sexu,detestante mundo aliquādiu extitisse Romanæ Ecclesiæ caput, an id magis ridiculum, quàm quod vos probatis, laudatis, defenditis, Reginam Angliæ palam,aperte,videntibus, scientibus patientibus vobis (ô portentum, ô scelus) Anglicanæ esse dicíque caput.

Tum & hoc erat monstrum, quo portendebatur emersuros in Romana Ecclesia impuros hæreticos. i. Centuriatores & Caluinitas, qui facerent fœminam Anglicanam, siue illa esset meretrix, siue non in suo regnó Papissam Ecclesiæque caput.

Quæ res vt Naturæ monstra, ita Sed. Apostolicæ nihil præiudicij affert. Nam tunc omnia perinde habenda sunt,ac si toto illo biēnio Sedes vacasset. Vnde ab ea Ordinem, Beneficium, vel aliquid spirituale sunt consecuti denuo id debuēre consequi & ex integro repetere, quòd illa ad conferendum nullum ius nullámque potestatem habuisset. An fraus, an perfidia hominum fidem Dei euacuere potest. Rom. 3.

Benedictus lachrymās, diu reluctatus & inuitus pontificatum suscepit, Ægrotos inuisit, pauperes aluit, calamitosos consolatus est, viduas & pupillos defendit. Clericos ad honestè incedendum & viuendum compulit. *Mart. Polon. Plati.*

HVMANA.

Pettonas Michaëlis dux Amer Saracenorum ducem in acie interficit. *Zon. tom. 3.*

Piastus plebeius longam principum, regúmque Poloniæ posteritatem per multa sæcula vsque ad Casimirum Magnum propagauit circa tempora Ludouici Balbi regis Germaniæ Ludouici Pij F.

h NICOLAVS Sanctissimus, beatissimus Zelo feruentissimus. Denique post B. Gregorium vsque in præsens, nullus

Anni Christi.		Anni mundi.
	Alphonso 3. cog. Magno Hispaniæ rege quadragesimo tertio.	
	Eteluuolfo Angliæ secundo, & per ordinem Edelbaldo mens. 6. Eldeberto an. 5.	
	CONCIL. *Ticinensi. tom. 2. concil.*	
	Schisma II.	
	Anastasius 3 cōtra Benedictū sedit dies aliquot, non longè post coactus abdicauit.	
	108.	
858	h NICOLAVS I. magnus & pietissimus Rom. absens & inuitus eligitur an. 9.	4946
868	mens. 7. di. 13.	4956
	Vacat mens. 7.	828

Anni Christi.

858

Patriarcha.

Constantinopoli Ignatio, deinde Photio an. 7.

Principibus.

Michaële solo Orien. Imp. nonagesimo secundo.

Ludouico 2. Occiden. Imp. quarto.

Carolo 2. Caluo Fran. Reg. vigesimo primo.

Asfa Æthiopiæ, mox Arma, deinde Gianasfa.

Mahomete Babyl. & Persidis.

868 *Mahomete Hispaniæ Miramolino.*

Anni mundi.

4946

nullus Romanorum præsul illi videtur æquiparandus. Regibus ac Tyrannis imperauit, eisque ac si Dominus orbis terrarum, auctoritate præfuit, piis humilis, blandus, pius, mansuetus apparuit, impiis & à recto tramite exorbitantibus terribilis, atque auctoritate plenus extitit, vt merito credatur alter Elias (Deo suscitante) nostris temporibus resurrexisse, & si non corpore, tamen spiritu & virtute. *Regi. lib. 2.* Scripsit plures epistolas, vir cathedra illa dignissimus.

Scripta vna epistola ad Michaëlem Imp. longe doctissima & altera ad omnes Asiæ & Libyæ Catholicos acta legatorum suorum rescindit, & Ignatij patriarchæ depositionem, & Photij consecrationem illegitimam esse pronuntiat. *Zon. tom. 3. & tom. 2. conc.*

Eius decreta in vnum collegit Gratianus & in aliquot titulos distribuit.

Vualdradem pellicem Lotharij, legatus Nicolai Pap. an. 864 excōmunicat. *Sigeb.* Ipse autem epistola Lotharium monet vt ab ea abstineat, ni & ipse velit excōmunicari. *Regi. lib. 2.* Legatos in Galliam misit, qui renuntiarunt se nullum sapientem episcopum in toto regno Lotharij inuenisse, qui in canonicis esset institutus disciplinis. *Regi. lib. 2.*

Epistolam, quam post Pantaleonem Centuriatores nomine S. Hilderici Augustani Episcopi ad Nicolaum 1. pro clericorum coniugiis afferunt, esse fictitiam, à nemine citatam, nulli cognitam, tempori non congruentem docet *Spencaus lib. 1 de continentia cap. 12.* Nam Hildericus 70 minimum annis fuit Nicolao posterior. *Infra.*

Contra Nicolaum Photius patriarcha Const. concilium habuit, ex quo tempore Constantinopolitana Ecclesia à Romana palam discedit, Spiritus sancti processionem à solo patre petulanter defendens. *Nilus li. quodam Græco manusc.* vbi & docet veterem Romam vsque ad Christophorum Papam eum noua in fide cōsensisse, qui sedit anno 905.

Ignatio à Barda iniuste patriarchatu eiecto, quòd ipsum ob dimissam vxorem & consuetudinem cum Nuru sua excommunicasset, Photius successit. Vnde postea secutæ magnæ turbæ, Basilio restitutionem Ignatij iuxta canones procurante, *Zon. tom. 3.* Photio libros contra sedem Apostolicam scribente. *lib. Pontif.*

An. 858. Dæmonium, quod iam triennium in pago Camonti, non procul à Bingio, suis præstigiis Moguntinam ciuitatem & vicinos incolas affligebat Sacerdotes Moguntini litaniis & aqua benedicta tandem abegerūt. *Sigeb. Auent. lib. 4 Annal.*

Constantinopoli scholas Bardas Cæsar instaurauit, singulis doctoribus publica stipendia decreuit, & omnibus magnum & communem doctorem præfecit Leonē Philosophum. *Zon. tom. 3.*

Hunni & Bulgari olim Christiani, sed à Scythis victi circa an. 500 in paganismum relapsi, magna ex parte cū suo rege Trebellio (qui paulò post ingressus est monasterium) iterum ab idololatria ad Christi fidem, Sacerdotibus eo à Rom. Pontifice missis conuertuntur an. 866. *Synod. Constant. Platin. Sigeb. & Rhegi. lib. 2.* Ludouici Imperatoris vndecimo. Paulò pòst quod ea regia

4956

esset obnoxia Imperatori Orientis, Græcos ritus suscepit. *Platin.*

Sed cum Trebellij filius ad cultum geotilitatis redire cogitaret parens è monasterio egressus copias cõscribit & filium capit, atque oculis orbatum in carcerem cõiicit sub an. 865. *Sigeb. Zon to. 3.* Minoréque filio in regnum locato ad monasterium reuertitur. *chron. Hirsang.*

Nogerius S. Galli abbas sequeotias siue prosas composuit, quas Nicolaus pont. cantari concessit. *Trith. Marty. Polo. Chron.*

Certis autem in locis obscuræ & parum Latinæ de industria factæ suot, vt concentus, & tonus atque adeo sonus esset iucundior. Nam musici & cantores in omoibus linguis id præcipuè obseruant. Quod de suorũ Rabbinorum hymnis annotat Elias lib. 4 Bahur Rad. 3.

Slaui & Dalmatæ vna cum Sueropilo suo rege, prædicationibus Cyrilli & Methodij fratrum Christiani fiunt. *Chro. Polon. Bonfin. lib. 10 dec. 1. Blond. dec. 2 lib. 2.*

HVMANA.

Tunc regnabat Polonis Semooitius Piasti f. à quo sequẽtes Polonorum reges vsque ad Iagellonem orti sunt, & Silesiæ principes ad hunc vsque diem. *Cro. Polo. lib. 1. cap. 13.*

Quo tempore Suatoplugus Morauorum rex primùm cum ea gente nomen Christo dedit. *Idem lib. 2.*

In quo & Morauorum regnum finem accepit à Germanis, Vngaris, Boëmis & Polonis discerptum. *Ibid.*

Theodoricus ex genere Regum Francorum, primus comes Hollandiæ constituitur à Carolo Caluo. *Mater histor.*

Britanni ingenti numero Gallias ingressi, cuncta fere deprædantur. *Palmer.* ob quã calamitatem Carolus cum rege eorum Heruspoo fœdus init, eisque locum habitationis in Galliis concedit an. 861. *Sigeb. Rheg. lib. 2.*

Anno 861 incipit historia rerũ Moscouiticarum apud Sigismundum Liberum. Tum enim tres fratres Varaij, Ruricus, Sineas, & Trubor apud Russos Septentrionales dominantur. Mansit autem deinceps imperij Russici sedes Kiouiæ. Aliquãto antè apud australes quatuor principatus fundarant tres alij fratres Kius, Sciecus, Torenus cum sorore Libenda. *Chrom. lib. 2.*

Anno 869 in agro Brixieosi triduo sanguinem pluit.

i COMMENDATVR à liberalitate io pauperes, pietate in Nicolaum antecessorem, humilitate (Nam episcopis mioistrabat & pedes eorum lauabat) & dono miraculorum. *lib. Pontif. Anton. tit. 16 cap. 1. §. 10.*

A populo & clero electus sine imperatoris cõsensu.

Primus Alfredum sextum Anglorum Regem corona regia insigniuit. *Polyd. lib. 5. hist. Anglic.* Qui in Indiam muoera ad S. Thomam misit. *Vuilielmus lib. 2 de Anglis, cap. 16.*

Et Ozoniensem scholam aperuit cum oullus eo tempore in toto rẽgno eius, Grammaticæ doctor existeret. *Ranulphus lib. 6, cap. 1.* Psalterium trãsferre cœperat io linguam suam. *Ibid.*

Tunc primum Græci cœperunt vti campanis beneficio Venetorum. *Sabell. Ennead. 9. lib. 1.*

Valafridus, Otfridus, qui exemplo Caroli Magni conatus est linguã Germanicam scribere & regulis grammatices astringere, Vuerembertus, Hardioundus, Rabbani

---

Anno Christi.		Anno mundi.
	Alphõso 3 cog. Magno Hispaniæ rege quadragesimo tertio.	
	Edelberto Anglorum rege quarto, deinde Edelredo an. 9.	
865	CONCIL. *Romanum 113. episc. contra duo prouincialia, Metense & Aquisgranense, quæ Theobergam non esse Lotharij legitimam vxorem pronuntiauerant, facta alterius ducenda potestate. Plat. lib. Conc. Regino lib. 2.*	4953
	Conc. Ro. 2 & 3 contra Photiũ &c. Episc. 113. Plat. & Lib. Conc. Rheg. lib. 2.	
	109	
868	i ADRIANVS 2. doctus & optimus Roman. 5.	4956
874	mens. 9. di. 12.	4962
	Vacat di. 12.	
	Patriarcha.	
	Constãtinopoli Photio, deinde Ignatio iterum an. 7.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant. Basilio Macedone an. 20. Orien. Imp. nonagesimo tertio.	
	Giarasfa Æthiopiæ & post eum Gianascheda.	
	Mahomete Babyloniæ & Persidis vicesimo sexto Miramolino.	

Anni Christi.

Mahomete Hispaniæ Miramolino, deinde Almudio an. 2.

Alphonso 3. cog. Magno Hispaniæ rege quadragesimo tertio.

Angliæ quinto Edelredo, deinde Alfredo. an. 28.

868 — CONCIL. *Vuormaciense cõtra errores Græcorum.*

870 — OCTAVVM *vniuersale Cõcilium Constantinopolitanum 4 episc. 383, siue 300 contra Photium inuasorem sedis Constantinopolitanæ. In quo etiam can. 3 latũ est anathema cõtra Iconomachos. Præfuerũt legati Adriani Donatus Hostiẽsis, Stephanus Drepesinus siue Nephesinus, episcopi, & Marinus Diaconus. Plati. & lib. Conc. Anno. li. 5, cap. 25. Huic in decreto Gratiani multi canones attribuuntur, qui non extant in exẽplari Græco. Hac Synodo confirmantur 7 præcedentes generales.*

Acciniacẽse, cuius acta ab Hincmaro Remensi Archiep. conscripta.

Pontigonense. Ann. lib. 5, cap. 33.

Coloniense. Sigeb.

110

874 — k IOANNES 8. Rom. doctus, antea Cardinalis, an. 10. dies 2.

884 — Vacat di. 2.

Anni mundi.

bani auditores. *Trithem.*

Fróto Danorum rex in Britanniam irruit, suorum maiorum ditionem recuperaturus. Vbi & à Christianis, quos subegit, Christianus factus est, circiter an. 870. *Crãtius in Danis lib. 4, cap. 15.* Filius eius Guruudus siue Gormo ab Alfredo Britanniæ rege captus cum 30 proceribus & maxima satellitum turba baptizatur & sortitur Orientalium Anglorum & Northumbrorum prouincias. *Vuil. lib. 2 de Ang. cap. 14.*

HVMANA.

Saraceni ex Alexandria, Ægypto & Africa in Siciliã ingenti multitudine irrumpunt, & omnia ferro incendioqoe vastant. *In Chronico Cassinensi.*

An. 870 cum Persis bellum gerunt. *Sigeb.*

Carolus Caluus Franc. Carolomannum filium, qui abiecto habitu sacerdotali, regnare moliebatur, cepit & oculis priuauit. an. *872. Sigeb. Rhegino lib. 2.*

4956 — 870. Gerardum quendam comitem sibi obstrepẽtem debellat. Hunc Gerardum de Russilone, cognominatũ, & ab eo Burgundionum comitum originem deductam

4958 — nonnulli tradunt, quòd cum ei agellus in Prouincia remansisset, Theoderici pater fuerit, cuius filius Falco, à quo Gerardus secundus, qui Vualterum patrem Renaldi primi Burgundiæ Bisuntinæ comitis progenuit. Etsi alij Gerardum à Russilone malint Caroli Martelli temporibus extitisse.

Quocunque tempore extiterit is videtur conditor, aot certè Dotator prioratus Semimorensis apud Mandubios in Borgundia, in quo ossa Gerardi diuitis religiosè conseruantur, & exequiæ quotannis solenniter celebrantur, à quo & annulum pronubũ D. Virginis è trãsmarinis partibus habent.

Contra Saracenos & Manichæos pugnat Basilius & traiecto Euphrate terras eorum populatur, & tandem Chrysochiorum eorum principem interficit. *Zon. tom. 3.*

Tarsensium & Melitineorum Saracenorum copiæ cũ Esma eorum Amyra ab Andrea duce cæduntur. *Ibid.*

Inter Saracenos & Græcos, Saracenos & Francos ab anno 867 ad 873 in Italia ad Beneuentum, Ragusiom, Bareos Longobardiæ vrbem varia prælia. In illis Sultanus eorum cog. Adalgisus captus Capuámque ductus fraude elabitur. *Zon. tom. 3.*

Ludouicus Imp. contra Normanos & Slauos in Germania res gerit. *Sigeb.*

Basilius Macedo pecunias publicas, quas Michaël in largitione exhauserat repetiuit publicato edicto, vt qui ab ipso pecunias accepisset absq; iusta causa, eas redderet.

Post Mahometem Saracenorum & Persarum Miramolinum siue Amyram 25 historici nullum ordine nominant. Sed pro rerum gestarum cum nostris ratione, qui fuit annus Dom. 871. At Hispanorum Arabum Miramolini in Hispanicis Chronicis nominantur apud Rasim, Rodericum Toletanum, Vasæum.

4962 — k SCRIPSIT quatuor libris vitam D. Gregorij Pontificis Romani, vbi se Ioannem Diaconum inscribit.

4972 — fuit Latinè & Græcè doctissimus. *Trith.* Carolum Caluum inaugurauit imperatorem. In Gallia Ludouicum

	Anni Christi.		Anni mundi.
Balbum Francorum regem coronauit. Romam reuersus Carolū Crassum Diademate imperij adornauit. Saracenos parato exercitu ex Italia & Sicilia profligauit. *Plat. Sigeb. Saplem. Chron.*	874		4962
In Galliam profectus est, vbi multa gessit. *Annon. lib. 5 àc. 32 ad 37.*		*Patriarcha.*	
Tres Imperatores coronauit intra quatuor annos, quod nulli alij Pontificum vnquam contigit. *Æmyl. li. 3.* Carolum Caluum, Ludouicum 3 Balbum, & Carolum 3 Crassum. *Annonius in locis supra citatis & Ottho Frisingens. lib. 6 hist. cap. 7, & 8.*		*Constātinopoli Ignatio iterum, deinde Photio iterum an. 9.*	
Photio misit pontificalem stolam, humerale indumentum, penulam & sandalia, vt ostenderet se eum in Constātinopolitanæ sedis patriarchatū suscipere. *Octau. conc. Constantinop. sessio. 4.* Hæc insignia ita postea Patriarchas inflarunt, vt deinceps se Romano Pontifici æquales, interdum superiores dixerint.		*Principibus.*	
In Synodo apud Trecas, Flandris primum ex nemorosis locis ad meliorem cultū perductis, episcopum dedit. *Plati.*		*Basilio Imp. nonagesimo tertio.*	
Basilius post Ignatium è viuis sublatum, quem restituerat Adrianus, Photium restituit in pristinam sedem. Vnde iterum eum expulit Leo Philosophus ac in monasterium Armenianorū relegauit, in quo videtur mortuus. *Zon. tom. 3.*		*Carolo 2 Caluo, Ludouico 3. dic. 2 Balbo an. 2 per ordinem Occid. Impp. & Frāc. Regibus.*	
Circa an. 875. Russi bello à Basilio Maced. afflicti pacem petunt & Christi doctrinam amplectuntur, post miraculum libri Euangeliorum ab igne illæsi & intacti. *Zon. tom. 3.*			
Hoc tempore mota est quæstio à Fredeuardo equite de manducatione corporis Domini, sitne illa vera an tropica, sensibilis an insensibilis, modo corporeo an spirituali, ad quam Paschasius Abbas Corbeiensis Latinè & Græcè doctissimus, doctissimè respondit, nonnulla tacitè corrigens, quæ de ea quęstione Bertramus presbyter paulò antè, minus scitè & commodè ad Carolum Caluum rescripserat. *E Paschasii libro de Sacramento altaris.*		*Carolo 3 Crasso siue Grosso primo. 2 annis cum Balbo, postea solo Occi. Imp. septimo an. 12.*	
Hinc librum de Eucharistia scripsit Ioan. Scotus, à quo Berengarius postea videtur suam blasphemiam hausisse. Sed is lectus in Vercellensi Synodo omnium sententia damnatur. *Lanfrancus lib. de verit. Euchar.* Et auctor graphiis discipulorum conficitur. *Crinitus de honesta discipl.*		*Ludouico 4 cum fratre Carolomanno, filiis spuriis Balbi an. 5 Franc. reg.*	
Remigius Antissiodorensis. Io. Scotus (alter à Franciscano doctore subtili, nam Palmerius videtur confundere) Aristotelis moralia de secretis secretorum, siue de recto principum regimine è Græco in Chaldaïcam, Arabicam & Latinam linguam conuertit, & ex eodem Dionysij Hierarchiam in Latinum Lodouici iussu, ad quem missa fuerat à Michaële Imp. Constant. *Sige. Naue.*		*Gianascheda Æthiopiæ & per ordinem Fresennai, Adasahaz.*	
Franco, Bertamus, Asserius Britannus, Milo & Hubaldus Galli, Paschasius Corbeiensis. *Trith. Sigeb.*		*Almudio Hispaniæ Miramolino apud Cordubam, deinde Abdala an. 25.*	
Carnotensis antistes indutus Camisia interiori D. Virginis magnam edit Normanorum stragem. *Guaguin. lib. 5.*		*Alphonso cog. Magno Hispaniæ rege quadragesimo tertio.*	
Anastasius Romanæ vrbis Bibliothecarius vertit è Græco in Latinum Dionysij Hierarchiam & septimam Oecumenicam Synodum Nicenam. Hubaldus cantus de multis Sanctis condidit, qui passim cœperunt cātari. *Sigeb.*	884	*Alfredo Angliæ sexto.*	4972

Anni Christi.

879

CONCIL. *Trecense. præsentibus Romano Pontifice & Ludouico Balbo Franc. Reg. qui ibi à Pontifice elegitur Imperator. Sigeb. Palmer. & ea. Miror, cum seq. dist. 50. Aimoin. lib. 5, cap. 37. In eo Flādri fiunt Torneacēsis diœcesis. Plat.*

Macrense. in finibus diocæsis Rhemensis.

III

884 * MARTINVS II. (*siue priori nomine vt quidam aiunt.*) Marinus 1. Gallus an. 1.

885 mens. 5.

Patriarcha.

Constantinopoli Photio iterum.

Principibus.

Basilio Orient. Imper. nonagesimo tertio.

Carolo 3. Occid. septimo.

Ludouico & Carolomanno Franc. regibus.

Aizar Æthiopiæ. aliis alibi, vt supra.

Anni mundi.

Sigeb. Henricus Antissiodorensis. *Truh.*

Giselbertus siue quisquis fuit auctor libri, qui inscribitur altercatio Synagogæ & Ecclesiæ. Nam Ioan. Scorum vt coetaneum allegat. Suo tempore ibi vnam tantum Eucharistię speciem exhibitā multitudini declarat.

HVMANA.

4967

An. 876. Carolus post adeptum imperium consuetudines Francorum negligens, Græcos & insolitos amictus affectabat, & talari Dalmatica indutus & supernè Baltheo accinctus vsque ad pedes pendente, capite vero inuoluto serico velamine & Diademate superimposito procedebat. *Sigeb.*

An. 874 locustæ Galliam depopulārur, quæ vt castrorum acies turmarim volantes, duces cum paucis itinere vnius diei præmittentes ad metanda loca venturæ multitudini, circa horam nonam veniebant, ibíque solis ortum expectantes, per spatium vnius diei aërem velabant, donec ad mare Britannicum peruenientes, ventorum flatu in profundum demersæ sunt. Vnde secuta pestis & fames, quæ penè tertiam hominum partem cōsumpserunt. *Sigeb. Rheg. lib. 2.*

Ao. 876. Caroli Calui copiæ à Ludouico & fratribus, Calui nepotibus in Germania cæduntur. Eo itaque fugato tres fratres regnum Germaniæ partiuntur. *Rheg. li. 2.* Eorum minimus Carolomaonus contra Slauos multa prælia cōfecit, perpetuóque victor regnum suum amplificauit. *Ibi.*

4972

An. 877 & seqq. Gallia tumultibus plena propter Normanos, itémque dissentiones de successore Ludouici Balbi. *Sigeb. Rheg. lib. 2.*

4973

Nortmanoi siue Dani totum Angliæ tractum à Septrionali parte Tamasis fluuij sibi subiecerunt, postea Galliam repetentes Andegauum vrbem occupant. *Guil. Nangiac.* ob Ethnicas suas impietates vindicandas, passim in templa & Christianos sæuiunt per Saxoniam, Lotharingiam & Franciam an. 882. *Helmold. cap. 7.*

Britones mortuo Salomone suo rege, de regno inter se contendentes, à crebris Galliarum incursionibus cessarunt. *Palmer. in Chron.*

* MALIS artibus pontificatū adeptus, non diu sedit.

Scholas Saxonum prece Alfredi regis omni tributo relaxauit & magnam partem Sanctæ crucis ad ipsum misit. *Ranulph. lib. 5, cap. 3.*

Circiter illum annum Dani grauissimo bello victi, Anglia excedere coacti sunt, præter eos, qui Christiani fiebant. Nam & illi manserunt, & eorum rex Gormo Northumbris ab Alfredo præfectus est. Post annos 5. Rollo Danus Angliam inuasit. *Vuillelmus lib. 2, cap. 14. de Anglis.*

Saraceni an. 885. Cassinense monasterium occupant, Bertharium Abbatem ad altare D. Martini mactant, spoliis Italiæ onusti, Garilianum redeunt. *In Chro. Cassinensi.*

Eodem an. Godefridum Normanorum ducem post Frisiam acceptam Carolus Crassus de Sancto Baptismo suscepit. *Sigeb.*

Theophylactus Bulgariæ episcopus. Nam à Photio patriarcha Bulgaris missus episcopus legitur in libro

fratrum Prædicatorum contra Græcos.

HVMANA.

Mahometes Albategnius Aratensis Arabs Mathematicus an. 884 scribebat librum de motu stellarũ an. 743 post Ptolomæum. *Ipse ibid.*

Tum comperit annum solarem constare diebus 365 & quarta diei, minus centesima sexta parte ipsius diei. *Ipse c. 52 & 53 sui lib.*

Carolus Crassus Æram Christianam siue annos à Christo nato primus suis diplomatibus & epistolis subscripsisse fertur. indéque exemplum eius desumptum sub an. 888. Cum Orientales principes, recentis adhuc Basiliensis cõcilij tempore ab Orbe condito iuxta Eusebianam supputationem, multis annis alioqui redundantem & mendosam suis literis subnotarent.

Eo Caroli Crassi tempore circiter an. 884 Normani trans Daniam populi, in Germaniam & Galliam irrumpere incipiunt. Quibus non parum addiderat virium ea Imperij Romani diminutio, quæ post Ludouicum Piũ contigit. Prius enim est intestinis bellis exhaustum, postea in 4 portiones diuisum, dum Lotharius Italiam, Lotharingiam & Burgundiam possideret, Ludouicus Rhenum & Germaniam, Carolus Galliam, Pipinus Aquitaniam. *Helmold. cap. 7. Chronici Slauorum.* Vbi obserua posteritatem Gallorum iure hęreditario possedisse Germaniam.

Alphredus Angliæ rex horas 24 diei noctisq; in tres partes distribuebat primas octo ad legendum, scribendum, meditandum & orandũ, alias octo ad disponenda regni negotia, reliquas ad corporis sui curam. *Chron. Hirsaug.*

l INITIO sui Pontificatus ad senatum populúmque retulit, ne in creando pontifice Imperatoris authoritas expectaretur, vtque libera essent & Cleri & Pop. suffragia. Quod institutum à Nicolao 1. tentatũ, potius quàm inchoatum fuerat. Moritur collachrymátibus omnibus.

Nonnulli historici secuti Sigebertum in Chron. post Marinum PP. nominant quendam Agapitum PP. qui sederit an 1, & inter hunc & Stephanum collocant Basilium, quem volunt sedisse an. 4. Nos sequimur Platinã & magnam partem scriptorum.

HVMANA.

Normanni post varias incursiones in Frãciam à Carolo Crasso subacti, cum Rollone duce suo (qui postea dictus est Rupertus) baptizantur, & ex contractu matrimonij Ducis eorum cum Gisla filia Simplicis, habuerunt ad habitandam, vltra Sequanam fluuium, Neustriã regionem (quòd ea esset rebellis in Francos) eámque ex suo nomine Normaniam vocauerunt. *Blond. lib. 2. dec. 2. Guil. Nangiac.* an. 888. *Sigeb.*

Multi Iudæi præbita & promissa ipsis ab Imper. Oriẽtis pecunia, Christianam fidem amplectuntur. *Idem.*

m STEPHANVS eo tempore pontificatum iniit, quo Gallia à Normannis, Anglia à Dacis, Pannonia ab Hungaris, Italia à Saracenis affligebatur. *Sigeb.*

HVMANA.

Sub an. 888. Italiæ nouum regnum exoritur per Beregarium

Anni Christi		Anni mundi
	112	
885	l ADRIANVS III.	4973
886	Rom. an. 1. mens. 2.	4974
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Photio iterum.	
	Principibus.	
	Eisdem Imperantibus, & regnant.	
	113	
886	m STEPHANVS 6.	4974
892	dictus 5. Rom. an. 6. d. 11. Vacat dies 5.	4980
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Stephano an. 7.	

Anni Christi.

Principibus.

Leone 6 Philoſopho an 17. Orient. Imp. nonageſimo quarto.

Carolo Craſſo 3 Occi. Imp. & Franc. Rege ad Eudonem ſiue Odonem ſeu Otthonem Franc. Reg. vſque.

Aizat Æthiopiæ, deinde Delnabad an. 4.

Abdala Hiſpaniæ Miramolino.

Ordonio 2 Hiſpaniæ Rege an. 8.

Alfredo Angliæ ſexto.

CONCIL. *Colonienſe. Tom. 2. Concil.*

Vuormacienſe. Ibid.

Moguntiacum.

114

892 n FORMOSVS Romanus. an. 5 menſ. 6. — 4980

898 — 4986

Vacat m. 2.

Anni mundi.

garium in annos 80 ſiue vſque ad annum Othonis Magni triceſimum ſecundum, qui Adelbertum depulit.

Eius reges fuere Berengarius an. 36 quem, poſtquam cõtra eum regnaſſent Guido an. 6. Lambertus an. 5. Ludouicus Boſonis f. an. 5. Ioannes decimus coronauit añ. 916. 2 Hugo an. 20. 3 Lotharius cum patre an. 12, & ſolus an. 4. 4 Berengarius 2 an. 4. denique Adelbertus. an. 4.

Supplicium feruentis aquæ & candentis ferri (quod in vſu quæſtionum erat) prohibuit. *ca. Conſuluiſti. 2. qu. 5.*

Bulgari ruptis fœderibus bellum gerunt cum Græcis ſed vincũtur à Leone Imp. néenon & Agareni. *Zon. to 3. Cedrenus.*

Saraceni ex Apbrica in Italiam deſcendentes, Fraxinetum caſtrum occupant. Hinc deinceps magno exitio Italiæ eſſe cœperunt. *Sigeb. Guil. Nang.*

Vſque ad Carolum Craſſum & annum 888 iidem erãt Galliæ ſiue Franciæ & Germaoiæ reges. Nam noſtrorũ armis perpetuo Germania ſuccubuerat.

Eo mortuo nnn ſolum Francorum regnum, ſed & imperium ſciſſum eſt.

Vnde multis locis noua regna emerſeruor, vt *Burgundicum* ſiue Iurenſe à Radulpho inchoatum in annos 142, in tranſiurenſi Burgundia, vbi hodie Sabaudiæ Ducatus & Heluetiorum hodiernorum pagi. *Arelatenſe* ab Alpibus ad Rhodanum vſque, cui Boſo præfuit (Viennæ pręſertim.) *Italicum*, cui Lambertus Vuidonis filius, deinde Ludouicus eóque depulſo Berengarius, *Lotharingum*, cuius primus rex fuit Zuendibolchus.

Et ducatus, vt Burgũdicus. Hinc ab eodem an. 888. .i. initio imperij Arnulphi & regnĩ Gallici Odonis, annos Richardi primi ſui ducis & ſequentium Burgundi incipiunt.

Carolus enim Craſſus propter ignauiã & quòd Nortmannis Galliæ partem conceſſiſſet, regnúmque imminui paſſus eſſet ab optimatibus regni circa an. 890 repudiatus eſt. *Sige. et copioſius Otho Friſing. Chr. 6, c. 9 l. 5, c. 42.*

Ab Ordonio Hiſp. rege, ob ipſius in ſuos comites iniurias Caſtilia prouincia deficit & Iudices duos creat. *Vaſ.*

n HIC Arnulphum Carolomanni filium Imperatorem coronauit, Carolo Craſſo à Frãcorum principibus remoto & à ſuis deſerto, eo quòd nõ animaduertiſſet in Normanorũ duces captos, ſed eũ muneribus dimiſiſſet in Reip. perniciem. *Rheg. lib. 2. Blond. lib. 2, dec. Sigeb.*

In eius electione Romæ magnum extitit diſſidium.

Cõmendatur à ſanctitate à Luithprando Ticinẽſi, qui de eo multa ſcribit li. 1, hi. c. 1. & 8, vt & Ab. Vſpergẽſis.

A S. Petro ad hunc vſq; nullus creatus eſt põtifex, per annos plus minus 900 qui non per omnium ordinũ Eccleſiaſticorum gradus ad Diaconatum, vel ſacerdotium ſaltem, in Romana ipſa Eccleſia non aſcendiſſet. *Onuph.*

Primus enim omnium Rom. Pontificum Formoſus ex aliena Dioceſi factus eſt, cum ante ipſum non niſi ex presbytero vel Diacono Cardinalibus creatus eſſet. *Idem.* Sed hæc obſeruatio falſa eſt, vt pleræque eius aliæ. Teleſphorus enim à Petro 9 ex Anachoreta, Dionyſius 26 ex Monacho Pontifex eſt inſtitutus, &c.

Negligentia Epiſcoporum multi Abuſus irrepſerunt in Eccleſiam, qui propter bella non poterant reprimi. *Platin.*

Hundeus Normanorum rex fidem amplexos à Carolo de baptismo suscipitur an. 896. *Sigeb.* ab Auentino Huntho & Rollo.

Hatto Abbas & Moguntinensis Archiepiscopus. *Sig.* Constantinus Afer.

Alanus Britonum rex, quod Normanos vicisset, duodecim eorum millibus cæsis, decimas Deo & B. Petro Romam misit. *Rheg. lib. 2. Sigeb.*

Cyrillus Moranorum præsul Suatocopum regem Morauiæ ad fidem Christi perduxit. *Æneas Syl. histo. Boëmiæ, c. 13.*

Saraceni Taopominum & Lemnom insulam occupãtes, crudeliter in Christianos sæuiunt. *Zon. tom. 3.*

Ioan. Marius siue Meyerus a parte promptuarij Concil. scribit quidem Synodũ præsulum Galliæ, præsidibus Ioanne & Paschali legatis Formosi Pontificis Viennæ Allobrogum, siue Delphinatus celebratam authoritate Ludouici Balbi, sed vt multis aliis in locis, sic hic nimiũ credulus fuisse videtur. Nam certum est ex Sigeb. Nauclero, & aliis omnibus Ludouicum Balbum obiisse an. 880, nec potuisse attingere Formosi tempora. Quod annotatum esto aduersum istos, qui satis impudenter istud Concilium proferunt contra Ecclesiasticum cœlibatũ.

Hic Pontacum iniquè taxat Nicolaus Viguierius in Burgundionũ Chronico, vafrè autem, ne istius prætenti fictique concilij fides ex inscriptionis errore conuelli possit, Matium corrigit, dum in eo legendum censet, *Authoritate Ludouici regis Bosonis filij* (qui Arelate sedem regni habebat.) Nam primum hoc pro suo ingenio facit, deinde in hæresis salebras se cooiicit, dum ficti concilij fidem ex inscriptionis temeraria correctione contra Ecclesiam asserere conatur.

HVMANA.

Odo, quem Franci neglecto Carolo Ludouici Balbi filio sibi præfecerant, Danos ad Axonam flunium vicit, & Vualterum seditionem molientem oppressit. Cum autem in Aquitania Ramnolfum & fratrem eius Ebulonem ac alios rebelles domaret, Carolus in regnum paternum à Francis reuocatus & à Falcone Remensi inũctus an. 894 contra eum arma capit, sed frustra, etiam si ab Arnulpho Imp. auxilia obtinuisset. Quare non nisi Odone mortuo, ad Frãcorum regnum rediit post annos tres. *Rheg. lib. 2.*

Liliorum insignia ab hoc instituta & vsurpata primùm quidam narrant.

Zuenteboldus Arnulphi filius Lotharingiæ rex Lugdunum obsedit & Treuirim occupauit. *Sigeb. Rhegi. lib. 2.*

Carolo Crasso regnante Berengarius & Guido Itali inter se clam partiti fuerant regnum & cesserat Berengario Italia, Guidoni Francia. Mortuo illo Berengarius Italiam occupat. Guido Romam abit, vt à Põtifice consecraretur. Dum abest, Franci Odonem regẽ designant, itaque mutato consilio Italiam inuadit & collatis signis ter vincit atque ita inuito etiam Arnulpho Imp. Italia potitur. an. 897. *Sigeb. & Luitprandus lib. 1, cap. 6 de rebus Europe*, qui historiam actuum Berengariorum edidit.

Arnulphus cum multis copiis Longobardiam ingressus vrbes multas capit. Romam expugnatis muris ingreditur

Anni Christi.		Anni mundi.
892		4980
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Stephano, deinde Antonio 2. an. 8.	
	Principibus.	
	Eisdem & Arnulpho an. 12. Imp.	
	Odone an. 9. Reg. Franc. vigesimo quinto.	
	Delnahat Æthiopiæ, deind. Madai & Sabata regina an. 40.	
	Abdala Hispa. Miramol.	
	Ordonio 2 Hispan. Rege quadragesimo quarto, an. 8.	
	Alfredo Angliæ sexto.	
898		4986

Anni Christi. / Anni mundi.

Schisma 12.

Sergius 3 electus in schismate contra Formosum sedit dies aliquot.

895 — CONCIL. *Triburiense episc. 26 Germaniæ pro tuenda Episcopali auctoritate, contra quosdã Laicos. Rhegi. lib. 2. Chron. & tom. 2 Conc. Gratian. 2, qu. 5. Sigeb. illud reiicit ad an. 899.*

Moguntinum.

115

898 — o BONIFACIVS 6. Tuscus (*seu vt aliis placet Romanus*) dies 26.

Patriarcha.

Constantinopoli Antonio secundo.

Principibus.

Eisdem Imperantibus, & regnant.

Froila 2 Hisp. reg. an. 1.

---

greditur & hostes Formosi pone capitali supplicio afficit. Postea contra Guidonem mouet, sed ægrotus recedere cogitur an. 901. *Idem.*

Radulphus circa an. 890 in Burgundia regnum constituit quod multos annos postea durauit. *Rheg. lib. 2. Sig.* Hic Gallia & Francia multas insignes mutationes est experta. *Ibid.*

Morani qui à Francis subacti erant, & ad fidem Christi adducti, spe recuperandæ libertatis, arma capiunt, ac religione abiecta Hungaros sibi adiungunt, & more eorum capita prorsus detondent, Christianos infestant cædibus, ecclesiásque incendunt, adeò vt in tota Pannonia vna tantum superesset Ecclesia. *Bauariæ Episcopi ad Ioan 9.*

4983 — Turcæ, ceu Hungari è suis finibus erumpentes, contra Morauorum regem accersiti ab Arnulpho Imperatore. Saxoniam, Thuringiam, Alemaniam, Franciam & Italiam ferro ignéque vastarunt. *Sigeb. Rhegino. lib. 2. Guiliel. Nangiac.* Quam sæuitiam in Germania continuarũt, donec consensu principum Henricus Auceps ad imperium est vocatus. Turcarum autem vocabulo hic sunt abusi propter Hungarorum perfidiam.

o DE TEMPORE, quo sedit magna contentio inter scriptores. Sed & magna confusio ob Cæsares Germaniæ omnia in Ecclesia miscentes & tanquam porcos feros, vineam Domini depascentes.

Leo Philosophus Imp. scripsit libros βασιλικῶν. Quo tempore patriarchatum administrabat Photius auctor Nomocanonis, sæculorum infœlici apud Latinos, vt nullum illi haberent, quem Græcis æquo marte possent opponere, Græcis propugnantibus dogma de processione Spiritus S. è solo Patre.

4986 — Hic enim Photius primus secessionem apertam fecit à Latina Ecclesia, dum apud nos regnarent Caroli Caluus & Crassus.

HVMANA.

Leo Turcos Istrum accolentes; Vngros nomine, muneribus in Simeonem Bulgarorum regem sibi adiungit an. 898 qui Bulgaros vincunt & plurimos capiunt. Victoria tandem penes Bulgarum fuit. *Zon. tom. 3.*

Turcæ, ceu Hungari in Bulgariam à Leone euocati cœperunt Pannonias & postea Carãtanos & Marahenses diuexarunt. Ad eos propulsandos Zundebaldus Slauorum Morauensium rex ab Arnulpho ducatum Boëmorum, qui hactenus à principe eius gentis administratus fuerat, accipit, sed postea tributum imperatori denegãs, Hungaris per tractas munitiones, quas clausas appellant, euocatis, sub iugum redigitur. *Luitprand. lib. 1. cap. 3 de rebus Europæ.*

Non prius Ecclesia à Northmanis & Danis pacem habuit, qui in Galliis, Burgundia, Lotharingia, Vuormacia, & aliis Germaniæ vrbibus grassabantur, quàm ab Arnulpho Imp. propemodum deleti sunt, & rex eorum Hundeus, consilio Caroli fidem amplexus est. *Helmold. cap. 7. Sigeb.* Eorum nihilominus reliquiæ in Daniam recedentes Prumiense monasteriũ & loca Arduennæ proxima populantur. *Rheg. lib. 2.*

Deniq; cũ per annos 70 Christianos passim afflixissent, tandẽ ab Arnulpho cæsi sunt ad centũ millia, vix vno atq; altero è Christianis amisso. *Helmold. c. 7 an. 895. Sig.*

Fames maxima hoc tempore, vt multi cogerentur vesci humanis carnibus. *Ab.Vsperg.*

p MAGNO odio persecutus est Formosi nomen, cuius ordinationes omnes rescidit, & damnauit. Iam enim tum incipiebat Pontificum virtus & integritas deficere propter Arnulphum & seqq. Germaniæ imperatores sibi Ecclesiæ iura rapientes & libera Ecclesiæ suffragia in eligendis pontificibus tollentes.

Hæc Ecclesię captiuitas durauit annis ferè 140 in qua apparuit pessimam electionē præstare optimæ principū nominationi. Quodproinde sæculum ab Historicis infœlix inscribitur, vt mox notabimus.

Formosi cadauer è sepulchro eruit & indignè habuit. Quod tamen fabulosum censet Onuphrius.

Constantinopoli multæ turbæ, quòd Leo philoso. Imp. quarto vxorem duxisset. Nicolao, deinde Eutymio Singelo patriarchis quartas nuptias improbantibus & & ecclesiastica censura notantibus. *Zon.tom.3. Cedrenus.*

Vualdridus Bauarus, Bernardus Pictauiensis. *Plat. in Stephano 5. Trith. de vir. illust.*

HVMANA.

Agarenos Asiam populantes vincit Andronicus, postea Imperatori suspectus ad eos deficit. *Zon.tom.3.*

Sahata concubina superiorum Æthiopiæ imperatorum se in imperium insinuāt multam tyrannidem exercuit, templa & loca omnia religiosa expilauit, sacrum aurum & argentum terræ infodit. *Maria. Vilterius de Regib. Æthiopiæ.*

Vndique bella consurgunt, hostes sæuiunt, inimica gens Paganorum insequitur populos Christianorum. *Conc. Tribur. cap.34.* Quod ad Normanos & Danos pertinet, qui bis Parisiorum mœnia oppugnarūt, & in Burgundiam recedentes, Senonēsem vrbem, sed frustra tentarunt, per Macronem fluuium Trecas incenderunt, vicinas vsque ad Virundunum & Tullum populantes, &c. *Sigeb. & Rhegi. lib.2.*

q VNIVERSA acta Stephani improbat & abrogat.

HVMANA.

Carolus Crassus ab obtimatibus regni repudiatus, cum post Carolum Magnum inter omnes reges Francorum maximæ esset auctoritatis, breui in tantam tenuitatem venit, vt panis quoque egens, ab Arnolpho iam rege facto, stipendia miserabiliter exigeret, ac ab ipso paucos fiscos gratanter susciperet. *Otth. Frising. li.5, c.42.*

r POST Photium Constantinop. Patriarcham vtraque parte conniuente, post longam concertationem de Primatu illud vsurpari cœptum est, vt ambo episcopi, Rom. scilicet & Constantinop. Oecumenici & vniuersales appellarentur. Hic quidem vniuersalis patriarcha, quod cæteris esset dignior & primum post Papam haberet locum, ille verò vniuersalis Papa, quod Papæ nomē videretur excellentius. Atque hic fuit litis huius finis inter hos duos. *Onuphrius.*

ſ HVNGARI an. 900. Bauariam deuastantes simul Ecclesias igne perdunt. *Auent. lib.4 Annal.*

HVMA-

Anni Christi.		Anni mundi.
	116	
898	p STEPHANVS septimus dictus sextus Romanus. an.1. mens.3.	4986
899	Vacat d. 3.	4987
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant. Leone scilicet philosopho Ori. Imp. nonagesimo quarto. Arnulpho Occid. an.12. imperatore octauo.	
	Sabata regina Æthiopiæ.	
	Abdala Hisp. miramolmo.	
	Froila Hisp. reg. quadragesimo quinto.	
	Alfredo Angliæ sexto.	
	117	
899	q ROMANVS Gallesianus Tuscus, mens.3.	4987
899	Vacat d.8.	4987
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	118	
899	r THEODORVS II. Rom. dies. 20.	4987
899	Vacat d.11.	4987
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant, deinde apud Hispanos Alphonso 4. an.5 apud Anglos Alfredo, deinde Edouardo an.24.	
	119	
899	ſ IOANNES 9. Romanus monachus, an.2. dies.15.	4987
901	Vacat d. 9.	4989
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Antonio 2.	
	Principibus	
	Eisdem Impp.	
	Carolo 4 Simplice an.27 Frāc. Rege vigesimo sexto.	
	Sabata regina Æthiopiæ.	
	Abdala Hisp. & Cordubæ Mira. deinde Abdera. an. 40.	
	Alphonso 4 Hisp. R.46.	
	Edouardo Angliæ septimo.	

Anni Christi.		Anni mundi.	
899	CONCIL. *Rauennense episc. 74. præsentibus Francorum Archiepiscopis, pro ordinatione Formosi contra Synodum Stephani, cuius Synodi acta coram Episcopis combusta sunt. Plati. Sigeb.*	4987	HVMANA. Florebat Comes Fernandus Gongdisaluus, qui mira gessit contra Mauros. Vnde & rerum potitus est in Castella, & eius primus Comes extitit. *Vasens.*
			Circa an. 900 primordia Feudorum in Francia sub Carolo Simplici. *Annales Rhemenses.*
901		4989	Etsi alij, vt Connanus non huic, sed Hugoni Capéto ad Conciliandos retinendósque sibi procerum animos, tribuat.

ANNVS Dom. DCCCC. quo Carolus Simplex Rex Francorum trigesimus regnum suscipit, Abderamen Hispaniæ Miramolinus factus est. infœlix seculum cœpisse fertur.

NONO *sæculo permansisse veterem doctrinam à Sectarijs oppugnatam sic constat.* Missa *continuata ijsdem ritibus & modis, vt scriptores huius sæculi de Ecclesiasticis siue diuinis officiis fidem faciunt, Amalarius Archiepiscopus Treuirensis, Angelomus, Rabanus de Institutione clericorum, Remigius Antissiod. Hincmarus in capitulis, Strabo de exordiis et incrementis rerum Ecclesiasticarum. Fortunatus Treuirensis lib de diuinis officiis.* Corporis Christi veritas, Sacrificium, Transsubstantiatio. *Rabanus lib. de Sacramento Eucharistiæ, & lib. 1 instit. cleri. c. 33. vbi formam Missæ describit. Paschasius lib. de corpore & sanguine Domini, vbi Canonis Missæ meminit & eius multa exponit, Transsubstantiationem ponens c. 19 & 30. Sic Haymo 1 Timot. 2. Theophylactus in 26 Matth. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 6. Photius in Bibliotheca, & aliis scriptis. Transsubstantiationis habet semina Bertramus ipse. vtitur enim vocabulis permutationis, commutationis & conuersionis, lib. de corpore & sang. Domini, quantumuis sit à Sacramentariis corruptus & suppositus.* Baptismi effectus, necessitas, ceremoniæ variæ, aliena fides. *Hincmarus epistola ad Hincmarū Laudunēsem, Haymo super Ascensione Dom. Theophylactus multis locis. Rabanus epistola ad Reginbaldum, lib. 1 & 2 de instit. cler. Photius in Bibliotheca, Leo Imp. in suis constitutionibus, in quarum 17 baptizatum illuminatum appellat. vt cum apud veteres Baptisma sacramentum illuminationū dicebatur.* Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Idiota cap. 1 & 4 contempl. de Virgine. Haymo hom. de Virginibus. Raban. lib. 4 ca. 10 de Sermonum proprietate. Si quis (inquit) cōtra hanc sententiam venit, non Christianus, sed Eunomianus & Vigilātianus creditur. epist. ad Orgariam, lib. 2 de instit. cleri. cap. 13, & passim. Ionas Aurelia. libris 3 de imaginibus. Concil. Cabilo. ca. 45. Moguntinum cap. 36, &c. Photius in Bibliotheca. Leo Imp. in constit. Strabus author Glossæ ordinaria multis locis.* Liberum arbitrium, Fides, Iustificatio, Gratia, Bona opera. *Haymo in 1 cap. Malachiæ, lib. 1 in Esaiam, in 4 Heb. super Euang. in octaua Paschæ super Psal. 26, 135. super cap. 6 Roman. Rabanus epist. ad Humbertum episc. lib. 14, in Ierem. lib. 4. in Ecclesiasticum cap. 6 & lib. de modo Pœnitētiæ. Theophylactus passim, Photius in Bibliotheca. Angelomus in 7 cap. 3 Reg. in 13 cap. 4 Reg. Strabus in Glossa Ordinaria sæpè. Idiota lib. de Diuino amore cap. 17, 22, 24. &c. de vera patientia c. 7, 13, 17.* Pœnitentia & eius tres partes. *Rabanus lib. 8 in Ecclesiasticum cap. 3. & lib. 7, cap. 7. epist. ad Reginbaldum Chorepiscopum lib. 2, cap. 30. Institut. cleri. cap. 14, 16, 30. & lib. de modo Pœnitentiæ. Conc. Cabilonense cap. 33 & 45. Haymo in c. 6. Heb.* Claues, Absolutio. *Nicephorus Cartophylax libello de potestate ligandi & soluendi, quem vertit Oecolampadius. Theophyl. in 16 Matth. & 20 Ioan. Photius in Bibliotheca.* Primatus Romani Pontif. *Hincmarus ad Hincm. Laudunensem. Quem & hæc ætas eum Apostolicum simpliciter appellabat. Photius Græcis in Nomocanone. Theophylact. in Ioan. 21.* Preces & oblatio pro mortuis. Purgatorium. *Haymo in 3 c. & 6 primæ Corinth. & in Ps. 6. & in feriam 6 Pentecostes, & lib. 2 super Esaiam. Raban. lib. 8 com. in Eccl. c. 14 Concil. Cabillonense c. 39. Photius in Bibliotheca, Nam Græci orant & offerunt pro mortuis.* Confirmatio, Chrisma & alia sacramenta. *Raban. libris de inst. cleri. Theoph. in Marc. 6, vbi de oleo vnctionis extremæ aperte. Haymo sup. Ps. 26. sup. 6 Heb. & sup. Euang. Hincmarus ad Hincmarū Laud. et ad Tornacēsem Eccl. Synodus Arelatensis, Cabillonensis & aliæ huius sæculi. Nicolaus Papa in Epistolis. Hæc & alia agnoscunt Centuriatores in epistola 9 Centuriæ. Patrum (inquiunt) superiorum sensum atque intellectum in ipsam Dei scripturam importarunt, ac piaculum duxerunt, si quis ab eorum ductu vel latum vnguem deflectere auderet. Quod postea confirmāt initio col. 1. Membratim deinde indicant ca. 4 de Doctrina col. 203, & seqq. cap. 6 de Ceremoniis & ritibus Ecclesiæ pag. 227. & seqq. c. 7 de Politia & Gubernatione Ecclesiæ col. 289, & seqq. cap. 9 de Synodis col. 301. sparsim. cap. 10 de Episcopis & Doctoribus Ecclesiæ col. 484, & seqq. sparsim. Vnde qui refutarunt hoc sæculo Claudium Taurinensem, Godiscalcum & similes, simul istos sunt exagitati. Adde totius huius curriculi Synodos vniuersas, quæ non paruo fuere numero. Adde & historicos: nam hi omnes cursum Ecclesiæ nostro similem planè pinxerunt.*

t INFOELIX dicitur hoc sæculum, exhaustum hominibus ingenio & doctrina claris siue etiam claris principibus & pootificibus, in quo nihil ferè dignum memoria posteritatis gestum sit: vnde ferunt tunc repertum fuisse quoddam monstrum eapite canino & cæteris membris humanis, quod statum illius temporis mirifice referret.

Hoc ipso infœlicissimum, quod Ecclesia sub Cæsaribus esset captiua, sine vllo bono fere pontifice, sine vllo celebri Conc. &c.

Regna autem Occidentis sine magnis principibus. Quare circa an. 900 sub Carolo Simplici quisque præfecturas, comitatus, ditionésque, quæ antea regij Dominij fuerant, non solum retinêre, sed tanquam proprium priuatúmque dominium possidere & ad posteros quoque transmittere cæpit ea tantùm lege, vt Regi fidem suam obstringerent. Hinc primordia Feudorum in Francia. *Annales Rhemenses.*

Sic & in Germaniæ. Nam Germani sua feuda à Conrado primo suo rege, qui eodem com Simplice sæculo vixit, si habere fatentur, quem & constar primas illum in Germania de Feudis perpetuis leges condidisse. Sicque Ducum, Comitum, Marchionum, aliarúmve præfecturarum dignitas, quę olim temporaria fuerat, & morte finiebatur, Iuris priuati & hæreditarij esse cœpit.

Apud Græcos & Hebręos aliquanto fœlicius. Nam Gręci sub Lenne philosopho doctrina & rebus bellicis florebant. Hebræi, præsertim hi, qui Ghennim appellantur, nomine literario tum eraot clarissimi, vt è Cabbala R. Abraham Leuitæ apparet.

Græcia literatis abundabat, quoniam & ipse Leo imperiom administrans philosophabatur, cuius laudatur à Suida responsum, ad qoendam Eonuchum, qui honoraria philosophorum tribui volebat militibus, Vtinam (inquit) mei imperii temporibus contingat, vt quę sunt militum potius in doctores & literatū professores consumantur.

Quidam hunc Papam fabulantur martyrin coronatū Haiburgi, quæ vrbs est Germaniæ. Nusquam enim legitur Pontificem Romanū illic fuisse præter Benedictum quintum, qui eo loci relegatus ab Othone Imperatore, tædio animi moritur, vt Platina in eius vita docet.

Cum Arnulphi milites lepusculum versus Romam fugientem insectari essent cum clamore, Romani terrefacti sese de muro deiciunt & hostibus per factos aceruos mutum ascendendi locum faciunt an. 900. *Sigeb.*

Normanis in castra Ecclesię intrantibus pax aliqua in Occidentis imperio & regnis affulsit, vnde & sequenti cētenario secota est mirabilis & crebra gentium, populorúmque Septeotrionalium conoersio. Quare vt hoc sæculum infœlix prædicetur à chronologis Lutheranis, mihi tamen est fœlix, conuersionibus scilicet gentium, præcipue Septētrionalium, Moscouitarum, Sueuorum, Polonorum, Slauorum, Hungarorum, &c. quo episcopatus illustres constituti Magdeburgensis, Misnensis, &c. reges Sancti Henrici duo, Othones tres Robertus, &c. populus & clerus pietate ardens, adeò vt illo plura collegia,

Anni Christi		Anni mundi
	DECIMVM SÆCVLVM.	
	120	
901	t BENEDICTVS IIII.	4989
904	Rom. an. 3. mens. 4.	4992
	Vacat dies 6.	

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao Mystico, an. 2, deinde Euthymio Sycello, an. 5.

Principibus.

Leone 6 Imp. nonagesimo quarto, deinde Alexandro 2. Constantino 7. Leonis fil. an. 41. per ordinem, Orient. Impp.

Arnulpho Occidentis octauo & post eum Ludouico Iuniore 4. dict. 3, an. 10. Occident. Imp. nono.

Anni Christi. 901

Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigesimo sexto.

Sabala regina Æthiopiæ.

Abderamene Hispaniæ, & Cordubæ Miramolino.

Alphonso 4 Hispan. quadragesimo sexto, deinde Ramiro, an. 19.

Eduardo Angliæ septimo.

904

Anni mundi. 4989

legia, templa & monasteria condita, restaurata, dotatáq; sint, quàm vllo alio. *Bruscius de episcopis, item libro de monasteriis*, per annos videlicet 150, quousque sub annum 1060. Héricus 4 turbauit Hæresibus & facinoribus multis totam Ecclesiæ pacem, denique literæ & disciplinæ viguerunt, maximè apud Græcos, Hebræos & Arabas. Sed hæc Sigillatim deinceps demonstrabimus.

Hoc verò vno infœlix, quod per annos fere 150 pontifices circiter 50 à Ioanne scilicet 8, qui Nicolao & Adriano 2. Sanctis pontiff. successit, ad Leonem 9 vsque, qui primus à Deo vocatus velut alter Aaron, antiquam pontificum integritaté è cœlo in sedem Apostolicá reuocauit, à virtute maiorú prorsus defecerint, Apotactici, Apotasticiue potius, quàm Apostolici. Tanti sceleris rei sunt Germanici Impp. qui ira premebãt Ecclesiam, vt sublatis canonicis electionibus, pro libidine, & sæpius pecunia & pactis summos darent põtifices, & recusaret electus Pontificatum suscipere, priusquam ab illis confirmarétur. Aliqui etiam vi, aut largitione sedem inuadebant. Vnde minimè mirandum, si tam paucis annis tot extiterint, ac breui tempore semper vixerint, quãdo non per ostium, sed per posticum, id est, Imperatorum tyrannidem ingrediebantur. Quo etiam factum, vt Imperium multum ab illo apice declinaret, in quo fuerat à Francis collocatum, & Berengariana hæresis oriretur. E' tanto Pontificum numero, quinque modo, & satis tenuiter, laudantur, Martinus 2. Agapetus 2. Ioan. 17. Sergius 4. Gregorius 6. Virtute postea Leonis 9, & seqq. Pontiff. adempta est illa vsurpatio Henrico 4 magnis etsi motibus, atque ita restitutus est Sedis Apostolicæ antiquus candor, species & perfectio.

Suatocopius Morauiæ rex bello victus ab Arnulpho, eremum periit, vbi cum tribus aliis, quos illic eremi cultores reperit, incognitus sanctissimè ad mortem vsque vixit. *Syluius cap. 13 Boëm.*

Edouardus ordine 13 Anglorú rex an. 901 ab Ethelredo Cantuariensi Episcopo more maiorum coronatur. *Polyd. lib. 6 Ang.* Postea cum eius incuria religio ferè intercidisset, episcopis vel nullis, vel ex aula & bello assumptis à Pontif. increpatus Synodum cogit, in qua à Pleimũdo, qui Ethelredo successerat, vno die multi episcopi ordinantur. *Ibid.*

Ad Slauos & Polonos Cyrillus & Methodius doctrinam Christi propagant sub Arnulphi imperio. *Æne. Syluius lib. 1. cap. 13.*

HVMANA.

Imperium Occidentis, maximè Italię, quo annis circiter centum & decem Franci potiti fuerant, ad Longobardos transfertur, Berengario 4. Longobardo Duce Foroiuliensi à quibusdam Italis electo in Imperatorem, & Vvidone in regem Italię. *Blõd. dec. 2, lib. 2, & Luithprandus lib. 1 de Rebus per Europam gestis cap. 6.*

Nam post mortem Arnulphi imperium confunditur, dolẽtibus Romanis atque vniuersis Italię populis quòd in Germaniam translatum esset. Quare nec à Romanis, nec à summo pontifice deinceps coronati sunt Germanici Impp. vsque ad primum Ottbonem, Vnde & in Italia quidam Berengarij vsurparunt imperium. *Trit. in Chron. Hirsaug.*

4992

Hinc Ludouicus de genere Francorum vltimus coronam à Pont.non accepit propter incendium bellorum, quibus vniuersa flagrabat Italia & propter plurima pericula, quæ ipsi Germaniæ ingruebant. *Erfordiensis.* Quid si illa negligentia causam diuino quodam iudicio præbuerit transferendi ad Germanos imperij. Fráci à Pontifice imperium erant consecuti, debuerát igitur eodem medio illud retinere.

Imperauit an. 10, iuxta alios sex. Hungaros in Germania vicit.

Nam primo eius anno Hungari in Morauiam & Bauariam impetum fecerant, deinde fœlici pugnæ cuiusdam successu elati Bauariam, Sueuiam, Franciam, Saxoniam vastabant. *Luithprandus.*

Zuédebaldus frater à Lotharingis perimitur, eo quod rapinis & cædibus omnia turbaret. *Erphordiens.*

Transfertur imperium ad Longobardos apud Italos vsque ad Othonem Mag. *Onuph.*

Hinc Berengarius 1, an. 4 apud eos, apud Germanos Conradus 1, an. 7.

v CONSTANT. Imp. rythmis & omnis generis versibus obitum coniugis suæ deplorauit. *Zon. tom. 3.*

Rythmi ergo etiam inter Græcos, vt Latinos, hoc tempore inualuerant.

Philosophiam quæ penè in obliuionem venerat ordinatis doctoribus excitauit. *Zon. tom 3.* Quare Simeon Bulgarorum rex Constantinopoli, à puero scilicet, non solum Demosthenis Rhetoricam, sed & Aristotelis Syllogismos didicit. *Luithprandus lib. 3, cap. 9.*

Romanus Imp. præter alias largitiones etiam æs alienum pro debitoribus exoluit, cuius summa ad nouemdecim centenarios excreuerat, tabulis in medio foro crematis, item pretium pro iis, qui Constantinopoli in conductitiis domibus habitabant. *Zon. tom. 3.*

Filios suos creauit Augustos & Constantino, cui Helenam filiam desponderat, prætulit, ac ita depressit, vt is arte pingendi coactus fuerit sibi victum acquirere, donec post 26 annos paternum regnum recuperauit. *Sigeb. Zon. tom. Volater.*

Constantinus recuperatum imperium prudenter administrauit, donec à filio Romano & coniuge poculum infectum bibens, & ex eo aliquantum recreatus secessit in Olympum ad Theodorum Cyzicum virum pium, ibique se Deo consecrauit.

x VETVS Roma vsque ad Christophorum Papam cum noua (.i. cum Constantinopolitana ecclesia) in fide consensit. Hæc Nilus Græco quodam libro manusc. in Bibliotheca regia docenda sibi proposuit.

Christophorus Leonem Papam, cui alioqui erat familiaris pontificatu exuit. Verum eum male quæsitum potius amisit, mense sexto vel septimo eiectus in Monasterium.

Methodius Morauorum episcopus Vuorzyuoum in Boëmia vltimum paganorum ducem, vna cum coniuge Ludinulla ad baptismum adduxit an. 905, quæ miraculis claruit. *Schedelius.*

HVMANA.

Carolus simplex tulit edictum mamorabile ac religione

Anni Christi.		Anni mundi.
	121	
904	v LEO 5. Ardeatinus.	4992
904	mens. 1. dies 10.	4992
	Patriarcha. *Constantinopoli Euthymio Sycello.*	
	Principibus. *Constantino 7. Orient. Imp. nonagesimo quinto, & Romano Lacapeno eius vitrico imperium occupãte per 26 annos.*	
	Ludouico 4. dict. 3, Occident. Imp. nono.	
	Carolo 4 Simplice Francorum Rege vigesimo sexto.	
	Sabata Æthiopiæ.	
	Hispaniæ Miramolino Abderamen.	
	Rege Hispan. quadragesimo septimo Ramiro 2.	
	Angliæ Reg. septimo Eduardo.	
	122	
904	x CHRISTOPHORVS	4992
905	I. Rom. mens. 7.	4992
	Patriarcha. *Constantinopoli Euthymio Sycello.*	

Anno Christi		Anni mundi

Principibus.
Eidem Impp. & Regnant.

CONCIL. *Gallicanum de bonis ecclesiasticis. Æmil. lib. 3.*

gione plenum contra profanos locupletissimorum cœnobiorum opes, maleficio regum, qui de alieno plus æquo sunt liberales, adeptos, & ism episcoporum iuta inuadentes. Coacto igitur concilio diuitias pontificum sanctas esse constituit. Cœnobiorum libertas sanciri nondum potuit, quòd eorum facultatibus Robertus equitum magister, ac Hugo fratres militem alebant, ac iam cum factionis suæ hominibus occupare regni ius contendebant. *Æmil. lib. 3. Franc.*

123

905 | y SERGIVS III. Rom. | 4993
913 | an. 7. | 5001
mens. 4. dies 16.
Vacat dies 7.

Patriarcha.
Constantinopoli Euthymio Sycello, deinde Nicolao Mystico iterum, an. 13.

Principibus.
Eisdem Impp. & regnant.

HVMANA.

Bellum non omnino extinctum, pactione cum Rollone Normanorum duce facta extinxit. *Ibid.*

Hac tempestate in Babylonis florebat R. Amrsm R. Sisanæ filius qui precum formulam & ordinem (Sic appellant Breuiarium Iudæorum Hispanicum) in Hispaniam detulit. *R. Abraham in Cabbala.*

y LATERANENSEM ecclesiam, quæ temporibus Stephani sexti pene corruerat, reparauit, diuersisque donatiis atque ornamentis locupletauit. Rebus in pontificatu suo confirmatis in Gallias venit. *Nauclerus.*

Christophorum è monasterio tractum in vincula coniecit. Formosi nomen persequitur, cuius corpus defossum truncari capite iussit. Nihil mirum si isti pontifices prodigiosi essent. Nam nô more maiorum eligebantur, sed à Cæsaribus intrudebantur.

910 Gulielmus dux Aquitaniæ & Aruerniæ comes vit pius Cluniacensem monasterium in fundo paterno inchoauit, & Bernonem primum abbatem præfecit designatis prouëtibus ad victum monachorum. *Plat. Sigeb.*

Regino Monachus & Abbas Prumiensis, suos annales à Christi natiuitate ad annum 905 deduxit.

124

913 | z ANASTASIVS III. | 5001
915 | Romanus, an. 2. | 5003
Vacat dies 2.

Patriarcha.
Constantinopoli Nicolao Mystico iterum.

Principibus.
Constantino 7, cum Romano Orient. Impp.

HVMANA.

Saraceni à Fraxineto & Gateliano monte exeuntes Calabriam, Apuliam, Beneuentum, ac Romanorum vrbes ita occupant, vt vnamquámque mediam Romani, mediam Saraceni tenerent. *Sigeb.*

An. 910. Franci infœliciter cum Hungaris pugnant in finibus Bauariæ & Franconiæ.

911 Imp. moritur sine liberis & Ratisbonæ sepelitur. Mox igitur sequenti anno Hungari nèmine resistente, Franconiam & Turingiam popnlantur.

Annns Christi 912 erat an. 1000 conditæ vrbis Florentiæ. *Palmer.*

Post Hunnorum & Danorũm strages, tertia Hungarorum irruptio desæuiit tempore Ludouici 3, & Conradi 1. Collecto enim exercitu, omni Bauaria & Sueuia potiti sunt, & Rheno contiguis locis: Saxoniam quoque vsque ad Britannicum Oceanũ igni atque cruore compleuerunt. *Helmoldus in Chro. Slauorum cap. 1 & 8.*

z ADO Vienensis hoc tempore historiam per sex ætates digestam, vsque ad annum 900 perduxit.

Oddo siue Ottho (quem quidam cum Odilone 4. Abbate Cluniacensi confundunt) instituit in Burgundia Ordinem Cluniacensium sub regula D. Benedicti. an. 913. *Vincentius in Specul. lib. 25. Antonin. 2 parte histo. tit. 15, cap. 16. Sabel. Ennead. 8, lib. 1.* Chronicon breue & succinctum composuit. *Trit.*

Stephanus Metensis, qui officium de Trinitate, quod io octauis Pentecostes eantari solet, ex Alcuini libro exornauit. *Sigeb.*

Rathbodus Vltraiectensis Nannonis philosophi discipulus. *Trit. de viris illust.*

HVMANA.

Bulgari variis incursiooibus vastarunt Græciam. *Zon. tom. 3, & Cedren.*

Amputato capite statuæ referentis Simeooem Bulgarorum Principem, ipse statim (quod mirum est) compertus est mortuus *Zonar. tom. 3.*

Mortuo Ludouico Iuniore sine masculis, genus Carlinguorum, seu Caroli Magni defecit io Imperatoribus. Conradus enim Imp. non fuit Ludouici filius, sed Conradi Dueis Saxooum. *Honor. & Contractus.*

Cooradus ergo primus Imp. Germanus.

Ann. 912. apparuit cometa pręter morem rutilantior quem Imperij à Francis ad Saxones trāslatio secuta est, vel comitata, quod sine magnis motibus & cædibus fieri vix potuit. *Contract. & Honorius in Chronico.*

Conradus Imp. Guormonem Danię regem adeò bellis attriuit, vt & pacem supplex peteret & Christo nomen dare vltro promitteret. *Helmold. c. 8.* Idem & Otto apud Danos & Slauos fidei immemores paulo post egit. *cap. 9.*

Morbo correptus priuatis odiis sepositis suasit, vt Imperium à Barbaris afflictum commendaretur Henrico Aucupi hosti suo, cui & per fratrem Eberardum insignia Imperij misit.

Huogari & Saraceni Italiam depopulantur. *Antonin. 2, par. histor. ibidem.*

Hungarorum in Italiam incursiones deuastationesque igneæ facies, stellæ micantes, ac hinc inde oberrantes magoo hominum stupore præsignificasse feruntur. *Naucler. gener. 31.*

a BERENGARIVS Ludouicum Bosonis f. qui anois 5 contra se regnabat in Italia, regno & oculis priuauit.

Circiter an. 915. Eonius Gotthus Arragonium regnum instituit. E pyreneis montibus Mauros in Tarraconensem & Celtiberiam reuersos depellit.

Berengario Italiæ & Rodolpho Burgundiæ regibus postea de regno Italiæ ioter se dissidentibus, authoritatem suam apud vtrumque regem interposuit, quo minus armata manu confligerent. *Sabel. lib. 1, Ennead. 9.*

Eius nepos Sanctius Maior eum filio Ferdinando potitus regnis Legionis & Castellæ, inde Mauros vniuersos depellit, Ferdinando Castiliæ & legionis, Garciæ Nauarræ, Sanctio Nepoti Arragoniæ regnum attribuit. Hinc prodiere deinceps tres regū Hispanicorū familiæ.

Garciæ non longa fuit posteritas, Quare regnum Nauarræ crebro mutatis vicibus, nunc Hispanos, nunc Gallos dominos habuit.

b IOANNES Papa bellator & triumphator de Saracenis maximus, sed tandem io vinculis necatus.

Saracenos totam Italiam, Calabriam & Apuliam vastantes auxilio Constantini Imp. Græci tribus præliis ita attriuit, vt intra tres menses penitus ferè extincti sint. *Luitprandus, Blondus.*

Zipti-

Anni Christi		Anni mundi
	Conrado I. Occid. Imp. decimo, an. 7.	
	Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigesimo sexto.	
	Sabata regina Æthiopiæ.	
	Abderamen Hispaniæ, Miramolino.	
	Ramiro Hispan. Rege quadragesimo septimo.	
	Eduardo Angliæ septimo.	
	125	
915	a LANDVS, siue Lando Sabinensis.	5003
916	mens. 6. dies 21.	5004
	Vacat dies 26.	
	Patriarcha. *Nicolao Mystico iterum.*	
	Principibus. *Eisdem Impp. & regnant.*	
	126	
916	b IOANNES 10. Rom.	5004
929	an. 13. mens. 2. dies 3.	5017

Anni Christi.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao Mystico, deinde Stephano 2, an. 3.

Typhone, an. 6.

Principibus.

Constantino 7, cum Romano Oriēt. Impp. nonagesimo quinto.

Conrado 1 Occident. Imp. decimo, & postea Henrico I. Aucupe, an. 18.

Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigesimo sexto, & postea fugato in Angliam Ludouico eius filio, Rodulpho Burgūdione, an. 2 Franc. reg.

Sabata regina Æthiopiæ, & post eam Ambasandin Ghemaosfare, Girgaz, Degua Michaël.

Abderamen Hisp. Miramolino.

Ramiro Hisp. Reg. quadragesimo septimo, deinde Ordonio 3, an. 5.

Ordonio 4, an. 5.

Eduardo Angliæ septimo, deinde Adolstano, an. 16.

CONCIL. in Altaimpago Rhetiæ. Auent. lib. 4.

127

929 c LEO 6. Roman. 5017

930 mens. 7. dies 15. 5018

Vacat mens. 1.

Anni mundi.

Ziptinæus siue Liptineus siue Spitigneus Dux Boëmiæ factus est Christianus, & nominatus episcopus Pragensis Vvictech, an. 921. *Sigeb. Plat. Sabell.*

An. 923. sanguis dominicus Augiam delatus est. *Sigeb. Rheginonis continuator.*

An. 926. Leuæ non lōgè à Bruxella & Antuerpia vniuersale studium cœpit Ioanne Brābantiæ duce. *Ireni. lib. 12.*

Hungari ab Alberico Capuanorum principe, Pontificis odio euocati Italiam grauius, quàm vnquam antea fecerant Saraceni, diripiunt. *Idem.*

Morauí à Pont. obtinēt, ne deinceps episcopis Boiariæ subiiciantur, sed habeant peculiarem Archiepiscopum, quod Boiarios Slauorum perpetuos esse hostes dicerent. *Auent. lib. 4 Boiorum.*

Guibertus, seu Vuicpertus, siue etiam Vigipertus (variè enim eius nomen scriptum legitur) Princeps Lotharingiæ ingressus monasteriū, sanctè vixit. *Sigeb. Plat.*

Rutgerus Treuirēsis, qui librum Decretorum scripsit, obiit anno 928. *Continuator Rheginonis.*

Notingerus, siue Notingus Constantiensis. *Naucl.*

HVMANA.

Ludouicus III, Conradus I. & Henricus I. Coronam Imperij non acceperunt Hungaricis incursionibus impediti. Hinc Historici eos ferè vocant Germanorum reges non Imperatores.

Henricus Imper. latronibus & sicariis valentibus, non modo veniam, sed arma & agros conferebat, vt ipsis in bello contra Barbaros vteretur. *Sigeb.*

Cum Hungaris conflicturus, vouet Simoniacam hæresim se toto imperio expulsurum. *Luithprand. lib. 2, cap. 8.*

A Rudolpho Burgundionum duce lanceam dominicam, cui Claui artificiosè affixi erant, magnis pollicitationibus impetrat. Quod munus non tantum auro & argento copioso, sed & magna Sueuorum prouinciç parte compensauit. *Luithprand. lib. 4, cap. 11.*

Ea vsus est pro Labaro. Quare & præeunte hoc signo victorifero, semper hostes suos terruit, & in fugam conuertit. *Ibid.*

Cum Hūgaris pacem init in 9 annos. Deinde bellum contra Lotharingos & Francos gerit & imperata facere cogit. *Contin. Rhegino.* Slauis, Danis, Dalmatis & Boëmis tributum imponit. *Ibid. Sigeb.*

Berengarius 2 pacem cum Hungaris sancit, vt tranquillam possideret Italiam. Ita Hungari ad alias gentes turbandas sese conuerterunt. *Bonfinus.*

954 Lotharingia tota ad Germanos à Francis cōcessit. *Reginonis appendix. Sigeb.* Francis Normanico bello occupatis & Normanis sub diuersis ducibus sese in Atuerniam, Aquitaniámve effundētibus. Nam quamuis Neustria Rolloni eiúsque genti esset attributa, ab eorum tamen vexationibus Francia non quiescebat.

c LVITHPRANDVS Ticinensis post superiorem Ioannem, alterum Ioannem 11 subiicit, Sergij Papæ & Marociæ nobilissimę Romanę filiū. At quotquot de Romanis pontificibus scripserunt (fuerunt autem plurimi) non alterum Ioannem, sed Leonem sextum, & illi Stephanum 7 subiiciunt. Post quos Ioannem ipsum 11.

Sergij P. filium communi coosceosu referunt. *Onuph.*

Leo intestinos Italiæ motus, qui multos iam annos durauerant, pacare studuit. *Plati Nauclerus.*

HVMANA.

Ordonij Hispa. regis tempore Almanzor dux Saracenorum bellicosus.

Rodolphus Burgundiæ dux secundus indéque Franciæ rex Vnillelmo Normanorum Principi Britonum oram maritimam donauit, quam tamen alij à Carolo Simplice Rolloni ante traditam ferunt, sed fortasse posterior fuit prioris donationis confirmatio.

Hungaros Burgundiam populantes in Italiam traijcere coëgit.

919 Carolus Simplex Peronæ miseranda sorte obiit post qnintum suæ custodiæ annum. *Annales Remenses, Abbas V spergensis.*

d STEPHANVS pacis, mansuetudinis, religionis studiosissimus. *Crantzius & Schedelius.*

Nuba Danorum, seu Normanorum Rex ab Henrico Imperatore superatus, cogitur cum suis baptismum suscipere, & Bosbo ipsis Christum adnunciat. *V vitich. lib. 1. Saxonum & Luithprandus lib. 3, cap. 13.*

An. *931*. Henricus Imp. regem Abroditarum Christianum facit. *Sigeb.* & Brandeburgi incolas an. *920* vbi Ottho primus episcopatum erexit. *Chron. Mersburg. Munster. in Cosmog.* & Sarabos siue Vandalos, qui tunc Delemantici nominabantur. *Ibid.* Magdeburgum ad Albim instaurauit, atque Vandalis metropolim statuit, Episcopo Adelberto, qui inter Vandalos preclaram nauarint operam. *Crantzius lib. 2, cap. 30. Vandal.*

HVMANA.

931 Britonum reliquiæ Normanos omnes cum suo duce Felocã, qui in maritimis Britãniæ regionibus remanserant, die D. Michaëlis, cõspiratione, peremerunt.

Illud facinos Incon Normanorum Ligerim accolentium princeps vlciscens regiooe iterum potitur. *In annalibus Britinnm.*

Raimundus Tolasatium comes & Ermigandus Gothiæ & Lopns Lacinarius Vasco Rodolpho Burgundionum regi suum obsequiũ fidémq; denouerunt. Quotum Vascq equum ferebatur habere anoorum plusquam centum, adhuc tamen validissimum. *Luitprandus lib. 5, Annales Remenses.*

e REGI Angliæ negligeoter res sacras in suo regno curanti, nisi emendetur, minatur excommunicationem. *Polydor. lib. 6 Angli.*

HVMANA.

In suos carceres clauditur ab Albrico fratre Romam occupante, & eam ab Hugone Italiæ & Prouinciæ rege strenuè defendente. *Annales Remenses.*

Qui quidem Hugo an. *936* exercitu suo fame pestéqoe consumpto, ab obsidione vrbis Romæ recessit affinitate prius cum Albrico hoste suo inita. *Ibid.*

Nouergiæ reges Christianam religionem amplectuntur Volcquardo ibi verbum Dei propagante & Henrico Imp. annitente. *Crantz. in metrop.*

Firthestanus primos Episcopus Vintoniensis in Anglia

Anni Christi		Anni mundi
	❀ ❀	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Triphone.	
	Principibus.	
	Constantino cum Romano Orient. Impp. nonagesimo quinto.	
	Henrico 1. Occid. Imp. 11.	
	Rodolpho Burgundione, an. 2. Francorum rege vigesimo septimo.	
	Degna Michaël Æthiopiæ, deinde Bedegaz.	
	Abderamen Hisp. Miramolino.	
	Ordonio Hispaniæ rege quadragesimo nono.	
	Adelstano Angliæ octauo.	
	128	
930	d STEPHANVS 8, dict.	5018
932	7 Romanus an. 2. mens. 1. dies 12.	5020
	Vacat dies 10.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Theophylacto.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Hispan. reg. Sãctio cog. Crasso, siue pingui, an. 10.	
	Æthiopiæ Arma-Cullandin.	
	129	
932	e IOANNES 11. Rom.	5020
937	an. 4. mens. 10. dies 15.	5025
	Vacat dies 12.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Patriarcha.
Constantinopoli Nicolao Mystico, deinde Stephano 2, an. 3. Tryphone, an. 6.

Principibus.
Eisdem Impp. & regnant. Rodolpho Burgundione, deinde Ludouico 6, dicto 4. Transmarino ex Anglia reuersi an. 27 Franc. Reg.

130

937 | f LEO 7. Rom. an. 3. | 5025
940 | mens. 6. dies 10. | 5028

Vacat dies 3.

Patriarcha.
Constantinopoli Theophylacto.

Principibus.
Constantino 7, an. 16, cum Romano Lacapeno Orient. Imp. nonagesimo quinto.

Othone I. cog. Magno, an. 36. Occid. Imp. duodecimo, vel potius Germanorũ rege.

Ludouico Fr. Reg. vigesimo octauo.

Bedegaz Æthiopiæ, deinde Arma.

Abderamen Hispaniæ Miramolino.

Sanctio Crasso Hisp. Reg. quinquagesimo.

Adelstano Anglorum reg. octauo.

937 | CONCIL. *Erphordiense contra Imperatorem, qui monachos eiecerat è claustris. Lambert. Schafna. in hist. Germ.* | 5025

glia. *Polyd. lib. 6 hist. Angli.*

Curricula militaria, quæ torneamenta vocantur & equestres ludi atque palestrici tum primum apud Germanos excogitantur ab Henrico Imp. & magna pompa ac solennitate Magdeburgi habentur an. *938*, in quibus decretum est, vt magnatum scelera punirentur. *Munst. in Cosmograph. Chronicum Saxoniæ.*

Tempore Henrici Imp. Louaniensis Academia in Brabantia fundatur. *Grassarus.*

An. *933*. Henr. pacatis vbique hostibus, Hungaros aggreditur & ad 40 millia cædit. Hac victoria libertatem patriæ restituit & summam authoritatem in imperio & apud exteros sibi comparauit. *Luithprandus.*

Marchias seu limitaneas præfecturas passim cõstituit, vt in officio regiones continerentur, vt in Cymbrica Chersoneso Slesuicensem Marchiam, Brandeburgesem contra Henetos, Misnensem contra Boëmos, Lusaticam contra Polonos & Silesios.

935 Normani in Biturigum, Turonensiúmque agros magno agmine irruentes ab accolis ad vnum ferè cæsi sunt. *Chronicon Burgundiæ.*

Britones paulo pòst, qui Normanorum metu in Anglia diu fuerant profugi, Alano Bathatorta duce Adelstani regis auxilio patriam repetunt. *Annales Remenses.*

Maiorémque vrbium partem (an. *937*,) ex quibus deiecti fuerant recipiunt, maximè vero Nanetensem, in qua Alanum paulò post ducem constituunt, cùm iam alij Britones Inhaëlem Berengarium in vrbe Rhedonensi ducem haberent. *Annales Remenses & Britan.*

Tum Hungarorum Barbaries Franciam totam immaniter deuastabat. *Iidem.*

Fons sanguinis largissimè fluxit Genuæ, in præsagium fortasse imminentis ruinæ ipsius: nam eodem anno capta est à Saracenis. *Martin. in Chron. Sigeb. & Antonin. 2 par. historia, tit. 16, cap. 1 §. 15.*

f OTTO primus Paganos Saxoniam incolentes ad Christi fidem perduxit. *Martin. in Chron.*

In Zelandia & Scandia Othnicarus Albus sacerdos doctrinam Christi propagauit. *Saxo Gram. lib. 10.*

Denique Otthonis primi tempore Nortuegi, Liuones, Escones, Curoni, Luxates conuersi sunt. *Henri. Token.* Ecclesiæ verò Slauorum, Vuagrorum, Obotritorum siue Kycinorum maximoperè auctæ sunt. *Helmold. cap. 12.* ibi Aldeburgi primum episcopum gessit Marco. *Ibid.*

Vuni siue Vuno Hamburg. episc. Gormone ab Henrico superato, qui Christianos crudelissime fuerat persecutus, in Daniam veniens, multos ad Christum reducit. Insulas maris passim visitat, conuersis Heroldum præponit. Et vlterius progrediens, Anscarij exemplo mare Balticum ingreditur & ad Byrcam ciuitatem ad littus maris sitam appellens Suecos & Gotthos iterum Deo lucratur, vbi & moritur an. *936*. *Helmoldus.*

Aldedagus Hamburgensis potestatem à Leone 7, in omnem Septentrionalem plagam, ad episcopos & Ecclesias constituendum accipit. *Crantzius lib. 3, cap. 16 & 17 Metrop.*

Romanus Lacapenus Imp. Theophylactum filium suum minimum detonsa coma clericum fecit, vt per gradu㉝ ordinem posset adipisci patriarchatum vrbis Imperatoriæ. *Zonar. tom. 3.*

HVMANA.

Otto Imp. veterum more consulum securim sibi præferri præcepit, qua nocentes percutiebat. *Crantzius lib. 3. Metrop. c. 12.*

Regno Lotharingo sibi cedenti, Henricum fratrem Ducatus nomine præfecit.

g STEPHANVS Germanorum primus pontificium apicem est consecutus. *Naucler.*

Anthropomorphitarum hæresis repullulat, dicentium Deum esse corporeum, & habere humanam formam. Eos sua eruditione & libris repressit Racherius siue Carberius Veronensis Episcopus. *Sigeb.* Prius exorta fuerat circa annum 400. *Sozom. lib. 8, cap. 11.*

Parnassum Longobardiæ ciuitatem, quæ tota ea hæresi contaminata erat, vicinæ vrbes capiunt & incendunt, omnibus pene trucidatis & agro diocesis inter tres Archiepiscopatus Mediolanensem, Placentinum & Cremonensem, diuiso. Qui è tanta clade superfuerunt, eiurata hæresi oppidum Cremam haud procul inde dissitum extruere permissi sunt. *Bergomen.*

S. Huldricbus Augustanus episcopus annis 50. S. Côradus Constantiensis. S. Vigilbertus Lotharingus, siue Vgibertus eius regionis princeps singulari pietate, & miraculis. *Bergomensis.*

Magdeburgum fit Archiepiscopatus, & ei subiiciuntur sex suffraganei: Merspurgensis, Misnensis, Gizensis, Brandeburgensis, Hamburgensis, & Borenensis. *Krantz. lib. 3, c. 24. Irenic. lib. 3, cap. 38.* nempe tota Vandalia vsque ad Panim fluuium.

HVMANA.

Guilielmus secundus à Rollone dux Normaniæ, pius alioqui, interfectus est an. 943. Huntho eius successor eandem fidem secutus est. *Lazius.*

Paulò post ille Ducatus in Comitatum versus, tandémque occupatus à Francorum Regibus, diuturnorum bellorum inter eos & Anglos seminarium extitit. *Munst. lib. 4 Cosmog.*

R. Saadias Haggaon scribebat in Babylonia commentarios in Biblia & Talmud. libros item in hæreticos sui temporis, maxime in quendam Hanielem Balcim, qui legem è suo capite interpretabatur & scholam ad id aperuerat. *R. Abraham in Cabbala.*

Librum scripsit de lingua Hebraïca & alterum de elegantiis. Vnde ab eo orditur auctores Grammaticos Abben Ezra initio Mozne.

h MARTINVS totum se religioni addixit, templa reparauit, pauperes liberaliter fouit, omissis bellis predecessorum pacem coluit. Quare Otthoni & Lothario Hugonis Italiæ regis filio auctor fuit, vt ab armis discederent, cum tota Italia, præter famem aliis etiam acerbis calamitatibus premeretur. *Plat. Bergomens.*

Sub dirarum denunciatione Franciæ Burgundiæque Principes ad obsequiũ fidémq; regis sui redire cõpulit.

Vuillelmus Normanorum princeps primus cum rege in gratiam rediit. Deinde Vuillelmus Pictauiensis comes, Britones Hugo Magnus & Heribertus.

Pacis auctor & intercessor Otto Cæsar fuit, cũ ad eum in Lotaringiam rex Francus, ipsique Principes se contulissent.

Anni Christi		Anni mundi
	131	
940	g STEPHANVS 9, dictus 8. Germanus, an. 3. mens. 4. dies 12.	5028
943		5031
	Vacat dies 10.	
	Patriarcha. *Constantinopoli Theophylacto.*	
	Principibus. *Eisdem Impp. & regnant.*	
	Arma Æthiopiæ.	
	Halibatan Hispaniæ Miramolino, an. 16.	
	Ramiro 3 Hispan. Reg. an. 25.	
	Edmundo Angliæ, an. 6.	
941	CONC. *Suessionense cuius decreto episcopatus Rhemensis Hugoni Heriberti filio adiudicatur & cõfirmatur. Annales Rhemenses.*	
	132	
943	h MARTINVS III. (*siue Matinus Sigeb.*) Rom. an. 3. mens. 6. dies 10.	5031
947		5035
	Vacat dies 12.	

Anni Christi		Anni mundi
943		5031
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Theophylacto.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Sbinahanni Æthiopiæ, deinde Tredda-Gabez regina, an. 50.	
843	CONC. *Bonnense Episc. 21. Lambert. Schafn. in hist. Germ. & Rheginonis Continuatio lib. 2.*	
947		5035

tulissent. *Annales Rhemenses.*

Termodus quidam Normanus, cui Setricus rex (qui è Dania à patre pulsus in Neustriam paulò antè aduenerat) opitulabatur, Normanos à Christo ad paganismum redire & in Francum regem res nouas moliri suasit. Sed bello aduersus eos suscepto ab Hugone magno partim perempti sunt, partim fugati, Eburonibus & Rhotomago in obsequium Ludouici regis receptis. *In Normanica histor. & Annal. Rhemens.*

Duces Hungarorum duo præcipui Bologudes & Gylas Imp. Constantinum conuenerunt, atque imbuti doctrina Christiana, sacro lauacro tinguntur. Muneribus ornati & doctore verbi assumpto (cui Hierotheo nomē fuit. *Volater.*) redeunt. Hac occasione verbum Dei in illis regionibus plantatur. Verum alter in pristinam Idolomaniam relabitur, Gylas verò religionem & iusiurandum fideliter tuetur. *Zon. tom. 3.*

Gylas videtur esse Geysas filius Toxis, qui Hungaros Christianos olim sub Carolo Magno effectos, deinde relapsos, doctoribus è viciois gētibus accersitis, iterum ad fidem perduxit an. 964, vel iuxta Crometum 990.

A pontifice Rom. postulauit, vt Strigoniēsem Ecclesiā metropolitanā esse iubeat, ac cęteros episcopatus in Hūgaria erectos sua authoritate confirmet. *Bonfin. lib. 1, dec. 2.*

Pilgrinus Batauensis & Laureacensis episcopus cum Vuolphango viro eo seculo doctissimo, in Hungariam profectus, ecclesiam Christo lucrifecit. *Auent. lib. 5 Annal. Boiorum.*

Eliga vxor ducis Russorū, qui Romanos classe infestarat, defuncto marito Christo nomē & fidē dedit. *Zon. to. 3.*

HVMANA.

Ottho Lotharingorum & Frācorum Duisburgæ conuentum an. 944 egit. *Reginonis continuator.*

945 Burgundiam subegit & imperio adiunxit. *Sigeb. & Abbas Vsperg.* Conrado rege addicente.

Normāni qui nuper è Dania aduenerāt, in sedes Britonum, post cæsos Berengarium & Alanum ipsorum duces, nullo postea repugnante sese iniecerūt. *Annales Rhemenses.*

Ludouicus rex Franc. Hagroldi cuiusdam Daniæ regis patria sua profugi filij dolo circumuētus, cum amicè ad eum venire putaretur, captus est, comitésq; eius cæsi, nec ante dimissus, quàm Normanis, ducíque illorum sua iura libertatémque restituisset obsidibus datis. *Idem.*

Post Sbinahanni Æthiopiæ regem in Mariani Victorij Æthiopicis iam anni singulorum regum definitè exprimuntur, nempè ab an. 940 ad nostrā vsq; memoriam.

Tredda Gabez puella regia Æthiopum nupsit regulo Bugnæ, è quo suscepit filium, in quem fraudibus fœmineis ad Athaliæ exēplum potestatem totius Æthiopiæ transtulit, cæso vniuerso regni semine, vnico infante regio excepto, qui ex Axuma prouincia, vbi erat sedes regia, in Sabam euasit ad septem illius prouinciæ principes. Atque ita inistius reginæ posteritate per an. 333, in quinque scilicet nepotibus, tam florens mansit imperium, donec Icun Nuamlach sub an. 1265 ad suam familiam, id est, primam restitueret.

Nam iam olim à temporibus Salomonis reges duntaxat sumebantur è maribus prosapię Dauidicę, quę illic regnare cœperat per Meilic Salomonis filium è regina

Saba. *Marius Victorius de Regibus Æthiop.*

944. Abdara Saracenorum rex à Gallitiæ rege Radimiro vincitur, quod ingenti terræ motu significatum ferunt. *Luithprandus. Sigeb.*

i AGAPETUS tota Italia bello ardente pontificatū iniit. Non malus Papa sed malo tempore. Nā à vitę innocentia & Christianæ religionis amore celebratur. *Naucler. Bergomens.* Pacis fuit studiosus. Quare Albertū Berengarij filium Venetos, postquam Ottho ab Italia discessisset, vexare, pro virili prohibuit. *Platin.*

Hugonem Magnum diris obstrictum pronuntiauit, quoúsque regi Franc. Ludouico satisfecisset, résque bello ereptas reddidisset. *Annales Rhemenses.*

Frontho Danię rex petit ab Agapeto Pont. sibi doctores mitti. *Saxo Gram. lib. 9.*

Manasses grauissimo scandalo episcopatū Arelatensem reliquit, vt ad Veronensem, deinde Mantuanum, postremo Tridentinum transuolaret, quod huiusmodi sacerdotiorum permutatio antiquis ecclesiæ canonibus aduersaretur. *Luitprand. lib. 4, c. 3.*

Bruno Coloniensis plurimos Normanorum in sua prouincia passim vagantium, Holsatos, Danos, Nortalbingos & Dithmarsos ad religionis & imperij. Rom. obedientiam adduxit. *Cram. Saxo lib. 3, c. 12.*

S. Dunstanus, & Odo Seuerus, Cantuatiēses, qui de trāsubstantiatione & plurima alia scripserunt. *Polyd. lib. 6. Ang.* Osuualdus Floriacensis. Alphedus, Etbeluoldus. *Idem lib. 7.* Setlo & Fridegodus Britanni.

Vuilielmus Otthonis Imper. filius, Archiepiscopus Moguntinus Chronica scribit.

Luitprandus Ticinensis Diaconus historiam rerum per Europam gestarum libris sex ab an. 858 ad 930 vsque Ottonis Magni ferè continuat.

HUMANA.

an. 950. Ottho Venedos eorúmq; regem subegit, deinde bis Italiam ingressus, primò vicit Beregarium quartum Italorum regem, secūdò eum Regno pellit. *Palmer. & Volat.* Idem Ottho Magdeburgum ciuitatem Germaniæ condidit, ad petitionem Edittæ vxoris suæ, cùm antea esset ibi tantùm arx extructa.

Hungari Noricum, Italiam, Franciámque petunt, & Baioariam depopulantes victi ab Otthone, immēsa cęde iuxta Augustam vrbem Alemaniæ, necantur. *Herm. contra. in Chron.*

Dania ab Otthone subiugata & ad fidem plenius cōuersa in tres Episcopatus diuiditur, atque Hamburgensi metropoli subijcitur. *Helmold.*

Constantinus Imperator regnauit cum Leone patre, Alexandro patruo, & matre annos tredecim, cum Romano Lacapeno viginti sex, postremo solus quindecim. *Zonar. tom. 3.*

947. Acris & niuosa hyems à Nouembris initio vsque ad æquinoctium vernum in Polonia perdurauit. *Crom. lib. 3 Polo.*

k POTENTIA patris fretus potificatum sibi assumit. Venationibus magis, quàm precibus deditus &c. Monstrum hominis Platinæ.

Ioannem hunc 12 primum in pontificatu nomen suum mutasse docet Onuphrius, cum antea Octauianus vocaretur, vt Gnilielmus Bibliothecarius scribit.

Contra

Anni Christi.		Anni mundi.
947	133 i AGAPETUS II.	5035
955	Iunior Romanus. an. 7. mens. 9. d. 10.	5043
	Vacat d. 12.	

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto, deinde Polyeucto an. 17.

Principibus.

Eisdem Imp. & Constantino solo Orient. Imp. nonagesimo quinto.

Tredda Gabez Regina Æthiopiæ an. 50.

Halihatan Hisp. Miramolino, deinde Hissen an. 29.

Ramiro 3. Hispaniæ rege quinquagesimo primo.

Eduardo Angliæ an. 9.

CONCIL. *Virdunense. Annal. Rhemenses. Mosomense, iidem.*

Ingelheimense Epis. 30 vel 34 præside Marino siue Martino legato Apostolico, præsentibus Otthone Germanorum, & Ludouico Franc. Reg. de Episcopatus Rhemensis controuersia, & tota ea, quæ iamdiu regnū Gallicum inter Ludouicum regem & Hugonem Magnum conturbabat. Herma. Contractus in Chron. Lambert. Schafn. in hist. Germ. & Continuatio Rheginonis lib. 2.

Treuerense de eadem controuersia. Annal. Rhemens.

Augustanum 1 apud Vindelicos Episcop. 25 præsente Imperatore Herm. Contract.

Anni Christi.		Anni mundi.
955	134 k IOANNES 12. Romanus an. 9.	5043
963	mens. 3. d. 5.	5051
	Vacat. d. 1.	

Anni Christi

Patriarcha.

Constantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Constãtino solo & post eum, Romano. cogn. Puero eius filio Orien. Imp. nonagesimo sexto.

Otthone I. Mag. Germanorum & Romanorum Imp. duodecimo.

Lothario an. 31. Frãc. Reg. vigesimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ.

Hissen Hispaniæ Miramolino.

Ramiro 3. Hispaniæ Rege quinquagesimo primo.

Elfredo Angliæ decimo & per ordinem Eduino an. 4. Edgaro an. 16.

958 CONCIL. *Ingelheimensi 2. Episc. 16. præsente Otthone. Continuatio Rheginonis.*

963 CONCIL. *Romanum plurimorum Archiepiscoporum, omniũ propè Episcoporum Italiæ, præsente Otthone Imp. qui illud coegit cõtra Ioannem 12. Papam. Continuatio Rheginonis, & Luitprand. lib. 6, cap. 6. & sequentibus. In eo electus est Pontifex Rom. Leo 8.*

Anni mundi.

Contra eos, qui hoc Sergio, multò ante, tribuunt.

Ottho rebus fœliciter contra Berengarium gestis à Ioãne 12 coronatur & inũgitur in Germanorum primũ imperatorem, atque à Romano populo salutatur Augustus. *Sigeb. Æmil. lib. 3. Palmer. in Chron. Luitprandus lib. 6, cap. 6.* Fuit primus, qui post translatum ad Germanos Imperiũ Imperiales titulos ritè suscepit. *Palmer.* nam à Ludouico 3 vsque ad ipsum deinceps Imperij coronã caruerunt.

Giselbertum auctorem libri Altercationis Ecclesiæ & synagogæ circa an. 960 ponunt, sed nos supra aliter an. 8?0.

Multa monasteria per Otthonem, aut restaurãtur, aut ampliantur, aut ædificantur. *Sigeb.*

958. Bruno Coloniensis Archiepisc. Nortalbingenses, Danos, Holsatos, Stormaros, Dithmarsos & reliquos in Chersoneso Cimbrica ad fidem Christianam conuertit. *Chron. Mesburg. Sigeb.*

In Synodo Romana Ioanni pont. vitiò datur, quod matutinas & canonicas horas neglexerit, & se crucis signo non munierit. *Luitprandus lib. 6, c. 7.*

Sub Romano const. Imp. Christi effigiem nullis factam manibus, sed diuinitus linteo impressam, Agareni ea pacem sibi redimentes, Constantinopolim transmittunt. *Zon. 10. 3.*

Ethelstanus Anglorum rex ab Otthone magno Ensem Constantini Magni, cuius in capulo clauus Christi hærebat, Lanceam, qua latus eius transfossum, partem S. crucis & spineæ coronę impetrauit, quorum partes aliquot idem rex Malmesburiensibus donauit. *Ranulphus lib. 6, c. 6.*

5046 Helena Ragorum (Thuscorum, habent Chronica Trittemij) regina legatos ad Otthonem Imp. mittit, vt episcopos & presbyteros assequatur, ad Christi doctrinam in sua gente prædicandam. an. 959 & Adelbertum, qui postea Magdeburgensis episcopus factus est, recipit. *Continuatio Rheginonis.*

RVMANA.

Regnum Nauarræ vltra montes Pyreneos, ab Eneco Comite Bigorræ sumpsit originem, anno 961. Nam è montibus Pyreneis in vicinam Nauarræ planitiem descendens cum magno exercitu, eam totam regionem è potestate Saracenorum eripiens, meruit primus rex in eo loco salutari. *Volater. lib. 12.*

5051 956. Arnulphus Flandriæ comes multa cœnobiis detraxit, quæ suæ diuisit nobilitati, sed eo misere mortuo possessiones receptæ sunt intercessione Emmiæ Reginæ apud Lotharium regem. *Meyer. in Chron. Fland.*

Bardas Phocas legionum domesticus Agarenos Orientales repressit, eisque vrbes multas ademit. *Zon. 10. 3.*

Romanus Imp. matrem & sorores aula exegit, quæ postea doloris impatientia quæstum prostitutione corporis quæsiuerunt. Hoc imperante Nicephorus Phocas legionum præfectus Cretenses Agarenos vincit, deinde in Syria Berrœã capit. Sic Leo eius frater Agarenos Orientales vel necat vel profligat passim grassantes. *Zonar.*

Cruces in vestibus apparuerũt, & signum in sole. *Her.*

contra in Chron. Multa horrenda portenta contigerunt. *Sigeb.*

Tres Reguli Hungarorum bello per Otthonem capti suspendio perierunt; & Hungari ita iterũ prælio attriti sunt, vt vltra mutire ausi non fuerint. *Sigeb. in Chron.*

Transfertur Imperium Italorum siue Longobardorum ad Germanos per Otthonem Mag. Berengario 4 cum Aiberto filio mortuis.

l HIC ET sequentes pontifices variè ab historicis collocantur. Quin & ante hunc aliqui nominant Benedictum quintum mens. 6, quem eiecit Ottho Imp. de sede, compellens clerum, vt illius loco Leonem susciperet.

Leo 8 damnato per contumaciam Ioãne 12. in Concilio Romano, ex Laico electus est Roman. Pontifex: vnde natæ sunt Romæ maximæ seditiones. *Sigeb. Palmer. Luithprand. lib. 6. cap. 8 & 9.* Ipse cum toto clero & populo Romano in Concilio potestatẽ eligendi Rom. Pontificem, & ius inuestituræ Imperatori iterum contulit. *Plat. Sigeb. & Ca. in Synodo distin. 63.*

Nicephorus Imp. Orientis in Ciciliam veniens capit Anabarzam, Rosum, Tarsum, Mopsuestiam, classem Ægyptiam. Cyprum quoque recuperat & Syriæ ciuitates prope Libanum vsque ad Antiochiam.

Ob leges iniquas fuit omnibus exosus. Prætextu enim bellorum omnis generis exactionibus subditos premebat. Ob frequentes expeditiones inopiam pecuniæ causando annua dona iam olim templis & piis domibus concessa penitus sustulit. Decreuit ne fundi Ecclesiarũ augerentur, quòd illæ opes à sacerdotibus in Ecclesiæ vtilitatem non conferrentur. Sumpta occasione contentionis inter episcopos & patriarcham de suffragiis, auctoritatem designandi Episcopos sibi vendicauit: Vnde in vacantem ecclesiam mittebat aliquem suorum seruorum, quo parcè sumptus necessarios faciente ipse reliqua sibi vendicabat. Preterea decreto sanxit, vt milites in bellis interfecti pari cum Martyribus honore colerentur: quod ratum non fuit. Patriarcha Polyeucto, primoribus sacerdotum, & principibus senatus strenuè resistentibus. *Zon. to. 3. in vita Nicephori & Zimisca.*

Arrepta licentia conferendi episcopatus pro suo arbitrio, mox quoque cum suis politicis ipsam religionis formam præscribere conatur, itémque milites consecrare siue inter martyres referre decretis, hymnis, aliisque diuinis honoribus. Patriarcha & nonnulli primarij sacerdotes & laici Deum timentes sese opponunt, atque triennio ab vsu sacræ communionis remouent. *Zon. tom. 3 & .i. in eius constitutionibus lib. 2 Iuris Orientalis pag. 22.*

Eodem tempore, quo Nicephorus Phocas ius conferendi episcopatus & sacerdotia in Oriente sibi sumpserat. *Zon. to. 3.* Ottho primus, an. scilicet. 961. hoc iure in Occid. vti cœpit. Nam Landouardus Mudensis episcopus, primus inter omnes antecessores suos inuestituram (vt loquebãtur) & regalia suscepit de eius manu. *Crant. lib. 3. Metrop. c. 33.* Quapropter longa de hoc iure fuit in Ecclesia & miserabilis cõcertatio. Hoc enim duo Henrici Pater & filius, hoc idem duo Frederici auus & nepos, defendere & tueri tentarunt. Sed vicit Christus, vt ius suum Ecclesiis Imperatores reliquerint, aut potius relinquere propter infortunia coacti fuerint. *Idẽ. l. 2, c. 29.*

Ottho

Anni Christi.		Anni mundi.
	135	
963	l LEO 8. Romanus an. 1. mens. 4.	5051
964		5052

Patriarcha.

Constantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Eisdem Imp. & post Romanum, Nicephoro Phoca an. 10. Orient. Imp. & regnant.

Anni Christi | Anni mundi.

134

964 m IOANNES 12 profugus, Leone 8. vrbe fugato, iterum Pontificatum obtinuit, menſ. 3. di. 28. 964 — 5055 / 5052

Patriarcha.

Conſtantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Iiſdem, qui prius.

Mieſlao autem Polonorum principe. & Chriſtiano an. 35.

IN CONCILIO *quorundam Epiſcoporum Leonem 8 depoſuit & damnauit eius acta, & Concilium Romanum collectum ab Otthone. Sigeb.*

Schiſma 13.

964 ✱ Benedictus 5. Romanus mortuo Ioanne 12 à Romanis contra Leonem 8, electus ſedit. 5052

135

964 n LEO 8. Romanus, poſt Benedicti coactam abdicationem reſtitutus ab Imperatore ſedit. 965 menſ. 8. di. 22. 5052 / 5053

Vacat m. 6. d. 15.

964 CONCIL. *Romanũ multorum Epiſcoporum præſente Imp. contra Benedictum 5. Contin. Rheginonis.* 5052

136

965 o IOANNES 13. Roman. an. 6. 972 menſ. 11. dies 5. 5053 / 5060

Vacat d. 13.

Ottho ad Comitem Abbatiam Lautesbeim petentem ſcriptum eſt, inqnit, Nolite ſanctum dare canibus. Quod quamnis à doctoribus ſpiritualiter intelligendũ eſſe prædicetur, ego tamen ſatis me dare canibus ſanctũ cenſeo, ſi monaſteriorum prædia, quæ à religioſis viris Deo ſunt militantibus tradita, tulero, & ſæculo militantibus dedero. *Luithprandus lib. 4, c. 15.*

m HIC incipit hiſtoricorum varietas in recenſendis huius nominis pontificibus. Nam aliqui ex hoc Ioáne 12 cum bis pontificatum tenuerit duos faciunt. Sed perperam è Lamberto, horum temporum vicino. Quod & fatentur Magdeburgenſes Cent. 10, c. 10. pag. 530 & Cent. 11, c. 10. pag. 519. Quod arguit Ioannem ſiue Ioánam Anglicã (vt qui nunquã in rerum natura extiterit) nunquam agnitam fuiſſe inter pontifices. Alioqui ab ipſo, vt potè octauo, diuerſitas debuiſſet auſpicari.

Odelricus epiſcopus Rhemenſis Theobaldum Vetulum ſiue Veteratorem Carnutum comitem excommunicat, quòd Codiciacum aliáque eius Eccleſiæ oppida villáſque pertinaciter obtineret. Quo exemplo permotus Heribertus comes Sparnacum reddidit & aliorum reddendorum ſpem fecit. *Annal. Rhemenſ.*

HVMANA.

Nicephorus pacta vetera renouat cum Imperatoribus Occid. Ottho viciſſim confirmandæ amicitiæ cauſa, petit Theophaniam priuignam Nicephori, Romani, autem filiam filio ſuo. Quod cum indignè ferrent Græci, & legatos in itinere violaſſent, Apuliam & Calabriã, quæque adhuc in Italia vrbes eis parebãt, depopulatur, donec Theophania filio ſuo nubit.

Anno 960 legati Ruſſorum ab Otthone doctores & Sacerdotes impetrant. Præcipuè Adelbertum ex monaſterio Corbeienſi doctrina & ſanctitate inſignem. Verũ is vix euaſit ipſorum manus, priuſquam firma pietatis fundamenta ieciſſet. *Chron. Hirſaugienſe.*

✱ Platina & nonnulli alij hunc numerant inter Roma. Pontifices.

n AN. 964. Mieſlaus principatum Polonicum poſt patris Zemomiſli funus, anno ſeq. 965. Chriſtianum baptiſma cum tota gente ſuſcepit. Hinc deinceps Poloni publicè Chriſtiani. Ante quem annum ſupputatio temporum apud eos eſt incertiſſima. Quare hic eorũ Chronica propriè incipiunt. *Cromerus.*

HVMANA.

Cum inter filios regum Francorum, æqua lance partitio fieret, vt & omnes regni titulo decorarentur, ſub hæc tempora Lotharius ſolus regnum obtinuit & fratribus portionem, quæ regis Franciæ imperio eſſet obnoxia, aſſignauit. Quod poſtea obtinuit in tertia Capetiorum familia in hunc diem.

968. Adelbertus quintus Italiæ rex anno regni ſui quarto ab Otthone pellitur, ac ſic Italiæ regnum, quod per 80 annos fermè ſteterat, deſiit.

o IN remunerationem collati in ſe beneficij ab Otthone Imper. Otthonem eius filium Auguſtum appellauit. *Palm.*

Polonis Ægidium Tusculanũ Cardinalem religionis plantandæ gratia, dedicat Apostolum vt ibi dioceses & Episcopos 13 constituat. *Chron. Polonæ. Crom. lib. 3.*

Ei Ottho in Rauennensi plurimorum episcoporum Concilio vrbem & terram Rauenatensem aliáque à suis maioribus ablata reddidit, quæ vel Constantinus donauerat, vel Carolus Mag. restituerat, aut ante illum Iustinianus vel Arithbertus Longobardorum rex confirmauerat.

Gerardus Cameracensis Episcopus doctissimus. Quidam ad hæc tempora referunt Stephanum Episcopum Heduensem.

Vuitichindus siue Vuindichinus monachus Corbeiensis, vitam Pauli Eremitæ, gesta item Henrici 1 & Othonis 1. Imper. ac historiam de origine & rebus Saxonum vsque ad an. 973 tribus libris conscripsit. *Sigeb. Trit. extat eius historia* & alia multa tam prosa, quam metro.

Mieslaus siue Miescilaus 14 Poloniæ Dux omnium Ducum Polonorum primus Christianus fit an. 965. Ex quo tempore tota Polonia Christianam fidem retinet. *Bonfin. lib. 1, de reb. Vngar. dec. 2, & Marti. Cromer. lib. 3 histo. Polon.*

Boleslai primi Boëmorũ ducis filiam ducit, septem mulieribus Ethnicis repudiatis, cuius disciplina totum se ad propagandam Christi religionem conuertit, regiones in dioceses distribuit, Archiepiscopos duos Gnesnensem & Cracouiensem instituit, reliquis verò Ecclesiis episcopos attribuit, Posnaniensi, Smagorouiensi, Crusuicensi, Plocensi, Culmensi, Lubuscensi, Camenensi. *Crom. lib. 3.*

Huius filium Boleslaum Adelbertus in fide erudiit, qui ad Borussos postea veniens Martyr Christi euasit. *Cranzius, lib. 2, cap. 29. Vandal.*

Stratiquates Boleslai Boëmorum regis filius, olim clero ascriptus, cum ad episcopatum quendam vocaretur, eum tanquam suo genere indignum contempsit. At cum postea alium quendam splendidiorem ambiret, propter familiæ dignitatem obtinuit quidem, sed dum à Moguntino consecratur, statim à diabolo arreptus, miseréque tortus expirauit. *Ibid. cap. 28.*

An. 970. Hatto Moguntinus episcopus murium morsibus conficitur, eiúsque nomen parietibus & chartis inscriptum abraditur in turri, quæ à Muribus nominata in hunc vsque diem in Rheni flumine conspicitur, quòd pauperes famis tempore in quodam horreo per speciẽ murium cremasset. *Maria. Scotus. Martini chronicon. Honor. in Flor.*

966. Haraldus Rex Danorum cum vxore & Sueuone filio baptizatur, conspicatus Poponem adhuc clericum per miraculum ferrum ponderosissimum candens in fidei Christianæ probationem manibus citra noxam gestantem: vnde iussit subditos omnem prorsus idololatriam eiurare, & vnum solum Deum adorare, cùm antea Christum simul & idola colerent. *Sigeb. & Krant. lib. 3, c. 25. Vuitichin. lib. 3 histor. Saxon.*

In Nouergia & Anglia ecclesias Christi adiuuit. Haquinum Nouergiæ principem restituit, prius pietate instructum, vt Christianis deinceps nihil molestiarum afferret. *Crantz. lib. 3, c. 38.*

Etmundus

Anni Christi		Anni mundi
965		5053
	Patriarcha.	
	Constãtinopoli Polyeucto, deinde Basilio an. 4.	
	Principibus.	
	Nicephoro Phoca Orient. Imp. nonagesimo septimo, & eo cæso, Ioãne Zimisce an. 6.	
	Othone Occid. Imp. duodecimo.	
	Lothario Franc. Reg. vigesimo nono.	
	Tredda Gabez regina Æthiopiæ.	
	Hissen Hispaniæ Miramolino.	
	Ramiro 3. Hispaniæ Rege quinquagesimo primo, deinde Veremundo 2. an. 17.	
	Edgaro Angliæ duodecimo.	
	Mieslao primo Polonorũ Principe Christiano.	
972	*Concil. Rauennense præsent. Imp.*	5060

Anni Christi. | Anni mundi.

137

972 — 5060 — p BENEDICTVS 5.

973 — 5061 — dictus 6. Romanus an. 1. mens. 6.

Patriarcha.

Constantinopoli Basilio.

Principibus.

Eisdem Imperatibus vsque ad Otthonem 2. & regnāt.

CONCIL. *Ingelhemense 3. propter Adalberonem Sāčti Vualrici Augustinensis Episcopi nepotē. Herma. Contr. in Chron.*

5060

Anglicanum. Polyd. li. 6 hist. Angl.

138

973 — 5061 — q DONVS II. siue Dōnus, Rom. an. 1.

974 — 5062

Vacat dies 2.

Patriarcha.

Constantinopoli Basilio.

Principibus.

Ioanne Zimisce Ori. Imp. nonagesimo octauo.

Otthone 2 Iuniore an. 10., Occid. Imp. decimo tertio.

Lothario Franc. Reg. vigesimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ.

Hissen Miramolino Hisp.

Veremundo Hispaniæ rege quinquagesimo secundo.

Eduardo 2 Angliæ an. 3.

Miesłao Polonorum primo Christiano Principe.

139

974 — 5062 — r BONIFACIVS 7. Roman. mens. 7. di. 5.

975 — 5063

Vacat. di. 20.

Etmundus Suecorum rex Erici filius Haraldo fœderatus, Christianis equus. *Ibid.*

Supererant adhuc in Oriente Manichæorum reliquię, qnas precibus Theodori Patriarchæ Antiocheni Ioan. Zimisces Imperator ex Orientis partibus Philopolim in Occidentem transtulit *Zon. tom. 3.*

Vuormatienses, Spirenses, & Moguntinenses canonici, monasticam vitam cōmutant in secularem, *Monster in Cosmog.*

HVMANA.

Ottho Imperator in Saxonia prope Goslariam an. 968 auri & argenti fodinas primus aperuit. *Sigeb.*

Hermannum totius Saxoniæ ducem primum constituit, quamuis non nisi mediocri loco inter Saxones natus esset. *Holsatiense Chron.*

Russi Bulgariam occupant, è qua vix abigi potuerunt. *Ibid.*

p A CINTHIO Rom. ciuē capitur & in arcem S. Angeli includitur, donec illic fame moreretur (iuxta alios strangularetur.)

Nonnulli hic duos Benedictos faciunt quintum & sextum, ob perturbationē successionis è bellis ambientium & vi imperatorum intrudentium.

Snb Ioanne Zimisce Suidas. *Ipse in voce Adam*, vbi est mendum 45 annorū. Nam Zimiscem ait mortuum anno Dom. 1018 quem constat minime peruenisse ad annum 984. Mirum autem est nonnullos asserere Suidam non fuisse Christianum, cum vbique liber ipsius reclamet, seorsum in voce *εἱμαρμένη*, qui est epitome libri cuiusdam Hesychij.

Zimisces expertus iram Dei sæuire in Imperium & Imperatorē, quòd Nicephorus proximè sibi ius pro suo arbitrio episcopos designandi, sublatis electionibus, rapuisset, illo iure Ecclesiasticis cessit. *Zon. tom. 3* de Russis triumphat. *Ibidem.*

In Anglia Dunstanus Cantuariensis, principe Edgaro opitulante, resistit cupientibus sacerdotum connubia introducere, & nonis aliis dogmatibus ecclesiam obturbare. *Polyd. lib. 6 hist. Ang.*

q HIC omittitur à quibusdam. Apud Sigebertū mendosè legitur Nonus, nam in antiquis exemplaribus manuscriptus est Donus.

Circa hāc tempestatem Camaldulensis professio auctore Romoaldo, in Apennino instituitur. *Sabell. lib. 2. Ennead. 9.*

r TRES sequentes pontifices inuicem contendunt de Papatu.

Malis artibus Bonifacius Pontificatum adeptus, malè amisit.

Basilicam D. Petri compilans aufugit & seditionem pòst in Romanos mouit.

Obserua pessimos istos Pontifices breui tempore absumptos. Imperatores verò, quorum scelere pōtificatus, sic erat promercalis nihilo fuisse fæliciores.

In Boëmia, quæ nuper Idololorum cultum abiecerat, episcopatum Vuolfangus instituit. *Chron. Bauariæ.*

In Slauinia in 18 pagos dispertita pagi omnes præter tres ad fidem Christi sub Exicone quarto Aldeburgensi

episcopo perueniunt. *Helmold. cap. 14. à quodam Magistro Adam, qui Hamburgensis ecclesiæ pontificum gesta scripserat.*
Herigerus, siue Henricus. *Trith. Sabell. lib. 2. Ennead. 9.*
Angilbertus siue Engelbertus, Theodoricus S. Albani *Trith. in Chro. Hirsaug.* Adelbertus siue Albertus Lobiēsis. Etardus Luneburgeosis, Smaragdus. *Trith. de vir. illust.* Britferdeus.

HVMANA.

Ottbo 2 cum à Lothario Franciæ Rege armis denuo Lotharingiam recepisset, eius quendam tractum Coloniensi & Leodiensi episcopis attribuit, reliquum donauit Carolo Lotharij fratri, ea lege, vt beneficio Imperatoris tanquam Imperij prouinciam possideret.
Otthone bello Danico occupato Henricus Boiorũ dux in Bataviam irruit, sed ab Imp. postea captus Treuirim in exilium mittitur. *Auent. lib. 5. Annal.*
NEQVE bene neque male, tempore Othonis mortui post tot bella.
Regnum Hungariæ initium tunc primum accepit à S. Stephano Geisæ filio, qui postquam ab Imperio defecisset, à S. martyre Adelberto Pragensi Episcopo factus est Christianus, & studio Gizlæ vxoris, cum tota sua gente, Hungarica & Transsyluana, quæ hactenus idololatriæ fuerat dedita, baptizatus fuit, statuis Martis & Herculis vbique disiectis. *Ritius lib. 2. Æneas Syl. cap. 16. hist. Bohem. Bonfi. dec. 2. lib. 1. Naucler.* Alij hoc referunt ad Sergium 4. *Sigeb.*
Stephanus Hungariæ rex ad Benedictum pontificem Legatos mittit, vt regium sibi diadema & nomen assignaret. Quod & impetrauit. *Cromerus lib. 3. de rebus Pol.* Nonnulli hoc referunt ad an. 1000. præfinitè.
Miecislaus Polonorum dux Lambertum Cracouiensem episcopum ad Benedictum pontificem ablegat regium diadema sibi & posteris petitum, verum repulsam patitur. *Cromer. lib. 3. Pol.*
Ottho 2 animam agens in 4 æquas partes regium diuisit Thesaurum. Primam ecclesiarum, 2 Pauperum, 3 filiorum, 4 ducum, qui relicta patria malorum fuerant participes, esse voluit. *Chron. Saxon.*

HVMANA.

Ottbo 2. Theophaniam Nicephori Imp. priuignā duxit in vxorem.
Coronam Imperij insigne à Benedicto suscepit, & bellum gessit contra Græcos & Saracenos in Italia. *Palmer. & Lambert. Schafnaburgens. in histor. German.*
Ex infœlici contra Saracenos prælio ad mare fugiēs à nautis intercipitur & defertur Rosanam Tarentini littoris vrbem, vbi à nautis liberatur. *Mart. Polo.* vel è naui hostium in mare exiliit ac natando euasit. *Auent. lib. 4. Annal.*
Quam cladem præsignificauerant an. 979 flagrantes per totam noctem in cælo visæ acies, ac mutuis vulneribus se conficientes. *Sigeb. Vspergens.*
Confusæ sunt admodum istorum temporum historiæ, vt vix duo scriptores conueniant, quantū ad annos & numerum Pontificum Roman. Nos sequimur Sigibertum, Platinam & quosdam alios.

An.

Anni Christi.		Anni mundi.
	Patriarcha. *Constantinopoli Basilio.*	
	Principibus. *Eisdem Impp. & regnant.*	
	140	
975	BENEDICTVS 6.	5063
984	dictus 7. Rom. an. 8. menses 6.	5072
	Vacat di. 5.	
	Patriarcha. *Constantinopoli Antonio 3. an. 6. Nicolao 2 Chrysoberge an. 13.*	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant. & Basilio Porphyrogenito cum Constantino fratre an. 50. Orientis Imp. nonagesimo nono.	
	Tredda Gabez Regina Æthiopiæ.	
	Hissen Miramolino Hisp. deinde Abdemelec an. 7.	
	Veremundo 2. Hisp. Rege, deinde Alphonso 5. an. 27.	
	Eduardo 2 Angliæ, deinde Ethelbredo an. 28.	
	Mieslao Polonorum primo Christiano principe.	

Anni Christi.

141

984 t IOANNES 14. Papienſis (aut iuxta alios 984 Romanus.) menſ. 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. Chryſoberge.

Principibus.

Baſilio Porphyrogenito, cũ Conſtantino fratre Orient. Imp. nonageſimo nono.

Otthone 3 ob eximias virtutes dictus Mirabilia mũdi, an. 19. Occid. Imp.

Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ, deinde eius filio an. 60.

Abdemelec Hiſpaniæ Miramolino.

Alphonſo 5 Hiſp. Rege quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao Poloniæ principe.

v BONIFACIVS 6. Ioãne 14 capto & in carceres coniecto, iterum Pontificatum tenuit. menſ. 4. di. 6.

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. Chryſoberge.

142

984 x IOANNES 15. Rom. menſ. 8.

Vacat dies 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2 Chryſoberge.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Anni mundi.

5072 An. 980. Montisferrati Marchionum origo in Aleramo Saxoniæ ducis filio & Aliſia Othonis 2 Imp filia emergit.

5072 981. Hala ciuitas ad ſalis fontes in Saxonia ædificatur.

Gens Lenticorum ad idololatriam delabitur. *Guliel. Nangiac.*

t MENAS 3. ſui pontificatus à Romanis capitur, & in mole Adriani incluſus pædore carceris, & inedia moritur. Putant iugulatum.

Otto 3 Guiſonem vrbem Poloniæ primariam, ſupplicandi gratia, ad S. Adelberti tumulum proficiſcitur. *Auent. lib. 5 Annal.*

Paternæ, auitæque virtutis æmulus Christiana pietate Remp. iuuit & auxit, viros eruditos amauit plurimũ, ingenuis diſciplinis condigna ſtipendia largiens. Nec minus religioni intentus antiqua templa diruta reſtaurauit. *Cuſp.* Regnum Danicum tenuit, adeò vt etiam de epiſcopis illi prouiderit. *Crantz. lib. 5, cap. 17.*

Alter Salomon. Nam annos vix natus vndecim præpoſitus eſt imperij competitoribus, & inauguratus tantam virtutis & ſapientiæ ſpeciem præbuit, vt mirabilia Mundi nuncupatus ſit. Præfuit imperio an. 19. *Honorius. Sigeb. Blondus.*

HVMANA.

Io imperio Æthiopico matri Treddæ Gabez ſucceſſit filius è regulo Bugnę ſuſceptus Anonymus. Qũod ounquam acciderat. Non iam à temporibus Salomonis reges duntaxat creabantur. è proſapia Dauid, quæ illic regnare cœperat per Meilech filium Salomonis, & Reginæ Sabæ. *Mar. Victorius de regibus Æthiop.*

In cuius vſurpationis deteſtationem in Æthiopum annalibus filius & nepos exiſtunt ſine oomine. Tres reliqui Zalibaſa, Imra, Naakutobab oominãtur, ſiue quia memoria eius facti iam eſſet extincta, ſiue quia tres hi ſanctitatis nomine fueruot apud eos celeberrimi.

Per hos autem ſex regoom traditur in Æthiopia annos 333 adminiſtratum, Ægyptio etiam regno eis tributum annuum pendente. *In annal. Æthiop.*

v MISTAVVS Rex Vandalorum atrocem in Chriſtianos ſæuitiam exercet, Bernardi Saxoniæ ducis odio, in extrema tameo ſenecta animum ad religiooem adiecit. *Crantz. lib. 3 Metrop.*

Tnoc etiam Brandeburgenſem & Hanelbergenſem dioceſes hnrribiter Vandali vaſtarunt. *Ibid. cap. 35.*

HVMANA.

5072 Baſilius Porphyrog. Bulgaros debellault & ad cæteros terrendum quindecim captiuorum millibus oculos eruit, in ſingulis centuriis, relicto vno monoculo, qui dux itineris eſſet ſociis domum reuertẽtibus, nouo crudelitatis exemplo.

x PALAM malus & auariſſimus, ideóque clero exoſus. Omnia eoim rapiens cognatis & nepotibus ſuis largiebatur.

Biluogus Viſilai filius Herulorum & Vandaliæ interioris ad Orientem ſiue Obotritorum rex fidem Chriſti

suscipit & Virginum cœnobium Megalopoli, quæ deinde Vuismaria, instituit. Sed paulò pòst à Misilao filio odio Nouercæ flagrante seductus religionem & coniugem, quæ erat Vuagonis tertij episcopi Aldemburgensis soror etiam si ex ea Hodicam filiam suscepisset, repudiat an. *986. Marscalcus, Helmold. cap. 14.*

HVMANA.

An. *983* vbique locorum grauiter laboratum est fame. *Sab. lib. 2. Ennead. 9. Plat.*

Carolini vltima Clodouinorum (quę prima fuit stirps Regum Galliæ) æmulati, etiam ipsi Monarchiam perdiderunt, & in alienam familiam Hugonis Capeti trāsmiserunt. Nam electiones clero diripuerant. Abbates, equites armatos cōstituebant & Monachis præficiebant, ita vt Laicus Abbas diceretur, ille verò qui curam monasterij gerebat non Abbatis, sed decani titulum præferret, &c. *Frouardus Episcopus & Annonius.*

y COMMENDATVR ab eruditione, scriptor videlicet, qun tempore Crescentius Romanus patricius tyrannidem Romæ exercuit.

Crescentius Numentanus Romam occupat, vsurpata consulari & tribunitia potestate & in Hetruriam pōtificem secedere cogit, sed eam illi tandem restituit osculatus cum seditiosis suis, Iobannis pont. pedem imperatoris iram metuens. *Plat. Blond.* Quod cum denuò tentasset sub Gregorio 5 ab Imp. capitur & spectaculi loco per vrbem circūducitur, eiúsque membra paulatim præsecantur, tandem ante vrbis mœnia patibulo suspenditur. *Naucler.*

S. Odilo post S. Maiolum quarti abbatis Cluniacēsis officio per annos fermè sex & quinquaginta fūctus prouexit illum ordinem: Primus creditur instituisse festum (vt vocant) omnium Animarum per omnia sua monasteria. *Volater. lib. 2, & Anton. 2 parte tit. 15, cap. 15.* Quidam scribunt Ioanem 16 eius consilio edixisse vt illud festū in omnibus ecclesiis celebraretur. *Polyd. lib. 6 de inuent. re. cap. 8, & R. Barns citat ex Ioan. Stell. Bergom. lib. 12.*

Sigismundus Liberos in Moscouia, & Vulodimirus Prussiæ dux Christianam fidem simul cum baptismate suscipiunt. *Munster. in Cosmog. & Chron. Polon. lib. 2, ca. 3.*

HVMANA.

Mortuo Ludouico rege Francorum sine hærede regnum per Hugonem Capetum transit ad nouam & tertiam progeniem, scilicet Comitum Parisiensium. Nec tamen penitus defecit genus Carlingorum: nam Hugo Capetus per muliebrem sexum à Carolo Magno descendebat. Habuit enim Hacuidam matrem, filiam Henrici Imperatoris ex Matilde, filia Ludouici 3 Iunioris Imp. quem diximus fuisse vltimum Imperatorem ex familia Caroli Magni. *Chronica Franc.*

Anglia fit tributaria Dacis. *Polyd. lib. 7. histor. Angli.*

990. Imperium Moscouiticum initium sumit.

Grana tritici & pisciculos minutos imbribus immixtos pluisse in Gallia apud Albanium ferunt. *Palmer. in Chron. & Sigeb.*

Ignis è Rheno ascendit, quo vicinæ conflagrarunt villæ

Anni Christi.	143	Anni mundi.
985	y IOANNES 16. Roman. an. 10.	5073
995	mens. 8. di. 10.	5080

Vacat dies 6.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge, deinde Sisinnio 2, an. 3.

Principibus.

Eisdem Impp.

Lothario vigesimo nono Ludouico 7, dicto 5 vltimo re. ex Caroli Mag. genere an. 1. Hugone Capeto primo an. 9, ex Gallis & Parisiensium Comitum familia successiuè Franc. Reg.

Filio Treddæ Gabez Æthiopum pretioso an. 60.

Abdemelec Hispaniæ Miramolino, deinde Abderamen mens. 5.

Zulema aliquot mensib. Amohado an. 5.

Aphōso 5. Hisp. Reg. quinquagesimo tertio,

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieslao Polonorum primo Christianor. principe.

CONCIL. *Remense Episcoporū totius Franciæ, contra Arnulphum Remegam Archiepisc. per Hugonem Capetū collectum. Sigeb. & Volater. Quidam post Ioa. le Maire 2 part. Concil. hoc Conciliū referunt ad tempora Benedicti 7. Sed quomodo id stare possit non satis video.*

Aliud Remense siue Mosomense. Annonius Martinus Polonus.

Anni Christi. | Anni mundi.

144

995 z GREGORIVS 5. Saxo, an. 2.
997 mens.5. dies 10.
Vacat di. 15.

Patriarcha.

Constantinopoli Sisinnio 2.

Principibus.

Basilio Porphyrogenito Orient. Imp. nonagesimo nono.

Othone 3 Occi. seu potius Germanorum Imp. decimo quarto.

Hugone Capeto Franc. R. cum filio Roberto trigesimo primo.

Filio Treddæ Gabez Æthiopum pretioso.

Almohadi Hisp. Miramol.

Alphonso 5 Hisp. rege quinquagesimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieslao Poloniæ principe.

CONCIL. *Romanum de sanctione electionis Imperatoris in Germania. Platin.*

villæ, an. 991. *Shanaburgensis.* Deinde hyems sæuissima ab initio Nouembris vsque ad Maium. deinde paucis interiectis tepidis diebus vsque ad Iulium, quo mense præ glaciei rigore stagna & flumina concreta sunt, arbores, fruges & pascua exaruerunt, fames & pestilentia atrox sæuiit. Denique anno seq. Slauorum in Orientales Sa-
5083 xones incursio & vastatio. *Chro. Saxoniæ.*

z DE GENERE Otthonum antea Bruno dictus imposuit Otthoni 3. Coronam insigne imperij: Im-
5085 perium Germanis penitus concessit: quòd extincta Caroli Magni sobole, Italia perpetuis seditionibus conflictaretur, vt eam maiestatem vel ad suos, vel ad alienos suo arbitrio transferrent. Quare cõsentiente Otthone in Synodo Romana Septem viros ELECTORES Imperij instituit, Moguntinum, Coloniensem Agrippinæ, & Treuirensem Archiepiscopos, ducem Saxoniæ, comitem Palatinum, Marchionem Brandeburgensem, & vt eorum arbitrum, ducem Bohemię (nondum enim dicebatur rex.) Decreuit præterea, vt qui ab his Germanis Proceribus electus esset, diceretur Cæsar: post confirmationem autem & coronationem ab episcopo Romano susceptam vocaretur Augustus. Itaque (vt scribit Geruasius lib. ad Otthonem 4 Imp.) ex eo tempore à Romana sede pendet Germanorum Imperium. *vide Blond. deca. 2 lib. 3. Iremic. lib. 3. Krantium lib. 4, cap. 25, & Platinam.*

Hoc ἀκέφαλον & incertum docet Onuphrius in suo Chronico, & in libro de Comitiis Imperatoriis, ac quæ de 7 electoribus traduntur sub Gregorio 10, non 5 instituta ostendit. Nam de tanta re inter tot historicos, qui eo ferè tempore in Germania floruerunt, nulla est mentio. Silet Sigebertus, Ottho Frisingensis, Schanaburgésis, Vitichindus, Luitprandus, & Annonij continuator. Sabellicus dubitat Ennead. 9 lib. 2. Auentinus etiam aliter sentire videtur.

Annonius, siue potius Annonij continuator Floriacensis monachus. *Trith.*

Radulphus *vt ipse significat lib. 20, c. 1 in Leuit.* qui & scripsit historiam rerum Francicarum & breue chronicon.

Rosumita, quæ Latinè & Græcè docta multa scribit, seorsum de gestis Otthonis Imp. *Trith.*

An. 997 Vuilperolphus præsul Argentinensis vir sceleratæ vitæ, secreto Dei iudicio à muribus corroditur.
5090 *Munst. in Cosmog.*

Imperatrix Maria nomine, filia regis Arragonum ob adulterium publicè igne concrematur, *Krãtius lib. 4, cap. 26 histor. Saxo.*

5090 Vlodomirus siue Vuladimirus Russiæ dux ducta Anna sorore Imperatorum Constantinopolitanorum Cõstantini scilicet & Basilij Christi fidem suscepit. Peruni, id est, fulminis simulachrum argenteo capite, auribus aureis, quod Kiouiæ colebatur, in Borysthenem vrbem illam alluentem proiecit. 12 filios procreauit, multa tẽtempla extruxit, & splendore Græco exornauit. *Matt. Mechoui. lib. 2 Chron. Polo. cap. 13. an. 990.*

Gilbertus Remensis præsul organa, quæ calefactæ aquæ violentia modulatos edebant sonos fabricauit & Horologium. *Erphordiensis.* Cæsaria Otthonis & Roberti Hugonis filij Reg. Franc. præceptor, qui & tandem Romanus euasit pontifex, dictúsque est Sylnester. In Hispalensi schola in Hispania sua didicit.

Sergij P. filium communi consensu referunt. *Onuph.*
Leo intestinos Italiæ motus, qui multos iam annos durauerant, pacare studuit. *Plati Naucler.*

HVMANA.

Ordonij Hispa. regis tempore Almanzor dux Saracenorum bellicosus.
Rodolphus Burgundiæ dux secundus indéque Franciæ rex Vuillelmo Normanorum Principi Britonum oram maritimam donauit, quam tamen alij à Carolo Simplice Rolloni apte traditam ferunt, sed fortasse posterior fuit prioris donationis confirmatio.
Hungaros Burgundiam populantes in Italiam traijcere coëgit.
. 929 Carolus Simplex Peronæ miseranda sorte obiit post quintum suæ custodiæ annum. *Annales Remenses, Abbas V spergensis.*
d STEPHANVS pacis, mansuetudinis, religionis studiosissimus. *Crantzius & Schedeuir.*
Nuba Danorum, seu Normanorum Rex ab Henrico Imperatore superatus, cogitur cum suis baptismum suscipere, & Bosbo ipsis Christum adnunciat. *Vitich. lib. 1. Saxonum & Luithprandus lib. 3, cap. 13.*
An. 931. Henricus Imp. regem Abroditarum Christianum fecit. *Sigeb.* & Brandeburgi incolas an. 920 vbi Otho primus episcopatum erexit. *Chron. Mersburg. Munster. in Cosmog.* & Sarabos siue Vandalos, qui tunc Delemantici nominabantur. *Ibid.* Magdeburgum ad Albim instaurauit, atque Vandalis metropolim statuit, Episcopo Adelberto, qui inter Vandalos preclaram nauarint operam. *Crantzius lib. 2, cap. 30. Vandal.*

HVMANA.

931 Britonum reliquiæ Normanos omnes cum suo duce Felocâ, qui in maritimis Britâniæ regionibus remanserant, die D. Michaëlis, cōspiratione, peremerunt.
Illud facinus Incon Normanorum Ligerim accolentium princeps vlciscens regione iterum potitur. *In annalibus Britonum.*
Raimondus Tolasatium comes & Ermigandus Gothiæ & Lupus Lacinarius Vasco Rodolpho Burgundionum regi suum obsequiū fidémq; denouerunt. Quorum Vasco equum ferebatur habere annorum plusquam centum, adhuc tamen validissimum. *Luitprandus lib. 5, Annales Remenses.*
e REGI Angliæ negligenter res sacras in suo regno curanti, nisi emendetur, minatur excommunicationem. *Polydor. lib. 6 Angli.*

HVMANA.

In suos carceres clauditur ab Albrico fratre Romam occupante, & eam ab Hugone Italiæ & Prouinciæ rege strenuè defendente. *Annales Remenses.*
Qui quidem Hugo an. 936 exercitu suo fame pestéque consumpto, ab obsidione vrbis Romæ recessit affinitate prius cum Albrico hoste suo inita. *Ibid.*
Nouergiæ reges Christianam religionem amplectuntur Volcquardo ibi verbum Dei propagante & Henrico Imp. annitente. *Crantz. in metrop.*
Fitthestanus primus Episcopus Vintoniensis in Anglia

Anni Christi.		Anni mundi.
	Patriarcha. *Constantinopoli Triphone.* *Principibus.* *Constantino cum Romano Orient. Impp. nonagesimo quinto.* Henrico I. Occid. Imp. 11. *Rodolpho Burgundione, an. 2. Francorum rege vigesimo septimo.* *Degna Michaël Æthiopiæ, deinde Bedegaz.* *Abderamen Hisp. Miramolino.* *Ordonio Hispaniç rege quadragesimo nono.* *Adelstano Angliç octauo.*	
	128	
930	d STEPHANVS 8, dict.	5018
932	7 Romanus an. 2. mens. 1. dies 12.	5020
	Vacat dies 10.	
	Patriarcha. *Constantinopoli Theophylacto.* Principibus. *Eisdem Impp. & regnant. Hispan. reg. Sactio cog. Crasso, siue pingui, an. 10.* *Æthiopiæ Arma-Cullandin.*	
	129	
932	e IOANNES II. Rom.	5020
937	an. 4. mens. 10. dies 15.	5025
	Vacat dies 12.	

Anni Christi.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao Mystico, deinde Stephano 2, an. 3. Tryphone, an. 6.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant. Rodolpho Burgundione, deinde Ludouico 6, dicto 4. Transmarino ex Anglia, reuerso an. 27 Franc. Reg.

130

937 f LEO 7. Rom. an. 3. mens. 6. dies 10. — 5025
940 — 5028

Vacat dies 3.

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Constantino 7, an. 16, cum Romano Lacapeno Orient. Imp. nonagesimo quinto.

Othone I. cog. Magno, an. 36. Occid. Imp. duodecimo, vel potius Germanorũ rege.

Ludouico Fr. Reg. vigesimo octauo.

Bedegaz Æthiopiæ, deinde Arma.

Abderamen Hispaniæ *Mıramolino.*

Sanctio Crasso Hisp. *Reg. quinquagesimo.*

Adelstano Anglorum reg. octauo.

937 CONCIL. *Erphordiense contra Imperatorem, qui monachos eiecerat è claustris. Lambert. Schafna. in hist. Germ.* — 5025

Anni mundi.

glia. *Polyd. lib. 6 hist. Angli.*

Curricula militaria, quæ torneamenta vocantur & equestres ludi atque palestrici tum primum apud Germanos excogitantur ab Henrico Imp. & magna pompa ac solennitate Magdeburgi habentur an. 938, in quibus decretum est, vt magnatum scelera punirentur. *Munst. in Cosmograph. Chronicum Saxoniæ.*

Tempore Henrici Imp. Louaniensis Academia in Brabantia fundatur. *Grassarus.*

An. 933. Henr. pacatis vbique hostibus, Hungaros aggreditur & ad 40 millia cædit. Hac victoria libertatem patriæ restituit & summam authoritatem in imperio & apud exteros sibi comparauit. *Luithprandus.*

Marchias seu limitaneas præfecturas passim cõstituit, vt in officio regiones continerentur, vt in Cymbrica Chersoneso Slesuicensem Marchiam, Brandeburgesem contra Henetos, Misnensem contra Boëmos, Lusaticam contra Polonos & Silesios.

935 Normani in Biturigum. Turonensiúmque agros magno agmine irruentes ab accolis ad vnum ferè cæsi sunt. *Chronicon Burgundiæ.*

Britones paulo pòst, qui Normanorum metu in Anglia diu fuerant profugi, Alano Barbatorta duce Adelstani regis auxilio patriam repetunt. *Annales Remenses.*

Maiorémque vrbium partem (an. 937,) ex quibus deiecti fuerant recipiunt, maximè vero Nanetensem, in qua Alanum paulò post ducem constituunt, cùm iam alij Britones Inhaëlem Berengarium in vrbe Rhedonensi ducem haberent. *Annales Remenses & Britan.*

Tum Hungarorum Barbaries Franciam totam immaniter deuastabat. *Iidem.*

Fons sanguinis largissimè fluxit Genuæ, in præsagium fortasse imminentis ruinæ ipsius: nam eodem anno capta est à Saracenis. *Martin. in Chron. Sigeb. & Antonin. 2 par. historia, tit. 16, cap. 1. §. 15.*

f OTTO primus Paganos Saxoniam incolentes ad Christi fidem perduxit. *Martin. in Chron.*

In Zelandia & Scandia Othnicarus Albus sacerdos doctrinam Christi propagauit. *Saxo Gram. lib. 10.*

Denique Otthonis primi tempore Noruegi, Liuones, Escones. Curoni, Luxates conuersi sunt. *Henri. Token.* Ecclesiæ verò Slauorum, Vuagrorum, Obotritorum siue Kycinorum maximoperè auctæ sunt. *Helmold. cap. 12.* ibi Aldeburgi primum episcopum gessit Marco. *Ibid.*

Vuni siue Vuno Hamburg. episc. Gormone ab Henrico superato, qui Christianos crudelissime fuerat persecutus, in Daniam veniens, multos ad Christum reducit. Insulas maris passim visitat, conuersis Heroldum præponit. Et vlterius progrediens, Anscarij exemplo mare Balticum ingreditur & ad Byrcam ciuitatem ad littus maris sitam appellens Suecos & Gotthos iterum Deo lucratur, vbi & moritur an. 936. *Helmoldus.*

Aldedagus Hamburgensis potestatem à Leone 7, in omnem Septentrionalem plagam, ad episcopos & Ecclesias constituendum accipit. *Crantzius lib. 3, cap. 16 & 17 Metrop.*

5025 Romanus Lacapenus Imp. Theophylactum filium suum minimum detonsa coma clericum fecit, vt per graduum ordinem posset adipisci patriarchatum vrbis Imperatoriæ. *Zonar. tom. 3.*

HVMANA.

Otto Imp. veterum more consulum securim sibi præferri præcepit, qua nocentes percutiebat. *Crantzius lib. 3. Metrop. c. 12.*

Regno Lotharingo sibi cedenti, Heoricum fratrem Ducatus nomine præfecit.

g STEPHANVS Germanorum primus pontificium apicem est coosecutus. *Naucler.*

Anthropomorphitarum hæresis repullulat, dicentium Deum esse corporeum, & habere humanam formam. Eos sua eruditione & libris repressit Racherius siue Catherius Verooensis Episcopus. *Sigeb.* Prius exorta fuerat circa annum 400. *Sozom. lib. 8, cap. 11.*

Parnassum Longobardiæ ciuitatem, quæ tota ea hæresi contaminata erat, vicinæ vrbes capiuot & incenduot, omnibus peoe trucidatis & agro diocesia inter tres Archiepiscopatus Mediolanensem, Placentinom & Cremonensem, diuiso. Qui è tanta clade superfuerunt, eiurata hæresi oppidum Cremam haud procul iode dissitum extruere permissi sunt. *Bergomen.*

S. Huldrichus Augustanus episcopus annis 50. S. Cõradus Constantiensis. S. Vigilbertus Lotharingus, siue Vgibertus eius regionis princeps singulari pietate, & miraculis. *Bergomensis.*

Magdeburgum fit Archiepiscopatus, & ei subiiciuntur sex suffraganei: Merspurgensis, Misnensis, Gizensis, Brandeburgensis, Hamburgensis, & Boreoensis. *Krantz. lib. 3, c. 24. Irenic. lib. 3, cap. 38.* oempe tota Vandalia vsque ad Panim fluuium.

HVMANA.

Guilielmus secuodus à Rollone dux Normaniæ, pius alioqui, interfectus est an. 943. Huntho eius successor eandem fidem secutus est. *Lazius.*

Paulò post ille Ducatus in Comitatum versus, tandémque occupatus à Francorum Regibus, diuturnorum bellorum inter eos & Anglos seminarium extitit. *Munst. lib. 4 Cosmog.*

R. Saadias Haggaon scribebat in Babylonia commentarios in Biblia & Talmud. libros item in hæreticos sui temporis, maxime in quendam Hanielem Balcim, qui legem è suo capite interpretabatur & scholam ad id aperuerat. *R. Abraham in Cabbala.*

Librum scripsit de lingua Hebraïca & alterum de elegantiis. Vnde ab eo orditur auctores Grammaticos Abben Ezra initio Mozne.

h MARTINVS totum se religioni addixit, templa reparauit, pauperes liberaliter fouit, omissis bellis præcessorum pacem coluit. Quare Otthoni & Lothario Hugonis Italiæ regis filio auctor fuit, vt ab armis discederent, cum tota Italia, præter famem aliis etiam acerbis calamitatibus premeretur. *Plat. Bergomens.*

Sub diratum denunciatiooe Fraociæ Burgundiæque Principes ad obsequiũ fidémq; regis sui redire cõpulit.

Vuillelmus Normanorum princeps primus cum rege in gratiam rediit. Deinde Vuillelmus Pictaoiensis comes, Britones Hugo Magnos & Heribertus.

Pacis auctor & intercessor Otto Cæsar fuit, cũ ad com io Lotaringiam rex Francus, ipsique Principes se contulissent.

Anni Christi / Anni mundi

131

940 — g STEPHANVS 9, dictus 8. Germanus, an. 3. mens. 4. dies 12. — 5028

943 — 5031

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Arma Æthiopiæ.

Halibatan Hispaniæ Miramolino, an. 16.

Ramiro 3 Hispan. Reg. an. 25.

Edmundo Angliæ, an. 6.

941 — CONC. *Suessionense cuius decreto episcopatus Rhemensis Hugoni Heriberti filio adiudicatur & cõfirmatur. Annales Rhemenses.*

132

943 — h MARTINVS III. (*siue Marinus Sigeb.*) Rom. an. 3. mens. 6. dies 10. — 5031

947 — 5035

Vacat dies 12.

Anni Christi

943

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Sbinahanni Æthiopiæ, deinde Tredda-Gabez regina, an. 50.

843 CONC. *Bonnense Episc. 21. Lambert. Schafn. in hist. Germ. & Rheginonis Continuatio lib. 2.*

947

Anni mundi.

tulissent. *Annales Rhemenses.*

5031 Termodus quidam Normanus, cui Setricus rex (qui è Dania à patre pulsus in Neustriam paulò antè aduenerat) opitulabatur, Normanos à Christo ad paganismum redire & in Francum regem res nouas moliri suasit. Sed bello aduersus eos suscepto ab Hugone magno partim perempti sunt, partim fugati, Eburonibus & Rhotomago in obsequium Ludouici regis receptis. *In Normanica histor. & Annal. Rhemens.*

Duces Hungarorum duo præcipui Bologudes & Gylas Imp. Constantinum conuenerunt, atque imbuti doctrina Christiana, sacro lauacro tinguntur. Muneribus ornati & doctore verbi assumpto (cui Hierotheo nomê fuit. *Volater.*) redeunt. Hac occasione verbum Dei in illis regionibus plantatur. Verum alter in pristinam Idolomaniam relabitur, Gylas verò religionem & iusiurandum fideliter tuetur. *Zon. tom. 3.*

Gylas videtur esse Geysas filius Toxis, qui Hungaros Christianos olim sub Carolo Magno effectos, deinde relapsos, doctoribus è vicinis gêtibus accersitis, iterum ad fidem perduxit an. 964, vel iuxta Cromerum 990.

A pontifice Rom. postulauit, vt Strigoniêsem Ecclesiã metropolitanã esse iubeat, ac cęteros episcopatus in Hũgaria erectos sua authoritate confirmet. *Bonfin. lib. 1, dec. 2.*

Pilgrinus Batauensis & Laureacensis episcopus cum Vuolphango viro eo sæculo doctissimo, in Hungariam profectus, ecclesiam Christo lucrifecit. *Auent. lib. 5 Annal. Boiorum.*

Eliga vxor ducis Russorũ, qui Romanos classe infestarat, defuncto marito Christo nomẽ & fidẽ dedit. *Zon. to. 3.*

HVMANA.

Ottho Lotharingorum & Frãcorum Duisburgæ conuentum an. 944 egit. *Reginonis continuator.*

945 Burgundiam subegit & imperio adiunxit. *Sigeb.* & Abbas *Vsperg.* Conrado rege addicente.

Normãni qui nuper è Dania aduenerãt, in sedes Britonum, post cæsos Berengarium & Alanum ipsorum duces, nullo postea repugnante sese iniecerũt. *Annales Rhemenses.*

Ludouicus rex Franc. Hagroldi cuiusdam Daniæ regis patria sua profugi filij dolo circumuẽtus, cum amicè ad eum venire putaretur, captus est, comitésq; eius cæsi, nec ante dimissus, quàm Normanis, ducíque illorum sua iura libertatémque restituisset obsidibus datis. *Idem.*

Post Sbinahanni Æthiopiæ regem in Mariani Victorij Æthiopicis iam anni singulorum regum definitè exprimuntur, nempè ab an. 940 ad nostrã vsq; memoriam.

Tredda Gabez puella regia Æthiopum nupsit regulo Bugnæ, è quo suscepit filium, in quem fraudibus fœmineis ad Athaliæ exẽplum potestatem totius Æthiopiæ transtulit, cæso vniuerso regni semine, vnico infante regio excepto, qui ex Axuma prouincia, vbi erat sedes regia, in Sabam euasit ad septem illius prouinciæ principes. Atque ita inistius reginæ posteritate per an. 333, in quinque scilicet nepotibus, tam florens mansit imperium, donec Icun Nuamlacb sub an. 1265 ad suam familiam, id est, primam restitueret.

5035 Nam iam olim à temporibus Salomonis reges duntaxat sumebantur è maribus prosapię Dauidicę, quę illic regnare cæperat per Meilic Salomonis filium è regina

Saba. *Marius Victorius de Regibus Æthiop.*

944. Abdara Saracenorum rex à Galitiæ rege Radimiro vincitur, quod ingenti terræ motu significatum ferunt. *Luithprandus. Sigeb.*

i AGAPETVS tota Italia bello ardente pontificatũ iniit. Non malus Papa sed malo tempore. Nã à vitæ innocentia & Christianæ religionis amore celebratur. *Naucler. Bergomens.* Pacis fuit studiosus. Quare Albertũ Berengarij filium Venetos, postquam Ottho ab Italia discessisset, vexare, pro virili prohibuit. *Platin.*

Hugonem Magnum diris obstrictum pronuntiauit, quoúsque regi Franc. Ludouico satisfecisset, resque bello ereptas reddidisset. *Annales Rhemenses.*

Frontho Daniæ rex petit ab Agapeto Pont. sibi doctores mitti. *Saxo Gram. lib. 9.*

Manasses grauissimo scandalo episcopatũ Arelatensem reliquit, vt ad Veronensem, deinde Mantuanum, postremo Tridentinum transuolaret, quod huiusmodi sacerdotiorum permutatio antiquis ecclesiæ canonibus aduersaretur. *Luitprand. lib. 4, c. 3.*

Bruno Coloniensis plurimos Normanorum in sua prouincia passim vagantium, Holsatos, Danos, Nortalbingos & Dithmarsos ad religionis & imperij. Rom. obedientiam adduxit. *Crant. Saxo lib. 3, c. 12.*

S. Dunstanus, & Odo Seuerus, Caotuariẽses, qui de trãsubstantiatione & plurima alia scripserunt. *Polyd. lib. 6. Ang.* Osuualdus Floriacensis. Alphredus, Ethelnoldus. *Idem lib. 7.* Serlo & Fridegodus Britanni.

Vuilielmus Otthonis Imper. filius, Archiepiscopus Moguntinus Chronica scribit.

Luitpraodus Ticinensis Diaconus historiam rerum per Europam gestarum libris sex ab an. 858 ad 930 vsque Ottonis Magni ferè continuat.

HVMANA.

an. 950. Ottho Venedos eorúmq; regem subegit, deinde bis Italiam ingressus, primò vicit Berẽgarium quartum Italorum regem, secũdò eum Regno pellit. *Palmer. & Volat.* Idem Ottho Magdeburgum ciuitatem Germaniæ condidit, ad petitionem Editæ vxoris suæ, cùm antea esset ibi tantùm arx extructa.

Hungari Noricum, Italiam, Franciámque petunt, & Baioariam depopulantes victi ab Otthone, imméfa cęde iuxta Augustam vrbem Alemaniæ, necantur. *Herm. contra. in Chron.*

Dania ab Otthone subiugata & ad fidem plenius cõuersa in tres Episcopatus diuiditur, atque Hamburgensi metropoli subijcitur. *Helmold.*

Constantinus Imperator regnauit cum Leone patre, Alexandro patruo, & matre annos tredecim, eum Romano Lacapeno viginti sex, postremo solus quindecim. *Zonar. tom. 3.*

947. Acris & niuosa hyems à Nouembris initio vsque ad æquinoctium vernum in Polonia perdurauit. *Crom. lib. 3 Polo.*

k POTENTIA patris fretus pontificatum sibi assumit. Venationibus magis, quàm precibus deditus &c. Monstrum hominis Platinæ.

Ioannem hunc 12 primum in pontificatu oomen suum mutasse docet Onuphtius, cum antea Octauianus vocaretur, vt Guilielmus Bibliothecarius scribit.

Contra

Anni Christi		Anni mundi
	133	
947	i AGAPETVS II. Iunior Romanus. an. 7.	5035
955	mens. 9. d. 10. Vacat d. 12.	5043

Patriarcha.

Constantinopoli Theophylacto, deinde Polyeucto an. 17.

Principibus.

Eisdem Imp. & Constantino solo Orient. Imp. nonagesimo quinto.

Tredda Gabez Regina Æthiopiæ an. 50.

Halihatan Hisp. Miramolino, deinde Hissen an. 29.

Ramiro 3. Hispaniæ rege quinquagesimo primo.

Eduardo Angliæ an. 9.

CONCIL. *Virdunense. Annal. Rhemenses. Mosomense, iidem.*

Ingelheimense Epis. 30 vel 34 præside Marino siue Martino legato Apostolico, præsentibus Otthone Germanorum, & Ludouico Franc. Reg. de Episcopatus Rhemensis controuersia, & tota ea, quæ iamdiu regnũ Gallicum inter Ludouicum regem & Hugonem Magnum conturbabat. Herma. Contractus in Chron. Lambert. Schafn. in hist. Germ. & Continuatio Rheginonis lib. 2.

Treuerense de eadem controuersia. Annal. Rhemens.

Augustanum 1 apud Vindelicos Episcop. 25 præsente Imperatore Herm. Contract.

Anni Christi		Anni mundi
	134	
955	k IOANNES 12. Romanus an. 9.	5043
963	mens. 3. d. 5. Vacat. d. 1.	5051

Anni Christi | Anni mundi

Patriarcha.
Constantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Constātino solo & post eum, Romano. cogn. Puero eius filio Orien. Imp. nonagesimo sexto.
Otthone I. Mag. Germanorum & Romanorum Imp. duodecimo.
Lothario an. 31. Frāc. Reg. vigesimo nono.
Tredda Gabez regina Æthiopiæ.
Hissen Hispaniæ Miramolino.
Ramiro 3. Hispaniæ Rege quinquagesimo primo.
Elfredo Angliæ decimo & per ordinem Eduino an. 4. Edgaro an. 16.

958 — CONCIL. *Ingelheimensē 2. Episc. 16. præsente Otthone. Continuatio Rheginonis.* — 5046

963 — CONCIL. *Romanum plurimorum Archiepiscoporum, omniū propè Episcoporum Italiæ, præsente Otthone Imp. qui illud coegit cōtra Ioannem 12. Papam. Continuatio Rheginonis, & Luitprand. lib. 6, cap. 6. & sequentibus. In eo electus est Pontifex Rom. Leo 8.* — 5051

Contra eos, qui hoc Sergio, multò ante, tribuunt.

Ottho rebus fœliciter contra Berengarium gestis à Ioāne 12 coronatur & inūgitur in Germanorum primū imperatorem, atque à Romano populo salutatur Augustus. *Sigeb. Æmil. lib. 3. Palmer. in Chron. Luithprandus lib. 6, cap. 6.* Fuit primus, qui post translatum ad Germanos Imperiū Imperiales titulos ritè suscepit. *Palmer.* nam à Ludouico 3 vsque ad ipsum deinceps Imperij coronā caruerunt.

Giselbertum auctorem libri Altercationis Ecclesiæ & synagogæ circa an. *960* ponunt, sed nos supra aliter an. 8[illegible]o.

Multa monasteria per Otthonem, aut restaurātur, aut ampliantur, aut ædificantur. *Sigeb.*

958. Bruno Coloniensis Archiepisc. Nortalbingenses, Danos, Holsatos, Stormaros, Dithmarsos & reliquos in Chersoneso Cimbrica ad fidem Christianam conuertit. *Chron. Mesburg. Sigeb.*

In Synodo Romana Ioanni pont. vitio datur, quod matutinas & canonicas horas neglexerit, & se crucis signo non munierit. *Luitprandus. lib. 6, c. 7.*

Sub Romano const. Imp. Christi effigiem nullis factam manibus, sed diuinitus linteo impressam, Agareni ea pacem sibi redimentes, Constantinopolim transmittunt. *Zon. 10. 3.*

Ethelstanus Anglorum rex ab Otthone magno Ensem Constantini Magni, cuius in capulo clauus Christi hærebat, Lanceam, qua latus eius transfossum, partem S. crucis & spineæ coronę impetrauit, quorum partes aliquot idem rex Malmesburiensibus donauit. *Ranulphus lib. 6, c. 6.*

Helena Ragorum (Thuscorum, habent Chronica Trittemij) regina legatos ad Otthonem Imp. mittit, vt episcopos & presbyteros assequatur, ad Christi doctrinam in sua gente prædicandam, an. 959 & Adelbertum, qui postea Magdeburgensis episcopus factus est, recipit. *Continuatio Rheginonis.*

RVMANA.

Regnum Nauarræ vltra montes Pyreneos, ab Eneco Comite Bigorræ sumpsit originem, anno *961*. Nam è montibus Pyreneis in vicinam Nauarræ planitiem descendens cum magno exercitu, eam totam regionem è potestate Saracenorum eripiens, meruit primus rex in eo loco salutari. *Volater. lib. 12.*

956. Arnulphus Flandriæ comes multa cœnobiis detraxit, quæ suæ diuisit nobilitati, sed eo misere mortuo possessiones receptæ sunt intercessione Emmiæ Reginæ apud Lotharium regem. *Meyer. in Chron. Fland.*

Bardas Phocas legionum domesticus Agarenos Orientales repressit, eisque vrbes multas ademit. *Zon. 10. 3.*

Romanus Imp. matrem & sorores aula exegit, quæ postea doloris impatientia quæstum prostitutione corporis quæsiuerunt. Hoc imperante Nicephorus Phocas legionum præfectus Cretenses Agarenos vincit, deinde in Syria Berrœā capit. Sic Leo eius frater Agarenos Orientales vel necat vel profligat passim grassantes. *Zonar.*

Cruces in vestibus apparuerūt, & signum in sole. *Her.*

Anni Christi | Anni mundi

134

964 — 5051
m IOANNES 12 profugus, Leone 8, vrbe fugato, iterum Pontificatum obtinuit, menſ. 3. di. 28.
964 — 5052

Patriarcha.

Constantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Iisdem, qui prius.

Mieslao autem Polonorum principe & Christiano an. 35.

IN CONCILIO *quorundam Episcoporum Leonem 8 depoſuit & damnauit eius acta, & Concilium Romanum collectum ab Otthone. Sigeb.*

Schiſma 13.

964 — 5052
* Benedictus 5. Romanus mortuo Ioanne 12 à Romanis contra Leonem 8, electus ſedit.

135

964 — 5052
n LEO 8. Romanus, poſt Benedicti coactam abdicationem reſtitutus ab Imperatore ſedit.
965 — 5053
menſ. 8. di. 22.

Vacat m. 6. d. 15.

964 — 5052
CONCIL. *Romanū multorum Episcoporum praeſente Imp. contra Benedictum 5. Contin. Rheginonis.*

136

965 — 5053
o IOANNES 13. Roman. an. 6.
972 — 5060
menſ. 11. dies 5.

Vacat d. 13.

Ottho ad Comitem Abbatiam Laureſheim petentem ſcriptum eſt, inquit, Nolite ſanctum dare canibus. Quodquamuis à doctoribus ſpiritualiter intelligendū eſſe prædicetur, ego tamen ſatis me dare canibus ſanctū cenſeo, ſi monaſteriorum prædia, quæ à religioſis viris Deo ſunt militantibus tradita, tulero, & ſæculo militaribus dedero. *Luithprandus lib. 4, c. 15.*

m HIC incipit hiſtoricorum varietas in recenſendis huius nominis pontificibus. Nam aliqui ex hoc Ioãne 12 cum bis pontificatum tenuerit duos faciunt. Sed perperamè Lamberto, horum temporum vicino. Quod & fatentur Magdeburgenſes Cent. 10, c. 10. pag. 530 & Cent. 11, c. 10. pag. 519. Quod arguit Ioannem ſiue Ioãnam Anglicā (vt qui nunquā in rerum natura extiterit) nunquam agnitam fuiſſe inter pontifices. Alioqui ab ipſo, vt potè octauo, diuerſitās debuiſſet auſpicari.

Odelricus epiſcopus Rhemenſis Theobaldum Vetulum ſiue Veteratorem Carnutum comitem excommunicat, quòd Codiciacum aliáque eius Eccleſiæ oppida villáſque pertinaciter obtineret. Quo exemplo permotus Heribertus comes Sparnacum reddidit & aliorum reddendorum ſpem fecit. *Annal. Rhemenſ.*

HVMANA.

Nicephorus pacta vetera renouat cum Imperatoribus Occid. Ottho viciſſim confirmandæ amicitiæ cauſa, petit Theophaniam priuignam Nicephori, Romani, autem filiam filio ſuo. Quod cum indignè ferrent Græci, & legatos in itinere violaſſent, Apuliam & Calabriā, quæque adhuc in Italia vrbes eis parebāt, depopulatur, donec Theophania filio ſuo nubit.

Anno 960 legati Ruſſorum ab Otthone doctores & Sacerdotes impetrant. Præcipuè Adelbertum ex monaſterio Corbeienſi doctrina & ſanctitate inſignem. Verū is vix euaſit ipſorum manus, priuſquam firma pietatis fundamenta ieciſſet. *Chron. Hirſaugienſe.*

* Platina & nonnulli alij hunc numerant inter Roma. Pontifices.

n AN. 964. Mieſlaus principatum Polonicum poſt patris Zemomiſli funus, anno ſeq. 965. Chriſtianum baptiſma cum tota gente ſuſcepit. Hinc deinceps Poloni publicè Chriſtiani. Ante quem annum ſupputatio temporum apud eos eſt incertiſſima. Quare hic eorū Chronica propriè incipiunt. *Cromerus.*

HVMANA.

Cum inter filios regum Francorum, æqua lance partitio fieret, vt & omnes regni titulo decorarentur, ſub hæc tempora Lotharius ſolus regnum obtinuit & fratribus portionem, quæ regis Franciæ imperio eſſet obnoxia, aſſignauit. Quod poſtea obtinuit in tertia Capetiorum familia in hunc diem.

968. Adelbertus quintus Italiæ rex anno regni ſui quarto ab Otthone pellitur, ac ſic Italiæ regnum, quod per 80 annos fermè ſteterat, deſiit.

o IN remunerationem collati in ſe beneficij ab Otthone Imper. Otthonem eius filium Auguſtum appellauit. *Palm.*

Polonis Ægidium Tusculanũ Cardinalem religionis plantandæ gratia, dedicat Apostolum vt ibi dioceses & Episcopos 13 constituat. *Chron. Polonia.* Crom.*lib.3.*

Ei Ottho in Rauennensi plurimorum episcopotum Concilio vrhem & terram Rauenatensem aliáque à suis maiotibus ablata teddidit, quæ vel Constantinus doauetat, vel Carolus Mag. testituerat, aut ante illum Iustinianus vel Atithhertus Longobardorum rex confirmanerat.

Getardus Cametacensis Episcopus doctissimus. Quidam ad hæc tempora referunt Stephanum Episcopum Heduensem.

Vuitichindus siue Vuindichinus monachus Cotbeiensis, vitam Pauli Etemitæ, gesta item Henrici 1 & Otthonis 1. Imper. ac historiam de origine & rebus Saxonum vsque ad an. *973* tribus libtis conscripsit. *Sigeb. Trit. extat eius historia* & alia multa tam prosa, quam metro.

Miessaus siue Miescilaus 14 Poloniæ Dux omnium Ducum Polonorum primus Christianus fit an. *965*. Ex quo tempore tota Polonia Christianam fidem tetinet. *Bonfin. lib. 1, de reb. Vngar. dec. 2, & Martı. Cromer. lib. 3 histo. Polon.*

Boleslai primi Boëmorũ ducis filiam ducit, septem mulieribus Ethnicis repudiatis, cuius disciplina totum se ad propagaodam Christi religionem conuertit, regiones in dioceses distribuit, Atchiepiscopos duos Gnesnensem & Cracouiensem instituit, reliquis verò Ecclesiis episcopos attribuit, Posnaniensi, Smagorouiensi, Ctusuicensi, Plocensi, Culmensi, Lubuscensi, Camenensi. *Crom. lib. 3.*

Huius filium Boleslaum Adelbettus in fide erudiit, qui ad Borussos postea veniens Martyr Christi euasit. *Cranzius lib. 2, cap. 29. Vandal.*

Sttatiquates Boleslai Boëmorum regis filius, olim clero ascriptus, cum ad episcopatum queodam vocaretur, enm tanquam suo genete indignum contempsit. Ac cum postea alium quendam splendidiotem ambiret, proptet familiæ dignitatem obtinuit quidem, sed dum à Moguntino consecratur, statim à diabolo arteptus, miseréque tortus expirauit. *Ibid. cap. 28.*

An. *970*. Hatto Moguntinus episcopus murium morsibus conficitur, eiúsque nomen parietibus & chartis inscriptum abraditur in turri, quæ à Muribus nominata in hunc vsque diem in Rheni flumine conspicitur, quòd paupetes famis tempore in quodam horreo pet speciẽ murium cremasset. *Maria. Scotus. Martini chronicon. Honor. in Flor.*

966. Haraldus Rex Danorum cum vxore & Sueuone filio haptizatur, conspicatus Poponem adhuc clericum per miraculum fetrum ponderosissimum candens in fidei Christianæ probatiouem manibus citra noxam gestantem: vnde iussit suhditos omnem prorsus idololatriam eiurare, & vnum solum Deum adorare, cùm antea Christum simul & idola colerent. *Sigeb. & Krant. lib. 3, c. 25. Vuitichin. lib. 3 histor. Saxon.*

In Nouergia & Anglia ecclesias Christi adiuuit, Haquinum Nouergiæ principem restituit, prius pietate instructum, vt Christianis deinceps nihil molestiarum afferret. *Crantz. lib. 3, c. 38.*

Etmundus

Anni Christi: 965 — Anni mundi: 5053

Patriarcha.

Constãtinopoli Polyeucto, deinde Basilio an. 4.

Principibus.

Nicephoro Phoca Orient. Imp. nonagesimo septimo, & eo ceso, Ioãne Zimisce an. 6.

Othone Occid. Imp. duodecimo.

Lothario Franc. Reg. vigesimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ.

Hissen Hispaniæ Miramolino.

Ramiro 3. Hispaniæ Rege quinquagesimo primo, deinde Veremundo 2. an. 17.

Edgaro Angliæ duodecimo.

Mieslao primo Polonorũ Principe Christiano.

Anni Christi: 972 — Concil. Rauennense presente Imp. — Anni mundi: 5060

Anni Christi. | Anni mundi.

137

972 p BENEDICTVS 5. 5060
973 dictus 6. Romanus an. 1. 5061
menſ. 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Baſilio.

Principibus.

Eiſdem Imperātibus vſque ad Otthonem 2. & regnăt.

CONCIL. *Ingelheimenſe 3. propter Adalberonem Sācti Vualrici Auguſtinenſis Epiſcopi nepotē. Herma. Contr. in Chron.* 5060

Anglicanum. Polyd. li. 6 hiſt. Angl.

138

973 q DONVS II. ſiue Dō- 5061
974 nus, Rom. an. 1. 5062
Vacat dies 2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Baſilio.

Principibus.

Ioanne Zimiſce Ori. Imp. *nonageſimo octauo.*

Otthōne 2 Iuniore *an. 10.*

Occid. Imp. *decimo tertio.*

Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ.

Hiſſen *Miramolino* Hiſp.

Veremundo Hiſpaniæ *rege quinquageſimo ſecundo.*

Eduardo 2 Angliæ an. 3.

Mieſlao Polonorum primo Chriſtiano Principe.

139

974 r BONIFACIVS 7. 5062
975 Roman. menſ. 7. di. 5. 5063
Vacat. di. 20.

Etmundus Suecorum rex Erici filius Haraldo fœderatus, Chriſtianis equus. *Ibid.*

Supererant adhuc in Oriente Manichæorum reliquię, quas precibus Theodori Patriarchæ Antiocheni Ioan. Zimiſces Imperator ex Orientis partibus Philopolim in Occidentem tranſtulit *Zon. tom. 3.*

Vuormatienſes, Spirenſes, & Moguntinenſes canonici, monaſticam vitam cōmutant in ſecularem, *Monſter in Coſmog.*

HVMANA.

Ottho Imperator in Saxonia prope Goſlariam an. 968 auri & argenti fodinas primus aperuit. *Sigeb.*

Hermannum totius Saxoniæ ducem primum conſtituit. quamuis non niſi mediocri loco inter Saxones natus eſſet. *Holſatienſe Chron.*

Ruſſi Bulgariam occupant, è qua vix abigi potuerunt. *Ibid.*

p A CINTHIO Rom. ciuē capitur & in arcem S. Angeli includitur, donec illic fame moreretur (iuxta alios ſtrangularetur.)

Nonnulli hic duos Benedictos faciunt quintum & ſextum, ob perturbationé ſucceſſionis è bellis ambientium & vi imperatorum intrudentium.

Sub Ioanne Zimiſce Suidas. *Ipſe in voce Adam*, vbi eſt mendum 45 annorū. Nam Zimiſcem ait mortuum anno Dom. 1018 quem conſtat minime perueniſſe ad annum 984. Mirum autem eſt nonnullos aſſerere Suidam non fuiſſe Chriſtianum, cum vbique liber ipſius reclamet, ſeorſum in voce *εἱμαρμένη*, qui eſt epitome libri cuiuſdam Heſychij.

Zimiſces expertus iram Dei ſæuire in Imperium & Imperatoré, quòd Nicephorus proximè ſibi ius pro ſuo arbitrio epiſcopos deſignandi, ſublatis electionibus, rapuiſſet, illo iure Eccleſiaſticis ceſſit. *Zon. tom. 3* de Ruſſis triumphat. *Ibidem.*

In Anglia Dunſtanus Cantuarienſis, principe Edgaro opitulante, reſiſtit cupientibus ſacerdotum connubia introducere, & nouis aliis dogmatibus eccleſiam obturbare. *Polyd. lib. 6 hiſt. Ang.*

q HIC omittitur à quibuſdam. Apud Sigebertū mendosè legitur Nonus, nam in antiquis exemplaribus manuſcriptus eſt Donus.

Circa hāc tempeſtatem Camaldulenſis profeſſio auctore Romoaldo, in Apennino inſtituitur. *Sabell. lib. 2. Ennead. 9.*

r TRES ſequentes pontifices inuicem contendunt de Papatu.

Malis artibus Bonifacius Pontificatum adeptus, malè amiſit.

Baſilicam D. Petri compilans aufugit & ſeditionem pòſt in Romanos mouit.

Obſerua peſſimos iſtos Pontifices breui tempore abſumptos. Imperatores verò, quorum ſcelere pōtificatus, ſic erat promercalis nihilo fuiſſe fæliciores.

In Boëmia, quæ nuper Idololorum cultum abiecerat, epiſcopatum Vuolfangus inſtituit. *Chron. Bauariæ.*

In Slauinia in 18 pagos diſpertita pagi omnes præter tres ad fidem Chriſti ſub Ezicone quarto Aldeburgenſi

episcopo perueniunt. *Helmold. cap. 14. è quodam Magistro Adam, qui Hamburgensis ecclesiæ pontificum gesta scripserat.*
Herigerus, siue Henricus. *Trith. Sabell. lib. 2. Ennead. 9.* Angilbertus siue Engelbertus, Theodoricus S. Albani *Trith. in Chro. Hirsang.* Adelbertus siue Albertus Lobiĕsis. Erardus Luneburgensis, Smaragdus. *Trith. de vir. illust.* Britferdeus.

HVMANA.

Ottho 2 cum à Lothario Franciæ Rege armis denuo Lotharingiam recepisset, eius quendam tractum Coloniensi & Leodiensi episcopis attribuit, reliquum donauit Carolo Lotharij fratri, ea lege, vt beneficio Imperatoris tanquam Imperij prouinciam possideret.

975 Otthone bello Danico occupato Henricus Boiorũ dux in Batauiam irruit, sed ab Imp. postea captus Treuirim in exilium mittitur. *Auent. lib. 5. Annal.*

984 ſ NEQUE bene neque male, tempore Othonis mortui post tot bella.

Regnum Hungariæ initium tunc primum accepit à S. Stephano Geissæ filio, qui postquam ab Imperio defecisset, à S. martyre Adelberto Pragensi Episcopo factus est Christianus, & studio Gizlæ vxoris, cum tota sua gente, Hungarica & Transsyluana, quæ hactenus idololatriæ fuerat dedita, baptizatus fuit, statuis Martis & Herculis vbique disiectis. *Ritius lib. 2 Æneas Syl. cap. 16. hist. Bohem. Bonfi. dec. 2. lib. 1. Naucler.* Alij hoc referunt ad Sergium 4. *Sigeb.*

Stephanus Hungariæ rex ad Benedictum pontificem Legatos mittit, vt regium sibi diadema & nomen assignaret. Quod & impetrauit. *Cromerus lib. 3. de rebus Pol.* Nonnulli hoc referunt ad an. 1000. præfinitè.

Miecislaus Polonorum dux Lambertum Cracouiensem episcopum ad Benedictum pontificem ablegat regium diadema sibi & posteris petitum, verum repulsam patitur. *Cromer. lib. 3. Pol.*

Ottho 2 animam agens in 4 æquas partes regium diuisit Thesaurum. Primam ecclesiarum, 2 Pauperum, 3 filiorum, 4 ducum, qui relicta patria malorum fuerant participes, esse voluit. *Chron. Saxon.*

HVMANA.

Ottho 2. Theophaniam Nicephori Imp. priuignã duxit in vxorem.

Coronam Imperij insigne à Benedicto suscepit, & bellum gessit contra Græcos & Saracenos in Italia. *Palmer. & Lambert. Schafnaburge. in histor. German.*

Ex infœlici contra Saracenos prælio ad mare fugiẽs à nautis intercipitur & defertur Rosanam Tarentini littoris vrbem, vbi à nautis liberatur. *Mart. Polo.* vel è naui hostium in mare exiliit ac natando euasit. *Auent. lib. 4. Annal.*

Quam cladem præsignificauerant an. 979 flagrantes per totam noctem in cælo visæ acies, ac mutuis vulneribus se conficientes. *Sigeb. Vspergens.*

Confusæ sunt admodum istorum temporum historiæ, vt vix duo scriptores conueniant, quantũ ad annos & numerum Pontificum Roman. Nos sequimur Sigibertum, Platinam & quosdam alios.

An.

Patriarcha.
Constantinopoli Basilio.

Principibus.
Eisdem Impp. & regnant.

140

Anni mundi 5063 – ſ BENEDICTVS 6. dictus 7. Rom. an. 8. men-
5072 – ses 6.

Vacat di. 5.

Patriarcha.
Constantinopoli Antonio 3. an. 6. Nicolao 2 Chrysoberge an. 13.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant. & Basilio Porphyrogenito cum Constantino fratre an. 50. Orientis Imp. nonagesimo nono.

Tredda Gabtz Regina Æthiopiæ.

Hissen Miramolino Hisp. deinde Abdemelec an. 7.

Veremundo 2. Hisp. Rege, deinde Alphonso 5. an. 27.

Eduardo 2 Angliæ, deinde Ethelbredo an. 28.

Mieslao Polonorum primo Christiano principe.

Anni Christi.	145	Anni mundi.	
984	† IOANNES 14. Papiensis (aut iuxta alios	5072	AO. 980. Montisferrati Marchionum origo in Aleramo Saxoniæ ducis filio & Alasia Othonis 2 Imp filia emergit.
984	Romanus.) mens. 3.	5072	981. Hala ciuitas ad salis fontes in Saxonia ædificatur.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge.

Principibus.

Basilio Porphyrogenito, cũ Constantino fratre Orient. Imp. nonagesimo nono.

Otthone 3 ob eximias virtutes dictus Mirabilia mũdi, an. 19. Occid. Imp.

Lothario Franc. Reg. vigesimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ, deinde eius filio an. 60.

Abdemelec Hispaniæ Miramolino.

Alphonso 5 Hisp. Rege quinquagesimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieslao Poloniæ principe.

† BONIFACIVS 6. Ioãne 14 capto & in carceres coniecto, iterum Pontificatum tenuit. mens. 4. di. 6.

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge.

542

984 † IOANNES 15. Rom. mens. 8.

Vacat dies 7.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 2 Chrysoberge.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Geus Leuticorum ad idololatriam delabitur. *Guliel. Nangiac.*

† MENSE 3. sui pontificatus à Romanis capitur, & in mole Adriani inclusus pædore carceris, & inedia moritur. Putant iugulatum.

Otto 3 Guisnoem vrbem Poloniæ primariam, supplicandi gratia, ad S. Adelberti tumulum proficiscitur. *Auent. lib. 5 Annal.*

Paternæ auitæque virtutis æmolus Christiana pietate Remp. iuuit & auxit, viros eruditos amauit plurimũ, ingenuis disciplinis condigna stipendia largiens. Nec minus religioni intentus antiqua templa diruta restaurauit. *Cusp.* Regnum Danicum teouit, adeò vt etiam de episcopis illi prouiderit *Crantz. lib. 3 cap. 17.*

Alter Salomon. Nam annos vix natus vndecim præpositus est imperij competitoribus, & inauguratus tantam virtutis & sapientiæ speciem præbuit, vt mirabilia Mundi nuncupatus sit. Præfuit imperio an. 19. *Heuerius. Sigeb. Blondus.*

HVMANA.

In imperio Æthiopico matri Treddæ Gabez successit filius è regulo Bugnę susceptus Anonymus. Quod nunquam acciderat. Non iam à temporibus Salomonis reges duntaxat creabantur. è prosapia Dauid, quæ illic regnare cœperat per Meilech filium Salomonis, & Reginæ Sabæ. *Mar. Victorius de regibus Æthiop.*

In cuius vsurpationis detestationem in Æthiopum annalibus filius & nepos existunt sine nomine. Tres reliqui Zalibala, Imra, Naakutobab nominãtur, siue quia memoria eius facti iam esset extincta, siue quia tres hi sanctitatis nomine fuerunt apud eos celeberrimi.

Per hos autem sex regnum traditur in Æthiopia annos 333 administratum, Ægyprio etiam regno eis tributum annuum pendente. *In annal. Æthiop.*

† MISTAVVS Rex Vandalorum atrocem in Christianos sæuitiam exercet, Bernardi Saxoniæ ducis odio, in extrema tamen senecta animum ad religionem adiecit. *Crantz. lib. 3 Metrop.*

Tunc etiam Brandeburgensem & Hanelbergensem dioceses horribiter Vandali vastarunt. *Ibid. cap. 35.*

HVMANA.

5072 Basilius Porphyrog. Bulgaros debellauit & ad cæteros terrendum quindecim captiuorum millibus oculos eruit, in singulis centuriis, relicto vno monoculo, qui dux itineris esset sociis domum reuertẽtibus, nouo crudelitatis exemplo.

† PALAM malus & auarissimus, ideóque clero exosus. Omnia enim rapiens cognatis & nepotibus suis largiebatur.

Bilungus Visilai filius Herulorum & Vandaliæ interioris ad Orientem siue Obotritorum rex fidem Christi

suscipit & Virginum cœnobium Megalopoli,quæ deinde Vuismaria, instituit. Sed paulò pòst à Misilao filio odio Nouercæ flagrante seductus religionem & coniugem,quæ erat Vuagonis tertij episcopi Aldemburgensis soror etiam si ex ea Hodicam filiam suscepisset, repudiat an.986. *Marscalcus, Helmold.cap.14.*

HVMANA.

An.983 vbique locorum grauiter laboratum est fame.*Sab.lib.2.Ennead.9.Plat.*

Carolini vltima Clodouinorum(quę prima fuit stirps Regum Galliæ)æmulati,etiam ipsi Monarchiam perdiderunt,& in alienam familiam Hugonis Capeti trāsmiserunt. Nam electiones clero diripuerant. Abbates, equites armatos cōstituebant & Monachis præficiebant, ita vt Laicos Abbas diceretur , ille verò qui curam monasterij gerebat non Abbatis ,sed decani titulum præferret,&c. *Frouardus Episcopus & Annonius.*

y COMMENDATVR ab eruditione, scriptor videlicet,quo tempore Crescentius Romanus patricius tyrannidem Romæ exercuit.

Crescentius Numentanus Romam occupat , vsurpata consulari & tribunitia potestate & in Hetruriam pōtificem secedere cogit, sed eam illi tandem restituit osculatus cum seditiosis suis,Iohannis pont.pedem imperatoris iram metuens. *Plat. Blond.* Quod cum denuò tentasset sub Gregorio 5 ab Imp.capitur & spectaculi loco per vrbem circūducitur,eiúsque membra paulatim præsecantur , randem ante vrbis mœnia patibulo suspenditur. *Naucler.*

S.Odilo post S.Maiolum quarti abbatis Cluniacēsis officio per annos fermè sex & quinquaginta fūctus prouexit illum ordinem: Primus creditur instituisse festum (vt vocant)omnium Animarum per omnia sua monasteria. *Volater.lib.2,& Anton.2 parte tit.15,cap.15.* Quidam scribunt Ioanem 16 eius consilio edixisse vt illud festū in omnibus ecclesijs celebraretur. *Polyd.lib.6 de inuent.re.cap.8,& R.Barns citat ex Ioan.Stell. Bergom.lib.12.*

Sigismundus Liberus in Moscouia,& Vulodimirus Prussiæ dux Christianam fidem simul cum baptismate suscipiunt. *Munster. in Cosmog.& Chron.Polon.lib.2,ca.3.*

HVMANA.

Mortuo Ludouico rege Francorum sine hærede regnum per Hugonem Capetum transit ad nouam & tertiam progeniem,scilicet Comitum Parisiensium. Nec tamen penitus defecit genus Carlingorum : nam Hugo Capetus per muliebrem sexum à Carolo Magno descendebat.Habuit enim Hacuidam matrem,filiam Henrici Imperatoris ex Matilde,filia Ludouici 3 Iunioris Imp.quem diximus fuisse vltimum Imperatorem ex familia Caroli Magni. *Chronica Franc.*

Anglia fit tributaria Dacis. *Polyd.lib.7.histor. Angli.*

990.Imperium Moscouiticum initium sumit.

Grana tritici & pisciculos minutos imbribus immixtos pluisse in Gallia apud Albanium ferunt. *Palmer. in Chron.& Sigeb.*

Ignis è Rheno ascendit, quo vicinæ conflagrarunt villæ

Anni Christi.	143	Anni mundi.
985	y IOANNES 16.Roman.an. 10.	5073
995	mens.8. di.10.	5080

Vacat dies 6.

Patriarcha.

Constantinopoli Nicolao 2. Chrysoberge , deinde Sisinnio 2,an. 3.

Principibus.

Eisdem Impp.

Lothario vigesimo nono Ludouico 7,dicto 5 vltimo re. ex Caroli Mag. genere an. 1. Hugone Capeto primo an.9,ex Gallis & Parisiensium Comitum familia successiuè Franc.Reg.

Filio Treddæ Gabez Æthiopum pretioso an. 66.

Abdemelec Hispaniæ Miramolino, deinde Abderamen mens. 5.

Zulema aliquot mensib. Amohado an. 5.

Aphōso 5.Hisp. Reg.quinquagesimo tertio,

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Misslao Polonorum primo Christianor. principe.

CONCIL. *Remense Episcoporū totius Franciæ, contra Arnulphum Remorum Archiepisc.per Hugonem.Capetū collectum. Sigeb. & Volater. Quidam post Ioan.le Maire 2 part.Concil.hoc Concilium referunt ad tempora Benedicti 7. Sed quomodo id stare poßit non satis video.*

Aliud Remense sine Mosomense. Annonius Martinus Polonus.

Anni Christi.

144

995 z GREGORIVS 5. Saxo, an. 2.

997 mens.5. dies 10.

Vacat di. 15.

Patriarcha.

Constantinopoli Sisinnio 2.

Principibus.

Basilio Porphyrogenito Orient. Imp. nonagesimo nono.

Othone 3 Occi. seu potius Germanorum Imp. decimo quarto.

Hugone Capeto Franc. R. cum filio Roberto trigesimo primo.

Filio Treddæ Gabez Æthiopum pretioso.

Almohadi Hisp. Miramol.

Alphonso 5 Hisp. rege quinquagesimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieslao Poloniæ principe.

CONCIL. *Romanum de sanctione electionis Imperatoris in Germania. Platin.*

Anni mundi.

villæ, an. 991. *Shanaburgensis.* Deinde hyems sæuissima ab initio Nouembris vsque ad Maium. deinde paucis interiectis tepidis diebus vsque ad Iulium, quo mense præ glaciei rigore stagna & flumina concreta sunt, arbores, fruges & paseua exaruerunt, fames & pestilentia atrox sæuiit. Denique anno seq. Slauorum in Orientales Saxones incursio & vastatio. *Chro. Saxonia.*

5083 z DE GENERE Otthonum antea Bruno dictus imposuit Otthoni 3. Coronam insigne imperij: Imperium Germanis penitus concessit: quòd extincta Caroli Magni sobole, Italia perpetuis seditionibus conflictaretur, vt eam maiestatem vel ad suus, vel ad alienos suo arbitrio transferrent. Quare cõsentiente Otthone in Synodo Romana Septem viros ELECTORES Imperij instituit, Moguntinum, Coloniensem Agrippinæ, & Treuirensem Archiepiscopos, ducem Saxoniæ, comitem Palatinum, Marchionem Brandeburgensem, & vt eorum arbitrum, ducem Bohemię (nondum enim dicebatur rex.) Decreuit præterea, vt qui ab his Germanis Proceribus electus esset, diceretur Cæsar: post confirmationem autem & coronationem ab episcopo Romano susceptam vocaretur Augustus. Itaque (vt scribit Geruasius lib. ad Otthonem 4 Imp.) ex eo tempore à Romana sede pendet Germanorum Imperium. *vide Blond. deca. 2 lib. 3. Iremic. lib. 3. Krantium. lib. 4, cap. 25, & Platinam.*

5085

Hoc ἀκέφαλον & incertum docet Onuphrius in suo Chronico, & in libro de Comitiis Imperatoriis, ac quæ de 7 electoribus traduntur sub Gregorio 10, non 5 instituta ostendit. Nam de tanta re inter tot historicos, qui eo ferè tempore in Germania floruerunt, nulla est mentio. Silet Sigebertus, Ottho Frisingensis, Schanaburgẽsis, Vitichindus, Luitprandus, & Annonij continuator. Sabellicus dubitat Ennead. 9 lib. 2. Auentinus etiam aliter sentire videtur.

Annonius, siue potius Annonij continuator Floriacensis monachus. *Trith.*

Radulphus *vt ipse significat lib. 20, c. 1 in Lenis.* qui & scripsit historiam rerum Francicarum & breue chronicon.

Rosumita, quæ Latinè & Græcè docta multa scribit, seorsum de gestis Otthonis Imp. *Trith.*

An. 997 Vuilperolphus præsul Argentinensis vir sceleratæ vitæ, secreto Dei iudicio à muribus corroditur. *Munst. in Cosmog.*

5090

Imperatrix Maria nomine, filia regis Arragonum ob adulterium publicè igne concrematur, *Krãtius lib. 4, cap. 26 histor. Saxo.*

5090 Vlodomirus siue Vuladimirus Russiæ dux ducta Anna sorore Imperatorum Constantinopolitanorum Cõstantini scilicet & Basilij Christi fidem suscepit. Peruni, id est, fulminis simulacbrum argenteo capite, auribus aureis, quod Kiouiæ colebatur, in Borysthenem vrbem illam alluentem proiecit. 12 filios procreauit, multa tẽtempla extruxit, & splendore Græco exornauit. *Matt. Mechoui. lib. 2 Chron. Polo. cap. 13. an. 990.*

Gilbertus Remensis præsul organa, quæ calefactæ aquæ violentia modulatos edebant sonos fabricauit & Horologium. *Erphordiensis.* Cæsaris Otthonis & Roberti Hugonis filij Reg. Franc. præceptor, qui & tandem Romanus euasit pontifex, dictúsque est Sylnester. In Hispalensi schola in Hispania sua didicit.

HVMANA.

Anni Christi.

Cum bis Mnnarchiæ in Germania initiis cócurrunt principatus familiæ Hugonis Capeti in Gallia, regium nomen in Pnlunia & in Hungaria. Otthn enim in Pnlniam profectus regem & Imperij Romani amicum Bolestaum Poloniæ principem nnminauit. Hungaria autem regis nnmen vsurpauit, postquam Stephanus Hungariæ dux Christianismum prnfessus est, duxitque Gilesam sororem Henrici Sācti, qui huic Otthoni successit, Henrico approbante & confirmante.

Eudn siue Odo quidam cng. Magnus Abbas nb multitudinem nccupatnrum monasteriorum Mnnarchiam Gallicam inuasit, quam tamen testamentn hæredi legitimo voluit reddi. At eam Hugo Capetus Parisiensis comes præripuit, quā vt in sua familia firmaret, renuntiauit iuri nominatinnum, electinnes clero attribuit, ad religionum animum cnnuertit, nb quam neglectam Carolini regno exciderant.

Sabaudiēsis Comitatus erigitur auctnre Beraldn Hugonis Saxnniæ ducis filin. Ab eo enim Sabaudiæ principum & Marchionum Segusiannrum Stémua emanare creditur. *Fascic.temp.*

Almatus Saxnniæ ducis filius, qui Alisiam Otthonis a filiam duxerat, primas Dux Montlferratensis. *Sabel. Ennead.9.lib.2.*

Alfricus Cantuariensis. Abba siue Abn patria Anrelianensis, qui ex Aureliana schnla in Angliam venit, ibique Literas dncuit & multa edidit. *Trith.*

∴ NONNVLLI recentiores hunc ex albn Pontificū Roman. prnrsus expungunt, quòd vi & cnntra cannnes Pontificatum roman. inuaserit. Hinc (inquiunt) in nominis numero nulla est eius ratio habita à tribus Pnntificibus prnximè succedentibus, qui Inannis nnmen habuere.

Viuente Gregorin sedem per tyrannidem occupauit.

Sed cum seditioso Crescentio pœnas dedit vltore Otthone 3.

Nec inter Pnntifices numerandum aiunt, quia viuente adhuc Gregorin sedem occupauit & reliquit. *Onuph.*

✻ QVIDAM lnco istius nnminant Agapetum quendam.

Malis artibus pnntificatum dicitur consecutus. Magus fuisse perhibetur. His temporibus cuiqne licebat in sedem Petri irrepere propter iura Ecclesiæ ab Imperatoribus rapta. Captiua erat Ecclesia & gemens sub Germanis Impp. ab Arnulphn ad Henricum 4 quem Gregorius 7, an. Dnm. 1080 in ordinem reduxit fulminibus Apnstolicis.

Iuxta alins dnctissimus Mathematicus, & Philosnphus monachus è Floriacensi cœnobio, propter insignem doctrinam primum Archiepiscnpus Rhemensis, deinde ab Otthone III. Rauennas, denique Papa. *Aunon. lib.5, cap.46. Guil. Bibliothecarius.*

Verum qunniam admndum pauci in Occidēte Philosophiæ & Mathematicæ nperam dabant, ab imperito vulgn de magia suspectus fuit. Sed perperam, vnde quæ de eius morte & Diaboli percussione feruntur fabulosa sunt, vt ex eius Epitaphin a Sergio Papa successore Laterani posito cnnstat. *Onuphrius.*

Nullus scriptorum affirmare dubitat, Syluestrum a lite-

Anni Christi.		Anni mundi.
	❁ ❁	
	145	
997	∴ IOANNES 17. Græcus, mens. 10	5085
998	Vacat. di. 20.	5086
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Eulogio siue Sergio an. 20.	
	Principibus.	
	Basilio Orien. Imp. nonagesimo nono.	
	Otthone 3. Occid. Imp. decimo quarto.	
	S. Roberto an. 34. solo Frāc. Reg. trigesimo secundo.	
	Filio Treddæ Gabez Æthiopum pretioso.	
	Almohadi Hisp. Miramol.	
	Alphōso 5. Hisp. Reg. quinquagesimo tertio.	
	Ethelredo Angliæ decimo quarto.	
	Mieslao Poloniæ principe Christiano.	
	∴ ∴	
	Gregorius 5 pulso & exculato Ioāne, pristinæ sedi restituitur ab Otthone 3 Imp.	
	❁ ❁	
	146	
998	✻ SYLVESTER 2. Aquitanus (*aurea Gerebertus vocatus*) an. 4.	5086
1002	mens. 1. di. 10.	5090
	Vacat dies 23.	

Anno Christi. 993

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnant.

Almohadi Miramolino.

Alphonſo 5 Hiſp. Rege quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao, deinde Boleſlao cog. Crobio 2 Polonorũ principe Chriſtiano & rege primo. an. 25.

An. Dom. M. quo per Boleſlaum regnum Poloniæ cœpit, & Cordubenſe in Hiſpania Saracenica deſiit.

Anni mundi. 5086

literis, moribúſque ornatiſſimum fuiſſe. *Blondus dec. 2 lib. 3.*

Scripſit de Sphæra pulchrũ opus, item de cópoſitione Aſtrolabij & quadrantis. Item Arithmeticam, denique libros, dialogos & epiſtolas complures. *Trith. Chron. Hirſaug.*

Boleſlaus cognomento Crobius, primus Poloniæ rex appellatus, ſocius & amicus Rom. Imperij à tributo & omnium Imperatorum iuriſdictione immunis an. 1001 à Pontifice Rom. & Ottbone 3 Imperatore. *Martinus Cromer. in hiſt. Polo. lib. 3. Crantz. lib. 4 hiſt. Saxon. c. 36. Matth. Mechous. lib. Chro. Polon.*

Fulbertus Carnotéſis Epiſcopus edidit illa Reſponſoria (vt vocant) *Stirps Ieſſe &c. & Chorus nouæ Ieruſalem.* Compoſuit etiam hymnos & orationes quaſdam. *Trith.*

Voillelmus Abbas, qui anno 1 nno tẽplum D. Benigni Diuionenſis condidit.

Herigerus Abbas Lobienſis inter alia ſcripſit librum de corpore & ſanguine Chriſti. *Trith.*

HVMANA.

Alpharabius Arabs philoſophus & aſtronomus, Anedadis phil. & medicus. *Bergo. & Sabell.*

Sub hæc tempora, & an. 990 Saracenorum Miramolinus è Corduba miſit nauales copias duce Auidamahim ad Chriſtianas naues & vrbes maritimas infeſtandas. Quæ nauim paleſtinam ceperunt, in qua erant quatuor inſignes Rabbini Babylonici.

E quibus R. Samarias venditur in Ægypto Alexandrinis. R. Hoſiel in Africa Alkiranis, quæ prouinciarum erat potentiſſima Saracenicarum Occidentalium, vbi genuit R. Hananelem, qui moriens reliquit in loculis decem aureorum millia.

Rabbi auté Moſe & R. Henoc filius in Hiſpania Iudæis Cordubenſibus, qui nondum erant exercitati in ſcriptis Talmudicis. Ab iis R. Moſe præfectus ſcholæ, quem appellabant Synagogæ iudicem, factus eſt. Atque hinc in 400 annos literæ Hebraïcæ florere in Hiſpania incipiunt, & præcipuum Iudæorum Gymnaſium decreſcente propter Iſmaëlitarum perſecutiones Babylonico. *R. Abraham. Leuita in Cabbala.*

1002 — 5090

DECIMO *ſæculo continuatam Eccleſiæ doctrinam, cui oblatrãt hæretici, hinc apparet.* Miſſa *continuata iiſdem ritibus & ſolennibus, quibus antè ex auctoribus de diuinis ſiue Eccleſiaſticis officiis huius memoria liquet. Nam Rhegino libris de Eccleſiaſtica diſciplina in eo totus eſt, qui & lib. 1. c. 8. Nulli (inquit) Presbytero abſque ſacerdotali alba, ſtola, & caſula Miſſam celebrare liceat, &c. Remenſe item concilium, & Herigerus Abbas libro peculiari de diuinis officiis.* Gratia Dei, fides, iuſtificatio. *Radulphus lib. 16, c. 3 in Leuit. Renouatio vitæ inchoatur à fide, qua creditur, in eum qui iuſtificat impium, boniſque moribus augetur, & roboratur de die in diem, cum magis magiſque renouatur interior homo. Gilbertus Altercat. cap. 3 & 5 Deus auctor eſt ſalutis, liberum arbitrium tantum capax. velle, poſſe, perficere ſolius eſt adiutricis gratiæ, ſine qua nec baptiſmus, nec fides, nec opus effectum habet meriti. ſola igitur mater gratia libero arbitrio ſuccurrit pro libertate æterna conſequenda.* Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Gilbertus Altercat. c. 8. Poſt conſecrationem eſt corpus Chriſti verum, non tantum ſacramentaliter, verum etiam eſſentialiter, & cap. 9. In modica particula tantum habes, quãtum in magna. Denique ſcribit Chriſtum in ſacramento tam eſſe integrum ac perfectum ſub alterutra ſpecie, quàm ſub vtraque. Item, tranſire ſubſtantiam panis in ſubſtantiam corporis ac ſanguinis Chriſti. Denique ſufficere vnam tantũ ſpeciem exhiberi populo. Regino li. de diſciplina Eccleſiaſt. Suidas multis locis. Radulph. l. 11 c. 3 in Leuit. lib. 14, c. 4. Oecumen. in 1, cap. 10 & 11, &c. Heb. 5 &c.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Gilbertus Alterc. cap. 1, 3, 5, 7, 8. Radulphus lib. 10, cap. 1 in Leuit. Smaragdus in Ioan. c. 3. Regino libris de*

disciplinæ Ecclesiastica vetus agenda. Pœnitentia & eius partes tres. *Radulphus lib.3, cap.3,6,7 in Leuit. lib.20, cap.3. lib.6, cap.1. Gilbertus Alterc. cap.7 & 21. Tria remedia sunt cuiusque animæ Baptismus, pœnitentia, Martyrium &c. Regino lib.1 de discipl. Eccles. cap. 272 neminem ad communionem admittendum, nisi confessus sit & Dominicam orationem & Symbolum Apostolorum memoriter teneat.*

Claues absolutio, *Radulphus lib.12.c.1in Leuit. lib.5, c.4 lib.11, c.1. lib.12, c.1. lib.18, c.4. lib.3, cap.1, 6. lib.20. cap.4 & 5. Reg. lib.1 de Eccles. discip. cap.295, &c. Suidas Oecumenius multis locis.* Confirmatio & reliqua alia sacramenta. *Gilbertus Altercat. cap. 5. vbi coniugium vocat sacramentum, 8. Vetus Agenda. Regino de disciplina Eccles. qui lib.1, c.115. modum inungendi infirmos explicat.* Primatus sedis Apostolicæ. *Smaragdus super Marcum cap. vlti. Regino in Chron. passim. Luithprandus lib.3, cap. 14 vbi Sedem Romanam nominat summam atque vniuersalem Præsulatus sedem. lib.6, cap.6 vbi Romanum Episc. vocat summum pontificem & venerabilem Papam. Quin eum Apostolicum hac ætas nominabat. Regino & eius continuator.* Liberum arbitrium, bona opera. *Radulphus lib.3 in Leuit. cap.1, lib.10, cap.1. Gilbert. Alt. cap.1. Suidas multis locis. Hic Oecumenius.* Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Radulphus in præfatio. & lib.1. cap.4 in Leuit. Orationis sacrificium non nisi Domino soli offerendum est. Nam etsi Sancti rogantur à nobis, non tamen vt nos ipsi saluent (Domini siquidem est salus) verum vt nobis salutem impetrent. Alioqui maledictus, qui spem suam ponit in homine. Hæc igitur est latria, quæ soli debetur Deo, adorandi & sacrificandi deuotio. Et lib.5, cap.1. Oecumenius Scholiorum Græcorum auctor, in illud 2 Pet. 1 c. dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, vt horum memoriam faciatis. Hinc enim colligit Sanctos preces post mortem pro viuis fundere &c. Gilbertus Alterc. c.16.20. Luithprandus li.5. cap.13. lib.6. cap.6. & passim alibi. Vuitichindus libris gestorum Saxonicorum sparsim. Regino lib.1 de Eccles. discip. Vetus agenda.* Preces pro defunctis, Purgatorium. *Gilbert. Alterc. cap.5. probans illud dicto 1. Cor.3 ignis opus eius probabit. Luithprandus lib.4, cap.7. pro delictorum expiatione, celebre exequiarum officium, viuámque Deo hostiam offerre, Mathildis post obitum Henrici Imp. coniugis sui non desiit. Regino lib.1 de discip. Eccl. cap.190. Cætera ijdem & cæteri huius sæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra se testimonium ferunt Centuriatores Cent.10, c.2 de loco & propagatione Ecclesiæ col. 9. & seqq. sparsim. cap.3 de Persecutione & tranquillitate Ecclesiarum sparsim, col.24 & seqq. cap.4. de doctrina, ex professo col.272 per totum. cap.6 de Ceremoniis & ritibus Ecclesiæ col.283. & seqq. per totum 7 de Politia & Gubernatione Ecclesiæ col.380. & seqq. per totum ca.9 de Synodis col.429. per totum fere ca.10 de doctoribus & episcopis col.920. & sequentibus sparsim. nam his non dissimulanter irati sunt, quod illas sententias sint amplexi. Sparsim denique cap. de Martyribus, de miraculis & &c. Huc facit quod ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus, item contra scisma Græcorum & nouos Manichæos, quorum sordes isti lambunt. Adde totius huius memoria tum Synodos, tum historicos. His enim omnibus Ecclesiæ status planè idem repræsentatur.*

a SVB an. 1000. Regnum Hungariæ initium sumit à S. Stephano de Attilæ posteris. Vt Moscouiticum, an. 990 pòst paulò inchoabit Boëmicum, vt proximè cœpit Polonicum, nempe 1001.

Et apud Arabes in Hispania multis imperium sibi vendicantibus & aliis alio inclinantibus intestina seditione grauiter laboratur. Hinc Hali, Cazin, Abderamen Haia, Abderamē alter, Mahometes quidam, Hissen Humeia intra, 7 annos regnantes, finem regno Cordubensi attulerunt, quòd trecentis iam annis steterat: Anno ergo 1000 regni Cordubensis ferè finis fuit.

Hebraïcæ literæ illic florere incipiebant.

R. Ioseph Ben Isaac R. Mosis primi Scholæ Cordubēsis præfecti discipulus vniuersum Talmud in linguam Arabicam vertit ad Alhachim regem Saracenorum. *R. Abraham in Cabbala.*

R. Hai Gaon in Babylonia Geonim. i. Talmudicorū Iurisconsultorum excellentissimus & postremus de domo Dauid, & regio Iechoniæ sanguine. Neque tamen fuit princeps exulum, quòd neque ipse, neque parentes eius magistratum illum voluissent pecunia à Regibus Mahometanis, in quorum regione exulabant, emere. Annis 40 Scholam Iudaïcam administrauit. *Ibid.*

R. Seriram patrem R. Hai Gaon, bonis eius publicatis,

Anni Christi		Anno mundi
	VNDECIMVM SÆCVLVM.	
	147	
1002	a IOANNES cognom. Siccus (ait Blond.) 18. aliis 17. Romanus.	5090
1002	mens. 4. di. 20.	5090
	Vacat di. 19.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Eulogio siue Sergio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	Boleslao Polonorum rege primo.	

Anno Christi. | Anno mundi.

148

1003 b IOANNES 19, aliis 18, an. 4. mens. 4. Vacat dies 19. 5090

1007 5095

Patriarcha.

Constantinopoli Eulogio siue Sergio.

Principibus.

Basilio Imp. Orient. nonagesimo nono. Othone 3, & post eum S. Henrico 2. cog. Claudo (non Claudio, vt perperam quidam scribunt) an. 22. Occident. Imperat. decimo quinto.

S. Roberto Franc. Reg. trigesimo secundo.

Alphonso 5, deinde Veremundo 3 Hisp. an. 10.

Etbelredo Angliæ decimo quarto.

Boleslao Poloniæ reg. primo.

ris, rex Mahometanus patibulo affixit. *Ibid.*

Eo tempore celebris erat R. Samuël sacerdos filius Hophni, & multos libros scribebat. *Ibid.*

Tum magia publicè à Saracenis docebatur. Maximè Hispali.

Sub an. 1000. Babylone insignis Saracenorum Academia, in qua disciplinæ, præsertim Medicæ & Astrologicæ Chaldeorum, Arabum, Persarum, Ægyptiorum, Iudæorum (alias Indorum) docebantur. *Chron. Cassinense lib. 3, cap. 34.*

1002 Robertus Franc. Rex Ducatũ Burgundiæ Henrico duce sine liberis mortuo suo regno adiungit.

Circa illa tempora. i. anno 1000 Basilio Porphyrogenito imperãte Saracenorũ imperium, quod quadringentos fermè annos Christianos valdè affixerat, declinare incepit propter domesticas dissensiones, cum plures Saraceni cũm dominatum inter se diuisissent & quatuor de summo caliphatu siue pontificatu semper contenderent. Inde enim in Oriente illorum potentia Turcis præualẽtibus paulatim cõcidit. In Hispania & Africa item Christianis propter ipsorum bella ciuilia suas res agentibus.

b AD otium conuersus, nihil memoria dignum gessit.

Ægypti Sultanus rupto fœdere, quòd cum Basilio habebat, Hierosolymitanum templum ac monasteriũ propinquum spoliat. *Zon.*

Borno seu Bernardus Augiensis. *Contract.*

Danorum rex solenni stipatus comitatu Romam venit, põtificem rogat, vt Ecclesias sui regni, quæ satis multæ essent, è iurisdictione Hamburgensis Archiepisc. eximat, Respondet põtifex se breui missurum Cardinalem, qui earum regionum conditionem exploraturus, eáque facturus esset, quę rei Ecclesiasticæ congruerẽt. *Crãtz. l. 5. Da. cap. 2.* Hoc postea perfecit Greg. 7. Nam cunctos Daniæ, Nouergiæ & Sueuiæ episcopos ab obedientia ipsius exemit & Bremensi subiecit.

S. Vvigbertus à Zuttiberi Idoli cultu reuocauit Sorabos, Vandalicè per interpretem Euangelium docens, ac Lucum Idolo destinatum ita excidit, vt nullum appareret vestigiũ extructo S. Romani sacello. Obiit an. 1012. *Chro. Mersburgense lib. 2, cap 6.*

Henricus 2 castitatem cum vxore sua S. Cunigunda Sigifridi comitis Palatini Rheni filia vouet. Episcopatum Bambergensem in Prouinciam Moguntinę fundat, plurima item monasteria. *Chron. Hirsaug.*

HVMANA.

Eius tempore maleficio duarum vetularum iuuenis quidam in formam asini mutatus est, ita vt cunctis vidẽtibus asinus appareret, quod multis impossibile videtur, non intelligentibus permissione diuina malignum spiritum oculos hominum mirandis ludificationibus illudere posse. *Ibid.* Tale narrat August. in libr. de Ciuitate Dei.

Primus Imperator creatus à septem Electoribus. Atque ita deinceps non per successionem sanguinis, sed vi electionis constituti sunt imperatores Germanici.

Basilius Orientis Imper. totam Bulgariam subegit. *Zon. tom. 3.*

c SERGIVS vir ſanctiſſimæ vitæ & ante pontificatũ & in pontificatu, in pauperes liberalis, in amicos iucũdus, in delinquentes clemens, in Deum totam mentem conuertens, iuſtè & integrè omnia gubernabat. *Platin.*

Ipſius hortatu principes Saracenos, Sicilia expulerunt. *Platin.*

Eo mirabilior, quòd iſtius temporis Pontifices, vt intruſi ab Imperatoribus potius, quàm electi, monſtra eſſent. Hi ſunt fructus oppreſſæ à Tyrannis Eccleſiæ, & electionum ereptarum. Sed & turbata hic fuit legitima ſucceſsio, vt olim in Synagoga ſub Antiochis paulò ante Machabeos: Hanc Labem Centuriatores agnoſcant à Germanus Impp. exortam, quos laudant tãtopere. Nam illi iura Eccleſiæ ſibi rapuerant & Iure Herodis Eccleſiæ prouidebant.

1008. Burchardus primò Lobienſis monachus, deinde Epiſcopus Vuormatienſis, veteres Eccleſiæ canones in vnum volumen decretorum in 20 libris diſtinctum congeſſit. adiutus ab Olberto Leodienſi ſiue Genblacenſi Abbate, ſuo olim magiſtro *Sigeb.* Eos poſtea Gratianus dum redegit in epitomen non parum corrupit. Quamquam alij malint eum ſua ex decreto Iuonis Carnotenſis Epiſcopi delibaſſe.

Meginfridus Monachus Fuldenſis Chronographus, è quo multa in ſuo opere de Hirſaugienſis Monaſterij hiſtoria commiſcuit Trithemius. *Ipſe in Chron. Hirſaug.*

An. 1007. Sorabi & Vandali ad Elyſtram Miſniæ fluuium habitantes Vuiliberti Merſburgenſis prædicatione conuertuntur. *Chron. & Merſb. lib. 2. cap. 6.*

1008. Brunus Magdeb. à Prutenis manibus pedibúſque, & tandem capite trũcatus martyr Chriſti efficitur. *Sigeb. & Marian. Scotus.*

Oddar cum 60 ſociis martyrium etiam à Slauis patitur. *Helmold.*

Idem Vuolfridus à Suecis, quod Torſtam Idolum in concione concidiſſet. *Crantzius lib. 4, cap. 8 & Metrop.*

HVMANA.

In Lotharingia iuxta montem Caſtrilocum fons aquę in ſanguinem vertitur.

Muchamet Perſidis, Coraſiniorum aliorúmque populorum rex Piſaſirium Syriæ Calipham, qui in Bagdeg ſedem habebat, ope Turcorum, vincit. Inde cum Indis bellum gerit. Sed deficiẽtibus Turcis tandémque ſigna cum Perſis cõferentibus & in acie Machumetum occidẽtibus Taugrolipix Turcorum rex Perſarum rex euadit, & conculcatis indigenis omnes magiſtratus in ſuos trãſtulit, & inter eos Perſidẽ vniuerſam diuiſit. Inde ſubiiciet Babylonium Calypham ſub an. 1051.

Razis Medicus Arabs, ſiue Pænus, qui ab aliis Bachilo, ab Auicenna etiam Menaëthus Almanſori Saracenorum regi ſua dicat ſcripta.

Almanſor regnabat in Hiſpania & Mauritania, cum R. Henoch magna celebritate profiteretur Talmud Cordubæ & academiam Hebraïcam à patre cœptam excoleret anno Dom. 995. *R. Abraham Leuit. in Cabbala.*

Ioannes Serapion, Iſaac Benimiram Medici Raxis æquales. *Schedelius.*

Campanus Longobardus Aſtronomus, qui errorem Prolo-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	❧ ❧	
1007	149 c SERGIVS IIII. Rom.	5095
1009	an. 2. dies 15.	5097
	Vacat dies 8.	
	❧ ❧	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	CONCIL. *Francfordianum præſente Imp. Conſil.*	
	❧ ❧	
	Bambergenſe.	
	❧ ❧	
	∴ ∴	

Anni Christi.

150

1009 d BENEDICTVS 7, dict.8, Tusculanus, an. 11. 1020 mens.1. dies 13.

Patriarcha.

Constantinopoli Eulogio Sergio, deinde Eustratio, an. 16.

Principibus.

Eisdem Impp. & regnant.

Filio Tredda Gabez Æthiopum pretioso.

Veremundo 3 Hispan. 54, deinde Ferdinãdo cognom. Magno, an. 40.

Ethelredo Angliæ decimo quarto, & per ordinem Edmundo, an. 1. Canuto, an. 20.

Boleslao Poloniæ rege primo.

Anni mundi. 5097 5108

Ptolomæi in supputatione motus Lunæ & aliarum stellarum, ortum ex ignoratione motus octauæ sphæræ, qui non nisi longi temporis obseruatione deprehenditur, animaduertit. *Idem & Bergomensis.*

His ferè suppares Almæon, Azophi, Azarchales Arabes astronomicis studiis insignes. *Schedelius.*

Granatæ regnabat Badim de semine Philistim. Plurimi faciebat R. Samuelem Leuitam, quem aiunt fuisse locupletissimum, cõdusisseque multos librarios ad scribendum Misna & Talmud, quos Scholasticis pauperioribus largiretur tam in Hispania, quàm toto Occidente. *Ibid. R. Abraham.* Palestinos vocat Saracenos, qui tunc occupabant regnum Granatæ.

d RITIVS lib. 1, de Reg. Sicil. putat hunc nominatum fuisse Stephanum.

Mortuus in nigro equo visus dicitur, circa locum defossi thesauri eleemosynis destinati. *Vincelius in Epitom.*

Pannones Christianam religionem communiter & publicè recepisse quidam scribunt. *Palmer.* an. 1010. Transsyluani quoq; victo & capto Giula fidé partim metu, partim sponte amplexi sunt, & ipse Giula cũ vxore & liberis baptizatus, à Stephano Hungariæ rege dimittitur. Similiter & Bessi & Bulgari ab eo superati. *Bonfinius dec 2, lib. 9.* Sicque Ecclesia Hungarica ad annos ferè 40 pacatissima. *Ibid. lib. 1.*

Apud Saxoniam in Colbecke villa Halberstadensi Othbertus quidam cum decem & octo sodalibus, viris 15, & fœminis tribus, choreas docens nocte Natalitiorum in cœmiterio S. Magni, cùm non desisterent admoniti à Sacerdote, eius dira imprecatione, sine quiete per annum integrum in eodem statu manserunt inuicé manibus hærentes, & non multò post interierunt. *Vincenti. in Speculo, & Crantzius lib. 4, cap. 33.*

An. 1016 etsi terra sancta & Hierosolyma esset sub Saracenorum potestate, tamen in Sina monte monachi Christiani fuerunt, inter quos Simon Syracusanus. *Sigeb.*

Anno eodem Rex Poloniæ Russos deuicit & Christianos fecit. *Chron. Saxoniæ.*

Venedi intima Germaniæ incolentes Saxoniam vastarunt. Sed ab Henr. Imp. victi Christo nomen dederunt. *Naucl.*

HVMANA.

Henricus Imp. coronam sumpsit Imperij ab hoc Põtifice, qui eum salutauit Augustũ, *Sigeb. Palmer.* per ipsum tota Germania, Gallia, Italia erant pacatissimæ, vt aureũ hoc imperante vigere videretur sæculum. *Herm. Gygas,* Claudus est appellatus, quòd in bello contra Adrianum Marchionem, quem Nobiles & Episcopi Itali Imperatorem Mediolani declararant, captis & deceptis custodibus elapsus, de muro se præcipitans, luxato fractóve crure deinceps claudicauerit. Arduinum interea duobus præliis & vicit trucidauit.

Græci & Saraceni in Italia tumultuabantur.

Cum vxore Chunegunde perpetuam seruauit castitatem. *Crantz. lib. 3, cap. 31. Saxon,*

An. 1005. Arduinum Imperatorem salutatum ab Italis acie interimit, vniuersas cis Padum vrbes subigit, Italiam componit. *Palmer.*

Bernardum Saxoniæ ducem rebellãtem subigit, Sla-

uos & Polonos, qui ei auxilio venetant, tributarios facit. *Helmoldus cap. 16 & 17. Slau.*

An. 1009. Balduinum 4 Flandrensium comitem & cæteros rebelles domat. *Sigeb.*

An. 1013. Cunctos Saracenos Italia, Calabria, Campania, Picentino agro, expellit, & Apuliam diu ab iis possessam recuperat Ismaële duce dato, indéque Romam veniens Augustus consecratur. *Cuspinianus. Sigeb.*

Hunc Platina Henricum I. nominat, sed quia Germani in dissentione tempore Longobardorũ orta alium Henricum elegerunt, quem primum vocant, & Platina inter Henricum 4. nullum quintum agnoscit, sed tantum 6 & 7. Germanorum numerum amplecti est satius. *Onuphr.*

Comitatus Bellouacensis in Francia datur ab Odone Comite Campaniç, Rogerio Bellouacensi Episcopo, in permutationem Castri, quod dicitur Sanctum Cæsaris, siue Sincerrium apud Biturigas, quod iure patrimonij erat ipsius Episcopi. *Sigeb. & Guil. Nang.* Ipse vnà cum Aliaco & Moguntiaco cum Comitatum Ecclesiæ cathedrali S. Petri siue Episcopatui in perpetuum donauit. *Sigeb.*

Rex Noricum reuersus è Francia in Regnum suum, à gente sua perimitur, quod abiurata idololatria baptizatus esset. *Guil. Nang.*

Dum Samuël Bulgarorum rex contra Basilium bellũ gerit, commoda ex Bulgarico bello occasione oblata & rupto cum Imp. fœdere, Saraceni & Turci an. 1012. Hierosolymam expugnant Calipha Ægyptio principe, & Ecclesiam S. Sepulchri demoliuntur. *Zo. tom. 3. Palmer. Naucler.*

Samuëlem Basilius vincit & captiuis 15000 oculos eruit, singulis Centuriis vnum relinquens monoculum, qui cęcos ad suum principem denuo elapsum reduceret. Quo territus intra paucos dies expirauit. Hinc Basilius regia sobole & proceribus Dauidis Archiepiscopi in fidem gratiámque receptis, totius Bulgariæ dominium obtinet. *Zon. tom. 3.*

Crabatæ & Siomij se eidem subiiciunt. *Ibid.*

An. 1013 Sueuo Danorum rex magna crudelitate totius Angliæ regnum subegit, in illis motibus Elphegus Cantuariens. martyrio afficitur. *Polyd. lib. 7. Ang.* Ad Canutum filium solum an. 1017 regnum Angliæ peruenit, quod coniugio Enninæ Ethelredi vltimi regis filiæ prudenter, iustéque firmauit. *Ibid.* Nouergiam deditione accepit. *Ibid.* Romam limina SS. Apostolorum salutaturus inuisit.

1014 Nubes magna in Flandria cecidit & multa hominum millia submersit. Multa etiam horrenda signa in cælo apparuerunt, indéque secuta est magna hominum pernicies. *Chron. Hirsaug.*

An. 1018. Ranimirus Sanctij Maioris filius Aragonum rex primus. *Vasæus.*

Suidas hoc anno adhuc viuebat. *Ipse in voce Adam.*

Maximas dat turbas passim in Oriẽtali Imperio Bardas Slerus, Mesopotamiæ præfectus, seque imperatorem salutandũ curat, adiunctis Arabibus belli sociis. Post aliquot tamẽ victorias, quibus Imperatorum fratrũ res ad extremũ perduxerat, cæsus ad Cosroë Babyloniũ fugit, à quo in carcerẽ missus pœnã perduellionis luit. *Zon. to. 3.*

Persæ

Anni Christi.		Anni mundi.
1016	CONCIL. *Aquisgranense præsente Imperatore Henrico: in quo dicuntur decreta fuisse ieiunia in Vigiliis S. Ioan. Baptistæ & S. Laurentij. vide Krant. lib. 4, ca. 35. & Sigeb. in Chron.*	5081
1017	*Nouiomagense, in Cosmidromio.*	
	Salegunstadiense.	
	Schisma 14. Altero pontifice cuius nomẽ ignoratur, & qui in schismate electus erat, vrbe exacto, Benedictus 7 sedem recuperat. Plat.	

Anni Christi. | Anni mundi.

151

1020 | 5108
1031 | 5119

e IOANNES 20, aliis 19, Tusculanus. an. 11. mens. 1. dies 9.
Vacat dies 8.

Patriarcha.
Constantinopoli Eustratio.

Principibus.
Basilio Porphyrogenito nonagesimo nono, & postea Constantino 8 eius fratre, an. 3, Orient. Impp.

S. Henrico 2, decimo quarto, & post eum, Conrado 2 cognom. Saliquo an. 15. Occident. Impp.

S. Roberto trigesimo secundo, & postea eius filio, Henrico 1, an. 30, Franc. Reg.

Filio Tredda Gabez Æthiopum pretioso.

Hispaniæ Ferdinãdo quinquagesimo quinto.

Angliæ & Daniæ Canuto decimo sexto.

Poloniæ Boleslao reg. primo, deinde Miecislao, an. 9.

Persæ Saracenorum iugum excutere duce Inatgo nituntur, cum quibus Cosroës Babyl. congressus sæpius vincitur, donec soluto Barda & tribus millibus Romanorum captiuorum vtitur ad Persas partim concidendos, partim profligandos. *Ibid.*

Elapsus Bardas, Imperatori tandem reconciliatur, & Iberiam adiens Georgium illius principem, vt suis finibus contentus sit, compescuit, filio eius accepto obside. *Ibid.*

Imp. pacata Iberia principem Tripolitanum, Damascenum, Tyrium, Berytium sibi seruire cogit. *Ibid.*

Paxinacæ gens Scythica Imperante Constantino Bulgariam populabundi inuaserunt, qui licet vltra Istrũ reiicerẽtur, sæpius tamen reuertentes, fines Romani Imperij infestare deinceps non destiterunt. *Ibid.*

e CONRADO Imperij diadema tribuit, qui & vicissim eum à Romanorum violentiis & clandestinis motibus defendit. *Volater.*

Vita eius pluribus prædicatur. *Plat.*

Guido Aretinus monachus S. Benedicti in Italia primus excogitauit nouam rationem cantus, quam solmisationem vocant, per sex syllabas seu notulas digitis leuæ manus per integrum diapason distinguendas, Vt, re, mi, fa, sol, la, Scalæ Musicæ auctor. vt planum siue Gregorianum cantum in artem redigeret. *Sigeb. in Chron. Pal.*

Theodoricus Hirsfeldensis, Aribo. Bruno Herbipolensis, qui in sacra Biblia, & in Symbolum Athanasij commentatur. *Trith.* Euerbinus Doleiensis.

Heribertus hymnos & cantus complures in Ecclesia Eiesteten si cantari postea solitos componit. *Bruscius.*

Misteno Vuagirorum princeps Holsatos & finitimos populos crudeli bello vexat, adeò vt nullum ferè Christiani nominis vestigium trans Albim flu. manserit. Ipse tandem fidem amplectitur & regno suo eiectus Bardeuici diem claudit extremum circa ann. 1025. *Helmold. cap. 16.*

An. 1028. Græci ad pristinum errorem relapsi sunt. Spiritum S. procedere à solo Patre insonãtes & Romanam Ecclesiam excommunicantes. *Herman. Gigas.*

Otherus laicus cum aliis 15 viris & fœminis à nocte natiuitatis Domini in integrum annum saltarũnt, imprecatione Ruperti sacerdotis, donec à S. Heriberto ep. Coloniensi à maledicto absoluti sunt & Ecclesiæ reconciliati, è quibus fœminæ mox obierunt, viri paulò pòst, paucis relictis, tremore membrorum, quod passi fuissent ostendentibus. *Chron. Hirsaug.*

Dithmarus Mersburgensis episc. septem libris Chronicorum, res sub Otthone primo & successoribus gestas, vsque ad annum 1021 congessit.

Robertus Franc. Rex aliquas Sequentias & Responsoria (vt vocant) quibus etiam nunc vtitur Romana Ecclesia, composuit, Prosam, scilicet, *S. Spiritus adsit nobis gratia*, &c. Responsoria de natiuitate Domini, *Iuda & Hierusalem*, &c. de S. Petro, *Cornelius Centurio*, &c. de Martyribus, *Cõcede nobis Dom.* &c. &, *O Constantia Martyrum*, &c. *Gulielmus Nangiac. Trith.*

Sequentiam item illam diuinissimam, *Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tua radium. Trit. in Chron. Hirsaug.*

Ad fluuium Catum ann. 1023, habet consilium cum

Henr.2.Imp.de stabiliẽda Rep.Christiana & regno, imperióque firmandis concordia, legibus, optimísque institutis. *Sigeb. Auent.lib.5.*

Anni Christi. | Anni mundi.

HVMANA.

1027 Henrlcum fillum in regni societatem cooptar sexto anno ante suum obitum. Alterum Robertum natu minorem ducem Burgundiæ instituit. *Chron. Benignianum.*

An.1010, vel iuxta alios 1025, in Hispania regnorum & Titulorum permutatio facta est. Ferdinandus enim Sanctij maioris filius, occiso vxoris fratre Veremundo, regnum Legionum ac materno iure Castellam occupauit, séque Castellę & Legionum regem appellauit. *Rtsius lib.3 Hisp.*

An.1016. Ramyrus Ferdinandi frater nothus testamento patris Aragoniam adeptus, primus Aragonum rex designatus est. *Ibid.*

Conradus non paucns bostes in exordio regni sui habuit. Pacatis autem patriæ rebus comitantibus Rudulpho Burgundiæ & Canuto Angliæ, Daniæ & complurimũ aliarum gentium regibus in Italiam ad compescendos illic motus & procorona à Io. Pontif. obtinenda abit, filium suum Henricum 3 Romanum regem declarans. *Auent. Lambert.*

Vandalos maris Balrici accolas ab imperio & fide Christi desciscentes crebris bellis domuit. *Crant.*

An.1025 à Polonis Boëmi antea stipendiarij, studio Predislai deficiunt, eis etiam Morauiam eripientes. Pomerani autem opera Belæ Vngari, tum quidem in Polonia exulantis in Polonorum potestatem redacti sunt. *Crom.lib.4.*

Ferdinandi Magni tempore Castella, Nauarra, & Legio per connubinm Sanctiæ, quæ Veremundi vnica erat soror & bæres, coniunguntur. Denique Aragonia morte Ramiri fratris. Ideóque Magnus & Hispaniæ monarcba nominatus fuit per an.40. *Vasæus.*

Eius pater Sanctius maior Nauarræ rex post mortem Sanctij Comitis Castellæ factus Comes, nõ se comitem sed regem Castellæ scripsit. Hinc deinceps Castella regio titulo decorata est. *Idem.*

Sub ad 1020. R. Ezecbias successit scholę R. Hai Hagganu in Babylonia, sed calumnia suorum biennio post à Rege Saraceno necatus est, cũ rota sua familia, duobus exceptis filiis, qui fugerunt in Hispaniam ad R. Ioseph Leuitam Hannaghid, quousque mota persecutione in regno Granatæ ipse R. Ioseph interiit. *R. Abraham in Cabbala.* nempè anno Christi 1064. *R. Ioseph sacerdos in Chron. regum Franciæ & Turciæ.*

In hoc R. Ezechia desierunr Gheonim. i. Iuriscõsulti Talmudici, imò & Scholæ Babylonicæ, quæ antea adeò erant celebres, vt ad eas ex Occidente ipso, Hispaniis, Africa, Ægypto, Palestina Iudæi filios studij causa mitterent. *Ibid.*

Tunc in Hispania R. Selomo, qnem Baal hassirim Hassekulim. i. magistrum canticorum dimẽsione certa constantiũ vocat Abben Ezra Gen.3, floruisse videtur. Nam eum ait refutasse quasdam opiniones Rab Semuël filij Hopbni, qui tunc viuebat in Babylonia. Ita circa isthæc tempora.

1023 CONCIL. *Saligustadense. Bucchardus, qui & interfuit è Tritbem. In eo componitur dissentio singularium consuetudinum in diuinis officiis, ieiuniis, festis, &c. 20 canonibus. Videtur idem cum proximo.*

1030 CONCIL. *Triburiense iussu Conradi Imp. In eo agitur de statu Ecclesiæ, & præcipue de ieiuniis. Sigeb. Plati. Irenic.lib.3, cap.48.* 5118

Anno Christi. | Anni mundi.

152

1030 f BENEDICTVS 8, dict.9, Tusculanus, an. 13. mens. 4. dies 9. 5108
1044 5132

Patriarcha.

Constantinopoli Eustratio, deinde Alexio, an. 16.

Principibus.

Romano Argyropilo Zoæ marito, an. 6.

Michaële 5. Paphlagone Zoæ adultero, an. 7, mens. 8.

Michaële 6. Calaphate à Zoa adoptato, mens. 4, per ordinem successionis, Orient. Impp.

Conrado 2, decimo sexto, & post eum Henrico 3 Nigro Occid. Imp.

Henrico I. Franc. Reg. trigesimo tertio.

Filio Treddæ Gabbez, Æthiopum pretioso.

Hispaniæ Ferdinãdo Magno quinquagesimo quinto.

tempora, Poëtica Hebræorum quæ hodie vsurpatur è Iathed (.i. Iambo) & Teouhoth (.i. spondæis & syllabis) cum Rythmis initium sumpsit.

f HVNC propter ignauiam eiecerũt Romani, in eius locum Ioãnem Sabinum, qui Syluester 3 est appellatus, sufficientes.

Henricum 2 Imp. coronauit, de cuius ætate illud Vvitichindi historici. Non bella pacem disturbabnat, non classica quietem rumpebant, nõ rapina grassabatur, non fides mentiebatur, adhuc iustitia sui vigoris, adhuc potestas sui iuris erat.

Mortuus horrenda imagine apparuit cuidã se iudicio Dei damnatum dicẽs, sine lege vixi, ideò talis appareo, &c. *Vuscelinus in Epitome.* Audis quales pontifices nobis obtrudebat Germanica tyrannis.

An. 1041. Berengarius Turonensis, Archidiaconus Andegauensis hæreticus docet panem & vinum in Eucharistia post cõsecrationem esse tantùm figurã & sacramentum, & non verum Corpus & Sanguinem Christi. *Sigeb. Volat. Bernard. de Lutzemb. & ca. Ego Berengarius dist. 2 de consec.* Malè etiam sentiebat, (teste Oecolampadio) de Matrimonio, & Baptismo paruulorum. Multi dicunt eum Magia (erat enim præstigiator. *Polyd. lib. 9 Angl. hist.*) vna nocte fuisse Romæ, & eadem legisse Turoni voam lectionem. *Gulielm. Nangiac.*

Animam agens pœnitentia ductus ista verba immurmurabat. Nos sanè credimus post benedictionem Ecclesiasticam illa mysteria esse verũ corpus & sanguinem Saluatoris, adducti veteris Ecclesiæ authoritate, & cæt. *Spenceus Apolog. lib. 8, cap. 5. Gagui. in vita Henrici 1. Gulielmus Bibliothecarius Malmerberiens. lib. 3 de Gestis Anglor.* Caluinitæ, quem errantem amplectuntur, resipiscentem sequantur.

Richardus Virdunensis Abbas, Adelboldus, Alphanus Salernitanus doctissimi. S. Hugo monachus Cluniacensis. *Volat. lib. 21, & Trith.* Chron. *Cassinensi.*

Multi volunt nomen CARDINALIVM hoc tempore exortum fuisse. *Volater. lib. 21.* R. Barns.

Sed quanto sit antiquius vide Vvolfangum Lazium lib. 2, cap. 2 commentariorum Reip. Roma. cœpit ergo potius esse in pretio, non in usu.

Henricus Franc. rex templum D. Martini, quod Camporum appellant, Parisiis an. 1034 struxit, propter victoriam de Eudone Campaniæ comite & Balduino Flandrensi reportatam. *Gagui. lib. 5.*

Cazimirus Cluniacensis monachus atque Diaconus, Regni Poloniæ hæres, dispensatione Benedicti, de ea rogati à Polonis, absolutus religione, coronatur Rex, anno. 1041. *Matthias Mechouiensis lib. 2 Chron. Polon. cap. 13.*

Ad id adacti sunt Poloni quod anno 1038. Raxa Regina pueri Cazimiri mater, abusa sua potestate intestinis dissidiis omnia miscuisset, ob quæ clam cum filio fugam arripere coacta fuit, & accessissent externorum irruptiones. Russi enim Septentrionalẽ Poloniæ oram, Boëmi duce Prædislao Meridionalem & Occidentalem vastabant. *Crom. lib. 4 Pol.*

Huius dispensationis gratia iniunctum equitibus Polonis, vt in festis solennibus inter sacra fasciam lineam

candidam instar stolæ, qua sacerdotes & diaconi vtuntur, de collo suspensam gerant. *Ibid.*

Plebeiis autem, vt de singulis capitibus quotannis obolum vnum in Lucernam perpetuo in æde D. Petri arsuram pendant, qui etiamnum S. Petri nummus dicitur. Omnibus denique Polonis, vt rotunda in morem Monachorum tonsura capillorum vtantur, nec infra auriculas, ritu barbarico, quisquam omnino comam promittat. *Idem.*

HVMANA.

Amer Calepitæ filius Agarenorum princeps pacem ære grandi redemptam dat Romano Argytopilo. Eamque vidua & filius Ameri cum Michaële Paphlagone in an. 30 renouarunt. *Zon. tom. 3.*

Africanæ Agarenorum naues circiter mille mare mediterraneum infestant. Siciliam occupant, donec Georgius Mamaces eam Michaëli Monomacho iterum subiicit. *Ibidem.*

An. 1038. Canuto rege ex Anglia in Normaniam traiiciente, vt in Richardum, qui cum sorore eius Hestrita repudiũ fecerat, armis animaduerteret, Normanus cum suis fugit in Siciliam. Apuleiæ autem vrbes & castella Italorum discordia & timiditate inductus, partim vi, partim dolo cepit. *Saxo Gram. lib. 10 de reb. Danicis. Sigebert.*

Canutus Malcomum Scotorum regem rebellem subegit. *Vincent. lib. 25, cap. 15.*

Circa an. 1034 à rege Borgũdiorum Rodulpho, quod subditi sæpè in eum insolescerent, Burgundiæ Regnum diuiditur in Comitatum & Ducatum: ille donatione cessit Conrado Imperatori: hic Henrico 1 Francor. regi. *Guaguinus lib. 5, ca. vltimo. Platin. Æmyl. lib. 3. Sigebert. in Chron.*

Conradus Imp. Misconem parte Poloniæ & ducatu donat. *Auent. lib. 5.*

Cappadociam, Armeniam, Paphlagoniam, totúmque ferè Orientem fames & locustæ adeò afflixerunt, vt multa suis sedibus relictis hominum agmina alio commigrare coacta fuerint. Verum Romanus Argytopilus auro ad patrios lares redire eos compulit. *Zon. tom. 3.*

Contra Imp. Constantinopolitanum Arabes in Mesopotamiam incurrunt, Pazinacæ in Bulgariam, Agareni in oram Illyrici maritimam. *Zon. tom. 3.*

Romanus Argiro. insidiis Michaëlis Paphlagonis, cum quo vxor Zoe Constantini 8 filia consuetudinem stupri habebat, sublatus est.

Zoe tãdem incidit in hydropisim & Michaëlem Calaphatẽ ex sorore nepotem hæredem imperij instituit, seque in monasterium abdidit. Sed inde excitata seditione reuocata est ad Imperium & sibi adiungens Theodoram sororem, Michaëlem è fuga retraxit & luminibus priuauit.

g LARGITIONE consecutus pontificatum, nõdum mortuo successore. *Plat.*

Huius temporis schisma diligenter describunt Herma. Contractus in Chronico, Leo Hostiensis hist. Cassinensis lib. 11. Ottho Frising. lib. 6, cap. 32 & 33.

HVMA-

Anni Christi		Anni mundi
	Angliæ & Daniæ Canuto decimo sexto, & per ordinem Haraldo, an. 4. Canuto 2, an. 2. Sancto Eduardo 3, an. 24.	
	Poloniæ Mieciflao, deinde Cazimiro Monacho, an. 24.	
1044	CONCIL. *Constantiense præsente Henrico. Abb. Vsperg.*	5132
	153	
1044	g SYLVESTER III. Romanus contra Benedictum, mens. 1.	5132
1044	dies 19.	5132
	Principibus. Eisdem Impp. & regnant.	
	Benedictus 8 Pulso Syluestro restituitur, & sedit cũ Ioanne 20 menses. Tandem exactis Pontificatu Ioanne 20, & Benedicto 8 durante etiam schismate electus est Gregorius.	

Anni Christi. | Anni mundi.

154

1044 h GREGORIVS 6, 5132
1046 Rom.an. 2. 5134
menſ. 7.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Alexio.

Principibus.
Theodora cum Zoe ſorore menſ. 3. Impp. in Oriente, poſtea Conſtãtino 9 Monomacho ſiue Gladiatore, an. 13. Orient. Imp. centeſimo ſexto.

Henrico 3 cognom. Nigro, Occid. Imp. decimo ſeptimo.

Henrico I. Franc. Reg. trigeſimo tertio.

Filio Treddæ Gabez, deinde nepote etiam Anonymo, an. 70.

Hiſpaniæ Ferdinando Mag. quinquageſimo quinto.

Angliæ S. Eduardo decimo nono.

Poloniæ Cazimiro.

1046 CONCIL. *Papienſe Herm. Contract.* 5134

HVMANA.

Mullerculæ duæ cauponatrices, in via, qua ibatur Romam, hoſpites in equum, ſuem, vel aſinum mutare ſolebant. *Vincent. lib. 25, cap. 28. Erphordienſis in vita Henrici 3.*

Zoe reſtituta tertio viro Conſtantino Monomacho iungitur & io omnes imperij partes edicta miſit, quæ & magiſtratus vendi (quod erat antea factitatum) prohiberent, & omnia iniuſtitiæ genera de medio tolli iuberent. *In conſti. Imp. Græcorum lib. 1.*

Heorico 3 imperaote corpus Gigantis incorruptum in ſepulchro Romæ inuentum eſt, quod erectum Vrbis mænia ſuperauit, cum hoc epitaphio, filius Euandri Pallas, quem lancea Turni militis occidit, iacet hic. *Naucl. Crant. Martin. in Chron.*

Ao. 1041. Boëmia bello iterũ facta eſt tributaria Imperatori. *Contract. Lambert.*

Eodem Theodoricus comitatus Montis Belgardi auctor. *Lazius.*

Eodem tempore 28 anno, poſtquam Sueno Danus totius Anglię imperio potitus eſſet, Angli alienigenas expellunt, legem ſancientes, ne quis Danorum, voquam Angliæ rex creetur. *Polyd lib. 8.*

Edouardo Ethelredi filio, qui in Nortmania regnantibus Danis latuerat, regnum tradunt io anoos 24. *Ibid.*

h ALII laudant, alij vitupetant. Sed miraculo corporis eius tumulati probatur non fuiſſe hominem malum. Vide mira apud Platinam.

Hungari à Chriſtiana religione deficientes in paganiſmum, epiſcopis & ſacerdotibus interfectis, pœna capitis Chriſtianiſmum retinere coguntur ab Andrea Rege quarto Vngariæ, & Vela eius fratre. *Naucl. & Bonfin. lib. 2, dec. 2.*

S. Eduardus tertius, rex Angliæ, fuit clarus miraculis: ſolo tactu morbum ſtrumæ ſiue ſcrophulæ ſanabat: quod Diuinum munus ad poſteriores aliquot Angliæ reges manauit, ſed prius recitatis quibuſdam hymnis, nec ſine ſacris cæremoniis. *Polyd. Virgil. lib. 8 hiſt. Angl.*

Cum ipſi ab exactoribus ingẽs auri vis, quod viritim io vniuerſo collegeraot regoo, offerretur, dæmonem vidit circa illud colludere. Eo ſpectaculo territus ſubditis reſtitui iubet. *Eod. lib.*

Vulſtandus Vigornienſis, & Vincentius Leodienſis Epiſeopi ioſignes. *Sabel. Ennead. 9, lib. 2.*

In Concilio Sutrino propter ſchiſmata & ſimultates, quæ ex Pontificum electionibus exoriebantur, ablata eſt Romanis electio Pontificis Roma. & conceſſa eſt Imperatori. *Krant. lib. 4 hiſt. Saxo. cap. 41.* vel potius rapta.

Hinc Henricus Imper. iuramento adegit Romanos, vt ab electione Pontificis Romani abſtinerent. *Naucl. Sigeb.* Alij ſcribunt Clementem a eam ipſis prohibuiſſe. *Blond. lib. 3, dec. 2.*

Zoe Imperatrice tertio nubẽte nuptiale ſacrum peragere detrectat Alexius Patriarcha. Poſtridie tameo coronationis ritum ſolenoiter peregit. *Zon.*

Gregorius Theſſalonicenſis.

Cegenes & Tyrachus Pazinacarum duces ad Monomachum deficientes baptizantur & ſuis Scythis idem perſuadent. *Zon. tom. 3.*

HVMANA.

Scythæ Triballos, Seruios, Dyrrachium & finitas gentes infestant. *Ibid.*

Cum clarusset virtus Nortmannorum in bello Berengarij contra Hunnos, Georgius Mumaces sub Constantino Monomacho eos cum Longobardis vocauit, in belli societatem contra Saracenos iam annis 230 Siciliam obtinétes. Quibus, post eis Siciliam ereptam, cùm contra pacta inique prædam dispertiretur, illi Guilielmo Farabato duce, Apuliam Græcis eripuerunt.

Paulò post Mumace in Epeiro, in acie obtrúcato Saraceni Siciliam recuperant vsque ad annum 1060.

Nepos Treddæ Gabez Reginæ Æthiopum in eorum annalibus, etiam est anonymus, ob impium auię factum, quæ exemplo Athaliæ regium sanguinem penè extinxerat, vt contra leges patrias filio suo imperium relinqueret.

Turci, quos supra in Asiam ab Agarenis in ipsorum perniciem accersitos docuimus, Babyloniis in suam potestatem redactis totum ferè Orientem subiugant. *Zon. tom. 3.* Nam circa an. 1051 Sadone, primo eorum principe, (.i. rege è R. Ioseph. in Chron.) cui successit Dogrissa, Asiæ regnum occupant. *Haito Arm.*

Mahomet Sultanus Persidis, Sogdianæ & Mediæ Turcos cõtra Calipham armat, seque è iure Caliphæ eripit. Turci postea, cum ipsis pacta stipendia minimè soluerétur, latrociniis & bellis continenter incumbẽtes, in Armeniis, Cappadocia, Galatia, Bithynia peculiare regnũ incipiunt ann. 1051 donec Tartari ab Armenis euocati an. 192 pòst, principatu deturbantur.

i DIE natalis Domini quo ipse in Pontificem consecratus est, Henricum 3 Imper. & eius coniugem Agnetam coronauit. *Herm. Contractus, & Naucler. in Chron.*

Pontifex creatur in Synodo imperante & cogente Henrico, verum eo abeunte, veneno à Romanis tollitur.

Imp. Romanos iurare cogit, nullum se deinceps Pontificem vel electuros vel consecraturos, nisi quem Imperator dedisset. *Onuph.* Principium sequentium motuum, qui iusto Dei iudiciò, Imperium & Imperatores labefactarunt.

Sub Henr. 3, Robertus Guiscardus Græcos prælio superatos, Calabriæ finibus præter Sacerdotes eiecit. Nécnon Saracenos ex improuiso adortus, ab obsidione Capuæ repulit. *Sabel.*

S. Algerus non ex Corbiensi (sicut putat Trithemius) sed ex Leodiensi canonico monachus Cluniacensis, Adelmannus Brixiensis Episcopus qui Berengarij fuerat condiscipulus sub Fulberto Carnotési episc. S. Lanfrancus Abbas Cadomensis postea Cantuariensis Archiepiscopus. Guido Abbas de S. Cruce S. Leofredi, doctissimis suis scriptis, quorum nonnulla extant, se opponunt Berengario. *Trithem.* Hos Caluinus pro sua modestia vocat imperitos, Barbaros, & Sophistas, quia non fuerunt, vt ipse sacramentarij.

.·. PER vim pontificatum occupat, nullo cleri populique consensu. Inde moritur irato Deo, die pontificatus 23. Adeò inoleuerat hic mos, vt cuique ambitioso, & principi gratioso liceret Petri sedem inuadere.

An. 1048. Constantino Monomacho sumptus suggerente Christiani Hierosolymis templum & cultum Dei reparant.

Anni Christi.		Anni mundi.
	.·. .·.	
	✿ ✿	
	CONCIL. *Sutrinum non longè ab vrbe Roma, præsente Imperatore Henrico 3 ad tollendum schisma celebratum. Itaque Benedicto qui residebat in Palatio Lateranensi, Syluestro, qui sedem Pontificiam ad S. Petrum collocauerat, & Gregorio, qui suam sedem habebat ad D. Mariam, pontificatu expoliatis, electus est Sindegerus, siue Suigerus Brambergensis Episcopus, qui postea dictus est Clemens 2. Blond. lib. 2, dec. 2. Herma. Contractus.*	
	.·. .·.	
	155	
1046	i CLEMENS 2, Saxo.	5134
1048	mens. 9.	5136
	Vacat mens. 9.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Alexio.	
	Principibus.	
	Eisdem Impp. & regnant.	
	✿ ✿	
	156	
1048	.·. DAMASVS II. Bauarus, dies 23	5136
1048		5136
	Vacat mens. 6.	
	.·. .·.	

Anni Christi.

Patriarcha.
Constantinopoli Alexio.

Principibus.
Eisdem Impp. & regnant.

157
1048 k LEO 9. Alsatius in Germania, an. 5. mens. 2. dies 6. — Anni mundi 5136
1054 Vacat m. 11. d. 26. — 5142

Patriarcha.
Constantinopoli Alexio, deinde Michaële Cerulario an. 8.

Principibus.
Constantino 9 Monomacho siue Gladiatore Orien. Imp. centesimo sexto.

Henrico 3 cog. Nigro Occi. Imp. decimo septimo.

Henrico I. Franc. Reg. trigesimo tertio.

Nepote Treddæ Gabbez Æthiopum pretioso, an. 70.

Hispaniæ Ferdinãdo Magno quinquagesimo quinto.

Anni mundi.

repatant. Daber enim Calíphæ Ægyptij filius cum Argyropilo Imp. icto fœdere id concessit Nicephoro Patriarchatum ibi administrante. *Tyrus de bello sacro cap. 5 & 6.*

Fuerat enim paulò ante solo æquatum à Sultano Calipha auunculo Orestis, qui illic pontificatum administrabat. *Ibid. cap. 4.*

Franco Leodiensium scholasticus scribit de quadratura circuli. *Sigeb.* Theodoricus Moguntinus. *Chron. Hirsaug.*

k HIC natus clarissimis parentibus ab Henrico Imperatore renunciatus Rom. Pontifex, consilio Hugonis Cluniacensis Abbatis & Hildebrandi monachi, deposito Pontificali ornatu, vt priuatus Romam ingreditur: quòd Imperator Põtifices creandi nullum ius haberet, illo ad clerum populúmque Romanũ pertinente. Propterea eo libentius eligitur PP. à clero Rom. & in suo Põtificatu ita piè degit, vt ad eius sepulchrum edita sint miracula. *Sigeb. Platin.*

Ita Ecclesiæ ius de eligendo Pontifice, exploso Imperatore restituit. De multis Sanctis cantos composuit, & multa alia scripsit, præsertim librum contra varios Græcorum errores, quibus imbuebantur à Michaële Patriarcha Cõstantinopolitano, & Leone Acridano Bulgarorum Episcopo. *Sigeb.*

Claruit autem multis miraculis. *Hist.* Domus eius pauperibus & peregrinis semper patuit. Torus Eleemosinarius, vsque ad miraculum apparentis Christi in specie leprosi. Damnat hæresim Berengarij. Primus, qui sedem Apostolicam ab Imperatorum inuestitura restituit, cum per annos 150, id sibi iuris isti magna temporum infœlicitate rapuissent. Cætera enim perfecta sunt à sequentibus Pontificibus, præsertim Gregor. 7, quem Leo Cardinalem creauerat.

In Germania (quo venerat ad Maguntinum Concilium) Ecclesias, Sacella, Altaria, in diuersis locis absque numero consecrauit, & quod multi põtificuli hodie facere erubescunt, per sese facere non despexit. *Chron. Hirsaug.*

Contra Normanos auxilium ab Imp. postulauit, qui à prioris Henrici temporibus in Calabriam, Samniam & Campaniam confluxerant, ab Italis ob belli peritiam vocati. Nam nõ vt hospites viribus & numero aucti iam se gerebant, sed vt indigenæ, prætereàque omnia diuina & humana, prout viribus plus poterant, confundebant, an. 1053. *Herm. Contractus.*

In Natali D. Lucæ concionatus est Bambergæ. *Histor. Bambergensis.*

Nonnulli exterarum nationum principes missis ad Pontificem literis, per legatos, subiectionem ipsi promittunt. *Contractus.*

Per epistolam Constantinum Imperatorem sibi concilians, misit tres legatos Constantinopolim ad conuincendos 14 Græcorum errores, qui vt Simoniaci donum Dei vendebant: vt Valesij, hospites suos castratos etiam ad Episcopatum promouebant: vt Arriani, rebaptizabant Latinos baptizatos in nomine S. Trinitatis: vt Donatistæ in sola Aphrica, sic illi in sola Græcia orthodoxam esse Ecclesiam iactabant: vt Nicolaitæ, nuptias sacerdotibus concedebant: vt Seueriani,

maledictam dicebant legem Mosis: vt Pneumatomachi professionem S. Spiritus è symbolo detrahebant: vt Nazareoi, Iudaïsmum obseruabant, paruulos morientes ante octauum diem à natiuitate baptizari, mulieres in partu vel menstruo periclitantes communicari, vel si paganæ esseot baptizari, prohibebant: Latinos vocabant Azymitas, eorum ecclesias claudebant: de fermentato sacrificabant: Romanæ Ecclesiæ Constantinopolitanam præponebant. *Sigebert. penes quem herum fides esto.*

Obtinuerunt legati ab Imperatore, vt Nicetas Monachus cogn. Pictoratus, quem ipsi coram eo vicerant, librum suum cootra Romanos inscriptum de Azymo, de Sabbato, & de nuptiis Sacerdotum, anathematizaret & incenderet. *Sigeb.*

Scripsit ad Africanos Episcopos Petrum & Ioánem, qui cõtra Gruonitanum Episcopum dignitatem Ecclesię Carthagineosis defenderant.

Respondit Michaëli Constantinopolitano Episcopo & Leoni Acridano, qui hæc tria præcipuè damnabant, quòd Latini Azymis panibus in Sacramento vterentur, quòd in quadragesima obseruarent Sabbata, quòd suffocatis vescerentur.

Petrum Patriarcham Aotiochenum designatum, & Apostolicam approbationem poscentem confirmauit.

Ad Thomam Carthaginensem scripsit, in qua ei authoritatem conuocandi Syoodos, quod ius sibi Grunnitanus Episcopus arrogatat, tribuit.

Andream Húgarorum regem cum Imperatore æquis propositis cooditionibus in gratiam redire detrectantem anathemate feriit. *Herman Contractus.*

Fredericus Cardinalis frater Godefredi Lotharingi Coostantinopolim mittitur, vbi indictæ synodo, cum Imper. & Patriarcha adesse dedignaretur, egressus vrbe Sandalia sua more Apostolorum publicè super eos excussit. Quo quidem facto, ita omnes terruit, vt Imp. & Patriarcha cum omni clero & populo sequenti die, sacco & cinere obuoluti ad eum procederent, & Apostolicam authoritatem in eo proni in terram venerarentur. *Erphordiensis.* Postea factus est Pootifex, Stephaous 10 oomine.

An. 1050. Machetad Scotorum princeps (Nam oondum Scoti ducem regis oomine gaudentem habebant) Romæ argentum, seminando, pauperibus distribuit. *Martan. Scotus.*

Templum sepulchri Christi Hierosolymis à Saracenis & Turcis destructum. Leone 9 Romanorum Pontifice procurante apud Imperatorem Constantinopolitanum, est reædificatum. *Palmer. Plat.*

An. 1052. Henricus Imp. in Saxonia, apud Gnslarem omoium consensu iussit patibulo suspendi quosdam hæreticos, qui inter alios errores, omnis animalis esum iuxta Manichæos execrabantur. *Herma. Contract.*

Dedit Leoni Pootifici Beneuentum vrbem Italiæ. *Naucl.*

Petrus Damianus Episcopus Hostiensis, Theoduinus Episcopus Loodiensis, Lambertus Leodiensis monachus, Erhardus, Hildebertus viri celebres. *Trith. de script. Ecclesiast. Anton. titul. 16, cap. 8.*

HVMA-

Anni Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
	Angliæ S. Eduardo decimo nono.	
	Poloniæ Cazimiro.	
1049	CONCIL. *Romanum, Episcoporũ Italiæ præside Rom. Pont. de statu Ecclesiarum. Her. Contra. in Chron.*	5137
1049	*Papiense præside Rom. Pont. de componẽdo statu Ecclesiarum. Her. Contract. in Chron.*	5137
1049	*Remense, præside Rom. Pontific. cum Galliarum Episcopis, de statu Ecclesiarum. Herman. Contract. Sigeb.*	5137
1050	*Moguntinum Episcoporum 40, vel 42. (nam valde errant qui numerant 130) præside Rom. Pontif. et assidente Imperatore Henrico, ac aliis Principibus, propter componendum statum Ecclesiarum & reformationem clericorum. Hoc Simonia (quæ erat beneficia ecclesiastica à Laicis recipere) & sacerdotum coniugia in perpetuum damnãtur. Her. Contr. & Lampert. Schafn. Krant. lib. 4, cap. 43.*	5138
1050	*Romanum aliud & primum contra Berengarium. Her. Contr. vt sit illud in quo ait Lanfranc. libro de Sacra. damnatum fuisse Berengarium, & Ioan. Scotum.*	5138
1052	*Vercellense, præside Leone Rom. Pontif. & secundum contra Berẽgarij errorẽ. Guitmundus lib. 1 de Sacra. Palmer. Her. Contract. Ipse tũc primò suum errore reuocauit, vt ait Guil. Malmersb. li. 3 de gest. Angl. licet Lanfranc. li. de Sacr. dicat cum non adfuisse nisi per duos legatos clericos. Errant qui ad Syluestrem 3 referunt, vt Sabel. Enn. 9 lib. 2. Grauius labitur Caluinus qui in Admonitio. ad Vuestphalam ait Gregoriũ septimum illud coegisse.*	5140

Anni Christi. | Anni mundi.

1052 — 5140

Romanum aliud. Herm. Cōtrac. Vormaciense, in quo Gerardus Leucorum quintus episc. in album Sanctorum allegatur. Sigeb.

158

1054 — 5142 — 1057 — 5145

l VICTOR 2. Sueuus an. 2. mens 3. di. 14.

Vacat d. 4.

Patriarcha.

Constantinopoli Michaële Cerulario.

Principibus.

Eisdem Imp. & Theodoro centesimo septimo Orientis Impp & regnant.

1055 — 5143

Concil. Florentinum præside Pōtifice Rom. & præsente Imp. Henrico, de statu Ecclesiastico. In eo multi Episcopi propter Simoniam & fornicationem damnātur, & episcopatu priuantur. Her. Cont. Palm. Plat.

Turonense, præside Hildebrando Rom. Archidiacono (qui postea factus Pontifex, dictus est Gregorius 7.) legato Pontif. Rom. & tertium contra Berengarium, qui tunc iterū sui erroris cecinit Palinodiam, & manu propria subscripsit. Guitmundus lib. 1 de sacra. Gul. Malmesburiens lib. 3 de gest. Ang.

159

1057 — 5145 — 1058 — 5146

m STEPHANVS 10, dict. 9, Lotharingus. mens. 7. di. 18.

Vacat. d. 13.

Patriarcha.

Constantinopoli Michaële Cerulario.

Principibus.

Theodora Imperatrice Orient. an. 2.

Henrico tertio, & deinde quarto. an. 50. Occid. Imp.

Henrico 1 Franc. Reg. trigesimo tertio.

Ferdinando Magno Hisp. quinquagesimo quinto.

S. Eduar. Ang. decimo nono

Cazimiro Poloniæ.

160

1058 — 5146 — 1059 — 5147

n BENEDICTVS 9, dict. 10, Campanus. mens. 9. di. 20.

HVMANA.

Turci Nomades, qui è Tartaria exierant primum regnante apud Francos Pipino, & victis Hungaris sibi duces constituerant, ceperántque fines Capadociæ & Asiam minorem, cum regioribus vicinis à mari Ionio ad Ægeū vsq; tádem regnant apud eosdē Francos Henrico Roberti filio an. 1050 regem sibi primum deligunt ductis inter cétum nobiliores familias sortibus Seldoc. *R. Ioseph sacerdos in chronicis regnum Franciæ & Turciæ.* Sadonem vocat Haito Arm.

Anno ita 5050 Turca nomine Seldoc filium Mynuth in Galatiam latè penetrauit, Pamphylios & Lycos afflixit, Rhodios terruit. Ac regnante Henrico, deinde Philippo eius filio bene pugnauit cum Sultano Ægypti occupata Syria, Hierosolymisque, donec redeuntes Saraceni, Hierosolymam vicinásque vrbes eis excusserunt sub Aduentum Gotofredi Bullonij. *R. Ioseph Ibid.*

Duces alij Turcici Dogrissa, Aspal, Melecha, Artol, Belchiaroth, qui præcesserunt Solymanoum stirpis Othomanicæ caput, tempore belli sacri. paucis annis occuparunt reliquum minoris Asiæ.

l HVMBERTVS Syluæ candidæ Cardinalis Græcos scriptis oppugnat. Nicetas Pictoratus Studites & Leo Atridæ in Bulgaria Archiepiscopus Latinos. *Sigebertus, Tritheminus.*

Victor in Florentina Synodo episcopos quosdam ob Simoniam & scortationem episcopatu priuat.

Bruno Signinus. *Chron. Cassinense lib. 4, cap. 38.*

Henricus 3 impotenter feteos suum exercitum fuisse ad internecionē cæsum à Slauis Lusatiis, ægritudine paulò pòst obiit, buccella panis suffocatus.

Post mortem Monomachi Theodora illius coniugis soror imperium sola tenuit, ac nullum maritum in Imperij societatem adduxit. Cum morbo grauissimo laboraret suasu procerum Imperium Michaëli Stratiotico admodum seni delegauit.

m STEPHANVS arguit Henricum 3 quod Pontificum authoritatem minueret. Vir longiore pontificatu dignus.

Mediolanensis Ecclesia, quæ ante 200 circiter annos se à Romano Pontifice subduxerat, huic Stephano P P. se subdidit. *Sabel.*

Marbodus Rhidensis, Rogerius Coloniensis, Ruthardus Hirsfeldensis. *Chron. Hirsaug. Lambertus.*

HVMANA.

Bizetislaus Boëmiæ decimus octauus Dux, ex matrimonio cum Iutha Othonis Ruffi filia, quam ex Ratisbonensi monasterio an. 1030 raptam in vxorem duxerat, eas nuptias cōfirmante pôstea Imperatore, relinquens quinque filios obiit an. 1052. *Æneas Sylnius hist. Boëm. cap. 19.*

An. 1058 Robertus Guiscardus pulsis Afris Siciliā obtinuit, fratríque suo Roberto eam donauit. *Palmer.*

n QVIDAM historici hunc nō numerant inter Pontifices, quod legitimis suffragiis renunciatus Pontifex non fuerit. Sequor Sigebertum, Palmerium, Platinam, &c.

Eiectus est sede, orta Romæ contentione de electione ipsius. Subrogatus est in eius locum Gerardus quidã episcopus Florentinus.

Simoniace enim, per vim & metum contra canones & iuramenta pontificatum obtinuerat. *Petrus Damiani quadam epistola, qui hoc vixit tempore.* Cætera Herman. Cõtractus. *Lambertus Scanaberg. Leo Ostiensis lib. 2 histor. Cassinens. cap. 122.*

Post huius tempus ob insignem librorum copiã, quæ hactenus apud nos desiderata est omnia erunt clariora. Vnde ex obscurissimis tenebris historiarum egressi, paulatim in apertissimam lucem procedemus. *Onuph.*

o TVNC primum Lateranensi Concilio Romanorũ Pontificum electio ad Cardinales Episcopos est delata, ita tamen vt à clericis Cardinalibus reliquoque clero & populo Romano comprobanda esset. *Ca. in nomine Domini dist. 23. Polyd. lib. 4, cap. 10.*

Hic ergo incepit libertatem Ecclesiæ contra Germanos Impp. asserere.

Decretum fecit contra Papas per largitionem creatos. Et Berengarium ad palinodiam compulit. *Plat.*

Helmandus Chronicon ab orbe vsque ad suam ætatem. i. annum 1066 colligit.

Guiscardus Apuliæ dux Ecclesiæ Beneuentum, Troiam & reliquas Apuliæ ciuitates restituit. *Sabell.*

HVMANA.

R. Isaac multos scribit libros. Explicationes locorũ Talmud difficilium dicat R. Ioseph Leuitæ R. Samuelis filio, qui Granatæ cum tota Iudæorum Synagoga, à Saracenis illic imperitantibus an. 1064 interemptus est. *R. Abraham in Cabbala.*

Idem R. Isaac charus fuit Regi Saraceno Almehmad, Astrologiæ nomine, in qua ille vt in disciplinis Græcis erat versatus. *Ibid.*

Ferdinandus Mag. sub mortem tribus filiis regna sua diuisit, dans Sanctio natu maximo regnum Castellæ. Alphonso Legionis & Asturiarum, Garciæ Galliciã, cum Portugallia. Cuius diuisionis impatiens Sanctius, regna ipsorum occupauit, altero fratre pulso, altero in vincula coniecto.

In collocandis Imperatoribus Constantinopolitanis mirè admodum variant scriptores, tam Græci, quàm Latini.

p STATVIT ne quis Ecclesiastica beneficia ab vllo Laico accipiat, quod tunc Simonia dicebatur. *Ca. per Laicos. 16, q. 7.* Monachos arcet ni vocentur, à populorum prædicatione. *Ca. Iuxta 16, quæst. 1.*

Vir doctrina non vulgari præditus. Miraculis claruit. Vnde liber Constantini Afri de Dæmoniaco & Claudo curatis ab Alexandro Papa. *Chron. Cass. lib. 3 cap. 34.*

In concilio Mantuano iterum (vt quidam volunt) statuitur, Papam à solis Cardinalibus eligendum esse. Neminem debere interesse Missæ sacerdotis, quem certò nouerit esse concubinarium. *Ca. præter hoc, dist. 32.*

An. 1063 quarta pars Hierosolymæ data incolenda solis Christianis à Calipha Ægyptio, Bomensore Elmunstensabe, cum antea promiscuè habitarẽt cum Saracenis. Hinc illa quarta pars semper deinceps cessit in ius

Anni Christi.		Anni mundi.
	Patriarcha. *Constantinopoli Michaële Cerulario.* *Principibus.* *Eisdem Impp. & Michaële 7. Seniore cogno. Stratioticus siue militaris an. 2. Orient. Imp. centesimo nono. Iisdem Occidentis Impp. & Regg.* *Cazimiro Poloniæ, deinde Boleslao 2. an. 22.*	
	161	
1059	o NICOLAVS 2 Allobrox suffragiis omniũ Cardinaliũ electus an. 3.	5147
1062	mens. 6. di. 26.	5150
	Vacat d. 12. *Patriarcha.* *Constantinopoli Constantino an. 4. mens. 6.* *Principibus.* *Michaële Stratiotico centesimo nono, & post eum Isaacio Conneno an. 3. Orient. Impp.* *Henrico 4 Occid. Imp. decimo octauo.* *Philippo 1, an. 49. Frãc. R. trigesimo quarto.* *Nepote Treddæ Gabez Æthiopum pretioso.* *Hisp. Ferdinando Magn.* *Angliæ S. Eduardo decimo nono.* *Poloniæ Boleslao secundo.*	
1059	CONCIL. *Sutrinum, contra Benedictum 9. Papam. Plat.*	5147
1059	CONCIL. *Lateranense quartum contra Berengarium & Pseudopontifices Episc. 114, vel 113, vel 118. præside Põtifice. Plati. Ca. in nomine Domini, dist. 23. In eo Berengarius tertio abiurauit suã hæresim libellos suos publicè in Concilio cremauit; & confessionem, quã Turonis ediderat, præstito identidem propria manu sacramẽto renouauit. Tunc plurimum contra eũ disputatum est de præsentia corporis in Eucharistia, & de transsubstãtiatione, ca. Ego Berẽgarius, de consecr. dist. 2. Guitmũdus lib. 1 de Sacram. & Alger. lib. 1 de Sacram.* *Mediolanense contra Simoniacã & Nicolaitarũ hæresim (sic appellabãt eos qui sacris altaris ministros debere vel posse libere vti vxoribus sentiebãt) præsidẽte Petro Damiano.*	
	162	
1062	p ALEXANDER 2 Mediola-	5150

Anni Christi.

nẽsis à Cardinalibus absens delectus an.11. m.6.

1073

Patriarcha.

Constantinopoli Constãtino, deinde Ioanne 7. an. 11.

Principibus.

Isaacio centesimo decimo Constantino 10. Duca. an.8. Eudoxia cum filiis & Romano Diogene an.4, per ordinem successionis in Oriente Imperantibus.

Henrico 4 Rom. Imp. decimo octauo.

Philippo 1. Francor. Reg. trigesimo quarto.

Nepote Tredda Gabez Æthiopum pretioso.

Ferdinando Magno Hispanię quinquagesimo quinto, deinde Sanctio 2. an. 16.

S. Eduardo Anglorum decimo nono, & per ordinem Haraldo an. 1. Gulielmo Normaniæ duce an. 22

Boleslao secundo Poloniæ.

Schisma 15.

1062 — Honorius 2 Cadolus antea vocatus, authoritate Heorici Imp. inconsultis Cardinalibus Pontifex renuntiatus sedit contra Alexaodrum. an.5.

1073

Anni mundi.

ius Patriarchæ. *Tyrius lib.9, c.17 & 18.*

5161 — An. 1064. Septena hominum milla cum episcopis Moguntino, Traiecteosi & Bambergensi, multisque Bauariæ proceribus terram sanctam visunt, qui multa ab Arabibus auri spe passi, interfectis plurimis tãdem à Comite de Ramula liberati sunt. *Sigeb. & Marian. Scotus.*

Constantinus Ducas magnum studium impendit, vt controuersiss dirimeret & decreta scriberet. Et quamquam indoctus erat, tamen literas amabat & doctos colebat, dicere solitus se malle ex doctrina, quàm imperio nobilitari. *Zon.*

Galli ad debellandos Saracenos in Hispanias proficiscuotur. *Sigeb.* Alij dicunt Baldoinum tutorem Philippi illud bellum simulasse, vt facilius quosdam nobiles Vasconiæ regi rebelles reprimeret.

Ordo Vallis vmbrosæ è Benedictinis descẽdens, per Ioannem Gualbertum Floreotinum an.1070 originem capit. *Palmer. in Chron. Volater. lib.21.* Sub eo sunt Syluestrini eodem habitu, dicti à quodam Syluestro, qui eum ordinem inchoauit in monte Fano prope Fabrianum in Marchia Anconitana.

Michaël Psellus poëta & philosophus, filiorum Ducæ præceptor. *Zon. tom.3.*

Guntherus, Theodoricus, Lambertus de legia, Meginfredus, Adrianus, vterque historicus. *Chr. Hirsaug. Trith. de viris Illust.* Osbernus.

Hermannus Contractus Comes Veringensis tunc scripsit suum Chronicon ab orbe condito ad anoum Christi 1054 cui cõtinuator aliquis superaddidit annos 10. Hymnos etiam dulci melodia composuit. vt, *Salue regina miseri. Alma redemptoris* & alia multa. *Trithem.*

An.1066, Episcopi & prnicipes Imperij frequẽtibus comitiis Triburiæ in ripa Rheni conueniunt. Collatis ibi de morum licentia & vitæ turpitudine, quam Bremensi Archiepiscopo tutore agebat Imperator, sententiis, ipse Archiepiscopus, nisi Cæsarem confestim reddat, iudicatur hostis: Cæsari quoque ad principes venire detrectanti, regnum abdicandum esse decernitur. *Lambert. & Auent. lib.5. Annal.*

HVMANA.

Vxi Gens Scytica, Pazinacis fortitudine & numero præstantrior Const. Ducæ freti ignauia Istrum cum vxoribus & liberis traiiciũt, cæsisque Nicephoro Botoniate & Basilio Apocape superato Danubio, eum locum deinceps liberè iocoluerunt. *Zon. tom.3.*

Vuandali & Slaui ioterfecto Gottschalo suo duce piisque omnibus, à fide Christiana iam tertio ad Paganismum deficiunt an.1065. *Munster. in Cosmog.*

5150 — Rerum successu elati duce quodam Blussone Hamburgense, Sturmsrios, & Holsatos aut prosternunt aut vinctos io patriam ducũt. Transalbinos vexant, sd suos cum ingenti præda redeuntes, in Domesticos religionẽ abiicere detrectantes, pari crudelitate sæuiunt & Radigasto suo Deo immolant. *Helmold. cap.22, 23 & 24.*

Blusso reuersus à suis, iusto Domini iudicio obtruncatur. *Ibid.*

5161 — Quidam vir alioqui robustus dum esset in mensa cõsu mitur à m uribus, cæteris qui accumbebant illæsis.

Fasc.tempor.& Naucler. in Chron.

Pazinacæ & Bulgari Vzos grassantes in Macedonia & Græcia ad internecionem deleuerunt. *Zon.tom.3.*

Ignauia & auaritia Imp.Ducæ Saracenis animus crescit,nostris deiicitur. Inter hasce turbas ipse moritur relicto Imperin viduæ & tribus impuberibus filiis. Qua occasione Barbari denuò Mesopotamiam, Melitenem, Ciciliam, Cappadociam, Cœlosyriam aliáque infesta reddebant. Quin & Turcæ post varios belli euentus, totius penè Asiæ regionibus Pontum spectantibus subactis & regnum & sedes suas ibi fixerunt. *Zon. & Cuspinianus.*

An. 1066. Harduicus Rex Nordanimbrorum spe regni Augliæ ob fratrum dissidia erectus, cum classe mille nauium traiicit, sed capto Eboraco cum suis ab Haraldo Anglico necatur. *Sigeb.*

1067 Gulielmus Bastardus siue nothus, Normanorũ Dux, Haraldo vltimo Anglorum totius Angliæ Rege victo & cæso, regnum Angliæ & conquestoris nomen est adeptus Post regem interfectum mox penè omnes eiusdem regni pontifices misit in exilium, nobiles & principes trucidauit, mediocres in seruitutem militibus dedit, vxores indigenarũ aduenis suis matrimonio copulauit & in ciuitate Eboracensi plus centum supra mille sacerdotes barbarè occidit. *Chron.Hirsaug.*

1070. Hinc Francis, illinc Scotis Angliam bello inuadentibus, Angli partim fame mori, partim humana carne vesci coguntur. *Sigeb. Marian.Scotus.*

Eodem idem Guilielmus Nortimbriam in extremã redegit vastitatem. Ex eo tèmpore Normani ex Dacis orti Angliam occuparunt. *Polyd.Virg.lib.8 & 9. Angl.* Regnum Normanorum in Anglia durauit 69 an. & mens. 3, hoc est ad an. Christi 1136, quo translatum est ad Frácos. *Polyd. li.11 hist. Ang.*

Guilielmus autem numeratis apud Anglos sacris ædibus reperit 45017. parochialia templa. Habet enim apud eos quilibet vicus etiam si vix sit ignium viginti, parochiale vnum. *Maior.lib 3.cap.6.Scoto.* paulò ante mortem, viribus è graui morbo receptis igni & ferro agros Frácicos perdidit. Verum intestini equi saltu ruptus bello finem imposuit & pœnas crudelitati suę debitas luit. *Polyd.lib. 9.*

Guilielmo Ruffo minori filio Aogliã reliquit, Roberto Normaniam. *Idem lib.10.*

1067 Carinthij, Austriaci, Norici, Vindelici ciuili bello inter se sæuiunt.

An.1069. Henricus Imp. ipsa hyeme fluminibus passim glacie congelatis, Luticios subiicit. *Sigeb.*

Const. Ducas moriens iureiurando Eudoxiam obstringit, ne imperium, nisi filiis traderet. Verum sex mẽsibus post Romano Diogeni nupsit, quod existimaret imperio tuenti opus esse strenuo propugnatore.

Diogenes deinde ad Theodosiopolim cótra Saracenus pugnans captus, Ab Axam Sultano certis conditionibus dimittitur. Ei reduci cótra iusiurandum Michaël Ducæ f. oculos eruit. Ex quo cum vulneris curatio negligeretur, capite intumescẽte, ac verminante, misere mortuus est.

Turcæ Diogenis & Michaëlis Parapinarij ignauia, præter Persiam & Ægyptum, cuncta ferè Asiæ loca suo iugo

Anni Christi.		Anno mundi.
1565	CONCIL. *Mantuanum, contra Honorium pseudopapam, libidinosos clericos, & Berengarium (quem victum rationibus compulerũt quarto ad palinodiam. Lanfra. de Sacram.) præsentibus Imperatore Henrico 4. & Alexandro Roma. Pontif. qui iureiurando se à crimine Simoniæ liberans, confirmatur in Pontificatu.*	5153
	Vuormatiense. Sabel. Ennead. 9.lib.3.	
1071	*Moguntinum, præside Moguntino Archiepiscopo, & Imperatore assidente, de ordinatione Caroli Cõstantiensis episcopi, qui deiectus est ab Episcopatu. Lambert. Schafn.in hist.Germanorum.*	5161
1073	*Erphordiense indictum ab Epis. Moguntino plurimorum Episc. Germaniæ, præsente Imper. de decimis Turingiæ Moguntino Archiepiscopo soluendis. Lambert. Schafn.*	5161

Anni Christi | Anni mundi

163

1073 q GREGORIVS 7. proprio nomine Hildebrandus, natione Hetruscus, patria Soanensis, an. 12. mens.1. di. 3. 5161

1087 Vacat an.1.m.4.d.27. 5175

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne septimo, deinde Cosma an. 5. mens. 9. Eustratio 2. an. 3. Nicolao 3.an.27.

Principibus.

Eisdem Imp. & Michaële Duca filio centesimo decimo tertio, Patapinatio, an. 6.deindéque Nicephoro Botoniate an.3. ac postea Alexio Conneno an. 33. Imperatoribus Constantinopolita.

Hispaniæ Sanctio secundo quinquagesimo sexto, deinde Alphonso 6.an. 26.

Angliæ Gulielmo Bastardo vigesimo primo.

Poloniæ Boleslao secundo, deinde Waladislao 1. an. 20.

iugo submiserunt ad ipsam vsque Constantinopolim: & Hierosolymis magna impunitate pios oppresserunt per annos ferè 30. vsque dum solennis expeditio Gotfridi Bullonij suscipitur. *Tyrius lib.1.*

Patapinatius sponte se abdicauit imperio quod se cōseruare non posse videbat, contra vndique concurrētes hostes, Monasticum habitum induēs cum coniuge Maria Alana in solitudinem secessit.

q AB HOC cœpit vitas Pontificum vsque ad Honorium 2 Pandulphus Pisanus.

Confirmat ordinem monachorum Vallis vmbrosæ. *Volat.lib.1.* Indixit ex more veterum, abstinentiam carnium in die sabbati. *ca. Quia dies de Consecr.dist.5.* Romæ conciones habebat. *Benno.*

Omnium bonorū consensu pontifex creatur. formula electionis ipsius extat apud *Plat.* Henricum 4 Imp. multa in Ecclesia temere molientem, omni prius priuatum imperatoria administratione anathemate percutit, nec absoluit, donec deposito regio ornatu, nudis pedibus, quamuis asperrima esset hyems & gelu cuncta rigescerent, ad se veniret petens veniam & pollicens integram obedientiam & emendationem. Vir dignus pontificatu ad deprimendam Politicorum Supercilium. Monarchas terruit nominis sui & Zeli claritate. Captiuitatem Ecclesiæ & seruitutem, quam à principibus patiebatur, restituit, vlulantibus Centuriatoribus.

Cultor & defensor iustitię & libertatis Ecclesiæ acerrimus.

Miraculis coruscauit. *Martinus Polonus.* signa & prodigia per orationes faciebat. *Lambertus Schafnab.* Dono prophetiæ præditus. *Vincentius Gallus ex Gulielmo histor. in Speculo lib.25, cap. 44.* semper in Ecclesiastico rigore constantissimus. *Ottho Frising.lib.6,cap. 32.* Inter omnes Romanos Pontifices præcipui Zeli & authoritatis. *Ibi. cap.36.consentiunt Gotfridus Viterbiensis in Chro.part.17.Trit. in Chron. Nanclerus Gen.37.Crant.in Metrop.lib.5,cap.20. Sabel. Ennead.9.lib. 3. Tyrius lib.1,cap.13. denique Anselmus, Bernardus Corbiensis, Marianus Scotus. Martinus Polonus, Blondus. Abbas Vsperg. Soli Centuriatores reclamant.*

An.1079 Boleslaum 2 cog.ferum Polonorum regem regni titulo & iure pellit. *Cromer.lib.5.* Vnde successor Vuladislaus regem se appellari non est passus, quòd inūctus & coronatus solenniter Pontificis interdicto non esset. Quod obtinuit vsque ad an. 1295. *Ibidem.*

Laudatissimus & Zelo singularis verèque Apostolicus, Quare audita Stanislai episcopi nece Boleslaum Poloniæ regem, difficilimis alioqui temporibus, excommunicat. Aulicos quosdam Henrici Imp. quorum consilio Sacerdotia, Pontificatus, Monasteria vendebātur, ac Lupi, non pastores præficiebātur, repetundarum postulauit, & execratus est fulmine apostolico. Henrico præcipiens, vt illos aula, prætorio, curia, exigeret. Postremò Henricum ipsum, solenniter misso per omnes ferè orbis partes anathemate excōmunicauit. Noluit enim pati, vt istius voluntas requireretur in eligendo Rom. Pontifice, item vt episcopatus imperij terminis inclusos Imperator pro suo arbitrio distribueret. Nam quæ sunt Dei Deo. Quid principi politico cum rebus Ecclesiæ? Denique vt maritos faceret sacerdores, vt vicissim sacerdotes maritos, contra receptum ecclesiæ morem.

Adeò piam causam adiuuit Deus. Exorti enim motus Henricum ipsum perdiderunt,& Imperij superbiam valde attriuerunt, isto de imperij gradu ignominiosissimè deiecto.

Pont.proceres & populum sacramento præstito sanctè soluit,& vt Rudulpho adhæreant sanctius imperat. Eius enim est videre,ne quid detrimenti res Christiana à Principibus patiatur. Ao non Samüel Leuita, Dei authoritate Saülem regem creauit. deindéque peccantem publicè deposuit Dauide substituto & inuncto? An non Elias Dei spiritu reges constituit & abdicat, non modo in Israël,sed & in Syria? *3 Reg.19.* An non Hieremias Saeerdos accipit potestatem super gentes & regna, vt destruat & ædificet,euellat & plantet (*1 cap.*) An Apostolica authoritas minor est quàm prophetica. Quo modo igitur illud Spiritus S. impletum, Pro patribus oati sunt tibi filij,constitues eos principes super umnem terram? Quare stat immota vox,vel potius oraculum D.Ambrosij epist.33. Veteri iure à sacerdotibus donâtur Imperia, non vsurpâtur.Et illud Petri Cluniacẽsis epist.29 lib.6. Quamuis Ecclesia non habeat Imperatoris gladium, habet tamen super ipsos Imperatores imperium. Vnde ei sub figura prophetici nominis dicitur, Constitui te supet gẽtes & regna, vt euellas,destruas,disperdas, dissipes,ædifices,plantes.Hæc cõtra Centuriatorũ eiulatus.

Vladislao Boëmorum duci petenti vt sibi,suóque populo liceret rem diuinã Slauonica lingua peragere,non assensit,quòd id Christiano instituto minus congrueret, & linguis titulo crucis non sine Dei prouidentia dedicatis decerperet, per quas Sanctorum communio per totum orbem conseruatur atque colligitur, vti linguarum diuersitate confusio atque dissidium per mundum viget. *Ipse lib.septimo Registri ad Boemorum ducem. Et Olaus Mag.lib.19,cap.39.*

Henricus 4 Zelo eius inuidens conatus est vi quendam in sedem Apostolicam ipsius loco intrudere.

Falsa de illo,à quo iustè fuerat excommunicatus,sparsit, indicto apud Vuormaciam concilio an. 1076 Episcoporum 24,ad quod superuenit quidam apostata, Hugo Blancus,propter mores improbos à Cardinalatu depositus, plenus minarum,deferens secum de vita & institutione Papæ, scenicis figmentis cunsimilem tragœdiam,scilicet vnde oriundus, quo pacto ab ineunte ætate conuersatus,quàm peruerso ordine sedem Apostolicã occupauerit, quæ ante Pontificatum, quæ post eum adeptum flagitia commiserit. *Tritbem.in Chronico Hirsaug.*

Sed bona causa vincente annóq; sequẽti totius penè regni principibus eius imperio renũtiantibus in comitiis Openheïmensibus necessitate compulsus Romam venit, vt nudis pedibus & corpore solis laneis tecto, in terrámque prostrato veniam peteret. Absolutus nõ diu permansit in iureiurando, vt proinde eum denuò excõmunicare oportuerit,& in ipsius caput iustè ea attrahere ob quæ miseri Ceoturiatores cœluio terrámque contra Christi vicarios obtestantur. *Ibid.*

Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem, & plures alios episcopatus pecunia vendidit. Ratisbonensem, Augustensem & Strasburgensem pro gladio, Monasteriensem pro Sodomitica immunditia, Abbatiam Fuldensem pro adulterio. *Ibid. ex Stephano Halberstadensis*

Anni Christi.		Anni mundi.
1073		5161
1074	CONCIL. *Romanum ad reformationem morum. Antonin. tit. 16,ca.1.§.21. In eo præsertim agitur de Simoniacorum excommunicatione. Abb. VSperg. & prohibitione vxorum presbyteris facta, non nouo edicto (vt volunt Centuriatores censur.11, cap.7. pag.382. sicut docet Spenceus lib.1. de Continent, cap. 12.) Sed iuxta antiquos canones. ait Lãbert.Schaf.in hist.Germ.*	5162
1074	*Erphordiensi præside Moguntino Archiepiscopo, vbi de cœlibatu sacerdotum actum sit, quidam hic collocant.*	5162
1087		5175

Anni Christi.

1074 *Erphordiense, præside Moguntino Archiepiscopo, vbi de cœlibatu sacerdotum actum sit, quidam hic collocant.*

1076 *Aliud Concilium Romanũ Episc. 110. in quo notati sunt Anathemate, Gilbertus Rauennas Archiepiscopus, Hugo Cardinalis, & (si Antoni. credimus) Henricus Imperator, omnes etiam simoniaci, maxime hi qui à Laicis reciperẽt inuestiturã. (Nam inoleuerat mos, præsertim in Imperio, vt Episcopi ab Imp. eligerẽtur & annulo ac baculo pastorali inuestirẽtur ab Imp. Guil. Tyri. lib. 1. bel. Sac. c. 13.) Vincẽ. in Specul. lib. 26, c. 82. Krant. lib. 5. hist. Sax. cap. 6. Plati. & omnium optimè R. Barnus in vita Pont.*

1076 *Henricus Imp. vt se vlcisceretur, indixit Concilium Vuormatiæ Episcop. 24, qui exauctorant pontificatu Gregorium 7 misso ad eum cum epistola decretali Concilij Rolando quodam, qui ipsi nomine Cõcilij publicè interdiceret muniis pontificiis. Ab. Vsp. in Chro. Lamber. Schaf.*

Anni mundi.

stadensis epistola ad Vualramum Episc.

Clã accedens ad vxoré suã specie adulteri (adeo enim ei infensus erat, vt omnes diuortij occasiones quæreret) ab ipsa & ancillis pugnis, sedilibus & quibuscúnque instrumẽtis mulctatus extruditur foras. Hinc morbo deinceps sex Hebdomadas laborat. *Chron. Magdeburgense.*

5162 Conradũ filium incitat, vt cum nouerca coẽat. *Cramz. in Metrop.* In eámque licet legitimam vxorem & honestissimam inaudita scelera cõmisit multis vi opprimendam prostituens. Vnde nó modo vt Schismaticũ, hæreticum & Simoniacum, sed etiam vt Nicolaitarum hæresis æmulum Vrbanus secundus in Romana Synodo iterũ excommunicauit. *Trit. in Chron. Hirsaug.*

Primus inter omnes Imperatores Occidẽtis per Papam depositus. *Ibid.*

5164 Vult à se vocari vel ordinari pontifices etiam Romanos. Hinc illæ graues & perniciosæ turbæ inter eũ & Ecclesiam, quæ integrum sæculum durarunt.

Introducere conatur sacerdotum coniugia & maritos episcopos designat. *Lambert.* cui quia se sanctissimè opponit Gregorius, à Magdeb. Cen. 11, cap. 7. pag. 382. traducitur, quasi primus publico edicto sacerdotibus cõiugia interdixerit, & populum eorũ sacrificiis interesse aut illos pro sacerdotibus habere vetuerit, quási etiam vsque ad hoc tempus sacerdotibus integrum fuerit vxores ducere. Quod falsissimum docet Espenceus lib. 1 de Continentia præsertim 12 ca. è signatis antiquissimorũ Pontificum, Patrum, Canonum, Conciliorum, Historiarum tabulis. Et Lambertus, qui hac scribebat tempestate, Clericis (inquit de hoc Pontifice) illicita & contra scita canonum contracta coniugia prohibebat, contradicẽtibus Regis (Hẽrici) fautoribus & clericis. Hinc Henriciana hæresis apud Abb. Vsp. *Naucl. vol. 2. gener. 36.*

Marianus Scotus Fuldẽsis monachus Theologus & insignis historiographus, præter alia annales ab orbe cõdito duxit optimo ordine vsq; ad annũ Domini 1082, qui erat ætatis suæ 56. *Sig.* cuius cõtinuator fuit Dodechinus.

5164 Ioannes Xiphilinus Patriarcha Constantinopolitanus se tunc Dionis Nicæi historiã in epitomen redegisse testatur in vita Augusti.

S. Guitmundus Lanfranci Canthuariensis quondam discipulus, Auersanus Aquiliæ Archiepiscopus, & Hildebertus (qui prius fuerat ex Berengarij sectatoribus) Turonensis Archiepiscopus, Albericus, Vuolfelmus & Leufredus aduersus Berengarianam hæresim acerrime scripserunt. Venericus. *Trit.* Drogo. *Chron. Fland.* S. Hugo Cluniacensis. *Chron. Hirsaug.*

Giselbertus Anglus commentatur in Esaiam prophetã. *Trit. de scrips. Eccl.* alius ab Anselmi discipulo, qui altercationem contra Iudæos paulò post cõdidit. *Chro. Hirsaug.* Imo verò antè. Nam is pertinet ad superius sæculum, vt illic docuimus.

Petrus Eremita Ambiensis, primus modum orandi per calculos (quod vulgò Patenostros vocamus) docuisse traditur. *Polyd. Virg. lib. 5 de inuent. rer. ca. 9.* Factus est dux Christianorum in bello Turcico. *Guil. Tyri. lib. 1 de bello sacr. c. 11. Plati. Bonfin. lib. 5. Vngar. dec. 2.*

Ordo Grandimõtensis sub regula S. Benedicti inchoatur, per Stephanũ Aruernum nobilem, apud Lemouicẽses; vbi statuitur illius ordinis prima sedes in quodam

monte, qui toti familiæ nomen dedit. *Volat. lib. 21. Guil. Nangiac. Polyd. lib. 7 de inuent. rer. cap. 7.*

Ordo Carthusienſiũ an. 1084 ſumit initium à S. Brunone Colonienſi Theologo & Canonico Rhemẽſi. *Sig. Plat. Volat. li. 21. Polyd. de inuent. li. 7, c. 3.* Qui propter quandam apparitionẽ mortui vale dixerat mũdo *Faſcic. temp. Summa Antonini, Franc. de Puteo Lugonnenſis Schedelius.*

Philippus rex Franc. ſæculares clericos Eccleſiæ S. Martini de Campis quam ipſius pater Henricus cõſtruxerat mutauit in monachos ordinis Cluniacẽſis. *Guliel. Nangiac.*

Quàm tunc deploratus fuerit Eccleſiæ ſtatus & fermè noſtro ſimillimus cernere licet apud Sigebertum, Vincent. & Antoni. Magnæ ſimultates inter Imperatorem & Pontificem: Sacerdotes erant moribus deprauatiſſimis, & propterea ipſi & res ſacræ populo contemptibiles: quilibet ex plebe audebat de ſacris myſteriis diſputare: ſacramenta etiam ab infantibus turpiter tractabantur: in extremo vitæ viaticum Dominicum contemnebatur: decimę presbyteris debitæ igni cremabantur: Corpus Domini ſæpe pedibus cõculcabatur, & ſanguis effundebatur, multáque alia ſcelera in Eccleſia patrabantur. Qua occaſione multi hæretici prophanis nouitatibus plebẽ ab eccleſiaſtica diſciplina auertebãt. *Sig.*

Dux Polonorũ ipſo die Natali Dom. an. 1077 à quindecim epiſcopis in regem cõſecratur. *Lambert. Schanab.*

An. 1079 Boleſlaus deuictis Ruſſis ad ſuos Polonos rediit. Stanislaum Cracouienſem, qui ipſum ob tyrannidem excõmunicauerat, ad Arã interficit. *Crom. li. 4 Polo.*

Cuius facinoris an. ſeq. pœnas luit, nam mente captus mortem ſibi conſciſcit. *Ibid.*

Eũ Greg. Põt. anathematizarat audita Staniſlai nece, &c. *Matthias Mechoui lib. 2 Polo. cap. 20.*

Theofridus carmine & proſa hiſtorias, aliáque reliquit. *Bruſcius de Monaſteriis.*

Vuilhelmus de muſica, de ratione computi, de Aſtrolabio & ſimilibus commentatur. *Chron. Hirſaug.*

D. Guilielmus monachus & Bibliothecarius Malmeſberienſis ſcripſit hiſtoriam Angl.

In Londinenſi conuentu an. 1078 autore Lãfranco, ſex Angliæ ciuitates, Bathonia, Lincolnia, Sariſberia, Exonia, Ceſtria, atque Ciceſtria fiũt Epiſcopales ſedes, quæ antea erant in oppidolis. *Polyd. lib. 9 hiſt. Angl.*

Lambertus Schafnaburgenſis, Hetueldenſis monachus curſim obiter attingens prima tẽpora ab orbe condito ad annum Chriſti 1040 ab hinc diligenter perſequitur hiſtoriam ſuorum temporũ per annos 37, vſque ad annum Chriſti 1077.

HVMANA.

An. 1075 Kionia à Boleſlao Polonorũ principe, qui duobus annis poſt rex conſecratus eſt capitur. Ideo Rutени populabũdi Poloniã inuadũt, ſed vi repulũtur. *Crom. l. 4.*

Eodem Robertus a Burgundiæ dux S. Roberti regis Francorũ nepos obiit & Semnoiaci in templo à ſe condito ſepelitur. *Chron. Burgundiæ.*

Hugo nepos ſucceſſit qui mortua Iolanda vxore an. 1097 ſeipſum cilicio obnubens cluniacenſium inſtituto ſe dedicauit & Othoni fratri qui in ſacrum bellum profectus eſt ducatum reliquit. *Ibid.*

Boëmiæ Ducatus tunc primum an. 1086 erigitur in regnum

Anni Christi		Anni mundi
1079	*Aliud Concilium Romanum tertio conuocat Gregorius Papa, in quo excommunicat Sigifridum Mogũtinum Archiepiſcopum cum omnibus Epiſcopis & clericis aſſentientibus Henrico Imp. in quem denuò anathema renouat, & Imperio iterũ priuat. Ille metu amittendi Imperij (nam iam principes propter Pontificiam excommunicationem ab Imperatore ſe ſubducebãt) ſupplex veniã petiit à Gregorio, qui poſt preces multorum & præſtitum ab Imp. iuramentum obedientiæ & pacis eum abſoluit. Plati. R. Barnus. Multi & ferè omnes ita cõfundunt iſta tria Concilia Romana, vt vix ex ipſorum ſcriptis iudices an vnicum vel trinum fuerit. Fortaſſe iſtud eſt concilium Roma. in quo diſputatum eſt contra Berengarij errorem, quem ipſe tunc iterum quinto & poſtremò abiurauit. Thom. Vald. to. 2 de Sacramentis cap. 43 ex actis illius concilij, quæ ipſe legit.*	5167
	Educenſe 19. q. 3.	

Anni Christi.

Schisma 16 durat. an. 39.

1080 Rodulpho Sueuiæ Duce, qui à Saxonibus & nonnullis Principibus Theutonicis suasu Pōtificis electus fuerat Imperator, occiso, Henricus Imp. in Concilio Brixiensi Episcoporum Italiæ, Longobardiæ & Germaniæ, purgatus de criminibus sibi obiectis à Pontif. eū iisdem insimulat, & curat eligi in Pontificem Gilbertum siue Vuicbertum Rauennatem Archiepiscopum, qui dictus Clemens 3. sedit an. 17, vel vt alij volunt, 21.

1085 CONCIL. *Moguntinum, præsente Henrico Imp. pro Clementis ordinatione contra Gregorium. Sigeb.*

164

1087 r VICTOR III. Beneuentanus, an. 1.

1088 mens. 4.

Vacat m. 5.

Anni mundi.

regnum. Nam Vratislaus, quòd debellasset Leopidū Austriæ marchinnem, Moguntiæ ab Henrico Imp. Rex declaratus, inuogitur ab Engelberto seu Gilberto Treuirorum Archiepiscopo. *Æneas Syluius hist. Boem. cap. 22.* At Matthi. Mechoui. in Chron. Polon. lib. 3, cap. 4. ait id euenisse sub Victore an. 1087.

An. 1079. Turci in Arabes & Saracenos inuaiuerunt, ac Armeniam Syriámque depopulantes, multas vrbes ipsámque Antiochiam ceperunt. *Sigeb.*

Præter Antiochiam, duce Belphet, ceperunt vtrámque Ciliciam, Isauriā, Pamphiliam, Lyciam, Pisidiam, Lycaoniam, Cappadociam, Galatiam, vtrumque Pontum, Bythiniam & Asiæ minoris partem, incolis abductis & ecclesiis deiectis. *Tyrius lib. 1, cap. 9.*

5168 Nicephorus Botoniates cum Michaëlem terruisset, societate Turcicorum bellorum imperium sibi asseruit. Verum cōiuratione Comnenorum fratrū violenter oppressus monasteriū imperio relicto ingredi coactus est.

Comneni fratres ita inter se partiti sunt imperium, vt Alexius imperij titulum vsurparet, cæteri alia noua nomina sortirentur, & singulis cederent certi annui redditus ex imperij reliquiis. Sic dilaceratis imperij redditibus Alexius conuertitur ad rapinas & exactiones. Cúmque corrupta pecunia pro aurea & argentea æreā signasset, tributi tamen loco auream depēdi voluit. Amisit in mari Chium, Lesbum, Samum, Rhodum insulas, quas Turci duce Zarcha occuparunt subacta littorali Asia.

An. 1081 Robertus Guiscardi filius ex Italia in Epidamnum expeditionem suscipiens Castoriam, Larissam & alia oppida subegit, Raimundus verò, vbi ex Asia feretro inclusus, tanquam mortuus domum relatus esset de Alexij perfidia conquestus suos ad arma concitat, traiectóque mari, ad eundem Epidamnum, Imperatorem ad Europæam coloniam ad pacem compulit. *Chron. Cassinense, cap. 48. lib. 3.*

5173 Pazinacæ sub Alexio Comneno, Macedoniā & Thraciam depopulātes, primo victores, deinde victi, in Moglenem traducti sunt. *Zon. tom. 3.*

r OPERA Henrici 4 veneno in calicem infuso, dum sacrificat, necatur. *Plat. & Fasc. temp.* Alij tradunt eum obiisse alui profluuio. *R. Barns.*

Deusdedit Card. Canonum volumen, iubēte hoc Victore, in ordinem redegit. *Plati.*

Itali suasu Victoris Papæ, sub vexillo S. Petri, Africā infestis signis ingressi centum millia Saracenorum occiderunt, & eorum præcipuam vrbem euerterunt. *Chron. Cassinense lib. 3, c. 70.*

Continuatur schisma superiore Pontifice cœptum, de quo sic Hermoldus in chron. Slauorum cap. 30. Gilbertum Rauennæ sedis episcopum ordinari fecit in Papam (Henricus 4. Durauítque hoc schisma 25 annis. Defuncto enim Gregorio successit Desiderius (qui Victor) 5175 post quem Vrbanus, deinde Paschalis, qui omnes Imperatorem cum Papa suo excōmunicationis sentētia damnaruot, continentes se apud reges Franciæ, Siciliæ, Hispaniæ, qui Catholicam partem tueri videbantur. 5176 Mortuo autem Gilberto, qui & Clemens, sopita sunt schismata & rediit vniuersa Ecclesia ad Paschalem.

Machtilda quoque comitissa Pontifici fauebat, quæ & omnes suas possessiones ad altare S. Petri obtulit, quæ

S.Petri patrimonium vocantur. *Mart.Polonus.*

Anſul rex Galliciæ Chriſtiaous vicit Saracenos in Hiſpania,& Toletum maximam eorum vrbem per aliquot annos obſeſſam tandem eapugnat.*Sigeb.*

Baſilius monachus errorem Berengarij reſtaurat.

Euthymius cõtemporaneus Alexij imperatoris. *Ipſe Panopliæ part.2.Tit.23.* Cũ Iudæi ſeruiiſſent annos 1000 *part.1.Tit.8* eſt ergo mendum apud Sixtum Senenſem dum eum ait claruiſſe ſub an. 1180 pro 1080.

Sic Ioan.8. Curolopates, qui à Nicephoro Imp. Irenes ſucceſſore tẽpore Caroli Magni ad Alexium Comnenum id eſt, 300 fermè annorum, ſiue vſque ad Chriſti 1085 hiſtoriam contexint.

Vigebat adhuc Michaël Pſellus. Nam eum ſuæ tempeſtatis philoſophorum principem & ampliſſimum virum appellauit Ioan. Curolopates initio ſui hiſtoriarũ compendij.

An.1087. Bogomili Meſſalianorum ſecta non multo ante ætatem Hermenopuli. *Ipſe libro de ſectis.*

Tempore Alexij Comneni ſecta Bogomilorum in Oriente graſſatur, auctore quodam Baſilio medico, qui 15 annos ſua peruerſa dogmata didicerat, & 52 docuerat, qui & in Theatro combuſtus eſt. *Zon. tom. 3.*

Pauliciana hæreſis è Manichæis orta à Ioan. Zimiſce Philippopolim tranſlata adhuc durabat. Nam Alexius Com.Imp. diſputatione multos ab ea renocauit. *Ibid.*

Grammaticorũ ſcholam cõſtruxit, in qua publicè docerẽtur pauperũ liberi, magiſtris & pędagogis cõſtitutis. victúq; tam docentibos, quàm diſcẽtibus ordinato. *Ibi.*

Conſtãtinus patria Cartaginenſis Babylone diſciplinis Chaldæorum, Arabum Perſarum, Ægyptiorum, & Indorum perceptis an. 39 peregrinationis in patriam rediit, deinde in Italiã traiiciens monachus Caſſinenſis efficitur, vbi è diuerſis gentium linguis tranſtulit complura opera artis Medicæ, *Chron.Caſſinenſi lib.3,cap.34.*

Elfuuardus librum de rebus Angloſaxonum in Britãnia, ante Normanorum imperium vulgat.

An.1088 Religio Chriſtiana Toleti ab Alphonſo 6 Caſtiliæ rege fugatis Saracenis tradi cœpit. *Sigeb.*

HVMANA.

Idem Alphonſus nulla relicta maſcula ſobole filiam Theraſiam ex pellice natam Henrico Lotharingiæ comiti Gotofredi Bullonei ex Gulielmo fratre nepoti cũ Portugallia, Galliciæ parte dotis nomine vxorem dedit. Vnde Portugalliæ reges originem trahunt. *Rutius lib.5 Hiſp.* additis aliquot vrbibus cum titulo comitatus.

Eo enim duce Galli in Luſitaniam appulerunt eámque vi Mauris ademptã Portugalliam nominarunt. *Ibi.*

Alteram deſpondit Remundo Berẽgario Toloſæ comiti. Ita à Remundo poſtrema regum Caſtiliæ ſtirps per Alphonſum filium propagata eſt.

Cyprus, Creta, Chios, Leſbus, Samus, Rhodus & aliæ inſulæ, quæ vel defecerant, vel à Zarcha Turco occupatæ fuerant à claſſe Alexij imp. breui recuperantur. *Zon. tom.3.*

Tum vixiſſe videtur Elias Cretenſis Nazanzeni doctus interpres. Nam in ſuo commentariorum proœmio ipſe ſcribere tradit in exilio, quòd ſanè in hoc annos Saracenicæ ſæuitiæ vel Conſtantinopolitanorum tumultuum incidere videtur.

Anni Christi 1087 — Anni mundi 5175

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 3.

Principibus.

Alexio Comneno Orient. centeſimo decimo quinto.

Henrico 4 Occid. Imp. decimo octauo.

Philippo 1 Fanc. Reg. trigeſimo quarto.

Nepote Treddæ Gabez Æthiopum pretioſo.

Hiſpaniæ Alphonſo 6, quinquageſimo ſeptimo.

Angliæ Guilelmo Baſtardo vigeſimo primo, deinde Gulielmo Ruffo an. 13.

Wladiſlao 1 Poloniæ principe.

CONCIL. *Beneuentanum, in quo præſidente pontifice rurſum Imperator & laici dantes ſacerdotio & clerici accipientes Simoniaci declarantur & excommunicantur. Chro.Caſſinenſe lib.3,cap.71.*

Stampenſe. Ivo in epiſtolis.

1088 — 5176

Anni Christi.		Anni mundi.
	165	
1088	¶ VRBANVS II. Gallus ex oppido Castellionis, in dioecesi Rhemensi	5176
	an. 12.	
1100	mens. 4. di. 19.	5188
	Vacat dies 13.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Nicolao 3.	
	Principibus.	
	Alexio Comneno Orient. Imp. 15.	
	Henrico 4 Occid. 18.	
	Philippo 1 Franc. Rege trigesimo quarto.	
	Alphonso 6 Hisp. 57.	
	Guil. Ruffo Ang. 22.	
	Wladislao 1. Polon.	

¶ SCRIPSIT contra hæreticos. *Plati.* Cum iam esset statutum, vt clerici septē horas canonicas quotidie dicerent: totidē iussit in cōcilio apud Claromontē an. 1056 recitari quotidie in laudem D. Virginis, & instituit ipsius officium in Sabbathis. *Anton. tit. 16, c. 1. Naucler.*

Ordinem Cistercieosem an. 1098 excitatum in Burgundia ab Ardingo Anglo, vel vt alij volunt, Roberto Molisnense, primus confirmauit. *Platina.*

Galiciæ regem cum tota S. Iacobi Dioecesi Anathemate percussit, quòd prouinciæ episcopum in carcerem coniecisset.

Eius monumēto marmoreo inscriptum est, Vrbanus 2 auctor expeditionis in infideles. *Onuphrius.*

Excommunicauit in Gallia eos, qui à laicis ad dignitates Ecclesiæ euehebentur. Quare Henricus Suessionū episcopus pontificatum, quem à Philippo rege acceperat, Pontifici tradidit. *Æmyl. lib. 3.*

Philippum Francorum regem, qui repudiata vxore Bertha, Fulconi cuidam ereptam coniugem pro vxore habebat, excommunicatione coëgit eam dimittere & legitimam recipere. *Æmyl. lib. 3. Sigeb. Anno.*

Petro Nauarræ regi tertio octo decimas & ius Patronatus Ecclesiarum, belli sacri prætextu, petenti concessit. *Vasaus.*

Post orationem Vrbani in concilio Claromontensi, instigatore Petro Hispano (*Helmold. Ibid. cap. 31.*) Eremita an. 1096 expeditio maxima facta est contra Turcas & Saracenos, militum 600000. (*Fucherius cap. 4.*) ad Hierosolymam recuperandam: quæ 490 circiter annis, postquam eam Saraceni occupassent, capta est, 39 die obsidionis an. 1099 & Ibib. Iulij (*Æmil. ait 4 Nonas*) feria 6. hora qua Christus mortuus est, ducibus Godefrido Bilionensi, siue de Bullo Lobaringiæ principe, Eustathio & Balduino eius fratribus, Hugone Magno fratre regis Francorum, Podiensi siue Aniciensi in Aruernia episcopo, Roberto comite Normanorum, Raymundo comite Tholosæ (cum Gotthis & Vasconibus ait Fucherius) Boëmundo duce Apuliæ, & infinitis alijs nobilibus. *Guliel. Tyr. li. 1 de bell. Sac. c. 17. Blond. dec. 2 li. 4. Plat. Æmil. li. 4. Fuch. cap. 1 & 19.*

Adfuit huic expeditioni Alphonsus 6 rex Castiliæ. *Ritius lib. 3 de reg. Neapol.*

Tribus diuersis itineribus eo contendebant, per Constantinopolim, indéque Calcedonem trecenta millia descriptorum peditum, & centum millia galeatorum equitum. *Iouius lib. 1 virorum Illust.*

Ad Nicæam primo Solymanus Turcarum Imp. victus. Ad Antiochiam Corbana Parthorum, Medorum & Assyriorum dux.

Nam ante Hierosolymam, Niceā, Antiochiam, multásque ciuitates à Barbaris possessas receperunt, non de imperio & fortunis dimicantes, sed de religione & sacrorum authoritate.

Ægyptius Calipbas ad Hierosolymam superatur, cū Godefredus admota turri lignea, ex eáque in hostilem murum demisso ponte, trucidatis, depulsísque Barbaris primus in vrbem penetrasset. Ex quo omnium procerum consensu Hierosolymæ rex appellatus est, quam & Christiani reges tenuerūt vsque ad octogesimum septimum annū, quo eā Saladinus Ægyptius nostris eripuit.

Anni Christi. 1088 — Anno mundi. 5176

Die, quo expugnata est Hierosolyma Sol aliquor gradibus retrocessit. *Fucher.hist.cap.21.*

E' Latini orbis prouinciis omnibus eo confluxerunt, exceptis Orientalibus Fraocis, Saxonibus, Thuringis, Bauaris & Alemannis, intestinis nimirum bellis occupatis (aut potius pietate carentibus, qui equitum, peditúmque turmas suum solum transeuntes ludibriis excipiebant, stultos eos appellanres, quòd sua temerè desererent, & alieoa appeterét. *Abbas Vrspergensis Germanus.*

Godefridus Bilionius ab vniuerso exercitu constiturus primus rex Hierosolymitanus, noluit coronam auream suscipere, quòd Christus ibi tulisset spineam. Dabertus electus est primus Patriarcba. *Blond. dec. 2. lib. 42. Tyr.lib.9,cap.2 & 15.*

Philippo Regi Francorum Biturigensem Comitatum 40000 libr. (alij dicunt 6000n aure.) Harpinus Comes vendidit vt proficisceretur Hierosolymam. *Guil. Nang.& Mater histor.*

Fucherius Carootensis, in sacra expeditione Cappellanus Balduini fratris Godefridi ducis Lotharingi, historiam rerum per anoos 29 gestarum ab ann. 1095 vsque ad 1124 breuiter & magna fide perstrioxir.

Milites inopia iumenrorum vtuntur ad sarcinas suas veruecibus, capris, suibus, arietibus, interdum eriam equitant bubûs. *Fucb.cap.5.*

Occiduurum Christianorum in Orientem profectio significata est cœlirus, infioita multirudine locustarum orta ab Occidente, & tanta vt inter volandum nubibus æquipararetur & solem obumbrater. *Zon.tom.3.*

Alexij Conneni & Græcorum hîc vituperatur perfidia. Nam Latinos, commeatu denegaro, aur interuerso, aur iofecto, auxiliis interceptis, clam etiam instigaris atque adiuris Turcis, impediuerunr.

Ann. 1097. Nicea vrbs quinta hebdomada obsidionis expugnatur à nostris. *Fucher.cap.4.* Eodem anno Balduinus frater Godefridi fit Comes Edessæ Mesopotamiæ & Medorum Metropoleos. *Fucher.cap.6. Tyr. lib. 4, cap. 2.*

Deniq; Turci ex Orogorgo, Nicea, Antiochia Pisidię, Iromo, Heraclea, Tarsn, Manustra: ex Armenia minori, Samosata, Sororga, Antiochia Syriæ, Albara, Martha, Anrorado, Ptolomaide, Ramula, & denique Hierosolymis. aliisq; infiniris locis à sacro nulite eiecti sunr. *Idem.*

An. 1099, id est, tertio expeditionis anno Hierosolyma in oostrorum venit potestatem, cum prius totus fere Oriens, vsque ad Euphratem fuisset recuperatus. Tanta fuit sacrorum militum in Barbaris perdendis celeritas.

Boëmundo Antiochiæ cessir principatus, Balduino Edessæ. Tancredo Tyberiadis & totius Galileæ, Tolosano Seleueiæ. Godefrido Hierosolymorum com regio titulo. Cæteri principes ad patrium rediere solom.

Nobiles aliqui Sacerdotes, inter quos & Petrus Massiliensis nocturno oraculo de loco, vbi Dominica latebat lancea, quæ coorra hostes victoriam datura sit, admonenrur. *Idem.*

Boëmundus Rogerio fratri vrbe Melphi cedens, cum 12. milibus armarorum nomen sacræ militiæ dedit, & Antiochia 9 mense obsidionis capta, communi cõsensu princeps in ea constituirur, deindéque Constantiam Philippi Francorum regis filiam ducit. *Ritius lib. 1. de reg. Sicilia.*

Anni Christi. 1100 — Anno mundi. 5188

BELLVM SACRVM.

Idem Vuichertus per schisma contra Vrbanum sedit, vsque ad ann. 1100. Sigeb.

Conc. Melphicum præside Pont. dist. 32.

Troianum in Apulia eodem præside 25.q.6.

Placentinum, Episc. totius Italiæ, præside Pontif. ad hominum, maximè sacerdotum malos mores corrigendos. In quo inter alia, Gregorij decreta acta contra Henricum & Clementem 3 Antipapam confirmantur: Toletanus Archiepiscopus sit primas totius Hispaniæ. Platin. Volater. Tyr. li. 1, cap. 14 dist. 70.

Romanum, in quo inuestitura Ecclesiarũ laicis prorsus adimuntur. quod & seq. anno repetitum in Claromontensi. Matthæus Paris.

Anni Christi. | Anni mundi.

Siciliæ. Fulcher.cap.7.& 17.Tyr.lib.5,c.17.

1088 — 5176

An.1098.Cisterciensis ordo Roberto auctore, deinde Stephano Hardingo,qui regulam scripto complexus est, ex Benedictinorum monasterij Molismi in episcopatu Lingonensi secessione.*Sigeb,*

HVMANA.

Rogerus Normanorum dux potitus tota Sicilia & tota propemodum Apulia & Calabria primus regium nomen illic vsurpauit,regni hæreditate in Filium Guilielmum cog. Malum trāslata,cui successit Guilielmus cog. Bonus.

1098. Edgarus omnium Scotorum primus ex sacra vnctione inauguratur.*Maior lib.3,cap.11. Boëthus lib.12.*

Frustra igitur Scoti altius regni sui initium repetunt.

1095 — 1183.

Claromontense in nostra Aruernia,præside Pontifice, Episcoporum & Abbatum 310. adeo vt vocetur generale. In eo agitur de Ecclesiæ reformatione, & præcipuè de expeditione contra Turcas,& decretum est vt singuli profecturi Hierosolymam signum crucis vel in pileo vel in vestimētis consuerent.Plat.Guil. Tyri.lib.1.de bel.sacro cap.14 & 15. Fucher. lib.de expedit. Hieros. cap.1.

1099. Magnus Noricorum rex cum Haraldo,filio Haraldi regis quondam Anglici, Orcadas, Menemas, & alias Oceani insulas sibi armis subiicit. *Malmesburiensis lib.4,cap.25. Angl.*

In sacro bello nauarūt Italicæ Resp. Veneta, Genuēsis & Pisana,sed eo consilio, atque adeo euentu, vt belli sumptus,labores & pericula in socios detiuarint,prēmia & fructus ad sese transtulerint. Nam Genuenses perceptis tota Syria spoliis,etiam maris dominio potiti sunt, se per Ægeum, Hellespontum, Bosphorum Thracium, & Pontum Euxinum ad Tauricam Chersonesum dispergentes. Veneti ex Creta Istrię Illyricóque peropportuna sibi subiecerunt. Peloponnesum & Cyclades insulas ad Thessalonicā vsque vna ex parte, ex altera maris Ionij insulas & littora,donec bello inter has resp. orto, maris imperium Venetis cessit.

Variè à Guilielmo Ruffo Angl.rege pugnatum est cū Scotis, Northumbris & Vuallis.

1095. Magna vi Sultanus Ægypti Turcis Hierosolymam eripuit.Sultano quatuor annis pòst Christiani.*R. Ioseph sacerdos in Chron.*

Parisiense à Gallis, Anglis, Normanis,Flandris,& Lotharingis celebratum aduersus Turcas. Ab.Vsperg.

1096.quo bellum sacrū contra Saracenos conclusum fuit,Germani priusquā in terram sanctam iter caperent, Iudæos vel necant vel baptizari cogunt.

Spiræ & Vuormanæ cęsorum numerus fuit ad octingentos. Ibi plures vtriusque sexus sibimet ipsis vel vxoribus,liberis, amicis necem intulerūt,præuento percussore. *R. Ioseph sacerd.in Chro.regum Franciæ & Turciæ.*

Rabbi quidam Eleazar de interfectis lamētationem condidit. *Ibid.*

Mogontiæ cæsi sunt mille trecenti, sexaginta autem coniecti in carcerem. Ibi quidam Isaac filius Dauid necauit duas filias suas vespere Pentecostes, inde igne domum suam succendit.*Ibid.*

Denique Synagogam,cum qua se ipse exussit. *Ibid.*

Coloniæ domus eorum expilatæ sunt, & libri legis calcati & lacerati die Pentecostes, quo lex data fuerat cælitus & terra tremuerat. Ipsi verò in fugam coniecti. Mar Isaac, qui noluit fugere in Ecclesiam tractus, quòd imagines despuisset, probrisque ac conuitiis affecisset, interfectus est. Similiter & mulier. Qui fugerant,beneficio Cardinalis latitarunt in septem pagis. Nisi quòd

1100 — 5188

Colonienses irruentes in pagum Nozam Samuëlem fi-

	Anni Christi		Anni mundi
lium Aser peremerunt, & duos eius filios ante ostinm domus ipsius suspenderunt. *Ibid.*			
Vablazachi, R. Leui Ben Samuël, cum tota familia, Domina Rachel senior, R. Selomo Sacerdos, & reliqui Iudæi, quotquot comprehendi potuêrũt, necem subiêre. Multi consecrarunt suas manus se mutuo perimentes, vel in paludes vrbi vicinas præcipitantes, ne ab incircũcisis illndetenrur (Sic Verpi nos appellant) *Ibid.*	1088	∴ ∴ *Melchiense coactum ab Vrbano Pontifice, Ca. eos qui. dist. 32.*	5176
In medio aquarum filium suum collum denudantem R. Semuël filiua Iehiëlis ense decollauit, ipsoquidem Patre Benedictionem mactationi congruentem præcinente, filio verò, Amen, respondente, & cæteris astantibus orationem, Audi Israël, concinentibus. *Ibid.*		*Barense, in quo Anselmus Cantuariensis ab Anglia tum eiectus Græcos de processione S. Spiritus refutauit. Edner. in vita D. Ans.*	
Idem Ilanicæ contigit propè Coloniam. Nam primarij Iudæorũ sponte se obtulerunt ad mactandos exteros, ne in hostium venirene manus, deinde se ipsi de turri præcipitarunt. *Ibid.*			
Zamatæ, Miræ, Crapanæ, Gildæ, Treueria, Mizæ, Risboraci, Pragæ alij necati sunt, alij se propria manu sustulerunt. Quæ persecutiones durarunt 4 menses ab Iiar scilicet (.i. Aprili) vsque ad mẽsem Ab (Iuliũ) *Ibid.*		*Romanum, præsente eodem Anselmo contra Principum Laicorum inuestitnras. Ibid.*	
Sed miser teticet veram huins crudelitatis causam. Nempè, quòd Turcas præmonirent, &c.	1100		5188

An. Dom. M C. quo Urbanus moritur, Godefredus rex Hierosolymorum constituitur, Edgarus primus rex Scotiæ nominatur, Paschalis 2 Pontifex Max. eligitur, Bernardus fit Patriarcha Antiochenus è Latinis primus, & Dabertus Hierosolymitanus.

VNDECIMO *seculo doctrina continuatio sic ostenditur.* Missa iisdem ritibus, *vt antea. Berno Augensis lib. de officio Missæ, Hildebertus* Conomanensis, *Anselmus Cantuariensis, Iuo Carnotensis, in sermonibus de rebus Ecclesiasticis, Ioan. Micrologus à multis istorum laudatus ob aliquot næuos, & alij scriptores de diuinis officiis vel Ecclesiasticis. Bernoldus Constantiensis libro, quem inscripsit, Ordo Romanus. Concilium Saligustadense. Burchardus, Guitmundus. Lanfrancus & cæteri qui Berengarium expugnarunt.* Gratia Dei, fides, iustificatio, *Anselmus lib. 1. Cur Deus homo. cap. 9 & 10. lib de concordia Præsc. & Prædest. lib. de Cõcordia Gratiæ, & liber. Arbitr. De meditatione redempt. huma. c. 7, & in Epist. ad Rom. c. 4 & 7 in 3, c. 2 Corinth. Alger. cap. 2, lib. de Euchar. Berno ser. de Natiuit. Dom.* Eucharistiæ veritas, sacrificium, transubstantiatio, adoratio Missæ, ritus. *Algerus libris lucalentis de Euchar. Berno serm. de Paschate, & lib. de Cõcord. Offic. Damia. Epist. ad Blancam. Adelmannus epist. ad Berengarium. Lanfranc. libris contra Berengarium in Orthodox. de Sacr. Euch. Anselmus in c. 10 & 11. 1 Corint. in 7 & 10. Heb. Alberic. de Sac. Guitmond. de eod. Humbert. in responsione ad Niceta librum. Iuo de conuenientia veteris & noui sacerdotij, & Trac. de signif. indumentorum Sacerdotalium. Euthymius in Panop. apud quem part. 2. tit. 21. est caput inscriptum de Transmutatione corp. & sang. D. Berno Augiens. li. de reb. ad Miss. spectantib.* Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Anselmus in 3 & 15 cap. Matth. in 4, cap. 2. Corint. & aliis multis locis. Algerus lib. 3. de Euchar. cap. 4, 6, 7. Iuo de Sacramentis Neophytorum. & de Sacramentorum dedicatione. Leontius & Hermenopulus de sectis. Euthymius in Panoplia &c. alij passim.* Pœnitentia, & eius partes tres. *Ansel. lib. Similit. c. 99. & seqq. item 144. vbi sicca pœnitentia, quæ est sine compunctione, & Humida, quæ habet vtrumque. Iuo epist. 34, lotio pedum sacramentum pœnitentiæ est & remissionis &c. Minardus ad Guntherum de fide. Euthymius in Panoplia.* Claues Ecclesiæ, Absolutio. *Ansel. in 16 cap. Matth. & in Euang. enarrat. Iuo in Epistolis. Petrus Damianus in Epistolis. Conc. Salegunstadiense cap. 18. &c. Euthymius in Panoplia.* Confirmatio & reliqua alia sacramenta & eorum vsus. *Algerus li. 3. de Euchar. cap. 4. &c. Minardus epist. ad Guntherum de fide. Anselmus multis libris, vt in epist. de diuersitate Sacramentorum, &c. Berno serm. de Pentecoste. Iuo sermo. de sacramentis dedicationis. de Sacramentis Neophytorum. in tractatu de conuenientia veteris & noui Sacerdotij. de excellentia sacrorum ordinum. Micrologus, &c.* Primatus sedis Apostolicæ. *Berno epistola ad regem Hungariæ. Lanfranc. de Euchar. sacramento. Anselmus in Mat. 16. Hinc hac etiam ætate Pontifex absolutè Apostolici nomine in conciliis, vt in Salegunstadiensi intelligitur. c. 18. Humbertus contra Nicetum.* Liberum arbitrium, bona opera necessaria. *Anselmus dialogo de lib. Arb. & de similitud. c. 18 2. li. de Concord. Grat. & lib. Arb. li. de lapsu hominis 2 & 15, c. 1. Cor. in 5 c. 2 Cor. in 2 c. Galat. Berno sermo de Resur. Dom.* Sanctorum preces, suffragia, inuocatio reliquiæ Imagines, festa. *Berno de dimnatione Demon. contemnenda. Ser. 1 & 2 de S. Marco & aliis sermonib. de cõcordia Officiorum. In Epist. ad Hugo. Lausanens. Ansel. lib. de excellentia Virginis. Sigeb. Iuo Serm. de Sacramentis dedicationis, & de conuenientia

Anni Christi.

nientia Sacerdotij. Petrus Damianus inuectiua in Cadaloum. Euthymius in Panoplia. Leontius & Hermenopulus de sectis. Preces pro defunctis, purgatorium. *Ansel. in 5 & 12 cap. Matth. in 3 cap. 1 Corinth. Algerus, &c. Berno in epist. ad Augienses fra. Euthymius in Panoplia, & in Euang. Nam etiam Græci orant & offerunt pro defunctis.*

Cætera iidem & cæteri huius sæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra se testimonium ferunt Centuriatores cent. 11, c. 2. de loco & propagatione Ecclesiæ col. 17, & seqq. sparsim. cap. 3. de persecutione & tranquillitate Ecclesiarum sparsim col. 30. & seq. cap. 4. de doctrina, ex profess. col. 125. & seqq. c. de hæresib. col. 238, & seqq. Per totum c. 6 de Cæremoniis & ritib. Ecclesiæ col. 247, & seqq. Per totum 7 de Politia & Gubernatione Ecclesiæ, col. 349. Per totum c. 9 de Synodis. col. 444. Per totum ferè c. 10 de doctoribus & episcopis col. 516, & sequentibus, quibus non obscurè irascuntur, quòd receptam à patribus doctrinam sequuti sint & scriptis mandauerint. Sparsim c. de Martyribus, de Miraculis. Huc facit quod ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus, item contra Berengarium & Bogomilos, quorum sordibus isti maculantur. Adde totius huius centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuere numero. Denique historicos, qui Ecclesiam nostræ similem planè descripserunt.

DVODECIMVM SÆCVLVM.

166

Anni Christi		Anni mundi
1100	a PASCHALIS II. Tuscus, an. 18. mens. 6. dies 7.	5188
1118		5206

Vacat dies 3.

Patriarchæ.

Constantinopoli Nicolao tertio, deinde Ioãne octauo, an. 24.

Antiochiæ Bernardo primo ex Latinis, an. 33, post eam recuperatam.

a EXPETENTE populo, eligente clero, collaudante Cardinalium senatu nolens & latitans, quòd diceret humeros suos nequaquam oneri suffecturos. Pontifex efficitur. *Plati.*

Valde hallucinantur hi qui scribunt eum primum iussisse decimas persolui sacerdotibus. Huic & pontificatũ & gubernationis annos prædixit Albertus Alatrinus episcopus. *Plati.*

Henricus 4 sexaginta duo prælia gessit. *Fasci. temp.* Ex eius nomine, quòd ipse ius inuestituræ mordicus sibi vendicaret, Simonia dicta est Henriciana hæresis. *Abb. Vspergens.*

Propter labem Simoniacam & cætera peccata, quæ illi impingebantur, iussu Paschalis pont. & Principum, qui ad generalia comitia cõuenerant, Moguntinus, Coloniensis, & Vuormaciensis episcopi ei imperialia insignia & indumenta detrahunt & Henrico filio tradunt, eúmque in Imperium substituunt. *Helmold. in Chron. Slauorum cap. 32.*

Ipse quidem cõquerebatur se sustinere ignominiam, quantam nemo regum, qui ante se fuerãt. Verum immerito. Nam per minas à Paschalis ius assignandorum episcopatuum in suis regnis extorserat. Quod concilium Lateranense mox reuocauit, anathemati illum subiiciens, & reliquos principes, qui deinceps idem attentarent.

Prætérea coniugia sacerdotum contra canones introducebat. Sed & suorumet scriptorum præiudicio vrgeri poterat. Nam quadam epistola ad Hildebrandum (sic contemptim Gregorium 7 vocabat) quam laudant Centuriatores, *cent. 11. cap 8, col. 423*, se ab imperio deponi posse, si à fide exorbitasset, non vlla alia causa professus fuerat. Cum ergo Hereticus Schismaticúsque esset quídni Centuriatores, iustissimè imperio est abdicatus?

Vexatio deinde patrum, & quidem Spiritualium periculosissima. Quare istius exemplo Imperatorũ in Romanos Pontif. insurgentum misera fuit mori nec in posteris imperium diuturnum. Henricus enim iste, à quo mali principium, fugatus à filio, captus, depositus, in car-

cere mortuus, & Spiræ quinque annis iacet insepultus. Henricus quintus eius fil. nullis relictis liberis interiit. Fredericus 1 Syriacæ intétus expeditioni in amnis transitu mersus est. Philippus eius f. ab Otthone de Vuitelspatth comite Palatino miserè Bambergę occisus est, eo die, quo à medico ei vena incisa fuerat. Ottho quintus eius successor & æmulus, postquam fuit ab Innocentio 3 excommunicatus, perpetuo infœlix, donec ab omnibus derelictus, præ mẽtis dolore infirmatus post multas angustias moreretur, cum annos tantùm imperasset 4. Fredericus alter tres Romanos insectatus pontifices, nunquam non habuit rebellantes subditos, tandémque in Sicilia morbo correptus Manfredi nothi sui dolo necatus est. Ludouicus deniq; Bauarus demum à Ducissa quadam Austriæ veneno sublatus est in venatione, vt proinde Carolus 4 successor sapienter pacem maxima laude & fructu à pontifice redemerit, &c. vt suo annotabitur loco. *Hæc membratim confirmantur ab Ola. Mag. li. 16, c. 30. Tritem. in Chron. Hirsaug. Crantzio, &c.*

Sacri belli duces an. 1100. Epistolam ad Pontif. ob res fœliciter gestas scribunt totius belli summam breuiter complectẽtem, vbi diuinitus lanceam Domini, munus non visum à tempore Apostolorum à se inuentam prædicant, quæ circumlata pignus victoriæ perpetuo extiterit. *Marian. Scotus continuat.*

Petrus Alphonsus Iudæus Alphonsi regis Hispaniarũ medicus ætatis an. 44 ab Alphonso ipso de sacro baptismo suscipitur, 1106. *Ipse præfatione dialogi sui.*

Hoc tempore passim colligebantur concilia, & quicunque à Laica manu episcopatum aut aliam ecclesiastici iuris inuestituram accipiebant, excommunicabantur sub an. 1111. *Sigeb.*

Túmque conuentio inter Paschalem & Henricum 5, qua priuilegium de inuestitura Episcoporum & Abbatum Imperatori concedebatur, Simoniaca plurimis cõciliis & œcumenicis & prouincialibus declarata est. *Vsperg.* Hanc censuram minimè omnium hodie curant Principes.

An. 1110. Ascetinus Balduino rege, à Gibelino legato pontificio primus creatur episcopus Bethleem. *Tyrius lib. 11, cap. 12.*

Iuo Carnotensis Episcopus Pannomiam. i. decreta Pontificum, & Patrum, exemplo Isidori & Burchardi, redegit in vnum volumen, quo Iurisconsulti vsque ad Gratiani tempora vsi sunt, scripsit & alia multa. *Sigebert. & Trith. de script. Eccles.* Zacharias Chrysopolitanus Episcopus.

Anselmus Laudunensis Glossæ marginalis & interlinearis in vtriusque Testamenti libros ex patrum scriptis collector, Anselmus Lucensis Episcopus, & Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, qui obiit an. 1109, Rupertus Tuicensis Abbas, Berengosius Abbas, Hugo Carthusianus, Echardus Vrangiẽsis, Rudolphus Trudonensis sanctissimi Theologi. *Sigebertus, Platin. & Trithem.*

Cœnobium Clareuallense construitur sub primo eius Abbate D. Bernardo anno ætatis ipsius 27. *Guiliel. Nangiac.*

Sigebertus Gallus Celbatensis (seu Gemblacensis) monachus, Annales à fine Tripartitæ historiæ, id est, ab anno Christi 381, vsque ad annum 1112 perduxit. Cui successit

Anni Christi. 1100 — 1118

Anni mundi. 5188 — 5206

Hierosolym. Daberto è Latinis primo, an. 3. mens. 3, deinde Ebremato an. 4. Gibellino an. 4. Arnulpho an. 7.

Principibus. Eisdem Impp. vsque ad Henricum 5. Imp. Occid.

Et Ludouicum 8, dict. 6, Crassum Franc. Regem, trigesimum quintum.

Nepote Treddę Gabez Æthiopũ pretioso, deinde Lalibala, an. 60.

Hispaniæ Alphonso 6, deinde Alphonso 7, an. 19.

Angliæ Gulielmo Ruffo deinde Henrico 1, an. 35.

Poloniæ duce Vuladislao 1, deinde Boleslao 3 cog. Crinousto, an. 36.

Anni Christi. | Anni mundi.

1100

Hierosolymorum Gotofredo Bullonio, an. 1, mox Balduino fratre, an. 18.

Portugalliæ rege primo Alphonso Lotharingi Henrici filio, an. 73.

Edgaro Scotorum primo rege, an. 9, deinde Alexandro Fers, an. 17.

BELLA SACRA.

1102 — CONCIL. *Lateranense, Episc. Italiæ & Galliæ. In eo Anathema contra Hĕricum 4 Imp. promulgatum confirmatur. Abb. Vsperg. Palmer.* — 5190

1105 — *Florentinum, Episcoporum 340. præside Paschali, contra Fluentinū illius loci Episcopum, qui motus quotidianis portentis, quæ tunc accidebant, dicebat iam tum natū esse Antichristum. Sabel. Ennead. 9, lib. 3. Palmer. Fuit etiam contra Henricum 4 Imp.* — 5193

1118 — 5206

5188 successit appendix 103 annorum, incerti auctoris, nempè vsque ad an. 1216. Scripsit & librum de Viris illustribus ordinis sui Benedictini, & multa alia.

S. Agnes nobilis mulier, natione Romana, & Abbatissa Hierosolymæ. *Tyri. lib. 18, cap. 5.* suum ordinem Sanctimonialium auspicatur. *Volat. Polyd. lib. 7. De inuent. c. 5.* S. Marina virgo obiit Venetiis an. 1113.

Vuilielmus Anglicus Tyri primus Archiepiscopus post sacrum bellum constituitur ann. 1115. *Tyrius lib. 13, cap. 23.*

Ottho Bambergensis Episcopus, regionem Pomeranam cum duce Vueristao ad Christi fidem conuertit. *Krantzius lib. 5, cap. 45. Munster in Cosmogr.* Alij referunt ad tempora Calixti 2, hoc est, ann. 1124. *Abb. Vsperg. Naucler.*

Multa vbique prodigia contigerunt: Sus in Gallia apud Legiensem parochiam enixa est fœtum humana facie: Gallinaceus quatuor pedibus nascitur: Biceps infantulus sexu duplex natus est Namurci. *Sigebert. Guliel. Nangiac.*

Innumerę aues aperto cœlo dimicantes, exanimes in terram deciderūt: In Italia sic terra per 40 dies tremuit, vt villa quædam vebementia motus alium in locū fuerit translata: Multi sacro igne accenduntur membris instar carbonum nigrescentibus. Talia multa leguntur tunc accidisse.

Ordo Præmonstratensis sub regula D. Augustini an. 1116, vel 1120 initium habuit à Noberto nobili Lotharingo. cum 13 sociis, qui postea breui tempore mirabiliter creuit. *Chron. Hirsaug. Continua. Sigeb. Æmil. lib. 5.* Alij hoc ad an. 1137 reiiciunt, alij ad tempora Vrbani 2.

Ioa. Zonaras apud Gręcos Annales suos ab orbe cōdito ad mortem vsque Alexij, hoc est, ad an. Christi 1117 perduxit, vno tomo Iudæorum, duobus aliis Imperatorum gesta recesens. Eos enim in tres partes distribuit. Prima est Hebræorum. 2 Græcorum. 3 Latinorum. Sic Honorius presbyter Augustodunensis apud Latinos vsque ad idem tempus.

Anna Alexias libris 20 de rebus ab Alexio patre gestis Zonaræ narrationem persequitur.

Basilius quidam medicus habitu monachali auctor & hæresiarcha sectæ nefariæ Bogomilorum, communi suffragio & iussu Alexij Imperatoris apud Constantinopolim in equestri theatro comburitur. *Zon. tom. 3.*

Alexius Imp. apud Philippopolim multos Manichęorum, qui vulgò Pauliciani dicebantur (nam magnā multitudinem Manichæorum Ioānes Zimisces, vt diximus, in ea loca ex oriente transtulerat) ad fidem Catholicam traduxit. *Zon. tom. 3.*

Polydorus lib. 4 de Inuent. rer. cap. 10, & lib. 11. histo. Angl notat circiter hæc tempora Principes vbique gentium cœpisse sibi ius declarandorum Episcoporum & Abbatum vendicare, cùm hactenus partim penes clerū, partim penes populum, partim penes Monachos, partim penes hos omnes fuisset.

Hoc hodie principes de Simonia nihil solliciti post tot conciliorum cēsuras mordicus tenent, detestabiliori etiam modo & libidine. Nam hic remanebat quædam antiquæ electionis species, nec erat simpliciter liberum Principibus, quem vellēt, nominare. Testis Vincentius

lib. 26, cap. 10 hisce verbis. Priuilegium de innestitura episcopatuum vel Abbatiarũ, tam per annulum, quàm per virgam erat, vt regni eius Episcopis vel Abbatibus *libere*, præter *violentiam*, & *Simoniam* electis inuestitutam virgę & annuli princeps conferret. Post inuestituram verò canonicè consecrationem acciperent ab Episcopo, ad quem pertinebant.

Contra hoc sactilegium Concilium Lateranense habitum tunc fuit. Nam in eo Henricus 4, qui huc sibi vendicabat, anathemate ideò est percussus & reuocatum quicquid ipsi à Paschali Pont. concessum fuerat. *Palmer. pius 2 in Epitome lib. 4, decad. 2.*

Anselmus Cantuariẽsis Archiepiscopus libertati Ecclesiasticæ patrocinans & acerrimè resistens Henrico Anglorum Regi, qui tale ius sibi iam vsurpabat, recusanit eos consecrare, quos ipse Rex elegisset velut abortiuos religionis filios (vt appellabat) & tandem obtinuit, vt audito iudicio Paschalis Pontificis Romani abstineret ab huiusmodi electione. *Polyd. lib. 11 Angl.*

Responsum autem Paschalis inter cætera his verbis factum est. Sed quia te hac dignitate expoliatum esse cõquereris, quam Apostolorum Canones, & Antiochena Synodus, decreta quoque Romanorum pontificum sub Anathematis iöterdicto ab omni sæculari remouent potestate, valde miramur. Nemo enim spoliatur ea re, qua semper extitit nudus, nec eius scimus expoliatiunẽ, cuius inuestituram nũquam agnouimus. *Ibid.* Sic iniquè Henricus Anglus de non recipiendo concilio Lateranensi & Anselmi disciplina causabatur.

Rex Hungariæ renũciauit Pontifici inuestituras Episcoporum & Abbatum. *Mart. Capel.*

1100 Godofredus primus receptæ Hierosolymæ rex suffragiis omnium, quòd primus in muros eius se intulisset. Corona tamen abstinuit ob reuerentiam loci, in quo Christus crucifixus fuerat. Inde Caliphę Ægypti in Syria duces vicit. *R. Ioseph Sacerdos in Chron. Regum Franciæ & Turciæ.*

Boëmundus autem Antiochię princeps & Balduinus Edessæ prospere etiam pugnarunt contra Turcas, nisi quod ad extremum Boëmundus captus est. *Ibid.*

Hierosolymus à Christianis regnatum est annis 88. *Ibidem.*

Balduinus Edessæ princeps Godofredo succedẽs bene pugnauit cum Saracenis & Turcis. Aco in littore Ascalonis cepit post 20 mensium obsidionem. A Turcis Edessam est fugatus in Charrarum obsidione. *Ibid.*

1109 auctus præsidio Bertrãdi Tholosani comitis, qui recens aduenerat, Tripolim deditione est consecutus.

1111 Berytum vi cepit. Eodem anno Sidonem deditione, recreatus copiis filij regis Nouergiæ, qui Ioppen tunc appulerat.

1113 infœliciter cum Turcis è Perside profectis bellauit, sed hi 1115 à Rogerio Antiochiæ principe deleti sunt.

Tum Balduinus Christianis in Arabia trans Iordanem inter Saracenos versantibus agrũ, & habitationem Hierosolymis dedit.

Tanim Caliphæ eripuit, indéque ann. 1118 moritur. *Ex eodem omnia hæc.*

HVMA-

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
1100		5188
1105	CONCIL. *ad Northusen Thuringiæ ciuitatem, a Moguntino Archiepiscopo, et Constantiensi Episcopo vicariis sedis Apostolicæ, indictum est ab Henrico 5, viuo patre. In eo actum est de doctrina, damnatáque est simonia & nuptiæ sacerdotum. Abb. Vsperg. & Barns.*	5193
	∴ ∴	
1107	*Guardastallense in Longobardia, multorum Episc. & Principum: in quo actum est de iure Ecclesiasticorũ, Homagiis, feudis. Plati.*	5195
1108	*Beneuentanum præsente Paschali. Chron. Cassinense lib. 4, cap. 35.*	
	∵ ∵	
1109	*Trecassinum in Gallia, præside Paschali Roman. Pontifice: vocatur vniuersale à Guilel. Nang. In eo nuptiæ interdicũtur sacerdotibus, & simoniaci, & Laici collatores beneficiorum Ecclesiasticorum, ab Ecclesia proscribuntur. Pontifex suppetias impleratà Philippo Rege cõtra Imperatoris factiones: Galliæ sacerdotes ad meliorem frugem reducuntur. Alij referunt ad an. 1107.*	5197
1110	*Legiense. Sigeb.*	
1112	CONCIL. *Lateranense contra Henr. 5 Episcop. circiter 100, in quo Pontifex priuilegium de inuestitura Episcoporum, concessum Henrico 5 Imperatori, vt per vim impetratũ, reuocat, eique aqua & igni interdicit. Platin. Krantz. lib. 5, cap. 34. & 37.*	5200
	∴ ∴	
1118		5205

Anni Christi.		Anni mundi.	HVMANA.
	CONCIL. celebre Londini celebratur ab Anselmo Cantuariẽsi episcopo, qui in eo multa salutaria instituit de reformatione Ecclesiastici status. Polyd. lib. 11. Angl.		Henricus 1 Angliæ rex incarcerato Roberto fratre, ac cunctis penè Normaniæ Principibus captis aut cęsis, totam Normaniam obtinuit. *Sigeb.* An. 1110 Regnum Portugalliæ siue Lusitaniæ diuulsum ab Hispania, & Mauris paul uante ereptum, propriũ regẽ habere cœpit Alphonsum Henrici comitis alicuius partis Lotharingiæ filium. *Blond. lib. 1. Geog.*
1114	*Tria Concilia in Gallijs celebrantur à Conone Apostolicæ sedis legato. Guil. Nang.*	5202	Alphonsus enim 6 Hisp. rex Filiam suam Tarasiam Henrico Lotharingo desponderat, relicta ei Portugallia dotis nomine, cum titulo Comitatus.
	Remense.		Ex eo connubio Alphonsus nascitur, qui se ducem Portugalliæ appellauit per an. 27. donec cum Ismario & 4 aliis Saracenorum regibus prælium commissurus rex ab exercitu salutatus est. *Vasæus.*
	Bellouacense. Continuatio Sigeb.		Post eos victos regnauit annis 46. qui cum 27 quibus dux appellabatur, summam 73 constituunt, vsque ad annum 1185. Ei enim contigit, quod Sapori persæ, & Theodosio Iuniori, vt à cunis princeps esset. Totam ferè Portugalliam, quanta nunc est, à Saracenorum Tyrannide liberauit. *Idem.*
	Cathalaunense.		
1116	*Lateranense aliud, præsentibus legatis Henrici 5 Imper. Et in concilio iterum Pontifex datum Henrico de inuestitura priuilegium condemnat, & ipsum excommunicat. Agitur & de translatione Episcoporum. Ab. Vsperg. in Chron.*	5204	Duodecim annis ante (nempe Christi 1098 *Maior lib. 3. c. 11, Boethius lib. 12.*) Scotiæ regnum inceperat ab Edgaro. Ei enim primo Regia titulum, nomen, vnctionem Scoti impetrarunt ab Vrbano 2 expeditionis sacræ occasione, cum antea Heluetico & Tartarico more per Hurdas & diuersos Principes viuerent. Quare fictè illius regum initiũ altius ducitur siue à Fergusio Hyberno an.
1101	Schismatici sub Paschali 2.	5189	330 ante incarnationem, siue ab alio Fergusio Scytha Christiano, quem Scotorũ in Albionem postliminio redeuntiũ regem contra Romanos effectũ aiunt, Palladio euangelizante an. D. 441, siue à Kenetho Magno, quem deletis Pictis fingunt extremam Britannię partem Scotiam appellasse. Nam hæc carent probatis auctoribus.
	Post Clementem 3, successit in schismate Albertus Attellanus qui sedit, an. 4.		Ita ad hunc vsque diem reges duntaxat habuêre octodecim per annos 476.
1101	Syluester 3 Romanus, antea vocatus Theodoricus succedens Alberto sedit. m. 3, d. 15.	5189	1117 Horrendus terræmotus per totum pene orbem terrarum maximè in Italia, quo ciuitates, castella, villæ cum hominibus absorpta sunt, montes scissi, flumina
1102	Vtrisque coactis renuntiare Pōtificatui successit in schismate Maginulphus Romanus, qui non longè post decessit.	5190	deglutiente terra exiccata. Padus vnus de quattuor Europæ maioribus fluuiis è terra eleuatus in modum fornicis, vt inter terram & aquam via pateret transeuntibus. Vnde instare dies extremus credebatur. *Chron. Hirsang.* b GELASIVS in Schismate contra se ab Imp. excitato fuga elapsus, in regno Francorum mansit vsque ad diem mortis suæ. *Helmeldus in Chron. Slauorum cap. 41.*
1118	167 b GELASIVS II. Caietanus, monachus, vir sanctissimus (*Plati.*) an. 1.	5206	Regnante Hierosolymis Balduinô rege 3. Ordo fratrum Militiæ templi siue Templariorum (sic dicti sunt,
1119	Vacat dies 2.	5207	quòd iuxta templum Domini apud Hierusalem in palatio Regio habitarẽt) instituitur Hierosolymis, per quosdam nobiles equestris ordinis, quorum pręcipui erant, Hugo de Paganis, & Gamfredus de S. Aldemaro, vt armis peregrinos à Mahometanis tutos redderent, & per omnem terram sanctã circumducerent, quibus vitę normam D. Bernardus pręscripsit. *Tyri. lib. 12, cap. 7. Æmil. lib. 5.* Eodem ferè tempore cœperunt ordines Ioannitarum siue Hospitaliorum D. Ioannis, qui hospitio excipiebant peregrinos, siue Rhodiorum militum à Rhodo
	Gregorius 8, dictus antea Burdinus, Brachatẽsis Episcopus, contra Gelasium ab Henrico Imp. creatus, in schismate sedit annos aliquot.		

& alns multis insulis maris Mediterranci occupatis. *Tyr.li.18,c.4,5, & 6.* Et Theutonicorú, qui ordo ex vtroque priorum mixtus erat. Nam & ipsi hospitio excipiebant peregrinos, & necessitate exigente, etiam armis pro religione pugnabant. *Chro.Colon.*

Edmerus Anglus, Herueus Britannus, Honorius Augustodunensis Theologi scriptores. *Trit.*

Ludouicus Crassus quinque pontifices max. in Gallia vidit, Vrbanum, Paschalem, Gelasium, Calixtum, & Innocentium. *Æmil.lib.5.*

HVMANA.

Alphonsus 7 Imperator Hispaniæ dictus est. Eius morte rursum separatum est regnū Legionis à regno Castellæ duobus relictis filiis Sanctio & Ferdinando. *Vasæus.*

Eius tempore Almohades Arabum genus in Hispania imperare cœpit. Hi nullos Christianos inter suos viuere sunt passi, sed vel fidem abnegare coëgerunt, vel crudeli martyrio peremerunt. *Idem.*

Lud. Crassus bene pugnauit cum Henrico Cæsare & Henrico Anglo.

1119 Balduinus 2, tertius Hierosolymorum rex Gazum Saracenorum Damasci regem duobus præliis ad Antiochiam vicit.

1122 Ad Edessam à Balac Turca per insidias captus est, & detecta coniuratione 50 Armeniorum, qui eum eripere voluerunt, Caïrum Ægypti transmissus, donec an. 1124 post octodecim menses redimeretur.

Inde Bursienenum Turcam è Persia fines Antiochiæ inuadentem profligauit, 24 tantum militibus de suo exercitu desideratis.

1126 Fines Damascenorum vastauit.

1129 Auxilia consecutus est ex Occidente.

1130 Turcas duce Rodoatiam ad Antiochiá cæcidit. ç CALIXTVM Pontificem fuisse de Deo ac de hominibus bene meritum scribit *Platina.*

Electus est in Cluniacensi cœnobio, in quo Gelasius obierat. Noluit prius pontificatum suscipere, quàm intelligeret, se à Cardinalibus confirmatum, qui Romę in Italia remanserant.

Inter cætera ingenij sui opuscula libellum de S. Iacobo Apostolo edidit. Multa etiam vtiliter cōstituit, quorū pleraque in decreto Gratiani habentur. *Chron. Hirsaug.*

Omnes eo tempore Papæ bellarunt pro Hierosolymis seruandis contra Saracenos.

Calixtus excommunicationis fulmine in Remensi conc. Henricum 5 adegit, vt omne ius inuestiendi episcopos, Ecclesiæ restitueret. *Plat.* an. 1122.

Literæ Imp. sic incipiunt in Chron. Hirsaugiési. In nomine S. Trinitatis & indiuiduæ. Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imp. Augustus pro amore Dei & S. Romanæ Ecclesiæ & Domini Papæ Calixti & pro remedio animæ meæ dimitto, Deo & SS. Apostolis Petro & Paulo Sanctæque Ecclesiæ Catholicę omnem inuestituram per anulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis canonicam fieri electionem & liberam consecrationem, &c.

Sub eo tandem pax inter Ecclesiam & Imperiú facta anno plus minus 50, ex quo inter Gregorium 7, & Henricum 4 discordia ingens ob sacerdotiorū collationem emer-

Anni Christi		Anni mundi
	Patriarchis.	
	Constantinopoli Ioanne 8.	
	Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.	
	Hierosolymis Guarimundo an. 10.	
	Principibus.	
	Calo Ioanne Comneno (cognomen Mauro, Tyrius lib. 15, cap. 23.) Constantinopolita. siue Orient. Imp. 116, an. 25.	
	Henrico 5, Occident. siue Germanorum Imp. decimo nono, an. 20.	
	Ludouico 8, dict. 6 cognom. Crasso siue Grosso, an. 28. Frāc. Rege, trigesimo quinto.	
	S. Zalibala Æthiopū pretioso, an. 60.	
	Hispaniæ Alphōso 7, quinquagesimo octauo.	
	Angliæ Henrico 1, vigesimo tertio.	
	Poloniæ Boleslao 3.	
	Hierosolymorum Balduino rege secundo. Mox Balduino Burgensi, an. 12.	
	Portugalliæ primo rege Alphonso.	
	Scotiæ Alexandro Fers.	
	CONC. *in Apulia.*	
	Coloniense, Chron. Hirsaug.	
	168	
1119	c CALIXTVS II. Burgundus, an. 5.	5207
1125	mens. 10. dieb. 6.	5213
	Vacat d. 8.	

Anni Christi.

Patriarchis.

Constantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.

Hierosolymis Guaremundo.

Principibus.

Iisdem in Oriente & Occidente Imperantibus & regnantibus.

S. Zalibala Æthiopum pretioso.

1119 — NONVM *generale & primum apud Latinos œcumenicum Concilium Lateranense Patrum quo contra Saracenos & Turcas, de recuperanda terra Sācta. Plat. Crant. lib.3.hist.Saxon.cap.40.*

1119 — *Remense prius à Gelasio indictū, celebratur à Calixto, præsentibus legatis Henrici Imp. Quo in concilio proscripti sunt ab Ecclesia simoniaci, & pro sepultura, chrismate, & baptismo pretium exigentes: Imperatori quoque interdictum est aqua & igni, quod nollet reconciliari Ecclesiæ Rom. Guil. Nang. Paulò post Henricus Imp. ratione eius concilij, iratus Francis, proposuit Remensem ciuitatem destruere, sed ei strenue restitit Ludouicus Franc. Rex.*

1120 — *Neapolitanum in Samaria, reformatorium vt vocant, ad corrigendos mores in omnibus penè valde deprauatos, præside Guaremundo Hierosolymitano Patriarcha, & præsente Balduino Hierosolym. Rege, cum multis alijs Orientalibus Episcopis. Eo in concilio edicti sunt 25 Canones. Guiliel. Tyr. lib. 12. de bel.sacr.cap.13.*

Anni mundi.

emerserāt. In ea Episcoporum & Abbatum electiones, quas Imperatores & reges vsurpauerant, Clero & Monachis restitutæ sunt. *Abbas Vsperg. in vita Henrici 5. Tyrius de bello sac.lib.1, cap.13. Ottho.frising. lib.7, cap.16. Pandulphus Pisanus in vita huius* Calixti.

Henricus Angliæ rex ad confirmandum statum sui regni, tam sacerdorum quàm populi Principes cōuocauit Satisberiam. Inde vsum Comitiorum Angli etiam hodie frequenter retinent. *Polyd.lib.11. Angli. Histor.*

An. 1119. Ioannes Indorum Patriarcha vnus de Maximis Romam venit ad Calixtū Pontificem. *Sebedelius.*

Hoc sæculo florebat Ioannes Indiæ presbyter & rex. Is Christianam doctrinam Nestorianismo diluit. Samiardos fratres Persarum & Medorum reges vicit atque Ecbatanam regni sedem expugnauit. Exercitum per Tigrim coagulatum hyeme traduxit, vt Hierosolymitanæ ecclesiæ subueniret. Vbi tum ex aëris intemperie multos ex suis amisit, atque re infecta domum rediit. *Frising.lib.7, cap.33.*

Ottho Bambergensis Pomeraniæ partem, quæ intra Viadrum & Poloniam sita est, ad Christianam religionem, vna cum principe ipsorum Vuercesslao, an. 1124 conuertit. *In eius vita lib.2, cap.4,5,6. & seqq.*

Vicelmus idē tentat in Holsatia & Vādalia. *Helmold.*

*1123 Dominicus Michaël Venetianus cum 70 nauibus nauigans in Syriam Ægyptios obsidentes Ascalonem tanta strage affecit, vt ad duo milliaria mare videretur versum in sanguinem. *R. Ioseph sacerdos in Chron.*

5207 — 1124 Tyrum ad deditionem compulit. Hinc eam vrbem Phœnicum florentissimam Christiani post longam obsidionem capiunt. Tertiam partem vrbis Dominico assignant, duæ aliæ partes manserunt penes Balduinum 2, regem Hierosolymorum tertium *Tyrius lib.13, c.13 & 14, Palmerius in Chron.*

5207 — Eodem Rupertus Abbas Limpurgēsis in Dioecesi Spirēsi introducere conatus est prætextu cuiusdā reuelationis sibi factæ eum viuendi modū, vt nō solum monachi à carnibus secundum regulam S. Benedicti abstinerent, verum etiam à piscibus, ouis, lacticiniis, & vino. Cui cū multi se opponerent, auctoritate episcopi in Hassiam est relegatus ad cœnobiū Britenaun, deinde reuocatus, in abstinentiæ proposito cū suis fratribus perseuerās inter multas persecutiones paulo pòst obiit. *Chro. Hirsaug.*

HVMANA.

1121 Interit R. Hai Gaon in Babylonia Gheonim (i. Talmudicæ Rapsodiæ interpretum) nouissimus & peritissimus, adeo vt in eius luce ambulent omnes legis studiosi ab ortu solis ad occasum. Quin & cum eo extinctæ ferè sunt scholæ Hebraicę in Oriente, ad quas Iudęi suos olim filios transmittebant ex Ægypto, Palestina, Hispa-

5208 — nia, toto denique Occidente, & deinceps verò in Hispaniam translatæ. *R. Abraham in Cabbala.*

Hîc ergo notāda doctorū Iudaïcorū successio. Primi post Prophetas & captiuitatē Babylonicā fuerunt Scribę & Legis doctores à diebus Zorobabel vsq; ad Simeonē Iustū. Secundi Tannaïm auctores Misna siue cōtextus & fundamenti Talmudici à Simeone iusto, quem primum istorū faciunt, vsque ad Rabbi Hakkados, quem vltimū, quāndo edita est prior illa pars Talmud an. Christi 180 sub Antonino. Tertij Amoraïm auctores Ghemara siue

complementi & decisionis Talmudicæ à Rabbá, (qui mox post R. Hakkados extitit) primo istius generis doctore, ad mortẽ vsque Rabbenæ & Rab. Simæ filij Rabbæ & Rab Asæ, qui posteriorem partem absoluerunt. Atque hi omnes viguerunt annis 827. Tot enim numerant à Zorobabele ad mortem vsque Rabbenæ.

Quarti Seboraim q. speculatiui, Scholastici doctores, quorum primus Rab. Iose, vltimus Rab. Isana annis 187.

Quinti Gheonim (practicis Iuriscõsultis respondentes) quorum primus Rab. Hanina, postremus Rab. Haï, vsque ad annum Dom. 1121.

Sexti Rabbini, qui se deinceps exercuerũt in Bibliorum & aliorum Theologicorum librorum tractatione. *Ex eadem Cabbala, Cozri & Tisbi. Elia.*

d Hic Pontifex familiaritate doctorum & pręclarorum virorum mirificè delectabatur. *Platina.*

Sub hoc Arnulphus Romæ concionator, quòd insectaretur acrius vitia clericorum, præsertim superbiam, auaritiam & luxuriam noctu ab iis capitur & submergitur. *Chron. Hirsaug.*

Otthonem Haluerstatensem Episcopum à suis canonicis accusatum conuictúmque, quòd pro consecratione cuiusdam Ecclesiæ 30 solidos accepisset, deposuit, eique Rudolphum substituit. *Ibid.*

Ludouicus Crassus in ordinem Ecclesiasticum sęuiẽs, bona eius sibi vsurpans, se inconsulto Episcopos & Abbatos eligi nolens ab Stephano Episcopo Parisiensi excommunicatus est. Vnde, etiam si absolutionem ab Honorio obtinuisset, quam D. Bernard. improbauit binis ad ipsum Honorium literis, grauibus admodum & acerbis, non diu superuixit, & Philippum filium regio ornatum diademate Parisiis equo deturbatũ subita morte amisit.

Tandemus (Tanchelinum vocat Trithem. in Chron. Hirsang.) Adamitarum hæresim cõdens multos Antuerpiæ seduxit sua eloquentia & subtilitate. Hic negabat Corporis & sanguinis Christi perceptionem ad salutem prodesse: nihili faciebat sacerdotes & episcopos: suis hæresibus non assentientes occidi iubebat per suos sectatores. Habebat enim circiter tria millia militum qui eum vbique sequebantur. *Continuat. Sigeb.*

Ad eam hæresim ex hominum animis eradicandam illius loci constitutus est Episcopus Norbertus auctor Pręmonstratensis ordinis, qui suis cõcionibus adeò profecit, vt ferè omnes ad fidem Catholicam conuersi fuerint, adferentes in ecclesiam Corpus Dominicum, quòd per decem annos in cistis & foraminibus secluserant. *Continuatio Sigeb.* Ex his videtur, etiam tunc Christianos manu propria sumpsisse corpus Christi.

Hugo de S. Victore Parisiensis Theologus, Franco Hafligiuiensis Abbas, Ambertus Archiepiscopus Remensis, Rupertus Abbas Limpurgensis, Odo episcopus Cameracensis, viri doctissimi. *Plati, Trithe.*

S. Osmundus Sarisboriensis pręter alia vitam D. Anselmi & libellum de Ecclesiasticis officiis concinnat, in quo digerit preces horarias, quas Catholici in Anglia etiamnum obseruant. *Polyd. lib. 9. Angl. Ranulph. lib. 7. c. 3.*

An. 1125. Vniuersa ferè Pomeranorum natio à Bolestao Polonorũ duce subacta in Christi castra transiit, Otthonis Bambergensis sedulitate. *Helmod. cap. 41.*

An. 1127.

Anni Christi		Anni mundi
	Calixtus Papa cũ esset Guilielmi Burgundię Comitis filius, & proinde Henrici Imp. consanguineus (& vt quidam volunt ex genere Francorum Regum) fretus ipsius fauore, apud Sutrium, captum Gregorium 8, pseudopontificem pelle induit vrsina, ac ita camelo impositum ad Canense cœnobium relegauit. Ita grauissimo & periculosissimo schismati finem imposuit. Guil. Tyri. lib. 12, cap. 8.	
1123	*Romanum Concilium, in quo pax inter Pontificem & Imperatorem confirmatur: quod Imperator in Comitiis Vuormatiæ ius inuestitura cessisset Rom. Pontifici. Continuatio Sigeb. Plati.*	5211
	Tholosanum præside Calixto contra quosdam hæreticos monachos, in bona Ecclesiæ & Sacramentum Eucharistiæ blasphemos. Fasciul. temp.	
1125 1130	169 d HONORIVS II. Imolensis, an. 5. mens. 2. Vacat dies 8.	5213 5218
	Patriarchis. *Constantinopoli Ioanne 8.* *Antiochiæ Bernardo.* *Hierosolymis Guaremundo, deinde Stephano, an. 2.*	

Anni Christi		Anni mundi	
1125	*Principibus.* *Calo Ioanne Cōneno Oriēt. Imp. centesimo decimo sexto Henrico 5 decimo nono ac post eum Lothario 2, an. 13. Occid. Imp.* *Ludouico 8, dict. 6, Magno cognom. Crasso Franc. Reg. trigesimo quinto.* *S. Zalibala Æthiopum pretioso.* *Alphonso 7 Hispaniæ quinquagesimo octauo, deinde Alphonso 8, an. 20.* *Angliæ Henrico I. vigesimo tertio.* *Poloniæ Boleslao 3.* *Balduino 2, Hierosolymorum rege tertio.* *Portugalliæ Alphonso rege primo.* *Scotiæ Alexandro, deinde Dauide, an. 29.*	5213	An. 1127. In Syria gemino prælio cum Saracenis fœliciter nostri conflixerunt. *Sigeb. Cont.* Conradus Imp. septuaginta millia equitum infinitámque peditum multitudinem contra Turcas eduxit. *Munster.* In Concilio Cretensi instituta est regula Templariorum militum, decretúmque vt candido pallio vterentur. Cum bacteous nouem tantùm essent equites illius ordinis, ex eo tempore adeò excreuerūt numero & opibus, vt ante 50 annos fuerint circiter 300 equites & infiniti penè fratres inferiores, quos vocabant Seruientes. Nulla etiam erat regio Christianorum, à qua ipsi maximas possessiones dono non accepissent. *Tyr. lib. 12, cap. 7. Sigeb. Contin.* An. 1126 in Germania & Italia Conradus Sucuorum dux cum Fratre Frederico contra Lotharium Cæsarina capiunt, do nec victi D. Bernardi opera ipsi reconciliantur. *Cromer. lib. 5 de reb. Polo.* An. 1128 Boleslaus rex Cilicium indutus, paucis sacerdotibus & aliis piis hominibus stipatus, ad S. Ægidij Sepulchrum in Galliæ Prouincia iter pedibus confecit. *Cromer lib. 5 de rebus Polon.* Ao. 1130. Magnus Gottborum rex Christianam fidem est complexus. *Olaus Mag. lib. 2 de Gentibus Sept. c. 7.* **HVMANA.** Ann. 1127 in Parochia Genlacensi, cum quidam frumentum moleret, farina ardere cœpit. *Helmold. c. 41.* Vuillelmus Burgundiæ princeps à suis occisus est. Sic Carolus Flandriæ comes. *Chron. Hirsaug.* Circiter hæc tempora conscriptus est liber Iudaïcorū Annalium à nobis versus, qui inscribitur Seder Olam, siue series mundi summæ est authoritatis apud Iudæos. Quare R. Selomo, R. Kimhi & recentiores Hebræi non raro eum citare solent. Item liber Cabbalæ R. Abraham Leuitæ Hispani, rege Alphonso 7, qui imperator Hispaniarum appellabatur, Heroïcis Caudibus tam claro, vt R. Ille Abrahā eum regem regum appellet. Nam sæpius de Saracenis triumphauit, Cordubam eis ademit, &c.
1127	CONCIL. *Cretense in Francia. Tyri. lib. 12, cap. 7.*	5215	Tum hæresis Sadducæorum vexabat Iudæos in Castilia. Quidam enim Abben Altras librum scripserat, Sepher Abu Alprag (Abu autē Alprag doctor ipsius erat) in quo docebat Talmud & Misna, & cæteras patrum cōstitutiones esse inanes & in sua parte verā esse Synagogā.
1130	*Londinense, præside legato Romani Pontificis, ad corrigendos deprauatos mores sacerdotum. Polyd. lib. 11. Angl. hist.* Schisma 17. Celestinus 2 in schismate à quibusdam Cardinalibus Pontifex reounciatus est, at sedulò se abdicauit & cessit Honorio secundo.	5218	Contra quem superior Rabbinus suam dictauit Cabbalam probans Synagogæ, siue Ecclesiæ suæ veritatem primùm *è Successione*. Nam ipsam suos census referre per 36 ætates idem perpetuo sentientes ad prophetas nouissimos Haggæum, Zachariam, Malachiam, quorū iam successio facilè ad Mosem reuocari possit. Nam decem esse ætates Synagogæ magnæ ab iis ad R. Iohanan Ben Zachai, qui fuit ex reliquiis Synagogæ magnæ sub Vespasiano. Inde sub Tanaim (doctoribus Misna siue cōtextus Talmudici) quinque ætates secutas esse, mox septem sub Amoraim (doctoribus Ghemaræ, siue Talmudicarum
1130		5228	decisionum). Rursum quinque alias sub Gbeonim (interpretibus Talmud) & à Gbeonim ad suam ætatem vsque tres, quæ numero 36 ab ipsis prophetis existant.

Secuodò *è communione*, qnin Synagogæ diffusæ per totum orbem rertatum ita ſentiuntin Hiſpaniis, Africa, Ægypto, Paleſtina, Arabia, Babylonia, Perſide, Elamitide, Græcia, Germania, Italia, Gallia (oam Iudæis tum noſtra Gallia abundabat) & communiter recipiunt Talmud & Miſna ac reliquas Patrum traditiones. Quam prætetea communioné probar ex eo quod Patres & Magiſtri nūquā diſcrepēt בעקר המצוה אלא בחולדותיה, in radice præcepti, ſed in appēdicibus & circuoſtantiis, vt non contendunt, an lucerna ſit accendenda Sabbato nécne, ſed quo oleo ſit accendéda, quo non. Non diſputant an quis teoeatur recitare *Kiriath Shema* (ſuam de Deo vno coofeſſionem è Deut. 5) manè & veſperi, ſed quando manè, & qnādo veſperi oe vel tardius, vel ocyus id fiat atque ita in reliquis.

Contra autem eos non poſſe haberi pro vera Synagoga. *Primum* quia ſunt ſine ſucceſſione. Anan enim & Saül filius eius, ad quos referunt ſuam originem, fuiſſe diſcipulos R. Inda & ab eo ſe ſeparaſſe, aliámque ab ipſo doctrioam ſecutos eſſe, ſolo ambitionis nomine, nec poſſe dicere. Ecce hæc accepimus ab hoc vel illo doctore.

Secundò quoniam paucos habent ſuæ communionis. Habēte enim tantum vnam Synagogam in deſertis Hiſpaniæ, paucos io Ægypto, & Paleſtina, qui à cæteris non recipiantur, ſed anathematizenrur.

Hęc periocha eſt totius illius libri R. Abraham, quam hîc volui paucis complecti, vt Centuriatores videant ſi cōmunibus omnium populorum notionibus, axiomatibus, argumentis nitendum ſit, ad diſcernendam puriorem religionem à Spuria, ſe ab eis eſſe damnandos.

Cæterum præter has duas veræ Eccleſiæ notas. Succeſſiooem dico prophetarum atque doctorum & communionem omnium fideliū atque temporum, alias habemus, nempè teſtimonium Scripturarum, deinde perennem ſucceſſionem Apoſtolicę Cathedræ. Denique teſtimonium cunctorum ſcriptorū, tanquam veritatis teſtium. Hi ſunt noſtri cenſus, hæ ſunt noſtræ poſſeſſionis tabulæ, ô Impij!

e LOTHARIVS Imperator corona Imperiali ab hoc Pontifice eſt inſignitus, & compeſcuit ſchiſma contra Innocentium. *Palmer. in Chron.*

Nam multa hic Pont. ab Antipapis paſſus eſt. Ann. 1133 reſtitutus eſt contra Petrum Leonis, qui ſe Anacletum appellabat, à Lothario Imp. in vincula coniecto quodam Italiæ principe. *Chron. Hirſaug.*

Anſelmum Hanelburgenſem an. 1138 miſit ad Caloioanoem Orient. Imp. Conſtantinopolim, qui io conuentu S. Sophiæ de proceſſione Spiritus S. contulit, Nechite Nicomedienſi Epiſcopo contrà diſputante. Lege libros tres eiuſdem Anſelmi, τῶν ἀντικειμένων, quos rogatu Eugenij 3 edidit.

Ad eum Caloioanoes legatos miſit. *Cuſpinianus de Impp.*

Cum in Galliam veniſſet Innoc. Iudæis Pariſienſibus ſacræ legis volumen precioſo panno velatum offerentibus reſpondit, Deus omnipotens auferat velamen à cordibus veſtris. *Annales Franc.*

Confirmat ordines monachorum Præmonſtratenſiū & Ciſterſienſium. *Platin.* Poſterior antea receptus fuerat à Rom. Pontifice Vrbano 2.

Ludoui-

Anni Christi.		Anni mundi.
	170	
1130	e INNOCENTIVS II. Roman. an. 14. menſ. 7. dies 13.	5218
1144		5232

Patriarchis.

Conſtantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo, deinde Rodulpho, an. 4.

Americo, an. 50.

Hieroſolymis Gulielmo, an. 15.

Principibus.

Eiſdem Impp. vſque ad Manuëlem Orient. Imp.

Conradum 3 Occid.

Philippum cum patre & ſolum Ludouicum 9, dict. 7, Iuniorem ſeu Lenem Franc. Reg.

S. Zalibala Æthiopum pretioſo.

Alphonſo 8, Hiſpaniæ quinquageſimo nono.

Henrico 1, Angliæ vigeſimo tertio, deinde Stephano Franco, an. 20.

Boleſlao 3 Poloniæ principe, deinde Vuladiſlao 2, an. 7.

Balduino 2, Hieroſolymorū rege tertio, mox Polaco, an. 12, deinde Balduino 3, an. 20.

Alphonſo Portugalliæ Rege primo.

Dauide Scotiæ.

Anni Christi. | Anni mundi.

Ludouicum Iuniorem Regem Francorum Remis inuogit. *Anno.lib.5.ca.52.vet.Venerabilis lib.5,epist.2.* Pisanos & Genuenses conciliat. *Platin.*

1130 | 5218

Hoc tempore populus R. multa cum finitimis Tiburtinis, Tusculanis, Albanis, Prænestinis, & reliquis Latij populis bella gerere cœpit, quæ Tusculi excidio tádem, quinquagesimo pòst anno, finita sunt. Quorum occasione Ioooceotio Pont. qui pacem, quàm bellum mallebat à ciuitatis administratione submoto, Senatores aliquot (oon Coss. vt Platina & Volaietan. putant). Equites, Patritius, qui omnibos præesset, iudicésque alij, veterum Romanorum exemplo instituuntur. *Onuphrius.* & vicissim Populus ab electione Pootificis penitus excluditur. *Idem.*

CONCIL. *Herbipolensi, præsente Lothario Imp. In eo cõfirmatur ordinatio Innocentij. Munster. in Cosmog.*

Manueli Const. Imp. pro Mahumeto decreta códenti, pacis prætextu, & alia in religionis capitibns molienti resistunt Theodosius Constátinopolitanus Patr. & Eustathius Thessalonicens. *Nicetas lib,7, de eius gestis.* Anathema in Mahometis deum, quem nec genitorem oec genitum, sed holosphyron esse asserit, ex omnibus catechetícis libellis aboleri satagebat, sed tidem fortiter restiterunt. *Ibid.*

1130 *Claromontensi, præside papa cõtra Anacletum Antipapam & eius factionis socios. Poly.lib.5. Ang.* | 5218

Ludouicus Iunior Franc. Rex vno ferè mense ante mortem patris Alieooram, siue Alienordim, siue etiam Leonorem hæredem Guilielmi Ducis Aquitaniæ duxit io vxorem apud Burdegalam vrbem. *Æmil.lib.5.* Harum ouptiarum causa eius pater Ludouicus Crassus primus (nam & ipse illud idem postea edicto confirmauit) remisit dioceſi Burdegalensi inra regalia in eligendis archiepiscopis, episcopis, & abbatibus, vt apparet ex tabulis cameræ rationum Luretianæ.

1131 *Remense, præside Innocentio, qui in eo damnat schismaticos, & Ludouicum Iuniorem coronat, præsente patre Ludouico Crasso. Gul. Nãg.* | 5219

Petrus Abailardus (qui noooullis Bailardus, aliis Alardus dicitur) Britaonus hæreticus, & summus philosophus, primò relicta vxore mooachus apud D. Dionysium, demùm Abbas in Briraonia. *Guliel. Nangiac.* Præter Deum aliquid æternum constitoebat, & quid tertiũ præter creatorem & creaturas. *Bernard. de Lutzemb.* Docebat Christum ooo assumpsisse carnem vt hominem liberaret: Timorem Domini castum oon esse in futuro sæculo. *Bern. epist. 190.* De Trinitate sapiebat Arriũ, quanquam ab Alberico Remense & Leutaldo Nooariense Sabellianos iodicarus fit. *Otho Frising. lib. 1 de Frider. c. 17.* de persona Christi Nestoriũ, de gratia Pelagium. *Bern. epist. 192.* Malè insuper sentiebat de processione S. Spiritus, quem oegabat esse ex substantia Patris vel Filij: De anima Christi, de descensu Christi ad inferos, de Sacramento altaris, dicens post consecrationem priora accidentia quæ remanent peodere io aëre: de potestate clauium, de originali peccato, de concupiscentia, & de alijs multis religioois capitibus. *Bern. epist. 188 & 189 & 190.* Arnaldus de Brixia alter ex Italia hereticus se illi adiũxit. *Bern. epist. 189. & 195.*

Placentinum.

Petrus de Bruis Petrobusianos sacramentarios multis erroribus deformes creat. *Petrus Cluniacens. epist. 1 & 2, & alibi.* in Septimania, Arelatensi, Ebredunensi, Diensi & Vuapicienſi episcopatibus, deoiqúe in Vasconia & Narbonensi & Tholosana prouincia. *Idem.*

1144 | 5232

Apostolicos, qui se dictitabant iuxta Apostolorũ doctrinam vitam instituere, videtur appellare Bernard. *Ser. 65 & 66. super Cant.*

Primi negarunt post Berengarium Missam esse sacrificium, è Petro Cluniacensi, Tractatur contra Petrobusianos: siue de sacrificio Missæ.

Henricus Tholosanus Petri Bruis discipulus monachus, hæreticus, negabat oblationes pro mortuis aliquid prodesse: damnabat sanctorum inuocationem: olei & chrismatis consecrationem, ecclesiasticã excommunicationẽ, peregrinationes religionis voto susceptas, omnes denique ecclesiasticas cõstitutiones spernebat. Talem insinuat *Bern. epist. 241. & lib. 3 de vita Bernardi cap. 5.*

Vuilberrus Carnotensis, Conradus Hirsaugiensis, Hugo de Folieto Corbiensis monachus auctor libri De claustro animæ & corporis. *Guliel. Nangia. Trithem.*

Maximus Armeniorum pontifex, imo omnium episcoporum Capadociæ, Armeniæ, Mediæ & Persidis doctor eximius. *Tyr. lib. 15, cap. 18.*

Calo Ioannes Imp. Constant. frustra Syriam tentat, Gabulensi episcopo firmiter resistente. Itaque in Syrios eremitas effudit bilem, eósque trucidauit an. 1143. *Frisingens. lib. 7, cap. 28.*

Sed pœnas mox suscepit. Nam dum in Cilicia aprũ traiicere conatur sagitta manum suam perfodit. Inde veneno serpente mallens mori, quàm iuxta Medicorũ præscriptum brachio mutilari imperium, Manueli filio reliquit. *R. Ioseph Sacerdos in Chron.*

Polacus Septuagenarius Hierosolymorum rex quartus ab an. 1131 ad 1142 bellum ciuile à Tripolitano duce motum propter Halim Antiochiæ principissam compescuit. Turcas è finibus Antiochiæ & Tripolis insigni eorum clade repulit, Hugonem præfectum Ioppæ aduersum se conspirantem & Ismaëlitis clam fœderatũ præfectura exuit. *Ibid.*

Calo Ioannem Francos expellentem ex agro Antiocheno ad pacem compulit. Inducias Sagnino Turcæ dedit. Ope Theodorici Flandri, qui recens Hierosolymam cum exercitu venerat, arcem trans Iordanem Turcis extorsit. *Ibid.*

Damasci regem contra Sagninum Turcam defendit. Inde lapsu equi ex cruris fractura expirauit. *Idem.*

HVMANA.

1131 Philippus puer paulò antè regio ornatus Diademate Parisiis equo deturbatus, subita morte periit. *Conti. Sigeb.*

Eodem Lotharius Imperator expeditionem mouit in Danos & Slauos eúsque subegit. *Chro. Hirsang.*

1133. restituto Innocentio Pontifice Pandectas, Codicem, & alios iuris ciuilis libros suo tempore à tineis & blatis liberatos per Vuernberũ Iurisconsultum, (eum Accursius nominat Irnerium) edixit legi in scholis publicis, & ex ipsis iura in foro dari. *Carion. in Chron. lib. 3.*

Hinc emerserunt eo tempore doctissimi iuris interpretes, inter quos post illum Vuernherum (qui ob eminentem eruditionem dictus est Lucerna iuris) Azo primas obtinuit, qui obiit Bononiæ an. 1200.

Antea per 600 amplius annos Romanæ leges ex Italia exulauerant. Nam cum eam Gotthi, Franci & Longobardi occupassent & lacerassent, patrias leges in illã intulerant, Romanis legibus oppressis & forma Iudiciorum mutata.

Vuern-

Anni Christi		Anni mundi
1131	*Pisanum pro fide Christiana tuenda in Syria & contra Pseudopapas. Plati. Quidam etiã volunt fuisse contra Henricum monachum Tholosanum hæreticum.*	5219
	Stampense, in quo D. Bernardus, Petrum qui se Anacletum nominabat, repudiari persuadet approbato Innocentio. Vincent. lib. 27, cap. 6 & in vita D. Bernardi lib. 2.	
1131	*Moguntinum, præsente Lothario, & præside legato Apostolico. Trith. in Chron. monast. Hirsang.*	5219
	DECIMVM vniuersale Concilium Lateranense, Patrum mille, pro iure cleri & contra pseudopontifices. Plati. lib. Concil.	
1140	*Suessonense, præsente Legato Ro. pontificis contra Abailardum sub Lud. Seniore Frãc. rege. Ottho Frising. lib. 1. de Frider. cap. 17.*	5228
1141	*Senonense, præsente Ludouico Iuniore, & multis Episcopis atque Abbatibus, contra Petrum Abailardũ peripateticum, qui timens iudicium Concilij & eorum quos ipsemet elegerat, prouocauit ad sedem Apostolicam. Guil. Nang. Bernard. epist. 189 & 191.*	5229

Anni Christi.

Antiochenum plurimorum Episcoporum Orientis, præside legato Apostolico Petro Archiepiscopo Lugdunensi, cõtra Radulphum Patriarcham Antiochenum, qui depositus est & reclusus in monasterium. Tyri.lib.15.cap.16 & 17.

1137 — *Hierosolymitanum, eodem præside, præsente Maximo Armeniorũ Catholico, imo & omnium Episcoporũ Cappadociæ, Mediæ & Persidis principe. Eo in concilio actũ est contra Armeniorum errores in fide, quos ipse Episcopus promisit se curaturum emendari. Tyri.li.15.cap.18.*

Schisma 18.

1130 — Anacletus a nomine Petrus, à quibusdã Cardinalibus electus Pontifex Rom. sedit contra Innocentium an.7. mens.9.

1138 — Post eius mortẽ à suę factionis Cardinalibus creatus est Victor 4, qui cùm sedisset mẽses aliquot consilio D. Bernardi cessit Innocentio. *Æmil.lib.5.plati.* In hoc schisma componendo D. Bernardus septenniũ laborauit. *Fascic.Temp.*

171

1144 — ✝ CELESTINVS. II. Tuscus, mens.5. di.13.

1144 — Vacat dies 13.

Patriarchis.

Constantinopoli Michaële Iuniore an.4, mens.6.

Antiochiæ Aymerico.

Hierosolymis Gulielmo.

Anni mundi.

Vuernberus iuris interpres, qui auditor Iurisconsultorum Constantinopoli fuerat, Lotharium Saxonem minus in bellis ciuilibus impeditum hortatur, vt lites præcipiat ex legibus Romanis iudicari & easdem Romæ & Bononiæ enarrari. Sola enim Græcia studia veteris illius doctrinæ, sicut & cæterarum ferè artium retinuerat, vt indicant commentarij in ius Romanum Constantinopoli scripti, glossematis & enarrationibus doctorum Italicorum similes.

Hoc occasionem dedisse iuri pontificio multi scribunt. Nam & Gratianus, qui Pontificum decreta congessit, sub Lothario vixit. Tunc & Theologia scholastica siue disputatrix de suo incremento meditatur.

5225 — 1134 Magnus rex Danorum se in potestatem imperatoris tradidit obsides dedit, iuramentum præstitit, se successoresque suos non nisi imperatoris & successorũ eius permissu regnum adepturos. Postea in Daniam regressus, cum episcopis quinque, presbyteris 60, & Nicolao patre suo ab æmulis occisus est. *Chro.Hirsang.*

1135 reges Daniæ, Poloniæ multique alij principes ad conuentum Magdeburgensem à Lothario indictum venientes pacem in annos 10 iurant. *Ibid.*

1136 mortuo sine virili sobole Henrico 1 Anglorũ rege regnum Angliæ à Normanis translatum est ad Francos per Stephanum Francum illius nepotem ex Adela sorore & Stephani Blesensis comitis filium. *Polyd.lib.12. histo.Ang.*

5218 — 1137 Lotharius Rutgerum Apuliæ principem impugnatorem Ecclesiæ & hostem publicum de Italia proscripsit. *Ibid.*

Intercedente D. Bernardo Fredericũ & Conradum duces Bambergæ in gratiam recepit. *Frising.lib.7.cap.19.*

5226 — 1138 Cõradus 3 dux Alemaniæ siue Sueuiæ in regem Romanorum eligitur reiecto Henrico cog. superbo Bauariæ duce Lotharij genero, cui ab ipso Lothario dudũ regalia fuerant commissa in generali principum conuentu, qui iam vsque adeò de adipiscendo se certum arbitrabatur, vt nulli Principum de regno verba facere dignaretur. *Ibid.*

Bellum gessit cõtra Vuelphonem ducem Bauariæ ob quandam discordiam exortam inter se & Innocentium Papam. *Ibid.*

Ducatum Bauariæ contulit Lupoldo Marchioni Austriæ, quem tamen postea Fredericus Imp. legitimis hæredibus restituit. *Ibid.*

5232 — Quidam in Alemania Pseudo imperatór (Nã se Henricum cog. Superbum, de quo proximè, fingebat) post multas pugnas & cædes, patefacta eius impostura, Cluniaci in monachum attonsus est. *Ibid.*

5232 — Quidam Ioannes à Temporibus vel à Stampis fertur vixisse annos 361 à tempore Caroli Magni, cuius ipse erat armiger, vsque ad Ludouicũ Iuniorem. *Guliel.Nang. Guagni.lib.6. Ignatius. Nauc.& Sup.Chro.*

✝ PRIMVS sine vllo populi interuentu Papa creatus est, lege à præcessore Innocentio 2 posita, qua populus omnino à Pontificis comitiis exclusus est, & ad solos Cardinales Põtificis electio, paulatim etiã cleri primoribus exclusis, vel in Cardinalium collegio cooptatis redacta. *Onuphrius.*

Vna re fœlix, quod nullis seditionibus vexatus fuit.

Quo tempore Hierosolyma iterum capta est à Saracenis. *Vincelius.*

Capta etiá Edessa Mesopotamiæ vrbe ab Alaph siue Sagnino Turcorum principe, omnes Christiani, quorquot fidem noluerunt eiurare, cum Hugone episcopo miserè mactati sunt. Muliores item, io ludibrium Christi, aris impositæ violantur, deindéque interficiuotur. *Bonfinius lib.6.Vngar.dec.2.Sigeb.Continuat.*

Eadem ferè tempestate sub Imperio Manuëlis Comneni Clizastlanes Sultanus magnam Christianorum multitudinem Laodiceæ in Phrygia pecudū more partim abegit, partim occidit. Inter quos & Salomon pontifex. *Nicetas Coniat.in Annal.*

Gerardus à Nazareth Laodicensis Episcnpus, de vna Magdalena contra Græcos & alia scribit. Ioannes Sarisburiensis.

Ludouicus Rex, quòd expugnato Victriaco in Ecclesia r300 diuersi sexus & ætatis homines cremati essent, terram sanctam pœnitētiæ causa adiit, vbi integrum annum substitit. *Sigeb.continuator.* Idem an.1155 S. Iacobū in Gallicia, exinde post quatuor annos montem S. Michaëlis de periculo maris religionis ergò petiit. *Ibidem*, & an.117 in Angliam ad B.Thomam. *Ibid.*

Alphonsus rex Portugalliæ primus multa gerit contra Saraceoos; à quorum tyrannide an. 1147. Olisipponem liberauit.

HVMANA.

Albo Ali Abinseni. (i. Auinsena ex posteris Senis, nomen eoim patris ipsius erat Eli, inquit Elias in Tishi rad. אבן) Abenroës siue Abenrois, Mesue Medici, & Philosophi Arabes, Abeo Tumert Astrologus Corduhæ florent ab anno 1140. Regnabat Mauris Africæ & Hispaniæ Albo Haly Aben Teffin, qui in illis motibus periit, quos pro Imperio quidā Abdelmon coneitarat. *R. Abrabam in Cabbala.* Sabellicus Enneade 9 ponit sub Alexandro 3. an. 1159.

Rabbi Iehuda Leuites incidit in eadem tempora. *Abben Ezra in 9.cap. Daniel.*

1122 Mundus desolatus est ab academiis (Iudaicis) quia mortuo R.Ioseph Leuita io Hispania cœpit contra Israëlitas persecutio in terris Arabum auctore Ben Tomurath Saraceno, qui eos extirpauit ex vniuerso regno suo Africano & Hispanico. *R. Ioseph sacerdos in Chron.*

Sed eos recepit in suum Alphonsus Hispaniæ rex, qui & de Saracenis multas retulit victorias, eisque eripuit Gabaracam vrbem in confinio vtriusque regni sitam. *Ibid.*

Iudæis autem in Gabaraca humaniter exceptis præfecit R. Iudam cuius maiores fuerant de Granatæ potētioribus & ditioribus. *Ibid.*

g BELLATOR contra Saraceoos pro Hierosolymis. *Platina.*

Huius consessu factum coocilium in Gallia contra Abellardum, qui rationibus victus, non modo sententiam mutauit, sed & monasticam vitam professus est. *Summa Concil.* Serio fuisse conuersum & sanctè mortuum Petrus Cluniacensis in epistolis testatur.

S. Ame-

Anno Christi.		Anno mundi.
	Principibus.	
	Manuële Comneno an. 38. Orient. Imp. centesimo decimo septimo.	
	Conrado 3. an. 14. Occident. Imp. vigesimo primo.	
	Ludouico 9. dict. 7. Iuniore an. 43. Franc. Reg. trigesimo septimo.	
	S. Zalibala Æthiopū pretioso.	
	Alphonso 8. Hispaniæ quinquagesimo nono.	
	Stephano Franco Angliæ vigesimo quarto.	
	Wladislao Poloniæ.	
	Balduino 3. Hierosolymorū rege quinto an. 20.	
	Alphonso Portugalliæ rege primo.	
	Dauide Scotiæ.	
	CONCIL. *Lateranense, ne Laicus clerico vim inferret. Plati.*	
	172	
1144	g LVCIVS II. Bononiensis, mens. 11. di. 4.	5232
1145	Vacat d. 2.	5233

Anni Christi.		Anni mundi.	
	Patriarchis. Constantinopoli Michaële Iuniore. Antiochiæ Aymerico. Hierosolymis Gulielmo. *Principibus.* Iisdem Imperantibus & regnant. CONCIL. *Gallicanum contra Petrum Abællardum Peripateticum.*		S. Amedeus Lausannensis, Drogo Hostiensis Episcopi doctissimi. Mesopotamię populi ferè omnes ad fidem Christi reuertuntur. *Palmer.* Edessa paulò pòst à Turcis capta, Episcopus capite truncatur, & multa Christianorum millia trucidantur, an. 1145. *Sigeb. Continuator.* HVMANA. Cum oppidum Vuemsbergam iis cõditionibus Conradus Imp. cepisset, vt mulieribus saluis abire liceret, portātibus de suis rebus, quamtūcumque vnaquæq; posset, illæ solos maritos in humeris & paruos liberos in sinu atque amplexu gestantes, exierunt, cæteris rebus militum prædæ relictis. Qua philostorgia motus Imper. omnibus conuiuio exceptis ignouit. Moriturus prætecito filio ætate iam maturo Fredericum Ænobarbum imperio destinauit. Henricus cog. Leo dux Brunsuicensis & Saxoniæ vir bellicosus & mirabilis, de quo veteres mirāda canebant in carminibus Teuthonicis, quo modo scilicet coriu insutus equino & per Gryphunem de nauigio exportatus maria periculum euaserit, cum Gryphonibus pugnauerit, Draconem occiderit, per mare cum leone transierit, & similia multa. *Chron. Hirsaug.* Sub Cælestino Lucióque pontificibus Rotgerus, quē Innocentius euocato in Italiam Lothario regno Neapolis exegerat & in insulam Siciliæ compulerat, declarato Apuliæ duce Rainone Lotharij nepote, recepit omnia, tantum Italiæ regis titulo abstinuit, contentus in posterum rex Sicilię appellari. *Ritius de Reg. Siciliæ.*
1145	173 h EVGENIVS III. Pisanus. an. 8.	5290	Pœnos affecit magnis cladibus & regem Tuneri ioiquis conditionibus ad pacem coēgit pacto stipendio in annos 30.
1153	mens. 4. di. 20. Vacat di. 2. *Patriarchis.* Constantinopoli Michaële Iuniore, deinde Cosma 2. mens. 9. Nicolao 3. an. 3. Theodosio 2. an. 2. Antiochiæ Aymerico. Hierosolymis Gulielmo, deinde Fucherio an. 11. dies 17.	5341	Hinc redacta ex Africa classe Manuēlem Imp. appulsos in Asiam Christianos male accipientē bello persequitur. Corcyram, Eubœam, Insulas cœpit, Corinthum, Tebbásque vrbes expugnat. Suburbia Constātinopolis igne ferróque vastat, donec rediens in Italiam classe Imperatorum & Venetorum fusus est. *Ibid.* Hic videtur esse Rodericus Siculus Othonis Frisingensis, quando sic scribit lib. 1. hist. Frederici. Rodericus Siculus expugnatis in Græcia Athenis, Corintho, Thebis opifices, qui Sericos pannos (vel potius bombycinos. Nam Serica ex arborum lana conficiuntur, non ex vermibus texere solebant deduxit captiuos, & collocauit in Panermo Siciliæ vrbe præcipiens vt eam artem docerent suos. Inde factum, vt quam texturam prius Græci soli inter Christianos habuerunt, cum Romanis communicata sit ingeniis. Hoc ergo auo delitiæ, istæ vestium innotuerūt Italiæ, iodéque Occiduis populis. h DISCIPVLVS S. Bernardi, qui ad eum sedentem in Petri cathedra scribit libros de Consideratione, religione & eruditione refertissimos, quos Pontifices debēt semper habere in manibus. Instituit Tornacensem Episcopatum in Gallia, cùm per annos circiter 600 à tempore S. Medardi fuisset sub Nouiodunensi Episcopatu: Electo in Episcopum An-

ſelmo Laudunenſi Abbate. *Gulιel. Nang. Continuatio. Sigeb.*

Ad Armenιos id per legaros perenres Sacrificij formam, ιuxra eccleſiæ Romanæ conſuerudinem tranſmiſit. *Otho Friſing. lib.7, cap. 32.*

Treueros venientem ad Synodum cum 18 Cardinalibus, epiſcopis & abbatibus multis per rres mēſes, propriis ſumpribus copioſiſſimè Aldeberus loci Archiepiſcopus aluir. *Chron. Hirſaug.*

Cardinales nutu diuino perciti hunc Pontificem elegerunt. *Plati.* Ille per D. Bernardum impetrauit à Cōrado Imperatore & Ludouico Francorum rege, vt Chriſtianis in Aſia contra Alcoraniſtas opem ferrent. Hιoc vterque cum magno exercitu ιn terram ſanctam profectus eſt, tempore Balduιnorum. Illa fuit 3 expeditio contra Turcas. *Tyri. lib.16, cap. 18.*

Bellum ergo ſacrum tertiũ Eugenij tempore D. Bernardo oppidatim & regionatιm ad ιllud exhortante, poſt Edeſſam à Turcιs captam, cui præfuerunr Cōradus Imp. & Ludouicus Iunior. Hanc expeditionem Tyrius ſcripſit, ex Græcis Nicetas Coniates. ex Hebræis R. Ioſeph Sacerdos.

Nam S. Bernardus miraculis clarus Francofordiam veniens Imperatori Conrado & Principibus perſuadet, vt expeditionem contra Saracenos in Aſiam ſuſcipianr, ſeque cruce ſignent. *Helmold. in Chro. Slauorum, cap. 60.* Spiram haber R. Ioſeph.

Cōtractus eſt exercitus maximus ex Germania, Gallia, Italia. Hiſpania, Anglia, Hungaria, arque adeo Europa tota. *Chron. Hirſaug.*

1146 Partem exercitus deſtinant in partes Oriẽtis, alteram in Hiſpaniam, tertiam ad Slauos, qui ιuxta Saxones babitabant. *Ibid. cap. 61.*

Manuël Imp. Conſt. per legatos ampliſſima munera Conrado afferentes exemplo patris ſui, fœdus cum eo renouat. *Friſing. lib.7, cap. 28.*

Interim tamen farinæ gypſum miſcuit, ex quo Conradi exercirus in Syria miſerè periit *Nice. in Annal.*

1148 Ipſi cum veniſſent Hieroſolymam iunctis copiis cum Balduino 3 & Hieroſolymorum quinto rege Damaſcum obſident: ſed diſſidio ac dolo cuiuſdam Aſſyrij, obſidionem ſoluere coacti ſunt, & ita quiſque ad ſua nauigauit. *Tyri. lib.17, cap.8. & Æmyl. lib.5. Gagui. lib. 5.*

Miſerabilis fuit interitus exercituum Imperatoris Conradi & Ludouici regis Franc. legati Imperatoris Conſtantinopolitani dolo. *Helmold. in Chron. Slauorum, cap. 61.*

Itaque neceſſarius magis, quàm turpis fuit Conradi & Ludouici reditus in patriam propter clades acceptas, partim Græcorum artibus & perfidia, partim Turcorũ ſtrategematis & dolis, partim Latinorum ipſorum pecunia vel fauore corruptorum ſtudiis, quos tamen adiutum è tam longinquis terris venerant. *R. Ioſeph ſacerdos vbi ſupra.*

Inde deinceps Latinorum potentia in Oriente vſque ad interitum debilitata eſt, quem annis pòſt triginta quatuor, nempe Chriſti 1182 Saladinus attulit. *Idem.*

Hoc vnum proſpere ceſſit de vniuerſo opere, quòd peregri-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
1145		5233
1153		5241

Principibus.

Manuële Cōneno Orientis Imp. centeſimo decimo ſeptimo.

Conrado 3. Occid. Imp. vigeſimo primo.

Ludouico 9. dict. 7. Iuniore Franc. Reg. trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Æthiopum pretioſo.

Alphonſo 8. Hiſpaniæ quinquageſimo nono, deinde Sanctio an. 14.

Stephano Franco Angliæ vigeſimo quarto.

Boleſlao Criſpo Polonorum principe an. 27.

Balduino 3 Hieroſolymorum rege quinto.

Alphonſo Portugalliæ rege primo.

Dauide Scotiæ.

Anni Christi.

1145 *CONCIL. Vizeliumsiue Vizeliacum in Burgundia; pro expeditione contra Turcas, præside Eugenio, & præsente Ludouico Rege cum Aleonora Regina, & aliis Regni Principibus, qui post orationem habitã à D. Bernardo crucem accipiunt sacram militiam professi. Plati. Ioan. le Maire.*

1145 *Parisiense quoddam Concilium fertur tunc celebratum ab Eugenio. Ioan. Tili.*

1147 *Ptolomaicum præsente Conrado. 3. Tyri. lib. 17, cap. 1.*

1148 *Remēse. præside Eugenio & præsente D. Bernardo, contra heresim Gilleberti Pictonū Episcopi, Aballardi subtilitatem secuti, quam ipse eo in Concilio publicè recantauit. Bernard. serm. 80 in Cantica. Ant. tit. 17, cap. 1. Fuit etiam contra quēdam nomine Eonem, qui se magnum prophetam, imo verò Dei filium per quem omnis oratio concludebatur, cum diceretur per a.iūra. &c. prædicabat, & ex suis discipulis alios constituebat Angelos, alios Apostolos. Contin. Sigeb. Otho Frising. lib. 1 de Frederico cap. 50, 51. vsque ad 55.*

Anni mundi.

peregrinus exercitus Lisbonam in Portugallia ceperit, & eam Portugalensi regi vindicarit. *Ibid. cap. 62.*

Sugerius Abbas S. Dionysij, regni Francorum negotia ob absentiam regis, juxta illius cœnobij prærogatiuam, administrabat. *Frising. lib. 1 de Frederico, c. 55.*

Gilbertus Porretanus Pictauorum episcopus, ob insignem eruditionem Vniuersalis dictus, proscribitur ab Ecclesia in concil. Remensi, quòd negaret diuinitatem, qua Deus est, esse Deum. *Bernard. sup. Cantica ser. 80. Contin. Sigeb.* Rem paulò aliter narrat Ottho Frising. lib. 1 de Frideric. cap. 55, 56, 57. Quatuor scilicet Porretano obiiciebantur: primo quòd assereret diuinam essentiam non esse Deum. 2 proprietates personarum non esse ipsas personas. 3 Theologicas personas in nulla prædicari propositione. 4 Diuinam naturam non esse indeterminate incarnatam. De tribus vltimis ob exortum Cardinalium contra D. Bernardum & Gallos episcopos tumultum, simul ob Theologicas rationes, quæ hinc inde habebantur, nihil est decretum. De primo Romanus pontifex definiuit. Episcopus verò præmissam summi Pontificis sententiam reuerenter excipiens, Archidiaconis suis in gratiam receptis, cum ordinis integritate & honoris plenitudine ad suã diœcesim reuertit.

5233 Malachias Episcopus Ardinachensis siue Armachanus in Hybernia doctissimus & sanctissimus miraculorum dono clarus obiit an. 1148. *Bernard. in eius vita.*

Eudo de stella, qui se dicebat esse Christum an. 1148.

Narrabat Gabulensis in Syria Episcopus Eugenio Papæ, quod ante non multos annos Ioãnes quidam vltra Persidem & Armeniam in extremo Oriente agens rex & sacerdos cum gente sua Christianam profiteretur religionem, verùm Nestorij fermento permixtam. *Frising. lib. 7, cap. 33.* Quem post aliquot annos à Tartaris deletum ex Marco Veneto annotabimus.

An. 1148 Rogerus Siciliæ rex Archiepiscopum Africæ, qui Romam vt consecraretur venerat, ad sedem suã remittit liberum. *Sigeb. Conti.*

An. 1146. Ludouicus Frãcorum rex Hierosolymam, voti causa, abiit. *Annon. lib. 5, cap. 53.*

Robertus Nazarenus episcopus crucem Christi erigens contra incendium, flammam & fumum, impellente vento ea in exercitum Turcicum conuertit. *Tyri. lib. 16, cap. 11.*

5236 Libri 4, Ioannis Damasceni de Orthodoxa fide è Græco in Latinum transferuntur per Burgundionem iudicem & ciuem Pisanum, qui maiorem etiam partem operum D. Chrysostomi è Græco in Latinum conuertit. *Antoni. tit. 17, cap. 1.*

Archiepiscopatus Vlisbonensis in Hispania instituitur an. 1147. *Meier. in hist. Fland.*

An. 1152 quatuor Archiepiscopatus instituuntur in Hybernia, sicut illic sunt quatuor prouinciæ, Armachana, Dubliensis, Cassellensis & Tuamensis. Quarum Armachana 15 habuit episcopatus. Dubliensis 5. Cassellensis 13. Tuamensis 10.

Templarij vt essent conspectiores suis candidis clamydibus assuunt cruces panni rubei. *Tyri. lib. 12, cap. 7.*

Potho presbyter Prumiensis an. 1152, scribebat lib. de Domo Dei. *Ipse. Ibid.*

HVMANA.

Rabbi Moses Hispanus, Ben Maimon (qui & contractis dictioonibus dicitur Rambam) videtur floruisse circa hæc tempora. Hunc Iudæi habent in summo honore, adeò vt eũ insigniuerint titulo מורה צדק id est, Doctoris iustitiæ.

Ipse præfatione Maimonim, quo opere cõplexus est, vniuersum Talmud lingua purè Hebraica, in eorũ gratiam, qui nesciunt linguam Talmudicam, vel vt impuram & barbaram, fastidiunt, se scribere tradebat. an. 1108 excidij Hierosolymitani, Mundi 4936.

Idem in quadam epistola de Astrologia, meminit sua ætate fuisse in Australi plaga quendam impostorem, qui se prædicaos præcursorem ac nũcium Messiæ siue Christi mox venturi, multos Iudæos ac Arabes seduxit ementitis miraculis.

1146 persecutio secunda Iudæorum, quinquaginta ferè post primam, in Germania mota prædicatioonibus Rodolphi monachi, quando Conradus Imp. arma sacra induebat ad expeditionem Hierosolymitanam. *R. Ioseph Sacerdos.*

Contra eam quidem nixus est S. Bernardus Abbas vrgeos illud Psalmi, Ne occidas illos, ne forte obliuiscantur populis meis. *Ibid.*

In ea tamen 1147 R. Simon Coloniæ capite truncatus est, & multi alij interfecti. R. Isaac super suo libro [illegible]. Item R. Patar. & Rabbana Iaacob Mideus. Alij Spiræ, Coloniæ, Moguntiæ, se baptismo metu obtulerunt, & post ad Iudaismum redierunt. *Idem.*

Conradus Imp. Iudæos à Galliæ Germaniæque populo eiectos recepit ac in suis municipijs, præsertim Nurimbergæ tutum hospitium concessit. *Frising. lib. 1. cap. 37 de gestis Friderici.*

In Francia persecutio duntaxat fuit pecuniaria dũ Ludouicus rex absoluit ære Iudaico Christianos secum in terram sanctam profecturos, quo edicto Israël valde est debilitatus, quòd ei multa vndique deberentur. *R. Ioseph sacerd. in Chronicis regum Franciæ & Turciæ.* (Nam cunctæ Iudæorum opes fere sunt in vsuris &c. positæ.)

In Anglia se baptizari ferè permiserunt. At in Franciam se recipientes reuersi sunt ad Iudaismũ. *Idem huius tertiæ expeditionis infœlicem exitum, huic persecutioni ascribens.*

R. Eleazar erat tredecim annorum, quando illa contigit. Vnde & eam maior factus scripto mandauit & deplorauit.

Eustathius Thessalonicensis Archiepiscopus in libros Homeri scripsit commentarios, sicut & in Dionysij discriptionem orbis. *Nicetas lib. 7.*

Aleonora repudiata à Ludouico Rege in ipsius odiũ an. 1152 nupsit Henrico Duci Normanniæ & Andegauensi Comiti, qui postea fuit Rex Angliç. Ex quo habuit filios quatuor, Henricum, Richardum, & Ioannem postea reges Angliæ, & Ganfridum Comitem Britanniæ: filias totidem, quarum alia collocata est Regi Castellæ, ex qua nata est Blancha Regina Franciæ, mater S. Ludouici: Altera Alexio Imperatori Orientis: Tertia Saxoniç Duci, vnde natus est Ottho Imperator: Quarta Tholosano Comiti. Quæ nuptiæ fuerunt causa grauissimi belli inter Francos & Anglos. *Guilhel. Neubrigens. Guaguin. lib. 6. Æmyl. lib. 5.*

Anni Christ.		Anni mundi.
1150	*Bargentiacum, in quo Ludouicus Leonoram vxorem repudiauit, ex qua habebat duas filias, Mariam & Alisam. Ioan. Til.*	5238
	Treuirense, cui interfuit Eugenius cum 18. Cardinalibus & D. Bernard. In eo libri S. Hildegardis recepti sunt. Trithem. Chro. Hirsaug.	
	Lincopiensum in Suecia. Magnus lib. 18. hist. Gothorum cap. 18.	

à AMA-

Anni Christi. | Anni mundi.

174

1153 i ANASTASIVS IIII. Romanus an. 1. 5241

1154 mens.4. di. 24. 5242

Vacat di. 1.

Patriarchis.

Constantinopoli Constantino 4. an. 2.

Antiochiæ Aymerico.

Hierosolymis Fucherio.

i AMATOR & nutritius pauperum. D.Mariæ rotundæ templum estrusit. Famis tempore qua i...a ferè Europa conflictabatur, victum egenis etiam extra Romæ mœnia degentibus, largissimè suppeditauit. *Plati.*

Tunium & Tenehium Ægypti pagi à Christianis inhabitabantur. *Nicetas lib.5. in Manuele.*

Tamiathi insignis virgini dicata ecclesia habebatur in precio, inter medios Saracenos, quòd ibi olim Christus cum parentibus substitisset, Herodem euadẽs. *Ibid.*

Apud Francos Politici bonis Ecclesiæ inhiantes, nihil non contra Ecclesias & monasteria moliti sunt. Claromontensis comes, eiúsque nepos Podiensis Guilelmus, & alter de Polinaco comes. Sic Guillelmus Cabillonensis. Sed eos repressit Ludouicus rex. *Anno.li.5.cap. 56. Guagui.lib.6.*

Rupertus Buconiensis, Petrus Mauritius de monte Busserio in Aruernorum finibus cog. Venerabilis Abbas Cluniacensis. Nicephorus Basilaces Paulinarum epistolarum insignis interpres. *Nicet.lib.7. de Manuele.*

S.Hildegardis miraculis & prophetiis illustrissima, D.Bernardo chara libros multos per reuelationem cõscribit, partim Latinè, partim Teuthonicè. *Chr. Hirsaug.*

Et per Spiritum. S. enacta multis in locis Verbũ Dei prædicauit. *Ibid.*

Manegoldum Abbatem Hirsaugiensem durius delinquentes monachos secundum regulam monasticã corrigentẽ, ideóque infirmorum odia contra se prouocantem adduxit, vt seueritatẽ in maximã mansuetudinem commutaret sicque pax inter eũ & fratres summa coalesceret. *Ibid.*

Eodem tempore floret & multa scribit S. Elizabet monialis in Sconangia diocesis Treuerensis prophetissa & reuelationibus clara. *Ibid*

Hæresis Publicanorum in Anglia. *Polyd.lib.13. Ang.* quos alij Catharos, alij Patrinos. *Concil. Lateran. c.27.*

Catharorum hæresis ex Tandemi reliquiis, primariis Arnoldo, Marsilio, & Theodorico, quos Egbertus S. Florini Abbas oppugnauit. *Chron. Hirsaug.*

Cardensis hæresis de corpore & sanguine Domini male sentiens. *Ibid.*

Guilelmus Aquitaniæ dux & Pictauiensis comes D. Bernardi discipulus eremiticum vitæ genus apud Gallos restituit, vt deinceps eius ordinis fratres non Augustiniani, sed Guilelmitæ dicerentur, vsque ad Innocentium 3. qui eos Eremitarum S. Augustini nomine appellari voluit. Parisiis, relicta eremo, prima iecit cœnobij fundamenta, Anastasij, deinde Adriani Pont. iussu. *Bergom. lib.12. & Chron. Colon.*

Fredericus hoc tempore suscipit imperium, sex expeditiones in Italiam moturus & multas turbas in Ecclesia excitaturus. *Nicet. lib.7 de gestis Manuelis* Et in Armenia, vbi contra Turcas pugnabat, in rapido quodam amne submergendus. *Nancler. Tyrius.*

Sub 1153. Galfridus cognomento Arturus, quòd de Arturo Britãnorum rege fictitio multa scripserit, itẽ de Ambrosij Merlini eius vatis prædictionibus &c. *Balæus.*

Hæresis Armeniorum Monophysitis cõsentanea. *Nicet. lib.17. Orthodoxiæ.* Hinc Manuël Imp. sub an. 1170 ad eorum Catholicum, Theorianum legat, qui ab illa eum reuocaret, cuius disputatio ibidem extat apud Nicetã.

Vterque tamen errat, si quidem Catholici siue summi Armeniorum Pontificis ad Græcos responsio, quam ipsi afferunt, non est supposita. Nam Armenij fatebâtur duas quidem esse naturas in Christo & vnam, sed diuersa ratione. Vno modo naturam pro parte Cõstituti accipiebãt, altero pro Constituto siue Composito, vt cum apud Aristotelem nunc compositum, nunc partem Cõpositi significare dicitur. Sic in Christo (inquiebãt) duæ sunt naturæ. i. duæ partes Constituti, deitas & humanitas, & vna natura. i. vnum Constitutum ex vtraque natura, Christus siue persona Christi. Afferebant pro simili hominem, in quo duæ naturæ existunt, corpus & anima, & vna natura. i. vnum è corpore & anima compositum. Multum ergo aberant à Monophysitarum sententia.

Illo artificio Græci sæpius vsi sunt in Christianos Orientales, vt quos cernerent in sedem Apostolicam propensos, hæreseos infamia traducerent, vel etiam, quia prę se alios solent contemnere.

Hinc eos suspectos habeo, quotiescunque de Syris, Maronitis, Æthiopibus, Persis, Indis, Georgianis, Ægyptiis scribunt, eos vel Iacobitas, vel Nestorianos appellantes. Nam qui versus eos peregrinantur, Catholicos offendunt, nec nisi quibusdam ritibus & ceremoniis à nobis differentes vident.

Mota quæstione de dogmatibus Mahometis, Manuële Imperante, Deum Mahometis anathemariaandum visum est, vt qui solitarius asseratur, auróque solido constans, (Holosphyros) qui nec genuerit, nec genitus sit, nec sibi similem quenquam habuat. *Nicetas lib. 26. Ortho. & lib. 20. Anathematismo 22.*

HVMANA.

R. Beniamin auctor libri Massahoth. i. Profectionũ, siue vt interpres Benedictus Arias vertit, Itinerarij, genere Hispanus, tunc vigebat. Narrat enim se Ludouico Rege & Alexandro Romano Pontifice, qui mox sedebit, Lutetiam venisse Regni totius caput, in qua (inquit) sunt sapientum discipuli, omnium, qui hodie in omni regiõne viuunt, doctissimi, atque hi noctu diúque legis studio incumbunt. Loquitur de Iudæis tum Lutetiæ degentibus & studiis suis Hebraïcis incumbentibus.

k NORVAGIAM sub gelido axe (Onuphrius Sueciam addit) sua prædicatione ad Christi fidẽ perduxit antequam esset Roma. Pontifex. *Plat. Ioan. Stellas in Chro.*

Templorum restaurator insignis. Guilelmi Siciliæ regis ob rapta Ecclesiæ bona excommunicati subditos, omni sacramento liberat. *Plat.* Gradensem Ecclesiam primatum super omnes Venetorum, Istriæ & Liburnorum Ecclesias obtinere declarauit. *dec. 2. lib. 5. Blondus.*

Inter eum & Fredericum Imp. leui de causa persecutiones exardescunt.

Vuilhelmus seu Guilelmus huic Pontifici reconciliatus ab eo declaratur & coronatur Rex vtriusque Siciliæ, quam acceperat in feudum. *Crant. li. 6. cap. 16.* Ex eo tempore Regnum Siciliæ appellatum est Patrimonium Petri. Immò verò longe ante. Nam D. Gregorius sæpe in Epistolis Siciliam patrimonium suæ Ecclesiæ appellat vt supra in Bonifacio 3 docuimus ad an. 607.

D. Bernardus Abbas Clareuallensis oraculum sui sæculi,

Anni Christi		Anni mundi
	Principibus.	
	Manuële Cõneno Orien. Imp. centesimo decimo septimo.	
	Frederico 1. Ahenobarbo siue Barbarossa an. 38. Occid. Imp. vigesimo secundo.	
	Ludouico 9. dict. 7. Frãc. Reg. trigesimo septimo.	
	S. Zalibala Æthiopũ pretioso.	
	Hispaniæ Sanctio tertio sexagesimo.	
	Angliæ Stephano Franco vigesimo quarto.	
	Poloniæ Boleslao Crispo.	
	Balduino tertio Hierosolymorum rege quinto.	
	Portugalliæ Alphonso.	
	Scotiæ Dauide.	
	175	
1154	k ADRIANVS Anglus an. 4.	5242
1159	mens. 10.	5247
	Vacat d. 3.	

Anni Christi. 1154 — Anni mundi. 5242

Patriarchis.

Constantinopoli Constantino 4, deinde Luca an. 12.

Antiochiæ Aymerico.

Hierosolymis Fucherio, deinde Amalrico an. 23.

Principibus.

Manuële Comneno Orien. Imperatore. 117.

Frederico 1 Ahenobarbo seu Barbarossa Occid.Imp. *vigesimo secundo.*

Ludouico 9. dict. 7. Fr. Reg. trigesimo septimo.

S. Zalibala Æthiopũ pretioso.

Sanctio tertio Hispaniæ sexagesimo.

Stephano Franco Angliæ, vigesimo quarto, deinde Henrico 2 Andegauensi an. 34.

Boleslao Crispo Poloniæ.

Baldunino 3 Hierosolymorum rege quinto.

Alphonso Portugalliæ.

Dauide Scotiæ, deinde Macolmo. an. 12.

1159 — 5247

culi, vitæ sanctimonia & summis miraculis clarus obiit an. ætatis 63 & an. Christi 1153. *In eius vita lib. 5, cap. 2.* postquam centum quadraginta sui ordinis monasteria per se, etsi alienis impensis coostruxisset. *Chron. Hirsaug.* Alexander 3 PP. eum in Saoctorum numerũ retulit an. 1165.

Eo iotercedente Fredericom & Conradum duces Bambergæ Lotharius Imp. in gratiam recepit. *Frising. lib. 7. cap. 19.* Sican. 1144 eodem cooiliante Theobaldũ comitem Ludouicus rex. *Sigeb. Cont.*

Balduinus 3, qui Hierosolymorum rex fuit ab an. 1142 ad 1161. Ascalonem capit ibique Episcopum constituit. *Tyrius lib. 17, c. 30.* vel 1157 iuxta R. Ioseph.

1158 Norandinum ab obsidione Speluncæ vrbis magna eius clade remouit. *R. Ioseph in Chron.*

Eius denique tempore Sagninus Turca cum nostris multa bella in Oriente gessit; Edessa etiam expugnata. Germani & Franci in terram sanctam venere. Norandinus Sagnini filius Damasci Dominum vi se cõstituit. Post Francorum reditum fines Antiochiæ vastauit, Remundi loci principis capite ad Baldensem Calipham misso. Maouël de manibus R. viduæ Remundi Antiochiam recepit. Turcæ Hierosolymam frustra obsedēre. *Ibid.*

1157 Americus Patriarcha Antiochenus ignominia affectus à Regnaldo Castellano, qui hæredem Antiochiæ io vxorem duxerat, Hierosolymam fugit. *Ibid.*

Sed postea an. 1160 à Balduino restituitur, postquam Reginaldus ad Edessam fuisset à Turcis captus. *Ibid.*

Visio admirabilis Tondali militis in Hibernia his temporibus facta dicitur. *Chron. Hirsaug.*

Post Reginaldum Boëmundus eius priuignus in Patriarcham & Episcopos sæuit frustra intercedent Balduioo Hierosl. rege, Quod dissidium res Turcarum mire auxit. *Naucl. gener. 39. Tyri. lib. 22.*

1158 Liuonia Regio, quæ hodie vocatur Lisland. cœpta est tunc primum à mercatoribus Christiaois explorari: vbi cum plurimi lucri causa sæpe aduentareot, S. Menardus tunc presbyter doctissimus Christum prædicans multos eorum, inter quos erat Cobbe Liuoniæ Prioceps, à gentilitate ad fidem Christianam traduxit. Ipse postea rogatu Cobbe Principis ab Alexandro 3. PP. designatur illius loci Episcopus, vbi nunc est Riga Metropolis. *Crant. lib. 7, c. 13.*

Eodem an. Siciliæ rex Guilhelmus captam Sibyllam, quæ est Metropolis iosulæ Getæ ioter Africam & Babylonem Ægypti, Christianis incolendam dedit, præposito Archiepiscopo. *Sigeb. Continuat.*

HVMANA.

Eodem Manuël Imp. Const. proficiscitur in Ciliciam cootra Turum principem Armenię, qui illam prouinciam ei eripuerat depulsis Græcis. *R. Ioseph vbi supra.*

Sequenti 1159 litem inter vtrúmque diremit Balduinus Hierosolymorum rex. *Ibid.*

Mediolanum ſeptem annos iam obſeſſum Friderico Imp. Iudæi produnt. *Bergo.lib.12*, quam vrbem poſtea diruit & ſale conſperſit auctoribus defectionis ſecuri percuſſis.

Brixiam, Cremam & alia multa Longobardiæ oppida idem cepit. *Chro. Hirſaug.*

Malcolmus Scoti rex quartus regi Aoglorum homagium primus præſtitit.

An. 1158 eiectis, qui ſupererant in Obotritoriũ terra Sclauis, incolas ex Hollandia Friſiáque Heoricus Saxo ſubſtituit. *Helmold. cap. 88.*

Ducem Boëmiæ regia dignitate & titulo inſigniuit, ob res præclarè ad Mediolanum geſtas renunciatione & confirmatione publicè & ſolenni ritu facta.

A Gunthero poëta verſibus celebratur.

I CONFIRMAT ordinem Cartbuſienſiũ. *Faſcic. temp.*

Optimè præfuit, quatuor Antipapis è medio ſublatis, quos cootra ipſum erexerat Fredericus Imp. bello furés contra Italiam.

Doctiſſimus fuit præcipue in ſacris literis, decretis, Canonibus, & Romanis legibus. *Conti. Sigeb.*

Alphooſo Portugaleoſium nono & primo regi corooam per Albertum Cardinalem tradit, ea lege, vt quotannis Portugallenſes reges duas auri libras Eccleſiæ Romanæ perſoluant. *Garibay p. 4 lib. 34, c. 16.*

Romæ moritur ſublatis prius è medio quatuor Schiſmaticis põtificibus, quorum ſeditionibus Eccleſia Romaoa penè ſubuerſa eſt.

Cæſarianos Pſeudopontifices excõmunicatos, quanquam iotegra ætate, ſeoex iuſto Dei iudicio ſepeliit. Fauebant ei legitimo Põtifici duo Reges, Ludouicus Galliæ & Guilelmus Siciliæ. *Ionius lib. 1 viro illuſt.*

Eo tempore Guelphorum & Gibellinorum factiones Italiam præcipuè miſcebant. Guelphi auctoritatem Romani Poot. contra Cæſarem tuebantur.

Frederici Imp. vim metuens ad Venetos confugit. Verum Otthone Imperatoris F. qui cũ claſſe põtificem repetebat, à Venetis victo & capto, pax Italiæ eſt reddita. *Cromer lib. 6 de rebus Pol.*

Ad eius pedes procubuit Fredericus Imp. petens abſolutionem excommuoicationis, *Plati*. Ferunt Ludouicum Francorum & Henricum a Anglor. reges, pedites ei inſeruiſſe ſtratoris officio, ac leua dextráque frænom equi ipſius tenentes eum per Totiacum vrbem magna cum Pompa deduxiſſe.

Cuius eos pudere nõ debuit. Nam & magnus ille Cõſtátinus lõge potẽtior, & Sanctior, prius id honoria Sylueſtro Chriſti vicario exhibuerat. *Photius in Nomocanone.*

Illum prenſabat Emanuël Orientis Imp. Occidentis Imperium ambieos, non ignarus inimicitiarum eius cũ Friderico. *Plati.*

Fredericum Occidentis, Emanoëlem Orientis Imperatores Gulielmũ Siculum & Longobardos diſſidentes in gratiam reduxit. *Martinus Polonus.* Henricum quoque regem Anglorum & eius filium. *Continuat. Sigeb.*

Præter vnũ D. Petrum, qui 25 ferè annis, Sylueſtrum primum & Adrianum primum, quorum vterque 23 annis præfuit, cæteros anoorum oumero in Pontificatu ſuperaoit. *Ibid.*

Cazimiri regis Polonię leges, quibus (an. 1079) poſt qua-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	176	
1159	I ALEXANDER III.	5247
1180	Senenſis, an. 21. dies 19. Vacat d. 14.	5268

Patriarchis.

Conſtantinopoli Luca, deinde Michaële 3, an 9. Charitone an. 1. menſ. 2. Theodoſio. an. 6.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Amatrico.

Principibus.

Manuële Comneno Conſtantinopolitano ſiue Oriẽt. Imp. 117.

Frederico Ahenobarbo ſiue Barbaroſſa Occid. Imp. vigeſimo ſecundo.

Anni Christi. 1159

Ludouico 9, dict. 7, Francorũ Rege, trigesimo septimo:

S. Zalibala Æthiopũ pretioso, deinde Imra. an. 40.

Sanctio 3 Hispaniæ sexagesimo, deinde Ferdinando 2, an. 17. Alphonso 9, an. 38.

Henrico Andegauensi Angliæ, vigesimo quinto.

Boleslao Crispo Poloniæ, deinde Miecislao sene, an. 4. Cazimiro, an. 17.

Balduino 3 Hierosolymorũ rege quinto, deinde Almerico rege sexto, an. 12. Balduino quarto, an. 2.

Alphonso Portugalliæ rege primo.

Macolmo Scotiæ, deinde Vuillelmo, an. 49.

Schisma 19, quod durauit an. fermè 20.

Octauianus, qui & Victor 4 contra Alexandrum à tribus tantum, vel vt alij volunt quinque Cardinalibus factione Imperatoris Ahenobarbi electus PP. sedit an. 4, mens. 7.

1180

Anni mundi. 5247

quatuot Russię prouincias occupatas regnum suum ornauerat, confirmat. *Funccius.*

Inter Sanctos Bernardum Clareuallensem Abbatem an. 1165, id est, duodecim post eius mortem annis retulit, & Thomam Cantuariensem Archiep. 1174. i. tribus post eius necem.

Sub hoc Alexandro totus tunc orbis Christianus mutuis bellis ferre collidebatur. Veneti cum Hungaris, & Græcis de Dalmatię dominatu decertabant. Gręcorum Imp. Emanuël ab Alexandro Pontif. nõ ignarus inimicitiarum eius cum Friderico magnis pollicitationibus & donis Occidentis imperium ambiebat. In Anglia Henricus rex Thomam Cantuariensem cum occidisset, à filio regno pellebatur. Fredericus Imp. Lõgobardiam & Italiam vexabat. Germaniam Henricus Saxonum dux motibus concitabat. Boëmis ciuilibus bellis distinebatur. *Crom. lib. 6, de rebus Polon.*

Alexander Lutetiam se contulit & sacella multa in S. Germani de Prato Ecclesia dedicauit. *In Chronic. Monastery. S. Germani Pratensis, quorum ibi fragmentum pendet de Sacellorum quorundam cancellis.*

1175 Fredericus Imp. totum imperium Romanum turbat, propter inobedientiam & rebellionem contra sedem Apostolicam. Excommunicatus Pontificem verbis, scriptis, & armis persequitur, cunctósque cum illo sentientes. *Chron. Hirsaug.*

In Asia Emanuël Orientis Imp. in prælio quodam captus à Turcis, mox ex pacto dimissus, paulò post obiit. *Cromer. Ibid.*

Almęricus Hierosolymorum rex sextus ab anno 1162 ad 1173. In eum Ægyptij rebellarunt nec voluerunt, vt patri fecerant, tributum pendere, donec Soltanus audiens Siracum à Norandino Turca Damasci principe missum in Ægyptum cum exercitu properare, se iterum ei subdidit, malens nostris esse tributarius, quàm Turcis.

Cum Norandino, qui annis 29 Alepi Dominum se gessit, sæpius pugnauit.

Siracum eius ducem in Ægypto vicit & Soar Sultanum liberauit.

Saladinum Siraci nepotem Alexandriæ obsedit donec Hugonis Cæsareæ principis captiui interuentu, pace facta, tota Ægypto Siracus cessit.

1163 Hugo & Godofredus Germanię Principes Tripolim appellentes Norandinum ceciderunt. Sed paulò post ad Antiochiá capti sunt à Norandino, bellũ gerẽte contra Boëmundũ Antiochiæ principẽ, Calumnosum Manuëlis in Cilicia ducem & Turum regem Armeniæ.

1165 Pelusium cepit. Mox Siracus à Norandino missus in auxilium Sultani Soat, proditione ipsum Soarem occidit, & Sultanum se Turcarum primum constitui à Calipha Ægyptio impetrauit.

Cui mortuo successit Saladinus, qui per 20 annos bella varia cum Christianis gessit, eósque tandem dominio terræ Sanctæ exuit. *Hæc omnia è R. Ioseph vbi suprà.*

Idem Almericus ad reges occidẽtis, an. 1170 legatos misit contra Saladinum omnia in Syria expugnantem.

Quin & ipse an. 1171 ea de causa Constantinopolim venit. *Ibid.*

5268

1175 Balduinus 4 rex fit Hierosolymorum septimus, sed quia adhuc erat puer, nẽpe annorũ 13, administratio

demandata est Remundo Tripolis principi. *Idem.*

Cũ Saladino multa bella gessit vario marte. Zorã propè Damascũ ei eripuit. Regnauit ab ao. 1175 ad 1186. *Ibi.*

Petrus Longobardus cognomento Magister sententiarum, qui Episcopus Parisiensis, an. 1160 salutatus est, cessione Philippi Ecclesiæ illius Archidiacooi, Ludouici regis fratris, qui alioqui à maiore parte electus fuerat. *Æmil. in Lud. Iuniore.* Contin. Sigeb.

Primus Latinorum Theologiam per antiquorum libros sparsam in certam methodum artémque redegit, æmulatione Io. Damasceni, qui ante quingentos annos idem Græcis & Syris præstiterat. Illa autem methodus illo Danięlis Versiculo recoli potest. *Est Deus in cælo reuelans mysteria.* Nam apud vtrumque primus liber est de Deo deique essentia, natura, proprietatibus, attributioibus. Secundus De cælo cælique & rerum cælo comprehensarum creatione. Tertius de reuelatione, siue incarnatione Domini, & rebus ad eã pertinentibus. Quartus de Mysteriis & Sacramentis.

Gratianus Bononiẽsis monachus, rapsodus libri Decretorũ, quem & summo Põtifici cõfirmandum obtulit.

Petrus Trecensis cogoomento Comestor vel Manducator, auctor scholasticæ historiæ, si nonnullis credimus, fratres nothi. *In vita Gratiani.* Alij contra putant eos nec Germanos nec συγγρόνυς fuisse: sed ipsi falluntur, quod ad eorum tempus pertinet.

Richardus à S. Victore Theologus Parisiensis. Lucas S. Cornelij Abbas. Richardus Cluniacensis Chrooographus.

Contra Petri Longobardi aliqua capita scripserũt Gulielmus episcopus Senonensis, Ioannes Cornubiensis in suo Eulogio, & Ioachim Abbas.

Hugo Etterianus, qui ad hunc Alexaodrum suos tres libros de processione Spiritus S. scripsit, & apud Emanuëlem Imp. Constantinop. magnæ fuit auctoritatis. Errat enim Trithemius, dum illum locat sub Alexãdro 4. Multa Græcè & Latinè scripsit.

Leo Tuscus interpres Liturgię D. Ioãnois Chrysostomi se eius σύγχρονον se esse scribit.

Banduious alter auctor librorũ 4 sentẽtiarum Theologicarum. Nam nescitur vter, ipsẽne an Petrus Longobardus fuerat cuculus, alienum sibi supponens partum, vt fit in Plinio & Solino. Hoc vnum scitur Theologiam Scholasticam ab his duohus pręcipuè fuisse fundatã, ob subtiles Græcorũ cõtra Latinos disputatiooes de Trinitate, de Processione S. Spiritus, ob Berengarianos & Petrobusianos cnncta Sacramenta multa temerè & curiosè effundentes, ob Gilb. Porretanum, Petr. Ahallardum philosophus Theologiæ philosophiam admiscentes, vt spinosas & subtiles quæstiones deciderent & amputarent. Æmulati sunt Damascenum, cuius 4 libros de Orth. fide, curant, ordinem & methodum sequuntur.

Ottho Frisingensis Episcopus filius S. Leopoldi, frater Henrici ducis Austriæ & Freder. Imp. patruus, Chronologiam ab orbe cõdito ad aonum Christi 1150 octo libris pertexuit. Primus Bauaros ratiooem disputandi Aristotelicam docuit. *Æn. Syluius.*

Helmoldus cononicus Bursoniensis Historiam Henetorum siue Sclauorum à Carolo Magno ad Fredericum Ænobarbum ceu vsque ad an. Christi 1168 perduxit.

Petrus

Anni Christi.		Anni mundi.
1159	∴ ∴	5247
	CONCIL. *Claromontense, præside Alexandro Rom. Pont. contra Victorem, & Fredericum Imp. celebratum fuisse, testantur Platina & aliqui alij.*	
	∴ ∴	
	Cisterciense habitum Morimundi. Helmold. lib. 2, cap. 9 de Slauis.	
	∴ ∴	
1163	*Turonense, præside Alexandro Papa, quo in Concilio acta Concilij Papiensis, in quo Victor Pseudopontifex, & Fredericus Imp. præfuerant, damnata sunt, & vterque excommunicatur.* Contin. Sigeb. *Æmyl. lib. 5.*	5252
	∴ ∴	
	∴ ∴	
1164	Calixtus 3 Victori in schismate succedẽs, sedit ferè an. 6.	5252
1169	Paschalis 3 antea appellatus Ioanoes, à quibusdam electus post mortem Calixti, iussus tãdem est à Frederico Imp. se abdicare pontificatu: sic finitum est schisma, postquam sedisset an. 7. meos. 5.	5257
	∴ ∴	
1180	∴ ∴	5268

Anni Christi.

1171 **CONCIL.** *celebre plurimorum Episcoporum, coactum ab Hērico Angliæ rege Casseli, quæ vrbs est Hyberniæ insulæ, ad corrigenda ea quæ minus rite secundum dogma Christianum fiebant in Hybernia (nam singuli pro opibus plurimas habebant vxores) quam ipse Henricus nuper edomitam ab Alexandro Papa dono acceperat, cum iam ab initio post Christianam religionem acceptā Hyberni sese ac omnia sua in Romani Pontificis ditione dedidissent. Polyd.lib.13. Ang.hist.*

1178 vel 1180 *Vndecimum generale Cōcilium (secundum vniuersale Latinorum) alijs primum Lateranense, præside Alexandro Rom. Pōtif. Episc.280. (vel 300 vt ait Tyrius lib.21,c.26.) cum Orientalium, tum Occiduorū: continens 30 capita de reformandis moribus, tam Laicorum quàm Ecclesiasticorum, & ne infidelibus arma deferantur. Antonin.tit.17,c.1, Tom. 3. Concil. In eo secta Vualdensium damnatur. Item Catharorum qui etiam patrini & Publicani. In eo etiam lex salutaris de duabus tertijs suffragiorum Cardinalium ad euitanda in posterum Schismata facta est.*

Anni mundi.

Petrus Blesensis Arcbidiaconus, Thomss Græcus, Arnoldos Abbas Bonæuallis, Guibertus Abbas Gemblacensis, Petrus de Riga Remensis, Ganfredus Antisiodorensis, Ioännes Episcopus Carnoteosis, Balduinus monachus Abbas Fordiensis, postea Vuigorniensis Episcopus, Balduinus Archiepiseopus Cantuariensis, Ecbertus Abbas S. Florini, Odo Cantianus scriptores Ecclesiastici. *Trit. de scripto. Contin. Sigeb.*

5259 Ordo Vuilhelmitarum seu Gulelmitarum (quos vogant beremitas) sumpsit ioitium à Ioanne Bono Maotuano. *Sabel. Ennead.9. Fascicul. temp.* Nomen autem à Goilelmo Aquitaniæ duce & Pictauiensium comite, qui eam familiam condidit, vt sectarentur collectam ex D. Augustini operibus regulam.

S. Thomas Cantuariensis Archiepiscopns, cognomēto Bequetus, fit martyr in Anglia, an. 1171. *Tyri.lib.20, c.23.* Quam ob cædem Henrico a tunc Angliæ regi specie pœnitentiæ iniunctum est inter cætera ab Alexandro Pontifice Rom. vt ipsius subditi possent liberè ad Romanam curiam prouocare: & ne deinceps vllus esset rex Angliæ, quem Roma. Pontifex non designasset. *Polyd.lib.16 hist. Ang. Blond. lib.5, dec.2.* Henricus 8 Angliæ Rex ipsius S. Martyris reliquias incendit, an. 1538.

Pertacensis vrbs vltra Iordanem in finibus Moab, secundæ Arabiæ metropolis, an. 1167 episcopali dignitate insignitur. *Tyr.lib.20, cap.3.*

An. 1168 Rugiani Slauorum gens ab Erieo Danorū rege & vincuntur & Christo lucrifiunt. *Saxon.lib.15 & 16.*

Finlaodi ab Erico Sueuorū rege cruento prælio superati Christum agnoscunt. *Ioan. Mag.Goth.lib.19. cap.5.*

An. 1172 Petrus Legatus Rom. Pontif. sese Agenneosibus hæreticis opposuit. *Contin. Sigeb.*

5266 vel 5268 An. 1182 Ioannes Cardinalis ab Alex. Papa constantinopolim missus, petente id Manuele Imp. vt Græcorū ecclesiam Romanæ vniret, à Græcis immaniter occisus est & per vicos vrbis raptatus. *Sigeb. Conti* Manuelis odio Andronicus hanc patrauit cædem. *Cuspinian. de Impp.*

Ordo Carmelitarum (qui nunc variegata Chlamyde induebantur) initium habuit in desertis Syriæ, Almerici Antiocbeni antistitis opera. *Polyd.lib.7. de inuento.re. c.3.* Sed eorum origo altius repetitur, nempe à Prophetis Elia & Eliseo, qui Carmelum montem terræ sanctę primi consecrarunt, & discipulos illic reliquerunt, quos Scripturæ filios Prophetarum appellat. In Europam eum postea induxit Albertus patriarcha Hierosolymitanus. Primi sunt mendicantium.

Milites D. Iacobi sub ritu S. Augustini approbante Alexandro PP. exoriuntur in Hispania. Primus eorum magister fuit Petrus Ferdinandus. *Polyd.ibid.cap.5.*

Calatranenses milites à loco denominati auctore Sanctio rege circiter an. 1160 oriuntur. Nigrum vestitum cum rubra gestant cruce ac Cistersiensium ęmulantur regulam. *Polyd.lib.7, de Inuent.cap.5.*

Burgundio Pisanns Chrysostomum in Ioannem in Latinum vertit. *Contin. Sigeb.*

1163 Quidam hęretici de secta Catharorum, siue Cataphrygum se mundos & solos Christianos assereotes, cęteros immundos & hęreticos, nec sibi obesse vlla flagitia, allegantes illud Pauli, Omnia munda mundis, vbi de Flandrię partibus Coloniam venissent, nec die Do-

mioico Ecclesiam intrarent, detecti sunt. *Chro. Hirsaug.*

Cum eorum hęresiarchis Arnoldo, Marsilio, & Theodorico publicum disputationis certamen ioiit Eckbertus Abbas, cúmque nullis rationibus ad sanitatem reuocarentur, Coloniæ exusti sunt cum quioque aliis maribus & duabus fœmiois. *Ibid.*

Ex reliquiis Tandemi Adamitæ, de quo supra, cuius errores, etsi per fratres S. Norberti præmonstratensis in inferiore Germania & magna ex parte fuêre extincti, repullularunt tamen in diuersis mundi Prouinciis, pręcipuè in regno Boëmiæ, in Alsatia, Turingia, &c. vt vsque in præsentem diem duret, quamuis occultè. *Tritem. in Chron. Hirs.*

Vualdeosium (qui sic dicti sunt ab Vualdo Lugdunẽsi eorum authore) siue pauperum de Lugduno varię hęreses exoriuntur, anno 1170. *Guido Carmelit. lib. de heres.* Bernardus Lutzemburgus eas reiicit in annum 1218. Inter multa dogmata quæ ipsis attribuit Æneas Syluius cap. 35 hęc sunt, Preces pro mortuis & purgatoriũ igoẽ esse inuentum auaritiæ Sacerdotũ: delendas sacras imagines: Confirmationem & extremam vnctiooem noo esse sacramenta: auricularem confessionem esse nugacẽ: Sacerdotem quocunque loco, quocunqoe tempore sacrum Christi corpus conficere posse, & sufficere si verba sacramentalia tantùm proferat. Iidem fortasse cum hæreticis illius temporis, quos auctor (qui tunc degebat) cootiouationis historiæ Sigeberti vocat Agenenses.

Anni Christi.		Anni mundi.
1177	CONCIL. *Northantoni in Anglia celebratur à quodam Cardinale nomine Hugone legato Rom. Pontificis, conuocatis tam Anglicanis quàm Scotis Episcopis, ad componendas lites inter Cantuariensem & Eboracensem Archiepiscopos, qui contendebant de primatu in Scotos Episcopos, qui cessit Eboracensi. Polyd. lib. 13 hist. Ang.*	5265
1178	*Concilium alterum Northantoni coactum Episcoporum Angliæ, præside Hugone quodam Cardinale legato sedis Apostolicæ. In eo multa & varia pro Christiana religionis statu agitantur. Polyd. lib. 13. Angl. hist.*	5266

HVMANA.

Ann. 1162 Ciogi. sioe Cangi Tartarus faber extra Imaum Magnus Cham siue Imp. geotis suæ per seditionẽ creatur, mox vicioos subigit & tandem Vmcanũ ipsum dominum suum, qui à Latinis presbyter Ioannes vocabatur, & in India & Serica, nõ Æthiopis, imperabat. Illic deinceps imperium Orientis desiit esse peoes Christianos, mansit tamen religio incolumis, vnde & totus Oriens Christianis respersus est, & prouincia Tenduc, vbi erat presbyteri Ioannis Regia, tota penè Christiana *Hæc ex M. Veneto, qui horum fuit spectator.*

Inde eius posteritas in Scythia & India latissimè regnat, collocata regni Metropoli in Catay & Quiosai, & tota Scythia Tartariæ oomeo sortita.

Quidam Sardensis mente captus, elapsus à parentibos, diu more ceruorum vixit, gradiens pedibus maoibúsque & vescẽs eorum pabolo. Tandem cùm Rex Sardinię iosulę venaretur, captúsq; fuisset cum ceruis aliis, parentibus eum alloquentibus nihil respondit, sed nec appositum panem & vinum gustare voluit, contentus herba: vnde & paulò post media nocte clam, manus pareorum euadeos, ad ceruos rediit, ounquam postea visus ab aliquo. *Abben Ezra in cap. 4. Daniel.*

1163 Moguntia ob necem Arnaldi Archiepiscopi, iussu Frederici Imp. mænibus exuta est, & sic sine muro per annos triginta septem permansit. *Chron. Hirsang.*

1164 Oceaous io inferiore Germania per 12 milliaria effusus in terras, multa hominũ millia, maximè circa fluuium Vueseram submersit *Chron. Hirsang.*

1166 Siracus Turca occiso Soare Sultano Ægypti, se Turcarum primũ à Calipha Ægyptio cõstitui obtiouit. Nam

Anni Christi.		Anni mundi.
	177	
1181	m LVCIVS III. Lucensis, natione Tuscus, an. 4.	5279
1185	mens. 2. dies 18.	5283
	Vacat dies 12.	

Patriarchis.

Constantinopoli Theodosio, deinde Basilio Camatero, an. 3. mens. 6.

Antiochiæ Aymerico.

Hierosolymis Heraclio, an. 24.

Nam præcedentes Sultani erant Ismaelitæ siue Saraceni. *R. Ioseph sacerdos in Chron.*

Eo deinde mortuo Saladinus nepos Sultanus designatus est, qui ingressus ad Caliphã Dominum suum, vt de more adorans Sultanisum insignia de manu eius acciperet, Caliphãm occidit cũ tota ipsius familia, eiusque Thesauros direptos militibus suis distribuit, seque Sultani & Caliphæ titulis simul eodẽ die exornauit. *Ibid.*

Inde per 20. annos varia bella contra Christianos gessit, eosque tandem Dominio terræ sanctæ exuit. *Ibid.*

Bernæ fundamenta iecit Bertoldus 4 Zeringiæ & Burgundiæ minoris dux, necnon Geneuæ & Lausanæ princeps, qui obiit an. 1185. Eam Bertoldus 5 deinde 1195 cũ suis pagis imperio attribuit. *Cure. Burg. & Helueticum.*

Cũ Berna (quæ lingua Heluetica Vrsum sonat quòd cum ædificaretur casu occurrisset vrsus) Friburgum vrbs ædificari cœpta. *Nauch. Manil.*

1170 Ingens terræmotus Orientem concussit subuersis multis vrbibus, vt Tripoli Syriæ, Antiochia, Cæsarea, Alebia, Emessa, Amaso. *R. Ioseph in Chron.* Prænuntius cladis nostrorum, qua Orientis possessione excussi sunt à Turcis, principe Saladino.

1171 In Gallia prope Aureliam multi Iudæi combusti sunt, quòd increbruisset eos puerum in fluuium mersisse. inter eos R. Iehiel F. R. Dauid, & R. Iekuthiel sacerdotes discipuli R. Semuël. *Ibid. R. Ioseph.*

Hunc diem Iudæi Franci & insulani anniuersario luctu & ieiunio recolunt. *Ibid.*

Eodem Coloniæ R Beniamin & R. Abraham Scriba de adulterato argento accusati pœnas euaserunt Iudæis eas 140 aureis redimentibus. *Ibid. ex R. Ephraim F. Iacob.*

1176 R. Mose filius Maiemon absoluit suum Misna, quo totum Talmud lingua purè Hebraïca elegantissimè est complexus.

Tzetzes tunc Græcè varia commentatur.

1177 Blesis habitantes Iudæi puerum Christianum in crucem egerunt die Cœnæ Dominicæ. *Sigeb. Cont.*

Ob quæ & huiusmodi alia Galliæ & Germaniæ vulgus passim in istos sæuiit. *Frising. lib. 1, cap. 37. de gestis Frederic.*

1179 Philippus Frãc. accusatoribus Iudæorum, quòd singulis annis funderent sanguinem innoxium aurem non præbuit, sed pro eis legem tulit. *R. Ioseph. in Chron.*

1180 Coloniæ ob puellam inuentam mortuã in Rheni ripa, Iudæis fluuium nauicula traiicientibus, Iudæi plerique occisi sunt. Cæteros Fredericus Imp. 500 aureis mulctauit. *Ibid.*

Miecislaus senex Monarcha ter deiectus Poloniæ principatu.

m LVCIVS literatus fuit. *Tyr. li. 22. cap. 7.* Vixit an. fermè 50 in Cardinalatu. *Onuph.* Principibus auctor fuit, vt in Asia laborantibus Christianis suppetias ferrent. *Plati.* ab vrbe deiectus est, quòd ex ea consulum nomen abolere niteretur.

Primus iuxta constitutionis formam positam in 11 concil. Lateranensi creatus est pontifex.

Ad hunc vsque Nicolaus Maniacutius Heroicum carmen de Romanis Pontificibus edidit & nomina 178. Pontificum centum viginti quatuor versibus scite conclusit.

Theodorus Balsamon iurisconsultus & theologus,

Antiochenus postmodum Patriarcha (sed nomine tenus. Nam Latini adhuc Antiochia potiebãtur, in eáque Latinos Pastores præficiebant) multa hoc tempore scripsit, vt ipse de se testatur in præfatione super Nomocanonem, *Nicetas quoque lib.3* de Isaacio. Sed aliquot errores suis libris immiscuit, ex Ioanne Citri episcopo, qui eum audiuit, responsis ad Constantinum Cabasilam Dirrachij Archiep.

Sedit contra Aymericum tertium è Latinis Patriarcham capta à Turcis Antiochia an. 1186. Tú enim Isaacius Imp. Theodorum Bals. patriarcham nominauit. Quemadmodum postea Hierosolymis captis illic Græcum Laconicum siue Leontium virum eruditũ Patriarcham Hierosolymitanum constituit an.4. Deinde Dositheum (*Nicetas lib. 3.*) Vnde intelligitur Isaacium colluisisse cum Saladino. Vel alter Patriarcha Antiochenus erat titulo tenus duntaxat. Nam vel quãdo Latini erant Patriarchæ, non defierunt Græci suos instituere & continuare vsq; ad hodiernum, qui Ioachimus nominatur.

Ad interrogationis cuiusdam Marci Alexandriæ Patriarchæ respondit, sed peruersè in multis & contra Canones *Ioannes* Citri *episcopus vbi suprà.*

Petrus comestor iuxta quosdam, viget.

Hoc tempore bella terræ sanctæ inualescebant. *Vuicelius.*

Saladinus Castro de Vado Iacob vi expugnato, Templi milites serris medio dissecuit sub an. 1180 reliquos sacerdotes capite damnauit. Plebi vitam promisit, si nepotem bello captum restituerent. *Sigeb. Cont.*

Armeniorum rex cum omnibus episcopis & regni subditis, an. 1181 se sedi Apostolicæ subiicit.

Eodem Balduinus Hierosol. rex Ægyptiorum regẽ Saladinum non longe ab Ascalone superauit & in fugam vertit. *Chron. Hirsaug.*

Balduino mortuo 1182 Saladinus à Remundo Tripolis Principe, qui inimicitias exercebat cum Guidone Lusignano nono & nouissimo Hierosolymorum rege, inuitatus multas vrbes Christianis eripuit, indéque per deditionem Hierosolymam. *R. Ioseph in Chronicis.*

Postquam omnes captiuos occidisset præter Guidonem regem & magistrum militiæ eius. Qua porito victoria Acco, Berytus & cæteræ regni vrbes sese dediderunt præter Ascalonem. *Idem.*

Eodem an. 1182 Heraclius vltimus è Latinis Hierosolymorum Patriarcha ad Lucium Papam & Philippũ regem venit petitum auxilium contra Saladinum Ægyptium. *Gagni. lib. 6.* Claues vrbis & Sancti sepulchri ipsi attulit regnum eius iuri subiiciens. *R. Ioseph.*

Inde Philippus exercitum Hierosolymam misit, sed intempestiuè. Quin & Heraclius venerat conquisitum auxilia post cladem à Saladino factam. *Blond. de decli. lib. 6 dec. 2.*

Eius anno septimo Hierosolyma capitur. Tum contra eum sedit Laonicus siue Leontius Græcus.

Guilelmus Tyrius Archiepiscopus, quintus ex Latinis, suam historiam de bello sacro Latinorum contra Turcas & Saracenos, 84 annos complectentem, ab anno Christi 1100. vsque ad annum 1184 persequitur.

Scripsit etiam historiam Orientalium, annorum 570. Acta Synodi Lateranensis & alia quædam. *Ipse lib. 21, cap. 26.*

Anni Christi: 1181 … 1185

Anni mundi: 5279 … 5283

Principibus.

Alexio puero Comneno, an. 3. Orient. Imp. 118 & post eum Andronico Comneno tyranno, an. 2. Orient. Imp. 119.

Fridericos Barbarossa Occident. Imp. vigesimo secundo.

Philippo 2 cogno. Theodato & Augusto, an. 43 Franc. Reg. trigesimo octauo.

S. Imra Æthiopiæ pretioso, an. 40.

Alphonso 9, Rege Hispaniæ, sexagesimo secundo.

Henrico 2. Andegauensi Angliæ, vigesimo quinto.

Cazimiro 2 Poloniæ.

Balduino quinto Hierosolymorum rege octauo an. 6.

Alphonso Rege Portugalliæ primo, deinde Sanctio an. 26.

Vuillelmo Scotiæ.

Anno Christi. | Anni mundi.

cap.26. Octogenarius obiit sub an.1219. Heroldus.

Alexij Comneoi tempore dogma motum est de Mysteriis altaris, illáne essent corruptibilia, an incorruptibilia. Ea esse incorruptibilia confirmauit Alexius. *Nicetas lib. 27. Orthodoxia.*

1185 — *CONCIL. Veronense, præside Lucio Papa, vt Christiani occidui Principes Asianis contra Turcas ferrent suppetias, & contra Romanorum superbiã. Platin.* — 5285

Ann.1183. Multi hæretici combusti sunt in Flandria, iussu Philippi Flandrensium Comitis, & Guilelmi Remensis Archiepiscopi, sedis Apostolicæ legati. Illi dicebãt omnia ætetoa à Deo, corpus autem hominis & temporalia à Luciabelo creata esse: baptismum parnulorum & Euchatistiam reprobabant: sacerdotes ex sola auaritia missas celebrare calumniabantus. *Guilel. Nangia. Vincent. lib. 29. cap. 26.*

Septem millia Cotarellorum, qui regionem Bitusigensem vastabãt, ab illins terræ incolis interficiuntor. Ipsi persequebantur maximè viros Ecclesiasticos, quos miseris mortibus conficiebant. Sacrum Christi corpus pedibus conculcabant, & Ecclesias incendebant.

HVMANA.

Andronicus, vt Alexio pueto nepoti imperium raperet, ex aula summouit æmulos, deinde puerum 15. annos agentem neruo atcu eliso immaniter strangulatum, arcæque plumbeæ inclusum, in mare demersit, atque desponsatam illi Annam Francorum Regis filiam vxorem duxit.

Alexium vindicaturus Vuilielmus Siciliæ rex, prælio aggreditur Tyrannum & vincit. Qua occasiooe Isaacius seditione excitata fugientem comprehendit, & mutilat altera manu & oculo. Deinde scabso camelo facie ad caudam versa, per vibem circumducit, vbi vulgi tumultu vncis & harpagonibus penè frustulatim discerptus est.

Eustathius Thessalonicensis episcop. qui in Homerum & alia scripsit, adhuc vigebat.

Tartari circa an. 1180. Duce Cingis aut Chonigast ab Orientè progressi Europam Orientaliosem miserè afflixerunt, indéque hodie in Hordas diuisi cognoscuntur.

Alphonsus 9. Hispaniæ rex Blancæ nostri D. Ludouici matris patens regnat ao.38.

Iudæi è Francia expulsi suns, & eorum synagogæ euersæ, vel mutatæ in Ecclesias, edicto Philippi Regis, quòd Christianum puerum in Christi ludibrium cruci affixissent, & grauissimis vsuris vexarent Frãciam. *Æmil. lib. 5. Gagui. lib. 6.* Verùm non multo pòst tempore redeuotes, ab eodem admittuntus. *Æmil. lib. 6.*

Inter eos fuisse aiunt R. Selomonem Iarhhi, quos rex in Germanias expulit. Est autẽ magni nominis Rabbinus, ordinarius veteris testamenti & Thalmud interptes, qui videtùr cognominatus Iarhhi, q. Lunensis. Luna autem oppidum est Prouinciæ Aquitanicæ, vbi Iudæos mansisse scribit D. Greg. lib. 3. epist 21.

1175. Saladinns Damascum eripuit filio Norandini adhuc puero, qui principatum tenebat Alepi, eique præposuit Sirosidulnm fratrem. Inde Ciliciam. *R. Ioseph.*

1177. Hierosolymam obsedit, deinde in biennium pacem dedit. *Ibid.*

1179. Renersus profligatus est, paucis è Christiano

milite desideratis. Paulo pòst Euphratem transgressus, Carras in Mesoporamia cepit. Edessam quoque & vrbes vicinas fratri Norandini obtemperantes. Mox in Cœlesyriam conuersus, Alepum prouinciæ caput expugnauit. *Ibid.*

1182. à Remundo sollicitatus, bellum vltimum contra regem Hierosolymitanum suscepit, quo multas vrbes, & Hierosolymam ipsam nostri amiserunt. *Idem.*

n VRBANO 2. sedente, Hierusalem fuerat Sulisno Ægyptio & Saracenis erepta. Vrbano hoc 3. Pontificatum gerente, recidit in eundem seruitutem.

Dissidentibus enim inter se Christianis, scilicet, Guidone Lusignano Rege Hierosolym. & Raimundo comite Tripolitano, Saladinus Calipha Ægyptius post maximam stragem nostrorum fere 22000. recepit Hierosolymam cum suo Rege ad Tyberiadem capto anno 1187. 2. Octobris, feria 6. anno 88. (Æmil 89.) ex quo regnum Hierosolymorum cœperat esse penes Latinos. *Æmil. lib. 5. Blond. lib. 6. dec. 2. 87. Iouius lib. 1. virorũ Illust.*

Campanas Basilicásque omnes præter Salomonis templum euerti iussit. *Simoneta lib. 5. cap. 82.*

Guilel. Nangiacus Isaacij Orientis Imperatoris meminit sub nomine Cursac, quem ait alios vocare Isaquinum: sed id non mirum in historia aliena.

Græci mox post captam Hierosolymam videntur egisse cum Saladino, vt Patriarchæ constituendi ius reciperẽt. Nam Leontium, virum eruditione & virtute præstãtem Hierosolymorum patriarcham extitisse & obiisse an. 1187. quo scilicet vrbs capta est, eique Dositheum successisse Isaacij Imp. familiarem, scribit *Nicetas lib. 2. de Isaaco.*

Vrbanus de Turcarum victoriis certior factus, Venetias pro comparanda classe contẽdit. Sed Ferrariæ in itinere, cùm negligẽtius sacrum bellum à Christianis principibus suscipi cerneret, animi mærore interiit. *Plat.*

Pacem fecit inter Philippum Franciæ regem & comitem Flandriæ an. 1186. *Chron. Fland. lib. 6.*

Decimas Polonis indicit pro recuperanda terra sancta. *Chrom. lib. 3.*

Bellum Vngarorum cum Venetis composuit. *Idem.*

Danos excommunicat quòd sacerdotes ferrent concubinas. *Saxo lib. 15.*

Epistolarum eiusparticulæ innumeræ extant in Iure Canonico.

HVMANA.

Ann. 1185. Fredericus Imp. omnes Hetruriæ ciuitates præter Pistorium, agraria priuat ditione, & multa in Italia peragit. *Chron. Hirs.*

1188. Saladinus persequitur reliquias nostrorum, qui in Oriente superer ant. *R. Ioseph.*

Henricus 2. Andegauẽsis, Anglorum rex, Cumbriam & Northumbriam recepit. Vuallos ad defectionem inclinantes domuit. *Polyd. Maior.*

Deinde an. 1189. moritur. Atque hic Normanorum i. externorum hominum in Anglia principatus finis fuit, post annos 122. quàm Guilielmus primus regno Angliæ potitus est. *Polyd. lib. 13. Angl.*

o QVIDAM Historiographi hunc prætermittunt. Totus autem in bellis fuit contra hostes Christi, vt reci-

Anno Christi.		Anno mundi.
	178.	
	n VRBANVS 3. Mediolanensis an. 1	5283
1185	mens. 10. di. 25.	
1187	Vacat d. 11.	5285

Patriarchis.

Constãtinopoli Basilio, deinde Nicolao 5. alias Niceta an. 6. mens. 6.

Antiochiæ Aymerico, deinde Rodulpho 2. an. 33.

Hierosolymis Heraclio.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus, & post Andronicum, Isaacio 2. Angelo an. 16. Orientis Imperatore.

120.

S. Imra Æthiopum pretioso, Balduino quinto Hierosolymorũ rege octauo: denique Guidone Lusignano. an. 1.

CONCIL. Parisiense, præsente Philippo Rege, Episcoporum Galliæ, pro expeditione contra Turcas. Gagui. lib. 6.

Anno Christi.		Anno mundi.
	179.	
1187	o GREGORIVS 8. Beneuentanus.	5285
1188	mens. 1. dieb. 27.	5286
	Vacat di. 20.	

Anno Christi. | Anno mundi.

Patriarchis.

Constantinopoli Nicolao 5. siue Niceta.
Antiochiæ Rodulpho secundo.
Hierosolymis Heraclio.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus.
S. Imra Æthiopum pretioso.
Hierosolymorum & Ægypti Calipha Saladino.

180.
1188 | P CLEMENS 3. Romanus, an. 3. | 5276
1191 | mens. 5. | 5279
Vacat. mens. 8.

Patriarchis.

Constantinopoli Nicolao quinto, alias Niceta.
Antiochiæ Rodulpho.
Hierosolymis Heraclio.

reciperet Hierosolyma. *Vuscelius.*

Tractans de recuperanda Hierosolyma Pisis moritur. Pontificatus die 57.

Perpetua per annns plus minus 50. inter populum Rom. & Pontifices discordia de vrbis administratione fuit, cui Populus Patritium quendam summa cum auctoritate præfecerat senatoribus creatis, ab Innocentio 2. ad hunc vsque. Nam eius rei occasione Innoc. 2. & Cælestinus 2. animi dolore defecerunt. Lucius 2. penè interfectus est. Eugenius 3. Alexander 3. Lucius 3. Vrbe pulsi sunt. Vrbanus 3. & hic Gregorius 8. exules fuere, donec nouissimè conuentum, Clemente 3. vt Senatores confirmarentur, Patricij verò loco, præfectus reponeretur. *Onuph in Platinam.*

Leontius & Hermenopulus, qui de sectis scripserũt. Nam hic Bogomilos non multo ante suam ætatem ortos tradit.

Simeon Metaphrastes circa hæc anni 1200 tempora.

1188. in Monasterio Schonangiensi Cisterciensis ordinis Vuormaciensis diocesis, non longè ab Heildeberga, S. Hildegundis moritur, quæ sumpto habitu, simulato sexu, Iosephi nomine, illic vsque ad mortem incognita permansit. *Chron. Hirsaug. Cæsarius prima Dialogorum distinctione.*

S. Margarita monialis miraculis clara in Monasterio montis S. Ruperti apud Bingen. *Ibid.*

Imra Æthiopum rex, inter eorum Sanctos relatus, Presbyter consecrator. Rex magnæ abstinentiæ & virtutis, adeò vt sacrificium incruentum peragens, ministerio Angelorum panem & vinum in corpus & sanguinem Domini consecrandum reciperet.

Miraculis clarus suis precibus stitit cursum Nili. Tributi loco à rege Ægypti materiam, præsertim ligna ingeniosi operis è Hierosolymis sibi exportari iussit, è quibus templum construeret, vsque hodie tota Æthiopia venerabile *Mari. Victor. de regg. Æthiopia.*

HVMANA.

CLAREBANT Thebites ben Chorat genere Iudæus Hispanus, & Alfraganus Astronomi & Mathematici.

An. 1188. vel vt alij volunt 1202. Tartari Scythica gẽs è finibus suis, qui erant ad Tanaros montes vltra mare Caspium egressi deuicto & interfecto Indorum rege (Christiano & Presbyteri Ioannis nomine nostris tunc cognito. *Marc. Venetus & Osorius de rebus Emanuelis Portug.*) eorúmque excusso dominatu, cui seruierant, Asiam pene omnem victores longe latéque peruagati & Rha siue Volga flumine trãnsmisso ad Occidẽtem progressi, vicinis Russorum Polouuciis Campestria ad Tanaim & Mæotim Paludem habitãtibus bellum intulerunt, eósque & Russos suppetias ferentes deleuerunt, & omnem illam oram cum Taurica Chersoneso habitare cœperũt. *Cromer. lib. 7. Polo.*

P VIR scientia literarum, facundiáque clarus, sed & vitæ puritate, animíque integritate præclarior, suique acer castigator. *Anton.*

Quarti belli sacri auctor. Cum Frederico pacem iniit.

1188. Fridericus Imperator, cum Conrado filio mi-

Anno Christi. 1188 — Anno mundi. 5276

nore, Philippus rex Francorum, Guilelmus Siciliæ, Richardus Angliæ, Odo Dux Burgundiæ, Philippus comes Flandriæ, Hericus Comes Campaniæ, Theobaldus Comes Blesensis, Episcopi quamplurimi, & omnes fere regni Franciæ Barones, quartam expeditionem cótra Turcas precibus huius Clementis Papæ suscipiunt, seque cruce insigniunt, cum audissent Hierosolymam & totam Syriam præter tres vrbes Tyrum, Tripolim, & Antiochiam, & quasdam arces à Saladino fuisse occupatas. *Palmer. in Chron. Gagui. lib. 6. Blond. lib. 6. dec. 2.*

Philippus rex Franc. decimam bonorum omnium ab iis exegit, qui se non comitarentur Hierosolymam. Quæ decima Saladini dicitur ad hunc vsque diem. *R. Ioseph.*

Verùm 1189. Fridericus in Armenia dum in flumine lauaretur, submergitur. *Continuatio Sigeb. Palmer. Guil. Nangiac.* & à filio Conrado Tyrum effertur, vbi & sepelitur. *R. Ioseph.*

1191. autem Philippus & Richardus coniuncto exercitu contra Saladinum prosperè primum bellum gerũt: sed mox discordia, diabolo instigante, inter ipsos orta, Philippus in Galliam reuertitur. Richardus autem inchoatum bellum strenuè prosequitur: sed anno sequente & ipse quoque domum reuersus est, Christianósque in terra sancta multis periculis expositos reliquit. *Chron. Hirsaug.*

Alioqui Saladinus pacem Christianorum postulans, regnum Hierusalem se illis redditurum, ciuitatem ipsam reædificaturum, & Damiatam cum adiacente regione ad 20. milliaria quietè possidendam concessurum, modò vlteriùs non procederent, promittebat. *Ibid.*

Nam eorum aduentu audito timuit, statuítque dimissa eis regione, in Aegyptum se recipere. *R. Ioseph.*

Porrò Gallus cum Anglo, & Veneti cum Pisanis, qui etiam classes suas in Asiam miserant, ex eo tempore postea diuturnis & grauibus bellis inter se conflictati sunt. *Cromerus lib. 6. de reb. Pol.*

Anglus in illa expeditione Cyprum inter eundum occupauit, eiecto Isaacij Comneni præfecto, qui in dominum suum rebellauerat, *R. Ioseph.* & Hierosolymitano regi donauit, vt ibi amisso regno habitaret. *Nicetas sub finem lib 2. de Isaacio Ang.* sed ea lege, vt Guido rex sibi iure regni Hierosolymitani cederet. Atque ita Cypri regno ipse & posteri eius potiti sunt annis ducentis septuaginta quinque, videlicet vsque ad annum 1470. *R. Ioseph.*

Henricus verò Campaniæ Comes à Richardo relictus, post Guidonem regnauit, & regni sedem Ptolomaide posuit, vbi anno vno pòst de fenestra lapsus interiit. *Ibid.*

Ex Frisia etiam & Dacia eò miserunt naues 50. è Flãdria triginta septem. *R. Ioseph.*

Principibus.

Eisdem Imperãtib & vsque ad Henricum 6. Occid. Imperat.

Philippo 2. cog. Theodato & Augusto Frãcorum Rege trigesimo octauo.

S. *Imra Æthiopum pretioso.*

Alphõso 9. Hispaniæ, sexagesimo secundo.

Henrico 2. Andegauensi, Angliæ vigesimo quinto, deinde Richardo an. ferè 12.

Cazimiro 2. Polon. princip. Hierosolymorũ & Ægypti Calipha Saladino.

Sanctio Portugalliæ secũdo Rege.

Vuillelmo Scotiæ.

CONCIL. *Parisiense, coactum a Philippo Rege, cui decimæ ab Ecclesiasticis cõcessæ sunt ad bellum gerendum contra Saladinum Turcorum Regem, à quo illæ dictæ fuerunt Saladinæ. Gagui. lib. 6.*

Anno Christi. 1191 — Anno mundi. 5279

HVMANA.

Frideric. ante discessum imperij successorem reliquit Henricum 6. an. 1186. despondens et Constantiam Rogerij Siculi filiam è monasterio mox educendam, quæ ad eum Siciliæ regnum attulit. Etsi autem ea existimaretur nunquam paritura, quod 50. annum attigisset, tamen grauida facta an. 1193. 7. Calend. Ianuarij Panormi enixa est Fridericum 2. (magno Ecclesiæ damno) in sacello publico,

Anno Christi.

181.

1191. q CELESTINVS 3. Romanus an. 6.

1198 mens. 7. di. 11.

Patriarchis:

Constantinopoli Nicolao quinto siue Niceta, deinde Leontio an. 1. Dositheo an. 1. Georgio Xiphilino an. 7.

Antiochiæ Rodulpho 2.

Hierosolymis Heraclio.

Principibus.

Isaacio 2. Angelo Orient. Imperatore 120.

Henrico 6. an. 8. Occiden. Imperat. vigesimo tertio.

Philippo 2. cognom. Augusto & Theodato Franc. Rege trigesimo octauo.

S. Jmra AEthiopum pretioso.

Alphonso 9. Hispaniæ sexagesimo secundo.

Richardo Angliæ vigesimo sexto.

Cazimiro 2. Poloniæ, deinde Lesco Albo cum Helena matre an. 8.

Hierosolymorum & Ægypti Saladino, deinde Saphandino.

Sanctio Portugalliæ rege secundo.

Anno mundi.

5279

5286

blico, quod vt spectari partus posset, ne suppositítius cēseretur, Henricus extruxerat.

Philippus Theodatus siue A Deo-datus, multa Parisiis vtiliter instituit: Ædiles, quos vulgo vocamus Scabinos siue Echeuinos, eligendos curauit. Eam vrbem anxit tota illa parte (quæ à Paruo ponte ad abbatiam S. Genouefæ tendit, quam etiam mœnibus cinxit, plurimos vicos strauit lapidibus, D. Innocentij cœmiterium extruxit, forum vænale (vulgo Hallas, Græcè ἅλας) in platea, quam Campellos vocabant, ædificauit, nemus Vicenarum (*de Vincene*) prope vrbem muris cinxit. *Guil. Nāg. Æmil. lib. 9. Gagus. lib. 6.*

1190. Londini seditio contra Iudæos, in qua multi cæsi sunt, donec res à Richardo rege componeretur. *R. Ioseph.*

Eodem octoginta Iudæi, iussu Philippi Blsiæ combusti sunt. R. Iom Tob multos suorum interfecit, ne baptizarentur. *Idem.*

1191. in Anglia primùm 150. interfecti sunt, deinde in aliis vrbibus alij, qui baptizari recusabant. *Idem.*

q TOTI Franciæ sacris interdixit ob diuortium Philippi Regis, qui Ingebergam seu Gelbergam vxorem repudiauerat. *Guilel. Nangiac.*

Occupatur & ipse bellis Palestinis, & fœlicius. Præsul Ecclesiæ perutilis. *Vuicelius.*

Teutonicorum ordinem confirmat, S. Augustini regulam eis præscribens cum alba veste & cruce nigra vt ab aliis differrent, *Polyd. lib. 7. de Inuent.* Et singulis diebus ac noctibus ducéties orationem Dominicam, Symbolum Apost. & Angelicam salutationem repeterent. *Ibidem.*

Constantiam monacham rege Rogerico natam occultè è monasterio Panormitano eduxit, & Henrico 6. dispensatione collocauit, è quo natus Fridericus Sedis Apostolicæ mastix. Hi sunt dispensationum illegitimarum partus.

Gilbertus Abbas, Alanus Episcopus Antisiodorensis, Philo Episcopus Carpathius, Guarricus Abbas Igniacensis, Ioachimus Calaber Abbas Florentinus, vt de se testatur super cap. 9. Apocalyp. Godefridus Viterbiensis, Mauritius Episcopus Parisiensis, cuius exemplo inualuit mos per aliquot annos in Francia, vt Sacerdotes morientes tabulam, Catholicam fidem de resurrectione complectentem pectori apponerent, quod tunc multi de ea dubitarent. *Guiliel. Nangiac.*

Ordo Cruciferorum oritur in Italis an. 1197. *Volater.*

S. Guilelmus Biturigēsis Episcopus floruit. Honorius 3. Papa eum in Sanctorum numerum retulit.

In Danis quidam persuadere conantur populo, vt sacerdotibus suis matrimonia decernat. Et vix hoc schisma à Valdemaro rege & aliis Principibus repressum est. *Saxo lib. 15. Dano.*

Isaacius Angelus Imp. viduas Eleemosynis, pauperculas virgines dote, & sumptu nuptiarum magna hebdomade iuuabat. *Nice lib. 3.*

Xenodochiis Constantinopolim repleuit. *Ibid.* ab eo Blachi & Bulgari deficiunt. *Ibid. lib. 1.*

Marcus Alexādrinus Patriarcha, qui Græcos de multis quæstionibus, diebus D. Isaacij Angeli, & D. Georgij Patriarchæ Constāt. an. 1203. Christianorum Saracenica

Anni mundi. 1200

Anni Christi. 5288

tegna incolentium oomine, consuluit. Ad quas respondit Theodorus Balsamon, sed vt Ioanoes Citri Episcopus io suis ad Constantinum Cabasilam Dirrachij Episcopum responsis docet, peruersè & cootra canonicas constitutiones.

Theodorus enim Balsamon Patrlarcha Antiochenus (sed titulo tenus) adhuc clarebat. Nam Georgio Xiphilino libros suos in Nomocanonem Photij dedicauit.

An. 1190. 13. Calendas Decembris anctoribus quibusdam ciuibos Bremæ & Lubecæ Ordo Mariaoorum militum (ad Teutonicorum formam) instituitur in Ptolomaide, magnis sumptibns ædificato ibi Xenodochio, in vsum eorum, qui familiæ insererentur. Postea cum numerus creuisset, ceu Colonias inde io Germaniam deduxerunt, ad Christo subigendas Slaoorum & aliorum infidelium Septeotrionalium terras.

Samuel Iudæus abdicato Mose Christum amplectitur an. 1200. & contra Iudæos de vana Messię expectatione subtiliter disputat.

HVMANA.

In Asia per id tempus Christianorum res in deterius labuntor, nec multo post euertuntur. Qnin Betica siue Granata à Saracenis subacta est, Anglia & Hybernia insulę Romano Pontifici vectigales factæ sunt. In Germania Henricus Imp. cum regnum Siciliæ nomine Constantię recepisset, ac Fridericum F. trimulum Cæsarem siue regem Romanorum renuotiasset, moriens longam litem de imperio reliquit. *Cromer. lib. 7. de Reb. Polo.*

Philippus enim dux Sneuorum patruus ac tutor poeri coronatus est ritu solenni Moguntię. Contra quem Ortho Saxonum dux ab Innocentio 3. Philippo diris deuoto, confirmatus est. Sicque aliquandiu (per anoos fermè octo, quibus Philippus vixit, *Chron. Hirsaug.*) Germania intestino bello collisa est, donec Philippo & Otthone interfectis Fredericus iam adulrus imperio suscepto pacem restituit. *Ibid.*

In Gręcia verò varij etiam motus erant, adeo vt an. 1200. Cōstantinopoli à Gallis & Veneris capta, Alexins Imp. pulsus Halisiam in Russia consugerit, ad ducem nomioe Romanum Polonorum regis Clientem, cui cùm Alexius puer à Victoribus suffectus, & paulo post interfectus à suis esset, Balduinus Gallus successit, Orientemque sublato schismate Romanæ Ecclesiæ reoooc iauit. *Ibidem.*

Philippus Gall. rex Augustus D. Lodooici auus, expeditionem suscepit aduersus Gnidonem Aruerniæ Comitem, qui vexabat Ecclesiasticos, Abbatiam euerterat, Episcopnm Claromontensem in carcerem incluserat, captamque Atuerniam sui regni pecolio adiecit. *Annal. Gallici.*

Ante hanc Phil. Aogusti ętatem nullus liber Gallica lingua scriptus dicitur.

Snb an. 1190. tota Francia Iudæos expulit in Germaoias (1186. habet R. Ioseph) quos tameo paulò pòst, nempè an. 1198. Parisios reduxit, Ecclesias ibi grauiter affligens. *Antoni. tit. 17. c. 9.* quoosque sub an. 1323. penitus exigerentur. In hac eiectiooe R. Salomonem Iarhi ordinarium veteris testamenti, & Talmud glossatorē fuisse aiunt. Hanc expulsionē Abben Bohan descripsit.

Annus Dom. M C C. quo Tartari regnum suum deleto Presbytero Ioanne Vncano Indorum rege condunt. Constantinopolis à Frācis & Venetis capitur, Theodorus extra vrbem in Asiā imperium Græcorum transfert.

DVODECIMO *hoc sæculo doctrinam contra hæreticos sic continuatam liquet.*

MISSA. *Continuatur ritu superiorum temporum, vt scriptores huius sæculi de diuinis vel Ecclesiasticis officiis fidem faciunt, Honorius Augustodunensis, Odo Cameracensis, in Canonem Missæ, Hugo Victorinus, Rupertus Tuitiensis, Leo Tuscus in Liturgiam Chrysostomi, Ioan. Beletius, Osmundus Sarisberiensis, lib. de Ecclesiasticis officiis, &c.*

Gratia Dei, fides, Iustificatio. *Honorius de prædest. & lib. Arbitr. item in Psalm. 17. Saluum me fecit. quoniam voluit me. Retribuet mihi &c. Nota in primis. Gratia à Deo gratis, non ex meritis hominem præuenit, vt ad bene volendum carpere tur ipse gratia per pia actionis studiū. Richardus de statu hom. inter. cap. 12. 16. & passim in quæst. in epistolas*

Anni Christi 1200 | Anni mundi 5288

1191. Bertoldus 5. Zernigię & minoris Burgundiæ Dux, Bernam paulò antè à Bertoldo 4. eius præcessore constructam cum suis pagis Romano imperio attribuit. *Chro. Burg. & Helueticum.*

1195. Henricus 6. Imp. Siciliam inuadit, captumque Tancredum regni inuasorem, erutis oculis cum quatuor principibus in Teuthoniam mittit, & omne regnum Apuliæ sibi subiicit. *Chron. Hirsang.*

1197. Subsidiarium exercitum in Syriam mittit, qui dum Henrico sequenti anno mortuo reuertitur, Christiani, qui in Syria remanserant, auxilio destituti, reliquum Dominij, quod in ea prouiocia possidebant, mox penitus amiserunt. *Ibid.*

Annos 10. duotaxat imperauit, iuxta alios, octo, nisi quòd cum patre viuente annis fermè duobus & viginti regnauerat.

Post eius mortem principum dissensio grauissima de eligendo successore. *Ibidem.*

Saladinus cùm regnasset an. 16. (10 habet R. Ioseph.) Saphandinum filium reliquit, qui Christianorum reliquias in Oriente debellauit. *Iouius lib.1. Viro. illust.*

Moriens Saphandino reliquit regnum Iuda & Syrię, Miralino minori filio regnum Ægypti: sed insurgens Saphandinus patruus eis omnia eripuit, & se Sultanú totius Orientis constituit. R. Ioseph.

pauli. Bernardus sermonibus de aduentu Dom. & in cantica serm. 67. Gratia reddit me mihi iustificatum gratis & sic liberatum à seruitute peccati &c. Petrus Cluniac. lib. 2. contra Iudæos cap. 4. Rupertus lib. de victoria verbi. Magister sententiarum lib. 3. dist. 19. &c. Fulgentius lib. de gratia Dei.

Eucharistiæ veritas, sacrificium, transsubstantiatio, adoratio, Missæ ritus. *Bernard. sermo de cœna Dom. & in alio serm. de eadem. Petrus Cluniac. contra Petrobusianos, seorsum lib. 1. epist. 2. Magister Sentent. lib. 4. dist. 8. & seq. dist. 10. refutat contraria docentes. Bãdinus lib. 4. dist. 9. & seqq. Rupertus, ubi & figuram refutat lib. 16. com. in 6. cap. Ioan. & lib. 7. cap. 7. lib. 2. de sap. cap. 24. in Mat. lib. 10. cap. 26. lib. 2. de diui. offi. cap. 2. 22. & 23. Quin & lib. 1. cap. 28. & seqq. aliquot integram Missa rationẽ explicat.* Richardus *lib. de Sacerdotio Melchisedec. Guil. Signiacensis lib. de sacramento Altaris. Leo Tuscus in sua Chrysostomi & Græcorum liturgia versione, & ex Græcis Zonaras, Balsamon, Nicetas Coniates diuersis in locis. Hildegardis lib. 2. vis. 6. & lib. de Sacra. altaris.*

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Mag. Sentent. li. 4. dist. 3. & seqq. Bandinus lib. 4. cap. 3. & seqq. Bernard. sermo de Cœna Domini & Bapt. & abluc.* Ped. *& alibi.* Rupertus *li. 10. de diuin. Offic. cap. 5. &c. lib. 8. Apoc.* Petrus *Clun. lib. 2. contra* Petrobusianos. Balsamon *in canones Apostolorum &* Synodorum. *Zonaras & Nicetas Coniates diuersis in locis.* Honorius *in speculo Ecclesia.*

Pœnitentia & eius partes tres. M. *Sentent. lib. 4. cap. 14. & seqq.* Bandinus *lib. 4. cap. 13. & seqq* Hugo *lib. de conscientiis. Petrus Cantor cap. 106. & seq. Theodorus Balsamon ubi supra.*

Claues Ecclesiæ. Absolutio. *Petrus Cantor cap. 21. Absolutio enim spirituale est, pertinens ad potestatem clauium. M. Sentent. li. 4. dist. 18, &c.* Bandinus *ibid. Richardus. lib. de potestate ligandi & solu. in confessionali. de peccatorum differentiis. Theodorus Balsamon in Canones.*

Confirmatio & reliqua alia sacramenta & eorum vsus. M. *Sèntent. lib. 4.* Bandinus *lib. 4.* Hugo *libris de Sacramentis,* Rupertus *lib. de diui. Offic. lib. 5. cap. 15. 16. 17. 18. &c. Honor. in Speculo Eccl.*

Primatus Sedis Apostolicæ. Bern. *serm. de Ioan. Baptist. & libris de consideratione ad Eugenium. Item epist. 133. 237. 285.* Richardus *lib. de authoritate Petri. Pothe lib. 1. & 3. de statu domus Dei.* Salisberiensis *lib. 8. cap. 17.* Petrus *Cluniac. lib. 6. epist. 44.* Zonaras *& Cedrenus in vita Leonis Iconomachi, ubi hic* Gregorium *Apostolicum virum &* Petri *Coryphæi εὐλ3γνν vocat.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Bernardus tract. de libero Arb. & passim super Cantica vt ser. 81. 82. & alibi. Magister Sententiarum lib. 2. dist. 24. &c.* Bandinus *Ibid.* Honorius *lib. de Prædest. & lib. Arbit.* Richardus *de statu hom. interio. cap. 2. 3. &c. & in explicatione dubiorum.* Hugo *lib. de* Conscientiis *& alibi.* Petrus *Cluniacensis lib. 1. de Miraculis cap. 6. Ioan. Salisberiensis lib. 5. cap 4. &c.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines. *Bernardus multis sermonibus & in* Cant. *Honorius in speculo Ecclesia. Rupert. lib. 4. com. in Zachar. cap. 10. lib. 7. in* Cant. *Richardus sup. Cant. &c.* Petrus *Cluniac. contra Petrob. lib. 1. Epist. 1. Sigeb. & Zonaras sparsim. Nicetas* Coniates *itidem, vt in Andronico, in* Isaacio Angelo *li. 3. in* Alexio. *Denique de Sanctis extant auctorum huius sæculi sermones penè innumeri.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Etterianus libro peculiari, de regressu animarum ab inferis.* Petrus *Cluniac. lib. 1. de* Miraculis *vt cap 23. &c. lib. 1. contra* Petrob. *epist. 1. & 2. Honorius in* Speculo *Eccl. sermone de Natiu. Dom. Mag. sententiarum lib 4. dist. 20. 21. 45. &c.* Rupert. *lib. 2. in Leuit. cap. 42. fol. 175. & in* Genesim. *c. 32. Examinatorium ignem.* Bernard. *serm. 66. in* Cantica. *Non credunt hæretici ignem purgatorium restare post mortem, &c Tyri, lib. 18. cap. 32.* Sigebert. *sparsim.*

Cætera iidem & cæteri huius sæculi auctores prolixe confirmant. de quo contra se testimonium ferunt Centuriatores Cent. 12. c. 2. de loco & propagatione Ecclesia col. 11. sparsim. cap. 3. de Persecutione & tranquillitate Ecclesiarum sparsim col. 38. cap. 4. de doctrina, ex profess. col. 775. & seqq. cap. de hæresibus sparsim col. 833. & seq. ubi Petrobusianorum contra Petrum Cluniac. Apostolicorum contra D. Bernard. ser. 65. & 66. in Cant. suscipiunt patrocinium. Per totum cap. 6. de ceremoniis & ritibus Ecclesia col. 858. & seqq. Per totum 7. de Politia & gubernatione ecclesia col. 1009. & seqq. cap. 8. de Schismatibus col. 1105. sparsim. toto 9, cap. de synodis col. 1235. & seqq. Per totum fere cap. 10. de doctoribus Episc. col. 1365. & seqq. quos proinde ma-

ledictis insectantur. sparsim cap. de martyribus, de miraculis. Huc facit quod ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus. Item contra Henricianos, Petrobusianos, Apostolicos, Publicanos, Patarenos, Vualdenses, Agenenses, Hæreticos de Narnulo, Clancularios Berengarianos, quorum maleficiis isti fascinantur. Adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Consule & historicos. Nam & hi sui temporis Ecclesiam à nostra nihil differre quantum ad doctrinam & ritus ostendunt.

Anni Christi.

a FVIT doctissimus Theologus & Iurisconsultus, multásque Epistolas decretales de rebus arduis scripsit, vt in libris quinque Decretalium plura ipsius rescripta reperiantur, quam omnium aliorum simul Pōtificum. Est idem belli accensor contra Saracenos.

1198

Suos quinque libros decretales legi & obseruari in iudiciis vbique mandauit: quod & factum fuit vsque in præsentem diem. *Chro. Hirsaug.*

1216

1210. Othonem Imperatorem excōmonicauit, quòd Marchiam Apuliæ ad Romanam Ecclesiam pertinentem per donationem testamentariam Methildis, Rutgeri Principis Siciliæ vxoris, & Conradi regis filiæ inuaderet, caussatus huiusmodi donationem esse inualidam, quòd facta esset per mulierem sine consensu Principum. Vnde secutæ graues dissensiones. Hinc Fredericus 2. in Imperatorem designatur. *Ibid.*

Misit an. 1212. ad Battum siue Baidonem vnum è Tartarorum Chamis siue Impp. aliquot viros religiosos, qui per Croacum & Russiam iter agentes, ibi etiam acceperunt equos Tartaricos, qui aquam & pabulum sub niue norunt quærere. Illi vbi rediissent, hoc vno impetrato, ne Christianis molestus esset, Saraceni persuadēt vt Mahometis legem amplectatur. Ita ab eo tempore Tartari Mahometismo inficiuntur. *In epist. Asiaticis Ies.*

Alij & melius conferunt in annum 1245. & ad Innocentium quartum. *Vincent. lib. 31. c. 51.*

Ipso procurante Liuonia Christi fidem amplectitur. *Blond. lib. 6. dec. 2.*

Eius temporibus orta hæresis in Tholosæ partibus, quam D. Dominicus mira celeritate compescuit.

Exorti sunt multi ordines religiosorum, siue monachorum. Dominicus Calaguritanus Hispanus instituit ordinem Prædicatorum, cuius ordinis feruntur fuisse 4143. cœnobia. Franciscus Asisiates Italus ordinem Minorum. *Palmer. Plati.* Horum suo tēpore 90. millia fuisse scribit. *Sabel. Ennead. dec. 9. lib. 9.*

Carmelitarum ordo, cuius prior in monte Carmelo erat Cyrillus Græcus, tunc ab Alberto Patriarcha Hierosolymitano regulam certam accepit. Ordo Eremitarum S. Augustini. Ordo S. Trinitatis inchoatur à Ioanne Mattha & fœlice Anachoreta. *Gag lib. 6. Polyd. lib. 7. de Inuent. cap. 21.*

Abbas Vrspergensis suum Chronicon ab Orbe cōdito ad hæc sua tempora. *i.* annum 1199. conscripsit & Fredericum secundum. Conradus de Lichtenaw nominator ab Onuphrio.

Lite apud Græcos de Eucharistia orta, dum Ioannes Xiphilinus Patriarchatu fungeretur, dānati sunt, qui negabant corpus Christi in ea esse incorruptibile & quale nunc est in cælo, aut totum in tota & totum in singulis eius partibus. *Nicetas Coniates lib. 3. de gestis Alexij Angeli.*

Anni mundi.

TREDECIMVM

SÆCVLVM.

182.

a INNOCENTIVS 3. — 5286

Anagninus an. 18.

mens. 7. di. 16. — 5305

Vacat d. 1.

Patriarchis,

Constantinopoli Georgio Xiphilino, deinde Ioanne 9. Camatero an. 5. Michaele 4. an. 5. mens. 6. qui contra Thomam primum è Latinis sedit. Theodoro 3. an. 2. Maximo 2. mens. 7. Antiochiæ Rodulpho secundo. Hierosolymis Heraclio, deinde Alberto an. 23.

Principibus.

Isaacio 2. Angelo, Alexio Conneno eius fratre, Alexio Angelo Isaacij filio, Alexio Duca cognomento Murzuflo alijs Mursypho, alijs Myrtilo) tribus his Alexijs anno vix vno, Balduino an. 1. & Henrico eius fratre an. 12. ex ordine Orientis siue Constantinopolitanis Imperatoribus: Theodoro Lascari Græcorum Imp. an. 18.

Philippo *an.* 10. *Otthone* 4. *an.* 4. *Friderico* 2. *an* 38. *Occid. Imp.*

Philippo 2. *Franc. Reg.*

S. Imra Aethiopum pretioso, deinde Naakutolab. an. 50.

Alphonso 9. Hisp. deinde Henrico 1. an. 3. Richardo Angliæ, deinde Ioanne Richardi fratre an. 17. Lesco Albo Polon. cū matre Helena, deinde Vuladislao Lascongo an. 4. rursum Lesco Albo reuocato an. 21.

Hierosolymorum Saphandino Aegypti Calipha.

Sanct.

Anno Christi. Anno mundi.

Sanct. portu. deinde Alphons. 2. an. 12.

Vuillelmo Scotiæ.

1199 5287

CONCIL. *Diuionense, plurimorum Episcoporum Galliæ, præside legato Apostolico, qui secundò ex sententia Concilij Philippo Regi & toti regno sacris interdixit propter diuortium Reginæ, & secūdum matrimonium cum Agnete Ducis Morauiæ filia. Gagui. lib. 6. Aemyl. lib. 6. Rex appellauit ad pontificem, vel vt alij dicunt, ad generale Concilium.*

1215 5303

DVODECIMVM *œcumenicum Concilium Lateranense, omniū, quæ vnquam fuerunt in Europa celeberrimum, contra errores Abbatis Ioachim &c. in quo præfuit Innocentius papa, interfuerunt duo Patriarchæ Cōstātinopolitanus & Hierosolymitanus: Archiepiscopi tū Græci tum Latini 70. Episcopi 400. Abbates 12. Priores conuentuales 800. Simul omnes Patres 1285. Legati Romani & Græci Imperatoris, Oratores regum Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, Hierusalem, Cypri &c. Eo in Consilio actum est de 70. capitibus contra hæreses, & ad mores atque statum Ecclesiasticum pertinentibus. Tractatum item est de recuperanda Hierosolyma. Tom. 3. Concil.*

TRANSVBSTANTIA*tionis vocabulum auctoritate illius Concilij ad cauendas omnes hæreticorum tergiuersationes in Ecclesia receptum est. Capite. 1. de sum. Trinit. Idque non secus (vt hoc obiter dicam) atque verbum Homousion antea decreto Niceni Concilij: nec aliud significat, quàm Cypriano (ser. de cœna) panem vinum in carnem & sanguinem Domini mutari ac cōuerti, & panem omnipotētia verbi factum carnē: Eusebio Emis-*

Guillelmus Episcopus Antisiodorensis, Absalon abbas, Petrus Senonensis, Stephanus Anglus, Cęsarius Heysterbachensis, Eustathius abbas Anglus, Alexander Neckam Anglus.

Helmandus siue Helynandus monachos frigidi mōtis, in Beluacensi territorio præter alios libros composuit Chronologiam ab orbe condito ad annum Christi 1210. *Guil. Nangia. Antoni. tit. 18. cap. 5.*

Albigenses, alijs Albiani, alijs Albij, hęretici, in Comitatu Tholosano inter alias hęreses reijciebant omnia sacramenta, damnabant nuptias. Vide eorum errores apud Bernard. Lutzem. *in catal. hæret.* Talium protectores erant rex Arragonum, Comes S. Egidij, Princeps Fuxi, & Raymundus Comes, Tholosates. Illi Catholicos miserè tractabant, eosque illudentes, quòd Sanctos & D. Virginem venerarentur, blasphemabant in D. Virginem, eam meretricem appellantes. *Guilel. Nangiac.* Contra eos à Francis, tam clericis quàm Laicis varie certatum est ferè per 12. annos. Tandem victi sunt à Simone Montifortensi Comite, qui contra eos missus fuerat à Philippo Rege Franc. Eique decreto Lateranensis Concilij dàtus est Tholosanus Comitatus. *Polyd. li. 16. Angl. hist. Æmil. lib. 6. Blond. li. 6. dec. 2. Fasc. temp.*

Dominicus etiam plures eorum ad veram fidem reduxit. *Plati.*

Apud Marochiū Franciscani aliquot prædicandi gratia hinc inde vagantes, propter Christi nomen necati sunt. *Schedelius ætat. 6.*

1212. Lupoldus Dux Austriæ cum magno Christianorum exercitu cruce signato aduersus Albienses hęreticos, qui & Ruptarij & Coterelli de terra sancti Ægidij, nisi illi mox partim relictis ciuitatibus & castris fugissent, partim ad Ecclesiam rediissent, contra Saracenos à Massamuto Marochij rege nauigio missos in Hispaniam progressus est, & memorabilem obtinuit victoriam, infinita Saracenorum multitudine occisa, cæteris in mari submersis. Chron. Hirsaug.

Almaricus siue Amorricus Carnotensis vir eruditus, sed hæreticus, conuictus est viginti errorum, quorum vnus erat: Corpus Christi non magis esse in sacramento Eucharistię, quàm in qualibet alia re. Eius sequaces cum eiusdem ossibus refossis Lutetiæ postea vsti sunt. *Gagui. lib. 6. Aemil. lib. 6. Bernard. Lutzemb. in Catal. hæretic.*

Alij quidam heretici blasphemi in Personas S. Trinitatis comburuntur Parisijs. *Gagui. lib. 6.*

Alij hæretici in Alsatia esum carnium in Quadragesima & quouis alio tempore dicebant esse licitum: negabant fornicationem esse peccatum, quòd coitus esset res naturalis. Quare eorum circiter octoginta vno die apud Argentinam comburuntur. *Naucl. Trith. in Chron. monasterij Hirsaugiensis.*

HVMANA.

Isaacius Angelus à fratre, quem à Turcis captum multo auro redemerat, imperio & oculis priuatus est, atque in sordidum carcerem detrusus. A quo postea per filium extractus cum insueti aëris nouitatem & asperitatem ferre non posset, morbo contracto interiit. *Ibid.*

Alexij Comneni posteritas vno anno pœnas luit impeditæ clam Gallorum expeditionis contra Turcas, quatuor his Alexiis vno anno miserabiliter sublatis, impe-

tioque in Balduini potestatem redacto.

Bonifacius Montisferrati marchio, Balduinus Flandriæ & Henricus S. Pauli comites, & Allobrogum dux in Iunioris Alexij gratiam, classe è Dalmatia ad Bosphorum Thracium adducta, è sinu, qui Peram à Byzantio 15. stadiorum interuallo dirimit, occupato, rupta catena ferrea, quæ obtensa fuerat, vrbem capiunt deditione, & certis conditionibus Alexio Iuniori tradunt. Alexio altero aufugiente anectis secum Thesauris imperij.

Alexius Ducas post vrbem secundo captam fugiens, in Peloponneso comprehēsus est & è turri præcipitatus.

Nicetas Acominatus Choniates libris 19. historiam rerum memorabilium quæ in Constantinopolitano Imperio per 88. circiter annos, hoc est, ab anno Christi 1117. in quo desinit Zonaras, vsque ad an. 1205. contigerunt complectitur.

Post cædem Philippi, Pontificis opera imperium Orthoni commissum est. Sed cum is postea anathemate fuisset percussus, Germaniæ principes Fridericum 2. eligunt.

1212. in expeditione Thuringica Othonis Imper. haberi primùm cœpit vsus instrumenti bellici, quod Tribock appellatur. *Chron. hirsaug.*

Fredericus 2. cum Philippo Franc. fœdus init, quod cum esset suspectum Anglo, hic promissione auxiliorum Othonem attraxit in Belgicam. Verum Otho à Francis profligatus, ab imperio sponte destitit.

Philippus post varia prælia cum Anglo, totam Normaniam septem Episcopatibus cōstantem recepit anno 332. (alij 260. Aemyl. 270. Polyd. 316.) postquam Carolus Simplex eam concessisset Rolloni Duci Normanorum. *Guilel. Nangi. Aemyl lib. 6. Polyd. lib. 15. Angl. histor. Gagui lib. 6.*

Aquitaniam etiam totam ferè subdidit Philippus: ita ab vniuersa, quam in Galliis habebat, possessione Ioannes Rex Angliæ sua ignauia penè est depulsus. *Polydor. lib. 15. Ang.*

Moriens marcarum centum & quinquaginta millia in terræ sanctę subsidium legauit. *Chron. hirsaug.*

Galli & Veneti expugnata an. 1200. vrbe Constantinopoli contra Alexium Comnenum, qui Isacium Comnenum fratrem excæcatum detinebat in carceribus, inter se conueniunt, vt Galli Imperatorem Gallum, Veneti Patriarcham Venetum darent: Illi Balduinum Flandrū, hi Thomam Maurocenum nominarunt. *Blond. lib. 6. dec. 2. Aemil. lib. 6. Nicetas lib. vlti.* Sic imperium Orientis mā sit penes Gallos 60. ferè annis. *Blond. lib. 8. deca. 2.* alij 50. alij 63.

Obsidioni terra marique in 68. diem continuatæ, finem imposuit insana intra vrbem de imperio contentio Theodori Ducæ & Lascaris.

Balduinus Orientis Imperator Græcam Ecclesiam ad tempus Romanæ audientem & concordem reddidit. Illius vnionis facta est mentio ab Innocentio PP. in Cōcilio Lateranensi.

Thomas primus è Latinis an. 1204. in Constantinopolitana Patriarcharus Cathedra sedit. Contra quem è Græcis extra vrbem sedit Michaël quartus mortuo Ioanne, 9.

A Philippo Imp. Premislus siue Ottocarus Boëmorum

Anno Christi. 1215

seno (homil. 4. in Pas. na terrena commutari & transire: & iterum, creaturas conuerti in substantiam corporis Christi, & in verba Christi, Nisi manducaueritis, Ioannis 6. panem & vinum virtute ineffabili in sui corporis & sanguinis substantiā cōuertere, mutare, &c. Greg. Nisseno in oratio catechetica. Panem sanctificatum in Dei verbi corpus immutari, vt citat Euth. Græcus Panop part. 2. tit. 21. vbi est caput inscriptum, De transmutatione corporis & sanguinis Do. Chrysost. (ser. de Encæniis) nihil substantiæ panis remanere & (in Liturgia) Deum visibilia in corpus Christi μεταβάλλειν id est, transmutare Augustino (ser. 28. de verbis Domini) iam non esse panem, sed corpus Christi: Hierony. in Marc. Christū trāsfigurare panem in corpus suum: Ambrosio (lib. 4 de Sacram cap. 4. & 5. & lib. de iis qui initiantur ca 9.) creaturas & naturas sine substantias mutari: Damasceno (lib. 4. de Orthodoxa fide cap. 14.) & Hesychio (Leuit. lib. 9. cap. 22.) panem in carnem Domini supernaturaliter transmutari, & fieri sensibilium translationem & commutationē: Theophylacto (in 14 c. Marc.) transelemētari panem in carnem Christi, vel transformari, in 6 cap. Ioan & in 26. Math. Bedæ, panem fieri per transmutationē corpus Christi. Transire enim substantiam panis, non formam siue speciē, in Christi corpus, in Boetij librum de Trinitate. Bertramo ipsi, libro de corpore & sanguine Domini, quem hæretici laudant propter obscuras & quasi ancipites de tanta re quæstiones & locutiones. Nam vtitur vocabulis permutationis, commutationis, conuersionis. Ipse namque (ait) qui nunc in Ecclesia omnipotenti virtute panem & vinum in

Anno mundi. 5303

rum

Anno mundi. 5303 — Anno Christi. 1215

sui corporis carnem & proprij cruoris vndam, spiritualiter conuertit. Et rursum, (dicit Christus) verè per mysterium panē & vinum in corporis & sanguinis sui conuersam substantiam à credentibus sumendam &c. Quod & fatentur Magdeburgenses centuria 9. cap. 4 pag. 212 Transubstātiationis habet semina Bertramus &c. Nam &c.

In hoc Concilio certus habitus est Iudæis aßignatus. cap. In nōnullis. de Iud. & Sarrac.

rum princeps regium diadema suscepit & successoribus suis reliquit. *Crom. lib. 7. Polo.*

Veneti an. 1202. eripiunt Græcorum Imperatoribus Cretam insulam, quæ olim ἑκατόμπολις, hodie Candia dicitur. *Sabel. Ennead. 9. lib. 9.* Circuitus eius 588 millia passuum continet. Ei ritus Græcos retinere permittunt. Inde cum Genuensibus multa bella gerunt, quæ vix componi potuerunt post an. 70. per Gregorium 10. ea lege, vt Insula sub Venetorum iure & imperio remaneret. Nam Cretenses eis parere nolebant, donec omnes vrbes muris eutæ, & coloniæ in insulam missæ sunt.

Duce Petro Zianeo, Corcyram, Modonam, Doronam insulam circa idem tempus ceperant, & paulò post Callipolim, Nassum, Paramolam, Herineam, cùm iam inciperet Tartarorum regnum, & Estensis in Italia marchionatus.

Ioannes Brennus, Christianorum Principum vno cōsensu Rex Hierosolymitanus designatur, sed nomine tenus. *Blond. lib. 6. dec. 2.*

Eius filiam Iolain Fredericus 2. prima vxore mortua ducit, accepto dotis nomine regno Hierosolymitano, ea conditione vt statim à nuptiis ad vrbem recuperandam proficisceretur. Hinc qui Siciliæ regnum possederunt Hierosolymitani regni nomen & insignia simul vsurparunt.

Henricum filium natu maximum Cæsarem factum in carcere necat. Gemellos ipsius filios veneno tollit per Conradum filium & Manfredum nothum regni Siculi & Neapolitani æmulos. Multa bella contra Pontifices gerit.

Petrus 2. Aragoniæ rex ab Innocentio 3 Romæ coronatus obtinuit, vt successores sui Cæsaraugustæ coronarentur à Tarraconensi Archiepiscopo.

Eius successor Iacobus Baleares insulas & regnum Valentiæ ac Murtiæ à Mauris recepit.

Ioannes Rex Angliæ vir impius post sacras ædes à se spoliatas, & sacerdotes pulsos regno, & redditibus Ecclesiæ per sex annos retentis, in pœnam religionis contemptæ excommunicatus à Pontifice Rom. non antea absoluitur, quàm diadema capiti ademptum Pādulpho legato Apostolico traderet, nunquam id ipse accepturus aut hæredes nisi à Pontifice Roma. Angliam item & Hyberniam reddidit feudatarias Romanæ Ecclesię, promittens pro Anglia 700. marchas auri, & pro Hybernia 300. *Polydor. lib. 15. Angli. histo. Æmil. lib. 6. Blond. lib. 6. dec 2. Guilel. Nangia.*

Saxo Grammaticus pertexit historiam Danorum vsque ad annum ferè 1200.

Græci odio Latini nominis nolentes parere Constātinopolitanis Imperatoribus, sibi ea sua natione Theodorum Lascarim Imperatorem creāt ad Niceam vrbem. *Niceph. Gregoras lib 1.*

Quo anno Balduinus Cōstantinopolim cepit, Adrianopolim obsedit, sed irruentes Bulgari accitis Scythis, quos nunc Tartaros vocamus, ei in planitie Orestriadis cæso vitam & victoriam adimunt. Balduinus, cui dimidium vrbis, prouinciarum, vectigalium rerumque omnium, quæ communi bello quæsitæ fuerant, attributum erat, Bonifacium Montisfer. regem Thessaliæ declarat. Venetis Cretam insulam Bonifacio cedente, qui eam

dono Alexij consecutus fuerat, tradit.

b CORONAVIT Romæ Fredericum 2. Imperatorẽ Occidentis, & Robertum Petri fil. Imperatorem Constantinopolitanum cum Iola vxore. *Plati. Blond. lib. 7. dec. 2.* Verus pastor. *Plati.*

Longobardorum collegium contra Imperatorem erexit. *Chron. Hirsaug.*

Confirmauit ordines Prædicatorum & Minorum monachorum, biennio ante mortem D. Francisci.

Quo tempore Damiata capta est à nostris in Asia, & pro liberatione captiuorum post tres annos restituta. Fredericus 2. anathemate notatus.

Damiatam autem iuxta littus Nili munitissimam an. 1218. cepit Lupoldus Austriæ Dux, cum vno Cardinali Apostolicæ sedis legato, Rege Vngariæ, multisque Comitibus & nobilibus, ac copiosa Cruce signatorũ multitudine in terram sanctam profectus. *Chron. Hirsaug.*

Monasticus Vallischolarium ordo sub regula D. Augustini originem sumit in Campania, per Gulielmum Richardum, Duurardum, & Manassem Theologiæ professores: confirmatur ab Honorio.

S. Clara conciuis diui Francisci, ab eo edocta, ordinem Virginum auspicatur. *Volater. lib.* Alexander 4. eam in numerum Sanctarum Virginum retulit an. 1255.

Pruteni coguntur à Teutonicis fidem Christi suscipere. *Munster. in Cosmog.*

Alexius Comnenus Theodori Lascaris socer, genero imperium inuidẽs, quod defendere nequiuerat, ad Turcos se confert. Turcis à Lascari superatis captus vita donatur. Contractis iterum copiis, quantas potuit, nouum imperium Trapezunti condit, complexum Cappadociam & Colchidem. Hinc imperatorum Trapezuntinorum origo. Sic Orientis imperium diuisum est in Europæum. & Asiaticum ad Colchidem & Pontum.

Petrum Antisiodorensem Imp. in nemorosis Thessaliæ locis per insidias Lascaris Imp. intercipit, & biennio in squallido carcere detentum obtruncat. Pro eo vidua Imperium administrat vsque ad Roberti filij reditum ex Gallia.

Sub Ludouico Leone Franc. Rege, Galli suo sermone Rythmos. i. similiter desinentes versus vsurpasse feruntur. Cum Rythmorũ vsus paulo ante cœpisset apud Siculos, deinde in Italiam transiisset. *Petrarcha præfatione ad Epist. famil.*

1222. Tartari gens Scythica per Changiuscam primum suum regem Georgianam Armeniamque maiorẽ sibi subegerunt, inde Poloniam Hungariamque depopulati sunt. *Blond. lib. 7. dec. 2. Plati.* Et Morauiam, vicinasque omnes terras incendio, præda, & gladio fœdarunt. Cõtra quos multi principes Cruce signati ad Mersburg. conuenerunt, & cum maximo exercitu contra eos processerunt. *Chro. Hirs. vbi istud confert in an. 1238.*

Indorum Christianorum dominatu excusso ac vicinis edomitis, Cathaïnæ amplissimum regnum Magnæ Tartariæ nomine condiderunt. Quod regnum per vastissimas & latissimas Orientis solitudines ad Oceanum vtrumque Orientalem & Meridionalem ex parte vna, ex altera ad Tanaim, & Persidis & Turcorũ regna extẽsum, vtramque Scythiam ac multas alias terras, vt Sericam, Ariam, Sinarum regionem, ad quam Lusitani nauigant,

Anno Christi.		Anno mundi.
	183.	
1216	b Honorius 3. Romanus an. 10.	5305
1227	menſ. 7. di. 13.	5315
	Vacat d. 1.	

Patriarchis,

Constantinopoli Manuele an. 4. mens. 7. Germano 2. an. 17. mens. 6.

Antiochiæ Rodulpho secundo, deinde Raimerio an. 20.

Hierosolymis Alberto, contra quem sedebat Dositheus Græcus.

Principibus.

Petro Antisiodorensi an. 5. Roberto eius filio an. 7. successiuè Constantinopolitanis Imperatoribus,

Theodoro Lascari an. 18 & Ioanne Duca Græcor. ex ordine Impp.

Friderico 2. nepote Barbarossæ Occid. Imp.

Philippo 2. Ludouico Leone 10. dict. 8. an. 3. per ordinem successionis Franc. Reg.

Naakutolab Æthiopũ pretioso, an. 50.

S. Ferdinando 3. Hispaniæ an. 45.

Ioanne Richardi fratre Angliæ, deinde Henrico 3. an. 56.

Anno Christi.

Lesco Albo iterum Poloniæ.

Hierosolymis Saphandino Ægypti, Calipha.

Alphonso 2. Portugalliæ deinde Sanctio 2. an. 26.

Vuillelmo Scotiæ: deinde Alexandro 2. an. 35.

1225 — CONCIL. *Germanicum, præside Conrado Legato Apostolico, contra Simoniacos & concubinarios clericos. Tom. 3. concil.* — 5313

Oxoniense, præside Stephano Archiepiscopo, de officio & statu Ecclesiasticorum. Tom. 3. concil.

184.

1227 — c GREGORIVS 9. Anagninus an. 14. mens. 3. — 5315

1241 — Vacat. m. 2. d. 1. — 5293

Patriarchis:

Constantinopoli Germano secundo, deinde Methodio 2. mens. 3.

Antiochiæ Raimerio, deinde Elia an. 8.

Hierosolymis Thoma designato duodecimo; sed non ineunte, Roberto an. 12. cuius tertio Hierosolyma à Frederico recuperata est.

Anni mundi.

uigant, complectitur. Ad Boream ignotis circumscriptum limitibus. Regia sedes Cambalu, cuius ambitus 28. milia passuum continet. Hodie internis & externis bellis valde imminutú dicitur, ex quo repudiato Christo se Mahometi addixerunt. Nam initio Mahometem nescientes Christianis studebant, pro eis ad Hierosolymam contra Turcas multa bella gerentes. *Infra ex Haytone. Armenio.*

Vincentius Cadlucus primus Polonorum historiam conscripsit, & episcopatu Cracouiensi vltro se abdicauit, nequicquam aduersante principe & sacerdotum collegio. *Herbutus lib. 6 c. 8. chron. Polo.*

Mancipia siue seruitia hominum etiam inter Christianos nondum his temporibus desijsse testantur constitutiones istius Frederici Imperatoris, De seruis & ancillis fugitiuis, in Placitis Regni Neapolitani: sed ea tamen non longè post cessasse coniicio ex Bartholo, qui, Ad hostes de captiuis, scribit suo tempore (viuebat an. 1320.) nusquam homines Christianis moribus vendi & iampridem seruitia desijsse.

1219. Hierosolyma à Coradino siue Gorditio Saraceno filio Saphadini penitus subruta præter Templum Domini, Ecclesiamque Sancti Sepulchri, & arcem quam Turrim Dauid appellant. *Guilel. Nangia. Trith. in Chron. Hirsaugiensis.*

1220. Fredericus Imp. in Apulia versans, multa cum finitimis Saracenis bella commisit, & plurimis interfectis, reliquos suo dominio coëgit esse subiectos, *Chron. Hirsaug.*

1223. Pestilentia pecorum maxima per triennium ab Vngaria in totam Germaniam & Galliá, qua tertia pars pecorum interiit. *Ibid.*

Floruit tunc Accursius Florentinus, primus vniuersi iuris glossator & adhuc vltimus: licet anno ætatis 37. cœpisset studio legum vacare, tamen summus euasit iurisconsultus, natus 78. mortuus est Bononiæ an. Christi 1279.

Ludouicus Rex Franc. Rochellam vrbem expugnauit: tum Lemonicenses, Petragorij, & omnes Aquitaniæ Principes, exceptis Vasconibus, qui vltra Garumnam habitant, ei fidelitatis sacramentum præstiterunt. *Guilel. Nangiac. Gagui. lib. 7.*

c S. Dominicum auctorem fratrum prædicatorum, octennio post eius mortem (nam obierat an. 1220.) & S. Franciscum minorum, biennio post eius mortẽ (nam è vita migrauerat an. 1226.) Sanctorum catalogo adscribit. Item S. Antonium Vlisbonensem Minoritam, qui dicebatur Episcopus S. Francisci: & Elizabetham Hessam Hungariæ regis filiam. *Trithem. in Chroni. Hirsaugiensis. Palmer. krant. lib. 8. hist. Saxo. cap. 4. Plati.*

Vetuit ius ciuile legi Lutetiæ & aliis in locis vicinis. *Cap. super specula. De priuilegiis.*

Libros quinque Decretalium, eo quo nunc sunt ordine digeri curauit per Raimundum Barchinocensem.

Statuit Laicos cuiuscunque essent ordinis prædicare non posse. *Cap. sicut. de heret.*

Statuit vt campanæ ad Eucharistiæ confectionem pulsarẽtur & ad salutationem & laudes D. Virginis. Alij istud statutum adscribunt Honorio 3. vt *Abb. Vrsperg.*

Exactor belli Asiatici contra Saracenos pro recupe-

randa Hierosolyma diligeotissimos.

Crucem prædicar an. 1234. courra Stadingenses hæreticos, in confiniis Frisiæ & Saxooiæ populos, inuiis palodibus & fluminibus circumcinctos, quód dudum à sede Apostolica excommunicari & interdicti claues Ecclesiasticas contemnerent. Victi, multis ad duo plus millia ioteremptis, ad vicioos Frisones fugiunt, sicque eorum contra Ecclesiam cōfœderatio cessat. *Chron. hirsaug.*

Taxatur subinde Frederici 2. mala mens, vt hominis perfidi & hostis Romanorum &c. qui Italiam in factiones diuisit, vt sciret quinam suis partibus fauerent, quinam pontifici. Cæsarianis præfuit Gibel inde Gibelini. Pootificiis Guelphus, vnde Guelphi, alteri alteros diripiebant, trucidabant &c. Quæ factiones Italicæ per annos duceoros durarunt. *Chron. hirsaug.*

O impietates Frederici 2. planè indigni nomine Cæsaris. Fauisse dicitur Saracenis, spoliator Templorum &c. maximus persecutor Ecclesiasticorum, cuius occasione, Monasticæ conuersationis feruor in cunctis fermè Germaniæ locis tepuit. *Chron. hirsaug.*) Mira veró huius Gregorij laus, vt veri pastoris, qui & istum excommunicauit. *Vuicel in Epitom. Rom. Pontif.*

Odacharus seu Othocarus, & Vuentzeslaus Reges Bohemiæ dant ius consecrandi Reges Bohemię Archiepiscopis Moguntinis, qui per multos annos illud retinuerunt, donec aliquis eorum tale ius veodidit Ecclesiæ Pragensi. *Trithem. in Chron hirsaug.*

S. Ethmundus Cantuariensis Episcopos, S. Stanislaus Cracouiensis, Ioannes Friburgensis Episcopus Bossinensis, S. Samonas Gazensis Episcopus, doctissimi Theologi.

Iordanes Dominicanus Theologus suis silentium mensæ præscribit. *Volater. lib. 21. Geographia.*

Tholosa & totus Comitatus à Francis in deditionem accipitur: sicque finitum est bellum contra Albios hæreticos. *Æmil. lib. 7.*

S. Antooius de Padua discipolus S. Francisci obiit ao. 1231. *Trith. in Chron. Monast. Hirsaugiensis.*

Longobardorum hæresis. Illi Nicolaïtarum sectam profitebantur, Erantque eis omnibus matres, vxores, & filij cōmunes. Singulis annis ex Alemania, Gallia, Italia, cēsum anouum Mediolanum, vbi diuersarum hæresum & errorum primatus agebatur, transmittebāt. Certis signis circa ianuas domorom, vel supra tecta, peregrinando, habitatiooes complicum suorum inoeniebāt. *Chron. Hirsaug.*

Dum dira fames grassaretur in Francia, & tanta, vt homines belluarum more herbis campestribus vescerentur (*Guilel. Nangia*) Goilelmus Nioernensis episcopus singulis diebus alebat duo millia pauperum. *Mater Historia.*

An. 1238. Theologi Parisienses post longam disputationem definiunt, neminem posse doo beoeficia, si vnum sufficeret ad eum alendum, obtinere sine mortali peccato. *Chron. Franco. & Iac. Meier. in Hist. Flandriæ.*

Factiones Gibellinorum pro imperatore Frederico, qui ter fuerat à Gregorio 9. excommunicatus, & Guelphorum pro Rom. Pootifice, ardent in Italia, quæ per 260. fermè annos grauissima & plus quam intestina bella pepereruot. *Plat. Blond. lib. 7. dec. 2. & Æmil. Kranti lib. 8. Histor.*

Anno Christi. 1227 — *Anno mundi.* 5315

Principibus.

Balduino 2. an. 33. Constantinopolitano Imp. & Ioanne Duca Græcorum Imp.

Frederico 2. Occid. Imp.

D. Ludouico 11. dict. 9. an. 44. Francorum Rege.

Naakutolab Æthiopum pretioso.

S. Ferdinando Hispaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Lesco Albo iterum Polonorum principe, deinde Boleslao Pudico an. 52.

Sanctio 2. Portugalliæ.

Alexandro 2. Scotiæ.

CONCIL. *Lateranense, contra Fredericum 2. Imp. Plati.*

1241 — 5293

Anno Christi. | Anno mundi.

8.*Histor. Saxo.cap.*8.*Tritbe.in Chron. Monast.* cœperunt sub Alexandro 3.circa an.1160.

Biterrense, præside legato Pontificio, ad componendum dißidium Comitis Tolosani & Prouinciæ. Sed cùm Maßilienses Comitem suum recipere nollent, ille apud Sabaudiæ Comitem sororium suum reliquum vitæ peregit. *Chron. Burgund.*

1237 — *Londinense, præside Otthone Cardinale legato Apostolico. In eo Concilio post longam consultationem multæ leges latæ sunt, quæ deinceps sacerdotalem ordinem conseruarunt. Polyd. Virgil.lib.16.Angl.hist.* — 5325

185.

1241 — d CÆLESTINVS 4. Anagninus, dieb. 18. — 5329

1243 — Vacat an.1.m.9. — 5331

Patriarchis.

Constantinopoli Manuele 2.an.14.

HVMANA.

Fredericus Imp. sublatis æmulis post vexatam Italiam vix adactus à Gregorio nono an. 1228. expeditionem in Syriam suscepit. Ibi id tantum gessit memorabile, quòd Hierosolymam à Sultano ex pacto recepit, factis in decennium induciis regémque eius, ritu solenni, coronari se curauit. *Crom.lib.7.dereb. Polo. Chro.Hirsaug.*

Hierosolyma per Fredericum Imperatorem sine sanguinis effusione certis conditionibus à Soldano Ægyptiorum recuperata est, cum quibusdã castellis. an. 1229. siue 1230. *Trit.in Chron. Monaster.*

1232. Soldanus Babyloniæ Frederico tentorium mirabile, quinque Florenorum millibus taxatum misit, in quo imagines Solis & Lunæ artificiosè motæ, cursum suum certis & debitis spatiis peragebant, horásque diei & noctis citra errorem indicabant. *Chron Hirsaug.*

Mox reuersum Italici motus excepêre, quos ille quidem placidè composuit, sed Hierosolymam multò pòst amisit. Titulum tamen eius regni etiam posteri & successores eius retinuêre. *Ibid.*

Siciliæ oppida & castra, quæ ad Pontificem defecerant, partim recoperat, partim euertit. *Chron. Hirsaug.*

1231. Ludouicum Ducem Bauariæ è Syria redeuntem occidendum curauit, subornato Vetulo de Montanis, Saracenorum principe, sibi fœderato, qui ad hoc facinus seruum percussorem misit. *Ibid.*

Maiorica insula olim regnum, Saracenis, qui eam multis annis occupauerant, ab Arragonum rege est erepta. Magna etiam pars terræ quam ipsi in Hispania possidebant, occupata, cum Eremita & Valentia ciuitatibus, à rege Legionis, & eius filio Castellæ rege. *Chron. Hirsaug. Blond.lib.7.dec.2.*

Academia Luteriana, quæ propter ciuium in scholasticos seditiones & cædes dilabebatur, quamque Henricus Rex Anglus, ad Oxoniensem scholam occultis nunciis ad se pellicere studebat, à S. Ludouico restituitur. *Gag.lib.7.*

Henricus Anglorum Rex Francos vicit in Aquitania, Pictones recuperauit, Vascones domuit. *Æmil.lib. 7.Polyd.16.Angl.Hist.*

1235. Valesios & Seduenses, vicinos Alpium populos Sabaudiæ Comes perdomuit. *Chron. Burg.*

Annus Christi 1240. est Iudæis quintus millesimus ab orbe condito, à quo solent plurimùm numerare.

d SANSX optimus. *Fuicel.* Vacat eo mortuo sedes, donec Cardinales, qui à Frederico Imp. in carcere detinebantur, liberati sunt.

Lyranus è Iudæo Christianus. *Antoninus titul. 24. cap.* 8. Circa annum 1240. Franciscanus factus dicitur. Eius sepulchrum & epitaphium Hexametrum ostenditur Luteriæ in Franciscanorum capitulo. Se significat scripsisse in Esaiam an. 1293. Lege Paulum Brugeosem in prolog. operum Lyrani, qui & ipse paulo post ex Iudæo & Christianus & Episcopos in Flandria extitit.

Balduinus Imp. dominicæ crucis partem cum spon-

Anno Christi	Anni mundi

gia & Láceæ ferro Venetis pignori obligat. Quæ postea D. Ludouicus, potestate redimendi accepta, in regio sacello Lutetiæ cōdidit, institutis ibi Sacrorum ministris. *Gagui.lib.7.*

1241 — **5329**

Robertus Lincolnensis episc. è Græco aliqua vertit.

Dei-parmi milites, qui & Mariani dicuntur, Theutonici post Ptolemaidem in Syria amissam, in Germaniam reuersi, ne otio marcerent, concedentibus Frederico 2. & Massouiæ ducibus Prussiam Germaniæ & Sarmatiæ participem & conterminam armis acquirunt, & Christo suoque perpetuo iuri addicunt, *Ioann. Boem. lib. 3. cap. 8. de Gentium moribus.*

Circa hoc tempus Biblia in capitula, quæ hodie habemus, distinguntur. Scholasticorum videtur esse inuētum, eorum fortasse, qui cum Hugone Cardinali concordantiarum fuēre auctores. Nam ante ista tempora Theologi superiores ea non vsurpant, inferiores frequēter, Alexander Alesius, Albertus Magnus, D. Thomas, Bonauentura & cęteri vsque in hanc diem Scholastici. Inuentum tam commodum, vt hodieque Iudæi eo frui velint, quòd eorum in Parshiloth & Haphtaroth partitio sit nimis prolixa.

Distinctio autem veterum partim nulla, partim numerosior & longe pluribus paginis comprehensa, partim cuique propria & arbitraria, vt Hilario, Ammonio, Eusebio, Tatiano, Bedæ, Ambrosio, Euthymio, Oecumenio, Andreæ, Arethæ.

Alexander Villadeus Dolensis, qui scholasticum cōpendium, quod vocant, metricum complectens ducentis & duodecim versibus Hexametris totius veteris & noui testamenti librorum & capitum summulam composuit, vbi singulæ dictiones singulorum capitum sacræ scripturæ argumenta perstringunt.

Antiochiæ Elia.

Hierosolymis Roberto.

Principibus.

Balduino 2. Constantinopolitano Imp.

Ioanne Duca Græcorum Imp.

Friderico 2. Occid. Imp.

D. Ludouico Franc. Rege.

Naakutolab Æthiopū pretioso.

S. Ferdinando III. Hispaniæ.

Henrico III. Angliæ.

Boleslao Pudico Polonorum principe.

Sanctio II. Portugalliæ.

Alexandro 2. Scotiæ.

HVMANA.

Iachinus Magni Cham Tartarorum F. Ariæ, Drangianæ & Aracosiæ terris occupatis, ad regnum Turquestan & Persidis oram, continentibus prelis Turcos lacessit, donec an. 1242. Batto duce, Goniatæ Turcorum regi regnum ademit, Vniuersisque ad pontum gentibus sub iugum redactis, Mæotidis accolas superauit ad Poloniam vsque.

An. 1240. Tartari, qui ante 30. annos Russiam maxima ex parte subiugatam habitare cœperant, Poloniam finitimam inuaserunt, & vsque ad Vistulam longe lateque depopulati, etiam Cracouiam incendunt, & Hungariam cum finitimis prouinciis triennio vastant. *Crom. lib. 8. de Polo.*

Hunc annum Christi, Hebræi annum mundi quinquies millesimum faciunt. Quo tempore florebant in Hispania eorum literæ & disciplinæ.

R. Abraham Abben Ezra Hispanus, qui commentariis vetus testamentum illustrauit. *Ipse in præfat. decalogi* Rhodi expositionem Malachiæ scripsit an mundi 4917. (.i. Christi 1237. *Ipse vltimo Malac.* Diu ergo floruit.

1243 — **5331**

1241. Mons in Burgundia à montibus dehiscens, vallesque coarctans, multa millia agricolarum miserè oppressit. *Chron. Hirsaug.*

Anno sequenti Vuormaciæ media pars incendio fortuito

Anno Christi.

186.

e INNOCENTIVS 4.

1243 Genuensis an. 11. mens. di.12

1254 Vacat, non quidem annos 2. *vt quidam putant,* sed dies 3. vel vt alij 1.

Patriarchis.

Constantinopoli Manuele secundo.

Antiochiæ Elia vsque ad an. 1247. Nam quis post eũ è Latinis Patriarchus sex creatus fuerit, incompertum est.

Hierosolymis Roberto, deinde Iacobo Pantaleone an. 14.

Printipibus.

Balduino 2. Cõstãtinop. Imperatore, & Ioanne Duca Græcorum.

Frederico 2. Occid. Imperat. & interregno Occid. Imperij an. 17.

D. Ludouico 11. dict. 9. Francorum Rege.

Naakutolab Æthiopũ pretioso.

S. Ferdinando 3. Hispaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Boleslao Pudico Poloniæ Principe.

Sanctio 2. Portugaliæ, deinde Alphonso fratre an. 32. Alexandro 2. Scotiæ.

Anno mundi.

tuito consumpta est. *Ibid.*

5331 S. Ferdioandus ab omoibus ferè Hispaniæ finibus Maoros expellit. Vtroque regno Castellæ & Legionis potitus, Cordubam & Hispalim Christianis reddit. *Vasæus.*

Academiam Salmaticensem instituit. *Idem.*

5342 e SCRIPSIT Apparatus decretalium & Authenticas: & de iurisdictione imperij, auctoritateque Pootificis apologeticom, contra quendam Petrum Vineam omnia Imperatori tribuentem. Cognominatus est Pater iuris. *Volat. lib* 22.

Cardinales vt pileo vtereotur roseo & equo veherentur instituit. *Ibid.*

Bene vexatus, à Frederico, taodem hunc deponit à Cæsatearu Hinc ille omnia vastat iocẽdio &c. sed perit. *Vuicelius in epito, Rom. Pont.*

Cum Fredericum Italiam infestantem factionesque Guelphorum & Gibellinorum, sumpto à Pisis initio in siogulis fere vrbibus excitantem à cœpto reuocare non posset, coacto Lugduni concilio, Imperium ei diris denoto abrogauit, Germanosque principes concitauit, vt Henricum Lãtgrauium Thuringię, D. Elizabethæ filium successorem ei absenti crearent, & post Henricum interfectum Guillelmum Hollandiæ comitem. Sicque non multo post Fredericus profligato à Pontificiis exercitu & Eutio filio capto in Apulia perijt an. 1250. *Cromer. lib. 8. de reb. Polo.*

Lugduni in Concilio Cardinalibus proprium insigne Pileum rubeum dedit. *Marti. Polon.* Quo significabatur eis etiam caput suũ, si opus esset, pro Ecclesia offerendum, eo præsertim tempore, quo Ecclesia à Frederico 2. vehementer oppugnabatur. Reliqua eius ordinis insignia posteriores Pontifices addideruot, præcipuè Paulus 2. *Onuphrius in Plat.*

Stanislaum Cracouiensem Episcopum, & Petrum ordinis Prædicatorum retulit inter Sanctos. *Volat. lib. 22. Anthrop.*

Ascelinum ordinis Præd. com tribus aliis an. 1245. in Tartariam mittit in Baiornoi (Battũ alij, opinor, appellant) castra ad eos ad Christianismum inuitãdos, sed sine fructu. *Vincent. lib. 31. cap. 51.* Hanc peregrinatiooem cõfecerunt anois. 3. mẽsib. 7. Illic multos Christianos repererunt & principẽ Cuine, qui clericos Christianos alens in sacello ad maius tentorium erecto quotidie suom habebat sacrum. Clerici autem certis horis cantabant more Græcorum. *Idem lib. 29. & 30. Nauclerus gener. 42. vol 2.*

Hugo Cardioalis S. Sabinæ, antea Barchinonẽsis monachus, scripsit io vniuersam scripturam commeotaria iuxta quadruplicem sensum, vtens numerali citatione & enomeratione capitum, quam nunc habemus.

Primus ex ordine Prædicatorum ad Cardinalatum assumptus, primus in capitula libros sacros distinxit. Primos Biblicum indicem, quem vocaot concordantias maiores, cum Cootado Alberstadio monacho collegit, coniunctis quingentorum monachorum è diuersis cœnobiis operis, atq; omnia Nomina, Verba, Participia, denique omnes tam declinabiles, quam indeclinabiles orationis partes toto Bibliorum contextu comprehensas, in Alphabeticum ordinem digessit, annotatis librorum capitibus & capitum lineis. Labore tam vtili sacrarum

literatum studiosis, vt Græci opera Eutalij Rhodij Monachi, & Hebræi studio R. Isaac Nathan istud fuerint æmulati. Obiit sepultúsque est Lugduni an. 1262. *Ex Bibliotheca Sixti Senensis lib. 4. & aliis.*

Albertus Magnus Dominicanus & Ratis-bonensis Episcopus, S. Bonauentura Fráciscanus, Alexáder Alesius, Io. Valleis Anglus, Gualterus Pictauésis Episcopus, Ioánes de Rupella Parisiensis, Guilelmus Episcopus Parisiensis, ea oppido Atuerniæ Aurilaco, Bartholomæus Briatanus, Gilbertus Tornacensis, Bernardus Parmensis presbyter Compostellanus, Hilarius episcopus Aurelianensis, Iacobus Achonensis Episcopus, Odo Cancellarius Parisiensis, Henricus Ebredunensis Archiepiscopus, Theologię præsertim Scholasticæ & iuris canonici doctissimi interpretes.

Magnificentia & studijs Innocentij 4. S. Ferdinandi Hispaniæ. S. Ludouici Franciæ Regũ Theologia & bonæ artes, quæ valdé languerant ab annis 100. vires recepêre. Itaque præter hos extiterunt alij viri docti innumerabiles, vt Martinus Polonus Innocentij 4. Pœnitentiarius, qui vitas Romanorum Pontificum vsque ad suam ætatem conscripsit, &c.

Vincentius Bellouacensis Dominicanus historiam vniuersalem, maximé Ecclesiasticam ab Orbe condito ad annum Christi 1250. in suo Speculo historiali complexus est.

Grossioni gens Arabica instigante Soltano Babylonico Christianos miseris modis persequuntur in Asia, & expugnata Hierosolyma templum Sepulchri Domini destruunt. *Blond. lib. 7. dec. 2. Aemyl lib. 7. Guiliel. Nang.*

Iacobus Rex Arragonum duos ordines militum instituisse fertur, quorum alterum amictu albo & nigra cruce insignitum vocauit ordinem D. Mariæ de redemptione captiuorum siue de mercede, quibus scilicet cura esset de redimendis captiuis: alterum appellauit ordinem militum Montesiæ rubenti cruce insignem. Alij hanc institutionem pauló antiquiorem faciunt, & incidisse in an. 1212. ac vtramque militiam aiunt fuisse à Gregorio 9. approbatam.

Frederico 2. excommunicato & decreto Concilij expoliato Imperio, vacauit Imperium per 28. annos vsque ad Rudolphum. *Palmer.* interea multæ sunt ortæ dissentiones inter principes ob electionem, adeo vt tres ordine electi sint, non quidem Imperatores sed Reges Romanorum. Nam primó iussu Pontificis electus est à quibusdam Principibus, contra Fridericum, Henricus Lantgrauius seu Comes Hassiæ & Thuringiæ, qui non consecutus Imperij coronam obiit an. 5. Regni, viuo adhuc Friderico, vllas ob Pontificis execrationes nolente cedere Imperio. Mortuo Henrico an. 1259. statim ab Electoribus Imperij, procurante PP. per Legatum Petrum Capitium, cõtra Fredericum & Conradum fil. designatus est rex Romanorum & coronatus Vuilhelmus Comes Hollandiæ. Quo mortuo 7. anno Regni, electus est à duobus Electoribus & quibusdam Principibus Richardus Cornubiæ Comes, sed anni Regni ipsius sunt incerti *Trithe. in Chron Monast. Hirsaugiensis.* Historici mirè variant hoc loco: alij numerant Conradum filium Frederici, & Vuilhelmum, ac constituunt Interregnum annorum tantùm 17. alij 22. alij negant sedem Imperij vacasse.

Anni Christi		Anni mundi
1245	DECIMVM *tertium vniuersale Concilium Lugdunense, præside Innocentio Rom. Pontif. contra Fredericum Imperatorem, qui vocatus ad Cõcilium & non comparens, hostis Ecclesiæ iudicatur ac deponitur Imperio: Fuit etiam actum de recuperáde terra, Sancta D. Ludouico Franc. Rege constituto Duce illius quintæ expeditionis: qui Cruce signatus, vbi in Asiam cum ingenti exercitu traiecisset, rediit in Galliam quinto post anno. Plati. Aemil. lib. 7. Guilel. Nang. Tom. 3. Concil. Vincent. lib. 32. Gagui. lib. 7.*	5333
	Hẽricus deposito Friderico eligitur, cui mortuo succedit Vuilelmus, qu anuis Conradum 3. Frederici f. nonnulli præponant.	

Anno Christi. | Anno mundi.

vacasse. Sed omnium optimè *Trithe.*

1243 | 5331

Robertus Sorbona Theologus, primus instituit & ditauit Collegium Sorbonę, pro scholasticis, qui vacarent Theologiæ. *Guil. Naug. in. Chron. Fran.* Valde sunt inepti Historici recentes, qui Robertum hunc è Theologo Fratrem D. Ludouici faciunt.

1248. Conradus Coloniensis Archiepisc. in vigilia Assumptionis primum posuit lapidem maioris Ecclesiæ: quod opus propter ingentem sui magnitudinem & excellentiam, & si perpetuo continuatum, nondum tamen post annos ducentos & quinquaginta quatuor erat absolutum tempore Tritemij. *Ipse in Chro. Hirsang.*

Circiter an. 1245. Tertius Imp. Tartarorum, Regis Armeniorum suasu ad Christum conuertitur & baptizatur. *Hait. Arm.*

RVBER Pileus, & Purpura in eo Concilio primum concessa sunt Cardinalibus, vt ad monerentur se semper paratos esse debere sanguinem pro Christiana religione fundere Illis etiam concessum est vehi equo in vrbe & ferre rubrum galerum. Plati. *Gagui. lib. 7. Aemyl. lib. 7.*

Defensionem Christianorum aduersus Saracenos suscepit, misso Hieloon fratre cum exercitu, qui Persiam Syriæ ac Mesopotamiæ magnam partem debellauit. *Idem.* & anno 1258. Mustacenum Calipham Babylonii Christianos Orientis mire affligentem, & illud Euangelij ab eis, propositis alioqui pœnis, exigentem, *Dicite Monti huic & transferetur*, in suam potestatem redegit, atque inter ipsius thesauros fame peremit. *Idem.*

Ab hoc Calipha vsque ad Sophim, Persarum populus summo legis doctore caruit. Vnde & Sophim sub an. Christi 1500. suum genus & doctrinam ad Mahometis generum Halim referentem facile admisit. *In Epist. Asiatica. Iac. Nauarchus.*

Christianis de Hierosolymitano regno cum Aegyptiis certantibus Hielon & Absaga eodem itinere, quo centum ferè annis post Tamerlanes in Asiam inundauit, è Tartaria in Syriam penetrarunt, incertum socij an hostes forent cum religiones Idololatrarum secuti, neque Christianarum, neque Mahometanarum partium viderentur. Verum illi frustra muneribus Balduini regis inuitati, repudiatis Christianorum sacris ad Mahometis impietatem declinarunt. (Bellum deterius ferè militibus persuadet) *Iouius in Tamerlane lib. 2. vir. Illust.*

Hielon siue Agelonus frater Mangu regis Tartarorum bellis ciuilibus & externis distractus, cum Virboco exercitum & Syriam commendasset, in Tartariá rediit.

Virboco Christianis infesto, quòd Germani milites nepotem eius occidissent, multaque contra eos hostiliter gerente, Aegypti Sultanus Melednous Tartaros Hierosolymæ obsidionem molientes, duce cæso & reliquiis fuga dilapsis Syria expulit. *Lib. 4. continuat. historiæ sacræ c. 15.*

Melednous per Grossoïnos ex Babylonia accitos Gazam Templariis eripit, Ascalonam & alia loca Hospitalariis. Denique trucidatis iuxta Tyberiadem Christianis militibus Hierosolymam occupat, sine delectu omnes mactat, templum & sepulchrum Domini diruit. *Ibid.*

1254 | 5342

D. Ludouico ad Cyprum cum classe appellenti ann. 1249. occurrunt Tartari quidam ab Erchaltao Principe cum literis missi, quibus cognoscit Cham Tartarum regem Christi fidem anno abhinc tertio recepisse & baptizatum esse cum magnatum & plebis multitudine maxima, instructuoque habere militem, quem in fidei hostes duceret. *Gag. li. 7.* literarum à legatis exhibitarum exemplar superest apud *Vincent lib. 13. c. 91.* Ludouicus vi-

citum ad Ercaltau legatos miſit additis literis, quæ cum & magnum Cham hortabantur ad permanẽdum in pietate. miſit & tentorium quoddam ex purpura in Sacelli formam conſtructum, in quo arte ſingulari depicta erãt, quæcunque Chriſtus in corpore pro nobis geſſit & alia ad cultũ diuinũ pertinentia. *Gag. lib. 7. Vinc. li. 3. ca. 92. 94.*

Eum Soltanus (Saphandinum Saladini filium Iouius vocat, ſed dudum ille erat mortuus) ad Damiatam vrbem in Peluſiaco Nili oſtio cepit, qui vt ſe redimeret in pactionis fidem Chriſtianam Hoſtiam victori tradidit. *Iouius lib. 1. virorum illuſtrium.* Quam poſtea numerato pretio redemit.

Sanctius 2. Portugallię Rex iuſſu Innocentij 4. Alphonſo fratri regno cedit, quòd ineptus eſſet ad eius adminiſtrationem. Alphonſus autem ducta vxore Beatrice F. Alphonſi decimi Caſtiliæ reg. regnum Algarbiorum in dotem accepit. Vnde reges Portugaliæ ſe deinceps ita inſcribunt. *Vaſ. in Chro. Hiſp.*

In India erat magnus quidam Rex Chriſtianus. Terra Cagbat, vnde tres reges in Bethleem venerunt, tota adhuc erat Chriſtiana, ſed ſub dominio Cham. *Coneſtabularius Armenia ad Cypri regem apud Vincent. lib. 31. c. 92.*

Tartari quidam ad Lugdunenſe conc. venerunt ad Innocentium 4. qui domi Chriſtianam religionem edocti, tum ſacro baptiſmate imbuuntur. *Blond. Marian. in chro.* alij id factum ſub Gregorio 10. *Lib. 5. c. 1. continuata Hiſtoria ſacra.*

HVMANA.

Henricus primus Dux Brabantiæ, cùm antea ipſius maiores eſſent Louanij Comites.

Circa hæc tempora lingua Germanica cœpit ſcribi Latinis characteribus: tunc etiam Germani nomina Sãctorum imponere cœperunt ſuis in baptiſmo, cum antea peregrinis Scytharum appellationibus vterentur. *Curio lib. 2. Chronol.*

Ioannes de Sacro Boſco Anglus tunc inſignis Mathematicarum profeſſor Pariſijs, vt licet ex eius Computi Eccleſiaſtici fine colligere. Sepultus eſt Lutetiæ in clauſtro Mathurinorum. Methodo Ariſtotelica, non Geometrica Sphæram tractauit.

f MAGNA huius Papę laus, nam pater pauperum. Edicto aboleuit libellum contra paupertatem ſcriptum à Gulielmo de S. Amore, doctus & ſcriptor. *Vuicelius.* Sub hoc fœliciter fuit in Aſia pugnatum, & Guelphi eiecti per Gibelinos ad ſua reuocati. *Idem.*

Ludouicus multa in Regni vtilitatem inſtituit: Dignitates & officia noluit eſſe venalia: Blaſphemis, & in vanum iurantibus per nomen Dei, cauterium in fronte inuſſit: Lupanaria prohibuit: vetuit Magiſtratibus in toto ſuæ iuriſdictionis tracto aut fundos emere, aut liberis ſacerdotia procurare, aut eos collocare nuptui: hiſtriones aula exegit: multa cœnobia & Valetudinaria partim condidit, partim inſtaurauit & ditauit: beneficia Eccleſiaſtica noluit conferre, ſed ius illud reſtituit collatoribus ordinariis iuxta antiquos Eccleſiæ canones. *Gagu. li. 7. Chron. Franc.*

Cum ei inſtituendi paſtores à Pont. poteſtas facta fuiſſet, ad idque diploma legatus Roma rediens attuliſſet. Quod mea (inquit) Romæ negotia ſtrenuè obieris, laudo, quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non

Anno Chriſti.		Anno mundi.
	187.	
1254	f Alexander 4. Agnaginus an. 6. menſ. 5. di. 5.	5342
1261	Vacat m. 3. d. 4.	5349

Patriarchis.

Conſtantinopoli Manuele ſecundo, deinde Nicephoro, qui non inijt, mox Arſenio an. 4. Germano an. 1.

Hieroſolymis Iacobo Pãtaleone.

Principibus.

Balduino 2. Conſtantinopolitano Imp.

Anno mundi.		Anno Christi.	
1254	*Theodoro Lascarii iuniore, Ducæ fil. Græcorum Imp.* *Michaele 7. Comneno Paleologo an. 35. Constantinopoleos & Grecorum Imp.* *Interregno Imperij Romani.* *Haalono Tartaro Fratre Mangonis Cham quarti Persarum rege, an. 4.* *S. Ludouico Francorũ Rege.* *NaaKutolab Aethiopum pretioso.* *S. Ferdinando Hispaniæ.* *Henrico 3. Angliæ.* *Boleslao Pudico Poloniæ.* *Alphonso 3. Portugalliæ.* *Alexandro. 3. Scotiæ. annis 37.*	5342	
1261		5349	

non probo. Intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ & regni id susciperem. Ac protinus diploma in ignem proiecit. *Bromard. cancel. in eius vita.*

D. Ludouicus nolebat se immiscere collationibus Sacerdotiorum, dicens: Sat mihi est coram Deo de temporalibus mihi creditis, non etiam spiritualibus, rationem reddere. *In libell. Viega directionis. pag. 32.*

Ad Cheradum (sic Græci Strumas, glandularum quarundam induratarum genus vocant) curationem, Crucis signum primus adhibuit: cùm decessores reges solo tactu vterentur. *Nangiac.*

Daniel Russorum dux legatione ad Opissonem legatum Apostolicum in Poloniam missa, cum promitteret se cum vniuersa gente ad Romanę Ecclesię communionem accessurum & Christianas regiones aduersus Tartaros, qui iam ingentem formidinem omnibus Principibus Christianis incusserant & superiori biennio Poloniam Nogaio & Celebnga ducibus iam tertiò vastauerant, defensurum, nomen ac diadema regium sibi & posteris suis, dissuadentibus frustra Polonis, impetrauit. Verum consecutus id quod concupierat, fidem violauit & in Græca communione permansit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

S. Thomas Aquinas Dominicanus discipulus Alberti Magni scholasticæ doctrinę princeps.

Henricus de Segusia dictus Cardinalis Hostiensis, tunc Summam suam edidit: habuit auditorem Guilelmum Durandum, qui dictus est Speculator. Floruit Guilelmus de S. Amore doctor Sorbonicus, qui scripsit cõtra ordines Mendicantium.

1254. Borussi ad religionem deducuntur per fratres Teutonicos, quibus Fridericus 2. eam terram acquirendam tradiderat. *Nauclerus vol 2. gen. 42. Crantzius Vandalia lib. 7. cap. 21.*

Eodem tempore Mandanus Lituanorum dux, abiecta religione Christiana, quam simulatè ad tempus susceperat, infestior in dies Christianis vicinis erat. *Crom. lib. 9.* omnemque Masouiam & Cruciferorum terram depopulatur. *Idem.*

Sic paulo ante, sub an. 1240. Suentopelci suasu Prussi religionem Christianam abijcientes, Germanos Polonosque omnes, qui apud se negotiabantur, vel sedes inter ipsos posuerant, certa die trucidant. *Idem lib. 8.*

HVMANA.

Cùm Edouardus filius Henrici 3. Anglorum Regis duxisset in vxorem Aleonoram Alphonsi Castellæ Regis sororem, pater eum donauit Principatu Vualliæ: Hinc fit vt filius Regis Anglię natu maior vocetur Princeps Vualliæ. *Polyd. lib. 16. Angl.* Antea cùm Ducatus Normaniæ esset sub ditione Anglorum Regis dicebatur Princeps Normaniæ à tempore Henrici I. qui Guilelmum filium suum Ducem fecerat eius regionis circa an. 1120. *Polyd. lib. 11. Hist. Ang.*

Iacobus de Bellouiso Iurisconsultus, scripsit in libros Feudorum, quos septies publicè interpretatus fuerat.

Memorabile fœdus an. 1259. (alij 1269.) inter Anglos & Françoys, Lutetiæ in magno Principum conuentu,

præsentibus Ludouico Francorum & Henrico Anglorum Regibus, percussum est: vt Ducatus Normaniæ, Comitatus Andegauensis, Cœnomanensis, (quorum causa tot olim bella inter Anglos & Francos, & quos à Philippo Augusto receptos Franci ad eam ætatem possidebāt) item etiam Turonensis & Pictauensis cederent in perpetuum Franco: acciperet verò Anglus pro impensis bellicis 150. milia aureorum, & in singulos annos vectigalis nomine dena millia, contentusque esset vlteriori Aquitania, & citerioris parte vsque ad Carātum fluuium, cum finibus Agenensium, Lemouicum, Cadurcorum, de quibus tamen ius clientelare deberet Franco, renuncians iuri, quod sibi in Galliæ regno vendicare posset, sicque adscriberetur inter Barones Franciæ, ac Par Duxque Aquitaniæ vocaretur. *Polyd. lib. 16. Angl. histor. Gagni lib. 7. Æmyl. lib. 7. Guilel. Nangiacus.*

Michaël Paleologus Iohanni Theodori Lascaris Iunioris filio, ne patri succederet, annum 10. egresso oculos eruit & imperium inuadit, Balduinum Constantinopoli expellit, stratagemate Alexij Cæsaris, qui cum 50. satellitibus noctu per cuniculos antiquos ab incolis intromissus, elato clamore horribili & iniecto multis in locis igne ciues ita terruit, vt plena esse omnia hostibus putarent, domique se clauderent. Sic effractis portis reliquos 750. qui ad vrbem excubabant, introduxit. *Gregoras lib. 4.*

Ita Imperium Constant. pulsis Gallis post an. 58. vel vt alij volunt 63. Græcis restituit. Nec multo post in Lugdunensi Conc. concordiam inter Græcos & Latinos tredecies scissam & refectam redintegrauit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

Circa ann. 1258. totum regnum Persarum, Sultanis dissidentibus, Haalonus Tartarus eripuit persuasu Haitonis regis Armeniæ, capta Babylone, siue Bagdad & Calypha, cuius regnum circiter sexcentos annos durauerat, nempè ab Omare Mahometis nepote.

Regnum autem Persarum, cùm extinctis veteribus eorum principibus fuisset penes Saracenos annis 297. Mahomet vltimus contra aliquos Sultanos & Turcos armasset, atque ab iis postea regno exutus esset, ad Turcos deuenit ann. 1055. per annos 203. vsque ad hunc annum 1258. quo iam penes Tartaros fuit, vsque ad an. 1350.

* FESTVM Sacramenti corporis Christi instituit. *Trith. in Chron. Monast. Polyd. de inuent. rer. lib. 6. cap. 8.* Thomas Aquinas composuit officium illius festi cum hymno & prosa, quod misit ad Vrbanum PP. à quo in præmium retulit columnam argenteam. *Nancler.* Extat inter eius opera.

Centum annis pòst, Papiæ cœpit lustratio sacramenti, qua corpus Christi in ferculum fertur. *Chronica Bossy.* Atque hinc ad reliquas Occidentis partes manauit, præsertim Andegauum, vbi Berengarius fuerat Archidiaconus & Sacramentariam impietatem sparserat, vt corporis Christi presentia preces sint ardentiores, fidei publica fiat professio contra Sacramentarios, debitus cultus Christo exhibeatur, qui nobiscum corporaliter versari dignatur. Sic olim publice circumgestabatur arca Testamenti, manna corporis Christi symbolum continens. *Iosu. 6. 1. Reg. 4.* ad pacem & misericordiam procurandam,

Anno Christi.		Anno mundi.
1258	CONCIL. *Oxoniense, contra Pictos qui ingenti numero confluxerant in Angliam: quos statuerunt cum cæteris alienigenis exterminandos. Polyd. Virgil. lib. 16. hist. Ang.*	5346
	188.	
1261	* Vrbanus 4. Trecensis an. 3.	5349
1265	mens. 1. di. 4. Vacat m. 5.	5353
	Patriarchis, *Constantinopoli Iosepho an. 13.* *Hierosolymis Thoma, post quem quis è Latinis sederit, non literis traditum.*	

Anni Christi. 1261 | Anni mundi. 5349

Principibus.
Michaele 7. Comneno Paleologo cognom. Magno. Orient. Imp.

Existente Interregno Imperij Occident.

Haalono Tartaro Persidis Reg. deinde Abaga Filio, an. 20.

S. Ludouico Franc. Reg.

Naakutolab Aethiopum pretioso.

Alphonso 10. cog. Sapiente Hispaniæ an. 25.

Henrico 3. Angliæ.

Boleslao Pudico Poloniæ principe.

Alphonso 3. Portugalliæ reg.

Alexandro 3. Scotiæ.

dam, ad debitum cultum Deo, qui in arca habitare dicebatur, exhibendum, &c. Sic Iudæi hodie festo Septẽbris, quod שמחת תורה dicitur, librum legis circum Synagogam ferunt solenniter, adorant, posteaque in Tebá, deinde in Hecal ceu armario reponunt.

Fuit humili loco ortus, fertur enim habuisse patrem sutorem veteramentarium: cùm Cardinales non possent conuenire ad vnum eligendum ex suo collegio, ex Patriarcha Hierosolymitano creatus est Roman Pontifex. *Plati.*

Diu in Thuscia, cum Romana curia permansit, quod Maufredi Siciliæ regis potentia ecclesia vexaretur, & Gibelini Guelphis essent potentiores.

Misit in Angliam Othobonum legatum ad componendum intestinum bellum, inter Henricum regem & eius optimates. *Polyd.*

Ioannes Semeca cognomen. Theutonicus primus glossator, vt vocant, Decreti, Humbertus, Alexander de Villa Dei minorita, Albinus Abbas Ferrariensis, Adamus de Marisco Anglus, Ioannes Episcopus Bossinensis, David Germanus, Vualricus Argentinensis Alberti discipulus, Theodoricus Thuringus, Ioannes Bizuntinus Episcopus, Adeldinus Sagiensis Episcopus, Theologiæ scriptores, vt ferebant illa tempora, doctissimi.

Libera Christi prædicatio per Aphricam à Saracenis concessa. *Blond. lib. 8. Dec. 2.*

Iam Vuingis victis à Boleslao Polonorum Duce & reliquiis ad fidem conuersis, Guesnensis Archiepiscopus authoritate Vrbani 4. Episcopum præficit an. 1264. *Crom. lib. 9.*

HVMANA.

Maufredus Frederici 2. nothus Frederici filios legitimos tollit, regni Siculi cupiditate, Henricum iuniorem clam iugulari curat à Saraceno transfuga, Henricum alterum pisce infecto extinguit, Conradum veneno. Sic ex vniuersa Frederici familia tres tantùm restabãt, Maufredus iste, Conradus cog. Caputus Antiochiæ princeps, nepos Frederici ex notho Frederico, & Conradinus Cõradi veneno sublati f.

Neapolim occupat. Nonnullos, qui in Germania Conradinum tollant, subornat, cęde nondum patrata mortem illius diuulgat literis commentitijs demonstratis, ac regna iure successionis sibi vendicat. Præsidia põtificia in Apulia opprimit. Regium nomen vsurpat, Siciliam adiungit. Se munit affinitate Iacobi Arragonum regis, filia Constantia filio eius maximo Petro desponsata.

1265 | 5353

Carolus Andegauensis ab Vrbano, qui Maufredum anathemate percusserat, attractus, victoriam cum vtroque regno obtinuit. Siciliam paulo post amisit, Conradino regna sua repetente, adiuto auxiliaribus copijs Frederici Austriaci, Pisanorum, Senensium, & Genuensium, Panormo, Messana & Siracusis exceptis. Conradinum & Fredericum Austriacum in conflictu Marsico postea captos an. scilicet 1268. securi percussit. Vesperarum Sicularum coniuratione Insulam, quam hoc bello recuperauerat, ad extremum perdidit.

Alphonsus 10. cog. Sapiens Hispaniæ rex insignis philosophus & Mathematicus Septipartitum opus iuris ciuilis, Hispanorum historiã generalem, librum Thesauri, & tabulas Astronomicas conscripsit. Quater decies vniuersa Biblia cum suis Glossis, inter tot negotia legit. Imperator Romanorum electus fuit, sed recusauit imperium: contentus solo titulo, quem ob eligentium honorem ad tempus in literis suis retinuit. *Vasam. Tritem. in Chron. Hirsaug.*

Richardus Cornubiæ Comes, Regis Angliæ frater, eius loco libens imperium assumpsit, & Aquisgrani cõsecratus fuit. Cúmque per omnes Regni ciuitates ascẽdens iter faceret vsque ad Basiliam, & pecuniæ pro adeptione imperij nimis prodigè expensæ iam iam defecerent, Principes eo relicto omnes ad sua redierunt, rescitè innuentes prædam se hactenus secutos fuisse, non Regem. Qui cernens se Principum auxilio destitutum, cõmisit Philippo de Falckeislem, & Philippo de Hoenfels ciuitates imperij, assumptáque vxore in Angliam reuersus est. nec vltrà in Alemaniam venit. *Chron. Hirsaug.*

Abaga Tartarus, Rex Persarum contra Melechoio Sultanum Ægypti, cum Armenio R. infeliciter pugnat.

Alexius Cæsar Strategopulus iussus à Michaele Paleologo obiter tentare Constantinopolim, eam cepit cum 800. tantum militibus. *Niceph. Gregoras lib. 4.* Ita Balduino Græcia expulso Gallorum imperium apud Constantinopolim 55. annis obtentum finitum fuit. Illud deinceps Græcis restitutum mãsit penes familiam istius Paleologi 200. fermè annis, donec Mahometes Turca Bizantium occuparet an. 1453.

Anno Christi		Anno mundi
	❧ ❧	
	❧ ❧	
	189.	
1265	g Clemens 4. Narbonensis an. 5. di. 21.	5353
1271	Vacat an. 2. m. 9.	5359
	Patriarcha. *Constantinopoli Iosepho,*	
	Principibus. *Eisdem Impp. & durante interregno Imperij.*	
	Jisdem quoque in Perside Francia, Hispania, Anglia, Polonia. Portugalia, Scotia regnantibus.	
	Icum Nuamlach Aethiopum pretioso, an. 15.	
1266	*DVO Concilia plurimorum sacerdotum celebrantur in Anglia per Othobonum Apostolicum Legatum, de rebus ad religionem pertinentibus, quibus etiam nunc in Anglia vtuntur. Polyd. Virgil. lib. 16. Angl. hist.*	5354

g OPTIMVS Pontifex, vir nempè sanctæ conuersationis, & Prophetico spiritu (vt dicebatur) illustratus. *Chron. Hirsaug.*

Bona Ecclesiæ optimè dispensauit. Cum duas filias ex mortua vxore ante Pontificatum suscepisset, vni in monasterio collocatæ 30. tãtum libras dedit. Alteri 300. libras dotis nomine. Clerico nepoti tres præbendas habenti duas abstulit, se dicens Deo, non carni & sanguini velle acquiescere.

Siculum & Neapolitana regna, quæ, post Frederici Imp. necem, Maufredus nothus eius inuaserat Carolo Ludouici Regis Francorum fratri addixit, à quo Maufredus & mox alio prælio Corradinus Frederici è Conrádo filio nepos interfectus est. *Crom. lib. 9. Polon.*

Carolum D. Ludouici fratrem inunxit Romæ, Siciliæ & Hierosolymorum Regem, ea lege vt in singulos annos 48. millia aureorum (Naucler. 40. mil.) nomine tributi penderet. *Plat. Blond. lib. 8. dec. 2. Æmyl.*

Hoc Pontifice Guelphi reuixerunt, Duce Carolo quodam.

D. Ludouicus Frãco. Rex, signatus cruce, relicta Regni administratione, Simoni Neelæ & Mathæo Vindocinensi Abbati D. Dionysij, cum tribus filiis, Ioãne Philippo & Petro, magna classe comparata traiecit in Africam, secundo dimicaturus contra Saracenos: sed anno proximo Carthagine expugnata, Tuneto obsessa, & Ioanne Tristanne priore filio defuncto, ipse ex alui profluuio (alij peste) obiit ad 8. Cal. Septemb. an. 1270. *Gagui. lib. 7. & Æmyl. Blond. lib. 8. dec. 2. Palmer. in Chron.* Bonifacius eum inter sanctos retulit. *Gaguin. lib. 7.*

Margarita

Anno Christi. | Anno mundi.

alterum fuit { Northantoni, Londini.

190.

1271 h GREGORIVS 10. 5359

Placentinus, an. 4.

1276 mens.2. dies 10. 5364

Vacat. di. 9.

Patriarcha.

Constantinopoli Iosepho cogno. Beco, deinde Ioanne an. 10.

Principibus.

Michaele 7. Comneno Paleologo Orient. Imp.

Post finitum interregnum Imperij Rudolpho an. 19. Occid. Imp.

Abaga Tartaro Persidis.

S. Ludouico Franc. Reg. & post eum eius filio Philippo 3. Audace an. 15.

Icun Nuamlac Æthiopū pretioso.

Alphonso 10. cog. Sapiente Hispaniæ.

Henrico 3. Angliæ, deinde Eduardo 4. dicto 1. an. 34.

Boleslao Pudico Polonorum pincipe.

Alphonso 3. Portugalliæ reg.

Alexandro. 3. Scotiæ.

Margarita eius vxor, sanctitatis viri defuncti æmula, se totam Deo vouit, ac Luteriç suburbanum cœnobium, Franciscanarum extruxit.

Quemadmodum ab eius viro D. Ludonico cœnobia Sanctæ Catharinæ Vallischolarium, Maturinorum, & Sanctæ Crucis Guilelmitarum Lutetiæ fuerant posita.

Desyderius Loogobardus multis scriptis impugnauit ordioes meodicantium: cōtra quem D. Thomas lib. contra impugnantes religionem, cap. 6.

Tartarorum duces quidam io Asia religionem Christianam susceperunt, & magnas res in Syria & Persia sociis Armeniorum regibus cōtra Saracenos & Ægyptios aliquandiu gesserunt. E quibus vnus Cassaous successoribus suis Persarum regibus nomen dedit. *Crom. lib. 9. Polon.*

Icum Nuamlach de familia Dauid Æthiopicū imperium, quod Presbyteri Ioannis vulgò dicitur, maioribus suis ereptum, ante trecentos trigiuta tres annos à stirpe reginæ Treddagaber, ope optimarum, qui res Sabæ prouinciæ gubernabant, recipit, & ex Axuma prouincia io Sabam transfert. *Victorius Reatinus de Regibus Æthiopia.*

Nicolaus Paulus & Masseus Veneti, cum Chogoralo nobili Tartaro, à Cobila Tartarorum 6. Camo siue Imperatore destinantur ad Pont. Clementem, vt mittantur, qui Tartaris legem Christi prædicēt. *M. Paulus in suo lib.* Cobilam tandem sacro baptismo fuisse initiatum tradit *Hayto Armenius.*

HVMANA.

1268. bellum rusticum io partibus Hollandiæ ad delendos oobiles, seqoe asserendum io libertatem: qood dissipatum est iodustria Traiectensis Episcopi, & Comitis Geldrensis, multis captis, pluribus occisis. *Chron. Hirsaug.*

1269. Collegium Quæstorum siue Thesaurariorum à Guilelmo de Saana Ecclesiæ Rotbomagensis Thesaurario Lutetiæ conditur.

1270. Franci & Carolus Siciliæ rex Tunetum io Africa capiunt, captiuos Christianos liberos faciunt, in omnibus regni ciuitatibus mōnasteria construuor, *Chronic. Martini. Gaguin. lib. 7. Æmil. lib. 7. Continuatio historia sacra lib. 4. cap. 17.*

In Coiandino, Frederici è Coorado filio nepote, illustrium Sueuiæ Ducum genealogia defecit, In qua Romanum imperium plusquàm cētum & viginti annis tutò quiescens, incrementa sui accepit. *Chron. Hirsaug.*

Philippus D. Ludouici filius, in Africa Rex salutatus, post leges barbaris datas, tributúmque impositum, exercitum in Galliam reduxit, regnauítque an. 15.

h ELECTVS est Viterbij post triennij ferè vacationem, cùm duntaxat esset Leodicosis Archidiaconus, ac eo tempore in Asia cum exercitu Christianorum contra infideles pugoaret. *Chron. Hirsaug.*

Sapiens & integer. Vniit Latioam Ecclesiam cum Græca, & vt fieret cootinua expeditio in Saracenos contendit. *Vuicelius.*

In Coucillo Lugdunensi Rodolphus cōfirmatus est Imperator, quòd nollet ire Romam, pro imperij corona, dicens, Multorum Alemanorum Reges Italia consumpsit, non ibo Romam. *Chron. Hirsaug.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

In eodem, Minores 25. annis à cura Parochialis Ecclesiæ exclusi sunt. *Ca. licet canon. de Elect. lib. 6.*

D. Thomas Aquinas obiit ætatis quinquagesimo, dum Lugdunum ad Concilium euocatus proficisceretur. *Mater hist.*

Emerserunt ex Italia flagellantes hæretici incerto auctore, qui vagantes per Germaniam & Gallias, semetipsos flagellabant, & prædicabant multos errores: vt Aquam benedictam nihil plus habere efficaciæ, quàm non benedictam: Euangelium finem accepisse post aduentum suæ sectæ: præferebant suam flagellationem Martyrio, &c. *Bern. Lutzemburg. & Alphons. lib. 3. cont. hæret.*

Magna pars historicorum Philippum Francorum regem cognominat audacem, sed tãta fuit morum & animi lenitate, vt merito potuerit appellari Lenis. At fortasse quod dicebant de Philippo Duce Burgundiæ, qui fuit vir strenuus & forti animo, ipsi imprudenter traxerunt ad Philippum Regem Francorum.

Michaël Paleologus Imperat. Græcos nolentes Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ fidem ac ritos recipere, varijs modis mulctauit, bonorum publicationibus, relegationibus, carceribus, excæcationibus, flagris mutilationibus, & alijs similibus pœnis. Becum Constantinopolitanum Patriarcham, virum excellentis ingenij & doctrinæ, suo edicto aduersantem, cum omnibus ferè ipsius consanguineis coniecit in teterrimos carceres. *Niceph. Gregoras lib. 5.*

Paulò pòst ipse Becus, postquam librum sibi ab Imperatore missum (quem ante 25. annos, cum ea questio agitata esset, ex multis sacræ Scripturæ & sanctorum patrum libris pro Latinis collegerat Nicephorus Blemmydes) diligenter expendisset, & cum sanctorum libris, ex quibus Blemmydes ea excerpserat, ad verbum contulisset, mutata sententia restituitur suę dignitati, & deinceps fit ab intimis consilijs Imperatoris, adeo vt sine eo nihil prorsum gereretur. *Niceph. Gregor. lib. 5.*

Qui an. circiter 1270. partem Imperij Vncami Preto annis à Tartaris ante 100. an. confecti, sub Cobila 6. Chã tegebat, de Vncami stirpe quartus erat, Rex & Sacerdos Georgios. *Ex M. Veneto.*

An. 1274. Boleslao gentis Rege, quatuor milliaribus à Cracouia Poloni duros salis lapides effoderunt, præcipuas regni opes. *Munst. lib. 4. Cosmog.*

Petrus 3. Regnum Aragoniæ primus per mortem Maufredi soceri sui fit rex Siciliæ. *Vasæus.*

i ABSENS eligitur & primus ex ordine Prædicatorum fit Romanus Pontifex. Antea vocabatur Petrus de Tarantasia & erat doctor Theologus, qui super libros 4. sententiarum & epistolas Pauli scripsit: vir optimus, de quo omnia bona sperabantur: Amator publicę tranquillitatis. *Trith. in Chron. Monast. Volater. lib. 21. Plati.* Alij volunt eum fuisse Longobardum. *Fascic. temp.*

Philippus Cancellarius Parisiensis, Thomas à Cantiprato, Richardus Mediauillanus minorita Anglus, Albinus Bononiensis, Ioannes Valensis, Guilelmus Arronios, Godofridus seu Guiardus Episcopus Cameracensis, scriptores Theologici.

Philippus Tudertus ciuis Florentinus ordinem seruorum Beatæ Mariæ redegit ad formam. *Polyd. lib. 7. de inuent.*

1273 vel 1272 — 5367

DECIMVM quartum generale concilium Lugdunense secundum, præside Rom. Pontifice, Episc. 500. Abbatum 60. & aliorum minorum prælatorum & sacerdotum ferè 1000. Pro terra sancta recuperanda (hac de re nihil fuisse definitum ait Ioan. le Maire) & contra Græcos de processione S. Spiritus à filio. Interfuerunt Græcorum & Tartarorũ legati (Guilel. Nang. & Gregoras) & si Tritemio credimus, Michael Paleologus Imp. *Græcorum, cuius auctoritate, etsi repugnantibus pluribus Græcis (Nicephorus Gregoras lib. 5. Pachymeres lib. 5.) conciliata est quidẽ (siue per eum, siue per legatos) decima tertia (Trith. in Chron. Monast. Hirsaug.) vnio siue concordia vtriusque Ecclesiæ, sed ea non diu durauit, sicut nec præcedẽtes. Gaguinus lib. 7. Aemyl. lib. 7. Tom. 3. concil. Blond. dec. 2. lib. 8. Plat. Palmer.*

191.

1276 — i INNOCENTIVS 5. — 5364

1276 — Burgundus, tarẽtasiensis. mens. 6. di. 2. — 5364

Vacat di. 9.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne decimo.

Principibus.

Eisdem Imperantibus & regnantibus.

Alexandro 3. Scotiæ.

Anno Christi. | Anno mundi.

innent.cap.4.Sabel.Ennead.9.lib.7. Honorius 4. eum confirmauit.

192.

1276 | 5364

k ADRIANVS 5. Genuensis mens. 1. di. 9.
Vacat d. 28.
Patriarcha.
Constantinopoli Ioanne 10.
Principibus.
Iisdem Impp. & regnant.

HVMANA.

A Rudolpbo Imperatore procreatus est Albertus Dux Austriæ, qui & post Adolphum fuit Imperatanr, à quo domus Austriaca ad hunc vsque diē imperio fiuens. *Chron. Hirsaug.*

Ducatus enim Austriæ, mortuo sine liberis Duce illius, cum Comitatibus Stiriæ, Tirolis, & Carinthiæ vacabat. *Ibid.*

Quin & Rudolphus Odacharo Rege occiso in bello, Boëmiæ regnum suæ ditioni subiecit, deinde regnum Burgundiæ. *Ibid.*

Omnia castella & latibula latronum, qui fuerant multiplicati, quòd nullus esset Imperatōr, motus prædonum repriměs, ideoque omnia gererentur per tumultum sine lege, sine ordine, pro lubitu, destruxit. *Ibid.*

1286. Cancellarium suum in Italiam misit, qui accepta pecunia populos omnes liberos faceret. *Ibid. de quo suo loco.*

k MORITVR Viterbij ante consecrationem suam. Reuocauit constitutioně Gregorij 10. de Conclaui, quā reuocationem & Ioannes 21. successor confirmauit. Atque ita sine conclauis reclusione sequentes pōtifices Nicolaus 3. Martinus 4. Honorius 4. Nicolaus 4. Cælestinus 5. creari sunt. Cælestinus vero 5. renouauit, deinde Bonifacius 8. successor, qui & in librum 6. decretalium eam retulit. A quo deinceps tempore Cardinales in conclaue recluduntur. *Ioan. Andreas ca. vbi Periculum.*

Rudolphum Imp. in Italiam vocauit ad comprimědam Caroli Siciliæ regis insolentiam, qui oblitus beneficiorum Innocentij quarti, qui regnum legitimis hæredibus Conrado & Corandino filio eius ablatum, ipsi contulerat, Romæ omnia pro arbitrio gerebat. Deo iniuriam illi factam vindicante. Verùm Rudolphus Boëmico bello distentus, Pontifici satisfacere non potuit. *Chron. Hirsaug.*

Hayto postquam multa bella confecisset contra Tartaros, Persas, Malec Sultanum siue Calipham Babylonium & Melecbdaer Soltanū Aegyptium, ac per annos 45. eos quinque memorabilibus prælijs superasset. 1. in Pamphilia. 2. in Seleucia, tribus reliquis in Perside, Præmonstratensem ordinem in Cypro professus & Macarij nomen sortitus, anno 1273. in Domino moritur. *Ex historijs Armeniorum.*

193.

1276 | 5364
1277 | 5365

l IOANNES 21. (alijs 20. alijs 22.) Lusitanus Vlyssiponensis mens. 8.
Vacat m. 6. d. 7.
Patriarcha.
Constantinopoli Ioanne 10.
Principibus.
Iisdem Impp. & regnant.

HVMANA.

Tiuo eius filius, Rex Armeniæ ab Emetico Lusignano Cypri Rege, & Villarelo Templariorum magistro, suppetias contra Mahometanos obtinuit. *Ibid.*

l VIR literatus, sed in rebus gerendis parum prudēs. Moritur Viterbij, noua super eum camera ruente. In Philosophia & Medicina eruditissimus erat, & multa scripsit, è quibus summula quædam extat, quam Thessaurum pauperum appellant, medicinæ non inutilis. *Chron. Hirsaug.*

Sub eo damnantur, qui asserebant Christum &

discipulos nihil habuisse, ac in his, quæ habuerunt, nullum obtinuisse ius. *In Extrauag. cum inter nonnullos. de Verborum signific.*

Sub eodem damnantur errores Ioannis de Polisco doctoris Parisiensis *In extrauag. communi Vas electionis.*

Pontifices qui idem nomen habent variè apud historicos numerantur, sed in his, qui nomen Ioannis obtinuerunt, tanta est in numerandi ratione confusio, vt vix quicquam certi liqueat, adeò vt quod de vno dicendum erat, sæpe imprudenter à multis alteri tribuatur. Qui faciunt Ioannem 17. Schismaticum, hunc nominant 20. qui verò illum inter pontifices adscribunt, & simul numerant Ioannem illum 8. si dijs placet, fœminam, vocant ipsum Ioannem 22.

HVMANA.

Mortuo Duce Austriæ sine liberis Rodulphus Imperator ex concilio principum dedit eum Ducatum filio suo Alberto, quem eius successores etiam hodie possident. *Trith. in Chron. Monast. Hirsaug. & Vuolfang. Lazius.*

m NVNQVAM sacrificabat, quin lachrymas funderet. Sacerdotia non nisi idoneis conferebat. Notarios & tabelliones curiæ Romanæ vt pestiferos sustulit. Gregorium 10. & Ioannem 21. imitatus.

HVMANA.

Dionysius rex Portugalliæ sextus 44. oppida partim instaurauit, partim à fundamentis struxit. *Vasæus.* Agricolas appellabat neruos Reipub. vnde & eis consulebat. *Idem.*

Ordines militum Christi, militum S. Iacobi, & militum Cistercienfis de Auys aduersus Mauros instituit.

Rodulphum Hasburgensem quidam tradunt ciuitatibus Italicis imperij iura vendidisse.

An. 1280. Turci, qui à Tartaris attriti fuerãt, resumptis animis reuersi ad latrocinandi consuetudinem reliquias imperij Græci in Asia comminuunt, terras subactas in Satrapias 7. partiuntur à mari Pontico & Galatia vsque ad mare Lycium & Carium, flumenque Eumedontẽ.

Caramannus Alisineius Phrygiam & Anthiochiam. Sartanus Ioniam, Sanson Magnesiam, Prienen & Ephesum, Calames & Cerasus filius Mysiam. Ottomanus Bythiniam, Amuriada à Sangaro flu. vsque ad Paphlagoniam sibi distribuunt.

Cæteris oppressis se quatuor familiæ extulerunt, Assumbei, Candelori, Caramanni (hinc Cilicia Caramaniæ nomen accepit) Ottomani.

Candelori Sinopen regionem circa pontum, Caramanni Ciliciam cum obtinuissent, diu Ottomanis restiterunt. Victi confugerunt ad Assumbeum, qui Cappadocum terras & minorem Armeniam possidebat, ex cuius stirpe natus est Vsumcassanus, qui regnum Persicum inuasit, postea.

Iacobus Meyerius ad ann. 1278. suum Chronicon Flandriæ deduxit.

Siculi impatientes libidinis & insolentiæ militaris Gallorum, communicatis consilijs, cum Nicolao 3. qui Carolo

Anni Christi.		Anni mundi.
	ꙮ ꙮ	
	149.	
1277	m Nicolaus 3. Romanus, *ob vitæ integritatem vulgo dictus Compositus,* an. 3.	5365
1281	mens. 8. di. 15.	5369
	Vacat m. 5. d. 20.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Ioanne 10.	
	Principibus.	
	Eisdem Imperantibus & regnantibus, & post Alphõsum Portugalliæ Dionysiũ, an. 46.	
	Icum Nuamlac Æthiopiæ mox Iacba-haZeon an. 9.	
	CONCIL. Cantuariense, præside Archiepiscopo, ad confirmandum statum religionis. Polyd. lib. 17. Ang. hist.	

Anno Christi. | *Anno mundi.*

195.

1281 n Martinus 4. Turonensis, an. 4. mens. 1. 5369
1285 5373

Vacat di. 3.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne decimo, deinde Iosepho iterum mens. 1. Mox Georgio siue Gregorio an. 6. mens. 6.

Principibus.

Michaele Paleologo Orient. Imp.

Abaga Tartaro Persidis, deinde Tangadore an. 2. Argone an. 4.

Rodulpho Occid. Imp.

Philippo 3. Franc. Rege.

Iacba hazeone Æthiopiæ pretioso siue Belul.

Alphonso 10. cog. Sapiente Hisp. deinde Sanctio 4. an. 8.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Lesco Nigro Polo. principe.

Dionysio Portugalliæ. Reg.

Alexandro 3. Scotiæ.

1283 5371 *CONC. Herbipolense, præside Legato Apostolico à latere, multorũ Episcoporum, Abbatum, præsentibus Rodulpho Imp. Principibus Ducibus & Comitibus, vbi inter alia Legatus nomine Papæ contributionem decimi denarij à clero, & Rex ab vniuerso populo exigere cœperũt. Trite. in Chro. monasterij Hirsang. At Munsterus in Cosmog. refert ad an. 1287.*

196.

1285 o Honorius 4. Romanus an. 2. di. 1. 5373
1288 5376

Vacat m. 10.

Patriarcha.

Constantinopoli Georgio siue Gregorio.

Carolo infensus erat, & Paleologo Byzantino Imp. qui Gallos nuper ex vrbe eiecerat, & Petro Arragonio, coniuratione facta an. 1281. die Paschæ ad pulsum campanarum conuocantium ad vesperas, omnes Gallos ad vnum supra octo millia cum vxoribus etiã grauidis intra duarum horarum spatium contrucidarunt. Vnde prouerbiũ, VESPERÆ SICILIANÆ, seu Vesper Siculus, de subita cæde. *Æmil. lib. 7.* Soli illi superfuerunt, quos Spirlinga arx munitissima protexit.

Deficiunt Siculi ad Petrum Aragonium regem (cui Regnum Siciliæ debebatur iure dotis Constantiæ vxoris, filiæ Maufredi, quem Carolus vita & regno spoliauerat) qui ad Hipponem Africæ armata classe euentum Siculæ conspirationis præstolabatur, propterea à Nicolao 3. Roman. Pontifice hostis Ecclesiæ iudicatus. *Æmyl. lib. 7. Plat. Blond. lib. 8. deca. 2.*

n FVIT vir sanctissimus, adeo vt cæci, muti & claudi, ad eius sepulchrum sanitatem recuperarint. *Trith. in Chron. monast. Hirsang.*

Italicis bellis indignè implicitus, semper tamen pacis expetens. Sub hoc insaniuerunt Vrsina & Annibalica factio. *Vuicelius in Epitome.*

Martinus Polonus à Beato Petro incipiens, vsque ad Honorium quartum, vitarum opus edidit.

HVMANA.

Tangador Tartarus Persarũ Rex, relictis sacris Christianorum ad Mahometẽ desciuit, ac se Mahomet Cham appellari iussit. Quin & Christianos persecutus est, clausis eorum templis: Quæ postea successor Argon aperuit, Christianos inire complexus.

Eldad Danius Hæbręus historicus scripsit suam historiã, de Iudæis Clausis in Æthiopia, circa annum Domini 1283. qui iuxta rationem numerandi Hebræorum, est an. orbe condito 5043. *Ipse ad finem sui libel.*

o VIR bonus & integer, scientiæ & honestatis verus amator. *Chro. Hirsang.*

Cardinales habere noluit nisi paucos, ac eos non minus bonos, quàm doctos. *Vuicelius in Epitome.*

Ordinem Carmelitarum (qui sic dicti sunt à Carmelo monte Syriæ) mutatis chlamydibus virgulatis siue versicoloribus in albas, confirmauit & reformauit. *Plat. Trit. in Chron.*

Ordinem Eremitarum sancti Augustini, Lutetiæ Parisiorum nondum receptum confirmauit. *Trith. in Chron.* Sunt autem, vt id obiter dicam, precipui quatuor Ordines probatissimi, quorum cæteri omnes sunt veluti appendices, Basilij, Augustini, Benedicti & Francisci, sanctorum patrum. *Volater. lib. 21. Geograph. Polyd. lib. 7. de inuent. cap. 4.*

Vacat sedes 10. menses ob ægritudinem Cardinalium qua apud S. Sabinam correpti sunt.

S. Rocbus Narbonensis, Guilelmus Durandus Miniacensis Episcopus, auctor Rationalis, Gilbertus Magnus Anglus, Ægidius Biturigensis Archiepiscopus, Guilelmus Lugdunensis Archiepiscopus, Ioannes Genuensis, Ephrem (alius ab Eremita) Græcorum historicus, Arlothus generalis Minoritarum, Guido Bononiẽsis Archidiaconus, Nicolaus Cabasilas Dyrachij Episco-

pus, Ecclesiastici viri & Scriptores.

Geraldus de Aluernia Chronicon Abbatum Cluniacensium ad annum 1287. protraxit.

Raymundus Lulius Catalanus Monachus Tuneti in Africa, multa scripsit de rebus nimium curiosis: in eius libris aduotati fuere plusquam quingenti errores à Petro Terracensi Archiepiscopo: vt Deum plures habere essentias, (tale quidpiam hodiè asserunt noui Trinitarij in Polonia) Patrem priorem filio; Spiritum sanctum cōceptum ex patre & filio, &c. quæ tamen omnia, hæretica & plusquam diabolica audacia, asserebat se à Christo sibi apparente in forma crucifixi in quodam monte accepisse, vt totū orbem à tenebris, quibus detinebatur liberaret. *Bernard. LutZemburg in catal. hæretic.*

HVMANA.

Palatium Parisiense (vbi Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum sedentarium fecit) extructum est à Philippo Pulchro, Engerrano Marinio fisci præfecto illud opus in insula regiæ vrbis vrgente. *Aemil. lib. 8.*

Parlamentum quoque Tholosanum Ocitanorū gratia rex idem instituit. Quo regnante bellum sacrum in Oriente, Ptolomaide à Sultano capta, finitum est. *Idem.*

Collegium Scholasticorum Choleticum Lutetiæ instituitur à Ioan. Choleto natione Picardo Cardinali. *Mater historiarum.*

Ioanna Nauarrorum regina, Philip. Pulchri vxor Gymnasium Campanum, vulgo Nauarricum, Parisijs extruit & locupletat *Ibid.*

Eodem tempore collegium Cardinalitium Ioannes Monachus natione itidem Picardus Cardinalis posuit.

1283. Rodulphus Imper. cum circa Moratū ab equo deiectus fuisset, in lacum insiliit armatus, ac miro robore corporis euasit. Cùm inde Friburgum delatus esset, copiis collectis ex omni Sueuia, illud & Heluetios Comiti Sabaudiæ, cui erant subditi, eripuit. *Blond. lib. 8. Dec. 2.* & multa alia, *Chron. Burg.*

1286. Pecunia populos Italiæ liberos fecit. Lucenses ob eam rem duodecim millia nummûm persoluerunt, Florentini sex milia. &c. *Chron. Hirsaug.*

1287. Vuernerus puer Christianus à Iudæis furtim raptus occiditur acubus & cultris ad excipiendum eius sanguinem, in oppido Vuesaliensi iuxta Rhenum, qui postea tanquam martyr signis claruit multis. Ibid.

Philippo Comiti Sabaudiæ, cui Rodulphus multa eripuit, successit Amadeus, à rerum magnitudine Magni cognomen adeptus.

Philippus Pulcher, rex quoque fuit Nauarræ an. 36. propter vxorem. *Vasæus.*

P PRIMVS Pontifex è Franciscanorum ordine. Nam errant, qui scribunt Honorium 4. fuisse minoritam. Vir bonus, amator religionis & pacis. *Chron. Hirsaug.*

Quo tempore Gibelini & Guelphi in Italia in se ardebant, & Soltanus in Asia Christianos crudeliter opprimebat.

Mulech Sapherapes Saracenorum Soltanus (hoc est, Imperator) non quidem Aegyptius, vt quidam putant,

Anno Christ.		*Anno mundi.*
	Principibus.	
	Michaele Paleologo Orien. Imp.	
	Argone Tartaro Persidis, deinde Regayto an. 6.	
	Rodulpho Occi. Imp.	
	Philippo 4. Pulchro an. 28. Franc. Reg.	
	Iacba HaZeone Æthiopiæ Belul.	
	Sanctio 4. Hispaniæ.	
	Eduardo 4. dicto 1. Angliæ.	
	Lesco Nigro Polo. principe.	
	Dionysio Portugalliæ.	
	Alexandro 3. Scotiæ.	
	197.	
1288	P Nicolaus 4. Asculanus an. 4.	5379
1294	mens. 1. di. 8.	5382
	Vacat an. 2. m. 3. d. 2.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Georgio siue Gregorio, deinde Athanasio an. 4.	
	Principibus.	
	Eisdem Imperantibus & post Rodulphum Astaulpho seu Rodulpho an. 6. Impp. & regnantibus.	
	Regayto Tartaro Persidis, deinde Baydone, an. 4.	
	Sanctio 4. Hispaniæ, deinde Ferdinando 4. an. 13.	
	Iacba HaZeone Æthiopiæ pretioso, mox eius liberis Baarsada, Esbrahad, Cademsaghed, Vdim Raab, an. 15.	

Anni Christi.

Eduardo 4. Angliæ.

Lesco Nigro Poloniæ principe, deinde Præmislo, qui regium titulum repetiuit. an.6.

Dionysio Portugalliæ.

Alexandro.3. Scotiæ: deinde interregno annorum sex ob Anglorum irruptiones.

1291 — *CONCIL. Londinense ad Vuest monasterium iussu Eduardi Regis. Eo in Cōcilio publico edicto iussi sunt Iudæi de Anglia in perpetuum exire: cautum est etiam, vt nemini liceret dare prædia collegiis monachorum sine Regis permissu: neue monachis aut aliis sacerdotibus emere possessiones, idque ne eiusmodi possessiones cœnobiorum aliorúmue sacerdotiorum dotes fierent. Eam Legem ad Manumortuam vocarunt, quòd res semel data collegiis sacerdotum non rursus venderetur magis, quam res mortua. Durat in hodiernum diem. Polyd. Virgil. lib.17. Anglic. hist.*

1292 — *ASCHAFFENBVRGēse prouinciale, præside Gerardo Archiepiscopo Moguntino cum 7. suis suffraganeis, Abbatibus & presbyteris. vbi multa vtilia de negotiis Ecclesiasticis statuuntur. Trithem. in Chron. monast.*

1294 — q S. CÆLESTINVS 5. Eserniensis, mens. 5. di. 7. Vacat d 10.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne vndecimo an.6.

Anno mundi.

putant, sed Babylonius, Tripolim, Tyrum, Berithum, Sidonem & Ptolemaida, nobilissima emporia, quæ sola tunc à Christianis tenebantur, ferro & igne vastauit, altercantibus inter se de finibus, iamdudum per 30. annos Venetis, Genuensibus, & Pisanis. *Æmyl. lib.8. Plati. Blōd. lib.8. dec.2. Fasciculi tempo.* Ita dissidentibus inter se Christianis amittuntur omnes portus Asiatici. Tuncque finitum est bellum Sacrum in Oriente.

Miraculosè per vxorem filiam Haytonis Regis Armeniç Mangu Cham Tartarorum à Cingis Cham quintus conuersus baptizatúsque est, cum fratre Allan siue Hielon & tota familia. Deinde Allao exercitum in Palestinam duxit habens in vexillo Christi crucifixi effigiem, contra Cathos Melechmees, vt Hierosolymam reciperet. *Guil. Nangiac.*

5397 — Mox redierunt Tartari ad priscam impietatem. Vnde hodie sunt Mahometani vel potius Sagomotbarei. Nam habent Sagomotbar Chā pro magno propheta, vt Turcæ Mahometē, qui de Deo suo & de Politia & moribus aliqua eis dictata reliquit, inter quæ est edictū, quod vsque hodie iurant successores Cingis Cham, de non affligendis Christianis, neque tributo ab eis exigendo copiosiore, quam à reliquis.

Hielon pulsis quidem Saracenis potitus est regno Syriæ & Hierusalem circa an.1290. At triēnio post Soltanus Babyloniæ illud accepit. *Continuat. Nangiaci. Sabell. Ennead.9. lib.7.*

Adhuc viuebat & scribebat Nicolaus Lyranus. *Ipse in 2. cap. Esaiæ.*

HVMANA.

Inter Philippum Regem Franciæ & Eduardum Angliæ erat capitale odium, quod fuit causa secundi belli Anglici seu Francici & multorum malorum. *Polyd. lib. 17. Ang.* quo per Carolum Valesium Pulchri fratrem Aquitania ditioni Franciæ adiungitur.

5380 — Angliæ rex Adulphum Imp. pro centum millibus Marcarum argenti ea conditione in auxilium vocat, vt diuisa inter Imperij principes pecunia, communiter ei contra Francos assisteret. Quod non est assecutus, quia Adulphus acceptam pecuniam in priuatos vsus conuertit. *Chron. Hirsaug.*

Ferdinandus 4. Hispan. mortuus dicitur die sibi dicto à duobus, quos iniustè tanquam homicidij reos occidi iusserat. *Vasæus in Chron. Hispan.*

5382 — q PERCANNAM deceptus est voce tanquam cœlitus missa insonantem, vt desereret Pontificatum & Bonifacium institueret. Sedisse biennium aliqui scribunt.

Instituit ante Pontificatum ordinem S. Benedicti in Montibus. *Guilel Nangia. Polyd lib.7. de inuēto. cap.2.* Eum confirmauit Bonifacius 8.

Fertur edixisse, Ne deinceps Romani Pontifices & Cardinales veherentur equis & mulis, sed tantum asinis, Christi, cuius haberi vellent vicarij, exemplo. *Mater histo.* O legem nunc prodigiosè euersam!

Cùm rebus agendis parum idoneus haberetur, persuasus est vt Pontificatum resignaret, itaque coram omnibus in Consistorio, mitram, anulum & Sandalia deponens, Pontificatu se liberè abdicauit. *Platin.* Relatus est inter Diuos à Clemente 5. *Blond. 9. dec. 2. & Mater Histor.*

vel à Ioanne 22. *Palmer.* vel à Viennensi Concilio. *Ioannes Meyerus.*

S. Nicolaus Tulentinus tunc obiit: qui catalogo Sãctorum adscriptus est ab Eugen. 4.

HVMANA.

Michael 7. Comnenus Paleologus cognomento Magnus obiit anno sui imperij 35. sed quòd ad Ecclesiam Romanam desciuisset priuatus est, etiam à proprio filio Andronico, sacra sepultura. *Nicephor. Gregor. lib. 5. Æmyl. lib. 8.*

Angli Normaniam & Aquitaniam inuadunt, capto clauro Blauiæ, & duobus aliis oppidis circa Burdegalam, à cuius accessu propulsantur per Radulphum Neela Magistrum Equitum. Proditione ciuium in deditionem accipiunt Baionam vrbem, *Guilel. Nang.* Sibi Adulphum Imp. & Guidonem Flandrum sociant. Hinc bellum inter Francos & Flandros per annos quindecim.

Sub an. 1295. iam tertio Iudæi à Philippo Pulchro tota Francia spoliati & exacti sunt. Quam exactionem ipsi appellant גלה, quòd ea cõtigerit 55. anno post quintum mundi conditi millenarium, & in aliquando קלו, quòd anno 136. post illam Philippi Augusti eiectioné, quæ incurrit in annum 1190. falluntur qui in hac R. Salomonem fuisse aiunt. Nam ille est antiquior Abben Ezra, qui se vixisse scribit sub annum mundi 5000. i. Christi 1240. Itaque eum relego ad illam priorem.

Pulsi Iudæi migrarunt in Germaniam. Quare Iudæos Germanos esse de radice siue trunco Francorum scribit Elias in Tisbi, Rad. קרצ

Casanus Tartarus Persarum rex Sultanum Ægypti sub an. 1300. vicit.

t INSTITVIT duplex maius (vt vocant) in Festis 12. Apostolorum, 4. Euangelistarum, & 4. Doctorum Ecclesiæ. *Plati.*

Fertur fuisse auctor illius orationis Ecclesiasticæ, Aue virgo gloriosa &c.

Aliquot epistolas Romanorum Pontificum, quas vocant Decretales, in quinque Libros per tres doctissimos viros, Guilelmum Ebredunensem Archiepiscopum, Berengarium Episcopum Biterenensem, & Richardum de Senis, iuris vtriusque doctoré, digeri curauit, easque sub nomine Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunẽsi confirmauit, & legi in Scholis ac in iudiciis obseruari mandauit. *Præfatio lib. ex. Decret. Paulo aliter Volater. lib. 22. Anth.* Sextum, inquit, Decretalium iuuante Dino Mugellano composuit.

Lustralem annum siue IVBILÆVM centesimo quolibet anno celebrandum primus instituit, anno 1300. *Platin.*

Ingentia bella in Italia excitauit. Excommunicauit regem Gallorum Philippum & totum regnum donauit Alberto Austriacæ domus Cæsari. Captus est postremo Anagnæ in paterna domo dormiens, nihilque tale metuens, indéque Romam perductus, in carcere periit. Atque hinc dicitur, Intrauit vt vulpes, regnauit vt Leo, mortuus est vt canis. Quod tamen falsò & temerè vsurpatum à maleuolis, & principum assentatoribus plerique existimant, quoniam Platina, valde alioqui pronus ad no-

Anno Christi. | Anno mundi.

Principibus.

Michaele 7. Paleologo Orientis Imp.

Casano Tartaro Persidis an. 6.

Adulpho Occidentis Imp.

Philippo 4. Pulchro Frãc. Rege.

Baarsarda cum quatuor fratribus Æthiopiæ pretioso.

Ferdinando 4. Hispaniæ.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Præmislo Poloniæ.

Dionysio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ.

199.

1294 r BONIFACIVS 8. Anagninus, ex nobili familia Caietana, an. 8. mens. 9. di. 17. 5382

1303 5391

Vacat d. 10.

Patriarcha.

Constãtinopoli Ioanne 11. deinde Athanasio iterũ an. 8. cõtra quem an. 1305. Hugolinus Latinus sedit.

Principibus.

Andronico Paleologo seniore, siue maiore filio Michaelis an. 37. Orient. Imp.

Casano Tartaro Persidis, deinde Cambagagano.

Ottomano 1. Turcorum Imp.

Anno Christi. *Anno mundi.*

Adulpho & post eum Alberto 1. an. 10. Occid. Imp.
Philippo 4. Pulchro. Frāc. Rege.
Baarsarda cum 4. fratribus Æthiopiæ pretioso.
Ferdinando 4. Hisp.
Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.
Præmislo Poloniæ, deinde Vuladislao Locticoann. 3.
Vuenceslao Boemo an. 5.
Dionysio Portugalliæ.
Interregno Scotiæ, deinde Ioanne Balliolo an. 7.

1297 — CONCIL. *Lugdunense, præside Bonifacio Pontifice, qui animaduertens quotidie Principes noua vectigalia sacerdotibus imponere interdum si ne iusta causa, interdixit in eo Concilio, ne posthac id facerent neue sacerdotes iniussu Rom. Pontificis illa imposita conferrent. cap. 3. de immunita. Ecclesia lib. 6. Fuit causa magna discordia apud Anglos. Polyd. lib. 17. Anglic. hist.*

1297 — *Londinense, cum Episcoporum, tum virorum omnium ordinum, præside Roberto Cantuariensi præsule, præsente Eduardo 1. in quo statuitur, ne in perpetuum Regi liceret tributum vllum Anglis imponere, nisi ex Concilij decreto. Id etiam hodie manet inuiolatum. Polyd. lib. 17. Angl. hist.*

Romanum, quo Philippus Rex Frācia Alberto Imperatori subuitur. Onuph. Plati.

1302 — *Parisiense, præside Ioanne Cardinali Legato sedis Apostolicæ, qui eo missus fuerat à PP. quòd Episcopi Franciæ vocati in ius Romam à Bonifacio, non comparuissent. Guil. Nang.*

ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit, sed nec alij, qui eorum vitas descripsere. Vnde & enim laudant, tanquam Ecclesiasticæ libertatis æmulum, Imperatoribus Regibúsque sua potestate abutentibus formidabilem. Sed & Philippus Rea, cuius opera captus fuerat atque interierat, Deo vnctum suum vlciscente, núquam deinceps prosperè se habuit, ut ab aliquo Episcopo prędictum fuerat.

Malè tractauit Gibellinos, qui iidem Colomnenses & Albi, vt contrà Guelphi Nigri dicebantur. Vnde ad Porchetum Episcopum diait, cinere in oculos sparso: Memento, quia Gibelinus es, & cum Gibelinis in cinerem verteris. *Vuicelius in Epit.*

Henricus de Gaodauo Tornacensis Archidiaconus, Iacobus Genuensis Archiepiscopus, Alexander de Villa, Conradus Halfbertadensis Dominicanus, Ioanoes Scōtus Frācifcanus doctor subtilis, (qui obiit an. 1308.) Ioānes Sanctogeminianus, Petrus de Palude, Renerus Pisanus, Theologiæ Scholasticæ, vt vocant, acutissimi scriptores. *Trith.*

5385 — Circa hæc tempora Nicephorus Calixtus Xanthopulus historiam suam Ecclesiasticam à Christi natiuitate ad annum 625. decurrentem, Andronico maiori Constantinopolitano Imperatori dedicauit. *Ipse in dedicatione operis. & lib. vlti cap. vltimo.*

Gulielmus Nangiac. monachus monasterij D. Dionysij, prope Lutetiam, Chronographiam vniuersalem ab origine mundi ad annum Christi 1302. digessit, quā duo eiusdem cœnobij monachi vsque ad annum 1368. continuarunt. Extat codex hac in Parisiorum vrbe apud cœnobitas S. Germani.

5385 — Quidam qui volebant haberi tertij Ordinis D. Francisci, quique vulgo fraterculi siue Fratricelli, seu Fratres de paupere vita, vel Bisochi siue Beguini, & aliis nominibus vocabantur, in partibus Italiæ, Siciliæ, & Narbonensis prouinciæ, damnati sunt hæreseos à Bonifacio 8. (alij volunt id à Ioanne 22. primò factum fuisse.) Ipsi Ecclesiastica sacramenta contemnebant: dicebant Sanctas animas non frui visione diuina ante diem extremum: in suis nocturnis conuentibus post inuocationem Sancti Spiritus, & luminibus extinctis promiscuè coibant cum mulieribus, quæ aderant: Ecclesiæ potestatem iam diu ob corruptos mores Ecclesiasticorum extinctam fuisse: se solos esse Ecclesiam Dei, seque imitari Apostolos, at Ecclesiam Romanam esse meretricem ac Pontifices omnes post Syluestrum I. fuisse impios, quòd in paupertate non degissent, ideo ipsis denegandas esse decimas: Margaritam concubinam Dulcini grauidam ab eo factam, tam erant impudentes, vt affirmarent concepisse de Spiritu sancto. *Mater hist. Suplement. Chronic. Extrauag. Sancta Romana de religios. domib. Plati. Bernardus Luxemburg.* Dulcinus erat eorum heresiarcha *Plati.* Manserunt in Marchia vsque ad Eugenium 4. & Nicolaum 5. qui eos comburi iusserunt, sed multi in Græciam fugeruot. *Anto. tit. 24. cap. 9. §. 15.*

5390 — Apamiensis episcopatus instituitur à Bonifacio Papa, cùm antea ea regio subiaceret Tholosano Episcopatui. *Guil. Nang.*

HVMANA.

Vectigal quod Malam-toltam vocabant, centesimæ,

& post quinquagesimæ omnium bonorum, primo solis mercatoribus, deinde tam clericis, quàm laicis impositum est anno 1296. cuius causa magnæ seditiones ortæ sunt postea in Flandria. *Gulel. Nang.*

Tota Lutetia Sequanæ illuuione inundatur, vt per 8. ferè dies nauigiis, annonæ consulendum fuerit, nec liceret per vllum ferè vicum incedere absque nauiculis & scaphis. *Gul. Nang.*

Burdegalenses timentes, ne iterum agitata pace cum Anglo ei subderētur, nec mitius cum eis ageretur, quàm paulo antea cum Londinensibus, pulsis vrbe omnibus Francis, sui iuris fiunt. *Gul. Nangiac. Gaguin. lib. 7.*

Fœdus percussum est inter Philippum Reg Franc & Eduardum Reg Angliæ, cui Philippus quadriēnio postquam locasset Margaritam sororem, vniuersam Aquitaniam reddidit. *Gulel. Nangiac. & Polydor. Virgil. lib. 17. Angl. hist.* Philippus vniuersam Flandriam subegit. *Gagui lib. 7. Aemyl. lib 8.*

1295 Præmislus regni titulum apud Polonos repetiuit, quod fuerat annis 215. intermissum. *Crom lib. 11.*

1298 Cuncti, qui contra Adulphum Imp conspirauerunt, misera morte periēre. Nam Albertus ipse Imperij vsurpator & successor à fratris filio necatus fuit. Comes de Holoch & Comes de Ochsenstein similiter fuerunt occisi. Moguntinus Archiepiscop super sella sedens, repentina morte sublatus est. Comes Bipontinus in ripa Gliesiæ submersus. Conradus Episcop. Argentinensis ante Friburgum à quodam rustico gladio interemptus. Comes Liningensis phreneticus, & variis calamitatibus miser periit. Cæterique penè omnes simili interitu. *Chron Hirsang.*

1300. Vuenceslaus Boëmos Rex Polonis expetitur, tempore Ottomani primi. *Chrom. lib. 11.*

1302. Factio Rusticorum in Francia ingentes regis copias bello superat. Sed paulo pòst omnes deleti sunt. *Chron. Hirsang.*

Cambagadus Tartarus Persiæ rex, repudiato Christianismo Mahometismum amplexus, alios suo exemplo pertraxit: cæteros ita pressit, vt non multò pòst Christiana religio apud eos ferè exoleuerit. Hinc concidit Tartarorum imperium in Asia. Nam Syriam Ægyptij retinuerunt. In reliqua Asia vsque ad Pontum, Turcorum potentia Ottomani auspiciis restitui cœpit. Parthi Persiam inuolarunt circa an. 1350. duce Gempsa Parthorum Sultano, deuictis posteris Cambagadi.

Reliquiæ Tartarorum in Hordas diuisæ per Europā & Asiam dispersæ sunt, quibus singuli principes præfuerunt. Alij in Taurica Chersoneso consederunt, quæ hodie Gazara, & hi Precopitæ dicuntur, quorum princeps filiam in vxorem dedit Selymo Turcæ, ex qua natus est Solymanus. Alij Mogai, qui nō vnius imperio, sed Reip. more à Senatu regūtur, à quibus Horda Hagutaiorum, seu Zauolliensium, quorum Metropolis Samarcanda Tamerlanis patria.

Tunc primum, Tartarorum imperio valde imminuto, an. 1300. tyrānicum Imperium Turcorum nullius antea ferè nominis per Ottomanum Turcam (qui regnauit an. 28.) originem habuit, mille annis postquam Ecclesia à Constantini tempore floruerat. *Volater. Paul. Iouius.* Illud autem intelligi per Bestiam Antichristi Apocalyp. cap. 20.

An. Christi.		Anno mundi.
1302	*An. Dom. M. CCC. quo Ottomanus Turca de genere Scytharum siue Magog emersit, mille annis post ligatum Satanam, ne persecutionibus amplius noceret Ecclesiæ, eis à Constantino sublatis & orbe conuerso. Apo. 20. vsque ad hoc tempus, quo solui cœpit & mysterium iniquitatis à Mahomete inchoatum in apertum proferre.*	5390

DECIMO *tertio sæculo doctrinæ continuatio sic elucet.*

MISSA *iisdem ritibus & verbis quibus antea. Innocentius 3 libro de Mysteriis Missæ. Durandus Mimatensis in Rationali diuinorum officiorum. Thomas opusc. 66. de expositione Missæ, & 3. parte, q. 83. Cabasilas Græcus libro de diuino altaris sacrificio. Samonas Gazensis cōtra Acbmed Saracenum. Simeon Thessalonicensis libro de septem Sacramentis.*

Gratia Dei, fides iustificatio. *Cabasilas in expos. liturgiæ, cap. 29. de morte Christi quis nescit eam esse solam, quæ peccatorum remissionem in mundum introduxerit? sed illud etiā scimus, quod post mortem illam, etiam fide & pœnitētia & confessione opus est, &c. Bonauentura in tractatu de ref. hominis à peccato ad Gratiam. Innocentius in 7 psal pœnit. Cum nemo iustificetur, nisi ex dono gratiæ, patet, quod nullus iustificetur ex merito vitæ. Nam infusio gratiæ propriè iustificatio appellatur, quam Deus nulli concederet, si eum secundum meritorū exigentiam iudicaret. Audis Romanum Pont. Thomas in 1. Apoc. Remissio peccatorum gratis datur. Denique Scholastici in 2. senten. dist 27.*

Eucharistiæ, veritas, sacrificium,

transubstantiatio, adoratio, Missæ ritus. *Cabasilas in expos. liturgiæ multis capitibus. Innocentius libris de mysterijs Missæ. Thomas lib. de Sacramento Eucharistiæ. in officio festi Sacramenti, & in 4. sent. 3. q. 74. & seqq lib. peculiari, de Sacramento Altaris. vbi cap. 29. populus non accipit sanguinem sub specie vini. & quare.* Guilel *Parisiens. lib. de eadem re. Alexander 4 q. 36. 37. & seqq.* S. *Samonas disp. contra Achmed Saracenum.*

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Thomas 3. q. 66. & seqq. in summa cont. Gentil. lib. 4. D. Samonas Gazensis disp. contra Achmed Sarac. Scholastici in 4. sentent. dist. multis. Guil. Paris. de baptismo & eius partibus. lib. de tempore Baptizandi. li. de ritu baptizandi. Ioachimus Abbas varijs locis. Albertus Magnus ibidem. Hugo Cardinalis & Lyranus similiter in varia Bibliorum capita.* Durandus *de diuinis offic.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Cabasilas cap 29. Guilel. Paris. lib. de* Sacramẽto Pœnitent. *Innoc. in 1. & 3. psal. Pœnit. Bonauent. in dictis de* Pœnitentia. *Thomas in tract. de Articulis fidei cap. 14. & 3. q. 84. &c. Doctores huius sæculi in 4. sent. dist.*

Claues Ecclesiæ, absolutio. *Cabasilas c. 19. Thomas opusc. de forma absolutionis. 3. q. 84. Durandus Mimaten. de diuinis officijs. Scholastici in 4 sentent.*

Confirmatio & reliqua alia Sactamenta & eorum vsus. *Simon Thessalonicensis libro de septem Ecclesiæ sacramentis, (Nam etiam Græci nobiscum tot constituunt, immò & cunctorum populorum* Christians.) *Thomas in tractatu de Articulis fidei & Scholastici in 4. sentent.* Guilel. P*aris. priuatis tractatibus. Durand.* Mimatensis *de diuin offic. Hugo. Card. & Lyra. in Biblia sæpius. Cabasilas in expositione liturgiæ cap. 19. Vltimum (ait Græcus ille, & quidem disputans contra* Latinos *) olei sacramentum perficit sacerdotum oratio, quod etiam corporalis morbi medelam & peccatorum remissionem dat iis, quibus peragitur, vt habet apostolica traditio &c. vbi & inter sacramenta nominat sanctissimum vnguentum, Ordinationem per impositionem manus, mysterium remissionis peccatorum per sacerdotem, orationem sacerdotis in* Matrimonio, *vt intelligas hæc sacramenta non esse Papistica, sed etiam Græcorum, & quidem disputantium contra nos.*

Primatus sedis Apostolicæ. *Fredericus* Imp. *epist. 3. & quidem Sedem Apostolicam oppugnans. Græci in conc. Lateranensi.* Rusci, Poloni, *Boemi apud Vincentium in specul. lib. 31. cap. 39. nuntiis & literis confessi sunt. Accursius in Authentica vt Eccl. Rom gaudeat* 100 *annorum præscrip. vetus Roma habet primam sedem Ecclesiarum, item originem legum, item fontem sacerdotij. Thomas lib. 4. contra* Gentil. *cap. 76.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Thomas in summa de Veritate,* Mater. *24. q. 1. 1. q. 83. art. 4. &* Scholastici *in 2. senten. dist. 3.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, festa. *Psellus ad Andronicum* Imperatorem, *vbi infrà.* Cabasilas *in expositione liturgiæ cap. 33. 34. 48. 49. 50.* Thomas *2. q. 83. Innoc. ser. 1. de dedicat. templi, &c. Denique sermones & tractatus pene innumerabiles doctorum huius sæculi.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Psellus ad* Andronicum *Imp. cap. de exitu animarum, & cap. de beneficijs pro iis qui è vita decesserunt.* Cabasilas *cap. 33. 42, quod inscribitur, de iis qui dormierunt, an sanctificentur à* Mensa. *44. 45. quod præfert hunc titulum. Quod hi, qui dormierunt, perfectior sit sanctificatio. 47.* Thomas *3. q. 82. art. 6. & in summa contra Gentil. li. 4. ca. 91. Bonauent. in 7. parte Breuiloq. ca. 2. Innocent. in 3. psal. Pœnit.* Doctores *in 4. sentent. dist. 21.*

Cætera iidem & cæteri huius sæculi auctores prolixe confirmant, de quo contra se testimonium ferunt Centuriatores. In epist. nuncupatoria Cent. *13.* Tum *(aiunt) norma docendi & iudicandi controuersias constituta sunt patrum scripta & conciliorum decreta &c.' deinde c. 2. de loco & propagatione Eccles. col. 11. & seq. cap. 3. de persecutione & tranquillitate Ecclesiæ sparsim col. 18. & seqq. cap. 4. de Doctrina prolixissime col. 25. & deinceps c. 5. de hæresibus sparsim col 554. & seqq. per totum cap. 6. de ceremonijs & ritibus Ecclesiæ col. 590. & seqq. per totum 7. de* Politia *& gubernatione Ecclesiæ col. 686. cap. 8. de* Schismatibus *col. 754. sparsim cap. 9. de* Synodis *col. 789. & seqq.* Per *totum ferè ca 10. de Doctoribus & Episcopis col. 780. & seqq. sparsim in reliquis, vt de* Martyribus, *de* Miraculis. *Hinc fatit, quòd ex instituto multi hac ætate scripserunt de hæresibus. Item contra Albigenses,* Almaricum, *Petrum* Ioannis, *Desyderium* Longobardum, *quorum damnatas opiniones isti recoquunt: addo totius huius* Centuriæ *Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & Historici istius curriculi omnes docent non alium fuisse Ecclesiæ cursum.*

cap. 20. nemo sanæ mentis ibit inficias, cum multorum veterum & tecentiorum iudicio nomine Gog. & Magog intelligantur Saraceni & Turci, vt etiam cogitur fateri Fuoccius lib. 1. commenta in Chron.

Eodem fermè anno Austriacam domum inter Christianos principes Deus extulit. Vtinam in Christi gloriam & Ottomaniæ perniciem. Sic Hebræi obseruant, quo die diruit Tēplum Nabugdonozor, eo natum Cyrum qui eius posteritati exitium attulit.

Nouæ factiones Alborum & Nigtorum in Italia. *Blond. lib. 9. dec. 2.*

DECIMVM QVARTVM sæculum.

a DVos Cardinales Columnenses & Philippum regem Franc. regni iure à superiori pōtifice deiectum restituit. De interfectoribus Bonifacij quæstionem egit. *Vol. lib. 22. Anth.*

Franciam Bonifacij interdicto soluit.

Sanctimoniam vitæ eius miraculis à morte declaratam fuisse tradunt. *Vuicelius.*

Ecclesia Romana sub an. 1300. non à passione Domini, vel potius conceptu siue incarnatione, vt olim, *Beda cap. 47. libri de* Natura rerum: sed à natiuitate numerat. *Lucidus de vero die passionis, c. 3.* Sed trium mensium duntaxat est differentia.

Ottomanus Turca, qui ab Abagano Persarum rege Natoliam regendam acceperat, de se augendo cogitans duobus aut 3. an. ante Benedicti 10. Pontificatum, Turcici Imperij iacit fundamenta. Christi trecentesimo, aut certè 301. Et si quingentis antè annis Turcas è Scythia profectos, sedes in Asia collocasse compertum sit. verum neque regem neque imperatorem habebant, diuisi duntaxat per tetrarchias & regulos, nisi quòd metu Gothfredi Bulonij Solymanum tumultuarium olim ducem creatunt.

Ita Andronico auo in Andronicũ Iuniorem nepotẽ indulgentiore, proindeque Iuniore auxilijs Genuensium imperium inuadente, occupata Thracia & vrbe Constant. Ottomanus plerasque vrbes Bythiniæ cepit, Prussiam caput & mētropolim suæ gentis, bellique contra Europæos arcem constituit.

Maximè eum nobilitauit Sebastia expugnata.

An. 1303. Occidentalis Tartaria cœpit nostris innotescere, è qua legatus ad Philippũ Pulchrum venit, auxilium petens aduersus Mahometanos suas regiones infestantes, promissa suorum ad Christum conuersione, si quidem Christianorum manu assererentur. Re non impetrata discessit.

Circa eundem an. Flauius quidam Melfensis in regno Neapolitano reperit Aciculam siue Iodicem, siue Bossulum Marinum, cuius cuspis Magnete intingitur, vt perpetuo prospectet ad Aquilonarem Polum, polarém ve stellam. Valet aduersus Maris fluctus, tempestates & pericula, vt scias quo in loco verseris, quo sit deflectendũ, &c. Est species Astrolabij. Eo nondũ vtuntur Græci, neque Caspij, neque Rubri maris nautæ siue propter ignorationem, siue quia illorum nauigatio est breuis, facilis, littoralis, vsu trita. Tam præstans & necessarium inuẽtum Deus noui orbis aperitioni præmisit, quòd ad eum nauigatio non nisi emenso Oceano & per altum pelagus fieri possit.

Capcapo, (quẽ Damasco præfecerat Cassanus magnus Cham, qui deuicto Bandone suo consanguineo Mahometis religionem abiecerat, Christianam amplexus, & rogatu Armenij R. Hierosolymam in potestatem acceptam restaurarat cum Templo dominico, eamque Armenijs, Georgianis, cæterisque è Cypro & latebris conuolantibus inhabitandam, Malaio veró gubernandam an. 1298. concesserat) ad Aegyptum Sult. defecit, & cum eo Hierosolymam expugnat. Hunc Molaius tandem (cum supplementa misisset Cassanus, in fugam vertit an. 1301. & qualemcumque pacem Syriæ restituit. *Lib. 5. continuata histor. de bello Sacro.*

b Fuit filius Berttandi equitis ex oppido Mihandran Burdegalensis diœcesis in Vasconia: vnde antequam electus esset Pontifex dicebatur Berttandus, Burdegalensis Archiep.

Anno Christi. / *Anni mundi.*

200.

1303 — a BENEDICTVS 10. dict. 11. *Palmerio 12. Taruisinus.* — 5361

1305 — mens. 8. di. 17. — 5393

Vacat an. 1. m. 1.

Patriarcha.

Constantinopoli Athanasio.

Principibus.

Iisdem & in Imperio & in regnis & Ottomano Turcarum primo Imp. an. 28.

Cambagado Tartaro Persidis.

Baarsarda cum fratribus. Æthiopum pretioso.

201.

1305 — b Clemens 5. Burdegalensis. an. 8. mens. 10. di. 15. — 5393

1315 — Vacat an. 2. m. 3. d. 17. — 5403

Patriarcha.

Constantinopoli Athanasio, deinde Niphone an. 3. m. 10.

Anno Christi. | Anno mundi.

Principibus.

1305 — 5403

Andronico maiore cum filio Michaele Iuniore Orient. Imp.

Ottomano Turcarũ Imp.

Cambagado Tartaro Perfidis.

Alberto, Hẽrico 7. an 6 ex ordine Occident. Impp.

Philippo Pulchro Franc. Reg.

Andizeone Æthiopiæ pretioſo.

Ferdinando 4. Hiſpaniæ, deinde Alphonſo 11. an. 42.

Eduardo 4 dicto 1. Angliæ, deinde Eduardo 5. dict. 2. an. 19.

Venceſlao Boemo Poloniæ, deinde Vuladiſlao Lo-cltico regnum recuperãte anno 28.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, ob eandem Anglorum violentiam annis 10.

1342 — 5430

Tranſtulit propter ſeditiones Italicas, quib ſ me-deri non poterat, magno Chriſtianorum incommodo ſedem Pontificiam ab vrbe Roma Auenionem Galliæ vrbem, vbi ſucceſſores manſere an. 70. *Volat. lib.* 22. *Antho. Plat.* quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant vſque ad Gregorium vndecimũ 1. an 1371. Congeſſit conſtitutiones quæ ab eo dictæ ſunt Clementinæ, & publicatæ in Viennenſi con. *Ibid.*

Guelphorum dux erat Gnedo, Gibelinorũ Mapheus.

Leges à Gregorio 10. editas confirmauit, nonnullis additis vel ſupletis in Viennenſi concilio.

Templariorum ordinem iuſtis de cauſis deſtruxit, eorum bonis Rhodiis militibus conceſſis. *Ibid.* res Italicas per tres Cardinales adminiſtrat.

Archiepiſcopum Cambalienſem in Dominio Tartarorum creat Iohannem de monte, ordinis Minorum, & ad eum pallium miſit pro ſucceſſoribus ob loci interuallum. Octo item alios fratres eiuſdem ordinis conſecrat in Epiſcopos, mittitque ad illas Orientales partes, vt eius eſſent ſuffraganei & adiutores. *In Catalogo Epiſcopatuum orbis.*

Andronicum Imperatorem anathemate percutit.

Lugdunenſem ciuitatem ditionis Philippi Pulchri effecit. *Chronicon Comitis à Monte forti. Chron. Burgund.*

Multa collegia monachorum in Aquitania ſeculari habitu donauit, vt metropolim Eccleſiam dioceſis Burdegalẽſis, & collegiatas S. Seuerini, & D. Æmiliani, quarum Abbates conuertit in Decanos.

Denique hæc Sedis Apoſtolicæ tranſlatio valde fœdauit antiquam Eccleſiæ faciem. Nam præter inauditas diſpenſationes, & ſanctorum Canonum eneruationes, petiit illud diuinum ius, Sæcularia Sæcularibus & Regularia Regularibus, maximè in Gallia, dum Pontifices huius tranſmigrationis pluſquam Babylonicæ (nam obſeruantiam regularem, diſciplinam Eccleſiaſticam penè totam, iuraque denique confudit, corrupitque) patriæ & principibus impiè fauere geſtiunt.

Guido Ferrarienſis auctor Margaritæ Bibliorum, Alanus Inſulenſis, Gerardus Leodienſis, Petrus de Verberia, Hubertinus Caſalanus, Gerardus Bononienſis, Malachias Dominicanus, Albertus Patauinus, Guilelmus Haffliginenſis, Ioan. Vitalis Cardinalis, Raymundus Eremita, Richardus Pampolitanus, Bernoldus Ciſtercienſis, Porchetus Saluaricenſis, Guido ſeu Gilo Cameracenſis Epiſcopus, Iacobus Vetulolonius Eremita. Marſilius Paduanus, Galterus Burgenſis Epiſcopus Pictauenſis, Ioan. Glodeſton, Petrus Aruernus, omnes Theologiæ peritiſſimi.

Florebant quoque nominatiſſimi iuriſconſulti, Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pettica Borgundus, Iacobus de Arena Parmenſis, qui ſæpe laudatur à Bartholo. Richardus de Malunibris Cremonenſis, Iacobus de Butrigariis Bartholi præceptor, Oldrados de Ponte Laudenſis, Cynus Sigiſbuldus Piſtorienſis.

Hæreſis noua apud Nouarienſes per Dulcinum & Margaritam inuenta, qua mares & fœminæ ſimul habitantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptiſtarum more ſenſerunt nihil habendum proprium, non eſſe adminiſtrandas Reſp. Chriſtianis & ſimilia abſurda. *Summa concil.*

Anno Christi. | *Anno mundi.*

Beguardi & Beguinæ hęretici in Germania, inter alia asserebant hominem adeò perfectum esse posse in hac vita, vt peccare nequeat nec instior fieri: nullum coitum esse peccatum: ideo licere quidquid natura suggesserit: Christum non esse adorandum in sacramento Eucharistiæ, quòd illud esset imperfecti hominis. Damnati fuerunt in concilio Viennensi, & iterum à Ioan. 22. *Clementi. Ad nostrum. de hære. Masson lib.* 18.

An. 1309. Equites Hospitalarij S. Ioannis Hierosolymitani, Rhodum insulam cum vicinis aliis quinque à Sarracenis seu Turcis recipiunt, anno 4. obsidionis Hinc cœperunt dici Equites Rhodij & haberi illustres. *Æmil. lib. 8. Blond. lib. 9. dec. 2.* Eam retinuerunt. 214. annis.

1311 — *DECIMVM quintum generale Concilium Viennense, præside Clemēte 5. præsentibus tribus regibus Franco, Anglo, Tarraconensi, duorum Patriarcharum Alexandriæ, & Antiochiæ, Episcoporum 114. (alij volunt 300. & aliorum multorum Patrum, contra Sarracenos, pro recuperatione terræ sanctæ, contra hæreses, Tēplarios, & mores corruptos clericorum, biennio celebratur. Plati. Palmer. Tom 3. Concil.* — 5399

Anno 1314. vacauit Imperium, sedes Pontificia, & regnum Francorum.

Multi hæretici, quorum auctor erat Lolbaldus quidam nomine Vualtherus, comburuntur in ciuitate Cremensi vrbe Austriæ, & aliis in locis, quòd dicerent inter alios errores, Missam, Baptismum, & extremam vnctionē nihil prodesse: Luciferum iniustè cœlo pulsum fuisse, & tandem restituendum: omnes Angelos & suæ sectę aduersarios deputandos æternis cruciatibus: D. Mariam non mansisse Virginem: Dominicum corpus in Sacramento esse Deum fictitium: matrimonium esse iuratum meretricium: Deum nec scire nec punire mala quæ hic fierent: prætextu charitatis coibant promiscuè in locis subterraneis: carnes quouis tempore edebant: dies festos non obseruabant: Merita & intercessiones Sanctorum irridebant, & multa alia einsmodi profitebantur, adeo pertinaciter, vt cuiuslibet essent ætatis & sexus mallent mori quàm resipiscere, sic eos fascinauerat Satananas: In Austria & Bohemia vel vicinis locis erāt eius sectæ plus 800. millia, vnde cœperunt Bohemorum hæreses. *Trith. in Chron. Monast. hirsaug.*

Ex hac fæce Boëmia tunc infecta vsque in præsentem diem, iisdem erroribus & turpitudinibus scatet. *Ibid.*

Georgius Pachimeres historicus & Philosophus, ab anno primo Michaëlis Palæologi ad 25. Andronici senioris historiā Græcorum per annos circiter 58. persequitur.

Cyro Athanasio Alexandrino Patriarchæ (nam etiam Patriarchæ & Hierarchia Ecclesiastica sub principibus Mahometanis durant) suam Paraphrasim in Dionysium dicauit, qui Constātinopolim veniens, fortassis legatus, ad eam edendam ipsum incitauerat.

Eum, quia nonnulli confuderunt cum magno Athanasio, Pachymerem in Historicum & Philosophum diuidunt. Hunc ad annum 370. illum in hunc locum conferentes. Sed perperàm.

Fuisse autem hac tempestate Patriarchas Alexandriæ, Antiochię, Hierosolymis liquet è Nicephoro Gregora Pachymeris suppare lib. 10. c. vltimo. Quorum successiones hoc quarto lib. interrumpere coacti sumus ob causas initio illius commemoratas.

Franciscus Maronius Franciscanus sub an. 1315. magnanimum illum actum Sorbonicum introduxit, qui æstate per singulos dies Veneris respondetur à quinta matutina ad septimam vespertinam sine præside, sine socio, sine prādio & pastu, sine vlla emigratione, in eadem perpetuo corporis sede & animi contētione, donec cunctis

Eo in Concilio ordo & nomen Templariorum, qui annos 203 (Trit. 184) steterat, condemnatur: eorum redditus D. Ioannis Hospitalariis, qui nunc vocabantur equites Rhodij conceduntur. Gagui. lib. 7. apud quem vide errores Templariorum.

Beguardi & Beguinæ etiam in eo damnantur.

Approbantur Clementinæ constitutiones: Festum corporis Christi confirmatur.

In eo etiam decretum est, vt in principalibus Academiis professores honestis stipendiis donarentur, qui Hebraicam, Chaldaicam, Græcam (nam autographum Concilij hāc vocem habuisse testatur Ioan. Andreas iuris Canonici interpres) vt Arabicā linguam publicè docerent, vt essent qui apud infideles, qui has linguas potissimum callent, fidem possent propagare cap. 1. de Magistris in Clementinis lib. 5.

Anno Christi. | Anno mundi.

ctis opponentibus satisfactum sit, præsertim Baccalaureis primi & secundi ordinis, qui sunt minimùm sexaginta & argumenta circiter centum agitant. Nam singuli primi ordinis duo texunt, primus etiam (quem Priorem appellant) nouem. Facinus inexpertis formidabile, at cuius causa nemo hactenus in valetudinis discrimen venerit, plures melius habuerint, siue quia vis audentes diuina iuuat, siue quia mentis contentio non sinit cogitare de corpore, minus de tempore.

1304 | 5391

1308. Moritur Coloniæ Ioannes Scotus, Doctor subtilis, quo anno Henricus Comes Lutzemburgensis creatur Imperator. *Chronic. Hirs.* Nondum mortuum fuisse, quādo in sepulchrum illatus est, ferunt, sed duntaxat lethargo correptum. Quod aperto sepulchro postea innotuerit, dum in gradibus Mausolei deuorans manibus repertus est.

HVMANA.

Philippus Pulcher Iudæos è Francia exegit, & bonis spoliauit. Sed 7. annis pòst Ludouicus Vtinus pecunia, vt ferunt, corruptus eos recepit *Æmil lib.* 8. *Onuf. lib.* 7.

Aurelianensem Academiam auctoritate Clementis confirmatam instituit. *Chron. Franc.*

Templarios tota passim Gallia vno quasi momento deleuit. Quod cum in Germania auditū esset, illis vt postulabant, Moguntiæ an. 1311. auditis, nomen tantùm & leges mutātur, personis & redditibus distributis in alias sacrorum ordinum familias. Per reliquum orbem Christianum ob nefanda quædam scelera & opiniones prauas de religione, quasi dato à Pontifice signo è concilio Viennensi, totus eorum ordo deletus est.

Nurus eius omnes an. 1313. probri causam dixerunt: Iohanna quidē Philippi longi vxor absoluta: at Margarita Ludouici Vtini, & Blācha Caroli Comitis Marchiæ conuictæ. Ideò Margarita in custodia miserè periit: Blāchæ verò libellus repudij datus. *Chron Burgund.*

An. 1309. morte Vindonis Marchiæ Engolismensium comitatus regi Franciæ obuenit. *Gagui.*

Ioannes Meunius Poëta mādato Philippi regis multos libros è Latino in Gallicum transtulit.

Equus pictus Constantinopoli, quo ante sacellum Deiparæ virginis sustinebatur D. Georgius, media nocte bis hinniuit, magno omniū terrore: vt prius fecerat anno plus minus 50. *Niceph. Greg lib.* 8.

Ioannes Rex Armeniæ, dimisso regno Leoni suo nepoti, fit monachus ordinis Minoritarum. *Antonin. tit.* 24. *cap.* 9. *para.* 13.

Albertus Imp. à fratris filio Ioanne interficitur, cui tanquam prodigo, administrationem Sueuiæ ademerat, Iohannes postea ab Henrico 7. perpetuis carceribus in Pisano Eremitarum cœnobio damnatur.

Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur. Postea Romæ à tribus Cardinalibus à Pōtif. missis auream coronā, imperij insigne, suscepit. *Trith. in Chro. Æmil. lib.* 8.

Veneno sublatus dicitur à Dominicano, cum sacrosanctum Christi corpus sumeret. Ea de causa 13. aut 14. annorum interregnum in Germania tenuit.

1315 | 5403

Coitionem factam Heluetiorum Alpinorum contra Nobiles in Albertum Austriæ principem propensio-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

rus, Petrus Aquensis Archiepiscopus, Conradus Sancto-georgianus, Augustinus Anconitanus, Gnilelmus Ochã Anglus (conductitius Papæ oppugnator, ait Pighius) Guilelmus Abbas Pictauensis, Martinus pœnitentiarius Episcopus, GuidoMaioriensis episc. Alphatus Minorita, Guillelmus à Petra alta, Adamus Goddamns, Astasanus siue Astesamis, Monaldus, Lupoldus Carthusianus, Ioã. de tenera munda Carthus. Guido montis Rocherij, Petrus Episcopus S. Pauli, Theologiæ scriptores.

1327 — *CONCIL. Moguntinum Prouinciale, præside Matthia Archiepiscopo Moguntino, præsentibus eius suffraganeis, Abbatibus & multis aliis sacerdotibus. In eo multa constitutiones ad Ecclesiæ vtilitatem sunt edita: Trith. in Chron. Monast. Hirsang. & Continuatio Nangiac.*

5415 — Petrus Cunerius aduocatus regius in Senatu Parisiẽsi conatus labefactare Ecclesiasticorum iurisdictionem temporalem, Ecclesiasticámque libertatem infringere, sibi perpetuam ignominiã accersiuit, Bertrando Episcopo Heduorum pro Ecclesiæ iuribus apud regem Philippum Valesium perorãte, & Sigillo simo deformíque illi per ludibrium in Chori cathedralis pariete infixo, quod etiam hodie stylis suis scriptoriis, pugnísque prætereuntes in perennem impietatis memoriã consodere solent.

Refutatio erat facilis, etiam si Cunerij causam impij quidam Principũ consiliarij, veneno haud dubiè Centuriatorum & Caluinitico tincti, restaurare studeant. Cõtra quos hæc pauca annotabo. Prima iurisdictio in fideles, etiam in causis ciuilibus est Episcoporum. Nã Christus fundamentum Iurisdictionis in laicos iaciens, eos hortatur, si se aliqua in re læsos putent, vt adeant non Curiam, sed Ecclesiam, Matth. 18. Et Paulus 1. co. 6. de determinandis in Ecclesia causis præceptum dat. 1. apud Episcopum, vt intellexerunt & interpretati sunt veteres & conc. 3. Carthaginense præsente Aug. ca. 9. Et 1. Timo. 5. aduersus presbyterum accusationem recipiendam à Timotheo episcopo sub duobus aut tribus testibus.

Constantinus Mag. apud Nicepho. lib. 7. ca. 46. iudicium & iurisdictionem in clericos episcopis mandat, & apud Sozom. lib. 1. ca. 9. appellandi è ciuilibus iudiciis ad episcopos potestatem facit.

Theodosius Mag. leges tulit, vt liceret cuique siue is actor esset, siue reus relicto foro sæculari, etiam lite contestata, forum Ecclesiasticum adire.

Patrem secuti Arcadius & Honorius dant optionem actoribus & reis, vt causas sæculares ad Episcopos deferant. l. si quis ex consensu, Cod. de Episcoporum audientia, & l. Episcopale, iidem Impp. tantam vim tribuunt Episcoporum iudiciis, quantam præfecti prætorio. Tãtum absuerunt sanctissimi illi Impp. vt Ecclesiæ iura abolerent, vt ea augerent fori sæcularis detrimento.

Carolus & ipse Magnus in constitutionibus ex Calchedonensi & Carthaginensi Synodo clericorum & Ecclesiasticorum lites inter Ecclesiasticos, & non apud sæculares componi debere decernit.

Iustinianus §. si quis contra, 123. Nouel. Monachos & clericos liberat à Iurisdictione magistratuum & coram Episcopo citare iubet.

Sic apud Hebræos Deut. 17. & alibi, ad Tribunal Ecclesiasticum sontes citari iubentur, & Num. 5. Mulier de adulterio suspecta, quã & adinter (inquit) Sacerdos &c.

1335 — 5423 — Quin imo apud eos nulla fiebant iudicia, nisi duobus Leuitis assidentibus, è Iosepho Ant. lib. 4. cap. 8. ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ (ait pa. 107.) δύο ἄνδρες ὑπηρέται δεδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν φυλῆς. Quam legem secutus Iosaphat 4. Reg. 3.

& 2.Paral.19. vt idem refert initio lib. 9. *[Greek text illegible]*

Quare Synedrion etiam tempore Christi, de quo Thalmudici in Tract. Sanedrin, ferè totum Sacerdotibus constabat. Et Phariseorum iurisdictio explicarut à Iosepho Ben Gorion Hebraico lib.4.cap.6.

Sic apud Paganos Ius Pontificium, iuxta quod Cicero pro Domo sua apud Pontifices contra Clodium perorat, & de Aruspicum responsis eosdem quandam habuisse ciuilium iurisdictionem testatur.

Tertium Conc. Carthag. ca.9. prohibet, ne Clerici in Iudicio Laicorum de re ciuili litigent, cùm Priuatorũm (.i. Laicorum) causas Apostolus etiam Ecclesiæ deferri & ibi determinari præcipiat. *Nota vim argumenti.*

Vnde Augustinus testatur se audiuisse multorum lites, & Chrysostomus lib. de Sacerdotio quartam officij Pontificij partem in eo positam docet. Et epistola 1. Clemens, apud Presbyteros Ecclesiæ negotium fratrũ (quoslibet Christianos intelligit) quæcunque illa sint, iudicentur. Et lib.2. Consti. ca.47. Fiant iudicia vestra secunda feria, vt si fuerit discessum à sententia, possit is liberè vsque ad Sabbatum sedare controuersiam, & pacare disceptantes in diem Dominicum (tam breui tempore ius dici Apostoli volebant.) Denique extat non tantum epistola 1. Clementis de iurisdictione Ecclesiæ in sæcularia, verum etiam Anacleti prima. Hæc contra nostri æui Cnerianos.

Ioannes de Columna auctor libri, cuius titulus est Mater historiarum. Guido Parpinianus & Ioan. Andreas Canonistæ, Dantes Aligerius Florentinus insignis poëta in lingua Hetruscorum, obiit anno Christi 1321. & ætatis 56. vel, vt alij volunt, 61. Gẽtilis Fulginas, & Dinus Florentinus medici. Franc. Petrarcha & Bocacius.

Durandus de Vualdach in Arragonia Hæresiarcha, inter alia euomebat matrimonium esse occultam scortationem. *Bernard. Lutzemb. in catal. hæreti. Tandem comburitur.*

Complures Manichæi cum suo doctore ad ecclesiam Catholicam se conferentes, sacrum baptisma suscipiunt. *Niceph. Gregoras lib. 8.*

Petrus Ioannes Biraensis seu Pyranensis hæreticus, per Babylonem Meretricem magnam (*Apocalyp. cap.*17.) intelligebat Catholicam ecclesiam, & Papam per Antichristum. *Berna. Lutzemb.* Sententia Clementis 6. exhumatus, flammis traditur.

1321. Lothardus Vualterus magister & princeps sectæ, de quo paulò antè, Coloniæ comburitur. *Chron. Hirsaug.*

Carolus Pulcher fertur primus Regum Francorum permisisse Papæ decimas, ex suis subditis, vt eius quæstus fieret particeps. Vel vt pontifex Ludouicum Bauarum Imp. hostem Ecclesiæ iudicatum bello persequeretur. *Chron. Franc.*

Gottofredus Plessæus Lutetiæ Gymnasij Plessei cõditor.

Ordo militum Iesu Christi exortus est tunc primũ in Lusitania an. 1326. *Plat.* confirmatus est à Benedicto 11.

Guilielmus Occamus Imperatoris stipendiarius & à Papa ob aliquos errores excommunicatus, *Trit.* Ioannem 22. maledictis lacerat. *Amyl lib.*8. in eum multa blasphemando conscribens. *Trit. in Chro. hirs. & de Script. Ecclesi.*

magna

Anno Christi. | *Anno mundi.*

Schisma 20.

1327

Nicolaus 5. antea dictus Petrus, ordinis Minorum, contra Ioannem 22. (quem acerrimè oderat Ludouicus Imperator) in schismate ab Imperat. Pseudopõtifex Romæ creatus sedit. an. 3. m.3. d.4.

Auenione in carcere moritur.

5415

Anni Christi. *Anni mundi.*

1315 — 5403

magna impudentia. Nam etsi Ioannes Papa probabilius putaret sanctos nondum clara Dei visione frui, quæstione de hac re orta, quòd ita sentire viderentur Tertullianus, Lactantius, Victorinus, Ambrosius, Augustinus, Prudentius, Bernardus, & ex Græcis Iustinus Martyr, Irenęus, Orig. Chrysost. Theodorit. Oecumenius, Theophylactus, Euthymius, apud Sixtum Senensem in Biblioth. lib. 6. annot. 345. *tamen morte præuentus* (inquit Benedictus Papa successor) *istud perficere nequiuit. lege Bonifacij constitutionem lib. 3. Alphonsi de Castro contra hæres. Verbo, Beatitudo.* Quin & Occamus ipse fatetur Papæ Ioãnis verba hæc fuisse. *Nunquam tamen mea intentionis fuit dicere aliquid contra fidem. Et si aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Dialogo primo part. 2. c. 9. & 10.

Impudentius Caluinus Instit. primarum c. 8. num. 133. Ioannem 22. palam asseruisse animas esse mortales, vnáque cum corporibus interire vsque ad diem resurrectionis, & neminem Cardinalium huic se tantæ insaniæ opposuisse. Nam nemo Christianus vnquam sensit animas esse mortales, nedum asseruit, & tota quæstio in eo versabatur, an sanctorum animæ à Dei facie siue essentia ante diem Iudicij clare cernenda retardarentur. Vt etiam pontificis Maleuoli confitentur.

HVMANA.

Cùm bella inter Ludouicum Bauarum & Fredericum Austriacum pro imperio exarsissent, Heluetij, præsertim Vri, Syluani & Suitenses soli. (Nam reliqui Imperio subditi Frederico studebant) Bauaro adsuerunt. Quare hic rebus bene gestis, remunerationis loco, αὐτονομίαν ab Henrico septimo antecessore impetratam confirmauit, additis immunitatibus & potestate sese perpetuo fœdere, defensionis causa, coniungendi. Quoniam verò initium confœderationis factum est in oppido Suitensi, Suitensium siue Suissorum nomen omnibus confœderatis est tributum. Hîc ergo incipit Heluetiorum respub.

Henrico 7. mortuo interregnum imperij fuit mensium 14. Quatuor electores Ludouicum Bauarum, tres reliqui Fredericum Austriacum elegerunt. Vnde bellum ciuile in octennium, donec victus & captus est Fredericus.

Ludouicus Bauarus Guil. Occam scholasticum stipendiarium sibi fecerat, vt se tueretur aduersus fulmina Apostolica, Innoc. 22. & Benedicti 11. vt eius scripta testantur.

Orchanes filiorum Ottomani minimus cæsis fratribus, Tyrannidem adipiscitur. Mysiam, Phrygiam & Cariam domuit, Prussiam vi cepit, regiam olim Bithyniæ, vbi accepto vulnere interijt, anno Imperij sui 22.

Niceam & Nicomediam obsidione fatigatas ferme, tandem domuit.

1335 — 5423

Ludouicus Vtinus viuo patre per matris obitum coronatus est Pompelone & appellatus Rex Nauarræ annis 9. *Vasæus in Chron. Hisp.* Engerranum Marinium Lõgæuillæ comitem fisci summum præfectum, tanquam grauissimi tributi imperandi auctorem, ob quod Campani, Atrebates, Bellouaci, Burgundi, multique alij populi in se conspirauerant, furcæ suspendit. Pauiotum magum: laqueo sustulit, Claudiam sortilegam, ob cæreũ

ſigillum effictum, vt eo paulatim ad ignem liqueſcente ſenſim ac tabe lenta deperiret, igne conſumpſit. Iudæos in Galliam reuocauit. Parlamentum prius motorium, ſtatarium fecit.

Anni Chriſti.	Anni mundi.
1315	5403

Philippus Longus excluſa filia Ludouici Vtini regnum Nauarræ tenuit an. 6. atque ex eo tempore dicunt apud Gallos filias non eſſe hæredes regni. *Idem.* eius vltimo. i. 1323. Iudæi propter ſuſpitionem veneni in puteos ſparſi, in regno Gallico vexati ſunt, vt deinceps in eo manſiſſe non videantur. A Philippo Aug. ſub an. 1190. pulſi fuerant. Reuerſi, à Phil. Pulchro ſpoliati & exacti ſunt iterum, an. 1295. quam exactionem Hebræi notant נ״ה id eſt an. 55. poſt quinque mille annos orbis conditi, & קל״ו .i. anno 136. poſt illam primam, in qua fuiſſe R. Selomonem aiunt. Poſtea à filio Ludouico Vtino reuocati quidem ſunt, at poſt quinquennium aut ſexennium vltimo Philippi Longi. i. 1323. vti dictum, planè ſedes mutare non tam Principis iuſſu, quam Plebis ejectione coacti ſunt. Atque hæc quarta eſt & poſtrema eorum exactio, cuius ipſi tamen, non meminère, quòd illam Vtini attingeret. Vnde & eam Symbolo כל״ה notant, non ſolum quia annum deſignat, verum etiam quia ſignificat, *Deſiit, Conſummatum eſt.*

Philippus quintus nunquam ab Eccleſiaſticis & populo decimas ſibi à Pont. conceſſas & tributa imperata impetrare potuit Eius vxor Ioanna comitis Burgundorum filia collegium Burgundum Pariſijs extruit fundatque.

Carolus Pulcher an. etiam 6 rex fuit Nauarræ.

Ducatus Borbonius initium habuit à Ludouico Claromontenſi Comite, qui munificentia Philippi Valeſij Regis Francorum nominatus eſt Dux *Gagui. lib* 8.

Carolus Franc. Rex, offenſus, quòd Edouardus 2. Anglorum Rex, vt beneficiarius non iuraſſet, nomine poſſeſſionis Aquitaniæ & Pontini, in verba Ludouici Regis, deturbatis Anglis, ferè totam Aquitaniam occupauit, exceptis tribus ciuitatibus, Burdegala, Baiona, & S. Seuero: Verum biennio poſt an. 1323. iureiurando, per Eduardum 3. adhuc iuuenem 12. annorum, dato, renouatoque fœdere, omnem Aquitaniam reddidit Anglo, precibus Iſabellæ ſororis Reginæ Angliæ. *Gagui. lib.* 8. *Æmyl. lib.* 8. *Polyd. Angliæ hiſtor. lib.* 18. *&* *Chron. Franc.*

Vltimus Philippi Pulchri f. etiam ad regnum peruenit. Nempe notandum oraculum, vt cæteri hoc exemplo caueant, *Nolite tangere Chriſtos meos.* Epiſcopus Motianenſis vir ſanctiſſimæ conuerſationis, coram multis ait, poſtquam Bonifacius 8. inſidijs Philippi Regis eſſet captus, Hoc nuncium magnam afferet lætitiam Regi Franciæ, ſed notabile propter tantum facinus irruet in eum & eius progeniem. Quod totum impletum eſt, non multo pòſt tempore. Nam Rex intercurrente apro inter equi ſui crura, mortuus eſt. Tres autem eius filij, vnus poſt alium breui ſpatio regnarunt, eorumque omnium vxores in adulterio deprebenſæ ſunt. *Antoninus part.* 3. *tit.* 20. §. 20.

Iſabella Philippi quarti Franc. Regis filia Eduardum Anglorũ regem maritum ſuum cepit, & cuſtodiæ mancipauit vſque ad mortem, propter deſolationem, vt dicebat, quam cum ſeruis in regno fecerat. *Chron. Hirſaug.*

1324. agitur conuentus nobilium Londini in Anglia, vbi

Anni Christi. | Anni mundi.

203.

1335 d BENEDICTVS II. dict.12, Tolosas, an. 7. mens.3. di.17. 5423

1342 5430

Vacat d.15.

Patriarcha.

Constantinopoli Esaia, deinde Ioanne 13. an. 16.

Principibus.

Andronico iuniore Paleologo an. 13. Græcorum Imp.

Carbanda Tartaro Persidis, deinde filio Carbandæ.

Orchane Turcorum Imp.

Ludouico 4. Bauaro Occi. Imp.

vbi loter alia statutum est, vt deinceps suspendio strangnlandi statim sepelirentut: qui mos etiam nunc durat in Anglia. *Polyd. lib.* 18.

Mortuo Carolo Pulchrò absque virili stirpe an. 1327. orta est quæstio (qnam adhuc Angli dicunt esse sub iudice) inter Francum & Anglum, de regno Franciæ. Eduardo 3. Rege Angliæ, quòd esset filins Isabellæ filiæ Philippi Pulchri iute proximioris gradus cognationis, contēdente regnum sibi deberi: contrà Philippo Valesio filio Caroli Valesij, fra. Philippi Pulchri decreto legis Salicæ, qua fœminæ à regni successione excluduntur, illud sibi vendicante. At Franci Valesium regē decernunt, Eduardus verò Regis Galliæ solum titulū & insignia assumpsit, quibus eius posteri in hunc vsque diem vsi sunt. *Polyd. lib* 19. *Æmil. lib.* 8. Hioc ortum est funestum & cruentum bellum Anglicum, quod cœpit in Aquitania, sæpius intermissum & renouatum.

Vuladislaus impetrato à Pontifice Diademate regio, qui illud olim ademerat post cædem D. Stanilai, cum Heduigi vxore Cracnuiæ coronatur solēni ritu an. 1320 Es eo tempote ius coronandi Reges Polonos atque ipsa insignia Regnm Guesna Cracouiam translata sunt. *Herburtus lib.* 9. *Histor. Pol. cap.* 8.

1326. Comes Geldriæ io Ducem sublimatur à Ludonico Imperatore, Comitatus de Zuiphania titulo vsque in hodiernum diem retento.

Alphonsus 11. Hispaniæ rex adiutus auxilio Alphonsi 4. Portugalliæ regis soceri sui infinitas Barbarorum copias vicit, & bellum gerens contra Allibn hacen Marochi regem & Banamarim & alios 4. reges quadringenta quinquaginta Saracenorum millia occidit, Christianis duntaxat 20. desideratis. *Vasæus. Ibid.*

d E Cistercensium ordine Papa. Confirmauit ordinem Militum Iesu Christi.

Reformauit ordines Benedictinorum & Cisterciensinm, condita constitotione, quæ Benedictina dicitur, lectaqne est in comitiis S. Germani à prato, an. 1337. 26. Iunij, celebratis à ducentis circiter Abbatibus Diocesum Remensis & Senonensis. Nam nondum profanata erāt Monasteria, vt eis sæculares passim præficerentur.

Hunc esse aiunt, qui Benedictinis & Cisterciensibns relaxauit perpetuum vsnm piscium. Et certè c. 26. constitutionis decernit, vt per totam feriā quartā, & à prima Dnminica Aduentus, vsque ad diem Natalis Dnmini, & à Dnmioica Septuagesimæ vsque ad diem Paschæ, ab esu carnium abstioeāt, nisi obstiterit infirmitas. Quasi vnluerit licere cæteris temporibus ab Ecclesia noo prohibitis.

Censuras in Bauarum à Ioanne, vt in vsurpatorem Imperij, factas confirmauit. *Plat.*

Vir sanctissimus omnibus collachrymantibus sepelitur.

Auenioni sedens collegium & templum Bernardinorum Parisijs fundauit, cuius Bibliothecam Cardinalis quidam Tolosas Ordinis Cisterciensis libris exornauit, & sedecim operam Theologiæ dantes alumnos perpetuos iostituit.

Decretalem edidit, determinans, animas sanctorum nihil habētes expurgabile, statim vt decedunt, ante diem iudicij faciem Dei cernete. *Laziardus Calestinus in Epito-*

me vniuersalis historiæ. id est, decidit, quod Ionocentins morte præuentus non potuit perficere. *Paulo supra.*

Confirmauit gymnasium vniuersale Heildebergense à Ruperto Palatino Rheni primùm fundatnm, vt & Vrbanus 6. cuius primus director & moderator fuit Marsilius de Ingen Doctor Parisiensis & Canonicus, Thesaurarius Coloniensis. *Trith. Chron. Hirsaug. & de Script.*

Indulsit præfectis Mediolani, Veronæ, Vicentij, Mãtuæ, Rhegij, Cararij, Patauij, Ferrariæ, Mutinæ, Argentæ, certo illis imperato tributo, vt Marchionum & Ducum titulos præferrent, & à iure Imperij propter assiduas Imperatorum tyrannides, rebelliones, & impietates, eximerent. *Idem.*

S. Lupoldus Babembergensis episcop. qni de veterum principum Germanorum erga religionem Zelo scripsit.

Petrus 4. Aragoniæ rex obijt citatus in sexagesimum diem ad tribunal Christi, à procuratoribus Ecclesiæ Tarraconensis, quòd eius patrimonium tyrannicè vellet vsurpare. *Vasæus in Chron. Hisp.*

Increbuêre tũc per vniuersum ferè orbem Christianũ greges virorum pariter & mulierũ nudis vmbilico tenus corporibus obambulantiũ & flagellantiũ sese, diuinam clementiam miserabilibus vocibus implorantium, vexillis præeuntibus. Hi in Poloniam quoque, tunc venêre ex Vngaria. Sed cum ea superstitio à flagitijs & hæresibus non penitus immunis esse deprehenderetur, pœnis coërcita & extincta est. *Herburtus lib. 10. cap. 6.*

Custodia Sepulchri Christi an. 1336. Hierosolymis octo Franciscanis committitur à Sultano Ægyptio. *Munster. in Cosmog.*

R. Leui ben Gersom Theologus & Philosophns magnus Hebræornm scribebat in Pentatheucum anno mundi 5093. i. Christi 1334. *Ipse in Leuit. 2. sectio.*

Hermanus de Schildis Augustinianus Eremita, Simon de Cassia, Ioannes Baconthorpe, Bartholomeus Sanctocordius Pisanus, Ioan Hasalanus, Theologici scriptores.

Aluarus Pelagius. *Ipse in proemio libri de Planctu Ecclesiæ.*

HVMANA.

Pnella 9 tantùm annorum peperit filium in quadam regione prope Mosellam flunium. *Mater Historiarum.*

Andronicus senior post multas contumelias obijt in monasterio (in quo ferè biennium agere coactus est) anno ætatis 74. & ex quo Imperium susceperat 50. an, verò Christi 1335. *Niceph. Gregor. lib. 5. & 10.*

Matthias Golaceuins gente Toporus tunc Vnladislauiensis Episcopns, qoi solus é 12. quos mater vno partu edidit, vixit, reliquis, mox vt nati fuerant, mortuis. *Herburtus lib. 9. histor. Polo. cap. 10.*

Cazimirus 2. meruit Magni cognomentum, non tam virtnte bellica & victorijs, qnàm magnificis operibus & plurimarum arcium & oppidorum munitione, & erga tenues mnnificentia & liberalitate. *Cromer. lib. 12. Pol.*

Ludonico 4. Cæsare, in plerisque vrbibus Italiæ noui tyranni extitêre. Qui postea Ducum & Marchionum titnlis, indulgentibus Pontificibus, sese cohonestarunt. *Cromer. lib. 12. de reb. Polo.*

Per idem tempus Ludonicus Vngarorum rex regnũ Neapo-

Anno Christi		Anno mundi
1333	*Philippo 6. Valesio Franc. Reg.*	5423
	Seipharad Æthiopiæ an. 28.	
	Alphonso 11. Hispaniæ.	
	Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.	
	Cazimiro tertio (dicto 2.) cog. Magno, Polonorum rege, annis 37.	
	Alphonso 4. Portugalliæ.	
	Roberto Brusio Scotiæ, deinde Dauide secundo, an. 41.	
1341	CONCIL. *Anglicanum, in quo multi suo officio abutentes, turpiter deponuntur. Polyd. Virg. lib. 19.*	5429
1342		5430

Anno Christi. | *Anno mundi.*

Neapolitanum armis receptom in vltionem Andreæ fratris Neapo. regis à Ioanna vxore strangulati, annuente Pont. Max. Ioannæ restituit. Illa verò Auenionem Narbonensis prouinciæ vrbem Pontifici loco mercedis iure sempiterno donauit. *Ibid.*

Philippos Valesius Philippo Ebutonicum Comiti ea lege regnum Nauarræ restituit, vt posteri eius reges Frācorum patronos suos agnoscerent. *Annales Franc.*

Catholici cognomentum retulit, quòd adiectionem Petri Cuoerij irritam iudicarit, iura Ecclesiarum augere se potius, quàm imminuere velle prædicans. *Ibid.*

Longobardos & Italos trapezitas ob immodicas vsuras expulit & proscripsit. *Ibid.*

Petrus Bertraodus Eduorum Pontifex, qui Cunerio Episcopis temporalem iorisdictionem auferre conanti restitit, collegium Edueuse Lutetiæ posuit, & Stephanus Burgolus Turouensis Archiepisc. collegium Turooēse.

1340. Rex Benamerim, Rex Granaræ, & Alliboha-ceu, Rex Marochiorum, cum duobus alijs regibus, dum Tarifam ciuitatem regni Castellæ obsident, ab Alphonso 11. Portugaleosium ausilio delentur, quadringētis quinquaginta Sarscenorom millibus cōfossis, vt vix tantæ cladis nuntius superfuerit, cum tamē è Christiana acie viginti duntaxat milites desiderati sunt. *Garibay p. 4. lib. 34. c. 34. Vasæus pag.* 175.

204.

1342 | e Clemens 6. Lemouicensis. an. 10. mens. 6. di. 28. | 5430

e VIR pius & doctus Monachus S. Beoedicti. *Chron. Hirsaug.*

Depositionem Ludouici Imp. confirmat, ac principibus mandat, vt nisi ius electionis velint amittere, in eius locum alium eligant, qui mandaris Ecclesiæ, vt filium decet, pareat. Alioqui se necessariò curam, vt supremum Christi vicarium, de Imperio habiturum. Atque hinc Carolus 4. Ioannis Boëmiæ regis primogenitus eligitur, & Bonnæ à Colonieosi Archiep. inungitur. *Ibid.*

Inscripsit catalogo sanctorum S. Iuonem, qui sub Honorio 4. floruit in iure Canonico. *Sabel.*

1352 | 5440

Missis in Germaniam legatis fecit prædicare bellom contra Turcos iufideles, his, qui suis bonis subuenirent vltra solitas condonatiooes, indulgens esum oOorum & lacticiniorum in sextis feriis & quibuslibet ieiuuijs, præter Quadragesimam: quod Treuerensis & Coloniensis Archiepiscopi in perpetuum impetrarunt, sed Moguntino Archiepiscopo recusante aliquid contribuere ad Cruciadam, vt vocabant, etiam in bodiernum diem mā-sit, vt in tota dioecesi non liceat ouis vti tempore cuinslibet ieiunij, sicuti permittitur in alijs duabus diocesibus. *Trith. in Chron. hirsaug.*

1350. Iubileum de centesimo Bonifacij ad 50. annos retulit, atque ita Romæ annus indulgentiarum, videlicet iobileos secuudos celebratus est, multis vndique cōcurrentibus.

Vacat di. 11.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioanne decimotertio.

Principibus.

Andronico Iuniore, & post eum Calo Ioanne Paleologo eius filio an. 30. Græcorum Imp.

Filio Carbandæ Tartaro Persidis, inde Gempsa Partho an. 48.

Emit Auenionem vrbem Galliæ à Ioanna filla Roberti Siciliæ Regis: vnde in perpetuum Pontificij iuris facta est. *Plat.* Errant igitur qui putant ipsi datam esse à Philippo Rege Francorum.

Hæresim flagellatorum in Vngaria extiuguendam curauit, resipisceures admittendo ad pœnitentiam publicam, pertinaces sæculari magistratui tradendo. Sic autem appellabantur quidam Rustici & imperiti, qui prætextu pœnitentiæ, vtroque sexu mistim seminudi ince-

denies, cruces ligneas in manibus portabant, capitibus capurio & pileo opertis, pudendis lineo velamine, flagellis in cuspide tres nodos & aculeos habentibus, semetipsos publicè intra & extra Ecclesiam se cruentabât: carmina quædam fidei partim contraria, partim suspecta cantabant: sæpius in terra procidendo in modum crucis, orantes clamabant. *Chron. Hirsang.*

Carolus 4. Boëmus Imp. auctor aureæ Bullæ, sigillo quodam aureo roboratæ, multas in Boëmia fundat Ecclesias. *Ibid.*

HVMANA.

Vir bonus, sapiens, doctus, quinque linguarum cognitione ornatus, qui Parisijs diu literis operam dedit, & in auxilium Regi Fràcorum cum patre suo Rege Boëmiæ aduersus Regem Angliæ venit. *Ibid.*

Cernens superiores aliquot Imperatores ab Henrico 4. propter insectationem sedis Apostolicæ infelices fuisse, pacem cum eius Pontificibus perpetuam firmat. Maximam autem laudem meruit ob auream bullam, in qua multa ad pacem publicam pertinentia est complexus. Hinc Imperium in eius posteritate adhuc permanet, Deo eius virtutem, & in sanctam Sedem obseruantiam fœlicitante.

Nam Vuenceslaus, deinde Sigismundus, ipsius filij, per ordinem diu imperarunt, donec Sigismundus, cùm sine virili sobole decederet, Albertum Austriæ Ducem filiæ suæ maritum, hæredem Imperij reliquit. A quo Imperium deinceps ad posteros deriuatum per Fredericum 3. Maximilianum Frederici F. Carolum 5. Maximiliani nepotem, Ferdinandum Caroli 5 fratrem, Maximilianum 2. denique Rudolphum, qui hodie imperat.

Vniuersitatem Pragensem ita instituit, vt breui tempore cunctas totius Germaniæ gloria & numero doctorum hominum superauerit, quousque tandem post annos fermè 50. multis commaculata hæresibus, in nihilum redigitur. *Chron. Hirsang.*

Andronicus iunior Græcorum Imperator an. ætatis 45. & Imperij 21. post mortem autem aui 9. ex hac vita decedens an. Christi circiter 1344. reliquit Imperatorem Calo Ioannem fil. natum 12. an. tutoremque ei assignauit Ioan. Cantacuzenum. *Laonicus Chalcocondylas lib. 1. de reb. Turci. Niceph. Gregoras lib.* 11.

Ioannes Cantacuzenus, Ioan. Paleologi tutor annis 16. non se pro tutore, sed pro vero Imperatore gerit, donec armis eijceretur. Paleologus Genuensibus, qui sibi in eo bello affuerant; Lesbum insulam dono dedit, qua sunt potiti vsque ad an. 1464. Turca eam eis eripiente.

Nicephorus Gregoras descripsit libris 11. Græcam historiam annorum 145. nempe à capta vrbe Constantinopoli à Latinis, vsque ad obitum Andronici Iunioris, qui contigit anno, vt ipse computat, Orbis conditi 6849. hoc est, (numerando secundum vulgarem morem Græcorum, quibus primus annus Christi est, ab orbe condito, 5505. vt liquet ex Nicephori Calixti libro 1. cap. 10.) anno Christi 1344.

Angli deditione ceperunt Caletum, post arctam obsidionem 11. mensium. *Polyd. lib.* 19. Eam circiter 210. annis retinuerunt, vsque ad annum Domini 1558.

1349. Delphinatus Viennensis (cuius caput est Vienna Allo-

Anno Christi.			*Anni mundi.*
1342	∽	∽	5430

Orchane (& iuxta quosdam Salaimanio) & Amurate an. 23. ex ordine Turcarum Imp.

Ludouico 4. Bauario, & post eum Carolo 4. Imp. an. 32.

Philippo Valesio, & Ioãne an. 14. ex ordine, Franc. Regibus.

Scipharad Æthiopiæ.

Alphonso 11. Hispaniæ, deinde Petro cog. crudeli an. 19.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro Magno Poloniæ.

Alphonso 4. Portugalliæ.

Dauide 2. Scotiæ.

Anni Christi. 1342 | Anni mundi. 5430

Allnbrngum) vili 40. mille aureorum pretio vendirut (ei testamento relictum falsò ait Polyd. lib. 19.) Philippo Valesio Regi Franc. ab Humberto Principe, post amissum filium vnicum, ordinem Prædicatorum professo, ea quidem lege, vt primus Regis filius Delphinus vocaretur, Delphinatúsque eorum esse diceretur (quod etiam nunc obseruatur) sibíque, quoad viueret, florenorum decem millia quotannis penderentur. *Æmyl lib.8 Gagui. lib.8. Mater histor.* Lutetiæ in eorumdem templo sepultus est. Hinc Carolus Regis Ioannis filius, Normaniæ Dux, primus Delphinus, an. 1354. dictus est.

1346. Comitatus Hannoniæ, Hollandię, Selandiæ, Frisiæ, ad Bauariæ Duces peruenerunt, morte Vuillelmi Ducis vsque ad annum 1425. Tunc enim ad Burgundiæ Duces deuoluti sunt. *Chron. hirsaug.*

1348. propter absentiam Pontificum Nicolaus Rérius Romæ scriba publicus, in spem restaurandæ veteris Monarchiæ elatus, se Augustum Seuerum, Clementem, libertatis, pacis, iustitiæque Tribunum ac sacræ Rom. Reip. vindicem nominat, armis Capitolium occupat, Ciues Romanos ac feré totius Italiæ principes ipsius successibus permotos sibi vel subijcit vel adiungit. Pontificem interpellat vt vel intra certum tempus redeat, vel se pontificatu priuandum sciat, Ludouico, deinde Carolo Impp. cæterisque Germaniæ principibus & Electoribus diem dicit, se alinqui aduersus eos, vt rebelles progressurum. Verum is tandem, dum tyrannus paulatim efficitur, mense septimo Italia pulsus, fugit ad Carolum Imp. qui vinctum Auenionem ad Pontificem misit. A quo post dimittitur Romam, vt Francisc. Baroncello ciui Romano, qui similem tyrannidis stultitiam moueret, resisteret. *Volater. lib.* 22.

Ioannes Franc. Rex ordinem equitum Stellæ est auspicatus in antiqua & nobili domo S. Audoeni ad Lutetiam. Illi stellam aut in capitio aut alio loco conspicuo vestis pro insigni gestabant. Tessera erat, Monstrant regibus astra viam.

Eduardus Rex Angliæ ad luctus æmulatione ordinem Garterinorum equitum numero sex & viginti D. Georgio sacrum instituit. Horum princeps eques, est Rex Angliæ: vtuntur pallio cœruleo, & crus sinistrum infra genu loro (à quo nomē datum est isti ordini, quòd garter lingua Anglica significet periscelidē) fibulato gēmis & auro ornato cingunt eique inscribūt Gallicis verbis, Vituperetur qui male cogitat. *Polyd lib.19. Angl hist.*

Vectigal salis Francis imponi cœptum est à Philippo Rege ad belli necessitatem. *Gagui. lib.* 8.

Ioan. Cantacuzenus fraude cuiusdam Apocauci familiaris Imperatoris missus in exilium, iniuriæ impatiēs bellum quinquennale gessit contra Ioannem Imperatorem, & Turcorum arma Europæ inferens (non quidem primus, vt vulgò putant, sed tertius, sicuti constat ex Gregoræ lib.7. & Calcocond. lib.1.) capta Constantinopoli, & filia data in vxorem Orchani Turco. Imp Imperio Constantinopolitano est potitus per aliquot annos, donec Calo Ioanne Genuensium, &, vt ait Egnatius. Turcorum (quibus primus tradidit in Europa locum ad habitandum, vt idem ait) ope imperium recuperante, coactus est eo se abdicare, & ingredi monasterium, vbi vnà cum Achæmemide Meletio quodam è Saracenis ad

Anni Christi. | Anni mundi.

Chiitum cooueiso, scripsit contra legem Mahometicam pro religiooe Christiana. *Calcocondylas lib. 1. de reb. Turcn. Egnat lib. 2. & Cuspinia.*

Salaimaniom rertium siue Solymanum, Torcorum Imperatorem oominat Chalcocoodylas lib. a. quem ait aliqoot aonis regnasse. Nostri eius noo memineront.

Eo interfecto, Amoratbes aoo & patte excelleotior, à Ioanne Palęologo vocatus Callipolim occopat: io ipsum quoque Palæologum impetum facit. Postea Seruiã, Vngariamque ingtessus, occupata Adrianopoli, ab Lazato principis Seruiæ seruo ioterficitur, regni 23.

1349. magoa per vniuersum orbem pestilentia fuit, ab India incipieos, passimque per prouincias omnes irrepens, trium anoorum spatio, vsque in Alemaniam, Galliam, Angliam, ioqoe omnes gentes miserabiliter sæuiẽs, mediam homioum partem consumpsit. *Chron. Hirsaug.*

Cuius calamitatis causa Iudæis fuit ascripta, quòd fontes & aërem veoeno infecissent, vnde in diuersis mũdi regionibus fuerior soffocati, submersi, combosti, &c. per integrum biennium.

Hanc plagam excepit sangoinis profluoium, inaudito genere cruciatus iohoitos absumens, denique sacri ignis adustio, carnem ad vsque ossa penitus cooficiens: adeò vt etiam mortuorom inuadens cadauera insepulta, carnes, aotequàm sepeliri possent, consumeret. *Ibid.*

1351. Margareia Impetatrix, olim Ludouici Imp. vxor, ab Hollandis, vt viiica terræ illius hæres, inoocata contra Vuillelmum filium eos crudeliter opprimentem, expeditionem mouit. Commisso autẽ oauali super Mosam prælio, victa cum paucis in Angliam fugit.

1350. Filius Carbaodæ Tartarus, Rex Persidis, aoctore Gempsa Parthorum Sultano, exutus est Persidis regno. Sic Tartari in Asia regnaruot & Perside ab an. 1222. vsque ad 1350. per aonos 128.

Vuladislaus Dux albus Poloniæ, qui è monasterio D. Benigni Diuiooeosis, dispeosatione Papæ, pro successione Regni Poloniæ reuocatus est ad Regni administrationem, obijt io ciuitate Argentina ao. 1388. 10. cal. Maij, & vt iusserat, sepelitur io Ecclesia D. Benigni Diuioni, vt constat ex eius epitaphio: quod miror historias Poloniæ subticuisse.

Parthi Dnce Gempsa Turca, qui aliqoanto ante Saracenorum iugum expulerat, ao. 1350. Persiã polsis Tartaris subiugarunt. A Gempsa deinde desceoderunt Persarum reges vsque ad Malouchrem, quem Vssumcassanus è familia Assambeorum Turcarum in Cappadocia & Armenia minore regnantium ioterfecit. Hioc cœpit Tartarorum potentia declioare. *In Epistolis Asiaticis.*

205.

1352 | f INNOCENTIVS 6. Lemouicensis an. 9. mens. 8. di. 6. | 5440

1363 | | 5451

Vacat an. 1. m. 5.

Patriarcha.

Constantinopoli Joanne decimo tertio, deinde Calixto an. 2. Phileto an, 13. mens. 6.

f VIR bonus, amator religiosorum, Canooista maximus, qoi Carolum Imperatorem corooauit. *Chron. Hirsaug.*

Pacem ioter Anglorum & Francorum Reges sanxit.

Prębẽdas Ecclesiasticas non oisi probatissimis dedit, fecitque vt omnes Pastores ad suas Ecclesias proficiscerentur.

Ægidium Carillam Hispanom Aueniooe ad res Italiæ componendas misit. *Volat. lib. 22.*

Bernatdos Abbas Mõtiscassioi, Michael de Massa, Fischarius, Ioaones de Bachooe, Gregorius Arimioensis, Petrus

Anno Christi. — Anno mundi.

1352 ∴ ∴ 5440

Petrus Berthorius, Thomas Argentinensis, Henricus a Balma, Ioan. de Tambacho, Armacan, Heluicus Germanus, Henricus Constantiensis, Omnes hi circiter hæc tẽpora de Theologicis quæstionibus scripserunt.

1354. Balduinus Archiepiscopus Treuerensis obit, qui ordinarium totius anni breuiarium emendans, in eam formam, quæ nunc est, restituit. *Chron. Hirsaug.*

1361. Gulielmus Latinorum tertius an. 10. contra Calixtum Patriarcham Constant. & Philetum sedit.

Bertholdus de Borach Begardus comburitur Spiræ an. 1355. quòd inter alia Blasphema diceret Christum in passione derelictum, adeo vt etiam de salute dubitarit. *Continuatio Ab. Vrspergensis & Naucler.* Idem sentit Caluinus lib. 2. Institutio. cap. 16. sect. 11. & sepè alibi.

Pragensis Academia & Archiepiscoparus in Bohemia instituitur per Carolum 4. Imper. *Trithem. in Chron. Monast. Munster. in Cosmog. Naucler. in Chron.*

1355. Obijt celebris ille iurisconsultus Bartholus de Saxoferrato, Mathematum & Hebraicarum quoque literarum peritus, an ætatis 56. *Palmer.* alij aiunt 46.

1358. in Aragonia in conuentu Valentiano à rege Petro sublata est temporis per æras numerandi ratio. *Vasæus cap. 22. Chron. Hisp.*

Et in Castella paulo post, nempe 1383. à Ioanne 1. Reg. Et in Portugalia à Ioanne 1. sub an. 1415. à quibus iussum, vt à natiuitate Domini in posterum numeraretur. *Ibid.*

Ioannes Vuiclefus hæresiarcha, quia non potuit cõsequi Episcopatum Vigoriensem, cœpit tunc sua dogmata euomere in Anglia, & composuit plusquam 200. Volumina librorum, quibus præter suos immiscebat Martionis & Manichæorum errores. *Æneas Sylu. histor. Bohemi cap. 35.* In 8. sessione Concil. Constantiensis damnati sunt 45. articuli ex eius libris collecti, quorum nonnulli nostra ætate recruduerunt.

Principibus.

Calo Ioanne Paleologo Græcorum Imp.

Gempsa Partho Rege Persidis.

Amurate 1. Turcorum Imp.

Carolo 4. Occid. Imp.

Ioanne 1. Franc. Rege.

Seipharad Æthiopiæ, deinde Vdma Asfan an. 10.

Petro cog. Crudeli Hispaniæ.

Eduardo 6. dicto 3. Angliæ.

Cazimiro magno Poloniæ.

Alphonso 4. Portugalliæ, deinde Petro, cog. Iustitiario, an. 10.

Dauide 2. Scotiæ.

HVMANA.

1358. Albertus Dux Austriæ Alberti Romanorum quondam regis F. obit. Ab eo Rudolphi qui hodie imperat, & totius domus Austriacæ genealogia continuatur. *Chron. Hirsaug.*

Albertum Ducem Austriæ filium reliquit, qui Vniuersitatem Viennensem in Austria fundauit. *Ibid.*

Et Rudolphum, qui Comitatum Turolis Austriæ Ducatui coniunxit. *Ibid.*

Ludouicus eodem anno, Vngariæ Rex, propter regnum Dalmatiæ, Venetos, qui illud multis annis possederant, aggreditur, ac primùm quidem ciuitatẽ Iardensem, deinde maritimas vrbes, postremò Dalmatiam totam occupat. *Ibid.*

Tunc primum in Anglia an. 1361. in conuentu principum anno ætatis Eduardi 50. decretum est, vt deinceps in foro actiones, sententiæ & cætera acta fierent lingua Anglica, nec amplius Gallica vel potius Normanica, vt antea fiebat. *Polyd. lib. 19. Histor. Angli.*

1363 — 5451

Eodem anno Eduardus Angl. Rex in similitudinem iubilei Christiani, celebrans iubileum suæ ætatis, exules quosdam reuocauit, & custodias omnes dimisit, condonatis maleficiorum pœnis: magnas immunitates, præ-

cipuè quas vocant Magnæ Chartæ, de integro populo concessit. Hinc Reges iubileum ætatis celebrare consueuerunt, vt scilicet Rex vel regina in annos singulos tot pauperes die suo natali vestiat, eisque largitiones faciat, quot illo die annos ætatis compleuit. *Polyd. Ibid.*

1360. fœdus inter Anglum & Francum initur, & auctoritate Innocentij Papæ ratum habetur. Eius summa erat, vt Anglus Franco cederet omni iure, quod in Franciæ Regnum, in Normaniam, in Andegauenses & Cenomanos haberet: at obtineret Aquitaniam his finibus, ad quos inngerentur Vascones, Pictones, Santones Petragorij, Cadurci, Lemouices, Engolismenses, Caleti, Ginarum & Pontinum Comitatus, ipseque nullum deinceps vectigal vel iusiurandum daret Franco: Francus verò redemptionis nomine ad certam diem tricies centum milia aureorum persolueret, & interea datis obsidibus liber è captiuitate rediret in Franciam. *Polyd. lib. 19. Chro. Franc., Æmyl. lib. 9.*

CaloIoannes Græcorum Imperator cum Amurate Turca, inijt societatem, contra Principes Græciæ Bulgarorum ope fretos, Theodoro natu minimo dato obside, factusque vectigalis filio suo Andronico natu maiori filiam Susmani Mysiorum Regis & sororem vxoris Amuratis, dedit in vxorem. *Calcocond. lib. 1. de reb. Turci.*

Hæc fuêre initia tristissimæ seruitutis, quæ nihil aliud, præter inane Imperij nomen attulerunt. Nam deinceps militare cogebantur per sese & filios contra quos Turcę vellent, nec capessere nec vsurpare imperium, nisi accepta ab eis potestate.

Amurates cum 60. millibus Turcarum ann. 1363. vsus Genuensiũ triremibus numerato in singula militum capita aureo nummo traijcit in Europam, tanquam socius vel inuiti Cæsaris ad reliquias belli persequendas & pœnas exigendas de defectoribus.

Mox Callipolim in Chersoneso & aliquot vicina Hellesponti oppida expugnat, Thraciam peruagatur, Philippolim occupat, deinde Adrianopoli, frustra Paleologo initum cum infido hoste fœdus & res perditas deplorante, regni sedem constituit, nunquam deinceps de relinquenda Europa cogitaturus.

g VIR doctus & sanctissimæ conuersationis, qui crucem prædicari fecit contra Turcos. *Chron. Hirsaug.*

1362. latrunculi de Anglia exeuntes ad 40. millia (societas magna Anglicana dicebatur) per Hispaniam, Galliam, indeque fines Treuirensium discurrunt, mox Alsatiam & alias Germaniæ regiones depopulantur, suum ducem Archipresbyterum appellantes. *Ibid.*

Anno circiter 1368. Romam venit Nestorianus quidam, Maraus nomine Patriarcha designatus, quem summus Pont. consecratum ad suos remisit. Nam Nestoriani, Christiani quorum Patriatchalis sedes est in Mozal. i. Selencia Parthorũ, suum Patriarcham non nisi à 4. Metropolitanis initiari posse sentiũt, aut si numerus hic desit, à solo Rom. pontifice. *In profess. fidei Siud, quam transtulit è Syro And. Masius.*

Romanum enim Pontificem Apostolorum principis successorem appellant. *Iacobus Nauarcus in epist. Asiatica, qui & superiorem historiam recenset.*

Contra Vuicleffum complures viri docti scribunt, Ioannes Kyningam, Strodus, Richardus Lauinhã, Guil. Bertho,

Anni Christi.		Anni mundi.
	206.	
1363	g VRBANVS 5. Lemouicensis an. 8. mens. 4.	5451
1371	Vacat d. 10.	5459

Patriarcha.

Constantinopoli Phileto.

Principibus.

Calo (siue Carolo) Ioanne Græc. Imp.

Gempsa Partho Persidis.

Amurate 1. Turcorũ Imp. Carolo 4. Occid. Imp.

Ioanne 1. & post eum Carolo 5. Sapiente an. 16. Frãc. Rege.

Vdma Asfan an. 10.

Petro cog. Crudeli Hispaniæ, deinde Hẽrico 2. an. 10.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro 2. magno Poloniæ.

Petro Portugalliæ, deinde Ferdinando an. 17.

Dauide 2. Scotiæ.

Anno Christi. | *Anno mundi.*

Betrho, Ioannes Gascoyn, Simon Sothray, Thomas Ascheborn, Thomas Vuynterron, Richardus Maydeston, Galterus Dilsa, Robertus Humbleton, Ioannes Tyssigton, Ioan. Maroois, Ioan. Maik, Gulielmus VVodfordus, omnes Angli.

Ordo montis oliuarum instituitur anno 1370.

S. Brigitta (altera ab Scotica) Regina quondam Sueciæ Neritiæ, veniens Auenionem (Alij, Romam) ab Vrbano 5. confirmationem regulæ ordinis à se instituti impetrauit. *Chron. Hirsaug. & Polyd. lib. 7. de Inuent. cap. 4. & Volater. lib. 21. Geograph. Palm. in Chron.*

HVMANA.

Baldus, Angelus, & Petrus fratres, ex Petro de Vbaldis medico Perusino insignes iurisconsulti.

Baldum leuiter morsum in labro à sua canicula post quartum mensem rabiem concepisse & hydrophobeticum (.i. aquas metuentem) interijsse narrat Mattheolos in Dioscoridem.

1366. Ioannes Auentinus libros Annalium Boiorum scribit.

Bellum inter Anglos & Francos renouatur, sed cuius culpa non satis constat. Itaque Cadurci, Lemouicenses, & aliæ plures Aquitaniæ vrbes, quia nimiis vectigalium exactionibus ab Anglis premebantur, Carolo Regi Frãcorum se dediderunt: sed paulo post Angli diripiunt Lemouicum principem vrbem illius defectionis, & sibi resumunt ius in Franciæ Regnum. *Polyd. lib. 19. histor. Angl.*

Carolus legem tulit, vt Regum filij anno 14. consecrentur & coronentur. *Contin. Naug.*

Ioannes Rex Franc. Burgundiam Ottonis & Philippi nepotis principum interitu desolatam inuasit atque eam Galliæ regno coniunxit, excluso Carolo Nauarræ rege. Eam enim sibi hæreditario iure deberi, quod Iohanna mater esset Ottonis, Ruperti filij filia, nec Philippus sobolem reliquisset.

	207.		
1371	h GREGORIVS II. Lemouicensis an. 7.	5459	
1378	mens. 2. di. 27.	5466	
	Vacat d. 11.		

Eam pôst Carolus 5. Philippo Audaci fratri Turonum duci donauit, vt ei nuptias Margaritæ Flandricæ conciliaret.

Caroli 5. cog. sapientis studio maxima pars Latinorum classicorum in Gallicam linguam conuertitur, eademque opera veteres Romanni prosa editi fuêre, qui vetere Rythmo constabant.

Patriarcha.

Constantinopoli Phileto, deinde Macario an. 2. mens. 7. di. 6.

Petrus Portugalliæ Rex, cog. Iustitiarius, quòd iuris esset obseruantissimus, vt litibus pabula subduceret, causidicos, procuratores, fori rabulas, è regno eiecit. *In hist. Portug.*

Lymiam ciuitatem condidit cum ponte obliuionis Hispaniensium celeberrimo. *Ibid.*

Henricus 2. Petrum cog. crudelem Regem Hisp. occidit, sicque successit. *Vasæus.*

h SEDEM Pontificiam post septuagesimum annum Romam Auenione retulit suasione & literis S. Catharinæ Senensis, & Baldi Perusini Iureconsulti. *Plati.* Cum omnia in Italia Pontificatus oppida defecissent, Tifernatibus, Perusinisque initium facientibus, ac Florentinis sollicitantibus. *Volater. lib. 22. Anthro.*

Et Amurates traiecto nauibus Genuensium Hellesponto plurimas Græcorum & Constantinopoli. Imp. (à quo fuerat contra rebelles Despotas ex Asia in auxilium euocatus) vrbes cepisset, magnaque strage Bulgaros, Serbos & Alanos profligasset, Italiam terrens. *Cromer.lib* 13.*Polo.*

S.Catherina Senensis & Baldus Perus. vrgebant Romam propriam esse sedem summi Pontificatus, quòd eam D. Petrus suo sanguine consecrasset &c. Dominicus tamen Soto dubitat, num successor Petri possit vel sedem suam mutare in aliam Ecclesiam, vel nullibi omnino residere, sed manere duntaxat Vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, vt quondam Apostoli per totum mundum obambulantes. 4.*sentent.to.*2.*q.*1 *art.*1.

Turelupini Cynicorum sectam suscitantes de nuditate pudendorum, & publico coitu. *Bernard.Lutzemb.*

Petrus Bercorius mandato Ioannis Francorum regis conuertit Titum Liuium in Gallicum sermonem.

Richardus Notinghamius, Maximus Planudes Græcus monachus, Iacobus Lausanensis, Nicolaus Oresmus Gallus, Gulielmus Anglus, Himbertus Abbas Pruliacēsis, Matthæus Craconiensis, Pelbartus Pannonius, Gualtherus Hunte Anglus, Bartholomeus Pisanus, Richardus Laninham Anglus, Ioānes Thaulerus Coloniensis, Gerardus Magnus Dauentriensis, Paulus Venetus, Theologiæ scholasticæ præsertim scriptores.

HVMANA.

Carolus 5. Franc. Rex secundus à Carolo Magno iussit Sacra Biblia fideliter verti in Gallicum sermonem, cum Vualdenses & alij pro libidine ea transferrent. *Ioannes Tili.*

Iohanna Neapolis regina adoptat Ludouicum Andegauensem fratrem Caroli 5. deinde an. 1415. Alphonsum Ferdinandi regis filium. Quo postea exhæredato regnum promittit Ludouico Audegauēsi superioris Ludonici nepotē. Hinc bellum inter Alphonsum & Ludouicum, qui Iohannæ consensu hęredem instituit fratrem Renatum Lotharingiæ ducem, propter Isabellam vxorem Lotharingici ducis filiam. Quoniam verò Renatus ius suum in fratris Caroli filium transtulit, qui solus restabat ex Andegauensi stirpe & is vicissim in Ludouicum 11. Carolus 8. expeditionem Neapolitanam postea suscipiet.

Carolus Sapiens Senatoribus promulgātibus sanxit vt filij regum Franciæ anno suæ ætatis 14. vngerentur & coronarentur. *Annal. Franc.*

Oresmum libenter audiebat, qui multos Aristotelis, Ciceronis, aliorumque auctorum libros in Gallicum diligenter transtulit. *Ibid.*

Quicquid patri ablatum fuerat, id omne ferè per fratres & præfectos togatus recepit. Quin & regium ærarium, licet initio regni exhaustum, copiosum reliquit ad duodecies 100. millia nummûm aureorum. *Æmil.lib.*9.

Eduardus Anglorum Rex in conuentu principum Regni primus indixit pœnam immanem his, qui in posterum vlla Anglicana sacerdotia impetrarent à Romano Pontifice, aut causas, nisi per appellationem, ad eum deferrent. *Polyd.*19.*Angl.histor.*

Amu-

Anni Christi		Anni mundi
1371		5459
	Principibus.	
	Calo Ioanne Græc. Imp.	
	Gemsa Partho Persidis.	
	Amurate I. & post eum Baiazete I. siue Paiazite siue Paizete (varie enim legitur) an. 26. Turcorū Imp.	
	Carolo 4. Occid. Imp.	
	Carolo 5. Sapiente Franc. Reg.	
	Vdma Asfan Æthiopiæ, mox Dauide an. 33.	
	Henrico 2. Hispaniæ.	
	Eduardo 6. dicto 3. Angliæ, deinde Richardo 2. an. 22.	
	Ludouico Vngaro Poloniæ rege an. 12.	
	Ferdinando Portugalliæ.	
	Dauide 2. Scotiæ, deinde Roberto 2. Stuardo an. 19.	
1378		5496

Anno Christi | Anno mundi

208.

1378 – 1389 i VRBANVS 6. Neapolitanus an. 11. mens. 8. 5466 – 5477

Vacat d. 17.

Patriarcha.

Constantinopoli Nilo an. 20.

Principibus.

CaloIoanne cum Emanuele fil. Græc. Imp. postea Andronico 3. & Emanuele eius filiis, ann. 3. ex ordine Græcor. Imp.

Gempsa Partho Persidis.

Baiazete 1. Turcorū Imp.

Carolo 4. Occident. Imp. cum filio Vuenceslao Cæsare, postea solo Vuenceslao Imp. an. 22.

Amuraies tertius Turcarum Imperator ex Ogniziorum siue Ottomanorum familia, qui plures in bello occidit, quàm vllus prædecessorū, post 57. bella in Europa Asiáque confecta tali fortuna, vt in nullo victus succubuisset, à serno quodam Seruiano siue Tryballo, siue Vagato Seruiæ comitis Lazari Patroni sui necem vindicaturo, vt Turcis & Latinis placet, vel vt volunt Græci, à quodam Miloe generoso milite interfectus est, sub an. Christi 1373. & Imperij 23. (neque enim ratio temporum & historiæ ferre potest annos 57. quibus legitur apud Chalcocondylam li. 1. regnasse, apud quem, vt obiter id dicam, numeri plerúmque mendosi, aut obliterati reperiuntur) *Iouius de rebus Turc. & Ioan. Egnatius Lonic. Chalcocond. lib. 1. de reb. Turc.*

Baiazetes Bulgaris Seruiisque deuictis cum Marco Despota & vniuersa nobilitate deleta, in extremam Illyriæ regionem & interiorem Macedonię & Epiri partem, quæ nunc Albania, atque Hungariam penetrauit. *Idem.*

In Vualachiam excursiones fecit, totam ferè Græciam subegit. Constantinopolim obsedit an 8. quam & cepisset, ni Tamerlanes è Scythia occurrens eum vicisset, atque in caueam detrusum per totum Orientem circumduxisset, donec in ea miserè se occaret, anno 1397.

Vuenceslaus Boemiæ rex Imperator factus, Ioannem Galeacium Mediolanēsem Vicecomitem, primum Mediolanensem, ducem nominat, sceptro pileóque eius dignitatis insignibus, per legatos transmisso, vrbe ditionéque grandi pecunia vendita, additaque potestate, vt in hæredes eam transferre posset. Nam antea Imperatoribus eam præfecturam tribuere, quibus vellent, liberum erat.

Ioannes Galeacius dux factus Veronam & Vincentiam Scaligeris ademit. Carariensibus Patauium, Taruisium, montanaque oppida, cum Tridento, Perusinis, Assiatibus, Senensibus, Lucensibus eius imperium minime detrectantibus.

Florentini contra eum Gallos euocant, qui ad Alexandriam vincuntur, duce interfecto.

Per 900. plus annos vsque ad mortem Cazimiri Magni, semper Polonia sui generis reges atque principes habuit. i. vsque ad annum 1370. Vuenceslao Boemo excepto. Cazimiro nullos mares relinquente iam externi apud Polonos regnarunt, Ludouicus Vngarus & gener eius Vuladislaus Iagello Lituanus, cum sua posteritate, quæ ad hunc vsque diem durat & regnat. *Crom. lib. 3. Pol.*

Ludouicus Vngariæ & Poloniæ rex apud Polonos an. 12. regnat, apud Vngaros an. 41.

Franciscus Petrarcha, insignis poëta, & Ioan. Bocatius, vir amœni ingenij, mortem obierunt: ille 72. anno ætatis, hic 62. *Palmer. in Chron.*

i POST Gregorium ingēs schisma oritur. Itali Italum pontificem Vrbanum, Galli Gallum in Italia, quem Clementem 7. appellarunt, qui se Auenionem recepit. Alter in alterum censuris sæuiebat. Durauit hoc schisma an. 36. vsque ad Concilium Constantiense.

Tota Resp. Christiana duos tunc habebat pontifices ab Vrbano & Clemente. Nam Clementi Galli Cardinales & qui cum eis sentiebant Benedictum huius nominis 13. natione Aragonensem, qui Auenione sedit, an. circiter 30. Vrbano verò Itali Bonifacium nonum, Inno-

centium 7. Gregorium 12. successerunt. Hos alij principes & populi, illum alij sequebantur. *Crom. lib.* 16.

Vrbanus Festum visitationis D. Mariæ instituit. *Mat. histor.* Annum Iubilei tertiò celebrat. *Plat.*

Satis infœliciter suum Pontificatum transegit.

Carolus 5. Francorum Rex fuit literarum & literatorum amator summus, ac Scripturarū sacrarum studiosus: iudiciis frequenter adetat: Arma nunquam induit, ex quo Rex creatus est, sed mansit togatus: Quicquid patri ablatum fuerat, id omne fermè ab Anglis recuperauit: Reliquit post mortem decem & octo millinnes aureorum, licet initio regni ipsius exhaustum fuisset regiū ærariū. *Gagui. & Chron. Franc. Æmil. lib.* 9. ait duodecies 100. millia nummorum aureorum.

Iagello Lithuaniæ princeps, cum octo fratribus suis, & tota Lithuania & Samagithia ad fidem conuertitur, & Vuladislaus nominatur. *Ola. Mag. lib.* 2. *hist. Septentr. c.* 1. *Munster in Cosmog.*

Lithuani populi vltimi in Europa fidem Christianam consecuti sunt. *Munst. in Cosmog.* extirpatis Vilnæ idolis à Iagellone, &c.

Ordo monasticus Iesuatorum (sic dicti sunt quod nomen IESV frequens esset in ore eorum) Senis initium habuit à Ioan. Columbano, & Francisco Vincentio Senensibus. Gestabant pro insigni albam tunicam & capitium quadratum à ceruice ad humeros deiectum, cingebantur scortea zona, & nudos pedes ligneis soleis in inferiore parte muniebant, propterea̧que canusinum pallium tunicæ superiectum ferebant. *Sabel. Ennead.* 11. *lib.* 9. *Polydor. li.* 7. *cap.* 4. *de invent. rer.* Alij referunt eius initium ad Vrbani 5. tempora.

Floruit tunc Bartholomæus Salicetus Bononiensis iurisconsultus.

Ioann. Hus pseudoeuangelista Bohemorum, hæreses Vuiclefustatum spargit in Bohemia, sub Vuenceslao Rege. *Æneas Syl. histor. Bohem. cap.* 35.

Anno Christi.		Anno mundi.
1378	*Carolo 5. Sapiente. & post eum Carolo 6. Bencamato an. 42. Francorum Rege.* *Dauide Æthiopiæ an.* 33. *Henrico 2. Hispaniæ, deinde Ioanne primo an.* 10. *Richardo 2. Angliæ.* *Ludouico Hungaro Poloniæ, deinde Interregno 4. annorū, & Vuladislao Iagellone an.* 48. *Ferdinando Portugalliæ, deinde Ioanne an.* 50. *Roberto 2. Stuardo Scotiæ.*	5466
	Schisma 21. & omnium grauissimum, quod durauit an. circiter 50. alij volunt 30. alij 39. alij 40. nonnulli. an. 52.	

HVMANA.

An. 1380. Bertholdus Schuartz siue Niger (dubium an fuerit monachus & Germanus) artis chymicę peritus, apud Venetos excogitauit machinam æneam, quamà sono terribili (nempe à bombo & ardeo) Bombardam dixerunt. *Plat & Munster in Cosmogr. Herburtus lib.* 11. *Pol. li ca.* 6. Alij ad Gregorium 11. referunt.

Totus Occidens ciuilibus seditionibus agitabatur ob noua vectigalia. *Polyd. lib.* 20. *Angl. hist.*

1379. Vuenceslaus Boëmiæ Rex, Cæsarum qui vnquam fuerunt, ignauissimus, Imperium iniit, quem tribus antè annis Cæsarem pater designauerat. Quare & ei Imperium abrogatum an. 1397.

Ortum est graue bellum propter successionem Regni Lusitaniæ inter Ioannem I. Regem Castellæ & Legionis, qui duxerat in vxorem Beatricem filiam Ferdinandi Lusitaniæ, & Ioannem Nothum ipsius Ferdinandi, qui exutus monastico habitu regnum paternum obtinebat. *Polyd. lib* 20. *Ang.*

Carolus 6. Franc. Rex tantùm tres flores liliorum pro insigni Regum Franciæ pingi instituit. Cum iam inde ab Odone incertum liliorum numerum per insignia sua sparge-

1378	CLEMENS 7. Atelatensis, à quibusdam Cardinalibus Gallis pseudopapa electus, sedit Auinione contra Vrbanum & ejus successorem Bonifacium 9. PP. an. 15. mens. 11. di. 23.	5466
1389		5477

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Clementi adhæsit Francia & Hispania.

Vacat di. 11.

1379 — 5467

Duo Concilia Gallicana ecclesia, ob electionem Clementis Antipapa, habita sunt Lutetia.

Primum 3. Idus Septembris.

Alterum 16. Calend. Decemb.

209.

1389 — 5477

k BONIFACIVS 9. Neapolitanus an. 14.

1404 — 5492

mens. 11.

Vacat. d. 15.

Patriarcha.

Constantinopoli Nilo, deinde Antonio 4. an. 4. contra quem Latinis quartus sedit Angelus Corarius.

Principibus.

Emanuele Paleologo filio CaloIoannis an. 30. Græcor. Imp.

Gempsa Partho Persidis, deinde Tamerlane an. 5.

spargerent & adhiberent Reges.

Nunquam alias Francia tam vexata fuerat, quàm Carolo 6. iuuene & stulto imperante. Nam præter alia vectigalia tunc primùm ablatæ sunt vi & armis factæ decimæ ad necessitates belli. *Chron. Franc.*

Græci dum inter se miserè certant de Imperio, fiunt sub potestate Turci Imperatoris, & totam ferè Græciam amittunt: Andronicus cum filio Ioanne contra patrem Calo Ioannem & fratrem Emanuelem à Baiazete precario Imperium obtinet, & eius ope Bizantium expugnauit, quã 4. plus minus annis tenuit, donec Emanuel promissis tributi nomine tribus myriadis aureorum, Imperio restituitur à Baiszete, apud quem deinceps Andronicus & eius filius facti Ianissarij, vt vocant, diu manserunt. *Chalcocondyl. lib. 2. de rebus Turci.* Quanquam alij institutum Ianissariorum Ammurathi secundo huius nepoti tribuunt.

Ioannes primus, Hispaniæ Rex, memorabili victoria, casu equi à Lusitanis occisus est. *Vasæus.*

Ioannes illegitimus Petri Regis F. ex magistro militiæ declaratus Rex Portugalliæ, regnum à Castellanis, iam penè Nobilium defectione, possessum recepit. Septam Africæ ciuitatem Mauris ademit, totius Hispaniæ portum. Idem oppidum Almeirim extruit.

Scribarum consuetudinem, qua numerabant ab Augusti Imperio sustulit, iussitque vt à Domini natiuitate numeros suos deducerent.

Iagello Lithuaniæ Princeps, post Ludouici] Vngariæ & Poloniæ Regis mortem anno 4. accepta eius in vxorem filia an. 1386. Cracouiam venit, & suscepto Christianismo, Rex Poloniæ coronatur. *Chron lib.* 13.

Cuius Poloniæ reges vsque ad nouissimum Sigismundum fuêre posteri. Hduingam, deinde Annam ea mortua Polonici regni hæredes in vxores duxit. Regno Lithuaniam, in qua Borysthenis fluuij origo, Samagitiam & Russiam in perpetuum addixit. *Munster. Cosmogr. lib.* 4.

Academiam Craconiensem instituit, Professoribus è Pragensi Academia accersitis, census è Salinis & Telonio tribuens. *Ibid.*

Denique, quæ Cazimirus 2. de ea ordinanda, impetratis à Pontifice priuilegiis, proposuerat, perfecit, ann. 1401. Tum duæ domus siue Collegia excitata. Alterum Philosophis & Theologis, in platea, quæ Iudæorum tũc fuit, nunc D. Annæ nuncupatur. Alterum Iurisconsultis & medicis, qua ex vrbe ad arcem itur. *Herburtus lib.* 13. *Pol. cap.* 2.

k FARTVR confirmasse festum Visitationis virginis Mariæ.

Ad Onera belli contra infideles secundus indixit Annatas beneficiorum vacantium, vt qui beneficium consequeretur fructus vnius anni aut dimidiam eorum partem fisco Apostolico persolueret. Illud soli Angli recusarunt, tantum in Episcopatibus & maioribus sacerdotiis admittentes. *Plati.* Quidam hoc inuentum referunt ad Ioan. 22. sed, si credimus Polydor. *lib. 8. de Inuent. cap.* 2. multò est antiquius, cum Hostiensis (quem diximus vixisse circa an. 1260.) in cap. Inter cætera, de offici. ordina. dicat de ea re sæpe reclamatum fuisse, & Francis. Zarabella scribat in Concilio Viennensi statutum fuisse, vt

fublatis aonatis vigefima pars vectigalium facerdotaliũ quotaonis Rom.Pontifici penderetur.

Hic anoorum circiter 30.erat, cùm põtificatum initt. Ita tamen vixit in tanta peccandi licentia, vt nihil ei obiici poffet,nifi quòd fortaffis Annatarum vfum facerdotiis impofuit. *Summa Conc.*

1390. Ecclefiam Olyfipponeofem metropolim Portugalliæ fecit.

Hoc tempore Albi per totam Italiam vifi, quos Bonifacius compreffit,eorum duce fupplicio affecto. Quidam enim ex Alpibus defceodens cum vexillo crucis & alba vefte iogentem omnis ordinis, feaus, ætatis cateroam fecum fpecie religionis traducebat. *Volat.lib.22.*

Ioan. Rufbrochius, Iacobus Peretz de Valentia, Simoo Cremooenfis,Conradus Ratifbooẽfis, Gallus Abbas Aulæ regiæ, Laurentius Iuftinianus Venetus, Dionyfius Burgenfis eremita,Mattheus Epifcopus Vuormacienfis, Ioan. de Hifdinio Hofpitalarius, Michael Angrianus Bononienfis, Gerardus Zutphanius, Reoerus Pipernus,Henricus Boicius,Nicolaus Gorranus,Domioicanus,Philippus mõtis Galerij,Thomas Calenfis, Alphonfus Thoftatus Epifcopus Abulenfis, Hugo à Caftro nouo, Iacobus Magnus Toletaous, Ioannes Bromiardus omnes Theologici fcriptores.

Ao.1391. in conuentu Regis & Priocipum Angliæ fancitum eft,iurifdictionem Rom. Pontificis effe terminandam Oceano, itaque nemini Anglo licere in pofterum fub pœna perpetuæ cuftodiæ pro quauis caufa agere apud Rom. Pont.vt quifpiam in Anglia eius auctoritate excommonicaretur, neue exequi aliquod tale mandatum,fi quod ab eo acciperet. *Polyd.lib.20.Angli.*

Exoriuntur fectæ Huffitarum, Adamitarum & Orebitarum fiue Orphanorum in Boëmia, Albanorum io Italia. *Æneas Syl.Hiftor.Boem.c.35.41 & 43.Bonf.dec.3. lib. 2.Polyd.de inu.lib.7.cap 5.*

Boëmica hærefis tam multiplex & diuerfa, vt coontrariis femper fluctuet opioionibus. Hîc Adamitas cum mulieribus nudos incedentes fine pudore pudeoda oftẽdentes cernere erit.Hîc Iacobitas, hîc Paulinos, hîc Taboritas,hîc Huffitas,ac varias hæreticorum formas quifque fpectabit. *Matthias Vngariæ Rex apud Bonf.lib.2.dec.4.*

Beoedictus 13. Antipapa fertur à nonoullis, primus Euchariftiam ante fe geftaffe ad fui cuftodiam.

HVMANA.

Emanuel Chryfoloras Byzantinus Græcas literas in Italiam quafi poftlimio reduxit,quæ per 700. anoos ferè exulauerant. *Platin. Palmer.* A Ioanne Paleologo miffus,vt regum opem implorare t, perfuoctus munere in Italia fubftitit.

Blondus Foroiulienfis hiftoricus feriem temporum ab ao.Chrifti 407.vfque ad 1400.texerit.

Ioannes Froffardus canooicos & presbyter hiftoriam Franciæ,Scotiæ,Hifpaoiæ,Britanoiæ,Vafcooiæ, Flãdriæ ab an.1326.ad an.1400 eft perfequutus.

Academia Erdfurdienfis inftituitur anno 1392. *Krãti. li.10.ca.15.* & Cracooienfis aono 1400. *Mõfter.in Cofmogr.*

In Lutetiana multa collegia extruonrur,ioter ea Forteticum an.1391.à Petro Fortet Aurilacenfi Aroerno.

Paulo

Anno Christi. 1389

Baiazete, (deinde iuxta quofdã Iefu fiue Iofue, Mufulmane feu Mulfumane) Turcorum Impp.

Vuencefllao, & Ruperto an.10. ex ordine Occident. Impp.

Carolo 6.Franc.Reg.

Dauide Æthiopiæ.

Henrico 3. cog. Valetudinario an.16.

Richardo 2. Angliæ, deinde Hẽrico 4.an.14.mẽf.6.

Vuladiflao Iagellone Poloniæ.

Ioanne Notho Portugalliæ.

Roberto 2. Stuardo Scotiæ,deinde Roberto 3.an.16.

Anno mundi. 5477

Anno Christi. | *Anno mundi.*

1394 — Clementi 7. Pseudopontifici successit Petrus de Luna, dictus Benedictus 13. vir doctissimus, à Cardioalibus tanti schismatis auctoribus electus Papa consedit Auenione annos plus minus 30. — 5482

1394 alij — *CONCIL. Gallicanum, omnium prælatorum Franciæ, iussu Caroli 6. habitum Lutetiæ 23. Ianuarij contra schisma, in quo Benedictus Antipapa deponitur, qui nihilominus noluit cedere. Chron. Franc.* — 5482

1398 — 5486

1400 — *Annus Dom. M.CCCC. quãdo Tamerlanes mũdi terror emergit, & Chrysoloras studia Græcarum literarum in Italiam reducit, è qua 700. annis exulauerãt.* — 5488

Paulo ante regnante Carolo 5. Sapiente collegium Prællenm à Rodolpho Prælleo, Dormanum, seu Bellouacum à Ioanne Dormano Cancellario Franciæ, Cardinali & Episcopo Bellouaco, Damuillæum à Iohanoe Damuillę, amanuensi Regum Ioanois & Caroli 5. cum fratre Morinorum Episcopo.

Sigismundus Vngariæ seu Pannoniæ Rex post vnum aut alterum prælium contra Baiazetem cum Gallorum & Vngarorum copiis fœliciter gèstum, an. 1395. solenni legatione missa ad Principes Christianos, à Rom. Pontifice summam vim pecuniæ præter exercitum & à Carolo 6. Franc. Rege 8. millia militum, cum præcipuis Regni Principibus, quorum Dux erat Ioanues Niuèroensis Comes, obtinuit. Itaque ducẽs exercitum in Bulgariam cepit Orizum & Biolioium vrbes: sed cùm post 18 diem quo Nicopolim obsidebat, cum Baiazete acie cõgressus esset, temeritate Gallorum magna clade affectus, fugiens Veneta classe seruatus est, & 300. oobiles Franci capti sunt, qoorum 24. redẽpti sunt 200. millibus aureorum, cæteris cæsis. *Chalcocond. lib. 2. Gaguin. lib. 9. Egnat. & Volat.* Chron. *Francorum.*

Ioan. Niuernensis, post patrem Philippum Audacem principatum Burgundiæ obtinuit. Domum è captiuitate Baiazetis reuersus equites instituit, quorum symbolum esset torquis aureus aogulosis nexibus & quasi annulis coocatenatus, ita inter se aptatis, vt figoram crucis S. Andreæ exprimerẽt silice anoeao & subtus aurei velleris effigie dependente, quòd in his locis exulasset, in quibus Iason aureum vellus quæsiuerat, ac S. Andreas concionatus fuerat.

Baiazetes (qui à celeritate cognominatus est lingua Turcica Heldrin, & à Græcis Lælaps, qu turbo venti seo procella) Turcorum Imperator totam ferè Græciam & magnam Bulgariæ partẽ sibi subegit. *Ignatius & Iouius.* Indignatus quòd Emanuel Constaotiuopolita. Imperator nollet apud eum fungi munere Ianizarij, Byzantium decennio (Egoarius ait octẽnio) oppugnauit. Quo tempore Emanuel Imp. venit in Italiam & Frãciam à Rom. Pontifice, Venetis, Italiæ Ducibus, & Carolo 6. (Pau. Iouius falsò putat eum fuisse 7.) tunc phrenetico & furioso suppetias petiturus. Sed cum moras aliquandiu traxisset in Francia, donec rex Carolus curaretur, (nam ex Gagui. lib. 9. circa an. 1399. duo Eremitæ D. Augustini se eum sanaturum receperant, licet frustra, vnde supplicio capitis petierunt) coactus est redire Constaotinopolim re infecta (si enim Græcis & Gallis historicis credimus, decipitur Paul. Iouius, qui exercitum à Francis antea cõcessum Sigismundo regi Vngariæ nondum Imperatori, huic datum refert) *Chalcocondyles lib. 1. de reb. Turci.*

Tamberlanes seu Tamerlanes (quem Demetrius Moscus Themircutlum, Græci Temirem vocant) Scytha, ex latrone & priuato homioe factus Imperator, & Dei flagellum, incursione in minorem Asiam facta, Baiazetem ab obsidione Cõstantinopolis (quam alioqui expugnaturus fuisse creditur) retraxit, & crueotissimo coosflictu captum catenis aureis ligauit, & in ferream caueam inclusum secum per omnes Asiæ & Syriæ expeditiones circunduxit, atque si nonnullis credimus, eo vsus est pro scabello, si quando equum conscenderet an. 1402. *Chalcocondyl. 2. & 3. de reb. Turci. Egnati. Sabel. Pius 2. lib. 2. descrip.*

terra. Regnauit Baiazetes an. 25. *Chalcocondyl. lib. 3.*

Innumerandis Turcorum & Græcorum Imperatoribus sequor Chalcocondylam, qui vt erat natione Græcus, rem propius attigisse videtur. Nam propter Tamerlanem victorem fuit hîc Turcorum perturbata successio. Alioqui Latini aiunt Baiazetem habuisse regni successorem filium Cyriscelebem (quem vulgò nominant Calepinum) qui regnarit ann plus minus 6. cuius filios faciunt Mahometem & Orchanem. *Paul. Iouius.* Alij eos duos faciunt filios Baiazetis, & volunt Orchanem eum esse qui dictus sit Calepinus. Sed in rebus alienis facilè est hallucinari. Earum autem cognitio necessariò est ad multa loca Apocalypseos intelligenda. Vel fortassis Iosue Calcocondilæ, est aliorum Cyriscelebres filius Baiazethis qui è manibus Scytharum fugiens, paternum Imperium recuperat, Græcis conniuentibus: Sigismundum Vngariæ Regem fugat: denique victor Despotam bello lacessens moritur in ætatis flore, postquàm annos sex imperasset. i. an 1413.

Secundum Baiazethis filium Mosem fuisse dicunt, qui superiore fratre mortuo interfecerit Orchanem nepotem, & Imperium rapuerit, donec à Mahomete primo necaretur.

Isabella 8. annos nata filia Caroli Regis Franciæ Richardo Anglorum Regi desponsata, inter Francos & Anglos induciæ in 30. annos pactæ sunt an. 1396. *Polyderus lib. 20. Ang. historia.*

1395. Iudæi se eiectos quarto & extremo exilio è Frácia asserunt. i. ante annos 188. centum ferè annis antequá pulsi sunt ex Hispania.

Anno Christi.

Anno mundi.

DECIMO *quarto sæculo permansisse veterem Doctrinam per scriptores illius ostenditur.*

MISSA. *Continuatur iisdem ritibus & solennibus, quibus antea, vt è scriptoribus de Diuinis vel Ecclesiasticis officiis liquet, vt Radulpho Tungrensi, Ioan. de tenera munda, Guil. Antissiodorensi, & Scholasticis huius sæculi, Pachymere Græco in Ecclesiasticam* Hierarchiam *Dionysij.*

Gratia Dei, fides, iustificatio. *Cantacuzenus Apol. 1. & 4. Pachymer. lib. 12. hist. Solius Dei est vestras illustrare conscientias, &c. Niceph.* Calixtus *lib. 1. cap. 5. ex quo capite possit intelligi quid sibi velit Pauli illa conclusio Ro. 3. Arbitramur fidem iustificari hominem absque operibus legis. Occam in* Centilogio *concl. 60. Sententiarij in 1. dist. 26.*

Eucharistiæ veritas, Sacrificiú, transsubstantiatio, adoratio, Missæ ritus. *Nicephorus Calixtus multis locis, qui & libro 16. cap. 36. dæmones ex ædibus, quas infestant, abigi celebratione Missæ testatur, vt Augustinus longe ante lib. 22. de Ciuit. cap. 8. Pachymeres in Eccl. Hierarch. Dionysij cap. 3 de Synaxi & lib. 4 & 5. hist. Niceph. Calixtus lib 1. cap. 28. lib. 12 ca. 41. lib. 11. cap. 14. lib 13. cap. 7. & 19. Aluarus lib. 2. de Planctu animæ cap. 52. Occam libello de* Sacramēto Altaris. *Herueus in cap. 7. ad Heb. Corpus & sanguis Christi permanent in Ecclesia in æternum. Propter ista recte dicitur* Melchisedec *manere sacerdos in perpetuum quia nullus alius ritus instituetur, per quem eius oblatio mutetur, & quia Christum designat perenniter pro nobis interpellantem. Durand. lib. 4* Sent. *dist. 10 q. 1. A principio Ecclesiæ fuit articulus fidei ab omnibus concessus, quod verum corpus Christi esset realiter in hoc sacramento, & non figuratiuè, nec sicut in signo tantum, nec per solam communicationem Idiomatum. Scholastici huius æui omnes lib. 4. sent. dist. 10. & seqq. Ioan. de tenera munda libro de Sacramento altaris.*

Baptismi effectus, Necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *Pachym. ibidem cap. de Sacramento Illuminationis.* Nam *sic Dionysius vocat baptismum. Cantacuz. Apol. 4. Niceph. Calixt. lib. 7. cap 33. lib. 14 cap. 12. 17. lib. 16. cap 35. Scholastici fuse lib 4. sent. & aliis libris.*

Pœnitentia, & eius partes tres. P*achymeres paraph. in Epistolam Areopag. ad Demophilum & lib. 4 histor. Niceph. Calixtus lib 11. cap 34. & lib. 12. cap. 28. Scholastici in eundem lib. 4. sent.*

Claues Ecclesiæ, absolutio. *Ibid. Pachym in Eccl. Hierarchiam cap. 5. & epist. ad Demophilum.* Niceph. Calixt. *lib. 12. cap. 28. & 41. Niceph. Gregoras lib. 10. cap. vlt.* Cantacuzen. *in Apologiis. Occam in Dialogo.*

Confirmatio, extrema vnctio, & reliqua alia sacramenta, & eorum vsus. *Pachym. lib. 11.* Historia, *Michael Andronici Imp. filius è desperato morbo sancto oleo recreatur, & cap. 4. & 5. Eccl. hierarch. Scholastici huius sæculi in totum 4. Sententiarum.*

Primatus sedis Apostolicæ. P*achymeres historiarum lib. 5. recitans capita Græcorum ad* Latinos *Principatus sit Romanæ sedis. Ad eum appellare liceat Græcis. Et memoria* Romani *Pōtificis vna cum* Patriarchis *celebretur. Nicephorus Calixtus, Rom. Pontificem gloria cæteros anteire lib 4 cap. 38.* Primariam *Apostolorum sedem lib. 9. cap. 37.* Niceph. *Gregoras lib. 5. è libro de ea re Nicephori Blemmydis, & cap. vlt. lib. 10. in suo contra Latinos alioqui consilio. Occam in Dialogo. item in prologo libelli de sacramento* Altaris, *de illo protestor me nihil asserturum nisi quod* Romana *tenet & docet Ecclesia. Guido Carmelita in summa de hæresib. de Valdensibus. Aluarus in proemia lib. 1. de* Planctu *Ecclesiæ & cap. 6. 23. 36. 37. 68. Durandus in 4. sentent. dist. 14. q. 5. August. de* Ancona *libro de potestate Ecclesiastica.* Herueus *libro de potestate* Papæ. *Bartholus in constitutione extrauagante, quæ incipit. Ad reprimendum. verb. Totius orbis.* Post Christi *aduētum, sublatis monarchis omne imperium est apud* Christum *& eius vicarium, & transfertur per* Papam *in principem sæcularem, de quo prophetauit Daniel ca. 9.* Ipsemet *Vuicleffus epist. ad Vrbanum 6. apud Ioannem* Foxum *Caluinitam lib. 1. com. rerum gestarum. Romanus* Pontifex *summus* Christi *vicarius in terris.*

Liberum arbitrium, bona opera. Cantacu*zenus contra Mahometem. Niceph.* Calixtus *lib. 1. cap. 3. Occam in* Centilogio.

logio. Sententiarij in 2. sent. dist. 25. & 26. & 28. ubi de haresi Pelagianorum. Paulus Brugensis in Biblia passim.

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, festa. *De iis extant auctorum huius sæculi sermones & tractatus penè innumeri, testimonia etiam non pauciora, vt Niceph. Gregora lib. 9. cap. ult. Cantacuzenus Imp. Constant. integra Apologia tertia contra Mahometanos & orat. 3. contra eosdem. Pachym. lib. 4 hist. & 6. vbi D. Nicolas cura e maris periculo Antiochenus Patriarcha liberatur, item 9. & 11. 12. & in Eccles. Hierarchiam Dionys. Niceph. Calixt. lib. 7. cap. 33. & 34. lib. 14. cap 2 Sententiarij lib. 4 dist.*

Preces pro defunctis, purgatorium. *Pachymer in Eccl. Hierar. cap. 7. de dormientibus. Niceph. Calixtus lib. 8 cap. 31. vbi & nocturna defunctorum memoria. Doctores in 4. sentent. dist. 21. &c.*

Non hic possumus Centuriatorum testimonium proferre, quando non sunt vltra decimam tertiam Centuriam, quod sciam, progressi, sed quid ipsi sentiant, quid conspiant, non difficile est diuinare ex eo, quòd posteriorum sæculorum doctoribus acerbius irascantur, quòd quæ laudent Marsilij Patauini, Flagellantium, Lothardorum & Ioannis Vuiclessi apostasiam, qui de iis tragœdias hoc sæculo excitarunt. Verum vt meminimi, non modo ab eius scriptoribus refutati sunt, sed etiam ab omnibus Synodis, quæ non fuerunt paruo numero. denique ab historicis, qui Ecclesiæ cursum secundum non planè extitisse docuerunt.

Anni Christi.		Anni mundi.	
	DECIMVM QVINTVM sæculum.		
	210.		
1404	a INNOCENTIVS 7. Sulmonensis an. 2. di. 22.	5412	
1407	Vacat d. 23.	5495	

DECIMVM QVINTVM sæculum.

210.

a INNOCENTIVS 7. Sulmonensis an. 2. di. 22.

Vacat d. 23.

Patriarcha.

Constantinopoli Antonio quarto.

Principibus.

Emanuele siue Manuele an. 30. vt dictum est. Constantinopolitano Imp.

Tamerlane Tartaro Persidis, deinde Tzochio eius filio, an. 22.

Mulsumane Turcorum Imp. deinde Mose fratre paucis mensibus.

Ruperto siue Roberto Occident. Imp.

Carolo 6. Beneamato Francorum Reg.

Dauide Æthiopiæ, deinde Theodoro mens. 2. Isaac anno. 17.

a DVOBVS annis infœliciter pontificatu administrato moritur.

Iurisperitus comis ac blandus. Contra hunc quoque Antipapa Auenionensis Petrus luna fuit, præter quàm quòd multis procerum Italicorum bellis affligebatur.

Creauit multos Cardinales. Eo mortuo vehementiùs inualuerunt bella Italica.

· Dissidium Galliæ & Italiæ ob diuersos Papas.

HVMANA.

Ab anno 1399. imperabat apud Tartaros siue Barbaros Tamerlanes, humili quidem loco natus, verum sciētia rei militaris & fœlicitate eò prouectus, vt duodecies centena millia hominum haberet in exercitu, ac ad Stellam montem memorabili Pompeij magni victoria & Mithridatis calamitate celebrem Turcis profligatis Imperatoréque eorum Baiazete capto & in ferrea cauea feræ in modum circumuecto, Iberia, Albania, Armenia, Persia, Mesopotamia, & Ægypto incredibili trium annorum celeritate vastatis, orbem terrarum nominis sui terrore impleret. Cum hoc Lithuani duce Vitoldo cum multa nobilitate Polonica & Germanica confligentes vincuntur. *Herburtus lib. 12. hist. Pol. c. 10.*

Baiazetem captum in caueaque duos annos & semis detentum, donec sibi acuto piscis osse iugulum perforaret, & extingueret, non vt regem, sed paricidam, vt qui fratrem natu maiorem occidisset, se digna pœna plectere dicebat, itē se Dei esse iram, quæ deprauati sæculi mortales vlcisceretur. In eo prælio cæsa narrantur supra centum & quadraginta hominum millia. *Iouius lib. 2. virorum Illust.*

Primo die tendebat alba secundo nigra, tertio rubra, quòd primi diei deditionem obsessis esse vellet innoxiā, secundi luctuosam & pœnis mixtam, tertij planè cruentam, & citra veniæ spem & delectum, dicatam ruinis, igni, cædibus.

Tandem spoliis vniuersæ Asiæ onustus Samarcandam rediit, vbi fato functus dicitur an. 1402. *Ibid.*

Cuius duo filij hæredes sic à paterna virtute degenerarunt, vt imperium tueri nequiuerint, breuíque tempore maximum Imperium collapsum defecerit.

b ANGELVS Corrarius antea dicebatur. Contra hûc etiam sedit Petrus Lunensis. qui Benedictus 13. appellatus est. Itaque extinguendi schismatis causa, quod supra 40. annos, binis ac ternis interdum de summo pontificatu contendentibus, valde Ecclesiam afflixit, Pisanum Concilium in Hetruria coiit. Sed non modò non oppressum est schisma, verum etiam auctum, cùm duobus frustrà depositis, tertius Petrus Cretensis de ordine Frãciscanorum creatus sit & Alexander 5. appellatus. *Crom. lib.16. Pol.*

Poloni secuti sunt Concilij authoritatem, cùm antea Gregorium pro Pontifice habuissent. *Ibid.*

Hinc Ioannes Hus & Hieronymus Pragensis Boëmiam inficere hæresibus cœperunt. *Ibid.*

Hugo Ambriotus prætor, vel iuxta alios præses (non autem Episcopus, vt malè quidam censent) Parisiorum, Iudæorum sectator, osor clericorum (quòd aliqui de Scholasticis interpretantur) & Eucharistiæ contemptor, vt hæreticus à Parisiensi Episcopo perpetuo carceri adiudicatur. Ipse est, qui Bastildum ad D. Anthonij portam muniтissimum propugnaculum, & Pontem D. Michaëlis extrui curauit, cum Ponticulo & Castello ad propulsandos Scholasticorum noctu vagantium impetus. *Gaguin. lib. 9.*

Ordines Montoliuetensium auctore Bernardo Ptolomæo: Canonicorum S. Georgij de Alga auctore Laurentio Iustiniano, & Mendicãtium D. Hieronymi (quos Ioan. 23. confirmauit) instituuntur an. Domini 1407.

Iesus siue Iosue minimus filiorum Baiazeris Christianæ religioni initiatus mox moritur. *Calcocondyl. lib. 4. de reb. Turci.*

HVMANA.

Ciuile bellum in Gallia ob controuersias duarum familiarum Ioannis Burgundiæ & Ludouici fratris regis Aureliani Ducum, quod magnum multorum annorum malum inussit Galliæ. Burgundio dum rerum est potitus, Carolum regem suo arbitratu regebat: Reginam & eius filiam huc illuc pertrahebat & vexabat. *Polyd. lib. 22. Angli.*

c CVM Gregorius 12. promisisset se cessurum pontificatu, si Benedictus itidem non recusaret, & fugiente Benedicto in Catalõniam, relicta Auenione, promissum, suum reuocasset, Concilio Pisis à Cardinalibus vniuersis habito, vterque est depositus & in locum suffectus tertius, hic Alexander quintus Sanctus Dei. *Crom.*

Qui adeò fuit munificus in pauperes, vt de se ipso sæpe per iocum diceret, se diuitẽ fuisse Episcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. *Plati.*

Ordo Scopetinorum, siue S. Saluatoris originem habuit à Stephano Bononiensi anno 1410. *Volat. lib. 21.*

Ioannes Gerson, qui Concilio Constantiensi interfuit, quem indoctè, vt Cętera Caluinus lib. 4. Instit. cap. 7. sect. 28. sub Ioanne 22. vixisse affirmat.

HVMANA.

Mediolanensem Ducatum Franci armis repetunt diuturno & atroci bello. Valentinæ scilicet, quam nuptui dederat Ioan. Galeacius pater Ludouico Aurelianorum Principi

---

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Henrico 3. Hispaniæ.
Henrico 4. Angliæ.
Vuladislao Iagellone Polon.
Ioanne Notho Portugalliæ.
Roberto 3. Scotiæ.

211.

1407 — b GREGORIVS 12. Venetus Theologiæ doctor celebris an. 2. — 5495
1409 — mens. 7. di. 5. — 5497

Vacat d. 10.

Patriarcha.
Constantinop. Calixto an. 13.

Principibus.
Eisdem Imp. & regnant.
Isaac Æthiopiæ.
Ioanne 2. Hispaniæ Rege an. 50.

CONCIL. Pisanum plurimorum prælatorum, indictum à Cardinalibus contra schisma. In eo ambo Pontifices Benedictus 13. & Gregorius 12. accusati de collusione, abrogantur, & Alexander eligitur Papa, sed illud nullius fere fuit profectus, nam neuter voluit cedere, sed nec ad cõcilium venire, varia causans. Palmer. Plati.

212.

1409 — c ALEXANDER 5 Cretẽsis. Theologiæ do- — 5497
1410 — ctor. mens. 10. di. 8. — 5498

Vacat. d. 11.

Patriarcha.
Constantinopoli Calixto.
Principibus.
Eisdem Impp. & regnant.

Anni Christi. | | Anno mundi.

213.

1410 — 1417 — d IOHANNES 23 (aliis 22. aliis 24 Neapolitanus an. 5. di. 15. — 5498 — 5505

Vacat an. 2.

Patriarcha.

Constantinopoli Calixto.

Principibus.

Emanuele Constantinopolitano Imp.

Tzochio Tamerlanis Tartari F. Persidis, Mose, filio Basazetis ex ordine Turcarum Imperat.

Sigismundo an. 28 Occid Imp.

Carolo 6. Francorum Reg.

Isaac Æthiopiæ.

Ioanne 2. Hispaniæ.

Hẽrico 4. Angliæ, deinde Hẽrico 5. an. 9.

Vuladislao Iagellone Polo.

Iohanne Notho Portugal.

Interregno Scotiæ 13 annorum.

1414 — *DECIMVM sextum vniuersale Concilium Cõstantiense in Germania, Patriarcharũ 4 Cardinaliũ 29. Archiepiscoporum 47 Episcoporum 160. (alij 270) Abbatum & Doctorum 564. præsidente initio Ioãne Papa & præsente Sigismundo Imp. celebratum fuit contra schisma trium Põtificum, Ioannis 23. Bononiæ, Gregorij 12. Arimini, & Benedicti 13. in Hispania, qui tres priuati fuerunt, electo PP. Martino 5. Fuit etiam contra hæreses precipuè Ioã Vuicleffi & Ioan. Hus, & ad schisma tollendũ. Denique contra vitia tam Laicorum quam clericorum. Liber Conc. Plati. Palm. Naucle. Durauit annos tres & aliquot menses, ab an. 1414. die 5. Nouemb. ad an. 1418. inchoatum, vt liquet ex actis ipsius Concilij. Mirum est quod narrãt à die Pascha ad Pentecostem numeratas fuisse 60500. exteras personas quæ ad Concil. confluxerãt. confirmatur à Martino 3. Plat. Onuph.* — 5502

214.

1417 — e MARTINVS 5. Romanus, vir optimus & doctissimus, an. 14. mens. 3. — 5505

Vacat d. 12.

Principi Caroli 5. fil. cum eius fratres sine legitima prole decessissent, debebatur.

Galeacij filij ingeniis & fortuna patri dissimiles vrbibus Italicis exciderunt. Duces enim Galeacij validis præsidiis subnisi passim vrbium dominatũ arripuerunt.

d VNVS de tribus contendentibus de Pontificatu. *Crom. lib. 17. Pol.*

Bononiæ mansit, vt Gregorius 12. Arimini, Benedictus 13. in Hispania, vsque dum Sigismundi Imp. opera Constantiæ Synodus cogeretur, vbi sunt tres pariter deiecti, & electus Martinus 5. *Idem.*

Petrus Aquillanus, Thomas Campensis, Iordanus Magdeburgensis, Thomas Haselbachius, Henricus Hessus, Reinhardus Fronthoniensis, Petrus de Aliaco Cardinalis & Episcopus Cameracensis, Ioannes Capreolus, S. Vincentius Valentinus (hic semel in die tantùm manducabat, & à Calixto 3 in numerum Sanctorum relatus est. *Volater. lib* 21) Fraociscus Zarabellus, Ioan. Dominici Cardinalis: Omnes hi Theologiæ professores.

Nicolaus Clemangis doctor Parisiensis, qui de corrupto Ecclesiæ statu scripsit.

Florent tunc Laurentius Valla doctus Grammaticus, Alphonsus Rex Arragonum, Antonius Panormitanus, Ioannes Imolensis, Paulus Vergerius Iustioopolitanus.

HVMANA.

Alphonsus 5. cog. Magnanimus Aragoniæ regum primus fuit rex Neapolitanus. *Vasæus in Chron.* Hisp.

In Synodo Constantiensi Adolphus 2. Cliuiæ & Amadeus Sabaudiæ comites donati sunt iuribus amplioribus ducésque imperij constituti.

e DECREVIT vt singulis decenniis celebraretur Concilium vniuersale. *Plati.*

Pater patriæ salutatus, sectis Boëmicis valde iniquus.

Huius pedes Sigismundus Imperator est exosculatus. *Volater.* qui duos & triginta regulos Mariæ Ludouici Pannoniorum regis filiæ aduersantes secuti percuti iussit. *Egnat. lib 3. Rom.*

1416. & Amadeum octauum, decimum sextum Sabaudiæ Comitem Ducis titulo insigniuit. *Munsterus.*

Antonius à Rampegolis, Ioannes de Turrecremata Hispanus, Ioannes Fouentinus, Antonius Parmensis, Thomas de Kempis, Hermanus Sturdorpius, Henricus de Cõsueldia, Nicolaus Dunkelspoglius Viẽnensis, Henricus Hessus, Poggius Florentinus, Thomas Vualdensis, Raymundus Sebeidius, Hermannus Petra Carthusianus. Hi omnes illius temporis insignes Theologiæ scriptores.

Paulus de S. Maria (ita dictus est postquam ex Iudæo Hispano Christianus factus) Theologus Episcopus Burgensis & Archicancellarius Ioannis Regis Castellæ, absoluit suas additiones ad postillas Lyrani super Biblia Sacra, annis 1429. *vt est in eius prolog. initio Glossæ ordinariæ.*

R. Moses Gerundensis in Hispania tractatum aduersus hunc Paulum Burgensem scripsit, vbi pressus authoritate testimoniorum Talmudicorum, dixit non esse incommodum, si nõnulla interdum Talmudicorum dicta minime admittãtur. *Ritius sub finem lib. 2. de cælesti agricult.*

Sub Martino quinto Boemorum hæreticorum duces post mortem Ziscæ Cæci orphanos sese dixêre. Qui cum Lusatiam, Silesiam &c, diuexassent, in tépla atque monasteria, in sacerdotes & monachos barbarico furore debacchabantur. Ziscæ autem ducis sui immanitatem sequebantur, qui quasi viuens parum insanisset, moriens cutim sibi detrahi, eámque tympano induci iussit, fore pollicens, vt ad eius tympani sonum, animis ipsorum aduersarij conciderent. *Cromer. lib. 20. Polo.*

Non est hic dissimulãdus error auctoris Summæ Angelicæ, cuius occasione Canonistæ futiles quæstiones excitarunt, & Petrus Martyr. in 2. Samuel. cap. 13. calumniam inussit huic Pontifici: nam quod ille auctor ait in verbo, Papa, Martinum 5. relaxasse alicui matrimonium cum sua sorore Germana, imprudentissimum esse commentum facile conuincitur ex ipso Antonino, qué idem citat. Ille enim in summa, *tomo 3. tit. 1. cap. 11. de affinitate in fine* scribit Martinum 5. post longam Theologorum & Canonistarum de ea re consultationem, dispensasse cum quodam qui consummauerat matrimonium cum quadam Germana eius, quã (vt loquitur) cognouerat fornicariè, Germanam propinquam, non sororem vocans.

HVMANA.

Mahometes Turcorum nonus (Ioui. 6.) Imperator, post recepta omnia loca, quæ Tamberlanes in Asia minore occupauerat, Imperatoria insignia ex Prusa (quæ hodie Bursa dicitur) in Græciam transtulit, & Adrianopoli vrbi Thraciæ collocauit. *Iouius lib. de rebus Turc.* Vt erat moribus tranquillus & placidus perpetuam habuit amicitiam cum Græcorum Imperatoribus: cum regnasset 12. annos (Ioui. ait 14.) & Imperij successorem designasset Amuratem filium. obiit anno circiter 1420.

Patruum Mosem Imperium paternum vsurpantem interfecit. Inde Bulgaros & Valachos afflixit, tributo magno imposito. Complures principes Turcas è Galatia & Capadocia extirpauit, de cuius linea iam reliqui successêre.

Primus traiecit Danubium & afflictis Valachis Dominatum Bosniæ est consecutus.

An. 1425. vsus Bombardarum tum primùm à Gallis agnosci cœpit, Thoma Montacuto Salisberiense Comite Anglo, Cœnomanorum vrbem illis tormentis oppugnante. *Polyd. lib. 23. Angli. Histor.*

Lutetia à Ioanne Burgundiæ Duce occupatur, & Rex Carolus 6. cum tota aula in eius potestatem recidit: postea Philippus Burgundiæ Dux cognita cæde Patris (qui paribus insidiis, quibus antea Aurelianum Ducem sicariis Lutetiæ necandum præbuerat, ad Monsterolum oppidum perierat) iniens societatem cum Henrico 5. Angliæ Rege in patris sui vltionem regem, reginam, Lutetiam, & quicquid suæ factionis habebat ei tradidit an. 1419. eóque tempore apud Trecas Catharinam Caroli filiam illi nubere coëgit, ea lege vt ij eorúmque liberi Franciæ Regno succederent, & Henricus interea viuente Carolo Regens Franciç cognominaretur. *Polyd. lib. 22. Angl. Gaguin lib. 9. & 10.*

Interregnum anni vnius.

Ioanna Puella siue virgo, inope pastore in Lotharingarum Damptenio pago orta, anno ætatis circiter 20. Aure-

Anni Christi		Anni mundi
1414	*Patriarcha.* *Constantinopoli Calixto, deinde Euthymio 2. an. 5. mens. 5. Iosepho an. 15.*	5419
	Principibus. *Emanuele Paleologo, & post eum Flauio Ioanne eius fil. & abnepote Andronici 2. an. 4. & Ioan. Paleologo an. 24. ex ordine Constantinop. Impp.*	
	Tzochio Tamerlanis F. Persidis, deinde Trochio 2. an. 18.	
	Mechmete siue Mahomete 1. fil. Baiazetis Turcorum 9. (iuxta alios 5.) Imp. an. 17.	
	Sigismundo Occid. Imp.	
	Carolo 6. & Carolo 7. Victore cog. an. 38. ex ordine Franc. Reg.	
	Isaac Æthiopiæ, & per ordinem Andrea an. 4. Hesbinaam & Amde filiis Iesu. Ioanne 2 Hispaniæ.	
	Henrico 5. Angliæ, deinde Henrico 6. an. 38.	
	Vuladislao Iagellone Poloniæ. *Ioanne* Notho *Portugalliæ.* *Interregno Scotiæ, deinde Iacobo Roberti. 3. filio, an. 13.*	
	Continuatio Schismatis.	

Anno Christi. | *Anno mundi.*

1424 | 5512

Clemens 8, Hiſpanus, à quibuſdã anticardioalibus factione Alphonſi Regis Aragonum, poſt Benedictum 13. in Antipapã creatus eſt, ſed, poſt recõciliationem Alphonſi cum Martino Ro. Pôtifice, coactus eſt ſe abdicare Pôtificatu an. poſt quam ſediſſet ferè quinto.

Sic finitum eſt tam ingens & diuturnum ſchiſma, & Martinus 5. manſit ſolus verus Pôtifex Maximus.

CONCIL. *Senenſe Onuph.*

215.

1431 | 5519

1447 | 5535

f Evgenivs 4. Venetus, an. 15. menſ. 11 di. 21.

Vacat. d. 12.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioſepho, deinde Gregorio 3. an. 13.

Principibus.

Ioanne Paleologo Conſtãtinopolitano Imp, an. 24. denique Conſtantino vltimo an. 8.

Amurate 2. Turcorum 10. *(aliis 6.) annis 34. Imp.*

Trochio 2. Tartaro Perſidis, denique Tranire an. 12.

Sigiſmundo, Alberto an. 2. & Friderico 3. an. 54. ex ordine Occid. Impp.

Carolo 7. Franc. Reg.

Aureliam vrbem obſidione Anglorum, qui Lutetiam magnámque Galliæ partem poſſidebãt, liberat an. 1429. eius auſpiciis multa prælia fœliciter à Francis geſta ſunt. *Gaguin. lib. 10. Baptiſt. Fulg. lib 3.*

Trecas, Lutetiámque cepit, inter primos milites in muros aſcendens. Ab Anglis tandem capta Rhotomagi, vt Maga combuſta eſt. *Ibid.*

Tum duæ erant in Gallia factiones, Burgundionum, & Armeniacorum, à Comite Armeniaco, qui Carolo Delphino, deinde Regi contra Anglos operam nauabat.

Louanienſis Academia an. 1427. erigitur à Ioanne 4. Brabantiæ Duce. *Monſter. in Coſmogr.*

Heſbinaam & Amde filij Ieſu in Æthiopia imperarunt vſque ad an. 1431. i. Eugenium, per annos quinque. Poſt hos, duobus regiæ curiæ ſimul cum populo aduerſus Dauidicam ſobolem rebellantibus, puer quidam in regia ſede poſitus fuit an. 2. Verùm diuino aliter diſponente cõſilio, auctores rebellionis capti fuerunt, regnúq; cõſecutus eſt Zara Iacob. *Victorius de regibus Æthiopiæ.*

1424. Rheti (Grizones vocant) ad ſuæ libertatis propugnationem primo fœdere ſeſe inter ſe coniungunt. *Chron. Heluet.*

Gentiles errores (quos Germani Heidem, nos Bohemos vocamus) primum an. 1417. per Germaniam viſuntur, qui exuſti ſole, immundi veſte, intentique furtis, homines falſa ſua chiromantia paſſim decipiunt. *Polyd. lib. 7. de inuent. cap. 7. Krant. lib. 11. cap. 2.*

f Ab Evgenio 4. Georgius Trapezontius Romæ Gymnaſio præficitur & multis annis Rhetoricã ac Philoſophiã docet. Deinde à Nicolao quinto Eugenij ſucceſſore ſcriba fit Apoſtolicus. Præ morbo, etiam ſui nominis memoriam amiſit. Æmulos habuit Ioan. de Monteregio ob Ptolomæi opus de magna Conſtruct. verſum & ſcholiis illuſtratum, Theodorum Gazam, ob librum de animalibus Ariſt. quem quoque verterat, & Ioan. Epiſcopum Aleriensem.

Eugenius in Æthiopiam legatos Theodorum, Petrum, Didymum & Georgium mittit ad Zerah Iacob Abyſſinorum Imp. ſignificans Ioannem Palæologum Imp. & Græcos conueniſſe in Eccleſiæ vnitatem, & ad eandem illum inuitans, quod reuerenter præſtitit. *Dauid Æthiopiæ Imp. Epiſtola ad Clementem 7. apud Damianum Goes lib. de Æthiopum moribus.*

Zerah Iacob, pius & fidelis (vnde & rectæ fidei cognomentum retulit) duobus principibus contra poſteritatem Dauid rebellãtibus cæſis ſub an. 1431. imperium Æthiopiæ adipiſcitur. *Marius Victor.*

Ad Concilium Florentinum legatos miſit. Nam illius actis Æthiopes & interfuiſſe conſtat.

Gregorius Conſtantinopolitanus Patriarcha in Cõcil. Florentino obiit, ſentiens cum Catholica Eccleſia: cui ſucceſſit Beſſarion: deinde eo non recepto, Gennadius poſt captam Conſtantinopolim.

Ioannes Gritſius, Carolus Aretinus, Gerardus Carthuſianus, Nicolaus Burgundio Dominicanus, Nicolaus Amici, Ioannes Niderus Dominicanus, Ioan. Segonius, Ioan. Noblet Carmelita, Thomas de Corſellis, Ioan. à Spina, Bartholomeus Carthuſianus, S. Bernardinus minorita Remenſis (hic factiones Guelphorum & Gibellinorum ferè repreſſit. *Sabel.* & eum Nicolaus 5. inter ſan-

ctos numerat an. 1430. *Platin.*) Ambrosius Camaldulensis, Ioannes Episcopus Leodiensis.

In Concilio Basileensi ædita est Pragmatica sanctio, apud Bituriges à Carolo 7. Nonis Iulij an. 1438. probata, & in Senatu Parisiensi publicata 3. Idus Iul. *Gagui lib.* 10. Damnatæ sunt annatæ Beneficiorum, & deambulationes in templis dum sacra celebrãtur. *sessio* 21. Cautum est ne numerus Cardinalium 24. excedat, ac ne quis nepotum Põtificis aut Cardinalium ad Cardinalatum admittatur *sessio* 23. Festa Conceptionis & Visitationis D. Mariæ confirmata fuere. *sessio* 36. *&* 44.

In eo indultus est Boemis vsus Calicis, quòd is iam apud eos inoleuisset. Ea tamen lege, ne diuersum vsum improbrarent, neu se ab Ecclesia Catholica in cæteris ritibus dogmatibúsque seiungerent. *Crom lib* 21. *Pol.*

Per id fermè tempus Sigismundus Imp. ab ea gente rex appellatus est, ingressúsque Boemiam ad pacandas res animum intendit. Sed diu non postea vixit. *Ibid.*

Iacobini & Armenij Ecclesiæ reconciliantur.

Græci ferè omnes cum Ioanne Imperat. Constantinopolim è Florẽtina synodo reuersi, fiunt infensi Rom Pontifici, quòd ab eo tantum auxilij quantum erat pollicitus non acceperent: & conuentioni quam cum Latinis de religione inierant, non stãtes, iterum ad vomitum redeunt, auctoribus Marco Episcopo Ephesino, & Scholario. Græcorum doctissimis. Quibus motus Eugenius, misit viros doctos Constantinopolim, qui rursum disputationes de eadem re cum Græcis haberent: sed ipsi re infecta discedere coacti sunt. *Chalcocondyl. lib.* 6. *de rebus Turci.* Paulò post Isidorus Ruthenus, qui erat ex iis Græcis, qui ad Concilium accesserant, Cardinalis, ad Græcos missus, ipsos cum Romano Pontifice reconciliauit, sed serò nimis. *Chalcocond. lib* 8.

Metropolitanus erat Kiouensis. Quare vnione Ecclesiæ Romanæ percepta, in Russiam rediit. Sed eum Moscouitæ obedientiam Romanam illis prædicantem spoliauerunt, & in necem extremam impulerunt. *Matthias Michou lib.* 2. *de Sarmatia.*

In Russia plures sectæ, Græcorum videlicet, Armeniorum & Iudæorum. Vbi etiam est regio Christiana Romano Pontifici subiecta, quæ regit ac præualet, quãquam sit exigua numero. *Ibid.*

HVMANA.

Amurates Turcorum 10. (Latinis 6.) Imperator Mustapham patruum delet, ordinem institutum iam ante ab Ottomano primo rege. (*Chalcocondylas lib.* 1. *de reb. Turci.*) peditum militum, quos Iannas seu Ianizaros vocant, ad sex seu decem millia auxit, & eos ex Christianorum filiis eligendos iussit quorum viribus, qui successere, totum deuicere Orientem. Duos vniuersæ suæ Monarchiæ præposuit Imperatores seu Bassas, vnum Europæ (quem Bassam Romaniæ vocant) alterum Asiæ, qui Bassa Natoliæ dicitur. *Chalcocond lib.* 5. *Callimacus in histo. Vngarica.* Ipse obiit an. Christi 1450. & sui Imper. 32. vel vt ait Iouius, 31. *Chalcocond lib.* 7.

Fastidita Imperij proferendi cura, ita regno se abdicauit, vt Hali purpurato Mahometus filij nutritio relinqueret. & in nemorosum Bithyniæ specum cum paucis sacerdotibus ad contemplationem rerum cælestium (*si tamen*

Anno Concil.		Anni mundi.
	In Æthiopia interregno duorum annorum, inde Zara Iacob rege, an. 34. *Joanne* 2. *Hispaniæ. Henrico* 6 *Angliæ. Vuladislao* 3. *Poloniæ an.* 11. *& interregno annorum* 4. *vsque ad an.* 1447. *Ioanne Notho Portugalliæ rege vndecimo, deinde Eduardo an.* 5. *Alphonso* 5. *Africano an* 43. *Jacobo* 1. *Scotiæ, deinde Jacobo secundo an.* 24.	
1431	*DECIMVM septimũ generale Concilium Basiliense contra Hussitas, primùm à Martino* 5. *indictum Papiæ. sed ob pestem ibi grassantem, Senas translatum & inchoatum, deinde interruptũ ab Alphonso Arragonum rege, continuatur Basileæ, vbi interfuit Sigismundus Imperator, præside Iuliano Legato sedis Apostolicæ, & post eius reuocationẽ, Ludouico Cardinale Arelatensi, & præsentibus multis prælatis, ad reformationem Ecclesiæ & componẽdos mores tam laicorum quàm clericorũ. Ea demum acta quæ ad censuras & causas beneficiales attinent confirmata sunt à Nicolao* 5 *Papa. Fuit etiam cõtra Hussitarum seu Bohemorum hereses. Plati. lib. Concil. Æneas cap.* 49. *&* 50 *hist. Bohemi. Perductum est vsque ad annũ* 1442 *vt constat ex vltima sessione* 45 *durauitque an.* 11. *mens.* 9. *di.* 27. *In eo damnatæ fuerunt annatæ beneficiorum & cautum ne Cardinalium numerus* 24. *excedat. Ac ne quis nepotum Põtificis aut Cardinaliũ ad Cardinalatum admittatur.*	5519

Anno Christi.		*Anno mundi.*
∴	∴	
1439	Schiſma 23. Fœlix 5. antea Amadæus olim Sabaudiæ Dux, in concilio Baſilienſi contra Eugenium 4. Pontifex electus, liberè ſe Pontificatu abdicauit poſtquam ſediſſet an. 9.m.6.di.7.	5527
1438	CONCIL. *Gallicanum apud Bituriges omnium Epiſcoporum Franciæ, pro approbatione Pragmaticæ Sãctionis.* Ioan. de Maire.	5526
∽	∽	
1438	*DECIMVM octauum (Græci vocant octauam Synodum) œcumenicum Concilium Florẽtinum inchoatum quidem Ferrariæ 5 Idus April. ſed inde ingruente peſte, traſlatum Florentiam, præſide Eugenio 4. præſentibus Ioſepho Conſtantinopolitano Patriarcha (qui Florentiæ obijt. Chalcocond.li.8.) Ioanne Paleologo Orientis Imperatore, multiſque Græcorum & Latinorum Cardinalibus & Epiſcopis. In eo Græca Eccl. vltimò cõuenit cum Romana, item cum ea Armeni & Indi vnitatem fidei redintegrarunt, recipientes Sacramentum Confirmationis. Plati. Volater. Palmer. Naucler. Chalcocond. lib. 6. de reb. Turc. Beſſarion Trapezuntinus*	5526

tamen aliquam præbere poteſt impuritas Alcoranita) abdeterut. *Iouius lib.3.viror. illuſt.* Sed pœnitens reſilijt, cum certior fuiſſet factus, de Ladiſlai regis Hungariæ & Poloniæ, Chriſtianorumque principũ aduentu, terra marique. Tandem Mahometem 2. ea lege hæredem reliquit, vt eſſet perpetuus Chriſtiani nominis hoſtis. *Idem.*

Theſſalonicam Venetis eripuit an. 1444. Qua clade motus Theodorus Gaza Theſſalonicenſis & alij viri docti relicta Græcia in Italiam ſe contulerunt, & linguam Græcam propagare illic cœperunt.

Muſtahapa Patruo & Muſtapha fratre, quos Græci contra eum adiuuabant occiſis, peragrata Thracia & acceptis in deditionem vrbibus, Phocidem, Atticam, Beotiam, Ætoliam, Acarnaniam & omnem intra Peloponeſum regionem vſque ad ſinum Corinthiacũ perdomuit.

Ladiſlaum Vngariæ regem vicit.

Iohannes Caſtriotus in Epiro & ea Macedoniæ parte regnans, quæ Albania dicitur, ab Amurate pacem impetrauit ceſſione Croiæ oppidi & filijs tribus obſidibus datis. Inter quos Georgius Scandebergius, qui magna calliditate poſt patris mortem euadens, per adulterinas literas Croiam, Epiri & Macedoniæ populos recepit, ſuumque regnum per multos annos tutatus eſt.

Eduardi 5. Portugalliæ reg. ex filia Leonora nepos extitit Maximilianus Auguſtus Caroli 5. Imp. auus.

Alphonſus 5. eius ſucceſſor Africani titulum meruit, multis magniſque victorijs in Africa contra Mauros potitus. Nam Arzillam ciuitatem & Tingitanam Mauritaniam Luſitanis domuit.

Carolo 7. Franc. Rege Burgundioni omnia, quæ petebat, & adeò plus quàm poſſet, concedente, factiones diuturnæ ſunt ſopitæ an. 1435. & ex quo cœperant an. circiter 28 *Æmyl.* Anno ſequente Lutetia à Francis virtute Ioannis Villarij recepta eſt poſt 16. an. quàm in Anglor. ditionem venerat *Polyd. lib. 23. Gaguin. lib.* 10. Anno 1440. ſedatæ ſunt inimicitiæ Burgundionum & Aurelianenſium.

Parlamentum Tholoſanum à Philippo Pulchro inſtitutum an. 1320. à Carolo 7. renouatur, qui pulſis è Francia Anglis, regnum bellis attritum præſidijs munitionibuſque firmare ſtatuit. Vnde & Cẽtenarias & Quinquagenarias militum turmas inſtituit, & vt ſine externo pedite, regni fines tutaretur, quinque millium peditum cohortes deſcripſit, habito delectu Peditum Agreſtium, qui vulgo Arcuarij dicti ſunt, quia liberi omni tributo arcu ſagittaque in militia vtebantur.

Ioannes Guttenbergius Argentinenſis Artem IMPRESSORIAM, ſeu excuſſoriam, nouum ſcribendi genus, primus excogitauit an. 1440. in vrbe Argẽtinenſi: inde veniens Moguntiam eam fœliciter perfecit. *Iacob. Vuympfelingius in Epitom. Germanor. cap. 65. & Fulgoſus lib 8. cap. 11.* Platina & ferè omnes tale inuentum referunt ad Ioannem (Polyd. vocat Petrum) Fauſtium Moguntinum ſub annum 1452. *Infrà.* at Paul. Iouius à Catayois Indiæ populis per Scythas & Moſcos illud ad nos perueniſſe ſcribit. Addo Temiſtitaneos, quorum vrbem Patrum memoria Caſtilij in nouo orbe occuparunt. Ferunt libros Auguſtini de ciuitate Dei, & Lactantij Firmiani de Diuinis inſtitutionibus fuiſſe primos, qui typis excuſſi ſunt. *Volat.*

Ladislaus siue Vuladislaus 3. Poloniæ Rex cùm magnam partem Hungariç occupasset, Iohannem Huniadem Transsyluaniæ siue Daciæ præfecit, vt se intestino bello districto, Turcos ab ea parte arceret, Georgium Seruiæ Despotam Principatu & liberis ab Amurate spoliatum ad limites contra Belgradum collocauit. Carãbeum Bessam Phrygiæ Huniadis consilio aggreditur & obruit. Pacem dat in annos decem, his conditionibus, vt Amurates totam Seruiam redderet Georgij Despotæ liberis, Moldauiam non repeteret, ab iniurijs abstineret in posterum.

Huniades multos Turcorum exercitus delet, Seruiæ partem & Moldauiam recipit. Maximam Seruiæ & Bulgariæ partem victricibus armis percurrit. Anatoliæ Bassam Amuratis affinem cum 30. Turcorum millibus occidit.

Ladislaus Poloniæ & Vngariæ, siue Pannoniæ Rex, in non dubiam recuperandi Bizantini Imperij spem elatus, Iuliani Cardinalis exitialibus consilijs fœdera rumpens, prope Varnam vrbem cum Amurate Turco ad pugnam congressus, post maximam suorum stragem, à Turcis occisus est anno 1444. cum esset certatum totos tres dies noctésque & victoria primum ad Christianos inclinasset, primis Turcorum ordinibus disturbatis, atque in fugam dilapsis. *Chalcocond. lib. 7. de rebus Turc. Bonfin dec 3. lib. 6.*

Cùm eo occisi sunt Iulianus Cardinalis & Varadiensis & Agriensis Episcopi, qui cruce pro vexillo vtentes, voluntariorum militum numerum duxerant.

Amurates hac victoria elatus Peloponesum petijt, vbi fratrem Imperatoris Const. cum Græcorum exercitu repentina clade obruit, captísque aliquot oppidis, reliquam tributariam fæcit.

In prælio quod gerebat aduersus Vuladislaum regem Vngariæ, cum valde timeret, vouit si incolumis & victor euaderet, se commissurum filio Imperium & secessurum in monasterium monachorum Turcicorum. Sed post victoriam cum aliquandiu mansisset monachus, mutato consilio imperium recepit, industria Chatitis Principis, qui tunc Mechmetem eius filium venatum abire iusserat. *Chalcocondyl lib. 7.*

Fl. Blondus Eugenij secretarius 30. libros ab inclinatione Imperij, ad sua vsque tempora, & libros 10. de Roma triumphante scribit.

Antonius Bonfinius Asculanus.

Anno Christi.		Anno mundi.
	Nicenus Archiepiscopus & Isidorus Thessalonicensis Archiepiscopus Ruthenorum, doctissimi Græcorum in Latinis perinde ac Græcis literis, quòd in eo Concilio fuissent auctores Concordiæ Ecclesiarum, in Cardinalium ordinem cooptantur. Chalcocond. lib. 6. Durauit partim Ferrariæ, partim Florentiæ ferè an. 1. mens. 3. De primatu Romani Pontificis tunc in Concilio tractatum fuit, toto hoc ferè tempore propter Græcos (Nam hoc antea nunquam in quæstionem venerat) & tandem definitum Romanum Pont. in vniuersum orbem tenere primatũ, esséque successorem B. Petri, & quæ sequuntur in Decreto.	
	216.	
1447	g NICOLAVS 5. Sarracenensis an. 8. di. 19.	5535
1455	Vacat d. 4.	5543
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Gregorio 3. deinde Gennadio 1. post captam Constantinopolim an. 8. (alij nouem) an. Dom. 1452.	

g Hic fuit linguæ Latinæ & bonarum literarum illustrator, doctis viris tam in humanioribus quam in diuinis literis magna stipendia adsignauit. Vaticanam Bibliothecam erexit missis quoquouersus viris doctis ad comparandos libros. Quid de veteri factum sit, nescio. Nam Bibliothecæ Romanæ mentio apud D. Greg. lib. 7. epist. 29. Iubileum quintum celebrauit. *Plati. Volat. lib. 22. Anthr.*

Electus supplex rogauit Cardinales, vt maturius Ecclesiæ consulerent, se enim esse indignum tanto magistratu. Tandem inuitus assumpsit pontificatum.

Officium nullum seu magistratum vendidit. Quinque ducatorum millia ad se Euangelium D. Matthei Hebraicum afferenti promisit. *Ekius ho. de S. Matth.*

Ludouicus Cardinalis ex bonis Ecclesiasticis primus

Anno Christi. 1447

Principibus.

Constantino 11. Dragose cognomento, fratre Ioannis, & vltimo Christiano Cõstantinopolitano Imperat.

Trauise Tartaro Persidis, deinde Vsumcassano Turca an. 28.

Amurate 2. & eo mortuo, Mechmete seu Mahomete 2 eius filio Turcor. 11. (alijs 7.) an. 32 Imp.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 7. Franc. Rege.

Zarah Iacobo Æthiopum pretioso.

Ioanne 2. Hispaniæ, deinde Henrico 4. an. 17.

Henrico 6. Anglorum.

Cazimiro 4. dicto 3 an. 45.

Alphonso 5. Africano Portugalliæ rege duodecimo.

Iacobo Scotiæ.

1455

Anno mundi. 5535

sui ordinis canes & equos alere cœpit. *Volater. in Anthropolog.* Quo tempore Turca Mahometes res gerebat in Græcia.

Moguntiæ, qui limes est superioris & inferioris Germaniæ inuenta est laudabilis illa ars typographica circa an. 1453. per Ioannem Faustum. *Petrus Appia. 2 parte Cosmog.* de eo proximè antè fusius.

Nicolaus Iaquerius, Ioannes Huxarus, Bernardus Parentinus, Nicolaus Ausinius, Hugo Parisiensis Tusculanus Episcopus, Oliuerius prior S. Bauonis, Ioannes Vuessalia Erfordiensis, Leonardus Vtinensis, Ioannes Capistranus, Ioannes Varenaskiius. Bartholomeus Chãnius, Ioannes Raulinus, Fœlix Malleolus, Theologici scriptores.

Mathæus Palmerius Florentinus suum Chronicon vniuersale ab anno 449. in quo desierat Hieronymus, ad an. 1449. deduxit, posteà conuictus de hæresi ob librum, quem de Angelis ediderat, comburitur apud Cornam. *Trithe de scriptorib.*

Friburgensis Academia in Brisgoia instituitur. an 1450 *Munster in Cosmog.* Alij id accidisse ferunt an. 1463.

Bosina gens infecta Manichæorum hæresi. *Sabel. Ennead* 10. *lib.* 6.

Leo Baptista Albertus, Nicolaus Perotus Episcopus Sipontinus, Franciscus Philelphus, Theodorus Gaza Thessalonicensis, Gregorius Triphernus, Georgius Trapezuntius, (qui oblitus omnium literarum in extrem. senectute obijt Romę, anno 1486.) Victorinus, in Latinis & Græcis doctissimi.

Constantinopolis (quę hodie Czarigrad. i. regia vrbs appellatur) à Mahomete Turcorum Impera. an. ipsius 3 & Christi 1453 4. Calend. Iunij. die Martis & 60. die obsidionis expugnatur, & Constantinus huius nominis 11. Imperator Constantinopolitanus, vltimus Christianus & ex familia Paleologorum, in illa expugnatione ad vrbis portam fortiter pugnans occiditur anno 8 & Men. 3. Imperij. *Paul. Iou. Chalcocondyl. lib* 8. *Egnati lib.* 3. *Gaguin lib* 10. De hinc Orientis seu CONSTANTINOPOLITANVM Imperium cœpit esse penes Turcicos & Ottomanicos Imperatores. Tantam crudelitatem in ea exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

Tunc labente illo imperio cœptæ sunt Græcæ literæ à Chrysolora, Bessarione, Gaza, Trapezuntio Chalcocondyla, Musuro, Gemisto, Plethone, Lascare & alijs in Italiam, è qua 700. annis ferè exulauerant, reduci, ac deinde in alias Europæ Latinæ partes ferri. Nam post annos circiter septuaginta Andronicus Cantoblaca Basiliæ, & Hermotimus Spartanus Lutetiæ ludum istarum literarum primi aperuerunt.

Gregorio tertio mortuo Gennadium primum an. 1452. post captam Constantinop[illegible] Patriarcham Græci creant, & sic deinceps suam Hierarchiam ad hæc vsque tempora perducunt. Omnes autem ex eo tempore fuêre monachi, numero vndecim, vsque ad Hieremiam, qui hodie sedet. Cardinalis quidem Bessario annis 20. beneficio Nicolai PP. Constantinopolitanus Patriarcha nominatur, sed titulo tenus, sicuti ij, qui deinceps è Latinis Romæ hunc titulum ferunt. Imperatoria & Despotarum species illic penitus aboletur. Sic inter Turcas & Saracenos Regum & Principum status, non Ecclesiæ

5543

petit, ne quis hanc ex illis pendêre putet.

Nescio autem an is sit Gennadius Scholarius, qui Synodo Florentinæ interfuerat, & pro Latinis contra Græcos de capitibus quinque scripserat è Græcorum Patrum testimonijs.

Nam is Patriarcha creatus, iterum retraxit omnes Græcos ab Ecclesia Latina, à Marco Ephesino persuasus, qui noluit Concilio Florentino acquiescere, etsi interfuisset, & contra Latinos disputans, cunctorum, & quidem Græcorum, qui aderant, iudicio victus fuisset. Vnde secuta est totius Græciæ pernicies, & iugum Turcicum.

Scholarius dicitur, vt apparet ex confessione, quam ipse Mahometo 2. statim post captam Constantinopolim postulanti obtulit, quæ translata fuit in Arabicum ab Achomad Cadde Berrhæensi patre Mahometis Tselepe Scribæ.

Eligitur autem Patriarcha à confratribus sine Principis interuentu, & post consecrationem Canonicam in demortui cathedram sufficitur. Spiritualem habet iurisdictionem in Græcos, præsertim in montem Athos, in quo 45. monasteria, aliquam item ciuilem, ad quam etiam Mahometanis appellare & Christianos citare licet. Moschi, Bolgari, Russi & plerique alij populi eum pro summo Patre agnoscunt & obtemperant. Benedictinorum habitu se ferè induit, vt reliqui Calogeri. Tria Sequinorum milia pendit, vt Turca crucem auream in Patriarchatus pinnaculo toleret, quam alioqui publicè in suis ditionibus non fert. Est autem Patriarchatus situs in antiquo monte, vbi Palatium Constantini Imp. *Hæc è D. Ioanne Maumontio, amico meo, qui eò profectus, isthæc partim vidit, partim ab ipso Patriarcha accepit.*

Anni Christi		Anni mundi
1449	*CONCIL. Gallicanum, Lugduni celebratum iussu Caroli Regis ad collendum Schisma inter Nicolaum & Fælicem, qui rogatus à Concilio & Frederico 3. Imp. liberè cessit Pontificatu: vnde vulgo de eo ferebatur carmen,* *Lux fulsit mundo, cessit Fælix Nicolao. Ioan. le Maire.*	5537

HVMANA.

1450. Carolus 7. prætextu recuperandæ Normaniæ, primus tributum, quod deinceps perpetuatum sit, atque adeò auctum, imposuit. Nam Antecessores reges dignitatem suam antea tuebantur solo domanio. Sic autem auctum est, vt cùm Carolus duntaxat septemdecim librarum millia imposuisset, offensionem & motus populi metuens, filius Ludouicus 11. augeret vsque 43. millia. Deinde Carolus 8. nonnihil adderet, donec Ludouicus 12. (Pater populi proinde dictus) ad primam originem reduceret, id est, ad septemdecim millia. Qui secuti sunt reges, nullum illorum emulantur. Nam ratione negotiorum sine modo totam ferè Normaniam (nam restabant Caletum vrbs & aliquot vicina loca) recuperauit anno. 1451. post annos 30. quàm Henricus 5. Henrici 6. qui tunc regnabat, pater Anglorum Rex eam occupauerat. Anno sequenti capta primum Burdegala & Baiona ciuitatibus, Franci vniuersam Aquitaniam recipiunt, post annos circiter 299. ex quo Henricus Andegauensium Comes, & mox Angliæ rex eius nominis 2. illam nomine dotis Aleonoræ vxoris (vt diximus) acceperat an. 1153. & post annos 222. quàm Henricus tertius eandem à Philippo Augusto Francorum Rege Ioanni eius Patri paulò ante ademptam receperat. *Polyd. lib. 23. histor. Angl.*

An. 1453. Burdegala & aliquot vicina oppida ad Ioannem Talbotum Anglum Comitem Salopiensem deficiunt,

Anno Christi. | Anni mundi.

217.

1455 h Calixtus 3. Hispanus Valentinus an. 3. 5543

1458 mens.3. di.16. 5546

Vacat d.17.

Patriarcha.

Constantinopoli Gennadio Monacho.

Principibus.

Vsumcassano Turca Persidis Reg.

Mechmete siue Mahomete 2. Turcorum & Constantinopolitano Imp.

Friderico 3. Occidet. Imp.

Carolo 7. Franc. Rege.

Zerath Jaacob Æthiopiæ.

Henrico 4. Hispaniæ.

Henrico 6. Angliæ.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonso 5. Africano Portugalliæ.

Iacobo 2. Scotiæ.

deficiunt, sed eodem anno recuperantur à Carolo 7 post cædem Talboti & multorum Principum Anglorum, qui in pugna, ad Castellionem apud Petragorios occiderant. *Polyd. ibidem. Gagui lib.* 10.

Ita cessauit per multos annos bellum inter Francos & Anglos, qui tunc ita exacti sunt è Francia, vt nihil possiderent in Gallia, præter Caletum & aliquot vicina loca. Dehinc ciuilia bella per annos aliquot in Anglia & Gallia regnarunt.

Transfes Trochiom Tamerlanis nepotem regno Persidis exuit. Idem postea patitur ab Vsumcassano Turca. Sicque pulsis Tartaris, imperium Persarum iterum ad Turcas peruenit.

h FESTVM transfigurationis IESV CHRISTI instituit ad 8. Idus Augusti, ob victoriam de Mahomete Turca, anno 1456. eo die acceptam ad Belgradum vel ad Taurinum oppidum, quod nunc Albam vocant. *Mathias Palmer.*

Ad Vssumcassanum Persarum & Armeniæ principem misit, ad eum in Turcam excitandum. Ferunt Vsumcassanum rescripsisse, se ob eius preces victoriam de hoste reportasse. *Plati.*

Renouauit extrauagantem Martini 5. de conditionibus, quæ necessariæ sunt ad emẽdos annuos census, cum pacto retrouendendi, &c.

Nicolaus Dorbellanus, Ioannes Bononiensis archidiaconus, Ioannes Hagen de Indagine, Ioannes Capgraue Anglus, S. Antonius Florentinus Archiepiscopus, S. Laurentius Patriarcha Venetus, Ioannes Sabinensis Episcopus, Godeschaldus Hollensis, Iacobus Chrysopolitanus Episcopus, Ægidius Cameracensis Decanus, Theologi.

Ioannes Behaim tympanista, & pecorum pastor, vitam Cleri accusans, decimas, deinde vlteriùs progressus telonia, vectigalia, tributa persoluẽda esse negabat: quin & aquas & nemora omnibus esse libera volebat. *Munster lib. 3. Cosmog.*

HVMANA.

Ioan. Huniades expeditionem in Turcas continuo sumpsit, 12. triremes instruit, Lesbum cum aliquot castellis per classis præfectum expugnat, Vssumcassanum Regem Persiæ & Armeniæ per oratores contra eosdem induxit. Quare ille victoria potitus, gratulatum ad pontificem legatos misit, quòd eo impulsore hæc fœlicitas sibi contigisset, *Volat. lib.* 22. Dictus est fulmineus Turcorum terror.

Mahometem à Belgradi obsidione fortissime depulit, cæsis 40. millibus. Vbi dierum duorum prælijs fessus mortem placidam & gloriosam obijt.

Post hanc cladem Mahometes cogitans de inuadendis maris Aegei insulis, Vssumcassani bello reuocatus est, in quo duobus prioribus conflictibus, attritus est, tertio victor euasit, Persis insolito Bombardarum fragore territis, vnde Vsumcassanus sese ad suos recipere coactus est, amisso filio Zucalde, qui globo traiectus occiderat.

Vsumcassanos ex Assumbeia Turcica stirpe, Cappadociæ, Armeniæ & aliquot vicinorum locorum Dominus, interempto Malaonchec siue Demitio Persarum re-

ge,ex vetusta stirpe Gempsæ magni apud Parthos Sultanu, Persiam inuasit. Alij malunt regem Persarum Trauisem è Tamerlanis stirpe.

Præter Sarochum nepotem magni Tamerlanis apud Caspium mare Samarcandæ regnantem, Hiemselem Babyloniæ regem, Aegypti Sultanum, Georgianos, Mesopotamios, finitimósque populos vicit, cùm esset iam Parthorum, Medorum, Persarumque Dominus. An. 1470. magnas victorias de Sagataianis retulit. Moritur an. 1478. ætatis 78.

Cazimirus Polonorum rex, 14. annis bellum gessit contra milites Theutonicos, tandemque eis totam Prussiam ademit. *Munster lib.* 4. *Cosmog.*

i PIVS dicebatur Aneas Syluius, fuitque vir bonarum artium peritissimus, scripsit enim complures libros: profectionem contra Turcos cùm indixisset, præuentus morte non potuit perficere. *Plat.*

Scribarum breuiatores primus creauit, qui postea à Paulo 2. exauctorati, à Sexto 4. denuo recipiuntur. *Polydor de inuent. lib.* 8 *cap.* 2.

Subactatum à Turcis Christianarum gentium misertus & à cæteris propulsare cupiens Christianos principes atque populos ad pium bellum, Crucis vexillo proposito cohortabatur dux belli ipse futurus. *Cromerus & Herburtus hist. Polo. lib* 16 *cap.* 14.

Ludouicus de Bononia minor à Nicolao 5. & Calixto 3. in Asiam & Orientis partes missus, vt pro sua prudentia, rerum, locorum, hominumque notitia Christianos Orientis & alios Christianorum amicos excitaret contra Turcam, ad Pium hunc 2. redit, secum adducens Michaelem Imperatoris Trapezundarum, Nicolaum Regis Persarum, Costopam Ducis Georgianiæ, Maunethem Assembech Sultani Mesopotamiæ, Morathum Verbrecht in Armenia Dominorum oratores ac nuntios, qui suorum Dominorum literas Pontifici attulerunt, exprimentem fauorem contra Turcam. *Pius ad Ducem Burgundiæ epist.* 376.

Stephanus Brusleferius, Nicolaus de Cusa Brixiensis Episcopus & Cardinalis, Albertus Bambergensis canonicus, Henricus Herphius, Theologi.

An. 1461. Trapezus à Turca capitur, ducentis annis post eam Imperij caput constitutam. Nam Alexius Cōuenus Trapezuntinum Imperium complectens, Cappadociam & Colchidem relicta Europa condidit, sub an. 1261.

Laonicus Chalcocondylas Atheniensis historiam de origine ac rebus gestis Turcorum, quæ ab anno Christi circiter 1300. ad hæc sua tempora, i. ad annum 1462. cōtigerunt, libris decem est complexus.

Ludouicus Francorum Rex per legatos missos ad Pium 2. libetam Ecclesiæ & Pontificis Regno obedientiam præstitit: abrogationem Pragmaticæ Sanctionis, & magna in Turcos auxilia pollicetur. *Mathias Palmer. in Chron.* At Senatus Parisiensis non potuit adduci, vt pragmaticam legem tolleret. *Gagui lib.* 10.

Petebat Pius vt eam tolleret, vtpote, quæ Schismatis tempore atque per seditionem mota esset. *Ipse epist.* 375 *ad Regem Franciæ.* Cui Rex se obtemperaturum promisit literis dans Turonis sub magno Sigillo suo, die 27. Nouemb. an. Dom. 1461. Regni sui primo.

HVMANA.

Anno Christi.		Anno mundi.
	218.	
1458	i PIVS 2. Senēsis an. 5.	5546
1464	mens. 11. di. 26.	5552
	Vacat d. 16.	

Patriarcha.

Constantinopoli Gennadio, deinde Sophronio an. 11.

Principibus.

Mahomete 2. *Turcorum & Cōstātinopolitano Imp.*

Vsumcassano Persarum.

Friderico 3. *Occid. Imp.*

Carolo 7. *& Ludouico* 11. *an.* 23. *per ordinem Franc. Reg.*

Zarah Iacob Æthiopiæ.

Henrico 4. *Hispaniæ.*

Henrico 6. *Angliæ, deinde Eduardo* 7. *dict.* 4. *an.* 23.

Cazimiro 4. *Poloniæ.*

Alphonso 5. *Africano Portugalliæ.*

Iacobo 2. *Scotiæ, deinde Iacobo* 3. *an.* 22.

Anno Christi.		Anno mundi.
	219.	
1464	i PAVLVS 2. Venetus	5552
1471	an. 6. mens. 10.	5459
	Vacat d. 11.	

Patriarcha.

Constantinopoli Sophronio.

Principibus.

Mahomete Turcorum & Græcorum Imp.

Vsumcassano Persarum.

Friderico 3. Occidēt. Imp.

Ludouico 11. Franc. Reg.

Zara Iacob Æthiopiæ.

Henrico 4. Hispaniæ.

Eduardo 7. dict. 4. Angliæ.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonso 5. Africano Portugalliæ, rege duodecimo.

Iacobo 3. Scotiæ.

HVMANA.

Georgius Schanderbegius Epirotarum Rex vir bellicosus, strenue in Græcia Turcis resistit. *Æneas Syluius in descriptione Europæ, cap. 15. Volat. lib.* 8. Barletius libros 13. de eius vita reliquit.

Multas victorias de Amurate & eius filio Mahomete retulit. Nec tamen vnquam auctis copijs maius militiæ robur, quàm sena equitum, ternáque peditum expeditorum millia hostibus opposuit. Delectu veterani militis, non numero victorias parari prædicans. Vnde & eorum nomina factáque memoriter tenere consueuerat, &c. *Ioui. lib. 3. viror. Illust.*

i GEORGIVM Pogebracium Bohemiæ regem publico consistorio hęresi damnatum an. 1466. regno priuauit. *Palmer.*

Matthiæ Hungariæ regi regnum illud donat, qui proinde ante 1468. Georgium vicit, eius filium cepit & tantam regni Boemiæ partem possedit, quantam in eo bello occupasset, Hæretici posteritate regno cauta. Nam Morauii Slesitæque interdicto promulgato deterriti, Georgij partes deseruerunt, Senatus populusque Brunensis, Olomutij, Catholicæ denique omnes ciuitates Bohemiæ & Morauiæ illum regem Bohemiæ eligunt, eumque Orthodoxæ fidei vindicem perpetuo se habituros profitentur ac iurant. *Bonfin. dec. 4. lib. 1 & 3.*

Cardinalatus insignia multa excogitauit.

Omnia sacerdotia ipsius tempore Romæ erant venalia, officia & beneficia episcopatus his committebat, qui officium aliquod haberent venale, vnde elici munus posset. *Summa conc.*

Apoplexia solus in cubiculo, nemine vidente, secundah ora noctis moritur. *Ibid.*

Gaza scribit librum de mensibus an. 1470.

Ordo Minimorum IESV MARIÆ (quos Franci vocant Bonos homines) sumit originem à S. Francisco de Paula (quem Leo PP. adscripsit inter sanctos) Siculo. *Volater. lib. 21.* postea confirmatur per Sixtum & Iulium.

Henricus Gorricanus. Landulphus, Dionysius Ricelius Carthusianus, Nicolaus de Vnachenheim Heidelbergēsis, Guilelmus Vorillonius, Theologię professores.

Baptista vel Bartholomeus Platina historiam Pontificum in hoc Paulo 2. à quo in carcerem trusus est, terminauit. Reliquos Onuphrius persecutus est. Poli in æquicolis.

Poli in Æquicolis quidam hæretici dicentes, nullum verè Christi vicarium fuisse, post Petrum, nisi qui Christi Paupertatem essent imitati. *Platina.* Pantaleon peruersa fide & verbis hæc recitauit. Sed sic habet historia.

Hermanus Rissiuch Apostata. Nam à fide Christiana penitus deficiens, eam totam velut stultam damnauit, Aristotelis doctrinam ei præferens. *Bernard. Lutzemb.*

HVMANA.

1470. Capnion Aurelijs Pictauique iura discens, linguam Græcam, quam ab Andronico Contoblaca Gręco Basileæ didicerat, seminat. *Ipse Epist. in suum heb. lexicon.*

Aliquot annis pòst Eberhardus probus in Vangionū Comitijs à Maximiliano Romanorū rege, vno Imperij consensu, Dux primus Vuirtembergensium auctoratur. *Ibid.*

Mahometes 2. Turcorum 11. (iuxta latinos nouus) Imperator duo Imperia Constantinopolitanũ & Trapezũtinũ euertit: Regna 12. Christianis ademit: cepit 200. vrbes Chalcidem insulam armis, & Scodram deditione Venetis extorsit: Rhodum oppugnauit: Italiam capta Hydrunte inuasit: in bellis, quæ gessit, plusquam 300. hominum millia perijsse compertum est, *Egnat. lib. 5 Iouius hist. de rebus Turci.* Obijt cholicæ dolore anno 1481. & Imperij ferè 32. ætatis 53. à capta Constantinopoli anno 27. mense 11. die 5. *Iouius & Palmer in Chron.*

Subiecto sibi Radulone Palatino Transalpinæ Moldauiæ à Stephano Palatino siue Vaieuoda, qui vix 30. millia producebat, omni æuo memorabili clade apud Barladum amnem & Racouecciam paludem profligatus est. Centum viginti millia in eo exercitu fuisse dicuntur, nec prius fugam stitêre Turcæ, quàm Danubium transmiserunt, persequentibus fugientes Vualachis & vsque ad lassitudinem trucidantibus, vel in paludem ac Danubium impellentibus. Bassæ quatuor in eo prælio desiderati, signa militaria capta centum & amplius. *Cromerus & Herburtus hist. Polo. lib. 17. cap. 7.*

Natus matre filia Georgij despotæ Setuię, à qua cum esset ad Christiana institutа à teneris assuefactus, ad Mahometismum ita se contulit, vt matri addictus, Atheum se ageret, nullum nisi bonæ fortunæ numen teuerirus.

An. 1480. à Rhodi oppugnatione post cruentissima prælia, ductu Petri Dambuson summi Magistri nationе Galli repellitur.

Ludouicus 11. Franc. Rex ordinem Equitum D. Michaëlis instituit an. 1469. cuius autem insigne quòd Franciscus Dux Britanniæ recusasset, ipse exercitum mittit contra Britones, sed mox reconciliato duce cum Ludouico omnia inter ipsos fuerunt pacata. *Gaguin. lib. 10.*

Diuersoria equis cursorijs primum in Gallia constituit, sublatis sagittatijs Heluetijs ad quinque millia stipêdium dedit. Fuit ferox, otiutum impatiens, literarum osor, vnde nolebat filium plus Latinè discere, quam illa quinque verba, *qui nescit dissimulare, nescit regnare.* Populo formidabilis, vectigalium & tributorum maximus exactor, primus emancipasse reges fertur.

Parlamentum Gratianopolitanum instituit. Diuionense in Burgundia à Philippo Duce institutũ restituit.

k IVBILEVM ad annos 25. reduxit. *Cap. 4. de penitentijs & remis. in Extrauag. Comm.* Festum Conceptionis D Virginis confirmauit, cum approbatione officij eius diei. *Cap. 1. de reliqu. in Extrauag.*

Bibliothecam Vaticanam libris auxit & testir.

Principes Bosniæ, reginas Cypri, Andream Paleologũ Peloponesi & Leonardũ Toccum Epiri Despotas aluit. Templa, Xenodochia, opera publica restituit, denique Romam ex lutea Lateritiam, sicut olim Augustus ex Lateritia marmoream reliquit. *Volater. lib. 22. Anthro.*

Sixto 4. Platina vitas Romanorum Pont. dicauit, cuius libro 1 Sixti Pontificatu quatuordecim sequentium Pont. in Pio. 5. desinentium vitam subiecit *Onuphrius.* In Paulo 2. cuius iussu in carcerẽ conuectus est, terminauit.

Eidem Andreas Trapezuntius Patris sui Georgij versionem de magna constructione Ptol. dicat, scribens Patrem suum Roma ob æmulorum inuidiam Neapolim discessisse.

Anni Christi.		Anni mundi.
	220.	
1471	k SITVS 4. Sauonensis	5559
3484	an. 13. d. 5.	5582
	Vacat d. 15.	

Patriarcha.

Constantinopoli Simeone an. 9. deinde Maximo an. 10.

Principibus.

Mahomete & post eum Baiazete 2. an. 31. Turcico Imp.

Vsumcassano Persarum. deinde Iacuppo cog. Chiorzeinal an. 7.

Friderico 3. Occid. Imp.

Ludouico 11. Franc. Reg.

Zarah Iacob Æthiopum. pretioso, mox Bethemariam an 10. mens. 2. die 14.

Ferdinando 5. cog. Catho- Hispaniæ an. 30.

Eduardo 7. dict. 4. Angliæ, deinde Richardo 3. an. 2.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonso 5. Africano Portugalliæ, deinde Ioanne 2. an. 14.

Iacobo 3. Scotiæ.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

discessisse, comiterque ab Alphonso illic susceptum & educatum cum tota sua familia.

1471 — 5559

1481. Fratres Boëmi siue Picardi à Matthia Rege Vngariç eijciuntur è Morauia, sicque fugiunt in Vualachiá.

Petrus Oxoniensis Theologiæ professor in Academia Salmantica libellum confessionis edit, qui per Alphonsum Toletanum & Theologos damnatur & comburitur. *Summa Conc.*

Antonius Florentinus Archiep. fusam historiam ab orbe condito vsque ad an. 1470. deducit.

Auctor Fasciculi temporum peruenit vsque ad an. 1484.

Guilelmus Hilacensis, Rodoricus Samorensis Episcopus, Iacobus Gruyttodius, Ioannes Tinctorius, Ioan. Betsius, Alexander Ariostis, Nicolaus Deusius, Michael Mediolanensis, Henricus Arnoldi Carthusianus, Paulus Cortesius, Bernardus Decanus Moguntinus, Theologi.

Tubingensis Academia auctoritate Apostolica instituitur à Comite Vvitembergensi. *Naucler.*

HVMANA.

Ioannes de Monte regio summus Mathematicus auditor Purbachij, Rudolphus Agricola, (qui obijt an. 1485.) Pomponius Lætus, Ambrosius Calepinus auctor Latini lexici, in literis humanioribus excellentes.

1472. Alphonsus 5. Rex Portugaliæ, auream mineram in Guinea aperuit, è qua patuis cum Nigritis mercibus auri plurimum in Occidentem importauit.

Initium illarum nauigationum cœperat Henricus eiusdem loci rex.

1473. Dauid CaloIoannes Trapezontinus Imp. captus à Mahomete cum vniuerso regio sanguine necatur, qui in suum caput contractam ab eo affinitatem cum Vsumcassano Persarum rege hoste suo interpretabatur. Dauid enim Vsumcassano filiam suam Despinam Catonem elocauerat.

Vssumcassano successit Iacuppus, qui nulla re memorabili gesta impudicæ vxoris dolo perijt. Scilicet vt regnum Ismaëli Sopho sororis filio inuadendum obijceret.

Post mortem Iacuppi, Aleuante & Morath Chamo eius filijs contendentibus, in antiquam Gempsæ familiam regnum sub an. 1500. redijt.

1474. Isabella & Ferdinandus 5. reges verè Catholici in annos 30. regnare incipiunt. Hi expugnato regno Granatensi Saracenos Hispania penitus exterminarunt. Iudæos vel Christum agnoscere, vel regnis suis exulare coëgerunt. Inquisitionis officium instituerunt. *Vasæus. Chron. Hisp.*

1479. Heluetij primùm à rege stipendium accipiunt, sublato ordine Francorum sagittariorum (hos Carolus 7. instituerat. *Gagui. lib.* 10.) quòd latrocinijs & rapinis vacarent. *Naucler in Chron.*

Ludouicus Francorum Rex instituit vt hora meridiana (sicut mos erat ad vesperam) ad pulsum campanæ quilibet è populo Virginem salutaret Angelica oratione, obtinendæ publicæ pacis gratia. *Gaguin. lib.* 10. Id primùm fieri cœptum est anno 1472. primo die Maij. *Mater historiarum.* Fuit vir ferox, versatili ingenio, & osor literarum, vt qui nollet filium suum Carolum plus discere Latinæ linguæ, quàm illa quinque verba, Qui

1482 — 5572

nesciit dissimulare, nescit regnare. Primus pressam oobilitatem seruire coëgit, se populo formidabilem præbuit: eum tributis & vectigalibus plus vexans, quàm priorum Regum quisquam alius, ita posteris Regibus viam muniens ad nimiam potentiam & opes, vnde dicitur primus emancipasse Reges Franciæ: primus adsignauit equis cursorijs (quos postas vocamus) diuersoria & stathmos: Statuerat, nisi morte præuentus fuisset, morem & ius vnum lingua vulgari & breui libello comprehensum per totam Galliam constituere, ad hæc pondus vnum & mensuram. Vide eius historiam, quam Scandalosam vocant, & Philip. Cominium. Calixtus PP. fertur antea statuisse, vt ad meridiem post pulsum capanæ fierent præces pro Christianis pugnantibus cōtra Turcos.

Carolus Burgundiæ vltimus Dux occisus est ad Nācium an. 1476. pridie Id. Ianuarij (alij volunt Nonis) à Renato Lotharingiæ Duces fines suos recuperatore. *Gaguin. lib.* 10. Is fuit exitus triumphorum & deliciarū domus Ducum Burgundionum.

Vnicam eius filiam Mariam Maximilianus Frederici Imp. filius sibi connubio copulauit, eiusque iura sibi tuenda & vindicanda contra Francos sumpsit. Ex eo matrimonio Philippus natus est, Caroli quinti Imp. pater.

Eodem an. 1476. Burgundia Ludouico II. se certis conditionibus, legibus, & pactis dedidit, quæ singuli Francorum reges singulis suis inaugurationibus se inuiolatè seruaturos iureiurando pollicentur.

1481. obitu Renati Siciliæ regis, Andium Ducis & Prouinciæ Comitis, ac Caroli Cœnomanorum Comitis eius fratris, Prouincia ipsi quoque accessit, nec ab eo tēpore ad hunc vsque diem parēre Fracis vnquā desijt.

Facto Regum Franciæ & Angliæ congressu ad Pinguiniacum oppidum Ambianorum ann. 1475. induciæ inter eos constitutæ fuot ad aliquot annos (Gaguin. ait 7. alij 9. Polyd. in multos annos) *Gaguin. lib.* 10. *Polyd. lib.* 24. *Anglic. histor.*

Iacuppus PersarumRex fratrem maiorem interfecit, vt regnaret. Ab vxore tandem veneno tollitur.

Ioannes Moschorum dux Tartarorum tributarius & seruus, vxore Græca magis etiam hominem incitante, sumptis armis iugum turpe excussit. Finitimos Russorum principes consanguineos suos astu magis, quàm armis subiugauit, & longius ad Occidentem solem progressus Nouogrodum totius Septemtrionis emporium celeberrimum Polonis & Lituanis extorsit. Nouogrodensis prædæ magnitudine tantus euasit, vt magno hodie sit terrori Tartaris, Turcis, Polonis & cæteris vicinis. *Cromer. lib.* 29. *de reb. Polo.*

FERRVM lanceæ, quo Christi latus apertum est, dono Baiazethis per Mustapham Bassam & consecutus. *Iouius de rebus Turcicis.*

Eius tempore inuentus Crucis Titulus in Basilica S. Crucis in medio tēpli pariete occlusus cum triplici lingua, Iesus Nazarenus Re. cætera deficiunt. *Volater. lib.* 22. *Ant.*

Baptista Trouomala scriptor Rosellæ casuum, Gabriel Biel monachus Germanus, Angelus de Clauasio auctor Summæ Angelicæ, Vuernerus Vuestphalus Carthusianus, Rupertus Episcopus Aquilanus, Guilelmus

Anno Christi		Anno mundi
	221.	
1484	INNOCENTIVS 8.	5572
1492	Genuensis an. 8. di. 26.	5580
	Vacat d. 22.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Maximo, deinde Niphone an. 10.	

Anno Christi. | Anno mundi.

1484 | 5572

Principibus.

Baiazete 2.an.31.Turcico Imp.

Iacuppo Persidis,mox Iulauero an. 3. Baysingiro an. 2.Rustano an.7.

Friderico 3.Occidēt.Imp.

Carolo 8.an.14. Franc. Rege.

Bethe-Mariā Æthiopiæ, deinde Schender an.15.mēs. 6.

Ferdinando 5. Hispaniæ, cum Isabella uxore.

Henrico 7.Angliæ an. 24.

Cazimiro 4.Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ rege decimo tertio.

Iacobo 3.Scotiæ,deinde Iacobo quarto an.25.

lelmus Textor, Nicolaus Saliceius abbas, Ioan. Lapidanus, Ioan. Tesseranus, Theologi.

A Ioanne Lapidano Theologo Parisiensi rudimenta linguæ Hebraicæ Reuchlious Capnion didicit. *Ipse in Apologia.* Reliqua à Iudæo, Abdia ben Iacob Spuono, dum legatione fungeretur apud sequentem Pontificem Alexandrum. *Ipse Epistola in suum lexicon, ubi primum inter Latinos se Grammaticam & lexicon Hebr. emittere asseuerat.* Vir magnus, nisi lingua Hebraicæ mysteria Cabbalicis nugamentis maculasset.

Albertus Kraotius Bambergensis, Ioannes Trithemius Abbas Sphaheimensis, Matthias Palmerius Pisanns, insignes historici. Marsilius Ficinus, Baptista Mantuanus poëta & carmelita, Iouianus Pontanus, Philippus Beroaldus, viri summa eruditione clari.

HVMANA.

1485. Ioannes decimus tertius Rex Portogalliæ, primus classem misit ad qnærendas nouas terras, & promontoriam Bonæ spei, vnde iogentia auri pondera aduecta & excussa.

Zamoram Africæ ciuitatem tributo decem millium Alosarum sponte à Saracenis oblato suam fecit.

Ferdioandus Magnus Hispaniæ Rex an. 1487. (alij 1462.) Mauris siue Saracenis, decimo post cœptum bellum, ademit Regnum Granatæ, siue Beticum, quod, vt dixi, ipsi 800. ferè annos occupauerant. Hinc sortitus est à Roman. Pontifice cognomentum CATHOLICI. Idem 124. (alij 120.) millia familiarum Iudaicarum Hispania expulit, nec eis permisit antum vel gemmas Regoo exportare. vide Pontanum de bello Ferdinandi.

In his fuit R. Isaac F. R. Ioseph Karn, commentator Pentatheuchi, vt in Portugalensi exilio R. Abraham auctor fasciculi Myrthæ, qui se fessam vrbem Mauritaniæ recepit.

Guioea ab Hispanis 12. gradibos ab æquatore inuenta est, circa quam complures insulæ postea ab ijsdem exploratæ.

Tumque compertum est regionē torridam, quæ appellabatur, commodè habitari. Quod ante mille quingentos annos Iubam Mauritaniæ regem probasse Solious narrat, & ante Iubam, referente Strabone, Polybius.

Paulo pòst nonus orbis veteribus incognitus præter infinitas iosulas exploratus est, & America siue Bresilia, quarta terræ pars nominatos, cùm ab incolis vocaretur vna sui parte *Peru*,) quò naues singulis triēnijs misisse Salomonem, exportandi auri causa, probabile est, cùm scriptura in Paralipomenis illam regionem nomioet Paruam, duali oumerò.j. vtrumque Peru) altera *Clobacana. R. Ioseph parte secunda sua historia.*

Tertió Africæ Australis & Asię Orientalis, siue Indię vltimæ pars cognita est, & circumnauigata.

Quartò terra Australis vltra mare Æthiopicum & Indicum inuenta est, etsi nondum interiùs cognita, quintaque terræ pars appellata.

Quo anno bellum Hispanorum perfectum est contra Mauros, eorundem expeditio adoersus Iodos Occidentales cœpit, quasi Hispanorum opus sit expugoare infideles & Pagaoos.

1492 | 5580

Nam Ferdinandus Isabellæ Reginæ Castilliæ, Legionis, Aragoniæ, Siciliæ vxoris suæ suasu Christopho.

Anni Christi	Anno mundi
1484	5572

Columbum Genuensem ad vestigandas nouas terras misit, quas & Columbus aperuit an. 1492.

Quo anno 1492. in perpetuum Iudæos suis Hispanicis regnis expulit, 97. post Gallicanum eorum exilium. Et vt hæreticos & Mauros penitus inde euelleret, Inquisitionis officium instituit, cui etiam Rex ipse subesset. Granatense, Neapolitanum, & Nauarreum regnum subegit. *Vasæus.*

Doriphori (quos Lantznecthos vocant) tunc primùm exorti sunt in Germania.

Ducatus Britanniæ Regno Franciæ accessit nomine dotis Annæ hæredis Britanniæ, quam, repudiata Margarita vxore, Carolus 8. vxorem duxit, licet ipsa per legatum nupta iam esset Maximiliano Austriæ Archiduci. *Naucler. Gaguin. lib.* 11. *Chron. Franc.*

Mediolanenses mortuo Philippo Maria duce vltimo sese, in libertatem vendicant & ex Plebe 12. viros, Reip. constituendæ causa creant. Verum post duram obsidionem, Franciscum Sfortiam, qui Blancam Philippi filiam notham duxerat, in vrbem & ducem recipere coacti sunt, à quo Carolus Aurelianensis competitor victus est. Fridericus Imperat. suum ius neglexit, bellis domesticis detentus, & multitudine competitorum absterritus.

Alphonsus rex Neapolit. quem Philippus hæredem testamento instituerat, cum hæreditatem longe à se dissitam & à competitoribus vndique circumsessam videret, quieuit.

Thoma & Demetrio Paleologis fratribus inter se dissidentibus, Demetrius ad hostem transijt filia ei in vxorem data, Thomas rebus perditis Romam fugit. Sic Mahometes Peloponesum subigit sublato illic Paleologorum & Venetorum Dominatu. Lesbum, Lemnum, Eubœam, siue Nigropontum ponte admirabili super Euripum constructo recipit.

Per id tempus Vngari duce Bathoro ex Turcis quorum erant centum millia insignem & omni æuo memorabilem victoriam Matthiæ regi retulerunt. *Crom. lib.* 29. *Polo.*

Cazimirus Cazimiri Regis Polonorum filius medicis concubitum suadentibus, si sanus esse vellet, Ne se pollueret, maluit ille mori. *Crom. Ibid.* Michaëli Verino poëtæ Hispano vix 18. annos nato paulo post idem visum est. *Politianus.*

Boemici motus ab hæreticis excitati, regi etiam periculosi, ita vt Rex de vita sua periclitatus ad Cuthnos montes fugere coactus sit, Senatus verò veteris & nouæ Pragæ contrucidatus sit & Monasteria direpta. *Herburtus lib.* 17. *Polo c.* 10.

Ioannes Standon Theologus collegium Montisacuti Lutetiæ fundauit, legauitque multa ad Pauperum, vulgo Capetarum, alimoniam.

Carolus 8. cum Cancellario & libellorum supplicum magistris septemdecim consiliarios laicos & sacerdotes creauit, quia Cancellarius tot negotijs se implicare non poterat.

Henricus 7. Rex Angliæ, ex Elizabetha coniuge tres tantùm liberos superstites reliquit, Henricum octauum, Margaritam maiorem natu, quæ Iacobo 4. Scotorum regi nupsit, Mariam Ludouico 12. Frácorum regi primùm, deinde

Anni Christi	Anno mundi
1492	5580

Anno Christi benedi.	222.	Anno mundi.
1492	m ALEXANDER 6. Valentinus Hispanus an.	5580
1503	11.di. 8.	5591
	Vacat m. 1. d. 4.	

Patriarcha.

Constantinopoli Niphone, deinde Pachomo (qui præfinitè sedit an.1500.) an.10.

Principibus.

Baiazete 2. Turcico 12. Imp.

Rustano Persiæ, deinde Agniato mens.6. Carabe an. 1. Aluante an. 4. Ismaële Sophi an.34.

Friderico 3. & post eum Maximiliano an. 25. Occid. Imp.

Carolo 8. & Ludouico 12. Patre populi cog. an. 17. ex ordine Franc. Regg.

Schender Æthiopiæ, deinde Amdezeon, qui & Alexander mens.6. Nahud. an. 14.

Ferdinando 5. Hispaniæ.

Henrico 7. Angliæ.

Cazimiro 4. deinde Alberto an.9. Alexandro an.5. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ, deinde Emanuele Magno an. 26.

Iacob quarto Scotiæ.

An. Dom. M.D. quando Ludouicus 12. Pater populi dictus, regnum Gallicum init, Sophus Persicum, noua terra aperiuntur.

DECIMO *quinto sæculo continuatam quidem fuisse Doctrinam dubitari non potest, quod ideo Lutherus & innumerabiles hæreticorum copiæ insurrexerint &c. Sed interim id mo-*

deinde Carolo Braudono Suffolciæ Duci collocatam. *Ex historia Angl. & Scot.*

Henrici ergo defuncta posteritate, de qua vnica superest Elizabetha, rerum hodie potiens, regnorum Angliæ & Hiberniæ ius ad Mariam Scotorum Reginam, vnicam Iacobi 4. & Margaritæ suprà dictæ hæredem, siue ex Iacobo 5. patre Scotorum rege eorum filio neptē, eiúsque deinceps liberos, rectà aliis omnibus exclusis deuoluitur.

m FAVENS auspiciis Ferdinandi & Isabellæ Hispa. regum, qui duce Columbo an.1491. Indias Occiduas aperuerant, Bulla illos legitimos earum Dominos constituit, ita tamen vt præcones Euangelij illuc mittere tenerentur. Bulla ab Alexandro data est an.1493. quarto nonas Maij sui Pontificatus 2.

1494. Correcta propter Hispanorum & Lusitanorum dissidia, ipsorum consensu, vt videlicet linea vtrosque separans ducta à Septentrione ad Meridiem per Occidentem distaret à Promontorio viridi 1080. miliaribus, non, vt antea, 400. duntaxat, vt quicquid ab ea versus Orientem acquireretur, Portugalēsibus cederet, versus Occidentem Hispanis. Quod præsertim factum est, ne Hispani quicquam tentarent in interiore Africa, quā iam Portugalenses aperuerant.

Primus præco fuit Bueil Catalanus ordinis S. Benedicti, quam Alexāder Bulla sacerdotibus duodecim præfecit, suumque vicarium apud illas regiones nominauit. *Fumus in historia Gallica Indiarum Occidentalium lib.1.cap.2.*

Iosephus Indus patria Caragouorēsis, vir Christianus, Romam venit, & Alexandro 6. narrauit, eorum populorum, qui circa insulam Ormum & reliquum Orientem habitant, magnum quēdam esse Antistitem, qui Catholicus appelletur, cui assint Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiscopi & Episcopi complures. *Ipse in sua nauigatione c.33. Osorius de Emanuele.*

1494. Ordo pœnitentium mulierum ex prostitutis cœpit Parisiis prædicatione Ioannis Tisserani Minoritæ. *Continuatio Palmerij. Volaterr.*

Ioannes Mederus, Ioannes Dalburgius, Georgius Florus Baldinus, Guilelmus Pepinus, Baptista à Satis, Ioannes Keiserspergius, Hieronymus Sauarauola, Ioan. Ludouicus Vinaldus, Theologi. Ioan. Tritemius, qui suum librum de Scriptoribus Ecclesiasticis (nongentis & septuaginta, quorum volumina, gradus, conditiones, dignitates, ac tēpora potuit reperire) absoluit an.1494.

HVMANA.

1497. Americus Vespurius Florentinus sub Zona torrida, vltrà citràque, terras Occiduas nauigationibus quatuor aperuit, & Americam de suo nomine appellauit, quarum duas versus Occidentem mandato Ferdinādi Regis Hisp. suscepit, duas alias versus Austrum Emanuelis Lusitaniæ regis iussu. Propter eius magnitudinem quarta pars orbis nominatur, nescitur contineus ne sit, an insula, nisi quòd est probabilius versus polum quodam Isthmo cum Groetlandia iungi. Quoniam sæpius quidem tentatus est per Septētrionem ad Mare Moluccarum transitus, verùm nunquam repertus. per Austrum ad Moluccas transitum Magellanus repent, & fretum Magellanicum de se nominauit.

An. 1501. Petrus Atuarus Cabralus Brasiliam in torrida Zona extra æquinoctialem versus meridiem adinuenit.

Emanuelis Regis Portugaliæ auspiciis sub an. 1500. aperta est nauigatio in Indias, circumnauigata tota Africa & repertis multis nouis regionibus & insulis. Prima illa nauigatio fuit vsque ad Callicutium, deinde Cochinum, vbi magnum Christianorum numerum S. Thomæ videre licet, quorum sacerdotes in magna degunt abstinentia, in templis crucem tantùm habentes. Sacrificant pane Azymo, & vino ex vua passa & aqua expresso, quòd alio careant. Apostoli corpus hinc procul 350. milliaribus situm est apud oppidum Maslapar, etiam Saracenis & Paganis venerabile. *Volater. lib. 12. Geograph.*

1493. cœpit expeditio Francorum pro acquirendo Regno Neapolitano, contra Alphonsum Regem: Carolus Rex Fráco. statim illud regnum obtinuit, sed an. proximo ab eo ad Ferdinandum Alphonsi filium defecit.

Morbus Gallicus sub primum descensum Francorum in Italiam primùm cœpit agnosci in Europa, & propterea dictus est Gallicus, & Neapolitanus, Hispani Arragonenses vocant eum Morbum S. Sementi, Granatenses Curialem, Franci grossam verolam.

An. 1494. obierunt tria literariæ reipublicæ lumina, Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquileiensis, Angelus Politianus vir eloquentissimus, & Ioan. Picus Mirándul. Comes summus Philosophus. *Continuat. Palmerij.*

Ioan. Nauclerus Tubingensis, cuius historia à Surio Carthus. continuata est. Philippus Bergomensis, Hermannus Schedellius, Baptista Egnatius. Raphaël Volaterranus, Franciscus Irenicus, Iacobus Vuimphelingius, Polydorus Virgilius Anglus, Lodouicus Patricius, Antonius Sabellicus, historici celebres. Sebastianus Brand, Georgius Valla, Iodocus Badius, viri docti.

Parlamentum Rothomagense Scacarij loco, à Ludouico 12. institutum, an. 1499. Cal. Octob. Sic Aquense in Prouincia Narbonensi & Burdegalense in Aquitania.

Rustanus Persarum rex, Harduelem patrem Ismaëlis Sophi interfecit, veritus ne is Halim Omari præfectos, studeret rebus nouis, & se regno exueret. Ismaël interim fugiens in Hircaniam ad Pyrealim amicum paternum, eosdem ritus, quos pater in Perside tradiderat, prouexit, & Siach. i. Propheta habitus, regnum Persicum ad se tránstulit, eiectis hæredibus.

1499. septuaginta Turcorum millia per Vualachiam in Russiam se effundentes frigore & fame consumpta sunt. Reliqui à Stephano Vaiuoda contrucidati. *Cromerus lib. 30. Polon.*

1500. quidam Iudæus nomine Lemleo imposuit Iudæis quibusdam (credo in Germania) se esse verum Christum, quem expectabant. *Ioann. Isaac super Epistolam R. Mosis filij Maimon, quam ipsi ex Hebræo in Latinum conuertit.*

Eo anno Portugallia Iudæi excedere iussi sunt, octo annis postquam à regibus Hispanis in perpetuum eiecti essent. *Vasæus.*

Eo Rutheni ditionis Polonicæ ad Moscouitarum Imperatorem, Schismatis eorum tutorem defecerunt, quod Alexander Dux Lituaniæ eos Ecclesiæ Romanæ adiungere vellet. *Ioan. Sacranus in Elucidario errorum Ruthenicorum.*

Inde

Anno Christi.		Anno mundi.
1492	*re nostra demonstremus è certis Græcorum & Latinorum testimoniis.* MISSA. *Iisdem ritibus ac prius, è scriptoribus de Diuinis vel Ecclesiasticis, Bessarione Cardinali, Marco Ephesio, Dionysio Carthusiano, Gabriele Biel in Canonem Missæ.* Gratia Dei, fides, Iustificatio, *Græci in sua Apologia Basiliensi cõcilio exhibita. Bessario & Trapezuntius multis suorum librorum locis. Sic Gerson &c. Biel in can. Missæ lect. 23. §. E Sententiarij in 2. dist. 26. & 27. & lib. 1. dist. 41. vbi disputatur. an Prædestinationis sit aliquod meritum.* Eucharistiæ veritas, sacrificium, transubstantiatio, adoratio Missæ ritus. *Bessario de Eucharistiæ sacramento. Marcus Ephesius lib. Quibus verbis conficiantur diuina munera. Laonicus Calcocondylas, Euchologiũ, in quo tres liturgiæ Chrysostomi cap. 2. Basilij cap. 3. cap. 4 & 7. cum eius interpretatione cap. 5. & 6. Thomas Valdensis in tomo de Sacramentis contra Vuiclefistas, Biel in Canonem Missæ. Sententiarij multis distinctionibus libri 4. Gerson parte 1. tractatu de Communione sub vtraque specie & part. 2. in Compendio Theologiæ tract. 3. de Sac. Eucharistiæ & alibi.* Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, ceremoniæ. *In Euchologio Græcor. c. 15. 17. 79. Sententiarij multis distinctionibus lib. 4. Gerson in compendio Theologiæ tract. 3.* Pœnitentia & eius partes tres. *Euchologium cap 49. 98. &c. vbi canon in extremo vnctione in Peccatoris confessione seruandus. Ibidem Gerson. Sententiarij lib. 4. dist. 14. vsque ad dist 22.* Claues Ecclesiæ, Absolutio. *Trapezuntius, in dictum Euangelij si sic volo eum manere &c. Græci in suo Euchologio ca. 114. Sententiarij lib. 4. dist. 18. & 19. per totum Biel. in can. Miss. lect. 2. 3. per totum. Gerson parte 2. tract. de potestate ligandi atque soluendi, & alio, de contemptu Clauiũ.* Confirmatio, reliqua alia sacramenta, & eorum vsus. *In Euchologio ca. 95. 97. 98. vbi sacramentum vnctionis extrema vocatur, [illegible] è 5. cap. Iaco. cap. 18. & 19. & seqq. vbi Matrimonij officium cap. 111. & seqq. vbi ordinum singulorum dispensandorum ritus & officium. Æneas Syluius epist. 130. ad*	5550
1503		1591

Bohemos. Septem sunt Ecclesiæ sacramenta, etsi vos tantum quinque recipitis. (Nam de confirmatione & extrema vnctione nihil sentiebant.) Gerardus Stredoneus lib. de septem Sacramentis D. Antoninus p. 3. tit. 14. c. 1. § 3. ad eripiendum nos ab infirmitatibus spiritualibus animæ Dominus instituit medicinas septem Sacramentorum, Gerson in regulis Moralibus part. 2. & in compendio Theologiæ tract. 3.

Inde secuta bella, donec socer Moscus (Nam filiam suam Alexandro collocarat) innumera Catholicorum millia tam per suos è Lituano Dominio, quàm per Tartaros è regno regis Poloniæ Alberti in perpetuam seruitutem abigeret. *Ibid.*

Ismael Sophus ex Assumcassani filia progenitus Mahometanam legem nouis interpretationibus exponens, nouam religionem introduxit, atque ea via Persiæ Regnum occupauit. *Paul. Iouius.*

Primatus sedis Apostolicæ. *Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopol. in defensione de primatu Petri. Gerson de Auferibilitate Papæ, & 4. parte Sermo de pace & vnitate Græcorum Omnes principes & alij subiectionem habent ad Papam, in quantum suis iurisdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent. contra legem diuinam & naturalem. Item lib. de modo habendi se tempore Schismatis. Baldus leg f. in fine C. D LL. nu. 4. solus Papa potest deponere Imperatorem, & non ex omni causa, sed solum ex causa graui & notoria, ex qua turbatur vniuersalis status Christianus vel Ecclesiæ. Et Nu. 1. Cum Apostolicus confirmet Principem, istud est manifestum signum superioritatis, vt in Authentica, De defensore ciuitatis, § interim. Et ideo Imperator iurat Papæ fidelitatem. Thomas Vualdensis contra Vuicleffistas. Io. de Turr. Cre. in summa de Ecclesia, & alibi. Trapezuntius in dictum Euangelij, Si volo eum manere. Æneas Syl. epist. 288. Gabriel Biel in Can lect. 23. Clemangis de corrupto Ecclesiæ statu.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Græci in Apologia ad Concilium Basiliense. Trapezuntius vbi supra. Biel in cano. Missæ lectio. 29. & 59. Gerson in compendio Theolo. tract. 2. Sententiarij [illegible]. sent dist. 25. 26. 28.*

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Græci in Horologiis & Menologiis suis. Item Euchologio, vbi de crucis collocatione c. 30. & Exaltatione cap. 93. & lectiones Apostolicæ & Euãgelicæ de SS. Martyribus cap. 103. de sanctis medicis cap. 104. de Sancto Chrysostomo & reliquis Sanctis pontificibus cap. 105. de aliis variis Sanctis cap. 106. 107. 108. 109. sed & apud nostros huius sæculi scriptores de iis omnibus extant sermones & tractatus pene innumeri. Biel in canonem Missæ lectione 30. 31. 32. 79. & de imaginibus lect. 49. & de reliquiis lect 42. Gerson præmittens Aue Maria sermonibus, quos habuit in Concilio Constantiensi.*

Preces pro defunctis. Purgatorium. *Dionysius Carthusianus de quatuor Nouissimis. In Apologia Græcorum de Purgatorio igne, Basiliensi concilio exhibita, & per Ioan. Hartungum versa, vbi Græci huius æui docent tria è suis patribus 1. quorundam reatus post mortem à Deo condonari. 2. id fieri Dei clementia & Ecclesiæ precibus. 3. eos interim expiari lustratione carceris, vel tenebrarum & ignorationis, & exilij: hoc vno à Latinis differentes, quòd ignem purgatorium corporalem, materialem ve negent, vt in eo non pœnam sensus, sed damni duntaxat confiteantur. Hinc in eorum Euchologio cap. 118. pro monacho mortuo ferale officium. cap. 119. pro sacerdote mortuo. cap. 120. pro laicis mortuis. ca. 121. pro fœminis dormientibus. c. 122. & vltimo, pro infantibus defunctis. & in ipsorum liturgiis cap. 2. 3. 4. 7. Sententiarij dist. 21. lib. 4. Biel in can. Missæ 56. 57. 58.*

Reliquo infinitos alios Latinos quoniam hi præcipuè temporibus hæreticis suspecti sunt, quòd Hussitas, Hieronymum de Praga, Ziscam ac eorum multiplices & dissectas sectas proscripserint, stylo & igni persecuti sint. Superfluum etiam esset Synodos totius huius spatij itémque Historicos recẽsere, cum omnes eandem prorsus Ecclesiæ faciem cum superioribus sæculis nobis pingant, vt propterea ad illos, nec velint nec ausint prouocare.

Anni Christi		*Anni mundi.*
	DECIMVM SEXTVM ET vltimum sæculum.	
	223.	
1503	a PIVS 3. Senẽsis, di. 16.	5591
1503	Vacat d. 24.	5591
	Patriarcha.	
	Cõstãtinopoli Pachomo.	
	Principibus.	
	Baiazete 2. Turcorũ Imp.	

a REGNVM Manicongo an. 1503. in Africa Christi fidem suscipit.

Helenæ Alexandri regis Pol. vxori diadema de more reginarum non est impositum, quòd Græcorum Schismati esset dedita, vt pote Ioannis magni ducis Moschorum filia. *Cromer. lib. 30. Pol.*

Bogdanus Vualachiæ Vaieuoda his legibus Elizabetham sororem Alexandri regis Pol. accipit in matrimonium, vt is ad Ecclesiæ Romanæ ritus cum aulico suo comitatu accederet: In Vualachia vt templa, sacerdotes, & vnus Episcopus Romani ritus instituerentur, Romanus Pont. Bogdano postulante matrimonium id approbaret. *Ibid.*

Georgius Amboësius Cardinalis & Legatus Franciæ instituitur, qui vnico Rothomagensi sacerdotio absque vllis Abbatiis &c. contentus, è viuis multo post decessit. Vir antiqua virtute & fide, nondum conscientiis ad Sa-

cerdotiorum Polygamiani prostituit.

HVMANA.

Aleuante & Morath Chamo Iacuppi filiis contendentibus, adueniens Ismael Sophus adhuc adolescens, qui nouam sectam Mahometanæ perfidiæ à patre Harduelle cœptam supplicij metu suppresserat, primo Aleuantem acie secum congressum obtruncat. Deinde Morath Chamum in Arabiam profugere compulit.

Sic rerum potitus à Persico Oceano ad Seruanorum fines atque ipsum Caucasum montem & per Hyrcani maris meridionalem oram ad Corazenos omni regione perdomita, Zagaleisque Tartaris ad Oxum laxaitém que flumina pertinentibus sæpe acie superatis, in Armeniam reuersus est, vbi aliquanto post in Calderanis campis à Selimo Turca vincitur, cuius virtuti totus Oriens cesserat.

Ismael Sophi magni Vssumcassani Regis ex filia nepos persuasione commutatæ religionis excitatis in suā sectam Orientis gentibus, paternos, maternósque agros cum exercitu recuperauit. Inde multas vrbes cepit. Mox 1499. Iacuppi Regis auunculi sui filios regno depulit, mortem patris vindicans & nouam religionem propagans, per Armeniam, Mediam, Persidem, Parthiam, Mesopotamiam, Assyriam, Hyrcanos & Turcas lacessiuit. Edicta inusitati generis venatione Syluestres equos cepit & domuit, qui aspectu truces, prælongis atque horrentibus comis, rigida ceruice, & arietino capite deformes, bidui cursu minimè fatiscunt. *Iouius lib. 5. viro.*

Legatos Venetias misit, qui fœdus atque amicitiam peterent. Item ad regem Cambaiæ ad ostium Indi fl.) & ad Zabaimum Idaleamum, reliquósque Indiæ Reges, religionis causa, quam tamen mutare noluerunt.

In Indiam ad Lusitanos, quorum Protex erat Albuquercius, tametsi Ormuzium ipsi auertissent, misit Coiealeamum, & cum eis fœdus agitauit. Ad eū Albuquercius vicissim Michaëlem Feirteram ad illud firmandum ablegauit.

Legationem destinauit ad Baiazethem cum irrito successu Sibi enim Carmanorum regiones hęreditarias reddi postulabat. Item vt abiecta vetere religione suam assumeret, habitúmque immutaret.

Eius res gestas contra Turcos explicauit Henricus Penias ad Cardinalem Saulum.

Nahud eductus est ex illo monte munitissimo & altissimo Æthiopiæ, in quem solent regum filij ac propinqui relegari, ne quid contra Principem rerum potientem moueant, postquàm frater eius Alexander rex absque liberis discessisset. Aluaresius in histo. Æthiopica c. 59.

Ludouico 12. Academiam Parisiensem priuilegia sibi sublata conquerentem, turbásque concitantem repit mente, in publico Academiæ apud Bernardinos conuētu decretum est, vt conciones, Medicinę praxis, studium, lectionésque statutæ intermitterentur.

b BELLICA gloria, quàm Pontificia clarior. Moritur dum celebratur Concilium Lateranense.

Bononiam expugnauit: Seruiam, Rauennam, Fauentiam, Forum Iulium & reliquas Ecclesiæ terras à Venetis occupatas

Anno Christi.		Anno mundi.
	Ismaele Sophi Persarum.	
	Maximiliano Occid. Imp.	
1510	*Ludouico 12. Franc. Reg.*	5589
	Nahud Æthiopiæ an. 14	
	Ferdinando 5. cog. Catholico Hispaniæ.	
	Henrico 7. Angliæ.	
	Alexandro Poloniæ.	
	Emanuele Mag. Portugalliæ.	
	Iacobo 4. Scotiæ.	
	224.	
	b IVLIVS 2. Genuensis, an. 9 mens. 3. di. 12. Vacat d. 17.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Pachomo, deinde Theolypto an. 10.	
	Principibus.	
	Baiazete 2. & post eum Selimo 1. an. 8. Turcorum 13. (aliis 9.) Imp.	
	Ismaele Sophi Persarum.	
	Maximiliano Occi. Imp.	
	Ludouico 12. Franc. Reg.	
	Nahud Æthiopiæ, deinde	

Anno Chr. | Anno mundi.

Helena eius uxore ob filij pueritiam.

Philippo primo an 2. & iterú patre Ferdinando Catholico an.10. pro Carolo nepote suo Hispaniæ Reg.

Henrico 7. Angliæ, deinde Henrico 8. an.39.

Alexandro Poloniæ, deinde Sigismundo 1. an.41.

Emanuele Portugalliæ.

Iacobo 4. Scotiæ.

occupatas vi obtinuit: Mirandulam & Mutinam cepit. *Paul Iou. & Continuatio Palmerij*: Gallos opera Heluetiorum è tota Italia expulit, vnde à nõnullis ei tribuitur titulus liberatæ à Gallis Italiæ. *Surius in histor.*

Edictum in Ludouicum 12. promulgauit quo eum & quotquot illi studerent, omnibus & Schismaticorum & Hæreticorum pœnis subiiciebat, facta cuique potestate fortunas, regna, resqoe illoruio inuadendi. Ex quo secuta est Regni Nauarræ occupatio. *Guicciardinus historiarum sui temp. lib.* 11.

Iulius Pont. Maximilianus Cæsar, Ferdinandus Hispanus, Ludouicus Gallus, Alphonsus Ferrariensis in Venetos conspirantes, eos omni Imperio terrestri spoliatunt. Ottomanni autem multis vrbibus & insulis Græcis, donec Cyprum tandem nouissimè amiserint.

Academia Francofordiensis approbãte Iulio PP. instituitur an. 1506. ab electore Ioachimo Brandeburgensi Marchione. *Monst.*

Florent doctissimi viri, Ioannes Lapidanus doctor Theologus, qui linguam Hebraicam Lutetiæ docet ipsum Ioan. Reuchlinum Capnionem, *vt agnoscit ipse in sua Apologia*. Ioan. Reuchlinus Capnion Hostratiano dissidio variè afflictus, (qui primus eo tempore cœpit Hebraïcam linguam in Germania profiteri) Marcus Marulus Spalatensis, Lodoïcus Viuès, Iacobus Faber Stapulensis, Desyderius Erasmus Roterodamus (obiit an. 1536. septuagenarius) Syluester Prierius Dominicanus Italus.

Petrus Galatinus, qui eandem Hebraicam in Italia excolebat. (Nam ea inter Christianos incipiebat propagari.)

Ælius Antonius Nebrissensis, Iacobus Leopes Stunica Philosophus & Theologus, Græcæ, Hebraïcæ & Arabicæ linguæ peritus, Hispanus vterque.

Ioan. Picus Mirandula Marti. Datyli Hebræi discipulus, & æmulus Pici Mithridates Romanus, Hiero. Aleander Brundusinus, Iustinianus Nebiensis, Aug. Steuchus Eugubinus Itali.

Francisc. Ximenius episcop. Toletanus Compluti Biblia multis linguis & interpretationibus insignia typis exprimi curauit, secundus post Origenem Adamãtium.

1510 | 5598

CONCIL. Gallicanum Turonẽse, omnium Episcoporum Galliæ, & plurimorum doctorum tam Theologiæ, quàm iuris Canonici, pro Rege Franciæ contra Pontificem Romanum. In quo decretum est, vt mitterentur ad PP. legati, qui cum eo de pace agerent, vel si ipsos nollet audire, eum prouocarent ad conuocandum generale Concilium. Chron. Franc.

Gallus & Pontifex vario marte cõgrediuntur in Italia. *Paul. Iou.* Vnde Rex Ludouicus & Maximilianus Imper. curant haberi Concilium, quod nunquam fieri potuit, Pontifice propter principum factiones reclamante.

1510. 8. Idus Februarij circa horam noctis secundam Paulus *Form.* in Marchiæ Brandeburgensis villa *Knobloch*, è templo subreptam thecam argenteam & inauratam, qua Eucharistia conseruabatur, cum sacra hostia vendidit cuidam Iudæo, qui post multos ictus pugionis videns eam integram permanere, ita excandescens, Si tu es (inquit) Deus Christianorum te ipsum manifesta: mox hostia in tres partes diuisa sanguine per oras maduit. Eo territus Iudæus, postquam illas particulas panno inuolutas apud se detinuisset, missis duabus ad duos alios suæ factionis, tertiam iterum pugione confodit, sicque denuò sanguinis guttulæ dimanarunt. Tunc timens ne scelus proderetur, eam absumere voluit, sed cùm non posset, proiecit in flumen, dein illa enatante, in ignem: demum cùm intacta esset, commiscuit azymo, ac vbi

furno impofuiffet, ille alioqui obfcurus refplenduit, & maffula azymi, cui tertia illa particula erat immixta, in Iudæi faciem infiliit. Re à Magiftratu cognita Paulus *Form.* forcipibus difcerptus eft, & in cineres redactus: Omnes Iudæi illius Marchiæ carceribus inclufi funt Burlini, ex quibus habita quæftione cum inter alia flagitia faterentur fe feptem Chriftianorum infantes acubus & punctionibus peremiffe, eorum 38. (al. 40.) flammis traditi funt, & duo, qui petierunt baptizari ante mortem, capite plexi funt. *Suri. in hiftor. & Hiftoria rerum memorabil. &c. conuerfa à Pontano lib. 1.*

Acurius Iofeph facerdos, Mofes Monachus Diaconus, Helias Hypodiaconus è Syria ad concilium Lateranenfe legari mittuntur à Petro Patriarcha Maronitarum è Monafterio S. Mariæ de Camibio in monte Libano ann. 1515. Febr. 14. Ab his Thefeus Ambrofius Albonefij regulus Iurifc. literas Syriacas didicit, à quo poftea canonico D. Auguftini Bononiæ illæ inter nos cœperũt propagari, Leone 10. Pontificatum adminiftrante, quando introductionem in linguam Chaldeam, Syriacam & Armenicam euulgauit. *Ipfe ibid.*

Sub an. 1510. Occidentales populi per Dominicanos ex Hifpania conuertuntur.

HVMANA.

Philippus Archidux Auftriæ, Caroli quinti Imp. pater annos 2. regio Hifpaniæ fceptro potitur. Comitatum Flandriæ cum reliquis ditionibus regno Caftiliæ vnit. Immatura morte præreptus regnum Ferdinando 5. Catholico patri, qui fe Neapolim receperat, reliquit, donec Carolus adoleuiffet.

Sultanus Ægyptius ereptum fibi dolens vectigal reliquorum Chriftianorum, Alexandriam gratia mercis Indicæ adeuntium, ad Iulium Pont. Oratorem denuntiatum mifit, nifi Portugalenfes abftineant, fe quoque Hierofolymitanum iter prohibiturum. *Volat. lib. 12. Geogr.*

Huius laudis æmuli Hifpani fub Ferdinandi regis aufpiciis duce Chriftophoro Columbo an. 1496. Gadibus foluunt inter Zephirum & Auftrum, & Canarias, aliáfque infulas, deinde Orbem nouum aperiunt, non ad antœcos fiue antipodas, vt Lufitani, fed ad parœcos noftros curfum dirigentes. *Ibid.*

Baiazetes 2. Turcorum duodecimus Imperat. venenato Pharmaco, fibi iuffu Selimi filij per Iudæum quendam medicum parato, interiit an. 1512. poftquam Imperio præfuiffet 31. annis, quibus Valachiam & Mõcaftium (hodie Neper) ac Lithoftomum oppida fubegit, contra Caitheum Sultanum Ægyptium copias mifit (tunc Turci tantam ab illo Sultano ftragem acceperunt, vt nullam vnquam maiorem tulerint) Venetis Lepantum (antiquis Naupactum) Dirrachium & Methonem vrbes ademit: Gallos fe aggreffos fugauit: fœdus iniit cum Venetis, quod durat in hodiernum diem: ferrum Lanceæ, quæ Chrifti latus aperuit, ad Innocentium 8. PP. per Muftapham Baffam Vifirum dono mifit. *Paulus Iouius lib. de reb. Turci.*

1509. Helenæ auia Dauidis ad Emanuelem Regem Portugalliæ Matthæum Legatum cum litteris mittit, opem

Anno Christi.		Anno mundi.
1511	*Pifanum, coactum à Maximiliano Imp. & Ludouico Rege & quibufdam Cardinalibus, cõtra Iulium PP. poftea tranflatum eft Mediolanum, deinde Lugdunum: fed fine profectu & vllo exitu, interueniente morte Iulij Papa. Chron. Franc.*	5599
1511	DECIMVM *nonum* Concilium *œcumenicum Lateranẽfe indictum eft à Iulio Papa contra Conſilium Pifanum, contra Turcos, & pro reformatione Ecclefiæ, fed ipfius morte eft interruptum, & poftea continuatum & abfolutum à Leone 10. PP. anno 1517. 17. Calend. April. Sleid. lib. 1. & Surius. In hoc Pragmatica Sanctio factione quorundam abrogari finitur.*	5599

Anno Christi. | | Anno mundi.

225.

1513 c LEO 10. Florentinus (*Prius dictus Ioãnes de Medicis*) an. 8. 5601

1522 mens.8. di.21. 5610

Vacat m.1. d.7.

Patriarcha.

Constantinopoli Theolypto, deinde Ieremia an.15.

Principibus.

Selimo 1. & Solimano eius filio an.46. per ordinem successionis Turcorum Imp.

Ismaele Sophi Persarum.

pem pollicens aduersus Mammelucos & Mauros Indię, prout rogata fuerat à Tristane de Cugna, illius in India Prorege. Atque hic prima Lusitanorum cum Æthiopibus coniunctio.

Selymus Campsonem Gaurim Cairi Sultanum eiusque exercitum ad Singam occisione deleuit. Indéque Syriam, Iudæam, atque Ægyptum victoriis peruagatus, Mameluchorum nomen & Sultaneum Imperium euertit, Tomombeio vltimo Sultano, qui in locum Campsonis demortui tumultuarié suffectus fuerat, capto.

Tomombeium vltimum Ægypti Syriæque Soltanum vicit, captum, diuque in quæstione de Thesauris tortum, impositúmque vili camelo & per Cairum circumductum, ad Basuëlam Syriæ portam laqueo necauit, vncoque ferreo suspendit. *Iouius lib.4. vir. Illust.*

Ismaëlem Sophum occupata Taurisio eius regia in Calderanis campis deuicit. In eo loco canceroso tenum vlcere pestilenti infœlicem exhalauit animam octauo Imperij anno, in quo patrem Baiazethem acie adortus opprimere cogitarat, & veneno sustulerat postquam Acomathem & Corcuthum Germanos fratres & septem impuberes consanguineos ad vnum omnes peremisset, dictitans nihil suauius, quàm sublato omni consanguineorum metu solum regnare. *Idem lib.5.*

Ei Solymanus successit an.1518.

c ANNO 1517. PP. promulganit per vniuersam Christianorum ditionem remissionem omnium peccatorum iis, qui sua bona in expeditionem Turcicam erogarent, quæ Cruciada vocabarur. Eius rei cura in Germania Alberto Moguntinensi Episcopo à PP. demandatur, qui elegit Ioannem Tetzellium Dominicanum: quod ita offendit Augustinianos, maximè Staupitium ordinis generalem per Germaniã genere clarum ac disertum, Martinum etiam Lutherum, vt ipse contra tales Indulgẽtias eodem anno tonare cœperit, fretus Frederico Saxoniæ Duce, quem suarum partium reddiderat: 95. propositiones edidit quibus oppugnabat Indulgentias: cõtra Tetzellius alias 106. Luteranis planè contrarias. Ex hac lite ortum est illud LVTERANÆ hæreseos incendium, quo tota pene Europa conflagrauit. *Surius in sua historia.* At Sleid. lib.1. paulo aliter.

Pragmaticam sanctionem sustulit, Concordata, quæ vocantur, cum Rege Francisco agitans, de nominatione Episcoporum & Abbatum specioso prætextu, vt Rex propter electionum abusus Doctorem quidem vel licẽtiatum Theologiæ, Iuris ve canonici è celebri academia ad Episcopatum, Religiosum eiusdem ordinis, Doctorem similiter, vel certè Baccalaureum earundem facultatum ad Abbatiam nominare teneretur: reuera autem ageretur mysterium illud iniquitatis, quo perditam Ecclesiam Gallicanam cernimus.

Hinc enim eius pernicies, in ea omnis generis hæreseon, Simoniarum, Fiduciarum seminarium, scientię, virtutis, pietatis exterminatio, regni pestis.

An. 1515. Concordata sunt condita. 1516. decimæ sacrilegij species introductæ. 1517. Lutherus emersit. paulo post fœdus cum Turca agitatur, & magistratus omnes vænales prostituuntur, ne quisquam bonus & doctus ad eos possit sine numerata pecunia contẽdere. Bella successio & nostris digna motibus, ad quam aliquis

Anni Christi. 1522 — *Anni mundi.* 5610

scilicet Deum expectet propitium.

1516. Augustinus Iustinianus Episcopus Nebiensis Octaplum vtriusque Testamenti in qoinque præcipuis linguis molitus, prægustamenti loco Psalterium emittit.

Nouum etiam Testamentum more veteris Hebraïci, per versiculos distinguit, numerorumque notis diuidit, cùm antea duntaxat distingueretur per paragraphos literis A, B, C. &c. expressos ab Hugone Cardinali sub an. 1240. Quam versuum distinctionem deinceps nostri secuti sunt.

Ioannes Eckius Fridericus Nansea, Iacobus Latomus, Syluester Prieras, Ioan. Cochleus, Iacobus Sadoletus, Huldrichus Huttenus eques Germanus, Ludouicus Berus, Langdailus Anglus, Ioan. Arboreus Laudunensis, Ambrosius Catharinus, Thomas de Vio Caietanus Cardinalis, Ioann. Fischerius Roffensis Episcopus, & Thomas Morus eques, Angli (hi duo pro tuenda religione, & quòd nollent secundas nuptias Henrici 8. priore viuente, approbare, mortem obierunt an. 1535.) Iodocus Clictouæus, viri doctissimi, & fidei defensores.

Martinus Ludderus siue Lutherus Saxo (ferunt eum ex incubo natum *Cochl. de act. Luth.*) monachus Augustinianus, cum suis sectatoribus hæreticus pronontiatur anno 1518. (alij 1520.) 6. Calend. Augusti. *Carion. lib. 3.* An. 1520. Louanienses & Colonienses Theologi multos ipsius libros dignos flammis decernunt, qui in Germania eodem anno ex mandato Imperatoris & Leonis PP. combusti sunt. *Sleid. lib.* 20. Anno sequente Parisienses Theologi damnarunt hæresi eiusdem scripta: Carolus 5. eum proscripsit. Ipse dum esset in exilio scripsit librum de abroganda Missa priuata (ad quam cum communione sub vnica specie abolendam se ratiocinationibus diaboli persuasum fuisse gloriatur in lib. de Missa angular. fol. 228. tom. 7.) ad fratres suos Augustinianos Vuitembergenses, qui primi omnium Missas abrogarãt, quos hortatur, vt in eo incœpto etiam contra conscientiæ (ô vox impia) accusationem persistant, sicut & se in quibusdam fecisse ait. *Sleid. lib. 3. Suri. in histor.* Tamen postea Lutherus factum Augustinensium publicis concionibus reprobauit. *Suri.*

Aliqui eum Antichristum esse contendunt, quòd sit caput & Patriarcha hæreticorum & Occidente, qui se toti armarunt cõtra Christi doctrinam & beneficiorum eius memoriam. Addo ad illorum coniecturas לולתר *Lulter* characteribus Hebraicis reddere numerum Antichristi 666. Apo. 13. Ex quo apparet, vt quamuis non videatur verus Antichristus, tamen nobile proximúmque eius sit membrum, qui Mahometis veri Antichristi regnum in has terras inducturus sit, quẽadmodum & eius ministri & sectatores certatim ad Mahometismum quotidie deficere (pro dolor) cernimus.

Omnes in regno Granatæ aut Christiani fieri, aut regno exire coguntur. Regnum Magnicongo in Africa, Regi Lusitaniæ fœderatum, fidem Christi suscipit. *Contin. Palmer.*

1519. Vlrichus Zoinglius cœpit Tiguri oppugnare Indulgentias, & posteà an. 1524. Berengarij hæresim refricare vna cum Oecolampadio, propositis 47. articulis suæ doctrinæ, (*Surius. Sleid. lib. 1.*) cuius probationes, saltem quantum ad præcipuum caput, de Cœna, in somniis à quodam

Maximiliano & Carolo 5. an. 39. ex ordine Occidentis Impp.

Ludouico 12. & post eum Francisco 1 Valesio an. 32. Franc. Regibus.

Nahud, inde Helena Dauidis regis matre (iuxta alios auia) Æthiopum regina.

Ferdinando 5. cog. Catholico iterũ Hispaniæ reg. deinde Carolo 5. Imp. an. 39.

Henrico 8. Angliæ.

Sigismundo 1. Poloniæ.

Emanuele Portugalliæ.

Jacobo 5. Scotiæ, an. 29.

Anno Christi. | Anno mundi.

1513 | 5610

à qundam monitore ſpiritu(ater ne an ibus fuerit ignorat) Idib. April.ſe accepiſſe gloriatur, in lib. Sobſidij de Euchariſt. Tum Vuormaciç conuentum egit Carolus, in quo Lutherus ob res belli opioione turbatas, ſe ſuámque doctrinam palàm defendit.

1521. Ignatius Layola Hiſpanus ſocietatis Ieſu fratribus Initium dedit. Decem alios ſibi adiunxit, quibus comitatus Lutetia Romam, obtinuit an. 1540. vt ſuæ religionis inſtitutum à Pont. coofirmaretur. Ex iis primus Fráciſcus Xanierius ad indos mittitur, principio an. 1541. tanto Dei oumine, vt ſocij deinceps conſecuti multa & præclara pro religionis incremento geſſerint. quotidiéque gerant. Superiore ab ineunte ſocietate anno. i. 1520. Lutherus à Pont. declaratus fuerat hæreticus. Nempe, quo tempore Satanas ad dituẽdum aliquos erigit, Deus alios ad ædificaodum excitat.

1520. Viuebat Abuoa Marcus, ſummus Æthiopum in regno preſbyteri Ioannis Patriarcha, annum agens centeſimum quinquageſimum, vegeto adhuc animo & corpore. *Aluareſius in ſua legatione Æthiopica.*

HVMANA.

Emanuel Portugalliæ rex ad extendendam ſubactæ à ſe Indiæ laudem Leoni pontifici ſuæ victoriæ trophæa, Elephantum aurea inſtratum ſtragula & turrito ephippio Indos homines geſtantem, paſſus ad modulos tibiarum temperantem, Principem, hominéſque auguſtiore habitu, certo geſtu venerãtem, per Triſtanum Acunium Luſitanum dono miſit. Addiderat Rhinocerotem Elephanto paulo humiliorem, longitudine parem, ſed in Liguſticis ſcopulis merſus eſt. *Iou. lib. 4. viror. Illuſt.*

Florentini, qui inteſtinis diſcordiis ferè continenter per an. 300. laborauerant, tanta quidem rabie, vt modo Patricios, modo Populares alternante victoria è ciuitate in exilium expellerent, ſæuis ſedibus integras ſæpe familias delerent, armis Cæſarianis oppreſſi, Dominum ſibi imponi paſſi ſunt, Alexandro Duci, qui mox interfectus eſt à Laurentio cognato, primum obtemperantes ea lege, vt hæc dignitas ad liberos eius pertineret, atque his deficientibus ad eius cognationis proximos.

Senenſes & ipſi ſeditioſiſſimi aliquot poſt annos eãdem fortunam ſubierunt.

An. 1514. Muleamethes, cui Sciriffo q. magno ſacerdoti cognomen erat, ex Eremita & concionatore ad regna Feſſæ & Marochi peruenit, religionis nouæ authoritate & armorum gloriæ florens. Ita Africam miſcuit, vt coacta multitudine in Lybiæ & Ægypti interiora penetraos, tribus annis obtinuerit præter ſuperiora duo, regna Tremiſſæ, Daræ, Taphiletæ, Suæ, quæ 43 annis tenuit, venando à ſtipatoribus corporis ſenex admodum interfectus ſob an. 1557. *Iouius lib. 7. vir. Illuſt.*

1522 | 5610

Huius Eremitæ initia attingit Ioannes Leo in deſcript. Africę, qui cum eo verſatum ſe per tres dies ſcribit.

Eius filius Abdala pòſt, Marochi regnat. Eodem tẽpore & ſpiritu Lutherus de ordine Eremitarum Auguſt. cœpit tale quid moliri in Europa, ſed ad tantam fœlicitatem peruenire non potuit, etiam ſi Cardinalatum, indéque Papatum animo fuiſſet complexus.

Franciſcus Valeſius Dux Engoliſmenſium literarum

Anni Christi.		*Anni mundi.*

instaurator, Rex Francorum inauguratur an. 1515. quo qui sem Matt. Lutherus scribit contra indulgentias. Sequente an. expeditione in Mediolanum suscepta ad 15. horas cum Heluetiis pugnans victor euadit, Mediolanum recepit, fœdus cũ Heluetiis init certa pecuniæ, quę singulis annis illis pensitatur, pactione: cum Leone PP. conciliatur: ius creandorum Præsulum conuentibus Sacerdotum & Monachorum adimit & sibi vendicat. *Tili.*

Henricus 8. Anglorum Rex, quòd librum plenum pietatis & eruditionis contra Lutherum scripsisset, meruit titulum DEFENSORIS FIDEI, sibi & suis posteris à Leone Pontifice concessum. *Sleid. lib. 3. Georgius Lilius in Chron. Anglor.*

Ferdinandus Hispaniæ Rex nullo meliore iure, quàm quod sibi vtile & commodum esset, Regnum Nauarræ, expulso Ioanne Albreto occupat anno 1513. *Ioan. Tili.* Et regnis Castiliæ sociat. Ioanni autem Albreto siue Labritensi regnum venerat è Catarina Foissea hærede. Paulo aliter rem narrat Guiciardinus historiarum sui temporis lib. 11.

1513 Ex Aragonũs tandem potitus nuptiis Isabellæ Castiliæ reginæ, deinde regno Granatẽsi, pulsis Saracenis siue Mauris, qui id tenuerant annos plus 780. decennali bello, vniuersæ Hispaniæ vires obtinuit, Lusitanis exceptis, quæ cum Ioanna filia, nuptiis, postea transierunt ad Philippum Austriacum Maximiliani Imp. filium, Caroli 5. & Ferdinandi Impp. patrem. Iudæos seuero Edicto ablegauit, Punicas vrbes à Syrtibus ad Herculis columnas vicepit, nouum orbem ac inauditum immẽso & insuperabili Oceano mira fœlicitate perdomito tot auitis regnis adiecit, vt regũ huius memoriæ maximus haberi possit.

Eo tamen deserto, quòd parum esset liberalis, Hispani Philippum Maximiliani Cæsaris filium, qui in Hispaniam nauigauerat ad adeũdum Isabellæ socrus regnum recipiunt, anteponentes alienigenam principem indigenæ, generum socero, nouum regem iuuenem seni. qua re Ferdinandus offensus Neapolim nauigauit. Nec multo pòst, vbi oborta febre Philippus interiisset, rebus compositis ad sua regna rediit.

Eo defuncto Carolus 5. postea Imp. regnis Castellæ, Legionis Aragoniæ, Nauarræ, Valentiæ, Granatæ, & reliquis potitus est.

Hispania cum primum paruit Austriis Dominis & Belgis præfectis magnis motibus agitata est. Belgas enim perosi Hispani rebellarunt. Quam defectionem & prælia multa & incendia vrbium & damna prouinciarum secuta sunt, nec cessarunt, nisi externo milite conspecto.

Anno 1516. abrogata est in Galliis Pragmatica sanctio, & Concordata (vt vocant) substituuntur, fremente vniuerso clero. Scholasticis, populo, bonis denique & doctis omnibus. *Ioan. Tili. Carion lib. 3.* Vnde & hæc iactabantur?

Prata vorat mulier, frendens leo rodit vtrumque.
Prata, leo, Mulier, sulphuris antra petant.
Prata, leo, consorte carent, Mulierque marito.
Connubio hos iungas, Cerberus alter erunt.

Nam Leo Pontif. Regina mater, & Cancellarius à Prato, huius facinoris habebantur auctores.

An. 1517. Elias Leuita Iudæus Grammaticorum Hebraïcorum summus & facillimus, suæ linguæ discendæ. Christianis

CONCILIVM Lateranum an. 1517. absoluitur 17. Cal. April. in quo decretum fuerat bellum gerendum cum Turca, vt communi hoste (qui Syriam & Ægyptum proximè suo Imperio adiecerat, Soltano victo) depositis domesticis armis, pœna instituta iis, qui pacem vel Inducias infringerent: quam societatem, fraternitatem sancta Cruciada vocarunt, decretis ieiuniis, supplicationibus, eleemosynis, pauperum donatiuis per totam Europam nostram, & stipendio militum, cateráque pecunia decreta ad octuagies centena millia, cui duces præpositi fuerunt Maximilianus Cæsar, & Franciscus Rex Galliæ. Sed mors Maximiliani insequuta, & religionis per Lutherum perturbatio, hanc tam salutarem Societatem diremit. Hæc Ioã. Sturmius Lutheranus Præfatione in Psalmos Conradi Heresbachij. — 5610

Anno Christi. | Anno mundi.

Christianis Romæ, Venetiis, & alibi in Italia, in quam è Germania venerat, copiam facit, ob quam rem magnas à reliquis Iudæis calumnias & odia sustinuit. *Ipse passim* Egidius Cardinalis Eliæ studiosus hebraicatur.

R. Abraham de Balmis, qui Grammaticam scripsit Venetiis, R. Iacob filius Selomonis, qui collectanea è Thalmud Constantinopoli medici.

Anno 1519. quo Carolus 5. Imperium suscepit, quatuor post Francisci Reg inaugurationem, vno ante Solimani Turcæ principatum, ad 4. Non. Iul. cœpta est disputatio Lipsica in aula Georgij Ducis Saxoniæ inter Ioã. Eckium, Lutherum & Andream Carolostadium, in qua Lutherus iracundus, admonitus vt sedatè se gereret, Neque (respondit ille) propter Deum hæc res cœpta est, neque propter Deum finietur. Durauit illud colloquiũ 11. dies. *Historia rerum memorabilium &c. conuersa à Pontano, lib. 1. Surius in sua hist. & multi alij.*

1521. cœpit bellum funestissimum inter Carolum Imperatorem & Franciscum Francorum Regem. Durauit 38. an.

Cum quartum iam mensem Ticinum Franc. obsedisset, pugnauit cum Cæsarianis & captus est. an. 1525. Quã Cæsar Carolus 5. anno proximo in Frãciam remisit, duobus eius filiis obsidibus receptis, quos redemit Pater vicies centenis millibus nummûm aureorum.

Selimus Turcorum 13. Imperator, postquam debellato Sophi Persidis, & Capsone ac Tomombeo duobus, per ordinem, Ægypti Sultanis in prælio cæsis, suo imperio adiecisset Syriam Ægyptum & Arabiam, obiit an. Christi 1520. & sui Imperij 8. proficiscens Adrianopolim eo in vico, Chiorlico nempe, in quo anno ante decimo, cum Baiazete Patre ausus fuerat bellum committere. *Paul. Iouius lib. de reb. Turcic.*

1516. Turci Syria Aegyptóque subacta templum S. Ioannis Baptistæ Damasci occuparunt.

226.

1522	d ADRIANVS 6. Batauus Traiectensis, an. 1. mens. 5. di. 6.	5610	d VIR. doctissimus, & moderatæ vitæ, olim Theologus Louaniensis, præceptor Caroli 5. Imperatoris, & nomen, quod antea habebat, retinuit: multa scripsit. Iniquior fuit poëtis, id nominis nihil aliud præ se ferre arbitratus, quàm vel impietatem, vel lasciuiam.
1523	Vacat m. 2. d. 4.	5611	Cùm apud eum Erasmus accusaretur, respondit, Se non bonas literas persequi, verùm impias hæreses.

Patriarcha.

Constantinopoli Ieremia.

Principibus.

Solimano Turc. 14. Imp.

Ismaële Persarum.

Carolo 5. Occid. Imp. & Hisp. Reg.

Sanctes Pagninus Dominicanus, concionator Apostolicus, secundus Latinorum post Reuchlinum Lexicon Hebraïcum edidit, tanta eruditione refertum, vt etiam Rabbinos in eo argumenti genere vicerit, & reliquos à præstantiore conficiendo deterruerit.

Munsterus aliquot annis pòst illud in breuius contraxit.

Seditio Vuitembergensis propter Carolostadium, qui cõcitarat plebem ad Imagines sanctorum è templis eiiciendas, cui conatui restitit Lutherus. *Sleid. lib. 3.*

Cœpit clam gliscere secta Anabaptistarum in Saxoniæ partibus: eorum opinioni subscribebat Carolostadius, *vt aiunt Lutherus, Sleid. lib. 3. & 5. & Melanchthon in comment. ad Colos.*

HVMANA.

Solymanus Turca vrbem Belgradum, Hungariæ propugnaculum, anno regni tertio, sub 1522. & 1524. Rho-

dum insulam 7. mense obsidionis cœpit. *Sleidanus lib. 3. & Surius in histor.*

Mustapham filium maiorem per speciem colloquij euocatum in conspectu suo strágulari fecit. Baiazethem alterum filium, qui contra alium F. Selimum de Imperio decertans in media Asia & victus in Persiam fugerat, à Sophi Táma, post multas legationes vltro citróque missas postliminio redditum, ex templo cum tribus filiis in ipsius Imperij aditu interfici iussit.

Ludouicum regem Vngariæ vicit, Budam in deditionem accepit, Viennam, sed frustrà, oppugnauit. Corcyram inuasit, Melitam tentauit. Tandem Sigetum Vngariæ oppugnans, moritur anno 1566.

Ismaeli Sophi, qui cum Selimo conflixit an. 1515. successit Tammas, qui cum Solymano bella gessit. Postremo Casulas, ad quem ante 20. an. Solymani F. confugit.

1522. Victoria vnica è quinque Magellani nauibus, nauarcho Ioan. Sebastiano in Hispaniam rediit confecta duobus annis, totius Oceani nauigatione per fretum Magellanicum tunc primùm inuentum.

Dauid Æthiopum Rex ad Emanuelem Regem Portugalliæ, legatum misit Matthiam. Inde Zagazabo, qui scripto explicatam reliquit suæ gentis fidem, è qua liquet Ecclesiæ illius cum nostra maximus cōsensus. Hoc scriptum Damianus Goës in Latinum vertit.

An. 1523. Emmanuel Rex Portug. regni 26. moritur, qui Armuzium Arabiæ partem, Indiam, Indo & Gange fluuiis definitam, eam etiam, quæ vltra Gangem est, extremásque Orientis solis regiones suo Imperio adiiecit & terras incognitas per suos perlustrauit. *Osorius lib. 12. de eius reb.*

Ad eas victorias potissimum vsus est ductu Vasci Gauæ, Odoardi Pacici, Francisci Almeïdæ, & Alphonsi Alburquerij. *Ibid.*

Indi indignantes Lusitanos ab extremo Solis occasu ad se profectos, Oceanúmque Atlanticum & æthiopicum prætervectos, vsque ad auream Chersonesum & Cathainum Sinarum regionem (quod spatium est ferè sex millium leucarum) sibi iura dare & excitatis arcibus, Calecuthæ, Cananoræ & aliis celeberrimis aromatum, vnionúmque emporiis sedes posuisse, adeptos dominatum maris Arabici, Persici, Indici, sociarunt vires ad illos inde pellendos. Quibus accesserunt Turcæ, sed neutris hic conatus prosperè cessit, quin potius maioribus rebus principium dedit, Deo in ortu Solis cupiente Ecclesiæ suæ firmum statum dare, quando in Occasu sensim perit.

Solymannus Eunuchus Bassa præfectus classis Turcicæ, quæ ad oppugnandos Lusitanos in Indiam mittebatur, cum magnis viribus Dium vrbem, quæ illorum præsidiis firmabatur, frustra oppugnasset, Ademum fœlicis Arabiæ oppidum proficiscitur, vbi Ademanum Regem sub fide ad se vocatum, in antenna prætoriæ triremis laqueo suspendit. Eiúsque Gaza omni surrepta, vrbem lapideo muro munitissimam occupat. Pari sæuitia ad Zidam portum Zibitinum regem sumptuosis muneribus gratiam eius appetentem interfecit, præsidiis eius aulæ omnibus sub fide immaniter trucidatis.

Ioan. Stophlerinus Astronomus, Andreas Alciatus Iurisc. Bilibaldus Pirkaimerus Noribergensis.

Chryso-

Anno Christi		Anno mundi
1522	*Francisco 1. Valesio Frācorum Reg.*	5610
	Lebnadenghel Dauide Æthiopiæ an. 36. cum matre Helena.	
	Henrico 8. Anglorum.	
	Sigismundo 1. Polonorum.	
	Emanuele, deinde Ioanne 3. Portugalliæ an. 36.	
	Jacobo 5. Scotiæ.	

Anno Christi. | Anno mundi.

227.

1523 e CLEMENS 7. Florentinus familia Medicea 5611

an. 10.

1534 mens. 10. di. 8. 5622

Vacat d. 16.

Patriarcha.

Constantinopoli Ieremia.

Principibus.

Solimano Turcor. Imp. 14.

Ismaële Sophi Persarum, deinde Tamma an. 42.

Carolo 5. Occid. Imp. & Hispaniæ rege.

Francisco 1. Valesio Fràc. Reg.

Chrysoloræ, qui primus literas Græcas Florentiam Cosmo Mediceo Florentino duce attulit, discipulus Tifernas in Franciam venit. Budæumque literas Græcas docuit. Deinde Ianus Lascaris mortuo Laurentio Mediceo Mecœnate suo. Atque inde literatura Græca deserta Italia ad nos migrauit.

Lascari & Budæo auctoribus Franc. 1. Bibliothecam Fontanableam instruxit, indéque an. 1530. Linguarum & Mathematum professores. Nam cæteri sunt ascriptitij.

An. 1522. Christernus rex Daniæ ab Ecclesia deficit. Tribus regnis propter crudelitatem exactus in carcere miser consenuit & mortuus est, Nã eiectus à suis à Christiano Friderici qui regnorum Daniæ & Noruegiæ curam susceperat, filio in eius locũ suffecto, perpetuis vinctus catenis an. 1552. tanquam indomita bellua, elatrata in cauea ad mortem vsque seruatus est. *Iouius lib. 7. vir. Illust.*

Eius cum Stenone Sueuo bellum crudele, quale est hæreticorum ingeniũ, describit Zieglerus in sua Geogr. & Ioan. Mag. in hist. Sueuorum.

Suetia primum experta crudelitatem istius, demum Gustanum nouum hominem regnare patitur. Cuius filij Erricus & Ioan. male concordes alternante fortuna in se sæuierunt. Nam Erricus maior fratrem nihil tale suspicantem in custodiam tradidit, è qua emissus Erricum vicissim inclusit. *Ioan. Magnus.*

e Ad Clementem 7. an. 1524. Helena auia & Dauid Æthiopiæ Imp. literas & legatos mittunt obedientiam pollicentes, benedictionem & communionem Apostolicam deprecantes. Eas Latinas fecit Paulus Iouius, & in suum librum de Fide & moribus Æthiopum retulit Damianus Goes eques Lusitanus. Legatorum præcipuus erat Zaga Zabo. Elias Leuites in lib. Bahut se cum eis cõtulisse narrat.

Ad Emanuelem & Ioannem Lusitaniæ Reges ijdem literas & legatos mittunt, ad fœdus & amicitiam, confirmandam, quam Emanuel per Aluaresium & eius comites postulauerat. *Ibid. & in Aluaresio, qui historiam Æthiopicam descripsit.*

1524. secta Lutheranorum cœpit diuidi in Zuinglianos, qui tropum in verbis Sacramenti Eucharistiæ inducunt; Carolostadianos, qui particulam, HOC, in verbis cœnæ Christum ipsum mensæ assidentem monstrare dicunt, (hanc oppinionem amplexati sunt Anabaptistæ) & Lutheranos qui *in, cum, vel sub pane* Corpus Christi esse asserunt. *Surius in histor. Lauatherus in histor. controuersiæ Sacrament.*

An. 1525. Carolostadius Archidiaconus Vuitenbergensis, qui paulò ante primus omnium sacerdotum nostri seculi vxorem duxerat Vuittembergæ, opera & studio Lutheri è tota Saxoniæ Ducis ditione profligatur. *Surius. Sleidanus lib. 5.*

Rusticanum bellum perniciosissimum & sæuissimũ contra Clerum, Principes & Magistratus initum pretextu libertatis Euangelicæ, cœpit aduersus Comitem Lupbium Sueuum anno 1524. Mense Nouembri. Serpsit per totam ferè Germaniam, Alsatiam & Sueuiam anno 1525. quo Thomas Muncerus siue Monetarius, Cœlestium Prophetarum hæresiarcha, infinitam turbam rusticorum ad seditiones concitauit, qui 200. arces & mona-

ſteria in vna Franconia incenderunt: quique ad 150.millia(alij 150.millia,vt eſt in vita Clementis PP.) in acie ceciderunt. Hic fuit exitus belli Ruſticani, qnod intra vnum menſem Maium maiores cædes & vaſtitates attulit Germaniæ ſuperiori, quàm bellum decennale Hiſpanorum & Gallorum per id tempus Italiæ. *Sleid.lib.4.& Sur. in hiſt.*

Bernardus Luixembergus, Franciſcus Titelmanns minoritia Louanienſis, Ioannes Faber Viennenſis Epiſcopus. Laurẽtius Campegius Cardinalis, Thomas Murnetus, fidei propugnatores inuictiſſimi.

1525. Lutherus ducit in vxorem Cathatinam Boram ſanctimonialem olim virginem. *Sleid.lib.5.Sur in hiſt.*

1527. ſecta Anabaptiſtarum vigere cœpit. *Sleidanus lib.6.* Eorum auctor variè refertur: alij volunt eſſe Thomam Muncerum. vt Sleid. lib.10. alij, vt Echius contra confeſſionem Zuinglij, Baltazarem Pacimontanum, alij, vt Eraſmus Albetus, Caroloſtadium, alij, vt Antonius Coruinus, Zuingliũ. alij, vt Staphylus, Bernardum Rotman, alij, vt Lind. Nicolaum Stolkium, ipſi ſe à Luthero originem trahere gloriantur, ob eius epiſtolam ad Vualdenſes, in qua ait melius eſſe omittere baptiſmum, quàm pueros ſine fide.i.non credentes baptizare.

Tunc quidam Anabapriſta Sangalli oppido Heluetiorum, fratri ſuo germano caput præcidit, præſente vtroque parente, quibus perſuaſit (ô cæcitas!) id ſibi diuinitus impetratum, ſed a magiſtratu comprehenſus eandem pœnam & ipſe luit. *Sleid.lib.6.Suri. in hiſtor. Gilbert. Cognat.in narrat.tragica.*

Hoc ipſo anno decreta fuit apud Bernates Heluetios valdè pernicioſa diſputatio Catholicorum cum Zuinglianis, ſed nullus Catholicorum voluit adeſſe (quòd Senatus Bernenſis leges diſputationis ipſis iniquas præſcripſiſſet) præter Conradum Tregetum prouincialem Auguſtinianum. Finita diſputatione an. 1528.7. Cal.Ianuar. mox apud illos & aliquot vicinos, inter quos numerantur Geneuenſes, Miſſæ, aræ, & imagines deturbatæ & deiectæ fuerunt. Dies & annus abolitæ antiquæ Catholicæ religionis aureis literis in columna inſcriptus eſt, vt teſtimonium apud poſteros extaret ſempiternum. *Surius in hiſt. Sleid lib.6.*

1528. Diſputatio Bernę Helnetiorum de Euchariſtia, poſt quam planè deteriores euaſerunt amplexo Caluiniſmo.

Eodem acta fuerunt comitia Imperij Spirę multis de cauſis, maxime de expeditione contra Turcos, & pace religionis. Tunc natum eſt Proteſtantium nomen, eorum, qui proteſtantes ſe quibuſdam decretis eius conuentus, ſalua conſcientia, ſubſcribere non poſſe, prouocarunt ad Imperatorem, *Sled lib.6.Suri.in Hiſt.*

Eodem anno iuſſu Philippi Haſſię Landgrauij fit cõuentus Marpurgenſis, vt Lutherani & Zuingliani inter ſe agerent de concordia religionis: ſed, cùm decreuiſſent vt à ſcriptis famoſis vtrinque abſtineretur (quod Melanchthon violauit anno proximo) re infecta diſceſſum eſt, Luthero recuſante Zuinglianos fratrum loco habere licet plurimum hortaretur Landgrauius, & Zuinglius palam cum lachrymis coram Landgrauio & omnibus rogaret, vt ſaltem frater, appellaretur à Lutheranis, *ex Lutheri ſcriptis Brentius in append. & Surius in hiſt.*

Mox

Anno Christi		Anno mundi
1523	*Lebnadenghel Dauide Æthiopiæ an.36.cum matre Helena.*	5611
	Henrico 8. Angliæ.	
	Sigiſmundo 1. Poloniæ.	
	Ioanne 3. Portugalliæ.	
	Iacobo 5. Scotiæ.	
1534		5622

Anno Christi. — *Anno mundi.*

Mox mense Octobri ijdem alteram disputationem instituunt Suabachi: sed cum inter se cõuenire non possent de cœna Domini, tertium colloquium indicunt. Smalcaldiæ ad Idus Decembris (alij ad mens. Nouembris) sed nihil ad concordiam confici potuit, quam tamen plerique eorum optabant, vt faciliùs suas vires cõtra Imperatorem & Principes coniungerent. *Surius in histor. Lauatherus in histor. controuersia sacramentaria. Sleid. lib. 6. & 7.*

Anno 1530 comitia Imperij Augustana celeberrima præsente Carolo 5. Imp. in quibus Lutherani, Protestãtes dicti, suam confessionem (quam Melanchthon composuerat) lingua Latina & Germanica scriptam obtulerunt, quam, licet postea sæpe auctam, emendatam & adulteratam, multi Lutheranorum tanti faciunt, vt malint de Pauli (ait Ioan. à Lasco in Epistola ad Regem Poloniæ) quam de ipsius doctrina dubitare. Zuinglianorũ etiam quatuor vrbes, Argentoratum, Constantia, Meminga, Lindauium, suam confessionem ab altera longè diuersam, in eo conuentu exhibuerunt. *Suri. in hist. Sleid. lib 7. Lauatherus in historia controuersia Sacramentaria.*

1527 — **CONCIL.** *Senonense prouinciale, ad reformationem morum & contra hæreses. Finitur anno 1528. Tomo 4. Concil.* — 5612

1531. 5. Idu. Octob. an. ætatis suæ 48. Zuinglius occubuit in prælio, quod Catholici (qui tamen erant numero & apparatu bellico inferiores) Quinquepagici Heluetij, contra Zuinglianos Tigurinos & eorum socios gerebant: eius cadauer postea exustum est. *Sleid. lib. 8. Surius in histor.* Hinc illud cuiusdam. *Occubuit Patrio bellator Zuinglius ense, & pressa est armis gens populosa suis.*

Heluetij asperi montanique homines soliti alijs dissidentibus mercenaria auxilia submittere, inter se de religione acriter dimicarunt, ex vno fœdere, quo prius 13. pagi deuinciebantur, duo facientes.

Ratisbonense ad reformandum clerum Germaniæ.

Mense Nouembri proximo (alij aiunt triduo post mortem Zuinglij) obijt Oecolampadius, siue ab vxore in lecto extinctus, vt quidam aiunt, siue ignitis Satanæ telis & hastis confossus, vt scribit Lutherus lib. de Missa priuata, siue iuxta alios sui ipsius suorumque manibus clam peremptus. *Lind. Dialog 3. dubita.* Zuinglio successit Bullingerus Oecolampadio Osualdus Myconius.

1534 Henricus 8. Anglus ab Ecclesia deficit, an. seq. Thomam Morum & Roffensem Episc. viros pios & doctos securi percutit.

Eodem coacta est Synodus (sic ipsi vocabant) Constantiensis auctore Buccero, inter Lutheranos & Zuinglianos, in qua frustra laboratum est de concordia & pace. *Lauater.*

Hildemense.

Tum Anabaptistæ. Monasterium vrbem Vuestphaliæ occupant. Nouam Hierusalem nominant, quam tãdem amittunt in natali S. Ioan. Baptistæ, opera Episcoporum & Frederici Saxonis, qui Ioannem Lapidauom Sartorem illorum ducem, quem regem Israël & Sion appellabant, in spectaculum caueæ ferreæ inclusit, atque è turris S. Lamberti fastigio suspensum inedia peremit, *Pet. Apianus 2 parte Cosmog.*

Anabaptistæ Monasterienses an. 1535. vi homines ad suam hæresim compellentes, Ioannem de Leiden sartorem Regem eligunt, Clerum & Magistratus pellunt. Tandem sumptu & opera Episcoporum, & Ioannis Friderici Saxonis electoris extirpantur. *Sleid. lib. 10. Suri in histor.*

1523 — 5611

Ordo Sodalitatis diui amoris siue Theatinorum (postea hoc nomen sortiti à Petro Carapha, qui factus PP. dictus est Paulus 4. Episcopo Theatino eam viuendi rationem suscipiente) initium Romæ accepit. *Dieghe lib.1. orthodoxarum explicationum.*

Anni Christi 1523 — Anni mundi 5611

HVMANA.

Basilius Moscorum princeps, licet Græcos ritus sequatur, Demetrium Legatum ad Clementem Pont. misit, vt ex principe adoptaretur in regem, quod paulo ante per legatos suos, cum Maximiliano Cæs. tractauerat. *Iouius lib. 6. viror. Illustr.*

Eum Mahometes & Absa germani fratres Tartari, quorum ille regnabat in Taurica, hic ad Citracam Volgę in Hyrcanum erumpentis Emporium illò redegerunt, vt per Syngrapham Mahometi se perpetuo tributarium profiteretur. *Ibid.*

Ioannes & Olaus Magni Gotthi fratres, Paulus Iouius historici. E quibus hic historiam omnium pene populorum sui temporis ab an. 1494. vsque ad 1540. scribit. Illi de populis Septentrionalibus.

Franciscus Alumnus Symbolum Apostolorum, & initium Euangelij Ioannis, quod à sacro recitatur, in Denarioli spatio, siue notis scripsit, stupentibus Imper. Carolo & Clemente Pontifice. *Petrus Aretinus.* Sic Iliadem Homeri nucis putamini inclusam vidisse Ciceronē tradunt Plinius lib. 7. & Solinus.

1526. Fœdus Mediolanensium, Gallorum, Anglorū, Venetorum, omniumque Longobardiæ ciuitatum contra Carolum Imp.

Interfecto Lud. rege Vngariæ & Boëmiæ à Turcis Ferdinandus Romanorum Rex vtrumque regnum consequitur, ob Annæ Ludouici regis sororis coniugium.

Sigismundus Pol. Dantiscum venit, hæreticos punit, Catholicos restituit.

1527. Roma ab exercitu Caroli Imp. Duce Carolo Borbonio capta, direpta, incensa. *Eug. in 8. Genes.*

1529. Sudor Anglicus exoritur, morbus antè incognitus, prænuncius hæreticæ pestis, quæ illum pop. erat infectura duobus pòst annis.

1530. Florentia ab exercitu Imp. & Pontificis vi fameque expugnatur.

Eodem Francisc. 1. Franc. Rex Gulielmo Budæo & Ioanne Belaio hortantibus, ad addendum Colophonem ijs, quæ in Parisiensi Academia desiderabantur, destinato aureorum ducentorum honorario, Regios linguarum professores instituit. Hebraicæ quidem Franciscum Vatablum. Græcæ autem Petrum Danesium Parisiensem, Postea Episcopum Vaurensem. Quibus duobus continuo addidit Iacobum Tusanum Gręcæ, Agathium Guidacerium Hebraïcæ doctorē. Aliquantò pòst duos in Mathematicis Orontium Finæum & Ioan. Martinum Poblacionem. Denique auctore Petro Castellano Anagnoste suo alios in literis Latinis Medicina, Philosophia adiunxit. *Carion. lib. 3. Ioan. Til. in Chron.*

Solymanus Turcor. Imperator an. 1526. Vngariam igne & ferro vastat, Budam diripit, Ludouico Rege Vngariæ cum exercitu cæso, Viennam obsidet. Idem postea an. 1532. alteram faciens irruptionem in Vngariam & Austriam,

1534 — 5622

Anno Christi. | Anni mundi.

228.

1534 f PAVLVS 3. Rom. ex nobili familia Farnesiorum. an. 15. dies 29. 5622

1546 5637

Vacat m. 2. d. 29.

Patriarcha.

Constantinopoli Ieremia, mox Dionisio an. 20.

Principibus.

Solimano Turcor. Imp.

Tamma Persarum an. 42.

Carolo 5. Occid. Imperatore, Hispaniæ Reg.

striam, per 20. dies oppidulum Huns (iam à Turcis ter oppugnatum) frustrà obsidet. *Iouius lib. 23. & 28. Carion. lib. 3.*

Turci non procul à Neapoli Austriæ ceduntur, duce Sebastiano Sterlinio. Mare eaundat in Hollandiam, Frisiam, Zelandiam, &c. Sophus duplici clade Turcos afficit.

1534. Barbarossa Turcæ pirata regnum Tuneti occupat in Africa. Vnde secuta expeditio Caroli 5. in Africa ad regem Muleassem, qui ad se cōfugerat, restituendum.

Catharina ex iuniore Laurentio Medice, neptis Pontificis, despondetur Henrico Valesio secundo regis filio, apud Massiliam vrbem anno 1533. Interfuit nuptijs Clemens PP. Præter materna oppida in Aruernis, 100. millia aureorum cum vnionibus, multisque gemmis & preciosa supellectile, dotis nomine Henrico accesserunt. *Surius in histor. Sleid. lib. 9.*

Ferdinandus Cortesius post Columbum Ligurem, primus ab vltimo insulæ Cubæ promontorio sub Cancri tropico ad Peruana & Cuscana regna aurifera peruenit, & cuidam regulo auxiliaria arma iungens, Muteaumam potentissimū inter Mexicanos regē in Temistitana vrbe inter Tropicum Cancri & Æquatorem regnantem domuit, dum Barbari equitum conspectum & tormentorum bombum horrerent. Eique mortuo, suffragijs multorum regulorum suffectus est eo titulo, vt Cæsaris supremi Imperatoris se vices gerere profiteretur. *Iouius lib. 6. viror. Illust.*

Ibi Deo, Christo, & Virgini aras extruxit & Baptisterium condidit, ad quod tincti sunt infiniti, aduenas Hispanos nō homines, sed Deos arbitrati. Quin & duos illustres gentis proceres publico decreto instructa legatione ad Cæsarem in Hispaniam atque inde ad Clementem Romam miserunt, qui omnium nomine obedientiam pollicerentur. Quos Clemens cum multis muneribus ad suos remisit cum Antonio Mēdocio, quem Cortusio successorem Cæsar destinauerat. *Idem qui & eos se Romæ vidisse scribit.*

f Hoc Pontifice Orientales populi per Iesuitas & Franciscanos è Lusitania conuertuntur. Eò enim nauigarant è Iesuitis an. 1541. primus omnium Franciscus Xanier, Mauarteus, vsque ad an. 1552. quo est mortuus, deinde Simon Rodericus.

Sacramentariorum siue Zuinglianorum secta in Gallia innotescit anno 1534. 15. Calend. Nouemb. sparsis passim & affixis in aula Regia Lutetiæ famosis libellis contra Eucharistiæ sacramentum. *Ioan. Til.* vnde grauiter animaduersum est in hæreticos.

E tribus præcipuis sectis Lutheranorum, Zuinglianorum, & Anabaptistarum, Caluinistæ noui sacramentarij, Antinomi, Stancariani, Seruetiani, Suencfelsdiani, Glancularij, vulgò fratres Hortenses, Osiandrini, Vbiquitarij, Trinitarij siue Deitæ (qui Trinitatem vocant Cerberum tricipitem) & tot tamque pugnantes sectæ & hæreses hoc ferè tempore natæ sunt, vt via certus constet numerus. Quidam 52. alij 65. alij 90. numerant, at Hedin Zuinglianus epist. ad Melancthonem conqueritur emersisse errores ferè 128. quos tamen multi pro verbo Dei venditent. Quales sint Staphyl. in Apologia, Lindanus in Dubitant. docent, *& Nos paulo post.*

Varabli nomine noua Bibliorum versio conditur, Geneuensibus, multis in locis impurior & indoctior, quam nec Varablus agnouit, nec qui leuiter linguis tincti sunt, probant. Beza in Iconibus Leoni Iudæ Heluetio attribuit. Eius causa Robertus Stephanus Geneuam fontium receptatricem profugit, surreptis secum Regijs characteribus, adulterinos alios partus viris bonis & doctis suppositurus, vel genuinos, situ loci, corrupturus. Quare Lutetiæ in stramineo simulachro vstus est, quòd viuus capi non potuerit. *Beza in Iconibus, & in Passeuentio.*

Henricus 8. Rex Angliæ an. 1539. egit conuentum (Angli vocant Parlamentum) ordinum Regni in quo inter alia de religione decreta contra Lutheranos, edicit primo in Eucharistia sub panis & vini specie post consecrationem esse corpus & sanguinem Christi, nec amplius remanere substantias panis & vini. 2. communicare sub vtraque specie non esse omnibus necesse ad salutē, & sub alterutra esse totum Christum. 3. non licere nuptias sacerdotibus. 4. vota castitatis præstanda. 5. Missas priuatas retinendas. 6. confessionem auricularem esse ad salutem necessariam: ijs qui secus docerent, vt hæreticis, supplicia grauissima constituit. *Sleid. lib 12. Sur. in hist.* Talia decreta paulò post an. 1547. edicto publico abolentur sub Eduardo Rege, f. & ferè eodem tempore Missa ibidem abrogatur. *Sleid lib. 19 & 20.*

Ita cum primis regni annis Deum sanctissimè coluisset, Ecclesiam Catholicam, libris etiam editis contra Lutherum, defendisset. Iulium Pont. Gallorum armis oppressum erexisset, Clementem Cæsarianorum impetu in vrbem facto captum adiuuisset, inter Catholicos reges belli & pacis pius arbiter extitisset, insano mulierum amore corruptus, duarum probatum & nobilissimarum vxorum repudijs & aliarum duarum cædibus, vt Bolemiæ adamatæ secundo, & Pariæ sexto coniugio iungeretur, an. 1535. à Maiorum religione defecit, & truculentus piorum carnifex euasit. Phiserio Episcopo Roffensi à Pontifice in Cardinalem lecto & Thoma Moro epistolarum eius magistro trucidatis, quòd sacrorum antiqua iura ardentissimè tuerentur. *Paulus Iouius, Georg. Lilius in Chro. Surius in histo. Sleidan. lib. 9.*

Ordo Societatis Iesu institutus ab Ignatio Loyola Cantabro, qui fuerat olim Dux Hispanorum in arce Pompeiopolitana tunc obsessa à Gallis, à Paulò 3. PP. primùm approbatur an. 1540. & ab eodem confirmatur an. 1543. Post eum Iulius 3. Paulus 4. Pius 4. & Tridentinum Concilium sessio. 9. cap. 15. eum ordinem iterum confirmarunt. *Suri. in histor.* Diegho. *lib. 1. Orthod. explication.*

Martinus Bucerus ex Dominicano primò Lutheranus, postea Zuinglianus, tandem in magna Lutheranorum synodo apud ædes ipsius Lutheri habita Vuitembergæ an 1536. cum multis alijs à Zuinglianis ad Lutheri partes defecit. (*Func. in Chro. & Alan. Copus dialog. 6. Lamather. in histo. controuersia Sacram. id etiam testantur eius synodi acta publicè edita*) præcipuos duos errores Zuinglianorum reuocans, de Baptismo paruulorum, quem negant esse necessarium, (hoc enim ipse antea scripserat in Math. cap. 3. Quosdam infantes sine baptismo æternam vitam consequi, quosdam licet baptizatos delabi in infernum) & de Cœna. *Ipse in Comment. in Ioan. cap. 6. & Math.*

Anno Christi.		*Anno mundi.*
1534	*Francisco I. & post eum Henrico 2. eius filio an. 12. Franc. Reg.*	5622
	Dauide Æthiopiæ, cum Helena matre.	
	Henrico 8. Anglorum, deinde Eduardo 8. dict. 5. hæretico an ferè sex.	
	Sigismundo 1. Polonorū, deinde Sigismundo 2. cogno. Augusto an. 24.	
	Ioanne 3. Portugalliæ.	
	Iacobo 5. Scotiæ, deinde Maria filia, quæ Francisco Delphino nupsit his iam annis 38.	
1549		5637

Anno Christi.		Anno mundi.
1536	*CONCIL. Coloniense, prouinciale præside Hermano Archiepiscopo (qui postea in hæresim lapsus est) ad reformationem Cleri. & de dogmatibus & ceremoniis religionis. Tom. 4. lib. Concil.*	5624

Math. 26. vbi veniam precatur à Deo & Ecclesia, quòd multos Zuinglii hæresi fascinauerit. quam tamen anteà scripserat in epistol. ad Norimbergenses esse diuinitus à Christo traditam, & Lutheri doctrinam esse nouam & cum sacris literis pugnantem: imò in epistol. ad Eslingenses vocauerat Lutheranos fanaticos, Suermeros, furiosos, &c.

Collegia equitum Teutonicorum in Prussia & Linonia sublata sunt, amissis per discordiam religionis, & luxum arcibus & vrbibus suis, quas Poloni; Dani, Suetij, Mosci occuparunt.

An. 1545. Lotherus quem tertium Heliam quidam ausi sunt vocare, Puellam quandam dæmoniacam è Misnia Vuitembergam ad se deductam cùm à dæmone liberare conaretur suis exorcismis, inquodam sacrario parochianæ ecclesiæ inclusus, vbi dæmonem cœpit adiurare, eius voce ita est perterritus, vt statim de fuga cogitarit, sed cùm ostium ita malus dæmon obstruxisset, vt neque foris neque intus reserari posset, in eas venit angustias, vt etiam per fenestras cancellis ferreis obductas erumpere conaretur. Verùm non prius reperit exitum, quàm securi ferea per cancellos immissa, ostium confringeretur à Staphylo tunc iuuene & eius auditore, qui hanc historiam vt viderat scriptam reliquit Apologi. 2.

Anno seq. 1546. 12. Calend. Martij, & ætatis 63. Islebij, cum vesperi bene potus ac hilaris in lecto cubuisset, manè repertus est mortuus. *Hos. lib. de Hæres.* Iustus Ionas cocus ipsius, libro de eius vita & obitu, refert Lutherum paulo ante mortem sibi, Cælio, & alijs qui tunc aderant, dixisse: Orate Deum pro Domino nostro Deo (ineptissima locutio) & eius Euangelio, vt ei benè succedat, &c.

Eum sub mortem probasse dogma Zuinglianorum de Eucharistia contendunt ministri Heildelbergenses in libro Germanico, qui inscribitur, Acta colloquij Mulbrunensis, fol. 217.

Monialem ex Monasterio Nymicensi raptam Catherinam de Bore vxorem duxit. *Turrianus lib. 5. de epist. Pont. cap. 2.*

Carolus 5. Imp. anno 1547. pactis cum Turca inducijs, & pace cum Gallo confecta, instigante Paulo PP. bellum gessit contra Protestantes (eorum exercitus creditur fuisse supra 60. millia) quos fœliciter simul cum tota Germania domuit, Vuitembergensi Duce omnibus facultatibus exuto, captisque Ioanne Friderico electore Saxoniæ, & Philippo Landgrauio Hassiæ, mulctatisque ingenti pecunia ciuitatibus, quæ contra se arma tulerāt: vnde ob res tam præclarè gestas cognomentum MAXIMI & FORTISSIMI accepit à Pontifice. *Suri. in histor. Sleid. lib. 19.*

Eodem anno celebrauit comitia Augustana, pro pace religionis & Reipub. in quibus omnes Principes, excepto Saxone, Concilij Tridentini decretis se submittunt. Formola quædam (quæ passim dicebatur INTERIM) certa capita doctrinæ, & ceremoniarum, & emendationis ecclesiasticę continens, omnibus per Germaniam obseruanda præcipitur vsque ad Concilij definitionem. *Surius in histor. Sleid. lib. 21.*

In odium Romani pontif. qui Catharinæ materteræ Caroli Imp. legitimæ & priscæ vxoris repudium anathemate damnauerat, tēpla expilauit, sacra vasa cōflauit,

Cœnobia euertit, multis pijs, seorsum Carthusianis, martyrio affectis. Diuorum ossa & cineres in Fl. Tamesim projecit, Ecclesiæ redditus & latifundia in fiscum redegit, leges fecit an. 1534. in publicis comitijs ad 3. Nonembris, quibus se caput Ecclesiæ Anglicæ appellauit, & sibi eo nomine annatas Sacerdotiorum, decimasque persolui iussit. Ecclesię Doctrinam & religionem & ritus, quę contra Lutherum libris defenderat, inmutauit, tot tamque impia aggressus, vt eum iterum Pont. anathemate percusserit, & eius regnum primo occupaturo addixerit. Eduardum filium regni ac impietatis hæredem reliquit. Vnde ex eo tempore Anglia in eum horrorem deducta est, qui etiamnum hodie magno proborum dolore cernitur. *Hæc ex huius temporis historiis.*

Catharina regum Hispaniæ Ferdinandi & Elizabeth filia, quæ regi Arcturo Angliæ fuerat per verba de præsenti desponsata, eodem absque liberis defuncto, per dispensationem Iulij secundi nupsit Henrico 8. mariti fratri, ex quo Mariam genuit. Hinc postea Henricus causari cæpit non potuisse summum Pontificem super Matrimonium eius cum fratria dispensare, vt potiretur nouis nuptijs. Hinc illa malorum hydra, quæ Angliam hæresum clade prostrauit. *Soto in 4. Sententia D. 41. Art. 3.*

1535. Geneuenses penitus Catholicam eiurant, exactisque Episcopo & pastoribus, Caluino se formandos tradunt.

Eodem prima Gallica Bibliorum interpretatio, auctore quidem Petro Roberto, adiutore autem Ioan. Caluino Valdensium sumptibus obsoluitur Neocomi, vt quòd hodie Biblia Gallicè leguntur, Valdensium Ecclesiæ merito feratur. *BeZa in Iconibus.* Mentitur. Nam multo antè extabant à Caroli 5. cog. Sapientis temporibus, cuius primum exemplar ostenditur in Bibliotheca regia, nempè ab an. 1374.

Zuingliani & Lutherani crebras synodos priuata auctoritate celebrant, in quarum vllis, cùm de ipsorum cócordia ageretur, nunquam potuerunt inter se conuenire. Ioachim. Vadianus lib. 3 Aphorismorum.

Ab anno 1548. quo sunt Boëmia à Ferdinando rege eiecti fratres Boëmi ob religionem, maiorem Poloniam incolunt. *Lasicius in Moscouitica Theologia.*

Ioannes Hofmeisterus, Iulius Pflugensis, Georgius Vuicellius. Dominicus Soto, Isidorus Clarius, Ambrosius Catarinus, Petrus Lysettus Abbas S. Victoris, Aloysius Lypomanus Episcopus Veronensis, Alphonsus de Castro, fidei Catholicæ propugnatores.

Damianus Goes eques Lusitanus & Aluaresius Æthiopiæ, Ioan. Osorius Indiæ siue de rebus Emanuelis historiam conficiunt.

An. 1535. Carolus Imp. Tunetum Africæ capit 1542. Algerum Africæ oppugnat, sed naufragium passus repellitur. 1544. Africæ regnum per suos obtinet. 1550. Aphrodisium, quod nunc Africa, per Hispanos occupat.

An. 1536. Rex Portugalliæ magnam Indiæ maritimæ partem consequitur.

An. 1538. Pax inter Regem Franc. & Carolum Imp. non diu duratura, vnde & 1540. Carolus Parisios amicus venit. 1544. hostis eam vt expugnaret.

Regem Thabor Christianum regionis Tartariæ, qui an.

Anni Christi.		*Anni mundi.*
1554	*VIGESIMVM* Generale *Concilium Tridentinum contra Lutheranos & alios hæreticos præsidibus tribus Apostolicæ sedis Legatis, præsentibus quibusdam oratoribus Principum Christianorum & circiter 24. Episcopis, celebratum contra hæreses, abusus, & corruptos mores tàm Laicorum quam Clericorum. Bellis ingruentibus transfertur Bononiam an. 1547. licet Episcopi & Theologi Imperatoris mansissent Trideti iussu Imperatoris. To. 4. Concil. Sleid. lib. 19.*	5633
1548	*Treuerense prouinciale, reformatorium, vt vocant, præside Ioanne Archiepiscopo Treuirense. Tom. 4. Concil.*	5636
1548	*Augustanum diocæsanum, ad reformationem Cleri, præside Othone Cardinale Augustano Episcopo. To. 4. Concil.*	5636

Anno Christi.		Anno mundi.
	∽ ∽	
1549	*Treuerense alterum, eodem præsule. tom. 4. Concil.*	5637
1549	*Moguntinum, prouinciale, de fide & moribus, præside Archiepiscopo cum suis suffraganeis. To. 4. Conc.*	5637
1549	*Coloniense alterum prouinciale reformatorium, præside Adolpho Archiepiscopo.*	5637

an. 1540. traiecerat in Europam ad Regem Franciscum, deinde ad se, quòd Hispanos ad Iudaismum sollicitaret, in Hispania combusti.

An. 1544 Vuillelmo duci Cliuensi, quòd Gallo adhæreret, ad obedientiã cõpulit, adempto ducatu Geldrensi.

An. 1546. bellum contra protestantes incipit, in quo Io. Fredericus Saxo capitur & Landgrauius vincitur.

1535. Rotæ supplicium primùm in Gallia aduersus Latrones decernitur. *Appendix Cartonis, & Tilius.*

1539. Franciscus rex vetuit, ne decreta, vt antea, latinè fierent. *Matarellus contra Francogalliam. Leo Tripaldus in Celt. Hellenismo.*

1542. Maria Stuarda Iacobi 5. Scotiæ Regis filia, quòd suscepta esset è Guisianorum principum familia, post patris mortem in Gallia sub tutoribus degit: tandemque ducitur à Francisco Franciæ Delphino, qui postea rex huius nominis secundus fuit.

Obierunt Lutetiæ Guilelmus Budæus an. 1529 *Tili.* in Germania Ioannes Eckius & Albertus Pighius an. 1543. *Suri.* Lutetiæ Franciscus Vatablus, Iacobus Tusanus è primis Regijs professoribus an. 1546. eodem quidem die & anno, sed non eadem hebdomada: Beatus Rhenanus an. 1547, Andræas Alciatus Papiæ an. 1549.

An. 1548. Ioachimus Perionius Benedictinus Theologus Parisiensis Philosophiæ Aristotelicæ curriculum ita Latinè & Ciceronianè primus vertit, vt deinceps Philosophi Latinè loqui cœperint, qui antea erant infantes, & paulatim dediscere barbariem, qua eorum disciplinæ & libri erant fœdati. Repudiatis veterum versionibus & formulis, hoc diuinũ beneficium manauit longius. Nam & Theologi, Medici, Iurisconsulti certatim sese ad eius imitationem componẽtes antiquam Cypriani, Arnobij, Lactantij, Hieronymi, Ambrosij, Augustini, Cornelij Celsi, Vlpiani & similium elegantiam reuocarunt velut postliminio, impuritatem loquendi è suis scholis & libris depulerunt, suumque sæculum adeo facundum reddiderũt, vt cũ quouis de ea laude facile possit cõtendere.

Martinus Crometus elegantissimè libris 30. & vna oratione funebri de Sigismundo 1 Historiam rerum Polonorum ab an. 550. ad 1548. complectitur.

Carolus Imper. celebrat an. 1541. Comitia Ratisponę cùm Turcis resistendi, tùm religionis componendæ causa, sed soluta sunt re omni infecta. *Suri. in histor. qui hac in re impudentissimi mendacij arguit Sleidanum.*

Germania postquam maxima ex parte à Religione defecit, etiam Cæsaris maiestatem & authoritatem negligere cœpit. Hinc Plebeij à Nobilibus passim tota Germania defecerant, & per cohortes distincti, in eos eorumque fortunas cæco impetu corruerant, nec bellum tam latum extingui potuit, nisi post supra centum millia hominum maximè Rusticorum occisa.

Hanc calamitatẽ secuti sunt motus Principum Germaniæ, qui Cæsaris maiestatem imminuentes, eodem, quod excitarant, incendio conflagarunt.

Hinc Turca Viennam bis adortus, omnia circum finitima loca igne & ferro longe lateque partim populatus est, partim cepit: Illinc Moscus inuasit Dorpatium in Liuonia imperio subiecta.

Seditio Aquitanica excitatur an. 1548. ob salinarum vectigal, & extraordinaria tributa: demùm comprimi-

tur, seditiosis grauiter castigatis à Rege Henrico, misso illuc cum exercitu Anna Momorantio Conestabili.

An. 1535. Carolus 5. Tunetum Solimano extorquet: Gouletam arcem expugnat: regnum Tuneticum totum recipit & Regem Alczacheum siue Muleassem antè pulsum restituit. *Paradinus.*

Muleasses Tuneti rex ab Ariadeno Barbarussa regno spoliatus à Carolo 5. restitutus est, cuius causa ad nostra vsque tempora Tuneti reges regi Hispano subduntur. Iterum ab Amida filio pulsus fuit, à quo oculorum vsu priuatus est, candenti scapello, proscissa vtriusque pupilla, sicut ille suis fratribus olim fecerat.

Ariadenus cog. Barbarussa è Lesbo insula piraticam cum fratre Horucio exercens rex Algeri in Mauritania euasit, vndique oram Hispaniæ, Italię, insulasque omnes maris Mediterranei populatus & Turcarum classi à Solimano præfectus. Deinde incidẽtibus inter Hispanos & Gallos bellis cum ingenti classe Francisco Regi opem tulit, gementibus pijs, quibus impiorum à Christi nomine abhorrentium fœdera improbãtur. Quod cum euentu congruit. Nam Barbarussa in Prouincia apud Tolonem hyemans, Prouincialium tantum bona & opes cõsumpsit. Sequenti anno vastata Hetruriæ ora atque insulis Ilna, Igilio, Ænaria & Lippara afflictis Constantinopolim rediens, exploratis Galliæ portubus & locis, ad introducendos, cum erit commodum, Turcas, Asanem filium Algeri regem reliquit. *Iouius lib. 6. vir. Illust.*

Eodem tempore Sinas Iudæus è piratica à Solimano accersitus Rubro mari & Indicio præficitur, vice Solimani Epirotæ Eunuchi, qui Lusitanorũ nauigationes ex India Aromatum merces in Europam aduehentiũ, magno Memphithici portorij & vectigalis detrimento, frustra intercludere conabatur. *Iouius Ibid.*

Anno 1542. Aden & Arabiæ fœlicis magna pars Turcæ cessit per Solymannum Bassam, fraude illicientem in suam nauem regem loci, atque illic eum perfidè strãgulantem.

f BELLVM Lutheranorum contra Zuinglianos, propter ciuilia bella Imperatoris aduersus Protestantes & hæreticos, simulata concordia triennio intermissum, instauratur an. 1552. à Ioachimo Vuestphalo, edito libello, Sacramentariorum confusaneas & inter se dissidentes opiniones de cœna Domini continente. Tale dissidium nunquam postea potuit extingui, sed magis ac magis exarsit, scriptis ab vtriusque partibus doctis & indoctis multis libris, orationibus, dialogis, confessionibus, epistolis, adeò vt maiori quàm vnquam antea impetu, sursum & deorsum res agitata fuerit. Lutherani multas habuerunt Synodos, quibus de opprimendis Sacramentarijs actitarunt: multi eorum se iunxerunt Catholicis, vt Zuinglianos facilius opprimerent (sic nuper factum est Antuerpiæ) in quos tanquam pestilentissimos hæreticos acerbè inuehebantur, eisque aqua & igni interdicebant: nec erant contenti, nisi omnes expresse profiterentur se Corpus & Sanguinem Christi corporaliter & substantialiter ore corporis, quin & impios quoque, manducare. Erant in hoc negotio vehementes scriptores, ex Lutheranis Ioachimus Vuestphalus, Ioan. Timannus, Erardus Suepfius, Erasmus Alberus, Stolzius, Brentius: ex Sacramentarijs Henricus Bulingerus, Ioan. Caluinus,

Anni Christi.		Anni mundi.
	229.	
1550	e IVLIVS 3. Rom. sed ex Aretina diœcesi oriũdus. an. 5.	5638
1555	mens. 1. di 16.	5643
	Vacat di. 17.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Dionisio.	
	Principibus.	
	Solimano Turcor. Imp.	
	Tamma Persarum.	
	Carolo 5. Occid. Imper. & Hispaniæ Reg.	

Anno Christi. — *Anno mundi.*

1550 — 5638

Henrico 2. Franc. Rege.

Dauide Æthiopiæ, deinde Asnasaghet Claudio.

Eduardo 8. dict. 5. Anglorum, deinde Maria sorore Catholica cum Philip. Hispaniarum an. 5.

Sigismundo 2. cog. August. Polonorum.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Maria Scotiæ.

Caluinus, Bernardinus Ochinus, Ioan. à Lasco Hæc & alia multa scribit Ludouicus Lauathetus Zuinglianus. *in histor. controuersiæ Sacramentariæ.*

Quidam hoc tempore, qui per Galliam dicebat se habere Spiritum D. Ioannis Euangelistæ, exuritur Tholosæ, alter visus est Lutetiæ & Basileæ, qui genio Petri duce se frui contenderet: alius etiam Basileæ ausus est asserere se Mosis angelum habere. *Suri. in hist.*

1550. Petrus Caroli è doctore Theologo Minister, postquàm Caluini in sanctam Trinitatem & Symbolum Nicenum blasphemias prædicatione, deinde scriptis pudendas reddidisset, ad se & Catholicam reuersus, eum tam priuatim, quàm publicè in Synodo Bernensi expugnauit, indeque Romam profectus, vt veniam apostasiæ consequeretur, illic tandem apud Cardinalem Lenuncntium piè & laudatè moritur, præsente D. Lenuncurio nepote, qui etiamnum hodie multis nominibus in nostro regno floret. Hæc contra putidum Bezæ mendacium, qui vt triumphati sui magistelli honori consulat, eum miserè Romæ in publico Xenodochio perijsse scripsit.

Dauid Georgius impudenter per Hollandiam & Frisiam scribebat se esse verum Messiam & Dei nepotem, & non ex carne natum, sed ex S. Spiritu.

Ionas cocus Lutheri se Iustum Ionam prædicabat, Osiander se Enochum secundum *Surius in hist.*

Rodolphus à Moshan decanus Patauiensis, Lutheranismum & Paparum (sic Ecclesiam Catholicá vocabat) Antichristo iungebat, & se vtriusque partis mediatorem constituebat. ait Osiander.

Obijt Martinus Buccerus in Anglia an. 1551. 3. Cal. Mart. Scribunt quidam se ex fide dignis & ab eius discipulis accepisse, ipsum moribundum dixisse Iesum Christum non fuisse verum illum promissum Messiam, sed alium nobis expectandum. *Lind dial. 2. dubita.*

An. 1552. Grauis controuersia de Iustificationis articulo & Dei iustitia inter Andræam Osiandrum & alios Lutheranos, præsertim Vitembergenses. Iam ab an. 1548. Mathias Flaccus Illyricus turbare cœperat hæreticos Saxoniæ & vsitatam illorum doctrinam miscere.

Tum Mauritius & Albertus in Carolum Imp. arma capiunt propter diu in captiuitate detentos duces & Cõcilium Tridentinum an. superiore inchoatum.

Vita defuncti sunt Fridericus Nausea, Andreas Osiãder (quem hoc tempore fuisse vnicum veritatis assertorem audet scribere Funccius in Chro. Eum autem plane mutum obijsse ait Palladius) Conigpergij, & Gaspar Hedio Argentini. an. (isti duo eodem die) 1552. *Sleid. lib. 24.* Lyzetus Lutetiæ an. 1554.

Siud à Nestorianis Syriæ, Assyriæ, & Persiæ Patriarcha Mozal siue Seleuciæ Parthorum designatus an. 1552. Romam venit, vt à Pont. vngeretur, cum Epistola populi Nestoriani, in qua summum Pont. Patrem Patrum & pastorem max. nominant, Petrum temporis nostri, Paulum dierum nostrorum, cinguloq́ue comprehendentem vniuersum Christianorum cœtum, vicarium Christi, clauigerum regni cælestis, Murum fortis ciuitatis & matris ciuitatum Romæ, quam piscatus est Petrus Apostolorum princeps & prudens Architectus Paulus. Addunt se mittere magistrum nostrum Siud virum doctũ,

1555 — 5643

Anno Christi. *Anno mundi.*

temperantem, cælitum charitate præditum, excellentem omni vitæ probitate, quia Sacerdotium nostrum (inquiunt) à priscis temporibus à Roma est, quæ est Sedes petri, dolentque iam 300. annis viam interceptam esse, quominus Romam tuto venire queant. Professio autem fidei Siud, quam Romæ professus est ore & scripto an. 1552. edita & versa est ab Andræa Masio. In ea recipit omnia concilia, quæ Romana Ecclesia admittit, eiurat nominatim Nestorium, vt iam Christiani illi non videanrur dici Nestoriani à Nestorio hæretico, sed à gente quapiam.

5639

1551 — *CONCIL. Tridentinum ex Bononia reducitur Tridentum, sed post 8. menses quàm continuari cœperat, bello Germanico dissoluitur. Surius in histo. Sleid. lib. 24.*

An 1553. quidam ordinis Patricij in ius vocatus à plebeio; cui debebat aureos ferè 300 petens dilationem 8. dierum ad respondendum iurat facta imprecarione (cõstabat autem ipsum falsò iurare) se dolo cum eo non agere: vix extra palatij scalas delapsus, cecidit similis apoplectico & sexto die moritur. *Appendix Cario.*

Catholica religio magna ex parte restituitur in Anglia, & Euangelici egregiè mulctantur, trãslato per mortem Edouardi ad Mariam reginam Imperio, Philippo Caroli Imperatoris filio desponsatam. Anno sequenti 1554. prorsus restituitur, & Euangelicis diffugientibus. Tota Anglia Ecclesiæ conciliatur, accepta in regni Comitijs generali absolutione schismatis commissi contra Ecclesiam, Rege & Regina cum cæteris qui aderant ad genua Cardinalis Reginaldi Poli procumbentibus. *Sur. in hist.*

Augustanum Diœcesanum.

1554. Ioannes Moscorum Cæsar in tres Monachos apostatas hæresis Lutheranæ veneno infectos sæuire voluit: sed illi se fuga celeri è Moscouia in Lituaniam receperunt. *Lasicius Lutheran. libello de Theologia Moscouitica.*

Polonos istorum receptatores ex eo tempore odit grauius. Quare susceptis in eos aliquot expeditionibus, tres iam & septuaginta arces Lituanicas occupat. *Idem è Michalone Lituano de emendanda Theologia Lituanica.*

Treuerense Diœcesanum.

Cùm Andreas Zebedeus & Ioannes Angelus ministri Zuingliani, ille Nyonis, hic Bursini oppidorum Bernatensium, publicè in suis concionibus & priuatis colloquijs hæresi notarent Ioan. Caluinum, ipse cum suis quibusdam discipulis Bernam profectus an. 1554. mense Nouembri, in eos actionem calumniarum intendit: illi contra, collectos ex eius libris Latinis & Gallicis, articulos 15. de prædestinatione & reprobatione, hæreticos esse pœna incendij docendum suscipiunt: & præterea conqueruntur quorundam Francorum exulum clandestinis persuasionibus suos Bernenses Geneuam attrahi, vt illic cœnam de Caluini manibus sumerent. Itaque Senatus consulto Bernensi cautum est anno 1555. 3. Non. April. ne Geneuenses libros, quibus huiusmodi articuli continerentur (qualis est institutio Caluini) deinceps ederent aut etiam venderent: vtque formula solius Catechismi Bernensis retineretur, repudiato Geneuensi. *Hæc Carol. Molineus in libello Gallico, quem pro sui defensione contra Caluinistas, nomine Simonis Challudri edidit. pag. 62. 63. & 64.*

Aliud Treuerense.

HVMANA.

1555 — 5643

Henricus Franc. Rex prætextu tituli quo se libertatis Germa-

Anni Christi.		Anni mundi.
	❧ ❧	
	230.	
1555	g MARCELLVS 2. natione Tuſcus, oppido Politiano humili Ceruina familia ortus, pius ac doctus,	5543
1555	dies 22.	5643
	Vacat d. 22.	
	Patriarcha.	
	Constantinopoli Ioaſaph an. 8.	
	Principibus.	
	Solimano Turcorũ Imp.	
	Tamma Perſarum.	
	Carolo 5. Occid. Imp.	

Germaniæ & Principum captiuorum vindicem appellabat, ao. 1552. ingenti cum exercitu progreſſus, tres Epiſcopatus, Tullum, Verodunum, & Metim Imperio ſubtrahit: Lotharingiam occupat, Ducem puerum 9. annorum in Gallias mittens, eique filiam ſuam in matrimonium ſpondens. *Sleid. lib.* 24. *Surius in hiſtor.* Eodem anno cùm Carolus Imperat. Metim per vnum menſem obſediſſet, hyemis intempetie obſidionem ſoluere cogitur. *Sleid. lib.* 24.

Turci à Perſis magno prælio vincuntur.

Claudius, quod eſt Baptiſmi nomen, ætate iſta in Æthiopia regnat. Vocatur autem altero nomine, à parẽtibus ei natiuitatis tempore impoſito, Axuaphſaghet, cuius expoſitio eſt, *Adoratur à finibus terræ*. Sunt autem omnes reges Æthiopiæ vſque ad noſtra tempora 165. quibuſdam, qui ſocij in regno fuêre, minimè hac in ſupputatione connumeratis. *Marius Victorius ſcribẽs an.* 1552.

g PRIMVM Marcelli nomen retinuit. Obiit die 22. non ſine veneni ſuſpitione, quòd omnium rectus quibuſdam futurus videretur. *Oſtendit tantum terris hunc, eſſe neque vltra*, permiſit Deus.

Non ex ſcrutinio.i. codicillis ſolis, vel ex codicillis & acceſſu electus eſt Pontifex, ſed eo creandi Põtificis modo, qui per adorationem dicitur. Hoc autẽ eſt, cum duæ partes Cardinalium, non expectato, vt vocant, ſcrutinio, ſed voce tenus, omnium conſenſu & voluntate quempiam in Ro. pontificem ſalutant ac venerantur. Qua ratione etiam Iulius 3. & Paulus 4. renunciati ſunt. *Onuph.* Modus ex ſcrutinio eſt duplex, vnus ex codicillis ſiue tabellis ſolis. Alter è codicillis & acceſſu, quando ad complendum codicillorum duplum numerum vocum acceſſio totam electionem perficit *Idem*.

Cæterum ſæpe variatus eſt mos eligendi Romani pontificis. Primum D. Petrus ſuos ſucceſſores deſignauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacletus & cæteri vſque ad ſecundum ſchiſma inter Damaſum & Vrciſinum, Cleri & Populi ſuffragiis creati ſunt. & ab Epiſcopis, ſi qui forte præſentes eſſent, vt ex Cypriani epiſt. 52. colligere eſt. Tum autem in electione Damaſi interponi cœpit Imperatorum auctoritas. Et primum quidem in ſchiſmate duntaxat, ad ſedandos tumultus, vti à Valentiano res compoſita eſt inter Damaſum & Vrciſinum: ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium: à Theodorico rege inter Symmachum & Laurentium. Deinde etiam extra ſchiſma, ne fortè tumultus contingeret. Imo eo res paulatim decidit. (*vt Tyranni ſolent ſuam exaggerare licentiam*) vt ſine illorum aſſenſu conſecrationem non auderent ſuſcipere. Durauit hic mos ad Imp. Conſtantinum 3. qui ſanctitate Benedicti 2. permotus, liberam poteſtatem ſoli Clero populóque Ro. eligendi & deſignandi Pontifices reddidit.

Poſtea Adrianus Papa conuocata ad hoc ſynodo Lateranenſi Epiſcoporum 153 (quod antea nulli Imperatorum conceſſum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulſos Italia Longobardos) Carolo Mag conceſſit, ſed illi iuri paulo poſt filios eius renuntiauit, *63. diſt. C. Ludouicus, vt iniquo, vnde nec niſi ad tempus conceſſum fuerat.*

Sic libera denuo fuit Romanis electio & conſecratio Papę per multum temporis vſque ad Leonem 8. Qui cum ab Ottone primo Germ. vi & armis in ſede Apoſto-

lica collocatus esset, denuo à Clero & Plebe ad Imperatorem ius omne eligendi transtulit.

Quo abusi sunt Ottonis successores ad Henricum vsque 4. donec ad Ecclesiam iterum reuocaretur à Gregorio 7. etiam paulo ante eius pontificatum, qui tum Hildebrandus dicebatur, vir à Deo datus ad sedem Apostolicam tyrannide Imp. Germanicorum liberandam, occasione schismatis inter Benedictum, Syluestrum, & Ioannem sub Henrico Imp. 3. Nam Stephanus 9. Nicolaus 2. Alexander 2. sine assensu Imperatoris creati sunt. Quod cum iterum surreptitiè impetrasset à Paschali 2. Henricus 5. per ipsum Paschalem denuo reuocatum est in synodo Lateranensi.

Ita postremo ad solos Cardinales ius peruenit Nicolai secundi decreto, nisi quòd aliquoties postea intercesserunt Cleri populique Rom. suffragia, donec constitutiones de electione in Conclaui in celebrãda æditæ sunt in Conc. Lugdunensi à Gregorio 10. *Hæc ferè ex Pamelio in epistolam Cypriani 52.*

Ioasaph, siue Iosaphat, è monacho creatus Patriarcha Constantinopolitanus, eodem cum Marcello tempore, vsque ad 1563. per annos octo, quando Metrophanes successit.

Marcelli familiaris fuit Petrus quidam æthiops è quo Marianus Victorius Reatinus linguam Æthiopicam didicit, an. 1552. Institutionibus de ea editis, nunquam antea à Latinis visis. *Ipse in illis instit.*

An. 1555. Viennæ Austriacæ primum editum est nouum testamentum lingua & Charactere Syriaco, rogatu Mosis Mardeni Mesopotamij, quem Patriarcha Antiochenus ad id in Europam destinauerat, iussu autem & liberalitate Ferdinandi Imp. designati. Præfuerunt operæ Ioan. Albertus Vuidmanstadius Iurisconsul. & Austriæ Cancellarius & prædictus Moses.

Hoc tam insigne opus aliquot annis pòst quidam Tremellius Emanuel ex Iudæo indocto indoctus Capharnaïta & Sacramentarius cuculli dominicani excussor, Genenæ characteribus Hebraicis incredibili peruersitate publicauit. Primò sustulit titulos epistolarum & Euangeliorum per totum cõtextum inspersos, è quibus apparebat admirabilis omnium Ecclesiarum Orientis cum Romana cõsensio, vt de sacrificio Altaris siue Missa, de adoratione S. Crucis, de Ieiuniis, de Quadragesima, de cultu Diuorum, de festis eorundem, de ordinationibus Ecclesiasticis &c.

Deinde tabulam Euangelicarum & Apostolicarum lectionum suppressit, sicut hæ in dominicos & festos dies anniuersarios Ecclesiæ Syriacæ ritu distribuuntur, è qua ritus, ceremoniæ, cultus & cæteri sancti religionis ipsorum actus discebantur, & nostris simillimi conspiciebantur.

Tertio multas motiones quas putabat inanes, præ imperitia subduxit, in earum locum affixis pro libidine punctis contra analogiam, vsum & Phrasim Syrorum. Quam infantiam, vt clariùs ostẽderet, breuissimum Alphabetum editioni subiunxit inscitiæ plenissimum, antiquæ nec recenti Grammaticæ consonans.

Vnde si eius editionem Syri legerent, se Syriacè illic nihil aut parum legere faterentur.

Quarto non modo literas Protractionis sustulit, quod

Anno Christi 1555

Henrico 2. Franc. Reg.

Arnaphsaget Claudio Æthiopiæ.

Philippo 2. Hispaniæ rege qui etiamnum regnat.

Maria Philippi huius vxore Angliæ Catholica.

Sigismundo 2. cog. Aug. Poloniæ.

Ioan. 3. Portugalliæ.

Maria Scotiæ.

Anno mundi 5643

Anno Christi 1555 — *Anno mundi* 5643

quod Martani impudentiam, simul ac inscitiam, eleuare vtcunque potuisset, sed & Consonantes, præsertim literam Nun, cuius loco solet substituere Iod, quòd nesciret apud Syros literam Nun esse symbolum tertiarum personarum futuri, æquè ac primarum pluralium. Quod discere potuit non modo è lingua hodierna Syrorum, cuius se illic expertem prodidit, verum etiam è suis veteribus Talmudicis & Baal Haruch, qui etiam sic loqui solent.

Postremo Goidonis Fabricij Bodetiani docti & Catholici laborem per plagium sibi vendicauit, qui illud ante è characteribus Syriacis in Hebraicos transcripserat, & addita latina interpretatione Antuerpiæ Plantini typis emiserat, nisi quòd dum fationes, & apparatus per cunctas Indicia Theologicarum Academiarum, & priuilegia Regum & Principum tribus aut quatuor annis expectantur, publicatio in annum 1572. reiecta est, quã iste anteuertit ao.1569. Quæ quamuis publicè, aliquot D.Pauli epistolas Syriacè prælegendo, satis docuerim, hîc tamen repetere volui, nequis Martano hæretico in linguis peregrinis fidendum puter.

Ioan. Lascus Polonus, Episcopi dignitate excidens primùm Lutheri, deinde Zuinglij dogma suscepit. Tandem ne frustra nixus penitus videretur, ab Eduardo Rege Angliæ profugus obtinuit, vt peregrinorum Episcopus & superintendens vocaretur. *E defens. 2. contra Vuesphalum.*

Ioannes Caluinus ex matre pontificij sacrificuli concubina Canonicus Nouioduneusis. *Vuesphalus Luteranus in Apologia*, incipit clarescere & de fori rabula Theologus de repente prodire, vbi ad pœnam quæsitus cum quodam Copo tunc Academiæ Parisiensis rectore regij magistratus manus sobdolè effugisset.

Robertus Mancop Scotus à puero cæcus vsque eo Parisiis in literis profecit, vt Theologiæ doctor Romæ creatus Archiepiscopus Armachanus, deinde Legatus à latere in Hybernia fieret.

Præter vulgares Lutheranos, Zoinglianos, Caluinianitas, Seruetianos, Anabaptistas, & infinitas Sacramentariorum formas, recrudescunt alij se in contraria scindentes, *Brentiani*, Vbiquistæ, vbiquitatem humanitatis Christi docentes, *Osiandrini*, hominem iustificari ea iustitia, qua Deus est essentialiter iustus. *Stancariani*, Christum iustificare secundum solam humanam naturam. *Amsdorfiani*, bona opera ad salutem esse perniciosa. *Maioristæ*, infantea non saluari per solum baptismum. *Antinomi*, hominem ad legis Dei obedientiam non obligari. *Suenckfeldiani*, sacras literas penitus esse abiiciendas, & pendendum è sola diuina inspiratione, qui proinde dicti sunt prophetæ Cælestes. *Trinitarij siue Tredeitæ*, tres esse Deos. *Antitrinitarij*, tres personas non in se subsistere, sed in diuina essentia, esséque diuinæ essentiæ duntaxat residentias siue qualitates. Sabellianorum secta, qua infames sunt omnes feré Lutherani, & Caluinitæ, vt multis libris docuimus. *Autotheani*, Christũ esse Deum à se, non à patre, vt proinde impropriè dixerint patres Niceni, Deum de Deo, lumen de lumine, &c. Hoc venenum suis miscuit Caluinus, vt ibidem ostendimus. *Biblistæ*, nihil proponendum in Ecclesia populo, vel in scholis iuuentuti, præter Biblia, nec discendas vllas Philoso-

1555 — 5643

Anno Christi. | *Anno mundi.*

phitæ artes. *Sabbatarij*, non dominicam diem colendam, solum Patrem esse inuocandum, non Filium, non Spiritum Sanctum. *Stebleri*, nec gladium, nec peram portandam, nec vllo modo litigandum, aut in iudicio comparendum.

Dæmoniaci, Dæmones post finem mundi saluandos.

Georgio Dauidici, Georgium Dauidem esse Christũ, Diabolum nullum existere, non futuram Carnis resectionẽ.

Memonnitæ, Christum carnem è Maria non sumpsisse.

Ochinistæ siue Polygamistæ, licere viro multas simul habere vxores.

Musculus diuinam Christi naturam vnacum humana fuisse mortuam.

Ioannes Langus, carnem Christi esse deificatam siue transiisse in diuinam substantiam.

Matthæus Flaccus Illyricus multa horrenda in omnes sectas inuexit.

Melanchtoo vt multorum reus etiam à suis traducitur.

Hieronymus Zanchius & Iacobus Schekius Medicus de duabus Christi naturis, & de S. Trinitate monstra nouis portentis auxerunt, quæ proprio opere refutauimus. — 1513 | 5610

Hos quidem defendere hodiè conatur *Lambertus quidam Danæus*, at nimis inuerecundè, quoniam sola impudentia hæretica armatus, disciplinarum omnium expers, tantam prouinciam suscipit.

Valentinus Gentilis cum Seruetianorum fermento Deistarum Lemani lacus vndas miscuit, contra quem præcipuè tertium meum de Trinitate dictaui.

His iam omnibus superstes *Theodorus Beza* quotidie aliquid noui ad iam putres eorum Blasphemias addit. *Hæc ex illorum scriptis & farraginibus.*

1555. Ioannes à patria (*Beza in Iconibus*) siue cognomento videlicet, quia spurius, gente Belga ab anno 1517. ad 1555. suos de Religione & Rep. libros produxit, quos Cordillus & Latomus *De vndecim millibus mendaciorum Sleidani* inscribendos docuerunt, propter apertam Auctoris falsitatem; de qua apud Carolum Imper. conuictus, Basileam euadens, paulò pòst, nempè anno 1556. desperatione, tædio, & miseria, fœdam mendacijs animam exhalat. *Spencæus lib. 1. Apolog. c. 4.*

In eo plura sunt ψεύσματα, quàm ἔπη. *Ibid.* Encomiastes Lutheri veriùs quàm historicus. *Crom. Colloq. lib. 1.* Imposturarum innumerabilium conuictos à Groppeto, Fontano, Gennepæo in Germanica Epitome, Lindano, Copo, Staphylo, Pontano, Billicio, Surio, &c.

HVMANA.

Maria Stuarda regina Scotiæ Francisco Delphino, qui postea regnauit, nubit. Stuarda autem familia, cum Danicæ esset stirpis, à Saladini Sultani temporibus Scotiæ inserta est à Macolmo rege: Nam is Valterum nobilem oriundum è Dania virtutis causa, quam aduersus Saracenos in Syria ostenderat, ad Stuardi (sic enim Scoti regij conuiuij magistrum vocant) dignitatem euexit. Eius familiæ & nominis reges quinque Iacobi nomine, continenter sibi succedentes humanæ miseriæ speculum præbuerunt. Nam primus in cubiculo trucidatus. 2. diffracti ænei tormenti frustulo interemptus. 3. à filio interfectus

Anno Christi 1555 — Anno mundi 5643

fectus 4. in bello ab Anglis occisus 5. huius Mariæ pater paulo post nuptias, adeo leui morbo succubuit, vt nonnulli veneno sublatum arbitrarentur. *Iouius lib. 6. viror. Illust.*

Eod. an. 1555. Philippus 2. Hispaniæ regnum adit, Patre Carolo cedente, & in sacram solitudinem abeunte.

Eodem Turci accersiti à Gallis Corsicam depopulantur.

Carolus 5. qui Solymanum tantarum virium fastu tumentē solo prope Castrorum fremitu aliquoties profligarat, qui Ariadenum Barbarussam acie deuictum, ac Tunetano regno exutum Africa depulerat, qui imperiū superiorum Impp. ignauia labefactatum ac penè perditum restituerat, qui coniurantem Germaniam retuderat, defectionis ducibus victis & captis, qui regem Franciscum, & Clementem pont. in potestate habuerat, qui in orbe nouo multa præclara in Dei & Ecclesiæ decus per suos gesserat, ædificatis vrbibus, templis &c. qui denique, vno dempto Carolo Magno, omnes Occid. Impp. pace bellóque superarat, religione tactus, quam sanctissimè semper coluit, & aduersus hæreticos asseruit, tædio rerum humanarum affectus, propter cælestium & æternarum desiderium, primus post conditum Germanicum imperium. (Nam Lotharius Francus erat) majestate Imperij Fratri Ferdinando abdicata, reliquis regnis atque ditionibus vnico filio Philippo traditis ad vitam religiosam, assumptis aliquot piis viris, sē contulit & in sacram solitudinem secessit.

Ioannes Funccius Prutenus Chronologiam vsque ad ano. 1553. ab orbe conscripsit. Postea an. 1566. de quadam coniuratione conuictus sub Sigismundo Polonorum rege laqueo vitam hæreticam finiit. Eum aliqui continuarunt vsque ad an. 1574.

Tammas Sophus de Imperio Mesopotamiæ & Assyriæ excidit. Taurini regiam expilari, Persidem diripi à Solimano passus est. Solimanus postea 400. Turcarum millibus amissis in Carintho cum eo pacem an. 1557. facere cogitur.

Gulielmus à Prato Episcopus Claromontensis Cancellarij Regij, Cardinalis & Legati f. qui postea an. 1559. obiit, relictis copiosis pecuniis & redditibus, è quibus diues Valetudinarium Claromonti, & tria Iesuitarum collegia cōderentur, vnum Lutetiæ Parisiorum, alia duo in Auernia, Biliomi & Moriaci.

1555. Nicolaus Villegagno, eques Rhodius, cum Gallico comitatu in Brasiliam Americæ partem Capricorno subiectā, ad 26. gradus Æquatoris nauigauit. In eius quadam insula ad Geuebarum fluu. castrum extruxit, & Colliguium de nomine Admiralij appellauit, vt totam regionem Franciam Antarcticam, & aliquot ædes tumultuariè ad littus constructas Henricopolim, quòd Henrici 2. auspiciis & sumptibus suscepta esset nauigatio.

Quæ paucis pòst annis omnia venere in Lusitanorum potestatem, Francis partim cæsis, partim expulsis. Nempè istiusmodi nauigatio non magis succedere potuit, quàm illa Iosaphat Regis Iuda cum Ochozia rege Israël, 2. *Par.* 20, quòd mixtim eò confluxissent Catholici & Caluinitæ, improbāte Deo istiusmodi societatem, ac nolēte, vt agrestes illarum regionum populi pro Ca-

1555 — 5643

tholicæ posterate venenum Caluinisticum ipsis à Richerio Carmelita, & aliquot aliis apostatis propinatum haurirent, sicque à circumeuntibus impiis mare & aridam ad proselytas efficiendo, filij Geennæ plus duplo fierent.

Infœlicitatem auxêre motus ab hæreticis contra Catholicos excitati, vt proinde Villegagno istos partim strangulauit, partim in patriam puniendos præmiserit, mox ipse, nempé an. 1558. insecututus. *Teneto, & Ioan. Lerius Caluinista, qui istarum tragœdiarum magna pars fuit, in sua America. Beza in Iconibus.*

h BALLVM mouit proregi Neapolitano. Pietate & virtute insignis.

Ioannes Caluinus ad nundinas autumnales Frācforti an. 1556. cum ministris eius loci de Cœna conferre volens, reiectus est, quòd se Zuinglianum profiteretur. *Lauater. in hist. Controuersia Sacramentaria. Surius in hist.*

Eodem anno cum plerique Laici in Polonia vsum calicis in sacramento Eucharistiæ contentiose efflagitarēt, quasi Christus esset exanguis sub altera specie, & Romã. Pontifex eo misisset Aloysium Lipomanum Veronensem Episcopum ad Regem Poloniæ Sigismundum, ea quæstio diuino miraculo est iudicata. Nam cum quidam Iudæus *Bubem* siue Benedictus in quodam Poloniæ oppidulo Sachazero nomine, tribus milliaribus ab arce *Louitz*. à sua ancilla Christiana, Dorothea Lazezla nomine, sacram Eucharistiam (quam ipsa ad paguosCatzo die Paschæ susceperat, & ex ore extractam in sudariolum reposuerat, vt ad suum herum deferret) tribus daletis & veste sericas fimbrias habente emisset, & in synagoga pugionibus, & cultris confodisset, repente ex illa MVLTVS CRVOR emanauit, quem Iudęi cocleari in vitreum calicem trāsfundunt. Hac de re paulo post cognita, & ad Sigismundum Regem, qui tunc erat Vilnæ (quæ est vrbs Lituaniæ Metropolis) delata, mandatur illius oppiduli præfecto secundario, vt totum negotium diligenter inquirat & in huius sceleris conscios extremo supplicio animaduertat. Itaque Dorothea cum Iudæo suo hero, die Veneris post Christi Ascensionem flãmis exuritur, reliqui item Iudæi sceleris socij (vno excepto qui aufugerat) Calend. Iun. idem supplicium luunt. Vnde multi & ipse Poloniæ rex non mediocriter in retinenda Catholicæ Ecclesiæ communione confirmatur. *Historia rerum memorabilium &c. conuersa à Pontano lib. 5. & Surius in hist.*

Sub hæc tempora imago Crucifixi à quodam lapidibus per indignationem icta emisit sanguinem, sed sceleris reus Moguntiæ supplicio afficitur. *Brentius in cap. 3. ad Galat.*

An. 1556. obierunt mortem Ioannes Sleidanus Argentinæ. Conradus Pelicanus ex minorita, Zuinglianus Rubeaqui, & omnium pessimus Dauid Georgius Basileæ.

Lutetiæ Franciscus Picardus Theologus, & Andreas Tiraquellus iurisconsult. an. 1558. Romæ Ioannes Gropperus Theologus & Cardinalis 1559.

Eodem anno Non. Septemb. Lutetiæ summo mane, via Iacobæa in ædibus cuiusdam priuati hominis, qui tunc aberat, ante collegium Plessiacum comprehenduntur Caluinistæ siue Lutherani, vt vocabantur, vtriusque sexus circiter 120. qui nocte ipsa illuc ad concionem & preces

Anno Christi		Anno mundi
	231.	
1555	h PAVLVS 4. Neapolitanus, ex familia illust. Caraffa. an. 4 mens. 2. di. 27.	5643
1560		5648
	Vacat mens. 4. d. 6.	

Patriarcha.

Constantinopoli Ioasaph.

Principibus.

Solimano Turcorũ Imp.
Tamma Persarum.
Carolo 5. & Ferdinando eius fratre an 6. per ordinē, Occidentis Imperatoribus.

Henrico 2. Franc. Rege, & vsque ad regni Francisci 2. initium.
Claudio Æthiopiæ.
Philippo 2. Hispaniæ.

Maria Philippi vxore Catholica Angliæ Regina, deinde Elizabetha sorore, quæ his iã annis 22. regnat.

Sigismundo 2. Augusto Poloniæ.
Ioanne 3. Portugalliæ, deinde Sebastiano an. 21.

Maria Scotiæ.

Anno Christi. | Anno mundi.

preces conuenerant. Ex ipsius nunnulli paucos post dies comburuntur. *Nox & amor vinúmque nihil moderabile suadent.*

1555 | 5643

Eodem iuniores Saxoniæ Principes & Comites Másfeldenses Lutherani, edunt separatim publicum scriptú, quo vndecim sectas huius sæculi, & præcipuè Zuinglianam, vt execrabiles hæreses damnarunt. *Surius in hist. Lauater. in hist. Controuersiæ sacramentariæ.*

Anno 1557. Prid. Non. Septemb. inchoatum est Vuormatiæ colloquium inter Catholicos & Lutheranos decreto Comitiorum Ratisponensium, sed turbatum artibus Flacci Illyrici. Aderant Euangelicarum partium 12. ministri, qui à Catholicis interrogati, quas sectas confessioni Augustanæ consentaneas & dissentaneas existimarent (quòd variæ sectæ sub Augustana confessione comprehendi vellent, & decretum esset, cum iis duntaxat colloqoium habendum, qui essent antiquæ Religionis vel Augustanæ confessionis) per 16. dies inter seconcertarunt, cùm alij ex ipsis sectas quasdam vt à confessione Augustana discrepantes damnarent & excluderét, alij retinendas, eísque parcendum censerent. Ea concertatio eo vsque progressa est, vt ex 12. ministris, 5. reiecti & excommunicati fuerint, tanquam contrarij confessioni August. in præcipuis capitibus, vt de Lege & Euangelio, de Libero arbitrio, de Iustificatione, de Operibus, de Sacramentis, & vsu Ceremoniarum. His ita gestis, quia à 7. reliquis Ministris nunquam impetrari potuit, vt sigillatim multiplices sectas à confessione Augustana secernerent & damnarent, ne inanis esset labor colloquij, illud vix adhuc benè cœptum intermittitur & suspéditur. *Amsdorffius in lib. Publica confeßionis pura doctrina Euangelij &c. Nicol. Gallus in suis Thesibus & hipotypos. Historia rerum memorabilium &c. conuersa à Pontano lib. 5. Lauatherus in hist. controuersia Sacram. Sur. in hist.*

Dauidis Æthiopum Imper. successor Claudius ad Ioannem Portugalliæ scripsit de communione Catholicorum regum ineunda, & obedientia summo Pontifici præstanda. Iesuitas ad se misses satis quidem humaniter excepit, sed cæteris non potuit satisfacere, bello Maurico distentus, in quo victus est ac cæsus. *In Epistolis Iesuitarum.*

HVMANA.

An. 1558. Franci Duce Francisco Guisiano Principe, vrbem Caletum omnium opinione inexpugnabilem 7. obsidionis die 5. Non. Ianuarij expugnarunt. Mox Guinam arcem munitissimam captam incendút, & Hamam capiunt, denique Anglos ex tota Gallia exturbant.

Eodem an. Nouembris die 17. ætatis verò suæ 43. Maria Angliæ Regina Catholica obiit.

Eodem die, post horas duodecim Cardinalis Polus vespere defunctus est natus an. 58. mens. 6. *Surius.* Quibus duobus luminibus vno die extinctis, magna simul & regni & religionis subsecuta est in Anglia & vicinis regionibus obscuritas.

Scoti expellunt Gallica præsidia.

1560 | 5648

1559. Ianuarij 15. in Demortuæ locum Angli substituunt Elizabetham, quam Henricus ex Anna Bolemia susceperat. Hinc restituitur Zuinglianismus & Caluinismus, Clero & Episcopis carcere & rerum suarum a-

missione mulctatis, nõnullis etiam veneno, nece &c. absumptis.

Eodem anno, 7. Nou. April. Inter Gallum & Hispanum inita pace, qua hodiè fruimur, Philippo Regi Hispaniarum Elizabetha filia Henrici Francorum Regis natu maxima despondetur, & Margarita eius soror vnica Emanneli Phileberto Allobrogum Duci.

Vigesimo secundo Iunij dum celebrabantur nuptiæ Philippi regis & Elizabethæ Henrici Regis Franc. filiæ, simulq; Philiberti Sabaudiæ Ducis & Margaritæ Sororis eiusdẽ Henrici, ipse Henr. hastæ fragmento per galeá adacto à Montgometio Comite in cranium, occũbit ex vulnere natus an. 40. mens. 3. di. 11. & Regni an. 12. mẽs. 3. d. 11. Eius obitus in Gallia locũ dedit crebris terũ nouatum machinationibus & hæreticorũ imprimis audaciæ.

Dithmarsi domantur à Rege Danorum, populus ante liber & inuictus, dum Archiep. Bremensi pareret & Catholicam sequeretur. At tum Lutheranizans, dat suæ leuitatis pœnas.

Ioanni 3. Portugalliæ defuncto succedit Sebastianus his 21. annis. Nam eius parens Ioannes 4. vt nominatur, ante Ioannem 3. Patrem mortuus est, ita tamen vt Sebastianum hunc vix tres menses agentem reliquerit.

1557. di. 22. Septembris Natalis Brulartus, regius caussarum cognitor, pietate, iustitia & eruditione illustris, moritur: cui Ægidius Burdinus successit, summa etiam eruditione ac virtute.

1559. Ioannes Fernelius summus Medicus Lutetiæ. Franciscus Duarenus Iuriscon. apud Bitorigas. In Vngaria Isabella, quæ rara fœlicitate, fuit regis filia, regis vxor, soror, & mater.

i HOSTIS Simoniacorum, & plura habentium Beneficia, osor dispensationum.

An. 1564. Decretali siue Bulla Fiduciarios Sacerdotiorum, quos vulgo Custodinos appellamus, perpetuo anathemati subiecit, restitutioni addixit, Simoniacos declarauit, peccati expiationem soli Cathedræ Apostolicæ reseruauit. Inscribitur Bulla contra quoscunque Ecclesias & beneficia Ecclesiastica quæcũnque in confidentiam retinentes seu recipientes. Quod successor Pius 5. renouauit.

Addisu filius Ioánis de domo Marria, ex Ciuitate Geaira in Tigri Flumine, olim monachus ord. Sancti Antonij, Monásterij Sãctorum Rahæ & Ioannis fratrum, electus primas siue Patriarcha ciuitatis Muzal in Assyria Orientali Romam venit, vt cõfirmaretur, vbi & obtulit Pio professionẽ fidei, & attestationem manu sua pictam & subscriptam, die 7. Martij, An. Do. 1562. Iurans se credere, recipere, & approbare omnia quæ in Sede apostolica tenerentur, & se id curaturũ in sua iurisdictione, sub qua essent multi Metropolitæ, Episcopi & Diocesani. Videlicet Arbel Metropolis, Sataua, Hancaua Episcopatus, Chepriam Metropolis, Catanileys, Achusch Episcopatus, Nassybin Metropolis, Machazzin, Tallescaui, Mardin Episcopatus, Sceert, metropolis, Azzen Episcopatus, Elchessen Metropolis, Zuch & Mesciara Episcopatus, Gurgel Metropolis, Esci Episcopatus, Amed Metropolis, Chiaruchiæ, Hayn, Tammir episcopatus, quæ omnes simul regiones subsunt *imperio Turcarum*, Ormi superior Metropolis, Vscimi & Cuchia Episcopatus, Ormi inferior

Anno Christi. | *Anno mundi.*

CONCIL. Coloniense sub Adolpho.

Moguntinum.

232.

1560 i PIVS 4 Mediolanensis, an. 5. 5648

1566 mens. 11. di. 8. 5654

Vacat di. 29.

Patriarcha.

Constantinopoli Ioasaph, deinde Metrophane.

Anno Christi. | Anni mundi.

Principibus.

Solimano Turcorũ Imp.

Tamma Persarum.

Ferdinando & Maximiliano 2. an. 12. ex ordine Occidentis Imperatoribus.

Francisco 2. an. 1. & post eum Carolo 9. Maximiliano, eius frat. an. 14. Frãc. Rege.

1555 — 5543

Claudio Æthiopiæ.

Philippo 2. Hispaniæ.

1555 — 5643

Elizabetha Angliæ.

Sigismundo 2. Augusto Poloniæ.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Maria Scotiæ cum Francisco 2. Francorum Rege.

rior Metropolis, Durra, Soldos, Eschinuch Episcopatus, Espurgan Metropolis, Nare, Gien nunc Episcopatus, Salamas Metropolis, Baumar, Sciabatá, Vascham Episcopatus. Omnes *Persarum Regi vulgo Sophi vulgo* nũcupato subiecti. In India verò *Lusitanus subiecta* Culchin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Calicuth Episcopatus, cui subest Carongol ciuitas, quę adhuc ab Idololatris & Ethnicis hominibus possidetur. *Hac ibi.*

Metrophanes Constantinopolitanus Patriarcha centesimus quadragesimus primus sedere incipit anno 1563. in annos 8. vel 9.

An. 1560. Lutherani & Sacramentarij ardentissimo odio inter se flagrant, cum scriptis contrariis, tum edictis publicis. Nam Vuitembergenses, quibus præerat Brentius, edictum promulgant contra Sacramentarios: Ienenses ministri edunt supplicationem ad Ioan. Fridericum 2. Ducem Saxoniæ, eiusque fratres ac alios Principes & ordines confessionis Augustanæ, pro legitima synodo, in qua soli Lutherani cõuenirent, & Zuinglianos atque alios, quibus aduersantur, condemnarent. Contra ad Heidelbergensi academia post publicam disputationem Zuinglianorũ contra Lutheranos, Heshusius Lutheranus abire iussus est: & mox Superintendentes Heidelbergenses, edunt decretum, quo Lutheri & Brentij Catechismi extra Ecclesiam eiiciantur, & eorum scripta nullam habeant auctoritatem. *Lauaterus Zuinglianus in hist. controuersia Sacrament. Surius in hist.*

Magni tumultus à nescio quibus Euãgelicis religionis causa excitantur in Gallia, & Allobrogibus.

In Scotia etiam mire tumultuatum est, dum Caluinismum amplectuntur, Anglis suppetias ferentibus, qui & ipsi hæreticum furorem fuerant amplexi, *Surius.* Primi autem Scotorum ministri fuere Paulus Methuen pistor, & Ioan. Knox è presbytero apostata, indéque Necromanticus.

Regina Scotiæ Maria Guisiani olim ducis filia Mariæ, quæ Francisco 2. nupsit, mater, inter hos motus Edimburgi tædio & curis moritur. *Surius.*

In Vuallia regione Angliæ crux inuenta est, in quadam fraxino turbinis vi & tempestate deiecta. *Idem & Alanus Copus in Dialogo.*

Magdeburgenses ministri, quorum antesignatus est Matthias Flaccus Illyricus Centurias diuulgarunt errorum, mendaciorúmque plenissimas, Contra quos Alanus Copus Anglus paulo post sex Dialogos edidit, Bucingerus centuriam vnam, Canisius libros de corruptelis scripturæ, nempè de Ioanne & de D. Virgine. Turrianus opus pro Epistolis Pontificum decretalibus. Nos huius Operis posteriorem partem, quam speramus suffecturam ad eorum fraudes & calumnias detegendas atque dissoluendas, aut certe iter præmõstraturam vt quisque facile per sese cætera adiiciat. Nam facile est inuentis addere. Quin & res ac historias ab istis prætermissas magno numero colligauimus. Studuerant enim immanibus illis voluminibus non historiam scribere, sed fabulas, vt Pontifices traducerent.

Geneuæ nefandissimum consilium de Francisco 2. Rege Franciæ, Regina vxore, Regina matre, eius liberis, Proceribus, & bonis Magistratibus ad certum diem per insidias trucidandis, Beza principe, Caluino authore, Or-

otmano subsignatore, Spifamio suasore, omnibus Galliæ prædonibus & lanistis consciis. *Surius.*

Hinc seditio Amboësiana prætextu boni publici & conseruandarum legum Franciæ à quibusdam sectariis non admodum claris, numero 500. præter aliquot pedites, quæ detegitur 9. Calend. April. Eius quidem duces grauissimis suppliciis plectūtur, at mox Rex omnes reos hæresis absoluit edicto publico, modò in posterum fidem Catholicæ Ecclesiæ retinerent. Ex eo tempore, qui prius Lutherani dicebantur, per totam Galliam cœperunt vocari Huguenoti.

E vita excesserunt an. 1560. Robert. Cœnalis Arboricensis Episcop. & doctor Theologus Luteriæ, 5. Calēd. Maij. Ioan. à Lasco Zuinglianus in Polonia Idib. Ianuarij. Philippus Melanchthon 13. Calend. Maij Germaniæ cothurnus, de omni religione securus. Vnde post eius mortem, cum statim quisque hæreticorum sibi vendicare voluit. Caluinus contēdebat in sua confessione mortuum, alij in alia.

Multa hoc tempore variis in locis ferebantur visa portenta, & horrenda monstra, præsertim in Anglia, in qua Londini Pyramis Paulinæ Ecclesiæ tota ferè lignea plumbóque cooperta de cœlo exuritur, deinde mensa illa, in qua hæretici Caluini communionem exercebant. *In Annalib. Angl.*

1562

An. 1561. quidam Lucas Stembergerus docet inter alia non esse Trinitatem, sed vnum Deum Patrem, Sabbatum esse seruandum, Eucharistiæ & baptismi sacramentum Satanicam esse institutionem, &c. *Surius.*

CONCIL. Tridētinum aliquandiu interruptum continuatur, præsidentibus 4. Legatis sedis Apostolicæ, & præsentibus 2. Cardinalibus, 3. Patriarchis, 21. Archiepiscopis, 168. Episcopis, 7. Abbatibus, 7. Generalibus ordinum, 39. procuratoribus absentium cum legitimo mandato. Durauit, an. 1. m. 11. d. 4. Clauditur die 4. Decembris 1564. — 5650

In Polonia contrà Gregorius Paulus, Cazanouius & alij tres esse Deos, Symbolum Athanasij esse Sathanasij. & cæt. Quibus dum se Caluinus & eiusdem metalli ministri se opponunt, Autotheani & Antitrinitarij siue Sabelliani euadunt, & doctrinam de Deo Vno, & Trino sceleratis modis conspurcant. Quas blasphemias hodiéque perpetuant. *Vide nostros libros de S. Trinitate, & contra Schekium.*

Eodem anno, quòd multæ nouæ hæreses, prætextu confessionis Augustanæ irreperent, fuit conuētus Principum Numburgi in Thuringia, in quo égerūt de Zuinglianis solenniter condemnandis, sed id à quibusdam Principibus impeditum est.

Saxones etiam Lutherani ad sedandos motus propter rem Sacramentariam exortos conuentum agunt Lunæburgi, dānántque hæreseos Albertum Hardemburgium Zuinglianum. *Lauater in hist. controuersiæ Sacrament.*

In Transsyluania alij Lutheri, alij Zuinglij doctrinam sequūtur, magno apud Turcos ludibrio religionis Christianæ. Bremenses omnes Lutheranos vrbe sua exire iubent. *Ibid. & Surius.*

Institutum fuit à Rege colloquium Possiacum inter Catholicos & Euāgelicos, sed cùm primùm publicè, deinde priuatim colloquuti fuissent per aliquot dies, dissoluitur absque vllo profectu. Impudentissimum est mēdacium, quod Lauatherus scribit colloquutores Catholicos consensisse cum ministris. Huius fructus fuere Bella immania quæ deinceps per 18. consequuta sunt.

1561. anno 16. Cal. Februa. edicto Regio permissum est Euangelicis suos conuentus ac exercitia & negotia suæ religionis extra mœnia vrbium habere, donec aliter à Rege

Anno Christi. | *Anno mundi.*

1560 | 5648

à Rege decerneretur, siue vsque ad Concilij œcumenici Tridentini determinationem. Promulgatur in senatu Parisiensi Prid. Non. Martij. cum hac clausula: *Audito procuratore Regis, absque tamen approbatione nouæ religionis, & id totum per modum prouisionis, & donec aliter per Dominum Regem fuerit ordinatum.*

Francorum exulum (qui erant Zuingliani) Ecclesia cùm Francofotti per annos ferè 7. mansisset, anno 1561. 9. Calendas Maij. Senatusconsulto Francfordiensi vrbe excedere, aut ab exercitiis suæ religionis abstinere iubetur: quòd ipsi à Lutheranis siue Germanis ministris dispares essent & religione & ceremoniis & doctrina, quódque à præcipuis capitibus confessionis Augustanæ, eius Apologiæ, pacificarionis Vuirembergēsis, factæ an. 1536. denique Francfordiensis concordiæ actæ an. 1542. 5. Idu. Decembris, dissentirent. *Vide huius Res acta & historiam editam à Francisco Philippo.*

1562. Mense Maio factus est conuentus Luneburgēsis à Lutheranis contra Caluinistas & Sacramentarios. Metuebant enim Lutherani, ne irrepentibus iam in Saxoniam Caluinistis, ipsi solum vertere cogerentur.

Tilmannus Hessusius Luther contra Caluinum, Boquinum & istius fæcis ministros scribit.

Paulus Alciatus Caluinita Mahometanus tandem effectus est. *Beza præfat. in acta Valentini Gentilis pag.* 17. Caluinismus scilicet gradus est proximus ad Mahometismum. Vnde & Valentinus Gentilis probabat sua dogmata è veteri Testamento, nouo & Alcorano, quasi hæc tria essent ἰσόκυρα. *Benedictus Aretius Bernensis minister cap. 1, & 3. Historia Valentini Gent.*

Petrus Martyr Florentinus, ordinis quondam S. Augustini, pridie Idus Nouemb. non sine suspitione veneni à Caluinitis propinati, dum respondere parat Brentio monstrosam Vbiquitatem introducenti, & Caluinitis, à quibus vt spectrum in Eucharistia constituentibus proximè in Possiaco conuentu dissenserat, exclamás pro sua parte, neque reipsa Corpus Christi esse Eucharistia, neque reipsa, sumi, cum isti affirmarent reipsa quidem abesse, reipsa tamen sumi, quod est prodigij plusquam simile, infœlicem exhalat spiritum. *Spenceus in Apolog.*

Olim cùm ei non successisset consilium cum Ioanne Valdesio Hispano initum de (hæreticorum) aliquo coetu cogendo tum viris tum fœminis frequentaro. (Nam hæc Bezæ verba sunt) & paulò pòst Romæ vstulandus esset, Luca Italiæ oppido, in cuius monasterio Pauli Epistolas profitebatur, fugit Tigurum cum Bernardino Ochino Capucino, qui pòst fuit Trinitarius, & magnas turbas inter Euangelicos excitauit. *Beza in Iconibus.* vbi nota hæreticos libenter Rabellerij istius Athei conuenticulum excitaturos, quod sit tam fœminis, quàm maribus commune, quale etiam vnus ex eorum maioribus Nicolaus Antiochenus Apostolorum sæculo, indéque aliquot alij impuriores hæretici animo complectebantur, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

1566 | 5654

Ex eiusdem ordinis monasterio Petrum Martyrem secuti sunt Paulus Lacisius Veronensis, Argentinæ postea Græcizando vitam tolerans, Celsus Martinengus Italicæ Geneuensis synagogæ minister, Hieronymus Zanchius, nunc Argentinæ, nunc Heildebergæ, modò Neostadij, modò in Rhoetia exulans, & Emmanuel Tre-

Anno Christi.			Anno mundi.
1566			5661

inellius (è Iudæo quilibet pro lecta principum, è quibus possit aliqnid lambere.) *Ibid.*

An. 1563. Bollingerus calamitosus senex Brentio respondet: calamitosius deinde moritur Tiguri an. 1575. Ita inter Lutheranos, Caluinitas, Zinglianos rixa est implacabilis, quam non nisi mutuis cædibus placare possint.

Mense Martio in suburbio Augustæ Vindelicorum textoris cuiusdam filia an. 20. nata à malo dæmone obsessa cũ à Lutheranistis nullo modo liberati posset, quòd Satanas Satanam nõ eiiciat, à Simone Theologo & Catholico Ecclesiaste apud D. Mauritium Augustæ, inuocato nomine Christi, liberata est.

An. 1564. Caluinus 14. Cal. Iunij tam variis morbis extinctus est petulantis & effrenatæ suæ impietatis pœnas expendens, vt (nisi à Beza scriptum esset, *Præfatione Comm Caluini in Iosue, & in illius vita*) vix crederetur. Per 4. ferè annos discruciatus 9. horrendis morbis, Cholica, Calculo, morbo articulari, Hæmorroidibus, febri phthisica, Asthmate, Hemicranio, Catharro continuo, Vomitu denique sanguinis. An mentiar Beza, esto tu iudex. Nam ad verbum ista è tuo Gallico opusculo exscripsi. An Herodes terribilius animum Satanæ reddiderit, equidem nescio. Tãquam sorex, Beza, tuo indicio periisti? Cur ista de tuo præceptore vel etiam Patre (sic enim eum flebiliter nominas, cui scis te nunquam fuisse cordi) non occultabas? Cur famæ tui doctorculi sic malè consulebas? Sicuti iusserat, nullo sepulchri apparatu elatus est, postquàm Geneuensem cloacam totos viginti tres annos fouisset. *Beza in Iconibus, in quibus Caluinum pingit horribili forma, vultu scilicet funesto, barba barbarica, ore hiante, & cacaturiente.*

Quinto die Martij Ingolstadij obiit Fredericus Staphylus an. ætatis 51. vir doctissimus, qui se à Luthero ad Catholicam rediisse scripsit, cum aliis de causis, tum quia se præsente Lutherus anno vno ante obitum ab Energumena vllis exorcismis dæmonem non modo non potuisset eiicere, sed etiam ab eo in ipsum insiliente, & seram, ne egrederetur, miscente, egregiè vapulasset, donec per loci fenestram semimortuus à sociis extraheretur, qui & ipsi per fenestram exilierant. *Ipse apol. 2.* Similem historiam de filiis Sceuæ exorcistis Iudæis refert D. Lucas Act. 19.

Multi Sinenses, populi Noui orbis, in Oriente fidem Christi suscipiunt. *Sur. in histor.*

Eodem anno mense Aprili inchoatum est Mulbrunense colloquium inter Lutheranos & Zuinglianos siue Caluinistas, præsentibus Palatino electore & Duce Vuirembergensi, cui etiam interfuit Brentius, colloquutore Iacobo Smidelino pro Lutheranis contra Boquinum Zuinglianum: Inter quos post longam concertationem non solùm nulla fieri potuit concordia, sed odiũ & simultas acriùs exarsit, se mutuis iniuriis proscindentes: Vuirembergenses vocabant Palatinos, sectarios, falsarios, quòd corrupissent verba Lucæ: contra Palatini dicebant Vuirẽbergenses noua, falsa, & inaudita dogmata proferre, suis somniis scripturam peruertere, & de vna eadémque re affirmanter & neganter solere respondere. Vide acta eius colloquij tam ea, quæ ab Vuirẽbergensibus, quàm quæ à Palatinis (qui scriptum Vuitembergensium crebro mendacij insimulant) edita sunt.

1565. Sco-

Anni Christi. | Anni mundi.

1560 — 5648

1565. Scotia magnis motibus concutitur ob hæresim.

Eodem an. fuit Coloniæ vir grandæuus ex Thebaide ab Alexandrino Ægypti Patriarcha, qui eiusdem Patriarchę nomine obedientiam Romano Pont. in scripto afferret. *Surius.*

Indi magis ac magis ad fidem conuertuntur. *Surius, & Epistolæ Indicæ.*

Franciscus Xauier, qui primus è societate Iesu ætate nostra Indis Christum prædicauit, miraculis clarus moritur. *Surius.*

Hoc anno exorta est in Anglia è Caluinitarum omniumque istiusmodi hæreseon sentina secta noua Puritanorum, sic appellata, quòd tam purè se à Catholica separent, vt nec orare in templis, quæ fuerant olim Catholicorum, nec clericali vestitu indui, aut vllo prorsus veteri ritu vti velint. Quam ipsi opinionem vsque ad bonorum amissionem & vinculorum perpessionem defendunt, etiam contra suam Reginam, quam alioqui caput sibi constituerant in omnibus causis tam Ecclesiasticis, quàm ciuilibus. *Sanderus de Monarchia Ecclesi. lib 5. ca. 4.*

Mameiacus minister Chaluiensis Dæmoniacum sibi oblatum, culeo insutum in Isatæ amnis pro funda, saxis aggrauantibus demersit. *Faius in suo Energumenico pag. 56.*

Paulo post Nicolaa Dęmoniaca porrectione Eucharistiæ tandem ab Episcopo liberatur Lauduni circumstantibus decem hominum millibus, & notarijs publicis acta omnia excipientibus, procuratione Caluinitarum, qui rem suppositam quoquo modo videri cupiebant. *Idem.* Historia huic planè similis, quam narrat Prosper de Dimidio temp. cap. 6.

HVMANA.

1560. Franciscus 2. Rex Francorum Prid. Non. Decembr. non sine veneni suspicione interit, dum conuentus trium ordinum Aurelijs celebraretur: in quo liberrimè pro Ecclesia, vt virum bonum decuit, contra hæresim & eius principes Ioannes Quintinus Heduus, multorum librorum eruditus scriptor perorauit.

Illo anno Carolus 9. frater Rex Francorum sexagesimus regnum ingreditur.

Mosci deletis 6000. Tartarorum redeunt in Liuoniam. Liuonij à Polonis auxilia petunt.

Baiazethes & Selymus Solymani filij inter se dimicant ad Anasum, deinde Alepum Syriæ. Baiazethes victus fugit ad Persas, vbi & moritur.

1561. Ferdinandus Imperator in Vngaria fœliciter res gerit cōtra Turcos & Transsyluanos. Paulò pòst Transsyluaniæ Vaieuada occupat arcem Zathmar. Vnde initium noui belli.

1562. in regno Franciæ omnia fuerunt funesta, grassantibus per totam ferè Galliam bellis, fame & peste: Plura certe mala vnico anno Gallia à suis pertulit, quàm cunctis superioribus bellis ab exteris. Illis commemorandis propter legem ἀμνηστίας prudens lubensque supersedeo.

1566 — 5654

In hoc primo ciuili bello Rex Nauarræ Rhotomagum obsidens interficitur. In conflictu Druydum Dux Niuernensis, Sanctandreanus Marescalus & plærique a-

Anni Christi. — Anni mundi.

lij desiderantur. Princeps Coodæus & Aunas Montmorantius vtriusque partis Ductores capiuotor. Dux Guysius, dum victoriam persequitur, io Aureliarum obsidione, ptodirotiè à Poltroto, quem Admiralius & Beza subornarant, glaude percutitur & post aliquor dies sanctissimè expirat.

1560 — 5948

In medijs his Galliarum tumultibus Angli se iungunt Huguenotis, Normaniam vastant, fortissimum maris portuo, volgo Portum gratiæ occupaut à Septembri an. 1562. vsque sd finem Iulij anni sequentis, è quo prius non exierunt, quàm grauissima peste inde discedere coacti sunt, quę discedeores iu Angliam vsque comitata est, ita vt Loudini solum, eo anno plusquam 20. millia hominum perierint.

Incipit bellum inter Fredericum Daniæ & Erricum Suetiæ reges, in quo Dani Noruegiam recuperaot.

Hoc ferè tempore Abdisu Assyriorum Patriarcha Romam venit, vt à Pôtifice confirmaretur, & polliceretur obedientiam, seque Conciliorum, & speciatim Tridentini decreta omnia suscepturum. *Surius.*

Huius anni mens. Nouembri Francoforti in Romaoorum regem eligitur Maximilianus Ferdinandi f.

1563. apud Tartaros Naugaios, è quibus orius dicitur Tamerlanes, circiter 500. milliaribus Germanicis à Mosca versus Orientem distautes, Murse quidam (sic Nobiles vocant) nomine Ismaël monoculus, & insignis Necromant:a (Necromantia enim nihil illic frequentius) suis artibus reliquos omnes Mursas, quos armis subigere non valebat, extinxit. Alioqui illarum regiouum populi certo destituuotus Domino, domos & sedes fixas uullas habent, viuunt absque vsu pecuniæ, frumenti, salis: suut sine magistratibus, legibus, iudicijs. Imperium ita partum morte istius discussum est, liberis ipsius, eadem ratione, qua alios oecauerat, coosumptis.

In obsidione Aureliæ Franciscus dux Guysius præfectus exercitus Regij incredibili luctu piorum omnium à Poltroto proditoriè perimitur.

Paulo post è custodia liberantur capti Caluinitarum proceres, pax agitatur non diu duratura. Lugdunenses se regi deduut, & Catholica religio apud illos restituitur.

Tum, inito fœdere cum fautoribus nouæ religionis, promulgatur editum pacificationis.

Mense Decembri finis optatus impositus est Synodo Tridentinæ.

Presburgi in Vngariæ regem corooatus est Maximilianus Romanorum & Boëmiæ rex.

1564. Rex Daniæ & Lubecenses bellum, quod superiori snno in Regem Suediæ susceperant, cootinuant. Lituani Moscos ad Vbium oppidum profligant & è sua prouincia eijciunt.

Hispanica classis Mauritaniam littoralem infestat è regione Beticæ.

Ferdinandus Imp. 8. Cal. Aug. moritur, & Maximilianum 2. filium Imperij successorem relinquit.

Hoc anno Turcarum arx munitissima. *Penol di VeleZ* appellats ad Africæ oram sita capitur à Garsia Toletano pro Rege Catholico 6. die Sept.

Melita siue Malta insula à Turcis oppugnari cœpta est an. 1565. 15. Cal. Iuni. Iu obsidione ceciderunt ex 500. equitibus Rhodijs siue Ioaouiris 313. alijs ferê omnibus valde

1566 — 5654

Anno Christi. | *Anni mundi.*

valde vulneratis: Turci audito aduentu Garsiæ Protegi Siciliæ soluunt obsidionem 7. Non. Septemb post 3. mensem & 17. diem, quàm descenderant in insulam, relictis illic suorum cadaueribus 23000.

In Liguria haud procul à Nicæa aliquot vici repentino terræ hiatu absorpti sunt. *Idem.*

Maximilianus Cæsar contra Turcas & alios quosdã Duce Lazaro Schuendio res in Hungaria gerit *Idem.*

Adrianus Turnebus in Græcis præceptor meus, professor regius natus an. 53. obijt Lutetiæ pridie Idus Iunij. Catholicus, etsi hæretici contrarium spargere conati sunt.

k VIR sanctus, eo nomine etiam hæreticis venerabilis & Turcis formidabilis, aduersum quos fœdere sacro colligauit Hispanos, Venetos, Italiæ proceres, equites Melitenses, cæteris Christianis Principibus ad hoc fœdus inuitatis, etiam Moscbis & Presbytero Ioanne, item ex Profanis Sophi Persa. Quod cessit fœlicissimè in Lepantina pugna. de qua mox.

Pontifex longiore sessione dignissimus ad corruptelas nostrorum temporum profligandas. Pontificios reditus omnes in vsum belli sacri. i. Turcici & Hæretici, cęterorumque piorum operum contulit. Maiores mensæ & cameræ suæ sumptus quadraginta duntaxat assibus faciens, quàm in Cardinalatu.

Diuinitus electus, præter omnium expectationem Cùm priuatim singuli reiecturi viderentur, communiter vniuersi pontificem nihil tale cogitantem declarauerunt 7. Idus Ianuarij 1566. & coronatus 16. Calend. Februa. *Onuphrius.*

Noluit missilia dare (vt mos erat) ne compressione turbæ, aliqui suffocarentur, sed maiorem pecuniæ summam diuisit in monasteria, loca pia, & vrbanos pauperes.

Ex opilione Bononia oriundo Dominicanus, inde Cardinalis demum, summus Pontifex: cui illud Psalmi 77. competit. De post fœtantes accepit eum, vt pasceret Iacob seruum suum, & Israël hæreditatem suam.

	233.		
1566	k PIVS 5. Alexandrinus an. 6.	5624	
1572	mens. 3. di 16.	5661	
	Patriarcha.		
	Constantinopoli Metrophane.		
	Principibus.		
	Tamma Persarum.		
	Solimano Turcor. Imp. an. 8.		

Miræ sanctitatis, & Concilij Tridentini rigidus obseruator. Tres Cardinales præposuit cognoscendis caussis, quibus Episcopi Romæ detinentur, vt si idoneæ non sint, ad suas diœceses extrudentur. Concubinatum omnem perpetuis carceribus aut exilio mulctauit, etiam renuentibus Romanis ciuibus, nec siuit suos consanguineos bonis Ecclesiasticis ditari: Numerum domesticæ familiæ valde imminuit, vt plus in rem Ecclesiæ possit insumere: mulctas à reis nõ coegit: Multos abusus sustulit: Leges seueras tulit contra symoniacos & blasphemos: Statuit resignationes beneficiorum simplices non admittere nisi habita prius diligenti examinatione, num qui designantur essent idonei: Cùm autem aliquis ad ipsum retulisset id esse Curiam destruere, minus malum est, inquit, destruere Curiam, quàm cultum Dei negligere, & Christianam Rempub. turpiter prodere. Vetuit edicto Iudæos Christianum quemquam ad opus conducere. Vide epistolas aliquot nuper editas, de cęteris eius gestis

An. 1569. renouat decretum siue Bullam Pij 4. contra Fiducisrios, quos Custodinos vulgus appellat. Simoniacos ens pronunciat, sedi Apostolicæ absolutionẽ reseruat, cæteris adimit, ac tam eum qui custodit, quàm illũ, cui custoditur, restitutioni alligat, vt sic pro Sacerdotio

(verbi causa) 100. aureorum ducenti restituantur. Hoc Simoniæ genere apud nos plena sunt omnia magna cõscientiarum socordia & pernicie.

Regnum Angliæ proscripsit, prædæque exposuit, cuius fulminis vim pij quotidie deprecantur.

Hanc sententiam declaratoriam an. sequenti 1570. in ipso Corporis Domini festo Ioannes Feltonus nobilis Londini ad fores Episcopi iuxta summum templum publicè affixit, qui postea damnatus & in cratem iniectus suspensus est, deinde fune præscisso viuus adhuc multa tormenta alia subijt. *Sanderus lib. 7. de visib. Monarc.*

Tridentinum Conc. seruandum curauit, quantum in ipso fuit, è cuius præscripto Breuiaria, Sacerdotalia siue Missalia, & preces horarias recensuit, Catechismum emisit, &c.

Dæmoniacas multas suis precibus in publicis supplicationibus liberauit.

Graui Calculi morbo pressus solebat exclamare, Adauge Domine dolorem, sed da patientiam.

Ordines Monachorum multos reformauit, & certis regulis astrinxit.

Aureum numerum in Calendario restaurauit.

Cardinalatum recusanti, & cum lachrymis deprecãti Hieronymo Sucherio Aruerno Abbati Clareuallensi simul ac Cisterciensi obtrusit. Ei autem in morte nominanti ad Abbatiam quidem Cisterciensem Nicolaum Bucheratum, ad Clareuallensem autem Lupinum Myreum religiosos eiusdem ordinis, magnis virtutibus instructos, assensit, ne illæ profanis more Gallico prostituerentur, & hos bolos è principum coruorumque aulicorum frustrà tenitentium faucibus fortiter eripuit.

1570. Cosmam Medicem magnum Ducem Hetruriæ creauit, cùm antea Dux Florentiæ tantùm appellaretur.

Adamas Claudij frater, Æthiopum Rex, olim fidem Christianam eiurarat, crudelis & sæuus, erga sedem Apostolicam contra morem maiorum initio Imperij malè affectus, hodiè melius. *In Epistolis Iesuitarum.*

1566. Ioan. Albinus nobili Valzergorum & Seresiorum familia ortus, Thelosanus Ecclesiastes & Archidiaconus, fidei defensor, & voce & libris clarus, toti Aquitaniæ charus, obijt 13. Cal. Sept. sub horam noctis decimam, natus ferè 38.

Eodem Despina & Roserius ministri cõferentes Lutetiæ de Religione cum Simone Vigoreo & Claudio Sanctio Parisiensibus Theologis, posteaque Episcopis Narbonę & Ebroici, turpiter victi ac triumphati causam præbuerunt, vt in proxima Synodo Caluinitæ decernerent, nullas deinceps cum Catholicis collationes esse habendas, ne ob frigida & manca suorum deputatorum responsa, plurimum sui Euangelij incrementis decederet. *Launeus lib. 2. Apologia cap. 12. qui Synodo interfuit, nondum eiurato Caluinistarum ministerio.*

Hac Theologorum collatione perculsus Roserius, nec deinceps animo quietus. an. 1572. Catholicus factus est, & pro Catholica libellum Caluinitis exitiosum vulgauit. Sequenti autem propter minas insidiasque in Germaniam euadens, Lutheranismum professus est, vt paulò pòst nec Catholicus, nec Caluinita moreretur. *Ibid.*

Elias, Eliæ Leuitæ, qui Methorgheman, Tisbi, Bahur, Zicronoth,

Anno Christi.		Anno mundi.
1566	*Maximiliano 2. Occid. siue Rom. Imp.*	5654
	Carolo 9. Maximiliano Franc. Reg.	
	Claudio Aethiopiæ, deinde Adamasto.	
	Philippo 2. Hispaniæ.	
	Elizabetha Angliæ.	
	Sigismundo 2. cog. Augusto Poloniæ.	
	Sebastiano Portugalliæ.	
	Maria Scotiæ.	
1572		5661

Anni Christi.		Anni mundi.	
1566	CONCIL. Mediolanense & alia passim prouincialia pro executione Concilij Tridentinum.	5654	

Zicronoth, Masoreth, & multa alia scripsit, filius, Romanæ synagogæ Iudæorum præpositus, cum tota sua familia fit Christianus, & à PP. baptizatur prid. Idus Iunij 1566. Eodem an. eius exemplo Iudæi plus 300. fidem Christianam suscipiunt.

Carolus Molinæus Iurisconsultus obijt mens. Decembri. Statuerat multa contra Caluinitas scribere, inter quos diu vixerat, etsi perpetuo cum eis altercaos æquè ac cum Catholicis, sed magno eorum commodo morte est præuentus.

Belgium commouetur, in multis locis sacris imaginibus deiectis.

Franciscus Sonnius Episcopus Boscoducensis, Vuilelmus Lindanus Ruremundensis, Cornelius Iansenius Gandauensis, Cunerus Leuoardiensis, vt primi suarum Dioceseon in episcopatus nouos erectarum præsules, ita & probi iuxta ac docti.

Ioannes Hesselius Louaniensis, Iudocus Rauisteco Tileraous, Sixtus Senensis doctores Theologi.

1567. Cambresij quidam Ioannes Carmelita apostata mutato nomine se Philippum vocat. Captus pernegat se eum esse, etiamsi multi & mater ipsa certis indicijs id ostenderet, & ad resipiscentiam hortaretur. Cùm suspēsus fuisset, sparso rumore hæretici excitatum dixerunt, ac in Francia concionari. Eius ergo cadauer perquisitum, denuò est suspensum.

Ad reliquias S. Liuini Gandaui absconditas clauda mulier sanata est, & alia facta miracula, quæ in publica acta relata sunt.

Flaccus Illyricus renouat Manichæos furores de caussa & essentia peccati.

1570. Vncti in Surria Comitatu Angliæ, è Caluini schola oriuntur, qui docent peccare neminem; nisi qui veritatem ab ipsis prædicatam non recipit, &c. *Sanderus lib. 7. de visibili Monarchia.*

Eodem Ioannes Kohita, minister legatorum Sigismundi Regis Poloniæ, à Ioanne Basilio magno Moscorum Cæsare siue Imperatore, de religione Lutherana auditus, cum ignominia & conuitijs non Christiani, Canis, Onagri, Antichristi, &c. reiectus est, ac voce scriptoque Principis refutatus, præsertim in capitibus de Patribus siue Doctoribus Ecclesiæ, de miraculis, de statu defunctorum, de bonis operibus, de Sanctorum, potissimùm de Virginis veneratione, de Traditionibus, de Ieiunijs; de Liturgia siue Missa, de Imaginibus, de castitate, votis & Monachis. *Ioan. Lasitius hæreticus lib de Theologia Moscouitica, Spiræ an. 1582. quo Ministrum fœdè prostratum erigere conatur: sed iuxta prouerbium, Pinguis venter tenues sensus non gignit.*

Ex eo tempore Moscus senior fuit Polonis, tanquam hæreticorum fautoribus, & eos magnis prælijs fudit. Ibid.

1569. Dauid Chytræus Lutheranus Orationem in Academia vrbis Rosarum habuit de statu Ecclesiarum hoc tempore in Græcia, Asia, Africa, Vngaria, Boëmia, Æthiopia, &c. qua docet per totum orbem terrarum non modò esse Christianos, sed nec differre quantum ad substantiam doctrinæ, & Liturgiarum siue Missarum solennia à Pontificijs (sic nos appellat) sed tantùm in exigui momenti ritibus. Vbi & dolet Christianos, illic vbi-

Anni Christi. | Anni mundi.

1566 | 5654

que occupari in Missificationibus. Sic enim loquitur. Ita Satanas per suos administros testimonium interdum perhibet veritati, docetque Pontificiam, quam appellāt, fidem esse verè Catholicam. i. vbique receptam & agnitam. Orationem illam tandem edidit an. 1580. Francofurti apud Andream Vvechelinm.

Ioannes Storeus Anglus Londini illustri martyrio ad superos migrauit. Nam Christum confitenti præciduntur genitalia, aperitur venter, viscera eruuntur, caput amputatur, membra dissecantur. *Sanderus in fine lib. 7. de visib. Monar.*

Quarto Octobris Claudius Spencæus Theologus Polygraphus obijt, post S. cōmunionem petito & sumpto extremæ vnctionis sacramento: suæ instructissimæ Bibliothecæ herede relicto Cardinali Lotharingo & 7. Sorbonicis doctoribus, legatione Franciscanis & Dominicanis facta ducentarum libellarum, Carmelitis & Augustinianis centum, Sorbonæ ducentarum, Nauarricis doctoribus quingentarum, Parœchiæ S. Cosmæ centum quinquaginta, in qua se sepeliri iussit conuocatis omniū collegiorum & Ecclesiarum ordinibus, accensis innumeris cereis, funere ornatissimo: Præter Apologiā & alia opera impressa relictis scriptis posthumis, quibus se ab hæreticorum furijs alienissimum ostendit.

An. 1572. Angliæ regina excommunicatur & proscribitur à Pont. à quo an. 1569. hæretica fuerat denuntiata, vt inde omni dominio & potestate in Catholicos excideret, ipsique ideo in illam, velut Ethnicam & publicanam, se posse insurgere, nec illius legibus & mandatis deinceps teneri intelligerent.

Tumultus Flandrici Caluinistarum, qui ex hoc tempore Gueusiorum, hoc est, balstronum nomen retinuerunt contra Philippi Regis Hispaniæ edicta, post vnum ferè annum quàm excitati fuerant, coërcentur, receptis ciuitatibus, quæ defecerant, à Regijs magistratibus: Seditiosi egregiæ puniuntur, Philippi Regis Hispaniæ aduentu in Flandriam nunciato. In his turbis egregiam suo Regi nauarunt operam Norcamius Hannoniæ præfectus, Rassegemius quarundam etiam ciuitatum præf. Comes Meganus in Geldria.

Tumultus Scotici, quibus vt tutius occureret Maria regina, nubit Darleio nobilissimo iuueni ex veteri Anglorum Scotorúmque regum stirpe.

In his Caluinistæ noui regis animum clam regina tentarunt, atque ad ignoscendum ipsis omnia pellexerunt.

Reuocati ab exilio in oculis ipsius ac reginæ Danldem Secretarium interficiunt, in animo habentes reginam grauidam, si quid effudisset, simul cum spe partus tollere, adulterij crimine in illam conficto, & Catholicos omnes interficere, vel saltem regno pellere, Missam abolere, Caluinismum stabilire.

Regina simulans se ad illorum omnia conniuere, se Regemque eduxit media nocte, illorumque manus effugit, deinde collectis amicis & fidis perduelles in Angliā, vnde prima mali labes, fugauit, aliquot etiam supplicio affectis. *In literis Louanij excussis an. 1566.*

Paucis mensibus interiectis nempè die 19. Iunij, an. 1566. peperit Masculum, cui vel hoc vno pessimè consultum, quòd ipsi Georgius quidam Buchananus Minorita excucullatus Bacchicus histrio & Atheus poëta pro præceptore

1572 | 5661

Anno Christi. | Anno mundi.

præceptore tributus sit.

1566 — 5654

Iacobus nothus reginæ frater spe regnandi curat, vt rex, qui exacto conuiuio dormitum abierat, inter confœderatorũ manus suffocaretur; siue è fenestra elapsus, siue cum ædibus puluere tormentario in aëra sublatus.

Reginam, quod huic conuiuio non interfuisset, proptereàque cõiurationem frustrata esset, auctorem huius cædis mox spargunt, prætextu cuiusdam Zelotypiæ, ac nubere è vestigio cuidam Boduuelo cogũt, vt his nouis & acceleratis nuptijs, nonnulla etiam apud Catholicos fieret suspitio & adulterij & paricidij. Quæ vbi se collegisset, vsa strategemate euasit in Angliam, vbi calumnijs obruta contra ius Gentium, patis dominium perpetitur.

Sic Iacobus Nothus regni administrationem occupat, & specie pacis & concordiæ data fide, initoque colloquio, nobiles & reginæ amici omnes sunt comprehẽsi, & in custodiam arctissimam traditi. Luit ille pœnas, nam an. 1570. post à suæ sectæ aliquo glande ærea confossus est, idque priuati tantum odij ac inimicitiæ causa. Atque hæc sunt in Scotia noui Euangelij constituendi initia & successus, à seditione, conspiratione, Principum cæde, proscriptione, calumnia.

Elizabetha Londini disputationem indixit, sed Catholici antistites partim circunstantium vndique protestantium fremitu, partim nobilium quorundam auctoritate interrupti ac perturbati quietè audiri non potuerunt, nec inchoatam orationem absóluere.

Cum autem hæretici victi triumphatique conticuissent, sine pudore tamen libellũ diuulgãt, in quo singula longe aliter referebant, tanquã ipsi superiores euasissent.

Ecclesiam illic afflictam recreant è Belgio scriptis Anglicis & Latinis Angli exules Thomas Hotdingus, Nicolaus Sãderus, Thomas Heskynus, Guil. Allenus, Thomas Stapletorus, Copus, Theologiæ Doctores, Thomas Dormannus, Ioannes Martialis, & alij, quibus impij flãmis duntaxat publicè illorum libris decretis occurrunt.

An. 1567. Traiectenses ad Mosam atque Masecam sacris imaginibus & Episcopo suo Leodiensi bellum indicunt.

HVMANA.

1566. Solymanus venit in Vngariam. Ante expugnationem Sigeti in castris moritur, cùm priùs Nicolai Serinensis Comitis caput, qui oppidum strennè defendisset, perfidè amputasset.

Selimus Turcicum Imperium suscipit duodecimus ab Ottomano, vsque ad an. 1574. solus, è filijs Solymani. Nam ritu patriò cæteri cæsi & iugulati à patre fuerant.

Septimo Ianuarij Frisia pacatur à Comite Arẽbergio.

Tornacum etiam mox occupatum est à Norcarmio & Episcopus cum Clero pulsus restitutus.

In fine Feb. Valencenæ iam ferè expugnatæ à Norcarmio, sine vlla cõditione se permittũt Regis voluntati.

Septimo April, Gubernatrix Ducissa de Parma conditiones quasdam Antuerpiensibus præscripsit. Quibus acceptis res ibi meliuscule habere cœperunt. 18. Iulij Bruxellas est reuersa Comite Mansfeldio Antuerpiæ relicto cum præsidio.

1572 — 5661

Mense Augusto Belgium venit Dux Albanus corpore senex, animo iuuenis, cum electa militũ Hispanorum

Anno Christi. | Anno mundi.

manu, in locum Ducissæ Parmensis, quæ annis plus septem pacificè illud gubernatat.

Comes ab Helfenstein Vlricus ad Catholicam redijt, abactis è sua ditione hæreticis. Sic Gablerus medicus, qui Paulo Vergerio adfuerat intereunti, apud quem mira viderat.

1566 | 5654

In Gallia noui tumultus, accito etiã è Germania peregrino milite: Comes Aremebergius eò venit cum auxiliaribus copijs. Nam an. 1567. ciuile bellum secundum.

In conflictu Dionysiano Montmorantius Comes Stabilis nouissimus cæditur & paulo post interit. Admiralius & reliqui fuga euadunt. Deinde collectis reliquijs Carnutum obsident, ne victi viderentur, & vt secundam pacem consequerentur.

Anno igitur sequenti confecta pax, sed non diu duratura. Nam mox tertium bellum exardebit.

1568. Gulielmus Auraicæ princeps duxit exercitum in Brabantiam irrito conatu.

Mox Albæ dux capit perduelles multos, Securi percutit Comites Egmontanum & Hornensem aliosque complures fœderatorum principes. Granatense regnum mouet defectionem, contra Philippum R. sed frustra.

Comes Arembergius è Gallia reuersus in Frisiam cõtra Geusios mittitur, vbi *procumbens cõtra Ecclesiæ patriæque rebelles, non potuit leto nobiliore mori.*

Eum secutus dux Albanus ad primum conflictum necidit 1500. nõ longè à Gruninga. Ad secundum 7000. partim ferro, partim submersione. Ludouicus Auraici principis frater nando se seruauit. Capta sunt signa 13. è 25. tormenta bellica 16 commeatus omnis generis, prædaque maxima. E regio milite desiderati sunt tantum sex aut septem.

Ad tertium in fine Septembris 8000. vt proinde Auraicus excesserit ditionum Belgij limites in fine Nouẽb. nulla re memorabili gesta, nisi quòd in Ecclesias sit grassatus, multo plus damni Imperij vrbibus inferens, quàm Catholici regis sui ditionibus.

Albanus Bruxellas reuertitur, ac pacem toti Belgio restituit.

Turcæ in Asia bellum gerunt contra Saracenos & prouincias, quæ defecerant. Perdunt Mecham ad mare rubrum.

1569. Ioan. Basilius Moscorum Cæsar captos in Isborg arce Liuonica 300. Nobiles Polonos orsus ipse cædem, in suo conspectu contrucidari iussit. Præsertim quòd Poloniam audijsset in suo gremio fouere Lutheranos. *Lasicius hæreticus lib. de Theol. Moscouitica.*

1570. aduersus Venetos in Cypro pugnant & eam capiunt, nullo feritatis genere prætermisso. 1572. infœliciter res gerunt contra Moscos ad Tanaim.

Tertium bellum ciuile in Francia in duos annos. In Iarnacensi conflictu an 1569. princeps Condæus interfectus est. Bipõtinus Comes nõ ita diu post mortuus est.

Hinc Montcoturiana pugna, in qua magna parta victoria Caluinitarum partes plurimum sunt comminutæ, Admiralio de more fugiente in Vasconiam.

A Philippo rege mittitur in Galliæ regis subsidium Comes Mansfeldius cum magno Burgundionum auxilio, qui in mensis Octobris prælio vulneratus est.

1572 | 5661

Regina Scotiæ è manu perduellium euadit in Angliam,

Anni Christi.		Anni mundi.	
			gliam, vbi perfide capitur & contra iura hospitij detinetur in hunc vſque diem.
			An. 1570. Tertium pacificationis editum in Francia.
1566		5654	Eodem Anna Maximiliani Imp. filia Philippo regi Cathol. nubit, quæ in fine anni ſequentis 1571. ei hæredem maſculum peperit. Altera autem Elizabetha nomine Carolo nono Francorum Regi.
			Ægidius Burdinus Regius Procurator, Catholica virtute & literis præſtans 21. Ianuarij ad Deum migrat.
			1571. Die Epiphaniæ Franc. à S. Andrea ſupremi ſenatus præſes ætatis octogeſimum primum agens, poſt diuinas humanaſque leges purè obſeruatas ad Chriſtum migrauit, filios, non modo ſuarum opum & honorum, verum etiam pietatis, virtutis, doctrinæ hæredes de re literaria bene meritos relinquens.
			1571. Cyprus à Turca Venetis eripitur, Duce Muſtapha, qui Aſtorem Baleonum & M. Bragadenum vnà cũ trecentis Chriſtianis Famaguſtæ, ſiue Salaminæ ſuperſtites, contra fidem datam crudeliter necauit. Quam perfidiam Deus vltus eſt. Nam octo annis pòſt iram Amurathis Selymi ſucceſſoris metuens, ſumpto veneno ſe ſtatuit, natus plus minus an. 80.
			Hic eſt ille Muſtapha, qui Baiazethem Solymani f. viuo patre contra fratrem Selymum inſurgentem vita exuit, Ægypti & Syriæ motus compoſuit, Arabes rebellantes domuit.
			In Italia terræmotus immanes, maximè in vrbe Ferraria, quæ vaſtas ex ijs ruinas perpetitur. Maris & Fluuiorum magnæ inundationes, præſertim in Friſia, contra in Anglia littora maris intro cedebant, vt homines poſſent ad aliquot paſſuum millia intra maris ambitum pedibus incedere.
			Franciſcus Balduinus Iuriſconſultus obit, qui è veneno Caluini tandem conualeſcens, ſui doctoris & miniſtri pudenda detexit.
			1571. in Anglia mons ſat procul à mari diſſitus motus eſt ſuo loco, euerſis radicitus arboribus, &c.
			Septimo die Octobris tribus aut 4. horis pugnatum eſt à Turcis & Chriſtianis, ſed victoria inclinauit ad Chriſtianos, Ioanne Auſtriaco Caroli 5. notho belli ſocialis contra Turcas duce in Sinu Lepantino. Triremes Turcarum captæ 180. combuſtæ 20. ſubmerſæ totidem. Magnus Baſſa interfectus. 25. millia Turcarum occiſa, multa capta, è quibus nobiliores, ſi tamen illic ſit nobilitas, vbi cuncta ſunt ſeruilia, ad Pont. tracti & in caſtrum S. Angeli incluſi, 20. millia Chriſtianorum recuperata. Ex noſtris triremes admodum paucæ deſideratæ ſunt, ſed viri plures quàm fortiſſimè pugnantes occubuerũt, quorum pietas in meliorem vitam tranſijt.
			Ochiali Amyralis Turcicus, natione Calaber, qui tũc Algeriæ Proſultanus erat, fuga tempeſtiuè ſibi cõſuluit, cum 40. triremibus, cùm ſegnius eum Andreas Auria eum inſequeretur. Vnde breui claſſem reparauit, & poſtero anno Noſtrorum conatus in Peloponneſo retardauit: & tertio poſt pugnam anno cum Sinam Baſſa Guletam expugnauit.
1572		5661	Iſte eſt Ochiali, qui olim veniens in Turcarum poteſtatem, primùm ad remos damnatus fuerat: verum abnegans fidem Chriſtianam, Mahumeti ſe dedidit, indeque ad tantos honores aſcendit.

Diplomate à Rege obtento Lutetiæ aperitur Academia Musicorum, quorum Musica constabat vocibus, fidibus,& fistulis. Quæ quamuis auribus grata esset, tamē quia neque erat Diatonica, neque Enharmonica, neque Chromatica,vt potè noua, è tribus confusa, denique in eadem cautione plurimum modorū siue tonorum mutationibus astricta, auditis Dudraco & ceteris Senatoribus Regijs ad eius examen destinatis, à Senatu regij diplomatis approbationem consequi non potuit, sicque tandem exoleuit.

Columnæ suæ classis præfecto magnificentissimum triumphum Pontifex decernit,virtutis ergo,ad veterum speciem,vt sic in Capitolium veheretur.

Mensibus circiter 18.post cęsum Iacobum Nothum, in Scotia interfectus quoque est pari ferè modo Comes Lineuxēsis,qui secundus Prorex, etiam cum præsidio, ex Anglia eo missus fuerat. Dehinc varijs multisque cædibus inter se Scoti ad hunc vsque diem sæuiunt,nec vllus adhuc tantorum malorum exitus videtur.

Fernandus Princeps Philippo 2. Hisp. regi ex Anna Austriaca nascitur,Madriti die 4.Decembris.

Eodem anno Criminensis Tartarus, Turcæ tributarius, cuius regnum cingit Imperium Moscouiticum à Meridie, expeditionem in Moscum suscipit, qua vrbs Mosca deletur incendio.Se ei coniunxerant Tartari Nagaij,è quibus Tamerlanes originem duxit,Moscis Oriētales, & à Mosca 500. milliaribus Germanicis distantes, Mosco infensi, quamuis superioribus annis in Liuonia pro eo stetissent & grassati essent.

Anni Christi.		Anni mundi.
1572	234. I GREGORIVS	5661
	13. Bononiensis nunc sedet,*cui det Dominus vitam diuturnam, Imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, quietum & pacatum.*	
1584		5673

EXIMIVS Iurisconsultus, ad vestigia sanctissimi sui præcessoris se componit. Vir tanto Pontificatu dignus faxit Deus, vt diu sedeat & se non ad opes sed ad opus euectum perpetuo meminerit. Ipsius cura & constantia pastorali Ecclesia vbique hodie indiget.

Simonem Vigoreum & Ioan. de Proueris Theologos Paris.renitentibus Aulicis ad Narbonensem Archiepiscopatum & Præmonstratensem abbatiam solo virtutis & doctrinæ,nomine euexit. Suspectos à Sacerdotijs quouis prætextu excludit.Fidem Catholicam vbique restituere conatur.

Varia doctrinarum collegia ad subleuandam inopiam eiectarumque nationum ærumnas instituit, ac magnis vectigalibus instruxit. Hinc Romæ collegium Græcorum, Armeniorum, Afrorum, Indæorum, Neophytorum, Germanorum, Anglorum,Scotorum,&c.

Nuper etiam adiecit seminarium Hebræorum, vt idonei quique in bonis literis, maximè Hebræis, Chaldæis & peregrinis erudiantur. Inter hos sępè Turci & Mauri baptizantur.

Rhemis item Anglorum seminarium, Lorettæ Slauorum,Pontimosellæ in Lotharingia Scotorum erexit.

Menses diesque præcurrentes retraxit, ac labantem festorum dierum rationem correxit, iuxta veterem Nicenæ Synodi, Alexandrinumque rationem, demptis è mense Octobri anni 1582.diebus decem,deinceps æquinoctio Verno ad 21. Martij affixo, quod in decimum retrocesserat,& Epactis ad nonilunia designanda in Aurei numeri locum substitutis.

Ius Pontificium recognouit. Sacra Biblia Latina ad pristinam integritatem redegit.

Patriarcha.

Constantinopoli Metrophane,deinde Ieremia.

Principibus.

Selimo Turcorum Imp. deinde Amurate 3.

Tamma Persarum, mox Ismaële 2. an. 2. denique Mahomete Hobubendo.

Maximiliano 2. Occidentis siue Romanorum Imp. deinde Rodolpho 2.

Linguas

Anno Christi. 1572 — *Anno mundi.* 5661

Linguas fouet. Quare eius iussu & sumptibus elegantes characteres Hebraicos, Syriacos, Arabicos, Armenios an. 1579. & 1580. Granjon Parisiensis Romam euocatus fabricauit.

Aliæ eius virtutes & præclara facta literis suo tempore mandabuntur. Iam duodecimum annum sedet, cui vitam in hoc sæculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant ac precantur.

Post mortem Metrophanis, hodie in Patriarchatu Cōstantinopolitano sedet Ieremias ab an. 1572. quo & cœpit sessio nostri Gregorij, vt in Antiocheno Ignatius, Hierosolymitano Germanus, Alexandrino Syluester. Est autem Ieremias inter Constantinopolitanos centesimus quadragesimus secundus.

Carolo 9. Francorum rege, deinde Hērico 3. qui & Polonorum.

Philippo Hispaniæ.

Elizabeta Angliæ.

Sebastiano Portugalliæ, deinde Hērico Infanti Cardinali, denique Philippo, qui & Hispaniæ.

Maria Scotiæ.

Stephano principe Poloniæ.

Plures quidem constituunt, qui originem sedis Constantinopolitanæ repetunt, non a tempore Constantini, sed ab Andrea Apostolo. Nam ab eo vsque ad Alexandrum, quem propriè primum Patriarcham cum veteribus instituimus, nominant 23. nempè Andream, Stachim, Onesimum, Polycarpum, Plutarchū, Sedicionē, Diogenē Eleutherium, Fœlicem, Polycarpū 2. Athenodorū, qui Ecclesiā in Elea extruxit, Euzoiū an. 16. Laurētium an. 16. Alypium 13. Pertinacem virum Consularē Romanorum 19. Olympiū 11. Marcū 13. Chorucum 16. Castinum, qui extruxit Ecclesiā sanctæ Euphemiæ 7. Titum 45 Domitium fratrem Probi Imp. 24. Probum filium huius Domitij 12. Metrophanem filium Probi superioris, qui primus dicitur vocatus Episcopus Constantinopolitanus, quòd eius tempore Constantinus ibi cœperit habitare. Sed hi Patriarchatus titulum & iurisdictionem non sunt cōsecuti.

1572

Ieremiæ autem, qui hodie Constantinopoli sedet, an. 1575 Tubingēses Ministri (seorsum Iacobus quidam: puto esse Iacobum Andream Smidelinū: & Martinus Crusius) 1576. Vvittembergenses, 1577. Rostochiani Augustanam Confessionem obtulerunt, iudicium de ea sciscitantes, & vt in communionem Ecclesiarum eius reciperentur petētes. *In Epistolis Chytræi Lutherani editis an. 1580. apud Vvechelum Francofurti.*

Quas non modò non recepit, sed etiam scripto triplici summa illius Confessionis capita refutauit. Hinc illa censura Orientalis Ecclesiæ, quam Stanislaus Socolouius Cracouiæ vertit, & emisit an. 1582. Hinc & acta atque scripta Theologorum Vvittembergēsium, & Patriarchæ Constant. quæ vtrique ab an. 1576. vsque ad 1581. de Augustana Confessione inter se miserunt Græcè & Latinè Vvittembergæ 1584 Vos misistis ad Ioannem, ille testimonium perhibuit veritati. Nam illic nostra omnia, quæ in controuersiam vocatis, confirmat: septem sacramenta esse docet, Missam esse sacrificium, &c. Quibus responsis de conspiratione cum Romano pōtifice suspectus (istorum proditione) apud Turcam redditus in carcerem, indéque in exilium trusus, Macharium quēdam in sedem suam substitutum hodie cernit.

Qui a capta Constantinopoli sine an. 1452 pro Patriarchis Græcis Latinos Cardinales nominant Bessarionem an. 20. Petrum an. 2. Hieronymum Landum an. 11. Ioannem Michaëlem an. 18. Marcum Cornelium an. 21 Egidium Viterbiensem an. 6. Franciscum Pisaurum an. 14. m. 3. Marinum Grimanum an. 1. m. 7. Ranusium Farnesium an. 4. Fabium Columnam an. 4. Ranusium iterum an. 12.

1584 — 5673

Scipionem denique Rebibã, titulo tenus id faciunt, nec Canonicam successionem, minus ministerium sequũtur.

1572. Ioan. Maldonatus Iesuita Capellum, Helinum, Loquеum, & 20. alios Ministros Caluinistas Sedani primùm differendo, deinde declamitãdo prostrauit. Nam in declamationes disputationem transmutandam censuerant, quòd eius vim syllogisticam non possent depellere. *Launeus, qui tum Minister aderat, lib. 2. Apolog. ca. 12.*

Magloriani Monachi è vico D. Dionysij in suburbana D. Iacobi translati sunt, vbi olim valetudinarium D. Iacobi de alto passu, vt in eorum monasterium filiæ Pœnitentes intromitterentur.

Hieronymus Burgensis Catalaunensis Episcopus & Comes de pietate & literis benè meritus mense Decembri è vita discedit.

1576. Mattheus Launeus & Henricus Pennetерius Ministri Caluinismum eiurant, ac eius flagitia suis scriptis detegunt, quæ nondum Beza & reliqui Ministelli diluere potuerunt.

1580. Chytræus Lutheranus Orationem vulgat de statu Ecclesiarum hoc tempore in Græcia, Asia, Africa, Æthiopia, Armenia, &c. Frãcofurti. Illic autem docet apud omnes eas gentes cuncta esse Missarum plena, sacramenta septem dispensari, Ecclesiam per Hierarchiam à Patriarchis in Archiepiscopos, Episcopos, &c. descendentem administrari, Sanctis inuocationes, honores, imagines, saltem pictas, adhiberi, tria loca morientium discerni, vt tertius media conditione inter beatos & damnatos collocetur, applicari sacrificium missæ pro viuis & mortuis, honorarium pro Missis dari, pro Basilij quidẽ Missa duos aureos, Chrysostomi verò paucos denarios. Maritos sacrificio fungi, sed Monogamos duntaxat. Coniugium, intra septimum consanguinitatis & affinitatis gradum, & in secundo affinitatis genere intra quartum, in tertio intra secundum gradum interdici. Constantinopoli 20. esse Christianorum templa, vigere & illic Senatum siue Collegium duodecim sacerdotum, cum quo Patriarcha communicatis sententiis per inferiorum graduum pastores res Ecclesiasticas gubernet.

Syros & Georgianos veterem Iberiam & Albaniam incolentes inter Colchos, Caucasum, mare Caspium, & Armeniã, in 18. Episcopatus distribui: Syros liturgiæ suæ auctorem D. Basilium laudare, Armenios à finibus Cappadociæ & Ciciliæ vsque ad Iberiam, mare Caspium, Mediam, Assyriam, longissima terrarum spatia occupantes, religione & ritibus esse Pontificiis simillimos, habere Patriarcham, quem Catholicum nominent: in Missa inuocationis & intercessionis Sãctorum & oblationis Sacramenti præ cæteris expressius prolixiusque meminisse.

Passim etiam in Perside ac toto Oriente idem facere Christianos, vni Patriarchæ, quem Iacelichum appellent, obedientes. Maronitas ad montem Libanum Latinæ Ecclesiæ in cunctis esse conformes. Multò latiùs in Asia & Africa Iacobitas à Iacobo Syro, qui circa an. 550. pro Entychis & monothelitarum doctrina pugnauit, propagari, & Missis operam dare, &c. *Hæc ille, pag. 7. 8. 11. 12. 13. 15. 18. 20. 21. Vbi ex ore hostium innotescit nostra esse Catholica. i. vbique per totum orbem vsurpari.*

1578. Ioan. Sturmius Argentorati conatur sectam introducere, quam Mediam viam appellat, & absque offensiue-

Anno Christi.		*Anno mundi.*
1572		1561
1581	*CONCIL. Rhotomagense Carolo Borbonio Cardinali præside, præcipuo actore & altero Erra Claudio Sãcteo. epist. Ebroicensi.*	5670
1582	*Rhemense præside L. Guisiano Cardinali.*	5671
	Burdegalense de eadem re, nempe de se componendo ad Canones Tridentinos.	
1584		5673

Anni Christi | *Anni mundi.*

siue Catholicorum & Protestantium. Vtroque enim modo eos vocat. Ad eam autem rem firmandam ex decem Circensibus singulis Imperij prouinciis septē eligendos censet ex illorum numero, qui eiusmodi scripserunt, quòd vtrisque non displicet, vt [illegible] illorū virorum concilium concordiā constituat, receptis è Cōcilio Tridentino, quæ placeant, & hominibus placere possint, reiectis cæteris: adhibita etiam charitatis regula, directa, non ad seueritatem, sed ad mansuetudinem. *Ipse præfat. in psal. Conradi Heresbachij Iurisc. Basileæ apud Petrum Pernam* 1578. De quo genere liberationis se scripsisse ait ad Cæsarem, in Sermonibus suis Turcicis. Vsquequò miseri claudicatis in duas partes? Vtinam esses calidus aut frigidus: sed quia es tepidus, &c.

1572 — 5661

Scribunt varia hoc tempore Iac. Billius Prunæus S. Michaëlis in Eremo Cœnobiarcha, Laurentius Surius Carthus. Martinus Cromerus, Iacobus Pamelius, Benedictus Arias, Martinus Isengrenius, Petr. Canisius, Fran. Turrianus Iesuitæ, Ioannes à S. Andræa, Ioannes Maumontius, Gentianus Heruetus.

Ex Anglis Sanderus, Hardingus, Fekmanus, Alanus, Heskinus, Stapeltonus, Marsillius, Dormanus, Rostallus, & alij.

Stanislaus Hosius Polonus, Carolus Borromæus, Guil. Sirletus Cardinales, Hieronym. à martyribus Bracarensis, Vuillelmus Liodanus Rurenuodensis.

1583 — *Turonense de eodem.*

Iacobus Amiotus Altissiodorensis, Petrus Epinacus Lugdunensis, Guilielmus Rusæus Andegauensis, Claudius Sanctius Ebroïcensis, Arnaldus Pontacus Bazatensis, Aimarus Ennequinus Redonensis, Arnaldus Sorbinus Niueruensis Episcopi scriptis & pietate illustres.

Ioannes Baptista Ficlerus, qui ius ciuile Theologicū siue Theologiam iuridicam condidit, è Iure ciuile docens fidem nostram Catholicam illam ipsam esse, quæ ante mille ducentos & eo amplius annos floruit, ac Iurisconsultos, si qui sint hæretici, contra suam artem, libros leges, principia peccare.

Inter hæreticos solus ferè Theodorus Beza, ex obscœno & impuro poëta repentinus Theologiæ Geneuensis Minister, indéque Caluini istius tabulæ & spurij successor, scribit, quanquam ab aliquot annis rarius, siue quia ad eruditionis suæ fundum peruenit, siue quia delictis sudoribusque iuuentutis fractus est, nisi quòd ad poësim reuersus, interdum ea latrantem demulcet conscientiam, veteribus amoribus decantatis. Hinc profana illa Præfatio in Psal. 51. *Miserere.* & versificatoria Canticorum paraphrasis, contra quā aliā Iambicis versibus condidimus & commentariis illustrauimus.

Ministri cæteri, qui hodie supersunt vel nascuntur, præ infantia nec scribere, nec intelligere solidi quicquā possunt. Ita breui infœlicem Caluinianę bestiæ interitum expectamus. Nisi grauissima nostra scelera Deus Maometismo, quò Caluinismus inclinat, vindicare velit. Quod ipse auertat, qui est benedictus in sæcula.

1584 — 5673

Ex quo Apocalypsim Maometismi abominationes disertè pingentem, suorum factis congruentes, suspectam faciunt. Nam Caluinus de libro Apocalypseos sententiam rogatus, ingenuè respōdit se penitus ignorare, quid velit tam obscurus scriptor, qui, qualisque fuerit, nondū constet inter eruditos. *Bodinus de method. hist. c.* 7. cùm ta-

meo esse de sacrarum literarum nnmeto, ac scriptotem habere Ioan. Euangelistam, inter omnes eruditos Catholicos constet.

Anno Christi. | Anno mundi.

HVMANA.

Sactum fœdus siue vinculum post mortem Pij Pootific. cuius stndio & sumptibus fuerar conciliatum, à Venetis dissoluitur, dum clam sociis Victores à victo Turca magno ære & integra Cypri cessiooe pacé turpiter promercantnt, pertæsi Dei hostes vincete, nisi interim per totius Mediterranei empotia suam quæstnosam mercaturam exercerent, nec recordati illnd Græcorum apud Pachymetem lib. 5. histotiæ. *Cum Hostibus Crucis geratur bellum, ubi & victoria laudabilis est, & vinci salutare. Item, pax colenda, vbi Dei iacturam non facimus, rursus bellum gerendum, vbi religio periclitatur.*

1572 — 5661

1572. Nauarræ regina Lutetiæ moritur.

Geolisius & cæteri Galli prope Montenaldum ab Albano cæduntur, nempè *Hæreticis certum est Flandrorum terra sepulchrum.*

Regis Nauarræ noptiæ, quas excepit ob quandam in Catholicos Principes coniuratiooem dies Bartholomeaous, siue matutinæ Barthólomeanæ.

Postero die de aliis pœnæ sumptæ. Inter eos Petrus Ramns Verodomaouus, turbuleotæ vitæ, & sui in Linguas, Artes, disciplinas, Theologiam denique ipsam furoris supplicium dedit.

1573. Rupella obsidetur. Item Sancerta, vbi horrenda fames obsessos nefaodis cibis vti coegit, quòd promnlgatæ pacis conditiones nollent admittere.

Quarta pacificatio, ob Henricum Regem Poloniæ designatum.

1574. Montgomerius Comes, Lntetiæ secuti percutitur.

Hénricus 3. è Polonia rex fit Galliæ sexagesimus primus.

Et Amurathes 3. Selymo patri post octo dies in Turcico Imperio succedens, à quinque fratrum impuberũ strãgulatiooe & cædibus eius administtationem auspicatur, ætatis 26. Mahumetanæ impietati vehementer addictus fertur, iuris amans, Solymani aui imitator eximius.

Ad armorum sonitum & tormentornm fragorem contremiscere aiunt. Vode bella contra morem maiorum per legatos gerit.

Matris vxorisque imperio agitur, qua vnica dicitur contentus. Filium habet voicnm Mahometem, qui & liberos habere narratur, etsi vix sit pubértatem egressus, vti & iste Amnrathes à Selymo vix pubere est genitus

Vino contra Patris coosuetudinem abstinet. Milites tamen, qui sub Patre cònsneuerunt, vt nunc abstineant, cogi non possunt, *Hæc Epist. Franc. de Billerberg, ad Davidem Chytræum.*

Literas, Christianorum maximo dedecore, sic inscribit. Amurathes *Deus terræ*, gubernator mundi vniuersi, nuntius Dei, fidus seruus magni Prophetæ Mahometi, &c.

Amidas Rex Tuneti victus à Turcis regno excidit, quod in prouinciam redactum est, expugnata demum Guleta, quæ Hispanico præsidio tenebatur.

Calendis Februarij Iacobus Carpentarius in Philosophia meus præceptor, professor & medicus regius, antiqnæ Philosophiæ contra Ramnm & alios Logodædalos assertor tabe trimestri, magno eruditorum desiderio ex hac vita decessit.

Vigesimo

An. 1584

ATQVE *hic decimum sextum sæculum terminamus, in quo perpetuari doctrinã superioribus sæculis per manus acceptam, vt in singulorũ coronide docuimus, ne isti quidẽ qui eam impugnant, inficiari possunt. Nam statim eis restiterunt omnes boni, docti, pariter & indocti, deinde sapiẽtissimi quique pro ea scripserũt. In genere quidem Ekius, Erasmus, Cochleus, Tapper, Gròpperus, Osius Cardinalis, Theologi Parisienses, Salmaticenses, Louanienses, Oxonienses, Colonienses, Henricus 8. Rex Angl. Roffensis, Alb. Pighius, Sonnius, Lindanus, Alphonsus de Castro, Melchior Canus, Canisius, Auratus, & alij infiniti, vernaculis etiam linguis. In specie vero ij, à quibus de sequentibus capitibus, circa quæ eorum præcipuè versantur hæreses, libri peculiares confecti sunt.*

MISSA, *continuata iisdem ritibus, ceremoniis, verbis, quibus priùs. a Totelmano Tract. de expositione mysteriorum Missæ, Cl. Sanctij, Cassandri, & Pamelij Liturgicis: Espencæi de adoratione Eucharistiæ, & libello de vtraque missa: Demochare opere de Missæ sacrificio, seorsum lib. 4. cap. 15. & infinitis alijs.*

1584 — 5673

Anno Christi | Anno mundi

1572. | 5661

Gratia Dei, fides, Iustificatio. *Driedo lib. de concordia liberi arbitrij. Pighius opus. de Iustitia. Vuicelius lib. de voluntate hominis Christiani. Carbasalus in explicationibus argumentorum obiectione 22. & 1. Sententiarum cap. 59. Sententiarij huius aeui lib. 3. sentent. dist. 19. & alij scriptis. Qui & allegant illud Augustini de spiritu & litera ca. 9. Iustificati gratis per gratiam ipsius. Non itaque iustificati per legem, neque per propriam voluntatem, sed gratis per gratiam ipsius. Non quod sine voluntate nostra fiat, sed quod sanet gratia voluntatem, vt sanata voluntas impleat legem non constituta sub lege, neque indigens lege. & cap. 10. per gratiam quispiam iustificatur gratis, id est, nullis suorum operum praecedentibus meritis. & illud D. Thomae in 2. cap. Iacobi. Nonne ex operibus iustificatus est. Contrà Paulus Ro. 4. & ibi glossa Augustini. Non ex operibus iustificatus est, sed ex fide. Responsio, Apostolus & Aug. loquuntur de operibus praecedentibus fidem, vt patet ibidem, ex quibus nullus planè iustificatus est. Hic autem loquitur de operibus sequentibus fidem, quae dicuntur iustificare, non quatenus iustificatio dicitur gratia infusio: sed quatenus dicitur iustitia exercitatio, vel ostensio, vel confirmatio. Res enim dicitur fieri quando perficitur, vel innotescit. Guillandius Parisiensis doctor in epist. ad Rom. duplex est iustificatio prima & secunda, &c.*

Eucharistię veritas, sacrificium, transsubstantiatio, adoratio Missæ ritus. *Demochares lib. de Sacrificio Missae, & lib. de Eucharistia. Garetius de eadem. Tonstallus de ead. Caietanus contra Lutherum. Cassander in Liturgicis. Pamelius in Liturgicis, & in Cyprianum. Ioannes Hesselz lib. de probatione corporalis praesentia Corp. & sang. Domini. Espenceus lib. de adoratione Eucharistiae, & libel. de vtraque Missa. Claudius Sanctius in repetitionibus, & in liturgias Graecorum. Soto in 4. Sententiarum, vbi & omnia dubia illorum soluit. Canisius in Catechismo maiore. Seresius libris sex de sacram. Altaris, Gaspar Casalius Lusitanus de Coena & calice Domini. Iacob. Faber Molinensis pro sacrosancto Missae sacrificio aduersus Anatomem Missae. & alij innumerabiles.*

1584 | 5673

Vigesimo sexto die Decembris die S. Stephani moritur Carolus Lotharingus Cardinalis summo Caluinitarum voto, siue quia sua authoritate & consilio illorum conspirationes disturbabat, siue quoniam in conuentu Possiaco Petrum Martyrem, Bezam, & decem alios Ministros luculenta oratione lætaliter vicerat, & vniuerso Conuentui piaculares reddiderat.

1575. Quartum bellum ciuile Francicum inita Caluinitarum cum aliquot Catholicis societate. Vnde quintum Pacis edictum an. 1576. secutum est.

Eodem Abdemelec regnum Marochianum & Fessense armis Turcicis adiutus nepoti suo Mahometi Cheribo eripit, qui post aliquot prælia in Portogalliam elapsus, magnarum calamitatum Christianis ipsum reducere conantibus auctor fuit.

Eodem Basileæ consulentibus Ministris, vt Turca contra Pontificem & Reges accerseretur, Princeps Condæus restitit. Quin ne talia sibi deinceps proponerentur, sub pœna sanxit. *Launaus lib. 2. Apologiae.*

1576. Torensis cum copiis, quas è Germania deducebat, profligatur à Duce Guysio, qui tamen, dum ardentius palantes & fugitiuos insequitur, in vultu vulneratur.

Rodolphus 2. Romanorum fit imperator.

Conuentus Blessensis, in quo reuocatur edictum pacificationis, quo prætextu vrbes aliquot à Caluinitis intercipiuntur. In eo perorarunt pro primo ordine Petrus Epinacus Lugdunensis Archiep. celebris sui & totius Ecclesiastici nominis palma, pro secundo Nobilium, Claudius Baufremontius Senescei Baro, vt genere, sic virtute doctrináque nobilissimus, pro tertio, Versorius Parisiensis Patronus.

Isiodorum in Atueroia funditus à Francisco regis fratre & prorege deletur.

Erastus contra Paracelsum veteris medicinæ labefactatorem, & nouæ conditorem scribit.

1577. Belgij accepta potestate conuocandi ordines, vt de re sua & tranquillitate patriæ deliberarent, modò nihil de religione tractarent, circumuenti à Geusiis, mortuo Gubernatore in suum Principem conspirant, abigendos Hispanos decernunt, se hæreticis iúgunt, Auraico principi obsequuntur, euocant Matthiam Imperatoris fratrem dominationis specie, cùm interim ipsi & Auraïcus omnia essent gesturi.

Antuerpiam milites introducunt, Hispanos in arce obsident, qui facto impetu, quamuis pauci, de eorum perfidia pœnas dignas sumunt, quatuor externorum militum millia iugulant, oppidanos sternunt, diripiunt, in carceres coniiciunt, fugant, ædibus compluribus concrematis.

Ioannes Austriacus ad Flandriam pacandum mittitur, cum imperio. Certis conditionibus recipitur ab Ordinibus, qui ei postea insidiantur, externos principes alliciunt. Catholicis melioribus diffidunt, sacerdotes & omnis generis clericos eiiciunt.

Chirurgi à Medicorum Parisiensium schola deficiút, ac, illis frustra se eorum Patres, Dictatores, Magistros esse docentibus, quòd hactenus ex ipsorum lectionibus, dictatis, consultationibus, examinibus pepédissent, seorsum sua omnia agere, publicè Chirurgiam prælegere, priuatum denique corpus conficere incipiunt, actionibus,

declamationibus, libris hinc inde versu ac prosa contra se mutuo editis.

Petrus Danesius Parisiensis professorum regiorum primus, per quem literæ Græcæ deinceps suum solium Lutetiæ constituerunt, deinde Vaurensis Episcopus Aprilis 23. sub ætatis 80. tribus linguis & omnibus disciplinis ornatus, vitæ puritate illustris in Domino obdormit. Sepultus est in D. Germani Pratensis, quò se biennium ferè antè contulerat, vt in sancta solitudine inter Psallentium choros psallens ipse moreretur, quando id in sua Diœcesi per hæreticorum arma non licebat. *E nostra in eum funebri oratione.*

Tristandus de Bizet, Episcopus Sanctonensis, mille libellas annui reditus Lectoribus, & aliquot aliis de collegio Bernarditarum Parisiensium assignat.

Grassinorum Collegium absoluitur pecunia testamentaria Grassini Senatoris. Atque ita Lutetiæ 54. Collegia existunt, eaque omnia ferè ab Ecclesiastici, vel cōdita, vel locupletata: quot & quanta in vlla alia orbis academia vix quispiam notauerit.

Mustapha Georgianos siue Iberos, qui Christum more Græcorum colunt, an. 1576. oppressit. Tiffin regni caput cepit, tributo annuo imposito. Inde in Mediam irrumpit contra Ismaëlem Persarum Regem.

1577. Mahometes Hodabendus fratri Ismaëli succedens, bellum contra Turcas suscipit, vt Mediam recuperet, ac Georgianos veteres socios vindicet, prosperéque pugnat.

Nam ad Seruan, à qua vrbe hodie Media Seruan appellatur, commisso prælio Turcas ad 70. millia concidit. Scythas cum 30. millibus equitum subsidio eis venientes penè omnes deleuit. Tartarici regis, qui ad Mæotidem paludem dominatur, fratrem necauit.

1578. Mustapha, Turcarum ductor, victus excurrit in regnum Seruanum. i. Nudotum Georgianis transitum præbentibus, Sammachium regni caput occupat. Ibi Achmeto Eunucho Bassa relicto cum 25. millibus hominum, in Armeniam contendit. Sed eum Persæ assecuti, iterum vincunt, & 80. millia Turcarum trucidant, cunctis proceribus penè vel interfectis, vel captis, adiuuantibus Georgianis, qui & ipsi repentè copias contra eos collegerant, vt pontem à Mustapha in sua regione excitatum, & à triginta millibus armatorum seruatum rescinderent, séque Turcicis terroribus liberarent.

Sammachia à Persis recipitur cum multis tormentis, spoliis, pretiosisque impedimentis, atque omnibus bellicis apparatibus, Eunucho Derbentum versus profugiente.

Eodem anno magna infœlicitate Sebastianus Portugalliæ rex cum Muleyo Mahomete Cheribo, quem in suum Fessense regnum temere reducere conabatur, ab infinita Barbarorum multitudine oppressus, fortiter dimicás perimitur, vbi & cæsis duodecim Christianorum millibus, & totidem captis desiderati sunt Episcopi Conimbrensis & Portuensis, Præfectus Pontificius, Marchio Hyberniæ, quem Pontifex instruxerat cohortibus Italicis ad Hyberniam occupādam, multique alij Principes.

Paulo post initio Octobris Ioannes Austriacus in Castris contra Flandros diem clausit extremum, princeps immortalitate dignus, inuictus Hæreticorum & Turcarum

Anno Christi. 1572 | Anno mundi. 5661

Baptismi effectus, necessitas, aliena fides, Ceremoniæ. *Soto & Sententiarij reliqui in 4. sentét. Canisius in Catechismo maiore. Clichtoueus in 4. li. Damasceni, de Orthod. fide. Tilmannus Segebergensis lib. de 7. Sacramentis, & quotquot hac ætate scripserunt de Baptismo contra Caluinistas & Anabaptistas.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Canisius in Catechismo, Sententiarij in 4. Concilium Coloniense parte de sacramentis. Slotanus lib. disputationum aduersus hæreticos, Turrianus lib. pro Epistolis Pontificum, &c.*

Claues Ecclesiæ, Absolutio. *Canisius in Catechismo. Sanderus de visibili Monarchia Eccl. Ekius in locis communibus. Cortesius, & alij Sententiarij in 4. Turrianus libris de Dogmaticis characteribus. & libris tribus de primis capitis & iudicis authoritate & Principatu. Ioan. Antonius Delphinius oratione de Ecclesia.*

Confirmatio, extrema vnctio, reliqua alia sacramenta, & eorum vsus. *Canisius in Catechismo. Soto in 4 multis distinctio. Ekius in locis cōmunibus. Concilium Coloniense Hosius in confessione, & alij multi. Tilmanus Segebergensis lib. de sacramētis 7. Sed & Hieremias Patriarcha Constantinop. de numero ab ipsismet Hæreticis per Iacobum Smidelinum & Martinum Crusium epistola consultus, an. 1576. c. 7. sui primi respōsi, septem esse docet hoc ordine, Baptismus, Vnctio (sic Confirmationem appellant) siue Chrisma, sacra Communio, Manuum impositio, siue Ordo, Matrimonium, Pœnitentia, Oleum sacrum. vt & Græci alij responsione 12. & vltima ad Iacobum Cardinalem Guisianum, interprete Ioan. Leunclaio Germano hæretico, Basileæ apud Oporinum an. 1571. Sic Orechouius natione Roxolanus, materno genere Græcus, & de Patriarchatu Constantinopolitano, Epist. ad Hosium, de loco & authoritate Romani Pontificis. Quod sanè omnium sæculorum Græcis Christianis congruit. Nam Simeon Thessalonicensis iam olim inscripsit librum de septem Ecclesiæ mysteriis (sic Græci Sacramenta appellant) & Cabasilas in Liturgiæ expositione, præter Baptismum, & altaris mysteria, cap. 29. cætera esse asserit vltimum olei sacramentum, & mox sanctissimum vnguentum (.i. confirmationem) ordina-*

1584 | 5673

Anno Christi.

tionem per manuum impositionē, mysterium remißionn peccatorum (pœnitentia sacramentum) denique Orationem sacerdotu in matrimonio. Quorum omnium dispensationes & ritus extant in ipsorum Euchologio, siue Sacerdotali. Baptismi cap. 15. 16. 17. Vnctionis siue Chrismatis. Ibid. & c. 11. 37. Communionis & Liturgiæ, *c.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. Manuū impositionis siue ordinis, *c.* 111. 112. 112. 114. Matrimonij *c.* 18. 19. 20. 21. 22. Pœnitentiæ, *c.* 98. *&c.* Olei sacri *c.* 97. 98. *vt iam constet non septem esse Papistica, sed & Orientalium Christianorū, malevolè alioqui affectorum erga Papam. Sic Mosci, lib. de eorum religione.*

1572

Primatus Romani Pontificis. *Acurius Ioseph à Petro patriarcha Maronitarum, è Monasterio S. Mariæ de Camibim in mōte Libano an. 1515. Romam ad eum agnoscendum missus, apud Ambrosium Theseum in introductione in linguam Chaldaicam, Syriacam & Armenicam, quas ab eo didicit. Siud Syrus Nestorianorum patriarcha an. 1552. in sua professione fidei à Masio versa. Abdisu Patriarcha Assyrius in sua attestatione manu ipsius picta & subscripta die 7. Martij, an. 1562. Græci, in tractatu Nili de Primatu Romani pontif. quem vertit Flaccus Illyricus, vt tanquam sorex suo indicio periret. Nam Nilus illic concedit Romanum esse summum Pōt. impugnans duntaxat, quòd eum tantum esse dicimus iure diuino, cum esset dicendum iure Ecclesiastico & Conciliorum. Abyßini & Æthiopes apud Damianum Goes duabus legationibus Matthæi, & ZagaZabi. Latinos producit & enumerat Nicolaus Sanderus egregio illo opere de visibili Monarchia Ecclesiæ, vt iam nefas sit dubitare hāc esse fidem non horum aut modo, sed & reliquorum omniū præcedentium. Turrianus lib. pro Epistolis Pontificum. Moschi apud Nicol. Fabrum, de religione Moscouitarum, & Lisicium Lutheranum.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Vuicelius lib. de voluntate hominis Christiani. Driedo lib. de Prædest. & lib. de concordia liberi arbitrij. Erasmus libro peculiari contra Lutherum. Ambros.* Catarinus *in opusculis & contra Caietanum. Slotanus lib. disp. aduersus hæreticos. Clichtoueus in libros Damasceni de Orthodo-*

1580

Anni mundi.

Turcarum victor, vt proinde appositè in suis signis militaribus crucem cum hac tessera gereret. *In hoc signo vici Turcas, in hoc signo vincam Hæreticos.*

5648

Ei succedit Dux Parmensis, de quo illud Esaiæ *cap.* 14. *sibi dictum* perduelles interpretentur. *Ne læteris Philistæa, quod comminuta sit virga percussoris tui* (Ioannis Austriaci.) *De radice enim colubri egredietur Regulus, & semen eius absorbens volucres &c.*

Gandaui Gueusij rati Catholicos satis iam à rege Catholico suis artibus abalienatos, quo consilio cepissent arma detegunt, nempe non vt bono publico consulerēt, sed vt pietatem labefactarent. Nam tunc sacras imagines deiiciunt, templa subuertunt, diripiunt, Catholicos vexant & opprimunt.

Atrebati seditio & aliis in locis contra Gueusios, apud se idem, quod Gandaui, molientes. Hinc Ordinum à se inuicem distractio. Mox ne perirent funditus & mutarent non Dominatum, sed Dominum, incipiunt captare Imperatorem de pace à suo Principe exoranda. Vtinam eis illud Osee 2. & 3. c. congruat. *Post hæc reuertentur filij Israel & quærent Dominum Deum suum, & Dauid regem suum. & dicent, vadam & reuertar ad regem meum priorem, quia melius mihi erat tunc, quàm nunc.*

Pontis lapidei supra Sequanam prope Augustianos Parisienses insignia fundamenta iaciuntur in Luparam regiam.

Mense Decembri Seruan vrbs Mesopotamiæ munitissima prope Tegil Fl. Amurati eripiti à Sopho Persarum, cæsis centum sexaginta Turcarum millibus. Bassæ, qui Constantinopolim euaserunt, ab Armurate ob tantam cladem stomachante, securi percussi sunt.

Franci cùm antea numerarent per libellas siue Francos, iussi sunt numerare per Aureos, & Aureorum partes, Aureo ad summam 60. solidorum redacto.

A peruilegio cœptus ordo Equitum S. Spiritus, die ptimo anni 1579. instituitur ab Henrico 3. Franciæ R. Faxit Deus, vt suo nomini consonet, sanctóque Spiritu regatur, neque sit oneri & damno Ecclesiæ, pro qua honoranda tuendáque conditus dicitur.

Mense Aprili riuus Gentiliacus, vulgo Bieura, nimio 30. horarum imbre exundās agros & suburbana D. Marcelli nocte obruit, aliquot hominibus & pecoribus extinctis, muris, parietibus, nonnullis etiā ædibus disiectis.

Decimo septimo Maij hora decima in Monasterio S. Vedasti Atrebatensis Artesij, Hannones, Insulæ Duaci, & Orchiaci pacem à rege Catholico certis conditionibus impetrant, hymno *Te Deum* postridiè Atrebati decantato.

In Flandros, Brabantinos, Hollandos, Zelandos & reliquos perduelles, eius nomine, Parmensis Dux exercitum mouet, vt vel easdem pacis conditiones subeant, vel debitas perfidiæ pœnas luant.

Bar. Brissonius patronus Regius (indéque supremæ curiæ præses) & Renatus Choppinus summi nostrę ætatis Iurisconsulti hoc mense Maio contra Paracelsistas (Pseudomedicorum genus, qui damnato Hippocrate, Galeno, & veteri schola prodigiosam Medicinæ praxim vsurpant, & prodigiosiorem Theoriam, Principia, causas &c. constituunt) pro Medicorum vetere disciplina in Senatu Parisiensi perorant.

5669

1579. Mahometes Hodabendus Persarum Rex, Turcas in quadam ampla planitie de improuiso inuasit, ad 30. millia instar pecudum mactauit, vt Amurathes Scytharum siue Tartarorum opem implorare coactus sit, quibus vt tutò res necessariæ conuehi possent, Occhiali Admiralius Phasis amnis accolas adortus, castellum prędicto amni imposuit, & duas arces in littore maris Colchici siue Mengrelij ad arcendos hostes excitat. Sed eæ à Persis captæ sunt & euersæ.

Amurathes Mustapham reuocat, indéque ad venenum compellit. Sinam autem Bassam, qui victor ab Africana Guletæ expeditione redierat, in locum eius substituit.

De pace tractat. sed quia Media non vult cedere, Persæ eius agros vndique vastant, pagos villásque exurunt, & commeatu intercepto, fame pestęque Turcas absumunt.

Munitionem in finibus maioris Armeniæ ab ipsis factam, vt Georgianorum vires à Persicis disiungeret, vna sui exercitus parte diruunt, ac Turcas in ipsa inuentos trucidant. Altera Vanum & alia oppida in finibus Babyloniæ expugnant: Triremibus 50. missis Carsin, munitionem, quæ in ora maris Euxini struebatur, capiunt & euertunt.

Aucti copiis auxiliaribus Bogodani reguli, & quadraginta millibus Hemircani Persici regis filij, Sinam Bassam ad pugnam prouocant, ac ad oppidum Arzirum siue Argironem in finibus Turcomaniæ & maioris Armeniæ haud procul ab Euphrate vrgent. Tredecim millia equitum in suos agros excursionem facientia, atque illinc commeatum conuehentia confodiunt. Prædam & captiuos recuperant.

Pestis in vniuersa Peloponenso & aliis terris Turcicis sæuit, vt vel in vna ciuitate Hieropoli plus 70. millia consumpta sint.

Stephanus Poloniæ Rex Iesuitis Poloriæ templum struit. *Vuarseuicius in Panegyrico ad illum regem.*

Mahometes primarius Turcæ Bassa mense Octobri circa horam pomeridianam à quodam mendico antea milite supplicem libellum porrigente in Palatio plagam in pectore excepit, & duabus pòst horis mortuus est. Percussor in tumultu laceratus, apud Turcam perpetratæ cædis causam dicere non potuit.

Mense Augusto Cardinalis ille Husius vitam hanc cum meliore mutat.

Suetiæ Rex Iesuitis profectis ad repugnandam Ecclesiam illic dogmatibus hęreticis corruptam se æquum præbet, cum spe Catholicæ fidei recipiendæ.

Archiepiscopus & Archidiaconus Angulamensis in ea Indiæ parte, vbi sunt Christiani D. Thomæ, characteres linguæ Chaldaicæ siue Syriacæ à summo Pontifice per Iesuitas postulant, vt sua non modò imprimant, (nam Missam & preces Canonicas lingua illa, vel etiam Hebraica celebrãt) verùm etiam nostra in eam linguam conuertant. *Emanuel Texera in Epistolis.*

1580. ob siccitatem fermè inauditam Constantinopoli & in locis finitimis Amurathes ab Epidauris frumentum petit.

Filius Regis Persarum cum 20. millibus equitum in Turcicos agros excurrit. Triginta millibus equitum sibi occur-

Anno Christi. 1572

ra fide, capite de hac materia. Sepulueda contra Erasmum.

Sanctorum preces, suffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, festa. *Esselsius libro peculiari. Amb. Catarinus in Opusculis. Soto in 4. sentent. Canisius lib. de virgine & lib. de Ioanne Baptista contra Cẽturiatores. Syri & Nestoriani in tabula & titulis noui testamenti, & in suis liturgiis & Ritualibus. Ekius tribus tomis de sanctis, de quibus & sermones innumeri sunt Theologorum & Ecclesiastum huius ætatis. Moschi apud Lasicium Lutheranum de Theologia Moscouitica.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Græci hodierni, qui & illud vocãt* [Greek] *vnico vocabulo, &* [Greek]. *Nestoriani Mesopotamij, qui vocãt Gnentha. Moses mardenus, in tabula lectionum noui Testamenti Syriaca. Syri & Nestoriani in titulis noui sui Testamenti, & in suis liturgiis. Hebræi Hodierni, vt & docent Hæretici Fagius & Munsterus in 24. Deutero. & Nos libro peculiari. Auratus paradoxo 86. ex August. Grego. Nysseno &c. De Latinis aliis non laboro. Nam sunt innumerabiles.*

Ieiunia, delectus ciborum, &c. *Græci, Syri, Abissini, Indi, Armenij, vt ex eorum Calendariis apparet: Mosci, qui apud Lasicium Lutheranum lib. de Theologia Moscouitica ritu Græco magnam anni partem. i. 20. hebdomadas in ieiuniis transigunt. Primò ante Natalem sex hebdomadas solis leguminibus contenti: deinde octo ante Pascha. Tertiò ab Octaua Pentecostes vsque ad ferias Petri & Pauli. Denique à Calendis Augusti vsque ad Assumptionem (Obdormitionẽ vocant) Virginis, præter dies Mercurij & Veneris reliquarum Hebdomadarum.*

Hæc & alia à Sectariis contra Religionem disputata omnia comitia Imperatoria, cuncti cõuentus Principum, Populorum, Academiarum, vniuersa denique Synodi huius tempestatis magno numero cõfirmant, Lutherum, Caluinum & istiusmodi reliquos detestantes & anathemate fulminantes. Cuius quanta sit vis euentus ipse loquitur. Nam nõ tam à nostris, quàm seipsis confecti sunt, quotidiéque conficiuntur. Lutherus Anabaptistas, Zuinglium, Carolstadium, Oecolam-

1584

Anni mundi. 5661

5673

Anno Christi. 1572

padium aggressus est. Protestantes & alia Germanorum secta Lutheri dogmata penitus deseruerunt, nec se amplius Lutheranos dici patiuntur. Ioan. Vuestphalus, Til. Hesshusius, Castalio, Cazonouius, Gregorius Paulus, Molinaeus, Ioan. Morellius, Cassander, Valentinus Gentilis, Blandrata, Ochinus, Rosertus, Bernenses Caluinum expugnauerunt, vel eius sectam in plurimis secuerunt. Castalio, Brentius, Smidelinus & plerique alij Bezam vexant. Protestantes, istorum aemulos in Germania multis locis exurunt. Denique ita in se saeuiunt, vt corpus istud peccato propediem interiturum speretur, cui & illud quadret. Epiphanij, lib. 2. de Haeres. 14. 2. Veteres narrant fabulam, quòd ex multis aspidibus in vno testaceo vase collectis & in singulis quatuor angulis Templorum Aegyptiacorum positis, si qua aliis fortior reperta fuit, ea reliquas aggressa deuorauit. Et vbi sola mansisset, alimentóque careret, conuersa seipsam à cauda derodere coepit, & vsque ad reliquam corporis partem se adedit, quoad viueret, vnde & Aspidogorgona vocauerunt. Sic haeresis se penitus consumit & per Christi potentiam delet.

Accedit istorum Historicos & Chronologos omnes nobis dare testimonium, vt Sleidanum, Carionem, Magdeburgenses, Pantaleonem, Funccium &c. Nam etiam isti secundum nos Ecclesia cursum fuisse, esséque docent, & dum res Ecclesia se narraturos pollicentur, nostra duntaxat explicant, nostrósque solos allegant, quasi apud Nos positam esse Ecclesiam tacita conscientia fateantur. Quin & tradunt Romanam religionem in cunctis Europae terris receptam esse, quam ipsi conati quidem sint & scriptis & armis conuellere, sed nondum potuerint, nec, Deo duce, poterunt, vt vel eorum confessione sit nostra ecclesia continua, perennis, immobilis, inuicta, denique Catholica permaneat & omnes sectas sepeliat. Est enim Catholicum, quod semper, quod vbique, quod ab omnibus aut plurimis, & iis quidem quorum spectata est perspectáque sapientia & pietas, communiter est creditum.

Atque haec quidem sunt, quae simpliciter demonstranda susceperant, de Doctrinae, Fidei, Religionis, Ecclesiae per singula saecula perpetuitate, vnitate, continenti successione, atque Romanam Ecclesiam, quae hodie est, esse

1584

Anno mundi. 5661

occurrentibus fugam simulat. Reuersus perturbat ordines, & ad 20. millia interficit.

Sina Bassa residet ad ciuitatem Ezetum ad Euphratem sita, & auxilia expectat.

Inde initio Octobris Turca magnam cladem à Persa accipit, frustráque ei in pacis lenocinium magnam suę ditionis partem offert.

Sub finem anni Persa strategemate vsus, munitionem Tifis occupat, & praesidium alterius Cars dictae caedit.

Die 31. Ianuarij Henricus Cardinalis Portugalliae Rex moritur, cuius successionem cùm Catharina Bragátiae Dux, Antonius ex Ludouico Regis nepos nothus, & alij sibi designarēt, tandem Philippus Rex Hispanię, qui à Cardinali moribundo nominatus fuerat, eam Ecclesiasticorum & Nobilium suffragatione assequitur.

Die 27. Februarij Malicontenti Cortracum mutato habitu occupant. 30. Martij Ninoua duce Lanouio Gallo, scalarum ope capitur. 6. Aprilis & seqq. Anglia, Zelandia, Hollandia, & Flandriae pars terrae motu concutiuntur.

9. Apr. Mechlinia ab Ordinibus Temptio duce ante diluculum superato vallo in potestatem redigitur, magnáque crudelitate in ciues & praesidiarios saeuitur.

9. Maij Lanonius Gallus ab Hispanis capitur, quindecim peditum signis caesis.

Initio Iunij Frisij traiecto Rheno patriam armis repetunt, obuiúmque Comitem de Hollac cum 22. vexillis peditum, ac equitum duobus millibus superant, caesis mille quingentis, cùm de suis tantùm 55. amisissent. Hac pugna Groningenses obsidione liberati sunt, & multa Frisiae oppida, portus, & propugnacula recepta.

8. Iunij Flandri Distbemium oppidum occupant, & Ecclesiasticorum aedes diripiunt.

Eodem mense Cameracum se patrocinio Ducis Alansonij Gallorum Regis fratris permittit.

Iulio Stephanus Rex Poloniae ex Lithuania in ipsam Mosconiam ingressus, duas arces Vualisium & Vsuatum occupat. Deinde Vuielikilukium. Sed multis suorum amissis, sub finem ferè anni reuertitur.

Eodem legati ab Ordinibus Belgiae ad Ducem Alansonium mittuntur, vt se patriámque Belgicam certis cōditionibus, abiurato Hispaniarum Rege, ipsi offerant.

Augusti 19. proscriptio Hispaniarum Regis contra Principem Auraïcum Namurci publicatur.

Mensibus Iulio, Augusto, Septembris, Fera Picardiae vrbs à Rege obsidetur, tandémque certis conditionibus ab Huguenotis redditur.

Die primo Septembris anni huius 1580. Graeci à Moscouitae annum ab orbis conditu 7089. numerare incipiunt.

Mense Septembri Hispani & Itali milites, qui Pontificiorum nomen sibi indiderunt, duabus clauibus pro insignibus vsi, in Hiberniam appellunt, munitionémque erigunt contra Anglos.

27. Octobris Anna Austriaca, Philippi Regis vxor moritur, cùm is iam paulò antè, Lusitanico regno, extinctis in eo motibus, & perduellibus partim caesis, partim captis, partim in gratiam receptis, inauguratus esset. Ita regnum Lusitaniae cum Hispanico, à quo fuerat an. 1110. diuulsum, iterum coalescit.

5673

Nouembri in Anglia publico edicto potestas fit vnumquemque vel detegendi, vel accusandi ex minima circunstantia, quæ Catholicam religionem indicet. Ex quo multi pij deinceps comprehensi, & aliis calamitatibus affecti. Quin & lex fertur, ne Catholicus exilio patriæve derelictione se pœnis vel persecutionibus subtrahat.

Concordia discors. Sic appellata est à Catholicis, quã frustrà Lutherani hoc anno 1580. cum alius sectariis in Germania inire conati sunt.

Decembri, die Conceptionis, Guilelmus Laurentius Altiuilij minister, prope Gratiæ portum, in Caletensi Normanorum agro, se fraxino fossæ imminenti suspendit.

Post Cadurcum à Huguenoris captum initur pax.

Eiconas virorum illustrium emittit Beza. Illustres vocat Ioannem Hus, Caluinum, Bucerum, & similes cuiusque sectę apostatas, quorum nomina in inferno conscripta sunt, corpora verò in terris magna ex parte suppliciis dignis affecta.

1581. Sina Bassa arma & pecunias per Pontum Euxinum & Trapezuntem contra Persam recipit.

Alter Turcarum exercitus ad portas Caspias duce Osmano Bassa, locorum beneficio & Tartarorum auxilio euasit.

Hic est annus, quem Græci ab orbe condito septies millesimom statunnt.

Beglerbegus Assyriæ siue Exorumæ, huius belli suasor, ad pœnas deposcitur, quas euasit matre & vxore Amurathis, centum millibus aureorum sibi conciliatis, & ducentis millibus ducatorum in ærarium illatis.

Sina reuocatur Constantinopolim, vt mandata accipiat de pacis conditionibus, vel induciis vnius anni, quæ tamen breui pòst ruptæ sunt.

Die sexto Ianuarij, Magni Moscouiæ Ducis internuntius ad Rodolphum Imperat. venit, atque inde Romam ad Pontificem.

Occhiali Bassa Constantinopoli cum classe in Africam venit, vt seditiones Tunetani regni compescat, indéque regnum Fessanum. Mauri enim recepto per Melitenses hæreditario suo rege, qui detinebatur Neapoli, & abnegato Mahomete Christianus euaserat, Turcis rebellarant.

Tusanus Giboult Lunæ Paschatis Rhotomagi in S. Audoëni, Caluini hæresim & ministerium eiurat, præsentibus & audientibus multis hominum millibus, sicque Ecclesiæ, manibus Cardinalis Borbonij, reconciliatur. Inde de veræ falsæque Ecclesię comparatione, & suę ad Ecclesiam reuersionis causis cõcionatur. Nempè difficile est, vt hi, qui olim cœleste pabulum gustauerunt (fuerat enim Doctor Theologus Parisiensis, in sacris libris & lectionibus educatus, indéque Canonicus & Archidiaconus Tholosanus) postea in perpetuum siliquis porcorum vesci velint.

Amoo Minister Foquardi prope Fanuillam, in eadem Normania, è propria filia filium sustulit.

Mense Iulio Synodo Rupellano Ministri Commentaria Lãcelloti du Voysin Poplinerij de rebus horum 30. annorum tota Europa gestis proscribunt, quòd purè & simpli-

Anno Christi. 1572 — 1584

Catholicam illam, quæ Symbolo credi iubetur, fusiúsque tandem semper religionem Christianorum iam inde vsque ab Apostolis, donec id fusius, distinctiúsque vel à nobis, vel ab aliis præstetur. Vale interim & nobis Deũ precibus concilia.

Anno mundi. 5661 — 5673

Anno Christ. — *Anno mundi.*

1572 — 5661

simpliciter,ad historiæ veritatem,non ad Causæ (sic suæ perduellionis mysterium appellát) gratiam cuncta narrater. Quod paulò antè in alia Synodo Montis Albani factitarant. Suis scilicet leges inijciunt, vt vel mentiantur,vel verum prætereant: Quod tamen nunquam à tanto, tam candido, & erudito viro consequentur. *Prima* (inquit Cicero) *Historia lex est, ne quid falsi dicere audeat, deinde ne quid veri non audeat,ne qua sit suspicio gratia in scribendo,ne qua simultatis.*

Sanderus & alij plerique Nobiles & Catholici freti Bulla Pij quinti, in Hybernia contra Angliæ Reginam bella pro patria & religione gerunt.

Mense Septembri Guil. Postellus centenario maior, multarum linguarum peritus, Lutetiæ moritur.

Mense Decembri Turca duos internuntios in Galliam mittit, qui ad Circuncisionem filij Regem inuitēt. Nam nonum Martij anni sequentis festo Circuncisionis eius designarat.

Die Natalitio, domi meæ Iacobus Billius, de nobili Prunæorum familia, Abbas S. Michaëlis in Eremo, Græcæ literaturæ lumen, Hebraicæ non ignarus, placidissimè & sanctissimè expirat.

Primo die Decembris Edmundus Campion Iesuita, Scherinus, & pleriquie alij sancti & docti martyrio afficiuntur Londini, quòd Catholicè sacramenta vel administrarent, vel acciperent.

Inde Anglicana persecutio, quæ iam 24. annos durat, ingrauescit latis legibus, quarú hæc est summa. Quicunque vel vnicum, vt vel minimum, actum Christianæ siue Catholicæ religionis exercuerit vel exercentes non detulerit, pœnas perduellionis luito.

Legatus Hispanicus Ioan. Marlianus Mediolanensis, inducijs in triennium impetratis, Byzántio in Hispaniam redit, ita tamen vt neuter alterius amicitiam expeteret, sed quod Turca Persico bello vexatus à Christianis timeat, Hispanus hæreticorum fraudibus implicatus, cogatur sua bello persequi & repetere, cùm alioqui posset Christi præcipuo hosti resistere, & Deo Duce vincere.

Contentio Geneuæ ob quoddam scriptum Lamberti Danæi ministri, quo tres blasphemas contra S. Trinitatem propositiones defendit. Ad quam sedandam Geneua Danæus exulare cogitur. Prima erat, *Deum de Deo, lumen de lumine*, in Symbolo Niceno duram, impropriā, & periculosam esse locutionem. 2. *τὸ τρισάγιον*, *Sancta Trinitas vnus Deus, miserere nostri*, incōsultè à Patribus esse dictum, periculosè, barbarè, impropriè. 3. *Tres personas in vna diuina essentia subsistere*, propriè, rectè & piè dici, cùm Catholici eas in se siue per se asserant subsistere, & id perfectius veriusque quàm vlla rerum procreatarum indiuidua.

1582. mense Ianuario pax in decennium inter Ioannem Moscorum & Stephanum Polonorum Reges, per Antonium Posseuinum Iesuitam Pontificis legatum transigitur, ac ea Moscus cedit Liuonia siue Gotthia Orientali, relictis 34. arcibus cum tormentis omnibus & apparato bellico, & redemptis captiuis: Polonus autem soluta Plescouiæ obsidione, arces in Moscouia anno superiore captas ijsdem legibus reddit. Tres enim expeditiones in Moscum fecerat 1579. 1580. 1581. Nam huius

1584 — 5673

Anni Christi. — Anni mundi.

Ioannis auus, & Basilius pater, regno Polonorum amplissimas prouincias ademerant, Plesconiensem, Nouogordensem, Smalenscensem, Vielcoluscensem iam receptam, Sucuierensem, & Mosaiscensem.

1572 — 5661

Moscus tria Iesuitarum collegia in suo Imperio cóstruit, spemque præbet de suo ad Ecclesiam Romanam transitu. Alioqui Constantinopolitano Patriarchatui obsequitur.

Mense Septembri legatos Romam mittit, petens Episcopos Catholicos, Latinæ Ecclesiæ communionem, denique Regis titulum.

18. Martij, Princeps Auraicus à Ioanne Iaurigueo Hispano glaode plumbea in faciem per vtramque maxillam & palatum impacta, Antuerpiæ traiectus est, nec tamen mortuus.

Persa legatos Constantinopolim mittit, cum pacis conditionibus, vt Amurathes sibi restituat regionem Seruanam. i. Mediam, iuxta pactionem cum Sioa Bassa initam.

Turcicum exercitum noua clade afficit, tria millia equitum perimit, quatuor Sangiacos siue Prouinciarum principes necat, duos capit, Bachallam expugnat. Denique eum aiunt Mesopotamiam, vulgò Diarbec, cum ipsa Babylonia & regno Siruano, siue Medorum recepisse.

Amurathes Sinam ad exercitum remittit.

Cum legato noui Principis Transyluaniæ ita transigit, vt quatuor millia Ducatorum veteri tributo Transyluanus addat.

De qua re Hieremias Constantinop. Patriarcha ad Henricum Regem Franc. scripsit, addens Transyluanum in gratiam, ipsius Regis causa, à Turca receptum. Quam Epistolam Iac. Amiotus Episcop. Antissiodorensis Regi vertit & explicauit.

Mense Augusti copiæ Antonij de regno Portugallię cum Philip. Rege Hispaniæ dimicantis ad D. Michaëlis insulam nauali prælio cæsæ sunt. Hîc Strossius Franciçæ manus Ductor cum toto penè suo exercitu deletur.

Legato prioris Regis Fessani promittit Turca se Ochialum, quem ad opem nouo Regi ferendam cum exercitu miserat, reuôcaturum, postquàm nouum illum Regem intellexisset Regi Hispaniæ portum Larcace è regione Arzillæ vrbis tradidisse, ac iam portum illum 600. Hispanorum præsidio teneri.

Calendarij à Pontifice correcti ratio obseruari in Gallijs cœpta est, nisi quòd decem dies sunt detracti è mense Decembri, non Octobri, à nono die videlicet ad vigesimum. Nam decimus dies habitus fuit pro vigesimo, &c.

Die omnium Sanctorum è corpore migrat Chrystophorus Thuanus, primus Senatus Parisiensis Præses, vigesimo anno sui magistratus, doctus, diligens, plebicola, Cleri amans, ætatis 75. integris adhuc dentibus, oculis sanis, & perspicillorum nescijs.

Ioan. Lasicius Sarmata primùm Trinitariorum æmulus sub an. 1565. mox Caluinita, postea frater Boëmus siue Picardus, iam anno 1582. libro Spiræ edito de Moscouitarum religione, se Lutheranum profitetur. Verendum ne anno sequenti peccatorum mole obrutus ad Mahometismum, inde ad ἀθεϊσμὸν migret. Quò inclinat illud

1584 — 5673

Anni Christi. | Anni mundi.

1572 | 5661

illud eiusdem noti pag. 16. *In Hebraicis, Græcis & Latinis vtriusque Testamenti codicibus, variata esse plurima, quibusdam sublatis ab hæreticis, aliis deprauatis, commutatis, additis.* Quod bellis testimonijs probat Erasmi, Bezæ, Castalionis, Franc. Lucæ, & Franc. Iunij. Nam illud videtur Mahometis non fidendum Euangeliis, quòd corrupta sint. Sed & atrociter accipit, Mahometem dici docerive Antichristum, eique numerum 666. Apoc. 13. assignatum conuenire. Vbi lubens suam regulam applicaret, locum Ioannis fuisse à quodam Pontificio corruptum. Denique illic gulæ, bibacitatis, voluptatis, impudicitiæ patronum agit: quod nō mirabitur, qui eum viderit. Nam ea est forma & aqualiculo, vt totus ad ventrem natus videatur, si modò is est, quem Lutetiæ cognoui & confirmaui aduersus Trinitarios, circa an. 1567.

Ioan. Brunnerus Dogkenburgensis in hæresi natus educatus & annis circiter quatuor decim minister institutus professionem Catholicam edit, & Græcarum literarum, sanctæque linguæ professor fit apud Friburgum B.sgoiæ. hic apud Anglos paulo ante Bellus minister, lectione sanctorum Patrum ad Catholicam pietatem perducitur, & pro ea Martyrium facit.

1583. Persa Osmanuum Bassam ad portas Caspias cædit, præter captiuos & vulneratos contrucidatis circiter quadraginta millibus, inter quos multi sunt Sangiaci siue prouinciarum prætores. Quin & ipse Osmannus dicitur captus cum plerisque proceribus, & nescio quot tormentorum millibus, magna pecuniarum vi, variaque supellectile.

Calendis Ianuarij Franc. Belloforetius, politus, piúsque multorum librorum Gallicorum scriptor, humanis eximitur, & apud Franciscanos Lutetiæ tumulatur.

Die Epiphaniæ Ioannes Maldonatus Iesuita, post Theologiam, præsertim Scholasticam, multis annis illustratam, & innumerabiles ad eius studium inflammatos, Romæ, quò se contulerat, ad recuperandam valetudinem sanctis illis laboribus fractam, ad Deum euolat, Doctorum aureolam percepturus.

Ianuarij decimosexto, Ghebardus Archiep. Coloniensis Augustanam Confusionem amplexus, vt vxorem posset ducere, Bonæ edictum promulgat, quo cæteris hæreticandi, & vxores contra Christianas leges ducendi, potestatem facit.

Decimo septimo Princeps Auraicensis & Antuerpiani Frácos in tutelam sui euocatos Antuerpiæ vel trucidant, vel in flumen præcipitant, nonnullis in custodiam receptis.

Natalis Iornet Caluiniticus Ludimagister Metis supplicio afficitur, quôd librum contra Patriarchas, Prophetas, Apostolos, eos vt impostores, & falsarum religionum auctores traducens, condidisset.

Martij vigesimo Lutetiæ apud Augustianos Pœnitentium sodalitium ab Henrico Rege introducitur, Nútio Apostolico sacra operante, & candidas φελλίμορ vestes consecrante. Quo exemplo mensibus deinde Iulij, Augusti, Septembris in Lotharingia, Campania, Picardia, & nonnullis aliis prouinciis, supplicationes populosæ promiscuæ multitudinis per decem, viginti, plurésve leucas actæ sunt, Clero corpus Christi sacrásve re-

1584 | 5673

Anno Christi		Anno mundi
1572		5661
1584		5673

liquas efferente, laicis cuiusque ætatis & sexus cum puris lineisque vestibus, & crucibus ligneis, litanias, aliásve pias precatiunculas flebili cantu per tot terrarum spatia modulantibus.

Bobecus pagus Normaniæ in agro Caletensi, igne cœlesti penitus præter vnam domum consumptus est. Id diuinæ vltioni tributum, quòd ille Caluinitis redundaret.

Ghebardus Coloniensis Archiepiscopus exauctoratus est, quòd Lutheranus euadens, & Episcopatum & vxorem retinere cuperet. Leodiensis successor nominatus, illum & Cazimirum suppetias ferentem, Hispanorum Italorúmque auxilio fudit, ac spe percipiendi vllos in posterum ex Archiepiscopatu fructus exuit.

28. Augusti Ioan. Baptista Castellius, Episc. Ariminensis, Nuntius Apostolicus, qui nouo more pietatem cum politia coniunxit, téque spirituales temporariis prætulit; Sepelitur Lutetiæ in D. Mariæ choro. Oratione funebri à Iuliano de sancto Germano Coëpiscopo, virtute & doctrina pr æstanti, decoratus est.

Nuntium ei similem vix secla antiqua tulerunt:
Vnquam vix (metuo) secla futura ferent.

cunctis sua, non quæ sunt Christi, quærentibus.

Regina Angliæ Puritanos aliquot ritu barbarico suspendit, quòd negarent piè dici, fœminam esse caput Ecclesiæ alicuius prouinciæ, vel regni. Sic Deus hæreticos hæreticis committit, vt Catholicis tacentibus mutuò se conficiant.

Catholicos etiam exquisitis suppliciis afficit, vt eius annis Angliá plures videat, ferátve martyres, quàm mille quingentis sexaginta superioribus.

1584. mense Ianuario Minister Renatus Peschardus reconciliatus Ecclesiæ, à Sangermano Cæsareæ Episcopo, Lutetiæ recipit Franciscanorum indumentum, quod per apostasiam ante annos 30. exuerat.

Dissidium de funere mortuorum inter Geneuenses. Perrotus minister censet canẽdos esse Psalmos & Deum precandum, vt vsitata de profanis rebus tractatio impediatur. Beza consuetudinem retinendam, qua hæretici efferuntur in sepulchrum, more belluarum, absque vllo religionis vsu, & precationis specie: Ne (inquit) videamur more Papistarum orare pro mortuis.

Hyprum & aliquot aliæ inferioris Germaniæ vrbes ad Principem Parmensem deficiunt. Aliæ de deditione deliberant. Ad cæteras eò adigendas, continenter è Germania, Albania, Hispania, Italia, milites confluunt.

Franc. Garugarellus Sabaudus Geneuæ in Carcerem conijcitur quòd captare occasionem vrbis. Principi Pedemontano prodendæ diceretur.

Peruigilio D. Barnabæ Francisc. Valesius Alensonioniorum Dux Regis frater post Cameraci tutelam suis hæredibus testamento commendatam, morte magnum sui desiderium Catholicis reliquit.

Vvittembergenses edunt Græcè & Latinè tria Hieremiæ Constantinopolitani Patriarch. ad se responsa, in quorum vltimo iubet Patriarcha ne ad se deinceps scribant, quòd quia non paruerunt duobus prioribus rescriptis, cogatur eos hæreticorum illorum habere loco, de quibus Apostolus, Hæreticum post secundam aut tertiam

Anni Christi		Anni mundi	
1572		5661	tertiam correctionem deuita, sciens quoniam huiusmodi est planè subuersus, & iudicio proprio damnatus. Turca in Hungaria contra Christianos firmissimam arcem struit. Ne ab illis fortasse ista parte inundatur, dū his octo cum anuis cladibus perpetuis à Persa in Oriente affligitur. Sed fallitur. Nam malumus in Occidente hæresibus voluptatibus, cæterisque sceleribus seruire, quàm Christo, cuius iste se hostem fatetur. 1585. Speramus & optamus Deum opt. nobis fore propitium, suam iam pridem in nos inflammatam iram auersurum, corda filiorum ad patres conuersurum, animos impiorum per hæresum & Atheismi deuia errantium Spiritu suo sancto illustraturum, vt terra sit vnius oris & labij, ipse vnus agnoscatur, colatur, celebretur in vna Ecclesia, qui solus est in sæcula benedictus. Amen.
1584		5673	

CHRONOGRAPHIÆ Genebrardinæ.

FINIS.

Sff iiij

RATIO, CVR PER PONTIFICES ROMANOS deducta sit Chronographia.

Ireneus lib.3.cap.3.

Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ fidem per successiones episcoporum peruenientem vsque ad nos indicantes, confundimus omnes eos qui quoquo modo, vel per φιλαυτίαν malam vel vanam gloriam, vel cæcitatem, & prauam sententiam, aliud, quam oporteat, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem potentialitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndique fideles, in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea, quæ est ab Apostolis traditio. Fundantes igitur & instruentes Beati Apostoli Ecclesiam, eius administrandæ episcoparum Lino tradiderunt. Succedit ei Anacletus, post eum tertio ab Apostolis loco episcopatum sortitur Clemens &c. vsque ad Eleutheriũ, sub cuius, *inquit*, ordinatione & successione veritatis traditio & prædicatio peruenit vsque ad nos.

Tertulianus lib de Præscriptionibus aduersus hæreticos.

Cupio ostendant mihi ex qua auctoritate prodierint, edant origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, vt primus ille episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerit, habuerit auctorem & antecessorem: hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrneorum Ecclesia Polycarpum à Iohanne collocatum refert, *sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit, &c.* Confingant aliquid tale hæretici.

Augustinus contrà epistolam Manichæi funda.cap.4. Et de vtilitate credendi ad Honoratum, cap.17.

Multa sunt alia, quæ in eius *(Ecclesiæ)* gremio me iustissimè teneant, tenet consensio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata. *Tenet ab ipsa Sede apostoli Petri, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum successio sacerdotum.* Tenet postremo ipsum catholicæ nomen &c.

Idem in Psalmo contra partem Donati tomo 7.

Numerare sacerdotes, vel ab ipsa Sede Petri & in ordine illo patrum quis cui successit videte, ipsa est Petra quam non vincunt superbæ inferorum portæ.

Idem in lib. Quæst. veteris & noui Test. cap. 110.

Ordinem ab Apostolo Petro cœptum, & vsque ad hoc tempus per traducem succe-

succedentium episcoporum seruatum perturbant, ordinem sibi sine origine vindicantes, corpus sine capite.

Idem & Fortunatus & Alipius episcopi epist. 165.

Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait, Super hanc Petram, &c. Petro enim successit Linus, Lino Clemens, &c. vsque ad Anastasium, qui tunc tenebat cathedram.

Optatus lib. 2. contra Parmenia. vbi Rom. Episcopos enumerasset ad Syricium vsque. insultans Donatistis & probans suam Ecclesiam partem esse Catholica, quæ cum Romana consentiat.

Vos, *inquit*, vestræ cathedræ originem edite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vendicare.

Epiphanius lib. 1. cap. 27. tom. 2. vbi seriam Rom. Episc. ex catalogo enumerauit.

Et ne quis, *inquit*, miretur quòd singula ita recensemus, per hæc enim claritas ostenditur.

Erasmus contra Nouatores.

Mihi pro mea causa sufficit veterum sanctimonia, vitæ probatissimorum auctoritas, Episcoporum maiestas, publica Christianarum gentium consuetudo. Quos omnes si damnatis insaniæ, malo cum illis insanire, quam vobis assentiri.

D. *Paulus Ephes. cap. 4.*

Ipse (*Christum intelligit*) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem *Pastores & Doctores* ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi: donec *occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei*, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: *vt iam non simus paruuli, fluctuantes, & circunferamur omni vento doctrinæ*, in nequitia hominum, &c.

Vsi sunt hac ratione multi alij veterum, vt Origines, vt Augustinus alijs locis, qui & Manichæis eam obijcit quinquies aut sexies in libris contra Faustum, & in libro de vtilitate Credendi, & in lib. 1. contra Aduersarium legis cap. 20. Quam etiam admittere coguntur istius æui hæretici, si suis principiis insistere velint. Quærentes enim cur Romani Pontifices semper habiti sint πρῶτοι τῶν ἱερῶν & cur, τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς in Ecclesia ipsis apud Ecclesiasticos scriptores etiam Græcos (*Soc. lib. 2. cap. 15.*) attribuantur, tres aut quatuor causas fuisse respondent. 1. Quia Romanam Ecclesiam inualuerat Petri ministerio fuisse fundatam & constitutam, vnde & ipsi magnum honorem vbique veteres detulisse & reuerenter de ea

locutos esse. 2. quia doctrina, peritia & multarum rerum vsu præstantes viros haberet. 3. Quod omnibus alijs sedatior & doctrinæ semel traditæ tenacior fuerit, proindeque sedes Apostolica vocata habitaque sit. Centuriat. cent. 4. cap. 7. Calui. lib. 4. Instit. cap. 6. sect. 16. & cap. 7. sect. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. Bucerus in præparatorijs ad concilium. Molineus & Villerius contra Ruffum.

IN OPERIS COMMENdationem carmen.

Haud facile est (aiunt) complecti plurima paucis,
Nec promptum in tabula pingere lata breui.
Hoc opus egregiè factum proponit vtrumque,
Et duplici fœtu corda grauata leuat.
Nam breuitas sensum vincit, sed sensus abundans
Exuperat molem, quæ grauat ora virûm.
Digerit à prima nascentis origine mundi
Tempora, describit Cæsareasque vices,
Pontificesque sacros, & Regum nomina promit
Ordine, commonstrans aurea sæcla patrum.
Quos Romana colit, celebratque Ecclesia, tutam
Quæ tenet in terris tempus in omne fidem.
Vnde potest quiuis longo dignoscere cursu,
Quàm reliquis præstet sancta cathedra Petri.
Illam Pontificum firmat successio vera
Romanorum, vllum non habitura modum.
Non habitura modum (inuidia rumpantur iniqui)
Nam æternùm Petri petra colenda manet.

Gilb. Cheze. Theologus Parisiensis.

AD G. GENEBRARDVM Tetrastichon.

Si facis extinctum viuendo viuere tempus,
Ingratum (haud doleas) non tibi tempus erit.
Præteritis vitam sæclis, Genebrarde, parasti,
At tibi nunc vitam sæcla futura parant.

Petrus Catel Tholosas.

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR, QVAE SEDER OLAM RABBA INSCRIBITVR,

ET MINOR, QVÆ SEDER OLAM ZVTA',

De Mundi ordine & temporibus ab orbe condito vsque ad annum Dom. 1112. cum aliis opusculis ad res Synagogæ pertinentibus.

Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraïcarúmque literarum professore Regio.

PARISIIS,

Apud Michaëlem Sonnium, via Iacobæa sub Scuto Basiliensi.

M. D. LXXXIIII.

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D. IACOBO BILLIO PRVNÆO S. MICHAELIS IN EREMO COENObiarchæ G. Genebrardus Theologus Parisiensis diuinarum Hebraïcarúmque literarum professor Regius.

QVONIAM te Hebraïca nostra literatura delectat, ac varia rerum sacrarum historia afficeris, Prunæe doctissime, accipe hunc libellum, mole quidem perexiguum, at argumento amplissimũ. Res enim quatuor ferè millium annorũ maximas perstringit, quas antea Rabbinorum nemo satis apto distinctóq; ordine explicauerat. Occurret fortasse aliquid controuersum minúsque certo & probatè constitutum, vt fieri nõ potest, quin in tanta temporis longinquitate multi nodi, vt in senili corpore, non enascantur, verum id obiter indicauimus, in nostra saltem Chronographia, quã simul locupletissimam, & iam nouem annis meditatam emisimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare nolo, ne simul meam operam & studium prædicare videar. Hoc vnum dicam, tanti ab Hebræorum doctoribus & magistris fieri, vt sine eo cæca & incognita suorum scriptorum vestigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipsius interpretationem non tam auidè adduxit, quàm vt me olim fide discipulis nostris data plenè liberarem. Memini me anno ab hinc quinto me voti reum cõstituisse, dũ Seder Olam Zutá.i.breuius Chronicon, Latinè ex Hebraïco proferrem, vt maius exemplũ, nempe Seder Olam Rabbá, è quo illud erat excerptũ, siquidem alicunde naciscerer, etiam verterem, vt quod vno duntaxat fuerat indicatum, copiosius altero explanatũ consequeremur. Si auctoris nomen expectas, liber est anonymus, nec satis teneo, cuinam certò attribui debeat. Sæculũ mihi videtur liquidius. Quamquam ne id quidem satis, quoniã obiter duntaxat citatur à Rabbinis quadringentorum annorũ vt Selomone Iarhi, Abben Ezra, Kimhi. Qui ex eo descripsit Zutá, circa annum 1125. in Hispania vigebat, vt & R. Abraham Leuita cabbalæ historicæ & aliorum librorum auctor, quãdo Alphonsus septimus, qui se imperatorem Hispaniarum appellauit, Heroicis virtutibus clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & sæpius de illis triumphabat, vt proinde ab hoc posteriore Rex regum cognominetur. An verò idem sit vtriusque Seder, breuioris scilicet & copiosioris, artifex, non facilè affirmauerim. Hoc mihi probabile videtur, vtrumque, si modo duo fuerũt, eadem extitisse ætate, vel certè alterum alterius ætatẽ proximè attigisse. Quicquid sit, methodus est recens, nec excedit, opinor, annum Domini millesimũ, sententia autem vetus. Nihil enim hic pronuntiatur, quod non vel scripturæ auctoritate cõstet, vel veterum doctorum, præsertim Talmudicorum traditione & testimonio substentetur. Vtrique Chronico Epitomen Cabbalæ historicæ & duo capita de Messia, quæ extrema sunt pergrandis illius operis. R. Mosis Maiemonis filij, quod משנה תורה inscribitur, aliáq; eiusmodi simul

edere operępretium censui, vt qualem Christi historiam futuram putent Iudæi, cuiusmodi Christum expectent, quid de ipso sapiant, quid impediat, ne nostrũ vnicum atque adeo verum amplectantur, iudicari sane possit atque intelligi, quid nobiscum habeant cõmune, quid proprium & per quam partem irrumpendum sit in ipsorum arces & propugnacula, vt celerius fidei imperio subiiciantur. Quod non valde videtur operosum, modò Deus mentium illustrator irasci istis desinat, qui propter Patres sunt charissimi, & sinat attendere ad simplicem Prophetarum contextum, quando, vti scis, omnes scripturas, quas de Messia Christiani interpretamur, non solum recipiunt, verum etiam de eodem interpretantur. Tota autem controuersia in eo versatur, Hiccine sit Christus iuxta illas scripturas, quas vtrique communiter ad Messiam referimus, quem nos iam merito recepimus & Mariæ natum profitemur, an iste Tardigradus, quem isti, sed frustra, præstolantur. Quocirca tota quæstio an Thesi relabitur ad Hypotesim, nec enim audiendi sunt, qui opinãtur Iudæos ita malè animatos erga omnem Christianæ pietatis sensum, vt quo longius à nobis recedant, Psalmorum & Prophetarum oracula, de alio quouis potius, quàm de Messia exponant. Nam, vt de pauculis quibusdam locis id concedendum videatur, tamen vniuersè affirmari potest, nullum prope Psalmum, nullum Prophetarum prædictum ad Christi Saluatoris nostri personam, nostra sentẽtia & interpretatione, pertinere, quin Glossularij illorum ordinarij, qui passim versantur in manibus, ac vbique væneunt, ne ad libros lucifugas, multorum ritu, videar confugere, consimiliter id fateantur & clament. Veritas videlicet è corruptis, atque adeò coniuratis & inuitis cordibus erumpit. Quod quidem hoc libro ex Elia Leuita, qui alioqui hæc agens, nihil minus, quàm nobis gratificari cogitabat, diligenter obseruatum reperies. Nam etiam hũc locum meo opusculo dignum putaui, qui & Hebraïcè & Latinè proferretur, ne dum ista profitemur & miramur sanam intelligentiam sic potuisse conseruari apud nostræ sanctę religionis hostes, erubescamus sine lege loqui. Clarum est caput quinquagesimum tertium Esaię, quo pacto Christum sonet, & tam graphicè eius perpessionem depingat, vt Iudæos ipsos cæcitate cùm mirabili tum miserabili esse percussos planè euincat, qui in tam fulgenti verbi prophetici splendore, nondum Dominum ipsum cernant. Eóque magis, quòd ista Chaldæus Paraphrastes, quem primatum tenere inter omnes suos interpretes fatentur, de ipso nominatim explicat, & R. Dauid Kimhi (quantus, Deus immortalis, nostri Iesu hostis?) ad extremum illius capitis, quòd cæteróqui enarrauerat de toto populo Domini, affert Chaldæi Paraphrastis intelligentiam & suo veluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculorum omnium maxime videbatur à male erga nostrum Iesum affectis labefactandum & more Geneuensium (tam illi sunt gloriæ Christi amantes) ad Cyrum detorquendum, vel quemlibet alium, modò non Iesum Mariæ filium vlla ratione insinuaret. Sed de iis alias. Si quid interim fructus inde res Christiana consequitur, id tibi, secundum Deum, acceptum ferat, cui nos qualemcúnq; hanc interpretationem in presens dedicamus. Vale & Deum habe propitium, pridie D. Ioannis Baptistæ 1579.

CHRO-

CHRONOLOGIÆ HEBRÆORVM MAIORIS CAPVT PRIMVM.

Interprete G. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraicarúmque literarum professore Regio.

De mundo Originario.

AB Adam vſque ad diluuiũ mille ſexcenti quinquaginta ſex anni, qui ſingulatim hoc modo numerantur.

Gen. 4.

Adam huius ſummæ primos annos 130. præbet, quibus filium ſuum Seth anteceſſit.

2 Seth annos 105.	6 Iared 162.
3 Enos 90.	7 Enoch 65.
4 Cainan 70.	8 Mathuſale 187
5 Maalaleel 65.	9 Lamech 182.

10 Noë denique an. ſexcentos, quot erat natus propinquante diluuio.

Enoch.

Enoch Adamum ſepeliit, vixítque poſt eum quinquaginta ſeptem an.

Mathuſale dies ſuos ad diluuium ipſum protendit.

De mundo poſt diluuiũ renaſcẽte.

A Diluuio ad diuiſionem vſque (gentium & linguarum) 340 an.

Poſt hanc diuiſionem Noë communis omnium parens annos decem vixiſſe comperitur.

Mẽdoſe in venetiano. 45.

Abraham pater noſter diuiſionis tempeſtate attigerat 48 annum.

Heber Propheta. Geneſ. 11.

Heber, vt ſcriptum reliquit R. Ioſe, magnus fuit propheta, quoniam afflatu Spiritus ſancti filiũ ſuum Phaleg nominauit. Nam ſcribitur, Quia diebus eius diuiſa eſt terra &c. Non quidẽ dierum vitæ eius initio. Nam certè Iectan frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim cognationes ſiue ſtirpes & familiarum capita, quæ in hanc venerunt diuiſionẽ, procreauit. Non in medio. Nam id minime occultaſſet Moſaïca Geneſis hiſtoria, ſed indicaſſet. Quod ergo ait diebus eius diuiſam fuiſſe terram, ad finem dierum & vitæ ipſius pertinet.

Abraham. *Geneſ. 15.* *Exod. 12.*

Abraham pater noſter, quando ipſum Deus eſt colloquio ſuo dignatus inter diuidendum victimas, peruenerat ad annum ſeptuageſimum. Id liquet ex eo, quod in Exodo legitur, Fuítque in fine quadringentorũ triginta annorum, vt egrederetur omnis exercitus domini de terra Ægypti.

Gene. 12.

Poſt hoc colloquium deſcendit in Haran, ibiq; commoratus eſt annos quinq;. Hinc illud, Et Abraham ſeptuaginta quinque annorum erat cum egrederetur de Haran.

A generali diuiſione gentium ad Abrę exitum de Haran, anni[a] viginti ſeptem reperiuntur.

a videtur è ſeq. 26. legendum.

Gen. 14.

Illi iſti ſunt, de quibus ſcriptum. Duodecim annis Sodomitæ & reliqui pẽtapolitani ſeruierunt Codorlaomer Elamitarum regi,[b] tredecim rebellarunt. decimo quarto ab eo ſuperueniente ſuperati ſunt.

b Sic interpretatur Abben Ezra non tredecimo, vt alij in Geneſi vertũt multo quidem probabilius ſed tamen hoc vult auctor noſter nẽpe à generali diuiſione gẽtium ad exitum Abrahæ ſunt de Charris ſunt 26.

Is ipſe annus, quo exijt Abrã pater noſter de Haran, eſt annus famis, cuius cauſa deſcendit in Ægyptum, vbi tranſegit tres mẽſes. Deinde aſcendens, rediit in terram Chanaan, ſedítque in Alone Mamre, quæ in Hebron. Atq; iſte eſt annus, quo ſupra dictum Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Illic manſit annis

annis duodecim quibus Sodomita seruierunt, & tredecim, quibus rebellarunt & vnus, quo superati sunt. Sũma 26. Gen. 16. Ibid.

decem priusquã duceret Hagarem. Nam scriptum, Accepitq; Sara vxor Abram Hagarem Ægyptiam ancillam suam post annos decem, quam habitare cœperant in terra Chanaan & dedit eam viro suo vxorẽ, prætereà scriptum extat, Abram autem octoginta sex annorum erat, quando peperit ei Hagar Ismaëlem.

Genes. 17.

Ismaël maior natu Isaaco reperitur annis 14.

Isaac.

A diuisione gentium ad patris nostri Isaac ortum 52 anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno ann. Ex illis floruit & beatè tranquilléq; stetit tam ipsa, quam ipsius vicina oppida 26. Nã proditũ est à Mose,[a] sicut paradisus Domini & sicut Ægypti venientibus in Soar.

a Hæc ex Genes. cap. 13. per cõiecturã addidimus. Alioqui exemplar erat mancum.

A Diluuio, ad natiuitatem Isaac anni 392. quorum hæc est singularis enumeratio.

Istæ sunt generationes Sem. Sem centenarius erat & procreauit Arphaxad biennio post diluuium.

Arphaxad 35 annorum erat, dum genuit Sale.

2. Sale 30 an.	5. Rehu 32.
3. Heber 34.	6. Sarug 30.
4. Phaleg 30.	7. Nahor 29.
	8. Thare 70.

Abraham postremo centenarius erat, quando sustulit Isaac filiũ suum.

Genes. 22.

Isaac pater noster peruenerat ad 37 annũ, quãdo super altare ligatus est.

Abraham autem peregrinatus est in terra Philistinorum multis diebus. Hi dies superarunt eos, quibus hæsit in Hebron. Nã in Hebron mansit annis viginti quinq; tantũ, at apud Philistinos annos viginti sex. Hoc ipso temporis articulo nata est Rebeca.

Constat patrem nostrum Isaac accepisse in matrimonium Rebecã, dum quartum decimum ageret.

Pater noster Abraham Thare patrem suum sepeliit duobus annis ante mortem Saræ.

Iacob quãdiu vidit Abraham & Sem.

Iacob pater noster ministrauit patri nostro Abrahę annis quindecim, & Patriarchæ Sem annis quinquaginta.

Confectarium superiorum omnium.

Ex his colligitur omnibus Iacob patrem nostrum versatum esse cum Sem annis 50. & Sem cum Mathusale annis 98, & Mathusale cum Adamo 243. atq; ita hos quatuor viginti duas generationes esse emensos. Quinimo septem sunt homines, qui metiuntur totam ipsius mundi durationẽ, Adam primus videlicet, Mathusale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc est superstes & viuit.

Caput 2.

Iacob.

PATER noster Iacob, quando benedictionem patris est adeptus, complebat sexagesimũ tertium annum, quo temporis puncto mortuus est Ismaël, vt indicat iste locus, Videns Esaü, quod benedixisset Isaac Iacob, misissétque eum in Mesopotamiam, vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri suo isset in Syriam, probánsque Esaü quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, iuit ad Ismaëlem & duxit vxorem Melech filiam Ismaël filij Abraham sororem Nabaioth; Nam nisi mortuus fuisset Ismaël, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronuntiauit Scriptura, docuit Ismaëlem quidem eam desponsasse ipsi Esaü, posteáque esse mortuum: At Nabaioth fratrem matrimonium

Genes. 27.

Genes. 28.

monium absoluisse, ipsiq; Esau suam sororem à patre desponsatam collo casse.

Degit pater noster Iacob in terra Israël annos duodecim absconditus (*propter metum Esaü*) & ministrãs Patriarchæ Heber. Heber autem decessit ex hac vita, postquam descẽdisset Iacob in Mesopotamiam. Iam à duobus annis egressus fuerat * inde & peruenerat in Mesopotamiam. Cum stetit ad puteum septuaginta septem erat annorũ. viginti annis subsidit in domo Labã. Nempe septẽ, priusquã duceret matres Liam & Rachelem, septẽ alios, ex quo eas duxit, sex denique post quã geniti sunt vndecim tribuum principes & Dina. inueniũtur enim omnes tribuũ Patriarchę intra septem annos procreati. præter Benjamin, singuli singulis 7 mẽsibus

* *id est, ab Heber.*

Genes. 29.

Egressus est Iacob de Mesopotamia, perueniénsque in Succoth, ibi hæsit mẽsibus octodecim. Nam scriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tẽtoriis appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, accessit Bethel, ibique est commoratus mẽses sex oblatis Deo sacrificiis.

Genes. 33.
Gen. 35.

Inde digresso natus est Benjamin, mortuáque Rachel. Eodem etiam temporis puncto vitam cum morte commutarunt Rebecca & Debora.

Constat Rachelem ingressam ex hac vita anno ætatis *36*. Lia autẽ non excessit annum *46*.

Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptæ anno ætatis 22. Nam eodem partu sunt æditæ.

Peruenit Iacob ad Isaac patrem suum in terram Chanaam, eíque ministrauit 22 annis. At Ioseph nouem duntaxat cum auo est versatus.

Istæ sunt generationes Iacob. Ioseph septemdecim erat annorũ, quo tempore hoc reliquit seculum Lia.

Descendit Ioseph in Ægyptum & mansit apud Putiphatem mẽsibus duodecim. Nam scriptura proditum, A quo præpositus omnibus gubernabat creditã sibi domum & vniuersa, quæ ei tradita fuerant. Benedixítq; Dominus domui Ægyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus, quàm in agris cunctam eius substantiam. In ædibus quidem propter æstum, in agris verò propter frigus.

Genes. 39.

In carcere mãsit annis duodecim. Vnde Psalmographus, Afflixerunt cõpedibus pedem eius, &c. Donec venit verbum eius, &c.

Anno tricesimo exiit de carcere. Nam legitur. Ioseph autem triginta erat annorum, quando stetit in conspectu Pharaonis & circuit omnes regiones Ægypti.

Genes. 41.

Eo tempore obiit Isaac. Hinc septem anni vbertatis & duo anni famis. Ioseph, quando descenderunt patres nostri in ægyptum, agebat annum tricesimũ nonum. Leui autem erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioseph à patre suo Iacob fuisse separatus, vt ei non ministraret, viginti duobus annis. Quo tẽporis interuallo duxit Iuda filiam Suæ Chananei, dicente scriptura, factúmque est illo tẽpore vt descenderet Iuda à fratribus suis, viderétque ibi filiã hominis Chananei vocabulo Suæ. Et accepta vxore ingressus est ad eã. Anno primo satus est Het, annis septem educatus auctúsque, & accepit vxorem, Habes octo annos. Annũ, vnũ Het potitus est illo con-

Genes. 38.

iugio, deinde Onan, qui fratris relictam duxit, annum alterum. Anno sequenti dictum est Thamari. Sede vidua in Domo patris tui. Anno præterea post impletū est, quod eodem Genesis loco sequitur, Euolutis autem multis *a* diebus mortua est Sue vxor Iudæ; Anno primo conceptus Phares, qui postea creuit septem annis, deindéque vxorem accepit. En anni octodecim. Annus sequens fuit Hezronis, postremus Hamol. Hezton autem & Hamol descenderunt cum eo in Ægyptum.

Ibidem.

a Mēdosè in nostra editione bibliorū Latina annis.

Genes. 46.

b Simile est quod legitur, Haran genuit Lot. Quot annis Abram prouectior fuit Sara! decem. Nam sic scribitur, & dixit in corde suo, Nunquid cētenario nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem dūtaxat superauit anno Nachorem. Et Nachor altero fratrem suum Haran, qui post septennium ab ablactatione accepit vxorem, anno certè vitæ octauo; hinc natus est Lot, sequenti demum anno Iescha, quæ & Sara. Vocata verò est Sara Iescha à conspiciendo, quoniam eam omnes intuebantur, pulchritudinis gratia. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam, quia cernebat futura, attentáque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abrahæ, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocē eius. Quia in Isaac tibi vocabitur semen.

b Quia significarat Phares genuisse Ezrō annorum ætatis nono, quod prodigij est simile, conatur aliis exemplis id efficere probabilius.

Genes. 11.

Genes. 12.

Genes. 21.

Pater noster Abraham hora circumcisionis suę erat annorum nonaginta nouem, vt his verbis scripturæ declaratur, Abrahā autem nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui: vita verò fungitur centesimo septuagesimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ suæ 127. Eo enim pertinet illud Genesis, & fuit vita Saræ centum viginti septem annorum & mortua est in ciuitate Arbee.

Genes. 17.

Genes. 23.

Isaac moritur 180 anno. Iacob 147 dicente scriptura, factíque sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

Genes. 35.

Genes. 47.

Caput 3.

DICTVM est Abrahæ dum diuideret victimas. Cognoscēdo cognosces quia peregrinum erit semen tuū quadragintis annis. Quódnam verò semen? Isaac de quo pronuntiatum, In Isaac vocabitur tibi semen. Quæ promissio cōtigit anno vno ante eius ortum. Deinde Isaac legitur sexagenarius, quando procreauit Iacob & Esaū. Iacob autem testificatus est apud Pharaonem dies suę peregrinationis peruenisse ad annos 130 qui omnes summā 190 exhibent. Restāt igitur 210, qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tempestate orti. Quod sic demōstrari potest. Vixit Iob (ait scriptura) post flagella hæc 140 annis. Cúmque præmissum sit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerāt Iob, duplicia, ante flagella attigisse eum oportet annum 70 sicque constat quando descenderunt Israëlitæ in Ægyptum natum fuisse Iob, quando autem ex Ægypto ascenderunt, iam mortuum.

Genes. 15.

Genes. 21.

Genes. 21.

Genes. 47.

Iob 41.

Iob 41. Ætas Iob 210 annorum.

Sed fortasse inquies, totis quadringentis annis fuerunt Israëlitæ in Ægypto. At nónne Caath fuit de descendentibus in Ægyptum: Nónne etiam scriptum est, Anni vitæ Caath 133. & anni vitæ Amram 137. qui ad octoginta Mosis additi, dūtaxat reddunt annos 350. Tot enim natus erat

Exod. 16.

Moses cũ Istaële ex Ægypto eduxit. Quid igitur tespõdendũ? Quo pacto hęc inter se conciliãda? Nempe quod dicitut, *Et seruiët eis & affliget eos quadringentis annis*, docet totum tempus, quo semen Abrahæ fuit in tetta non sua cõprehensum quadringentis annis. Dum ait, *seruient*, tespicit dies seruitutis atq; habitationis in terra aliena, dum vetò, *affligẽt*, dies, quibus opptessi afflictíque sunt à Pharaone, qui quidem omnes, (ab Isaac naro & versaro cum suo semine in aliena ditione) vsque ad Mosis liberationem, quadringentos annos complent.

Genes. 15.

Mortuus autem est Ioseph & cuncti eius frattes. Ioseph motruus est anno vitæ centesimo decimo. Nec est qui minus diu vixerit intet omnes frattes, quemadmodum nullus est qui intet eos diutius vixetit ipso Leui.

Genes. 50.

Quandiu Leui fuit in viuis, Israëlitæ non sunt opptessi Ægyptiorũ seruitute. Nam scriptum, Mortuúsque est Ioseph & cuncti fratres eius, suttexitque tex nouus, qui non cognouit Ioseph: postquam verò fatis Leui concessit, cœperunt Ægyptij seruituti eos subiicere. hinc manauit prouetbium, vno ftarrũ mortuo dolent cuncti frarres, vno sociorum fatis functo, dolet vniuersa socieras.

Exod. 1.

Filij autem Israël creuerunt & quasi getminantes multiplicati sunt ac tobotati nimis impleuetunt terram. Surrexit interea rex nouus, & cętera. Numetantur anni ab obitu Leui ad exitum Israëlis de Ægypro 116. Ptoinde setuitus ægyptiaca nec plus nec minus 87 annis dutauit, quantus fuit annotũ Mariæ sororis Mosis numerus. Vnde Maria appellata est ab amatote (quẽ tota ipsius ætate sensetunt)

Ibidem.

Plagæ Ægypri duodecim fuere mẽsium. Nam sctiprum, & dispersus est populus in omnem tertam Ægypti ad colligendas paleas. Quando verò itum est ad paleas. In mense Iiar siue Aprili, ipsi verò exierunt ex Ægypto mense Nisan, qui est Mattius.

Plagas Aegyp. vocat, quibus Aegyptij Israëlitarũ calamitatem auxerunt.

Percussi sunt vicissim Ægyptij decem plagis pet 12 menses. (Sic) Plagæ Iob 12 fuerunt mensium. Nam in eius libto commemotatum est, Hæreditare factus sum menses vanitatis & noctes labotis constituerunt vel numerarũt mihi. Sicut noctes constitutæ fuere & numetaræ, ira & mẽses.

Exod. 5.

Iob 4.

Iudicium Gog fururis temporibus duodecim quoque mensium erit. Eo enim pertinet istud Esaiæ, & æstiuabit super eo ales, cunctáque bestia agri super eo hyemabit.

Es. 18.

Iudicium impiotum in Gehenna tot vigebit mẽsibus. Nam scriptum, à mense in mensem & à Sabbato in Sabbatũ, veniet omnis caro, vt adoret cotam facie mea dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum, qui præuaricari sunt in me. Vetmis eotum nõ motierut & ignis non extinguetur, & erunt vsque ad satietatem visionis omni catni. R. Iohanan Nuri filius à Paschatę intetpretarur ad octauam eius, quia additum est, & à Sabbaro in Sabbarum.

Es. 66.

Post duodecim menses priuaricatorum Israëlis, qui violarunt legem & ptæcepta, animæ veterascent & corpus consumetur, tedigentútq; in cinetes. Et Gehẽna eiiciet eos foras, ventus autem dispetget subter plantas pedum iustorum. Nam ptonuntiatum à Malachia, Et conculcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedem vesttorum, in die, qua ego facio,

Nugamentũ Iudaeorum. De mortuorũ impiorum statu.

Mala. 4.

cio, dicit Dominus exercituum. Qui autem se separarunt à communione fidei, exempli gratia, hæretici, apostatæ, proditores populi Dei, hypocritæ Epicurei & qui terrorem sui incusserunt in hac viuentium terra, item qui negarũt mortuorum resurrectionem, & prædicarunt non esse legem traditam diuinitus atque riserunt sapienrũ dicta, in sua presentia Gehennam sera claudi cernent, intra eam luant vt pænas in sæculorum sæcula. Scribitur enim, Egredientur & videbunt cadauera virorum qui præuaricati sunt in me. Præterea, quod grauius est, infernus vererascet, ipsi autem non veterascent. Hinc illud Psalmi, & forma eorum ad veterascendum in inferno ab habitaculo suo, hoc est, propter habitaculum suum vetustate cõficiet formam eorum, & forma eorum erit ad infernum vetustate conficiendum. Quidnam huic rei causam attulit? Quia extenderunt manus suas in tabernaculum, sicut scriptum est, ab habitaculo suo. Nec verò per tabernaculum, siue habitaculum istud, quicquam aliud intelligendum præter ædem sanctuarij. Nam scripto proditũ, ædificando ædificaui domum tabernaculi sibi.

Es. 66.

Psal. 49. quē locũ coacte interpretatur.

Psal. 49.

3 Reg. 8.

Caput 4.

DILVVIVM durauit menses duodecim, vt liquet è discursu historiæ Noë. Nam cæpit anno sexcentesimo vitæ Noë. Vbi obseruandum homines æratis illius non frui æterna vita, sed nec esse iudicatos siue damnatos, quoniam scriprum, Non iudicabit spirirus meus in homine in sæculum.

Inepta obseruatio.

Genes. 6.

R. Iosuë tradit decimo septimo die mensis secundi Iiar siue Aprilis, qui sequitur Nisan siue Martium, quo productus est mũdus, quo & hyades, siue oculus Tauri occidit, cępisse Diluuium. Ac Deum euertisse mũdi ordinem, proprerea quod homines opera sua ante se peruerterant.

R. Eliezer mauult decimo septimo die mẽsis secũdi Marhesvan, siue Octob. qui secundus est à Tirzi siue Septembri, quo createm mundum asserit. quo & hyades siue oculus tauri oritur, vt quod tempus sit pluuiæ atque imbrium.

Sapientes sequuntur senrenriã R. Eliezer, quantum ad diluuium, at R. Iosuë, quantum ad anni tempestares.

Nam annũ ordiuntur ab æquinoctio verno.

Facta autem est pluuia per quadraginta dies & quadraginta noctes vsque ad 27 mensis Cisleu, qui Decembri consonat. *Et inualuerunt aquæ super terram centũ quinquaginta diebus*, ad vsque primum mensis Siuan, id est Maij. Tum aquæ consistebant & silentes conquiescebant, impiis intra eas supplicium debitum luentibus, prout quisque suis operibus commeruerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui cęperunt aquæ, cumque sensim deficerent requieuit arca mense septimo vicesimo die mensis super montes Armeniæ.

Percurrit contextum Genes. cap. 7 & 8.

Aquæ celsiores erant terra quindecim cubitis, & per sexaginta dies cõsumebantur, singulis quaternis diebus cubito, quotidie sesqui palmo. *Et requieuit arca mense septimo decimo septimo die mensis.* Siuan siue Maij. Quãdo verò numerare incipis à tempore quo cessarunt pluuiæ descendere, reperitur quieuisse ad decimum sextũ diem. Erat autem eleuara à terra quatuor cubitis, mersa autem intra aquas vndecim.

Siuan septimus ab Ebri quo cepit diluuium.

Cúmque

Genes. 8. *Cúmque transissent quadraginta dies,* id est, post quadraginta dies, quibus cœperunt aquæ deficere, nempe decimo die mensis Tammuz, ceu Iunij, *Aperiens Noë fenestram arcæ, quam fecerat, emisit coruum, &c. Expectatis autem septem diebus aliis emisit columbam ex arca quæ nō inuenit, &c.* Distulit adhuc septem dies & *decimo emisit columbam quæ non est reuersa vltra ad eū, sed* abiit & consedit in montium cacuminibus.

Decimi mensis primo die apparuerunt mōtium cacumina. Iste verò decimus mensis erat Ab, siue Iulius. A primo tempore, quo cœperūt pluuiæ descendere, à primo die Iulij vsque ad Septembris siue Tizri diem primum absorptæ sunt aquæ.

Ibidem. *Et factum est sexcentesimo primo anno vitæ Noë, primo mense prima die mēsis imminutæ sunt aquæ super terram.* Pars mensis habetur pro toto, hinc discimus, vbi dies vnus mensis effluxit mensem numerari pro integro. item, vbi mēsis vnus iniit annum, annum illum censeri integrum & completum. Nam pars mensis pro integro & completo mēse æstimatur, & anni pars, pro toto anno.

Exiccatæ sunt aquæ super terram. aquas, quæ supernè descēderant, desiccauit ventus. Quæ verò inferne eruperant & super terram ascenderāt, in loco suo sub se absorptæ sunt. Adhuc autem terra erat humida & ad speciem turbidi & crassi limi redacta. Vnde dilata est satio, donec descenderent pluuię. Aquæ enim diluuij argumentum & speciem præbebāt maledictionis. Nec verò cum maledictione stat benedictio.

Genes. 8. *Mensis autem secundi 27 die* nempe Marhesvan siue Octobris, *aruit terra* & ad siccitatem reducta est. Sic voluti sunt duodecim mēses integri & dies præterea vndecim. Nempe, si rationem postulas, vt doceremur annum solarem excedere lunarem diebus vndecim, Atqui, ait R. Eleazar, nónne ab initio mundi conditi annus solaris excedebat lunarem diebus vndecim? Cum præsertim Sol & Luna creata sint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, si tollis quatuor, qui eorum procreationē antecesserant (Nam quarto die tantum producta sunt) supererunt vndecim. Cui cum dixissent auditores, at post primū embolismum peruenit Luna ad Solem, ipse respōdit, Luna ipsa progreditur & retrocedit. Rabban Simeon Gamaliēlis filius, qui vult (inquit) scire, an annus Solis sit maior Lunæ anno diebus vndecim, notet punctum in solstitio æstiuo mense Iunio. Tum percipiet anno sequenti lunam non peruēturam ad illud idem punctum, ante vndecimum diem. Sic cursum solis lunarem diebus vndecim excedere deprehendas.

Caput 5.

TOTIS septem diebus collocutus est Deus cum Mose in Rubo, vt ex his verbis colligi potest. Dixitq; Moses ad Dominū, obsecro Domine, non sum eloquens & ab heri & nudius-tertius, & ex quo locutus es ad seruū tuū. Nam *nudius-tertius* tres dies exhibet, tres autem coniunctiones, *Et, Et, Et,* tres alios, qui iuncti diei, quo cum Mose loquebatur, septem efficiūt. Erat autē agni paschalis hora. Nam eū præparabant ad 15 Nisan siue Martij. Quo tēpore anno proxi- Exod. 4.

proximè sequenti egressi sunt Israëlitæ de Ægypto.

Genes. 15.

Sic etiam 15 die Nisan conuenit Abrahamum Deus inter sectas victimas. Decimo quinto Nisan venerũt Angeli ad Patrem nostrum Abraham ad nunciandum Isaaci conceptum, & eodem tẽporis puncto anno sequenti natus est Isaac Pater noster. Nam scriptum, reuertẽs veniam ad te tempore isto. Decimo quinto item die Nisan exierunt Israëlitæ de Ægypto. Nam scriptum. Expletis triginta & quadringentis annis, quibus manserunt in Ægypto, eodem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. Istorum autẽ omnium vnus idémque terminus. Decimo quarto die immolarunt Israëlitæ agnos suos paschales in Ægypto, qui dies erat quintus (.i. Iouis) Hac ipsa nocte percussi sunt primogeniti. A crastino Pascatis, vesperè Sabbati profecti sunt de Ramesse. Nam scriptum, profectíque sunt filij Israël de Ramesse in Succhot. item, & profecti sunt de Ramesse mense primo, decimo quinto die mensis. & paulò pòst, videntibus cunctis Ægyptiis & sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus. Et, de Ramesse in Succhot, de Succhot autem in Ethan, ante libertatem. Sic tres dies consumpti sunt.

Genes. 18.

Exod. 12. Nisan siue Martius.

Nota die Iouis patres in Ægypto immolasse agnũ, vt & Christus.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 33.

Exod. 14.

Quarto die, & nunciatum est regi Ægyptiorũ, quod fugisset populus. Quinto & sexto, persecuti sunt Ægyptij filios Israël, &c. vbi illuxit septimus descenderunt ad mare. Nam scriptũ, & erat nubes tenebrosa & illuminans noctem, sub aurorã ascenderunt Israëlitæ de mari, Ægyptij autem submersi sunt. Illáque hora cecinerunt Israëlitæ canticum, quoniã dictum est, Tunc cecinit Moses & filij Israël carmen Domino & dixerunt, Cantemus Domino. Gloriose enim magnificatus est, &c. Iste autẽ dies septimus erat quintus hebdomadæ, idémque festus, nempe extremus celebritatis paschalis.

Ibidem.

Exod. 15.

De mari rubro profecti sunt in Mara, iuxta illud, Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas eius loci, quoniam amaræ erant. de quo loco paulò pòst proditum est, Ibíque constituit præcepta & iudicia. Ibi enim traditus est Decalogus, cuius septem præcepta fuerant iam imperata filiis Noë. Siquidem legitur. *Præcepítque dominus Deus homini dicẽs de omni arbore Paradisi comedendo comedes.* Vox enim *Præcepit* respicit iudicia, vt quidem è Genesi declaratur. *Scio enim, quod præcepturus sit filiis suis, & domui suæ post se, vt custodiant viã Domini, & faciant iudicium & iustitiam, vt adducat Dominus propter Abraham omnia, quæ locutus est ad eum. Dominus* respicit benedictionẽ nominis Domini, itaq; in Leuitico dicitur, Et maledicces nomini Domini morte moriatur. *Deus* idololatriã spectat. Nam scriptum, Non erũt tibi dij alieni coram me, vt vtrobiq; eadem vox Elohim occurrat. Vox *Homini* sanguinis effusionem, siue cædem insinuat. Nam commemoratum alibi, Qui fuderit sanguinẽ hominis per hominẽ sanguis eius fundetur. *Dicens*, ad impuros concubitus pertinet. Nam Ieremiæ scriptis est consignatum. Si dimiserit vir vxorem suam & ab eo discesserit, factáque fuerit alterius, an reuertetur ad eam? Nónne contaminando contaminabitur terra illa? Tu autem

15.

Genes. 2.

Genes. 18.

Leuit. 24.

Cõiecturæ frigidæ ad eliciẽda septem præcepta legis naturæ.

Genes. 9.

Ierem. 3.

autem scortata es cum amatoribus multis, dicit Dominus. *De omni arbore Paradisi* ad rapinam. Sic enim scriptum, de omni super quo falso iurauerit, reddet solidum & quintam insuper partem. Quin etiam sic commentatur R. Haiá. Quod seruatur in horto prohibitum est rapinæ nomine. Quod verò non seruatur in horto, permissum est rapinæ nomine. *Comededo comedes*, ad membrum animalis viuentis refertur. Siquidem scriptum reperitur, verum carnem in anima sua (&) sanguine suo non comedetis. His verò præceptis (naturæ) septem addiderunt Israëlitæ super se tria alia isto tempore, Sabbarum, iudicia, & parentum honorationem.

Leuit. 5.

Genes. 9.

Num. 33.

· A Mará profecti sunt in Elim. Nā sic legitur, profecti de Mará ad Elim venerunt, vbi erant 12 fontes aquarum. Ex quo colligimus Israëlitas duntaxat mensiones collocasse iuxta aquas. De Elim porrò castra metati sunt in Alus. vt ibidem declaratur, profectiq; de Elim venerunt Israëlitæ in desertum Sin, id est, Alus, decimo quinto die mēsis septimi ab exitu Israëlitarum de Ægypto, qui primus dies fuit Hebdomadę. Vnde docemur principium mensis Iiar, id est, Aprilis incurrisse in primum hebdomadis diem. Prȩterea Israëlitas victitasse panibus subcineritiis, quos exportauerant de Ægypto, totis triginta diebus, isto autem die panes illos defecisse, & ad vesperam coturnices esitasse, mane verò collegisse manna.

Alus.

Mensem septimum Aprilem vocat, qui est septimus à Septembri.

Exod. 16.

Cæterum in Alus acceperunt sabbatum, ibíque primam sabbati celebritatem agitarūt. Eo enim pertinet istud Exodi, Et sabbatizauit populus die septimo. Sequēti die, qui primus erat hebdomadæ & vicesimus tertius Iiar siue Aprilis, descēdentes de Alus accesserunt ad Raphidim, vbi putei miraculum sunt consecuti, pugnarunt contra Amalechitas, celebrarunt secundum sabbatum.

Raphidim

Exod. 16.

17

Hinc è Raphidim progressi sunt ad desertum Sinaï, in quo repererūt nubes diuinæ maiestatis. Omnibus quinque diebus Moses ascendebat ad montis verticem & descendebat vt populo Dei oracula declararet, & responsa populi Domino renuntiarer. Sexto die mensis tertij traditus est Decalogus. Erat autem Sabbatum.

Desertum Sinai.

Caput 6.

POST datum Decalogum die septimo Moses in montem cōscendit. Nam scriptum, Et habitauit gloria Domini super montem Sinaï, cúmque texit nubes senis diebus ad purificandum Mosem. Die autem septimo dominus clamauit ad Mosem de nubis medio, sicque Moses ingressus medium nubis ad montem ascendit, illícque hæsit quadraginta diebus, & 40 noctibus. Decimo septimo mensis Tammuz, qui ferè cadit in Iuniū, descendit fregitque tabulas & crastino conuocatam plebem arguit scceleris, Vos peccastis, &c.

Exod. 24.

Moses mēsem Mam in monte agit.

Iunius.

Exod. 39.

Iterum ascendit decimo octauo eiusdem mensis Iunij & misericordiā Dei pro Israële implorauit. Nam legitur, Et procidi ante dominum 40 diebus & 40 noctibus, quibus eum supplicitér deprecabar, &c. Qua hora placatus est dominus Israëlitis iussitq; Mosem alteras, tabulas sculpere & denuo ascendere, Hinc illud,

Deut. 9.

Ibidem.

tempore illo dixit Dominus ad me, sculpe tibi secundas tabulas lapideas prioribus similes. Et summo mane iuit Moses, &c. Ascendit autem vigesimo nono mensis Ab, qui est Iulius, & iteratã renouatámque legem secundo est consecutus. Quod ille sic testatum reliquit, Ego steti in mõte iuxta dies primos diebus 40 & noctibus totidem exaudiuítque me dominus etiã ac vice & te perdere noluit. Cum autem posuit, *iuxta dies primos* significauit diebus primis & postremis Deum fuisse placatum, interim diis verò iratum.

Deut. 10.

Iulius.

Augustum transigit in monte.

Decimo die Tizri siue Septembris, qui quidem dies erat expiarionum de monte descendit, rectitudinis eorum causa, ob quam in gratiam à Domino erant recepti, iuxta illud, & vt auferas iniquitates nostras atque peccata, nósque possideas. Ex quo constitutus est dies solennis & memorabilis sequẽtibus generationibus. Nam scribitur, & erit istud vobis in statutum sempiternum. Cúmque descendisset Moses venerunt etiam ad eum omnes filij Israël, quibus præcepit cuncta quæ audierat. Quænã verò sunt ista, quę illis imperauit Moses? nempe vt facerent tabernaculum. Atque ita cæperunt incumbere in opus tabernaculi & singuli obtulerunt mente promptissima atq; deuota, &c. Quæ postquam Moses cuncta vidit completa, quemadmodum mandauerat dominus, benedixit eis. Benedictio autẽ hęc erat. Maneat, obsecro, diuina maiestas in manuum vestrarum opere, populo respondente, Et sit suauitas domini Dei nostri super nos, &c.

September

Exod. 34.

Ibidem.

35

Exod. 39.
Psalm.

Deut. 1.

R. Meïr putat Mosem nõ hac fuisse vsum benedictione, sed ista, Dominus Deus patrum vestrorum adiiciat, sicut estis, mille vicibus & benedicat vobis sicut locutus est. Præterea super vos, Beati Israëlitę estis qui ministeriũ tabernaculi meruistis. Quẽadmodum autem illud meruistis, sic meritis vestris efficite, vt vobis ædes electa tribuatur & habitet diuina maiestas in vestri medio. Nam scriptum, Et facient mihi sanctuarium & habitabo in medio eorum, iuxta omnem similitudinẽ tabernaculi, quod ostendam tibi.

Exod. 25.

Caput 7.

LOCVTVS'QVE est Dominus ad Mosem dicens. Mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum conuentus & pones *a* in eo arcam, dimittésque ante illam velum, & illata mensa pones super eam &c. Cæperũt septem consecrationum dies, 23 die mensis Adar. i. Februarij, primóque die Nisan siue Martij expleti sunt. Cunctis septem diebus consecrationum erigebat Moses tabernaculum mane quolibet, & ad illud offerebat oblationes, posteáque disiungebat atque dissoluebat. At die octauo erigebat quidem, sed non disiungebat. R. Iosuẽ filius R. Iehudę in alia est sententia. Nam, inquit, etiã die octauo erigebat & deponebat. Comedebant autem Aaron & filij eius carnes Arietum & panes qui in canistro erant positi.

Exod. 40.

a Sic à mẽse Septẽbri in tabernaculi structura consumptisunt quatuor menses integri.

Exod. 29.
Leuit. 8.

Septem diebus nocte & die, manebitis in tabernaculi ostio vsque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ, fecerúntq; Aaron & filij eius cũcta quæ locutus est dominus per manum Mosis. Facto autem

Leuit. 8.
Secundus annus ab exitu hic incepit. Ita totus liber Exodi ad annum primũ pertinet.

rem octauo die vocauit Moses Aaron, &c. post septem cõsecrationum dies, qui primus erat hebdomadæ & principium mensis Nisan siue Martij. Illo verò die Aaron & filij eius abluerunt manus pedésque è cõcha & suis officiis atque ministeriis iuxta ordinem constitutum functi sunt. Quin & ipso die cæpere principes offerre. Sic enim scripto traditũ est. Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab de tribu Iuda, fuerúntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, &c.

Martius secundi anni.

Num. 7.

Primus dies orbis condiri primus fuit dies oblationis principum. Primus, quo insedit diuina maiestas Israëlitico populo, iuxta illud & habitabo in medio filiorũ Israël. Primus quo prohibita est Idolorum ara. Primus, quo institutum sacerdotiũ, primus, quo benedictus populus, primus solemnium sacrorum, primus mensium, primus immolatarum hostiarum ad Septentrionem. Primus quo sacra manducata sunt, primus, quo ignis cælitus descendit, scribente Mose, & ecce egressus ignis à Domino deuorauit holocaustum & adipes, qui erant super altare.

Diei dominici prærogatiuæ. Ne igitur miremini, ô Iudæi, si ei sabbatum vestrũ cesserit.

Leuit. 9.

Illo ipso die Israëlitæ iuge sacrificium, sacrificia votiua & spontanea, sacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerunt. Ac de isto die Salomon scriptũ reliquit, Excitare Aquilo, veni Auster, perfla horrum meum, fluant aromata eius. Nam excitatio Aquilonis est holocaustũ, quod in parte Aquilonari immolabatur, Aduentus Austri pacifica, quæ in parte Australi mactabãtur. Perflatio horti tabernaculũ conuentus. fluxus Aromatum incẽsum odoramentorum. Quæ autem apud Salomonem sequuntur, sic debent intelligi, *Veniat dilectus meus in hortum suum*, diuina maiestas & præsentia. *Et comedat fructum deliciarum eius*, oblationem. *Veni in hortũ meum soror mea sponsa.* die octauo. *Messui myrrham meam cum aromate meo*, incensum & thus oblationũ. *Comedi fauum meum cum melle meo.* membra holocaustorum & adipes sacrorum solennium. *Bibi vinum meum cum lacte meo*, libamina & adipes communium sacrorum. *Comedite socij*, ô Mose & Aaron. *Bibite & inebriamini dilecti*, ô Synagoga Israël.

Cant. 4 & 5.

Ipso illo die Elizabet filia Amminadab affecta fuit in Israël quatuor insignibus gaudiis, & vno luctu. Nam Leuir eius erat Rex, maritus põtifex sacerdotũ maximus, frater princeps, filij Cardinales secundum pontificatus gradum obtinẽtes. At duos filios suos igne cælesti concrematos luxit. Quidam addunt nepotem ipsius vnctum etiam fuisse ad bellum, nempe Phineem.

Moses Aaron Naasson.

Secundo die mensis Nisan siue Martij cremauit Eleazar Sacerdos vaccam pro peccato & aspersi sunt cuncti Israëlitę cocco, hyssopo & cedro. Decimo quarto die immolarũt agnos suos paschales. Erat autem Sabbati dies.

Num. 19.

Caput 8.

LOCVTVS'QVE est Dominus ad Mosem in deserto Sinaï in tabernaculo conuentus prima die mensis secũdi, anno altero egressionis eorum ex Ægypto, dicẽs, Tollite summam vniuersæ congregationis filiorum

Num. 1.

Israël per cognationes & domos suas & nomina singulorum, quicquid sexus est masculini à vigesimo anno & supra omniũ virorum fortium Israël & numerabitis eos per Turmas suas, tu & Aaron, eruntque vobiscum. Et postea, Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israël ab vno mense & supra, Et mox, Tolle summã filiorũ Caath de medio Leuitarũ per domos & familias suas à tricesimo anno & supra vsque ad quinquagesimum annum. Et iterum, Tolle summam etiam filiorũ Gerson. Rursum, Tolle summam filiorum Merari, deniq;, iuxta os domini numerati sunt per manum Mosis principes tribuum ac domorum in cognationibus suis.

3

4

5

Decimo quarto mensis Iiar immolarunt immundi pascha secundũ. Quo pertinet, factúmque est vt viri qui erant immũdi anima, qui non poterant facere pascha in die illo, accedentes ad Mosem & Aaron dicerẽt illis, Immundi sumus super anima hominis. Quare fraudamur, vt non valeamus oblationem offerre domino in tempore suo inter filios Israël. Quibus respondit Moses, state vt consulam, quid præcipiat dominus de vobis, locutusque est dominus ad Mosem, dicens: loquere filiis Israël, Homo qui fuerit immundus super anima, faciat pascha mense secundo quarta decima die mẽsis ad vesperã.

Aprilis anni secundi.

Num. 9.

Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo fœderis. Sic inueniũtur morati in deserto Sinaï duodecim mensibus, demptis duntaxat diebus decem. Testante autem scriptura, scripsit Moses exitus eorũ per ipsorum profectiones, quas domini iussione mutabant.

Num. 10.

Num. 33.

Profecti autem sunt à deserto Sinaï & venerunt ad sepulchra concupiscentiæ, vbi hæserunt diebus triginta, vt ex sequenti loco apparet, Comedetis nõ vno die, nec duobus vel quinque, sed vsque ad mensem dierum.

Cap. 11.

De sepulchris concupiscẽtiæ profecti sunt ad Haseroth, manseruntq; ibi septẽ diebus, vt hinc probari potest, Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus. De Haseroth profectus est populus in desertum Pharan vigesimo quinto die mensis Siuan. vigesimo autem nono eiusdẽ mensis Moses exploratores misit, vt colligi potest ex eo, quod scribitur. Erat autem tempus, quãdo iam præcóque vuæ edi possunt. Redierunt verò ab exploratione terræ expletis 40 diebus, id est, nono die mensis Ab. Ex quo traditũ à maioribus nostris reperitur, Nono mensis Ab decretum est, ne patres nostri ingrederentur terram.

12

13

Maius.

Iulius.

Post exploratorum reditum accidit Chorę Seditio eiúsque, hiatu terræ, consumptio. Nam scribitur, sanè non induxisti nos in terram affluentem lacte & melle, nec dedisti nobis possessiones agrorũ & vinearum. Et exarsit ira Domini in Israël. Porro in Deuteronomio legimus, Tẽpus autẽ, quo ambulauimus de Cades-Barneá vsque ad transitum torrentis Zared triginta & octo annorũ fuit, donec consumeretur omnis cõgregatio hominum bellatorũ de castris, sicut iurauerat Dominus.

Cap. 16.

Deut. 2.

Decimo nono anno iterum insanierunt, & manserunt nouemdecim annis in Cades-Barneá. Hine illud, Sede-

Num. 14.

Deut.1. Sedebitis ergo in Cades-Barneá, iuxta dies, quibus antea sederatis. Cũ ergo prius illic mãsissent 19 annis, & postea aliis nouemdecim manserint, ab exitu planè fluxerunt 38. Omnes autem mansiones inueniuntur quadraginta duæ numero. Num.33.

Caput 9.

Num.20. De 39 anno ab exitu. VENERVNTQVE filij Israël & omnis multitudo in deserrũ Sin mẽse primo, & mãsit populus in Cades. Mortuáque est ibi Maria & sepulta in eodem loco. Cúmque indigeret aqua populus, conuenerunt aduersus Mosem & Aaronem, quia defecerat puteus. Quadragesimus voluebatur annus & principium mensis Nisan. Quo temporis puncto, misit Moses nuntios de Cades ad regem Edom, &c. Ibi cõsederunt Israëlitæ lucrum facientes tribus mensibus. Ibidem.

Aaron moritur. Ascendit autem Aaron pontifex in monte Hor, ibíque moritur, natus annos centum viginti tres. Eo mortuo disparuerunt nubes gloriæ, & Chananei accurrerũt ad pugnandum contra Israël. Hinc illud, & audiuit Chananeus rex Arad, venisse Israël & pugnauit cõtra eum, & victor existens duxit in eo prædam. Num.21. Quidnam, obsecro, audiuit? Certè mortuũ fuisse Aaronem & obiisse præcipuum Israëlitarum ducem, itémq; desiisse columnã nubis, quæ pro illis pugnabat. Irruit igitur, bellũ cum eis commisit, vertit fugauitque, adeò vt retrocederent per septem mansiones, & castra ponerét in Mosera. Sic enim scriptum. Deut.10. Filij autem Israël mouerũt castra ex Beeroth filiorum Iachan in Mosera, vbi Aaron mortuus & sepultus est. Vbi tamen quæstio est quo pacto mortuus dicatur in Mosera, cũ in numeris obiisse tradatur in monte Hor. Num.20. Nempe è monte Hor in quo vita excesserat Aaron, retro cesserãt septem mansiones, donec castra collocarent in Mosera. Inde autem venerunt in Gadgad, de quo loco profecti castra metati sunt in Iarbara terra aquarum atque torrentium. Deut.10. Et inde in Beer. nempe ad puteum, de quo locutus est Dominus ad Mosem, Congrega populum, & dabo ei aquam: illis enim puteus illo loco denuo apparuit. Post modum profecti filij Israël castra metati sunt in Oboth, & de Oboth venerũt in Ieabarim, quæ est in finibus Moabitarum. Num.33. 22. Egressique illinc castra fixerunt in torrente Zared. Denique castra collocarunt à latere Arnon qui est terminus Moab, diuidens Moabitas & Ammonitas. Ibique dimicarunt cum Seon & percusserũt acie gladij. Vertetúntque se & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Rex Og cum omni populo suo. Num.21. Dixitq́, Dominus ad Mosem, Ne timeas eum, quoniam in manu tua tradidi illum, & omnem populum & terram eius, faciésque ei, sicut fecisti Seon regi. Vnde & percusserunt eum cum filiis suis. Num.22. 25 profectiq́; castra metati sunt in campestribus Moab, vbi a trans Iordanem Iericho sita est. a Trans, comparatione loci in quo erãt. Post plagam illam locutus est Moses & Eleazar ad eos in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho, cúmque eos numerasset, dixit Dominus. Num.26. Istis diuidetur terra iuxta numerũ vocabulorũ in possessiones suas. Túmque stantes in campestribus Moab filios reduxerunt ad patres & loco patrum hæreditatem assignatunt filiis.

Prodigij Similia. Sara filia Aser ex iis extitit, qui a-

scenderunt in Ægyptum & de ea exierunt. Ascendisse in Ægyptum ex hoc Scripturæ loco liquet, Sara quoque soror eorum. Exiisse autem & in terram promissionis esse ingressam ex isto, Nomen autem filię Aser Sara.

Genes. 46.

Num. 26.

Iocabed similiter venit in Ægyptum, & ex ea rediit. Venisse docet iste locus, nomen vxoris Amram Iocabed filia Leui, quę nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios Aaron & Moysem & Mariam sororem eorum. Iair & Machir filij Menassis nati sunt viuo Iacob auo, patre nostro. Mortui autē sunt post Mosis obitum. Nobe inter eos fuit qui nati sunt in Ægypto. cæterum post Mosis magistri nostri mortem interiit, sepultúsque est in Iordanis latere, nec vero relictus est eorum quisquam, nisi Caleb filius Iephuné & Iosuë filius Nun.

Num. 26. sed locus ille nihil concludit.

Num. 32.

Num. 26.

Caput 10.

QVADRAGESIMO anno, vndecimo mense primo die mensis locutus est Moses ad filios Israël, omnia quę prçceperat illi dominus, vt diceret eis, postquam percussit Seon Regem Amorrheorũ, qui habitauit in Hesebon & Og Regem Basan, qui mansit in Aseroth & in Edraï trans Iordanem in terra Moab Cœpítque Moses explanare legē & dicere quæ Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat vsque ad sextum mensis sequētis Adar siue Februarij per sex & triginta dies explanauit Moses doctor noster legem vniuersam. Sexto autem die Februarij ait dominus ad Mosem, Ecce instāt dies mortis tuæ. Septimo autē die, Abiit itaque Moses & locutus est omnia verba hæc ad vniuersum Israël & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. Vbi particula *Hodie* declarat Mosem septimo die Adar fuisse natum, & eodem esse mortuum. Quod etiam innotescit è libri fine & initio Iosuë, mortuúsq; est ibi Moses seruus Domini in terra Moab iuxta oraculum Domini, & sepeliuit eũ in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognouit homo sepulchrũ eius. Moses autē cētum viginti annorum erat, quando mortuus est. Non caligauit oculus eius, nec humor eius emotus est. Et factum est post mortem Mosis serui Domini, vt loqueretur Dominus ad Iosuë filiũ Nun ministrũ Mosis & diceret ei, Moses seruus meus mortuus est. Nunc igitur surge & transi Iordanem istum. Præcepit itáq; Iosuë principibus populi, dicens: Transite per medium castrorum & imperate populo ac dicite. Præparate vobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanem & intrabitis ad possidēdam terram, quam dominus Deus noster daturus est vobis.

Deut.

1.

Ianuarius anni quadragesimi.

Deut. 31.

Ibid. sed initio capit.

Deut. 34.

Iosu. 1.

Populus autem ascendit de Iordane decimo die mēsis primi & castra metati sunt in Galgalis cōtra Orientem plagā vrbis Iericho. Omnia ista retexito & ex illis sursum versus subducito triginta tres dies. Sic disces septimo die mēsis Adar Mosen fuisse mortuum.

Ios. 4.

Tres prçstantes pastores & nutritij astiterunt Israëlitis, nempe Moses, Aaron & Maria. Tria insignia dona illorum interuentu concessa sunt, Puteus, columna nubis & Manna. Manna quidem Mosis, columna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis.

Februar.

(Vnde)

Num.22. (Vnde) mortua Maria sublatus est puteus, recuperatus tamen postea meritis Aaraonis & Mosis. Mortuo Aaraone disparuit nubis colũna, etsi postea sit illis Mosis merito reddita. Mortuo Mose perierunt tria hæc, nec recuperata. Nam scriptũ, & Excidi tres pastores mense vno. *Zach.11.* Etsi enim mense vno eodémq; tres hi minime ex hac vita migrauerint, sed eodem potius anno (Maria quippe fatis cõcessit decimo die Nisan, Aaron primo Ab, Moses septimo Adar) *Martius. Iulius, Februarius.* tamen quoniã, quo die mortẽ subiit Moses, tria ista ita interciderunt, vt nõ amplius apparuerint, tres pastores vno dicuntur mense excisi.

Qui interea collegerant Manna septimo die Adar, eo vsi sunt vsque ad decimum sextum Nisan. legitur enim, Defecítque Manna postquam comederunt de frugibus terræ, nec fuit vltra filiis Israël Manna, sed comederunt de frugibus præsentis anni terræ Chanaan. *Ios.5.* Atque hinc exponi potest quod cõmemoratũ fuerat in Exodo, filij autem Israël comederunt Man quadraginta annis donec venirent in terram habitabilẽ, id est, vsq; ad diẽ mortis Mosis. *Exod.16.* Illo enim die desiit Manna de cœlo decidere. Hoc autẽ cibo pasti sunt, quo vsque tangerent fines terræ Chanaan, id est, vsque ad illum diem quo in ipsotum manibus consumptũ est Mãna. Quæ quadraginta annorum summa existit. Desiderantur quidem dies triginta, at illi triginta, quibus vsi sũt tortis, quas secũ de Ægypto exportauerant, quæ & victum eis abundè suppeditarunt Mannæ instar, istum supplent numerum atque perficiũt.

Partis primæ Finis.

Caput 11.

POPVLVS autem ascẽdit de Iordane decimo mensis huius & tulerunt sibi duodecim lapides de exteriore Iordanis ripa, & posuerũt eos, vbi steterãt pedes sacerdotum. *Ios.4.* Præterea tulerũt alios 12 lapides de medio Iordanis alueo & posuerunt eos in Galgal contra Orientem vrbis Iericho.

Postquam ascenderunt de Iordane venerunt ad montem Garizim & ad mõtem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone More. Sic enim scriptum est. An nõ isti sunt in latere Iordanis, post viam, quæ vergit ad Solis occubitũ, in terra Chananæi, qui habitat in campestribus contra Galgalam. *Deut.11.* Illic Israëlitæ proclamarunt benedictiones & maledictiones, eásque disposuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moses dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pedes sacerdotũ duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrotum, vbi fixeritis hac nocte tentoria. *Ios.4.* Porrò duodecim illos lapides, de Iordane sublatos erexit Iosuë in Galgal. Vbi autem eos cõpegissent calce, supernè inscripserunt legem septem linguis. Sic enim memoratur in Deuteronomio. Et scribẽs super lapides omnia verba legis huius planè & lucidè. *Deut.27.* Præterea obtulerunt sacrificia pacifica ibíque epulati sunt. Hinc illud eodem loco, Et offeres super eo holocausta domino Deo tuo, & immolabis hostias pacificas comedésque ibi & epulaberis coram domino Deo tuo. *Ibid.*

Hac illa hora Israëlitæ cœperunt obligati & astringi ad præcepta de *Primus mensis primi anni in-*

reitus in terram. polenta & de præpurio, & de Neomenia. Illo tempore dixit dominus ad Iosue, fac tibi cultros acutos vndecimo die Nisan, fecitque Iosue quod iusserat dominus & circumcidit filios Israël in colle præpuriorum. *Iof.5.*

Ibid. DECIMO quarto Nisan immolarunt Israëlitæ agnos suos Paschales, iuxta illud, manserúntque filij Israël in Galgal, & fecerunt Phase quarta decima die mensis ad vesperum in campestribus Iericho. *Martius.*

Ibid. Decimo sexto Nisan obtulerunt filij Israël manipulũ. Nam sequitur, & comederũt de frugibus terræ die altero.

Iosu.6. Post Pascha vigesimo secũdo Nisan mãdatum acceperũt de circumeunda Iericho. die deinde septimo diluculo consurgentes circumierũt vrbem, sicut dispositum fuerat septies. Quem diem fuisse sabbati affirmat R. Iose.

Iunius. Iof.10. Bella Ierichũtis & Hay & Gabaonis facta sunt intra trimestre tertio die Tammuz. Dixítque Iosuë corã vniuerso Israël. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Haïlon. steterúntque Sol & Luna, donec vlcisceretur se gens de inimicis suis. Quem diem tradit incurrisse in solstitium æstimum R. Ioseph. Vnde colligimus principium mẽsis Nisan siue Martij illo anno fuisse diem æquinoctij verni.

Iof.14. Caleb allocutus Iosuë, Quadraginta & quinque anni sunt (inquit) ex quo misit me Moses ad explorãdam terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorũ sum. Vnde licet colligere septem annos Israëliras consumpsisse in subigenda terra Chanaan. (Secundo enim anno ab exitu ista ad explorandũ missio cõrigit). Cæterũ si quæras, vnde liqueat, quòd septem aliis annis terram sortito diuiserint, priusquã inciperent numerare decimas, & annos remissionũ, & Iubileos, respõdetur ex eo, quod octingẽtis quinquaginta consederunt Israëlitæ in sua terra, ab eo die, quo in illam ingressi sunt, donec ex ea sint eiecti per integros & plenos iubileos septemdecim. Et quidem id declarat Ezechiel, vigesimo quinto anno (inquit) exilij nostri in exordio anni, decima mẽsis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super me manus Domini. Quod ipsi dictum est initio Iubilei. At, inquies, si septẽdecim Iubilei pleni perfectiq; extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni sunt, quos transegerunt Israëlitæ in Galgal, septem quibus subegerunt terram & septem, quibus eandem diuiserunt. Postea enim cõgregata est omnis multitudo Israël in Silo. Atq; tum cæptum est numerare decimas, remissionis annos, Iubileos. *Ezech.40.* *Iosue vlt.*

Eodem tempore vocauit Iosue Rubenitas & Gadditas & dimidiam tribum Manasse, allocutúsq; eos dimisit in sua tabernacula & benedixit eis. Illi autem ingressi terram suã, monimentum sui ædificarunt, altare admirabilis magnitudinis. *Iosu.22.*

Iosuë agitauit cum eis annum remissionis[a] primum. secundum non potuit absoluere quia antè fato concessit. Ædes autem electa sita in Silo infernè ædificata erat structura lapidea, supernè habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis sexaginta nouẽ annis

a Nempe anno 21. sui principatus Moritur antẽ anno 25. post. aut iuxta alios 28.

annis. Demum in solitudinem est redacta.

Caput 12.

Iosuë. *Ios.24.* Iosuë rexit Israëlem 28 annis. Post hæc mortuus est Iosuë filius Nun seruus Domini ætatis centesimo & decimo, sepelierúntque eum in finibus possessionis suę in Tamnath Sate, ad montē Ephtaïm. *Iud.3.* Eodem tempore mortuum Eleazar: filium Aaron sepelierunt in colle Phinees, filij ipsius, ad eundē mōtem Ephraïm. Seruiuítque Israël Domino cunctis diebus Iosuë & seniorum, qui produxerunt dies post Iosuë & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Israël. Vbi notandum literæ veritatem dicere, qui produxerunt dies non item annos. *In nostra tamen editione annos legitur.*

Othoniel. Post Iosuem Othoniel filius Cenez tenuit principatū annis 40, sed ab illis aufer octo annos, quibus seruierunt regi Cusan Rishataim, cuius tempore extitit Michæ sculptile. *Iud.3.* *Ios.18.* Nam scribitur. Et erexerunt sibi filij Dan sculptile & Ionathan filiū Gerson filij Mosis ac filios eius sacerdotes posuerunt in tribu Dan vsque ad diem captiuitatis suę. Huius quoque diebus fuit concubina Gabaæ, vt ex Iudicum historia apparet, statim surrexit (inquit) & venit contra Iebus, quę altero nomine vocatur Ierusalē, qui dixit, Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non est de filiis Israël, sed transibo vsque ad Gabaa. *Iud.19.*

Aiod. Othonieli successit Aiod filius Ghera 80 annos. Subducendi hinc sunt anni octodecim quibus seruierunt Egloni Moabitarū regi. Huius extremis diebus viguit, Sangar filius Agath. Quin & Eglonis diebus accidit historia libri Ruth, quæ nupserat filiis Elimelech. Quod sic demonstrari potest. Naasson filius Aminadab mortuus anno secundo ab exitu Israëlitarum de Ægypto. Salmon eius filius fuit de ingredientibus terram, mortuúsque est post Iosue, vt & tota illa ætas. *Ios.24.* Elimelech autem Salomonis erat frater.

Debora & Barac. Post Aiod administrationem Reipub. susceperūt Debora & Barac filius Abinoam 40 annis, vbi subduxeris duos annos, quibus oppressi sunt Israëlitæ à Iabin & Sisara. At anni septem, de quibus narratum est, *Iud.4.* fecerúntque Israëlitę malum in oculis Domini & tradidit eos Dominus in manum Madian septē annis, pertinēt ad Gedeonis tempora, qui dominatum tenuisse dicitur annis 40. *Gedeon.* *6.*

Regnauítque Abimelech super Israël tribus annis. *Iud.9.*

Iud.10. Post Abimelech surrexit dux in Israël Thola filius Phua patrui Abimelech & iudicauit Israël viginti & tribus annis.

Ibid. Post quem Iaïr Galaadites viginti duobus annis. Extrahe annū vnum qui vtrique fuit communis.

Interregnum. *Ibid.* Filij autem Israël peccatis veteribus iugentes noua fecerunt malum in conspectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philistim & filiorum Ammon per annos decem & octo, vsque ad secundum annum Iephte.

Iephte. *Iud.11.* Secundo anno, Iephte Regi filiorum Ammon nunciauit, Quando Israël habitauit in Hesebon & viculis eius & in Aroër & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos, quare tanto tēpore nihil super hac repetitione tētasti. Principatū autem exercuit sex

annos.

Abesan.

Abesan de Beth-lehem iudicauit septem annos, sed annus extrahendus est, vtpotè ipsi & Iephte communis.

Iud.13.

Rursúmque filij Israël fecerunt malum in cóspectu Domini qui tradidit eos in manus Philistinorũ quadraginta annos. Viginti scilicet Iephte temporibus & alios viginti diebus Samsonis.

Caput 13.

Heli.

Heli gubernauit Israëlem annis quadraginta. Quo autẽ die interiit,

Psal.

Dominus deseruit tabernaculum Silo & repulit tentorium Ioseph, & dedit in captiuitatem fortitudinem

1.Reg.6.

suam. Fuítque arca Domini in agro Philistinorum septem mensibus, & post hæc vocauerũt Philistim sacerdotes & diuinos dicẽtes, quid faciemus de arca Dei. Cúmque eam remisissent venerunt viri Cariath Iearim & reduxerunt illam & intulerũt in domum Aminadab in Gabaa. Et factum est, ex quo die mansit arca Domini in Cariath Iearim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus

Samuël.

vigesimus. Quod si abstuleris septẽ illos annos quibus Dauid regnauit in Hebron super Iuda, supererunt tredecim è quibus Samuël vndecim imperauit solus & reliquos duos cum Saüle.

Iste putat Saülẽ duos annos duntaxat regnasse, quod falsum.

Initio autem istorum viginti annorum intulerunt tabernaculum fæderis siue cõuentus in Nob. Et quãuis arca Domini esset in Cariath Iearim, offerebant tamen in Nob cunctis annis, tredecim primis & septẽ postremis in Gabaon.

[a] Expletis viginti annis extulit arcam Domini Dauid de Cariath Iearim in domum Obed Edom Gethei.

a Nimis abruptè à 7.c.1.Reg.

Mansit autem arca Domini in domo Obed Edom Gethei tribus mẽsibus & ei benedixit dominus & vniuersæ domui eius. Vnde colligendum Obed Edom non nisi fuisse benedictum propter Dei arcam.

ad 6. secunde transit, fallitur in eo quod existimet Samuëlem & Saülem 13. tãtum annos principatum tenuisse, cum vt minimũ imperauerint 40 an. Act.13.

Filius vnius anni erat Saül cum regnare cepisset. Duobus autem annis regnauit super Israël. Nempe quando Samuël dixit Saüli post illum in regem consecratum, *Et descendes ante me in Galgala, Ego quippe ascendam ad te vt offeras oblationem & immoles victimas pacificas*, annus cæpit prim⁹.

Saul. 1.Reg.13. 1.Reg.10.

11 Quando autem Saül percussit Naas regẽ Ammonitarum atq; ab Israële vnctus fuit, secũdus. Quando autem descendit in Galgal, neque promissum seruauit audiẽs ex Samuële, *stulte egisti nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepi tibi. Quod si non fecisses iam nunc præparasset Dominus regnum tuũ super Israël in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum vltra cõsurget. Quæsiuit enim Dominus sibi virum iuxta cor suum*, tum certè vnctus est Dauid, dicente Domino ad Samuëlẽ (sic enim memorat scriptura) *Vsquequo tu luges Saül, Cum ego proiecerim eum ne regnet super Israël*. Et paulò pòst, *Tulit ergo Samuël cornu olei & vnxit Dauidem in medio fratrum eius.*

13

6

18 Porrò Dauid tum attigerat vigesimum nonum ætatis annum. Non rectis autẽ oculis Saül eum aspiciebat

16 à die illa & deinceps. Spiritus autem Domini recessit à Saül & exagitabat eum Spiritus nequam à Domino. Et directus est Spiritus Domini à die illa in Dauid & deinceps. Illo tempore destructa est Nob, & migrauit sibi in Gabaon.

Gabaon ciuitas sacerdotalis post Nob destructam.

Vniuersi dies Samuëlis videntis con-

1.Reg.22. Tempora

concluduntur annis quinquaginta duobus, maximè quoniã scriptum, Heli sacerdote sedente super sellam ante postes domus Domini, cum esset Anna amaro animo, orauit ad Dominum flens largiter & votum vouit &c. Illo enim temporis articulo in futurum iudicẽ destinatus est. Postea enim legitur. Ipséque iudicauit quadraginta annis. Ita supersunt anni tredecim, à quibus tollẽdus est annus concepti Samuëlis. Vndecim autẽ quibus Samuël iudicis munere functus est & primus annus Saülis his quadraginta adiuncti quinquaginta duos perficiunt.

ista nimiũ sunt cõtracta. Nam pendent è falso principio, quòd Saul tantũ biennium imperauerit. Itaque cuncta gesta libri primi reg. ad illud referre cogũtur. 1. Reg. Supponit Samuëlem conceptum primo anno principatus Heli 4. Sed nec istud satis liquet.

Samuël moritur ante Saülis obitũ quatuor mensibus. Scribitur enim fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philistinorum, quatuor mẽsium. Post quos consuluit Dauid dominum dicens. Num ascẽdam in vna de ciuitatibus Iuda. Et ait dominus ad eũ, ascende in Hebron. Natus erat Isboseth 40 annos, cum regnare cœpisset super Israël, duobus annis regnauit in Ierusalem. Sola autẽ domus Iuda sequebatur Dauid, fuítq; numerus dierũ, quos commoratus est Dauid imperans in Hebron super domum Iuda, septem annorum & sex mẽsium. Sic constat [a] regnum Israël quinque vacasse annis. Venerunt autem vniuersæ tribus Israël ad Dauid in Hebron. Venerunt quoque & seniores, vnxerúntq; Dauid in Regem super Israël, quæ postrema fuit vnctio.

1. Reg. 27. 2. Reg. 2. 2. Reg. 2.

a Sic vocat Regnũ Isboseth siue domus Saülis ad discrimen regni Dauid, quẽ sequebatur tribus Iuda.

Filius triginta annorum erat Dauid cum regnate cœpisset & quadraginta annis regnauit.

2. Reg. 5.

Caput 14.

DAVID & seniores Israël & tribuni congregati sunt vt adducerent arcam Dei in medium tabernaculi quod tetenderat ei Dauid (in monte Sion). Cúmque complesset Dauid offerens holocausta & pacifica benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus est vniuersæ multitudini Israël, tam viris, quam mulieribus singulis collyridam panis vnam & assaturam bubulę carnis vnam & similam frixam oleo, & dimisit ad sua populum. Constituírque corã arca domini de Leuitis, qui ministrarent & recordarentur operum eius & glorificarent dominũ Deum Israël, Asaph principem & secũdum eius Zachariam. In die illo fecit Dauid principem ad confitendum domino Asaph & fratres eius. Mane dicebant, Confitemini domino & inuocate nomen eius, notas facite in populis actiones eius, & reliquum Psalmi, vsque hunc versum, Nolite tãgere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

2. Reg. 6. 1. Parali. 15. Initio regni, Dauid constituit Dei cultum & religionem. 1. Par. 16. Psal. 104.

Inter duas vesperas cantabant sequentem psalmum, Cantate domino omnis terra, annunciate de die in diẽ salutare eius, ad finem vsque, Et dicat omnis populus amen & hymnũ Deo. Atq; ista quotidie per quadraginta tres annos in Sion ante arcam, quo vsque eam collocaret Salomon in æde fixa & immobili, quam ipse ædificauerat.

Psal. 105.

Cum fugit Dauid à facie Absalon filij sui pontificatum exercebat Abiathar, adeò vt ascendens in montem oliuarum oraculũ Vrim & Thummim apud ipsum consulerit. At sum motus est Abiathar põtificatu & in locũ eius suffectus Sadoc. Reducta autem arca in locum suum, taberna-

1. Par. 16.

culum fœderis siue cōuentus quod fecerat Moses in deserto, itémq; altare aheneū, quod perfecerat Besaleel, candelabrū, mensa, ignis diebus Mosis de cœlo lapsus erāt in excelsis in Gabaon. Sadoc autem sacerdotem & fratres eius sacerdotes reliquit Dauid coram tabernaculo Domini in excelso, quod erat in Gabaon, vt offerrent holocausta super altare holocausto matis iugiter mane & vesperi, iuxta omnia quæ scripta sunt in lege domini. Et cum eis Heman & Ieduthun canentes tuba & quatiētes cymbala & omnia musicorum organa ad canēdum domino. Quę omnia ad hunc modū peregerunt cunctis quinquaginta annis in Gabaon, donec venirent in ædem Salomonis fixam & immotā: nempe à primo anno regni Dauidis vsque ad decimum vel vndecimum Salomonis, quo demum templum absolutum dedicatúmque est.

2.Reg.16. Quo tempore rebellio Absaló. Expletis quadraginta annis dixit Absalon ad regem Dauid, Vadam & reddam vota mea, que voui domino in Hebron. Vouens enim vouit seruus tuus, cū esset in Gessur Syrię &c. Hic autem annus incidit in 37 regni Dauid. Rabbi Nehorai nomine R. Iosuæ terminat hos 40 annos ad finem illius temporis, Postularunt Israelitæ regem. Nempè annum decimum Samuëlis vidētis. Vnde colligis Salomonem, cum regnare inciperet, fuisse annorū duodecim. Nā *2.Reg.12.* quo tempore genitum Salomonem *13* misit Dauid in manum Nathan prophetæ, factū est vt Absalon filij Dauid sororem speciosissimā vocabulo Thamar adamaret Ammon filius *Ibid.* Dauid & deperiret eam valde. factū est autē post tempus biennij vt tonderentur oues Absalon in Balasor quæ est iuxta Effraïm, & vocauit Absalon omnes filios Regis, è quibus Ammon fratrem interfecit. Ab- *Ibid. 14* salon autem cum fugisset & venisset in Gessur fuit ibi tribus annis. En anni quinq;. Reuocatus deinde Absalon, mansit in Ierusalem duobus annis & faciem Regis nō vidit. En nūc *21* septem. Facta est quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis numerum annorum decem. Iam vndecimum accipe. Et lustrata *24* (inquit) vniuersa terra affuerūt (destinati numerando viritim populo) post nouem mēses & viginti dies in Ierusalem. Anno denique vltimo te- *1.Par.26.* formauit Dauid custodias sacerdotij & cleri & ordinauit vniuersam re- *26* ligionis ædem, de quo & scriptum legitur, Quadragesimo anno regni Dauid recensiti sunt & inuenti sunt viri fortissimi in Gazer Galaad, &c.

Caput 15. De Salomone.

DIES autem, quibus regnauit Dauid super Israël quadraginta anni *3.Reg.2.* sunt. factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressio- *6* nis filiorum Israël de terra Ægypti in anno quarto mense Ziu, qui erat secundus mēsis regni Salomonis super Israël, ædificare cœpit domum domino. Nam hæc summa sic facilè potest ostendi. Scriptū est in historia Iephte, Habitauit Israël in Hesebon & vinculis eius & in Aroër & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta *Iud.11.* Iordanē per trecētos annos. A secūdo autem anno Iephte, quo vsque ædificatū est templum sunt anni cētū quadraginta. Deinde quadraginta annis

annis Iſraëlitæ hæſerunt in deſerto. Qui anni in vnum collecti reddunt quadringentos octoginta.

De hebdomada annorum non dierum loquitur.

In medio Iubilei ædificatum eſt templum anno quarto hebdomadæ, itémque quarto Regni Salomonis. Nam ſic ſcriptũ. cœpit autem ædificare menſe ſecundo anno quarto regni ſui domum Domini. Et in anno vndecimo menſe Bul, qui eſt octauus, perfecta eſt domus in omni opere ſuo & in vniuerſis vtẽſilibus, ædificauítque eam ſeptem annis, Domũ autem ſuam ædificauit tredecim annis & ad perfectum vſque perduxit. Tunc congregati ſunt omnes maiores natu cum principibus tribuum & duces familiarum filiorum Iſraël ad regem Salomonem in Ieruſalem, vt deferrent arcam fœderis domini de ciuitate Dauid, id eſt, de Sion. Conuenítque ad regẽ Salomonem vniuerſus Iſraël in menſe Bethanim in ſolenni die. Ipſe eſt menſis ſeptimus. Ex quibus intelligitur Deum nõ exhibere ſuæ præſentiam majeſtatis, niſi in congregatione ſiue Eccleſiá. Hinc illud, vidítque omnis populus & iubilarunt, &c. Ruſum, Propinquarúntque omnis congregatio Iſraël & ſteterunt coram domino, &c. Sic in legis promulgatione ſcriptum eſt, die tertio deſcendit dominus ob oculos totius populi ſuper montem Sinaï. Item de templo fixo & Salomonico. Cũ deſiiſſet Salomon orare, ignis deſcendit de cœlo, omnibus filiis Iſraël cernentibus. Atque de illa tempeſtate intelligitur illud Salomonis, Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonẽ in diademate, quo coronauit illum mater ſua in die deſponſationis illius & in die lætitiæ cordis eius. In die, inquam, deſponſationis i. die octauo poſt ſeptẽ cõſecrationum. Et in die lætitiæ cordis eius. i. in die templi completi & abſoluti.

2. Para. 6. 6
3. Reg. 6. 7 8
Exod. 19.
3. Reg.
Cant. 3.

Dilexit verò Salomon Dominum, adeò vt ambularit in ſtatutis Dauid annos quatuor, priuſquam inciperet templum conſtruere. At poſtquam cœpit ædificare tẽplum, filiam Pharaonis coniugio acceptã introduxit in ciuitatẽ Dauid. Habuítque Adad Idumeum hoſtem itémq; Razon regem Damaſci. fecitque vt tanta eſſet abundantia argenti in Ieruſalẽ quanta & lapidum. Educebat equos de Ægypto & de Choa. Emebat quadrigas ex Ægypto ſexcentis ſiclis argenti & equos centum quinquaginta. Adamauit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis & Moabitidas & Ammonitidas, Idumeas, & Sidonias & Cetheas, de gẽtibus, quas prohibuerat dominus, ne auerterent corda Iudæorũ & ſequerentur deos earum, vt licuerit dicere illud Ieremię, Quia in furore & in indignatione mea facta eſt mihi ciuitas hæc, à die quo ædificauerunt eam vſque ad diẽ iſtã, qua auferetur de cõſpectu meo propter malitiam filiorũ Iſraël & regum eorum & principum eorum.

3. Reg. 11.
10.
11.
Exod. 34.
Ierem. 32.

Interea ſub ſenium Salomon propè mortem Spiritũ ſanctum habuit inhabitãtem & dictauit libros iſtos, Prouerbia, Canticum Cãticorum & Eccleſiaſtem. Ahia autẽ locutus eſt ad Hieroboam nomine domini. Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi & ambulaueris in viis meis ſicut fecit Dauid ſeruus meus, ero tecum & ædificabo tibi domum fide-

3. Reg. 11.

lem & tradam tibi Iſraël, ſicut ædificaui Dauidi domum. Nempè quemadmodum dedit Dauidi regnum triginta & ſex annorũ ſuper Iſraël, ipſimet Dauidi videlicet triginta trium annorum, (Tandiu enim regnauit in Ieruſalē ſuper vniuerſum Iſraël præter alios ſeptē, quibus in Hebron rex fuit ſolius tribus Iuda) Salomoni vero filio eius regnum annorum trium: ad hūc profectò modum ſi Ieroboā filius Nebar meruiſſet, habuiſſet ſibi regnū Iſraël per triginta tres annos & filios per tres. Vnde ſubiūgitur in Regibus, Et affligam ſemen Dauid ſuper hoc, verum tamen non cunctis diebus. vbi illud *ſuper hoc* refertur ad 36 annos, quibus affinitate coniunctus fuit Pharaoni Ægyptio, &, *Verum tamen non cunctis diebus* ad Aſam, quem dominus liquido ſciebat altaria peregrini cultus & excelſa ſubuerſurum & ſtatuas lucóſque ſucciſurum, præcepturúmque Iudæ, vt quæreret dominum Deum patrum ſuorum.

2.Par.14.

Caput 16.

REGNAVIT Salomon in Iſraël quadraginta annis. Roboam filius eius ſeptēdecim. Abia filius eius tribus. Anno autem vigeſimo Ieroboā filij Nebar, quadraginta & vnius annorum erat Roboam, cum regnare inciperet, regnauit autem ſeptemdecim annis in Ieruſalem. Vnde Dauid auus illum non vidit niſi annum vnum. Obſeruauit autem legem ipſe & filij eius tribus annis. Quarto verò rebellarunt, vt locus iſte indicat, Quia ambularunt in viis Dauid & Salomonis annis tantum tribus, & quarto præuaricati ſunt, vt alter oſtēdit. Cum roborarum fuiſſet (inquit) regnum Roboam & confortatū dereliquit legem Domini & omnis Iſraël cum eo. Quin etiam cynedi erāt in terra. Anno autem quinto regni eius Seſac Rex Ægypti aſcendit in Ieruſalem, quia peccauerat Domino cum mille ducenti curribus & ſexaginta millibus equitū & ſuſtulit theſauros domus Domini, &c. Perſecutus eſt autem Abia fugientem Ieroboam & cepit ciuitates eius Bethel & filias eius & Hieſana cum filiabus eius. Ephron quoque & filias eius. Nec valuit vltra reſiſtere Ieroboam in diebus Abia. Quem percuſſit Dominus & mortuus eſt. Nec verò facilè intelligis vtrum dominus percuſſerit, Abiamne an Ieroboam. Sed de Abia eſt accipiēdum, vt quem Ieroboam ſepelierit. Verū cur nō percuſſit Ieroboam ſed Abiam? Quoniā ſubſiſtens ad montem Samariæ, qui erat in Ephraïm exprobās Iſraëli, dicénſq; Habetis vitulos aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos, & quę illic ſequuntur Abiæ verba ad Iſraëlis exercitum, Sat habuit capere Bethel filiáſque eius, vnde quoniā conſpectum vitulum aureum miſſum fecit nec ſuſtulit vel fregit, ideo à Domino percuſſus eſt.

3.Reg.14. 2.Par.11. 12 1 *melius alij de Ieroboam.*

Aſa. Aſa regnauit quadraginta vno annis. Eius Imperio quieuit terra decē annis. Decimo quinto regni anno venit Zarah æthiops & Aſæ reſtituit vniuerſam prædam, quam exportauerat Seſac Rex Ægypti de Ieruſalē cœpítque eam Aſa anno illo, id eſt, anno 35 à Salomonis morte, quando ſuſcitauit ei Deus aduerſarium Razin filium Eliadæ.

3.Reg.11.

Ieroboam. Ieroboam rexit Iſraelem viginti duobus

duobus annis Nadab filius eius duobus. Anno tertio Asæ regis Iuda tegnum Israëlis suscepit Baasa filius Achiæ per 22 annos. Anno 36 regni Asæ ascendit Baasa Israëlis Rex cõtra Ierusalẽ, Hæc quidem habet scriptura. At fortasse dicẽs, Nónne Asa Baasam sepeliuit anno regni sui vigesimo sexto? Quî ista possunt cõciliari? Nempè triginta sex anni isti dicũtur respectu 36 annorum, quibus Salomon coniugio filiæ Pharaonis Ægypti Regis potitus est, itémque respectu 36 annorum, quibus decretũ est, vt Regnum Dauidicæ familiæ diuideretur, & ad extremum redintegraretur. Denique respectu 36 annorum, quibus decretum fuit, vt de regibus Syriæ, esset aduersarius Israëli, tandémque manu & potentia domus Dauidicæ concideret. Ideo enim sic dictum est, Anno tricesimo sexto regni Asa ascẽdit Baasa, &c. Id est, anno 16 Asæ postquam manu ipsius cæsus est Zara Æthiopum Rex. Nam hic annus est trigesimus sextus à morte Salomonis. Túmque hoc ipso tẽporis articulo pepigerũt fœdus Reges Israël & Syriæ, vt ascenderent contra Asam, commissóque prælio perderẽt. Protulit autem Asa argentũ & aurum de Thesauris domus Domini, misítque ad Benadab regem Syriæ, qui habitabat in Damasco dicens, Fœdus inter me & te est. Quo comperto Benadab misit Principes exercituum suorum ad vrbes Israël, qui percusserũt Ahion & Dan & vniuersas vrbes Neptalim muratas. Quod cum audisset Baasa desiit ædificare Rama & intermisit opus suum. In tẽpore illo venit Hanani propheta ad Asam regem Iuda & dixit ei. Nónne Æthiopes & Lybes multoplures erant, quos, quia in Domino credidisses, tradidit in manu tua. Nec destiterunt Reges Syriæ esse hostes Israëlis vsq; ad Achaz mortem, cuius diebus fœdus agitarunt cum Regibus Israël, vt iunctis copiis ascenderent & præliarentur contra Achaz. Cúmque nihil haberet iustitiæ & meriti Achaz, cuius causa vtrique armis Iuda cæderẽtur, conciderunt ambo manu Teglath Phalassar Assyriorum monarchæ.

2. Par. 16.

Ibid.

Caput 17.

BAASA rexit Israëlem 24 annis. Ela filius eius duobus. Ita liquet Asam sepelisse Elam anno regni sui vigesimo septimo.

3. Reg. 16.

Zamri interfecit Elam regnauítque post illum septem dies in Tarsa, portò exercitus obsidebat Gebbethon vrbem Philistinorum. Cúmq; audisset populus Israël rebellasse Zamri & occidisse regem, tunc diuisus est in duas partes. Media pars populi sequebatur Tebni filiũ Gineth, vt constitueret eum regem & media pars Amri. Præualuit tamẽ populus, qui erat cum Amri. Durauit autem istiusmodi contentio annis quatuor vsque ad annũ tricesimum primum Asæ. Tum enim mero dominatu regnare cœpit Amri, præualuítque populus, qui ipsius partes sequebatur. Amri enim postquam ipsius filiam Asa accepit vxorẽ filio suo Iosaphat, Tibni competitorem occidit. Regnauítque Amri in solidũ annis duodecim (connumeratis annis discordiæ quatuor) vsque ad 38 Asæ.

Ibid.

Anno tricesimo octauo Asę regis Iudæ rexit Israëlẽ Achab filius Am-

Iosaphat.

ri, 22 annis. Anno ipsius quarto, regnum 25 annorum auspicatus est in Iuda Iosaphat natus annos triginta quinque.

Anno tertio Achab fuit vehemēs fames in Samaria per tres annos, & bellum Benadab per duos annos & semis, Quieuerunt tribus annis fine prælio tam Syri quam Israëlitæ. *3.Reg.22.*

Ochozias filius Achab biennium functus est Israëlis principatu. Anno ipsius secundo reconditus est Elias, neq; cōparebit donec veniat Christus. Tum enim apparebit & recondetur secundò, donec prodeat Gog & Magog. Nūc interim singulatum ætatum res & acta conscribit. Mortuus autem est Ochozias iuxta verbū Domini, quod locutus fuerat Elias,& regnauit Ioram frater eius pro eo anno secundo Iorā filij Iosaphat regis Iuda. Non enim habebat filiū. Atqui inquies, Nonne anno 19. Iosaphat regis regnare cœpit? Respondeo Iosaphat quando descendit in prælium inita cum rege Israël societate & lapsus in manus hostium, exclamauit, merebatur quidē illa hora interfici, sed tamen quia exclamauit inuocauítque Dominum, ita septem annis superuixit, vt tamen Scriptura eos filij ipsius regno attribuat & assignet. *Elias. Ergo Christus è Iudae venire debuit ante Gog & Magog siue Antichristum.* *4.Reg.1. 4.Reg.3.* *3.Reg.vlt.*

Anno quinto Ioram filij Achab regis Israël & Iosaphat regis Iuda, dum redirent de prælio, postquam interemisset Ammonitas, Moabitas & Idumeos constituerūt regem Ioram filiū Iosaphat super Iuda, qui habuit fratres filios Iosaphat sex Deditq; eis pater suus multa munera argenti & auri & pensitationes cū ciuitatibus munitissimis in Iuda. At postquam mortuus est Iosaphat surrexit Iorā & occidit omnes fratres suos gladio, quemadmodū in Paralipomenis scriptum extat. Allatæ sunt autem ei literæ ab Eliæ propheta in quibus res ipsi euenturæ scribebantur. Nimirum de cælo. Nam iam septem erant anni, ex quo Elias reconditus disparuerat. *Ioram.* *2.Para.21.* *Ibid.*

Ioram autem erat triginta duum annorum quādo regnare cœpit. Octo verò annis regnauit in Ierusalē. De filio ipsius Ochozia relinquitur aliquod dubium. Nam in regibus dicitur, 22 annorū erat Ochozias cum regnare cœpisset, & vno anno regnauit in Ierusalē. At in Paralipomenis, Quadraginta duorū annorū erat Ochozias cū regnare cœpisset & vno anno regnauit in Ierusalem. An enim (inquit R. Iose) potest esse filius senior patre duobus annis? Respondendum, Ex quo Asa rex Iudæ dedit Iosaphat filio suo in matrimonium filiā Amri regis Israël, diuinitus decretum est (detestandæ impiæ illius affinitatis gratia) vt regnū Iuda periret cum regno domus Achab & Israël, (nempe quadraginta duobus annis ante præsentē historiā). Hoc significatū fuit ista posteriore numeri notatione, item eo quod subiectū est. A Domino quippe fuit cōculcatio Ochoziæ, vt veniret ad Ioram, & cum venisset & egrederetur cū eo, aduersum Iehu filiū Namsi, interficeretur, Athaliáq; regnū familiæ Dauidicæ labefactaret. Sícq; ambo reges eodē die simul sunt extincti (annis 42 post cōtractam affinitatem.) *Ibid.* *Ochozias. 2.Par.22.* *Ibid.*

Caput 18.

DIEBVS Ioram filij Achab, contigit grandis fames in Samaria per

per annos septem, quo spatio Benadab bellabat cum Israël. Anno autẽ extremo maledixit Eliseus ipsi Giezo, abiénsque Damascum vnxit Hazaëlem regem Syriæ & misit Ionam filiũ Amirthei, qui consecraret Iehu regem Israël in Ramoth Galaad.

2. Par. 22. Cum ergo euerteret Iehu domum Achab inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziæ, qui ministrabãt ei & interfecit illos. Ipsum quoque perquirẽs Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria, adductúmq; ad se occidit. Athalia autem mater eius videns, quod mortuus esset filius suus, surrexit & interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram.

Ioas. Porro Iosabeth filia Regis tulit Ioas filium Ochoziæ & furata est eum de medio filiorum Regis cum interficerentur, fuítque cum ipsa in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnauit Athalia super terram. Atq; illud est quod legitur in Psalmis, Quia abscondit me in tabernaculo suo & in petra exaltabit me, id est, in Ioïada Pontifice homine petrę simili. Vnxit ergo illum Ioïada Pontifex & filij eius & comprecati sunt ei atque dixerunt, Viuat rex, & lætatus est vniuersus populus terræ.

23.

24. Septennis erat Ioas, cum regnare inciperet. Regnaréque cœpit anno septimo regni Iehu, & regnauit 40 annis in Ierusalem. Anno 23. Regni restaurauit sarta tecta tẽpli Dei, anno centesimo quinquagesimo quinto, post quam fuerat ædificatũ à Salomone. Fecítq; Ioas rectum in oculis domini, quandiu vixit Ioïada. Senuit autem Ioïada plenus dierum & mortuus est cum centum triginta esset annorum. Nempè Oriẽte diebus Salomonis labe & ruina, natus est simul Ioïada, qui eã corrigeret. Post quam autẽ obiit Ioïada ingressi sunt principes Iuda & adorauerunt regẽ. Qui dilinitus eorum obsequiis, ac quieuit eis. Seipsum enim Rex Ioas Deum cõsecrauit & nominauit. Nã hoc declarat, quod ponitur. *Et adorauerunt regem*, item illud, *Acquieuit eis Rex.*

Ioïada natus diebus Salomonis.

Ibid.

Caput 19.

IEHV regnum Israël gessit 28 annis. Et dixit Dominus ad Iehu, &c. Istius dicti nuncius fuit Ionas Amitthei filius, qui in duodecim minoribus prophetis numeratur. In diebus illis cœpit dominum tędere super Israël. Percusśitque eos Azaël in vniuersis finibus Israël à Iordane, contrà Orientalem plagam, omnem terrã Galaad & Gad & Ruben & Manasse. Anno vigesimo tertio Ioas regnauit Ioachaz filius Iehu super Israël in Samaria decem & septem annis. Anno tricesimo septimo Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius Ioachas super Israël sedecim annis. Helíseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est. Descendítque ad eum Ioas rex Israël & flebat coram eo, anno nimirum regni sui decimo. Ex quo colligis quot annis Eliseus pauerit Israëlem. Nempè ab anno decimo nono Iosaphat ad hoc vsque tempus per annos plus sexaginta.

4. Reg. 9. *Ionas.* *10.* *13.* *Ibid.* *Eliseus.*

Anno secundo Ioas regis Israël regnũ Iuda suscepit Amazias, vicesimum quintum ætatis agens, administrauit viginti nouẽ in Ierusalem. Anno sui regni duodecimo percussit Idumeos in valle Salinarum. Postea statuit Deos eorum in Deos sibi &

Amazias. *4. Reg. 14. 2. Par. 26.*

adorabat eos & illis adolebat incẽsum. Quamobrem iratus dominus contra Amasiam, misit propheta ad illum, qui diceret se cogitare de occidendo eo. Si quæras, quænam fuerit cogitatio siue consiliũ, quod contra Amaziã dominus instituit è, sequentibus historiæ respondetur. Igitur Amazias rex Iuda initio pessimo consilio, misit ad Ioas filiũ Ioachas regẽ Israël, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixisti, percussi Edom & idcirco erigitur cor tuum. Noluit audire Amazias, eo quod domini esset volũtas, vt traderetur in manus hostium propter Deos Edom. Corruítque Iuda coram Israël & fugit in tabernacula sua. Porrò Amaziam regẽ Ioas cepit & adduxit in Ierusalẽ, destructo muro à porta Ephraïm vsque ad portam anguli, quadringẽtis cubitis. Omne quoq; aurũ & argentum, & vniuersa vasa, quæ repererat in domo Dei & apud Obed Edom, in Thesauris etiã domus regiæ, necnon filios obsidum reduxit in Samariã. Illo tẽporis puncto mortuus est Ioas & venit sibi Amazias Ierusalẽ, vixítque postquam mortuus est Ioas Rex Israël quindecim annis. Cęterũ à tẽpore, quo recessit Amazias à domino, tetenderunt ei insidias in Ierusalem. nempè audierãt, quòd Propheta ante ei dixerat, mala à Domino comminatus. Sícq; interfectum reportarũt super equos & sepelierũt cum patribus suis in ciuitate Dauid.

Ibid.

Ibid.

Ozias. *4.Par.26.*

Ozias agebat 16 annũ cũ regnare inciperet & quinquaginta duobus annis regnauit in Ierusalem. Et exquisiuit dominũ in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum. Cúmq; requireret Dominum prosperatus est in omnibus. In quo obsecro? Ædificauit Elath & restituit eam Iudæ, postquam dormiuit Rex cũ patribus suis. Quid istud est, postquã dormiuit rex cum patribus suis. Nempè diebus patrum suorũ Amaziam regnasse significatur. Indicari etiam potest, sic Amaziam decessisse ex hac vita morte violẽta & ab aliis illata, quemadmodum Ioram Ochozias & Ioas à percussoribus violenter fuerant interempti.

4.Reg.14.

Ioram non videtur reponendus inter Reges interfectos.

Ozias & Ieroboam simul regnarunt, nisi quod Ieroboam regnauit diebus patris eius annum vnum. Sic enim scriptum est. Anno autem vicesimo septimo Ieroboam regis Israël regnauit Azarias filius Amasiæ regis Iuda. Quod si instes, vtrúmque simul regnasse, respondeo regnum eius fuisse percussum lepra atque ita attributum alteri. Nam scriptum reperitur, fuítq; Ozias rex leprosus vsque ad diem mortis suæ & cõmoratus est in domo libera leprosus, quia excisus erat à domo Domini & Ioathã filius eius in domo regiã iudicabat populum terrę. Itaque omnes illi anni attribuuntur diebus Ioathan regis Iuda & diebus Ieroboã regis Israël. Quod si obiicias Oziam sepeliuisse Ieroboam & tres reges Israël ipso posteriores, idem respondebo. Nam 25 anni, quibus Ozias fuit leprosus, Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ.

2.Par.25. *4.Reg.14. 15.*

2.Par.26.

Ieroboam filius Ioas quadraginta vno annis regnum Israël moderatus est. Anno tricesimo octauo Oziæ regis Iuda Zacharias filius Ieroboã regnauit super Israël in Samaria sex mensibus. Iste est sermo domini quẽ locutus est ad Iehu dicens, filij tui

4.Reg.15.

tui vſque ad quartam generationem ſedebunt de te ſuper thronum Iſraël. Factúmque eſt ita.

Caput 20.

Zach. 14. TERRÆMOTVS, qui cōtigit ſub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallem montium meorum, quoniam coniungetur vallis montium vſq; ad Athal. Et fugietis, ſicut fugiſtis à facie terræmotus in diebus Ioſiæ regis Iuda. Porrò Eſaiā, Oſeam, Amos, Micheam prophetas his viguiſſe temporibus probari poteſt ex ipſorummet librorum principiis, Viſio, (inquit) Eſaiæ filij Amos, *Eſ.1.* quam vidit ſuper Iudā & Ieruſalem *Oſ.1.* in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz & Ezechiæ regum Iuda. Verbum domini, quod factum eſt ad Oſee filium Beeri in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz & Ezechię regū Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Iſraël. *Am.1.* Verba Amos, qui fuit in paſtoribus Tecue, quæ vidit ſuper Iſraël in diebus Oziæ regis Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Iſraël ante duos annos terræmotus. *Mich.1.* Verbū domini quod factum eſt ad Micheam Moraſtitē in diebus Ioathan, Achaz & Ezechiæ regum Iuda. Quis autem alterum antecesserit non facilè ſcias, *Oſ.1.* præſertim cum cōmemoretur, Hoc eſſe principium ſermonis Domini cū Oſea. Sic in Amos, ante duos annos *Eſ.6.* terræmotus, Et in Eſaia, Anno, quo mortuus Ozias, vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, Et commota ſunt ſuperliminaria cardinum à voce clamantis, & domus repleta eſt fumo. Quæ quidem extrema verba declarāt id contigiſſe diebus terræmotus. Interea quoniam Micheas non meminit Oziæ, *Mich.1.* ſed Ioathan & duorum ſequentiū regū, intelligitur apertè reliquos fuiſſe ipſo ſuperiores & antiquiores.

Viſio Abdiæ, Hæc dicit Dominus de Edom: Surgite & cōſurgamus aduerſus eam in prælium. Quādo iſtud prælium contigit? Diebus Amaziæ. Nec erat tunc rex conſtitutus in Edom. *3.Reg. 22* (Sic dictum de ſæculo Regis Ioſaphat.) Ex quo autem conciderūt Idumei tempeſtate Amaziæ non conſtituerunt regem in loco ſuo, neque caput erexerunt ad hunc vſque diem. Nam poſtquam collapſi ſunt iuxta verbum Eliſei, ſe nūquam erexerunt, *4. Reg. 3.* niſi quod excitarunt bellum diebus Achaz, ſed mox ſunt oppreſſi. Similiter Paleſtini ex quo ceciderūt regnante Ezechia, non habuerunt proprium regem ad hūc vſque diem. Hoc idem contigit Aſſyriorum Regibus. Nam ex quo, Ezechiæ ſæculo aeciſi ſunt, hunc vſque gētili rege caruerūt. Hoc idem Ægyptiis. Poſtquam enim Ægyptus armis Nabugdonozoris ſuccubuit, non amplius eleuata eſt ſuper gentes vſque hodie. Sic fuerat prædictum Domini oraculo, *Ezech.29.* Inter cætera regna erit humilima. Et nō eleuabitur vltra ſuper nationes & imminuam eos, ne imperent gentibus.

Filij Zaræ Zimri, Ethan, Heman, Calcol, Darā prophetæ fuerunt, qui *Catalogus prophetarum. 1.Paral.2.* vaticinabantur in Ægypto.

Filij Choræ Aſir, Elcana & Ebiaſaph prophetiæ munere functi ſunt *Exod. 6.* in deſerto. Virum prophetam miſit *Iud.6.* dominus ad filios Iſraël, qui inuitaret eos ad pœnitētiam tēpore iudicum, dum affligerentur à Madianitis ſub Gedeonis tempora. Iſte autem pro-

pheta erat Phinees.

2.Reg.3. Elcana vir ille Dei erat, qui scribitur venisse ad Heli & dixisse Nunquid non aperrè reuelatus sum domui patris tui, cum esset in Ægypto in domo Pharaonis. Quare ergo calce abiecistis victimam meam, &c.

1.Paral.9. De quibus legitur, Hos constituerunt Dauid & Samuël videns in fide sua, tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus domini & in tabernaculo vicibus suis, pertinet ad 24 familias Sacerdotum & Leuitarum.

Gad videns & Nathan propheta tem templi & diuinam cum Dauide disposuerunt.

Asaph, Heman & Iedutun vaticinabantur rege Dauide.

Ahias Silonites apud Salomonem vatis onere ter functus est.

2.Paral.11 & 12. Samaias bis apud Roboam & principes eius. Maximè autem cum fugerunt à facie Sesac rege Ægypti. Vbi annotandum istum Sesac appellari Zebub alio loco, siue muscam, *Esa.* Sibilabit Dominus ad muscam Ægypti. Sesac autem ideo dicebatur, quia attentè & veluti sedens obseruabat quando moreretur Salomon. Ei enim nobis nō erat similis. Postea *3.Reg.14.* quam ergo intellexit Salomonem mortuum venit & tulit Thesauros domus Domini.

Iddo. Iddo prophetā vaticinatus est cōtra altare in Bethel dicatum à Ieroboam, dicēs: Altare, altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius nascetur domui Dauid Iosias nomine & immo- *3.Reg.13.* labit super te sacerdotes excelsorū, qui in te thura succēdunt & ossa hominum super te incendet.

2.Paral.15. Azarias filius Oded facto in se spiritu Dei egressus est in occursum Asæ, & dixit ei, Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo, &c.

16 Illo tempore venit Hanani videns ad Asam regē Iuda, & dixit ei. Quia habuisti fiduciam in Rege Syriæ & non in Deo tuo, idcirco euasit Syriæ regis exercitus de manu tua.

Micheas vaticinatur apud Achab quinquies. Nam eum esse dicunt, de quo legitur, Et vnus de filiis prophe- *3.Reg.20.* tarum dixit socio suo in sermone Domini, Percute me, & abiit, occurritque regi in via & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos, clamans ad regem, &c. Item de quo. Et accedens vnus vir Dei dixit ad Re- *Ibidem.* gem Israël, Hęc dicit dominus, Quia dixerunt Syri, Deus mōtium est do- *Ibidem.* *Supra.* minus & non est Deus vallium, dabo omnem hanc multitudinē grandem in manu tua, & scietis, quia ego sum Dominus. Item de quo paulo supra, Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Israël ait ei. Hæc dicit Dominus Certè vidisti omnē multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manum tuam hodie, vt scias, quia ego sum Dominus. Et quarto, Accedens autem propheta *Ibidem.* ad Regem Israël dixit ei, Vade, & cōfortare, & scito, & vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syriæ ascendet contra te. Quinto, Quis decipiet mihi Achab regem Israël, vt ascendat *3.Reg.22.* & cadat in Ramoth Galaad.

2.Paral. 19. Diebus Iosaphat Dominus prophetis vtebatur Iehu filio Hanani & *20 Ibidem.* Iaziele filio Zachariæ filij Banaiæ & Eliezere filio Dodiæ de Maresa.

21 Diebus Ioram cælitus allatæ sunt literę ab Elia propheta, in quibus futuri istius regis casus describebantur.

24 Diebus Ioas mittebat Dominus ad

ad populum prophetas, vt reuerterẽtur ad Dominum, quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Ioïadæ sacerdotem & stetit in cõspectu populi, & dixit eis, Hæc dicit Dominus Deus, Quare transgredimini præceptum Domini, &c.

25 Diebus Amasiæ venit homo Dei ad illum, & ait, ô Rex, ne egrediatur tecũ exercitus Israël. Qui posttemò ad ipsum descendens, Scio, inquit, quod cogitauerit dominus occidere te, quia fecisti hoc malum & insuper non acquieuisti meo consilio. Hunc autem prophetam ferunt esse Amos fratrem eius, Esaiæ patrem.

Ibidem.

De hoc Amos 2. Par. 26.

28. Sæculo Achaz erat ibi propheta Domini Oded nomine qui egressus obuiam exercitui venienti in Samariam dixit eis. Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Iudam tradidit eos in manus vestras, & occidistis eos atrociter, ira vt ad cœlum pertingeret vestra crudelitas.

a Ioël, Nahum & Habacuc vaticinabantur tempestate Manassis. At quoniam improbus erat Manasses, subticuerunt eius nomen, neq; se appellarunt de eius vocabulo. Iraque etiam scriptura, locutúsque est (inquit) Dominus ad eum & ad populũ illius & attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum, ceperúntque Manassem & vinctum catenis atque cõpedibus duxerunt in Babylonem.

a Hæc citat R. Dauid Kimhi initio commentariorum suorũ in hos prophetas, vt & alia passim ex hoc chronico.

2. Par. 33.

Verbũ Domini factum est ad Sophoniam filium Chusi filij Godoliæ filij Amasiæ, filij Ezechiæ in diebus Iosię filij Amon regis Iuda tertio decimo anno regni eius. Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini Vrias filius Semeï de Cariath-Iearim & prophetauit aduersus ciuitatẽ & terram iuxta omnia verba Ieremiæ. Factum est verbum Domini ad Ezechiëlem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldęorum secus flumẽ Chobar. Nempè vniuersi isti prophetæ vaticinationes suas funderunt propè excidium.

Soph. 1.

Ierem. 1.

Ierem. 26.

Ezech. 1.

Baruch Nerię filius, Seraïa Mahasiæ filius, & Dàniël vir desideriorum Nabugdonozoris tempore.

Mardocheus Iudeus, Haggeus, Zacharias, Malachias anno Darij secundo.

Inter eos, decem reperiuntur insigniti titulo viri Dei, Moses, Elcana, Samuël, Dauid, Semaïas, Iddo, Elias, Eliseus, Micheas, Amos Esaiæ pater. Duo nomen videntis consecuti Samuël & Hanani. Duo vocabulũ filij hominis sortiti Daniël & Ezechiël.

Secundæ libri partis Finis.

Caput 21.

PATER noster Abraham donatus est prophetæ vocabulo in Genesi. Nunc igitur redde vxorem viri, quia propheta est. Quo pacto de Sara tale aliquid significatur alio loco, Haran pater Melcha & pater Iescha. (Sic enim vocabatur Sara, quasi speculans.) Inde autem intelligis vniuersos sanctos patres & matres prophetarũ vocabulo decoratos, quòd in Psalmis sit scriptum. Et abierũt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Nolite tãgere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

Genes.

Genes. 11.

De Prophetissis.

De Maria Mosis & Aaronis Sorore legitur, Sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aaron Tympanum in

Exod. 15.

manu sua, egressæq; sunt omnes mulieres post eam cũ Tympanis & choris, quibus præcinebat dicens, Cantemus Domino. Gloriosè enim magnificatus est.

Iud. 4. De Debora, Erat autem Debora prophetissa, vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore, & sedebat sub palma, quę nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim.

1. Reg. 2. De Hanna Samuëlis matre, Et orauit Hanna, & ait, Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo, &c.

25 Abigail prophetauit apud Dauidem, quemadmodum de illa Dauid testificatur. Benedictus Dominus Deus Israël, qui misit te hodie in occursum meum, & benedictus sensus tuus, & benedicta tu, quę prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem & vlcis ceter me de manu mea.

4. Reg. 22. Holdam quoque vatam fuisse scriptura nominatim commemorat. De *Ester 9.* Ester autẽ his significat verbis Scripsitq; Hester regina filia Abihail & Mardochæus Iudæus etiã secundam epistolam, vt omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum, &c.

48 Prophetæ. Hi sunt quadraginta octo prophetæ & prophetissæ, qui apud Israëlitas vaticinati sunt, quorum & mentio facta in scripturis.

Extiterunt quidem & alij inter exeuntes de ægypto, at nomina eorum non sunt literis sacris mandata. Si dicas id factum, quod essent pauci numero, refutaberis loco isto Scripturę,

4. Reg. 2. Ierunt igitur ambo pariter (Elias & Eliseus) & quinquaginta viri de filiis prophetarũ secuti sunt eos, vbi multi fuisse dicuntur prophetæ & tamen nominibus supprimuntur. Rursum si *Ibidem.* id tribuas inscitiæ eorum, eadẽ Scriptura refelleris, quæ illos declarat *Docet multos fuisse Prophetas, præter commemoratos ex nomine.* fuisse sciẽtiæ laude atque dono præstantissimos, dixerunt (inquit) Eliseo, Nunquid nosti, quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te? Cúmque dixerunt *Dominum tuum* de Elia, non item *Dominum nostrum*, quid aliud, obsecro, putas significare scripturam quàm vniuersos illos fuisse pares Eliæ & eiusdem cum Eliseo momenti atque ponderis? Et sic ait Moses,

Leu. 5. Quis det eos talem habere mentem, vt timeant me, & custodiãt vniuersa mandata mea in omni tempore, vt bene sit eis & filiis eorum in sempiternũ. Præterea, Quis tribuat vt om- *Num. 11.* nis populus prophetet & det eis dominus spiritum suum? Præterea Ab- *3. Reg. 18.* dias dicebat Eliæ, Nónne indicatum est domino meo, quid fecerim dum occideret Iezabel prophetas Domini, quo modo ex eis absconderim cẽtum viros, quinquagenos & quinquagenos in spelũcis, & pauerim eos pane & aqua. Quo tamen numero non comprehendebantur prophetę, qui erant in Iuda & Benjamin. Rursum Elias sic aloquebatur Eliseum, *4. Reg. 2.* sede hic, quia dominus misit me vsq; in Bethel, Cúmq; descendissent Bethel, egressi sunt filij prophetarum, qui erant in Bethel. Item, sede hic, quia Dominus misit me in Iericho. Cúmque venissent Iericho, accesserunt filij prophetarum, qui erant in *Etiam inter 10 tribus erant Prophetæ.* Iericho. Et post, sede hic quia Dominus misit me vsque ad Iordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filij prophetarum secuti sunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Israël, quæ nõ haberet prophetas. Interea propheti-

tia eorum tantum est commemorata, quæ ad necessitatẽ legis faciebat, de quibus intelliguntur ista Salomonis in Cantico Canticorum. Quàm pulchri sunt amores tui soror mea sponsa. Quàm boni sunt amores tui præ vino. Et odor vnguẽtorum tuorum præ omnibus aromatis. Fauum stillant labia tua sponsa. Mel & lac sub lingua tua, &c.

Cant.

Aliquid fuisse doni prophetici in Adam apparet ex eius historia. Immisitque Dominus Deus Soporem in Adam. Cúmque obdormisset tulit vnam de costis eius & repleuit carnẽ pro ea & ædificata muliere, dixit Adam: Hoc nũc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c.

Genes. 2. Adam propheta.

In Noë, Noë vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cũ Deo ambulauit, & genuit tres filios.

Genes. 6.

In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem.

9

In Sem, Benedictus dominus Deus Sem: & in psalmis, Tu es Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

Ibidem.

In Heber, Vocauítque nomen eius Phaleg, eo quod in diebus eius diuidenda esset terra.

10

Hi sunt prophetæ, qui in mundo steterunt, priusquam Abraham pater noster veniret in mundũ. Post Abrahæ verò ortũ fuêre Balaam eiúsque pater, Iob de terra Huz, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophat Naamathites. Elihu & Baraceel Buzites, qui quidem prophetiæ munere functi sunt apud exteras nationes priusquam sanciretur lex Israëli.

Postquam autem concessa lex est Israëlitis, desiit Spiritus sanctus afflare gentes. Quod quo temporis momẽto cõtigerit, colligi potest è Mosis verbis. In quo (inquit) cognoscetur nunc, quod inuenerim gratiam in oculis tuis, ego & populus tuus, nisi ambulaueris nobiscum vt glorificemur ab omnibus populus, qui habitant super terrã. haberur verò Deum Opt. Max. Mosis voluntatem perfecisse paulò pòst. Ecce ego in eo pactum videntibus cunctis, Signa faciã, quæ nunquã visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus domini terribile, quod facturus sum. Illa enim hora Spiritus sanctus gentes deseruit.

Exod. 33. *Exod. 34.*

Caput 22.

SELLVM filius Iabes Zachariam interfecit, pro eóque regnauit in Samaria, dierum mensem. Et ascendit Manahem filius Gaddi de Tirza, venítque Samariam & percussit Sellum filium Iabes & pro eo interfecto regnauit, anno tricesimo nono Azariæ regis Iuda, super Israël decem annis.

4. Par. 15

Anno quinquagesimo Azariæ Regis Iuda regnauit Phaceïas filius Manahem biennium.

Anno quinquagesimo secundo Azariæ Phacee filius Romeliæ super Israël regnum occupauit in Samaria annis viginti. Eius anno secũdo Ioathan filius Azariæ siue Oziæ agens 25 ætatis annum regnum Iuda suscepit & sedecim annis administrauit in Ierusalem.

Ibidem.

Anno decimo septimo Phacee filij Romeliæ regnum Iuda consecutus est Achaz agens annum vicesimũ & obtinuit annos sedecim. Eodem anno, decimo septimo regni sui Phacee occidit de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros

16 *2. Paral. 28.*

Ibidem. bellatores, eo quod reliquissent dominum Deum Patrum suorũ. Veneruntque Idumei & percusserunt multos ex Iuda. & ceperunt prædam magnam. Philistim quoque diffusi sunt per vrbes cāpestres & ad meridiem Iuda, ceperúntque Bethsames, & Ahilon, & Gadiroth, Socho quoq; & Tamnam & Ganzo cum viculis suis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudā, propter Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum auxilio & contemptui habuisset dominum.

Ibidem. Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraïm Maasiam filium regis & Ezricam ducem domus eius, Helcanam quoque secundum à rege. Ceperúntque filij Israël de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum & infinitam prædam, pertulerúntque eam in Samariā. Hoc autem accidit anno Phacee vicesimo.

Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan filij Oziæ regis Iuda, vt ascēderet Rasin rex Syriæ & Phacee filius Romeliç rex Israël in Ierusalem ad præliandum contra eam, & non potuerunt debellare eam. Et nunciauerunt domui Dauid, Et dixit dominus ad Esaiam, Egredere in occursum Achaz, & dic ad eum: Vide, sile & ne timeas, eo quod cõsilium inierit cõtra te Syria in malũ, & Ephraïm & filius Romeliæ dicentes, Ascendamus in Iuda & suscitemus eum, & euellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Hæc dicit Dominus Deus, Non stabit, neque erit istud. Illa ipsa hora, quo ista tractabantur à Domino, ac cepit Achaz argentũ & aurum, quod inueniri potuit in domo Domini & in Thesauris regiis & misit regi Assyriorũ munera postulatũ auxilium, qui & acquieuit voluntari eius & ascendit cum multis copiis in Damascum.

Esa. 7. *4. Reg. 16.*

Anno vicesimo Phacee regis Israël venit Teglath-Phalassar Rex Assur, abstulit vitulum aureum in Dan, atque ita discessit. Hinc illud, venítque contra eum Teglath-Phalassar Rex Assur & afflixit eum & nullo resistente vastauit. Quia Achaz spoliata domo domini & domo regum & principum dederat regi Assyriorũ munera. Audierat enim id quod ad ipsum locutus fuerat propheta. Non stabit neque erit istud.

2. Par. 28. *Esa. 7.*

Illa autem hora coniurauit & retendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ & interfecit eum regnauítq; pro eo vicesimo anno Ioathan filij Oziæ, id est, anno quarto Achaz. Et sic potuisset notare Scriptura, nisi id iam à sæculo Ioathan fuisset decretum. Est & altera ratio. Voluit scriptura attribuere hos annos Regi mortuo Ioathan & non Achaz viuo (quòd esset impius.)

4. Reg. 15. *Esa. 7.*

Contra Oseam ascendit Salmanazar Rex Assyriorũ & factus est ei Osee seruus, reddebátque illi tributa. Anno autem nono Osee cepit Rex Assyriorum Samariam & transtulit Israël in Assyrios. Sic inueniuntur Achaz rex Iuda, & Oseas rex Isaël seruiisse regi Assyriorũ annos octo. Anno duodecimo regis Achaz excitauit Dominus Deus Israël spiritum regis Assur & abstulit vitulum aureum qui erat reliquus in Bethel, discessítque implens illud quod scriptum erat. Etiam ipse in Assyriā portabitur. De quo

4. Reg. 17.

Ose. 10. *Am. 5.* *Vbi R. David Kimbi ista citat.* quo R. Nehorai nomine R. Iosuë, Ecce scriptura inquit, Hęc dicit Dominus Deus. Quo modo si pastor eruat de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, sic eruentur filij Israël, qui habitant in Samaria in plaga siue angulo lectuli & in Damasci grabato. Quod asserit, *In plaga siue angulo lectuli*, docet non reliquendos fuisse in eo nisi vnum de octo, & reliquias[a] populi peregrinaturas Damascum ad implendum, quod alibi oraculo, traditum est. Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus exercituum nomen eius.

a Kimbi illic legit strati. *Amos. 5.*

Illa tempestate cernēs Oseas filius Ela rex Israël abductos esse vitulos aureos, sustulit pręsidia quę posuerat Ieroboā filius Nabat in terræ suæ limitibus, ne quis Ierosolymam ascenderet. Nā de vniuersis regibus Israël nominatim scriptum est. Ambulauítque in viis Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius. At de Osea, fecítque malum coram domino, sed non sicut reges Israël, qui ante eum fuerunt. Quare igitur (inquies) sententia iudicij eorum, vt abirent in captiuitatem, executioni mādata est ipsius tēpore? Certæ vt ostenderetur non omnino fuisse crimen regum suorum, in quos ipsi Israelitę omnē reiiciebāt culpam dicente oraculo. Ego noui Ephraïm, & Israël non est absconditus à me. Quia nunc fornicatus est Ephraïm, contaminatus est Israël, &c.

4. Reg. 17. *Ose. 5.*

Illa ætate animaduertens Oseas Regem Assyriorum velle ascendere cōtra se & abducere in captiuitatem Israëlem, tertio societatem iniit cum regibus Ægypti.

4. Reg. 17. Duodecimo anno Achaz Regis Iuda Oseas filius Ela regnū in Israël suscepit, nouē annis. Atqui (inquies) Oseas nónne regnauit ab anno quarto Achaz. Respondendum nouem annos, quibus regnasse scribitur, numerandos esse à tempore, quo cœpit rebellare contra regem Assyriorum. Hinc enim in eius historia sequitur, Cúmque deprehēdisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios, ad Sua regem Ægypti, ne præstaret sibi tributa, obsedit eum & vinctum misit in carcerem. *Ibidem.*

Ezechiel. 18. Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat septimus Osee filij Ela regis Israël, ascēdit Salmanazar rex Assyriorum Samariā & oppugnauit eam & recepit. Nam post tres ánnos, sexto Ezechiæ, id est, nono Oseæ, ab ipsius scilicet rebellione, capta est Samaria & transtulit rex Assyriorum Israël in Assyrios, collocauítque eos in Hayla & in Abor fluuio, Gozan & in ciuitatibus Medorum, quia non audierūt vocem domini Dei sui, & euulsit eos de terra sua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecítque in terram alienam, sicut hodie comprobatur. Adduxit autem Rex Assyriorū viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth & de Emath & de Sepharuaim, Dineos, Apharsatheos, Tarphaleos, Archuueos, Aphasaceos, Babylonios, Suseos, Dyaeos Elamitas & cæteros de gētibus, quas transtulit Assennaphat magnus & gloriosus & habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ & in vrbibus eius. *Deut. 29.* *Ezra 4.*

Caput 23.

Ezechias. *4. Reg. 18.* ANNO quarto decimo regis Ezechiæ ascendit Senacherib rex Assyriorū ad vniuersas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. Quemadmodū 8

10 tribus tres passæ sunt captiuitate.

anni intercesserāt inter primā captiuitatē & secūdam, Item 8 anni inter secūdam & tertiam, ita dominus interposuit octo annos inter tertiā Israëlis captiuitatem & hunc regis Senacherib cōtra Ezechiam & Iuda ascēsum, ad implendū id quod scriptū apud Esaiā, sicut primo tēpore alleuiata est terra Zabulō & terra Neptalim, nouissimo aggrauata est via maris trans Iordanē Galileę siue termini gētiū. Sed, inquit R. Iosuē filius. Corha, vehementer errauit Senacherib.

Esa. 9.

2. Par. 36.

Post quæ & huiuscemodi veritatem venit Senacherib rex Assyriorū & ingressus Iudam obsedit ciuitates munitas volēs eas capere. Ea autem hora misit Tarthan Regis Assyriorū præfectus in Azothum in eamque ingressus est vt scribit Esaias, inundauit Ammonitas & Moabitas, qui ipsum iuuabāt, cum Samariam obsideret, per tres annos, vt impleretur oraculum. In tribus annis quasi annis Mercenarij auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur in eo, sicut racemus paruus & modicus, nequaquam multus.

Esa. 20.

Esa. 16.

Esa. 36.

Tum misit Rex Assyriorum Rabsacem de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam cum manu graui & egressus est ad eum. Eliachim filius Helchiæ, qui erat perfectus domus, & Sobna scriba, & Iohaha filius Asaph à commētariis. Et venerūt postea serui regis Ezechiæ ad Esaiam, & dixit ad eos Esaias. Hæc dicetis Domino vestro. Hęc dicit dominus: Ne timeas à facie verborum, quæ audisti. Ecce ego dabo ei spiritum & audiet nuntium & reuertetur in terram suam. Quémnā verò nuntiū? De Taracha rege æthiopię, quod egressus sit vt contra ipsum pugnet. Inundauit Sobna Thesaurarius & eius socij, profectíque sunt in Æthiopiam & tulerunt pretiosissima quæque terrarum, redierúntque Ierusalem, sicque impleuerūt, quod ab Isaia fuerat oraculo pronunciatum. Hæc dicit Dominus. Labor Ægypti & negotiatio æthiopię & Sabaim, viri sublimes ad te trāsibunt & tui erunt. Labor Ægypti pertinet ad Pharaonē Ægypti regē, Negotiatio Æthiopię ad Æthiopū regē Tharachā Sabaim viri proceri ad eorū copias & exercitus. Illi omnes ô Ierusalem (ait Esaias) super te transibunt, & tui erūt, pace iam tecum facta. Post te ambulabūt ô Ezechia, vincti pergēt torquibus & monilibus. Et te adorabunt, téque deprecabuntur, id est, tribuent laudem Deo in tui medio & dicent, Tantum in te est Deus, & non est Deus extra te, verum tu es Deus absconditus.

Esa. 37.

Esa. 45.

Illa tēpestate misit rex Assyriorum Tharthā & Rabsacē de Lachis ad regem Ezechiā cum manu valida Ierusalem. Qui cum ascēdissent, vocauerunt regem. Misit autem Esaias filius Amos ad Ezechiā dicens. Iste est sermo, quē locutus est dominus de eo. Cui exprobrasti & quē blasphemasti. Cōtra quē exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos? cōtra sanctū Israël. Per manum nuntiorū tuorū exprobrasti Domino, & dixisti, Ego fodi & bibi aquas alienas & siccaui vestigiis pedū meorū omnes aquas clausas, &c. Factū est igitur in nocte illa venit angelus Domini & percussit in castris Assyriorū centum octoginta quinque millia. Cūcti autem reges redimiti erant coronis in suis capitibus. Porrò ante stragē hāc Sena-

4. Reg. 18.

19

Ibidem.

Senacherib ęgrotauit Ezechias trib⁹ diebus. Ac dies tertius morbi eius, iuxta R. Iose, incidit in hanc cladem Senacherib, ſtetítq; illi ſol, quemadmodũ ſteterat patri Achaz.hoc enim teſtatur ſcriptura. Ecce ego reduco vmbrã graduũ per quos deſcenderat in horologio Achaz in ſole retrorſum decẽ lineis. Et reuerſus eſt ſol decẽ lineis,per grad⁹,quos deſcẽderat.

Eſa. 38.

Eodem die decẽ ſtationes percurrit Senacherib. Venit in Aiath. Tranſibit in Magron,apud Magmas commẽdauit vaſa ſua. Tranſierũt curſim. Gabaa ſedes noſtra. Obſtupuit Rama, Gabaa Saülis fugit. Hinni voce tua filia Gallim. Attẽde Laïs paupercula Anathot, Migrauit Madmena. habitatores Gabin collegerũt ſeſe. Adhuc dies eſt,vt in Nobe ſtetur. Sic enim inuenias Eſaiam dicentem iſto die Senacherib decem profectiones confeciſſe.

Eſa. 10.

Vndecimo anno Iubilei,anno quarto hebdomadæ aſcendit Senacherib vt ex eodẽ Eſaia colligitur. Tibi (inquit) hoc eſto ſignum. Comede hoc anno,quæ ſponte naſcuntur.& in anno ſecũdo pomis veſcere. Anno autem tertio ſeminate & metite & plãtate vineas & comedite fructũ earũ. Nã aſcẽdit in benedictione Paſchæ, vt nõ poterint ſeminare & comederint germina,quę ſpõte naſcũtur. Anno autem ſecũdo poma ſiue fructus per ſe è radicibus pullulantes. Nam ruſticos arborũ exciderunt. Anno verò quarto ſeminarũt & meſſuerunt, plãtarũt vineas& vuas earũ comederũt. Ex quibus intelligitur de hebdomadę vnũ dũtaxat annũ ſuperfuiſſe.

Eſa. 37.

Poſt cladem Senacherib Ezechias liberos dimiſit milites qui ſe vinctos dediderant & religionem atque regnum Dei ſpõte amplexi fuerant, ad implẽdum alterum Eſaiæ oraculũ,in illa die erũt quinq; ciuitates loquentes lingua Chanaan & iurantes per Dominũ exercituũ. Quin & profecti ędificarũt altare & Deo cęli ſuper illud obtulerũt holocauſta, iuxta eundẽ Eſaiã. In die illa erit altare domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domini iuxta terminum eius. Præterea numine adorato precati ſunt verſus Ieruſalẽ. Sic enim idem Eſaias alio loco,ad te adorabunt, & ad te deprecabuntur.

Eſa. 19. *Ibidem.* *Eſa. 45.*

Ante aduentum Senacherib obturauit Ezechias aquas Gion. hinc illud initio cum principibus conſilio, viríſque primariis obturauerũt cunctos fontes & riuum, qui fluebant in medio terræ,dicẽtes, Ne veniant reges Aſſyriorũ,& inueniant aquarum abundantiam. Erat autem annorũ viginti quinque, cum regnare inciperet & viginti nouem annis regnauit in Ieruſalem. Cap. 24.

2. Par. 32. *2. Par. 29.*

DVODECIM annorum erat Manaſſes cum regnare cepiſſet, & quinquaginta quinque annis regnauit in Ieruſalem. Anno regni 22 abductus eſt captiuus Babylonem cum Idolo Michæ. Sic enim prædictum, Poſuerúntque ſibi filij Dan ſculptile & Ionathan filium Gerſom filij Moyſi ac filios eius ſacerdotes in tribu Dan vſq; ad diem captiuitatis terræ. Poſtquam aurẽ coanguſtatus eſt, orauit Dominũ Deum ſuum & egit pœnitentiam valde, coram Deo patrum ſuorum, deprecatúſque eſt eum & obſecrauit intentè & exauditus eſt atq; reductus in Ieruſalem in regnũ ſuum. Reperitur ſcilicet egiſſe pœnitentiam 33 annis ante ſuum obitum.

Manaſſes. *2. Par. 33.* *Iud. 18.* *2. Par. 33.* *Sic Talmudicos ſcripſiſſe author Kimhi in 4 Ezech.*

Amon. Viginri rrium erat annorũ Amon, cum regnare cepiſſet & duob⁹ annis *Ibidem.* regnauit in Ieruſalem. fecírque malum in cõſpectu domini, ſicut fecerar Parer eius, & mulro maiora deliquir lege ex Iſraël conſumpra & incenſa.

Ioſias. 2. Par. 34. Octo annorum erar Ioſias cum regnare cœpiſſet & triginra & vno annis regnauir in Ieruſalem, fecírque quod erar rectum in conſpectu domini. Anno octauo decimo regni ſui mundata iam rerra & remplo domini, miſir Saphan filiũ Ezeliæ & Maaſiam principem ciuiratis, & Ioha filium Ioachaz à commenrariis, vt inſtaurarenr domum Domini. Eodem anno inuẽtus eſt liber legis in domo Domini, qui & erar principium Iubilei Eodem Ioſias refecit templum. Atque ira lapſi ſunr ducenri octodecim anni, ex quo Ioas illud reſtaurauir, ad hanc vſque reparationẽ. Ideo autẽ rẽpore Ioas tam cito refectum eſt, poſt Salomonẽ, quoniã Arhalia *4. Reg. 22.* impia & filij eius illud ruperanr. Eodẽ anno Ioſias agirauir pœnitenriã, nec habuit anre ſe regem ſimilẽ, qui ſic conuerreretur ad dominum, &c.

2. Par. 35. Ioſias recondidit arcam. Sic enim ſcriprum. Leuiris quoq; ,ad quorum eruditionem omnis Iſraël ſanctificabarur domino, locurus eſt, Ponire arcã in ſanctuario rẽpli, quod ædificauit Salomõ filius Dauid Rex Iſraël. Nequaquã enim eã vlrra porrabiris.

Diebus eius aſcendir Pharao *4. Reg. 23. 2. Par. 35.* Necho Rex Ægypri contra regem Aſſyriorum ad flumen Eufrarem. Et Abiit Rex Ioſias in occurſum eius. Arille miſſis ad eum nũriis air, Quid mihi & tibi rex Iuda? Noluit Ioſias reuerri, ſed præparauir contra eum bellum itaque vulnerarus dixit pueris ſuis, vt ſe educerenr de prælio. Qui rranſtulerũt eũ & aſportauerũr in Ieruſalẽ, vbi & morruus eſt & ſepulrus in Mauſoleo parrum ſuorum. Vniuerſus autẽ Iuda & Ieruſalem luxerunr eum, Ieremias maximè, cuius omnes canrores vſque in præſenrem diem lamẽtariones ſuper Ioſiam replicanr. De eo lamẽrarus eſt, Spiritus *Lamẽt. 4.* naris noſtræ Chriſtus domini caprus eſt in reribus ſuis, de quo dicebamus in vmbra rua viuemus inrer gentes.

Tulit ergo populus rerrę Ioachaz *Ioachaz. 2. Par. 36.* filium Ioſiæ & conſtiruit regem pro parre ſuo in Ieruſalem. Viginri rrium annorum erar Ioachaz cum regnare cœpiſſet & rribus menſibus regnauit *4. Reg. 23* in Ieruſalem. Vinxítque eum Pharao Necho & regem cõſtiruir Eliachim filium Ioſię frarrẽ eius pro parre ſuo.

Ioachim. 2. Par. 36. Viginri quinque annorum erar Ioachim Eliachim cũ regnare cœpiſſet & vndecim annis regnauit in Ieruſalem, feeírque malum coram domino Deo ſuo. Sic reperirur natu grãdior quam frater Ioachaz, duobus annis.

Initio regni Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda Ieremias prophera ad vniuerſum Iuda & Ieruſalem concionatus eſt. Hęc dicir dominus exercituũ. Deus Iſraël: Conuertimini quæſo, quiſque à via ſua mala, & à prauitare operum veſtrorum, &c. ſæpius enim eos redarguir. Cúmq; minimè reſipiſceret, rurſum eſt cõcionarus, adiecta vaticinarione, Niſi audieriris, ſic dicit Dominus exerciruum. Ponam domũ iſtam, ſicur Silo, &c. Principio regni *Ierem. 27.* Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda, Hæc dicit dominus ad me. Fac tibi vincula & catenas & pones ea in collo tuo & mirtes ad reges Edom, &c. Ego feci terrã & homines & omnia quæ in ea ſunr

sunt, dedíque ea in manu Nabugdonozot Regis Babylonis serui mei,& seruient ei omnes gentes & filio eius & filio filij eius. Gens autem & regnum, quod non seruierit Nabugdonozot Regi Babylonis, visitabo super gentem illam in gladio, & fame,& peste, donec consumam eos manu eius. Tum Ioachim Vriam interfecit nam scriptum. Eduxerúntq; Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percussit eum gladio, proiecítq; cadauer eius in sepulchra vulgi ignobilis, quòd prophetasset aduersus ciuitatem & terram Iuda, iuxta omnia verba Ieremiæ.

Ierem. 26.

Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. Verum manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderetur in manus populi, & interficeret eum.

Ibid. 26. cap.

Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor Rex Babylonis percussit Pharaonem Necho, Hinc illud, factum est verbū Domini ad Ieremiam Prophetam cōtra gentes in Ægypto aduersus exercitū Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluuium Eufratem in Charchamis, quem percussit Nabugdonozot rex Babylonis anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis Iuda.

Ierem. 46.

Anno primo subegit Nabugdonozor Niniuem, secundo ascendens in Iudæam subiugauit Ioachim, factúsque est Ioachim illi seruus annis tribus & rursum rebellauit cōrra eū. Et vltra non addidit rex Ægypti, vt egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Ægypti, vsque ad fluuium Euphratem, omnia, quæ fuerant regis Ægypti.

Nabugdonozor.

4. Reg. 24. Ibidem.

Anno quarto Ioachim obsignata est sentēria iudicij Israël, vt abduceretur in captiuitatem Babylonicam, & vt Ierusalem biberet calicem vini furoris.

Ierem. 25.

Caput 25.

ANNO tertio regni Ioachim regis Iuda, Venit Nabugdonozor Rex Babylonis Ierusalē & obsedit eam, & tradidit Dominus in manum eius Ioachim regem Iudæ. Ita quidē Daniel. At Ieremias prodit, quartum annum Ioachim filij Iosiæ Regis Iuda fuisse annum primum Nabugdonozoris. locus ergo Danielis sic exponendus. Anno tertio rebellionis Ioachim venit Nabugdonozor, &c. Sic alio loco, vbi Ieremias annum septimum Nabugdonozoris, liber regum habet, annum octauum, quoniā idem annus erat octauus & septimus, octauus regni Nabugdonozoris & septimus à subacto Ioachim.

Dan. 1.

Ierem. 25.

Ierem. 52.

4. Reg. 24.

Est etiam notandum loco iam citato Danielis, Ioachim traditum in manum Nabugdonozotis, & tamen Ieremias, Sepulturā (inquit) asini sepelietur. Præterea alio scripturæ loco dicitur vinctus fuisse compeditus. Nempe vinctus quidem fuit, at mox in vinculis interiit, indéque raptatus & obiectus bestiis ad implendum, quod ex Ieremia commemoratum est.

Dan. 1.

Transtulit Ierusalem & vniuersos principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Benjamin & reliquis tribubus septem millia, omnes viros fortes & bellatores. Atqui qualis esse possit fortitudo in vitis in ca-

4. Reg. 24.

Allegorica interpretatio. ptiuitatem abactis? Irem quod bellum gerere possinr homines compedibus vincti, & in vinculis positi? Est igitur sensus, omnes fortes, forritudine scilicer legis, sic enim loquirur scriprura. *Psalm.* Benedicire Domino omnes Angeli eius porentes siue fottes robore. Bellum aurem gerebant, quoniam se vltro citroque exercebanr in prçliis legis, de quibus legitur. *Num. 21.* Vnde dicitur in libro bellorum domini. Sicur fecir in mari rubro, sic faciet in rorrētibus Arnon. In eo quod sequitur in historia regū. Transtulir etiam artifices & inclusores mille viros, fortes rerræ, artifices appellāiur Heres à silendo quòd vno loquente, tacerenr reliqui, inclusores aurem Masgherà claudendo, quòd ab ipsis sedenres audirores docerentur, meraphora, qua scriprum, *Esa.* Aperit & nemo claudit, claudir & nemo aperit. Denique forres terræ sunt nobiles de rribu Iuda & Benjamin, de quibus scribirur, hæc dicit Dominus Deus Israël. *Ierem. 24.* Sicut ficus hæ bonæ, sic cognoscam trāsmigrationem Iuda, quā emisi de loco isto in terrā Chaldæorum in bonum.

Iechonias. Octo annorū erat Iechonias cum regnare cepisset & tribus mensibus regnauit in Ierusalē. *4. Par. 24. 2. Par. 36.* Alio loco scribitur octodecim annorū fuisse cum regnum suum auspicarerur. Quid ergo senriēdum? Certè octo annorum erat cum regnauit (cum parre.) Ar postquam regnasset, octauum decimum agebat, quando obsignata est iudicij senrēria vt abducererur in captiuirarem, dicēre Nabugdonozor, è prauo cane catulus probus non nascirur.

2. Par. 36. In medio Iubilei migrauit Iechonias, anno quarto hebdomadæ, vt notat scriptura his verbis. Cúmque annis circulus volueretur misir Nabugdonozor rex nunrios, qui & abduxerunt eū in Babilonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini, id est arca. Regem verò cōstituit Mathanian patruum eius super Iudam & Ierusalem quem nominauit Sedechiam. *Sedechias.* Viginti & vnius anni erat Sedechias, cum regnare inciperet, & vndecim annis regnauir in Ierusalem.

Ierem. 28. Factum est anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto, mense quinro, dixir ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon in domo Domini coram sacerdoribus & omni populo dicens. Hęc dicit Dominus exerciruum Deus Israël. Contriui iugum regis Babylonis: Adhuc duo anni erunr & ego referti faciam ad locum istum, omnia vasa domini, quæ tulit Nabugdonozor de loco isto Babylonem. In hāc falsam prophetiam adductus est Ananias occasione Ieremiæ sic de Elā ipso præsenti vaticinati. *Ierem. 49.* Hæc dicit Dominus exerciruum. Ecce ego cōfringam arcum Elam sumam fortitudinē eorum & indicā super Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli &c. *Ierem. 28.* Mortuus est Ananias prophera anno illo mense seprimo.

Ierem. 29. Er hæc verba libri quem misit Ieremias prophetas de Ierusalē ad reliquias seniorum trāsmigrationis, & ad sacerdotes & ad prophetas & ad omnem populum, quem rraduxerar Nabugdonozor Babylonem. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël omni transmigrationi, quā transtuli de Ierusalem Babylonem. Ædificate

ficate domos & habitate, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite vxores & generate filios & filias & date filiis vestris vxores, & filias vestras date viris & pariāt filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero, & quærite pacem ciuitatis, ad quā transmigrare vos feci, & orate pro ea ad dominū quia in pace illius erit vobis pax. Et postea, cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos & suscitabo super vos verbum meum bonum & reducam vos ad locum istum.

Anno quarto regni, Sedechias descendit Babylonem comitatus suis principibus, vt sibi conciliaret gratiā Nabugdonozor Regis Babylonis. Deinde rediit Ierosolymam in regnum suum.

Caput 26.

Ezech. 1. FACTVM est tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis verbum domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldęorū. Ipse est annus quintus transmigrationis regis Iechonię. Triginta hi anni sumuntur ab eo tēpore, quo repertus est liber in domo Domini. Et veni ad transmigrationē ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabāt iuxta flumen Chobar & sedi, vbi illi sedebant, & māsi ibi septem diebus, merens in medio eorum. Post septem dies Ezechieli dictū est. Et tu dormies super latus tuū sinistrum, & pones iniquitates domus Israël super eo numero dierum quibus dormies super illud & assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorū numero dierum, trecentos & nonaginta dies & portabis iniquitatē domus Israël. Docebatur Israëlitas prouocasse iram domini ab ingressu in terram Chanaan, quousque ex ea dimigtarent per 390 annos integros. Et cum cōpleueris hæc dormies super latus tuum dextrū secundo & assumes iniquitatē domus Iuda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabatur domum Iuda irritasse dominū contra se quadraginta annis, postquam exulatum abductæ essent decem tribus, donec vastaretur Ierusalem. Qui anni omnes sunt 430.

4. Reg. 23. Ezech. 3.

Ibid.

Cap. 8. Et factum est anno sexto, sexto mense, quinta mensis, ego sedebam in domo mea & senes Iuda sedebāt coram me. Indicat illum annū fuisse intercalarem ac tredecim habuisse menses. Et cecidit ibi super me manus Domini Dei. Tum Deus Ezechiëli monstrauit gloriam maiestatis suæ recedentem de medio ædis siue templi. Et eleuantia Cherubim alas suas exaltata sunt à terra coram me. Et stetit in introitu portæ domus Domini Oriētalis, & gloria Dei Israël erat super illos. Et ascēdit gloria domini de medio ciuitatis, stetítque super montē, qui est ad Orientē vrbis, & spiritus leuauit me, adduxítq; in Chaldæam, & sublata est à me visio. Illic reperies decem Domini ab æde sacrarissima profectiones.

10

11

Ezech. 20. Et factus est anno septimo, quinti mensis decimo die. Venerunt viri de senioribus Israël vt interrogarēt dominum & sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis, loquere senioribus Israël, & dices ad eos. Hæc dicit dominus Deus. Nunquid ad interrogādū me vos venistis, &c. Tūc percus-

Ierem. 34

sit rex Sedechias fœdus, cum omni populo in Ierusalem, prædicans, vt dimitteret vnusquisque ancillam suã, Hebræum & Hebræã liberos,& nequaquam dominarentur eis.i.Iudæo & fratri suo. Audierunt igitur & dimiserũt,sed reuersi sunt deinceps, & retraxerunt seruos suos & ancillas suas,quos dimiserant liberos,& subiugauerunt in famulos & famulas. Et paulò pòst. Non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensi sunt in cõspectu meo, vitulum, quem consciderunt in duas partes, & cuius inter diuisiones transierunt principes Iuda & principes Ierusalem, Eunuchi & sacerdotes,& vniuersus populus,sicque rebellarunt contra Dominum. Nam hæc & eiusmodi cõmemorat, propter rebellionem. Tunc (igitur) rebellauit Sedechias cõtra Babylonium regem & sese adiunxit Ægypti regibus.

Ibid.

Hic obserua omnia in Israële siue decem tribubus & Iuda siue duabus tribubus paria reperiri. Illi societatẽ cum Ægyptiis regibus iniisse leguntur. Isti similiter. Illi tribus diuersis exiliis exportati è sua terra, isti totidem exiliis abacti in alienã. Illi triennium obsidionem Assyriorum sustinuerunt, antequam caperentur, isti tribus annis à Babyloniis circumsessi sunt, donec expugnaretur ciuitas. Illi elirarunt carnem filiorum suorum & filiarum, isti explere famem, eodem nefando cibi genere coacti sunt. Eiusmodi profectò est, quod propheta prædixerat. in via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua Hæc dicit dominus Deus. Calicem sororis tuæ bibes profundum & latum. ebrietate repleberis, calice sororis tuæ Samariæ.

Anno octauo Sedechiæ regis Iuda venit exercitus regis Babylonis contra Ierusalem. Et exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto, & audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem huiuscemodi nuncium recesserunt ab Ierusalem. Exercitus autem Pharaonis vastata Gaza rediit in Ægyptum.

Ierem.37.

Factum est verbum domini ad Ezechielem anno nono, mensis decimi die decimo dicens, fili hominis scribe tibi nomen huius diei, in quo cõfirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalẽ hodie i. die decimo mẽsis Teuet siue decembris.

Ezech.24.

Anno decimo duodecimo die mẽsis decimi factum est verbum domini ad me dicẽs, fili hominis,pone faciem tuam cõtra Pharaonem regem Ægypti & Propheta de eo & de Ægypto vniuersa loquere. Illo tempore, Ecce Ananeel filius sellum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicẽs, Eme tibi agrum meum qui est in Anathor in terra Benjamin. Tibi enim competit ex propinquitate, vt emas, &c.

Ezech.39.

Ierem.32.

Et factum est vndecimo anno,primi mensis die septimo verbum domini ad Ezechielem dicens. Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi & ecce nõ est obuolutum, vt restitueretur ei sanitas. Itẽ ad eundem factum verbum domini anno eodem vndecimo, primo die mensis tertij, dicens. Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti & populo eius. Cui similis factus es, in magnitudine tua? Rursũ vndecimo anno,primo mensis dicens.fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ierusalẽ, Euge

Ezech.30.

Ezech.31.

Ezech.26.

Euge confractæ sunt portæ populorum, couuersa est ad me. Implebor. deserta est. propterea hæc dicit dominus,&c.

Die tertio mensis Tizri siue Septembris, die quinquagesimo secundo ab æde dirura, interfectus est Godolias filius Ahicā filij Saphan, itémque Iudæi, qui cum ipso erāt in Masphia. Reliqui profecti sunt in Ægyptum, secum trahentes Ieremiam & Baruc.

Ezech.33. Anno duodecimo, decimo mense quinta mensis transmigrationis, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ierusalem, dicens. Vastata est ciuitas.

Cap.32. Eodem anno, mensis duodecimi die primo factum est verbum domini ad eundem dicens. Fili hominis, assume lamentū super Pharaonem regē Ægypti, & dices ad eum. leoni gētium assimulatus es. Eodem duodecimo

Ibid. anno, sed decima quinta mensis, factum est quoque verbum domini ad Ezechielē dicens fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinē Ægypti, & detrahe eam in terrā, cum his qui descendunt in lacum. Túmq; mōstratum est Ezechieli exteras nationes addici pureo interitus.

Anno decimo tertio Nabugdonozoris tradita est in manū eius Tyrus, & quadam veluti inūdatione raptauit vniuersos Iudæos, qui in ea, itémque apud Ammonitas, Moabitas, vicinásque regiones exulabant, ad septingentos quadraginta quinq;.

Ezech.29. Anno vicesimo septimo, imperij Nabugdonozor Ægyptum occupauit, cœpit multitudinem eius, deprædatus est manubias eius, diripuit spolia eius & ea in mercedem exercitui data, transtulit Ieremiam & Baruc

Alij malūt Ieremiam lapidatum fuisse à Iudæis in Aegypto.

Babylonem.

Ezech.40. Vicesimo quinto anno transmigrationis nostræ, exordio anni, decima mēsis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, factą est super Ezechielē manus domini & adduxit eum Ierosolymam in visionibus Dei. Illo die per visionem Ezechieli monstrauit Deus exemplum ædis siue templi futuris sæculis ædificandi.

Caput 27.

Ierem.39. 4.Reg.25. Anno nono regis Sedechiæ mensis decimi die decimo venit Nabugdonozor rex Babylonis & omnis exercitus eius ad Ierusalem & obsedit eam. Vndecimo aurē anno Sedechiæ mēsis septimi die nono præualuit fames in ciuitate, nec erat panis populo terræ. Et rupta est ciuitas & omnes viri bellatores fugerūt & exierūt de vrbe nocte per portam, quæ est inter duplicem murum ad hortū regis. Porrò Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam solitudinis persecuti sunt regem, cōprehenderúntq; eum in planicie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt & reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regē Babylonis in terram Emach, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechiæ mactauit coram ipso, atque principes Iuda in Rablatha. Et oculos eius effodit, vinctúmq; catenis adduxit Babylonem. reclusitque in custodiam vsque ad diem mortis suæ.

Totis viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit mōtem. Hinc illud, Mense quinto, septimo die mensis (Ipse est nonus de- 4.Reg.25.

cimus annus regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps exercitus in Ierusalem & succendit domum domini &c. Alio tamen loco id contigisse dicitur decimo die mensis, decimo octauo anno Nabugdonozoris, sed hæc sic sunt concilianda. Decimo nono anno à regno scilicet Nabugdonozoris cepto dirutum est templum, decimo autem octauo à Ioachim subiugato. Item septimo die mensis quinti, quoniã eo primum ingressæ sunt gẽtes illæ profanæ in templum, indéque sustulerunt Mare, bases, columnas & sequẽtibus duobus diebus, octauo scilicet & nono, ceptã die septimo à fundamentis euersionẽ cõtinuarũt, donec dies ille (decimus) appelleret. Quare Ieremias, adornate (inquit) super eam bellum, cõsurgite & ascendamus in Meridie. Hei nobis, quia declinauit dies, quia inclinatæ sunt vmbræ vesperi. Surgite ascẽdamus in nocte & dissipemus domum eius. tempore tenebricoso succenderunt tunc ignem, & decimo mensis exustũ est. De qua ætate Moses hęc commemorat. Scio enim figmẽtum eius, quod facturus sit hodie, antequam introducã eum in terram, quam ei pollicitus sum Et postea, Ego enim scio rebellionẽ tuã & ceruicẽ tuam durissimam. Et mox, Noui enim quod post mortem meã inique agetis & corrumpemini, atque cito declinabitis de via, quã præcepi vobis, & occurrẽt vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malũ in cõspectu Domini, vt irritetis eum per opera manuũ vestrarũ. Atq; hęc sanè cõgruunt cum Sedechiæ & hominum illius ætatis factis. Nã de illis sic scribitur. In regem quoq; Nabugdonozor rebellauit, qui adiurauerat eum per Deum, & indurauit ceruicẽ suam & cor, vt non reuerteretur ad dominum Deum Israël. Sed & vniuersi principes sacerdotum & populus præuaricati sunt iniquè iuxta vniuersas abominationes gentium, & polluerunt domum Dei, quam sanctificauerat sibi in Ierusalem. Mittebat autem dominus Deus patrum nostrorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens, & quotidie commonens. At illi subsannabant nuncios Dei & parui pendebant sermones eius & adduxit super eos regem Babylonis & interfecit Iuuenes eorum gladio in domo Sanctuarij. Vniuersáque vasa domus domini tam maiora quàm minora & Thesauros templi & regis & principum trãstulit Babylonem, & exussit domum domini & ædes Regias, abducens in captiuitatem eos, qui euaserant gladium, Babylonem, vt compleretur sermo domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra Sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni.

Hier. 6. *Deut. 31.* *2. Par. 36.* *Ierem. 25.*

Rabbi Iose non nisi quinquaginta & duos annos terram Iuda putat versatam in solitudine, ita vt nullus per eam transiret. Id ex Ieremia colligit, Super montes assumam fletum & lamentum & super caulas deserti planctum, quoniam succensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens.

Ierem. 9.

R. Iosé, Septem, (inquit) annis impleta est hæc scriptura in terra Israël, Sulphur & Sal & combustio totum solum eius, ita vt vltra non seratur neque virens quippiam germinet, &c. Percussósque eos rex Babylonis

Deut. 29.

lonis, partim interfecit, partim in exilium abduxit de terra sua, animas nimirum octingentas triginta duas de Iuda, tribus transmigrationibus quatuor mille sexcentas. Et de Benjamin & reliquis tribubus septem millia captiuorum, qui migrarunt cum Iechonia.

Caput 28.

Dan.2. ANNO secundo Imperij Nabugdonozoris, vidit Nabugdonozor somnium & cõtritus est spiritus eius & somnus eius fractus est ei. Sic dici potest, nisi quod numerat Scriptura annos à templo euerso, vt & menses ab eo euerso. Et sic in Ieremia, factũ est verò anno tricesimo septimo trãsmigrationis Iechoniæ Regis Iudæ, mense duodecimo, vicesima quinta die mensis, eleuauit Euilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui caput Iechoniæ regis Iudæ & eduxit eum de domo carceris. Cũ alio scripturæ loco legatur *vicesima septima die mensis.* Quæ si velis conciliare & inde aliquid certi discere, scito, vicesima quinta die mensis duodecimi Nabugdonozorem eius hostem excessisse è viuis & fuisse sepultũ, [a] vicesima autẽ sexta eum extraxit Euilmerodach de sepulchro & raptauit, quo ipsius decreta aboleret, vt impleretur quod de illo scriptum reliquerat Esaias, Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis, pollutus & obuolutus cum his, qui interfecti sunt gladio & descenderũt ad fundamẽta laci, quasi cadauer putridum. Die autem vicesima septima eduxit ipsum Iechoniam.

Ierem.52. *4.Reg.25.* *Esai.14.*

[a] *Sic enim legendum, non 16. vt in exẽplari venetiano.*

Ac eo temporis articulo interiit Sedechias & de ipso hũc instituerũt planctum, Heu, qui mortuus est rex Sedechias [b] bibens feces omnium ætatum. Vt illud Ieremiæ constaret, Nõ morieris gladio, sed in pace morieris & secũdum combustiones patrum tuorum, regum priorum, qui fuerunt ante te, sic combuient te, Et væ domine, plãgent te, quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.

[b] *i. Luens peccata omnium superiorum ætatum.* *Ierem.34.*

Singulare humanæ miseriæ exemplum. Nam intelligitur omnibus, qui versantur in bonis, timenda esse mala, & contrà quodquot hæerẽt in malis, ne desperẽt de bonis. Vnde quæso istud? Certè ex Iechonia & Sedechia.

Nabugdonozor quadraginta quinque annos Imperauit. Euilmerodach eius filius viginti tres. Balsazar ex filio isto nepos tres.

Dan.7. Anno primo Balsazaris regis Babylonis somnium vidit Daniel. Visio autem capitis eius erat de quatuor diuersis bestiis grandibus de mari ascendẽtibus, quarũ vltima habebat cornua decem, & paruulum aliud, quod postea exortum est de eorum medio.

Dan.8. Vbi tamen legitur anno tertio. Anno secundo regni Balsazar visio apparuit mihi. Ego Daniel, post id quod videram in principio. Vidi autem & ecce Aries, cui omnes bestiæ non poterant resistere & liberari de manu eius. Et ecce hircus qui cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suæ & percussit eum & conculcauit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius.

Dan.5. vbi mentio anni tertij nulla, sed cap.8. Anno tertio regni Balsazar, &c. Balsazar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, cotámque mille his vinum bibit. Præcepit ergo inter sorbendum vinum, vt afferen-

tur vasa aurea & argẽtea,quę exportauerat Nabugdonozor pater ipsius, de templo quod fuit in Ierusalem,vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoresque eius & concubinæ. Tunc attulerunt vasa illa aurea & argẽtea & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribẽtis contra candelabrum, in superficie parieris aulæ regiæ. Et rex aspiciebat articulos manu scribentis. Tunc species regis immutata est,&c.

Esa.21. Sic impleta est Esaiæ vaticinatio. Et clamauit leo. Super speculam domini ego sum, stãs iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor, vir bigæ equitum, & respondit & dixit, Cecidit, Cecidit Babylon & omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram &c. *Ibid.* Onus Duma, Ad me clamat de Seïr. Custos quid de nocte ? Custos quid de nocte? Dixit custos, Venit mane & nox, Si quæritis, quærite. Reuertimini, Venite. Quínam est iste custos? Deus Opt. Max. Scribitur quippe in Psalmis, Ecce nõ dormitabit, neque dormiet custos Israël. Dominus custodit te, Dominus protectio tua ad manum dexterã tuam. Dominus custodiet te ab omni malo, custodiet animam tuam dominus, dominus custodiet introitũ tuum & exitum tuum, cum toto Psalmo. Cuiusmodi est ista custodia? Ne ingrediatur gens in gentem & regnum in regnum, ne latrum quidẽ filium. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem appetiit, die cadat, cuius per noctem casus imminet, nocte cadat & pereat. Quemadmodum asseruit propheta. *Ezech.30.* Et dabo ignem in Ægypto. Quasi parturiendo dolebit Pelusium, & Alexandria fundetur & in Memphis angustiæ diei. Et in Taphnis nigrescet dies, quando cõteram ego ibi sceptra Ægypti.

Dan.5. Illud est Danielis. Eadem nocte interfectus est Balsazar rex Chaldęorum. Et Darius Medus suscepit regnum iam annos natus sexaginta duos.

Quid significat, obsecro, *Iam annos natus sexaginta duos?* Scilicet Nabugdonozori, quo die inuasit in templum, diebus Iechoniæ, natus est hostis, nempe Darius. (Sic rebus Deus prouidet.) Quo die vnctus est Iehu in Ramoth-Galaad, inunctus est & Hazael eius aduersarius.

[a] Ita expleti sunt septuaginta anni, ex quo imperauit Nabugdonozor, septuaginta, vno minus, ex quo subiugatus est Ioachim. *Dan.9.* Adhuc autẽ annum vnum in Babylone stetit Darius & peregit, vt Daniel narrat, Anno (inquit) primo Darij filij Assuëri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldęorum. Anno vno regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo fa- *Ierem.25.* ctus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, vt complerẽtur desolationis Ierusalem septuaginta anni.

[b] Nec reperias annum Medo in scripturis, præter istum duntaxat.

[a] *Animaduersio. Mirum quo pacto affirmet septuaginta annos tunc expletos, ex quo imperauit Nabugdonozor. Nam desideratur vnus. Quando enim numeras triginta septem ab exilio Iechoniæ, quod accidit anno illius octauo, vsque ad Euilmerodach, si postea recenseas annos Nabugdonozoris sursum versus, non nisi septem existent, nec nisi quadraginta qua-*

quatuor imperasse Nabugdonozor reperitur, numeratis etiam annis imperfectis & incompletis.

b *Istud me adducit in alteram admirationem. Nam hoc ipso libro ipsemet narrat regnasse (Medum) tribus annis imperfectis, cum hic tradat non reperiri in scripturis annum Medo præter istum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo. 30. quinq; esse annos Darij & Cyri. cum non amplius quatuor inueniamus. Responderi potest annũ tertium Balsazaris, qui præcessit Darium Medum, non fuisse completum, extitisséque primum Darij. Postquam igitur in præcedenti sectione attribuit eum Balsazari, iuxta id, quod scriptum est, Anno tertio regni Balsazaris regis visio apparuit mihi, de Ariete scilicet & hirco inter se confligentibus, noluit illum aßignare Dario. At de anno eius secundo, qui est quartus Darij quo scilicet fuit sepultus, dicit scriptura, Anno vno siue primo Darij filij Assueri. Interim tamen biẽnium regnauit iuxta id, quod Talmudici in tractatu Meghilla numerant, annos quinque inter Darium & Cyrum. Et tamen non occurrit annus Medo in scripturis, nisi iste solus, qui Darij reuera fuit secundus, quoniam primus accensetur Balsazari. Adhuc igitur annum vnum Babylonis stetit Darius & cum cõpleuit, anno sui regni secundo, qui quidem est primus ipsi propriè ascriptus.*

Dan. 8.

Dan. 9.

Sic Ieremias ipsis Israëlitis dixit, Egredimini de medio eius popule meus, vt saluet vnusquisque animam suam ab ira furoris Domini. Et ne forte mollescat cor vestrum, & timearis auditum, qui audietur in terra hac, *id est, auditũ Balsazaris*, & veniet in anno auditio, *Darij scilicet*, & postea in anno auditio, *de qua Esaias*, Et *erit Babylon illa desiderata in Regnis, sicut Sodoma & Gomorrha*, Et violentia siue iniquitas in terra, *super Ierusalem* & dominator *Cyrus persa* super dominatorem.

Ierem. 51.

Esa. 13.

Ego autẽ anno primo Darij Medi stabam, vt confortaretur & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, *id est, Cyrus, Assuerus & Darius, qui ædem extruxit.* Quid verò disci debet ex eo, quod subiicitur apud Daniëlem, Et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes, & cum inualuerit diuitiis suis, cõcitabit omnes aduersus regnũ Græciæ? *Quartus, à Dario Medo videlicet.*

De Regib. Persarum.

Dan. 11.

Fuit autem Daniel vsq; ad annum primum Cyri Regis. Quo temporis puncto ei dictũ est, Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni vt indicarẽ tibi, quia vir desideriorũ es. Tu ergo animaduerte sermonem & intellige visionem. Septuaginta Hebdomades decisę sunt super populũ tuum & super vrbem sanctam tuam, vt cõsummetur præuaricatio & finem accipiat peccatũ &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu sermonis, vt iterum ædificetur Ierusalem vsque ad Christum ducem Hebdomades septem & Hebdomades sexaginta duæ erunt: & rursum ædificabitur platea & muri in angustia tẽporum. Et post Hebdomadas sexaginta duas excindetur Christus. *Hebdomades septem sunt hæ, quas transegerunt in exilio & ascenderunt. sexaginta duæ hæ, quibus in terra Israël post reditum manserunt. Vna autem Hebdomada ea est, cuius partem egerunt in terra, partem extra terram, post quam Hebdomadam contigit, quod dictum est, Ex-*

Dan. 1. 9.

Corrũpunt odio nostri Christi aperta Danielis verba.

cindetur Christus & firmabit fœdus multis Hebdomada vna & dimidio Hebdomadis cessare faciet sacrificium & oblationem.

Rabbi Iosé numerandas docet hebdomadas septuaginta ab excidio templi prioris, vsque ad posterioris per Romanos excidium. Septuaginta scilicet annos, quibus excisum & destructum mansit, & quadringentos [a] viginti, quibus exædificatum stetit. Sed quid, inquies, septuaginta hebdomadæ Danieli ab Angelo memorabantur, cum iam septuaginta anni excidij essent transacti? Nempè decretum hoc iam latum erat ante septuaginta annos *(at nunc primum promulgabatur & Danieli reuelatur.)* Qua ratione legimus in Genesi, Et erunt dies illius centum viginti annorum cũ tamen postea scriptura dicat, Anno sexcẽtesimo vitæ Noë, mense secundo, septima decima die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnę. Quasi illa centum viginti annorum humanæ vitæ determinatio nõdum ad illa pertineret tempora, quibus referebãtur. Sed dũtaxat domini decretum proponeretur de futuro humanæ vitæ termino. Sic Esaïas, Hæc dicit Dominus Deus. Adhuc sexaginta quinq; anni & desinet Ephraim esse populus. Nam hæc afferebantur anno quarto Achaz, post quẽ intra annos octodecim Ephraim siue decem tribuum populus euersus est & in captiuitatẽ Assyriacam exportatus. Dici igitur potest hanc Esaïæ prædictionem atque sentẽtiam fuisse à Domino decretam, non tunc primum, sed, à diebus Amos Prophetæ, biennio ante terræmotum, quando scilicet, sicut scriptum est, prædicabatur istud, Sic dicit Amos, Gladio morietur Ieroboã & Israël migrando migrabit de terra sua. At tunc per Esaïam populo vel repetitam vel reuelatam.

[a] Sic legẽdum non, decem, in exẽplo Venetiano.

Genes. 6. Ibid. 7. Esa. 7. Amos.

Caput 29.

ANNO primo Cyri regis Persarum, vt compleretur verbum Domini ex ore Ieremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, vt scriberet, Hæc dicit Cyrus Rex Persarum, omnia regna terræ dedit mihi dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi, vt ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ est in Iudæa. Quis est in vobis de vniuerso populo eius. Sit Deus illius cum ipso, Ascendat in Ierusalem & ædificet domum Domini Dei Israël. Et omnes reliqui in cunctis locis, vbicunque habitant adiuuent eũm argento & auro & substãtia & pecoribus, præter id, quod voluntariè offerunt templo Dei, quod est in Ierusalem.

Ezra 1. Ierem. 25. De secunda Monarchia.

Et surrexerunt Principes patrum de Iuda & Beniamin & sacerdotes & Leuitæ & omnes, quorum Deus suscitauit spiritum, vt ascenderent ad ædificandũ tẽplum Domini. Vniuersique qui erant in circuitu, adiuuerũt manus eorum, in vasis argenteis & aureis, in substantia & iumẽtis & supellectili, exceptis iis, quæ sponte fuerant oblata.

Ibid.

Tota autem multitudo quasi vir vnus quadraginta duo millia, trecenti sexaginta, præter seruos eorum & ancillas, qui erant septem millia trecenti triginta septem, & in ipsis cantatores & cantatrices ducenti.

Ezra.

Vniuersè quidẽ quadraginta duo mil-

millia, at singulatim non nisi existunt triginta millia treceti sexaginta. Vbi ergo sunt duodecim millia? In iis sanè, qui ascēderunt de reliquis tribubus & locauerunt altare super bases suas, deterrentibus eos per circuitum popu'is terrarum, & obtulerūt super illud holocaustum Domino manè & vesperi, dederúntque pecunias latomis & cemētariis: cibum quoque & potum & oleum Sidoniis Tyriísque vt deferrent ligna cedrina de libano ad mare Ioppe, iuxta id, quod praeceperat Cyrus rex Persarum.

Ezra 3.

Cyrus regnum tenuit annis tribus, non tamen integris.

Ezræ 4. In regno autem Assueri in principio regni eius scripserunt accusationem aduersus habitatores Iudę & Ierusalem. Tunc intermissum est opus domus domini in Ierusalem, & cessauit vsque ad annum secundum regni Darij regis Persarum.

Ester 1. Tertio anno imperij sui fecit grāde conuiuium cunctis principibus & seruis suis fortissimis Persarū & Medorum & præfectis prouinciarum coram se.

2 Totis quatuor annis Ester delitescebat in Susan vrbe & ducta est ad regem Assuerum mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius.

3 Totis quinque annis complectebatur animo Haman spolia Mardochei. Mense autem primo (cuius vocabulū est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est sors in vrnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Haman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici, & exiuit mensis duodecimus qui vocatur Adar.

Decimo tertio die mensis Nisan Haman scripsit literas ad omnes Satrapas Regis & Iudices prouinciarū, diuersarúmque gentium, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos à puero vsque ad senem, paruulos & mulieres vno die, hoc est, decimo tertio die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

Ester 5. Decimo quinto Nisan siue Martij ingressa est Ester in conspectum Regis. Decimo sexto eiusdem mensis suspensus est patibulo Haman, quod parauerat Mardochæo.

7

Ester 8. Vicesimo tertio mensis tertij, qui appellatur Siuan Mardochæus scripsit epistolas ad Iudæos & ad principes, procuratoresque & iudices, qui centum viginti septem prouinciis ab india vsque ad Æthiopiam præsidebant, vt reuocaret ipsius Haman literas.

9. Decimo tertio Adar, qui fuerat trucidandis Iudęis destinatus, percusserunt Iudæi omnes inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis, quòd sibi parauerant facere, in tantum, vt etiam in Susan quingentos viros interficerent & suspenderēt decem filios Haman, propterea quod scripserant accusationem aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. Die illo numerus eorū, qui occisi erant in Susan, ad regem relatus est.

Ester 9. Illo tempore anno sequenti contigit, quod scriptum est. Scripsitque Ester regina filia Abihaïl & Mardochæus Iudæis etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solēnis sanciretur in posterum.

Ierem. 29. Anni septuaginta, de quibus pronuntiat Ieremias, cum cœperint im-

pleti Babyloni septuaginta anni, visitabo vos, vt reducam vos ad locum istum numerandi sunt ab excidio Ierusalē. Nempe quinquaginta & duos annos post eius excidium Israëlitæ traduxerunt in Caldæorum regno, & visitati sunt, ascēderúntque. Hinc deinceps tres anni Cyri, quatuordecim Assueti & secundus darij, quo ædificatum est templum. Hanc enumerationem cōfirmat Zacharias, Et respondit Angelus Domini & dixit, Domine exercituū vsquequo tu non miserebetis Ierusalē & vrbium Iuda, quibus iratus es his iam septuaginta annis. Nam hoc factum est die vicesimo quatto vndecimi mensis Sebat, anno secundo Darij.

Zach.1.

Per continuos quatuor annos (sequentes) templum ædificatum est, vt fidē facit Ezras. Et completa est (inquit) domus ista vsque ad diem tertiū mensis Adar, qui est annus sextus regni Darij regis.

Ezra 6.

Quo tempore anno seqenti ascendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte. Nam dicitur, Ipse Ezras ascendit de Babylone & ipse scriba velox in lege Mosis, quā dominus Deus dedit Israëli, & dedit ei rex, secundum manum domini super eum, omnem petitionem eius, Et ascenderunt de filiis Israël & de filiis sacerdotum & de filiis Leuitarum & de cātoribus & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ierusalem anno septimo Artaxerxis regis, & venerunt in Ierusalem mense quinto. Ipse est annus [a] septimus regis Quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem, iuxta manum Dei sui bonam super se. Ezras enim parauit cor suum, vt inuestigaret legem domini & faceret & doceret in Israël præceptum & iudiciū. Venit autem & separauit Israël à mulieribus alienigenis.

Ezra.7.

a Vitiosè decimus in Venetiano.

Caput 30.

VERBA Nehemiæ filij Helchiæ. Et factum est in mense Cisleu, anno vigesimo, & ego eram in susis castro &c. Mansit Nehemias annis duodecim in terra Israël, aptauit murum & restituit singulos Israëlitas in vrbem suam & possessiones suas. Quod ipsemet his testatur verbis. In omnibus autem his, non fui in Ierusalem, nisi anno trigesimo secundo Artaxersis regis. Nam in fine dierum rogaui regem & veni in Ierusalem. Ab anno vigesimo vsq; ad trigesimum secundum duodecim existunt anni. Sanè Ezras, *Seniores*, inquit, *Iudæorum ædificabant & prosperabātur iuxta prophetiam Aggæi prophetæ & Zachariæ filij Iddo. Et ædificauerunt & construxerunt decernente Deo Israël & iubente Cyro & Dario & Artaxerse rege Persarum. Et compleuerunt domum Dei istam vsq; ad diem tertium Mensis Adar, qui est annus sextus Darij regis.* Atqui non inuenias reges Persarū in scriptura nisi duos Cyrum & Darium, Medorum vero duos alios Darium & Assuerū. Dico igitur tam Cyrum quàm Dariū (in hoc Ezræ loco) esse Artaxersem, propterea quòd omnes reges vocabantur Artaxersæ.

Nehe.1.

Nehe.13.

Ezra.6.

Summa omnium annorum regum Mediæ & Persidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur.

Habitarunt autem sacerdotes & Leuitæ & ianitores & cātores & reliquum

Nehem.7.

liquum vulgus & Nathinei & omnis Iſraël in ciuitatibus ſuis. Et venerat menſis ſeptimus: filij autem Iſraël erant in ciuitatibus ſuis. Congregatúſque eſt vniuerſus populus, quaſi vir vnus ad plateā, quæ eſt ante portam aquarum, & dixerunt Ezræ ſcribæ, vt afferret librum legis Moſis, &c. Fecit ergo vniuerſa Eccleſia eorum, qui redierant de captiuitate tabernacula & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Ioſuæ filij Nun tam celebriter filij Iſraël, vſque ad diem illum, & fuit lętitia magna nimis. Dici poteſt, quod comparat ingreſſum Iſraëlitarum in terram, diebus Ezrę, cum eorumdem in eandem ingreſſu diebus Ioſuæ. Quemadmodum diebus Ioſuæ obligati ſunt ad decimas, annos remiſſionis & iubileos, atque ſanctificarunt muratas vrbes: ſic in ſuo ingreſſu, Ezræ tēpore, aſtricti fuerunt legibus de decimis, de annis remiſſionis, de Iubileis, ſanctificarūt vrbes mænibus cinctas & vehemēter lætati ſunt coram domino Deo. Vnde diſertè ſcribitur, vt modo dictum eſt, Et fuit lætitia magna nimis.

Ibid.

Sic ſcriptura cōparatè ad duo iſta loquitur in Deuteronomio, & aſſumet atque introducet te in terram, quam poſſederunt patres tui & obtinebis eam: & benedicens tibi maioris numeri te eſſe faciet, quàm fuerint Patres tui. Comparat enim poſſeſſionem tuam (tempore Ezrę) cum poſſeſſione Patrum tuorum (tempeſtate Ioſuę). Quemadmodum poſſederunt Patres tui terram & eam obtinuerunt cū omnium iſtarum rerum innouatione: Sic tu poſſidebis obtinebíſque eam cum omnium iſtorum renouatione. Si dicas poteſt Moſes loqui de tertia hæreditatis adeptione, contrarium te docebit idem ſcripturæ locus, *Et obtinebis eam.* Nam dū ſemel hoc commemorat, quaſi dicit, prima & ſecunda vobis hic ſignificatur hæreditatis adeptio, non item tertia.

Deut. 30.

Porrò Hircus capraxum rex Græcorum eſt, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipſe eſt rex primus. Stabit verò rex fortis & dominabitur poteſtate multa, & faciet quod placuerit ei. Et cum ſteterit, conteretur regnum eius & diuidetur in quatuor ventos cœli. Iſte eſt Alexander Macedo, qui duodecim annis regnauit.

De tertia Monarchia. Dan. 8. 11.

Huc vſque prophetæ per Spiritū ſanctum vaticinati ſunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba ſapientum audi. Nam dictum eſt, Inclina aurem tuam & audi verba ſapientum. Appone autem cor ad doctrinam meam. Quoniam pulchrum erit tibi cum ſeruaueris ea in ventre tuo, & redundabunt in labiis tuis, vt ſit in Dominō fiducia tua. Et mox, Nónne ſcripſit tibi terna in cogitationibus & ſcientia, vt oſtenderem tibi firmitatem & eloquia veritatis, vt reſpōdeas ex his eloquia veritatis, illis qui miſerunt te. Quo pacto etiā legitur, *Interroga Patrem tuum & annunciabit tibi, ſenes tuos & dicens tibi.* Quos ſenes intelligit? vulgares ne, qui in triuiis & compitis occurrunt? Minimè, ſed eos, qui ſcientia atque ſapientia pollent. Ideo enim addidit *Et dicent tibi.*

Prouerb. 22.

Deut.

Iuxta ſententiam R. Ioſe, Perſarū imperium ſtante templo viguit triginta & quatuor annos, Græcorum

Monarchia centū & octoginta, Machabeorum regnum centum & tres, Herodianorum tyranniscentum similiter & tres.

Hinc deinceps extrahe & numera à templi (per Romanos) excidio. Porrò in captiuitate scribunt contractus, sumpto numerationis exordio, à Græcorum Monarchia.

Hi verò sunt octo Græcorum reges Alexander Macedo, [a] Phitton, Selimon, Seleucus, Santroc, Anthiochus, Antiochas, Gasclanas. A bello Assueri Phul, vsq; ad bellum Vespasiani, octoginta anni. Atque hi stante templo. A bello Vespasiani vsque ad bellum Titi anni [b] quatuor. A bello Titi vsque ad bellum Batcozbę anni sedecim. Bellum autem Batcozbæ fuit duorum annorum & semis. Atque ita viginti duo anni impleti sunt post templi excidium.

a *Non agnosco istorum nominum materiē partem.*

b *Expūgo viginti in Venetiano.*

Auctore R. Iosé, deuoluitur meritum in diem meriti, & peccatum in diem peccati. Exempli gratia. Quādo templum primo destructum est, dies ille erat vespera sabbati, atque adeò extremum anni septimi (.i. remissionis) erat etiā custodia & hebdomas ipsius Ioarib, itémque nonus dies Ab siue Iulij. Similiter quando secundo est euersum. Ac in vtraque euersione Leuitæ stabant in suis suggestis & dicebant canticum. Quódnam, obsecro, canticum? Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malicia eorū disperdet eos, disperdet eos Dominus Deus noster.

Psal. 94.

Mense quarto, nona mensis fissa est ciuitas in primo excidio. Eiusdē mensis decima septima in secundo. Benedictus Dominus Deus Israël à sæculo & vsque in seculum. Et dicat omnis populus, Amen, Hallelu-ia. Benedictus Deus, Deus Israël, quia facit mirabilia solus, & benedictum nomen gloriæ eius in æternum, & repleatur maiestate eius omnis terra, Amen, Amen.

Psal. 72.

Et ipse mutat tempora & tempestates, trāsfert reges atque cōstituit, dat sapientiam sapientibus, & scientiam scientibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita & nouit in tenebris constituta & lux cum eo est, Tēpora, *id est, tempus Sodomorum.* Tempestates, *tempestatem siue tēpus Ierusalem. Quam restaurari breui contingat. ad quod optatum respondeant omnes, Amen.* Aufer Reges, *Regē Ioachim.* Atque constituit, *Regem Babylonis Nabugdonozor.* Dat sapientiam sapientibus, *Mosi magistro nostro sapientia patenti, intelligentiaq; patri.* Et scientiam scientibus intelligentiam, *Iosuæ filio Nun, de quo legitur. Et Iosuæ filius Nun repletus erat spiritu sapiētiæ.* Glossema alterum. Dat sapientiam sapientibus, *Iosepho filio Iacob iusto, de quo in Genesi, Non est intelligens neque sapiens similis tibi.* Et scientiam scientibus intelligentiam, *Danieli & sociis ipsius, quoniam scribitur. Tunc Danieli in visione noctis mysterium reuelatū est.* Ipse reuelat profunda & abscondita. *Profunda de profunditate Quadrigæ Ezechielis dicuntur. Abscōdita de opificio rerum principio procreatarum apud Mosem.* Et nouit in tenebris constituta. *Supplicia, quæ impiis in Gehenna infliguntur.* Et lux cum eo habitat. *Præmium in futuro sæculo iustis attributum.* Glossema aliud. Dat sapientiam sapiētibus. *Iosuæ filio Nun, de quo affirmatum reperias. Et Iosuæ filius Nun, plenus erat spiritu sapientiæ.* Et scientiam scien-

Dan. 2.

Ierem.1. ſcientibus intelligentiam. *Ieremiæ, de quo illud, Antequã formarem te in vtero, noui te, & priuſquam exires de vulua, ſanctificaui te, & prophetam in gentibus dedi te.*

Qui ſuſpicatur Deum duntaxat præſentia quando fiunt, noſſe, contrarium diſcere debet ex illo Geneſ. *Geneſ.5.* ſis. Hic eſt liber generationis Adam. Nam his ſcriptura docet Deum Opt. Max. monſtraſſe primo homini ſingulas ætates, rectores ſingularum ætatum, ſuos per ſingulas ætates prophetas, ſuos pios, ſuos ſapientes, ſuos paſtores, ſuos iudices, ſapientes ſingularum ętatum, prophetas ſingulorum ſeculorum, iuſtos cunctarum generationũ, nominum eorum numerum, dierum ipſorum computationẽ, horarum ipſorũ calculum, greſſuum *Iob 14.* eorum ſummam. Siquidem in Iob legitur. Tu quidem greſſus meos dinumeraſti, ſed parce peccatis meis. Et *2. Reg. 7.* alibi, Sed & hoc parum viſum eſt in conſpectu tuo domine Deus, niſi loquereris etiam de domo ſerui tui in longinquum. Iſta enim eſt lex Adam *Pſal.139.* domine Deus. Et informe meum viderũt oculi tui & in libro tuo omnia illa ſcribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. Mihi autem quàm honorificati ſunt amici tui Deus, quàm confortatus eſt principatus eorum; Dinumerabo eos & ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc ſum tecum.

Atque hîc ſit doctrinę Seder Olam maioris.

FINIS.

Deo laus, honor, gloria.

BREVE HEBRÆORVM

Chronicon, quod inſcribitur Seder Olam Zuta, eodem Gilb. Genebrardo interprete.

ORDIAMVR de mundi ordine compendiariam deſcriptionem, Dei conditoris ope atque præſidio. Amen.

Partium chronici nouem formulæ.

1 Ab Adam vſque ad diluuium, anni ſunt mille ſexcẽti quinquaginta ſex.
2 A diluuio vſque ad diuiſionem ſiue linguarum, ſiue populorum, anni trecenti & quadraginta.
3 Ab illa diuiſione ad ortum vſque Iſaac anni quinquaginta duo.
4 Ab ortu Iſaac donec egrederentur Iſraëlitę ex Ægypto quadringenti anni.
5 Deinde Iſraëlitę quadraginta annis errarunt in deſerto.
6 Ex quo in terram ingreſſi ſunt, donec ex ea in exilium Babylonicũ demigrarent, anni octingenti quinquaginta.
7 Anni ſeptuaginta inter ędem primam (Salomonis) & ſecundam (Zorobabelis.)
8 Ædis ſecundæ ſtructura ſtetit quadringentis viginti totis annis. *Sic euerſum templũ à Rom. anno mundi 3828.*
9 Ex quo illa ædes (à Romanis) diruta eſt, ad hoc vſque tempus, anni ſunt mille quinquaginta tres. † *† Qui cadunt in annũ à Chriſto nato. 1124.*

Summa omnium iſtorum quatuor mille, octingenti & vnus anni.

Partis omnium primæ.

Demonstratio.

Genes. 5. Adam natus centum triginta annos genuit Seth. In vniuersum autem annos nongentos & triginta compleuit.

Seth vixerat, priusquam ipsi nasceretur Enos, annis centum, & quinque. Peregit nongẽtos & duodecim annos.

Enos vixit, donec ipsi nasceretur Caïnan, septuaginta annis. Expleuit nongentos & quinque annos.

Caïnan natus erat, dum genuit Malaleel, septuaginta annos. Vita autem ipsius tota annorum fuit nongentorum & decem.

Malaleel cùm genuit Iared, agebat annum vitæ sexagesimum quintum. Transegit verò ætatem octingentorum nonaginta quinque annorum.

Iared vitæ centesimo sexagesimo secundo generauit Enoch. Perduxit vitam in nongentesimum sexagesimum secundum annum.

Enoch viuebat annum sexagesimum quintum dum ei natus est Mathusalé. Ac ambulauit cum Deo trecentis sexaginta quinque annis, nec postea apparuit, quia tulit eũ Deus.

Mathusalé, dũ generauit Lamech, agebat annum ætatis centesimum octogesimum & septimum. Vixit autem diutissimè, nempe annos nongentos sexaginta nouem.

Lamech anno ætatis centesimo octogesimosecũdo procreauit Noë. Vixit autem nongentos quinquaginta.

Iam Noë, cum appetiit diluuium, sexcentenarius erat. Post diluuium deinde vitam produxit in alios trecentos quinquaginta annos.

En tibi decem ætates.

Secunda decuria.

Diuidit tẽpus à mundo condito, vsque ad captiuitatẽ Babyl. in quinque, stipium decurias.

Sem vixit, priusquam procrearet Arphaxad, centũ annos, deinde quingentos.

Arphaxad biennio post diluuium natus, dum ipsi genitus est Sále, agebat annum trigesimũ quintum. Post eum editum, anni ipsius fuerũt quadringenti tres.

Sále viuebat, dum ipsi natus est Heber, trigesimum annum. Deinde confecit quadringentos tres annos.

Heber anno vitæ trigesimo quarto genuit Phaleg. post eum genitum vixit annis quadringentis triginta.

Phaleg anno ætatis trigesimo procreauit Rehu. Vixit ducentis annis & nouem, vltra illos triginta.

Rehu trigesimo secundo anno vitę sustulit Sarug. Expleuit deinde annos ducentos & septem.

Sarug trigesimo anno genuit Nahor, quo genito vixit adhuc annos ducentos.

Nahor generauit Tháre vigesimo nono ætatis anno, vixit postea centum quinquaginta & octo annos.

Tháre agens annum septuagesimum generauit Abraham, vixit in solidum annos ducẽtos & quinque.

En hic etiam ætates decem.

A diluuio vsque ad natiuitatem Abrahæ ducenti nonaginta duo anni.

A Nato Abraham vsque ad diuisionem linguarum & populorũ quadraginta octo anni.

48. Anno Abrahæ diuisio linguarum.

Ab illa diuisione vsque ad ortum Isaac quinquagintaduo anni. Sic sunt centum anni à nato Abraham ad natum Isaac. Vixit autẽ Abraham centum septuaginta quinque annos.

Decuria 3 cuius principium Isaac.

Isaac vixerat sexaginta annis, dum genuit Iacob. Numerus autem annorum vitæ eius centum octoginta.

Iacob ætatis suę anno octogesimo quinto genuit Iudam. Vixit annis cētum quadraginta & septem.

Iuda anno vitæ trigesimo quinto genuit Phares. Vixit annis centum & nouemdecim.

nũ Phares genuisse anno nono. Phares viuebat annũ nonum, cum ipsi genitus est Ezron. Ezron vero & Hamal descenderunt in Ægyptum.

Sic exurgit summa bis mille ducentorum triginta & octo annorum ab orbe condito.

Digressio ad numerũ annorũ vitæ 12 Patriarcharũ Ruben, quem genuit Iacob anno ætatis octogesimo tertio, expleuit annos 124. Mortuus est post obitum Ioseph annis duobus.

Simeon vixit centũ viginti annis. Anno primo post mortem Ioseph è vita discessit.

Leui vixit annos centum triginta septem.

Iuda vixit (vt prædictum est) centum nouemdecim annis.

Isachar centum viginti duobus annis.

Zabulon 124 faro autem concessit duobus annis post Iosephũ mortuum.

Dan expleuit ætatem centum viginti septem annorum.

Aser centum & viginti sex.

Cur Neptalin & Gad prætermiserit, nescio. Ioseph centum & decem.

Benjamin centum & vndecim, ita vt moreretur circiter viginti sex annos ante Leui.

Reuertitur ad decuriæ tertiæ ordinem institutum. Interea Ezron genuit Ram. Ram autem genuit Aminadab. Aminadab Naason, qui quidem extitit ex iis, qui descenderunt in Ægyptum, vsque ad annum bis millesimum quadringentesimum quadragesimum octauum à mũdi productione, quo egressio ex Ægypto contigit. *Egressio ex Ægypto an. 2448.*

Illo autem anno mense secundo data est Israëlitis lex, mense tertio proximè sequenti Decalogus.

Rursum anno secundo die expiationum data illis lex, quo certè anno obiit Naason.

Naason autem generauit Salma, qui fuit de iis, qui in terram ingressi sunt.

Salmon autem generauit Booz. Ac anno 41 exitus Israëlis ex Ægypto, id est, anno bis millesimo, quadringentesimo, octogesimo nono à mundi ortu ingressi sunt Israëlitæ in terram.

Mortuóque Iosua expletæ sunt decem aliæ ætates.

Decuria quarta, Cuius initium Obed ex Ruth.

Ruth. 4. Booz genuit Obed. Obed Iessem. Iesse Dauidem. *Dauid rex* Dauid regnare cępit in Israël anno trecentesimo, nonagesimo ab ingressu Israëlitarum in terram, id est, anno ab egressu de Ægypto, quadringētesimo trigesimo, qui annus erat mundi bis millesimus octingentesimus, septuagesimus quintus.

Nota successionem perpetuam pontificum & prophetarum. Abiathar diebus illis sacerdotio summo fungebatur, prophetiæ autē munere Nathan & Gad. Regnauit autem Dauid 40 annis ac genuit Salomonem.

Salomon. 2 Salomon anno 4 regni ædificare cæpit ædem Domini. Perfecit anno regni sui 10 regnauerat 3 annos, cum expletus est quadringētesimus qua-

dragesimus annus ab ingressu in terram, siue quadringētesimus octogesimus ab egressu Ægypti, hoc est, annus mūdi bis millesimus nongentesimus vigesimus octauus, fundauítque ædem. Ipsius autem tempore Sadoc magnus erat Sacerdos. Ionathan, Iddo & Ahias Silonites prophetæ.

Roboam. 3 Hunc subsequutus Roboam filius regnauit annos septemdecim, Achimaa pontificatum administrante, Samaïa & Iddo vaticinantibus.

Abia. 4. Abia filius eius regnū suscepit tribus annis, Azaria pontifice eodémque propheta, Iddo propheta adhuc superstite.

Asa. 5. Asa filius post ipsum regnauit quadraginta vno annis. Tum vaticinationis munus obibant Ioram, Azarias filius Oded, Hanani vidēs, Iehu filius Hanani.

Iosaphat. 6 Iosaphat post Asam patrem regnū administrauit viginti quinque annis, Ioas sacerdote summo, Iehu filio Hanani, Abdia, Michea, Iehiële filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodiæ vatibus.

Ioram. 7. Ioram filius post patrem Iosaphat regnum tenuit annos octo, Ioarib pontifice, Elia propheta.

Ochoz. 8. Ochozias filius Ioram deinde regnum gessit anno vno. Tum princeps sacerdotum erat Iosaphat, propheta Eliseus, completæque sunt decem aliæ ætates.

Decuria quinta.

Athalia. Postea surrexit Athalia Ochoziæ mater & perdidit posteritatem regiam, vniuersamque Dauidis familiam. Tanta fuit istorum temporum calamitas, vt nullus principū superstes euaserit, præter Ioas admodum infantem, quem absconderat Ioïada pontifex. Regnauit Athalia annos sex, póstque trucidata est.

Ioas. 9. Regnum igitur recepit Ioas quadraginta annis, Ioïada & Pedaïa per ordinem sacerdotum principibus, Zacharia Ioïadæ filio sacerdote simul ac propheta, qui iussu Ioas Regis necatus est.

Amas. 10. Amasias eius filius post patris obitum regnauit viginti nouem annis. Pontificatum obtinebat Sedechias, Prophetiæ manus Amos regis Amasiæ frater, patérque Esaiæ prophetæ.

Ozias. 11. Ozias filius post patrem Amasiam regnum tenuit quinquaginta duobus annis. Ioël summus erat sacerdos, Oseas, Amos, Esaias prophetæ.

Ioathan. 12 Ioatham filius eius sedecim annis post ipsum regnauit. Pontifex erat Ioatham & ipse regis habēs nomen, Prophetæ Oseas, Esaias, Amos, Ozias, Micheas Morastires.

Achaz. 13 Achaz filius ipsius sedecim aliis annis in regno versatur. Vrias præsidebat in Aaronis cathedra. Oseas, Esaias, Amos, Micheas, Oded prophetiæ munus exercebant.

Ezechias. 14. Ezechias filius post patrem Achaz viginti nouem annis regnauit, Neria summo sacerdote, Osea, Esaia, Amos, Michea vatibus.

Manasses. 15. Manasses post eum regnum obtinuit quinquaginta quinque annis. Osaïas summum sacerdotium exercebat, prophetieam functionē Ioël, Nahum, Habacuc.

Amon. 16. Amon natus ipsius post eum mortuum regnum tenuit duobus annis. Sellum erat pontifex, prophetabat tum ipse idem, tum Hozaï.

Iosias. 17. Iosias post patrem Amonem mortuum regnauit annis triginta & vno. Prin-

Princeps sacerdotum erat Helchias, Sephonias, Hieremias, & Holda prophetæ.

Ioachaz.18 Ioachaz patri Iosiæ successit tribus mēsibus eodem pontifice simul ac propheta. Tunc etiam Hieremias vaticinabatur.

Ioachim 19 Ioachim superioris regis frater regnauit annis 11. Azaria sacerdotum primo, Hieremia & Vria vatibus.

Atque hic finiunt decem altæ ætates.

Nabugdonozor. Cæterum regni tertio anno captiuus factus est Ioachim à Nabugdonozore rege Babylonis, Mortuus ad extremum in vinculis, vt impleretur *Hier. 22.* prædictum Hieremię, Sepultura asini sepelietur.

prima trāsmigratio Babylonis. Tum Nabugdonozor in captiuitatem transtulit ciues Hierosolymitanos cum cunctis principibus. Item è Benjaminia reliquisque. tribubus septena millia exulum, qui omnes fortitudine ac arte bellica excellebant.

Iechonias. 20. Post patrē Ioachim regnauit Ioachim siue Iechonias tribus mensibus diebus decem. Seraïas administrabat pontificatum. Hieremias prophetabat. Traxit autem illum in exilium *Transmigratio. 2.* Nabugdonozor rex Babylonis cum octodecim millibus, Sedechiámque patruum eius filium Iosiæ in locum ipsius suffecit.

Sedechias. 21. Qui postremò regnauit annis vndecim, eodem pontifice, prophetis autem Iosadac fratre Ezræ scribæ, Hieremia & Ezechiële.

Anno quinto regni ipsius profecti sunt exercitus Babyloniorum Hierosolymam, castra metati aduersus eam construxerunt vallum per circuitum, obsidione presserunt diuturna, vsque ad annum regni eius vndecimum.

3. Transmigratio. Illo anno Iudam abduxit è patriis sedibus Nabugdonozor, id est, anno octingentesimo quinquagesimo ingressus in terram, & octingentesimo nono exitus de Ægypto. Nempè anno mūdi ter millesimo trecentesimo tricesimo octauo.

38. cognationes de mus David. Nec verò relictus est de familia Dauidis vllus, pręter Iechoniam, qui genuit Salathiëlem, Malchiram, Pedaïam & Gamariam, cum tamen existerent 38 cognationes.

Nabugdonozor. Ac imperium obtinuit Nabugdonozor vsque ad annum trigesimum septimum exilij regis Iechoniæ.

Euilmerodac. Post eum mortuum Euilmerodac filius eius imperauit annis viginti tribus. Is anno primo regni sui. eduxit *Hier. vlt.* Iechoniam de carcere, qui postea discessit de vita, Sedechia iam mortuo.

Decuria 6 cuius initium Iechonias.

Salathiel. Salathiel filius Iechoniæ, vt quidem narrant sapientes, erat in captiuitate, imperante tribus annis Baltazare.

Zorobabel Ei mortuo successit Zorobabel filius.

Darius. Anno quinquagesimo secundo ab excidio templi, id est, anno septuagesimo imperij Babylonici imperauit Darius Medus, desiitque imperium Chaldæorum.

Primus reditus. Ascendit autem Zorobabel Hierosolymam & exules cum ipso anno *Cyrus.* primo Cyri regis Persarum.

Iosua. Iosuæ filius Iosedech sacerdotio supremo fungebatur, Aggęus, Zacharias, Ezras prophetiæ munere.

Ezras. Imperium post Cyrum suscepit *Xerxes.* Assuerus. Is interpellauit ędificationē templi, expetiuitque radicitus delere Israëlē, sed Deus opt. Max. & ipsum

& Aman impium, (qui huius tragediæ author erat & caput) de hoc mūdo funditus extirpauit.

Reditus 2.

Anno decimo octauo Medorum, id est, anno septuagesimo templi excisi ascendit Ezras scriba Hierosolymam & alij cum ipso exules. Ædificauit murum vrbis, aptauítque ędem sanctuarij. Tum Zorobabel rediit Babylonem, ibíque est mortuus.

Mesulam.

Post Zorobabelem stetit Mesulam filius ipsius. Eius autem diebus incæpit imperium Græcorum.

Anno quinquagesimo secundo Medorum, & Persarum mortui sunt Aggæus, Zacharias, Malachias.

Propheta desinunt.

Quo tempore cessauit prophetia de Israële, anno videlicet ter millesimo, quadringentesimo, quarto, ab orbe condito.

Hinc deinceps inclina autem tuam & audi verba sapientum (non scriptura.)

Alexāder. Hananias. Successores 4 Alexādri aliter à nostris nominantur.

Alexander Macedo rex Græcorū imperauit annis duodecim: Tū obiit Mesulam, successit autem Hananias filius ipsius,[a] vt tradunt sapientes nostri, cuius diebus regnabant Porran, Salmon, Alascanus, Mapparis Reges Græcorum.

a alij Syriaco significatu sapientes direxerunt eum, & sic deinceps.

Deinde anno centesimo quadragesimo Græcorum mortuus est Hananias, & Mattathias filius Iohannis filij Simeonis. Stetit autem post eum Barachias filius ipsius, iuxta sapientū nostrorum Historias.

Barachias

Huius tempore erat Nicanor Seleucus, Soter, Antiochus, Antiochus alter, & [b] Gascalnas. Denique Antiochus, qui ædificauit Antiochiam, & Ptolomæus, qui transcribi iussit legem in linguam Græcam.

b Callinicus.

Anno centesimo septuagesimo regni Græcorum occisus est Simeon filius Mattathiæ, filij Iohannis, mortuúsque Barachias.

Simeon Machabæus.

Ei successit Hasadias filius ipsius, è sapientum scriptis, illis verò diebus, tempore Nicanoris[c] regis Gręcorū, Israëlitæ affecti sunt insigni calamitate, adeò vt procederent in aciem Hasmonei & eum interimerēt, cum vniuerso ipsius exercitu. Iste est annus centesimus septuagesimus quintus regni Græcorum, ac post patrem Simeonem Mattathiæ filiū quem genuerat Hasmoni, regnauit Iohannes triginta septem annis, dormiuítque Hasadias, post quem stetit Esaias, vti à sapientibus est proditum.

Hasadias.

c Imò verò hic Nicanor Dux regis de Mattathia. 1 Mac. 7. Machabæus.

Esaias.

Iannes deinde filius Iohannis sacerdotis magni regnauit viginti septem annis.

Iannes Alexander.

Ei defuncto successit Aristobulus filius, regnúmque administrauit annis tredecim, interfectúsque est.

Aristobuli & Antigoni regnum Iosephus hyrcano primogenito.

Post eum Antigonus filius viginti sex annis. Occisus autem est anno centesimo tertio regni posteritatis Machabæorum.

Iannis tribuit.

In eius vicem substitutus est Herodes filius Antipatris Machabæorum seruus, qui rebellās cunctam familiam dominorum suorum trucidauit. Regnauit autem [d] annis (multis) interea obdormiit Abdias, post quē stetit Samaïas filius ipsius, vt quidem sapientes nostri commemorant.

Herodes magnus.

d Ineptè aliqui interpretantur שנים biennium. Puto desiderari. לז 37.

Sic (à captiuitate) finiunt decem aliæ ætates (familiæ Dauidicæ.)

Regnauit deinde Agrippa Herodis filius, & per ordinem Munabaz Agrippæ filius.

Agrippa.

Septima

Septima decuria, quam auspicatur Sechantas.

Sechanias. Obdormienti autem Samaïæ succeſſit Sechanias, quemadmodū prodiderunt ſapientes noſtri.

Proſelytos appellatus rediunos. Nam Herodes Idumæus, aut iuxta alios Philiſteus. Ineptè aliqui vertūt Hagarenorū. Nā de Herodianis loquitur. Veſpaſianus. Anno centeſimo tertio regni proſelytorū, qui eſt annus quadringēteſimusvigeſimus, à tēplo reſtaurato, ter milleſimus, octingenteſimus vigeſimus octauus ab orbe condito venit Veſpaſianus, & ſolo ęquauit ędē. Traduxit in captiuitatē Iſraëlitas, familias multas domus Dauidicæ & Iudā in Hiſpanias, quas vocamus Sepharad.

Agebatur annus cēteſimus octogeſimus Romanorū, ex quo regnauerant ſtante templo.

† Bither vrbs maritima in qua reliquias Iudæorum Titus reliquerat. Anno autē quinquageſimo ſecūdo à tēplo diruto deſtructa eſt Bither. †

Ezechias. Anno cēteſimo ſexageſimo ſexto ab excidio templi Perſæ irruerunt in Romanos. Tum defuncto Sechaniæ ſucceſſit Ezechias filius ipſius, vt iidem ſapientes noſtri tradiderunt.

Obdormiuit Ezechias & ſepultus eſt in terra Iſraël in colle Arbeēl, qui erat Ioſuæ filij Niſraph ſacerdotis, in Orientali vrbis parte: Huic ſucceſſit *Nathan.* filius ſuus Nathan nomine, qui cum obdormiiſſet pater,[a] creuit in viſceribus matris ſuę. Iſte eſt Nathan Detſutſitá. *a Poſthumus fuit.*

Huna. Nathan vbi defunctus eſſet, habuit filium ſuum Magiſtrum Huna ſucceſſorem. *Akob.* Obdormiit etiam Akob *Nahum.* relicto filio Nahum iuxta ſcripta ſapientum noſtrorum.

Magiſtri Huna, Hanana, Mattana, Hananeēl ipſius fuerunt ſapientes. Deinde obdormienti Nahum ſuc*Iohanan.*ceſſit Iohanan, vti extat in ſapientum noſtrorum literis, cuius ſapientem fuiſſe dicunt magiſtrū Hananeēlen.

Saphat. Obiens Iohanan filiū Saphat ſucceſſorē reliquit, iiſdem auctoribus, Magiſter autem Hananeēl ſapiens ſiue doctor ipſius extitit.

Anan. Obeunti Saphat ſucceſſit Anan eius natus iuxta traditionem ſapientum. Magiſter autem Samuēl doctor eius fuit, ſiue conſiliarius.

Paſa. In Neardea captiui in Babylone Iudei Synagogā & academiam habuēre celebrem. Tum aſcēdit Paſa Neſardæ filius, vaſtauitq; ipſam Neardeam vrbem ad Euphratis oram, ac obdormiuit magiſter Hona, ſepultúſque eſt in terra Iſraël iuxta Magiſtrum Haïa Rabba.

Nathan. Poſt ipſum ſtetit filius ipſius Nathan, vti ſapientes noſtri aſſeuerarūt, qui habuit doctores Magiſtrum Iudam Ezechiēlis filium, & Magiſtrum Séſeth.

Obtinuerunt imperium Perſæ anno ducēteſimo quadrageſimo quinto ab ędis Domini excidio, decreuerúntque perſecutionem aduerſum Iudæos.

Nehemias Mortuus interea Nathan primatus familiæ Dauidicæ hæredem reliquit Nehemiam filium, iuxta ſapientum noſtrorum ſcripta. Iis habuit pro doctore Magiſtrum Sazbí.

Akabias. Deinde mortuo ſucceſſit Akabias filius, iiſdem narrantibus, cuius doctores fuēre Rabbá & Rab Adá. Eius temporibus aſcendit Rex Perſarum in Syriam, eámque ſubegit.

Sic Poſthumum appellant. Hona. Defunctúſque eſt Mar Hakban Retſutſitá, & ſepultus in terra Iſraël. Habuit autem ſucceſſorem Honam Mar fratrem ſuum, cuius doctores commemorantur Abaí, Rabba, & Rab Ioſeph Hamæ filius.

Iſtius temporibus aſcendit Sapor in Niſibin cepitq; eam. Vbi obdormiiſſet Hona Mar, dignitatem eius

inter Iudæos consecutus est Ocba eius frater, vt narrant sapientes, ac Magistrum Hananelem pro doctore habuit.

Ocba.

Aba. Ocbæ mortui primatum suscepit Aba filius fratris eius, filij Mar Ocban. Eius autem sapiētes siue doctores fuerunt Rabba & Rabbena.

Anno quadringentesimo decimo sexto templi excisi mundus extitit sine Rege.

Cabaná. Discessitq; ex hac vita Aba relicto successore Magistro Cahaná fratre, cuius doctor fuit magister Saphra.

Saphra. Magister Saphra post mortuū fratrem, id est, magistrū Cahaná dignitatem illam est adeptus, vsusque est doctore magistro Aha Marpateo.

Mortuus est Mar Zutra, deinde successit Cahaná filius ipsius, cuius doctor R. fuit Rabena.

Mortuo magistro Cahaná successit Magister Hona filius fratris prædicti Cahanæ, habuítque pro doctore magistrū Aha Mathpateū Hanilei filiū.

Hona. Locum mortui Honæ tenuit magister Hona patruus ipsius. Eius sapientes extiterūt filius Magistri Cahanæ, Magister Meri & doctor Hanina Rabba. Fuit autem filius eius ruina & pernicies domus Dauid, Nempè vxor ipsius Magistri Honæ principis exulum, filia erat doctoris Haninæ Academiæ rectoris.

Doctor Hanina. Porrò doctor Hanina vir fuit summus & admirandus. Cum aliquandò profectus esset Iudex principis exulum in oppidum Doctoris Haninæ Academiæ rectoris ac expetiuisset interpretari Pérek, non id permisit Academiæ rector. Ad eum eū venisset princeps exulum, præcepissetque insolescens ad se adduci Academiæ rectorem, eum per portas oppidi tota nocte deduci iussit. Die insequenti venire ipsum iubet & imperat (ministris suis) vt euellerent omnes barbæ ipsius [a] angulos, neq; ei quisquam hospitium concederet. Abiit igitur Academiæ rector, cúmque sedisset ante ædem maioris Synagogæ, & lachrymās lachrymis oppleuisset [b] Cokyzan, eámque obebisset, dira pestis lues irruit in domum principis exulum, vnáque nocte cunctos extinxit, excepto solo Mar Zutra, qui in matris suæ vtero creuit.

Pérek sectio Thalmud. q. d. habere cōcionem.

a Extrema.

b Mensuragenus.

Tum nocte illa in somnis Doctor ac magister Hanina sibi visus est ingredi in hortum cedris consitum, atque arrepta securi excidisse cunctas cedros, quę illic essent. Vnam autem pusillam crescere cernebat subter terram, ne eam securis excinderet. Mox aduenire virum ruffum senem, qui se Dauidē Regem Israël, ac illū hortū suum esse diceret, deinde quid igitur, inquit, tibi cum ipsis cedris, quod eas amputaueris? quo dicto percussit eum & faciem eius retrorsum (præ ictus vehementia) vertit. Excitatus autem faciem suam retrorsum versam inuenit interrogauítque doctores nostros qui occurrerunt, essétne exortus aliquis de domo Dauid. Respondentibus illis, neminē ex illa familia natum, nisi quod filia tua (inquiunt) grauida est, abiēs obsedit portam ipsius, siue plueret, siue æstus esset, donec illa pareret. Quādo vero illa peperit, eius facies in locum pristinum restituta est, suscepítq; puellam apud se, nominauit & virū summum reddidit.

Intereà erat quidam [c] doctor recens coniugatus Pahrá nomine in fami-

c vel, gener domus Dauid.

in familia Dauidica. Is cernẽs extinctam familiã Dauidicã, obtulit̃ pecuniam & munera regi, & principatum inter exules consecutus est. At vbi doctor *Zutra* attigisset decimum quintum annũ, tam ipse quàm Academiæ rector conuenerunt Regem, ab eóque obtinuerunt vt Zutra princeps esset exulum, & magister Pahrá eo magistratu cederet. Porrò in nares istius Pahrá, qui per corruptelam principatum fuerat adeptus, inuolauit musca: illéque tandiu sternutauit, donec interiret. Obeámque causam Dauidici Æchmalotarchæ cælant muscam in suis signatoriis annulis.

Doctor ergo Zutra Æchmalotarcha, siue princeps exulum fuit viginti annos, quo tempore habuit pro doctoribus magistrum Hanina, magistrum Samá, & magistrum Isaac.

Diebus illius interemptus est doctor ille magister Isaac Academiæ rector. Eodem tẽpore prodiit Rabba Mir magnus (principis autem nostri recordatio sit in vitam æternam) eíque apparuit columna ignea, ac cũ eo exierunt quadringenti viri, qui bellum gererent aduersus Persas & possedit Regnum.

Rabba. Mir.

Exegit ille quidem tributa septem annis, sed ad extremum septennij peccarunt isti nebulones, qui cum ipso erant. Reperit enim eos bibentes vinum diis peregrinis libatum, & scortantes in curia Regum Persiæ. Quocirca disparuit columna illa ignea, quæ multa & frequens erat coram ipso anteà, & vinxerũt eum Persæ atque interfecerunt. Suspenderũt etiam principem exulum doctorem Zutra & Academiæ rectorem super pontem illius prouinciæ, iussúque regis opidum exulum principis diripuerunt.

Iraq; die illo interfectus est doctor Zutra exulum princeps (cuius principis nostri memoria in benedictionẽ esto.) Natus autem ei est filius, quem consimiliter. Zutra appellaũrũt de patris nomine. At qui erant de domo Dauid fugerunt. Triginta annis non potuit doctor Hahonaï [a] apparere in publico. Doctor Rab Giza patruus eorum qui erant de domo doctoris illius magistri Nehilaï discessit commoratúsque est in Nearsebá (siue ad fluuium Tse bá.)

Zutra posterior.

a Reuelare faciem suam.

Doctor Zutra superioris doctoris Zutra filius exulũ princeps ascendit in terrã Israël, & constituerunt illum qui illic erant Iudæi [b] archididascalum.

b Caput scctionis Thalmud, siue principem conctonatoriũ.

Anno verò quadringẽtesimo quinquagesimo secundo à templi euersione, id est, anno quater millesimo ducentesimo octogesimo ab orbe condito ascendit in terram Israël, factúsq; est fori, siue senatus princeps.

Et post eum magister Guria, cui successit filius ipsius doctor *Zutra*, ac per ordinem magister Iacob eius filius & post eum magister Migas filius eius, & rursum magister Nehemias filius istius, denique magister noster Abdim Nehemię huius filius: Quæ octoginta septem sunt ætates octoginta septem nominibus his in vniuersum notatæ.

Ac postea magister [c] Abaï genuit magistros nostros Iaacob Phineen & Azariam, Phinees autem magistrum Hatsub. Sic existunt octoginta nouem ætates.

c Videtur esse superior Abdim.

Finis breuioris Hebræorum Chronici.

ANNOTATIONES

interpretis in aliquot loca superioris Chronici.

1 *Phares viuebat annum nonum, cum genuit Ezron.pag.10.fa.2.* Putarem esse mendum ac legẽdum תשע עשרה decimum nonum, ni summa horũ omnium numerorũ hoc postularet. Est enim valde mirũ aliquem procreare anno ætatis nono, cùm ætas ad procreandum idonea incipiat ab adolescẽtia.i.paulò antè annum decimum quartum, ex Aug. lib. 16 de Ciuitate Dei cap.vlt. & in Psal. 104. Quin & lib. 15. eius operis cap. 12 & 15. Nemo, inquit, decem annorum potest gignere filios, quia nondum matura pubertas. Physici præterea & Medici ad id requirunt decimum tertium annum & vnum diem, ac aiunt generationi tum homines esse idoneos, cum pubes viris in mento nascitur, fœminis in muliebribus. Vnde in his nubilis ætas est annorum duodecim, in illis quatuordecim. Regula igitur interdũ fallit, quod aliis exemplis demonstrari potest. Salomon vndecim annos natus genuit Roboam. Nam Roboam annum quadragesimum vitæ agens patri Salomoni successit 3 Regum 14. Salomon autem dum vitam & regnum deseruit erat annorum duntaxat duorum & quinquaginta, cum anno ætatis duodecimo regnum susceperit, 3 Reg.2, & quadraginta annis solùm tenuerit 3 Reg. 11. Achaz decennis procreauit Ezechiam. Anno enim vigesimo ætatis regnum est consecutus, illúdque administrauit 16 annis, 4 Reg.16. Sic obiit anno vitæ 36. Iam Ezechias eodem regum loco patri successit natus annos viginti-quinque. Denique D. Hieronymus ad Vitalem præmissa obtestatione commemorat mulierculam alioqui prouectam factam fuisse à puero decenni grauidam.

2 *Quo tempore cessauit prophetia p.16. fa.2.* Malachiam nouissimũ esse prophetarum constanter asseuerant Hebræi. Quo autem sensu (Nam nonnullos post illius sæculum prophetico munere cumulatos nõ difficile est ostẽdere) audi ex Iosephi libro contra Appionem pag.919. ἀπὸ δὲ ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα· πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. Ab Artaxerse vsque ad nostra tẽpora scripta quidem sunt singula, verum tamen non merentur tantam fidem, ac superiora, quòd successio prophetarũ nõ extiterit deinceps certa & accurata.

3 *Agebatur annus 180. Roman.pa.18. fac.2.* Non ab vrbe cõdita. Nam lapsus erat iam sub Augusto annus vrbis septingentesimus quinquagesimus, vt apparet è Liuio & Floro, & proinde plusquam octingentesimus, dum templũ à Tito & ROMANIS dirutum est. Sed ab vrbis populíq; Rom. monarchia & iusto imperio, quod Hebræi auspicantur ex eo tempore, quo Romani primũ transierũt in ASIÃ contra Antiochum magnum. Tum enim nominis & imperij eorum potentia atque celebritas Oriẽtalibus cœpit innotescere. Lege 1 Mach.8. Hinc illud Iosephi Gorionis filij libro 3 Historiæ Hebraïcæ cap.15.

ויהי בימים ההם החל תחת יהודה מלכות
רביעית על מלכות שלישי הוא מלכות
רומיים אשר נתעורר על מלכות יון ויגדל
שם רומיים על כל מלכיות היא חיה
רביעית אשר חזה דניאל איש חמודות אשר
אכלה ומדקה ושארה ברגלה רפסה

Diebus illis cæpit sub Iuda Machabæo monarchia quarta post tertiã, id est, imperium Romanorũ, quod excitatum est contra imperium Græcorum, Magnificatum autem est nomen Romanorum super vniuersa regna, nempe erat bestia quarta, quam conspexit Daniël vir desideriorum, quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat.

Dan. 7.

4 *Principis exulum. pag. 21. fa.* Iudæi à Zorobabele diligenter notant perpetuam successionem eorum qui è familia Dauidica primatum & quasi imperium tenuerũt in Iudæos in Babylonica transmigratione permanẽtes, qui in patrias sedes reuerti nunquam voluerunt siue liberorum, siue possessionum siue alia causa, quòd putent se sic seruare familiã Dauidis, ex qua tandem exoriri possit, iuxta promissiones, Christus. Id obseruauit noster Origenes initio libri quarti περὶ ἀρχῶν. Vbi enim docuit defecisse princeps ex Iuda iuxta patriarchæ Iacob oraculum Gen. 49. & Oseæ, cap. 3. His ergo testimoniis, inquit, vtimur aduersus eos, qui videntur asserere, quod de Iuda dicta sint & dicũt permanere adhuc principem ex genere Iudæ, istũ videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham, nec deficere posse de semine eius, qui permaneat vsque ad aduentum eius, quem sibiipsi describunt. Id etiam notari potest sæpiusculè apud Iosephum, seorsum dum scribit Hyrcano Regi fugato hãc dignitatem à Babyloniis Iudæis vltro delatam, quam alioqui à Regibus illorum locorum semper redimebant & magno precio conseruabant, vt de sua gente & Dauidis familia suos haberent magistratus & extra suam remp. in sua republica viderentur viuere. Qui hac dignitate potiebatur, ab eis nominabatur Res Galuta, princeps exulum, Æchmalotarcha, & iuxta Originem Patriarcha.

5 *Neardea pa. 19. fa. 2.* Vrbs ad Euphratis ripã ab exulibus condita Ios. lib. 18. antiq. cap. 12. Eius crebra mẽtio in Talmud, quòd esset præcipuum Iudæorum gymnasium, ex quo innumerabiles Rabbini prodierunt, seorsum ij qui cõdiderunt Talmud Babylonicum. Est enim aliud, quod Hierosolymitanum appellatur, minoris authoritatis sicut & molis.

6 *Rab. Mar. pag. 20. fa.* In his dignitatũ vocabulis est aliqua distinctio. Rab tribuitur sapiẽtibus & doctoribus Babyloniæ. Rabbi terræ Israël. Rabban vel Rabbana sapientibus domus Dauid. Mar siue Mor sapientibus Babyloniæ, qui simul essent exulum principes siue Æchmalotarchę, siue patriarchę. Rabbi enim maior quam Rab, Rabban maior quam Rabbi, qui simplici nomine appellatur, vel Mar maior quã Rabban. Lege Eliam in Thisbi.

HISTORICA CABBALA
Sapientis illius, rectorum ornamenti, Rabbi Abraham Leuitæ Dauidis filij,

Eodem interprete.

HVnc librum scripsimus ad declarādum vniuersa verba doctorum nostrorum, quos fœlix faustúmque sit nominasse, tam eorum qui auctores fuerunt [a] Misna, quàm Talmudà sapientissimis maioribus nostris fuisse tradita, & sapiētum atq; iustorum vnum ab ore sapientis & iusti alterius suam doctrinam per ordinem accepisse. Verbi gratia, Gymnasiatcham & collegiū eius ab ore Gymnasiatchæ & collegij ipsius, sapientes Talmudicos à viris synagogæ magnæ qui sua acceperant à prophetis, quorum omnium recordatio fausta perennísque esto. Quanto igitur minus sapientes doctorésve Misna aliquid protulerunt è suo cerebro, præter ordinationes, quas consensu omnium ordinarunt, vt septem legi conficerent? Quod si derider te aliquis, qui nonnihil olet ex hæresi, ac dicit, se relinqui incertum & dubium ex verbis ipsorum, propterea quod in quamplurimis locis dissentiant, heus tu contunde dentes eius atque eum ostende præuaricari aduersum decreta Senatus, doctorésq; nostros nunquam inter se dissentire [b] de principio vel summa præcepti, sed eius duntaxat consecutionibus, quòd audierint quidem principiū, summámque ipsius à doctoribus suis, sed non interrogauerint illos de consequentiis, propterea quod nil inseruiebant ipsorum necessitati. Exempli causa, non disputant, sit accendenda lucerna sabbato, nécne. De quo igitur disputāt? Quo humore vel oleo sit accendenda, quo non sit. Consimiliter non disceptant, an oporteat recitare lectionem Audi Israël, &c. vesperi & manè, nécne, sed quādo quóve tempore vespertinæ, quādo, quóve tempore matutinæ precis, illa recitanda commemorandáque sit, vt præcepto satisfiat. Atque ita de cęteris ipsorum verbis atque sententiis.

a Cōtextus Talmud.

Hæ sunt traditiones seniorum. Matt. 15, &c.

b De radice.

Deut. 6.

Ait Abraham Leuita Dauidis filius hunc librum Cabbalæ.

Ab Adam vsque ad Diluuiū mille sexcenti quinquaginta sex anni.

A Diluuio vsque ad Abrahamum ducenti nonaginta duo.

Ab ortu Abrahami donec primū egrederetur Charris quinquaginta duo anni.

Ab exitu eius de Charris donec staret inter victimarum dissecationes octodecim anni. Cùm Charras rediisset illicque mansisset quinque annis, & remigrasset in terrā Chanaan, natus erat 75 annos.

Gen. 15.

Hinc donec nasceretur Isaac viginti quinq; anni. Postea donec nasceretur Iacob sexaginta, deinde donec descenderet Iacob in Ægyptum cētum triginta, rursum donec Iacob moreretur septemdecim.

Deinceps quoúsque discederet ex hac vita Ioseph quinquaginta tres anni.

Ab obitu Ioseph, donec prodirent in Ægypto pseudoprophetæ è filiis Ephraim & Galaad, seducerénrque Israëli-

Iſraëlitas,& interficeretur, anni centum & decem.

Ab hinc vſque ad exitum de Ægypti terra triginta anni.

3.Reg.6. Egreſſi ſunt ex Ægypto menſe Martio anno mundi bis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo octauo, ante ædis primæ ſubſtructionem quadringentis octoginta annis. Subſtructa eſt ædes illa anno mundi bis milleſimo nongenteſimo vigeſimo nono, ante excidium ſuum annis quadringentis triginta tribus.

Sed tamẽ quadringentos duntaxat & decem annos ipſi attribuunt,quoniã à principio trãſmigrationis Ioachim regnum nullum fuiſſe putatur.

Quod particulatim ſic demõſtro.

In deſerto quadraginta annis.

Ioſuæ annis viginti octo.

Seniores, qui poſt Ioſuæ aliquandiu ſuperſtites fuerunt, annis 17.

Othoniel quadraginta.

Ehud octoginta,

in quorũ extremo Sãgar anno vno.

Debora & Barac quadraginta.

Gedeon quadraginta.

Abimélech tribus.

Thola viginti tribus.

Iaïr viginti duobus.

Iepte ſex,

Abeſan ſeptem.

Elam decem.

Abdon octo.

Samſom viginti.

Heli quadraginta.

Samuël vndecim.

Saül duobus.

Dauid 40.totidem Salomon, at eius tertio ædes cæpta eſt ædificari.

Roboam ſeptemdecim.

Abia tribus.

Aſa quadraginta vno.

Ioſaphat viginti quinque.

Ioram octo.

Ochozias anno vno.

Athalia ſex.

Ioas quadraginta.

Amazias viginti nouem.

Ozias quinquaginta duobus.

Ioatham ſedecim.

Achaz ſedecim.

Ezechias viginti nouem.

Manaſſes quinquaginta quinque.

Amon duobus.

Ioſias triginta vno.

Ioachaz tribus menſibus.

Ioachim vndecim annis.

Iechonias tribus menſibus.

Sedechias vndecim annis.

Sic exiſtit ſumma quadringentorum triginta trium annorum à fine anni tertij Salomonis vſque ad templi excidium.

Poſt tranſmigrationem Babylonis hæc principum, qui alij alios ordine perpetuo genuerunt, fuit ſeries.

Iechonias,Salathiel filius eius,Zorobabel, Meſullam,Hananias,Barachias, Haſadias, Eſaïas, Abdias,Sechanias, Samaïas, Naadaïas,Ezechias. Aiunt autem huius Ezechiæ fratrem fuiſſe Hillelem.

Vniuerſi autem hi Iſraëlitarũ principes extiterunt Babylone.Sed aſcẽdit Hillel Babylone,fuítque in terra Iſraëlis princeps centum annis ante templi ſecundi excidium.

Deinde magiſter noſter Simeon filius eius, & per ordinem filiorum patribus ſuccedentium magiſter noſter Gamaliel ſenior filius eius, Magiſter noſter Simeon Fi. e. Magiſter noſter Gamaliel F. e. Magiſter noſter Sanctus F.e.Magiſter noſter Ga-

maliel F. e. Magister noster Iuda princeps filius eius.

Moses. Moses ergò doctor noster, qui in pace conquiescit, accepit legē à DEO opt. Max. in monte Sinaï. Decalogū quidem Siuan siue Maio mense, anno bis millesimo quadringentesimo quadragesimo nono, cætera autem præcepta illis quadraginta diebus quibus permansit in monte ad vsque decimum septimū mensis Tammuz .i. Iunij, quo descendit, fregítque tabulas, itémque reliquis anni primi exitus ab Ægypto, & anni secundi ad nonum vsque mensis Ab, qui Iulio respōdet, quo die reuersi sunt exploratores à terra exploranda, & in maiores nostros, cum nollent ascendere, decretum est, ne in ipsam ingrederentur.

Hinc deinceps nullū prorsus præceptum illis imperatum est. Excessit verò Moses legislator noster, qui pace perfruitur, die sabbatino, tempore pomeridiani sacrificij, septimo die mensis Adar, siue Februarij, anno mundi, 2489.

Iosua. Iosuæ filius Nun, super quem pax, ab ipso habuit legem vtramq;, id est, scriptam & ore acceptam. Nam certè Moses legislator noster præsidens disceprabat omnes Israëlitarum cōtrouersias à manè ad vesperā. Quòd si dicos hoc esse intelligendum de lege scripta, hoc fieri non potest. Nam illa non complectitur vnum è mille casibus, qui quotidie exoriuntur.

Probat legē aliquam esse nō scriptam inductione.

Postea autem eis præposuit tribunos, centuriones, quinquagenarios, decuriones, apúdq; illos hæc habuit verba, Negotia fratrū vestrorum & quod iustum est Iudicare. De seipso verò, Præcepítque vobis tempore illo, quid facere deberetis, &c. Quod quidem preceptum non est aliud, nisi lex ore tradita, καὶ ἄγραφος.

Probat in iudiciali- bus esse traditionem. Deut. 1. Ver. 16. Ibid. 18.

Præterea de negotio immolationis & legibus siue ritibus eius scriptum est. Quemadmodum præcepi tibi, sacrificabis & comedes. Quibus aperte docet Moses sibi fuisse præscripta mandata de immolandis victimis, quæ in lege exarata non sint. Atqui impossibile est, quin ea successori Iosuæ declarauerit.

Idem probat in ceremonialibus.

Iosuæ autem illa tradidit senioribus, & discessit ex hac vita in sempiternam anno mundi. 2517.

Seniores, qui ætatem produxerūt post Iosuę, ea deinde tradiderūt prophetis. Prophetæ autem sibi mutuo, alter alteri secundum seculorum & ætatum ordinem, vsq; ad Haggęum, Zachariam & Malachiam.

Deut. 12. Prima ætas hominū Synagogæ magnæ. Ezra 2.

Rursum prophetæ ea tradiderunt viris synagogæ magnæ, nempe Zorobabeli filio Salathielis Iechoniæ filij, hísque qui cum ipso redierūt ab exilio Babylonico, Iesu, Nehemiæ, Seraïæ, Raaliæ, Mardochæo, Balsani, Maspari, Bagoæ, Rahum, Baanæ. Hi quippè sunt principes Synagogæ magnæ.

In alio ex. an. 2929.

Ædificata est ædes prima anno mundi 2909. stetit 427. deinde diruta est post obsidionem bellúmque septennale. Mansit in illis ruinis annos septuaginta.

Tandiu in ruinis suis mãsisse primam illam ædem sic ostenditur. Anno quadragesimo nono excidij ipsius, qui erat primus Cyri Regis Persarum, cœperunt eius fundamenta iacere. Cæterum quoniam aduersum ædificatores, Rahum consiliarius & Simsai

Ezra 4.

In terra est Artaxerses quam puto esse Assuerum cũ Abben Ezra, non Cyrũ. Nã Cyrus fuit perpetuo Iudeis ex Esa. 44. & seq. Daniele & Ezra.

Simsaï scriba dederunt literas ad Cyrum Regem Persarum, respondénsq; Cyrus sic rescripsit, Nunc decernite vt desistãt viri illi, sed nec ciuitas illa ædificetur donec à me decretum statuatur: totum negotium intermissum est vsque ad secundum Darij Regis annum. Atq; ita opus ante secundum Darij Regis annum minimè est repetitum.

a Firma.

Adesdum auté & cõsidera, quàm a fideles sint consolationes Domini Dei nostri. Nam iuxta exilij modum, extitit & redemptio ipsorum.

Ab initio exilij vsque ad excidiũ tẽpli & regni finẽ viginti & vnus anni. (Sic) ab eo tẽpote, quo cœpit redintegrari tẽplum vsq; ad eius absolutionem anni vnus & viginti. Siquidẽ anno, qui partim fuit tertius Ioachim, partim quartus, regnare cœpit Nabugdonozor, eóque ascẽdit Hierosolymam. Dominus ergo tradidit in manum eius Ioachim Regem Iuda, Daniëlem, Hananiam, Misaëlem Azariã anno illo tertio Ioachim, id est, primo Nabugdonozoris.

Dan. 1.

Sub extremum deinde septennij mortuus est Ioachim & regnum suscepit Iechonias. Ascẽdens autẽ Nabugdonozor, in captiuitatẽ abduxit Iechoniam, itémque decem exulum millia, præter septena millia hominũ laude bellica insigniũ, id est septemdecim millia. In libro quidẽ Hieremiæ commemorantur duntaxat tria millia & viginti tres, verũ id fit, quia principes stirpium nominare tantùm voluit Hieremias. Sed nec meminit ascensus Nabugdonozoris in Ioachim patrem Iechoniæ, eum in captiuitatem transtulit Daniëlem.

2. Trãsmigratio.

Hier. 52.

3. Transmigratio.

Prætereà ascẽdit Nabugdonozor sexto regni Sedechiæ, id est, regni sui decimo octauo, & in exilium traxit octingentos viginti duo. Rursum regni sui vigesimo tertio captiuum fecit Sedechiam & euertit ædem sacram. Sic propter annos dimidiatos qui interfluxerunt, reperimus inter transmigrationem Daniëlis & Sedechiæ vnũ & viginti annos integros.

Cæterùm stetit adhuc Nabugdonozor in regno suo duobus & viginti annis. Quinquaginta enim & quinque annis rerum potitus Interiit. Successit Euilmerodac filius ipsius tribus & viginti, ac regni primo euexit ad honores Iechoniam Regẽ Iuda. Post eum mortuum regnauit Baltazar. & anno regni tertio à principibus suis vinctus interfectúsque est in domo cõuiuij, quod ipse instruxerat. Atque illud est, quod prædixerat Esaïas. Pone mensam, contemplare in specula, comede & bibe, surgite principes, arripite clypeum. Impletúmque Nabugdonozori illud prophetæ. Et seruient ei vniuersæ gentes, & filio eius & filio filij eius.

Esa. 21.

Hier. 27.

Sic 45 anni Nabugdonozoris, 22 Euilmerodac, tres Baltazaris reddunt septuaginta annos imperij Babylonici.

Postquàm interemptus est Baltazar, Chaldæorum imperio præpositus est Darius filius Assueri de semine Medorum, illúdq; administrauit annum vnum, & mortuus est.

Illud deinde tenuit Cyrus tribus annis, cuius spiritum regni primo excitauit Dominus vt construeret sanctuarium, etiam si posteà à cœpto destitit. Vbi tres annos expleuisset, interfectus est à Regina Scytharum, quod & ipse duos eius filio intere-

misset, qui magni erant reges.

Post eum imperauit Assuerus annis sedecim, post quē mortuum imperium obtinuit eius filius, quem genuerat Ester, nempe Darius, qui & Artaxerses. Huius anno secundo extructa est ædes Domini.

Darius iste agebat annum vitæ septimum cum regnare cepit, imperauítque triginta duobus annis. Nam ascendens aduersus eum Alexander Macedo percussit & trucidauit cum anno structurę tēpli tricesimo. Tum accisum est Imperium Persarum & initium habuit Imperium Græcorum.

2. Ætas. Ætas secunda hominum synagogæ magnæ incipit à Simeone Iusto, qui nominatur Iaddus, filio Iosuæ filij Iosedech sacerdote magno, cuius temporibus deletum est Imperium Persarum ab Alexandro Græcorum Rege, qui post deletū Persarum imperium venit Hierosolymam, eámq; optauit euertere & denuo eius ciues in exilium exigere anno quadragesimo structi tēpli. Sed ad eum Simeon Iustus exiit, quem conspectum Alexander rex plurimi fecit & in magno honore habuit, acquieuítque ipsius petitioni. Petebat autem Simeon Iustus, ne templum dirueret, néve vrbē suis orbaret ciuibus. Cum sic fieri imperasset Rex, admiratio subiit ipsos principes & purpuratos, qui eū sciebant dixisse se eam euersurum, nunquam autem reuocasse verbū semel dictum. Sed respondens Alexander, similitudo, inquit, personę huius ante me in bellis vincit. Pactúsque est Rex cum Simeone Iusto vt omnes, qui illo anno nascerentur sacerdotibus, vocarentur Alexandri de nomine suo, vtque numerum cōtractuum suorum ab ipso inchoarent. Erat autem annus egressionis ex Ægypto millesimus, mundi ter millesimus quadringentesimus quinquagesim⁹.

Eo tempore obiit Ezras scriba, Haggæus, Zacharias & Malachias, estque sublatum prophetiæ munus ex Israële.

Effectum est autem illud miraculum insigne opera Simeonis Iusti, quale non contigit Anani, nec Carcasneo hæreticorum principibus Secteis. Tum Alexander in terra Israël reperit Cuthæos multos, qui extiterāt à diebus Senacherib, quorū principes erant Sanballat Horonites & nonnulli Israëlitæ. Et certè ex filiis Iosuæ filij Iosadae sacerdotis magni quidam conubia contraxerant cum illis, quos proinde eiicerant è domo Domini Ezras sacerdos & Nehemias tarsata. Ex sceterū familia.

Dum ergo venit Alexander in terram Israël, ad ipsius auditionem accessit Sanballat Horonites & cæteri Cuthæorum siue Samaritanorū principes, eúmque rogarunt vt sacerdotibus generis & affinibus suis liceret ædificare ædem alteram sacram in monte Garizim, itémque omnibus, qui duxerant vxores alienigenas, nec eas volebant dimittere. Cui petitioni cum rex assensisset, ædificarunt ædem.

Tunc populus Israël in duas partes sectus est, vna secuta est Simeonē Iustum & Antignum discipulum ipsius, cætúmque eius, idque iuxta illud, quod traditione acceperant ab Ezra, altera Sanballat & generos ipsius. Itaque obtulerunt holocausta & sacrificia extra ędem Domini, decreta

cetera constituerunt & iudicia, prout cor eorum dictitabat. In hoc fano sacerdotis munere fungebatur Manasses Iosuæ filij Iosadac filius. Primarius erat Sadoc cũ collega Baicros. Hoc fuit initium hæresis. Nã Sadoc & Baieros sese diuiserunt à magistro suo Antigno & defecerũt ad fanum montis Garizim, illícque fuerũt primarij. Stetit autem fanum istud Cuthæorum hæreticorum circiter ducentos annos.

Anno enim ducentesimo duodecimo ab ædificatione tẽpli secundi, qui est mundi ter millesimus sexcentesimus octogesimus primus, rebellauit Mattathias Ioannis filius summus sacerdos, qui cognominatus est Hasmoneus, in Antiochum Regem Græcorum, stánsq; in acie cum filiis suis, ducem qui ipsi erat secundus & dominatum exercebat in Hierusalẽ, obtrũcauit & exercitu ipsius, regnauítque annum vnum.

Post eum mortuum Iudas filius ipsius, vir potens, natu maximus regnum administrauit sex annos.

Post eum mortuum Ionathan frater ipsius, qui etiam erat filius Hasamonei, regnauit alios sex annos, sicq; fato concessit.

Eius locum consecutus Simeon fratet, mortuus est anno regni decimo octauo.

Deinde Iohannes filius Simeonis filij Hasmonei, qui cognominatus est Hyrcanus primus, regnum obtinuit. Is ascendens in Samariam euertit Fanum à Cuthæis ædificatum in monte Garizim, necauit hæreticos qui offerebant holocausta & sacrificia extra ædem Domini & cõstituerant decreta & leges siue iura ex animi sui libidine.

Reuersus in pace victor epulum sapientibus instruit. Ibi eorum vnus senex, animo hilaris, sufficit, inquit, tibi corona regiá, relinque coronam pontificiã semini ipsius Aaron, Mater quippè tua captiua fuit, capta in monte Modith. Patrem enim tuum Simeonem adegerunt exteri ad illas angustias in illo monte, vt fugeret & caperẽrur vxores ipsius. Sicq; postea illi sunt redditæ. His auditis conuiuæ inter se mussitarũt quasi rex esset suspectæ originis. Contra rex audita acerbissimè ferens valdè indignatus est. Itaque postquam administrasset supremum sacerdotium quadraginta annis factus est Sadduceus.

Eíque mortuo successit in regno Alexander filius, qui vocatus est Iannes. Is quoque odio insectatus est Sapientes & eos magna cæde affecit. Ab vno Simeone Satę filio abstinuit, quòd esset frater vxoris suæ.

Fugit autem Iosuæ Peraïæ filius superiotis Simeonis Satæ socius Alexandriam Ægypti, donec Simeon Satæ filius ei supplicatione reditum à Rege impetrasset.

Simeon ergo iustus tradidit Cábbalã Antigno discipulo suo. Iose autẽ filius Ioazatis & Iose filius Iohãnis eam acceperunt ab Antigno Socheo. Ab his deinde Iuda filius Tabæi & Natheus Arbelites. Ab istis consequenter Iosuæ Peraïæ filius & Simeon Satæ filius.

Error Iudæorum de Christi tẽpore.

Historiã scriptores in Israële aiũt Iosuam Peraïæ filium magistrũ fuisse Iesu Nazareni. Quod si res ita habet, viguit ille profectò temporibus Iannis Regis. Historiographi autem exterarum gentium ipsum affirmant

natum diebus Herodis, Archelaï autem tempore cruci suspensum. Quæ contentio est maxima, quoniã discrimen est inter ipsos plus quam centũ & decẽ annorum. Probabile autem extitisse diebus Hillelis & Sammei & Iosuæ Peraïæ filij sapientis, qui consimiliter profectus est Alexandriam Ægypti, in suo comitatu habens Iesum.

Moses.

Hic valde aduersantur historici exterarum nationum, quoniã certè verba sua plurimis conclusionibus definientes, nempè anno trecentesimo duodecimo iuxta numerum cõtractuum eum natum dicunt, deinde anno 33 cruci suspensum. Fuisse autẽ natiuitatem eius anno trigesimo octauo imperatoris Augusti Romanorũ principis, diebus Herodis, crucifixionẽ verò diebus Archelaï istius filij. fortassis autem vsque eò pugnaciter contendunt, quò dicant templũ & regnum Israël post crucifixionem ipsius non nisi paulisper stetisse.

At penes nos verissima est traditio & historia è Misna atque Thalmud quorum auctores nihil de rebus immutarunt. Siquidem R. Iosuæ Peraïæ filius fugit in Ægyptum his Alexandri Iannæ diebus, cúmque eo Iesus Nazarenus. Consimiliter apud nos vera est traditio, quòd anno quinquagesimo primo regni Machabæorum, & ducẽtesimo nonagesimo nono structi templi comprehensus est, idque ætatis suæ anno trigesimo sexto, qui tertius erat regni Aristobuli Iannæ filij.

Semias & Abralion ab illis consequenter per manus disciplinam nõ scriptam acceperunt. Erant autem proselyti iustissimi. Ab is tursum Hillel & Samai, quorum Hillel ascendit è Babylone in terram sanctam anno vitæ quadragesimo, ac ibi docuit aliis annis quadraginta. vixit quippe centum viginti annos, ac erat de domo & gentilitate Dauid, è regio semine. Habuit octoginta discipulos, quorũ maximus extitit Ionathan Vzielis filius, minimus magister noster Iohanan Zachæi filius.

Is ergò Iohanan Zachæi filius Cabbalam accepit ab Hillele & Samai. Tempore ipsius Vespasianus ascendit cõtra Hierosolymam, & Hierosolymæ Abba sicarius dux erat latronum, qui filius erat sororis magistri [a] Iosephi historiarum scriptoris. Is clam accessit ad Vespasianũ Imp. rogans vt ad se ascisceret R. Iosephũ historiographum. Quo obtento affuit Iosephus, quem, vbi eius egregiam sapientiam cognouisset Imperator, multo honore affecit, euexítque.

Iosephus.
a Legi etiã possit R. Iohanan ben Zachai de quo proximè ante. At in aliis scriptis Hebræorum istud dicitur. de Iosepho ben Goriõ, vel ben Matathia.

Tunc Vespasianus præfectus erat, aduersum Hierosolymam. At mortuo Nerone Cæsare Romano Imp. à senatu Decretum, vt imperium susciperet. Profectus itaque Romam reliquit Titum filium aduersus Hierusalem, ac præcepit vt honore multo afficeret R. Iosephum historiographum.

Sic destructum est templum sacrũ ab orbe condito anno ter millesimo octingentesimo vigesimo nono. Occisus R. Ismaël Elisei filius itémque R. Simeon filius Gamalielis senioris.

3829.

Illis diebus stetit quidam Cozba nomine, qui contendebat se esse Christũ Dauidis filium. Is misit manum in Domitianum Rom. Imperatorem,

torem, interfecto eius præfecto, qui prouinciam Iudæam administabat. Cum Domitianus Imp. adhuc esset puer, nõ roboratus est ante eũ. Itaq; regnauit Cozba istè in Bither annis quinquaginta duobus post excidium templi. atq; in suo regno mortuus est, successorem relinquens filiũ Ruffum nomine, qui similiter mortuus est relicto regni hęrede filio suo Romulo. Collecti autẽ sunt ad Cozbam & filios eius multi Israëlitarum populi, qui in captiuitate versabantur, è cunctis suis regionibus & locis.

Romulus videtur esse quem nostri Bar-Cozbam vocant.

Huius Romuli, qui filius erat Ruffi Cozbæ filij, tempore firmauit se Adrianus, ascendénsque in terram Israël, cepit Bither nono Iulij, anno septuagesimo tertio post templi euersionem. Interfecit Romulũ, percussit Israëlem insigni clade, cuiusmodi nõ fuerat audita neque diebus Nabuzardan, neque Titi.

Illa tẽpestate vigebat Ptolomæus & scribebat librum Almagesti.

Ptolomæus.

Anno ter millesimo nongentesimo quadragesimo nono, id est, quingentesimo numeri contractuum & centesimo vigesimo excidij templi editus est Misna siue cõtextus Thalmudicus.

Imperante autem apud Romanos Antonino, & magistro nostro Sancto vigente confecti sunt plurimi libri medici, quando quidem illa ætate erat Galenus. libri autem Hippocratis medici conscripti sunt temporibus Mardochæi & Ester. Nam illa ætate viuebat Hippocrates. Ac hæ quidem sunt ętates Tannaĩm siue doctorum Misna, quem contextum esse Thalmudicum iam prædiximus.

Galenus.

Misna & Tannaim.

Deinceps anno quater millesimo centesimo octogesimo septimo, qui est annus contractuum septingentesimus trigesimus octauus, obiit Rab Asé, qui à se inchoatam Ghemaræ siue decisionis Thalmudicæ conscriptionẽ morte præreptus non potuit absoluere. At Mar filius eius & vtriusque socij absoluerunt ac appellarunt Thalmud Babylonicum. Sícque obsignatum conclusúmque est opus anno quater millesimo ducentesimo sexagesimo sexto à mundi procreatione, & diuulgatum per vniuersum Israëlem, ita vt illud sibi seruandum susceperint, publicè singularum ętatum sapiẽtes docuerint, communibus animis Israëlitæ omnes approbauerint, nihil ei vel addendum, vel demendum censentes. Cæterum circiter octoginta anni fuerunt, ex quo cęptum fuerat à Rab Asé, atque compositum donec concluderetur atque obsignaretur, anno quippè septuagesimo tertio mortis eius perfectum est.

Thalmudis posterior pars.

i. Christi 505. vel 506.

Interim Israëlitæ erant in Persarum potestate. Postquam enim accisum fuit eorum imperium ab Alexandro, collegerunt se tandem post mortem Antonini Imperat. Romani, & steterunt pro salute sua & libertate, vt à sese iugum Romanorum depellerent. Itaque postquam mortuus est Antoninus exclamauit Magister noster Sanctus, dissolutus est fasciculus, nec dum tamen inualuerunt admodum Persæ vsque ab obitum ipsius, diebus R. Iohanan.

Tum rex quidam Vrsir nomine filius Babac ad vniuersas Persarum prouincias scripsit ipsis esse cogni-

tum, quemadmodū gladius Aristotelis philosophi illo ipso adhuc die, quingentis iam annis eos deuoraret, proptercà quòd Alexander discipulus ipsius fuisset. His verbis ammis confirmati sunt & gesserunt bella cū Romanis, ita tamen vt nec hi illos vincerēt, nec illi istos, sed imperium diuiderent. Nempe Terra Elamitarum, Emath in Syria, Sennaar siue Chaldęa, aliqua pars Græciæ, Terra Israël, ad vsq; Arabiam omnino Persis paruerunt. Romanis autem Italia, Germania, Gallia, Hispania, reliqua Græcię pars, Ægyptus Palestina [illegible] ora Iudeæ maritima. Sic ergò [illegible] Israëlitæ venerunt in potestat[illegible] [illegible]sarum.

Persæ initio dilexerūt Israëlitas tēporibus maximè Vrsir, id est, Assueri & Saporis regis, cuius diebus prodiit in mundū Manes, qui cōtendit duos esse Deos in vniuersitate, vnum viuificantem & bona efficientem, alterū mortem inferentem & vniuersa mala perpertantem, commentúsque legem Magis è corde suo euasit in gētem magnam. Occidit autē eum Sapor sapientia sua.

Manes.

Prætereà Persæ habuerunt regem Hotmiz nomine, qui moriens vxotem grauidā reliquit, ex qua qui natus est, ipso partus die rex est declaratus. Vocarūt autem eam Baaram de nomine stellæ Martis sub qua natus fuerat. Habuerunt rursum magnos alios reges, qui omnes dilexerunt Israëlem, donec inualuit regnum Ismaëlitarum, qui Persas è cæli concauo deleuerunt.

Mahometani.

Hactenus ætates Amoraim, qui auctores fuerunt Ghemaræ siue decisionis Thalmudicæ, & Tannaim, qui auctores fuerūt Misna, siue Thalmudici contextus, ætates deniq; doctorum legis, qui viguerunt in æde sacra à diebus Zorobabelis & cæterorum, qui cum ipso ex exilio Babylonico ascenderunt, vsque ad extremum diem Rabbenæ, & Rab Simæ Rabbæ filij, quorum omnium anni sunt octingenti viginti septem.

Amoraim. Tannaim.

Extiterunt post illos magistri nostri Seboraim, quorum primus magister Iosé, postremus magister Isana. Anni autem eorum centum octoginta septem.

Tertij doctores Seboraim.

Illos subsecuti Gheonim siue Thalmudici Iuris interpretes, quorū primus magister Hanina de Nehar pacod, postremus magister Haï Gaon qui promouit legem in Israël suprà cæteros Gheonim, adeò vt ad ipsius lumen incedant, qui vacant legis studio ab Oriente solit ad occasum vsque: Obiit autē anno millesimo trecentesimo quinquagesimo nono cōtractuum, id est, quater millesimo septingentesimo nonagesimo octauo.

Gheonim, doctores quarti.

An. Christi. 1131.

Hic finem habuerunt academiæ & Gheonim siue interpretes Thalmud. Nam etiā extincta sunt academiarū instituta, ad quas proficiscebātur Iudęi ex Hispania, toto Occidente Africa, Ægypto, terra denique desiderij.

Sic Iudæi vocat.

Hactenus ex Cabbala Historica R. Abraha. Cætera enim in exemplari Hebraïco Parisiis impresso desiderātur, quòd Venetianum à commodante citius repetitum sit, quàm vt transcribi totum à nobis potuerit. His interim fruere. Cætera propediem accipies, quæ sunt velut Catalogus Doctorum & Rabbinorum illustrium. Nam integrum iam sumus consecuti.

ELDAD

ELDAD DANIVS Hebræus historicus de Iudæis clausis, eorúmque in Æthiopia Imperio.

Interprete eodem.

BENEDICTVS Deus Rex Regũ, qui se legit Israëlem è cunctis nationibus, ac ei dedit legem & præcepta, illum segregãs è septuaginta linguis, atque præcipiens, vt sexcenta & tredecim mandata seruaret, & singulatim suo tempore firmiter custodiret. Ac sanè Israelitæ quo tempore præstiterunt voluntatem eius, iugum cuiusquam externi non subiere, quousque stetit Ietoboamus Nebari filius. Is primus peccauit & ad peccandum induxit Israëlitas, vt & cõflarint duos vitulos aureos, & distracti sint ab imperio familiæ Dauidicæ. Coactis enim decem tribubus, iussit vt insurgerent & prælio decernerent cum Roboamo & Ierosolymitanis. His verò respondentibus, Cur pugnabimus aduersum fratres nostros, & aduersum filium domini nostri DAVIDIS Regis Israëlis & Iudæ? dixerunt Seniores, nullos illi esse in vniuersis tribubus Israëlicis præstãtiores robore tribulibus Danis. Itaque confestim filios Danis iussit ille insurgere & dimicare cũ Iuda. Hi renuunt, ac testãtur caput consanguineorum, se non inituros prælium aduersum fratres suos, nec fusuros sanguinem eorum frustra. Hoc affirmato exuerunt enses, lanceas, arcus, seipsóque obtulerunt, vt potius morerentur & inirent bellum cum Ietoboamo, donec liberarit eos Deus à cæde fratrũ suorũ, & promulgarint præconis voce per totã tribum Daniam, Fugite, & egredimini in terram Ægypti. Deinde deliberantes de vastãda Ægypto, & interimẽdis cunctis habitatoribus eius, Principes his verbis dehortantur: Nónne scriptum est in lege, ne eam denuò reuisamus? quomodo igitur nos descendimus in Ægyptum? Quin & consilia agitabant de inuadẽdis Idumæis, Amalechitis, & Ammonitis: sed cùm intellexissent consignatũ diuinis literis, quòd Dominus etiam prohibuisset, ne Israëlitæ possiderẽt terminum illorum, immisit in eos Deus spiritum & cõsilium optimum, vt scilicet superatent flumen Physon, vectíq; camelis castra in Æthiopiam perducerẽt. Illam nacti sunt pinguem & cõmodam agris, vineis, hortis, paradisis. Sed nec prohibiti sunt à colonis, quin eam inhabitarent & fœdus cum eis pangerẽt, Vbi autẽ plurimis annis sic apud eos egissent, Æthiopas tandem sibi tributarios reddiderunt: creuerũt, multiplicatíque sunt mirum in modum. Prætereà illò profectæ sunt tres tribus Israëlicæ Nephtalis, Gaddi, & Aseris, & abeũdo castra ponebãt in desertis, quousque attigissent terminum eorum, & necassent plurimos Æthiopum, quã patet iter quadridui ad transuersum tractum dierum totidem. Et etiamnũ hodie aduersus septem imperia pugnant. hæ quidem sunt quatuor tribus, Dania, Nephtalia, Gaddea & Aserina, quæ castra fixerunt in Hauila anteriore,ª vbi est aurum, in Goueis, Koueis, Asueris, in regno Pherueotum de imperio Ho-

ª Vel, Oriẽtali.

rinoth, atque iniecerunt manus in suorum hostium ceruices.

Anno quolibet prælio dimicāt aduersus septē hęc regna & linguas, nēpe terrā Tusigá, Kamtuá, Kohá, Marhugiá, Takul, Bacmá & Kacuá, quæ sunt trans flumina Æthiopiæ, vt impleatur vaticiniū prophetarū, Vltra flumina Æthiopiæ, &c. His tribubus aurum est, argentū, lapides, oues, boues, cameli, asini, magnâ admodū copiâ. Serunt, metunt, & habitant in tētoriis: proficiscētes castra metantur è termino in terminū quatuor dierum iter lōgè & latè, nec figūt castra nisi vbi sunt fructus, agri, & vineę. Nomē regis eorū Huziel Mathielis: nomen principis magni Nicoleus ex filiis Aaliabi nomē autem iudicis eorum Abdan filius Misaëlis de tribu Aserina. Porrò quatuor mortis genera, quæ vsitata sunt apud Senatores Iudęos, illîc suo habētur loco. Quo verò tempore quęrunt proficisci in militiā clangit præco buccinâ, & exeūt omnes cum imperatore exercitus ad centū viginti millia equitum, & centena millia peditum. Earum quatuor tribuū vna quoq; mense exit in aciē, vbi & persistit tres totos menses: sub finem verò eorum, quicquid vexerit ex hostium spoliis, distribuit vitim cum tribu sua. Tribus Danis ex filiis Samsonis, tāquam arena maris in itinere quatuor dierū, robustos habet plurimos. Hi quo tempore pugnandum est, se in hanc sentētiam mutuò cohortantur, Non honestum est fugari, pulchra est nobilitas, moriatur iuuenis & ne fugiat, roboret cor suū in Domino robore meo, spe mea, armis meis: in acumine gladij mei apud sese mirabitur spiritus meus, & ostēdet gaudiū meum in acie. Equus mi, quoties duxisti captiuas puellas Æthiopiæ? Proinde laudantur prælij nomine, & ita se gerunt ad finem vsque trium mensium.

Esaia 18.

Lapidatio Exustio, strangulatio, cædes.

His vertentibus redeunt, & deferunt omnes manubias ad regem Huzielem. Is vniuersas diuidit inter omnes Israëlitas, qui in terra ipsorū habitant, atq; omnibus tribuit, qui modò sint partis Dominicæ. Similiter tribus aliis mensibus succedit tribus Nephtalia, pręliúmq; gerit: tribus etiā aliis tribules Gaddei, donec cōpleātur mēses duodecim, & reuoluātur ad initiū. Tribus Mosis legislatoris nostri iusti & serui Domini, quæ illîc nominatur tribus Ianus, cōuersa est ab idololatria, & insistit timori Dñi. Fluuius ingēs cingit eos ambitu triū mensiū, lōgè & latè tantundē quadratus. Ipsi habitāt in ædibus sūptuosis, ædificiis superbis & turribus, quæ & sibi ipsi constituunt. Nō est apud illos quicquam impuri, non auis, non feta, non iumentum, non animal noxiū, ne musca quidem, aut vlpes, pulex, crabro, anguis, scorpio, canis, aut vllum quod nocere possit. omnia illic pura, vt oues, vt boues. Oues eorum bis quotannis fœtificant: bis serunt & metunt. Illis horti, pomaria & omniū fructuum viridaria suppetūt, omne item genus leguminis, peponum, cæparum, aliorum, tritici, hordei, ac ex vno gignuntur cētum. Sunt autem illi peritissimi fidei & religionis, docti in Misná, in Thalmud, in Agada. Thalmud quod habēt, linguâ sanctâ, puréq; Hebraïcâ descriptum est: & sic ipsi legunt quemadmodum Sapiētes nostri, prout acceperunt ab ore Iosuæ Nunis filij, quē docuerat

Tradunt Hebræi, prolē Mosis susceptā à Madianitide, adhęsisse religioni maternæ neglecto Iudaico cultu & proinde eius inter prosapias non meminisse scripturā iam hic in Æthiopia cōuersā esse dicitur.

His continētur traditiones patrum, & sententiæ.

docuerat Moses, quem oraculũ præpotentis Dei. Ignorant Magistros & Doctores, qui sub tẽplo secũdo fuerũt, eo quòd ad ipsos non peruetint, nec eos nouetint. Non aliam linguã, quàm sanctã norunt: religiosè abstinẽt vino Idolis libato, & ab eo quod grauiter cauerũt doctores in lectionibus de iugulandis pecudibus, & de discerptis, iuxta hęc Scribarũ verba, Obligat magis Moses doctor noster, quàm verba scribarũ. Non iurãt per Deum quandiu fruuntur vsura lucis huius, quin potius excãdescunt in illum qui coràm iurarit, ac increpant eũ in hęc verba, Paupérne es? quare indignè tractas nomen Domini ore tuo? omnia in ore tuo sunt: si buccella est, comede illam: si aqua, bibe illam: an nescis scelere iuramẽti filios tuos mortuos, cùm adhuc essent parui? & ira hortantur omnes vt colant Dominũ in metu & timore, in integritate cordis. quia filij Mosis serui domini prorogant dies, ac viuunt cẽtum annos aut cẽtum viginti: nec filia filiúsve moritur viuente patre, sed perueniũt ad tres, aut etiam quatuor ætates. Videt pater filios, nepotes, & sobolem arantem, metẽtem & semper aliquid moliẽtem, quòd nec seruos nec ancillas habeant. Officinam quisque excolit suam, suúmque sumptum exercet. sunt illis domus quas claudant, nec id tamen faciũt, ne noctu quidem, quoniam inter se neque furem habent, neque quemquam qui mali aut dãni aliquid inferat. Quin etiam puellus agit greges inter quãplurimorum dierũ, nec metuit quicquã à latronibus, aut malignis, * aut fera bestia, aut alio incõmodo, quòd cuncti sancti sint in puri. Leuitæ occupantur in lege & mãdatis, & adhuc sunt in sacrificationibus Mosis legislatoris nostri, vt proinde omnia hæc illis dominus concesserit. Præterea nullos homines vident, nec ab aliis videntur ipsi, sed se mutuò fruũtur quatuor hæ tribus, habitãtes vltra flumina Æthiopiæ, séque inuicem visunt & colloquuntur.

Damonibus.

Leuitæ.

Fluuius autẽ sabbaticus eas circũluit, quod scribitur de illis in Esaïa, Dicite vinctis, egredimini. Porrò apud eas magna est auri & argenti copia. Serunt linũ, educant vermes sericos, conficiunt speciosissimas vestes & tunicas instar Ægypticarũ duplices & semel atque iterũ duplicatas, absq; numero Latitudo fluuij sabbatici ducentorũ est cubitorũ circiter iactũ arcus. Fluuius ille plenus est arena & lapidibus absque aquis, sonitúsq; lapidũ illorùm perinde stridet, atque tonitru ingens, aut fluctus maris & spiritus procellosus, nocte auditur sonus ei⁹ ad iter dimidiati diei. Sunt ibi fontes, & confluunt omnes in lacum vnum, illis terra tota irigua est. In illo lacu ebulliunt pisces, & eius ripis volitant aues omnis generis mundæ. Fluuius ille ex lapidibus & arena stridet totis sex diebus profestis, sabbatis autem quiescit atque tranquillus est, statímque concẽdit ignis per fluuij circuitum à vespera sabbati ad exitum vsq;, & tantã emittit flammam, vt nullus ad illum accedere possit vel à semisse miliaris, quocunque tandem è latere. Ignis lãbit quicquid circùm radices egit, illud cum terra extrahens.

Bombices.

Fluuius forsan bitumenosus, & asphaltites.

Quatuor hę tribus Danis, Gaddi, Nephtalis & Aseris versantur cũ pecoribus suis iuxta ripam fluminis, vt

detondeant oues suas.est enim terra spatiosa,plana, ac puta, vt nec tribulum, nec olus inutile proferat. Cùm vident tribum Mosis, congregantur ipsi,& consistunt ora fluminis, clamandoque inquiunt, Fratres nostri tribus recti, nobis ostendite camelos,canes & asinos. Vbi illi, Quàm longus est amelus iste, quàm longa ceruix eius, quàm verò exigua cauda illius! atque alij alios appellant salutántque mutuò.

Venit autem ad nos iustus iste,cuius nomen Eldad de tribu Dania,superatis campestribus & locis planis, vt hæc nūtiaret omnibus filiis Israëlis per tertas dispersis, & afferret cōsolationes.Talis autem eius à fluminibus Æthiopię egtessio fuit.Ingressus est mare ipse, & alter de tribu Aseris,vt negotiaretur cum nautis, & ab illis vestes atque ornamenta emeret. Ingressi verò sunt ambo paruam cymbam vnà cum pueris suis, factóque naufragio intempesta nocte parauit Dominus duobus his viris tabulam. Hac abrepta fluitarunt in pelago, donec eiicerentur ad populum quendam,nomine Amargum.Hi Æthiopes sunt,nigriores coruo,statura proceri, humana carne vescuntur. Cùm sustulissent iustos hos, alterū, quia pinguis erat & valēs, delicatúsque admodum, correptum protinus comederunt, cùm tamen ipse viuus, clamitans flénsque diceret, Hei matri meæ corporis mei animati causa, & quoniā dedidit me procreator morti mirabili . edunt enim Æthiopes carnem meam. Illum pium vbi deuorassent, traxerunt Eldadem Danium,de quo loquimur, & imposuerunt ei collarium, vt assuetus pinguesceret atque obesior redderetur. erat enim infirmus & macer. Præbebant autem illi cibum affatim, quem etiam comedebat, diu apud eos manens,quousque dominus ad salutem ipsi eluxit. Nam irruerunt à regione altera copiæ in hos Æthiopas, captiuósque duxerunt eos, diripuerunt, necarunt in illius captiuitatis æstu. Captus etiam est iustus his Danius, fuitq; apud eos (colebant autem impij illi ignem) annos quatuor, donec perducerent illū ad regionem Asin, & eū emeret Iudæus quidam triginta duobus aureis. Nauigauit mare quousque continentem attigisset, & incidisset in tribum Issacharis.

Illa accolit mōtes abyssi,[a] qui subiacent Mediæ & Persidi,diligēs obseruatrix legis huius, Ne recedat liber legis ab ore tuo. Nullius dominatum fert, prætetquàm Dei : cum nullo mortalium dimicat aliâ, quàm legis,pugnâ: summa pace & trāquillitate viuit,absque aduersario,absque occursu malo : incolit quadratū spatium itineris dierum decem, in quācúnque voles partem. Illi est magna vis pecoris, camelorum, asinorum, seruorum,& ancillarum. Non aliud armorum genus gerit, quàm cultrū, mactationis causa. Fideles sunt,abhorrēt ab oppressione & rapina: sed & serui eorum ita fidi sunt vt ad inuentum in via magnum diuitiarum pondus non adiiciāt manus.Inter eos agunt qui adorent ignem, & accipiāt in vxores matres sororésve. Nō illic est in vsu cultura terræ: non metunt, non colunt vineas,sed omnia argēto emunt.Iudicem & principem habēt Naason nomine: quatuor mortis genera senatoria exercent. Loquuntur linguâ

a Immanis altitudinis. Deut.31. Iosu.1.

linguâ ſanctâ, item Perſicâ, & Arabicâ.

Filij autem Zabulonis ſiti ſunt ad Pharanis montes, & ad viciniã illorum accedunt: figũt tabernacula pellicea, à prouincia Agheamiá ad flumen vſque Euphratis. Tribus Rubenis è regione eorum, à tergo eorundem Pharanis montiũ. Inter eos pax eſt & amor, ſimúlque procedunt in aciem, obſidẽt vias, ac omnia ſpolia diuidunt, graſſantúrq; per viam Perſidis & Babylonis. Dapaleonus cameli apud eos duobus argẽteis emitur. Loquuntur linguâ Cedaris ſeu Arabica: penes eos ſcriptura eſt, Miſná, Talmud, Agadá. Singulis ſabbatis incipiunt Homilias linguâ ſanctâ, & ſententias patrum eadem linguâ.

Ephtaïmus & dimidia tribus Menaſſis ibi eſt, in montibus auſtrinis, prouincia Meſugá, cuius homines tetrico ſunt vultu & ſubnigro, poſſident equos, intercipiunt itinera, nemini parcunt. Non illis aliundè victus, quàm ex præda, ſtrenui ſunt bello, quiſque eorum centum fundit. Tribus Simeonis & dimidia tribus Iudę in terra Cozerimorũ abſq; ſumma & numero, recipiunt tributum à viginti quinque Regnis, atque pars Iſmaëlitarum pendit illis tributum. Cæterùm iuſtus hîc qui ad nos venit nomine Eldad filius fuit Maali, filij Ezechiëlis, filij Ezechiæ, quem genuit Halon, quem Abner, quem Semaïa, quem Hapſer, quem Oggus, quem Elcana, quem Hillel, quem Ephtaïmus, quem Tobia, quem Peratus, quem Onan, quem Naaman, quem Taamus, quem Tadmis, quem Onamus, quem Gaul, quem Salad, quem Calebus, quem Amramus, quem Derus, quẽ Abdia, quẽ Abrahamus Ioſephi filius, filij Moſis, filij Iacobi, filij Kephuris, filij Ariẽlis, filij Aſeris, filij Iobi, filij Salemi, quem procreauit Elius filius Aaliebi, filij Ahiſamacis, filij Hoſmi, filij Danis, quem ſuſtulit Iacobus parẽs noſter. Deus optimus ter quatérque beatus in æternitatem omnem, qui has pias conſolationes declarauit nobis de fratribus noſtris decem tribubus, recolligat diſperſionẽ noſtram è quatuor terræ plagis in ædem ſanctuarij cum cunctis Iſraëlicis ſociis. Amen. Miſit literas has doctor Eldad in Hiſpaniam anno 43.[a] Fuit autem hic plenus lege & mandatis Dei. Sibi aſſidentibus à diluculo ad veſperam non deſinebat linguâ ſuâ ſenſa legis exponere ideomate ſancto. eius oratio dulcior erat melle & apum fauo. Deus benedictus dignam illi mercedem hoc & futuro ſæculo rependat. Amen.

Interſecãt, couppẽt les chemins.

[a] Qui eſt à Chriſto 1238. Nam ſecundum Hebræorũ calculum, quinq; annorum millia ab orbe cõdito (quẽ ipſi numerum hodie compendij cauſâ ſupprimunt) incidẽre in annũ Chriſti 1240. Danius igitur abhinc annos ducentos ſeptuaginta nouẽ fuit.

QVÆ DE HIS CÆTERI ſentiant teſtimonia aliquot.

HEBRÆI conſtanter Iudæos, quos clauſos nominãt, fluuio ſabbatico tanquã mœnibus circumcludi tradunt. Noſtri magis clauſos appellari putant à montibus circumpoſitis. In EZra lib. 4. eſt aliquid tale de 10 tribubus. De his Abben Ezra in octauum caput Canticorũ, Cùm congregabitur eccleſia Iſraëlica, dicet reliquam adhuc eſſe ſororem vltra flumina Æthiopiæ. & R. Selomo in 27 Eſaiæ & venient qui perierint in terra Aſſur, quia

Abben Ezra.

inde (inquit) dispersi sunt intra fluuium sabbaticum.

Elias.

Elias in Tisbyte, Sabbaticus fluuius est, quem dicunt omnibus diebus hebdomadis, dempto sabbato, currere & mouere immanes lapides, vt tranari non possit. Hæc verò causa, ob quam decem tribus, quæ illic interceptæ sunt, nō inde exeant, præsertim cùm non liceat violare sabbatum. Vocarūt autem eum Sapientes sabbaticum ob cessationem eius in sabbato.

R. Moses.

R. Moses Ben Naaman videtur ponere in Media aut Mesopotamia. Is enim scribit, citante ibidem Elia, fluuium sabbaticum illum esse, quem scriptura vocat Gozan, ad quem Assyriorum Salmanazar vastata Samaria Israëlitas transtulisse scribitur 4 Reg. 17 & 19. Quod fermè patrocinatur Iosepho, cuius hæc est sententia lib. 7, cap. 13 de bello Iudaico.

Iosephus.

Fluuius sabbaticus per totam hebdomadam lapides trahit, & sabbato quiescit, immò verò exarescit, siccúmque locum præbet, deinde quasi nulla mutatione facta, die sequenti similis exoritur. Est autem inter Arcas & Raphaneas regni Agrippæ ciuitates.

Plinius.

Plinius lib. 31, cap. 2 de Nat. hist. In Iudæa riuus sabbatis omnibus siccatur vbi Iudea nomine videtur delusus, dum non eam intelligit cui Iudæi translati dedêre appellationem, sed quæ est in Palestina.

Orontius in suo corde Geographico illos subiicit circulo arctico vltra glaciale pelagus, eísque vndique montes circumiicit. alij collocant ad mare Caspium, nonnulli ad Seras & Indos. Sed & noster Danius quosdam ponit iuxta Mediam & Persidem, Indiam versus, quosdam in Æthiopia. Tam dissecta est miserorum Iudæorum ob fusum piorum sanguinem dispersio. Hanc Deus sui cum Abrahamo, Isaaco, & Iacobo fœderis memor, ad Christum Dominum nostrum per fidem & agnitionem Euangelij colligat, & ad Ecclesiæ sanctum concilium misericordiæ suæ visceribus societ. Amen.

Deo honor, laus, gloria.

DE CHRISTO CAPVT *vndecimum de legibus Regum & præliorum, ex Deuteronomio R. Mosis Maimonis filij, pagina. 763.*

REx Christus suo tempore extabit, restituet regnū Domus Dauid iuxta antiquam dignitatem in pristinum dominiū, ędificabit templum sactum, cōgregabit dispersos Israëlitas. Eius diebus restituētur iudicialia omnia, vt cùm antiquitus offerebāt oblationes, celebrabāt remissionis annos atque Iubileos, iuxta omnia mandata, quę in lege tradita sunt. Quicunque autem non expectat aduentum ipsius, is non modò reliquos prophetas negat, sed etiam legem ipsam ac Mosem doctorē nostrum. Nam certè lex cōtestatur de eo, cum inquit, Et reducet Dominus Deus tuus captiuitatem tuam & miserebitur tui & restituet, & congregabit te, &c. Etiam si fuerit dispersio tua in extrema terræ, adducet te Dominus, &c. Illa autem verba, quæ explicantur in lege, cōplectuntur quæcunque dicta sunt ab vniuersis Prophetis.

Deut. 30.

Deut. 4.

Num. 24.

phetis. Quin etiã in historia Balaam hæc tanguntur ac ibi vaticinatio est de duobus Christis, de priore, id est, Dauide, quæ seruauit Israëlem de manu hostium ipsius, & posteriore, qui è posteris ipsius exorietur, & saluabit Israëlem de manu filiorum Esaü. Illic igitur ait, *Videbo eum, sed non modo*, de Dauide, *intuebor illum, sed non propè* de rege Christo. *Orietur stella ex Iaacob*, nempè Dauid, *& consurget virga de Israël*, Rex Christus. *Et percutiet duces Moab.* Dauid, de quo in libris Regum scriptura narrat, Et percussit Moab, & mensurauit eos funiculo. *Vastabitque omnes filios Seth*, Rex Christus, de quo Zacharias, & dominatio eius à mari vsque ad mare. *Et erit Idumea possessio eius*, Dauidis scilicet, Nam sic scriptum est, Et facti sunt Idumæi Dauidis serui, &c. *Hæreditásque Seïr cedet inimicis suis*, Regi Christo. Siquidem scriptum, Et ascẽdent saluatores in montem Sion iudicare mõtem Esaü. Præterea de vrbibus refugij in deuteronomio legitur, Si dilatauerit Dominus Deus tuus terminum tuum, adiicies adhuc tres vrbes, &c. Atqui nunquam istud impletum reperitur. Cùm ergo Dominus nunquam aliquid inaniter & frustra præcipiat, necesse est istud tandem aliquando impleatur. Quod ad prophetarum testimonia attinet res non eget probatione, quoniam vniuersi eorum libri huiusmodi prædictionibus pleni sunt.

2 Reg.

Zach.9.

2 Reg.8.

Abd.1.

Deut.19.

Cæterum ne arbitreris regẽ Christum necessario effecturum signa & prodigia, aliquid innouaturum in mundo, viuificaturum mortuos, aut quippiam huiusmodi, quæ Fatui dictitant. Nam rem non ita habituram ex eo apparet, quòd R. Akba, sapientissimus omnium Thalmudicorum cũ esset, fuit armiger Barcozbæ Regis & persuadere voluit eum esse regem Christum, sicque ipse existimauit, itémque cuncti ętatis illius sapiẽtes, donec ille occideretur scelerum nostrorum causa. Nec prius cognitũ est eum nõ esse Christum, quam occisus fuit. Atqui non requisiuerunt ab ipso sapientes signum vllum aut prodigium. Cuius rei fundamentum est, quia legis nostræ ceremoniæ & iudicia sancita sunt in perpetuum, citra temporis determinationem, nec fas ei quicquam addere, vel demere. Ac quicunq; addit aut detrahit, aut etiã trãsformat vultum legis, deducítque verba præceptorum de sua simplici intelligentia & mente, iste quidem profectò varius est, impius, Epicureus denique.

Fatua ratio.

Si igitur exoriatur Rex de domo Dauid, qui meditetur in lege, se occupet in pręceptis more Dauidis patris sui iuxta prescripta vtriusq; legis, id est, scriptæ & traditione acceptæ, inflectat vniuersum Israëlem ad ambulandum in ea eiúsq; ruinas instaurandas, gerat postremò pręlia Domini, iste certè citra controuersiam erit Christus, siquidem in iis, quę fecerit, fortunetur, ac superet vniuersas nationes finitimas, & ædificet sacrum templum in suomet loco, & congreget dispersos Israëlitas. Talis proculdubio Christus erit. Quod si non vsque eò fortunetur, aut si occidatur, certum est non eum esse, quem expectare iussit lex. Quin potius velut vnus habendus erit eorum omnium Regum familiæ Dauidicæ, qui perfecti quidem & recti extiterunt, sed

Qualis Christus Iudæorum.

tamen mortui sunt promissionibus nondum expletis, quem Dominus non nisi existere fecerit, vt, per eum probaret multos. Siquidē scriptum in Daniële, Et de intelligētibus ruēt, vt conflentur per ea, & purgentur, & dealbentur, vsque ad tempus præfinitum, quia tempus ad constitutum erit.

Dan. 11.

De illo autem qui Christus existimatur atque occisus est in Hierosolymitana curia iam prædictum est in eodem Daniële his verbis. Filiique præuaricatorum populi tui extollentur vt impleāt visionem & corruēt. Et certè inde ingens natum est scandalum. Nam cuncti prophetæ prædixerūt Christum redempturum & seruaturum Israël, collecturúmque eorum dispersionem, confirmaturum deniq; illorum legem. Iam iste causam præbuit, vt periret Israël, dispergerentur eius reliquiç, humilis & abiectus efficeretur, peruerteretur lex, errore imbueretur maxima mundi pars coleretur alius præter Deum. Verum cogitationes Dei vniuersitatis effectoris atque opificis non possunt ab hominibus comprehendi. Neque enim viæ ipsius, sicut viæ illorum, neque cogitationes ipsius sicut cogitationes illorum.

Christum nostrū intelligit.

Ibidem.

Præterea huiusmodi omnia irémque eius, qui extitit post eum, non pertinēt nisi ad parandam viam regi Christo & ad disponendum vniuersum mūdum, vt pariter Deum colat. Est enim scriptum in Sephonia, Quia tunc reddam populis labium electū. vt inuocent omnes nomen Domini, & seruiant ei humero vno, Eequonā pacto id? Iam oppletus est mundus vniuersus rumore Christi & verborū legis atque præceptorum Dei, quin etiam hæc diffusa sunt per remotissimas insulas & populos innumerabiles tam mēte quam carne incircumcisos, qui vltro citróque verbis istis inter se conferūt de arcanis liges, dū alij dicunt præcepta legis vera esse quidē sed desiisse hac tēpestate, neque esse in vsu, alij autem illis res arcanas designari nec esse simpliciter intelligenda, sed iam venisse Christū qui eorum arcana declarauerit & patefecerit. Cùm ergò emerserit Christus verè, prospere processerit & eleuatus exaltatúsque fuerit, tum de repentè conuertentur omnes & suum errorem agnoscent.

Mahometem pseudoprophetā intelligit.

Sepho. 38.

Caput duodecimum illarum legum de Regibus.

Ne in animū tuum inducas tempestate Christi quicquam defecturū è cursu mundi, aut aliquid immutandum è primo naturæ opificio atque ordine, sed mundum pro suo more & cursu administrandum scito. Ac id quod in Esaïa dictum est, Et habitabit lupus cum agno & pardus cum hædo stabulabitur, figurata est locutio & tropica, qua significatur Israëlitas versaturos confidenter cum impiis aliarum nationum mundi, quæ comparantur lupo & pardo. Alibi quippè dictum, lupus vespertinus vastabit eos, & pardus vigilans super ciuitates eorum. Præterea cōuertendos esse per pœnitentiam omnes ad veram legem & doctrinā, item non direpturos neque nocituros, sed mādicaturos rem permissam pacatè & tranquillè cū Israële. Scribitur enim eodem Esaïæ loco, Et leo sicut bos paleam

Esai. 11.

Hier. 5.

Esai. 11.

paleam comedet. Idem iudicium de cõsimilibus verbis, quæ ad res Christi pertinent. sunt enim figuratæ parabolicæque locutiones. Diebus autem Christi intelligetur cuiúsnam rei sint parabolæ, quámque rem designent.

Itaque sapientes nostri, inter mundum hunc, inquiunt, & tẽpora Christi nullum planè discrimen pręter tyrannidem Imperiorum. Ac videtur è simplici contextu oraculorum Propheticorum initio dierum Christi futurum prælium Gog & Magog, & ante illud prælium emersurum principem Israëli, vt præparet cor eius. Est enim prædictum, Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetam antequam veniat dies Domini magnus & terribilis. Porrò non est venturus vt polluat purum, aut vt purget impurum, neque vt deprauet homines, qui valde recti sunt, aut vt rectos efficiat eos, qui valde deprauati sunt, sed potius vt pacem afferat mundo. Nam hoc significatur sequentibus Malachiæ verbis, Et conuertet corda patrum in filios.

Mal. 4.

Lapis iactus in illud Euangelij Ioan. 9. veni vt qui non vident videant, et qui vident cæci fiant.

Consimiliter Sapientum aliqui asseuerant ante aduentũ Regis Christi venturum Eliam. At omnia verba hæc atque eiusmodi nemo scit, quo pacto euentura sint, donec re fuerint cõprobata. Talia enim abstrusa sunt apud Prophetas. Præterea sapientes ex verbis nullam habẽt traditionem maiorum, nisi quatenus è versuum sacræ scripturæ pondere dijudicare possunt. Quocirca inter se quidem discrepant de huiusmodi rebus, sed ordines euentuum rerum allatum, & minutæ circunstantiæ non sunt de fidei summa, sed nec quisquam laborat de verbis Hagadoth, neque moratur verba Middrashoth, quæ commemorantur de his rebus & similibus, neque reponit in fidei principiis & capitibus, vt quæ neq; promoueãt charitatem, neque timorẽ. Similiter non supputandos temporum fines docuerunt sapiẽtes nostri his verbis, Efflet anima eorum, qui fines supputant, sed pręstoletur & credat in vniuersum verbis scripturæ, quemadmodum explicauimus.

Hagadoth & midrasoth allegoricæ interpretationes Rabbinorum.

vel sufflã animam.

Tempestate Regis Christi, cum disponetur eius imperium & cõgregabuntur ad ipsum vniuersi Israëlitæ secundum familias cẽsebuntur omnes iuxta præscriptum ipsius, instinctu Spiritus sancti, qui super eo requiescet. Nam prædictũ à Malachia, Et sedebit conflans & purgabit omnes filios Leui. Filios scilicet Leui in primis purgabit & dicet, hic de prosapia est sacerdotali, iste de Leuina, remouebitque eos qui non sunt de gentilitate & familia Israëlis. Hoc enim Ezras significat, dum inquit, Ait Ather Sata eis vt non comederẽt de sancto sanctorum, donec surgeret sacerdos ad Vrim & Thummim.

Matt. 3.

Exra 2.

Ecce didicisti instinctu Spiritus sancti omnes, qui in possessionis ius admittuntur, tum in suam gentilitatem reducendos, tum declaraturos primum sui generis auctorem. Cęterum Christus non distinguet gentilitates nisi in tribus. Declarabit enim hunc ex hac esse tribu, illum ex altera. Non item dicet vnum esse spurium, alterum seruum. Æquum quippè est, vt familia quæ obscura est, occulta ignotáque maneat. Nec verò prophetæ & sapientes nostri desiderarunt dies Christi, vt imperium ha-

berent in nationes huius mundi, & exteris gentibus imperitarent, neque vt ipsos populi alij extollerent, sed nec vt ipsi esculentis fruerentur & voluptatibus & gaudiis, verum vt vacui essent ad legis studium, neq; haberent durum hetum & interpellatorem qui desistere iubeat, quò possent vitam futuri sæculi promereri, quemadmodum ostendimus in tractatibus de pœnitentia.

Illo autem tempore nulla ibi erit fames, nullum bellum, nulla æmulatio, nulla lis & contentio, fœlicitas enim abundè affluet, ac omne deliciatum genus instar pulueris obrinebitur. Mundus, quàm latè patet, non nisi occupabitur in Deo cognoscendo. Quocirca Israëlitæ sapientia valde erunt insignes ac res arcanę atque abstrusæ omnibus innotescent, qui & consequenrur sui summi opificis notitiam pro humanis viribus. Nam replebitur terra cognitione Domini, sicut aquæ mare operientes. *Esa.11.*

Benedictus Deus misericors, qui adiuuit nos.

SCRIPTVRÆ, IN QVIbus *Chaldæus Paraphrastes intertecit nomen Meßiæ siue Christi præter literam Hebraïcam explicationis gratia, ex Methurgeman Eliæ Leuitis, in Radice* משח, *vnxit. Obseruatio diligens, erudita & perutilis, vt in pusillo quasi speculo, consideremus, quos locos vetus Synagoga citra controuersiam acceperit de Christo. Eos nimirum, quos Christiani de eodem exponimus, etiam hostium nostrorum confeßione.*

NON *auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius donec veniat Silo.* Chald. donec veniat *Christus*. *Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israël*. Chald. Et magnificabitur *Christus*. *Gen.49.* *Num.24.*

Et disputauit super lignis à cedro, quæ est in libano, vsque ad hisopum, quæ egreditur de pariete. *3 Reg.4.*

Chald. Et vaticinatus est de regibus domus Dauid qui regnaturi erāt in hoc mundo & in mundo *Christi*.

In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria. Chald. in die illa erit *Christus* Domini in lætitia. *Isa.4.*

Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. *Isa.11.*

Chald. Et *Christus* de filiis filiorum eius orietur.

Et vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. *Esa.9.*

Chald. *Christus pacis.*

De Radice colubri egredietur regulus. *14.*

Chald. egredietur *Christus*.

Emittite agnum ad dominatorem terræ de petra deserti ad montem filiæ Sion. *16.*

Chald. ascendere facite tributa ad Christū Israëlis qui roborabit, propterea quod fuerūt in deserto, montem congregationis Sion.

Et præparabitur in misericordia solium, & sedebit super eum in veritate, in tabernaculo Dauid iudicans, &c. *Ibidem.*

Chald. tunc *Christus* Israëlis præparabit

parabit in bono thronum suum, & sedebit, &c.

In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ & certum exultationis residuo populi sui. Esa. 28.

Chald. In die illo erit *Christus* Domini exercituum in corona lætitiæ, &c.

Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur & eleuabitur & sublimis erit valdè &c. Non est ei species neque decor, &c. Esa. 52 & 53. Nota Chaldeum hanc Esaiæ sectionem exposuisse de Christi tum exaltatione tum perpessione Hier. 30.

Chald. Ecce prosperabitur seruus meus *Christus* & eleuabitur, &c.

In ciuitatibus Iuda adhuc transibunt greges ad manum numerantis.

Chald. In vrbibus Iuda adhuc transibit populus per manum *Christi.*

In diebus illis & in tempore illo germinare faciam Dauid germen iustitiæ & faciet iudicium & iustitiam in terra. Ibid. & 33

Chald. Dauidi germinare faciam *Christum* Iustitiæ.

Et tu turris gregis nebulosa filia Sion vsque ad te veniet & veniet potestas prima, regnum filiæ Hierusalem. Mich. 4.

Chald. Et tu *Christe* Israëlis, qui absconderis propter debita Synagogæ Sion, ad te peruenturum est regnum, & restituetur imperium pristinum regni Synagogæ Hierusalem. (peccata.)

Et tu Bethlehem Ephrata paruula es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio à diebus æternitatis. Mich. 5.

Chald. Et tu Bethlehem Ephrata veluti paruula es vt numereris in [a] millibus domus Iuda. Ex te coram me exibit *Christus* vt exerceat imperium in Israëlem, cuius nomē ab antiquo dictum est à diebus sæculi.

a *In familiis.*

Ego autem in Domino gaudebo & exaltabo in Deo [b] Iesu meo.

b *salutis meæ.*

Chald. Tunc in signo & redemptione, quam facies *Christo* tuo & reliquiis populi tui, qui erit superstes, confitebuntur his verbis. dixit Propheta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo, qui operatus est redemptionem meam.

Ecce ego adducam seruum meum [c] Orientem. Zach. 3.

c *germen.*

Chald. seruum meum *Christum.*

Et educet lapidem primarium, [d] & exæquabit gratiam gratiæ eius. Zach. 4.

d *Plausus, gratia, gratia illi (sit)*

Chald. Et reuelabit *Christum* suū, cuius nomē vocatum est ab antiquo & dominatum tenebit in vniuersa regna.

Hæc ait Dominus exercituum dicēs, Ecce vir Oriens nomē eius. Et subter eum orietur & ædificabit templum domino. Zach. 6. germen.

Chald. Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce vir, cuius nomen *Christus*, reuelabitur, & magnificabitur, & construet templum Domino.

Quia visitauit Dominus exercituum gregem suum, domum Iuda & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello. Zac. 10.

Ex ipso angulus & ex ipso egredietur omnis exactor simul.

Chald. Quia recordatus est Dominus exercituum populi sui, domus Iuda & ponet eos sicut equos roboris, quorum gloria est in prælio. Ex eo [e] rex ipsius, ex eo *Christus ipsius*, ex eo robur belli eius, ex eo magnificabuntur omnes rectores eius simul.

e *Iuda vel Deo.*

Domine in virtute tua lætabitur rex & super salutare tuū exaltabit vehemēter. Psal. 21.

Chald. Domine in fortitudine tua magnificabitur *rex Christus*. & in redemptione tua quam plurimum iubilabit.

In alio exēplo lætabitur.

Ibid. *Quoniam rex sperat in Domino & in misericordia altißimi non commouebitur.*

Chald. propterea quòd rex *Christus* sperat in domino, &c.

Psal. 45. *Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.*

Chald. Pulchritudo tua rex *Christe* exuberat præ filiis hominum, Positus est spiritus Prophetiæ in labiis tuis, propterea benedixit tibi Deus in sæculum.

Psal. 61. *Dies super dies regis adiicies, annos eius vsque in diem generationis & generationis.*

Chald. Dies super dies venturi sæculi *Christi* Regis adiicies, annos eius sicut ætates præsentis sæculi & ętates sæculi futuri.

Ibid. *Sic Psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi, vt reddam vota mea de die in diem.*

Chald. tunc collaudabo nomen tuum in sæcula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Israël & in die, quo magnificabitur *Christus* Rex, vt regnet.

Psal. 72. *Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio Regis.*

Chald. Deus [a] leges iudiciorum tuo regi *Christo* da, & iustitiam tuam filio Dauidis regis.

a *Vias, modos, rationes.*

Psal. 80. *Respice de cælo & visita vineam istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua, & super filiũ hominis, quem firmasti tibi.*

Chald. Respice de cælo & vide, & recordare in miserationibus, vineæ istius & operis, quod statuit dextera tua & super regem *Christum*, quem roborasti tibi.

Cant. 1. *Si ignoras tibi, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum tuorũ, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum.*

Chald. Deus omnibus modis benedicendus dixit Mosi prophetæ. Si illis (qui persequuntur populum domini) exultatio fuerit percutere Synagogam, quæ similis est puellę speciosæ, quam diligit anima mea, ambulet illa in viis iustorum, & ordinet preces iuxta [b] præscriptum rectorum suorum, & pastorum ætatis illius, atque doceas filios suos, qui similes sunt hœdis caprarum, vt proficiscantur in ædem Synagogæ & in locum concionis & studij. Sic merito illorũ operum pascentur in exilio, quo vsq; mittam *Christum* Regem, qui regat & ducat eos placidè & quiete ad tabernacula ipsorum, id est, ædem sanctuarij, quam ædificarunt illis Dauid & Salomon pastores Israëlis.

b *ei.*

Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cupreßina.

Ibid. *Chald.* Ait Salomon Propheta. Quam decora ædes sanctuarij quæ ædificata est [c] per manus meas, ex arboribus cedrinis; Atqui speciosior multo erit ædes Sanctuarij, quæ ædificanda est, diebus regis *Christi*, eius trabes erunt è cedris paradisi [d] Eden, & laquearia è cupressis, [e] Sagis, & Surbanis.

c *mea opera.*
d *Voluptatis.*
e *Rarissima & preciosissima genera cedrorum esse dicunt.*

Cant. 4. *Duo vbera tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis.*

Chald. Duo redemptores tui, qui te redempturi sunt *Christus* Dauidis filius & *Christus* filius Ephraïm, similes sunt Mosi & Aaroni filiis Iocabed, qui comparantur duobus hinnulis gemellis capreæ, & pascebant populum domus Israël merito suo, quadra-

Duos Christos constituũt ob duplicem aduentũ Christi, dum nesciũt distinguere inter Christũ patientem, & triũphantẽ

quadraginta annis in deserto, Manna & auibus altilibus & aquis putei Mariæ.

Cant. 7. *Mandragoræ dederunt odorem in portis nostris, Omnia poma noua & vetera dilecte mi seruaui tibi.*

Chald. Cum placebit Domino redimere populum suum ab exilio, dicetur Regi *Christo*. Iam expletus est finis exilij, & merita iustorum fragrant coram me, sicut odor balsami, & sapientes ætatum affixi sunt portis collegij Theologici, occupantes se in verbis librorum, præsertim legis. Nunc igitur surge, & suscipe regnum, quod destinatum est tibi.

Cant. 8. *Quis mihi det te fratrem meum, sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te solum foris, deosculer te, & iam me nemo despiciat.*

Chald. Illo autem tempore apparebit Rex *Christus* Synagogæ Israël, & dicent ei filij Israël, Adesdum, esto nobiscum pro fratre & ascendamus Hierosolymam & sugamus tecum sensus legis, quemadmodũ sugit infans vbera matris suæ. Quoniã etiam omni illo tempore, quo vagus eram & extorris à mea patria, modò recordarer nominis Dei magni & traderem animam meam pro diuinitate ipsius, populi exteri nõ me contemnebant.

Apprehendam te & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.

Ibid. *Chald.* Deducam Rex *Christe* & introducam te in ædem sanctuarij mei, ac illic me docebis timere Dominum, & ambulare in semita ipsius. Illic etiam [a] instruemus epulum Leuiathan, & bibemus vinum vetus (genorosum & præstãs) quod in suis racemis asseruatur à die, quo orbis procreatus est, & fructus malorum granatorum, qui parati sunt iustis in paradiso Edem.

[a] *q.d. De Leuiathã, satana triũphabimus.*

Ibid. adiuratione totius libri postrema. *Adiuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.*

Chald. Dicet Rex *Christus*, Adiuro ego vos popule mi, domus Israël, cur contenditis cum populis exteris de exeundo exilio, & quare rebellatis in copias Gog & Magog, expectate quæso paulisper, dum deleantur populi qui venerunt dimicatum aduersum Hierusalem. Nam postea vestri recordabitur Dominus orbis iuxta miserationes, quibus prosequi solet iustos, placebítque ipsi vos redimere.

Ruth 1. *In diebus vnius iudicis, quando iudices præerant, facta est fames in terra.*

Chald. Temporibus quibus præerant iudices facta est vehemens fames in terra Israël. Decem autem fames insignes decretæ sunt de cælo, vt sint in mundo, à die orbis conditi vsque ad aduentũ *Christi* ad castigandos habitatores terræ, quarum decima in illius dies incidet, erítque fames non edendi panem, aut sitis bibendi aquam, sed audiendi Verbum prophetiæ, quæ à conspectu domini manat.

Ruth 3. *Et rursum expande, inquit Booz pallium tuum quo operiris, & tene vtráque manu. Qua extendente & tenente, mensus est sex modios hordei & posuit super eam & ingressus est ciuitatem.*

Chald. Rursum dixit, præbe peplũ, quo conuolueris & prehende illud.

Qua apprehendente mensus est sex sara hordei & humeris ipsius imposuit. Immissum autem est ei diuinitus robur ad portanda ea. Itaque protinus dictum est spiritu prophetico, exorituros ex ea sex iustos, quorũ singuli benedicerentur sex benedictionibus, Dauid, Daniël, tresque socij ipsius & *Rex Christus*. Ingressus autem est Booz vrbem.

Lament. 2. *Vocabis quasi ad diem solennem qui terrebant me de circuitu, & non fuit in die furoris domini qui effugeret & relinqueretur.*

Chald. Clamabis libertatem populo tuo domui Israël per *Christum*, quemadmodum fecisti per Mosem & Aaronem in die Paschæ, quo congregati sunt adolescẽtuli mei vndiq; omni ex loco, in quo erant dispersi, die quo ardebat vehementia furoris tui, ô Domine, nec illis erat liberatio & reliquiæ.

Lament. 4 *Completa est iniquitas tua filia Sion. Non addet vltra, vt transmigrate te faciat.*

Chald. Postea finire faciet iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, & redimeris per *Christum*, & Eliam sacerdotem magnum. Nec addet vltra Dominus, vt in captiuitatem amandet te.

Eccles. 1. *Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo.*

Chald. Non est memoria præcedentium ætatum, sed nec sequẽtium erit recordatio apud eos, qui erunt diebus *Regis Christi*.

Hac etiam inuenimus in Targhum siue interpretatione Hierosolymitana.

Hac Hierosolymitana in Pentateuchi insigniores locos interpretatio valde vetusta est & lingua aliquantum à cæteris Hebrea dialectis discrepante. Propter antiquitatẽ magna est authoritatis apud Iudæos. Quoniam autem mysteriis excellit breui, si Dominus fauerit, eam in Latinum conuersam in commune proferemus. Quæ sequuntur ab Elia de Christo obseruata tibi prægustamenti vice erunt.

Gen. 3. *Ipsum conteret caput tuum, & tu conteres calcaneum eius.*

Targhum Hierosol. Cùm filij mulieris attendent ad legem & seruabunt mandata, insidiabuntur & percutient tibi caput tuum, téque occident. Cùm autem derelinquẽt filij mulieris præcepta legis, neque mandatis parebunt, insidiaberis tu & mordebis eos in calcibus ipsorum, pessiméque illos afficies. Verum erit sanitas & medicina filiis mulieris, tibi autẽ ô serpẽs nulla erit sanitas. Verum ipsi inter se facturi sunt conculcationes calcibus suis in fine calcis dierum [a] per regem *Christum*.

a Manibus Regis Christi.

Gen. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de fæmore eius, donec veniat Silo, & ipse erit expectatio gentium.*

Targ. Hierosol. Non desinent reges domus Iuda, neque [b] tardabunt doctores legis de filiis filiorum eius vsque ad tempus quo veniet *Christus*, cuius est regnum, & cui seruitura sunt vniuersa regna terræ.

b Desiderabuntur.

Ibidem. *Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitam ô fili mi asinam suam. lauabit in vino stolam suam & in sanguine vuæ pallium suum.*

Targ. Hierosol. Quàm pulcher est rex *Christus*, qui surrecturus de est domo Iuda. ligabit lumbos suos & exibit in prælium aduersum hostes suos. Occidentúrque reges cum principibus. Rubefaciet fluuios sanguine, & dealbabit colles suos pinguedine fortium illorum. Vestimẽta eius imbuentur

buentur sanguine, ipse autem similis erit formæ botrorum.

Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

Ibid.

Targ. Hierosſ. Quàm pulchri sunt oculi regis *Christi* ad cernendum, præ vino defæcatissimo, ne illis spectet incestos concubitus, cædésque innocentium; Dentes eius exercitati sunt in lege, ne illis commāducet iniquitates & rapinas. Rubescent montes eius vineis & torcularibus vini. Candescēt colles eius copia tritici & gregum ouium.

Nox est ista obseruabilis domini, quādo eduxit eos de terra Ægypti. Hāc obseruare debent omnes filij Israël in generationibus suis.

Exod. 12.

Targ. Hierosſ. Quatuor enim noctes scriptæ sunt in libris memoriarum. Nox prima, cum manifestatum est verbū Domini in mundo, vt crearet ipsum. Mundus erat inanis & vacuus & tenebræ expandebantur super faciem abyssi. Verbū autem Domini lucebat & illuminabat, & vocauit noctem illam primam. Nox secūda, cum manifestum est verbum Domini Abrahę inter animantium diuisiones. Erat Abraham natus centum annos, Sara autem nonaginta, ad implendum, quod prodidit Scriptura, Nunquid Abraham centenarius poterit gignere filios, nunquid Sara nonagenaria poterit parere? Nunquid accesserat ad tricesimum septimum annum pater noster Isaac, quo tempore oblatus est super altare? Cæli depressi sunt & descenderunt, ipse autem conspexit fundamenta illorū, & caligarunt oculi eius præ sublimitatibus. Vocatur autem illa nox secunda. Nox tertia, cum reuelatum est verbū Domini super Ægyptios, in noctis medio, ac dextera eius occidit primogenitos Ægyptiorū; seruauit autem primogenitos Israëlitarum, ad confimandum id quod dixit Scriptura, filius meus primogenitus Israël. Appellatúrq; nox illa Tertia. Nox quarta, cùm explebit mundus terminum suum, vt redimatur, funes impietatis excindētur & iuga ferrea rumpentur. Moses eduxit de medio deserti, Rex autem *Christus* de medio [a] Romæ. Hic, quemadmodum ille loquetur in summitate nubis Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque, ipsis pariter ambulantibus. Hæc est nox Paschæ, quæ coram Domino seruatur, & parata est omnibus filiis Israël, per generationes ipsorum.

Gen. 1.

Gen. 15.

Gen. 22.

Exod. 4.

a Sic se Iudæi in hoc Romano exilio frustra consolantur.

Remanserunt autem in castri duo viri quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requieuit spiritus Domini.

Num. 11.

Targ. Hierosſ. Remanseruntq; duo viri in castris, quorum vnus vocabatur Eldad, alter autem Medad, & insederat, super eos *Spiritus sanctus*. Eldad sic vaticinabatur. En Moses propheta [b] scriba Israëlitarum congregatus est de medio mundi. Et Iosuæ filius Nun eius discipulus, post eum administrabit res exercitus. Medad autem prophetans dicebat. Ecce coturnix descendit de mari, fuítque offendiculo Israëlitis. Vtérque autem pariter vaticinabatur ac inquiebat. Extremo dierum fine [c] Gog & Magog & eorum copiæ ascendent Hierosolymam. At manibus ipsius *Christi* regis concident: Tantáque strage vt in totum septennium filij Israël exurant arma eorum bellica, neq; ad

b Legislator.

c Saraceni & Turcæ.

arandum exeuntes, neque arbores amputantes.

Num. 24. Fluet aqua de situla eius, & semen illius erit in aquis multis. Tolletur propterea Agag rex eius & efferetur regnum illius.

Targ. Hieros. Surget Rex eorum filiis ipsorum, & redemptor eorum ex illis, in illisque erit & cõgregabit *Et cum illis.* exules illorum, de prouinciis hostiũ ipsorum, ac filij eorum consumentur in populis, itemque robur Saülis, qui pepercit Agag Regi Amalechitarũ & magnificabitur regnum ipsius Regis Christi.

Hac quidem Elias obseruauit. Caterum sat scio multa es esse elapsa, cum prasertim Chaldaei paraphrasta, maxime Ionathan, qui Christum atate viginti octo annis pracessit, quauis occasione Christi sine Messia nomen in ore habeant. vt Osea 14. vers. 8. Conuertentur habitãtes in vmbra ipsius, *Chald. congregabũtur de medio exiliorum suorum & habitabunt in vmbra Christi sui. Esa. 66.* Antequam peperit, *&c. Chald. reuelabitur Messias ante dolores partus: Agg. 2.* Desiderium Gentium, Chald. *Messias. Ni nimium fuissem prolixus, ego de meo alia eorum adiecissem. Vos qui Christum Dominum amatis cúmque in prophetis legere desideratis & testimonia veterum patrum circumcisorum, quatenus in gloriam, Dei redundant, recipiis, his primitiuis Linguis date operam, & sitibundas mentes bonis literis imbuite, qua pietatem ingeminant. Narrauerunt iniqui* *Psal. 119.* *fabulationes, sed non vt lex tua Domine.*

Collectanea R. Iacob Salomonis filij de Christo, è Talmud, tractatu Sanedrin, capite Helec, pag. 124.

De aduentus Christi tempore.

Magistro per antonomasiam. R. Naaman dixit [a] Rabbo. Quisnam audiuit, quando venturus sit casus prolapsionis filius? Quis iste ca- *Amos 9.* sus & prolapsionis filius, inquit ille? Christus, respondet Naamam, ille enim est de quo scribitur, die illo erigam tabernaculum Dauid, quod cecidit.

Atqui (infert alter) nũquid ex traditione R. Iohanan, qua ætate aderit Dauidis filius, pauci erunt sapiẽtum discipuli & reliquorum oculi deficient fatigatione, suspirio, angustiis multis, duráque principum edicta in dies renouabuntur, adeò vt primo posito, secũdum protinus consequatur.

Docuerunt doctores nostri, qua annotum hebdomade Dauidis filius venerit, anno primo implendam esse hanc scripturam, & pluam super vnã *Amos 4.* ciuitatẽ, & super alteram nõ pluam. Altero dimidiam famem exorituram. Tertio plenam & absolutam, ac morituros vtriusque sexus homines, Sanctorum paruulos, virósque opetibus insignes, legem præterea, ne discatur, obliuioni tradendam.

Quarto futuram saturitatem, quæ minimè sit saturitas. Quinto rerum omnium abundantiam, ita vt copiosè esculenta, poculenta, & quæ ad gaudium & lætitiam conferunt, suppetant, lex etiam restituatur, iterúmque discatur. Sexto tonitrua. Septimo prælia. Ad extremum septimi anni affuturum Dauidis filium.

R. Ioseph ait, En quod hebdomades sic se habuerunt, necdum tamen venit? Deinde sexto anno (inquit R. Abaï) tonitrua quis exoriri fecit, item septimo prælia? Præterea quis sic eo ordine collocauit? Quòd expro- *Psalm. 89.* brarũt hostes tui Domine, quòd exprobrarunt vestigia Christi tui.

Ex quadam obseruatione R. Iuda, qua ætate venerit Dauidis filius, conuentus ([a] Theologici) erunt lupanaria, terminus (vel, Galilea) desolabitur, limites (terræ Israël) vastabuntur, homines in confiniis habitantes circùm

[a] *Sic interpretatur R. Iacob de schola, in qua docetur lex.*

cùm errabunt oppidatim, nec misericordiam consequentur. Sapientia scribarum putescet, qui timēt Deum offendere erūt abominationi, facies illius ætatis, velut facies canum, veritas deseretur. Scriptum enim. Et facta est veritas in obliuione, id est, vt quidē discipuli R. aiunt, facta est ruta tuta, siue priuationes, & sibi abiit. Deinde quod sequitur, & qui recessit à malo, prædæ patuit, sic interpretatur schola R. Sillæ, quicumque recessit à malo, [a] spoliatus est per creaturas.

Impudēs.

Esa.59.

a i. Vacu° sapiētia ab omnibus creaturis dicitur.

R. Nehorai hæc docuit. Qua ætate veniet Dauidis filius, pueri pallore suffundēt facies senum, Senes stabunt sedentibus pueris, filia insurget in matrem, nurus in socrum, facies illius ætatis velut facies canis (.i. impudens) filius non erubesset in patris sui conspectu. R. autem Nehemia, qua ætate filius Dauidis veniet, peruersitas multiplicabitur, honorabilis depravabitur, vitis dabit quidem fructum suum, sed vinum erit carum. Omne imperium peruertetur hæresi, nec disciplina habebit locum.

Astipulatur R. Isaaco asseuerari filium Dauidis non accessurum, donec vniuersa regna vertantur in hæresim. Rabba, quid enim aliud, inquit, declarat scriptura, si omnis in candorē versa, est mundus erit? Docuerūt Doctores nostri ex hoc Deuteronomij loco, quia videbit, quod abierit manus, non venturum filium Dauid, donec multiplicentur proditores & apostatæ. Alij, donec diminuantur discipuli. Alij, donec deficiat numus de marsupio. Alij, donec desperent redemptionem. Et clausus quoque deficiet, & derelictus, adeò vt apud Deum possint dicere, non est qui sustenter, neq; qui adiuuet Israëlem.

Leu.13.
Deut.32.

Ibid.

R. Zira, cum aliquando offendisset doctores quosdam nostros sese in eo occupare, vt cognoscerent aduentus Christi tempus, dixit illis, de aduentu rogo vos, ne procul illum reiicite, quoniam lego ego, tria esse, quæ veniant de repente, præter mentis attentionem, Christum, essentiā, scorpium.

R. Katina inquit, sex annorum millibus erit mūdus, vno autem desolabitur. Reperitur enim scriptum, & eleuabitur Dominus solus in illa die. Imò verò, ait Abai, duobus millibus desolabitur. Nam dicitur ab Osea, Viuificabit nos post duos dies, die tertio suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius. Argumentum, idem ac R. Katina colligens, tale est. Quēadmodum hebdomas annorū [b] remittit annum vnum singulis septenniis, sic mundus remittit mille annos singulis septenis annorum millibus. Id apparet è precedenti Esaiæ oraculo, Eleuabitur Dominus solus in die illa. Quin etiam è Psalmo, qui inscribitur. Psalmus cantici in diem Sabbati, id est, in diem, qui totus Sabbatum. Prętereà ex altero, Quia mille anni in oculis tuis, tanquam dies hesterna quæ præteriit.

Esa.2.
Esa.6.

b Desolat. propriè.

Psal.29.
Psal.90.

Docet [c] Domus Eliæ. Sex mille annis erit mundus. Duobus mille inanitas, duobus mille lex, duobus mille dies Christi. At propter iniquitates nostras, quæ multiplicatæ sunt, elapsi sunt ij, quos præteriisse cernimus.

c Academia schola.

Scholion R. Iacob in superiorem traditionem R. Eliæ vertere etiam hic pla-

cuit, antequam reuertamur ad cōtextum Thalmudicum, vt pij Iudæos considerent scripturas & traditiones maiorum suorū, tempus aduentus Christi *definientes, ita male torquere & deprauare, vt imprudentes Christianam doctrinam aduersum suam perfidiā firment & muniant.*

Schelion R.Iacob.

Sex mille annis inanitas, *quoniam nondum lex data erat, sed mundus erat velut inanitas & chaos, à primo videlicet homine, vsque ad quinquagesimū secundum* A*brahæ. Sic enim numerari debent bis mille anni primi, quemadmodum è scriptura colligitur. Iam expletis illis duobus millenis annis, occupauit se Abraham in lege, quoniam legitur, & animas, quas fecerāt in Haran, quod Chaldaïce sic translatum legimus, & animas quas legi operati sunt in Haran. Prætereà in vetustis doctorum nostrorum scriptis hæc reperiuntur, expletis in Idolorum cultu duobus annorum millibus, illa ipsa hora* Abraham *agebat annū vitæ quinquagesimum secundum* Duobus mille lex. *nēpè ab hominibus, quos* Abrahā & *Sara Deo cōuerterunt, vsque ad Christi aduentum. Quadraginta enim & octo anni vsque ad natiuitatem Isaac, & 60, donec nasceretur* Iacob, *efficiunt 108. Vixerat autem* Iacob *130 annos cùm descēdit in Ægyptum. Ecce 238. In Ægypto permanserunt. Nostri 210. Ecce 448. anni. Ab exitu eorum ex Ægypto, quousque ædificari cæpit templum. primum, 480.* Sic *quippe scribitur, factum est anno quadringentesimo & octogesimo egressionis filiorum* I*sraël de terra Ægypti, vt ædificare* Salomon *inciperet domum Domino.* Sic *existunt anni 928. Hoc autem templum primum stetit annis 410. vti scripturæ ostēdunt per numerum annorū Regum, deinde captiuitas durauit annis 70. templum secūdum 420. Exurgunt igitur anni 900. qui superioribus addici constant duo annorum millia, demptis 172. Et certè totidem annis, id est 172. ante absolutū quartū ab orbe condito millenariū diruta est à Rom. ædes* Domini. *Itaque expletis illis 172. annis perfecta sunt duo annorum legis millia, de quibus hoc loco agitur. Nō quod alioqui desierit lex post illum annorum numerum.* Duobus mille Dies Christi. *debuit enim post expletos bis millenos annos legis aduenire Christus, & soluere captiuitatem Israëlis. At propter iniquitates nostras quæ multiplicatæ sunt, Christus non adfuit ad extremum quarti illius millenarij, elabentibus vltra annis multis. Adhuc enim aduentus ipsius dilatus retardatúsque est.*

Gen. 12.

Ergo venit iam Christus.

3. Reg. 6.

Nota quid prætexant, contra traditiones maiorum, nedum prophetarum.

Dixit Elias Rabbi Iehudæ fratri R. Sallæ Esseni (vel, sancti). Mundus non habet Iubileos pauciores octoginta quinque (.i. annis 4250). Extremo autem Iubileo filius Dauidis venit. Interrogantíque, initione illius, an fine, respondit se nescire, an Iubileus ille sit explendus nécne. R. Asé ei etiam dixit, ante illum Iubileū ne eum expectes. Hinc deinceps illum præstolare.

R. Hanan Tahliphæ filius misit ad R. Ioseph, qui diceret Reperi hominem habentem in manibus codicem vnum sermone Assyriaco & lingua sancta. Interroganti mihi, vndénam illum esset consecutus, respōdit se dum militaret Romanis inter illorum thesauros illum inuenisse. Porrò in eo scribebatur post quater millenos annos ducentos nonaginta vnū ab orbe producto mundum cōsummandum. Illisque anni partim futura bella cetorū inter se, partim prælia Gog & Magog,[a] de reliquo Dies Christi. Neque Deum renouaturum orbem

a .i. post productos ann.

orbem suum nisi post millenarium septimum. Quanquam R. Aha R. Abæ filius post quinrum millenarium dicendum putar.

Nota. R. Nathan cõmemorat sequentem prędictionem Abacuc perforare atque peruadere vsq; ad abyssi exrrema, (.i. esse percepru difficilimam, & quasi impossibilem, è R. Iacob) Quia adhuc visio in tempus & loquetur in finem, & non mentietur. Si tardauerir, expecta illum quia veniendo veniet & nõ tardabir. Aliter quàm Doctores nostri, qui commẽtati sunt vsque ad tempus, tempora & dimidium temporis. Item alirer, quam R. Samlai, qui cõmentatus est, Cibasti eos pane lachrymarũ, & potum dedisti eis in lachrymis in mensura, irem, quàm R. Akibá, qui interpretatur, Adhuc vnum modicum & ego commouebo cælum & terram, regnũ primum (Machabęorum) duntaxat fuisse (in splendore) 70. annis, secundum (Herodiorum) 52. tertium Barcosbæ duobus annis & semis. Quid, *Et flabit siue loquetur in finem, & non mentietur?* R. Samuël filius Nahmani nomine. R. Ionathan, sufflato, inquir, siue exibilato illos ipsos qui supputant fines & aiunt cùm appetiuerit finis nec adhuc venerir, minimè veniet, verum expecta eum, nam scriptum, si rardauerit, expecta eum. Si forte dicis, Nos quidem expectamus, at ille minimè expectat, recordare scripturæ, propterea expectat dominus vt misereatur vestri, & propterea eleuabitur vt misereatur vestri. Quid igitur, inquies? Cùm & nos expectemus & ipse quoq; expecter, quis retardat & prohibet (aduentum illum Christi?) [a] regula iustitiæ retardar & differt. Si ita est inquies, cur ergo eum expectamus? Ad mercedem percipiendam, inquam. Sic enim eodem Esaię loco, Beati omnes qui expectant eum. Ex quo R. Abai coniecit, mundi qualibet ætate non minus extare quam triginta sex iustos, qui percipiant faciem Dei. Sic enim scribitur, beati qui expectant לו, eum, quod pronomen rarione arithmerica reddit 36. Quod autẽ dixit Rabba, ætatẽ esse, qua astantes, Deo opt. Max. eum ambiũt in octodecim mille [b] parasangas, illud cerrè est quod scribitur in Ezechiele, per circuitum (ciuitatis) decem & octo millia, siue de iis qui fruuntur claro Dei conspectu, siue de illis qui comprehendunt Deum speculo aliquanto minus lucido. Ac quam mulri omnes sint ille locus declarat. Quod verò ait Ezechias, dixit R. Ieremias nomine R. Simeonis filij Iohai, se vidisse bases siue gradus ascẽsus, qui essent pauci. Interea, inquit, si sinr mille, ego filiúsque meus ex illis sumus, sin duo, non dubium quin ego filiúsq; meus illi ipsi simus, siue qui ingrediuntur cum licentia, siue qui ingrediuntur absque licentia (prę iustitię & sanctitatis abundantia & multitudine.)

Ex pronuntiatis [c] Magistri, expleti sunt omnes termini (positi de aduentu Christi) ac res pender è sola pœnitẽtia & bonis operibus. At iuxta Samuëlem [d] lugenti, vt perseueret in suo luctu sat est. Sicut autem suspicatur doctor R. Eliezer, si Israëlitæ egerint pœnitẽtiam redimentur, sin minus, non redimentur. Cui respondit R. Iosuæ, imò verò nisi egerint pœnitentiam non redimentur, sed Deus opt. Max. præficiet illis regem,

Abac. 2. — Dan. 7. — Psal. — Agg. 2. — Abac. 2. — Ibid. — Esa. 30. — Esa. 30.

a *Mẽsura proprietas.*

b *milliariũ Persica, quæ leucas Germanicas æquãt.* — Ezech. 48.

Scholion R. Iacobi.

c *Rab.*

d *i. sufficit Israëlitis sua angustia, Nam etiam sine Pœnitẽtia redimẽtur* — *Scholiõ R. Iacob.*

cuius edicta dura sint sicut Hamanis (in libro Ester) & reuocabit eos ad bene agendum.

Istud notabile R. Eliezer ponit. Si Israëlitæ egerint pœnitentiam redimentur, quia scriptum, Reuertimini filij rebelles, sanabo rebelliones vestras, cui opposuit R. Iosuæ istum Esaiæ locum, gratis venditi estis, & sine argento redimemini. Gratis venundati istis idolatria, & sine argento redimemini, sine pœnitentia & bonis operibus. Respondens R. Eliezer, Nónne, inquit, etiam legitur, cõuertimini ad me & ego conuertar ad vos, cui R. Iosuæ, Nunquid etiam scriptum, Quia ego iure coniugali possedi vos & accipiam vos vnũ ex vrbe, & duos è familia, & introducam vos in Son. Cui R. Eliezer, Sed & legitur, in tranquillitate & quiete saluabimini, &c. Respondens autem R. Iosuæ, Atqui Esaïas scribit, sic dicit dominus redemptor Israël, sanctus eius ad contemptibilem animã ad, abominatam gentem, &c. Contrà apud Hieremim, respondit R. Eliezer, ista habentur. Si reuertaris Israël, dicit dominus, si reuertaris hypothetica est locutio. Cui R. Iosuæ. Quid igitur significat Daniël iis sequentibus verbis, Audiui virum illum indutum lineis, qui erat super aquis riui & eleuabat dexteram suam &c. Hoc commemorato conticuit R. Eliezer.

Iere.4. *Esa.24.* *Mal.4.* *Antinomia scripturarũ pugnãt inter se.* *Esa.49.* *Hiere.4.* *Dan.12.*

Vt quidem prodidit R. Aba, Non potes colligere certum determinatúmque tempus aduentus Christi ex hoc Ezechielis oraculo, Et vos mõtes Israël ramos vestros dabitis, & fructũ vestrum feretis populo meo Israël. R. Eliezer, nec isto Zachariæ, Si quidem ante dies illos merces hominum non fuit. Quid autem declarat quod sequitur, Neq; introeunti, neque exeunti, pax præ angustia? Ne quidem sapientum discipulis, inquit Magister, futuram pacem pre angustia, in quibus alioqui est pax, iuxta illud Psalmi, Pax multa diligẽtibus legem tuam, donec vniuersæ[a] portæ, inquit R. Samuël, sint libratæ & æquales, rum enim veniet Christus.

Ezech.36. *Zach.8.* *Ibid.* *Psal.119.* *a .i. portæ frugum & vini quemadmodum dicimus Dominus satietas magna R. Iacob.*

Ex dictis R. Hanina Dauidis filius non prius veniet, quàm vestigetur piscis ægrotãti, nec reperiatur. Quoniam scriptum, Tunc demergam aquas eorum & flumina illorum sicut oleum fluere faciam, vbi postea scribitur, in die illo pullulare faciã cornu domui Israël, Ex dictis R. Hama filij R. Hanina, Dauidis filius nõ veniet antequã desinat regnum vel abiectum & vile ex Istaël, quoniã scriptum, Et præcidẽtur Ramusculi eius falcibus, deinde paucis post versibus, In illo tempore deferetur munus domino exercituum, &c. Vt autem prodidit R. Zeïni ex dictatis R. Hanina, nõ veniet Dauidis filius donec consumantur timudi animo ex Israële, Sic enim legitur, tunc auferã de medio tui, exultabũdos elationis tuæ, & post, Et relinquam in medio tui populum pauperem & renuem, & sperabunt in nomine domini.

Ezech.29. *Esa.18.* *Zach.3.*

R. Mili retulit ex sermonibus R. Eliezer R. Simeonis filij, non venturum Dauidis filium quo vsque consumantur ex Israële cuncti iudices & præfecti, ídque declarare Esaïam hac oratione, Et cõuertam nauũ meam ad te & excoquã ad purum scoriam tuam, &c. & restituam iudices tuos, & cætera.

Audi vt confirment vocationẽ Apostolorũ & cæterorum qui ex Iudæis crediderunt, Principum autẽ Iudæorum reiectionẽ. *Esa.1.*

Ex

a Nomen Rabbini. Ibid.

Ex dictis [a] Vlæ, Hierusalem redimetur per solam iustitiam, quòd in Esaïa scriptum inueniatur. Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iustitia. Ex R. Papha, si desinant inflati & superbi ex Israël, desinent magi. Nam in Esaïa scriptũ, & execoquam in camino scoriam tuam. Si desinant Iudices, desinent Myranni gentium, quòd Zacharias scripserit, Abstulit dominus iudicia tua, euertit inimicos tuos.

Ibid. Zach.3.

Ex R. Iohanan, Cùm conspicis ætatem progressu minui, expecta ipsum Christum. Est enim scriptura traditum, Populum pauperem saluabis, & oculi tui super elatos, vt humiles. Preterea, inquit, Si videtis ætatem obtutam angustiis mulris instar fluuij, expecta illum. Scribitur enim, Quia veniet quasi fluuius violentus, quem spiritus domini cogit. Et mox, & veniet Sion redemptor. Præterea, ait ille, non venit Dauidis filius nisi ætate, quæ vel tota sit pura, vel tota corrupta & scelerata. Pura quidem iuxta illud Esaïæ, Populus autem tuus omnes iusti, corrupta verò, iuxta istud, & vidit Deus, quia non est vir, & obstupuit, quia non est qui occurrat.

2 Sam.22. Esa.59. Esa.60. Esa.59.

R. Alexandro R. Iosua filius Leui oraculum istud Esaïæ, In tẽpore suo accelerabo istud, sic componebat, quòd videãtur opponi *in tempore suo* & *accelerare*. Meritum est *Accelerabo*, non meritum, *in tempore suo*. Sic in se inuicem compatabat Daniëlem & Zachariam, Ecce, inquit, Daniel, cũ nubibus cæli quasi filius hominis venit, cùm cõtrà Zacharias, Pauper & sedens super asino. Sapor rex (Persarum) colloquens cum Samuële, dicis, inquit, Christum venturum super Asino. Mittam ad eum ego equum [b] fulgentem quo vtor. Tibíne est equus centicolor, air Samuël (vt ille Christi) Asinus?

Esa.60. Dan.7. Zach.9.

b vel castratum.

R. Iosuæ filius Leui occurrens Eliæ stanti ad ostium [c] horti Eden, interrogauit, Quando venturus esset Christus, vbi Elias respondit, quando volet Dominus iste noster, R. Iosua dixit, duos vidi at vocem trium audiui. Idem R. Iosua occurrit Eliæ stanti ad ostium speluncæ R. Iosuæ filij Iohaï & dixit, Veniámne in venturum sæculum, vbi autem Elias respondisset, si voluetit dominus iste, subiecit R. Iosua, duos quidem vidi, at vocem trium audiui. deinde interrogo, quãdo venturus sit Christus, Qui respõdit, vade interroga illum ipsummet, qui sedet in porta [d] Romæ, hoc autẽ tibi signum, ecce enim inuenies sedentẽ inter pauperes pottantes dolores, vbi vniuersis ligantibus & soluentibus simul suas plagas, ille vicissim vnam soluit & ligat, ne tardet si fortè rogatum oporteat egredi ad redimendum Israëlem. Profectus ergo ad eum, salue, inquit, domine & præceptor, qui respondit, Etiam tu saluus sis Leuitæ fili. Interroganti autem R. Iosuæ, quando venies mi domine, dixit, hodie. Ad se ergo redeũtem R. Iosuam Elias interrogauit, quid sermonis accepisset à Messia, Illi deinde omnia cõmemoranti dixit, sperare te & patrem tuum iussit futurum sæculum. Decipiendo ergo decepit me inquit R. Iosuæ, quia intettogabã dedie aduentus ipsius, cui Elias, Etiam dixit scriptuta hodie si vocem eius audieritis.

c Paradisi voluptatis.

d In horti porta qua Romã respicit R. Iacob. Allusio ad verba. Esa.53.

Psal.95.

Interrogarunt R. Iosé filiũ Kismá

discipuli ipsius quando venturus esset filius Dauid. Respondit ille, vereor ne à me quæratis signum, vbi polliciti essent se minimè id fracturos respondit, veniet filius Dauid, cũ ceciderit hæc porta ([a] ostẽdebat autem vrbis Romæ portam) & restaurata fuerit, ceciderit iterũ, tum enim ei tertio redintegrandæ non sufficiẽt donec veniat Dauidis filius. Illis postea signum petentibus præter pactũ nihilo minus dedit & ait si ita est, vertantur aquæ speluncæ Paneadis (vbi origo Iordanis) in sanguinem, quod certè factum est hora obitus ipsius. Atque illis, in profundo conficite mihi [b] arcam meam, quoniam nulla erit palma Babyloniæ in qua non ligetur exercitus Persarum, Nec vlla erit arca in terra Israël, in qua equus Medorum non comedat paleã, (q.d. Medi & Persæ venturi sunt Babylonem capiéntque eam & implebunt vniuersam Babyloniã suis exercitibus. Inde excurrent in terram Israël, & eam capient.)

a Scholion. R.

b Sepulchrũ meũ.

Scholion R.Iacob.

Magister ait, Nõ veniet Dauidis filius quousque expandatur regnum impium super Israël nouem menses. Quoniam scriptum. Propter hoc dabit eos vsque ad tempus, in quo parturiens pariet, & reliquiæ fratrũ eius conuertentur ad filios Israël.

Mich.5.

Vla ait, veniat & ne videam eum. Sic etiam dixit Magister, Veniat & ne cernam eum. R. Ioseph, inquit, Veniat, & mereat sedere in vmbra stercoris asini eius. Percontanti autẽ Abaï magistrũ, quorsum diceret, & ne cernam eum, respondit: propter dolorem ipsius Christi. Notandum est autem discipulos interrogasse R. Eliezer, quid facturi essent homines vt liberarentur à dolore Messiæ, ipsumque respondisse, si se occuparent in lege & officiis pietatis. Mor dixit, siue lex siue officia pietatis (præstanda sunt) ne forte causa sit (alicuius mali) peccatum, promissionésve impediat. Quemadmodum R. Iacob filius R. Edi. R. enim Iacob filius Edi componit has scripturas inter se, *Ecce ego tecũ sum & custodiã te, quocunque perrexeris*, &, *Timuitq; Iacob admodum & angustia affectus est*. Quasi timeret Iacob, ne peccatum (alicuius incommodi) causam prębeter & promissioni officeret. Quemadmodum exponitur, *Donec transeat populus tuus Domine* de ingressu primo Israëlis in terrã sanctã sub Iosuæ, *Donec trãseat populus quẽ possedisti*, de secundo sub Zorobabele & Ezra. Itaque consentaneum erat vt Israëlitis in secundo ingressu signa & prodigia contingerẽt, æquè ac in primo, sed prohibuit peccatũ. Sic dixit R. Iohanan, veniat sed ne cernam eum. Quorsum hæc, inquit ei Res Lakis: Nẽpe quia scriptum, Quomodo si fugiat vir à facie Leonis & occurrat ei vrsus & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem & mordeat eum coluber. Adesdũ, & assignabo tibi simile in hoc mundo. Si aliquando homini exeunti in agrum occurrat agrorũ diuisor, iste ipsi erit velut leo, Si ingredienti deinde in vrbem occurrat exactor siue publicanus, sibi ipse videbitur similis ei, cui occurrit vrsus, sin postremò ingrediens domum suam reperiat filios filiásque suas cõflictari cum fame, sibi videbitur veluti morsus à colubro.

Dolores Christi.

Gen.28.

Gen.32.

Exod.15.

Amos 5.

Scriptum est, interrogate & videte si generat masculus. Quare ergo vidi

Hier.30.

vidi omnis viri manum super lumbos suos quasi parturientis? Quid istud, *Vidi omnis viri?* Respõdet Rabba filius Isaac, vir iste ille est cuius propria est omnis virtus & fortitudo (nempè Deus) Quid quod sequitur in Hieremia, *Et cõuersæ sunt vniuersæ facies in auruginem.* Respondet R. Iohanan, familia superior (Angelorũ) & familia inferior (Israëlitarum). Illa hora dixit Deus summus, [a] hi æquè ac illi sunt manuum mearum opificium, Quomodo igitur perdam hos propter istos. Illud est quod vulgaro prouerbio fertur, cum currens bos cadit, adductus equus in locum ipsius statuitur ad præsepe.

a Gẽtes æquè ac Iudæi.

Scholion R. Iacob Deus opt. Max. cruciat se velut parturient, atque quo tẽporis puncto vult delere gentes exteras in gratiam Israëlis, Quo pacto perdam illas istorum causa? Prouerbij autem hæc sententia est, in locum bouis, qui currendo cecidit, solent sufficere equum ac collocare ad alterius præsepe. Quod noluisset dominus facere ante lapsum ipsius, vt quem haberet precipuè charum. Cæterum post sanatũ bouem illo die siue insequenti grauate fert extrudere equum suum, bonis sui causa & nomine, ex quo eò semel est introductus. Sic Deus opt. Max. simul atque lapsi in ruinam Israëlis dignitatem tribuit nationibus exteris, vbi ipse Israël conuersus est per pœnitentiam & redemptus, moleste fert perdere nationes exteras Israëlis gratia.

Ex dictatis Magistri, Rab. Ghidel ait, Israëlitæ comesturi sunt annos Christi, at verò, inquit R. Ioseph Pesitá, quisnam illos comedet? Hilec & Bilec eos comedent. Ad remouendam sententiam R. Hillelis, qui dixit, Non est Christus Israëli, quoniam iam comederunt illum diebus Ezechiæ.

Cõtextus.

Scholion R. Iacob. Israëlitæ comesturi sunt annos Christi, id est, satietas & rerum abundantia quæ illis temporibus futura est, pertinebit ad Israëlem. Verum Hilec & Bilec comedent eum. Erat autem locutio hæc vulgaris & trita, eo sensu, quo dici solet, cacodæmones cuiusuis sexus comedent eum, vt apparet ex tractatu Hulim. Mihi autem videtur Hilec & Bilec sonare vastitatem & desolationem. Alij dicunt duos fuisse iudices Sodomæ qui his nominibus appellarẽtur. Non est Christus Israëli, *sentẽtia Hillelis est hæretica nisi sic accipiatur. Non est Christus propter Israëlem vel causa Israëlis, cui Ezechias fuit Christus & is de quo dictæ sunt vniuersæ Prophetiæ, vt Pullulare faciam cornu domui Israël, & stabit & videbit fortitudinẽ eius. sed (est Messias) propter Dauidem, eiúsque meritum, qui dicturus erat innumerabiles Psalmos & Hymnos. Item propter Mosem, qui legem suscepturus erat.*

De nominibus Christi.

Ait Magister, mũdus non est procreatus nisi ob Dauidem. Samuël, nisi ob Mosem. R. Iohanan, imò verò ob Christum. Quod nomen eius? [b] Domus R. Sila respondet, Silo nomẽ eius, quoniam dictum, donec veniat Silo. Domus R. Ianai Innon nomen eius, quoniam dictum. sit nomẽ eius in sæculũ, ante solem Innon nomen eius. Domus R. Hanina, Hanina .i. misericordia nomẽ eius, quoniam scriptum, Non enim dabo illis Hanina, misericordiam. Non desunt qui dicãt [c] Menahem filius Ezechiæ nomen eius, quòd legatur in Lamentationibus Hieremiæ, quia longè fa-

b Schola.

Gen. 49.
Psal. 49.
Quisque istorum alludit ad suum nomen.

Hiere. 16.
c q. consolator.
Lam. 1.

ctus est Menahem, consolator, conuertẽs animam meam. Porrò doctores nostri appellandum esse [a] album domus Rabbi, tradiderunt, allegantes oraculũ Esaïæ, verè infirmitates nostras ipse portauit, & dolores nostros tulit. Nos autem reputauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo & humiliatũ. R. Nahaman ait, si Christus est vnus è viuis, est mihi similis quoniam scriptũ, & erit dux eius ex eo & princeps de medio eius producetur. Rab autem inquit, imò si Christus est in viuis, similis est magistro nostro Hakkados, si in mortuis, similis est Danieli viro desideriorũ. R. Iuda ex dictatis Rab, siue magistri dictũ reliquit. Deus opt. Max. prolaturus est Israëlitis Dauidem, quoniã scriptum, & seruient domino Deo suo, & Dauid Regi suo, quem suscitabo eis. Illic enim scribitur *suscitabo*, non item suscitaui, sed hoc similiter affirmanti Rabbino Abaï respondit R. Papha. Scriptura hæc, & Dauid seruus meus princeps eorũ in sæculum, Dauidem appellat Christum quo modo Imperator primus & secundus nominantur Cæsar.

a *.i. leprosum. R. Iacob. vbi obserua 53 caput Esaiæ ab Hebræis explicatũ de Christo.*

Hier. 30.

Ibid.

Ezech. 37.

Amos 5.

Illud Prophetæ, væ desiderantibus diem Domini. Ad quid eam vobis. Dies domini ista tenebræ & non lux, illustrat exemplum Galli Gallinacei & Vespertilionis, qui expectãt lucem, inquit R. Samlaï, dum allegorias captat. Affatur igitur Vespertilionem Gallus. Ego quidẽ expecto lucem, quoniam mea est. At quod ad te attinet, quid tibi cum luce? Illudq́; est quod dixit ille hæreticus Rabbino Abahu, Quando venturus est Christus. isti enim respondit, Abi tege istas tenebras isti hominibus. cui cùm hæreticus diceret, quisnam imprecationem huiuscemodi mihi imprecatus est, scriptura, inquit, cuius hæc sunt verba, Ecce tenebræ operient terram & caligo populos.

Esa. 60.

Scholion R. Iacob. Ego quidem expecto lucem. Vespertilio, non habet oculos. lux ergo mea est, qui habeo oculos, vt videam & illa frui soleo. Sic Israëlitæ spectant redemptionem, quoniam dies Domini illis erit lux clarissima. Quorsum autem diem illum expectent exteræ nationes, cùm præsertim ipsis futurus sit tenebræ & non lux?

De annis vitæ Christi.

Obseruandum, quod R. Eliezer ait, dies Christi quadriginta esse annos, eoq́; facere locum psalmi, Quadraginta annis, infensus fui generationi huic, R. Eliezer Azariæ filius posuit septuaginta, ex hoc Esaïæ loco, Et erit in die illa, in obliuione eris ô Tyre septuaginta annis, sicut dies regis vnius. Quis iste rex singularis? responde, Christus. Ribbi eum victurum dixit tria sæcula, è Psalmo 72. Timebunt te cum sole & ante lunam in generatione & generationes.

Cõtextus.

Psal. 95.

Esa. 23.

Hillel asseruit nõ esse Israëli Christum, quòd iam [b] comedissent eum tempore Ezechiæ. R. autem Ioseph, parcat, inquit, dominus R. Hilleli. Nam quãdo extitit Ezechias? Nónne stante templo primo? Atqui Zacharias ista vaticinatur in æde secunda, Exulta vehementer filia Sion, iubila filia Ierusalẽ. Ecce rex tuus venit tibi, iustus & saluatus.

Hæresim esse nõ fuisse venturũ Messiam. Perdidissent propter peccata.

Zach. 9.

Sequens documentum R. Eliezer dictitauit. Dies Christi 400 anni. Quoniam dictum, lætati sumus pro diebus, quibus nos humilasti, annis quibus

Psal. 9.

quibus vidimus mala. scribitur autē in Genesi, subiicient eos seruituti & affligent quadringentis annis. Ribbi pauciores numerat, nempè 365 pro numero dierum Solis, quòd prædi-ctum sit, Dies enim vltionis in corde meo annus redemptionis meę venit. Quid est, dies vltionis in corde meo?

Gen. 15. *Esa. 63.*

R. Iohanan, cordi meo, inquit, reuelaui, mēbris meis non item. ([a] quoniam id non protuli ore meo, vt mēbra possent exaudire, verū intra cor totū istud continui) R. Simeon ben Lachis, cordi meo, inquit, reuelaui, Angelis autem administratoriis non reuelaui. Vt verò docet Abimas filius R. Abahu, dies Christi Israëli sunt septē annorū millia, quòd scriptum, sicut gaudet, sponsus super sponsa, gaudebit super te Deus tuus (diebus autem septem conuiuij lætatur sponsus, iam dies Dei mille anni) R. autem Iuda ex Samuële, dies Christi sicut à die orbis cōditi, ad hoc vsque tempus. Quippe scriptū, vt multiplicentur dies vestri, sicut dies cæli super terram ([b] tantiū enim versaturi sunt Israëlitę in terra sua diebus Messiæ.) R. Nahaman Isaaci filius, sicut dies Noë, ad hoc temporis punctum vsque, iuxta locū Esaiæ, sicut in diebus Noë istud mihi est, cui iuraui ne inducerem aquas diluui.

a Scholion R. Iacob. *Esa. 62.* *Deut. 11.* *b Scholion R. Iacob.* *Esa. 54.*

R. Haïa Abæ filius ex doctrina R. Iohanan, vniuersi, ait, prophetæ non nisi vaticinati sunt de diebus Christi. At de futuro illo sæculo, oculus non vidit ô Deus pręter te, quę facies sperantibus in te. Quod non caret controuersia. quoniam Samuël nihil interesse scribit inter præsens sæculum & dies Christi, præter vnam imperiorum tyrannidem.

Esa. 64.

Asserit prætereà R. Haïa Abæ filius è sententia R. Iohanan, omnes prophetas vaticinatos duntaxat de hominibus in pœnitentiæ squallore versantibus. Iustis autem absolutis illud propheticum quadrare, oculus non vidit Deus pręter te, quæ praeparasti sperantibus in te. Quæstionem hāc auget R. Abahu, quia affirmat iustos profectos & absolutos non posse stare in loco Pœnitentibus apparato, adducens illud Esaïæ, Pax, Pax ei qui longè est, & qui propè, dixit Dominus & sanaui eum, ei scilicet qui longè est in principio, posteà verò propè. Quis iste remotus? qui longè est ab initio. Quis propinquus? qui propè est hoc præsenti tempore. R. Iohanan interpretatur remotum eum qui est longè à transgressione, propinquum eum qui est propè trāsgressionem, sed longe se ab ea subducit.

Ibidem.

Ex sententia R. Iohanan R. Haïa Abæ filius, vniuersi, inquit, prophetæ non nisi de Christo vaticinantur, idq; discipulo sapientum & ei qui se in actione virtutis exercet, discipulo sapientum, & ei qui liberaliter largitur discipulo sapientum de suis facultatibus. Cæterùm de discipulis sapientum ipsismet dicitur, oculus non vidit Deus præter te. Quid, oculus non vidit, declarat? Vinum, quod seruatur in suis racemis à sex primi orbis procreati diebus, vt quidem affirmat R. Iosua filius Leui. Vt autem Res Lachis, Eden siue paradisum, quem non spectauit oculus ab ipso sæculo. Vbi igitur, inquies, versabatur Adam? Nónne in horto, qui quidem est & nominatur Eden? Aliud esse hortū, in quo Adā fuit locatus, aliud Edem

Innuunt vinum S. Eucharistiæ. *Gen. 2.*

siue paradisum, quem nego conspexisse vnquam oculum, disce ex ipsomet Geneseos contextu, & fluuius egrediebatur ex Eden siue paradiso ad rigandum hortum.

Ibid.

Eorum quæ tractantur de Mesita in R. Mose, Chaldæis Paraphrastis & Thalmud capite Helec finis, interprete G. Genebrardo Theologo & professore Regio.

SYMBOLVM FIDEI IVDAEORVM E' R. MOSE ÆGYPTIO.

PRÆCATIONES EORVNDEM pro defunctis, è lib. Mahzor.

ALIÆ, IN QVIBVS COMMEMORATIOnem suorum Diuorum faciunt. Aliæ pro his, qui desponDentur & coniugantur, è Breuiario Hebræorum.

Sexcenta tredecim Legis præcepta, è More Nebuchim.

INTERPRETE G. GENEBRARDO Theologo Parisiensi.

D. IACOBO AMIOTO MAGNO REGIS ELEEMOSYNARIO, ET D. CORNELII COENOBIARCHÆ G. GENEBRARDVS THEOLOGVS PARISIENSIS, S. D.

IN VERTENDIS *antiquæ Sionis lapidibus, rutísque cæsis, Amiote literatorum princeps clarissimè, multa reperire soleo, quæ non solùm veterum patrum fidem in memoriam reuocant, sed etiam recentis Ecclesiæ qualemcúnque picturam in illius populo, etiam num hodie, superesse ostendunt. Quemadmodum autem in magnis superbarum ædium ruinis marmor, ac aliquid simile sæpe effoditur, quod nos veteris præstantiæ commonet & insuper ad recentium structurarum decus atque ornamentum facit, aut quemadmodum ex animantium vilissimorum stercoribus sæpè leguntur gemmæ, quæ in aureorum annulorum palas immissæ splendorem oculis iucundissimum afferunt: sic quod ex corruptæ synagogæ reliquiis eruitur Patriarcharum incorruptam religionem adhuc spirans mihi videtur Ecclesiam & exornare & ad primam suam lucem deducere. Quid commoditatis alij inde percipiant, ariolari non possum. Ego certè ad me inde sentio vberem fructum manare, siue vt antiquitatis vltimæ pleniorem cognitionem teneam, siue, vt recentiorum temporũ seriem, id est, originem & progressum obseruem, & suauem voluptatem redundare, quòd in ipsorum sensis, ritibus, mysteriis, cultu, doctrina, tanquam in speculo, expressam meam fidem introspiciam, ac eam ab vltimis quibúsque temporibus perpetuato seculorum ordine repetam, ne mihi temere pro cuiusuis arbitratu conficta excogitatáque appareat. Quod vtinam possem tam facilè indicare in vulgus, emissis in omnium manus, qui ad id argumentum pertinent, Hebræorum libris, quàm celeriter vnum aut alterum exemplar proferre, indéque probare multa putari recentia & à nostris hominibus inuenta, quæ tamen aliunde ac longè altius habeant principium. Sed hæc fuit temporum calamitas, hæc perturbati regni miseria, vt, rebus propter clades intestinas in ancipiti positis, exhaustisque in sumptum aliorum negotiorum marsupiis, neque boni libri, præsertímque Hebraïci, vbiuis prælo cudi, neque animi Piorum, qui in ipsis aliquid vident, ad illos interpretandos adhuc adiici quieuerint. Intereà autem, quò aliquos ad id officij Reipublicæ Christianæ præstandum reuocemus, quò aliquos ad hæc literarum studia, rei vtilitate & iucunditate*

proposita excitemus, exiguum quoddam prægustamentum hoc loco apponere institui, quòd nec librarios magnis sumptibus grauet, nec lectoribus ciuilium motuum pertæsis & aliò non facilè mentem conuertentibus, operis prolixitate, fastidium procreet. In eo contemplabuntur præcipuos fidei articulos Iudæis nobiscum esse communes, Messiæ aduentum, per quem ad nos omnium bonorum ilias aduceheretur, qui & cardo semper extaret omnis diuinæ religionis, fuisse numeratum in ipsorum symbolo, spem sempiternæ beatitudinis populo Domini semper fuisse pro salutis capite propositam. Perspicient in solennibus ipsorum sacris vsurpari, quæ à Munstero & consimilis metalli hominibus, vt eneruent librorum de Machabæorum gestis veritatem, vt receptam Ecclesiæ de orando pro mortuis consuetudinem infirment, malignè asseuerantur nunquam in hunc vsque diem fuisse apud ipsos vsitata. Considerabunt in publicis precibus Diuorum commemorationem fieri, compluráque alia, quæ à priscis sæculis, continuata quadam doctrinæ successione, Iudæorum animis inhæsisse non dubitabit is, qui ipsos reminiscetur semper retinentissimos extitisse auitarum traditionum. Id verò quicquid est, vir sapientissimè, tuo inter bonos & doctos præclaro nomini dicare volui, quod etsi, mea etiam existimatione, exiguum sit, huiusmodi tamen studiis delectari te sciam, soleásque perhumanè suscipere, quæ tuæ magnitudini in quouis literarum genere offeruntur, quarum te esse cultorem præcipuum & patronum singularem omnes tum gaudemus, tum singulari Dei beneficio ducimus.

Munst. in scholiis ad cap. 19. lib. 3. Iosephi Hebraici.

De more igitur tuo, placide vigiliolam nostram
Accipito, ac animum pictura pasce vetusta.

ORA-

ORATIO IVDÆORVM,

quam Deo proponunt diebus solennioribus in memoriam suæ fidei sequenti Symbolo comprehensæ è pag. 66. Breuiarij Hispanici. Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Parisiensi.

DEVS REX, qui insides solio miserationum, qui te geris misericorditer, qui parcis iniquitatibus populi tui, primam primum remittens, multiplicans indulgentiam peccatoribus & propitiationem præuaricantibus, faciens iustitiam cum vniuersa carne & spiritu, ne iuxta improbitatem ipsorũ illis retribuas. Deus (qui) docuisti nos dicere tredecim (articulos fidei) recordare nobis hodie fœderis tredecim (proprietatum tuarũ) quemadmodum patefecisti mansueto (Mosi) iam olim verbis sic in lege tua conceptis. Cùm descẽdisset Dominus per nubem stetit Moses cum eo inuocans nomen Domini. Quo transeunte coram eo ait 1. Domine Domine, 2. Fortis, 3. Misericors, 4. & Clemens, 5 Patiens, & 6. Multus miseratione ac 7 Verax, 8. Qui custodis misericordiã millia, 9. Qui aufers iniquitatem, Et 10. Scelera, atque 11. Peccata. 12. Qui mundando non mundas. 13. Qui reddis iniquitatem Patrum Filiis ac nepotibus super tertiã & quartam progeniem.

Exod. 34.

13. Dei proprietates ex Hagaon & Abbẽ Ezra Exod. 34.

.i. qui non nisi, pœnis aliquatenus sumptis, innocentes & mundos efficis.

Canticum siue carmen in Symbolum fidei tredecim radicibus siue articulis constans, è pag. 101. Breuiarij Heb. Hisp.

1 Magnificetur Deus viuus, collaudetúrque ens, cuius subsistentiæ nullum tempus extitit.

2 Vnus & adeò singularis, vt nihil sit [a] æquè singulare, absconditus, nec finis ipsius vnitati.

3 Non habet speciem corpoream, neque corpus est, [b] neque ei comparabimus sanctitatem ipsius.

a vel iuxta singularitatẽ eius absconditã. De quo in Ephrati.

b In Heb. lubens legerem ש pro לא. Neq; corpus est in rerum natura cui comparemus sanctitatem eius.

4 Primæuus est, antecedítque omnem rem à se procreatam. Primus est & principium ipsius caret principio.

5 En ipse Dominus est vniuersi, ac quicquid conditum est, declarat magnitudinem eius atque imperium.

6 Influxum muneris prophetici tradidit hominibus peculij sui, & pulchritudinis suæ.

7 Non surrexit in Israële adhuc propheta æqualis Mosi, qui spectauit speciem ipsius.

8 Legem veritatis dedit populo suo, per manus prophetæ sui, qui fidelis fuit in domo sua.

Heb. 4.

9 Non variabit Deus neque commutabit vnquam legem suam cum altera.

10 Speculatur, nouítque arcana nostra, intuens in primo rerum exortu, ipsarum fines.

11 Præmium tribuit pio homini iuxta opera ipsius. Malum irrogat impio secundum impietatem ipsius.

12 Mittet ad extremum dierum Messiam nostrũ, vt redimat eos, qui expectant finem salutis, quam ipse afferet.

Messiam siue Christum.

13 Mortuos viuificabit pro multitudine benignitatis suę. Benedictum in omnem æternitatem nomē ipsius laudabile. Amen.

Ecphrasis superioris Symboli auctore R. Mose Ægyptio Maïemonis filio.

1 Obseruato legis nostræ siue radices siue fundamenta esse tredecim, quorum primum iubet credere summum opificem esse ens perfectæ absolutæque essentiæ. Itémq; causam, cur reliquæ res existant, ac habeant firmitatem subsistentiæ suæ, vndéq; vires & facultates constantię vniuersi entium ordines trahunt. Itaq; si in animum inducamus remotionem essentiæ eius, profectò vniuersorū entium subsistētia cessabit, cùm tamen sublatis per animi cogitationē rebus cæteris, non propterea ipsius cohærentia cesset aut desinat. Nomen quippè obtinet αὐτάρκης, per séque sufficientis, qui in sese non egeat alterius consistentia, & quo cætera omnia, siue intelligentiæ, siue corpora cælestia, siue quicquid intra ea includitur, ad sui cohærentiam indigeant. Atq; is est primus articulus ad quem spectatum est, voce, Ego Dominus Deus tuus.

Mentes separata.

Exod. 20.

Articulus secundus est de Dei ter, quatérque beandi vnitate. Eo intelligitur Causam omnium rerum esse Vnū aliquid, nec verò vnū instar eius quod dicitur specie vniuersali vnum, aut etiā vnū specie singulari siue indiuidua. Item non est vnū, ptout vnū mixtum cōpositúmve, quod dispertitur in vnitates plurimas, sed nec veluti corpus simplex, quod vnū quidem extat numero, sed tamen recipit intentionem & remissionem, admittítque diuisionem in infinitum. Verum enimuerò Deus Opt. Max. Vnus est absoluta vnitate, cui nulla omninò consimilis existit. Ac hic quidem est articulus secundus, qui indicatur locutione, Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est.

Deus vnus citra comparationē.

Deut. 5.

Articulus tertius est de remouenda ab ipso conditione qualitatéve corporea. Nam iste vnus, cuius meminimus, neque existit corpus, neque est vis in corpore, neque attingunt siue afficiunt eum, corporum accidentia vel affectiones, vt motus, status, non modò in substātia, sed nec per accidens. Et ideò Sapiētes, quos felix faustúmque sit nominasse, ab eo remouerunt omne genus compositionis & diuisionis siue separationis, ac dictum reliquerūt in summo deo neque esse statum, neque sessionem, neque redundantiam, & quasi recrementum, neque densationem siue conflationem. Recremētum appellarunt separationem, Densationem deduxerunt à vocabulo, quo vtitur Esaïas *Veaphu*, & confertim inuolabunt in humerum Palestinorum, q. d. propellent eos per humerum inhęrescēdo imminendóque ipsorum tergis, de significatione coniunctionis atque appositionis. Dixit autem Propheta, Cuínam assimulabitis me & æquabot? Atqui si esset corpus similitudinem haberet aliquam cum reliquis corporibus. In his autem omnibus, in quibus scriptura comparat eum similibus corporeis, veluti dum ei attribuit motum, statum, sessionem, locutionem, id fit forma dicendi metaphorica, quemadmodum prodiderunt doctores nostri, quorū memi-

Esa. 11.

Esa. 40.

meminisse fortunatum felíxque sit. Loquitur, inquiunt, scriptura more humano per quandam ἀνθρωποπάθειαν, de qua re homines multa iam philosophati sunt. Hoc autem est tertium caput, ad quod respexit Deus in Deuteronomio, Non vidistis vllam similitudinem. Nam quemadmodum diximus Deus neque corpus est, neque vis in corpore.

Deut. 4.

Caput quartum dictat necessario esse credendum Hunc Vnum esse priscum simpliciter, cæterà verò alia non esse primæua, si ei conferantur. Demonstrationes, quæ id efficiant, multas hoc in volumine attulimus. Atque hic quidem quartus existit articulus, ad quem accedit oraculum Deuteronomij, Habitaculum tuum (ô Israël) Deus antiquitatis, & subter te brachia sempiterna.

Deut. 33.

Caput quintum, quòd oporteat Deum Opt. Max. colere, extolleréq; ac exaltare vocem, ad celsitudinem & venerationem eius declarandam. Nec verò ita se gerẽdum erga alios, veluti Angelos, orbes cælestes, stellas, elementa & reliqua, quæ ex iis conflantur, quippè quæ omnia [a] finita sint & coactam siue necessariam habeãt actionem, & nihil possint vel desiderent præter Dei voluntatem. Prætereà non interponendi sunt velut interpretes aut sequestres inter se & Deum, vt ei ipsi coniungantur, neque ponendæ ex aduerso sui (.i. ante se) cogitationes ad alterũ. Et is quintus quidẽ articulus hortatur sese subducere ab Idolorum alienorúmque Deorum cultu. Ad quam sententiam constabiliendam plurima legis oracula pertinent.

a vel finitam & coactam, &c.

Articulus sextus est de Prophetia. Hoc tenentur homines, nosse in humana specie versari indiuidua, quorũ mentes purgatæ sint, perfectióque adeò insignis, vt animus ipsorum defæcatus deputaúsq; eo vsq; progrediatur, vt percipiat veritatẽ, itémque formã intellectualẽ, sicq; postea adhærescat intelligẽtia humana intelligẽtiæ agẽti, atq; ab ea recipiat præstantem influxũ, id est influxũ propheticum. Ac ista quidem huius rei sententia est. Cæterùm explicatio articuli latissimè patet. Sed quoniã non proponimus adducere demonstrationes de singulis articulis ac declarare quî valeant comprehẽdi & quî sint summa vniuersáque capita cunctarum disciplinarum, eos duntaxat commemorabimus per modum narrationis. Versus autem Legis testimonio suo comprobabũt plurimorum Prophetarum Prophetias.

Articulus septimus pertinet ad prophetiam Mosis magistri nostri, super quem sit pax. Iuxta hũc necesse est credere Mosem patrem esse omnium prophetarũ qui ipsum vel præcesserũt vel subsecuti sunt, vel ipsius ætate vixerunt, nec reliquorum dignitatem atq; præstantiam Mosaïcæ esse parem. Vnde ipse præcipua extitit creaturarum Dei, quod ad homines attinet, apprehendítque plus secretorum Dei conditoris quàm aut apprehendit aut apprehendet vllus hominum, qui vel extiterint vel extaturi sint. Prætereà credendum est ipsum peruenisse ad summum humanæ præstantiæ, adeò vt peruenerit ad regni cælestis eminentiam, comprehensúsque fuerit cœtu Angelorum. Deinde non est relictum vllum

Mosis præcipua creaturarũ
Deut. 34.

firmamentũ, vllúmque mysterium in arcanis legalibus, quæ non habuerit comprehensa non officientibus impedimentis corporeis. Prætereà nihil ei defectionis, ne tantillum quidem, inhæsit. Quin etiam in suis perceptionibus contemplationibúsque membra ipsius, & sensus desierunt fungi suis crassis & corpulentis actionibus, & facultas ipsius appetens oppressa est, adeò vt sola mentis intelligentia superstes & reliqua extiterit. Ac in hanc sententiam ipsum proditum est conuersatũ cum summo opifice citra Doctorem intermedium. Cæterùm hoc præclatum argumentum propemodum explicauissemus atque diluissemus dubitationes, quæ emergunt è legis versibus, declarauissemus quoque sensum loci, Ore ad os loquar ei, cum integro versiculo, itémque aliis, qui eandem sententiam efficiũt, nisi perspexissemus hae subtiles sententias, valdéque abstrusas egere prefationibus multis & hypothesibus & parabolis siue comparationibus, priusque explicandam fuisse substãtiam Angelorum & mysterium de ipsorum præstantia necnon animæ & facultatum ipsius naturam. Sic verò prouecta fuisset nostra oratio ad tractationem formarũ, quibus summus opifex itémque angeli apparuerunt Prophetis, vbi sese reuoluisset tractatio de mensura staturæ & rebus eôdem pertinentibus. Huic verò disputationi soli, etiam si àbsoluta breuitate perficeretur, non sufficerent centum chartę. Quocirca reiici eam in aliud tempus, quousque occurrat locus accommodatus in libro de expositionibus Derashoth, siue rerum in contemplatione positarum, quem edere institui, aut in libro de arcanis facultatis prophetice, quem iam cœpi, aut in libro de festis, in quo explicatè hæc vniuersa capita à me iam recensita, pertractabo.

Num. 12.

Sed reuertor ad hoc caput à quo deflexi. Vaticinatio Mosis Doctoris nostri, qui pace fruitur, antecellit vaticinationes cũctorum prophetarum quatuor in rebus. Primùm quoniam summus opifex, non colloquebatur cum prophetis nisi interuentu Angeli interpretantis, cùm inter Deum & Mosem non intercederet Angelus, quemadmodum prodit scriptura, Os ad os loquebatur. Deinde Prophetæ vniuersi non fungebantur munere vaticinationis nisi in insomniis nocturnis, Dicente scriptura, Et somniauit & ecce scala cõstituta: aut interdiu quidem, sed cùm sopor irrueret in prophetam, cui accidebat res illa, sensibus ipsius membrísque omnibus oppressis suáque actione destitutis adeò, vt sola cogitatio in ipso vigeret, quemadmodum solet euenire somniantibus. Hoc autem vocatur visio & visum, vnde Illud, In visionibus Dei. Moses verò habuit spiritum propheticum sibi assidentem ac super se morantem interdiu, stans iuxta duos Cherubim, quãdò congrediebatur ei summus opifex. Hinc illud, & conueniam te ibi. Tertiò omnes prophetæ, quotquot vaticinabantur tametsi id facerent per visa aut interuẽtum angeli, concutiebantur membris, tabescebant pedibus, ac cõpages corporis ipsorum dissoluebatur, corripiebátque ipsos horror ingens, adeò vt præ tetrore propemodum efflarẽt animam. Sic scriptum est de Daniële, dum ipsum

Num. 12.

Genes. 28.

Ezech. 8.

Exod. 25.

Dan. 10.

ipsum alloqueretur Gabriel. Nō est, inquit, relicta in me fortitudo, sed & species mea mutata est in me in tabem, neque tenui quicquam virium. Quin & subiicit, Audiens iacebam cōsternatus & vultus meus hærebat terræ. Et iterum, in visione versi sunt cardines mei in me. Mosi autem nihil tale accidebat, vtpotè qui prophetiam apud se morantem haberet. Sed nec palpitabat nec expauescebat, dicente scriptura, collocutus est Dominus cum Mose facie ad faciem &c. Quorum verborum hæc est sententia. Quemadmodum homines nō expauescūt dum inter se colloquuntur, sic ipse Moses, qui pace perfruitur, non pauebat aut conturbabatur, dum cum ipso Deus sermocinaretur, etsi id fieret aduersa facie, idque quoniam multum vehementérque defigebatur & inhærescebat intelligentiæ, quemadmodum diximus. Quarto & postremò sancti vates non vaticinabantur pro arbitratu suo, sed pro voluntate & licentia summi opificis, fieríque poterat, vt multis annis agerent citra influxum vímque propheticam, & quamuis rogarent dominum, vt sibi mitteret prophetiam, sic tamen permanerent aliquandiu, quousque eis vis vaticinandi obuenit et post multos, vel dies, vel annos: aut etiam vaticinatione nūquam afflarētur. Vnde reperias eorum quosdam, qui fategerint exhilarare animā suam, purgatéque cogitationes suas. Hoc modo se gessit Eliseus dum diceret, Et nūc accipite mihi psaltem, tum enim prophetia in ipsum irruit. Nec tamen quotiescunque vaticinabantur, opus erat tali afflatu, vt vaticinarentur, vtque ei præparatentur. Moses autem, (sicuti comperimus) doctor noster vaticinandi dono fungebatur quocunq; vellet tempore, quemadmodum ipsemet prodit, State, inquit, & audiam quid præcipiet dominus vobis, Et iterum, Loquere ad Aaronem fratrem tuum, & ne veniat omni tempore ad sanctuarium. Moses nempe omni (tempore) veniebat, non item Aaron.

Exod. 13.

4. Reg. 3.

Num. 9.

Articulus octauus est lex de cęlo. Eo credimus legem vniuersam, quæ versatur in nostris manibus, conscriptam esse à Mose, & profectam ex oraculo prepotentis Dei. His autem significare cupio vniuersam legem ad ipsum peruenisse per oraculum omnipotētis, accessu, qui appellatur colloquium siue sermocinatio. Nec verò nouimus, qualis extiterit iste accessus, sed eum tamen is nouerat, qui ipsum est cōsecutus, quódque factus sit tanquam cum scribente, cuius in auribus aliquid legitur, qui & scribit, quæcunque ipsi narrantur partim de Annalibus, partim de rebus ad legē legísque præceptiones pertinentibus. Ac sic distinctio habetur inter hos locos. Et filij Cham Chus, Mizraim, Phut, Et, Nomen vxoris ipsius Meetabel filia Matred, Et, Ego Dominus Deus tuus. Et, Audi Israël. Vniuersa enim lex Domini sancta est, atque vera. Et tamen Manasses quidam hæc negabat, docebátque impios negatores existimare legem habere corda & cortices, ac tales narrationes & res gestas, quæ Lege continentur, carere vtilitate, nec aliunde esse profectas, quàm ab ipso Mosis ore, atque id quidem significari vulgari dicto, Lex non est de cœlis. Prætetea ferunt Manassem credidisse to-

Scriptura Mosis, partim ad historiā partim ad legislationē pertinent.

Gen. 10.

Gen. 36.

Exod. 20.

Deut. 6.

ram legē prodiisse ex Oraculo Dei, præter illos versus, in quibus Moses nō adiicisset, Sic dixit Dominus. Atqui madatū ipsius violasset. Nā Moses à semetipso locutus fuisset, Deo haud quaquam præfante, vt quidem impiorum verba supponunt. Verùm omnes legis apices literæque includunt insignes sententias sapientiæ plenissimas, quas percipiant ij, quibus Deus apparuerit mentem, ita tamen vt sapientiæ eius summa perfectio non comprehendarut, prodenre scriptura, longiorem esse terra ac insuper latiorem mari mēsuram ipsius: cùm non nisi liceat homini incidere in vestigiis Messiæ Dei Iacob, qui precatus dixit, Reuela oculos meos, & videbo mirabilia de lege tua. Cæterum interpretatio ipsius, quam à maioribus accepimus, similiter profecta est ab oraculo præpotētis Dei. Prętereà quicquid obseruitamus hodie de præceptis Tabernaculorum, Palmarum, Tubarum, Fimbriarum, Phylacteriorum hísque consimilium aliorum manat è iudicio, quod reuelauit supremus mundi effector Mosi, qui in pace conquiescit, quódque Moses nūriauit nobis, missione fideli per ipsius legationem ad nos peruenienre. Extat autem versiculus, qui id quod designatur in hoc octauo articulo, expressit his verbis, In hoc scietis, quia Dominus misit me ad faciendum vniuersa hoc opera, Nam non ex corde meo (illa dictaui).

Iob 11.

1. Dauidis, qui hoc cauit. 119.

Cabbala siue interpretatio legis per manus tradita à Deo est.

Num. 16.

Articulus nonus pertinet ad translationem (legis) hoc est, permutationem. Eo credimus legem Mosis non esse reuellendam neque permutandam, neque aliam à Deo profecturā, nihil ei esse addendum, nihil detrahendum quoad scriptum, eiusq; sententiam & explicationem. Hoc & testatur verbū Dei hac oratione, Non addes ei neq; minues de eo. Sed iam declarauimus, quod explicare oportuit de hoc capite, in præfatione nostra.

Deut. 4.

Articulus decimus ostēdit Deum Opt. Max. nora compertáq; habere hominū opera, nec in his [a] torpescere. Nec verum esse, quod quidam inducuntur dicere apud varem, Dereliquit Dominus terram, sed potius quod concionatur Hieremias propheta, qui pacis beneficio fruitur, Magnus es consilio, multus opere, cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum hominum. Et quod alibi dicit scriptura, Dixítque Dominus, clamor Sodomorū & Gomorrheorum, multiplicatus est & peccarum eorum, Et rursum, Vidítque Dominus, quòd multa malitia hominū esset in terra, & cūcta cogitatio cordis intēta esset ad malum omni tempore. Hęc verò omnia insinuant sententiam veritatémque huius articuli.

[a] hallucinare.

Iob 10.

Gen. 18.

Gen. 6.

Articulus vndecimus docet Deū Opt. Max. remunerare benefacta eorum, qui executi fuerint legis præcepta, punire verò eum, qui eius vetita cōmiserit. Remuneratio autem eorum maxima, est futurū sæculum. At pœna summa in eo posita est, quod excindetur anima, peribitque. De qua re, quod sufficeret, iam tractauimus. Contextus autem scripturæ, qui hanc sententiam designat, extat apud Mosem his verbis, Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti. Cui respondit Dominus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo.

Exod. 32.

bro meo. His scriptura profitetur propositā esse iusto & improbo mercedem illi quidem præmium, huic verò supplicium.

Articulo duodecimo iubemur credere tempus dierū Messię siue Christi, nempè tempus aduētui ipsius esse destinatū. quod si tardauerit, expecta eum. Et ne ei præstituat quisquā certam ætatem, néve promat ex scripturis coniecturas, vt cōprehendat tempestatem aduentus ipsius, dicentibus sapientibus nostris, exsibilato spiritum eorum, qui supputant fines. Est autē necesse credere in Messiam, eū extollere, amare & orare pro eo (pro ipsius aduentu) iuxta id quod nuntiatum est per Prophetas omnes, ab ipso Mose ad vsq; Malachiam. Quicunque autem de eo apud se dubitat, mēdacij insimulat vniuersam legem, quæ Messiam sperare iubet clarissimè in sectione Balaam, & in sectione, Vos statis hodie. Atque id omnino, ne Deo & verbis prophetarum ipsius nuntium remittat.

Abac. 2.

Necessario credendum in Messiā.

Num. 24. Deut. 29.

Articulus decimus tertius spectat ad resurrectionem mortuorum, Huius verò sententiam iam declarauimus. Porrò Homo cùm apud se integris completísque articulis omnibus credit, comprehenditur cōmunione Israëlis. Itaq; necesse est eum diligere, ei parcere, erga eū præstare quæcunque à Domino omnium opifice iussa sunt, quod attinet ad officia charitatis, fraternitatis, societatis vnius erga alterum. Quod si admiserit omne genus pręuaricationum mundi, vi concupiscentiæ & fomitis, sequutúsque fuerit impetum naturæ suæ corruptę, luet quidem pœnas pro grauitate peccati sui. Intereà tamen partē futuri æui obtinebit. Atq; id quidē de præuaricationibus Israëlitarū dictum esto. Cùm autem amiserit aliquem istorum articulorum, à communione egreditur, Deū, præcipuū fidei caput negat, éstque hæreticus & Epicureus, ac detruncans [a] plantationes. Vnde eum decet auersari atq; perdere, vt de quo proditū sit, Nónne odientes te Domine oderam, & insurgētibus in te infensus eram! Sed iam sat multa hoc loco disserui, digressus ab instituto tractationis meæ. Verū id egi, quia ingēs inde manabat vtilitas ad fidei confirmationē, quippè qui sim tibi complexus sententias valde conducentes, dispersas alioqui per multos eósque insignes libros. Quamobrem possidе eas & prospectare, ac lege verba mea ista sæpiusculè. Animum ad illorum intelligentiam seriò adiice, neque fallat te cor tuum, vt autumes te ea intellecturū simplici adiectu aut etiam denis. Tibi persuadeto. (Viuit Dominus) te stolidè deceptū esse, (si id putes), ptoindéque ne festina iudicium ferre de iis, quæ tibi videbuntur. Cæterùm composui hunc libellum prout occurrebat mihi, atque id quidem post multos labores, consideratis libris compluribus, peruestigatísque sententiis, tum aptis, tum ineptis, ac è cunctis tibi quicquid certo tenere & credere par est exposui.

a Firmas patrū sententias.

Psal. 139.

Singulis prętereà in capitibus omnia firmare studui probationibus dilucidis. Et certè à Domino postulauerā vt doceret me semitam rectam & iuuaret me, quemadmodum vates ipsius fuerat precatus. Sit, manus tua ad adiuuādum me, quia mandata tua elegi.

Psal. 119.

SVPREMVM LVGENtium officium ex libro precationum Hebraicarũ, qui inscribitur Mahzor sanctæ Synagogæ Romanæ.

Qui conspicit sepulchra Israëlitarum, dicit.

Benedictus Dominus Deus noster, Rex sæculi, qui cum iudicio formauit vos, aluit vos, in vita cõseruauit vos, morti dedidit vos, qui nouit numerum omniũ vestrũ, qui vos suscitaturus est, qui vos restituturus est eum iudicio. Benedictus es Domine qui vitã tribuis mortuis. Viuant mortui tui cum cadauere meo resurgant. Expergiscimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus & terra manes eiiciet. *Esa. 26.*

Ad tumulum defuncti superiorem hanc benedictionem solus Minister Synagogæ pronuntiat. Sequẽtem verò orationem populus Ministro præeunte concinit.

Iustificatio Iudicij (.i. vt quis iustificetur in Iudicio. Putant enim hanc precem iustificare mortuum, pro quo orant.)

1 Dei perfectum est opus. Nam vniuersæ viæ eius iudicia. Deus veritas est & absque vlla prauitate, iustus, itémque rectus.

2 Deus perfectus est in omni opere. Ecquis dicet ei, quid agis? Qui dominatur in inferioribus, & superioribus qui morti tradit, qui vitam suppeditat, qui deducit ad inferos & reducit. *1 Reg. 2.*

3 Deus perfectus in quacunq; actione, Ecquis inquiet ei, Quid facis? Qui ordinas & facis, gratis nos misericordia affice, ac merito illius (Isaac) qui vinctus fuit, tanquam victima, attende & exequere.

4 Deus perfectus est, opus eius veritas. Omnes enim viæ eius misericordia & veritas. Ipse veritas est, irẽque iudicia eius veritas. Longanimis, multæ misericordiæ & verax.

5 Ipse autem misericors propitiabitur iniquitati, & nõ perdet, multiplicabit auertere iram suam & nõ effundet omnem suam indignationem.

6 Benedictus, quoniam veritas iudicium eius & lustrat vniuersa oculo suo, retribuítque homini secundum ipsius merita, cuius nomini cuncta laudem tribuunt.

7 Videte nunc, quòd ego ipse sim, nec extet Deus mecum, ego occidã & ego viuere faciam, percutiam & ego sanabo, nec est qui de manu mea possit eruere. *Deut. 32.*

8 Homini, siue vnicum annũ superstes fuerit, siue mille annos vixerit, extitisse quid magni prodest? perinde est ac si nõ extitisset. Benedict⁹ iudex veritatis, qui & necat & vitã præbet.

9 Anima omnis viuẽtis in manu tua est, iustitiã plena est dextera tua. Miserere ouiũ manus tuę, quę reliquę sunt ac dicito Angelo, retine manũ tuam. *Iob 33.*

10 Recordare Abrahę, ac intuere ab excelsis tuis, necnon Isaaci, qui ligatus fuit propter nomen tuum, Iacobi quoque, qui dictus est perfectus tuus. Propter te, proptérque illos veniam præsta, & parce populo tuo.

11 Certè tribus rebus fundamenta mundi firmãtur lege, cultu & pietate (erga mortuos). Benedictus qui premium rependit vacantibus pietati.

12 Iustus in omnibus viis suis Deus, perfectus, lõganimis, misericordiúsq; plenus. Idulge quæso, parce obsecro tum patribus, tũ filiis. Tua enim est, ô

est,ô Domine,propitiatio,atque misericordia.

13 Quid emolumẽti percipit homo ex cuncto labore suo, cùm ob hæc omnia mors sors eius sit, nec in die mortis habeat adiutorẽ, præter Dominum,cuius opera perfecta existũt.

14 Iustus & rectus,neque est in viis ipsius prauitas. Ipse enim vocatur Deus perfectus, cuius opera pura sunt, cuius & viæ iustæ, à cuius conspectu, qui vniuersa condidit, nemo se potest abscondere.

15 Iustus & formator vniuersi operis. Benignus in omnibus, quæ agit, Dominator, voluntatem suam exequens.Ecquis dicet ei,quid moliris?

16 Iustitia & iudicium vniuersæ viç eius.Misericordia & veritas vniuersç semitæ ipsius. Delectus personarum nullus coram ipso.Quin & super nos commouentur viscera misericordiæ eius, quippè qui omnes simus opus manuum illius.

17 Censor veritatis,iudex iustitiæ. Benedictus iudex veritatis, vtpotè cuius omnia iudicia misericordia & veritas.

Psal.

18 Cernite sapiẽtes, inducitéque in animum non teneri imperiũ in mortis diem, sicuti pronũnriauit vir integer iuxtà ac rectus. Dominus dedit, Dominus abstulit. Esto nomen Dei benedictum.

Iob.1.

19 Nouimus domine iusta esse iudicia tua,quódq; iustificaberis in verbo tuo, purgaberis in iudicio tuo, Nec esse ratiocinandum post censuram sententiarum tuarum. Iustus es Domine ac rectum vnumquodq; iudiciorum tuorum.

20 Etsi homo viuat mille annos(&) dominatio principatus ipsius pateat in omnem partem & [a] locum,tamen absque diuitiis descẽder in cauernas, ac in iudicio sistetur ante Deum, qui nullum personarum habet delectum.

a Faciem.

21 Potens nomen eius & vnicum. Ante eum paruus pariter & magnus æquales sunt. Creatura hoc inducat in animum & expauescat, quoniam disceptabit corã iudice, qui nec personarum habet rationem, nec capitur munere.

22 Tu viuus perennísq; elegisti nos. Elegimus te pro parte portionis nostræ.Propter gloriam nominis tui libera nos, expiato quoq; peccata nostra.Ob nomẽ tuum,propter te,propter cruorem seruorum tuorum, qui effusus est anno octingẽtesimo quinquagesimo sexto, qui vitam suam facultatésque suas pro cõfessione vnitatis nominis tui sancti dediderunt.

Annus euersi templi à Tito, iuxta Rabbinos est 856 ab ædificato tẽplo Salomonis.

23 Meritũ vnigeniti,qui vinctus est, cùm attigisset trigesimũ septimum annum & tuo iussu oblatus cædi, in cuius demùm loco prehensus est aries, promisisti te seruaturum in perpetuum iis, qui te colent cum charitate & metu, quãto magis [b] ducibus nostris, qui anno centesimo trigesimo sexto simul interierunt.

b Vel, ducum nostrorum.

1 Mach.1.

Hic cadauer eximitur feretro. Deinde Minister Synagogæ sequentes versus sigillatim præcinit,succinit verò repetitque populus.

24 Hæc est via totius mundi. Congregamini & præstate vniuersi opera misericordiæ. Nihil enim ipsum latet. Ac [c] animæ vestræ vita sempiterna perfruentur.

c Heb.Eterosis est personæ & numeri. Anima eius perfruetur.

25 Vox audita est annũtians pacem. Voluntatem timentium se faciet in pace.Audite verbum pacis. Requiescat anima ipsius in cubili suo in pace.

Esa.52. Vers.7.

26 Iaceat in pace, Dormiat in pace donec veniat consolator, qui pacem audire faciat.

Innocatio Patrũ priscorum. Adam Abraham, Isaac et Iacob sepulti sunt in Arbe qua & Hebron in tribu Iuda, Iosua 14. Gen. 49 Sic & 4 ipsorũ uxores Eua, Sara, Rebecca, Lia. Nam Rachel sepulta fuit propè Bethlehem Gen. 2.

27 Patres sæculi, qui dormitis in Hebron portas horti Eden aperite illi, atque dicite: Aduentus ipsius (esto) in pace.

28 Colles æterni de spelunca duplici portas paradisi Eden patefacite illi, ac dicite, In pace veniat.

29 Angeli pacis egredimini in occursum ipsius, portas paradisi voluptatis reserate illi, atq; pacem aduentui ipsius denuntiate.

30 Custodes Thesaurorũ horti Eden patefacite ei portas horti Eden, & ingrediatur N. paradisum, fruatúrque fructibus paradisi. Expetẽda sint ab eius dextera, Dulcia à sinistra. Hoc [a] exaudias (ô Domine) eíque dicas, in pace esto [b] aduentus tuus.

a Heb. respondeas.
b Heb. Heterosis, aduentus eius.

Post cadauer humo conditum se vertunt ad orientem & dicunt.

Magnificetur, sanctificetúrq; nomen ipsius magnum, qui renouaturus est mundum, viuificaturus mortuos, fundaturus templum, ædificaturus ciuitatem Hierusalem, eradicaturus cultum impium de terra [c] reducturus sanctitatem, benedictũ ipsum Messiam suum cum regno ipsius atq; gloria in locum suum pristinũ in vita vestra, diebúsque vestris, in vita quoque vniuersæ domus Israël citissimè temporéque proximo. Dicite igitur, Amen.

c Vel restiturus sanctuariũ (&)

Benedictum sit nomen ipsius magnum, in sæculum, inque sæculorum sæcula.

Benedicatur, collaudetur, decoretur, exaltetur, clarificetur, euehatur, & glorificetur nomen ipsius sanctum benedictúmq; supra omnem benedictionem, hymnum, laudem & consolationem, quę dicuntur in mundo. Amen. Desinat vastitas, fames, mors, Calamitates exitiales recedant à nobis, & à vobis, atque à populo Israël. Amen. Sit pax alta à Domino, vita, satietas, salus, solatium, liberatio, sanitas, redemptio, propitiatio, expiatio, refrigerium, ereptio nobis & cũctis Israëlitis. Amen.

Solent autẽ accipere herbas & puluerem & post se spargere dum egrediuntur, ac dicere, Quia puluis es & in puluerem reuerteris. Præterea cum egrediuntur è cœmeteriis, singuli apud se sequentem oratiunculam recitant.

Et nũc Domine Pater noster, Nos sumus lutum, tu autem fictor noster, opus manuum tuarum sumus omnes, Confiteor tibi Domino meo me esse puluerem, cinerem, vermem mirè aridum, vmbram transeuntem, At tu Domine perpetuo sedebis, sedésque tua erit in sæculorum sæcula. Amen.

In domum luctus reuersi manus abluunt, séque sic funesta illa re expiatos credũt. Alioqui ritus in lege Mosaïca præscriptos de purificatione eorum qui cadauera tetigerunt, non seruant quasi illi tantùm stante templo habere debeant locum. Mox miscẽt vini calicem, Ministro his verbis benedicente.

Benedictus sis, Domine Deus noster, Rex sæculi, qui creasti fructum vitis. Benedictus sis Domine Deus noster, Rex sæculi, iudex veritatis & iudex misericordiæ. Censor veritatũ, qui iudicat nos iudicio verò, quemadmodum scriptum est, Dei perfectum est opus, & Iustus es Dómine, & rectum vnumquodq; iudiciorum tuorum. Benedictus tu Domine omnium lugentium consolator.

Psal. 119.

Postre-

Postremò Benedictionem cibi hoc in luctu sic peragunt.

Minist. Benedicamus lugentium consolatori. P O. Benedictus lugẽtium consolator, de cuius bonis manducauimus atque viximus.

Minist. Benedictus qui satiat famelicos, Benedictus ipse & benedictum nomen eius, Benedicta quoq; memoria eius in sæcula perpetua. Benedictus es Domine Deus noster Rex sæculi, qui alis vniuersum mundũ gratia, benignitate & misericordia. Das escam omni carni. Nam in æternum misericordia tua, cuius bonum ingẽs nunquam defuit nobis, sed nec deerit nobis alimentum vnquam in sæculũ, & æternitatem. Ipse enim nutris & cibũ præbes omnibus, sicuti scriptum extat, Aperis manum tuam, & satias omne viuens beneplacito. Benedictus tu Domine qui omnia alis.

Confitebimur te Domine Deus noster, quoniam hæreditandam tradidisti patribus nostris terrã desiderabilem, feracem & amplam, fœdus & legem, vitam & victum, quoniam eduxisti nos de terra Ægypti, redemistiq; nos de domo seruorum propter fœdus tuum, quod obsignasti in carne nostra, & propter instituta beneplaciti tui, quæ patefecisti nobis, & propter vitam & victũ, quo cibas alísque nos, denique propter omnia Domine Deus noster confitemur te, & benedicimus nomini tuo, vti iussisti, Vbi comederis & satiatus fueris, benedices Domino Deo tuo ob terram pinguem, quam tibi dederit. Benedictus tu Domine, & terræ illius, & cibi causã. *Deut.8.*

Consolare, Domine, Deus noster, lugentes Sionis, & lugẽtes Hierusalem, lugentes quoque qui lugent in hoc funere. Consolare eos à luctu ipsorum, exhilara eos ex ipsorum labore, scripturam hanc implens, Sicut vir quem mater consolatur, sic ego consolabor vos, & in Hierusalẽ consolabimini. Benedictus tu Domine consolator lugentiũ, & structor Hierusalem. Amẽ cito in diebus nostris. Amen in vita nostra ædificetur vrbs Sion & aptetur cultus in Hierusalem. Benedictus tu domine Deus noster. Rex sæculi, Deus pater noster, Rex noster, inclytus noster, Redemptor noster, sanctificator noster, sanctificator Iacob, Rex viuus, bonus itémq; beneficus, Deus verus, iudex, in iustitia animas excipiens, dominator in mũdo suo, adeò vt exequatur cuncta pro voluntate. Non autem populus eius, seruique ipsius. Ac propter hæc omnia tenemur cõfiteri illum, átque benedicere. Qui sepit ruinas, ipse sepiat ruinam hãc nobis & populo suo Israël misericorditer. Qui facit pacem in superioribus suis, ipse per misericordiam suam cõciliet nobis, populóque suo pacem. Amen. *Esa.*

Hascabá, id est, Oratio pro defunctis, quam Hazan siue minister Synagogæ recitat ad sepulchrum, itémque in Synagogis, inter producta legis solemnia, diebus festis & maximè expiationis, quo die omnia feruent religione, cultúque pro remittendis peccatis.

Hanc sæpiusculè Minister repetit, prout rogatur à diuersis flagitantibus sibi dari Hascabá pro anima. N. Sic enim loquuntur. Vnde posset iuxta Ecclesiasticam loquendi formulam appellari, Requiem, vel Libera Hebræorum.

Hascabá sonat accubationem à שכב iacuit, dormiit.

Melius est ire in domum luctus,

quàm in domum conuiuij, in qua est finis omnium hominum. Quod Viuens in cor induecat suum. Finem verbi omnes audiamus. Deum time, & mandata eius serua. Nam istud est omnis hominis.

Eccl. 12.

Requies firma in superna habitatione sub alis Numinis, in gradu sanctorum & purorum, tanquam splendor firmamenti, collucētium fulgentiúmque, Permutatio ossium, Propitiatio delictorum, Remotio præuaricationis, Accessio salutis, indulgētia, & miseratio à conspectu inhabitantis cœleste domicilium, Pars denique bona in vitam venturi sæculi ibi sit portio, tectúmque ac habitatio celebris animæ sapientis huius, intelligentia præditi, gloriæ Magistri, vel Domini.

Animus gloria siue ornamentū & decus hominis.

Spiritus Domini quiescere faciat eū in horto Eden, & societur ei pax, quemadmodum scribitur in Esaïa. Veniat pax, quiescat in cubiculibus suis ambulans ante ipsam, ipse ac omnes defuncti Israëlis, ipsius misericordia & propitiatione. Amen.

Esa. 57.

Quod si fuerit fœmina preces producunt in versibus & in iustificatione iudicij, pro dignitate ipsius. Nec verò circundāt eam sed post sepulturam ipsius Hazan siue minister recitat sequentem Hascaba.

Misericors, cui misericordia propria est, & cuius verbo creati sunt mūdi, iste nempè mundus, & mundus venturus, & congregauit in eo iustitias & benignitates, quas fecerūt intelligentiæ eius, & in verbo suo & in fortitudine sua dicat, vt ingrediatur corā se memoria matronę istius gloriosæ & modestæ Dominæ N. quæ hoc die è mundo discessit.

Rex sæculi misereatur eius, rex sæculi parcat & propitius sit ei, & societ ei pacem, & in cubili ipsius sit pax, & requiescat in requie sua ipsa & cunctæ filiæ populi Israël in communitate miserationum & propitiationum. Amen.

Pręcipitabit mortem in sempiternum. Et auferet Dominus Deus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de vniuersa terra, quia Dominus locutus est.

Esa. 25.

Viuant mortui tui cum cadauere meo resurgāt. Expergiscimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus, & terra manes eiiciet.

26.

Et ipse misericors propitiabit iniquitatem & non perdet, & multum auertet iram suam, neque effundet omnem indignationem suam.

Post sepulturam cadaueris filius eius aut vnus è proximis recitat Caddis Sāctus.

Magnificetur, sanctificetúrq, nomen ipsius magnum, &c. vt suprà.

Desinat gladius, & fames & mors, & cuēta mala auferat à nobis & à vobis, & à populo Israël, & dicite, Amē.

Sit pax multa è cælis, vita & facietas & salus, & cōsolatio, & liberatio, & medela, & redēptio & propitiatio & expiatio & refrigeriū & protectio nobis & vniuerso Israel, & dicite Amen.

Qui facit pacē in excelsis suis, ipse per misericordiā suam nobis det pacem & vniuerso Israël. Amen.

Hinc auellunt herbas & eas à tergo proiiciunt & dicunt efflorescant ab euigilatione sicut herba terræ. Quando autē veniunt à comitatu mortui abluunt manus & detergunt mappa dicentes, Manus nostræ non effuderūt sanguinem istum, &c.

Inscribunt

Inscribunt autem lapidibus sepulchrorum.

Sit anima eius in horto siue paradiso Eden, Amen.

[a] *Vel.*

Sit anima eius colligata in fasciculo viuentium, vel vitæ.

a Deprecatio sumpta ex 1. Reg. 25. Vbi Abigail hæc Dauidi exoptare legitur.

Vel.

עָלָיו, *super eum pax*

Reperi hac in Parisiorum vrbe lapidem sepulchralem cum hac scriptura.

Et tu titulus(es)sepulchri Salomonis filij Haijm qui discessit in Paradisum Eden tertio die mensis Iiar.1. Aprilis, anno millesimo trigesimo octauo ad sectionem נבה,

Et in alio.

Tu titulus es sepulchri dominę Iohæ filiæ R. Semuëlis, quæ discessit in paradisum Eden, &c.

PRECATIONES, IN quibus commemoratione faciunt suorum diuorum, præter superiorem, in qua inuocabant patriarchas & angelos pag.22.facie.2.

Peccauimus ante te, miserere nostri.

Exod.34.

Deus misericors nomẽ tuũ, Deus miserator nomẽ tuum, Deus longanimis nomen tuum, plenus miserationibus nomen tuum,[b] in nobis vocatum est nomen tuum. Domine fac propter nomen tuum.

b i. appellamur ex nomine tuo populus domini.

Domine fac propter nomen tuum & parce Israëli populo tuo.

Gen.12.

Domine fac propter inquilinum (Abraham) perfectũ tuum, & parce Israëli populo tuo.

Domine fac propter vinctum[c] in vestibulis tuis (Isaac) & parce Israëli populo tuo.

c In mõte Moria, vbi postea constructũ est templum.

Domine fac propter exauditum in scala de excelso tuo, (Iacob) & parce, &c.

Domine fac propter meritum Ioseph sancti tui, & parce, &c.

Domine fac propter extractum de aquis tuis (Mosem) & parce, &c.

Domine fac propter (Aaronem) sacerdotio fungentem in Vrim & Tũmim oraculis tuis, & parce Israëli.

Domine pręsta propter (Phineem) zelãtem ob nomen tuum, & par. Isr.

Domine præsta propter (Dauidẽ) suauiter concentus tuos emodulantem, & parce Isr.

Domine præsta propter (Salomonem) qui ædificauit Ædem nomini tuo, & parce Isr.

Domine præsta propter nomen tuum, & parce Israëli populo tuo.

Fac propter nomẽ tuum, Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter fœdus tuum, Fac propter magnitudinem tuam.

Fac propter legem tuam, Fac propter decus tuum.

Fac propter conuentum tuum, Fac propter memoriam tui.

Fac propter misericordiam tuam, Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter rectitudinem tuam, Fac propter gloriam tuam.

Fac propter doctrinam tuam, Fac propter regnum tuum.

Fac propter [d] æternitatem tuam, Fac propter consilia tua.

d Vel robur tuum.

Fac propter fortitudinẽ tuam, Fac propter decorem tuam.

Fac propter iustitiam tuam, Fac propter sanctitatem tuam.

Fac propter miserationes tuas, Fac propter præsentiam tuam.

Fac propter legem tuam.
Fac propter Abraham, Isaac & Iacob, Fac propter Mosem & Aaronē, Fac propter Dauidem & Salomonē, Fac propter Hierusalem ciuitatem sanctam, propter Sionem habitaculum gloriæ, propter excidium ædis tuæ, propter vastitatem templi tui, præsta propter Israëlitas pauperes, propter Israëlitas tenues, propter Israëlitas qui versantur in calamitatibus, præsta propter pupillos & viduas, propter sugentes vbera, propter ablactatos, propter infantes ædis[a] Domini, qui non peccauerunt, præsta propter te, si causa nostra non duceris, saltem tua causa age saluáq; nos. Salua nos, exaudi nos hodie, cũctísque diebus, quibus oramus. Siquidem laudatio nostra tu es.

a Vel magistrorũ vt hoc pertineat ad excidiũ Titi, qui Rabbinos multos fertur enecasse, nec pueralis innocentibus pepercisse.

Qui exaudis pauperes, Exaudi nos.
Qui exaudis oppressos, Exaudi nos.
Qui exaudis contritos corde, Exau.
Qui exaudis humiles mente, Exaud.
Qui exaudis attritos spiritu, Exaud.
Qui exaudiuisti Abrahã patrem nostrum in monte Moria, Exaud.
Qui exaudiuisti Isaac in summitatibus altaris, Exaud.
Qui exaudiuisti Iacob in Bethel, Ex.
Qui exaudiuisti Ioseph in domo vinctorum, Exaud.
Qui exaudiuisti Mosem & patres nostros in Mari rubro, Exaud.
Qui exaudiuisti Aaronem in Thuribulo, Exaud.
Qui exaudiuisti Phineem in Sittim, Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Iosuã in Galgal, Ex.
Qui exaudiuisti Heli in Rama, Exau.
Qui exaudiuisti Samuëlem in Maspa, Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Dauidē & Salomonem filium ipsius in Hierusalem, Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Eliam in mõte Carmelo, Exaud.
Qui exaudiuisti Ezechiam in ęgritudine ipsius, Exaud.
Qui exaudiuisti Ionam in visceribus piscis. Exaud.
Qui exaudiuisti Hananiam, Misaëlē, & Azariam in medio fornacis ignis ardentis, Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Danielem in lacu Leonum, Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Mardocheum & Esteram in susis vrbe, Exaud.
Qui exaudiuisti Ezram in transmigratione, Exaud.
Qui ex.[b] Honiam in Magal. Exau.
Qui exaudiuisti iustos & pios, & perfectos omnium ætatum, Exaud.
Misericors exaudi nos, Misericors libera, Misericors redime, Misericors, qui plenus es miserationibus, miserere nostri, ac omnium domesticorum nostrorum. E tenebris in lucem educ nos propter nomen tuum magnum.

b Non est Onias, qui antecessit paulo tempora Machabæorũ, de quo 2. Mach. 3. et 4. sed qui sub Hircano & Aristobulo apud Ios. & auctorem lib. de Regibus Israel secundi templi. Antitheta elegantia.

Patrum primorũ, Patrum Israëlis recordare obsecro, iniquitatum primarum in temporibus sicut Deus, ne recorderis, Rebellionis cordis stupefacti ne recorderis, canitiei autem Abrahæ recordare obsecro.

Iugum præuaricationis peruigilãtis ne memineris, Recordare autem obsecro, Isaac, qui ligatus fuit.

Malitiæ operum ne memineris, hominis integri Iacob, qui habitauit in tentoriis, obsecro, recordare.

Actionum[c] terrorum ne memineris, sed recordare, quæso trium matrũ (Saræ, Rebecchæ, & Rachelis).

c Qua terrorem conscĩetiis incutiunt.

Peruertentis iudicia ne memineris, quin duodecim principum tribuum quęso,

quæso, recordare.

Figmẽti turbidi ne recorderis, sed Iosephi qui venũdatus fuit, memẽto.

Occultorũ cordis nostri ne recorderis, sed, obsecro, memento Mosis magistri nostri.

Concupiscentiæ vulgi promiscui ne memineris, sed quæso recordare patrum versatorum ad mare rubrum.

Operum nostrorum itémq; rebellionis ipsorum ne memineris, Aaronis autem atque Mariæ, obsecro, recordare.

Superbiam operis Sittim ne reducas in memoriam, sed Phineem in Sittim sese præclare gerentem ob eam pone.

Iosu. 7. Mendacium (Achanis) prodirum ne in recordationem reuoces, verùm Iosuę filij Nun obsecro, reminiscere.

Ignorãtias legis dele ex memoria, in eam autem repone Barach & Deboram.

1. Reg. 2. Spumę polluti (Ophni) obliuiscere, recordare autẽ Heli & Samuëlis.

Ocultatorũ ipsi Moloch ne recordare, sed in reminiscẽtia versato, obsecro, Dauidem Regem.

Transgressionis operum ne memineris, Memento autem quæso Salomonis suo solio insidentis.

Cogitationum [a] subactarũ ne reminiscaris, Reminiscere autem Iudicum & Regum, etiam atq; etiam obsecto.

a Quas sub iugũ misit appetitus.

Iniquitatis (in proximũ) & pręuaricationis (in deum) ne recorderis. Recordare autẽ obsecro Eliç atq; Elisei.

Verborum Hieremiæ obliuiscaris, Ne verò obliuiscere, quæso, ægritudinis Ezechiæ.

Deuaboth 3. Reg. 21. vel de A- Impietatis in eũ qui lapidatus est, ne memineris, Memento autem obsecto Esaïæ & Ezechiëlis.

Peccati & ignorãtiæ ne reminiscaris, Reminiscere autem, quæso, Ionæ in pisce existentis.

Patribus viam peccatorũ ne recordãdo impures, obsecro autem recordare prophetarum duodecim.

duram. 3. Reg. 12.

L uti & præuaricationum ipsius obliuionem cape, Daniëlem & socios eius in memoriam reuocans.

Hominem vocat lutũ.

Quæ figmentum meum admisit è memoria expunge, in recordationẽ autẽ inducito obsecro (Mardocheũ) filium Cis & [b] Hedessam.

b Esterã.

Capitalis & minuti (peccati) ne memineris, memento autem obsecro, Ezræ versãtis in trãsmigratione.

Peruersitatis commissæ in Maagal ne recorderis, recordare verò Oniæ, qui piè sese gessit in Maagal.

Præuaricationum & delictorũ ne reminiscaris, reminiscere verò, obsecro, celebrium sapiẽrũmq; nostrorũ.

Superbias, itémq; transgressiones obliuione inducito, cętuum verò singularum pios reminiscentia prosequere.

Conflati vituli obliuiscere, ascensus festorum trium solennium è contrario reminiscere.

Te capiat obliuio eorũ quæ Ieroboam patrauit in Bethel. Contrà in memoriã infer altare & sanctuariũ.

Iniquitatũ Israëlis ne memineris, Obsecro autem viri Gabrielis recordare.

Accusationis Samuëlis ne recorderis, memento autem defensionum Michaëlis.

Pattum primorum, Patrũ Israëlis obsecro recordare.

Iniquitatum primarum in temporibus, velut deus, obliuiscere.

BENEDICTIO *Sponsaliorum.*

Qui benedictioni praeest sumit calicem vini & his verbis benedicit.

Benedictus es Domine Deus noster rex [a] sæculi, qui creas fructum vitis.

a Mundi.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui sanctos reddidisti nos præceptis tuis, ac iussisti vt attenderemus ad nefandos cõcubitus, nobis prohibens desponsatas, permittens autem ductas in matrimonium interuentu thori genialis, & consecrationum coniugalium. Benedictus es Domine, qui sanctum efficis Israële per thalamum nuptialem & consecrationes coniugales.

Hoc recitato prægustat, deinde porrigit calicem sponso & sponsæ.

Benedictio nuptiarum.

Qui benedictioni præpositus est sumit calicem & recitat, Orationem, Qui creas fructum vitis, ac posteà, sequentem subiicit.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui vniuersa in gloriam tuam condidisti.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui formasti hominẽ.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui formauit hominẽ ad imaginem suam, ad imaginem similitudinis exemplaris sui, indéque ei adaprauit [b] ædificiũ vsque in perpetuum. Benedictus es Domine, qui illum formasti.

b Structuram et opificium corporis. Aly Animam. Aly Euam, vide R. Tibbon sub finẽ c.3. Physica pag. 40.

Vehementer lætabitur & exultabit sterilis, dum apud ipsam cũ gaudio colligentur filij ipsius. Benedictus es Domine, qui lætitia afficis Sionem in filiis suis.

Oblectabis valde [c] socios dilectos, perinde atque olim lætitia perfudisti [d] opificium tuum in paradiso Eden.

c Cõiuges.

d Adamũ data es Eua in coniugem.

Benedictus es Domine, qui lætitia afficis sponsum & sponsam.

Benedictus es Domine Deus noster, rex sæculi, qui creasti gaudium & lætitiam, spõsum & sponsam, charitatem & fraternã dilectionẽ, exultationem, voluptatem, pacem & societatem. Obsecro Domine, quàm citissimè audiatur in vrbibus Iuda, & in plateis Hierusalem vox gaudij & lætitiæ, vox sponsi & sponsæ. Vox exultationum Thalamorum sponsorum dulcior est, quàm conuiuium, & pueri, quàm ipsorum canendi suauitas. Benedictus es Domine, Deus noster, qui lætificas sponsum & sponsam, quíque eos fortunas.

Confitemini domino, quoniam bonus est, quoniam in sæculum misericordia eius durat.

Multiplicentur gaudia in Israële, & fugiant suspiria.

Deinde qui benedixit libat vinum, mox illud propinat sponso & sponsæ. Tandem septem cunctis diebus conuiuij genialis, si illic superueniãt noui aliqui conuiuæ, iidémque illustres, qui nõ interfuerint benedictioni Nuptiarum, eorum maximo honos benedictionis deferetur, ac in cõuiuio recitabit benedictionem hanc cibi.

Benedicamus deo nostro, in cuius domicilio versatur gaudium, ex cuius propriis esitauimus, & cuius bonis viximus, &c.

Quod si desit cõiuiarũ numerus, dicet.

Bene-

Benedicamus ei, in cuius domicilio versatur gaudium, cuius ex bonis manducauimus, *ac absoluet benedictionem.*

Quod si nullus ibi fuerit nouus conuiua, recitabitur benedictio postrema,

Qui creauit gaudium & lætitiam, & sufficientiam eius, &c.

Porrò sponsus vbi perspexerit sanguinem virgineum, hanc dicet benedictionem.

Benedictus es Domine Deus noster, rex sæculi, qui statuisti [a] nucem in paradiso Eden, liliúmq; conualliũ. Non dominabitur alienus in fonte signato. Propterea cerua amoũ semen sanctum seruauit in munditia, & statutum nõ violauit. Benedictus es domine, qui elegisti Abrahã & post eum semen ipsius.

a Quatuor allegoria sumpta è Salomonis. Cãt. 6. 2. 4 & Prou. 5. ad commẽdandã proabarum cõiugum suauitatẽ, candorẽ pudicitiæ, castitatẽ ab externo non resignandã, & sanctã purámq; dilectionem.

Finis.

Deo rerum effectori honor & gloria.

SEXCENTA TREDEcim præcepta Mosis, quorum iugum ac sarcinam populus Iudaïcus, vsque ad Christum portare iussus est, è capitibus vltimis operis Morè Nebuchim, quod olim conscripsit R. Moses Ægyptius Maiemonis filius.

Eorum quæ propriè appellantur præcepta & versantur circa actionẽ, alia affirmant, alia negant. Affirmant ducenta quadraginta & octo, quot hominum [b] membra à medicis numerantur. Negant trecenta sexaginta & quinque, qui numerus est dierum anni.

b Ossa dicerẽt Hippocrates, Galen. Razes, Auicenna. Vide Scholam Salernitanam.

Leges de Deo Deiq; religione.

Affirmantia autem sunt hæc.

1 Deum esse credatur, Exod, 20.
2 Eundem esse vnum fide teneatur, Deut. 6.
3 Deus diligatur toto animo, &c. Deut. 6.
4 Timeatur, Ibid.
5 Colatur, adoretúrque modis à se præscriptis, Deut. 12.
6 Ei adhæreatur, Deut. 10.
7 Iuretur per nomen ipsius, Deut. 10 & 21.
8 Incedatur in viis ipsius, Deut. 13.
9 Sanctificetur nomen eius in medio filiorum Israël, Leui. 22.
10 Scriptum, *Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est,* discatur, memoriáque teneatur, Deut. 6.
11 Filij legẽ Dei doceantur, Deu. 6.
12 Ligentur Phylacteria inter oculos, Deut. 6.
13 Eadem alligẽtur brachio, Deu. 6.
14 Conficiãtur fimbriæ in quatuor angulis palliorum, Num. 15.
15 In postibus & ostiis ædium scribatur Merizá, quæ est membrana, in qua exaratur, Audi Israël, &c. Deu. 6.
16 Congregetur populus, vt audiat legem stato tempore, Deut. 31.
17 Scribatur liber legis, Deut. 31.
18 Rex habeat apud se legis exemplar. Deut. 17.
19 Deus pòst cibum benedicatur, Deut. 8.
20 Conficiatur Deo Sanctuarium, Exod 25. Deut. 12.
21 In veneratione Sanctuariũ Domini habeatur, Leuit. 19. 26.
22 Excubent in Sanctuarij custodiis Sacerdotes, Num. 18.
23 Leuita Sãctuario inseruiat. Num. 18. & 7. Deut. 18.
24 Ingressuri Sanctuarium lauent

manus & pedes,Exod.30.

Christus.

25 Deo soli sacrificetur,Exod.22.

26 Liberator expectetur,Num.24. & Deut.30.

Sacerdotes tempore ministerij sui curent.

De sacerdotum officio.

27 Vt benedicant populo verbis conceptis,Num.6.

28 Vt accendatur lucernæ,Leu.24.

29 Vt Panes & Thymiama proponantur coram Domino, super mensam sabbatis,Leuit.24.

30 Vt adoleatur incẽsum siue Thymiama quotidie,Exod.30.39.

31 Vt ignis assiduè in altari ardeat, Leuit.6.

32 Vt cinis ex eodẽ tollatur,Leui.6.

33 Vt contaminati expellantur de Templo,Num.Deut.23.

34 Omni honore afficiatur genus Aaronis,Leuit.21.

35 Sacerdos vestibus sacris induatur tempore ministerij,Exod.28.18.

36 Arca porretur humeris sacerdotum,Num.7.Ios.3.

37 Sacerdotes,reges Tabernaculũ, & vasa rei diuinæ destinata inungantur Oleo sancto,Exod.30.35.37.39.

38 Sacerdotes summi ministrent in Sanctuario vice sua,Deut.

39 Diebus autem solẽnibus omnes pariter,Deut.

40 Sacrificiũ iuge bis quotidie, manè scilicet & vesperi offerarur,Nu.28

41 Sacerdotes minores [a] contaminentur mortuorum suorum funere sicut & populus,Leuit.21.

a *Intersint ipsorum funeribus.*

42 Sacerdotes ducat virginem in vxorem,Leuit.21.

43 Sacerdos summus quotidie decimam partem Ephi offerat. Leu.6. Deu.6.

44 Holocaustum quotidianis addatur,diebus Sabbati,Num.28.

De festis.

45 Holocaustũ quoque superaddatur Calendis mensium siue Neomeniis,Nu.28.

46 Manipulus frugum offeratur [b] altera die Paschæ,Leui.23.

b *14.die Nisan.*

47 Superaddatur quotidianis Holocaustum die Pentecostes, Nu.28.

48 Duo panes offerantur eodem die,Leuir.23.

49 Holocaustum vltra quotidiana offerarur primo die mensis Septembris,Num.29.

50 Idem fiat die expiarionum,id est, 10.die Septembris.Num.29. Leu.23.

51 Die expiarionum summus Sacerdos totam rem diuinam faciat,prout scriptum est,Leuit.16.

52 In festo Tabernaculorum holocaustum iugi sacrificio accedat, Nu. 29.Leui.7 & 23.

53 Idem seruetur octauo die eiusdẽ festi,Ibidem.

54 Obseruentur dies festi,Exod.23.

55 Ter quotãnis omnes ad Sanctuarium sese sistant Domino, Exod.23.

De victimis & oblationibus.

56 Illos dies festos in lætitia & gaudio transigant,Deut.16.

57 Iuguletur agnus die Paschatis, Exod.12.Deut.16.

58 Illius agni carnes edantur decima quinta nocte Mensis Nisan,Ibid.

59 Contaminati, itémque viatores celebrent Pascha, 14. die mensis secundi à Nisan siue Martio.Num.9.

60 Comedántque carnes agni Paschalis illa ipsa nocte,Ibid.

61 Clangatur Tubis siue buccinis super holocausta, diebus festis & solennioribus,Num.10.

62 Victima quæ offertur, sit membris integra,Ibid.

63 In quolibet sacrificio adhibeatur

tur sal.Leuit.2.Num.18.

65 In holocausto titus præscriptus seruetur,Leuit.1.

66 Itẽ in hostia pro peccato,Leu.6.

67 Itẽ in hostia pro delicto, Leui.7.

68 Itẽ in sacrificiis pacificis,Leuit. 3.& 7.

69 Item,in hostia laudis, siue gratiarum actionis,Ibid.

70 Item in hostia pro errato Patrisfamiliæ,Leuit.4.

71 Item in oblatione pro errato cuiuslibet hominis,Ibid.

72 Item in oblatione, quam quis offert cùm dubitat, num admiserit peccatum, cuius causa debeatur hostia pro peccato,Leuit 5.

73 Item in oblatione eius, qui per errorem aliquid sustulit, vel negauit depositum interposito iureiurando, Leuit.5.

74 Qui tenuior est, quàm vt arietem possit offerre, offerat duas Turtures vel columbas,Leuit.5.

75 Quilibet coram Domino confiteatur peccatum,quod perpetrauetit,Num.5.Leuit.

De sacrificiis pollutorum.

67 Qui fluxum patitur litet, postquam mundatus fuerit,Leuit.15.

77 Mulier patiens fluxum idem præstet,Ibid.

78 Mulier,quæ peperit, vbi purificata fuerit,offerat sacrificiũ,Leu.12.

79 Leprosus post curationem emundationémque offerat victimam. Leuit.14.

De rebus sacratis.

80 Ex ouibus & vaccis carpantur decimæ,Leuit.27.

81 Sacretur omne bestiarũ primogenitũ,Deut.15.Exod.13.22.Nu.17.

82 Primogenitum hominis redimatur,Exod.13.24.

83 Redimatur quoq; Asellus.Ex.13.

84 Decolletur Asellus,si eum dominus noluerit redimere,Ibid.

85 Vniuersæ oblationes, quas quis tenetur offerre partim iure, partim voluntate,primo festo, quod euenerit,offerantur,Deut.12.

86 Omnis generis oblationes offerantur in æde Sanctuarij,Ibid.

87 Omnis generis oblationum,ab iis,qui extra terram sanctam degunt, precium deferatur ad ædem Sãctuarij,Deut.12.14.

88 Cõsecrata,quę vitio affecta sunt, redimãtur,ac eis vesci liceat.Deu.12.

89 Sacretur Deo & id quod mutatum est, & illud, pro quo mutatum est,Leuit.27.

90 Reliquias oblationum edant Aaronij,Num.18.

91 Iidẽ vescãtur carnibus, hostiarũ pro peccato, & pro delicto, Num. 18.

92 Reliquiæ sacrificij pacifici crementur,Leuit.7.

Nazaræatus.

93 Carnes consectatæ, si postea contaminentur,igni tradantur, Ibid.

94 Nazareus toto consecrationis, professionísque suæ tempore, nec tondeatur,nec radatur,Num.6.

95 Tondeatur autem exacto consecrationis tempore, vel si contaminatio ei acciderit,Ibid.

Vota.

96 Vota persoluantur,Deut.23.

97 In frangendis vel laxãdis votis habeatur ratio legum, Ibid. Num.30. Leuit.27.

De immũdis.

98 Quicunque morticiniũ vel cadauer tetigerit, immundus esto, Leuit.11.

99 Cibi his vel illis notis affecti immundos faciant, Ibid.

100 Octo serpentium, reptantiúmve genera polluant,Leuit.11.

101 Quæ menses patitur sit immunda irémque alios immundos constituar, Leuir. 15.

102 Quæ peperit esto immunda, Leuir. 12.

103 Leprosus contaminatus esto & alios contaminet. Leuit. 13.

104 Vir fluxum pariens eodem habeatur loco, Leuit. 15.

105 Similiter & mulier, quæ fluxum patitur, Ibid.

106 Spermatis missio inficiat, Leuir. 15.

107 Ædes plaga affectæ contaminent, Leuit. 14.

108 Mortuus immundos efficiat, Leuir. 15.

De purificationibus.

109 Aquæ vitulæ ruffæ contaminatum ex mortuo purificent, aliâs polluant, Num. 19.

110 Omne contaminationum genus purificetur aquæ baptismaribus, Leuir. 13. & 15.

111 Lepra cùm hominis, tum ædiũ mundetur ligno cedrino, hysopo & cocco, siue vermiculo, Leuit. 14.

112 Lepra infectus planè tondeatur, Leuit. 13.

113 Idem cunctis manifestus esto, Ibid.

114 Vitula ruffa ritu præscripto immoletur. Num. 19.

De æstimationibus rerũ.

115 Qui vorum fecerit, spopondeŕitque Deo animam suam, sub æstimatione soluat precium, Leuir. 27.

116 Qui vouerit cõtaminatam pecudem, numeret precium, Ibid.

117 Qui sacrauerit domũ, debeat precium pro censura sacerdoris, Ibi.

118 Irem qui sacrauerit agrum possessionis suæ, Ibid.

119 Qui comederit sanctificatum, teneatur precium eius rependere, Leuir. 22.

120 Fructus quarti anni sanctus sacérque esto, Leuit. 19.

Leges pro pauperibus.

121 Pars agri vel vineæ, messis vindemiæq; tempore intacta relinquatur pauperibus, Leuir. 19.

122 Idem fiat in loco oleis consito, Ibidem.

123 Obliuioni traditum pauperibus deseratur, Deut. 24.

124 Quod remanserit in arboribus, relinquatur pauperi & peregrino, Ibid, & Leuit. 19.

125 Idem sit de racemis tempore vindemiæ prætermissis, Leuir. 19.

Primitiæ & decimæ.

126 Primitiæ frugum deferantur in Sanctuarij locum, Exod. 23. Deut. 18.

127 Separetur pars, quę dicitur Teruma 4. *eleuatio*, Sacerdoti, Leuit. 7. & Num 15.

128 Seponatur decima prouentuũ Leuitis, Num. 18. Leuit. 27.

129 Seponatur decima secunda comedenda Hierosolymis, Deut. 14. 26.

130 Leuitæ de decimis suis dent sacerdotibus, Num. 18. & 24.

131 Separetur decimo tertio quóque anno & sexto pauperibus, &c. Deut. 14. & 26.

132 Confiteantur domino, qui offerunt decimas, Deut. 26.

133 Confessionem recitent, quæ scripta est de primitiis, Ibid.

134 Separetur pars conspersionis sacerdori, Num. 15.

135 Sinatur terra quiescere annis seprimis, Leuit. 25.

136 Sacer esto annus Iubilei, qui & quinquagesimus, remissa agrorum cultura & satione, Leuit. 25.

137 Anno illo clangatur tubâ siue buccinâ, Ibid.

138 Tum

De possessionibus redimendis.

138 Tum ius esto redimendarum possessionum, Ibid.

139 Ædium in vrbe mænibus cincta intra annum redimendarum ius esto, Leuit. 25.

140 Numerantur anni iubileorum per septenos annos, Ibid.

141 Remittantur debita anno quoque septimo, Deut. 15.

142 Exigendi tamen ea ab externo, id est, Idololatra, ius esto, Ibid.

143* Munere è quolibet animante dentur sacerdoti armus dexter, Mandibula & Stomachus, Deut. 18.

144 Tonsionis ei dentur primitiæ, Ibid.

145 Quæstiones iuris & facti indicentur partim Deo, partim sacerdoti, Leuit. 4. 5. Deut. 17.

De cibis.

146 Prius iugulentur pecudes & aues, quàm comedantur, Deut. 12.

147 Sanguis cerui & similium beluarum, itémque volatilium in terrã fundatur, terráque obruatur, Deut. 12. Leuit. 17.

148 Captis pullis è nido mater emittatur, Deut. 22.

149 Animalia terrestria in esum liceant, si notas in lege assignatas habent, Deut. 14. Leuit. 11.

150 Item volatilia, Ibid.

151 Item aquatilia, Ibid.

152 Item locustæ, cætetáque ancipitia, Leuit. 11.

De festis iterum.

153 Sanctificentur Neomeniæ, Num. 10. 28.

154 Anni tantùm numerentur in consessu [a] senatus maioris, siue sanctioris.

155 Cum quiete & otio celebretur Sabbatum, Exod. 23.

156 Sanctum factúmque esto Sabbatum, Exod. 20.

[a] *Ita appellat concilium sacerdotum primorum, cuius mentio fit Deu. 17.*

157 Abiiciatur fermentatus panis die primo azimorum, Exod. 12. Deut 16.

Aiunt autem hoc sciтum desumptum esse, è 12. cap. Exod. & 16. Deut.

158 Prima nocte Paschæ prædicetur Exitus de Ægypto & liberatio de iugo Ægyptiorum, Exod. 13.

159 Panis azymus edatur nocte illa, Exod. 12. Deut. 16.

160 Primus dies Paschæ in quiete traducatur, Num. 28. Exod. 12.

161 Similiter dies eiusdem festi Septimus, Num. 28.

162 Numerẽtur quinquaginta dies à die manipulorum oblatorum, Leu. 23.

163 Quies sit die quinquagesimo, Ibid.

164 Item die primo mensis septimi, Ibid.

165 Decimo autem eiusdem mẽsis ieiunetur. Ibid.

166 Dies ille ieiunij quieti deputetur, Ibid.

167 Quiescatur die primo tabernaculorum, Leui. 23.

168 Item die octauo, Ibid.

169 Habitetur sub tabernaculis septem totis diebus, Ibid.

170 Illo die gestentur, manibus palmæ, trésque aliæ fructuum species, Ibid.

171 Primo die anni, id est, primo die Septembris clangant buccinæ, festúmque Tubarũ celebretur, Leu. 23.

172 Detur dimidium sicli quolibet anno pro ærario templi. Exod. 30.

173 Lex seruetur citra additionem vel detractionem, Deut. 12.

174 [b] Audiatur quiliber propheta tempore suo, Deut. 18.

175 Rex de gente propria creetur, Deut. 17.

[b] *Corrũpit oraculum Deuteronomij, quod intelligitur propriè de Christo.*

De iudiciibus.

176 Obediatur curiæ ſenatus maioris, Deut.17.

177 Abſolutio maioris partis præponatur, vbi in iudiciis Sententiæ Seniorum ſunt contrariæ, Exod. 23.

178 Vbique conſtituantur Iudices & præfecti, Deut.16.

179 Æqualitas inter aduerſas partes in iudicio citra delectum perſonarum ſeruetur, Leui.19.

Teſtes.

180 Teſtis, quæ nouit, teſtificetur, Exod.23.

181 Diligentiſſime explorentur teſtes, Deut 13.19.

182 Teſtes iiſdem ſint obnoxij, quæ aliis ſuo teſtimonio intentauerint, Deut.19.

183 Vitulæ cæde expietur hominis nex, Deut 21.

184 Eligantur ſex ciuitates refugij, Deut.19.

185 Dentur leuitis vrbes in quibus ſeorſum habitent, Num.35.

186 Item ſuburbana certo ſpatio per circuitum, Ibid.

187 Idolorum & cultus & cultores diſperdantur, Deut.12.

188 Impiæ & deſertricis ciuitatis coloni interficiantur, Deut.13.

Leges bellicæ.

189 Deleantur 7.gentes de terra Iſraël, Deut.20.

190 Deleatur gens Amalech, Deut.25.

191 In ſempiternam reducantur memoriam ea, quæ in Iſraëlem commiſit Amalech, Ibid.

192 In cæteris præliis ſeruetur diſciplina, quam lex dictat, pace primùm propoſita, Deut 20.23.

193 Sacerdos ingruente conflictu, cohortaturus ſtet ante aciem, Deut. 20.

194 Extra caſtra paretur locus ad requiſita naturæ, Deut.25.

195 Paratus eſto paxillus in caſtrorum limine, Ibid.

Leges de Politica ſocietate.

196 Reſtituatur ablatum, Num.5.

197 Ad Eleemoſinam erogandam prompriſſimi ſient, Deut.15. Exod. 2.1.

198 Extraneo, qui fuerit peregrinorum deorum cultor, dare liceat fœnore, Deut.15.Exod.21.

199 Pignus Domino eodem die reſtituatur, Exod.21.

200 Mercenario eodem die merces rependatur, Deut.24.

201 Operarius comedere de iis poſſit, ad quæ operam ſuam locauerit, Deur. 23.

202 Quiſque ſuccurrat homini vel iumento onere depreſſo, Exod.23. Deut.22.

203 Reſtituatur domino res amiſſa, Ibidem.

204 Redarguatur proximus viis prauis inſiſtens, Leui.19.

205 Diligatur proximus inſtar ſui. Ibid.

206 Ametur peregrinus, Ibid. & Deu.10.

207 Pondera iuſta habeantur, Leui. 19.Deut.25.

208 Sapientes honore afficiantur, Leuit.19. Deut.13.

209 Honor exhibeatur parentibus, Exod.20.

210 Vnuſquiſque Patrem & Matrem timeat, Leuit.19.

a Leges de coniungiis.

211 Creſcant [a] & multiplicentur, Gen.1.& 9.

Benedictionem confundit cum præcepto.

212 Sponſus immunis bello cum ſponſa lætetur annum vnum, Deut. 24.

213 Circuncidatur puer octauo die, Gen.

Gen.17.Leuit.12.

214 Frater vxorem ducat fratris, ad suscitandum ipsi semen, Deut.25.

215 Aut, vxor fratris ei ignominiæ causa calceos publicè extrahat, Ibid.

216 Qui vim puellæ intulerit, ipsam ducat in vxorem, Deut 22.

217 Qui traduxerit vxorem suam, ne possit eam repudiare, Ibid.

218 Qui mulierem fefellerit, sit obnoxius legibus scriptis, Exod.22.

219 Captiua formosa iuxta conceptas in Scriptura leges tractetur, Deut.21.

220 Qui suspectam de pudicitia vxorem habet, seruet ritum proditum, Num.5.

221 Chartâ siue tabulis repudium detur, Deut.2.24.

Leges de pœnis.

222 Sacerdos formulam repudij sibi præscriptam seruet, Num.

223 Sontes pro commerito cædantur virgis, Deut.25.

224 Qui imprudenter aliquem interfecerit, exulet vsque ad mortem summi pontificis, Num.35.Ios.20.

4 Mortis genera.

225 Senatus maior interficiendi gladio, ius habeat, Exod.21.

a Strāgulentur.

226 Adulterio & adultera interficiantur, Leuit.30.

227 Crementur igni sontium aliqui, Leuit.20.

228 Lapidibus obruantur alij, Deut. 22.

229 Et hi in patibulum agantur, Deut.21.

230 Excarnificatus iudicum decreto ipso die sepeliatur, Ibid.

Leges de seruis.

231 Erga seruum Hebræum seruentur quæ scripta sunt, Exod.21. Deut.15.

232 Itidem erga seruam Hebræam, quam herus sibi copulauerit, Ibid.

233 Dimittatúrque libera, ni in coniugium ducitur, Exod.21.

234 Seruus chananæus, peregrinæque religionis perpetuam seruitutem seruiat, Exod.21.Leuit.25.

De damnis.

235 Qui damnum attulerit mulctâ puniatur, Exod.21.

236 Idem esto de iudicio damni à bestiis profecti. Exod.21.

237 De iudicio damni è puteo malè septo, Exod.21.

238 De mulcta vel morte furis, Exod.22.

239 Dè damno pascentis, eiusque iudicio, Ibid.

De iudiciis.

240 De iudicio damni ab igne manantis, Exod.22.

241 De iudicio depositi, Exod. 22.

242 De iudicio locati & locantis, Exod.

243 De iudicio commodati, Exod. 22.

244 De iudicio rei emptæ & venditæ, Leuit.25.

245 De iudicio rei raptæ, Leuit. 19.

246 De iudiciis hæreditatum, Nu. 27 & 30.

247 Euadat ad ciuitates refugij, qui casu aliquem occiderit, Deut. 19.

248 Ei omnes opem ferant, aduersus illum, qui ipsum ad necem conquirit & persequitur, Ibid.

Affirmantium præceptorum finis.

PRÆCEPTA LEGIS *Mosaïcæ negantia.*

Iam diximus præcepta huius generis, quæ & interdicta vocari possunt, esse trecenta sexaginta quinque, [a] pro numero dierum anni. Horum ergo hæc est nomenclatura.

a Rabbinorum alij, vt seruent ceptam ex humanis membris comparationem, dicunt, pro numero meatuum neruorum & venarum, quibus primaria decem membra connectuntur, Cerebrum, Cor, Hepar, Pulmo, Stomachus, Fel, Splen, Ren. Genitale, Matrix cum adiunctis partibus.

De Deo Deique religione.

1 Ne cogites alium deum esse præter me, Exod. 21. Deut. 4.

2 Ne habeas Deos alienos coram me, Exod. 20.

3 Ne conficias tibi sculptile, aut simulachrum, Ibid.

4 Neque conuertare ad Idola, itémque deos conflatiles, Leui. 19.

5 Ne conficiatis deos argenteos, neque aureos, hoc est, vllam istiusmodi formam, elegantiæ & ornamenti gratiâ, Exod. 20.

6 Ne adores Idola, neque colas, Exod. 20.

7 Ne des de tuo semine, id est, vllum liberorum tuorum Idolo Moloch, Leuit. 18.

De diuinaculis.

8 Pytho, qui Ob dicitur, & diuinus, qui ידעוני, ne consulantur, Deut. 13.

9 Nemo pythonicam exerceat, Leuit. 19.

10 Neque aliam artem diuinatoriã, quæ pertinet ad Ideonim. Ibid.

Hoc paulò subtilius colligunt è 4. Deuteronomij.

11 Ne respicias Idola, Deut. 4.

12 Ne erigas tibi statuam, Deut. 16.

13 Neque sculptum lapidem, Ibid.

14 Ne Plantes lucum, aliquámve arborem prope altare, Ibid.

15 Per Idola iuramentum neque præsta, neque recipe, Exod. 23.

16 Ne prodeat ex ore tuo nomen Idolorum, Ibid.

De Pseudopropheta.

17 Nemo aliquem sollicitet ad colenda Idola, Deut. 13.

18 Talis suasor ne ametur, Ibid.

19 Imò vero ei ne parcatur, Ibid. & Deut. 18.

20 Ne remittantur erga eum inimicitiæ, Ibid.

21 Qui ab eo fuerit deceptus, ne pro ipso vllam rationem afferat, cuius causa possit euadere, Ibid.

22 Sed nec occulte eum, in criminis ipsius obtentum aliquid reticens, Ibidem.

De Idolis & eorum cultoribus.

23 Nemo abscondat Idolum, aliquídve, quod ad ipsum pertineat, Deut. 17.

24 Ciuitas diris deuota ne iterum ædificetur, Deut. 13.

25 Nemo aliquid è bonis illius interuertat, Ibid.

26 Nullus ex Idolis vtilitatis aliquid capiat, Deut. 17.

27 Sed nec ex Idolorum cultoribus, Ibid.

28 Item nec è rebus quibuslibet ad Idola pertinentibus Ibid.

29 Ne peieretur, vel nomine Idolorum vsurpato, Deut.

De Pseudopropheta iterum.

30 Ne sit falsus propheta in populo, Deut 13. Leuit. 19.

31 Ne auscultetur, qui vaticinatur Idoli nomine, Deut. 13.

32 Ne abstineas cæde Pseudoprophetæ Deut. 13. & 18.

De diuinaculis iterum.

33 Ne ambuleris in viis & ritibus Idololatrarum, Leuit. 18.

34 Ne exerceatur diuinatio lignorum

rum frustulis, quæ appellatur oop Deut.18.

35 Ne augurемini,Leuit.19.

36 Ne diuinetis,Deut.18.

37 Ne declinetis ad Magos,Leu.19.

38 Ne consulatis ariolos,Deut.18.

39 Ne denique sciscitemini vllum diuinaculorum genus, Deut. 18. Leuit.19.

40 Nemo consulat,vel euocet mortuos,Deut.18.

De cultu et habitu corporis.

41 Ne induat mulier viri habitum, Deut.22.

42 Nec è conuerso vir fœminæ, Ibid.

43 Characteres, notæ & stigmata ne insculpantur in cute, vt moris est Idolorum cultoribus,Leuit.19.

44 Nemo induat vestem lino lanáque contextam,Deut.22.

45 Ne tondeas comam in orbem, Leuit.19.

a Superiorem & inferiorem maxillarū extremitatem.

46 Ne radas a angulos barbæ. Ibid.

47 Ne incidas, neque facias caluitium super mortuo,Deut.14.

48 Ne in perpetuum habitato in terra Ægypti,Deut.17.

49 Ne sequatis cogitationes tuas & animi tui sensa,Num.15.Deut.12.

Leges bellicæ.

50 Ne ineas fœdus cū septem Chananeorum gentibus, Deut.7.17.20.

51 Ne Idololatrarum misereare, Deut. 17 & 20.

52 Ne eos sinas tecum in terra tua commorari.Exod.23.Deut.7.

53 Ne ducas ipsorum filias in vxores,Exod.34.Deut.7.

54 Ammonitæ & Moabitæ ne ingrediantur in Ecclesiam Domini. Deut.23.

55 Ne abominêris idumeum,Deuteronom.23.

56 Ne abominêris Ægyptium, Deut.23.

57 Ne exoptes pacem Ammonitis & Moabitis,Deut.23.

58 Ne succidas eorum arbores,cùm ciuitates eorum oppugnabis,Deutetonom.20.

59 Ne timeas inimicos,tuos in prælio,Deut.7 & 20.

60 Ne obliuiscâre eorum, quæ Dominus fecit Amalechitis,Deuteronom.23.25.

De iuramento & execratione.

61 Ne blasphemetur nomen Dei, Qui secus fecerit,interficiatur,Leuit. 24.

62 Ne peieres Dei vsurpato nomine,Leuit.19.

63 Ne iures in vanum.Exod.20.

64 Verbum Domini ne tentes, Deut.6,& vlt.

65 Ne faciatis Domino Deo vestro,sicuti Idolis,Deut.12.

66 Neque destruatis ædem Sanctuarij, aut libros legis, perinde atq; templa Idolorum & libros,Ibid.

67 Ne pernoctet suspensus in patibulo Deut.21.

Leges de ministerio Ecclesiæ.

68 Ne summoueantur custodiæ de Sanctuario,Leuit.

69 Ne ingrediatur sacerdos omni hora in Sanctuarium,Leuit.16.

70 Macula affectus ne intret Sanctuarium, intra velum, vel ad altare, Leuit.21.

71 Multò minus ministret.Ibid.

72 Leuitæ ne sumant sibi ministeriū sacerdotum, nec contrà sacerdotes Leuitarum,Leuit.Num.18.

73 Ebrius ne ingrediatur Sanctuarium,Leuit.10.

74 Alienigena, quíque non fuerit de stirpe Sacerdotum, ne ministret in Sanctuario,Num.18.

75 Sacerdos contaminatus ne rem diuinam faciat, Leuit. 21.

76 Sacerdos, quo die à sua immundiria lotus fuerit, ne ministret, Leuit. 22.

77 Idem contaminatus ne ingrediatur atrium. Leuit. 21.

78 Sed nec in cœtum Leuitarum prodeat. Ibid.

79 Ne ædificetur altare è lapidibus cæsis, Exod. 20.

80 Ne ascendatur ad altare gradibus, Ibid.

81 Ne deficiat ignis in altari, Leuit. 6.

82 Ne incendatur holocaustum, vlla vè alia victima, sed nec Thymiama alterius compositionis, quàm præscriptæ, in altari aureo, Exod. 30.

83 Ne imitemini cōfectionem sancti olei, Ibid.

84 Vectes ne extrahantur de arcæ circulis, Exod. 25.

85 Ne vngatur extraneus oleo sancto, Exod. 30.

86 Rationale siue Oraculū ne separetur de superhumerali siue Ephod, ministerij tempore, Exod. 28.

87 Foramen inretulæ summi Sacerdotis, Item alij amictus Sacerdotales neque dissuantur, neque scindantur, Exod. 28, 29.

Cautela in sacrificiis.

88 Ne offeratur holocaustum quouis loco, Deut. 12.

89 Ne immolentur consecrata extra locum dominico cultui destinatum, Leuit. 17.

90 Viriata ad altare neque consecrentur. Leuit. 22.

91 Neque mactentur, Ibid.

92 Sanguis victimatum maculatarum ne fundatur in altari, Ibid.

93 Intestina earundem ne cremenrur, Ibid.

94 Animal affectum macula incurabili ne offeratur in sacrificium. Leuit. 22.

95 Idem ne per manum quidem gentilis offeratur, Ibid.

96 Ne de industria maculentur consecrata, Leuit. 22.

97 Fermentum & mel ne adoleantur, Leuit. 2 & 23.

98 Ne fiat oblatio absque sale. Leuit. 2.

99 Ne offeratur merces prostibuli, nec precium canis, siue animal commutatum pro cane, Deut. 23.

100 Ne immoletur bestia, eodem die, Leuit. 22.

101 Quo catulus eius. Ibid.

102 Ne ponatur oleum oliuarum in oblatione pro peccato, Leuit. 5.

103 Sed nec in oblatione Zelotypiæ, Num. 5.

104 Oleum oliuarum ne mittatur super vllam auem, Num.

105 Ne ponatur thus super hostia pro peccato, Leuit. 5.

106 Ne commutentur consecrata præstantiora cum deterioribus, nec è diuerso. Leuit. 27.

107 Ne commutentur consecrata diuersarum oblationum inter se, Leu. 27.

108 Ne redimatur primogenitū bestiæ mundæ, Num. 18.

109 Ne vendatur decima bestiarum, Leuit. 27.

110 Ne væneat ager Deo consecratus, Leuit.

111 Idem ne redimatur, Ibid.

112 Auis in sacrificio ne sic discerpatur, quin caput corpori hæreat, Leuit. 1.

113 Nemo vtatur in suos vsus sanctificatis,

ficaris, Exod. 30. Deut. 15.

114 Ne ares cum primogenito bouis tui, &c. Deut. 15.

De esu sacrorum.

115 Ne edantur carnes sanctificatæ, quæ relictæ fuerint vsque ad manè, Exod. 29.

116 Ne comedas primogenita ouiũ tuarum, Num. 18.

117 Ne immoletur agnus Paschalis, antequam fermentatum abiiciatur, Exod. 34.

118 Nihil è membris ipsius agni relinquatur, Ibid.

119 Sed nec aliquid è carnibus, Ibid. Deut. 16.

120 Nihil remaneat ex adipe ipsius in diem tertium, Exod. 23.

121 Nihil sit reliquum è carne agni secũdi Paschalis, ipso manè, Num. 9.

122 Nihil quoque de carne pacificorum ad ipsum vsque manè supersit, Deut. 16.

123 Ne frangatur os primi agni Paschæ, Exod. 12.

124 Sed nec secundi, Num. 9.

125 Caro agni Paschalis ne importetur in aliam domum, vel contubernium, Exod. 12.

126 Ne remaneat aliquid de fermento, Ibid. & Leuit.

127 Pascha ne comedatur vel crudum, vel elixatum, Exod. 12.

128 Alienigena eo ne vescatur, Ibid.

129 Sed nec Hebræus Apostata, idolorúmque cultor, Ibid.

130 Contaminari ne vescantur cõsecratis, Leuit. 22.

131 Ne [a] comedantur consecrata, quæ aliquid contaminatum attigerint, Leuit. 7.

a Præceptum è 7. Leuit. trahitur à simili.

132 Sed nec eorum reliquiæ, Ibid.

133 Contaminata ne edantur, Leu. 7

134 Externus ne edat Teruma, Leuit. 22.

135 Sed nec inquilinus Sacerdotis.

136 Sed nec eius domesticus, Ibid.

137 Contaminatus ne eo quoque esu vtatur, Ibid.

138 Filia Sacerdotis alicui elocata, res consecratas ne gustet. Leuit. 22.

139 Sacrificium pro Sacerdote ne edatur. Leuit. 6.

140 Carnes hostię pro peccato ne edantur, Ibid.

141 Ne comedantur victimæ consecratæ, quæ dedita opera commaculatæ fuerint, Leuit. 22.

142 Nemo vescatur decima secunda panis extra murum Hierusalem. Deut. 12.

Decima prima, quæ destinabatur Leuitis, Secunda, quæ seponebatur ad epulandum cum domesticis et pauperibus, Deut. 19.

143 Item decima secunda vini, Ibidem.

144 Item decima secunda olei, Ibidem.

145 Item primogenito integro & perfecto, Ibid.

146 Sacerdotes ne edant hostiam pro peccato extra atrium Sanctuarij, Deut. 21.

147 Sed nec hostiam pro delicto, Ibid.

148 Ne edantur carnes holocausti, Deut. 12.

149 Ne edantur carnes consecratæ antequam effundatur sanguis, Deut. 21.

150 Alienigena ne degustet consecrata. Leuit. 22.

151 Ne comedat sacerdos primitias, priusquam importentur in atrium, Deut. 12 & 18.

152 Ne comedatur decima secunda cum immunditia, in Hierusalem, antequam redimatur. Deut. 26.

153 Ne comedatur decima secunda in luctu.i.die mortis parentum. Ibid.

154 Ne expendatur pretium decimæ secundæ in vsus funeris, sed cibi & potus, Deut.26.

155 Fructus nondum decimatus ne comedatur, Leuit.22.23.

156 Ne præponatur [a] Teruma primitiis, nec decima prima Terumæ, nec decima secunda primæ, sed ordine se ponantur primùm primitiæ, deinde Teruma, tum decima prima, denique secunda, Exod.22.

a Primitiæ simpliciter erant frugū Herbarum & fructuum. Teruma autē aliarum rerū, vt panis, auri, q. ἀνάθημα. Kimhi in 41. Ezech.

157 Ne differas vota reddere, Leuit.23.

158 Ne ascendas ad festa solennia absque oblatione, Exod.23. Deut.16.

159 Nemo trāsgrediatur ea, ad quæ sese obstrinxit, Num.30.

Cauenda Sacerdotibus & Leuit.

160 Ne ducat Sacerdos scorrum in matrimonium, Leuir.21.

161 Nec repudiatam. Ibid.

162 Nec vitiatam, Ibid.

163 Sed nec viduam, modò fuerit sacerdos summus, Ibid.

164 Sacerdos ne intret Sanctuatiū vestibus laceratis, Leuit.21.

165 [b] Sed nec capillis malè compositis & grandioribus, qui scilicet non fuerint singulis octonis diebus deronsi, Leuit.21.

b Noster interpres, caput suū non disco operiat.

166 Summus pontifex ne exeat attium cultus diuini tempore, Leuit.

167 Ne contaminetur pontifex maximus alienorum mortuorum fu·nere, Leuit.21.

168 Sed nec propinquorum, Ibid.

169 Idem ne ingrediarur domum, vbi iacet cadauer, Ibid.

170 Tribus leuina ne habeat sortitionem in terra, Leuit.25.

171 Sed nec accipiat partem spoliorum, cum in terram intrauerit, Ibid.

172 Ne secentur crines in funeribus, Deut.14.

De delectu ciborum.

173 Nemo edat belluam immundam, Leuit.11. Deut.14.

174 Nec piscem immundum, Ibidem.

175 Nec immundam volucrem, Ibidem.

176 Nec reptile alatum gradiens quatuor pedibus, vt apem, &c. Ibid.

177 Nec quadrupes, quod gradirur manibus. Ibid.

178 Nec reptile cuiuscunque generis, Ibid.

179 Nec vermes è fructibus enascentes, in aërémque subuolanres, Ibid.

180 Nec aquarilia carentia pinnis & squammis, Ibid.

181 Ne comedant vllam morticinij carnem. Deut.14. Exod.22.

182 Ne vescantur bestia in agro discerpta, Exod.22.

183 Nec membro animalis adhuc viuentis, Gen.9.

184 Nec neruo fœmoris, Gen.32.

185 Nec [c] sanguine, Leuit.7.

c Excipiūt sanguinem piscium.

186 Nec aruina, siue adipe bouis, ouis, capræ, &c. sponte separabili, Leu.7.

187 Ne comedant carnem cum lacte, Exod.23.

188 Ne coquant carnem lacte matris, Exod.23.

189 Ne edant carnes animantis lapidibus strati, Exod.21.

190 Ne gustent panem nouitium ante Pascha, Leuit.23.

191 Nec grana igni torrefacta, & manuum perfrictione decorticata. Ibidem.

192 Sed

192 Sed nec pulres è granis pilo, mola, alióve modo comminuris, Ibidem.
193 Ne comedant fructum arborum nouellarum tribus primis, Leuit.19.
194 Ne manducetur semenris viti permixta, Leuit.23.
195 Sed nec vinum inde expressum, Ibidem.
196 Sed nec sic edant & bibant qui comessationi & crapulæ indulgent, Deut.
197 Ne quisquam gustent die expiationum, Leuit.23.
198 Ne gustent fermentum in paschate, Exod.13.
199 Imò verò neque rem fermentato commixram, Exod.12.
200 Idque ab ipso meridie, Deuter.16.
201 Sed nec appareat ab illo tempore fermentatum, Ibid.
202 Ne in domibus quidem, Ibid.
203 In domibus ante absolutum pascha fermẽtum ne inueniatur, Ibidem. Exod.12.

Nazaræatus.

204 Nazarceus neque vinum neque aliquid è vite bibat, Num.6.
205 Nec edat vuas, Ibid.
206 Etiamsi passæ siccæque fuerint, Ibid.
207 Ne edat earum corticem, Ibidem.
208 Neque acinos, Ibid.
209 Ne contaminerur super mortuo, Ibid.
210 Neque ingrediarur domum, vbi iacuerit morruus, Ibid.
211 Ne tondeat crines, Ibid.

De agris.

212 Ager totus ne metatur, Leuit.19.
213 Ne recolligantur spicæ remanentes, Ibid.
214 Eadem ratio racemorum in viti remanentium, Ibid.
215 Manipulus obliuione derelictus ne recolligatur, Deut.24.
216 Ne seminentur vnà in aruis semina diuersorum generum, Deut.22.
217 Diuersa quoque in vineis ne serantur, Ibid.
218 Ne committantur diuersa genera animalium, Leuit.19.
219 Diuersæ animalium species ne arent simul, Deut.22.
220 Ne alligetur os bouis triturantis, Deut.25.
221 Ne colatur tellus anno septimo, Leuit.25.
222 Neque vinea, Ibid.
223 Ne metantur fructus aruorum vinearum eodem anno, Leuit.25.
224 Ne carpantur fructus arborum eiusdem anni septimi, Ibid.
225 Anno Iubilei neque aretur, Leuit.25.
226 Neque metatur, Ibid.
227 Neque fructus colligantur, Ibidem.

De possessionibus.

228 Ne vendantur possessiones vel agri in terra Israël in perpetuum, sed Iubilei anno ad pristinum possessorem reuertantur, Leuit.25.
229 Ne commutentur cum aliis possessiones Leuitarum, Ibid.

De officiis charitatis.

230 Ne derelinquantur Leuitæ, Deut.12.
231 Ne exigantur debita septimo anno, Deut.15.
232 Ne desinas dare mutuum pauperi, quòd instet annus septimus, Deut.15.
233 Ne obdurescito, quin benefacias pauperi, Deut.15 & 24.

De seruis.

234 Hebræum seruum vel ancil-

lam ne dimittito vacuos, Deut. 15.

De mutuis & vsuris.

235 Ne exigito mutuum à debitore quem non esse soluendo intellexeris, Exod. 22.

236 Fœnore, néque des, Leuit. 25.

237 Neque accipias, Deutero. 15. Exod. 23.

238 Nemo sit medius inter dantem fœnore & accipientem, Exod. 22.

239 Nullus fiat fideiussor vel restis inter eos, Ibid.

240 Ne remaneat merces mercenarij apud aliquem in crastinum, Deut. 24.

De pignoribus.

241 Ne accipiatur pignus à debitore per vim, Deut. 24.

242 Neque retineatur cùm ipsi fuerit necessarium, Ibid.

243 Pignus ne accipiatur à vidua, Ibidem.

244 Ne pignori accipiantur res ad victum necessariæ, Ibid.

245 Ne pignerêris molas, Ibid.

De furtis.

246 Ne fureris homines, Exod. 20. & Deut. 24.

247 Ne fureris pecuniam, Leuit. 19.

248 Ne aliquid rapias vel deprедêris, Ibid.

249 Ne transferas terminos, Deut. 19.

De fraudibus.

250 Ne peierato pro pecunia apud te deposita, Leuit. 19.

251 Ne decipias proximum emendo vel vendendo, Leuit. 25.

252 Neque fallas eum verbo, Ibid.

253 Peregrinum neque verbo, Exod. 22.

254 Neque mercando decipias, Ibidem.

255 Ne opprimas proximum, Leuit. 19.

256 Neque ei pecuniam ipsius deneges, Ibid.

De seruis iterum.

257 Ne restituatur domino seruus, qui euaserit in terram tuam, Deuter. 16. 23.

258 Ne seducatur talis seruus, Exod.

259 Ne affligite orphanum & viduam, Exod. 22.

260 Ne talem seruiturem seruiat Hebræus, qualem Chananeus, Leuit. 25.

261 Ne venundent seruum Hebræum perinde atque alium, Leu. 25.

262 Ne eum sibi seruire cogant, Ibidem.

263 Ne dimittant seruum externum pro eo qui se vendidit, Exod.

264 Ne vendant alteri seruam Hebræam, Exod. 21.

265 Ne subducant ei necessaria, vt potè victum, vestitum ac coïtum, Ibidem.

266 Captiuam elegantem ne venundent, Deut. 21.

267 Ne opprimatur quasi serua, Ibidem.

De re aliena.

268 Nemo concupiscat rem proximi, Exod. 20.

269 Ne gustent operæ de fructu, qui adhuc est in arbore vel in canna, Deut. 23. Leuit. 19.

270 Ne immittas falcem in messem alterius, Deut. 23.

271 Ne carpant operæ fructum alium quàm quem tunc edent, Ibid.

272 Rem amissam nemo celet, Leuit. 22.

273 Nemo iúmentum sub onere deserat, Deut. 22.

274 Mensuram & Stateram iniquam nemo habeat, Deut. 25.

275 Sed nec duas mensuras, quarum vna sit minor altera, Ibid.

De Iudiciis.

276 Iudicium iniustum ne feratur, Leuit. 19.

277 Iudex

277 Iudex ne recipiat precium vel munera, Num.35. Deut.16.
278 Ne honore afficiat poteriores, in iudicio, Deut.1.11. Leu.19.
279 Iudex ne mutuat prauum hominem, Deut.19.
280 Ne misereatur pauperis in iudicio, Exod.23. Leuit.19.
281 Ne peruertat iudicium hominis improbi, Deut.
282 Ne misereatur eius, qui damna dedit multa, Deut.
283 Ne peruertat iudiciú peregrini & pupilli, Deut.24.
284 Ne audiat patronum vnum nisi presente aduersario, Exod.
285 Ne sequatur maiorem partem in damnatione capitis, Exod.23.
286 Nemo testificetur, vbi iam falsum testimonium dixerit, Exod.
287 Nemo designetur iudex, nisi teneat legis sententiam, Exod.18.
288 Nemo falsum testimonium dicat contra proximum. Exod.20.
289 Impius ne dicat testimonium, Exod.23.

Infamis.

290 † Sed nec coniunctus sanguinis necessitudine, Deut.24.

Nostri loci Deut. paulò aliter interpretantur.

291 Ne pronuntietur sentētia è testimonio vnius, Deut.13.& 19.
292 Innocens ne interficiatur, Exod,23.
293 Ne ius dicatur è coniecturis, Exod.
294 Iustum non interficies, Exo.23.
295 In iudicio capitis idem ne sit iudex & testis, Ibid. Num.
296 Ne interficiatur reus mortis, nisi damnatus à republica vel senatu, Num.25.
297 Nemo misereatur insidiatoris, Deut.19.
298 Ne calumniam struat oppresso, Num. Leuit.19.
299 Ne accipiant precium, à sonte neci obnoxio. Num.35.
300 Sed nec ab illo, qui debet exulare in ciuitate asylo destinata, Ibid.
301 Nemo stet contra sanguinem proximi, Leuit.19.
302 Nemo ponat offendiculú ante ignorantem, Ibid.
303 Sed nec ante cæcum, Ibid.
304 Nullus pluribus plagis cædatur, quàm quæ lege præscribuntur, Deut.25.
305 Nemo sit susurro & clandestinus calumniator, Leuit.19.

De legibus charitatis.

306 Quisquam fratré neque odio habeat. Ibid.
307 Neque rubore suffundat, Ibid.
308 Neque de eo vltionem sumat, Ibidem.
309 Neque inimicitias ei seruet. Ibi.
310 Nemo comprehendat matrem cum pullis, Deut.22.
311 Ne tondeantur crines scabiosi, Leuit.13.
312 Ne abradátur signa lepræ, ibid.
313 Neque colatur, neque seratur locus, in quo cæsa fuerit vitula, Deut.24.
314 Spósus ne teneatur primo anno ad ea, ad quæ populus, Deut. 24.
315 Magus ne in vita conseruetur, Exod 22.
316 Nemo sese opponat decretis sanctioris senatus, Deut.17.
317 Præceptis legis neque addatur, Deut 4 12.
318 Neque detrahatur, Ibid.
319 Iudici ne maledicatur, Exod.22.
320 Sed nec cæteris, Ibid.
321 Ne maledicas surdo, Leuit.19.

322 Ne maledicat filius patri, aut matri, alioquin interficiatur, Exo. 21.
323 Nemo feriat patrem aut matrem, alioqui, &c. ibid.
324 Principi populi tui ne maledixeris, Ibid.
De festorũ celebratione. 325 Nullum opus geratur in sabbato, Exod. 35.
326 Nullum seruile primo die Paschæ fiat, Leuit. 23.
327 Et septimo, Ibid.
328 Nullum præterea seruile die Pentecostes, Exod.
329 Et die primo, itemque decimo quinto mensis septimi, Leuit. 23.
330 Et die Tabernaculorum primo, Ibid.
331 Itemque octauo, Ibid.
De coitibus nefandis. 332 Nihil planè fiat die expiationum, Leuit. 23.
333 Ne reueles turpitudinem matris, Leuit. 18.
334 Neque nouercæ, Ibid.
335 Neque Sororis, Ibid.
336 Neque amitæ, & auiæ, Ibid.
337 Neque neptis, siue illa nata sit è filio, Ibid.
338 Siue è filia tua, Ibid.
339 Neque priuignæ, Ibid.
340 Neque filiæ priuigni, Ibid.
341 Neque patruæ, Ibid.
342 Neque matertera, Idid.
343 Neque vxoris patrui, Ibid.
344 Neque nurus, Ibid.
345 Neque fratriæ, Ibid.
346 Neque Sororiæ, Ibid.
347 Neque mulieris menses suos patientis, Leuit.
348 Neque mulieris cõiuratæ. Leu.
349 Nemo coëat cum iumento, Leuit. 18.
350 Neque cum masculo, Ibid.
351 Nemo reuelet turpitudinẽ patris, Ibid.
352 Neque patrui, Ibid.
353 Sed nec committat eorum aliquid, quibus possit trahi in adulterium, incestum, & aliquid simile, tametsi ea non exequatur, Leuit.
354 Nulla nubat spurio, Leuit.
355 Spurius ne ingrediatur ecclesiã Domini, Deut. 23.
356 Ne sit meretrix è filiabus Israel, Deut. 23.
357 Qui semel aliquam repudiauerit, ne eam ducat in vxorem, etiam marito mortuo, Deut. 24.
358 Vxor fratris absque prole defuncti, ne nubat alteri, quàm fratri superstiti, Deut. 25.
359 Raptor ne dormiat cum rapta, Leuit.
360 Ne dimittat vxorem suam, qui eam falso traduxerit, Leuit.
361 Ne cuiret masculum cuiuscunque speciëi, Leuit.
362 Eunuchus ne matrimonium ineat, Leuit.
De Rege. 363 Ne creetur Rex, vel Magistratus, qui sit alienigena, Deut. 17.
364 Ne multiplicet Rex equos, vel vxorem, Ibid.
365 Ne coaceruet aurum aut argẽtum, Ibid.

Præceptorum Mosaicorum Finis, ex interpretatione G. Genebrardi Theologi Parisiensis.

Deo laus, honor, & gloria.

INDEX RERVM ET VERBORVM,

LITERA A, PRIOREM COLVMNAM CONNOTAT; B. POSTERIOREM.

Apostolorũ

Artaxerses

B

Baicthosini

blasius

calixtus

Cicero

D

Daphnis

Negræ

Ericbtheus

F

Flaccus

G

H

Hamath

P

D.Hieronymus

Iapetus

L

Macha-

Miſſæ

iiii p

Originis

P

Pe-

Promissio

Roma

S

sardi-

seuerinianus

Sylla

Thraces

FINIS.